(F.E.)
4-307

El autor de esta obra
es Juan de Cuba.

Se titula: "Hortus sanitatis, tractatus
de herbis, animalibus, etc.a"

Domus probat. Lugd. Soc. Jes
S.ti Josephi

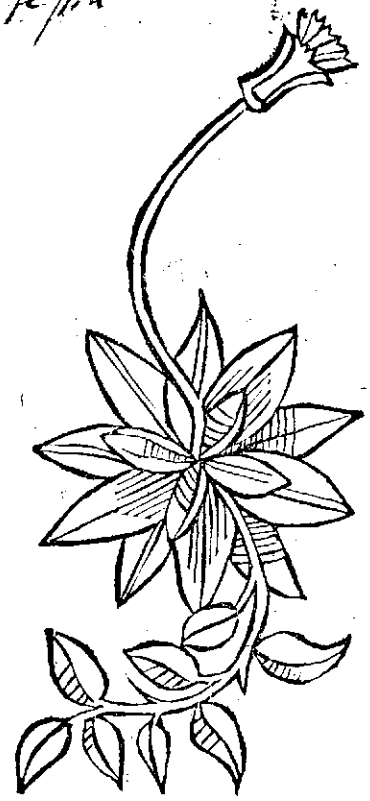

Uricula muris. Auicenna. Auricu-
a la muris eſt herba fruti herbe q̃ vitrũ
abſtergit ſimilis. Et h̄ nomen abſolu-
tũ eſt duab9 herbis. quaꝝ vna eſt quã nomiat
Galien9 habens malue odorẽ ꝛ nõ habens du
riciã. Alterã quã nominauit Dyaſcorides eſti
mans ꝙ ſit ſimilis volubili: niſi ꝙ habet folia
minora cõparata ad ipm. Et eſt herba expãſa
ſup faciẽ terre. paruas ſtipites habẽs. domeſti
ca bona ſine odore. nec habẽs saporẽ fortẽ. flo-
res azulinos habens. Hui9 ſemen aſſimilatur
ſemini coriandri. Et yrũdines ex ip̃o edunt.
Eſt aũt calida ꝛ ꝓprie cuius origo nõ eſt aque
ꝓpinqua. Juuamentũ eius eſt (vt ait Meſa-
iach) iuuamentum abſinthij. et eſt res q̃ nõ eſt
mõſtrata ſimul in duab9 plantis. Que nota ẽ
ex eis (teſte Galieno) frigida eſt et humida in
gradu p̃mo. Altera vero eſt ex ſumma medi-
cinarum calidarum. Jn p̃ma vero eſt ſtiptici
tas. Altera eſt deſiccatiua rubificatiua.

Operationes.

A ¶ Galienus. Spinas et ſurculos extrahit: et
plagas adherere facit. Confert epilentie bibi-
ta. Torture quoq; ſternutatione facta ex ea. et
eius ſternutatio cerebrum mundificat.

B ¶ Succus eius curat oculoꝝ caligines. Con
fert hydropicis ꝛ calculoſis et epaticis.

¶ Et herba ipſa contuſa et ſuper vulnus im- C
poſita attrahit infixa corpori.

¶ Galien9. Succus iſtius herbe flegma pur- D
gat propter eandem cauſam.

¶ Et vniuerſaliter loquendo ſiccatiuam hab; E
virtutem. quapropter etiam vulnera ſolidat. et
putreſcentibus confert.

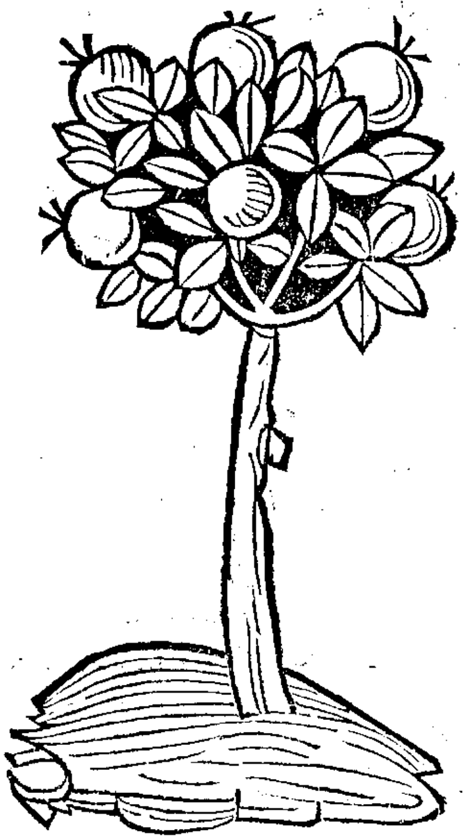

Capitulum. liiij.

Zedar vel azedarach. eſt arbor habẽs
a fructũ ſimilẽ3 nabach. ꝛ nominant eũ
Judei mirabolanũ. Et eſt arbor mag-
na. fructus eius calida in ſecundo: et ſicca in
fine primi. Fructus eius ſm plurimũ eſt ma-
lus ſtomacho. et forſitan interficit.

Operationes.

¶ Flos eius aperit opilationem cerebri. A
¶ Radix eius cum vino interficit pediculos. B
et auget capillos.

Capitulum. lv.

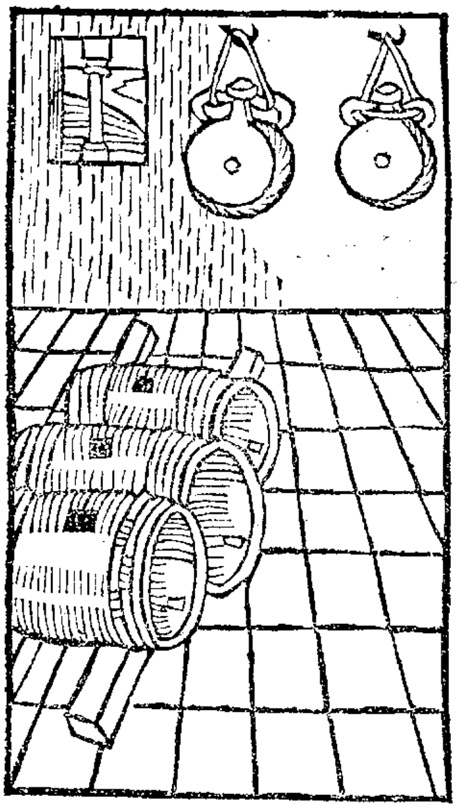

a Cetū. Serapion lib. aggre. ca. thal.
auc. Galieni. Subſtātia aceti eſt ſub
tilis cōpoſita ex caliditate ꝛ frigidita
te. niſi ꝙ frigiditas ē amplior ī eo ꝙ̄ caliditas.
Et deſiccat ī tertio gdū ꝓpe ſinē qn̄ fuerit an-
tiquū. ꝛ eſt nociuū neruis. ¶ Gal. viij. ſim. far.
ca. oxos. ſm trāſlationē grecā. Oxos. i. acetū
mixte ſubſtātie exiſtere: ſcꝫ calide ꝛ frigide. Am
babꝰ ſubtilibꝰ ptibꝰ. ſuperat ꝓo caliditatē fri-
giditas. ſiccatiuū ꝓo ſufficiēter eſt ꝟ farmaciū.
vt ſit tertij gradꝰ iam cōpleti qn̄ eſt forte.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Acetū infrigidat ꝛ ſtipticat. et ē bonū
ſtomacho. ꝛ ꝓuocat appetitū. ꝛ abſcindit ſan-
guinē a quocūqꝫ mēbro fluat. ſi bibaꝛ aut fiat
B ſeſſio in eo. ¶ Et coqꝛ cū cibis. ꝛ ꝯuenit curſibꝰ
C ſupfluitatū ad ventrem. ¶ Et qn̄ infunditur in
eo lana nō lota aut ſpongia curat apoſtemata
D in ꝓncipio ipoꝝ. ¶ Et reſtringit matricē egreſ-
ſam aut anū exeuntem. Et ſtringit gingiuam
E ſanguinolentā. ¶ Et ꝓfert vlceribꝰ fraudulen
tis ꝛ heriſipile. ꝛ formice. ꝛ ſcabiei vlceroſe. et
impetigini. ꝛ emorroidibꝰ. ꝛ panaricon. Et ab-
F luunꝛ cum eo vlcera fraudulenta. ¶ Et quādo
miſceꝛ cū pauco furfuris ꝛ ꝑponiꝛ tepidum

ſup podagrā cōuenit. ¶ Et qn̄ coquiꝛ cū melle B
et liniꝛ cū eo liuor q̄ fit ſub oculo aufert eum.
¶ Et qn̄ infundiꝛ ſpōgia in aceto q̄ ꝓus fuerit D
infuſa in oleo roſaꝝ ꝛ apponiꝛ fronti conuenit
ſod[illegible] e ſolis. ¶ Et fumus eiꝰ ꝯuenit gra I
uita[illegible] ꝛ tinnitui auriū. ¶ Et q̄n̄ diſtil- K
laꝛ i[illegible] cidit vermes q̄ſunt in ea. ¶ Et L
qn̄ b[illegible] ū ꝓfert accipiētibꝰ medicinas ve
nenoſas. ¶ Et qn̄ bibiꝛ cū ſale obuiat nocumē M
to toxici. ¶ Et qn̄ bibiꝛ eradicat ſanguiſugas N
q̄ adheſerint gutturi. Et ꝯuenit tuſſi antique.
Et qn̄ bibiꝛ calide conuenit aſmati. ¶ Et qn̄ fit O
gargariſmus cū eo abſcindit curſus humoꝝ
venientiū ad guttur. ¶ Et ꝯuenit ſquinantie P
et caſui vulue. ꝛ collutio oris cū eo ca. cōuenit
dolori dentium. ¶ Paulus caplō de aceto. Fri Q
catio eius cū ſale circa volas manuū ꝛ pedum
valet ꝯtra freneſim ꝛ litargiam.

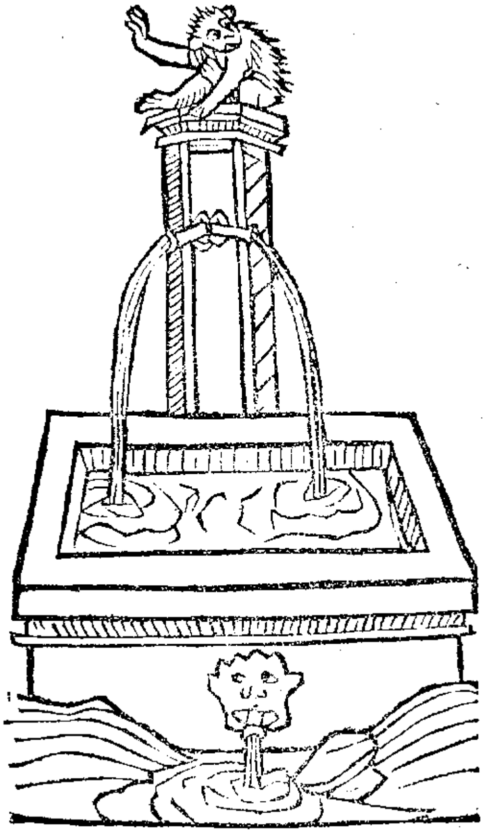

Capitulum. lvij.

Qua. ypocras ī libro de aere ꝛ aqua.
a Aqua que in altis locis ſiue bulientꝫ
exurgit montibꝰ aquarū optima ꝛ ſa-
luberrima ſaporata. talis vero multa vini per
mixtiōe indigēs: eſt hyeme calida: eſtate vero

frigida. Similiter q̄ꝫ q̄ pſundiuſculo exurgūt
fonte. q̄ꝝ etiā melior ea q̄ ab ortu ſolis ꝛ maxie
eſtiuo tpe decurrit alba pſpicua. atq̄ꝫ pculdu-
bio eſt odorifera. q̄ vero lenta eſt ꝛ grauis pu-
trefactiua. Oportet autem te eſſe attentū circa
virtutes aquarū. vtpote q̄ diuerſe in ſapore et
pōdere ſunt: de hac em̄ que turbidi q̄ biberint:
coꝝ ventres calidi ac tumidi fiunt.

Operationes.

A ¶ Ypocras. Corpa macra cubiti ſpatule tenu-
es ſimiliter facies q̄ꝫ maxie tñ ad ſplenē ꝯflue-
re cogit᷑. vñ malus ſanguis pcreat᷑ illā nō bibē-
B tes multa ſupabundāt comeſtione. ¶ Eſuries
illis pſeuerat atq̄ꝫ creſcit. ꝛ ſitꝫ ſimiliter. ſupio-
ra vētrium ꝛ media inflant᷑. quapropter catar-
ticis fortius illis vtendū eſt. q̄ hac egritudine
hieme ꝛ eſtate ꝯtinēt᷑ accidit illis aq̄ citrina et
C intereūt. ¶ Eſtate ṽo diſſinteria lienteria lōga
ꝛ q̄terna laborant. q̄ morbi naturā puertunt et
mutant. ꝛ in aquā cadūt citrinā. ꝛ peunt iuue-
nes illoꝝ pulmonis dolore. alijs q̄ꝫ paſſionibꝫ
coꝝ mētes pturbantibꝫ affligūt. ſenes acuta fe-
bre ꝛ ardēti ex ventriū ꝯſtrictōe accidēte vexāt᷑
Mulieribꝫ apoſtemata de genere albi flegma-
tis innaſcūt᷑. neq̄ꝫ ꝯcipiūt vel parturiūt niſi cū
magna difficultate atq̄ꝫ moleſtia. corpa eorum
magna ꝛ groſſa. q̄nto pl᷒ in lōgitudie ptendūt᷑
tāto graciliora fiūt. mēſtrua ṽo iuxta qḋ opor-
tet fluūt. pueri hermaviri cauſone crurumq̄ꝫ
vulneribꝫ infeſtant᷑. Sed q̄ huiuſmodi nature
ſūt his vitā impoſſibile eſt extendi. ſꝫ in tempe-
D ſtiua ſenecta pripiunt᷑. ¶ Mulieres ṽo grauï-
de videnť. cū ṽo tpa part᷒ aduenīūt. vteri fet᷒
inanes tumore relaxant᷑ cuiuſmodi paſſiōe de-
tenta matrix q̄cūq̄ꝫ aque citrine coadunatiōe
intumuerit laborat. ad hanc itaq̄ꝫ quā predixi-
mus aquā pertinēs eſt ꝛ ea que a calida terra
ſurgit. aut frigido metallo vel ere ſiue argento
E vel auro ſiue ſulphure aut alumine. ¶ Aque
pluuiales leues ꝛ ſoporate ac luciſſime ſunt.
Nam ſol qḋ ſubtili᷒ atq̄ꝫ leuius in attrahendo
aſſumit. Aque pluuiales cito putrent. malūq̄ꝫ
exalāt odorē. quare em̄ ex multis ꝯgregate ſūt
aq̄s. Ideo leui᷒ alijs putreſcere ſolent ac muta-
F ri. ¶ Aqua niualis vel glatialis oīs mala eſt
poſtq̄ꝫ ſemel fuerit ꝯgelata nūq̄ꝫ ī pſtinā ꝯuer-
tet᷑ naturā. q̄cq̄d ē ſaporitū ꝛ leue ꝛ clarū fuerit
aut purū id totū gelu adueniēte r̄ceſſit. qḋ ṽo
G turbidū remāſit. ¶ Et ſic poterꝭ pbare. ſi enim
aquā ī vaſe ad mēſurā poſitā ſub gelu ꝯgelari
dimiſerꝭ cūq̄ꝫ ꝯgelata fuerit ī ſole vel ī q̄libꝫ ca-
lido liq̄factā remoueas eadē mēſura multomi-
nus inuenies eſſe. ſilr aūt de gelu ꝛ niue. oīs aq̄
H de niue ꝛ ſilibꝫ peior eſt om̄i aq̄. ¶ Aqua frigi-
da debet dari digeſta materia. ¶ Auiceñ. iiij. I
cañ. ca. de cura fe. in generali. Aqua frigida iu-
uat in digerendo. Auiceñ. eodē li. Aqua cali-
da citi᷒ ꝯgelat᷑ q̄ꝫ frigida. Auiceñ. pmo canone
doctrina. ij. fen. ij. ſumma. i. cap. iij. Aqua frigi-
da nō debet dari ſi eſt humor crud᷒ ꝛ groſſus.
Auicenna de cura fe. in generali. Aqua frigida
digerit humorē colericū. Auiceñ. eodem loco.
Aqua nō nutrit. Aui. i. canone fen. ij. doctria
ij. ca. xvi. Sine aq̄ nō pōt eſſe cōplemētum rei
nutrite. ¶ Aueceñ. eodē loco. Aqua currēs et K
diſcoopta eſt melior aq̄ꝝ. Auic̄. eodē li. Meli-
or eſt aq̄ q̄ ſup petras vadit q̄ꝫ q̄ ſup lutū. Aui.
eodē li. Quāto aq̄ magꝭ lōgatur a ſuo pncipio
tāto melior eſt. Auic̄. eodē loco. Aqua q̄ ē eſta-
te frigida hieme calida eſt melior. Aui. eodē lo-
co. Aqua cocta minoris inflatiōis ꝛ velociorꝭ
deſcenſiōis. ¶ Auic̄. eodēꝫ loco. Aqua pluuia- L
lis ꝛ ſpecialiter q̄ in eſtate colligit᷑ ꝛ cū ſunt to-
nitrua eſt intra meliores aquas. Auic̄. eodem
loco. Aqua pluuialis impedit pect᷒ ꝛ vocem.
Aui. eod̄ loco. Aque puteoꝝ deteriores aque
ſūt. Eodē loco. Quedā aque generāt flegma: ꝛ
q̄dā colerā. Eodē lo. Aq̄ paludū ad apoſtema
ſplenis ꝛ ydropiſim pducit. Eodē loco. Aq̄ue
nō currētes q̄cūq̄ꝫ modo fuerint nocēt ſtoma-
cho. ¶ Aui. eod̄ lo. Aqua calida corrūpit dige- M
ſtionē ꝛ nō tollit ſitim illico. Eodē lo. Aq̄ mul-
tū calida iuuat ī colica et ſplenis ventoſitate.
Eodē loco. Aqua nō nutrit. Auic̄. i. cañ. fen. i.
doctrina. iij. ca. iiij. ¶ Aqua debꝫ exhiberi ma- N
teria exiſtenti digeſta ꝛ ṽtute forti. Gal᷑. vi. te-
rapentice. ca. ij. Aqua tepida facit nauſeam.
Auiceñ. i. cañ. fen. iij. doctrina. ij. ca. viij. Aqua
multū calida ꝯſtringit cutim. ¶ Gal᷑. vij. tera- O
pentice. ca. ij. Aq̄ frigida nocet defectis. Gal᷑.
eodē loco. Aqua tepida mollit corp᷒ ꝛ humec-
tat ꝛ delectat. Gal᷑. eodē loco. Natās imodera-
te in aqua aluminoſa ꝯſtringit cutim ꝛ trāſpi-
rationes intus ꝯſtringit. ꝛ ſi ſunt fumoſe gene-
rat᷑ fe. Gal᷑. i. de ac. ꝛ mor. ca. i. Multi in frigi-
da aqua balneati mortui ſunt anteq̄ꝫ domum
venirent. Gal᷑. eodem li. ca. iij. Aqua frigida cō-
ueniens eſt colericis tpe ſanitatis ꝛ tpe egritu-
dinis. ꝛ hoc ſi fuerint cōſueti corpori. incōſue-
to nequaq̄ꝫ dari niſi pus venerit ad ſanitatēꝫ
¶ Gal᷑. viij. tera. ca. iiij. Si timeas dare aquāꝫ P
frigidam corpibꝫ colericis pter incōſuetudinē
ſuadeo q̄ nō debeas dare. ¶ Auiceñ. i. cañ. fe. ij Q
ca. xvi. doctrina. ij. Terree aque ſplenem reſol-
uunt. ꝛ nō coire volētes adiuuant ꝛ aeree cor-
ruptioni complexionis vtiles exiſtūt. Dyaſco.
ca. de aqua. Aquarum omniū natura frigida
eſt et humida. Aqua que de lapide emanat le-
uior ꝛ limpidior eſt ventrem ꝛ vrinam pcurat.

R ¶ Aqua q̄ de paludib⁹ argiloſis emanat gñior
ē aq̄ cocta S. l. ite corꝑi opat̃ ⁊ multū medet̃
Et q̃ in oīb⁹ infirmitatib⁹ aq̄ eſt neceſſaria.
Inter oēs aq̄s pluuialis optima eſt. et leuis et
dulcis ⁊ facilime digerit̃. cito eīm calefit. et cito
S infrigidat̃. ¶ De fontanis aq̄ eligit̃ illa que ad
ſolis ortū tendit ⁊ meridiē. ⁊ de mōtib⁹ caluis
exit. Hec eīm ꝓpinq̄t pluuiali. que ꝟo ꝯtra occi
dentē currūt ⁊ ſeptentrionē peſſime ſunt. aque
petrā in veſica ⁊ renib⁹ curant. ⁊ mulierē ſterilē
faciūt: ⁊ corꝑi torporē ⁊ rigorē nimiū. mēſtrua
ſtringunt inbibentes egritudini ſudorē pro-
rumpere vel fluxum ventris vel nauſeam.
T ¶ Dyaſ. ca. de aq̄ marina ſm̄ trāſlatorē grecā.
Aqua marina ꝟtutē h̄z viſcidā ⁊ termāticā et
cacoſtomaticū ventrē turbat. flegma deponit.
V ¶ Colera ꝟo facta ⁊ fomēto adhibita apoſte-
mata de alto educit. duricies ſpargit. oīb⁹ dya-
forēſim p̄ſtat. neruorū̄ cauſas cōponit. tumorē
X māmarū cōpeſcit. ¶ Inuenit̃ etiā aqua ſulphu
rea aluminoſa ⁊ ferrea q̄ habet virtutē earum
a quibus recipiunt denominationes.

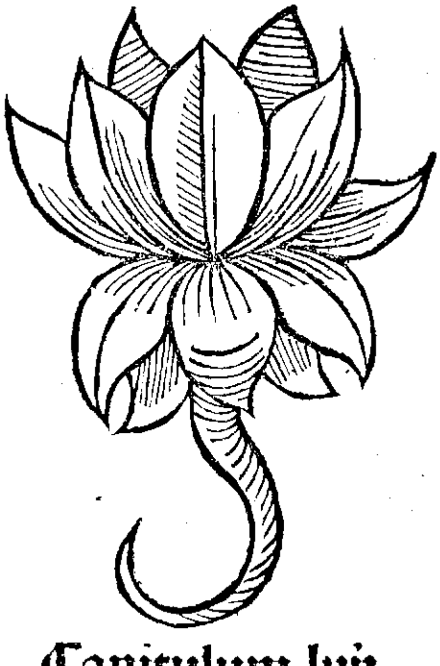

Capitulum. lvij.

b Arba Iouis. yſi. li. ethy. Barba iouis
ip̄a eſt ſemꝑ viua. Sed barba iouis et
ſticados citrinū idē eſt. Unde q̄dā ait.
Barba iouis ſticados ſed ſemper viua iouis
barba. ¶ Platearī⁹. Barba iouis fri. in. iij. g.
ſic. in. ij. Et d̄r ſemꝑ viua: quia ſemꝑ viridis re
perit̃. Ita q̄ viridis multe efficacie eſt. Et in
medicinis poni debet: exſiccata vero nō. Vir-
tutem habet infrigidandi ⁊ alterandi.

Operationes.

¶ Plagelle in ſucco eius ⁊ aceto vel agreſti in- A
tincte valent ꝯ calefactionē epatis epytimate.
¶ Cōtra dolorē in calida cauſa in ꝑncipio va- B
let ip̄a herba trita ⁊ ſuppoſita. ¶ Contra apata C
calida valet ad materiei repcuſſionē: licz poſt-
modū obſit ꝯſtipādo materiā. ¶ Cōtra ignis D
vel aque vſturas. fit vnguentū ex ſucco eius ⁊
oleo roſeo ac cera. ¶ Cōtra fluxū ſanguis e na- E
rib⁹ qđ fit ex ebulitione ſanguinis in epate ac
venis in iuuenib⁹. ⁊ in eſtate plagella in ſucco
eius ac aqua roſarū intingit̃ ac fronti ac tim-
porib⁹ ⁊ gutturi ſupponit̃. ¶ Actor. Eſt autem F
barba iouis ſpecies minor acidule. ¶ Macer G
Adiuuat audit⁹ mire pellitq̄ dolorē. Altera
ꝟo minor ſpēs eſt iſti⁹ herbe: quā ſemꝑ viuam
dicūt. qm̄ viret oīm tp̄e. Barba iouis vulgari
more vocat̃. Eſſe refert p̄dicte ſilēz Plini⁹ iſtā:
nec min⁹ hanc p̄dictis poſſe iuuare ⁊c̄.

Capitulum. lviij

b Arba ſiluana eſt plantago aquatica.
q̄ iuxta aquas naſcit̃. cuius folia ſunt
oblonga in acutum tendentia erecta
ſuꝑ aquam ſimilis folijs plantaginis: niſi quia
nō ſūt ei coſte appa͛rētes ſicut plantagini.

Operationes.

A ¶ Vnū in dinamidijs ſcribit Galie.ca.de curis
B genitaliū valere ad impregnādū. ¶ Et idē dicit
eodē li. de epilētia . q barba ſiluana eſt centū
neruia aq̄tica. et ponit ſiliter barba ſiluana in
antidotario galieni minori. in q̄dā medicamīe
qđ incipit medicamē ad ↄcipiendum.

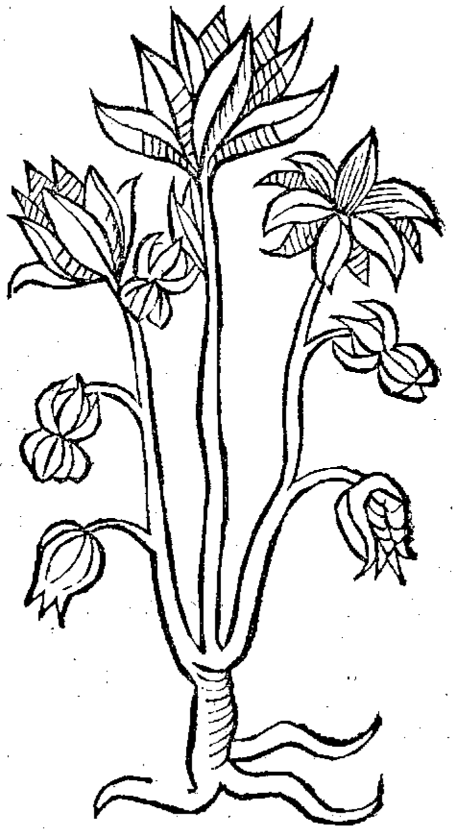

Capitulum. lix.

Alauſtia eſt flos maligranati caduc⁹
b quē Dyaſ. vocat quitinū ca.ð malog
nato fri.ē ꝛ ſic. in. ij. ḡdu. Sera. li. ag
gre. ca. lulinar. i. balauſtia. ꝛ ē flos maligñati.
ꝛ ex malisgranatis q̄dā ſunt domeſtica: q̄dā ſil
ueſtria. ſꝫ flos ſilueſtris ðr balauſtia. q̄ꝝ q̄dam
inuenit alba. q̄dā purpurea. ꝛ q̄dam roſacea.
Aui. li. ij. ca. de Balauſtia. Balauſtia flos eſt
granati ſilueſtris pſici aut egiptij. Et ipa q̄dem
q̄nq̄ eſt rubea. q̄nq̄ alba. ꝛ q̄nq̄ roſea. Et ſuc
ci ei⁹ natura eſt ſic ſucci barbe hircine. frigida
eſt in fine pⁱmi grad⁹. ſicca in ſcđo. Gal. vi. ſim.
far. ca. balauſtiū. Balauſtiū eſt flos maligra
nati ſilueſtris. q̄lis domeſtico vicin⁹ vehemen
ter aūt ſtipticat guſtū. necnō deſiccatiue ꝛ ſtip
tice v̄tutis eſt. palā q̄ꝫ q eſt groſſaꝝ partiū ſi re
colam⁹ dicta in q̄rto hoꝝ monumentoꝝ. cum
oſtēdebam⁹ oīe ſtipticū terreſtre eſſe ꝛ frigidū
Nulli⁹ āt alteri⁹ ſaporis hꝫ indiciū. Et īđo po
net vtiq̄ h̄ aliq̄s ſiccare ꝛ infrigidare nō debi
liter. ſiq̄dem nō male oſtēdebat a nob in q̄rto
hoꝝ monumētoꝝ ineſſe ſtipticitatē terreſtribꝫ
ꝛ frigidis corpibꝫ. deinde ꝛ apparētia teſtātur.
Etem ſi para tritionibꝫ ꝛ alijs vlceribꝫ id appo
nas citi⁹ quidem videbis ad cicatricē pcedere.
Hinc eſt eīm q in eminētibꝫ ſanguinē ꝛ diſſin
terijs adhuc in fluxibꝫ q̄ in ventre ꝛ matrice nō
eſt aliq̄s medicoꝝ ſcribentiū curatiuum nego
cium cui nō vtatur hoc farmaco.

Operationes

¶ Sera. Balauſtia incarnat ꝛ ſtringit ꝛ curat A
tenaſmonē. et ↄſolidat vlcera inteſtinoꝝ. ꝛ con
fert ſputo ſanguinis ꝛ fluxui inteſtinoꝝ. ꝛ con
fert ad oīa ad q̄ ↄfert ypoq̄ſtidos. ¶ Auicē. B
Balauſtia eſt ↄglutinatiua ꝛ retinet oēꝫ fluxū
ſanguis ꝛ generat melācoliā. ¶ Et ē bona gin C
giue ſanguino lēte. ꝛ ↄſolidat plagas ꝛ vlcera
antiq. ꝛ albo coꝛ. ꝛ pcuſſionē puluerizata deſu
per. ¶ Et firmos efficit dētes motos. ꝛ phibet D
fluxū ſanguinis. ꝛ ſtringit fluxū inteſtinoꝝ. et
fluxum matricis ſanguineꝫ. Loco eius ponit
cortex glandinis. ꝛ capui granati.

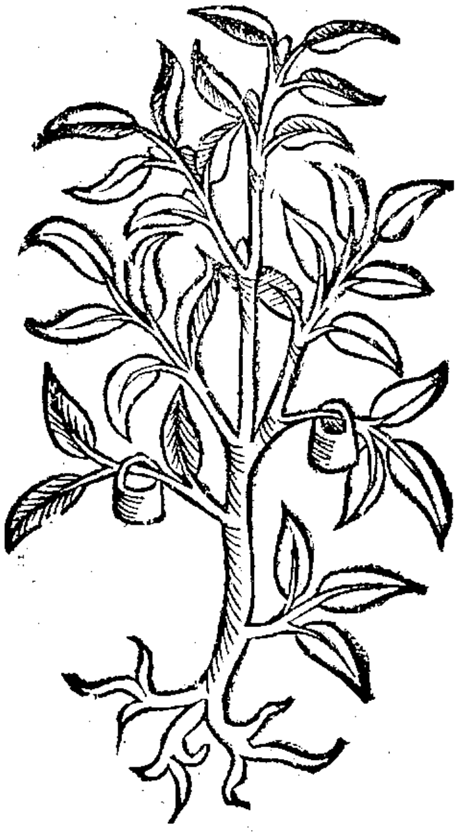

Capitulum. lx.

Alſamus. Dyaſcorides. ca. de bal
b ſamo. Balſamus arbor eſt ſimilis
licij. ⁊ in eodē ſtatu. aut piracācon.
folia habet ſimilia rute. ſed paulo
albiora. non ſemper viridia exiſtentia. Flores
non caducos habens. Naſcitur ſolum in In
dia curtibus vel locis humidis. Eſt eñ arbor
tenera ⁊ aſpera oblonga. ſtipitem habens ſimi
lem viti. Arbor dicitur balſamus: lignũ xilo/
balſamũ. ſemē carpobalſamũ. lac ſ̃o vel ſucc᷒
balſamum. Hic vero fructus optimus eſt. qui
eſt recens atq̧ vehemens odore ſincerus ſere
nus. leuis mordens atq̧ mediocriter linguã
redarguens. Adulteratur autem ciprino oleo
aut lentiſcino. aut balſamino ſiue mirtino vel
melle mixto. quod leuiter probatur. quia aqua
in qua dum miſſum fuerit oleũ ſupernatans
balſamum fundum petens eſt balſamum pu/
rum. veſtem non maculat ſuper aſperũ. cuius
tanta vis eſſe dicitur: vt ſi ſol incanduerit in
manu teneri non poſſit. preterea arbor nimis
eſt calida ⁊ ſicca extenuans. ſuccus autē ſub/
tilior eſt virtutis. Opobalſamũ quod appella
tur lachrimũ eſt arboris q̃ eo ſimilis malogra
nato vel licio ramoſa. ramis tenuib᷒ ⁊ ex albi/
dis. in India tantũmodo creſcit. Aliqui tñ di
cũt ⁊ in India naſci: fructũ habet q̃ſi obrotun
dũ ↄtra mediũ q̃ſi ventroſum ad capita vtraq̧
deductũ rubicundũ. valde grauē ⁊ plenũ. et ſi
frangit̃ ſimile melli eſt. Et ſi maſticat̃ ſimile ē
piperi mordens ⁊ ſuauiter redolens. qđ carpo
balſamũ đr. Huius autē arboris lachrimum
colligitur dieb᷒ caniculatib᷒. ſm alios ꝓ tem/
pore autumno. Incidit̃ autem truncus huius
arboris ꝑ loca ⁊ ramuli ipſius. Et ſic ſupponũ
tur vaſa (vt preſens figura arboris oſtendit)
que lacrimum fluens recipiat. Cuius eſt opti/
mũ recens ſincerum ⁊ exalbidum ⁊ odore acu
tum. leniter linguã ſubmordens. ſequens eſt
colore ſubrufum. et quaſi glutinoſum. tertium
eſt tenuium partium valde ⁊ plucidum. Omne
autem balſamum quod vetuſtatem recipit fit
rubeum ⁊ reſinatum ⁊ ſiccum. Quod aũt opti
mum eſt ſincerum eſt: quodq̧ in aqua mũda
ſtillatum non protinus diffunditur. ſed magis
deſidet. ⁊ poſtmodum totam aquam albidam
facit. ⁊ lacti admixtum. illud in caſeum ſtrin/
git vt coagulum. quod enim ſincerum non eſt
in ſummo aque diffunditur ⁊ ſupernatat. ⁊ vt
oleum quaſi ſtillam oſtendit. Sciendum ꝙ
balſamus dicitur arbor balſami. Balſamum
vero dicitur oleum vel gummi. qđ meli᷒ eſt di
cere. Nam nõ eſt oleo vere qđ ꝓbatur multis
exemplis. Primo eo ꝙ videmus adherere la/
bijs vulnerum. Et facile de panno eo infecto
lauatur. Similiter Dyaſcorides dicit ꝙ in aq̃
iniectum petit fundum: poſtmodum diſſolui/
tur. et totam aquam albam facit. ⁊ propterea
vocat ipſum lacrimum. Item lignum eius vo
catur xilobalſamum. et fructus vocatur car/
pobalſamum. Multis modis ſophiſticatur.
Quidam vendunt terpentinam pro opobal/
ſamo. quidam admiſcent parum balſami ter/
pentine. et ita habet odorem balſami. Alij acci
piunt ſuccum lemoncelli vel foliorum citri. et
admiſcent terpentine. et addito croco oriētali
calefacit ⁊ deſiccat in tertio gradu.

Operationes

Opobalſami. ʒ. i. datus cum vino ſuperfluita A
tes matricis mũdificat. fetum mortuũ educit.
⁊ menſtrua ꝓuocat. bombace intincta ⁊ ſuppo
ſita ↄuenit. ⁊ diſſurriam ⁊ ſtranguiriam. ⁊ la/
pidem veſice. ſi etiam fuerit opilatio ex frigi/
do humore. detur cũ vino vel virga ꝓus made
facta ex aqua calida erecta inflata iniciat̃ cum
oleo muſtellino vel nardino.
¶ Contra omnes paſſiones capitis venientes B
ex frigiditate detur cum appropriato aliquo
paſſioni conueniente.
¶ Contra quartanam ⁊ cottidianã facta ꝓus C
purgatione detur cum vino.
¶ Contra tinnitũ aurium ex humiditate parum D
inſtillet̃. Cõtra dolorē dentiũ ex parte dolenti
aliquantulum in aurem diſtillet̃.
¶ Corpora mortuoꝝ incorrupta ↄſeruat. quia E
quantũ diſſoluit tantum cõſumit.
¶ Sera. auc. Gal. Opium balſami eſt bonũ F
et ſubſtantia eius eſt ſubtilis. ⁊ virtus eius eſt
que calefacit et deſiccat in ſecundo grado.
Balſamum quoq̧ eſt ſubtilioris virtutis q̃ʒ
arbor. granum vero eius eſt maioris ſubtilita
tis q̃ʒ oleum.
¶ Idem auc. Dyaſco. Virt᷒ balſami eſt q̃ ab/ G
ſtergit tenebroſitatē viſus. ⁊ aufert frigiditatē
matricis. qñ fit naſcale cum eo cum cera ⁊ oleo
⁊ expellit ſecundinã ⁊ fetum. ⁊ qñ fit inunctio
cum eo prohibet rigorem. ⁊ mundificat vlcera
ſordida. Et quando bibitur prouocat vrinam.
et eſt bonum aſmati.
¶ Auicẽ. Balſamũ aperit opilatões ⁊ ↄuenit H
vlcerib᷒ groſſis. mũdificat vlcera. ⁊ ꝓprie cum
yreos. ⁊ extrahit fracturas oſſium
¶ Confert ſciatice bibitum. et bibitur eius de/ I
coctio propter ſpaſmum. confert viſceribus ca
pitis. et mundificat caput ipſum. et conuenit
epilentie et vertigini. ¶ Abſtergit pan/ K

nū ipm ꝛ ei⁹ oleū.lignū ei⁹.ꝛ ipſi⁹ ſemē: ꝯferūt
dolori vtroꝛūqꝫ laterū ꝛ ſtricture anhelitus.
¶ Et dolori pulmonis.ꝛ ꝯuenit ſemē ei⁹ peri-
L pleumonie frigide ꝛ tuſſi ꝛ ſiliter ipm oleum.

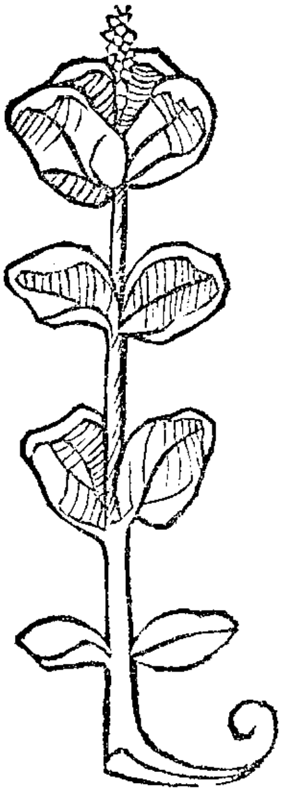

Capitulum.lxi.

Alſamita.i.ſiſimbriū. Sed ſiſimbriū
b vocaꝫ menta aq̄tica.ꝛ alio noīe vocaꝫ
balſamita. Dyaſco.ca.de ſiſimbrio ſm
trāſlationē grecā ſiſimbrion ꝺꝛ cardaminon eo
ꝙ cardamo agreſti folia hꝫ ſimilia cū folia ei⁹
rotunda naſcanꝫ ſicut folia cardami agreſtis
cum creuerint ſcindunt ſe ſicut eruca. Virtus
eſt ei ca.diuretica. Paulus capi. de balſamita
ca.eſt ꝛ ſic.in.iij.gradu. Aliud eſt domeſticum
aliud ſilueſtre.ſed domeſticū nobis eſt in vſu
quod oībꝫ eſt notum virtutem habet diureti
cam diſſoluendi et ꝯſumendi.

Operationes.

A ¶ Balſamita crudū ꝛ coctū lentigines vultibꝫ
tollit.ꝛ maculas emendat ſi vna nocte impo-
ſitum fuerit ꝛ alia die locus abluatur aque.
B ¶ Cōtra vicium pectoꝛis ficū pultes ex farina
oꝛdei ꝛ aq̄ appoſito puluere ei⁹ ꝛ denꝫ patienti
C ¶ Cōtra frigidū reuma folia ei⁹ in teſta calefa-
cta ſine liquoꝛe ꝛ in ſacculo poſita capiti ſuper
ponatur.valet vinū decoctionis eius ꝯtra do-
loꝛem ſtomachi ꝛ inteſtinoꝝ ex frigida cauſa.
¶ Ex opilationem epatis et ſplenis.et vrinali- D
um viarum.herba ipa decocta in vino et cata-
plaſmata.ſoluit etiā ſtranguiriā et diſſurriā.
¶ Valet etiam contra yliacū doloꝛem. Et con- E
tra doloꝛem factum ex ventoſitate.menſtrua
educit.conceptum iuuat.matricem mūdificat:
fomentatio ſi fiat ex eo.
¶ Teneroſitates eius in oleo muſtellino vel F.
ſaltem cōmuni decocte et ſuperpoſite idē ope
rantur.

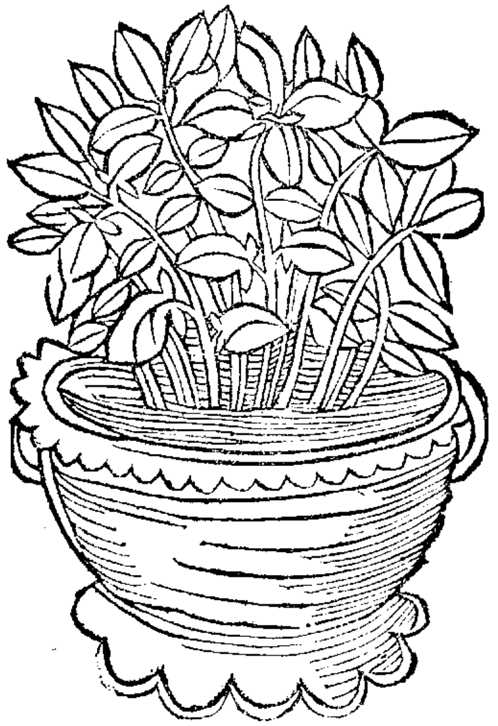

Capitulum.lxii.

Aſilicon gariofilatum. Ozimum idē
b ſiue vnū ſignificant. Ozimum quod
dam eſt gariofilatum.quoddā eſt cō-
mune.et quoddam eſt latum plus alijs: quod
citrarium vocatur. Ozimum gariofilatū eſt
illud quod ab autoꝛibus laudatur. Ozimum
citrarium eſt quod vituperatur ab omnibus.
Eſt eīm ozimū gariofilatum cōpetens medici-
ne ꝛ herbe ꝛ ſemen. Cum autē ſimpliciter po
nitur in medicina ſemen debet intelligi.ꝛ po-
tiſſime in electuarijs. Sed in vngētis ꝛ in em
plaſtris herba intelligiꝫ eſt ca.et ſic. Et ſemen
habet virtutem conſtringēdi ꝛ conglutinādi.
quod patet ex eo.quia ſi ponatur in aqua ſta-
tim ingroſſatur ꝛ fit quedam cōglutinoſitas.
herba ipa ex aromaticitate habet virtutem con

foꝛtandi ex q̄litatibꝫ ſuis diſſoluẽdi cõſumẽdi ⁊ abſtergẽdi ⁊ mũdificãdi. ¶ Sera. lib. aggre. ca. berengemiſch. eſt baſilicon ſiue ozimũ gariofilatũ. et folia eiꝰ ſunt pua q̄ꝝ coloꝛ eſt mediꝰ inter roboꝛẽ ⁊ glaucedinẽ. Huiꝰ herbe eſt odoꝛ ſilis gariofiloꝝ ⁊ ſtipes eiꝰ eſt quadrangulatus cuiꝰ coloꝛ eſt ſic̄ coloꝛ folioꝝ ipiꝰ ⁊ ſemẽ ẽ minutũ nigrũ. ⁊ colligit in menſe Julij. Et eſt ca. et ſic. i fine ſcd̄i gradꝰ. ¶ Dyaſ. ca. ozimũ. Ozimũ cuiꝰ v̄tutẽ ſit penitꝰ inter medicos opĩo eſt incerta. Nam q̄ autoꝛe criſipo criminãt. Hi eiꝰ vicia percenſent ꝙ ſit ſtomacho inutilis ꝙ oculos ebetat ꝙ inſaniã facit. iecoꝛi obſiſtat Addunt preterea ſi tritum lapide contegatur ſcoꝛpiões gigni cõmanducatũ. ⁊ in ſole poſitum vermes creare pediculos enutrire. Afri. etiam putãt hoc eſſe pſuaſum ꝙ ſi opus eo die quo ozimum ſumpſerit a ſcoꝛpione feriatur non poſſe ſaluari. ſed qui in diuerſa ⁊ vera opinione ſunt. hec oĩa falſa aſſeuerant. q̄nimo ſtomacho ꝓdeſt. eo ꝙ inflationes eiꝰ diſſoluit. ⁊ facit alia iuuamenta q̄ ſm̄ ipm̄ inferius dicentur.

Operationes.

A ¶ Contra ſincopim ⁊ cardiacã paſſionẽ detũr
B aqua roſaꝝ decoctiõis herbe ipiꝰ. ¶ Ad idem valꝫ vinũ decoctõis in quo herba ipa ſtetit per noctem. Jpa herba valet ↄtra frigiditatem ſtomachi h̄ modo. decoquat̃ in multa q̄ntitate in vino. ſꝫ meliꝰ eſt in muſto. ⁊ poſt decoctionẽ addat̃ vinũ albũ in multa q̄ntitate. tale vinũ eſt ↄfoꝛtatiuũ multũ ⁊ aromaticũ. ⁊ valet contra predicta. ⁊ ↄtra indigeſtionem ex frigiditate.
C ¶ Uinũ etiam decoctionis ipiꝰ herbe ↄfoꝛtat digeſtionẽ. ↄtra fluxum ventris ex frigiditate. Semen ozimi cum modico puluere accatie decoquatũr in aqua pluuiali ⁊ detur patienti.
D ¶ Ad matricẽm mundificandã. ⁊ menſtrua ꝓuocanda fiat decoctio eiꝰ in aqua ⁊ fiat fomentũ ⁊ ſuppoſitoꝝ ex teneritate ipiꝰ herbe Succꝰ ipiꝰ herbe pulueriʒatꝰ matricem mundificat. conceptum adiuuat. et menſtrua pꝛouocat.
E ¶ Herba ipſa decocta in vino ⁊ oleo ⁊ natibꝫ ⁊ anchis cataplaſmata valet ↄtra tenaſmonem
F ¶ Galienꝰ in libꝛo de cibis. capitulo de ozimo. Ozimũ ſcꝫ non gariofilatum peſſimi quidem chimi eſt. et propter hoc infamant quidaꝫ ipm̄ dicentes. ſi tritum immitatur olle vacue celerrime generat in paucis diebus ſcoꝛpiões. ⁊ maxime quando in ſole quis quolibet die calefecerit ollam. ſed hoc quidem cacochimum eſt. ⁊ malum ſtomacho et indigeſtibile. Olus vero ita dicemus ipm̄ eſt calidum in ſecundo gradu. Et habet humiditatem non naturalem.

¶ Et idem octauo ſimplicium farmacaꝝ capl'o penultimo. Baſilicon nõ gariofilatuꝫ ex ſcd̄o B
eſt gradu calefacientiũ. habet aũt caliditatẽ ſuperfluã. vñ nec vtile intra coꝛpꝰ aſſumptuꝫ: cathaplaſmatũ ꝓo exteriꝰ vtile ad conſumendum
¶ Almanſoꝛ tractatu tertio capitulo. Albetharogi qd̄ exponitur ozimum ſiue baſilicon non H
gariofilatum cali. eſt qd̄ ⁊ doloꝛẽ efficit capitis ⁊ male nutrit. cuiꝰ comeſtio vtentis viſum turbat quando eo multo vtitur. Sperma quoq̄ aut lac deſiccat. oꝛi tamen ſtomachi confert coꝛroboꝛat enim ipſum atq̄ coꝛdi auxiliatur.
¶ Sera. Ozimum gariofilatum confert ſto- I
macho. et facit digerere cibum groſſum. et confert epati ⁊ coꝛdi. et aufert triſticiam ⁊ ſolicitudinem. ⁊ odoꝛiferas facit eructuationes. ⁊ aperit opilationem cerebꝛi.

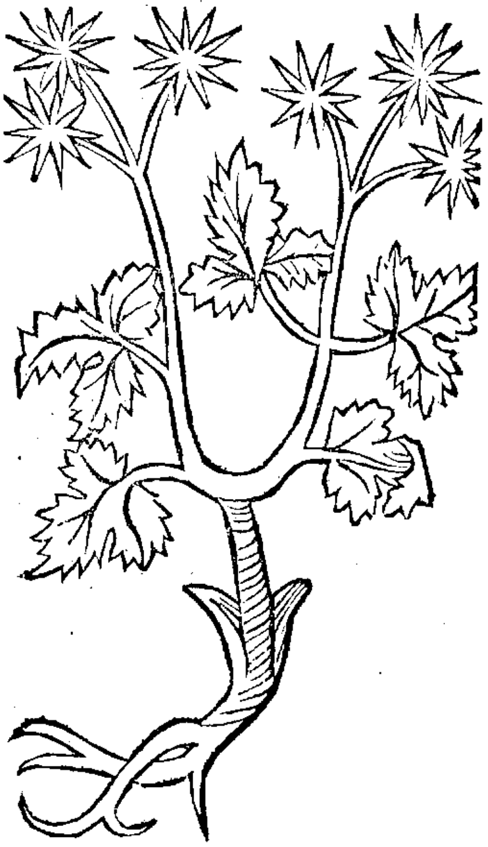

Capitulum. lxiiij.

Ranca vꝛſina herba eſt. cuius folia
b ſunt magna ſic̄ folia caulis: ſꝫ inciſa ſicut bꝛanca vꝛſi. in medio coꝛũ oꝛit̃ ſtipes. in cuius capite ſunt multi floꝛes ſpinoſi ↄcluſi. ca. eſt ⁊ hu. in ſcd̄o gradu. Uirtutem habet mollificandi ⁊ maturandi ⁊ leniendi.

¶ Capitulum.lxvi

b Elliricí. Ser.li.ag.ca.belligȝ. Belligȝ
.i.bellirici ⁊ ſũt ꝺ gñe mirabolanoꝝ ſũt
fri. ⁊ ſic.ĩ fi.iij.gra. ⁊ extinguũt acuitatẽ ſan⸗
guis ⁊ caliditatẽ colere. hoc idẽ mirabolani
emblici.vt hꝫ ĩ ca.emblici. Jo.meſue cap.de
mirabolãiſ. Bellirici ſũt ex medicis bñdictꝭ.
expectatᷣ ei ꝑ eoſ ꝯfortatio/meliores ſũt groſ
ſi põderoſi ⁊ dẽſi corticis.fri.ſũt i.i. ⁊ ſic.in.ij.
Jn eoꝝ opatõibꝫ ⁊ ꝓprietatibꝫ ſũt ſicꝫ emblici.
Ubi ſciẽdũ ꝙ mirabolani emblici ⁊ bellirici
ſũt ex alia arbore ꝓducti ꝗ̃ alie ſpẽs mirabo
lanoꝝ/ſic apparet ĩ ca.mira. Et iõ hꝫ determi
natᷣ ꝺ iſtꝭ. Jn ca.ꝓo mirabolani determiatᷣ de
aliꝭ ſpeciebꝫ mirabolanoꝝ. ¶ Opatões.
A ¶ Bellirici hñt ꝓprietatẽ denigrãdi capilloſ
⁊ ꝓhibẽt caſũ eoꝝ ⁊ ꝯfert emorroidibꝫ/⁊ ipſi
B tumeſcũt ĩ aq̃. ¶ Et ꝯditi ex eis faciũt opatio
nes mirabolanoꝝ ñ ꝯditoꝝ/niſi ꝗꝛ ſũt debili
ores eis/⁊ ĩ belliricꝭ maior ẽ ꝓprietas ĩ acumi
C ne ꝗ̃ ĩ emblicꝭ. ¶ Mirabolani emblici belli⸗
rici ⁊ kebuli mixti cũ oleo amigdalaꝝ dulci⸗
um/⁊ cũ melle tingũt capillos colore nigro.
D ¶ Jo.meſ. Bellirici educũt ſolutõe flegma/⁊
ſũt ex rebꝫ valde ꝯfortãtibꝫ cerebꝝ ⁊ neruos/
E ⁊ augẽt ĩtellectũ. ¶ Et ꝯfortãt cor/⁊ ꝯfert tre
mori cordiſ ⁊ mũdificãt ſtõachũ a putrefacti
one/⁊ ꝯfortãt ipm: ⁊ ſedãt feruorẽ ĩ eo/⁊ aufe
F rũt ſiti Et addũt ĩ appetitũ: ⁊ ſedãt vomitũ. hꝫ
G idẽ faciũt emblici. ¶ Ser. Bellirici auferũt
ſitim ſua frigiditate ⁊ ꝑparãt ſtomachũ.ꝓuo
cãt appetitũ. ⁊ ſtringũt vẽtrẽ ꝓpᷣ eoꝝ ſtiptici.

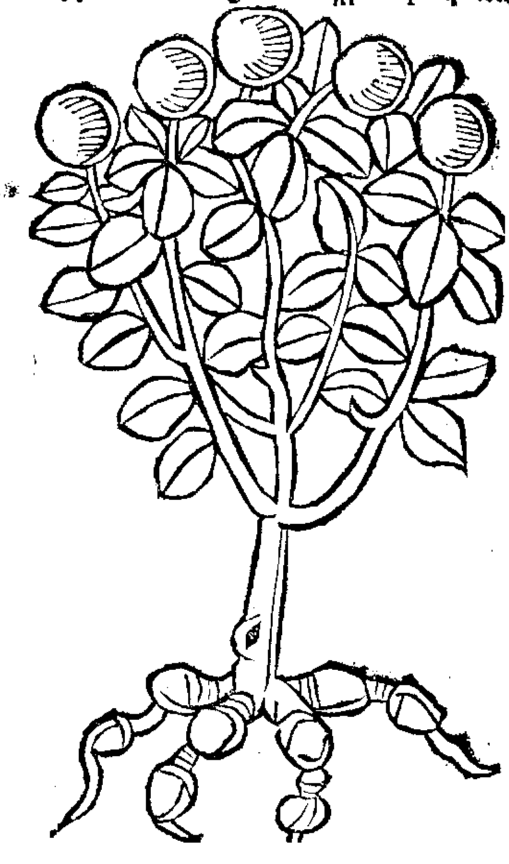

Capitulum.lxvij.

El vel Sel. Ser.lib.aggre.ca.bel.
b auc.yſaac benaram. Bel eſt citoniũ
indũ. ⁊ eſt fruct⁹ rotũdus ſicut auel⸗
lana.nõ hñs corticẽ ſuꝑ ſe in q̃ eſt ſemẽ ſimi⸗
le odore. ⁊ eſt illud qḋ de ipo admiſtratᷣ. ⁊ vir
tus ei⁹ ẽ ſic ꝟt⁹ zinziberꝭ.ca.in.iij. g̃. ⁊ hu .i.i.

Operationes

¶ Serapiõ. Bel. Subtiliat chimos groſſoſ A
¶ Et ꝯfert duriciei neruoꝝ. ¶ Et valet vẽtoſi B
tati emorroidaꝝ. ¶ Et augmẽtũ facit ĩ ſper⸗ C
mate: ⁊ valet ſicut ſel. ¶ Arbor eius vocatur D
dorſiſahã: vt apparet in ca.granati ſilueſtrꝭ. E

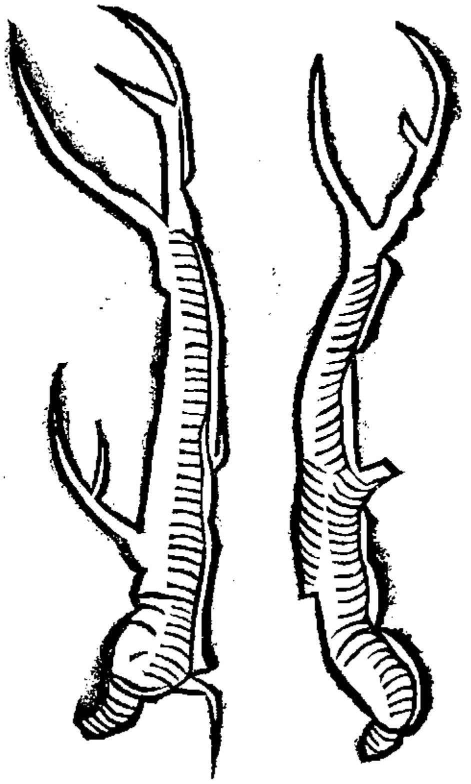

Ehem. Sera.li. aggre.cap. behem.
b Behem ſpẽs ei⁹ ſunt due.ſ.rubea et
alba. Et ſunt ambe vene in magnitu
dine radicis paſtinace parue: quaꝝ q̃dã ſunt
tortuoſe: deferuntᷣ ab armenia: odor earũ eſt
bon⁹: ⁊ eſt ĩ eis viſcoſitas q̃dã: ambe ſpecies
ſunt ca. ⁊ hu. Aui.li.ij.c.behem. Behem ſunt
fruſta aſpera q̃ ſũt radices exſiccate ꝯtracte:
⁊ ſũt duaꝝ ſpecieꝝ: q̃ruȝ vna eſt alba ⁊ altera
rubea: eſt calida ⁊ humida in.ij.gradu.

Operationes

¶ Sera. Ambe augmẽtũ faciũt ĩ ſpermate.
A ¶ Aui. Behẽ eſt impignatiuũ: ⁊ cõfoꝛtat coꝛ
B valde: ⁊ ꝯfert tremoꝛi coꝛdis: ⁊ manifeſte au-
gmẽtat ſperma: loco eiꝰ ponit̃ q̃rtũ ipm̃ eſt de
tuderi: ⁊ medietas ponderis lingue auis.

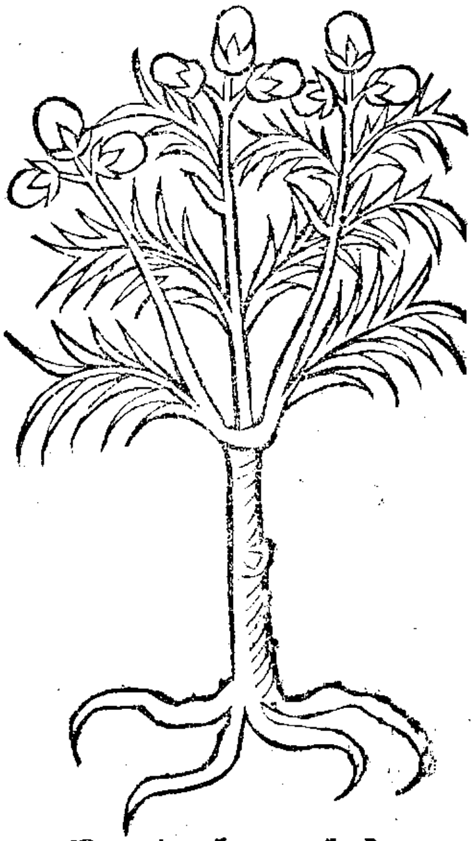

Capitulum. lxix.

En vel balanus. Diaſ. ſcḋm trãſlatio-
b nẽ nr̃am ca. balanꝰ. i. ben: eſt ſemen
arboꝛis ſilis arboꝛi mirice: nuces ha
bens abintꝰ: q̃s cũ digitis ꝯfricauerĩs humo
res eijciũt: q̃ ꝯfectiõib̾ miris ⁊ nobilib̾ mul
tis miſcet̃ ꝓ oleo. Naſcit̃ ꝟo in ethiopia et in
arabia ⁊ in locĩs indie. Ipſe ſuccus melioꝛ eſt q̃
eſt recens ⁊ odoꝛe plenꝰ ⁊ alb̾. ¶ Sera. li. ag
gre. ca. habẽ. auc. Diaſ. Haben. i. granũ ben:
⁊ eſt fructꝰ arboꝛis ſimilis tamariſco: ⁊ ẽ fru
ctus ſimilis auellanis. medulla eiꝰ exprimit̃
ſicut amigdale: ⁊ egredit̃ aliq̃d loco olei. Et
naſcit̃ hec arboꝛ in terrĩs hababes ⁊ ĩ babylo-
nia ⁊ in locis arabũ: ⁊ in terris paleſtine que
noiat̃ nitrã. Et melioꝛ ex eo ẽ nouꝰ plenꝰ al-
bus facilis excoꝛiatiõis. Et idez auc. Galie.
Hec medicina defert̃ ad nos ex terrĩs arabũ:
⁊ pigmẽtarij vtunt̃ ſucco medulle eius loco
olei. Et cõplexio eiꝰ eſt calida. Oleũ eius ex
trahitur ſicut oleum de amigdalis.

Operationes

¶ Diaſ. Ex eo ℥. i. bibita cũ pulta ſplẽ ſiccat A
cũ vris vlirica mixtꝰ ⁊ ĩ cathaplaſmatib̾ po
ſitus: ⁊ mulſa adhibita doloꝛes podagricos
mitigat. ¶ Aceto aũt mixtꝰ lepꝛas ⁊ maculaſ B
⁊ puſtulas coꝛpis tollit. ¶ Acceptꝰ ſolutio- C
nẽ ventrĩs facilẽ ꝑſtat. Expꝛeſſus ſuccus eiꝰ vti
lis eſt vt aſpꝛedinẽ ⁊ pruriginẽ coꝛpis mirifi
ce purget. ¶ Serap. Ben ꝯfert empetigini ⁊ D
lentiginib̾ que ſunt ĩ facie: ⁊ ſcabiei ⁊ pruri-
tui ⁊ egritudini cũ q̃ cutis eleuat̃ cum aceto.
¶ Et attenuat duriciẽ epatis ⁊ ſplenis ſi eis E
ſupponat̃ cũ aliqua far ex deſiccantib̾: ſed in
ſucco eiꝰ eſt parꝝ ſtipticitatĩs. ¶ Jo. meſ. Ben F
ꝑ vomitũ ⁊ ꝑ ventrẽ educit flegma crudũ et
groſſum. Et eſt medicina mirabilis ad coli-
cã flegmaticã ⁊ ventoſam. ¶ Aui. li. ij. cap. de G
ben. Ben ẽ mũdificatiuũ ⁊ ꝓprie eiꝰ medulla
⁊ inciſiuũ humidoꝝ groſſoꝝ. Et apit cũ ace-
to ⁊ aq̃ opilatiões viſceꝝ. Et in arboꝛe ipſiꝰ
eſt amaritudo ⁊ ſtipticitas: ⁊ ꝓpt̃ h̃ ẽ ĩ ipa ꝟtꝰ
cauterizatiua: ⁊ eiꝰ coꝛtex ẽ ſtipticꝰ plꝰ. ¶ Et H
oleũ ipſiꝰ nõ euacuat̃ a ſtipticitate: ⁊ ĩ ipo ra
ro ẽ abſterſio ⁊ inciſio. ¶ Semẽ eiꝰ ꝯfert lẽti I
ginib̾ magnis. ſ. ⁊ ꝑuis: ⁊ pãno ⁊ moꝛ ce ⁊ ve
ſtigijs vlceꝝ: ⁊ ſilr̃ eiꝰ oleũ. ¶ Et ꝯfert apati- K
b̾ durĩ oib̾ cũ põit̃ ĩ emplaſtrĩ ⁊ vnguentis.

Capitulum.lxx.

b Leta. Iſi. Bleta vel beta alia candida
alia nigra alia ſilueſtris. Itē greci duo
genera faciunt: nigrā ⁊ candidā: quā ꝓferunt
parciſſimi ſeminis appellātꝗꝫ ſoelon: ⁊ ē ble-
ta agreſtis: q̄ eſt bleta lata q̄ facta eſt ſicut el
leborus albꝰ: vt apparet ꝑ Dyaſ. cap. de elle-
boro albo: ⁊ iſta vocat̄ blitis. ⁊ licet Dyaſ. fa
ciat ſemotim ca. de bleta ⁊ de beta. error ſcri
ptoris fuit vel tranſlatoris. Nā idem dicunt
⁊ debent cōtinuari illa ca.

Operationes

A ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. bletū. Bletū eſt olus co
meſtibile fri. ⁊ hu. cōplexiōis in ſcda māſiōe
a tꝑata abſtantia. ¶ Et idē li. ij. de cibis ca. d
B beta. Succus bete eſt mediocriter abſterſi
uus q̄ ⁊ ventrē ad egeſtionē excitat: ⁊ ſtoma
chū aliq̄n mordicat: ⁊ maxīe illoꝝ q̄cūꝗꝫ faci
le paſſibilē ⁊ ſenſibilē hn̄t ipm: ⁊ ꝓpter h̄ ipm
eſt eduliū malū ſtomacho ampliꝰ comeſtuꝫ.
C ¶ Alimentū aūt ab ipa modicū magꝭ idone-
um eſt q̄ꝫ ī alua ad opilatiōes q̄ſm epar. ad-
huc aūt magis q̄n cū ſinapi aut oīno cū ace-
to comedit̄: ⁊ ſpleneticis eodē modo come-
ſta ſunt bona medicina magis q̄ꝫ alimentū.
D ¶ Sera. li. aggre. ca. de bleta. Ex ea ē alba ⁊
nigra: ⁊ in ſapore eiꝰ eſt nitroſitas: ⁊ virtꝰ eiꝰ
eſt q̄ abſtergit ⁊ reſoluit ⁊ expellit ſuꝑfluita-
tes caliditatis: q̄n cū ea fit ſternutatorium.
E ¶ Et q̄n bleta coquit̄: egredit̄ ex ea viſcoſi-
tas ⁊ acuitas: ⁊ fit virtꝰ eiꝰ q̄ ꝓhibet genera-
tionē apoſtematꝭ: ⁊ reſoluit reſolutiōe pauca
In alba vero eſt de virtute abſterſiua ⁊ reſo
lutiua. In nigra eſt res ſtiptica: ⁊ ꝓprie in eiꝰ
F radice. ¶ Et idem auc. Galie. in li. de cibis.
In ea exiſtit hūiditas abſterſiua abſterſione
tꝑata: ⁊ cū illa hūiditate laxat ventrē: ⁊ mol-
lificat inteſtina ⁊ ſtomachū: ⁊ maxīe cū fue-
G rit boni ſenſus. ¶ Et iō accidit ꝙ bleta ē ma
la ſtomacho: ⁊ ꝓprie illi qui eſt ſicut dixi: q̄n
vſus eiꝰ eſt nimiꝰ: ⁊ nutrimētū eiꝰ eſt paucū:
ſicut nutrimētū aliaꝝ herbaꝝ. Sed bleta q̄-
dē eſt magꝭ iuuatiua q̄ꝫ melochia in aperien-
H do opilatiōes epatis. ¶ Nigra autē ſtringit
ventrē ſicut lens: ⁊ maxime q̄n coquit̄ radix
eiꝰ ē plꝰ ſtiptica ꝯſtrictiua ventrꝭ: ⁊ alia ſpēs
I eiꝰ ſoluit ventrē. ¶ Et ambe q̄dē ſpēs eiꝰ ſūt
mali chimi ꝓpter nitroſitatē q̄ eſt ī eis. Et iō
q̄n fit ſternutatoriū cū ſucco eiꝰ ⁊ melle mun
K dificat cerebꝝ ⁊ ꝯfert dolori auriū. ¶ Et q̄n
ex decoctiōe blete ⁊ radicis eiꝰ abluit̄ caput
aufert lendines ⁊ mūdificat ipm a furfuribꝰ.
L ¶ Et q̄n ꝓijcit̄ ſuꝑ ſciſſuras q̄ fiūt a frigore
ꝯfert eis: ⁊ q̄n coquit̄ cū folijs eius curat bo
tar. ¶ Et valet ad cōbuſtionē ignis ⁊ heriſi M
pilam. Et idē auc. aben meſuay: q̄n coquit̄ et
comedit̄ cum fabis digerit cito.

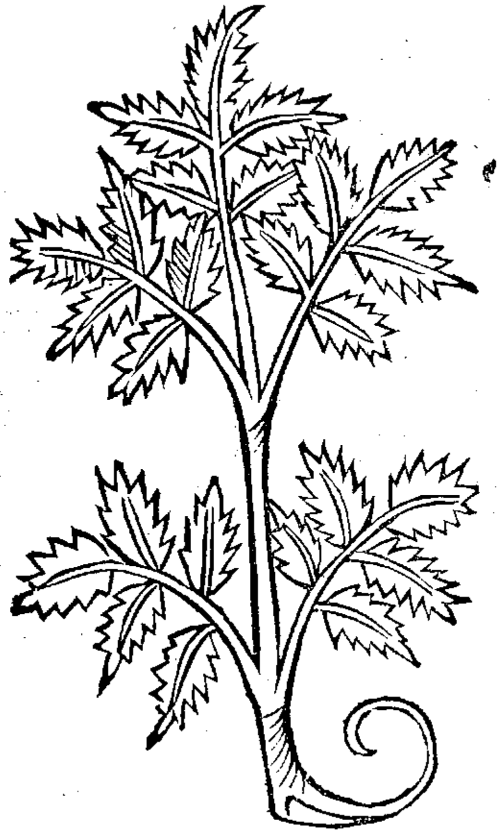

Capitulum.lxxi.

Delliū. Vn̄ ſciendū ꝙ bdelliū quod-
b dā eſt iudaicū: ⁊ eſt gūmi cuiuſdā ar
boris q̄ vocat̄ melealiend. ⁊ illud eſt
bdelliū iudaicū. ⁊ arabicū qḋ naſcit̄ ī india ⁊
arabia. Et eſt aliud bdelliū ſm Sera. li. ag.
ca. Melk. qḋ dr̄ bdelliū de melka qḋ eſt ex ar
bore noīata melk que orit̄ in meka: q̄ arbor
eſt ſatis ſtiptica: cuiꝰ fructꝰ maturat̄ ī meka:
⁊ comedit̄ dulcis: ſed in hyſpania nō matu-
ratur: ſed eſt fortiter ponticꝰ pauce aquoſita
tis ⁊ aſper. ⁊ talis arbor ⁊ eiꝰ gūmi vocat̄ de
meka. Et eſt bdelliū qḋ ſcribit̄ in ꝓncipio Ge
neſis ca. ij. qḋ eſt in paradiſo voluptatꝭ: cuiꝰ
fructꝰ ſatis eſt dulcꝭ. Et de iſto bdellio facit
Auic. ſuffuſſ. ꝯtra fluxū in ethica circa fineꝫ.
vbi ponit curas ꝯ ſinthomata ſuꝑuenientia
ethice. Et iſtud bdelliū eſt frigidū ⁊ ſiccum.
Et ꝯſtringit ventrē. Sed bdelliū iudaicū eſt
calidū in ſcḋo ⁊ humiduꝫ in primo. Vn̄ quia
in receptis inuenit̄ bdelliū ꝯſtringere et rela
xare ⁊ calefacere et infrigidare ⁊c̄. Quando

volumꝰ apire mollificare ⁊ reſoluere ⁊c. po
nat̄ bdelliū iudaicū. qn̄ vero volumꝰ ꝯſtrin
gere ⁊ infrigidare ponat̄ bdelliū de meka. et
tale bdelliū eſt celeſtinū. i. coloris celeſtini: ſꝫ
bdelliū iudaicū ē ſubnigrū ſiue ſubalbidum
verꝫ antiq̄ nr̄i carētes bdellio de meka loco
eius ponebāt quandā aquoſitatē ꝯglobatā:
q̄ inuenit̄ in veſciculis vlmi. ¶Pliniꝰ ca. de
bdellio. Bdelliū eſt calidū in. ij. gradu: humi
dum in p̄mo. ¶Almanſor tractatu. iij. ca. de
bdellio. Bdellium iudaicū calidū ē. bdelliū
tamē de meka frigidū eſt ⁊ ſiccum.

Operationes

A ¶Serapion auctoritate Galieni. Bdelliū
ſtringit ventrē ⁊ fortificat ſtomachum: diſſol
uit apoſtemata q̄ fiunt in canna pulmonis. ⁊
tumorē q̄ fit in crepatura inteſtinali: qn̄ diſ
ſoluit̄ cum ſaliua hoīs ieiuni donec fiat ſi
cut vnguētū vel emplaſtrū: frangit lapidē re
num: qn̄ ſumit̄ in potu. p̄uocat vrinā ⁊ diſſol
uit apoſtemata cruda groſſa vētoſitates ner
B uorꝫ. ¶Galienꝰ. vi. ſim. far. ca. bdellio. Qui
dam autē eo vtunt̄ ⁊ maxīe arabice in bron
tunlolis: id eſt herniis inteſtinalibꝫ ieiuna ſa
liua madefacientes: donec p̄ueniat ad ꝯſiſtē
C tiā emplaſtri. ¶Arabicū vero ⁊ lapides qui
ſunt ī renibꝫ infringere bibitū: necnō vrinas
p̄uocare ⁊ diſcurſus indigeſtibiliū ſpirituū
ſanare: necnō laterꝫ dolores ⁊ rupturas.
D ¶Almāſor. Bdelliū iudaicū dura diſſoluēs
apoſtemata emorroidibꝫ vtile iudicat̄. Bdel
E lium de meka ventrē ſtringit. ¶Auicē. Bdel
liū reſoluit ſanguinē ꝯgelatū ⁊ eſt linitiuū ⁊
F maturatiuū diſrūpit ventoſitates. ¶Et ara
bicū eſt ſiccius eo niſi recens. ⁊ reſoluit apo
ſtemata dura ⁊ p̄prie diſſolutū cum ſaliua ie
G iuni. ⁊ ſilr̄ reſoluit reliqua frigida. ¶Et me
chum qd̄ nō eſt ex fructu palmarꝫ ſilueſtriū
eſt ſtipticum. Bdelliū iudaicū reſoluit ſcro
fulas: ⁊ bibit̄ decoctū ad apoſtemata dura q̄
ſunt intrinſecus ⁊ linitur cum aceto ſup ſaha
H fati. ¶Cōfert cōtuſioni lacertorꝫ ⁊ ſpaſmo ⁊
I duriciei neruorꝫ ⁊ ꝯgelationi ipſorꝫ. ¶Et de
meka etiā exiſtimauerunt ꝙ ip̄m p̄uocet: ſed
nō dubitat̄ qn̄ ip̄m ſtringit ⁊ frangit lapidē.
K Bdelliū vero arabicū clarꝫ rubeū qn̄ terit̄ ex
eo q̄ntitas duorꝫ aureorꝫ: et bibit̄ cum aqua
L mellis minuit flegma. ¶Et bdellium vtrūq̄
reſoluit ramicem aque ⁊ aperit os matricis
clauſum. Et educit fetum ⁊ mundificat ma
M tricem. ¶Et reſoluit apoſtemata ani et teſti
culorꝫ. Et ꝯfert morſui venenoſorꝫ.

Capitulum. lxxij.

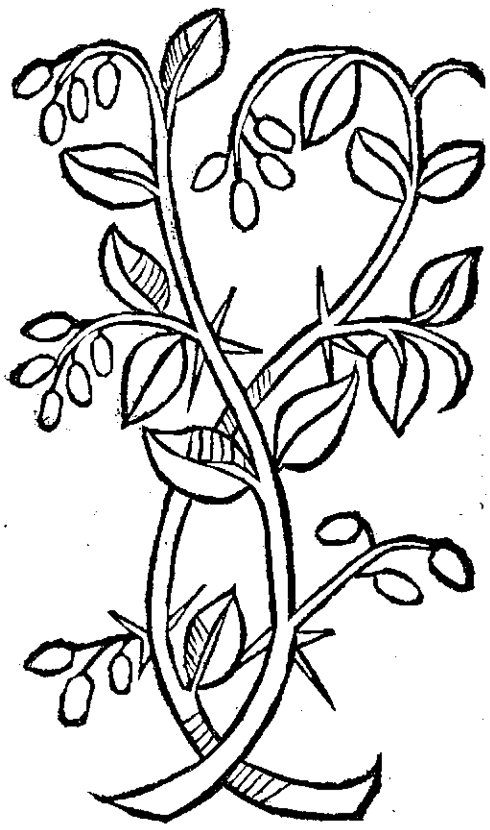

Berberis. Aui. li. ij. ca. de berberiſ. Ex
b eo ē rotūdū ⁊ rubeū cāpeſtre: ⁊ aliud
eſt nigrū longū arenoſum aut mon
tanū. ⁊ eſt fortiꝰ fri. ⁊ ſic. in fine tertij gradꝰ. ⁊
eſt vincēs colerā valde. Gal. viij. ſim. far. ca.
oxia cantū. Hec arbor eſt ſilis virtute ⁊ ſpe
cie arbori arebandi. i. pirorꝫ ſilueſtriū: niſi q̄
arbor pirorꝫ eſt ſtiptica ſtipticitate forti: ſꝫ in
fructu eius cum ſtipticitate eſt res incidens
ſubtiliter. ¶Serapion auc. Dyaſ. li. aggre.
ca. Amiberberis. i. berberiſ. Et eſt rubꝫ achiſ
ſa: ⁊ dictū acutū. ⁊ acſa: ⁊ eſt dictū ſpina acu
ta. ⁊ eſt illa q̄ facit fructum q̄ dr̄ zacbuch ſiue
zaytach. ⁊ eſt amiberberis ⁊ defert̄ a coraſce
ni. ⁊ eſt arbor ſilis arbori pirorꝫ ſilueſtriū q̄ dr̄
abhimis ſiue abaras niſi q̄ eſt minor: et ha
bet multas ſpinas. Et hꝫ fructū ſilēm grano
mirti: niſi q̄ eſt maior ⁊ rubeus facile frangi
bilis: ⁊ hꝫ interiꝰ grana. ⁊ hꝫ radicē habentē
multas radiculas infixas terre.

Operationes

¶Sera. Fructus eiꝰ qn̄ bibit̄ aut etiā come A
dit̄. abſcindit fluxū antiquū ⁊ humiditates
antiquas q̄ fluunt a matrice. ¶Et qn̄ fit em B
plaſtrū cū eo trito attrahit ſagittas que ſunt
infixe carni: ⁊ aſcellas ⁊ ſpinaſ ⁊ alia ſimilia.

E ¶ Et quãdo percutit̃ vẽter mulieris pregnã
tis cũ radice huius terre. aut fit inunctio cũ
ea expellit fetũ. Et eſt fri. ꝛ ſic. in. ij. gra. probi
bet ꝛ incidit ſitim calidã. ꝛ fortificat ſtoma-
D chum ꝛ epar. ¶ Et ꝓprietas eius eſt ꝙ ꝯfert a
poſtematibꝫ calidis. Et hec auc. Aben Meſ
E uay. ¶ Et idẽ auc. Armaſios. Fructus eiꝰ re
tinet ꝛ ꝓhibet oẽs egritudines q̃ fiũt a fluxu
F ventris. ¶ Aui. Fructus berberis ꝯfert apo
ſtematibꝫ calidis ex eis emplaſtꝝ ſuppoſitũ.
et ꝯfortat ſtomachũ ꝛ epar. ꝛ abſcindit ſitim
valde. ꝛ ꝯfert raſure ꝛ fluxui ſanguĩs inferiꝰ.

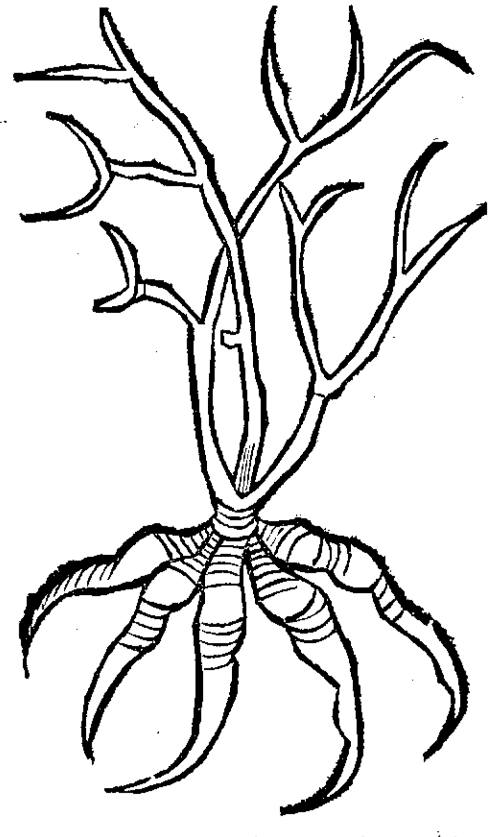

Capitulum. lxxiij

Uzeiden ſunt radices albe. ¶ Sera
b pion li. aggre. caplo buzeiden. eſt ſi-
mile behem albo. ꝛ eſt medicia indie
qua nos parꝝ vtimur. Et quidam vero detu-
lerũt ipſam ad nos. ꝛ vidimus eam ſepe. Et
melius ex eo eſt qd̃ eſt album. habens lignũ
groſſum ꝛ multas virgas. Illud vero qd̃ eſt
ſubtile lignũ habens ſuperficiem lenem par
ue albedinis eſt nõ bonũ ꝛ nullius iuuamẽti

Operationes

A ¶ Serap. auc. habix. Habix dixit ꝙ eius iu
uamentum eſt ſicut iuuamentum hermodac
tiloꝝ ad remouendum dolorem iunctu[illegible] et
et podagre. laxat aquam citrinam.

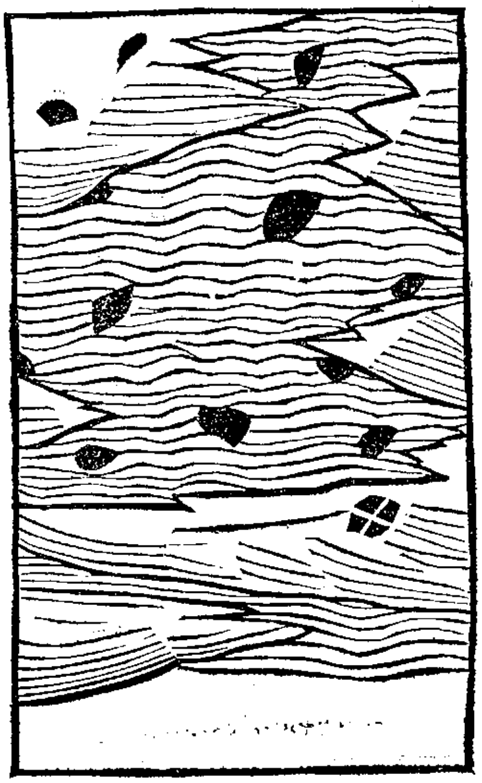

Capitulum. lxxiiij

Itumẽ iudaicũ ſiue aſpaltũ. et dr̃ bi
b tumẽ iudaicũ eoꝙ in iudea inuenit̃. ſ.
in ſtagno qd̃ mare mortuũ dr̃. in q̃ in-
gredit̃ flumẽ iordane. Et ipſuꝫ eſt ſpẽs napte
ſed nõ napta. qm̃ napta eſt petroleũ vl' ſtercꝰ
demonũ qd̃ idẽ eſt ꝛ ẽ ſicut oleũ liquidũ vt ha
bet̃ inferius in tracta. de lapidibꝫ p̃cioſis ca.
petroleũ. Sed bitumen iudaicũ vel aſpaltũ.
vl' braſalendi q̃ idem ſunt. eſt duꝝ vtcũq; qd̃
põt pulueriſari. ſꝫ nõ reſoluit̃. ꝛ hꝫ vtcũq; fe-
torẽ napte. vt pꝫ ꝑ Sera. ꝛ ꝑ ꝯcordiã Dyaſ.
ca. aſpaltũ. Aſpaltũ eſt bitumẽ iudaicũ. ꝛ eiꝰ
aliud eſt aridũ aliud liquidũ. vñ bitumẽ iuda
icũ qd̃ fit in lacu iudee q̃ dr̃ alffriden coagula
tio eiꝰ ꝑ ripã ipſius lacus inuenit̃. ꝛ naute na
cum ſcafa. ꝛ ſic eã colligũt ꝛ ſiccãt ꝛ vendunt
Aliud genꝰ eſt qd̃ neq; ferrũ neq; aqua rũpe
re põt. niſi tm̃ menſtrua mulieꝝ. aut ſanguis
hircoꝝ. Et ſi volueris rũpere. ſic rũpe. colli-
ge vinũ de lana ꝛ intinge ipſum in ſanguie. ꝛ
ſic incide. Eſt autẽ bitumẽ ſummũ purpureũ
odoris grauioꝝ. reparabile aũt nigꝝ eſt. Re
perit̃ aũt babilonicũ bitumẽ albũ ſeu nigrũ.
lõgo interuallo rapiẽs ad ſe ignẽ. Omẽ vero
bitumẽ hꝫ virtutẽ malacticã ꝛ dyaforeticã. ꝛ

bꝫ vires viſcide ⁊ etiã efficaciter relaxãtes.

Operationes

¶Dyaſcorides. Bitumen tumores reprimit.
A Offocatiõibꝫ ſtericis occurrit. Cadẽtes ma
trices ſubleuat fumigando. ¶Epilẽticos fu⸗
B mus eius prouocat cũ caſtoreo. mẽſtruis im
perat. tuſſim ſedat. ¶Aſmaticos ⁊ diſnoicoſ
C ad ſanitatẽ pducit. ¶Morſibꝫ venenatis oc
D currit ſciaticis preſtolaẽ. ſciliacis daẽ in mo⸗
dũ catapucie ⁊ maximũ preſtat effectũ. coa⸗
gulatum ſanguinẽ cũ aceto reſoluit. diſſinte⸗
ricis cũ ſucco ptiſane ſuppoſitꝰ curat. ¶Ca⸗
E tarrum ſuffumigatione cõpeſc. itẽ dentiũ dolo
rẽ appoſitũ mitigat. podagricos ⁊ arteticos
cũ nitro ⁊ cera vt malagina impoſitũ curat.

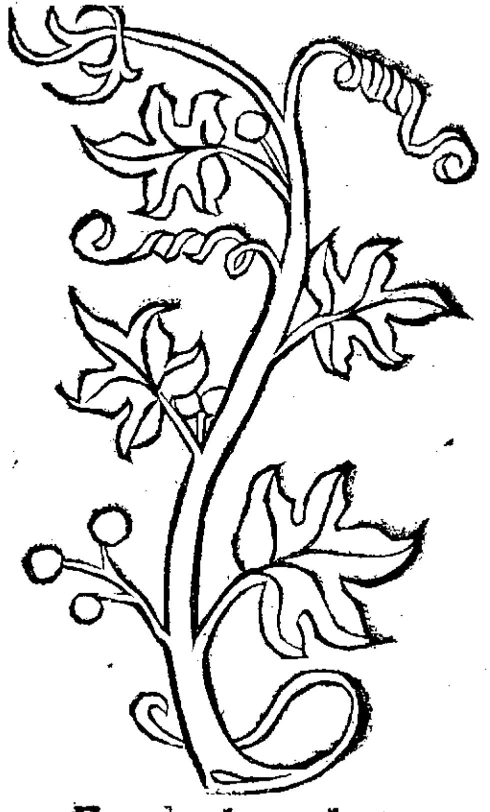

Capitulum. lxxv

Rionia. Dyaſcorides capitlo ampe
b leos leuki. id eſt brionia. ſiue vt lati⸗
ni vitis alba haſtas ⁊ folia ſimilia ha
bet viti noſtre. ſed aſpera ⁊ minora caprioli ſi
miles ſunt implicãtes ſe. ſemen ipſi vue ſimi⸗
le eſt ⁊ botruoſum rarũ et fuluũ. ¶Galienus
ſexto ſimplicium farmacoꝝ capitulo ampele⸗
os leuki. id eſt vitis alba. quã quidã ⁊ brioni
am et pſilotrũ vocant. in ſummitate eius eſt
ſtipticitas et amaritudo pauca ⁊ ãcuitas. et
ipſe comeduntur in principio ſue natiuitatis
ſm conſuetudinem ⁊ in tempore veris. quia
ſunt iuuantes ſtomachum propter eoꝝ ſtipti
citatem. ſub amarã autẽ ⁊ leuiter acrem hꝫ
bet ſtipticitatem. ¶Serapion libro aggrega
toris capitulo feſera. Feſera herba ẽ que hꝫ
folia ⁊ capriolos in ſimilitudinẽ vitis cõmu
nis. niſi quia ſunt aſperiora. ⁊ rami ⁊ caprioli
adherent. implicantes ſe quibuſcunqꝫ appro
ximant ex arboribꝫ aliis ⁊ ſuſpenduntẽ eis cũ
capriolis ſuis. ⁊ habet fructũ ſimilẽ racemo
rubeo.

Operationes

¶Galienus. Brionia vrinã mediocriter pro A
uocat. Radix vero abſterſiuam quandam et
ſiccatiuam ſubtilium partium habet virtu⸗
tem. necnon mediocriter calidã propter quã
ſplenes attenuat. ¶Scliratos ſanat. exteri⸗ B
us appoſita cum ficubus ſcabieꝫ ⁊ lepram ſa
nat. butruoſus autem fructus in polipiriis
eſt vtilis. ¶Serapion auctoritate Raſis. C
Uirtus eius eſt que calefacit mediocriter ⁊
abſtergit ⁊ ſubtiliat ⁊ diſſoluit duriciem ſple
nis qñ ſupponitur emplaſtrũ ex ea cum ficu
bus. Et curat ſcabiem ⁊ egritudineꝫ cũ qua
eleuatur cutis. Sed fructu eius vtuntur co
riaminarii. Nam cum eis abraduntur pili co⸗
riorum. ¶Et idem Serapion. Uirtus folio D
rum ⁊ fructus ⁊ radicis eſt calida ⁊ acuta. Et
ideo qñ fit emplaſtrum cum eis ⁊ ſale confert
vlceribus que dicuntur granita. ⁊ illis que
dicuntur fagedenica. curat fiſſuras labiorũ.
¶Radix eius mixta cum orobo et fenugre⸗ E
co quando cum eis abluitur cutis mundifi⸗
cat ⁊ abſtergit eam. Et aufert pannum et ve⸗
ſtigia nigra ⁊ bothor ⁊ cicatrices vlcerũ. Et
conficitur cum oleo donec fiat ſicut cera/ et
ſedat dolorem ⁊ fiſtulam ani. Et qñ miſcetur
cum oleo donec diſſoluatur/ cõuenit ad hoc
⁊ expellit liuorem qui fit ſub oculo. Et quan
do fit ex eo emplaſtrũ cum vino ſedat panari
ciũ/ ⁊ reſoluit apoſtemata ⁊ aperit ea. Et em⸗
plaſtrum factum cum ea extrahit oſſa/ ingre
ditur in confectionibus vnguentorum cor⸗
rodentium carnem. Et potatur de ea. ʒ. i. ad
epilentiam/ ⁊ conuenit appoplexie ſic admi⸗
niſtrata ⁊ epilationi. Et quando bibuntur
ex ea. ʒ. ii. confert morſibus tyri ⁊ occidit fe⸗
tum. Et quando extrahitur ſuccus a ſtipiti⸗
bus eius et accipitur cum frumento cocto
prouocat lac.

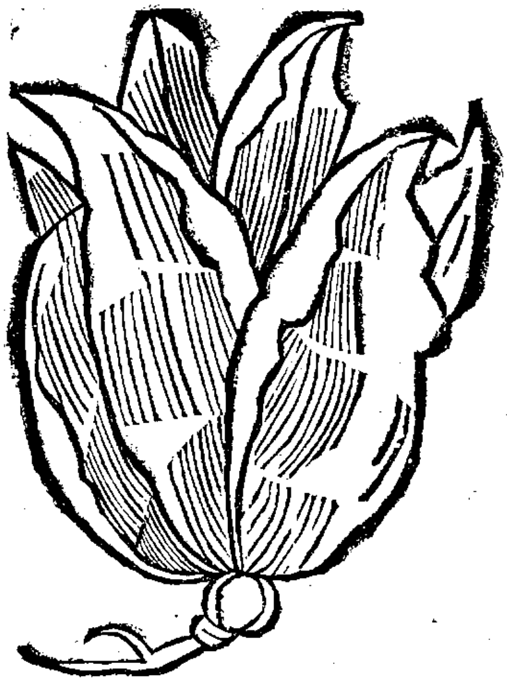

Capitulum.lxxvi

b Rictanica.Dyaſcorides ca.Brictā
nica herba eſt habens folia ſimilia
lappatio agreſti/ ſed paulo nigriora
lanoſa guſtu ſtiptica.Haſtā vero habet lon/
gam ⁊ radicē paruā ⁊ tenuem/ folia eius ex/
ſiccantur/ſuccus eius collectus in ſole po/
nitur ⁊ ſiccatur/⁊ eſt illi virtus ſtiptica.

Operationes

A ¶Dyaſcorides.Succus eius ſiccatus i ſo/
le prodeſt vulnerib9/vel cancris oris ⁊ fauci
um cum vino ⁊ his qui priſim incurrūt. qui/
dam dicunt ꝙ eſt lappacium acutum.

B ¶Dyaſcorides capitulo brio.id eſt brictani/
ca herba eſt duorum cubitorum longa/ vir/
gas multas ⁊ tenues habens in quibus fo/
lia naſcuntur lepide ſimilia mollia ⁊ alba/ et
in ſummo virgarum profert ſemen florem al
bum habens.

C ¶Dyaſcorides.Uirtus eius eſt que cū ſuc/
co priſane cocta/⁊ a capadocijs comeditur
propter frigiditatem ſtomachi/⁊ ſemen eius
pro pipere vtuntur miſcentes in cocturis.
Alij memorant hanc empetigines mederi.

D ¶Dyaſcorides capitulo brictoris.id eſt bri/
ctanica herba eſt cuius radix aſpera et ſtri/
cta ⁊ ſibi coherens guſtu dulcī facit haſtas
duorum cubitorum ſpinoſas.Naſcitur in lo
cis algoſis que cathaplaſmatibus adhibi/
ta/omnibus vulneribus impoſita ⁊ quotidie
mutata medetur.

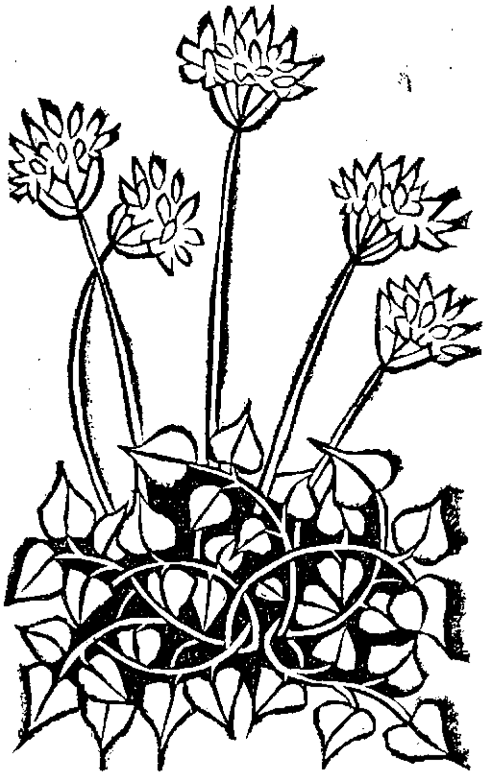

Capitulum.lxxvij

b Otris.Dyaſcorides capitulo Bo/
tris eſt herba fruticoſa tota ſpanſa
ſuper terram.colorem mellinum ha/
bens per interualla furcata.virge ei9 in om/
nibus ramis ſemine plene/folia habet ſimi/
lia in cibo agreſti cum maximo odore et bo/
no/non inuenitur in partibus noſtris.multi
pro ſuauitate odoris rebus alijs eam adiun/
gunt.Naſcitur in locis cultis et paſcuoſis.
capadocij vero eam ambroſiam dicunt/ alij
arthemiſiam.

Operationes

¶Dyaſcorides.Cum vino bibita arthonoi/
cis prodeſt. ſuccus eius bibitus in balneo
ictericis colorem reddit.Sed notanduz ꝙ
plures herbe non inueniuntur in partib9 no/
ſtris.Et ideo noſtro idiomate nō poſſunt no
minari.

Capitulum.lxxviij

Orago. yſidor⁹.li.ethimo. Borago
b cali.eſt ꝛ hu.in p̃mo gradu. Platea.
Borago folia habꝫ aſpera. ꝛ viridia
ſunt precipue.cõpetunt vſui medicine.exſic/
cata nõ ſecundario ſemina. Conſtan. Bora/
go eſt calida ꝛ humida in primo gradu. Iteꝫ
Borago herba eſt ſatis nota calida ꝛ humi/
da eſt in medio primi gradus. Habet eñ vir
tutem generandi bonos humores.

Operationes

A ¶ yſaac. Borago in vino potui data leticiã
generat.ꝛ coꝛ confortat.proinde antiqui mi/
ſcebant eam medicinis cardiace valentibus
B paſſioni.¶ Que etiam cum aqua cocta. ꝛ cũ
melle aut zuccaro potui data cannales pul/
C monis ꝛ gutturis optime mundant.¶ Plate
rius. Conualeſcentibus ex egritudine valet
ſyncopiſantibus cardiacis cõmeſta cuꝫ car/
nibus vel condita cũ ſanguine. Semen ei⁹
per duos annos in multa efficatia ſeruatur.
D ¶ Radix non competit vſui medicine. Her/
ba etiam cruda comeſta. bonum ſanguinem
generat. Contra ictericiam cocta cũ carni/
bus comeditur.¶ Cõſtantinus. Borago co E
leram rubeam purgat. cardiacis ſubuenit.
ex colera nigra patientibus.¶ In vino miſ/ F
ſa ꝛ potui data leticiã generat.¶ Eiuſq; apo G
zima cũ melle ꝛ zuccaro bibitũ.ꝛ contra gut
turis aſperitatem ꝛ pulmonis ac pectoꝝ va
let.¶ Valet ſm̃ Dyaſco.conualeſcentibus ꝛ H
ſyncopiſantibus.cardiacis.melancolicꝭ. co
meſta cum carnibus.¶ Contra ſyncopim fi I
at ſyrupus ex ſucco eius ꝛ zuccaro fiat ſimi/
liter contra cardiacam paſſioneꝫ.addito pul
ueris oſſis de coꝛde ceru i.¶ Valet ſimiliter
contra melancoliam.

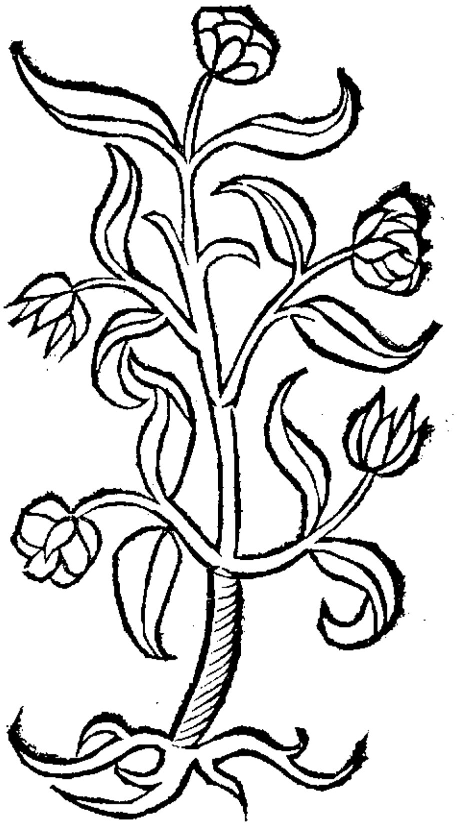

Capitulum.lxxix.

Ombax vl'cotum. Serapion libꝛo
b aggreg. capitulo goꝛon .i. bombax.
Dixerunt quidam medici de kelbe.
ꝙ cotum naſcitur inter eos in arboꝛibus. q̃
ſunt ſicut arboꝛes antiperſicoꝛum. et durãt
annis viginti.et eſt ex eo ꝙ omni anno ſemi
natur. Et idem auctoꝛitate aben meſuay. me
lius eſt ex eo nouum. Et quod eſt plantatuꝫ
anno ſuo.

Operationes

¶Serapion. Succus folioꝝ eius cõuenit fluxui ventris qui accidit infantib9.
B ¶Et ſemen eius cõuenit tuſſi. Et eſt bonum pectori: ⁊ eſt calida ⁊ humida.
C ¶Et oleum eius ꝯfert lentiginib9 faciei ⁊ puſtulis calidis que fiunt ĩ facie: ⁊ facit augmẽtum in ſpermate.
D ¶Dyaſcorides ca. coron: id eſt bombax. medulla ſeminis eius calefactoria eſt mollificat pectus.
E ¶Et prodeſt ad tuſſim.
F ¶Succus vero foliorum eius potatus fluxum ventris infantium ſiſtit. Et eſt calida ⁊ humida complexionis.

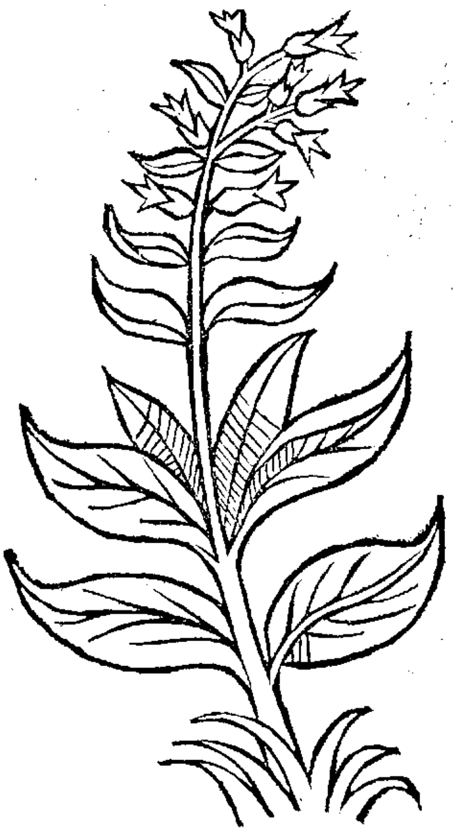

Capitulum. lxxx.

b Ugloſſa. Iſidor9 li. ethymo. Bugloſſos a grecꝭ eſt dicta: eo ꝙ aſperrima folia in modũ lingue bouis habeãt. Que mirũ modũ ob ſapientiã nutriendam a veterib9 infundenda vino memoraſ. Plini9 libro. xxv. Bugloſſos folia habet bouis lingue ſilia ſup terrã ſparſa ⁊ aſpera ⁊ magna et minora. Auicenna. Lingua bouis eſt herba lata habens folia. Et canna eius eſt plana: cuius rami ſunt vt pedes locuſtaruꝫ: ⁊ color eſt ex viridi ⁊ citrino. Adminiſtrãda autẽ eſt in medicina illa que groſſa habet folia ſuper quoꝝ faciẽ ſunt puncta: que ſunt radices ſpinoꝝ aut piloꝝ exeuntium ab ea. Proxima ẽ equalitate in calore. ad caliditatẽ cũ paruaꝫ declinat. Et eſt in fine primi gradus in humiditate. Que autẽ ſicca eſt: minoris eſt humiditatis. Serapion li. aggre. ca. ledenalchaur auctoritate Dyaſcoridis. Ledenalchaur id eſt lingua bouis ſiue bugloſſa: ⁊ eſt planta q̃ aſſimilaſ herbe q̃ dicit caromas: et habet folia verſus terrã aſpera ⁊ nigra: ⁊ aſſimilatur in figura ſua lingue bouis.

Operationes

¶Plinius libro vt ſupra. Bugloſſa vino mixta animi voluptates auget: ⁊ vocatur euphraſinum fluitiões: quas greci thaumatiſmos dicũt ſedat. et ſciaticis cũ aq̃ bibita ſingulare preſidium tribuit. A
¶Auicenna. Bugloſſa ſicca ⁊ aduſta alcola que ſunt in infantibus remouet: ⁊ inflationem oris ſedat. B
¶Et etiam lenificatiua pectoris: ⁊ confortatiua cordis. C
Bona melancolie ex ſolicitudine ac tremori cordis in vino ⁊ diſpoſitionib9 melancolicꝭ.
¶Quidam in potu tribuant eam ad tremorem cordis calidam. D
Confert etiam tuſſi ⁊ aſperitati canne ꝓprie que cocta cum zuccaro ⁊ ydromelle.
¶Serapion auctoritate alcanzi. Bugloſſa eſt frigida: ⁊ qñ flos eius cõburitur cõuenit fluxibilitati dentium: ⁊ gingiuarũ: ⁊ ad alcolam ꝓprie que accidit in ore puerorum: ⁊ omnibus infirmitatib9 que fiunt in ore. E
¶Cõuenit cardiace que fit a colera. Et quãdo aliquis vult eam ſumere: ſumat cum bolo armeno. F
¶Galienus octauo ſimpliciũ farmacorũ capitulo de bugloſſa ſm tranſlationem ara. G
Uirtus eius eſt calida paꝝ ⁊ humida. Et cõuenit tuſſientib9 ex aſperitate canne pulmonis. Et cocta cum mellicrato aut proiecta in vino inducit leticiam.
¶Et idem eodem libro ⁊ ca. ſm tranſlationẽ ara. Bugloſſa humida ⁊ calida eſt complexionis. Unde in vino potata leticia cauſatiua creditur eſſe. H
¶Cõuenit autẽ ⁊ eis qui ꝓpter aſperitateꝫ gutturis tuſſiunt in mellicrato cocta. I
¶Aui. de virib9 cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor. K

Capitulum. lxxxi.

Utalmos herba eſt cuiꝰ flos dr̃ ocu
b lus bouis vel vacce. Et hab3 flores
nigros ſm̃ antiquã tranſlationem.

Operationes

A ¶ Dyaſ. ca. Butalmos. q̃ trãſlatio corrupta
eſt: qm̃ ſera. ex ꝟbis dyaſ. ſm̃ aliã trãſlatiõem
Dyaſ. dicit q̇ h3 flores citrinos ſil'es floribꝰ
B camomille: ⁊ hoc verꝝ eſt. ¶ Butalmos haſtã
eiicit mollẽ. folia maratri ſilia florẽ mellinu3
hñs. oculo bouis ſil'em. vñ ⁊ nomẽ accepit.
C Naſcitur ĩ ciuitatibꝫ ⁊c. ¶ Sed ſm̃ trãſlatio
nem nr̃am Dyaſ. Butalmos h3 duas ſpeci-
es. vna eſt q̃ h3 folia ſimilia maratro: ⁊ flores
ſil'es floribꝫ camomille. Et iſta vocat̃ cotula
fetida: ⁊ latine dr̃ pucida. Et Dyaſ. vocat ea3
partemon. Alia eſt q̃ h3 folia ſimilia corian-
dro: ⁊ flores citrinos. naſcens iuxta muros
ciuitatꝭ. ⁊ vocat̃ cotula nõ fetida: ⁊ latine dr̃
oculus bouis. et grece ſimil'r ita ſonat butal
mos. S3 ara. vocat̃ bibar. i. oculus vacce. ⁊
iõ dicit ad lr̃am. ¶ Butalmos eſt herba mol
D lis antimo ſil'is: lenes emittẽs tirſos: ⁊ folia
tenuiter ſciſſa ⁊ mollia: ſil'ia maratro: floreſ ci
trinos ſil'es floribꝫ camomille. ⁊ iſta ſm̃ veri-
tatẽ eſt cotula fetida q̃ alio noĩe vocat̃ puci
E da. ¶ Et ſubdit: ẽ alia butalmos cauliſ molli
ſo. coriãdro ſilia: flores citrinos hñs: naſcẽs
iuxta muros ciuitatꝭ: ⁊ iſta vocat̃ oculꝰ bo-
uis vel cotula nõ fetida. ⁊ de iſta herba eſt h̃
veritas clare intuẽtibꝫ: quã latiꝰ inuenies in
ca. inferiꝰ de oculo bouis ⁊ iſtius oꝑatiõis.

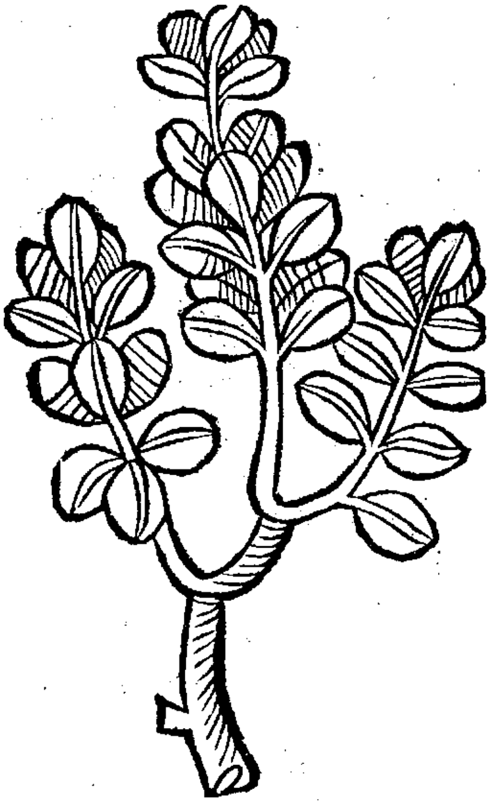

Capitulum. lxxxij.

Uxum eſt nomen grecum a latinis
b ex parte corruptum.

Operationes

¶ Pixos enĩ apud grecos arbor ſꝑ virẽs eſt
appellata: ⁊ leuitate materie elemẽtoꝝ apici A
bus apta. Vñ ſcriptura. Scribe inq̊t buxo
arboꝝ. Buxꝰ exꝓmendis elemẽtoꝝ apicibꝫ
vtilis leui materia informat vſu3 manꝰ pueri
lis. Simul enĩ ãmouet te ipa materia q̃ ſꝑ vi
ret: nec vnq̃3 ſuis exuit̃ folijs ne vnq̃3 ſpei tue
diſſimilatione vnderis: ſed ſemꝑ tibi ꝑ fide3
germinet ſpes ſalutis.
¶ Piliniꝰ li. xvi. Montes amãt ilex ⁊ buxuſ. B
itaq3 buxꝰ pireneis ac citerijs motibꝫ pluri-
ma. berecinthio tractu craſſiſſima in corſica
florẽ nõ ferẽdo. Que cã amaritudĩs mellis.
Semen illiꝰ cũctis inuiſum aĩantibꝫ. Hec
in olimpo macedonie gratilior eſt ſ3 breuis.
Amat frigida aprica. In igne quoq3 que fer-

ro duricia: neq₃ carbone vtilis neq₃ flāma.
C ¶ Buxo folia cōcaua ſunt ⁊ nō decidūt. hec arbor in plures ramos diſpſa ſicut ⁊ lochos tranſmarina. Spiſſiſſima vero ex omni materia: ⁊ ideo grauiſſima indicatur.
D ¶ Buxus ſicut ⁊ hebenus natura gracilis ⁊ neutra fluitat in aquis.
E ¶ Buxus ⁊ corn⁹ ⁊ olea medulla ⁊ apidibus atq₃ corneis caret: minimūq₃ ⁊ ſanguis h₃.
F ¶ Cariem vetuſtatemq₃ buxus nō ſentit: ⁊ rimam fiſſuraſq₃ ſponte nō capit.
G ¶ Et ſicut in cipreſſo terdines naſci ꝓhibet amaritudo: ſic ⁊ duricia in buxo. Arida enī latius q₃ virida ferris cedūt ꝑter robur: ⁊ buxum q̄ pertinatius reſiſtūt: ferratūq₃ dentes inerti equalitate replēt: ſc₃ quādo lamine ſectiles ex eis fiunt.
H ¶ Idē in li. xvij. Prouenīūt buxi tenuiſſimis quinis ſeniſq₃ virguli colligatis depacti.
I ¶ Actor. Buxus eſt arbor oīb⁹ nota. Huius ramis vtimur in die palmaꝝ vice palmaru₃: quales oliuarū ſunt q̄ in regione nr̄a nō abūdant. Hui⁹ etiā ligni ꝓpter ſuā ſoliditatē lenitatemq₃ ac decorē ad fabricand..s tabellas ⁊ cocliaria atq₃ manubria ⁊ ad alios plīmos
K vſus aptiſſimū inuenit. ¶ Eſt autē arbor humilis ⁊ tenuis. neq₃ enī multum aſcendit nec multū groſceſcit. De hui⁹ aūt natura nihil penit⁹ ī libris medicoꝝ repperiſſe me memini.

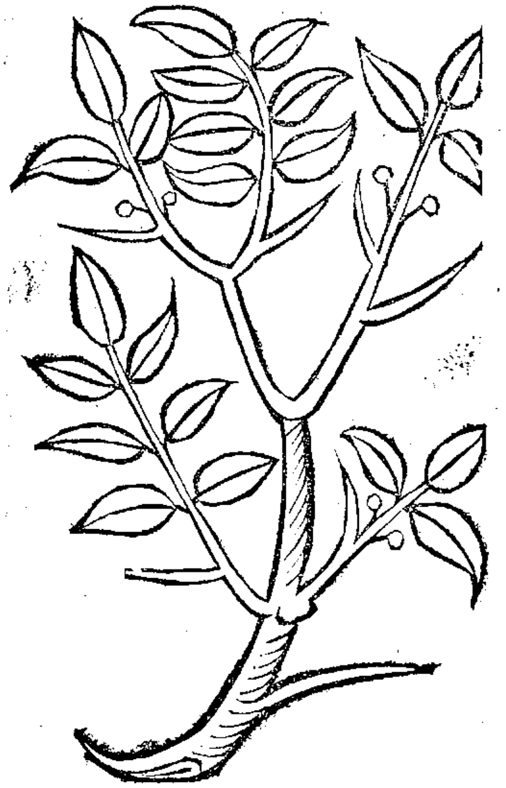

Capitulum. lxxxiij.

Ruſcus omnibus notus. Paulus
b ca. de bruſco: folia ei⁹ ſunt folia mirti cū extremitatib⁹ ſpinoſis. Faciēs plures ſtipites cum fructu rubeo ſicut fructus ceraſi: ⁊ eſt temperati coloris: vt ypocras ⁊ Galienus teſtantur.

Operationes

¶ Pan. Succus foliorum eius expreſſus in ore tentus oris vitia emendat. A
¶ Prodeſt ſtomacho ⁊ dolori ventris ⁊ colera temperat⁹ cum lacte ⁊ inunctus vitia oculorum emendat. B
¶ Potatus cum zuccaro emoptoicos ſanat Et petram frangit. C
¶ Succus eius coctus ⁊ bibitus coleram ⁊ menſtrua expellit. Puluis radicis eius vulnera bene ſanat. D

Capitulum.lxxxiiij.

Utirum a buando: id eſt profunden
b do eſt dictū: vt dicit Iſidorus. Sua
enī vnctuoſitate ⁊ humiditate h; im
buere ⁊ pfundere corpa q̄ ↄtingit. Nam bu-
tirū eſt flos lactis multū habens caliditatis
⁊ humiditatis cū dominio aereitatis: ratiõe
cuius habet multū vnctuoſitatis. Eſt enim
butiroſa ſubnaturaliter calida ⁊ humida vi-
ſcoſa ⁊ vnctuoſa: humane complexioni vici
na: vt dicit Iſaac.

Operationes

A ¶ Butirū ſepe comeſtū ſtomachi ipſiꝰ eſt hu
mectatiuū: ventris ſolutiuum maxime ſi re-
cens fuerit. Et ideo antiq̄ vt dicit Iſaac aſſi
milauerūt butirū oleo mixtu; pinguetudini
dicentes: ꝙ ſi q̄s acceperit valet ſcreatui de
pectore ⁊ de pulmone maxie ſi ibi fuerit apo
ſtema: q2 p2opꝛie eſt maturatiuū ⁊ humorum
diſſolutiuū: ⁊ ſuperfluoꝝ pectoris mūdifica
tiuū: maxime ſi cū melle vel zuccaro comeda
B tur. ¶ Subdens ibidē. Butirū repugnat ve
nenis: membra humectat: aſperitatē oculoꝝ
eius lotura mollificat ⁊ emundat: apoſtema
diſſoluit ⁊ maturat.

C ¶ Ulnera pulmonis gutturꝭ ⁊ pectoris mi
re ſanat: renum ⁊ inteſtinoꝝ morſuras miti-
gat: neruos indignatos ⁊ cõtractos ſeu ſpaſ
matos mollificat atq3 laxat.

D ¶ Auicenna. Contra venena butiru; interi-
us ſum ptū ſingulare preſidiū eſt. Si intoxi-
catus butirum in lacte calido reſolutum bi-
bat in magna quantitate. Nam vnctuoſita-
te ſua opilat meatus ne ad cor aſcendat ſubi
to vis veneni. preterea venenoſitatē tota; ad
ſe trahit ⁊ ipam inuiſcat per vomitū euacuat
de corpore ⁊ educit: vt dicit idem.

E ¶ Salitur autē aliquantulū butirū vt meli-
us conſeruetur: ⁊ vt eius potentialis humi-
ditas ſiccitate ſalis temperetur. Inſuper vt
eius ſaporoſitas augmentetur.

F ¶ Nam guſtui in ſapore eſt magis gratū: qū
mediocriter eſt ſalitum. quando nimis anti-
quatur: eius ſapor cum odore diminuitur: et
in grauem odorem ⁊ ſaporem guſtui horribi
lem tranſmutatur: ⁊ tunc non valet ad ciba-
ria condienda.

G ¶ Ualet tamē ad varia medicamina ⁊ vngē-
ta: q2 ſepe accidit id qđ nõ cõuenit gule: con
gruit tamē nihilominus medicine alicui.

Capitulum.lxxxv.

Amomilla. Auicenna. Camo-
milla eſt nota. Sed alia ē cuiꝰ
c flos ē citrinꝰ. Et alia cuiꝰ flos
eſt purpureus. Alia cuiꝰ eſt al-
bus. in pͥmo gradu ē ca. ⁊ ſicca
Et ſm Galienū ꝓpinq̄ virtuti roſe in ſubtilia
tione ſua: ſed ē in modū olei cõuenienter cali
da. Eſt aūt aperitiua: ſubtiliatiua: mollifica
tiua: reſolutiua. Dyaſ. Camomilla vel antu-
mios herba ē: quā aliȷ̄ errantē vridē vocāt:
eo ꝙ verno tp̄e floreſcat ⁊ ad vſum colligat̄.
Aliȷ̄ vero camelionē: eo ꝙ habeat odorē ma
li maciani ſimile;. Huiꝰ herbe tria ſūt gene-
ra differētias in flore hn̄tia. haſte ſūt vl̄ duaꝝ
palmaꝝ fruticoſe q̄ ramulos multos cū vi-
minibꝫ multꝭ ac tenuibus gererāt teneraq3
parua ⁊ anguſta folia. Superiꝰ vero capi-
tellū habet cū q̄dā rotūditate. habens dein-
tus florē aureū q̄ regit̄ exteriꝰ alboꝝ aut mel-
lini vel purpurei coloris obiectiõe foliorum
magnitudine timi ſimiliū. Naſcit̄ i locꝭ aſpe
ris vel circa ſemitas vl̄ vias. Colligit̄ āt tp̄e
verno maxie virtꝰ eſt ei radici ⁊ flori omniq3
frutici vernātica ⁊ leptomerica. Sera. li. ag.
ca. behomig. i. camomilla. Eiꝰ ſūt tres ſpēs:
⁊ diſcernunt̄ ſm colores florū; ſolū. ⁊ ipſa eſt

herba habẽs virgas longas circiter palmũ
vnũ fruticoſos hñtes ramulos et folia par-
ua minuta gracilia ⁊ capitella rotũda parua
in aliq̃bꝫ quoꝝ flores albi ⁊ in aliq̃bus aurei
coloris. ⁊ flos q̃ apparet ſub capitello eſt ro-
tundus hñs circũquaqꝫ floſculos ſil'es flori
bus rute. ⁊ color ipoꝝ eſt citrinus aut purpu
reus: ⁊ naſcitur in locis aſperis: ⁊ ſuper ma-
re colligitur in vere. Et oportet ꝙ reponant
folia ⁊ flores poſtq̃ȝ teritur quodlibet de ꝑ ſe
⁊ fiant inde trociſci. ¶ Galienus ſexto ſimpli
cium farmacoruȝ capitulo antumus: id eſt
camomilla. dictum qu idem eſt in tertio tra-
ctatu de hac herba latius. dicatur autem et
nunc ſummarie ꝙ calefacit ⁊ deſiccat ſecun-
dũ primũ gradũ. Eſt autẽ ⁊ ſubtiliuȝ partiũ:
⁊ propterea dyaforetica necnõ ⁊ rarefactiua
⁊ laxabilis virtutis.

Operationes

A ¶ Auicenna. Camomilla ſedat apoſtemata
calida mollificando ⁊ reſoluẽdo ipa: ⁊ lenifi
B cat dura que nõ ſunt ſtricta valde. ¶ Et bibi
tur ꝓpter apoſtemata viſcerum ſpiſſa. mollifi
cat tetanum: ⁊ ꝯfortat mẽbra neruoſa omĩa.
Et eſt ex medicinis plus ꝯferentibꝫ laxitudi
ni q̃ȝ reliqua: quoniã caliditas eiꝰ eſt ſil's ca-
C liditati animalis. ¶ Eſt confortatiua cerebri
cõferens ſode frigide ⁊ ad euacuandam ma
terias capitis: quoniã reſoluit abſq̃ȝ attracti
D one. Et hec eſt eius ꝓprietas. ¶ Et cõfert pu-
ſtulis oris: ſanat algarab diſtemperata ⁊ mo
re emplaſtri ſuppoſita. alleuiat ſputũ. aufert
ytericiam. prouocat vrinam. egredi facit la
pidem: ⁊ ꝓprie que ex ea eſt purpurei coloris.
⁊ cum camomilla quideȝ euaporatur veſica
E ꝓpter dolores frigidos. ¶ Et prouocat' men-
ſtrua bibita ⁊ ſedendo in aqua ipſiꝰ. Et edu-
cit embrionem ⁊ ſecundinã. ¶ Et cõfert ylia-
F ce ⁊ fit inunctio ex oleo eius in febribꝫ perio
dicis. ⁊ bibitur propter febres antiquas in fi
ne earũ. ⁊ confert omni febri abſq̃ȝ forti acui-
tate. cũ non eſt apoſtema calidum in viſceri-
G bus. ¶ Et quandoq̃ȝ confert apoſtemati: cũ
nõ eſt calidũ: ⁊ eſt eiꝰ maturatio. loco ipſius
ponitur in ꝯfortatione cerebri ⁊ iuuamento
H quod cõfert i ſoda berengeſiſ. ¶ Serapion
auctoritate Galieni. Uirtꝰ camomille eſt q̃
reſoluit ⁊ fluxa mẽbra confortat. ⁊ laſſitudini
cõfert plus omni alia medicina ſedat dolo-
res: ⁊ mollificat mẽbra dura: ⁊ lenit ſpiſſitu-
I dinem cutis paucam. ¶ Et expellit febres q̃
fiunt ab humoribꝫ colericis. Et ꝓpter ſpiſſi-
tudinem cutis qñ in viſceribꝫ nõ eſt apoſte-
ma calidũ: ⁊ iam facta eſt digeſtio. Sed ⁊ fe-
bres q̃ fiunt a flegmate ⁊ melancolia: aut ꝓ-
pter apoſtemata q̃ in viſceribus ſunt qñ ex-
bibetur: iuuat iuuamento manifeſto multũ.
¶ Et ideo contigit ꝙ ipa eſt vna de fortiori- K
bus medicinis in ſedando dolores ⁊ de me-
lioribus mollificatiuis ex medicinis conue
nientibus membris interioribus q̃ ſunt poſt
mirach. ¶ Et ipſa ⁊ oleum eius conferunt ſo L
de frigide. Nam curat humiditates que ſũt
in capite per reſolutionem ſine attractione.
Et hec operatio eſt ſibi magis propria q̃ȝ ali
cui alteri medicine. ¶ Et quando fit empla- M
ſtrum cũ ea curat ſcabiem oculi ⁊ palpebra-
rum: ⁊ confortat cerebrum.

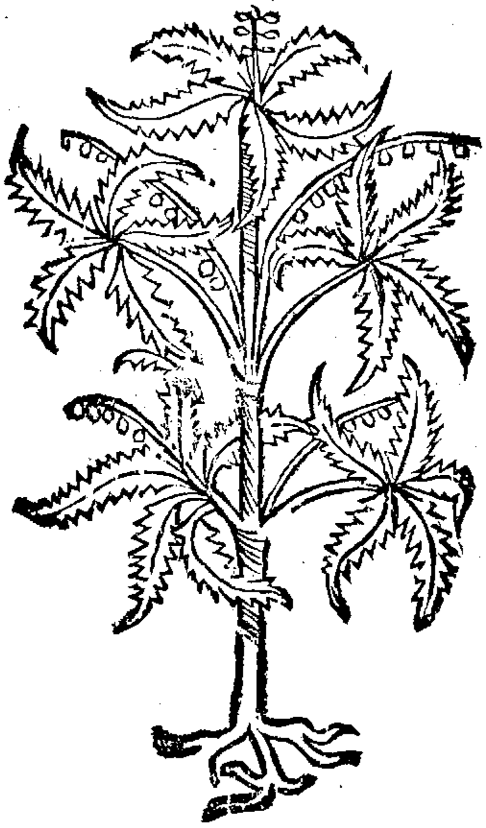

Capitulum. lxxxvi.

Anapis ſiue canabum ad ſimilitu-
c dinẽ canne vocatũ ferunt. vel ab ety
mologia greca. quoniã canabum illi
canabin dicũt. ¶ Piniꝰ libro decimonono.
Utiliſſima funibꝫ canabis. ſeritur a fauoneo
quo dentior eſt eo tenerior. Semen eiꝰ quan
do maturũ eſt ab equinoctio autũni deſrin-

gitur ⁊ ſole vel vento vel fumo ſiccaꝛ. Ipſaqꝫ canabis poſt vindemiam vellitur ac lucubrationibus decorticata purgatur. Optima eſt alabandica. precipue plagarum vſibus. Idē in libro viceſimo. Canapis nata eſt primum in ſiluis. folio nigrior ⁊ aſperior. ¶ Auicēna. Sebendegi: eſt ſemen canabi. Et aliud quidem eſt ortulanum. Aliud campeſtre. ¶ Dumaym dixit ꝙ arbor campeſtris ſm cubiti quātitatem in deſertis egreditur: et ſup folia eiꝰ albedo dominatur. Eiuſqꝫ fructus piperi et gramini aſſimilatur. Natura eſt calidū ⁊ ſiccum in tertio. Succus eius conſtrictionē ſoluit: ac ſolutione flegma ⁊ coleram educit. ¶ Palladius libro tertio. In februario menſe vltimo: canabum conuenit ſeri terra pingui. ſtercorata rigua vel plana ⁊ humida ⁊ altius ſubacta. Idem in libro quarto. In menſe quoqꝫ Martio vſqꝫ ad equinoctium vernum tantū poteſt ſeri canabum.

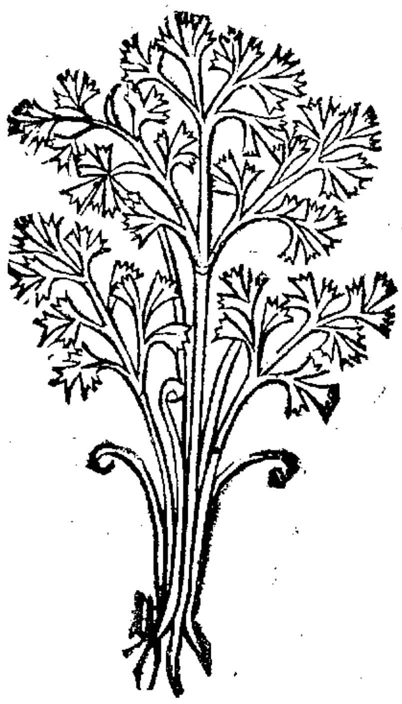

Operationes

A ¶ Plinius libro viceſimo. Semen eius virorum genituram extinguere dicitur. Succus ex eo vermiculos aurium ⁊ quicquid intrauerit eijcit.

B ¶ Sed cum dolore capitis tāta vis eſt ei vt aque infuſa coagulare eam dicatur. Ideoqꝫ iumentorum aluo ſuccurrit potata in aqua. Radix eius contractos articulos emollit in aqua cocta. Ideqꝫ podagras ⁊ ſiles impetꝰ.

C ¶ Auicenna. Canapis campeſtris reſoluit ventoſitates ⁊ exiccat fortiter: humorqꝫ eiꝰ paucus eſt ⁊ malus.

D ¶ Ex eius radice decocta fit emplaſtrū apoſtematibus calidis. In locis duris in quibꝰ chimi viſcoſi. ſedatqꝫ caliditatem ⁊ ſoluit duriciem.

E ¶ Exiccat ſperma: ſolutione flegma educit ⁊ coleram. Viſum obtenebrat: ſtomacho nocet. Succus eius diſtillatur ad dolorem auris opilatiuum. Et ad eius humiditatem: ſimiliter ⁊ oleum ipſius. Folia vero eius eradicant furfures in capite.

F ¶ Idem. Ex decoctione canapi ſilueſtris fit emplaſtrum heriſipile ⁊ apoſtematibus calidis. Eius grana difficilis ſunt digeſtionis: ⁊ ſtomacho mala. Cumqꝫ plurimū ex corticibus eius ſumitur interſecat ſperma.

Capitulum. lxxxviij.

Capillꝰ veneris dictū. ſiue ꝙ elapſos

C poſt alopiciā capillos recreet: ſiue ꝙ capillorū fluores coercet. Uel ꝙ ſit virgulis nigris lenibꝰ cū ſplēdore q̄ſi capilli. Naſciꝛ aūt in aquoſis locꝭ. ¶ Plateariꝰ in li. de ſimplici medicina. Capillus venerꝭ frigidus ⁊ ſiccus eſt. tpāte tñ ex ſubtili ſubſtātia. Virtutē hꝫ diureticā. Recens multe efficacie ē ſꝫ pāp ſeruari pōt: q2 herba ſubtilis ē. Ex herbario. Capillū venerꝭ herba videlicꝫ q̄ ⁊ politricos dr: in parietibꝰ videlicꝫ naſciꝛ. hꝫ folia coriādro ſilia. caulē nigrū: ſꝫ nec florē hꝫ: nec ſemen. ¶ Cōſtantinꝰ. Capillus veneris teſte Gal. inter calidū ⁊ frigidū eſt, mediocris.

Operationes

¶ Plateariꝰ. Cōtra calefactionē epatis daꝛ aq̄ decoctiōis eiꝰ. vel de aq̄ illa ⁊ zuccaro fit ſyrupꝰ. Si etiāꝫ ſit vitiū ſplenis aliq̄d addiꝛ calidū diureticū: ⁊ plagelle i ſucco eiꝰ intīcte ſupponaꝛ. vel etiā herba ptrita. ¶ Cōſtātinꝰ. A

Eius apoſima valet hanc lituo ſiſ. lapidē frāgit. cū vino bibitꝰ veneno reſiſtit ⁊ hūoribꝰ a ſtomacho fluētibꝰ. mēſtrua ꝓuocat. dolorē pectorꝭ ⁊ pulmōis mitigat. ¶ Et vt dicūt q̄dā ē ſtomacho ⁊ īteſtinis depōit colerā rubeā: alopicie valet cathaplaſmis. Et ſcrophis cū aq̄ coctꝰ capite ex eo loto puſtulaſ etiā ⁊ putrefa B

C

D ctionē mūdificat.¶Hec ī oleo decocta facit
ad mlīez capilloſ nutriēdos decoctio ei⁹ po
tata yctericoſ ꝛ eoſ q̇ vrinā difficile faciūt ad
E iuuat: mēſtrua mouet: vētrꝫ fluxū ſiſtit.¶Ca
pillos etiā cadētes ꝯtinet ſi cū vino ꝛ lixiuio
coquaꝫ: ꝛ cū eodem humore caput abluatur.
F ¶Item cum vino appoſita ſtomacho pro ca
thaplaſmate morſui canis ac ſerpentium me
detur. eius autē radix eſt vtilis.

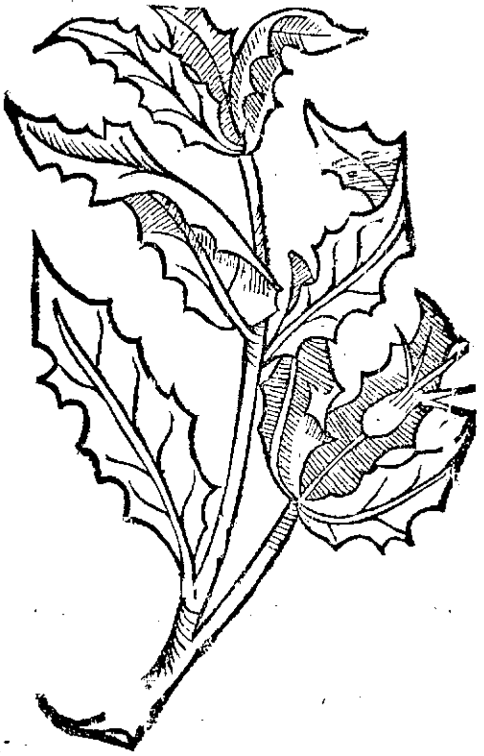

Capitulum.lxxxviij.

c Ardo benedict⁹.Pli.ca.Cardo bn̄-
dict⁹ dr̄ qꝛ verꝫ tpe ſeneſcit. ꝛ ē herba
teriſſagū ſpecie: ꝛ cū mollicie caulicu
lis ſubrubicūdis. Naſcit̄ ī tegul̄ ꝛ in murꝫ. no
mē h̄ greci dederūt ſenicion: qꝛ ꝑe caneſcit ca
put ei⁹. numeroſa diuidit̄ lanugine q̄lis ē ſpi
ne inter diuiſuras exeūte. ¶Gal̄.vi.ſim. far.
ca. de car. bn̄. Erigoron ſiue cardo bn̄dictus
vl̄ herba bulne ꝟtutē hꝫ īflatiuā ꝛ mediocrit̄
dyaforeticā.¶Dyaſ.ca.Sedū.i.cardo bn̄. ē
herba quā ſenicion vocāt. Naſcit̄ ī tectꝫ ꝛ ī pe
tris: folia hꝫ virida ꝛ denſa ſilis quercule: ſed
groſſiora ꝛ pinguiora. tyrſuꝫ ſubrufū capitel-
lū ī ſūmitate tyrſi hn̄s ī modū viticelle lanu-
ginoſū. Vires hꝫ ſtringētes ꝛ refrigerātes ꝛ
eadē ꝑſtātes q̄ ꝛ plantago. folia frigida ſunt.

Operationes

¶Folia ei⁹ cū floribꝫ ī cathaplaſmatibꝫ cū vi A
no dulci facta ꝛ īpoſita īflatōes teſticloꝝ tol
lit.¶Et aniplagas ſanat. ad neruoꝝ inciſio B
nes cū aceto facit: ꝛ cathaplaſmatibꝫ impoſi
ta. Ipa ꝑo potui data offocatiōes facit.

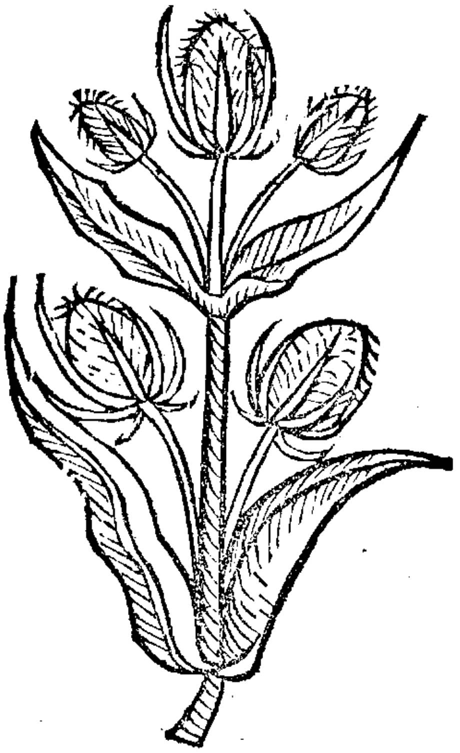

Capitulum.lxxxix.

c Ardus. Sciēduꝫ q̇ camelon ē ſpēs
cardonis ſilueſtrꝫ: q̇ card⁹ hꝫ plures
ſpēs īter ſe differētes. Differt a came
leon: qꝛ ī folijs nō hꝫ aculeos. Pli.ca.de car.
Cardoꝝ duo ſūt gn̄a. vnū fructuoſi⁹ altero.
Alteꝝ vnicaule craſſi⁹. Vtriqꝫ folia ſpinoſa
muricatis cacumibꝫ: ſꝫ alteꝝ florē purpureū
mittit īter medios aculeos celerit̄ caneſcētē
ꝛ abeūtē cū aura. ſtolimō gre. vocat̄. Itē car
dus ꝛ folia ꝛ caules ſpinoſas lanugines hꝫ.
Itē ī anchora leucantos ē dictū ſpina alba.
Eſt āt alia dr̄ntia q̇ q̇dā ī his mlīri caulia ra
moſaqꝫ fiūt vt card⁹ Vno āt caule nec ramo
ſo nec enetoſ q̄dā cacumie tm̄ ſpinoſa ſūt vt
tringil. q̄dā eſtate florēt vt terralis ꝛ elixeneſ
ſcolimos ꝛc̄

Operationes

¶Gal̄.vij.ſi.far.ca.ſcolimi. Scolimoſ.i. car A
d⁹ ſil. cui⁹ radix mlr̄ ītudīe ꝛ vrinaꝝ educit feti
daꝝ ſiq̇s ī vino coq̄ns eā bibat. ꝛ ꝑpter h̄ feti
tudīeſ curat aſellaꝝ ¶Et toti⁹ corpis purga

B tiuo ꝟ farmaco tal'hūoꝛis ex tota ſuba exiſtē
te: q̄ ꝟo ſm q̄litatē energia q̇dē ca.i.iij.g. vel
tertio incipiēte indicat ꝟ farmacū. ſic aūt i.q̄
C ¶ Pli.ca.cameleonte albe.i.ſuchaa vel card⁹
alb⁹. Cū paſſo mixta vꝛinā mouet: hydropicū
deſiccat: lūbꝛicos occidit. Nā illa q̄ nigra ē
facit ad maligna vulnera q̄ greci vocāt caci/
D nculas: ꝛ lentigies aufert. ¶ Gal'. Camele/
onte nigre radix hꝫ q̇d deliceterioſū. vn̄ extrī
ſec⁹ ē vſus ei⁹ ad ſcabiē ꝛ empetiginē ꝛ alfoſ
ꝛ oīno oīa que abſterſiōe egēt ꝛ mollitiuis ꝛ
dyafoꝛeticꝫ miſcet farmacꝫ ꝛ fagedeniaca vl/
E cera ſanat cathaplaſ. ¶ Alba ꝟo cameleōte
radix ad lumbꝛicos rotundos daṫ i q̄ntita/
te oxifabi cū vino auſtero. Afferūt āt eā ꝛ ve/
tericꝫ ſil'eꝫ exn̄tē radici. magꝫ attn̄ amarioꝛ il
F la ē. ¶ Ser. Radix ei⁹ ꝯfert fluxui nimio ma
tricꝫ: ꝛ ꝯfert oīb⁹ egritudīb⁹ i q̇b⁹ ꝯfert bede/
guar. Et fruct⁹ ei⁹ ꝛ radix ꝯferūt apati vulue
ꝛ apati ani. ꝛ radix ei⁹ incarnat vlcera: q: in
G ipa ē ꝟt⁹ ꝯſolidatiua cū tpamito. ¶ Et idē au
cto. dya. Card⁹ ē herba. ꝛ hmōi herba ſm q
extimo ē ꝑpe naturā bedeguar. ꝛ ē ſtiptica: ꝛ
ſemē ei⁹ ē foꝛti⁹ ſatꝫ. ꝛ ꝯfert relaxatiōi vulue
ꝛ fluxibilitati ani: ꝛ glutinat vlcera. q̄m ſti/
pticitas ei⁹ eſt pauca ſine ſupfluitate. ꝛ radix
eius cōuenit curſui humiditatū antiquaruꝫ
matricū: ꝛ fluxui nimio menſtruoꝝ.

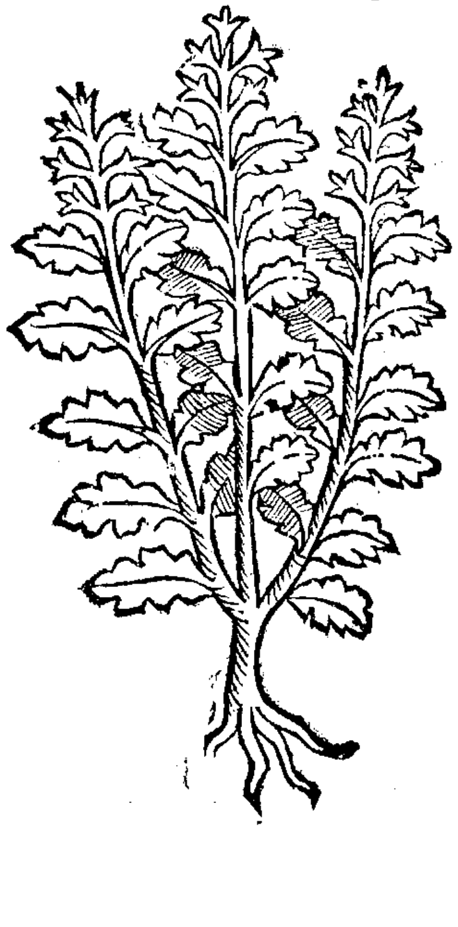

Capitulum. xc.

Amedreos. Plinius capitulo came
c dreos eſt herba que latine quercula
dicitur. et ab aliquib⁹ trizaoga. folia
habet magna mente ſimilia ꝛ diuiſa vt quer
cus. floꝛe pene purpureo. aliq̄ ipam ſerracaꝫ
dicunt: ꝛ ab ipa ſerrā inuentā eſſe. ¶ Serapi
on libꝛo aggregatoꝛis capitulo Camedreos
auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis. Camedreos no/
minatur quercus terre. Naſciṫ in locis pe/
troſis ꝛ aſperis. Et eſt herba parua longitu/
dine vnius palme habens folia parua ſimi/
lia in figuram in oꝛtu ſuo folijs quercuſ. flos
eius eſt coloꝛis purpurei paruus. Et temp⁹
colligendi eſt qn̄ ſemen eſt maturū. ꝛ colligē/
da eſt cū ſuo ſemine. ¶ Dyaſcoꝛides capitu/
lo camedreos. Naſciṫ in locꝫ ſaxoſis ꝛ aſpe/
ris. Frutex eſt bipalmis cū folijs minutis ꝛ
mente ſimilib⁹ ꝛ amaris. floꝛē habet purpure
um ꝛ minutū: ſed colligenda eſt cū ſemē ma/
turū eſt. ¶ Galienus octauo ſimplicium far/
macoꝛū cap̄. camedreos. Camedreos ponit
eam q̇s in tertio gradu ſiccitatis ꝛ calidita/
tis: ꝛ plus in eo in ſiccitate q̄ꝫ i cadilitate. vn
de folia eius ſunt ſimilia folijs quercus. Et
ideo latini ipam querculam vocant.

Operationes

¶ Dyaſcoꝛides capitulo cameropa ſm tranſ A
lationē noſtrā. Cameropa: id eſt camedreos
viridis ꝛ ſicca bibita cū aqua conquaſſatio/
nib⁹ ꝛ tuſſientib⁹ valet. ꝛ ſplenis duricies ſol
uendo medicatur. ¶ In initio ydropiſis iu/ B
uat. menſtruis imperat: aboꝛſum excludit:
cū aceto bibita ſplenē ſiccat. Moꝛſib⁹ vene/
natis occurrit cū vino bibita et cathaplaſ/
matib⁹ adhibita oīa ſilr̄ facere poteſt melle
addito: antiqua vulnera purgat: trita ꝛ oleo
mixta caligines oculoꝝ detergit. Omni coꝛ
poꝛi trita ꝛ peruncta calefactionē preſtat.
¶ Galien⁹. Camedreos ꝑdominantē habet C
amarū ſapoꝛē. eſt autē ꝛ acre quodāmodo ex
q̇bus videlicet ſplenē liquefacit: ꝛ vꝛinas et
menſtrua mouet: ꝛ groſſiciē humoꝛū incidit
ꝛ eas que i viſcerib⁹ obſtructiōes expurgat.
¶ Serapion auctoꝛitate. Albugeri fit ſyru/ D
pus ex ea ad tuſſim antiquā ꝛ ad coꝛruptiōeꝫ
digeſtiōis ꝛ in ꝑncipio ydropiſis: ꝛ ad ſpaſ/
mū. ꝛ q̄nto ſyrup⁹ ei⁹ erit vetuſtioꝛ tanto erit
maioꝛis virtutis ad ea q̄ dixim⁹. ¶ Et herba
ipa contrita confert fiſtulis lachꝛymaliū. Et E
eius decoctio cōfert ytericie nigre.

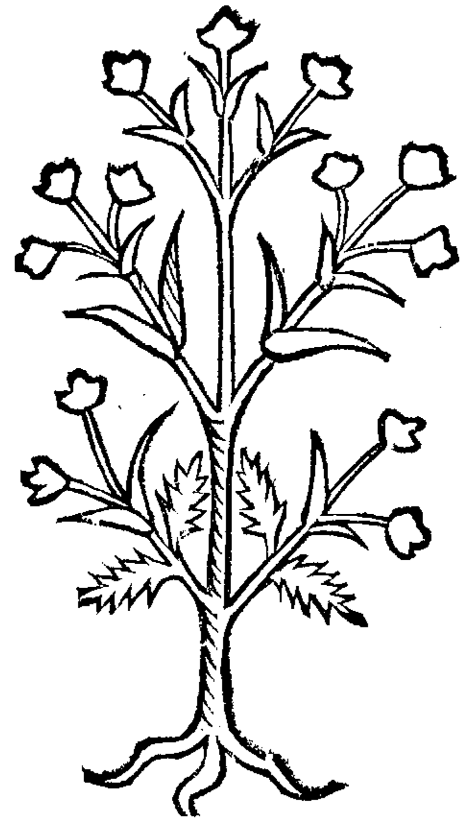

Capitulum .xci.

Amepitheos grece iterptaṫ infima
c pinꝰ a came ⁊ pitheos qḋ ē pinꝰ:eo
ꝙ ſm oēs ſui ſpēs odorē hꝫ pini. Et
ſciēdū ꝙ camipitheoſ ⁊ camedreos vnāꝫ eam
dē hñt ꝟtutē ⁊ cōplexionē. Et ſūt ca. ⁊ ſic. in
iij. g. Gal. viij. ſi. far. c. Camepitheos ē i deſic
cādo tertij gradꝰ: i calefaciēdo ꝟo ſcd̄i ¶ Se
ra. li. ag. ca. Damepithis. i. camedreos ē her
ba q̄ naſciṫ oi āno: ⁊ dilataṫ eiꝰ origo ſup faci
em terre vndiqꝫ. Et ſūt eiꝰ tres ſpēs. Una ea
rū ē fortior alijs. ⁊ hꝫ folia ſilia folijs ſp viue
niſi qꝛ ſūt mīora eis ⁊ hꝫ ſup hūiditatē tenacē
⁊ ſūt piloſa: ⁊ ſūt folia illa circa ramos ſpiſſa
⁊ odor eiꝰ ē ſic̄ reſine pini. Et hꝫ flores minu-
tos glaucos: ⁊ radices ſiles radicibꝫ herbe
dicte picorion: ⁊ ſemē eiꝰ ē nigrū: cuiꝰ odor
eſt ſic̄ odor reſine pini. ⁊ rami eiꝰ ſūt aliq̄ntu-
lū longi ⁊ curuati ſic̄ rami herbe q̄ d̄r banca-
ſa. Scd̄a ſpēs ē q̄ hꝫ ꝟgas lōgitudine vnius
brachij ⁊ ramulos ſubtiles. folia ꝟo ⁊ flores
in odore ſilia ſupradicte. ⁊ ſemē eiꝰ eſt nigrū.
Tertia ꝟo ſpēs q̄ d̄r maſculꝰ hꝫ folia ſubti-
lia minuta albida piloſa. ⁊ hꝫ ꝟgā aſperā albā
⁊ florē albū minutū ſup ramulos: ⁊ odor eiꝰ
eſt ſicut odor p̄ine.

Operationes

¶ Sera. auc. Gal. Camepitheos ſi ſumaṫ in A
potu mūdificat apit ⁊ abſtergit mēbra iterio
ra qñ ē herba ſicca: ⁊ incarnat qñ ē recens: ⁊
ꝯfert ſup oēm medicinā hñtibꝫ yctericiā: et
vlr oibꝫ hñtibꝫ opilationē epatꝭ: ⁊ ꝓuocat mē
ſtrua qñ bibiṫ cū melle ⁊ qñ fit naſtale. ¶ Et B
ꝓuocat vrinā ⁊ coquiṫ cū mellicrato ⁊ bibiṫ:
⁊ ꝯfert ſtrāguirie. ¶ Et qñ ē recēs hꝫ ꝟtutē mlṫ C
ta ꝯglutinādi ⁊ incarnādi vulnera mag̃: ⁊ cu-
rat plagas ⁊ ſoluit duricies māmillaꝝ. ¶ Dy D
aſ. Radix eiꝰ bibiṫ diebꝫ ſeptē. yctericꝭ mede
tur. diebꝫ. xxx. bibita ſciaticꝭ fert opē maxie
cū mulſa. epaticꝭ ⁊ diſſurrijs ⁊ nefreticꝭ p̄ſtat
effectū. tortiōibꝫ ſubuēit. hac eni maxie vtūṫ
in ponto. ¶ Elixatura eiꝰ daṫ ꝯ vim aconiti. E
cathaplaſmatibꝫ adhibita cū polēta: ⁊ elixa-
tura eiꝰ mixta oia ſilr facere p̄t trita cū cari
cis ⁊ duꝝ i modū catapucie vētrē mollit. cū
reſina tepida īpoſita ſordida vulnera purgat
melle addito cās matricꝭ cōponet. Duricies
vulneꝝ ſoluet ⁊ paracoleſim p̄ſtat. ¶ Gal. Ca F
mepitheos i guſtu q̇dē fortiorē hꝫ ſaporē ꝙ̄
acrē. i energia ꝟo abſtergit vlcera plꝰ ꝙ̄ cale
faciat. ꝓpterea i arteticꝭ ⁊ oino q̇bꝫ obſtruunṫ
facilr epata bonū ē farmacū. Ducit āt ⁊ men
ſtrua bibitū ⁊ cū melle appoſitū: eſt ꝟo ⁊ diu-
reticū farmacū. q̇dā ꝟo dāt ſciaticꝭ coquētes
in mellicrato. ¶ Uirtꝰ vero huius herbe ma G
gna vlcera ſanare pōt: ⁊ putridoſa vlcera ſa-
nat: duricieſqꝫ mamillis dyaforat.

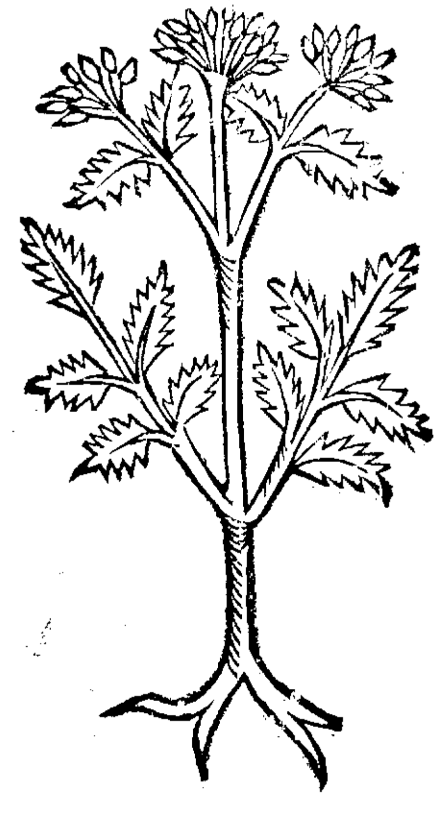

Capitulum.xcij.

Arui. Platearí⁹. Carui appellaẗ ſe-
c mē ꝛ herba ī.iij.ḡ.ca.ꝛ ſic. In trāſma
rinis ptib⁹ ꝛ ī ſicilia repiẗ in qntitate
multa p annos q̄nqꜫ ſeruari pt. Uirtutē diu
reticā ꝛ dyaforeticā hꝫ. ¶ Operationes
A ¶ Unde vinū decoctiōis ei⁹ ꝯfert ſtrāguirie
ac diſſurrie. puluis etiā ei⁹ ī cibis ſūmpt⁹ di
geſtiōeꝫ ꝯfortat: vētoſitatē excludit ꝛ poſitū
B in ſalſam ētꝫ appetitū excitat. ¶ Cōſtātin⁹ in
li. graduū. Carui ē ca. ꝛ ſic. ī. iij. ḡ. vētoſitatē ꝛ
inflationē diſſoluit: ſtomachūqꜫ corroborat:
lūbricos occidit: digeſtiuā ꝟtutē ꝯfortat: vri
C nā ꝓuocat. ¶ Aui. Carui ē ꝓximū diſpoſitio
nib⁹ aniſi. ca. eſt ꝛ ſic. ī. ij. Expellit vētoſitateſ
ꝛ exiccat: ꝛ nō ē ī ſubtiliatiōe cymini. Cōfert
tremori cordis. Eſt bonū ꝟmib⁹. interficit eī
D eos. ¶ Pli. li. xix. Careū gentꝫ ſue noīe appel
latū in q̄cūqꜫ terra ſeri vult eadē rōne q̄ olus
acrū laudatiſſimū tn̄ in caria: ꝓximū ī frigia.
E ¶ Dyaſ. Careos ſemē oīb⁹ notuꝫ virt⁹ eſt illi
calida ꝛ vnctualiſ aniſo ſilis cuſtomacha: mi
ſceẗqꜫ antidotis ꝛ oxiporijs. Radix ei⁹ come
F diẗ cocta ſicut paſtinata. ¶ Cōſtātin⁹ vbi ſ.
Silueſtre carui qḋ dꝛ cardumeni valet epilē
ticis diuqꜫ tuſſientib⁹: ſciaticꝫ: nefreticꝫ: ſtrā-
G guirioſis ac reptiliuꝫ morſib⁹. ¶ Tortionem
ventriſqꜫ dolorē de groſſa ventoſitate ac vi-
ſcoſo flegmate curat. cū aceto impoſitū ſca-
biem impetiginē alopiciā ſanat. de quo q̇ fu-
migatus fuerit ſtridorē ei ꝓuocabit.

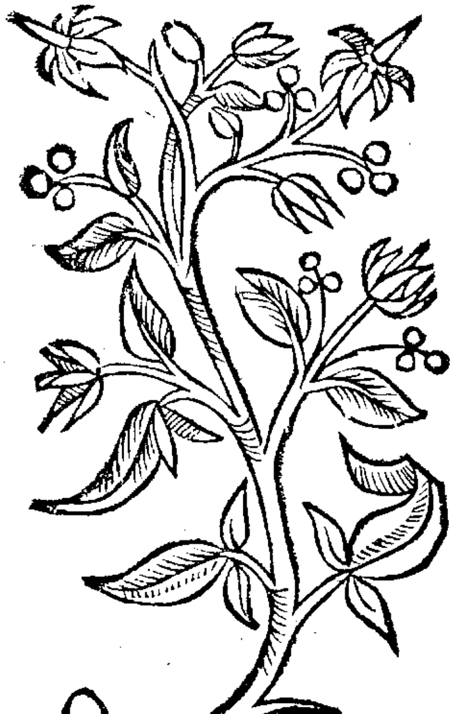

Capitulum.xciij.

Ardamomū. ſemē eſt vicꝫ naſcurcij
c qḋ in arabia naſciẗ ꝛ alijs locꝫ. Sed
eligēdū ē fragile. flauū plenū graue-
dine ꝛ q̄ſi lentū: ſed nō rugoſum clauſum. ꝛ ſi
frangaẗ pulueroſum: guſtuqꜫ ſubamarū cale
faciēs odore ſuaui ꝛ graui. Eſt aūt calide vir
tutis aliq̄d hn̄s amaritudīs. ¶ Platea. Car
damomū eſt fruct⁹ vel poti⁹ ſemē cuiuſdā ar
boris. ꝛ ē ca: ꝛ ſic. in. ij. ḡ. mai⁹ meli⁹ eſt. Et hꝫ
aliq̄ntulū acuminis ꝛ dulcedinē imixtā. p an
nos. xx. pt ſeruari. virtutē hꝫ ꝯfortādi ex aro
maticitate diſſoluēdi ꝛ ꝯſumēdi ex q̄litatib⁹.

Operationes

¶ Platea. Cardamomū valet ꝯ ſincopim et A
cardiacā paſſionē ex frigida cā ꝛ ad debilita
tē ſtomachi. i. in digeſtionē ꝯfortādā: ad ap-
petitū ꝓuocādū: ꝛ ꝯ vomitū ex frigida cā: cō
traqꜫ debilitateꝫ cerebri. ¶ Ex epla ypocra. B
Cardamomū calidā ꝟtutē hꝫ: ꝛ aliq̄d amari
tudinis: qꝛ lūbricos occidit: ꝛ ſcabies forti-
ter ſanat. ¶ Dyaſ. Cardamomū lūbricos la- C
tos occidit. cū aceto bibitū ſcabiē ſanat ꝛ ex
purgat. cū aq̄ ꝟo calida ꝓdeſt epilēticꝫ. tuſſim
mitigat. ¶ Sciaticos curat: paraliticos ſa- D
nat. Et q̄m aliq̄d hꝫ cauſtice ꝟtutꝫ. ꝛ queād-
modū ſynapis relaxat. Ideoqꜫ vētris tortio
nē ꝛ inflationē relaxās ſanat vrinā ꝛ mēſtrua
ꝓuocat. ¶ Potatūqꜫ partū expellit: aīalia vē E
tris excludit. ſerpentium morſibus occurrit
¶ Cū vino neufreticoſ adiuuat. Ictoſqꜫ ſcor F
pionū vel ſerpentiū oīm ſalubriter curat. ve-
ſice lapides frāgit. mēſtrua fumigādo depo-
nit. ¶ Auicē. Cardamomū quoddā ē magnū G
ſicut cicer nigrum. quod cum frangiẗ interi⁹
habet granū album mordicans linguā ſicut
cubebe. Et aliud ē paruum ſicut lens: etiam
aromaticum. caliduꝫ eſt ꝛ ſiccū in tertio gra-
du. Et in ip̄o eſt cum calefactiōe ſtipticitas.
ꝓprieqꜫ in illo qḋ habet caput ꝛ ꝓprie in capi-
te ip̄ius. Cōfert nauſee ac vomitui cū maſti-
cis aqua vtriuſqꜫ granati. ¶ Conſtantin⁹ in H
libro graduum. Cardamomi duo ſunt gene-
ra: maius ꝛ minus. vtrūqꜫ in ꝓmo gradu cali
dum ꝛ ſiccum. Sed mai⁹ eſt minoris calorꝫ
ac ponticitatis ꝛ magis odoriferū. ¶ Iō ſto I
machum ꝯfortat: ꝛ digeſtionē adiuuat. Uo-
mitum colericū arcet cum ligno aloes maſti
ce ac ſucco mēte potatum extinguit flegma:
maxime ſuis corticib⁹ bibitū. Cortex ei ſti-
pticior eſt ꝛ ſtomachi confortantior.

Capitulum.xciiij.

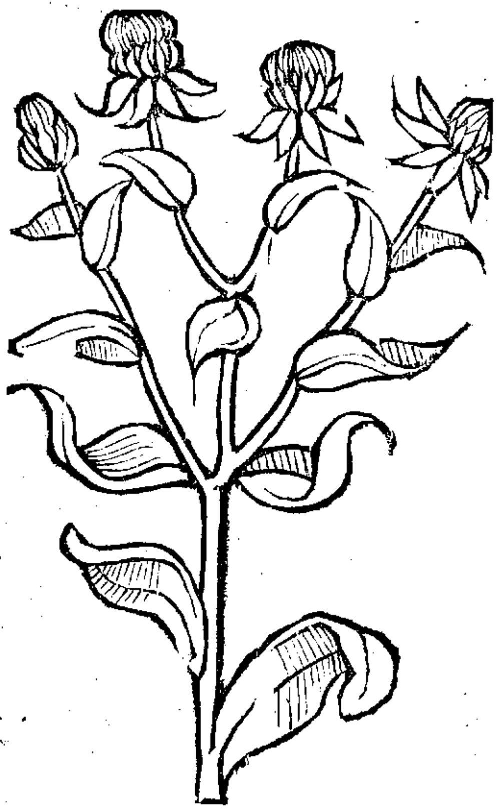

C Artamꝰ. Johẽs meſue ca. de carta-
nio. Cartamꝰ duoꝛuƺ modoꝝ eſt. Eſt
enĩ domeſticꝰ ⁊ ſilueſtrꝭ. Et dixerũt
ꝗdã ꝙ nil ẽ de ſpeciebꝫ cartami ⁊ elõgati ſũt.
Cartamꝰ de q̃ hic loq̃mur eſt domeſticus et
melioꝛ ps plãte ipiꝰ ẽ ſemẽ. Et poſt illud flos
eiꝰ. ⁊ meliꝰ ſemẽ eiꝰ eſt qđ ẽ albũ planũ plenũ
⁊ groſſum. cuiꝰ medulla ẽ vnctuoſa pinguis
⁊ coꝛtex tenuis. Et melioꝛ flos eiꝰ q̃ eſt ſicut
pili croci. Et eſt ca. in pͥmo gradu. ſic. i. ij. Et
flos eiꝰ eſt minꝰ ca. Et ſilueſtrꝭ eſt calidioꝛ et
ſiccioꝛ. Et in eo eſt virtꝰ lacticinioꝝ remiſſa.
Eſt autẽ cartamꝰ aperitiuꝰ: abſterſiuꝰ: ꝯtur-
batiuus faciens nauſeã. Aui. li. ij. ca. de car-
tamo. Cartamꝰ alius eſt domeſticꝰ ⁊ aliꝰ eſt
ſilueſtris. q̃ ſilueſtris ca. eſt in. ij. gradu. ſic. in
tertio. ⁊ domeſticꝰ ca. in pͥmo gradu. ſic. in. ij.
Dyaſ. ca. cincu ſm̃ tranſlationẽ nr̃am cineu
id eſt cartamus folia habet oblonga ⁊ diuiſa
⁊ aſpera ⁊ ſpinoſa. tyrſum hƺ longũ ſpinoſum
in q̃ ſunt capitella obꝛotunda cum floꝛe cro-
ceo. ſemẽ albuƺ hñs obꝛuſum ⁊ oblongum et
anguloſum. floꝛes eius multi exiccant. Se-
rapion li. aggre. ca. de cartamo aucto. Dya-
ſcoꝛidis. Cartamus eſt ex eo domeſticꝰ ⁊ ſil
ueſtris. Domeſticus hƺ folia longa: aſpera:
alta: ſpinoſa: diuiſa: ⁊ habet ſtipites longos
duoꝛum cubitoꝛum ſpinoſos. ⁊ ſup eos ſunt
capitella in magnitudine oliue maioꝛis in q̃
bus eſt flos croccus ſimilis croco: ⁊ habƺ ſe
men album ⁊ oblongnm anguloſum.

Operationes

¶ Johannes meſue auctoꝛitate pauli. Acci- A
pe medulle eius. ʒ. x. coꝛdumeni. ʒ. i. ß. fac ex
eis grana ſicut cicercula. ʒ. v. ſoluit enĩ ſuffi-
cienter. ¶ Et dicit etiã liga ex medulla quan B
titatem ſufficientẽ in panno: ⁊ ſuſpende ĩ oxi-
melle quando coquiꝉ: ⁊ erit ſolutiuum. et ꝓ-
pꝛie ſi fuerit oximel ſquilliticum. ¶ Et idem C
auctoꝛitate aligaſelis. Accipe eius medulle
aureos. xxij. penidie aureos. iiij. coꝛdumeni
ƺinƺiberis ana aureum aggregenꝉ oĩa cum
melle: ⁊ fiãt foꝛme ſicut nuces. ⁊ da vbi opoꝛ
tet vnam vel duas. ¶ Et idẽ aucto. Gal. Co- D
quaꝉ medulla eius in iure galline vel galli cũ
ſpeciebꝫ ⁊ ꝓpineꝉ vbi opoꝛtet.
¶ Et dixit etiã fiat ex medullis eius et pon- E
deris tertia ipſiꝰ ex amigdalis: ⁊ ſexta ex pi-
neis ⁊ aggregentur oĩa cum melle ⁊ deco-
quanꝉ cum ſucco ſquille. ⁊ fiat hec mirabilis
iuuamenti ad ea que dicemus.
¶ Extrahiꝉ enĩ ab ea oleum iuuamentoꝛum F
multoꝝ: ⁊ eiꝰ opatio eſt ſicut olei de ben: ⁊ o-
leis de amigdalis. Et ſolutõe educit flegma
ꝑ vomitũ ſilr ⁊ aquoſitatẽ. Et valet ad egri-
tudinẽ ex eis ſicut eſt colica ⁊ criſteriƺaꝉ.
¶ Et mundificat pectꝰ ⁊ pulmonem et ꝓpꝛie G
loc hꝫ pꝛedicti: ⁊ clarificat vocẽ ⁊ ſimiliter ole
um ipſiꝰ. ¶ Et vſus eius in ſpermate augmẽ- H
tum facit. Flos vero eius cum aqua mellis
remouet yctericiaƺ. ¶ Auicenna. Oleũ eius I
eſt ꝓpinquum oleo vꝛtice: veruntamẽ debili
us: ⁊ eſt ex eis que caſeant lac: ⁊ nutrimentũ
eius eſt multe paruitatꝭ: ⁊ mũdificat pectꝰ ⁊
clarificat vocẽ: ⁊ eſt malus ſtomacho: et ca-
ſeat lac in ſtomacho ⁊ aufert colice.
¶ Dyaſcoꝛides. Semen eiꝰ datum cũ mul- K
ſa ventrem purgat: cacoſtomaticũ eſt ⁊ dul-
ce multum: ⁊ ipm ventrẽ deponit amigdalis
⁊ nitro multũ ⁊ aniſo cum melle cocto acce-
pte ante cenã due vel tres velut nuces ven-
trem mollit: digeſtionem pꝛeſtat.
¶ Serapion aucto. Dyaſco. Quando terun L
tur capilli cartami ſilueſtrꝭ aut flos ⁊ bibunꝉ
cũ pipere ⁊ vino ꝯferũt puncture ſcoꝛpiõis.
¶ Et q̃dã putauerũt ꝙ ſi q̃s ꝑcuſſus a ſco- M
pione tenuerit radicẽ eiꝰ in manu ſua nõ ſen
tiet doloꝛẽ eiꝰ. Et qñ ꝓijcit eam tunc ſentiet.

Capitulum. xcv.

¶ Cōfert occultatiōi ſanguīs mortui: ⁊ ꝯtriti oni lacertoꝝ: ⁊ apoſtemati epatꝭ ⁊ ſtomacho ac tuſſi. valet etiā ad tumorē: abſtergit viſuꝫ: apata reſoluit. mēbra expulſiōis ꝓuocat. Et cū ſemīe apij ꝯfert renibꝰ ac diſtillatiōi ruine vrine. ¶ Cōſtātinꝰ ī li. ḡduū. Calamꝰ ē ſubtil' citrini colorꝭ: cōcauꝰ: deſiccatiuꝰ: ⁊ facilime rūpit. digitꝭ ꝯſtrictꝰ. ī india ⁊ ꝑſia naſcit: ſed laudabilior ē indicꝰ. Eſt āt ca. ⁊ ſic. in. ij. gra. valetqꝫ ad dolorē ſtomachi ⁊ epatꝭ potui datus. Menſtrua ꝓuocat: ⁊ veteri tuſſi ꝓdeſt ſi ſuffumigiū inde fiat. Ad ſtrigēdūqꝫ ſanguīs fluxū valet. ¶ Pla. Calamꝰ aromaticꝰ ca. eſt ⁊ ſic. Quidā repit in ꝑſia q̄ citrinus ē. Et eo phiſici nō vtunt. Aliꝰ ī india q̄ ſubalbidꝰ ē ⁊ eo vtunt. Eſt aūt radix cuiuſdā fruticꝭ valde aromatica: calamo ſilis: qꝛ ꝯcaua ē. Cū ei colligit q̄ddā lignū qđ interiꝰ ē extrahit. Eligēdus ē aūt calamꝰ ſubalbidi coloris. q̄ cū frāgit nō facile puluerizat ꝑ tres annos ſeruat. Habet virtutē ꝯfortandi. Puluis eius valet ꝯtra dolorē ſtomachi ex frigiditate vel ventoſitate. Ad digeſtionē ſtomachi confortandam. datur puluis eius cū puluere cinamomi. hoc etiā valet contra cardiacam. A B C

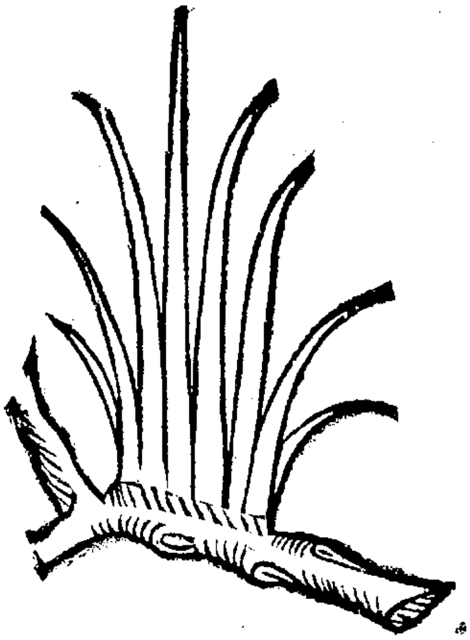

Alamꝰ aromaticꝰ a ſilitudie calami c viſualis vocat. Signit ī india multꝭ nodis geniculatꝰ fuluꝰ fragrās ſpūs ſuauitate. Qui cū frāgit ī mltas ꝑtes fit ſciſſilis. ſimulās guſtu caſiani cū leni agrimōia remordēte: vt dic Iſi. ī li. ety. Dya. Calamꝰ aromaticꝰ ī india naſcit. ⁊ ē optiūꝰ colore ruffꝰ cū nodis ſpiſſis: ⁊ cū frāgit ſciſſilis ⁊ arenoſꝰ appet ac fuluꝰ: odore ſuaui guſtu ⁊ viribꝰ ſtiptico atqꝫ glutinoſo. Piniꝰ. Iuncꝰ odoratꝰ nihil dīt a ceterꝭ ſui gn̄is aſpectu. Sꝫ calamꝰ odoratꝰ p̄ſtātior ē. Odore ſtatī de longinq̄ inuitat: mollior tactu meliorqꝫ q̄ minꝰ fragilis Et qꝛ ſolo ſe potiꝰ qꝫ q̄ raphani mō frāgit In eſt aūt fiſtule araneū qđ vocāt florē. Aui. Calamꝰ aromaticꝰ calidꝰ ē ſiccus vſqꝫ ad ſcđm Melior ē ille q̄ ē lacinctie colorꝭ, ꝓpinq̄s būs nodos: q̄ in plima fruſta frāgit: ⁊ cuiꝰ canna plena re ſili tele arance. ⁊ ī maſticatiōe eiꝰ eſt acuitas. Et eiꝰ ꝯtritū ē bōi odorꝭ. Et ē declinās ad citrinitatē ⁊ albedinē. Eſt āt ſubtiliatiuꝰ. In ipo ei eſt ſuba ſubtilis: ſic in pipere ⁊ cinamomo ac reliq̄s ſpēbꝰ hmōi. In ipo ē ſtipticitas pauca cū acredie. Et ī eiꝰ ſuba ſunt terreitas ⁊ acreitas. ⁊ ē bone cōmixtiōis ad eq̄litatē ꝑtinēs. ſꝫ eius exiccatio maior eſt,

Operationes

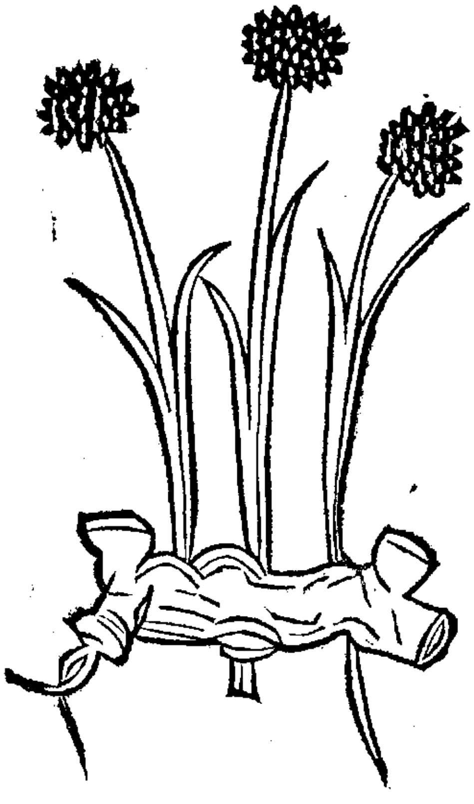

Capitulum. xcvi.

c Alamus agreſtis ſiue aquaticꝰ. Acor. Calamꝰ eſt arundo vel arūdinei

generis. Sed ē etiā calam⁹ aromatic⁹. de q̄ ſupra primo ca. Iſi. li. xvi. In ſtagnis indicis arundines calamiq; dicunt naſci. ex q̄ꝝ radicib⁹ expreſſum ſuauiſſimū ſuccū bibūt Indi Unde ꝛ Uarro. Indica nō magnū in arbore creſcit arundo. Illius ꝛ lentis premit radicibus humor. Dulcia cui nequeāt ſucco comedere mella. Gloſa ſup Eſaiā. xij. Calam⁹ de q̄ carta fit medulla habere videt: ꝛ nō eſſe vacuus ſed gilis eſt ꝛ cito marceſſit. Uñ ſcriptū eſt. Calam⁹ ꝛ iuncus marceſſit.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Calamus agreſtis maior eſt i oībus agaricis. Quē ſi comederint aīalia: citius infert mortē. ꝛ maxime ille q̄ naſcit in babylone ꝛ in parnaſo. Haſtas habet multas: folia edere ſilia. flos eius alb⁹ ꝛ odoratiſſ⁹: ſemen vero minutū ꝛ bonum. Radices quinq; vel ſex habet albas ꝛ longas ꝛ dulces vnius digiti groſſitudinem habentes.

B ¶ Et eius elixatura cōficit medicamentum quod tollit caligines oculorum.

C ¶ Elixatura radicis eius tantū poteſt quantum ꝛ radix.

D ¶ Semen ei⁹ diureticū eſt. Nauſeā puocat: ventrem ſtringit. in Cicilia naſcitur: q̄ bouē impinguat ſi fuerit viridus comeſta.

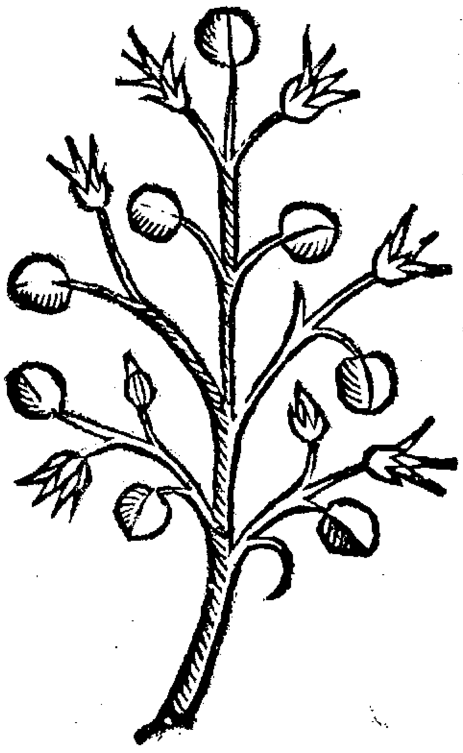

Capitulum. xcviij.

c Aparis ſiue caparus. Iſidorus in libro etymologiaꝝ. xvij. Caparis dici videt: eo q̄ habeat in ſūmitatib⁹ rotunda quedā ſeminū capitella. Plini⁹ libro decimonono. Dixim⁹ inter peregrinas frutites de caparo non vtendū tranſmarino innocentius eſt italicū. ferunt illos q̄ quotidie edūt paraliſi nō periclitari: nec lienis doloribus. Platcari⁹. Caparis ſiue caparus Herba eſt vel frutex in trāſmarinis partib⁹: cui⁹ cortex precipue conuenit vſui medicine. In principio veris colligitur ꝛ deſiccat. per ſex ānos i multa efficacia ſeruat. Eligēdus autē eſt cortex qui cū frangit nō pulueriſat: et qui aliquantulū ſubruſus eſt ꝛ ſubamarus. flores enim adhuc tubero ſi colligi debent: q2 iā dilatati nō valent. Cum ſale vel aceto conditi ſeruantur. Conſtantin⁹ in libro graduū. Capari ſunt in ſecundo gradu calidi ꝛ ſicci. Horum radix ꝛ frondes ꝛ poma ꝛ ſemen intrant medicinā. Magis tñ cibo poma ꝛ frondes, radix vero medicine ptinet.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Caparis ſchiroſim ſplenis ſup omīa medicamina iuuat. frutex eius ſpinoſa ſup terrā ſparſa: vnctione plena. habēs folia cydonie ſimilia. ſemen autē ſicut oliua Radices magnas ꝛ multas. locis aridis et maxime in muris naſcitur. A

¶ Semen ei⁹ ventrē mollit. Comeſtū autē cacoſtomachum eſt. Radix ꝛ ſemen cū vino bibita ſplenem attenuant: vrinam puocant: ſanguinē deponunt. ſciaticis ꝛ paraliticis bibita mirifice prodeſt. menſtruis imperāt. ſemen eius coctum cum aceto ꝛ ore retentum dolorē dentium mitigāt. radix ei⁹ trita ꝛ impoſita duricias et ſcrofas ſpargit. Succus eiuſdem auri infuſus vermes occidit. B

¶ Iſaac. Capari ſunt ꝛ radix ꝛ frondes ꝛ fructus eius omnes calidi in ſecūdo gradu qđ teſtatur eorum ponticitas acumen et amaritudo. C

¶ Ideo incidunt ꝛ diſſoluunt ꝛ mundificant ſtomachum a ſuperfluis humorib⁹. D

¶ Opilationem ſplenis ac epatis aperiunt: ꝛ duriciam ſoluunt. vrinam ꝛ menſtrua prouocant. E

¶ Meliores ſunt ſm medicinā q̄ ſm cibū: qm̄ illaudabilis nutrimēti ſunt: vtpote colerici nigri q̄ ſanguis generatiui: neruos etiā ſtomachi impediunt et pcutiunt aſſuefacti. F

vñ oportet eos elixos manducari: ablataqꝫ
eorum aqua cõditos cum oleo ⁊ aceto. Qui
ſi cum carne vel alio comedanť: nõ abſqꝫ co-
riandro mãducandi ſunt: cuius natura tem
periem magnam eis preſtat.
G ¶ Plateriꝰ. Capari virtutẽ habent incitãdi
appetitũ. humorem in ore ſtomachi exiſtentẽ
digerendi ſtomachum ꝯfortant: infrigidatũ
calefaciunt: cibus enim ſunt ⁊ medicina.
H ¶ Contra vitium ſplenis ⁊ duriciẽ epatis va
let vinum decoctionis caparis.
I ¶ Succus foliorũ eius auribꝫ immiſſus ver
mes necat. valet etiaꝫ herba hec ad yliacam
paſſionem ⁊ artericam.

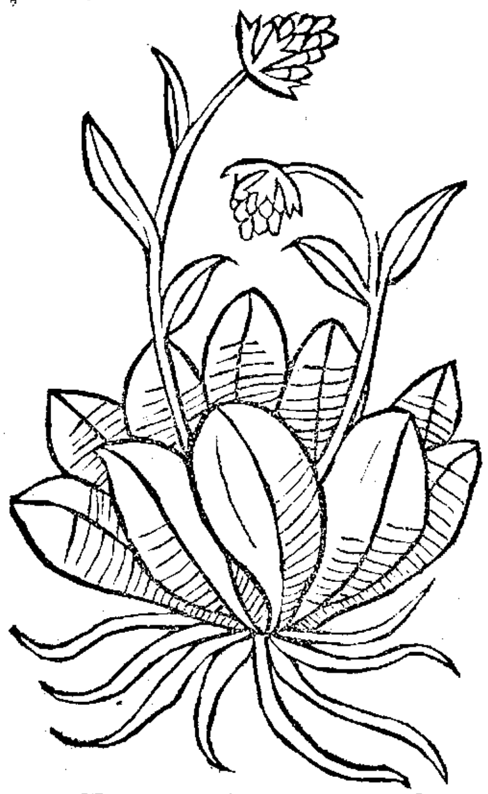

Capitulum. xcviij.

Amphoraca. Platearius. Campho
c raca eſt herba cuius ſuccus eſt cam-
phora: multipliciter vtilis in medici
na: ſicut videlicet in iſto capitulo habeť. Hec
herba noſtre camphorace ſimilis eſt. In fine
veris colligiť ac teritur: ⁊ inde ſuccus eiꝰ ex
primiť. Quod feculentum eſt reſidet ⁊ abijci
tur: quod liquidius ac purius retineť. Soli
exponitur ⁊ exiccať: ac deſiccata in campho
ram reduciť. Idem. Camphora eſt in tertio
gradu frigida ⁊ ſicca. dicunt quidam: ſed fal-
ſo gummi eſſe: cũ ſit ſuccus herbe cuiuſdaꝫ.
teſte dyaſcoride multiſqꝫ alijs). Herbaqꝫ ipa
diciť camphora ca. vt in principio huiꝰ capi-
tuli dixi: Camphora eligenda eſt alba ⁊ luci
da. Nam turbulẽta nõ eſt adeo bona. Et ad-
mixtione autem vernicis ſophiſticatur duꝫ
inter ipſius camphore: et ex admixtione ſi-
milis eſt in odore. Diſcernitur autem qꝛ ver-
nix ſolidam habet ſubſtantiã ⁊ difficile fran-
gitur. camphora vero cito. ⁊ ſi tracteť in ma-
nibus: de facili puluerisatur. Camphora niſi
artificioſe ſeruetur de facili perdiť. Eſt enim
aromatica: ⁊ omne aromaticum ẽ fumoſum.
Ideoqꝫ in fumoſitatẽ ſoluitur. Seruari aũt
poteſt in vaſe marmoreo: ⁊ melius in alaba-
ſtro. ſeruaturqꝫ in efficacia multa ĩ pſillio vel
in lini ſemine vel milio ꝑ annos. xl.

Operationes

¶ Contra calefactionem epatis puluis eius A
cum ſolatri ſucco conficitur: in quo plagelle
intincte ſepius epati ſupponuntur.
¶ Cõtra fluxũ ſanguinis e naribꝫ fiunt mag- B
daliones ex puluere ipſiꝰ: ⁊ ex puluere ſemi-
nis cortice vſti atqꝫ ꝯfecti cum ſucco ſangui
narie ⁊ imponunť naribꝫ. ſi vero fiat fluxꝰ ex
ebulitione ſanguinis vel ex epate: puluis eiꝰ
camphore cũ aqua frigida cõficiatur: ⁊ pla-
gelle infuſe fronti ⁊ timporibꝫ ⁊ gule et epati
ſupponantur. ¶ Contra maculã oculi confi- C
citur puluis eius cũ aqua roſarũ: addito fe-
niculi ſucco in vaſe ponať eneo.
¶ Contra faciei pannum ⁊ ad faciem clarifi- D
candã conficitur. conficitur quoqꝫ cũ aqua
roſarum: addito albo atqꝫ mundiſſimo.
¶ Cõtra libidinẽ odoreť camphora ꝑ nares. E
Nimia enĩ actione frigiditatꝭ ſpũs inſpiſſat:
corpus infrigidat ⁊ libidinem ſtringit. vnde:
Camphora ꝑ nares caſtrat odore mares.
¶ Nota ꝙ ſatis cõpetenter ponitur in ſyru- F
pis: contra acutas egritudines.
¶ In freneſi cõpetenter ꝓuocat ſternutatio- G
nes ſi puluis eius diſtemperretur cum oleo
roſarum ⁊ penna intincta ꝑ nares intingua-
tur: ⁊ in alijs fe. acutis. quia non augmentat
calorem nec naturam.
¶ Auicenna. Vſus camphore facit canicieꝫ H
⁊ ꝓhibet apoſtemata calida. Et cũ aceto pro
hibet fluxum ſanguinis narium. aut cum ex
preſſione dactilorum aut cũ aqua mirti.
¶ Et confert ſode calide. Et remouet vigili- I
as. Et confortat ſenſus calefactorum. Et cõ
fert alcole vehementer. Et confert in medici
nis obtalmie calide.

K L ¶Et abſcindit coitum: ⁊ generat lapidem renum ⁊ veſice. ¶Et ſtringit fluxum vētris colericum.

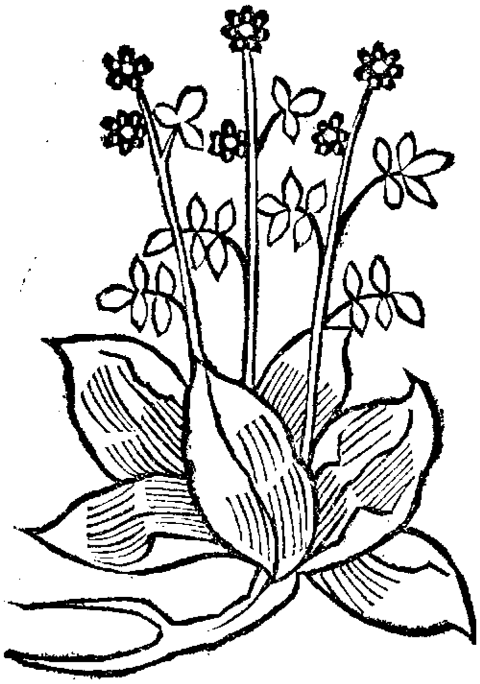

Capitulum .xcix.

c Amſice aut ſicen. Dyaſcorides capitulo camſice. Haſtas habet longas digitorum quattuor in terra piectas lacrimo plenas. folia ſunt eius lenticule ſimilia ſed minora ⁊ tenuiora. ſemen habet ſub folijs rotundum ſicut peplum. et eſt ſine flore. radix eſt illi tenera ⁊ inutilis.

Operationes

A ¶Dyaſcorides. Haſta eius trita cum vino ⁊ vt peſſarium ſuppoſita dolorez matricis mitigat. Cathaplaſmatibus adhibita tumores ſpargit. clauos corpis tollit. mirmiceas mūdat. cocte ⁊ comeſte ventrem ſoluunt. Idem ſuccus ipſius facere poteſt. ſuccus ipē punctus ictus ſcorpionum mitigat: ſuffuſiones ⁊ caligines oculorū addito melle curat. Naſcitur vero ſaxoſis locis ⁊ aſperis.

Capitulum .c.

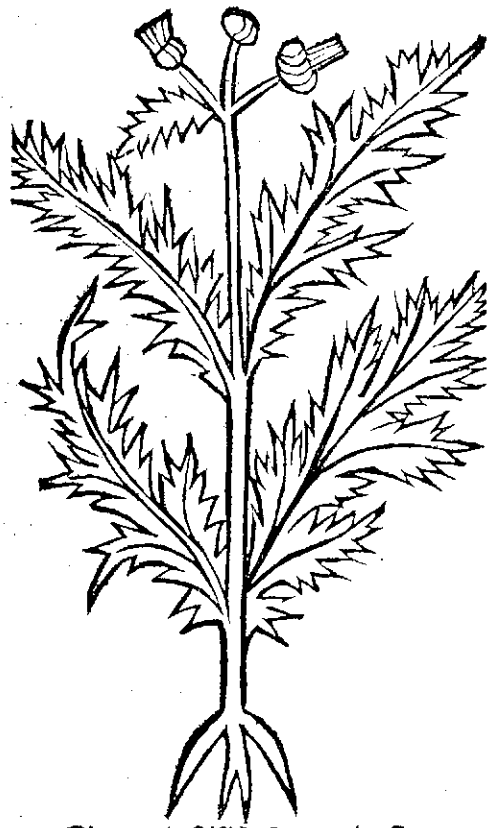

c Atapucia. Iſido. li. etymo. Catapucie due ſunt ſpecies. Maior videlicet ⁊ minor. Maior eſt ſicut arbor ficilicet minor. folia ei⁹ ſūt ſicut folia platani. ſemina ei⁹ ſtant in arbore ſicut vue. Minor habet haſtā duorū palmorū ⁊ inanē. folia ſimilia amigdalis ſed longiora. ſemē ei⁹ in cacumine virge rotundū. deforis nigrū. deint⁹ album. Sunt enī ambe q̄ſi eiuſdē cōplexionis ⁊ virtutis. ſunt enī ca. in tertio. ⁊ hu. in pmo. virtutē habent purgandi flegma principaliter. ſecundario colerā ⁊ melancoliā. Serap. li. aggre. ca. catbua: id ē catapucia auc. dyaſ. Catapucia maior q̄ vocat catbua: eſt arbor ī magnitudīe ficus habēs folia ſimilia dulb. niſi q2 ſūt maiora leniora ⁊ nigriora: ſtipites ⁊ rami eius ſunt concaui ſicut ⁊ canna. ⁊ habet ſemen velut in ramis aſperū. ⁊ qñ excoriatur ſemen ei⁹ eſt ſimile kirat: ⁊ ex eo expmitur oleū de kerua. Minor eſt planta quam multi cōputāt inter lacticiniorū ſpecies. hȝ ſtipitē vni⁹ brachij longitudinē habentem: ⁊ concauum in groſſitudine vnius digiti et in ſummitate ſtipitis. ramorū ſunt ramuli parui ex folijs quedā ſūt ſup ſtipitem: ⁊ quedaȝ ſup illos ramulos. ſȝ folia q̄ ſunt ſup ſtipitē ſunt longiora ſimilia folijs amigdale: niſi q2

ſunt latiora ⁊ leniora:ſed folia q̄ ſunt ſup ra-
mulos ſupiores ſunt minora folijs ſtipitꝫ et
ſunt ſiſa folijs ariſtologielon.appropinquā-
tia ſilitudini folioꝝ edere.⁊ hꝫ fructū in ſūmi
tatibꝫ ramuloꝝ triangulatū:⁊ velut rotūduꝫ
ſicut grana capari:⁊ inter ipm ſunt ſemia q̄
diuidunt̄ p parietes q̄ ſunt in eo que ſemina
ſunt in magnitudine orobi:exteriꝰ ſubnigrū
hn̄tia colorē.ſed qn̄ excoriant̄ ſunt alba:⁊ ha
bent ſaporē dulcē:⁊ hn̄t radicē ſubtilē in qua
nullū eſt iuuamētū. Galie.vij.ſim.far.ca.ci-
cri.i.catapucie fructꝰ q̄ purgat.Abſterſiuā ⁊
dyaforeticā habet virtutē.ita autē ⁊ flos ſed
oīno debiliorē.oleum vero qđ ex fructu eſt:
eſt calidius:ſubtilius ⁊ dyaforeticum.

Operationes

A ¶ Sera.Catapucia maior habet virtutem
que abſtergit ⁊ reſoluit.Et virtꝰ folioꝝ debi
lior eſt virtute granoꝝ.ſed oleum eiꝰ eſt cali-
dius et ſubtilius oleo oliuaꝝ:⁊ ꝑpter hoc re-
ſoluit plus eo.Ex ſemine eiꝰ fit oleum quod
nō adminiſtrat̄ in cibis:ſed in lucernis:⁊ po
B nitur in vngentis.¶ Et quādo excoriant̄ ex
granis eius.xxx.⁊ terunt̄ ⁊ bibunt̄ purgant
coleram ⁊ flegma ⁊ humiditates aquoſas:⁊
cōmouent vomitū ⁊ fluxum ventris.Et gra
na quidē eiꝰ ſunt grana dura.laxant ſtoma-
chum laxatione forti.Et ꝓuocant nauſeam
C ⁊ vomitū.¶ Et qn̄ grana eiꝰ terunt̄ ⁊ fit ēpla
D ſtrum cū eis mūdificat empetiginē.¶ Et qn̄
fit linitio cum oleo eius ſolo aut cum aceto
E ſedat apoſtemata mamillaꝝ.¶ Et tempꝰ qn̄
debet fieri illud oleum eſt qn̄ cadūt grana a
cortice ſuo.qđ oleum cōfert ſcabiei ⁊ vlceri-
bus humidis que ſunt in capite:⁊ apoſtema
tibꝫ coꝝ:⁊ coartationi oris matricis:⁊ cica-
tricibꝫ ſedis q̄ remanēt poſt ſolidationē cla-
uorū:⁊ dolori aurīū qn̄ miſcent̄ cū aliquo vn
F gento fortificante opationē eius.¶ Et qn̄qꝫ
laxat ventrē.Et expellit lumbricos.Et ideꝫ
auc.hedigoras.Proprietas granoꝝ eius eſt
ꝙ diſſoluunt.ſubtiliant ⁊ fortificant mēbra
⁊ incidunt ſupfluitatē.Et cōferunt lepre.Et
G ſimiliter oleum coꝝ.¶ Dyaſcorides.Virtus
catapucie minoris eſt catartica.ſeptē grana
accepta aut nouē ſicut catapodia comeſta.⁊
ſimiliter cū aqua accepta flegma ⁊ coleram
H deponit.¶ Succus ex eo factꝰ ſicut detiti-
mallo omīa ſilr facere poteſt folia eiꝰ cū gal-
lina aut iuſcello accepta ventrem ſoluunt.
I ¶ Sed catapucie maioris:ſi.xxx.grana pur
gata fuerint accepta:coleram ⁊ flegma ven-
tris deponūt.vomitū ꝓuocāt guſtu nō bono
K hec purgatio ſtomachū ledit.¶ Contriuum ⁊
impoſitū maculas limpidat.folia eiꝰ trita cū
polenta tumores oculoꝝ ſpargunt duricies
omēs mamaꝝ ⁊ tumores cōpeſcūt.Igneꝫ ſa
crū ſola extinguūt ipm cū aceto mixta.

Capitulum.cj.

Aulis.Iſidorus i li etymo.Caulis
C eſt generaliter herbaꝝ vel oleꝝ me-
dius frutex:q̄ vulgo tyrſus dr̄:eo ꝙ
a terra ſurſum ꝓcedat.Ex q̄ deriuatuꝫ eſt vt
ſpecialiter quoddā genꝰ oleꝝ caulis diceret̄:
ꝙ tyrſus eiꝰ plus ceterꝭ oībꝫ coaleſcit.i.cre-
ſcit.Auicē.Caulis corpꝰ naturaliter eſt hu-
midis folijs.ſilueſtris aūt eſt calidior ⁊ ſiccior:
ipe totꝰ eſt calidus in pmo:ſiccus in ſecūdo
Caulis ſiquidē alius eſt domeſticꝰ:alius ſil-
ueſtris:alius marinus ⁊ aliꝰ caulis aq̄.Sil
ueſtris eſt amarior ⁊ acutior ⁊ a cibo remoti-
or.Eſt aūt groſſi nutrimenti ingroſſans ſan-
guinē.Et inflat ⁊ facit corpꝰ doloroſuꝫ.Ma
turatiuꝰ eſt aūt ⁊ lenificatiuꝰ.⁊ deſiccatiuus
ꝓpie qn̄ decoquit̄ ⁊ ab eo pma aqua effundi
tur.Eiuſqꝫ nutrimentū eſt paruū et humidiꝰ
nutrimento lentiū.Et ſanguinē facit maluꝫ.
Cum ergo cū carne pingui ⁊ gallinis decoq
tur paꝝ bonus efficit̄.Palladiꝰ li.iij.In me-
ſe februario caules ſerunt̄ qui ⁊ toto anno
ſeri poſſunt ſolū pingue ⁊ ſatis ſubactum dili
gunt.Argillam ⁊ glacieꝫ timēt.Sabulone ⁊

arenis nõ delectant̃ niſi ꝑhẽnis vnda ſuccurrat. Omnẽ ſtatũ celi patit̃ caulis frigũ magis ꝯtra auſtrũ poſiti citi⁹ ferunt. Contra ſeptẽtrionem ſeruis. ſed h̃ ⁊ ſapore caulis vincit ⁊ robore cimis delectat̃. Et ideo ponende ſunt plante ꝑ bulbinos areaꝝ. Gaudet ſtercore ⁊ ſarcolatione. Rarius poſit⁹ ꝯualeſcit. celeri⁹ coquit̃: virore ſeruat̃. ſi dum eſt trium vel quattuor foliorꝝ. nitrum tritũ cribello deſuꝑ ſparſas ⁊ ſpeciem pruine canentis immitteretur.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Caulis habet ꝓprietatem in ſedatione doloꝝ. ſtipticus eſt eius cinis ⁊ fortis exſiccationis. Silueſtris ⁊ marinus ⁊ domeſticus maturant flegmones atq; duricias.

B ¶ Idem caulis conſolidat ⁊ prohibet fraudulentis ambulationem. poniturq; cum albugine oui ſuper aduſtionem.

C ¶ Tremori ꝯfert cũ fenugreco embracat̃ ſuꝑ podagrã. eiuſq; decoctio ſuꝑ dolores iũcturaꝝ Iteꝝ. Eius decoctio ac ſemẽ tardãt ebrietatẽ.

D ¶ Confert etiã furfuribꝰ ⁊ fit caput purgiũ cũ ſucco eius. Ex eius proprietatibꝰ fit exſiccatio lingue: facitq; ſomniũ. ⁊ obtenebrat viſum.

E ¶ Cum ſucco eius aut decoctione ipſius cum oleo ſiſamino fit gargariſmus cõtra prefocationem. Et eius comeſtio clarificat vocem. eſt autem malus ſtomacho.

F ¶ Succus ei⁹ cũ vino depaſſis ꝯfert ſpleni et ycterície. ꝓuocat vrinã et mẽſtrua. eiuſq; ſemẽ vermes interficit cũ lupinoꝝ aqua.

G ¶ Cinis radic; lapidẽ frangit. Caulis marin⁹ ꝯclinat ad ſalſedinẽ ⁊ amaritudinẽ. ⁊ ĩdo lenit naturam. ſoluitq; ꝓprie cum pingui carne. Ei⁹ folia ſunt ſicut ariſtologie: que oriunt̃ ex vna radice. Succus eius cum vino confert morſibus etiam canis rabioſi.

H ¶ Dyaſcorides. Cauliculi ortiui elixi ⁊ nõ valde ꝑcocti ventrem molliunt. Nam caulis tyrſus ſi fortius elixetur ventrem abſtinet. ⁊ maxime ſi in calido cinere coquatur.

I ¶ Qui naſcũt̃ in egipto amari ſũt. ⁊ ſi comeſti fuerĩt caligies ocloꝝ detergũt. typic; ꝓſũt crudi comeſti. ebrietatẽ in cõuiuio nõ admittũt.

K ¶ Yſaac. Caulis ſiccus eſt et frigidus in ꝑmo gradu. Turbidum et melancolicum generat ſanguinem odorem dantem.

L ¶ Caules eſtiui vſtiorẽ ſanguinẽ generãt. colore eñ vſte vicini ſunt ⁊ mũdificatiui.

M ¶ Hyemales ṽo nõ tanti acuminis ſunt: ſ; vis eoꝝ ventrẽ humectat ⁊ vrinã ꝓuocat. Horum ius bibitũ ventrẽ ſoluit. ⁊ ſine iuri comeſti cũdẽ ꝯſtipãt. corp⁹ eñ eoꝝ ſiccũ eſt. vnde ⁊ cõſtipatiuũ. Ideoq; vt ab eoꝝ nocumento temperetur elixentur: ⁊ aqua ꝓiecta in alia coquant̃ cũ pinguiſſima carne pecudis vel ſuis.

Capitulum. cij.

c Auda equina. Auicenna libro ſecundo capitulo de cauda equina. Cauda equina eſt planta naſcens in locis cõcauis ⁊ in vallibus. habens ſtipites cõcauos ad rubedinem declinantes. aſperos duros. nodoſa cum nodis intrantibus. et ad nodos ſunt ſicut folia ſquinanti minuta ſpiſſa. et adheret arbori cui appropinquat. deinde generantur ex ea extremitates plures ſicut cauda equina. ⁊ habet radicem duram eſt frigida in ꝑmo ſicca in ſecũdo. eſt ſtiptica: et ꝓprie ſuccus eius eſt vehementis exſiccationis ſine mordicatione. ¶ Galienus ſexto ſimplicium farmacaruꝫ capitulo de cauda equina. Virtus hui⁹ plante eſt ſtiptica cũ amaritudine pauca. et ꝓpter hoc deſiccat violenter cum mordicatione. Eſt frigida in ꝑmo ſicca in ſecundo. ¶ Paulus capitulo de cauda eq̃na. Eſt quedã cauda minor q̃

grece vocatur corſanda habens ſtipitem ſub-
ruſum ⁊ folia ſupiora minora. ¶ Dyaſcorides
capitulo Hipparis ſiue anabaſis. Hipparis. id
eſt cauda equina aut anabaſis. Naſcitur in lo-
cis humidis ⁊ in monumentis. habet haſtas
rufas et aſperas ⁊ nodoſas que haſte quicqd
vicinum habent alligant. in quib⁹ folia ſunt
in ſummitate acuta ⁊ tenera ⁊ iunco ſimilia et
ſpiſſa ſurſum aſcendentia. Hec etiam aliquo-
tiens de pariete pendet comis plena abundã-
tius ⁊ nigris ſicut caude. radices ſunt ei ligno
ſe et dure. virtus eſt ei ſtiptica.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Cauda equina eſt valde iuuati-
ua ad fluxum ſanguinis. conſolidat vulnera ⁊
vlcera mirabiliter. Et ſi in eis ſunt nerui con-
ſolidat etiam. Confert quando linitur aut fit
ex ea emplaſtrum in teſtinis. Confert etiam
apoſtematibus calidis ſtomachi et epatis et
ydropiſi. et cetera.
B ¶ Galien⁹. Vulnera maxima qtinimo et cõ-
tra emiſſionem ſanguinis ⁊ fluxũ muliebrem
Et contra diſſinterias etiã et ceteros ventris
fluxus. Hec herba farmacum validum eſt cũ
aqua et vino. Scribunt autem quidam hanc
veſice necnon ſubtilium inteſtinorum vulnus
ſanare.
C ¶ Succus autẽ eius emorroſagiis que ex na-
ribus confert. et fluidis paſſionibus ventris
cum aliquo vino pontico bibita. vel cum aqua
ſi contingant febricitantes.
D ¶ Paulus. Cauda eqna minor curat et delet
antracem ſumpta ⁊ emplaſtrata.
E ¶ Dyaſcorides. Succus eius naribus ſan-
guinem profluentem abſtinet. Diſſintericis cũ
vino bibita medicatur. vrinam prouocat. fo-
lia eius impoſita vulneribus recentibus pa-
racoleſim faciũt. et radix et herba eius tuſſien-
tibus ⁊ ortonoicis medicantur. conquaſſatio-
nibus opitulantur. dicitur vero inciſiões ve-
ſice ⁊ inteſtinorum ſolidare.
F ¶ Serapion auctoritate Dyaſcor. Quando
folia eius piſcantur ⁊ fit cum eis emplaſtrum
cõglutinat vlcera recẽtia. ⁊ ſi ſint nerui inciſi cõ-
ſolidat eos. Et decoctio radicis et foliorum eius
qñ datur in potu cõfert tuſſi antique ⁊ cõtractio
ni anhelit⁹. Et ſi potenter trita ⁊ ſicca idem fa-
ciunt: Et qñ fit emplaſtrum cum eis recentib⁹
confert attritioni lacertorum.

Capitulum. ciij.

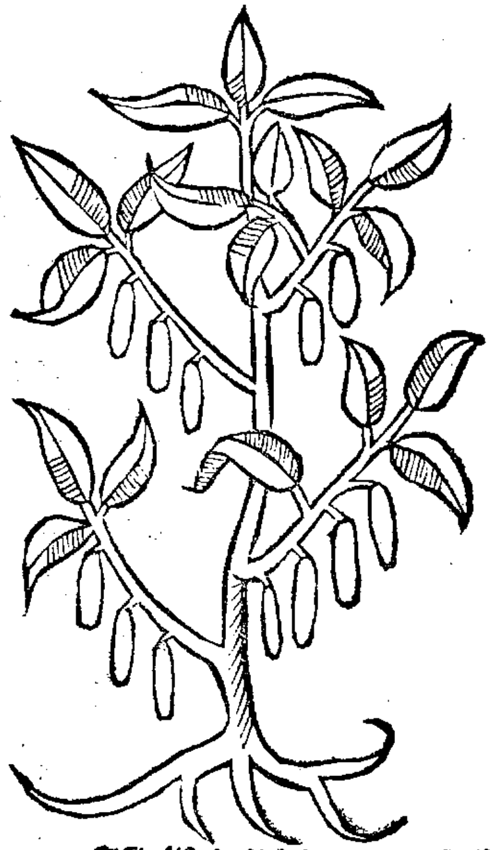

c Aſſia fiſtula. Johãnes meſue. Caſſia
fiſtula eſt ex medicinis in qb⁹ eſt fidu
cia iuuamẽtorum. Et eſt ſine nocumento
carens acuitate ⁊ mordificatõe ⁊ omni exceſſu
ledente: q̃ põt exhiberi in omĩ etate. itaq̃ pue-
ris ⁊ pregnãtib⁹. Conſtat autẽ ei⁹ electio in ſex
proprietatib⁹. vt q̃ ei⁹ arũdo ſit groſſa plena ſplen
dens multi ponderis. ⁊ ſit pulpa ei⁹ ſplendẽs
⁊ pinguis. ⁊ haſta ex arũdine ⁊ cõſeruata in va
ſis vitreatis eſt equalis cõplexionis ad latus
caliditatis declinans. ⁊ eſt humida in p̃mo. et
eſt lenitiua et reſolutiua clarificatiua ſangui-
nis. nocet debilib⁹ habentib⁹ viſcera lubrica.
remouetur ab ea hoc nocumentũ in cõmixtiõe mi-
rabolanorum. ⁊ reubarbari ⁊ aqua maſticis ⁊ ſpi
ca ⁊ qñq̃ neceſſarium eſt addere lubricitatẽ. et
proprie in deſiccatione viſcerũ: quare miſcetur ei
oleum de amigdalis dulcib⁹. ⁊ diuretica faci-
unt eam declinare ad vias vrine. quare neceſ-
ſe eſt eorum cõmixtio qñ oportet membris ſecunde
expulſionis conferre. ⁊ ipſa eſt de tarde ⁊ debi
liter ſolutionem facientib⁹. propter quod per-
miſcenda ſunt cum ea ex rebus habentib⁹ acui
tatem ſicut albaſce ⁊ yſopus etenim vigorãt ei⁹
operationẽ. ⁊ magis adhuc ſi cũ quibuſdã ex
ventrem ſoluẽtibus miſceatur. ⁊ ipſa cũ aqua

caſei eſt nobilis opationis. ¶ Sera. lib. aggre-
ca. chiarzambeth. id eſt caſſia fiſtula. ꝛ ſũt can-
ne ꝯcaue. quaꝝ color eſt rube⁹ ad nigredinẽ de-
cliuis. ꝛ inter ipas ſũt lamine ex carne nigra
ꝛ parietes diuidẽtes inter eas. ꝛ intra lamias
ſunt grana ſicͧ gna xilecaracte ꝛ eiuſdẽ magni-
tudinis. ſapor ei⁹ eſt dulcꝭ. ꝛ color eius eſt inter
glaucedinẽ ꝛ ruborem. ꝛ afferẗ a babilonia ex
terra aliemen. Et ꝑtus ei⁹ eſt ꝙ ipa ẽ eqlis cõ-
plexiõis ꝛ electa Ex illa eſt q̄ eſt in canna ſua
interi⁹ nigra grauis ꝛ lucida. Et qð de ipa vti
mur plurimũ eſt caro. licꝫ etiã cortice aliquã-
do. Et idẽ auctor. Aben Meſuay. Uirt⁹ eius
eſt q̄ reſoluit ꝛ extinguit acuitatẽ ſanguinis.

Operationes.

A ¶ Johannes meſue. Caſſia fiſtula mũdifficat
ſanguinem. ꝛ remouet acuitatem eius. ꝛ ſedat
ſitim. et proprie cum ſucco endiuie aut ſaltem
deputato ſm artem.
B ¶ Et ipa quidem mundificat ſtomachum. et
educit colerã ꝛ flegma. ꝛ illũd operatur ſine no-
cumento. ꝛ caret mordicatione.
C ¶ Et ipſa quidem lenit guttur ꝛ pectus.
D ¶ Et reſoluit apata acuta ĩ eis. ꝛ ꝯfert calefac-
tioni renũ ſũpta cũ diureticꝭ ꝛ infuſiõe liqͥris.
E ¶ Et ꝓhibet generationẽ lapidis ĩ eis. ꝛ ꝯfert
febribꝫ colericꝭ. ꝛ doſis ei⁹ ſm Serapionẽ auc
toritate Aben meſuay eſt a. ʒ. vi. vſqꝫ ad. ʒ. x.
F ¶ Serapion auctoritate Aben meſuay. Caſ-
ſia fiſtula extinguit acuitatem ſanguinis. ꝛ ſe-
dat apoſtemata dura que fiunt ex eo. ꝛ reſoluit
apoſtemata dura q̄ fiunt in gingiuis et guttu-
re qñ fiunt cum eo gargariſmata cũ aqua ar-
boris vulpis ꝛ paſſulis.
G ¶ Et ꝯfert ictericie ꝛ dolori epatꝭ. ꝛ purgat co-
leram aduſtam. ꝛ mollificat ventrem mediocri
mollificatione. ꝛ mundificat neruos.
H ¶ Auicenna li. ij. cap. de caſſia fiſtula. Caſſia
fiſtula eſt eqlis in caliditate ꝛ frigiditate ꝛ hu-
miditate. ꝛ eſt reſolutiua ꝛ lenitiua. ꝛ ꝯfert apo
ſtematibꝫ calidis ꝛ viſceribꝫ ꝓprie ꝛ gutturi qñ
ex ea fit gargariſmus cũ aqua ſolatri. ꝛ linitur
ſup apoſtemata dura ꝛ ꝯfert eis. et liniũẗ ex ea
podagra ꝛ iuncture doloroſe. qñ diſſoluiẗ ma-
nibꝫ in aqua coriandri humidi cũ ſpuma pſilij
et deinde fit ex ea gargariſmus confert ꝑuoca
tioni ꝛ mundificat epar. ꝛ cõfert yctericie. ꝛ do
lori epatis. ꝛ eſt lenitiua ventris. ꝛ educit cole
ram aduſtam ꝛ flegma. ꝛ ſoluit ſine nocumẽto
ꝛ abſqꝫ mordicatione adeo ꝙ ipa eſt ꝯueniens
pregnãtibꝫ. et ſoluit eas. loco eius poniẗ mediũ
ipſi⁹ de terrenia bin ꝛ triplũ põderis ei⁹ de car-
ne paſſularũ. Octauũ põderis ipſi⁹ de turbit. ꝛ
qñqꝫ poniẗ loco paſſularũ liquiricia.

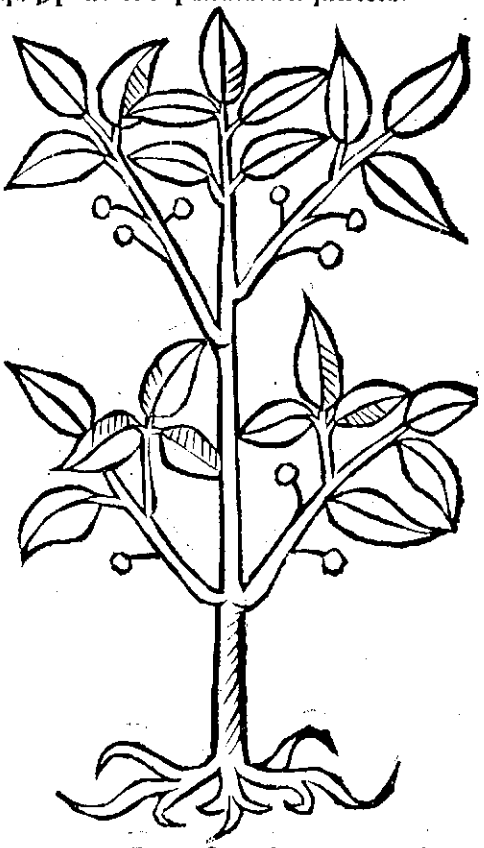

Capitulum. ciiij.

Aſſia lignea. Gal'. vij. ſim. far. cap. de
c Caſſia lignea. Subſtantia caſſie lig-
nee eſt multũ ſubtilis. ꝛ ſapor eius eſt
acutus ꝛ ſtipticitate pauca. ꝛ virtus eius eſt ca
lida ꝛ ſicca in tertio gradu. ¶ Serapion libro
aggregatoris capit̃lo Melochaa auc. Dyaſco
ridis. Sunt eius multe ſpecies. ꝛ naſcunẗ in
terris arabum vbi naſcuntur ſpecies alie aro-
matice. habet ſtipitem groſſum ꝛ corticem. fo-
lia eius ſunt ſimilia folijs yreos nigra purpu
rea. et habet odorem ſimilꝫ odori roſe. Et hec
ſpecies eſt in ꝑma bonitate ꝛ ſecũda. poſt hãc
in bonitate eſt illa cuius color eſt ſicut color co
ralli. ꝛ eſt ſubtilis. leuis. longa. groſſi calami
ꝛ plene mordicans linguam cum ſtipticitate ꝛ
acuitate pauca. bonũ odorẽ habens participã
tem aliquod odoris vini. Hec due ſpecies ſũt
vtiles in medicina. alie vero non ſunt admi-
niſtrande. ꝛ ego volui eas rememorari vt non
adminiſtrentur: ſed abijciantur. Et eſt de eis
quedam que eſt nigra habens odorem maluꝫ
et corticem ſubtilem. ꝛ reperitur res quedam ſi
milis caſſie lignee et non eſt caſſia lignea. Et

cognoſcit̃ p ſapor̄e.qm̄ nõ eſt acuti ſapor;: nec odorifera.⁊ cortex ei⁹ eſt adherēs ligno.⁊ reperit̃ ſiliter q̄dā habēs calamū latū lenē mollē aſperū tactu.⁊ eſt minus mala q̄ nūc dicta.ſ; peior oib; illa eſt cui⁹ color eſt alb;.⁊ odor ſilis odori porri.nō habēs calamū groſſum ſ; ſubtilem.

Operationes.

A ¶ Gal. Virtus ei⁹ eſt q̄ reſoluit ⁊ incidit ⁊ fortificat mēbra.⁊ ꝓuocat menſtrua que retinentur cauſa groſſor; humor; ⁊ viſcoſor;.

B ¶ Sera. Caſſia lignea h; virtutē ꝓpinquā cynamomo calefacit ⁊ deſiccat ⁊ ꝓuocat vrinam.⁊ ſtipticat leui ſtipticitate.⁊ admiſtrat̃ cū medicinis acuētib; viſū.⁊ qñ admiſcet̃ cū melle ⁊ linit̃ humiditas lactea q̄ apparet i facie aufert eā.

C ¶ Et prouocat menſtrua. et conuenit veneno tyri quando ſumitur in potu.

D ¶ Et apoſtematibus calidis intrinſec; quando bibitur.⁊ dolori renū facto fomēto cum ea. ⁊ dilationi matricis qñ fit eucatiſma .i. fumigiū cū decoctiōe ei⁹.⁊ ponit̃ loco cynamomi in ꝯfectionib; duplicato pondere ex ea.

E ¶ Et idē auc. Meſaac. Fortificat ſtomachū ⁊ epar.⁊ expellit fetū cū fortitudie. Aui. de virib; cordis dicit q̄ ꝯfortat cor.

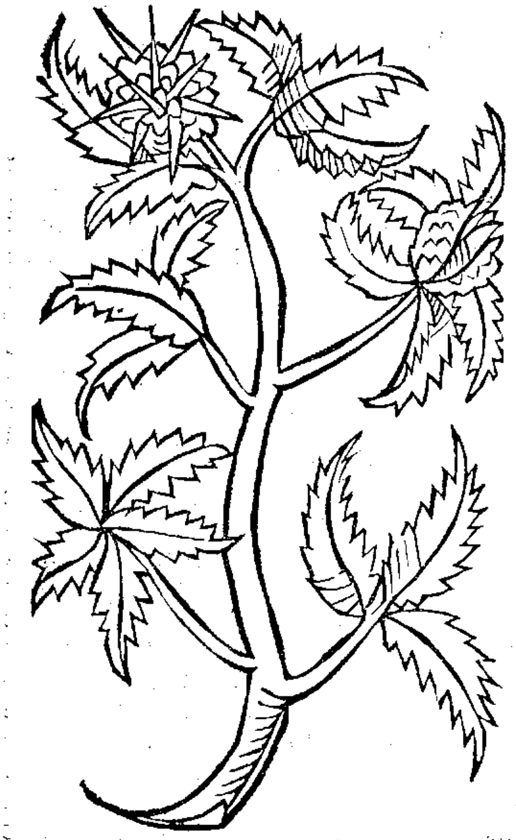

Capitulum.cv.

Aſtanea. yſidorus in libro ethymologiarum. Caſtanea dicitur eo q̄ fructus eius gemini in modum teſticulorum rotundi ſunt. qui dum eiciuntur quaſi caſtrantur. Hec arbor ſimul vt excisa fuerit. tanq̄ ſilua expullulare conſueuit.

Operationes

¶ Plinius libro ſecūdo. Caſtanea diligit mōtes ⁊ valles: ſicut robur et abies. Nec amant aquoſa loca cypreſſi et caſtanee.ſed ſunt ſiccanee. Caſtanea eſt aceris modo criſpa ⁊ eſt etiam eidē fremitas ſpiſſa. Itaq̄ cariem vetuſtatemq̄ ſentit tardiſſime. In vere aūt ꝯcipiūt caſtanea terebinthus ⁊ aquifoliū. A

¶ Idem libro decimo ſeptimo. Semem ipſa ſerere docuit natura: cum decidens viuiſceret terra exceptum. Nec aliter proueniūt in glandines atq̄ caſtanee. quibus eſt pro ſemine fructus ipſe. Caſtaneam inſeruit Corelli⁹ eques romanus ſuometipſo ſurculo in agro neapolitano. B

¶ Hec inter laudatos ab eo nomen accepit. Poſtmodum heres eiuſdem libertus corellianam inſeruit. Hec eſt inter illas differentia. q̄ illa copioſior.hec corelliana melior. Tempus vero ſtatutū caſtanee ac pinee ſerendi eſt ſeptimo kalendas Marcij. C

¶ Caſtanea pedamentis omnib; prefertur facilitate tractatus perdurādi pertinacia regerminatione cedua. Salice quoq̄ letior fuerit facile ſolum.nec tñ arenoſum. maximeq̄; ſabulū humidū aut carbunculū vel coſi etiā farinā quamlibet opaco ſeptentrionaliq̄ ⁊ prefigido ſitu.vel etiā decliui. D

¶ Recuſat eadem gallina rubricam cretam: omnemq̄ terre fecunditatem qua ſeri nuces diximus.ſed non prouenit.niſi maximis.nec niſi quinis aceruatim ſatis. perfringi ſolum debet ſupra ex menſe nouembri in februariū. quo ſolute ſpōte ex arbore cadunt atq̄ ſubnaſcuntur. Interualla pedalia ſint vndiq̄ ſulco Ex hoc ſeminario transferuntur in aliud. bipedali interuallo plus biennio. Sunt ⁊ propagines nulli quidem faciliores. Nudata ſiquidē tota radice in ſulco ꝓſternit̃.et tūc ex acumine ſupra terrā relicto alia quoq̄ ab radice renaſcitur.ſed trāſlata neſcit hoſpitari. pauetq̄ nouitatē biennio fere poſtea ꝓſilit. E

Capitulum.cvi

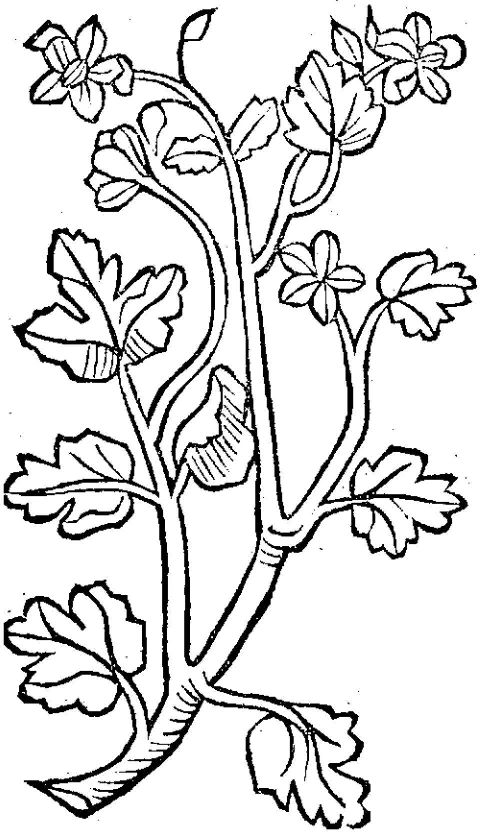

c Elidonia. yſidorꝰ in lib. vbi ſup. Celidonia dr: vel eo ꝙ aduentu yrundinū erūpere videat. Uel eo ꝙ pullis yrundinū ſi oculi auferant matres eoꝝ illis ex hac herba mederi dicant. ¶ Pliniꝰ li. xxv. Animalia herbas inueneřt in ꝓmiſq; celidoniā. Hac eñ yrundines oculis pulloꝝ in nido viſum reſtituunt. vt q̇dam etiam volunt erutis oculis Eius genera duo ſunt. maioꝛ fructicoſa caule folio paſtinace erratice. ipa amplioꝛe. duoꝝ cubitoꝝ altitudine. flos albicans. flos luteus Minoꝛa folia ſunt hedere rotundioꝛa minus candida. Succus croci moꝛdax: ſemen papaueris. floꝛent yrundinuꝫ aduentu. marceſcunt diſceſſu. floꝛentib; illis ſuccus exꝓmit ⁊ ī vaſe ereo cum addito melle leniter cinere feruēti decoquit. ¶ Platearíꝰ. Celidonia eſt calida ⁊ ſicca in tertio gradu. cuius duplex eſt modꝰ. videlicet indica. que maioꝛis eſt efficacie. Et cōmunis: que in noſtris regionib; inuenit. ⁊ eſt minoꝛis efficacie. Una tamē poteſt poni ꝓ altera. Indica citrinā radicē hꝫ. Et ī receptiōe nō herba ſꝫ radix poni debet. q̄ ꝑ annos tres in efficacia multa ſeruari valet. Ex qualitate ſua virtutem habet diſſoluendi et attrahendi et conſumendi. ¶ Dyaſcoꝛides. Celidonia maioꝛ virgam habet vnius cubiti longam et amplius teneram ac tenuem. Que in gyro habet folia plura botracio ſimilia ſed mollioꝛa ⁊ ſubalbidioꝛa. floꝛem auroſum pꝛofert. ſuccum croceum habens. virtus eius eſt viſcida moꝛdens et amara non boni odoꝛis. Radix deſurſum eſt vna deſubtus plures.

Operationes

¶ Plateariꝰs. Celidonia cōtra doloꝛem dentium in frigida cauſa valet radix hec aliquantulum trita. valet ⁊ ad caput purgandum. Et vuam ex frigidis humoꝛib; repletā A

¶ Contra colicam paſſionem herba trita et in vino decocta ſupponitur. B

¶ Et ad cancrum oꝛis aut neruoꝛum pulu*s* radicis cum puluere roſarum conficitur. ⁊ cū aceto decoquitur. C

¶ Ad fiſtulam eius puluis cū capitello ꝯficit et oꝛi fiſtule cū melle immittitur. D

¶ Galienus octauo ſimplicium farmacarum capitulo de celidonia abſterſiue foꝛtiſſime et calide virtutis. quinimoꝰ ⁊ ſuccus eius ad augmentationem viſus eſt vtilis. in quibus cernitur groſſum quid ſm pupillam ⁊ dyafoꝛare indigent. Uſi vero fuerunt quidam radice: et ad eos qui obſtructionem epatis et yctericiaꝫ patiuntur in vino albo dētes bibere. Similiter autem maſticata vtilis eſt in doloꝛib; dentiū. Paruū ꝓo celidoniuꝫ acrum exiſtens magna vlcera citiſſime cuti cathaplaſmatū ⁊ vngues lepꝛoſos eijcit. expurgat ꝓo ſuccus eius ꝑ nares ſufficienter acris exiſtens. E

¶ Dyaſcoꝛides capitulo de celidonia. Succꝰ celidonie maioꝛis melle addita in certamine coctꝰ ſuꝑ carbones oculoꝝ maculas detergit. Folia ⁊ radix ⁊ virga in vmbꝛa eſtate ſiccant. ⁊ ſicut crocus componuntur. Radix eius aniſo mixta ⁊ vino albo bibita yctericis opitulātur. Folia eius cū vino ⁊ cathaplaſmata adhibita maculas detergunt. maſticata doloꝛem dentium pꝛohibent. F

¶ Celidonie minoꝛis virtus eſt viſcida. vulnerat cutim. ſcabiem detrahit. vngues lepꝛoſos excludit. ſuccus eiꝰ radicis melle addito narib; infuſus caput purgat. Eadem dicit Serapiō capitulo pꝛopꝛio auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis: licꝫ per alia verba. G

Capitulum. cviij.

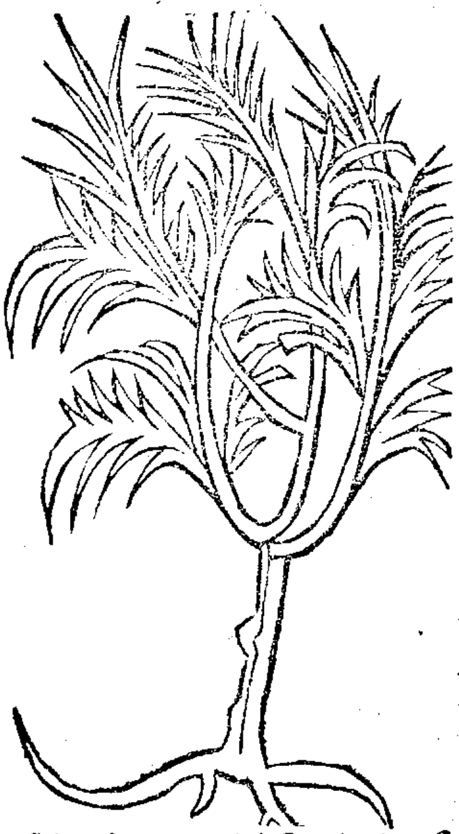

Cedrus. Dyaſ. ca. cedrꝰ. Cedrꝰ arboꝛ eſt
c vnde pix cedria fit. cuiꝰ ſemĩa ſũt pua at-
qꝫ ſpinoſa. fructui iuniperi ſilia vel mirte
Alia ẽ maioꝛ q̃ ab aliq̃bꝫ cedrꝰ lata appellat̃ fru
ctui cypreſſi ſimilãs: ſʒ minoꝛ ẽ. q̃ tñ ẽ vexabilis
ſtomacho. atqꝫ feruẽtẽ hꝫ ꝟtutẽ. ꝺ q̃ fit cedria.
Eſt ãt cedria ꝓbabilis ꝛ vtilis q̃ ẽ ſpiſſa ꝛ limpi
da ꝛ i odoꝛe foꝛtiſſima. in q̃ cũ digitũ intinxerꝭ
pinguedĩe ſua rariꝰ defluit. Jtẽ ſerpin. i. cedrꝰ. ꝛ
eſt arboꝛ cuiꝰ gũmi eſt gũmi cedri. ꝛ ab iſta ar-
boꝛe emanat pix cedria vl' cedrina. ꝛ ẽ pix liq̃-
da q̃ arabice vocat̃ hictan. ꝛ eſt genus abietis
¶ Pli. ca. ꝺ cedro. Eſt inq̃t cedrꝰ maioꝛ ꝛ minoꝛ
Minoꝛis duo ſunt genera. ſcʒ licea ꝛ fenicea
Differũt. folia nãqꝫ derogatũ habẽt ſpinoſum
oxicedros vocat̃ ramoſa ꝛ nitoꝛe infeſta. altera
odoꝛẽ pſtat. fructũ ferũt mirti in magnitudine
dulcẽ ſapoꝛẽ habentẽ. Et maioꝛis duo ſunt ge
nera. Unum qꝺ floꝛet ꝛ nõ fert fructũ. Aliud
fructiferũ nõ floꝛet. ꝛ in eo antecedentẽ fructũ
occupat nouꝰ. ſemẽ eiꝰ cypreſſo ſile: ſʒ qꝺ cedro
lentẽ vocãt ex hac reſina laudatiſſima fit. Jteʒ
alibi inter arboꝛea q̃bꝫ pix fit cedrꝰ groſſioꝛ qui
dã putãt ꝙ ſit iuniperus licet falſo.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Uirtꝰ eſt ei ſiccatiua ꝛ recoꝛpatiua q̃
ꝓpter nimietate coloꝛis ſui pellibꝫ inuncta vrit
et ſiccat. caligines oculoꝝ detergit. glaucoma-
ta et cicatrices inuncta limpidat. ¶ Cũ aceto B
miſſa et infuſa ꝟmes auriũ occidit. cum yſopi
ſucco mixta ſonos auriũ tollit. ¶ Si miſſa in C
foꝛamĩe dentiũ vbi doloꝛ eos crepare facit. et ſi
diu in oꝛe retinet̃ doloꝛẽ dentiũ amittit. ex hac
ad coitũ veniẽs. ¶ Si inde veretrũ vnxeris ge D
nitalia ſtringit i tantũ vt filios facere nõ poſſis
¶ Squinãticoꝝ cauſas curat fauceſ. ſi vnxerꝭ E
deintꝰ tumoꝛes tollit. ¶ Et pediculos ꝛ lendi- F
nes puncta necat. moꝛſibꝫ ſerpentiũ cum ſale ꝛ
dulcoꝛe bibita occurrit. ꝑcuſſũ lepoꝛis mariti-
ni ad ſanitatẽ ꝑducit. ¶ Stomaticꝭ vncta me- G
def. vulnera pulmonis optime curat. ¶ Uer- H
mes ꝛ aſcarides cliſteri addita occidit. Mul-
ti ꝓ oleũ ex cedria dũ coq̃t deſup cũ pẽna col
ligũt ſic oleũ picis. ꝛ ſcabiei ꝛ pediculi aĩalium
ꝓdeſt. vulneribꝫ vtiliter adhibet̃. huiꝰ fumꝰ tñ I
ꝓdeſt q̃ntũ ꝛ picis dure. ¶ Jtem potui data in
ciati q̃ntitate vlcꝰ fluidũ pulmõis faciat. fit ãt K
oleũ ex arboꝛe vt de pice. ¶ Eſt aũt oleũ nimiũ
leptomere: molles carnes abſqꝫ doloꝛe conſer
uãs. durãs ãt lõgo tpe. ꝛ nigra coꝛpa deſiccat. L
¶ Lachꝛymũ vero arboꝛis eiuſdem viſcide et
efficaciter ꝛ cũ veſicatiõe refrigerat ꝛ ſtringit.
nam moꝛtuoꝝ recõdita in arboꝛe eadẽ a tabe
defendit. vnde ꝛ moꝛtuoꝝ vita vocatur.

Capitulum.cviij

c Erefoliũ vulgo dr̃ q̃ddã genꝰ apij.ca/
lidũ i tertio gdu: ſiccũ i.ij. Dyaſ. Cere
folio vis ignea ẽ ⁊ acerrima. Ex herba
rio. Cerefoliũ naſcit̃ in locꝫ cultꝫ i mẽſe februa
rio. locis frigidis poſt ydꝰ ſeritur cerefoliũ. qd
agrũ deſiderat lentũ: humidũ ſtercoratũ.

Operationes.

A ¶ yſaac: In dietis particularibꝫ in capitulo d̃
apio. Cerefolium potui datum cum mellicra/
te vrinam ⁊ menſtrua prouocat. laterũ ac dolo/
rem renum ⁊ veſice placat.

B ¶ Uẽtris ſolutionẽ d̃ groſſa vẽtoſitate mitigat

C ¶ Stomachi ventoſitatem ⁊ omniũ viſceruꝫ
diſſoluit: et opilationem aperit.

D ¶ Dyaſ. Cerefoliũ cũ melle addito medet̃ can
ceratis lateris dolorem hauſtum ex vino miti
gare videtur.

E ¶ Et aq̃ mulſa pituitatẽ reſoluit. Ex aceto lũ/
bricos ⁊ tineas p̄imit: vrinã ⁊ mẽſtrua ĩpellit.

F ¶ Omnem q̃ꝫ tumorem ſoluit.

G ¶ Macer. Eſt cerefolio vis acra ⁊ ignea valde.
Appoſitũ cancris tritũ cũ melle medet̃. Cum
vino bibitũ lateris ſedare dolorẽ. Sepe ſolet
tritam ſi nectas deſuper herbam. Cum mulſa
bibitum pituite noxia ſoluit ⁊c̃.

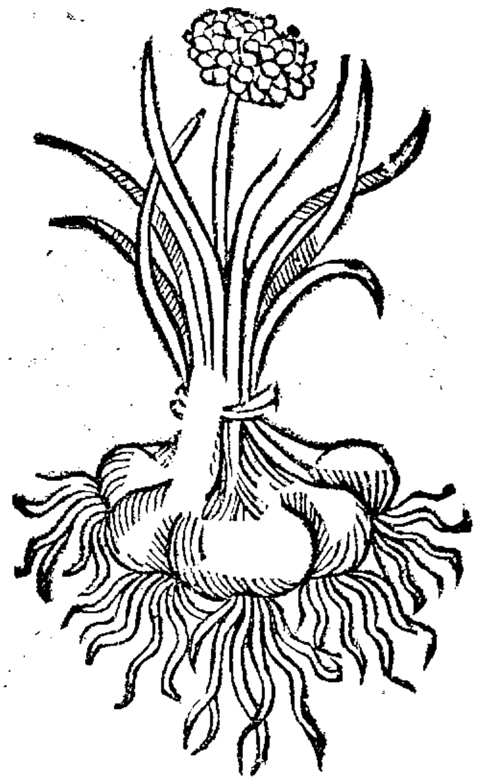

Capitulum.cix.

c Epe. Dyaſ. c. Bulbꝰ. i. cepe. Eiꝰ ſpẽs
ſũt due. Una eſt q̃ hꝫ rufũ bulbũ q̃ bo/
nus eſt ex terra pingui ⁊ collectꝰ euſto
maticꝰ eſt. Alia eſt ſpẽs bulbi plꝰ iſto euſtoma/
ticus. Omnes em̃ bulbicali. ⁊ viſcidi ſunt. Pli
nius ca. cepe. Cepe virtutẽ hꝫ inciſiuã. ⁊ oblõ/
ga plꝰ eſt ſtiptica q̃ꝫ rotũda: ⁊ q̃ colorẽ rufuꝫ ha
bẽt q̃ꝫ ille q̃ albũ. Sicce ãt viſcidiores ſunt q̃ꝫ
virides. ⁊ crude. Et crude plꝰ viſcide q̃ꝫ cocte.
Sera. li. aggre. ca. Baſal. i. cepe. Baſal lõge
exceptis ſũt acutiores q̃ꝫ rotũde. ⁊ plꝰ ſtiptice.
Et ille q̃ ſunt rubei coloris ſũt acutiores q̃ꝫ al/
be. ⁊ ſicce q̃ꝫ recentes. ⁊ crude q̃ꝫ aſſate. Gal. vij
ſim. far. ca. d̃ cepa. Cepe ex q̃rto gdu ẽ calefac/
tiuũ. ſubſtãtia ꝓo eiꝰ groſſaꝝ partiũ eſt.

Operationes

¶ Dyaſ. Bulbi comeſti erigũt linguã ⁊ fauces A
exaſperant. ſtomachum inflant.

¶ Cathaplaſmatibꝫ adhibiti laxationibꝫ ⁊ do/ B
loribꝫ iuncturarum. ⁊ podagricis maximum
preſtant effectum. Corpori infixa euocant. ſo/
li ⁊ melle adhibito id facere poſſunt.

¶ Tumores ydropicis bulbus impoſitꝰ ſpar/ C
git. Caninis morſibꝫ ſubuenit. Addito melle
ſtomachi dolorẽ compeſcit.

¶ Et furfures ⁊ acoras nitro addito purgat. D
Liuores ⁊ maculas tollit. Medio oui addi/
to ⁊ aceto ⁊ melle lentigines corpis emendat.

¶ Cõquaſſationibꝫ aurium ⁊ vnguium cũ po E
lenta bene adhibet̃. Coctus in cinere calido ⁊
polenta addita ⁊ capitibꝫ minoꝝ piſciũ nigris
cicatricibꝫ reddunt colorem.

¶ Cocti ⁊ comeſti dolorẽ lateris cõpeſcũt. Sꝫ F
non multũ comedendi ſunt. quia neruis con/
trarij ſunt ⁊ ſiccatiue virtutis.

¶ Pli. Cepe comeſte inflatões p̄ſtant. faſtidiũ G
tollũt. ſitim ꝓuocãt. ⁊ tollũt oris fetorẽ euſtoma
tice ſunt. Emorroidas impoſite ꝓhibent.

¶ Succus eiꝰ immiſſus naribꝫ caput purgat. H
Morſibꝫ caninis occurrit melle et ruta ⁊ ſale
addito. Cum ſepo gallinatio auriũ dolorem et
ſuperfluos ſonos compeſcit. et ad vlceratiões
aurium prodeſt.

¶ Cauda ꝓo fricata alopitias emẽdat. Puluis I
eiꝰ comeſtꝰ dolorẽ capitis remouet. Succus
eius optime caput purgat. Naribꝫ attractꝰ co
lericis ꝯtrarie flegmaticis vtiles ſunt.

¶ Galienus. Cepe emorroidas aperit appoſita K
Aut cum aceto illinita in ſole aluos abſtergit.
Et fricata in alopitijs citius q̃ꝫ altio num pro
uocat capillos.

L ¶Si ꝟo ſepauerit q̄s ſuccū ei⁹ totū q̄ntū ē re/
ſiduū ſufficiēs ē terreſtrꝭ ſubſtātie. Ipe āt ſuc/
cus aq̄ſe ⁊ aeree eſt caliditatꝭ. ita āt ⁊ ſuffuſos ⁊
ablíopinatos ꝑ groſſicie humoꝝ iuuat vnct⁹
M ¶Ex huiuſmodi autē cōplexione tota cepa in/
flatiua eſt cōmeſta . ⁊ ꝓpterea quacūq̨ ſicciora
ſunt cōplexione minus ventoſa. Hoc idē auc.
Dyaſcoridis in ca. vi. bulbus.
N ¶Bulbus cōmeſtiuus frigidior eſt bulbo vo/
mitiuo ⁊ groſſi. necnō viſcoſi hūoris eſt gene/
ratiuus. Nam difficile digeſtibilis eſt ⁊ inflati
uus ⁊ libidinoſis ſuperplaſmatus. Eo aūt ꝙ
amaritudinis atq̨ ſtipticitatis ꝑticeps eſt ab
ſterſiuus ⁊ ſolidatiuus efficiꝛ ⁊ ſiccatiu⁹.
O ¶Oſtenſum eſt eñ ꝙ amar⁹ q̇dē ſapor in ab/
ſterſiuis ſubſtātijs eſt. ſtipticitas ꝟo in ſolida/
tiuis. ſiccitas ꝟo eſt in vtraq̨.
P ¶Et idē i li. d̕ cibis. Cepa calefacit corp⁹ ⁊ ſub
tiliat in ipo groſſos hūores ⁊ incidit viſcoſos.
Q ¶Cruda ⁊ cocta pauciſſimum dat corpi nutri
mentū. nocet colericis. ſed his q̄ flegmaticum
humorē aut crudū groſſum ⁊ viſcoſū collectū
habuerit ideo catalia eduloꝝ ſunt

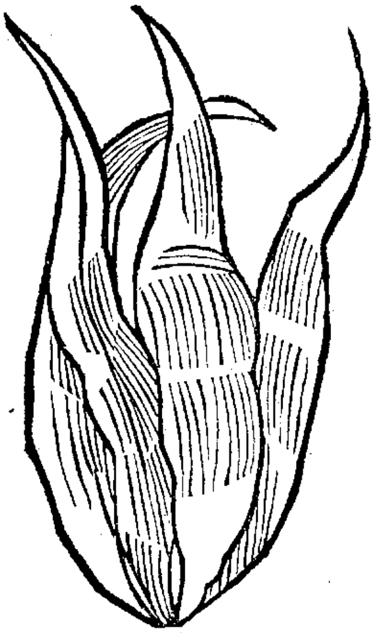

Capitulum. cx.

Ceterach. Dyaſ. ca. Aplenon. id eſt ce/
c terach. Aplenon folia habꝫ ſcolopē/
drie venenoſe ſimilia . Naſcitur locis
ſaxoſis vel parietibꝫ ex lapide fabricatis. folia
ei⁹ ſunt multa ex vna radice aſcendētia. diuiſa
ſicut polipodium ſubtus rufa ⁊ aſpera ⁊ ſuper
viridia. Eſt ꝟo ſine haſta. ſine flore. ⁊ ſine ſemi
ne. Gal. vi. ſim. far. ca. Aplenon. Subtilium
partiū q̇dē: nō tñ calide ꝟtutꝭ eſt herba.

Operationes.

¶Dyaſcorides. Folia ceterach elixa cum aceto A
⁊ bibita. xxx. diebꝫ ſplenem ſiccant. Item folia
ipſius vino addito et cathaplaſma impoſita:
ſpleni ſingulare ꝑſidium eſt.
¶Yſopo folia cū aplenon folijs trita cū leuiſſi/ B
ma vini bibitione ſplenem ꝯſumunt.
¶Stranguirijs ⁊ ſubglutionibꝫ et yctericis C
prodeſt. Bibita calculos frangit.
¶Diciꝛ ꝙ folia cū ſplene mule collo ſuſpenſa D
mulierē generare nō ſinit. ſane nocte ſuſpen/
denda eſt. ⁊ obſeruandū ne luceat luna aut de
die ſuſpende. et ſi homo ꝑ muliere eandē fode/
rit. ⁊ aſſit ali⁹ q̄ dicat: inde fodit vt illa nō gene
ret etiā hoc diciꝛ prodeſſe.
¶Galienus. Ceterach lapidem frangit ⁊ ſple E
nem ſubtiliat vel attenuat.

Capitulum. cxi.

Heuri. Sera. lib. aggre. cap. Cheuri.
c auc. Dyaſcoridis. eſt planta nota ha/
bens diuerſitatē in ſpecie ſua a diuer/
ſitate floꝝ cognoſcitur. Nam quedā florem

albū. ꝗdā purpureū. et ꝗdā citrinū. Et q̄ hꝫ florem citrinū melior eſt ꝛ aptior in medicina. Sꝫ ꝗdā dicūt ꝙ cheiri ſunt flores ſilēs viola ꝝ non in die ſꝫ ī nocte redolentiū. q̄ꝝ odor eſt vt odor viola ꝝ. ꝛ veꝝ dicūt. Et idē auc. Gal. Eius floris ſubſtātia eſt ſubtilis aquoſa ꝛ ꝓprie ſicca ex ea. ꝛ ſapor eius eſt amarus. ꝛ virtus eiꝰ eſt que calefacit ꝛ deſiccat abſtergit ꝛ ſubtiliat.

Operationes.

A ¶ Sera. Subtiliat maculas groſſas q̄ ſūt in oculis. ꝛ aq̄ decoctōis eiꝰ ꝓuocat mēſtrua ꝛ expellit ſecundinā. ꝛ fetū mortuū qn̄ ſedet in ea. ꝛ qn̄ bibit cū aq̄ aut alia re corrūpit fetum.

B ¶ Et curat apoſtemata matricis quando ſupponit eis. ꝛ ꝓprie antiqua dura. Uirtus ſemis eius eſt ſicut ipſius flos.

C ¶ Confert fiſtulis qn̄ deſiccatur ꝛ pulverizat in eis. ꝛ ꝯfert om̄i apoſtemati duro putrifacto. ꝛ habens colorē citrinū ad oīa eſt fortior.

D ¶ Cheiri flores ſunt ſimiles violis in odore. quoꝝ aliꝗ ſunt albi. aliꝗ ſunt glauci in nocte potiſſime redolentes. ꝛ coꝝ herba alio noīe vocat herba gallica vel flores cipri.

E ¶ Et aliꝗ ſūt coloris purpurei. q̄ herba a romanis vocat ꝯſolida. licꝫ incōgrue. Prime autē due ſpēs ſcꝫ citrina ꝛ alba ſunt ſpēs viole ſm Dyaſcoridē. vt apparet in capitulo Viola.

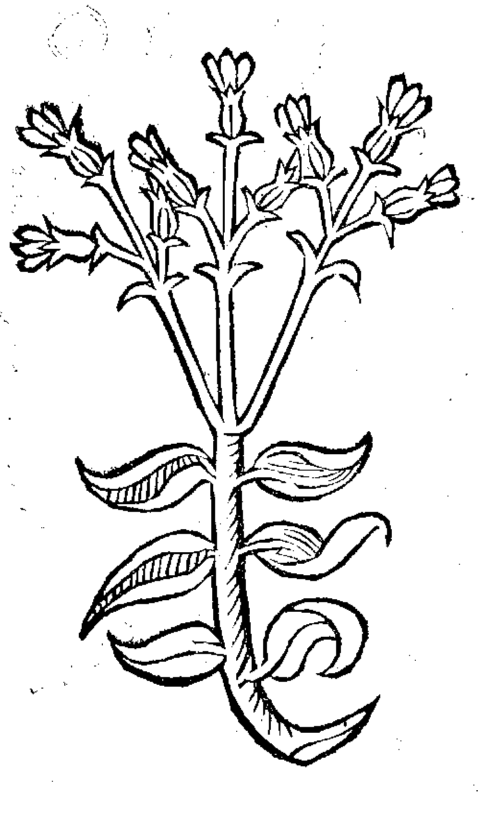

Capitulum. cxij.

c Entaurea. Dyaſcorides. Centaurea ſm tranſlationē noſtram. Centaurea maior quam multi narcam aut gentianam dicunt ꝛc. ſed falſo. qm̄ in lr̄a gentiana dicit ꝙ ſuccus centauree efficit ſicut ſuccꝰ gentiane. Ergo centaurea nō eſt gentiana. vt multi dicunt. Similiter Dyaſcorides facit ſemotum capitulū de centaurea a capitulo de gentiana. ergo nō ſunt idem. Dicit aūt Dyaſcorides. Centaurea abundat in Licia ꝛ Archadia. folia habꝫ ſimilia nuci regali viridia. ꝛ oblōga ſicut cauliculi. ꝛ rotūda ꝛ ſerratim exteriꝰ inciſa ſicut tres digiti. ꝛ virgā ſimilē lappatio duoꝝ vel triū cubitoꝝ longā. radix eſt illi multas virgas habens. in q̄bꝫ capita ſunt ſimilia miconio ꝛ lōga cum flore purpuraſtro et rufo. Radix eſt groſſa ꝛ grauis ꝛ fortis acerrime ſucculenta. q̄ ſuccus ſtipticꝰ et viſcidus eſt rubei coloris. Locis naſcitur pinguioribꝫ et ſolanis cuius ſuccus exſiccat ꝛ coquit ſicut gentiana. Centaurea minor quā multi linoliam dicunt fortiter deſiccat abſqꝫ aliqua mordicatiōe. Hominatur etiam ab aliꝗs elleboritis ſiue amaratrum vel febrifugia. Naſcitur locis aquoſis. ypericoni atqꝫ origano ſimilis. virgam habēs per longam anguloſam. florē purpureum. folia minuta ꝛ oblonga ſicut ruta. ſemē ſicut triticū. radix eſt ei oblonga ꝛ inutilis. guſtu amara. Galienus ſeptimo ſimpliciū far. cap̄. de centaurea. Magne radix ſicut in guſtu qualitates contrarias habet. ita vt in vtilitate operationis. ſed ſm guſtum acris ſimul ꝛ ſtiptica apparet cum quadam breui dulcedine. ſm operationes vero acredo quedam caliditatis opera oſtendit. Centauree parue radix quidem omnifariam in operatiua eſt. Rami ꝟo eiꝰ ꝛ maxime frondes qui in eis ꝛ flores vtiliſſimi. dominatur autem in eis amara qualitas. modica ſtipticitate participans. ꝛ propter hanc complexionem fortiter multum eſt hoc farmacum abſqꝫ mordicatione. quoniam autem om̄ia talia vtilia ſunt multotiens dictum eſt. ¶ Serapion libro aggre. capitulo antorion. id eſt centaurea. auctoritate Dyaſcoridis. Centaurea maior habet folia ſimilia nuci regali longa et viridia ſicut folia cauliū in ſummitate gradatim inciſa. habet virgam ſimilē virge acetoſe. cuius longitudo eſt duoꝝ aut trium brachiorum habens ramulos plures egredientes ab vna radice. ſuper quos ſūt capitella ſimilia capitibꝫ papaueris nigri rotūda tendētia ad longitudinē. ꝛ habet florem cuius color eſt ſimilis

kalh.⁊ ſemen ſimile cartamo inter florem eius ⁊ flos eius eſt ſimilis lane.⁊ habet radicē grauem.cuiꝰ lōgitudo eſt duoꝝ brachioꝝ.Et naſcit̃ in terris ſoli expoſitis in mōtibꝫ arboroſis ⁊ in terra pingui. Minor v̶o cētaurea naſcit̃ ĩ aquoſis locis ⁊ eſt ſimilis herbe ypericon aut pulegio montano . habet virgam vniꝰ palme quadratā:florem rubeum vergentē ad purpureitatem.⁊ habet folia parua oblōga ſicut folia rute.⁊ ſemen ſicut granū frumenti.⁊ habꝫ radicem paruā in qua nullū eſt iuuamentū. ⁊ in ſapore eiꝰ vincit amaritudo plꝰq̃ȝ aliud.et eſt ĩ eo ſtipticitas pauca.⁊ virtus eius eſt que deſiccat ſine mordicatione. Pli.cap.d̄ centaurea. Alia maior:alia minor.ſunt ambe calide ⁊ ſicce cōplexionis in ſecundo gradu.

Operationes

A ¶Diaſcorides . Centaurea maior vires habꝫ cum aliqua exaſperatione relaxantes . vnde totum ventrem purgat.

B ¶Radix aūt eius eſt candens ſicut ignis mollis fragilis cum ſucco ſubrufo ⁊ acro cū magna amaritudine.

C ¶Hec radix ꝯquaſſationibꝫ vtilis eſt.pleureticis.⁊ diſnoicis maxime ꝓdeſt.tuſſim antiquā cōpeſcit.aſmaticis ⁊ emoptoicis ſingulare p̄ſidium eſt.non febrientibꝫ cū vino.ʒ.ij.de radice eius dat̃ febrientibꝫ cū aqua tortionibꝫ et cauſis ictericis ſimiliter data prodeſt.

D ¶Menſtruis impat.aborſum facit in modū collirij ſuppoſita.nam acredine ſua p̄dictū facit.⁊ fetum mortuū expellit.⁊ viuū corrumpit ⁊ extrahit.In hoc aūt ꝙ ſtiptica eſt plagas glutinat.ad reumata iuuat.

E ¶Succus omnia facere illa nouit . maxime vulneribus cicatricem inducit.

F ¶Paracoliſim facit:carnibꝫ īciſis ⁊ ĩ foco poſitis addita memorāt ꝙ carnē ĩ ſe coagulare facit.licꝫ modo exſiccāt ⁊ ꝓ licio illā vendūt.

G ¶Centaurea minor tunſa et impoſita viridis vulnera purgat paracoleſim p̄ſtat.

H ¶Cicatrices vulneribus recentibus et veteribus inducit.

I ¶Elixatura eiꝰ bibita colerā ⁊ hūores pigues deponit ſciaticis ano ſuppoſita ſanguinē ꝓuocat ⁊ dolorē illiꝰ mitigat.ſuccus eiꝰ melle addito caliginē oculis detergit.aborſum facit . neruis dolētibꝫ fomēto p̄ſtat auxiliū.

K ¶Gal. Cētaurea magna ꝓuocat mēſtrua.Et eſt embriones mortuos euellēs ⁊ viuos corrūpens ⁊ educens.ſtipticitas v̶o ea q̄ ſunt groſſe partꝭ ⁊ terreſtris frigiditatꝭ in glutinādo vulnera ⁊ iuuādo eos q̄ ſpuūt ſanguinem.

L ¶Dant̃ aūt ⁊ de ea.ʒ. ij.eis q̄dē q̄ febriunt cūm aqua.eis q̄ ſunt ſine febre cum vino.

M ¶Secundū autē virtutem q̄ ex omnibꝫ qualitatibꝫ inſeſſionibꝫ ⁊ vulſionibꝫ ⁊ diſicis et antiquitatis confert tuſſibꝫ.nō eñ euacuare ſolū oportet in his quod eſt p̄ter naturam.ſed ⁊ roborare et vigorare que expurgata ſunt ad ea deꝫ igitur vtilis eſt que acerrima . qñ non ſola nec ſincera exiſtat ſed vel dulcedini alicui ꝑmiſcet̃ vel non oīno amaritudini. Fortitudineꝫ v̶o ⁊ violentiam nō habebit ꝑmixta ei aliqua ſubſtantia eucratꝭ.talis enim eſt que dulcis. Ad confortandam autem et congregandam ſtipticitas eſt neceſſaria.

N ¶Ex centaurea igitur minori magna vulnera conglutinantur cum cathaplaſmatur ĩpa herba adhuc recenti ⁊ etiam difficile conglutinabilia vlcera cōſolidat eo modo vtentibꝫ.exiccat autem cum conglutinatiuis et ſiccatiuis ꝑmiſcetur virtutibꝫ.quecūqꝫ eñ et fiſtulas curare nate ſunt ⁊ duricies antiquas mollificat.⁊ mala morigerata vlcera ſanat.

O ¶Serapion libro aggregatoris capitulo: ꝓprio de centaurea maiori ⁊ minori.eodem dicit auctoritate Dyaſcoridis et Galieni . que h̄ dicta ſunt licet per alia verba.

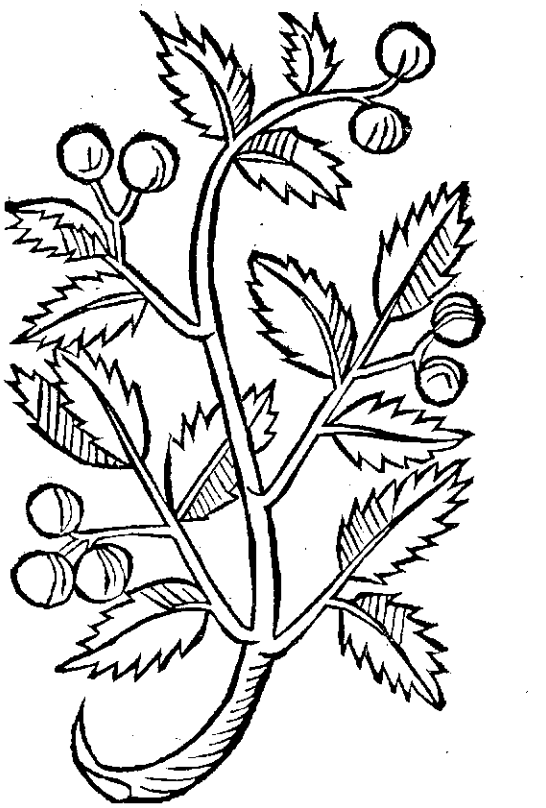

Capitulum.cxiij.

Eraſū ē fruct⁹.ceraſus ē arboꝛ.Et eſt
c fruct⁹ q̇ arabice vocaṫ ceraſie.grece ꝛ
latine ceraſar.ꝛ aliq̇ vocāt ea ḡna regū
Sera.li.aggre.ca.ceraſie.i.ceraſa.Et dicunt
ꝙ ſint grana magna ſilia prunis.ꝛ ſūt in oꝛiēte
ꝛ eſt granū regū.Et eſt illud qḋ eſt apud nos.
Et auc.Gal.Sunt ex eis dulcia.pontica ꝛ ace
toſa ſicut inueniunṫ malagranata ꝛ poma.Et
ipſoꝝ dulciū ceraſoꝝ quecūqꝫ nedū maturata
ſunt.q̄dam quidam ſufficienter pontica ſunt.
q̄daꝫ autem acida ſimilia ſunt moꝛis.ſꝫ in mo
ris q̇dem nō maturis acida q̄litas dominatur
pontica in ceraſis vero nō ſemꝑ.

Operationes

A ¶ Serapion.Dulcia deſcendunt a ſtomacho
cito.ꝛ iuuamentum quod inferunt ſtomacho
paucum eſt.ꝛ pontica faciunt contrariū eius.
B ¶ Acetoſa ꝓo deſiccāt flegmata ꝛ ſuꝑfluitates
ſtomachi pl⁹ q̄ꝫ pontica.ꝛ cauſa hui⁹ eſt.quia ī
cis eſt res incidens.ꝛ ꝯferunt ſtomacho fleg⸗
matico ꝛ pleno ſuꝑfluitatibꝫ.
C ¶ In arboꝛibꝫ ꝓo gūmi eſt cōis.virt⁹ oībꝫ viſco
ſis ꝛ ī moꝛdacibꝫ farmacijs ꝓpterea in ea ē ꝟt⁹
medicinaꝝ inuiſcantiū ſine moꝛdicatōe.ꝛ ideo
ꝯferūt aſꝑitationi pulmonis.ꝛ ē in eo ꝟt⁹ ſub⸗
tilitatis.ꝛ ideo ꝯferūt lapidi q̄n bibunṫ.
D ¶ Dyaſ.ca.de ceraſis.Ceraſū viride pomū vē⸗
treꝫ humectat ꝛ ꝓuocat.aridū ſiccat ꝛ detinet
ſtomacho viride ꝯtrariū.Siccū(inquā)vtile
accipiṫ.Hoc q̇daꝫ eſtimāt vrinā mouere a nō
pauc ꝫ autoꝛibꝫ tradiṫ.ſi mane recētia cū ſuis
nucleis deuoꝛata ſunt aluū tam copioſe fluere
vt ex ea dē cā etiā moꝛbo pedes implicati libe⸗
renṫ.fit ex eis dyaceraſton.qḋ oībꝫ eſt notū.
E ¶ Galieno placet non vnā in oībꝫ ceraſeis po
mis eſſe virtutē.Nā in q̇buſdā auſter⁹ ſapoꝛ:ꝛ
in q̇buſdā calid⁹.ꝛ in q̇buſdā dulcꝫ appꝛaret.et
vult auſtera ad h̄ valere ꝙ ventrē reſtringant:
ſtomachū vero ꝯfirmenṫ.Acida indicat fleg⸗
mate abundantibꝫ ſtomachis optima.nā ma
gis ſiccant ꝛ groſſitudinem denſioꝛis humoꝛis
incidunt:dulcia ſtomacho aduerſa ꝓnūciant.
citius tñ ꝑ inteſtina defluere.
F ¶ Gūmi qḋ truncus illacrimat.exaſperitas ar
terias optime lenit.ſi in vino veteri detur in ſo
lutione reſolutū ſimili modo datū:faſtidium
ſtomachi nauſeantis auertit.
G ¶ Et de facie feditatem palloꝛis excludit cum
mero hauſtū calculos quibꝫ etiam veſice can⸗
nalis obſtruiṫ in arene puluerem ſoluit.

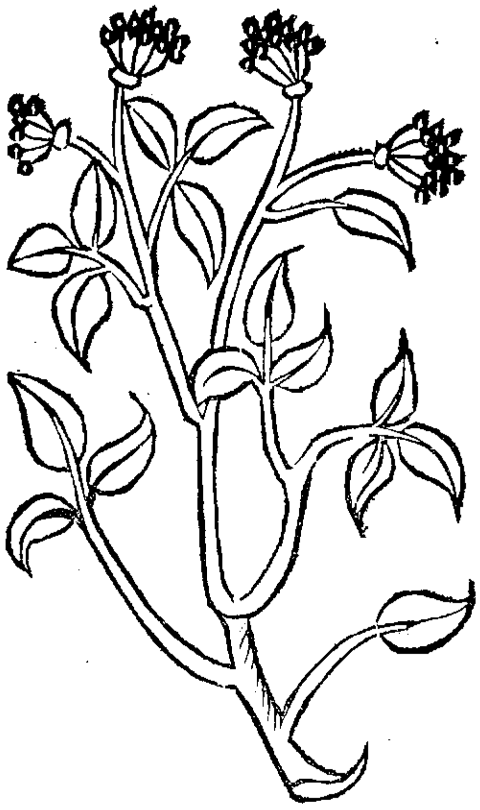

Capitulum.cxiiij.

Retan⁹.Dyaſ.ca.Cretan⁹ frutex eſt
c herbe duos ramos habēꝫ in vni⁹ cu⸗
biti lōgitudine.ꝛ naſciṫ locis ſaxoſis
ꝛ maritinis cum folijs albis ꝛ pinguibꝫ ſilibꝫ
andragne latioꝛibꝫ ꝛ oblōgis.floꝛē hꝫ album ꝛ
ſemē libanotido ſile magꝫ rotundū ꝛ odoꝛatū.
qḋ deſiccaṫ vt triticū.Radices tres aut qua⸗
tuoꝛ hꝫ digiti groſſitudine.odoꝛis ſuauiſſimi
plenū.Gal.vij.ſim.far.ca.de cretano.Cretanū
ſalſum q̇dāmodo ꝛ cū guſtaṫ ſimul cum breui
q̄litate quo circa eſt ꝟtus ei⁹ abſterſiua eſt ſimꝉ
ꝛ exſiccatiua.debilioꝛ aūt eſt ꝭm vtraſqꝫ ama⸗
ri longitudine.

Operationes.

¶ Dyaſcoꝛides.Folia ꝛ ſemen eius ꝛ radices
cocte cū vino ꝛ bibite vrinā ꝓuocant yctericis A
medicanṫ.menſtruis imperāt.crude et elixe co
medi poſſunt.ꝛ in ſale cōpoſite manducantur.
folia ei⁹ in guſtu ſatis acida ſunt.
¶ Paulus ca.de cretano.Cretan⁹ calida eſt et
ſicca in tertio gradu.Herba eſt que in locꝫ ma⸗ B
ritinis reperiṫ.virtutem habet valde diureti⸗
cam ex ſubtili ſubſtantia.

¶ Contra diſſurriā ſtranguiriā ⁊ viciū lapidis C
⁊ yliacam paſſionem herba ipa in multa quan
titate buliat in aqua ſalſa vino ⁊ oleo : et in ea
ſedeat patiēs vſqꝫ ad vmbilicum.
¶ Item ꝯ yliacā paſſionē ponaꝛ in criſteri. D

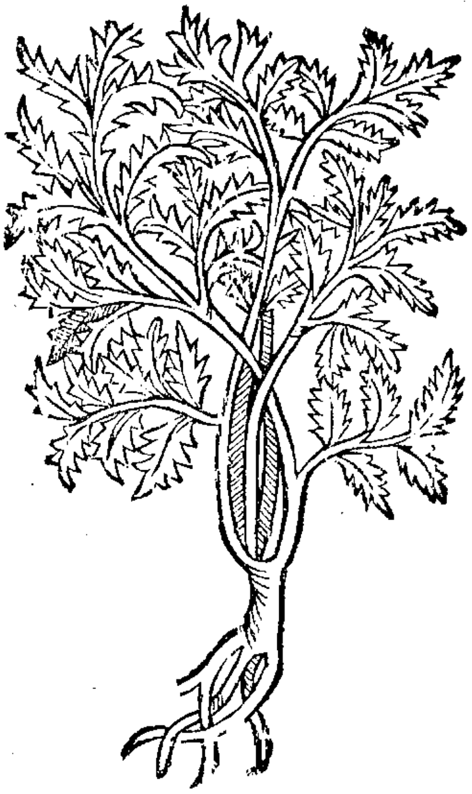

Capitulum.cxv.

Icuta. Sera.li.aggre.ca. ſuccarā vel
c conīſa auc.Dyaſ. Eſt planta habens
ſtipitē ꝯcauū in q̄ ſūt multi nodoſi : ſic
nodi feniculi.⁊ eſt multū maioꝛ feniculo.et hꝫ
folia ſimilia folijs ferule habētia graue odoꝛē.
⁊ ſup ſtipitē eiꝰ eſt coꝛona in q̄ floꝛes albi.et eſt
ſemē ſil̄e ſemini aniſi.niſi qꝛ eſt albius .et hꝫ ra
dicem nō multū infixam terre.q̄ eſt frigida val
de.hec radix occidit ſua frigiditate.Paulꝰ.ca.
de cicuta.eſt planta cuius ſemē frigiditate ſua
eſt interimens.ſꝫ vino puro ⁊ calido eiꝰ nocu
mento ſubueniꝛ.Galienꝰ.viij.ſim.farmacoꝝ.
ca.conium.id eſt cicuta.q̄m ſumme eſt infrigi
ditatiue virtutis omnes ſciunt.

Operationes

A ¶ Sera.Coꝛona huiꝰ plante accipiꝛ cum toto
ſemine anteqꝫ deſicceꝛ.⁊ teriꝛ ⁊ exp̄miꝛ succꝰ.et
ſiccaꝛ in ſole.⁊ admiſtraꝛ i collirijs q̄ fiūt ad ſe
dādos doloꝛes oculoꝝ.⁊ eſt optimū in hoc.

¶ Et quando fit emplaſtrū cum eo ſedat cali B
ditatem ⁊ heriſipilam ⁊ foꝛmicam
¶ Et q̄n teriꝛ hec planta cū ſuo ſemīe aut cū fo C
lijs ⁊ fit emplaſtrū cū ea:ſup teſticulos abſcin
dit pollutionē ⁊ gomoꝛreā .⁊ ſi fiat emplaſtruꝫ
cū ea ſup virgā ꝓhibet erectionē.
¶ Et q̄n emplaſtranꝛ cum ea mamille mulieꝝ D
ꝓhibet ab eis lac.Et q̄n ponitur ſup teſticulos
pueroꝝ nō ſinit eos augeri.
¶ Et q̄n poniꝛ ſup mamillas puellaꝝ nō p̄mit E
tit eas magnificari.melioꝛ āt ex hac planta eſt
illa q̄ naſciꝛ in crete inſula.in chia ⁊ in atica.
¶ Plinius coniza.id eſt cicuta que omnibus F
nota eſt. Cuius folia viperas et ſerpentes effu
gant.⁊ eſt frigida frigiditate moꝛtali.
¶ Platearius.Cicuta nō vtimur interioꝛibꝫ. G
quia venenoſa eſt ⁊ in ſubſtantia ⁊ in qualitati
bus. Intantum em̄ diſſoluit.q̄ ſpūs inaniun
tur.⁊ ex hoc membꝛa moꝛtificantur.Virtuteꝫ
habet potiſſimam ſm̄ radicem.ſecundo ſm̄ fo
lia.minoꝛē ſm̄ ſemē.Unde ſemen eiꝰ q̄nqꝫ po
nūt i medicinis.et ex ea vngentū potiſſimū fit
contra arteticam ⁊ podagram.
¶ Iſidoꝛꝰ.Cicuta vrinā ⁊ menſtrua ꝓuocat ⁊ H
augmentat. Lumbꝛicos et aſcarides necat.
Sciaticos ⁊ arteticos de groſſo flegmate iu
uat.ſi in eiꝰ apoſimate laueꝛ aut poteꝛ.Groſ
ſam inteſtinoꝝ ventoſitatē diſſoluit.Colicam
paſſionē ⁊ ylij doloꝛē curat.pectꝰ ⁊ pulmonē de
viſcoſo ⁊ groſſo flegmate purgat.
¶ Plinius libꝛo.xv.Cicuta venenum eſt pub I
lica quadā athenienſiū pena inuiſa.ad multa
t̄n vſus nō omittendi.Semen habet noxium
Caulis aūt eſt viridis.⁊ vꝛit plerūqꝫ ſic in pla
tanis. lenis hic ⁊ geniculatus vt calami nigri
cans.Altioꝛ ſepe binis cubitis.In cacumini
bus ramoſus.habet folia coꝛiandri tenuioꝛa
graui odoꝛatu.Aniſo craſſius.radice ꝯcaua
nullius vſus.Semini ⁊ folijs ineſt vis refri
geratoꝛia.q̄ ſi enecat:incipiūt augeri ab extre
mitatibꝫ coꝛpis.Remediū autē eſt p̄us q̄ꝫ p̄ue
niat ad vitalia.natura vini excalefactoꝛia ac i
vino potata irremediabilis exiſtimaꝛ.Suc
cus exp̄mitur folijs atqꝫ floꝛibꝫ.tunc em̄ maxi
me eſt tempeſtiuus et melioꝛ.
¶ Semine trito expreſſus et ſole denſatus in K
paſtillos .necat ſanguinem ſpiſſando.hec alte
ra vis.Ideoqꝫ ſic necatoꝛum in coꝛpoꝛibus ap
parent macule.
¶ Ad diſſoluēda medicamēta vtūnꝛ illo p̄ aq̄ L
⁊ ad refrigerandū ſtomachū fit ex eo malagi
na.valet ad cohibēdas epyfoꝛas eſtiuas.ocu
loꝛūqꝫ doloꝛes ſedādos circūlitū.Miſceꝛ col
lirijs. ¶ Et alios oēs cohibet reumatiſmos M

Folia quoqꝫ tumorem omnē: ac dolorem ⁊ epi foram ſedant.

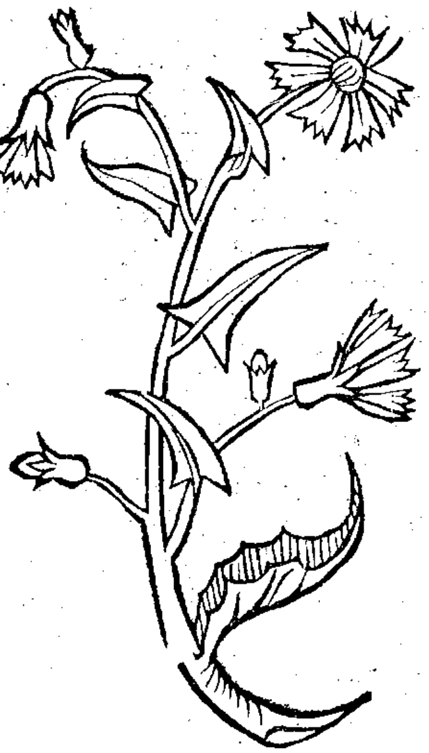

Capitulum. cxvi.

C Icorea. Platearius. Cicorea que et ſpōſa ſolis. ⁊ ſolſequium ⁊ intuba dicitur. frigida ⁊ humida eſt in ſecūdo gradu. ¶ Conſtantinus in libro graduum. Cicorea ſiue ſponſa ſolis frigida eſt ⁊ ſicca in primo gradu. ¶ Plini⁹ li. xx. Intubum erraticū apud nos ꝗdaꝫ ⁊ ambugiam appellauere. In egipto vocant cychorium. ¶ Idem in libro viceſimo primo. Cycorium poſt vergilias naſcitur. floretqꝫ particule ei⁹. Radix eſt eis lenta q̄ vtuntur ad vincula. ¶ Actor. Hec herba ſcꝫ que vulgo dicitur cycorium: ipā etiaꝫ aliꝭs noīb⁹ ꝑter ſupradicta dicit᷑ elytropiū ⁊ dyoniſia: Unde ꝺ ipa quoqꝫ dicet᷑ inferi⁹ in capitulo Elytropium de e.

Operationes

A ¶ Plateari⁹ in cap̄. cycorea. Herba ipā comeſta valet ꝯ venenū. Succus ei⁹ valet ad opilationē ſplenis ⁊ epatis ex calida cauſa. ⁊ ꝯ calefactionē eiuſdē. Hec herba viridis eſt ⁊ multe efficatie. ſicca ꝟo nulli⁹ vel parue.

B ¶ Cocta ⁊ comeſta valet opilationi ſplenis et epatꝭ. ⁊ ꝯ calefactionē epatis. Succus epati ſupponit᷑ vel cathaplaſmat᷑.

¶ Et quia virtuteꝫ habet reſtringendi venenū animalia quedaꝫ a venenoſis animalib⁹ leſa: huius herbe tactu ſanant᷑. C

¶ Conſtantin⁹ libro vtē. confortat ſtomachū et valet ꝯtra ſcorpiones. aliorūqꝫ reptiliū morſum cum myrrha mixta. ⁊ mulieri ſuppoſita ꝓuocat menſtrua. D

¶ Plinius libro. xx. cap̄. Intubum. Id refrigerat in cibo ſumptum. ⁊ collectiōes ſanat illitū. Succus decoctus ventrem ſoluit. Renibus ⁊ ſtomacho proficit. E

¶ In aceto decoctum vrine tormenta diſcutit. Itēqꝫ morbū regiū cū mulſo ſi ſine febre ſit reſecat ⁊ adiuuat. Mulieꝝ purgatōib⁹ in aq̄ decoctū adeo ꝓdeſt vt mortuos trahat partus. F

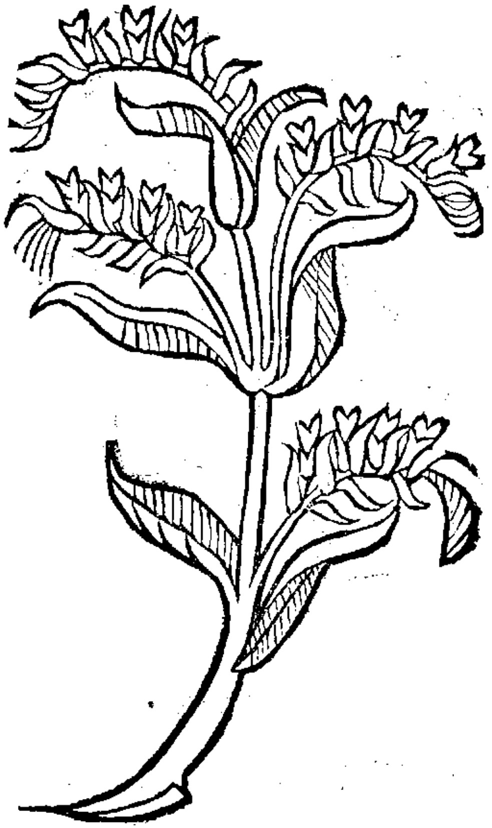

Capitulum. cxvii.

C Inogloſſa. yſiꝺ. in li. ethymologiaꝝ. Cinogloſſa ē herba quā linguā canū vocāt. A cinos qꝺ eſt canis. ⁊ gloſſos qꝺ eſt lingua. Inde cinogloſſa. id eſt lingua canis. Et eſt herba ſimilis arnogloſſe: niſi qꝛ ſūt ei coſte apparētes ī folijs ei⁹. ſꝫ ſunt leuia ſatis ⁊ eſt in eis borra apparens.

Operationes.

A ¶ Medeť vlceribꝫ oris ꝛ alijs vlceribꝫ fraudu
lentiſ frigide ꝛ ſicce cõplexiõis. ꝛ curat alcolam.
balneũ decoctionis eiꝰ curat gomorreã.

B ¶ Pliniꝰ lib. xxv. Cinogloſſos caninã imitans
linguã topiarijs opibꝫ eſt gratiſſima.

C ¶ Aiuntqꝫ eam q tres tirſos ſeminis emittat.
Eius radicez potatam ex aqua prodeſſe ad ter
tianas. que quattuor ad quartanas.

D ¶ Eſt ꝛ alia ſimilis ꝛ que lappas ferat minutas
cuius radix pota ex aqua ranis et ſerpentibꝫ
aduerſatur.

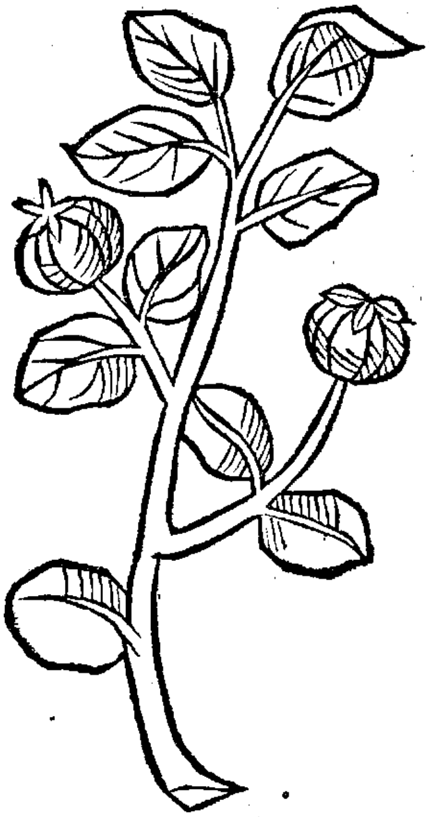

Capitulum. cxviij.

Citonia. Dyaſcorides. Citonia vel ci
c tomus eſt arbor maloꝝ citomoꝝ. Hu
ius folia virtutem habent medicinalẽ
¶ Palladius libro ſcdo. Mẽſe Januario tu-
beres inſerunť citonio. Idem li. iij. Citonijs
ſerendis pleriqꝫ tempora diuerſa dixerũt tamẽ
mihi vſu compertuz eſt. In ytalia circa vrbem
menſe Februario vel incboante Marcio plã
tas citomorum radicatas in paſtinato ſolo te-
nuiſſe. adeo velociter vt ſepe ſequenti anno (vt
frugi) gauderent. Idem menſe Februario ci-
tonia inſeruntur melius in trunco q̃ꝫ in corti-
ce. Recipiunt in ſe ſurculos ꝑpe omis generis.
punici ſorbi. omniũqꝫ maloꝝ que meliora ꝑ-
ducunt. Inſerantur autẽ nouelle arbores qui-
bus ſuccus in cortice eſt. Si maior eſt circa
radicem melius inſeretur vbi cortex et lignum
beneficio ſoli adberentis bumeſcit. ¶ Galienꝰ
ſecundo libro de cibis. Mala ipſa non ſunt
babentia vnam naturam: quod eſt. quia q̃daz
ex eis ſunt dulcia. quedam pontica. et quedaz
ſtiptica. ꝛ quedam acetoſa. ꝛ quedam inſipida.
Et in dulcibꝫ eſt ſubſtantia aquoſa temperata
Et pontica vincit in eis frigidum terreum.
Sed in ſtipticis bec eſt eadem ſubſtantia cum
aquoſa ſubſtãtia dulci. In acetoſis aũt eſt ſub
ſtantia frigida. ꝛ virtus ponticoꝝ ꝛ ſtipticorũ
ꝛ acetoſoꝝ eſt virtus que incarnat ꝛ q̃ ꝯgluti
nat vulnera. Et ꝓbibet illud qđ currit ad apo-
ſtemata ĩ ꝑncipio eoꝝ. ꝛ fortificat os ſtomachi
ꝛ ſtomachũ laxum ꝛ fluxũ. maxime ꝟo q̃ ſunt
ſtipticiora ex eis ꝛ acetoſiora. Sed illud quod
vincit ſup naturam inſipidoꝝ eſt aqua. Et cõ
plexionem eorũ eſt bumidior ꝛ frigidior. ꝛ ipſa
adminiſtrãtur in medicinis apoſtematũ in ꝑn
cipio eoꝝ ꝛ in augmento. ꝛ vniuerſaliter ĩ ma-
lis eſt bumiditas multa. ꝛ ſupfluitas frigida. et
ideo deſtruitur ſuccus eoꝝ ꝛ areſcit. Seruan-
tur tamen quando coquuntur cum melle. ꝛ fit
inde rob. Et ſeruantur eodem modo citonia
ipſa cum melle ſicut ꝛ ſucci eoꝝ. Citonia maio
ra vocantur ſaturninia. ꝛ ſunt maioris iuua-
menti q̃ꝫ alia. Rememorans ergo illoꝝ quecũ- E
qꝫ poma ſtipticant ſcias frigidum ꝛ terreſtrez
chimũ babere. quecũqꝫ autem acetoſa videtur
frigidum quidem. ſed ſubtiliꝰ partium. medie
vero complexionis eſſe que dulcia ad calidius
declinare videntur. ſicut que perfecte apoya.
id eſt ſine qualitate ꝛ valde aquoſa ad frigidiꝰ
inclinata. Utaris ergo ipſis ẛm predominan
tium bumoꝝ virtutes. Auſteris autem pomis
quidem quando ꝓpter bumiditatem multam
atonus. id eſt ſine vigore venter extiterit. pon-
ticis aũt quando ſufficienter excreuerit buiuſ-
modi. Acetoſis ꝟo qñ eſtimaueris in ipo groſ-
ſum bumorem collectum eſſe nõ valde aliquid
frigidum tanq̃ꝫ frigidius quidem nõ acetoſis:
ſed trimeis indiget. Siccant aũtẽ ambo groſ-
ſitiem bumoꝝ acetoſa et drimea. Differunt ãt
bec in boc q bec quidem cũ infrigidatiõe: illa
vero cũ caliditate operanť. palam autẽ ex iam
dictis ſepe q ſtiptica quidez ſupfluos ſeceſſus
reſtringunt. acetoſa bumorem quidẽ groſſum
inuenientia in ventre diuidunt bũnc. ſubdu-
cũtqꝫ ſtercus. ꝛ ꝓpter boc bumectãt egeſtiões.

purū autē inuenientia ventrem reſtringūt ipſum magis.

Operationes

A ¶Auicēna li.ij.cap̄.de citonijs. Q̄ū abluitur cinis ⁊ folioꝝ eius ſunt ſicut tuthia.⁊ rob poꝯ
moꝝ ei⁹ areſcit ꝓpter illud qđ eſt in ipſo de huꝯ
miditate aquea frigida.⁊ aſſatū eſt meli⁹ ⁊ ma
gis ꝯferens.et eius q̊deꝫ aſſatio fit quādocun
qꝫ cauat̃.⁊ eijciūt̃ grana ei⁹.⁊ ponit̃ in ip̄o mel
⁊ linit̃ luto ei⁹ corpus.et poſtea ponit̃ in cinere
frigida eſt in p̊mo et in fine.et ſicca in p̊ncipio
ſecūdi. Et eſt ſtipticū ꝯfortatiuū fortiter.⁊ flos
eius eſt ſtipticior. Et ſimiliter oleum ipſius et
dulce.eſt minus ſtipticum.et ſemen eius eſt le
nitiuum ſine ſtipticitate.

B ¶Et ꝓhibet curſum ſupfluitatū ad viſcera. et
retinet ſudorē.⁊ oleū eius ꝯfert ſciſſuris frigo
ris et formice.⁊ eſt vtile vlceribꝫ ſcabioſis. Et
multitudo ei⁹ generat dolorē neruoꝝ. et aſſata
ponit̃ ſup apoſtemata oculi calida.

C ¶Et eius ſuccus ꝯfert dilatationi anhelit⁹ et
aſmati. ⁊ ꝓhibet ſputū ſanguinis.⁊ ſemen ei⁹
ꝯfert aſperitati gutturꝭ.⁊ lenit cannā pulmo
nis.⁊ muſcillago ei⁹ etiā humectat ip̄aꝫ cānā.

D ¶Et ꝯfert vomitui ⁊ ebrietati.⁊ ſedat ſitim. et
ꝯfortat ſtomachū recipientē ſupfluitates.

E ¶Syrup⁹ eius ⁊ ipſi⁹ infuſio.⁊ qđ de eo elixa
tū eſt ex ip̄o vtunt̃ multi in ſecūda menſa ſuper
vinū.⁊ ꝓhibet ebrietatem.

F ¶Et fit ex eo ſyrup⁹ ꝯfortans appetitū deiectū
valde ⁊ mortuū.⁊ ꝯfortat ſtomachum.

G ¶Et prohibet vomitum flegmaticum.⁊ eſt pro
uocatiuum ⁊ iam dictum eſt ꝙ illud eſt per acꝯ
cidens. Et illud quod cum melle elixatum eſt
eſt maxime prouocatiuum

H ¶Uerūtamen q̄ū ſoluit ventrem ⁊ nō ſtringit
⁊ generat colicam ⁊ dolorē ventris pungitiuū
⁊ cōfert diſſurie.⁊ retinet fluxū menſtruoꝝ. et
cōfert arſure vrine q̄ū diſtillat̃ ſuccus ei⁹ aut
oleum ipſius in virga. et confert oleum eius re
nibus et veſice.

I ¶Et q̄ū ſumitur poſt cibū ſoluit.adeo ꝙ quan
do plurimū ex eo ſumit̃ extrahit cibum ante di
geſtionem.et criſteriſatur decoctio eius ad emi
nentiam ani ⁊ matricis.

K ¶Rabbi Moyſes. Citonia a pregnātibꝫ coꝯ
meſta generāt filios hilares.⁊ comeſtio ipſoꝝ
aſſoꝝ poſt cibū generat gaudiū.

L ¶Serapion libro aggregatorꝭ capitulo Cafa
auctoritate Dyaſcoridis. Arbor citomorum ⁊
malorū folia ſimiliter ⁊ flos ⁊ ſummitates ſunt
ſtiptice.et proprie arboris citomorum.et frucꝯ
tus immaturus eſt ſtipticus.

M ¶Mala aūt illa q̄ colligunt̃ in vere generant
coleram citrinā.⁊ inducunt inflammationem
et nocent neruis ⁊ iuncturis ⁊ membris q̄ ſūt
de genere neruorum.

¶Sꝫ citonia ſunt bona.⁊ ſi aſſant̃ ſunt melioꝯ N
ra habētibꝫ fluxū antiquū.⁊ vlcera inteſtinoꝝ
⁊ ſputū ſanguinis.⁊ colliricā paſſionē.

¶Et illa que dicūtur mellomella molliūt venꝯ O
trem ⁊ expellunt lumbricos. et ſunt mala ſtoꝯ
macho ⁊ inflatiua ipſius.

¶Sedilla q̄ nominant̃ in latino arnicata ſūt P
bona ſtomacho.⁊ ſtringunt ventrē.⁊ ꝓuocant
vrinā.niſi q꞉ ſunt debilioris ꝟtutꝭ q̄ꝫ citonia.et
iſta ſūt illa q̄ vocant̃ atyrotipa. Et ſilia ex eis
ſūt ſilia malis in vere naſcētibꝫ in ſtipticitate.

¶Et oportet ꝙ adminiſtrentur citonia in egri Q
tudinibꝫ in q̊bꝫ oportet ſtipticare anteq̄ꝫ ad ma
turationem perueniant.

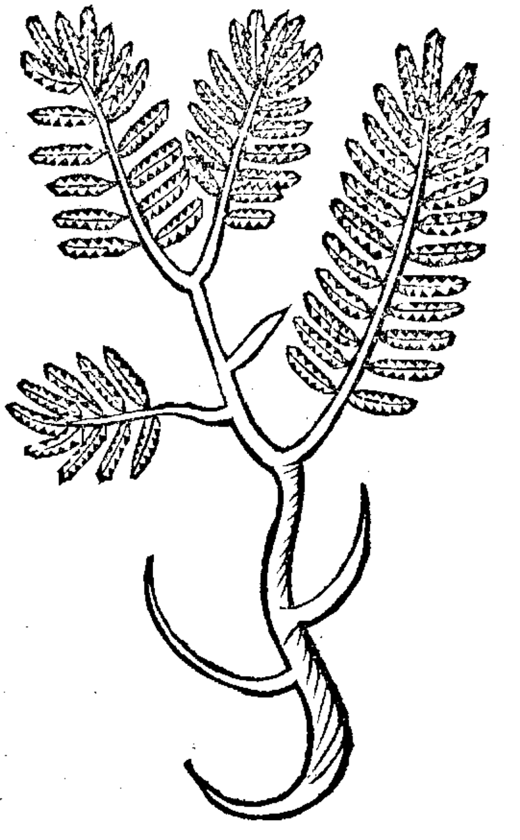

Capitulum.cxix.

Cipreſſus. yſidorus. Cipreſſus grece
c dicitur eo ꝙ caput eius a rotūditate
in cacumen erigit̃. vnde ⁊ conon voꝯ
cat̃. id eſt alta rotunditas. Hinc ⁊ fruct⁹ eius
conus dicitur: q꞉ rotūditas ei⁹ conū imitatur.
Huius lignū cedro pene proximā habet virtu
tem. Templorū quoqꝫ trabibus aptum impe

netrabili ſoliditate nunq̄ᵹ oneri cedit. Antiqui
ramos cipreſſi prope rogum conſtituere ſole-
bant. vt odoris ſui iocunditate cadauerū odo-
rem dū vrerentur opprimerent. Hec arbor apō
paganos mortuis conſecrata eſt. eo ꝙ in mo-
dum hominis exciſa non pullulat. ¶ Ambro-
ſius. Cipreſſus ⁊ pinus in alta ſe cacumina ex-
tulerunt. maneteᵹ prerogatiua cipreſſis. vt nul
li eas vēti horrore ſuis diſpoliēt coronis. Hec
arbor lacunaribꝫ eſt vtilis. cōmendandiſqᵹ fa-
ſtigiis. Unde in canticis dicit etiaꝫ. Lacuna-
ria noſtra cipreſſina. ¶ Palladius libro duo-
decimo. Cipreſſus ad fabrice materiā eſt egre-
gia. ¶ Plinius libro viceſimotertio. In choo
inſula naſci creduntur cipreſſi. florem imbribꝫ
decuſſum terre alitu animante. ¶ Platearīꝰ.
Cipreſſus eſt calida in primo gradu. ſicca in ſe
cundo. Huius arboris folia lignum et poma
competunt vſui medicine. Sed poma ſtipti-
ca ſunt et conſolidatiua. Lignum et folia diu-
retica ſunt. ¶ Galienus ſeptimo ſimpliciū far.
capitulo de cipreſſo. ſm̄ tranſlationem grecam.
Cipreſſi germina ⁊ folia ⁊ bacce que iuuenes
⁊ molles magnoꝝ vulnerū in corporibꝫ duris
ſunt conglutinatiue ex quibus manifeſtū eſt:
qm̄ ſiccatiue ſunt virtutis. non habentes appa
rentē acredinē ⁊ caliditatē ſicut ⁊ guſtus teſta
tur. Apparet eñ in ea modica quidem acredo.
plurima autē amaritudo. ⁊ multo plurima eſt
ponticitas q̄ in tota planta tanta vero eſt acre
do ⁊ caliditas quanta. ducit quidē ponticita
tem ad profundū. ¶ Serapion libro aggrega
toris cap̄. Saſſa. auctoritate Galieni. Quod
ex cipreſſo adminiſtrat̄ ſunt folia extremitates
⁊ nuces eius. ⁊ in ſapore eiꝰ eſt acuitas ⁊ punc-
tio parua ⁊ amaritudo ſatis. ⁊ punctio eſt for-
tior amaritudine. ſꝫ de amaritudine ⁊ acuitate
ineſt q̄ntitas tanta ꝙ facit eā penitrare ad pro
fundū corpis ſine calefactione ⁊ mordicatiōe.
Et virtꝰ eius eſt q̄ deſiccat in qua nō ē acuitas
⁊ mordicatio apparenter. ⁊ q̄ntitas ſue calidi-
tatis eſt q̄ntitas q̄ eſt ſufficiens ad penetrādū.
Et eſt calide ⁊ ſicce cōplexionis. ¶ Pliniꝰ cap̄.
de cipreſſo. Arbor eſt omībꝫ nota q̄ a grecis no
men ſumpſit. eo ꝙ habet in ſummitatibꝫ rotū
da ſeminū capita q̄ dicunt̄ galle cipreſſi.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides capitulo de cipreſſo. Eſt arbor
omnibꝫ nota corium ſemen ⁊ folia cum dulco-
re bibita cum myrrha modica veſice reuma-
tiſmum compeſcit.

¶ Diſſuriis medetur. huiꝰ ſemen viride: vel pi- B
ra eius bibita emoptoicis medent̄. Diſſinteri
cis ⁊ ciliacis maxime ꝓdeſt. tuſſi et ortonoicis
preſtolat̄. Eius elixatura tantū ꝓdeſt q̄ntum
ſuple ſemen eius quod in aceto coctum id face
re nocuit.

¶ Cū puluere lupini admixtum enterocellicos C
ſiccat vt catha plaſma appoſitū folia eius ſimi-
lem habent virtutem.

¶ Ramus eiꝰ cū ſemine in domo poſitus: co- D
nopes vel zinzalas fugat. Hec folia vt catha-
plaſmata adhibita recentia vulnera curant.

¶ In aceto cocta ⁊ infuſa capillos inficiūt. po- E
lente trita ⁊ admixta ignē ſacrū cōpeſcūt. vul-
neribꝫ medentur.

¶ Carbūculis opitulant̄. tumores oculoꝝ de- F
primūt. Cerotis nobilibꝫ miſcent̄. Et ꝯfortāt
ſtomachū. ⁊ ſanguinē ſtringūt.

¶ Auicenna libro ſecundo capitulo de cipreſ- G
ſo. Calide cōplexionis eſt in p̄mo gradu. ſiccꝰ
in ſecundo. Et quidam dicūt ꝙ eſt frigidꝰ val-
de. et quidā iudica uerūt ꝙ eſt virtus eiꝰ cōpoſi
ta. ⁊ caliditas eius eſt ſm̄ quantitatem que fa
cit penetrare ſtipticitatem. ſtipticitas profūda
tur ⁊ peruenit ad membra. Folia ⁊ nux eiꝰ ſūt
ſtiptica. et in ipſa eſt reſolutio et reſoluit humi
ditates.

¶ Et nux quidē eiꝰ fortior eſt in omī re q̄ᵹ folia H
ipſiꝰ. Et in ip̄a eſt vis faciēdi adherere ſangui-
nē: ita ꝙ remouet putredinē q̄n decoquit̄ cū ace
to ⁊ lupinis. ⁊ linitur ſup vnguem: et remouet
eius veſtigia.

¶ Et eiꝰ folia delēt morfeam. folia eiꝰ recentia I
⁊ nux ipiꝰ ꝯſolidat vulnera q̄ ſūt in mēbris du-
ris cū fuerint recenter collecta.

¶ Et ꝯferūt formice ⁊ heriſipile. ⁊ ꝓprie cum fa K
rina ordei. Nux ⁊ folia eiꝰ bona ſunt collo. cuꝫ
ex eis fit emplaſtrū ꝯferūt. ⁊ cū farina ordei ſu
perpoſita heriſipile.

¶ Et ꝯfortat neruos. ⁊ extinguit ramicē more L
emplaſtri ſuppoſita. ⁊ roborāt mollificationē.

¶ Et ſtringunt etiā qn̄ terit̄ nux cipreſſi multū M
cum ficubꝫ. Et ponit̄ de eis liciniū in narem.
⁊ ſanat carnem additam.

¶ Et decoctio eiꝰ cū aceto ſedat dolorē dentiū. N
Et datur ad bibendū nux eiꝰ cū vino ad ſputū
ſanguinis. ⁊ ad difficultateꝫ anhelitꝰ: ⁊ ad tuſ-
ſim antiquā. ⁊ ſimiliter eiꝰ decoctio.

¶ Et bibuntur folia eius cum vino: ⁊ ꝯferunt O
difficultati mingendi. et curſu ſuperfluitatum
ad veſicam.

¶ Et conferūt etiam vlceribus q̄ ſunt in inte- P
ſtinis. Loco eius ponitur medietas ponderis
eius de ſarcocolla rubea.

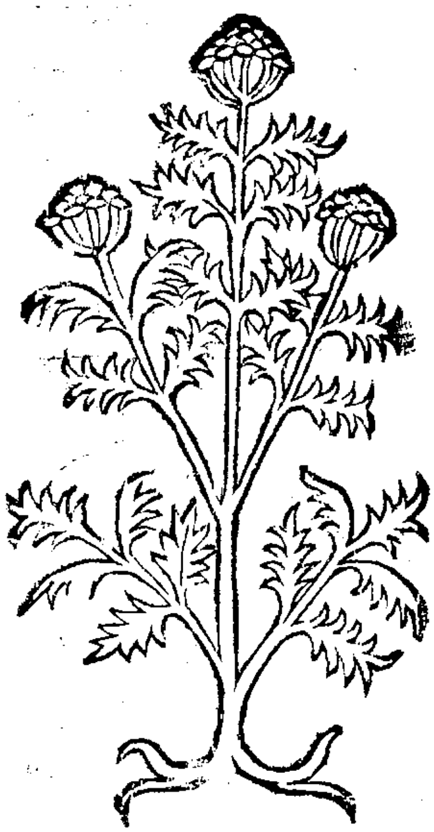

Capitulum .cxx.

c Iprus. Dyaſ. Cypr⁹ eſt arbor habēs folia oliue ſimilia: ſ; viridiora ꝛ paulo groſſiora. Semē nigꝝ: ꝛ florē album cū germine ꝛ odore bono. Gloſa ſup cantica. Ciprus eſt arbor aromatica in egipto ſemine candido et odorifero. qui coquit̃ in oleo ꝛ exp̄mit̃ vnguentū regale q̄d dr̄ ciprus. ¶ Pli. in li. xij. Ciprus eſt arbor in egipto ʒiʒifi folijs ſemie coriandri candido ꝛ odorato.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Hui⁹ folia maſticata tumorē oris cōpeſcunt. q: virtutis coherentis ſunt. ſ; cetera eiuſdē arboris cathaplaſmata humores et tumores calidos tollunt. Harū etiam elixatura fomento combuſtis medetur.

B ¶ Eadē q̄; ſucco ſtrutij mixta ſi caput aſſidue fomētes capillos inficiet. flos ei⁹ cū aceto cathaplaſmatib⁹ adhibit⁹ dolorē capit; ſoluit.

C ¶ Plinius libro vts̄. Hec in oleo coq̇t̃ ꝛ poſtea p̄terit id q̄d cyperus dicit̃. Optimum eſt in canopica in ripis nyli nata. Scōm aſcalone iudee. Tertium cypro inſula: odoris ſuauitate. Quidam hanc dicūt eſſe arborem q̄ in ytalia liguſtrū vocet̃. Etiā alcannā appellāt. vt ſupra de ca capitulo tredecimo Alcāna.

¶ Item Plini⁹ in li. xxiij. Ex cypro fit oleum: cui⁹ natura calefacit neruos ꝛ emollit. Folia ſtomacho illiniunt̃. ꝛ vulue concitate ſucc⁹ eorum apponitur. Folia quoq; cōmanducata recentia medentur vlceribus in capite mananti bus. et oris collectionib⁹. D

¶ Decoctū eaꝝ ambuſt; et luxatis p̄deſt. Rufant capillum tuſa adiecto ſtrucij mali ſucco. Flos capitis dolores ſedat cū aceto illitus. E

¶ Ulcera putreſcentia p̄ ſe vel cum melle ſanat Odor aūt floris olet: q̄ ſomnū facit. F

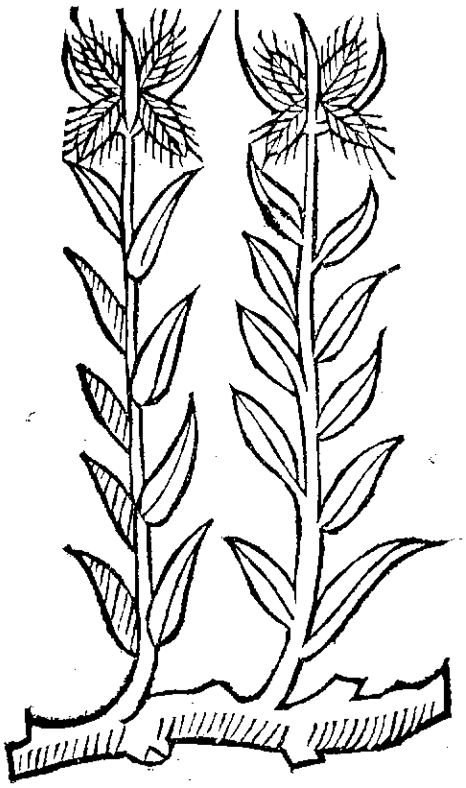

Capitulum .cxxi.

c Iperas. Dyaſco. cap̄. de Cipero. Ciperus ſiue vt alij criſceperon. folia habet ſimilia porro. ſed oblonga et tenera. ꝛ aſcendit de terra cubito vno ꝛ ſemis. haſtā habens anguloſam ſimilem iunco. que haſta in capite ſemen generat. Radices ſub terra hab; rotundas ꝛ oblōgas ſicut oliua nigra q̄ multe ꝛ ꝯiuncte naſcunt̃. colore nigro ꝛ odore ſuaui. guſtu ſubamaro. Naſcit̃ in locis aquoſis ꝛ in pratis ꝛ in paludib⁹. In his radicibus ea nobilior eſt que grauior et durior et groſſior fuerit. ꝛ non frangibilior. ſed aſperior. ꝛ odore plenior viſcitudinem odoris habens. talia ſigna

habet Cilicenſis aut Syriatica. Uires habet calefaciendi ꝛ deſiccandi abſq; mordicatione. ¶ Serapion libro aggregatoꝝ cap. Sabade. auctoritate Dyaſcoridis. Sabade. id eſt cipe-rus. habet folia ſimilia folijs porri. niſi q; ſunt longiora eis ꝛ ſubtiliora ꝛ duriora. ꝛ habet ſti-pitem longitudine vnius brachij ꝛ plus. ſ; nō rectum. in eo eſt tortuoſitas. ꝛ eſt quadrans ſi-milis ſtipiti ſquinanti. ꝛ infra ſūmitates ſunt folia parua. ꝛ ſemen ꝛ radix eius eſt ſimilis oli-ue. ꝛ quedam ex eis eſt longa: ꝛ quedam rotū-da. ꝛ eſt nigra. Naſcitur in locis domeſticis ꝛ aquoſis. Et eſt alia ſpecies cipri in India que eſt ſimilis zuccaro in ſapore ſuo. ꝛ quando na-ſcitur eius color eſt ſicut color croceus. ꝛ quan-do fricatur ſuper cutem corporis facit pilos ſtatim cadere. Melior autem ex cypero eſt ille qui eſt plenus granis ꝛ groſſus durus. diffici-le frangibilis. habens odorem bonum cū pau-co acumine. Et quod adminiſtratur ex cipero ē radix ipſius. ꝛ odor eius eſt bonus. ꝛ in ſapore eius eſt acuitas cum pauca ſtipticitate ꝛ calefa-cit ꝛ deſiccat ſine mordicatione.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides auctoritate Aben meſuay. eſt calida ꝛ ſicca in ſecundo facit augmentum in ſenſu. et confortat ſtomachum.

B ¶ Et meliorat colorem. ꝛ eſt bonus emorroidi-bus. ꝛ efficit oris odorem bonum.

C ¶ Et quando bibitur cum oleo lentiſci calefa-cit renes.

D ¶ Et confert frigiditati veſice ꝛ diſtillatiōi vrine: ꝛ addit in ſanguinem calefaciendo ipm. qua-re timetur ne vtens fiat leproſus.

E ¶ Galienus. vij. ſimpli. far. cap de cipero. Ciperi vtiles maxime ſunt radices calefacientes ꝛ ſic-cantes ſine mordicatione.

F ¶ Unde vlcera que propter humiditatē mul-tam ſunt difficile cicatriſabilia mirabiliter iu-uat. habet autem quid ꝛ ſtipticum

G ¶ Et propterea vlceribus que in ore ſunt idone-us: ac vero ꝛ inciſiuam quandā virtutē habet Attendendū enim eſt: quia lapidē patientibus cō-uenit. ꝛ mēſtrua ꝛ vrinas mouet.

H ¶ Item Dyaſ. cap. de cipero. Uires h; calefa-ciendi ꝛ deſiccandi abſq; mordicatiōe. Unde multū infuſa vlcera q̄ difficile cicatriſant mi-rabiliter curat. Habet etiā aliq̄d ſtipticū in ſe ꝛ eſt diuretica. Et h; conſumēdi vim p quā lapi-des in renibus generatos cōminuit

I ¶ Urinā ꝛ menſtrua prouocat. additur ꝛ malagi-natibus calidis ꝛ confectionibus oleoꝝ. Dicitur etiā in India cyperum naſci ſimile zuccaro. et cum maſticatur colorē croceum facit.

K ¶ Et hoc ſi capillis traiectū fuerit cadūt a copia mixtū percantionibus medetur. Coctū ſeſſionibus fa-cit. Auicen. de viribus dicit q̄ confortat cor.

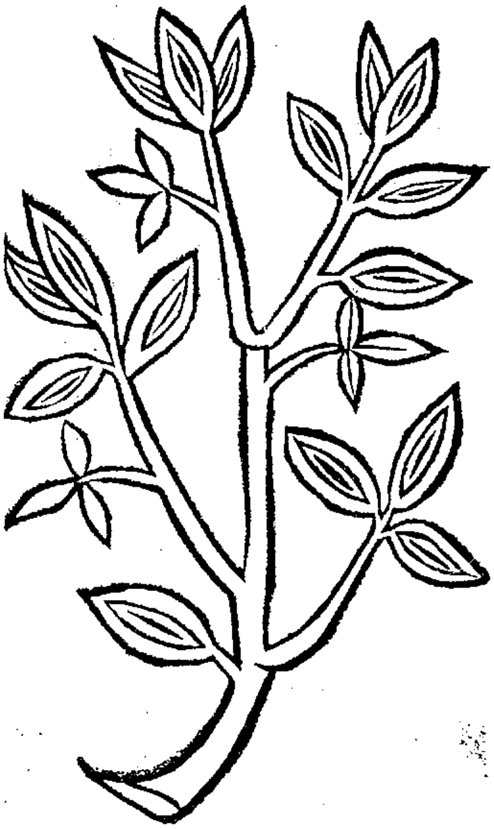

Capitulum. cxxij

Inamomū. Plinius li. xij. Cinamomū

C frutex eſt duoꝝ altitudine cubitoꝝ am-pliſſimus: palmiq; minimus q̄ttuor digi-toꝝ craſſitudinis ſtatim a terra ſex digitis ſur-culoſus arido ſimilis cū viret nō odoratur. ori-gani filio. ſiccitate gaudēs. Imbre ſterilior. ſeu dire nature. Gignitur quidē in planis: ſ; denſiſſi-mis in vepribus. rubiſq; difficilis collectū. Non metitur: niſi deus permiſerit. Hec ante ſolis ortū vel poſt occaſum metere licet. Sarmēta quondā ſacerdos haſta diuidebat. deoq; Ioui partem reponebat. Reliquā pro parte mercatori maſ-ſas condit. Eſt ꝛ alia fama cum ſole diuidi tri-naſq; partes fieri. deinde ſorte germina diſcerni. Quodq; ſoli ceſſerit relinq̄: ac ſpōte conflagrare. ¶ Ex li. de na. re. Cinamomi arbor aride ſilis ē cū viret ꝛ floret ſiccitate gaudet. Itaq; ſterilis imbre fit. fecūdior aūt in denſiſſimis vepribus

fitac ꝑuenit.¶Auicenna.Cinamomū calidū
eſt ⁊ ſiccū in tertio gradu . Meliuſq; eſt illud
quod eſt boni odoris ⁊ acuti ſaporis ſine mor/
dicatione coloris puri nō commixti.Et vt ait
Dyaſ. Melius eſt nigrū ad igneitatem ⁊ rube/
dinem declinans.Planū ramos habēs ꝓpin/
quos ſubtiles.in quo ſunt dulcedo ⁊ ſalcedo:
et mordicatio parua:nec eſt valde frangibile.
Ex eius quidem bonitate eſt vt vincat omnez
dolorem preter ſuum et non ſentiatur cum eo.
Eſt autem vltimū in ſubtiliatione.attractiuū:
aperitiuum:rectificans omnē putrefactionez
⁊ virtutem corruptā.Oleum eius calidum eſt
⁊ valde reſolutiuū.liquefactiuum. Plateari⁹.
Cinamomū calidū eſt in tertio:ſiccū in ſecun/
do.Eligendum eſt illud quod ſubtile eſt acu/
tum.habens odorem dulcedini mixtū cū mul
ta aromaticitate ⁊ ſubruſum.Quod autē ſub/
albidum eſt aut nigrum abijciendū : ꝑ decem
annos poteſt ſeruari.Dyaſ.ſm tranſlationez
noſtram capitulo de cinamomo. Cinamomi
genera multa ſunt.ſed melior eſt omnib⁹ que
eſt ſimilis caſſie maſſolites:qui recens fuerit
⁊ niger colore.⁊ qui miſſus ī vino ſoluat ſe.vir/
gulas habens teneras ⁊ lenes ⁊ nodis plenas
⁊ cū odore pleno veluti rute acer atq; mordax
guſtu in ſi͠litudine naſturcij ſeminis cū q̃daz
ſalſedine ⁊ feruore et parua viſcitudine. cuius
haſte cum fregeris emittūt puluẽres odore om
nia vincentes.has haſtas cum a terra euulſe/
ris:radices earundem ſequuntur.Hec eſt ꝓ/
batio optimi cinamomi.Eſt etiam alterum ge
nus cinamomi montanum tactu aſperi⁹ hoc
groſſius eſt et ſubruſum colore.Tertium ge/
nus eſt ſimile caſſie maſelliotice ſub nigellum
collore tactu lene ⁊ non multos habēs.Qua/
rum genus eſt colore albo:tactu molle : ſimile
caſſie.in robore groſſum ⁊ fragile ⁊ radicibus
maius.Quintum genus eſt odore ſimile caſ/
ſie colore ſubruſum ⁊ corio caſſie ſimile.haſtā
in ſe habens fortiorem cum radicib⁹ groſſiori
bus ſimilib⁹ libanotido:⁊ multas haſtas reti/
nens ſimiles mirte ⁊ caſſie:ſed non tantū odo/
re plenum.Eligendum eſt autem cinamomū
primi generis colore ſubnigrum ſcabioſum.et
ſemen habens ſimile piperi ⁊ lene lignū : cui⁹
radix inutilis eſt.Sextum genus eſt cinamo
mi.quod appellatur totos ⁊ motos :ſed nec vir/
tutem nec odorem habet.Septimum genus
eſt quod a grecis nominatur xilocinamomum
id eſt lignum cinamomi.radicem habens ma
iorem cum haſtis nodoſis ſimilibus cinamo
mo.⁊ in odore non ſuaue.hoc dicunt aliq̄ me/
lius eſſe cinamomo.

Operationes

¶Serapion aucto.Gal. Subſtātia cinamo A
mi eſt ſubtilis.⁊ virtus eius eſt calida in tertio
⁊ nō eſt aliqua medicina calida cuius deſicca/
tio eſt ſicut deſiccatio eius ꝓpter ſubtilitatem
ſue ſubſtantie. Sed illa ſpecies q̄ dicit̃ Keiſe
eſt cinamomū quaſi debile.Et ſunt quidaz no
mina in cinamomū zor.

¶Et dixit Gal.in libro de cibis: ꝙ cinamomū B
aromatizat ſtomachū.⁊ ꝯfert frigiditati eius:
⁊ frigiditati epatis.

¶Et facit euenire ſomnū.⁊ aperit opilationes C
⁊ prouocat menſtrua.⁊ abſtergit obſcuritatem
viſus.

¶Et deſiccat humores q̄ ſunt in capite ⁊ ī ſto/ D
macho.Et de ꝓprietate vſus eius eſt ꝙ vſus co
meſtionis eſt ꝯferens obſcuritati viſus q̄ acci/
dit ab humorib⁹.

¶Et idem aucto.Dyaſ.Cinamomū ingredit̃ E
ꝯfectionē medicinarū odoriferarū bonarum.
⁊ eſt maximi iuuamenti.⁊ teritur ⁊ ꝯficit̃ cum
vino bono.⁊ fiunt inde trociſci.q̄ deſiccantur
⁊ reponuntur in vmbra.et ſic virtus eius diu/
tius ſeruari poteſt.

¶Dyaſ. Virt⁹ omi cinamomo eſt calida ⁊ diu/ F
retica ⁊ malactica ⁊ leptintica.

¶Et potatū cū aqua ſecūdinas mulieꝝ exclu G
dit.⁊ menſtrua ꝓuocat. Meli⁹ his reb⁹ opitu
lat̃ ſi mirre fuerit mixtum.

¶Venenatis morſib⁹ occurrit vel veneno po H
tato:caligines oculoꝝ detergit cum melle tritū.
maculas vel lentigines de facie purgat.

¶Tuſſim ſedat.catarrum mitigat. ydropicis I
medetur.

¶Neſreticis vtiliter dat̃. Miſcet̃ etiā ꝯfectio/ K
nib⁹ occullarijs ⁊ in oīb⁹ vtiliores inuenitur
vires habens ⁊ guſtum acrem extenſa ſtringit
Et in antidotis p̄cioſum eſt.

¶Gal.vij.ſimpli.far.cap.de cinamomo. Cina L
momū ſumme eſt ſubtilium partiū:non tamen
ſumme calida.ſed in tertio gradu.⁊ deſiccatio
eius eſt ſicut calefactio ipſius ꝓpter ſubtilitatē
ſubſtantie ſue. Sed canella cinamomū eſt q̄ſi
cinamomū debile.Et quidā etiam caltion vo/
cant cinamomū.Et quidaz ſunt qui nominā̄t
cinmmomum azet.

¶Auicenna li.ij.cap.de cinamomo. Cinamo M
mū vltimū eſt in ſubtilitate.attractiuū.aperiti
uum.rectificans omnē putrefactionē :⁊ omnē
virtutem corruptam:⁊ omnem ſanioſitatē hu/
moralem.

¶Et idem in libro de viribus cordis ait ꝙ cō/ N
fortat cor.

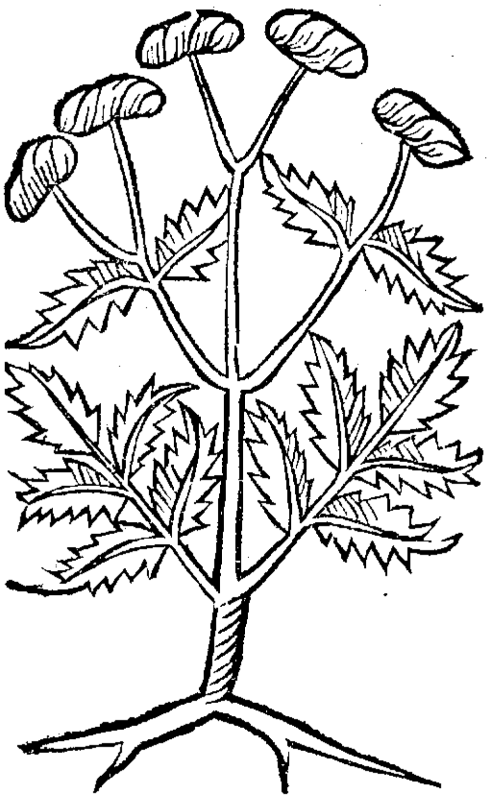

Capitulum.cxxiiij.

Iminum quoddam eſt quod dicitur
c ciminum carmenum.quoddã quod
dicitur ciminum regale. quoddaꝫ qđ
dicitur ciminum album.quoddam ciminũ ru-
ſticoꝝ.quoddã ciminum ethiopium. quoddã
ciminũ baſilicum.quoddam ciminũ egyptiũ.
quoddam ciminum dulce.quoddã ciminum
agreſte.quoddam quod dicitur ciminum pla
tociminum.Ciminum carmenum.id eſt ſiſe-
leos.Ciminum album idem quod ſupra. Ci-
minum dulce idem quod ſupra.Ciminum ru
ſticoꝝ idẽ quod ſupra ſimiliter..Ciminũ ethio
pium eſt quoddã ſemen ſimile ameos ⁊ eſt git:
ſicut apparet infra in capitulo Git.de g.Cimi-
num baſilicum idem qđ ſupra.Ciminũ egipti-
um eſt ciminũ vſuale.Ciminũ agreſte eſt illud
qđ per Dyaſcoꝛidem multa in capitulo iſto de
ſcribitur.Platociminũ.id eſt ſiſeleos.Ciminũ
vſuale eſt ſemen herbe in multa quãtitate na-
ſcens ꝑciſe vt ꝑſens figura iſtiꝰ capituli oſten-
dit.virtutem habet diureticã.⁊ ſubtiliandi fu-
moſitates. Eſt calida ⁊ ſicca in tertio gradu.
Et quidam dicunt ꝙ eſt ſicca in ſecundo. Ga
lienus.vij.ſimpli.far.cap̃.de Cimino.Cimini
ſemine maxime vtitur ſicut et aniſi et leuiſtici
⁊ carui ⁊ petroſilini.Eſt aũt calefactiue virtu
tis ſicut illoꝝ ſingulũ ⁊ diureticei ⁊ deſtructiue
ventoſitatꝫ.de tertio gradu exiſtẽs calefacien-
tium.Dyaſcoꝛides cap̃.de Cimino.ſm tranſ-
lationem noſtrã. Ciminũ quoddam eſt vſua-
le.quoddam egiptium.et quoddam oꝛitur in
alijs partibꝫ.et iſtud eſt ciminũ noſtruꝫ qđ cõ-
muniter habemꝰ in vſum et euſtomaticum eſt.
Sed plus illo quod oꝛitur in egipto qđ ypo-
balſamũ vocat.Unde tale ciminum vſuale in
oĩbꝫ prouincijs inuenit̃. Sed ciminũ agre-
ſte naſcit̃ in calcedonia ⁊ hyſpania.virgã habꝫ
duabꝫ palmis longã.in qua folia naſcũt̃ quat-
tuoꝛ aut ꝙnqꝫ.⁊ tenuiſſima ⁊ diuiſa ſicut gin-
gidiũ.in qua virga ſunt capitella ꝙnqꝫ aut ſex
rotunda ⁊ mollia.in quibus eſt ſemen quod ſi
guſtui applicaueris viſcidioꝛ eſt noſtro. Naſci
tur locis humectis.Ciminũ noſtrũ vſuale ha
bet virtutem ſeranticam ⁊ feruenteꝫ ⁊ mictua
lem ⁊ ſtipticam.Serapion li.aggre.ca.camin.
auc.Dyaſco.Camin.id eſt ciminum noſtrum
quod vocatur egiptium.Et eſt aliud ciminum
quod dicitur carmenum.Et eſt aliud qđ dici-
tur agreſte.Et eſt quoddaꝫ ex eo boni ſapoꝛis.
eſt ꝓꝑie carmenũ.⁊ ipiꝰ expoſitio eſt regale.Et
poſt ipm eſt babilonicũ.Et idẽ auctoꝛitate Ga
lieni.ex eo eſt domeſticũ ⁊ agreſte. Domeſticũ
vero eſt quod magis adminiſtratur ⁊ maxime
ſemen ſicut adminiſtratur ſemen aniſi ⁊ leuiſti
ci ⁊ carui ⁊ apũ montani.virtus eius eſt calida
in tertio gradu.

Operationes

¶Dyaſcoꝛides. Ciminũ noſtrũ toꝛtionibus ⁊ A
inflationibꝫ in oleo coctũ ⁊ ſuppoſituꝫ medet̃.
cathaplaſmatibꝫ miſcet̃. oꝛtonoicis cũ puſca
neceſſarie datur moꝛſibus venenatis cũ vino
opitulatur.
¶Tumoꝛem teſtium admixta pollina fabe ⁊ B
vue paſſe ⁊ ceroτis impoſituꝫ medicatur aceto
mixtum menſtrua abſtinet:⁊ ſanguinẽ nariũ
ꝓfluentem ſic ſtringit.potui datũ ſiue inunc-
tum palloꝛem facit.
¶Et quia calidiſſimũ eſt doloꝛeꝫ veſice placat: C
⁊ calculos iuuat.
¶Semen cimini agreſtis toꝛſiões ⁊ inflatio D
nes aque mixtuꝫ ſaluberrime curat. Cũ aceto
ꝑo ſubglutientibꝫ opitulat̃.Uenenis occur-
rit.doloꝛem ſtomachi compeſcit.
¶Maſticatum ⁊ impoſitum liuoꝛes detergit E
Melle addito ⁊ vua paſſa omnia ſimiliter fa-
cere nouit.In hoc flos naſcitur niger veluti
ſemẽ qui bibitus ſimilis eſt melantio.Moꝛſi

bus venenatis occurrit. Stranguirijs ⁊ dolo
rib⁹ veſice preſtet effectum.

F ¶ Et coagulatū ſanguinē p vrinā mingi facit
Maxime ſingulare pſidiū eſt ſi bibitū fuerit
cū elixatura apij.

G ¶ Auicenna li.ij.cap.de cimino. Ciminum ſcꝫ
noſtrū vel vſuale expellit ventoſitates ⁊ reſol-
uit. ⁊ in ipſo eſt inciſio ⁊ exiccatio. et in ipſo eſt
ſtipticitas cum lauatur facies ex aqua ipi⁹ cla-
rificat eam. et ſimiliter eius acceptio ⁊ vſus ip-
ſius cum mēſura eius nanqꝫ nimius vſus fa-
ciem citrinat.

H ¶ Et adminiſtratur cum ceroto aut oleo ⁊ mel
le conſolidat vulnera proprie ſilueſtre. Cuius
ſemen eſt ſimile ſemine lini. cum ex eo implent
vulnera.

I ¶ Cum teritur ciminum cum aceto ⁊ fit odora
mentum ex eo abſcindit fluxum ſanguinis na
rium. et ſimiliter cum ex eo intromittitur lici-
nium in naribus.

K ¶ Et qñqꝫ maſticatur ⁊ miſcetur cum oleo ⁊ di
ſtillatur ſuper vngulam ⁊ ſuper coagulatum
ſanguinem ſup oculo et confert.

L ¶ Et qñqꝫ maſticatur cum ſale ⁊ diſtillat ſpu-
tum ſuper ſcabiem ⁊ ſebel et vngulā abſciſam
⁊ prohibet adherentiā. et ſuccus ſilueſtris ab-
ſtergit viſum. ⁊ attrahit lacrimas. et nomina
tur grece fumus.

M ¶ Et ipſum etiam ponitur in cauterijs euul-
ſionis pilorum in oculo et non naſcitur. Et
quando bibitur cum aceto mixto cum aqua cō
fert difficultati anhelit⁹: et tremori cordis fri-
gido.

N ¶ Et adminiſtratur cum oleo ſuper apoſtema
ta teſticuli. Et quandoqꝫ adminiſtratur cum
oleo et farina fabarum: ⁊ frangit lapidem: et
proprie ſilueſtre.

O ¶ Et confert diſtillationi vrine et mictui ſang-
uinis: et dolori pungitiuo ventris: et inflatio-
ni. ⁊ ſuccus ſilueſtris triti cum aqua mellis ſol
uit ventrem.

P ¶ Inquit rurſus. Ciminum nabatium ſoluit
ventrem. carmenum vero non ſoluit: immo
ſtringit.

Q ¶ Et herba ſilueſtris prouocat coleram in vri
na: ⁊ datur in potu cum vino ad morſum ver-
mium venenoſorum. et proprie ſilueſtre. cuius
ſemen eſt ſimile ſemini lini.

Capitulum. cxxiiij.

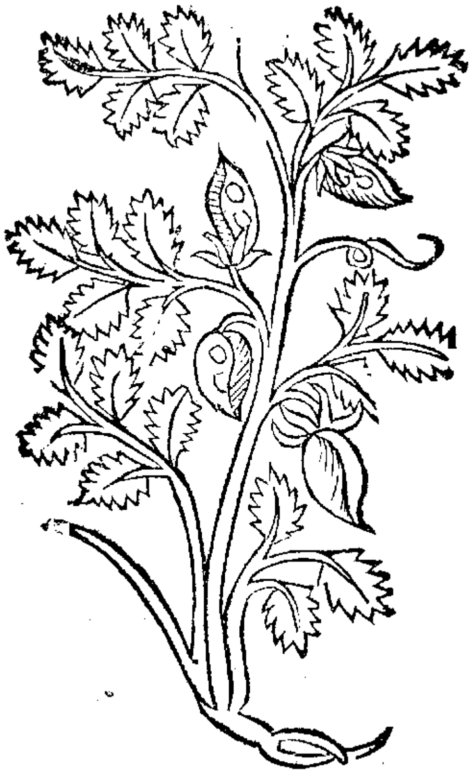

Itrullus. Iſaac in dietis pticularib⁹.
c li.iij.cap.de citrullis. Sūt frigidiores
⁊ grauiores cucumeribus. frigiditas
enim eorum eſt in fine tertij gradus.

Operationes

¶ Sera. li. aggre. ca. tabera. auc. Gal. Citrull⁹ A
frigidior eſt cucumere ⁊ generat chimū viſcoſū
⁊ hūores crudos ī venis: ⁊ accidūt ex eſu ei⁹ fe
bres antiq male. neqꝫ puocat vrinā ſic melon.

¶ Et nocet ſtomacho q̄re oportet qui vult vti B
eis vt vtatur ameos niſi ſtomacho eius ſit val
de calidus.

¶ Et idē auc. Habix. Aque citrulli ⁊ cucume C
ris ꝯfert inflamatōib⁹ febrium ⁊ ſedat ſitim.

¶ Et laxat ventrē laxatōe bona ſine nocumēto D
aliq̄: ⁊ debet bulliri cū zuccaro albo: ⁊ nō opor
tet q̄ dent habētib⁹ naturā durā ad mouēdū ni-
mis. quia illa aqua non habet tantam virtu-
tem q̄ laxat naturā duram. ⁊ ſi ipſa faceret mo-
ram in ſtomacho forſitan induceret laborem
⁊ nocumentum et inflationes.

¶ Rabi Moyſes. Citrull⁹ cum eius digeſtio E
tardatur generat humores venenoſos.

¶ Iſaac in diet. pticularib⁹ li.iij.cap.de citrul F
lis. Sunt frigidiores ⁊ grauiores ⁊ cetera. pro
inde groſſum generāt flegma ⁊ neruoſitati ſto
macho magis nocēt cucumerib⁹.

B ¶ Rurſus ꝓpter ſuã duriciẽ ⁊ frigiditatẽ ſunt groſſoꝝ humoꝝ generatiui. qđ certificat̃. quia citrulli in ſtomacho morã facientes venenoſorũ corruptionẽ ſubeunt humoꝝ. Citrulli magis ſtomacho nocent: medulla tñ eoꝝ ꝑfectiorem generat chimum

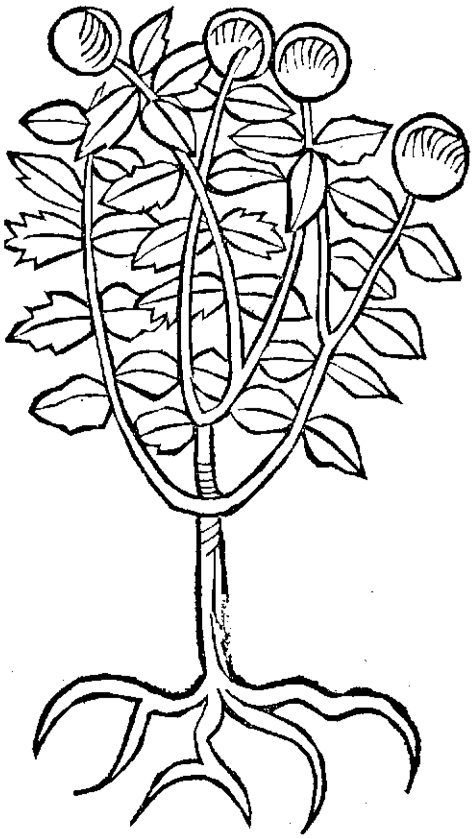

Capitulum. cxxv.

Citrum. Auicenna li. ij. cap. de Citro.
c Citrum omnib₉ eſt notum. et oleũ ipſius factum ex eo ⁊ ex cordicib₉ eius eſt forte. ⁊ factum ex flore ipſi⁹ eſt debilius omni alio. Cortex ei⁹ eſt calida in ꝑmo. ſicca in fine ſecundi. Et eius caro eſt calida in ꝑmo. ⁊ humida in ſecũdo. Quidam aũt dixerũt ꝙ eſt fri. ⁊ hu. in ſecundo. ⁊ eius fri. magis eſt. et ipſius acetoſitas fri. et ſic. eſt in tertio. ⁊ ei⁹ ſemẽ cali. in ꝑmo. ſic. in ſecundo. Idem. Cortex eius eſt temperatus in caliditate. ⁊ eſt ca. in ꝑmo gđu. ſic. in ſecũdo. Semen eius eſt cali. cũ forti ſiccitate. Pulpa ei⁹ fri. ⁊ hu. Galien⁹. vij. ſim. far. cap. de Citro. ſm tranſlationẽ grecam. Milia indica. id eſt citrum huius fructus ab omibus nominat̃ citrum. in ſemine quidem acida q̃litas ⁊ ſiccatiua dominãt̃ vt ſecũdi ſit grad⁹ ſiccatiuum ⁊ infrigidatiuũ. in cortice ꝟo ſiccatiua participat complexione. nõ modicam tamẽ habens acedinem. quo circa ⁊ ſiccat hic cortex ſecundũ tertiũ gradũ. non tamen eſt frigidius ſed vel cõmoderate vel infra. Caro vero eius groſſarum partium eſt et flegmatica ⁊ frigida. Ipſa itaqꝫ comeditur ſicut ⁊ cortex eius eſibilis eſt. ⁊ humidum quid habet acidum. de quo prius locutus ſui. Et quidem in eo inuenitur quod vere eſt ſemen. amarum autem. et eſt palam quoniam dyaforetice eſt ⁊ ſiccatiue virtut̃ in ſecundo fere gradu recedens a cõmoderatis. ⁊ folia ſunt exſiccatiue ⁊ dyaforetice virtutis. Et idem in eodem libro ⁊ eodem capitulo ſm tranſlationem ara. Hatrox. id eſt citrum et eſt pomum aque. cortex eius non eſt frigidus. imo eſt aut equalis complexionis. aut minus equalis parum ⁊ exſiccat quantum eſt de virtute et complexione ſua exſiccatione habente acuitatem non paucam. Et ideo exſiccatio ei⁹ deuenit ad ſecundum gradum. Semen ſiccũ in ſecundo gradu. Folium eſt eiuſdem virtut̃ exſiccatiue et reſolutiue. ¶ Dyaſcorides capitulo de Citro. Citri nõ in partibus omnibus vis vna eſt eadẽ natura vel virtus. Nam medulle eius vbi eſt ſemen acidam poteſtatem ac per hoc ſtipticã ineſſe manifeſtum eſt. Idem. Citrum habet ſemen ſimile ſemini pirorum.

Operationes.

¶ Auicenna libro vt ſupra. Caro eius inflat. ⁊ folia eius ſedant inflationem. et eius flos eſt ſubtilior eis. ⁊ eius acetoſitas eſt ſtiptica frangens coleram rubeam: A

¶ Et eius ſemen ⁊ cortex in pannis prohibet tineas. et eius odor rectificat corruptõem aeris ⁊ peſtilentiam. ⁊ accetoſitas eius abſtergit coleram rubeam. B

¶ Et aufert pannum q̃od eſt ex cortice eius aduſtum eſt bonum in albaras linitum. Et decoctio eius efficit odorem bonum oris. Et eſt impiguatiua corporis C

¶ Et cortex eius recentis in ore odorem oris efficit bonum. et eius decoctio ſimiletur cum retinetur in ore. et accetoſitas eius valet impetigini illinita. D

¶ Eius oleum valet mollificationi neruorum. et nõ fiat niſi ex cortice eius. ⁊ ꝯuenit paraliſi. ⁊ ipſi⁹ accetoſitas eſt mala neruis. E

¶ Confert torture oris cũ fit collirium ex acetoſitate ei⁹. ⁊ remouet ycterіciam oculi. Eius acetoſitas ſedat tremorẽ cordis calidi. Et nutritũ eſt bonum gutturi ⁊ pulmoni. F

¶ Sed eius accetoſitas ẽ mala pectori ⁊ medulla citri G

cū aceto. ſi potať ex ea medietas aſcariati interficit ſanguiſugas trāſglutitas ⁊ educit eas. caro ipiꝰ eſt mala ſtomacho inflatiua. tarde digeſtionis. q̄re oportet vt comedať cū almuri

D ¶ Et ſimiliter nutrita cū melle eſt ſanior ⁊ magis recipiēs digeſtionē ⁊ niſi ſit plurima.

I ¶ Et eiuſdem quidem folia ꝯfortant ſtomachū ⁊ viſcera. poſtea flos ipiꝰ ⁊ cortex eius ponitur in cibarijs. ſicut ſemina que ꝓ cōdimento ponuntur ꝓpter ſui duriciem.

K ¶ Et ipſius decoctio ſedat vomitum colericū: ⁊ facit appetitum. Et oportet quidem ne citrū comedatur ſingulariter ꝙ non miſceatur cibo ante ſe ⁊ poſt ſe.

L ¶ Eius caro facit vtentem ſe poſſidere colicā ipiꝰ acetoſitas retinet ventrē. ⁊ ꝯfert ſolutioni colerice. ⁊ eiꝰ ſemen ꝯuenit emorroidibꝫ. ⁊ in eiꝰ ſemine eſt virtus ſolutiua.

M ¶ Et ſuccus acetoſitatis eius ſedat infirmitatem ſciaticam mulierum.

N ¶ Semis eiꝰ pōdꝰ. ʒ. ij. cū vino ⁊ chilē ⁊ aq̄ calida illinitū reſiſtit venenis oībꝫ. ⁊ ꝓprie ſcorpionis bibitū aut linitū. ⁊ eiꝰ cortex ē vicinꝰ illis.

O ¶ Et idē de viribꝫ cordis ait. ꝙ cortex eiꝰ ꝯfortat cor. ⁊ eſt tyriaca cōtra venena. ⁊ ad h̄ valet acetoſitas eius ſimiliter.

P ¶ Dyaſ. Citrū ꝑgnantibꝫ faſtidio laborantibꝫ cibi datū ſtomachū ⁊ nauſea mūdat. Citrū et in potione vini datū medeť querelis iecoris.

Q ¶ Et aqua tritū ⁊ inſparſum humidis vulneribꝫ adhibeť. et pernonibꝫ ex ea ſingulare preſidium eſt. Cortici auſterior natura ꝯceſſa. que q̄ntum valeat etiā de ipo odore teſtať modico ſumptꝰ. aut potioni calide diutiꝰ in menſe beneficiū nature digeſtiōis operať.

R ¶ Paulus cap̄. de Citro. Cortex eiꝰ digeſtiōez ꝯfortat. ⁊ valet ꝯ̄ cardiacā. media ſubſtātia eiꝰ male digeriť. ſꝫ interior. id eſt acetoſa competit vſui medicīe. appetitū ꝯfortat. ⁊ valet ꝯ̄ febres peſtiferas. Semina eiꝰ ſunt diuretica.

S ¶ Rabi Moyſes vbi lōquitur de citro dicit. ꝙ cortices citri valent contra egritudines ſtomachi. ⁊ expellunt maliciam inteſtini ieiuni. et acetoſitas eius ꝯfortat ſpūs.

T ¶ Auerrois capitulo de Citro. Cortex eiꝰ habet manifeſtum iuuamentū ſtomacho ⁊ epati. Medulla citri curat cōbuſtiones ignis. et curat mirabiliter ramicem puerorū. et potiſſime ſi ex ea fiat vnguentum illo modo. Accipe medullā citri ſubtiliter inciſam ⁊ buliat in axungia porci recenti. ⁊ poſtea coleť per petiā. ⁊ iterū reponatur ad ignem. ⁊ in fine miſceatur maſtix olibanum ⁊ cera alba. ⁊ erit optimum vnguentum citrinum.

¶ Sed attendendū ꝙ q̄n aliqđ vnguentuꝫ vel emplaſtruꝫ fit ex citro. debet fieri ex citro bene maturo. Nam ſm̄ qđ dicit Auicenna. Diacitrū ⁊ que fiūnt ex citro debent fieri ex citro ſole exiſtēte in capricorno. id eſt a medio decēbris vſqꝫ ad medium Januarij. V

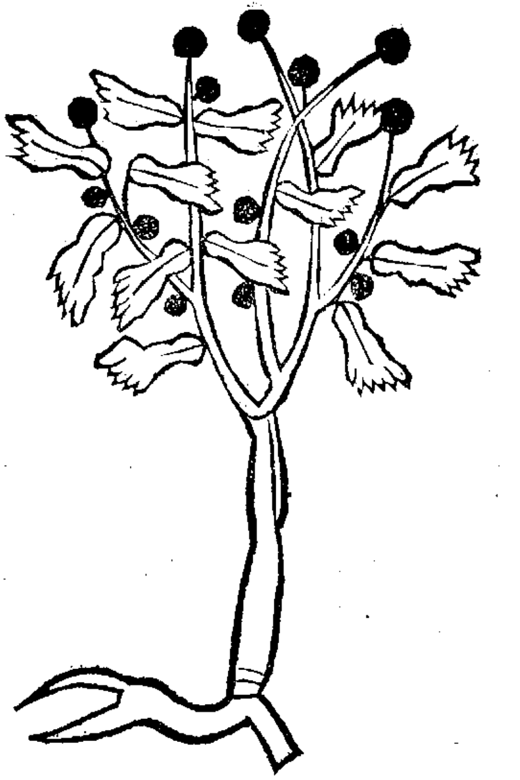

Capitulum. cxxvi.

Inoſbatum. id eſt aiglentricum.

C Dyaſcorides. Multi vocant Ciricanta. Et eſt arbor nimium ſpinoſa cū radice alta. ⁊ in plurimas partes diuiſa. Fructum habet mirte ſimilem: ſed paulo maiorem. rubeum exterius cum venerit ad maturitatem. ac deintus lanam aſperrimā Semen eius ſiccum ſine lana. Plinius libro tredecimo. In egipto ē caparis frutex firmioris ligni ſeminiſqꝫ ac cibi vulgati. caule q uoqꝫ vna plurimūqꝫ decerpto. Idem libro viceſimo quarto. Cinobaton: quā alij Cinobaſton: alij Neuroſbaſton vocāt. habet folium hominis veſtigio ſimile. fert vuam nigram. in cuius acino habetur neruus vnde ⁊ neruus paſſus dicitur. Alia eſt caparim: quam medici cynoſbaton appellauerunt.

Operationes.

A ¶Dyaſco. Cynoſbatū ventrē ſtringit. qꝛ ꝟtutis eſt coherētꝫ. medet̃ etiā in cibo ⁊ potu datū. ſanatqꝫ fluores ac femineū fluxum.

B ¶Eius vero radix acrioꝛis virtutis eſt. Nam appoſita cathaplaſmatib⁹ euocat e corpoꝛe ſtirpes. Folia etiam eius appoſita cathaplaſmatibus occurrunt apoſtematibus. Semen eius granatum eſt.

C ¶Pli. Cauēda ſūt ei⁹ genera ꝑegrina. Siq̇dē arabicū peſtilens. affricū gingiuis inimicum Marmari cū vuluis ⁊ omniū inflatōib⁹. Apuliūqꝫ vomit⁹ facit. ſtomachū ⁊ aluū mouet.

D ¶Idē. Huiuſqꝫ tyrſus ad remedia ſplenis et inflatiōes mandit̃ ex aceto ꝯdit⁹. Neruus ei⁹ cū maſtice chya manducat⁹ os purgat.

E ¶Item Dyaſ. capara quā multi cynoſbaton vel capꝛion appellauere ex luctantib⁹ cōponit̃ ꝟtutib⁹. habetqꝫ ꝓiicere ac purgare ⁊ extenuare ⁊ euētare acredines ſimulqꝫ adducere ⁊ conſtringere. Eſt eñ ſtiptica. Ideoqꝫ ſthiroſi ſplenis ſup oīa iuuat medicamina ſicut videlicꝫ iam dictū eſt ſupꝛa.

Capitulum. cxxvij.

c Riſpula dꝛ herba cancri in vnguento marciaton ponit̃ in antidotario galieni minoꝛi. Et ē herba alba: minuta habēs folia criſpa. ꝟtūs ei⁹ eſt calida ⁊ ſicca.

Operationes.

¶Medetur doloꝛes et egritudines frigidas. A
Eſt mala ſtomacho: et opilat cito ⁊ inducit ſtupoꝛem.

Capitulum. cxxviij.

c Riſocolla. Dyaſ. Criſocolla ariſtin q̄ dꝛ ꝟga. eſt herba ſm̄ Dyaſ. cap̄. criſocolla ariſtin in q̄ eſt capitellū ſil'e yſopo. radix eſt illi aſpera ⁊ tenuis ſilis elleboꝛo nigro. guſtū habēs cypꝛeſſi ſubdulcē ⁊ auſterum Naſcit̃ locis vmbꝛoſis ⁊ ſaxoſis.

Operationes.

¶Dyaſcoꝛides. Virtus eſt ei termantica et A
ſtiptica. Radix eius peripleumoniacis apta eſt.

¶Accipit̃ vero in mulſa cocta: in purgatiōib⁹ B
ſtericis maximū effectum habet.

Capitulum. cxxix.

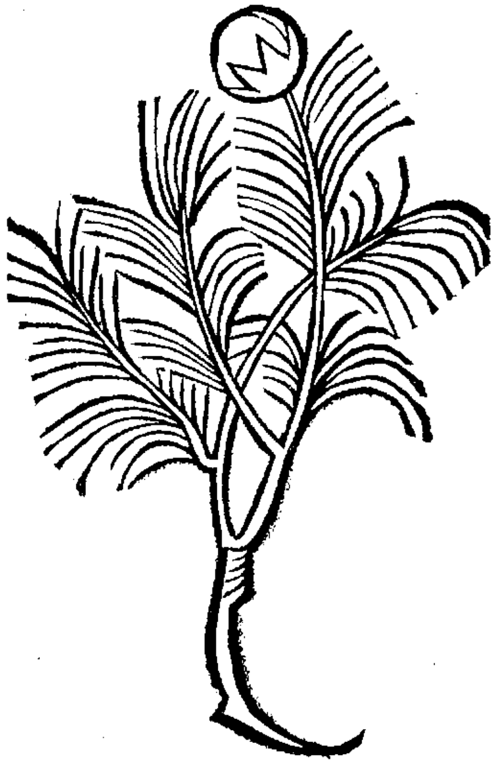

c Kriſogonium eſt dictum ſemen aureum: vel coma aurea. Eſt enim criſogonium ſm̄ Dyaſcoridem: herba cuius eſt virga recta ⁊ alba. folia habens anguſta in circuitu ſicut abrotanū: ⁊ comā in ſummo: ⁊ in gyro auroſam: in qua eſt capitellum obrotundum. radix eius tenuis eſt. Naſcit̄ in locis aſperis.

Operationes

A ☞ Dyaſcorides. Coma eius bibita cum vino diſſurijs ⁊ morſibus venenatis ſalutare preſidium eſt.

B ¶ Sciaticis ⁊ conquaſſatiōibus medetur: menſtruis imperat.

C ¶ Coagulatum ſanguinem ventris ⁊ veſice ſoluit vino aut oximelle bibita catarruȝ abſtinet. ʒ. i. cum vino albo appoſita rebus tutas eas a tinea ſeruat.

Capitulum. cxxx.

c Colubrina. Dyaſ. ca. de tragōtea. i. colubrina. Dragōtea ſiue vt alij aſclepias: folia hȝ aaron ſilīa: ſȝ plura minora. cui⁹ v̄ga vel haſta duob⁹ cubitꝭ ē longa. ⁊ ipſa varia ſilīis ſerpēti. liuores. i. maculas purpureas hn̄s ſolidas vt digit⁹ in q̄ ſemē ē ſile botruo. p̄mo coloris viridis. poſt maturitatē v̄o color ē ei ſimil̄ croco. ⁊ ē guſtu mordax. radix ei⁹ bulli hȝ rotūditatē ſimilē aaron cū corio tenui. Naſcit̄ vmbroſis locis ⁊ hortis. ¶ Sera. li. ag. c. luff. i. dragōtea ſiue colubrina. Et ē maior ⁊ mior. Ubi ſciēdū q̄ maior ē q̄ vocat̄ ſerpētaria. ⁊ illa eſt hn̄s folia criſpa q̄ ponit̄ hic. ſȝ mior eſt illa q̄ vocat̄ aaron. et ē illa hn̄s folia plana. Pro q̄ lege cap̄. aarō. et ē tertiū in ordīe. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de ſerpentaria. Subſtātia radicꝭ ei⁹ ſubtilior eſt ſuba radicꝭ aaron. ⁊ in ſapore ei⁹ eſt acuitas ⁊ amaritudo ⁊ ſtipticitas pauca. Et virt⁹ eius ē ca. ⁊ ſic in. i. gra. ¶ Jo̅hes meſue ca. de luff. Luff eſt plāta que dr̄ collū draconis. ⁊ ex ea ē alia plāta hn̄s folia plana. alia criſpa. ⁊ radix plana eſt exteri⁹ ad nigredinē attinēs. Interius v̄o eſt alba. criſpa v̄o exteri⁹ cinericia. Interius alba ad citrinitatē declinās. ⁊ ſup vtriuſq̄ radicē eleuant̄ ſtipites hn̄tes maculas ī modū ſerpentꝭ. Melior ps toti⁹ plāte eſt radix. ⁊ melior radix ē groſſa ⁊ cōpleta ⁊ orta in locꝭ liberis. Et meli⁹ tp̄s collectionis ei⁹ eſt ver ⁊ p̄ncipiū eſtatꝭ. ⁊ criſpa calidior ē plana. Plana. ca. eſt in. i. criſpa in ij. ¶ Galie. dixit:

Plana ca.eſt in ꝓncipio ſecũdi. criſpa ĩ fine
ꝛ veriꝰ eſt:ꝛ in vtraqꝫ ẽ caliditas ꝛ acuitas q̃
ſi poſita in ſupficie cũ ſuba terrea:ſed ĩ plana
ſuba terrea ẽ vincens plus:ꝛ vtraqꝫ eſt abſter
ſiua:ĩciſiua:penetratiua:aperitiua:ſubtiliati
ua:hũoꝝ groſſoꝝ ꝛ viſcoſoꝝ adherẽtiũ.Criſ
pa autẽ ad hec oĩa eſt fortioꝛ.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides.Semen eiꝰ expſſum ỽtutez
habet in ſucco.Nã addito ſibi oleo doloꝛem
aurium cõpeſcit.Lane inunctus in naribus
additus polipos maxime curat:et cancros
B optime ſanat.¶Seminis eiꝰ trigita grana
cũ puſca bibita caligĩes ocloꝝ emẽdat.Flo
res eius cũ ceperint matureſcere ſi a muliere
pꝛegnãti fuerint odoꝛati aboꝛſuz faciũt.Uir
tus ẽ radicis eiꝰ calida.vñ oꝛtonoycis moꝛe
C electuarij accepta medicaẜ.¶Tuſſiẽtibꝫ ꝛ ca
D tarrum hñtibꝫ maximũ pſtãt effectũ.¶Tho
racis tumoꝛes curat non reuerſuros:maxie
ſi aſſa aut cocta accepta fuerit.ſicca tunſa et
in puluerẽ ducta melle addito oĩa ſilr̃ facere
E poteſt.¶Diuretica eſt:ventrẽ ſtimulat cũ vi
no bibita:vulnera ſoꝛdida fagedenica cum
F bꝛyonia alba ꝛ melle purgat.¶Et cicatrices
curare facit:ex qua colliria ad puſtulas ne⸗
G ceſſarie fiunt:aboꝛſum facit.¶Impoſita dr̃
ꝙ ſi qͥs ex ea radice ſe tinxerit tutꝰ ab incur⸗
ſu ſerpẽtũ ſeruaẜ.Aceto mixta maculas lim
H pidat.¶Johẽs meſue.Solutiõe educit fle⸗
gma ſubtile ꝛ groſſuz.Et mũdificat ꝛ ꝯfoꝛtat
I renes:ꝛ puocat vꝛinã:ꝛ excitat coitum.¶Et
ẽ ex rebꝫ mũdificãtibꝫ pectꝰ ꝛ pulmões.¶Et
ꝯfert eis ſup qͥbꝫ timeẜ frequẽtia anhelitꝰ.vl̾
aſmaticis ꝓpter exuberantiã humoꝝ viſco⸗
ſoꝝ in eis:ꝛ ꝓꝓꝛie lohoc ex ſucco eiꝰ cũ melle
ꝛ rob:ꝛ qñqꝫ adminiſtraẜ cũ oĩs ꝛ valet ſilr̃.
K ¶Et dixit Democrius.Juuamẽtũ vtriuſqꝫ
ſpeciei eius magnũ eſt emoꝛroidoꝝ doloꝛibꝫ
ꝛ ventoſitatibꝫ eoꝝ ẜm oẽm modũ adminiſtra⸗
tionis ipſius ꝛ ſumptũ ꝛ emplaſtratũ:ꝛ nos
experti ſumꝰ.Et expti iuuamẽti ẽ ſup humo
L re crudo q̃ eſt in ſtomacho ꝛ renibꝫ.¶Et di⸗
xit Galie.Reſoluit duricies et apoſtemata
dura ſplenis ꝛ alioꝝ mẽbꝛoꝝ:ꝛ ꝯuenit vlceri
bus frauduletis ꝛ fiſtulis:ꝛ ꝯſumit additio⸗
M nes carniũ ĩ naribꝫ.¶Et pꝛohibet fieri in eis
coꝛroſionẽ ꝛ cancrũ.Succꝰ aũt eiꝰ diſtillaẜ
in aure cũ melle ꝛ ꝯuenit tinnitui ꝛ ſurditati
ꝛ doloꝛi auriũ ꝛ abſtergit ipſius ſoꝛdicies et
exiccat vlcera eiꝰ.vtraqꝫ eiꝰ ſpecies ẽ ex rebꝫ
N q̃ mundificãt faciẽ.¶Et auferũt feditatẽ cu⸗
tis ꝛ delent pannũ ꝛ lentigines:ꝛ moꝛfeã ꝓ⸗
pꝛie cũ melle ꝛ fiat emplaſtrũ ex ea cũ melle:
ꝛ ſtercoꝛe capꝛaꝝ ſup podagrã ꝛ ꝯcuſſiõz ner
uoꝝ.¶Et ꝯuenit eoꝝ doloꝛibꝫ ꝛ ſuppoſitio fa O
cta ex eo educit mẽſtrua:ꝛ facit aboꝛſuz:ꝛ dr̃
ꝙ fugat ſerpentes ꝛ vermes venenoſos.

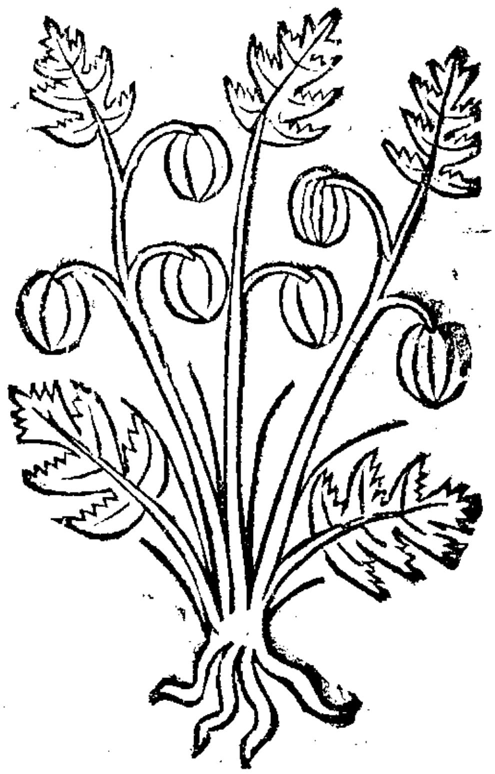

Capitulum.cxxxi.

O loquintida. Johẽs meſue.ca.de
c colloquintida.Colloquintida quã ꝑ
ſes vocãt cucurbitaz deſerti:q̃ naſciẜ
in planta quã etiã fel terre vocãt:eo ꝙ ĩ toto
ambitu hoꝛtꝰ eius iuterficit herbas.Et ẽ q̃ſi
venenũ eis:vnde vocant eã arabes necẽ plã⸗
taꝝ.Et eius folia ſunt ampla piloſa.ꝛ exten⸗
dunẜ rami eius ſup faciẽ terre:ſicut extẽdiẜ
cucurbita in terra ſup quam iacet.Duoꝛuz
eſt modoꝝ maſculus ꝛ femina.Et ex eis ma
ſculus eſt ſup quez naſciẜ:ſicut ꝛ lanugo:ꝛ eſt
grauis cũ duricie ꝛ aſperitate attinẽs nigre
dini.Et laudaẜ ex eis femina:ꝛ ꝓꝓꝛie hñs ꝓ⸗
pꝛietates bonas vt ſit coloquintida groſſa.ꝛ
q̃nto groſſioꝛ ꝛ leuioꝛ tanto melioꝛ:ꝛ ſit alba
laxa leuis ꝛ cõplete maturitatꝫ:cuiꝰ pars eiꝰ
interioꝛ eſt pulpoſa laxa ꝛ alba ꝛ leuis vehe⸗
mentis albedinis.Ueꝛ que nõ eſt cõpleta ĩ
maturitate mala eſt.ꝯtriſtat enĩ ſuſcipientez
illã ꝛ ventoſitatẽ cũ difficultate facit ꝛ ſoluit
ſupabundãter:ꝛ ſolutione educit ſanguinez.

Et fortaſſe interficit.⁊ cū ſigillat̃ ex toto ger-
mine plāte vt naſcat̃ coloquintida vna ⁊ illa
ꝑniciosa ⁊ mala īmo eſt venenū.⁊ cū ī tota re-
gione nō eſt niſi plāta eius vnā ꝑ ſe naſcens
eſt mala. Et q̄ naſcit̃ in terris fortibꝫ ⁊ pulue-
rulentis: aut iuxta loca reptiliū: aut ī locꝫ ter-
maꝝ coloquintidas facti minores: ⁊ ſunt ſi-
militer male. Que aūt naſcit̃ in terrꝫ laxis et
arenoſis ⁊ liberꝫ eſt illa q̄ eligit̃. Et cū extra-
hit̃ pulpa eiꝰ ipa debilitat eā. Tempꝰ autem
collectiōis eiꝰ eſt autumnus.⁊ ꝓprie dū iam
citrineſcit: ⁊ remouet̃ ab ea viriditas: calide
eſt ⁊ ſicce cōplexionis in tertio. Eſt ⁊ cōpoſi-
ta ex partibꝫ igneis ⁊ terreis aduſtus.⁊ ē ſo-
lutiua attractiua ſupfluitatū. Attractiua eſt
a remotis multum.⁊ ē reſolutiua inciſiua ab-
ſterſiua. Quattuor ſunt q̄ debēt corrigi ī ipa.
Nocet enī cordi ſtomacho ⁊ epati.⁊ eſt ꝯtur-
batiua: ſubuerſiua viſceꝝ: faciens oꝑatiōes
difficiles: ⁊ aperit orificia venaꝝ aꝑtione ſan-
guinē fluere faciente. Et operat̃ id vehemen-
tius q̄ȝ aloes: ⁊ excoriat vias. Emēdat̃ enī ꝓ-
mū ⁊ ſcōm nocumētū ex ea miſcēdo ei ex me-
dicinis cordialibꝫ ⁊ ſtomaticis ⁊ epaticꝫ que
meliorare pñt ꝯditionē eiꝰ: ſicut addit̃ ei ma-
ſtix ꝓprie ⁊ gallia ⁊ ſil'a. Et emendat̃ tertiū et
quartū nocumentū eius cū rebꝫ acq̄rentibꝰ
ei viſcoſitatē ⁊ glutinoſitatē ⁊ remouētibꝫ ab
ea ſeroſitatē: ⁊ cito eā lubricare faciētibus ſic̄
eſt dragantū ꝓprie ⁊ bdelliū ⁊ gūmi ⁊ maſtix
⁊ ſil'a. ¶ Et dicit Galienꝰ. Fiūt autem ex ea ⁊
laudano partes ſumēdo eq̄les poſt fricatio-
nē eiꝰ cū oleo roſaꝝ pillule.⁊ ſunt bone et ſa-
ne ad ea q̄ oportet. Modus rectificationis
eis ſm q̄ narrauit filiꝰ Serapionis. Infun-
dat̃ pulpa eiꝰ in aq̄ mellis: ⁊ ꝓprie decoctiōis
myrrhe: ⁊ exſiccet̃ poſt illud ⁊ terat̃ vltima cō-
tritione ⁊ admīſtrat̃ cū aqua mellis predicta.
Modus rectificatiōis eiꝰ ex inuentiōe nr̃a.
Incidat̃ in minutiſſimas parteſ cū inciſorio
⁊ inuoluat̃ ſubtili inuolutiōe cū glutine dra-
ganti aut bdellij: ⁊ exſiccet̃ et ꝯterat̃ pꝰ illud
vltima ꝯtritiōe.⁊ fiāt trociſci cū pauco ma-
ſtice reſoluto in oleo roſarū vel laudano. vel
cū aq̄ mellis. Hec enī ars facit illā ſine mole-
ſtia. Et ſcias q̄ de decoctiōe rē cōpletā ſuſti-
net. Et dicit filiꝰ Bezar. Nō oportet vt mul-
tū terat̃. Ultima enī puluerisatio excoriat vi-
as ⁊ venas. ¶ Et dicit filius Serapionis.
Oportet vt ꝑueniat̃ ad vltimū puluerisatio-
nis eiꝰ: aliter enī vlceraret viſcera. Et mihi
videt̃ q̄ vltima puluerisata frāgit̃ virtꝰ a per-
mixtiōe adiūctoꝝ ei: ⁊ ꝑtrāſit loca viſcerum
abſq̄ȝ impſſiōe nocumētoꝝ ī ipis. Et forte in
ea in q̄ nō exq̄ſite fit illud. ꝑs tū ſenſata ad-
herens in villis ⁊ inuolutionibꝫ eoruȝ apoſte-
mat ⁊ vlcerat. Expelluntur autē nocumenta
ipſius a corpore accipiendo aquā paſſularū.
cum oleo de amigdalis vel oleo nucum aut
aqua mellis cum oleis p̄dictis.

Operationes

¶ Johēs Meſue. Solutiōe educit flegma A
⁊ humores viſcoſos attrahēs ipos a ꝓfundi-
tate mēbroꝝ. ¶ Et dicit Humay. Solutiōe B
etiā educit colerā citrinā.⁊ eius oꝑatio extē-
ditur ad neruoꝝ iūcturas. ¶ Et dicit Dyaſ. C
Non efficit oꝑationes in materijs que ſunt
in vijs de q̄bꝫ ſit curandū ⁊ in materijs q̄ ſūt
in ꝓfundis locis diſtantibꝫ. ¶ Et eius poſſe D
magnū eſt in mundificatione cerebri vel ner-
uoꝝ lacertoꝝ pulmonis ⁊ pectoris. Et ē me-
dicina magna egritudinū eoꝝ ſicut eſt dolor
capitis antiq̄ ⁊ dolor cranei ⁊ emigranea dif-
ficilis: epilētia ⁊ apoplexia. ¶ Et ꝯuenit egri- E
tudinibꝫ neruoꝝ oībus ⁊ vertigini ⁊ deſcen-
ſui aque ad oculos. Et eſt res magni iuuamē-
ti ad aſma ⁊ antiquā tuſſim: ⁊ ad dilatationeȝ
anhelitus. ¶ Et eſt eius oꝑatio virtuoſa ad F
dolorem iuncturaꝝ ⁊ podagrā frigidā ⁊ ſcia-
ticam: ꝓprie ſm omnē modum adminiſtrati-
onis eius: ⁊ in criſteribꝫ ⁊ collirijs. ¶ Et con- G
fert colice flegmatice ⁊ inflatiue iuuamentū
vltimuȝ ⁊ hydropiſi. Et ſi ſupponat̃ in matri-
ce occidit fetū. ¶ Et ſi ex eo cū aceto forti fri- H
cetur morfea ſanat eā.⁊ ſilr̃ leprā ⁊ elephanti-
am. ¶ Et ſi euacuetur qđ eſt in teſta eiꝰ ⁊ im- I
pleatur oleo ⁊ bulliat in cinere ⁊ inungant̃ ca-
pilli denigrat eos ⁊ tardat caniciē: et ꝓhibet
caſum eoꝝ. ¶ Et ſi diſtillet̃ de ea in aurem ſa- K
nat doloreȝ eius: ⁊ ꝯuenit tonitui in ea. Et ſi
impleatur in aceto forti ⁊ colluatur ex eo os
poſt bullitionē ipſiꝰ ſanat doloreȝ dentis.
¶ Serapion auctori. Galieni. Sapor eius L
eſt amarꝰ fortis amaritudinis: ⁊ q̄n ſumit̃ nō
facit operationē malā neq̄ȝ periculoſaȝ: quo-
niā velociter egreditur. ¶ Et q̄n ponit̃ in cri- M
ſteribꝫ cōuenit ſciatice ⁊ paraliſi ⁊ colice: et
laxat flegma ⁊ humores crudos ⁊ q̄nq̄ȝ ſan-
guinem. Et q̄n fit cum ea naſcale occidit fe-
tum ⁊ ꝓuocat menſtrua. ¶ Et q̄n ipa cauatur N
⁊ extrahunt̃ interiora eiꝰ: deinde iuoluit̃ cir-
ca ipa lutū ⁊ ponitur in ipa acetū ⁊ caleſit ſu-
per ignē: ⁊ fit cum aceto oris collutio: et au-
fert dolorē dentiū. Et fit ſuppoſitoriū cū pul-
pa eiꝰ ⁊ laxat ventrē. Et dū color eius eſt vi-
ridis: ⁊ ipa eſt recens: ⁊ extrahit̃ ſuccus eiꝰ
⁊ fricatur ſuꝑ ſciaticā eſt iuuatiua valde.
¶ Dyaſco. Uirtus eſt ipi purgatoria obulo- O
vno accepto cū mulſa mixto nitro ⁊ myrrha

ꝛ melle cocto in modū thabucie bene pur⸗
gat. iṗe vero pile ſicce tunſe ꝛ mixte ꝛ criſte⸗
re adhibite ſciaticꝫ medicant̃. paraliticꝫ ſil̃r
ꝓſtolāt̃. flegma ꝛ colerā deponūt. mēſtruis i⸗
perāt. aborſū faciūt. dolorem dētium tollūt.
D ¶ Colliria ex inde fiūt: q̄ ſuppoſita vētrē dpo
nūt Uiridis āt ſucc⁹ punct⁹ ſciaticoſ curat

Capitulum. cxxxij.

Onſolida. ca. de ſimphito. Simphi
c tū. i. cōſolida. Et eſt maior et minor.
De ꝯſolida minori in ſequēti capitu
lo tractabit̃. Maior ꝯſolida naſcit̃ in locꝫ a⸗
ſperis. virgas hn̄s ſil̃es origano ꝛ tenues et
capita ſicut thimū. virge lignoſe ꝛ odorate ꝛ
dulces ī guſtu. ꝛ radix eſt illi longa ꝛ obtuſa.
groſſitudinē digiti hn̄s. Eſt aliud ſimphitū
qđ pictenū vocāt. haſtā habet aſperā et lon⸗
gā: duobꝫ cubitꝫ anguloſam: abintus inanis
eſt: in qua ſunt folia aſpera ꝛ anguſta ꝛ oblō⸗
ga ſicut bugloſſa. habet etiā iṗa haſta angu⸗
los in q̇bꝫ folia naſcunt̃. flores ſunt illi melli
ni. ſemen habet ſuꝑ haſtaꝫ ſicut flōmos. Ha
ſta ꝛ frutex hn̄t pulueri ſil̃e. qđ cum carni ap
plicatum fuerit pruriginē facit. Radix eſt ei
colore nigra: que cum fracta fuerit alba ap⸗
paret ꝛ muſcilaginoſa, ꝛ iſta ē ꝯſolida maior.

Operationes

¶ Radix conſolide maioris trita ꝛ bibita e⸗ A
moptoicis medetur. Conquaſſationes refi⸗ B
cit: tumores ſpargit. ¶ Cū folijs cathaplaſ⸗ C
matibus adhibita omīa ſimiliter facere po⸗
teſt. ¶ Uulneribꝫ paracoleſim facit carnes i⸗
ciſas fruſtis ī cacabo miſſas in ſe glutinare.

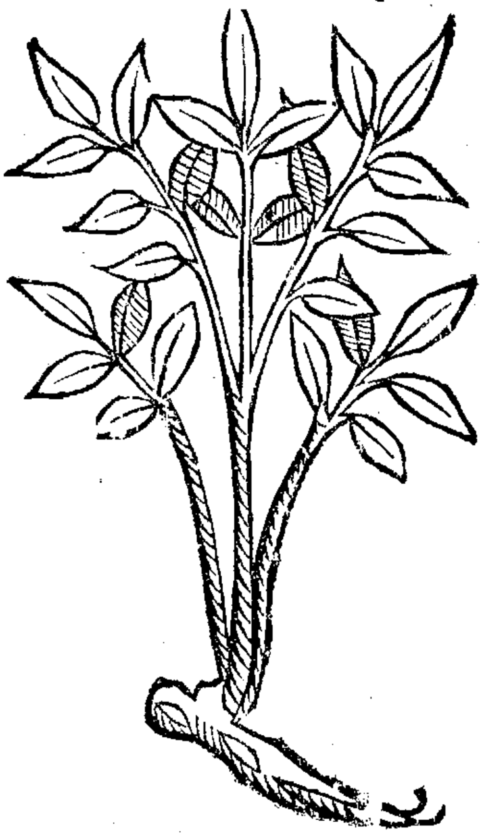

Capitulum. cxxxiij.

Onſolida minor. Galien⁹. viij. ſim.
c far. ca. ſimphitū ſm̃ tranſlationē gre
cam inquit: Conſolida minor ex cō⸗
trarijs conſtat virtutibꝫ. Habet enī quid ab
ſterſiuum: quo contentū in torace ꝛ pulmo⸗
ne plus expurgare natū eſt. Habet aūt quid
ꝛ cōgregatiuum quo ad ſanguinis eductio⸗
nes iuuat. Et cōtinet vltra hoc humiditateꝫ
quandā calidā nō īmoderate ꝓpter quā ꝛ dul
ce apparet guſtātibꝫ ꝛ delectabileꝫ odoratū.

Operationes

¶ Inſiticuloſum eſt cū maſticat̃. Et aſperita A
tes in arteria ſanat. Scd̄m mixtionē ꝟo q̄
ex oībꝫ p̄dictꝫ ꝟtutibꝫ ſimul ꝛ dyaſorare ſuffi
ciens ē ꝛ colligere ꝛ ꝯſtringere corp⁹. ¶ Et ꝓ B
pterea īteſtinalibꝫ hernijs apponit̃ ꝛ ad euul

ſionē ꝛ ſciſſiones cū oximelle bibit. Quicū-
qꝫ vero ad diſſinteriā ꝛ fluxū rubeū coq̄ntes
in vino dant. vt ſiccante ꝛ ꝯgregāte vtuntur.
Et q̇cūqꝫ ad nefretica vt purgāte ꝛ madente
E ¶ Simphitū aliud magnū ſiſe eſt virtuti p̄di
cte: nō tn̄ guſtu dulce: neqꝫ odoriferū olfaci-
entibꝫ apparet: ſed ſ͛m hoc abſcedit a p̄dicto
Scōm vero qꝛ viſcoſitatē quandā ꝛ morda
citatē habet quodāmodo ſiſr exiſtit. Utunť
autē eo in omnibus quibuſcūqꝫ et prius di-
D cto. ¶ Dyaſcorides. Conſolida minor elixa
in mulſa pulmonē purgat. reijcientibꝫ ſangui
nem ꝛ nefreticis cū aqua medetur. Radix cū
vino cocta ꝛ bibita fluxū mulieris ſtringit.
et diſſintericis opitulatur. cū oximelle data
conquaſſationes ꝛ dolores lateris ſaluber-
rime curat. maſticata amputat ſitim. aſpredi
nem fauciū mitigat. vulneri recenti paraco-
E leſim facit. ¶ Conſolida ſ͛m Pliniū auctori-
tate vel opinione multoꝝ diuio miraculo cu
rat ꝛ rūpit antracē intra duos lapides trita.

Capitulum. cxxxiiij.

Onſolida rubea ſiue Biſtorta. Et eſt
c herba ſiſs penthapilon: niſi quia ha
bet ſeptē folia vtrinqꝫ piloſa. ꝛ ideo
vocatur eptaphilon: cui⁹ radix ē rubea ꝛ tor
moſa ſimilis galange: ſed nō habet acumen.
flos eius auroſus. ꝛ ipa indicať frigida ꝛ ſic-
ca in tertio gradu. Sed notādū qꝛ ē ſpecies
biſtorte hn̄s folia ſiſia lappacio acuto: niſi
qꝛ color folioꝝ ex vno latere eſt celeſtis: ꝛ ex
alio viridis. flos ei⁹ rubeus. ꝛ radix rubea: q̄
ab aliq̄bꝫ vocatur bardana minor: ꝛ ab aliq̄-
bus lappa minor. Uirtus ei⁹ in oībꝫ ſicut vir
tus prime ſpeciei ſed remiſſior.

Operationes

¶ Cōſolida rubea ſiue biſtorta habet ꝟtutē A
ꝯſolidādi ꝛ ꝯfortādi cōceptū. ¶ Cōtra diſſur B
riam detur puluis biſtorte cū ſucco planta-
ginis. ad conſtringendū menſtrua fiat fomē-
tum ex aqua pluuiali decoctionis pulueris
eius: vel ex duabꝫ partibꝫ eius. ꝛ vna ſpice fi
at puluis q̄ aſpergatur ſupra ventrē ipō pri⁹
melle calido emplaſtrato: ꝛ iuuat conceptū.
¶ Ad ꝯceptū iuuandū fiat emplaſtrū ex pul C
uere ei⁹ ꝛ alijs ſpeciebꝫ aromaticis. Puluis
ei⁹ vulnera cōſolidat. ¶ Cōtra vomitū ex de D
bilitate et furore colere puluis eius cōficia-
tur cū albumine oui et coquať ſup regulā et
detur patienti. ¶ Galienus. Radix eius eſt E
abſterſiua ꝛ vrinatiua ꝛ calide cōplexionis.

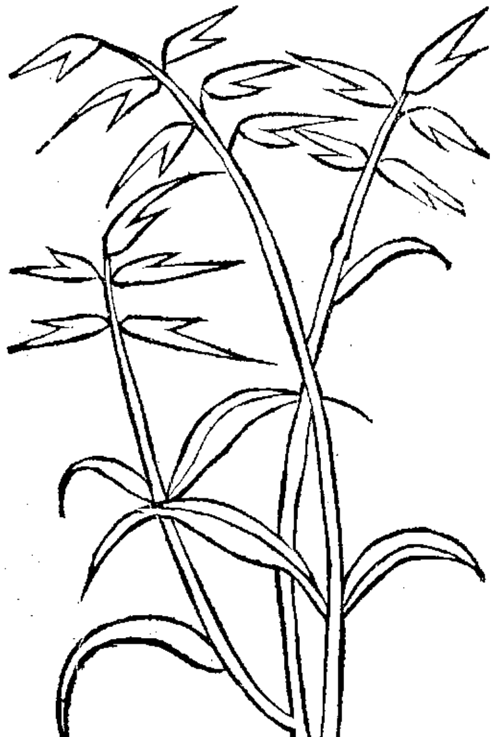

Capitulum. cxxxv.

Ondros apud grecos duo ſcat. ſ. ā
c ſcat riſū. Vn̄ reſpōdens mihi grec⁹
interroganti quid eſſet condros di-

xit ſurfur farine. Item condros exponit̄ qđ
eſt aliqua cartilago. ſilr condros eſt genus
frumēti. de quo Dyaſcorides. Cōdros ſunt
eius due ſpecies. In vna inuenit̄ vnū granū
⁊ in alio duo grana: ⁊ qđlibet ipoꝝ eſt ſtame
rula ⁊ maioris nutrimēti ꝗ̄ ordeū boni ſapo
ris. ⁊ panis q̇ fit ex eo minus eſt nutritiuus
ꝗ̄ q̇ fit ex frumēto. Et ſpecies in qua reperi-
unt̄ duo grana ē plꝰ nutritiua ꝗ̄ riſum: ⁊ ma
gis cōſtrictiua ventris ⁊ melior ſtomacho.

Operationes

A ¶ Galienus libro. i. de alimentꝭ capitulo de
condro. Genus frumenti eſt condros ſuffici
enter nutritiuum viſcoſum habens chimū.
Hoc vocatur in libris de arabico tranſlatis
candaruſiū. Et apud Auicēnam condros et
B candaruſio ⁊c. ¶ Galienus. viij. ſim. far. cap̄.
condros. Eſt quidem optimus cibus ſicut ⁊
triticū: ſed nō eſt p̄ſentis negocij de cibo de-
terminare vt farmacū vero emplaſtice ē vir-
tutis: cōplexionis vero ſilis eſt frumēto. plꝰ
illo viſcoſior ⁊ nutritior. eſt plus illo ſiccati-
uum ꝑpter cōmixtionē ſiccantiū farmacorū.
C ¶ Dyaſcorides. Condros cōſtrictiua eſt qn̄
ipſum coquit̄ cum aceto: ⁊ fit linitio cū eo. ⁊
eradicat ſcabiem vlceroſam: ⁊ eradicat vn-
D gues ſciſſos. ¶ Et curat fiſtulas que ſunt in
labryinali. ⁊ quādo adminiſtrat̄ in principio
earum: ⁊ fit ex decoctiōe eius cliſtere. Et eſt
iuuatiuum vlceribus inteſtinorum.

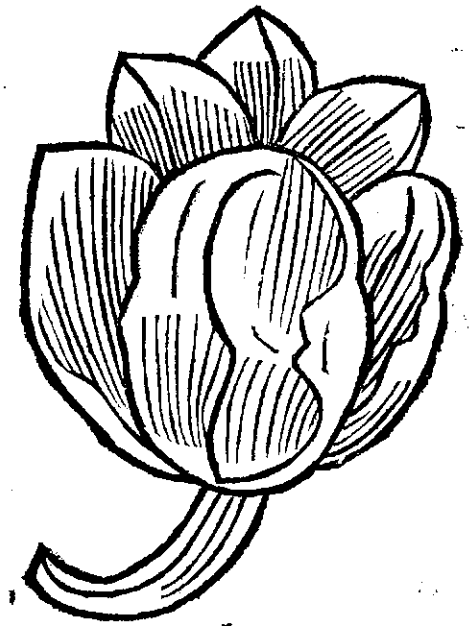

Capitulum. cxxxvi.

C Ondes. Sera. li. ag. ca. cōdes auc.
Gal. Illud qđ ex eo adminiſtrat̄ eſt
radix ipſius. virtus eſt calida et ſicca in. iiij
gradu. Unde iſta medicina vtunt̄ lauatores
lane: ⁊ ad faciendū lanā lenē ⁊ pulchram qn̄
fumigant ipam cū ea: ⁊ eſt nota. Radix eiꝰ ē
acuta: ⁊ in forma ſua longa ⁊ rotūda. ¶ Dya
ſcorides vocat̄ ipam ſtruciū a macro obſtru
ciū. qđ quidā radicē ellebori albi putant: eo
ꝙ ſternutamēta mouet vt ipm licet falſo. pro
quo macer ſternutamentū puluis ꝑ ſe mouet
eius naribꝫ iniectus vetetro nō ſegnius al-
bo. i. elleboro. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de ſtru-
cio. ſm̄ trāſlatiōez grecā. Strucij radice ma
xime vtūt̄ acri quidē exiſtēte ſm̄ guſtū ca. et
ſic. ſm̄ complexionē ex quarto fere gradu.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Epaticis tuſſientibꝫ ⁊ orto- A
noicis medent̄. Morbo regio vtiliter adbi-
bentur cū lacte naribꝫ infuſe. cū melle coclea
rium vnū acceptū ventrē mollit. cū panacis
⁊ capparis radicibus accepte ⁊ bibite calcu
los veſice frangūt ⁊ excludunt. Scliroſim
ſplenis ſpargūt. ¶ Condes matrici apposi- B
tum mēſtruis imperat: aborſum facit. cū po-
lenta ⁊ aceto poſitū lepraꝫ tollit. ¶ Puſtulas C
cum farina ordei impoſituꝫ limpidat. Colli-
rijs mixtū caligines oculis detergit. Medi
caminibꝫ neceſſarie miſcet̄. ¶ Tritū ſternuta D
menta ꝓuocat. cū melle tritū ⁊ in naribꝫ miſ-
ſum caput purgat. ¶ Sera. de ꝓprietate radi E
cis eius eſt ſi accipiat̄ qđ abſcindit flegma ⁊
melancoliā groſſam: ⁊ reſoluit ventoſitates.
¶ Galienus. Radix eius eſt abſterſiua ⁊ vri- F
natiua. mouet ſternutatiōes ſilr alijs quecū-
ꝗ amara ſunt guſtu calide complexionis.
¶ Item Dyaſcorides facit ſemotum capitu
lum de ellebero a condiſi. Nā condiſi vocat
ſtrucium: aiens capitulo de ſtrucio. Lanarij
vtunt̄ ad fumigiū lane: eo ꝙ limpidat lanaꝫ.
Radices ſunt rotunde ⁊ oblonge: que ſi bi-
bite fuerint diuretice ſunt ⁊ calide. ¶ Pliniꝰ G
li. xxiiij. Condes ſiue ſtruciū. i. herba lanaria
ouibꝫ data ieiunis facit abundantiā lactis.
¶ Peateariꝰ. Strucius id eſt agreſtis cauli- H
culus ca. ⁊ ſic. in. ij. gradu. Succus ac ſemi-
na foliaꝗ cōpetūt vſui medicine. Cū inuenit̄
receptio cauliculi ſemen caulis agreſtis debꝫ
poni. Cum aūt ipa folia debēt poni. ¶ Suc I
cus ita debet p̄parari. Folia terant̄: ⁊ succꝰ
expreſſus ad ſolem deſiccetur ꝑ bienniuꝫ du
rat. folia viridia poni debent in medicinis ⁊
in vnguentis. Uirtutem habet diſſoluendi ⁊
extenuandi ⁊ diureticam.

Capitulum. cxxxvij.

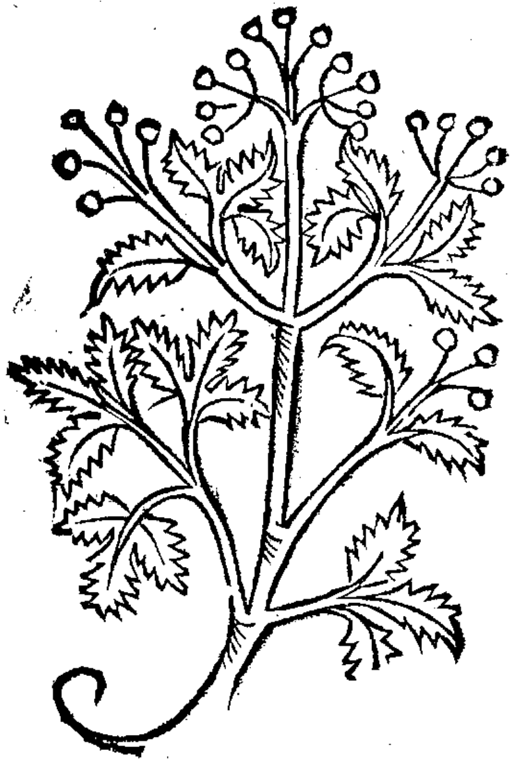

c Oriandrũ. Palladi⁹ li.iij. Coriãdrũ
a mēſe Marcio ſerit̃ vſq₃ ĩ octobrē.
amatq₃ terrã pinguē ſed ⁊ macro ſo-
la naſcit̃: ⁊ ei⁹ ſemen qđ vetuſti⁹ fuerit meli⁹
putatur: humore delectat̃ ⁊ ſatũ hñ cũ olere
quocũq₃ naſcit̃. Sera.li.aggre.ca.dyabora:
id eſt coriandrũ auc. Gal. Subſtantia ei⁹ eſt
terrea ſubtilis. ⁊ eſt cũ hoc ĩ eo aquoſitas te-
pide ꝟtutis nõ pauce quantitatis ⁊ in ſapo-
re eius ſcḋm plurimũ eſt amaritudo. Et ꝟtus
ei⁹ eſt q̃ abſtergit ⁊ reſoluit. Galien⁹.vij.ſim.
far.ca.de coriãdro. Virt⁹ ei⁹ ꝑma eſt virtus
calida. Vñ Dyaſ. Infrigidatiuã dicit hanc
herbã nõ recte. cõpoſita aũt eſt ex cõtrarijs
virtutib⁹: multũ quidē habens amare ſubſtã
tie: q̃ indicat ꝙ ſubtiliũ partiũ eſt ⁊ terreſtr̃.
non modicũ aũt habens ⁊ aquoſe humidita
tis vel tepide ſcḋm virtutē. habet aũt ſtiptici-
tatem nõ modicã in quib⁹ omnib⁹ operat̃ q̇-
dem varie omĩa q̃cunq₃ Dyaſ. ſcripſit. ſed pu
to ſic exiſtere ſicut ſi mox ſcḋm ꝑncipia plaga
tis vel qualitercũq₃ ꝑcuſſis in aliq̃ particula
tumor liuidus vel niger fieret. frigida puta-
ret̃ paſſio eſſe ⁊ egere dyaforantib⁹ ⁊ calefaci
entib⁹ farmacijs ſcḋm eundē puto modũ. ſi trã-
ſcēderit aliqñ calida diſpoſitio ad frigidam
obliuiſcēdũ eſt ꝓ nõ iãdum vero alio ſcḋo
noĩe. Vel ſi nomen volueris ꝑmutare ſ₃ face
re ſicut q̇dã q̇ alia quidez ꝑncipij: alia ꝟo de-
clinationis ſcribũt auxilia. non aũt oportet
frigida eſtimare eē declinatõis farmaca. Cõ
cedendũ ei eſt heriſipilã noĩare ſi q̇s volue-
rit hmõi diſpoſitionē nõ tñ ca. vocare eã per
mittendũ qñ deꝑſſa ē ⁊ remiſſa. nequaq₃ ergo
tũc qđ auxiliat̃ ei infrigidatiuũ eē put em⁹ ſi
cut Dyaſ. vt coriandrũ. qñ cathaplaſmatuȝ
(vt ipē ait) cũ pane. vel etiã cũ alfitis. ſanat
heriſipilã. certũ eſt heriſipilã q̃ vtiq₃ inflãma
tiua eſt nunq₃ ſanabit cũ pane coriandrũ: ſed
ꝑ id qđ infrigidat. Jam ꝓpterea ⁊ nos in an-
teriorib⁹ ſermonib⁹ qñ cuȝ determinata ex-
perientia ꝓbare cuiuſlibet farmaci virtutem
poſtulabam⁹. ſimplicē enĩ vt poſſibile eſt ma
xime potionē eligere conſulebam⁹. plurimi
autē medicoꝝ neq₃ quecũq₃ plurime egritu-
dinum mox a ꝑncipio inuadũt cõpoſita no-
ſcunt. neq₃ quoniam alia paſſio eſt heriſipila
certa. alia vero vocatur ab oĩb⁹ nobis iã cõ-
ſuete ⁊ ab antiquis flegmon. alia autē in me-
dio q₃ multe. Hec quidez ⁊ vt vtiq₃ dicat q̇s
heriſipila flegmoſa. Hec autē velut flegmo-
nes quidē heriſipilatos inuenies: aut velut
flegmones aliquando ⁊ neutrũ ꝑdominans
At vero ⁊ ydemaſcoſus quãdo apparet ſicut
⁊ heriſipilas. ſicut ⁊ alius ſcliroſuſ. Unde de
compoſitis omnibus non modica haberet̃
multitudo. latius vero in quibuſdaȝ alijs di
ctum eſt de his. Et ĩ libris terapentice metho
di dicetur. et nunc eſt de eis neceſſarium me-
morari ꝙ certam heriſipilam nunq₃ predictũ
ſanabit cathaplaſma. voco autem certaȝ: qñ
a colerica humiditate repleta fuerit particu
la. quoniam auteȝ longe ab infrigidando eſt
coriandruȝ. licet tibi ex his que ſcripſit Dya
ſcorides addiſcere. Scrofulas enim ait diſ-
ſoluere. quoniam nullum autem infrigidan-
tium farmacorũ ſufficit diſſoluere ſcrofulaſ.
neq₃ enĩ puto Dyaſcoridem dubitare multa
quidem ſcribentē ſcrofularum ſanatiua om-
nia vero concordantia ⁊ calida cõplexionib⁹
⁊ dyaforetica operationibus exiſtere.

Operationes

¶ Dyaſcorides capi. corion: id eſt coriandrũ A
omnib⁹ eſt notũ. Virtus ei⁹ eſt frigidũ triũ
⁊ in cathaplaſmatibus redactũ cum polen-
ta. ⁊ pane triticeo mixtum ⁊ impoſitũ Jgnē
ſacrum extinguit. ¶ Tumores igneos tollit B
melle addito: et vua paſſa impoſitum epinic-
tidas ⁊ tumorem teſtiũ ⁊ carbũculos curat:
⁊ collectiones cõpeſcit cũ faba frixa mixtuȝ

ſcrofulis ⁊ puſtulis pſtat effectũ. ¶Semen
C ei⁹ bibitũ cũ dulcore lũbricos extinguit. ge-
nitalia. i. ſemina viri decreſcere facit. Nam ſi
multũ acceptũ fuerit ſemẽ ſenſus hoīs hebe
teſcit: aut citi⁹ infert necẽ. Uñ nõ debꝫ qſq̃
D vſum ei⁹ freq̃ntare. ¶Succus ei⁹ aceto mi-
xtus aut ſpume argenti et ceruſe ⁊ vino: oẽs
puſtulas ⁊ caligines ebuliẽteſ extiguet. Hic
ſuccus viſcide eſt ỽtutis reſtringit ⁊ refrige-
rat. Et iõ ꝓprie ad ignẽ ſacrũ facit ſicut ⁊ folia
ei⁹ cũ ſucco maligranati: ⁊ oleo in potiõe ꝑ-
mixtũ aĩalia intraneis ꝑmixta ignita pſeq̃t.
E ¶Semen ei⁹ ex aq̃ potatũ ſolutionẽ ventꝛ
abſtrigit. mirũ ẽ qđ xenocrates tradit ſi vnũ
ſeminis granũ femina biberit vno die ei mẽ
ſtrua ꝯtineri ſi duo ⁊ totidẽ iam diebꝫ quot
grana ſumpſerit. ¶Sera. Coriandrũ diſtil-
F laſ in oculũ: ⁊ cõfert dolori ei⁹ magno cũ la-
cte mulierꝫ. Et fit emplaſtruꝫ cũ eo ⁊ abſcin-
dit humores deſcẽdẽtes ad oculũ. ¶Et ideꝫ
G auctoritate aben meſuay. Quãdo torreſcit
ſemen coriãdri ſtringit ventrẽ. Et abſcindit
fluxũ ſanguinis: q̃ eſt ab interioribꝫ. ⁊ bibun
tur de eo duo aurei cuꝫ. iij. ʒ. ⁊ dimidia ſucci
plantaginis ſine eo ꝙ buliat. Et ſi eſt fluxus
ſanguinis ab interioribꝫ mẽbris curaſ ſi po-
natur ſupra locũ fluxus. ¶Et idẽ auctorita-
H te albugeric. Coriandũ eſt frigidũ nartoticũ
inducens ſincopim ⁊ ſtuporẽ: ⁊ eſt toxicum:
quoniã odoratũ cõgelat: ⁊ ꝓhibet fumoſita-
tes aſcendere ad caput. Et ideo ꝯfert ſode ⁊
ebrietati. Et abſcindit fluxum ſanguinis: et
ſtringit ventrẽ. ¶Et idẽ auctoritate Alexan
I dri. Coriandrum ꝓhibet fumoſitates aſcen-
dere ad caput ⁊ ad cerebrũ. Et ꝓpter hoc po
nitur in cibis epilenticoꝝ: q̃ñ cauſe epilentie
ſunt vapores aſcendentes a ſtomacho.
¶Et idem aucto Alcauzi: quãdo coriandrũ
K ſiccum infunditur in aqua eius cum zuccaro
abſcindit virge erectionẽ ⁊ deſiccat ſperma.
¶Et idem auctoritate Raſis. Si bibantur
L ʒ. iiij. de ſucco eius recenti occidit: ⁊ abſcin-
dit fluxum ſanguinis a naribus quãdo odo-
ratur. ¶Et idem auctoritate Humay ĩ libro
M ꝑmutatiõis dixit: ꝙ pillule galieni ſunt ei cõ
trarie. Dyaſ. vero ꝯtradixit ei cũ ſcꝫ galien⁹
dixit: ꝙ coriandrum declinat ad caliditateꝫ
quoniã manifeſtũ eſt ipm eſſe virtutꝫ frigide.
Et ex dicto ſuo q̃ñ ſumitur ſuccus eius occi
dit. ¶Et idẽ auc. habix. Coriandruꝫ recens
N eſt mortificatiuũ: cõgelatiuũ: et ſi hõ vtiſ eo
multũ. Uel potũ aque ei⁹ eſt toxicũ. et ſi po
natur aqua ei⁹ cũ aliq̃ ex aliis herbis ⁊ q̃ñ cũ
aqua ei⁹ liniunſ apoſtemata ſanguinea aut
colerica cõfert ⁊ extinguit coꝝ inflãmatio-
nes. Omnia ꝓdicta etiã ſunt de mente Aui-
cenne. li. ij. capitulo de coriandro.

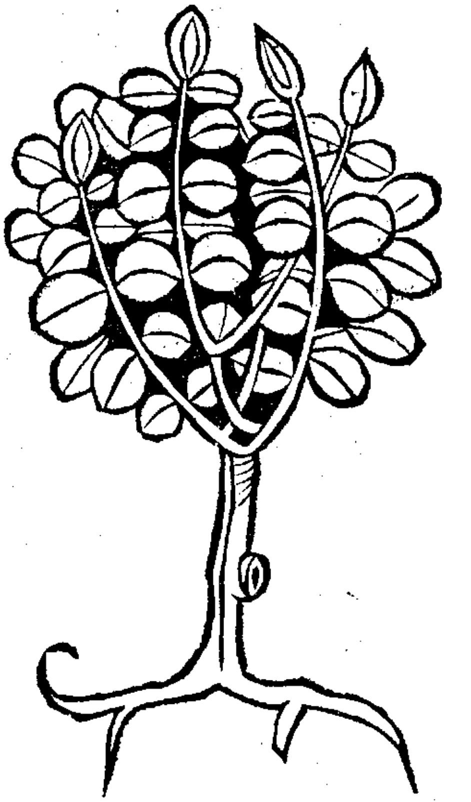

Capitulum. cxxxviij.

Ornea arbor ſiue cranea. Dyaſ. ca.
c Cornea ſemẽ ⁊ fructũ habet ſimileꝫ
olive: ſed paulo oblongi⁹ ⁊ viride Et
vocatur grece carniu. qđ cũ maturatũ fuerit
obtuſum habet colorẽ bonũ in ſe hñs ſapo-
rem ſtipticum eſt. ⁊ ideo diſſolutionẽ ventrꝫ
⁊ diſſintericos curat. ⁊ cũ in dulcore poſituꝫ
fuerit manducari poteſt quomõ oliue cõdiũ
tur cum ſale frigida eſt ⁊ ſicca.

Operationes

¶Dyaſcorides. Huius folia cũ ligno ſuo in A
foco miſſa ſudationem reddunt que illinita
zernas optime ſanat.
¶Galienus. ij. de cibis ca. de cibis ſilueſtri- B
bus. Cornu vero ⁊ bati ⁊ glãdes ⁊ ceteri fru
ctus ſilueſtres modicũ nutritiõis habẽt ca-
chochimi ſunt. Et mali ſtomacho et indele-
ctabiliſſimi. porcorũ vero eſca exiſtentes nõ
domeſticorum ſed in montibꝫ morantiuꝫ: ab
ipis eni plimũ hñt alimẽtũ. ¶Et idẽ. vij. ſim. C
far. ca. cranea. Cranee arborꝫ fruct⁹ ſtiptic⁹
eſt ſufficiẽter eſibilis exiſtẽs. q̃ circa nullum

mirabile attrahere ⁊ fortiter detinere cũ ven-
trem ſicut ⁊ meſpila. folia ꝓo ⁊ germina pon-
tica guſtu ſunt: ⁊ ſiccãt fortiter: vt ⁊ maxima
vulnera conſolidare poſſint ⁊ maxime duo-
rum corporum. paruis vero vulneribus vel
mollibus corporibus cõtraria magis ſunt.
tendunt enim hec ſiccatiua plus decente.

Capitulum. cxxxix

Ordumenum. Dyaſcorides capitu-
c lo cordilion: id eſt cordumenũ. Her-
ba eſt que naſcitur in Silicia. eius
frutex eſt ſarmentoſa: ſemen habens rotun-
dum: et duplex ſicut ſunt fabe: viſcidũ ⁊ odo-
ratum.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Semen eius ſi bibitum fue-
rit ꝓuocat vrinam ⁊ menſtrua. Succus eiꝰ
virge ⁊ ſeminis tribus obulis bibitus cum
dulcore diebus decem nefreticis medican-
A tur. ¶ Radix eius tunſa ⁊ vt electuariũ com-
poſita toracis cauſas mirifice curat. Plini-
us. Radix eius potata lapides frangit.

Capitulum. cxl.

Oſtus. Aui. li. ij. cap. de coſto. Coſti
c ſpẽs ſũt tres. Una earũ ẽ arabica. et
eſt albꝫ leuis ⁊ aromaticꝰ. Et ſcđa ẽ
inda q̃ ẽ niger leuis: ⁊ ille amarꝰ ẽ. Et tertia
ſpẽs ḡuis odoris q̃ noiat̃ gariofilatꝰ Bonꝰ
aũt coſtꝰ falſificat̃ cũ radicibꝫ enule durꝫ. ⁊ ꝓ-
pterea nõ mordicat linguã: neq̧ hꝫ odorẽ for-
tẽ. Melior ẽ ille q̃ ẽ albꝫ recẽs plenꝰ nõ corro-
ſus: neq̧ fetidi odorꝫ: neq̧ mordicans vel le-
dens linguã. deinde yndus niger leuis: ⁊ ni-
ger aſeniꝰ. ⁊ melior ẽ marinꝰ ſubtiles habẽs
cortices. Eſt ca. i. iij. ſic. i. ij. In ipõ eſt q̃litas
amara ⁊ acris valde ⁊ caliditas ⁊ acredo a-
deo q̄ ipa vlceret. Dyaſ. cac. oſtus vtil' ẽ ara-
bicꝰ. Eſt aũt eligẽdꝰ cibꝫ leuis cũ odore plu-
rimo. Secũdꝰ ẽ yndicꝰ q̃ groſſior ẽ ⁊ niger ⁊
leuis vt ferula. Tertiꝰ ẽ ſyriacꝰ põdere gra-
uis ⁊ coloris buxei cũ odore ſtiptico ⁊ mor-
daci ſapore. habet quidẽ aliquaꝫ amaritudi-
nem ⁊ plus acredinẽ ca. participans quali-
tate vt extrahat. Paulus ca. de coſto. Coſtꝰ
eſt ca. ⁊ ſic. complexionis in tertio gradu.

Operationes

☞ ¶ Auicenna. Conuenit omni membro: A
quod indiget calefactione: et vt ex eo attra-

batur humoꝛ ex ꝓfundo. Abſtergit pannū cu
tis linit⁹ cū aqua ꝛ melle. In ipo ē vlceratio
ꝛ ille q̄ eſt amarus exiccat vlcera humida.
B ¶ Et ꝯuenit mollificatiōi neruoꝝ ꝛ attritio-
ni lacertoꝝ: ꝛ eſt bon⁹ ſciatice. ꝛ emplaſtꝝ ex
eo ꝯuenit litargie: ꝛ ꝯuenit doloꝛib⁹ pectoꝛ.
C ¶ Et ꝓuocat mēſtrua bibit⁹ ꝛ ſuffumigatus
in traiectoꝛio: ꝛ interficit fetum: ꝛ ꝓuocat
vrinā: ꝛ extrahit aſcarides ꝛ vermes.
D ¶ Et dat vires ad coitū: ꝛ ipē ſuppōit ad do-
loꝛes matric: ꝛ ꝯuenit doloꝛi matric fri. bi-
bitus ꝛ ſedēdo in decoctiōe ei⁹: ꝛ mouet na-
turā q̄n bibit cū vino. ꝛ ipē nō dat vires ad
coitū niſi ꝓpter humiditatē ſupfluā inflatiuā
E que ē in ipo. ¶ Et ꝯuenit rigoꝛi linit⁹ cū oleo
ꝛ cōuenit moꝛſib⁹ omib⁹ ſcꝫ moꝛſui vipere et
alijs moꝛſib⁹ q̄n bibit cū vino aut abſinthio.
loco ei⁹ ponitur piretri: medietas ponderis
F ipſi⁹. ¶ Dyaſ. Coſtus cū oleo tritus ꝛ coꝛpo-
ri punctus cū reb⁹ ſtipticis ſubuenit. Si au-
tē ante acceſſionē ſic vngat: rigoꝛē in perio-
dica febꝛe: ꝛ quartanā amputat ac etiā para-
liticis ꝛ ſciaticis vel q̄b⁹ aliqd membꝛū cale-
G fieri opus eſt. ¶ Unctus extrahit humoꝛes
de ꝓfundo. in potione vero: qꝛ virt⁹ eſt ei ca-
lida diuretica. mēſtrua ꝓuocat. peſſarijs ad-
iunctus idē doloꝛē matric mitigat moꝛſib⁹
venenat bibit⁹. ʒ. ij. opitulatur cū vino ꝛ ab-
ſinthio doloꝛē ſtomachi ꝛ inflationē: et tota
H eius vitia cōpeſcit: ventrē ſtimulat. ¶ Cū vi-
no dato lūbꝛicos latos deponit cū aqua po-
tatus oleo mixtus. ꝛ fricationi adhibit⁹ toꝛ-
pente frigoꝛe calefacit: eadē vnctione ꝛ para-
liticos curat. reumata ꝛ ſpaſmata ꝛ doloꝛem
lateꝝ ſanat. cū aqua mulſa trit⁹ ad efialas fa-
cit. melli mixt⁹ maculas ī facie natas deter-
git. malaginatib⁹ ꝛ antidotis neceſſe miſcet
I ¶ Adulteratur aūt cōmixt⁹ cū enule maioꝛi-
bus radicib⁹: ſed facile intelligit cū nec odo-
rem coſti habeat nec ſapoꝛē moꝛdacē. Nā co-
ſtus vires habet acres ſtringētes ꝛ calefaci-
K entes. ¶ Serapion auc. Galie. Coſtus cōue-
nit rigoꝛib⁹ fe. q̄n linitur cū eo ꝛ oleo coꝛpuſ.
ꝛ ꝯuenit ſciatice ꝛ paraliticis ꝛ omnib⁹ in q̄-
bus calefacere opoꝛtet aliquam coꝛpis par-
ticulam vel de ꝓfundo ad ſuperficiem attra-
L here aliquem humoꝛem. ¶ Propter eandem
autem cauſam ꝓuocat ꝛ menſtrua ꝛ vrinaꝫ
ꝛ confert ad contritionem lacertoꝛum et ad
doloꝛem lateris: ꝛ interficit aſcarides pro-
M pter amaritudinem. ¶ Et quando linitur cū
aqua ꝛ melle ſuper impetiginem mundificat
eam: ꝛ adiuuat ad libidinem. quoniā eſt in eo
de humiditate inflatiua ꝛ ventoſa quādo ſu-
mitur in potu cum vino.

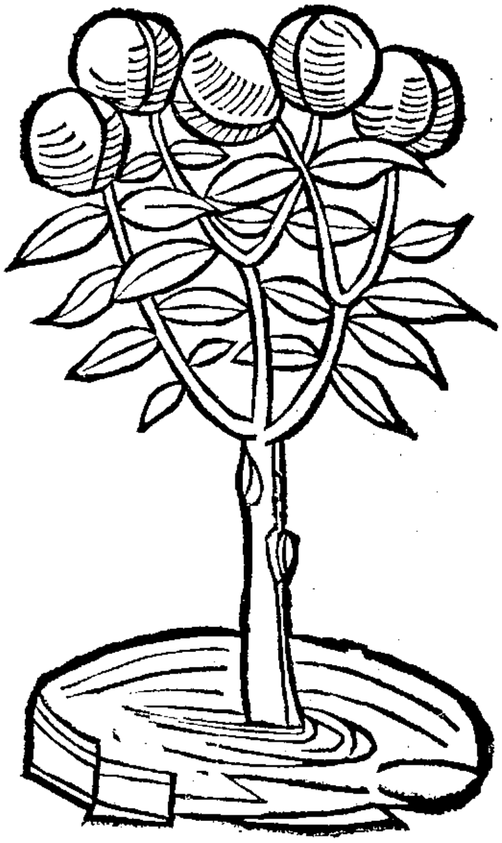

Capitulum. cxli.

Ozula vel Mela perſica fruct⁹ iſte ē
c oībus not⁹. Sera. li. aggre. ca. beh-
mes. i. coꝛula. Uirt⁹ coꝝ eſt fri ꝛ hu.
in. ij. gra. Nā ꝓpoꝛtionant perſicis.

Operationes

¶ Et idē auc. Alcauzi. Laxāt colerā ꝛ gn̄ant A
hūoꝛes groſſos. Et idē auc. Raſis. Quidaꝫ
patiebat fumoſitates ab aliq̄ hūoꝛe exiſtēte
in ſtomacho ſuo. ꝛ dedi ſibi aliq̄b⁹ vicib⁹ de
criſomolis. i. coꝛulis recētib⁹: ꝛ ſedat⁹ eſt ille
fumus. Et ego nō credo ꝙ reperiat cib⁹ ali-
q̄s frigidioꝛ ꝛ mag iuuatiuus ſtomacho ca-
lido ꝙ̄ ipa: ꝛ iō faſtidiū tollūt. ¶ Aui. li. ca. ij B
de criſomulis. Melioꝛa ſunt armena. nō enī
cito aduenit eis coꝛruptio ꝛ acetoſitas: ꝛ cū
ſumunt criſomula. opoꝛtet vt accipiant ma-
ſticis ꝛ aniſi eq̄liter. ʒ. i. vſqꝫ ad. ij. cū vino pu-
ro aut vino de paſſis paꝝ ꝛ mellis ſunt fri. et
hu. in. ij. ꝛ oleū nucleoꝝ coꝝ eſt ca. ꝛ ſic. in. ij.
¶ Coꝝ humoꝛ ē facilis putrefactiōis ꝛ coꝝ C
infuſio ſedat ſitim ¶ Et criſomula q̄dē ſūt cō- D
uenientioꝛa ſtomacho ꝙ̄ ꝑſica. ꝛ armēa n̄ coꝛ-
rūpunt in ſtomacho: neqꝫ aceſcūt velociter.

ex eis vero que expellunt eoꝝ nocumentū ē
vt ꝑmo ſumat aniſum et maſtix cũ miua aut
vino de paſſis ꝛ conficiant cum melle puro.
oleū nuclei ipoꝝ etiā ꝯfert emorroidibꝫ gra
uant criſomula ꝓpter velocitatē ſue putrefa-
ctionis. verꝫ infuſio ſiccoꝝ confert febribus
E antiquis. ¶ Johēs meſue in antidotario ſuo.
Oleū de criſomulis ſedat dolorē ani ꝛ emor
roidaꝝ: ꝛ reſoluit tumores vlcerum ꝛ impedi
mentum lingue ꝛ dolores auriū. Rabimoy
ſes idem vult.

Capitulum. cxlii.

Otula fetida vl' ocul' bouis. Sera.
c li. ag. cap. bichar auc. dia. Bichar. i.
cotula hꝫ ſtipitē mollē, ꝛ folia ſilia fo
liјs maratri: ꝛ flos eiꝰ eſt citrinus plus flore
camomille ſilis flore cotule. ꝛ iō noiant eā h
nomie. Et idē auc. Galie. acuitas ꝛ mordica
tio ſunt ī ea plꝰ ꝙ̄ ī camomilla. ꝛ reſolutio eiꝰ
eſt amplior reſolutiōe ipius. Dyaſ. ca. butal-
mos ſm trāſlationē nr̄am. butalmos. i. cotu
la. Herba ē mollis. cuius folia ſunt tenuiter
ſciſſa maratro ſilia. ꝛ caulis eiꝰ mollis naſcēs
circa muros ciuitatꝫ flores citrinos hñs et
vehemēter ſplendētes ſic in oculoꝝ ſilitudi-
nē rotūdos. Uñ ꝛ nomē traxit floribꝫ camo
mille ſiles. ꝛ illa herba q̄ vocatur lingua nr̄a
pucida vl' cotula fetida. Eſt alia butalmos
hñs folia coriādro ſilia: naſcēs iuxta muros
ciuitatꝫ cuiꝰ flores ſunt ex toto citrini. ꝛ iſta
eſt herba q̄ vocat ī lingua nr̄a oculꝰ bouis vl'
cotula. Gal'. vi. ſi. far. ca. Butalmū ſiue ſemē
īcorruptū vl' oculꝰ bouinꝰ. vel cotula fetida.
noiatū ꝗdē ē ita a floribꝫ q̄ vident ſm figuraꝫ
ſimilari oculo bouis. ſm colorē ꝟo ſilis ē ar
temidi. magꝫ āt ꝛ mlto acriꝰ ē ob h magꝫ dya
foreticū: vt ſanet duricies cōmixtū ceroto.

Operationes

¶ Dyaſ. Folia eiꝰ trita ꝛ cerotꝫ addita puſtu A
las ꝛ duricies aptū ſpgit: ꝛ ſi flores eiꝰ terūt
cū croco. ¶ Affirmāt aliq ꝙ ſi pꝰ lauacꝝ ꝛ bal B
neū eūdē q̄s biberit bonū colorē reſtituet. et
facit ipm vomere ꝛ maxie arcuato morbo in
fectos acrꝫ ē: ꝛ iō dyaforetica. ꝛ ꝓpterea ſche-
temata ſoluit cū ceroto tirſi eiꝰ ī cibū ſumūt
¶ Aui. odor eꝰ ꝯfert vētoſitatibꝫ groſſis ī capite C

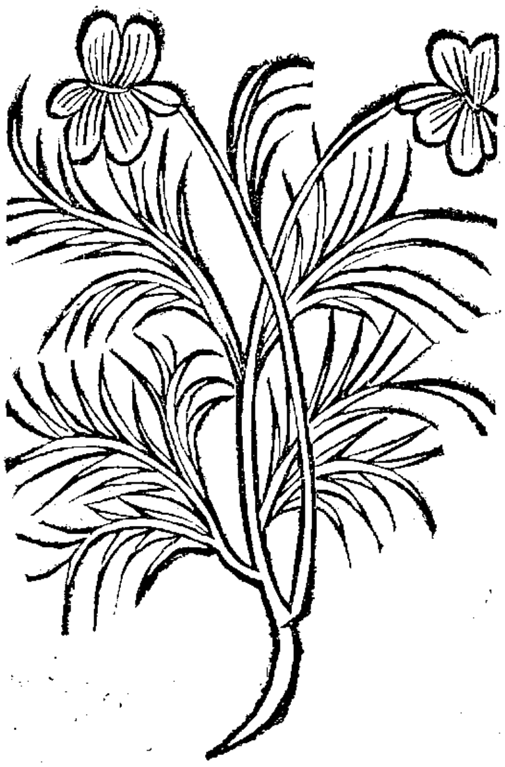

Capitulum. cxliii.

c Otula nō fetida. vel oculꝰ vacce. et hꝫ
flores nigros ſm antiquā trāſlationē.

Operationes

¶ Dyaſcorides ca. Butalmos. Que tranſla A
tio corrupta eſt, quoniā Serapion ex v̄bis

dyaſcoridis ſm aliã trãſlationem. Dyaſcori
des dicit q̃ hꝫ flores citrinos ſiles floribꝰ ca
momille: ⁊ hoc verũ ẽ. Nã dicit trãſlatio quã
allegat Sera. Butalmos haſtã eijcit mollẽ
Folia maratri ſilia florẽ mellinũ hñs ſic an/
timꝰ ⁊ maiorẽ oculo vacce ſimilẽ. vñ ⁊ nomẽ
B accepit. Naſcit̃ in ciuitatibus ⁊c. ¶ Sed ſm
trãſlationẽ nr̃am dyaſ. Butalmos hꝫ duas
ſpẽs. Una ẽ q̃ hꝫ folia ſimilia maratro: ⁊ flo/
res ſimiles floribꝰ camomille. ⁊ iſta vocatur
cotula fetida: vt in p̃cedẽte cap̃. tractat: ⁊ la/
tine d̃r pucida. ⁊ Dyaſ. vocat eam partemon.
C ¶ Alia eſt q̃ hꝫ folia ſimilia coriãdro ⁊ flores
citrinos naſcẽs iuxta muros ciuitatꝫ. ⁊ vo/
cat̃ cotula nõ fetida. ⁊ latine d̃r oculꝰ bouis
vel oculus vacce. ⁊ grece ſiir ita ſonat butal/
mos. ſed arabice vocat̃ bihar. i. oculus vacce
D ⁊ ideo d̃t ad lr̃am. ¶ Butalmos ẽ herba mol
lis antimo ſimilis. lenes emittẽs tirſos: ⁊ fo
lia tenuiter ſciſſa ⁊ mollia ſilia maratro. flo/
res citrinos ſimiles floribꝰ camomille. ⁊ iſta
ſm veritatẽ ẽ cotula fetida q̃ alio noĩe vocat̃
E pucida. ¶ Et ſubdit. Eſt alia butalmos cau/
lis mollis folia coriãdro ſilia. flores citrinos
hñs naſcens iuxta muros ciuitatꝫ. ⁊ iſta vo
catur oculus vacce: vel cotula nõ fetida. Et
de iſta herba ẽ hec veritas clare intuentibꝰ. le
ge capitulũ p̃cedens ſcꝫ cotula fetida.

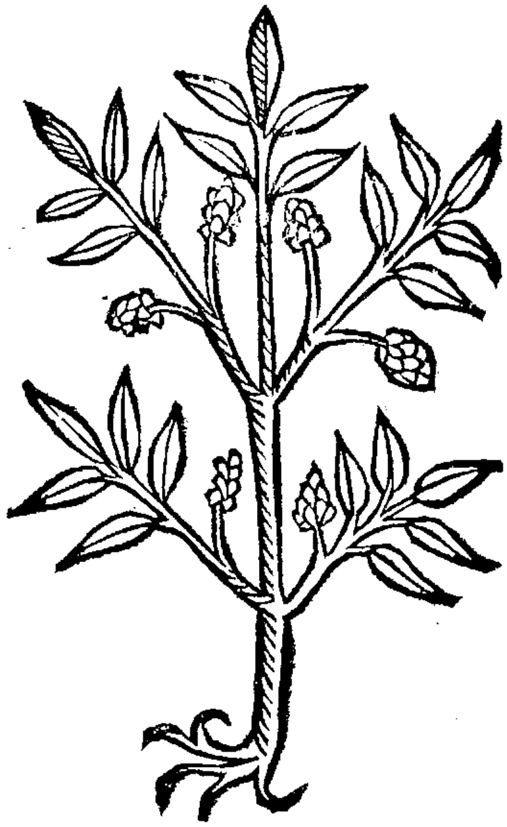

Capitulum. cxliiij.

Cocognidium. Camelea vel Mezere
C on. Camelea grece q̃ſi iſima oliua di
cta: eo q̃ folia ſimilia oliue hꝫ. Hec
eſt que d̃r mezereon ⁊ cocognidiũ. Vñ coco
gnidiũ mezereon ⁊ camelea ſunt idẽ: vt appa
ret p̱ Dyaſ. ⁊ Sera. Dyaſco. ca. camelea ſm
trãſlationẽ nr̃am. Camelea aut cocognidiũ
haſtas hꝫ ſup̱ terrã ſpanſas. palmis duobus
longas: frutex eſt ipſius ſarmentoſa. Folia
hꝫ ſimilia oliue: ſed tenuiora ⁊ ſpiſſa guſtum
mordicantia ⁊ gulã exaſperãtia. Sera. li. ag
gre. ca. mezereon. auc. dyaſ. Mezereon. i. ca/
melea ẽ arbuſtũ paruũ cuiꝰ rami ſunt apti ad
ignẽ accendendũ. ⁊ ſunt ipi rami extenſi ſup̱
terrã. longitudine duoꝝ palmoꝝ hñtes fo/
lia oliue. niſi qꝛ ſunt ſubtiliora eis mordican
tia ⁊ exaſperãtia linguã. ⁊ ſunt ſuper ramos
denſa. Galienus. vij. ſim. far. ca. camelea. Ca
melea p̃dominantẽ habet qualitatẽ quo cir/
ca vlcera. ⁊ quecũqꝫ maxime eſcaras habẽt:
cum melle expurgare poteſt.

Operationes

¶ Dyaſ. Camelea accepta coleram ⁊ flegma A
deponit. debẽt vero fieri trociſci ex his ad/
mixto abſinthio duplici menſura ⁊ vna par/
te camelee ⁊ catapucie iuncto melle vel aqua
Folia eius impoſita vulnera ſordida curãt. B
¶ Johãnes meſue. Mezereon ſiue cocogni
dium ſolutione educit aquam citrinam cum
fortitudine vehementi.
¶ Et dixit Alexãder: mixtũ cum rebꝰ educẽ/ C
tibꝰ melancoliã educit ipam: ⁊ cum rebꝰ edu
centibꝰ flegma educit ipm. ⁊ abſinthiũ dupli
catum ⁊ cũ mirabolanis: addunt ei bonita/
tes notas: ⁊ faciũt educere coleram.
¶ Maiꝰ aũt iuuamẽtũ qđ ex eo expectat̃ eſt D
ad ydropiſim. educit eñi aquã ꝯgregatam in
ventre: nocet tñ epati imo oĩbꝰ mẽbris nutri
tionis ipſiꝰ. ¶ Et interficit lũbricos ⁊ ꝟmes E
⁊ ſolutiõe educit eos ⁊ ſerpẽtes viſceꝝ. Et ſi
fiat vnguẽtum ex eo ⁊ melle curat fiſtulã et
vlcera fraudulenta. ¶ Et fit ex aceto decocti F
onis ipſiꝰ ablutio: ⁊ ꝓfert dolori dentiũ ⁊ eo
rũ corroſioni: ⁊ gingiue ſanguinee ⁊ mollifi/
cationi. ¶ Et fit ex eo vnguẽtũ ⁊ aceto ⁊ oleo G
⁊ cera ad ſcabiẽ bonũ. ⁊ fit ex eo linimentum
ex ſulphure ⁊ melle ⁊ aceto forti ad morfeã ⁊
lentigines ⁊ baras ⁊ delet eas.
¶ Et qñqꝫ fit ꝯfricatio ſup̱ morfeam ⁊ baras H
cum folijs eius ⁊ aceto forti: et eſt vltimum.
¶ Et dixit Johãniciꝰ Cocognidiũ valet ad I
quartanã. ¶ Pliniꝰ li. xxiiij. Folijs in duabꝰ K

abſinthij ꝑtibꝫ decoctꝭ eoqꝫ ſucco cū melle po-
to. folijs etiā impoſitꝭ vlcera curanꝰ ⁊ purgāꝰ.
L ¶ Ait etiā idem. Quomodo collectum ſalutare
eſt oculis iumentoꝝ ⁊ pecoꝝ.

Capitulum. cxlv.

Rocus. Aui. li. ij. ca. de croco. Crocꝰ
C meliox eſt recens boni odoxis ſubtilis
ſup cuiꝰ pilos eſt parū albedinis non
plurimū. Crocus ſanꝰ nō velociter tingēs nō
inuiſcaꝰ neqꝫ frāgiꝰ. ca. eſt in. ij. ſic. in. i. eſt ſtip-
ticꝰ reſolutiuꝰ digeſtiuꝰ ⁊ glutinatiuꝰ. eiꝰ calidi
tas eſt foxtiox ſtipticitate eiꝰ. ⁊ eiꝰ oleū eſt cale-
factiuū. ¶ Plateariꝰ. Croci ſūt due ſpēs. Or-
tenſis q̄ in oxtis naſciꝰ. ⁊ oriētalis q̄ in oriente.
Iſte in medicinis nō vomicis poniꝰ. in medio
floꝝ tres vel q̄ttuox flores parui naſcunꝰ. Eli-
gendi ſunt ſubrufi vel cīmino rufi. q̄ āt citrini-
tatꝭ aliq̄d habēt abijciendi. in ſaculo ſtricto de
coxio ſeruāꝰ. ꝑ q̄nqꝫ annos ſeruari poſſūt. Vir
tutē habēt ꝯfoxtatiuā ex q̄litatibꝫ ſuis ⁊ ex aro-
maticitate. ¶ Palla. li. iiij. In februario menſe
croci ſerendi ſūt bulbi ⁊ ſubtiliter ſi fuerit arte
fodiēdi. ¶ Sera. li. aggre. ca. Jamfaram. auc.
Dyaſ. Ille q̄ foxtiox eſt ī medicina eſt nouꝰ pul-
chri coloxis. cuiꝰ crinis vergit ad albedinē. lō-
gus nō fragilis. plenꝰ: q̄ qū fricaꝰ tingit manū

cito acuti odoxis. ¶ Galꝰ. vij. ſim. far. ca. d̄ croco
ſm̄ trāſlationē arabicā. Subſtātia eiꝰ ē terrea
frigida: ſꝫ qđ vincit ſup eā eſt cōplexio calida.
⁊ in ſapoxe eiꝰ eſt ſtipticitas pauca. Et ỽtꝰ eius
eſt q̄ calefacit in ſcđo gradu ⁊ ſiccat ī p̄mo. vñ
maturat ⁊ digerit aliq̄li maturatōe. ⁊ qđ adiu
uat ad h̄ eſt ſtipticitas ꝑua q̄ repiꝰ in eo. Et ē
ex medicinis ꝯglutinatiuis ⁊ digeſtiuis. ⁊ nos
diximus ꝙ medicine cōglutinatiue ⁊ digeſtiue
ſunt ille in q̄bꝫ eſt caliditas nō foxtis cū pauca
ſtipticitate.

Operationes.

¶ Aui. Potꝰ ipiꝰ coloxē efficit bonum. reſoluit A
apata ⁊ liniꝰ ex eo heriſipila. facit ſodā. ⁊ ipſe
nocet capiti. ¶ Et bibiꝰ cū rob ad ebrietatē. ⁊ B
eſt faciēs ſomnū. ⁊ obtenebrat ſenſus. ⁊ confert
apoſtemati calido ī aure. Abſtergit viſum ⁊ ꝓ
hibet fluxū ad ipm̄. ¶ Et valet ad pannū. Et C
fit ex eo alcohol ad varietatē acq̄ſitā ī egritudi
nibꝫ. ꝯfoxtat cox. eſt leniſicatiuꝰ odoxat ipſum
pleureticꝰ ⁊ phirneticꝰ vt doxmiat: ⁊ ꝓpie eius
oleū. ¶ Et facit anhelitū facilē. ⁊ ꝯfoxtat inſtru D
mēta anhelitꝰ. ipe q̄ꝫ facit nauſeā. ⁊ deijcit ap-
petitū. ꝓpterea ꝙ oppoſitꝰ eſt acetoſitati q̄ eſt in
ſtomacho. ¶ Sed ipe ꝯfoxtat ſtomachū ꝓpter E
illud qđ in ipo eſt de caliditate ⁊ preparatōe ⁊
ſtipticitate. Et dixerūt q̄dā ꝙ crocꝰ eſt bonꝰ ſple-
ni. excitat coitū. ⁊ ꝓuocat vrinā. ¶ Et ꝯfert du- F
riciei matricis. ⁊ eiꝰ ꝯſtrictioni ⁊ vlceribꝫ frau-
dulentis. In ipa tñ adminiſtraꝰ cū fauo aut
cū medulla cū duplo ipſiꝰ de alio. ¶ Quidam G
dixerūt ꝙ ipm̄ in potu dederūt ad ꝓlixū partū
⁊ factꝰ eſt partꝰ ſtatim. Et dꝛ ꝙ aurei. iij. de ipſo
interficiunt letificando. loco eiꝰ poniꝰ de coſto
eq̄le pondus ipiꝰ. ⁊ de ſpica quartum pōderis
eius. ⁊ pondus ipiꝰ de coxticibꝫ caſſie lignee.
¶ Et idē. iiij. fen. canonis p̄mi. ca. ij. ait. ꝙ du- H
cit medicinas ad cox. ¶ Et idē de viribꝫ coxdis I
ait ꝙ confoxtat cox. ¶ Sera. auc. Raſis. Fuit K
mulier q̄daꝫ q̄ laboxauit aliq̄bꝫ diebꝫ in ꝑtu. et
dedi ſibi in potu. ʒ. ij. croci ⁊ peperit ſtatim. ⁊ ex
pertus ſui hoc ſemꝑ et ſemꝑ fuit ſic factum.
¶ Crocus inebriat inebrietatōe foxti: qū poniꝰ L
in vino letificat adeo: donec faciat inſaniā ex-
cellenti leticia. ⁊ digerit cibū. ⁊ ꝯfoxtat ſtoma-
chū ſua pōticitate: ⁊ foxtificat epar. Et nō lau-
daꝰ cerebro: aufert appetitū cibi: ⁊ ꝓuocat vrinā
⁊ melioxat coloxē. ¶ Rabbi moyſes. de croco M
ait ꝙ auget appetitū coitus. ¶ yſaac in viatico N
cap̄. de emigranea ait: ꝙ fit emplaſtrū ex croco:
gūmi arabico: euforbio: ⁊ mirrha eq̄liter diſtē-
perans cū albumine oui. contra emigraneaꝫ.
¶ Paulus cap̄. de podagra. Recipe crocū cū O
vitello ouoꝝ ⁊ oleū roſarū ⁊ aquam roſarum ⁊

miſceantur. ꝛ cum penna vnguatur locus po
dagre ex eo actu frigido.

Capitulum.cxlvi.

c Ucumer. Ubi ſciendū ꝙ cucumeres
ſunt melones Indi ſm̄ q̄ſdam. Sed
Meſue cap̄. de cucumere aſinino vi-
det̃ dicere ꝙ ſunt citrulli. Sȝ aliq̄ dicūt ꝙ cu-
cumeres ſunt fruct⁹ ſicut citrulli: oblongi tñ.
nūq̄ȝ citrineſcūt: ꝛ habent folia ſ ita diſtinctas
ſicut melones. ꝛ cū maturant̃ habēt parū dul-
cedinis. ꝛ ſunt inſipidi. qḋ ego ꝯcedo. vnde cu-
cumeres non ſunt melones Indi. qꝛ Aui. iiij.
cañ. cap̄. de cura tercianę pure ponit melonē
Indum ꝛ cucumerem ergo non ſunt idem.
¶ Sera. dicit Cucumeres nō ſunt citrulli ſic
apparet in cap̄. Citrullus. Et etiā Sera. dicit
auc Gal. ꝙ citrullus frigidioꝛ eſt cucumere:
ergo cucumeres nō ſunt citrulli.

Operationes

A ¶ Serapion li. aggre. ca. Rachera. auc. Gal.
id eſt cucumeres. Cucumerꝭ ſuba ē groſſa du-
ra digeſtiōi: ꝛ generat chimū malū paratū coꝛ-
ruptiōi q̄ȝuis melon ſit citi⁹ coꝛruptibil. Et vir-
tus ei⁹ eſt q̄ infrigidat ꝛ humectat in. ij. gradu
B ¶ Et mollit vētrē. ꝛ ꝓuocat vrinā. Et qñ ſumit̃
cū rob aut cū lacte ꝯfert vlceribꝫ veſice: ꝛ ſedat
inflationē ſtomachi ꝛ ſitim: qñ comedit̃ et ſe-
dat ſincopim ex caliditate. ꝛ ꝯfert ei ex ꝓprieta-
te quā hȝ. ¶ Et idē auc. Habix Aqua citrulli C
ꝯfert inflāmatōi fe. ꝛ ſedat ſitim: ꝛ laxat ventrē
laxatione bona ſine nocumēto aliq̄. ꝛ dȝ bulli-
ri cū zuccaro albo. Et nō opoꝛtet ꝙ det̃ haben-
tibꝫ naturā durā nimis ad mouendum. qꝛ illa
nō habet virtutē tantā ꝙ laxet naturā duram.
¶ Et ſi ip̄a fecerit moꝛaȝ in ſtomacho foꝛſitan D
inducit laboꝛem ꝛ nocumentū ꝛ inflationes.
¶ Rabbi moyſes auc. Gal. Cucumeres ꝛ pe- E
pones ſi cito nō digerāt̃: ſūt venena moꝛtifera.
¶ Gal. viij. ſim. far. ca. Sikinis. videt̃ dicere ꝙ F
cucumer dicat̃ de pepone ꝛ cucumere iā dicto.
Nā dicit ſikinis. i. cucumer eſibilis q̄ q̄ deȝ pe-
pon eſt ſubtilioꝛis ſube. q̄ ſ̄o nō eſt talis groſ-
ſioꝛis ſube ac etiā abſterſiua ꝛ inciſiua ꝑticipat
ꝟtute. vñ diuretica ſunt ꝛ ſplendidū reddūt coꝛ-
pus. ꝛ maxie ſi ſicca uerit q̄s ſemē deinde inci-
dens ꝛ cribꝛās lenire faciūt. domiat̃ aūt i eis fri-
gida ꝛ hūida cōplexio: nō tñ foꝛtiter: ſȝ in ſcḋo
gradu locat̃. ¶ Si ſ̄o q̄s ſemē ſiccauerit vel ra- G
dicē nō adhuc humide nature erit. ſȝ iā ſiccan-
tium in ꝑmo q̄ſi gradu: vel ſcḋo incipiēte. Eſt
aūt ꝛ abſterſio in his plus q̄ȝ in carne fructus.

Capitulum.cxlvii.

c Ucurbita. Pli. li. xij. In inſula pſica
ſūt arbores lanigere: ferūt etiā cucur
bitas cotonei mali magnitudine: que
maturitate rupte lanugīs pilas oñdūt. ex q̇bꝫ
veſtes pcioſe lintheo faciūt. ¶ Idem li. xix. Cu
curbitis ē naſa cucumeri ſimilis dūtaxat in na
ſcendo. eq̄ hyemē oderūt. amāt rigua et fimū.
Serunt ambo ſemīe i terra ſequipedali foſſura
inter eq̄noctiū vernū ⁊ ſolſticiū. parilibꝫ tn̄ ap/
tiſſime. Aliq̇ malūt ex kalēdis Marcij cucur
bitas. ⁊ nonis cucumeres ⁊ p q̇nquatros ſere/
re: ſili modo reptātibꝫ flagellis p arteſuꝫ aſpe
ra in tectū vſqꝫ ſcādūt naſa ſublimitatꝫ auida.
vireſqꝫ ſine āminiculo ſcandi nō ſunt. ¶ Pal/
ladius li. iiij. In mēſe Marcio cucurbita ſe/
renda: amat ſolū pingue humidū ſtercoratum
ſolutūqꝫ in cucurbitꝫ inſigne eſt ꝙ lōga pariūt
⁊ elegātia ſemīa q̄ in eaꝝ ceruice naſcūt. q̄ i vē/
tre fuerāt cucurbitas faciūt craſſiores. Que i
fundo latas ſi i cacuminibꝫ obruant. vbi ado/
leſcere ceperint āminiculis adiuuēt. Que ſer/
uant ad ſemīa vſqꝫ ad hyemē in ſuauitate de/
pendeant. deinde ſublate in ſole ſiccent. aut fu
mo fument: aliter ſemīa putrefacta depereunt
¶ Sera. li: aggre. cap. hara .i. cucurbita. Vir/
tus ei⁹ eſt frigida ⁊ humida in ſcđo gradu.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. cap. cucurbita. Cucurbita cruda trita
⁊ cathaplaſmatibꝫ adhibita papulas corporis
āputat. apoſtemati calido maximū pſidiū eſt.
B ¶ Succus raſure ei⁹ dolorē calidū auriū mi
tigat cū oleo roſaꝝ mixtus ⁊ auribꝫ inſtillatus
⁊ cerebro apposit⁹ eſtuatōes infantiū mitigat.
C ¶ Et ꝯfert apoſtematibꝫ calidis q̄ fiunt in ce/
rebro coꝝ. Tumoribꝫ oculoꝝ opitulat. Poda
gricis maximū pſidium eſt.
D ¶ Elixa qꝫ ⁊ expſſa melle ⁊ nitro addita ⁊ bibi
ta ventreꝫ mollit. cruda ⁊ excauata ⁊ vino im/
pleta ſi ſic manſerit vna die ⁊ nocte ⁊ poſtea bi
batur ſimiliter ventrem mollit.
E ¶ Crude ⁊ trite leniunt omnē tumorē. ſuccus
ei⁹ dolorē dentiū mitigat ſi diuti⁹ in ore tenea/
tur: ſꝫ ⁊ oleo roſarū mixtus ex vnctione corpis
admotus febrium reſtringit ardorem.
F ¶ Et qñ fit emplaſtꝝ cū raſura eius ⁊ medulla
panis ſup podagrā calidā: aut ſup heriſipilam
G ꝯfert. ¶ Cinis aridi corticꝫ efficaciter poteſt
cōbuſta ſanare. Eundē cinerē dicim⁹ ab exper
tis vulnera ī veretro iā in putredinē ꝟſa purga
re: ⁊ ad cicatricē pducere. podagre eſtuanti. et
ignibꝫ ſacris cortices virides ſubueniūt.
H ¶ Semini ſicco illa vis tradit vt in puluerem
tunſſum ⁊ inſperſum impleat vulnera q̄ caua/
I ta ſunt. ¶ In cibo ſumpta ſtomachū relaxat
bibēdi deſideria nō excitat. ſucc⁹ tepefact⁹ do/
lori auriū q̇ ex inflāmatione caloris fit infun
dit humectat aurē ⁊ infrigidat abundanter. et
ptiriaſim infantium raſura depellit cum polen
ta. Hec eadem dicit Serapion auc. Dyaſco/
ridis: licet ſub alijs verbis.
¶ Almanſor tractatu tertio. cap. de cucurbita. K
Cucurbita eſt frigida ⁊ humida q̇ ſtomacho
mala exiſtens appetitum deſtruit. ſitim quoqꝫ
ſedat: ⁊ epatis ⁊ ſtomachi ardorem extinguit:
qñ in eis abundat calor.

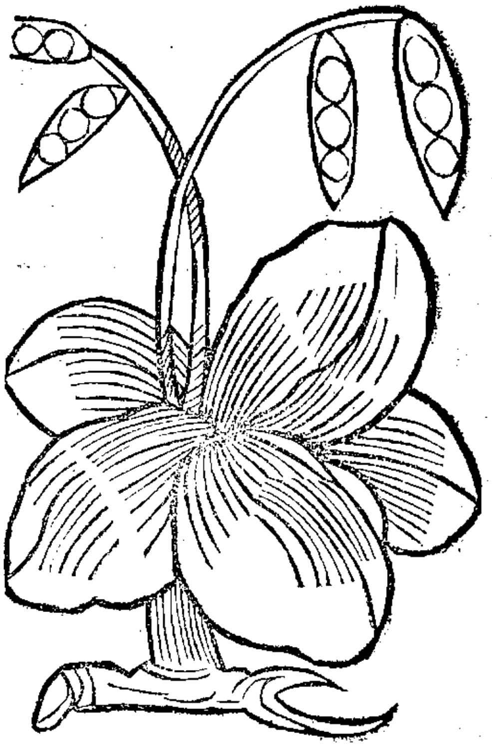

Capitulum. cxlviij

c Ulcaſia ſiue Caſo. Plini⁹ cap. de cul
caſia. Culcaſia quā aliq̇ Cyamon vo
cant. nobiliſſimā hāc in egypto enylo
metunt. caule cū coctus eſt arenoſo in mādē/
do. Buſſo autē q̇ intra folia emicat ſpectabili
folijs latiſſimis etiā ſi arbores cōparent ad ſi/
militudinē coꝝ q̄ pſonātia. id eſt lappago ma/
ior dicunt ſm Dyaſcoridem in noſtris partibꝫ
vocamus aque nyli ſuis dotibus gaudent. vt
impreſſis collocaſie folijs in variam ſpeciē va/
ſorum potare gratiſſimum habeant ⁊c̄. Hec
herba eſt quā Dyaſcorides vocat fabam egyp
tiacam. cuius proprietates ⁊ virtutes ſm ipm
inuenies in littera faba egyptiaca. Et iſtam fa

bam egyptiacam vocat. Auicenna bulcas. de qua capitulũ facit in ſecundo canone. Eſt eñ culcaſia ſatꝫ nota ĩ egypto apud mercatores practicãtes. ⁊ in Syria. Et ego ipam habeo Salerni in viridario meo ſecus ſpectabilẽ fontem: q̃ culcaſia vulgari nr̃o vocat̃ caſo. Cuius folia aquis more vaſoꝝ plena egroꝝ ⁊ conualeſcentiũ mentẽ delectãt: necnõ eoꝝ animũ excitant ad bibendum.

Operationes

A ¶ Serapion li. aggre. cap̃. bulcas. id eſt culcaſia. In ſapore hui⁹ plante eſt acuitas ⁊ mordicatio multa ⁊ ſtipticitas pauca. ⁊ ꝟt⁹ eius ẽ calida in ſcđo. ⁊ qñ coq̃t̃ ꝯfert ſtomacho.

B ¶ Et idem auc. Aben Meſuay. Culcaſia eſt calida ⁊ humida. ⁊ auget ſperma. ⁊ radix coquitur. ⁊ habet bonum ſaporem. Et eſt bona ſtomacho, et appetitum prouocat ⁊ vrinam Eſt calida ⁊ humida. ⁊ auget in ſpermate. Hec herba eſt multũ egiptijs nota: naſcit̃ iuxta aquas et habet folia magna ⁊ lata. ⁊ radix cocta ⁊ comeſta auget corpus.

C ¶ Paulus cap̃. de culcaſia. Culcaſia eſt herba om̃ib; nota. ⁊ naſcit̃ iuxta aquas. cuius radix comeſta ⁊ cocta ſtomacho eſt vtilis.

¶ Yſaac in dietis particularib; cap̃. de culcaſia Culcaſia eſt herba in egypto naſcens aliq̃ntulum pontica cum acuitate. vnde monſtratur calida et humida.

D ¶ Cuius radix ſi elixetur acumen emittit. ⁊ viſcoſitas quã p̃us latenter habuerat in ea aperta fiet. Ideoq; duri groſſiq; nutrimenti eſt generatiua. ſed cum ſui ponticitate ſtomachum confortat. et ventrem conſtipat. Si tñ moderate comedatur bonum generat nutrimentũ. valetq; diſſentericis cum viſcoſitate et ponticitate quam habet.

E ¶ Auicenna li. ij. cap̃. bulcas vel culcaſia. Eſt planta in qua eſt aſſimilatio de aliſnen. Calida eſt ⁊ ſicca in p̃mo gradu. Et in ipa eſt ſalſedo cum ſtipticitate. ⁊ partes eius nõ ſunt ſimiles. ⁊ eſt cum inflatione pauca. ⁊ fit ex ea gargariſmus cum lacte ipſius ⁊ ſale. ⁊ in egypto decoquit̃ cũ eo caro. ⁊ frigit̃ cũ oleo.

F ¶ Et eſt illis cibus q̃ ſolutione educit aquaꝫ citrinam ⁊ ꝓprie ſemen eius ⁊ ſuccus ipi⁹. ⁊ minoratur ex ea vt debilitet.

G ¶¶ Prouocat vrinam: et generat ſperma. ⁊ expellit coleram. ⁊ aquoſitatem cum facilitate. ⁊ potus eius ſit ab vna tertia libre vſq; ad duas tertias libre.

Capitulum. cxlix

c Uſcuta. Sera. li. aggre. ca. Caſuch .i. cuſcuta. Et eſt res q̃ adheret herbis inuoluẽs ea ſic fila: ſ; in ſũmitatib; habet fructũ ſubtilẽ. ⁊ ipa creſcit in arborib;. ⁊ ĩ ſummitate ei⁹ inuoluit̃ ſimul. Reperit̃ de ipa multũ ĩ vineis: ⁊ deſtruit multuꝫ herbas. ⁊ ĩ ipſa eſt amaritudo. Et idẽ auc. Aben meſuay. Cuſcuta eſt herba q̃ repit̃ intra linũ: ⁊ ſuſpẽdit̃ ei: in cui⁹ ſapore eſt amaritudo ⁊ põticitas pl⁹ amaritudine. ⁊ virtus ei⁹ eſt calida in p̃. ⁊ ſic. ĩ ſcđo. ¶ Et idẽ auc. Meſarugie eſt fri. ⁊ hu. Et idem auc. alabati. Eſt cõpoſita ꝯtrarijs ꝟtutib;. ⁊ eſt in ea amaritudo ⁊ ſtipticitas. ⁊ eſt ca. in p̃. ⁊ ſic. in. ij. Et idẽ auc. Sabor Eben. Eius caliditas aut frigiditas eſt ſm̃ cõplexionẽ arborꝫ cui adheret. qm̃ fit ca. ꝑ adherentiã calide arborꝫ. ⁊ eſt frigida ꝑ adherentiã frigide.

Operationes

¶ Se. an. Gal. Cuſcuta abſtergit ⁊ fortificat: A
⁊ apit opilatiões epatꝫ. ⁊ renũ ⁊ fellis. ¶ Et mũ- B
dificat venas ſubtiles ⁊ groſſas ab humorib; groſſis ⁊ colericꝫ. ⁊ fortificat ſtomachũ ⁊ epar. ⁊ ꝯfert ictericie facte ab opilatiõe epatꝫ ⁊ febri. ⁊
ꝓprie febri infantiũ. ⁊ purgat colerã. ¶ Et idem C
auc. Meſarugie. Cõfert ictericie ⁊ opilationi
epatis ⁊ ſplenis. ¶ Et idẽ auc. Alabati. Cõfert D

ſtomacho ⁊ epati ⁊ eoꝝ opilatōib9. ⁊ expellit ſu
perfluitates neruoꝝ ⁊ venaꝝ. ⁊ mollit ventrē ⁊
ↄfert febrib9. ¶ Et de ꝓprietate ei9 eſt expelle-
E re ſupfluitates antiquas a venis. ¶ Et idem
F auc. Sabor eben. Eſt bona ſtomacho. ⁊ maxi
me qñ miſcet̄ cū ea aniſum ⁊ ſemīa ſimilia.

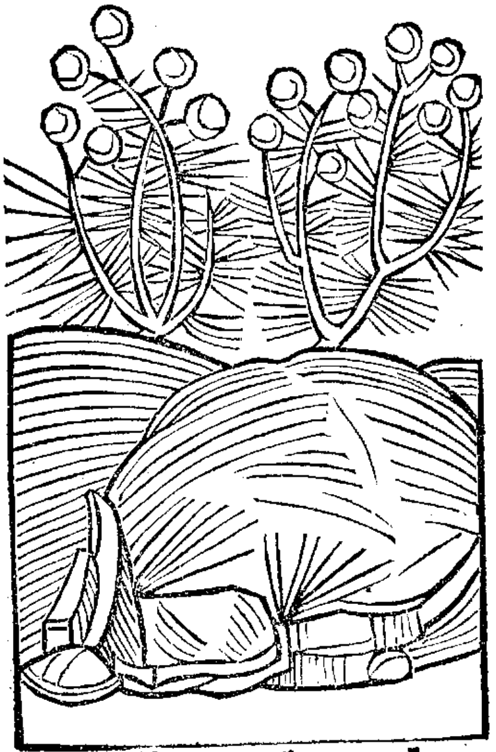

Capitulum. cl.

c Olofonia. Plini9 ca. de colofonio. Pix
erica ſic dicta ab erice filio veneris: qui
vict9 ab Hercule mutat9 eſt in montē ſui nōis
In q̄ mōte creſcūt arbores: q̄ꝝ gūmi dr̄ colofo
nia: inde eritica carpos fructus illius arboris
Et dr̄ pix greca: q2 de ea in grecia in multa qn-
titate inuenit̄. ¶ Paulus in cap̄. de colofonia:
calida eſt in ſcd̄o: ⁊ ſicca in p̄mo.

Operationes.

A ¶ Cōtra diſſinteriā fit ſuffumigatio ex pulue-
B re ipſi9. Cōtra tenaſmonē ex frigida cā ex pul-
uere ipi9 ⁊ naſturcij eq̄liter mixtis fiat aſperſio
C ſup renes melle calido punctos ¶ Ad pilos de
facie remouēdos ⁊ faciē dealbandam. Accipe
.ʒ. iij. colofonie. ʒ. i. maſticis modicū armonia-
ci puriſſimi: ⁊ diſſolue i vaſe terreo nouo ⁊ mū-
do: et ad vltimū tres guttas armoniaci ⁊ miſce
⁊ cola ſup aquā frigidā ⁊ miſce ⁊ malaxa. Cū
āt volueris pilos tollere reſolue paucū ad ig-
nem ⁊ aliquantulū tepefactū pone ſup faciem

p vnā horā vl̄ duas. poſtea remone pilos remō
uet ⁊ faciē depurat. Et ſit loc9 ſiccat9 cū pānis
⁊ parū cū digito madefacto preme vt meli9 ad-
hereat. Poteſt illud emplaſtrum decies appo-
ni: ⁊ poteſt ſeruari p duos dies. ¶ Cōtra aſma D
ex frigida cauſa: materia exiſtente digeſta ⁊ diſ-
ſoluta accipiat patiens fumū per os.

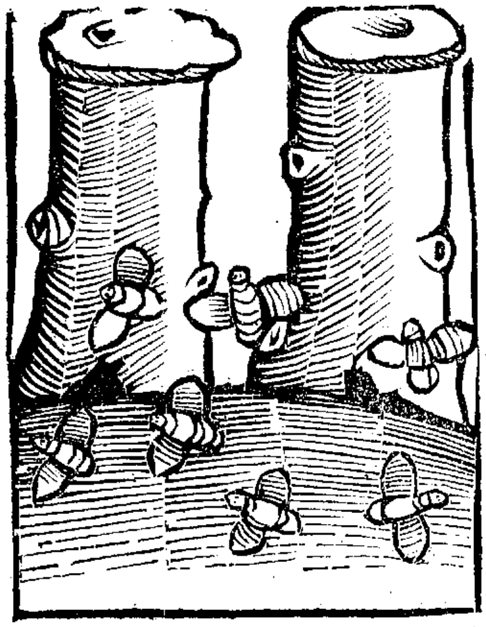

Capitulum. cli.

Era. Galien9. vij. ſim. far. cap̄. de cera
c ſm tranſlationē arabicā. virtus eius
p̄ma eſt: q2 eſt ex medicina media īter
res calefacientes ⁊ infrigidantes ⁊ exſiccātes
⁊ humectātes: niſi q2 eſt cū hoc groſſa res paꝝ
viſcoſa. ⁊ ideo non ſolū deſiccat. verūetiam hu
mectat p accidens. poſtq̄ꝫ p ſuam viſcoſitatem
ꝓhibet reſolutionem. Et idē eodem li. ex eodē
capitulo ſm tranſlationem grecam. Cera in
medio equaliter eſt calefacientiū ⁊ infri. ⁊ hu.
⁊ ſiccantium. Habet autem q̄d groſſarum par-
tium ⁊ emplaſticū ꝓpter quod nō ſolum ſiccat:
ſed etiam ſm accidens humectat fortaſſis vti
qꝫ videbitur ꝓhibens tranſpirationes. Unde
⁊ materia eſt aliquoꝝ farmacoꝝ q̄ calefaciunt
⁊ infrigidant. Ipſa aūt ſm ipām de digeſtiuis
vtiqꝫ erit debilib9 nō intra corpus ſumpta: ſed
extrinſecus appoſita. Habet em̄ q̄d paucū dya
foretice ⁊ calide virtutis q̄ plurimū participat
mel. ¶ Et Serapion auc. Dyaſcoridis. Me-
lior ex ea eſt groſſa mūda a ſorde. in cui9 odore
eſt odor mellis. ⁊ eſt in colore eius parū rube-
dinis. Et illa que eſt alba p cocturā: ⁊ pinguis
eſt poſt ipſam.

Operationes

A Serapion auc. Albugerig. Mollificat groſſicies apoſtematū: ⁊ conuenit aſperitati pectoꝛꝫ quando ponitur ſuper ipm cum oleo violato.

B ¶ Et mollificat neruos ⁊ vlcera. ⁊ maturat et reſoluit reſolutiōe debili. ⁊ nō eſt de medicinis que ingrediuntur in corpore: ſed de illis q̄ apponuntur extra. Et eſt materia omniū emplaſtrorum calefacientium ⁊ infrigidantium.

C ¶ Et idē auc. Dyaſ. Uirt⁹ eſt mollificatiua replens vlcera repletiōe mediocri et non forti: et formantur ex ea grana in modum granorum geguers. et bibuntur ex eis decem grana ad vlcera inteſtinorum.

D ¶ Et ꝓhibet coagulationē lactis in mām̄illis lactantiū. ⁊ qñ ponit̄ ſuꝑ neruoꝝ aſperitatem mollificat et lenit ipſam. Et eſt ſuperfluitas et ſordes quam apes eijciunt extra domicilia ſua ⁊ reperitur in aluearijs. pro quo lege cap̄. apes in tractatu de auibus.

E ¶ Dyaſ. ſm̄ tranſlationem grecam. Cera vtilis eſt rufa ⁊ pinguis ⁊ odorata odorem habens mellis munda. ⁊ eſt pontica ⁊ cretica. alba cera ⁊ pinguis ſecundam habet virtutem.

F ¶ Exalbare ſic ceram debes. Ceram albā incide minutis partib⁹ ⁊ mitte in cacabo nouo: et miſſa aqua maritima impone foco: ⁊ cū ſe ſoluerit ſparge deſuper tritum nitrum: et poſt q̄ bis aut ter bullierit depone eam. Cū ꝟo ſpiſſauerit leua de cacabo ⁊ purga ſordiciem ſi fuerit. Et ſecūdo id facias: et cum bullierit: mitte ibi fundum cacabi fracti: aut illud ſit rotundum aqua aſperſum: ⁊ deſuꝑ cere quod fuerit vel heſerit pone in ſole aqua perfuſum. Nam ⁊ lino inſertum album facit colorem. Quiſq̄s autē aquam ſalſam plus miſerit: plus albam ceram facit. et verno ſuper herbam ponitur.

G ¶ Uirtus eſt om̄i cera tremantica ⁊ plerotica: miſcet̄ autē ſuccis ⁊ pultib⁹ ꝓpter diſſintericos cōfectis adiuncto aliq̄ mellis quo decoctio fiat comeſtibilis: in modū pillule tria grana accepta coagulum lac mām̄is ſoluent. vires habet omnis cera relaxare duricies molliter.

H ¶ Eſt enim media inter calidum ⁊ frigidum: ſiccum ⁊ humidum. Unde materia eſt alioꝝ medicamentorum. quia ex ea conſtruunt̄ epithimata et alia.

Capitulum. cliij.
Caro
Operationes.

¶ Rabbi moyſes. ca. de carnib⁹. auc. Gal. Carnes volatiliū in corpib⁹ calidis generāt multā colerā. ⁊ oīa cerebro ſunt mala ſtomacho: ſꝫ teſticuli galloꝝ ſūt boni: ⁊ id qđ orit̄ ex aīalib⁹ ſilueſtrib⁹ eſt meli⁹ q̄ ex domeſticis. Et euitanda ſūt aīalia veterata ⁊ vicina partui: ⁊ brodia gallinaꝝ elixataꝝ adoptant cōplexionē ⁊ impinguant corpa. ⁊ pulli colūbaꝝ inducunt dolorē capitis. Turtures ꝯfirmant ſenſum. Gallini ⁊ galli laxāt ventrē. Pauones diſſoluūt colicā. A

¶ Carnes edine fere ꝑueniūt om̄es alias carnes. Carnes capreoline corroborāt ſpūs. et relaxant virtutem que cedit: ⁊ valent contra ſincopim. Teſticuli galloꝝ ſunt boni q2 iuuant defectos: ⁊ multū nutriunt ⁊ augent ſperma. B

¶ Aui. li. ii. ca. đ carnib⁹. Carnes bone ſūt: caro ouina q̄ cū caliditate ē ſubtil'. ⁊ iuuenū capraꝝ ⁊ tauroꝝ. ⁊ carnes illoꝝ q̄ decis ſūt ꝑui magꝭ ſunt ſuſceptibiles digeſtiōis ⁊ ſubtilioꝝ nutrimēti. ⁊ edina q̄dē eſt minoꝝ ſuꝑfluitatū q̄ arietina. C

¶ Caro lactātis lacte laudabili eſt bona D
lacte ꝟo nō laudabili eſt mala. ¶ Et caro de- E
crepiti q̄ eſt ex ouibus eſt mala. ⁊ ſimiliter extenuati eſt mala. ¶ Et caro nigri eſt lenior ⁊ ſua- F
uior: ⁊ ſimiliter caro maſculi. ⁊ rubea diuiſa ex animalib⁹ plurime pinguedinis. ⁊ alba ſunt leniores: ⁊ varia eſt minoris nutrimēti. ⁊ natat
in ſtomacho. ¶ Melior caro ⁊ digeſtibilior eſt G
illa q̄ eſt circa os. ⁊ dextra q̄dē melior. ⁊ lenior eſt q̄ ſiniſtra. ⁊ q̄ eſt in medio lacertoꝝ mūdior
eſt carne neruoꝝ. ¶ Caro aūt laxa ſuꝑ quā nō H
eſt neruus: fortaſſe eſt ſuauis: ⁊ ꝓprie que eſt ꝓpter generationē lactis: ſic̄ caro mām̄ille. Et

mãmille q̃dem nutrimentũ eſt bonũ.q͛ ſi in ea eſt lac eſt groſſum. Teſticuloꝛũ vero caro eſt melioꝛ alijs.⁊ volucrũ quidem caro melioꝛ eſt adurach ⁊ gallinarum:ei ſubtilioꝛum earum.

I ¶Oĩs pterea aĩalis ſicce cõplexiõis caro pui eſt melioꝛ ſic caro edi. Ipa eñ eſt bona.capna ꝟo non eſt bona multũ.⁊ ei⁹ humoꝛ foꝛtaſſe eſt mal⁹ valde. Hircina ꝟo caro ẽ mala abſolute.

K ¶Et caro lupoꝝ mala. Et oĩes volucres magne aquarum male.⁊ habentes colla longa.et pauo ⁊ miluus ⁊ palumbꝛos dure plurima generatio eſt melãcolica.et paſſeres omnes mali ſunt.melioꝛ caro ex ſilueſtrib eſt gazel.deinde poꝛci ſilueſtres. Nam eſt velocioꝛis digeſtiõis q̃z domeſtica.et plurimi nutrimenti.caro eius omnino ſiccioꝛ eſt carne quadrupedis.

L ¶Et caro vaccina ſiccioꝛ eſt capꝛina.ſ; capna eſt ſiccioꝛ ⁊ difficilioꝛ; digeſtiõis carne ouina. ⁊ caro veterũ eſt vehemẽtioꝛis calefactionis et groſſi nutrimẽti. Lepoꝛis ꝟo caro ca.eſt ⁊ ſic.ꝑ q̃ lege capitulũ Lepus. in tractatu de aĩalib.

M ¶Carnes magnarum auiũ ſunt groſſe. Anatis vero ⁊ aquaticarum eſt vehementis humiditatis.⁊ eſt ꝓpinqua in hoc carni ouine. Caro vaccina plurimi eſt nutrimenti groſſa melancolica generans egritudines melancolicas. et quod eſt melius eſt caro vituloꝛum.

N ¶Poꝛcelloꝝ ꝟo parui eſt nutrimẽti.ꝓpter foꝛtitudinẽ ſue reſolutõis ⁊ vehementiã ſue humiditat;. Et caro anatis eſt plurimi nutrimenti: nõ tñ exiſtit in bonitate gallinaꝝ ⁊ ſimilium. Caro vipere ꝯfert lepꝛe.caro ericij ẽ humectatiua ⁊ ꝯuenit lepꝛe ⁊ ydropiſi ⁊ doloꝛi renũ. Caro ranaꝝ ꝯuenit pũcture vermiũ venenoſoꝝ.

O ¶Cinis carnis aſini ſm Auicẽ. et epatis ei⁹ cũ oleo ſuppoſit⁹ valet ꝯ̃ ſciſſuras frigoꝛis ⁊ delet ſcrofulas:ſanat lepꝛã.cõtractis ex ſiccitate ſedenti in iure carnis eius. Epar eius aſſatu; ieiuno comeſtum conuenit epilentie.

¶Auerrois in li.colliget.ca.de carnib. Me-

P lioꝛ caro ex volatilib eſt caro galline iuuenis ſane ⁊ pinguis.⁊ h; mirabilẽ ꝓpꝛietatẽ in tẽperando cõplexionẽ.⁊ ꝓpterea bꝛodiũ ſuũ eſt optima medicina lepꝛoſis.q꜡ cerebꝛũ ei⁹ augmẽtat ſubſtãtia; nr̄i coꝛpis:⁊ acuit ingeniũ Ex ambulatiuis poſt ipas ẽ caro edi:⁊ poſt caro arietũ.

Q ¶Sed Galieno videt̃ q͛ carnes vituloꝝ ſunt melioꝛes carnib arietis. Et Auicenna dicit. Melioꝛ carniũ eſt poꝛcina.q꜡ illa caro eſt naturalioꝛ hoĩb q̃z illa caro aĩaliũ ambulantiu;. ⁊ multi vituperãt carnes agnoꝝ:ꝓpterea quia dominatur multa humiditas ſuper eas.

R ¶Raſis. Carnes agnoꝛum ſunt poſt bonitatem carnium edoꝛum.⁊ ex volatilibus.et ex laudabilibus ſunt carnes perdicum.ſed declinant parum ad frigiditatem et ſiccitatem.et ſunt ſicut galline deſerti.et habent pꝛopꝛietatem ſtringendi ventrem aſſe ⁊ elixe. Sed turtures ſunt ſimiliter bone:ſed declinant pl⁹ ad caliditatem:⁊ habent pꝛopꝛietatem in acuendo ingenium.

¶Columbe ſunt ca.et ſicce.groſſioꝛis ſubſtan- S
tie q̃z turtures. Et pulli eoꝛum habent humiditatem ſuperfluam.et hoc ſignificat grauitas motuum ipſoꝛum ſicut ſignificat caloꝛ eoꝛum actualis.⁊c̃. Et tantum de carnibus in generali:ſed in ſpeciali inuenies inferius de animalibus.

Capitulum.cliij.

Aſeus. yſidoꝛus. Caſeum vocant
C quaſi careum.eo q͛ careat ſero.
Namq; omne ſerum ei deducitur
vt pondus arguatur. Palladius.

Caſeus mẽſe Mayo coagulãd⁹ eſt lacte ſincero cui ſerũ omne deduci debet:vt ⁊ ponderib arguatur. Ubi ꝟo ſolidari ceperit in opaco ponendus eſt loco aut frigido. Et ſubinde depꝛeſſus ad actis pro acquiſita ſoliditate ponderib: trito ac toꝛefacto ſale debet aſpergi.etiam durioꝛ vehementius pꝛemi. Poſt aliquos dies ſolidate iam foꝛmule per crates ita ſtatuantur:ne inuicem ſe vnaqueq; contingat. Sit autẽ loco clauſo ⁊ a vẽto remoto:vt teneritudinẽ ſeruet atq; pinguedinẽ. Uicia caſei ſunt:ſi

aut ſiccus ſit: aut fiſtuloſus. qd̓ euenit ſi aut pa
rū p̄mat̄: aut ſales nimios accipiet. aut calore
ſolis vrat̄. In recenti caſeo ꝯficiendo aliq̄ nu-
cleos virides pineos terūt: atq̧ ita lacte mixto
gelant. Aliq̄ thimū tritū ꝛ freq̄nter colatū ꝯge
lant. Qualēcūq̧ etiā ſaporē velis efficere pote
ris. adiecto qd̓ elegeris ꝯdimento. ſeu piperis:
ſeu cuiuſcūq̧ pigmēti. Ex li. de na. re. ꝙ̃ dicit
Galienꝰ Caſeū generaliter eſſe malū. de ſubſtā
tia caſeata pura eſt intelligendū. Nā ex triplici
lactꝭ ſubſtātia caſeus eſt. ſerū quidem bonū eſt
ꝛ butirū melius. caſeus aūt ꝑ ſe peſſimꝰ. Itaq̧
caſeus lacti vicinꝰ ꝛ craſſus ac butiroſus bo-
nus eſt ꝛ ſanis ſanus.

Operationes.

A ¶ Plinius. Zoroaſtrem in deſerto ſolo caſeo
vixiſſe annis viginti: ita temperate vt non ſen-
tiret dolorem alicuius morbi.
B ¶ Idem libro vndecimo. Caſeꝰ nō fit ex vtrim
q̧ dentatis q̄m eoꝝ lac nō coit.
C ¶ Idē li. xxviij. Seſtius eoſdē effectꝰ eq̄no ca
ſeo q̄s bubalo tradit: ſtomacho vtiles. q̄ nō ſūt
ſalſi id eſt recētes. Veteres aluū ſiſtūt: corpuſ-
q̧ minuūt. ſtomachuꝫ vtiliores. In totū ſalſa
minuūt corpus: alunt mollia. Caſeus recens
cū melle ſigillata emēdat: mollis aluū ſiſtit.
D ¶ Dyaſcorides. Caſeus viridis ſine ſale euſto-
machus eſt: pingues facit humores: carnes re
plet. ventrē mollit. Elixus āt ꝛ aſſus ventrem
ſtringit. tumoribꝫ oculoꝝ medet̄: liuores tollit
Sallitꝰ āt maciē pinguibꝫ facit. Cacoſtoma-
chus eſt: q2 facit ardoreꝫ. ꝛ maxie bubalꝰ. q̄ tn̄
coagulatꝰ om̄ibꝫ tumoribꝫ medet̄ ſuppoſitus ꝛ
oculis maxie. Caꝑnus q̄deꝫ ſtringit ꝛ etiā bu
balus: ſꝫ plus ardorē facit q2 ſiccior eſt.
E ¶ Ouinus q̄dē plꝰ nutrit ꝛ minꝰ vētrē ſtringit.
q2 pinguis eſt. Itē ſallitꝰ ventrē mollit. vetus
āt ſtringit. Aqua ſ̄o caſei carnes impinguat.
F ¶ Yſaac in. iiij. li. Caſeꝰ vniuerſaliter peſſimꝰ eſt
ſtomachi g̃uatiuꝰ: digeſtioni difficilis. Idō ſe
piſſime illo vtētes colericā incidūt paſſionem
G ¶ Et lapides in eoꝝ renibꝫ generāt̄. ſꝫ tn̄ diuer
ſo mō eſt. Caſeꝰ recens nimis calidꝰ eſt ceterꝭ et
acutꝰ. vn̄ vicinꝰ in frigiditate ꝛ hūiditate q̄ſi ī
ꝑ gra. qd̓ eſt ꝓpter humectationē lactꝭ aq̄ſitatē
in ſeſe ꝯtinentē. quare ceteris nutribilior eſt: ꝛ
ventrem humefacit abſq̧ vllo ſtomachi nocu
mento: p̄cipue ſi ſale careat.
H ¶ Vetus aūt ꝛ ſicciſſimꝰ acumen ꝛ calorē ha-
bet palā ꝓpter ſal ꝛ coaguli ſiccitateꝫ. Proinde
cito in fumoſitatē ꝛ colericos humores cōuer
titur. qd̓ duobꝫ modis cōtingit. vnus eſt q2 eiꝰ
vnctuoſitas in ꝓ paruulo eſt. ab eiꝰ aquoſitatis
carētia. Alius ꝑ acumine qd̓ acq̄ſiuit coagulo
ꝛ ſalo. ideoq̧ ſtipticꝰ eſt ꝛ vitādus. q2 nō ē bonꝰ
ad nutrimentū. nec ad bonū ſanguinē generā
dū. nec ad ventrē humectandum.
¶ Aui. li. ij. Caſeus melior eſt mediꝰ inter illū I
q̄ extēdit̄ vt viſcus ꝛ frangibilē: ambo q̄dē ma
li ſunt. ꝛ q̄ ſapore ꝑuatꝰ ꝛ declinans ad ducedi
nē. Factus aūt ex acetoſo melior eſt eis.
¶ Caſei maliciam augmētant ſubtiliantia: q2 K
faciunt ip̄m penetrare dum eum impellunt.
¶ Et caſeus capraꝝ q̄ veſcunt̄ ſubtiliatiuis L
eſt melior q̄ꝫ earum q̄ nil de robellijs. In ipſo
eſt abſterſio ꝛ ex eo fit emplaſtruꝫ obtalmie et
extremitati palpebre percuſſe.
¶ Generat āt lapidē in renibꝫ ꝛ veſica ꝓprieq̧ M
humidꝰ. ſꝫ ꝯfert vlceribꝫ inteſtinoꝝ ꝓprie aſſa-
tus: ꝛ ꝓhibet ſolutionē. Coctus āt in aq̄ ꝛ ī po
tu datꝰ ablactantibꝫ lac eaꝝ multiplicat.
¶ Dicitur etiam ꝙ caſeus cum calamento mō- N
tano ſup venena epithamatur. Caſeus recens
frigidus eſt ꝛ humidus in tertio. nutritiuus et
impinguatiuus.
¶ Caſeus quidem recens nō ſallitꝰ ꝓhibet pla- O
gas apoſtemati lenit naturā: ꝛ eius aqua ſoluē
do educit colerā. Sallitꝰ aūt nō vetꝰ velocior
eſt in digeſtione ꝛ deſcenſione. Verū ſallitus ꝛ
nō ſallitus malus eſt ſtomacho.

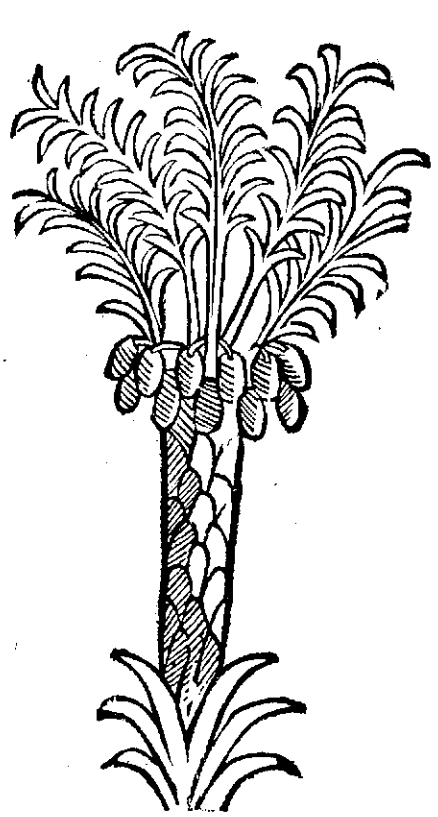

Capitulum.cliiij

Actilus.yſid.Dactili ſūt palme fruc-
d tus.a digitoꝝ ſimilitudine nūcupati.
quoꝝ ⁊ noīa variant̄. Nam aliȷ̄ appel-
lāt̄ palmule ſimiles mirabolanis.Aliȷ̄ thebā-
ni.aliȷ̄ mūcales.q̄s greci ⁊ cariathos vocant.
¶ Areſto.in libro de vegetabilibꝫ. Succoꝝ q̄
fructibꝫ inſunt.q̄dam dulces ſunt ac meliores
vt dactili ficus.Item fructus quidā cum q̄bꝫ
ſtatim ſemen fit.aliq̄ operculo cooperiunt̄ vt
dactili.¶ Plini⁹ libro.xiȷ̄.Palmarū ſemen.id
eſt lignū qđ intra dactilos eſt oblongū.nō vt
oliuis orbiculatū.vnde radix p̄mū ſpargitur.
Serit̄ autē paruū.⁊ bina iuxta ſe cōpoſita ſe-
mina.ſupq̄ totidē.q̄m infirma ſingulis eſt plā-
ta.quaterne ꝓ coaleſcunt. Auerrois.v.Col-
liget.cap̄.de dactilis.Dactilanū.i.arbor dacti
li cum fructu ⁊ floribꝫ omnes partes ipſi⁹ ſtip-
ticitatem magnā habent.ſed fructus eius cū
eſt maturus aliquā habent ſtipticitatē.Corti-
ces vero arboris predicte maiorē habent ſtip-
ticitatē.

Operationes.

A ¶ Rabbi moyſes.cap̄.de dactilis.Dactili ge-
nerant dolorē capitis.Opilant epar.⁊ apoſte
mant caput.⁊ emorroidas creant.
B ¶ Sera.aucto.Raſis.Calefaciūt ⁊ generant
ſanguinē groſſum.⁊ ↄuertunt̄ cito ad colerā.⁊
ſunt mali illis q̄ꝝ cōplexio eſt ca.et epar ca.et
cui cito euenit ſoda.⁊ ſquinantia ⁊ borbor.et
opilatio in epate ⁊ ſplene.
C ¶ Et deteriores ex eis ſunt magni ⁊ dulciores
⁊ nō ſunt aliq̄ modo ↄuenientes illis q̄ ſunt ca
lide cōplexionis:⁊ nō ſunt debilis nature im-
pinguāt̄ ab eis.Et dactili q̄ vocant̄ bairon vel
beyren ſunt meliores oībꝫ.quoꝝ color eſt ci-
trinus ⁊ rubeus.
D ¶ Gal.ij.de edulijs.ca.de fructu palmaꝝ.qui-
dam ex dactilis ſicciores ſunt ⁊ ſtipticātes.vt
egiptij dactili.q̄dam aūt molles ⁊ humidi et
dulces.ſicut q̄ vocantur beyron vel kanochi.
Optimi autem iſti naſcunt̄ ſm paleſtinā:ſiue
in hiericho.Intermediȷ̄ aūt amboꝝ dictoꝝ ge
nerum ſunt oīes aliȷ̄ dactili.ſunt aūt indige-
ſtibiles et grauatiui capitis.Nam oīes dac-
tili indigeſtibiles ſunt:et capitis leſui amplio-
res comeſti.
E ¶ Qui aūt ab ipſis diſtribuit̄ in corpe chim⁹
groſſius ſemp eſt.habet autem aliq̄d viſcoſum
quando dactilus fuerit vnctuoſus.quādo aūt
tali chimo dulcedo admiſcet̄:celerrime quidē
ab ipō epar obſtruit̄.

¶ Ledit̄ aūt ⁊ flegmonizās ⁊ turgeſcens ſum- F
me ab edulio ipoꝝ.ↄueniēter āt ⁊ epar ⁊ ſplen
opilant̄ ⁊ ledunt̄.multo aūt magis ledunt viri
des dactili ad oīa paulo ampliores comeſti
palam igit̄ ꝙ calidiorē habent chimū q̄ dulces
frigidiorē aūt q̄ ſtiptici.ſed inflatione nocent:⁊
implēt virides dactili ſicut ficus.
¶ Eandē eīm ꝓportionē habēt ficus virides ad G
ſiccas:quā virides dactili ad alios. In nō val-
de ꝓ calidis locis nō maturant̄ pfecte dacti-
li vt ad reponendū fiant vtiles.⁊ ꝓpter h̄ coacti
virides comedere ipſos crudis humoribus re
plentur.et rigoribus difficulter calefactilibus
capiuntur.

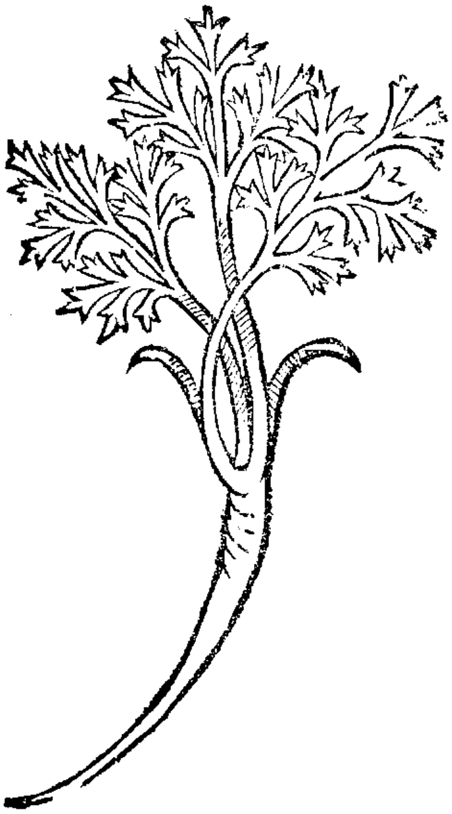

Capitulum.clv.

Aucus.Pli.lib.xxv.Dauci differentie
d ſunt due.Probatiſſima eſt i chreta:mox
in achaia:⁊ in ſiccis vbicūq̄ nati:feni-
culi ſimilitudīe.candidioribꝫ folijs ⁊ minoribꝫ
hirſutiſq̄ recto caule pedali.radice guſt⁹ ⁊ odo
ris ſuauiſſimi.hec in ſaxoſis naſcit̄ meridianis
Reliq̄ genera naſcūt̄ vbiq̄ terrenis collibꝫ li-
mitibuſq̄:nec niſi pingui ſolo:folijs coriandri
caule cubitali.capitibꝫ rotundis. Semen ei⁹
cimino ſimile.prioris milio.album ⁊ acre.odo
ratū oībꝫ ac feruens.Secundū quoq̄ pore

vehementiꝰ eſt. Ideoqꝫ parce ſumi debet. Pla-
tearius. Daucus eſt calidus ⁊ ſiccus in tercio
gradu. Et duplex eſt eius modꝰ: videlicet dau-
cus chreticus: ſic dictus quia in chreta reperit̄
ꝑcipue. ⁊ eſt maioris efficacie. Et daucus aſi-
ninus q̇ ꝑcipue aſinoꝝ eſt cibꝰ. hic ⁊ pro chre-
tico ponitur qua ille rarus habetur. Habetqꝫ
daucus maiorem efficaciam ſm herbam ⁊ flo-
res nullam vero vel modicam ſm radices. her-
ba itaqꝫ cum floribus debet colligi. ⁊ abiectis
radicibꝫ in vmbroſo loco deſiccari per annuꝫ
in multa ſeruatur efficacia. virtutem habꝫ diſ-
ſoluendi et conſumendi et attenuandi ex qua-
litatibus ſuis diureticā ex ſubſtantia ſubtili.

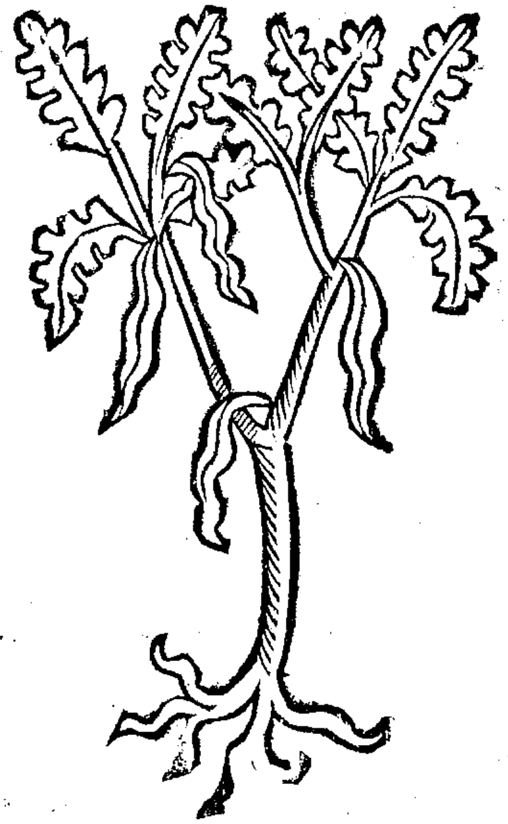

Operationes.

A ¶ Platearíꝰ. Contra frigidum aſma ⁊ frigidā ⁊ humidam tuſſim datur vinum decoctionis eius ficuūqꝫ ſiccarū. ⁊ contra ſtomachi doloreꝫ ex ventoſitate vel frigiditate.

B ¶ Cōtra ſtranguiriā ⁊ diſſuriā. ⁊ contra colicā ⁊ yliacam vinum decoctionis eiuſdem ex ſaxi-frage.

C ¶ Contra opilationem ſplenis ⁊ epatis ex fri-gida cauſa. ⁊ ydropiſim fit ſyrupus ex ſucco fe-niculi ac decoctione illius.

D ¶ Contra frigidum reuma ſaccellatur caput ex puluere ipiꝰ bene calefacto.

E ¶ Conſtantinus in libro graduum. Daucus eſt calidus in inicio tertij gradus ⁊ ſiccus in ſecundo. Febrem flegmaticam ⁊ morſus repti-lium ac pleureſim ⁊ ydropiſim curat. vrinam ⁊ menſtrua ꝓuocat. eius apozima potui datum pectus a ſcreatibꝫ mūdat groſſos inteſtinorū humores diſſoluit vnde ventris dolores ac tor-ſiones amputat.

F ¶ Idem. Splenis ⁊ epatis aperit opilationē Et ſi cum apij ſemine miſceatur. eius actio fortior efficitur.

G ¶ Dyaſcorides. Bibitum menſtruis imperat Vrinam prouocat. Tortionibus ſubuenit. Ad omne vicium toracis ydonee facit. Tuſ-ſientibus effectum tribuit. ꝑcuſſionibꝫ ſpalan-gionis occurrit.

H ¶ Tuſſi veteri ⁊ torminoſis ꝑficit cathaplaſ-matibꝫ adhibitum. Puſtulas ⁊ tumores com-peſcit. Omnia ſemina cum vino bibita faciunt contra morſus ſerpentum.

Capitulum. cluij.

d Ragantū vel dragagantū. Platearius Dragantū eſt gūmi cuiuſdā arboꝝ vl-tra mare naſcentis. Humiditas eñ ef-fluēs ex actōe caloꝝ denſat̄ ⁊ ī gūmi ſubſtātiā mutat̄. Eſt āt frigidū in ſcdo gdu: humidū ī ꝑ mo. Huiꝰ triplex ē maneries. Eſt eñ albū qđ meliꝰ eſt ſi ſit clarū ⁊ purū. Eſt ⁊ ſubrufum ⁊ ci-trinū: qđ nō ē adeo bonū. In medicinis frigi-dis albū ponit̄: ſubrufum āt vel citrinū in cali-dis. Per annos q̄draginta ſeruat̄. virtutē hꝫ infrigidandi: mūdificādi. humectādi: cōglutí-nandi. Sera. li. aggre. cap. habe. Habe eſt ar-bor cuiꝰ gūmi eſt dragantū: cuius radix groſſa lignoſa. ⁊ vocat̄ dragantū: ex q̄ apparet res q̄dā ſup terrā: vñ egrediunt̄ rami eius. ⁊ ſunt rami ſeu virge breues duri extēſi ſup faciē terre. qbꝫ ſunt folia gracilia pua plima. ⁊ inter ipa ſūt ſpine albe eq̄les dureq̄ tegunt̄ ⁊ occultantur ab ipſis folijs. Dragantum eſt humiditas que emanat ex radice ipſa qñ vulnerat̄ ferro ⁊ tpe ſue maturationis apparent qñ vulnerat̄ in loco ſciſſure: ⁊ radix ipa vocat̄ arabice chachita. Et melius ex draganto eſt clarū purū ſubtile: cu-ius ſapor vergit ad dulcedineꝫ. qđ arabice vo cat̄ ſichirairim. grece nagantū. latine vero dra-gantū. Galienꝰ. viij. ſim. far. cap. de draganto.

Dragantū virtus eiꝰ eſt ꝓma q̄ deſiccat ⁊ ſecunda glutinat: ⁊ tertia eſt q̄ frangit acuitatē rerū calidarū ⁊ acutarū. fri. in. ij. humi. in. j.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Dyaſ. Uirtus eſt ei glutinatiūa ſicᷓ virtꝰ gūmi arabici. ⁊ ipm̄ adminiſtraᷓ in cohol oculoꝝ ⁊ in medicinis tuſſis et aſperitate cannę pulmonis: ⁊ abſciſione vocis: ⁊ curſus catarri in vūula. qn̄ fit ex eo ꝯfectio cū melle ⁊ poniᷓ ſup̱ linguā. ⁊ trāſglutiᷓ qḋ de ipo diſſoluitur. aut datur de ipſo. ʒ. i. poſtq̄ͣ infundiᷓ in vino cocto dulci. ⁊ tūc valet etiā ad dolorē renū. ⁊ vlcera veſice qn̄ miſceᷓ ei ex cornu ceruino aduſto. ⁊ parum aluminis yameni. ꝓhibet nocumentū morſus ſerpentū.

B ¶ Et idē auc. Albugerig. Dragantū eſt frigidū. ⁊ eſt in eo humiditas q̄ laxat ventrē. ⁊ ꝯfert tuſſi ⁊ vlceribꝫ oculi. ⁊ lippitudinibꝫ eiꝰ: ⁊ reprimit acuitatē medicinaꝝ laxatiuaꝝ.

C ¶ Et idem. auc. Meſarugie. Eſt bonū vlceribus veſice ⁊ aſperitati gutturis ⁊ ligue.

D ¶ Et idē auc. Habix. Eſt in eo res modice caliditatꝭ ⁊ hūiditatꝭ ⁊ laxat ventrē ⁊ ꝯfert tuſſi ⁊ vlceribꝫ pulmonis. ⁊ glutinat vlcera inteſtinorū: niſi qꝛ addit in ſolutōe ⁊ ꝯfert vlceribꝫ oculi. ⁊ lippitudini qn̄ infundiᷓ ⁊ diſſoluiᷓ ⁊ colliriſaᷓ cū aq̄ eiꝰ. aut poniᷓ in pulūeribꝫ. ⁊ ꝯuenit ⁊ miſceᷓ cū medicinis acutꝭ laxatiuis. qꝛ ꝓhibet nocumētū ⁊ ꝓhibet aggrauatōeꝫ ipiꝰ medicine ſup̄ naturā ſi deo placuit. Formā aſſandi draganti inuenies in cap̄. Gūmi arabicū de g.

E ¶ Dyaſ. Dragantū in pulūerē redactū ⁊ cū calida aq̄ potatū; eos q̄ ſpaſmū patiunᷓ: vel q̄bꝫ aliq̄ intrinſecꝰ vene crepuerūt ſiliter ſanat.

F ¶ Galienꝰ. Aqua ordei in qua coctum fuerit dragantum per noctem remouet ſitim.

G ¶ Cōtra ſciſſuras oris ⁊ labioꝝ ⁊ palati vlceratōes vel excoriatōes. diſſoluaᷓ dragantū in aq̄ ro. ⁊ p̱ pannū exp̄maᷓ. ⁊ cū glutinoſitate ꝯficiaᷓ puluis amidi. ⁊ inungaᷓ petia. ⁊ illiniatur lingua vel labiū ſepe ⁊ cito curāᷓ.

H ¶ Ad faciem dealbandam ⁊ pannū ſuꝑfluum remouendū ponaᷓ dragantū in aqua ro. p̱ noctem mane addito borace vel camphora ī p̱ua q̄ntitate. ⁊ facies freq̄nter illiniaᷓ.

I ¶ Sed attende qꝫ quando dragantum in medicinis ponitur: per ſe debet teri: quia contritioni reſiſtit. Si em̄ cum aliis ſpeciebꝫ ꝯteraᷓ prius in fumū reſoluētur alie ſpecies q̄ͣ dragātum ꝯteratur.

Capitulum. clviij.

D Iptamū. Dyaſ. Diptamū vl' diptannum multi dicūt eſſe pulegiū agreſte vel batin herba eſt inſcida ⁊ plꝰ chretica mordax: vt pulegiū hꝫ folia lanoſa: ⁊ ſup̱ oēꝫ fruticē ineſt ei velut lana ſꝫ nec florē hꝫ nec ſemē. Uirtꝰ eſt ei tāta q̄nta pulegio. ſꝫ paulo inſcidior. Eſt ⁊ aliud A
genꝰ diptanni qḋ hꝫ folia ſiſimbrio ſiſia: ſꝫ v̄gā maiorē nigrā ⁊ mollē. eiuſq̄ fo. odorē habent ſiſimbrij. Eſt aūt diptānnis leptomeris ⁊ calefaciens leniter ac ſtringens.

Operationes

¶ Yſi. Diptānū tāte potētie eſt vt ferrū a corp̱e expellat: ⁊ ſagittas excutiat. vn̄ ⁊ ciꝰ pabulo fere p̱cuſſe ſagittas a corp̱e inherētes eiiciūt. hāc q̄dā latinoꝝ pulegiū martꝭ dicūt, ꝓpter belli tela excutiēda ¶ Plateariꝰ. Diptannū expellit venenū. vn̄ p̄cipue ꝯ͞ morſus venenatoꝝ aīalium daᷓ ſuccꝰ potui ⁊ etiā vulneri iponiᷓ vel puluis ſi ſuccꝰ nō habeᷓ. Eſt āt hec herba ca. ⁊ ſic. ī. iij. g̃du. Huiꝰ radix eſt maioris efficacie q̄ͣ herba ⁊ viridis q̄ͣ ſicca. ¶ Ex diptāno ⁊ aliis q̄buſdā pōt fieri ꝯfectio q̄ vice tyriace ꝓbeᷓ. ¶ Diptānū etiā educit fetū mortuū. vꝫ ⁊ ꝯ͞ epilentiā ⁊ ꝯ͞ paraliſim. ¶ Dyaſ. Si igni ſupponaᷓ aut fumigio adhibeatur mortuos in vtero infantes excludit. Cui etiaꝫ tāta eſt virtus; vt a capreis

vel aliq̇bꝫ beſtijs ſagitta ꝑcuſſis ſi comeſta fue
rit: ſtatim eā foris eijciat. Preterea pſeudo dip
tannū locꝫ multis naſcit̄ ſil'e ſuꝑdicto. ſꝫ x̄ tute
īferiꝰ: qꝛ nimis inſcidū ē minorēq̄ꝫ efficaciā hꝫ
F ¶ Idē. Diptannū vrinā mouet: ac mēſtrua ꝓ
ducit. ⁊ odore ſuo īcēſa vipas ⁊ ſpētes īterficit.
G ¶ Cōſtan. Diptannū vulnera hūoribꝫ ⁊ melā
coliā mūdificat. bibitū aut ſuppoſitū mēſtrua
H ꝓuocat. ſecundinā ⁊ fetum mortuum expellit.
¶ Pliniꝰ li. xxv. Cerui (vt indicauimꝰ) diptānū
oſtēdere vulnerate eo paſte ſtatim decidētibꝫ
telis. Nō ē alibi q̄ꝫ in chreta. ramis ꝑtenue pu
legio ſil'e ꝫ feruēs ⁊ acre guſtu. Folijs tm̄ vtunt̄
flos nullꝰ ei eſt. ſemē vt caulis. radix tenuis et
ſupuacua. Et ī chreta āt nō ſpecioſe naſcit̄ mi
I req̄ꝫ a capris experitur. ¶ Pro eo eſt ⁊ pſeudo
diptannū multꝫ in terris naſcēs folio ſimili. ra
mulis minoribꝫ. a q̇buſdā condris vocatū. mi
noris effectꝰ ſtatim intelligit̄ diptannū mīma
portiōe accēdit os. q̇ eā legūt in ferula vel arū
dine ꝯdunt preligantq̄ꝫ ne potētia euaneſcat.
Sūt q̇ dicūt vtrāq̄ꝫ naſci multiphariā ſꝫ dete
K riores in agris pinguibꝫ. ¶ Et verū q̇dā dip
tannū vel dictannū non niſi in aſperis. Eſt et
genꝰ tertiū diptāni. nec facie nec effectu ſil'e fo
lio ſiſimbrij ramis maioribꝫ. ꝓcedente illi ſua
ſione. q̇cq̇d in chreta naſcit̄ infinito ꝑſtare ce
terꝫ eiuſdē generis alias genitis: prime ꝟo qd̄
L in parnaſo. alioq̇n biferum eſſe. ¶ Et peluim
montē in Teſſalia. ⁊ eleutriū in euboca. ⁊ totā
Archadiā ⁊ Lyconiā. Tradūt archades q̇dē
nō medicaminibꝫ vti: ſꝫ lacte circa tēpꝰ veris.
eo q̄ tūc maxie ſuccis herbe turgeāt: ⁊ medicēt̄
M vbera paſcuis. ¶ Bibitū aūt lac vaccinū eo
q̄ boues omnino vorifere in herbis ſunt.
N ¶ Idem in libro viceſimoſexto. Diptannum
ſagittas pellit pota. ⁊ alia tela extrahit illita.
O ¶ Gal'. Speciei q̄ dr̄ diptannꝰ virtꝰ eſt ſic pu
legij domeſtici: niſi qꝛ ē fortioris ꝟtutꝫ qꝛ nō ſo
lū bibitū: ſꝫ ex eo factū naſcale ſeu fumigiū ex
trahit fetū mortuū. ⁊ extrahit ſagittas de corꝑe
ſtatim de eo accepto cibo.

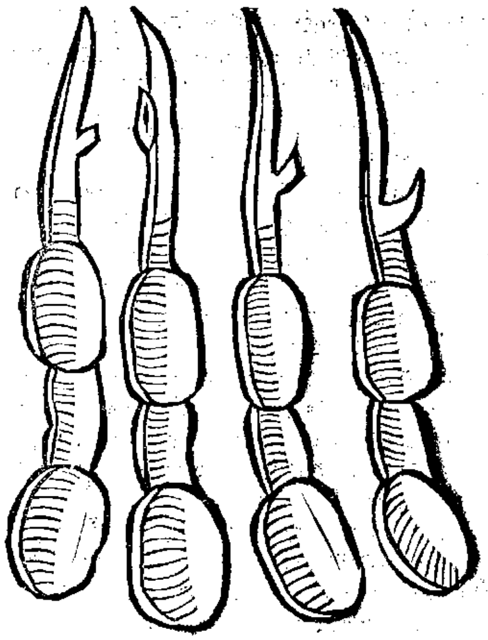

Doronicū ꝯfert doloribꝫ q̄ generāt̄ a vētoſi
A tatibꝫ matricꝫ ¶ Et ꝯfert morſibꝫ venenoſoꝝ ⁊
B pūcturis eoꝝ bibitū. ⁊ facto emplaſtro cū eo ⁊
C ficubꝫ. ⁊ intrat in ꝯfectionibꝫ magnis. ¶ Aben
meſuay. eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ ꝯuenit vētoſitatibꝫ matri
cis. ⁊ ꝯfortat cor. ⁊ ꝯfert ſuo tremori ⁊ cauatan
D ¶ Auicēna de viribꝫ cordis dicit q̄ ꝯfortat cor.

Capitulum. clviij.

Doronicū. Sera. li. aggre. cap̄. varo
d nig. id eſt doronicū. Dicit̄ q̄ ſunt vene
albe interiꝰ. exteriꝰ ꝟo ad citrinitatem
tēdentes. ⁊ ſunt fruſtra in groſſitudīe ramorū
ſcitaragi. ⁊ in magnitudīe nodi pullicꝫ ad plꝰ.
⁊ ſunt aliq̄ntulū dure ⁊ graues et deferūt̄ ex ſy
ria. Et doronicū ex ſyria eſt illud qd̄ magꝫ ad
miniſtrat̄ eſt cali. ⁊ ſic. in tertio gradu.

Operationes

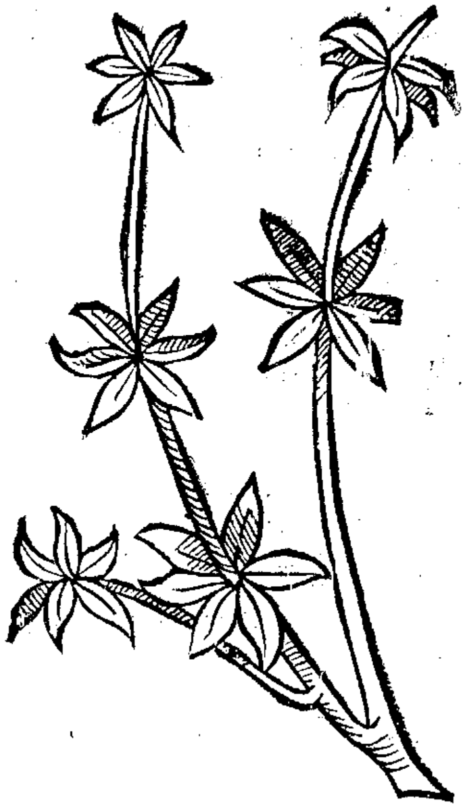

Capitulum.clix.

Patica. Plateari⁹. Epatica eſt quedam herba creſcens in loc; aquoſis: ⁊ p̃cipue lapidoſis. habet folia minuta. Terre lapidibuſq; adherẽtia. Et dicit̃ epatica que p̃cipue epatis eſt iuuatiua. In primo gradu frigida eſt ⁊ ſicca. Et que habet maiora folia eſt melior. habetq; virtutẽ infrigidandi: ⁊ ex ſubtilitate ſubſtãtie ſue confortandi. ¶ Serapion aucto. Galieni. Epatica naſcit̃ in lapidib⁹ humectis: ⁊ cadit ſup eam ros vel gutta aque. ⁊ eſt ſimilis lenticule aque. Et q̃nto maiora habet folia: tanto melior eſt. frigida eſt ⁊ ſicca in primo gradu.

e

Operationes

A ¶ Epatica valet ꝯtra opilationem ſplenis ⁊ epatis ex calida materia. Et ꝯtra oẽm egritudinẽ epatis calide. Et ꝯtra apoſtemata calida ſuppoſita trita. Eſt enim repcuſſiua.

B ¶ Serapion aucto. Dyaſcoridis. Virt⁹ ei⁹ eſt que infrigidat frigiditate pauca. et deſiccat ⁊ abſtergit. Et emplaſtrum cum ea factũ abſcindit mẽſtrua. Et poſita aut cathaplaſmata etiam ſedat apoſtemata calida. Et curat empetiginẽ. ⁊ ꝯfert ycterície.

C ¶ Et conficitur vel miſcetur cũ melle. aſpredinem oris vel lingue diſſenit. Et ꝓhibet fluxum humiditatum ad membra. Eſt enim frigida: ſicca ⁊ ſtiptica.

D ¶ Platearius. Et dicit̃ epatica que precipue epatis eſt iuuatiua. Syrupus fact⁹ ex aqua decoctiõis eius: addito reubarbaro in fine decoctionis ꝯtra ycterіciam eſt optimus.

E ¶ Sed in omibus aq̃s ex quib⁹ ſyrupus fit contra calefactionem epatis poni debet epatica. multum enim iuuat. Iterũ. Contra calida apoſtemata valet in principio trita ⁊ ſuppoſita. Operatur enim repcuſſionez.

Capitulum.clx.

Banus vel Ebenus. Ariſtoteles in libro de plãtis. Ebenus ⁊ ea que illi vicina ſunt mergunt̃ in aqua. quia in eo raritas eſt parua: nec eſt aer in ip̃o q̃ poſſet ip̃m tollere. Partes enim eius ſunt multum ſolide. In terris nempe valde calidis ⁊ ſiccis plãte nõ hñt humorẽ q̃ materie ſufficiat. Ideoq; partes cõpacte ſũt ⁊ anguſti meatus. Unde calor plantam inter albedinez ⁊ nigredinẽ colorat. Fitq; lignum hui⁹ nigruz ⁊ mergit̃ i aq̃ vt eben⁹. ¶ Dyaſcorides. Ebe

e

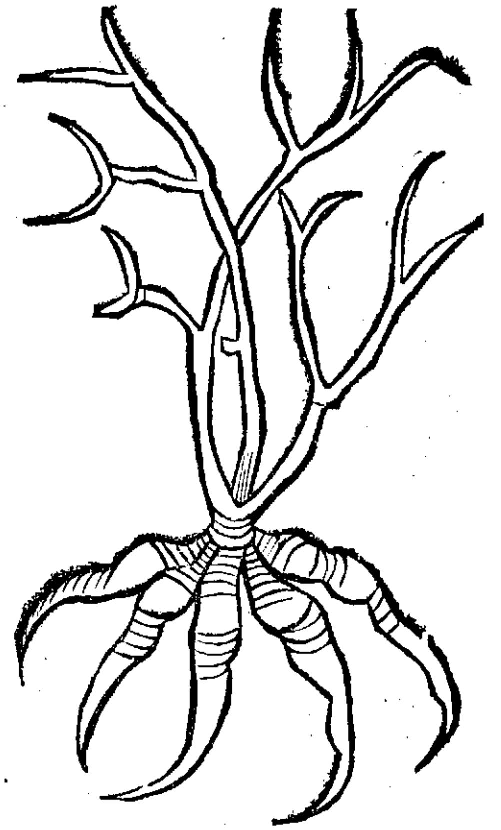

nium eſt lignum qd̃ ex ethiopia venit: colorẽ habens nigrum duplici caligine. tactu lene durum ⁊ guſtu ſtipticum. In coticula confricatum. oſtendit colorem rufum. Eſt alterum ex india colore vario: ſed melius predictum. Multiq; amomina ligna ⁊ accantica vẽdat quia ebeno ſimilia ſunt: ſed inde ſiunt nota. q: mollia ſunt nõ grauia. Cunq; fructum ferunt haſtilia eorũ ſubrufi coloris apparent: nec odorem nec guſtũ talem habent. Eſt autem optimũ quod eſt nigrum ⁊ equaliter lene vires habens in guſtu acres. ¶ Ex libro de naturis rerum. Ebenus eſt arbor cui⁹ lignuz duriſſimum ⁊ imputribile: non facile cedens igni. Quod licet in ignem vehementiſſimuz ardeat quodãmodo ⁊ abſumatur: nunq̃ tamen eius combuſtio tranſit in flãmam. Cortex eius lenis eſt vt lauri lignum.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Ebanum vlceribus oculoꝝ vtilitatẽ facit. Virtus eſt ei etiã purgatoria. Et ideo caligines oculorũ ⁊ reumatiſmũ detergit ac ꝓhibet. Multi cotilas medicinales ex eo faciũt. ¶ Aliq̃ vero triturã ⁊ raſurã eius ⁊ liniaturã infundũt in vino die ac nocte ⁊ poſt terunt faciẽtes colliria. Alij pro vino A B

aquam miſit. Comburitur etiam in cacabo crudo bene munito ꝙdiu cinerē faciat et la⸗uatur vt molibdo qui puluis facit ad ſiccita
C tem oculorū. ¶ Auicēna. Ebenus calida eſt ⁊ ſicca in ſecūdo. Ex ea melioꝛ eſt nigra equa lis in qua nō ſunt linee. ⁊ in ſuo tactu ſimila⸗tur coꝛnui toꝛnatili. Eſt autem valde compa cta ⁊ ſolida. in cuius ſapoꝛe eſt moꝛdicatio.
D ¶ Cumq ſup carbonem ponitur: odoꝛ bon⁹ ⁊ acutus ex ea odoꝛatur: fricatur in aqua ſi⸗cut pulueres lapidum. Et eſt ſubtiliatiua et abſterſiua. abſtergit pannum oculi ⁊ albugi⸗nem: ⁊ ad eius fricationem colliria fiunt.
E ¶ Confert ⁊ vlceribꝫ antiquis eius ſerratura aduſta ⁊ obtalmie ſicce ⁊ ſcabiei oculi.

Operationes

¶ Dyaſcoꝛides. Folia eius in cathaplaſma⸗ A
tibus adhibita polenta reuma oculoꝝ ⁊ tu⸗moꝛem pꝛohibet. Elixatura eius bibita diſ⸗
ſintericis mirifice medicatur. ¶ Plinius. Fo⸗ B
lia eius in fomento lachꝛymas ſtringunt.
¶ Alexander capitulo de paraliſi ⁊ agiro ⁊ e⸗ C
latis acopum: id eſt mitigatiuū ex agyro mi⸗xtum: ⁊ cōfoꝛtatiuo ⁊ elatis: id eſt ſtipticis in⸗frigidatiuis cum temperamento.

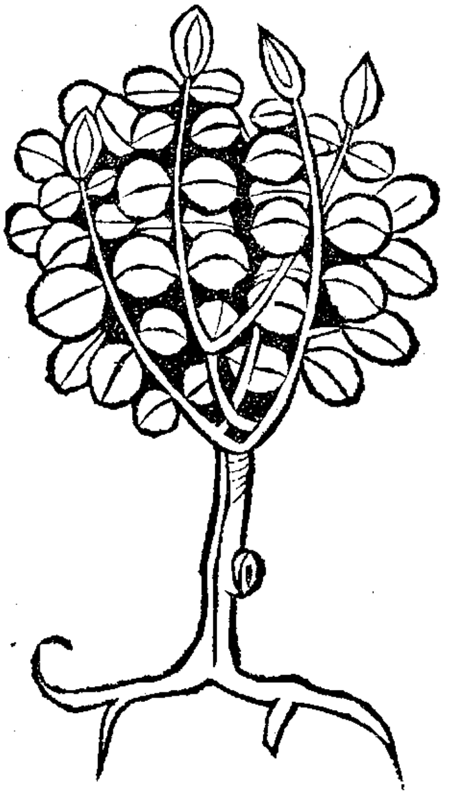

Capitulum. clxi.

Latinus. Dyaſcoꝛides capitulo ela
e tinus habet folia rotunda et aſpera. haſtas tenues ſimilia elixine ſed mi⸗noꝛa ⁊ rotunda ⁊ aſpera. haſtas habꝫ tenues duobꝫ palmis longas. qnq aut ſex ex vna ra dice. habens folia plana guſtu ſtiptica. Na⸗ſcitur locis cultis ⁊ in agris. ¶ Plini⁹ cap̄. ela tin. Elatin ramulos habet qnq aut ſex tenu es ⁊ oblōgos. folia qſi piloſa ⁊ ſtiptica. ¶ Ga lien⁹ ſexto ſimpliciū farmacoꝝ capitulo ela⸗tin: mediocriter eſt infrigidatiua ⁊ ſtiptica.

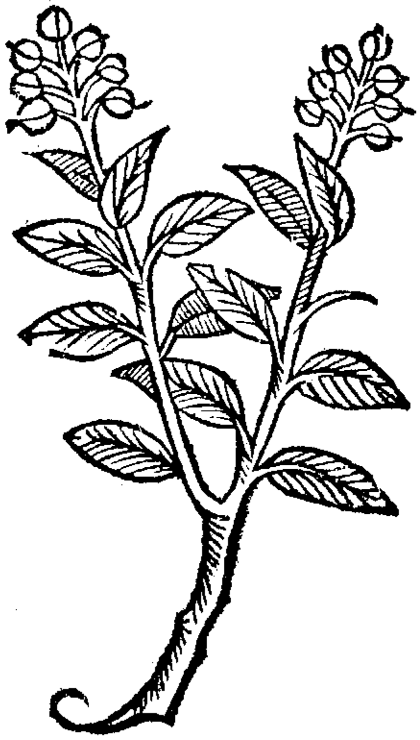

Capitulum. clxii.

Dera arboꝛea. Iſidor⁹. Edera dicta
e eſt eo ꝙ arboꝛibꝫ reptando adhereat vel ꝙ hedis ſupꝛa lactis abūdantiā a veteribꝫ in eſca pꝛebeat. Edere frigide terre indices ſunt ſm phiſicos. Nā antifarmacon ebꝛietas eſt ſi qs ad edera coꝛonet. ¶ Plini⁹ libꝛo. viij. Apꝛi edera medent ſibi. Idē libꝛo xvi. Edere quoq folia nō decidunt: ⁊ angu⸗loſa ſunt. folioꝝ quidē vnitas in ſuo perma⸗net cuiq genere: pꝛeterq populo ⁊ edere. Ede ra iam in alia dicit naſci quā negauerat theo fraſtus. nec in india niſi ī monte mero. ¶ Ale xander vero ob raritatē ita exercitu coꝛona⸗to ex india victoꝛē rediſſe liberi pr̄is exēplo

Arbor eſt inimica ſatis oībꝰ. Sepulchraqꝫ
ad muros rūpens.ſerpentū vero frigori gra/
tiſſima vt mirū ſit eū in honore vllo habitaꝫ.
Dyaſco.ca.ciſſos.Edere genera tria ſunt:al
ba:nigra ⁊ elix.Alba vero ſemē affert albuꝫ.
nigra nigrū aut croceū:quā multi dyoniſiam
vocant.Elix vero nō hꝫ ſemen:ſed folia mi/
nuta ⁊ anguloſa ⁊ groſſa.Nigra vero vocaṫ
dyoniſia a bacho:q̄ dyoniſiꝰ vocabaṫ:quem
potatū edera coronatū aliq̄ fingebāt.ſūt enī
edere frigide ⁊ terre indices.vnde ſūt frigidū
antifarmacū ebriantis.ſi q̄s potatꝰ edera co
ronatur.nā coronatꝰ edera nō inebriaṫ.Un/
de illo tpe nō incoronubantur edera:niſi ad
ſummū potati vt fugerent ebrietatē.¶Theo
dorus priſcianꝰ vocat fructū edere corimbū
a corono as.qđ eſt ꝟbū actiuū.⁊ inde deriua
tur correlatiuū:⁊ eſt premiū alicuiꝰ certami
nis.⁊ inde venit corimbꝰ.i.edere fructꝰ:qꝛ in/
de coronabanṫ antiq̄:⁊ potiſſime poete in ſi/
gnū virtuoſe repletiōis capitꝫ.¶Uñ Ouidi
us metha.q̄rto.Et gradꝰ diſtinguit vele co/
rimbꝰ.Eſt alia edere q̄ vocaṫ terrena.Et alio
noīe vocaṫ cameaſſos.Eſt aliud genꝰ ciſſos
non verū ſm̄ Dyaſcoridem ca.ciſſos.ſed ſic
ꝑ quandam ſimilitudinem vocatur:quā mul
ti vocant ciſteron:id eſt roſam caninā.

Operationes

A ¶Dyaſco.Omīs edera habet virtutē viſci/
dam ⁊ ſtipticā:vnde nerui citiꝰ eā ſentiūt cō/
trariā.Uñ ex ꝯtrarijs cōponiṫ virtutibus.
Stiptica enī eſt ⁊ frigida ⁊ acris calida ⁊ aq̄/
ſa participans ſuba.Cuiꝰ folia viridia in vi/
no cocta.magnas plagas ꝯglutināt:⁊ mali/
cioſa cicatriſant vlcera ex igne facta.flores
eiꝰ digitꝫ tribꝰ ſublati ⁊ bibiti diſſintericꝫ me
dicanṫ ſi bis ī die danṫ.folia eiꝰ mixta cū ce/
B rotis cōbuſtiōibꝰ maxime ꝓſunt.¶Itē folia
eiꝰ cū aceto cocta ⁊ impoſita ſplenē tumentē
attenuāt.ſuccus eiꝰ naribꝰ infuſus purgat ca
C put:⁊ doloreſ capitꝫ mitigat.¶Cū oleo puro
D decocta doloribꝰ aurium opitulanṫ.¶Nigre
edere ſuccꝰ aut ſūmitas eiꝰ ſi bibiṫ amentes
hoīes ꝑſtat.q̄nqꝫ grana ſeminis eiꝰ cocta cū
oleo roſaꝝ in corio maligranati ⁊ auri dextre
E infuſa ſiniſtro denti dolenti medenṫ.¶Et vt
cathaplaſma impoſita capillos nigreſcit.ſiīr
⁊ vt vlceribꝰ vtilia ſunt.folia eius cū vino co
cta cōbuſtionibꝰ medicanṫ.maculas impoſi
ta emēdant.ſūmitates ipſiꝰ bibite vel ſuppo
F ſite mēſtruis imperāt.¶Poſt purgationē ve
G ro mulieꝝ.ʒ.i.bibita generare nō ſinit.¶Ca/
cumina ipiꝰ trita ⁊ melle addito et ſuppoſita
aborſum ꝑſtant.Succꝰ eius naribꝰ immiſſus
putredinē nariū tollit.lachrymū eius pedicu
los occidit:⁊ capillos euellit:q̄bꝰ euulſis im
poſitꝰ nō renaſci ſinit.¶Et in dentes cauum H
miſſum dolorē tollit ⁊ ipm̄ corrūpit.¶Suc/ I
cus radicꝫ eiꝰ cū aceto bibitꝰ morſibꝰ ſpalan
gionis occurrit.¶Plinius ca.de edera.Na K
ſcitur in diuerſis arboribus ⁊ parietibꝰ ⁊ pe/
tris ⁊ terris.Huius folia trita diſſintericos
remediat:⁊ frumento mixto ad combuſtam
⁊ vulnera canceroſa prodeſt.

Capitulum.clxiij.

e Dera terreſtrꝫ.Gaṫ.vij.ſim.far.ca.ciſ
ſos vł edera terreſtrꝫ.hec ex ꝯrijs cō
poniṫ ꝟtutibꝰ.hꝫ ei q̄d ⁊ ſtiptice ſube
quā q̄dē terreſtrē frigidā mōſtrauimꝰ exiſte/
re.Habet aūt q̄d ⁊ acris quā oñdimꝰ calidā
eſſe vt guſtꝰ teſtaṫ.tertia aūt cū his aq̄ſa ſuba
participat:tepida cū viridis ē.Cū enī ſiccaṫ
hoc q̄dē dyaſcorari ꝓmū neceſſe ē.Reliq̄ vero
terreſtrē frigidā ⁊ ſtipticā ⁊ calidā q̄ acris eſt.

Operationes

¶Uiridis q̄dē coctis frondibꝰ cū vino ma/ A
gnaꝝ plagaꝝ eſt ꝯglutinatiuꝰ.Cicatriſat aūt
⁊ eas q̄ ab igne vlceratiōes.cū aceto ꝟo fron
des cocte ſpleneticos iuuat flegmones.vn/

de ſanat reumata ⁊ vlcera antiqua ſm aures
⁊ nares.ſi ꝟo acrius appareat cũ oleo dulci
B miſceť.¶ Sũmi ꝟo eiꝰ ſexu pedes interficit⁊
capillos deſtruit.calide intãtũ exiſtẽs ꝟtu
C. tis vt cõburat.¶ Idẽ Gal.vij.ſim.far.ca.ci
tacus ſiue ciſtbarus.i.edera ſtiptica ẽ frutex
in guſtu ⁊ in oĩbꝫ q̃ ſm partẽ acribꝫ frondes:
atrũ ⁊ gemina parua trita intantũ ſiccãt ⁊ ſti
pticant vt ꝯglutinent vulnera.flores ꝟo ſuꝑ
oĩa ſunt opatiuiores.vt ſi cum vino bibanť ⁊
diſſinterias ⁊ vẽtris imbecillitates ⁊ reuma
ta ⁊ hũiditates ſanẽt.Cũ ꝟo cathaplaſmanť
putridos humores vlceꝝ iuuãt.Eſt enĩ eorũ
virtꝰ nõ generoſe ſiccatiua in.ij.gra.⁊ a men
ſuratis cõplete.Eſt aũt frigidus intantũ hic
frutex vt tepida participet caliditate.

Capitulum.clxiiij.

e Ellebozus albꝫ.Dyaſ.ca.de elleboro
ſm tranſlationẽ nr̃am.Elleborꝰ albꝫ
folia hꝫ ſil'ia arnogloſſe:aut blete a
greſti ſꝫ breuiora ⁊ nigriora⁊ modicũ obruſa.
haſta ẽ ei longa duobꝫ palmis ⁊ rugoſa:⁊ citi
us ſolet marceſci qñ ſiccare incipit.Et ſic ca
pilli multi ex vna radice ꝓcedũt ſic ꝟgule.na
ſciť loc꞉ mõtuoſis.radix fodi tꝑe areaꝝ dꝫ.
vtilis ẽ aũt alba ⁊ tenſa ⁊ fragilis et plena et
iuncoſa:quã cũ fregerꝭ velut fumũ iactat: et
albidior deintꝰ cũ guſtu ca.nõ valde ſaliuã ꝓ
uocãs:plꝰ accepta hoĩeꝫ ſuffocat.meliꝰ ẽ qri
naicũ ⁊ italicũ.capadociũ his albiꝰ ẽ ⁊ tenue
¶ Sera.li.ag.ca.cherbachen au. Dyaſ.cher
bachen.i.elleborꝰ.Due ſũt eiꝰ ſpẽs: albꝫ ⁊ ni
ger.ſꝫ albꝫ ẽ planta:cuiꝰ folia ſunt ſil'ia folijs
plãtaginis ſeu folijs plãte dicte blete agrion
.i.ſicle agreſtꝭ:niſi q꞉ ſũt breuiora eis ⁊ decli
nãtia ad nigredinẽ plꝰ eiꝰ ⁊ verſus rubedinẽ
aliq̃ntulũ tendẽtia.⁊ hꝫ ſtipitẽ q̃ttuor digito
rũ longũ rugoſuꝫ.⁊ qñ incipit excoriari deſic
cať ⁊ putreſcit cito ⁊ apparet circa ſtipitẽ ve
lut capilli ſubnigri.hꝫ radiculas multas ſub
tiles egrediẽtes ab vna radice paruas ⁊ ob
longas ſilr cepe lõgo.Naſciť mõtuoſis loc꞉
Et oportet q꞉ fodiať radix ipiꝰ plãte ⁊ repo
nať tꝑe meſſis.Et melior ad colligẽdũ ẽ cuiꝰ
plãta extẽdiť ſuꝑ terrã extẽſiõe moderata.⁊ ẽ
albꝫ facile frãgibil꞉ multe carnoſitatꝭ.nõ hñs
acutas ſũmitates ſic ſquinantũ.Et qñ frãgiť
euolat ex eo res ſil'is pulueri.⁊ caro eiꝰ ẽ ſub
tilis ⁊ nõ mordicat linguã mordicatiõe forti.
ſꝫ facit abũdare ſaliuam ad os: ⁊ caueať a ni
mietate ſua:q꞉ ſuffocat.Et melior ex eo ẽ ille
q̃ deferť ex terra q̃ dr̃ italia.ſꝫ ille q̃ eſt ex cal
dechia ẽ malus.⁊ ẽ plãta ſil'is ſquinãto: et eſt
ſuffocans.

Operationes

¶ Dyaſ.Ellebozus albꝫ flegma ⁊ oẽs humo A
res vomitu purgat.Collirijs nobilibꝫ miſce
tur.⁊ caliginẽ oculoꝝ purgat.ſuppoſitꝰ abor
ſum facit.¶ Infantẽ ĩ vtero occidit.ſternuta B
mẽta ꝓuocat polente mixtꝰ.molli ſorices ne
cat:elixus cũ carnibꝫ citiꝰ eas madidas fa
cit.nã niſi mixtꝰ fuerit polẽte aut ſiſamo aut
ſucco ptiſane:aut ſucco tapſie aut mulſe aut
ſucco lenticule aut niſi in pane coquať dari ñ
põt:q꞉ ſic ab antiq̃s inuẽtũ eſt.¶ Filon medi C
cus doctiſſimꝰ ⁊ ꝑfectiſſimꝰ diligẽtia lõga ⁊
rõne ſcripſit q̃ diſciplina elleborꝰ deť. Mul
ti ꝟo in ſucco mulſe mixtũ dant poſtea dan
tes mãducare illis q̃ h̃ accepint q̃ ſunt fortiſ
ſimi corꝑe.vñ datũ diſciplina ſuꝑiori nullaꝫ
offocationẽ facere põt cũ aceto mixtꝰ.⁊ col
liriũ factũ ⁊ ano ſuppoſitũ nauſeam ꝓhibet.
¶ Gal.Elleborꝰ vterq꞉ tã albꝫ q̃ꝫ niger abſter D
ſiue ſilr ⁊ ca.ꝟtutis ſũt:q̃re ⁊ morfeis ⁊ empe
tiginibꝫ ⁊ ſcabiebꝫ ⁊ lepris ꝯueniũt:q̃n etiã fi
ſtulas mortificãt duobꝫ aut tribꝫ diebꝫ:ſꝫ den
tiũ doloribꝫ cũ aceto ꝯferũt.¶ Jo.meſue.di E
cit elleboꝝ albũ debere vitari.Eſt enĩ ꝓfoca
tiuꝰ.ſuꝑ nigrũ aũt debere ꝓſumere ꝯcordant
oẽs.⁊ ꝓprie rectificãdo ſm artẽ ⁊ legẽ:⁊ ñ ꝯue
nit niſi robuſtꝭ corꝑibꝫ ⁊ anĩoſis:⁊ tꝑe veris.
¶ Et ꝓprie datꝰ quidẽ qñ ⁊ cui ꝯuenit.⁊ qua F

liter acq̃rere facit iuueneſcẽtiã:⁊ incolumi-
taté ⁊ mores laudabiles ⁊ cõplexionẽ bonã
Hoc ei ẽ ꝓprietas:ſicut Hypo.dicit:⁊ ꝓprie q̃
dẽ mũdificat corpꝰ totũ a ſupfluitatibꝫ mate
rieꝝ corruptaꝝ ſolutiõe educit cũ facilita
te colerã ꝑmixtã.⁊ groſſũ flegma:⁊ colerã ni
grã cũ ꝟtute ⁊ ſine moleſtia:⁊ mũdificat ſan-
guinẽ ⁊ attrabit a venis ſupfluitates admix
tas ſanguini imo toto corꝑi:⁊ a ꝯcauitatibꝫ
B mẽbroꝝ ⁊ ꝑtibꝫ remotꝭ acute.¶ Et ex rebꝫ ſo
lẽnibꝫ mũdificãdo cerebꝝ ⁊ caput totũ ⁊ ĩſtru
D mẽta ſenſuũ ⁊ neruos ⁊ veſicã.¶ Et ꝯfert iu-
uamẽtũ mgñũ egritudĩbꝫ eaꝝ ſic̃ ẽ ſoda ꝑꝓe
⁊ emigranea ⁊ mania ⁊ melãcolia ⁊ vertigo ⁊
epilẽtia ⁊ ꝑaliſis.⁊ aq̃ q̃ deſcẽdũt ad oculũ.⁊
ꝯfert egritudĩbꝫ iũcturaꝝ ⁊ duriciei:⁊ apati
bꝰ eaꝝ ⁊ ſcrofulis.⁊ eſt ſic̃ tyriaca ⁊ medicine
antonomatice ad lep̃rã.⁊ cancrũ:vt ſpẽs her
petꝭ ⁊ bothor q̃ ſe comedũt.Et hec Jo.meſ-
I ue de nigro.¶ Albꝰ ãt fortiter ⁊ difficulter vo
mere facit cũ accidẽtibꝫ timorꝭ.⁊ ꝯfricatꝰ ex
eo ad egritudĩes cutꝭ.ꝯfert cum ꝟtute:⁊ cu-
rat ſcabiẽ empetiginẽ ⁊ lẽtigines.⁊ ꝯfert vter
q̃ ellеborꝰ fiſtulis ⁊ vlceribꝫ fraudulentis.

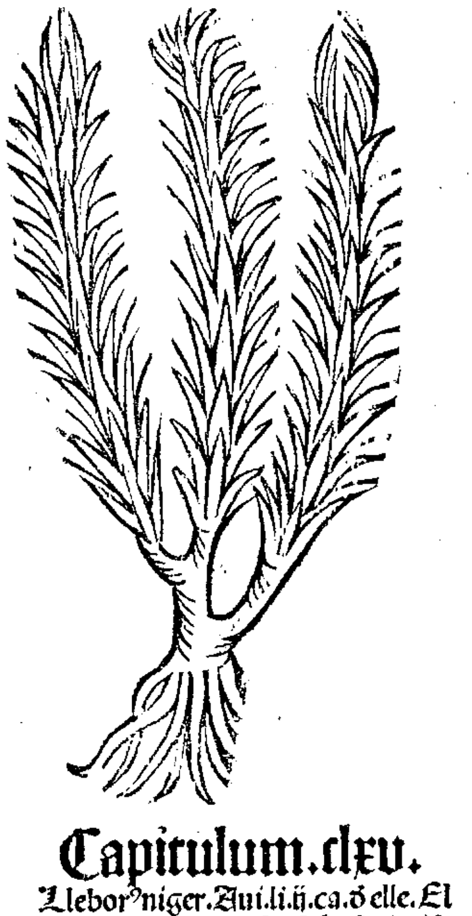

Capitulum.clxv.

e Lleborꝰ niger.Aui.li.ij.ca.ď elle.El
leborꝰ ille q̃ niger eſt:eſt fruſta inciſa

⁊ eius acuitas fortior eſt acuitate albi.⁊ illi q̃
ipm colligũt ꝑſeruant̃ ab eiꝰ nocumẽto co-
medẽdo allia ⁊ bibẽdo vinũ.⁊ folia q̃dẽ plan
te eiꝰ ſũt ſilia folijs ſquinãti:ſ; ſũt vehemẽtio
ris nigredĩs q̃ȝ ipa.⁊ h; crus breue ad purpu
reitatẽ declinãs.⁊ eiꝰ figura eſt ſic̃ figura ra-
cemi.⁊ in ipa ẽ fructꝰ:⁊ h; venas ſubtiles ni
gras.ex cuiuſcũq̧ q̃rũ radice ſic̃ duo capita
cepaꝝ egrediunt̃.Et qď de eo admĩſtrat̃ ſũt
vene iſte.Et orit̃ in ſiccis locꝭ.Melior ẽ q̃ eſt
mediꝰ ĩter veterẽ ⁊ nouũ ⁊ groſſu; ⁊ extenua
tũ hñs colorẽ cinericiũ.⁊ q̃ eſt velociter frãgi
bilis ⁊ ñ põderoſus.in cuiꝰ vacuitate ẽ q̃ddã
ſil̃e tele aranee ſaporẽ hñs acutũ ⁊ mordicãs
linguã.Et bonũ q̃dẽ qď admĩſtrat̃ eſt vt aſſu-
mat̃ lignũ paruũ qď eſt apud radicẽ eiꝰ:et in-
fundat̃ parua aq̃ ⁊ excoriet̃.Et aſſumant̃ cor
tices illiꝰ ⁊ exſiccent̃ in vmbra.⁊ admĩſtrẽtur
triti ⁊ cribellati.¶ Jo.meſue.ca.de elleboro.
Eius ſũt due ſpẽs.Nã aliꝰ eſt albꝰ:aliꝰ niger
Niger incolumior eſt albo.Vñ minatur albꝰ
accidẽtia timorꝭ ⁊ tremorꝭ.Niger ꝟo acq̃rit
ei iuueneſcentiã ⁊ incolumitatem:⁊ ex eo qď
magꝭ eligitur.⁊ ꝓprie ẽ cuiꝰ ſapor ẽ acutꝰ mor
dicãs guſtũ.⁊ hñs ſaporẽ ſicut aſaꝝ ꝓpric:et
qď eſt frãgibile.⁊ mediũ ĩter ſubtile ⁊ groſſũ.
⁊ mediũ ĩter recẽs ⁊ antiquũ:⁊ medium inter
ponderoſu; ⁊ leue:imo plus leue q̃ȝ pondero
ſum.⁊ qď eſt leue carẽs aſperitate.Et melior
pars ipiꝰ plante eſt radix ipiꝰ.Et melior ꝑs
coꝝ ſunt cutes ipoꝝ.Et melius tp̃s collecti
onis ipoꝝ ſunt ver ⁊ eſtas.

Operationes

¶ Dyaſ. Radix ellebori nigri accepta colerã A
⁊ flegma ꝑ vẽtrẽ purgat.Alij ſcamoncã ⁊ ſal
miſcẽt.ȝ.i.multi cũ viſcell'eã coquũt:multi cũ
lenticula.nã ſic accepta vẽtrẽ purgat.¶ Pur B
gatio illa melãcolicꝭ:epilenticꝭ:arteticꝭ ⁊ pa
ralitic̃ medicat̃.¶ Suppoſita mẽſtruis ipe- C
rat:aborſum facit.fiſtulas purgat impoſita.
¶ Reddit auditũ pꝰ triduũ eiecta.ſcabiẽ pur D
gat mixta libanotidi cere ⁊ pici liq̃de et oleo
citrino aceto addito.ſola vt cathaplaſma im
poſita maculas oẽs corꝑis tollet.lepras oẽſ
⁊ zernas lĩpidat.ſcabies curat ĩ aceto cocta.
⁊ gargariſmo accepta ſeu adbibita dolorẽ dẽ
tiũ mitigat.⁊ miſcet̃ ⁊ ſtipticꝭ medicamĩbꝫ mi
xta vino ⁊ polline ordei.⁊ vt cathaplaſma ad
hibita ydropic̃ ꝑſtat effectũ.¶ Et ſi lino fue- E
rit ĩſerta ⁊ vino merſa vinũ cartarticũ reddet
aq̃ in q̃ fuſa fuerit ſi domui aſꝑgat̃ muſcas ⁊
pulices necat.¶ Hoc cũ fodit̃ celeriter fodi F
oportet:q2 tarditate fodiẽtꝭ viſũ hebetat.aut
dolorẽ capitꝭ cõmouet.nã ꝑlimi foſſores eiꝰ

allio ſumpto ⁊ vino potato ſecure fodiebāt.
G ¶ Aui. Ellebor⁹ niger ꝯfert linit⁹ ſup morfe
am cū aceto. ⁊ ſilr ſup loca in qb⁹ ſūt ſordes.
⁊ ſilr ſup albā morfeam ⁊ eradicat verrucas.
H ¶ Et euacuatio q̄ fit cum ea ꝯuenit albaras.
I Doſis nigri ē a kirat. vi. vſq; ad. ʒ. i. ¶ Confe
ctio pillulaꝝ q̄s deſcripſit Haly. q̄ꝝ iuuamē
tū eſt vltimū ad melācolicas egritudines et
cancrū ⁊ leprā ⁊ morfeā nigrā difficile: q̄rum
eſt hec ꝯmixtio. Recipe yere pigre. ʒ. xij. elle-
bori nigri. Polypodij ana. ʒ. v. agarici lapi-
dis lazuli ſalis indi. coloq̄ntide ana. ʒ. iij. do
ſis a. ʒ. ij. vſq; ad aureos. ij. ſunt ſane ⁊ expte.

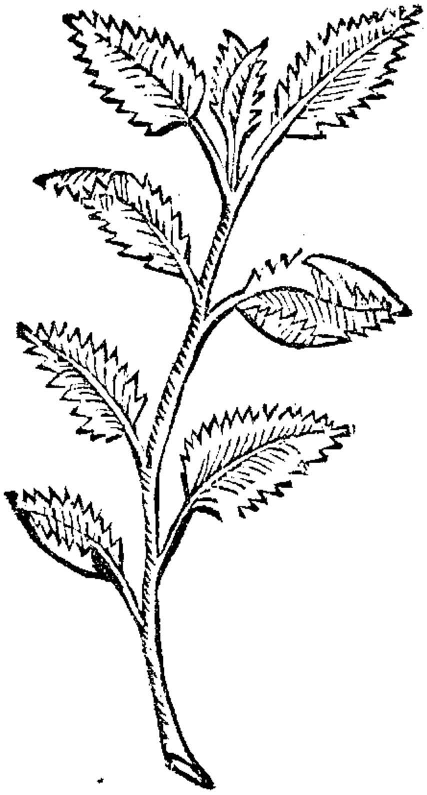

Capitulum. clxvj.

e Eupatoriū. Dyaſ. ca. ꝺ eupatorio ſm trāſlationē nr̄am. Eupatoriū frutex eſt ſarmētoſa haſtā hñs rectā ⁊ ligno ſam tenuē ⁊ nigrā ⁊ aſperā in cubiti vni⁹ longitudie porrectā aut ampli⁹. Folia ſunt ei in gyro diuiſa ſicut pentafilon aut canapis: cuius folia ī capite inciſa ſūt vt ſerra. ſemē a media haſta aſpeꝝ ⁊ ſubt⁹ decliuū eſt ei. ¶ Aui. li. ij. ca. de eupa. Eupatoriū eſt ex herbis aromaticis. ⁊ h₃ folia q̄ ſunt ſicut folia canapis. Et flos ei⁹ ē ſicut nenufar. ⁊ ē illud qꝺ adminiſtrat̄. ⁊ ſucc⁹ eſt ca. in. i. ſic. in. ij. Eſt ſubtiliatiuū: inciſiuū valde abſterſiuū ſine attractione ⁊ ſine caliditate manifeſta. Et ī ipa eſt ſtipticitas pauca ⁊ ponticitas ⁊ amaritudo for

tis: ſicut ē amaritudo aloes. ¶ Pli. ca. de eupa. Eupatoriū regiā h₃ actionē: caulis lignoſi nigricātis yrſuti cubitalis aliq̄n ⁊ amplioribus folijs ꝑ interualla q̄nq; vt canapis ꝑ margines inciſis nigris ⁊ ipis plumoſis radiceq; ſupuacua. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de eupatorio. Eupatoriū ē herba q̄ vocat̄ volucrū maius vel agrimonia. cui⁹ ſuba ē ſubtilis. ſapor ei⁹ ē ſtiptic⁹. Et vt⁹ ei⁹ eſt ca. caliditate modica ⁊ deſiccat. S₃ ſciēdū ꝙ eupatoriū ſilr ſm Dyaſ. ca. de agrimonia vocauerūt antiq̄ radicē agrimonie: eo ꝙ ē diuretica valde. Itē ſm eundē ca. de marubio. Marubiū etiā q̄dā eupatoriū vocauerūt: q̄m valet ꝯ vitia epatis. ⁊ ꝑ tāto nō ē veꝝ eupatoriū. q̄m Dyaſ. fac ſemotim ca. de eupatorio: ⁊ ſemotim ꝺ marubio ⁊ agrimonia. Hoc ſilr voluit Jo. meſue ca. ꝺ eupatorio cū dicit: ꝙ dicūt aliq̄ ꝙ ē herba pulicū. noluit ſm veꝝ ꝙ ſit herba illa quā latini vocāt pulicariā eupatoriū. q̄m Dyaſ. facit ſemotī ca. ꝺ eupatorio. qꝺ incipit eupatoriū. ⁊ ſemotī ca. de pulicaria vel herba pulicū qꝺ incipit coinza. ſ₃ ſicut dictū ē d₃ intelligi Meſue. Nā dicit ꝙ eupatoriū ſm q̄ſdā ē herba pulicum quoniam aliqui vocabant pulicum ū eupatorium ⁊ hñ. q̄m ē diuretica valde: ⁊ valet ꝯ vitia epatꝭ. Miror q̄liter medici nr̄i tꝑis nō aduertētes ꝟba Dyaſ. Aui. ⁊ Sera. Pli. ⁊ Gal. ⁊ Damaſceni credūt herbularijs ſaluiā agreſtē eupatoriū dicētib⁹ q̄ nec ī ſapore nec ī odore cū eo ꝯuenit. Si aūt ī ipa forſan ꝟtutes eupatorij inuenerūt: ⁊ ꝑ eo ponere voluerūt: cui⁹ grā ipm eupatoriū vocauerūt. nō licebat dicere ꝙ idē eēt: q̄m eupatorium pt̄ dici oē id qꝺ valet ꝯ vitia epatꝭ. ab eu qꝺ ē bonū ⁊ pacor qꝺ ē epar. vñ eupatoriū. i. bonū epati. ſ₃ veꝝ eupatoriū ē illud qꝺ antonomatice ē bonū epati ſicut illud qꝺ veꝝ eſt eupatoriū.

Operationes

¶ Dyaſ. ſm trāſla. no. Eupatoriū valet ꝯ vitia A
epatꝭ: ⁊ folia ei⁹ ſicca ⁊ axungia porcina vete
ri addita trita ⁊ ipoſita dura vulnera ad cica
tricē ducūt. ¶ Semē ꝟo ei⁹ ⁊ folia cū vino bi B
bita diſſintericis ⁊ morſib⁹ venenatꝭ occurrūt
medicādo. ¶ Eadē dicit Sera. cap. ꝓprio de C
mēte Dyaſ. ⁊ addit. Et ſūt mlti q̄ putāt ꝙ illa
herba ſit agrimonia: ⁊ errāt: q: eſt alia ab ea.
Et nos q̄dē manifeſtauim⁹ iā de ei⁹ eē in eo
qꝺ dixim⁹ de eo. ¶ Et idē auc. Gal. In tyria D
ca chefar eupatoriū apit opilatiōes epatis ⁊
fortificat ipm. ¶ Jo. meſue. Eupatoriū ſolu E
tiōe educit colerā ⁊ flegma facile. ⁊ ē pſerua-
tiuū a putredie ¶ Et ꝯfortat ſtomachū epar ⁊
viſcera: ⁊ ꝯfert dolorib⁹ coꝝ: ⁊ ē medicīa ſple-
nis: ⁊ opilationū oīm ⁊ egritudinū ab ca fa-

G ctarū.¶ Et febꝛib⁹ longi tp̄is mire ſubuenit.
doſis decoctiōis eiꝰ poton eſt a.ʒ.iij.vſq; ad
vi.⁊ puluis eiꝰ a.ʒ.ij.vſq; ad.iij.loco eiꝰ poni
tur in defectu eiꝰ abſinthij ⁊ azari.ana medi-
H um ponderꝫ ip̄ius.¶ Auic. Eupatoriū ē bonū
in initio alopicie ⁊ tyrie:⁊ linit̄ cū adipe vete
I ri ſup̄ vlcera difficilis ꝯſolidatiōis.¶ Et eiꝰ
ſuccus ꝯfert ſcabiei ⁊ pruritui qn̄ bibit̄ cum
aqua fumiterre ⁊ oximelle.⁊ ſilr̄ flos eiꝰ ⁊ ſuc
cus ip̄ius eſt fortioꝛ.Confert doloꝛib⁹ epatꝫ:
K ⁊ opilatiōib⁹ eius ⁊ ꝯfoꝛtat ip̄m. ¶ Et cōfert
duriciei ſplenis: ⁊ apoſtematib⁹ epatꝫ:⁊ apo-
ſtematib⁹ ſtomachi.⁊ eiꝰ herba ⁊ ſuccus ꝯfe
runt maliciei foꝛme ⁊ accidētib⁹ hydropiſis
datū in potu cū vino:⁊ ꝯfert vlcerib⁹ inteſti-
L noꝝ.¶ Confert febꝛib⁹ cronicis:⁊ antiquis
ꝓꝛie ſuccus eius.⁊ ꝓꝛie cū ſucco abſinthij.
lo co eius ponit̄ pondus eius de azaro:⁊ me
dietas ponderis ip̄ius de abſinthio.

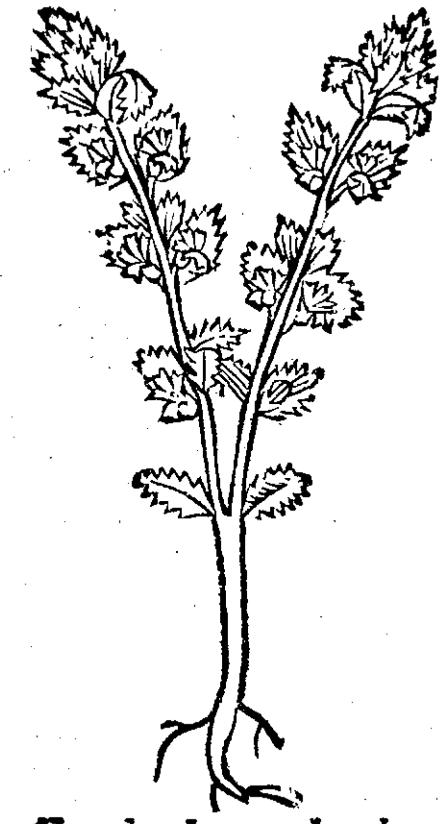

Capitulum.clxvij.

Ufragia. Paulus cap̄.de eufragia
e eſt herba que ſimilat̄ in ſtipitib⁹ yſo-
po:niſi q: ſtipites ſui habent coloreꝫ
violaceū:⁊ nō habent ramos. ⁊ folia ſunt in
ſtipitib⁹ a medietate ſuperiꝰ.⁊ ſunt parua in-
ciſa ſicut galliculi criſta.et habet floꝛes ten-
dentes ad albedinem ſatis paruos.

Operationes

¶ Medet̄ doloꝛib⁹ oculoꝝ. ⁊ ꝯfoꝛtat viſum A

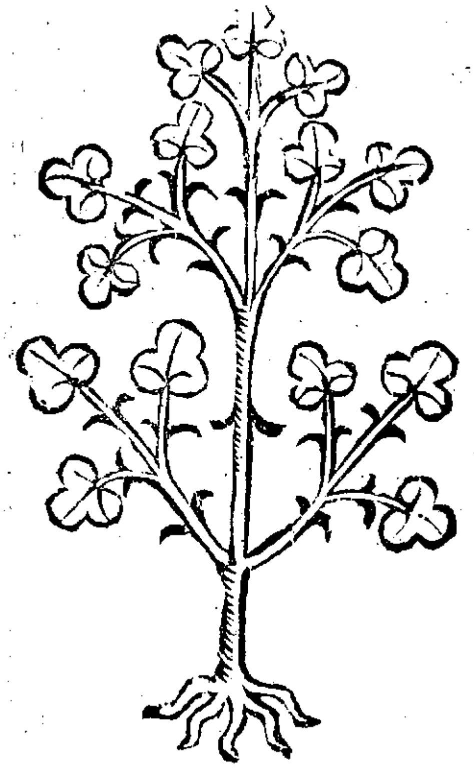

Capitulum.clxviij.

Mblici. Serapion libꝛo aggrega-
e ris ca.de amlegbelliget:id eſt mira-
bolani emblici ⁊ bellirici. De belliri
cis habetur ſuperius de B.in capitulo bel-
lirici.Et ſunt ambe frigide ⁊ ſicce in fine ter
tij gradus.¶ Johannes meſue cap. demi-
rabolanis. Mirabolani emblici ſunt ex me
dicinis confoꝛtantibus ſtomachum coꝛ et
epar ⁊ viſcera.Et melioꝛes ex eis ſunt habē-
tes fruſta groſſa ⁊ denſa ⁊ grauia que minus
creſcunt in oſſibus ⁊ plus in carne.rari quo-
q; nō habent ſpiritum.⁊ ſunt frigide comple
xionis parum:⁊ ſic.in.i.gradu.

Operationes

¶ Emblici ſūt ꝯfoꝛtatiui membꝛoꝝ.⁊ coadu
natiui partiū eoꝝ.Et ſūt de extinguētib⁹ in- A
flāmationē in ſtomacho ⁊ epate.Et ip̄i nutri
ti maioꝛis ſunt operatiōis ⁊ minoꝛis corru-
gatiōis.¶ Modus nutriēdi emblicos.Ac-
cipe ex eis q̄ntitatē quā voluerꝫ ⁊ ſubmerge B
in aq̄:⁊ expone ſoli vſq; dū tumefiāt ⁊ humec-
tentur:poſt exp̄me ⁊ pone in aqua mellis ⁊
dimitte p̱ duos dies.⁊ deinde coque cum ſa

cilitate. ⁊ poſtq̄ cocti fuerint imitte parū re
frigerari: ⁊ adde cū eis mellis tabarzet ſciut
quartā partē totius ⁊ reconde. ⁊ quidaʒ ſup-
condiūt cū ſpeciebꝫ aromaticꝭ ꝯfortatiuis. ſi
cut cū cinamomo xilo aloe gallia cardamo-
C mo ⁊ croco ⁊ ſilibꝫ. ¶ Sera. aucto. Galieni.
Emblici habēt ꝓprietatē denigrādi capilloſ.
⁊ ꝓhibent caſum ipoꝝ. Et cōferūt emorroi-
D dibus: ⁊ ipi tumeſcunt in aqua. ¶ Et conditi
ex eis faciūt operatiōes mirabolanoꝝ non
conditoꝝ: niſi q2 ſunt debiliores eis. ⁊ in bel-
liricis maior eſt ꝓprietas in acumine q̄ i em-
E blicis. ¶ Et idem auctoritate Bedigoras.
Emblicoꝝ ꝓprietas cōfortat ſtomachū: ⁊ ꝓ-
hibent corruptionē ab eo. fortificant ſtoma-
chum: ⁊ augent appetitū cibi. ⁊ incitant coi-
tum: ⁊ abſcindunt ſputū ⁊ vomitū: ⁊ ſedant
ſitim. ⁊ augent opationē ſenſus. Mirabola-
ni emblici bellirici ⁊ kebuli mixti cū oleo a-
migdalaꝝ dulciū ⁊ cū melle tingūt capillos
colore nigro. ¶ Johā. Meſue. Mirabolani
emblici educūt ſolutiōe flegma: ⁊ ſunt ex re-
bus valde ꝯfortantibꝫ cerebꝝ ⁊ neruos. ⁊ au
gent intellectū: ⁊ ꝯfortāt cor: ⁊ ꝯferūt tremo
ri eiꝰ. ⁊ mūdificāt ſtomachū a putrefactiōe ⁊
ꝯfortāt ipm. ⁊ ſedāt feruorē in eo. ⁊ auferūt ſi
tim ⁊ addunt in appetitū: ⁊ ſedant vomitū.

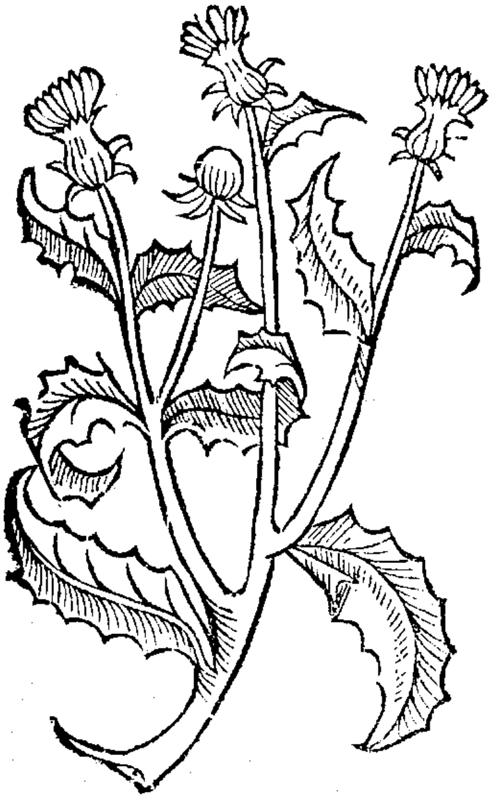

Capitulum. clxix.

Endiuia. Auicenna. Endiuiarū alia
c eſt ortulana ⁊ alia ſilueſtris. De ſilue
ſtri in ſequēti capitulo tractabitur.
Et quedam habet lata folia: quedaʒ ſtricta.
ambe vincunt lactucam in aperiendo. ¶ Iſa
ac in dietis particularibꝫ. Endiuia domeſti-
ca ⁊ ſilueſtris eſt: quarum domeſtica diuerſe
virtutis eſt. Habet enim amaritudinē: pon-
ticitatem ⁊ inſipiditatem. Que iterum in du
as diuiditur partes. Eſt enim endiuia hye-
malis ⁊ eſtiualis. Hyemalis eſt inſipida pro-
pter amaritudinis ⁊ ponticitatis paucitatē.
Et etiam inſipiditas eſt ꝓpter temporis fri-
giditatem. Frigida quidem eſt in fine ſecun
di gradus. Quidam autem illam dicunt eſſe
humidam: quod ſenſu non patet: quia ſicci-
tas eius palam eſt ꝓpter amaritudinem ſui
atq; poncitatem. ſm medicinam eſt vtilis.
Eſtiue autem eſt amaritudo maior: ſed frigi
ditas minor. Eſt enim frigida in gradu pri-
mo. ſicca in ſecūdi medio. ¶ Conſtantinꝰ in
libro graduum. Endiuia de amaritudine et
poncitate cōpoſita: ⁊ ſicca eſt i ſcdo gradu.

Operationes

¶ Idem. Stomachum confortat. opilatio- A
nem aperit. Succus eius coctus et de-
ſpumatus cum oxizuccaro bibitus: humo-
res expellit putridos: ⁊ diuturnas febres cu
rat: cathaplaſmate inde facto. calor epatis ⁊
ſtomachi mitigatur. Cum polline ordei ⁊ o-
leo roſeo mixtus apoſtemata calida: maxi-
me ſi i oculis fuerint ſanat. Arteticos de ca
lore mitigat. ¶ Iſaac vbi ſupra. Endiuia ge-
nerat ſanguinem peiorem.
¶ Unde Galienus. Lactuca ſiue endiuia q̄ B
maioris eſt amaritudinis ipa deterioreʒ ſan
guinem facit. Eſtiua enim ſm medicinaʒ eſt
mediocris. que plus eſt aperitiua. maxime
conſtipationis epatꝭ. Que ſi elixa detur cū
obſomogaro ⁊ oleo minꝰ erit nocibilis. Si
vero cum aceto ſtomachum confortat: ⁊ ven
trem conſtipat. Succus eius coctus ac de-
ſpumatus cum oxizuccaro bibitus: conſti-
pationē aperit. Humores putrefactos mun
dificat: ⁊ diu febricitantibꝫ cōueniens eſt.
¶ Serapion auctoritate Galieni. Endiuie
virtus eſt ſicut virtus lactuce.

Capitulum. clxx.

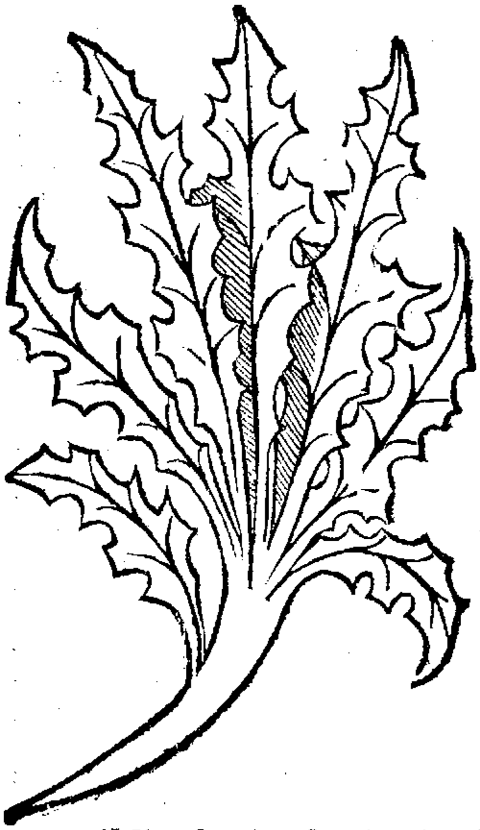

Adiuia ſi lueſtris. Dyaſcorides. En
e diuia ſilueſtrꝫ eſt vna ſpecies que vo
catur ſerralia: eo ꝙ tirſum habet in
modum ſerre. Et in ſapoꝛe ſilueſtris eſt ſtipti
citas cum amaritudine.

Operationes

A ☞ Idem. Omnium virtus eſt ſtiptica et eu-
ſtomaca. Ventrem abſtinet. cocta cum ace-
B to ꝛ maxime ſilueſtris. Vexatum ſtomachũ
confirmat. ¶ Et eſtuationes ſtomachi miti-
C gat. ſola cum polenta poſita cardiacis blan-
ditur. In tumoꝛe oculoꝛum ſubuenit. ¶ Fo-
lia vero eius impoſita ꝛ cathaplaſmata per-
cuſſum ſcoꝛpionis mitigat. polentis addita
ꝛ impoſita ignem ſacrum cõpeſcit. mixta cũ
D aceto ꝛ ceruſa om̃ibus reb⁊ calidis opitula
tur. ¶ Iſaac. Endiuia ſilueſtris que frigida ẽ
in initio pꝛimi gradus. ꝛ ſicca in fine eiuſdẽ.
habet ſtipticitatez ſtomachũ ꝯfoꝛtantẽ. que
ſi manducat᷑ aut ſuccus eiuſ potetur: moꝛſui
E ſcoꝛpionis ꝓdeſt. ꝛ cathaplaſmata ſil̕r opat᷑.
¶ Radix eius ſi potatur: contra venenuz au
F xiliatur. cum mirta vero mixta ꝛ immiſſa: pꝛo-
uocat menſtrua. ¶ Auicenna de viribus coꝛ
dis ait: ꝙ confoꝛtat coꝛ.

Capitulum. clxxi.

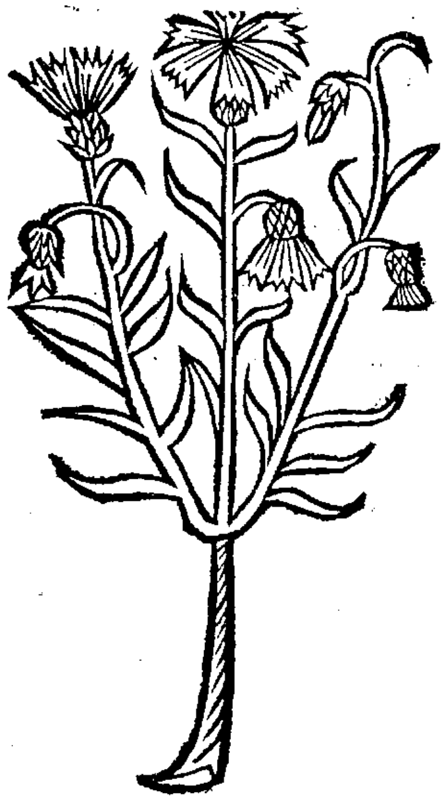

Litropiuz. Pli. ca. de elitropio. Eli
e tropiũ pꝛimo nomẽ accepit ex eo ꝙ
eſtiuo ſolſticio floꝛeat: ꝛ ꝙ ſolis mo
tib⁊ folia circũacta ꝯuertat. vñ ꝛ a latinis ſol
ſequia nũcupat᷑. Nã ꝛ oꝛiẽte ſole floꝛes ſuos
apit. ꝛ ſe iteꝝ recludit cũ ſol occubuerit. ipſa
eſt quã latini intubã ac verrucariã vocãt. ex
eo ꝙ extinguat verrucas. ex aq̃ potata vl̕ ca
thaplaſmatꝫ vice ĩpoſita verrucas abſtergit
Dyaſ. ca. de elitropio duo facit ca. de pꝛio ſic
elitropiũ maius multi ſcoꝛpioꝛon dicunt: eo
ꝙ floꝛes ſil̕es ſunt figure ſcoꝛpij. folia hꝫ oꝛi
mo ſil̕ia ꝛ aſpioꝛa ꝛ nigrioꝛa. ꝛ haſtas ex vna
radice q̃nqꝫ aut ſex cũ ramulis q̃ꝫ plurimis
in q̃b⁊ floꝛes ſunt coloꝛis albi ꝛ ſubpurpurei
ꝛ ſubcitrini ſicut cauda ſcoꝛpij. Aliud capi-
tulum de elitropio dicit. Elitropium minus
naſcit᷑ locis cultis ꝛ ĩ pꝛatis. ꝛ ſimile ſupꝛadi
cto. ſemen rotondum habet pendens.

Operationes

¶ Dyaſco. Huius herbe manipulus vn⁹ eli A
xus et bibitus flegma ꝛ colerã deponit. Cũ
vino bibitus ictib⁹ ſcoꝛpionũ occurrit. Ca-
thaplaſmatibus adhibitus eadez facere po-
teſt. ¶ Multi etiam radicem eius collo ſu- B
ſpendunt contra vim ſcoꝛpionũ. ſeminis ei⁹
grana q̃tuoꝛ cũ vino bibita ante acceſſionẽ

quartanarijs maximũ remedium eſt.tertia-
C narijs vero tria grana vtiliter dant¶.Folia
eius in carbaplaſmatibus adhibita tumo-
res ſpargunt.mirmiceas corporis limpidãt.
ſicca vero folia ei⁹ impoſita podagricꝫ ma-
ximũ preſtant effectum.Trita ꝛ matrici ſup
poſita mẽſtruis imperãt.Aborſum faciunt.
D ¶Eliotropij minoris herba cum eius ſemi-
ne decocta:ꝛ cum nitro ꝛ yſopo ꝛ cardamo-
mo bibita rotundos ꝛ latos lumbricos ex-
cludit.clauos impoſita cum ſale tollit:maxi
me ſi fuerit elixa ꝛ impoſita.

Capitulum.clxxij.

Pithimum.Johannes meſue ca.de
e epithimo.Epithimũ naſcit̃ ſimile vt
cuſcute.plante autẽ q̃b⁹ ſuperexcre-
ſcit ſunt alkal ꝛ albaſce.ꝛ quedã ſpecies ori-
gani.Eius aũt aliud eſt cretenſe.aliud ſiricũ
Melius eſt quod eſt cretenſe acuti odoris.
ꝛ qđ naſcit̃ in ſyria eſt poſt illud.ſed eſt meli⁹
rufum:ꝛ melius eſt adhuc quod eſt comple-
tũ ponderoſius.Et melior pars ei⁹ ſũt extre
mitates groſſe.q̃ ſunt ſicut flores.ſubcitrinũ
autem ꝛ pallidum eſt minus bonum.ca.com
plexionis eſt ꝛ ſic.in.ij.Et eſt compoſitũ ex
partibus igneis a quibus ineſt ei acuitas.et
ex terris ſubtilibus a quibus ineſt ei ſtiptici
tas pauca.Et ipm quidem eſt ſubtiliatiuum
reſolutiuum:aperitiuũ opilationũ:ꝛ confor
tatiuũ viſcerũ:facit ſitim ꝛ generat eſtiuatio
nem in corporibꝫ calidis.ꝛ eſt ex debiliter et
tarde ſoluentibꝫ.ꝓpter quod prohibendũ eſt
ſub dominio caliditatis ꝛ ſiccitatis poſitis
Confortatur autẽ operatio ipius in multitu
dine quantitatis ipius:ꝛ in aſſociatione rei
cum eo magnificãtis effectũ ei⁹:ſicut ſũt mi
rabolani:indi ꝛ nigri:aut ellebori nigri.q̃nti
tas parua.Aqua autem mellis cũ pauco ſa-
le.Aut aqua decoctionis paſſularũ cũ ſale.
ſimiliter aut aqua lactis ex capris ſumpti vi
gorat operationẽ ei⁹.Sal gemma vero aut
ſal indi aut ſal napti ſunt ex rebꝫ que ſibi ad-
dita addũt virtuti ipius.citam autẽ ꝛ facilẽ
facit operationẽ ei⁹.Si ei aliq̃d virtute acu-
tum miſcet̃ ſicut piper ꝛ piper longũ zinziber
ꝛ ſimilia.Et nõ p̃termittas quin cadat in po
tibus ei⁹ oleũ de amigdalis dulcibꝫ in quo
inuoluat̃.et in decoctione ipius paſſule ſine
interioribꝫ.quoniã addunt ei ad bonitatẽ le-
niendi quod timetur ex introſitate ipius.Et
ne ignores quoniã epithimũ de decoctione
modicũ ſubſtinet:quare oportet vt fiat illud
ſm legem.Prerogatiuã autẽ habet ſup om-
nibꝫ ſolutione educentibꝫ melancoliam.edu
cit enĩ eam facile ſine moleſtia.Et cum Jo.
meſue cõcordant omnes alij doctores ſicut
Auicenna.Sera.Dyaſ.ꝛ Gal.

Operationes

¶Johãnes meſue.Quidam dicunt epithi- A
mum educit de flegmate aliquid.
¶Et dixit Paulus:ꝙ ſolutiõe educit humo B
res aduſtos:ꝛ declinauit ab eo qđ cõprehen
dit vniuerſitas.ꝛ ego non inueni qđ fieret il
lud.poteſtas aũt eius ſup humore melanco-
lico.ꝛ egritudinibꝫ eius magna eſt.ꝛ ꝓprie in
egritudinibꝫ capitis ſicut eſt melancolia epi
lentia algueſgues ꝛ timor ꝛ vertigo:et dolor
capitis:quarum materia eſt melancolia.
¶Valet etiã ad tremorẽ cordis.ꝛ ſincopim. C
ꝛ egritudines melancolicas in eo.ꝛ eſt medi
cina magna opilatõni ſplenis ꝛ egritudinibꝫ
in eo.¶Et cõfert egritudini ypocondrioꝝ et D
opilationi renũ.¶Et frequens vſus potio- E
nis eius eſt medicina ſolennis cancro lepre
ꝛ vlceribꝫ nigris ꝛ ſoluit quartanam.Doſis
potio ei⁹ eſt in decoctiõe a.ʒ.v.vſqꝫ ad.xx.et
pulueris ei⁹ a.ʒ.iij.vſqꝫ ad.vij.Jlli aũt qui ſu
munt ipm vitent acceptionẽ ei⁹ in eſtate.
¶Plinius.Epithimũ habet virtutẽ purgan F
di flegma ꝛ melancoliã ꝛ p ſe ꝛ cũ adiũcto ſe
cũ medicinis purgantibꝫ melancoliam.

B ¶ Cōtra quartanā fiet decoctio in aqua. Z.i.
epithimi buliat: ⁊ in tali aqua ponant̄. ʒ. ij. la-
pidis lazuli vel armenici: et digeſta materia
detur patienti. multi enim liberātur. valet ſi-
militer talis decoctio patientibus emorroi-
das ex melancolico ſanguine.
D ¶ Dyaſcorides. Epithimū viride acceptum
ſtomachū vexat: ⁊ vomitū mouet. ventrē p-
uocat ⁊ nauſeā facit ac educit flegma ⁊ cole-
ram: ⁊ maxime nigrā. datur ad purgandū to-
racem cum melle ⁊ yriſillirica more electua-
rij accipit̄. alteri⁹ aūt thimi flos albꝰ eſt atqꝫ
aſper: ſed ambo equalē habent virtutē. Nam
p os purgant flegma ⁊ p ventrem colerā ni-
gram datur in quibus precordia prefocant̄ ⁊
paticis ⁊ ſuſpirioſis.

¶ Folia eius ⁊ radix cū vino bibita poſt pur- B
gationē menſtruoꝝ. ʒ. v. generare non ſinit ſi
v. aut. vi. diebꝰ bibita fuerit.
¶ Epimedia ſm̄ Dyaſ. ca. qđ incipit meſpila. C
eſt inq̇t ⁊ illa q̄ in hyſpania naſcit̄ quaꝫ multi
epimelidā vocant. ſemen rotundū hn̄s. hoc
aptum eſt ad comedendū: ⁊ eſt ſtipticū: ⁊ tar-
de matureſcit ſimilis ſorbo. ⁊ nos latini vo-
camus hanc epimelidam anzarolam.
¶ Iſidorus vocat eam Pomelido, de qua le- D
ge capitulum meſpilum de. m.

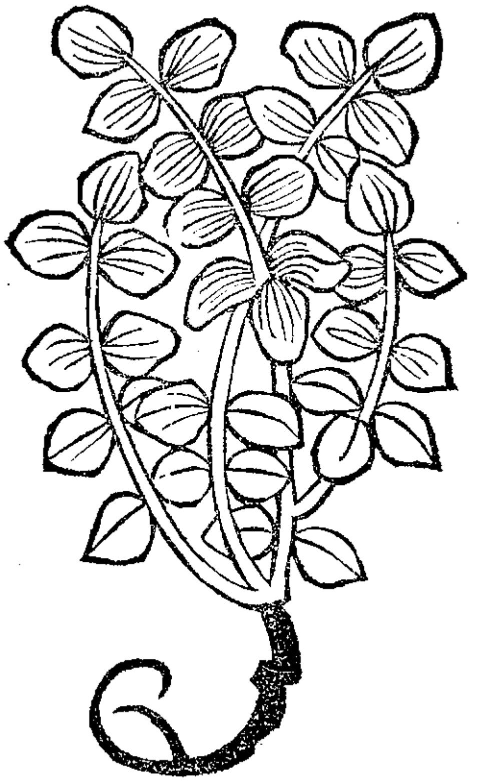

Capitulum. clxxiij.

Pimediū. Plini⁹. Epimediū ſiue vt
e latini vinectam dicūt ſm̄ Dyaſ. in p-
prio cap̄. haſtā habet nō maiorē ede-
re ſimilē. ⁊ folia. x. aut. xij. carens flore ⁊ ſemi
ne. Radix eſt illi tenera nigra cū odore graui
⁊ guſtu fatuo. naſcit̄ in locis humidis.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Folia eius trita cum oleo ⁊
impoſita mām̄as creſcere nō admittunt.

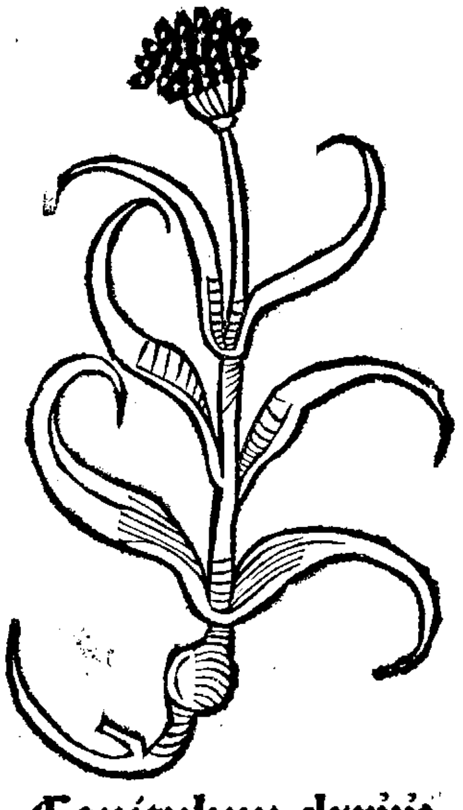

Capitulum. clxxiiij.

Ffemereon eſt apud Dyaſcoridē ca
e pitulo Effemereon: quem multi yri-
ni agreſtem vocant. folia ⁊ haſtaꝫ ſi
milia lilio habet: ſed tenera ⁊ flores albos et
minores: ⁊ ſemen molle. radix eſt ei groſſa vt
digitus. Uirtus eſt illi ſtiptica ⁊ odoris bo-
ni. naſcitur in locis vmbroſis ⁊ in ſiluis.

Operationes

¶ Dyaſco. Radix eius decocta in ore reten- A
ta dolorem dentium mitigat. ¶ Folia vo ei⁹ B
in vino decocta ⁊ cathaplaſmatibꝰ impoſita
tumores ⁊ duricies ſpargunt.

Capitulum. clxxv.

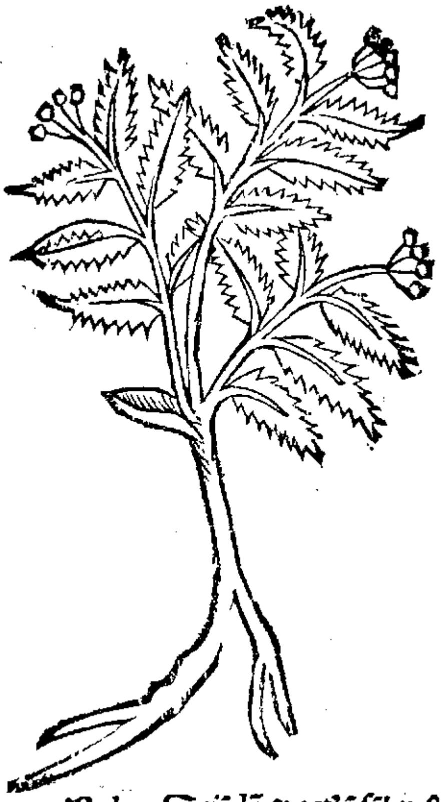

Bulus. Sciēdū q̄ actȝ ē ſābuc⁹ Ca
e meactis dr̄ ebul⁹: ⁊ ſūt plāte oīb⁹ no/
te. Uñ v̄ſus. Sābuc⁹ eſt actȝ ſȝ ebu
lus ē cameactȝ. De ſambuco tractabit in ca.
ſambuc⁹ de. s. Sera. li. ag. ca. cameactȝ. Ca/
meacti duo ſūt ſpēs: q̄ꝝ vna grece dr̄ actȝ: in
latino ſambuc⁹. ⁊ ſcd̄a noīatur ī greco came
actis: ⁊ eī⁹ eſt intēcio terren⁹ actis. et ī latino
dr̄ ebulus. virt⁹ eī⁹ ē q̄ deſiccat ⁊ īcarnat ⁊ re
ſoluit reſolutōe ꝑpata. Pli. ca. cameacti. Eī⁹
due ſūt ſpēs. earū vna aſſilat arborib⁹ hn̄tib⁹
ramos ſ'les cānis rotūdis. q̄ꝝ colorē ad al/
bedinē. ⁊ ſūt lōga. ⁊ ſūt ī eis q̄tuor folia aut
q̄nq̄ porrecta ſup ramos q̄ſlibȝ: ⁊ ſilia folijs
nucȝ: mīora tñ eis: hn̄tia gue ē odorē. ⁊ ī ſūmi/
tatib⁹ ramoꝝ ſūt flores albi ⁊ grana ſilia gra
nis viridib⁹ vel lētiſci: q̄ꝝ color declinat ad
purpureitatē cū nigredīe. ⁊ ſūt velut in race/
miſ. ⁊ hn̄t multā hūiditatē odorē lini. ⁊ iſta dr̄
actȝ. Alia v̄o ſpēs q̄ dr̄ cameactȝ ē mīor pma.
hȝ ramos magȝ ꝑtinētes herbe q̄drátos ī q̄
b⁹ ſūt m̄lti nodi. ⁊ folia īuicē diſtātia. ⁊ ſingu
lis nodis ſilia folijs amigdalis ī ſūmitatib⁹
ſuis: niſi q̄ hn̄t venaſ: ⁊ ſūt lōgiora eis hn̄tia
grauē odorē. ⁊ ī ſūmitatib⁹ ramoꝝ ſūt capitel
la ſilia coronis ſupradicte ſpēi. ⁊ ſemē ⁊ flos
ſilr̄ ⁊ hȝ ramos lōgos groſſitudinē digiti
habentes.

Operationes

A ¶ Uirt⁹ cameacti ē ſtiptica. q̄ accepta humo
rē aq̄ſuȝ ventrȝ deponit. ⁊ cacoſtomatica eſt.
folia ipī⁹ elixa ⁊ ſūpta ſicut olus ventrē mol
liūt: ⁊ maxie colerā deponūt. haſte illi⁹ tene/
re elixe ⁊ comeſte oīa ſimiliter facere poſſūt.
¶ Radix ipa elixa hydropicȝ eximiū remedi B
um ē. Morſib⁹ vipe īpoſita ⁊ bibita occurrit
¶ Cocta ī aq̄ ⁊ fomēto adhibita duricies ma C
tricȝ ſoluit. Semē eī⁹ cū vino bibitū oīa ſilr
facere nouit. ¶ Cū oleo īūctū capillos nigre D
ſcit. Folia eī⁹ viridia tumores ſpargūt. polē
ta mixta cōbuſtiōib⁹ impoſita ꝑſtolant. mor
ſib⁹ caninis īpoſita medent. Uulnerib⁹ para
coleſim faciūt. Sin⁹ vulneꝝ ad ſanitatē ꝓ/
ducūt. hydropicȝ ⁊ ſurdis fomēto adhibita
ꝑſtolant. ¶ Sup̄fluos ſonos auriū ī narib⁹ E
infuſū cōpeſcit: ſilr ⁊ v̄mes occidit. ¶ Sca/ F
bies ⁊ prurigies tepidū fomēto adhibitū ꝓ/
hibet. Morſib⁹ venenatȝ occurrit. Lac coa
gulatū ſoluit. ¶ Tuſſim antiquā cōpeſcit: ſȝ G
recentē auget. Orthonoicȝ calidū ꝓdeſt. Reu
ma gule gargariſmo ꝓhibet ¶ Squināticis H
ſingularē ꝑſtat effectū Uuule pēdēti ſubuēit
dolorē dentiū tenta ī ore mitigat. ¶ Actis dr̄ I
ſambuc⁹. Cameactis ebulus deſiccatiue vir
tutȝ ſunt. ⁊ glutinatorie ⁊ dyaforetice. teneꝛ
ebuli cū folijs tritū ⁊ cū vino potui datū cal
culo ſis ꝓdeſt. radix eī⁹ in aq̄ cocta ad tertia
nam valet. ⁊ bibita ſpleneticos mire iuuat.

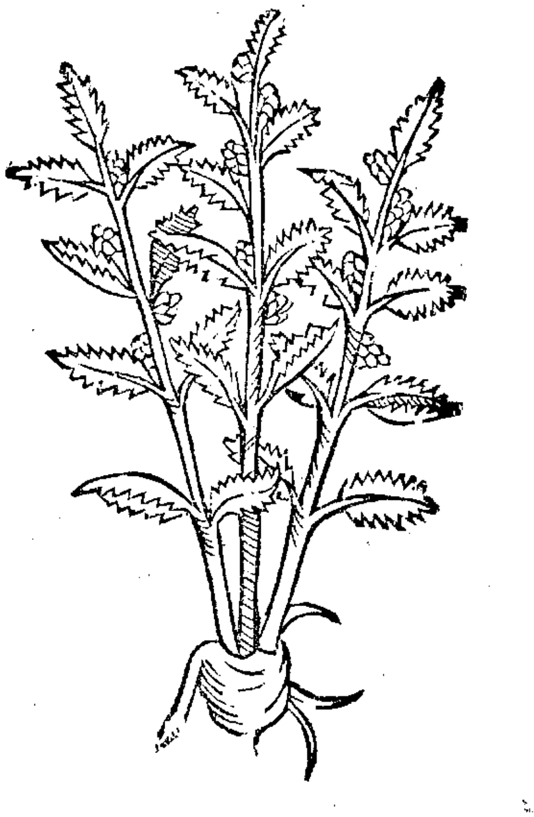

Capitulum.clxxvi.

Ruca. Platearius. Eruce due ſūt ſpe
e cies. Domeſtica videlicet ⁊ ſilueſtris:
⁊ ambe ſunt omnibus note. Eruca ca.
eſt et hu. in. ij. gradu. Domeſtica minoris eſt
efficacie ꝙ ſilueſtris. Uſui medicine compe-
tunt ſemina: ſecūdo folia. Uirtutem habent
cōſumendi ⁊ coitum excitādi. Iſido. Eruca
dicitur quaſi vrtica: eo ꝙ ignee ſit virtutis: ⁊
in cibo ſepe ſumpta veneris incendium mo-
uet. Huius ſpecies ſunt due: quarum altera
vſualis: altera agreſtis acrioris ꝟtutis. Utra
ꝗ tamen vſum veneris cōmouet. Pli. ca. de
eruca. Ex ea eſt domeſtica ⁊ ſilueſtris et mi-
ſcetur in cōdimētis in quibus carnes et piſces
intinguntur. tanta ſuauitas ei eſt vt greci eu
zonomia appellauerint: ⁊ tñ euzomum voca
ri repperi in ꝙ pluribus locis.

Operationes

A ¶ Platearius. Eruca habet virtutē cōſumē-
di ⁊ coitum ad incitādū. ad ſtranguiriā ⁊ diſ-
ſurriaꝫ ⁊ paralaſim valet decocta cū carnibus.
contra p̄dictas puluis ſeminis eius cū cepe
decoquatur. ⁊ detur herba ip̄a decocta in vino
⁊ renibus cathaplaſmata libidinē excitat.
B ¶ Pectini impoſita vrinā ꝓuocat. Puluis ſe
minis eius cū melle ⁊ cōficitur qui cathaplaſma
C tus renibus libidinem incitat. ¶ Gal. de cibis
eſt ca. ⁊ hu. in ſcdo gradu. Et ip̄a quidē gene
rat ſperma: et generat ventoſitatē: ⁊ ideo fa-
D cit erectionē virge. ¶ Et dicit Gal. eodē lib.
ca. de eruca ſm tranſlationē grecaꝫ calefacit
potenter hoc olus: vt neꝗ ſolum comedere
ip̄m facile ſi nō mixtū cū folijs lactuce: ſed ⁊
ſperma generare creditū eſt: ⁊ impetus ad coi-
tum excitat. Doloratiuū aūt capitis: ⁊ ē ma-
E gis ſi q̄s ip̄m ſolū comedat. ¶ Sed idem in
vi. de ſim. medicina ca. de agno caſto dicit: ꝙ
F eſt ca. ⁊ ſic. cōplexionis. ¶ Naꝫ dicit ꝙ agnus
caſtus nō eſt generatiuus ſp̄ūs vaporoſi ſicut
eruca: quia augmētaret impetū coitus ſicut eru-
ca. ſed ꝓpriū eſt eruce habere vim in calefaci-
endo ⁊ exſiccādo. nō tñ agno caſto ſimilis ē.
paulo nāꝗ deficit in ambobus. Nā calefacti-
ua quidem ⁊ ſiccatiua eſt eruca: differt au-
G tem in ꝑmixtione qualitatis ⁊ virtutis. ¶ Se
ra. aucto. Gal. Eruca generat ſperma ⁊ exci
tat libidinem ⁊ generat ventoſitatem. ⁊ ideo
facit erectionē virge. ⁊ ſi comeditur ſola in-
ducit dolorē capitis: quare oportet vt come
datur cū ea lactuca endiuia vel portulaca. ⁊ ip̄a
ꝓuocat vrinā ⁊ laxat ventrē: ⁊ ſilueſtris ē forti
H or ꝙ ſit domeſtica. ¶ Et idē auc. Aben meſ.
ſuccus eruce recens qn̄ adminiſtratur cū felle
bouino laxat ventrē ⁊ ↄfortat digeſtiuā. ⁊ li
nitur cū eis ſupra cicatrices vlcerū ⁊ delet eas.
¶ Dyaſ. ca. de eruca. Eruca multum comeſta I
ventrē ſtimulat. Semē eius oīa illa facere p̄t.
nā diureticū ē ⁊ calefactoriū. Carnes ſuare
a putredie p̄t lacti aut aceto mixtū ⁊ trociſcis
inde factis. Eruce agreſtis ſemie multi ꝓ ſina
pi vtuntur. virtus ē ei diuretica ⁊ viſcidior: vtra-
ꝗ tñ vt aiūt veteres cōmouet actus venereos.

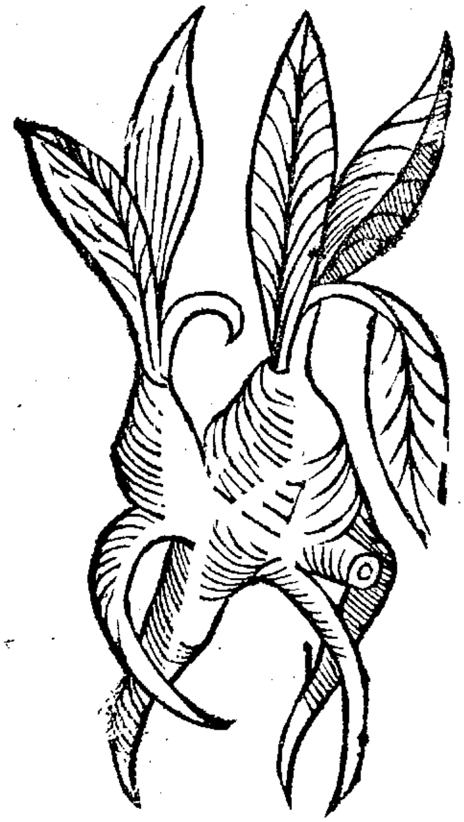

Capitulum.clxxvij.

Aula campana. Iſi. Enula herba ē
e quā ruſtici alnā vocant. radice aro-
matica. odoris ſummi cum leui acri
monia. Sera. li. aggre. ca. raſin auc. Dyaſco.
Raſin. i. enula. nomināt eam quidē zinziber.
⁊ habet ſimilia folijs plante q̄ dr̄ ſlomos: niſi
quia ſunt aſperiora ⁊ longiora eis ⁊ habet ſti
pitem magnū. ⁊ folia eius nō eleuantur a terra
ſed extenduntur ſuꝑ faciem terre. ⁊ hꝫ radicem
magnā boni odoris. cuius ſapor hꝫ acuitatē et
eſt rubei coloris. Inuenitur aūt planta que ori
tur ſicut yreos. ⁊ eſt ſicut ſerpētaria ⁊ naſcitur
in locis montuoſis ⁊ hūidis ⁊ in hortis. Euel
litur aūt radix enule in tp̄e eſtiuo ⁊ deſiccatur. ⁊
eſt illud qd̄ ex eo adminiſtratur. Et eſt in baby
lonia alia ſpecies enule. et eſt planta habens

ramulos longitudine vnıꝰ brachij.qui extē-
dunt̃ ſup terrã ſicut ſerpillũ.⁊ hab; folia ſilia
folijs lenticule:niſi q2 ſunt longiora et pluri-
ma ſup ramos ipos.⁊ hab; radices paruas
citrinas:quarũ groſſitudo eſt ſicut digitus
medius.⁊ ſubtilior pars radicis eſt ſubtilior
ſuperiori parte eius.⁊ ſuper ipſa eſt cortex ni
ger.naſcitur vero in locis maritinis. virtus
eſt ei ca.⁊ hu.⁊ eſt in ea caliditas ſupflua indi
geſta. Dyaſco. ca.de ellenio ſm trãſlationem
noſtrã.Ellenium multi ſimphitũ vocãt.Alij
vero batũ. Alij vero flomũ.Latini vero enu
lam vocãt.folia hab; floma ſilia anguſta et
mollia ⁊ oblonga nõ creſcẽtia in altũ.⁊ ſuper
terrã late diſtendunt̃.Radix eſt illi ingens et
odorabilis ⁊ rufa ⁊ viſcida guſtu non ſuauis
Frutex eſt ſimilis lilio.tirſum habet album.
In cuiꝰ ſummo flos eſt auroſus:⁊ montuo-
ſis ⁊ vmbroſis naſcit̃ locis ⁊ humidis ⁊ ī or-
tis.Galienꝰ.vij.ſim.far.ca.elleniũ ſiue tima-
lium ſiue enula campana.Hec plãta ⁊ radix
maxime vtilis ē ad ſtatim ī pmo aggreſſu ca
lefacientiũ.Et ideo dicendũ eſt nõ certitudi
naliter ca.⁊ ſiccam ſicut nigrũ piper ⁊ albu;.
īmo cũ humiditate ſupflua.Platearıꝰ.Enu-
la campana ca.eſt in fine tertij gradus ⁊ hu.
in primo. Enule radix magis competit me-
dicine q; folia.⁊ viridis q; ſicca.

Operationes

A ¶Sera.Uirtus eiꝰ eſt q̃ adiuuat ad excrã
dum groſſos humores et viſcoſos a pectore
⁊ pulmone:⁊ calefacit membra egra egritudi
ne fri.ſicut ſciatica emigranea:⁊ ꝯfert fluxi-
bilitati membroꝝ que fit ab humiditate.
B ¶Et qñ bibit̃ decoctio eius ꝓuocat vrina; ⁊
menſtrua.⁊ ꝯfert coartationi ani:et attritiõi
neruoꝝ ⁊ tumoribꝫ:⁊ morſibꝫ venenoſis pro-
pter ſui ca.folia ꝟo eiꝰ qñ coquunt̃ cũ vino ⁊
C fit inde emplaſtrũ ꝯfert ſciatice. ¶Et qñ ra-
dix eius conficit̃ cũ rob eſt bona ſto.⁊ q̇ ꝯfici
unt eã deſiccant priꝰ.deinde infundũt ī aqua
⁊ terunt ⁊ ponunt in rob ⁊ reponunt.
D ¶Humay ex verbo ypo. Enula aufert iram
⁊ triſticiam ⁊ fortificat os ſtomachi ⁊ mũdi-
ficat pectus.ꝓuocat ſupfluitates que ſunt in
venis ꝑ vrinam ⁊ menſtrua.⁊ ꝓprie vinu; qđ
E fit cum ea.¶ Galienus.Ellenium:id eſt enu-
la campana miſcetur cũ electuarijs que fiũt
ad educendum viſcoſos ⁊ groſſos hu.exiſtẽ-
tes in torace ⁊ pulmone ⁊ calefaciũt eas par
ticulas que frigidis ⁊ diuturnis paſſiõibus
moleſtant̃.ſicut ſunt quedã ſciatice ⁊ emigra
nee.⁊ cõtinue paſſiones articuloru; ꝓpter fri-
giditatem.¶Dyaſcorides.Ellenium eſt vir- F
tutis feruentis ⁊ mictualis.Radix eius eſta
te foſſa ſiccatur.Aqua elixature eius vrinam
prouocat.menſtruis imperat ſolutione.
¶Radix eius cõtuſa addito melle vt electu- G
arium tuſſim ſedat:⁊ ortonoicis curat.morſi
bus venenatis occurrit et medetur.folia ve-
ro eius tunſa ⁊ cathaplaſmatibus adbibita
ſciaticos ſanant.
¶ Folia ex vino cocta ⁊ renibꝰ impoſita co- H
xioſos emendant.Multi vero eadem folia
ſicca ſale addito ⁊ dulcore ꝓcurant cibum ꝓ
ſtomachi ſalubritate.que quidem cũ ſale ſic-
canda ſunt:vt ex caparo cibi fieri ſolent.
¶Succus eius cum ruta tuſſientibus pro- I
deſt.vrinam quoq; et menſtrua et partum ex
pellit.

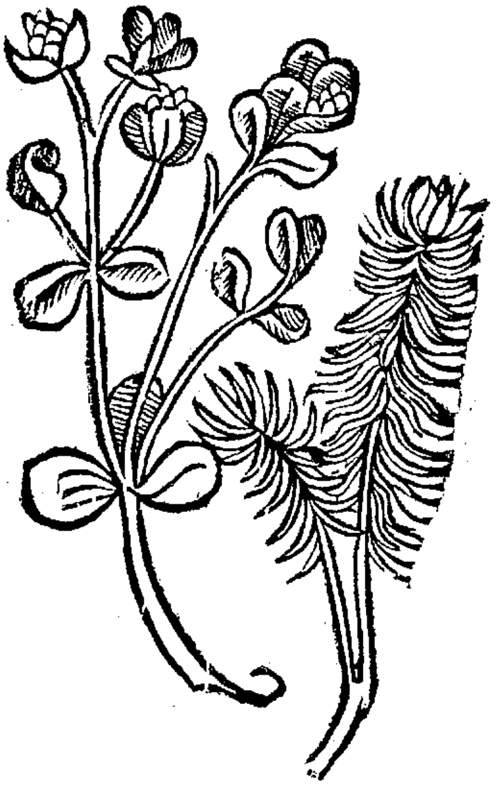

Capitulum.clxxviij.

Sula Jo.Meſue.Eſula ē ex ſpecie
e bꝰ lacticiniarũ:⁊ eſt ſolutiuũ ruſtico
rum.Et eſt eius aliud nigrũ habens
radices rotundas ⁊ groſſas ſpiſſi corticis et
denſi ponderoſi.Et aliud eſt paruum habẽs
radices ſubtiles tenuium corticum.Electio
magnũ eſt malũ ſcindẽs viſcera.paruũ vero

illud quod eligit̃.ꝛ melioꝛ pars plante ei⁹ eſt coꝛtex radicꝭ ipſi⁹.ꝛ lac ei⁹ eſt acutius ꝛ foꝛtius.ꝛ melioꝛ radix eius eſt habens ꝓprietates q̃nqꜫ:ſcilicet cui⁹ coꝛtex eſt ſubtilioꝛ ꝛ lenioꝛ facile frangibilis.et eſt habens de rubedine aliquid ſicut caſſia ꝓprie ſuper quam p̃terijt medietas anni. Recens vero menſis ſui eſt mala.nigra vero pꝛoniciosa ꝛ oꝛta in locꝭ termarum ſimiliter.ꝛ meli⁹ tempus collectiõis radicis eius eſt pꝛincipium veris.et lactꝭ ei⁹ finis ipſi⁹ eſt calide complexionis.ꝛ ſicce in pꝛincipio tertij.ꝛ lac ei⁹ eſt calidius.et eſt cõpoſitum ex ſubſtantia ignea acuta ꝛ ſubtili. ꝛ ex ſubſtantia terrea ſtiptica.ꝛ eſt inciſiuum ꝛ ſubtiliatiuum:ꝛ exſiccatiuũ materierũ ſubmerſarum.liquefactiuum diſruptiuum oꝛificioꝛum venaruꝫ. Rectificatio. Nocet coꝛdi epati ac ſtomacho ꝛ diſrumpit venas:ꝛ excoriat viſcera:ꝛ derelinquit inflãmationes facientes cadere in febꝛes.ꝛ emendatur pꝛimum nocumentum quod ex eo timetur: ꝑmiſcendo aliqua ex medicinis coꝛdialibus ꝛ ſtomaticis ꝛ epatis cum eo. Et ſcd̃m ꝛ tertiũ coꝛrigitur acquirendo ei bonitatẽ cũ reb⁹ conglutinatiuis ꝛ coadunantib⁹ cõfoꝛtantib⁹: ſicut eſt dꝛagantum ꝛ gũmi ꝛ bdellium ꝛ muſcilago pſillij.ꝛ ſuccus poꝛtulace ꝛ ſimilia. Et q̃rtum nocumentum tollitur ꝑmiſcendo ei ex rebus infrigidantib⁹ ꝛ extinguentibus aliq̃s ex his facientib⁹ apud me eſt vt infundat̃ in ſucco altaraxacon: aut ĩ ſucco endiuie ꝛ pauco aceto.ꝛ ſi fuerit acetum decoctionis aut infuſionis citonioꝛum erit melius. mitra q̃ꝫ ſigillat ei bonitates notas ꝛ abſinthium: ſimiliter ꝛ aloe. Et dixit Judeus: infundat̃ in lacte dulci aut acetoſo ꝛ in eo remoueat̃ lac multotiens ꝛ exſiccetur.repꝛimitur enim ſua malicia. Et dicit Rufus. Si ſolutio ꝑ eum ſuperat laboꝛioſa ſedeat in aqua frigida ſolutus (mihi enim videtur verbum inconueniens) circundans enim frigidum includit et coadunat virtutem medicine et coꝛroboꝛat eam:necnõ ꝛ materias ꝛ vias impulſionum repellit ſicut te ſcire fecimus. Succurrendum enim tunc ſicut diximus in canone.

Operationes

A ¶ Johannes Meſue. Solutione educit flegma vehemẽter et aquam citrinam ꝛ humores melancolicos ꝛ materias a iuncturis et

B confert doloꝛi caruꝫ. ¶ Eſt ex medicinis magnis ydropiſis. Uerum nocet ſtomacho et epati ꝛ deſiccat coꝛpus vtentis ipſo:ꝛ conſu

C mit ſperma. ¶ Et lac eius facit hoc vehementius.et facit cadere in febꝛes. Doſis coꝛticis radicis eius eſt a kyrat.ij.vſqꜫ ad.iiij.ꝛ ei⁹ lactis a kyrat.i.vſqꜫ ad.iij.

¶ Sed ſciendum ꝙ eſula oꝛitur in locis calidis ꝛ ſiccis:cuius magnam copiam vidi ſardinie ꝛ tuniſij:et ſimilatur multum herbe dicte lunarie.niſi qꝛ eſula lacteſcit: lunaria vero non. Unde verſus. Eſula lacteſcit:ſine lacte lunaria creſcit. ¶ Dyaſcoꝛides.ʒ.ij.radicꝭ ei⁹ accepte coleram ꝛ flegma deponũt. Succus eius obulo.i. acceptus aut cocliarium. vnum omnia ſimiliter facere poteſt. D E

F ¶ Confectio pillularum cõferẽtium ad ydropiſim. Accipiũtur eius pꝛeparati partes.iij. mirabolanoꝛum citrinoꝛuꝫ partes quattuoꝛ aloes:partes quinqꜫ confice cum ſucco feniculi aut abſinthij aut endiuie. Et eſt doſis earum a.ʒ.i.ß.vſqꜫ ad.iij.ꝛ quidaꝫ ex lacte eius ꝛ farina oblatas faciũt ꝛ ſoluũt cũ eis:ꝛ quidam faciũt cum aneto ꝛ zuccaro ꝛ lacte ipſi⁹ ꝛ quidam cũ carne citonioꝛum ꝛ maſtice ꝛ lacte eius:ꝛ faciũt ſolutiuum bonum.

G ¶ Serapion aucto. Dyaſcoꝛidis. Si de radice eius accipiat̃.ʒ.i.ꝛ bibatur cũ mellicrato laxat ventrem:ꝛ pondus duoꝛum onoloſat folioꝛum eius idem facit.et ſemen eius ſi de eo accipiatur laxat coleram ꝛ flegma. ꝛ ſi ſumatur ex lacte eius.ʒ.i.idem facit.

H ¶ Et idem auctoꝛitate Aben meſuay. Scebꝛan pꝛopꝛietas eſt ſicut mezereon. Si autẽ quis vult illum accipere pꝛeparet ip̃m: ſicut pꝛeparatur mezereon: niſi ꝙ loco abſinthij ponatur roſe ꝛ dꝛagantum:ꝛ bibat ip̃m cum aqua mellis: aut cum rob aut cum decoctione mellis:aut cum olere iameno ꝛ doſis ei⁹ eſt ab vno kyrat vſqꜫ ad.ij.

I ¶ Paulus. Scebꝛan: id eſt eſula laxat aquã citrinam:qñ bibitur cum ſauich.

K ¶ Et ideꝫ auctoꝛitate Aben meſuay. Laxat melancoliam ꝛ flegma.

L ¶ Et idem ſm̃ libꝛum quendam venenoſoꝝ̃ Jd quod de ipſo accidit eſt pondus.ʒ.ij.ꝛ abſcindit fluxum:qui accidit ab eo ſedere in aqua frigida:ꝛ pꝛoijcere ip̃m ſuꝑ caput eius.

M ¶ Et idem auctoꝛitate Habix. Scebꝛan eſt calida in tertio gradu:et ſicca in pꝛincipio ſecundi.

N ¶ Notandum eſt ꝙ in lacte eſule non eſt aliqua bonitas:imo nocet ei qui accipit ipſuꝫ: et medici viatoꝛes occidunt cum eo multos pꝛopter ignoꝛantiam ipſoꝛum: ꝛ eſt maioꝛ et minoꝛ vt figura hic oſtendit:ꝛ illud quod maioꝛ operatur:illud etiam minoꝛ facere poteſt.

Capitulum.clxxix.

Capitulum.clxxix.

Vforbium eſt gũmi notũ.ꝛ videt̃ ſo-
e nare apud grecos bonuꝫ formidari.
Nã dicunt euforuion.a fouon grece
qd̓ eſt timor.ꝛ eu.i.bonũ:qſi bonũ ſit ipm ti-
mere ꝓpter ſui violentiã.¶Dyaſ.ca.de eufor-
bio ſm trãſlationẽ nr̃am.Euforbiũ arbor eſt
ſilis ferule albe.Naſcit̃ in mauritania Cera-
ſienſi.que arbor plurimũ lacrimuꝫ facit viſci
dum valde.quẽ lacrimũ multi colligũt ſic:p
viſcitudine ṗmo arbori pellẽ veruecinã illi-
gant.ꝛ ſic de lõge haſtilib᷒ iaculat̃ in radice.
ꝛ cũ ꝑcuſſa fuerit radix vnuꝫ flumẽ ſtatim ꝓ-
fluit lacrimis.ꝛ cũ coagulat᷒ fuerit ſic eundẽ
colligũt de pellib᷒ ſubtractꝭ. Eſt aũt optimũ
qd̓ eſt recens ſubalbidũ ꝛ glutinoſum ex len-
to linguã vehemẽter ſubmordens ꝛ calefaci
ens.Eius genera ſunt duo.Vnũ qd̓ colligi
tur ſubtractis pellib᷒ qd̓ meli᷒ eſt. alteruꝫ qd̓
cadit in terra ꝛc.¶ Pli. Rex iuba iuenit her-
bam euforbiã medici ſui tp̄is noĩe.cui᷒ regis
volumẽ extat.inuenit eã in monte athlante.
ſpectat̃ folijs achantinis. Vis ei᷒ tanta eſt
vt ſuccus ei᷒ e longiquo recipiat̃. inciſo trun
co ſuſcipit̃ ventriculo edino locato humor
lactis videt̃ effluere.¶Sera.li.ag.ca.aforbi
on.auct.Dyaſ.aforbion ẽ euforbiũ.ꝛ eſt arbu
ſtum ſimile ferule in figura ſua.naſcit̃ in mau
ritania ceraſienſi:ꝛ in regione tabex eſt plen᷒
multo gũmi acuto. Caueant ſibi hoĩes ab
eo qui colligunt ipm gũmi:ꝓpter ſui nimiam
acuitatem. Et ideo accipiũt ventres aĩaliũ
ꝛ lauant eos et alligant ſtipiti ipſi᷒ arboris.
deinde pungũt arboris ſtipitem a longe ſtan
tes cũ lancea.effundit̃ namq̃ in ventrib᷒ exi-
ens a ſtipite multũ copioſum ſubito ac ſi fun
deretur ex vaſe aliquo. Ita ꝙ aliqñ effundit̃
in terrã etiã ex eo ſubito ꝓpter impetũ ſui ex-
itus. Et egrediunt̃ de eo ex arbore due ſpeci
es.vna carꝫ eſt ſimilis ſarcocolle in quãtita-
te orobi:ꝛ eſt in fruſta.ꝛ alia aſſimilatur feci.
Adulterat̃ aũt cũ ſarcocolla: ꝛ ex gũmi ara-
bico ſibi admixtꝭ. Meli᷒ ex eo eſt clarꝫ acu-
tũ. Experimẽtũ aũt ei᷒ ꝑ guſtum eſt difficile:
qm̃ ipm mordicat linguã ſubito cũ violentia
multa:ꝛ durat mordicatio eius diu. Et ꝓpter
hoc oĩe qd̓ guſtat̃ ex eo:poſtea videt̃ bonũ.
primus aũt ad cui᷒ cognitionem ꝑuenit hec
medicina fuit lineas rex koy. Et idẽ au. Gal.
vi.ſim.far.ca.de euforbio.virt᷒ eius eſt ſubti
lis acuta ſicut ꝟtus aliaꝝ gũmaꝝ ſimiliũ.

Operationes

¶Serapion auc.Dyaſ.Hoc gũmi qñ fitco A
hol cũ eo:habet virtutẽ abſtergẽdi aquã q̃ ẽ
in oculo.niſi qꝛ eius mordicatio durat tota
die.ꝛ ꝓpter hoc miſcet̃ cum aliq̃b᷒ potionib᷒
que fiunt cũ ſpecieb᷒:ꝛ bibitur ꝛ cõfert ſciati
cis.¶Et ipm excoriat oſſa in vno die.ꝛ ſepa- B
rat ab eis fragmenta eorum. Oportet aũt vt
premuniatur caro circumſtans oſſi cum ce-
roto aliquo vel cum pannis lineis:ꝛ ipm ha-
bet virtutem laxandi ꝛ calefaciẽdi humores
aquoſos ſicut ſinapis.¶Et ideo confert la- C
xatio eius ydropicꝭ ꝛ colice.ꝛ alijs frigidis
egritudinibus ſimilib᷒ iſtis.ſed ipm acuit co
leram ꝛ inducit ſitim nimiam:quia deſiccat.
Oportet autẽ vt admiſceatur ei ſemẽ petro-
ſilini aut aniſi.¶Et dicunt quidam qñ aliqd̓ D
animal remorderit aliquem ſcindatur cutis
capitis eius ꝛ ponatur in illa ſciſſura:ex hoc
gũmi trito non nocet ei venenum ꝛ pondus
ʒ.iij.ex eo occidit:quoniam vulnerat ſtoma-
chum ꝛ inteſtina.¶Et idem aucto. Alcanzi. E
Stringit orificiũ matricis multuꝫ. adeo ꝙ
ꝓhibet exire fetũ.¶Et idẽ auc. aben meſuay F
Proprietas eius eſt laxare flegma viſcoſum
quod eſt in lumbis ꝛ ĩ inteſtinis:niſi qꝛ infert
anxietatem ꝛ deſiccationẽ aduſtionẽꝛ tenaſ-
monem. Et rectificatio eſt ꝙ nõ terat̃ multũ
ꝛ miſceat̃ cũ bdellio aut cũ ſucco liquiricie:
aut cũ ſpecieb᷒ aliquib᷒ ſicut eſt ſpica et cina

momũ ⁊ caſſia lignea: ⁊ liniat̃ cũ oleo roſarũ. ⁊ oleo amigdalino. Et meliꝰ ex eo eſt clarũ nouum: qđ trãſit ab vno anno vſq̃ ad tres. ⁊ color eius eſt citrinꝰ calidi odoris amarũ acutuꝫ. Et doſis eiꝰ eſt a duobꝫ kyrat vſq̃ ad tres.

G ¶ Johannes Meſue. Solutione educit flegma viſcoſum ⁊ groſſum a locis ꝓfundis corporis, mũdificãs iuncturarũ vacuitatẽ ab hũoribus groſſis difficilis eradicationis. nec eſt ei res ſimilis ad hec. et eſt ex rebus mundificantibus neruos: et conſumentibus humiditates inbibitas in eis. diſſoluitur in oleo keyri. ⁊ inungitur cum eo. et confert egritudinibus neruorum frigidis: ſicut eſt paraliſis ſtupor ⁊ tortura et tremor et ſpaſmus. et eſt mirabilis res ad id.

H ¶ Et ſumptum in potu ſm̃ nodos emendationis eſt medicina magna doloribꝫ nodoſis: qui vadũt ⁊ veniũt p̱ iuncturas. ⁊ eſt ex rebꝫ q̃ faciunt ſternutationẽ cũ fortitudine.

I ¶ Conſeruat̃ autẽ quadriennio. Recens autẽ anni ſui eſt ꝑniciosum. Hi autẽ q̃ ſumunt ipm̃ timeant frigus. Cõſeruat̃ aũt ne cito ſeneſcat in milio vel fabis vel lentibus.

K ¶ Et dixit Dyaſcorides. Aureus vnus ex eo interficit. Doſis eius eſt a kirat. i. vſq̃ ad. iij.

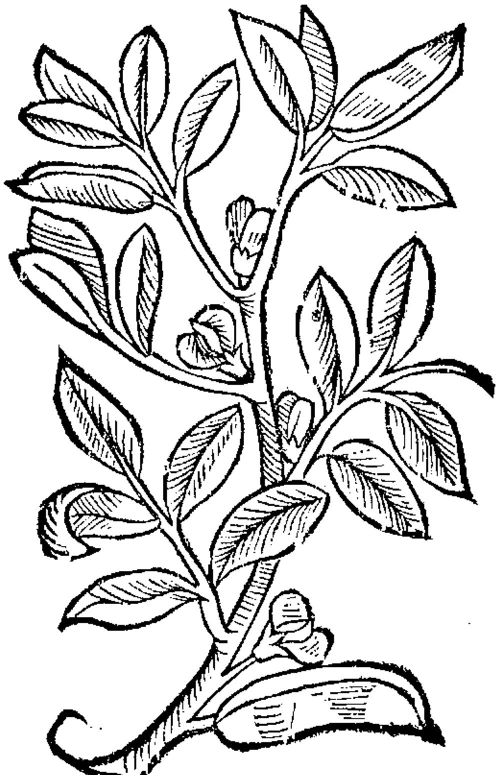

Capitulum. clxxx.

f Aba. yſidorus. Faba dicit̃ a veſcẽdo quaſi faga. Fage nanq̃ dicitur grece comedere. Primum autẽ homines hoc legumĩe vſi ſunt. ¶ Palladius libro ſecundo. Faba ſi bis ſarculetur proficiet multum fructum ⁊ maximum reddit ura. vt ad menſurã modij cõplendi. ¶ Idem libro ſeptimo. Menſe Junio faba vellẽda eſt luna minuente ante lucem ſane et anteq̃ luna procedat. Excuſſa et refrigerata ponat̃. ſicq̃ gurguliones infeſtos non patietur. ¶ Idem libro duodecimo. In ꝑncipio menſis Nouẽbris faba ſpargenda eſt. que pinguiſſimum vl' ſtercoratum deſiderat locum. vel vallem quaꝫ ſuccus veniens a ſummitate fecundet. Primo ſeritur: deinde proſcinditur. ⁊ tunc ſulcatur. ¶ Idem libro tredecimo. In menſe Decembri faba circa ſeptimum ydus poteſt ſeri. Nã poſt exactam brumam male ſeminatur. ¶ Auicenna. Fabe proxime ſunt equalitati: ſ; plus declines ſunt ad frigiditatem ⁊ ſiccitatem. In ipſis eſt humiditas ſuperflua. proptereq̃ in viridibus. que frigide ⁊ humide iudicant̃. Nabacie quidẽ vehementius ſtiptice ſunt. ⁊ egyptiace humidiores ac minoris nutrimenti. Virides ſunt plurime ſupfluitatis: ac tarde digeſtionis: ac multe inflationis. Fabaꝝ meliores ſunt groſſe ⁊ albe: que nõ a gurgulionibꝫ p̱forantur. Deteriores autem eaꝝ ſunt recentes. Galienꝰ ſeptimo ſimpliciũ far. cap̃. de Faba. ſm̃ tranſlationeꝫ grecam. cap̃. Tiamus. id eſt faba. ſm̃ vtrãq̃ prope mediam complexioneꝫ eſt in exſiccando ⁊ infrigidando. Participat autem quandam parumper abſterſiua virtute caro eius ſicut ⁊ cortex ſtipticus.

Operationes.

¶ Dyaſcorides cap̃. de Faba ſm̃ tranſlationẽ grecam. Faba noſtra ſumpta inflationes preſtat: ⁊ indigeſtibilis eſt. A

¶ Tuſſim medet̃. ⁊ accepta diſſinterijs ⁊ ſolutioni ventris ſingulare p̄ſidium eſt. vomitibus eſt vtilis. cui ſi aqua in coctura fuerit mutata inflationem ſtomacho nõ facit. B

¶ Viridis comeſta ventrẽ inflat. ⁊ cacoſtomacha eſt farine fabe cathaplaſmatibus adhibita cum polenta tumoribus percuſſure occurrit. Id ſola facere nouit: tumoreꝫ mãmarũ ſimili modo curat. lac mãmillis nimis ꝓfluens impoſita vt cathaplaſma ſtringit. mixto melle et farina fenugreci parotidibus prodeſt. C

D ¶ Liuores corporis detergit. Cum roſa ꝛ thure maſculo ꝛ albumine oui mixto dolores oculoꝝ compeſcit. Dentib⁹ equi aſſata ꝛ fronti impoſita tumores teſtiũ ſpargit.

E ¶ Infantib⁹ ſi impoſita fuerit teſtes propendere nõ ſinit. Coriũ eius coctũ ꝛ cathaplaſmati impoſitũ maculas albas emẽdat. In balneis fricatione adhibita capillos tenueſcere facit.

F ¶ Fluxum ſanguinis vulnerum ſtringit puluere ipſo ſolo aſperſo.

G ¶ Faba media eſt inter frigidã ꝛ calidã diſtemperantiã aliq̃d participans ꝑfectione virtutis et ſtiptice. Quare exteri⁹ poſita ſine moleſtia deſiccat. Podagricis igit̃ ꝛ arteticis in aq̃ cocta admixta adipe ouis recenti: aut anſerina mitigat dolorẽ neruoꝝ: aut ꝯtractionẽ: ꝛ vlcerationes cum oximelle fabe farina cocta ꝛ ſuperpoſita vt cathaplaſma ſanat.

H ¶ Nã ad teſticulos ꝛ mãmillas eſt optimũ cathaplaſma. amant enĩ loca hec mediocriter infrigidari ſi ſint inflãmata: maxime qñ de lactis coagulatiõe patiunt̃ inflãmationem.

I ¶ Rabbi Moyſes capitulo de faba. corrũpit mentem. Yſaac in dietis particularib⁹ particula pma capitulo de fabis.

K ¶ Fabe in natura ſua frigide in ſiccitate diuerſe ſunt. Comeduntur ſicce ꝛ ꝑfecte ſuis temporibus. Comeduntur enĩ virides necdũ meſſionis ſue completo tempore virides frigide ſunt ꝛ humide in pmo gradu.

L ¶ Nutrimentũ eoꝝ nimis generat humores crudos et groſſos inflatiue ventoſitatem faciunt in ſuperioribus ventris. propter quod ſtomacho valde nociue ſunt.

M ¶ Sicce võ ſuiſq̃ tẽpib⁹ ꝑfecte frigide ſunt ꝛ ſicce in pmo gradu nõ in laudabilẽ ſanguinez creant. ordeo magis nutriunt accidentaliter nõ naturaliter duab⁹ de cauſis. Una ꝓpter ſue ſubſtantie groſſiciẽ ꝛ tarditatẽ ſolutõis ex mẽbris. ſubtilitate võ ſubſtãtie ordei. ꝛ diſſolutõe ex membris cita. vnde minus nutrit.

N ¶ Secũda ꝓpter ſui multitudinis ventoſitatez ꝛ groſſiciẽ eius. vnde carnem inflat ꝛ dilatat. ꝛ operat̃ in ea id qđ frumentũ in farina. propter hoc in ſuperioribus ventris ventoſitatem plurimã groſſam generat ꝛ inflatiuam. ex qua fumus incipit aſcendere cerebro nocens. ꝛ ſomnia multa corrupta inducit.

O ¶ Cum igit̃ naturaliter hꝰ habent fabe: nõ eis aliquo coctiõis modo poſſunt auferri. Unde Galien⁹. Fabe ſi nimiũ coquant̃ inflationẽ et ventoſitatẽ ſuã ſicut ordeo auferre nequimus. minuere tamen poſſumus.

P ¶ Experimento autem ꝓbatur in eis qui fabis vtentes aſſidue indigeſtionem patiuntur. et ſi ſaniſſimus ſit fit idem. Omnia autem que diximus carũ inſunt medulle tantũmodo.

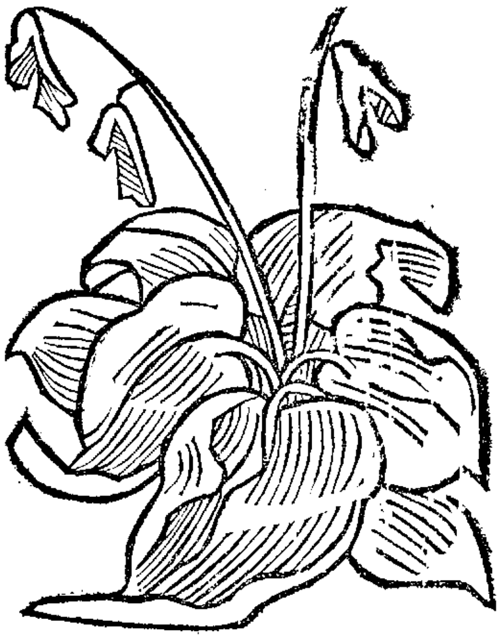

Capitulum. clxxxi.

F Faba egyptiaca. Dyaſco. cap. de faba egyptiaca. Fabã egyptiacã multi polleticon appellant. in egypto naſcit̃ ꝛ in aſia ꝛ in ſicilia ꝛ in ſtagnis naſcit̃. folia habẽs altitudinẽ ꝛ latitudinẽ hñtia. florẽ ferẽs croceũ que ſi multũ floruerit ꝑdunt̃ folia. flos ei⁹ eſt ĩ medio ipi⁹ vbi eſt rotunditas quedã vbi ſilique ipe naſcunt̃. flores ipi cinoria dicunt̃ ea ratione qua ſterafulos dicunt̃. quia hec eſt illis cõſuetudo ex argilla faciunt ſteras ꝛ ibi includũt ipſum ſemen. et ſic ponũt vt naſcatur. Radix eſt groſſior q̃ canne. cocta ꝛ cruda manducat̃. que et collocaſia appellatur. a quibuſdam culcaſia. quod idem eſt. Et ideo ad eius inueſtigationem quere in littera culcaſia ſuperi⁹ de C. Semen eius comeditur ſiccum ꝛ viride color niger eſt ꝛ maior q̃ noſtra faba. ¶ Galienus libro ſecundo de alimentis. capitulo de faba egyptiaca. Non eſt lupinus vt putauerũt aliqui Nam facit ibidez aliud capitulum de lupinis Sed apud Auicennam libro ſecũdo de faba egyptiaca. que ꝛ faba ſyriaca dicitur. ¶ Unde Auicenna vocat eam fabam ſyriam: quoniam de ipſa multum naſcitur in ſyria. Sed vera faba Syria eſt faba greca. Sz faba egyptiaca apud Johannẽ Serapionẽ. Eſt pondus pon-

derans ſumē net quattuoꝛ ſcd̄m arabes. ⁊ ſunt obuli quattuoꝛ. ⁊ ſunt grana. xlviij.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Si fiat ex ea gargariſmus cum lacte ⁊ ſale contra egritudines ſpiritualium confert. Et eſt cibus in egypto.

B ¶ Et ſolutione educit aquam citrinam: ⁊ pro-prie ſemen eius ⁊ ſuccus ipſius.

C ¶ Et prouocat vꝛinam: et generat ſperma: ⁊ ex-pellit coleram ⁊ aquoſitatem eius cum facilita-te. ⁊ potꝰ ipſius fit ab vna tertia libꝛe vſqꝫ ad duas tercias.

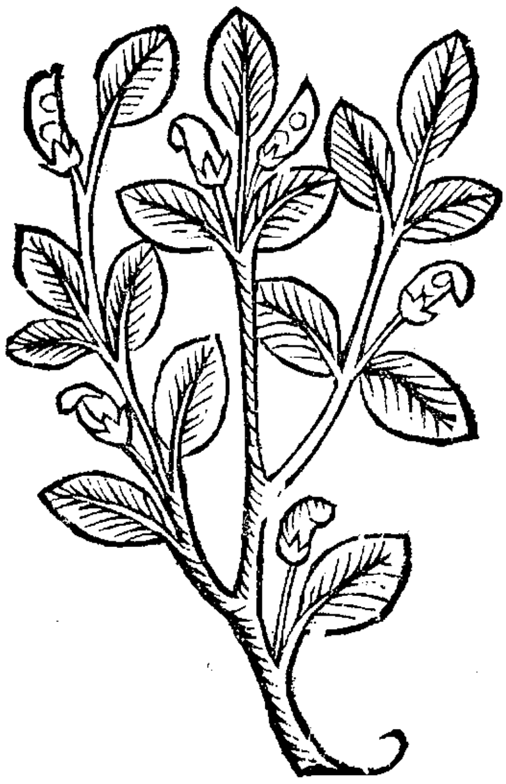

Capitulum. clxxxij.

f Aba inuerſa. Pli. Faba inuerſa ē her-ba cuiꝰ folia ſūt ſic̄ folia alkekengi. Sti-pes eiꝰ lōgitudinis cubiti vniꝰ aut duo-rū aut plus. ſemen eius viride: tendēs ad nigre-dinē: magnitudinis fabe cōmunis. habēs q̄ſi effigiem in medio ſicut faſeolus: et romani vo-cant eam fabariam.

Operationes.

A ¶ Fabaria ſiue faba inuerſa in vino decocta: ad teſtiū tumores ac genitalium proficit.

B ¶ Fomēto etiā ex aceto decocto tumores ma-turat ⁊ aperit. Itē liuoꝛibꝫ q̄ꝫ cōbuſtis medeť

¶ Et in voci eam prodeſſe Marcꝰ varro fateť. C

¶ Fabaꝝ deniqꝫ ſiliquarūqꝫ cinis ad coxendi-ces ⁊ ad neruoꝝ veteres doloꝛes ꝓdeſt cū vetu-ſtate ſuilli adipis. ꝑ ſe q̄ꝫ decocte ad tertias coꝛ-tices fabarum ſiſtunt aluum. D

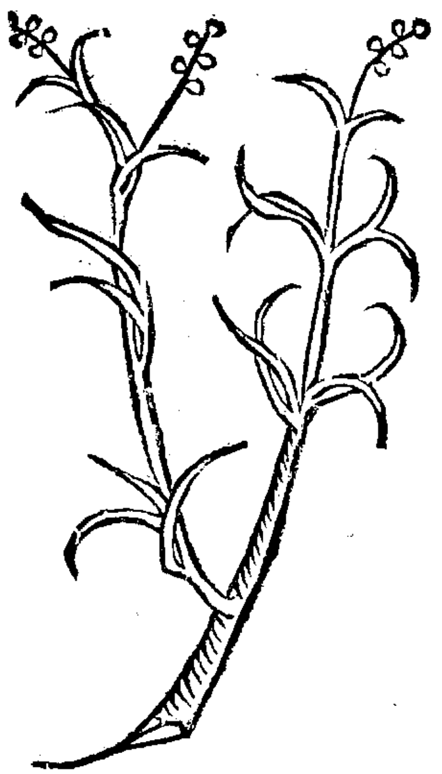

Capitulum. clxxxiij.

f Agaſmon. Dyaſ. cap̄. fagaſmon. Fa-gaſmon quā multi apparine dixerīt eſt plāta quā vocant ſanction. ⁊ eſt xifion ⁊ eſt gladiolus ſegetalis. folia hꝫ yridi ſimilia. ſꝫ minoꝛa ⁊ anguſta ⁊ acuta. haſtam hꝫ aſperā ⁊ cubitalē cū floꝛibꝫ purpureis. Radices ſunt illi due paruule ⁊ rotunde. vnā habens ſuper terram poſitā ſic̄ bulbi minoꝛes. Altera eſt de ſubtus tenuis ⁊ ſuꝑgroſſioꝛ. Naſciť locis cul-tis: ſuperioꝛ maioꝛ eſt ⁊ acrioꝛis virtutis.

Operationes

¶ Dyaſ. Cathaplaſmatibꝫ adhibita puſtulas ⁊ tumoꝛes coꝛpis tollit: medicaminibꝫ mixta et A

ſuppoſita menſtruis imperat. ¶ Cū vino bibi-ta ventrē ſtimulat. Cathaplaſmatibꝫ impoſi-ta cū vino atqꝫ thure ſagittas vl' ſtirpes educit. B

¶ Soluit etiā inguinū collectionē. Radix ꝟo inferioꝛ accepta infantiū enteroceli cos medeť. C

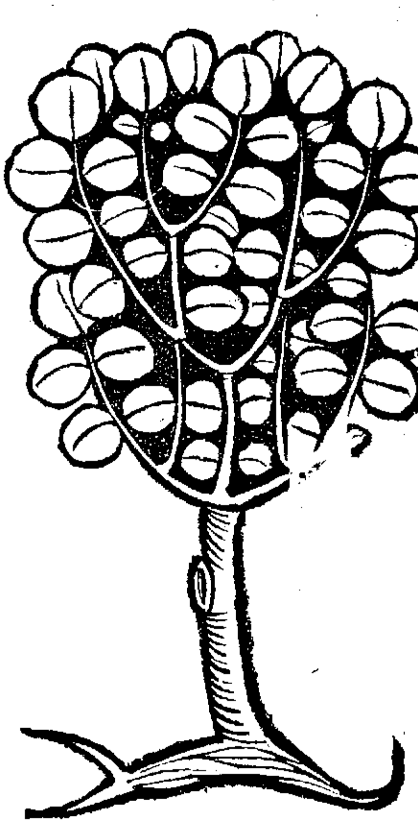

Capitulum.clxxxiiii.

f Agus. yſid. Fagus arbor glandifera inde noīata eſſe credit᷑: q2 olim ei⁹ ho/mines vixerūt fructib9. Dicta eſt em̄ fag⁹ a fage grece qđ eſt latine comedere. ¶ Pli. li. ij. Fagis pectines trāſuerſi in pulpā fuerūt apđ antiqs. Jnde ⁊ vaſis yonos Marcus curius iurauit ſe ex preda nihil attigiſſe pter guttū faginū: q̄ ſacrificaret. lignū in lōgitudinē ita fluctuat vt q̄ pars fuit a radice validius ſidat. Fagus ac cerrus celeriter marceſcūt. Facilis eſt fagus in materia quāq̄ fragilis ac tenera. Eadēq3 fictilib9 laminis i tenui flexibilis. cap/ſiſq3 ac ſcriniis ſola vtilis. fag⁹ i plana deſcēdit ſic et querc⁹. Fago q3 facilime ex oīb9 q̄ reſinā ferūt: ſ3 minime durant pterq̄3 ex pino.

Operationes

A ¶ Pli. li. xvi. Hui⁹ glās murib9 gratiſſima eſt.
B ¶ Jdē in li. xxiiij. Fagi folia in gingiuaꝝ ⁊ la/bioꝝ viciis mādúcant᷑. Glādis faginee cinis
C calculis illinit᷑. Jtē cū melle alopitiis. ¶ Palla. li. pmo de fago vel fraxino. diutiſſime tabula/ta durabūt. ſi ſtratis ſuppaleis vel ſilice calc3
D humor nūſq̄3 ad tabulati corp⁹ accedit. ¶ Jdē li. xij. Fag⁹ in ſicco vtilis eſt: hūiore corrumpit᷑.

¶ Ex li. đ na. re. Fag⁹ eſt arbor glādifera: cui⁹ fructus eſt dulc3: ſ3 pectori nociu⁹. Oleū vero clariſſimū lāpadib9 admīſtrat. lignū ei⁹ ſatis admodū durū: ſ3 vermib9 penetrabile: niſi fu/mo pene fuerit ꝯtinue delibutū: viride aūtē in aq̄s poſitū p lōga tpa fert᷑ in lapidē dureſcere. E

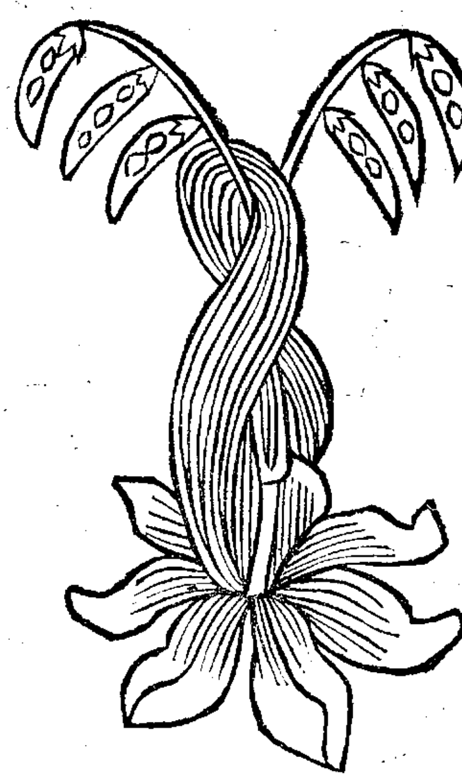

Capitulum.clxxxv.

f Aſeolus. Sera. lib. ag. ca. luchia ſiue lubia. auc. Dyaſ. luchia. i. faſeolus. folia h3 ſilīa foliis plāte q̄ đr cuſſus: niſi q2 ſunt molliora. ⁊ rami ei⁹ ſūt ſubtiliores ſilēs filis adherētes herbis: q̄b9 approximant: ⁊ elō/gant᷑ multū donec ſit vmbraculū ſub eis. et h3 vaginas ſubtiles ſilēs vaginis fenugreci: niſi q2 ſūt lōgiores eis ⁊ pinguiores. ⁊ interius vi/dent᷑ q̄ſi varij diuerſi coloris. q2 quedā trahūt ad albe. et q̄daȝ ad rube. ⁊ comedit᷑ hui⁹ fruct⁹ elixus ſic comedunt᷑ ſparagi. Uirtus eoꝝ cali/da ⁊ humida in pmo gradu.

Operationes

¶ Serapion. Generant multā ventoſitatem. ⁊ puocant menſtrua: ⁊ inflant. ⁊ generant hu/mores flegmaticos groſſos. Et ſunt mali ſto/macho. et rubei ſunt groſſiores. A
¶ Et quando ſumuntur cum ſinapi et come/dūtur. ſinapis prohibet maliciā eorū. ⁊ albi q̄ B

dē ſūt multā hūiditatē hñtes. ꝛ ſūt graues dige-
ſtioni. ꝛ ciminū iuuat ad digeſtionē eoꝝ: et co-
medere eos calidos cū almuri ꝛ oleo ꝛ cimino
C ꝛ non comedat̃ cortex eoꝝ exterior. ¶ Et bibit̃
poſt eos vinū parū groſſū. ꝛ purpurati cū aceto
ſunt difficilis digeſtionis ꝑpter ſiccitatē aceti.
D ¶ Et de ꝓꝓetate eoꝝ eſt ꝓuocare mēſtrua: ꝛ ma
E xime q̄ ſūt rubei ex eis. ¶ Et ipi ſūt boni pecto
F ri ꝛ pulmōi. ꝛ faciūt ſomnia mala. ¶ Auerrois
li. colliget. ca. de faſeolis. Faſeoli declinant ad
G ca. ꝛ hu. ¶ Et ipinguāt corpꝰ: ꝛ ꝓuocāt vrinā. ꝛ
ſanguinē mēſtruū. ꝛ laxāt ventrē ꝑꝑe rubei.

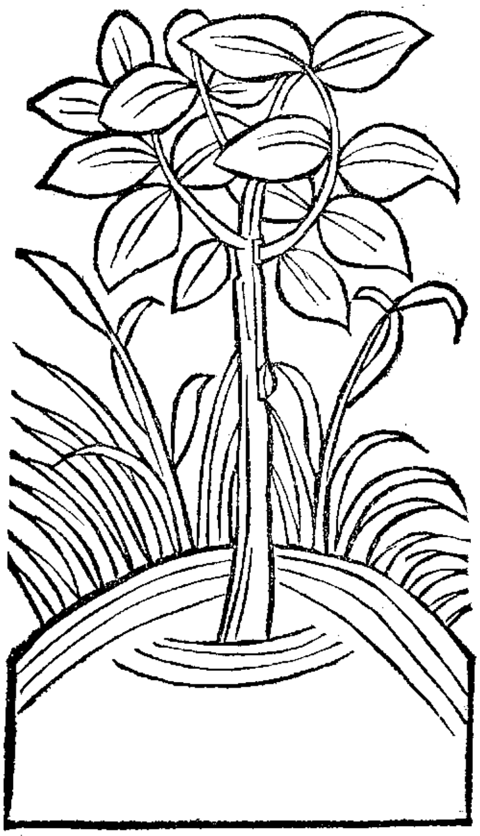

Capitulum. clxxxvi.

Raxinꝰ. yſi. Fraxinꝰ vocari fert̃ eo ꝙ
f magꝭ in aſperꝭ locis mōtaniſq; frugis
naſcat̃. Sera. li. ag. ca. dirdan. i. fraxi-
nus ita noiat̃ grece in oriēte. arabes noiant eā
arborē cinicū. ꝛ ī perſia noiant eā lūzach. et eſt
arbor hñs in ramulis camerulas in qbꝫ ē hu
miditas q̄ qñ deſiccat̃ generant̃ ex ea alia ani
malia ſimilia cimicibꝫ. ¶ Et idē auc. Gal. Sa
por eiꝰ eſt ſtipticus. ꝟtus eiꝰ eſt q̄ infrigidat et
deſiccat. ¶ Paulus ca. de fraxino. Fraxinus
frigidus eſt ꝛ ſiccꝰ in ſecūdo gradu.

Operationes.

¶ Sera. Virtꝰ eius ē q̄ ꝯglutinat dū eſt recēs A
ꝛ ꝯglutinat vlcera recētia. ꝛ radix eiꝰ ad h̄ valet
ſilr qñ ꝓijcit̃ aq̄ in q̄ decoq̄t̃ ſup oſſa cuiꝰ cōglu
tinatio eſt neceſſaria. ¶ Sꝫ cortex eiꝰ dū recēs B
eſt ꝑꝑe ſi legit̃ ſup locū vulneꝝ ꝯſolidat eum.
¶ Decoctio corticꝭ eiꝰ ꝯſumit flegma. ꝛ qñ cor- C
tex exſiccat̃ curat egritudinē cū q̄ eleuat̃ cutis.
¶ Gal. li. dynamidiaꝝ. ca. de paſſiōibꝫ ſplenis. D
Corticē fraxini coque ī vino ꝛ da bibere. ꝛ infal
labiliter ſplenē attenuat. Nā res ꝓbata eſt. ꝙ ſi
det̃ ꝑcello bibere aliq̄bꝫ diebꝫ ꝛ interficiat̃ ꝑuiſ
ſimū inuenies ſplenē. ¶ Paulꝰ. Cōtra fluxum E
vētꝛꝭ ꝛ lienteriā ꝛ diſſinteriā vꝫ fomētū ex aqua
pluuiali decoctōis corticū eiꝰ ¶ Cōtra vomitū F
ex debilitate ꝟtutꝭ ꝯtētiue cortices eiꝰ buliāt et
ſpōgia intīcta ſup ſtomachū ponat̃ ꝛ ex cinere
eiꝰ ꝛ argēto viuo fit optimū vnguētū ꝯ ſcabiē.

Capitulum. clxxxvii.

Lāmula. Plate. Flāmula dr̃ q2 ꝟtutē
f hꝫ incēſiuā. ꝛ ē ca. ꝛ ſic. in. iij. g̃. viridis
eſt multe efficacie. exſiccata ꝟo nullꝰ.
¶ yſidorꝰ. Flāmula ca. eſt ꝛ ſic. ī fi. ij. g̃.

Operationes.

¶ Plate. Ad cauteriū ſiue ignē faciēdū flāmu A
la ꝯterit̃ ꝛ ſup locū ponit̃, ac ꝑ diē dimittit̃. ſic

B poſtea cutꝭ cōbuſta repit̃. ¶ Ad apata rūpēdū
qñ ꝟſum eſt ad ſaniē: ꝛ caput eſt durū. Hec cū
ſquama ferri ꝯterit̃ ꝛ cū oleo ſupponit̃. Oleū
ſiqͥdeꝫ ponit̃ ad relaxationē ne flāmula multū
C deſiccet. ¶ Cōtra q̄rtanā etiā ꝛ arteticā interiꝰ
operat̃. Oleū roſaceū ex ea ꝯfectū valet contra
D yliacā: in cibis vel alio modo ſumptū. ¶ Idem
q̄ꝫ valet exterius inunctū: ꝯtra dolorē artericū
ꝛ yliacā ſtranguiriā ꝛ diſſinteriā. ꝛ cōtra vitiū
lapidis per cliſtere iniectum confert.

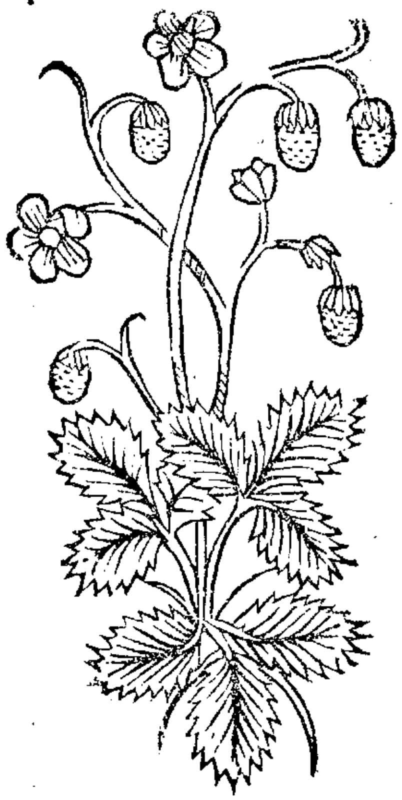

Capitulum. clxxxviij.

Ragaria. Dyaſco. Fragaria herba eſt
f multū nota. fructꝰ eius hoīes ſolēt co-
medere. Folia habꝫ ſimilia folijs brio-
nie: niſi q: ſunt molliores ꝛ lanuginoſi. Rami
eius ſubtiles ſimiles filis. ſemen habet albuꝫ
ſimile milij. Fragaria frigide ꝛ humide eſt cō-
plexionis in pͥmo gradu.

Operationes.

A ¶ Plate. Herba ꝛ fructꝰ frigide ſūt cōplexiōis.
B ¶ Cōtra nimiū fluxū mēſtruoꝝ ſuccꝰ fragarie
cū ſucco plātaginis mixtū ꝯfert. Itē fragaria
ſumpta cū boragine ꝛ bugloſſe in cibis generat
C bonū ſanguinē. ¶ Oīa vulnera ꝯſolidat cū
ſucco fragarie linita. Recipe ſucci fragarie et
aque plātaginis ꝛ aq̄ ſcabioſe. ana. ʒ. ij. mellis
roſati ſucci moroꝝ celſi. ana. ʒ. i. aceti parū mi- D
ſceāt̃ fiat gargariſmꝰ. ¶ Sūptū vꝫ ꝯ apata gut-
turꝭ cū eo gargariſādo. Succꝰ etiā fragarie cū
cimino ſumptꝰ vꝫ ad fetorē oris. Itē cū bora-
gine ſūptū valet ꝓ dolore capitꝭ ꝛ corde. Itē aq̄
decoctōis eiꝰ fragarie valet ꝯ dolorē capitis: ꝛ
ſedat ſudorē ꝛ calorē. ¶ Fructꝰ eiꝰ ſedat ſitim. E
Ad ꝯſolidādū fracturā crurꝭ vel alteriꝰ mēbri.
Re. ſuccꝰ fragarie ſuccꝰ plātaginis. ana. ʒ. iij. fo-
lia fraxini. ʒ. i. decoq̄nt̃ ſil' ad modū emplaſtri ꝛ
ſuperpoſitū multū valet. ¶ Succꝰ fragarie cū F
ſucco ꝯſolide minorꝭ mixtꝰ ꝯſolidat vulnera

Capitulum. clxxxix.

Eniculꝰ. Plate. Feniculꝰ ē in. ij. gdu
f ca. ꝛ ſic. Uirtutē hꝫ diureticā ex ſubti-
li ſubā ꝛ q̄litatibꝫ ſuis. Semē eiꝰ ꝛ folia ꝛ corti-
ces atqꝫ radices cōpetūt vſui medicine. In pri-
cipio veris colligūt̃: ac ꝑ mediū annū ſeruant̃
¶ Sera. li. ag. c. haziems. auc. Gal'. Haziems
. i. feniculꝰ. eſt ex eo domeſticꝰ ꝛ agreſtꝭ. Dome-
ſticꝰ oībꝫ eſt notꝰ. cuiꝰ ꝟtus ē pͥma q̄ calefacit
in. iij. g. ꝛ deſiccat in pͥmo. ſcd̄a ſubtiliat. tertia
generat lac. Et agreſtꝭ dr̄ maritinꝰ vel monta-
nꝰ. radix eiꝰ ꝛ ſemē ſūt fortioris deſiccatiōis q̄
radix ꝛ ſemē domeſtici. qm̄ i domeſtico eſt paꝝ

ſtipticitas. Gal'. vij. ſim. far. c. de maratro. Maratrū. i. ſemē feniculi. calefacit q̄dē fortiter vt ex tertio iā poſſit ḡdu exiſtere: ſiccat aūt nō ſilr: ſʒ ſcḋm p̄mū. ⁊ ꝓpterea lactꝭ generatiuū eſt. ⁊ nō generaret ſi ſiccaret fortiter. ſuffūſis aūt auxiliatᷣ ſcḋm eandē rōez. Eſt ꝟo ⁊ aliꝰ feniculus ſilueſtrꝭ: quē vocāt ꝓpter magnitudinē eq̄nū feniculū. cuiꝰ radix ⁊ ſemē ſiccioris eſt ꝟtutꝭ alio q̄ apud nos eſt. Et mihi videtᷣ exinde ꝙ ea q̄ ſcḋm vētrē ſiſtat ⁊c̄. Et ideʒ ſexto ſim. far. ca. ypomaratrū vocat feniculū iſtū ſilueſtrem ypomaratrū. vel feniculū erraticū. vel caballinum. ſiue equinū. Dyaſ. ſcḋm tranſlationē noſtrā. Feniculus calefacit manifeſte ⁊ deſiccat mediocriter.

Operationes.

A ¶ Aui. li. ij. c. ꝺ feniculo. Feniculꝰ ortulanꝰ cali. eſt in .ij. apit opilatōes. acuit viſū. ⁊ ꝓp̄e gūma eiꝰ ⁊ ꝯfert ī initio aque: ⁊ apud eius deſcēſum.
B ¶ Et democritꝰ q̄dem exiſtimauit ꝙ venenoſi ꝟmes paſcūt feniculi recentis ſemen vt eoꝝ viſus ꝯfortetᷣ. ¶ Et vipere ⁊ ſerpētes fricāt oculos ſuos cum egrediunṫ de cauernis ſuis poſt hiemē ſup ip̄m: vt illuminenṫ oculi. qḋ humidū eſt lac exuberare facit: ⁊ ꝓp̄e ortulanū. ⁊ qñ bibitur cū aqua frigida: ꝯfert nauſee: ⁊ inflatiōi
D ſtomachi. ¶ Et eius digeſtio eſt tarda: ⁊ eiꝰ nutrimentū eſt malū: ꝓuocat vrinā ⁊ menſtrua. Et ſilueſter ꝓp̄ie frangit lapidem. in terreno q̄dem ⁊ fluuiali eſt iuuamentū ad renes ⁊ veſicā Et proprie confert ſilueſter diſtillationi vrine.
E ¶ Et qñ comeditᷣ radix cū ſemīe ſuo. ſtringit et cōfert febribꝫ antiq̄s. ⁊ datur in potu cū aqua
F frigida. ¶ Et ꝯfert nauſee ⁊ febribꝫ. ⁊ inflāmationi ſtomachi. ex eis ꝯfert eius decoctio cum vino morſui vermiū venenoſoꝝ ⁊ cum aqua. ⁊ teritur eius radix ⁊ ponitᷣ ſup morſum canis
G rabioſi ⁊ ꝯfert. ¶ Gal'. Feniculus generat lac in mām̄illis. Suffuſiōes curat. ⁊ eſt diureticꝰ ⁊ menſtruoꝝ eductiuꝰ. Et feniculus ſilueſtris ſiſtit ea q̄ ſcḋm ventrē etenī adeſt ſtipticitas maxima ei. huiōi igitᷣ nō ſolū radix: ſʒ multo magꝭ ſemen. Et poteſt etiā lapides frangere: ⁊ yctericos ſanare. menſtrua ꝓuocare: ⁊ vrinas mo-
H uere. ¶ Alius vero equinus feniculus eſt cuiꝰ ſemen rotundum eſt ſemini coriandri. ſimile vero in virtute ſemini alterius equini feniculi
I debilius tamen. ¶ Dyaſcorides. Feniculus lac mām̄illis generat: comeſtus vrinam ⁊ menſtrua educit. ⁊ cathaplaſmatibꝫ adbibitus cū priſana comeſtus id facit.
K ¶ Elixatura eius bibita nefreticis ⁊ veſice dolori medetur. Urinam prouocat. Morſibꝫ venenatis cum vino occurrit.

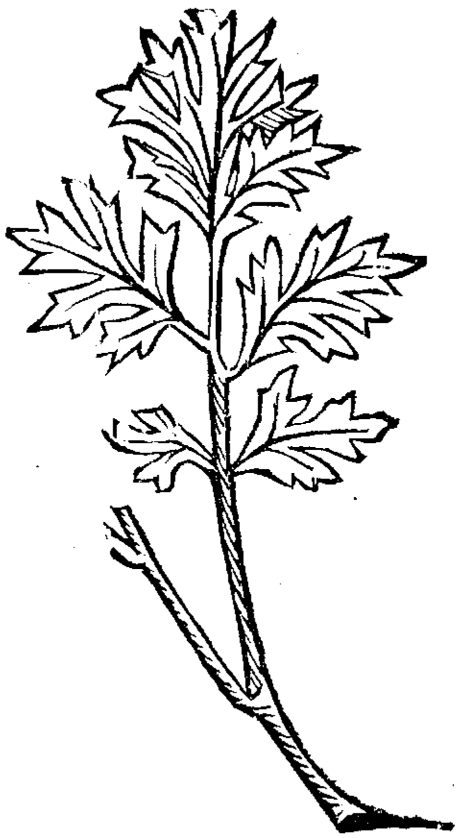

Capitulum. cxc.

f Ebrifuga. Dyaſcorides. Febrifuga ſiue centaurea minor eſt herba ſilis camomille. virgam habens ꝓlongā angulosam. florem purpureum. Folia minuta ⁊ oblonga ſicut ruta. ſemen ſicut triticum: ⁊ ſic oblongum. radix eſt ei oblonga ⁊ inutilis. guſtu amara. Naſcitur locis aquoſis. Nominatᷣ etiam ab alijs elleboritis ſiue amaratrum vel februfugia.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Centaurea minor ſiue febrifuga tunſa et impoſita viridis vulnera purgat paracoleſim preſtat. A
¶ Cicatrices vulneribus recentibus et veteribus inducit. Elixatura eius bibita coleram ⁊ humores pingues deponit. B
¶ Sciaticis ano ſuppoſita ſanguinē ꝓuocat ⁊ dolorē illius mitigat. Succus eius melle addito caliginem oculis detergit. aborſum facit. Neruis dolētibꝫ fomento p̄ſtat auxiliū. C

Capitulum. cxci.

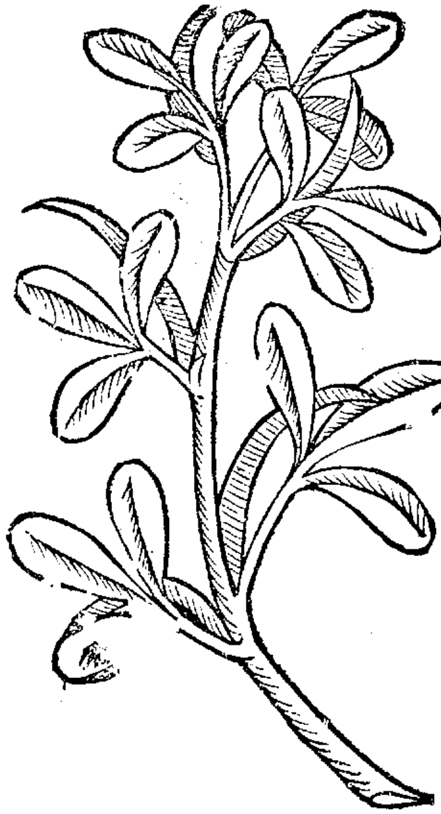

f Enugrecū. Aui.li.ij.ca. de fenugreco.
Fenugrecū ca.ē in fine pmi.ſic.ī pmo.⁊
nō euacuat̃ ex hūiditate extranea.eiꝰ ꝟtus ē di
geſtiua ⁊ lenitiua.⁊ illō ꝓpterea ꝙ in ipo aggre
gat̃ de caliditate cū viſcoſitate .⁊ eiꝰ viſcoſitas
ꝓhibꝫ dn̄iū nocumēti caliditatꝭ.⁊ eiꝰ caliditas
opat̃ cū facultate:⁊ eiꝰ hūoꝛ eſt malꝰ:licꝫ nō ſit
paucꝰ. Subaꝫ hꝫ glutinoſā.ꝟtutē hꝫ maturā-
di ⁊ relaxādi. Dyaſ. ca.bucerō. Bucerō eñ ſo
nat bouis coꝛnu.egloceron vero capꝛi coꝛnu.
Nā ſeīa fenugreci coꝛniculis ſilibꝫ coꝛnibꝫ ſūt
ꝟtus eiꝰ ē malactica. Gal.viij.ſim.far.ca.tylis.
Tylis.i.fenugrecū ca.ē in.ij.ſic ī pmo. Sera.
li.aggre.ca.balba. Balba.i.fenugrecū.ꝟtꝰ eſt
ca.in.ij.gdu.ſic.in pmo.

Operationes.

A ¶ Aui. Eiꝰ oleū qd̄ fit cū mirto ꝯfert capill'⁊ ve
ſtigijs vlcerā.⁊ ꝯfert fiſſurꝭ frigidis ꝓpter mu-
ſcilaginoſitatē ſuā.ꝓpͤ cū oleo roſaꝝ ⁊ ingredi
tur in medicinis panni:⁊ facit coloꝛē bonum.
B ¶ Et alterat odoꝛē oꝛꝭ:⁊ remouet odoꝛē coꝛpis
⁊ ſudoꝛꝭ. Et reſoluit apata flegmatica ⁊ dura.
C ¶ Et eiꝰ farina valꝫ ad apata ca.apparētia ⁊ oc
culta cū nō ſūt inflāmata.ſꝫ ſunt declinātia ad
duriciē q̄ndā.⁊ lenit adublet ⁊ maturat ea.
D ¶ Et ꝯfert cū oleo roſaꝝ aduſtioni ignis.mun
dat furfures ablutiōe capitꝭ facta ex eo.⁊ facit
ſodā ꝓpꝛie cū comedit̃ cū muri. Quis ſit cū al-
E muri minꝰ nocīuū ſtomacho. ¶ Clarificat vo-
cē ⁊ pulmonē.⁊ lenit pectꝰ ⁊ guttur.⁊ ſedat tuſ-
ſim ⁊ diſniā.ꝓpꝛie qn̄ coq̄t̃ cū melle aut dactilis
aut ficubꝫ.⁊ meliꝰ eſt vt ꝯiūgat̃ etiā cū dactilis
carnoſis.⁊ ſumat̃ succꝰ amboꝝ ⁊ miſceat̃ cū mel
le plurimo:⁊ ſup pꝛunas tpate calefiat.⁊ ſumat̃
ante cibū tpe lōgo cū nitro factū emplaſtrū ex
eo ꝯfert ſpleni. ¶ Et eiꝰ decoctio cū aceto ꝯfert F
debilitati ſtomachi.⁊ ꝓpͤ qd̄ ex ipo recens eſt.
Et eiꝰ electuariū facit nauſeā.ſꝫ acetū et muri
expellūt nocumentū cōmeſtiōis eiꝰ. Fit euca-
tiſma ex decoctione ipſiꝰ ad apata matricꝭ ⁊ do
loꝛē eiꝰ ⁊ coartationē ipiꝰ. ¶ Et eiꝰ decoctio cū G
aceto ꝯuenit vlceribꝫ inteſtinaꝝ.⁊ ſilr̄ recēs
cū aceto qn̄ comedit̃. Et decoctio eiꝰ cū aq̄ ca.ē
bona tenaſmoni ⁊ ſolutioni. ¶ Et eiꝰ oleū ē bo H
nū apatibꝫ ani ⁊ ad tenaſmonē.⁊ ad doloꝛē ven
tris pungitiuū.ꝓpꝛie cū almuri an̄ cibū. Et nō
mouet ad expellēdū fecē niſi ꝓpter ſuā acrimo-
niā.⁊ ꝓpꝛie cū melle nō plimo vt non moꝛdicet
foꝛtiter. ¶ Et eius decoctio cū melle facit deſcē I
dere hūiditates groſſas ab inteſtinis.⁊ ꝓuocat
vꝛinā ⁊ menſtrua.⁊ ſuppōit̃ cū adipe anatis.
¶ Et ꝯfert duriciei matricꝭ.⁊ facit generatiōeꝫ K
matricꝭ facilē.cuiꝰ generatio eſt difficilis ꝓpter
deſiccationē. Et eſt bonū hn̄tibꝫ emoꝛroidas.
⁊ facit ſtercꝰ boni odoꝛis.⁊ facit fetere vꝛinam
⁊ ſudoꝛē.⁊ nō eſt ſicut lupini in difficultate ſui
exitus. ¶ Gal. Fenugrecum feruenter inflam L
mationes exacerbit:minus ꝟo calidos ⁊ que-
cūq; ſcliroſi ſunt diafoꝛando curat.

Capitulum.cxcij.

f Enū. yſi.li.xvij. Dis ē̄m herba mollis
p̄ciſa ſicca fenū dici pōt. ⁊ maxīe q̄ fetib⁹
aliq̄n apta ē nutriēdis. Nā fenū cib⁹ eſt p̄pe iu-
mētoꝝ. Idē dicit: fenū eſt dictū ex h̄ q̄ eo flāma
nutrit̄. flos ē̄m ei⁹ flāma ē. De feno āt dic̄ gloſa
ſup yſaiā .xl. Fenū naſcēdo h̄z virorē ⁊ creſcen
do decorē. deinde florē: tādē calore ſolis ſiccatū
redigit̄ in puluerē. ſic̄ ⁊ hō p̱ etatū ſucceſſionē
decorē amittit ac cadit ī puluerē ⁊ ī mortē. Fe-
nū itaq̄ q̄diu viret ⁊ frōdet mōtes ⁊ p̄ta veſtit
⁊ ornat. ⁊ tā floꝝ diuerſitate q̄ etiā viriū venu-
ſtate ad ſui aſpectū intuētiū oclos allicit. rficit
⁊ delectat p̄pter ſue ſubē aut viriditatē. feruente
ſole ei⁹ hūiditas ſ͛ facili ꝯſumit̄. ⁊ herba q̄ p̄mo
florēdo q̄ſi ridere videbat̄. tādē a ſua glā ſpolia-
ta penit⁹ īuenit̄. Nā fenū qð orit̄ ⁊ vireſcit: craſ
morit̄ ⁊ ī clibanū mittit̄. qꝛ q̄ſi ſubito d͛ficit ⁊ are
ſcit. ſic̄ de impio p̱ ſilitudinē d͛r in p̄s. Fiat ſicut
fenū tectoꝝ qð p̄uſ. ⁊c̄. vbi dic̄ glo. q̄nto fenum
alti⁹ ſtat ⁊ min⁹ p̄fūde inferi⁹ dep̄mit radicem
tāto min⁹ creſcit: imo citi⁹ deficit ⁊ areſcit.

☞ Operationes.

A ¶ Fena creſcētia ī locꝫ aliq̄ntulū mōtuoſis me
diocriter ſiccis magꝫ ſūt odorifera. etiā aliq̄buſ
magꝫ ſapida q̄ alia q̄ creſcūt in p̄tis paluſtrib⁹
B ⁊ aq̄ſis. ¶ Ut dicit Pli. qꝛ in illis humor nutri
C mētalis magꝫ ē digeſt⁹: in illis ꝯo min⁹. ¶ Itē
Fenū ad diuerſos vſus neceſſarios reſeruat̄,
que cauſa breuitatis relinquo.

Capitulum. cxciiij.

f Erula. yſi. Ferula dicta eſt a medullā.
Nā yſū varro tradit ferule eſſe medullā
quā greci appodelō vocāt. nōnulli āt a feriēdo
ferulā vocāt. hac etiā pueri vapulare ſolēt. h⁹
ſucc⁹ galbanū. Pli.li.xiij. Ferula naſcit̄ locꝫ ca
lidis atq̄ trāſmaria geniculatꝫ nodata ſcopis.
Dyaſ. c. d͛ ferula. Ferula quā mlti entoriorē vo
cāt. Ubi ſciēdū q̄ mlti ſūt ferule. ⁊ iſtaꝝ diuer-
ſaꝝ ſpēꝝ ſunt diuerſi gūma. ſ. ſerapinū: armo-
niacū. galbanū. opopanacū. aſa ferida. et p̄ter
iſtas ſpēs ē vſualis ferula nullū hn̄s gūmi d͛ q̄
ſit curādū cui⁹ ſemē eſt carcos ſiue canareos.
vn̄ d͛r ferula a medullis. nōnulli vocāt eā ſic a
feriēdo. qꝛ hac pueri ⁊ puelle vapulare ſolēt. vn̄
ſūt aliq̄ ſpēs ferule q̄ nō ſilant̄ in folijs. ⁊ tn̄ di-
cūt̄ ferule q̄m faciūt ſtipitē aptū ad feriendū.

Operationes.

¶ Dyaſ. cap̄. de ferula. Uſualis ferula viridis A
quā multi enteriorē vocāt emoptoicꝫ ⁊ ciliacis
maximū effectū p̄ſtat. morſib⁹ venenatꝫ potata
cū vino occurrit. ¶ Tūſa ⁊ ipoſita fluxū ſāgui- B
nis vulneꝝ ſtringit. Semē ei⁹ bibitū tortiōib⁹
medicat̄. ¶ Semē ei⁹ cū oleo tritū ⁊ punctū do C
lorē cōmouet. Frōdes ei⁹ comeſte ſudorē capitꝫ mo
uent. Compoſite ī ſale comedi poſſunt. ¶ Sal. D
Emoptoicis ⁊ ciliacis cōpetit.

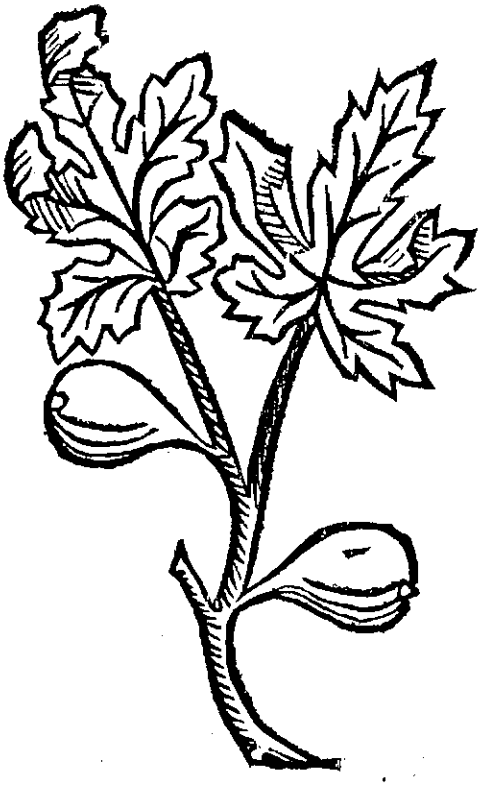

Capitulum. cxiiij.

Icus. yſi. Ficus a fecũditate vocatur
f fertilior eſt eñ ceteris arboribꝫ. Nam
ter quaterqꝫ p ſinglos annos fructuꝫ
generat. et altero matureſcẽte: alter abortitur.
Hic ꝛ carice a copia noĩate ſũt. Pli. li. xv. De
genere pomoꝝ ficus ampliſſima eſt q̃dam qꝫ ꝛ
piris magnitudĩe emula. Ficus Iudea rubet
oliue magnitudine: rotũdior tñ. ſapore meſpili
Alexandrinã hanc ibi vocãt groſſitudĩe cubi-
tali rumoſam: materie validã. lentã ſine lacte.
cortice viridi. folio tilie ſed molli. Oneſicritus
tradit ĩ hyrcania multũ nr̃is eſſe dulciores fer-
tilioreſqꝫ. Sũt ꝛ lidie q̃ ſunt purpuree. Et mã
millane: q̃ ſimilitudinẽ mammaꝝ habẽt. Iteꝫ
Calliſtrutie ſapore p̄ſtãtiores. ficoꝝ omnium
frigidiſſime. Quedã ĩ egypto dite carice detra
hit̃. Hec vt putamẽ virẽtibꝫ ficis. q̃ maxie pla-
cet in eiſdẽ ſiccis. Areſto. in li. de vegetabilibꝫ.
In q̇buſdã fructibꝫ eſt humor: vt lac. ſic in ficu
bus q̇bꝫ eſt dulcꝭ fructus atqꝫ mellaris ſicut et
palmis. Idẽ in li. de aĩalibꝫ. Lac ex coagulo ꝛ
lacte ficuũ coagulat̃. qñ lac ficuũ ĩ lana aggre-
gat̃. deinde lana illa cũ modico lactꝭ abluit̃: ac
poſtmodũ iſtud idẽ in reſiduo eijcit̃. ꝛ cũ admi
ſcet̃ lacti coagulat̃. Ficubꝫ a ceteris dulcibus
apes cibant̃. Palladi⁹ li. iiij. Ficus q̃ in mon
tanis ꝛ frigidis locꝭ naſcunt̃: qꝛ min⁹ lactꝭ ha-
bent ad ſiccitatẽ durare nõ poſſunt. Uſus illi
in viridi eſt melioris magnitudinis ꝛ ſaporis
acuti. Que naſcuntur in campis ꝛ locꝭ calidis
pinguiores ſunt: ꝛ in ſiccitate durabiles ſunt.
Conſtantin⁹ in pantegni. Ficus in p̄mo g̃du
ſunt calide: virides in ſecũdo humide. Sicce
vero inter ſiccitatẽ ꝛ hũiditate tempatẽ. yſaac
in dietis particularibꝫ cap̃. de ficubꝫ. Ficus ce-
teris fructibꝫ laudabilior ꝛ nutribilior. humi-
ditatis tñ ſue cauſa groſſos creat hũores. Na
tura ei⁹ ca. ꝛ ſic. q̃litatis ãt caliditate ꝛ ſiccitate
diuerſe ſunt. ꝛ ẽm ſui ipſius diuerſitates. Eſt
eñ ficus domeſtica ꝛ ſiluatica. Domeſtica etiã
in viridẽ diuidit̃ ꝛ ſiccã. Uiridis q̃ꝫ duplex eſt
mod⁹. qñ q̃dam eſt ꝑfecte matura: ꝛ nõ ꝑfecte
matura. Nõ pfecte matura minus ca. ꝛ magis
groſſa ꝓpter dominationẽ terreſtris ꝑtis. Ha-
bet tñ humiditates latentes q̃ acuitatem ei pre
ſtãt: ꝛ ſiccitatẽ in ſecũdo. Uñ ypocras. Ficus
q̃nto longinquior eſt a maturitate: tanto mi-
nus calidior ꝛ magis groſſa.

Operationes

¶ Sera. libro aggre. cap̃. cui aucto. Bal̃. Cui A
id eſt ficus. Sũt eñ ex eis ſilueſtres domeſtice
ꝛ montane. Et ex domeſticis quedam ſunt re
centes. quedam nõ. ſed ſunt ſicce. Et recentiuꝫ
virtus eſt debilis ꝓpter hoc ꝙ admiſceatur eis
de humiditate. ꝛ ſicce ſunt meliores. ꝛ maxime
carnoſe. Et ille in quibꝫ eſt acuitas et punctio
abſtergunt magis ꝛ reſoluũt ꝛ habent in ſe hu-
miditatem ſubtilem.
¶ Et alia eſt que reſoluit apoſtemata qñ miſce B
tur cũ farina ordei: aut cũ medulla panis fru-
menti. Et aqua in qua coquunt̃ ficus decocti-
one multa. eſt ſimilis melli in ꝟtute ſua. ꝛ recẽ-
tes q̇dem ꝛ ſicce laxant ventrẽ. ¶ Et ꝟtus ſilue C
ſtriũ eſt attractiua ꝛ reſolutiua. Et ita eſt ĩ do-
meſticis anteq̃ꝫ maturant̃. qñ eſt in eis aliq̇d
lactis ex arbore.
¶ Et arboris ficuum domeſticaruꝫ virtus eſt D
calida ꝛ ſubtilis. ꝛ lac eius ꝛ ſuccus foliorum
ipſius calefaciunt calefactione forti: ꝛ mordi-
cant: ꝛ vlcerant corpus. ꝛ aperiunt orificia ve
narum que ſunt in ano. ꝛ euellunt verrucas: ꝛ
laxant ventrem.
¶ Sed in arbore ficuum ſilueſtriũ eſt de calidi E
tate ꝛ ſubtilitate tantũ ꝙ ſi coquat̃ cũ carne bo
uina dura faciũt illã decoqui. ꝛ eſt fortior ĩ om-
nibus p̄dictis q̃ꝫ domeſtica.
¶ Sed mõtana ꝝ ficuũ arboris ſapor eſt acu- F
tus proungens ꝛ abſtergẽs. Et qñ fit empla-
ſtrum cũ ramis eius ſuꝑ verrucas q̃ dicuntur
capita clauoꝝ aperit eas. ꝛ ita eſt de lacte eius
ſcꝫ qñ fit vnguentũ ex eo.
¶ Et qñ fit medicamentũ ex eo ꝛ melle: abſter G
git maculam oculi groſſam: ꝛ eſt ꝯueniens ob
ſcuritati viſus ꝛ deſcenſui aque ad oculũ q̃ fit
ab humoribꝫ groſſis multum.
¶ Et cineres quideꝫ ficuum ꝛ glandiũ et lacti- H
cinioꝝ: ſunt meliores cineres ad abſtergẽdũ.
Auicenna libro ſecundo de ficubus. Melior
eſt alba: deinde rubea: deinde nigra. Et q̃ ve-
hementer eſt matura eſt melior ꝛ proxima ad
hoc vt nõ noceat. Et ſicca quidem in ſuis ope-
rationibus eſt laudabilis.
¶ Uerũtamen ſanguis ex ea generatus nõ eſt I
bonus. ꝛ ꝓpter hoc facit pediculos
¶ Uerum ſi ſumatur cum nuce eius chimus K
fit bonus: et cum amigdala. Et leuior omni-
bus eſt alba. illa que eſt humida eſt calida pa-
rumper. et que eſt humida: eſt plurime aqueita
tis. et parum eſt medicinalis. Que vero im-
matura eſt abſterſiua ad frigiditatem parum
declinans: niſi lac eius. Et que ſic calida eſt in
primo gradu: et in fine ipſius eſt ſubtilis. Et
que ſicca eſt: et proprie acris fortis eſt abſter-
ſionis maturatiua et reſolutiua. ¶ Et car-

noſa eſt plurime maturatōis. ꝛ in ip̄a ſūt gluti-
Z nario ꝛ inciſio ꝛ ſubtiliatio. ¶ Et ſilueſtris eſt
acutioꝛ ꝛ fortioꝛ ī h̄. ꝛ fruct⁹ q̇dē ei⁹ nutribilioꝛ
eſt reliq̄s fructib⁹. ꝛ q̄ vehemēt; ē maturatiōis:
D ꝓpinq̄ eſt ad h̄ vt nō noceat. ¶ Et in ip̄a ē inflatio: ꝛ expellit ſupfluitates ad cutim: ꝛ facit ſudare. ꝛ ſm̄ q̄ eſtimo ſicca ſil'r expellit ad exteriora ꝛ facit ſudare. ꝛ illa q̇dē q̄ eſt hūida veloc; ē nutrimēti ꝛ penetratōis ī ſtomacho ꝛ in corpe
H ¶ Nutrimētū ꝓ ficus licet nō exiſtat ī roboꝛe nutrimenti carnis ꝛ granoꝝ: tñ vehemētis eſt roboꝛis q̄ꝫ nutrimētū omniū fructuū.

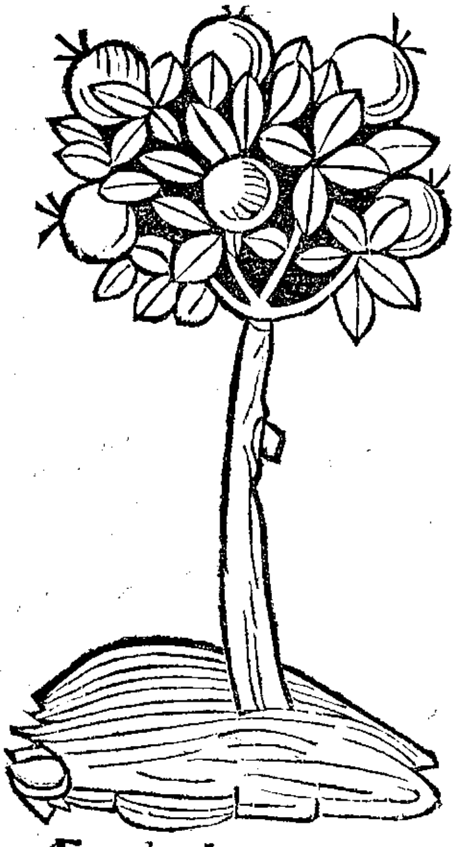

Capitulum. cxcv.

f Icus lupi vel comar⁹. Dyaſ. ca. Comarus. i. fic⁹ lupi. Et eſt arboꝛ ſil'is cidonie ſꝫ folia minuta hꝫ: ꝛ fruct⁹ cocci melle ſil'es. eſt eni̅ ſine oſſib⁹. quā multi memequilon dicunt. cui ſi maturitas fuerit rufū facit coloꝛeꝫ. ſed cū edit̄ remanet in oꝛe ſuba q̄dā ſil'is ei q̄ remanet ex ficub⁹. vocat̄ arabice catilabinch. i. īterfectoꝛ pr̄is ſui. ꝛ fic⁹ lupi. ꝛ eſt arbuſtū qđ vocat̄ nr̄o ydeomate armoni. fruct⁹ ei⁹ ē in ſupficie aſper: ꝛ hꝫ ſapoꝛē mixtū ex dulcedīe ꝛ acetoſitate aliq̄. Sera. li. ag. c. baruāchieth. i. fic⁹ lupi. Arboꝛ; h⁹ folia ſūt ſil'ia foliīs citonioꝝ. ſꝫ ſūt minoꝛa. et fruct⁹ eius eſt ſil'is prunis in q̄ntitate. nō hñs nucleū. ꝛ q̄ñ maturat̄ declinat coloꝛ ei⁹ ad rubedinē. ꝛ q̄ñ comedit̄ remanet in oꝛe ſuba ſimilis ei que remanet ex ficubus.

Operationes.

¶ Gal'. vij. ſim. far. ca. de comaro. i. ficus lupi. A
Arboꝛ ꝛ fructus ei⁹ ſūt ſtiptici. ¶ Dyaſ. eſt malus ſtomacho: opilat cito ꝛ inducit ſtupoꝛē. B

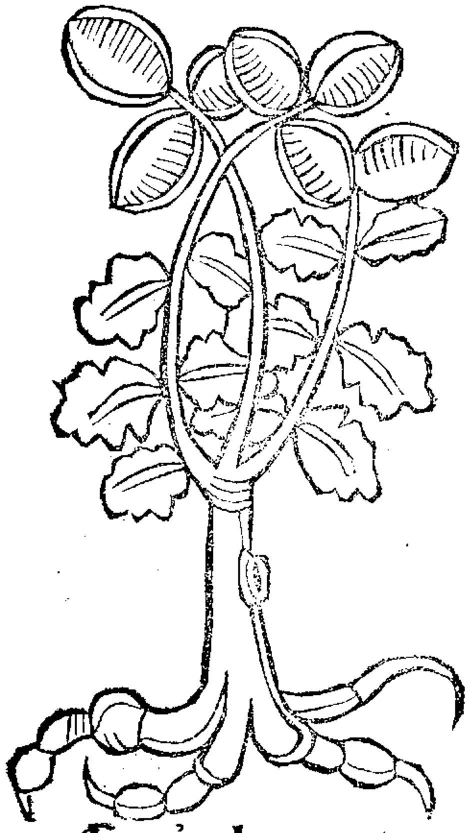

Capitulum. cxcvj.

f Icus egyptiaca. Soli. Ficus p̄cipua ē egiptia folijs moꝛo cōpanda. poma nō ramis tm̄ ſꝫ ꝛ caudice geſtās: vſq; adeo ſue fecūditat; anguſta eſt vt vno anno ſepties fructificet. Vñ cū vnū pomū decerpſeris: alterū ſine moꝛa ꝓtuberat. Plini⁹. li. xiij. In egypto multa ſunt genera arboꝝ q̄ non alibi. ante oīa ficus egiptia ob id noīata. arboꝛ moꝛo ſimilis folio: magnitudine aſpectu. Pomū fert nō ramis ſꝫ caudice. Idq; ip̄m fic⁹ ē ꝓdulc; ſine granis interioꝛib⁹: ꝑ quā fecūdo ꝓuētu ſcalpendo tm̄ ferreis vnguib⁹ aliter nō maturēſcit. ſed cū factuꝫ eſt quarto die demetit̄. alio ſubnaſcente ſepteno ita numeroſo partu: per ſingulas eſtates multo lacte abundante. Subnaſcit̄ etiaꝫ ſi non ſcalpatur fetus. quater eſtate prioꝛem q̄ꝫ expellit immaturum. Idem libro vt ſupra.

Obid q̄dā egiptiā ficū dixere errore maīfeſto. Nō enim in egypto naſcit̄: ſ; in ſyria. yonaq; circa guidū: atq; in Rhodo ſup comantib⁊ fo-lijs flore candido cū vehementia odoris.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Lacrimus eiꝰ ſiue ſuccꝰ inſtillatꝰ neca tiōib⁊ vel ꝑcuſſurꝫ ſerpentū aptiſſimꝰ ꝓbat̄.

B ¶ Preterea ipetigines lepras maculas ⁊ poda-gras admixtꝰ cataplaſmatib⁊ curat folia eiꝰ re cētia ſup morſū canis rabioſi poſita ꝯferunt.

C ¶ Valent etiā ſcabiei. ⁊ imponunt̄ ſup vlcera groſſa humiditatū: ⁊ ſup verrucā ⁊ morſcam.

D ¶ Cū eiſdē fricat̄ aſpitas palpebrarū ⁊ ſcabies

E earū. ¶ Succus foliorū eius exulcerat: vehemē tis eſt calefactionis ⁊ abſterſionis.

F ¶ Aperit orificia venarū ani. In potu datūr ſuccus eiꝰ ad coagulationē lactis in ventre.

G ¶ Dat̄ oleo mixto ei q̄ h; ſolutōe; ⁊ diſſinteriā.

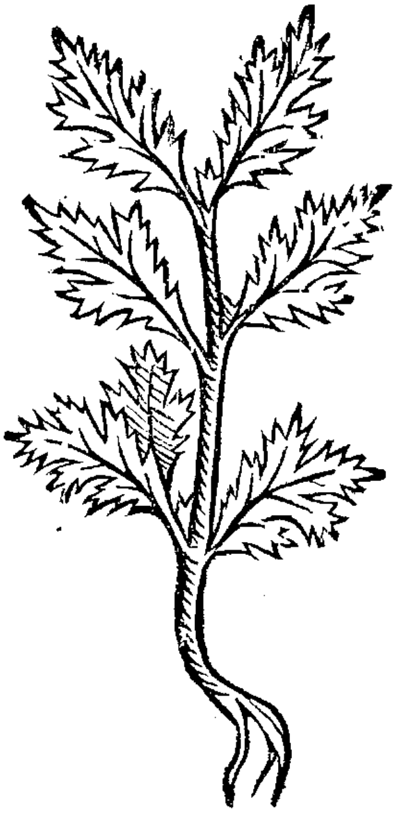

Capitulum. cxxvij.

Filipēdula ſiue viſcago idē. Ubi ſcien

v dū q̄ h̄ nomē viſcago aliq̄n ponit̄ pro q̄daȝ herba q̄ eſt viſcago arboris de q̄ fit viſcus ſic̄ apparet in ca. viſcus inferius de v. Aliq̄n ponit̄ ꝓ filipendula. ⁊ eſt herba q̄ in vl tramarinis ꝑtib⁊ repit̄, et in Apulia, ⁊ in mō-toſis locis ⁊ calidis. Radix eius cōpetit me-dicine. Et in fine autūni colligit̄. ⁊ ꝑ decē an-nos ſeruat̄. Et eſt herba hñs folia petroſilino ſimilia: ſ; eleuata ⁊ nō in terrā expāſa. in cuiꝰ radice ſunt q̄ꝗ nodi adherentes. virtutē habet diureticā ex ſubtili ſubſtantia ⁊ ex qualitatib⁊ ſuis ca. eſt ⁊ ſic. in tertio gradu.

Operationes.

¶ Contra lapidē ſtrāguiriā ⁊ diſſuriā et iliacā paſſionē ꝑcipue valet electuariū factū ex duab⁊ ꝑtib⁊ pulueris filipendule ⁊ trib⁊ ſaxifrage. A

¶ Cōtra yliacam paſſionem fiat criſtere ex pul uere eius aqua ſalſa ⁊ oleo et melle. B

¶ Detur etiam benedicta acuata ex puluere eius cum vino pulueris eius. C

¶ Contra dolorē ſtomachi ex frigida cauſa vel vētoſitate det̄ puluis eiꝰ cū puluere feniculi. D

¶ Cōtra ſtrāguiriā ⁊ diſſuriā ⁊ yliacā paſſionē ex nutritiuorū vitio: ponat̄ puluis eius in mul-ta quātitate in ſacculo ⁊ fiat decoctio eius in vino et oleo ⁊ ſuper locum dolentem ponatur. E

¶ Contra frigidu; aſma detur puluis eius cū puluere gentiane in cibis ⁊ potibus. F

¶ Cōtra epilentiā valet puluis eius in cibis. G

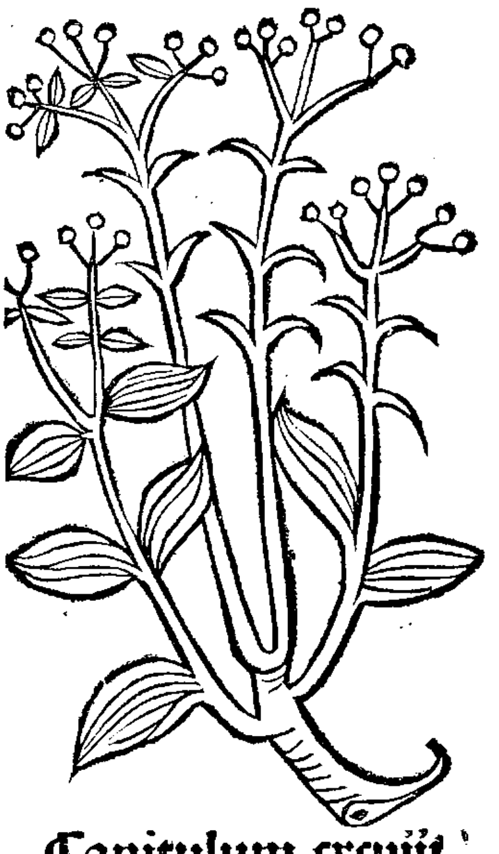

Capitulum. cxxviij.

Ilius ante patrē.vl'gariofilon.Pli.
f ca.gariofilon Herba eſt faciēs florē
ſicut butalmos:cuius ſtipites faciūt
ramulos plurimos.ſed ramꝰ poſt natꝰ exce-
dit longitudīe ante natū.⁊ ob hoc filiꝰ ante
prēm vocat.⁊ vocat ſilr oculꝰ chriſti.¶Aui.
m.ij.li.dicit ꝙ eſt planta que naſcit in vere.⁊
flos eius eſt ſimilis croco ortulano.

Operationes

A ¶Auic.Decoctio eiꝰ cū effundit et aſpergit
B ſup morſum vipere:ſedat dolorē eiꝰ.¶Plini
us.Succus eius vel puluis curat fiſtulā.

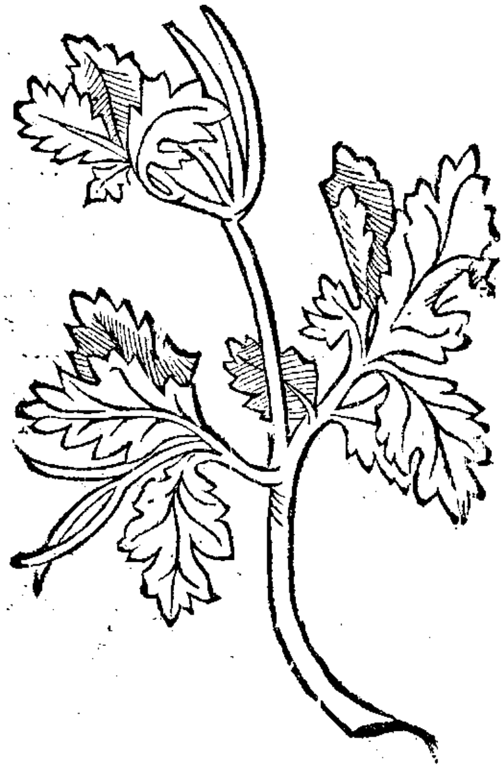

Capitulum.cxcix.

Iſtula paſtoris.Dyaſco.ca.almea.i.
f fiſtula paſtoris.Habet folia ſilia ar-
noglosse:ſed anguſta ⁊ ſuper terram
ſpanſa haſtam tenuem ſolā vniꝰ cubiti:⁊ ſup
ipm capitellū florem viridē pferēs.radices
tenues habet ſicut elleborus odoratas ⁊ viſ
cidas ⁊ pingues.naſcitur in locis aquoſis.

Operationes

A ¶Dyaſ.Radicis eiꝰ cū vino bibita.ʒ.i.⁊ mel
lis.℥.ij.bibētibꝫ leporē marinū ⁊ miconiū et
opiū medicat.torſionibꝫ ſubuenit.diſſinterie
marie.pdeſt ſola cū dauco bibita equo pōde
re ſingulare pſidiū eſt.¶Dolorē lateris cōpe B
ſcit.ſtericas cās ſoluit.ipa herba bibita ven
trē abſtinet:menſtruis imperat:puſtulas ca-
thaplaſmatibꝫ adhibita purgat.¶Gal.vi.ſi. C
far.ca.damaſſionū ſeu altiſmade.i.fiſtula pa-
ſtoris.hac herba narrat Dyaſ.ꝙ eiꝰ radix ſi
bibit ſanare diſſinterias.¶Vetrēqꝫ ſtrigere D
⁊ tumores ſedare pt.Nos tñ hoc nō expti ſu
mus.palā aūt ꝙ hꝫ quandā abſterſiuā vtutē.
¶Aui.li.ij.ca.de fiſtula paſtoris.Virtꝰ ē ab- E
ſterſiua:reſoluit apata fluxa ⁊ grauia i viſce
ribꝫ.¶Cōfert lapidi renū:⁊ frāgit ipm deco- F
ctio eiꝰ ⁊ radix ipſiꝰ ꝯfert vlceribꝫ inteſtinoꝝ

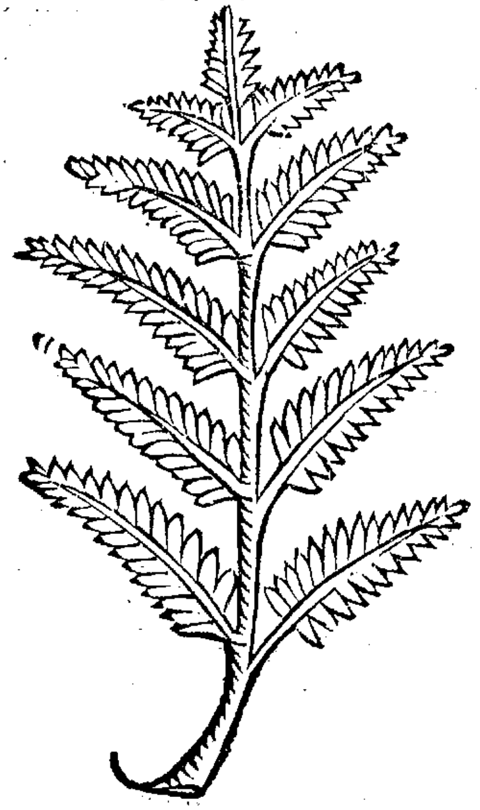

Capitulum.cc.

Ilix ſiue filex.Iſi. Filix eſt herba a
f ſingl'aritate folij appellata ē.ex vna
deniqꝫ virgula cubitali altitudie.ſciſ
ſa gignunt folia.¶Sera.li.ag.ca.farex ſiue
ſarax.i.filex.auc.Dyaſ.Eſt herba q̄ naſcit in
mōtibꝫ ⁊ locꝫ petroſis.⁊ nō hꝫ ſtipitē neqꝫ flo
rē neqꝫ fructū.⁊ hꝫ folia q̄ expādunt ſic ale.et
odorē nō bonū.Radix eiꝰ ē nigra deforis lō
ga a q̄ multe oriunt radicule:⁊ i ſapore eiꝰ eſt
ſtipticitas.⁊ maius iuuamētū qđ eſt in radi-
ce eius.ſapor eiꝰ eſt amarꝰ parum habēs ſti-
pticitatis.⁊ iſte ē filex maſculus.Virtꝰ eius
eſt q̄ exſiccat ſiccatiōe forti ſine mordicatiōe

⁊ lauat ⁊ confoꝛtat virtutem.

Operationes

A ¶Dyaſ. Filex interficit vermes cucurbiti-
nos: ⁊ potant̃ de eo aurei q̃ttuoꝛ cū mellicra-
B to: ⁊ interficit fetū: ⁊ expellit moꝛtuū. ¶Et ē
alia ſpecies ſaraex q̃ habet folia ſilia ſupꝛadi-
cte: niſi q2 habet plures ramos: ⁊ folia ei⁹ ſūt
altioꝛa ⁊ remotioꝛa a ſtipite. ⁊ h3 radices lō-
gas: ⁊ coloꝛ eaꝝ eſt rubeus cū pauca nigredi-
ne. Et q̃dā ex eis hn̄t coloꝛē rubeū ſicut co-
C loꝛ ſanguinis. ⁊ iſta ē filex femīa. ¶Et radix
ei⁹ qn̄ miſcet̃ cū melle ⁊ fit lohoc: expellit lū-
D bꝛicos longos. ¶Et qn̄ dat̃ mulierib⁹ ꝓhib3
impꝰgnationē ⁊ ꝑgnanti facit aboꝛſum. et qn̄
deſiccat̃ ⁊ terit̃ ⁊ cribꝛat̃ ponitur de puluere
eius ī fiſtulis humidis: quaꝝ ſanatio ē diffi-
E cilis curat eas. ¶Et folia ei⁹ tenera recentia
F elixata ⁊ comeſta laxant ventrē3. ¶Gal. viij.
ſim. far. ca. de filice qđ incipit pteris. Pteris
G id eſt filex. in radice q̃dē habet virtutē. ¶In-
terficit eni lumbꝛicos amplos ſi q̃ttuoꝛ tra-
gmaꝝ pondus de ea in mellicrato quis aſſu-
mat. ſm eundē aūt modū embꝛiones viuos
coꝛrūpit: moꝛtuos vero extrahit: ⁊ nullū mi-
rū. eſt eni amara ſtipticitate participās foꝛti-
H ter ſiccatiua: nō tn̄ eſt moꝛdax. ¶Similē ve-
ro huic ⁊ thilipteris filex femina noīata ha-
bet virtutē. cū dicit in eodem capitulo. Fili-
ces ſtiptice exiſtentes qualitate nō immeri-
I to. ¶Dyarias ⁊ diſſinterias iuuant bibite.

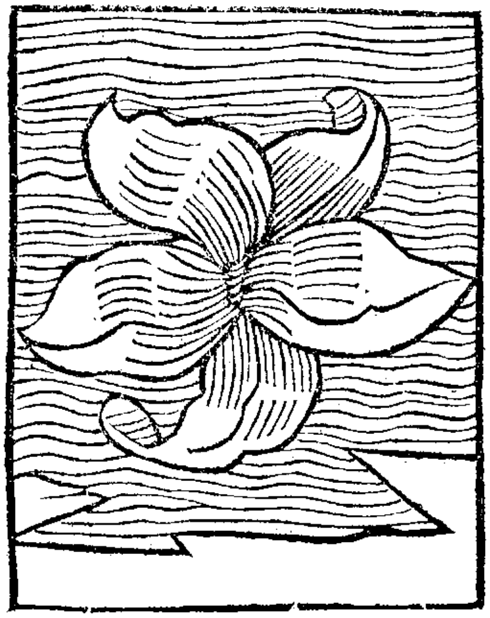

Capitulum. ccj.

f Olium. Serapion li. aggrega. caꝑ.
Sedis. aucto. Dyaſco. Sedis: id
eſt foliū. ⁊ eſt herba que naſcit̃ in india in lo-
cis humidis ⁊ paludoſis carēs radice. colli-
gunt̃ hec folia in aqua ſupnatantia. Eſt autē
optimū qđ ē leue ⁊ albidū vel nigroſum nar-
di referēs odoꝛē ſine vlla ſalſedine ac diu ml̃-
tūq3 reſeruans. Hanc herbā cū indi colligūt
inſerunt filo lineo ⁊ ſiccant eſtate. Alij etia3
illos ramos colligūt ⁊ ſic ſeruāt. Et qn̄ terra
cū oībus herbis eſtate vi caloꝛis areſcit: niſi
foco herbe aride fuerint puſte: alio anno nul-
lam generāt herbā. Eſt aūt foliū integri odo-
ris cū ſuauitate ſtipticum ⁊ diu cū diuturno
odoꝛe. ꝟtutē h3 ſpicenardi: q2 ſilr ē diureticū.

Operationes

¶Dyaſcoꝛides. Tumoꝛib⁹ oculoꝝ elixu3 in A
vino fomēto adhibet̃. ¶Puluerē ei⁹ in aqua B
fricatum oculis ſupunge foliu3 maſticatum
diutius odoꝛe3 retinet: quod in veſtimentis
poſitum cū fuerit tineolas non ꝑmittit: ⁊ ve-
ſtibus odoꝛem gratū reddit. ¶Multi puta- C
uerunt foliū eſſe nardi indici folium: ſed fal-
luntur. ¶Et idem auctoꝛitate Galieni. Vir-
tus eſt ei ſimilis virtuti ſpice. Uerum eſt foꝛ-
tioꝛis operatiōis. ¶Paulus capitulo de fo- D
lio. calidum eſt in ſecundo. ſiccum in tertio.

Capitulum. ccij.

Umus terre. Pli.ca. de fumo terre.
f Fum⁹ terre q̄ naſcit̃ ⁊ remittit̃ a terra i magna q̄ntitate vt fum⁹: q̄ naſcitur a q̄dā groſſa fumoſitate a terra reſoluta: ⁊ circa ſupficiē terre adherēte: ⁊ ſic ex actiōe caliditatꝫ generat̃. Debet eni viridis poni in medicinis. Et eſt ex eo ali⁹ cui⁹ flos ē ſubalbidus cinerice⁹. ⁊ ali⁹ cuius flos eſt palleus violaceus. ⁊ iſta eſt melior. ¶ Sera.li.ag.ca. ſterig.auc. Dyaſ. Sterig.i.fum⁹ terre herba eſt ſilis paſtinace agreſti: niſi q̄ magis ē minuta ea ⁊ amarior: ⁊ hꝫ radicē cui⁹ color vergit in albedinē. ¶ Et auc. Gal. Sapor ei⁹ eſt amar⁹ ⁊ ſtiptic⁹. virt⁹ ei⁹ eſt ca. ⁊ ſic. in. ij. gra. ¶ Dyaſco.ca. de capnos ſm trāſlationē grecā: q̄ latine fumarie d̄r. naſcit̃ in ſegete ordeacea ſilis coriandro vel corio herbe: ſꝫ mollis alba ⁊ cineroſa: ⁊ multū florē hn̄s ⁊ purpureū

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Caligines oculorū detergit
lachrymas puocat. vnde ⁊ nomē accepit. her
ba ipa comeſta vel bibita plurimā coleraꝫ p
vrinā puocat ¶ Plateari⁹. Fum⁹ terre q̄nto
viridior tanto melior ē: exſiccata nulli⁹ effi
B cacie eſt. ¶ Et pncipaliter purgat melancoli
C am. ſecūdario flegma ſalſum ⁊ colerā. ¶ Con
tra ſcabiē datur ſuccus eius addito zuccaro
cū aqua calida ter in ſeptimana: q̄ optie pur
D gat hūorē inducentē ſcabiē. ¶ Valet idē ſuc
cus ɔtra hydropiſim ſi fiat ex eo ſyrupus.
E ¶ Contra opilationē ſplenis ⁊ e[...] dat̃ ſuc
cus ei⁹ addito zuccaro cū aqua calida. q̄ fu
mus terre ventoſitatē facit: dandus eſt cum
aliquo reprimente ventoſitatem: vt cū ſemi
F ne ſeniculi vel maſtice. ¶ Auicenna. Fumus
terre dicitur eē frigidus in primo: ſiccus i ſe
cundo. melior eſt recens: acutus amar⁹. ſan
guinem purificat. In ipſo eſt frigus pter id
quod eſt ibi de ſapore ſtipticitatis. ⁊ calor p
pter illud q̄d eſt i ipo de ſapore amaritudinis:
G ſed quaſi frigus eſt fortius. ¶ Bibit̃ ad pruri
tum ⁊ ad ſcabiem. Stringitq̄ gingiuā. Sto
machum confortat. Opilationes epatꝫ ape
H rit. Et naturā lenit. Vrinā prouocat. ¶ Con
ſtantinus. Fumus terre ca. eſt in. i. ſic. in. ij. g.
Vnde confortat ſtomachū: excitat appetitū
I ſuccus potui datus. ¶ Corp⁹ a ſcabie ac pru
ritu puſtuliſq̄ mūdificat. Colerā rubeā adu
ſtam purgat. Sanguinē calefacit. maxime ſi
K cū mirabolanis mixtus ſit. ¶ Dyaſcorides
quoq̄ dixit q̄ fumus terre ſua ꝓprietate mū
dat corpus ab omni humorꝫ putredine.

Capitulum. cciij.

Ungus. Iſi. Fungi dicūt̃ eo q̄ aridi
f igne acceptū ɔcipiāt. Fos ei ignis ē. vn̄ ⁊ eſca fulgo d̄r: eo q̄ ſit fomes ignis ⁊ nutrimētū. Alij dicūt fungos vocatos eo q̄ ſūt ex eoꝝ genere q̄dā interēpti. vn̄ ⁊ defuncti. ¶ Gal. Cōplexio eoꝝ frigida ⁊ hūida multū. ꝓpter h̄ ſūt ꝓpe medicinas mortiferas ⁊ ꝓprie q̄ꝫ ſube admiſcet̃ aliqua putrefactio.

Operationes

¶ Et dixit Gal. i li. de dieta. Boni ex eis ſūt A
nō nocui ⁊ ſūt fri. ⁊ ſi q̄s vtit̃ eis nimis gene
rant hūores malos. Et ex eis ſunt ſpēs male
mortifere. ⁊ iā vidi hoiem q̄ paſſus ē ab eis
anxietatē anhelit⁹ ⁊ coartationē ⁊ ſincopī: ⁊
ſudorē frigidū. ⁊ euaſit poſtq̄ potauit vinū i
q̄ decoctū fuerat polegiū: ⁊ piectū ē ſup ipm
baurach: ⁊ ſic euomuit fūgos illos ex q̄bꝫ ge
nerati fuerūt hūoreſ groſſi i ſtomacho. ¶ Vn̄ B
q̄ fūgos comedit: ſibi accidit ex eis colica ⁊
ſuffocatio. ⁊ via tardādi nocumētū ipoꝝ ē da
re in potu vinū puꝝ. aut aquā cicerꝫ cū aceto
⁊ ſale ⁊ decoctiōe ſaturegie ⁊ origani ⁊ ſterc⁹
galline cū aceto mixtū ⁊ melle ⁊ facto ide lo
hoc. ¶ Et fungi q̄dē nutriūt nutrimēto ſuper C
fluo: niſi q̄ ſunt difficil' digeſtiōis: ⁊ egrediū
tur cū ſtercore integri ſine mutatōe. Et nimi
etas fungoꝝ generat ſtrāguiriā ¶ Et idē auc.
Aben meſuay. Meli⁹ ē q̄ fungi pmo coquā D
tur piris ſiccꝫ aut recentib⁹: ⁊ bibat̃ poſtea vi
nū puꝝ. Et ꝓprietas eoꝝ ē q̄ generāt ſuffo
catiōes. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. mikite. i. fungi E
frigidi ⁊ hu. ſufficiēter ſūt. vn̄ ⁊ ꝓprie deliceteri
oſaꝫ ꝟtutē attingūt. ⁊ maxīe queccūq̄ naturā

F pmixtaꝫ hñt putredinali alicui q̃litati. ¶Et
idē li.ij.de cib.ca:de fungis. Fugi bñ bulliti
vel decocti in aqua veniūt ꝑe edulia apoya:
non tñ sic tm̄modo vtuntur eis homines.
G ¶Preparāt aūt ꝛ comedūt multiformiter: fle
gmaticū aūt est qđ ex ipis nutrimentū est. et
palā qđ frigidū ꝛ humidū: ꝛ accidit ex ipsis
malus chimus. maxime q̄dem ergo innocui
H alijs fungis sunt boleti. ¶Et ego vidi q̄sdaꝫ
boletoꝝ q̄ innocuissimi videnť: cū plures nō
bene coctos comedūt. Unde quendā ex eis
vidi afflictū in ore ventris: ꝛ grauatū ꝛ angu
stantē ꝛ vix respirantē: ꝛ spiritu deficientē et
frigidum sudantē: ꝛ vix saluatū p oblationē
sedantiū grossos humores quale est oximel
p se. ꝛ cū ysopo ꝛ origano mediocriter deco
I ctis in ipo. ¶Etenī ille sumpsit ꝛ vomuit hu
iusmodi spumā. postq̄ꝫ vomuit comestos fun
gos: iā aliq̃liter in flegmaticū chimum suffo
K cantē ꝛ frigidū ꝛ grossum pmutatos. ¶Al
māsor trac.iij.ca.de fungis. Fungi tuberibꝫ
valde sunt deteriores. q̄ꝛ q̄dā hoies strangu
lant atq̄ꝫ occidūt. q̄ aūt ex illis boni existūt i
corpe: viscosuꝫ generāt flegma. ¶Et ē aliud
L gen⁹ fungoꝝ qđ cōiter noiať tubera. p quibꝫ
lege capitulū Tubera, infra de T.

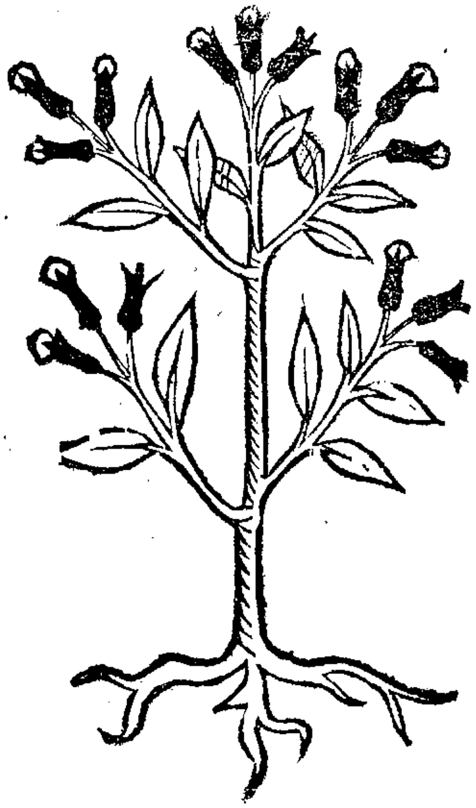

Capitulum.cxiiij.

Gariofilum. Plinius li.xij. Ga
riofilum tradunt in india gigni
G piperis granis simile grandi⁹
fragiliusq̄ꝫ. Aduehitur autem
odoris gratia. Fert ꝛ in spinis
piperis similitudinē precipua amaritudine:
folijs paruis: densisq̄ꝫ cipri modo: ramis tri
um cubitorum: cortice pallido. radice lata li
gnosaq̄ꝫ: buxei coloris. hac in aqua cū semi
ne excepta in ereo vase medicamentū fit: qđ
lition appellatur. ¶Platearius. Gariofili qui
deꝫ ex origine perfecti ꝛ acuti saporis sunt. ꝛ
hi sunt ca. ꝛ sic. in. iij. gradu. Quidam remissi
ores habent qualitates. ꝛ hi in secūdo gradu
iudicantur. Sunt autem fructus cuiusdam
arboris in India. qui maturi collecti per an
nos quinq̄ꝫ seruantur. Per decem vero sine
corruptiōe: ꝛ hoc in loco sicco temperate: qꝛ
multum humido putrescunt. In multū sicco
arescunt ꝛ corrugantur. Eligendi autem sunt
qui in superficie habent aliquantulum plani
ciem: et qui ex impressione vnguis aliq̃d hu
miditatis emittunt.

Operationes

¶Platearius. Gariofili habent virtutē con A
fortandi ex aromaticitate: dissoluendi ꝛ con
sumendi ex qualitatibꝫ: ad dolorē stomachi
ex frigiditate vel ventositate. ¶Conferūt ad B
cerebrū confortandū. Contra fluxum vētris
ex acumine medicine. Contra cardiacam et
sincopim. ¶Dyascorides. Gariofiluꝫ calidū C
est ꝛ siccum in secūdo gradu. ponitur in colli
rijs: quia visum acuit. Potatū vero nauseaꝫ
ꝓhibet. Prisicos iuuat. Huius arboris gū D
ma vires habet vt therebinthina. ¶Auicen
na. Gariofilus calidus est ꝛ siccus in tertio
gradu. Corporis odorē bonū efficit. Uisum
acuit: ꝛ confert panno: confortat stomachuꝫ
ꝛ epar: ꝛ confert vomitui ꝛ nausee. ¶Constā E
tinus. Gariofili calidi sunt ꝛ sicci in secundo
gradu: Stomachum ꝛ epar ꝛ interiora cum
sua aromaticitate ꝯfortant. ventrē cōstipāt.
cibū digerūt. ¶Serapion auctoritate Ha F
chin. Ingreditur in medicinis que acuūt vi
sum. remouet nanq̄ꝫ obscuritatē visus: ꝛ con
fert sebel. ꝛ gluten gariofili est simile glutini
albotin. ¶Idem auctoritate Rasis. Gariofi G
li conferūt stomacho ꝛ epati. confortāt cor ꝛ
stringunt ventrem: ꝛ digerunt cibum.
¶Et auctoritate Isaac. Quādo bibitur ex H
gariofilo ʒ. quinq̄ꝫ cum lacte in ieiunio: cor
roborat potentiam coitus.

Operationes

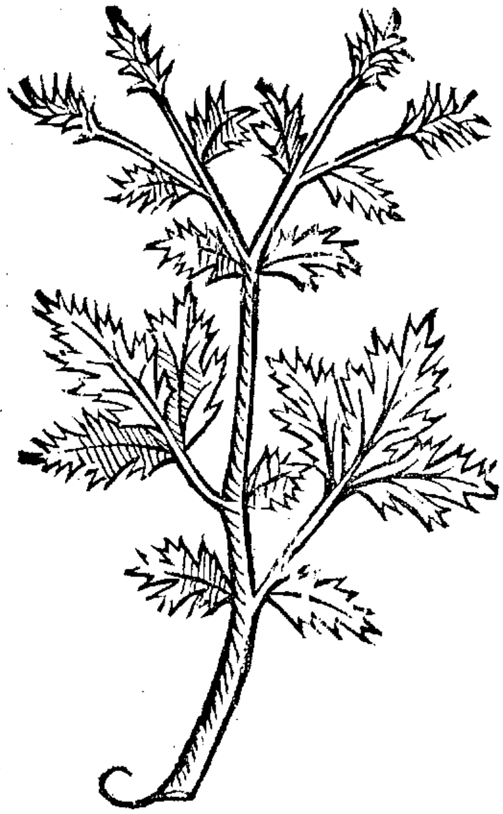

Ariofilata. Dyaſco. Eſt herba ſiliis
g agrimonie: cuius radix odoꝛē habet
gariofiloꝝ: dicta a quibuſdam ſana
mūda ⁊ enantia ⁊ pes lepoꝛis ⁊ oculus lepo-
ris ca. eſt ⁊ ſicca in ſecūdo gradu.

Operationes

A ¶Herba ipa trita ⁊ ſuccus eius fiſtulis in-
iectus ſanat ipas. Silr operaꝛ oꝛe captus.
B ¶Ad mēſtrua ꝓuocanda fiat fomentū ex aq̄
C decoctionis eiꝰ. ¶Cōtra colicam ⁊ ad dige-
ſtionē ꝯfoꝛtādū detur vinū decoctiōis eius.
D ¶Gal. vi. ſim. far. ca. Lapagū. i. oculus lepo
ris ſiue gariofilata: ſiccatiue virtutis eſt: vt
q̇ ſm ventrē reumata hꝫ ſufficiēter ſiſtat.

Capitulum. ccvj.

Galla. Sera. li. ag. auc. Dyaſ. ca. gal-
g la. Eſt ex ea q̄ accipiꝛ ex arboꝛe ſua
recēs: īmatura: parua: rotūda: nodo
ſa: nō ꝑfoꝛata ⁊ grauis. Et ē aliā q̄ ē leuis ꝑ-
foꝛata: ſꝫ ꝓma medicinis ē ꝯueniētioꝛ. ¶Idē
auc. Gal. Virides ex gallis ſūt acerbe pl'imū
ꝙ ī eꝰ ſuba terrea. ⁊ ſapoꝛ eaꝝ ſtipticꝰ multū.
virtꝰ eaꝝ ē fri. i. ij. gra. ⁊ ſic. in. iij ¶Pli. Galle
fructus in ſyria ⁊ egypto copioſius exiſtit.

Operationes

¶Dyaſ. Oēs ſpēs gallaꝝ ſūt ſtiptice foꝛtiter A
q̄ qn̄ teruntꝛ ⁊ pulueriſantꝛ ſuꝑ carnē ſuꝑfluaꝫ
delēt eā. ⁊ ꝯferūt ad vlcera coꝛroſiua. ¶Et ꝓ- B
hibēt hūiditatē q̄ currit ad gingiuas: ⁊ ꝯfe-
rūt alcole. ¶Et qn̄ accipiꝛ id qd̄ ē intra gallā C
⁊ ponitꝛ ī coꝛroſurā dēt̄ ſedat doloꝛē eiꝰ ¶Et D
qn̄ cōburuntꝛ ſuꝑ prunas ⁊ extinguuntꝛ ī ace-
to ⁊ ſale ſtrīgūt fluxū ſanguis. ¶Et decoctio E
gallaꝝ qn̄ fit ſeſſio ī ea ꝯfert exitui matric̄ et
curſui humiditatū antiq̄ ⁊ exitui ani. ⁊ qn̄ in-
fundaꝛ in aceto aut aqua nigrificāt capillos
¶Qn̄ pulueriſātꝛ ⁊ dantꝛ ī potu aq̄ vl' vino ꝯfe F
rūt hūiditatibꝫ vlceꝝ ītestinoꝝ: ⁊ fluxui anti
q̄. ⁊ ſūt ꝯueniētes ī cibis eoꝝ. ⁊ ſilr qn̄ coquiꝛ
cibꝫ eoꝝ ī aq̄ in q̄ bulierint. ¶Et vlr quidē ad G
miniſtrāde ſūt ad ſtipticandū: retinendū ⁊ de
ſiccandū ⁊ infrigidāt ſat̄. ¶Et dicit Sera. H
auc. Gal. ꝙ virtꝰ eaꝝ ſcd̄a eſt reꝑcutit ⁊ ꝓhi-
bet ⁊ aggregat. et tertia vtꝰ foꝛtificat mēbꝛa
fluxa debilia. ⁊ ꝓhibet oēs egritudies q̄ fiūt
ex hūoꝝ diſſolutōe: ⁊ eoꝝ fluxꝰ ꝓhibet ¶Cō I
ſtātinꝰ ī li. gra. Galla fri. ē in. ij. ſic. ī. iij. Huiꝰ
q̄dā eſt nōdū matura. q̄ bullata ē nec ꝑfoꝛata
Altera vo matura tumoꝛi ac ruboꝛi ꝑtinēs
Ideoq̄ꝫ minꝰ frigiditat̄ ⁊ ſtipticitatis hn̄s.
¶Hec vſta ſanguinolēta valꝫ egeſtiōi: ⁊ de q̄ K
cūq̄ꝫ loco manauerit ſanguiſ fluxui: ſciſſuraſ
q̄ꝫ calcaneoꝝ ſanat: ⁊ labioꝝ fiſſuras curat.

Deniq₃ valet galla locꝫ q̇bꝫ repugnatio ⁊ↄſti
patio ac deſiccatio ſūt oportuna. ¶ Platea.
Galla fri. ē ⁊ ſic. i. iiij. gra. In aſia repit̃ parua
⁊ nō pforata. Inter has groſſiores pl⁹ valēt.
habētq₃ virtutē ↄſtringēdi. valet ꝯ fluxū ven
trꝫ ⁊ diſſinteriā. ꝯ fluxū ſanguis e naribꝫ. pul-
uis ei⁹ vulneribꝫ ſuppoſit⁹ ea cōſolidat.

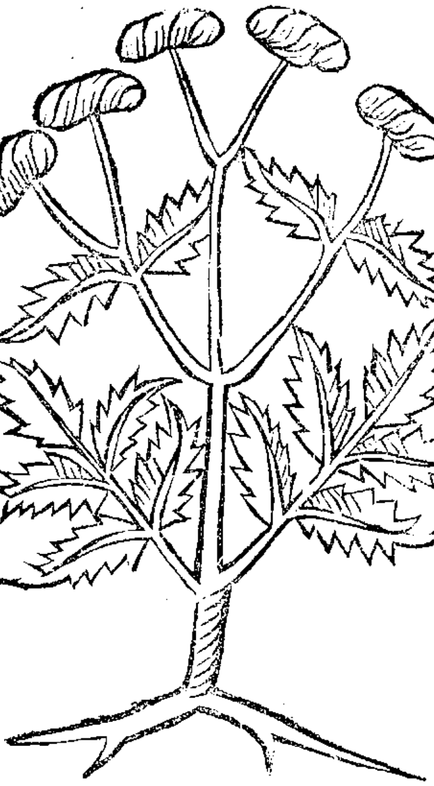

Capitulum. cxviij.

Albanū. Sera. li. ag. ca. Hene albe-
g gi. i. galbanū. auc. Dyaſ. Galbanū ē
gūmi plāte cuiuſdā ſilis ferule ī figu
ra ſua. Et meli⁹ ex eo eſt illud qđ eſt mūdum
ſile olibano aut armoniaco adherēs manui.
n̄ hn̄s aliq̇d ligni nec ſemis ei⁹. plāta ⁊ lignū
hn̄t graue odorē. ⁊ nō ſūt nimis ſicca. adulte
rat̃ cū reſina pini q̄ admiſcet̃ cū fabis fractꝫ ⁊
armoniaco. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. galbanu₃
ſm traſla. grc. Galbanū opos ē ferularꝫ plan
te mollitiue ⁊ dyaforetice exn̄s ꝟtutꝫ. Et erit
vtiq₃ ī calefaciēdo. ex. iij. g̃. incipiēte vel ī. ij.
cōpleto. exſiccādo ꝟo ex. ij. incipiēte. ¶ Act.
Galbanū ē ſucc⁹ ferule. ſic dicit Iſid. de q̄. ſ.
ferula. ccxiij. ca. dictū ē. Pli. li. xij. Dat ſyria
in amano mōte galbanū reſine modo. qđ ma
xime laudāt cartilaginoſu₃ ⁊ puꝝ ad ſilitudi
nē armoniaci: nūmeq₃ lignoſum. Adulterat̃
aūt faba aut ſapapeon. ¶ Dyaſ. ca. gal. Gal-
banū lachrymū ē cuiuſdā herbe ſilis ferule q̄
in nicomedia naſcit̃ ⁊ ſyria. cui⁹ ē optimū qđ
eſt mūdiſſimū ⁊ ſile armoniaco ⁊ thuri ī colo
re hn̄s grana vt faba. Adulterat̃ aūt reſina ⁊
faba diuiſa ⁊ gutta armoniaci. ¶ Plate. Gal
banū ē ca. ī. iij. g̃. hu. ī. i. Liquor ē q̇ in eſtate a
frutice erūpit: ⁊ circa fruticē ↄdenſat̃. Quidā
etiā corticē findūt vt magꝫ effluat. Sophiſti
cat̃ aūt ex īmixtiōe minutoꝝ lignoꝝ. Alij ve
ro miſcēt puluerē colofonie: ⁊ fabas fractas
Eligendū aūt eſt qđ albū eſt ⁊ puri⁹. Habet
q₃ virtutē attrahēdi ⁊ diſſoluēdi: cōſumēdi ⁊
leniendi: maturādi: relaxandi.

Operationes

¶ Sera. auc. Dyaſ. Uirt⁹ eſt ei calida: ignea A
⁊ dyaforetica. ¶ Cōtra aſma frigidū dent̃. ʒ. B
iij. cū ouo ſorbili vel aqua ordei. ↄtra litargiā
ponat̃ ſub carbonibꝫ: ⁊ recipiat patiēs fumū.
ↄtra ſuffocationē matricis idem fiat p embo
tum ponat̃ inferius. ¶ Cōtra ſplenis durici- C
em ponitur in aceto p tres dies ⁊ noctes: et
poſtmodū fiat decoctio. deinde colet̃ ⁊ cola
tura in mūdo vaſe ponat̃ addita cera et oleo
⁊ picula: ⁊ fiat emplaſtrū ſuperante galbano.
vel cerotū ſuperāte cera. vel vnguētum ſupe
rante oleo: ſed meli⁹ ſi fiat emplaſtrum. ita ꝙ
accedat ad cerotū ad mēſtrua ꝓuocāda: ⁊ fe-
tū mortuū: ⁊ ſecūdinā educendā: fiat naſcale
cū eo extincto in oleo. ¶ Ad apoſtemata ma D
turandū ⁊ rumpēdū ſupponat̃ ad lumbricos
occidēdos dent̃ pillule ex galbano intincte ī
melle. ¶ Dyaſ. Appoſitu₃ naribus fumigio ⁊ E
ſuppoſitū mēſtruis imperat. aborſum facit.
aceto ⁊ nitro mixtū lentigines tollit: vt gra-
nū fabe glutitū tuſſim medet̃. ¶ Diſnoicis et F
aſmaticꝫ opitulat̃. Ex alto cadētiū cōquaſſa
tionibꝫ ſubuenit. Cū vino ⁊ myrrha bibitu₃
venenis occurrit. Infantes ī vtero mortuos
acceptū excludit. Impoſitū dolorē laterꝫ mi
tigat. Tortiones ſpargat. Epilenticꝫ vtiliter
adhibet̃. ¶ Plateari⁹. Cōtra aſma frigidum G
dat̃ cū aqua ordei. Cōtra litargiā ſup carbo
nes ponit̃: ⁊ patiēs fumū recipit. Ad apoſte-
ma rūpendū ⁊ maturandū ſupponit̃. Ad lū-
bricos occidēdos: dentur pillule ex eo melle
inunctū. valet ⁊ in emplaſtro ↄtra ſplenis du
riciē. ¶ Conſtātin⁹ in li. graduū. Galbanum
eſt calidū in tertio gradu. ſiccū ī ſecūdo. Ca- H
thaplaſmatū cū raphano ⁊ aceto ſordiciem
puſtulaꝝ mūdificat. Tuſſimq₃ ⁊ anhelitū tol
lit. Epithima ſuppoſitū reptilium morſibꝫ re
pugnat. ¶ Sup dentes dolētes ac corruſu- I
ram hn̄tes poſitū eos curat. Si vero cū for
ti vino ꝑgnāti detur: mortuū celeriter expel-
lit: ⁊ laborioſis etiā ſpaſmaticis ſubuenit.

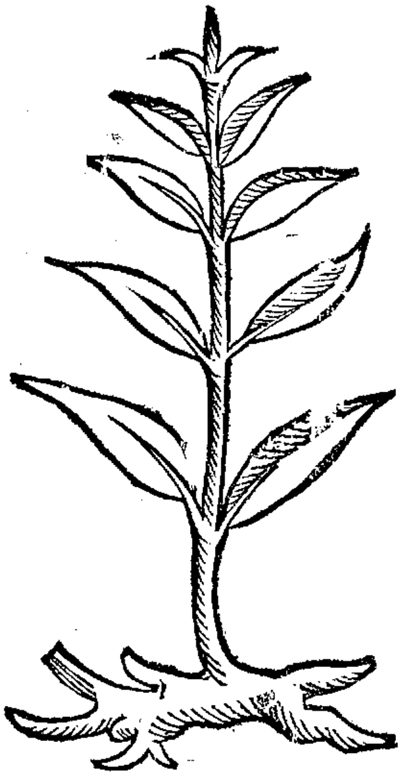

Capitulum.cxviii.

Alãga. Aui. Galãga ẽ fruſta ĩnoluta
G rubea nigra.i.ij.g̃.ca.ẽ.ac.ſic.z ẽ ſub
tile reſolutiuũ. Dyaſ.dicit q̃ ẽ radix
q̃ repiẽ circa arborẽ pedẽ in pſia.qḋ ptz ex co
q̃ hz interiꝰ radicẽ q̃ndã:z etiã terra adheret
ei.pt aũt ſuari p.v.ãnos. Eſt ãt eligẽda ſub-
rufa z ĩ ſua manerie põderoſa.z etiã acutum
hñs saporẽ q̃ alba eſt z leuis multũ:fere nul-
lũ hz ſaporẽ. Et q̃ ẽ pforata:z facile ĩ puluerẽ
ſoluiẽ abijciẽda ẽ. Uirtutẽ hz ↄfortãdi ex aro
maticitate z diſſoluẽdi z ↄſumẽdi ex q̃litati-
bꝰ. Solet ãt ſophiſticari ex admixtiõe iunci
hñs radicẽ tortuoſaz z etiã ex admixtiõe bi-
ſtorte.dinoſciẽ aũt q: iũci radix ĩſipidũ vl' ſal
ſuz hz ſaporẽ.biſtorta põticũ. Galãga ṽo aro
maticũ z acutũ. Alij ſophiſticãt h̃ mõ. pulue
rizãt optimũ galãga:z pip ↄficiũt cũ acceto:z
imponũt radicẽ iũci p noctẽ z efficiẽ acuti ſa
porẽ.ſz dinoſciẽ q: ĩteriꝰ inſipidi saporẽ ẽ.ga-
langa ṽo acuti. Sera.li.ag.ca.galũgen.i.ga
langa ẽ vena ĩ groſſitudĩe caſſie lignee.et cor
tex eiꝰ eſt rubeꝰ interiꝰ purulentꝰ. Deferẽ ex
ſyria.calida eſt z ſicca in tertio gradu.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Ad digeſtionẽ ↄfortãdã z dolorẽ ſto
machi ex frigida cã vel ex ventoſitate daẽ vi B
nũ decoctiõis eiꝰ. ¶ Ad cerebrũ ↄfortãdũ na
ribꝰ applicetur. Contra cardiacã paſſionem
z ſincopim detur puluis eiꝰ cũ ſucco plãtagi
nis. ¶ Contra fetorẽ oris accipe galangam z C
coque in vino:z poſtea deẽ patienti ad modũ
ſyrupi quolibet mane:z remouet fetorẽ oris.
¶ Serapion. Eſt faciens bonũ odorẽ. Et cõ D
uenit flegmaticis z humiditati q̃ generatur
in ſtomacho. Et facit digeri cibũ ꝓpter ſuam
calefactionẽ z ꝓpter ſuam diſſolutiõem in fle
gmate. Et cõuenit colice. ¶ Et facit odorem E
oris bonũ z calefacit renes:z cõmouet ſper
ma. Et quando fruſtũ ex ea teneẽ in ore facit
eructuationẽ magnã. Unde cõuenit ſtoma-
cho z digerit cibũ antique materie.z ↄuenit
frigiditati renũ. ¶ Et idem auc.abẽ meſuay. F
Eſt ca.z ſic.in.iij.gra.z eſt cõueniẽs hñti co
licã ex ventoſitate.nã frãgit oẽm ventoſitatẽ
z ↄuenit hñti eructuatiões acetoſas. ¶ Con G
ſtan.vbi.ſ. Galãga ẽ in tertio gradu ca.z ſic.
Stomachum flegmaticũ confortat. Uirtu
tem digeſtiuã adiuuat. Uentoſitatem diſſol
uit. Os odoriferum reddit. Curat colicam.
Renes calefacit:z auget libidinem.

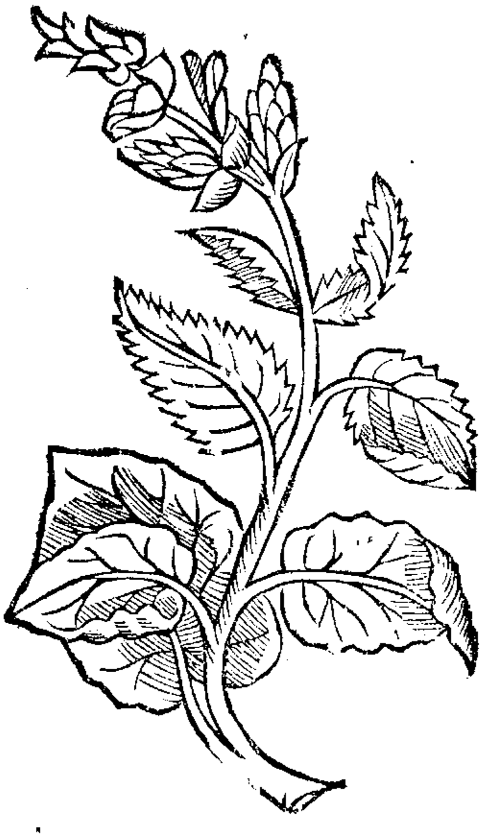

Capitulum.cxix.

Allitricū. Pla. herba eſt hn̄s fo. ſilia
g folijs gladiū ſꝫ latiora. ſaporē acutū
hn̄s. Gallitricū qđ alio noīe đr galli
cētrū ē ca. ꝛ ſic. i. iij. Actor. Gallitricū ē qđ a-
lio noīe politricō vocaꝛ ꝑ ānū ꝟuaꝛ. Uirtutē
hꝫ ꝯſumēdi: calefaciēdi ꝛ reſoluēdi. Folia et
ſemen ī medicinis vtunꝛ. in hortis naſcunꝛ.

Operationes.

A ¶ Fomētū ex aq̄ decoctōis eiꝰ factū mꝛicē
B optīe mūdificat: ꝛ mēſtrua ꝓuocat. ¶ Secū-
dinā educit. Fetū mortuū expellit Succꝰ fo
lioꝝ eiꝰ cū ſeīe ſaxifrage ꝛ maratri ſuptū valꝫ
C calculoſ. ¶ Uinū decoctōis eiꝰ bibitū ꝓuo
D cat ſudorē: ꝛ ꝯſumit flegmaticos hūores. ¶ Cō-
ſtan. Gallitricū ꝯfortat ꝛ adiuuat frigidū ſto
ma. groſſūq; digerit cibū. Epaticꝭ ꝛ cardiacꝭ
ꝓpter colerā nigrā ac fleḡ patiētibꝫ ſubuenit.
E ¶ Naribꝫ applicatū opilationē nariū ac cere
bri apit.

Capitulum. ccx.

Allitricū agreſte. Pla. Gallitricū a-
g greſte ē herba fo. hn̄s ſilia ꝑdicti. ſed
maiora ꝛ latiora pax. ca. ꝛ ſic. i. ij. gra.

Operationes.

¶ Dyaſ. Uinū decoctōis gallitrici agreſtis
A valet oībꝫ febricitātibꝫ. ¶ Opilationēq; ſple-
B nis ꝛ epatꝭ apit. Cōtra antiquū aſmā daꝛ. hꝫ
enī ꝓprietates ꝛ ꝟtutes oēs gallitrici ꝑdicti.

Capitulum. ccxi.

Ladiolus. Iſidorus. Gladiolus di-
g citur eo ꝙ ſit folijs gladio ſilibꝫ tyr-
ſo cubitali: floribꝫ purpureis. Dyaſ.
ca. dexeris ideſt gladiolus. dexeris habꝫ fo
lia ſilia vridi: ſꝫ latiora ꝛ acutiora: ꝛ haſtā in
medio folioꝝ cubiti vniꝰ longā ꝛ groſſā: in
cuiꝰ ꝟgis ſunt capitella trigona ſub ipis flo
res hn̄s purpureos ꝛ in medio feniceū colo
rem. ſemen eiꝰ in folliculis eſt ſile cucumeris
ſemini rotundū ꝛ nigrū: guſtu viſcidum. Ra
dix eſt illi nodoſa longa ꝛ rufa. Pli. ca. de gla
diolo. Gladiolum omēs nouerūt. Gladiolꝰ
dicitur ꝙ ſit folijs ſimilibꝫ tyrſo cubitali. flo
ribus purpureis. Ex ſinonimis ſciendum ꝙ
acorus eſt gladiolus. Sunt enim quattuor
herbe in forma ſimiles valde. Sed acorꝰ diſ
cernitur citrino flore rubeaq; radice. Spatu
la fetida malo diſcerniꝛ odore: et caret flore.
yris florem gerit purpureū. yreos albū. Gla
diolus habet croceum: ſed ſpatula fetida al-
bum. Dicitur autem bulbus omnis tunica-
ta radix. At vero moderni medici qn̄ ſimpli-
citer accipiunt pro radice nairiſi.

Operationes

¶ Dyaſco. Uulnera capitꝭ optime curat: fra A
cturis medetur. oſſa confracta excludit. om
nia infixa corpori euocat impoſita. ſi ꝓ par
tes tres florum ei addantur. ꝛ radicꝭ centau
ree partes quinq; ꝛ mel ſufficiens ꝛ acetum.
ꝛ vt cathaplaſma imponaꝛ tumores ꝛ durici
es ſpargent. bibitum conquaſſationes refor
mat. lateris dolorem tollit. Stranguirijs ꝛ
ſciaticis optime opitulatur.
¶ Radix eius fluxū ventris ſtringit cū dul- B
core ꝛ aqua maritima accepta. ſemen eiꝰ diu-
reticum eſt. quod valet obulo vno accepto:
aut. ʒ. i. cum vino omnia vt ſupra facere po-
teſt. Cum aceto bibitum ſplen ſiccat.
¶ Item radix ex vino potata venena deſtru C
it ꝛ mēſtrua ꝓuocat. trita vero ꝛ in modū fo-
menti poſita furunculos ꝛ ſpinas de corpo-
re extrahit: ꝛ omnē duriciem diſſoluit.
¶ Piniꝰ libro viceſimoprimo. Radix eiꝰ po D
tata cum vino ad venenum ꝓficit. Fetum et
menſtrua ꝓuocat. Item trita et impoſita fu-
runculos ꝛ ſpinas ex corpore extrahit: ꝛ om
nem duriciem diſſoluit ꝛ euaporat.
¶ Conſtantinꝰ vbi ſupra. Gladiola id eſt yre E
os eſt calida in ſecundo gradu. Dolorꝭ ner
uorū de flegmate mitigat. Tuſſimq; diutur-
nam placat: ꝛ ſcreatum facilem reddit.
¶ Groſſos pectorꝭ tumores attenuat cū acꝭ F

to potata morſus reptiliū ſanat. ſpleneticis ſubuenit. ſpaſmum ac rigore febrium curat,

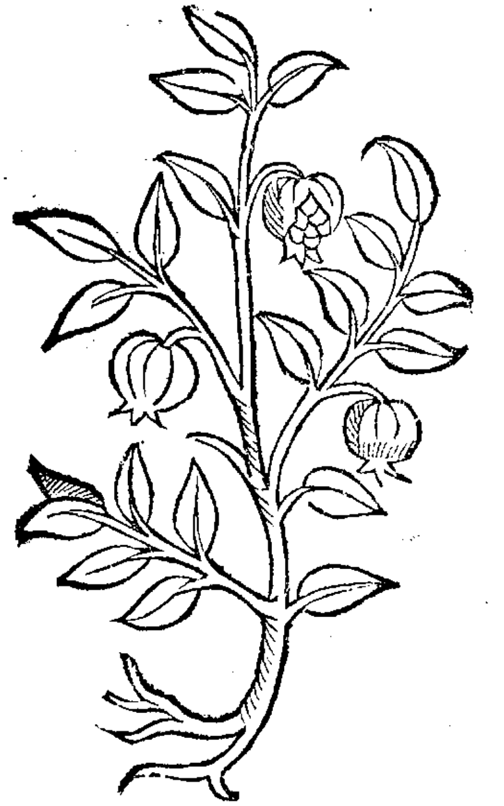

Capitulum. ccxij.

Granatum. Iſidorus Malus granatus feminini generꝭ arbor eſt. pomū
G vero neutri. ſcꝫ malogranatum. Serapion li. aggrega. capitulo Rurnam: id eſt granatum ſunt ex eis acetoſa ⁊ dulcia. et virtus cuiuſcunqꝫ illorū eſt ſcḋm illū ſaporem. ⁊ ſapor ipſiꝰ granati totius ⁊ granoꝝ ipſorū eſt plus ſtipticus ꝙ ſapor ſucci eius ⁊ pluris deſiccationis. Cortex vero eius in hoc eſt fortior grano ipſiꝰ. ⁊ corpꝰ granati qḋ cadit ab arbore eſt plus in hoc ꝙ cortex. Et idē auctoritate Dyaſcoridis. Omnia granata boni chimi. Galienus. viij. ſim. farmacoꝝ cap. de granato. Malū granatū omniū ſtiptica participat qualitate: non tamen dominante, in omnibꝫ. quedam enī eorū ſunt acida: quedā dulcia plus ꝙ auſtera. Et iuuamentū vniuſcuiuſqꝫ eorum ſcḋm pdominantem neceſſe eſt fieri qualitatem. Dictū eſt autem in. iiij. horū librorꝝ de dulci ſapore ⁊ auſtero. Unde ex illis eſt tibi ſilogiſare. ſunt aūt girgata ſucco ſtipticiora ⁊ ſicciora. His vero adhuc cortices qui vocanꞇ ſidia, ſimilis aūt virtutis eoꝝ ſunt, Auicen. li. ij. ca. de granatō. Granatum illud quod eſt dulce eſt fri. ad primū. ⁊ hu. in ipo. ⁊ acetoſum eſt fri. ⁊ ſiccum in ſecundo.

Operationes

¶ Idem. Acetoſum reprimit colerā ⁊ ꝓhibet curſum ſupfluitatum ad viſcera: ⁊ ꝓprie vinū eius: ⁊ in omnibꝫ ſuis ſpeciebus vſqꝫ ad acetoſum eſt abſterſio cum ſtipticitate. A

¶ Grana granati cum melle liniuntur ad vlcera fraudulenta. et eius capita precipue ad vlcera aduſta. B

¶ Et dulce quidem lenificat. muzum vero eſt magis iuuatiuum ſtomacho ꝙ poma vel citonia: ſed eius granum eſt malum. ⁊ quod de partibus eius magis ſtipticū eſt capita ſunt: ⁊ grana eius ſtiptica ſunt: ſiue ſint grana dulcis aut non dulcis. C

¶ Grana granati cū melle ꝯferūt dolori aurꝭ Et ſunt iuuamentū interiori narium. D

¶ Et ꝯferūt grana granati cōtrita ⁊ cōpoſita cum melle alcole linita. Et ſi granata dulcia coquanꞇ cū vino deinde teranꞇ ſicut ſunt: et fiat ex eis emplaſtrū auri cōuenit apoſtematiciꝰ. ¶ Et iuuamētū granati ⁊ rob acetoſi ꝓprie ꝯuenit colere. ſuccꝰ acetoſi ꝯuenit vngule. Acetoſū exaſpat pectꝰ ⁊ dulce lenit ipm: ⁊ ꝯfortat pectꝰ. ⁊ qñ danꞇ in potu grana granatoꝝ cū aqua pluuiali valent ad ſputū ſanguinis. Et ipm totū confert tremori cordis. ⁊ abſtergit os ſtomachi. ¶ Rabi moyſes allegando Galie. Granatū ꝓprietatē habet miraculoſam: quia nō facit cibum corrumpi ī ſtomacho: ⁊ acetoſum coquinatū cum cibo non facit cibum in ſtomacho corrumpi. E F G

¶ Radices granati acetoſi valēt contra vermes vel lumbricos qui vocantur cingulum vel folia in hunc modū adminiſtrata. Rc. radicum mitutarum granati acetoſi. ⁊ radicū rapeſte. ā. M. i. ꝯpiſtenꞇ: extractis priꝰ tamen fuſtibus exiſtentibꝫ in predictis radicibus ⁊ buliāt. poſtea cum media quarta vini greci vel alterius vim optimi albi vſqꝫ ad conſumptionem medietatis vini: ⁊ in fine ponatur. Z. ſ. piperis nigri triti: ⁊ coleꞇ ꝑ pannū ⁊ ꝓpinēꞇ actu ca. patienti in media noctꝭ. ⁊ poſt eiꝰ aſſumptionē nō dormiat. ¶ Sera. auct. aben meſuay. hñ acetoſum ſumiꞇ cōfert fluxui ſtomachi qui accidit a colera ⁊ ſincopi que accidit ab eadem ⁊ ꝓuocat vrinam. ¶ Et cū ſubtilitate ſue acetoſitatis confert vngule oculi quando fit collirium cum eo. H I K

Capitulum. ccxiij.

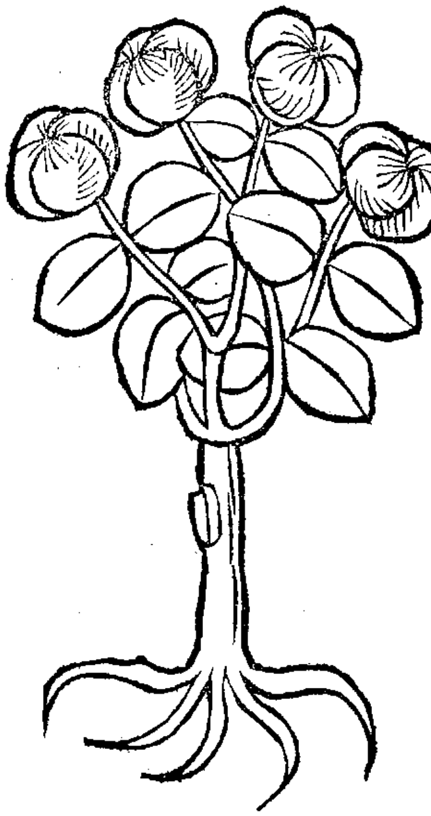

Ranati ſilueſtrꝫ. Johā.ſera.in.ij.c.
G de trifera.dicit ꝙ eſt beteramen. Et
apud ſera.auc.cuiuſdā vocaꝛ airac.ꝛ
eſt arboꝛ granati ſilueſtris. Et fructꝰ eiꝰ vo-
catur bel.ꝛ ē arboꝛ ſpinoſa.Eiꝰ lignū ē rube-
um vel purpureū. Scd̄m almanſoꝛē hꝫ floꝛē
citrinū.in barbaria vocaꝛ aldani.ingrediꝛ in
trociſcis andromaci tyriace maioꝛis. Cuiꝰ
loco ponit Aui.fructū altēbut. Sera.li.ag.
ca.mabat.Mabat ſunt vene arboꝛis grana
ti ſilueſtris q̄ naſcūꝛ in ſeni vltra mare ꝛ i co-
raſcē.ꝛ ſūt vene groſſe albe colligūt i haſmē.
Et eiꝰ malagranata ſunt ſiē malagranata do
meſtica in ꝓncipio oꝛtus eoꝝ.ꝛ coloꝛē inter
rubedinē ꝛ viriditatē.Et inter malū eiꝰ ſunt
grana rubea rotunda in magnitudine ſemi-
nis lentiſci.ꝛ dimittūt eum in coꝛtice ſuo:qn̄
egent eis extrahūt a coꝛtice. Mabat ē ca.ꝛ
hu.Dyaſ.ca.ð aſpal'o.Aſpaliū ſiue aſpaltos
id eſt granatū ſilueſtre.Naſciꝛ i inſula Rho-
do:cuiꝰ ſpēs duplex ē.Eſt eni vna ſpinoſam
fruticē ꝛ tyrſū graue hn̄s.Et depoſitū cū coꝛ
tice purpureo vel rubeo.dēſo ꝛ odoꝛis ſum-
mi ꝛ amari.Altera eſt alba lignoſa ꝛ imbecil
lis.ſuple ꝛ iſta ē quā ſerapion vocat mabat.

Operationes

¶ Dyaſ.Granati ſilueſtres augēt ſpma ꝛ coꝛ A
roboꝛāt coitū.ꝛ ē bonū podagre qn̄ teriꝛ ꝛ cō
ficiꝛ cū aceto ꝛ liniꝛ ſup ipm:ꝛ ꝓfert ſpaſmo ꝛ
mollit duriciē iūcturarū. Et aliq̄ dicūt ꝙ ſit
aſpaltū.ꝛ illð idē faē qð iā diximꝰ.¶ Idē dia. B
Uirtꝰ eiꝰ ē ca.ꝛ ſtiptica.qð cū vino ſi fuerit
elixatū vulneribꝫ oꝛis medeꝛ:ꝛ putredies q̄s
greci nomas appellāt:ꝛ putredies nature cu
rat.¶ Et valet ꝯ vlcera vētris qn̄ fit ex eo cli C
ſtere ꝛ bothoꝛnaſi.ꝛ expellit fetū qn̄ fit cū eo
naſcale ¶ Et fomēto vulneribꝫ ꝓdeſt peſſariꝫ D
additū muliebꝛia deponit.cuiꝰ elixatura vē-
trē ſtrigit.ſanguinē reijcientibꝫ ſubuenit:aq̄
eiꝰ bibita inflatiōes ꝛ diſſurias cōpeſcit.

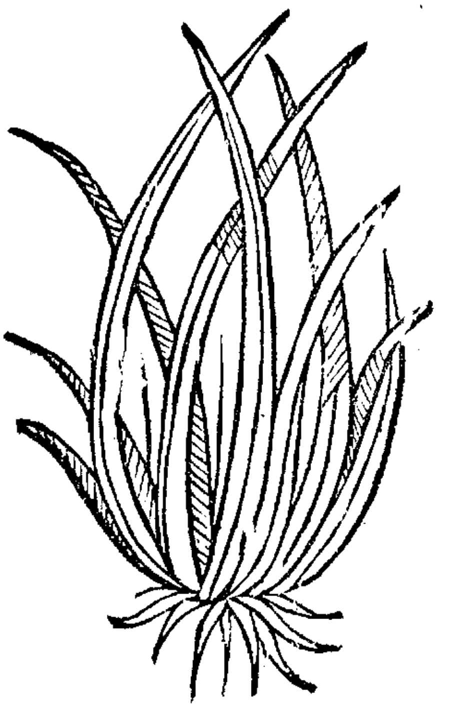

Capitulum.ccxiiij.

Ramen.Platea.Gramen eſt herba
G ſatꝫ nota hn̄s ramos rotūdos nodo
ſos ſup terrā ſe expādētes.ꝛ a nodis
ramoꝝ exeūt radices terrā ingrediētes dul-
ces cū abbhomiatione:cuiꝰ folia pua ſunt ad
ſilitudinē cāne mioꝛis.Eſt fri.ꝛ ſic.i ꝓncipio
ꝓmi gradꝰ.Sera.li.ag.ca.negē.i.gramē eſt
herba hn̄s ramos hn̄tes nodos q̄ expādunt
ſup faciē tre ꝛ ex ramis eiꝰ gn̄anꝛ radices ex
eūtes a nodis ipiꝰ figētes ſe i terra ꝛ radices
eiꝰ hn̄t nodos.Folia eiꝰ ſūt oblōga acute ex

tremitatis ſicut foliuꝫ canne parue. Eſt alia ſpecies cuiꝰ folia rami ⁊ radices ſunt maio-res q̃ꝫ ſupradicte. imo ſunt folia ſimilia ede-re. que q̃n comedũt aĩalia ea occidit: ⁊ ma-xime illud quod naſcit̃ in babylonia in vĳs. ⁊ qđ naſcitur in ſicilia q̃n comeditur a boui-bus apoſtemant̃: ⁊ iſtam ſpecieꝫ inuenies in ca. Calamus de. c. Sed illud qđ naſcit̃ in coſos habet plures ramos q̃ꝫ alia ſpecies. ha-bet florẽ albũ boni odoris: ⁊ ſemen minutuꝫ in q̃ eſt iuuamentũ: ⁊ radices q̇nqꝫ aut ſex in groſſitudine digiti albas molles dulces ⁊ fe-tentes. Gal. vi. ſim. far. ca. agroſtis. i. gramẽ. Subſtantia eiꝰ eſt ſubtilis: ⁊ ſapor eiꝰ ẽ dul-cis. ⁊ eſt in eo paꝝ acuitatis cum ſtipticitate pauca. Et radix eius habet ſaporeꝫ abhomi-nabilem. ⁊ virtꝰ eius eſt fri. ⁊ ſic. cũ tempera-mento. Dyaſ. ca. de agroſtis. Agroſtis. i. gra-men virgas hꝫ nodoſas ⁊ ſpanſas ſuꝑ terrã: ſuꝑ quas virgas folia ſunt acuta ⁊ lata ⁊ du-ra ſicut canne minoris. Radix eſt illi nodoſa ⁊ dulcis q̃ꝫ boues ⁊ alia aĩalia paſcunt̃.

Operationes

A ¶ Aqua decoctiõis eiꝰ valet ꝯtra diſſuriaꝫ ſi bibatur ⁊ frangit lapidẽ: ⁊ curat vulnera ve-ſice: ⁊ ꝓuocat vrinã: ⁊ eſt ꝯglutinatiua radix eius. Et curat reuma ventris.

B ¶ Sera. auc. Galieni. Virtꝰ eiꝰ eſt q̃ ꝯgluti-nat vulnera recentia dũ ſunt ſanguinolenta: ⁊ coquitur ⁊ bibitur eiꝰ aqua et frangit lapi-dem. Sed ſemen eiꝰ quod eſt in coſos ꝓuo-cat vrinã. ⁊ deſiccat qđ currit ad ſtomachũ: ⁊ inteſtina ex humiditatibꝫ: qꝛ virtus eiꝰ eſt deſiccatiua ſubtilis ſine ſtipticitate.

C ¶ Galienus. Radix eiꝰ ſanguinolentoꝝ vlcerum eſt ꝯſolidatiua. ipa quidẽ herba catha-plaſmata infrigidat: quidem nõ vehementer conſiſtit autẽ in medio humida ⁊ ſicca.

D ¶ Dyaſcorides. Herba ipa cathaplaſmatibꝫ adhibita vulneribꝫ paracoleſim facit. Elixa-tura eiꝰ bibita tortiõibꝫ ⁊ diſſurie medicatur Vulnera veſice optĩe curat. Et calculos frã-git: ⁊ vrinã ꝓuocat. Canes q̃n ſe volunt pur-gare hanc herbam manducant.

E ¶ Auicenna li. ĳ. ca. de gramine. Gramen fa-cit coherere plagas ſanguĩeas. Et decoctio eius extrahit lapidem. Et ſemen eius prouo-cat ⁊ cõſtringit.

F ¶ Et idem auctoritate Ga-lieni. Decoctio radicũ eiꝰ facit id quod her-ba ipa. ⁊ eiꝰ ſemen ꝓuocat vrinã ꝓuocatione forti. Et abſcindit vomitum ⁊ fluxum.

Capitulum. ccxv.

Rana tinctoꝝ. Platearꝰ Grana tin-
G ctoꝝ eſt arbuſtũ vñ tingit̃ ſcarlacũ. Vñ dr̃ d xp̃o: q̇ fuit veſtitꝰ veſte coccinea. i. tincta cocco. ſ. grãnis de ſcarlaco. vocatur etiã kermeſ. Et ẽ frutex ſm̃ dyaſ. ca. d cocco ſarmẽtoſa: hñs i ipis ꝟgis baculos rotũdos ſic̃ lenticula q̃ colligunt̃ ⁊ cõficiunt̃. Eſt ſũt bonꝰ coccꝰ galleticꝰ ⁊ armenꝰ. ⁊ ſcđs aſianus ⁊ liciꝰ. hiſpanꝰ ꝓo oĩm nouiſſimꝰ ẽ: virtus ẽ ei ſtiptica. Sera. li. ag. aucto. dyaſ. ca. harmẽ vel karmẽ. i. grana tinctoꝝ ẽ arbuſtuꝫ qđ admĩſtrat̃ ad ignẽ accẽdẽdũ: ⁊ ẽ incendiũ inter arborẽ ⁊ herbã cuiꝰ rami ſũt multi ſubtiles ſuꝑ q̃s ſunt grana rotũda ſĩlia lenticulis q̃ colligunt̃ ⁊ reponunt̃ ⁊ reſeruant̃ ⁊ cõficiunt̃ ad tingendũ. Et melior ex illa ẽ q̃ defertur ex terris q̃ dicuntur gallates: ⁊ andabaſi ⁊ armeni. ⁊ ſcđa eſt illa de ſyria ⁊ licia. ⁊ deterior oĩbꝫ ẽ illa q̃ defert̃ ab hiſpania. ⁊ repit̃ in arbore ꝑua ſatꝭ ſĩli in folĳs arbori glandiũ ĩ terris calichie: ⁊ ĩ ea multiplicat̃ aĩal teſtoſũ paruũ ſĩle limacĳs: ⁊ colligãt ipaꝫ mlĩeres illiꝰ terre cũ rore eoꝝ. Et idẽ auc. Gal. Sapor eiꝰ ẽ ſtipticꝰ cũ amaritudĩe. ⁊ virtꝰ eiꝰ deſiccat ſine mordicatiõe ⁊ abſtergit ⁊ incarnat.

Operationes

A ☞Dyaſ. Coccus.i.grana tinctoꝝ aceto tritꝰ
ꝛ impoſitꝰ vulneribꝫ paracoleſim facit: ꝛ ner
B uis inciſis maximū pſidiū eſt. ¶Sera.auc.
Gal. Grana tinctoꝝ cōfert magnis vlceribꝫ
neruoꝝ ꝛ alioꝝ mēbroꝝ qn̄ terit̄ fortiter ꝛ ꝯmi
ſcet̄ cū aceto ꝛ melle ꝛ etiā decoctionē eoꝝ
C dāt illis q̄ patiunt̄ i neruis. ¶Pli.ca.ꝺ cocco
Ualet vlceribꝫ magnis: ꝛ maxīe neruoꝝ vl-
ceribꝫ: ꝛ valet ꝯ tremorē corꝺ ꝛ eiꝰ debilitatē
D ¶Hoc aſſerit ſil̄r Damaſce. ī ātidotario ſuo
in quadā ꝯfectiōe q̄ incipit ꝯfectio alkeſmes

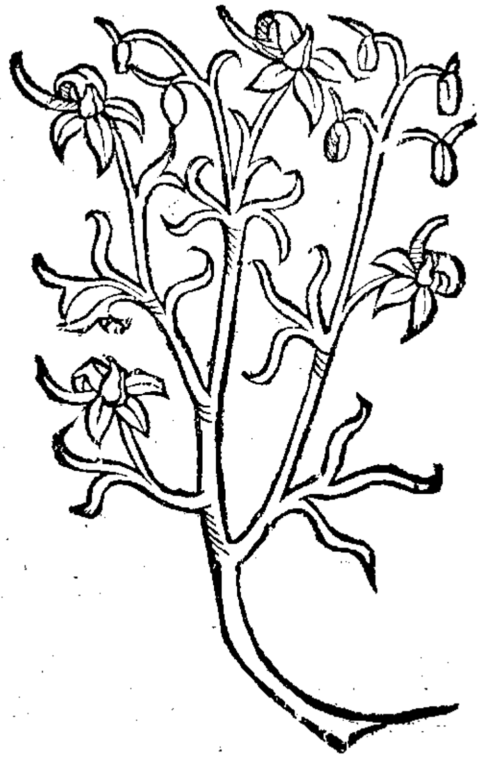

Capitulum.ccxvj.

s Ranū culcul. Serap̄.li.ag.ca.lobachium.i.granū culcul. Foliuꝫ eiꝰ eſt. ſile folio albene. ꝛ eſt herba q̄ habꝫ venas in groſſitudine pollicis ꝛ indicꝭ ꝛ lōgas. ꝛ ſunt coſte ꝓpe terrā ſicut ſcel. ꝛ ſunt ī eis nodi. ꝛ naſcunt̄ in vnoquoqꝫ nodo folia ꝯmilia folijs balſami. ꝛ eſt albū maius. ꝛ in ſummitate eiꝰ naſcuntur flores in vere. ꝛ in principijs meſſiū: quoꝝ color eſt color violaꝝ: niſi qꝛ ſunt maiores eis. Et qn̄qꝫ flos habet fructū magnū in q̄ntitate ciceris plenū dulcꝭ ſaporis. latine vocat̄ granum culcul. Et herba eiꝰ inuenit̄ in locis vmbroſis: et iuxta vehemēter humectꝭ. Et tp̄s collectiōis eiꝰ eſt in tp̄e meſſis. Uirtꝰ eſt ca. ꝛ hu. in. ij. gradu.

Operationes

A ☞Sera. Granū culcul mouet coitū ꝛ auget
ſperma ꝛ erectionē virge: ꝛ ꝓprie qn̄ conficit̄
cū melle: vel miſcet̄ cū ſiſamo. ꝛ qui vtitur co
B nimis incurrit colliricā paſſionem. ¶Et ideꝫ
auc. Meſaruget. qn̄ bibitur poſt ip̄m vinum
facit ſodam. ꝛ ꝓprie quando torrefit.

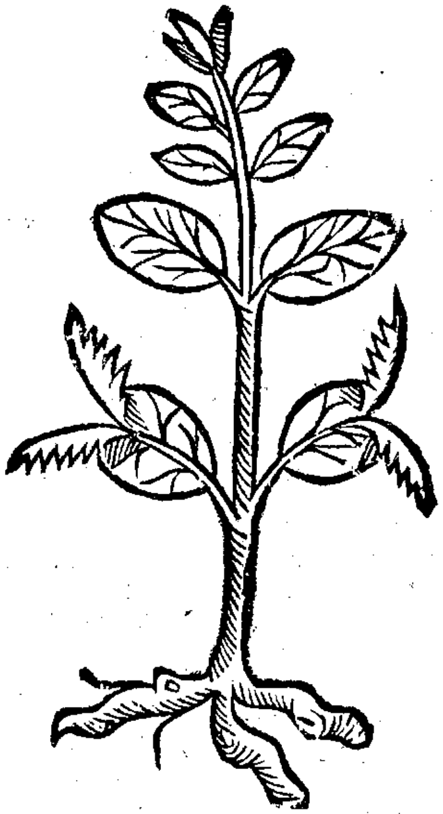

Capitulum.ccxvij.

s Enciana. Pliniꝰ li.xxv. Gencianaꝫ inuenit gentius rex illiricoꝝ vbiqꝫ naſcentē: in illirico tn̄ preſtātiſſimā. folio fraxini ſed magnitudine lactuce caule tenero. pollicis craſſitudine cauo ꝛ mani ex interuallis foliato triū cubitoꝝ alto caſu. radice lenta: ſubnigra ſiue odore aquoſa. Sub alpinis montibꝫ plīma naſcit̄. Uſus eiꝰ in radice ac ſucco. Pla. Genciana ē herba calida ꝛ ſicca: cuius radix precipue competit vſui medicine. nō ip̄a herba ī fine veris colligit̄ ꝛ ſiccatur: ꝛ ꝑ annos q̄ttuor in multa efficacia ſeruatur. Debet aūt eligi ſolida ꝛ cōtinua habens citrinum colorē: que nō ſit portata nec facile in puluerē exſoluat̄ cū frangit̄. Uirtutem habet diſſoluendi: attrahendi: ꝯſumēdi ꝛ aperiendi. ¶Dyaſ.ca. de Genciana. Genciana dicit̄ inuenta eſſe ab imperatore illirico

eiuſdem gentia. Unde ⁊ nomē accepit. cuiꝰ
folia q̄ circa radices ſunt nucis odorem ha-
bent. ⁊ ſunt ſilia plantagini: ſed paulo ſubru
fiora ⁊ in ſūmo diuiſa vel inciſa in ſpeciē ſer-
re immediate habens haſtam. q̄ haſta lenis
eſt ⁊ vacua. digiti habens ſimilitudinē: lon-
gior duob⁹ cubitis nodoſa: circa q̄s nodos
folia naſcuntur. ſemen eſt ei circa folia in po
mulis latis ⁊ lenib⁹. ⁊ nō inutile ſicut affodil
li. radicē habet ſicut ariſtologia longa. ſoli-
dam ⁊ amaram: ſed nigriorem ⁊ fragiliorem.
naſcit̄ in locis altis ⁊ humectis ⁊ vmbroſis.

Operationes.

A ¶ Galienus ſexto ſimplicium farmacorū ca-
pitulo de gentiana ſm̄ tranſlationem arabi-
cam. Id quod de ipa adminiſtratur eſt radix
huius: cuius ſapor eſt amarus in fine amari-
tudinis. ⁊ virtus eius eſt magna in mundifi-
catione ⁊ abſterſione: ⁊ aperiendo opilatio
B nem. Eſt enim calefactiua ⁊ ſtiptica. ¶ Et idē
eodem libro ⁊ eodē ca. ſm̄ tranſlationē gre-
cam. Gentiana huius herbe radix efficax
eſt: vbi oportet ſubtiliare aliquod ⁊ abſterge
re ⁊ deopilare. nec eſt mirum ſi hoc poteſt a-
C mara violenter exiſtens. ¶ Serapion. Ego
non vidi medicinam meliorem in morſib⁹ ca
nis rabidi quando datur ex ea qualibet die
vncia vna trita ⁊ cribrata cū vncia vna myr-
rhe: ⁊ cum vncijs duobus pulueris cancro
rum fluuialium aduſtorum in principio egri
tudinis anteq̄ȝ timeant aquā. Et hec quideȝ
planta ꝯtraria eſt venenis mortiferis: et au-
D fert nocumentū eorū cū auxilio dei. ¶ Dya-
ſcorides. Gentiana eſt acris ⁊ calefactoria: ⁊
relaxans acrimonia ⁊ amaritudine ſua partū
E expellens: ⁊ ſerpentes fugans. ¶ Radici eiꝰ
virtꝰ eſt calida ⁊ ſtiptica. que radix. ʒ. ij. cum
pipere ⁊ ruta ⁊ vino accepta morſib⁹ venena
tis occurrit. ſucci eius. ʒ. ij. accepta dolorib⁹
laterum ⁊ conquaſſationibus vtiliter ꝓdeſt
ſicut collirium ſuppoſita. Radix facit abor-
ſum. Vulneribus impoſita medetur. Suc-
cus eius ſicut licinium iniunctus tumorem
oculorū compeſcit: maculas corporis tollit.
F ¶ Radix vero infuſa in aqua dieb⁹ quinq̄ȝ. ⁊
poſtea cocta q̄ȝdiu virtutē ex ea dimittit cō-
fricatur: ⁊ ſic deliquatur. poſtea aqua ipa re-
coquatur q̄ȝdiu mellis ſpiſſitudinem faciat:
G ⁊ reponit̄ in vaſe fictili ad vſum. ¶ Paulus.
Gentiana calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu.

Capitulum. ccxviij.

Geneſtra. Jo. meſue. ca. de geneſtra. ⁊
G vocat̄ capiſtrū arborꝝ. ⁊ ē arbor mō-
tana: ſuꝑ cuiꝰ ſtipitē eleuat̄ denſitas
fuſciū multe rotūditatȝ. ⁊ dū plicant̄ nō pati
unt̄ fracturas. Vn̄ ligant̄ ex eis arbores ⁊ ꝓ
ducunt flores ſil'es figure lunari citrinitatis
multe. Et ꝓferūt folliculos ſm̄ ſemitā orobi
hn̄tes ſemia diſtincta ſic̄lētes. ¶ Inq̄t Dya.
ca. eſt ⁊ ſic. cōplexiōis in. ij. ⁊ ſemē eiꝰ eſt cali
dius: ⁊ i flore eiꝰ ⁊ ſtipite ē hūiditas ſuꝑflua
cū virtute inciſiua: q̄re multiplicat vomitū.
Et ſunt oēs partes eiꝰ ꝯturbatiue: inciſiue:
ſubtiliatiue ⁊ ꝓuocatiue. ¶ Paulus. ca. de ge
neſtra. Eſt alia q̄ vocat̄ geneſtra fri. ⁊ ſic. cō-
plexiōis: ſil'is geneſtre ſuꝑiori: ſȝ mīor ē. ⁊ hȝ
ſtipites mīores ⁊ anguſtiores. ⁊ albū florē fa
cit.

Operationes

¶ Dyaſ. Semē geneſtre ⁊ flos bibitꝰ cū mul A
ſa huores vomitib⁹ purgat. ¶ Gal'. Fructꝰ ge B
neſtre ⁊ baculoꝝ ſuccꝰ laxatiue nō debiliter
eſt ꝟtutȝ. ¶ Jo. meſue. Per vomitū ⁊ ꝑ ventrē C
educit flegma. ⁊ cū fortitudīe vehemēti mate
rias q̄ ſūt i iūcturȝ. ¶ Et mūdificat renes ab D
oīb⁹ ſuꝑfluitatib⁹. ⁊ ꝓuocat vrinā fortit̄: ⁊ frā
git lapidē i renib⁹ ⁊ veſica. ⁊ nō ꝑmittit mate
rias figi i eis neq̄ȝ lapidē dēſari. ¶ Et qū flo- E
res eꝰ ꝯtriti ꝓmiſcēt̄ cū melle roſa⁊ aut cū ouo

ſorbili reſoluūt ſcrofulas. ꝛ oximel ex eis aut
F ſemis ipſi⁹ ſoluit apata ſplenis ¶ Et ſi freqn
taᷓ vomit⁹ cū eis ꝯuenit ſciatice ꝛ podagre
ꝛ dolori renū. Doſis ei⁹ eſt ꝛ ꝓprie floꝝ a.ʒ.ij.
vſqꝫ ad.v. ſemini ei⁹ a.ʒ.ij. vſqꝫ ad.iij.vel.iiij.
G ¶ Dyaſ. Semen ei⁹ ꝛ flos bibitus cū mulſa
H humores vomitib⁹ purgat. ¶ Paulus. Vir⸗
tutē hꝫ ꝯſtringēdi. ad fluxū mēſtruoꝝ valet
fomētū ex aq̄ decoctiōis ei⁹. ſuppoſitorium
etiā ex puluere eius ꝛ ſucco plātaginis. valet
etiā ꝯtra diſſinteriā ꝓdictum fomentum.

Capitulum.cc.xix.

Jth. Haymo. Gith ē gen⁹ legumīs
G ſilē cimino ī q̄ntitate: ſꝫ nigri coloris
ꝛ ī pane dulcorādo imponiᷓ. ¶ Dyaſ.
Gith ē herba q̄ in ſegetib⁹ creſcit. hn̄s ſemen
nigrū minutū: odore ſuaui. relaxat eni ꝛ cale
facit. ¶ Plate. Ca. eſt ꝛ ſic. in. ij. g. Et ē herba
q̄ inter frumētū oriᷓ. ſemē nigrū ꝛ q̄ſi triangu
lū facit. Aliq̄ntulā hꝫ amaritudinē. vn̄ diure
tica eſt. ꝟtutē hꝫ diſſoluēdi ꝛ ꝯſumēdi. ¶ Pli.
li.xx. Gith ex grecꝭ. alij melachiō. alij mela⸗
ſpermon vocāt optimū q̄ excitatiſſimi odorꝭ

Operationes

A ¶ Dyaſ. Gith potatū vrinā ꝛ mēſtrua ꝓuocat
lūbricos expellit. impoſitū ꝟo tumores aut
duricies ſoluit. Eſt etiā deſiccatiuū ac lepto
micū. ¶ Lepras ac ſtrucas appoſitū tollit. pi B
gues ac glutinoſos atqꝫ ꝯſtipatos hūores di
gerit. ¶ Catarrū ſanat calefaciēdo ſi puluis C
ei⁹ ligeᷓ ī lintheolo ꝛ ad nares ſepi⁹ apponaᷓ
vt ex eo odoreᷓ. Lūbricos āt enecat comeſtū
vel cōtuſuꝫ extrinſec⁹ vētri appoſitū. ¶ Pla D
tea. Cōtra opilatōnē epatꝭ ac ſplenis. ꝛ renū
ſtrāguiriā: diſſurriā: yliacā paſſionē. ꝛ dolorē
ſtōachi ex vētoſitate daᷓ vinū decoctōis ei⁹
ꝛ puluis ei⁹ ī cibis. Valet ꝛ ꝯ emoroidas in⸗
flatas. ¶ Cōtra lūbricos etiā daᷓ puluis ei⁹ E
cū melle. vꝫ ꝛ ꝯ vermes aurīū. ¶ Pli. Medeᷓ F
ſerpētiū plagꝭ ꝛ ſcorpionū. Illiniti ex melle ꝛ
aceto reperio. Jncenſoqꝫ ſerpētes fugari. bi
bitꝫ. ʒ. i. ꝯ araneos. ¶ Capitꝭ dolores illitū ex G
aceto et infuſum narib⁹: dentiū dolores co⸗
ctum cum aceto mitigat.

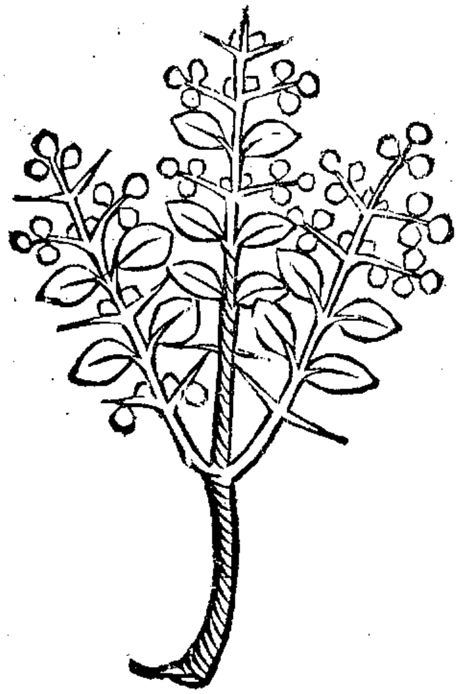

Capitulum.ccxx.

Ummi arabicū. Sera. li. ag. ca ſanī
G gli arabi. i. gūmi arabicū. Et ē gūmi
qđ repiᷓ ſup arborē acacie. ſicut alie
gūme. q̄ arbor noīaᷓ amgailē. ꝛ meli⁹ ex eo ē
qđ ē ex hac arbore ſilē ꝟmiculis ī figura ſua
Color ei⁹ eſt ſicut vitrū claꝝ. ꝛ nō hꝫ lignū. ſe
cundū ꝟo poſt ipm̄ ē albū: ſꝫ illud qđ eſt ſimi
le ſordiciei reſine pini eſt malū. fri. eſt ꝛ ſic.

Operationes

A ¶Sera.auc.Bal'.vna ē virt⁹ ei⁹ q̄ deſiccat
τ alia ē ꝟtus ei⁹ q̄ ꝯglutinat: τ aufert aſperita
tē: τ frāgit ꝟtutes medicinaꝝ acutaꝝ. τ lenit
aſperitatē pectorꝫ: τ ſtringit vētrē: τ fortificat
inteſtina: τ meliorat oſſa fracta qn̄ fit emplm
cū eo. τ ꝯuenit malignitati vlceꝝ pulmonis.
B ¶Et auc. Habit. Dicit ꝙ ē hu.paꝝ τ retinet
ventrē qn̄ nimis fluit. τ ꝯglutinat inteſtinū .i
q̊ ē tenaſmon. τ ꝯſolidat oſſa fracta qn̄ fit em
plaſtrū cū eo. τ ſedat tuſſim qn̄ retinet̄ i ore et
C trāſglutit̄ qđ inde ſoluit̄. ¶Aut ſi miſcet̄ aliq̄
bꝫ medicinis ꝯferētibꝫ ad tuſſim τ vlceribꝫ pul
D monis qn̄ bibit̄ ex eo. ¶Cōuenit obtalmie τ
rectificat medicinas laxatiuas qn̄ miſcet̄ cū
E eis. τ ꝓhibet acuitatē eaꝝ. ¶Et frāgit vomi
tū q̇ ꝓuenit ab eis. τ q̄ntitas doſis ei⁹ ad tuſ
ſim. τ ad retinēdū vētrē aureos.i. τ qn̄ miſcet̄
F cū alijs medicis ē aurei.v. ¶Bulcaſim eben
aben azarin.li.qui đr ſeruitor. Forma aſſandi
gūmi arabicū ē ſicut omēs alias gūmas. qui
vult aſſari gūmi arabicū oportet vt frāgat il
lud ī fruſta ad magnitudinē orobi. deinde ac
cipiat patellā τ calefaciat eā: τ auferat ab ig
ne. τ ponat ſup eā gūmi arabicū: τ miſceat be
ne ſine itermiſſiōe donec albeſcat. τ ſi nō albe
ſcit ꝑma vice. iteꝝ calefaciat patellā τ vt pri⁹
donec fiat albū. τ eodē mō fit ex alijs gūmis

Capitulum.ccxxi.

Auſer vl' hauſor. Aui.i.ij.li.ca.
facit q̊ ſcribit̄ hauſuꝝ: ſꝫ in ara.
b eſt hauſer Et hauſor ē lacticini
um q̊ddā τ nō eſt taxus: vt q̊dā
dicūt vel ſpēs ei⁹: ſub cui⁹ vm
bra periclitant̄ dormiētes: vt Dyaſ. dicit Nā
hauſor eſt lacticiniū. τ taxus ē arbor magna
τ vmbrifica.

Operationes

¶Sera.li.ag.ca.hau. Hauſor ē planta hn̄s A
lata folia. τ naſcit̄ in vno tpe anni. τ hꝫ ꝯcauū
qđ egredit̄ ab oculis ramoꝝ ſuoꝝ τ a locꝫ flo
rū ei⁹. ¶Et colligūt ab eo hoīes rē ꝯuenien B
tē. τ ſucco ei⁹ ē amaritudo. τ egrediunt̄ ab ea
mala ſic teſticuli cameloꝝ ¶Et egredit̄ ab il C
lis pomis q̄dā res adurens: ita ꝙ nō pōt fie
ri cauteriū cū re meliori ea. ¶Et implent̄ ex D
ea culatre τ puluinaria. τ noīat̄ etiā arbor ei⁹
coherea. τ qn̄ incidūtur folia hauſor emittit
tūc lac qđ colligit̄ in mēſe Maij. Et ponunt̄
in eo coria: τ nō remanet pilus in eis. et vnū
vas implet̄ ex duabꝫ impreſſiōibꝫ ¶Et lignū E
hauſor eſt leue groſſum rectū pulchrū τc. Ali
us hauſor eſt vna ex ſpeciebus titimalli.

Capitulum.ccxxii.

b Ermodactilus. Joh. meſue. Hermo
dactilus ē radix herbe mōtane. ⁊ eiꝰ
aliꝰ longus ſicut digitꝰ. aliꝰ rotūdꝰ:
ſed melior eſt rotundus. ⁊ eiꝰ alius albꝰ. aliꝰ
rubeus. aliꝰ niger: ſed melior ex his eſt q̇ eſt
albꝰ vere albedinis intus ⁊ extra. ⁊ q̇ eſt groſ
ſus ⁊ duriciei mediocris. Aliter aūt facti ma
li ſūt. Sera. li. ag. ca. Sturagen. auc. Dyaſ.
Sturagen ſiue ſuragen. i. hermodactilus ē
herba que floreſcit in fine autumni. ⁊ eſt eius
flos albꝰ ſimilis in figura ſua flori croci. De
inde emittit folia ſimilia folijs bulbi in qbꝰ ē
humiditas adherens manui. ⁊ habet ſtipitē
in longitudine vnius palmi porrectū. eiꝰ co
lor eſt albꝰ declinans ad nigredinē. ⁊ hꝫ radi
cem cuius color eſt niger ad rubedinē decli
nans. ſed qn̄ auferť cortex apparet radix in
terius alba: mollis: dulcꝫ saporis: ⁊ plena hu
miditate. que grece vocať coliricon: vt appa
ret in ꝓpria lr̄a. Eſt aūt radix ip̄a rotunda ſi
milis cepe bulbi. ⁊ radix ip̄a habet in medio
ſui ſciſſurā ex qua egrediť ſtipes ſup̄ queꝫ eſt
flos. multū naſciť in loco q̇ diciť charin. et in
terris q̄ dicunť guagna. Et hec radix et alia
operať vt iſra. ¶ Paulus ca. de hermo. Her
modactili ſunt calide ⁊ ſicce in ꝑncipio ſecū
di gradus. Herba eſt ⁊ circa radices eius tu
beroſitates inueniunť q̄ colligi debēt ⁊ vſui
reſeruari. In eſtate colliguntꝫ ⁊ reſeruanť: per
annum vnū ſeruari poſſunt. Sunt autem eli
gendi qui ſunt albi ⁊ ſolidi. Habet auteꝫ vir
tutem diſſolutiuam: cōſumptiuā: attractiuā.

Operationes

A ¶ Serapion auc. Galieni. Radix hermoda
ctili que eſt alba intus ⁊ extra eſt melior. ⁊ ha
B bet virtutē laxatiuā. ¶ Et aqua in qua bullie
rit: verum malus eſt ſtomacho. Et ꝯfert do
loribꝰ iuncturarū ⁊ podagre. Exhibēdus eſt
habentibꝰ iuncturas molles ⁊ nimis humi
C das. ¶ Idem auctoritate Meſaſurugen. Al
bus eſt bonus. Sed rubeus occidit: non qꝛ
nimis frigidus ita q̄ narcotiſet: qꝛ ſi hoc eēt
D nō eſſet laxatiuus. ¶ Aben Meſuay. Rube
us occidit vlcera antiqua ⁊ confert variolis
E ¶ Habix. Et melior ex eo eſt qui eſt exteriꝰ
⁊ interiꝰ albꝰ. ⁊ quando frangiť eſt fractio eiꝰ
facilis ⁊ nō dura. Niger vero ⁊ rubeus ſunt
F ambo interficientes. ¶ Paulus. Purgāt au
tem principaliter flegma. Contra arteticam
⁊ podagram: cyragram ⁊ iliacam paſſionē.
⁊ morbꝰ ex flegmate nō exiſtente fe. valet be
nedicta acuta ex hermodactilis: yeralegodi
G on: theodoricon: anacardina. ¶ Cōtra ſciati
cam podagrā ⁊ cyragrā ſuccus feniculi cum
melle decoquatur: et cū tali melle deť. ℨ. ij.
hermodactilorꝫ. ⁊. ℨ. i. ſeminis feniculi ⁊ fiat
electuarium quod more benedicte poteſt ſu
mi. ¶ Et nota q̄ i doſi debēt poni vncie due H
vel tres hermodactili. ¶ Contra yliacaꝫ paſ I
ſionem fiat decoctio mellis addita aqua ne
exuratur: ⁊ ne mel exeat: ⁊ ex illo melle addi
tis. ℨ. ij. hermodactili ⁊ cynamomi deť pul
uis hermodactili: ſupfluā carnē corrodit.
¶ Puluis eius cōficiatur cū ſapone gallico K
⁊ licinium intinctū fiſtulis. imponať etiā pul
uis eius cretico. Conficiatur cū aliqua mel
licina cerebrum confortante. Et fluellum de
bombace intinctum naribꝰ ſi immittitur ce
rebrum confortat: ⁊ polipum corrodit.
¶ Johānes meſue. Solutiōe educit flegma L
groſſum: ⁊ a iūcturis ꝓprie. Et eſt medicina
magna artetice ⁊ podagre ſumptus: ⁊ catha
plaſmatus: ⁊ ꝓprie cum farina ordei.
¶ Et vitellis ouorū aut mica panis pinguis M
⁊ vitellis oui. Et vſus eius impinguat corpꝰ
⁊ augmentum efficit in ſpermate.
¶ Et eſt medicina bona vulneribꝰ. abſtringit N
enim ſordes eorꝫ ⁊ conſumit carnes putri
das in eis. Doſis eius eſt ab aureo vno vſqꝫ
ad duas. Cōſeruatur aūt p̄ annos tres.

Capitulum. cxxiiij.

Ermerocalles. Platearius. Herme
b rocalles: id eſt planta vt bulbꝰ emati
cus q̇ manducatur. fructꝰ eius eſt ſi
cut narciſcus. differens ab eo in floꝛe tantū.
¶ Dyaſcoꝛides ca. hermerocalles. Herme-
rocalles aut cathalepten velut bulbꝰ emati-
cus. Folia habet ꝛ haſtā ſimilē lilio. in initio
cū inceperit apire floꝛes lilij oſtēdit tres vel
quattuoꝛ: ſed poſtq̄ floꝛuerit viridez facit co
loꝛem bonū ꝛ odoꝛatū. Radix eius ī magni-
tudine ſimilis eſt bulbo: ſed paulo maioꝛ.

Operationes

A ¶ Dyaſcoꝛides. Hec ſi bibita fuerit: humo-
B rem ſoꝛdidū matricis excludit. ¶ Mēſtrua
imperat. Folia eius carhaplaſmatibus ad-
bibita combuſtionibus medicantur.

Capitulum. ccxxiiij.

Erba paraliſis. Platea. Herba pa-
b raliſis: ſiue herba ſancti petri ſiue pa
ralitica ſiue artetica: q̄ oīa idē ſunt. ꝛ
eſt herba cuiꝰ folia floꝛere incipiūt tpe hye-
mis: q̄ ſe extēdūt ī terra q̄ſi citrina vt alis fa-
gus. floꝛē citrinū ꝑfert ca. ē ꝛ ſic. cōplexiōis.

Operationes

¶ Dyaſco. Hec herba doloꝛibꝰ medet̄ mem- A
broꝝ. Foliū eiꝰ ꝛ flores hūida ꝛ non ſicca q̄n
ponunt̄ ſup empetiginē ꝛ pannū expellit eos
ꝛ reſoluūt oēm ſupfluitatem. ¶ Et ꝯuenit ha B
bentibꝰ catarrū: ꝛ mitigat doloꝛē capitꝫ illis
q̇ ſunt frigide cōplexiōis. ¶ Et oleū eiꝰ eſt iu C
uatiuū in hyeme. ꝛ ſi hn̄s calidā cōplexionē:
odoꝛet nimiū de ipſo cū eſt viridis. ¶ Idem D
Aben meſuay. Confert humiditatibus ꝛ fle-
gmati ſalſo ꝛ ſenibꝰ frigide cōplexiōibꝰ. ꝛ cō-
fert doloꝛibꝰ iuncturaꝝ. ¶ Remouet loq̄lam E
amiſſam ꝑpter apoplexiā vel paraliſim ī po-
tu ſumptum eius ſuccus auriū. i. vel. ij.

Capitulum. ccxxv.

Erba graſſula. Actoꝛ. Herba graſſu
b la eſt herba de q̄ iuuenit̄ maioꝛ ꝛ mi-
noꝛ. Et minoꝛ eſt vermicularis. de q̄
habetur in cap̄. vermicularis inferius de V
Maioꝛ eſt herba habens folia tenera ꝛ pin-
guia: in quoꝛū ſuperficie eſt boꝛra.

Operationes

¶ Valet ꝯ ignis arſuras. ſuccꝰ eiꝰ curat rami A
cē pueroꝝ. ¶ Si accipiant̄ folia graſſule ꝛ ci B
me oliuaꝝ ꝛ terant̄ ſubtilr̄ cū axūgia poꝛci re
centi. ꝛ exp̄mat̄ ꝑ petiā: ꝛ buliat̄ cum modico
vino albo q̇bꝰ admiſceat̄ maſtix ꝛ olibanū: et
poſtea vngat̄.

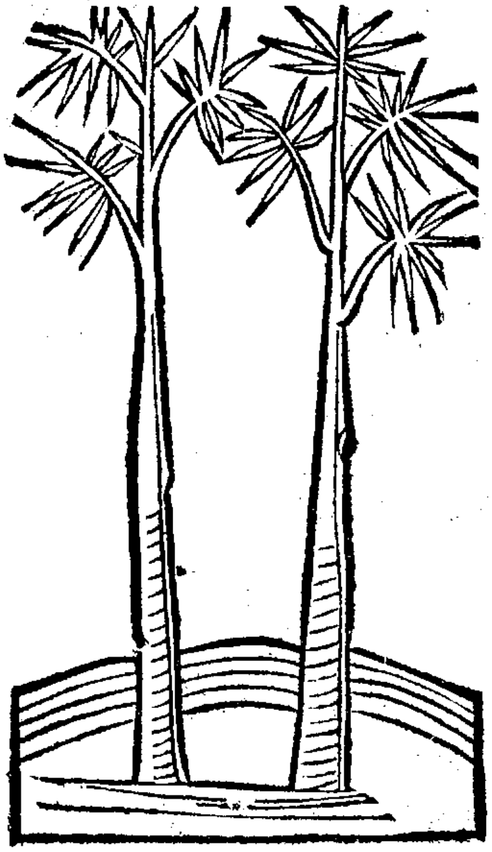

Capitulum.ccxxvi.

Erba fetida.z ẽ herba ſubtilib⁊ folijſ
b ſilis herbe q̃ vocat̃ abꝛotanũ plẽa ſe-
minib⁊ ſimulãtib⁊ ſemĩb⁊ lũbꝛicoꝝ.ſa-
poꝛ ei⁹ ꝟgit ad amaritudinẽ nociuã:q̃uiſ odo-
ris.z ſapoꝛ ei⁹ ẽ amar⁹ cũ aliq̃li ſalſedine z ſti-
pticitate pauca.z ẽ calidioꝛ abſinthio:z debi-
lioꝛ abꝛotano.

Operationes

A ¶ Eſt mala ſtomacho:z claudit oꝛificia vena-
rũ matricis:ſic ꝙ cathaplaſmata ſupꝛa ven-
B trẽ calida.¶ Conſtringit ſanguinẽ exeuntẽ
poſt partum:z tempoꝛe menſtruandi.

Capitulum.ccxxvij.

Erũdina ſiue barũdina.Actoꝛ.Ha
b rundinã ponit Iſido.iter arboꝛes.z
hoc(vt videt̃)ꝑter q̃ſdã ſpeciales.q̃
rũ tãta craſſitudo z magnitudo eẽ dꝛ:vt ex il-
lis naues z edificia fabꝛicent̃.De ceterꝭ autẽ
dictũ ẽ apud Iſiđ.iter herbas incultas z in-
ter ſatiuas.¶ Alex.i epl̃a ad Ariſto.Poſt vi-
ctoꝛiã nr̃am de Dario rege obtentã:acceptꝭ
centũq̃nq̃gita ducib⁊ indoꝝ:q̇ breuitates iti-
neꝝ nouerint:cũ ꝑgerem⁹ ꝑter flumẽ apparu-
it.cui⁹ ripã barũdo pedũ ſexagenum ve ſcie-
bat.pinoꝝ:abietũꝗ vincens in craſſitudine
roboꝛa:eaꝗ indi vtunt̃ ad edificia.Aqua ve-
ro fluminis guſtu elleboꝛo amarioꝛ erat.quã
nec hõ bibere nec pecus etiam ſine toꝛmẽto
poterat.Deinde vidimus hoĩes nauiculis ꝑ
flumẽ vehi rotũdis ex barũdine:q̇ nob oſten-
derũt vbi dulcem aquã poſſemus inuenire.

Operationes

¶ Pli.li.xvi.Harũdines ꝑmatũ tenẽt inter A
aq̃ticos frutices frigidis gaudẽteſ.Belli pa-
ciſꝗ experimẽtis neceſſarie ſũt:atꝗ etiã in
delicijs grate.His enĩ oꝛientales ppl̃i bella
ꝯficiũt dũ ſpicula calamis addũt.¶ Nullus B
aũt ſagittꝭ aptioꝛ eſt calam⁹ q̃ꝫ i rheno bono-
nienſi amne cui pl̃ima ineſt medulla:ponduſ
ꝗ volucre.Cõtra flat⁹ q̇ꝫ paruicax libꝛa.q̇p-
pe nõ eadẽ gr̃a belgicꝭ.¶ Hec eſt creticis cõ- C
mẽdatiõib⁊.q̃ꝫꝗ p̃referant̃ indi.q̇ꝝ alia q̇buſ-
dã videt̃ natura:qñ z haſtaꝝ vicẽ p̃bẽt addi-
tis cuſpidib⁊.Harũdo deniꝗ indica arboꝛe-
am hꝫ amplitudinẽ:q̃lis videt̃ in tẽplis.Fo-
lia vero breuia.nauigioꝛũꝗ vicem p̃ſtãt)ſi
credimus)internodia ſingula.¶ Pli.li.xvij. D
Illa q̃ naſcit̃ in india z ſyria odoꝝ vnguẽto-
rũꝗ cauſa.Vrinã mouet cũ gramine vl̃ apij
ſemine decocta.mẽſtruaꝗ citat motu.¶ Hy- E
dropiſi pꝛodeſt ac tuſſi etiam ſufficit.

Capitulum.ccxxviij.

Uſquiamus.Jſido.Juſq̃amꝰ
eſt herba ſic a grecis appellata
i ſed a latinis herba calicularis
dicit̃:eo ꝙ caliculi eiꝰ ĩ figura
cancaroꝝ naſcant̃ vt ⁊ mali pu
nici.quoꝝ oꝛa ſerrata ſunt.hn̄tes intrinſecꝰ
ſemina papaueris ſil̃ia.Hec herba ẽ inſana.
vocat̃ eo ꝙ vſus eius p̲iculoſus eſt.deniꝗ ſi
bibat̃ vel edatur inſaniã facit vel ſomni ima
ginem turbidã.Dyaſ.ſ̄m trãſlationẽ noſtrã
ca.de Juſquiamo.Juſquiamꝰ frutex eſt par
uus haſtam habens groſſioꝛẽ et folia lata et
oblonga diuiſa nigra ⁊ aſpera.iuxta cuiꝰ ha
ſtas ſunt capita plena ſemine.Sed iuſquia-
mi tria ſunt genera.vnū purpureū floꝛeʒ ha-
bens:⁊ ſemẽ nigrū:folliculos duros ⁊ ſpino
ſos.Alteꝝ vero floꝛes meltinos hʒ ⁊ follicu
los molles.ſemẽ obꝛuſum ſic̃ eriſmon. Am-
be vero iſte maniã p̄ſtant ⁊ narcotice ſunt et
minus vſuales.Tertiū vero genꝰ eſt cuius
vſus frequẽtatur.folia hʒ pinguia ⁊ mollia:⁊
chili.ſucci plena:floꝛes albos ⁊ ſemen albuʒ
p̲ferens.Naſcit̃ in locꝭ maritimis ⁊ in ripis.
ſemen vero vtile eſt albū:qꝺ minꝰ ſi inuentū
fuerit ruſum fecundat̃.Nigrum vero inutile
eſt.ſemen eiꝰ ⁊ folia exiccant̃.haſta ipiꝰ tun
ſa ⁊ expꝛeſſa.Hic ſuccus in ſole ſiccãdus eſt.
qꝛ vtilis eſt vſui poſt annū.ſemen eiꝰ ſiccū in
calida miſſum tunditur et expꝛimit̃.eſt vero
ſuccus melioꝛ viridis q̃ʒ ſiccus.Multi vero
farine triticee ſuccum eius admixtum factꝭ
trociſcis reponunt.Galienꝰ octauo ſimpli-
cium farmacoꝝ ca.de Juſquiamo ſ̄m trãſla
tionem arabicam.Juſquiamus cuiꝰ ſemen
nigrū eſt.⁊ ſignū ſup̲ hoc ꝙ ſit ſemen nigrum
eſt ꝙ flos eius vergit ad rubedinẽ.facit ma-
niã ⁊ ſubeth.Jlle vero cuiꝰ ſemen ſubꝛuſum
eſt:cognoſcit̃ in hoc ꝙ flos eiꝰ eſt citrinus:⁊
eſt ꝓpinquus p̄mo in virtute.⁊ ꝓpter h̄ opoꝛ-
tet ꝙ caueatur ab his ambabꝫ ſpeciebꝫ:⁊ nō
vtatur q̇s eis:qꝛ nō eſt iuuamentū in eis:ſed
occidūt.Juſquiamus vero habens ſemẽ al-
bum ⁊ floꝛem albū.eſt cōueniens vſui medi-
cine.⁊ eſt in tertio gradu fri.⁊ ſic.in.ij.

Operationes

¶ Dyaſco.Utilis eſt ſuccus ſemini viril vo A
lutario.Confectionibus collirioꝛum mixtꝰ
reuma viſcidum ⁊ calidum compeſcit.
¶ Doloꝛem aurium mitigat.Stericas cau B
ſas medendo cōpeſcit mixtꝰ polente.vel vt
cathaplaſma adhibitꝰ tumoꝛes podagricos
ſpargit.¶ Semen eiꝰ omĩa ſimiliter facere C
nouit.maxime tuſſientibꝫ ſubuenit ⁊ cathar
rum ſoluit.reuma oculoꝛū ⁊ doloꝛẽ cōpeſcit
obulo vno cū ſemine micomis et mulſa mi-
xtus ⁊ bibitus fluxui matricis ⁊ ſanguinem
reĳcientibꝫ opitulatur.¶ Semen eius ſolū D
podagricis auxilium vino mixtum ⁊ catha-
plaſmatibꝫ adhibitū:tumoꝛẽ teſtiū ⁊ mãmaꝝ
ſoluit.¶ Multꝭ alĳs cathaplaſmatibꝫ neceſ E
ſario miſcet̃.folia eiꝰ maxime cū polenta mi-
xta ⁊ in cathaplaſmatibꝫ adhibita doloꝛem
tollūt.cum vino bibita ter aut quater febꝛes
empialas p̲hibet.¶ Cocta ſicut olus ⁊ come F
ſta ſtatim maniã faciūt.Radix eius cocta in
aceto doloꝛem dentium oꝛi retenta mitigat.

Capitulum.ccxxix.

Uniperus.Jſido.Juniperus grece
i dicta eſt.ſiue qꝛ ab amplo in anguſtū
finit.ſiue eo ꝙ ꝯceptū ignẽ diu tene-
at.ita ſi pꝛune ex eiꝰ cinere cooperte fuerint
vſq̃ ad annum perueniant.Piro enim grece
id eſt ignis latine.Juniperus auteʒ alia par-
ua eſt.alia magna.Pli.li.xij.Piperis granū
cuiꝰ arboꝛi italia naſcit̃.Juniperi baccꝭ mi-
re vim trahẽtibꝫ adulterat̃.Sera.li.ag.cap̲.
habilbalach.i.iuniperꝰ ẽ vna ex ſpeciebꝫ ci-
pꝛeſſi maſculi.Et oẽs ſūt q̃ttuoꝛ ſpẽs.⁊ ſūt iu
niperꝰ ⁊ habel.i.ſauina ⁊ zerbi ⁊ gara.i.iunipe

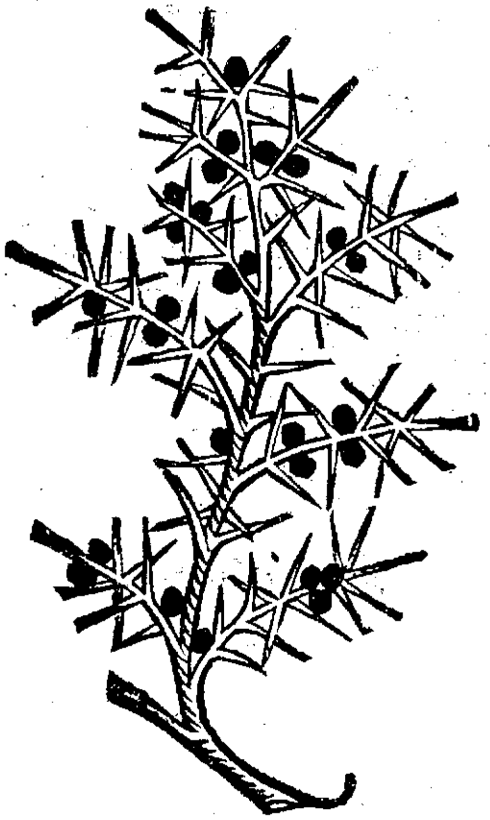

rus q̄ noīaꝭ arconas. Eſt ex ea alia magna:
alia parua. ⁊ hꝫ fructū quendā: cui⁹ fructus
eſt magn⁹ ſicut Nabach. ⁊ in lr̄a babel dicit
ſicut zaroꝛ. ⁊ q̄dā cui⁹ fruct⁹ eſt paruus ſicut
faba. niſi qꝛ ip̄e eſt rotūdus tot⁹. Gal. vi. ſim.
far. ca. de iunipero. Virt⁹ arborꝫ hui⁹ eſt ca.
⁊ ſic. in. iij. gra. ſed caliditas ipſi⁹ fruct⁹ ē ſm
hoc. ſed ſiccitas eius eſt in p̄ncipio tertij Et
idem Sera. Sauina eſt illa q̄ dicit̄ brachos
ſiue bracheos: ⁊ nō habet fructū. ⁊ nos de il-
la dicemus in ca. Sauina. infra de s. Sed
zerbin eſt illa que dicit̄ padras. ⁊ habꝫ fructū
ſilem fructui cipreſſi. niſi qꝛ eſt minoꝛ eo ſatꝫ.
Et eſt ex zerbin parua ſpinoſa. ⁊ fructū ſimi-
lem fructui iuniperi: cuius magnitudo eſt ſi
cut granum mirti: ſed eſt rotundū. et virtus
zerbin eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu. Sed gara eſt
ſpecies parua reſpectu zerbin. Memoꝛia ei⁹
veniet in ca. laurus de. l.

Operationes

A ¶ Archeutos ſiue Arconos. Iuniperus ma-
gna ⁊ parua. Ambe calefaciūt ⁊ ſubtiliant. ⁊
p̄uocāt vrinā. Et qn̄ fit fumigatio cū eis ex-
pellit venenoſa reptilia. Et habet fruct⁹: cu-
ius q̄dā reperit̄ in magnitudine auellane. ⁊ q̄
dā in magnitudine fabe. niſi qꝛ eſt rotūdus: ⁊
habet odoꝛē bonum. ⁊ eſt dulcis habens in
ſe aliq̄ntulū amaritudis. ¶ Dyaſ. ca. de iuni- B
pero ſm trāſlationē grecā. Iuniperus arboꝛ
alia ē parua: alia magna: ſed vtreq; acrioꝛis
ſunt v̄tutis atq; mictualis ⁊ inſenſibilis.
¶ Auer. q̄nto colliget ca. de iunipero. Iuni- C
per⁹ q̄ vocat̄ abel ca. ē ⁊ ſic. in. iij. gra. ¶ Pau- D
lus ca. de vernice Gūmi ipi⁹ arborꝫ ē vernix
¶ Itē Dyaſ. Prunis impoſite fumigio. ſerpē- E
tes fugāt. fruct⁹ ei⁹ iocūdus eſt ⁊ odoꝛis ſu-
mi ſi in oꝛe detinet̄. ⁊ euſtomachus eſt. ⁊ coꝛa
ci vtilis eſt. tuſſim ſedat. ¶ Ventrē ⁊ inflatio- F
nes ſedat. toꝛtiōib⁹ alia bibita ſubuenit. Cō-
tra venena p̄ſtat auxiliū. diureticū eſt illi ad-
iutoꝛiū. Spaſmatib⁹ ⁊ reumatib⁹ prodeſt.
¶ Offocatiōes ſtericas tollit. Appellat̄ autē G
a grecis archiotides. ſucc⁹ eius medet̄ vipe-
ra vexatis. ¶ Succ⁹ ei⁹ exuſtus atq; cū aq̄ H
illinit⁹ leprā deſpuit. Elimatio autē ligni ei⁹
potui data interficit. Lacrimus eius potui
datus tuſſim: ventrē atq; perotidas ſanat.
¶ Auer. abel p̄uocat vrinā ⁊ mēſtrua pl⁹ oīa I
alia re donec facit mingere ſanguinē. Et fa-
cit aboꝛſum ⁊ extrahit fetū moꝛtuū. Pro iſta
ſpecie lege Sauinam infra de s.

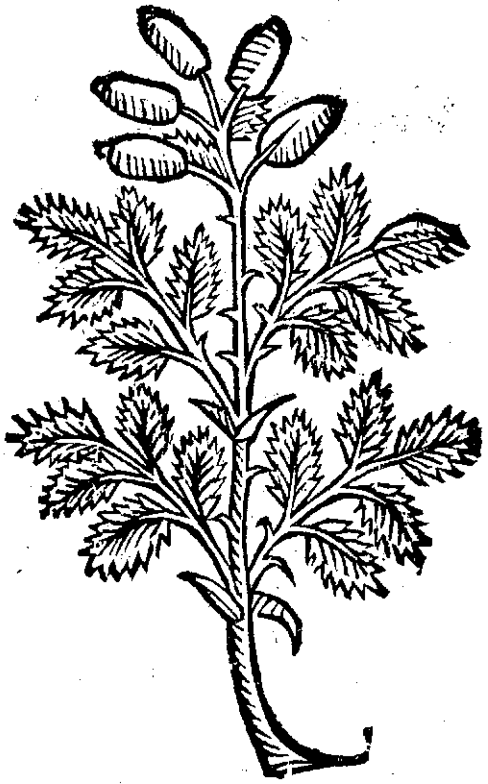

Capitulum. ccxxx.

i Viube. Aui. li. ij. ca. iuiube. melioꝛes
ſūt. maioꝛes eaꝝ frigide ſūt in primo

equales in ſiccitate ꝛ humiditate. et ſunt de-
clinantes parum ad humiditatem. Et nutri
mentum earum ꝛ digeſtio ſunt difficilia. Et
ſermo quidem in eis bonus eſt ille quem di-
xit Galienus. Non reperi iniubas in conſer
uanda ſanitate ꝛ remouenda egritudine ali-
quid operantes. ſed reperi eas difficilis di-
geſtionis ꝛ pauci nutrimenti.

Operationes

A ¶ Auicenna. Confert acuitati ſanguinis ca
lidi: ꝛ extimo ꝙ illud eſt propterea ꝙ ingroſ-
ſant ſanguinem ꝛ viſcoſum faciunt ipm̄.

B ¶ Et illorum extimatio qui putant ꝙ ipſe cla
rificent ſanguinem ꝛ lauent eum. eſt extima-
tio corrupta ad quam ego non declino.

C ¶ Idem. Conferunt pectori ꝛ pulmoni. Sūt
mali ſtomacho difficilis digeſtionis. Exti-
mant quidam ꝙ conferunt dolori renum et
veſice.

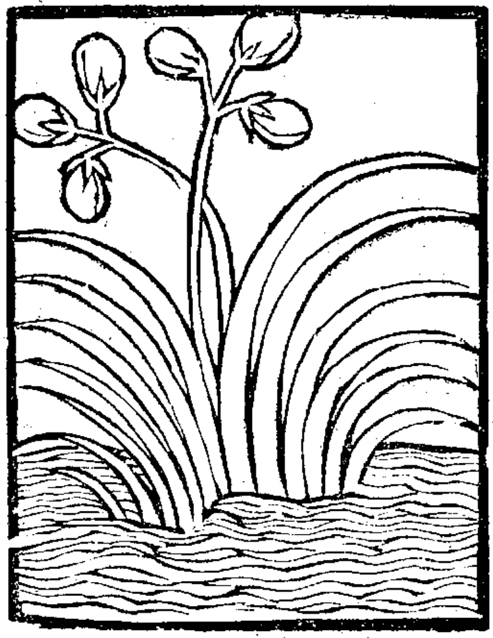

Capitulum. ccxxxi.

Iuncus. Serapion libro aggrega.
i ca. Dis. aucto. Dyaſcoridis. Dis: id
eſt iuncus. Eſt herba cuius due ſūt
ſpecies. Una ipſarum habet acutas ſummi-
tates. ꝛ iſta etiam ſpecies ſimiliter diuiditur
in duas. quia ex ea eſt que non habet fructū.
Alia eſt que habet fructum nigrum ꝛ rotun-
dum. ꝛ canna hui⁹ ſpeciei eſt groſſior ꝙ̃ can-
na alterius. Et eſt tertia ſpecies que habet
cannam groſſiorem adhuc ꝛ magꝭ cannoſaꝫ
ꝙ̃ ſupradicte due ſpecies. ꝛ h⁹ ſpeciei fruct⁹
qui eſt in ſūmitatib⁹ eius eſt ſimilis fructui
iunci ſupradictarum ſpecierum.

Operationes

¶ Idem aucto. Galieni. Hui⁹ herbe ſūt due A
ſpecies. vna earū eſt ſubtilior ꝛ durior. ꝛ alia
groſſior ꝛ melior. ¶ Fruct⁹ hui⁹ ſcđe ſpeciei B
facit dormire. ſed ſpecies pͥma eſt ſiliter dua
rum ſpecierum. Una que nō facit fructum: ꝛ
nō eſt in ea iuuamentuꝫ aliqđ in medicina. ꝛ
alia facit fructū: ꝛ facit ſomnū: niſi ꝙ eſt de-
bilior ꝙ̃ prima. ꝛ iſta ſpecies facit ſodā. ¶ Et C
ſubſtantia iſtarum duarum ſpecierū eſt com
poſita ex terrea pauca frigida pauce frigidi
tatis. ꝛ ſubſtantia aquoſa ca. pauce calidita-
tis. Et deſiccat ꝛ infrigidat: ꝛ eſt narcotica.
¶ Et due ſpecies qn̄ aſſantur in igne: ꝛ ſumū- D
tur in potu: ſtringūt ventrē: ꝛ abſcindūt ſup-
fluitatē menſtruorū: ꝛ deſiccant qđ deſcēdit
ex humoribus ad partes inferiores.

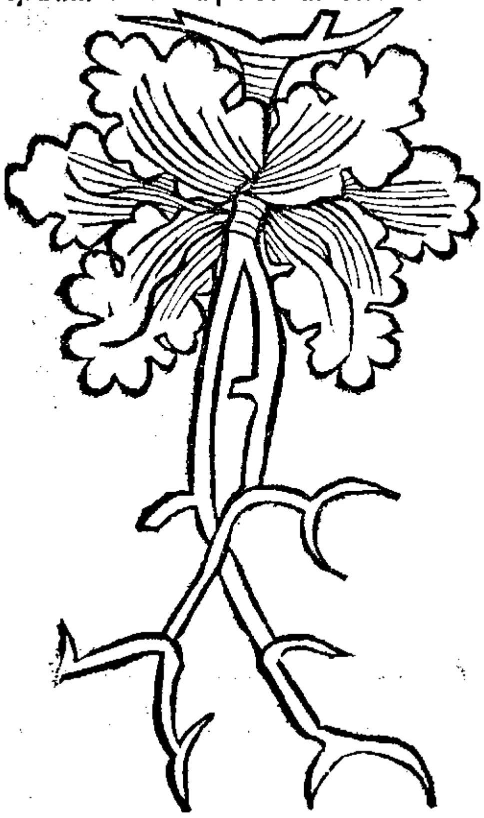

Capitulum. ccxxxii.

Iudaica. Dyaſ. ca. hierob. i. Iudaica
i Et eſt herba porrecta virgultꝭ vltra
cubitū geniculoſis cū folijs p inter-
ualla diſtantib⁹ tanꝙ̃ quercus inciſis ꝛ ſub-
albidis. Uires habet acres ꝛ mictuales.

Operationes

A ¶Dyaſcorides. Facit ad capitis ⁊ epat̄ do
lorem. Et ad ſerpentis morſum ⁊ aranearum
⁊ rabidi canis. Calculus expellit.
B ¶ydropicos ſanat: vulnera recentia ſuppo-
ſita curat. facit ⁊ ad eos q̄ induratas venas
C habent. ¶Et cibum reijciunt propter paro-
tidas ſtrumas collo ligatur.
D ¶yctericos ſanat. ℥. i. ex ſucco foliorū ⁊ nar
di. ℥. iiij. ⁊ paululum myrrhe ex aqua ſciatis.
iij. potui data. radicem huius qui ſecum ha-
buerit a ſerpente tutus erit.

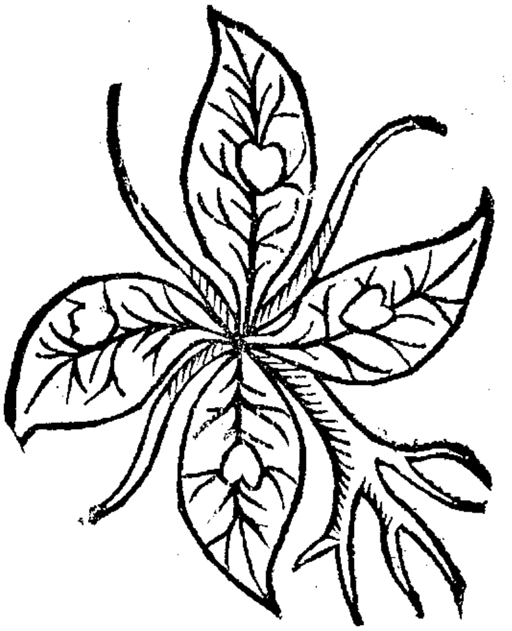

Capitulum. ccxxxiij.

Acenſaria. Dyaſcorides. Incenſa-
I ria herba eſt facta ſicut arnogloſſa.
ſed aſpera ⁊ ſuper terram ſpanſa. cu-
ius odor eſt ſicut odor thuris habens in co-
ſtis aliqualem piloſitatem: ⁊ albedinē ſicut
enula. Et folia habent formā aliqualiter cor
dis naſcentia.

Operationes

A ¶Dyaſco. deſiccat humiditatem pectoris: ⁊
B confortat neruos. ¶Et valet ad corizam.

Capitulum. ccxxxiiij.

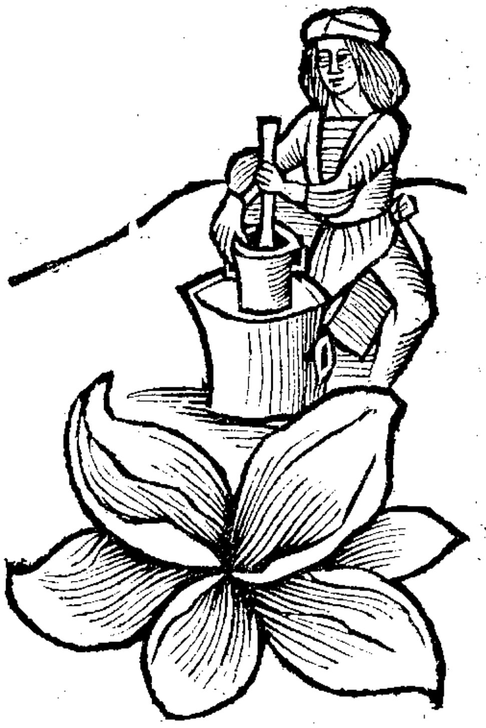

Adicus. Sera. li. aggre. ca. Alecch.
I auct. Dyaſco. Eſt de ipſo domeſticꝰ ⁊
ſilueſtris. Et domeſticus eſt ille quo
tinctores vtuntur. Cuiꝰ foliū eſt ſimile folio
plantaginis. niſi q2 eſt magꝭ viſcoſū ⁊ fortio
ris nigredinis. ⁊ habet ſtipitē longitudinis
brachij vniꝰ. Sed agreſtis aſſimilat̄ dome-
ſtico. niſi q2 foliū eiꝰ eſt magꝭ ſimile folio la-
ctuce. ⁊ habet ramulos longos plures gra-
ciles cū multꝭ ramuſculis: quoꝝ color tēdit
ad rubedinem. ⁊ in ſummitatibꝫ ramoꝝ ſunt
vagi nole multe ſimiles linguis. Et eſt in eis
ſemen. ⁊ habet florem paruū ſubtilem. Et idē
aucto. Gal. Domeſticꝰ eſt ille quo vtunt̄ tin-
ctores. ſapor eius eſt amarus: ſtipticꝰ: ⁊ ꝟtus
eius eſt q̄ deſiccat fortiter ſine cacumine. Et
idē auc. Aloeſme. Eſt arbuſtū puluerulentū:
eleuat̄qꝫ cū ſtipite ſuo longitudīe vnius bra-
chij. ⁊ hꝫ germina ramoꝝ. In ſūmitate ſua ē
flos ſicut flos coriandri: ⁊ ſiccat̄ ⁊ terit̄. ⁊ po
nitur cū alcanna. Dicūt quidā q2 achlem: id
eſt indicus eſt arbor nilet chatis. ⁊ neſme ſūt
idem. Et idem aucto. Iſaac benaram alcat
⁊ neſme ſunt idē. Et eſt halbac. ⁊ eſt plāta ha
bens foliū longū plus q̄ꝫ foliū ſalicis. Et aſ-
ſimilatur folio faſeoli colorꝭ quaſi aurei: ſed
maius eſt. ⁊ eſt calidū ⁊ ſiccum ⁊ ſtipticum.

Operationes

A ¶ Sera. auc. Gal. Virt⁹ indici incarnat ⁊ re
ſoluit ⁊ cõglutinat vlcera q̃ ſunt in corporib⁹
duris. etiã ſi fuerint in capitib⁹ muſculoꝝ. et
abſcindit fluxũ ſanguinis ⁊ diſſoluit ⁊ minu
it apata mollia. et cõfert vlcerib⁹ putridis ⁊
B corroſiuis. ¶ Idẽ auct. Dyaſ. Emplaſtrũ cũ
folijs ei⁹ cõfert apoſtematib⁹ ⁊ vlcerib⁹. Nã
in pncipio ipoꝝ cõglutinat ea ſua caliditate.
E et abſcindit fluxũ ſanguinis. ¶ Et curat for-
micã et heriſipilã. Et agreſtis fortioris ẽ ɏtu
tis. et cõfert ſpleneticis qñ bibitur. et fit em-
plaſtrum cũ eo. et iuuat plus q̃ɜ primus.

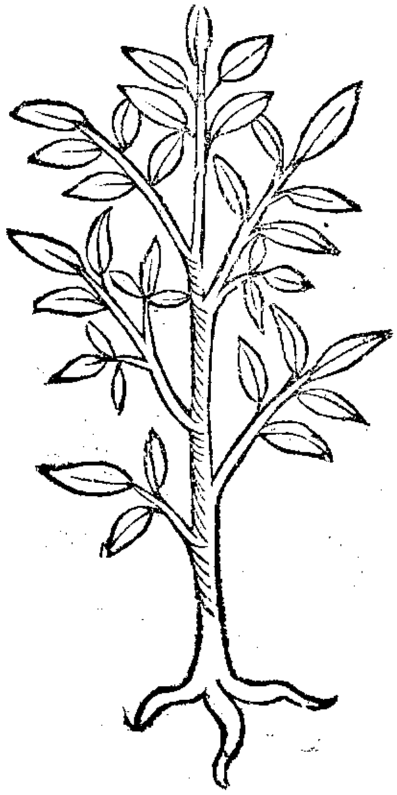

Capitulum. cclxxxv.

Sopus. Platearius. Iſopus ẽ ca.
f et ſic. in. iij. gra. Virtutẽ habet ɜm fo
lia et flores: nõ ɜm radicẽ. In eſtate
cũ flores pducit colligit̃. in vmbroſo et nõ fu
moſo loco ſuſpendit̃ ⁊ deſiccat̃. in medicinis
abiectis ſtipitib⁹ flores ⁊ folia ponunt̃: p an-
num ſeruant̃. virtutẽ habet diureticã diſſol-
uendi: attrahendi: conſumendi.

Operationes

A ¶ Iſi. Iſop⁹ ẽ herba purgãdis pulmonibus
apta. Vñ in veteri teſtamento aſpgebant̃ cũ
faſciculis iſopi q̃ agni ſanguĩe volebãt mun
dari. Naſcitur ĩ petris herens ſaxo radicib⁹.
¶ Papias. Iſopus eſt herba humilis: calefa B
cit ⁊ flegma deducit. eius radicib⁹ nihil forti
us et penetrabili⁹ inter ſaxa. ¶ Platearius. C
Contra tuſſim frigidã valet vinũ decoctiõis
eius et ficuũ ſiccaꝝ. ad idẽ valet electuariũ
qđ fit ex ea ſcɜ ex iſopo. ¶ Auicẽ. Iſop⁹ alia D
eſt montana. alia ortiua calida et ſicca in ter
tio. et eſt ſubtilis ſicut origanũ. Potus eius
calorẽ bonũ facit. et eius gũmera veſtigia in
facie abſtergit. Cũ vino bibita reſoluit apo
ſtemata dura. ¶ Cõfert pectori ⁊ pulmõi pati E
entib⁹ diſſuriã et tuſſi antiq̃. Soluẽdo aũt
educit flegma et aſcarides ⁊ vermes. ¶ Va F
let etiã ſpleni et ydropiſi. decoctio ei⁹ cũ ace
to et oximelle ſedat dolorẽ dent̃. Et vapor
decoctiõis cũ ficis cõfert ſonitui auris. Et
ipa etiã cocta fit emplaſtrũ: tarſati ⁊ ſangui
ni mortuo ſub palpebra. ¶ Cõſtantin⁹. Iſo- G
pus cali. eſt et ſic. ĩ tertio gra. Succus eius
cũ ficub⁹ coctus: et melle ⁊ ruta bibit⁹ apo-
ſtemata pulmonis anhelit⁹ et duricies. tuſ-
ſim et catarrũ ad gulã de capite deſcendentẽ
curat. lumbricos occidit. Apozima cum mel
le groſſos humores diſſoluit. ¶ Ideɜ. Si cũ H
ficub⁹ ſiccis vtatur: et ventrẽ humectat ⁊ cu
tem clarificat. Cũ aceto cocta ſi os tm̃ ablu
atur: ex ea dolorẽ dentiũ amputat aurib⁹ in-
de fumigatis dolorem et ſonitum placat.
¶ Raſis. Iſopus vt origanũ valet. Pectus I
et pulmonẽ purgat. Aſmatici quoq̃ɜ ⁊ tuſſi an
tique confert. Flegma et vermes e corpore
educit. ¶ Plinius libro. xxvi. Iſopi q̃nq̃ɜ ra- K
mi cũ duob⁹ rute ac vicis trib⁹ decocte tora
cem purgat. ¶ Iterum. Iſopi faſciculus cũ L
quadrante mellis ad tuſſim decoquitur.

Capitulum.ccxxxvj.

Sopum humidū. Dyaſco.ca.de yſo
y po humido ſm̄ trāſlationē noſtram.
yſopi cerotū eſt q̄ſi ſordes.⁊ ſuccus
lanarū ſuccidarū q̄ hoc modo colligit᷑. Lane
ſuccide ⁊ ſordiſſime mox detunſe mittunt᷑ in
vas aquā calidā hn̄s.⁊ ſic accendit᷑ ignis vt
aliq̄d ferueat: deinde refrigerat᷑.⁊ qḋ ſupna-
tauerit in modū pinguedinis abradit᷑ manu:
⁊ vas ſtanneū abſtergit᷑.⁊ ſic ip̄m vas replet᷑
pluuiali aqua ⁊ coopertū tenui lintheo ad ſo
lem biduo ponit᷑.⁊ ſic tertio die aqua delim-
pidat᷑ ⁊ reponit᷑. Adulterat᷑ cū pinguedine et
cera.ſʒ intelligit᷑ ꝙ ſincerū odorē lano ſucci-
de ſeruat. Sera.li.aggre.cap̄. Cenſaraffab.
Et eſt pinguedo q̄ eſt in lana.q̄ fit in hūc mo
dum. Accipe lanā ſuccidā vel mollem: et la-
ua eam cū aqua calida: ⁊ in ſole calido.et ex-
prime totū qḋ in ea eſt ex ſorde.⁊ pone ſordici
em illā in vaſe habēte orificium latū: ⁊ ꝓij̄ce
ſup eam aquā infundens ab alto cum impe-
tu vt ſpumā faciat. Deinde agita agitatione
forti vt multā faciat ſpumā ſup aquā abſter-
ge aquā marinā cū ip̄etu donec ſpuma ſedet᷑
oīno: ⁊ tunc tolle pinguedinem ſupnatanteʒ:
⁊ pone in vaſe terreo.deinde ꝓij̄ce ī vaſe ite
rum aquā aliam ⁊ agita ſicut feciſti primo.et
ꝓij̄ce ſup ſpumā eius aquā marinā: ⁊ dimit
te ſedari ſpumā ⁊ collige eam. Et facias hoc
quotiens ſpumam videꝛ̄.deinde accipe pin
guedinem quā aggregaſti ⁊ malaxa eaʒ cum
manibꝫ. Et ſi aliquā in eis inuenies ſordem:
extrahe ip̄am aquā agitando. Et facias hoc
totiēs donec videas ip̄am albam ⁊ purā pin
guedinem ſine admixtione alicuiꝰ rei.⁊ cum
hoc feceris pone in vaſe terreo ⁊ ſerua.

Operationes

A ¶ Sera. Melior ex yſopo humido eſt illud
qḋ eſt molle qn̄ tangit᷑ ſine aſperitate habēs
odorē lana ſuccidi. Et qn̄ diſſoluit᷑ nō appa-
ret ibi aliqua groſſicies ſicut in adulterata.
Et virtus huiꝰ eſt calefactiua: mollificatiua
vlcerū īduratoꝝ.⁊ ꝓprie vlceruʒ matricis qn̄
miſcetur cum melle ⁊ butiro.

B ¶ Et quando fit ſuppoſitorium cum eo ꝓuo
cat menſtrua ⁊ expellit fetum ⁊ ſecundinam
Et quando miſcetur cum ſepe anatis cōfert
vlceribus ani ⁊ vlceribus virge ⁊ teſticuloꝝ
⁊ exiſtentibus circa loco illa.

C ¶ Et cōfert pruritui lacrimaliū oculi ⁊ groſ-
ſicici palpebrarum. Et ponitur in vaſe nouo
ſupra leneʒ ignē: ⁊ dimittit᷑ donec veniat᷑ pin
guedo eius: ⁊ fiat cinis.⁊ eſt conueniens cī-
nis in collirijs ⁊ medicinis oculorum.

¶ Et confert morſibꝫ venenoſis ⁊ fluxui ven D
tris antiquo ⁊ vlceribus inteſtinorum.

¶ Et abſcindit fluxum menſtruorum: et diſ- E
ſoluit ſanguinem congelatum in ſtomacho.
⁊ quando ſumitur in potu mundificat vlce-
ra pectoris ⁊ pulmonis.

¶ Et quando miſcetur cum butiro ⁊ fit naſca F
le cum eo poſt mundificationem matricis: ⁊
ꝓhibet impregnationem.

¶ Et qn̄ datur in potu mulieribꝫ poſt partuʒ G
facit eas adhibere ad impregnationem.

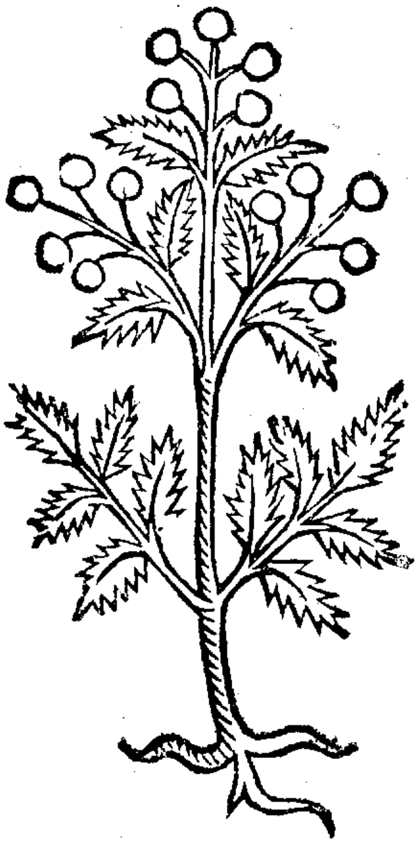

Capitulum.ccxxxvij.

Arabe. Platearīꝰ. Karabe ē gū-
mi arboris vt gemma vnde annu
K li fiunt. Unde electrum ſuccinum
karabe ſub eodem ponuntur.quia
electrum eſt karabe. Unde habemꝰ in alexā-
dro capitulo de diſſinteria trociſcis dyale-
ctrū. Itē Seruius ſup bucolicon Uirgilij
in egloga paſtoris dicit: ꝙ electrū ē poſt ſuc-
cinū. Itē Caſſiꝰ felix tractatu de trociſcꝭ di-
cit: Trociſcos de ſuccino ⁊ eſt electrū: ⁊ de-
ſcribit trociſcos de karabe. Eſt autē gummi
arboris dicte dyaſagiros.⁊ ē ſpecies populi

arboris.vt patz in illo capitulo agiros.verum aliud facit capitulū de populo diuerſe ſpeciei ab illo. Auicēn.lib.ij.de eo duo facit capitula. Unum de hauro: cui conſonat capitulum de populo arbore. Aliud de hauro romano: cui conſonat capitulum de agiros. quod etiam exponit diaſcorides q̄ eſt populus arbor. Auicenna dicit q̄ eſt achiroſa: volens dicere agiros.ſz in arabico eſt achiros cuius gūmi vt dicit Auicēna: eſt karabe. Et diaſcorides dicit q̄ ex hac arbore ſuccinū naſcitur ſm quoſdam.⁊ in rhodanum diſtillat.⁊ ipſum eſt electrū: vt oſtenſū eſt ſupra. Due ergo videnť eſſe ſpecies huius arboris. Una calide complexionis. Alia frigide.ſicut p̱ vtrūq̧ textū colligiť. ¶ Auicenna libro de virib⁹ cordis karabe.calida eſt in p̄mo ſicca in ſcd̄o.aliq̄ volunt q̄ ſit frigida. Paul⁹ de karabe. Karabe eſt gūmi arboris haur romani.⁊ calefacit caliditate temperata cum pauca frigiditate. Bulcaſim eben aben azarin. libro q̄ dicitur ſeruitor karabe ſic aſſať ⁊ cōburitur. Oportet q̄ frangas karabe in fracturꝫ paruis et aſſa vna vice vel duab⁹ ⁊ ſerua. Sz combuſtio eius eſt in hūc modū. Accipe ollam victilem.et pone karabe intus ⁊ claude os ei⁹ cū luto.⁊ pone in igne vna nocte. deinde extrahe et vtere et tere.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Habet proprietatem confortandi cor ⁊ letificandi ⁊ repellendi cardiacam: et fortificandi ſpiritus.

B ¶ Serapion. Karabe ſumitur in potu et prohibet curſum humiditatum ad ſtomachum: ⁊ abſtringit ventrem ⁊ ſtomachum. ⁊ confortat eum.⁊ abſcindit fluxum ſanguinis. Et quando cortex huius arboris inciditur minutim: ⁊ ſeminatur in letamine: oriuntur ibi in toto anno fungi ad comedendum.

C ¶ Paulus. Karabe eſt gummi arboris haur romani quod quando bibitur retinet fluxum ventris ⁊ ſtomachi: ⁊ ſanguinē vndecūq̧ fluit. Et putant quidam q̄ ſit ſandaraca. ⁊ dicūt q̄ karabe ſodoma huius eſt gummi.⁊ eſt gummi funeris eo q̄ latini ponebant ipſum ſuper corpora defunctoꝝ.

D ¶ Et idem auctoritate Albuherig. Caliditas eius eſt temperata cum pauca frigiditate.⁊ habet proprietatem retinendi ſanguinem.⁊ proprie in tenaſmone. Et confert cardiace.⁊ ſtringit ventrem.

E ¶ Et idē autoritate begde. Karabe calida eſt ⁊ retinet ſanguinē vndecūq̧ fluentem.

F ¶ Et idem auctoritate Alcazi. Suſpenditur ſup̱ apoſtema ⁊ confert.⁊ eſt frigida. Et confert cardiace ⁊ ſputo ſanguinis: ⁊ fluxui eius a naribus.

¶ Alias virtutes inuenies in tractatu de lapidibus precioſis in capitulo Sagates. G

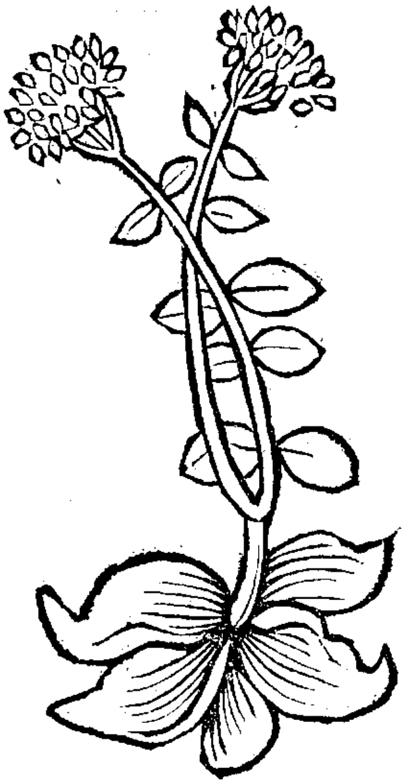

Capitulum.ccxxxviij.

Kalendula. Plinius capitulo kalendula .ē herba cuius ſtipes plurimos habet ramos. Folia eius ſunt ſimilia folijs conizi maioris ſz anguſtiora et pinguiora cum aliquali viſcoſitate et odore graui: vel vt coniza. Flos eius auroſus ſimilis eſt aurigali vel butalmos.ſemina eius q̄z plurima ordinatim.poſita in capitello quodam habentia formam corniculorum: et ipſa ſemina ſunt piloſa aliqualiter. Eſt calide et ſicce complexionis.

Operationes

¶ Uirtutem habet ſtringendi: confortandi: ⁊ deſiccandi. A

¶ Contra dolorem dentium puluis eius ſi inuoluatur in bombice ⁊ dentib⁹ applicetur: ſtatim dolor ceſſat. ſimiliter naribus intromiſſa vermem qui eſt in dente occidit. B

¶ Contra roſulas pedum valet fomentum ex ea factum. C

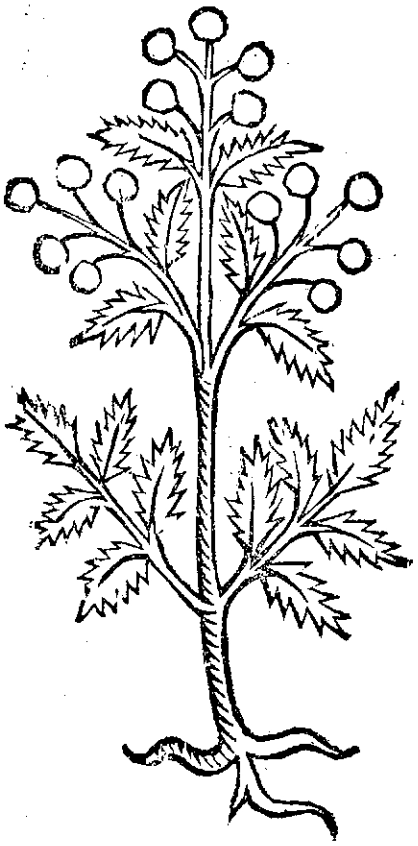

ſtis.difficile frangibilis.lõgus circiter brachi-
um vnum.plenus folijs.⁊ fructus eiꝰ ponticus
declinans ad amaritudinẽ.⁊ color eius decli-
nat ad rubedinẽ. Et idem poſtꝙ̃ congregauit
inter ſermonẽ Dyaſcoridis ⁊ Galieni ſup om
nem herbam inueni ꝙ Galienus non memo-
rauit mirtum agreſtem. Et Dyaſcorides non
memorauit kubebas.Et vidi ꝙ deſcriptio Ga
lieni ſup kubebas eſt deſcptio Dyaſcoridis ſu-
per mirtum agreſtem

Operationes

¶ Sera.Semen eiꝰ bibitũ vrinã ꝓuocat:mẽ **A**
ſtruis imperat.calculos veſice frangit.
¶ Yctericis ⁊ cephilargicis medicat̃. Radix eiꝰ **B**
cum viridis eſt a multis pro ſparago comedit̃.
que amara eſt ⁊ diuretica.
¶ Et idem auctoritate Galieni. Eſt medicina **C**
ſimilis ſu.in ſapore ⁊ virtute.niſi quia eſt ſubti
lior. multũ ideo fit aperitiua operationum q̃
ſunt in corpore toto.
¶ Et prouocat vrinam:⁊ mundificat renes a **D**
lapide qui generatur in eis.Et eſt bona guttu
ri.⁊ ſtringit ventrem.
¶ Paulus capitulo de kubeba. Kubeba va- **E**
let contra frigidum reuma.⁊ confortat cerebꝝ
et curat apoplexiam.

Capitulum.cccxxix.

Kubube. Pliniꝰ cap.de Kubube. Ex
k eis ſunt domeſtice ⁊ ſilueſtres. Sunt
enĩ fructus cuiuſdã arboris in partibꝫ
Indie naſcentes. Et ſunt triũ generum. Sũt
enim ſilueſtres q̃ ſunt minores.⁊ ſunt ſaporis
acuti ſicut piper.⁊ ſunt graues intus plene bre
uis ſtipitis. Sunt etiã alijs ſuperioribꝫ ſilue-
ſtres maiores põderoſe ſiliter et plene amari
ſaporis:ſupioribꝫ meliores. Sunt alie q̃ ſunt
domeſtice oĩbꝫ p̃dictis laudabiliores. Inte-
rius inanes leuis põderis lõgi ſtipitꝭ:modice
amaritudinis. In ſũmitate habẽtes planiciẽ
aliquã:⁊ vbi ↄiungit̃ ſtipiti cõcauitas eſt q̃dã
cũ maſticat̃ fumoſitas q̃dam euaporabilis ad
cerebꝛũ aſcendit. Cũ ſimpliciter ponit̃ iſta in
telligit̃. Virtus eſt in folijs ⁊ in ſemine eiꝰ ca-
lide ⁊ ſicce temperate. ¶ Serapion li.aggre.ca.
kubebe. Kubube eſt planta habens folia mir
te domeſtice.niſi quia ſunt latiora eis.⁊ ſummi
tates eoꝝ ſunt acute:ſicut ſummitates lancee.
Et habet fructũ rotundũ aliq̃ntulum depreſ-
ſum ⁊ latum. Inter folia eius repertuꝫ: qđ q̃ñ
maturat̃ vergit ad rubedinem inter ip̃m ⁊ gra
nũ triangulũ.⁊ hꝫ ramulos ſil'es ramis plante
dicte laros:egredientes ab vna radice ſic̃ agre

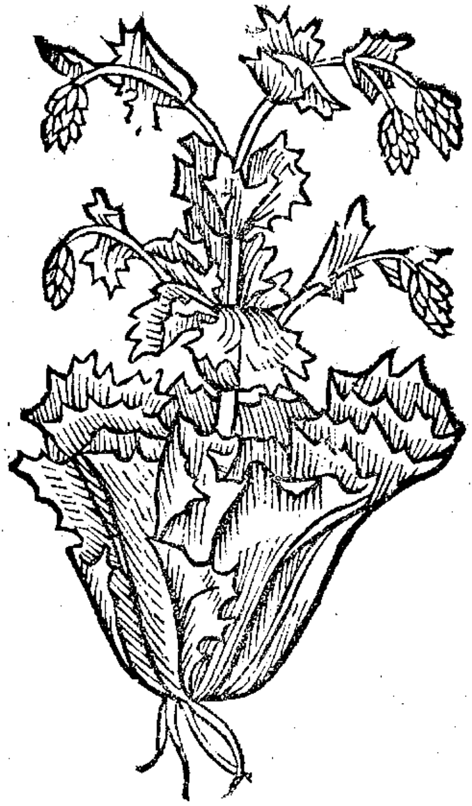

Capitulum.ccxl.

Lactuca.yſidorus. Lactuca di-
citur eo q habundantiã lactis
exuberet.ſeu q lacte nutrientes
feminas implet. Hec et in viris
veneris vſum coercet. ¶ Platea-
rius. Lactuca cibariorum vſui competit ſemen
eius medicine. quod frigidius eſt ipſa herba.
Judicantur autem ab autoribus omnium herba-
rum temperatiſſima. ¶ Palladius libro ſcdo
menſe Januario lactuca ſerenda eſt .vel Decẽ
bri. vt planta eius Februario tráſferatur. Itẽ
Februario ſeritur vt poſſit aprili menſe tranſ-
ferre. Sed certum eſt eam toto anno bene ſeri
ſi locus ſit letus. ſtercoratus. irriguus .anteq̃
pangatur radices eius reſecemus equaliter. ⁊
liquido fimo linamus. Uel q̃ iam pacte ſunt
nudate letamen accipiant. Amant ſolũ ſubac-
tum. pingue. humidum. ſtercoratum. ¶ Avi-
cenna in capitulo Lactuca. Et ſunt eius tres
ſpecies. Una eſt que vocatur agreſtis. quã gre
ci ſaralliam vocant. Cuius tyrſus in modum
ſecundi eſt. Et eſt ſpecies ſcariole ſicut apparet
ibidem. Alia ſpecies dicitur lactuca azini. quã
ſi vis ſcire lege capi. xxxij. Ancuſa ſupra de A.
Et alia ſpecies q̃ dicitur Lactuca domeſtica que
omnibus eſt nota. de qua hic loquimur. Galie
nus ſexto ſimpli. far. cap. de lactuca ſm tranſla
tionem grecam. Lactuce domeſtice virtus eſt
que infrigidat ⁊ humectat ſicut aqua non ex-
tranee. ſed ſicut aqua ſtagnorum vel lacunarum:
vel fontanarum. Et ipſa eſt que generat ſan-
guinem bonum. Lactuca agreſtis eſt ſimilis
domeſtice: niſi quia ſtipitem habet maiorem. ⁊
folia eius ſunt albiora foliis eius et ſubtiliora
⁊ aſperiora. Et ſapor eius eſt amarus: et eſt in
virtute ſua ſimilis papaueri nigro

Operationes

A ¶ Serapion lib. aggre. cap. Hakas. i. lactuca.
Uirtus lactuce domeſtice eſt q conuenit apoſte-
matibus calidis ⁊ heriſipile. Et ſemen eius qñ bi-
bitur abſcindit diſtillationẽ humiditatis ſperma-
tis. Et conuenit pollutioni que fit in ſomnis.

B ¶ Et idem auctoritate Galieni in lib. de cibis.
Lactuca generat ſanguinem bonum in fine
bonitatis. Et ego quidem comedebam lactu-
cas quando eram iuuenis: quia in ſtomacho
generabatur colera. et ſic infrigidabam ipſum.
⁊ tunc etiam poſtq̃ ſenui comedo eas elixas.
Ideo quia non reperio aliquam herbam cum
qua poſſum curare vigilias ſicut cũ ipſa. Hu-
mor vero qui generatur ex ea eſt frigidus ⁊ hu
midus. Et neq̃ ex ea accidit nocumentũ ſicut
ex aliis oleribus. ⁊ non ſtringit ventrẽ nec laxat.
quia nõ habet ſtipticitatẽ nec ſalſedinem neq̃
acuitatem.

¶ Idem q̃ auc. Diaſ. Lactuca domeſtica eſt C
bona ſtomacho: ⁊ infrigidat vẽtrẽ: ⁊ facit dor-
mire. ⁊ prouocat lac. Et qñ ipſa decoquitur eſt
magis iuuatiua. et qñ comeditur ſic euellitur
ſine ablutione. conuenit illis qui conquerunt
de ſtomacho ſuo.

¶ Et aſſiduus vſus comeſtionis earũ obtene- D
brat viſum. Et qñ fit emplaſtrũ cũ ea conuenit
apoſtematibus calidis: ⁊ heriſipile. dũmodo nõ
ſit vehementis inflãmationis.

¶ Sed ſemen eius bibitur ⁊ valet cõtra fluxũ E
ventris. ⁊ extinguit libidinem ⁊ pollutionem
ſeminis in ſomnis. Sed qñ lactuca emiſerit
ſtipitem ſuum tunc efficitur virtus ſucci ⁊ lac-
tis ipſius ſimilis virtuti lactuce agreſtis et pa
paueris nigri.

¶ Et idem auct. Ruffi. Lactuca q̃dem curat F
egritudines q̃ fiũt ab ebrietate qñ ſumitur: ſz ipa
nocet inteſtinis. ⁊ lenit ventrẽ. ⁊ abſcindit libi-
dinem. ⁊ facit dormire.

¶ Item qñ coquitur cũ oleo ziziamino. ⁊ comeditur G
expellit ictericiã. ⁊ eſt medicina bona opilatio
nibus nariũ ⁊ corize qñ comeditur in ieiunio cocta
cũ oleo. ſinapiũ ⁊ lac lactuce domeſtice cũ emit
tit ſtipitem abſtergit vulnera q̃ fiunt in tunica
cornea. Lac vero lactuce agreſte poſitum in
fronte inducit ſomnum.

¶ Et qñ fit collirium cum eo lacte iuuencule H
conuenit vlceri cornee. ⁊ placat dolorem capitis
⁊ prouocat menſtrua. ⁊ curat morſum rutele ⁊
ſcorpionis.

¶ Galienus. Calidis flegmonibus cõgruit: nec I
non paruis heriſipilationibus: non tamẽ po
tens eſt maioribus ſufficere. Eſt autem ex cibis
ſedantibus ſitim. Semen vero bibitum cõtra
gomorream. i. effuſionem ſpermatis cohibet.
Unde ⁊ ſomniantibus datur ſicut etiã ſemen
agreſtis lactuci liquorem citius colligit caligi
nem. necnon inſuper vſtionibus apta eſt ſub-
iuncta cũ lacte feminco.

¶ Et idem ſcdo libro de cibis. cap. de Lactu- K
ca ſm tranſlationem grecam. Noſſe aũt opor
tet ex omnibus oleribus pauciſſimũ ⁊ chacoch
cimum ſanguinem generantibus ex lactuca nõ
multum quidem neq̃ cacocemum. non tamen
euchimũ perfecte ſanguinem generari: come-
dunt aũt ipſam vt ad multũ quidem crudam.
qñ autem extiterit circa productionem ſeminis
eſtatis tempe pelixatam in aqua dulci offerũt
cum oleo ⁊ garo ⁊ aceto. aut cum aliquo ſalſa-
mentorum. Et maxime quecũq̃ eorum que cum ca
ſeo preparantur.

L ¶ Utuntur autem ipſa ⁊ anteq̄ȝ in ſtipitē im-
petuauerit ꝑ aquam elixantes: ſicut ⁊ ego nūc
incepi: ex q̄ dētes habeo prauos. ſciens em̄ ali-
quis amicoꝝ in ɔſuetudine q̇dem mihi ex mul
to tempe olus ħ laboroſam autē nūc habens
maſticationem induxit decoctionem.

M ¶ Utebar autem lactucis in iuuentute quidē
calefaciente mihi continue ſuperiori ventre in
frigidationis gratia.

N ¶ Auicenna li. ij. cap̄. de lactuca. Ex ea eſt do-
meſtica ⁊ ſilueſtris. Et illa que eſt ſilueſtris eſt
ſimilis in virtute papaueris nigri.

O ¶ Et idem auctoritate Galieni. Non eſt infri
giditate eius que domeſtica vel ortulana eſt ap
plicatio ad vltimum.

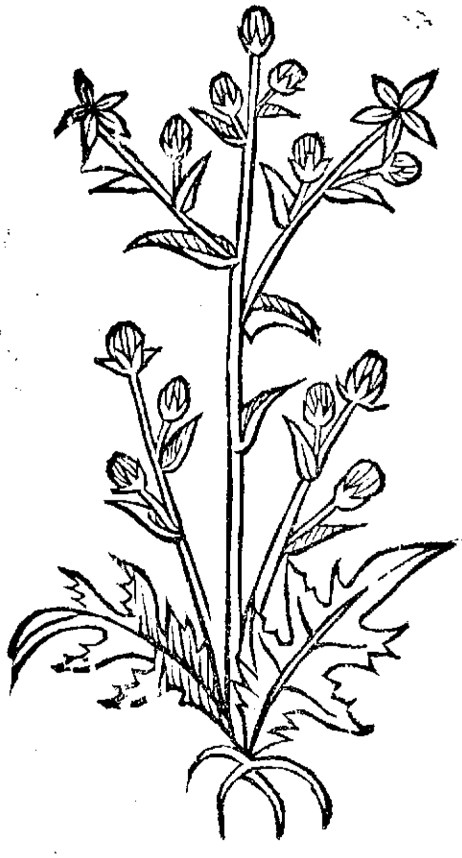

Capitulum. ccxlj.

l Acca. Platearius. Lacca eſt gūmi ar-
boris: quod defertur a partibus vltra
marinis. quo tinguntur panni colore
rubeo. Habet virtutē extenuatoriam. Et eſt
calide et ſicce complexionis in tertio gradu.
Serapion libro aggregatoris capitulo Lec.
auctoritate Dyaſcoridis. Lec eſt gūma arbo-
ris que naſcitur in terris arabū. ⁊ eſt in ea ſimi
le myrre ⁊ ſtoraci. Et habet virtutem extenuan-
di. Et idem aucto. Galieni. Lacca eſt gūmi ar-
boris que naſcitur in Arabia: que eſt ſimilis
myrre: habens odorem bonum. ⁊ adminiſtra
tur in fumigijs. et tinguntur ex ea panni rubei
coloris. et dicitur tinctura illa Karmes. et de-
fertur ſimiliter de armenia. et eſt calide et ſicce
complexionis in tertio gradu. Et idem aucto-
ritate Galieni in tranſlatiōe albatarith. Lac-
ca eſt gumma arboris que naſcitur in Arabia:
que eſt ſimilis myrre habens odorem bonum
Et idem auctoritate Raſis. Lacca cadit ex ce
lo ſuper ramos arboris gubera. id eſt meſpili
in partibus Sireff: in inſulis maris. et eſt ca
lide et ſicce complexionis. ¶ Auicenna libro
ſecundo capitulo de lacca. Lacca dixerunt qui
dam de quibus eſt dictū Paulus. eſt gumma
herbe ſimilis myrre boni odoris. ⁊ oportet ꝙ
adminiſtretur cum cautela. Alij vero errauē-
runt et dixerunt ꝙ eſt Karabe. Uerum lacca
in pleriſq̄ȝ eſt virtutis karabe. ⁊ eſt extenuati-
ua virtute vehementi.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Lacca cōfert aſmati: ſi puluis A
eius cum ouo ſumatur ieiuno ſtomacho. ⁊ con
fert ſpleneticis in ſyrupo ſi ponatur: et ꝓuocat
menſtrua. ⁊ ɔfortat viſum ſ̄m omnē modū ad-
miniſtrationis eius. ⁊ cōfortat ſtomachum: et
aperit opilationem ſtomachi ⁊ epatis. ⁊ curat
ytericiam ex opilatione.

¶ Serapion. Lacca habet virtutem extenuan B
di pingues. ⁊ bibunt de ea ſplenetici ⁊ aſmatici
⁊ ɔfert. Et qn̄ bibitur cum mellicrato ꝓuocat
mēſtrua: ⁊ abſtergit maculas que fiunt in ocu
lis abſterſione veloci.

¶ Et curat debilitatem viſus quando miſce- C
tur cum vino. ⁊ fit inde collirium. et eſt bona
dolori dentium. et aperit opilationes. ⁊ forti-
ficat viſcera. et tinguntur inde panni coloris
rubei.

¶ Et aperit opilationem ſtomachi: et confor- D
tat eum. et confert ytericie. Et modus ablu-
tionis eius eſt: ꝙ accipitur gummi eius et te-
ritur ⁊ proijcitur ſuper ea aqua calida. in qua
bulierint ariſtologia ⁊ ſquinantum. ⁊ moue-
tur cum piſtello ⁊ dimittitur reſidere. ⁊ eijcitur
aqua. deinde deſiccatur in vmbra. et reponitur
in vaſe vitreo. ⁊ ſi non clarificatur prima vice:
facias ſecundo.

¶ Auicen̄. Lacca confert tremori cordis. ⁊ cō- E
fert epati. ⁊ ɔfortat ſtomachū. ⁊ ɔfert ytericie
⁊ ydropiſi: ⁊ doloribꝫ epatis.

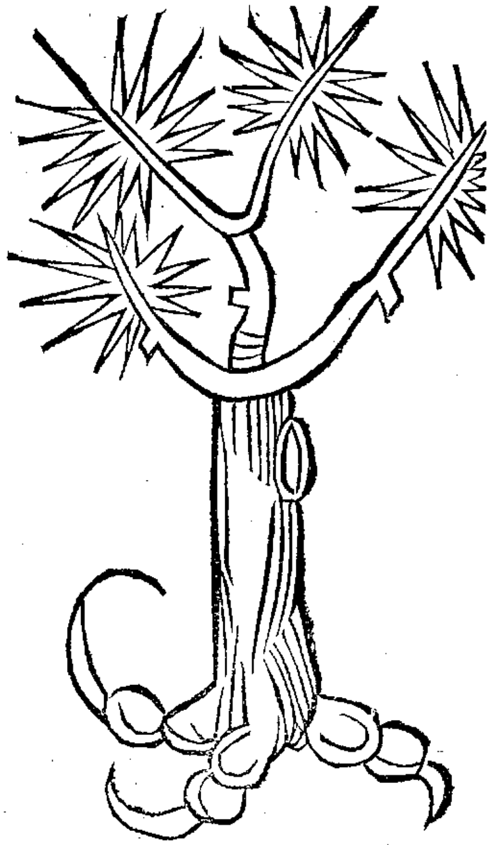

Capitulum.ccxlii.

Arix.yſi. Larix a caſtello liricino dicta
l eſt.ex q̄ tabule tegulis affixe flām̄a repel
lunt:nec ex ſe carbones exuſte efficiunt.
¶ Pli.lib.xvi. Larix eſt arbor ex ſilueſtri genere
cui folia nō decidūt.ſicut nec abieti.nulloq̄ꝫ flore
exhilarat.ꝑtin⁹ eīm e flore fruct⁹ gignit̄. Mō
tes amat ſicut ꝛ cedr⁹.ꝛ eſt q̄ntū gen⁹ eaꝝ q̄ picē
ferūt.cui ſitus idē ꝛ facies.vt abieti. Hui⁹ ma
teria lōge p̄ſtātior incorrupta.vis hūore contu
max rube⁹.ꝑterea ꝛ odore acrior. Huic quoq̄ꝫ
pluſculū erūpit liq̄ris.mellio colore atq̄ꝫ lētio
re nūq̄ꝫ dureſcentiſ. Sextum ṽo gen⁹ eſt teda.
laricíſq̄ꝫ morb⁹ eſt vt teda fiat. Omia ṽo hui⁹
genera q̄ picem ferūt accenſa fuligine in modi
ca repente carbonē cum eruptionis crepitu ex
puunt.eiaculanturq̄ꝫ lōge.excepta larice.que
nec ardet.nec facit carbōes.nec alio mō ignis
vi ꝯſumit̄ q̄ꝫ lapides. Omnia quoq̄ꝫ illa ꝑpe
tuo virent. Larice ſunt omniū arboꝝ altiſſime
atq̄ꝫ rectiſſime.

Operationes.

A ¶ Pli.in li.viiī. Signit ꝛ larix cauchrin ſicut ꝛ
abies.vicꝫ pillulā in medicina vim vrendi ha
bentem q̄ ꝯtinet nucleum pineis ſimilem.
B ¶ Idem in li.xvij. Serunt̄ autem ſemine nec
vnq̄ꝫ degenerant larix ac cypreſſus ac palme.
¶ Palla.li.xij. Larix ad materiaꝫ eſt vtiliſſima
ex q̄ tabulas ſuffigas tegulis ī frōte ꝛ extremi
tate rectoꝝ.ꝯtuliſti p̄ſidiū ꝯ incēdia. Nec em̄
flāmas recipiūt aut carbones creare poſſunt.

Capitulum.ccxliii.

Appacium maius. Dyaſ.ca.de lappa
l cio.ponit quattuor eius genera dicēs
Lappacij q̄ttuor ſunt genera vel ſpe
cies. Unuꝫ qd̄ manducat̄.ꝛ eſt illud qd̄ vocat̄
inſipidū. Alterum qd̄ dicitur oxilappacium.et
acetoſum lappacium. Et illa eſt herba q̄ vocat̄
acetoſa q̄ in locis humidis naſcitur.ꝛ in ſum
mitate eius ſunt folia acuta ꝛ dura.verum me
lius eſt qd̄ in ortis naſcit̄. Eſt aliud genus lap
pacij quod eſt agreſte.et bonum minus. ſimile
plantagini ſuꝑ terram ſparſum ꝛ indebile. Eſt
aliud genus qd̄ multi ꝫadam dicunt. Folia ſi
milia lappacio agreſti.habens et virgam mino
rem. ſemen ei eſt acutum ꝛ ruſum ſiue ſubni
grum.ꝛ triangulatum ꝛ viſcidum.ſuꝑ virgam
habentes ſemen. Gal.ſexto ſim.far.ca.de lappa
cio. Lappaciuꝫ dyaforetice moderate virtutis.
Acutum vero lappacium mixtum ſimul ṽo cū
dyaforetica ꝛ repercuſſiua participat quadam

qualitate. Semen vero eius habet quid ſtipti cũ manifeſte: ꝛ diſſenterias ꝛ diarias ſanat: et maxime id qđ eſt acutum lappucium. Equinũ aũt lappaciũ in nemoꝛibꝰ q̇dem generaẜ. vt plurimũ autẽ eſt eiuſdem quidem cum p̄dictis debilioꝛis vero virtutis

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Uirtus lappacij vna eſt q̄ ventrẽ mollit crudum ꝛ tunſum ꝛ cathaplaſmatibꝰ adhibitũ cũ oleo roſaꝝ duricies ſpargit.

B ¶ Ualet etiã ꝯ ſcabiem: empetiginẽ: ꝛ ſerpiginẽ ſi accipiaẜ ſuccꝰ eius ꝛ oleũ nucis. ꝛ pix liq̇da: ꝛ ſimul bulliant. ꝛ coletur. ꝛ colature addatur puluis tartari. ꝛ ſulphuris. ꝛ fiat vngentuꝫ ad apoſtemata maturanduꝫ. Lappaciũ acutũ tritũ ꝛ i oleo decoctũ: ꝛ cũ axungia supponaẜ.

C ¶ Cõtra ſplenis duriciẽ ſuccꝰ lappacij acuti cũ ſtoꝛace liq̇da ꝛ armoniaco ꝛ aceto ꝯficiaẜ ꝛ dimittaẜ tribꝰ diebꝰ: poſtea fiat decoctio ꝛ coleẜ: ꝛ colature addaẜ cera ꝛ oleũ ꝛ fiat vngentũ.

D ¶ Aqua vel vinũ decoctionis eius ſoluit opilationem ſplenis vel epatis. Cõtra ſcrofulas nouellas fiat emplaſtrum ex lappacio acuto ꝛ axungia ſimul ꝯtritis.

E ¶ Criſpelle facte ex lappacio acuto valent aſmaticis ex frigida cauſa.

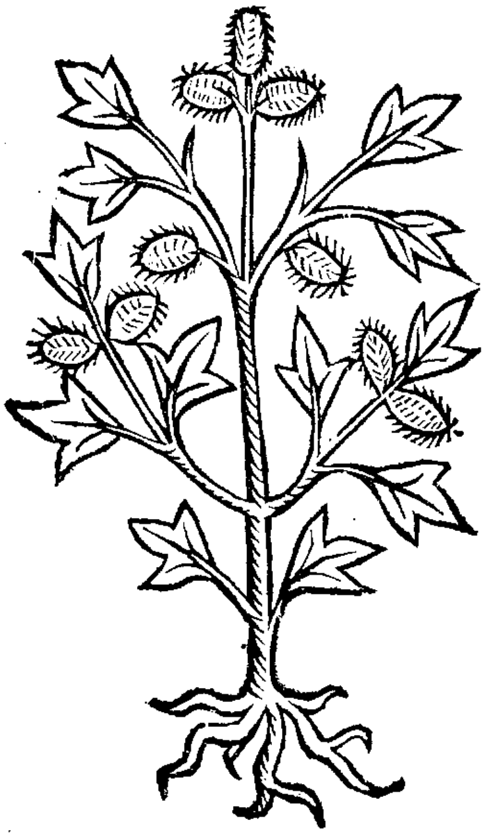

Capitulum. ccxliiij.

l Appaciũ minꝰ ſiue rotũdũ. Platearꝰ Lappaciũ rotundũ dꝛ eo q̓ ad rotũditatẽ tendit: ꝛ minoꝛ eſt ſup̄dicte. Ca. ẽ ꝛ ſic. in. iij. ḡdu. Paulꝰ ca. de lappacio: ex ea eſt maioꝛ ꝛ minoꝛ. Maioꝛ vocaẜ bardanus: et eſt maſculꝰ carẽs ſemĩe. Minoꝛ vocaẜ bardana. ꝛ eſt femina faciens lappas ꝛ ſemĩa adherentia pãnis. aliq̇ vocãt eam lappã inuerſam.

Operationes.

¶ Dyaſ. Radix eiꝰ cataplaſmata lepꝛoſis medicaẜ. Eius elixatura fomẽto adbibita ꝛ in balneis fricata. pꝛuriginẽ coꝛpis tollit. doloꝛẽ auriũ mitigat. A

¶ In vino elixa doloꝛẽ dentium gargariſmo cõpeſcit. ꝛ cataplaſmata ſcrophas ſpargit. Et omniũ v̓tus eſt vna cũ p̄dicta. B

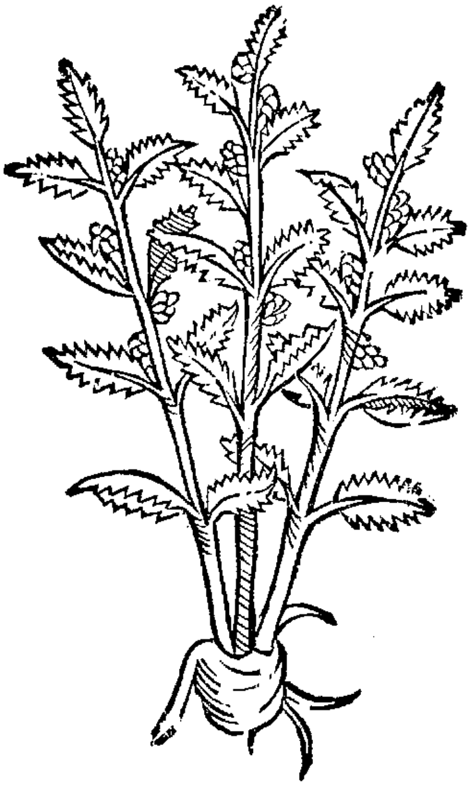

Capitulum. ccxlv.

l Apago. Dyaſ. ca. appꝛoparine. i. lapago Et eſt herba v̓gas multas hñs longas et q̄dras ꝛ aſpas. folia rara ꝛ inoꝛdine poſita. ſemen eſt ei albũ ꝛ rotundũ ꝛ p̄uum. in medio pertuſatũ ſic vmbilicꝰ. floꝛẽ habet albũ Folia eiꝰ veſtibꝰ tranſeuntiũ inherent. Naſciẜ

circa muros ⁊ ortos. Hac herba paſtores ꝓ liq̄torio vtūt lac liq̄tes. Gal. vi. ſim. far. c. apozma Apozma filiātropos vel filotropi dr̄. Dr̄ etiam lappula minuta ⁊ purpurea. mediocrit abſtergit ⁊ deſiccat. habet aūt aliq̄d ſubtiliū partiū.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Succꝰ huiꝰ herbe ⁊ ṽgaꝝ ⁊ ſemis eiꝰ morſū mitigat ſpalāgiōis cū vino bibitꝰ ⁊ venenis occurrit. Hic ſuccꝰ auribꝫ infuſus earū dolorē mitigat. hec herba cū axungia mixta ſcrophas ſpargit. folia āt eiꝰ ꝯſtringētꝫ ſunt ṽtutꝫ.
B ¶ Et ꝓpterea fluorē ſanguis cathaplaſmatibꝫ appoſita medent. ⁊ rei coherenti miſcent.

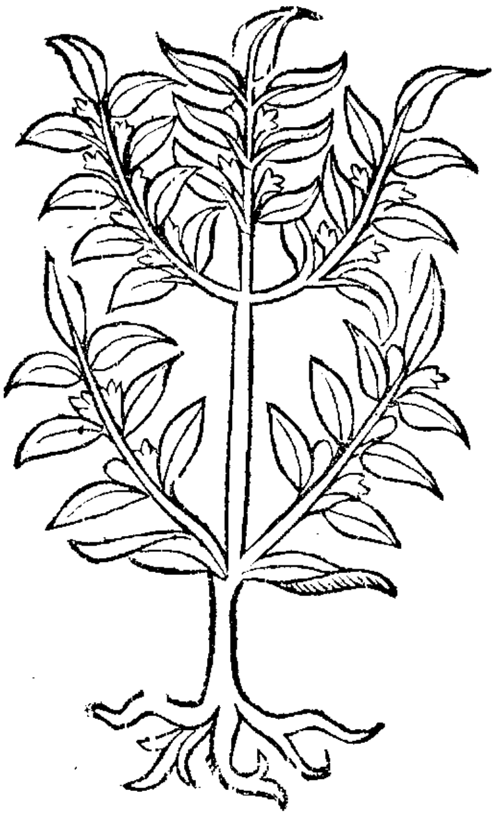

Capitulum. ccxlvj.

Aurꝰ. yſi. Laurꝰ a laude dicta eſt. vñ et
L olim laudea dicebat. Hac em̄ cū laude victoꝝ capita coronabāt: eo ꝙ nūq̄ʒ viriditateʒ deponat. ſola q̄ʒ arbor hec vulgo fulminari minime credit. ¶ Auic. Laurꝰ eſt arbor cali. ⁊ ſic. in. ij. cuiꝰ odor redolēs. Orit in locis mōtuoſis hñs folia ſic̄ mirti: niſi ꝙ maiora ſūt Et eiꝰ fructus eſt rubeꝰ. ṽtuſq̄ʒ illiꝰ eſt in folijs ⁊ fructu ipiꝰ. Grana eiꝰ ſūt ad modum auellane parue. In ipa tota eſt calefactio. Sed g̃na eiꝰ calidiora ſunt folijs. Cortex vero debilior eſt ⁊ minoris caliditatꝫ. ¶ Pla. Laurꝰ ca. eſt ⁊ ſic. Cuiꝰ folia ṽtutē hñt ꝯfortādi fructus ex aromaticitate diſſoluēdi ⁊ ꝯſumēdi. Folia exſiccata in loco vmbroſo ⁊ nō fumoſo ꝑ annū ī multa efficacia ſeruāt. fructus ꝑ duos annos. ¶ Pala. li. iij. Menſe februario ex baccis mirte ⁊ lauri ſeminaria ſunt faciēda. vel ſi facta fuerint excolēda. ¶ Sera. li. aggre. cap. gara. auc. Dyaſ. Gara. i. laurus. Ex eo eſt hñs ſtricta folia. ⁊ ex eo eſt hñs latiora. ⁊ eſt maſculꝰ. ⁊ calefaciūt ⁊ deſiccant calefactione ⁊ deſiccatōe forti. Et granū eiꝰ eſt fortiꝰ. ¶ Dyaſ. ca. ď Lauro ſcḋm trāſlationem grecam. Laurus alia eſt latioꝝ folioꝝ. alia tenuioꝝ. ſed vtreq̄ʒ feruentis virtutis ſunt atq̄ʒ recorporatiue. quoꝝ elixatura calida eſt. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. daſne arboris ſiue lauri tam folia q̄ʒ fructus ſiccant ⁊ calefaciunt vehemēter. plus tamē fructus q̄ʒ folia. Cortex vero radicis minus quidem acer ⁊ calidus. magis autem amarus: ⁊ q̄d ſtipticitatis habet. ¶ Juuenalis. Laurus eſt arbor cuiꝰ folijs victores coronant. vnde lauro ꝓpter victoriā coronatus: dicit laureatus. ⁊ corona quapropter virginitatem mulieres coronant: vocatur laureola.

Operationes

¶ Dyaſ. Elixaturā eiꝰ ſi in ſcafio miſſa fuerit ⁊ A
deſup ſedeat veſice ⁊ matricis dolorē cōpeſcit.
Huiꝰ folia viridia ſtiptica q̄ tunſa ⁊ cataplaſmatibꝫ adhibita veſparū ⁊ apum ꝑcuſſium ꝓhibent: ⁊ omēs tumores ſpargent. B
¶ Et ſi ſynapi aut polente miſceant et viridia bibita nauſeā ꝓuocant. ſtomachū ſubuertunt
Huius bacca plꝰ ca. eſt q̄ʒ folia. C
¶ Et habet virtutē fortiorē q̄ tunſa ⁊ electuarij more melle collecta: tuſſientes ⁊ ptiſicos ortonoicos ⁊ toracis reumatiſmum ſanitati reſtituit. cum vino bibita ictibus ſcorpionū occurrit: maculas nigras detergit. D
¶ Succus eius ſurditatē auriū manere non ſinit. ⁊ incōgruos ſonos cū vino ⁊ oleo roſarū adhibita cōpeſcit. E
¶ Acopis ⁊ vnctionibꝫ calidis notabiliter miſcetur. virtutibꝫ etiam dyaforeticis neceſſe miſcet. Coriū eiuſdē arboris tritū ⁊ bibitū calculos frangit. aborſum excludit epaticis obulis tribꝫ cū vino bibitū pſtat effectū. F
¶ Succꝰ ṽo radicis eiꝰ minus eſt acer: ⁊ tñ eſt amarus ⁊ magꝭ ſtipticꝰ. ꝓpter qđ lapides veſice rumpit. oīs aūt arbor vires hʒ acriter relaxantes ⁊ calefacientes ⁊ euaporātes. G
¶ Galienꝰ. Laurus lapides frangit: ⁊ epaticꝭ cōfert. bibitus cum vino odorifero in pondere trium obolorum.

H ¶ Aui. Laurꝰ ꝯfert doloribꝫ neruoꝝ oībꝫ. Li-
nit ſup morſeam cū vino. Reſoluit etiā ſodam
I ⁊ facit ad dolores aurꝫ frigidos. ¶ Raſis. Iar
.i. laurꝰ. Apoſtemati matricꝫ ⁊ pūcture ſcorpio
nis: ac dolori neruoꝝ auxiliat̃. ꝙ totū ſemē et
oleū auxiliāt̃. faſtidiū tamen ⁊ vomitum faciūt
K ¶ Cortex eius bibitus frangit lapidem.

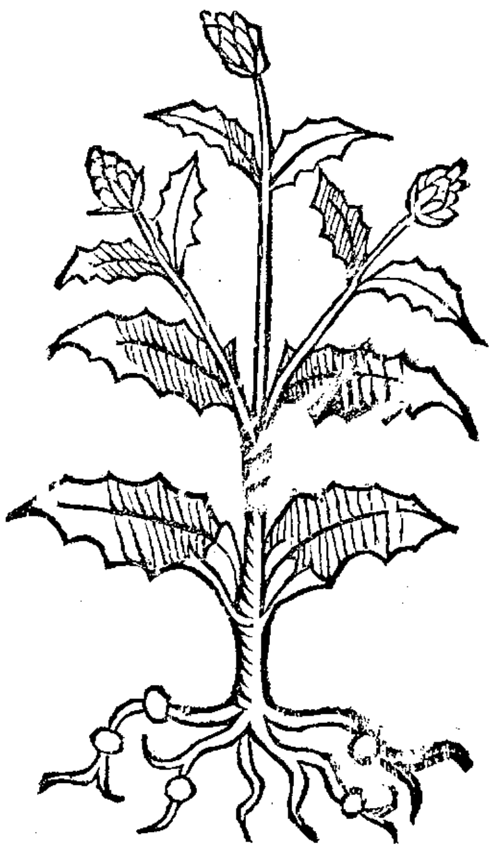

Capitulum. ccxlvij.

Aureola. Ubi ſciendum ꝙ aliq̄ putant
l laureolā nō eſſe mezereon. q̄ꝝ ſcꝫ error di
noſcit̃ in ca. coconidion ſuperius de C.
Dyaſ. ca. Daſnoides. i. laureola. habet virgas
lōgas duobꝫ cubitꝫ. tenues rectas ⁊ lenes. ⁊ fo
lia lauri ſilia. ſꝫ tenuiora ⁊ viridiora. ſemen in
medijs folijs hñs. Et idē ſꝫm aliā trāſlationē.
Daſnoides. i. laureola cubiti vniꝰ hꝫ lōgitudi
nē. ⁊ v̄gas multas ⁊ nō fragiles ſed muſcilagi
noſas. Folia ſūt illi lauro ſimilia ſꝫ molliora.
id eſt flexibiliora ⁊ duriora. ⁊ nō frāgibiliora
guſtu calida exaſperātia. Flores albos habet.
ſemen ꝟo nigrum cū maturū erit. Radix eſt illi
inutilis. Naſcit̃ locis montuoſis. Et illud qđ
de ea adminiſtrat̃ eſt radix.

Operationes.

¶ Dyaſ. Daſnoides. i. laureola. folia eiꝰ ſicca A
⁊ viridia bibita. flegma vētris deponūt. vomi
tū ꝓuocāt. mēſtruis imperant. Apoflegmatiſ-
mis maſticata p̄ſtāt auxiliū. ſternutamēta ꝓuo
cāt. ſeminis eiꝰ grana. x. bibita ventrē molliūt.
¶ Gal. Camedapne. i. laureola. ꝓuocat vrinā ⁊ B
mēſtrua. Et ꝯfert diſtillationi vrine ⁊ mingen
tibꝫ ſanguinē. ¶ Caſſius felix ca. Camedap- C
ne. Et eſt diuretica valde. Folia eiꝰ cataplaſ-
matibꝫ adhibita dolorē capitis tollūt. egeſtiōes
ſtomachi impoſita compeſcunt.
¶ Et tortiones anteriores cū vino bibita po- D
tiſſime q̄ ſemia habēt anteriꝰ. poſteriores ꝟo
q̄ ſunt poſteriꝰ medicant̃. Succꝰ eius cū vino
bibitus mēſtruis imperat. ꝓuocat vrinā. peſſa
rio adhibitꝰ: hec oīa facit.
¶ Mictualis eſt virtutis cum folijs ſuis ſine E
floribꝫ incēdioſe ſe laborātes quidā captaplaſ-
mauerunt. Que ꝟo dicit Meſue. vide ca. co-
cognidion ſupra de C.

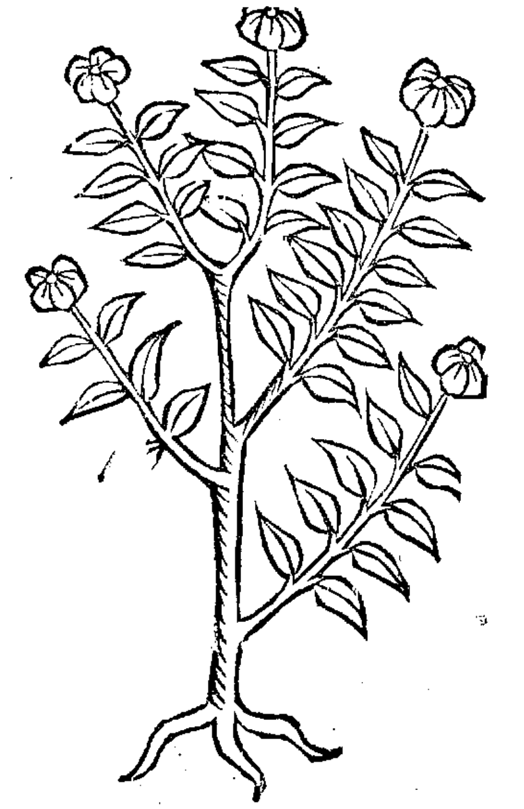

Capitulum. ccxlviij.

Audanum. Dyaſco. Eſt enim genus
l edere. quam multi antion vocāt. Alij
barbam yrcinam. quia pinguedo eiꝰ
adheret barbis yrcorum. frutex eſt ſimilis cy-
ſtereon. ſed lōgiora folia habet hec et integra

Et neſcio quam pinguedinem habet ſuper fo
lia. Uirtus eſt illi ſtiptica in folijs. ⁊ ex ea col
ligitur laudanũ. Huius enim edere folia yrci
caprarum libenter manducãt quã cum depa/
ſcere ceperint pinguedo illa que ſuper folijs
erit barbis ⁊ humeris yrcorum adheret. Et a
diligentibꝫ ex ipſis collecta ⁊ in ſe redacta lau/
danum faciunt. Alij vero ſuper ramos ipſius
funes trahunt extendentes inter ſe. Et ſi quid
ex ipſa pinguedine funi adheſerit colligunt. Et
ſic vtuntur tali diſciplina ⁊ manibus fricata
malaxant: et paſtillos ex ipſa faciunt: qḋ lau/
danum vocant. Eſt autem vtile quod odore
plenum eſt ⁊ viride: ⁊ facile ad malaxandum
⁊ pingue non habens arenam commixtam. et
minime fragile. ⁊ ſimile reſine. Cuius virtus
ca. eſt ⁊ hu. in fine primi gradus: prope ſecun/
dum. Subſtantia eius eſt ſubtilis multum.
⁊ in ſapore eius eſt ſtipticitas pauca. Serapi
on. Caledent. id eſt laudanum. Et colligitur
ex vna ſpecie ciſſos. et eſt arbuſtum quod aſ/
ſimilatur ciſtereon. niſi quia folia eius ſunt lõ/
giora ⁊ nigriora. ⁊ habet humiditatem que ad
heret manui tangentis eam in vere. ⁊ eſt ſtipti
ca. ⁊ ex hac ſpecie accipitur laudanum quod di
ſciplina ſuperiori conficitur.

Operationes.

A ¶ Galienus. vij. ſim. farma. cap̄. Cithus ſiue
ciſtus. id eſt laudanum. Eſt autem ſubtilium
partium in ſubſtãtia ⁊ calide virtutis ſm pri/
mum acceſſum complete. vt eſt ſecundũ: tanget
propterea. virtus eius eſt que maturat. aggre
gat ⁊ fortificat. ⁊ ſimiliter dyaforetice eſt virtu
tis ⁊ digeſtiue. ⁊ vltra p̄dicta habet quandam
ſtipticitatem breuem: propter quod cõfert egri
tudinibꝫ matricis. et fortificat eam.

B ¶ Et facit oriri capillos qui cadunt. propterea
quia deſtruit quod eſt in radicibꝫ eoꝝ ⁊ humi/
ditatibus eoꝝ malis. ⁊ ſtringit ſua ſtipticitate
poros ꝑ quos egrediũtur pili. Fiunt enim he
paſſionos propter prauos humores: viſcoſos
⁊ groſſos: quos incĩſiua ⁊ dyaforetica farmaca
maxime educũt ⁊ euacuãt. ſubtiliũ vero parti/
um oportet eſſe virtutẽ ca. ⁊ non multũ ſtiptice.
Nõ tñ intantũ ſubtiliũ partiũ ⁊ ſiccantium vt
ſiccent et depaſcent cum humoribꝫ p̄ter natu/
ram aceruatis ibi naturalem humiditatẽ que
augent capillos. ita enim non alopicias ſana/
bunt magis q̃ caluiciem operabuntur.

C ¶ Alecnõ ⁊ laudanũ incarnat vlcera difficilis
ꝯſolidatõis ⁊ miſcetꝰ in medicinis ſedantibus
tuſſim. Et quando bibitur cũ vino veteri ſtrin
git ventrem. ⁊ fit ex eo fumigium ad expellendũ
ſecundinam. ⁊ ponitur in naſcalibus valenti/
bus contra duriciem matricis.

¶ Paulus cap̄. de Laudano. Eſt eligendum D
quod eſt ponderoſius ⁊ nigrum: ⁊ qḋ malaxa/
ri poteſt. Et valet etiam ſic electum contra epi/
lentiam ſi inungatur ſpina patientis. et valet
ad frigiditatem matricis ⁊ ſuffocationẽ: ſi mu
lier ex eo recipit fumum. ⁊ ſup inferiora. Ualet
etiam contra relaxationem dentium: ſi lauda/
num ⁊ maſtix conficiantur: et circa gingiuas
extra et intus ponantur.

¶ Serapion auctoritate Dyaſcoridis. cap̄. le/ E
dent. id eſt laudanum. Uirtus laudani eſt ca.
mollificatiua. aperitiua orificiorũ venarũ. qñ
miſcetꝰ cum vino ⁊ mirra. et cum oleo mirtino
ſuper cicatrices vlcerum meliorat eas.

¶ Et qñ mittitꝰ in aurẽ cũ vino q̄d dꝛ ydromel: F
aut cũ oleo roſaꝝ: curat dolorem eaꝝ. ⁊ fit inde
fumigiũ ad expellendũ ſecundinam.

¶ Et ponitur in confectione naſcalium vel col G
lirioꝝ matricum. ⁊ confert duriciebꝫ earum. et
miſcetur in medicinis ſedantibus dolorem. et
in medicinis tuſſis ⁊ vngentis.

¶ Et quando bibitur cum vino veteri ſtringit H
ventrem ⁊ prouocat vrinam faciliter.

¶ Auicenna. Laudanum eſt ſubtile. et eſt in eo I
pauca ſtipticitas. ⁊ eſt maturatiuum humidi/
tatum groſſarũ viſcoſaꝝ quas cũ equalitate re
ſoluit in quo eſt virtus attractiua. et eſt calefac
tiuũ. aperitiuum orificiorum venarum. et in/
greditur in ſedatione doloris. ⁊ facit naſci pi/
los: inſpiſſat eos ⁊ prolongat eos ⁊ conſeruat
proprie cum oleo mirtino ⁊ cum vino. ⁊ non fa/
cit hoc niſi quia ipſum eſt ſubtile: ⁊ profundatꝰ:
et eſt reſolutiuum ⁊ mundificat corruptionem
corrodentem carnem.

¶ Et eſt attractiuum: ⁊ attrahit materiam bo/ K
nam ad pilos. verũtamen non videtur confer/
re caluiciei cum incipit. et caſui piloꝝ cũ appa/
ret cutis. ⁊ fluxue capilloꝝ. ⁊ non peruenit ad
hoc vt ſanet alopiciam. quoniam materia alo/
picie non reſoluitur niſi virtute que eſt ſupra
virtutem reſolutionis eius.

¶ Et laudanum conſolidat vlcera dure con/ L
ſolidationis. ⁊ ſtillatur cum oleo roſarum in
aurem doloroſam. ⁊ ingreditur in medicinis
ſode ⁊ pulſationis.

¶ Et confert tuſſi ⁊ reſoluit apoſtemata matri M
cis ſuppoſitum in peſſario. ⁊ attrahit fetũ mor/
tuum ⁊ ſecundinã ſuffumigatione facta ex eo
in traiectorio. ⁊ qñ bibitur cum vino antiquo
conſtringit ventrem ⁊ ꝓuocat vrinam.

Capitulum. ccxlix.

Capitulum.ccxlix.

Atiua ſm Dyaſcoridem in proprio
l capitulo.tirſulum habet oblongum
faſcitate digiti cauum in ſummo q̄ſi
ramulum diffuſum.⁊ folia oblonga fructū in
ſummitate ramorum habens triangulum: et
ſubrotundum in modum capparis.in quo tria
grana continentur ſub membranula que in-
tra corticem eſt.

Operationes.

A ¶Dyaſcorides.Granula eius.vij.vel.ix.pota
ta ventrem viſcide purgant.q̄ſi aqua frigida
ſuper bibatur coleram rubeam et flegma de-
ponunt.

Capitulum.ccl.

Auendula eſt herba calide et ſicce
l complexionis.Paulus.Lauendu
la eſt herba omnibus nota et caret
ſemine.flores vſui medicine competunt.⁊ odo-
rem ſuauem ⁊ bonum habent.nō habent ſuc-
cum niſi valde parum.Radix non competit
vſui medicine.

Operationes.

¶Uirtus eiꝰ eſt que reſoluit et fructificat.Cō- A
tra ſincopim ⁊ cardiacam paſſionē ex frigida
cauſa fiat decoctio eius in uino odorifero: ad
dita aqua roſaꝝ ⁊ detur patiēti.
¶Lauendula eſt p̄ſtans ſomnū.⁊ ſedat ſodā B
qn̄ emplaſtrū cū ea fit ſup frontem.
¶Aqua decoctiōis eius potata nefreticis.epi C
lenticis: ⁊ apopleticis cūfert.lauendula miſcet
diuerſis antidotis ⁊ miris et varijs odoribus
grate miſcetur.
¶Item odor eius grauat caput ⁊ facit ſomnū D
Et qn̄ bibit decoctio eius eſt conueniens illi
cuius cerebrum infirmatur.
¶Aqua eius e floribꝫ diſtillata valet ad appo- E
plexiam. Emplaſtrum ex eo factū cum ozimo
valet puncture ſcorpionis.
¶Ad preſeruandam apoplexiam. Re.florum F
lauendule.ʒ.ij.cinamomi.ſpice.croci.ligni a-
loes.maſticis.nuciſmuſcate.gariofili.calami.
aromatici.zinziberis.roſaꝝ macis.cardamomi

ana. ʒ.i. bulleant cũ aq̃ua roſaꝝ in vna fiola vi
trea in cine calido: poſtea coletur: ⁊ paulatim
cum co cleari potui propinetur.

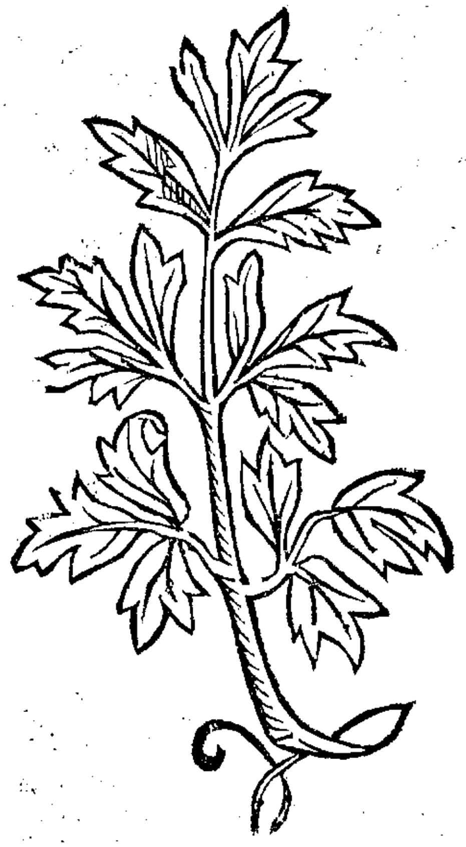

Capitulum.ccli.

Euiſticũ. Platearius. Leuiſticum eſt
l herba omnib; nota. calida ⁊ ſicca in. ij.
gradu. Cuius ſemen ſiliter appellatur
Et in medicinis ſemen poniṫ. Uirtutẽ habet
diureticã. virtutẽ q; aperiendi ⁊ extenuandi.
¶ Conſtantinus in libro graduũ. Leuiſticum
eſt in tertio gradu calidũ ⁊ ſiccũ. Semen autẽ
⁊ radix in medicinis ponitur.

Operationes.

A ¶ Plate. Uinũ vel etiã aqua decoctionis eius
valet ꝯtra opilationẽ ſplenis ⁊ epatis: ⁊ cõtra
ventoſitatẽ. ⁊ ꝯtra dolorẽ ſtomachi ⁊ inteſtino
rũ ex ventoſitate. Puluis etiã eius cũ puluere
cinamomi datus valet ad p̃dicta.
B ¶ Cõſtantinus vbi ſup̃. Cibũ digerit. opilatõeȝ
epatꝭ aperit. de frigido humore dolorẽ mitigat
C ¶ Stomachi ventoſitatẽ ⁊ inflationẽ rugituȝ
⁊ intorſionẽ diſſoluit. Mẽſtrua ⁊ vrinã prouo
cat. Etiã illa ħba ſm Cõſtantinũ habenṫ in li
bro de ſimplici medicina almagesti.

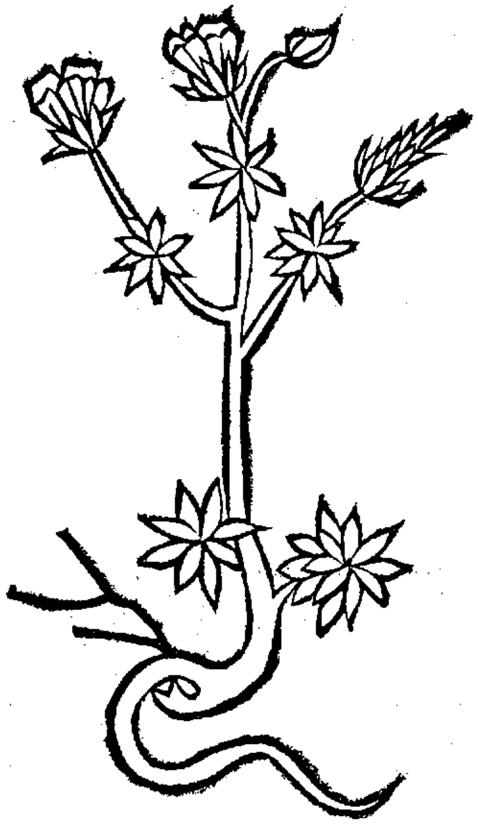

Capitulum.cclii.

Euiſticũ ſilueſtre. Dyaſ.ca. Thaſpiũ
l ſm trãſlationẽ grecã. Thaſpiũ .i. Le
uiſticũ ſilueſtre. naſciṫ in tumulis ⁊ ĩ
vijs ⁊ ſup tegulas. herba eſt minuta. ⁊ folia hñs
⁊ anguſta duob; digitꝭ lõga. ⁊ in ſũmo diuiſa ⁊
pinguia. ꝟgã in medio pferens duoꝝ palmoꝝ
cũ paucis ramulis. in q̃b; fert ſemẽ latum ſile
cartamo: ⁊ obrotundũ ⁊ veluti cõquaſſatũ. vñ
⁊ nomen ſumpſit. florem habet ſubalbidũ.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Uirtus eſt ei termãtica. ⁊ po A
tiſſime ſemini eius potui datum in acceptabi
li quantitate per ſuperiora atq; inferiora. pur
gationem facit vehementer.
¶ Sciaticis p criſtere adhibitũ medeṫ. bibitũ B
menſtruis imperat. a borſum facit
¶ Galienus. vi. ſim. far. Talapis ſm tranſla C
tionem grecam. Eſt autem leuiſticum ſilue
ſtre cuius ſemen acris virtutis eſt. quia apo
ſtemata rumpit.
¶ Et per anum impoſitum ſciaticis conuenit. D
Eſt auteȝ et alterum purgatiuum ſuper ⁊ ſub
tus colliricorum bibitum in oxiſabi multitu
dine.

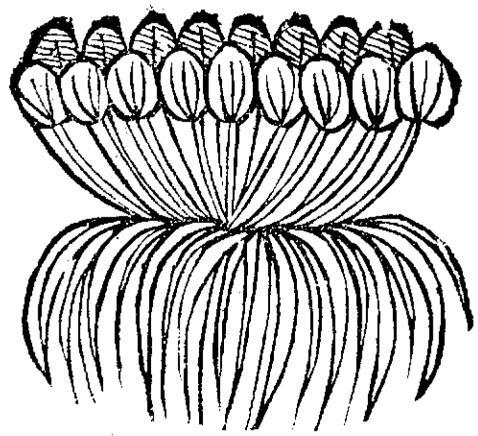

Capitulum.cclij.

l Enticula aque vł Lentigo aque. Se
rapion li. aggegatoris cap̄. gabaleb. id
eſt: lenticula aque. ex ea eſt marina. et
ex ea eſt aque dulcis. ſꝫ illa q̄ eſt aque dulcꝫ eſt
lenticula q̄ reperit̄ ſuꝑ aq̄uas erecta habēs cor
ticē viridē. ⁊ eſt rotūda ſicꝰ lenticula: ſilis eſt ei
in figura ſua. Et reperit̄ in lapidibꝫ ſuꝑ aquaꝫ
erecta: natans ſuꝑ faciem aque. Gał. viij. ſim.
far. cap̄. facus. id eſt lenticula aquatica. humi
de ⁊ frigide complexionis in ſecūdo gradu
exiſtens ſm̄ vtrūqꝫ. ¶ Paulus cap̄. Stratio-
tis. Et eſt herba ⁊ naſcit̄ in ſuꝑficie aque ſine
radice cū folijs ſimilibꝫ ſemperuiue: Eſt auteꝫ
virtutis redarguentis a cremordentis. Dyaſ.
cap̄. de lenticula aque. Lenticula colorē viri-
dem habens: virtus eſt ei frigida.

Operationes

A ¶ Galienus. Lenticula aq̄ue habet quid ſtip-
ticitatis ꝓpter qḋ vulnera poteſt cōſolidare. et
vlceribus eſt vtilis. quidaꝫ aūt eo ⁊ ad emorro-
ſagias vtunt̄ ⁊ ad fiſtulas.

B ¶ Paulus. Potui data valet ad fluorē ſangui-
nis ex renibꝫ. ⁊ cū aceto contrita. atqꝫ vt catha
plaſma adhibita.

C ¶ Dyaſcorides. Omnes tumores ſpargit. Ig
nem ſacrum extinguit: podagricis neceſſe mi-
ſcetur. medicaminibꝫ ſola. et cum polenta appo
nitur infantibus.

Capitulum: ccliij.

l Ens. Sera. li. ag. c. ꝫedens. auct. Dyaſ.
meliores ex lētibꝫ ſunt ille q̄ velociꝰ ma-
turant̄. ⁊ qñ infundunt̄ in aqua ad mollifican
dum nō nigreſcunt. Gał. vij. ſim. far. ca. de len
tibꝫ ſm̄ tranſlationē grecā inq̄t. Lentes ſtipti-
cāt nō fortiter. i medio ꝓpo ca. ⁊ fri. cōſiſtūt. ſiccāt
autem in ſecundo gradu.

Operationes

¶ Gał. codē li. ⁊ ca. ſm̄ trāſlatiōeꝫ arabicā. Sa
por eaꝝ eſt ſtipticꝰ ſtipticitate pauca. ꝓtꝰ lentis
ꝑma ē media inter ca. ⁊ fri. ⁊ exiccat in. ij. ḡdu. A
Et ipſa ſtringit ventrē qñ coq̄t̄ bis ⁊ ꝓijcit̄ aq̄
ꝑma. ⁊ aq̄ in q̄ coquūt̄ laxat ventrē. ¶ Et dixit B
ypo. vi. epidimiaꝝ ꝙ eſt tēꝑata in ca. ⁊ fri. ⁊ de
clinat ad calorē parumꝑ. Et ſignū i hꝫ eſt ꝙ nō
apparet ꝑ eā qñ comedit̄ aut qñ morat̄ in ſto-
macho: aut qñ deſcēdit a vētre in frigidatio cor
poꝛi. ⁊ eſt compoſita ex ſuba q̄ ſtringit ventrem
qñ coquit̄ bis. ⁊ ꝓijcit̄ aqua ꝑma. ⁊ aqua i qua
coquunt̄ laxat ventreꝫ. ¶ Idem auc. Dyaſco.
Quādo comedit̄ ex ea aſſidue facit obſcurita- C
tem viſus. ⁊ eſt dure digeſtiōis. mala ſtomacho
⁊ accidunt ex eſu eius ſomnia mala. ⁊ eſt mala
neruis et pulmoni. ¶ Et idē Sera. auc. De-
ſarugie. Excorticate ex his ſunt frigide: groſſe D
ſtringūt vētrē ⁊ vrinā: ⁊ ingroſſant ſanguineꝫ

E ſn venis:ꝛ nō ſinunt eū currere.¶Et idē au/
ctoritate Meſuay.Lens ipa ē frigida ꝛ ſic/
ca in pmo gradu.ꝛ cortex eius ē calida ꝛ ſic/
ca in pmo gradu.Et de ꝓprietate eius eſt mi
nuere vrinam ꝛ menſtrua ꝓpter eius ſangui/
nis ingroſſationem.

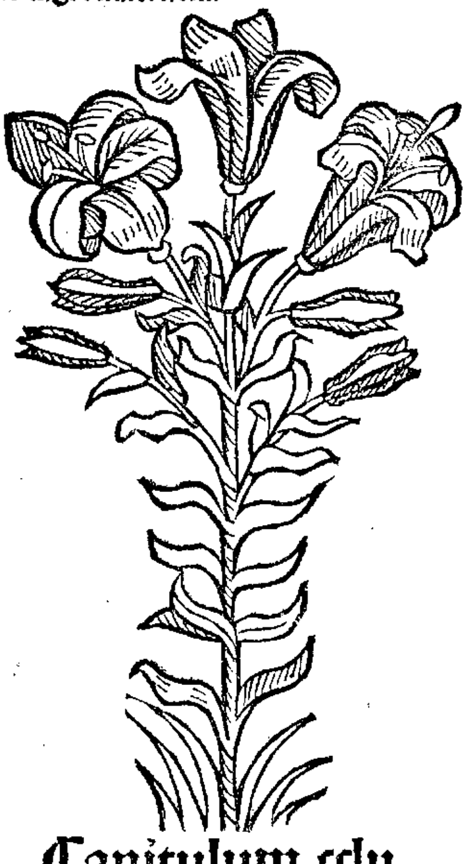

Capitulum.cclv.

Ilium.Ambroſius.Cōſiderate lilia
l agri.q̄ꜩuis ſit cādor in folijs:ipaqꝫ ſo
lia ſtipata quō ab ymo ad ſūmū aſſur
gere videant̄:vt exp̄māt formā ciphi.ꝛ vt au
ri ſpecies q̄daꝫ intꝰ effulgeat.que cū vallo in
circūitu floris obſepta iniurie nulle pateat.
Si q̄s hūc florē decerpat:et in folia ſua ſol/
uat:q̄ tanta ē manꝰ artificꝭ q̄ lilijs ſpecieꝫ re/
formare valeat. ¶Gloſa.ſup Lucā li.xij.Li
lia nō ſiluis ſꝫ in hortꝭ naſcunt̄:nec vllū agri/
colaꝝ cultū req̄rūt ſicut ceteri fructꝰ.ſic ſcri
ptū ē:Cōſiderate lilia agri quō creſcūt neqꝫ
laborāt neqꝫ nent Nō laborāt coloribꝫ odorā
do.neqꝫ nent ſibi indumēta faciēdo.¶Palla
dius li.iij.In februario menſe lilioꝝ bulbos
ponemꝰ.vl' lilia ante babita ſariemꝰ ſūma di
ligētia ne oculos circa radicē naſcētes ꝛ mi
nores bulbulos ſauciemꝰ Qui a m̄re ſubtra
cti atqꝫ ī alios digeſti ordies noua lilieta for
mabūt.¶Dyaſ.ca.de lilio.Liliū hec eſt leci/
na quā multi in coronā ponūt.Et ē oībꝫ no/
tū:cuiꝰ flores albi ſunt ſatꝭ.Eſt aūt aliud ge/
nus lilij qd̄ vocat̄ yris ylirica.folia hꝫ ſilmo
ſil'ia vel gladiolo:ſꝫ maiora ꝛ vaſtiora.flores
hꝫ ꝛ ſupiores inclinatos ſibijnuicē diuerſis
coloribꝫ albo.ſ.ꝛ mellino aut purpureos aut
venecino.Radices ſūt ſibi dure ꝛ curue ꝛ o/
dore bono plene.De radices colligēde ſunt
ꝛ filo inſerende.ꝛ ſic in vmbra pendētes ſic/
cande ſunt dura ꝛ breuis:ꝛ coloris rufi:et o/
doris boni.eligenda eſt in guſtu calidior.
¶Serapion libro aggregatoris ca.Anſca:
id eſt lilium.Eſt enim calide ꝛ ſicce comple/
xionis in ſecūdo.Ex eo eſt domeſticū et ſil/
ueſtre.Sed ſilueſtris ſunt ſpecies:ꝛ nomi/
natur vna arſemetim:id eſt celeſte.ꝛ eſt albū:
quod eſt notū.De illo in p̄ſenti ca.dicemus.

Operationes

¶Auicēna.Liliū albū ortulanū calidū ꝛ ſic/ A
cum in ſcdo.In ipa eſt terreitas ſubtilis ac/
q̄rens amaritudinē.ꝛ aqueitas ita eq̄lis cō/
plexionis.Cōfert pāno ꝛ lentiginibꝫ ꝓprieqꝫ
radix eiꝰ.ꝛ mūdat faciē ac remouet eiꝰ ↄtra/
ctionē.valet inciſiōibꝫ neruoꝝ ꝛ ſpleni.ſꝫ ma
lū eſt ſtomacho ꝓprieqꝫ oleū eiꝰ.qd̄ eſt reſo/
lutiuū:aperitiuū:lenitiuū duriciei matricis
bibitū ꝛ inunctū.¶Idem.Radix eiꝰ confert B
aduſtioni aque calide.quoniā exſiccatiua eſt
mollitiua ꝛ abſterſiua cū equalitate ↄſolidat
Ex decoctione q̄ꝫ ipius radicis fit oris col/
lutio ad dolorē dentiū.ꝛ ꝓprie illius qd̄ ſilue/
ſtre eſt.¶Idē.Liliū ↄfert puncture verminꝫ C
venenoſoꝝ:ꝓprieqꝫ ſcorpiōis.Oleū q̄ꝫ eius
eſt tyriaca coriandri ꝛ fungoꝝ.Emplaſtrū ex
folijs cū vino factū ſup heriſipilā ↄfert val/
de.¶Piniꝰ li.xxi.Liliū roſe nobilitate pxi D
mū eſt quadā cognatiōe vnguēti:oleiqꝫ qd̄ li
lion appellat̄.Nulla florū excelſitas maior.
Interdū cubitoꝝ triū longitudo.Alba lilia
oībꝫ eiſdē modis ſerunt̄ q̄bꝫ ꝛ roſa.Nihilqꝫ fe
cundiꝰ.vna radice q̄nq̄gentos ſepe bulbos
emittente.¶Sera.Cōuenit cōbuſtiōi ignis E
q̄n aſſat̄ ꝛ terit̄ cum oleo roſaꝝ.ꝛ ponit̄ ſup lo
cū cōbuſtionis ꝛ dimittit̄ donec curet̄.q̄niaꝫ
cōbuſtiones egēt medicina q̄ deſiccat ꝛ ab/
ſtergit cū temperamēto.¶Et eſt bonū ad in F
carnandū oīa vlcera:ꝛ mollit duricies matri
cis.Folia eiꝰ incarnāt ꝛ abſtergūt aſterſio
ni debiliori q̄ꝫ radix.Et q̄n coquunt̄ ꝛ ponūt̄
ſup cōbuſtionem ignis.aut ſupra quodcūqꝫ
vulnꝰ faciūt incarnari vlcerationē eoꝝ.¶Et G
ſunt q̄dā qui infundūt flores eius in aceto.et
vtunt̄ eis ad incarnādū vulnera:et cōmīdit̄
flos eiꝰ ꝛ exprimitur ſuccus eius ꝛ coquit̄ in

D aceto ꝛ melle.ita ꝙ ex ſucco fit q̄nqȝes pl⁹ q̄ȝ
acetū ꝛ mel.¶ Et eſt medicina conueniēs ad
om̄e qḋ eget exſiccatiōe ſine mordicatiōe ſi-
cut ſunt vulnera magna: ꝛ ꝓpꝛie q̄ fiūt in capi
tibꝫ muſculoꝝ ꝛ ad vlcera oīa q̄ ſunt diffici-
I lis incarnatiōis.¶ Sed alteri⁹ ſpeciei liliȷ̄ q̄
dicit̄ yris.ꝛ eſt liliū agreſte ſcḋm eundē autorē
Gal.Subſtātia ē ſubtilis ꝛ mūdificat ꝛ ma-
turat.Et cōuenit ſpecieb̄ꝫ tuſſis: ꝛ facit aſcen
dere ſcreatū a pectore.ꝛ curat tortiōes ven-
tris ꝛ vlcera ſordida.ꝛ qn̄ bibitur cū melle ꝛ
K aqua calida laxat ventrem.¶ Dyaſcorides.
Flores liliȷ̄ domeſtici poſſunt emollire duri-
cies neruorū.Folia ei⁹ cocta ꝛ impoſita ad
combuſta ꝓficiunt loca.Vexatiōes ſerpen-
tum curant.Succus ei⁹ melli admixtus ac
decoctus in vaſculo nouo: vlcera vetera me
L detur.¶ Galienus ſeptimo ſimpliciū farma-
corū cap̄.de lilio.Flos liliȷ̄ domeſtici cōple-
xione mixt⁹ eſt ſubtiliū partiū quadā ex ter-
reſtri ſub̄a.Vn̄ habet ꝛ eā que in guſtu ama-
M ritudinē ꝛ ex q̄dā aquoſa eucrita.¶ Vn̄ oleū
qḋ ex eo eſt pigmentū in mordacȝ ꝛ dyaforē-
tice ꝛ mollitiue eſt ꝟtutis.ex q̄bꝫ duriciebꝫ q̄
in matricibꝫ aptiſſimū eſt.radix aūt et folia ꝑ
ſe trita ſiccāt ꝛ abſtergūt ꝛ dyaforāt modera
N te.¶ Auic̄.de viribꝫ cordis ait: ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum.cclvi.

Iliū ꝯuallium.Pla.Liliū ꝯualliū ē her
l ba hn̄s flores bn̄ redolētes.folia ei⁹
plātagini maiori ſilia.Nec folia nec
radix vſui medicīe cōpetit: ſȝ flores ꝟtutē hn̄t
ꝯfortādi ꝛ reſoluēdi. Operationes.
¶ Pli.Re.flores lilioꝝ ꝯualliū lb.ſ.ponāt̄ in A
vino optimo mēſurā vnā ſtent ī infuſiōe p mē
ſem.deinde diſtillet̄ vinū iſtud ꝑ alembicū.cū
iſta aq̄ diſtillata ſume.ʒ.ij.aq̄ lauēdule.ʒ.iij.gra-
na piperis ro.ʒ.ſ.miſceant̄.de iſta ſume ī ſe-
ptimana.ʒ.ſ.ieiuno ſtomacho.ꝛ iſta ſeptima
na nō hēbis apoplexiā neqȝ litargiā.¶ Idem B
Cū iſta aq̄ etiā potes linire timpora.minuit
fluxū catarralē: ꝛ ſedat ſodā.Iſta aq̄ etiā cu-
rat colicā paſſionē potatū: ꝛ cōfortat cor.

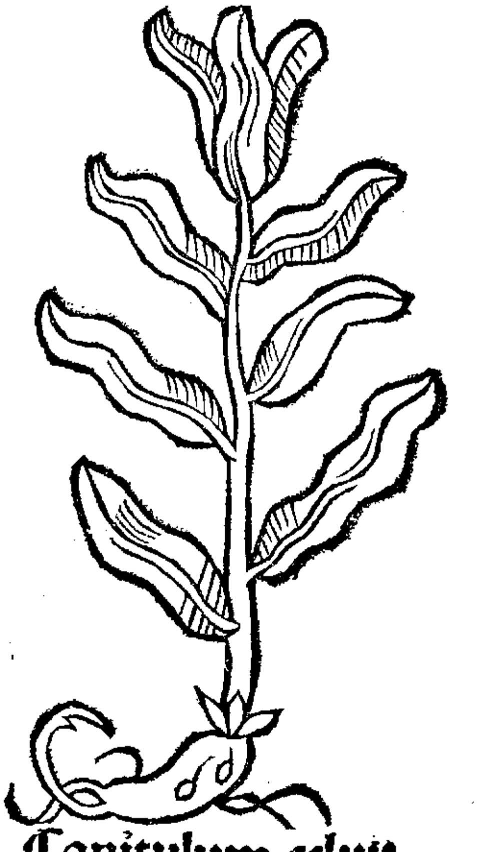

Capitulum.cclvii.

Ilialis.Pande.ca.xxxvi.Lilialis ē
l q̄dā herba hn̄s folia ſic̄ rubea tincto
rū niſi qꝛ ſūt minora: et vt cūqȝ aſpera.
expādēs ſe ꝑ terrā.ſic̄ herba gnoꝝ vl̄ rubꝫ.ei⁹
flos ē paru⁹ ſic̄ flos ſolatri hn̄s recte figurā
liliȷ̄ domeſtici.¶ Aui.li.ij.ca.alguaſcē.vl̄ alu
ſen.i.herba lilialis.ꝛ ē herba cui⁹ flos ē ſilis
lilio: ꝛ ꝓpter hoc dr̄ lilialis.ꝛ eſt ca.ꝛ ſic.ī.i.ḡ.

Operationes

A ¶ Idem. Lilialis deſiccat cum equalitate et abſtergit: et confert panaricio: et reſoluit totum illud cum equalitate.

B ¶ Galienus ſexto de ſimplici medicina. capitulo aliſſum. Aliſſum ſiue amploſilon. dicta eſt quidē aliſſum: id eſt lilialis herba. quia mirabiliter pfert morſui a cane rabido: imo et iam occupato rabie, ppinata ſepe ſola ſanauit.

C ¶ Si quis autem vtatur in pluribus cognoſcet quod dyaforeticū eſt mediocriter: et ſiccatiuum cum eo quod aliquid abſterſionis habet. Hinc autem aluos et eſilinas mundificat.

¶ Plinius capitulo Aliſon: id eſt lilialis ſimilis eſt rubee tinctorum: et nō diſtat ab ipa niſi quia ipa rami et folia ſunt minora.

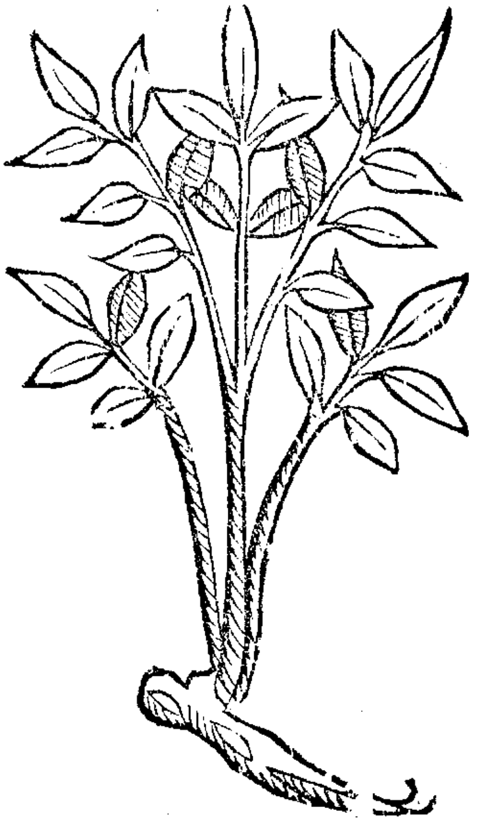

Capitulum .cclviij.

Liquiricia. Theodorus priſcianus.

I Liquiricia eſt eligēda non multum groſſa nec nimis tenuis que in terra crocea fit. que etiā cum frangitur leuis eſt et interius ſubalbida: ſed nigra vel viridis abijcienda eſt. ſuccus eius fortioris efficacie eſt quam efficitur ſic. Cū viridis eſt radix: cōcutitur bene: et in aqua decoquitur vſq; ad cōſumptionē poſtea exprimitur et deſiccatur in ſole. et in rotunda corpuſcula ſm formā vaſculorum formatur. Alij ſophiſticant hoc modo faciunt puluerem liquiricie et coquunt in aqua et addunt mel et faciūt vt diximus. ¶ Serapion. auctoritate Dyaſcoridis capitulo ſlis: id eſt liquiricia. et eſt arbuſtū habēs ramos lōgos duobus brachijs. habet folia ſilia folijs arboris maſticis. et ſup folia eſt humiditas que adheret manui. et flos eius ſimilis herbe flore dicte brachion. eſt et purpurei coloris. Et ſemē eius eſt in magnitudie ſemis arboris dicte kalatabas. verū eſt aſperius eo: et habet radices longas in colore ſuo ſilis ligno quod nominatur in oriente buſſum. aut ſicut radix gentiane: et eſt in eo ſtipticitas cū dulcedie: et exprimitur inde ſuccus. ¶ Dyaſco. ca. Glicoriza. Et ē que naſcitur in capadocia aut in ponto. Frutex eſt hñs virgas longas duorum cubitorum in quibus folia ſunt ſpiſſa et ſilia lentiſco: ſed pinguia et glutinoſa. florem pfert iacinto ſimilē. ſemē habet ſimile platani et aſperū: quod ſemē eſt latum: ſed rufum et oblongū. ſunt illi radices buſſei coloris et longe ſicut gentiane pſtricte et dulces que exſiccantur vt liciū. ¶ Plinius ca. de liquiricia. Glicoriza herba ē que naſcitur i campis. guſtu dulcis et cū dulcedine abūdāte: de qua ſuccus extrahitur: et medicorum vſui ſeruatur. ¶ Caſſius felix cap. Glicoriza grece ex eo dicta quod dulcē radicē habet. Glien enī grece dulce dicitur. ¶ Galienus. vij. ſim. far. cap. de liquiricia. Maius iuuamētū quod in liquiricia eſt: eſt in ſucco eius radicis. et ſubſtātia eius eſt ppinqua ſubſtātie noſtri corporis. et valde ſimilis eſt ei. Sapor eius radicis eſt dulcis cum ſtipticitate pauca. Virtus eius fragilior eſt complexione hominis: et eſt tepide caliditatis. et ideo eſt prope complexionem equalem. et eſt humida temperate humiditatis.

Operationes

¶ Vires habet relaxātes cū dulcedine ex humiditate. vnde et ſitim ſedat: et renū et veſice mitigat dolorē: et puocat vrinam et mēſtrua. ¶ Et oēm tumorē tunſa et impoſita placat. ſuccus ipſe aſpredinē arteriarum diſſenit. et nō ſolū tracheā arteriā ſanat: ſed etiā ſcabioſā veſicā. quam ſuccus diu ſub lingua retētus glutiri debet. quia eſtuationē ſtomachi tollit: et tumorē ſtomachi et epatis tollit ac cōpeſcit. ¶ Radix veſice et renū vulneratiōes curat. bibita cū dulcore ſitim phibet: vulneribus vtilis ē. radices ipſe maſticate ſūt ſtomatice elixatura radicis oia iſta facere nouit. Ipa radix in puluerē redacta et impoſita pterigia detergit. ¶ Gal. Glico- A B C D

riza aſperitas eſt remouere: nõ ſolũ ĩ arteria
ſed in ſcabioſa veſica ꝓpter mediocritatẽ cõ-
E plexionis. ¶ Theodorus priſcianus. Valet
ↄtra oĩa vitia pectoris decoctio eoꝝ ĩ aqua:
ꝛ in pleureſi: ꝛ peripleumonia. aqua decocti
F onis ei⁹ valet ↄtra tuſſim. ¶ Ad idẽ valet ele
ctuariũ factũ ex ſucco liquiricie ꝛ melle. Li
quiricia maſticata ꝛ ſub lingua retenta ſitim
ꝛ aſperitatẽ ſtomachi ꝛ gutturis mitigat.

Capitulum. cclix.

Iguſtici. ſm Dyaſco. ca. Liguſtici
l multũ naſcit̃ in liguria prouincia. vn
de ꝛ nomen accepit. naſcit̃ ꝛ in mon-
te vicino alpibꝫ: ſed ciues panacem illum vo
cant. ideo qꝛ radix eius alba eſt ꝛ odorata ſi-
mul panaci: cui virt⁹ vna eſt cũ panacis ꝟtu
te. Naſcit̃ in locis altis ꝛ aſperꝫ ꝛ vmbroſis.
virgã habet longam ꝛ nodoſaꝫ ſimilẽ aneto.
In qua virga folia ſũt ſimilia melliloto. Sꝫ
molliora ꝛ odorata: que folia in cucumere te
nuiſſima ſunt ꝛ diuiſa. In virge ſũmitate ca-
put eſt vmbraculoſum. Ubi ſemen oſtendit:
qḋ ſemen nigrũ eſt ꝛ oblongũ ſicut feniculi
guſtu viſcidũ ꝛ odoratũ aromaticũ.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Virtus ẽ mictualis. Radix A
ei⁹ alba eſt ſimilis panaci eracleontico ꝛ o-
dorata. Virt⁹ eſt radici ꝛ ſemini ei⁹ calida ꝛ
ſtiptica doloribꝫ omĩbꝫ intraneoꝝ occurrit.
Inflãmationẽ ſtomachi ſoluit. ¶ Ictibꝫ ve- B
nenatis opitulat̃: vrinã ꝓuocat: mẽſtruis im
perat ſi bibat̃. antidotiſqꝫ colicis ꝯſunt aut
miſcet̃. ¶ Radix ei⁹ tunſa ꝛ ſuppoſita idẽ pre C
ſtat. radix ei⁹ ꝛ ſemẽ oxiporijs neceſſe miſcet̃
cõfectionibꝫ etiã digeſtibilibꝫ vtiliter adhi-
bet̃: qꝛ euſtomaca eſt. vnde multi ciues ipſi⁹
prouincie eo ꝓ pipere vtunt̃ ↄdituris miſcen
tes. ¶ Et multi ſemen ſiſelei ꝛ iuniculi addũt D
illi. q̇dam dicũt qꝙ eſt leuiſticũ ſed falſo.

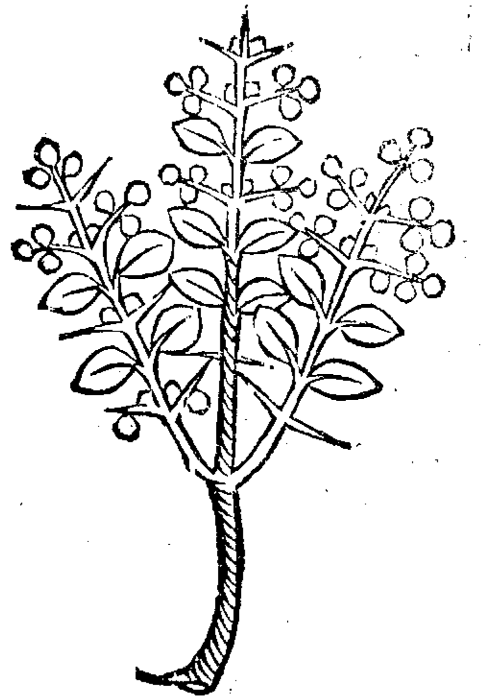

Capitulum. cclx.

Imon. Pan. capi. ccccviij. Limon
l fructus pulchri odoratus: plen⁹ ſuc
co aceto valde apto ſalſamentis. Et
ipẽ etiã comeditur ſale conditus. nuſqꝫ me-
mini me de ipo legiſſe apud autorem autenti
cum: niſi apud Auicẽnam in quarto canone
de cura febriũ acutarũ in generali: vbi iubet
dari aquam acetoſitatis limonis ſalliti.

Capitulum. cclxi.

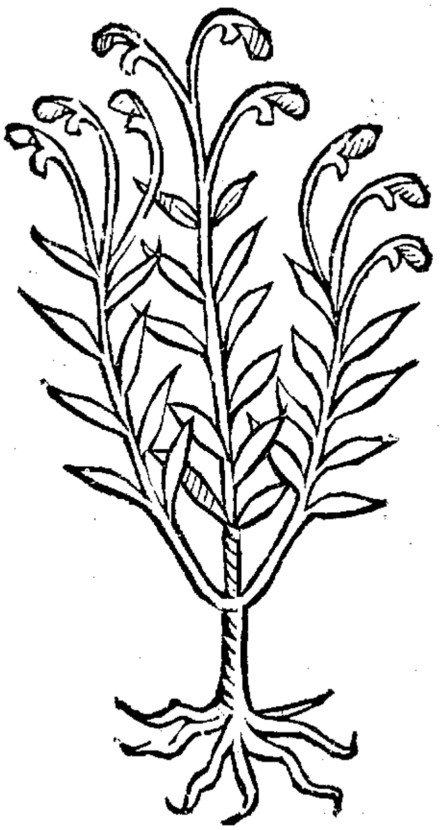

Jnaria. Pandecta.ca.Dix.Linaria
l eſt herba ſimilis eſule vel lino:ꝓpter
qđ vocat̄.ꝛ differt ab eſula:qm̄ eſula
lacteſcit.linaria vero nō. Vñ ꝟſus. Eſula la
cteſcit ſine lacte linaria creſcit ¶Operatōes
A ¶Succus eius valet ꝯtra heriſipilas inun‑
B ctus.ꝛ cum ſucco pimpinelle mixtus. ¶Et
ipa ſola valet ad cancrū trita ꝛ impoſita.ad
hoc ſimiliter ſuccus eius valet.

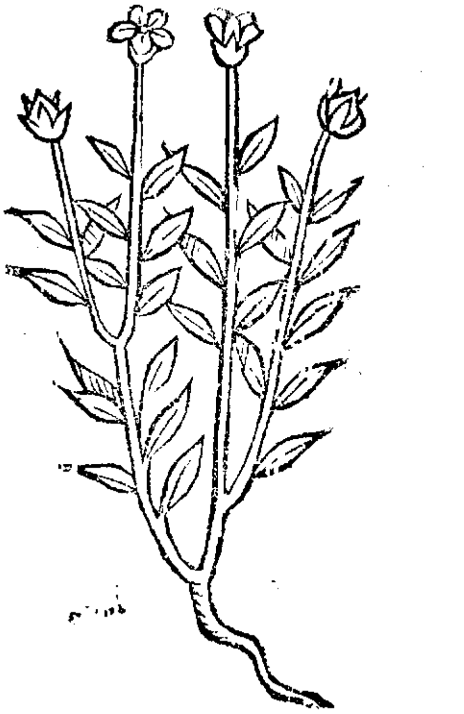

Capitulum.cclxij.

Inū.Jſi.Linū ex terre nitēti ſpē ori
l tur.nomē ſūpſit a greco.vl' ꝙ leue ſit
ac molle.Biſſuꝫ āt eſt gen⁹ q̄ddā lini
nimiū cādidi ac molliſſimi qđ grece papaten
vocāt.¶Pall'. In fe.mēſe aliq̄ ſemē lini leto
ſolo ſpargūt:ꝛ lina ꝯſequunt̄ exilia. ¶Idē li.
xi. In mēſe octobri ſemē lini ſeri pt ſi placue
rit.qđ tn̄ ꝑ ſui malicia ſerēdū n̄ ē:q2 t̄re vber
exhaurit.ſꝫ ſi velis loco piguiſſimo ꝛ modice
hūido ferre poterꝭ.aliq̄ macro ſolo ſpiſſum ſe
rentes:ſi aſſequunt̄ vt linū ſubtile naſcat̄.

Operationes

¶Sera.li.ag.au.Gal'.Virt⁹ ei⁹ ē q̄ ſubtiliat A
ꝛ ꝓuocat vrinā ꝛ mēſtrua.ꝛ qū bibit̄ aut fit cū
ea ēplaſtꝝ ꝯfert apātib9 epatꝭ ꝛ orificio ſtoma
chi ꝛ ipi ſtōacho. Sꝫ radicꝭ ei⁹ ſtipticitas ē
āplior ſtipticitate florꝭ.ꝛ caliditas ei⁹ ē mior
caliditate ipi⁹.ꝛ ꝓpter ei⁹ ſtipticitateꝫ acq̄rit
qđ admiſcet̄ cū medicinꝭ q̄ adminiſtrāt̄ ad ſpu
tū ſanguis.¶Sera.au.Dyaſ. Flos ei⁹ ē ſti‑ B
ptic⁹ ſtipticitate pauca calefactiu⁹:matura‑
tiuus.ꝛ ē ca.q̄ſi i.i.gra.ꝛ ē mediū i hu.ꝛ ſic.Et
ij.ei⁹ ꝟt⁹ ē ꝙ ē mollificatiuū.¶Ser.li.ag.ca. C
bararichichene.i.linū ē mollificatiuū ſedati‑
uū doloꝝ.ꝛ cōfert egritudib9 interiorib9:niſi
q2 ē min⁹ in h̄ q̄ꝫ camomilla.ꝛ ē mediū īter la
xatiuā ꝛ ſtipticū:ꝛ admiſcet̄ in eo parꝝ ꝟtutꝭ
ꝓuocatiue vrine.ꝛ hoc q̄dē appareti eo māife
ſte qū comedit̄ aſſatū.ꝛ tūc ē magꝭ ꝯueniens
ad ſtrigēdū vētrē.¶Et dixit i li.de ꝯſuatiōe D
ſanitatꝭ ꝙ qū ſemē lini decoquit̄ i aq̄:ei⁹ deco
ctio ē infrigidatiua.¶Et idē au.Dyaſ. Vir‑ E
tus ſemis lini ē ſilis ꝟtuti ſemis fenugreci.ꝛ
qū admiſcet̄ cū aq̄ melle ꝛ oleo ꝛ ꝯficit̄: reſol
uit apāta ca.ꝛ mollificat ea ſiue ſint iteri⁹ ſi‑
ue exteri⁹.ꝛ qū fit ex eo ēplaſtꝝ cū ficub9 ꝛ ni
tro delet pānū ꝛ puſtulas albas faciei.i.papu
las ſm trāſla.no.¶Dyaſ. Et qū ꝯficit̄ cū aq̄ F
reſoluit apāta q̄ ſūt i radice aurꝭ:ꝛ apāta du
ra.Et qū coq̄t̄ cū vino eradicat formicā ꝛ ſpe
cies vlceꝝ q̄ dicunt̄ fani.ꝛ qū miſcet̄ cū melle
ꝛ pipere ꝛ vtit̄ q̄s eo mouet coitū.ꝛ qū miſce
tur cū naſturtio q̄ntitate eq̄li ꝯfert ſciſſurꝭ vn
guiū ꝛ eoꝝ excoriatiōi.¶Et fit cū decoctiōe G
ei⁹ criſtere ad mordicatiōeꝫ inteſtinoꝝ ꝛ ma‑
tricꝭ.ꝛ mollit vētrē qū mlieres ſedēt in deco
ctiōe ei⁹ ꝯfert apātib9 matricꝭ ſic fenugrecū.
¶Paul⁹ ca.de lino.Linū qū cōburit̄.Fum⁹ H
ei⁹ ē ſubtil:ꝛ ꝯfert corize ꝛ ſuffocatiōi mr̄icis
¶Aui.li.ij.ca.de ſemīe lini.Virt⁹ eſt ei ꝓxia I
ꝟtuti fenugreci i.i.ca.cōmēſuratū i hūiditate
ꝛ ſiccitate.Et dr̄ q̄dē ꝙ decoctio lini ē deco‑

K ctio recētis ei⁹.¶In ipa enī ē hūiditas sup⸗
flua ⁊ maturatiuū:⁊ abstergit et inflat ꝑpter
hūiditatē suā sup̄fluā:ita ꝙ illud qd̄ ex eo fri
xū est:hoc agit cū stipticitate q̄ i frixo mani⸗
feste cōmēsurata:⁊ in nō frixo māifeste ꝑmi⸗
xta cū lenificatiōe:⁊ ē sedatiuū dolorū min⁹
q̄꜡ camomilla.⁊ ex ipo fit emplastꝝ cū nitro ⁊
bolo:⁊ lenit pānū:⁊ ꝯfert ꝯtractiōi vnguiū ⁊
L scissur̄ ⁊ fractur̄ eoꝝ.¶Et qn̄ ꝑmiscet̄ cū eq̄
li mēsura nasturcij ⁊ꝯficit̄ cū melle:lenit apo
M stemata ca.exteriora ⁊ interioru.¶Et aposte
ma qd̄ ē post aures cū aq̄ ciner̄ ⁊ apata du⸗
ra:⁊ ꝓhibet spasmū.⁊ ꝓpric ꝯctionē vnguiuꝫ.
N cū ꝑmiscet̄ cū cera ⁊ melle.¶Et ei⁹ suffumi⸗
gatio ꝯfert corize.⁊ silr̄ fumigatio ipius lini
ꝯfert tussi flegmatice.⁊ ꝓp̄e qd̄ ē ex eo assatū
paululū ad citrinitatē.sapor ei⁹ ē acut⁹:mor
dicatiu⁹ cū pauca amaritudīe.Et q̄ ponit ei⁹
ꝟtutē ca.in fine.ij.nō elongat̄ a veritate:⁊ cō
ueniēs ē dicere ꝙ cū caliditate sit hūiditas:
q꜡ nō apparet mordicatio ei⁹ postq̄꜡ bn̄ masti
cat̄.Et sciēdū ꝙ ē alia lingua auis q̄ ē debili
tans stomachū:⁊ ꝓuocās vētrē.⁊ ē corrigio⸗
la maior.Et ista nō ē illa de q̄ locut⁹ ē Ser.
Nā idē Sera.i ca.de augētib⁹ i coitu dicit:
ꝙ lingua auis ē lingua passeꝝ.¶Itē ideꝫ dic̄
in.vij.i ꝯfectiōe pillulaꝝ Indaꝝ ꝙ assimilāt̄
pelliculi vel corticuli q̄ ē i medio bacce lauri
¶Auicē.ca.de augētib⁹ in coitu. Inter me⸗
dullas cōputat.nō est ğ quā ponit Serap.⁊
Aui.herba.sꝫ est ꝑma spēs p̄ Sera.descpta.
vnde qn̄ ponit̄ simpliciter ꝑma dꝫ intelligi.

Operationes

¶Sera.auc.Aben mesuay.Cōuenit dolori A
later̄:⁊ ꝓuocat vrinā:auget i spermate:⁊ cor
roborat libidinē.¶Et idē auc.Damasceni.⁊ B
ꝯuenit cardiace.¶Et idē auct.Bedigaras. C
Auget sperma.¶Et idē auc.Rasis. Probi⸗ D
bet cardiacā:⁊ auget sperma.¶Et idē auct. E
Isaac.Est ca.⁊ hu.i.i.ğ.⁊ delectabil:⁊ de ꝓ⸗
prietate ei⁹ ē ꝯfortare libidinem.¶Et auget F
sperma.⁊ hꝫ virtutē humectādi comesta cuꝫ
carnib⁹ vel alijs.valet silr̄ ꝯ siccitatē pector̄.

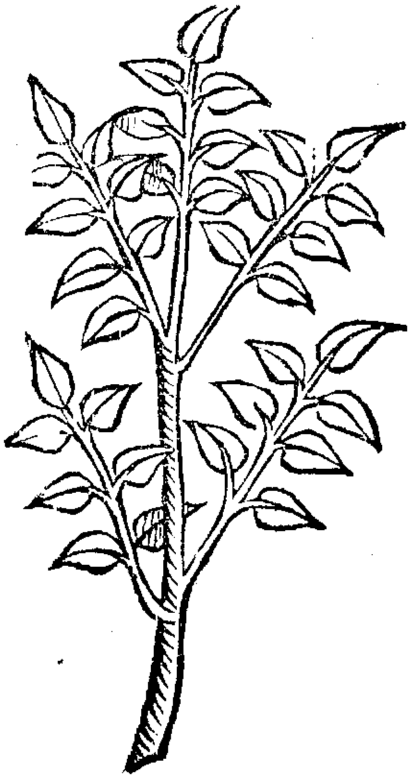

Capitulum.cclxiij

Ingua auis. Pla.Lingua auis ē ar
l bor.⁊ hꝫ folia ꝑua ⁊ acuta.ligue auis
ꝯformia:⁊ ē in.i.ğ.ca.⁊ hu.¶Ser.li.
ag.ca.lisen basafir.i.lingua auis. Et ē arbor
silis arbori dirdar:nisi ꝙ foliū ei⁹ ē lōgū sile
folio amigdali.⁊ fruct⁹ ei⁹ q̄ dr̄ lingua canis
sūt racemi ⁊ palmites q̄ diuidūt̄ in cherarn⁹
siles folijs oliuaꝝ:nisi ꝙ sūt minora satis:et
intra quālibet cherarn⁹ ē medulla silis ligue
auis exteri⁹ rubea ⁊ interi⁹ alba declinans

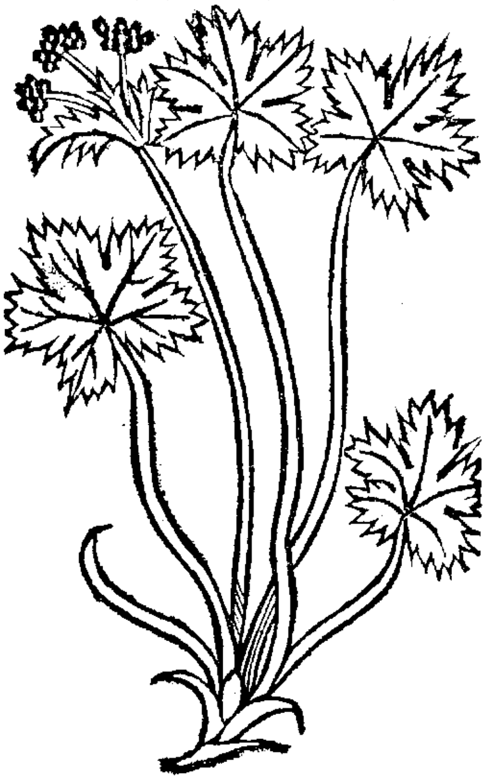

Capitulum.cclxiiij.

Iſimachion.ſm Dyaſ.ꝑmo ca.Ha-
l ſtas habet maiores ꝛ fructicoſas. cir
ca quarū nodos folia minuta habet
ſalici ſimilia.florem purpureū aut auroſum.
naſcitur locis humectis.

Operationes

A ¶Dyaſ.Succꝰ herbe huiꝰ ſtipticꝰ ē. San-
guinē reijciētibꝰ maxime ꝓdeſt. Diſſinteric
B potui datꝰ ꝛ ſuppoſitꝰ ſubuenit.¶Fluxū ma
tric mulier abſtinet ſuppoſitꝰ. Naribꝰ ꝓflu
entē ſanguinē fronti illinitꝰ ſtatim ſtringit.
C Uulneribꝰ recētibꝰ ꝑ ſe coleſim facit. ¶Her-
ba fumigatiōe adhita vim veneni longiꝰ ar-
D cet: ꝛ ſorices occidit.¶Gal.vij.ſim.far. ca.li
ſimachion ꝑdn̄antē hꝫ ſtipticā q̄litatē; ꝓpter
quā ꝛ plagas ꝯſolidat: ꝛ emorroſagias ex na
E ribꝰ ſiſtit emplaſtratū.¶Et aliaꝝ etiā emor-
roſagiaꝝ idoneū eſt farmacū ipm̄.ꝛ etiā ſuc-
cus eius adhuc magis ꝛ bibitꝰ diſſinterias
ꝛ ſanguīs eductiōes ꝛ fluxū muliebrē ſiſtit.

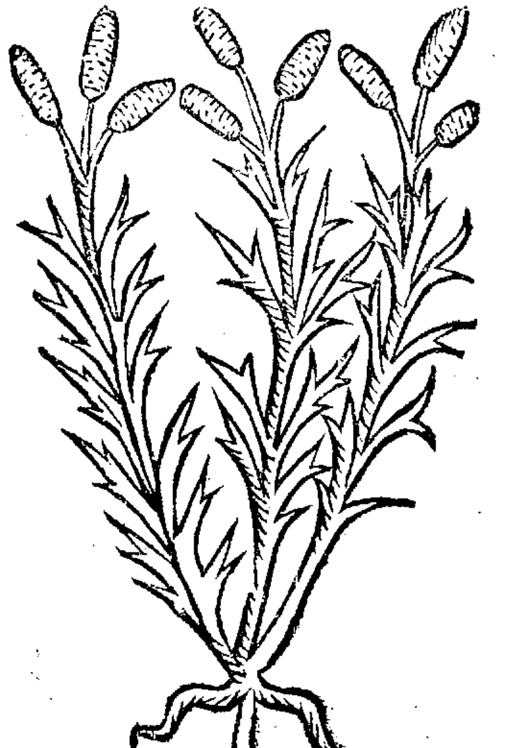

Capitulum.cclxv.

Icium.Sera.ca.hadath.i.liciū Ha
l bet tres ſpēs.vna eaꝝ eſt indica.Et
alia fit ex herba que dicitur zeriach
ſiue ſerrab.Tertia ē arabica q̄ nomināt ha
dath:id eſt liciū.Et idē auc.Dyaſ.Liciū ac-
cipit ex arbore ſpinoſa q̄ habet ramos lōgi-
tudine duoꝝ brachiorū aut ampliꝰ. Et folia
ſunt ſīlia folijs arboris buſſirara.ꝛ hꝫ fructū
ſīlem piperi:et eſt niger: amari ſaporis: lenis
tactu.ꝛ cortex ligni eſt glaucꝰ ſīlis licio diſ-
ſoluto.ꝛ habꝫ radices multas ꝓcedētes a la
tere ligni eiꝰ. Naſcit locis agreſtibꝰ.ꝛ extra-
hit ſuccus eiꝰ in hūc modū. Terunt folia ſi-
cut ſunt cū tota arbore.aut ponunt in aqua
ꝛ dimittunt pluribꝰ diebꝰ ꝛ coquunt ꝛ expri-
munt. Et ſuccus ponit ad coquēdū ſup ignē
donec ingroſſetur ſicut mel: ꝛ fit ſīlis ex ſuc-
co fructus eius qn̄ exprimit ꝛ ponit in ſole.
Et meliꝰ ex eo eſt illud qđ accēditur igni.et
qn̄ extinguitur facit ſpumā: cuiꝰ color ē ſan
guinis.Et exteriꝰ eſt nigrū. ꝛ interiꝰ ē ſicut
crocus.ꝛ nō ē pingue: ꝛ eſt ī eo ſtipticitas cū
amaritudine.ꝛ ex illo meliꝰ eſt Indū ꝛ fortio
ris oꝑationis. Adulterat aūt liciū cū amur-
ca olei: cū admiſcet in coctura eiꝰ ꝛ cū ſucco
abſinthei ꝛ felle bouino. Et oportet vt colli-
gat ex eo ꝙ natat ſīle ſpongie ꝛ reponitur ad
opus medicinaꝝ oculi.ꝛ reſiduū ponit ī alijs
medicinis.ꝛ dr̄ ꝙ indicuꝫ facit arbor licios.
Et hec arbor eſt de ſpeciebꝰ ſpine hn̄s ramoſ
erectos longitudīe triū brachioꝝ: aut ampli
us ꝓcedētes ex radice.ꝛ ſunt groſſiores ra-
mis rubi. Et euellit eis cortex facile.ꝛ color
eius apparet ſicut color ſanguīs. Et folia eiꝰ
ſunt ſīlia folijs oliue.ꝛ ex illa arbore accipit
liciū ſcꝫ ab illa que eſt ſpinoſa. Et ē apud nos
medicina q̄ſi humida ꝛ liquida. Et ſubſtātia
eiꝰ eſt cōpoſita ex virtute ſubtili.ca.ꝛ terrea
frigida: ꝛ in ſapore eius eſt ſtipticitas: niſi qꝛ
eſt pauca. Alia ſecūda ſpecies eſt q̄ fit ex ar-
bore licios ſiue ex acantum appellata. folia
quercus ſimilia atq; ſpinoſa generans.

Operationes

¶Galienus ſm tranſlationē grecā.hoc far- A
maco ad ipopiam vtuntur et ad flegmones.
qui in ano ꝛ ore ꝛ vlcerationes ꝛ herpetas et
putrediēſ: male morigerata vlcera ꝛ aureſ puſ
fluētes: ꝛ paranichia ꝛ vngues leproſos.
¶Et idem ſm tranſlationem arabicam. vir- B
tus eius eſt que remouet ꝙ in pupilla ex eo
ꝙ obſcurat viſum: ꝛ cōuenit fluxui ventris.
ꝛ habentibꝰ vlcera in inteſtinis.ꝛ habentibꝰ
fluxum menſtruorum. Et ponitur in medici-
nis panni que fit in facie.
¶Et in medicinis vlcerū ꝛ apoſtematuꝫ que C
ſunt in ore ꝛ in ano ꝛ formice. Et cōuenit vl-

ceribꝰ fraudulētꝫ ⁊ putredibꝰ vlceꝝ ⁊ putredi
ni auriū ⁊ tenaſmoni ⁊ panaricio: ⁊ fortificat
D capillos. ¶ Sera.au.dyaſ. Uirtꝰ licij ē ſtipti
ca ⁊ abſtergit ⁊ curat obſcuritatē viſus ⁊ ſca
biē ⁊ pruritū oculoꝝ: ⁊ abſcindit curſuꝫ humi
ditatū ad oculū veniētiū curſu antiq̄ ⁊ ꝯuenit
E apatibꝰ gutturis. ¶ Et qñ linit̃ cū eo palatū:
ꝯuenit apatibꝰ gutturꝫ. ⁊ qñ linit̃ cū eo ꝯuēit
gingiuis ⁊ vlceribꝰ putridis ⁊ ragadijs ani ⁊
F tenaſmōi. ¶ Et qñ bibit̃ ⁊ fit cū eo criſtere ſa
nat fluxū vētris antiquū ⁊ vlcera itestinoꝝ. ⁊
bibit̃ de ipo cū aq̄ vſq; ad ſanguinis fluxū: ⁊
ſputū ſanguis cū tuſſi: ⁊ dat̃ i potu morſui ca
G nis rabioſi. ¶ Qñ fiūt ex eo pillule ⁊ dant̃ et
rubrificāt capillos: ⁊ curat panariciū ⁊ formi
cā ⁊ vlcera fraudulēta. Et qñ fit cū eo naſca
le ꝯuenit fluxui antiq̄ hūiditate a matrice.
H ¶ Et dicit. Qñ coq̄tur cū ramis eiꝰ in aceto:
ꝯuenit apatibꝰ ſplenis ⁊ yctericie: ⁊ ꝓuocat
mēſtrua. Et qñ bibit̃ ex fructu eius laxat fle
gma: ⁊ ꝯuenit ꝯ medicinas venenoſas. ¶ Et
I idē Sera.auc. Raſis felica charach. Uirtꝰ
eſt cōpoſita ex ꝯtrarijs. Nā hꝫ virtutē exte
nuatoriā: digeſtoriā: ca. ⁊ fri. ⁊ modice ſtipti
cā hñs vim. ⁊ ideo dyaforeſim facit ꝓijciens
K ⁊ porrigans. ¶ Et facit aūt ad ipopiā herpe
tas ⁊ ad epatꝫ vlcera: ⁊ ad parotidas: ⁊ putri
da vlcera: ⁊ ꝯuenit vlceribꝰ oris et ani.

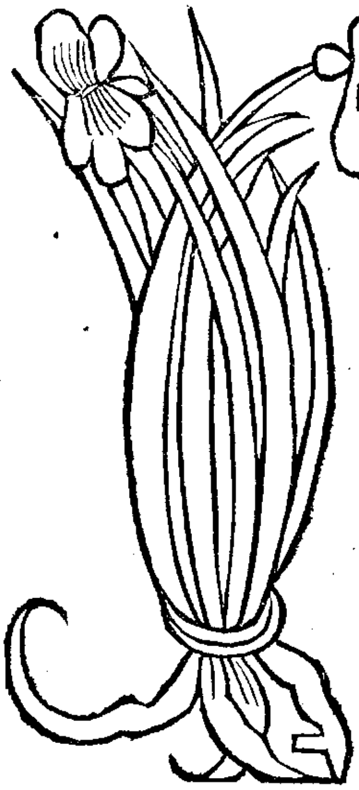

Capitulum. cclxvi.

Onchitis ſm dyaſ. Lonchitꝫ ē ſpēs
l gladioli folia hñs porri ſilia: ſed latio
ra ⁊ rufa. m̄ltas hñs ſup radices vir
gas ſpanſas ſup terrā: ⁊ ramos ſup terrā de
cliues: in q̄bꝰ ſunt flores ſil'es pellicino. ſꝫ for
ma eoꝝ vt gele eſt: ⁊ albuꝫ hꝫ in medio ſic ro
ſtrum ⁊ labrū inſanum: ⁊ ſicut lingua ⁊ ſemen
eius lancee ſil'e ⁊ trigonū ⁊ longū. vnde ⁊ lon
chitis appellatū eſt. Radix eſt ei ſil'is dauco.
naſcit̃ locis aſperis. Pli.ca. Lonchitꝫ. folia
hꝫ rubicūda. ſemē nigrū ſil'e camedoꝝ cꝗruꝫ
ora patēt ⁊ oblongū in ſilitudinē lanceaꝝ ra
dicē vt daucus. Itē Dyaſ. Eſt ⁊ ſcōm genus
lonchitꝫ fo. hñs ſic ſcolopendria ⁊ aſꝑiora.

Operationes

¶ Pliniꝰ. Uulneribꝰ impoſita folia eiꝰ tumo A
rē nō admittūt. Bibita cū aceto ſpleneꝫ ſic
cant. Radix eiꝰ cū vino bibita vrinā ꝓuocat
¶ Gal. vij. ſim. far. ca. Lonchitꝫ. Eius q̄dē ſe B
men triangulū ſicut lācee ſm figurā. Radix
quidē ſimilis eſt aliq̄liter paſtinace. ⁊ ꝓpterea
vrinatiuū eſt farmacū. ¶ Eius vero q̄ ſimilis C
eſt ſcolopendrie folia viridia quidē ad conſo
lidatē vulnerū ſunt idonea. ſicca vero ꝑ oxi
mel bibita ſplenes ſiliridos ſanat.

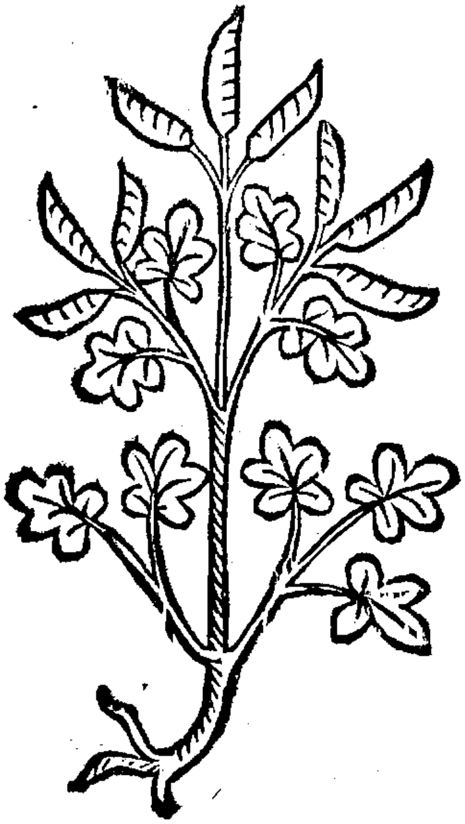

Capitulum.cclxvij.

Upinus. Sera.li.aggre.cap. Tar-
l mus auc. Dyaſ. Tarm⁹.i. Lupin⁹.
Sunt ex lupinis quidam vt dicun-
tur regales: ⁊ ſunt ſilueſtres: quoꝝ folia ſunt albidiora domeſticis. Et quidā ſunt domeſtici. ⁊ domeſtici comeduntꝰ poſt eoꝝ elixationem: ⁊ infunduntur in aqua pluribus diebus donec recedat amaritudo. ⁊ generāt humores groſſos. Galienus.vi.ſim.far. cap̄.de lupino ſm̄ traſlationem grecam. Tarm⁹: id eſt lupinus. comeditur quidem decoctus: ⁊ multis diebus deponens amaritudinem in aqua. fitqꝫ cibus groſſorum humoruꝫ vt farmacum vero hic talis ex emplaſticis eſt qui non habet amaritudinem. ⁊ eſt abſterſiuus ⁊ dyaforeticus.

Operationes

A ¶Galien⁹. Supplaſmatus necat lūbricos. Uel ſi quis ip̄m bibat cum melle vel oxizuccaro ſiue etiam ipſius decoctio nata eſt lumbricos educere. imo ⁊ ſupfuſa deforis conuenit morfeis ⁊ ſcabiei ⁊ cancrenis ⁊ malignis vlceribus. Hoc quidem abſtergendo: illa vero conſumendo: ⁊ ſine mordicatiōe deſiccando expurgat: ⁊ aperit opilationes epatis et ſplenis. ſi bibatur cum ruta et pipere: attrahit tam menſtrua q̄ȝ embriones cū myrrha ⁊ melle appoſitus.

B ¶Eſt autem ⁊ ipſi⁹ farina īmordaciter dyaforetica. nō enim liuida ſolum ſed ſcrofulas ⁊ ſimata dura ſanat. tūc enim oportet eos in aceto coquere vel oximelle vel oxizuccaro iuxta complexiones: videlicet patientium: necnō paſſionis differentiam: cogitantes illud quod oportet. nō eſt autem p̄ſentis negocij diſtīguere talia. diaforat ei ⁊ liuida et cetera omnia que prius dicta ſunt.

C ¶Decoctio etiam ip̄a farina nata eſt facere. Tarmos agrios vel lupinus agreſtis ſiue ſilueſtris amarior eſt ⁊ validior in omnibꝫ domeſtico eſt ei ſimilis exiſtens ſm̄ genus.

D ¶Et idem ſm̄ tranſlationem arabicam.

E ¶Uirtus eius prima eſt q̄ deſiccat ſine mordicatiōe. Et ſecūda abſtergit ⁊ reſoluit ⁊ mūdificat ⁊ aperit. ⁊ tertia occidit lūbricos qn̄ fit ex eis emplaſtrum exteri⁹: ⁊ qn̄ comeduntur melle: aut bibuntꝰ cū vino admixta aqua ⁊ farina lupinoꝝ reſoluūt ſine mordicatiōe.

F ¶Et curantꝰ liuores ⁊ apoſtemata et ſcrofulas quando coquuntꝰ cum aceto et melle. Et qn̄ fit emplaſtrū cū eis ſciatice cōferunt.

¶Et ꝯfert empetigini ⁊ vlceribꝫ capitꝫ et ſcabiei ⁊ bothor ⁊ vlceribꝫ fraudulentis. G

¶Et quādo bibitur cum ruta ⁊ pipere aperit opilationes epatis ⁊ ſplenis: ⁊ ꝓuocat menſtrua. ⁊ naſcale ex eis cum melle ⁊ myrrha expellit fetum. Et farina eorum facit hoc. lupinus ſilueſtris vel regalis valet ad ea que dicta ſunt. H

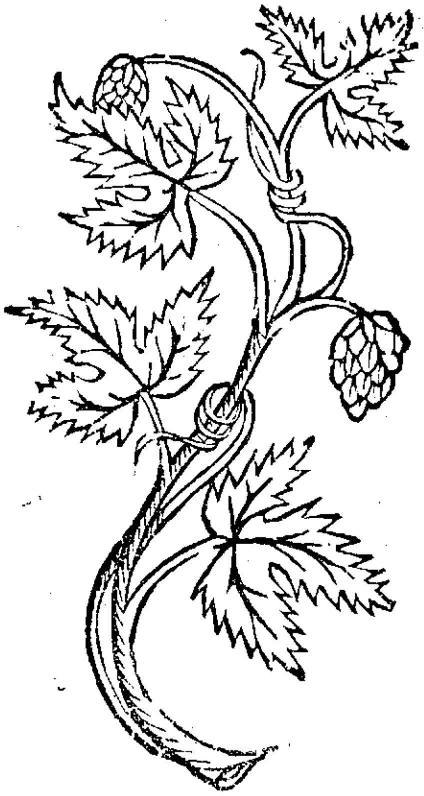

Capitulum.cclxviij.

Upulus. Jo.me.ca. de volubili ait:
l ꝙ lupulus ſit ſpecies volubilis. No-
tandum ergo ꝙ plures ſunt ſpecies volubilis. Una eſt que dicitur funis arborū cuius flos eſt albus. ⁊ eſt ſicut tuba: ⁊ habet lac. et vocatur volubilis magna. Et eſt alia cuius rami repunt ſuper terraꝫ ⁊ ſup ramos plantaruꝫ. que folia ⁊ flores habet minores: ⁊ dicitur volubilis parua. Et eſt alia ſpecies eius habens folia ſubalbida et lanuginoſa: ⁊ habet lac. Et eſt ſpecies alia aſpera habēs folia citrulli. cuius flos eſt ſicut ampulle adherētes. et vocatꝰ lupulus. De qua in iſto ca. habetꝰ mētio. Et eſt quarta ſpecies ei⁹ cui⁹ radix eſt ſicut feſciref ſim ⁊ magis groſſa imo eſt groſſitudo eius in modū cucurbite maioris: ⁊ eius ſtipites eleuantur ſuper radiceꝫ ſuam

circiter cubitos duos: ꝛ folia eiꝰ ſunt ſtricta parua ĩ mediũ ſagitte alate: q̄ ex leui cã fluũt ꝛ hꝫ lac: ꝛ vocaẜ dñs lacticiniorꝫ. Et ex ea fit ſcamonea. vt habeẜ ĩ ca. ſcamonea de. s. Etiã in ca. volubilis de. v. inuenies de ꝟtute earꝫ. lupulus ꝟo eſt eq̄lis ad frigiditatẽ declinãs Et dꝛ q̄ eſt in ꝓncipio ꝓmi. ꝛ eſt veriꝰ.

Operationes

A ¶ Jo. me. Lupulus ſedatiuꝰ eſt dolorũ calidorꝫ extinctiuꝰ inflãmationũ ꝛ lenitiuus.
B ¶ Rectificatio magna. Aperit orificia venarum: ꝓpter quod miſcendum eſt ei aliquid ex dꝛaganto ꝛ maſtice. ꝛ rectiꝰ q̄ vigoꝛat operationem eiꝰ.
C ¶ Eſt aqua caſei cum ſpica et maſtice. Ex alijs vero volubilibꝫ tracteẜ de ca. volubili inferius de. v.

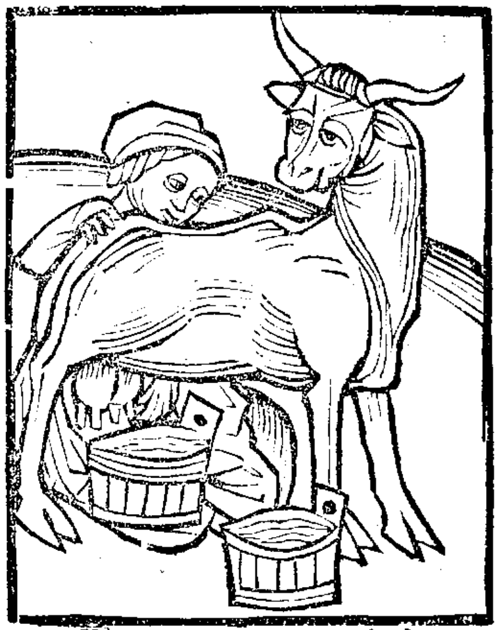

Capitulum. cclxix.

Ac. Sera. li. aggre. ca. Lelen auct.
l Gal. Lelen: id eſt lac. Et meliꝰ lac eſt ſanũ naturale nõ habẽs infectionẽ alicuiꝰ alteriꝰ humoꝛis. aut ſup qd̄ nõ vincit aliqua qualitas. Et eſt clarũ in quo nõ ẽ turbulentia aliq̄: neqꝫ acuitas neqꝫ ſalſedo. imo eſt in eo dulcedo pauca. ꝛ odoꝛ eiꝰ eſt bonꝰ. ꝛ lac quidẽ qd̄ eſt hmõi eſt illud qd̄ generaẜ ex ſanguĩe ſano ſeparato ab om̃i malicia. Et ſanius lac eſt mulierꝭ: ꝛ maxime cuiꝰ coꝛpꝰ eſt ſanũ nõ antique ſꝫ iuuenis. pulchꝛe tẽperate cõplexionis cuiꝰ nutrimẽtũ ẽ bonũ generatiuũ bonoꝝ humoꝝ. Et poſt eſt lac aĩaliũ q̄ꝝ natura nõ eſt elõgata a natura hoĩs. ſꝫ eſt ꝓpe naturã hoĩſ. Et odoꝛ carniũ ſignificat ſup bonitatẽ lactis ꝛ ſanguĩs eiꝰ. Nã ſunt q̄dam aĩalia: quoꝝ carnes ſũt fetide. ſicut carnis canis: lupi: leonis: cameli ꝛ vꝛſi. ꝛ quedam carnes ſũt boni odoꝛis ſicut carnes poꝛcoꝝ: pecudũ: capꝛarũ ꝛ boum: ꝛ equarũ ꝛ aſinarum ꝛ damularũ: ac coꝝ que currũt curſu iſtoꝝ q̄rũ carnes comedũt q̄ꝫ plures hominũ. Natura nãqꝫ coꝝ eſt ꝓpinqua nature hoĩs. et ꝓpter hanc cauſam admiſtratur lac capꝛaꝝ: ꝛ alioꝝum aĩaliũ vt boum ꝛ ſimiliũ. ꝛ fit caſeus ex eis ꝓterq̄ꝫ ex lacte aſinino. Propterea q2 eſt aquoſum ſubtile nõ habens groſſitudinem. lac vero vaccarũ eſt groſſum. Et lac capꝛaꝝ eſt mediũ ĩter vtrũqꝫ. ꝛ lac quidẽ eſt velocꝭ alterationis quãdo tãgitur a caliditate aeris. ꝛ ꝓpter hanc cauſam ꝑcipitur q̄ ſugaẜ ex mãmilla ne alteret ip̄m aer.

Operationes

¶ Sera. Et lac quidem eſt compoſitũ ex tribus ſubſtãtijs: ſcꝫ caſeata: butiroſa ꝛ aquoſa. Et qñ tu cognoueris has ſubſtãtias ꝛ ſeparas vnam ab alia cauſa medicationis: inuenies q̄ vnaqueqꝫ ipſarum habet operatõem ꝓpꝛiam in via nutrimẽti: ꝛ ĩ via medicine. et ꝓpter victoꝛiam pinguedinis ſup lac vaccarum accipitur ex eo recocta. A
¶ Butirũ vero accipitur ex lacte capꝛarũ: vaccarũ ꝛ ouium. Sed caſeus eſt lac coagulatuꝫ: ꝛ ſic caſeus nõ eſt lac niſi cum recipit coagulatiõem ꝛ caſeitatem. B
¶ Nam illud lac coagulatur ſuper quod vincit groſſicies. tale quidem eſt facilis coagulationis: ꝛ ſeparaẜ facile quãdo fit caſeus ex ſubſtãtia butiroſa. In lacte vaccarum eſt plus. ꝛ qñ coagulatur aufertur ab eo butirum: ꝛ fit caſeus pinguis. Et qñ caſeus veteraſcit generãt coleram. et hoc ſignificat ſapoꝛ ꝛ odoꝛ ip̄ius. C
¶ Rabimoyſes cap̄. de lacte. Lac poꝛcinum eſt magis confoꝛme poſt lac muliebꝛe. Et lac coꝛrumpit maliciam humoꝛum maloꝛum. Lac aſininum eſt humidius omni lacte ꝛ mĩoꝛis groſſiciei. Et lac vaccinum eſt pinguius. Et lac capꝛinum eſt medium. Unde lac nõ eſt cõueniens capiti nec lateribꝫ aptum ſꝫ ventoſitatem. D
¶ Almanſoꝛ tractatu tertio ca. de lacte. Lac recenter muſtũ temperato exiſtit vicinum: licet frigiditati ꝛ humiditati parumper approximet. Unde coꝛpus humectat ꝛ impinguat. Eius tamẽ cõuerſio eſt velox. quapꝛopter acute febꝛientibꝫ vel quibꝫ doloꝛ capitis ex humoꝛe acciderit. colericis quoqꝫ quibꝰ frigide ex cõſuetudine accidũt egritudines nullo modo eſt tribuendum. E
¶ Ovaſ. ca. de lacte. Om̃e lac generat bonũ F

chimum.⁊ eſt multi nutrimenti:⁊ mollit ven
trem:⁊ cõuenit ſtomacho.⁊ lac quideꝫ veris
eſt aquoſius eſtiuo.

G ¶Et lac animalis paſcentis herbas recẽtes
eſt magis mollitiuum ventris ꝙ̃ paſcẽtiũ her
bas ſiccas. Et lac caprinum eſt minus molli
ficatiuum ꝙ̃ aliorũ animalium.quoniã capre
vt plurimũ comedunt herbas ſtipticas ⁊ fo
lia arborum.⁊ ꝓpter hanc cauſam eſt bonum
ſtomacho. Sed lac ouis eſt ſpiſſum dulce ⁊
pingue. Non eſt adeo bonuꝫ ſtomacho ſicut
caprinuꝫ. Sed lac vaccarum: aſinarũ vel eq̃
rum ſunt magis laxatiua ꝙ̃ aliorũ animaliũ.

H ¶Et omne lac quando coquitur ſtringit ven
trem. Et maxime quando exſiccatur aqua
eius cum lapidibus calefactis:⁊ cõuenit vl-
ceribus inteſtinorum:⁊ interiorum membro
rum.et ꝓprie illius que fiunt ex gutture ⁊ can
na pulmonis:⁊ renibꝰ ⁊ inteſtinis ⁊ veſica.

I ¶Et quando abluitur os cum lacte cõuenit
vlceribus eius ⁊ gargariſmata cum eo cõfe
runt vlceribꝰ palati:ſed nouiter mulſũ eſt bo
num bibentibus medicinas mortiferas. ⁊ il
lis qui ſumpſerunt cantarides.

K ¶Et lac vaccinum eſt ad hoc melius omni
alio lacte.⁊lac aſini ꝓprie quãdo colluitur os
cũ eo confortat gingiuas ⁊ dentes. Lac vac
cinum ⁊ caprinum ⁊ ouinum: quando vnum-
quodq̃ coquitur cum lapide littoris ꝯuenit
fluxui ventris ⁊ vlceribus inteſtinorum ⁊ te
naſmoni.

L ¶Et quãdo fit criſtere cum eo ſolo aut cum
aqua ordei aut cum decoctõe grũm i quod di
citur caudare ſiue bandaim ſedat mordica-
tiones inteſtinorum.⁊ fit criſtere cũ eo vlce-
ribus matricis.

M ¶Omne preterea lac quãdo ſugit̃ ex mãmil-
la ipa eſt magis iuuatiuum:⁊ velocius nutri
tiuuꝫ.neq̃ ita corrũpitur. Et lac mulierꝫ dul-
cius eſt ⁊ nutribilius omni lacte:⁊ conuenit
vlceribus pulmonis.et ponitur in eo oliba-
num tritum:⁊ diſſoluitur in oculo in quo eſt
vngula aut vlcus ⁊ conuenit.

N ¶Et quando miſcetur cum eo ſuccus pa-
paueris ⁊ cera ⁊ oleuꝫ ⁊ linitur cum eo ſuper
podagram conuenit. Et omne lac eſt malum
ſpleni ⁊ epati egrotãti ⁊ ſode ⁊ epilentie ⁊ ico
tomie et egritudinibus neruorum ⁊ febribus
antiquis.

Capitulum.cclxx.

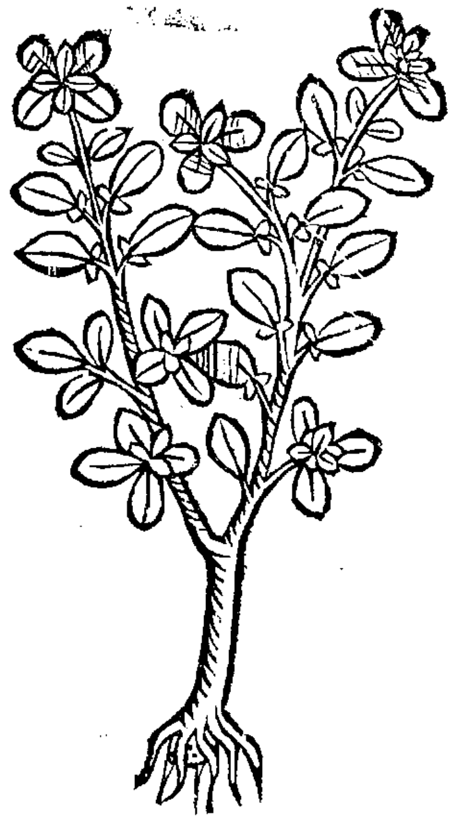

Maiorana. Pla. Maiorana ẽ her-
ba q̃ alio noĩe ſamſucꝰ dr ca.⁊ ſic.ĩ
m ij.gra. Flores ⁊ fo.eiꝰ cõpetũt vſui
medicine. Igit̃ i eſtate collecta cũ
floribꝰ in vmbroſo loco deſiccat̃.ac p annum
ſeruat̃. Gal.viij.ſim.far.ca.de ſamſuco. Sub
tiliũ ptiũ ẽ ⁊ dyaforetice ɣtutis.ſiccat ei ⁊ ca
lefacit i.iij.gra. Sera.li.aggre.cap. Merze-
mus aucto. Dyaſ. Herba eſt habẽs ɣgas ex
tenſas ſup faciẽ terre in ſuo hortu.et hꝫ folia
parua rotũda ſup q̃ eſt borra feri ſilia folijs
calamenti hñtis folia ſubtilia ⁊ hꝫ odorẽ bo
nũ. Idem auc. Gal. Uirtꝰ eiꝰ eſt q̃ calefacit
⁊ deſiccat in.iij.gra.⁊ virtꝰ eiꝰ eſt q̃ reſoluit ⁊
ſubtiliat. Itẽ ex aromaticitate virtutẽ habꝫ
ꝯfortãdi.⁊ ex q̃litatibꝰ ſuis diſſoluẽdi: ꝯſumẽ
di ⁊ mũdificandi. Auicẽ. Maiorana ẽ ca.et
ſic.in.iij.gra.⁊ eſt ſubtilis cũ fortitudine.

Operationes.

¶Sera.auctoritate aben meſuay. Quando A
linit̃ cũ ſucco eiꝰ ſup liuores ſanguinis mor-
tui aufert eas.⁊ ꝓpter hanc cãm apponentes
ventoſas vngũt locũ poſt vẽtoſationẽ cũ eo
vt nõ appareãt cicatrices ſcarificatõis. ¶Et B
qñ fit caput purgiũ cũ eo cõuenit dolori capi
tis maxime melancolicis ⁊ ventoſitati cere-
bri.⁊ apit opilatiões q̃ ſunt in eo.et propter
hanc cauſaꝫ cõfert epilẽtic ⁊ paraliſi. In qua

declinat hõ caput ſuū ad poſteriora.et alteri
paraliſi.ꝛ torture oris ꝛ emigrance. attrahit
enī hūiditates malas a cerebro:ꝛ ꝯuēit mul-
C tū.¶Et fit oleū cū ea ꝛ ꝯuēit ad oīa ſupradi-
D cta.¶Et qñ terit̃ maiorana ſicca:ꝛ cõficit̃ cū
melle ꝛ linit̃ ſup liuorē q̃ fit ſub oculo aufert
E ipm ꝛ exꝑmit̃ ſuccꝰ ex ea dū ē recēs.¶Et fit
caput purgiū cū eo:ꝛ mūdificat cerebꝝ:ꝛ cõ
F uenit egritudibꝫ eiꝰ frigidiſ ꝛ melācolicꝫ¶Et
qñ ibibit̃ in eo cotū aut lana ꝛ ponit̃ ī aurē a-
perit opilatões eiꝰ.Silr āt facit oleū eiꝰ Et
G calefacit īt̃icē.¶Uñ Raſis ꝓpter aromati
citatē ſuā ꝛ caliditatē ꝛ ſubtilitatē ꝯuēit oībꝫ
egritudibꝫ frigidis:ꝛ ꝯfortat cerebꝝ ꝛ omia
H mēbra.¶Pli.ca.Maiorana vires hꝫ acres
ꝛ calefactorias ad oēm duriciē vel rigorē val
de idonea.Medet̃ etiā cathaplaſmatibꝫ īpo
ſita ſiue potu data:a ſcorpiõe vexatꝰ ꝛ inteſti
noꝝ tormēto vel difficultate mictꝰ laboran-
tes.¶Elixatura eiꝰ ydropicꝫ medet̃. Urinā
I ꝓuocat ꝛ tortiõibꝫ vtilis ē.Succꝰ eiꝰ melle
addito liuores detergit.Scorpionū ictꝰ cū
aceto ꝛ ſale cõpeſcit.Luctatiõibꝫ bñ adhibe
tur.cerotꝫ vtiliter adhibet̃.¶Tumores oēs
K corpis ꝛ oculorū cathaplaſmatibꝫ adhibita
ſpgit.maxīe cū polēta impoſita. ¶Itē appo
L ſite ſolite purgatõis materiā ꝓuocat.In fe-
minis Malagmatibꝫ ꝛ acopis miſcet̃ bene.

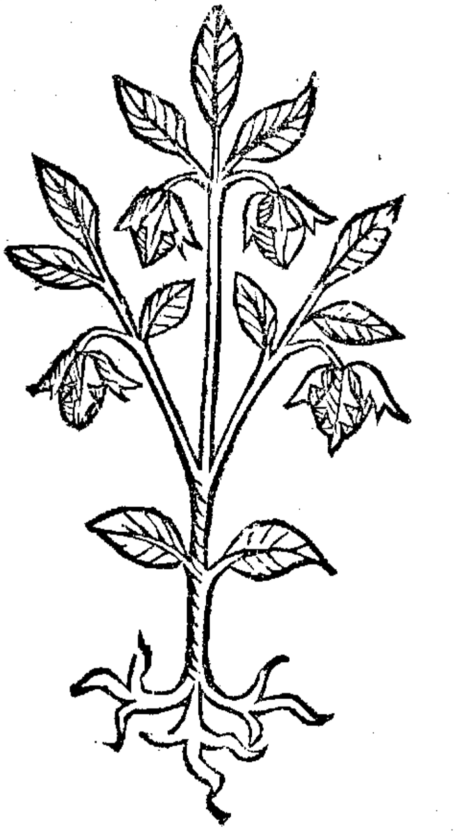

Capitulum.cclxxi.

Acis. Conſtantinꝰ in libro graduū
m ait:Nucis muſcate arboris ramorū
cortex eſt macis que ab india venit.
cuius natura calida eſt ꝛ ſicca in tertio gra-
du.¶Platearius.Macis calida eſt et ſicca
in.ij.gradu.Et ſm quoſdā flos eſt muſcate.
Quod videt̃ falſum eē.q2 flores aut decidūt
aut in fructꝰ mutant̃.Sunt aūt cortices qui
dam qui reperiūtur circa nuces muſcatas:
ſicut circa auellanas ꝑ annos decē ſeruant̃.
Habētqꝫ ꝟtutē ꝯfortandi ex aromaticitate:
diſſoluēdi ꝛ ꝯſumēdi ex qualitatibꝫ. Eligen-
dus eſt aūt macis ruffus vel ſubruffus acutū
habens ſaporem cū aliquātula amaritudine
Qui vero nigricat terreus eſt.ꝛ qui ſaporem
acutū nõ habet abijciēdus eſt.Sera.lib.ag-
gre.ca.ſiſtoſi.Siſtoſi.i.macis.Et eſt cortex
nucis muſcate que eſt ſup corticē groſſū. Et
melior ex eo eſt ille q̃ eſt coloris fuſci.ꝛ dete-
rior ex eo eſt niger.ꝛ ī cortice duro groſſo nu
cis muſcate nõ eſt aliquod iuuamētū. Sed
fructus eiꝰ eſt vtilis medicine:ꝛ oritur in ori
ente.Arabes dicūt quidem q2 eſt macis.ꝛ eſt
cortex qui apportatur de regione que nõ eſt
grecorum.ꝛ color eius eſt flauus.

Operationes

¶Dyaſ.ca.machil ſiue machir ſm trāſlatio- A
nem grecā.i.macis.Coriū eſt ligni venientis
de barbarico:coloris ruffi cū robore ſolido.
cui virtꝰ eſt ſtiptica ꝛ remordens q̄ꝫ maxime
in guſtu.Tunſa ꝛ bibita emoptoicis ꝛ diſſin
tericis ꝛ ſciliacis ſingularē preſtat effectuꝫ.
¶Collector huiꝰ tꝑis macis eſt cortex nucꝫ B
muſcate:qui adheret ipi circumquaqꝫ vt po-
teſt videri in barbulis auellanaꝝ.ꝛ multoti-
ens vidi tunīſij ſic eſſe:licet dicat Dyaſ. Ma
chir:id eſt macis eſſe coriū ligni errorē trāſ-
latoris.q2 debet dici coriū fructꝰ:vt patebit
in caplo nucꝫ muſcate.¶Gal.vij.ſim. far.ca. C
de maci ſm trāſlationē arabicā.Gliaſter ſiue
Taliſſar.i.macis:cortex eſt qui portat̃ de in
dia:in guſtu quidē ſtipticus ſufficienter cum
breui quadā aromaticitate.¶Cū aūt adura- D
tur eſt ſimilis pluribꝫ aromatibꝰ in dyanis:
ꝛ ſubſtantia eiꝰ compoſita ex ſubſtantijs cõ-
trarijs:ꝛ plurimuꝫ qđ eſt in ea ſubſtantia eſt
terrea frigida.Et minꝰ qđ in ea ſubſtātia eſt
ſubtilis caliditate:ꝛ odor eiꝰ eſt bonus ſicut
odor aliarum ſpecierum aromaticarum.que
apportantur ab india.Sapor eius eſt ſtipti
cus ſtipticitate multa cū aliquātulo aroma-
ticitatꝫ.¶Uirtus eius eſt que deſiccat in.iij. E

gradu.ſ ca.ꝛ fri.nō eſt opatio manifeſta.ꝯfert
fluxui ventris ꝛ vlceribꝫ inteſtinoꝝ.ꝛ bibit̃ in
emoptoyca ꝛ in fluxibus humoꝝ ad ventrem
Auicen̄.de viribꝫ cordis ait.ꝙ ꝯfortat cor.

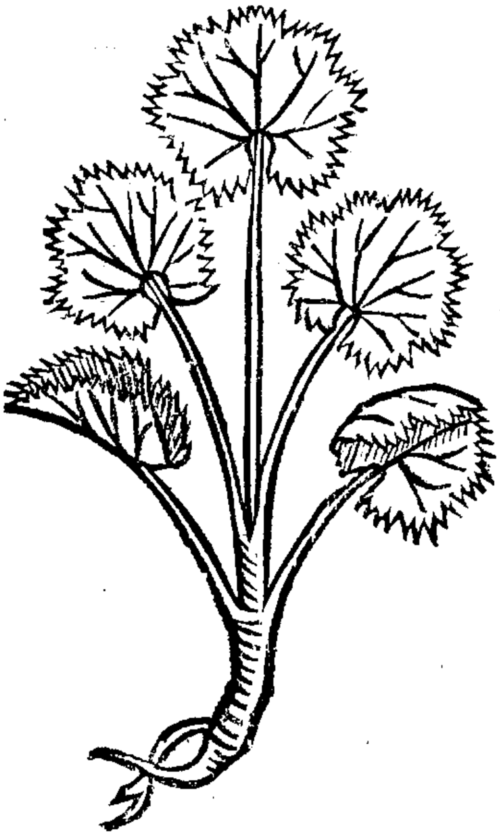

Capitulum.cclxxij.

Alua.yſi.Malua dr̃ eo ꝙ molliendi
m aluū ac ſoluēdi naturā habeat.¶Pa.
li.iij.In ſe.mēſe malua ſerēda eſt q̄ oc
curſu hyemis ab incremēti repmet̃ lōgitudine
loco pingui delectat̃:ꝛ hūido gaudet letamine
Trāſferunt̃ ei⁹ plante cū ceperint q̄tuor hr̃e fo
lia vl̓ q̄nqꝫ ad min⁹.yſaac.Malua ca.ē i p̄.g̃.
hu.in.ij.¶Pla.Eſt em̄ malua domeſtica ꝛ ſil⸗
ueſtris.Malua domeſtica magꝭ fri.eſt ꝛ hūi⸗
ditatē hꝫ ſubtiliorē.Silueſtris āt creſcit alti⁹.
ꝛ altiora hꝫ folia.ꝛ q̄ſi frutex.h̓ min⁹ fri.eſt:ꝛ
habet viſcoſam humiditatē

☞Operationes.

A ¶Dyaſ.Malua melior eſt ortīua q̄ꝫ agreſtis:
ſꝫ cacoſtomaca eſt:ventrēqꝫ mollit.maxie āt ei⁹
ꝓgule ītestinis videt̃ ac veſice.Eius folia cru⸗
da cathaplaſmata cū ſale modico medent̃ egi⸗
B lopis.valēt ꝛ apū ꝑcuſſurꝭ.¶Malua elixa ꝛ
oleo admixta cataplaſmatibꝫ adhibita acoras
ꝛ furfures capitꝭ tollit.Elixatura ei⁹ malactica
eſt.Ad duricies ītestinoꝝ atꝫ matricꝭ ꝛ ani ne⸗
ceſſario ſupponit̃.Folia ei⁹ cocta ꝛ impoſita cū
oleo modico ꝯbuſtiōibꝫ ꝛ igni ſacro.¶Malua C
cū radicibꝫ cocta in iuſcello.venenoſis potiōibꝫ
ſubuenit ſi freq̄nter bibat̃.¶Pla.Malua va⸗
let ad maturandum ca.apata:terunt̃ em̄ folia
malue cū axungia porcina recenti ꝛ tegulā ca⸗
lefacta ſupponit̃.Hec etiā vꝫ ꝯ duriciē ſplenis
ꝛ epatꝭ.¶Fomentū ex aqua decoctōis ei⁹ fac⸗ D
tū circa pedes.valet ad ſomnū ꝓuocandū ī fe
bribꝫ acutis.¶Conſtanti.Malua eſt fri.in.ij. E
g̃.ꝛ hu.in p̄.quiddā caloris accidentalr̃ hꝫ.ideo
qꝫ ſi in vino ſit cocta ꝛ cataplaſmet̃ ꝯ ſcrofulas
apata tumoreſqꝫ mām̄illaꝝ vꝫ.¶Succus ei⁹ F
ſi cū vino bibat̃ ſtranguriā.i.difficultatē min
gēdi diſſoluit:ꝛ lapidē frangit.Sciatice ꝯue⸗
niēs inteſtina ſanat vulnerata.ſi cū aceto coq̄t̃
dolorem capitum locoꝝ mitigat.

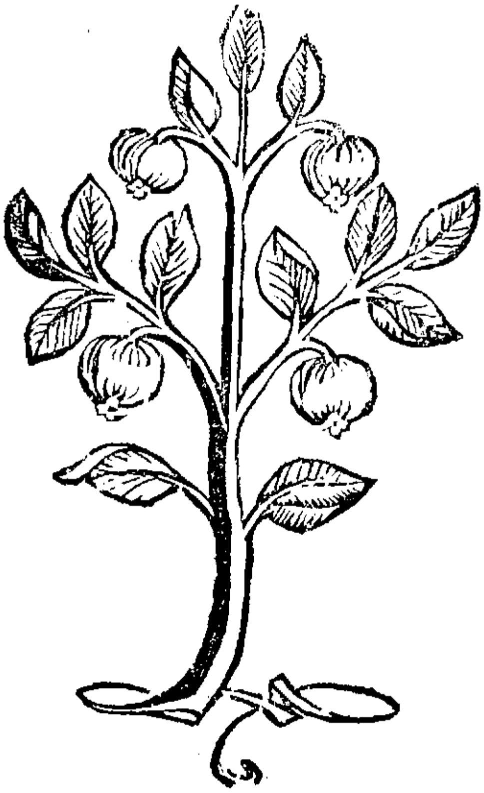

Capitulum.cclxxiij.

Alū.Rabbi Moyſes ca.d̓ malo.Ex
m eis q̄dā ſūt dulcia.q̄dā pōtica.q̄dā ſtip
tica ꝛc̃.Hoc idē dic̃ Auerrois.v.Colli
get.auc.Auenzoar.Sera.li.ag.c.de malo.Et
ex eis q̄dā ſūt ſtiptica.q̄dā pontica.q̄dā dulcia.
q̄dā acetoſa.ꝛ q̄dā inſipida aq̄ſa.In dulcibꝫ ē
ſuba aq̄ſa tꝑate ſube.ꝛ in pōticꝭ qd̓ vincit ſuꝑ
ea ē tꝑamētū fri.terreū.ſꝫ ſtipticꝭ eſt hec eadem
ſuba cū ſuba aq̄ſa:q̄ in dulcibꝫ.Et ī acetoſis ē
ſuba aquea frigida.

Operationes.

A ¶ Rabbi moyſes. Malū odore ſuo corroborat
cor ꝛ cerebꝝ: ꝛ iuuat ptiſicꝫ ꝛ melācolicꝫ. ſꝫ come
ſtio eiꝰ peior eſt oīm comeſtōe fructuū. generat
ventoſitatē. ſ. quā gñat in. ij. ꝛ. iij. digeſtiōe. ita
vt ſit dictū a ſapiētibꝫ ꝙ gñat ptiſim ꝛ ethicā. eo
ꝙ hmōi vētoſitates inflant arterias ꝛ venas.
B ¶ Gal'. vij. ſim. far. ca. Milea. i. pomaria. ꝛ eſt
arbor mali. non quelibet eſt vniꝰ nature. ſic neqꝫ
fructꝰ. Nam pomoꝝ alia ſunt dulcia. alia vero
auſtera. alia pōtica. alia ꝟo acida. alia ꝟo non
totaliter exoluta ꝛ aqſa. ꝛ pdominat aqſitas in
his vt ſit complexio eoꝝ humidior ꝛ frigidior.
Terreſtre ꝟo frigidū dominat in pōticis. In-
digeſtū ꝟo in auſteris. Hoc ꝛ aqueū frigidum
ſic in dulcibꝫ eucratū dñat. Iſta āt ꝛ folia ſucci
ꝛ cortices eius arboris adinuicem differunt.
C ¶ Vnū de herbis vti cū auſteris q̇dem ꝛ acidis.
Vulnera ꝯſolidat. ꝛ flegmonū q̇ ſūt i gñatiōe
repcutere id qđ influit. ꝛ ſtomachū exſolubilē. ꝛ
vētrē corroborat. cū aqſtoribꝫ ꝟo mordaces fle
gmōes icipiētes: ꝛ eos q̇ ſūt i augmēto rmittere
D ¶ Qm̄ āt multa oībꝫ pomis humiditas infert
palā eſt ꝛ ex eo ꝙ nulliꝰ eoꝝ ſuccꝰ pdurat ſꝫ ace-
ſcūt ꝛ corrūpunt oīa. ſolū eīm citonioꝝ (q̄ vtiqꝫ
ꝓpter pdominantē ſtipticitatē minꝰ ſunt hūida
alijs) q̇ꝝ ſuccus coctꝰ cū melle durare pōt. ipſe
āt p ſe neqꝫ ita ē durabilis. Malūgranatū. le-
ge cap. Granatū. ꝛ mala citonia lege citonia.

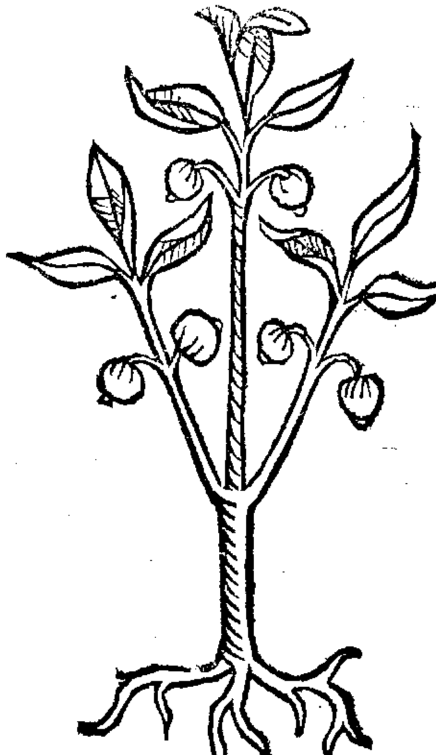

Capitulum. cclxxiiij.

Ala maciana. exponit yſi. ꝙ a loco di-
m cūt. Quidā ꝟo exponūt ſilueſtria. vul-
gari tñ hyſpanico etiā domeſtica oīa
matiana dicūt. Dyaſ. de ipſis ꝓpriū facit caplm
inq̇t. Matiana cū adhuc immatura ſtiptica
ſūt ꝛc. In alio tñ cap. exponit ꝙ ſūt eſtiua. apđ
Sera. ꝟo ex ꝟbis Dyaſ. hētur ꝙ colligūt i ve-
re. Et Auicen. in h̄ ꝯcordare videt.

☞ Operationes.

¶ Aui. dic̄ ꝙ nocēt neruis ꝓpe nerualia. ſic di- A
xit Dyaſ. ¶ Et đ viribꝫ cordis di. ꝙ ꝯfortat cor. B

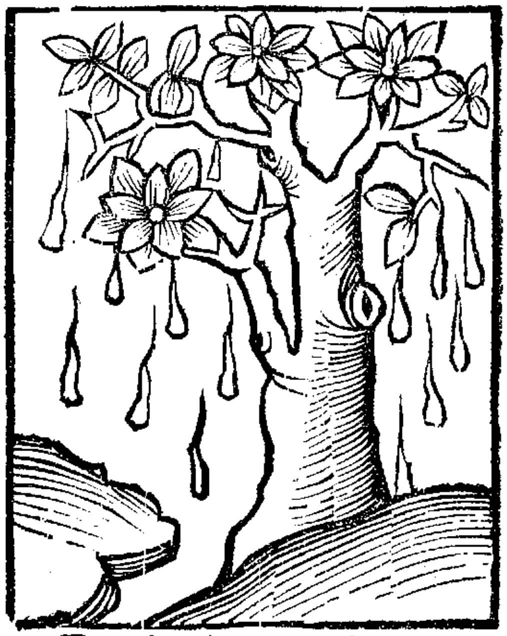

Capitulum. cclxxv.

Anna vt ait Auic. eſt ros cadens ſup
m lapidē ꝛ plantas. ꝛ hꝫ plures ſpecies. ꝛ
denomīata eſt tereniabin. ꝛ ſiracoſt. ꝛ
ſuccaꝝ haoſer ē de ſpēbꝫ eiꝰ. Et ait Aui. Mā-
na diuerſificat ſm diuerſitatē reꝝ ſup q̄s ca-
dit recipiēs ab eis diuerſitates ꝛ ꝟtutes. apud
nos vidi duas ſpēs. vna q̄ꝝ ē ḡnuloſa nō ꝯiūc-
cta ḡnulis. alia ꝯglobata q̄ artificio magꝫ vide
tur ſophiſticata ex zuccaro cocta ꝛ folijs ſene:
q̇ꝝ fruſtula īmixta vident ſaporē (q̇ ſene) oſtē-
dit. ¶ Sera. li. ag. c. Men. i. māna eſt ca. ꝛ ab-
ſtergit ꝛ lauat. ꝛ eſt ca. in p̄. ḡ. tēpata hūiditate ꝛ
ſiccitate. ¶ Et idē auc. Raſis dixit q̇dē manna
cadit ſuper arborē que dicit tamariſcus ſicut
mel. ꝛ qñ facit moram ſup plantā illā albeſcit.
ſꝫ qñ ibi nō morat ſꝫ colligit cito cū folio eius
eſt viridis. Melior ex ea eſt cuius color eſt cla
rus appropinquās albedini. ꝛ hꝫ parū ruboris
¶ Plinius. Manna eſt omnis ros cadens ſu

ꝑ lapidē aut arboꝛē.⁊ fit dulcis.⁊ coagulaꝛ ſic mel.⁊ exſiccatur ſic gūmi queādmodū terenia bin.Eſt alia ſpecies que vocatur tereniabin. qua lege capitulum Tereniabin.

Operationes.

A ¶ Sera.auc.Raſis. Que de ipo cadit ſup ar boꝛē tamariſci ē bona tuſſi ⁊ aſpitate pectoꝛis Colligit eā Raſis ⁊ dixit.ꝙ māna cadit ſup ar
B boꝛē q̄ dr tamariſcꝰ ſic mel. ¶ Et idē au.Habix Eſt ca.i fi.ꝑmi ſicca ꝓpinquās caliditati.ꝯfert relaxationi ſtomachi:⁊ abſtringit ventrē:⁊ cō uenit aque citrine qn̄ bibiꝛ de ea.emplaſtratur vēter.⁊ ingrediꝛ in medicinis apoſtematum.
C ¶ Et exſiccat catarrū qn̄ fit caput purgiū:qm̄ mūdificat cerebꝛū ⁊ expellit ab eo ventoſitatē
D groſſam. ¶ Et foꝛtificat medicinas:qn̄ miſceꝛ cū eis i potionibꝫ ⁊ caput purgijs.⁊ delet apo ſtemata flegmatica.⁊ miſceꝛ in ꝯfectiōibꝫ ꝓpter excellens iuuamentū qđ eſt in ea.

Capitulum.cclxxvi.

m Andragoꝛa vir.y ſi. Spēs eiꝰ due ſunt Maſculꝰ ſcꝫ ⁊ femina. De maſculo in iſto cap.tractaꝛ. Mandragoꝛa ſilis eſt paruo peponi. dicta ꝙ hꝫ mala ſuaue olentia: magnitudine mali matiani.vn̄ ⁊ latini eā ma lū terre vocāt:eo ꝙ radicē hꝫ foꝛmā hoīs ſimilā tē. Antropos eñ hō dr.huiꝰ coꝛtex in vino miſ ſa daꝛ ad bibendū his quoꝝ coꝛpꝰ ſecandū eſt ꝓpter curā vt ſopoꝛati doloꝛē nō ſentiāt. Ma ſculꝰ folia hꝫ ſimilia bete. ¶ Pliniꝰ li.xxv. Can didꝰ q̄ ⁊ mas.niger q̄ femīa exiſtimaꝛ mandra goꝛa. ¶ Dyaſ. Maſculꝰ ꝓo mādragoꝛa hꝫ folia alba ⁊ maioꝛa:lata ⁊ leuia ſic bete. Mala eius duplicia naſcunꝛ coloꝛe croceo.odoꝛe ſuaui cū grauitate q̄ paſtoꝛes comedūt.⁊ ſtatim ſomnū capiūt. Auic. Mādragoꝛa fri.vſq ad.iij.gra. ⁊ humida. Oīs āt mādragoꝛe radix magna ē: hoīs foꝛme ſilis. Mandragoꝛa eñ nomen eſt ymaginis naturalis.ſcꝫ ſic planta exiſtens in foꝛma hoīs. ¶ Ex herbario. Mandragoꝛa qꝫ foꝛtiſſimi odoꝛis eſt ab hoīe ieiuno nō colligiꝛ Maſculus autē habet albidioꝛa folia et ma ioꝛa:ſed vtriuſqꝫ vis eſt vna.

Operationes

¶ Sera. Qn̄ ex iſta radice exhibeꝛ alicui i po A
tu vel cibo cū pane incidit ſumens eā in ſuber Et iō vtunꝛ cyrurgici qn̄ volūt mēbꝝ incidere.
¶ Et idē auc. Dyaſ. Uirtus maſculi eſt.ꝙ ſi co B
quaꝛ radix i vino donec minuiꝛ tertia pars.et colaꝛ ⁊ reponiꝛ ⁊ accipiꝛ ex ea q̄ntitas.ʒ.i.⁊ ad miniſtraꝛ ad nimias vigilias.⁊ ad ſecādos do loꝛes:⁊ qn̄ fuerit neceſſe incidere aut cauteriſa re aliquod mēbꝝ ⁊ volumꝰ ꝙ nō ſentiaꝛ:detur
ei in potu prius. ¶ Et bibanꝛ duo onolos ex C
ſucco radicis cum mellicrato faciunt euomere flegma ⁊ coleram ſicut elleboꝛus. ſꝫ ſi accipiaꝛ plus occidit. Et coꝛtex radicis ingrediꝛ in me
dicinis oculoꝝ ⁊ in naſcalibꝫ. ¶ Et qn̄ accipiꝛ D
ex eo medius onulus ⁊ ſupponiꝛ ꝓuocat men ſtrua:⁊ extrahit fetum. Et qn̄ poniꝛ in ano ſic
ſuppoſitoꝛiū facit doꝛmire. ¶ Et qn̄ radix eius E
elixaꝛ cū eboꝛe ſex hoꝛis mollificat eum ⁊ facit ipm abilē ad faciendū quācūqꝫ figurā voluer
¶ Et qn̄ fit emplaſtrū cū folijs eiꝰ recētibꝫ cum F
ſanie eſt ꝯueniēs apoſtematibꝫ calidis oculoꝝ ⁊ apātibꝫ ſupuenientibꝫ vulneribꝫ ⁊ vlceribus. et reſoluit apata dura:⁊ ſcrofulas ⁊ exituras.
¶ Et qn̄ fricaꝛ cū eo empetigo ⁊ baras ⁊ ſimi G
lia eis ſex diebꝫ aufert ea ſine vlceratiōe loci.⁊
ꝯferūt attritiōibꝫ q̄ fiūt in itinere. ¶ Radix ꝓo H
eiꝰ qn̄ teriꝛ ꝯtritiōe foꝛti:⁊ fit emplaſtrum cū ea ⁊ aceto curat heriſipilā.⁊ qn̄ miſceꝛ cum oleo ⁊ melle eſt bona moꝛſui venenoſo.⁊ qn̄ miſceꝛ cū ſanie ſedat cyrogras:⁊ doloꝛē iūcturaꝝ.et oēs
alios doloꝛes. ¶ Fit aūt vinū cū coꝛtice eiꝰ radi I
cis i hūc modū abſqꝫ decoctiōe.accipiaꝛ de vi no dulci anphoꝛa vna.⁊ ꝓijciāꝛ tres magne ra

dices in ea. ⁊ def in potu q̃ntitas triũ onolos
illi quẽ neceſſe eſt icidere aut cauteriſare. ⁊ nõ
ſentiet cauteriſatiões aut inciſionẽ ꝓpter ſubet
qḋ ꝯtingit ei. ⁊ q̃n ſumif de ea nimis facit apo-
K pleriã. ¶ Succ⁹ pomoꝝ eius q̃n ſumif in potu
mũdificat matricez q̃n admiſcef ei ſulfur. ⁊ fit
inde naſcale abſcindit fluxum matricis.
L ¶ Colligif aũt lachrym⁹ huius plante: q̃n pfo-
raf radix ei⁹ ⁊ colligif qḋ emanat ex lachrymo
in vaſe vitreato. Verum ſuccus ei⁹ fortior eſt
lachrymo. ⁊ nõ eſt in om̃i pte radic; tm̃ de hu-
miditate: q̃ q̃n vulneratur emittit lachrimum:
quod quidem experientia ſciri poteſt.
M ¶ Alia ſpẽs q̃ noiaf narbus adminiſtratur a
cirurgicis q̃n volũt mẽbrũ aliqḋ incidere. ⁊ q̃n
bibif ſolatrũ q̃d ḋ: ſuffocans ei eſt tyriaca.
N ¶ Et idẽ auc. Raſis. dixit mihi q̃dã ex antiq̃s
babilonie. q̃ q̃dam puella comedit q̃nq; poma
mãdragore. ⁊ cecidit ſincopiſata. ⁊ tota effecta
eſt rubicunda. ⁊ quidam ſupueniẽs effudit ſu-
per caput eius aquã nimis donec ſurrexit.
O ¶ Et ego vidi hoĩes q̃ ſũpſerũt de radice ei⁹ cau-
ſa ĩpinguãdi. ⁊ accidit eis ſic accidere ſolet hoĩ-
bus ingredientib⁹ balneũ ⁊ bibentibus poſt
exitũ vinũ multũ. Nam fact⁹ fuit vult⁹ eorũ ni-
P mis rubicũdus. ¶ Et idem auc. Dyaſ. Radicẽ
mandragore multi dant ad amorem.

Capitulum. cclxxvii

Androgora femie. Sera. auctoritate
m Dyaſ. Et femie color eſt niger. ⁊ noiaf
landachis ſiue handachis aut lactuca
Nã ĩ folijs ei⁹ ẽ ſiĩitudo cũ folijs lactuce. ⁊ ſũt
pinguia grauis odoris. ⁊ extẽdunf ſup faciem
terre. in medio folioꝝ ei⁹ eſt ſimile neſpili. et eſt
loſach. ⁊ eſt citrini coloris. hñs odorẽ bonũ. et
intra ipm ſunt grana ſimilia granis piroꝝ. et
habet radices magnas mediocriter duas vel
tres adherẽtes inuicẽ exteri⁹ nigras ⁊ interius
albas. ſup quas eſt cortex groſſus. Et hec ſpẽs
mandragore nõ habet ſtipitem.

Operationes.

¶ Mandragora fortiſſimi odoris eſt ab homi A
ne ieiuno non colligitur.
¶ Vtriuſq; vis vna eſt. hec cum polenta trita B
feruores oculoꝝ ⁊ dolores aurium ſedat.
¶ Radix ei⁹ cũ aceto trita ⁊ illita ignẽ ſacrũ cu C
rat. ¶ Aui. Mãdragora ſomnũ ꝓuocat. et q̃n D
ponif ĩ vino vehemẽter inebriat. multuſq; vſus
e⁹ ⁊ odoramẽtũ faciũt apoplexiã. ¶ Lac eius E
euellit lẽtigines ⁊ pãnũ ſine mordicatõe. ſolũ-
do ãt educit colerã ⁊ flegma. ¶ Radix ei⁹ trita ⁊ F
cũ aceto impoſita ſup heriſipilã ſanat eã. ſemẽ
ei⁹ matricẽ mũdificat. vel vomitũ ꝓuocat.

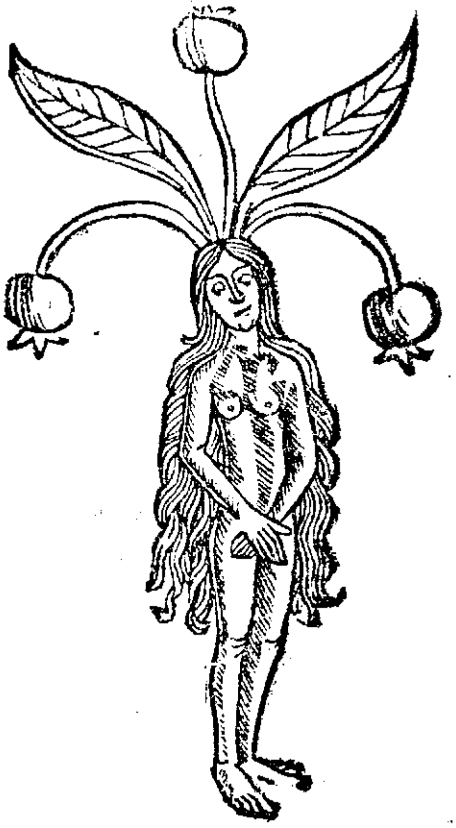

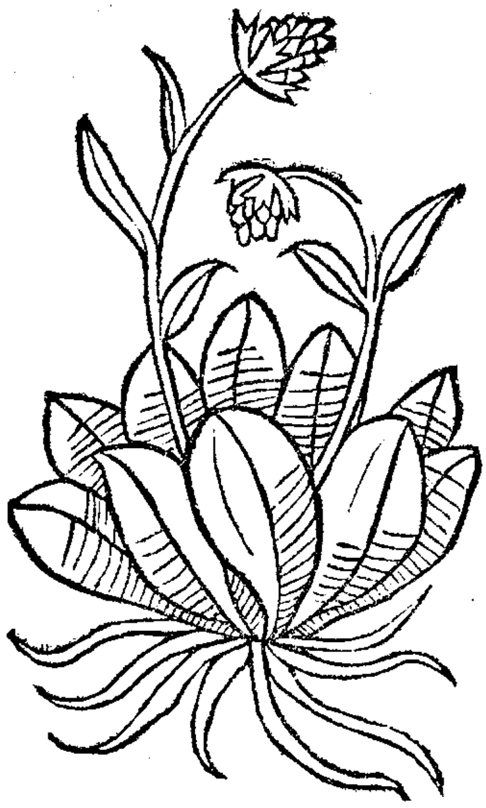

Capitulum .ccxxlviij.

m Arua. Serapion. Marua eſt planta ſilis praſſio: niſi qꝛ eſt lõgioꝛ. eo qꝫ habꝫ folia parua multa dura ꝛ aſpera: bonũ odoꝛem habentia dulcia. ſup que ſunt pili parui. ꝛ hꝫ ỽgas multas egrediẽtes ab vna radice. ꝛ albioꝛes ỽgis praſſij: naſcit̃ locis mõtuoſis ꝛ aſperis. ¶ Et idem auctoꝛitate Gal. Sapoꝛ eius eſt acutus pungitiuꝰ amarus. ꝛ virtꝰ eius eſt que calefacit in ſecũdo gradu.

Operationes.

A ¶ Serapion. Uirtus eiꝰ eſt q̃ abſtergit ꝛ incidit. ꝛ ꝓuocat menſtrua. ꝛ occidit fetum.

B ¶ Et expellit ſecundinam. habet virtutem calefactiuam acutam

C ¶ Et ideo quando bibitur decoctio folioꝝ eiꝰ cum vino pꝛouocat menſtrua.

D ¶ Et facit aboꝛſum: ꝛ expellit ſecũdinam.

Capitulum .cclxxix.

m Arubium ſiue Praſſium. Serapion libꝛo aggre. cap̃. Faraſion. i. praſſium. Eſt herba habens ramulos multos egredientes ab vna radice. ꝛ ſup ipſos eſt boꝛra pauca. Cuius coloꝛ eſt albus. ꝛ virge eius ſunt quadrate, ꝛ folia eius ſunt in lõgitudine pollicis. obꝛotunda rugoſa vel aſpera. ſup que eſt boꝛra. Et ſemen eius ꝛ floꝛes eius ſunt diuiſa ꝑ ramos eius. ꝛ ſemen eius rotundũ ad aſperitatem tendens. Naſcit̃ in campis ꝛ in edificijs domoꝝ. ¶ Dyaſco. cap̃. de marubio Marubium vel Praſſium frutex eſt ex vna radice. multas virgas habens albas ꝛ aſperas: ꝛ quadratas. Et folia ſimilia digito maioꝛi. et obꝛotũda ꝛ aſpera alba ꝛ rugoſa. ꝛ guſtu amara. ſemen eſt illi obꝛotundũ ꝛ verticuloſum et aſperum. Naſcitur locis multis. ¶ Auicen̄. li. ſecũdo. cap̃. de praſſio. Praſſiũ eſt herba amari ſapoꝛis. ¶ Inquit oꝛibaſius. Non ſunt calefactio eius ꝛ exſiccatio ipſiũs foꝛtes. Alij autẽ dixerunt qꝫ eſt calida in tertio gradu: ſicca in ſecundo. Eſt aperitiuum: abſtergit ꝛ liquefacit ꝛ reſoluit ꝛ incidit.

Operationes

¶ Serapion inq̃uit. Aperit operationes splenis et epatis. ꝛ mundificat pulmonem ꝛ pectus ꝑſcreatum. ꝛ pꝛouocat menſtrua quando bibitur. ꝛ quãdo ponitur exterius abſtergit et reſoluit. ſuccus autem folioꝝ eius poſtq̃ eſt deſiccatus in ſole reſoluitur cum melle: et admiNiſtratur ad viſum acuendum.

¶ Et fit cum eo ſternutatoꝛiũ ycterícis. ad mũdificandum infectionem coloꝛis. ꝛ adminiſtratur cum medicinis aperientibꝫ inſtrumenta auditus. ꝛ datur ſuccus eius illis in potu qui ſumpſerunt medicinas moꝛtiferas. verum nocet renibus ꝛ veſice.

¶ Et emplaſtrum cum folijs eius ꝛ melle mũdificat vlcera ſoꝛdida. ꝛ euellit panariciũ ꝛ carnem putridam. ꝛ ſedat doloꝛes lateris. Et fit emplaſtrum cum marubio et ſale. et confert moꝛſui canis rabidi. C

¶ Dyaſ. Folia eius ſicca: vel ſuccus folioꝝ eiꝰ vel ſemen eius elixum ꝛ bibitũ cũ melle ptiſicis ꝛ tuſſientibꝫ ꝛ aſmaticis ꝓdeſt. Toꝛacem purgat: maxime yriſi lirice mixta. D

¶ Purgãdis vtiliter mulieribꝫ adhibet̃. Secundinas excludit: diu patientibus ſubuenit. Ueſice ꝛ renibus cõtrarium eſt. melle addito vulnera purgat ꝛ illa detergit. Paſcẽtia vulnera compeſcit. doloꝛẽ lateris tollit. E

¶ Succus ſiccatus melle ꝛ vino addito caligines oculoꝝ detergit. ycterícis naribus immiſſus fert auxilia. cum oleo roſarum ſuccus eiꝰ aurium doloꝛem mitigat. F

¶ Auicen̄. Succus eiꝰ ꝯfert doloꝛi auris antiquo. ꝛ mũdificat ꝛ aperit meatꝰ auditꝰ. ꝛ remouet antiquũ doloꝛẽ eius. Succus eiꝰ cũ melle eſt cõueniens ad acuendum viſum. mũdificat

pectus ⁊ pulmonē ꝑ eductionē ſputi.
H ¶ Eſt aperitiuū opilationū ī epate ſplene ⁊ re-
nib⁹. ꝓuocat mēſtrua. ⁊ mūdificat matricem.
I ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de praſſio ſm̄ tranſlatio
nē arabicā. ſapor ei⁹ eſt amar⁹: ⁊ ꝟtus ei⁹ calida
⁊ ſicca in ſcđo gđu: vn̄ abſtergit ⁊ reſoluit.

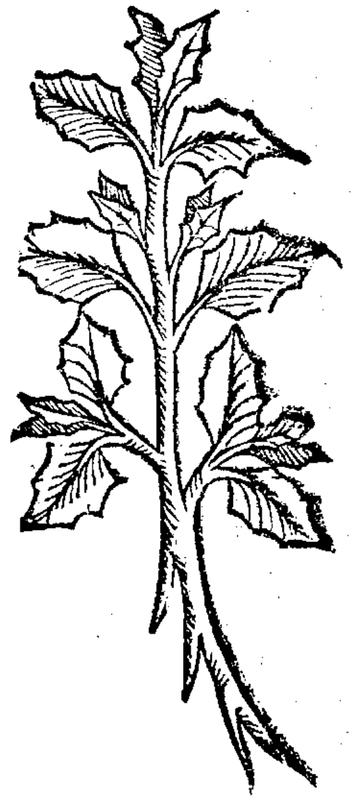

Capitulum. cclxxx.

Arrubiaſtrū vel Marrubiū nigrum.
m vel Marrubium ſilueſtre. Dyaſ. cap.
Bubloete. id eſt marrubiaſtrū. Et eſt
ſilīs marrubio: niſi qꝛ folia ei⁹ nō ſūt rotunda:
ſꝫ piloſa ſimilia folijs ignide magne vel acali-
fex. idē virgas nigras ⁊ quadras hꝫ ⁊ aſperas
ex vna radice virgellas multas ꝓferens.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Eius vires faciūt ad ſerpentū morſus
⁊ ad ſuſpirioſos. ſtrumas diſſoluit. ⁊ mēſtrua
B ꝓuocat. ¶ Decoctio ei⁹ in aqua cū grano ſolis
C ⁊ modica liq̄ricia ſtomacho bn̄ ꝯuenit. ¶ Folia
eius addito ſale in cathaplaſmatib⁹ compoſi-
ta morſus caninos mitigant in cinere calido
miſſa ⁊ marcida facta cōdilomata ſoluunt.
D ¶ Vulnera ſordida melle addito purgant.

Capitulum. cclxxxi.

Atriſſilua. Pandecta ca. cccccxxxiiij.
m Matriſſilua latine. grece ſplenion vel
ſplenaria vel linealis vel periclimenos
Herba eſt cui⁹ folia ſunt ex altero latere ſubal-
bida. ⁊ ex altero viridia ſe adherēs ⁊ inuoluēs
ſepius. cui⁹ fructus eſt magnitudinis cubebarū
in ꝓncipio viridis. ⁊ cū maturauerit citrini co-
loris tendētis ad rubedinē poſiti ordinarie. et
ꝯcluſi in duob⁹ folijs ſimul ꝯiunctis. exiſten-
tib⁹ in capitib⁹ ſtipitū iuxta eum. ¶ Dyaſ. cap.
Periclimenos frutex eſt ſimplex: ī circuitu fo-
lia habēs alba ⁊ ſimilia edere. ⁊ circa ipa folia
ꝟge ſūt tenues: in q̄b⁹ eſt ſemen edere ſimile. qđ
ſemen folijs adheret. durū vt cū vi leuet. Radix
eſt illi groſſa. Naſcit̄ in locis cultis ⁊ in ortis:
et inter roſas: ⁊ interclufis locis. ⁊ coheret ſibi
vicinis fructib⁹ vel circūuolut̄. Gal. Pericli-
menos. i. matriſſilua. vtilis eſt fruct⁹: ⁊ folia in
ciſiue ſimul ⁊ calefactiue exiſtentia virtutis.

Operationes

¶ Dyaſ. Semē ei⁹ collectū ⁊ in vmbra ſiccatū A
⁊ cū vino bibitū dieb⁹. xl. ſplenē ſiccat. vrinā ſan
guineā ſexta die ꝓuocat orthonoicis ⁊ ſubgin-
tientib⁹ medet̄. ¶ Diu parturientib⁹ ſubuenit. B
ſimilis ꝟtus eſt folijs ipſi⁹. xxxvij. dieb⁹ bibita
genitalia ſemina hoīs priuat. oleo mixta ⁊ per
uncta frigora periodica excludit.

E ¶ Gal. Ita ē vrinatiua ⁊ vrinā ſanguineā opat̃
bibita vſq̄ʒ plurimū ī pncipio ꝓo vrinatiua ſo-
D lū eſt. ¶ Extroꝛſū ꝓo cū oleo vnctū calefacit. iu-
E uat aūt ſpleneticos ⁊ diſſintericos. ¶ Mēſura
ꝓo fotatiōis dragos eſt vnus cū vino: ſiccat āt
ſperma. Et q̄dā aiunt. ſi plurimū bibat̃ om̄i ſa-
F riā ingeneratiui fiunt q̄ bibūt. ¶ Quidā āt et
terminū dieꝝ in hui⁹ potu ſic Dyaſ. facit ſepte3
⁊. xxx. dies repiri ab eo ponūt. Ita āt ⁊ vrinas
ſanguineas fieri vt a quarta dieꝝ.

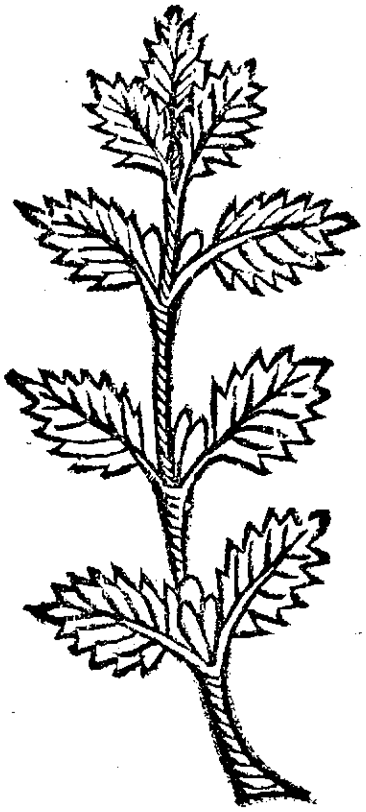

Capitulum. cclxxxij.

Elliſſa vel meliſſa. Pan. ca. xc. Meliſſa
m filis eſt praſſio: hn̄s tn̄ citri odoꝛē ca. ⁊
ſic. in. ij. g̃. Sera. li. ag. cap̄. bedarūgie.
auc. Dyaſ. Bedarūgie vel meliſophiloe: qꝺ ſic
dr̄ eo q̄ libēter eā apeſ mādūcēt. herba ē tirſos
hn̄s q̄drātos hirtos plurimos ex vna radice.
⁊ folia ſilia hublote. maioꝛa tn̄ ⁊ tenera ⁊ non
ſic aſpa vt citꝝ in odoꝛe. In alio Sera. habet̃
ſic. Melliſophilos. i. meliſſa herba eſt ſup quā
apes delectant̃ ſtare. ⁊ virge ipſi⁹ ⁊ folia ſilant̃
v̄gis ⁊ folijs marubij ſilueſtris. ⁊ v̄ge ei⁹ ⁊ ſti-
pites ſūt anguloſi q̄drāguli. ⁊ folia eius ſunt
maioꝛa folijs marubij ſilueſtris. ⁊ nō ſunt pilo
ſa ſic folia ipi⁹. ⁊ odoꝛ ei⁹ eſt ſic odoꝛ citri. Gal.
vij. ſim. far. cap̄. meliſſofilum. i. meliſſa. Praſſio
q̄de3 eſt ſimile. deficit qūidē ab eo multum in
virtute. ⁊ ꝓpterea neq̄ʒ vtit̃ aliq̄s eo. ſupfluū em̄
eſt praſſio exn̄te ita copioſo vbiq̄ʒ terraꝝ mel-
liſofilo vti. Si ꝓo aliqn̄ nō affuerit praſſium:
licet hoc vti in om̄ibꝫ in quibꝫ vtimur illo: ſciē-
tes q̄ ab actū deficit.

Operationes.

¶ Sera. Folia ei⁹ cū vino bibita ⁊ ī cataplaſ- A
matibꝫ vim ſcoꝛpiōis optime curat. Caninos
moꝛſus ad ſanitatē pducit. ¶ Elixatura ei⁹ id B
facere pōt. cui⁹ elixatura fomēto adbibita men
ſtruis lōgiſſimi tpis impat. oꝛe retenta doloꝛē
dentium mitigat. diſſintericis opitulat̃. Folia
ipa oīa ſimiliter facere pn̄t. toꝛtiōibꝫ recte adhi
bet̃. ¶ Et vt electuarium oꝛthonoicis, pdeſt ſale C
addito. ⁊ anheloſis: ⁊ qui nō pn̄t iacere. ⁊ in ca
taplaſmatibꝫ adhibita ſcrofas ſpargit: vulne-
ra purgat: artīcis opitulat̃. ¶ Et qn̄ fit empla- D
ſtrū cū ea ſedat doloꝛē iuncturaꝝ. ¶ Et idē auc. E
Aben meſuay. Pꝛopetas ei⁹ eſt letificare aīa3
¶ Et idē auc. yſaac. Qn̄ comedit̃ bedarūgie in F
ieiunio ꝯfert ſtomacho frigido ⁊ humido. ⁊ fa
cit digeri cibū groſſu3. ⁊ apit opilatōes cerebri.
¶ Et de ꝓprietate ei⁹ eſt ꝯferre debilitati coꝛdis G
⁊ aufert cardiacā. ⁊ remouet afflictiōes. ſolici-
tudines ⁊ timoꝛes q̄ accidūt a melācolia et hu-
moꝛe aduſto q̄bꝫ nō poſſunt doꝛmire. ¶ Auicē. H
de viribꝫ coꝛdis dicit q̄ ꝯfoꝛtat coꝛ.

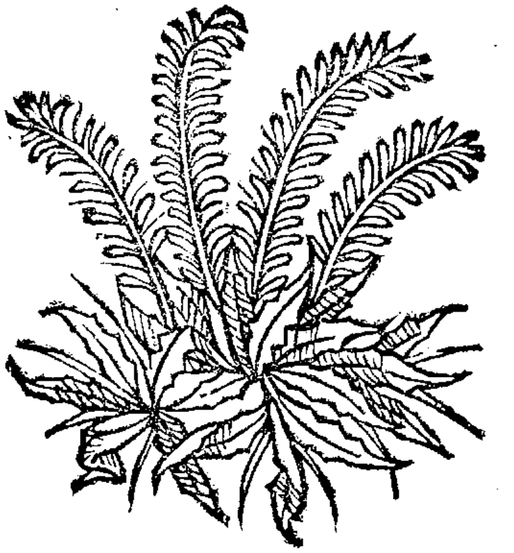

Capitulum.cclxxxiij.

Ellilotũ.Pla.Mellilotũ ca.eſt ⁊ ſic.
m in p̊.g̃. Cuiꝰſemen ſili appellaẽ.⁊ qꝛ ſe-
micirculi formã hꝫ etiam corona regia
dr̃.Semẽ cũ corticibꝫ in medicinis poniẽ ac ꝑ
tres ãnos ſeruaẽ.Adeo nãqꝫ paruũ eſt ⁊ adhe-
rens cortici.vt vix inde poſſit ſepari. ꝟtutẽ hꝫ
ꝯfortãdi ex aromaticitate.diureticã ex ſubtili-
tate ſubſtãtie. Idẽ corona regia dr̃.qꝛ vagine
ſeminũ eiꝰ formate ſũt ad modũ ſemicirculi: q̃
cũ ſuis ſeminibꝫ ponũẽ in medicinis .Herba
ipa hꝫ folia rotũda viridia.⁊ rami eiꝰ ſũt ſubti
les multũ:⁊ folia eiꝰ rara.⁊ ſemina eiꝰ hñt vagi-
nas ſubtiles rotũdas:ſicͤ ꝟge puulo ꝝ:in quibꝫ
ꝯtinenẽ.Et ſũt illa ſemĩa pauca glauci colorꝭ
rotũda:minora granis ſinapis.Et qḋ de ipſa
adminiſtraẽ ſunt ille vagine cũ eo qḋ eſt in eis
ex ſeminibꝫ vel granis:flos eiꝰ eſt citrinꝰ boni
odoris.Hec habenẽ etiam a Serapione cap̃.
Alchelialamech.Dyaſ.ca.de mellilolo.Mel-
lilotũ diaforeticũ eſt ⁊ modicũ digeſtoriũ ẽ cũ
nimietate caloris.Gal.vij.ſim.far.ca.de melli-
loto.Mellilotũ mixte ẽ ꝟtutꝭ.habet eñ quid
ſtipticũ ⁊ dyaforeticũ digeritqꝫ.plꝰ eñ in eo eſt
calide ſubſtãtie qꝫ frigide.Auic.ij.li.ca.de mel
liloto.Mellilotũ eſt flos plante coloris palee
in q̃ eſt figura lunaris cũ raritate ſua q̃ndam
habens duriciẽ.Et ex eo q̇dẽ aliud eſt album:
⁊ aliud eſt citrinũ.⁊ ex eo melius eſt qḋ eſt du-
rius.⁊ cuius color ad albedinẽ parũꝑ declinat
⁊ ſapor eiꝰ amarior ſentiẽ.⁊ cuiꝰ odor eſt mani
feſtior.Et idem aucto.Dyaſ.Melius ex eo eſt
croceus color.⁊ eſt acutioris odoris:qꝫuis eiꝰ
odor in ꝑncipio ſpeciei ipſiꝰ ſit paruus ⁊ debi-
lis.⁊ ſic in colore eius color fenugreci.

Operationes.

¶ Serapion auc.Dyaſ.Mellilotũ eſt ſtipti-
cũ ⁊ mollificatiuũ apoſtematũ calido ꝝ ⁊ maxi
me apoſtematũ oculo ꝝ ⁊ ani ⁊ teſticulo ꝝ.
B ¶ Et q̃ñ coquiẽ cũ rob ⁊ fit cũ eo emplaſtrũ.et
forſitan miſceẽ cũ vitello oui.aut farina fenu-
greci.aut ſeminis lini.aut pulueris molẽdini.
aut cũ papauere ſolũ cũ aqua ꝯfert vlceribꝫ q̃
noĩanẽ faul.Et q̃ñ miſceẽ cũ bolis q̇ aſportãẽ
de terra q̃ dr̃ horã.aut miſcentur cũ eo galle.⁊
diſſoluũtur cum vino ⁊ liniuntur cum eo vlce-
ra humida q̃ fiunt in capite:curat ea.
C ¶ Et poniẽ coctũ ⁊ crudũ in vino:⁊ cũ aliquo
illo ꝝ q̃ diximꝰ ſuꝑ ſtomachũ:⁊ ſedat dolorẽ eiꝰ.
Et q̃ñ exꝓmiẽ ab eo ſuccus cocꝰ ⁊ miſceẽ cum
rob ⁊ ſtillaẽ in aurem ſedat dolorẽ eiꝰ.Et q̃ñqꝫ
funditur ſuꝑ caput cũ aceto ⁊ oleo roſa ꝝ:ſedat
dolorem capitis.

¶ Auicẽna.Mellilotũ ꝯfert apoſtematibꝫ ca D
lidis ⁊ duris.⁊ ꝓprie cũ careno ⁊ etiã ꝑmixtum
cũ vitello oui ⁊ farina fenugreci ſemine lini.
aut papaueris ſm locum.
¶ Et cõfert vlceribꝫ humidis.⁊ ꝓprie linitũ cũ E
aqua:⁊ cũ aliquo deſiccatiuo ꝝ apoſito cũ eo
qḋ ſit ſicut galle.⁊ lutũ lene ⁊ lentes.
¶ Et confert apoſtematibꝫ auriũ ⁊ doloribus F
anchar um ſuperpoſito emplaſtro ex eo cũ ca-
reno:⁊ reliquis que dicta ſunt.et diſtillatiõe fa-
cta in eis ex ſucco.⁊ eius iuuamentum in dolo
ribus eſt velotius ex ipſo quoqꝫ fiunt embroce
⁊ ſedant ſodam.
¶ Et confert apoſtematibus oculi : facto em- G
plaſtro ex eo cum careno:⁊ cum eis que dicta
ſunt vel decocta cum vino.
¶ Et ꝯfert apoſtematibꝫ ani et teſticulo ꝝ fa- H
cto emplaſtro cũ eis q̃ dicta ſunt.loco eius po-
nitur q̃ntum eſt pondus ipſius de camomilla
aut eius medium de folijs fici.
¶ Platearius.Vinum decoetionis eius con- I
fortat:et ventoſitatem incluſam expellit.O pi-
lationem renum ⁊ veſice aperit.
¶ Semen eius in brodio poſitum ipſum fa- K
cit boni ſaporis:⁊ boni odoris.
¶ Et potiſſimum eſt mellilotum ad emorroi- L
das cancrum ⁊ fiſtulam.

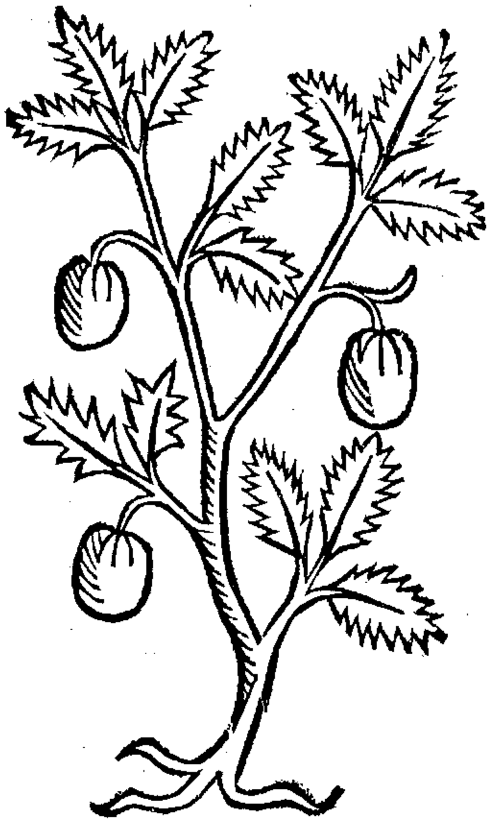

Capitulum.cclxxxiiij.

m Elon. Gal. viij. ſim. far. c. ſichirnis. id eſt
melon. Melonis maturi ſuba ē groſſa.
frus eius eſt q̄ infrigidat ⁊ humectat in
ij. gdu. Vñ frus melonis maturi eſt abſterſi-
ua. Dñat aūt ī eo frigida ⁊ hūida cōplexio: nō
tñ fortꝫ ſꝫ in. ij. gdu. Dicat radix ⁊ ſemē eius qñ
ſiccant nō adhuc humida. Qñ ſiccat ſunt ī pri
mo gradu ſiccitatis: aut in pncipio ſecūdi. Et
in eis eſt pl⁹ de abſterſione qñ ſiccant q̄ꝫ in car
ne eius ⁊ q̄ꝫ in carne cucumeris.

Operationes

A ¶ Sera. li. ag. c. Rachera. i. melon. Qñ fit em
B plaſtꝝ cū eo ſedat apata oculoꝝ. ¶ Et cortex ei⁹
qñ ponit ſup capat infantꝫ ſedat apata calida
q̄ fiūt in ei⁹ cerebro. ⁊ ponit ſup frontē illi⁹: ad
cui⁹ oculos currūt humiditates. ⁊ phibet eas
C ⁊ tota carnoſitas. ¶ Et ſemē qñ ſiccat ad ſolē
⁊ ꝯficit cū farina ordei: vel cū amido. ⁊ ſiccat
bene: mūdificat cutem mulieꝝ qñ lauant cū eo
D facies ſuas. ⁊ reddit eas ſplendidas. ¶ Sꝫ ra-
dix melonis quando ſiccat ⁊ ſumit de ea in po-
tu. ʒ. i. cum ydromelle prouocat vomitum.
E ¶ Et qñ accipit poſt cibū ī hūc modū facit vo
mere ſine labore. ⁊ qñ fit emplaſtrū cum ea cu
rat vlcera q̄ dicuntur faul.

Capitulum.cclxxxv

m Elon Indus. Sera. li. ag. ca. dullahia
ſiue dulacha. i. melon Indus ſiue me
lon magnus. Ubi ſciendū q̄ melon
magnus eſt melon Indus. qđ p Auicennam
patet de cura tertiane pure. vbi laudat ī tertia-
na pdicta melonem Indum. Et ſubdit: ⁊ for-
taſſe nō nocet melon paruus. ergo melon In-
dus eſt melon magn⁹. Eſt eñ melon paru⁹ ha-
bens virgulaꝝ colorem exteri⁹ eſt albus ⁊ dul
cis. ⁊ eſt paruus ꝑ alia ſpecie melonis. lege ca.
pcedens qđ incipit Melon.

Operationes.

¶ Sera. Melon magn⁹ ſiue Indus viridis A
ſm Raſim ē fortis humectatiōis ⁊ extinctiōis.
¶ Et ꝯfert febribus adurentibꝫ: ⁊ eſt frigidior B
alijs ſpeciebꝫ melonū ⁊ tardioris immutatio-
nis in ſtomacho ⁊ longinquior a corruptione.
¶ Et ꝓpter h̄ eſt ꝯueniēs febrientibꝫ colerā in C
ſtomacho ſuo ꝓpter ſuaꝫ groſſiciē ⁊ ꝓpter ſuā m
elongationem a conuerſione. et cōueniens ca-
liditati febrili. quia extinguit caliditatem.
¶ Et ſedat inflāmationem eius. D
¶ Et cucumer q̄dē facit oꝑatiōes ꝓpinquā huic E
niſi q̄ pl⁹ ꝓuocat vrinā q̄ꝫ melon Indus.

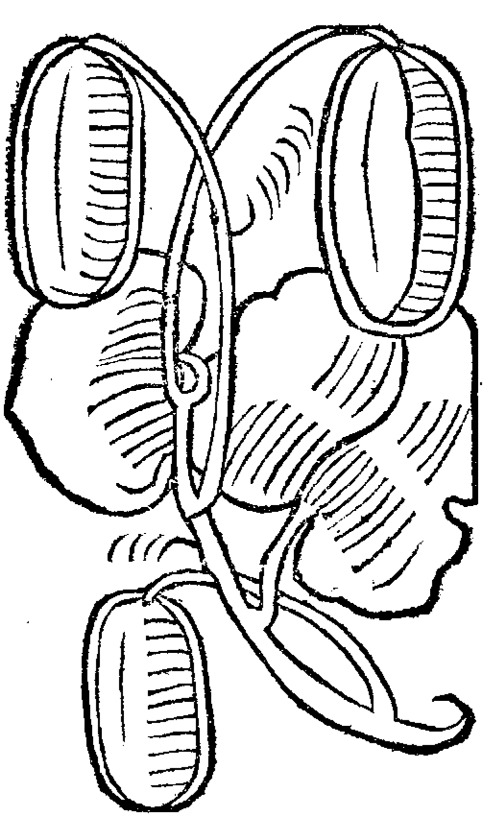

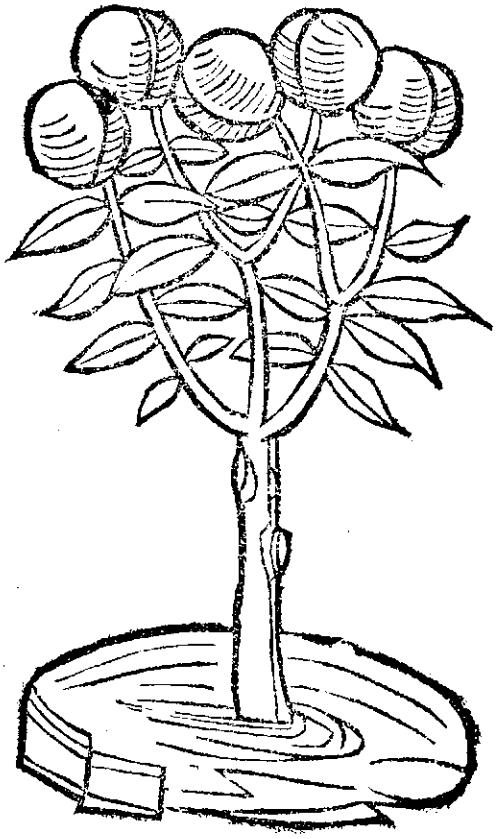

Capitulum.cclxxxvj.

Elongena arabice. grece Melongia.
m Sera.li.ag.cap̄.melongia. Melõgia
fructus ſunt oblongi: medij īter ru⸗
bedinem ⁊ nigredinem. ⁊ inueniunt ex eis ci⸗
trine ⁊ albe. Et idem auctoritate filij Meſa⸗
gue: eſt calida ⁊ ſicca in ſecundo gradu.

Operationes

A ¶ Sera. Generat melãcoliã ⁊ opilatões epat̃
⁊ ſplenis: ⁊ generat ſodaꝫ: ⁊ gñat emorroidas.
B ¶ Verũ ſi ex capitibꝰ eiꝰ in vmbra ſiccat̃ ⁊ ꝯtri⸗
tis fiat epithima ꝯuenit emorroidibꝰ. ⁊ cũ ipſa
in oleo coquitur ſoluit: ſed in aceto ſtringit.
C ¶ Et ideo nõ hꝫ ꝓportionẽ abſtringẽdũ vel ſol⸗
D uendum. ¶ Rabbi moyſes cap̄. de Melõgena
valet ꝯ nauſeam ⁊ vomitũ. ⁊ ex cibis eſt peior.

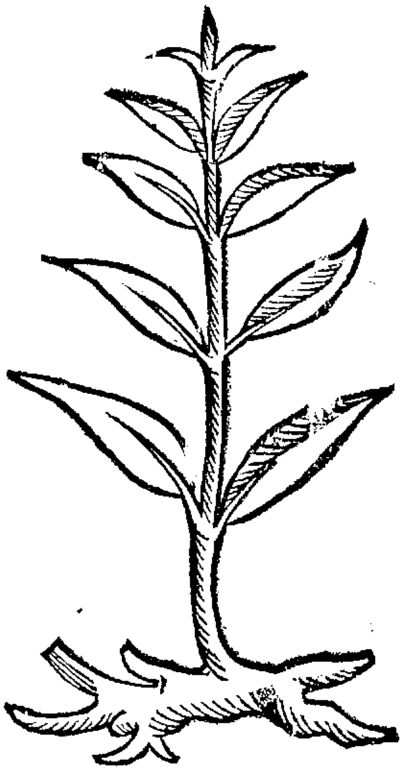

Capitulum .cclxxxvij

Emithe. Dyaſcorides cap̄. memithe.
m Memith: vel glaucum eſt ſuccus her
be eiuſdeꝫ nominis. folia habentis pa⸗
paueri ſimilia. Hec folia calido cinere coope⸗
riuntur: ⁊ ſic ſuccum emittunt. Alij herbam in
ollam mittunt: ⁊ circumliniunt creta et in fur⸗
num feruentem mittunt. Et ſic folijs macerat̃
ſuccũ exꝑmunt: ⁊ ſiccatũ in ſole in paſtillos re⸗
digunt. Eius eſt optimũ qđ eſt crocei coloris
intus ⁊ guſtu conarũ. et odore graui miſcetur
ocularibꝰ medicinis. ⁊ cetera. Et idẽ ſm aliam
tranſlationẽ cap̄. ſuꝑdicto. Glauciũ ſiue me⸗
mithe ſuccus eſt herba naſcentis in Syria in
gerapoli. Folia habet ſimilia miconio ceratic̃
ſed pinguiora. ⁊ ſup terrã ſpanſa. odorem habꝫ
grauem. guſtu amaro. ſuccum multum habet:
croci ſimilem. Folia eius ciues mittũt in caca
bis ⁊ in cibarijs coquunt. que cum coxerint ex⸗
ſiccant ⁊ glaucium faciunt.

Operationes.

¶ Plinius cap̄. de glaucio. Glaucium in ſyria A
⁊ perſia naſcitur humilis herba. folijs deciſis
fere papaueris minoribꝰ tamen ſordidioribuſ⸗
qꝫ odoris tetri. guſtus amari cum ꝯſtrictione
⁊ ſtipticitate ⁊ gummi habet crocei coloris.
¶ Multi vero errauerunt in hac herba quidaꝫ B
putauerunt ꝙ eſſet celidonia. Quidam puta⸗
uerunt ꝙ eſſet papauer cornutum. et ſic voca⸗
tur apud Auicennam.
¶ Et ego vidi meo tempe multos ſuꝑ errare ⁊ C
multi errauerũt tpe Dyaſco. Nã Dyaſcorides
cap̄. de monteratides dicit. ꝙ multi falſo puta⸗
uerũt glauciũ ibi fieri ꝓpter ſimilitudinẽ folio
rum. ꝙ autem glauciũ ſit memithe vel ſieff eiꝰ
apparet multis teſtimonijs.
¶ Nam vbi ponũt Alexander ⁊ alij greci glau D
cium. Auicẽna ⁊ alij ponũt ſieff memithe. Pre
terea apud Serapionẽ quicq̃d dicit de memi⸗
the auctoritate Dyaſcoridis. Non eſt aliud ni⸗
ſi ꝙ dicitur apud Dyaſco. ca. de Glaucio.
¶ Inuenitur etiã oleũ nouũ glaucinũ nõ ob E
hoc glaucio ꝙ nihil recipit glaucij. cuiꝰ ꝯfectio
nem etiam inueni in antiquo antidotario ſic
vocatã ⁊ ſine glaucio. ⁊ eſt om̄ino calidũ. ꝙ aũt
ſm veritatem glaucium ſit memithe. lege cap̄.
Celidonia. Gal'. ſexto ſim. far. cap̄. Glaucium.
Glaucium ſtipticat cum quadam delectatio⸗
ne: infrigidat tamen manifeſte. ita vt ſanet qui
dem ſepius heriſipilata: et eſt in compoſitione
compoſita ex aquoſa ⁊ terreſtri ſubſtantia. vtriſ
qꝫ frigidis non tamen extreme. ſed ad modum
aque fontanie.

Capitulum.cclxxxviij

Enta. Pla. Menta eſt herba cuiꝰ plu⸗
m ra ſunt gña. Eſt em̃ q̃dã domeſtica que
ꝓprie ortulana dr̃ vel cõmunis vel odori
fera. ⁊ hec calefacit et cõfortat. Eſt ⁊ alia ſilua⸗

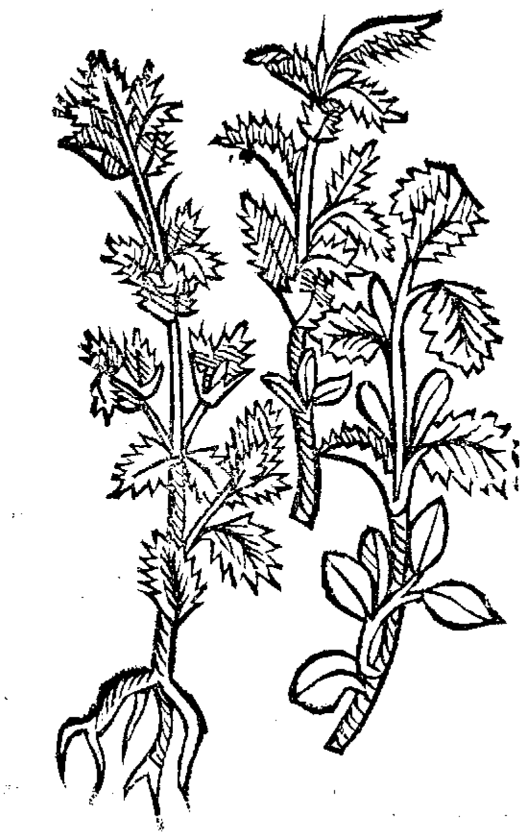

tica q̄ mentaſtrū dr̄.de illa ſtatim poſtea tracta
bitur. Eſt alia mēta q̄ lōgiora ꝛ acutiora hꝫ fo/
lia.ꝛ hec mēta Romana vel ſarracenica dr̄.hec
magꝭ diuretica eſt q̄ꝫ alie. Et eſt alia mēta q̄ dr̄
aquatica.ꝛ vocat̄ ſiſimbriū vel balſamita. Eſt
alia mēta nō odorifera.ꝛ illa ē calamētū.de q̄ i
ſeq̄nti.c.hec̄. Sera.li.ag.c.dichanacha.i.mēta
Et ex ea eſt domeſtica ꝛ ſilueſtris.ꝛ ramuli do
meſtici qn̄ maſticāt̄ hn̄t colorē celeſtē.ꝛ ſūt in/
teriꝰ ↄcaui.ꝛ in ſūmitatibꝫ ramuloꝝ ſunt q̄ſi li
cinia.ꝛ viret ꝛ auget̄ eſtate ꝛ hieme.ꝛ hꝫ odorē
bonū. Et idē auc. Dyaſ.quidā noiant eā men/
tā:ꝛ eſt dichanacha.ꝛ eſt nota:hꝫ ꝟtutē calefa/
ctiuā:ſtipticā ꝛ deſiccatiuā. Eſt alia ſpēs mēte
ſilueſtris.cuiꝰ folia ſunt aſpera piloſa maiora
foliis ſiſimbrij.ꝛ in odore ſuo ē pinguedo.ꝛ eſt
minꝰ iuuatiua in medicina q̄ꝫ ſpēs alia. Idem
auct. Gal. In ſuba eſt plꝰ ſubtilitatꝭ q̄ꝫ in alio
olere.ꝛ in ſapore eiꝰ eſt parua caliditas ꝛ pon/
ticitas.ꝛ ꝟtus eiꝰ eſt ca.in.ij.gdu. ¶ Dyaſ.ca.d
ediosmon.i.menta.herba eſt oībꝫ nota. q̄ ꝟtu/
tē hꝫ termanticā ꝛ ſtipticā ꝛ ſeranticā. Paulus
cap̄.de menta. Menta eſt calida ꝛ ſicca in.iij.
gradu. Eſt em̄ domeſtica ꝛ ſilueſtris.ꝛ eſt alia
q̄ dr̄ menta Romana vel ſarracenica: ſed do/
meſtica magis vſui medicine cōpetit.tam viri
dis q̄ꝫ exſiccata magne eſt efficacie.virtutē ha/
bet ↄſumptiuā ꝛ diſſolutiuā ex ꝓpriis q̄litatibꝫ ꝛ
ↄfortandi ex ſua aromaticitate.

Operationes.

¶ Gal.vij.ſim.far.ca. Ediosmū. q̄dam mentā A
odoriferā vocāt. Eſt āt nō odorifera mēta quā
ꝛ calamentū vocāt.vt in ſeq̄nti cap̄.dicitur.
¶ Contra fetorē oris ꝛ putredinē gingiuarum B
ꝛ dentiū ex decoctione eius cū aceto os abluā/
tur. Ad appetitum ꝓuocandū cum impedit̄ ex
frigidis humoribꝫ exiſtentibꝫ in ore ſtomachi
fiat ſalſamentum ex menta et aceto:et modico
cynamomo ſeu pipere.
¶ Contra vomitū factū ex debilitate ꝟtutꝭ con C
tentiue:vel ex frigida cauſa.fiat decoctio mēte
in aqua ſalmacina ꝛ aceto.ꝛ ſpongia intincta
ori ſtomachi ſupponat̄ ↄtra ſincopim ex debi/
litate cum febre vel ſine febre.ſiue ex medicina
vel q̄cūqꜫ cauſa cōterat̄ mēta ꝛ diſtemperet̄ cū
aceto.ꝛ fruſtū panis aſſi ī igne ponat̄ in aceto
illo.ꝛ dimittat̄ tamdiu ꝙ inde humectet̄ ꝛ na/
ribꝫ applicet̄.ꝛ exinde fricentur labia gingiue ꝛ
dentes.et ligetur in temporibꝫ ſup venas pul/
ſatiles.tempoꝝ ꝛ brachiorum.et patiens ma/
ſticet et humiditatem tranſglutiat.
¶ Ad matricē mūdificandā teneritates mente D
coquāt̄ in vino.ꝛ fiat inde ſuppoſitoriū ↄ colicā
paſſionē faſciculi mēte coq̄nt̄ in vino ꝛ oleo.et
ſupra renes ꝛ pectinem cathaplaſmetur.
¶ Contra coagulationē lactis in mām̄illis p̄/ E
dicti faſciculi mente in vino ꝛ oleo decocti ꝛ ſu
perligati mammillis ſoluit.habet em̄ ſimiliter
vim attrahendi venenū:ꝛ qn̄ datur cū aliqua
medicina ↄtra venenū detur cū ſucco eiꝰ. Sed
ſuccus mente rōne vel ſarracenice vel vinum
decoctionis cū melle mixtū valet ↄtra opilatio
nē ſplenis ſtomachi ꝛ epatꝭ ꝛ naturaliū viarū
ex frigido humore ꝛ etiā ex ca.ſincfe.
¶ Succus etiā datus lūbricos occidit. Auri F
bus inſtillatꝰ vermes necat. Decocta herba in
vino ꝛ oleo ꝛ cathaplaſmata ſoluit ſclirosim et
duriciem apoſtematum ſuperiorum.
¶ Vinū decoctiōis ꝛ puluis eiꝰ in cibis datus G
digeſtionē ↄfortat.fomentū factū ex aqua de/
coctionis matricē infrigidatā calefacit. Sac/
cellatio facta calefacit. Et ſaccellatio ex pulue/
re eius reuma frigidum capitis ſtringit.
¶ Palladius de agricultura libro.iij. In men/ H
ſe februario mentā ſeri ↄuenit plantis vel radi
cibus circa aquas vel in humido loco.
¶ Pla. Menta domeſtica ſiue ortulana magꝭ I
competit vſui medicine q̄ꝫ alie.habet virtutem
conſumendi ex propriis qualitatibꝫ ꝛ confor/
tandi ex aromaticitate.

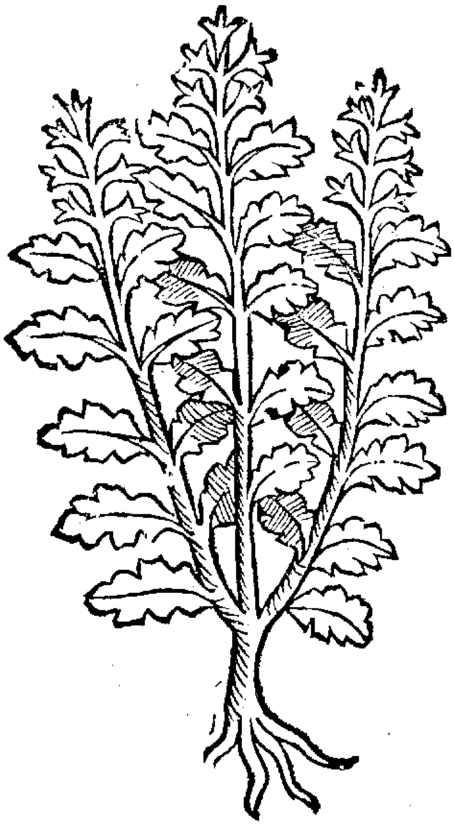

rem q̇ fit ſub oculo ⁊ ypopias dyaforat.
¶ Et tu debes ſcire ꝙ om̄es medicine q̄ terunt D
⁊ hn̄t acuitatē. attrahūt cito ex ꝓfundo corpis
humiditates quas recipiūt in locis illis.
¶ Et melius q̇dē in his eſt vino decoquētes ca E
thaplaſmate ipm̄ viride magis q̄ȝ ſiccū vehemē
tius poſtq̄ȝ deſiccat̃: ⁊ ꝓpter adurendū. ſicut
que cauſtica. ⁊ quecūq̄ȝ farmacoꝝ calida ſūt ⁊
acria: ⁊ ſubtiliū partiū facile attrahētia fundit⁹
ad ſe totam adiacentem humiditatem.
¶ Amaritudo aūt q̄ ineſt ei breuis q̇dē om̄ino F
eſt. operat̃ aūt in quibuſdā ſicut q̄ violentius. ⁊
qđ ꝯſiſtit vehemēti caliditati cū ſubſtātia ſub-
tiliū partium. Et ideo qn̄ ſumit̃ in potu ei⁹ ſuc-
cus: aut fit criſtere cum eo: occidit aſcarides et
lumbricos. Et valet ad morſus ferarū. ⁊ occi-
dit ſimiliter vermes q̇ generant̃ in aurib⁹ et in
vlcerib⁹ profundis.
¶ Et qn̄ fit naſcale cū eo aut ſumit̃ in potu: occi G
dit ⁊ expellit fetū. Igit̃ inciſiua q̇dem virtus in
eſt ei ꝓpter caliditatem eius ⁊ ſubtilitatē ꝑtium
⁊ amaritudinē. ſola itaq̄ȝ ꝓpter om̄ia p̄dicta cō
fert om̄ib⁹ aſmaticis ⁊ hictericis. ꝓpter amari-
tudinem maxime ſicut ⁊ pene om̄ia cetera pur
gando ⁊ mundificando epatis opilationes. eſt
autem ad om̄ia predicta efficacius quod mon
ſtratum eſt.

Capitulum. cclxxxix.

Enta nō odorifera ſiue calamentum.
m Pandecta. ca. cxiiii. Calamētū arabice
grece calamitis. Latini ꝟo nepita vel
menta nō odorifera. Sciendū ꝙ i iſto ca. trac
tabit̃ de calamēto. qꝛ calamētū dꝛ mēta nō odo
rifera. ¶ Pla. Calamētū eſt herba q̄ alio noīe
dꝛ mēta nō odorifera vel nepita. ca. eſt ⁊ ſic. i. iii.
g. Meli⁹ eſt mōtanū. qꝛ mag̃ ſiccū. Cū flores
ꝓducit dꝫ colligi. ac ꝑ annū pōt ſeruari. Habꝫ
āt ꝟtutē diſſoluēdi ⁊ ꝯfortādi. ¶ Auic. Menta
nō odorifera ſiue calamentū. Aliud ē fluuiale.
aliud eſt montanum yſopo ſimile in ſapore. et
ſimiliter eius folia ſunt ei ſimilia.

Operationes

A ¶ Qn̄ bibit̃ ſucc⁹ ei⁹ cū aq̄ mellis: dyaforat to-
tū corp⁹ ⁊ ꝓuocat ſudorē. ⁊ terit̃ cū oleo. ⁊ coq̇t̃
⁊ inungitur corp⁹: ⁊ ꝯfert rigorib⁹ periodicis.
B ¶ Et qn̄ fit emplaſtꝝ ſup ſciam hn̄tib⁹ ſciaticū
dolorē ꝯfert valde. trahit em̄ fundit⁹ ad intrin
ſecā ſupficiē. ⁊ calefacit totū articulū. ſupincē
C dit aūt manifeſte cutim. ¶ Et ſumptū in potu:
vel appoſitū ꝓuocat mēſtrua efficaciter. et eſt
ex medicinis qn̄ ſumit̃ mag̃ ꝯferentib⁹ leproſis
reſoluēdo hūores reſolutiōe forti. ⁊ aufert liuo

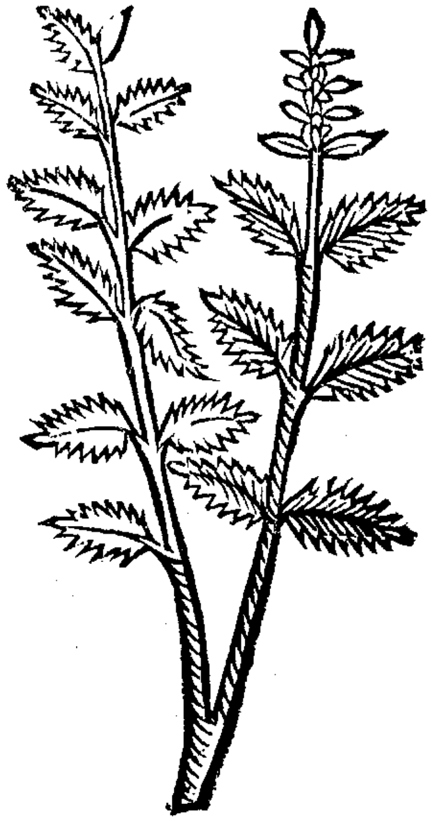

Capitulum.cclxc.

m Entaſtꝛ. Pli. Mētaſtꝛ ē mēta ſilueſtrꝭ
differēs ſpecie foliorꝝ q̄ſi figura ozimi co
lorepulegij.ꝓpt qđ ꝛ q̇dā ſilueſtrepulegiū vocāt

Operationes.

A ¶His cōmanducatꝭ ꝛ īpoſitꝭ elephantiā ſanari
traditū ē: ſic magni pompei etate. fortuito cu/
iuſdā exp imēto ꝓpter pudorē in facie illita cō/
B pertū eſt. ¶Eadē liniunt̄ atq̧ bibunt̄ ī vino ad
uerſus ſcolopendras ꝛ ictus ſerpentū. cū ſale
q̄ꝫ ꝛ oleo ꝛ aceto aduerſus ictus ſcorpionum.
Deniq̧ aduerſus oīa venena hec folia ſeruant̄
C ad farine modicum arida. ¶Mētaſtꝝ q̄ꝫ ſub/
ſtratū vel accēſum ſcorpiōes fugat. potū: feias
D purgat: ſꝫ ptus necat. ¶Ortonoicꝭ torminibꝫ
colericꝭ efficaciſſimū. Itēq̧ podagris īpoſitū.
E ¶Succus eiꝰ auribꝫ ꝟminoſis inſtillat̄. ¶In
F morbo regio dat̄ ꝛ ſtrumis illinit̄. oīa venenis
inbibet. cineas pellit: ꝛ cōtra prurigine valet.

Capitulum.ccxcı

m Eu. Dyaſ. Meu qđ eſt amanticū đr. in
Macedonia ꝛ in hiſpania naſcit̄. tyrſo
ꝛ folijs aniſo ꝛ aneto ſimilibꝫ. aſcendit de terra
vſq̧ ad cubitos duos radicibꝫ ſparſis ac tene/
ris ac curuis lōgꝭ: ſuauiq̧ odore: guſtu calido:
linguā mordēte. vires hꝫ radix ipa eleuantes.
¶Pla. Meu eſt herba in. ij. gdu ca. ꝛ ſic. Hu
ius radix appellat̄ ſilı̄ noīe. Et p̄cipue competit
vſui medicine. Unde radix ī medicinis debet
poni q̄ ꝑ duos annos pōt ſeruari. ꝟtutē habet
diureticā ex ſubtilitate ſubſtātie. attrahendi et
ꝯſumēdi ex q̄litatibꝫ ſuis ¶Pli. cap̄. de Meu.
Meu radicula eſt herbe aſpera tenuis ꝛ oblō/
ga ſua ꝟtute olens. ca. eſt ꝛ ſic. in ſcđo gradu.

Operationes.

¶Dyaſcorides. Uires eius habet radix re/ A
laxantes. vnde trita ꝛ elixata in aqua datur in
potione vtiliter ad renum dolorem ꝛ ad veſice
cauſas: vrinam prouocat.
¶Stomachi inflationes ꝛ tortiones intraneo B
rum mitigat: ꝛ ſtericas. hoc eſt dolores matri/
cis curat. Artiriaſim mitigat.
¶Toracis reumatiſmo cum melle vt electua/ C
rium datum prodeſt.
¶Menſtrua etiam per fomentum prouocat. D
Stranguirias infantiū vt cataplaſma impo
ſitum ſup pectinem ſoluit. Ex quo ſi plus bibi
tum fuerit capitis dolorem cōmouet.
¶Platearius. Uinū vel aqua decoctōis eius E
reſoluit opilationeꝫ ſplenis ꝛ epatis ex frigida
cauſa facta. ꝛ etiam ſtranguiriam ꝛ diſſuriam.
Aqua vero competentius in eſtate datur iuue
ni. Uinum autem in hyeme ꝛ ſeni.
¶Puluis eiꝰ cū feniculi ſemine in cibo vel po F
tu datus excludit inteſtinorꝝ ſtomachiq̧ vēto/
ſitatem ꝛ ꝯfert. Contra teneſmonem ex frigi/
da cauſa in vino decoquit̄ herba ipſa

Capitulum.ccxcij.

m El. Auicenna prima fen. quarti canonis. cap̄. de hora cibationis febricitantium. qui dicit ꝙ mel canne eſt zuccarum. ⁊ hoc ſimiliter inuenies ſi leges capitulum Zuccarum. Nam inuenies ꝙ eſt zuccarum ꝙ ſcȝ propter ſui pinguedinem non induratur. Hoc ſimiliter vult Galienus ſeptimo ſim. far. dicens zuccarum quidem vocatum quod ex media et felici ⁊ arabia portatur. Coagulatur quidem vt quidam aiunt cannis. Eſt aūt ⁊ illud mellis ſpecies. minus autem ex eo illud quod a nobis dulce. virtute autem ſimile eſt ei inquantum abſtergit ⁊ ſiccat ⁊ dyaforat. Et ſimiliter mel canne quodam eo reſiduo zuccari quando decoquitur. vel ipſemet ſuccus. Eſt alia ſpecies mellis quod dicitur mel rubrum. ⁊ eſt idem quod ſupra. Et ſimiliter alia ſpecies mellis quod vocatˀ mel ſtoracis. ⁊ eſt illud mel lubue. vt ſupra. Eſt ſimiliter aliud mel quod vocatur mel acanum. ⁊ interpretatur mel ſine fumo. ⁊ eſt mel caſſiafiſtulatū. ⁊ eſt pulpa caſſiefiſtule. Et eſt mel mirtinum: quod fit ex duabus partibus mellis: ⁊ vna ſucci mirti. vt apparet in antidotario Galieni minori qui incipit Confectio mellis mirtini. ¶ Galienus. vij ſimpli. far. cap̄. de melle. Mel calefacit ⁊ ſiccat in ſecundo gradu. Eſt autem ſimplicis: vt eſt dicere maxime virtutis ⁊ complexionis. Dyaſcorides. Mel eſt ſuccus roris celeſtis quem apes colligunt. et habet in ſe quaſi compoſitionem quandam. quoniā ex multarum herbarū flore et ſucco colligitur. Ideoqȝ omnibus valitudinibus proficiens om̄ibus antidotis miſcetur. ¶ Item mel apum in plenilunio capiendum eſt ſereno die abrumpi ſtatim ac reſilire guttas vtilitatis eſt indicium Bonitatis vero probatio eſt vt ſit odoriferum: ⁊ ex re dulci glutinoſum ac perlucidum. Cum autem eximitur mel: apes abigi fumo vtiliſſimum eſt ne iraſcatur ⁊ mel auiditate vorant. Mel calidū eſt et ſiccū. Conſeruat ⁊ mundificat. In medicinis ponitur vt amaritudo ſpecierum eius dulcedine temperetur. in electuarijs quandoqȝ cū pulueribus miſcetur: vt diutius in maiori efficacia conſeruetur.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Mel vulneribꝫ ſordidis prodeſt. xiiij. diebus perunctum caliginem oculorꝫ detergit. Gargariſmo adhibitum vulnera faucium ⁊ ſinantes curat. vrinam prouocat. ventrem mollit.

¶ Tuſſientibꝫ ꝓdeſt. morſibꝫ venenatꝭ occurrit. Morſibus etiam rabidi canis adhibitum curat patientem. Aridum comeſtum inflationes preſtat. Uerum mel eſtatis melius eſt: hiemis vero minus vtile et ſpiſſum. B

¶ Mel ſolum faſtidiū tollit: nauſeam ꝓhibet: pulmoni ⁊ om̄ibus interioribus medetur. C

¶ Serapion. Mel qū ponitur in vlceribus fraudulentis ꝓfundis conuenit eis multum.

¶ Et qū coquitur ⁊ ponitur ſuꝑ ſciſſuras cutis conſolidat eas. ⁊ qū coquitur cum aneto humido: ⁊ linitur cum eo empetigo curat eam D

¶ Et qū miſcetur cum ſale trito ⁊ diſtillatur in aurem ſedat tynnitum auriū: ⁊ linitur cum eo caput occidit pediculos ⁊ lendines. E

¶ Et qū indumentum alicuius eſt breue nimis ſi eſt ex lana ⁊ vult ꝙ elongetˀ: ſi irrorauerit illud cū aqua: deinde linitˀ cū melle elongatur. F

¶ Et mel abſtergit tenebroſitatem viſus qū fit collirium cū eo quatuordecim diebꝫ cōtinuis et fiunt cum gargariſmate. G

¶ Et ꝯferunt apoſtematibꝫ gutturis ⁊ fauciū: ⁊ ſquinātie. ⁊ ſi liniuntur cum eo gingiue puerorum in tempe ortus dentiū eorꝫ: facit eos facile naſci ⁊ ſine dolore. ⁊ ſi accipiatur vel bibatur prouocat vrinas: et conuenit tuſſi. H

¶ Galienus. Sciēdum ꝙ plures ſunt ſpecies mellis. Eſt vna ſpecies mellis quod eſt mel vſuale. quod diuerſificatur ſm differentias ſupradictas. I

¶ Eſt alia ſpecies mellis quod vocatˀ mel atheniense. quod affertur ab Athenis. Et eſt mel veſparum in locis ſubterraneis factuȝ. Et eſt idem quod mel paſtinatum vel granatū. vt in Alexandro. Et vocatur mel paſtinatum illud quod eſt mel granoſum. vt Oribaſius. K

¶ Eſt alia ſpecies mellis quod vocatur mel atticum. id eſt mel veſparum ſm quoſdā: ſȝ falſo. quoniam Dyaſcorides capitulo de melle dicit Mel ſuccus eſt roris celeſtis. Cuius genera ſunt duo. Unum quod cupiliones colligunt apes que ſunt oblonge. Aliud quod ſub terra inuenitur vel atticum limaticum. Etiam aliq̄ dicunt ꝙ mel atticum dicitur ab attica regione Mel timum dicitur a regione Thima. L

¶ Unde Plinius inquit. Mellis attici ſumma laus toto orbe eſtimatur tranſlatum in attica. Sed thimum magis laudatur. quare in aliquibus antiquis antidotarijs mel atticum: mel thimenum exponitur. M

Capitulum. ccxciij.

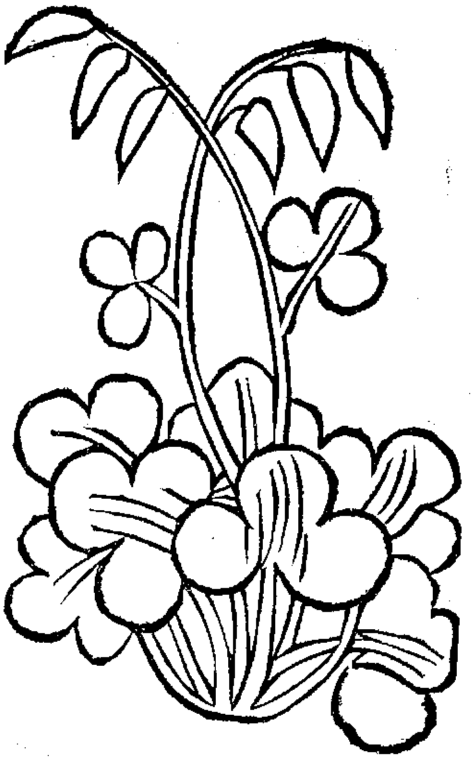

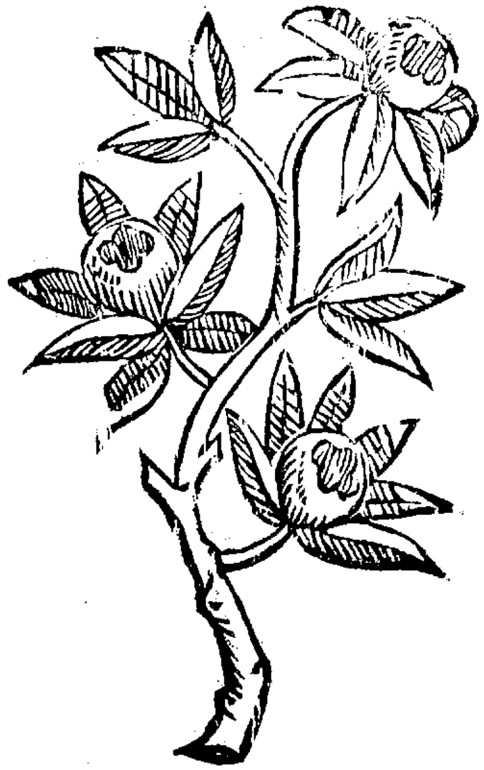

m Edica. Dyaſco. cap̃. cot. i. medica grece. Cot eſt herba ſil'is trifolio q̃ infra fenũ naſcit̃. Folia h̄z anguſta. ⁊ ꝟgulã ſilem trifolio. in q̃ ꝟgella ſemẽ eſt vt lẽticula. illud ſemen miſcet̃ pani ꝓ odoꝛe. yſi. ꝟo medicã inter legũmia ſcꝑſit. ¶ Palla. li. ð agricultura. Medica inq̃t q̃ ſemel ſerit̃ q̃tuoꝛ ãnis ꝑmanet: ita ꝙ quater ⁊ ſepties poſſit ꝑ annũ reſcindi. Agꝛ ſtercoꝛat. aĩalia reficit. curat egrota. ¶ Plini⁹. Medica ð̄r vt a medis inuẽta ꝑ bella Perſaꝝ q̃ latius intulit: ꝙ tanta eſt eius dos vt ex vno ſitu amplius q̃z. ccc. annis duret.

Operationes

A ¶ Medica inde ſunt q̃dã trociſci facti ex ea. et
B vngunt̃ in balneis. ¶ Hãc herbã equi ⁊ aſini
C comedũt. ¶ De q̃ Auicen̄. li. ij. c. Cot. Oleũ cot
eſt res magꝭ ꝯferẽs tremoꝛi.

Capitulum. ccxxiiij.

m Eſpila. yſið. ait. Meſpila eſt arboꝛ ſpinoſa fructu ſil'is maloꝝ: ſ3 paulo bꝛeuioꝛ. Vñ appellata ab eo ꝙ pillule foꝛmã habeãt ei⁹ poma. Pli. li. xv. Arboꝛ meſpiloꝝ eſt de ampliſſimis. Folia ei⁹ anteq̃z decidũt rubeſcũt. radices multe ⁊ alte. ideoq̃z inextirpabiles ſunt. Pal. li. iiij. Meſpile locꝭ calidis maxime gaudẽt. ſ3 irriguis ⁊ frigidis ꝓueniũt. magꝭ tñ ſabulo pingui aut glareoſa terra cui ꝑmixta eſt arena vel argilla cum ſaxis. Serenda eſt talis menſe Marcio vel nouẽbꝛi. ſolo ſtercoꝛato ⁊ ſubacto. ita vt vtrũq̃z caput tale sterc⁹ obducat. Sũt ei⁹ incremẽta tardiſſima amat putari atq̃z circũfodi. ⁊ parco hũoꝛe ſiccitates ſepe foueri. Serit̃ ⁊ ſemine: ſ3 in lõgioꝛẽ ſpargitur etatẽ. Si ꝟmib⁹ occupat̃ ſtilo ereo purgãde ſũt ⁊ amurca. vel hũana vetere vꝛina vel viuo calce ꝓfundẽdi: ſ3 parci⁹ ꝓpter arboꝛꝭ noxã: vel aq̃ decocta lupini. ſ3 putat̃ hinc arboꝛ ſterilis fieri. Fim⁹ ⁊ cinis viciũ ſimul ſi radicib⁹ infundãt̃ ſterilẽ reddũt. Si foꝛmice moleſte ſũt. rubꝛica cũ aceto ⁊ cinere tẽperata necabũtur. Inſerit̃ mẽſe Februario. Surcul⁹ tñ ei⁹ ex arboꝛe media debet aſſumi. Nam de ſũmitatib⁹ vicioſus eſt. In trũco fiſſa inſerenda eſt. nam coꝛticis in acies ieiuna nil nutriet.

Operationes

¶ Dyaſcoꝛides. Meſpile folia ⁊ coꝛtex idemq̃z A
radicis coꝛtex tunſe ⁊ impoſite: cuicũq̃z tumoꝛi
feruoꝛiq̃z ſubueniunt. trita ⁊ ſicca cum melle ci
catricem vulneri adducunt.
¶ Haſta cũ vino dulci ſanguinẽ reiicientibus B
opẽ ferũt. Itẽq̃z cum vino ꝓpinata: veneficij po
tionib⁹ repugnãt: veſicã vꝛina largioꝛi lauãt.
¶ Serapion li. aggre. ca. Zaroꝛ. auc. Dyaſco. C
Zaroꝛ arabice. id eſt meſpilũ. ⁊ eſt arboꝛ ſpinoſ

ſa.cuius vna pars vocatur meſpilum: ꝛ habet fructū puū ſimilē malis paruis: bonum ad comedendū. Eſt ſtipticus bon⁹ ſtomacho cū comedit᷑ retinet ventrē ꝛ tarde maturatur.

D ¶ Galien⁹ li.ij.de cibis. Fructus ei⁹ eſt ſtipticus ſtipticitate forti. ꝛ in folijs ꝛ in ſūmitatib⁹ eſt ſtipticitas. Uirtus eſt ei fri.palā.qm̄ taliū omniū parū comedit᷑.ꝯuenit non vt ficuū: aut vuarum copioſe. Necꝫ em̄ vt alimento: ſed vt medicinis ipſis indigemus magis.

E ¶ Et dicit in vij.ſimpli.far.cap̄.meſpilū ꝗdam triconiū noīauit: eo ꝙ tria habꝫ oſſula omnia intra ſe ꝛc̄. Stipticus autē eſt ſufficienter fructus huius arboris ꝛ vix edibilis: ꝛ retentiuus ſufficienter eſt ventris. Et in germinib⁹ eius ꝛ in folijs ſtiptica qualitas eſt non pauca.

F ¶ Dyaſ.cap̄.de meſpilo.ſm̄ tranſlationē grecam. Meſpilum ſemen habet rotundū: fructū minutum: matiano ſimilem.tria oſſa habens: vnde tricocinum dicitur.ſtipticum eſt ꝛ cuſtomachum: ventrē abſtinet: ꝛ tarde matureſcit.

G ¶ Alman.tract.iij.fri.ſunt ꝛ ſic.ventrē abſtringunt: ꝛ vomitū abſtinent. Et eſt alia ſpēs que in hiſpania naſcitur: quā multi epymelidā vocant.ſemen rotundū habens ꝛ trigonū.vnde ꝛ triconū dr̄ hoc bonū eſt ad edendū ſtipticum ꝛ ſtomacho aptum. ꝛ iſta eſt azarola.

Capitulum .cclxv.

m Illefoliū. Pli.li.xxiiij. Millefolium qd̄ ꝛ minofilon dr̄. Caulē hꝫ tenerū ſimilē feniculo plurimis folijs.vnde et nomen accepit. Naſcit᷑ in paluſtrib⁹. Ex herbario. Millefoliū q̄ ꝛ ambroſia vel archillea dr̄. in loc꞉ cultis naſcit᷑.hꝫ flores auroſos ꝛ albos ¶ Dyaſ.c. Minofilos naſcit᷑ ī paluſtrib⁹ loc꞉ tiru ſm̄ hꝫ ex vna radice mollē ꝛ ſubruſum: ꝛ q̄i manib⁹ liniatū: ꝛ folia ſimilia feniculo.

Operationes.

¶ Dyaſ. Uulnera glutināt ꝛ ſine tumore cuſtodiūt. In dentiū dolore cū butiro īponūt᷑ ī modū emplaſtri. Cōtra vrine difficultatē bibit᷑ cū aceto: ꝛ valet ꝯ calculū. A

¶ Gal. vij. ſimpli. far. Millefoliū ſiccatiue ē ꝟtutꝭ ītantū vt ꝯſolidat vulnera. B

¶ Pli. Bibit᷑ cū aceto ad difficultatē vrine vel veſice: vel ſuſpiria p̄cipitatiſqꝫ ex alto. C

¶ Eadē ad dentiū dolorē efficaciſſima eſt. Folia ei⁹ eximij vſus ad vulnera eaqꝫ affirmat. D

¶ Ex herbario. Coma ei⁹ tunſa ꝛ appoſita nouis vulnerib⁹ dolorē tollit ꝛ eadē glutinat. Pro fluuiū ſanguinis ſtringit.eadē aqua potata diſſintericos curat. E

¶ Item valet ad dentiū dolorē Ad vrine difficultatē et ad tumorem. F

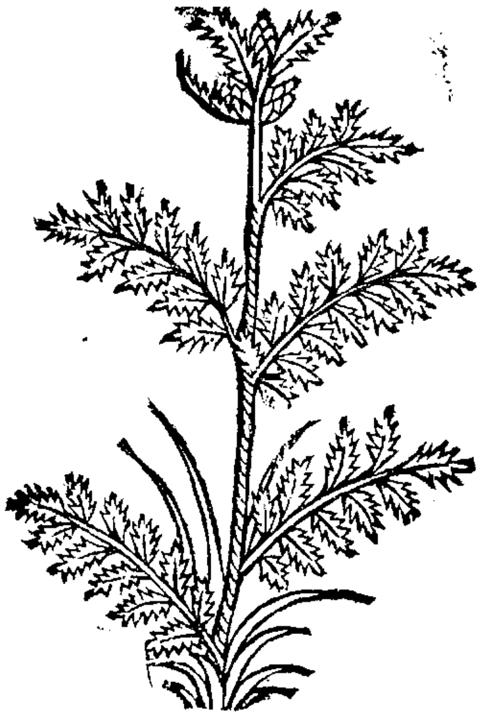

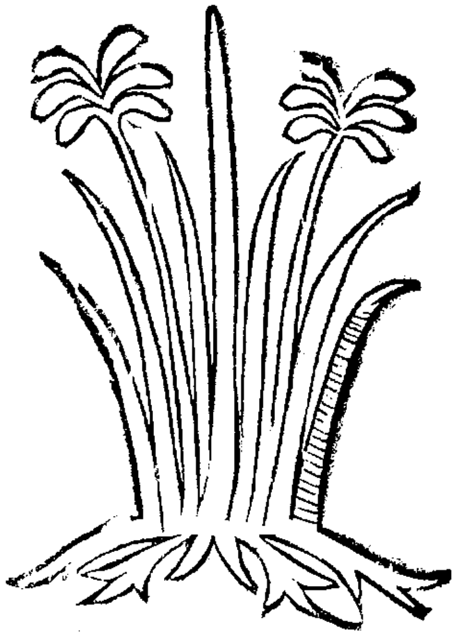

Capitulum.cclxxvi.

m Iliũ ſolis. Sera.li.ag.c.culb.au. Dyaſ. Culb arabice.i.miliũ ſolis. Et ē herba cui⁹ folia ſilanť folijs oliue: niſi qꝛ ſunt maiora eis ⁊ molliora ⁊ latiora. ⁊ ſũt eis īferiora. declinant ꝟſus terrā velut ſtent ſup ipaꝫ. ⁊ hꝫ ꝟgas eleuatas ſubtiles ſicͭ ſquinātū. ⁊ ī ſū/mitate ꝟge ē ſiľe ī ramulo diuiſū ī duas ꝑtes ī q̄ ſũt folia minuta. ⁊ iuxta q̄dlibꝫ foliū ē ſemē albū durū fere vt lapis rotūdū. ī magnitudine orobi ꝑui. naſciť in loc͛ aſꝑis ⁊ altis. Dyaſ.ca. Licoſpmon.i.miliū ſolis eraclion vocať ꝓpter fortitudinē ſemīs. ei⁹ folia ſunt ſimilia folijs oliue: ſꝫ latiora ⁊ oblōgiora. ⁊ ꝟgas tenues ī groſſitudine Junci lignoſas. ⁊ in ſūmo ꝟga diui/ſa eſt in q̄ folia minuta ſunt. vbi ⁊ ſemē rotun/dū ⁊ lapidoſum eſt ⁊ albū piſe ſimile.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Uirt⁹ ē ei mictualis. ⁊ ſemē ei⁹ bibitū cū vino albo calculos frāgit: ⁊ vrinā ꝓuocat.

B ¶ Pli.c. batangliſcos.i.miliū ſol. eſt ſemē eius herbe q̄ dꝛ aſtorcos. qđ ſi q̇s biberit frāgit lapidē: ⁊ ꝓuocat vrinā.

C ¶ Pau.c.calebi.i.miliū vel granū ſolis: ꝓuocat vrinā ⁊ mēſtrua. ⁊ eſt ca. ⁊ ſic.in.iij.ḡdu.

D ¶ Et vinū decoctōis ei⁹ ⁊ puluis ipi⁹ in cibis ſūpt⁹ ſoluit ſtranguiriā ⁊ diſſurriaꝫ ⁊ yliacā paſſionē. ⁊ oīa illa ſolū ſemē operať.

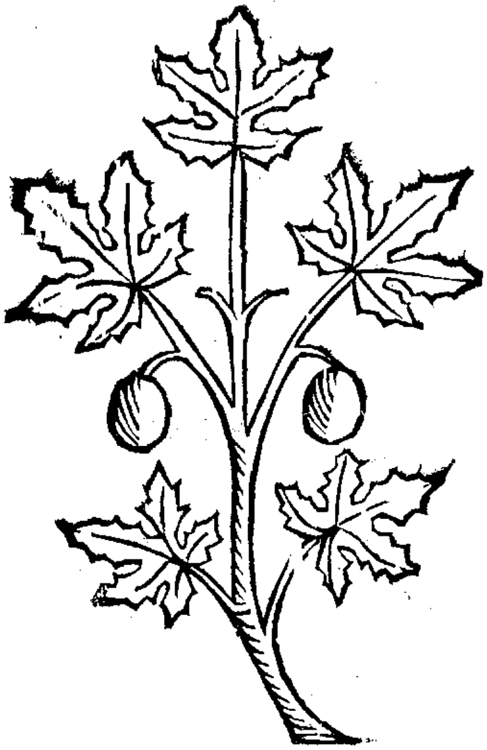

Capitulum.cclxxvii.

m Irabolani. Pandecta. Sciendū qꝫ ſm meſ. Mirabolanoꝝ ſpēs ſũt q̇nqꝫ. Et ſũt fruct⁹ arboꝝ in India exñtiū: ⁊ non eiuſdē maneriei ſũt oēs ſꝫ diuerſoꝝ effectuū ⁊ diuerſaꝝ formaꝝ. Un̄ ꝟlus. Mirabolanorū ſpēs ſũt q̇nqꝫ bonoꝝ. Citrin⁹: kebul⁹: belliric⁹ emblic⁹ indus. Quidā dicūt qꝫ ſũt oēs ab eadē arbore ꝓducti. ita qꝫ citrini ſũt ð ꝑmo germine. Et nigri indi ſũt in q̇bꝫ ꝑuenit cōplexio ⁊ maturatio. ⁊ dixerť qꝫ arbor coꝝ ē de his feren/tibꝫ. ⁊ qꝫ citrini ſũt de ꝑmo germine ⁊ nigri ſilr. Kebul⁹ germē ſcđm tulit: ſꝫ falſo. imo ꝓducūť a diuerſis arboribꝫ. ⁊ illð ē qđ crediť. Sꝫ aliq̇ volūt qꝫ emblici ⁊ bellirici nō inuenirenť inter mirabolanos. qm̄ Auic. ⁊ Sera. de eis diuer/ſa faciūt capľa. vt etiā hēť ꝟ de b. in c. bellirici. vbi tractat ð belliric͛ ⁊ emblicis. Sꝫ in iſto c. de alijs tribꝫ ſpēbꝫ. Itē Sera.li.ag. facit cap. ð emblic͛ ⁊ belliric͛. ⁊ facit cap. ð alijs tribꝫ ꝑ ſe. de q̄ dicit Halilig.i. mirabolani. cui⁹ tres ſunt ſpēs Kebuli Citrini ⁊ nigri. Et ſũt illi qui nominanť indi ⁊ ſeni ⁊ kebuli. Idem auc. aben meſuay. Meliores ſũt ex eis q̄ꝝ color eſt citri/nus approximās viriditati. graues. pleni. ſine rugis. Et dicit auc. yſaac. Et ſũt fri. in ꝑ.ḡdu. ſicci in.ij. Nigri fri. ⁊ ſic. ī ꝑmo. Mirabolani indi vel nigri. ⁊ de ſeni ſunt ſimiliter ex ſpeciebꝫ hñtibꝫ corticē ſubtilē nigꝝ. ⁊ cortex coꝝ vergit ad citrinitatē. ⁊ ſunt ſiľes oliuis in forma ſua. Et iuuamētū coꝝ eſt min⁹ iuuamēto aliaꝝ ſpecieꝝ mirabolanoꝝ. Et idem auc. aben meſuay Mirabolani ſeni ſunt ex ſpēbꝫ oliuarū: q̇ qñ ꝯdiunť corroborāt ſtomachū ⁊ incoriant cum incoriatiōe pauca. ⁊ nō eſt in eis iuuamentum q̄ntū in kebulis. ⁊ ex kebulis q̇dam ſunt citrini q̇dā nigri. ⁊ nigredo q̄ eſt in eis eſt ꝓpter ampliorem morā q̄ꝫ fecerūt in arbore ſua. ⁊ ſunt pin/guiores ⁊ carnoſiores citrinis in colore. quia ipi fecerūt maturationē ampliorē. ⁊ illi q̇ colli/gunť ante ſunt citrini: ⁊ qñ ſumunť triti inducūt laborem in ſtomacho: qm̄ naturā laborat multū circa ipſaꝫ. ſꝫ qñ infundiť aut decoquiť extrahiť virt⁹ eius: ⁊ ꝓijciť ei⁹ ſuba. ⁊ eſt leuior nature. ⁊ deſcendit veloci⁹ a ſtomacho. Et ille tres ſpēs mirabolanoꝝ miſceť cū tamarindis qm̄ tamarindi extinguūt calorē febrilē. niſi qꝛ nocent tuſſientibꝫ ꝓpter acetoſitatē q̄ eſt in eis ¶ Auiceñ. de ꝟtutibꝫ cordis ait. Mirabolani ſunt fri. ⁊ ſic. ¶ Johānes meſue. Mirabolani ſunt de medicinis bñdictis. nō em̄ debilitāt cū ſolutione ſua. imo ꝯfortāt ſtomachū ꝓprie: ⁊ vi/ſcera preparāt. ⁊ coadunāt ꝑtes coꝝ. ⁊ cōfortāt cor ⁊ epar: ⁊ corp⁹ totū. Non em̄ niſi ad vnum

videt͛ nocivi. Acq̄rit͛ eñ diſpoſitꝫ ad h̄ opila-tio. ⁊ ꝓp̄e paratis cadere ī ipa. ſꝫ ſunt de ꝑfecto rectificātibꝫ medicinas q̄ hn̄t acuitatē ⁊ purgāt diſſoluēdo. Magnifice eñ adinuenit q̄ eos ⁊ ꝓp̄e citrinos cū ſcamonea miſcuit. rep̄mit eñ eā ꝓpter obviationē ſubſtātiaꝝ ⁊ qualitatū ad inuicē: ⁊ eam in ſolvendo iuvant.

Operationes.

A ¶ Sera. Virtus citrinoꝝ eſt ꝙ ꝯfortāt oculos et ꝓhibēt curſum humoꝝ ad ipſos. ⁊ conferūt ſebel. ⁊ ꝯfortant ſtomachū ⁊ incoriant ip̄m. et ꝯferūt melācolie ⁊ cardiace. ⁊ clarificāt colorē.

B ¶ Virt⁹ kebuloꝝ eſt ꝙ ꝯfert ano ⁊ emorroidibꝫ ⁊ incoriāt ſtomachū et ꝯfortāt eū. ⁊ digerūt cibū. deſiccāt humiditatē. leniūt naturā. ꝯferūt ventoſitati emorroidarū. ⁊ ꝯferūt melācolicis maxime qñ cū eis admiſcent͛ ſpecies.

C ¶ Correborāt ſenſum ⁊ memoriā: ⁊ cōfert lepre ⁊ colice. Sꝫ ſeni ⁊ indi vel nigri hn̄t corticē ſubtilē nigrū. ⁊ cortex eoꝝ vergit ad citrinitatem. qui quando condiunt͛ corroborant ſtomachū et incoriant eum incoriatione pauca. ⁊ nō eſt in eis iuvamentū q̄ntum in kebulis.

D ¶ Johannes meſ. Mirabolani ſunt ex rebus q̄ faciunt vtentes ſe iuveneſcere. ⁊ acquirūt eis colorem bonū. ⁊ bonitatē odoris. oris ⁊ ſudoris. ⁊ generant gaudiū. ⁊ ꝯfortant cor et epar ⁊ ſtomachū. Et ꝯferunt tremori cordis. ⁊ mundificant ſtomachum. ⁊ ꝯferunt emorroidibus ⁊ extinguunt inflāmationem colere.

E ¶ Sed citrinoꝝ operatio in h̄ eſt p̄cellens. ipi eñ ſolutione educunt eam ⁊ ꝯferūt complexiones ca. habentibꝫ. Et eoꝝ fricatio cū aq̄ agreſte ⁊ cū aqua ro. aut ſucco feniculi abſtergit oculum. ⁊ aufert ſup̱ caliditatē ei⁹. ⁊ facto inde alcohol: ſtringit lacrimas. ⁊ ꝯuenit mollificatiōi oculoꝝ. ⁊ confert tertiane fe. colericis. ⁊ ꝯtrite cū maſtice ſanant vlcera. ⁊ deſiccant ea.

F ¶ Kebuli q̄ꝫ ſolutione educūt flegma. ⁊ addūt in rōne. ⁊ clarificant viſum. ⁊ ꝓprie cōditi. ⁊ mūdificant ſtomachū ⁊ ꝯfortant ipſum. ⁊ ꝯferunt ydropiſi et fe. antiquis.

G ¶ Nigri āt vel indi: ſolutione educūt melācoliā et colerā aduſtā. ⁊ ꝯferūt melācolie ⁊ tremori. ⁊ clarificāt viſum ⁊ colorē. ⁊ ꝯferūt lepre ⁊ triſticie ⁊ quartane. Doſis potio citrinoꝝ tritorum a. ʒ. ij. vſqꝫ ad q̄ntum. ⁊ infuſoꝝ a. ʒ. viij. vſqꝫ ad. xx. et indoꝝ eſt ſicut kebuloꝝ.

H ¶ Bulcaſim eben abenazarin. libro q̄ d̄r ſervitor. Modus aſſandi ⁊ calliandi mirabolanos oportet ꝙ imbibant mirabolanos in aqua citonioꝝ. aut in ſucco aggreſte. aut in acetoſitate citri. aut in aqua vbi cocte ſunt lentes. aut vbi coctū eſt lappaciū acutū. Deinde deſicca eos bn̄ ⁊ madefac ī oleo ro. vel oleo de lētiſco. aut oleo maſticino. aut cū butyro. aut oleo olive. deinde aſſa ſup̱ patellā ferreā vel terream. quā cū p̄mo calefeciſti ⁊ abſtuliſti ab igne. cave ne aduraꝫ ⁊ deſtruat͛ virtus eorum.

¶ Silr̄ aſſant͛ ſemia q̄ adminiſtrāt͛ in medicinis flux⁹. Et mod⁹ aſſatiōis eoꝝ ē iſte. Accipe patellā ferreā aut ereā aut terreā aut lebetē cū lato orificio ⁊ calefac bn̄. Deinde aufer ab igne: et ſtatim ſuppone ſemīa dū ipa eſt calida anteq̄ꝫ infrigidet͛. ⁊ cōmiſce ea ſemp̱ donec videas aſſationē eoꝝ cōpletā ad volūtatē tuā. Et ſi nō fuerit cōpleta vna vice. pone iteꝝ ⁊ fac vt prius. I

¶ Et ſcias ꝙ nō oportꝫ oīa ſemīa eq̄liter aſſare q: ſunt q̄dā q̄ hn̄t multā viſcoſitatē q̄ debēt amplı⁹ aſſari ſicͨ pſilliū. ⁊ cave ne cōburant͛. K

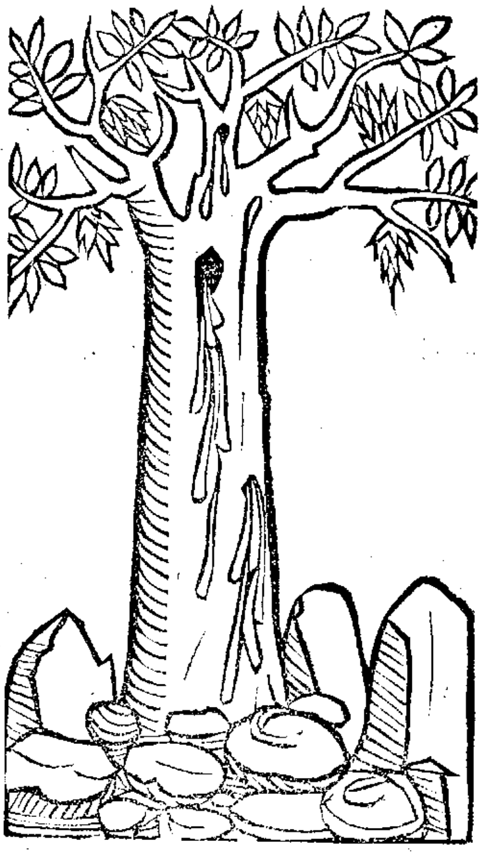

Capitulum. cccxviii.

Mirra. Sera. li. ag. ca. hec auc. Dyaſco.

m Hec ara. i. mirra eſt gūmi arboris que naſcit͛ in terris arabum ſimilis arbori q̄ d̄r in greco ſapientia babilonica. Nā fiūt ſciſſure in ligno arboris. vnde egredit͛ gūmi qd̄ emanat cadens ſup̱ ſextoria q̄ ſternuntur ſub arbore. ⁊ quedam p̱ ſe coagulat͛ ſuper ſtipitem

⁊ eſt de ipa res q̄ dꝛ bacātiſcus ſiue batanaſas et groſſa eſt a qua egredit̄ meth.i.ſtoꝛax liq̄da. qn̄ exp̄mit̄ ſicut apparet in ca.ſtoꝛax. Et arboꝛ eius eſt in terra q̄ dꝛ ptinia. ⁊ eſt pinguis. ⁊ qn̄ exp̄mit̄ ſuccus eiꝰ egredit̄ velut ſtoꝛax multū. ⁊ melioꝛ mirra eſt illa q̄ dꝛ tarbalud. ⁊ canchi. et noīat̄ hoc noīe: eo q̄ defert̄ ex terris q̄ dicūtur ſic. Et coloꝛ eiꝰ eſt ad viriditatem tendens. pungens linguā clari coloꝛis. ⁊ ex ea eſt q̄ dꝛ liti et eſt lita glutbichi. ⁊ eſt mollis tactu ſiē bdelliū. in odoꝛe ſuo eſt pinguedo. ⁊ arboꝛ eiꝰ eſt in locꝭ ſoli expoſitis. Ex ea eſt q̄ dꝛ poaclis. ⁊ eſt aſpera multū nigra. ⁊ apparet in ea veſtigiū ignis. Et deterioꝛ eſt illa q̄ dꝛ argaſin. ⁊ eſt leuis nō pinguis. acuti ſapoꝛis. ſimilis gūmi arabico ī foꝛtitudine ⁊ ꝟtute. Et ex mirra eſt que dꝛ crumu: ſiue amini. ⁊ eſt mala. Et fiunt q̄dam trociſci ex ſubſtantijs mirre. ⁊ ſi mirra pinguis fuerit trociſci q̄ ex ea fiunt habent bonum odoꝛem ⁊ pinguem. ⁊ ſi nō fuerit pinguis qđ fit ex ſubſtātia eius nō habet bonū odoꝛē neq̧ pinguē. ⁊ hꝫ virtutem debilē: ꝓpter qđ admiſcet̄ ei oleum qn̄ ex ea fiunt trociſci. Adulterat̄ mirra. qn̄ admiſcet̄ ei gūmi qđ infuſum fuerit in aqua mirre. Et melioꝛ ex mirra eſt noua. leuis. munda. q̄ quando tangit̄ eſt aliq̄ntulum aſpera ⁊ arida. ⁊ cito frangibilis. ⁊ qn̄ frangit̄ remanet in eiꝰ fractura res alba. ⁊ figura eius eſt ſicut figura vnguiū. ⁊ q̄ eſt in fruſta nō parua. ⁊ coloꝛ eius eſt vnifoꝛmis nō diuerſus in exterioꝛibꝫ eius. ſed interius eſt trahens ad rubedinē parū cū lineis ſubalbidis ſicut diximꝰ. ⁊ odoꝛ eius eſt delectabilis amara. ſꝫ illa q̄ eſt grauis: cuiꝰ coloꝛ eſt ſicut coloꝛ picis: nō eſt alicuiꝰ vtilitatis. Sed mirra que eſt ex terra: q̄ dꝛ laborero abſcinditur ex radice arboꝛis que eſt in terris illis. Eligitur em̄ ex ea illud quod eſt ſimile mirre in odoꝛe. ⁊ virtus eiꝰ eſt calefactiua ⁊ mollificatiua ⁊ reſolutiua. ⁊ ingreditur in confectionibus vnguentoꝛum.

Operationes.

A ¶ Sera. auct. Albugerig. Mirra ꝯuenit ad aquā citrinā qn̄ ſumit̄ ex ea in potu. aut qn̄ fit emplaſtrū cū ea ſup ventrem.

B ¶ Et qn̄ fit caput purgium cū vno anoch ex ea mundificat cerebꝛum: ⁊ aufert ab eo ventoſitates groſſas. ⁊ incoꝛiat gingiuas.

C ¶ Et confirmat dentes. ⁊ eſt conabolice quando fit linitio cum ea.

D ¶ Galienꝰ. Mirra abſtergit cū t͛pamento: et glutinat fragmenta oſſium capitis. ⁊ occidit lumbꝛicos ⁊ fetū: expellens eos.

E ¶ Et ingredit̄ in ꝯfectiōibꝫ collirioꝝ q̄ fiūt ad vlcera oculi: ⁊ ad maculas que fiūt in eo. ⁊ in medicinis q̄ bibunt̄ ad tuſſim antiquam: ⁊ ad aſma. Nam ipa nō exaſperat cannam pulmonis. ⁊ hoc qꝛ nō calefacit neq̧ deſiccat calefactione ⁊ deſiccatione foꝛti ⁊ ſine ſup̱fluitate ſue amaritudinis ⁊ ſue abſterſionis.

F ¶ Eſt alia mirra q̄ trahit̄ a radice arboꝛis huius. ⁊ ꝟtus eiꝰ calefacit mollificat ⁊ reſoluit.

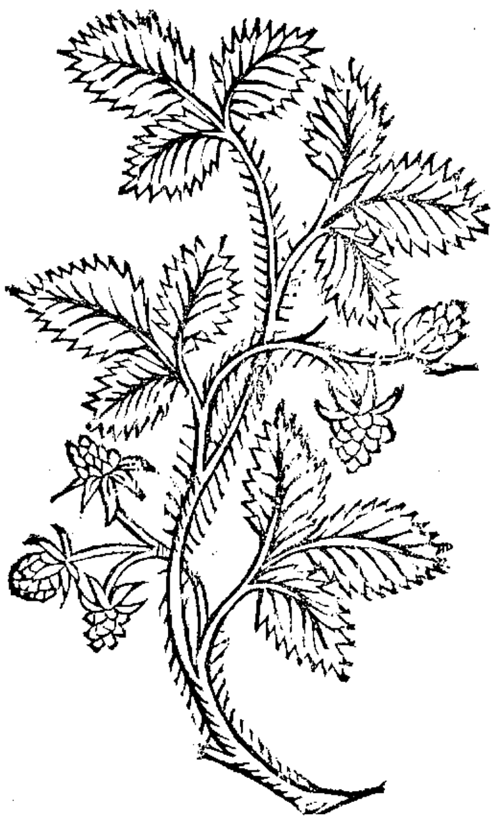

Capitulum. ccxcix.

m Moracelſi. Auic̄. li. ij. ca. đ moꝛo. Moꝛi ſunt due ſpēs. Una eoꝝ eſt alſirſedu: qđ eſt dulce. ⁊ currit ſc̄m ſemitam ficus in maturatione. Sed eſt deterioꝛis nutrimēti ⁊ minoꝛis ⁊ eſt ſiccioꝛis. ⁊ magis deſtruēs ſanguinem. ⁊ deteriſtous macho. Reliquas vero ficus diſpoſitiones habet. eſt tamē inferius ea. amarū aūt qđ nominat̄ moꝛū de ſceni fit nūc illud de quo plurimū loquamur. Qđ ergo immaturū eſt cū exſiccat̄ ſtat loco ſumach. dulce eſt calidū: humidū: ⁊ acetoſum. ⁊ de ſceni eſt ad ſiccitatē decliue. in ip̄o eſt ſtipticitas ⁊ infrigidatio. ⁊ ſuccus moꝛi eſt ſtipticus. ⁊ ꝓpꝛie quādo decoquit̄ in vaſe eneo.

Operationes

A ¶ Auicenna. Succus mori ꝓhibet fluxū ma
teriẽrū ad mēbra. ⁊ īmaturꝫ eſt ſic ſumach. Q̄n
coquunt folia eiꝰ ⁊ folia vitis. ⁊ folia ficꝰ nigre
cū aqua pluuie: denigrat capillos.

B ¶ Acetoſum remouet apoſtemata oris ⁊ guttu
ris. Et folia eius ſunt vltima ad ſquinantiam
et ꝑfocationem. Quod acetoſum eſt ⁊ confert
vlceribus fraudulentis ipſius ſuccus.

C ¶ Rob eiꝰ acetoſum eſt ꝯferēs bothor oris. et
decoctio radicis eius mollificationi dentiū. et
decoctio radicis eiꝰ eſt bona denti doloroſa.

D ¶ Morum malū eſt ſtomacho corrūpitˀ ꝓprie
in eo alfirſedu. ⁊ q̄n nō corrumpitˀ alfirſedu in
ſtomacho velociter nō nocet. Et oportet q̄dez
vt comedantˀ oēs ſpēs eiꝰ ante cibū: ⁊ recipian
tur in ſtomacho: in quo nō ſit corruptio.

E ¶ Jllud ꝟo de ſeni nō nocet ſtō̄acho colerico.
⁊ nō eſt in ipō de mala ꝯueniētia ſtō̄achi qð eſt
in alfirſedu: ꝗuis ſit ī ea malicia. ⁊ nō eſt nau
ſea in ipō. ⁊ nutrimentū eius eſt paruū. et facit
appetitū cibi. ⁊ facit ipm lubricū: ⁊ extrahit ip-
ſum velociter. ⁊ om̄ino deſcēſus eiꝰ de facto fit
velociter. ſꝫ eiꝰ deſcēſus ex inteſtinis eſt tardꝰ.

F ¶ Sera. li. ag. c. boc. Boc arabice. i. moracelſi
Uirtus eiꝰ eſt q̄ retinet ventrem. ⁊ q̄n deſiccatˀ
retinet ventrem retentione forti. ⁊ ꝯuenit vlce
ribus inteſtinorꝫ ⁊ fluxū in om̄ibꝫ egritudini-
bus q̄ fiunt ex fluxibꝫ humorꝫ. ⁊ admiſcentur
poſtq̄ terunt cū cibis ſicut ſumach. Et q̄ vult
ex eis ſumere in potu: poteſt cū aqua ⁊ vino.

G ¶ Sꝫ arboris eiꝰ ꝟtus eſt cōpoſita ex ꝟtute re-
tentiua ⁊ laxatiua. ⁊ plꝰ qð eſt in cortice huiꝰ ar
borꝭ eſt ꝟtus laxatiua cū amaritudine pauca:
q̄uſq; occidat aſcarides. ⁊ ſunt lūbrici cucurbi-
tini. ſꝫ in foliꝭs arboris ⁊ ſummitatibꝫ eſt tēpe-
ramentū mediū illarꝫ duarꝫ operationū.

H ¶ Et mora matura q̄n inueniūt ſtomachū pu-
rū. ſi comedūtˀ ante cibū egrediūtˀ a ſtomacho
cito. ⁊ preparare faciūt exitū aliorꝫ ciborꝫ. q̄n ꝟo
comeduntˀ poſt cibū: vel in ſtomacho ſunt hu-
mores: cito accelerant ad corruptionēꝫ. et cor-
ruptio eorꝫ eſt multum nociua.

I ¶ Sed acerba q̄n deſiccantˀ ſunt bona medi-
cina ⁊ iuuatiua vlceribꝫ inteſtinorꝫ ⁊ fluxui an-
tiquo. Et mora q̄n deſcendunt anteq̄ corrum-
pantˀ non inferunt nocumentū. niſi de eis ante
comeſtionem nimis ſumatur.

K ¶ Et idē a uc. Gal. Ex eis ſūt matura: ⁊ maturi
ſaporꝭ. ⁊ ſapor eorꝫ eſt dulcꝭ ſtipticꝰ. ꝟtus eorū
mollit ventrē ⁊ nutrimētū paucū corpi ꝑſtant:
⁊ facile corrūpuntˀ. nō corrupta humectāt peni
tus. Jnfrigidant aūt nō penitꝰ niſi frigida ſu-
mantˀ. Et paucīſſimū corpi dant nutrimētum
cōſimile peponibꝫ. nō tamen nocumentū adeo
ipſis. neq; malū ſtomacho vt in illis.

¶ Galienus. vij. ſim. far. ſm̄ tranſla. grecā. ca. L
Morare. i. celſi. fructus maturus ſubducit vē
trem. nō maturus ꝟo deſiccatus ꝯſtipatiuum
ſufficiēter fit farmacū. vnde ad diſſintericas
conuenit diſpoſitiones ⁊ ciliacas ⁊ alias que-
cunq; ſunt fluxibiles.

¶ Et tota arbor in om̄ibꝫ eius partibꝫ mixtam M
q̄ndaꝫ virtutē videtˀ habere ex detentiua ⁊ pur-
gatiua cōpoſitiua. Preualet āt in cortice q̄dez
radicis purgatiua ꝟtus cū quadā amaritudīe
vnde amplos lūbricos interficit. Jn aliꝭs vero
partibꝫ detentiua. Jn foliꝭs vero ⁊ pollulatio
nibus media vtraq; eſt complexio.

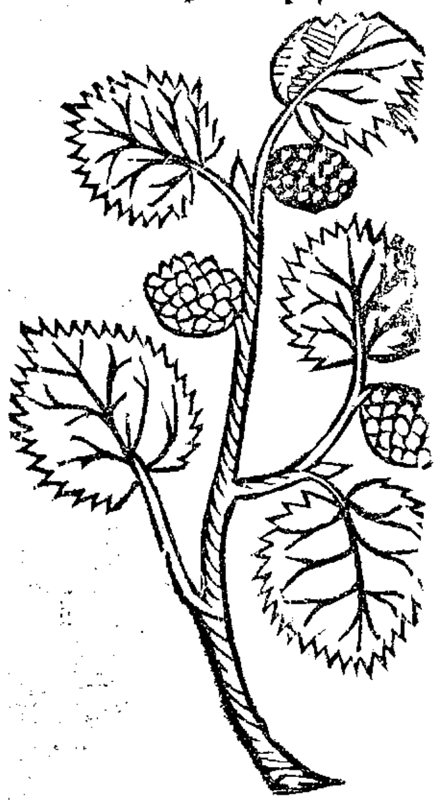

Capitulum. ccc.

m Orabacci. yſid. Morus grece: latine
vocatˀ rubus. eo q̄ rubeāt fructus eiꝰ
vel virgulta. Silueſtrꝭ more fructibꝫ
in deſerto. Paſtorꝫ fames ac penuria ꝯfouetˀ.

Operationes

¶ Areſtotiles in libro de plantis. Fructꝰ qui- A
dam cito maturantur. vt mora ⁊ ceruſa. ⁊ ſuc-
corum qui ſunt in fructibꝫ. quidam ſunt pota-
biles. vt eſt ſuccus mororum.

¶ Plinius li. xv. Moris eſt ſuccus in carne vl B

noſus. Trinicolores. ꝑmo ſcȝ candidus. mox rubeus maturis ſcd'o niger. In nouiſſimis florent. inter ꝑma matureſcūt. manuſqȝ ſucco tingunt. Matura ruunt. acerba minimū. Carne ⁊ ſucco conſtant mora

C ¶ Mora qdeȝ ⁊ piro ac mirto ſuccus eſt vinoſus. colorēqȝ ſucci moris ac ceraſis ē ſanguineꝰ

D ¶ Palladius li. x. Ad diamorum conficienduȝ agreſtis mori ſuccum facies paululum deferuere. Tuncqȝ duas eius ſucci partes ⁊ vnam mellis admiſcebis: ac mixta curabis ad pinguedinem mellis decoquere.

Capitulum. ccci.

m Morſus galline ſiue anagallus. Pandecta. Anagelli dua ſunt ſpēs. Una eſt auricula muris. et eſt maior. ⁊ alia eſt morſus galline. ⁊ eſt minor.

Operationes.

A ¶ Ambe ſpecies anagalli vulneribūs preſtant effectum. Tumorem non admittunt. et infixa corpori euocant. paſcentia vūlnera abſtinent.

B ¶ Succus eoꝝ dentium dolorē ꝓhibet: ſi pro dextro dente in ſiniſtro nare fuerit immiſſus. Hic ſuccus cum melle attico coctus ⁊ adhibitꝰ caligines oculoꝝ ſiue viciū eoꝝ qđ vocaṫ argemon ſiue argemade tergit. morſibus venenatis bibitus medicaṫ.

¶ Nefreticis: hidropicis: et epaticis: ⁊ renali paſſione defectis preſtat auxilium. Ano tumenti impoſitus medicatur. C

¶ Item succꝰ naribꝫ infuſus putredinē capitꝭ purgat. Habet eñ deſiccatiuā virtutem abſqȝ mordicatione. vnde ⁊ vulnera glutinat. D

¶ Uētrē qȝ deducit mulſe admixtꝰ ⁊ potui datꝰ herba ꝯtuſa ⁊ ipoſita ſtipites educit de corpe. E

¶ Sera. Spēs anagalli minoris: ſcȝ morſus galline facit anū ingredi ſi fit cū ea emplaſtrū. F

¶ Gal. Ambe ſpēs anagalli habēt occultā calidutatē attractiuā vt ⁊ ſtimulos infixos euellāt Eaꝝ ſcd'o ſuccus a naribꝫ flegma purgat ꝓpter eandem cauſam. Et vniuerſaliter loquēdo ſiccatiuā habent virtutē. quapropter etiaȝ vulnera ſolidant: ⁊ putreſcentibꝫ ꝯferunt. G

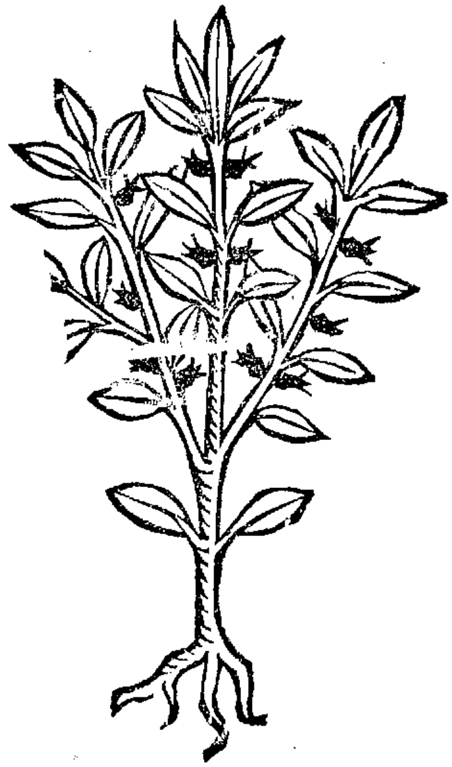

Capitulum. cccii.

m Irtus latine ⁊ grece. Arabice dex domeſtica vel hes. Sera. li. ag. ca. dex domeſtica. et eſt de ea fortis viriditatis declinans nigredini. et de alia eſt que declinat ad rubedinem. et q̄ declinat ad nigredineȝ confert magis in medicinis. et ſimiliter

grana eiꝰ.ꝓpe eiꝰ q̄ ex ea eſt mōtana.ꝛ ſuba eiꝰ eſt cōpoſita ex ꝟtutibꝫ ꝯtrarijs:ꝛ illō q̄d vincit plꝰ in ea eſt ſuba terrea frigida.ꝛ eſt in eo cū h̄ res calida ſubtilis.ꝛ ſapoꝛ eius eſt ſtipticus.

Operationes

A ¶Sera. auc.aben meſuay. Succus eiꝰ ꝯfert dolori pectoris ꝛ pulmonis.ꝛ ſtringit fluxū vētris colericū.ꝛ ꝯfortat ſtomachū.et eſt bonus vlceribꝫ membroꝝ interioꝝ. fortificat viſcera. retinet fluxum menſtruoꝝ.ꝛ grana eius conferunt ſputo ſanguinis a pectore ꝛ pulmone. et ꝯferunt ſtomacho ſua ponticitate.

B ¶Dyaſ. Sanguinē excreātibꝫ daꝫ.ſtomaticꝫ ꝯueniēs eſt.vrinā mouet ſcorpiōis morſui īpoſita atꝫ potui īdata ꝓdeſt. Folia eiꝰ virētia ꝛ cataplaſmati appoſita medēꝫ vlcera fluentia.

C ¶Arida vero cōtrita aſpredine dyaforeſim faciūt. Item baccarū viridiū ſuccꝰ aptaꝫ ſanguinē ſpuentibꝫ.ipeꝙꝫ comeſte eadē faciūt. Ex vino decocta ꝛ in modū cataplaſmatis impoſita extrema vulnera ſanat.

D ¶Auic. Mirtus retinet ſolutiōeꝫ ꝛ ſudorē:et oēꝫ fluxū ſanguis:ꝛ oēꝫ fluxū ad membꝝ.

E ¶Et qñ cū eo fit fricatio in balneo ꝯfortaꝫ corpus.ꝛ deſiccāꝫ humiditates q̄ ſunt in cute.

F ¶Et embroce q̄dem decoctiōis eiꝰ cū ſup oſſa effunduntꝫ:velocius fit ipoꝝ reſtauratio.et qđ ex ea vſtū eſt loco tutie poniꝫ ad h̄ vt bonꝰ fiat odoꝛ corpis.ꝛ ꝯfert omī fluxui ſāguis linitū.et loco emplaſtri ſuppoſitū ꝛ bibitū.ꝛ ſilr eiꝰ rob. ꝛ rob fructꝰ eius ꝛ ipiꝰ q̄dē nutrimētū eſt ꝑuū.

G ¶Et ī ſyrupis q̄dē nō eſt q̄ reſtringat ꝛ ꝓhibeat dolorē pulmōis ꝛ tuſſim ꝑter ſyrupū eiꝰ.

H ¶Et cuius oleū ꝛ ſuccꝰ ꝛ decoctio ipiꝰ ꝯfortāt radices capilloꝝ.ꝛ ꝓhibent caſum.ꝛ ꝓlōgant eos:ꝛ denigrant:ꝛ ꝓpe ipſiꝰ ſemina.

I ¶Et decoctio ſeminū eius in butiro ꝓhibet ſudorem ꝛ rectificat raſurā venarum.

K ¶Et folia eius ſicca ꝓhibent fetorem aſcelle et inguinū.ꝛ ipſius cinis loco tutie poniꝫ.ꝛ cōfert pannio.ſedat apoſtemata ca.ꝛ heriſipilam et formicā.et bothoꝛ et vlcera. et qđ eſt ſup ambas volas:et aduſtionē ignis cū oleo.

L ¶Et ſilr eiꝰ ſyrupꝰ ꝛ emplaſtꝝ fcm̄ ex folijs ipſiꝰ cū oleo ꝛ vino:ꝛ pꝰ ipiꝰ cōmixtiōeꝫ cū eis et ſilr eius oleū.ꝛ vnguentū fcm̄ ex eiꝰ oleo.ꝛ ſilr ꝯfert ipiꝰ ſuccus ſi ꝓijciaꝫ ſup pannariciū.

M ¶Et ſimiliter cerotū factū ex eo:ꝛ cū decoquiꝫ etiā eius fructus cū vino ꝛ fit ex eo emplaſtrū: ſanat vlcera q̄ fiunt in ambabꝫ volis manuū ꝛ in pedibꝫ.et aduſtionē ignis.et ꝓhibet eos a veſicatione.et ſimiliter eius cinis cū ceroto.

N ¶Et emplaſtrū factū ex fructibꝫ decoctis in vino eſt ꝯueniēs mollificationi iuncturaꝝ retinet fluxū ſanguis ex naribꝫ:ꝛ abſtergit furfures.ꝛ exſiccat vlcera capitis ꝛ vlcera auris. et ipſius pus ex ipſiꝰ aqua in ipſam diſtillaꝫ.

¶Et ꝯfert ipſius ſyrupus mollificationi gingiue.et eius fo.cum vino decoquunꝫ.ꝛ fit inde emplaſtrū ſedans ſodam et obtalmiam. O

¶Et cū decoquiꝫ cū ordeo:ſanat eoꝝ apoſtemata.ꝛ ipiꝰ cinis ingrediꝫ in medicinis vngule.ꝯfortat coꝛ:ꝛ aufert tremorē cordis. P

¶Et confert fructus eius tuſſi ꝓpter dulcedinem ſuam.et retinet ventrem vtentis eo:ſi eſt ſolutūs ſua ſtipticitate. Q

¶Et confert fructus ipſius ſputo ſanguinis.ꝛ etiam eius rob ſimiliter confortat ſtomachuꝫ Rob eius et eiꝰ ſemina prohibent curſum ſuperfluitatum ad ſtomachum. R

¶Succus fructuū eius eſt ꝓuocatiuꝰ.et ipſemet ꝯfert ardori vrine et ardori veſice. S

¶Et eſt bonꝰ in ꝓhibendo mēſtruoꝝ ꝓuocationē.et eiꝰ aqua ſtringit naturā et retinet ſolutionē colericā et melancolicam.linita et ipſa cū oleo ſyſamino expellit flegma.ꝛ ſolutione emittit ipm̄.et decoctio fructuuꝫ eius confert fluxui humiditatū matricꝫ.et ꝯfert emplaſtro inde facto emoroidibus. T

¶Et ꝯfert apoſtemati teſticuli:et eiꝰ decoctio ꝯfert morſui rutele.et ſimiliter fructus eius cū potaꝫ in vino:ꝛ ſimiliter pūcture ſcorpiōis. V

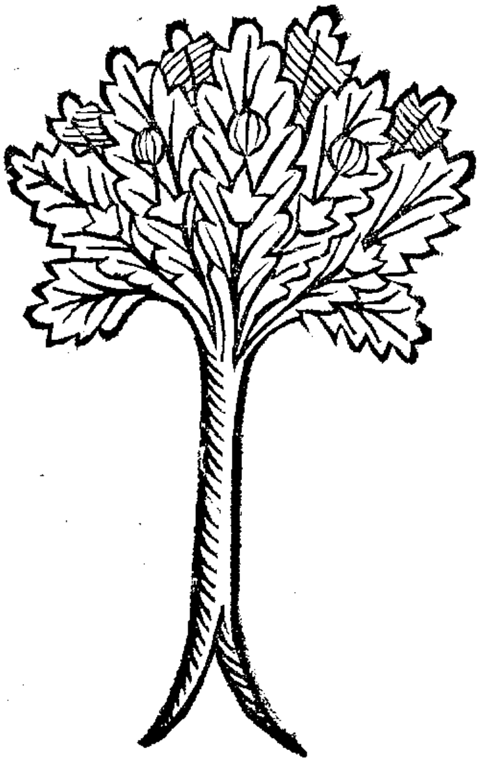

Capitulum.cccciij.

m Maſtix ſiue maſtix latine. grece ſcinꝰ. vel abias vel chias. Arabice meſcebe. Et eſt gūmi arboris cini vel lentiſci. qꝛ lentiſcus grece vocaꝫ ſcinꝰ. ſic inuenies ī ca. Terebētina infra de T. Dyaſ.c.de Maſtice. quedam maſtix emanat ab arbore q̄ ſcinus dꝛ Et q̄dam ex ea eſt alba. q̄dam ſubuiridis. Sꝫ melior ex ea eſt cuiꝰ color eſt albus. ꝑlucidū habens granū graue ſiccíſſimū ꝛ cito frangibile. hñs bonū odorē. Et eſt de ea q̄dam q̄ eſt nigra: ꝛ q̄dam citrina. ¶ Gal.vij.ſim.far.c.de Maſtice alba. Et eſt illa q̄ dꝛ glutē romanum. ꝛ eſt cōpoſita ex ꝟtutibꝫ diuerſis. ſcꝫ ſtiptica ꝛ mollificatiua. Et ꝟtus eius eſt q̄ calefacit ꝛ deſiccat in.ij.gradu. vñ mollificat ꝛ reſoluit. Et idō ſtomachi epatis ꝛ ventris flegmonibꝫ cōpetit. Sed nigra eſt q̄ dꝛ capiti vel egyptiaca. et eſt maioris deſiccationis q̄ꝫ alba. ꝛ ꝟtus ſtiptica eſt in eo minor. ꝛ ideo eſt ꝯueniens vbi oportꝫ reſoluere ampliꝰ. Et ꝓpter h̄ multū ꝯuenit apoſtematibꝫ duris q̄ ſunt in interioribꝫ corporis Sꝫ oleū maſticis eſt ſimile virtuti maſticis. ¶ Sera.li.ag.c. Meſcebe.i. maſtix. Maſtix eſt ꝑmꝰ inter oīa glutina in bonitate. Et arbor maſticis eſt cōpoſita ex ſuba aquea ꝛ terrea frigida nō multū in ſapore omniū partiū. huiꝰ arboris dico radicis ꝛ fructꝰ. ꝛ corticis eſt ſtipticitas pauca. ꝛ ꝟtus eius eſt infrigidare ꝛ calefacere mediocriter temperate. ꝛ deſiccat in fine ſecūdi gradus vſq̄ꝫ ad ꝑncipiū tertij.

Operationes.

A ¶ Sera. In ea eſt de ſtipticitate q̄ ꝯfert debilitati epatꝭ ꝛ ſtomachi ꝛ inteſtinoꝝ et apoſtematibꝫ in eis exiſtētibꝫ. in eo eſt ſtipticitas. ꝛ nō hꝫ acuitatē aliquā. ꝛ eſt multū ſubtilis. ꝛ fit emplaſtrū cū folijs maſticis dū ſunt recentia. ꝛ eſt in eis virtus manifeſta. ꝛ ideo qn̄ bibunꝫ ſo. aut cū alijs medicinis ad vlcera inteſtinorū. et ad fluxum ventris ꝯferunt multum.

B ¶ Et conferunt ſpuentibꝫ ſanguinem. ꝛ fluxui menſtruoꝝ ꝛ ani. et non eſt in eo diuerſitas a ſucco ypoquiſtidos.

C ¶ Et idem auc. Dyaſ. Tota hec arbor eſt ſtiptica. ꝛ ꝟtus folioꝝ fructus ꝛ corticis ꝛ radicꝭ eſt equalis. ꝛ decoquiꝫ cortex eius: ꝛ cortex radicꝭ ꝛ folia decoctione plurima.

D ¶ Et qn̄ fuerit cocta colaꝫ ab eis aqua q̄ iterū coquiꝫ vſq̄ꝫ ad mellis ſpiſſitudinem. ꝛ cōuenit ſputo ſanguinis decoctio illa bibita. ꝛ fluxui ventris ꝛ vlceribꝫ inteſtinoꝝ ꝛ fluxui matricis ꝛ ani. Et vniuerſaliter quidem poniꝫ ꝓ acacia ꝛ ypoquiſtidos. ꝛ ponitur decoctio illa loco ſucci foliorum.

¶ Et quando ꝓijcitur decoctio illa ſuꝑ vlcera ꝓfunda: ꝛ ſuꝑ oſſa fracta reſtaurat carnem in vlceribꝫ. ꝛ reſtaurat oſſa ꝛ ſtringit mēbra laxa. ꝛ abſcindit humiditates antiquas a matrice. ꝛ prohibet vlcera corroſiua ne dilatenꝫ in corpe ꝛ ꝓuocat vrinam. ꝛ quando fit collutio oris cū ea ſtringit dentes cōmotos. Et ex ramis huiꝰ arboris fit oleum quod eſt bonum vbi conuenit ſtipticitas. E

¶ Et idem auctoritate Humay. Maſtix reſoluit apoſtemata ſtomachi: et conuenit tuſſi: et non eſt pauce attractionis flegmatis quando maſticatur. ꝛ propter hoc miſcetur cū aloe vt prepararet ipſam et attrahat cum eo flegma a capite. F

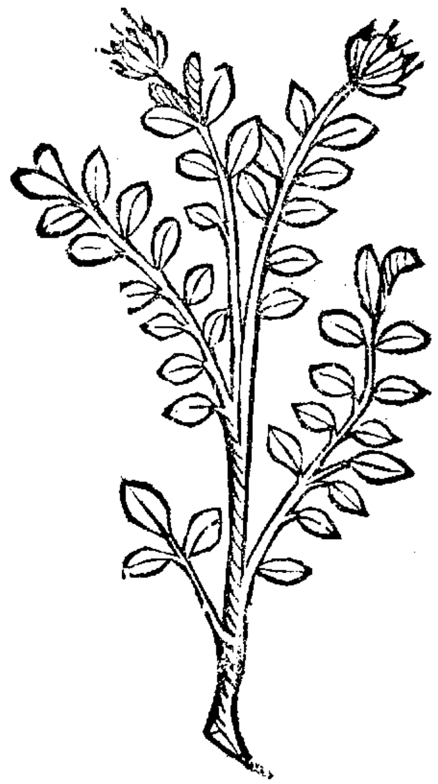

Capitulum.cccciiij.

n Naſturcium. Dyaſcorides capi. Cardamus. id eſt naſturcium. Quoddaꝫ eſt domeſticum. et quoddam eſt agreſte. Et ideo facit duo capitula de eis. Unum qd̄ incipit Cardamꝰ. ꝛ eſt naſturciū domeſticum. Aliud quod incipit Cardamus agreſtis. ꝛ eſt naſturciū agreſte. Et ideo ꝓdicit cardamꝰ

id eſt naſturciū domeſticū. vtilioꝛ dꝛ babyloni cus omib9 ſemen eius calidiſſimū eſt cauſtica participans virtute. viſcidū ⁊ cacoſtomachum ventrē turbans. ¶ Sera. li. ag. cap. Joꝛſalbathe fe. i. naſturciū. ⁊ ex eo eſt naſturciū cōmune notū. ⁊ ex eo eſt naſturciū tectoꝝ. et ex eo eſt naſturcium oꝛientale. Naſturcium tectoꝛum eſt planta habens folia ſtricta ⁊ lōga duob9 digitis in ſūmitate acuta ⁊ ſciſſa ⁊ pinguia. ⁊ extendunť ſup terrā. ⁊ habet in medio ꝟgā ſubtilem duob9 palmis longā. paucos hñs ramulos. ſup quos ſunt pile habētes denſam ſūmitatem: in qb9 eſt ſemen ſimile ſemine naſturcij. cui9 eſt virga ſicut figura rutele: ita eſt depreſſum. naſciť i vijs ⁊ parietib9 domoꝝ. Naſturcium oꝛientale eſt planta duoꝝ brachioꝝ longa. habens ramos ſubtiles ⁊ multos. in qbus ſunt folia ſimilia folijs ſcitaragi: niſi quia ſunt albioꝛa ⁊ mollioꝛa. ⁊ in ſummitatib9 ramoꝛum ſunt capitella ſimilia plante actis: ⁊ habet flores albos. ſemen huius ponitur in cibis loco piperis. Sed naſturcium cōmune notum eſt melius illud quod defertur a babilonia. ¶ Almanſoꝛ tractatu tertio. capitulo de naſturcio. Naſturcium calidū eſt ⁊ ſiccū. appetitum adiuuat: licet inflationem ⁊ capitis efficiat doloꝛem digeſtiuam. preterea retardat

Operationes.

A ¶ Serapion aucto. Galieni. Semen naſturcij eſt ca. et ſic. ſicut ſemen ſinapis. ⁊ incidit inciſione foꝛti. et adurat ⁊ ſedat doloꝛes ſciaticos: ⁊ doloꝛem capitis. ⁊ quamlibet egritudinē in qua opoꝛtet calefacere: ⁊ miſcetur ſemen ei9 in medicinis aſmaticis. quia ipſum incidit inciſione foꝛti: ⁊ adurit humoꝛes groſſos.

B ¶ Et dꝛ q̄ qñ naſturcium deſiccatur: fit ei9 virtus ſicut ſeminis ei9. ⁊ dum eſt recens ꝓpter humiditatem aquoſam que eſt in eo habet virtutem debilioꝛem virtute ſeminis eius.

C ¶ Dyaſcoꝛides. Naſturcium lumbꝛicos expellit: et ventrem turbat. Splenem attenuat cum aceto. et aboꝛſum facit. ventrem ſtimulat. ſimile eſt ſinapi ⁊ eruce.

D ¶ Et impoſitū lepꝛas ⁊ zernas emendat. melle addito duricies ſplenis compeſcit. Soꝛdida vulnera purgat ſi ſuccus adhibeať. Moꝛſibus venenatis bibitum occurrit. Fumigatio eius ſerpentes fugere facit. Uel flentibus pꝛofluuis ſucco linito occurrit.

E ¶ Carbunculos rumpit cum polenta et aceto coctum. Sciaticis vtiliſſime cum aceto et polenta auxiliatur. tumoꝛes ⁊ duricies ſpargit.

F ¶ In doloꝛe coꝛdis coquiť in lacte capꝛino et datur ad bibendū. Doloꝛē om̄is loci tollit puluere ſeminū aſperſo. ſed plus melle vncto loco ſcabiem cum aceto ſanatur.

¶ Galien9. vij. ſim. far. c. de naſturcio. Semen naſturcij habet virtutem que calefacit ⁊ deſiccat ſicut ſinapis. Et propterea ſciaticos et doloꝛes capitis. et quodcunq3 alioꝛum indigentium rubificatione calefacit cum eo ſicut eſt ſinapis. miſcetur autem cum eis que cūq3 aſmaticis dantur farmacis. G

¶ Auicenna pꝛimo canone fen. quarta. capi. vij. Naſturcij ſemina toꝛrefacta mixta cum adog: conſtringunt fluxum ſuperfluum pꝛouenientem ex catarro. H

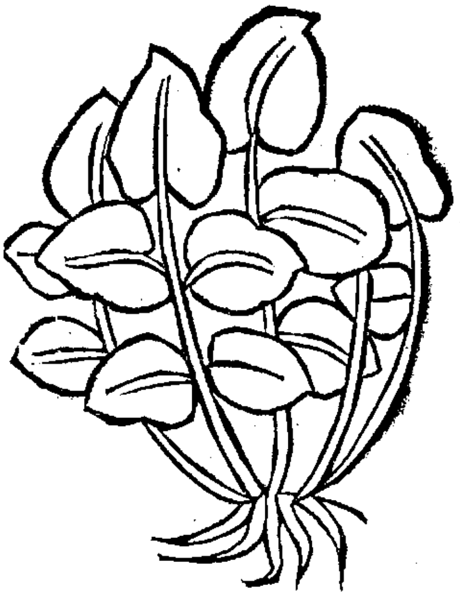

Capitulum. cccv.

Aſturcium aquaticum vel ſenation:
n vel Cardamus agreſtis. Serapion libꝛo aggregatoꝛis cap. herochachaygre. id eſt naſturcium aquaticum. Et eſt planta que naſcitur in aquis. habet ſtipitem rectū ⁊ ramos. et eſt tota planta pinguis. et hab3 folia ſimilia folijs apij dicti yposellinum. niſi q2 ſunt minoꝛa eis. ⁊ habet odoꝛem bonum quando maſticatur. ⁊ eſt cali. ⁊ ſic. et conuenit calefactis quando roꝛatur ſuper ipſam aqua fri. aut aqua ro. Et quidam dicunt q eſt fri. et co quia non nocet habentibus ſirſen. ¶ Et idem auctoꝛitate yſaac habē aram. ⁊ eſt ca. in pmo. ⁊ ſic. in. ij. Et idem auc. Gal. Uirtus ei9 eſt calefaciens. Dyaſcoꝛides cap. ſenation. id eſt naſturciū aquaticū. Naſciť in aqua. fruticem habens pinguem. ⁊ ramulos longos. et folia mi-

nuta ſimilia yposellino. niſi quia ſunt mino‐
ra: coq; maſticata odoꝛem ſuauiſſimũ habet.

Operationes

A ¶ Serapion auc. yſaac. habẽ aram. Semen
eius ſtringit ventrẽ q̇ fluit ꝓpter caliditatẽ qñ
bibit̃ ex eo aureus vnꝰ cũ aqua frigida. aut suc‐
co citonioꝝ. et ipſum confoꝛtat membꝛa.

B ¶ Dyaſcoꝛides. Semen eius crudum et co‐
meſtum calculos excludit: vꝛinam pꝛouocat:
menſtruis imperat: diſſintericis pꝛodeſt.

C ¶ Catebꝛas ſapiens huic ꝓhibet teſtimoniũ:
dicens q̧ coquinati in aqua ſoluunt. et cum
carnibus ſpiritualia mundificat: fomentum
ex aqua ſalſa ⁊ oleo decoctionis eius valet ad
doloꝛem yliacum.

D ¶ Stranguiriã ⁊ diſſuriã in vino decocti: ⁊ ca‐
thaplaſmati ad idem valent. diuretica ſunt.

que eſt venenũ perniciſum. ⁊ eſt in ſummo ca‐
liditatis ⁊ ſiccitatis.

Operationes

¶ Auicenna. Napellus delet albaras linitũm A
et confert lepꝛe. vnde eſt venenũ deſtruens bi‐
bentem ſe. Maioꝛ vero ipſius potio eſt medie‐
tas. ʒ. vniꝰ. ⁊ hec interficit ⁊ ſimiliter minus.

¶ Et ex eo coturnices bibunt ⁊ non moꝛiun‐ B
tur. Ex omnibus confectionibus dyamuſcus
ei reſiſtit.

¶ Et eſt alius qui vocatur napellus moyſis. C
Et vult dicere napellus mus. et eſt quoddam
animal quod aſſimilatur muri: quod moꝛatur
in radice napelli: naſcens cum napello. et qui
cum eo appꝛopinquat. non creſcit arboꝛ. et eſt
tyria canapelli: ⁊ eſt maioꝛ eo. ⁊ in eo ſunt om‐
nia iuuamenta que ſunt in napello.

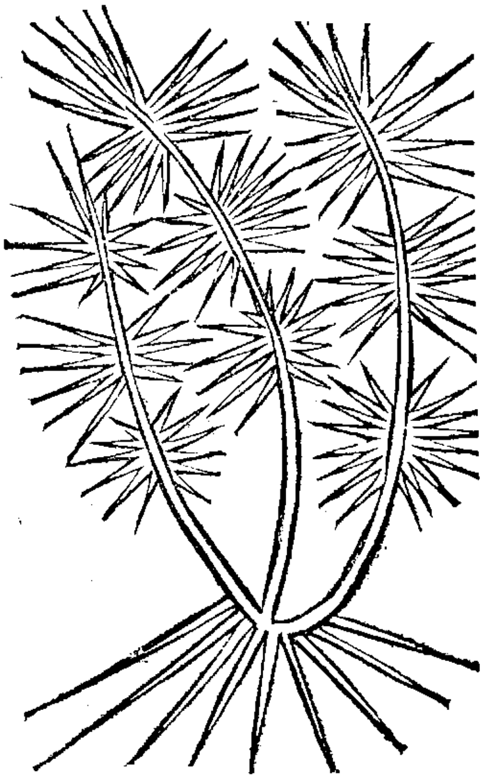

Capitulum. cccvj.

Apellus. Pandecta. cap̃. cccccclxiiij.
n Napellus eſt herba que facta eſt ſicut
elleboꝛus niger. cuius radix eſt oꝛdi‐
nata ad modũ rhetis. eſt anthonomatice her‐
ba venenoſa. ⁊ eſt ꝑma pars aconiti. ¶ Auicẽ‐
na libꝛo. ij. cap̃. de napello. Napellus eſt herba

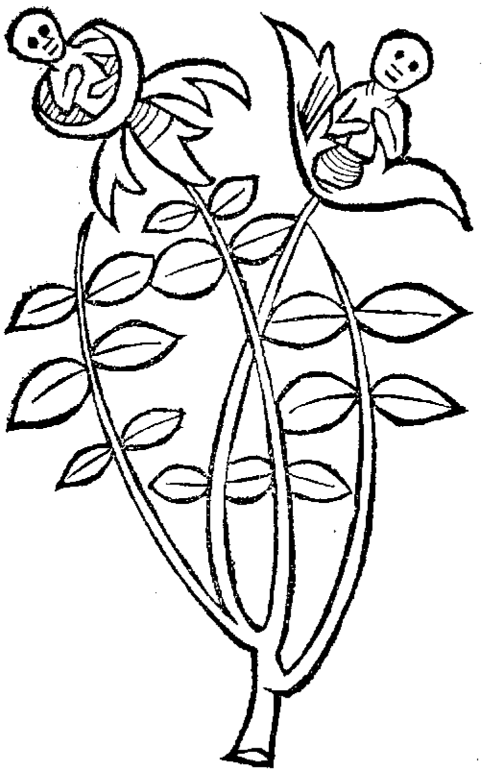

Capitulum. cccvij.

Arciſcus vel bulbus vomiferus: vel
n cepe marinum. ¶ Dyaſcoꝛides capi‐
tulo Narciſcus. vel bulbus ematicus:
vel bulbus vomicus: folia habet poꝛro ſimilia
ſed minuta. et haſtas habet duoꝛum palmo‐
rum que inanes et concaue ſunt et ſine folijs.

Flos eſt illi albus in giro. in medio croceus: ⁊ eſt q̄dam ſpecies: cuius illud medium purpu-reum eſt. Radicē habet albam rotundā ſicut bulbus. ⁊ ſemen nigrum ⁊ oblongū vt in mem-branulis. Qui in locis montuoſis naſcit̄ eſt me-lior. cuius etiam flos ſuauem longe iactat odo-rem. In reliquis aūt porri habet ſimilitudinē ⁊ viridis eſt. Uirtus eius eſt que abſtergit ⁊ in-carnat ⁊ deſiccat. Et illud quod de eo admini-ſtratur eſt radix. ¶ Plinius libro viceſimo pri-mo. Narciſci duo genera in vſu medici recipi-unt. vnum flore purpureo. ⁊ alterū herbaceū. ¶ yſidorus. Narciſcus fabuloſe nomen impo-ſitum habet a quodā puero. cuius membra in hunc florem tranſierunt: qui ⁊ nomen narci-ſci in appellatione cuſtodit: ⁊ decus pulcritudi-nis in candore retinet foliorum. ¶ Serapion Narciſcus eſt calida ⁊ ſicca in ſecūdo gradu.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Radix eius bibita ⁊ comeſta ⁊ cocta vomitum prouocat. trita cum melle com-buſtionibus medicatur. Neruos inciſos con-ſolidat. Laxatos componit: antiquis doloribꝰ

B articulorum preſtulatur. ¶ Melle mixtus ef-felidas ⁊ om̄es maculas vultibus tollit. Mix-tus ſemini vrtice aceto et melli.

C ¶ Et herba mixtꝰ vulnera ſordida purgat. apo-ſtemata dura rumpit. Infixa corpori impoſi-ta euocat cum yriſillirica melle mixto.

D ¶ Item electiones erumpit atq̄ ſtipites euo-cat. et ſi qua ſunt aliena cum farina ⁊ oleo ad-mixto melle.

E ¶ Serapion auctoritate Galieni. Uirtus eiꝰ eſt que deſiccat ⁊ abſtergit: extrahit ⁊ incarnat vlcera magna. ⁊ incarnat inciſiones in lacertꝭ factas. Et mixtus cum orobo mundificat ſor-des corporis ⁊ aperit apoſtemata. ⁊ qn̄ come-ditur ex radice narciſci aut bibitur commouet vomitum. ⁊ trita cum melle confert cōbuſtio-nibus ignis. Et quando fit ex ea emplaſtrum conglutinat vulnera neruoꝝ.

F ¶ Et idem auctoritate Aben Meſuay. Nar-ciſcus facit operationē ieſimini: niſi quia eſt debilior eo: et confert doloribus qui fiūt a fleg-mate. et oleum eius eſt bonum ad hoc. ⁊ radix eius incarnat vlcera neruorum: et habet vir-tutem laxatiuam.

G ¶ Galienus. viij. ſimpli. far. cap̄. Narciſcus. Radix eius ſiccatiue eſt virtutis intantum vt conſolidet plagas maximas vſq̄ ad abſciſio-nem que circa tenantos. habet autem quid ab-ſterſiuum ⁊ attractiuum.

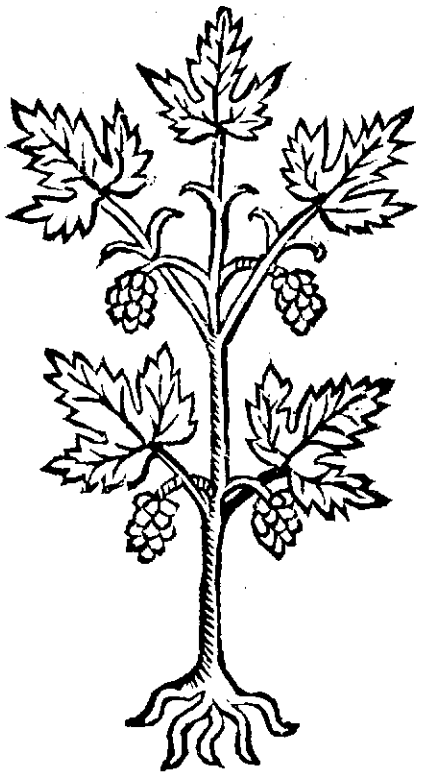

Capitulum. cccviij

Abach eſt fructus ſcḋm Auicen̄. arboris
n dicte aſadar. q̄ apud Dyaſcoꝛ. vocatur agrifoliū. Uerū apud Sera. eſt aliud nabach. ſcꝫ cortex arboris q̄ a Dyaſ. vocat̄ na-ſcatimon. Et dicit Serapion cap̄. Nabach. qꝛ affertur de India. ⁊ eſt in colore ſimilis cro-ceo. ⁊ ſunt ſicut cortices mori boni odoris. et habet virtutem calefacientem.

Operationes

¶ Sera. Fiūt cū eo fumigatōes ⁊ ponit̄ in cō-fectōibꝰ vnguētoꝝ: ⁊ in alijs ꝯfectōibꝰ calefac-torijs. ⁊ habet virtutē calami aromatici. A

¶ Et idem auc. Gal'. Eſt calida in tertio. et eſt ex ſpeciebꝰ Indie. Et quando fit ſuffumigatio cum eo valet corruptioni matricis. ⁊ ꝯfert ſuf-focationi eius qn̄ eſt ſiccum. B

¶ Item ſcribitur qꝛ nabach comparat̄ neſpilis ⁊ zaror qđ eſt magis odoriferū neſpilis. ⁊ ita ſi-militudo eſt in virtute qm̄ fructus agrifolij eſt ſtipticus confortans ſtomachū. ⁊ ſimiliter cō-parantur neſpila ⁊ zaror. C

Capitulum. cccix.

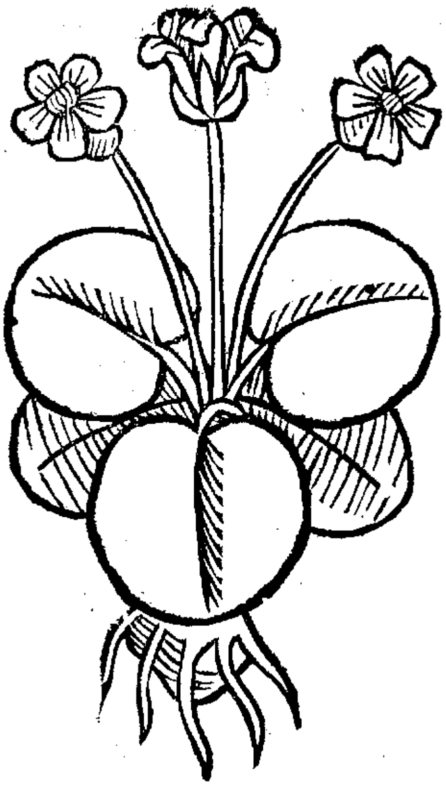

Enufar. Pla. Nenufar eſt herba in .ij.
n g̃du frigida ꝛ hūida. hñs folia lata in
locꝭ reperiť aq̄ſis: ꝛ in calidis regiōibꝫ
ꝛ in frigidis. Itē duplex eſt eiꝰ maneries. vna q̄
purpureū florē ꝓducit ꝛ melior eſt. Alia vo q̄
croceū: ꝛ non adeo bona eſt. Flos eiꝰ medicine
cōpetit. Et melior eſt ille q̄ in calidis regiōibꝫ
reperiť q̄ꝫ ī frigidis. In ſeptēbrī collectꝰ in effi-
cacia multa ſeruať. ¶ Auicēn. Nenufar nomi-
nauit Galienus caulem aque. fortius eſt illud
qđ habet radicem albam q̄ꝫ qđ nigram. Flos
eius frigidus eſt ꝛ humidus in ſecūdo.

Operationes.

A ¶ Pla. Ex floribꝫ ꝓcipue fiant ſyrūpi ꝯ febres
acutas ꝛ calefactiōes ca. epatis: calidaſqꝫ diſtē-
perantias. Itaqꝫ flores in aqua decoquunť. et
ex tali aqua zuccaro addito fit ſyrupus.
B ¶ Cōtra dolores capitꝭ ex calore ſarraceni flo-
rem ꝑ noctē in aqua ponūt: ꝛ mane talē aquaꝫ
bibunt. floreſqꝫ naribꝫ ſuis applicant.
C ¶ Auicenna. Syrupus eius vehementis ex-
tinctionis eſt ꝛ ſubtiliatiuꝰ valde. Confert tuſſi
ꝛ pleureſi: ꝛ febribꝫ acutis. Radix eius cōfert
bothor ꝛ apoſtematibꝫ calidis ſplenis. Eadeꝫ
cum aqua confert morfee ſuppoſita. cum pice
vero alopicie.

¶ Idem. Nenufar ſomnū facit. ſodam calidā D
ꝛ colericā ſedat. ſed tamen debilitat.
¶ Pollutionē minuit: ꝛ frangit deſideriū coitꝰ E
cū ſyrupo de papauere bibitꝰ. ꝛ ꝯgelat ſperma
ꝓpeqꝫ radix eiꝰ. Eadēqꝫ radix ꝯfert ſolutiōi an-
tique: ꝛ vlceribꝫ inteſtinoꝝ: ꝛ doloribꝫ veſice.
¶ Semen eius fortius eſt in omni re. et prohi- F
bet fluxus menſtruorum. Natura nenufaris
Indi: eſt natura mandragore.
¶ Conſtantinꝰ in libro graduum. Nenufar eſt G
ſubtile ac penetrabile: dolorem capitis ex calo-
re placat appoſitū naribꝫ colericꝭ ꝛ ſanguineis.
ex omnibꝫ congruit paſſionibus.
¶ Syrupus eiꝰ calidam tuſſim extinguit. ac fe- H
bres colericas ac ſanguinolentas aufert vigel-
las. Oleū eiꝰ dolorē capitis aufert ſi cataplaſ-
metur. aut ſi eo ſternutatio ꝓuocetur.
¶ Auicenna libro. ij. cap̄. de nenūfare. Syru- I
pus eius lenit ventrem: ꝛ ꝯfert febribꝫ eſtatis.
ꝛ eſt vehementis extinctionis.
¶ Et idem de viribꝫ cordis ait qꝫ ꝯfortat cor. K

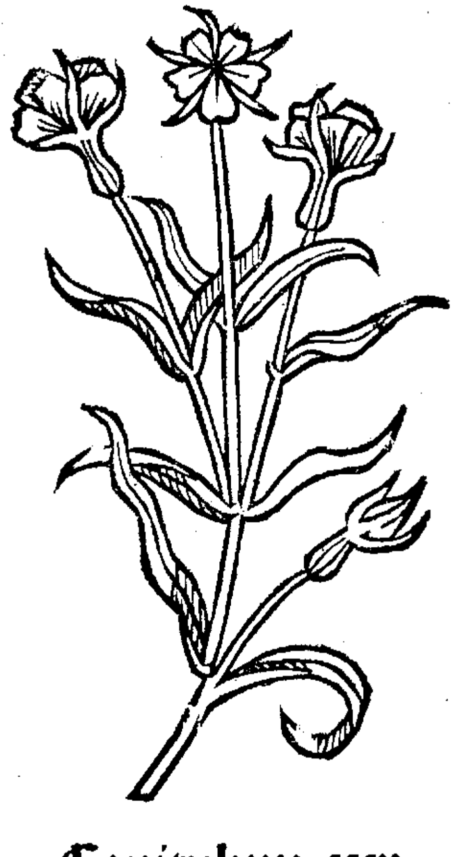

Capitulum. cccx.

Igella. Pla. Nigella eſt ſemen cuiuſ-
n dam herbe rotundum: ſubnigrum ha-
bens colorē. ſubamarū ſaporē. virtutē

hꝫbet diureticā ex amaritudine diſſolutiuā:cō/ſumptiuā ex q̄litatibꝰ ſuis.folia eiꝰ ſunt parua: minuta ⁊ mollia:ſimilia cotule.⁊ flos eius eſt figure ſtelle.coloris celeſtis.⁊ hꝫ in ſūmitatibꝰ capitella ſicut papauer.⁊ in medio ex intrinſe/ca ꝑte ſunt aliqua ordinatim diuidenda ſemia Eſt calida ⁊ ſicca in.iij.gradu.¶ Sera.li.ag.c. Carum.i.nigella.eſt planta parua hn̄s virgas paruas circiter duos palmos ad plus.⁊ hꝫ fo/lia ꝑua minuta ⁊ mollia:ſimilia folijs plante. q̄ dr̄ carnabaon ſiue ranobaon.niſi qꝛ ſunt mi/nora ſatis.⁊ in ſūmitate ſunt capitella ſubtilia: ſimilia capitibꝰ papaueris:oblonga:⁊ ī medio eiꝰ ſunt parietes ſeparātes ſemina.Q̄ð quidē ſemen eſt nigrū acutū boni odoris.¶ Dyaſ.ca. Melanchiū.i.nigella ſcḋm trāſlationē noſtrā. Melanchiū herba eſt minor folia minuta et tenera.⁊ ſemen minutū habens.cuius frutex lōgus eſt duoꝝ palmoꝝ.⁊ deſuꝑ habens capi/tellū ſimile miconio.ſꝫ oblongū ī medio veluti parietes hn̄s q̄bꝰ diſcernūt̄ ſemīa.q̄ ſemīa ſūt nigra ⁊ odorata ⁊ viſcida q̄ multi panni aſper gunt.¶ Gal.vij.ſim.far.ca. Melanchiū.i. Ni/gella calefacit ⁊ ſicat ſcḋm tertium gradū. Hoc idem dicit Platearius.

Operationes.

A ¶ Nigelle ex farina cum ſucco abſinthio em/plaſtrum factum circa vmbilicum:et precipue pueris lumbricos necat.Alijs conficiatur ad ſcabiem cum melle et datur per os.

B ¶ Unguentū ad ſcabiē puluerꝫ nigelle ī mlt̄a q̄ntitate fiat decoctio ī forti aceto vſqꝫ ad aliq̄n tulā ſpiſſitudinem.⁊ tūc addito oleo fiat inde vnguentū bonū ad ſcabiē ⁊ impetiginē ⁊ lenti/ginē faciei tollit.Farina melle cōfecta cū aceto tepido:infuſus auribus vermes necat.

C ¶ Contra ſtranguiriā:diſſurriam ⁊ yliacam paſſionem detur vinum infuſionis nigelle ꝑ noctē.ſed ante coquat̄.qꝛ nimiū fieret violentū Cōſtat eīm q̄ ſi in multa q̄ntitate fuit occidit.

D ¶ Si aūt in multa q̄ntitate habet̄:pone in ſac cello:et fiat decoctio eius in vino ⁊ oleo.⁊ ſuꝑ renes ⁊ pectus fiat ſaccellatio ꝯtra predicta.et eſt ſatis experta odorata ꝯtra catarrum ⁊ cho/rizam.Et h̄ habet nigella a ſui complexione. vt Galienꝰ.vi.ſim.far.ca.de Peonia dicit.

E ¶ Sera.auc.Dyaſ.ca.de nigella.q̄daꝫ admi/ſcent hoc ſemen in maſſa paſte ⁊ faciūt inde pa nem.⁊ q̄n̄ fit emplaſtꝝ fronti cū eo ꝯfert ſode.

F ¶ Et q̄n̄ fit caput purgium cum eo ⁊ aceto cō/fert aque que deſcendit ad oculum.

G ¶ Et q̄n̄ ſumit̄ in potu.ʒ.i.cū aq̄:cōfert morſui rutele.⁊ q̄n̄ fit fumigatio cū ea ſuperat venena.

¶ Et fit emplaſtꝝ cū ea ſuꝑ duricies q̄ fiunt in iuncturis pedū q̄ dicunt̄ calli:⁊ aufert eas. H

¶ Et idem auc. Aben Meſuay. Propetas eiꝰ I eſt q̄ aufert febrem flegmaticā ⁊ melancolicā: ⁊ interficit aſcarides.⁊ ꝯfert morſui rutele.

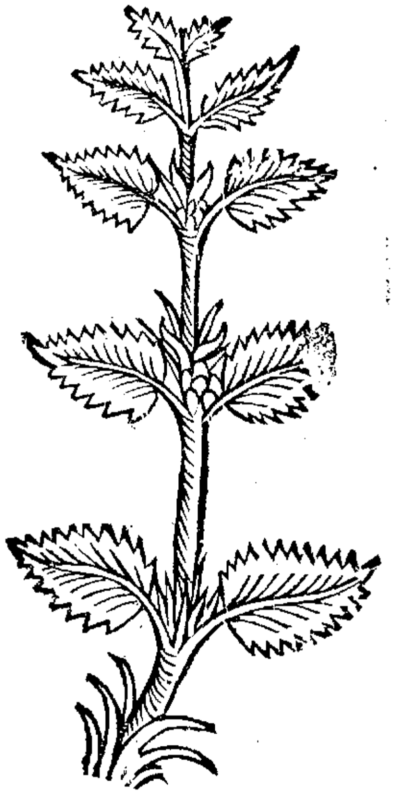

Capitulum.cccxi.

n ymphea.Pli.lib.xxv. Nymphea dici tradit̄ a nympha zelotipa erga hercu lē ropholo mortua.vñ aliq̄ herocleon vocāt eā.alij rophalon.Naſcit̄ radice claui ſi/mili.Dyaſ.Nymphea vel vt dicūt alij cacabū veneris.i.papauer paluſtre.ſiue vt latini alga paluſtris.Naſcit̄ in aq̄s ſtantibꝰ vel locis non cultis.hn̄s folia cicorie ſimilia:ſꝫ minora ⁊ ob/lōga.caput altiꝰ ſuꝑ aquā ꝓferens.multaqꝫ ca pita infra aquā ex vna radice hn̄s.flos eſt illi albus lilio ſimilis:cū pallore ꝑuo.ſemē eius in medio croceū.ſꝫ cū effloruerit nigrū efficit̄ ha/ſta lenis ⁊ nō groſſa ⁊ nigra.radix q̄ꝫ aſpera ni gra ⁊ nodoſa.In autumno ſiccatur.¶ Nota q̄ nymphea habet ꝓpriū capitulum.ſimiliter ⁊ nenufar.quare nō ſunt idem ſicut aliq̄ volūt.

Operationes

¶ Piniꝰ li.xxvi.Uentrē in totū adimit nym/ A

pheaheraclea p.xl.dies ieiuno potu ꝛ ī cibo
B ſumpta.¶Illita radix genitalibꝫ inhibet nō
ſolū ventrē ſ3 etiā geniture affluētiā.et ob id
C corpus alere dr atqꝫ vocē.¶Dyaſ. Sicca bi
bita cū vino cilicis medeṫ.ſplenem ſiccat ca-
thaplaſmata.doloreſqꝫ cōpeſcit ſtomachum
D impoſita.¶Radix ei⁹ bibita dolorem veſice
mitigat.Corpis maculas detergit.et ſemen
eius bibitum hoc aſſidue facere nouit.

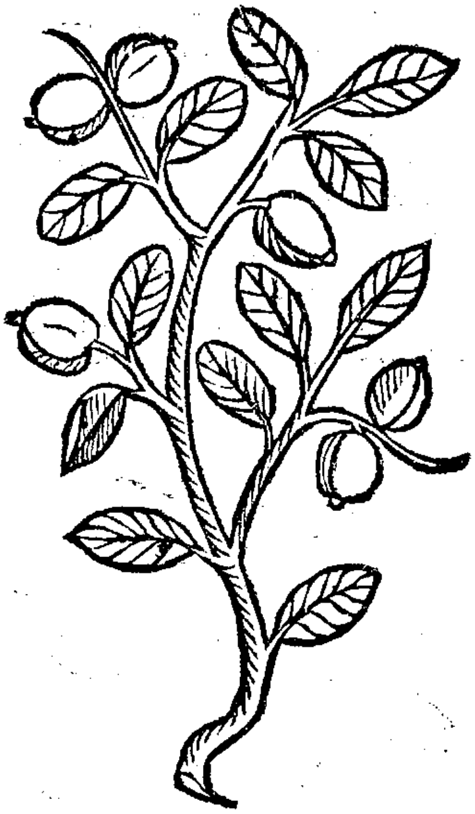

Capitulum.cccxij.

Ux vſualis.ꝛ eſt illa q̄ cōiter vtimur
n ad edendū. Sciēdū ꝙ nucis multa
ſunt genera.ſed qn̄ ſimpliciter ponitˀ
ꝓ vſuali ītelligitˀ.Gal.vij.ſim.far.cap.Carea
grece.i.nux vſual' vel nux arbor. Nux arbor
habet q̄dē q̄d in pullutiōibꝫ ꝛ frondibꝫ ſtipti-
cū euidens.plurimū aūt in nucꝫ cortice recen
ti ꝛ ſicco.Utuntˀ aūt eo ꝓpterea et tinctores.
nō aūt exp̄mētes eos.ꝛ ſuccū ſil'r ſucco moro
rū ꝛ ruboꝝ coquētes cū melle.ſtomatico vti
mur pharmaco.ꝛ etiā ad alia vniuerſa in q̄bꝫ
ſunt cōgrui p̄dicti ſucci.Nūc ꝟo ipſi⁹ aliud
q̄dē eſt eſibile.aliud oleaginoſum ꝛ ſubtiliꝫ
partiū.quocirca ꝛ ſucci fit facil'r.ꝛ magꝫ q̄dē
fit tale q̄ntūcūqꝫ repoſitū diu manet oleū.nā
qꝫ exprimere eſt poſſibile ex eo antiquato.

Operationes

¶Aui.li.ij.ca.de nuce ca.eſt in.iij.ſic.in p̄nci. A
ſecūdi gradus.ꝛ in ipa eſt humiditas q̄ dele-
tur cū antiquatˀ:et infixa eſt nuci ſtipticitas.
plurima ꝛ folia ꝛ cortex ipſi⁹ oīa ſunt cōſtrin
gentia fluxū ſanguīs.ꝛ ei⁹ cortex aduſtus eſt
deſiccatiu⁹ ſine mordicatiōe. Oleū ꝟo vetu
ſte eſt ſicut oleū vetus:ꝛ abſterſio antique eſt
fortis.¶Ex recentibꝫ fit emplaſtrū ſup veſti- B
gia pcuſſionis.maſticata medulla ei⁹ ponitˀ
ſup apoſtemata melācolicū ꝛ vlceroſuꝫ.ꝛ cō-
fert ei⁹ gūma vlceribꝫ calidis ſperſa ſup ea.
¶Et in emplaſtris cū melle ꝛ ruta ꝯfert torſi C
oni neruoꝝ:facit ſodā.ꝛ diſtillatˀ ſucc⁹ folioꝝ
tepidus in aurē:ꝛ ꝯfert ſaniei in aure.¶Dicit D
alcaus:ꝙ ipa grauat linguā:ꝛ eſt faciens bo
thor in aure.Eius oleum ꝯfert herperieſtio-
meno ꝛ heriſipile et fiſtulis in parte oculi.
Succus corticis eius et rob eiūs ꝓhibent
prefocationem ꝛ nocent tuſſi.ꝛ oculum anti-
quarum facit venire dolorem gutturis.
¶Et ex omnibꝫ quidē ſpeciebus nucis dixit E
Alcaus fieri emplaſtrū mām̄ille apoſtemoſe
ꝛ ꝓprie ex regali magna.eſt difficilis digeſtio
nis ꝛ mala ſtomachi:ſed nutrita ꝛ recens eſt
melior ſtomacho ꝛ minoris nocumēti.ꝛ illud
quando frangitur a duobus corticib⁹ ſuis.
et nux quidem nutrita cum melle confert ſto
macho frigido.
¶Dyaſcorides ca.de nuce.Nux ſi mādu ca- F
ta fuerit cacoſtomaca eſt indigeſtibilis:ꝛ co-
lerā nutrit.dolorē capitis cōmouet.Tuſſien
tibꝫ contraria eſt ſi comeſta fuerit. Sumpta
cum caricis lumbricos latus excludit. Ca-
thaplaſmatibꝫ adbibita tumores mām̄arum
compeſcit.luxationibꝫ cū melle et ruta bene
adhibetur.¶Ueteres autem nuces carnes G
carū cathaplaſmatibus adhibite: cancros ꝛ
carbunculos tollunt. Egilopas limpidant.
ſi caro maſticata ꝛ impoſita fuerit.
¶Fit etiam ex ipa oleum ſi tunſa ꝛ expreſſa H
fuerit.virides autē nuces cacoſtomatice ſūt
quaſi oleo mixte fuerint eius acriorem tem-
perat:ꝛ liuores corporis tollunt.
¶Arbor nucaria habet in folijs hoc vel ci- I
nis ſtipitum.nucis autem viridis cortex tun
ſa et preſſa.ꝛ ſucco qui eijcitur cocto cū mel-
le:vt ſolet fieri de moris odoris vitia bonuꝫ
eſt:ꝛ vocatur dyacareon.Item cortex nucis
ſiccata ꝛ vſta leptomeris et deſiccatiua ſine
mordicatione fit medicina.

Capitulum.cccxiij.

t

Ux auellana. Gal. vij. ſim. far. ca. de
n nucib⁹. Eſt aũt aliud gen⁹ careaꝝ et
nucũ paruaꝝ. que vtiqꝫ ꝛ pontice nũ-
cupanť amplioꝛi participãtes terreſtri ſubſtã
tia: quocirca ꝛ magis auſtera. cũ guſtať ipſa
planta: ꝛ fructus et coꝛtex apparet. In alijs
vero ſilis exiſtit magne nuci que vocatur ab
aliq̃b⁹ baſilica. Nuncupať autẽ ꝛ hec parua
nux a pluribus lepto cariũ vel auellana.

Operationes

A ¶ Auicẽ. li. ij. ca. Auellana. Auellana nutribi
lioꝛ eſt nuce. qm̃ ẽ magꝭ ſolida ꝛ min⁹ vnctuo
ſa. ꝛ tardioꝛis digeſtiõis declinis ẽ ad calidi
B tatẽ quãdã ꝛ ſiccitatẽ paruã. ¶ Generať ex ea
colera. ꝛ in ipa eſt ſtipticitas maioꝛ q̃ꝫ in nu-
ce. ꝛ in ipa eſt inflatio. ꝛ generat ventoſitatẽ
in vẽtre inferioꝛi. ꝛ qđ ex ea aduſtũ eſt tingit
capillos. facit ſodã ꝛ aſſať ꝛ comediť cũ pau-
C co pipere: ꝛ maturat coꝛizam. ¶ ypo. inquit.
Auellana in cerebꝛo facit augmẽtũ. Extima
uerũt q̃dã q ipa illinita ſup verticũ pueroꝛũ
varios habentiũ oculos. delet varietatẽ. co-
mediť cũ aqua mellis: ꝛ ꝯfert tuſſi antique. ꝛ
D adiuuat ad ſpuendũ. ¶ Eſt tarde digeſtiõis:
ꝛ exſiccat vomitũ: ꝛ eſt tardioꝛis digeſtiõis
E q̃ꝫ nux vſual'. ¶ Ei⁹ coꝛtex eſt ſtiptic⁹: ꝛ ꝯſtrin
git ventrẽ: ꝛ ꝯfert venenis ꝛ moꝛſib⁹. et ꝓprie
cũ ficub⁹ ꝛ ruta ꝛ pũcture ꝛ ſcoꝛpiõis. ¶ Dya F
ſco. Auellane in cibo ſumpte doloꝛẽ capitis
incutiũt. ſtomachũ inflatiõe diſtẽdũt. coꝛpo-
ri ſano pinguedinẽ cõferũt. Sicce in vaſe fi-
ctili cõſtitute diſtillatiõib⁹ mitigandis vtili-
me offerũtur. ¶ Trite ex aqua mulſa poteꝫ G
vetuſtiſſime tuſſis moleſtiam ſedant.
¶ Alij tritas cũ paſſo bibendas dederunt a H
pul monis ꝛ iecoꝛis vitia ſanãda. Multi tri-
tas cũ pipere miſcuerũt cũ vino propinatas
cõtra catarrũ. ꝛ toꝛmenta ventris ꝛ vrine di-
ſtillantis anguſtias valere ſenſerũt cũ axun-
gia vel adipe vꝛſina cõtrite ꝛ alopicijs linite
capillis damna reſtituũt. dicũt aliq̃ coꝛia ei⁹
cum oleo trita oculos gattineos inuncta in
ficere ꝛ capillos. Hanc multi leptocoꝛiã vo-
cant cacoſtomatica eſt que ſi aſſata fuerit.
¶ Et cum pipere bibita catarrum matureſce I
re facit. ꝛ tota combuſta ꝛ axungie mixta vt
ſuperius ſcriptum eſt facit.
¶ Johãnes meſue ca. de oleis. Oleũ eius va K
let contra doloꝛem arteticum ꝛ neruoꝛum.

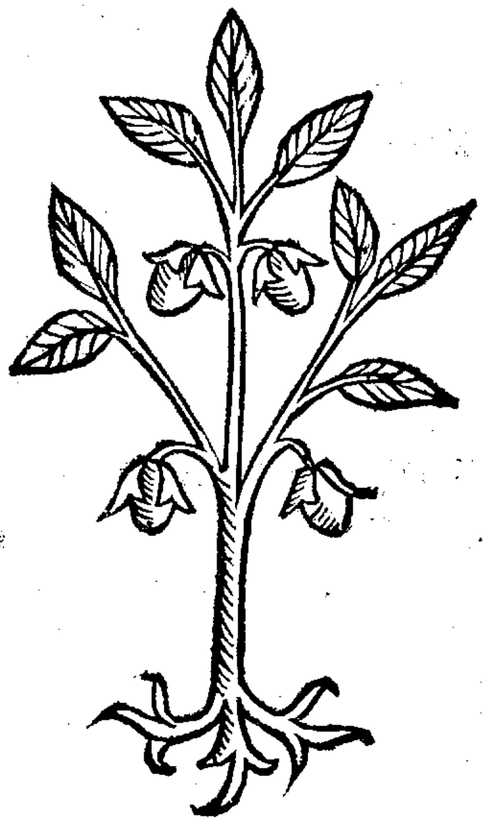

Capitulum. cccxiiij.

Ux muſcata. Serapi. lib. aggre. ca.
n Jeuzbaue arabice. i. nux muſcata: ꝛ
afferť ꝺ india. Et idẽ au. Iſaac. De

liores ſunt ex eis rubee pingues graues. Et deteriores nigre leues: ⁊ ſunt ca. ⁊ ſic.

Operationes

A ¶ Sera. Stringit vẽtrẽ ⁊ aromatizat ſtomachũ ⁊ odorẽ eiꝰ fac bonũ. aufert ſuꝑfluitates

B a ſtõachо ⁊ digerit cibũ. ¶ Et expellit vẽtoſitates ⁊ corroborat ſtõachũ ⁊ epar. ⁊ ꝯfert lentigini faciei ⁊ ſerpigini. ⁊ extenuat ſplenẽ: et

C mollit apata dura epatꝭ. ¶ Et natã eiꝰ ẽ ſicut natura gariofiloꝝ. ⁊ ẽ ca. ⁊ ſic. i. ij. gra. bõa eſt ſtõacho ⁊ epati frigido. ⁊ ꝯfert debilitati coꝝ

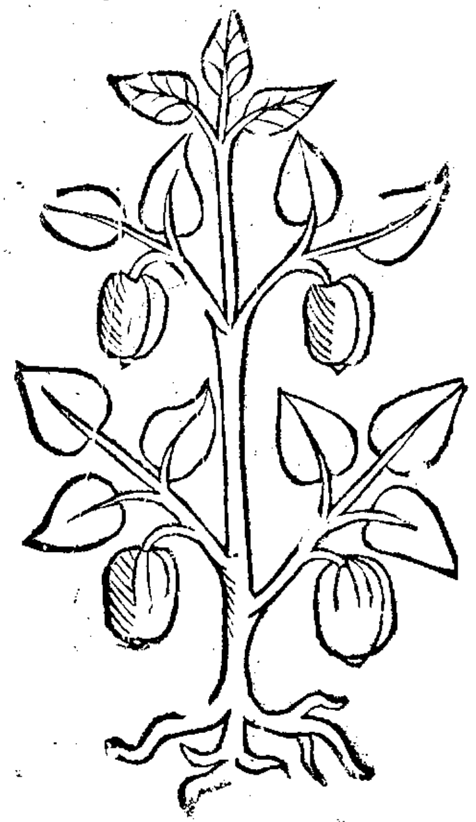

Capitulum. cccxv.

n Ux indica: et eſt nux magna. Sera. li. ag. cap. neregil. ⁊ ẽ palma inſule q̃ eſt in mariarui: ⁊ ĩ ꝑtibꝫ inſulaꝝ zing. Et dr̃ q neregil ẽ palma de mochol. ⁊ iſte ĩſule noĩanť dabget. ⁊ ab eis deferunť dabig: ⁊ ẽ neregil. Ultima ṽo iſtarum eſt ſaranbib a zaran. Et idez auct. Gal. in li. de cibis Nux indica eſt ca. in ſecundo gradu. humida in primo.

Operationes

A ¶ Sera. Signũ hũiditatꝭ eiꝰ eſt q cito corrũpiť. ⁊ ipa ẽ groſſe ⁊ grauis ſubẽ. niſi q ipſa nõ ẽ malichimi: oportet vt caueať ab ea q̃ nõ

B eſt recens. ¶ Et bõa q̃ ẽ multe albedis in carne ſua. ⁊ in q̃ eſt aq̃ dulcis bona. ⁊ illa aq̃ q̃ eſt intra ipam eſt ſignũ ſue recentie. ⁊ dꝫ excoriari illud qđ eſt albũ ex ea exiſtens exteriꝰ: q iſte cortex eſt durus ⁊ grauis ſtomacho lõginquus a digeſtione. ¶ Et ſi aliunde digeritur C

nõ inuenit corpꝰ in eo aliud niſi nutrimentũ modicũ. ⁊ ipa q̃dẽ nux comediť cũ zuccaro tabarzet aut cũ penidijs albiſ. ⁊ ꝓprie ab eis q̃ ſũt calefacti. flegmatici. ṽo cũ pauco melle. ⁊ colerici nõ vtanť ea. ¶ Et ſumãt eã flegmati- D

ci ĩ ieiunio ⁊ expectẽt donec deſcẽdat a ſtõacho ⁊ poſt comedãt. ⁊ qñ ipa veteraſcit expellit aſcarides a ſua ꝓprietate. ⁊ oleũ eiꝰ vetuſtũ ꝯfert ventoſitatibꝫ lũboꝝ ⁊ doloribꝫ genuũ. ⁊ emorroidibꝫ q̃ fiũt a flegmate qñ bibiť et qñ liniť exteriꝰ maxĩe admiſceť cũ oleo nucleoꝝ ꝑſicoꝝ qñ admĩſtrať de vnoquoq3 illorũ. ʒ. i. aut aureꝰ. i. ¶ Oleũ ṽo eiꝰ q̃ noua ẽ ꝯfert ⁊ fle- E

gmaticꝭ: ⁊ ẽ melioris chimi q3 butirũ vaccinũ vel ouinũ. q ñ pũgit ſtõachũ ſic facit butirũ vaccinũ vel ouinũ nec mollificat cũ Oleũ ṽo eiꝰ ꝯfert veſice. ¶ Jo. meſ. tractatu đ oleiſ F

Oleũ eiꝰ ꝯfert dolori neruoꝝ ⁊ lenit pectus ⁊ pulmonẽ. clarificat vocẽ ⁊ impinguat: ⁊ addit in ſpermate. ¶ Aui. li. ij. ca. de nuce. Indi G

ca dicit q augmentat coitum. ⁊ cũ antiquatur comeſta: aſcarides ⁊ vermes necat.

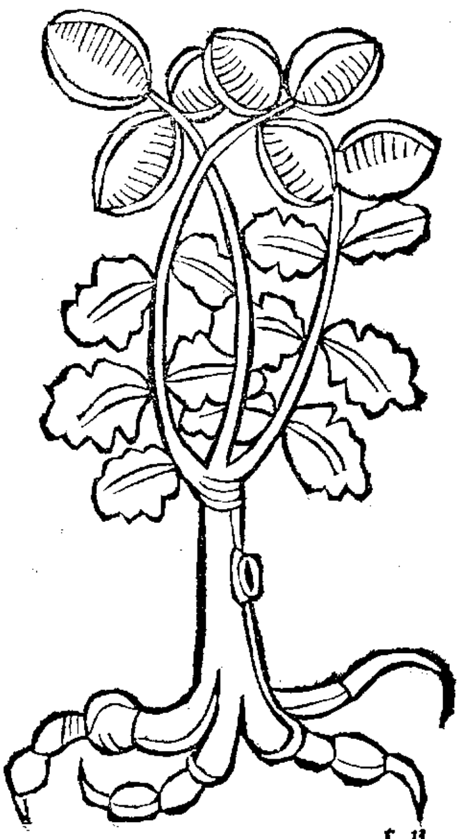

Capitulum.cccxvj.

Ux vomica p Dyaſ. eſt fruct⁹ ſecun
n de ſpeciei. Titimalli carliceti. ſm
quoſdã vocatur caſtanea Indica.
Serapion libro aggre.ca. Jeuzalkei.aucto.
Habix.facit vomere fortiter.color eius ẽ in-
ter glaucedinem ⁊ albedinẽ.⁊ eſt maior auel-
lana paruum.⁊ ſunt in ea nodi.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Quando accipit de cortice eius ⁊ teritur ⁊ cribratur.et accipit de ipo.ȝ.ij.cũ duob⁹ aureis aniſi triti.aut ſemine feniculi.⁊ cõficitur cũ melle ſufficienti.Et bibitur cum aqua calida mouet vomitum:⁊ expellit ſuperfluitates colericas ⁊ flegmaticas.

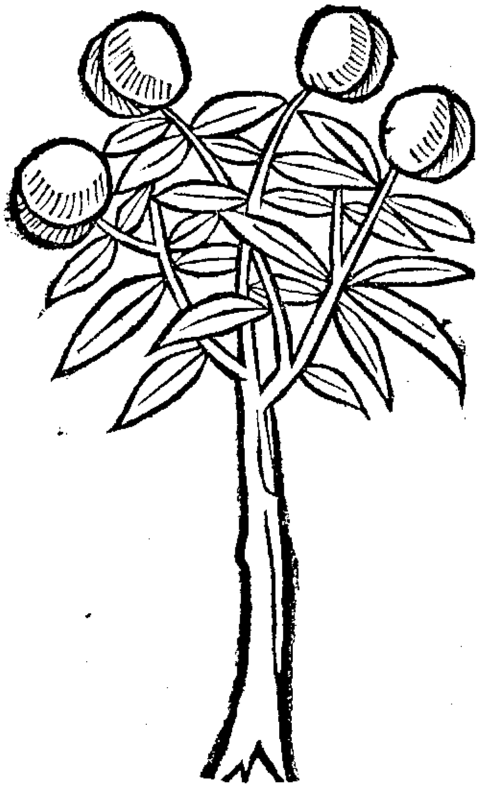

Capitulum.cccxvij.

Ux metel.Sera.li.aggre.cap.Jeuz
n metel.vacbie Bonalbacharich gre
ca idem ſunt.⁊ ſunt nux metel.⁊ ẽ fructus ſimilis nuci vomice.⁊ ſemen eius eſt ſimile ſemini mãdragore.⁊ cortex ei⁹ eſt aſper.⁊ ſapor eius eſt delectabilis ⁊ vnctuoſus.Et virtus eſt frigida in.iiij.gradu.

Operationes

¶ Si detur de ea in potu vna kirat cũ vino A
inebriat ebrietate forti.ſed ſi dentur duo au-
rei cũ eo ſtatim accidit. ¶ Et idem auct. Ra- B
ſis. Jeuz methel eſt narcotica.⁊ fortaſſe occidit ⁊ opilat:⁊ facit euomere.⁊ ſi det de ea qñtitas.ȝ.ß.inebriat ebrietate forti.⁊ oportet ꝙ ſumẽs eã ſumat butirũ calidũ.⁊ ponãt extremitates ei⁹ in aq̃ calida:⁊ fiat ꝙ euomet ſatis: ⁊ curetur cura illi⁹ q̃ ſumpſit mandragoram.
¶ Aui.li.ij. Nux methel faci ſube.h.⁊ ẽ mala C
cerebro.⁊ pondus dauich.i.ex ea iebriat. Eſt inimica cordi.ȝ.i.ex ea eſt venenũ diei ſue.

Capitulum.cccxviij.

Rdeũ.Sera.li.aggre.ca.Habaet arabice.i.ordeũ. Uirtus
o ei⁹ eſt que infrigidat ⁊ deſiccat
in primo gradu.⁊ deſiccatio ei⁹ eſt amplior parũ deſiccatiõe fabarum quãdo applicatur exterius. Uerum ordeum coctum eſt meli⁹ fabis in hoc ꝙ ipm nõ inflat. Et fabe qñ coquunt generãt inflationẽ.quoniã ſubſtantia earũ eſt groſſior ſubſtantia illi⁹.ppter hoc ſunt magis nutribiles ꝙ ordeum.⁊ ipa ambo declinãt paruȝ a temperamẽto. Sed ſani ordei eſt magis deſiccatiuũ ꝙ ordeũ ipm. ¶ Gal.vij.ſim far.ca.de ordeo trachi.i.ordeum primi gradus eſt in

cando et infrigidando.eſt aũt breui quodam
ſiccius q̃ farina fabaꝝ. Talia vero oĩa ſilĩa
ſunt in his q̃ vtuntur extrinſecꝰ. Cũ vero co-
meditur ſuperat fabã.quoniã inflationez de-
ponit. In faba vero q̃litercunq̃ coquatur ꝑ-
manet inflatiuitas Groſſiorũ enim eſt partiũ
q̃ hordeuz.et ꝓpterea nutribilior eo eſt.quo-
niã autẽ modicũ a mediocritate abſceſſerũt.
ꝓpterea ſunt in multo vſu. huiuſmodi enĩ far-
maca multꝭ alijs ꝑmiſcẽtur ceu materie que
dam. Et ꝓpterea cera ꝛ oleum nõ paucis cõ-
miſcentur farmacis. Alfita autem multa or-
deo ipõ ſunt ſiccatiuiora criminũ.ita nomi-
natur qđ ex groſſa parte farine ordei et zea:
que ex parte farine ſubtilis. Eſt aũt nutribili
us quidem alfita.difficilius vero digeſtibile
Et dicit in libro de cibis. Fit ex ordeo pa-
nis.qui qñ eſt furfureus vocatur maza.

Operationes

A ¶ Serapion auctoritate Dyaſco. Aqua or-
dei eſt iuuatiua ad reprimendũ caliditatẽ hu-
miditatum calidarum. Et confert aſperitati
canne pulmonis ꝛ vlceribus eius.

B ¶ Et cum ſemine feniculi ꝓuocat vrinam.et
eſt abſterſiua ꝛ maturat apoſtemata calida.

C ¶ Et quando miſcetur cum ſemine lini et fe-
nugreco et ruta confert tumoribus teſticu-
lorum. Et quando adminiſtratur cum mirto
et vino et piris ſilueſtribꝫ ꝛ fructu rubi: ꝛ cor
tice granati ſtringit ventrem.

D ¶ Et quando fit emplaſtrum ex eo cum cito-
nijs et aceto confert apoſtematibus calidis
que accidunt podagricis.

E ¶ Et quando miſcetur cum aceto forti: et po
nitur ſuper ſcabiem vlceroſam.maturat eam
et farina ordei ſtringit ventrem: et ſedat do-
lorem apoſtematum calidorum.

Capitulum.cccxix.

o Leander. Dyaſco.ca. Nereon grece
id eſt oleander. Frutex eſt omnibus
nota. Folia habet ſimilia amigdalis
ſed maiora ꝛ pinguiora: ꝛ florem rodo ſimilẽ.
ſemen etiã pariens ſicut cornu veluti lanã de-
intus habens ſimilẽ iacincto. Radix eſt illi
oblonga et anguſta: guſtu ſalſa. naſciť locis
aquoſis ꝛ maritinis. ¶ Aui.li.ij. ca.de olean-
dro. Oleander alia eſt ſilueſtrꝭ.alia fluuialis.
Silueſtris habet folia portulace ſimilia: ſed
ſunt ſtrictiora.ꝛ eius tyrſi ſunt longi expanſi
ſuꝑ terram,ꝛ apud folia ſunt ſpine. Et naſciť
in deſertis domibꝫ. Fluuialis autez oritur in
ripis fluuioꝝ.cuiꝰ tyrſi a terra eleuanť.ꝛ ſpi-

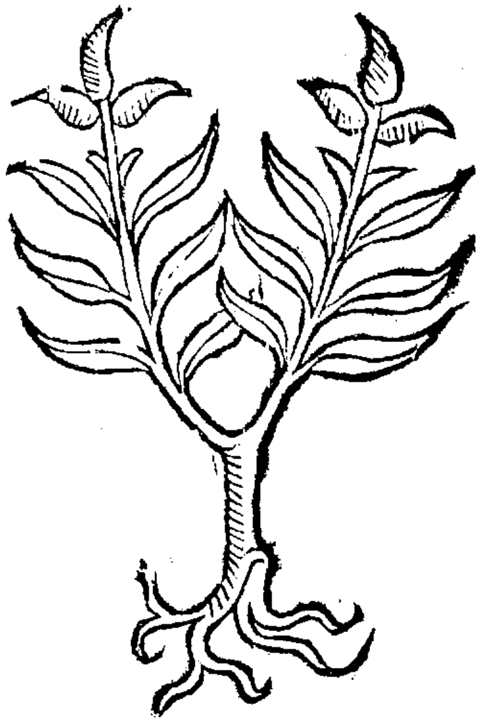

ne eiꝰ ſunt occulte.ꝛ folia eiꝰ ſunt ſicut folia
ſalicis ꝛ folia amigdali.ꝛ ẽ ſaporꝭ valde ama
ri ſuꝑior cutis eiꝰ.ꝛ flos eiꝰ eſt ſicut roſa ru-
bea bonꝰ valde.et ſuꝑ ipm egrediť q̃ddã ſilẽ
pilis.et eius fructꝰ eſt durus plenus aſper.ꝛ
intus eſt res ſicut lana. Eſt ca.in.iij.ſic.in.ij.

Operationes

¶ Dyaſ. Virtꝰ eſt illi mortifera. Nã comeſta A
ab aĩalibꝫ mortẽ infert: ſed homini remediuz
eſt ſalutꝭ.maxĩe cũ vino. Et ruta bibita mor-
ſibꝫ venenatꝭ occurrit. Pecora minuta ſi odo
re eiꝰ tacta fuerint moriũť. ¶ Aui. Interficit B
pulices ꝛ vermes terrenos.ſuccus folioꝝ eiꝰ
valet ſcabiei ꝛ excoriatiõi.ꝛ ꝯfert dolori dor
ſi antiquo more emplaſtri. ¶ Et flos eiꝰ facit C
ſternutationẽ.ꝛ eſt venenũ hoĩbꝫ ꝛ beſtijs.ve
rũ cõfert cũ bibiť cũ vino decocto cũ ruta et
potať: ꝛ liberat a venenis vermiũ venenoſoꝝ
¶ Ego tñ dico q̄ hoc ẽ timoroſuz. Et ipẽ eiꝰ D
flos eſt venenũ hoĩbꝫ ꝛ beſtijs ꝛ canibꝫ. Ve-
runtamẽ cõfert qñ bibiť cũ vino decocto cũ
ruta ſm q̄ dr̃. ¶ Gal.viij.ſim.far.capi. Rodo E
dafnes.i.oleandrũ: vel nereon. nota eſt oĩbꝫ
frutex cathaplaſmata dyaforetice ꝟtutis eſt
¶ Intra corpꝰ vero ſumpta pernicioſa ẽ. nõ F

ſolum hominibꝰ ſed pluribꝰ beſtiaꝝ ſm̄ com⸗
plexionem tertij eſt gradus calefacientium
incipientis primi vero ſiccantium.

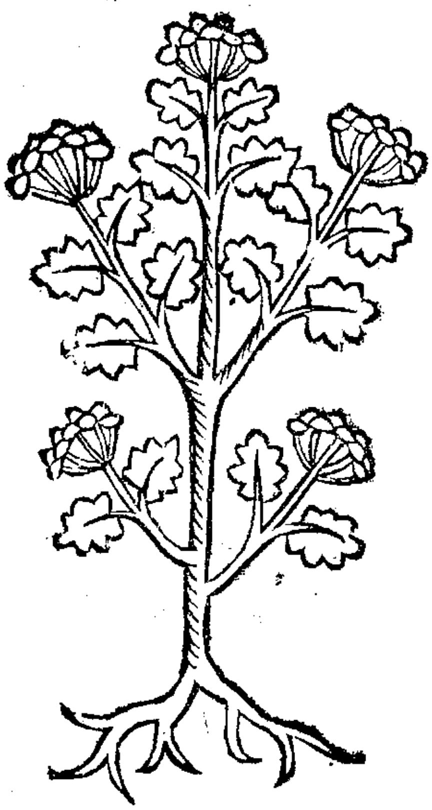

Capitulum.cccxx.

Liuarū arbor. Gal.li.ij.de cibis ca.
o de oliuis. Oliue paucū oīno alimē⸗
tū dant corpori.⁊ maxime q̄ ſunt ma
ture. Comedunt aūt hoīes has cū pane qui
dem magis. ſine aūt pane alinadas ⁊ kolomi
adas ſic vocatas gr̄a ſubductiōis ventris.
Cum garo autem ante cibum. ſic autem que
ſunt mature in arbore plurimū vnctuoſum
ſicce ſtipticū chimum habent. ꝓpter qḋ ⁊ ro
borant ſtomachū. excitāt appetitū q̄ idoneiſ
ſime autē ad hec ſunt: q̄ cum aceto repoſite.
Multipliciter aūt ipa ꝑparāt q̄ ſtuduerunt
circa pulmētariā experientiā. Sera.li. aggre.
ca. Zabit.i.oliuaꝝ. Oliuaꝝ quedā eſt dome
ſtica: quedā ſilueſtris: q̄ grece vocatur agrie⸗
lear. Et idem aucto. Gal.ſim.far. Oliuarum
domeſticaꝝ folia ⁊ cime q̄n ſunt humida ha⸗
bent ſaporē ſtipticū.⁊ virtus eaꝝ prima eſt q̄
infrigidat ea quantitate qua ſunt ſtiptice. Et
idem aucto. Dyaſco. Virtus folioꝝ dome⸗
ſtice aſſimilat̄ virtuti foliorū agreſtis. niſi qꝛ
foliorum domeſtice eſt debilior.⁊ ſunt conue
nientiora oculo q̄̄ agreſtis.

Operationes

¶ Et idem Sera. Agreſtium oliuarum folia A
ſunt ſtiptica q̄n piſcant̄.⁊ fit inde emplaſtrū
ſup heriſipilā ⁊ ꝓfert: neq̄ ſinit ipam augere.
¶ Et cōfert formice ⁊ vlceribꝰ que noīantur B
antrax.⁊ vlceribꝰ fraudulētis ⁊ panaritio.
¶ Et q̄n fit ex eis emplaſtrū cū melle occidit C
aſcarides.⁊ cōfert apoſtemati qḋ noīat̄ duo
vlcera ⁊ apoſtematibꝰ calidis.⁊ facit adhere
re cutim capitis q̄n ſeparat̄ ab oſſe.⁊ q̄n ma⸗
ſticatur cōfert vlceribꝰ oris ⁊ alcole.
¶ Et q̄n ex eis fit emplaſtrū cū farina ordei. D
ꝓfert fluxui ventr̄ antiq̄ ⁊ humiditatibꝰ an⸗
tiq̄s que a matrice emanant.⁊ fluxui ſangui⸗
nis. ¶ Et ſanat eminentiā oculi.⁊ ꝓfert vlceri E
bus ei⁹ q̄ noīant̄ alcatalia ⁊ alijs vlceribꝰ.
¶ Et ꝓfert fluxui humiditatum antiquaꝝ ad F
oculū.⁊ ideo ponunt̄ in rob q̄ adminiſtratur
corroſioni palpebraꝝ. ¶ Et ꝓfert auribꝰ ex q̄ G
bus fluit ſanies: ⁊ auribꝰ vlceratis. ¶ Et q̄n H
volueris extrahere ſuccū ipoꝝ tere ea: ⁊ in pi
ſcatione aſperge ſup ea vinū vel aquā.⁊ po⸗
ſtea exprime ⁊ deſicca expreſſurā in ſole.⁊ fa
cit trociſcos.⁊ q̄n fit cū vino eſt fortior q̄̄ cū
aqua.⁊ melior ad reponendū.⁊ ꝓfert ſaniei an
rium. ¶ Etiā quidē cōburunt̄ folia ipa cū flo I
re.⁊ ponit̄ cinis loco tutie.⁊ fit in hūc modū.
Ponunt̄ in olla terrea cruda.⁊ obturatur os
eius.⁊ dimittit̄ in fornace donec illa coquat̄.
Deinde proijce ſup ea vinū quouſq̄ infrigi⸗
detur.⁊ confice ſimul. et iterum cōbure ſicut
prius: et poſtea laua ſicut lauat̄ ceruſa: et fac
trociſcos.⁊ creditur q̄ quando cōburitur ī
hunc modū non eſt eius virtus minor virtu⸗
te tucie in iuuamento oculi.⁊ ideo cōceditur
q̄ virtus huius ſit ſicut virtus illius.
¶ Et idem auctor. Galie.vi. ſim.far. Fruct⁹ K
eius q̄n eſt matur⁹ cōplete eſt calidus calidi
tate temperata.⁊ q̄ ex eo eſt immatur⁹ eſt fri
gidior ⁊ ſtipticior. ¶ Galie..ij.de cibis.ca.de L
oliuis. Oliue paucū oīno alimētū dāt corpo
ri.⁊ maxime q̄ ſunt mature. comedūt aūt ho
mines has cū pane q̄dē mag̃. ſine autē pane
alinadas ⁊ koliuiadas ſic vocatas gr̄a ſub⸗
ductionis ventr̄. Cū garo aūt ante cibū. ſic
aūt q̄ ſunt mature in arbore plurimū vnctuo
ſum. ſicce ſtipticū chimū habent. ꝓpter qḋ et
roborāt ſtomachū: excitāt appetitū. idoneiſ
ſime aūt ad hec ſunt que cum aceto repoſite.
Multipliciter aūt iſta ꝑparant q̄ ſtuduerūt
circa pulmentariā experientiā. ¶ Almanſor M
tractatu tertio ca.de oliuis. Oliue de aqua
calide ſunt ⁊ ſicce cōplexiōis. que ſi ante ci⸗
bum ſcȝ comedant̄ ventrē mouēt.⁊ os ſtoma

chi robuſtū reddūt. Oliue aūt de oleo calidi
ores ſunt. que ꝛ os ſtomachi minus corrobo
rant ac ventrem nimis fluere faciunt.

Capitulum. cccxxxi.

Leum oliuarum. Sera. aucto. Hal.
o Oleum qd̄ ſumit̄ ex oliuis maturis
quoddā eſt nouū. quoddā eſt vetus.
Eius ꝟo qd̄ eſt nouū calefacit calefactiōe tē
perata ꝛ humectat. ſed vet⁹ ex eo calidi⁹ eſt ꝛ
magis reſolutiuū. ſed illud qd̄ accipit̄ ex oli⸗
uis recentibꝫ immaturꝭ dicit̄ oleū expenſarū.
ꝛ eſt o leum onſancinū. Et in nouo aliq̄ exiſtit
ex eo de frigiditate quātitas que eſt in eo de
ſtipticitate. Et vetus ex eo dum in ipſo pſe⸗
uerat ſtipticitas eſt virtutis deſiccatiue: do⸗
nec ſtipticitas recedat ab eo. qꝛ tūc fit ſimile
qd̄ oleo accipit̄ ab oliuis in ſūmitatibꝫ. ſimi
le ē ꝛ ꝓpinquū i ꝟtute oleo expenſaꝝ. ꝛ vniuer
ſaliter pone cōſiderationē tuam in om̄i oleo
quod guſtabis. qꝛ eadē quātitas quā in eo in
uenies de ſtipticitate eſt ibi de frigiditate. et
ſi nō inuenies in eo ſtipticitatē oīno: ſed inue
nies ipm̄ delectabile vere delectationis dic
ipm̄ calidum cū temperamēto. ꝛ ſi tu inueni⸗
es cū hoc ipm̄ ſubtile. ꝛ illud qd̄ eſt clarū ꝫ de
quo ſi accipias paꝝ: ꝛ ponis ipm̄ ſupra mem
brū. vel corpus extēdit̄ ſupra corp⁹ ꝛ dilatat
multū abſq; eo qd̄ imbibit̄ in eo ꝛ abſcindit̄.
ſcias ꝙ illud eſt bonū valde. ꝛ bonitas q̄ con
uenit oleo eſt in ipo. ꝛ quando abluitur oleū
non mordicat.

Operationes

¶ Auicen. Oleum qn̄q; expꝛimit̄ ex oliuis im A
maturis. ꝛ dicit̄ onſancinū qn̄q; ex maturis:
qn̄q; ex rubeis inter illas medijs. Et huius
operatio eſt inter illas duas res. Item qn̄q;
exprimitur ex oliuis domeſticis: qn̄q; ex ſil
ueſtribus que mordicant linguam.
¶ Onſancinū frigidū eſt et ſiccum in primo. B
Oleum autē de oliuis vltimo maturꝭ calidū
eſt cōmenſurate: ꝛ declinat ad humiditatem.
Omnes autem eius ſpecies corpora confor
tant. Motum alleuiant extinctiue ſunt.
¶ Oleum oliuarum ſilueſtrium eſt ſicut oleū C
roſarum in plurimis intentionibus. Conſer
uat capillos: ꝛ prohibet velocitatem caniciei
cum amminiſtratur omni die.
¶ Cōfert gingiue ſanguinee calluēdo os ex D
eo. Confirmatq; dentes motos. Itē expreſ⸗
ſum de oliuis ſilueſtribꝫ immaturis confert
vlceribus humidis ꝛ ſiccis ꝛ ſcabiei.
¶ Dyaſcorides. Oleum qd̄ fit ex oliuis nōn E
bene maturis eſt oleū expenſarū. ꝛ eſt conue
niens ſanis. ꝛ proprie illud quod eſt nouū ex
eis ſine putrefactione boni odoris. et ex illo
qd̄ eſt huiuſmodi fiunt olea aromatica. ꝛ eſt
bonū ſtomacho ꝓpter ſtipticitatē que eſt in
eo. ꝛ reſtringit gingiuas ꝛ confortat dentes
quando tenetur in ore: ꝛ ꝓhibet ſudorem.
¶ Et oleum vetus oliuarum maturarū cōue F
nit in medicinis. et omēs ſpecies olei ſunt le
nientes corpus. ꝛ ꝓhibent aduentum frigorꝭ
corpori: ꝛ faciunt ipm̄ abilem ad motū ꝛ mol
liunt ventrem. ꝛ debilitant virtutem medici⸗
narum vulnerantium.
¶ Et datur in potu contra medicinas morti G
feras vt euomatur cum eis. ꝛ fit cum hoc aſ⸗
ſidue quando bibuntur ex eo. Ʒ. ix. cum tan⸗
tundem aque ordei vel aque calide laxāt ven
trem. et quando decoquunt̄ ꝛ cum ruta ꝛ bi
buntur ex eo calido. Ʒ. ix. cōfert torſiōi ven
tris ꝛ expellit lumbricos.
¶ Et qn̄ fit cū eo criſtere ꝯfert colice q̄ fit ab H
apoſtemate interiori: ꝛ opilatiōe q̄ fit a ſter⸗
core duro. ꝛ antiquū ex eo eſt calidius. et pl⁹
reſolutiuū. ꝛ fit cum eo cohol ad acuendum
viſuꝫ. ꝛ ſi non habes ꝛ neceſſario indiges eo.
coque ipm̄ donec fiat ſicut mel ꝛ vtere. ꝛ vir⸗
tus eius eſt ſicut virtus veteris.
¶ Et oleum oliuarū ſilueſtriū eſt ſtipticū. in⸗ I

uamentū eiꝰ eſt ī medicina minꝰ iuuamēto
ſupradicti olei.⁊ iuuamētū eiꝰ eſt ſic iuuamē
tū olei roſaꝝ.⁊ ſtringit ſudorē ⁊ ꝓhibet caſuꝫ
piloꝝ:⁊ purgat furfures capitꝭ:⁊ ꝯfert ſcabi-
ei ⁊ porꝭ. ⁊ ꝓhibꝫ canos qn̄ ex eo fit collutio
oris valet ad apoſtemata gingiuaꝝ.⁊ cōfert
K dentibꝫ cōmotis.¶ Et iam ꝑparanꝭ ex ea epi
thimata ad gingiuas qn̄ humores currūt ad
eas.⁊ oportet ꝙ accipiaꝭ lana ⁊ inuoluaꝭ ſu-
pra ſtilum ⁊ madefiat in oleo feruenti ⁊ pona
tur ſuꝑ gingiuas ſepe donec albeſcant.

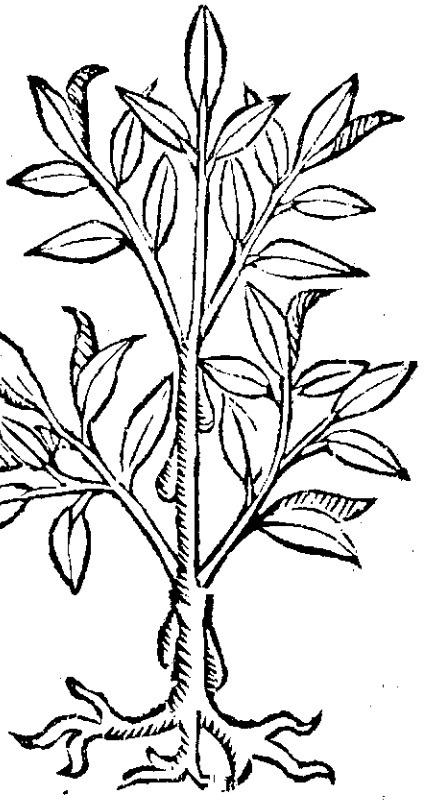

Capitulum.cccxxij.

Libanum grece ⁊ latine vel thus.a-
o rabice Ronder. Sera.lib.aggre.ca.
Ronder auctori.Dyaſ. Eſt gūmi ex
canchi ſiue Karech. Et ſunt eiꝰ ſpecies q̄ttu
or.Una eſt melior:⁊ ē ex terra indie.cuiꝰ co-
lor ē ſmaragdinꝰ: ⁊ ſicut color melōgie.⁊ col
ligiꝭ in cochijs.⁊ figura eius eſt rotūda.⁊ fra
ctura eiꝰ eſt anguloſa.⁊ ponūt illud hoīes in
olla terrea.⁊ agitant ollā tādiu donec figura
eius rotundaꝭ. Et poſt tempꝰ fit rubeū. ⁊ ſe-
cundū eſt ex terris arabū.⁊ eſt ſecundū in bo
nitate.⁊ meliꝰ ex eo eſt maſculū.⁊ eſt illud qđ
eſt rotundū album.⁊ nō facile frangibile. Et
qn̄ frangiꝭ qđ eſt interiꝰ eius eſt tenax. et qn̄
fit fumigatio cū eo cōburitur cito.⁊ tertium
eſt in bonitate ſicut arabicū.et eſt hn̄s fruſta
minora q̄ ip̄m:⁊ declinat plus ad colorē aco
ri. Et quartū eſt de colore albo. et qn̄ frangiꝭ
vergit color eius ad calorē maſticis. Idē au-
cto. Galieni. Sapor olibani eſt ſtipticus ſti
pticitate multa. Verū albū ex eo nō habꝫ ſti
pticitatē manifeſtā. Uirtus eius eſt q̄ calefa
cit in ſcđo gra.et deſiccat in p̄mo. vn̄ eſt ſti-
pticū. Dyaſcorides ca.de olibano. Thus vl̄
olibanū lacrimus eſt arboris q̄ grece libanꝰ
diciꝭ. Qđ aūt de arabia deferꝭ candiduꝫ eſt.
qđ vero de india rufum.ſed vtrūqꝫ maſculuꝫ
eſt. Eſt tertiū genꝰ minutū valde ⁊ rufum qđ
māna thuris đr. Eſt ergo optimū thus quod
maſculū đr.ſubrufum ⁊ rotundū et pingue et
naturaliter leue ⁊ fragile.⁊ qđ ab igne cito in
cendiꝭ odorē ſuauē copioſe emittens. Galie
nus.vij.ſim.far.ca.de thure. Libanū.i.thus
calefactiuū quidē eſt in ſecūdo gra.ſiccatiuū
aūt in p̄mo. Habet aūt q̄d ſtipticans paucū.
minime vero manifeſta eſt ſtipticitas in albo
ſm colorē. Cortex aūt eiꝰ ſtipticā virtutē ma
nifeſtaꝫ poſſidet.quocirca ſiccat generoſe:vt
in ſcđo gradu ſiccatiuum exiſtat.

Operationes

¶ Sera.auctori.Dyaſco. Abſtergit obſcuri A
tatē viſus.replet vlcera profunda ⁊ incarnat
ea.⁊ ꝯſolidat vlcera recentia cū ſuo ſanguine
¶ Et qn̄ bibiꝭ olibanū ꝯfert ſputo ſanguinis B
⁊ abſcindit fluxū menſtruoruꝫ et cuiuſcunqꝫ
ſanguinis vndecūqꝫ fluat:⁊ ſanguinis q̄ flu-
it a cerebro qui đr meſcha:⁊ eſt ſpecies fluxꝰ
ſanguinis nariū.⁊ ꝓhibet vlcera fraudulēta
q̄ fiunt in ano ⁊ in alijs mēbris. Qn̄ miſcetur
cū lacte ⁊ fit inde licinium ⁊ adminiſtraꝭ.
¶ Et qn̄ admiſcetur aceto ⁊ oleo.⁊ fit linimē C
tum in principio formice. aufert eā.⁊ empeti
ginem.⁊ miſcetur cum adipe anſeris et porci
⁊ curat vlcera fracta ab aduſtiōe ignis.⁊ ſciſ
ſuras pedum que fiunt a frigore.
¶ Et qn̄ miſcetur cū pice curat cōcuſſionem D
aurium. Et qn̄ miſcetur cū vino dulci ⁊ diſtil
latur in aurem:confert dolori eius.
¶ Et quādo admiſcetur cū chimolea:et oleo E
roſarum.et liniuntur cum eo apoſtemata ca-
lida mām illarum que fiunt poſt partum.tūc
confert eis.et ip̄m admiſcetur cū medicinis
conferentibus pulmoni et emplaſtris reſol-
uentibus apoſtemata interiora.
¶ Et qn̄ bibiꝭ ꝯfert ſputo ſanguīs:⁊ diſſolui F
tur flegma ⁊ aufert triſticiā:⁊ auget mēoriā.
Et quādo bibunt de eo ſani parum meliorat

eos.ſed ſi nimis cū vino biberint inducit ma
niam.⁊ amplius cū vino occidit. Et cōburi/
tur olibanū quando accipitur fruſtum ex eo.
⁊ incenditur ⁊ inflāmatur.et ponitur in teſta
ſubtili ⁊ cōburitur.⁊ quando comburis eum
oportet vt cooperias eum aliquo alio vaſe.
quia facit cum hoc ꝙ non incineratur.

G ¶ Serapion auctoritate Galieni. Virt⁹ fu/
mi olibani eſt calidior ⁊ ſiccior virtute oliba/
ni quouſqꝫ reponatur ī tertio gradu.⁊ abſter/
git ⁊ replet:⁊ mūdificat vlcera oculi.quēad/
modum faciūt fumus myrre ⁊ ſtoracis.

H ¶ Et idem aucto. Dyaſco. Fum⁹ olibani ſe/
dat apoſtemota oculi.⁊ abſcindit curſuꝫ hu/
miditatū ad ipm.⁊ mūdificat vlcera ei⁹:⁊ ge
nerat carnē in vlceribꝰ ipſius q̄ dicunt̄ chilo
mata:⁊ ſedat apoſtemata que fiunt in eo que
dicuntur kankri. Fumus autē myrre ⁊ ſtora/
cis eodē modo colligit̄.⁊ valet vt ſupra.

I ¶ Et idem auctoritate Aben meſuay. Oliba
num deſtruit flegma ⁊ aufert triſticiam: ⁊ au
get memoriam. Auicenna de viribus cordis
dicit ꝙ confortat cor.

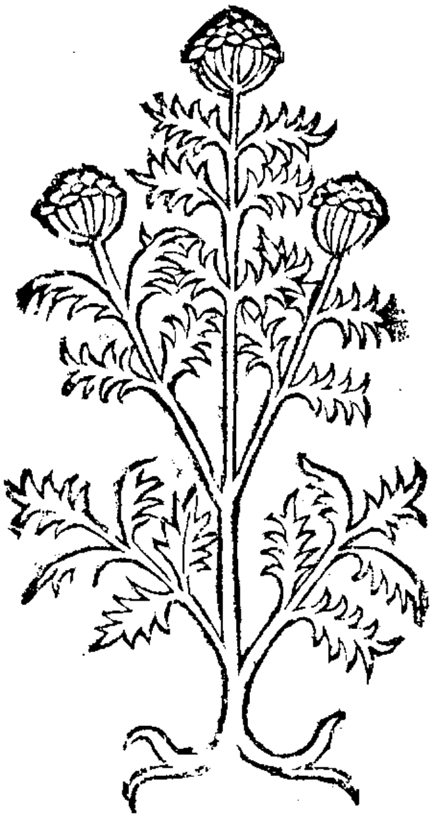

Capitulum.cccxij.

Popanax latine.ſꝫ grece panax.era
o clea. Arabice Jenſis vel Denſir. Iſi
dorus li.etymologiaꝝ. Panax ē her
ba fragrantis odoris tyrſo ferule ſimilis:ex
qua pfluit ſuccus q̄ oppopanacis dicit̄:cro/
ceus ⁊ pinguis:odore grauis et amariſſim⁹.
¶ Dyaſc. Eſt panax eraclea vnde opopanax
colligit̄. Hec habet folia expanſa ſup terrā:
horribilia ⁊ aſpera valde in q̄nqꝫ ptes diuiſa.
virgam longā ſicut ferule coloris albi.et ſup
eam capitella aneto ſimilia cū flore mellino.
Semen odoratū ⁊ calidū.radicē vnā ſolidā
que de ſe multas emittit radices albas odo/
re graues ⁊ guſtu amaras. Ipaqꝫ radix lacri
mū emittit qui colorē croceū oſtendit. ¶ Se
rapio libro aggre.ca. Denſir.aucto. Dyaſco.
Arbor Jenſis vel benſir: id eſt opopanacis
planta in hortis ⁊ pomerijs inuenit̄.⁊ ē plan/
ta habens folia aſpera ſicut ficus nō magna
⁊ ſpanſa ſup terram viridia rotunda:⁊ diuiſa
in q̄nqꝫ ptes.ſiſa folijs fic⁹ ī ſua ſilitudine.⁊
ſtipes ei⁹ eſt long⁹ ſiīis ſtipiti galbani. alb⁹
ſuper quem ſunt pili albi ſimiles pulueri al/
bo.in cuius circūitu ſūt folia parua. ⁊ in ſū/
mitate eius ſunt capitella ſimilia capitellis
aneti.in quibꝰ ſunt flores croceum colorē ha
bentes:⁊ habētes odorē bonū.⁊ habꝫ ſemen
odoriferū.⁊ habet radices multas egredien/
tes ab vna radice.grauis odoris. ſolida ſup
quā eſt cortex groſſus amari ſaporis. Qđ au
tē ex ſemine hui⁹ plante eſt meli⁹:eſt illud qđ
eſt ſup ſtipitem. ¶ Auicē.li.ij.ca.de opopana
co. Opopanacū eſt arbor que nō eleuat̄ a ter
ra.⁊ ſimilātur ipſius folia folijs ficus. ⁊ ſunt
vehemētis viriditatis rubea incīſa. habētia
partes rotundas.⁊ eius crus eſt ſicut cucu/
meris.ſup qđ ſunt pili puluerulenti. Et eius
folia ſunt parua valde.ſup cui⁹ extremitateꝫ
eſt corona ſimilis corone aneti.⁊ ei⁹ flos ē ci
trinus.⁊ folia floris ſunt boni odorꝭ. et vene
ipſi⁹ ſūt plime.ramificant̄ a radice vna.groſ/
ſum hn̄tes corticē.⁊ interi⁹ odoris eſt graui
tas. Eius aūt gūma extrahit̄ cū inciſiōe ſue
radicis in primis cum crus apparet.

Operationes

¶ Auicen. Eſt aūt reſolutiuū ventoſitatū: le A
nificatiuū:abſterſiuū.lenificat duricies ⁊ bo
thor. Eius radix eſt ad medicandū oſſa nu/
da.⁊ cū melle eſt cōueniens vlceribꝰ antiquis
⁊ igni perſico.⁊ qđ ſup ipm eſt etiam vulneri
bus ⁊ bothor.⁊ ad ſummū omēs partes eius
confert vlceribus fraudulentis.
¶ Et bibitur cū aqua ⁊ alcaratin.⁊ cum vino B

propter ꝯtractionẽ lacertoꝝ ex ꝑcuſſione.

C ¶ Quidã enim dixerunt φ ipm eſt malũ neruis. ⁊ videt̃ φ ſit maluȝ neruis ſanis ſiue humectatis. Et ꝯferens eſt ſciatice: ⁊ remouet laſſitudinẽ, ⁊ ꝯuenit dolori iuncturaꝝ omnium. ⁊ podagre more emplaſtri ſuppoſitũ.

D ¶ Confert corroſioni dentium: cum eo implentur: ⁊ ſedat dolores eorum ⁊ cõuenit ſode ⁊ epilentie: ⁊ matri infantiũ. Acuit viſum ⁊ fit ex eo collirium. Ex folijs eius fit emplaſtrum ſuper dolores lateris.

E ¶ Et opopanacum conuenit dolori vtrorũq; laterum: ⁊ tuſſi cum ſint frigidi. Eius ſuccus conuenit duriciei ſplenis more emplaſtri ſuppoſitum ⁊ bibitum cum aceto.

F ¶ Ponuntur autem ex eo decẽ aurei in duobus vaſeolis muſti. et clarificatur poſt duos menſes ⁊ conuenit ſpleni valde.

G ¶ Et muſtum hoc cõuenit ydropiſi. lenit duriciem matricis. ⁊ conuenit guttationi vrine. ⁊ auellana vna ex eo bibitur cum aqua calida ad prouocandum vrinam ⁊ menſtrua: ⁊ iuuat matricem frigidam.

H ¶ Et eius fructus facit abundare menſtrua: et proprie cum abſinthio ⁊ interficit fetum: ⁊ proprie radix eius. Ipſe nanq; facit aborſum ſuppoſita ⁊ bibita.

I ¶ Et cõuenit ꝑfocationi matricis: ⁊ extermi nat ventoſitatem ⁊ duriciẽ eius. ⁊ conuenit colice. ⁊ ſoluendo educit crudum humorem.

K ¶ Et ꝯuenit pruritui veſice ſi bibit̃ cum aqua cartami ad rigorẽ ⁊ febreȝ: periodicas. ex eo cũ pice fit ẽplaſtrũ bonũ morſui canis rabioſi cũ ariſtologia ad puncturas bibita ẽ tiriaca. ⁊ ſimiliter eius ſuccus. loco eius ponunt̃ ficus. ⁊ extimo φ armoniacũ ẽ ei ꝓpinquũ.

L ¶ Serapion auctoritate Galieni Radix eiꝰ eſt medicina que deſiccat ⁊ calefacit. ⁊ in hoc eſt melior φ̃ ipm opopanax. Cortici autẽ eiꝰ ineſt virtus abſterſiua. Cortex eiꝰ valet contra denudationem oſſium nudatorum. ⁊ nos quidem eo vtimur in medicinis oſſium denudatorum. ⁊ in medicinis vlcerum fraudulentorum. quia generãt iſte medicine carnes in vlceribus generatione forti.

M ¶ Et auctoritate Dyaſcoridis. Quando datur de eo in potu cũ mellecrato aut vino cõfert rigoribus fe. periodicarũ ⁊ concuſſionibus neruorum ⁊ doloribꝰ laterum: ⁊ tuſſi: ⁊ diſtillationi vrine: ⁊ ſcabiei veſice.

N ¶ Et idem auctoritate Aben meſuay. Conuenit ad ea ad que iuuat armoniacum. et doſis eſt a. ʒ. ß. vſq; ad aureum. i.

Capitulum. cccxxiiij.

O Nomia quã mlti onomidã appellauerunt. Dyaſcorides ca. Ononia virge ſũt duoꝝ palmoꝝ: ⁊ nodoſe. folia illi ſunt minuta ſic lenticule. aut rute aut anchuſe ſubaſpera ⁊ pinguia ⁊ ſpiſſa. hanc multi in ſale cõponũt et comedunt ſuauiſſime. virge ꝑdicte ſpinas acutiſſimas habent. albe ſunt ⁊ virtutis calide.

Operationes

¶ Corium radicis earum cũ vino bibitũ vrinam ꝓuocat. lapideȝ veſice excludit. Vulneribus ſordidis medicat̃. cum aceto cocta et ore retenta dolorem dentium ꝓhibet. A

¶ Galienus. viij. ſim. far. cap. ononis. Ononis radicem habet calefactiuam iam ſm̃ tertium gradum. B

¶ Cortex vero eius maxime eſt vtilis participans abſterſiuitate ⁊ inciſiõe. vnde nõ tantum eſt abſterſiua ſed lapidem fractiua. C

¶ Eadem autem virtute ⁊ eſcaras cito ſiſtit. vtuntur autem ea ⁊ ad dentium dolorem coquentes in oxicrato ⁊ gargarizantes. D

Capitulum. cccxxv.

Riganū. Dyaſ. Origanū ē oībꝫ notū.
o ꝛ ē duplex: domeſticū vicꝫ ꝛ ſilueſtre
vtrūqꝫ ca. et ſic. in. iij. gra. ſilueſtre tñ
calidiꝰ ē. ¶ Pla. Origanū ca. ē ꝛ ſic in. iij. gra.
Eſt origanū ſilueſtre qđ latiora hꝫ folia ꝛ for⸗
tiꝰ opaᷣ. ꝛ ē domeſticū qđ vbiqꝫ repiᷣ i hortꝫ:
vicꝫ ꝛ i pratꝫ. ꝛ minuta hꝫ folia. ſuauiuſqꝫ opa
tur qđ i medicis pōiᷣ. Jn tpe ꝑductōis floꝝ
colligiᷣ: ꝛ cū floribꝫ i vmbra ſuſpēdiᷣ ꝛ excicca
tur. ꝑ annū ſuaᷣ. Fo. cū floribꝫ abiectꝫ ſtipiti
bꝫ i medicinis ponūᷣ. ꝟtutē hꝫ diſſoluēdi: at⸗
trahēdi: relaxādi: ꝯſumendi. Jtē origanū na
ſcitur in locis cultis inter vepres ꝛ frutices.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Origano ꝟtus ē ca. ꝛ eius elixatura
morſibꝫ venenatꝫ occurrit cū vino data. bibi
B ta qꝫ cū dulcore pſtat effectuꝫ. ¶ Cōſtā. Ori⸗
ganū vrinā ꝛ mēſtrua ꝓuocat. Uentoſitatē ꝛ
rugitū ſtomachi ꝛ inteſtinoꝝ expellit. ꝛ ma⸗
xime ſi ſūt ex groſſis hūoribꝫ aut indigeſtis.
C ¶ Lūbricos ꝛ aſcarides occidit et expellit ſi
D ex eiꝰ apozimate poteᷣ. ¶ Maſticatū dolorē
dentiū mitigat. ſtomachū ꝛ epar ꝛ pulmonē
de groſſis hūoribꝫ mūdat. Cū ficubꝫ ſiccꝫ mā
ducatū ſudorē ꝓuocat. Corꝑe ex eiꝰ apozima
E te loco ſcabiē ꝛ yctericiā ſanat. ¶ Succꝰ eiꝰ
cū lacte mulierꝫ auribꝫ diſtillatꝰ dolorē miti
gat. ¶ Succꝰ eiꝰ bibitꝰ viridis tumorē fau⸗ F
ciū ꝛ vue tollit. bibita cū mulſa nigrā colerā
ꝑ ventrē deponit. Serpētes qꝫ fugat. ventrē
temperat. ¶ Macer. Origani vires calide G
ſicceqꝫ leguntᷣ. Tertiꝰ huic in vtroqꝫ gradu
ꝯcedit eſſe. Jlliꝰ in vino curat decoctio ſum⸗
pta. Quo ſuis peſtiferos morſus ſi ſepe biba
tur. Cū mulſa ſumptū ꝓdeſt aconita bibenti
Cū multꝫ alijs pōt obſtare venenis. Cōquaᷣ
ſata iuuat manſum vel ſepiꝰ hauſtū. ydropi⸗
cos reprimit bibitū: ſiccatqꝫ tumorem ꝛc.

Capitulum. cccxxvi.

Robus Palladius li. ij. Jn menſe fe
o bruario vltimo ſeritur nō pabuli ſe⸗
candi ſed colligendi ſeminis cauſa.
Jugerū occupāt modij ſeptē. Serenda ē au
tē in terra ꝓſciſſa poſt horā tertiā vel ſecūdā.
cū ros eſſe deſierit quē ferre nō pōt: ſꝫ ſtatim
cooperiēda eſt ante noctē. Nā ſi nuda manſe
rit hūore corrūpiᷣ noctꝫ. Obſeruādum eſt ne
ante lunā. xxv. ſeraᷣ. qꝛ ſic ſatā limaces perſe
quunᷣ. Jſidorus li. etymologiaꝝ. Herbum a
greco traxit vocabulū. hoc eni illi orobū di⸗
cunt. Quod cū ſit quibuſdam pecoribus in⸗
feſtum: thauros tamen efficit pingues.
¶ Actor. Orobum) vt ſupius dixim⁹) ipſum

eſt herbū ſiue heruū. cuiꝰ naturā ſub herui cū
aſpiratiōe vel erui ſine aſpiratiōe noībꝫ iā ex
magna parte ſuperiꝰ locꝫ congruis poſuimꝰ.
nōnulli medicoꝝ nr̄oꝝ illud eē putauer̄t oro
bū qd nos viciam dicimꝰ. Sed Iſi. hec po-
nit ꝑ duobꝫ. ꝛ dr̄ a nōnullis ꝙ due ſpecies ſūt
q̄ſi vniꝰ generꝫ. vna vicꝫ maior q̄ orobū vocat̄.
alia ꝟo minor q̄ vicia ꝛ vulgariter necereon
appellatur.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Orobū om̄e ſiue herbū cū ꝑte ama-
ritudinis eſt calidū. Ideo ſplenū ac renes et
epar purgat. ſcabies ꝛ empetigies ſanat: vul
nera quoqꝫ curat: cū melle impoſitū deſiccat
B ¶ Habundanter incidit: aperit: proiicit pa-
C rotidas: induratoſqꝫ teſticlos digerit. ¶ Iſa
ac ī dietꝫ ꝑticularibꝫ. Orobū ē ca. in ꝑmo g.
ſic. ī. ij. vn̄ mūdificatiuū ē ꝛ colatiuū. mūdatū
corticibꝫ iureqꝫ de eiꝰ farina facto vētrē hu-
D mectat. ¶ Urinā ꝛ mēſtrua ꝓuocat. cutemqꝫ
clarificat. nō tn̄ plīmuꝫ aſſueſiat: ne forte ſan-
E guinem mingere faciat. ¶ Aliqn̄ ꝑ nares ſan
guinis efficit fluxū. farina eiꝰ cocta cū ſepo-
tis qd ē ſpēs thuris ydropicis yctericiſqꝫ va
F let. ¶ Tꝑata ꝟo cum vino valꝫ ſuꝑ rabidiſſi
G mi canis morſū poſita. ¶ Rurſus cū melle tē
perata lētiginē mūdificat vulneribꝫ ꝛ apātibꝫ
H valet. ¶ Itē calculoſis magnū ē iuuamētū.

Capitulum. cccxxvij.

Lus latine. arabice ſachiliemenie.
o grece blicoci vel bliton. Serapion
li. aggre. cap̄. Sachiliemenie ſiue ſa
chalaiamena auct. Gal. Sachiliemenie: id
eſt olus iamenū omnibꝫ notū. Uirtus eiꝰ eſt
frigida et humida in. ij. gra. Iſido. Olus ab
alendo dictū eſt: eo ꝙ primū oleribꝫ quondā
alerent̄ homīes anteqꝫ fruges ederent ꝛ car-
nes. Tantūmodo eni oleribꝫ alebant̄: et ar-
boꝝ pomis ſicut aīalia herbis. Dicitur olus
molle quoddā herbe ortulane genꝰ. ¶ Actor
Olus itaqꝫ generaliter dr̄ omīs herba preci-
pue ortulana que in cibū ꝛ alimentū hoīs aſ-
ſumitur. ¶ Unde Iſido. Maluam ꝛ rapam:
napum ꝛ raphanū: lactucā: paſtinacā: cepaꝫ:
allium ꝛ ſilia deputat inter olera. Nihilomi-
nus cum appropriato vocabulo dicit̄ olus
herba quedam ſpecialis ortulana.

Operationes

¶ Auicē. Olus aliameni qd eſt ī ipo ſcḋm Dya A
ſcoridē medicine virtꝰ oīno nō eſt. ꝛ eſt aquo-
ſum ſicut attriplex qd ſaporē nō habet. Et in
hoc abūdat plus in oībꝫ oleribꝫ. Eſt eni vehe
mentioris hūiditatis qꝫ lactuca ꝛ qꝫ cucurbi
ta. Nutrimētū eiꝰ paucū eſt. Eius penetra-
tio nō eſt velox: eo ꝙ penitꝰ nitroſitate ꝓua-
tū eſt. Teſte Galieno frigidū ꝛ hūidū ē in. ij.
¶ Ex eo fit emplaſtrū calidis apoſtematibꝫ. B
ꝛ eiꝰ radix malis vlceribꝫ. ¶ Succus eiꝰ cū C
oleo roſeo cōfert ſoda ex aduſtione ſolis oc-
cidenti. cōfert etiā tuſſi calide ꝓprie decoctū
cū oleo amigdalino ꝛ aqua dulces granati.
¶ Sera. auctoritate Dyaſ. Herba ipa come D
ditur ꝛ mollit ventrē. ꝛ nō eſt oīno virtꝰ in ea
ex rebꝫ medicinalibꝫ: ꝛ habet in ſe aqueitateꝫ
multā pluſqꝫ omnia alia olera. ꝛ qn̄ fit empla
ſtrum cum ea ſuꝑ apoſtemata calida confert.
ꝛ ſedat ſitim ꝛ tuſſim que fiunt a caliditate. ꝛ
ipſum eſt pauci nutrimenti quando comedi-
tur ꝛ ē tarde penetratiōis.
¶ Et idem aucto. Iſaac. Qn̄ fit emplaſtrum E
cū radice ipſius vlceribꝫ que dicunt̄ faui a q̄
bus emanat humiditas ſimilis melli.
¶ Et idem auctoritate Habix: eſt fri. ꝛ humi F
dum in ſecūdo gradu. Humiditas eiꝰ eſt am
plior qꝫ humiditas lactuce ꝛ cucurbite. ꝛ ſub
ſtantia eius eſt aquoſa nō habens in ſe groſſi
ciem. quia cito deſcendit ꝛ mollit ventrem. ꝛ
ideo modice redditur nutrimentū ex eo.
¶ Et exprimitur ſuccus folioꝝ ꝛ miſcet̄ cum G
oleo roſarum. ꝛ confert dolori capitis qui ac
cidit a calore ſolis.

H ¶ Et qñ coq̄r herba ipa ꝛ ꝓijcit̄ ſup ipam oleū amigdalaꝝ ꝛ ſucc⁹ maloꝝ ḡnatoꝝ dulciū ꝯfert tuſſi ſicce q̄ eſt cū caliditate ꝛ aſperitate pectoꝛ.

I ¶ Ypocras. Clauos. i. poꝛos pedū impoſito eo liniri ꝛ cōpꝛimi credūt

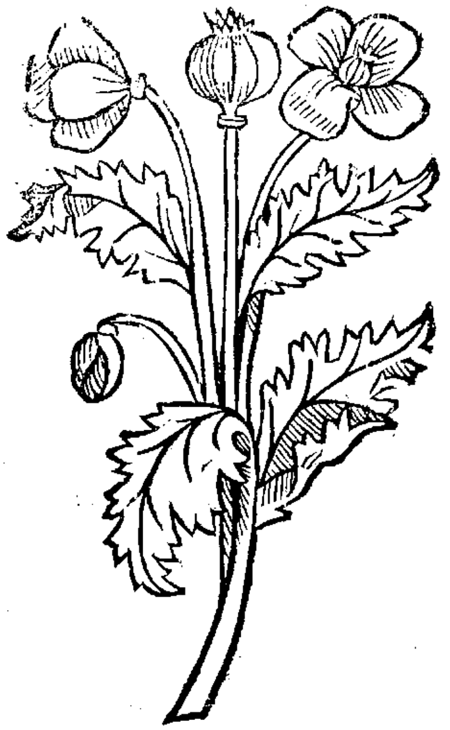

Capitulum. cccxxviij.

P Apauer latine: grece ammone vel miconiū. ara. charchar. vel cachili vel chaſchaſi. Sera. li. ag. c. charchar. auc. Dyaſ. Papaueris multe ſūt ſpēs. Nā ex eo eſt domeſticū Et illud eſt papauer albū qd̄ ſemīat̄ in oꝛtis. cui⁹ capita ſunt oblōga. ꝛ ſemē ei⁹ eſt albū. ꝛ ex eo eſt agreſte. Et ſunt ei⁹ due ſpēs. Una ē hñs caput dep̄ſſum: ꝛ ſemē ei⁹ eſt nigꝝ. ꝛ iſtd̄ vocat̄ papauer rubeū. Et alia hꝫ caput lōgū. min⁹ tñ altero. ꝛ noīat̄ ſeil. ꝛ ex eo eſt papauer ꝯcuſſum. eo ꝙ ſemīa ei⁹ eo ꝯcuſſo cito cadūt. ꝛ illud eſt papauer nigꝝ. Et ex eo eſt almulcaran qd̄ naſcit̄ iuxta mare ī littoꝛibꝯ. ꝛ illud eſt papauer coꝛnutū: qd̄ hꝫ folia alba ſimilia folijs plante: q̄ dicit̄ flomos. ſciſſa tñ ꝛ ſummitates altas ſicut folia papaueris agreſtis. ꝛ ſtipitē ſimilē illi⁹ ſtipiti. Et hꝫ floꝛē glaucū. ꝛ hꝫ ſemē minutū in vaginis ſubtilibꝯ ꝛ longis ꝛ curuis ſicut coꝛnua. ꝛ ſicut hꝫ fenugrecū. ꝛ ꝓpter hāc cauſam noīatur Kiratidos ꝛ almicon. ꝛ ei⁹ expoſitio eſt coꝛnutū papauer. ꝛ ſemen qd̄ eſt incluſum in illis vaginis eſt minutū nigrū ꝛ aſpeꝝ. Naſcit̄ in locꝭ marinis ꝛ aſperis. ꝛ latine vocatur memit ꝛc̄.
¶ Gal. vij. ſim. far. c. Micon chirātes. i. papauer coꝛnutū noīatū eſt quidē ſicca fructu breuem connexionē habente. ſicut ꝛ fenugreci. et aſſimilat̄ coꝛnu bouino. vocat̄ aūt ab aliquibꝯ papauer marinū. qm̄ vt plurimū ꝓpe mare naſcit̄. Uirtutē aūt hꝫ inciſiuam ꝛ abſterſiuam. Opium aūt qd̄ ex ſucco ipſi⁹ fit fri. eſt in q̄rto. ſic. in tertio. Papauer cōponit̄ ab aperio ꝛ vēto. inde papauer qd̄ vento magis aperit floꝛē. Idem libro vt̄s. Papauer vnū quidē eſt ixias id eſt fluidū noīatū. eo ꝙ cito ab eo defluūt ſemina eius. vel qꝛ ab eo cito defluit flos. Aliud ꝟo eſt domeſticū quod eſt oꝛtenſe ꝛ excolitur. Atuero ꝛ alia duo ſunt papauera ſilueſtria vltra hec. vnū quidē q̄ſi depꝛeſſam hñs codiam, aliud aūt oblongioꝛē. hoc totū aūt eſt oblongius ꝛ aridius. hui⁹ papaueris opos. i. lacticiniū defluit. Unde ꝛ quidā noīant id fluidū. ꝟtus aūt omniū papaueꝝ eſt infrigidatiua. Sed oꝛtenſis quidē qd̄ ꝛ calachitidam noīant moderate eſt ſomniferū ſemen aptū eſui ꝓpterea quidē ꝛ in panibꝯ miſcet̄ id. ꝛ cū melle ꝑmiſcētes comedūt. Pꝛimi ꝟo cui⁹ cito floꝛē defluere diximus: ſemē foꝛtius infrigidat: quocirca nequaq̄ q̄s eo vtit̄ inceſſanter. ſicut eo qd̄ eſt oꝛtenſe. attamen ponūt id in cibis q̄ cū melle fiūt in nitro ꝛ in panibꝯ. Tertio ꝟo dicti ſemen nigrū exiſtens iam farmacoſum eſt ſufficienter infrigidās. Quarto aūt dicti farmacoſius omnibꝯ eſt. ꝛ ſm ſemen: ꝛ ſm codiam: ꝛ ſm folia: ꝛ ſm opium. i. eius lacticiniū vehemēter infrigidat vſq̄ ad toꝛpoꝛē ducens ꝛ moꝛtificationem. vnde medici eſt vti eo: bene miſcendo cū farmacis obtundentibꝯ frigiditatis foꝛtitudinē. Eſt eñ ex quarto ꝛ vltimo infrigidantium.

Operationes.

¶ Pandecta cap̄. cxlvi. Uirtus papaueris domeſtici dicte ſpeciei eſt q̄ infrigidat frigiditate foꝛti. ꝛ illud papauer eſt qd̄ plus ingreditur in medicinis. Unde qñ papauer ſimpliciter ponitur in medicinis: illud debet intelligi. vñ valet in medicinis ſemen eius: folia: capita: ꝛ lac. Uirtus eius eſt frigida in q̄rto gradu A

¶ Serapion libꝛo aggre. auctoꝛitate Dyaſco. Domeſtici papaueris ſemen inducit ſomnum temperate quādo pulueriſatur cum pane. aut miſcet̄ cum melle ꝛ comeditur. ſed contuſum ſemen eius infrigidat frigiditate foꝛti. Et gūmi eius papaueris ꝛ ſuccus eius eſt opium. B

¶ Sed ſeil. i. liquidū ingredit̄ plus in medici- C

nis: valet ſemen ei⁹: folia: ⁊ lac ipſius. ⁊ virtus eoꝝ eſt que infrigidat in quarto gradu. et illa eſt virtus narcotica ⁊ mortificatiua.

D ¶ Et idem auc. Gal'. Uirt⁹ domeſtici ⁊ agreſtꝫ eſt infrigidatiua. ⁊ ꝓpterea ſi coquantur folia ei⁹ cū capitibꝫ in aqua: ⁊ fundetur ei⁹ decoctio ſuper caput facit dormire. ⁊ qn̄ terunt eius folia cō-tritione forti: ⁊ miſcent cum ſanie: ⁊ fit inde emplaſtrū apoſtematibꝫ calidis ⁊ heriſipile. et datur ex eo in potu non potentibꝫ dormire.

E ¶ Et terunt capita papaueris recentia. ⁊ fiunt trociſci q̄ deſiccantur ⁊ reponunt ⁊ adminiſtrant.

F ¶ Et qn̄ coquunt capita papaueris in aqua: donec conſumatur aque medietas. deinde ad miſcetur illi decoctioni mel. et iterum coquitur donec coaguletur. ⁊ fit inde lohoc eſt valde bonum tuſſi: ⁊ ſuperfluitatibꝫ que deſcendunt ad cannam pulmonis: ⁊ fluxui antiquo mēſtruorum. quando autem admiſcemus ei acaciam ⁊ ypoquiſtidos fit fortius ad hoc.

G ¶ Semen vero nigri papaueris teritur fortiter ⁊ datur in potu cum vino in fluxu ventris ⁊ in curſu humorum antiquo ex matrice. Cauendū tamen eſt a nimietate vſus eius. ne inducat ſubeth: aut litargiam: aut etiā mortem.

H ¶ Et teritur cum aqua. aut aqua ro. fit emplaſtrum fronti et temporibus ad nimias vigilias: ⁊ ad dolorem capitis.

I ¶ Et qn̄ ſumit de ipſo opio pua q̄ntitas ſicut ē granū orobi. facit dormire ⁊ ſedat dolorē. ⁊ confert tuſſi ⁊ fluxui antiq̄. ⁊ decoctio papauer̄ albi qn̄ abluit cū ea caput facit dormire temperate. ⁊ ſi aliqs vtit eo nimis inducit ſubeth.

K ¶ Et ſi ſumit in potu ꝯfert morbis qui fiūt ab hūoribꝫ q̄ deſcendūt a cerebro. q: repellit eos. ⁊ marie qn̄ ſumit cū aq̄ pluuie ⁊ vino. ⁊ qn̄ ex eo ſumit q̄ntitas magna facit ſubeth. et poſtea occidit ⁊ miſcet cū mirra ⁊ oleo ro. ⁊ croco: ⁊ diſtillatur in aurem. ⁊ ꝯfert apoſtematibꝫ ca. oculoꝝ Et qn̄ diſſoluitur cū aceto ꝯfert heriſipile.

L ¶ Et qn̄ miſcetur cū lacte mulieris ⁊ croco cōfert podagre. ⁊ fit ex eo ſuppoſitorium paruum ponit in ano ⁊ facit dormire. Eſt autem vſus opij in collirijs. vt dicit idem Serapion.

M ¶ Dyagoras autem prohibuit vſum ei⁹ in egritudinibꝫ oculorum ⁊ aurium: quoniam debilitabat ſua frigiditate membra illa.

N ¶ Anderadas dixit q: niſi adulteraret induceret cecitatem quibꝫ intromitteret: ⁊ dixit q: iuuamentū eius ſolum eſt in odorando faciēs dormire. alijs ꝟo omībꝫ modis vſus eius eſt mal⁹ ⁊ piculoſus valde. ſꝫ hi omēs errauerūt. q̄niaꝫ operatio ei⁹ verificat per experientiam.

O ¶ Et idem auctoritate Gal'. Papauer cornutum laxat ventrē laxatione leui. vnde abſtergit incidit ⁊ diſſoluit ⁊ diminuit.

¶ Gal'. vij. ſim. far. ca. micō cataputicos. Radix hui⁹ herbe cocta i aqua vſqꝫ ad medietatē epaticos iuuat. ⁊ flo. ⁊ fo. valde ſordida ⁊ male morigerata vlcera iuuāt. abſcedere aūt a b eis oportet cū iā facta fuerint vlcera mūda. intantū eīm abſtergere natura ſunt. vt ⁊ ipſi⁹ munde carnis nō derelinquat q̄d ꝓpter nāqꝫ fortitudinē nedū ſordes ſꝫ etiā eſcaras vlceris auferunt. P

¶ Aui. Species papaueris ſunt infrigidatiue ⁊ nō eſt in ipo ꝯglutinatio de q̄ ſit curandū. et illud q̄dē qd̄ eſt nigꝝ: eſt ingroſſatiuū exiccatiuum. ⁊ flos ei⁹ ⁊ folia ꝯferūt multū apoſtematibꝫ ſordidis. ⁊ oportet q: caueat poſtq̄ mūdificata fuerint. q: abſtergit abſterſiōe forti q̄uiſqꝫ diſſoluit ⁊ diminuit carnē. ⁊ ipa qd̄ auferet eſcaras aduſtas q̄ ſunt i eis. Et qn̄ coquit radix hui⁹ plante cū aq̄ vſqꝫ ad ꝯſumptionē medietatꝫ. et datur in potu decoctio ei⁹ ꝯfert ſciatice ⁊ doloribꝫ epatis. ⁊ confert illis q̄ habent in vrinis ſuis velut telam araneā quoꝝ vrina eſt groſſa. Q

¶ Et ſemē ei⁹ qn̄ ſumit in potu in q̄ntitate duarum caſuum cū mellicrato laxat ventrē laxatiōe leui. ⁊ flos eius ⁊ fo. qn̄ fit emplaſtrū cum eis addito oleo auferunt fraudulentiā vlcerum. R

¶ Sera. auc. Raſis. Opiū ꝯfert fluxui vētris ⁊ vlceribꝫ inteſt[illegible] doſis eſt ab vno danich vſqꝫ ad duos. [illegible]antitas occidēs ex eo eſt. ꝫ. ij. S

¶ Et dixit ſi detur opiū illis q̄ꝝ ꝟtus diſſoluitur ꝓpter vigilias curat eos. eo q: facit dormire. et ſic facit reuerti virtutē eoꝝ. Et dixit Gal'. in li. de ingenio ſanitatis. q: opium mandragora ⁊ iuſquiamus deſiccant vlcera. T

¶ Dyaſco. cap. de opio. Poteſt autem opium lacrimas reſtringere collirijs admixtū: ⁊ circūlinitum refrigerare. ⁊ aurium dolorem et toti⁹ corporis mitigare: illa videlicet ratione q̄ ſomnū facere dicitur. V

Capitulum. cccxix.

PAritaria latine: ⁊ grece alſinen: aut partemon. aut perdition. aut ſideritis. aūt eraclia. aut quia ſtri agreſte. aut hibatiam. aut poliminon. arabice tugregaria. ¶ Pandecta capitulo. xxix. Paritaria ſiue vt latini aliqui vitriola viridis habet virtutē. et non ſicca. folia eius ſunt calida ⁊ ſicca in. ij. gradu. virtutem habet dyaforeticam. Semen eius eſt frigidum ⁊ humidū. ¶ Dyaſcori. cap. Almen ſiue paritaria herba eſt que naſcitur in tectis aut parietibꝫ. haſte ſunt illi minute et rufe. Folia ſimilia a linos aſpera. ⁊ circa ipſi⁹ haſtas ſemen aſperum habens reb⁹ adherens Uirtus eſt ei⁹ ſemini ſtiptica ⁊ frigida. ¶ Ga-

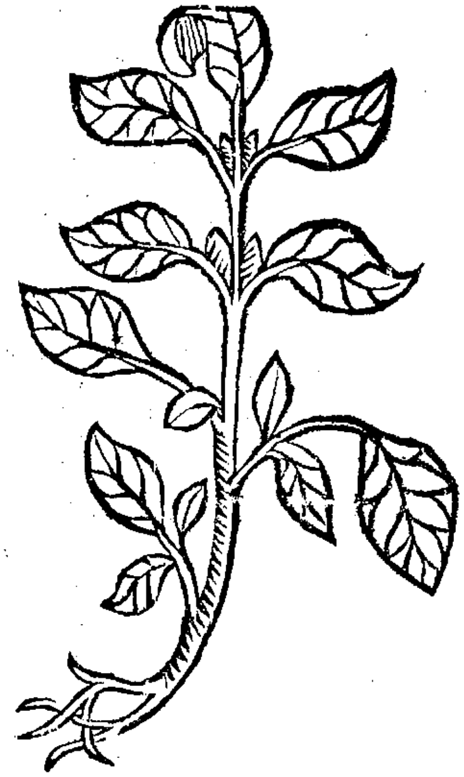

lienꝰ.vi.ſim.far.c. Elixīmen. Quidā em̄ perdition nominā̄t. Aliȷ̄ aūt pertbericū. Aliȷ̄ autez ſidiritem. Sūt autez aliȷ̄ q̄ nominā̄t banceracleam. id eſt aūt ſemini eiꝰ virtus expurgatiua leuiter. ⁊ ſtiptica. frigida ⁊ bumida.

Operationes

A ¶ Pandecta.ca.xvȷ̄. Paritaria in teſta calefacta ſine liquore loco dolenti ſupponit̄. vel etiaz decocta in vino qđ meliꝰ eſt. ⁊ cū furfure ī vino albo aliq̄ntulū acido multū ꝓfert. Curat etiā ſic preparata paritaria frigiditatē ſtomachi et inteſtinoꝝ ⁊ dolorem eoꝝ.

B ¶ Cōtra ſtrāguiriā ⁊ diſſurriā paritaria ī aqua ſalſa coquat̄ ⁊ oleo ⁊ cathaplaſmet̄. Ipa ſimiliter cocta ⁊ comeſta valet contra dolorem ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ ex frigiditate ⁊ ventoſitate. Et criſpelle ex ea facte ⁊ comeſte valent contra p̄dicta. Ad eos q̄ ſanguinē reȷ̄ciūt paritariā tere: ⁊ extrabe ſuccū ⁊ bibant.

C ¶ Dyaſ. Semē eiꝰ cathaplaſmatibꝫ adbibitū ignē ſacrū extinguit. condilomata ſpargit. cōbuſtionibꝫ medicat̄. Tumores om̄es compeſcit. Puſtulas emendat.

D ¶ Succus eiꝰ cū ceruſa mixta ignē ſacrum extinguit. ⁊ berpetas ſi vnctus fuerit

¶ Et podagricis medicatur cum ceroto ciprino aut cum axungia aprino. E

¶ Succus foliorū eiꝰ in q̄ntitate ciati vnius acceptus tuſſientibꝫ antiquis opitulat̄. Tumores faucium gargariſmo aut ſupunctus compeſcit. Dolorem aurium cum oleo roſeo mixtus mitigat. F

¶ Gal. Semen eius ſanat vniuerſas flegmones in p̄ncipio ⁊ augmento vſq̄ ad ſtatum. et precipue cōbuſtionibus ſuperplaſmatꝰ. Sed ⁊ ſuccus eius igni ſacro ⁊ doloribꝫ aurium flegmonoſis conuenit. G

¶ Succus eius folioꝝ tumores faucium gargariſmo compeſcit. Et quidā medicoꝝ. His q̄ longo tempore tuſſierunt propinauerunt eum ꝙ autem abſtergat euidentem prebet experientiam in vitreis vaſis. H

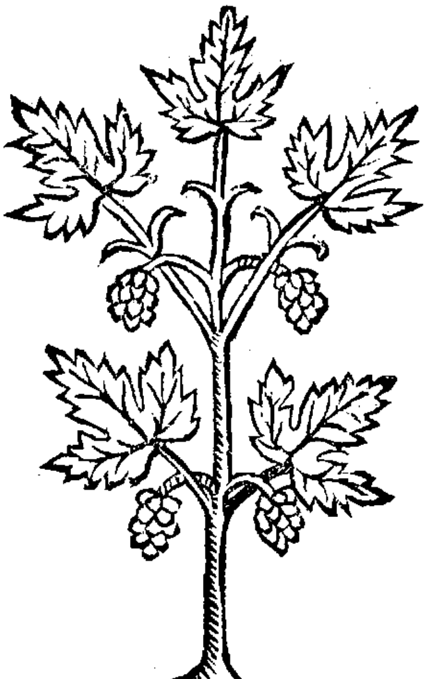

Capitulum. cccxxx.

Alma chriſti latine. Arabice Nakala.
p Serapion li. aggre. ca. Nachbala ſiue nachla. Diuidit̄ diuiſionibus multis Nam ſunt rami eius ⁊ ſuccus ramoꝝ ipſoruz. ⁊ ciphiliones eius: ⁊ ſummitates ipſiꝰ ſine cacumie. ⁊ cortex cacuminis eius. ⁊ eſt kafri ⁊ recens ex eo immaturū qđ eſt ſicut agreſta vue eſt balacb. Idem auctoritate Galieni. Sub-

ſtantia ſucci ramoꝝ ꝛ ciſſilionū ꝛ ſummitatꝫ eſt cōpoſita ex ſubſtantia aquoſa tepida ꝛ terrea: frigida. ſed corticis ſummitatis ſubſtācia eſt in ſeipſa ſiccior. ꝛ nō eſt in eo humiditas aliqua. Et ſapor toti⁹ arboris eſt ſtiptic⁹. Virtus eius eſt deſiccatiua.

Operationes

A ¶ Pandecta cap̄. cccccLxij. Cōfert vlceribꝫ putridis. ꝛ ſtringit iūcturas. ꝛ cōfert corruptioni corpis ꝛ oris ſtomachi applicata exteri⁹: aut ī potu ſumpta. Sed ſedumactinas .i. nucleus ſiue os dactili. qn̄qꝫ cōburit̄ in olla ſic̄ alie medicine. ꝛ cū extract⁹ fuerit ab igne extinguit̄ in vino. ꝛ poſtea abluit̄ ꝛ ponit̄ loco tucie in collirijs q̄ ponunt̄ in oculo. ꝛ ſi nō comburunt̄ prima vice comburant̄ iteꝝ. Et virtus eoꝝ eſt ſtiptica conglutinatiua.

B ¶ Quando miſcetur cū lardo conuenit vlceribus q̄ fiunt in oculo ꝛ exitui oculi ꝛ caſui palpebraꝝ ꝛ incarnat vlcera.

C ¶ Et idem auc. Aben meſuay. Virtus ciſilionū eſt frigida in fine p̄mi grad⁹. ꝛ ſicca in medio eiuſdem. Confert acuitati ſanguinis ꝛ colere. ꝛ ſtringit ventrē. ꝛ nutrit nutrimento pauco ꝛ curat dolorem ſtomachi.

D ¶ Et idem auctoritate Raſis. Ciſilio ſedat fluxum ſanguinis ꝛ colere. ꝛ ſtringit ventrem. et tarde deſcendit a ſtomachi fundo. ꝛ ad ei⁹ deſcenſum iuuat zinziber conditum. ꝛ facit ea q̄ facit kafri. id eſt ſummitas ramorū palmi vel cortex ſummitatū eorum.

E ¶ Galien⁹. viij. ſimpli. far. c. Finix arbor. ꝛ eſt palma. Finix arbor eſt. id eſt palma ſtiptica: participat virtute in omībꝫ ei⁹ partibꝫ. ramorū igit̄ ſucc⁹ auſterus eſt ex aquoſa ſubſtantia. tepida ꝛ terreſtri frigida ꝯſiſtens. ſimiliter autē hui⁹ nature eſt. ꝛ vocat̄ cenogefalos. i. cefalionus eſibilis exiſtens. Fruct⁹ ꝟo ei⁹ ꝛ maxime dulcis. nō pauca participat caliditate. eſibilis exiſtens. ad multū ꝑuenit vſum. nō ſolum extrinſecus appoſitus vbi cōfortare quid ꝛ ſiccare ꝛ ꝯgregare. ꝛ denſare ꝛ ꝯſtringere indigem⁹ ſed etiam aſſumptus vt cibus ſimul cum alijs et ipſe per ſe.

F ¶ Quod vero vocatur alacer germen exiſtēs molle palme eandē cū cenogefalo habꝫ virtutem. qḋ vero eſt velut rectia eius ſtipticam virtutē poſſidet. ſiccat aūt plus p̄dictis ceu ꝛ conſiſtentia ſubſtantie ſiccius eis exiſtens ꝛ minime participans humiditate.

G ¶ Unde multi in putridinalibus vlceribꝫ eo vtunt̄. ꝛ in farmacijs colligentibꝫ laxis articulorum ꝛ epatis ꝛ ſtomaticis virtutibꝫ extrinſecus. Eſt autem radix huius plante ſiccatiue immordaciter virtutis. habens quid et ipſa ſtipticitatis.

¶ Rabbi moyſes ca. de palma. Cor palme auget ſperma: ꝛ iuuat ad coitum. H

¶ Auerrois in ſuo Colliget. Omnes ꝑtes dactili ſtipticitatē habēt manifeſtā. Sed fructus eius cū maturus aliquā habꝫ ſtipticitatē. Cortices ꝟo arboris p̄dicte maiorē habent ſtipticitatē aliqbꝫ ꝑtibꝫ ipſi⁹. Pro fructu huius lege ſupra Dactilus. in cap̄. cliiij. I

Capitulum. cccxxxi.

Alaciū leporis. Ex herbario. Palaciū
p leporis herba eſt endiuie ſimilis: niſi
ꝙ folia eius magis acuta. radices ipſius ſaxifrage ſimilia. Flores parue ꝛ ſemē rotundum: magis tamen q̄ȝ ſaxifrage. Naſcitur longitudine duoꝝ cubitoꝝ. Aliqui nominant iſtam herbam domū leporis: ſiue palaciū leporis: ſiue herbā leporis. Propterea ꝙ iſta herba leporem a melancolia ſua cuſtodit. Naſcitur in locis vmbroſis ſiue arenoſis.

Operationes.

A ¶ Pallaciũ leporis melãcolicꝫ multũ eſt conueniẽs. Uinũ decoctõis eiꝰ valet paraliticꝫ et ad colicã paſſionẽ ieiune ſumptũ.

B ¶ Radix eiꝰ in vino decocta ꝓuocat vrinã. ꝛ bibitũ calculũ frangit. Item potatũ ſtranguiriã curat. diſſintericis multũ ꝓdeſt radicẽ cũ vino ſumptũ. Hec herba melãcolicis magnũ pſtat auxiliũ. Radice in collo pendente generat audaciã: tolliꝙ timorẽ. Pallaciũ leporis cum vino decocta qr. fe. tollit. ꝛ omĩbꝫ paſſionibꝫ ſplenis ſingulare preſidium eſt.

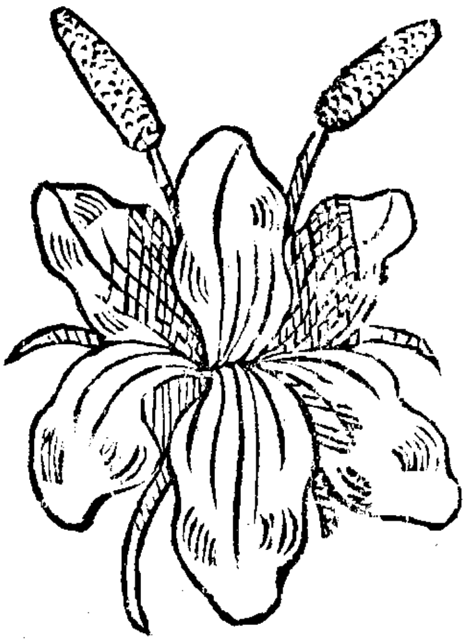

Capitulum . cccxxxij.

Plantago maior vel arnogloſſa vel q̃nq̃ neruia vel lingua arietis latine. grece arnogloſſos. Ara. liſen A b[illegible] mel. Pandecta c. lxij. Arnogloſſa. i. plantago. cuiꝰ tres ſunt ſpẽs. Una ẽ fẽia. cuiꝰ folia ſũt lata habẽtia q̃ſi fila in fractura ſua. Alia eſt hñs folia ſtricta q̃ lanceola vocaẽ. ꝛ eſt maſculꝰ. ꝛ hꝫ fila vl' neruos in fractura ſua. ꝛ ob id q̃nq̃ neruia vocaẽ. ꝛ habent ſtipitẽ mediũ ſeminibꝫ plenũ. fri. eſt ꝛ ſic. in. ij. gradu. Eſt alia ſpecies que vocaẽ plantago aquatica. ꝑ q̃ lege barba ſiluana ¶ Sera. li. ag. c. Liſen. i. lingua arietis. et eſt plantago. Et ſubiungit auc. Dyaſ. dicit autẽ Arnogloſſã. ꝛ eius expoſitio eſt lingua agni. Ideo q̃ greci arnon agnum vocant: ꝛ gloſſos linguam. Et dr̃ etiam eptapleuros. id eſt ſeptẽ coſtas habens. nam in folijs eius ſunt ſepteꝫ coſte. abepta in greco. i. ſeptem ꝛ pleuros coſta. q2 habet ſeptem neruoſitates manifeſtas i ſimilitudinẽ coſtarum laterum animaliũ. Cuius due ſunt ſpecies. Maior ꝛ minor. De minori in ſequenti capitulo dicet̃. Maior ṽo habet virgas aſperiores: ꝛ folia lata ſimilia oleribus que comeduntur. ꝛ ṽga eius eſt angulosa ad rubedinẽ declinãs. cuius lõgitudo eſt viniꝰ brachij. ſup quã eſt ſemẽ in figura ſua a medietate ipſius ſupra. Et habet radices molles et plures. ſup quas ſunt pili albi vt groſſitudo digiti. ꝛ reperitur in locis lapidoſis ꝛ humidis ꝛ vallibꝫ ꝛ ortis ꝛ pratis. Et illa quidem maior: eſt maioris virtutis q̃ꝫ minor.

Operationes

¶ Galienꝰ. vi. ſim. far. cap. de Arnogloſſa ſiue plantago maior. Hec planta mixte cõplexiõis eſt. Habet eñi q̃d aquoſum frigidũ. habet aũt quid ꝛ auſterũ quod eſt terreſtre frigidũ ꝛ ſiccum quare infrigidat ꝛ deſiccat. ꝛ ſm ambo ſecunde eſt abſtantie. Quecũqꝫ aũt cũ ſipticitate farmaca deſiccant omnibꝫ malis veteribus vlceribꝫ ꝛ reumatibꝫ ꝛ putrefactionibꝫ conueniunt. ꝛ ideo etiaꝫ diſſinterijs. nam fluxus ſanguinis figunt. A

¶ Et ſi quod ꝑũſtum eſt refrigerant ꝛ conſolidatiua ſimul ſunt maloꝝ vlcerum. tam recentium q̃ꝫ veterum. In omnibꝫ aũt hmõi farmacꝫ vel prima vel nulla vltima arnogloſſa eſt ꝓpter ꝓportionem complexionis. B

¶ Nam ꝛ ſiccitas participat ꝛ frigiditas non ſtupefactiue. ſꝫ ꝛ fructus eius ꝛ radices ꝯſimilis virtutis ſunt niſi q̃ ſicciores ꝛ minꝰ frigide. ſed fructus quidem plꝰ ſubtiliũ partiũ eſt radices ṽo plꝰ groſſaꝝ. Ipſa aũt folia herbe deſiccate plus ſubtilium partiũ ꝛ minꝰ frigide ſunt virtutis. eius exalata ꝛ euaporata ſupfluitate aquoſa. Ipſaꝝ ꝓterea q̃dẽ ergo radicibꝫ quidam ad dentiũ dolorẽ vtunẽ maſticando. ꝛ lotionibꝫ ipſaꝝ decoctaꝝ ad opilationes ꝛ epatꝫ ꝛ renũ vtunẽ eis. C

¶ Sed ꝛ folijs ꝛ multomagis adhuc fructu. Participant enim hec omnia abſterſiue virtutis: quantum decet ea ſm eſſe. Et in ipſa herba putatur ſuperari: tamen a multitudine humiditatis D

¶ Pandecta cap. viſ. Arnogloſſa. i. plantago vtilis eſt ad ſiccandũ vulnera ꝛ mundificãduꝫ putredinem coꝝ. epar ꝯfortat. repugnat ſacro igni ne corpus ambiat. valet etiã emoroidibꝫ E

oēꝫ dolorē q̄ eſt ex ignis aduſtione refrigerat.

F ¶ Succꝰ eius cū albumine oui ſumptꝰ liberat yctericū. vtilis eſt emoptoicis ꝛ diſſintericis. ꝛ qbꝫ fluūt mēſtrua vel emorroide. vulnera pulmonis curat. Radix eiꝰ in aqua cocta dolorē dentiū mitigat: ſi os ex illa aqua lauet̄. Succꝰ eiꝰ valet ꝯ opilationē renū. Delet maculas nigras. ꝛ ſtringit ſanguinē. Herba ipa maſticata dolorē dentiū tollit. Succꝰ eius datus q̄rtanario ante duas horas acceſſiōis ꝓfert. Valet etiā ad vulnera recentia cum axungia.

G ¶ Sera. auct. Gal. Virtꝰ eius eſt q̄ incarnat. Et ꝓfert vlceribꝫ corroſiuis omībꝫ ꝛ putredini eoꝝ. ꝛ ꝓpter h̄ ꝓfert vlceribꝫ inteſtinoꝝ. ꝛ incarnat fiſtulas ꝛ alia vlcera antiqua. Et ſemen eiꝰ ꝛ radix ſunt ꝓpinqua huic ꝟtuti: niſi quia ſunt ſicciora ꝛ fortiora. Et ſemen eius eſt multū ſubtile. ꝛ radix eius eſt groſſe ſubſtātie. ꝛ ipa ꝓfert dolori dentiū qn̄ maſticatur: ꝛ quādo fit collutio oris cum aqua eius.

H ¶ Et ſemia q̄dē ꝛ folia ꝛ radix ſūt aperitiua opilationis epatꝭ ꝛ renū. ꝓpter abſterſionē q̄ eſt in eis. niſi q2 ſemē eiꝰ eſt fortiꝰ in h̄ ſatꝭ. q2 in omībꝫ iſtis eſt ꝟtus q̄ abſtergit ſatꝭ. ꝛ forſaſſe eſt ꝟtus in hac herba dū eſt recens. niſi q2 vincit̄ ab humiditate q̄ eſt in ea. vnde nō eſt manifeſta ſua opatio ꝓpter ſuā victoriā humiditatis. ꝛ quando deſiccant̄ folia eiꝰ fit virtus ei ſubtilior ꝛ minus frigida. qm̄ aquoſa ſupfluitas q̄ eſt in ea reſoluitur ꝛ deſtruitur.

I ¶ Et idem auc. Alexandri. Arnogloſſa retinet ventrem quando bibitur: ꝛ fit criſtere cum ea: ꝛ confert febribus tertiane et quartane quando bibitur ſuccus eius.

K ¶ Dyaſ. cap. de arnogloſſa. Arnogloſſa cathaplaſmatibꝫ adhibita ſordida vulnera purgat ꝛ reumata ſiccat. Profluentibꝫ ſanguinē occurrit. Maculas nigras ꝛ epicitidas curat. ꝛ cicatrices vulneꝝ facile ducit. Semē eiꝰ tunſum ꝛ in puluerē redactū ꝛ vulneri aſperſum ſanat. Vſtionibꝫ ſingulare pſidium eſt.

L ¶ Morſibꝫ caninis auxiliū pſtat. ꝛ tumoribꝫ ꝛ ſcrofis maxime ſi cū ſale imponat̄. Cocta ꝟo folia ipiꝰ cum aceto ꝛ ſale diſſinterijs ꝛ ciliacis opitulant̄. maxime ſi cū lenticula adhibeatur ydropicis cocta ſuccurrit. Epilenticis ꝛ aſmaticis pdeſt accepta. Succus eius vulnera oris purgat gargariſmo.

Capitulum. cccxxxiij.

p Lātago minor Sera. li. ag. c. Liſen ꝛ eſt plantago. Cuiꝰ due ſunt ſpecies ſcꝫ maior ꝛ minor. De maiori iā dictū eſt. Sed minor habet folia ſubtiliora ꝛ minora

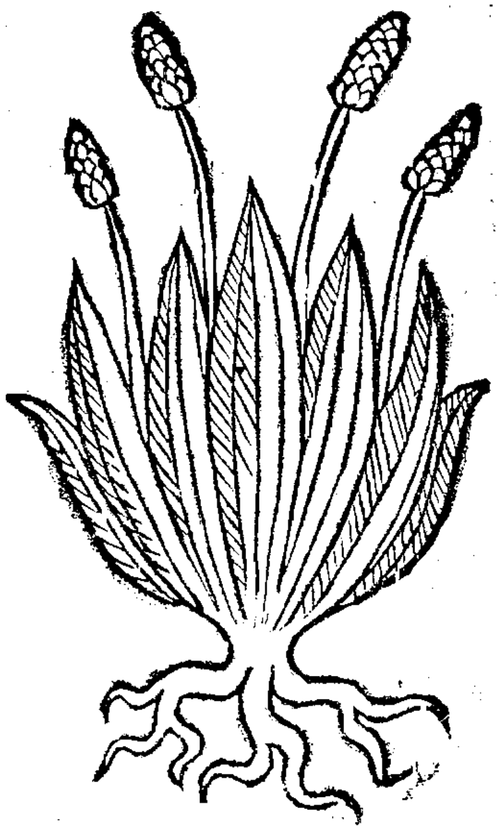

ꝛ tenuiora q̄z folia maioris. ꝛ habet ꝟgam que inclinat̄ verſus terrā: multos ramulos habētem. ꝛ flos eiꝰ eſt croceus. ꝛ ſemen eiꝰ eſt in radice lingue. ¶ Dyaſ. c. Arnogloſſos. Eius genera ſunt duo. Vnū dr̄ polipleuron. Eſt etiam aliud: ſed minꝰ. Minus ꝟo habet minuta folia ꝛ anguſta ꝛ lenia. ꝟga eiꝰ multos habet angulos inclinata ad terrā. florem viridem hn̄s. ꝛ ſemen ſuper ipſam virgam. Naſcitur ꝟo in cardiarijs locis.

Operationes.

¶ Dyaſ. c. de Arnogloſſa inq̄t. Minoris plantaginis ſuccus collutioni datur oris ex folijs ꝛ ſanguinantes gingiuas curat. A

¶ Item ſuccus tepefactus fomēto ventris dolorem tollit. Succus bibendus eſt eis q̄ purulenta reijciūt cum ſanguine. In ſerpētꝭ morſu plantago minor trita cū vino ſumit̄. B

¶ Comeſta autem ſola vel cum lenticula cocta ꝛ oleo viridi cum aceto diſſintericos ꝛ ſtomaticos curat. Si cui vulnus ſecus oculum vel naſum natū fuerit: ſuccus eius cum lana molli impoſitus p dies nouem curat. C

¶ Itē ſucci eiꝰ coclearīū vnū bibitū lūbricos excludit. ſilr̄ facꝑiſtura ī vmbilico poſita. Si D

q̃ duricies ĩ corpe naſcit̃ herbã piſtatã cũ axun
gia ſine ſale q̃ſi malagina impone. Succꝰ eiꝰ
in aq̃ mulſa ante duas horas acceſſiõis potui
da q̃rtanarijs ꝛ miraberis eiꝰ effectum.
E ¶ Ad podagrã ꝛ omnem neruoꝝ dolorẽ vel tu
morẽ: folia eiꝰ piſtata cũ modico ſale optimuꝫ
eſt. vulnera recentia cũ axungia veteri curat ſic
ꝛ parotidas. Si cui pedes doluerint ex itine-
re cũ aceto impoſita tumorẽ ꝛ dolorẽ tollit. Fi
ſtulas tunſa ꝛ impoſita facilime ſanat.
F ¶ Omnes difficultates veſice folia et radix eiꝰ
potata fortiter medentur. quia abundãter in
frigidant ꝛ deſiccant ꝛ reprimunt. ꝓpter qđ ad
vlcera maligna ꝛ reumatica ꝛ putrida iuuant
Herba ipſa diſſintericos iuuat: ꝛ emoroidas
reprimit. Uſta infrigidat ꝛ glutinat. deſiccat
enĩ abſq̃ mordicatione.
G ¶ Semẽ aũt eiꝰ ꝛ radix ſilia ſũt ꝟtute. ꝓpter qđ
ſicciora ſũt ꝛ minꝰ frigida. Semẽ p̃terea habꝫ
ſubtiliãdi ꝟtutẽ. folia extenuãdi. radix ĩpinguã
di q̃ maſticat̃ in dolore dentiũ. Ad oris etiã la-
uationẽ facit ꝛ epatis ꝛ renum emfraſim.
H ¶ Multi dicunt radicem eius collo ſuſpenſaꝫ
ſcroſas naſci non dimittere. Hec predicta etiã
Serapion refert auctoritate Dyaſcoridis: licꝫ
per alia verba.

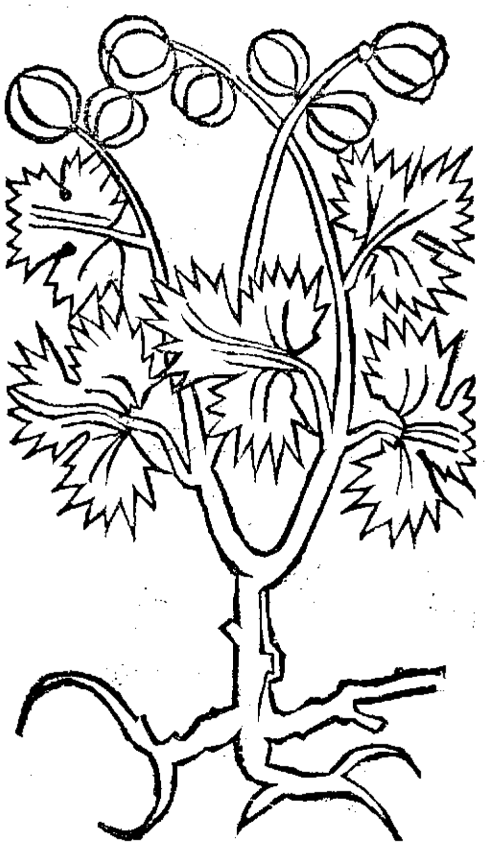

Capitulum. cccxxxiiij.

P Latanꝰ arbor. Pãdecta. ca. cccxvij.
Dulb vel baccam arabice. grece ſuffi
re. latine platanꝰ arbor vel ſcotanum.
Ubi ſciendũ q̃ ſcotanũ q̃ in Hiſpania tingũt̃
pãni. ꝛ nos vocamꝰ eã barzi. ꝛ eſt platanꝰ arbor
vt pꝫ ꝑ ꝯcordiã Auicẽne eiꝰ cap. cũ Dyaſ. cap.
de platano. ꝛ pfert velut nuces paruas. vt Jo.
ſerap. ca. de dentifrigijs. Item in Dyaſco. ſm
tranſlationem arabicã ca. de Platano. Arbi-
tror platanũ eſſe dulb. Item Stephanꝰ cap.
de platano. Platanꝰ eſt dulb. Sera. li. ag. cap.
Dulb. auctoritate yſaac. Dulb eſt arbor mag
na extenſa. habẽs folia magna ſimilia palme
manus hoĩs ſimilia folijs kerue. niſi quia ſunt
minora. quoꝝ ſapor eſt amarus ponticꝰ. ꝛ cor
tex ligni eiꝰ eſt groſſius rubeus. Color ꝟo ligni
eius qñ ſcindit̃ eſt medius inter glaucedinem
ꝛ rubedinẽ. ꝛ habet florem paruũ lenem glauci
coloris. In cuius loco qñ cadit naſcit̃ granum
aſperũ glaucũ vergens ad ruborẽ. puluerulen
tum in ſuperficie ſicut granum catapucie. hec
in Hyſpania vocatur palma chriſti. cum qua
ibidem tinguntur panni. ſimiliter folia eiꝰ ſimi
lantur folijs ellebori nigri. ¶ Gal. vij. ſim. far.
cap. de Platano inquit. Subſtantia eius eſt
fri. ꝛ hu. nõ longe a rebus temperate cõplexio
nis. Dyaſco. cap. de platano. Platanus habet
virtutem fri. et hu.

Operationes.

¶ Galienꝰ. Folia eius recentia qñ teruntur et A
ponunt̃ ſicut emplaſtꝝ ſup apoſtemata q̃ fiunt
in geniculis: ſedat eas ſedatione manifeſta. iꝫ
corticis eius ꝟtus eſt q̃ deſiccat adeo q̃ cortex
ipe coquit̃ cũ aceto: ꝛ ꝯfert dolori dentiũ.
¶ Nux vero eius qñ adminiſtratur cũ axun- B
gia: confert apoſtematibus que accidunt a cõ
buſtione ignis. Cortex eius qñ cõburit̃ eſt me-
dicina deſiccatiua abſterſiua. Confert egritu-
dini cũ qua eleuat̃ cutis ꝛ cinis eiꝰ curat vul-
nera in q̃bꝫ eſt ſordes ꝛ putredo. ꝓpter nimiam
humiditatem exiſtentem in eius loco.
¶ Et oportet q̃ caueatur multum a puluere q̃ C
eſt in folijs eius ꝛ in fructu. quia eſt nociuus
valde canne pulmonis. Ideo q̃ deſiccat mul-
tum et inducit aſperitatem. ꝛ nocet voci et lo-
cutioni: ꝛ etiam viſui ꝛ auditui: ſi cadit in auri
bus vel in oculis.
¶ Dyaſ. Emplaſtꝝ eius ſedat apoſtemata ca- D
lida q̃ fiũt in genu. Et qñ cortex eius ꝛ nux eiꝰ
cõburunt̃. ꝛ fit emplaſtꝝ cũ eis ꝛ adipe porci-
na aut arietina ꝯfert vlceribꝫ putridis. Simi
liter ꝛ eius cinis facit ſolus hoc.

E ¶ Et qñ coquunt folia eiꝰ recentia cum vino. ꝛ fit emplaſtrũ cũ eis: ꝓhibet curſum humorum ad oculũ. ꝛ reſoluit apoſtemata flegmatica. et qñ cortex coquit cum aceto: ꝛ fit collutio cum eo: cõfert dolori dentium.

F ¶ Et qñ fructus eius recens bibitur cum vino confert morſibus venenoſis. ꝛ quando adminiſtratur cũ axungia curat cõbuſtionẽ ignis. Et puluis folioꝝ eius quando cadit in oculuꝫ aut aures nocet multuꝫ. Similiter et puluis ꝗ eſt ſup fructum eius.

G ¶ Cortex eius cum vino ſcorpionum ictus reſtringit. Lanugo foliorum oculis et auribus eſt inutilis.

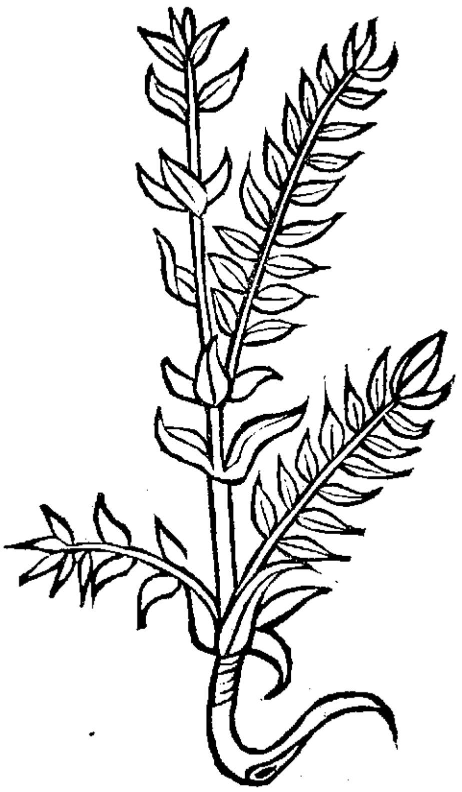

Capitulum. cccxxxv.

P Aliurus. yſið. Paliurꝰ eſt herba aſperrima ꝛ ſpinoſa. Gloſa ſuper Eſaiam xxxiiij. c. Paliurꝰ tanta ſpinaꝝ circũdatione denſcit. vt pro aſperitate vix tangi poſſit. Pliniꝰ li. xiij. Cirenaica regio. lothon prepoſuit ſue paliuro. Fructicoſior eſt hec fructuqꝫ magis rubeus. cuius nucleus nõ ſimul manditur. Jocundus per ſe: atqꝫ ſuauior vino. quin ꝛ vina ſucco ſuo cõmendans.

Operationes.

¶ Pliniꝰ li. xxiiij. Paliuri quod eſt genꝰ ſpine: ſemen eius aſari zuram vocant. Contra ſerpentes efficaciſſimum eſt. Item calculoſis et tuſſi folia vim aſtrictoriã habent. A

¶ Radix diſcutit panos: collectiões vomicas vrinas trahit potata. Decoctũ eiꝰ in vino aluũ ſiſtit. Serpentibꝫ aduerſat. Radix ꝑcipue datur in vino. Bacce purgationi mulieꝝ ꝓſunt. Celiacis. diſſintericis. colericis ꝓdeſt: radix decocta ꝛ illita extrahit infixa corpori. Utiliſſima qꝫ tumoribꝫ eſt ac luxatis. B

¶ Dyaſ. Paliurꝰ eſt q̃ ab aliis acus palearis dr. vel cicer domeſticũ vocat. Folia eiꝰ ꝛ radix ſtiptice virtutis ſunt. ita vt ventrẽ fluentẽ ↄſtringant. In hoc qꝫ dyaforetice virtuti ꝑticipãt. vt in veſica lapides frangãt. ꝛ ex torace atqꝫ pulmone ſputamia flegmatica cum humore educant Dicit ꝛ lauaria. eo qꝑ pleriqꝫ ex ea lauant. Semen illiꝰ bibitũ tuſſim cõpeſcit Lapides veſice frangit. morſibꝫ venenatis occurrit. C

¶ Eius elixatura bibita ventrẽ ſtringit. vrinã ꝓuocat. Venenis acceptis obuiat. Folia eius vt cathaplaſma impoſita curant apoſtemata ſi ſint recentia. radicibus quoqꝫ ſicut ꝛ foliis eſt virtus ſtiptica. D

Capitulum. cccxxxvi.

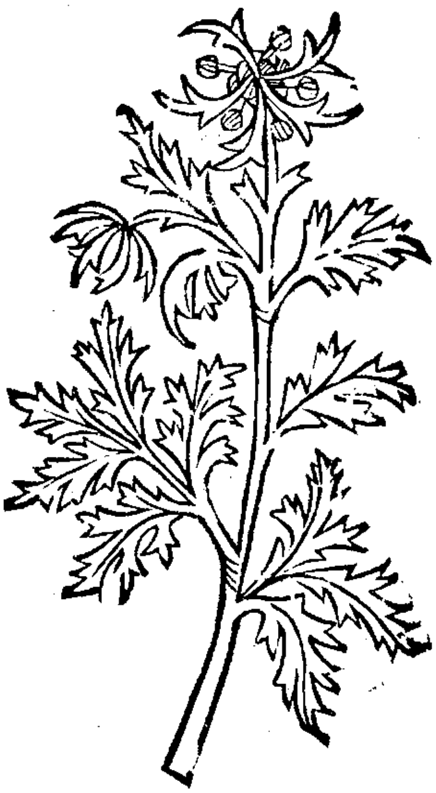

p Aſtinaca domeſtica yſidorus dicit: eo
q radix eius ſit pcipuus hoīs paſtus. Eſt
eīn odoratu iocūda: cibo delectabilis.
Palladius li. iij. Paſtinaca vere ſerit. Primo ſe-
mine ponit ⁊ plantis loco pingui ⁊ ſoluto altius
paſtinaco. raraqꝫ ſtatuēda eſt robur accipiat.
¶ Plinius li. xix. Lignoſiora ſunt oculana qdā
a nobis poſita in cartilaginū genere. mirumqꝫ
ſaporis vehementiā oībus ineſſe. Ex his vnū
eſt genus paſtinace ſed agreſte qd puenit ſponte
ſchaphilinis grece dicitur. Altera vero ſcꝫ dome-
ſtica: ſerit radice vel ſemine. Primo vere vel
autūno vt placet higino Februario. Auguſto
Septembri Octobri. ſolo qꝫ altiſſime refoſſo
vtilis eſſe incipit anniculo vtilior yma. gratior
autumno. paſtiniſqꝫ maxime. Et ſic qꝫ virtus ei
eſt intractabile. ¶ Sera. li. ag. ca. Cezar. id eſt
paſtinaca. Eſt ex ea domeſtica et ſilueſtris.
Domeſtica quidem eſt nota. Et illa habet ra-
dicem in longitudine vnius palmi boni odo-
ris: que comeditur.

Operationes.

A ¶ Gal. viij. ſim. far. c. Staphilinū. i. paſtinaca
Domeſtica qdē debilior. ſilueſtris vero fortior eſt
ad oīa. Domeſtica vrinas mouet: ⁊ mēſtrua p
uocat. ⁊ tota qdē herba. maxie vero ſemē ⁊ radix
Habet āt ⁊ qd abſterſiuū in ſe. quocirca ⁊ fage
denoſa vlcerū quidem cū folijs viridibus ⁊ melle
catha plaſmant aut mūdificant.

B ¶ Et idē in libro de cibis. c. de paſtinaca. Radi
ces harū domeſticarū comedūt. Alimentū qdē
minus rapis habētes. calefaciūt aūt manifeſte.
id eſt in medio ſecūdi gradus: ⁊ humectāt in pri
mo gradu. ⁊ aliqd aromatizans. indigeſtibili
tas qdem igit ſimiliter ipſis ineſt ⁊ alijs radici
bus. Urinatiue aūt ſūt. Et ſi abundat aliquis
in ipſarū vſu mali chimi generant.

C ¶ Silueſtrē paſtinacā qdā vocāt daucū: magis
vrinatiuū qdē exiſtentē. magis āt medicinalē iā
⁊ multa decoctiōe indigentē ſi debeat quis co-
medere ipm. De illa lege cap. Daucus.

D ¶ Dyaſco. Paſtinace vis oīs in radice ⁊ ſe
mine conſtituta eſt. Diſſintericis quoqꝫ vetu-
ſtis vtilis eſt. Dentes eius radice circūdati cre
duntur a doloribus releuari.

Capitulum. cccxxxvij.

p Anis porcinus latine. Arabice Bu-
thormarien. vel alcharincha vel arta-
tanita. grece vero leucopodion vel cicla
minus. Ubi ſciendū q Auicen. li. ij. c. de Arta-
nita. dicit q archarincha vel artanita eſt cicla
men. et eſt panis porcinus. ¶ Sera. li. aggre.

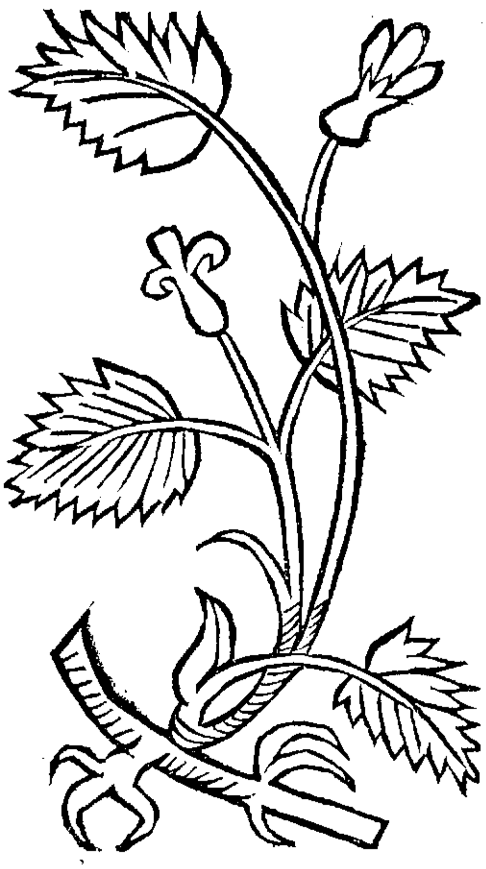

ca. Buthormarien. Dicit buthormarien. id eſt
Ciclamen. Almanſor cap. de Apoplexia. In
criſteri nanqꝫ quod facit ponit artanitam et
buthormarien. credo q ſit error ī ſcribēdo. qm̄
buthormarien ſm Sera. eſt ciclamen. Et ar
tanita ſm Auicen. eſt ciclamen. ¶ Unde Se-
rapion lib. aggre. aucto. Dyaſco. Buthorma
rien. i. ciclamen. ⁊ habet folia ſimilia plante:
que dr ciſſus. i. edera. niſi quia ſunt maculata
maculis albedini trahentibus. ⁊ habet virgam
ad nigredinē tendentem ſine folijs. cuius longi-
tudo eſt quatuor digitorū ⁊ amplius. ſup quam
eſt flos ſimilis roſe rubeus aut purpureus. et
habet radicem nigrā. groſſam. rotundā. latam
⁊ pſſam ſimile rape. naſcitur in locis vmbro-
ſis. maxime ad vmbrā arborū. Et inciditur hec ra
dix ⁊ ſiccatur ſicut ſquilla. ¶ Dyaſ. ca. de ciclami
ne ſm tranſlationē noſtrā. Ciclamē. i. panis
porcinus. folia habet ſimilia ciſſos. ⁊ vario co-
lore picta. inter que ſunt et alba folia. tyrſus ei
eſt nudus ſine folijs vnius palme. habens in
ſummo flores roſeos vel purpureos. cuius ra-
dix nigra eſt. intus vero alba ⁊ groſſa et lata
ſicut rapa. ¶ Galienus. vij. ſim. far. c. de Cicla-
mine. Ciclaminus varius virtute eſt. etenim
abſtergit ⁊ incidit ⁊ attrahit ⁊ dyaforat. palam

eſt eſt ex actib⁹ q̄ ſm partem. Et ſubdit. Aliūs
vero ciclaminus: quē quidā Ciſſancbomium
nominant. eo q̄ odore ⁊ flore aſſimilatur. Radi
cem inutilem habens. fructū vero habet ope/
ratiuum ſufficienter. ¶ Plinius cap. de cicla/
mine. Ciclamen. id eſt panis porcinus. in fo/
lijs eſt ſimile ciſſos in figura. Et ſunt colore va
ria. radix nigra ⁊ rotunda: in medio depreſſa.
Eſt ei tyrſu nudos cum flore purpureo. Eſt
aliud genus ciclaminis. quod appellant cicla/
temon. folia habet ciſſos ſimilia: ſ₃ minora. ha
ſtam groſſam ⁊ nodoſam. que haſta ſi arbore₃
proximam habuerit: adheret illi. florem habet
albū ⁊ odoratū. ſemē butruoſum ⁊ ſimile vuis:
⁊ velut ciſſos. Guſtū habens muſcilaginoſum
⁊ viſcidū. ſed inutile. locis aſperis ⁊ aridis na/
ſcitur. Idem. Ciclamen ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gdu.
qui ⁊ caſſam⁹ panis porcin⁹ ⁊ malum terre ap
pellatur. Radix ei tuburoſa. que quanto maio
res tanto meliores. ſic q̄ ipſa radix recens ⁊ ex/
ſiccata magnā habet efficaciam. ſed recens ma
iorem habet. Debet autem circa finem autum
ni colligi. ⁊ in quattuor partes ſcindi. ⁊ cū filo
ſuſpendi. ⁊ parum ad ſolem ponatur: ⁊ in vm/
broſo loco exſiccetur. Habet autem virtutē diſ/
ſolutiuam ⁊ conſumptiuam.

Operationes.

A ¶ Pandecta. ca. xiiij. ad emorroidas inflatas ⁊
nō fluentes: ſed exteri⁹ apparētes ſupaſpergat̄
puluis ei⁹: vel illiniat̄ ex ſucco eius ſi interius
latitāt. iniciāt in modica q̄ntitate p̱ criſtere.
B ¶ Ad menſtrua p̄uocanda ⁊ matrice₃ mūdifi/
candā triferā magnā reſolue in oleo muſcelli/
no vel cōmuni. ⁊ buliat in igne cū ciclamine ⁊
de bombace in h̄ intincta fiat ſuppoſitoriū
C ¶ Contra tenaſmonē ex flegmate vitreo ſucc⁹
radicis eius cum oleo cōmuni in ipſo pomo
buliat ⁊ bombix intincta ſuperponatur.
D ¶ Contra vicium ſplenis. malū terre in mul/
ta quantitate mundatu₃ ⁊ contritum. per ſex
dies in vino ⁊ oleo moretur: vt ibi marceſcant
cuius colature addatur cera ⁊ parum aceti: et
decoquat̄ ad ſpiſſitudinem: precedentib⁹ alijs
mollificatiuis. hoc efficax eſt ſi poſtea inunga
tur: vel ex ſucco eius vel ex puluere. ſi deeſt ſuc/
cus. confice cum oleo ⁊ cera in modū vnguen/
ti: ⁊ inunge egrum ſepe.
E ¶ Contra apoſtemata ex cauſa frigida. q̄ non
poſſunt rumpi pre ſpiſſitudine cutis. pomum
ipſum conteratur ⁊ in oleo buliat ⁊ calidum
ſuperponatur aut per exteriora purgabitur.
F ¶ Contra fiſtulam tenta de radice eius facta
ſi imponat̄ os amplificat. ⁊ os aliquod ſi inte
rius fuerit attrahit vt melius cum tenaculis at
trahi poterit. puluis eius carnem ſuperfluam
corrodit. Cōtra polippum puluis eius ſup/
aſpergat̄ ſup ſtuellum q̄ in narib⁹ ponatur.
¶ Dyaſ. Radix eius cum aqua bibita: flegma G
⁊ tumores p̱ ventrē deponit. mēſtruis imperat
ſuppoſita ⁊ bibita. Et d̄r ſi ſup̱ radices eius mu
lier pregnans tranſierit aborſum facit.
¶ Diu parturiētib⁹ ſub femora poſita citi⁹ pa/ H
rere facit. Cum vino bibita venenis cōtraria
eſt. quā maxime bibētib⁹ leporē marinū catha
plaſmatib⁹ adhibita morſus venenatos ſalu/
berrime curat. Uino mixta aut bibita cū paſſo
aut cū mulſa aquata in modum. ʒ. iij. ycttericos
purgat ⁊ ſpleneticos. ⁊ ſi in oleo calido coop̱ti
fuerint vt ſudare poſſint bonum eſt: quo ſudore
inuenies coleram rufam deponere
¶ Succus eius melli mixtus et naribus im/ I
miſſus caput purgat. Tunſa ⁊ ano ſuppoſi/
ta humores deponit. Trita ⁊ vmbilico impo/
ſita ⁊ ſuper pectinem ventrem mollit. Catha/
plaſmatibus adhibita tumentem ſplenem at/
tenuat: ⁊ ſucci eius. ʒ. ij. accepte cum modico vi
no hec potiſſime facit.
¶ Galienus. Succus ciclaminis emorroidas K
aperit ⁊ p̄uocat violenter ad egeſtionē in lici/
nio appoſit⁹. ita aūt ⁊ cū his q̄ in ſclirata ⁊ ſcro
fulas: ⁊ oīes alias duricies euaporāt. Opor
tet aūt vt puto eſſe bibendū aquā eius vſq₃ ad
tres. ʒ. vel cū vino dulci vel cum mellicrato. Et
ſubdit. Eſt alia ſpēs ciclaminis cui⁹ radix eſt
inutilis. fructus v̄o eſt op̱atiu⁹ ſufficiēter. quo
circa ⁊ cum vini albi ciatis duob⁹ bibit⁹ pluri
bus diebus ſanat ſplenes. mouens et vrinas ⁊
ventrem ſubducens.
¶ Auicenna li. ij. c. de Artanita. i. panis porci L
nus. Artanita illud quod d̄ ea adminiſtratur
eſt radix eius que eſt inciſiua: reſolutiua. ⁊ eſt
bona doloribus iuncturaꝝ. ⁊ vtriuſq₃ anche.
⁊ facit ſternutationē. ⁊ vehementer aperit opi/
lationem: ⁊ conſtrictionem narium ⁊ colato/
rij. ⁊ confert ſingultui. ⁊ eijcit ſemen. Et ei⁹ de/
coctio valet puncturis venenoſis. ⁊ ſimiliter
ſyrupus eius loco eius ponitur in iuuamēto
quod efficit venenis equale pondus de ariſto
logia lōga ⁊ ſemine citri ⁊ mentaſtro.
¶ Johānes meſ. c. de artanita: Artanita ē pa/ M
nis alcurnit: vel panis porcin⁹. ⁊ ab alijs pa/
nis fauni d̄r. ⁊ inueniunt̄ ex eo parū ⁊ magnū
Magna aūt radix eſt in modū rape rotunde.
cui⁹ pars exterior eſt terrea nigra. interior aūt
alba. Et eleuant̄ radices ſup̱ frondes ⁊ flores
ſm ſemitā violaꝝ ſubalbidarum ſine eleuatio/
ne ſtipitis ſupra radices. Paruū aūt habet ra
dices ſubterraneas plurimas in modum auel
lane: ⁊ cicerum. Ca. et ſic. complexionis eſt in

in pncipio tertij grad⁹. ⁊ eſt inciſiuū ſubtiliati uū. calefa ctiuū. reſolutiuū. abſterſiuū. mūdiſi catiuū. ⁊ aperitiuū opilationū. Et eſt ex rebus ſudorē exuberare faciētibꝫ. ⁊ ex maxie mūdifi cātibꝫ cutim: ⁊ reſoluētibꝫ feditatem eius.

A ¶ Et dixit Serapion. Accipe ſuccus eius. ℥. iiij. ⁊ diſſolue cum zuccaro ⁊ coque vſqꝫ ad ter tiam partem. ⁊ propinetur in mane. eſt enim medicina certa ad yctericiā. Et dixit grecus. Succus eius cum mellicrato aut ſeca niabin. ⁊ proprie de quolibet partes equales cocte ⁊ ſumpte ſm ſuperiorē decoctionē ſūt medicina experta ad yctericiā citrinā. Ponit qꝫ meſ. in eodem capitulo duas deſcptiones vnguenti deartanita. quas ibi require.

D ¶ Idem Iohānes meſ. Solutiōe educit flegma muſcilaginoſum ſumptū ⁊ ſuppoſitū: ⁊ etiā linitū ſup femur. Et ꝯfert colice flegmatice. et ei q̄ fit ex retētione fecis. ⁊ eſt ex rebꝫ mūdifican tibꝫ caput ⁊ oculos. ⁊ ꝓprie purgat caput pur gio ex eo facto. ⁊ abſcindit emigraneā frigidā ⁊ ſodam. ⁊ ꝯfert tremori ⁊ paraliſi.

P ¶ Et dicitur ꝙ ſuſpēdatur in collo mulieris radix eius ipa non cōcipit. ⁊ linitur ex eo anus ⁊ confert egreſſui eius.

Capitulum. cccxxviij.

P

Eonia latie ara. Pinuſer grece pentere bon vel pentaboram. vel pernia. vel gli kiſide. Sera. li. ag. c. peonia. auc. Dyaſco. Peonia eſt arbor. ⁊ ei⁹ due ſūt ſpēs. ſcꝫ maſculus ⁊ femina. Et maſculi ſunt folia ſimilia folijs nucis. ⁊ radix ei⁹ eſt groſſa ſic digit⁹: ⁊ longa lōgitudine palmi. color ei⁹ eſt alb⁹. Femine ꝟo folia ſunt ſimilia folijs ſmyrnion. ⁊ ſup ſū mitates ramoꝝ ei⁹ ſunt ſic camerule. ⁊ apparēt in eis grana rubea ſicut ſanguis parua ſimilia granis granati. Et inter illa grana ſunt ſemi na nigra ſeu purpurea. ⁊ radix ipſi⁹ eſt ramoſa ⁊ radices ei⁹ ſunt ſimiles glandibꝫ. vij. vel. viij. ſimiles radicibꝫ affodilloꝝ. Idem auctor. Gal. Subſtantia ei⁹ eſt ſubtilis. ⁊ ſapor eius ē ſtip ticus pauca ſtipticitate cū dulcedine. ⁊ qn̄ diu maſticaꝛ apparet in ea acuitas ⁊ mordicatio ⁊ amaritudo pauca. virtus eius eſt que calefa cit caliditate pauca. ⁊ deſiccat deſiccatōe for ti. ¶ Auicen̄. li. ij. c. de peonia. Peonia alia eſt maſculus ⁊ alia femina. Maſculus quidē ra dices hꝫ albas groſſas vt digitū. ſtipticum ha bēs guſtū. ⁊ femia hꝫ radices in plurimas par tes diuiſas ⁊ ramos. eſt ca. ⁊ ſic. vehementer. In ipa ſunt exiccatio ⁊ ſtipticitas cū reſolutio ne ⁊ apertione ⁊ ſubtiliatione ⁊ inciſione ⁊ ab ſterſiōe. Et qn̄ maſticaꝛ vna hora apparet poſt ei acuitas ad ſtipticitatē declinās. ¶ yſidor⁹. Peonia dr̄ a peone medico a q̄ inuēta ꝓhibeꝛ. Hanc q̄dā glicíſidē vocāt. eo ꝙ dulcis ſaporis ſit. vel penterobinam a numero granoꝝ. vel vt alij dactilos a ſimilitudie digitoꝝ. naſciꝛ autē in inſulis. ¶ Ex herbario. Peonia in ſūmitate hꝫ maligranati magnitudinē q̄ noctu lucet q̄ſi lucerna. ⁊ hꝫ granū cocti ſimilē. noctu a paſtori bus inuenit. res eſt ſaluberrima.

Operationes

¶ Pla. Peonia ca. eſt ⁊ ſic. in. ij. gra. Hec ꝯtra epilentiā hꝫ ꝟtutē occultā collo patiētꝭ ſuſpēſa vt teſtaꝛ Gal. de quodā puero. cui⁹ collo dū ſu ſpenſa erat non paciebaꝛ. ea vero ſublata mor bo affligebaꝛ. Sed quidā dicūt h̄ nō de quali bet verū eſſe: ſed de quadā ſpecie tm̄. Ad idem valet puluis eius datus in ſucco pigani. Con tra paraliſim daꝛ ſuccus eius cū vino decoctio nis caſtorei. Contra ſtranguiriā ⁊ diſſurriam datur vinum decoctionis eius pulueris. A

¶ Conſtan. in libro graduū. Peonia eſt in. iij. gradu ca. ⁊ ſic. Quidam habet ponticitatis. ⁊ quidam dulcedinis. Qua maſticata ſentitur in ore amaritudo modica cum aliquanto acu mine. Unde prouocat menſtrua cum melle bi bita. Epatis ⁊ ſplenis opilationē cū acumine aperit ventrem. cōſtipat cum ſua ponticitate. B

Ideoq; cum vino bibit dyarriã in inteſtinis
curat. epilenticos quoq; iuuat.
E ¶ Auic. Peonia ē ca. ⁊ ſic. vehemēter. In ipſa
ſunt exſiccatio ⁊ ſtipticitas cũ reſolutõe ⁊ aper-
tione ac ſubtiliatõe ⁊ inciſiõe ⁊ abſterſiõe. ⁊ qñ
maſticat̃ apparet poſt eã acuitas ad ſtipticita-
tē declinãs. Abſtergit veſtigia nigra ĩ cute. cõ-
fert podagre. confert epilentie: ita q̄ etiã ſuſpen
ſa. Et vt inq̇t Iude⁹ q̇dam: ſuffumigatio facta
cũ eius ſemine ꝯfert demoniacis ⁊ epilentic;:
⁊ ſanat eos. Ego aũt dico q̄ hec eſt forſitan ſpe
cies peonie romane. Nam illa q̄ ex India fer
tur ad nos nõ habet effectũ in hoc capitulo.
D ¶ Et bibunt̃ de ſemine illi⁹. xv. grana cũ vino
aut mellicrate. ⁊ ꝯferunt incubo valde. Natu
rã retinet decocta cũ ſyrupis ponticis. ꝓhibet-
q; materias effuſas ad ſtomachũ: ⁊ mordica-
tionē ipſi⁹. Radix ei⁹ ꝯfert yctericie. ⁊ apit opi
lationē epat;. Pot⁹ eius vrinã ꝓuocat. ⁊ ei⁹ de-
coctio cũ vino ventrē ſtringit ⁊ ꝓuocat. De ra-
dice ipſi⁹ q̄ntitas auellane ꝯfert dolori renũ ac
veſice. Grana eius cũ vino conferũt p̄focatio-
ni matricis. ⁊ abſcindunt fluxum ſanguinis.
E ¶ Dyaſ. Peoniã q̇deõ dactilicũ vocat: ⁊ radi-
cē ei⁹ peoniã. haſtas h; cũ ramulis lõgas dua-
bus palmis. ⁊ eſt maſcul⁹ ⁊ femiã. Maſculus
h; folia iunci regali ſilia. femia v̄o folia diuiſa
⁊ in ſũmo emittit ex ſe v̄gas q̄ſi cucurbitaꝝ ca-
riolas. folliculos h; velut amigdala. in q̄b; eſt
ſemē diuiſum ⁊ minutũ ac rufum malograna-
to ſilē. ſ; in medio ſunt q̄nq; vel ſex grana nig̃
⁊ ſubpurpurea. radix maſculi groſſitudinē h;
digiti duob; palmis. lõga ⁊ guſtu ſtiptica. Feia
v̄o radicē hab; ſicut balanus in ſex vel in. viij.
partes diuiſam affodillo ſimilē. ⁊ illa dr̄ pionia
de qua in ſequenti capitulo dicetur.
F ¶ Dat̃ hec mulierib; vt facile purgari poſſint
in modũ amigdale. cũ vino bibita dolorem in-
traneoꝝ cõpeſcit. yctericis ac nefreticis et ve-
ſice doloribus in vino elixa ⁊ bibita maxie ſub
uenit. ventrem abſtinet: ſtomachoq; comeſta
ſanitatem prebet.
G ¶ Stomatic; dolorē tollit. ⁊ ab infãtib; come-
ſta initiũ calculoꝝ excludit. nigꝝ ſemē acceptũ
lõgius arcet p̄ſſurã ſomnioꝝ ⁊ effocationes.
H ¶ Radix mēſtrua multũ mouet. Cũ amigdalo
v̄o ĩ mulſa potata epar purgat. renes ꝯſtipat.
I ¶ Et q̄ꝛ ſtiptica eſt ꝯſtringit ventris reuma cũ
vino auſtero cocta ⁊ potata. Integra v̄o herba
fortiter deſiccatiua eſt. ita vt radix ei⁹ appenſa
pueros epilenticos ſanat. Eſt em̃ v̄tus lepro-
meris huius herbe deſic. ⁊ ca. nõ manifeſte.

Capitulum. cccxxix.

Ionia. Sera. a uc. Dyaſ. Peonia. i.
p pionia. ⁊ ē arbor. ⁊ ei⁹ due ſũt ſp̄es. ſc;
maſcul⁹ ⁊ femia. Et maſculi ſunt folia
ſilia folijs iũc;. ⁊ radix ei⁹ eſt groſſa ſicˉ digit⁹: ⁊
lõga lõgitudie palmi. color ei⁹ eſt alb⁹. Feie v̄o
folia ſũt ſilia folijs ſmirniõ. ⁊ ſup ſũmitates ra
moꝝ ei⁹ ſicˉ camerule. ⁊ appent ĩ eis g̃na rubea
ſicˉ ſãguis ꝓua ſilia granis granati. ⁊ inter illa
g̃na ſũt ſemia nigra ſeu purpurea. ⁊ radix ipſi⁹
eſt ramoſa. ⁊ radices ei⁹ ſunt ſiles glandib;.

Operationes

¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de Pionia. glik ſide. ſiue A
pionia quã ⁊ pantaterã vocãt. radicē ſtipticã
tē h; cũ q̄dã dulcedie ampli⁹ aũt maſticata lõ-
go tpe apparet in ea acumen cũ pauca amaritu-
dine: ⁊ cũ acredine. ꝓpterea igit̃ menſtrua mo-
uet: ⁊ vrinã qñ bibit̃ in q̄ntitate vni⁹ amigdale
cum mellicrato terere oportet ⁊ ꝯtractare. et ita
emplaſtrata purgat opilatum epar ⁊ renes. ſed
hec q̇dē in q̄ntũ acris ⁊ amara facere nata eſt.
in q̄ntũ v̄o ⁊ aliq̇d ſtipticitat; h;. ſiquidem qui
ſ̄m ventrē fluxus habentes ſ̄m veritatem ſiſte
re apta eſt cum vino ſtiptico potata. ⁊ v̄tus ei⁹
eſt multũ deſiccatiua. ⁊ ꝓpter hoc ſperam⁹ q̄ qñ
ligatur in aliqua re ⁊ ſuſpendit̃ ad collum in-
fantis epilentici q̄ ſanatur.

B ¶ Et ego q̇dē vidi puerꝫ octo mēſibꝫ nequaq̄ꜫ oc
cupatū ex q̄ potari cepit radicē. vt autē decidit
quoq̄ mō a collo qđ erat applicatū ſtatī fuerit
epilenticat⁹. Alia iterꝫ ſalubriter ſe habebat.
C ¶ Viſū āt fuit mihi vt iterꝫ auferret eā cauſa ex
pientie ⁊ ita faciētibꝫ ꝙ iterꝫ fuit occupat⁹. rōna
bile eſt ḡ vt aut aliq̄ ꝑtes radicꝫ afflūētes. dein
de attracte ꝑ anhelitū ſanarēt. ita patienti aut
loca aut ipo aere mutato ⁊ alterato a radice. ſic
eñ̄ vrin⁹ liquor ꝯfert gutturi flegmonē patiēti
D ¶ Et torrefactū malachiū. i. nigella manifeſte
catarros ⁊ corrizas deſiccat: ſi q̇s ligās illđ in
pāno raro attrahit freq̄nter ꝑ nares caliditatē
E q̄ ex eo. ¶ Et iter ſi accipiat̄ filū lane: ⁊ ꝓcipue
illi⁹ lane q̄ repit̄ i ꝯchilijs marinis. ſ. purpureis
⁊ tingat̄ tincta q̄ đr ḡna. deinde inuoluat̄ iſtđ
filū in collo vipere. ⁊ ſtringat̄ donec ſtrāgulet̄
vipera cū eo. deinde filū īuoluat̄ circa collū ha
bētꝫ ſquinantiā. aut illđ q̄dcūꜫ apa in gutture
aut ī collo videƀ ex h̄ magnū mirabile iſti⁹ fili
Sꝫ h̄ q̇dē forte ſemotius alibi tractabim⁹.
F ¶ Pionie ꝟo cōplexionē ſciendū eſt ſubtilium
partiū ⁊ ſiccatiuū. nō tñ̄ inſigniter calidam: ſed
vel cōmenſuratā vel paulo quodāmodo.
G ¶ Auicē. de viribꝫ cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.
¶ Paulus cap. de Pionia. dicit ꝙ eſt calide et
ſicce cōplexionis in ſcđo gradu.

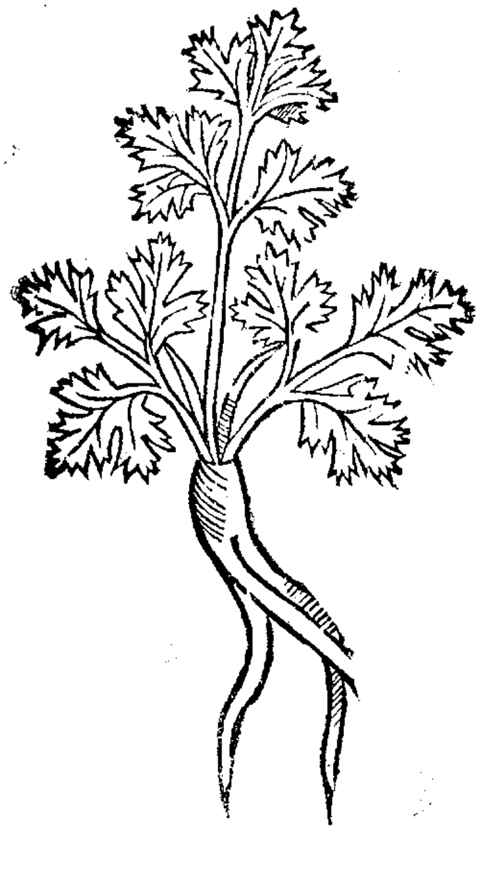

Capitulum. cccxl.

Etroſilinū. yſi. in li. ethy. xi. Petroſi
p linū đr eo ꝙ apio ſit ſilis. ⁊ naſcit̄ ī pe
tris mōtibuſꜫ prerupꝗ. qđ nos dicere
poſſum⁹ petrapiū. Silenon eñ̄ grece apiū đr.
ſꝫ eſt ſūmū ac ꝓbabile macedonicū guſtu ſua
ue: ⁊ odore aromatico. ¶ Pla. Petroſilinū ē in
iij. ḡ. ca. ⁊ ſic. Eſt āt duplex. domeſticū ⁊ agreſte
Cuius ſemen maxie cōpetit vſui medicine.

Operationes

¶ Plinius lib. xx. Petroſilinū appellāt quod A
dam genus apij in ſaxis natum ad vomitas co
clearibꝫ binis cū ſucco marubij ad ciatum et
aque ca. tribus ciatis precipue.
¶ Dyaſ. Petroſilinū in Macedonia naſcit̄ in B
rupis vel in ſpelūcis. ſemen ei⁹ eſt minutū ane
to ſimile. odoratū ⁊ viſcidū ⁊ aromaticū. Virt⁹
eſt illi diuretica. Menſtruis imperat. vrinam
abundanter ꝓuocat. maxie cū vino datū infla
tiones ſtomachi ⁊ colli cōpeſcit deſiccādo ni
mis ⁊ calefaciendo. tortionibꝫ quoqꜫ ſubuenit.
diureticis etiam miſcetur antidotis.
¶ Cōſtan. in li ḡduū. Petroſilinū dicūt apij ge C
nus. qđ calidū ē ⁊ ſiccū in fine tertij grad⁹
¶ Vñ Gal. Petroſilinū inq̇t cathaplaſmatū
puſtulis aut morfee vel ſcabiei ea mire mūdat.
¶ Semen ei⁹ vrinā ⁊ mēſtrua ꝓuocat. ventoſi D
tatē ⁊ inflationeꝫ diſſoluit. valet hydropicis et
periodicis febribꝫ. dolorē renū ⁊ veſice ā putat.
epar mūdificat. opilationē aperit. maxie ſi fue
rit in renibꝫ. ventoſitatē colice paſſionis diſſol
uit. Vulue ſuppoſitū mēſtrua ꝓuocat: ⁊ ſecun
dinam ⁊ mortuū fetum expellit.
¶ yſaac. Petroſilinū cali. eſt ⁊ ſic. in fine. iij. ḡ. E
Ideoꜫ diureticū eſt. incidens vrinam et men
ſtrua ꝓuocans. ac ventoſitatē diſſoluens et in
flationem. Cathaplaſmatū ſup puſtulas ſca
biem ac morfeam miro modo mūdificat: vnde
fit hydropicis iuuatiuum. ⁊ periodicā febrem
patientibꝫ. Renum dolorē ac veſice placat. q̇a
corꝑis poros aperit. viaſꜫ rarificat ⁊ humo
res extenuando cū ſorde ⁊ vrina ꝓijcit.
¶ Epar ⁊ vulnera mūdificat: ⁊ opilatiōes corꝫ F
aperit. ſecūdinā ⁊ fetum mortuū expellit. Quo
etiā potu dato mūdificat groſſos humores.
¶ Platear⁹. Cōtra eaſdē cauſas ⁊ eodē modo G
valet q̄ peucedanū. ⁊ cōpetens fit de domeſti
co ſalſamentū. Herba qꜫ ipa ibidē poſita dige
ſtionē ꝯfortat: ventoſitatē excludit.
¶ Bartholome⁹ in li. de ꝓprietatibꝫ rerꝫ. Petro H
ſilinū eſt herba ortēſis odorata. ſ. c đr eo ꝙ ī pe
trꝫ ⁊ locꝫ petroſis ſepe oriat̄. Ei⁹ ſpēs ſūt ples:
ſꝫ optimū ē macedoniū ſuaue guſtu ⁊ odore.

Item vt diĉ ysi. aromaticum eſt. vſus eiꝰ cōue-nit eſui ꝛ etiā medicinis. Eſt em̄ herba calida ꝛ ſicca ꝛ multū diuretica. apitiua. diuiſiua. ꝛ cō-ſūptiua. ꝛ appetitꝰ excitatiua. ꝛ ideo lapidē fran git. mēſtrua educit. hydropicis ſubuenit. opi-latiōes ſplenis ꝛ epatꝫ aperit. ꝛ ad mltas alias paſſiōes valet. vt dicūt Pliniꝰ. Dyaſ. ꝛ Pla.

I ¶ Pandecta ca. cccccclxxxviij. Petroſilinum quoddā eſt domeſticū. qddā ſilueſtre: qđ vocaẗ macedonicū. de q̄ inferiꝰ diceẗ de S. Sed do-meſticū oīb⁊ eſt notū. cuiꝰ virtus eſt diureti-ca. Sanis menſtruis imperat. Inflatiōes ſto-machi tollit. Calefaciendo ꝛ ſiccando tortioni bus ſubuenit. Et ex eo fit cōpetens ſalſamētū vnde digeſtionē ꝯfortat: ꝛ ventoſitatē excludit Et valet ad oīa ad que valet ſilueſtre.

¶ Gal. viij. ſim. far. ca. petroſilinū. Petroſilini

K ſemen eſt maxīe vtile. extrahiẗ ab herba. ꝛ ſimi liter radicib⁊ ſimilis. debilioris ꝓ virtutꝫ. Eſt aūt ſicut in guſtu acre cū amaritudine. ita et in operationib⁊: ſimile tamen in edendo. ꝛ ꝓ-pterea menſtrua ꝓuocat copioſe.

L ¶ Eſt aūt ꝛ ventoſitatū deſtructiuū. erit āt ipm tertij gradus calefacientiū ꝛ ſiccantium.

p Es coruinꝰ latīe. grece clinopodiū: vel clinopodum. Dyaſ. ca. de clinopodio Frutex eſt ſarſamētoſa duob⁊ palmis aſcendēs de terra. naſciẗ locis ſaxoſis. folia hꝫ ſimilia herpillo. ꝛ florē praſſio ſimilantē. ꝛ alio noīe vocaẗ pes corninꝰ. Gal. vij. ſim. far. ca. cli nopodiū. calide eſt ꝓtutꝫ nōdū cauſtice. Eſt āt ꝛ ſubtiliū partiū ſm ſubſtantiam. Ponet vtiqꝫ ꝗs. iij. g̃. in calefaciendo et ſiccando.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Herba ipā bibita ꝛ cocta mor ſibus venenatis occurrit. A

¶ De alto cadētib⁊ opitulaẗ. ſtranguirijs ꝓſtat B effectū. menſtruis imperat. aborſum facit po-tui data. acrocordinas multis dieb⁊ tollit. vri-ne difficultati tardiſſimi tpis medeẗ. Flos eiꝰ leoripedi ſimilaẗ: vnde ꝛ nomen ſumpſit.

¶ Auicen̄. li. ij. ca. de pede coruino. Confert ſo C lutioni antique. ꝛ ꝯfert colice. ꝛ efficit operatio nē hermodactiloꝝ abſqꝫ nocumento.

¶ Paulus ca. de pede coruino. Medetur dolo D rem iuncturarum confortando membrum: et materiam reſoluendo

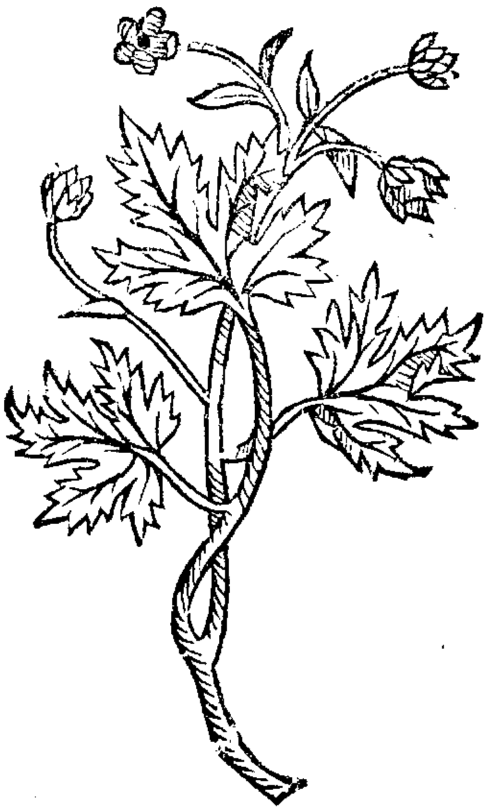

Capitulum. cccxli.

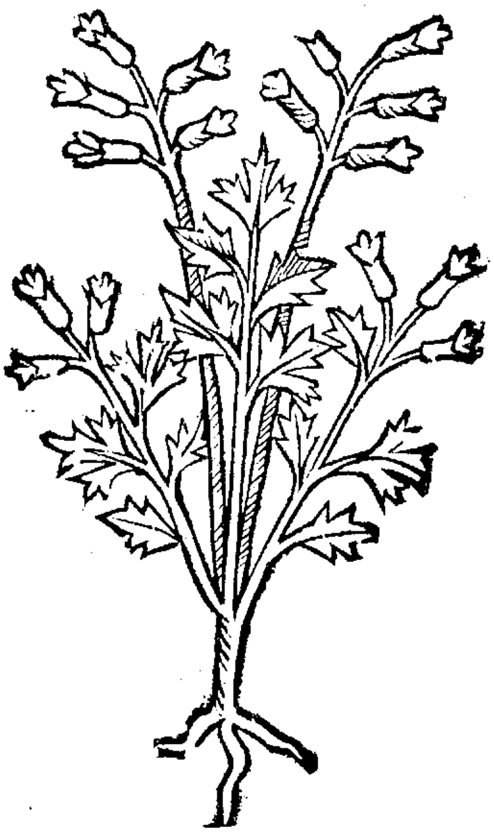

Capitulum. cccxlii.

p Es colūbin⁹.vel pes colūbi.eſt tripli-
cis generis. Eſt vnū gen⁹ qd̄ vocatur
amomū latine ⁊ grece.ſed arabice ha
menie.⁊ eſt aliud gen⁹ hn̄s folia rotūda parua
diuiſa magnis ⁊ p̄uis inciſuris ſtipites ſubti-
les ⁊ breues.coloris ſubrubei.habētes nodos
raros.in q̄bꝫ ſunt duplicia folia ⁊ ſemīa tria vel
quatuor vel q̄nqꝫ ꝯiūcta.ī medio eſt ſicut acus.
Eſt aliud gen⁹ qd̄ vocat̄ anagiros.de quo ait
Galien⁹.vi.ſim.far.c.anagiros.Anagir⁹ fru-
tex eſt fetidus ⁊ acris dyaforetice ⁊ calefactiue
ꝟtutis eſt.attamē viridia folia ꝓpter hūiditatꝫ
admixtionē min⁹ acria ⁊ depreſſiua dyaforan
tiū ſunt.ſicca vero inciſiue et ſiccatiue vehemē
ter ꝟtutis.filis aūt quodāmodo nature eſt et
cortex ipſi⁹ radicis.ſemen ꝟo magꝫ eſt ſubtiliū
partiū.ſed etiā eſt vomitiuum.

Operationes.

A ¶ Galienus. Elixatura ſeminis eius accepta
flegma deponit. Oxifabo vno cū mulſa accep
ta flegma deponit. Oxifabo vno cum mulſa
accepto colerā ⁊ flegma deponit. q̄n ſumūtur
cum aceto in potu attenuant ſplenem.

B ¶ Et quādo ſuffumigantur cum eis mulieres
habentes ſuffocationem matricis ꝯferteis.

C ¶ Et ille fumus excludit ſecundinā.⁊ quando
fumigat̄ epilenticus excitat eum.

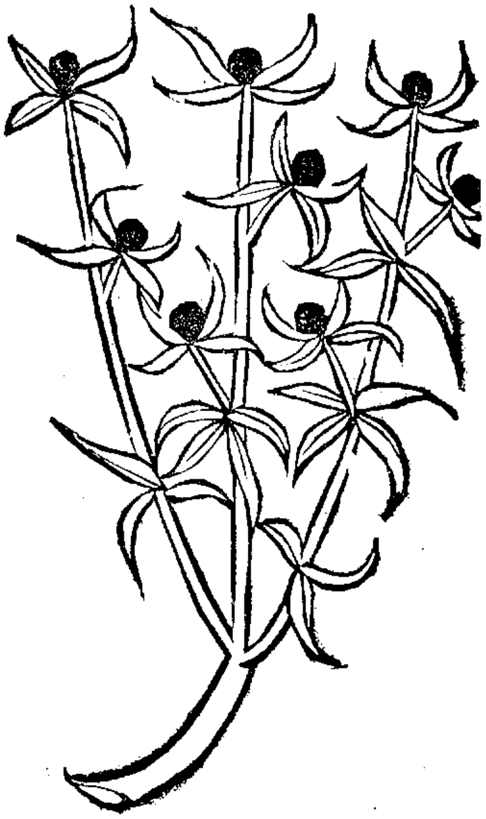

Capitulum.cccxliij.

p Elicin⁹ ſm̄ Dyaſ. herba eſt q̄ naſcit̄ in
triticea ſegete ⁊ ordeacea cū lamīs ſiue
fibris ſemīe plenis amara flauis.baccꝫ
ſimilibꝫ. Naſcit̄ cū plurimis ⁊ tenuibꝫ ramis.
folia habet puſilla.⁊ granula in folliculis tri-
na ſubrufa ⁊ amara valde.que nr̄o ydeomate
vocat̄ luparia vel faba lupi.

Operationes.

¶ Dicit̄ ꝯceptū necare ⁊ mēſtrua ꝓuocare. hec A
herb⁹ noīat̄ ab Alexandro. ¶ Gal.vi.ſim.far. B
ca.ydiaſmū pelicin⁹ vel ydiaſinū. hui⁹ fruticꝫ
ſemē rubicundi coloris eſt.amar ā ⁊ ſu bacer
bū apparet.vnde expurgat opilationes in viſce
ribꝫ. Idem eñ faciūt rami totius fruticis.

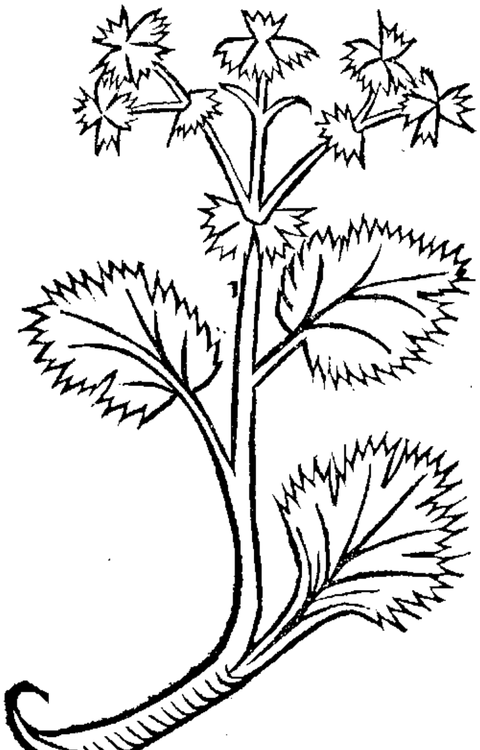

Capitulum.cccxliiij

p Eplos ſeu peplum:ſm̄ q̄ſdā eſt equocū
ad illud mulier.⁊ ad manutergiū.⁊ ad
q̄ddā gen⁹ cardui.in cui⁹ ſūmitate na-
ſcūt̄ q̄ſi folia ſubtiliſſima.q̄ cū quolibet impul
ſu venti volant p aera:ſed falſo.qm̄ peplos ſm̄
Dyaſ.in ꝓprio capitulo. Eſt frutex plena lacry
mo albo.folia minuta habens ſicut ruta:ſed
latiora. Verū om̄is frutex obrutunda eſt et in
terrā ſpanſa.ſub q̄bꝫ folijs ſemē eſt min⁹ rotū
dū ⁊ breui⁹ miconio albo.nam multum ſemen

habet. Radix eiꝰ inutilis eſt. naſcit̃ ꝟo in ortis ⁊ intra vites. ⁊ aperte arearũ colligit̃. ⁊ ĩ vmbra ſiccat̃. ita vt aſſidue moueat̃. ¶ Gal'. in li. dinamidiaꝝ ait. ꝙ eſt eſula. ⁊ h̄ videt̃ dicere in libro vij. ſim. far. Nã dicit Peplus. Quidã aũt micon. i. papauer ſpinoſum dicũt. ⁊ h̄ fructiculus opiũ hꝫ ſimile titimallo. ⁊ in alijs purgãdo ſil'r illi. Pro quo lege caplm. clxxviij. de E

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Elixatura ſemis eiꝰ accepta flegma deponit. Oxifabo vno cũ mulſa accepto colerã ⁊
B flegma deponit. ¶ Et iuſſellis miſcet̃: ⁊ ventrẽ ſoluit. Alij in ſole cõponunt.

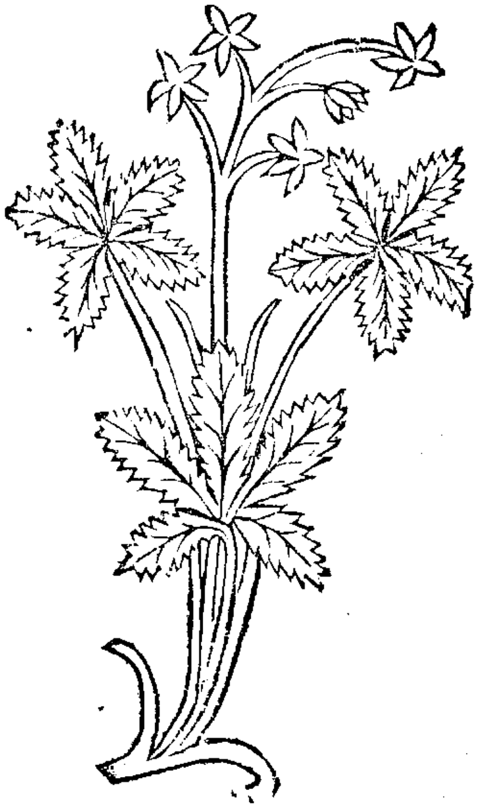

Capitulum. cccxlv.

Entaphilon. yſidorꝰ libro. x. ethymol'.
p Pentaphilon a nũero folioꝝ eſt dicta. vñ ⁊ a latinis q̇nqꝫ foliũ eſt vocata. herba vicꝫ adeo mũda vt olim purificationi ⁊ tempꝰ adhiberi a gentilibꝫ eſſet ſolita. ¶ Pli. li. xxv. Quinqꝫfoliũ nulli eſt ignotũ. cum etiaꝫ fraga gignendo cõmendet̃. Hũc greci vocãt camezeleon: ſiue pentapeton: ſiue pẽtaphilon. rubeã habet radicẽ cũ effodit̃. Hec marceſcẽs nigreſcit ⁊ anguloſa fit. Nomen a nũero folioꝝ hꝫ. Et ipã herba incipit ⁊ deſinit cũ vite. aduerſus ſerpẽtes medicat̃. ¶ Dyaſ. c. Pentaphilon aut pentaptes aut pentaſcon. hꝫ haſtas ſemine plenas ⁊ lõgas duobꝫ palmis: in q̃bꝫ ſemen eſt. folia habet mente ſimilia: ⁊ in q̇nqꝫ ptibꝫ diuiſa. ſingula folia in ſingulis haſtis florem viridem habent. Naſcit̃ in locꝭ humidis ⁊ in vijs. Radix eſt ei rufa ⁊ oblonga. ¶ Pli. Pentaphilon q̇nqꝫfoliũ a nũero folioꝝ dicta. vñ ⁊ eam latini q̇nqꝫfoliũ a numero folioꝝ vocãt.

Operationes

¶ Pandec. ca. cccccc. Elixatura eiꝰ decoctus ad tertiam dolorem dentiũ mitigat ore retenta ⁊ quaſi gargariſmo adhibita. putredinem oris tollit. aſpredinem arteriaꝝ diſlenit. ventrem ſtringit. diſſintericis neceſſe adhibetur. arteriticis ⁊ ſciaticis preſtat effectum. A

¶ Elixatura cũ aceto in cataplaſmatibꝫ adhibita: herpetas curat. ſcrofas ſpargit. duricies ⁊ tumores medendo ſoluit. ignẽ ſacꝝ extiguit. apoſtemata ⁊ panaricia impoſita ad ſanitatez pducit. cõdilomata ſoluit. ſcabiem tollit. B

¶ Succus radicꝭ eiꝰ acceptꝰ cauſas epaticas ⁊ pulmonis cõponit. potionibꝫ venenatis occurrit. Folia eiꝰ cũ ydromelle aut vino bibita addito pipere: quartanarijs remediũ eſt. ſi tñ quattuor folia biberint. tertianarij ꝟo tria cũ aqua ſola. effimerans vero vnum. C

¶ Epilenticꝭ ꝟo accepta ⁊ triginta diebꝫ p̄ſtat effectũ. Succꝰ ꝟo folioꝝ eiꝰ ytericis maxime preſidiũ eſt ciatis tribꝫ acceptis. Vulneribꝫ et fiſtulis p̄ſtat ſanitatez. inter ocellicis remediũ eſt bibita. et cathaplaſmatibꝫ pfluentem abſtinet ſanguinẽ. Templis honori addit̃. ⁊ domibus poſita expiamentũ eſt. Radix eiꝰ calida ẽ nõ abundanter ⁊ nimis acris. ⁊ ideo vtiliſſima eſt ad ventris fluxũm: ⁊ dentiũ dolorem. D

¶ Galienus. viij. ſim. far. cap̃. de pentaphilon Pentaphilon herbe radix ſiccat quidẽ fortiter ⁊ nimiũ ꝟo eſt acris. ꝓpter quod in multis eſt ſicut ⁊ om̃ia alia quecũqꝫ ſubtilium partium etiam ſiccant abſqꝫ mordicatione. Eſt autem radix ſiccatiua ex tertio iam gradu: minime ꝟo caliditate manifeſta participat. E

¶ Auicẽ. li. ij. ca. pentaphilon. Pentaphilon noĩat̃ q̇nqꝫfoliũ. ⁊ eſt fortis exſiccationis ſine acuitate ⁊ aduſtione ⁊ mordicatione. ⁊ fit ex eo emplaſtꝝ ad fluxũ ⁊ ſedat ipm. F

¶ Et fit ex eo emplaſtꝝ ⁊ ſedat dubelet ⁊ ſcrofulas ⁊ duricies flegmaticas. decoctio radicꝭ eiꝰ valet ad vlcera deambulãtia. ⁊ qđ de eo coctũ eſt cũ aceto ꝯfert heriſipilis ⁊ panaricijs ⁊ ſcabiei. ⁊ ꝯfert doloribꝫ iũcturaꝝ ⁊ ſciatice. ⁊ ꝯfert ramici bibitus ⁊ more emplaſtri ſuperpoſitꝰ. ⁊ G

valet ad alcola.

H ¶ Et folia eius cum vino valēt ad epilentiam accepta ⁊ bibita decem diebꝫ. Succus radicꝫ eius valet ad dolorem epatis et pulmonis et yctericiam: cum bibitur per aliquos dies.

I ¶ Radix eiꝰ ꝯfert ꝯſolidatiōi ⁊ vlceribꝫ inteſtinoꝝ: ⁊ emorroidibꝫ. ⁊ ſil'r decoctio eiꝰ radicis.

K ¶ Folia eiꝰ cū vino ꝯferunt q̄rtane ⁊ q̄tidiane. ſuccus radicis eius eſt medicina pniciosa.

L ¶ Pli. li. xxv. c. Pentaphilon. Ip̄a herba incipit ⁊ deſinit cū vite. aduerſus ſerpētes bibit̄: ⁊ eiꝰ radix q̄ ſpargamon vocat̄ ex albo vino.

M ¶ Idem li. xxvi. Quinq̄ꝫfolij ſuccus iecoris ⁊ pulmonis vicijs ſanguinēq̄ꝫ reijciētibꝫ: ⁊ cuicūq̄ꝫ ſanguis vicio occurrit. Quinq̄ꝫfoliū medet̄ pectorꝫ vicijs. vel ei qđ grauiſſimū eſt tuſſi.

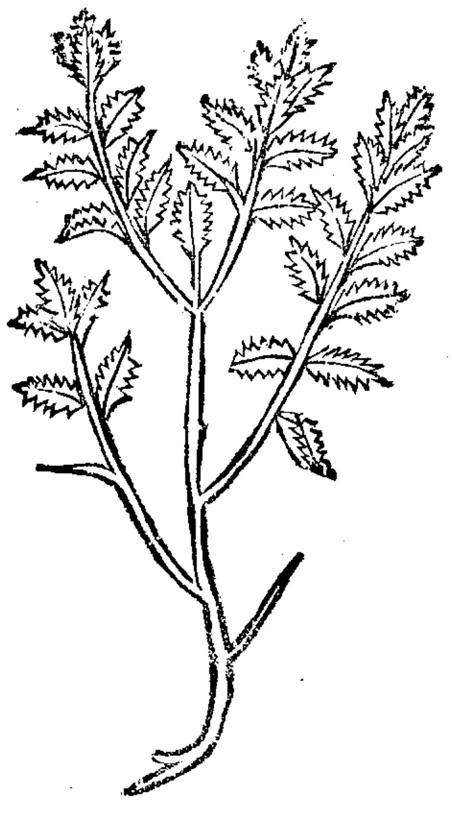

Capitulum. cccxlvi

p Eucedanū grece. arabice herbaturum vel herbatutis. Latine cauda porcina. Sera. li. ag. c. Herbatutis. auc. Dyaſ. Eſt planta hn̄s folia ſimilia plāte capſie. ⁊ hꝫ velut capillos adherētes ꝓpe radicē. ⁊ ſtipites ſilēs plāte maratri. ⁊ hꝫ florē citrinū Radix eiꝰ eſt de foris nigra. de intus alba. grauis odoris groſſa. plena humiditate. naſcit̄ in montibꝫ ⁊ vmbroſis locis. ⁊ obumbrātibꝫ arboribꝫ. Radix q̄ dē eiꝰ ſcindit̄ cū cultello dū eſt recens ⁊ extrahit̄ humiditas q̄ eſt in ea ⁊ ponit̄ in vmbra: q2 v̄tus eiꝰ debilitat̄ a ſole. ⁊ q̄n colligit̄ humiditas accidit eis q̄ eā colligūt ſoda. ⁊ obſcuritas viſus: niſi ponat̄ in naribꝫ ſuis oleū roſaꝝ ⁊ fundat ex eo ſup̄ caput ſuū. q̄n v̄o extracta fuerit humiditas a radice illa poſtea nō remanet in eo aliqđ iuuamētū. extrahit̄ humiditas etiā a ſtipite eiꝰ: ſic extrahit̄ ſuccꝰ radicis mandragore. ſꝫ v̄tus eiꝰ eſt debilior v̄tute humiditatis q̄ extrahit̄ ex radice. Nam v̄tus eiꝰ velociter reſoluit̄. Reperit̄ aūt gūmoſitas adherēs radici ſilis olibano. Et melior ex iſto ſucco huiꝰ plāte eſt ille q̄ defert̄ a terra que dicit̄ ſardinia. ⁊ ex terra q̄ dr̄ ſarmabachi. Et eſt grauis odoris. ⁊ in colore ſuo eſt rubedo. ⁊ mordicat linguam q̄n guſtat̄. Et melior radix eſt noua nō corroſa dura pūri odoris. ¶ Gal. viij. ſim. far. c. de Peucedano. ſm̄ tranſlationē arabicā. Plurimum qđ adminiſtrat̄ lachrymus ⁊ ſuccus eiꝰ. ⁊ omniū v̄tus eſt vna: niſi q2 lachrymus eſt fortiorꝫ v̄tutis. ⁊ virtꝰ eius eſt q̄ calefacit calefactione forti. vnde reſoluit ſubtiliat ⁊ incidit.

Operationes

¶ Sera. aucto. Dyaſ. Lachrymus eiꝰ mixtus oleo roſaꝝ ⁊ aceto capiti fomento adhibitus: litargicis ⁊ freneticis medetur. ſtomaticis et epilenticis plurimum prodeſt. A

¶ Dolorē capitis mitigat. ſciaticis ⁊ ꝯtractis ⁊ paraliticis maximū p̄ſidiū eſt. om̄es neruoꝝ cauſas cū oleo ⁊ aceto p̄unctus cōponet. B

¶ Ori matricꝫ fumigio applicatꝰ offocationes ſtericas ſoluit. ſomnū plurimū dormiētibꝫ ꝓhibet. fumigatio ne ſua domi ſerpētes excludit. C

¶ Oleo roſaꝝ admixtꝰ: dolorē auriū tollit. Iniectū foramini dentis dolorē nō admittit. D

¶ Tuſſiētibꝫ opitulat̄. Ouo ſorbili additꝰ ⁊ acceptꝰ diſnoicꝫ ⁊ tortiōibꝫ p̄ſtat effectū. ventrē lenit. ſplenē attenuat. dolorē ſtomachi cōpeſcit. E

¶ Dolorē veſice ⁊ renū bibitꝰ ꝓhibet. matrici ſalutaris eſt: p̄ſtādo eu ſtomatica. Radix eiꝰ ⁊ elixatura eiꝰ om̄ia ſimiliter iſtis facere poteſt. Fomēto adhibita vulnera curat. F

¶ Radix eius ſicca ⁊ impoſita id facit. oſſa fracta excludit. Vulneribus antiquis cicatrices ducit. ceroti neceſſe miſcetur. Similiter ⁊ malaginatibus termanticis. G

¶ Radix eligenda eſt odore ſuauis fortis ⁊ nō vetus. Lachrymus eius cōfectionibꝫ miſceri poteſt: maxīe ſi amigdalis amarꝫ rute ⁊ aneto calido triticeo admixtus fuerit. ⁊ ſic dari pōt. Item radix eius vulnera antiqua purgat et incarnat. ⁊ incenſa viperas ⁊ ſerpētes fugat. H

¶ Galienꝰ. Peucedanū cōfert egritudinibus I

nervoꝝ. ꝛ egritudinibꝫ q̄ accidūt pectori ꝛ pulmoni ab humoribꝫ groſſis ꝛ viſcoſis q̄ ſumit̄ in potu cū vino. ꝛ fit fumigiū cū eo. et attrabit odorando eger fumū eius: ꝛ facit idem.

¶ Et quādo ex eo ponitur in corroſionibꝫ dentium ſedat dolorē eoꝝ ſtatim. qm̄ ſubtiliū partium eſt. et curat dolorem ſplenis incidendo et ſubtiliando groſſos humores. Radicis ꝟo calefactio eſt minor. ꝛ deſiccatio eius eſt fortis. Ipſa nanqꝫ calefacit in ꝓncipio tercij gradus Et virtus eius eſt que abſtergit ꝛ incarnat. et poteſt adminiſtrari om̄ibꝫ ſupradictis.

¶ Et qn̄ ponitur ſuper os cuius corticem volumus expellere: expellit eū cito ꝛ incarnat ipm̄. ꝯuenit multum vlceribꝫ fraudulētis malis qn̄ deſiccat̄ terit̄ ꝛ pulueriſat̄ ſup ea. eo ꝙ mundificat ꝛ replet carnē ꝛ conſolidat

¶ Pla. Peucedanū eſt herba ca. ꝛ ſic. alio noīe feniculus porcinus appellata. Huius radix in medicina poni debet: qꝛ ꝓncipaliter ſm̄ radicē secūdario ſm̄ herbā effectū hꝫ. Radix collecta p annū vel etiā p duos ſeruat̄. ſꝫ meli⁹ eſt vt annis ſingulis renouet̄. habet virtutē diureticā.

¶ Contra ſtranguiriā ꝛ diſſuriā et opilationē ſplenis ꝛ epatis datur vinum vel aqua decoctionis eius. Herba etiam ipſa decocta in vino vel oleo ꝛ pectini cathaplaſmata: fomentū decoctionis eius menſtrua prouocat

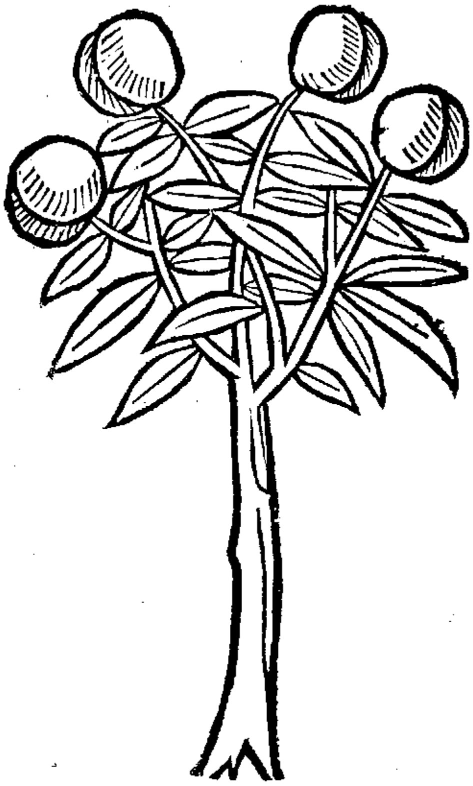

Capitulum. cccxlviij.

PErſicus. yſidorus in libro ethimologiarum. Perſicum dicitur eo ꝙ eius arborē primus in Egypto ſeruit Perſis. a q̄ ſe oriundus ferebant ptholomei. Hec in Perſida fructuꝫ generat interfectorium. Apud nos aūt ſuauē et iocundū. Eſt autez arbor feminini generis perſicus. Perſicū autez neutri generis. Itaqꝫ Perſic⁹ arbor eſt cui breuis admodū vita conceſſa eſt. Triū generū eſſe fertur. Duracenus et etiā armeniacus ac Perſicus. Duracenus eſt nuncupatus: eo ꝙ in guſtu acorem referat pomum eius. Armeniacus: eo ꝙ primum adiectum ſit ab Armenia genus eius. Perſicus quid ſit iam dictuꝫ eſt ſupra. ¶ Plinius libro. xiij. Egyptus perſicam arborem ſui generis habet Piro ſimilem folia retinentem. Huius fertilitas eſt aſſidua ſubnaſcente craſtino fructu maturitas ethiſiarum afflatu. Pomum longius piro incluſum amigdale putamine ꝛ corio, colore herbido. ſꝫ vbi nuxilli: huic pomum differēs breuitate ac mollicie. Et q̄uis blandiat̄ ꝑdulcis ſuauitas nō tamen innocuum. Materies vero bonitate firmitudine: nigricia quoqꝫ nihil differens a lotho. ¶ Idem in libro. xv. Perſice arbores ſero ꝛ cum difficultate tranſierūt ad loca remota a perſide. vt que in rhodo nihil ferant. qꝺ primum ab Egypto earum fuit hoſpicium. ¶ Pandecta capitulo. xxv. Alkanedi vel alſabota Arabice. perſicum Grece vel milea perſica. Latine vero perſicum. ¶ Dyaſ. ca. de Perſicis. Perſica euſtomatica ſunt. ¶ Serapion libro aggre. cap̄. Alkanedi. In ſapore arboris perſici et ramorum et foliorum eſt amaritudo et abſtergit ꝛ reſoluit. ¶ Auicenna libro ſecundo capitulo de perſica. Perſice ſunt frigide in fine ſecundi gradus. humide in primo. in fine tamen eius.

Operationes

¶ Dyaſ. Perſica molliunt ventrem maxime ſi A
matura fuerint. Immatura vero abſtinēt ventrem maxime ſi ſicca fuerint.

¶ Elixatura eoꝝ reuma ſtomachi ꝛ vētris cō B
peſcit. Folia ei⁹ ꝯſtrictiue ſūnt virtutꝭ: q̄ ſiccata atqꝫ locis patientibꝫ aſperſa fluorē ſanguis cohibēt. Microcera. id eſt minora perſica euſtomatica ſunt. ꝛ faſtidium tollunt melius q̄ꝫ ſupradicta. vt in ſequenti capitulo

¶ Serapion. In folijs ꝛ ramis Perſice eſt a C
maritudo. Et ideo quando teruntur occidunt lumbricos. et ponuntur ſupra vmbilicum.

D ¶ Matura ex eis ſunt bona ſtomacho: et molliūt ventrē. Jmmatura vō ſtringūt. ⁊ qn̄ deſiccant ſtringūt fortius. ⁊ decoctio perſicoꝝ qn̄ bibit̄ ꝯfert humiditatū curſui ad ſtomachum. ⁊ qn̄ ſiccata puluериſantur ſuꝑ locum vnde fluit ſanguis abſcindunt eum.

E ¶ Et idem auc. Aben meſuay. Qn̄ teruntur folia eius ⁊ flos ei⁹: ⁊ exꝑmit̄ ⁊ bibit̄: expſſura illa eijcit aſcarides cū fluxu. Et qn̄ ſuccus folioꝝ ei⁹ inijcit̄ in aurē occidit vermes q̄ ſūt in ea. Et qn̄ linit̄ ſuꝑ pectinē abſcindit ardorē pſilotri. Et oleū nucleoꝝ perſicoꝝ confert dolori aurium qn̄ linitur eum eo.

F ¶ Et idem auctoritate Meſebehe. Perſica remouent ſitim factā a caliditate: ⁊ fetorem oris. et confortant ſtomachum.

G ¶ Galienus. Arbor ipſa perſicoꝝ in pullulationib⁹ ⁊ frondib⁹ dominantez: habet amaram qualitatem. ⁊ ꝓpterea eius folia lumbricos interficiūt cum teruntur ⁊ vmbilico apponūtur. Et aliqn̄ dyaforeticū eſt farmacū: fructus vō eius q̄ eſt eſibilis vocatur perſicū. humide eſt et frigide complexionis.

H ¶ Auicenna. Perſica que hu. ſunt velociſ ſunt putrefactionis lenificatiua. ⁊ in ip̄is eſt ſtipticitas aliq̄ntula. ſꝫ ex eis ſtiptica ſunt ea q̄ ſunt inciſa ⁊ ſecata. ⁊ in ipſis eſt ꝓhibitio curſus. et in ſua natura ſunt ſtiptica.

I ¶ Et folia ei⁹ qn̄ ex eis fit linimentū abſcindūt ardorē pſilotri. ⁊ diſtillat̄ ſuccus folioꝝ eius in aurem ⁊ interficit vermes.

K ¶ Et ꝯfert oleum nucleoꝝ eoꝝ emigranee: et dolorib⁹ auris calidis ⁊ frigidis. et perſica ſunt bona ſtomacho.

L ¶ Et in eis eſt virtus faciendi appetitū cibi. et oportet quidē vt nō comedant̄ poſt aliū cibum qm̄ corrumpunt̄ poſt eū: ⁊ corrūpunt ipſum. ſed p̄cedant ante cibū omnē: ⁊ ea q̄ ſicca ſunt: tarde digeſtiōis ſunt: ⁊ nō ſunt boni nutrimēti: q̄uis ſunt plurimi nutrimenti.

M ¶ Et idem in q̄rto cap. de quartana ait. q̄ valent ꝯtra quartanā de colera aduſta.

N ¶ Galien⁹ libro. ij. de cibis. cap. de perſicis ait. Vidi ⁊ hanc arborē in Alexandria magnam. Narrant aūt fructū eius ſic prauū exiſtere in perſide: vt perimat comedentes. in Egyptum autem delatum eſibilem fieri: cōſimiliterq̄ comedi: vt pira ⁊ poma. Et quoꝝ ſm̄ magnitudinem eſt que ſiue poma volueris ſiue milea ſiue perſica fructum iſtum. ſiue ſimpliciter. perſica eodez modo modernis grecis ſiue aliq̄d aliud antiquum velis querere in ip̄is licebit tibi hoc agere in multo ſtudio. iam aūt ſcias vtilius nominibuſq̄ ⁊ hoꝝ ſuccus velut caro facile corruptibilis eſt. etem̄ q̄libet ꝑus. quare nō oportet ſicut quidā poſt aliud alimentū offerre corrumpunt̄ em̄ ſuꝑnatantia.

¶ Meminiſſe aūt oportet hui⁹ qđ eſt cōmune in om̄ib⁹ quecūq̄ cachochima humidaq̄ ⁊ lubrica ⁊ faciliter ſubire potentia. ⁊ ꝓpter h̄ comedere ip̄a p̄ora alijs: ſic em̄ ip̄a celeriter ſubeunt ⁊ alijs viam faciūt. vltima aūt aſſumpta ſimul corrumpūt. ⁊ alia virt⁹ eoꝝ eſt frigida ⁊ hu. O

¶ Et idem li. vij. de ſimplicib⁹ medicinis. cap. de Perſico. Milia perſica. id eſt perſicū q̄ vocatur aſſuete ab om̄ib⁹ iam perſicū ſolū dicentibus hoc ſimilea. P

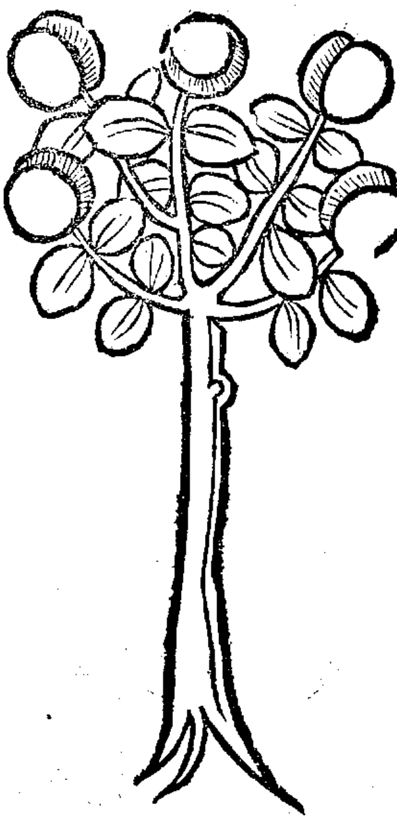

Capitulum. cccxlviij.

P Erſica ſiue melaperſica ſiue microceta grece. Arabice Ceſmes vel heſmes vel criſomula. Latine vō Corula vel bariocha. Pandecta cap. clix. Melaperſica fructus iſte eſt omnib⁹ notus.

Operationes.

¶ Sera. li. ag. c. Heſmes. Virt⁹ eoꝝ eſt frigida ⁊ humida in. ij. ḡdu. Nā ꝓportionant̄ perſicis. Et idem auct. Alcauzi. Laxant coleram: ⁊ generant humores groſſos. A

B ¶Et idem auc. Raſis. Quidā patiebatur fu-
moſitates ab aliquo hūore exñte in ſtomacho
ſuo: ⁊ dedi ſibi aliq̄b⁹ vicib⁹ de criſomulis recē
tib⁹: ⁊ ſedat⁹ eſt ille fum⁹. Et ego nō credo q̄ re
periat̄ cib⁹ aliq̄s frigidior ⁊ mag⁹ iuuatiu⁹ ſto-
macho calido q̄ʒ ipa. ⁊ ideo faſtidiū tollunt.

C ¶Auicē. li. ij. c. de criſomulis. Meliora ſunt
armena. nō eñ cito aduenit eis corruptio ⁊ ace
toſitas. ⁊ cū ſumūt̄ criſomula oportet vt acci-
piat̄ maſticis ⁊ aniſi equaliter. ʒ. i. vſq̄ʒ ad. ij.
cū vino puro aut vino de paſſis parū et mellis.
Sunt fri. ⁊ hu. in. ij. ⁊ oleum nūcleoꝝ eoꝝ eſt
calidū ⁊ ſiccū in. ij. Eoꝝ humor eſt facilis pu-
trefactionis. ⁊ eoꝝ infuſio ſedat ſitim.

D ¶Et criſomula q̄dē ſūt ꝯueniētiora ſtomacho
q̄ʒ pſica. ⁊ armena nō corrūpūt̄ ī ſtomacho. ne
q̄ʒ aceſcūt velociter. Ex eis ſ̄o q̄ expellūt eorū
nocumētū eſt: vt p̄mo ſumat̄ aniſū ⁊ maſtix cū
miua aut vino de paſſis ⁊ ꝯficiat̄ cū melle pu-
ro. oleū nucleū ipſoꝝ etiā ꝯfert emorroidib⁹. G-
uāt criſomula ꝓpter velocitatē ſue putrefactio
nis veꝝ infuſio ſiccoꝝ ꝯfert febrib⁹ antiq̄s.

E ¶Johannes meſue in antidotario ſuo. Oleū
de criſomulis ſedat dolorem ani ⁊ emorroida
rum. ⁊ reſoluit tumores vlcerū: ⁊ impedimentū
lingue: ⁊ dolorem aurium.

F ¶Rabbi moyſes. Ceſmi ſimilis eſt ferule: ha-
bens ſemen albū ſimile lenticule.

Capitulum. cccxlix.

p Erſicaria. Pandec. Perſicaria d̄r eo q̄
folia ſīlia pſicis h̄ʒ. iuxta aquā naſcitur
Duas h̄ʒ ſpēs. vna ī medio folio macu-
lā fuſcā h̄ʒ. alia caret macula. et illa aduſtiua ē
valde. quidā piper aque putauerūt.

Operationes.

¶Dyaſ. Uirtus ei⁹ eſt q̄ infrigidat infrigida- A
tione vltima. Pau. Folia ei⁹ ſicca vel ſucc⁹ fo-
lioꝝ ei⁹ vel ſemē ei⁹ elixū ⁊ bibitū cū melle ptiſi
cis ⁊ tuſſientib⁹ ⁊ aſmaticis prodeſt.

¶Idē. Febrib⁹ peſtilētialib⁹ mire mō iuuat. B

Capitulum. cccl

p Erfoliata ſiue herba vmbilicoꝝ. Iſta
herba habet folia ſimilia ſaluie. Et fo-
lia circūdant ſe ramis. Naſcit̄ in locis areno-
ſis ⁊ ſaxoſis.

Operationes.

¶Pulueres foliorum cum vino ſumantur cu- A
rant herniam. Herba ſuper vmbilicum poſita
curat eius vlcerationem.

¶Et ꝯſolidat vulnera cataplaſmatib⁹ adhibita B

¶Iſta herba valde curat vmbilicū pueroꝝ cū C
elōgat̄ ſuperpoſita ⁊ emplaſtrata.

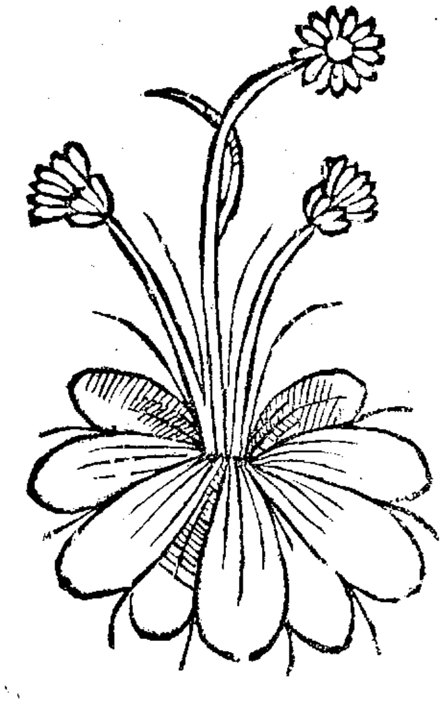

Capitulum.ccclj.

p 'Remula veris.'Pandec.'Premula verꝫ
ſiue artetica idem. Et eſt herba ſicut cō/
ſolida minoꝛ: niſi qꝛ habet folia quaſi nigra et
pinguia cum floſculo celeſti.

Operationes.

A ¶Medet̄ doloꝛib⁹ articuloꝝ. ⁊ ē ca. ⁊ ſicca.

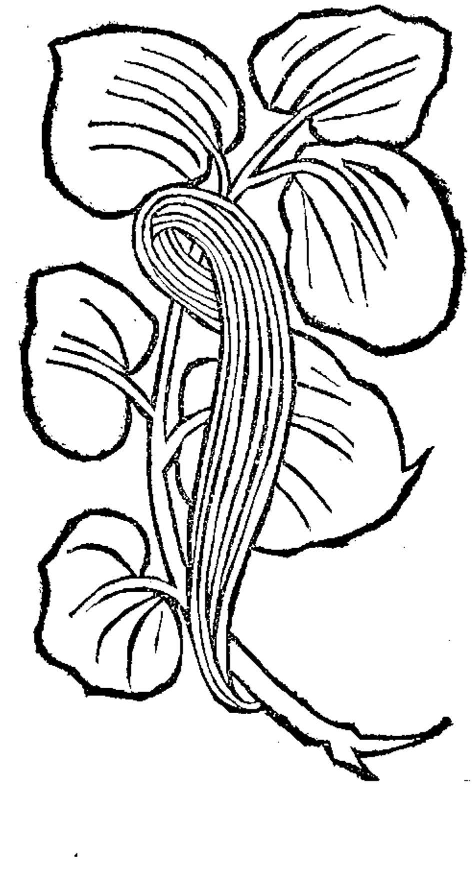

Capitulum.ccclij.

Epo.'Papias.'Pepones creſcunt in
p ſimilitudine cucurbite. frigidi ſūt: dif/
ficile digeruntur.

Operationes

¶Plini⁹ li.xix. Cucumeres cū magnitudīe ex A
ceſſerūt: pepones vocant̄. Mire oleū oderunt.
nec minus aquas diligunt. deſecti ꝗꝫ ad eas
modice diſtantes arrepunt. aut ſi quid obſtet
vel ſi pendeant curuantur. Idqꝫ vel vna nocte
depꝛehendetur. Si vas cum aqua ſubiciat̄
a quattuoꝛ digitoꝛum interuallo ante poſterū
diem deſcendentibus: ac ſi oleum codēꝫ modo
ſit in hamos curuatis.
¶Idem. In fiſtula floꝛe dimiſſo mira longi/ B
tudine creſcunt. noua coꝛum foꝛma in campa/
nia mali citonij effigieqꝫ.
¶Idem li.xx.'Pepones marie in cibo refrige C
rāt ⁊ emolliūt aluū. Caro coꝝ epyfoꝛis ocloꝝ
aut doloꝛib⁹ imponit̄. Cōtra vomitiōes ſiccāt̄
⁊ in foꝛma tuſa dat̄ in aqua mulſa ꝗtuoꝛ obu/
lis: ita vt ꝙ biberit ꝙngētos poſtea paſſus am
bulet. Coꝛtex ꝗꝫ vomitionē mouet. faciem pur
gat. hec ⁊ folia cuiuſcūqꝫ satiui illita cum vino
cāis moꝛſus hos coctos deraſo coꝛtice ex oleo
aceto ⁊ melle iocūdioꝛes eſſe certū eſt.
¶Dyaſ.'Peponis ꝗdē vſus gratioꝛ eſt ſꝫ diffi/ D
cile coquit̄ ꝓpter naturalē rigoꝛē. Et ideo non
nulli cū aceto ſumūt pulegiū miſcentes. ꝙ no/
citura vis frigoꝛis temperetur.
¶Item pepo in cibo lenioꝛ eſt. qꝛ detracta cute E
⁊ obiecto ſemine vſui datur. ſtomachi cōpeſcit
ardoꝛem. Aluum lenit ⁊ mollit.
¶Coctus ex aqua cū oleo aceto ⁊ melle iocun/ F
diſſime ſumit̄. Caro eius impoſita fronti dolo
rem oculoꝝ miro modo mitigat.

Capitulum.cccliij.

Era paſtoꝛꝭ ſiue burſa paſtoꝛꝭ. Dyaſ.
p 'Pera paſtoꝛis herba eſt ꝙ hꝫ virgulas
teneras ⁊ molles. ⁊ multas nodoſas ⁊
ſpanſas ſup terrā. Folia hꝫ rute ſimilia: ſꝫ ob/
lōga ⁊ mollia. ⁊ ſemen in folijs ſingulis. Flos
eſt illi albus aut feniceus. Virtutē hꝫ frigidam
⁊ ſtipticā. Et eſt maſculus ⁊ femina. De maſcu
lo iam dicta. Femina ꝓ frutex eſt vnus ꝓgam
habēs cannoſam ⁊ mollem ſpiſſam ⁊ nodoſam
in ꝗb⁹ nodis folia ſunt pini ſimilia.'Radix eſt
illi inutilis.'Naſcitur locis humidis. Virtus
eſt illi ſtiptica.

Operationes

A ¶ Serap. Succus ei⁹ bibit⁹ emoptoicꝭ medicaꝭ
Vētris abſtinet reumatiſmū. colicꝭ ſtrāguirio
ſis opitulaꝭ. vrinā ꝓuocat. morſib⁹ venenatis
cū vino bibit⁹ medicaꝭ. cū vino coct⁹ et melle
B vulnera noua curat. ¶ Periodicꝭ febrib⁹ ante
vnā horā accept⁹ maxīe ꝓdeſt ſuppoſitū. fluxū
mulieris ſtringit. dolorē auriū cōpeſcit. ſāgui-
nē reiiciētib⁹ ſubuenit. herpetes curat ⁊ fiſtu-
las. Ignē ſacrū extinguit. tumores ⁊ duricies
īpoſitū ſpargit. recētib⁹ vulnerib⁹ maxīe ꝓdeſt.
C ¶ Gal. Iuuat itaqꝫ exuſtos ſtomacho exteri⁹
applicata ſic heriſipilata. ⁊ calidos flegmones
ſeu etiā taliq exiſtentia repcutit reumata: ⁊ ex-
īde ꝙo ſiccatiuū exiſterēt ꝓpter qꝺ herpetū bo
nū eſt farmacū ⁊ vlcerꝝ ⁊ aliarū. euidētiſſimū
D ꝙo flegmonoſoꝝ reumatoꝝ. ¶ Eſt aūt ⁊ ſangui
noſoꝝ vulnerꝝ ꝯſolidatiuū. Iuuat ꝙo ⁊ vlcera
q̄ in aurib⁹. ⁊ ſi pus in eis ſufficiēs fuerit id ſic-
cat. ꝓpter eaſdez ꝙo ꝟtutes ⁊ fluxū muliebrem
ſiſtit. ⁊ diſſinteriā ⁊ ſanguinis eductiōes ⁊ quē-
cūqꝫ immoderate aliunde cauſatū. Eſt aūt ad
oīa ꝑdicta maſcul⁹ femina fortior.

Capitulum. cccliiij.

Piſa. yſid. li. ethimo. xvij. Piſa dicta eſt
P ꝙ ea penſabaꝭ auri aliq̄d minutū. Nā
pis dr̄ aurū. Hec minme inflat. Ideo
magis egeriꝭ. Pli. li. xviij. Piſum ī apricis ſeri
debet. frigoꝝ impatiētiſſimū. Ideoqꝫ ſeriꝭ in
ytalia. ⁊ in auſteriori celo. nō niſi tempe verno
terraqꝫ facili ⁊ ſoluta. Frumētū q̄dē ⁊ ordeū ac
vitia ⁊ quicq̄d in ſtipula eſt in acumine vnum
foliū hꝫ. multiplicia ꝙo ſunt ecōtra ciceri ⁊ fabe
ac piſo. Frumētis eſt foliū arūdinaceū fabe ro
tundū ⁊ magne leguminū pte longiora vt piſo
Silique rotunde ſunt ciceri. ceteriſqꝫ legumi
nū lōge: ⁊ ad figurā ſemīs late. piſo ꝙo cilin-
dracie. Ex leguminib⁹ vomere ſeriꝭ lenticula
⁊ in grecia piſa. Thiſe ac piſa ſūt eiuſdē gene
ris. ex qua in orbe nr̄o fit oriſa. Palla. li. x. In
menſe ſeptembri poſtremo ſerendū eſt piſū in
terra facili ⁊ ſoluta loco tepido. Celo delecta
tur humecto. ⁊ quattuor vel tres modios ſpar
ſiſſe ſufficiet iugero.

Operationes

¶ Actor. Miror ꝙ in li. medicoꝝ nr̄oꝝ auten A
ticis manifeſte de piſoꝝ natura repiꝭ. ſed hoc
eſtimā q̄dam eſſe qꝺ alio nōie robelie dicunꝭ.
vel forſaſſis eadē rō pōt aſſignari de piſa quā
ſuperius aſſignauimus de auena.
¶ Pandecta. Piſum eſt ſpecies orobi. B
¶ Galienus de cibis. Piſa ꝯſimile aliq̄d fabis C
ſm totā ſubſtantiam habentia. comeſtaqꝫ ſm
eoſdem modos cū ipſis. in duabus his varian
tur. q2 inflatiua ꝯſimiliter fabis nō ſunt. ⁊ q̄a
abſterſiuā ꝟtutē non habent ꝓpter h̄ tardioris
digeſtionis ſm virtutē fabis ſunt.

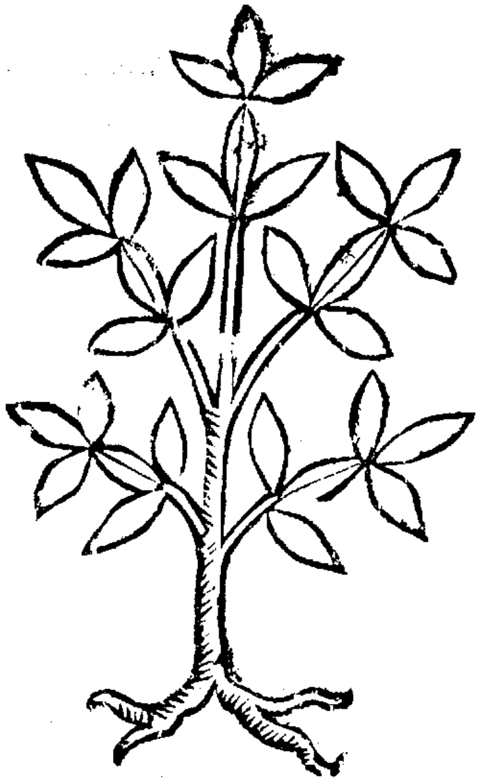

Capitulum.ccclv.

p Iſcacea grece.arabice Piſtach ſiue fu
ſtech vel fiſtach. latine fiſtica. Sera.
li.ag.c.piſtoch.i.piſcacea ſunt fructus
q̇ veniūt de damaſco. Dyaſ.ca.piſcacee que in
Syria naſcunt̃ ſimilia ſtrobilibꝫ ſunt.

Operationes

A ¶Dyaſ. Euſtomacha ſūt cū vino bibita mor-
ſibꝫ venenatis occurrūt. ꝟtus piſcaceaꝝ auſte
ra ⁊ ſtiptica eſt. Ideoq̃ȝ etiā acomoda credunt̃
toraci.⁊ pulmonis ⁊ iecoris vitia purgare.
B ¶Et idem Sera. Piſtoch.id eſt fiſtice ſubſtā-
tia eſt ſubtilis.⁊ ſapor eius eſt fere ad amari-
tudinē declinans.⁊ virtus ei⁹ eſt ca.⁊ ſic.am-
plioris caliditatis q̄ȝ nux auellana.
C ¶Gal.li.ð cibis.c.ð piſcacijs. Piſcacie naſcūt̃
apð alexandriā in egypto: multo āt plura ī bo-
reali ſyrie: alimētū q̇dē pauciſſimū hñtia. vtilia
ſunt ad epatiſ corroborationē: ſil' ⁊ purgationē
miſertoꝝ humoꝝ ſm̃ meatus ipſi⁹. ꝑticipāt eni
ſubamara ⁊ ſtiptica q̄litate aromatizante.
D ¶Scim⁹ aūt ⁊ alia multa epati vtilia ſic in ne-
gocio ſimpliciū medicinaꝝ oſtēſum eſt. Sto-
macho aūt neq̃ȝ ꝑfectū neq̃ȝ nocumentū no-
tabile ex ipſis habeo teſtari: ſicut neq̃ȝ reſtricti
ui ventris neq̃ȝ ſubductiui.
E ¶Et idē.viij.ſim.far.c.ð piſcacijs. Piſcaciū.i.
fiſtica. in ſyria multū naſcit̃ plāta hec. Fruct⁹
āt ei⁹ ſubtiliū ꝑtiū eſt. ſubamaꝝ q̇ð ⁊ aromati
zans hñs. deobſtruit ⁊ mūdificat maxīe q̇dem
ea ſm̃ epar.⁊ ea q̄ ſm̃ toracē ⁊ pulmonem.
¶Aui.de viribꝫ cordis dic̄ q̄ cōfortat cor. F
¶Auerrois.v.li. Colliget.c.de piſcacea dicit q̄ G
ꝯfortat ſtomachū ⁊ epar a tota ſubſtantia
¶Rabbi moyſes.c.de piſcacijs. Piſcacea ſūt H
meliores om̄ibꝫ fructibꝫ: corroborāt ſtomachū
⁊ epar. ſunt calide ⁊ ſicce temperate.

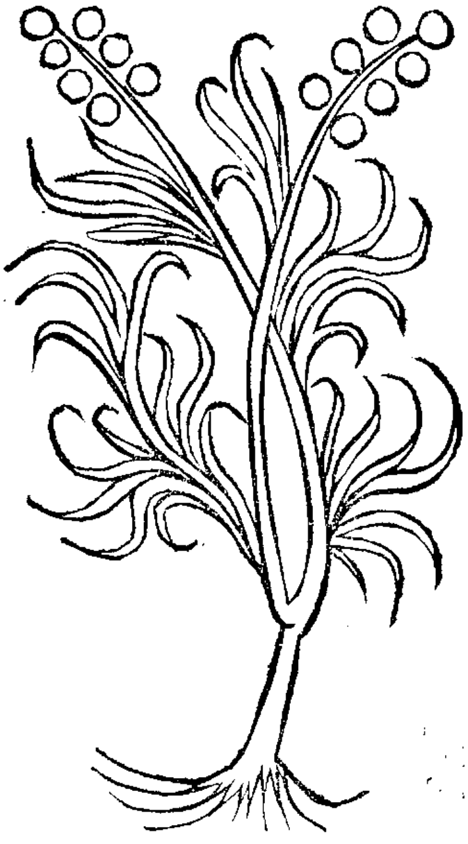

Capitulum.ccclvi.

p Inicum ſiue Panicū. yſaac in dietis
Panicū in forma et natura ſimile mi-
lio. minus tñ eo nutrit.

Operationes

¶Panicum ventrem magis conſtipat. coquit̃ A
ſepe cum pinguedine vel cū lacte.
¶Conſtañ. in pantegni. Panicum et milium B
fri.⁊ ſic. ſunt in.ij. gradu. parū nutriunt. ſtipti
ca ſunt.⁊ panis inde fact⁹ multo plus eſt con
ſtipatiuus. Urinā aūt ꝓuocant. Cū butiro vel
lacte cocta ſunt meliora q̇bꝫ admixtis humec-
tantur.⁊ eoꝝ ſiccitas expellitur.

C ¶ Plinius li.xxij. Panicū. Dyocles medicus mel frugū appellauit. effect⁹ habetq̧s miliū In vino potū diſſintericis ꝓdeſt. Similiter his q̄ vaporanda ſunt: calefactum imponit̄. Siſtit aluum in lacte caprino decoctum: ꝛ bis in die hauſtū ſic ꝓdeſt ꝛ ad tormina.

D ¶ Dyaſ. Panicū in eſca omībꝫ vtile eſt. vnde ſi panis ex eo fact⁹ ꝛ cōmeſtus fuerit. ventrē abſtinet. vrinā ꝓuocat. aſſum ꝟo in cacabo nouo ꝛ impoſitū in ſaccello ſicut ꝛ miliū ꝓdeſt.

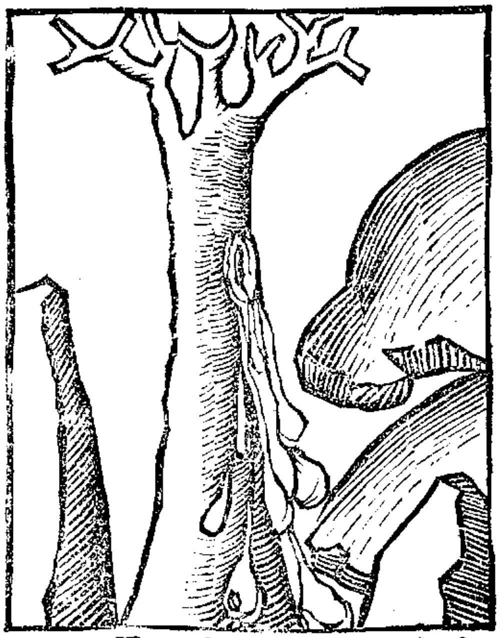

Capitulum. ccclviij.

P Icea. yſi. li. ethimo. xiiij. Picea ex pinorū gnē. differt tn̄ vt pini ſpecie. Nā aliā picin greci. aliā vocāt peucen quā nos piceaꝫ dicim⁹. eo ꝙ deſudat picē. Plini⁹ li. xvi. Picea eſt arbor ramoſa. cui ramorūꝫ eſt ordo ſicut et abieti. Picea mōtes amat ꝛ frigora. feralis arbor. ꝛ indicio funebri ad fores poſita rogiſq̧ virēs. iam tn̄ ꝛ in domos tōſili facilitate recepta. hec plerumq̧ plurimam interueniēte candida gēma fūdit reſinā: thuri tā ſileꝫ vt mixta a viſu diſcerni nō poſſit. Hui⁹ arboris cortex eſt in vſu magno. ſic abietꝫ ꝛ fagi ac tilie.

Operationes.

A ¶ Pli. in li. vtō. Gignit q̧ꝫ picea canchryn videlꝫ pillulā ī medicina vim vrēdi hn̄teꝫ. q̄ poſt q̧ꝫ folia ceciderit: hieme durat ꝛ ꝯtinet nucleū pineis ſileꝫ. In hieme creſcit. ꝛ aperit̄ pillula tota. caditq̧ cū folia creſcere ceperit. Huic etiā arbori folia ſūt breui ſeta ꝛ craſſiora. duraq̧ ſic cipſſus. Rami ꝟo pene ſtatim a radice modici velut brachia lateribꝫ inherent.

¶ Picea min⁹ eſt alta q̧ꝫ larix. totis pannicu lis minoribꝫ atq̧ gracilioribus. habet nucleos minimos ac nigros. ꝓpter qḋ greci pthiropho roncam appellabant. B

¶ In eadē q̧ꝫ nucamēta ſūt maribꝫ cōpreſſio ra minuſq̧ roſcida reſina. Ut āt pix exeat apit̄ picea a preſolari cū plurimū hiatu bipedali: vt a terra cubito cū minimū abſit. Nec ipo corpi ꝑcit̄: vt ī ceterꝫ. qm̄ aſtula vel haſtula in fructu ē. C

¶ Verꝫ hec terre ꝑpria laudat̄. Altior amaritu dinē affert. Poſtea humor oīs e tota ꝯfluit ī vl cus. Habetq̧ picea folia pungētia nllōq̧ flore exhilarat̄. ꝑtin⁹ em̄ fruct⁹ a floribꝫ gignit̄. D

¶ Abies q̄dē circa ſolſticiū floret. Pin⁹ ꝛ picea germīatiōe. xv. fere diebꝫ ꝑuenīūt. Semē ꝟo ꝛ ipe poſt vigilias reddūt. Picea ꝛ pin⁹ ꝛ aln⁹ ad aq̄ꝝ duct⁹ in ſcobos cauant̄ obrute terra pluri mis ānis durāt. cito ꝟo ſeneſcūt ſi nō integant̄. E

¶ Idem in li. xvij. Umbra piceaꝝ quacūq̧ at tigerit eſt venenū. Idem in li. xxiiij. Picea ex laricis folio trita ꝛ in aceto decocta: dentiū do lori prodeſt. Cinis corticū eius intertrigini et ambuſtis potus aluum ſiſtit. F

¶ Urinam mouet. Suffitu vuluas corrigit. Picea folia ꝑuatim iocinori ſūt vtilia. dragme pōdere in aqua mulſa pota. Deniq̧ ſiluas il las dūtaxat q̄ pice ac reſine grā radant̄ vtiliſſi mas eſſe priſciꝫ autumant̄. Uel his q̄ lōga egri tudine vires nō recolligūt. G

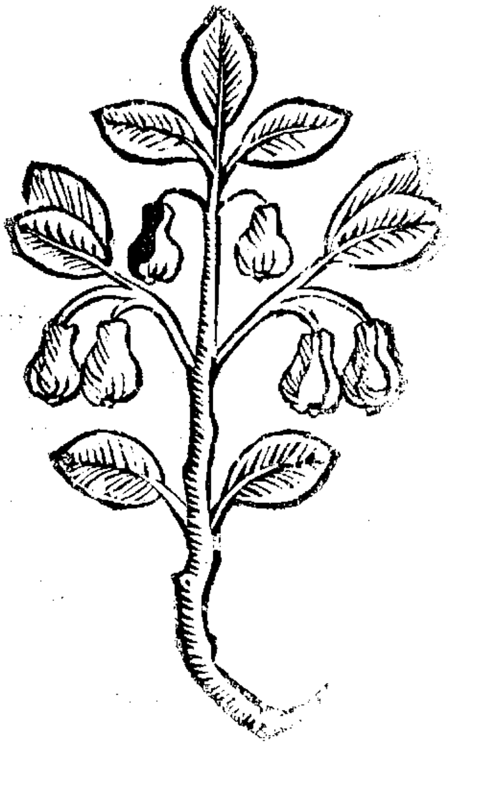

Capitulum.cccluiij.

Ira.Iſido li.cvij.xv.Pira videntur
p dicta:eo φ in ſpecie ignis ſint forma
ta.Nā ab amplo incipiūt:ꝛ in angu⸗
ſtum deſinūt.Hec innūeris impoſita etiam ſi
pauca vehemēter onerosa eē dicunt.¶ Pal⸗
ladi⁹ li.iij. Cōdienda ſunt pira ita.De placi
to deſcēdente luna a.xxij.vſq̃ in octauā.ea⸗
dē poma ſicca ꝛ manu lecta hora ſecunda in
q̄ntā vel a ſeptima in decimā:a caducꝫ dilligē
ter electa.itegra ꝛ ꝑpe dura ꝛ aliq̄nto viridia
implicato vaſe claudunt.qđ operculo tegit ꝛ
deorſum os eius ei inclinat atq̃ obruitur eo
loco circa quē ꝑhennis aqua decurrit. Itē
que dura ſūt in carne ꝛ cute prius ī aceto po
ſita vbi ſe mollire ceperint. in fictile vas be⸗
ne coctum picatūq̃ ponunt:ꝛ operculo ſuꝑ
ueniente gipſant.ꝛ vas breui ſcrobe demergi
tur ī eo loco q̄ q̄tidie ſole tangat. Plurimi pi
ra obruta inter paleas aut frumēta ſeruarūt

Operationes

A ¶ Dyaſ.ca.de piris. Piri multe ſūt ſpēs:ſꝫ ſti
ptice oēs.vñ ad reumaticas paſſiōes catha⸗
plaſmatibꝫ adhibita faciūt:ꝛ reuma compe⸗
ſcūt.Elixatura eoꝝ ad oīa p̄fata iuuāt.Et ſi
ipa pira a ieiuno comeſte fuerit abſtinēt ven
trē.Et piri ſiluatici ſpēs ſūt q̄ tarde mature⸗
ſcere pñt plus ſtiptice q̄ſ ſupradicte:ſꝫ ſilibꝫ
cauſis ꝓſunt.ꝓhibēt q̄ꝫ aliq̄ fungos venenū
B amittere ſi cū piris fuerint cocti.¶ Aui.li.ij.
ca.de piris.In ipis ſūt terreitas ꝛ aq̄ſitas.ꝛ
in nr̄a q̄dē terra eſt ſpecies q̄ dr̄ ſenabrud.et
habet magnā capacitatē.ꝛ eſt vehemētis ro
tunditatꝫ ꝛ ſubtilis corticꝫ:eſt boni colorꝫ q̄ſi
preuium:q̄ſi ipm ſit aqua zuccari coagulata
plurimū.ſed non ꝑpter ſpiſſitudinē ſuƀe boni
odoris valde.qđ cū arbore ſua cadit ſuꝑ ter
ram deſtruit.ꝛ iſti ſunt in q̄bꝫ nō eſt nocumē⸗
C tum de ſpeciebꝫ pirorum.¶ Pira q̄ nominan
tur ſenia ſunt frigida in primo:ꝛ ſicca in.ij.
Serabrud ṽo ſūt temperata humida:ꝛ oēs
ſpecies ei⁹ ſūt ſtiptice intrātes ī emplaſtris
retentiōis materieꝝ.ꝛ q̄nq̃ abſtergūt paꝝ.ꝛ
eoꝝ humor ē plurim⁹ et laudabilior humore
D pomoꝝ ſcḋm φ dixit rufus.¶ Ea autē q̄ dicta
ſunt ſenabrud in terra Coraſceni:abſq̃ alijs
dicta ſūt lenitiua nature:ꝛ boni chimi valde
ꝯſolidāt vulnera.ꝛ ꝑpṙie ſiluestria exiccata.ꝛ
ſūt p̄paratiua ſtomachi:ꝛ abſcidūt tuſſim:ꝛ
E ſedāt colerā:ꝛ ſtringūt ventrē.et ꝑpṙie q̄ ſunt
exiccata.¶ Et ī piris q̄dē eſt ꝓprietas facien
di euenire colicā:q̄re oportet vt bibat poſt
ipa de ydromelle cū ſpeciebꝫ q̄ ſunt vt piper
et cinamomū ꝛ his ſilia.¶ Et eoꝝ rob ꝯuenit F
fluxui ventrꝫ colerico.Cinis ſpeciei eoꝝ ve
hemētis ſtipticitatꝫ ꝛ tarde maturatiōis eſt:
et cura fungoꝝ mortificantiū.ꝛ q̄n iſti fungi
coquunt cū piris minorat nocumentū eoꝝ.
¶ Sera.li.ag.ca. Cumechre.auct. Bal.Cu⸗ G
mechre.i.pira.Subſtātia ei⁹ eſt cōpoſita ex
ſuƀa terrea ꝛ aquoſa.Et ſi vis pōt aliter di⸗
ci:φ vna.ſ.eius pars eſt frigida ꝛ alia tempe
rata.ꝛ ſapor piri ꝛ ſtiptic⁹ cū dulcedine aq̄ſa.
ꝛ virt⁹ piroꝝ eſt deſiccatiua:ꝛ ꝯglutinat vul
nera ſine aliq̄ mordicatione.Et q̄n comedit
fortificat ſtomachum:ꝛ ſedat ſitim.¶ Silue H
ſtre ṽo eſt magis ſtipticū:ꝛ plus incoriat et
corugat ſtomachū.ꝛ iō plus ꝯglutinat vulne
ra:ꝛ ꝓhibet fluxum humorū.¶ Et idē auct. I
Aben meſuay.Quādo quodcūq̃ totū coq̄⸗
tur vel domeſticū vel ſilueſtre cū fungis au⸗
fert maliciā eoꝝ.ꝛ maiora ex eis ſunt fortio⸗
ris ṽtutꝫ q̄ſ parua.Parua aūt ſūt nutribilio
ra q̄ſ citonia.¶ Et rob piroꝝ abſcindit fluxū K
colericū:ꝛ excoriat ſtomachū.Et pira ꝓpṙie
generant colicā.ꝛ oportet φ ſumat poſt ipm
vinū mellis factum cum ſpeciebus.

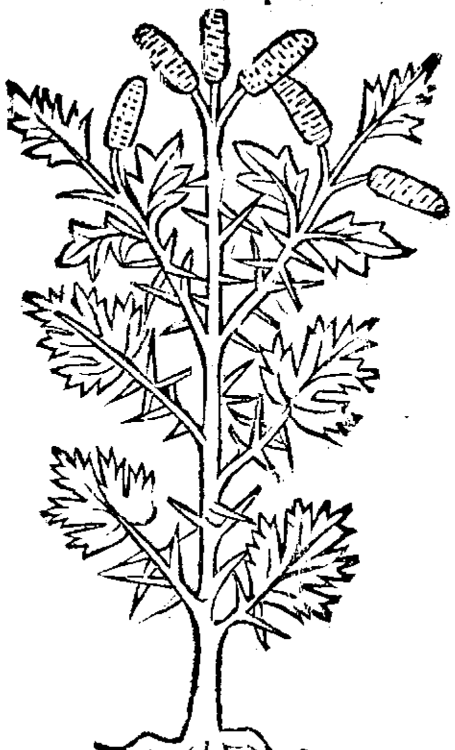

Capitulum.ccclix.

Iper latine.arabice ꝛ gre.falfel.Se
p rapion li.ag.ca.falfel.i.piper.Et ē ar

bo: naſcēs ī regiōib᷒ indie. h᷒ ſemē qđ ſui or/
tu eſt longū ſilē faſeolis: ꝛ elongaꝫ in forma
ſua: ꝛ ē macro piper. ꝛ intra ipm ſūt ḡna pua:
ſilia gergues: q̄ qñ maturanꝫ fit pip. ꝛ hoc q:
ſegaꝫ ꝛ fit ſicut racem⁹ in q̄b᷒ ſunt grana par
ua/ ꝛ ſūt grana piperis. Et qñ colligiꝫ pfecte
matuꝝ eſt piper nigꝝ. ſed qñ colligiꝫ añ ma/
turationē eſt piper albū. nā color ei⁹ ē alb᷒. et
nō recipit in colore ſuo nigredinē anteq̄ ma
turaꝫ. ꝛ radix hui⁹ arborꝫ ē ſilis coſto. Eligē
dū eſt aūt ex nigro qđ ē nouū in q̄ ē ſilis fur/
furi graue ꝛ plenū. Sꝫ albū meli⁹ ē illud qđ
ñ ē rugoſū albū ꝛ ḡue ꝛ lōgū ē eligēdū illđ qđ
qñ frāgiꝫ apparet deſum: hñs grana q̄ ſūt in
tra ipm inuicē iuncta: ꝛ acuti ſaporis mordi
cans linguā cū calefactōe. Radix arborꝫ hu
ius vocaꝫ falſanuē. ꝛ eſt ſimilis coſto. deferꝫ
ad nos ex terra indie ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. pi
peris ſm trāſla. no. Piperꝫ radix coſto maxi
me ſm ꝟtutē ſimilaꝫ. Fruct⁹ ꝟo ei⁹ q̄ q̄dāmō
germinat ē piper lōgū. vñ et humidi⁹ exiſtit
maturo. ſignū aūt ē hūiditatis ei⁹ ꝙ faciliter
cū imponiꝫ pforaꝫ. ꝛ nō cōfeſtim mordet: ſed
paulatim īcipit: pmanet ꝟo multū. q̄ ꝟo q̄ſi p
matur⁹ fruct⁹ albū pip eſt. acri⁹ exñs nigro.
id ei q̄ſi ſup aſſalū eſt. vtraq̄ āt ſufficiēter ca/
lefaciūt ꝛ ſiccant. ¶ Gal. eo. li. ꝛ ca. ſm trāſla.
ara. Sapor piperꝫ ē acut⁹. ꝛ illud qđ nō ma/
turū ē: pip albū ē: ꝛ ipm ē acuti⁹ nigro: ꝛ ma/
gis pungēs linguā: ꝛ h̄ eſt q: nigꝝ: ppterea q:
maturaꝫ: accidit ꝙ nō recipiat aduſtionem ꝛ
deſiccatōnē fort ē: q: minuiꝫ acuitas illa: q̄ q̄
dē remanet ī albo. Iſte nō due ſpēs ſūt deſic
catiue ꝛ calefactiue fortiter. ꝛ fruct⁹ q̄dē ei⁹
qñ incipit eē ē piper lōgū. ꝛ pter h̄ accidit ꝙ
pip longū eſt hūidi⁹ alio pipere. Et ſignū ſup
h̄ eſt ꝙ qñ elōgaꝫ tps ſup ipm corrodiꝫ ꝛ pfo
raꝫ etiā qñ teriꝫ nō inuenit tritor ī pncipio ſue
ꝯtritiōis punctionē multā. ꝛ qñ incipit mor
dicare: nō appet mordicatio ei⁹ multa anteq̄
guſteꝫ. deinde remanet mordicatio ei⁹ tpe nō
paruo. ſꝫ piper albū ē meli⁹ ſtōacho alijs dua
bus ſpecieb᷒.

Operationes

A ¶ Sera. Radix piperꝫ ꝯfert colice ꝛ dolori/
bus frigidis. Eſt ca. ꝛ ſic. eſt bona colice. ꝛ vē
toſitatib᷒ ꝛ alijs dolorib᷒ fri. ꝛ ē ſimilis coſto
ſm ꝟtutē. ꝛ piper nigꝝ acuti⁹ ē albo. ꝛ albū ē
debili⁹ eo. ꝛ ꝟtur piperꝫ eſt calefactiua: attra
ctiua cibi: ꝛ puocatiua vrine: reſolutiua ꝛ ab
B ſterſiua obſcuritatis viſus. ¶ Et qñ ſumiꝫ in
potu aut fit inunctio cū eo. aut miſceꝫ in aliq̄
vnguēto. ꝯfert rigorib᷒ febriū periodicaꝝ. et
ꝯfert morſib᷒ venenatꝫ: ꝛ expellit fetū: ꝛ potiſ
C ſime ſi ī potu ſumaꝫ vł aſſidue comedaꝫ. ¶ Et
qñ fit naſcale cū eo poſt coitū pphibet impre/
gnationē. ꝛ hoc ſimiliter facit aſſidue come/
ſtū. Nā iter pſtat genitale: ꝛ adminiſtraꝫ ī lohoc
ꝛ ſyrupis q̄ ſūt ꝯuenientes tuſſi et dolorib᷒ pe/
ctoris. ꝛ fit linitio cū eo ꝛ melle. ꝛ cōfert ſqui/
nātie. ¶ Et qñ ſumiꝫ ī potu maxie cū granis D
lauri aut folijs ei⁹: ꝯfert tortiōib᷒ vētrꝫ. et qñ
maſticaꝫ cū ſtafiſagria ꝛ cū paſſulis facit de/
ſcēdere flegma ex capite: ꝛ ipm ſedat dolorē.
ꝛ ꝯfortat ꝟtutē digeſtiuā. ꝛ ingrediꝫ ī ꝯfecti/
onib᷒ ſpecieꝝ q̄b᷒ vtunꝫ ſani ī ꝯdimētꝫ ciboꝝ
ad puocādū appetitū. ¶ Et qñ miſceꝫ cū pice E
reſoluit ſcrofulas. Et qñ miſceꝫ cū nitro ab/
ſtergit morfeā. ꝛ nō ē radix piperis zinziber:
ſicut putauerūt q̄dā. imo radix ei⁹ eſt ſimilis
coſto: q̄ quidē calefacit ꝛ mordicat linguā. ꝛ
attrahit humiditatē ad os: qñ miſceꝫ cū ace
to. Et linimētū cum eo reſoluit apoſtemata
ſplenis. ꝛ ſi ſumiꝫ facit idē. ¶ Et idem aucto. F
Aben meſuay. Proprietas piperis eſt ꝙ phi
bet impgnationē: ꝛ maxime qñ ſumitur poſt
coitū. ꝛ phibet tortiōes ꝛ ventoſitates q̄ ſūt
in ſtomacho ꝛ in inteſtinis. ꝛ exiccat flegma
viſcoſum qđ aggregaꝫ in pectore ꝛ pulmone
ꝛ inteſtinis. ꝛ digerit cibū. ꝛ nocet febricitan
tib᷒. ¶ Et ſi q̄s vtitur multū pipere puocat G
vrinā. Et ſi vtaꝫ eo paꝝ puocat ventrē. Sca
monea eſt ꝯtraria in hoc: ꝛ facit hoīem ma/
cre fieri: ꝛ deſiccat ſperma. Et in pipere albo
cū acuitate ſua eſt hūiditas q̄ auget in ſper/
mate: ꝛ mūdificat epar ꝛ ventrē ꝛ pulmonē ꝛ
ſtomachū. ꝛ ꝯfert morſib᷒ venenoſis: ꝛ cale/
facit neruos ꝛ muſculos ꝛ plus omī alia re.
¶ Paulus ca. de pipere. Piper eſt calidū in H
q̄rto gradu. ſiccū in ſcđo. Ubi ſciendū ne ali
q̄ erroris materia repleanꝫ: ppterea q: ī pñti
lrā Serapion ꝛ Dyaſco. videnꝫ cū Galieno
nō modicū diſcrepare dicētes ꝙ piper nigꝝ
acutius eſt albo. ¶ Galien⁹ vero ait: ꝙ piper I
albū acutius ē nigro. ꝛ ppterea ſicut ex ꝟbis
Dyaſcoridis bene intuētib᷒ ꝛ auide eſt mani
feſtū ꝙ piper albū eſt duplicis generis. ¶ Eſt K
quoddā piper albū: qđ fit qñ grana minuta
q̄ fuerūt in pipere longo incipiūt ingroſſari.
ꝛ vnū ab altero incipit ſepari: ſed nō fact⁹ ē
botrus vel racem⁹. ¶ Eſt aliud piper album L
qđ fit cū illa grana q̄ fuerūt in pdicto pipe/
re albo ſm debitā q̄ntitatē fuerint aucta: et
intra ſe totaliter ſepata: ſicut q̄ ſūt poſita in
quodā botro vel racemo. ꝛ ſūt ppinq̄ matu/
ritati. Primū ꝟo piper albū qñ ſapit adhuc
naturā piperis longi: q: vicinaꝫ. participat
adhuc de ei⁹ humiditate: cui⁹ gr̄a nō ē mul
tum acutum. Piper aliud albū de quo dixi/
mus: qđ eſt in medio inter maturitatē ꝛ prin

cipium generationis eſt ſatis acutum. quare cum remoueatur ⁊ elõgatur a pipere longo non participat humiditatem eius: ⁊ eſt acu-tius ſeipſo cum venit ad maturitatem: pꝛo-
D pter quã amittit de eius acuitate. ¶ Et hoc idem videmus in fructibꝫ acetoſis que ſunt in medio tempoꝛe acetoſioꝛes. hoc etiã in ſe-minibꝫ eſt videndũ: ſcꝫ. Feniculis: ſinapibꝫ: et ceteris: ꝙ ſunt acutioꝛes et calidioꝛes qui ſunt in medio tempoꝛe: q̃ꝫ q̇ ſunt in extremo Sic ergo ad ꝓpoſitum piper nigrum acuti-us eſt albo: ſcꝫ albo quod eſt in pꝛincipio ge-nerationis. qꝛ nõ habet multam acuitatem pꝛopter humiditatem quam participat: vt di ctum eſt. hunc reſpectum habuit Serapion
A ⁊ Dyaſcoꝛides. ¶ Sciendũ inſup ꝙ in maio ri quãtitate inueniretur de pipere albo: niſi qꝛ inficitur ꝓpter ignem. ſed illud quod non contaminatur ab igne remanet album ⁊ non rugoſum: qđ non poteſt eſſe niſi modice q̄n-titatis: quia modicuꝫ eſt illud quod ab igne impꝛeſſionem non recipit.

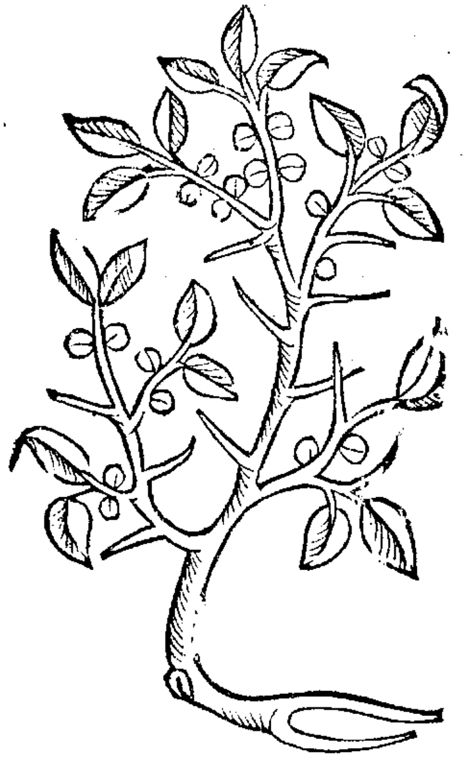

Capitulum. ccclx.

p Iper nigruꝫ latine. arabice habelze lim vel grana ezelem.

Operationes

¶ Serapion libꝛo aggrega. cap̃. habelzelim A
id eſt granum zelin. ⁊ eſt piper ethiopium vel nigroꝝ. ⁊ eſt granũ pingue ĩ magnitudine ci-ceris: ⁊ eſt citrinũ exterius: albũ interius. et habet ſapoꝛem bonuꝫ. defertur ex terra bar-barie. ¶ Et illud quod nominat̃ in barbaria B
croin: eſt ſimile faſeolis in foꝛma ſua: niſi qꝛ grana ei⁹ et coꝛtex ei⁹ ſunt minoꝛa faſeolis. habent nigrũ coloꝛẽ ⁊ acutum ſapoꝛẽ ſicut pi per. ⁊ defertur ſimiliter a terris nigroꝝ. ⁊ ſũt calida in tertio gradu. humida in p̃mo. ¶ Et C
conferũt doloꝛi dentiũ. ¶ Augent enĩ in ſper D
mate. ¶ Et faciunt bonũ odoꝛem oꝛis. E

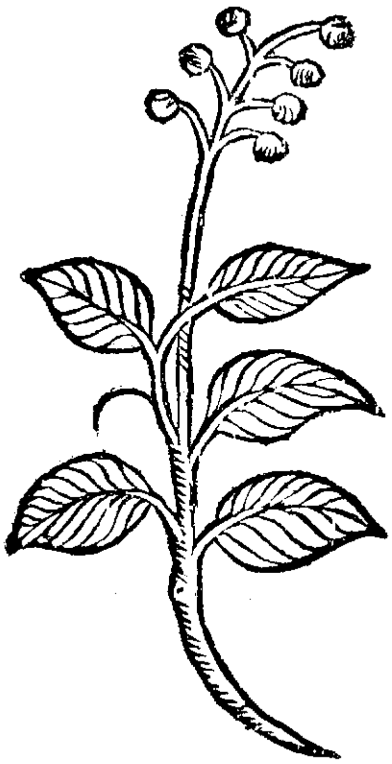

Capitulum. ccclxi.

p Iperelle latine. grece haerina. arabi ce haerinia. Serapion lib. aggrega toꝛis cap̃. haerinia: id eſt piperella. ⁊ eſt in figura ſicut piperis minoꝛis figura: ni-ſi quia eſt in coloꝛe ſuo citrina.

Operationes

¶ Serapion. In ea due ſunt virtutes cõtra A
rie: ſic̃ frigiditas ⁊ caliditas. ¶ Et idẽ aucto B
ritate Aben meſuay. Haerina eſt granũ par uũ minus pipere. ⁊ eſt in eo citrinitas pauca: ⁊ eſt odoꝛiferũ: cuius odoꝛ ẽ ſicut odoꝛ ligni aloes. eſt calidũ ⁊ humidũ. ⁊ in eo eſt abſter-

E ſſo parua. ¶ Idem. Prouocat vrinã multã fe
tidam qñ coquitur in vino et bibitur illud vi
D num. ¶ Et aufert ꝓpter hec fetoꝛem aſcello-
rum et fetoꝛem totius coꝛpoꝛis. Et operatio
in hoc eſt a tota ſua ſuba. et quando coqui-
tur radix et bibitur: cõfert ſicut piper nigrũ.

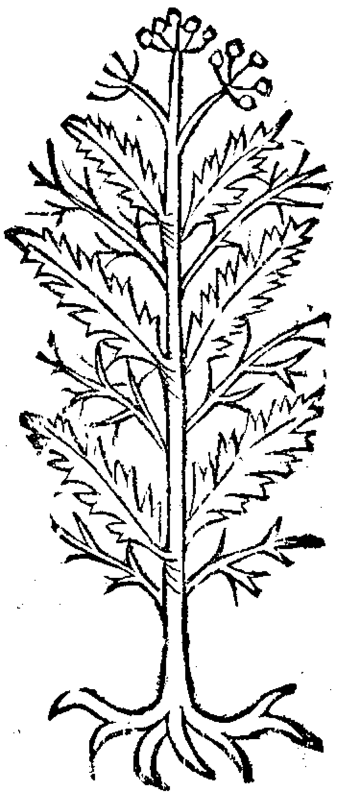

Capitulum. ccclxij.

Iretrum latine. grece dentanos. ara
p bice vero achiraraba: ſiue acbarcha
racha. Serapion libꝛo aggre. cap.
Achiraraba. auctoꝛitate Dyaſco. Achirara
ba: id eſt piretrum. et eſt planta cui⁹ folia ſũt
ſimilia folijs dauci agreſtis aut maratri. ⁊ ſti
pites ſimiliter ſicut ſtipites illius. et ſup ſti-
pitem eſt coꝛona ſimilis coꝛone aneti. ⁊ habꝫ
radicem in groſſitudine digiti. ¶ Auicẽna li-
bꝛo. ij. capitulo de piretro. Piretruꝫ plurimũ
quod de hac planta adminiſtratur eſt radix
eius. melius eſt illud quod eſt acutum: mor-
dificatiuum lingue. et magnitudo ei⁹ eſt ſm
quantitatem digiti.

Operationes.

A ¶ Dyaſcoꝛides. Pungit linguam quãdo gu-
ſtatur pũctiõe foꝛti et attrahit flegma. ⁊ ideo
quando coq̃tur cũ aceto ⁊ fit colutio oꝛis cõ
fert doloꝛi dentiũ. Et quãdo maſticatur at- B
trahit flegma. ¶ Et quãdo teritur ⁊ miſcetur
cũ oleo ⁊ inungitur ꝓuocat ſudoꝛẽ. ⁊ confert
membꝛis ſup que vincit frigus: et conſeruat
coꝛpus a nimio frigoꝛe aeris ne noceat ei. et
amiſſione ſenſus ⁊ motus. ⁊ eſt ei⁹ iuuamen-
tum magnũ in hoĩe. ⁊ cõfert paraliſi ⁊ rigoꝛi C
bus febꝛiũ. ¶ Galienus. viij. ſimpliciũ farma
coꝛum cap. de piretro plurimũ quod de eo ad
miniſtratur eſt radix eius. ⁊ ꝓꝛietas virtutꝭ
eius eſt ꝓꝛietas adurens. ⁊ pungit linguaꝫ
quando guſtatur punctione foꝛti: et attrahit
flegma. ¶ Et ſedat doloꝛẽ dentiũ qui fit a fri D
giditate. ⁊ confert rigoꝛi febꝛium qñ fit inun-
ctio cum eo diſſoluto in oleo ante aduentuꝫ
paroxiſmi. ⁊ confert illi q̃ habet ſtupoꝛem in
membꝛis ante relaxationẽ. ¶ Auicẽna. Pire E
trum quidã extimauerunt eſſe frigidum: ſed
nõ eſt: imo calidum ⁊ ſiccum in tertio gradu.
extrahit flegma maſticatũ. et virtus eius eſt
aduſtiua. Et ꝓuocat ſudoꝛem: cum ex eo cũ
oleo abſtergendo inungitur coꝛp⁹ ſi miſcea-
tur cũ oleo. ⁊ abſtergendo inungat̃ ex eo ꝓ-
uocat ſudoꝛem. fricatio facta ex eo ⁊ decocti
one ipſius et oleo eius. Confert mollificati
oni neruoꝝ antique: ⁊ ſtupoꝛi eoꝛuꝫ. ⁊ ꝓhibet
generatione alcuzeꝫ ab eo in quo generatur
alcuzeꝫ vehemẽter aperit opilationes cola-
toꝛij: ⁊ ꝯſtrictionẽ nariũ. ¶ Et eius decoctio F
ꝯfert doloꝛi dentiũ: ⁊ ꝓꝛie frigido. Et eius
acetum cõfirmat dentes motos ſi decoqua
tur cũ aceto ⁊ teneatur in oꝛe ¶ Et quãdo fri G
catur cum eo coꝛpus ante paroxiſmuꝫ rigo-
ris cum oleo: ꝯfert rigoꝛi facto cum febꝛe et
abſqꝫ febꝛe. ¶ Paulus ca. eſt ſiccum in tertio
gradu. Maſticatum attrahit flegma ꝑ os. ⁊
remouet doloꝛem ⁊ ſtupoꝛem dentium.
¶ Auerrois quinto libꝛo Colliget. ca. de Pi H
retro. Eſt calida i quarto: ⁊ de ea adminiſtra
tur radix. ¶ Conſtantinus libꝛo graduũ. ca- I
pitulo Piretrum. Piretrũ eſt in quarto gra
du calidum ⁊ ſiccum. Linguã vꝛit: ⁊ flegma
nimium attrahit. Ideoqꝫ dentibus valet de
frigiditate et humiditate dolentibus.
¶ Alexander ⁊ Stephanus. Illud tritum ⁊ K
cum melle potatum: epilẽticis valere teſtan
tur. Collo ſuſpenſum aut naribus applicatũ
ſubuenit infantibꝫ epilenticis. Cum oleo mi
xtum et doꝛſo femineo inunctum ante rigo-
ris acceſſionem venire ꝓhibet eam.
¶ Valet etiam paraliticis ac neruoꝛum mol L
liciei de frigiditate ⁊ humiditate totius coꝛ-
poꝛis. Deniqꝫ in coꝛpoꝛe toto ex eoꝛum per-
uncto ꝓꝛeuocatur ſudoꝛ.

L ¶ Platearius. Piretrũ eſt ſatꝫ cõmunis her
ba in tertio gradu calida ꝛ ſicca. Radix eius
in medicinis ponit: que in hyeme colligit. ac
ꝑ annos quincꝫ ſeruat. Piretruꝫ debet eligi
cõtinuum ꝛ nõ ꝑforatum ſaporẽ habens acu
tum. ꝛ cum frãgitur nõ pulueriſat. Acumen
eius nõ ſtatim ꝑcipitur: ſed debet aliquantu
lum maſticari ꝛ in ore teneri. Quod cõtingit
propter eius leuitatẽ: vel ſubſtantie ſolidita-
te. Uirtutẽ habet diſſoluendi: cõſumẽdi ꝛ at
M trahendi. ¶ Gargariſma factũ ex vino dulci
decoctionis eius. cerebrum a ſuꝑfluitate fle
gmatica mũdificat: ꝛ humores vite cõſumit
N ¶ Inter dentes maſticatũ dolorẽ tollit den-
tium: ꝛ ſtomachi reumatiſmũ. Maſticatũ q̃ꝫ
lingue paraliſim ſoluit. Contritum in vino ꝛ
oleo decoctum ꝛ ad loca paralitica et poda-
grica cathaplaſmatũ valde proficit.

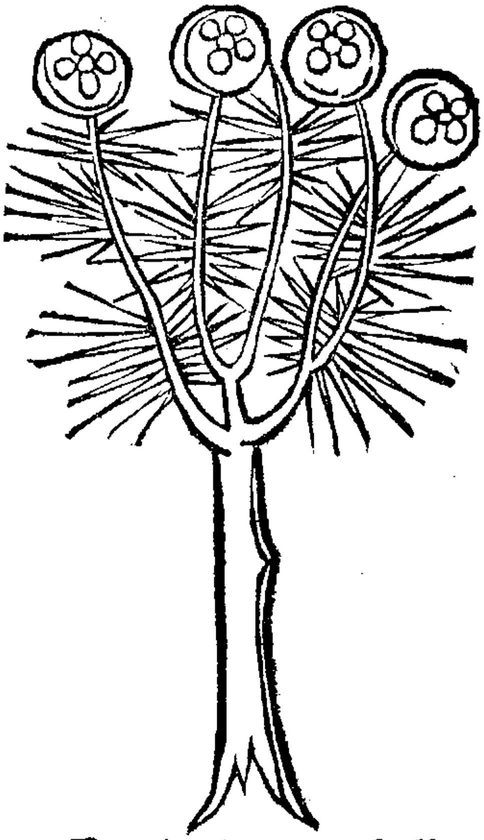

Capitulum. cclxiij.

P Inus latĩe. grece Calidariſ chochia
vel azet. Arabice Cinobar. Serap.
libro aggregatoris cap. Cinobar: id
eſt pinus arbor. Et eſt maſculus ꝛ femina.
Maſculus nominat azet vel cinobar. ꝛ non
facit fructũ magnũ: ſed de ſudore extrahitur
pix: vt patet in littera pix. ꝛ ibidem inuenies
eius virtutem. ꝛ cum ligno fit lumen. ꝛ eſt il-
lud quod vocat teda vel zappinus. Et femi-
na eſt illa que facit fructũ magnũ. ꝛ de ea eſt
magna ꝛ parua. ¶ Et idem auctoritate Ga-
lieni. Minor eſt in ſapore ſicut ſapor maio-
ris. ꝛ eſt in ea aliquantulũ amaritudinis ꝛ a-
cuitatis. ꝛ virt⁹ eius eſt calida cum acuitate
¶ Et idem aucto. Aben Meſuay. Magne
ex pinis ſunt calide in ſecũdo gradu: ſicce in
primo. Que cum bibunt cum rob mũdificãt
humores groſſos ꝛ viſcoſos qui ſunt in reni
bus ꝛ veſica. ¶ Et idem auctoritate Dyaſco
ridis. Calidaris vel calicaris eſt fructus pi-
nus maior: ꝛ nominatur cochia.

Operationes

¶ Serapion. Pinus maior ꝯfert ſaniei ĩ pe- A
ctore: ꝛ oĩbus q̃bus cõuenit educi ſaniẽ a pe
ctore. ꝛ facit expuere ſanguinem. ꝛ quãdo in-
funditur in aqua: recedit acuitas et punctio
que ſunt in eo: ꝛ elongat a mordicatione. Et
tunc eſt cõglutinatiuus: ꝛ medius inter qua-
litatem calidam et frigidã: ꝛ inter ſubſtantiã
aqueam et terreaꝫ. ꝛ ſubſtãtia aquea in eo eſt
pauca. ſed fructus q̃tum ad nutrimentũ eſt
dure digeſtionis: ꝛ nutrit corpus nutrimen-
to forti. ¶ Idem aucto. Dyaſcoridis. Quan B
do comedit et bibitur cum ſemine cucume-
ris ꝛ rob ꝓuocat vrinã. ꝛ cõfert ardori renũ ꝛ
veſice. Et quãdo bibitur cum ſucco portula-
ce: ſedat mordicationẽ ſtomachi: et reddidit
debilib⁹ fortitudinẽ: ꝯfert deſtructiõi humi-
ditatis ¶ Et qñ accipit ex ſuccu pini ſicut re C
cens: ꝛ terit et coquit cum rob: ꝛ accipiũtur
de ipſius decoctione. ℥. iiij. qualibet die cõ-
fert tuſſi antique ꝛ vlcerib⁹ pulmonis.
¶ Idem auctoritate Galieni. Minor ex eis D
nominat calidaris. Uirt⁹ eius eſt calida et
abſtergit. ſapor eſt ſtipticus: amar⁹: acut⁹: et
cõfert ſputo veniẽti a pectore ꝛ pulmone: ꝛ ẽ
ſtiptica: et cõfert tuſſi ꝛ dolorib⁹. pectoris qñ
ſumitur ſola aut cũ melle. ¶ Et idem auctori E
tate Aben meſuay. Magne ex pinis ſunt ca
lide in ſecundo gradu: ſicce in ꝑmo. Que qñ
bibunt cũ rob: mundificãt groſſos humores
ꝛ viſcoſos q̃ ſunt in renib⁹ ꝛ veſica. ꝛ confert
ſaniei corum ꝛ lapidi. Reſina eius deſiccat ꝛ
calefacit. ꝛ eſt dyaforetica. Pro qua lege ca-
pitulũ reſina. ¶ Et idem auctoritate Galieni F
Cortex ꝛ folia pini que eſt minoris: q̃ eſt no-
minata calidaris. habent in ſe virtutẽ ſtipti-
cam: que curat tenaſmonem quãdo apponit
ſicut emplaſtrum. ꝛ nõ eſt medicamẽ melius
in hoc. ꝛ quãdo bibitur ſtringit ventrem. ꝛ eſt
conferens cõbuſtioni aque bulientis. ꝛ ſimi-

liter cortex illius ſpeciei que dr̄ cochia. ⁊ eſt maſculus cōſimilis in virtute: niſi q̄ virtus eſt ei debilior ꝟtute illi⁹. ſed folia iſtaꝝ arborū q̄ q̄ ſunt magis humida cortice ipaꝝ: habent in ſe virtutē qua incarnant ꝑcuſſione.

B ¶ Sed pini magne. Virtus folioꝝ ⁊ corticꝭ eſt fortis in omib⁹ iſtis. ſed fumus q̄ eleuatur a ligno pini confert multum fluxui pilorum palpebrarum: ⁊ corruptioni lachrymarum: ⁊ curſui lachrymarum ab eo.

D ¶ Cortex arboris pini minoris et cortex cochie: ⁊ eſt acꝫ: omēs ſunt ſtiptice. et cōferunt patientib⁹ tenaſmonem quādo teritur ⁊ pulueriſatur ſupra locum. et quādo de ipſis miſcetur cum litargiro ⁊ puluere olibani ꝯfert vlcerib⁹ que apparent in corpore ⁊ cōbuſtionib⁹ ignis. et quādo cōficitur cū cera diſſoluta cum oleo mirtino: conſolidat vlcera que dicuntur formice ne augeantur in corpore. ⁊ fit cum eo fumigium matrici: ⁊ expellit fetū mortuum et ſecundinā. Et quādo bibit̄ ſtringit ventrem: ⁊ mouet vrinam.

I ¶ Galienus. vij. ſimplicium farmacorum capitulo de pinea. ſm̄ tranſlationem grecam. Comi fructus: id eſt pinea quam ſcrobiliam nomināt. tota quidem viridis. habet q̄d amaritudinis ⁊ acredinis. ⁊ propterea quidē empicis et alijs quicunqꝫ indigent ea q̄ ſm̄ pulmonem ex torace faciliter extuſſire ⁊ expurgare idonea eſt. eſibilis vero fructus ei⁹. Eſt quidem cibus difficile digeſtibilis et fortis. eſt autem ⁊ vt farmacum: ⁊ ad leniendū aſperitates idoneum. ⁊ maxime quando in aqua infuſus: diſpoſuerit in eo totam quantā habet acredinem. Reliquum enim om̄e immordicaciſſimum fit. in medio enim calidū et frigidum equaliter conſiſtens ex aquoſa et terreſtri ſubſtantia habet craſim. acetoſa autem minime participat.

K ¶ Et idē in libro de cibis capitulo de pinea Magne ex eis euchimie ⁊ groſſe chimi generatiue. Et ideo nutriunt corpus nutrimento forti: nō tamen bene digeſtibili.

L ¶ Auicenna libro. ij. ca. de pino. Virt⁹ corticis maioris fortior eſt. Et cortex eius que nominatur ſufine eſt debilior. In cortice ei⁹ eſt ſtipticitas plurima. ⁊ vermis q̄ exiſtit in ipſa eſt in virtute cantaridis. Cortex ei⁹ confert vlceribus cordicalibus. ⁊ in ip̄o eſt virt⁹ cōſolidatiua: ⁊ in cortice ipſius eſt de ſtipticitate quod ꝑuenit ad hoc vt ſanet abraſionē q̄ſ ſuper ea ponitur vt emplaſtrum.

Capitulum. ccclx iiij.

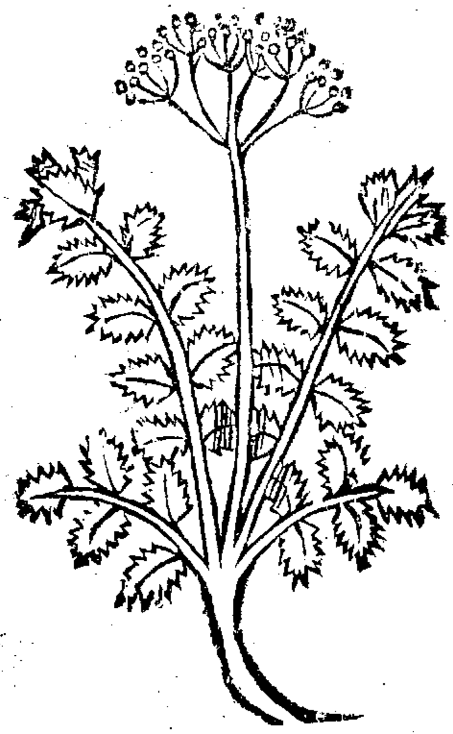

Pimpinella. Pandecta Pimpinella ē
P herba multū ſimilis ſaxifrage. Vnde verſus. Pimpinella pilos ſaxifraga non habet vllos.

Operationes

¶ Virtus ei⁹ eſt q̄ abſtergit ⁊ fortificat ⁊ mūdificat epar ⁊ renes q̄n̄ in eis ſunt opilationes. A
¶ Quādo bibit̄ de radice eius quātitas amigdale a mulierib⁹ que nō bene purgātur in partu mūdificat eas per menſtrua. B

¶ Et quādo bibitur cum vino: confert dolori ventris ⁊ yctericie ⁊ dolori veſice ⁊ renum. C

¶ Et quādo coq̄tur cū vino ⁊ bibitur ſtringit ventrem. Et quando bibitur ex ſemine eius cū vino ſtiptico cōferunt fluxui ventris. D

¶ Radix pimpinelle ꝓſeruat a peſte maſticatam: ⁊ in collo ſuſpenſum. Itē abſtergit veſtigia nigra in cute. Confert podagre. E

¶ Radix pimpinelle maſticata longo tempore apparet in ea acumē cū pauca amaritudīe et cum acredine. propterea igitur diuretica ⁊ vrinarum prouocatiua. F

Capitulum. ccclxv.

B

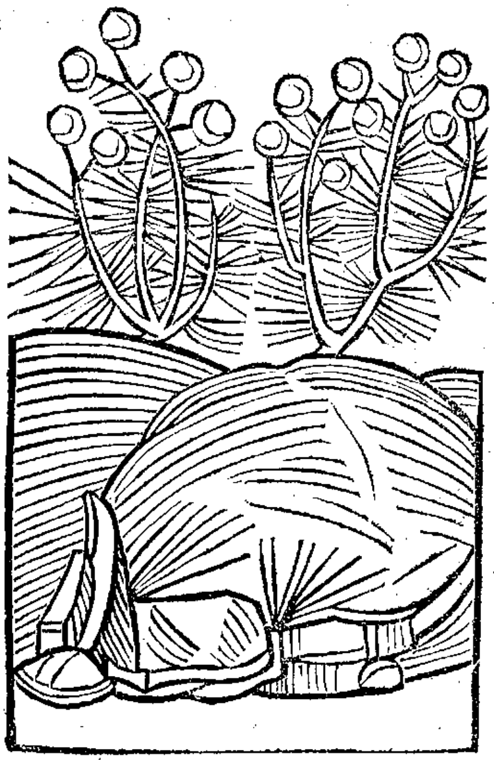

p Eridemon.Pan. Peridemon grece velliceos vel exacāton.arabice gri-
math.latine Caprifoliū.i.mī ſiluaꝝ.

Operationes

A ¶ Dyaſc.ca.liceos vel exacāton fo.ſūt buſſo
ſiliā atqꝫ ſpinoſa.ḡna ei⁹ viridia.ꝛ cū matura
uerint ceraſis ſilia. Naſcit̄ i ſiluoſis locꝭ cui⁹
fo.ꝛ ḡna ꝛ radix ī vnū ꝯtūdunt̄:ꝛ cū aq̄ dulci
coquunt̄ vſqꝫ ad groſſitudinē Hec aq̄ ē deſic
catiue ꝟtutꝭ:ꝛ ex ꝫrīis cōpoſita.q̄ ſcꝫ ē exte-
nuatoria.digeſtoria ca.ꝛ fri.ſtipticā hñs vim.
et iō diaforeſim facit.
B ¶ Facit autē ad herpe-
tas:ꝛ ad vlcera epatis ꝛ ad parotidas.et pu
trida vlcera ex ſucco fruct⁹ ei⁹ fit licium.p q̄
lege ca.licium ſuperius de.l.cclxv.

Capitulum.cclxvi.

p Jnaria latine.grece ſcalones. arabi
ce Haixoff. Sera.lib.ag.ca. Hai-
xoff eſt ex ſpeciebꝫ pineaꝝ.fo.ei⁹ ſūt
ſiliā cameleonti albe:niſi q̄ ſunt nigriora.et
hꝫ virgā longā folijs plenā.ꝛ ſup ipm ē capi-
tellū ſpinoſum.et hꝫ radicē nigrā ꝛ groſſam.
ꝛ eſt qđ de ipa planta adminiſtrat̄. Gal'. Uir-
tus eius eſt q̄ calefacit in.ij. gra.in vltio ei⁹.
ꝛ in ṗncipio ſcđi:ꝛ deſiccat in.ij. Planta illa
comeditur recens ſicut ſparagus.

Operationes.

A ¶ Galienus. Prouocat vrinam multam feti-
B dam quādo coquitur in vino ꝛ bibitur illud
vinum. ¶ Et qñ coquit̄ radix et bibit̄:aufert
fetorem aſellarū ꝛ fetorē totius corporis.

Capitulum.ccclxviij.

p Silliū latine.grece pipſilliū. arabi-
ce bazarachona vl'beſtercaton. Se
ra.li.ag.ca.Bazarachona au.Dyaſ.
Bazarachona:id eſt pſilliū:eſt herba hn̄s fo
lia piloſa.virgas hn̄s lōgas mēſura vniꝰ pal
mi ꝛ tota herba piloſa. Et exitꝰ ramuloꝝ eo
rū ē a medio virge.ꝛ ſunt ī ipō capitella duo
vel tria rotūda.in qbꝫ eſt ſemē ſimile pulicibꝫ
nigrū ꝛ duꝝ.ꝛ ē illud qđ ex eo admīſtraṫ. Ga
lie.viij.ſim.far.circa finē ca.de pſillio ſm trāſ
lationē grecā. Pſilliū ſemē eiꝰ maxīe vtile ē
ex ſcđo gradu infrigidantiū.ex cōplexiōe ve
ro q̄ eſt ſm ſiccationē ꝛ humectationē mediū
eſt qđdā ꝛ moderatū. Dyaſ.ſm trāſla. grecā
ca.de pſillio. Pipſilliū aut quinofolion quē
ſiculi dicūt criſtallū.aut ſquinnomella: folia
hꝫ carnopoclion ſiīa ꝛ aſpa. Uirgā hꝫ duo-
bus palmis longā.cuiꝰ frutex piloſus ſpino
ſa eſt.coma eiꝰ a medietate incipit virge.in q̄
capitella duo vel tria ſunt cōſtricta. in qbꝫ ſe-
men ē pulicibꝫ ſiīe nigrū ꝛ durū.naſciṫ in cā-
pis. Aui.li.ij.ca.de pſillio. Pſilliū qdē ē duo
rū modoꝝ:hyemale ꝛ eſtiuū.et potio cuiuſli-
bet eoꝝ ſit pondus.ij.ʒ.meliꝰ eſt illud qđ eſt
magis groſſum.qđ ſubmergiṫ in aq̄ fri.eſt et
hu.in.ij.gra. Pli.ca.de pſillio. Pſilliū herba
eſt ſiīs ambꝛe:faciēs ſemīa ſicut ſemina lini
ſed mīoꝛa ꝛ ſubnigra q̄ſi tendentia ad purpu-
reitatē.qꝛ ſemē eſt melius qđ ſubmergitur in
aq̄.dicta ē herba ſic:eo ꝙ ſemen ſimile pulici
habeat.ꝛ iō iſta herba ſic dꝛ infra a qbuſdam
pulicaris:eo ꝙ ſemē factū ē ad ſiītudinē pu
licis.vnde pſillos.i.pulex. Johēs meſ.ca.de
pſillio. Pſilliū eſt de alterantibꝫ cōplexionē ꝛ
ſolutionē facientibꝫ.ꝛ eiꝰ ſolutio fit ꝓpꝛie lam
bꝛificando. Eius aūt aliud ē albū.aliud ſub-
nigrū.aliud ad purpureitatē declinās. Me-
lius eſt qđ eſt cōpletū ꝛ groſſuꝫ.ꝛ eſt grauius
ꝛ ſubmergiṫ in aq̄.cōpoſitū ex duabꝫ ſubſtan
tijs q̄ ſeparari poſſunt:inter quas eſt coꝛtex
ſeparans. Eſt enī duplex in eo ſuba:ſcꝫ Me
dullaris.ꝛ ē in ea ſubſtātia expanſa ſupꝛa coꝛ
ticem ipſius.ſubſtātia autē interioꝛ medulla
ris ca.eſt ꝛ ſic.in.iiij.gradu.ꝛ eſt acuta vehe-
mēter.inciſiua:rubificatiua ꝛ vlceratiua. ꝛ ē
de genere veneni. Subſtātia aūt eius exteri
oꝛ ſupꝛa coꝛticem eſt ex multū infrigidantibꝫ.
Et dixit Ruffus. Eſt fri.ꝛ hu.in.iij.gradu.et
exceſſit. Et dixit Dyaſco. Eſt in ſecūdo.ꝛ eſt
verius. Inquit enī Hypocras in epidimijs.
Non enī eleuaṫ res frigida iuncta cum humi
da ſupꝛa ſcđm gradū. Et dixit Galienꝰ. Hu-
mida res nō tranſgrediṫ metā vſqꝫ ad quam
poteſt extendi regimen hoīs.ꝓpter qđ non in
uenimus humidū eſſe cauſaꝫ doloꝝ inq̄ntuꝫ
humidū.ſed inq̄ntuꝫ poteſt eſſe cū materia:q̄
quantitate ſua moueṫ ad ſolutionē cōtinui-
tatis. Quod ex eo conquaſſatuꝫ eſt cū aqua
fontiū frigida.ꝛ fit muſcilaginoſum ꝛ bibiṫ ſi
cut eſt.ꝛ ꝓpꝛie cū oleo violarū aut ſyrupo vio
larum ſoluit ventrem.quod autē ex eo frixū
eſt ꝛ conquaſſatur cum oleo roſaꝝ:eſt medi-
cina fluxus ventris ꝛ diſſinterie. Contrituꝫ
autem nullo modo potui pꝛopinandum eſt.
occultat enim cōtritio ſubſtantiaꝫ eius.me-
dulla rem vlceratiuam ꝛ excoꝛiatiuam.

Operationes

¶ Serapion aucto.Dyaſ. Habet virtutē in- A
frigidatiuā quando fit emplaſtrum cum eo ꝛ
oleo roſaꝝ ꝛ aceto ꝛ aqua:ꝛ cōuenit doloꝛibꝫ
iuncturarū ꝛ apoſtematibꝫ que fiūt in radice
auris ꝛ cōcuſſioni neruoꝛum. ¶ Et q̄n fit em B
plaſtrum ad ramicē pueroꝛū:ꝛ ad eminentiā
vmbilici infantium:curat eos.cōuenit ad ſo
dam cum oleo roſaꝝ ꝛ pauca aqua ꝛ aceto.
¶ Et q̄n opoꝛtet ex eo fieri emplaſtrum:acci
piatur de eo quantitas aliqua ꝛ teratur ꝛ in- C
fundatur in agua.ꝛ q̄n inſpiſſata fuerit:aqua
ipa nō extendatur:ꝛ fiat emplaſtrū. q̄m ipm
infrigidat infrigidatione foꝛti:ꝛ ſtringit ꝛ au
fert lacrimas oculoꝝ.ꝛ cōuenit obtalmie ca
lide et doloꝛi capitis q̄n infundiṫ in aqua li-
nita penna.fronti apponiṫ.ꝛ quādo aqua eiꝰ
bibitur cum zuccaro:extinguit feruoꝛeꝫ acu
tarum febꝛium ꝛ ſitim:ꝛ ſoluit ventrem. ¶ Et D
idem auctoꝛitate Aben meſuay. Sedat do-
loꝛes pungitiuos ventris.et lenit aſperitatē
vlcerum ꝛ inteſtinoꝛuꝫ.ꝛ abſcindit tenaſmon
ꝛ cōuenit doloꝛi capitis qui fit a caliditate.ꝛ
ſuccus folioꝛū eius eſt ex medicinis laxati-
uis ꝓpter frigiditatē ꝛ humiditateꝫ q̄ ſunt in
eo.ꝛ cura nocumēti eius ē cū medicinis ca.ꝛ E
ſic. ¶ Et idē auc. Habix. Semen pſillij eſt ſi-
cut coꝛiandrū humidū.q̄n daṫ ex eo parū.ſe-
dat inflationē colere:ꝛ ebulitionem ſanguis
ca.aduſtionē fe.calidaꝝ acutaꝝ. Et ſi daṫ in
potu de muſcillagine eiꝰ ꝯuenit habētibꝫ hir
ſen:ꝛ ſedat ſitim eoꝝ magnam:ꝛ laxat qdem
ventrem. ¶ Et ſi datur in potu crudum ꝛ aſſa F
tum ſtringit ventrem.ſimiliter etiā faciūt ſe-
mina lini ꝛ ſemīa marrubꝫ:et grana mirti:et
ſemen poꝛtulace:ꝛ ſemē ozimi.laxant enī cru
da ꝛ ſtringūt aſſata. Et quātitas eiꝰ que daṫ
de pſillio eſt.ʒ.ij.infuſo in aq̄ donec egrediaṫ
muſcillago eius:et bibatur cum zuccaro al
bo:aut cum iulep. ¶ Et folia pſillij quando G
emplaſtrantur ſup apoſtemata in pꝛincipio

aperitionis eorum refrigerant ea. et ſi pote-
tur ex eo parũ: cõuenit egritudinib⁹ que fiũt
a ſanguine. ⁊ nimis ex eo acceptum inducit
ſincopim in ore ſtomachi: ⁊ fortaſſe occidit:
quoniam nimium ex eo eſt venenum.
H ¶ Et cura eius eſt ꝙ detᷣ in potu mel bullitũ
cũ aqua calida et aqua aneti ſicci. Joh. meſ.
Pſilliũ conquaſſatũ cum aqua fri. ſicut dixi
mus ſolutiõe educit colerã. ⁊ ꝯuenit fe. multe
inflãmatiõis ⁊ ſiti vehemẽte ca. ⁊ ſedat inflã
mationem ſpiritualiũ: ⁊ lenit pectus.
I ¶ Et conquaſſatũ ſicut diximus ꝯuenit flu-
xui colerico ⁊ diſſinterie: ⁊ fluxui mẽſtruali.
⁊ ꝓprie poſt potũ ſcamonee et medicinarum
acutarũ. Doſis ei⁹ a ʒ. i. vſqꝫ ad tres. timeat
autẽ ipm habens debilitatem viſcerum.
K ¶ Auicẽna. Quod ex eo frixũ ⁊ inuolutũ in
oleo roſaꝝ: ſtipticũ eſt ⁊ ſedat dolorem more
emplaſtri ſuppoſitũ cum aceto. Adminiſtratᷣ
etiã conquaſſatũ cum aceto ſup apoſtemata
calida: ⁊ formicam ⁊ heriſipilã. ⁊ ꝓprie q̄ ſunt
ſub aure ⁊ ſup flegmatica: fit ex eo emplaſtꝝ
tenſioni neruorum: ⁊ ipſorum ſpaſmo ⁊ poda
gre. et dolorib⁹ iuncturaꝝ ca. cũ aceto ⁊ oleo
roſarum conuenit ſiti vehemẽti colerice. ei⁹
quod ex eo frixum eſt pondus. ʒ. 3. ⁊ inuolu-
tum in oleo roſarũ ſtringit ⁊ conuenit diſſin
terie: ⁊ ꝓprie infantiũ: ⁊ quod ex ipo muſcilla
ginoſum eſt. ⁊ ipa muſcillago ipſius cũ oleo
violarum ſoluunt. ſi bibatur ⁊ tũc ſedabit in
flãmationem febrium acutarum.

Capitulum. cclxviij.

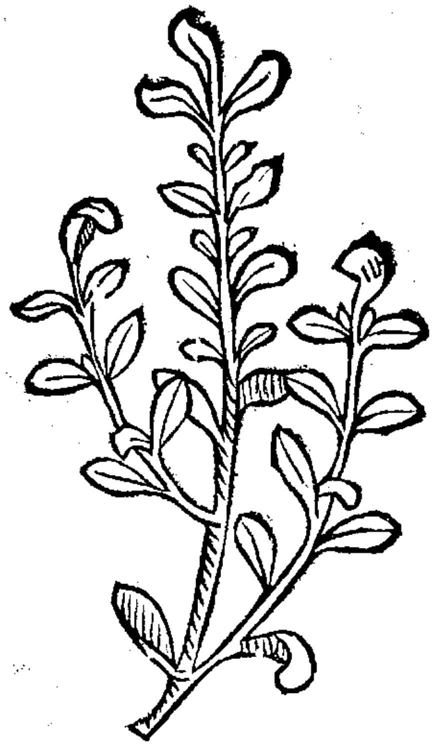

P Olegium. Dyaſcorides. Polegium
omnib⁹ eſt notũ. Huius virtus ter-
mantica eſt. Ex herbario. Polegiũ
maſculus eſt ⁊ femina. Maſculus florẽ ha-
bet albũ. Femina rubeũ vtrũqꝫ. ¶ Plateari⁹
Polegium calidũ eſt ⁊ ſiccum in tertio gradu:
cuius virt⁹ cõſiſtit in folio ⁊ i flore. Tempo
re florum colligitur: ⁊ p annum ſeruatur.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Polegiũ calefacit nimis ⁊ extenu
at de torace ⁊ pulmone pingues et viſcoſos
humores facile pos ſpuere facit. Nauſeam ⁊
morſum ſtomachi cũ puſca bibitũ ſeparat ni
gram colerã p ventrem deponit. cum vino bi
bitum morſib⁹ venenatis occurrit.
B ¶ Siccum et combuſtum gingiuas confir-
mat cum polenta adhibitum omnib⁹ tumori
bus vtile eſt. Solum impoſitum medetᷣ po-
C dagricꝭ. ¶ Cerotis mixtũ papulas limpidat
Spleneticis impoſitũ cum ſale prauos hu-
mores exurit. In balneis infricatum pruri-
ginem tollit. Fomento tumores ſtericos mi
tigat. Odor eius nauſeam prohibet.
¶ Tuſſientib⁹ prodeſt. ⁊ eſt diureticum valde D
Huius genera duo ſunt. ſcilicet maſculus q̄
florem generat album: ⁊ femina purpureum.
¶ Platearius. Polegium valet contra frigi E
dum reuma. Vinum decoctionis eius ꝯtra
frigidam tuſſim ex glutino vel aquoſo humo
re. contra dolorem ſtomachi ex frigiditate ⁊
ventoſitate. ¶ Ex herbario. Si infans i vte F
ro mortuus fuerit: huius tres rami recentes
triti: ⁊ in vino veteri potati mire ſanant. Va
let ⁊ ad veſice vel calculi ⁊ ad cordis pectorꝭ
ſtomachi toracis ve dolorem. ¶ Plini⁹ libro G
decimo. Magna eſt cũ menta ſocietas ad re
creandos animo defectos. Ad oris vlcera-
tionis ⁊ ad tuſſim efficax habetur.
¶ Flos recentis incenſus pulices odore ne H
cat. Ad hyemem cum ſale eſt vtile. Eſtate ca
lores ſedat.
¶ Macer. Feruida pulegij vis ſiccaqꝫ dicitᷣ I
eſſe. Tertius a medici datus eſt gradus hu-
ic in vtroqꝫ. Sepius hanc herbã ſi pregnãs
ſumit abortit. Menſtrua deducit cum vino
ſumpta repente. Hocqꝫ modo tardas hec ex
trahit herbas fecundas ⁊c.

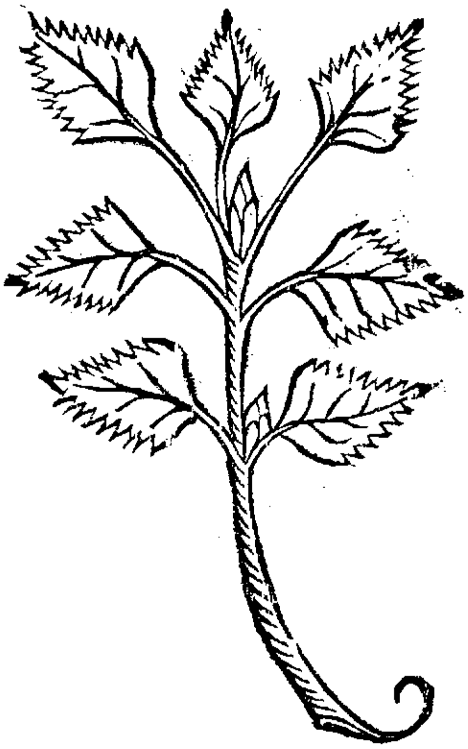

Capitulum.cccl[x]ix.

p

Opulus arbor. Pādecta. Popul⁹ arbor duas hȝ ſpēs. vn̄ Dyaſ. duo facit capl'a. Vnū ſic incipit. Popul⁹ quā leuce dicūt ꝛc. Aliud ſic Agiros. i. Popul⁹ arbor quā alij leuce vocāt ꝛc. in fine ca. Aliq̄ inq̄t ꝓhibēt arborꝫ ei⁹ lacrimū in oridanū diſtillatū ſuccinū facere. i. karabe ꝛc. Auicē. ſilr̄ facit duo capl'a. Vnū qd̄ incipit haur roma nū volens dicere agiros: vt Dyaſ. dicit. Aliud akaroſa. Pli. tria gn̄a ppl'i facit: alba: nigra. ꝛ q̄ limbica vocat̄ mīma folia nigerrima alba folio bicolor ſupne cādicans: inferiori pte viridi hinc nigra. q̄ inuēta circinate rotūditatꝫ. fo. ſūt vetuſtiora ī angulos exeūte eō trario edere anguloſa rotūdant̄. Iſi. Populus dicta ē: eo ꝙ ex ei⁹ calce multitudo naſcat̄: Cui⁹ gen⁹ duplex. Nā altera ē alba. altera nigra. Alba ppl's dicta ē: qꝛ fo. ei⁹ vna pte ſūt alba. altera viridia. Eſt ḡ bicolor hn̄s q̄ſi noctꝫ ꝛ diei notas. Generat etiā reſinā: q̄ electrū noīat̄ circa oridanū fluuiū. vel vt alij memorant̄ ī finibꝫ ſyrie. Ambro. Bicolor ē ppl's arbor vicꝫ coronis vmbroſa victricibꝫ. Pli. li. ij. Mōtes amat ppl's ſic ꝛ bux⁹. nec niſi in aq̄ſis ꝓuenit ppl's. ſic nec ſalix nec aln⁹. Vnitas ꝑo folioꝝ cuiuſq̧ ꝑmanet ī ſuo gn̄e. prer q̄ꝫ populo ꝛ edere. Tria ſūt ppl'i gn̄a. vicꝫ alba ꝛ nigra ꝛ q̄ limbica appellat̄ minima folio ac nigerrima fungiſq̧ enaſcētibꝫ. Hec etiam mens eſt Auicēne ꝛ alioꝝ autoꝝ.

Operationes

¶ Dyaſco. Populus arbor calefacit ꝛ humectat mediocrit̄. Hui⁹ cortex bibita iſtbiadicis medet̄. ꝛ ſtrāguirijs ſubuenit. Multi etiam dicūt ꝙ eadē bibita eſt rene vel vrina burdonis gn̄are nō ꝑmittit. ¶ Eius folia bibita poſt purgationē mēſtruoꝝ ſili mō ɔceptū nō admittūt. Succ⁹ folioꝝ ei⁹ dolorib⁹ auriū ſubuenit. ¶ Succus ſemis ei⁹ melle mixt⁹ caligines oculoꝝ detergit. Itē folia cū aceto cathaplaſmata podagricꝫ medent̄. ¶ Semē ꝑo cū aceto bibitū epilēticos curat. Reſina ei⁹ virtute calidior eſt. ꝛ malaginatibus vtiliter miſcet̄. Aliq̄ etiā ꝓhibēt hui⁹ arborꝫ lacrimū rodanū diſtillatū ꝛ coagulatum ſuccinum facere. quod tritum ac bibitum ſolutiones ventris cōſtringit ꝛ ſtomachū reficit Ac fluorem ſanguinis reprimit. ¶ Conſtantinus. Populus calida eſt ꝛ ſicca ī ꝑmo gradu. aliquantulum habens ponticitatis. Coleram rubeā purgat. Prodeſt eis qui dolorē habent in capite. aut apoſtema vel ydropiſim. conſtipatos etiam ventres purgat.

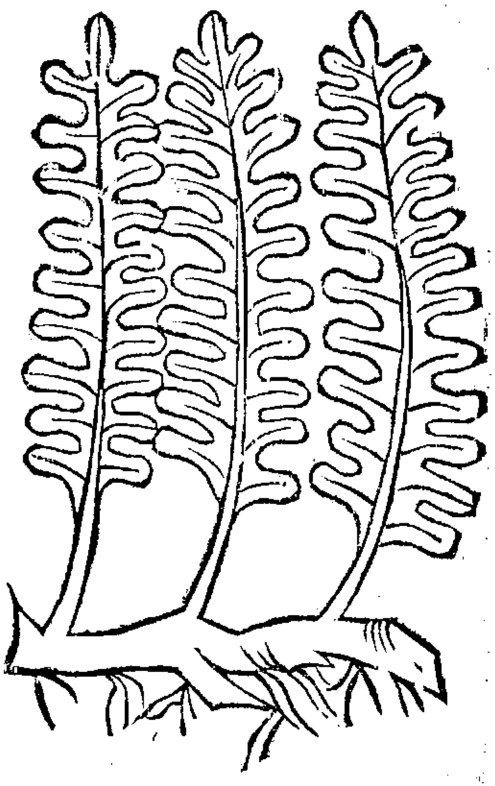

A B C D E

Capitulum.ccclxx.

p Olipodiũ latine.grece dipteris.arabice biſ beyg.vel biſte vel filicica.

Sera.li.ag.ca.biſ beyg auct. Dyaſ. Biſbeyg.i.Polipodiũ eſt plãta naſcẽs in rupib⁊ ĩ ſaxis ⁊ in muris hũidis antiqͣs ⁊ ſup ſtipites.⁊ iuxta radices antiquaꝝ arboꝝ maxime quercꝰ:cuiꝰ longitudo ẽ vniꝰ palmi.et eſt ſilis herbe decẽ baracos.⁊ ſup ipm ſũt pili:⁊ eſt alta:ſed nõ eſt exaltatio eiꝰ ſubtilis ſicut baracos.⁊ hȝ radices ſup qͣs ſũt pili a q̃ egrediunť rami.⁊ radix eſt ſilis aĩali qͣtuordecim pedũ:qδ nominať ſcolaca:id eſt ſcolopendria.⁊ groſſitudo eius eſt ſicut digitus.⁊ coloꝛ eius interiꝰ eſt viridis ad albedinẽ declinis ⁊ dulcis ſaporis.⁊ eſt illa q̃ cedit ĩ vſuȝ medicine. Dyaſ.ca.de polipodio. Polipodium naſciť in parietib humectis ⁊ circa radices arboꝝ vetuſtaruȝ in quercub. Radices ſunt illi aſpere ⁊ illigate ſicut polipus.groſſitudinẽ digiti habẽtes. Roſa vero deintꝰ viridis ⁊ ſubalbida apparet. Pliniꝰ ca.dꝛiopteris vel dipteris in arboꝛib naſciť filici ſimilis tenui folioꝝ ſub dulcium inciſura radice hirſuta:⁊ cetera. Hoc nomẽ videť cõpoſitũ ex dꝛio qδ eſt quercꝰ:⁊ pteris q̃ eſt filix.dꝛiopteris ſcripſit Stephanꝰ.⁊ aliq̃ dicũt ꝙ vocatur filix maſculus.ſed filicẽ femina inuenies ſupius de.f.in ca.cc. Gal.viij.ſim far.cap. de polipodio.in ſapoꝛe eiꝰ eſt dulcedo et ſtipticitas. Uirtus eius eſt q̃ deſiccat deſiccatione foꝛti ſine moꝛdicatiõe.⁊ eſt laxatiua.et habet vim putrefactiuã vnde ⁊ pilos nudat.

Operationes

A ¶Johãnes meſue.ca.δ polipodio. Polipodiũ eſt radix plante:cuiꝰ oꝛtus eſt ſup arbores ⁊ ſup lapides. Et vocauit eã grecus filicem arboꝛis.⁊ illud qδ naſcitur ĩ lapidib humiditatẽ habet ſupfluaȝ indigeſtam faciens ventoſitatem:ſubuerſionẽ ⁊ nauſeã. Uerum melius ex eo eſt arboꝛeum.et ꝓprie qñ naſciť ſup arboꝛem poꝛtantẽ glandes.⁊ eſt cũ ꝓprietatib bonis.⁊ ꝓprie qδ eſt groſſum ſolidum⁊ nodoſum:⁊ cuius coloꝛ participat aliq̇d nigredinis ac rubedinis:ſed parũ:⁊ cuius confractum eſt ſicut coloꝛ fiſtici:⁊ in quo eſt aliq̇d ex aromaticitate.aliud eſt in cuiꝰ ſapoꝛe eſt dulcedo cũ inſipiditate derelinquẽs in guſtu aliquid ex amaritudine vltimo:⁊ qδ eſt recens.

B ¶Et idẽ auc. Dyaſ.ca.eſt in.iij.ſic.in.ij Et idẽ auc. Haly ca.eſt et ſic.in ſecũdo reſolutiuũ humiditatũ groſſarũ ac viſcoſaꝝ.⁊ exſiccatiuum:⁊ abſterſiuum:⁊ reſolutiuum.⁊ eſt ex maxime deſiccantib ⁊ extenuantib coꝛpus.⁊ facit ſubuerſionem ⁊ nauſeã.⁊ eſt eius operatio debilis ⁊ tarda:⁊ tollitur ab eo nocumentũ pꝛimũ:adminiſtrãdo illud cũ aqua mellis:⁊ aqua paſſularum ⁊ oꝛ.

C ¶Et idem auct. Humay coquiť cũ iure gallorũ ⁊ gallinaꝝ:⁊ fit ſolutiuũ bonũ.⁊ ſimiliter cũ aqua caſei:⁊ fit ſolutiuũ conueniens.⁊ auferunt ei nocumentũ ſecundũ.ſi admiſceť ei aliquid de cõfoꝛtantib ſicut ſunt ſemia redolentia.⁊ ſpecies ſicut ſunt daucus ꝓprie ⁊ aniſi:⁊ ſemen feniculi zinziber ⁊ ſimilia.decoctionẽ autem ſufficientem ſuſtinet.

D ¶Serapion aucto. Dyaſ. Habet virtutẽ ſoluentẽ.datur vero cocta cũ iure gallinaruȝ:⁊ olerib aut cũ piſcib ⁊ cũ mulſa aut ſicla aut ſimilib:⁊ melancoliã ⁊ flegma deponit. Cathaplaſmatib adhibita condilomata ani ſoluit.⁊ qñ deſiccatur ⁊ teritur ⁊ dať in potu cũ mellicrato purgat flegma et melancoliã.⁊ qñ fit emplaſtrũ cũ eo ꝯfert attritionib neruoꝝ ⁊ ſciſſuris digitoꝝ et emoꝛroidib.

E ¶Et idem aucto. Aben meſuay. Pꝛopꝛietas eius eſt purgare melancoliam:⁊ flegma ſine punctione et malicia.⁊ melius eſt eo ex citrinum:cuius ſapoꝛ vergit ad cõpunctionem et groſſitudinem et dulcedinẽ.⁊ groſſitudo eiꝰ eſt ſicut digitus. Et qui vult ipm ſumere:decoquat in aqua ſicle decocte:⁊ poſtea bibat. quando autem vis ponere in decoctione nõ opoꝛtet vt rectifices ipm aliter niſi ꝙ terať ⁊ miſceatur cũ eis. Doſis eius decocti aut infuſi eſt a.ʒ.ij.vſqȝ ad.v.⁊ ſine decoctione aut ſine infuſione a.ʒ.i.vſqȝ ad.ij.

F ¶Et idem auctoꝛitate meſcha. Pꝛopꝛietas polipodij eſt purgare leniter melancoliam.⁊ bibitur ſimpliciter cum zuccaro:aut mixtuȝ cum aliq̇bus decoctionib aut confectionibus. Et ingeniati ſunt aliq̇ medicoꝛum ad illos q̇ non poterant aliquas medicinas accipere.pꝛoijcere ipm tritum in aliquib cibis ipſoꝛum:⁊ purgat leniter melancoliam. Doſis eius ſimpliciter cum zuccaro eſt.ʒ.ij.decocti autem cum medicinis.ʒ.iiij.

G ¶Johannes meſue. Solutione educit coleram nigraȝ cum facilitate.et groſſuȝ flegma ⁊ muſcillaginoſum ⁊ materias iuncturaruȝ. et confert colice:ſm omnem modum adminiſtrationis eius ⁊ duriciei ſplenis:⁊ ꝓprie cũ epithimo et ſale indo.

H ¶Et ꝯfert ad febꝛes melãcolicas.et ꝓprie cũ aqua mellis:et ſanat ſciſſuras que ſũt ĩ manibus. Doſis eiꝰ eſt a.ij.aureis vſqȝ ad.iiij.

I ¶Auicenna in libꝛo de viribus coꝛdis dicit ꝙ confoꝛtat coꝛ.

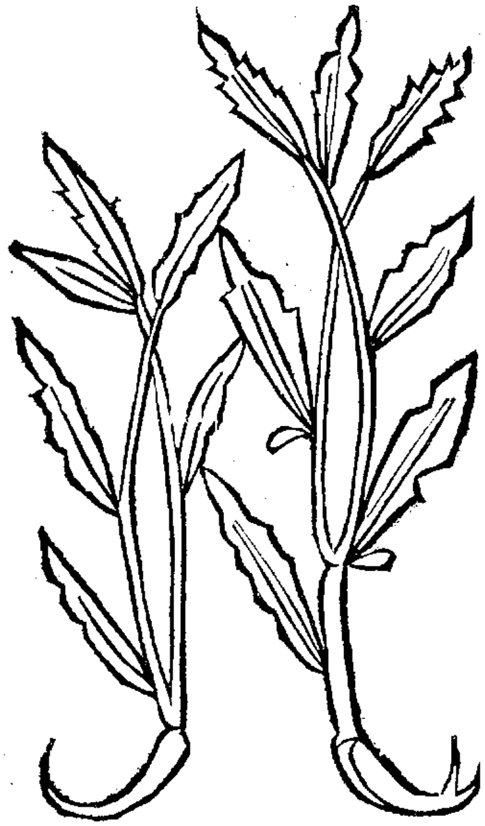

Capitulum.ccclxxj.

p Olicaria latine.grece coniza. arabi
ce gaſir. Dyaſ.ca.ō coniza.alia ē ma
ioꝛ atq; odoꝛe ḡuioꝛ.alia parua ⁊ odo
re iocūda.īter has alia ē media generabilio-
ris odorꝫ.q̄ꝝ ꝑma appellata ē coniza lata ſi-
ue vanitis.vel vt latini armēralis.Itē ſcōa
vocaꝛ etiā labanoris.ſiue vt latini piper ma
rina vl' ſiriſcarꝰ.media appellaꝛ etiā coniza
ceſalcos.ſiue vt latini thimꝰ mīoꝛ.maioꝛ aūt
⁊ mīoꝛ coniza hn̄t fo.ſilia oliue ſ; aſpa et pin
guia ⁊ viſcoſa.miorꝫ ꝟo fo.odoꝛata ſūt.maio
ris ḡuis odorꝫ.q̄ etiā ī frutice maioꝛ ē.virga
maiorꝫ ē lōgitudis cubitꝫ duobꝫ. mīoꝛ vero
vniꝰ pedis lōgitudīe poꝛrecta ē.floꝛē fragilē
⁊ mellinū hn̄s coloꝛē:⁊ amaꝝ ſapoꝛē:⁊ cū flo
ruerit velut capillos facit.Radix ē illi inutil'
Gal'.vij.ſim.far.ca.Coniza.i.policaria tā ma
ioꝛ q̄ꝫ mīoꝛ ſilis ſūt cōplexiōis ⁊ ꝟtutꝫ:ī guſtu
q̄dē acres ⁊ amare appentes.calefaciūt val-
de:a pte fructuoſa ē plāta.Eſt āt ⁊ tertia ſpe
cies policarie ī hūidioꝛibꝫ locis naſcēs feti-
dioꝛ ambabꝫ ⁊ debilioꝛ.ſ; due ꝑme dicte tres
gradus ſunt in calefaciendo ⁊ ſiccando.

Operationes

A ¶Ois fructꝰ eiꝰ cū folijs ſuis fumigio adhi-
bita:⁊ ſuppoſita venena lōgiꝰ arcet aq̄ eius
perſa pulices necat.Folia eiꝰ in cathaplaſ-
matibꝫ adhibita moꝛſus venenatos mitigāt
Vulneribꝫ ⁊ puſtulis medicanꝛ.¶Floꝛes eiꝰ B
⁊ folia cū vino bibita mēſtruis imperāt.Ab-
oꝛſum faciūt.vrinā ꝓuocāt.Toꝛtiōibꝫ ſubue
niūt.¶yctericꝫ bn̄ adhibenꝛ.Cū aceto bibi- C
ta epilenticꝫ ꝓſtāt effectū.¶Elixatura ꝟo eo D
rū fomēto adhibita cauſas matricꝫ cōponet
¶Succus eiꝰ ſuppoſitꝰ aboꝛſum facit.oleo E
mixta ⁊ puncta tuta coꝛpa contra frigoꝛa ſer
uat.minoꝛ ꝟo impoſita ⁊ ea cathaplaſmati-
bus adhibita doloꝛē capitis mitigat.media
vero coniza haſtā habet groſſam et lenia fo-
lia:⁊ paulo maioꝛa.Maioꝛ vero nō pinguia
nec maioꝛa hꝫ folia.ſed grauē iactātia odoꝛē
guſtū ſuauē ⁊ inutilē oībus.¶Viperas ⁊ ſer F
pentes fugat.Et vuule vitia remediat.ma-
ioꝛ ⁊ minoꝛ coniza calefacit ⁊ deſiccat.deco-
cta igiꝛ in oleo ad peryodas febꝛiū ⁊ typos ⁊
malicioſos rigoꝛes puncta facit.¶Flos cū G
folijs in vino potatus fetus extrahit ⁊ vehe
mēter mēſtrua purgat.¶Gal'.Si q̄s folia cū H
mollibꝫ ramuſculis appoſuerit alicui parti-
cule ſiue decoquēs oleo vtaꝛ ea.¶Videꝛ au I
tē ⁊ rigoꝛū q̄ ſm periodū alleuiatiuū huiꝰ ole
um.Floꝛes aūt eoꝝ ſimilis virtutis ſunt.
¶Quocirca quidam ⁊ hos cū folijs terētes K
oleo pꝛopinant gratia mouendi mēſtrua vio
lenter ⁊ educendi embꝛiones.

Capitulum.ccclxxij.

p Oligonia. Pādecta. Poligōia a goni qȯ eſt genu. Nā ꝛ multi geniculatam ꝛ cētūnodiā vocāt.ſeu a goni qȯ eſt ſemē. Nā Dyaſ. Policarpos vocari dicit qȯ magꝭ eſt credēdū.ꝛ hec ſanguinaria ꝛ corrigiola a multꝭ vocat.ꝛ ē quā virgaꝫ paſtoris ara.vocāt:vt ptꝫ p concordiaꝫ Dyaſcoridis ca.de poligōnos.ꝛ Aui.ca.de virga paſtorꝭ.

Operationes

A ¶Dyaſco.Poligonos maſculus herba eſt virgas hñs teneras molles ꝛ multum nodoſas:ꝛ expāſas ſup terrā ſicut agreſtꝭ.folia hꝫ rute ſilia:ſed oblonga ꝛ molliora.ꝛ ſemē in folijs ſingulis.vñ ꝛ maſculus eſt flos ille albꝰ ꝛ

B feniceus.¶Poligonos ꝟo femina frutex eſt vnā virgā hñs mollē ꝛ cannoſaꝫ ſpiſſaꝫ ꝛ nodoſam:in qbꝰ nodis folia ſunt pini ſilia.Radix eſt illi inutilis.in locꝭ naſcit̃ humidis ꝛc̃.

C ¶Plinꝰ.Poligonū greci vocant quaꝫ nos ſanguinariā:nō attollit̃ a terra.folijs rute ſimile ſemine graminis.quā plura genera poligoni faciūt:hūc marē intelligi volunt:appellantq́ꝫ a multitudīe ſeminis aut dēſitate fruticis. Alij poligonon a frequētia geniculoꝝ

D ꝛc̃.¶Stephanꝰ in ſynonomis.Poligonos: id eſt virga paſtoris.v p y ſcripſit vt aſſueuit ꝛ in Kiraimida poligonos.i. corrigiola mul-

E tigonia.alij ꝟo camerzillū dicūt.¶Plinꝰ li. xxvij.Poligonū greci vocant herbā quam nos dicimꝰ ſanguinariā.a terra nō attolit̃ fo-

F lijs rute ſilis gramini.¶Succus eiꝰ naribꝰ inſuſus ſanguinē ſupprimit.Et potꝰ cum vino cuiuſcūq́ꝫ partꝭ ꝓfluuiū ꝛ cruētas excrea-

G tiones inhibet ac ſiſtit.¶Dyaſc.Poligonos maſculus herba eſt hñs virgas teneras molles ac multas nodoſas:ꝛ ſup terrā expāſas ſicut agreſtꝭ.vnde ꝛ policarpos dicta ē.flos illi eſt albꝰ aut fenicineus.Uirtutē hꝫ ſtipticā ꝛ frigidā.Unde ſuccus eiꝰ bibitꝰ medicat̃ emoptoicis ꝛ abſtinet reumatiſmū ventris. medet̃ quoq́ꝫ colericꝭ ꝛ ſtranguirijs. vrinā ꝓuocat.Morſibꝰ venenatis cū vino bibitus occurrit.Febribꝰ periodicis maxime ꝓdeſt

H ante horā acceſſiōis.¶Suppoſitus q̃ꝫ fluxū mulieris cōſtringit.aurīū dolores cōpeſcit. Coctū cū vino ac melle curat vulnera natu-

I re.¶Folia eiꝰ cathaplaſmata eſtuatiōes ſtomachi tollūt.Sanguinē reijcietibꝰ ſubueniunt.herpetas curāt.Ignē ſacrū extinguunt.

K tumores ac duricies tollūt.¶Sāguinē reijcientibꝰ vulneribꝰ maxīe ꝓſunt.Poligonos vero femina frutex eſt virgā hñs mollē ꝛ carnoſam ꝛ ſpiſſaꝫ.ꝛ eſt ramoſa pinguis atq́ꝫ nodoſa.in quibꝰ nodis ſunt folia piri ſimilia.

¶Radix ei eſt inutilis:ꝛ naſcit̃ in locꝭ humidis.Uirtꝰ eſt ei ſtiptica.ꝛ facere pōt omia ſupraſcripta licet minorē habeat ꝟtutē. Et ſcias eſſe herbā que dr̃ pera ſiue burſa paſtoris. de qua ſupra in cap.cccliij.dictum eſt. L

Capitulum.ccclxxiij.

p Olio.Iſidorus.Polios a grecꝭ dr̃. a latinis omnimorbia: eo q̄ multis morbis ſubueniat.Naſcit̃ i mōtibꝰ et duris locꝭ.de vna radice multas ꝛ tenues fibras nutrit:ſeminis plenas.In ſūmitate hꝫ corinbos caneſcētes odorꝭ grauis ꝛ ſubdulcis.¶Plateariꝰ.Polij diuerſa ſunt genera: ſed montanū precipuū.Cū flores ꝓducit debet colligi.Uirtutē hꝫ diſſoluēdi ꝛ ꝯſumēdi ꝛ diureticā ex ſubtilitate ſube.¶Dyaſc.Polion vnū eſt maius alterū minus:id eſt montuoſum qȯ nobis venit in vſuꝫ. Et eſt frutex alba ꝛ tenera:habens folia vnius cubiti longa:ꝛ ſup virgam capitella ſemīe plena a quo procedit q̃ſi lanicies alba.ꝛ velut capilli longi habens odorē cū ſuauitate grauem.

Operationes

A ¶ Jſidorus. Succus eius aqua coctus a ſer
pentibus percuſſos ſanat. Sparſam in do-
mum vel incenſa omnes ſerpentes fugat.
¶ Platearius. Vinum decoctionis eius va
let contra frigiditatem ſtomachi ⁊ inteſtino-
rum et dolorem ex ventoſitate. Contra opi-
lationem ſplenis et epatis valet.
B ¶ Dyaſcorides. Eius elixatura morſibꝫ oc-
currit venenatis. magnumqꝫ preſidiū eſt hy-
dropicis. Aceto mixto ſpleni adhibetur vti
liter. Sed dolorem capitis cōmouet: et ca-
choſtomachum eſt. ventrem mollit. mēſtru-
is imperat. reſqꝫ venenatas extinguit. Vri-
nam mouet. ſtratoqꝫ compoſitum ſerpentes
longius arcet.
C ¶ Cathaplaſmatū vulneribꝫ ꝯfert. reumaticꝭ
paracoleſim facit: ⁊ arcuato morbo ſuccur-
D rit. ¶ Auicenna. Polium eſt ſpecies de chea:
in qua eſt caliditas ⁊ acuitas pauca. Quod
ex eo eſt minus ⁊ acutius ⁊ amarius. Et ſūt
in eo tyrſi et flores.
E ¶ Eius caput eſt vt ſpera: in quo ſunt quaſi
pili albi grauis odoris cū aromaticitate ali
qua. Maius eſt autem debilius: qđ nec ama
rum eſt: ⁊ acuitas quedam in ipo eſt. Mon-
tanum minus eſt. ⁊ minus quidē eſt calidū ⁊
ſiccum in ſecundo gradu. Eſt autem aperiti-
uum: ſubtiliatiuum. ⁊ ꝓprie minus eſt ad opi
latiōes intrinſecas aperiendum.
F ¶ Quod ex eo viride plagas recentes cōſo-
lidat: ⁊ ꝓprie maius. quod ex eo ſiccum eſt. vl
cera fraudulenta precipue minus.
G ¶ Cum aceto epithimatū cōuenit ſplenis a-
poſtematibꝫ ⁊ duriciei eius. facit autē capi
tis ſoda. nocetqꝫ ſtomacho: ſed cōfert ycteri
cie nigre. proprieqꝫ maioris decoctio.
H ¶ Confert etiam eadem hydropiſi. Jdē. Pro
uocat vrinam ⁊ menſtrua. ſoluit ventrem. et
confert aſcaridibus ⁊ antiquis febribus: ac
ſcorpionis punctionibus.
J ¶ Decoctio maioris morſui vermium vene-
noſorum omniū proficua: ⁊ ex ea ſuffumigaꝛ
ac ſternitur: ⁊ fugat minora venenoſa.
K ¶ Conſtantinus. Polium eſt calidū in ſecun
do gradu. ſiccum ī tertio. Humores groſſos
attenuat. Valet hydropicis patientibꝫ pro-
pter opilationē epatꝭ ac fellis ⁊ ſplenis. Vri
nam ⁊ menſtrua ꝓuocat. Ventrem ſoluit.
L ¶ Cum aceto bibitum valet contra durici-
em ſplenis. Et eius apozima propinatū lum
bricos ſucurbitinos et aſcarides excludit.
Capitis tamen dolorē generat ⁊ ſtomacho
nocet. Si domus ex ea ſuffumigetur: repti
lia inde fugantur.

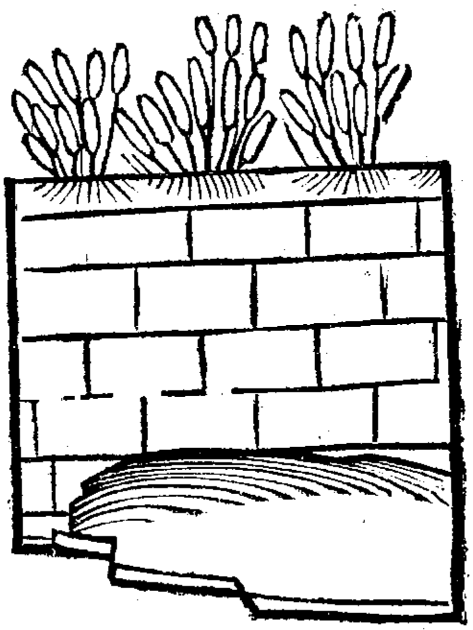

Capitulum. cccℓxxiiij.

Olitricon. Dyaſ. Politricon galli-
p tricum: quod advantos dr. habet fo
lia coriandro ſimilia in ſūmitate ſciſ
ſa. haſta eius eſt duobus palmis longa: ha-
bens ſupra ſe turgida capitella ſemen habē-
tia. radix eſt illi vtilis. Sed virtus eius eſt
in folijs.

Operationes

¶ Dyaſco. His ſiquidē in aqua elixis: aqua A
ipa bibita medicaꝛ aſmaticis ⁊ diſnoicꝭ: ycte
ricis ⁊ diſſurrijs. calculos frangit. ventrem
ſtringit. morſus caninos ad ſanitatē ꝑducit.
reumaqꝫ ſtomachi compeſcit.
¶ Cum vino bibita mēſtruis imperat. abor- B
ſū facit: ⁊ ſanguinē reijcientibꝫ ſubuenit. mor
ſibꝫ quoqꝫ venenatis occurrit. ¶ Alopicia et C
vlcera capitis. ſ. q̄s acaras vocāt: ⁊ pterigia
purgat. ſcrophaſqꝫ ſpargit. impoſita q̄dē tri-
ta ⁊ mixta cum lixiuio addito cinere ac vino
id p̄ſtat. ¶ Comeſta a pugilibꝫ ad pugnā vtili D
ter ꝯfortat. A pecoribꝫ etiā comediꝛ. ¶ Jtem E
politricon in locis vmbroſis atqꝫ parietibꝰ
humidis et circa fontes naſciꝛ. alij tanq̄ꝫ re-
corporatiuā decoctionē tardis etiā paſſiōibꝫ
laborātibꝫ dāt in potu. ſ. haneloſis. ſtomaticꝭ
fluori ventrꝭ: ⁊ in difficultate mictꝰ. ¶ Deſic- F
cat eni adiātos ⁊ extenuat. ideoqꝫ chyradiaſ
digerit. apoſtema ⁊ lapidē rūpit. Potꝰ ad hu
mores glutinoſos ac pingues de torace ad
pulmonem aſcendentes bene iuuat.

G ¶Reuma ventris conſtringit. medius enim eſt inter ca. ⁊ fri. temperantiã In dolori colli fo. eius trita cũ granis piperis ac ſemine coriandri cũ optimo vino daẗ ad bibendũ introeunti balneũ. facit ⁊ ad capillos mulierũ nutriendos: ſi decoquatur cum oleo.

Capitulum .cclxxv.

P Orrũ latine. arabice curat. Sera. li. ag. ca. curat. Curat. i. porrũ. Ex eo ẽ domeſticũ: ⁊ ẽ hiſpanicũ. ⁊ ex eo ẽ nabati. ⁊ ẽ montanũ. ⁊ ex eo ẽ porrũ vinee. ⁊ porrũ agreſte. ⁊ mediũ inter porrũ ⁊ alliũ. Et reperiẗ virt⁹ hui⁹ inter ꝟtutẽ porri ⁊ allij. ſicut inuenies ſi leges ca. xiiij. alliũ. Et ꝑper h̄ eſt magis deſiccatiuũ ⁊ acutũ q̃ porrũ domeſticũ. ⁊ cetera cũcta agreſtia acriora ſunt domeſticis. Et medicine q̃ calefaciũt illa calefactione ſũt i fine graduũ. ⁊ ob hoc ẽ malũ ſtomacho. ⁊ eſt acutũ inciſiuũ groſſoꝝ humoꝝ magis aperitiuũ opilatoꝝ organoꝝ. ⁊ ei⁹ opatio eſt plus q̃ domeſtici. Et ꝓpter hoc ꝓuocat vrinã ⁊ mẽſtrua. ⁊ potiſſime qñ retinenẗ ꝓpter humores frigidos groſſos. ⁊ h̄z tñ de calefactione q̃ vlceret qñ applicaẗ corpi exteri⁹. Et nos iã dixim⁹ q̃ oẽs medicine q̃ calefaciunt illa calefactiõe ⁊ vlcerãt ſunt in fine graduũ.

Operationes

¶Sera. auc. Duaſ. Porrũ domeſticũ incitat A
libidinẽ. ⁊ qñ miſceẗ cũ melle ⁊ fit inde loboc
⁊ ꝯfert dolori pectoris ⁊ vlcerib⁹ pulmonis.
⁊ qñ comeduntẽ etiã mũdificãt cannã pulmonis. ⁊ qñ q̇s aſſuefacit cibũ eius: inducit ob
ſcuritatẽ viſus. ⁊ ẽ malũ ſtomacho. ¶Et qñ B
aqua ei⁹ miſceẗ cũ mellicrato ⁊ exbibeẗ: ꝯfert
morſib⁹ venenoſis. Et qñ fit emplaſtrũ cum
porris ipis ⁊ poniẗ ſupra locũ morſus facit
hoc. ¶Et qñ miſceẗ cũ olibano ⁊ aceto et la C
cte ⁊ oleo roſato ⁊ diſtillaẗ in aurẽ: ꝯfert do
lori ei⁹ et tinnitui q̃ fit in ea. Et qñ fit empla
ſtrũ cũ eis ⁊ ſumach: aufert verrucas. Et qñ
fit emplaſtꝝ cum eis ⁊ ſale: mũdificat vlcera
ſordida. ¶Et qñ bibiẗ ex ſemĩe porri ⁊ granis D
mirti. ana ʒ. ij. ſimul tritꝫ abſcindũt ſputũ ſan
guinis antiquũ a pectore. ¶Et idẽ auc. Ruf
fi. Porrũ ꝓuocat mẽſtrua ⁊ fet⁹: ⁊ aufert eru E
ctuatiões acetoſas: ⁊ mollit ventrẽ. ¶Et idẽ F
auto. Iudei. Proprietas autẽ eſt q̃ deſtruit
dentes ⁊ gingiuas. ¶Et idem auctori. Aben G
Meſuay. Nocet veſice ⁊ renib⁹ qñ in ipis vl
cera. Et folia porri de ſeni ꝯferũt matrici ex
ꝓprietate que eſt in eis. qm̄ eſt in eis humidi
tas q̃ facit lubricare fetum. ⁊ ſemen porri qñ
fumigaẗ lex ea anus: deſiccat fiſtulas q̃ ſunt
in eo. ¶Sed porrũ vinee eſt deterius ſtoma H
cho. Et eſt calidius ⁊ magꝭ ꝓuocat mẽſtrua.
⁊ qñ comeditur confert morſui venenoſo.
¶Paulus cap. de porro. Porrũ aduſtum mi
xtum cum melle ⁊ inunctum curat ragadias
ſeu ſciſſuras que fiunt in labijs. ¶Iſidorus. I
Porrus eſt olus cui⁹ duo ſunt genera. videli
cet ſectilis ⁊ capitat⁹. ¶Palladius libro. iiij
In menſe februario cõuenit porrum ſerere.
Quẽ ſi ſectilẽ velis poſt duos mẽſes quã ſa
tus eſt poterꝭ deſecare manentẽ in areis ſuis
Sed capitatũ rari⁹ ſeres. ¶Idẽ in li. vi. In K
menſe mayo planta porri trãſferẗ: vt rigatio
nib⁹ animetur. ¶Idem in libro. xi. In octo L
bri menſe porrũ verno ſatum cõuenit trãſfer
re vt creſcat i capite. Sane ſarculis aſſidue
circũfodiatur. Sed cõprehenſa porri plan
ta velut tenacibus allevetur: vt inanitas ſpa
cij que ſuberit radicib⁹ incremẽto capitꝭ ſup
plicatur. ¶Iſaac. Porrus calidus eſt ⁊ ſicc⁹ M
in tertio gradu. quod certificat eius pontici
tas. Unde ſanguinẽ e naribus manantẽ con
ſtringit. Sed ſm̄ cibum illaudabilis ẽ. No
cet enĩ ſtomacho: faciens inflationem ac ven
toſitates. ¶Ypocrates. Porrus calefacit N
ac deſiccat nimis epar: ⁊ ſplenã aperit vel cu
rat: ſoluens queqꝫ ꝯſtipata in eis. Thoracẽ

pulmonem purgat. Ad auriũ quoqꝫ dolorez
diuturnũ facit: ac ꝑ nares vetericos purgat.
D ¶ Macer. In multis cauſis vſus medicami
ne poꝛri. Dicitˀ Hypocras medicine maximꝰ
autoꝛ. Ipſius ſuccum foliũ dedit ipſe biben-
dum. Egrotis q̄ reijciunt ſpumāt ve cruoꝛē.
Quos emoptoicos ſoliti ſunt dicere greci.
Cũ galla dant hunc allij thuriue farina. Aut
geminis dragmis poꝛroꝝ ſeminis vnā ꝛc.

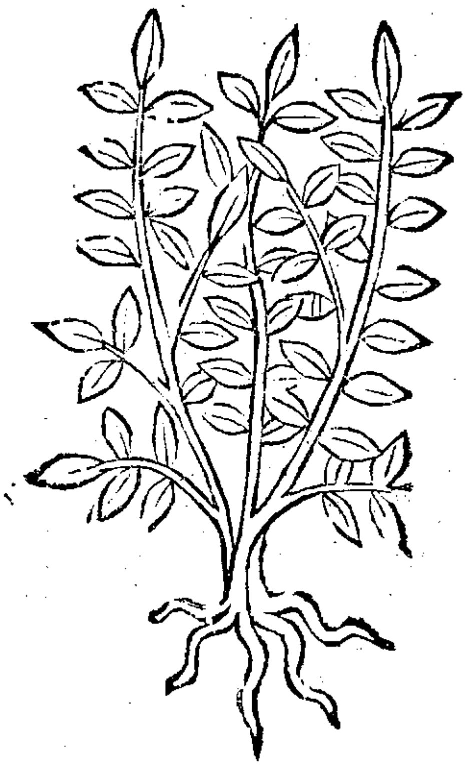

Capitulum.ccclxxvi.

p Roſerpina grece. arabi. harſiarbay.
latine lingua paſſerina: ꝛ ī lingua pſi
ca dicitˀ perſoidami. Sera. libꝛo ag-
gregatoꝛis cap. Harſiarbay. aucto. Dyaſco
ridis. Harſiarbay: id eſt pꝛoſerpinata. eſt enī
maſculus ꝛ femina. Maſculus eſt herba que
naſcitur omni anno. Hec habet ramos ſeu
virgas rectas: molles: ſubtiles: nodoſas. et
diſtenditur ſuꝑ faciē terre ſicut gramen. Et
folia habꝫ ſilia folijs rute. niſi qꝛ ſunt mollio
ra ꝛ longioꝛa. Et habet iuxta vnũquodqꝫ fo
lium ſemen. ꝛ ꝓpter hoc dicitˀ maſculus: ꝛ hꝫ
floꝛem album ꝛ rubeũ. Sed femina hꝫ plan-
tam paruā ꝛ virgam vnicam tam teneram ſi
milem canne. et habet nodos ſimiles nodis
q̄ ſunt in radice canne. ꝛ in nodis ipis ſunt fo
lia egredientia ab ipa virga ſimilia folijs pi-
ni. ꝛ habet radicem in qua nullũ eſt iuuamen
tum. naſcitur iuxta aquas. Hec latine vocatˀ
cauda vulpis: que eſt virga ſiue burla paſto-
ris: ſicut apparet in capitulo Poligonia.
¶ Galienꝰ. viij. ſimpliciũ farmacoꝝ. Pꝛoſer
pinata habꝫ q̄d ſtipticitatis. Dominatˀ vero
in eo aquoſa humiditas vt in ſecũdo gradu
ex infrigidantibꝫ farmacijs. vel in tertio ſm
principiũ. ¶ Dyaſcoꝛides. Pꝛoſerpinata her
ba eſt q̄ habꝫ ṽgulas teneras ꝛ molles ꝛ mul
tas nodoſas ꝛ ſpanſas ſuꝑ terrā ſicut agreſtˀ
vnde ꝛ policarpos dicta eſt. Folia habet ru-
te ſimilia: ſunt ꝛ oblonga ꝛ mollia. ꝛ ſemen in
folijs ſingulis. vnde ꝛ maſculus dicta ē. flos
eſt illi albus aut feniceus. Virtutē habet fri
gidā ꝛ ſtipticā. Pꝛoſerpinata femina frutex
eſt vnus. virgam habet cannoſam ꝛ mollem.
ſpiſſam ꝛ nodoſam: in q̄bus nodis folia ſunt
pini ſimilia. Radix eſt illi inutilis. Naſcitur
locis humidis. Virtꝰ eſt illi ſtiptica. Et hec
latine vocatur Cauda vulpis.

Operationes

¶ Galienus. Iuuat itaqꝫ exuſtos ſtomacho A
exterius applicata ſic heriſipilata ꝛ calidos
flegmones: ſeu etiam talia exiſtentia repeu-
tit reumata. ꝛ exinde vero ſiccatiuũ exiſtere:
ꝓpter quod herpetum bonũ eſt farmacum et
vlcerum ꝛ alioꝝ, euidentiſſimũ vero flegmo-
noſoꝛum reumatoꝛũ. ¶ Eſt autem ꝛ ſanguino B
ſoꝛum vulnerũ cōſolidatiuum. Iuuat vero ad
vlcera que in auribꝫ: ꝛ ſi plus in eis ſufficiēs
fuerit id ſiccat. ꝓpter eaſdez vero virtutes:
ꝛ fluxum muliebꝛem ſiſtit. Et diſſinteriāt ſan
guinis eductiones ꝛ quecunqꝫ immoderate
aliunde cauſatum. ¶ Ait autez Dyaſcoꝛides C
ꝛ vꝛinas pꝛouocare ſtranguriantibꝫ datum.
nō tamen diſtinguit diligenter diſpoſitionez
in qua opoꝛtet dare. ¶ Dyaſcoꝛides. Succꝰ D
eius bibitus emoptoicis medicatˀ. ventris
abſtinet reumatiſmũ. Colicis ꝛ ſtranguirio-
ſis opitulatur. vꝛinam pꝛouocat. moꝛſibꝫ ve-
nenatis cum vino bibitus medicatur. ¶ Cũ E
vino coctus ꝛ melle vulnera noua curat. pe-
riodicis febꝛibꝫ ante vnam hoꝛam acceptus
maxime pꝛodeſt ſuppoſitum. ¶ Fluxũ mulie F
ris ſtringit. Doloꝛez aurium cōpeſcit. San
guinem reijcientibꝫ ſubuenit. Herpetas cu-
ratˀ ꝛ fiſtulas. Ignem ſacrum extinguit. Tu-
moꝛes ꝛ duricies impoſitũ ſpargit. Recētibꝫ
vulneribꝫ maxime pꝛodeſt. Pꝛoſerpinata fe-
mina omnia ſimiliter facere poteſt: q̄uis vir
tutem minoꝛem habeat.

Capitulum.ccclxxvij.

p Ulmonaria. Pādecta Pulmonaria herba ē ſatꝫ minuta: ⁊ mollia hñs folia: ⁊ q̄ſi formā pulmonis: in locꝫ humidis naſcēs. quā quidā pepanū vocant.

Operationes

A ¶ Ad oīa vitia pulmōis ꝯfert bibitū ⁊ empla

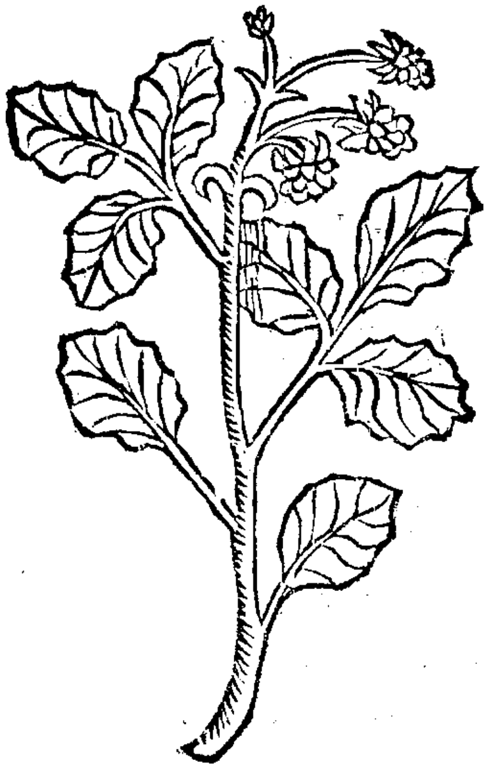

ſtratū. ¶ Elixatura eiꝰ cum vino cōfert peripleumoniaticꝭ ⁊ aſmaticꝭ. ¶ Coctus ex aq̄ cū oleo aceto ⁊ melle iocundiſſime ſumitur. ¶ Confert tuſſientibꝫ ⁊ ad pectus fluxibꝫ.

B C D

Capitulum. cclxxviij.

p Runa latine ⁊ grece. arabice guas. Iſidorus. Pruna a latinis ob colorem ſic ſunt appellata. Cuiꝰ generis meliora ſūt damaſcena: ac oppido damaſco ſic dicta. Unde priꝰ arbor ipa eſt aſportata. ¶ Ariſtoteles in libro de plantis. Fructuum quidam ex carne ⁊ oſſe et grano cōpoſiti ſūt vt pruna. ¶ Palladiꝰ libro. xij. Pruna ſiccantur in ſole per crates loco ſicciore depoſita: hec ſunt que damaſcena dicunt. Alij in aqua marina vel muria feruente recentia lecta pruna demergunt: ⁊ inde ſublata. aut in furno tepido faciūt aut ī ſole ſiccari. ¶ Johes Meſue cap̄. de prunis. Pruna alia ſunt alba. alia citrina. alia rubea. alia nigra. ⁊ ex eis quedā ſunt muza que ſunt ad alterandū magis. quedam dulcia que ſunt ad ſoluendum ventrem magis: ⁊ omnia alterāt. ⁊ ſolutionē faciunt. plus tamen ⁊ minꝰ. Damaſcena vero ⁊ armena in omnibꝫ illis ſunt fortiora. ⁊ humida quidem plus faciūt illud q̄ꝫ ſicca. ⁊ ſicca minus corrumpūtur in ſtomacho q̄ꝫ humida. ſūt enī humida ad corruptionem ⁊ putrefactionem conuertibilia. Dulcia ſunt inter calidum ⁊ frigidum. declinant tamē ad latus frigiditatꝭ. ⁊ ſunt humida in ſecūdo gradu. Muza vero frigide ſunt in p̄ncipio ſecundi: vt poſtea habetur. Et alia quidem ſunt lauatiua et refrigeratiua ⁊ lenitiua. Rectius cum quo miſcētur ei addit eaꝝ operationi: ſunt tamarindi ⁊ ꝓprie ſꝫm modos infuſionis notos ⁊ caſſia fiſtula ⁊ tereniabin ⁊ viole cōdite ⁊ ſimilia. Et fit cum aqua earum ſyrupus iuuamēti noti. Et ex carnibꝫ earum fit electuarium bonum Armeni quoq̄ꝫ arborem prunorū ꝑforāt ſubtilem in longitudine palme ex duabꝫ vel tribus partibꝫ: ⁊ intermittūt fruſta ſcamonee: ⁊ ſigillant luto. ⁊ ſunt fructꝰ illius arborꝭ ſolutiui ſufficiēter: ⁊ faciūt ſophiſticatiōes alias in arboribꝫ alijs.

Operationes

¶ Johānes Meſue. Solutione educit coleram: ⁊ dant in egritudinibꝫ colericꝭ ⁊ alterāt maliciā eaꝝ: ⁊ ſoluūt maliciā ex q̄ fiūt: nocēt tamē ſtomacho: ⁊ ſunt pauci nutrimēti. Doſis aque earū potio eſt circiter libram vnam cum zuccaro. ¶ Dyaſcorides capitu. de prunis. Prunum recens ventrē ſoluit. ¶ Sto. A B C

macho contrarium iudicat̃.ſed omne hoc incõmode celerius digeſtionem finit ſicca nõ tantam maliciam prebent.quidam ſicca cocta aluum ſtringere exiſtimant.quod Galienus non immerito falſum eſſe contendit.

D ¶ Quis eni neſciat ex paſſo diſcocta vl' mulſa ſolutionẽ ventris operari:maximeq̃ pficere ſi decoctum ipm̃ cui ſuccus admixtus eſt ſorbetur. Facit tamen ipſe ſuas differentias diuerſi generꝫ in prunis:vt ſyriaca tantũ putat minus aluum mouere eo q̃ ſint ſtiptiora.

E ¶ Hyſpana vero plus ſoluere q̃ ſint dulciora ex oĩbꝫ prunis:que maiora ⁊ lata ſunt.

F ¶ Idem quoq̃ tenera et digeſtiõis faciliora ⁊ ventrem molliendo accõmoda pſumit minoribꝫ omnia ineſſe contraria.

G ¶ Eſt ⁊ agreſte prunum auſterioris fortiorisq̃ virtutis.hoc ſiccum etiã diſſintericos certum eſt adiuuare.gũmi hui⁹ arboris potatũ calculos frangit.cum aceto tritum ac illinitum faciei lichinas optime purgat:et curat aqua in qua folia pruni cocta ſunt gingiuas ⁊ vuueam et ſimilia colluẽdo defendit. Sed in vino decocta vehementius proſunt.

H ¶ Radices itemq̃ cortex eandeꝫ ſtipticã habent poteſtatẽ que in folijs eſt conſtituta.

¶ Serapion hec eadem dicit que dicta ſunt ſm̃ Dyaſcoridem.

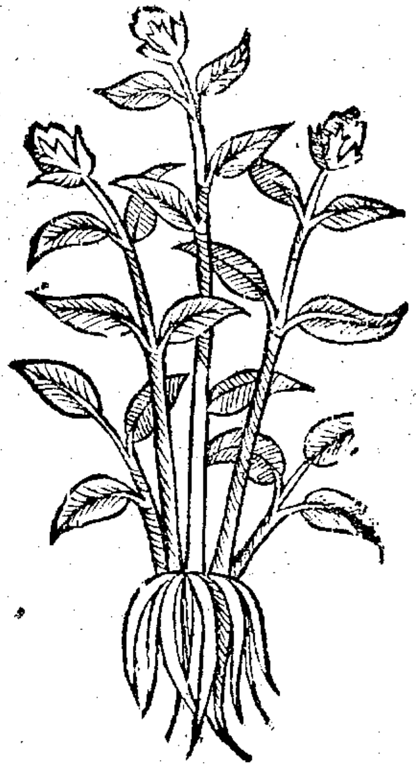

Capitulum.cccxxix.

p Runella latine ⁊ grece. Prunella eſt herba ſilis ozimo:flos q̃ſi lauendula ſed groſſiora:folia ⁊ flores vtuntur.

Operationes.

¶ Succus iſti⁹ herbe mixt⁹ cũ oleo roſaꝝ ⁊ timpora inunctum ſedat ſoda. A ¶ Hypocras. B Succ⁹ cũ vino ſumpt⁹ tollit morſuꝫ venenoſoꝝ.ſucc⁹ iſti⁹ herbe curat alcolã:⁊ ꝯfert ſquinãtie. ¶ Et ad oĩa vitia oris ⁊ gutturꝫ conuenit. C eandẽ etiã operationẽ hꝫ aq̃ ei⁹ diſtillata.

Capitulum.cccxxx.

p Ix latine.arabice affeſſ ſiue terſ vel teſt. Pandecta. Sciẽdũ q̃ pix fit ex arbore ligni aryn.⁊ ẽ arbor ſcerebin vel deda.⁊ eſt cedrus vel pinus maſcul⁹ cui⁹ fructus dicunt̃ coni.eſt ex ea humida ⁊ ſicca ¶ Serapion lib.aggrega.ca. Teſt.auctoritate Dyaſcoridis. Et humida colligit̃ ex arboribꝫ ligni aryn.i.maſculi pini:⁊ profert fructũ paruũ:et ex eo fit lumẽ. Et melior ex ea eſt alba ſplendens leuis ⁊ munda.

Operationes

A ¶ Gal.viij.ſim.far.cap̄.pix ſm traſla.grecam. Pix q̄ q̇dē ſicca ſiccat ꝛ calefacit ſm tertiaꝫ abſtantiā cōmēſurataꝫ ꝛ plus ſiccare nata ē q̄ꝫ calefacere q̄ liq̇da ecōtrario calefacit pluſq̄ꝫ ſiccet.hꝫ aūt q̇d ſubtiliū partiū q̄ aſmaticos
B ꝛ empticos iuuat.¶ Et hꝫ q̇dē q̇d digeſtiuū ꝛ dyaforeticū ſicut ꝛ ſm guſtū ſubamaꝝ q̇d et
C acre.¶ Ita aūt leproſos vngues educāt mi‑xte cū cera.ꝛ empetigines expurgāt.digerūt aūt duros ꝛ indigeſtos hūores oēs qñ ponū‑tur ī catbaplaſmatibꝫ.fortior ꝟo ad oīa talia eſt liq̇da.dura vero ad hec quidē peior eſt.
D ¶ Ad ꝯſolidatōnē ātvulneꝝ magꝭ idonea.pa‑lam ḡ ex his eſt qm̄ q̇d copioſuꝫ humiditatis
E calide cōmixtū eſt pici liq̇de.¶ Piceleū.i.oleum picis. Fit ex pice hūida qñ coq̇tur.ꝛ eſt q̄dā ex ea q̄ ē ſilis viſco viſcoſitate ſua ꝛ noīatꝛ viſcoſa. Et eſt alia q̄ ex tota ſicca eſt.ꝛ melior ex ea eſt illa q̄ eſt pura tenax ꝛ odorifera ſimilis reſine pini.ſapor hui⁹ eſt acutus ꝛ fere amarus. Et virt⁹ eius eſt ca.in.iij.gra.et deſiccatio eſt plus q̄ꝫ calefactio ipſius.

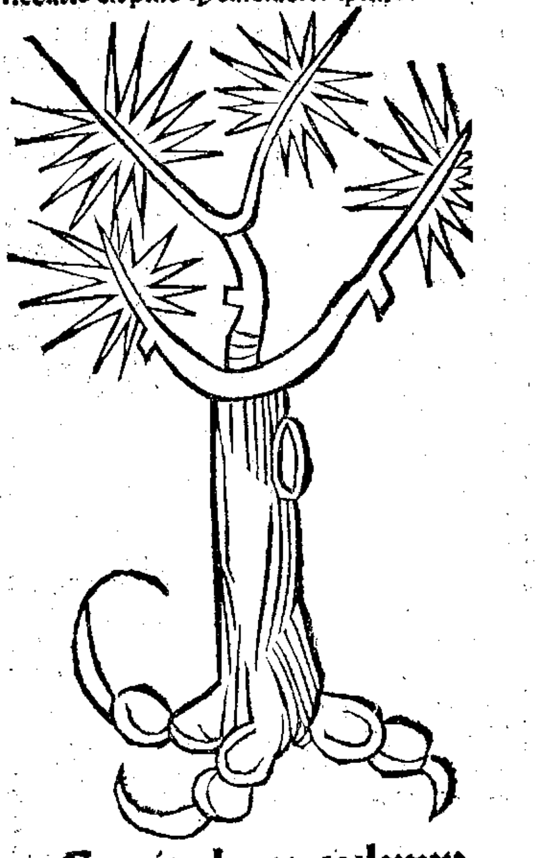

Capitulum.cclxxxi.

P Ix liq̇da. Pandecta.ca.ccclx. Hic tan arabice.grece alkitran.latine vero oleū de ſcerbin.ꝛ eſt pix liq̇da.que idiomate nr̄o vocatꝛ pecula. Sera.li.ag.ca hictan:id eſt pix liq̇da:ꝛ eſt oleuꝫ qđ egreditꝛ de ſcerbin. Et ſcerbin due ſūt ſpecies. Una eaꝝ eſt arbor magna.ꝛ eſt gen⁹ abietꝭ.ꝛ eſt ex ea alkitran hñs fructū ſimilē fructui cipreſſi. niſi qꝛ eſt minor eo multū.ꝛ ſecunda eſt arbor ſpinoſa hñs ſimilitudinē cū arbore iuniperi. ꝛ magnitudo fruct⁹ ei⁹ ē ſic ḡni mirti. Melius autē alkitran eſt illud qđ eſt ſpiſſum claꝝ habens odorem fortē cum horribilitate.ꝛ qñ intingitur in eo digitus:nō cito defluit ex digito ꝑpter ſuam ſpiſſitudinem.et quādo ſtilla eius cadit in loco remanet collecta:et nō expanditur. Et idem auctoritate Gal. Specierū ſcerpin cōplexio ē ca.ꝛ ſic.in.iij. gradu. ſed olei qđ extrahitꝛ ex arbore ſua ſubſtantia eſt ſubtilis.ꝛ virt⁹ eius ē calida ꝛ ſicca in q̄rto gradu:ſed plus calefacit q̄ꝫ ſiccet. Lignū ſcerbin nominatꝛ lignū mortuoꝝ:qꝛ rōſeruat corpora mortua a putrefactione. Unde virt⁹ eius deſiccat ꝛ cuſtodit corpora mortuorū.et deſtruit quod eſt ibi de humiditate.

Operationes

¶ Serapion. Pix liquida cuſtodit corpora mortuorū.ꝛ oleum eius occidit pediculos et lendines ꝛ lumbricos ꝛ vermes qui ſūt in auribus. Et quando cum eo fit naſcale corrum pit fetum:et excludit mortuum. A
¶ Et qñ linitur virga ī hora coitus deſtruit conceptū.ꝛ ꝑpter hoc eſt ex verioribꝫ medicinis ꝛ fortioribꝫ ad ꝓhibendū impregnationē adeo q̄ accidit ei qui vtitur eo vt fiat omnino ſterilis.etiam quādo diſtillatꝛ ex eo in dentem corroſum ſedat dolorem ꝛ frangit dentē et aufert liuorem qui fit ſub oculo. B
¶ Alkitran:ꝛ eſt illud quod eſt compoſitū ex eo qđ colligitꝛ in lana:quādo ſuꝑ ip̄m ſuſpenditur ꝛ decoquitur.ꝛ ſubtilius alkitran ꝛ minus acutum.ꝛ reſiduum quod remanet eſt alkitran.ꝛ eſt illud quod ē de eo ſpiſſum ꝛ groſſum.ꝛ eſt ſicut illud quod remanet ex ſpiſſitudine olei.ꝛ ideo alkitran propter ſui groſſiciem mordicat ꝛ aperit.et propter hoc alkitran curat apoſtemata.ꝛ eſt pix liquida. C
¶ Sed grani ſcerbin virtus eſt temperata adeo q̄ poteſt comedi:niſi quia facit ſodaꝫ ꝛ mordicat ſtomachum. D
¶ Et idem auct. Dyaſ. Alkitran eſt quod corrodit ꝛ incidit corꝑa viuentiū:ꝛ cōſeruat corpora mortuoꝝ.ꝛ ſi fiat pheretrum in quo reponatur corp⁹ defuncti ex ligno ſcerbin:ſeruat corp⁹ defuncti a putrefactiōe.et propter E

hoc nominãt ipm q̄dã vitã mortuoꝝ. ⁊ alki-
tran adurit plantas ⁊ coria ꝓpter neceſſitatē
ſue caliditat̄ ⁊ deſiccatiōis. et abſtergit ma-
culas oculi q̄n bibitur cū rob et ſale pauco.
cōuenit morſui ſerpent̄. ⁊ q̄n linitur ſup ele-
phantiam cōuenit: ⁊ fit criſtere cum eo: ⁊ oc-
cidit lumbricos paruos.

Capitulum. cclxxxij.

Panis. Iſidor⁹. Panis dict⁹ eſt eo ꝙ cū omi cibo apponat̄. Panis eni ci-bari⁹ eſt qui ad cibū ſeruis dat̄ non delicat⁹. Fermentat⁹ dicit̄ ferment̄ cōfect⁹. Azym⁹ autē nō fermentat⁹. Nā azym⁹ eſt ſine fermento ſincer⁹. Acrizim⁹ autem leuiter fermentat⁹: q̄ſi acro azym⁹. clibanici⁹ in teſta coctus. Rubidus aūt recoctus ⁊ rubefactus. Subcinerici⁹ dr̄ cinere coct⁹ ac reuerſatus idē ⁊ focacius. Sfungia dr̄ panis aq̄ diutius lacat⁹. ſimilā modicā fermētūqꝫ modicū accipit. ⁊ hꝫ humectatōis pluſq̄ ois panis̄. ꝓpter qd̄ ⁊ ſſungie nomē accepit. Placēte ſūt q̄ de farre ſiūt q̄s alij candā liba dicūt: eo ꝙ libeāt ⁊ placeāt. Dulcia ſūt opiſ piſtoꝝ genera ſic a ſapoꝛe dicta. melle eni aſpſa ſumūt Actor. Collirida dr̄ panis q̄drat⁹ de ſimila fact⁹ in ſartagine cū oleo fritus. vel modic⁹ panis triangulus. Lagana ſunt panes lati ac tenues. Criſta eſt panis ſupficies.

Operationes

A ¶ Aui. Panis vt comedat̄ opoꝛtet ꝙ ſit mundus ſallit⁹. maſſaꝫ bn̄s pfectā: fermētat⁹: bene decoct⁹ ne comedat̄ calidus: ſꝫ vna nocte pmanēs. Calidus eni nō eſt apud naturā receptibilis. ¶ Et acceptio ei⁹ q̄ eſt de furno et reliqꝫ ſibi ſimiliū eſt mala. Panis de ſimila melioꝛ eſt ⁊ mūdioꝛ ac nutribilioꝛ q̄s ali⁹. Ei⁹ B
nutrimentū meli⁹ eſt: ſed tardior̄ penetrationis. ¶ Opirus aūt q̄ eſt plurimi furfuris velo- C
cis eſt penetratiōis: ſed nutrimenti minoꝛis ac deterioꝛis. ¶ Ille vero q̄ nō bene coquit̄ D
eſt plurimi nutrimēti. ⁊ ſilr̄ qui paꝝ habet fermenti. ſed eius nutrimentū opilat niſi illos q̄ plurimi ſunt exercitij. hui⁹ generis eſt panis de patella. nam ei⁹ interioꝛ pars raro bn̄ coq̄tur. ¶ Emplaſtrū ex pane factū calidi⁹ eſt q̄s E
ex frumēto panis: ex frumēto nouo velociter impinguat. ¶ Panis de frumēto cū mellicra- F
to ſiccisqꝫ cōuenietib⁹ valet apoſtematib⁹ calidis. lenit eni ⁊ infrigidat ea. Panis cū aq̄ ⁊ ſale decoct⁹ ⁊ empetigini infuſus cōfert. Eſt quidē velocis digeſtiōis ⁊ tarde deſcēſionis
¶ Panis opirus eſt lenitiuus nature. fermen- G
tatus quoqꝫ ventrem lenit: ⁊ azym⁹ ſtringit. Similiter in patella coct⁹ et antiqu⁹ panis ſiccus ventrē ſtringit. ¶ Iſaac in dict̄ parti- H
cularib⁹. Panē tritico calidioꝛē dixim⁹: cui⁹ diuerſa ſunt nutrimēta q̄ttuoꝛ modis videlicet. Primo ꝓpter farinā vnde fact⁹ eſt. Scd̄o ex artificio ſui. Tertio ex igne a q̄ coct⁹ eſt. Quarto ꝑ qualitate qua ſumit̄. Farine modus trifariam diuidit̄. Prim⁹ ꝓpter eſſentiaꝫ ſui. Scd̄s ꝑ qualitate molitoꝛis. Terti⁹ ſm̄ breuitatem vel longitudinē tp̄is ex quo mola contrita eſt vt ſuperi⁹ dictū eſt. Panis q̄n to mundioꝛ eſt: tanto plur̄ nutrimēti ⁊ durio ris egeſtionis. ¶ Diuerſitatis panis ex arti- I
ficio ſui duo ſūt modi. vel ex foꝛma vel ex artificio ſimpliciter. Foꝛma autem triplex eſt. magna: parua: media. Magna medulle plus̄ habet. coꝛticem vero ſubtilioꝛem ⁊ durioꝛeꝫ. Coꝛtex preterea parum nutrit. ⁊ eſt ad digerendum durus. humiditatem egeſtionis exſiccat vnde ⁊ ventrem conſtipat.
¶ Medulla groſſa eſt ⁊ viſcoſa ⁊ inflatiua. fle- K
gma viſcoſum generans. Panis parū ⁊ ſubtilis interioꝛa ignis pforat: ⁊ humiditatē medulle exſiccat. vnde parū nutrit ⁊ tardi⁹ digeritur: ⁊ ventrē cōſtipat. maxime ſi eſtus ſit in pmo vel ſecūdo die poſt decoctionē.
¶ Unde Hypocrates. Panis magn⁹ ⁊ groſ- L
ſus eſt medulle multe nutrimēti pluris ventrem ſoluit. paruus autē ⁊ tenuis medulle eſt pauce. nutrimēti pauci. Egeſtio ei⁹ tarda eſt ventrem cōſtipat. Qui autē menſure medic eſt in foꝛma: ⁊ medie eſt poteſtatis.
¶ Artificium panis quattuoꝛ diuiditur mo- M
dis. Eſt eni panis q̄ntū expedit fermēti: tantū bn̄s ⁊ ſalis ⁊ bene confect⁹. ⁊ ſicut opoꝛtet

coctus. Eſt panis fermentat⁹ ⁊ coctus: et ī ce
teris a neceſſaria tēperātia īminut⁹. eſt hūs
A fermētū ex ſale vltra q̄ʒ ſatiſ eſt. ¶ Eſt azym⁹ ⁊
ſale carens. Prim⁹ qdē moderatioꝛ eſt in oi/
bus his ſupꝛadictiſ. in ſtomacho pfecte dige
ritur: ⁊ ſanguinē in coꝛpe clariſſimū generat.
vnde nature ꝯfortat actionē: ppterea cōmo/
dus eſt q̄ quieti ſunt ⁊ deliciaꝝ delectatōe vi
uūt. Et eis q̄ꝝ digeſtio defectū patit vt ſeni/
oꝛ ⁊ egritudīes exeūtiū. Ars ei exhibita ex/
D teri⁹ ſufficit nature laboꝛāti interi⁹. ¶ Exer/
citātibꝫ aūt laboꝛātibꝫ nō adeo ꝯueniēs eſt p
pter ſuā ſubtilitatē ⁊ facilitatē diſſolution s
ex mēbꝛis coꝝ. Panis fermētat⁹ modicū ha
bēs ſalis nec bñ coct⁹ viſcoſitatē gñat ⁊ groſ
ſitatē. vñ durioꝛ ē peioꝛe tardioꝛ. ppter h̄ apt⁹
eſt exercitātibꝫ ⁊ laboꝛātibꝫ. Naꝫ abundātia
caloꝛis coꝝ eſt cā foꝛtitudinis ⁊ digeſtionis.
Sed q̄ fermēti ſaliſq̄ʒ ſupfluū habuerit mini
mū nutrit ⁊ ꝯfoꝛtat. virt⁹ enī ſalis hūiditateʒ
ei⁹ deſiccat: fermētū cōiūctionem rarificat.
P ¶ Azym⁹ ſilr minimū nutrit ⁊ duriſſime dige
rit tardiſſimeq̄ʒ egerit. ppꝛietatē hʒ opilatio/
nē ⁊ ventoſitatē generādi. Jdcirco incōueni
ens eſt oibꝫ naturis: niſi raro eis q̄ maxime
laboꝛibꝫ exercentur vt meſſoꝛes ⁊c̄.

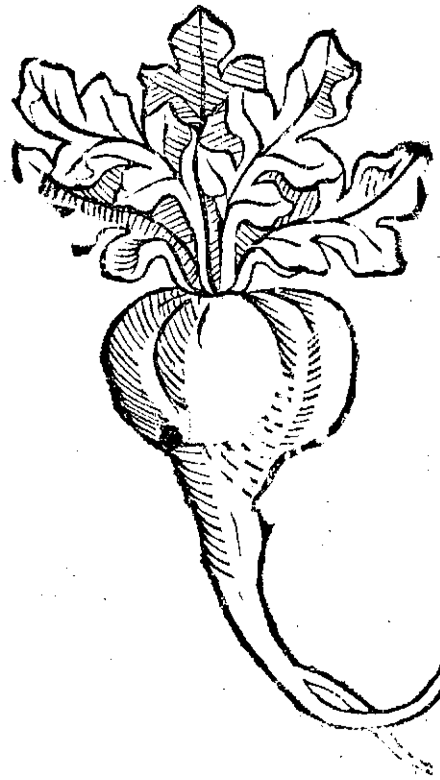

Capitulum. cccl xxxiij.

r Apa. Jſidoꝛus libꝛo xv. Rapa
dicta eſt a rapiendo: id eſt com
pꝛehendēdo. Eſt autem radice
amplioꝛ napo: ſapoꝛe dulcioꝛ ⁊
folio tenui. Palladius libꝛo. iij
Semen bꝛaſice vetuſtum mutatur in rapaʒ.
Jdem in libꝛo. viij. Jn menſe iulio ſerenda ē
rapa ſolo putri ⁊ ſolatri in ſicco nec ſpiſſo: lo
cis humidis ⁊ campis letatur. Napus autē
in ſicco ac pꝛopꝛie tenui deuexo et ſabuloſis
melioꝛ naſcitur. loci ppꝛietas vtrūq̄ʒ ſemen ī
alterum mutat. Nam rapa in alio ſolo p bi/
ennium ſata mutatur in napos. alia vero na/
pus trāſit ī rapam. Subactum ſolū ſterco/
ratum verſatūq̄ʒ coquunt quod ipis et ſege/
tibus pꝛoderit: qui ibi anno eodem ſerūtur.
Jugo raparū quattuoꝛ ſextarij. napi autem
quinq̄ʒ ſufficiūt. Si ſpiſſe ſunt interuelles ali
quas vt cetere roboꝛent: vt vero in ſemīa ma
ioꝛa redigant erucam rapam folijs oibꝫ pur/
gas: ⁊ ad dimidij digiti craſſitudinē in caule
ſuccides. Tunc in ſulcis diligenter ſubactiſ
octonis digitiſ ſeparatā obꝛues. iniycies ter/
ram ⁊ calcabis ita magna naſcetur.

Operationes.

¶ Rapa eſt napus validiſſim⁹: cōturbat coꝛ A
pus ⁊ deducit. Sed ſemen ei⁹ cōtra venena
in potum dat̄. Rapa ſi frequēter comedatur
inflationē ſtomachi facit. Semen ei⁹ ex vi/
no tritum valet cōtra moꝛſus ſerpentū.
¶ Dyaſcoꝛides. Radix rape bona eſt. ⁊ ſi ven B
trem inflat: coꝛpoꝛi tamē ſuccum addit: ven/
tremq̄ʒ ſtimulat. Eius elixaturā ī omēto po/
dagris ac permonibꝫ pꝛeſidiū eſt. ipaq̄ʒ trita
⁊ impoſita hec omnia facere poteſt.
¶ Cima ei⁹ elixa ⁊ comeſta ē diuretica. ſemē C
eius ex vino bibitū vulneribꝫ venenatiſ pꝛofi
cit. Jtaq̄ʒ ſemen ī rapis calidū ac feruens vi
detur: ⁊ ipē paulo ſolutioꝛes credunt̄. Sed
quo minus caloꝛis poſſident molliendi pote
ſtatem eo foꝛtioꝛem continent.
¶ Jdem radix inflat: ⁊ ſemen in homine gene D
rat vel augmentat. Agreſtis rapa lecis ſic/
cis naſcitur: fruticem collectum faciens cu/
biti longitudinem habens multaſq̄ʒ virgel/
las. Folia lenioꝛa ⁊ in modum digiti groſſa.
Semen ei⁹ in folliculis eſt concluſum nigꝝ
⁊ fragile. quod fractum habet intus coloꝛeʒ
album. itaq̄ʒ faciei miſcetur alba mentis vel
etiam totius coꝛpoꝛis. E
¶ Jſaac. Calida eſt in ſecundo gradu. hu/
mida in pꝛimo: dure digeritur. Molleīt in/

flatiuam carnē facit.ppter ſui ventoſitatē p/
inde coitū ſuſcitat.flegma augmētat.¶Uti/
lis aūt eſt ſi bis cocta vtraqꝫ aqua reiecta co
quaꝛ cū pinguiſſima carne. Idem. Cuius iu
re ſi pedes podagricorum loti fuerint dolori
F mitigationē preſtat.¶Gal.li.ij.de cibis cap.
de rapa. Multiformiter aūt ꝛ hanc homīes
ꝑparant vſqꝫ ad hoc ꝙ cōponunt eam cū ga
ro ꝛ aceto vt habeant p vſu ꝑ totum annum.
Chimum autem reddit in corpore groſſiorez
cōmenſurato. propter quod ſi abundauerit
quis in vſu ipſius. ꝛ maxime ſi quis deficien
ter in ventre digerens ipam cōgregabit vo/
catum crudum chimum.
G ¶Ad ſeceſſum autem ventris neqꝫ cōtraria/
ri vtiqꝫ neqꝫ cōferre dicat quis ipam. ꝛ maxi
me qn̄ decoquitur bene.indiget enī ipa ꝛ am
pliori decoctione.fit autē optima bis elixa/
ta ſicut dictū eſt prius de caulis ꝑparatione.
ſi aūt crudior ſumaꝛ indigeſtibilis eſt: ꝛ infla
tiua ꝛ mala ſtomacho.qn̄qꝫ autez ꝛ mordica/
tiones operatur ꝭm ventrē.ꝑ aquā autez eli/
xatam admirabar vtiqꝫ ſi minus aliqua ho/
H mogenearū plantaꝝ nutrit.¶Et idē li.vi.de
ſim.medicinis ca.gengilidis ſiue rapa ipſa
ꝛ ſemē ad libidinem incitat inflatiui ſpiritus
generatiua exiſtens.

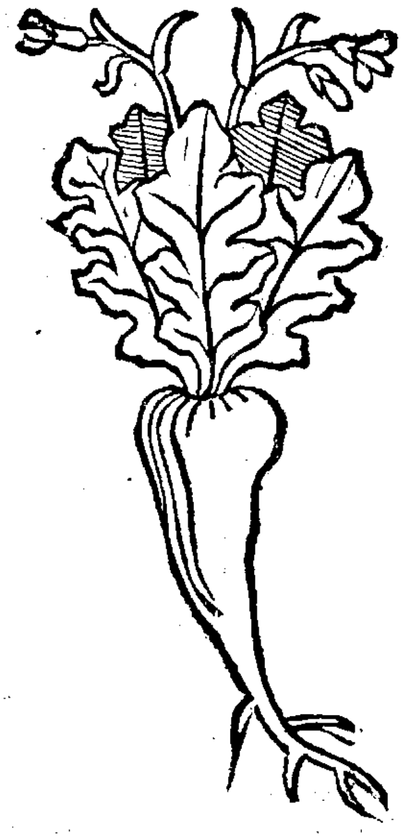

Capitulum.ccclxxxiiii.

r Aphanus. Iſi. Raphanū grece nos
radicē vocam⁹: eo ꝙ tot⁹ deorſuz ni
titur cū reliq̄ olera magis in ſūma ꝑ
ſiliant: hu⁹ ſemīe macerato Palla.li.iiij. In
menſe marcio raphanos aliq̄ ſerūt q̄b⁹ vtunꝛ
eſtate. Idē in li.ix. Raphanū vt iā ꝑdictū eſt
ſicut ꝛ braſicā ꝯſtat eſſe vitib⁹ inimicā. Nā et
ſi circa ſe ſeranꝛ natura diſcordāte refugiūt.
Aui. Raphanus habet lignū calidū ꝛ humi
dū in ꝑmo. Semen ca.in.iij.fortius eſt ſemē
deinde cortex.poſtea folia.deinde caro.

Operationes.

¶Radix ei⁹ a ieiuno comeſta vel potata ꝑut A
antidotū magnū adiutoriū eſt ſanitatꝫ ꝛ tuta
mētū corpis: ſed ad inflationē facit ꝛ ruct⁹ fe
tidos.¶Fruct⁹ ei⁹ vrinā mouet. Uentrē de/ B
cocta malaxat: ꝛ ī cibo ptiſicꝫ ꝓdeſt. Toracꝫ
flegmata purgat. Cū oximelle accepta vomi
tū mouet. Cū melle mixta putredinez curat.
Liuores tollit. Uim fungi venenoſi cōpeſcit
¶Cōtra viperaꝝ morſus ꝓficit. Semen cū C
aceto datū ſplē minuit.hydropicꝫ ac ſplene/
ticꝫ ī modū cathaplaſme impoſitū ſubuenit.
¶Radix ī aceto ac melle cocta ſi gargarizeꝛ D
ſynaticos curat. Folia ei⁹ ꝯtuſa ꝛ īpoſita do
lentib⁹ articulis ꝓſūt.¶Raphano calidā eē E
virtutē oīm medicoꝝ opiniōe ptꝫ: ſꝫ nob ex
vſu intelligere licet.nā cū ceterꝫ cibis come/
ſta: iō in ſtomacho ruct⁹ efficit ſolus.qꝛ in eo
coquiꝛ ꝑma.¶Capillos ab īiuria alopicie re F
ſtituit cū melle.¶Succ⁹ etiā grauedinē au/ G
riū inſtillat⁹ emēdat.¶Egyptij reges in q̄b⁹ H
erat ſtudiū ſcrutati corpa mortuoꝝ ꝛ cās va
litudinū occulta fide recognoſcere.et in ipo
corde vitiū naſci ꝓdiderūt.¶Semīe rapha/ I
ni cū melle trito ꝛ ſūpto ſuſpiria mitigāꝛ Tuſ
ſis arceꝛ. Sola cū ſale ſūpta vētrꝫ aīalia ex/
tinguit.vētrē ſtimulat.vrinā ꝯcitat. Puerpe
ris copiā lactꝫ acq̄rit.¶Nulla res fortius vri K
ne difficultatē ſoluit.vl' femiaꝝ imꝑat mēſtru
is.raphan⁹ comeſta ē euſtomacha.p⁹ cibos
ſūpta digerit eructuatōez facit. Cocta et eſa
tuſſiētib⁹ ꝛ pituitatib⁹ ſtōachi medeꝛ¶Coriū L
ei⁹ cathaplaſmis adhibitū cū melle paſcētia
vulnera curat.¶Liuorē īpoſita tollit. Mor M
ſib⁹ venenatꝫ occurrit. Lētigines purgat Bi
bita mēſtruis imꝑat. Semē ei⁹ bibitū ē diu/
reticū Splenē tremiſcere facꝛ¶Elixū cū oxi N
melle gargariſmo ſynāticꝫqꝫ opitulaꝛ. Cera/
ſa q̄ꝫ pūcto accepta ſtatī medeꝛ. Deꝛ cōcauo
īmiſſa.vel gingiuis fricata.dolorē eius mire
ſedat.¶Eſt aliud gen⁹ raphani qđ multi ar/ O

mozati ī dicūt hūs folia lapſane ſilūa. cui⁹ radix oblonga eſt ac tenera. de q̄. ſ. ſupra dictū
P eſt. ¶ Pla. Raphan⁹ ca. ē ꝛ ſic. in. ij. gra. Uirtutē hꝫ incidēdi: diſſoluēdi. ex eo fit cōpedēs
oximellis ꝯ q̄rtanā: ꝯ q̄tidianā: ꝯtra duriciē
Q ſplenis. ¶ Herba ipa cocta i vino ꝛ oleo ſpleni cathaplaſmet. pectini cathaplaſmata ſtrā
R guiriā ꝛ diſſinteriā ſoluit. ¶ Hypocra. Capillos mulieꝝ defluos raphani iubet fricari: et
ꝯ tormēta vulne ſup vmbilicū imponi. Reducūt ꝛ cicatricē ad colorē. Semē impoſitū ex
S aq̄ ſiſtit ea q̄ fagedenas vocāt vlcera. ¶ Democrit⁹. Uentrē h̄ cibo putat ſtimulari. ꝛ ob
id fortaſſe voci nocere tradiderūt aliq̄. folia q̄ dūtaxat i oblōgis naſcūt aciē ocloꝝ excitare dicūtur. vbi ꝓ acrior medicia admota ſit.
yſopū dare ꝑtin⁹ impant. Hec antipatia eſt.
Auriū ꝓ grauitati raphani ſuccum inſtillant.
T ¶ Papi. Humectat ꝛ diſpgit flegma auctoritate ſua. Folia tñ ei⁹ min⁹ auſtera ſunt. radix
V trita i vino nauſeā ꝓuocat. ¶ Pli. lib. xx. Raphani ſtōachū purgāt. pituitā extenuāt. vrinā ꝯcitāt. Eſt eſtiuoſus in italia: ꝛ aromatiā vocāt ſatiuā. Satiui decocti mane ad tres ciatas poti calculos cōminuūt ꝛ eijciūt. Ad tuſſim q̄ꝫ ieiunis raphan⁹ ꝓdeſt i mane cum melle. Semē ei⁹ toſtū deinde ꝯtritū cū melle ſuſpirioſis valet. Ideꝗ ꝯ venena ꝓdeſt.

Capitulum. cccxxxv.

r Adix. Plateari⁹. Radix ē herba ꝗ cū ſuo ſimili noīe appellat. ꝛ eſt ca. ꝛ ſic. in. ij. gra. Uirtutē raphano ſimilem habet. Et ꝯtra eaſdē cauſas valet eodē modo: ſed nō efficax eſt. Itaq̄ꝫ cum in receptiōe inuenit: pōt poni radix raphani ſi radix non habeat. Palladius li. xx. In auguſto menſe vltimo ſicciorib⁹ locꝭ radices cōuenit ſeri: q̄ hyeme miniſtrēt vſum. Amant terrā qualem rapa pinguē ac ſolutā ꝛ diu ſubactā. tophum vero reformidāt ꝛ glareā. Gaudent celi ſtatu nebuloſo. ſerendi ſunt aūt grandib⁹ ſpacijs ꝛ alte foſſis. melioreſq̄ꝫ ꝓueniūt ſi ſerant in arenis poſt nouam pluuiā niſi forte poſſint rigari. quod ſatum eſt ſtatim leui ſarculo dꝫ operiri. ſed tñ nō ingerēdū eſt: ſed potius palee q̄ inde fungoſe ſunt. ſuauiores aūt ſūt: ſi eas aq̄ ſalſa frequēter aſpgas. Radices feminini generis putant que min⁹ acres ſunt. habentꝗ folia latiora lenia ꝛ cū iocunditate virentia. ex his ergo femina ſunt colligenda. Maiores fieri credunt ſi ſublatis oīb⁹ folijs ſolo tenui caule demiſſo: ſepe terrꝭ opiant. Si ex nimis acra dulcem fieri velis ſemē die ac nocte melle aut paſſo macerabis.

Operationes

¶ Iſaac. Radix eſt ca. in. iij. gra. ſic. in. ij. minus q̄ rapa nutrit ꝓpter acumē ſuū: qḋ forti⁹ A
eſt acumine rape. Nutrimentū eius eſt durū ꝛ groſſum digeſtioni ſtomachi nociuū et incōueniens dentib⁹ ac oculis ꝛ gule oībuſꝗ doloribus vulue. ¶ Scḋm vero medicinam B
cōuenit. ſcḋm cibum manducata tortiones et inflationē facit: ꝛ illaudabilis ſtomacho fit. Quod teſtatur ructatus ei⁹ qui maxime fit ante cibum. eleuat enim ꝛ deſcendere prohibet cibum ad locū coctionis. Ideoꝗ fit cauſa indurate digeſtionis. naturaleꝗ ꝟtutē inhibet. cibū expellēs in ſupiori pte: ex q̄ re fit vomitus maxime his q̄ ventoſitatē in ſtomacho habent ex ꝯſuetudine. ¶ Que tñ poſt ci C
bum accepta minorem agit ventoſitatē aſcēdentem ſuperius. quia cū grauitate ſua deſcēdit inferius: deponitꝗ cibum in coctiōis locum. Et vt oportet digeritur vnde cauſa cōfortande ſecunde digeſtiōis efficitur. hec eſt gratia ſue coctionis: que nō habentib⁹ ventoſitatem accepta poſt cibum impedit.
¶ Proinde ſi quis eam vult accipere pro vo D
mitu ante cibum ſumatur. ſed propter ſupplementum ſecunde ac tertie digeſtionis: poſt cibum manducetur.

E ¶ Itē radix cōburit̄ ꝛ puluerizat̄ ſup vlcera hūida: mūdificat ꝛ deſiccat illa. Et putāt ali q̇ ꝙ exp̄mat̄ ſucc⁹ ei⁹ ꝛ det̄ i potu cū vino. et ꝯueīat medicis mortiferꝫ. ꝛ ſemē ei⁹ etiā fac̄ hoc. Nos aūt expti ſum⁹ multotiēs de hac plāta: ꝙ qñ coq̄t mltū cū kiſt ordei donec diſſoluat̄ i decoctiōe ꝛ det̄ i potu hꝫ magnā efficaciā i egritudib⁹ pectorꝫ antiquis q̄ fiūt ab hūorib⁹ groſſis. F ¶ Et idē auc. Ruffi. Raffan⁹ ꝯfert flegmati: ꝛ ꝓuocat vomitū: ꝛ ē mal⁹ capiti ꝛ oculis dētib⁹ ꝛ palato: ꝛ corrūpit cibū. Et ē ꝯueniēs oīb⁹ egritudib⁹ mlıeꝝ. gñat vētoſitates i ſupiorib⁹ ptib⁹ ventrꝫ. Et illud aucto. Humaꝝ ꝑpter ſuā maliciā eſt velocꝫ putrefactiōis ſue ſube. G ¶ Et idē auc. Raſis. Dixit mihi q̄dā amic⁹ me⁹ ꝙ expt⁹ eſt h̄. ꝛ inuenit veꝝ. Diſtillauit ei aquā radicꝫ raphani ſuper ſcorpionē. ꝛ īuenit ip̄m ſtatim imobilem. deinde ꝯtinuo inflat⁹ eſt ꝛ crepuit p mediū. Et radix ꝯuenit fe. quartanis ꝛ rigorib⁹ febrium periodicarū ꝛ dolorib⁹ ventris.

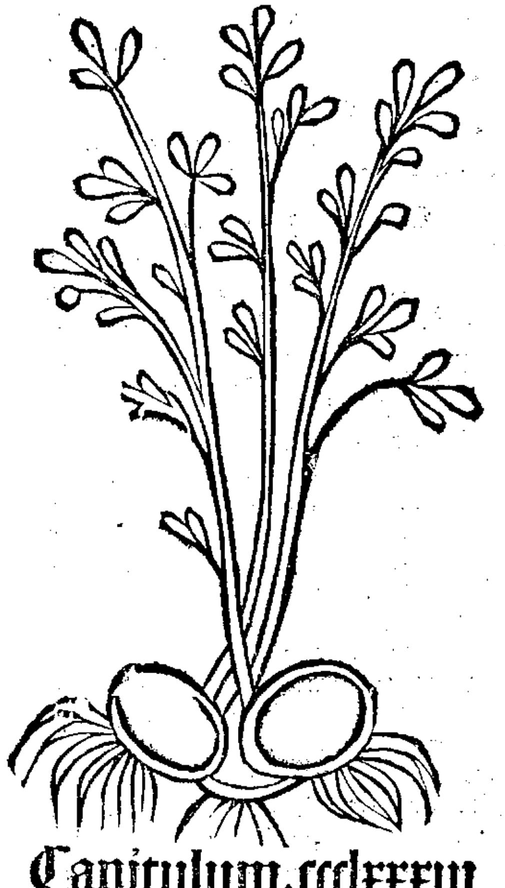

Capitulum. ccclxxxvi

r Aphan⁹ agreſtꝫ. Dya. Raphan⁹ agreſtꝫ īūcos duos ſiue tres ſpgit i terra rubētes. folia rute ſilia. radices cepe ſꝫ āpliora: quē q̇dē raphanū ſilueſtrē vocant. Int⁹ hꝫ medullā candidā. extra cortices nigros. naſcit̄ in mōtib⁹ ꝛ locis aſpis. aliqñ et vmbroſis.

Operationes

¶ Sera. Raphan⁹ agreſtꝫ ē hñs fo. ſilia lapſane. ꝛ hꝫ radicē mollē: ſubtilē: longā ꝛ terream. ꝛ ſapor ei⁹ eſt acut⁹: cui⁹ folia ꝛ rami coquunt̄ ꝛ comedunt̄: ꝛ ꝯuenit ſto. A ¶ Uirt⁹ etiā ei eſt viſcida ꝛ diuretica ꝛ calida. ꝛ iō in cibo ſumpta copioſaꝫ effundit vrinā. B Incitat etiā mēſtrua feminaꝝ ſto. vtilis ꝛ ex aceto data. Pituitas glutinoſas cum melle ſūpta diſſoluit. lūbricos latos excludit. C ¶ Radix aduſta ꝛ in puluerē verſa ad ſiccādū ꝛ purgādū vulnerib⁹ imponit̄. Quidā ſuccū ei⁹ cū vino dāt ꝯ venena. eadē vis i ſemine eſt ſi cū melle ſumat̄. nobis exptū eſt armoraciam in ptiſana ſorbitionē diſcoctaꝫ toracis vitia ſanare. D ¶ Sed raphan⁹ agreſtꝫ quē romani vocāt armorachion hꝫ foliā ſilia folijs domeſtici. et hꝫ radicē longā mollē. ꝛ ſapor ei⁹ ad acuitatē declinans: cui⁹ folia ꝛ radix ſi coquant̄ et comedent̄ cōueniūt ſtomacho. Et ei⁹ virtus eſt calida inflatiua. E ¶ Et prouocat vrinā ꝛ menſtrua. ꝛ qñ ſumitur cū melle incidit humores groſſos et viſcoſos in pectore.

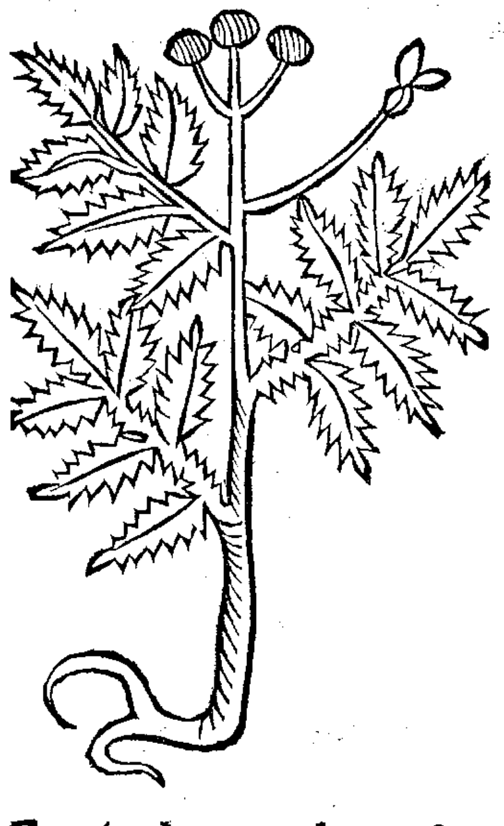

Capitulum. ccclxxxvii.

r Adicula. Pli.li.xix. Radicula ē her
ba lauādis lanis apta ad hꝫ ſuccū hꝫ
mixꝫ ꝗtū cādoꝛe ꝯferēs eque ꝛ molli
cia.naſcit̄ vbiqꝫ ſatiua: ſꝫ ſponte ꝑcipue ī aſia
ſyriaqꝫ ſaxoſis ꝛ aſperꝫ locꝫ. Trans eufraten
tū laudatiſſima.caule tenui ferulaceo ipſiſqꝫ
cibis indigenaꝝ experito. ꝛ vnguēti q̇cq̇d ſit
cū ꝗ decoquat̄ oliue folio. hanc ſtruthion vel
yſatin greci vocāt. Eſtate floret. aſpectu gra
ta.veꝝ ſine odoꝛe ſpinoſa: ꝛ caule lanuginoſo
ſemē ei nullū.radix mag̃ ꝗꝯcidit̄ ad quē dictū
eſt vſum.

Operationes

A ¶ Pli.li.xxiiij. Tingētib⁹ ꝛ radicula ramos
ꝑparat quā ſtruthion a grecꝫ vocari diximꝰ.
B ¶ Medet̄ moꝛbo regio ipa ꝺcocta. ꝛ viſ potū
Itēqꝫ vitijs pectorꝫ obuiat. aluū ſiſtit. vuluaſ
qꝫ purgat. ꝗobꝛē aureū poculū vocāt eā me-
C dici ꝛ melle etiā ꝓdeſt ad tuſſim. ¶ Ortopnee
ꝓdeſt mēſura coclearꝫ. cū polēta vo ꝛ aceto le
pꝛas tollit: eadēqꝫ cū panace: ꝛ caparꝫ radice
calculoſ frāgit ac pellit. pānos diſcutit cū oꝛ
D deacea faria ꝛ vīo decocta. ¶ Miſcet̄ ꝛ mala
ginatib⁹ ꝛ collirijs claritatꝫ cā ad ſternutamē
E ta vtil'iter pauca. ¶ Lieni qꝫ ac iocineri eodē
mō ꝓficit. pō. denarij pōdere ex aq̄ mulſa ſa-
nat ſuſpirioſos. ſic ꝛ pleureticos oēſqꝫ laterꝫ
F doloꝛes. ¶ Pādecta. Radicula. i. ꝯdiſi. ꝛ pōit̄
in antidotario virili ī potione ad ſcrofulas.

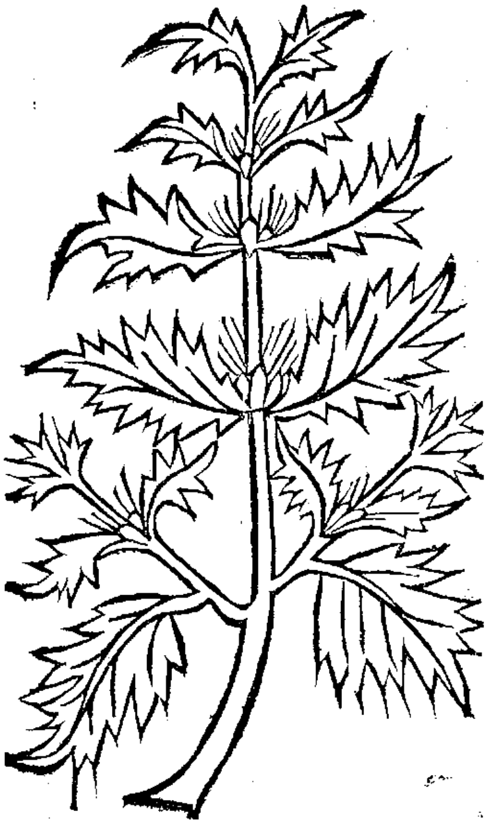

Capitulum.cclxxxviij.

r Ann⁹ latine ꝛ grece. arabice hauſis.
vl' huſch ſiue hauſig. Sera.li. ag.ca.
hauſis ſiue hauſig. i. rann⁹ eſt planta
que naſcit̄ in vallib⁹. ꝛ ſunt eius tres ſpecies.
Una hꝫ ſtipitē rectū ſpinoſum ſicut arboꝛ ꝗ
dꝛ alehiſialich. in ramis ꝛ ſpinis ei⁹ ꝛ folia ei⁹
ſunt oblonga hñtia humiditatē viſcoſaꝫ que
adheret manui. Scđa eſt fortis alba plus ꝗꝫ
ipa. Tertia hꝫ minoꝛa folia ꝗꝫ ipa ꝛ latioꝛa: ꝛ
declinat parū ruboꝛi. ꝛ rami ei⁹ ſūt longi. lon
gitudo ei⁹ eſt brachij vnius. ꝛ eſt ſpiſſioꝛ alijs
ꝛ eſt debilioꝛ. ſpina vero eius eſt acutioꝛ. Et
fructus ei⁹ eſt lat⁹ ſubtilis. ꝛ eſt velut in vagi
nis ſicut herba ꝗ dꝛ ſachidalion. ¶ Et idē au
cto. Galie. Qđ adminiſtrat̄ ex ranno ſūt fo-
lia eius dū ſunt recentia. Et virt⁹ eius eſt ꝗ
infrigidat ꝛ deſiccat in. ij. gradu.

Operationes

¶ Dyaſcoꝛides ca. de ranno. Rann⁹ frutex ē A
ꝗ circa oꝛtos naſcit̄. Hui⁹ virge ſunt longe ꝛ
ſpinoſe. folia hꝫ pinguiſſima lōga ꝛ leuia. Eſt
etiā alia rannus coloꝛē hñs ſubalbidum. Et
tertia hñs coloꝛē ſubꝛufum: et virgulas lon-
gas cubitis q̇nqꝫ. ꝛ plus. hec ſpinoſe ſunt: et
minimā hñt virtutē. Eius ſemē latū ē ꝛ tenue
ꝛ in folle recluſum ſicut affodilli. ¶ Idē. Om B
niū ſpecieꝝ ranni folia cathaplaſmatib⁹ ad-
hibita ignē ſacrū coꝛpoꝛis ꝓhibēt. ¶ Sera.
Virt⁹ ranni eſt que curat foꝛmicā ꝛ heriſipi-
lam que eſt tpe caliditatis. Unde qñ fit em-
plaſtrum cum folijs eius curat heriſipilam ꝛ
foꝛmicā. Et dicunt aliqui ꝙ quādo rami ei⁹
ſuſpendunt̄ in oſtijs ꝛ feneſtris ceſſat opera-
tio arboꝛis eoꝝ. ¶ Plini⁹ li. xxiiij. Inter ge- C
nera ruboꝝ rann⁹ appellat̄ a grecꝫ candidioꝛ
frutex. Is floꝛet ramos ſpargēs rectꝫ acule-
is nō vt ceteri aduncis. Alteꝝ gen⁹ eſt ſilue
ſtre nigrius rubentes ferens folliculos. hui⁹
radice decocta in aqua fit medicamentū: qđ
licium vocatur. ¶ Semen ſecūdinas trahit: D
alter ille candidioꝛ ſtringit: ſed magꝫ refrige-
rat. collectiōib⁹ ꝛ vulnerib⁹ acomodatioꝛ.
¶ Conſtantinus in libꝛo graduum. Rannus E
frigida eſt in pꝛimo gradu. ſicca in ſecūdo. va
let puſtulis oꝛis. Uentris doloꝛē ꝛ ſtomachi
defectionem curat. cathaplaſmatus heriſipi
lam deſtruit. ¶ Succus eius oculoꝛum col- F
lirio mixtus ſiue ſolus conuenit doloꝛi ocu-
loꝛū: maximeqꝫ pannoꝛū albedini. Bibitus
autem lapidem renum frangit.

Capitulum.cclxxxix.

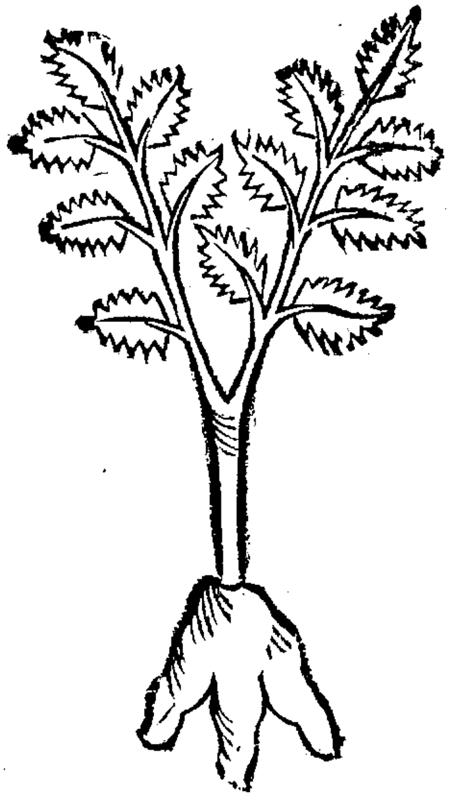

Eubarbarum. Jſidorus in libro ety
r mologiaruꝫ. Reubarbarum dicitᷣ ꝙ
in ſolo barbarico trans danubiuꝫ in
uenitur. Reuponticū quod circa ponticū in/
uenitur. Et idem dicitur reu quod eſt radix:
quaſi radix barbarica vel pontica. ¶ Platea
rius. Reubarbarū qḋ in india vel vltra ma/
rinas partes reperitᷣ. radix eſt cuiuſdā arbo/
ris quaſi quedaꝫ tuberoſitas. Eligitur illud
quod graue eſt in ſuo genere ⁊ non ꝑforatuꝫ.
Quod etiam cum frangitur: interius habet
quaſdā venulas diſtinctas. hinc rufas. hinc
ſubalbidas. hinc croceas. ⁊ cōmaſticatū tin
git quaſi crocus. Uirtutem habet purgandi
coleram principaliter ⁊ diureticam. cōpeten
ter ponitur in ſyrupis contra febres acutas
¶ Auicenna. Reubarbarum adulteratū ſpiſ
ſius eſt ac vehemētius ſtipticū. Purum aūt
eſt vehemētius rarū ⁊ minus ſtipticum. ⁊ eſt
crocee tincture. Jn ip̄a eſt terreitas amara ꝑ
pter actionem igneitatis in ip̄a.

Operationes

A ¶ Platearius. Cōtra calefactionē epatiſ ⁊ o/
pilationē ex calida cauſa datur cū aqua ca/
B lida. ¶ Auicēna. Reubarbarū cōfert panno
ac veſtigijs ſuꝑ cutes remanentibꝫ quando
cū aceto liniitur. Ex eo fit emplaſtrū ad apo/
ſtemata calida. Cōfert etiaꝫ empetigini cum
aceto. Eius epithima caſui ⁊ ꝑcuſſioni con/
fert valde. ꝓdeſt etiā contuſioni lacertoruꝫ ⁊
rupture. ¶ Cōfert aſmati ⁊ ſputo ſanguinis: C
epatis ſtomachiꝗ doloribꝫ intrinſecis. Sin
gultui ⁊ dolori pungitiuo ventris ac diſſinte
rie ac dolori renū ac veſice: atꝗ matriciſ ⁊ flu
xui ſanguinis: ac febribꝫ antiq̄s. Splenem
attenuat: ⁊ morſui vermiū venenoſoꝝ reme/
diū eſt. ¶ Conſtantinꝰ. Reubarbarū aliud ē D
indicum aliud ponticū. Jndicum eſt lauda/
bilꝰ. calidū ⁊ ſiccū in ſecūdo gradu. Quod/
dam ſtipticitatiſ ⁊ acuminis habet. Stoma/
cho defecto valet. ventoſitatē ⁊ epatis dolo
rem ⁊ ſplenis duriciē ⁊ ypocundriam ⁊ extē/
ſionem curat. Renū ac veſice dolorē ⁊ matri
cis extirpat. ¶ Sanguinē de pectore manan E
teꝫ ꝯſtringit: anhelitꝰ ſingultū. Uulnera in/
teſtinoꝝ: diuturnā ſolutionē: ac prolixam fe/
brem amputat. faciē ⁊ cutem a lentiginibꝫ et
empetigine mūdificat. Contra reptiliū mor/
ſus facit puluerifatꝰ ⁊ cum aceto temperatꝰ.
¶ Pandecta. Reubarbarū dᷣ a reu qḋ eſt ra F
dix ⁊ barbarum: quia eſt radix q̄ in barbara
regione oritur. ⁊ in india trans marinis par/
tibꝫ. Et eſt aliud quod dᷣ reuponticū. de quo
in ſequenti capitulo. quoniā dᷣ ſic de eo ꝙ in
ponto inſula reperitᷣ. vel quia ponticū habet
ſaporem. ¶ Reubarbarum vt quidam dicūt G
radix eſt cuiuſdam arboris. reperitur q̄ſi que
dam tuberoſitas in radice eius ⁊c. Et eſt ca/
lidū ⁊ ſiccum in ſecūdo gradu. ¶ Johannes
Meſue. Reubarbaꝝ quoddam oritᷣ in india
Et vocatᷣ reduedſeni. ⁊ eſt melius. quoddam
oritur in barbaria. ⁊ eſt laudabilꝰ poſt illud.
Et quoddā oritur in turchia. ⁊ eſt minꝰ lau/
dabile illis. ⁊ laudatᷣ magiſ ex eis qḋ eſt ſub/
nigrū declinans ad rubedinē. et quod graue
eſt cū raritate ſua. ⁊ in quo in cōfracturis in/
uenitᷣ diſgregatio ex rufo ⁊ glauco. ⁊ quod ē
crocee tincture. ⁊ quod eſt recens cognoſci/
tur qḋ nō eſt adulteratū. quoniā eſt rarum et
minoris ſtipticitatis: ⁊ eſt crocee tincture.
¶ Adulteratū vero habet cōtrariū hoꝝ. ⁊ va H
rietatem quaꝫ habere debet in confracturis
amiſit. imo ſubnigreſcit in eis. ⁊ eſt calide cō
plexionis ⁊ ſicce in ſecūdo gradu. ¶ Conue I
nerunt autē in ꝑmixtiōe eius aqueitas dan/
tes ei ſtipticitateꝫ ſubſtātie. ⁊ aereitas dans
ei raritatem ſubſtātie. ⁊ eſt in eo igneitas per
ficiens: que propter actionem eius ⁊ terrei/
tatem ipſius ipſum facit eſſe amarum veruꝫ.
terreitas eſt ſm̄ profundum eius. et igneitas
eſt in ſuꝑficie ipſius. que ꝓpter infuſioneꝫ ſe/
parat inter eius ſubſtantiā. ⁊ cōplebo opera

bonis.ſolutionis ꝛ apertionis opilationū ꝑ ipm eſt ꝑ dominiū caliditatꝫ in ſupficie ei⁹. ꝛ conſecutio cōtractionis ꝑ ipſum a ſubſtantia ſua terrea ſtiptica. Non eſt in eo nocumētum apparens. ꝛ datur in omni tempoꝛe ꝛ in omni etate: ita ꝙ etiā pueris ꝛ pꝛegnātibꝫ datur. ꝛ eſt de elegantioꝛibꝫ ꝛ melioꝛibꝫ medicinis aque lactis. ꝛ ꝓpꝛie quod ſumptum eſt ex capris que magnificat operationē eius: ſimiliter magnificat infuſio eius in aqua endiuie ꝛ apij pꝛius bulitum ꝛ colatū. vel in aq̄ plantaginis. ꝛ nō ꝑmittatur quin cadat in ſocietate eius ſpica. Eſt enim pꝛopꝛij iuuamēti cum ipſo. neq̄ ꝑtermittas additionē modici vini albi odoꝛiferi clari in infuſionibꝫ eius. ꝛ pꝛopꝛie quādo in emendatione opilationū pꝛopinatur. ꝛ eius quidem infuſio cōpetit quando ſolū querit abſterſio ſolutio et opilationum apertio. ꝛ ipſi⁹ contriti exhibitio quādo queritur vt poſt illam in viſceribꝫ veſtigia cōtractionis remaneāt. verū ex eo quod aſſum eſt vehementius ex aduſto. ꝛ qđ ex eo puri⁹ eſt ſuſtinet quod opoꝛtet. ꝛ meretur de ꝯtritione In raro autē ꝛ laxo cōtritio vehemens reſoluit virtutē. decoctio etiā ſimiliter reſoluit q̄liſcunq̄ ſit.

K ¶ Johānes Meſue. Educit ſolutione ei⁹ coleram ꝛ flegma. maioꝛ ei⁹ pꝛopꝛietas eſt mūdificare epar ꝛ ſtomachū: ꝛ conferre doloꝛibꝫ pungitiuis eoꝝ ꝛ viſcerum.

L ¶ Et clarificat ſanguinem: ꝛ aufert opilationes: ꝛ moꝛbos quoꝛum mater eſt opilatio. ſicut hydropiſim: hyctericiam: groſſiciē ſplenis: ꝛ febꝛibꝫ opilationū ꝛ ſimilia.

M ¶ Et ex parte ſubſtantie ſue ꝓpꝛietas eſt ꝯferre ſputo ſanguinis ꝛ emanationi ei⁹ vndecūq̄ ſit: ꝛ caſui ꝛ ꝑcuſſioni. ꝛ ſanare rupturas intrinſecas ꝛ extrinſecas. ꝛ ꝓpꝛie eius. ℥.i. minime. gra. ij. ꝛ rubee tinctoꝝ gra. xv. cū vino ſtiptico.

N ¶ Et cōfert inunctio olei ei⁹ contuſionibꝫ ꝛ contritionibꝫ lacertoꝝ ꝛ doloꝛibꝫ eoꝛum. et ipſum quidem eſt medicina ſingultus. et eſt medicina bona diſſinterie. ꝛ ꝓpꝛie quod ex eo eſt aſſum. ꝛ bibitum cum ſucco plantaginis ꝛ pauco vino ſtiptico.

O ¶ Et confert febꝛibꝫ peꝛiodicis et febꝛibꝫ opilationū ꝛ febꝛibꝫ antiq̄s. Doſis potio eius infuſionis ana. ℥. ij. ß. vſq̄ ad decem. ꝛ contritis ana. ℥. i. vſq̄ ad. ℥. iiij.

P ¶ Et ipm cōſeruatur ꝑ annos quattuoꝛ: et conſeruatur a coꝛruptione ꝛ putrefactione. ſi ſupliniatur ei cera. ꝛ terbentina liq̄facte aut cera ſola aut ſi ſepeliatur in pſilio aut milio. conſeruatur enim tunc tempoꝛe extenſo.

Capitulum. cccxc.

r Reuponticū. Pan. Reupōticū. i. barbaſiriſta. ꝛ ē radix pontica multū ſimilis reubarbaro. Interi⁹ hꝫ venulas diſtinctas vt reubarbaꝝ: ſꝫ non tingit vt reubarbaꝝ. Et dꝛ reuponticū eo ꝙ in ponto inſula reperit. vel qꝛ ponticū hꝫ ſapoꝛē. et reu tantū eſt dicere quantū radix. ¶ Dyaſcoꝛides ca. de reupontico. Reuponticū naſcit in boſfoꝛo. ꝛ ſic ab grecia venit. cuius folia magna ſunt ſimilia folijs ſimphiti. radix eſt aliquatenus vaſta ꝛ nigra. Haſta ſimilia centaurce. ſed breuioꝛ eſt fragilis ꝛ leuis in pondere ſine odoꝛe. ꝛ guſta amara leuiter ſtringens. et ſi maſticet ſit glutinoſa ꝛ crocei coloꝛis.

Operationes

¶ Dyaſco. Uires efficaciter hꝫ ſtringentes. A Et idō fomēto impoſita inflatiōes deſiccat: ꝛ vulnera glutinat. ac ſanguinis abundātiā repꝛimit. habet in ſe magnā ſubſtantiaꝫ temperandi: qꝛ tenet in ſe terreni frigoꝛis ꝛ caloris partē. ꝛ leptomeris eſt ad aſma. ergo reumatica ꝛ oꝛthopogonia iuuat potata. liuoꝛes ꝛ empetigines ſanat cū aceto illinita. ꝛ potata emoptoicis ꝛ diſſintericꝫ pdeſt. ſed bona ē q̄ nō ē pertuſata. In guſtu muſcillaginoſa modicū ſubmoꝛdās. bibita inflationē ſtomachi tollit. Lapitudinē ꝛ doloꝛē ſtomachi ſplene

B ticis ꝛ epaticis ꝓdeſt.¶ Cõquaſſationẽ corporis reficit. De alto cadẽtibꝰ ſubuẽit. Neufreticis ꝛ tortiõibꝰ ꝛ thoraci ꝛ ypocũdrijs ſalutare eſt. Stericas ꝛ ſciaticas cauſas cõpeſcit. Sanguinẽ reijcientibꝰ vtiliter adhibeť.
C Aſmaticis ꝓdeſt.¶ Subglutientibꝰ vtiliter adhibeť. Ciliacis ꝛ diſſintericꝫ frigoribꝰ tipicis ſingulare pſidiũ eſt. Morſibꝰ venenatis occurrit ſilr vt agaricus dať in oĩbꝰ cauſis. Zernas limpidat ꝛ liuores cũ aceto impoſita. ſilr cũ aqua liuores oẽs tollit. Uirtꝰ eſt ei
D termantica ꝛ paulo ſtiptica.¶ Paulus ca. de reupontico. ca. eſt ꝛ ſic. in. ij. gra. Uirtuteꝫ hꝫ mũdificãdi ꝯfortãdi ex ponticitate ſua ꝛ diureticã ex q̃litatibꝰ. Aqua decoctiõis eiꝰ ſoluit opilationẽ ſplenis ꝛ epatꝫ ex frigida cauſa. cerotũ ex puluere eiꝰ ꝛ oleo roſaꝝ. et cera valet cõtra debilitatẽ ſtomachi. Puluis eiꝰ
E lumbricos eiꝰ occidit.¶ Iſido. li. etym. Reuponticũ ſanguinis abũdãtiã repmit. hꝫ in ſe maximã temperãdi ſubſtãtiã: qꝛ retinet in ſe terreni frigoris ꝛ caloris partẽ. Et etiã leptomeris vnde potata ad ſpaſmata reumatica iuuat. Et leniores empetigines ſanat. Splenẽ repmit: ꝛ luxuriã tollit. cũ aceto bibita e-
F mopto. ꝛ diſſin. ẽ iuuatiua.¶ Bibita q̃ꝫ ſto. inflatõeꝫ eiuſqꝫ laſſitudĩeꝫ ꝓhibꝫ ac dolorẽ. ſpleneticꝫ ꝛ epa. ꝓficit. ꝯq̃ſſatõibꝰ corpiſ reficit: ac de alto cadẽtibꝰ ſubuẽit. lũbis etiã ꝛ tortõibꝰ
G toracꝫ ꝛ ypocũdrijs ẽ ſalutarꝫ.¶ Stericas et ſciaticas cãs cõpeſcit. ſanguinem reijciẽtibꝰ adhibeť vtilr. aſmaticꝫ ſubglutiẽtibꝰ ꝓdeſt.

Capitulum. cccxi.

r Eſina. Iſido. li. xxvij. Reſina eſt lachryma ſudore lignorum exalata vt balſami ſeralupini ꝛ lentiſci ꝛ arboꝝ ꝛ virgultoꝝ q̃ ſudare ꝓhibenť. Reyn enĩ grece emanare dr vel ſudare ſicut ligna odorifera oriẽtis. ſicut gutta balſami aut ferulaꝝ. q̃rũ gutta dureſcit in gemmã. ſ. in electrũ. Prima aũt reſina dr therebentina. ꝛ eſt pſtantiſſima p̃ alijs. ꝛ deferť de arabia: iudea: ſyria: cipro ꝛ africa: ꝛ ab inſulis marꝫ. Scda eſt lentiſcina q̃ maſtix vocať. he de chio ĩſula deportanť. Tertia ẽ pinealis. ꝛ hec nunc eſt liq̃da: nũc dura inuenit.¶ Itẽ Iſi. Reſina igiť dicitur quodlibet gramẽ liq̃dũ vel aridũ. liq̃da reſina vt balſami ꝛ terebentina. dura vt maſtix thus ꝛ myrrha ꝛ hmõi. Omis aũt reſina primo eſt mollis ꝛ liq̃da vel viſcoſa. ſed in prima ſui emanatiõe ꝛ aliq̃ remanet liq̃da ꝛ aliq̃ calore vel frigore indurať. omĩs aũt reſina ẽ vtilis in medicina. ꝛ ideo reſina poſita in nobilibus antidotꝫ ꝛ vnguẽtꝫ. Operationes aũt ꝛ ỽtutes reſine ſinguloꝝ quere in locis ſuis.

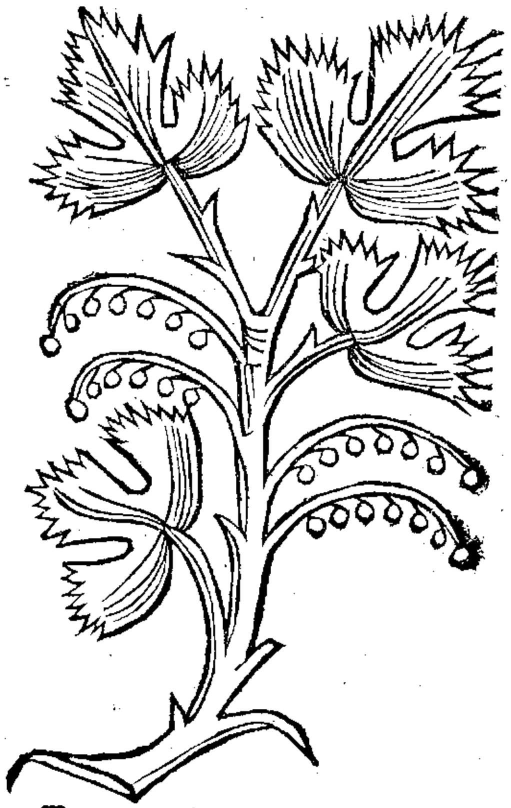

Capitulum. cccxij.

r Ibes. Pandecta. dcvij. Ribes q̃dã dicũt q eſt aceroſa. ꝛ quidã dicũt q eſt coccus. ſed falſo. quoniaꝫ coccus

nõ eſt acetoſa.qm̄ Meſue facit ſcinotim ca-
pitulū de rob de ribes.ꝛ caplm̄ de rob ď ace
toſa. Silr̄ vbi ponit cap̄.de rob de ribes ait
ꝙ valet ſicut rob ď acetoſa. Itē nō ē coccus:
qm̄ coccus eſt ca.ꝛ ſic.cōplexiōis:ſed ribes
ſūt fri.ꝛ ſic.¶ Albani. Ribes ē plāta ſtipitem
hñs rubeū ad viriditatē decliuē teneꝝ.folia
rotūda viridia nigra.cui⁹ granū potat̄ de co
raſceni aridi ſaporꝫ.de q̃ fit rob ꝛc̄. Flos aūt
loco ei⁹ ſuccū acetoſe q̄ ē lappaciū agreſte po
nere poſſum⁹.¶ Sera.li.ag.ca.ribes.aucto.
Iſaac benarā. Ribes ē plāta hñs capreolos
recētes rubeos ad viriditatē declinātes.ꝛ hꝫ
folia magna rotūda viridia.et hꝫ grana q̃ ſa-
por ē dulcꝫ cū acetoſitate. Et ipa ē fri.ꝛ ſic.in
ij.g̃.Et ſignū ſuꝑ hoc ē acetoſitas ei⁹ ꝛ ſtipti
citas. Et ex h̄ ꝯtīgit ꝙ infrigidat ſtomachū.
Et aliq̄ dicūt ꝙ eſt fri.ꝛ ſic.in iij.gra. Naſcit̄
aūt plāta iſta ī mōtib⁹ ſyrie frigidis niuoſis.

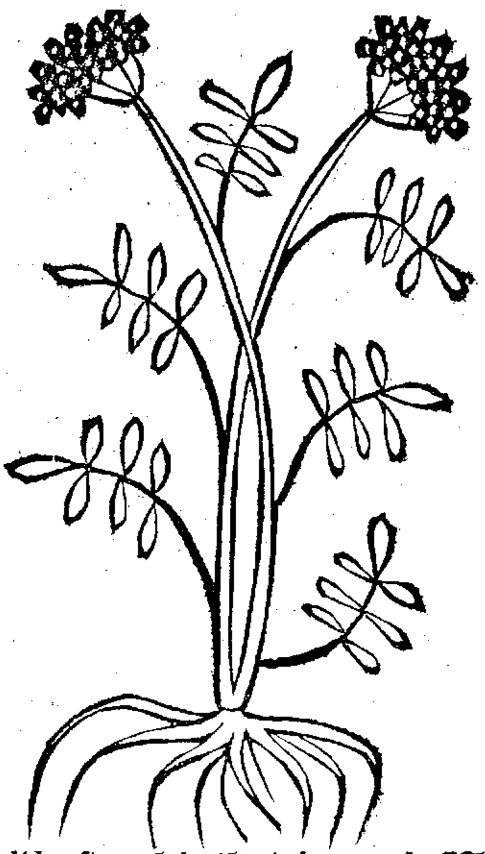

Operationes

A ¶ Sera. Ipa abſcindit ſitim:ꝛ ꝯfert ſpecieb⁹
habaon.i.morbilli.ꝛ abſcīdit ſitim q̃ fit a ca-
B liditate corpis:ꝛ retinet fluxū.¶ Et cōuenit
ſpecieb⁹ bothor q̃ fiūt in corpe ſicut variole ꝛ
C ſilia.¶ Et ꝓuocat appetitū:ꝛ incoriat ſtoma
chū ſua frigiditate.ꝛ abſcindit ſitim a colera
ꝛ fluxū vomitū:ꝛ rob ei⁹ ꝯfert cardiace ꝛ vo
E mitui ꝛ fluxui q̃ fit a colera.¶ Et ꝓuocat ci-
bi appetitū.ꝛ ī rob ei⁹ ē dulcedo ꝛ acetoſitas
D ¶ Et idē au. Aben meſ. Fri.ē ꝛ ſic.in.ij.gra.ꝛ
rob ei⁹ ē ſicut rob acetoſitati citri ꝛ agreſte ī
ꝟtute.ꝛ ē bona emorroidib⁹ ꝛ ebrietati.ꝛ pu-
tāt aliq̄ medicoꝝ ꝙ ſit illa q̄ nomīat̄ acetoſa
ꝛ lappaciū.ꝛ putauer̄t aliq̄ ꝙ ſit gn̄ū acetoſū
qđ affert̄ ex coraſceni.licet oēs decipiant̄.

Capitulum.cccxciij.

Iſi. Pandecta ca.lvij. Arz. arabice.
r grece ozora.latine ꝟo riſi. Galien⁹ ꝑ
mo de cibis ca.de riſo. In ſapore ei⁹
eſt ſtipticitas.ꝛ iō retinet ventrē retentiōe tē
perata.ꝛ in cortice ei⁹ eſt rubedo magꝭ mani
feſta q̄ȝ in ipomet aut in reliquo corpis ei⁹.ꝛ
minus nutrit q̄ȝ frumētū. ¶ Et idē.viij.ſim.
far.ca.oroſa. Oroſa.i.riſum habet qđ ſtipti-
cū q̄ circa ventrē moderate detinet.¶ Et idē
libro predicto de cibis. Hoc ſemie oēs ad re
ſtrictionē vētris vtunt̄ delectationē ipſi⁹ ſi-
milē faciētes condro. Eſt autē indigeſtibili⁹
condro:ꝛ nutriens min⁹.ſicut ꝛ ad delectati
onem edulij deficiens ab ipo plurimū.

Operationes

A ¶ Sera.li.aggre.ca. Arz.id eſt riſum. Sunt
calide ꝛ ſicce cōplexiōis in ꝑmo gradu.¶ Al
manſor tractatu tertio cap̄.arz de riſo. Riſi
temperiei q̄ eſt inter calidū ꝛ ſiccū vicinū exi-
ſtit:ꝛ ventrē ſtringit. Solitis aūt colicā pati
nocet:eo ꝙ licet nutriat de vētre:tn̄ nō facile
deſcēdit:niſi coquat̄ cū aliq̄ multū vnctuoſi-
tatis habēte.qđ qn̄ cū lacte coquat̄ ꝛ cū zuc-
caro comedit̄ plurimū nutrit atq3 ſanguinē
augmētat. ¶ Item Sera. Quādo ſani egent B
pultib⁹ ei⁹ ꝓpter punctiones q̄s hñt in ven-
tre.aut ꝓpter fluxū multoꝝ humoꝝ ſuper q̄s
vincit colera.aut aliqua alia de cauſa ſimili
huic.coque riſi quouſq3 diſſoluant̄:ꝛ fiant ſi-
cut aqua kiſt ꝛ da in potu:hora cōuenientior
vſus ei⁹ tempus eſt humidū:ꝛ qn̄ ſtomach⁹
eſt fortis virtutis ad cibos.¶ Et idem aucto C
ritate Dyaſcori. Et pauci nutrimēti ſtringit
ventrem.auget ſperma:ꝛ minorat feces ꝛ vri
nā ꝛ ventoſitates. Eſt enī cōplexū in ſtiptici-
tate.ꝛ ideo eſt bonū vlcerib⁹ inteſtinoꝝ ꝛ pun
ctionib⁹ eoꝝ qn̄ bibitur.aut fit cū eo cliſte-
re.ꝛ rubeū eſt conſtrictiuū plus. ¶ Iſaac. Ri D
ſi natura calidū eſt in ꝑmo gradu.ſiccū in ſe-
cundo. Aliquādo mola teritur.eiuſq3 farina
ſicut tritici coquit̄.ꝛ valet his q̄ morſionē in
ſtomacho ꝛ inteſtinis patiunt̄.integꝝ aūt cū
aqua coctū valet ad colericā dyarriā. Cū la-

ete ꝛ amigdaleo coctũ cõſtipationẽ ſuã amiſerit: ꝛ pfecte nutrit. Sanguinẽ bonũ generat ſi cum eo vel aqua eius lentigines laues. auE fert eas: ꝛ cutem mundificat. ¶ Conſtantin⁹ in pantegni. Riſum calidũ eſt in pmo gradu. ſiccũ in ſecũdo. Unde ventrẽ ſtringit: non tñ multũ: niſi mixtũ ſit ibi miliũ. lotũ quoqꝫ ꝛ cũ butiro ꝛ amigdaleon coctũ: nõ eſt vẽtris cõſtipatiuũ: ſed mitigat dolorẽ ſtomachi: et ardorem inteſtinoꝝ. Huius nutrimentũ temperatum eſt ꝛ digeſtiuũ. ſi cum lacte coquit: cõſtipationẽ facit: ſed humectat ac nutrit.

F ¶ Auicenna in ſecũdo canone. Riſum calidum eſt ꝛ ſiccũ. Nutrimentum pꝛebet multum. tarde infrigidatur: ꝛ in ipſo eſt abſterſio Decoctum cum aqua ſtringit vſqꝫ ad terminum. Et in ſpermate facit augmẽtum.

G ¶ Idem in quarto canone. Cortex riſi venenum reputatur. Ut enim quidam pꝛimorũ dixerũt ei cui in potu datur: accidit ſtatim dolor in oꝛe et i lingua: ꝛ ipa lingua apoſtemat. deinde dolor in vmbilico extẽditur ꝛ ſtomacho: inteſtiniſqꝫ eius. Totũqꝫ coꝛpus inflãmatur. curatur cum curatione cantaridum. Opoꝛtet autẽ ꝙ in oleo eius quod ipſe inpotu ſumit ciconia ſint decocta.

Capitulum. cccxciiij.

r Obelia. Iſaac. Robelie frigide ſũt in pmo gradu medie inter humida ꝛ ſicca. Cortex eaꝝ ſtiptic⁹ ẽ. ¶ Actoꝛ Iſte ſunt videlicet robelie. ſicut dixim⁹ paulo ſupꝛa. que a nõnullis medicoꝛum noſtroꝝ eſtimãtur eſſe piſa.

Operationes

¶ Iſaac vt ſupꝛa. Coꝛtice ei⁹ mũdate laudabiles generãt chimos. Nec inflationem aut ventoſitatẽ faciũt vt fabe. Ad vſum edendi bone ſunt in eſtate ꝛ in calida regione.

¶ Cathaplaſma ex eis membꝛis fractis appoſitum ſolidat ꝛ dolorem aufert. B

¶ Ius ex eius velut ex faba factum valet ad cardiaſim tuſſim ꝛ doloꝛem pectoꝛis. C

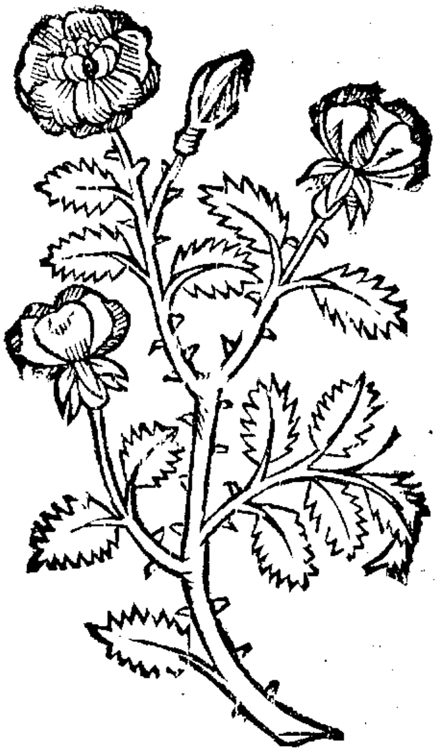

Capitulum. cccxcv.

r Ododendron. Iſidoꝛus. Rododendron coꝛrupte vulgo loꝛandrũ vocatur: eo ꝙ folijs lauri ſit ſimilis: floꝛe vt roſa. Arboꝛ enĩ venenata eſt. interficit enĩ altera: ꝛ medetur ſerpentũ vexationibꝫ.

Operationes.

¶ Plini⁹ libꝛo ſedecimo. Rododendron vt nomĩe apparet a grecis venit. Alij nerim vocauerũt. Alij rodophanem vocauerũt. frondẽ ſempiternum roſe ſimilitudine caulibꝫ fruticoſum. Iumẽtiſ qꝫ capꝛis et ouib⁹ venenũ A

Idem tamen eſt homini cōtra ſerpentum ve
B nena remediū. ¶ Idem libro. xvij. Rododen
C dron ſeritur ꝑpagine: ſicut etiā ſemie. ¶ Idē
li. xxiiij. Rododendros ne nomē apud nos
inuenit latinū. ſed radophonem vocant aut
neruim. Mirumqꝫ folia eſſe quadrupedum
venenum: homini vero cōtra ſerpentes preſi
dium addita ruta ꝛ vino pota. Pecus etiam
et caper ſi aqua biberint in quo folia ea ma
duerint: huiuſmodi mori dicuntur.

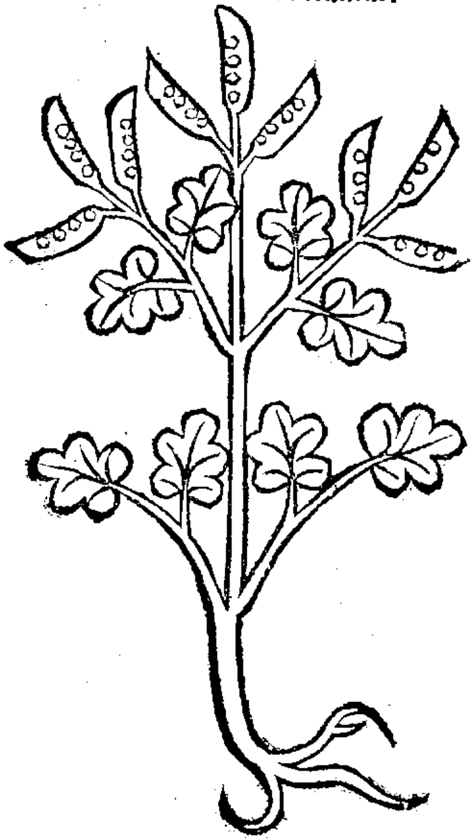

Capitulum. cccxcvj.

Obur. Actor. Robur ſm Iſidor.
r generaliter dicit ex omi materia qc
quid eſt firmiſſimū. Nihilomin⁹ ta
men ꝛ arbor quedā hoc nomie nuncupatur.
de qua frequēter Plinius loquitur.

Operationes

A ¶ Plinius libro. xvi. Robor eſt glandifera ſi
cut ꝛ quercus ac ylex. preter fructū ꝛ alia gi
gnit plurima. fert eni ꝛ galle gen⁹ vtrūqꝫ. Et
quedā veluti mora: niſi diſtarēt arida duricie.
plerūqꝫ caput imitantia thauri quibus ineſt
fructus nucleis oliue ſimilis. Naſcunt et in
eo pullule nucibꝫ nō abſimiles int⁹ habētes
flocculos molles lucernarū luminibꝫ aptos
Nam ꝛ ſine oleo flagrāt: ſicuti gallia nigra.
Fert ꝛ aliam vtilem pillulā cū capillo. verno
tempore tamē melligeni ſucci. ¶ Gignunt et B
alij amorū eius pillulas corpori nō pediculo
adherentes candicantes vmbilicis. Cetera
nigra varietate diſperſa. Media cocci colo
rez habēt. ¶ Aliquādo ꝛ culices gignit. Nec C
nō ꝛ e folijs cōuolutas pillulas: ꝛ ī folio ru
bentes. Aquoſos nucleos candicantes ac
trāſlucidos qꝫdiu molles ſint: in quibꝫ ꝛ culi
ces naſcūtur. Matureſcūt in modū. ferūt et
robora canchri pillulā in medicina vim vren
di habentem. Is creſcit hyeme. aperitur ve
re pillula tota: caditqꝫ cum folia creſcere ce
perint. Tam multi fera ſunt: ꝛ tot res preter
glandem robora paruū. Sed ꝛ poletos ſquil
loſqꝫ nouiſſima irritamēta gule que circa ra
dices naſcuntur. ¶ Robora quoqꝫ viſcuꝫ ac D
mella ferunt vt autor eſt heſiadus. conſtatqꝫ
rores melleos e celo cadētes nō alijs magis
inſidere frondibus. Cremati quoqꝫ roboris
cinerem introrſum eſſe certū eſt. Scandula
quidem e robore fit aptiſſima. mox e glandi
feris alijs: ſed minime durans ꝑterqꝫ epino.
Montes ꝛ valles diligit. robur caſtanea et
abies. Sunt autēꝫ robori folia toto ambitu
ſinuoſa. Et ſūt eis etiā in caudice ipo iā den
ſa ac rara. ſempqꝫ late rariora diſpoſita mir
to. ¶ Item Robur abies ꝛ larix nō cōtinuāt
germinationem: ſed intermittūt. ꝛ tripartita E
trinaqꝫ germia edūt. Ideo et inter ſquamas
corticem ſpargunt. quod omibꝫ arboribꝫ eue
nit in germinatione. qꝛ rumpitur cortex pre
gnantiū. Robori ſciſſus eſt cortex non leuis
ſed ſcaber. Radices copioſe atqꝫ carnoſe q̄s
in ꝑfundū agit mollis ac peſſima ligni pars
etiā in robore facile putreſcens terredini ob
noxia. ideoqꝫ ſemꝑ eſt amputanda.
¶ Robur ylex ac morus ꝛ ebenus ꝛ que ſine
medulla ſunt tota oſſee ſunt. Robor ſpiſſam F
habet materiā: eiqꝫ nigricās color eſt. Tan
ta duricia ineſt robori: vt niſi madefactū nō
queat terebrari. ꝛ ne quidem ſic quid ad act⁹
clauus auelli. Itaqꝫ cariem vetuſtatem ſen
tit tardiſſime. ſentit tamē teredinem celuꝫ in
vere. Bruma vero neqꝫ vitiatur neqꝫ findit.
Alias obnoxium etiam vt torqueat ſeſe: fin
datqꝫ quod in ſubere tempeſtiueqꝫ ceſo eue
nit defoſſum diu durat robur. ſed aqua mari
na corrumpitur.
¶ Robur ꝛ olea in tranſuerſum poſite incur G
nātur: cedūtqꝫ ponderi. Viridia ꝑter robur
ꝛ buxū ꝑtinacius reſiſtūt ſectioni ſerrarū: qꝛ
dentes eq̄litate replēt inerti. Sūt autēꝫ ro

bura ⁊ inter ſe ⁊ cū alijs glutino inſociabilia
D viſcus adnaſcit: ⁊ in robore vt quercu ⁊ ylice
¶ Idem libro.xvij. Inſitoꝝ omniū capaciſſi
ma dicit̄ platan⁹. poſtea robur. veꝝ vtraq; ſa
pores corrumpunt. pedamenta ſunt optima
vicib; e robore oleaq;. Preterea pomiferis q̄
germināt: nec fructū ferūt. ſciſſa radice lapis
inditur: fertileſq; fiunt. Hoc idē in amigda
lis ⁊ robure cuneo adacto fit. Deniq; arbo
res quedā ablato in toto cortice moriuntur.
tardius autem robura ⁊ quercus.

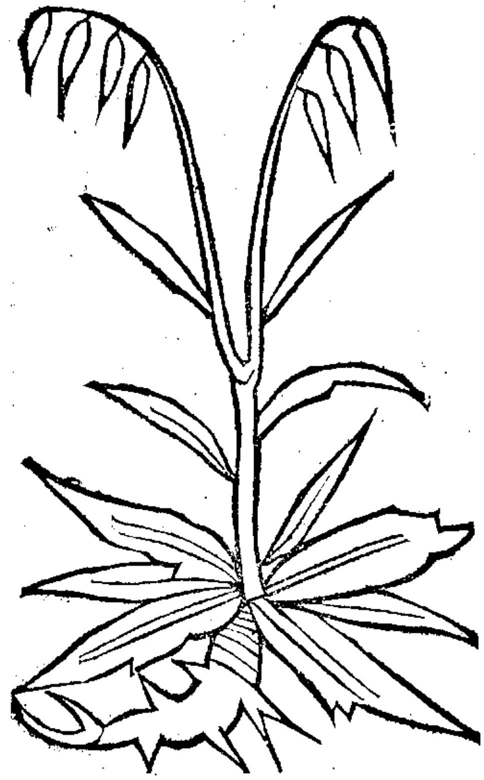

Capitulum.cccxcvij.

r Otabea vel rodaba. Sera li.ag.ca
pi. Rodaba. qn̄ ē humida ⁊ recēs dr
Aſſax faſa. qn̄ eſt ſic. dr akes. ⁊ ē ſpe
cies leguminis ſic noīata. Et idē auc. Dyaſ.
Primo qn̄ naſcit̄ eſt ſilis andachuche. q̄ na
ſcit̄ in pratis. ſed qn̄ eſt cōpleta h; folia ſubti
liora q̄ folia ipſi⁹ ⁊ h; ramos ſiles ramis an
dachuche. ⁊ ſunt ei ſemīa in magnitudīe len
tis tortuoſa ſicut cornua. Aliqn̄ deſiccatur ⁊
admiſtrat̄ cū alijs reb;: ⁊ p̄parat̄ cum ſale. Et
idē aucto. Gal. Sapor hui⁹ grani eſt ſtiptic⁹
ſicut ſapor lentis. Et virt⁹ ei⁹ eſt calida cali
ditate temperata. ⁊ exſiccatio eius eſt ampli
or exſiccatione lentis: ⁊ comedit̄ ſicut lens.

Operationes

¶ Sera. aucto. Iſaac benarā. Alfax faſa: id A
eſt rotobea naſcit̄ ſup aquas: ⁊ nō ſiccat̄ i eſta
te neq; hyeme. ⁊ ideo nomīat̄ humida. Et qđ
de ea adminiſtrat̄ eſt ſemen ei⁹ ⁊ folia. ⁊ ē ca.
⁊ hu. ⁊ eſt in eo inflatio. ¶ Et ideo auget ſper B
ma: ⁊ incitat coitū. ⁊ auget iuuamentū medi
cinarū q̄ faciūt ad hoc. ¶ Et ſemē eius ingre C
dit̄ in plurib; ꝯfectionib; fortib;. ¶ Et quādo D
fit emplaſtrum cum folijs eius: cōfert mem
bris que indigent ſedatione doloris eorum.
⁊ eſt cōueniens cibo animalium.

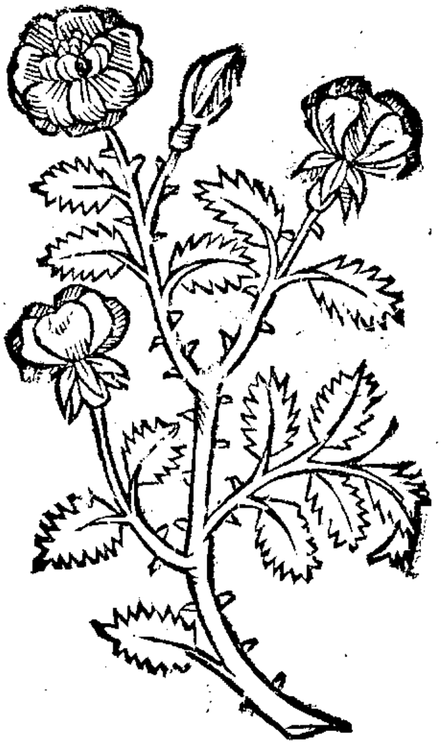

Capitulum.cccxcviij.

r Oſa latine. grece rodon. arabi. bard.
Serapio n lib. aggre. ca. bard. auct.
Galieni. viij. ſimpliciū farmacoꝝ. ca.
de roſa. Subſtātia eius eſt cōpoſita ex ſub
ſtantia aquoſa calida cum duab⁹ alijs quali
tatibus permixta ſtiptica ſc; ⁊ amara. cuius
ſtipticitas eſt in quantitate tali. quia corpo
ra habētia virtutē fluxū nō poſſunt diſſolue
re virtutē eius. ⁊ ſemen ei⁹ eſt magis ſtipti
cum q; roſa. Et idem roſa cum ſtipticitate q̄
eſt in ea ineſt ei dulcedo ⁊ ſilitudo acuitatis
vel inordinationis pauce. ⁊ conuenit apoſte

matib' calidis in principio eorū.⁊ oportet ꝙ
recipiatᷣ recēs ex ea:⁊ abſcindantᷣ ſūmitates
ei⁹ valde cū forpicib ⁊ reſeruentᷣ ꝑ medicami
nib oculoꝝ. Sed oleū roſaꝝ eſt ī natura ſua
mediū inter naturā roſe ⁊ olei.⁊ eſt medicina
cū q̄ curantᷣ apoſtemata ſanguis in augmēto
ipoꝝ.⁊ ī eo ē virt⁹ penetrādi ad ꝓfundū cor-
poris:⁊ humectat corpa ſicca:⁊ ↄquaſſatᷣ cū
aceto ⁊ inungitᷣ caput cū eo.⁊ ↄuēit dolori ca
pitis facto ex caliditate ſolis.⁊ qñ roſe ſiccā-
tur:oportet ꝙ deſiccentᷣ in vmbra:⁊ cōmoue
antᷣ aſſidue.⁊ aqua roſaꝝ eſt frigidior cōplexi
one temperata.nō tñ multū.⁊ ipa quidem eſt
ſubtilis multe ſubtilitatis.⁊ ſignū in hoc eſt
ꝙ roſa deſiccatur cito. Ideo quia in ea non
eſt aliqua viſcoſitas:qꝛ odor eius vincit:⁊ ꝓ-
pterea feſtinat ⁊ replet vias odoratus.

Operationes.

A ¶ Sera. aucto. Dyaſ. Eſt enī roſa frigida de
ſiccatiua.et ex ea eſt plus ſtiptica ſicca q̄ȝ re-
cens.⁊ ſuccus roſaꝝ qñ coquitᷣ cū vino cōue
nit dolori capitis ⁊ oculoꝝ ⁊ auriū.⁊ cōuenit
gingiuis.qñ cum eo fit collutio.⁊ coquūtur
folia eius ſine ſtipitib ⁊ nō exꝓmuntur.⁊ fit
emplaſtrū cū eis heriſipile.⁊ ſemē qđ eſt ī me-
dio roſaꝝ qñ puluerizatᷣ ſuꝑ gingiuas ad q̄s
fluunt humores ↄuenit multum. Sed caput
roſe qñ bulierit in aqua et bibitur: abſcindit
B fluxū ventris ⁊ ſputū ſanguis. ¶ Et idē auc.
Dachaȝ aq̄ ro.ꝓhibet fluxū ad oculū:⁊ ↄue-
nit ſincopi qñ bibitur ex ea hauſtus aliq̄s.
C ¶ Et idem auctori. Dumay. Roſa fortificat
membra intrinſeca. Et ſtipticitas eius pene
D trat ꝓpter amaritudinē q̄ eſt in ea. ¶ Et idē au
cto. Aben meſuay. Odoratio roſe ↄuenit co
lericis ⁊ habētib calorē:⁊ capitꝭ dolorē a co
lera. Et ꝓhibet fumoſitates colericas acu-
tas.⁊ ↄuenit dolori acuto.⁊ mouet ſternutati
onē habēti cerebrū cal'. Et quādo conficitᷣ cū
melle aut cum zuccaro abſtergit qđ eſt in ſto
macho ex humoribus flegmaticis.
E ¶ Et idem aucto. Raſis. Expert⁹ eſt q̇dā ex
amicis meis q̇ accepit ex folijs roſaꝝ recen-
tib ⁊ zuccaro:⁊ fecerūt eū aſellare decē vici-
bus.hoc facit ſuccus ei⁹.veꝝ ſicca nō eſt la-
xatiua.⁊ hoc ſignificatᷣ ex eo ꝙ virt⁹ eius eſt
amara ꝙ abſtergit. Et qñ roſa deſiccatᷣ fit ſti
ptica.qꝛ ſeparatur ab ea amaritudo. Et ſicci
tas quidē in roſa eſt pauca:qꝛ ipa eſt cōpoſi-
ta ex ſtipticitate ⁊ amaritudine.vnde abſcin
dit libidinē:⁊ laxat laxatione forti.
F ¶ Johānes Meſue cap. de roſa. Roſa eſt ex
medicinis benedictis in qua eſt virt⁹ ↄforta-
tionē faciens et ſolutionē ⁊ male qualitatis
ꝑmutationem. Et eſt ex ea rubea ⁊ alba.⁊ eſt
de vtriuſq̄ȝ multorum foliorum ⁊ denſorum ⁊
criſporum.et alia paucorum et planorum.et
melior eſt rubea vere rubedinis paucoruȝ fo
liorum et planorum.⁊ ex albis eſt melior ha-
bens ſimiliter. Et melior ſuccus eſt cui⁹ ma-
ter eſt roſa cōpleta.ſicca vero melior eſt in q̄
nōdū cecidit cōplexio. Eſt frigida ī prīo gra-
du:ſicca in ſecūdo. Diuerſarū autē naturarū
ſubſtantie compoſuerūt roſam.inter q̄s po-
teſt cadere ſeparatio diſtinguens. Componi
tur enim ex partib terreis ⁊ aqueis medio-
cribus dantib ei ſtipticitatē ⁊ ſubſtantiam.
Et ex partib aereis ꝓpter q̄s eſt in ea de dul
cedine aliquid et aromaticitas. Et ex parti-
bus igneis ſubtilib a quibus cōſiſtit perfe-
ctio ⁊ ſpecies dantib ei amaritudinē. ꝓpter
qđ in abſciſione amaritudinis ipi⁹ q̄ remoue
tur ꝓpter ſolā exſiccationē eius non reſoluitᷣ
ſpecies. In abſciſiōe rubedinis nō eſt pl⁹ ro
ſa q̄ȝ homo mortuus.amaritudo autē in ea q̄
recens eſt plus eſt ſtipticitate ipſi⁹. Et prima
eius operatio eſt ꝓpter amaritudinem ſuā.ꝓ
pter quod roſa recens et eius proprie ſuccus
ſoluit. Cum autē reſoluitur caliditas dans
ei amaritudinem ꝓpter exſiccationem ei⁹ no
minatur ſubſtantia eius ſtiptica faciens con
ſtipationem. Eſt autem ſuccus eius calidus
fere ad primū gradum.ꝓpter excluſionē eius
a re terreſtri ⁊ frigida
¶ Johānes Meſue. Eſt auteȝ roſa ſolutiua G
exiſtens extinctiua inflāmationū.confortati
ua membrorū.coadunatiua partium ⁊ cōſtri
ctiua.⁊ ſemen eius in hoc eſt fortius.⁊ ſimili
ter pili eius qui ſunt ī medio ipſius.⁊ ſuccus
eius eſt reſoluens. Et ſicca quidem magꝭ fri
gida ⁊ ſtiptica.et que non eſt completa frigi-
dior ⁊ ſtipticior.et alba ī frigiditate ⁊ ſtiptici-
tate plus eſt q̄ȝ rubea.nō eſt in ea malicia.ſed
eſt ex debiliter ſoluentib:vigorat tamē ope-
rationem eius aqua caſei.
¶ Si enim ſucci roſarum. ℨ.i. miſceatur cū H
aqua caſei et pauca ſpica eſt ſolutiuum cōue
niens.⁊ ſimiliter infuſio. ℨ.vi. foliorum roſa-
rum in aqua caſei cum pauco melle ſoluit ſi-
ne moleſtia. Et ſyrupus factus ex ſucco ei⁹
eſt leuis ſolutionis. Et ſimiliter ponitur ole-
um eius in emendatione medicinarum acu-
tarum:ſicut eſt ſcamonea ⁊ ſimilia.
¶ Roſe autem condite cum melle abſtergūt I
⁊ mundificant ⁊ confortant. Et condite cum
zuccaro minoris ſunt abſterſionis ⁊ maioris
confortationis ⁊ ſtipticitatis:⁊ aqua eorum
que fit per infuſionem mundificat ⁊ confor-
tat abſtergit et reſoluit.

K ¶ Ea q̄ fit ꝑ ſublimationem eſt multe ꝯforta-
tionis. neqꝫ eſt reſolutiua ꝓpter reſolutionem
ſubtilis caliditatꝭ eiꝰ in decoctiōe ipſiꝰ. ꝑ al-
bas vero nō fit ſolutio aliq̄ de q̄ ſit curandū.
⁊ eſt in eis de ſtipticitate pluſq̄ꝫ in ru. neqꝫ ſūt
ſimiles eis in ꝯfortatione. et cito ꝙ roſe non
ſubſtinēt decoctione aliq̄d oīno: ⁊ ꝓpriе recē-
tes. ſoluiꝛ enī ab eis virtꝰ: ſigillans abſterſio
nē eiꝰ ⁊ ſolutionē. ⁊ declaraꝛ virtꝰ eiꝰ ſtipti-
ca faciens ꝯſtrictionē. Succus ꝟo eiꝰ ſubſti
net decoctionem aliq̄d mediocriter: ⁊ acq̄rit
L ei ſubtilitatē ⁊ bonitatē abſterſionis. ¶ Ole-
um q̄ꝫ factū ex roſa: nōdū cōpletꝭ eſt maioris
infrigidatiōis ⁊ ſtipticitatis. cuiꝰ meliꝰ fun-
damentū eſt oleum oliuarū medioꝝ in matu
M ritate aut ſiſaminū. ¶ Acetum autem infuſio
nis eius eſt medicina bona omniū inflāma-
tionū. ⁊ eſt diuiſiuū ſolutionē ꝯfortatiuū.
N ¶ Succus eiꝰ ex aqua infuſiōis recentium
cōpletaꝝ ſolutione educit colerā: mūdificat
ſanguinem ab ea ⁊ venas ⁊ articulos.
O ¶ Et conuenit yctericie: ⁊ aperit opilatōnes
epatis et ſtomachi: et mundificat ⁊ confortat
ea: et cōfortat cor: et cōuenit tremori eius: et
educit materiam cauſantem eam ⁊ febribus
colericis. Roſa vero ⁊ oleum eius ⁊ aq̄ ipſiꝰ
facta per ſublimationem cōfortat cor ſtoma
chum et epar: et coadunat partes laxas mē-
broꝝ. et cōfortat retentionem: et ſedat do-
lores calidos mira ſedatione. ⁊ extinguit ac
ꝑmutat malicias inflāmationum: perimit et
ſedat eas. Et ſunt ex medicinis facientibus
dormire. faciūt tamen corizam ⁊ ſternutatio-
nem: et obſunt catarris: et ſtringūt guttur et
confortāt ea: ⁊ auferunt crapulas. Doſis po
tio ſucci roſarum eſt ab. ʒ. i. vſqꝫ ad. ij. cū zuc
caro. Et potio ſyrup̄. facti ex ſucco earuꝫ eſt
ʒ. ij. vſqꝫ. v.
P ¶ Auicenna libro de viribus cordis dicit ꝙ
confortat cor.
Q ¶ Palladius libro. iij. in mēſe februario roſa
ria cōſerenda ſunt que ſulco breuiſſimo: aut
ſcrobibus ponēda ſūt: vel virgultis vel etiaꝫ
ſemine. Semina aūt roſaꝝ nō putemꝰ medi
os floſculos eſſe aurei coloris quos roſe fe-
rūt: ſed baccis nutriūt: quas in breuiſſimi pi-
ri ad ſīlitudinē plenas ſeminibꝫ ſuis poſt vin
demiam reddunt. maturas ex colore fuſco et
mollicici poterimꝰ eſtimare. Si qua etiā ſūt
antiqua roſaria hoc tp̄e circūfodiūtur: ⁊ ſar-
culis vel dolabris aridas vniuerſa reciditur
Tunc que rara ſunt: poſſunt ducta virgaruꝫ
ꝓpagine reparari. Si roſam ipſiꝰ habere vo
lueris duabus palmis ab ea gyrum fodies,
⁊ aqua calida bis rigabis in die,

¶ Idem Palladi. Roſa frigida eſt ⁊ in primo R
gradu. ſicca in ſecūdo. Et viridis ⁊ ſicca cō-
petit vſui medicine. Quidaꝫ colligūt ea poſt
maturitatem: ſed nō tamdiu ſeruaꝛ. Debent
autem colligi cum nō habēt folia omnino ex
panſa. ⁊ tamē aliquātulū iam rubea. Collecte
autem ad ſolē aliquātulū deſiccari poſſunt ⁊
ꝑ triennium ſeruari. ¶ Macer. Dici flos flo- S
rum nobis roſa iure videtur. Q̄ ſpeciei cun
ctos precedat odoreqꝫ flores. Nō tamen hec
ſpecie tm̄ nec odore iuuare. Nos valet hac
varijs nos adiuuat illa fidelis. Eiꝰ ſicca gra
du vis eſt ⁊ frigida primo ⁊c.

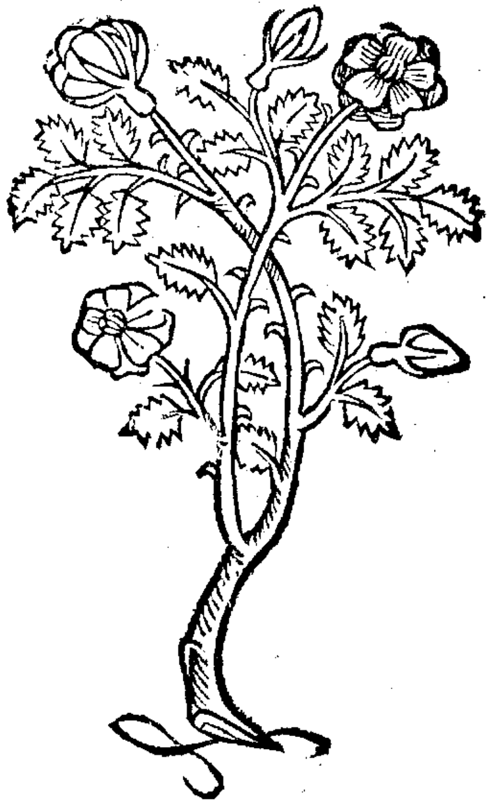

Capitulum. cccxcix.

Atera vł Antera. Paulꝰ ca. antera.
r Antera eſt id q̄ꝺ in medio ipſiꝰ roſe
naſciꝛ aurei coloris: ⁊ a ſpecie floris
dicta eſt. Uſui etiā medicine cōpetūt.

Operationes

¶ Plinius. Capita roſarum pota ventrem et A
ſanguinem ſiſtūt. Item. Ungues roſe ſalu-
bres epyforis ſunt. Ulcera enī oculoꝝ roſa
ꝑterq̄ꝫ initijs ſordeſcunt. Item antera diſſin-
tericis magnum preſidium eſt.

Capitulum. cccc.

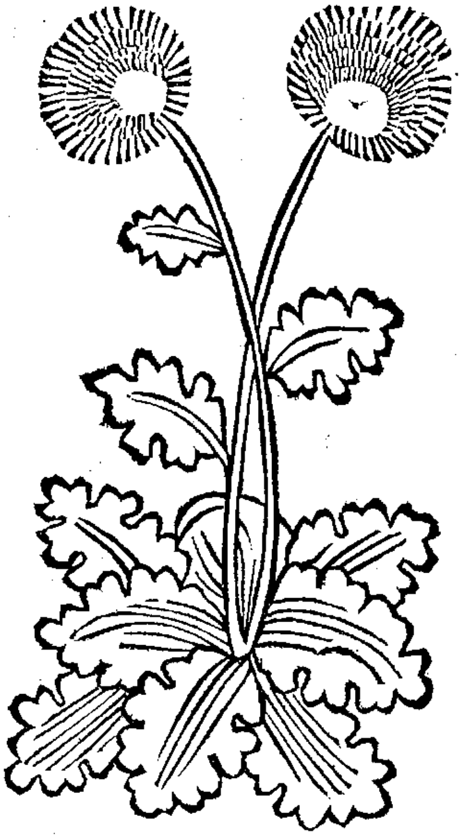

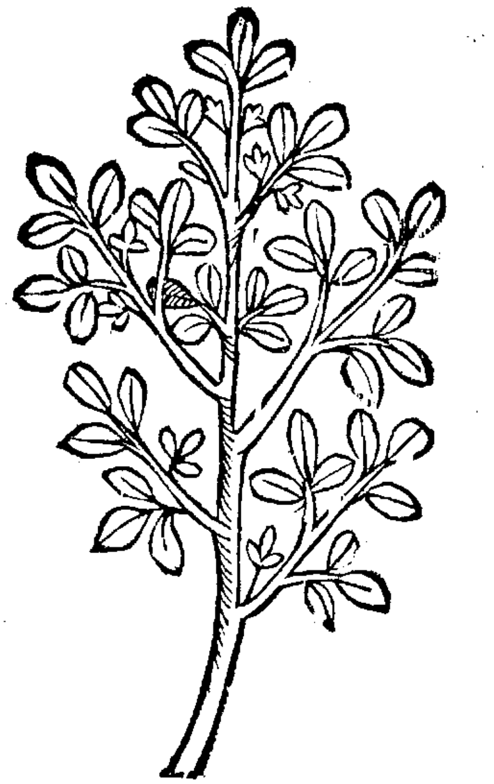

O ſtrum porcinum. Pandecta: cap.
r ccccccx. Roſtrum porcinũ herba eſt
longitudinis vni⁹ digiti ⁊ eiuſdẽ la⸗
teris pandens ſe ſup terram amplectens eã:
cuius folia ex vtroqꝫ latere ſunt inciſa inciſu
ris magnis. ⁊ in ei⁹ medio leuatur ſtip⁹ par⸗
uus: in cuius ſtipite fit quedaꝫ lanugo rotũ⸗
da ſicut pila. ſicut facit herba ſemiſion. que
cum tangitur diſſoluitur.

Operationes.

A ¶ Confert opilatis. Roſtrum coruinum her
ba eſt quam plures dicunt conſolide ſpeciẽ.
Sed falſo imo eſt herba vtcunqꝫ piloſa ha⸗
bens quaſi odorem boraginis: ⁊ virtutem cõ
ſolidatiuam in virtute ſicut precedens.

Capitulum. cccci.

Uta latine ⁊ grece. Arabice vero ra
r deb vel alſclep. Sera. li. aggre. ca. ra
deb aucto. Dyaſ. Radeb. i. ruta. Et
eſt de ea domeſtica ⁊ ſilueſtrꝭ. ſed ſilueſtrꝭ eſt
magꝭ calida qꝫ domeſtica ⁊ magꝭ acuta. que
eſcis eſt nõ bona: ſed domeſtica: ⁊ maxie illa
que orit circa arborẽ ficus: vel circa cucume
res eſt conueniens cibꝭ. Et aliud genus rute
ſilueſtris que naſcitur in macedonia ⁊ in gal
licia aſye quã mollicines appellãt. Et aliqui
armolam eã vocant. frutex eſt vna radix vir
gas multas habens folia latiora plus qꝫ do⸗
meſtica ſed mollia odorẽ grauem hñtia ⁊ flo
rem albũ ⁊ capita maiora qꝫ domeſtica. et in
tribꝭ partibꝭ diuiſa. hui⁹ ſemẽ obtuſum et tri
gonũ guſtu amarũ eſt. Hec in antiq̃ tpe colli
gitur. Iſidorus libro etymo. Ruta dicta eſt
eo qꝫ ſit feruẽtiſſima. cui⁹ altera agreſtꝭ atqꝫ
virtute acrior: ſed vtraqꝫ feruẽtiſſima cõpro
bat. hanc venenis repugnare muſtele docẽt
que dum cũ ſerpente dimicauerint cibo ei⁹
armant. Iſaac. Ruta ſilueſtris calida ⁊ ſicca
in quarto gradu. domeſtica vero in tertio. q̃
melior eſt ad digerẽdũ. qꝛ virtutẽ habet inci⸗
dendi. ⁊ groſſos humores ⁊ viſcoſos extenu
andi. Platearius. Eſt ruta domeſtica ⁊ ſilue
ſtris que piganum dicit. Hui⁹ folia et ſemi⸗
na competunt vſui medicine. Uirtutem ha⸗
bent diureticã: diſſoluẽdi ⁊ cõſumendi. Hy⸗
pocras. Ruta calida ⁊ ſicca in tertio gradu.
Palladi⁹ de agricultura libro quarto. Men
ſe Marcio ruta ſerit locis apricis. ſolius ci⸗
neris inſperſione contenta. loca deſiderat al
tiora. vnde humor eius elabitur. ſi ponas ei⁹
ſemina adhuc clauſa folliculis ſigillatim
debebis manu afficere. ſi iam minuta ſunt

ſparſa iactabis.ꝛ raſtro obducta cooperies
Caules eius q̃ incluſis ſeminibꝰ nati fuerint
fortiores erũt:ſʒ ſero naſcent̄. Ramula eiꝰ cũ
aliqua corticꝫ parte cõuulſi verno tp̃e ꝑ plan
tis tenebũt:tota ṽo trãſlata morietᷣ. Nõnul-
le ramulos eiꝰ ptuſe fabe inſerũt vel bulbo
atqꝫ illa obuiunt alieno vigore ſeruandos..
Sub fici arborꝫ vmbra libētiꝰ acqeſcit. Nõ
effodit herbas ſʒ optat auelli. Immũde mu
lieris formidat attactuꝫ.¶ Pli.li.xix. Ruta
ſerit̄ fauonio ꝛ ab autũni eqnoxio.odit hye-
mē ꝛ humorē ac fimũ.apricis gaudet ac ſiccꝫ
terraqꝫ ꝙ maxime latericea. Cinere nutriri
vult.hic ꝛ ſemini miſcetur vt careat erucis.

Operationes

A ¶ Sal.vij.ſim.far.ca.moli.i.ruta. q̃daꝫ hm̃oi
rutã ſilueſtrē noĩant.q̃dã aũt armolã. Uirtꝰ
aũt eius ſubtilis eſt ꝛ ca.ꝑm.iiij.gradũ. vnde
ꝛ incidit groſſos humores: ꝛ dyaforat: et ad
B vrinationē ꝓuocat.¶ Et idē.viij.ſim.far.ca.
pigamũ. Pigamũ.i.ruta. Silueſtrꝫ quidē ex
q̃rto ē gradu calefacientiũ ꝛ ſiccantiũ. dome
ſtica ṽo ex tertio. Eſt aũt nõ ſolũ acris guſtu
ſed etiã amara q̃ incidere ꝛ dyaforare hꝫ groſ
ſos ꝛ viſcoſos humores.ꝓpter eandē aũt vir
tutē ꝛ ꝑ vrinas euacuat.q̃nimo et ſubtilium
C partiũ eſt ꝛ ventoſitatꝫ deſtructiua.¶ Et id-
circo ad ſputatiões ꝯuenit: ꝛ anioſitas q̃ ad
venerea ptinent.ꝛ dyaforat ꝛ ſiccat modera-
te.eſt eñi de fortiter deſiccantibꝰ farmacis.
Sera.auc.Dyaſ. Ruta eſt de rebꝰ magis cõ
D ferentibꝰ inflatiõibꝰ ꝛ ventoſitatibꝰ.¶ Et ipſa
extinguit libidinē coitus. Unde domeſtica
ꝛ ſilueſtris ſũt ambe calefactiue: aduſtiue: ꝓ-
uocatiue vrine ꝛ menſtruoꝝ.ꝛ qñ comeditur
ruta aut bibitur ſtringit ventrē: et qñ ſumit̄
in potu ex ſemine. cuiuſcũqꝫ quãtitas vnius
caluſ cum vino eſt medicamen cõferens mul
E tum medicinis mortiferꝫ.¶ Et qñ comedunt̄
folia eius ſola aut cũ ficubꝰ ſiccis et nucibꝰ:
auferunt nocumenta medicinarum mortife-
F rarum.¶ Et eſt vltima medicina cõtra mali-
ciam venenoꝝ: qñ adminiſtrat̄ ſicut diximꝰ
(ꝛ preſertim ꝯtra peſtilentiã) Et qñ comedit̄
ꝛ bibitur ruta ſemper abſcindit ſperma. ꝛ qñ
coquit̄ cũ aneto ſicco ꝛ ſumit̄: ſedat torſiões.
ꝛ qñ adminiſtrat̄ in hunc modũ cõfert dolo-
ri lateris ꝛ dolori pectoris ꝛ aſmati ꝛ tuſſi et
apoſtemati pulmonis: ꝛ ſciatice ꝛ dolori iun
G cturaꝝ ꝛ rigoribꝰ.¶ Et qñ coquitur in oleo ꝛ
ponit̄ in cliſteribꝰ cõfert inflationi matricꝫ: ꝛ
inflationibꝰ inteſtinoꝝ: ꝛ doloribꝰ recti inte-
ſtini. Et qñ terit̄ ꝛ cõficit̄ cum melle ꝛ linitur
ſupra collũ matricis cõfert dolori eiꝰ ꝛ ſuffo
cationi matricis.¶ Et qñ coquit̄ in oleo ꝛ bi H
bitur: occidit ꝛ expellit lumbricos: ꝛ cõficit̄
cum melle ꝛ fit emplaſtrũ dolori iuncturarũ
ꝛ dolori ꝛ ꝑcuſſione. ꝛ fit emplaſtrũ cum ea et
ficubus hydropiſi carnoſe.¶ Et qñ coquitur I
cum vino vſqꝫ ad ꝯſumptionē medietatis vi
ni ꝛ bibitur: confert ſpeciei humide hydropi
ſis. ꝛ quando comeditur ſola ſiue eſt aut ſal-
lita acuit viſum. Et quãdo fit emplaſtruꝫ cũ
ea cum ſauich ſuper oculum: ſedat dolorem
eius.¶ Et quando teritur ꝛ miſcetur cum ace K
to ꝛ oleo roſarũ ꝛ fit linitio cum eo: ſedat do
lorem capitis. ꝛ quãdo intromittit̄ in naribꝰ
ipa aut ſuccus eiꝰ abſcindit fluxum ſangui-
nis ab eis.¶ Et quando admiſcetur cum ni- L
tro ꝛ fricatur inde morfea alba: confert eam.
ꝛ quãdo fit emplaſtrũ cum ea cũ melle ꝛ albu
mine ſup empetiginē confert ei.¶ Et quãdo M
ſuccus rute calefit in cortice granati ꝛ diſtil
latur in aurem: confert dolori eius: et miſcet̄
cum ſucco feniculi ꝛ melle: ꝛ fit collirium cũ
eo: et cõfert dolori viſus.¶ Et quãdo miſcet̄ N
cum aceto ꝛ oleo roſarũ: ꝛ cõficitur cũ ceru-
ſa: ꝛ fit linimentũ cum ea: confert heriſipile ꝛ
formice: ꝛ vlceribus capitis humidis. ꝛ ruta
quãdo maſticat̄ poſt comeſtionē ceparum et
aliorum aufert fetorem illorum.¶ Sera. Ru O
tam venenis reſiſtere muſtele docent: que qñ
cum ſerpentibꝰ dimicature ſunt: cibo eius ar
mantur. Docuit etiã rex ponticus: qui cum
fratris ſui timeret inſidias. rute folia cũ dua
bus nucibꝰ ꝛ totidē caricis admixto ſale ie-
iunus acceperat: ꝛ ſecure cũ eo agebat Agre P
ſtis ſi ſumatur nimis de ipa occidit.¶ Et qñ
ipa colligitur maxime cum ceperit apparere
flos.ſi carnē tetigerit: vlcerat et facit inflare
cũ pruritu. quare oportet q̃ vult eã colligere:
ꝙ vngat manꝰ ꝛ faciē cũ oleo roſarũ: et exti-
mauerũt quidã ꝙ ſi ſuccus eiꝰ aſpgatur ſup
pullos gallinarũ: non comedit eos miluus.
et putant quidam ꝙ illa que naſcitur in ma-
cedonia prope fluuium q̃ dicit̄ archimoñ. qñ
comeditur occidit. ꝛ loca in quibus naſcitur
ſunt loca ſerpentum plena.
¶ Sed ſemen eiꝰ qñ bibitur cõfert doloribꝰ Q
intrinſecis. et ipm ingredit̄ in confectionibꝰ
medicinarum: ꝛ eſt iuuatiuum.
¶ Et idem auctoritate Ruffi. Ruta domeſti R
ca eſt medicina maxia iuuatiua inteſtinis in-
terioribꝰ: confert viſui. ꝛ gummi eiꝰ ē ca.i fine
tertij gra.ſic.in.iij. Curat vlcera oculi quan-
do pulueriʒatur ſup ea. ꝛ confert ſcrofulis q̃
fiunt in gutture et ſub aſcellis.

Capitulum.cccij.

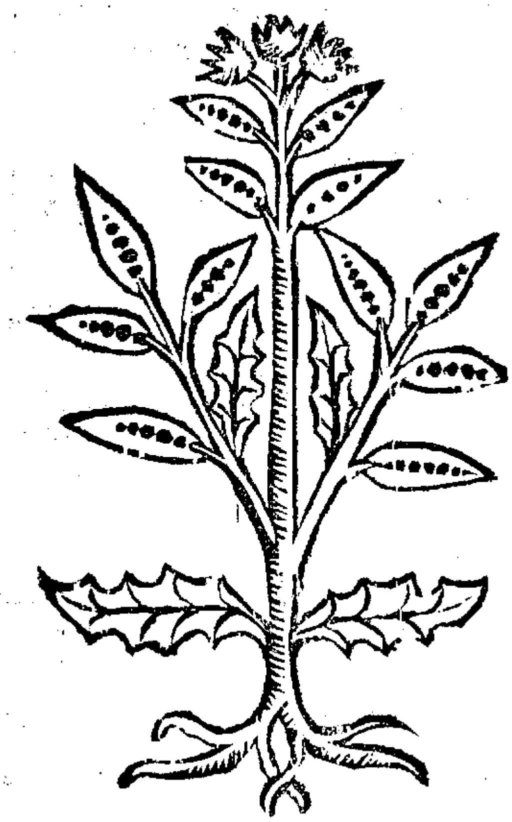

Rubus. Pandecta capi. dcl.xi. ſulac
r arabice. grece batus. latine vero ru/
bus. Et ſulac eſt quedã egritudo: vt
dicit Plinius. ¶ Serapion libro aggregato
ris capitulo ſulac ſiue ſuleit. auctoritate Ga
lieni: id eſt rubus omnib⁹ eſt notus. folia ei⁹
⁊ ſummitates recentes ſunt compoſita ĩ ſub
ſtantia ſua ex ſubã terrea frigida ⁊ aquea te/
pida. ⁊ ſapor ei⁹ eſt ſtipticus. ⁊ virtus eius in
frigidat ⁊ deſiccat. ⁊ ſcḋa cõglutinat.

Operationes.

A ¶ Galien⁹ ſexto ſimpliciũ farmacoꝝ capitu/
lo batus. ſm trãſlationẽ grecaꝫ. Batus: id
eſt rubus. folia q̃dẽ ⁊ cime necnõ flos ⁊ fruct⁹
ſtiptica participãt q̃litate manifeſte. In hoc
tñ ad inuicẽ differũt. Nam folia quidẽ ⁊ pſer
tim mollia ⁊ noua plurimũ participantia a/
quoſitate modicũ ſunt ſtiptica ſm eaꝫ ratio/
nem ⁊ ſũmitates. Unde maſticata curãt al/
cola ⁊ cetera q̃ in ore vlcera ſanant. ⁊ alia vul
nera ſolidare poteſt. Eſt enĩ coꝝ cõplexio ex
terreſtri ⁊ frigida ſubſtãtia et aquoſa tepida.
Fructus vero quãdo fit matur⁹ particepſ eſt
moderate caliditatis. ſaporis cum ſit vt oſtẽ
dimus dulcis. quare ꝑpter hoc necnõ ꝑpter
moderatam ſtipticitatẽ comeſtibilis non eſt
moleſtus. Immaturus autẽ a frigiditate ter
reſtri ſuperat ſubſtãtia. ⁊ ideo ſtipticus eſt et
ſiccatiuus fortiter et vtero deſiccat. ⁊ repo/
nitur deſiccatiuior exiſtẽs recente. ſed ⁊ flos
eiuſdeꝫ eſt virtutis cũ fructu ad diſſinterias.
ventris q̃ꝫ fluxus necnõ ad ſputũ ſanguinis
idoneũ farmacũ. radix aũt cũ eo ꝙ ſtipticat:
⁊ nõ pauca ſubtiliũ partiũ ſubſtãtia partici/
pat. quãobrem et lapides q̃ ſunt in renib⁹ frã/
git. ¶ Et Sera. aucto. Dyaſcoridis. Uirtus B
eius eſt que curat alcola ⁊ vlcera oris quãdo
maſticatur. ⁊ curat alia vulnera. ¶ Et deco/ C
ctio eius tingit capillos. Sed ſapor ei⁹ fru/
ctus eſt dulcis. ⁊ eſt humidus ⁊ calidus. ⁊ im
maturus eſt frigidus terreus. ⁊ ſapor ei⁹ pon
ticus. ⁊ deſiccat deſiccatione forti. ſed floris
eius eſt ſicut virtus fruct⁹. ¶ Et cõfert vlce/ D
rib⁹ inteſtinoꝝ et fluxui ventris. ⁊ debilitati
inteſtinoꝝ ani. ſed radicis ei⁹ eſt ſubſtãtia ſub
tilis. ⁊ ſapor eius eſt ſtipticus. ⁊ ideo frangit
lapidem renũ. ⁊ quãdo fit emplaſtrũ cũ folijs
eius: curat vlcera humida capitis. ¶ Sed ru/ E
bus canis q̃ grece dicit Cinoſbatus nocet
decoctio ei⁹ fructus canne pulmonis. ⁊ ſtrin
git fluxum menſtruoꝝ. Et radix ei⁹ eſt calidi
or ipſo. de qua ſi fiat emplaſtrum extrahit ſpi
nas ⁊ alia infixa corpori. ¶ Et qñ fit empla/ F
ſtrũ cũ folijs ſuis recentib⁹ ꝓhibet apoſtema
ta. ¶ Et idẽ aucto. Galieni. Fructus huius G
plante eſt ſtipticus ſtipticitate forti. et folia
eius habẽt ſtipticitatẽ paucã. ⁊ oportet ꝙ ca
ueatur ab eo qḋ intra fructũ eſt ſimile bombi
cino: q2 nocet multum canne pulmonis. hãc
ſpeciẽ inuenies ſi leges Cinoſbatũ. ⁊ eſt ca/
pitulũ. c.xxvi. ſupra de C. ¶ Dyaſcorides ca/ H
pitulo batus eſt oĩb⁹ notus. Uirt⁹ eſt illi ſti/
pticus ⁊ ſeranrica. Elixatura ei⁹ capillos in
ficit. Uentrẽ abſtinet. Fluxũ matricis mulie
rũ ſtringit. Morſib⁹ venenatis occurrit. Tu/
tas gingiuas a putredine ſeruat. Tumores
oris cõpeſcit. maxime ſi folia ei⁹ cum aceto
maſticata fuerint. Herpetes mũdãt. acores
capitis purgant. Tumores oculorũ ⁊ cõdilo
mata ſoluit. emoroidib⁹ ſubuenit ſuppoſita.
ſtomachis impoſita medicat. cardiacis opi
tulat. ¶ Succ⁹ hui⁹ herbe ⁊ haſtaꝝ ſole ſic/
cat⁹ oĩa facere nouit. Succus eius ſeminis I
maturi oĩb⁹ cauſis oris vtiliter adhibetur.
Uentrẽ abſtiet comeſt⁹: ſꝫ nõ matur⁹. Flos
ei⁹ cũ vino bibit⁹ ciliacis ⁊ diſſintericis ꝓdeſt.
Flos eius albus: ⁊ eſt caniculari ortu vigens.
Ipſe quoq3 potui dat⁹ cũ vino humoris fluo
rem cohibet. ¶ Illinit⁹ cũ melle oculoꝝ lip/
pitudinẽ medet areq3 igni acerō. Hui⁹ g̃ folia K
⁊ flores ⁊ mora leuiter ſtrigũt. vnde adulua
⁊ fauces ꝓprie videnť facere: q̃ꝫuis omne pro

Z fluuim idonee ſtringant.¶ Folia eius et cime
maſticata alcola ꝛ alia vlcera curāt in oꝛe. Et
plagas glutinant.moꝛa eius matura habent
in ſe mediocriter caloꝛem. Immatura vero
ſunt frigida:ꝛ terreſtrem retinet in ſe ſubſtan-
M tiam.Unde nimis deſiccant.¶ Item puluis
ex eo factus ſicut eſt de floꝛe eius plus deſic-
cat recentioꝛib:facit nanq ad diſſintericos.
ꝛ ad om̄e reuma vētris:ꝛ ad defectionē ſan-
guinē expuētib.Hic puluis dat᷒ vtiliſſimū
N eſt medicamē.¶ Radix aūt eius ſtiptica ꝛ le-
ptomeris eſt.ꝛ ideo nefreticꝭ data lapides rū-
O pit.¶ Species bati ſūt due.Una cōmunis
que dicta eſt ꝛ q̄ oib nota eſt. Altera q̄ appel
laẗ ydea ſiue cinoſbat᷒ que eſt ruboſitatꝭ ma
ioꝛis ſupꝛadicta. Et eſt virtutis conſtrictiue.
Eius nanq mollia germina ſiue tyrſi contu
ſa ꝛ expꝛeſſa ſuccum dimittūt.qui ſub ſole re-
lictus coquiẗ vſq ad groſſiciem mellis:ꝛ da-
P tur ad ea que ſupꝛa.¶ Succus eius cū vino
ꝛ melle ſupꝛapoſitus ſuperioꝛib ꝓdeſt. Mo
ra cū vino ſumpta ſapientiā nutrit:vt ab anti
quis diciẗ.leges eam menſe Junij ꝛ Julij cū
melle ꝛ pane cōtrita apoſtemata mirifice rū-
pit:ꝛ vlcera fraudulenta curat.

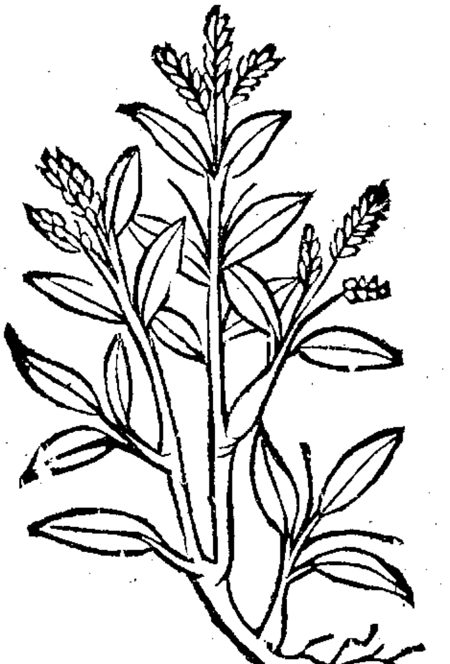

Capitulum.cccciij.

Rubea tinctoꝝ. Iſidoꝛus. Rubea dr
r eo ꝙ rubꝛa ſit radix ei᷒.vnde ꝛ lanas
coloꝛare ꝓhibet.¶ Dyaſcoꝛides. Ru
bea quā alij eritrodanū.latini vero rubeā di-
cunt. Herba eſt oib nota. Species ei᷒ due
ſunt.Una videlicet agreſtis. Alia vero q̄ vo
caẗ ſarchos:ramulos ſiue tirſos hn̄s tenu-
es ꝛ q̄ſi nodoſos:folia ꝑ interualla diſtātia:
ac ꝑ ſingulas cōnodationes veluti ſtellaꝝ
imaginem mittentia. Fructus vel ſemen ei᷒
rotundū viride:ꝛ hinc rubꝛū aut circa matu-
ritatem nigrū. Radicem habet paruā tenueꝫ
puſillam rubicundā.¶ Plini᷒ cap̄. Erithꝛon
quā alij eritrodanū vocant.nos vero rubeaꝫ
qua tinguntẗ lane ꝛ pelles ꝛ cetera. Grec᷒ ve-
ro eritrodanuꝫ dicit. Nam erithꝛos rubeus
cochinos feniceus rubicundus. exponiẗ de
rubea ꝛc̄.¶ Pandecta capitulo.ccxlviij. Eri-
trodanum vel eutradoꝛon vel erithꝛon vl̕ eri
trodanon grece. Arabice fane vel eita. Lati
ne vero rubea tinctoꝛum. Ubi ſciendum ꝙ
Dyaſcoꝛides capit. de rubea dicit:ꝙ rubea
ſiue vt alij erithꝛodanum dicunt:ꝛ eſt de ru-
bea domeſtica. Aliud capitulū inueniẗ apud
Dyaſcoꝛidem.quod ſic habet eritrodanū di-
cunt.ꝛ eſt rubea agreſtis. Item ſm̄ veritatē
eritrodanum in alia trāſlatiōe Dyaſcoꝛidis.
Aut retron vocant plurimi. Radix eſt illi in-
ficiens.Duo ſunt eius genera. Unum agre-
ſte. Aliud ſeminatum ſicut rauenne italie fu-
it locis cultis ſeminatum. Nam ꝛ ī vijs ſpon
te naſciẗ. Haſte ſunt illi quadre ꝛ longe aſpe-
re ſicut apparine:ſed foꝛtioꝛes ꝛ longioꝛes.fo
lia habentes intra nodos ip̄os.folia habꝫ ſi
cut aſtrum:id eſt ſtella in gyro poſita. ſemen
eius rotundum eſt ī pꝛimo viride ꝛ poſtea ru-
fum.ꝛ cū maturauerit nigreſcit. Et radix ei᷒
longa tenuis ꝛ rufa ꝛc̄. Sed ſm̄ tranſlationē
aliā Dyaſcoꝛidis. Rubea ſiue vt alij eritro-
danum herba eſt omnib nota.¶ Serapion
libꝛo aggregatoꝛis capitulo fane. auctoꝛita-
te Dyaſcoꝛi. Fane ſiue faue:id eſt rubea tin-
ctoꝛum.quedā ex ea naſciẗ.ꝛ quedaꝫ ex ea ſe-
minatur.ꝛ habet ramos quadratos longos
groſſos ſil̕es ramis herbe q̄ diciẗ abarū: niſi
quia ſunt maioꝛa eis ꝛ durioꝛes.ſuꝑ ip̄os ſūt
folia diuiſa adinuicem egredientia iuxta no
dos ꝛ in ſimilitudine ſtellarum.ꝛ fructus eſt
rotundus:cuius coloꝛ in pꝛincipio ſue aperi
tionis eſt viridis.poſtea vero rubeus. Et qn̄
maturus eſt fit niger.ꝛ quod de ip̄a admini-
ſtratur ſunt vene ipſi᷒.ꝛ ip̄e ſunt ſubtiles lon
ge ꝛ rubee.¶ Galienus ſexto ſimplicium far-
macoꝝ capitulo eritrodanū. Eritrodanum
eſt rubea tinctoꝝ radix acerba et amara ſm̄

guſtum. Unde et quod dictũ eſt de alijs ad⸗inuicem ſibi hmõi virtutes cõueniẽtes ĩ hac radice cõſpicis. ¶ Paulus ca. de rubea. cali⸗da eſt ⁊ ſicca in ſecũdo gradu. ¶ Auerrois li⸗bro Colliget. capitulo de rubea. Rubea cali da eſt ⁊ ſicca in tertio gradu.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Eridrotanum virtutẽ habet mictualẽ cũ aceto illinita albis maculis me detur. Uſus etiã ei⁹ ad ea pficit ad que cete⸗ra diuretica pficere dicim⁹. Sed agreſtꝫ vir tus eſt ſm Dyaſcoridem mictualis diureti⸗ca. vnde vrinam ⁊ menſtrua prouocat.

B ¶ Galienus. Eritrodanũ ſplenẽ ⁊ epar expur gat ⁊ vrinas groſſas ⁊ multas. Eſt aũt qñqꝫ ⁊ ſanguinolentas euacuans. qñqꝫ etiã prouo cat menſtra. ⁊ abſtergit mediocriter quecũqꝫ abſterſione egent. morfeis quoqꝫ albis cum aceto peruncta cõfert. quidã autẽ propinãt eas ſciaticis: necnõ paraliticis cũ mellicra⸗

C to. ¶ Auicenna. Rubea tinctorũ eſt pontici ſaporis: ⁊ abſtragit cum equalitate. ponitur cum aceto ſuper empetiginem: et ſanat eam. ſimiliter ⁊ morpheam albã. ab omni veſtigio mundificat cutem. Bibita cum mellicrato

D confert ſciatice ⁊ paraliſi. ¶ Ualet etiã pcuſ⸗ſioni ⁊ caſui ſuccus ei⁹ cũ oximelle. datur ad apoſtemata ſplenis: ⁊ mũdificat epar et ſple⸗nem. Eorũqꝫ opilationes aperit. ⁊ in hoc ei⁹ p prietas exiſtit aceti. vehemẽter puocat vrinã vt qñqꝫ faciat mingere ſanguinẽ. Et oportet qui eam biberit quaqꝫ die balneetur.

E ¶ Suppoſita menſtrua puocat: ⁊ extrahit fe tum. Eiuſqꝫ ſtipites cũ folijs conferunt mor⸗

F ſui vermiũ venenoſorꝫ. ¶ Platearius. Rubea tinctorꝫ calida eſt ⁊ ſicca in ſcdo gradu. Uir tutẽ habet cõfortatiuã ex aliquãtula ſua pon⸗ticitate ⁊ diureticã ex amaritudine. Contra debilitatẽ ſtomachi ⁊ epatis ⁊ relaxationem datur vinũ decctionis ei⁹. Radix ei⁹ raſa ſup ponitur ad mẽſtrua puocanda: ⁊ fetũ mortu⸗um educendum. Aqua decoctiõis eius ſi ca put inde abluatur capillos reddit rubeos.

G ¶ Conſtantin⁹ vbi ſupra. Rubea eſt in fine p mi gradus calida ⁊ ſicca. habet quoddã ama ritudinis ⁊ ponticitatꝫ. vñ ſplenẽ ⁊ epar mun dificat. ⁊ eius opilationẽ aperit. vrinã ⁊ men ſtrua puocat. Omniaqꝫ membra corporis a putredine mũdificat: et morfeam curat. Ad⸗bibetur quoqꝫ cũ melle et aqua calida pter

H ylij dolorem. ¶ Plini⁹ libro. xix. Rubea tin⸗gendis lanis ⁊ corijs eſt neceſſaria. Lauda⸗tiſſima eſt ytalica. ⁊ maxime ſuburbana pue⸗nit ſponte. In medicina morbum regium ſa⸗nat. Et vrinam eijciet ex aqua mulſa. Folia quoqꝫ capillum inficiunt. Apud quoſdã in⸗uenio regium morbum hoc frutice ſanari: etiam ſi adalligatus ſpectetur tantũ.

Capitulum. cccciiij.

Saluia latine. Arabice geliſſa⸗gos. grece eliſſagus. Sera. li.

ſ aggre. ca. Geliſſagos. auctori. Dyaſco. Geliſſagos: id eſt ſal⸗uia. Et eſt arbuſtũ longum ha⸗bens plures ramos. ⁊ lignũ eius ⁊ folia ſimi lia folijs citoniorꝫ. niſi qꝛ ſunt longiora ⁊ ſtri ctiora ⁊ rugoſa pauca rugoſitate: ſicut eſt ru goſitas panni poſtqꝫ abluit᷑ anteqꝫ extendat᷑ ⁊ reponat᷑. ⁊ color ei⁹ declinat ad albedinẽ. et habet odorẽ bonũ. ⁊ habet in ſummitatibꝫ ra morũ ſemen ſimile ſemini herbe ſilueſtris: q̃ dicit᷑ ormen. Naſcitur aũt in locis aſperis.

¶ Dyaſcorides cap. eliſſagus ſiue eliliſſagus ſm tranſlationẽ noſtrã. Eliſſagus: id eſt ſal⸗uia. Frutex ei⁹ eſt oblonga et multas habẽs virgas quadras ⁊ albas. ⁊ folia ſiĩa malici⸗donijs: ſed oblonga minora et aſpera ⁊ albi⸗diora et odorata ſubrugoſa. ſemẽ ſup virgas eſt ſimile oĩno agreſti. Naſcit᷑ locis aſperis. ¶ Plinius ca. eliſſagus herba eſt exalbida. Haſta eſt ei vaſta et quadra. folia aliquãten⁹

aſpera. Poteſt enim acriter reſtringere.
Galienꝰ.vi.ſim.far cap̄.eliſſagus. Comple-
xio huius herbe eſt calida caliditate manife-
ſta ⁊ ſufficienti ⁊ parum ſtiptica.

Operationes

A ¶Pliniꝰ. Herba ip̄a facit ad diſſintericos.⁊
ſuccus folioꝝ eiꝰ capillos generat:⁊ vrinā ꝓ
B uocat. ¶Sera. Decoctio folioꝝ ⁊ ramorum
ip̄iꝰ qñ bibit̄ ꝓuocat vrinā ⁊ mēſtrua:⁊ expel
lit fetū.⁊ ꝯfert morſui venenoſo ſtrigonis ma
rini:⁊ denigrat capillos:⁊ ꝯfert apoſtēatibꝫ.
⁊ abſcindit fluxū ſanguis:⁊ mundificat vlce
ra fraudulēta.⁊ cū decoctiōe ramuloꝝ ⁊ foli-
orū ipſiꝰ fit ablutio.⁊ ſedat ꝓruritū genitaliū
C viroꝝ ⁊ mulieꝝ. ¶Dyaſco. Uirtꝰ eiꝰ eſt diu-
retica. Menſtruis imperat. Aborſum facit.
Percuſſum ſtrigonis marini mitigat. Capil
los nigreſcit. Eſt etiā termātica:⁊ ſanguinē
fluentē ex vulneribꝫ ſtringit. Sordida vulne
D ra purgat. ¶Elixatura folioꝝ ⁊ virgaꝝ ipſiꝰ
ꝓruriginē nature cōpeſcit. Eſt etiā virtutꝭ re
darguētis cū acrimonia. Unde ad diſſinteri
am atq̄ muliebrē fluxū (quē greci rigeon vo
cant) facit ſuccus folioꝝ eiꝰ. Capillos deni
E grat:⁊ vrinā ꝓuocat. ¶Paulus. Uinū deco-
ctionis eiꝰ ꝯfert paraliticꝭ bibitū⁊ cathaplaſ
F matū ſup̱ partē paraliticantē. ¶Et dicūt ma
gi de ſaluia ꝙ ip̄a putrefacta ſub fimo gene-
rat̄ auis quedā hñs caudā ſerpentinā⁊ albaꝫ
merule ſilis. De cuiꝰ cinere ſi ponat̄ i lampa-
G de apparet ꝙ domꝰ ſit plena ſerpentibꝫ. ¶Ex
herbario. Saluia hꝫ folia longa et anguſta
ſubaſpera odore ſuaui⁊ graui.in locꝭ aſperis
naſcit̄. Decoctio eiꝰ potata vrinā ⁊ menſtrua
mouet. Paſtinace marine ſi quem ꝑcuſſerint
virus excludit. Sanguinis eruptionē ſiſtit.
H ¶Plateariꝰ. Saluia ca.eſt in.i.ſic.in.ij.foliū
folia cōpetūt vſui medicine ⁊ viridia. et ſicca
domeſtica magis cōſumit ⁊ ꝯfortat. Silue-
ſtris aūt magꝭ dyaforetica. Uinū decoctōis
ſaluie valet paraliticꝭ ⁊ epilenticꝭ.fomētatio
ex aq̄ decoctōis eiꝰ valet ꝯ ſtrāguiriā⁊ diſſin
I teriā. Matricē mūdificat. ¶Plinius li.xxij.
Herbā nr̄i q̄ nūc ſunt herbarij eleliſphacon
grece.latini vocāt ſaluiā mente ſimilem canā
odoratā.hac appoſita partꝰ emortuos extra
hūt. Itēq̄ vermes auriū ⁊ vlceꝝ. ¶Idē in li.
K xxvi. Herba q̄ a q̄buſdā appellat̄ ſaluia ſilis
verbaſco. Cōterit̄ ea ⁊ colata calefit.⁊ ſic ad
tuſſim lateriſq̄ dolores bibit̄. Eadēq̄ ꝯ ſcor
piones atq̄ dracones marinos efficax ē. Cō
tra ſerpētes etiā ex oleo pungi ea ꝓdeſt.yſo-
pi faſciculus cū quadrante mellis decoquit̄
L ad tuſſim. ¶Macer. Saluia cui nomē elyſphacos eſt apud grecos. Cum mulſa iecoris ꝓdeſt potata querelis. Pellit abortuꝫ.lociūq̄ mēſtrua purgat. Trita venenatos curat ſup̱ addita morſus. Crudis vulneribꝫ que multo ſanguine manant. Apponas tritā dicūt retinere cruorem. Cū vino ſuccus tepidus ſi ſumitur huius. Cōpeſcit tuſſim veterē lateriſq̄ dolorē. Pruritus vulue curat virgeq̄ virilis Si foueas vino fuerit quo ſaluia cocta. Illius ſucco crines nigreſcere dicunt. Si ſint hoc vncti cerebro ſub ſole calenti.

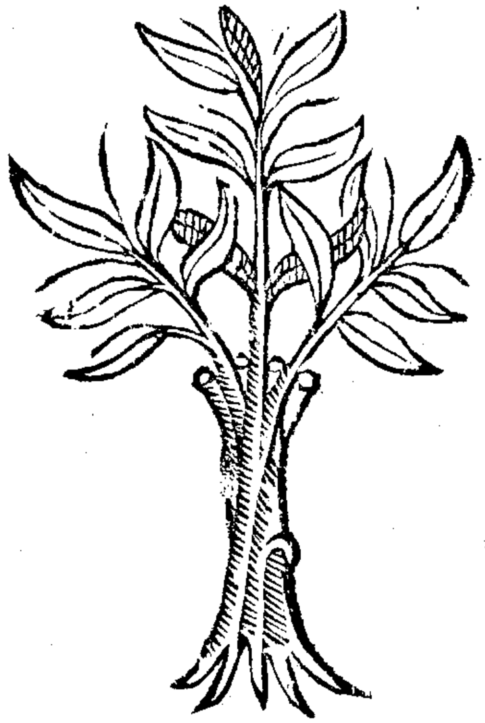

Capitulum.cccccv.

ſ Alix. Iſidorus lib.exv. Salix dicta eſt:eo ꝙ ſaliat:id eſt creſcat. Arbor lēta:vitibꝫ vinciēdis abilis. ¶Ambroſius. Salices vident̄ nihil habere ſeminis. habent tamē gramē quoddā in folijs quo terris cōmiſſo tanq̄ ſemine poſito ſurgat arbor de ſurculo:⁊ tanq̄ ſeip̄am exuſcitet de ſemine ſuo. ¶Gloſa ſup̱ Eſaiam.xliiij. Salix eſt arbor infructuoſa:ſed cito creſcit:maxīe ſi iuxta aquā ſit. ¶Ariſtoteles in li.de plantꝭ. Quedam in humido loco.quedā in arido ⁊ q̄dam in vtroq̄ vt ſalix. ¶Idēꝫ libro de aīalibꝫ.quedam arbores nō fructificant. Sicut viri pingues nō multū ſpermatiſant. Talis ē ſalix ⁊ romana nux. ¶Idē ī libro decimoſexto. In

aquoſis tm̄ proueniūt ſalices ⁊ alni. longaqꝫ
folia ſunt vtriqꝫ inter primas germināt. Cir⸗
cūagunt̃ ſalicꝫ folia poſt ſolſticiū.nec alio ar
gumēto intelligit̃ certiꝰ ſidus cōfectū. Ocif
ſime vero ſalix amittit ſemē anteqꝫ maturita
tē ſentiat oīno.⁊ ob id frugiperda dicta ē ab
homero. Sequēs vero etas ſcelere ſuo hāc
ſententiā interꝑtata eſt ꝙ ſemen ſalicꝫ mulie⸗
ris ſterilitatis medicamētū eſt. Sed in hoc
quoqꝫ naſcenti natura ꝓuidit: ꝙ de pacto ſur
culo incurioſius ſemē dedit. Una tm̄ ꝓdit̃ id
maturitatem proferre ſolita in inſula chreta.
¶ Pandecta capitulo.cci. Culefare. Grece
ytre.latine vero ſalix.

Operationes

A ¶ Sera.li.ag.ca. Culef.i.ſalix.folia ⁊ flos et
roſa eiꝰ habent in ſapore ponticitatē.et virtꝰ
ſalicis eſt deſiccatiua ſine punctiōe. Cortex
vero ipſiꝰ ſiccioris eſt cōplexiōis.ſicut ſunt
B omēs ſpecies corticis. ¶ Unde admiſtrat̃ in
glutinatiōe vlceꝝ. Sed flos ⁊ roſa eiꝰ admi
niſtrant̃ ⁊ admiſcent̃ in oīb; medicinis ⁊ vn⸗
guentis deſiccatiuis. Et ſunt ex hoīb; q̇ acci
piunt flores ⁊ roſam ⁊ ſuccū ipſiꝰ.⁊ cōponūt
ex eis deſiccatiuā medicinā que ꝯfert in mul
tis:qꝛ deſiccat ſine mordicatiōe ⁊ ꝓprie:qꝛ in
C ipa eſt ſtipticitas pauca. ¶ Et qn̄ cōburūtur
eiꝰ cortices ⁊ ꝯficiunt̃ cū aceto: adminiſtrātur
in oīb; egritudinib; in q̇b; neceſſaria ē deſic⸗
catio.ſicut in verrucis ⁊ ꝓprie in rotundis et
in verrucis ſimilib; capitib; clauoꝝ:⁊ in ver⸗
rucis infixis in cute.eradicat enī eas qn̄ ſuꝑ
D eas fit linitio. ¶ Et qn̄ euellit̃ cortex eiꝰ tpe q̇
emanant flores ⁊ colligit̃ gūmi eius. Habet
hoc gūmi virtutē abſterſiuā ⁊ ſubtiliatiuā.et
ideo adminiſtrat̃ in oīb; egritudinib; q̇ acci⸗
E dūt pupille.⁊ faciūt impedimētū viſus. ¶ Et
idem aucto. Pauli. Uirtꝰ folioꝝ ⁊ corticū et
fructus ſalicꝫ ⁊ ſucci eiꝰ eſt ſtiptica. Et eſt fri⸗
F gide ⁊ ſicce cōplexionis in p̄mo gradu. ¶ Et
idem aucto. Bedigar. Quādo bibunt̃ folia
eius trita cū pipere ⁊ vino pauco ꝯferūt coli
cis.⁊ qn̄ ſumit̃ cū aqua ꝓhibet impregnatio⸗
nē.⁊ fructꝰ eius ꝯfert ſputo ſanguinis qn̄ bi⸗
bitur:⁊ cortex eiꝰ tritus cū oleo roſaꝝ.ſi bu⸗
lierint in cortice granati cōferūt dolori auri
G um. ¶ Et eiꝰ decoctio adminiſtrata ſuper pe
des podagricoꝝ ꝯfert eis multū:⁊ mundifi⸗
cat furfures capitꝫ.et colligit̃ humiditas ab
ea defluens qn̄ excoriat̃ a cortice ſuo qn̄ inci
pit apparere flos eiꝰ.qm̄ reperit̃ intra corti⸗
cem humiditas ꝯgregata q̇ abſtergit oculū.
⁊ aufert tenebroſitatē eiꝰ. Proprietas ſalicꝫ
eiusq̇ extrahit ſanguiſugas adherētes gut⸗
turi:et glutinat vulnera recentia. ¶ Et idem H
auctoritate Aben Meſuay. Folia ſalicꝫ bi⸗
bita ꝓhibēt impregnationē:⁊ ꝯferunt fluxui
ſanguinis.⁊ lac qđ egredit̃ ex eis acuit viſuꝫ
⁊ abradit pilos. ¶ Et idem aucto. Pauli. In I
folijs ſalicis ⁊ ſalice:nō dixit Galienꝰ aliud.
¶ Galienus ſeptimo ſimplicium farmacoruꝫ K
capitulo ytre.ytre ſiue ſalix vtetur quidē ali
quis ⁊ folijs ad ſanguinolentoꝝ vulnerū cō
ſolidationē:ſed maxime flore eiꝰ fere omnes
vtuntur medici ad confectionē ſiccatiui em⸗
plaſtri. Eſt enī vis eoꝝ ſuauis ſiccatiua. ha⸗
bet autem ⁊ quiddam ſtipticitatis.
¶ Quidā vero ⁊ ſuccum faciētes ex eis im⸗ L
mordax ⁊ ſiccatiuū habet farmacū ad multa
vtile. Nihil enī magis occurrit viſui qꝫ far⸗
macum immordacius ſiccans parū:ſed ſtipti
cans.ſicut in tractatu de cōpoſitione farma
corum plenius dicet̃. ¶ Cortex etiā huius ar M
boris ſimilis eſt tam frondiū qꝫ floꝝ virtuti.
p̄terqꝫ ꝙ eſt ſiccior ſm̄ cōplexioneꝫ:ſed hunc
quidā accēdūt:⁊ vtuntur cinere in omīb; his
que violenter indigent deſiccari:ſicut ſigi⸗
les ⁊ chiles:id eſt mirmiceas. auferūt ipſum
madefacientes aceto acri.quidā vero tempe
florendi incidentes corticem. Liquorē ſiquí
dem colligunt:⁊ eo vtuntur in obfuſcantib;
pupillis.cū ſit farmacū abſterſiuū ſimul ⁊ ſub
tiliatiuū.cūqꝫ ſit huiuſmodi poterit eo vti et
ad alia multa. ¶ Palladiꝰ libro tertio. In mē N
ſe Februario plante ſalicis obruende ſunt:⁊
omniū generū que applicantur arbuſto.
¶ Dyaſcorides. Salix eſt arbor cuius folia O
glutinant vulnera cruenta. Flos etiam eius
ſine mordicatione deſiccatiuus eſt. Cuiꝰ ci⸗
nis cum aceto ſuꝑ callos pedū inductꝰ eos
tollit. Et ſimiliter verrucas emundat. Flos
eius cū aqua bibitus omnem calorem libidi
nis frigeſcere facit. ¶ Auicenna. Salicis fo P
lia ſtiptica ſunt ſine mordicatione. Et eſt in
eis exſiccatio ſufficiens. Cinis autem eius
vehementis eſt exſiccationis. Emplaſtrum
ex eo factum retinet fluxum ſanguinis.
¶ Conſtantinꝰ. Salices frigide ſunt in ſecū Q
do gradu.ſicce in p̄mo. Ualent dolori capi⸗
tis de calore ſi in narib; mittant̃. Succꝰ eiꝰ
vulnera ſolidat. Cortex eius vſtus ⁊ cū ace⸗
to temperatꝰ verrucas ⁊ poros aufert. Sed
lac corticis a ſalicib; florē habentib; eruti vi
ſum clarificat. Defectos confortat oculos.
Succus frondium ⁊ pomorū potatꝰ mulie⸗
ri vt concipiat non ꝑmittit.

Capitulum.cccc vj.

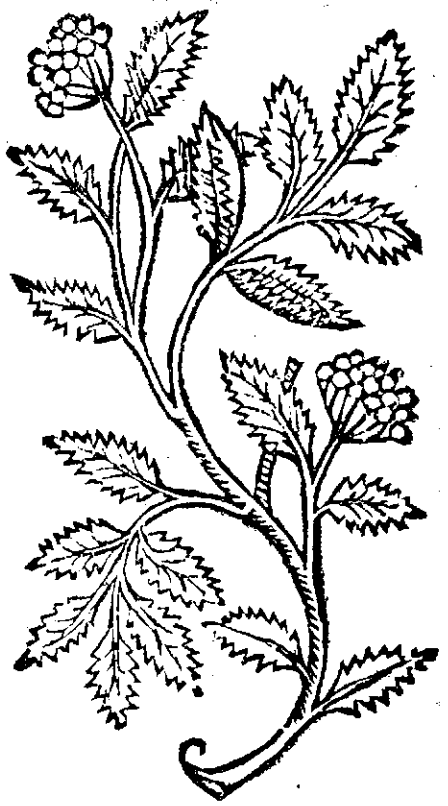

ſ Ambucus. Pandecta ca. ccclxxix.
Sciendū ꝙ actis eſt ſambucus: ka-
meactis dr ebulus. et ſūt plante oibꝫ
note. Vñ verſus. Sambucus eſt actis: ſed
ebulus eſt kameactis. ¶ Sera. li. ag. cap. ka-
meacti. Kameacti due ſūt ſpecies. quaꝝ vna
grece dr actis. in latino ſambuc⁹. et ſcda no-
minaꝛ in greco kameactꝭ. ꝛ ei⁹ eſt intētio ter-
ren⁹ actis: ꝛ in latino dr ebulus. de q̄ lege ca.
clxxv. ſupra de E. ¶ Plini⁹. Sambuci due
ſunt ſpecies. caꝝ vna aſſimilaꝛ arboribꝫ habē-
tibꝫ ramos ſiles cannis rotūdis: quoꝝ colore ē
ad albedinē: ꝛ ſūt longa. ꝛ ſunt i eis q̄ttuor fo-
lia aut qnq̄ porrecta ſup ramos quālibet. ꝛ ſi-
milia folijs nucis: minora tñ eis. hñtia gra-
uē odorē. ꝛ in ſūmitatibꝫ ramoꝝ ſūt flores al-
bi. ꝛ grana ſilia granis viridibꝫ vel lentiſci. q̄-
rū color declinat ad purpureitatē cū nigredi-
ne. ꝛ ſunt velut in racemis. ꝛ hñt multaꝫ hu-
miditatē hñtem odorē lini. ꝛ iſta dr actis. A-
lia ꝟo ſpecies q̄ dr kameactꝭ eſt minor p̄ma.
habet ramos magꝭ ptinētes herbe q̄drato in
quibꝫ ſūt multi nodi ꝛ folia inuicē diſtātia. ꝛ ſin-
gulis nodis ſilia folijs amigdalis i ſūmitati-
bus ſuis: niſi ꝙ hñt venas: ꝛ ſūt longiora eis
hñtia grauē odorē. ꝛ in ſūmitatibꝫ ramoꝝ ſūt
capitella ſilia coronis ſupradicte ſpeciei. ꝛ ſe-
men ꝛ flos ſilr. ꝛ hꝫ ramos longos groſſitu-
dinē digiti habētes. ¶ Iſidorus libro etymo-
logiaꝝ. Sambucus ē arbor mollis ꝛ parua.

Operationes

¶ Plini⁹ lib. xvi. Sambuci hñt acinos ni- A
gros ꝛ paruos humores lenti. Inficiēdo ma-
xime capillo. q̄ ꝛ ipi in aqua decocti mādunꝛ
¶ Idem li. xv. Arboꝝ quarundā fruct⁹ pedicu- B
lis dependēt vt piri. Alia ꝟo racemis vt ede-
re atq̄ ſambuci. ¶ Idem in li. xvi. Sambu- C
cus germiat inter p̄mas: ꝛ nudaꝛ inter nouiſ-
ſimas. ꝛ ex his q̄ hyeme aq̄la ex oriēte conci-
piūt: ordine nature florēt p̄me ſiluestriū ſam-
bucus: cui medulla ē plurima: ꝛ cori⁹ cui nul-
la. Sambucus ē arbor diuidua nec ramoſa
lentiſſima. ꝛ ideo ſcutꝭ faciēdis aptiſſima. cu-
ius nimirū plaga ſe ptin⁹ ꝯtrahit: ſuūq̄ vul-
nus claudat. ꝛ ob id ꝯtumaci⁹ ferrū trāſmit-
tit. Sambuci atq̄ rubi generꝭ ſunt fungoſi.
aliter tñ q̄ȝ ferule. quippe plus ligni atq̄ ſucci ē
vtriq̄ ſambuco: ex q̄ magꝭ canorā buccinā tu-
bamq̄ credit paſtor. Ibi ceſe: vbi galloꝝ can-
tū nō exaudiat frutex ille. ¶ Idē li. xvij. In- D
uentū ē ſurculos abſciſos ſerere. qđ ſepis cā
factū eſt ſambucꝭ ꝛ cotoneo rubiſq̄ depactꝭ.
ad palū vineaꝝ firmiſſima ē ſambuc⁹. taleſq̄
ſeriꝛ vt popolus. ¶ Aui. Sambucus alba ca- E
lidior eſt q̄ȝ citrina ꝛ q̄ȝ purpurea. Et ē vniuer-
ſaliter i tertio calida ꝛ ſicca. Eſt aūt ſubtilia-
tiua humiditatū. ſenibuſq̄ ꝯfert ei⁹ oleū. De-
let aūt pannū: ꝛ facit rubedinē ei⁹ odoramen-
tū. ¶ Oleū ei⁹ ꝯfert ſenibꝫ: ꝛ frigidis neruoꝝ F
egritudibꝫ. Odor ei⁹ facit ſoda. cū hoc tñ re-
ſoluit ſodā fri. a flegmate odorata. deniq̄ pu-
rū ei⁹ oleū fluere facit ſanguinē ex naribꝫ ca-
lefactū cū ipm odorat. ¶ Conſtātin⁹. Sam- G
buci ca. ſūt in. ij. ſic. in. i. diſſolutiui ac neruoꝝ
mollitiui ſūt: ſtomachū q̄ȝ molliūt. vomitū p-
uocant. cathaplaſmati māmillaꝝ apoſtema-
ta ſanāt. Sambuceolū q̄ȝ ſcabiē ac puſtulas
ꝛ apoſtemata nariū ſanat. vulnera clauſa ape-
rit: euerſaq̄ ad ſuā naturā ꝯuertit. auriū dolo-
rē placat. bibitūq̄ lūbricos ꝛ aſcarides fleg-
maticos excludit: ac melācolicos humores
purgat. ¶ Pli. li. xxiiij. Sambuc⁹ hꝫ alteruꝫ H
gen⁹ magꝭ ſilueſtre. qđ greci chameactē. alij
hellon vocāt multo breui⁹: vtriuſq̄ folioꝝ vl
ſeminis vel radicꝭ decoctū i vino veteri ꝛ ad
cyathos binos potū ſtomacho inutile ē aluo
detrahēs aquā. ¶ Refrigerat etiā inflāmatio- I
nē maxie recentꝭ ambuſti. Et canis morſum
cū polenta molliſſimis folioꝝ illitꝭ. Succus
cerebri collectiōes lenit infuſus. Acini ei⁹ in- K
firmiores q̄ȝ relique capillum tingūt. ¶ Poti

acetabuli menſura vrinam mouent. Ad om-
nia efficacior eſt que minor. Radix eiꝰ deco-
L cta ac pota hydropicos exinaniūt. Folia in
vino pota ſerpentum ictibus reſiſtunt. ¶ Po
dagricis cū ſepo hircino vehemēter proſunt
cauliculi illiti, iidem in aqua macerantur: vt
M ſparſi pulices necentur. ¶ Foliorū decoctio
N ſi locus ſpargatur muſce necant̄. ¶ Boa ap-
pellat̄ morbꝰ pabulaꝝ cū rubent corpora. ſam
buci ramo verberat̄. Cortex interior tritus
ex vino albo potus aluum ſoluit.

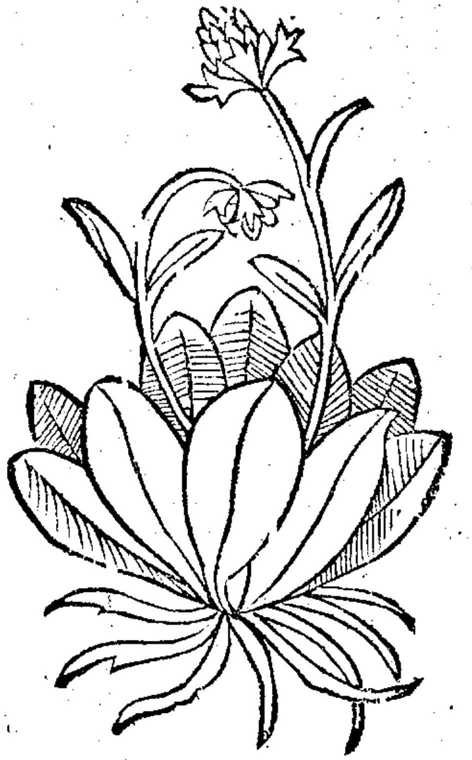

Capitulum. ccccvij.

Ambacus. Pandecta ca. ccclxxvi.
Jeſemin arabice: ⁊ ambach: grece lē
coya. latine. ſambacus. ¶ Sera. lib.
aggrega. ca. ieſemin. Jeſemin: id eſt ſambacꝰ
⁊ eſt planta habens album florem. ⁊ quedā ci
trinum. ⁊ eſt minus ca. ⁊ ſic. ꝙ album. ⁊ ſimi-
liter eſt minꝰ in operatiōe ſua. ⁊ citrinꝰ repit̄
in babylonia. Eſt etiā ſpecies alia ex eo cuiꝰ
flos celeſtis eſt coloris. ¶ Et idem auctorita
te Aben meſuay. Eſt calida in pͥncipio tertiȷ̄
gradus. ¶ Galienꝰ ſexto ſimpliciū farmaco-
rum cap̄. de ieſemino. ſm̄ tranſlationē grecā.
Ambach herbe quā ieſemin vocant: ſemen
maxie vtile eſt calefactiue ⁊ deſiccatiue: nec
nō ſubtiliū partiū ꝟtutis eſt. Eſt aūt guſtan
tibꝰ ſubamaꝝ ⁊ acre et palā. quoniā diureti-
cū eſt ⁊ dyaforeticū. Erit aūt in calefaciēdo ⁊
ſiccando tertiȷ̄ gradus intenſi. Etiā hoc di-
cit in ſexto huiꝰ. et ſubdit in ſeptimo lencoya
id eſt ieſeminū. tota q̄dē frutex abſterſiue et
ſubtiliū partiū virtutis. magis autē partici-
pant ea flores. ⁊ horū ſicciores magꝭ viridibꝰ
¶ Auicenna ponit tres ſpecies. ſcilicet albā:
citrinā et purpuream. Et eſt alius ſambacꝰ
agreſtis. de quo ſupra ⁊c.

Operationes

¶ Serapion. Folia eiꝰ humida nō ſicca qn̄ A
ponuntur ſuper empetiginem et pannum ex
pellunt eos et reſoluūt omnē ſuperfluitatem
¶ Et cōuenit habentibus catarrum: ⁊ indu B
cit dolorem capitis illis qui ſunt calide com
plexionis. ¶ Et oleum eius eſt iuuatiuum in C
hyeme. et ſi habens calidam complexionem
odorem nimium de ipſo timendum eſt ne fa-
ciat fluxum ſanguinis ex naribꝰ eiꝰ. ¶ Et idē D
auctoritate Aben Meſuay. Cōfert humidi
tatibus et flegmati ſalſo: et ſenibꝰ frigide cō-
plexionis. Et confert doloribus qui fiunt ex
flegmate viſcoſo.

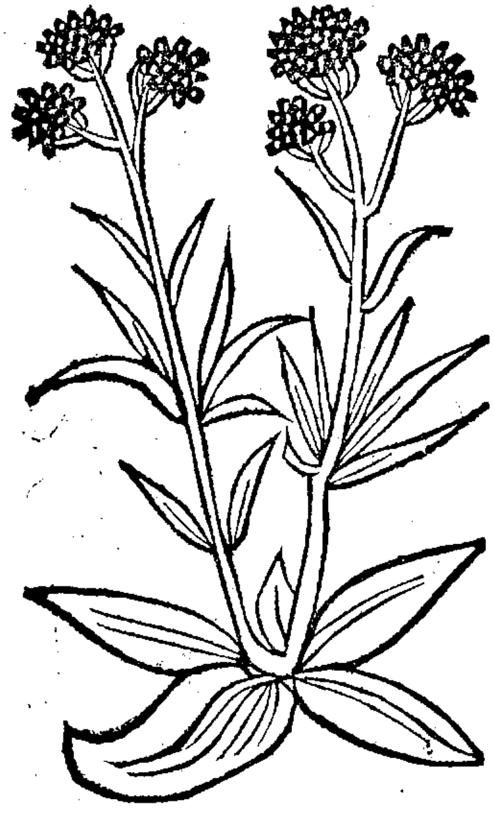

Capitulum. ccccviij.

Andix. Plini⁹ libro. xxv. Sandix ē
ſ berba quedam de qua panni tingunt
in blaueum colorem.

Operationes

A ¶ Idem Plinius libro. xxxv. Sandaraca ſi
torreat equa parte rubrica admixta: ſandicē
facit. q̄q̄ animaduerto Uirgilium eſtimaſ-
ſe id berbam eſſe verſu illo. Sponte ſua ſan-
B dix paſcentes veſceret agnos. ¶ Idem in li-
bro. xxij. Sandix in olere ſilueſtri a grec̄ꝯ po
nitur ſicut Opinio ⁊ Eraſiſtratus tradūt
C ¶ Decocta ꝓo aluū ſiſtit: ⁊ ſemine ſingultus
ꝯfeſtim ex aceto ſedat. Illinit ambuſtꝭ vrinā
eijcit. Succus decocte ꝓdeſt ſtomacho. Io
D cineri renib⁹ ac veſice. ¶ Hec eſt quā Ariſto-
phanes euripedi poete iocularitter obijcit ei⁹
matrē: ne olus quidē legitimū vendicaſſe ſed
E ſandicem. ¶ Dyaſcorides. Sandix vel ſcan-
dix calefacit ⁊ deſiccat fortiter: ac dyaforeti-
cū eſt: ⁊ ob boc merito viſceꝝ purgatiuū eſt.

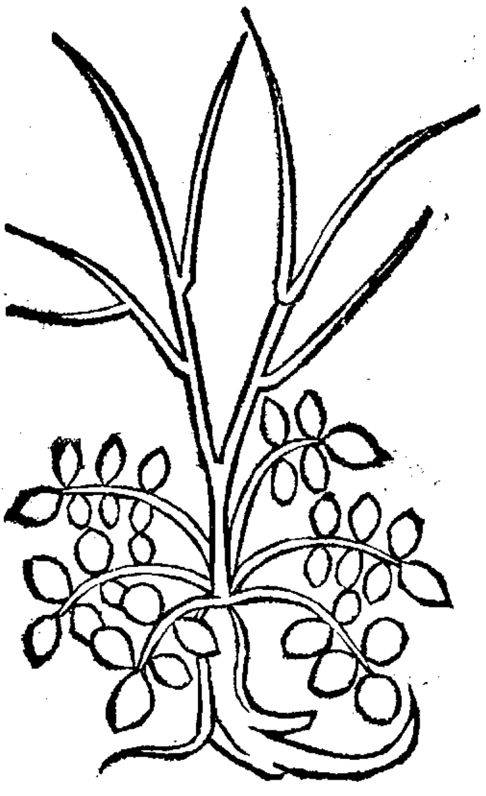

Capitulum. ccccix.

Amſucus. Dyaſcorides. Samſuc⁹
ſ a ſuculis nominat amaracus. ⁊ eſt ra
moſa multas babens virgas ſup ter
ram expanſas cū folijs paruis atq̄ rotūdis
nepite ſimilib⁹ ac velut bircis ⁊ acerrimis,

Operationes

¶ Herba tota eſt valde amara: vires babens A
acras atq̄ calefactorias: ad omnē duriciem
vel rigorem valde idonea. Medet etiam ca-
thaplaſmata ſiue potata a ſcorpione vexatꝭ
vel difficultati mictus: vel inteſtinoꝝ tormē
to laborantib⁹. ¶ Eius elixatura medetur by B
dropicis. Urinā ꝓuocat: ⁊ tortioīb⁹ eſt vtilis
Succ⁹ addito melle liuores detergit. Scor
pionū ictus cū aceto ⁊ ſale cōpeſcit. laxatio-
nib⁹ bene adbibet. Cerotis vtiliter additur.
¶ Omnes tumores corporis ⁊ oculoꝝ ſpar- C
git: catbaplaſmata ⁊ maxime cū polenta im
poſita. Item appoſita ſolite purgationē ma-
terie prouocat in feminis. bene quoq̄ mala-
ginatib⁹ miſcetur ⁊ acopis. ¶ Samſucū eſt D
in tertio gradu calidū ⁊ ſiccum. Dolorem ca-
pitis ⁊ emigraneam de flegmate ⁊ colera ni-
gra curat: ſi ex ei⁹ apozimate caput lauet aut
narib⁹ applicetur. Diſſoluit opilationē ⁊ ven
toſitatem groſſam. ¶ Eius apozima bibitꝫ E
bydropiſim ſtranguiriam ventris dolorē ba
bentib⁹ fit bonū. ¶ Cum melle catbaplaſma- F
tum nigredinem in palpebris amputat. et cū
aceto morſum ſcorpionis curat. ¶ Peſſariſa- G
tum vero menſtrua ꝓuocat. lapidem aufert.
Epilenticis cōuenit ⁊ paraliticis. Aurib⁹ in
ſtillatum dolorem placat ⁊ ſonitum.

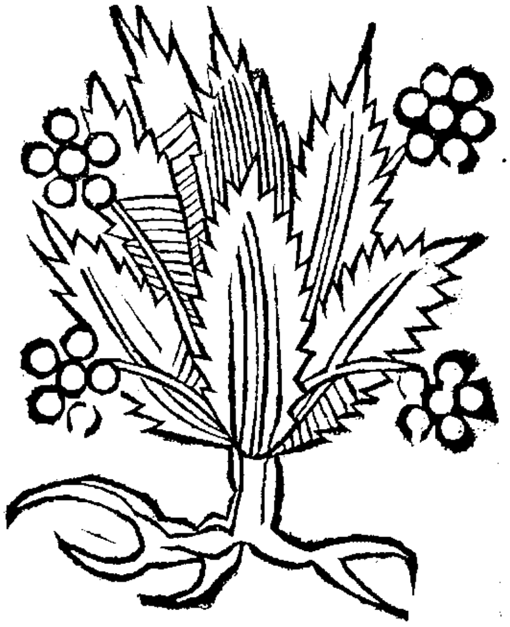

Capitulum. ccccx.

Aliunca. Dyaſcorides. Saliūca eſt
ſ gen⁹ berbe que radiculas ⁊ folia ba-
bꝫ ſubruſa: floreſq̄ plurimos a terra

re foſſa in modū ſtipulaꝝ ꝯſtringit̄. Naſcitur aūt in lapidib⁹ ſūmis et norica regione. Illa ꝓo optīa eſt q̄ eſt odorifera recens ⁊ ſine ſabulone plurimoſq; ramulos ⁊ radices habens. pōt ꝗ eadē que ⁊ ſpica q̄uis deformior ſit.

Operationes

A ¶ Plini⁹ li.xxi. Saliunca Odoramentorū multa nihil attinēt ad coronamenta vt yris atq; ſaliunca. q̄q̄ vtraq; nobiliſſimi ſit odo-
B ris. ¶ Saliunca quidē folioſa: ſed breuis eſt ⁊ q̄ necti nō poſſit: radici numeroſe coheret. q̄ herba veri⁹ eſt q̄ flos veluti manui preſſa. breuiterq; ſui gener̄ ceſpes. hanc panonia gignit: ⁊ norica alpiūq; aprica vrbiū eporedia tante ſuauitat̄ vt metallū eſſe ceperit. veſtib⁹ eam interponi gratiſſimū eſt. Cui⁹ radix in vino decocta vomitiões ſiſtit. ſtomachumq;
C corroborat. ¶ Ex ſinonimis. Saliunca intelligūt q̄dā in medicinis ꝓ ancuſa: ſed in aurea alexandria recipit̄ ꝓ ea ſpica celtica.

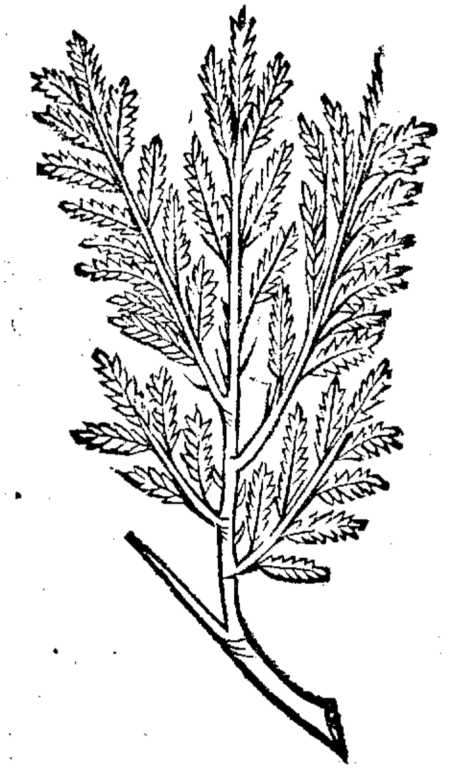

Capitulum.cccxj.

Sauina. Pandecta cap. viij. Abbel
f arabice. grece brachi. latine ſauina.
Sauina eſt arbor cui⁹ folia ſūt ſimilia folijs tamariſci: ⁊ magis ſpinoſa. habent bonum odorem. ⁊ arbor iſta creſcit magis in latum q̄ in longum. Eſt calide ⁊ ſicce cōplexiōnis in tertio gradu. Serapion libro aggregatoris capitulo Abbel: id eſt ſauina. Et ſunt eius due ſpecies. Una cuius folia ſunt ſimilia folijs cipreſſi. ⁊ magis ſunt ſpinoſa q̄ alia. Habens bonum odorem. et arbor hui⁹ eſt fortis. ⁊ creſcit magis ī amplum q̄ in longum. Et fructus ei⁹ eſt ſicut zaror. Pro quo lege capitulum. ccix. Iuniperus. Et quidam vtuntur folijs eius ꝓ fumigio. Sed alterius ſpeciei folia ſūt ſimilia folijs tamariſci. et ſapor eius eſt ſicut ſapor cipreſſi. hec latine vocatur ſauina. cui⁹ ſubſtantia eſt ſubtilis. ⁊ in odore eius eſt aromaticitas. ⁊ calefacit ⁊ deſiccat in tertio gradu. Auicenna libro ſecundo cap. Abbel. Abbel eſt fruct⁹ arboris ſimilis Iunipero fact⁹ ſicut zaror. ſed tamē vehementer eſt niger boni odoris ⁊ acuti ſaporis. ⁊ iſta arbor eſt ꝑma ſpecies ſauine: ⁊ poſita ꝑ Serapionem. Galienus ſexto ſimpliciū farmacorū de ſauina. Brachi ſiue ſauina deſiccantib⁹ fortiter eſt ſm̄ tres ſapores: q̄s in guſtando monſtrat. equaliter cipreſſo: niſi inq̄ntum acrior eſt eo. ⁊ vtvtiq; dicat q̄s magſaromatica. huius ergo ⁊ ipſius qualitatis particeps eſt videlicet acris. ſtiptica cōplexione calida. Adhuc autem in amaritudine ⁊ ſtipticitate debilius eſt q̄ cipreſſus. quantū enim ſuperat cipreſſū acredine: tanto diminuit̄ in ſtipticitate. qđ patet q̄ calidius eſt cipreſſo. ⁊ ideo magis dyaforeticū: igitur ſolidare quidem. nam ꝑpter ſtipicitatis robur ⁊ caliditatis. intantū enim ambob⁹ his participat: vt iam tenſiuum ⁊ inflatiuū exiſtat. putrefactionibus vero cōfert ſicut cipreſſus. ponat̄ autē hoc farmacum in tertia ſubſtantia ſm̄ calefacere et ſiccare ens inter ea. que maxime ſunt ſubtilium partium.

Operationes

¶ Gal. Cōtra teneſmonem de frigida cauſa. A
Fiat decoctio ei⁹ in aceto ⁊ vino: ⁊ fumū patiens recipiat. Herba ipſa narib⁹ cathaplaſmata valet cōtra frigidū reuma. Ponit̄ etiā in vnguentis bene trita cōtra ſcabiem ſanioſam. Uinum decoctionis eius valet contra dolorem ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ: ⁊ cōtra ſtranguiriā et diſſurriā: ſed cathaplaſmata valet ꝯtra dolorē yliacū. Eſt etiā dyaforeticū ⁊ diureticū fomentū ex aqua decoctiōis ei⁹ vel vino. Eſt aūt ſauina ex ſpēb⁹ iuniperi vt appet in ca. Iuniper⁹. Sera. auc. Gal. Uirt⁹ ei⁹ eſt que diſſoluit ⁊ abſtergit putredinē vlcerum

putridorum maloꝝ corrodentium antiquorum. ⁊ ipa ſimiliter mundificat vlcera melan colica ſordida qñ ponitur cū melle: et aufert heriſipilā. ⁊ ꝓpter cauſam ſue ſubtilitatis prouocat mēſtrua plus o[illegible]a medicīa. ⁊ facit mingere ſanguinē. ⁊ in[illegible]rficit fetū viuentē. et expellit mortuū: ⁊ ingredit̃ in vnguētis odoriferis: ⁊ ponit̃ ꝓ amonio vel cinamomo duplū ponderꝫ eiꝰ. Et idē auctoritate Dyaſcoridis. Folia ambarū ſpecierū ꝓhibent dilatationē vlcerū corrodentiū: et ſedant apoſtemata corroſiua. Et quādo fit emplaſtrū cum eis aufert liuorem cutis et ſordiciē eius que accidit ꝓpter ſuperfluitates corporū: et aufert eſcaram ignis. ⁊ quādo bibit̃ facit exire ſanguinem cū vrina: ⁊ expellit fetum. ⁊ quādo ex ea fit naſcale facit hoc. Et ingredit̃ in confectionibus vnguentorum calidorum.

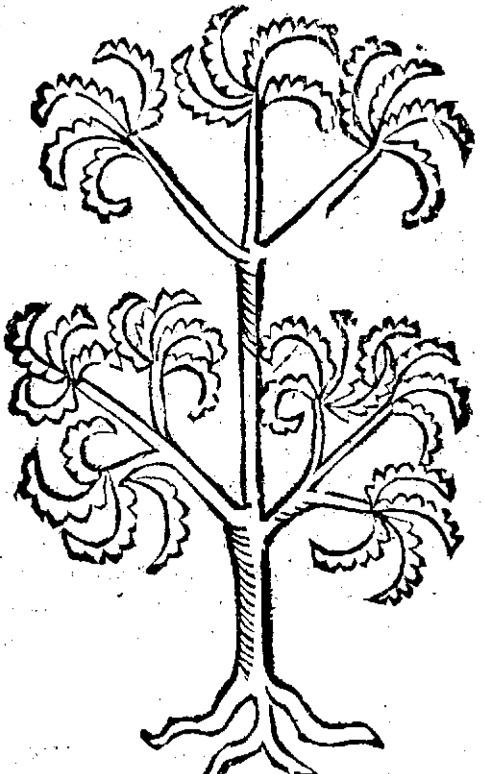

Capitulum. ccccxii.

ſ Andalum. Sandal arabice. Grece ⁊ latine ſandalū. Sera. li. agg. ca. ſandal. i. ſandalum defertur ex ſyria. et ē album ⁊ ruffum ⁊ citrinū. Et fri. in. iij. ſic. in ſecūdo. ⁊ meliꝰ ex ſandalo eſt citrinū pingue poſt citrinū rubeū: ⁊ eſt magꝭ ſiccū citrino. ⁊ poſt ipm albū. Et idem auctoritate Albugerig. Album eſt fri. ⁊ ſic. in. iij. gradu. Sed citrinum ⁊ rubeum ſunt fri. in. iij. ⁊ ſic. in. ij.

Operationes

¶ Serapion aucto. Aben meſuay. Confert dolori ſtomachi ⁊ epatis ex colera Et rubeū eſt frigidius albo ⁊ citrino. ⁊ eſt magꝭ iuuatiuum. Nam ipm ꝓhibet fluxū humorū ad mēbra, ⁊ eſt ſicut ſanfel in frigiditate ⁊ ſiccitate. ⁊ fortificat gingiuas ⁊ ſtomachum. A

¶ Et idem aucto. Aben meſuay. Cōfert cardiace cum fe. qñ linitur cū eis ſuꝑ cor. B

¶ Et idem aucto. Iſaac benaram. Conueniunt calefactis. ⁊ ꝯferūt debilitati ſtomachi ⁊ cardiace que accidit a colera qñ terunt̃. ⁊ miſcentur cū aqua roſaꝝ: ⁊ applicant̃ exterius. ⁊ qñ conficiunt̃ cū aqua roſaꝝ ⁊ pauca camphora ⁊ liniunt̃ inde timpora: confert ſode q̄ fit a caliditate. C

¶ Et quādo miſcetur cū vna quantitate ſandali albi media quantitas ſarco collo: ⁊ cōficitur cum albumine oui ⁊ ponitur ſuꝑ timpora: ⁊ confert ſode colerice. Et ꝓhibet deſcēſum catarri ad oculum: ⁊ linitur cū eo in balneo. ⁊ ꝓhibet ardorem pſilotri. et ſandalum rubeum eſt frigidius albo. D

¶ Et qñ miſcetur cum ſucco ſolatri aut ſemꝑuiue: aut portulace: aut lenticula aque. ꝯfert podagre calide ⁊ apoſtematibꝰ. et ꝓhibet humores ab illis membris. et meliꝰ ex ſandalo eſt citrinū pingue: ⁊ poſt citrinum rubeum. ⁊ eſt magis ſiccum citrino: poſtea album. E

¶ Et idē aucto. Albugerig. Albū ē frigidū i iij. gradu. terit̃ ⁊ reſoluit̃ cū aqua roſarū et in catarris ca. ponit̃ in fronte ⁊ i ſtomachis calidis: ⁊ infrigidat ea. ⁊ ꝯfert fe. ca. ⁊ birſen: et ſtomachi debilitati. ſꝫ citrini ⁊ rubei ſūt fri. i iij. gra. ſic. i. ij. nō hñtes ſtipticitatē neqꝫ ponticitatē roſaꝝ. ⁊ qñ diſſoluunt̃ in aqua roſarū ⁊ ponunt̃ ſupra ſtomachū ꝯferūt fe. acutis et debilitati ſto. ⁊ ſode que fit a caliditate. F

¶ Et idē auc. Atabari. Rubeū eſt frigidiꝰ albo: et liniuntur cū eo apoſtemata calida. G

Capitulum. ccccxiij.

ſ Atirion. Pādecta ca. cl. Chaſialkel arabice. Grece orchis vl' afrodiſia vl' priapiſmon. latine ꝟo teſticulus vulpis vel ſatirion vel leporina. Serapion lib. aggregatoris capi. Chaſialkel ſiue chaſialtheb: id eſt ſatirion. Sunt eius duo genera. Unū hꝫ radicē ſeu teſticulos albos. ⁊ vocat̃ Chaſialkel. Primum genus ſatirionis vocatur teſticulus canis. ⁊ grece kinoſerthis: ⁊ eſt ei planta que habet folia extenſa ſuꝑ terram prope ipam ⁊ ortus eſt ex radice vnius ſtipi-

tis.⁊ folia eiꝰ ſunt ſiĺia foliis oliue:niſi qꝫ ſūt ſubtiliora eis ⁊ longiora ſup terrā extenſa.et longitudo eiꝰ eſt vere in longitudine vniꝰ palmi.⁊ florem habꝫ coloris purpurei. radix eiꝰ eſt ſimilis radici bulbi.niſi qꝫ eſt tendens ad longitudinem ⁊ ſubtilitatē. Et eſt duplex:ſicut ſunt due oliue i figura. Una inferiꝰ ⁊ alia ſuperius.⁊ vna plena ⁊ alia vacua rugoſa.et comedit̃ radix eius elixata ſicut bulbꝰ.et iſte dicit̃ ſatirion quo omēs cōmuniter vtunt̃.et ſubdit. Secundū vero genꝰ ſatirionis habꝫ duas ſpecies. Una eſt q̄ vocat̃ arabice chaſialhabel ſiue chaſialthalep.i.teſticulus vulpis.⁊ vocat̃ ſimiliter catharich.et noīat̃ hoc in greco trifolium.qꝫ plurimū quod de eo naſcitur eſt habens tria folia declinātia verſus terrā.⁊ ſimilant̃ foliis acetoſe maiorꝫ. aut foliis lilii:niſi qꝫ ſunt minora eis:⁊ i teſticulo ſuo eſt rubedo declinans rubedini ſanguinis:et habet ſtipitem ſubtilem longitudine vnius brachii.⁊ habet florem ſimilem floribus lilii albi in figura.⁊ radix eius aſſimilat̃ cepe bulbi in figura.⁊ eſt in magnitudine mali exterius rubei coloris:interius albi ſicut ouum.et quod de ipa adminiſtratur eſt radix.

Operationes.

¶ Galienꝰ.viii.ſim.far.ca.de teſticulo canis ſm trāſlationē arabicā. Radix eiꝰ eſt dulcꝫ.⁊ virtꝰ eius ē ca.⁊ hu.niſi qꝫ in humiditate eius eſt inflatio ſupflua:⁊ incitat libidinē. A

¶ Ibidē ſm tranſlationē grecā. Satirion vł trifoliū humide eſt ⁊ calide cōplexiōis:q̄ circa ⁊ guſtantibꝫ ipm videt̃ dulce et ventoſam humiditatē poſſidere.⁊ ꝓpterea ꝓuocat ad venerea. Hoc aūt ⁊ radix huius herbe efficere nata eſt:vt quidā ſcribunt̃ etiā epiſtotonū ſanat cū vino nigro auſtero bibitum. B

¶ Et idem ſm trāſlationē arabicā de teſticulo canis. Radix eiꝰ eſt duplex ſimilis radici bulbi. Una plena.⁊ ſapor illiꝰ radicꝫ q̄ eſt plena:eſt dulcis multe humiditatꝫ et ſupfluitatꝫ inflatiue.que qñ bibit̃ incitat libidinē. Et alia mollior ſiue vacua q̄ hꝫ cōplexionē q̄ declinat ad caliditatē ⁊ ſiccitatē. Et eſt i ea humiditas digeſta digeſtione cōpleta.⁊ ideo cōtingit qꝫ cū hoc qꝫ nō incitat coitū facit ꝯtrariū ⁊ abſcindit eū.⁊ iſte ambe radices comedunt̃ aſſate ſicut comedit̃ radix bulbi. C

¶ Dyaſcorides ca.orchis ſm tranſlationem noſtrā. Orchis:id eſt ſatirion dicit̃ de radice eius qꝫ ſi vir comedit partē maiorē eiꝰ generat maſculos.⁊ ſi minorē comedit:generat feminam.⁊ qꝫ mulieres partiū italie dant tritam cū lacte caprarū ad incitādum libidinē. et quelibet ipſarum habet operationē cōtrariam alterius quando bibitur.naſcitur in locis petroſis ⁊ arenoſis. D

¶ Et idem auctoritate. Archiſalie. alia ē ſpecies quā nominant quidā ſandachias ꝓpter ſuum iuuamentū magnū.⁊ eſt herba habens folia ſimilia foliis pororum.niſi quia ſunt latiora ⁊ eſt humiditas in ea q̄ adheret manui: habens haſtam longam circa longitudinem vnius palmi.⁊ habet florem purpureum ⁊ radicem ſimilem teſticulis. E

¶ Galienus.viii.ſim.farma.cap.orchis quā ⁊ ſerapicidam vocant ſm tranſlationē grecā. in ſapore iſtius ſpeciei ſupple vltime dicte auctoritate Arachiſalie ⁊ ſtipticitas. et virtus eius eſt ſiccior virtute radicꝫ que dicta ē prius.⁊ propter hoc nō ita cōfert in coitu ſicut predicta:⁊ deſiccatur ⁊ eſt adhuc ſiccior. Uirtus etiam eius eſt que reſoluit apoſtemata inflata quando ponitur ſuper ea.et mundificat excituras ſordidas. F

¶ Et curat heriſipilam.⁊ quando eſt ſicca curat apoſtemata fraudulenta putrida.et quia in ipſa eſt ſtipticitas. retinet ventrem quādo bibitur. G ¶ Dyaſcorides. Quando de iſta ſpecie fit emplaſtrum ipſis teſticulis reſoluit apoſtemata flegmatica eorum:et mūdifi H

cat vlcera ⁊ formicā: ⁊ aperit emorroidas. Et
q̄n fit emplaſtrū cū ea ſedat apoſtemata cali
da. ⁊ ſi adminiſtrat̄ ſicca ꝓhibet dilatationē
vlcerū: ⁊ abſcindit putredinē eoꝝ: ⁊ curat vl-
I cera frauduléta q̄ ſunt in ore. ¶ Sed ſciendū
ꝙ ſatirion eſt ca. ⁊ humida in p̄mo. Sꝫ ē alia
ſpecies ſatirionis q̄ vocat̄ herba baſilica gre
ce. arabice digiti citrini vel buzeiden. latiē ve
ro palma criſti. cuiꝰ folia ſunt ſimilia p̄me ſpe
ciei ſatirionis: ſed gratiliora cū nigris pun-
ctis. radix eiꝰ brance manꝰ vl̕ palme manus
habet ſimilitudinē floris crocei cū vino vel
aqua tritum croceanum efficitur.
K ¶ Oribaſius ca. de palma criſti. Venenis re
ſiſtit. quā qui habuerit: a maleficijs ⁊ venenis
L ſecurus erit. ¶ Aui. li. ij. ca. digiti citrini. eiꝰ fi
gura eſt ſicut vola manꝰ cōmixta ex citrini-
tate ⁊ albedine. ⁊ eſt dura in q̄ eſt parꝫ dulce-
dinis. ⁊ ex ea eſt citrina cū parua alteratione
atqꝫ albedine. eſt calida ⁊ ſicca in ſc̄do. reſol-
M uit ſupfluitates groſſas valde. ¶ Et eſt ei ꝓ-
prietas valde mundificandi cutim. ⁊ confert
membris neruoſis ⁊ impedimētis ſuis. ⁊ con
fert manie ꝓprie. ⁊ loco eius in iuuamēto ma
nie ponit̄ quantū eſt medietas eius ex bede-
ragſen cū duabꝫ tertijs de ſep.

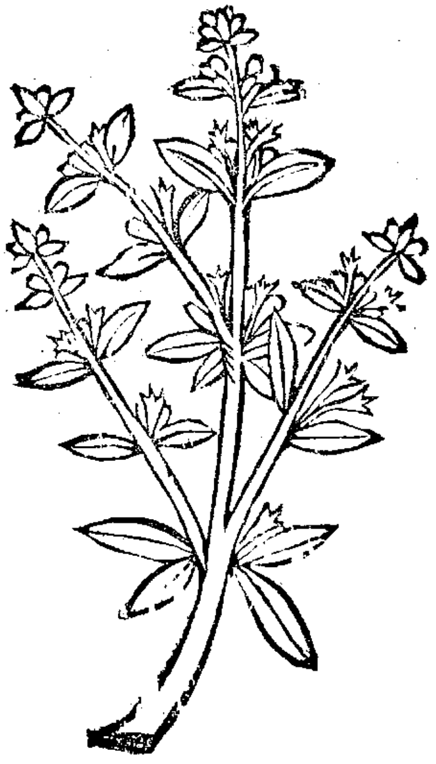

Capitulum. cccxiiij.

Aturegia latine. Grece Tymbra. a-
f rabice Sabanc. Sera. libro aggre.
ca. ca. Sabanc. aucto. Dyaſco. Sa
banc ſiue ſabater eſt planta omnibꝫ nota. na-
ſcitur in locꝭ ſaxoſis ⁊ aſperis. ⁊ ē ſimilis thi-
mo. niſi quia folia eius ſunt maiora ⁊ mollio-
ra. ⁊ habet ſpicam plenam floribus: quorū co
lor vergit ad citrinitatem ⁊ viriditatē. Et vir
tus eius eſt ſicut virtus thimi. ⁊ adminiſtrat̄
ſicut thimus. ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. in. iiij. gradu. ⁊ po
nitur in cibis. Et quedaꝫ ex eis ſumit̄ in hor
tis: ⁊ eſt debilioris operationis q̄ꝫ alia. ⁊ ip̄a
eſt magis conueniens in cibis q̄ꝫ acuitas eiꝰ
eſt magis remiſſa.

Operationes

¶ Serapion. Virtus timbre eſt calefactiua A
multū ⁊ deſiccatiua ⁊ reſolutiua: ⁊ prouocat
vrinā ⁊ menſtrua. ⁊ expellit fetū: ⁊ facit excre
are ſupfluitates a pectore. ¶ Et idem aucto. B
Aben meſuay. Saturegia eſt ca. ⁊ ſic. in ter-
tio gradu: ⁊ magꝭ agreſtis. Et ꝓprietas eius
eſt ꝙ expellit ſupfluitates q̄ ſūt in ſtomacho.
⁊ ꝓuocat menſtrua. ⁊ acuit viſum debilitatū
ab humiditate. ⁊ ideo comeditur in hoc caſu
cū rafano ⁊ hederaos. ⁊ cōfert dolori ſciatice
q̄n fit emplaſtrū cum ea cū frumento trito. ⁊
agreſtis fortior eſt domeſtica.
¶ Iſidorus libro etymo. Saturegia ē herba C
calida ⁊ ꝓprie ignita. vnde ⁊ illi nomē inditū
credunt: eo ꝙ venerem pronos faciat.
¶ Palladius libro tertio. In februario mēſe
ſaturegia ſeritur ſolo pingui vel ſtercorato ⁊ D
apico. vel melius mari proximo ⁊ epulis mi-
xta ſeminatur.
¶ Dyaſcorides. Satura vel ſaturegia cale- E
facit ⁊ nimis deſiccat: ⁊ manifeſte extenuat.
ideoqꝫ vrinā ⁊ mēſtrua mouet. ac fetus extra
hit. potui data viſcera purgat. A torace atqꝫ
pulmone humorē purgat: ⁊ ꝑ os ſputa pellit
Vrinam quidē mouet ex vino potata.
¶ Stomachum quoqꝫ nauſeantem cōfirmat F
in ouo ſumpta vel potata. ⁊ contra ea q̄ icti-
bus aculeatis ſentiunt animalia.
¶ Pla. Saturegia eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ pultes ex fa- G
rina ⁊ aqua ⁊ eiꝰ puluere mūdificant ſpūalia.
Puluis eiuſdē comeſtus ad idem valet.
¶ Macer. Timbra ſolet grece dici. ſature- H
gia latiē. Illa ſicca nimis. vis ē ⁊ feruida val
de. Prouocat vrinā: mouet q̄ꝫ menſtrua ſum-
pta. Pellit abortiuū ml̕iebria viſcera purgat
Illius puluis cū cocco melle ſubactus ⁊c̄.

Capitulum. cccxv.

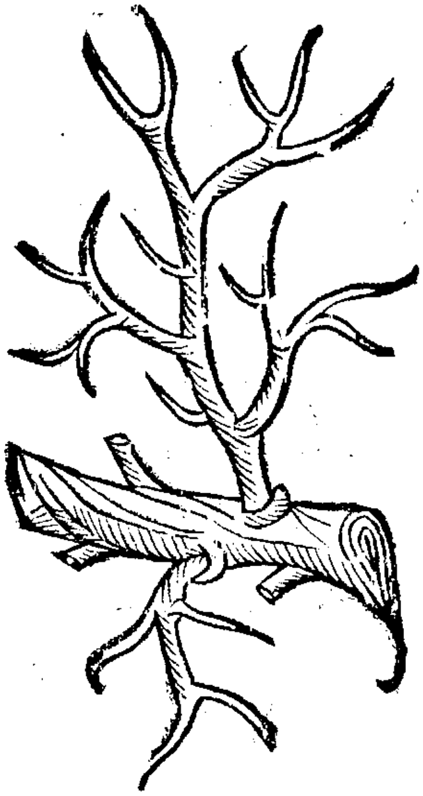

f Aponaria. Pandecta ca. cviij. Borich vel ozatis grece. arabice agiſdo latine ſaponaria vel herba fullonū. ⁊ eſt ſaponaria de qua paruūculos faciūt: quos herbaticos vocant. ⁊ ſiccant eos: ⁊ ꝑ ſapone vtūt. Hieremias. Si lauerꝭ te nitro ⁊ multiplicauerꝭ tibi herbā borich: maculata es iniquitate tua. Pli. ca. de borich. Borich ē herba ſatꝭ nota ꝙ̄ ſatis ꝯgruit ad abſtergēdū pannos. ⁊ ideo ipa multū fullones vtuntur.

Operationes

A ¶ Plinius. Ex folijs eius factum cathaplaſma vulnera magna glutinat: ⁊ cruorē illorū ſiſtit: ⁊ reprimit tumores. que trita cum melle purgat vulnera ſordida: ⁊ mūdat maculas.

B ¶ Et mixta cum albumine oui ſubuenit igni ſacro.

Capitulum. cccc xvj.

f Aphatum. Auicēna. Saphatū ē arbor arabica ⁊ armena. Et eſt vnū de lacticinijs. Calida eſt ī tertio gradu. ⁊ eiꝰ ſiccitas in quarto. ⁊ in ipa eſt ſtipticitas temperata. Sentix dicta ē a ſitu: eo ꝙ ē terra inculta in qua ſentices ſpineqꝫ naſcuntur. Maiores autē noſtri omnē arborem ſpinoſam in dicebāt veprem: eo ꝙ prendeat. Hieronymꝰ ſup Eſaiā. Setha eſt genꝰ arboris naſcentis ī heremo. ſpine albe ſilitudinē habēs Cuius lignū imputribile ⁊ leuiſſimū omniū lignorū tam ī fortitudine ꝙ̄ in nitore. ſoliditate⁊ pulchritudinē ſuperat. Unde oīa ligna arche ⁊ tabernaculi facta ſunt inſtrumento. Haymo ibidē. Ex hac arbore terra in ꝙ̄ naſcitꝰ dicta eſt ſethim. vn̄ dicunt ligna ſethim. Ex libro de naturꝭ rerū. Sethim ē arbor oriētis nobiliſſima albe ſilis ſpine. ſed multo maior ⁊ altior creſcit. Lignū eiꝰ albū leue nō facile cedens igni nec vnq̄ꝫ humore aliq̄ vel antiquitate corruptibile. quod adhuc ptꝫ in archa noe: que eſt ſup montes armenie.

Operationes

¶ Auicēna. Saphatū ſtipticitatē habꝫ temperatam: et cōfert empetigini linito. A
¶ Sup alcola quoqꝫ melle linitur ⁊ remouet. ventrē ſoluit. ⁊ debilitat viſcera. ⁊ eſt q̄dā ſpecies eiꝰ interficiens ſedentēꝫ in eiꝰ vmbra. B
¶ Caueatꝰ ergo ab ea. Haꝫ ⁊ lactis eius tres ſpecies. ⁊ interficit in duabꝰ epar ⁊ pulmonē frāgendo C
¶ Notandum ꝙ in iſto capitulo habes tres plantas de quibꝰ audiuiſti: ſcilicet ſaphatum ſentix ⁊ ſeta: vt apparet in figura. D

Capitulum. cccc xvij.

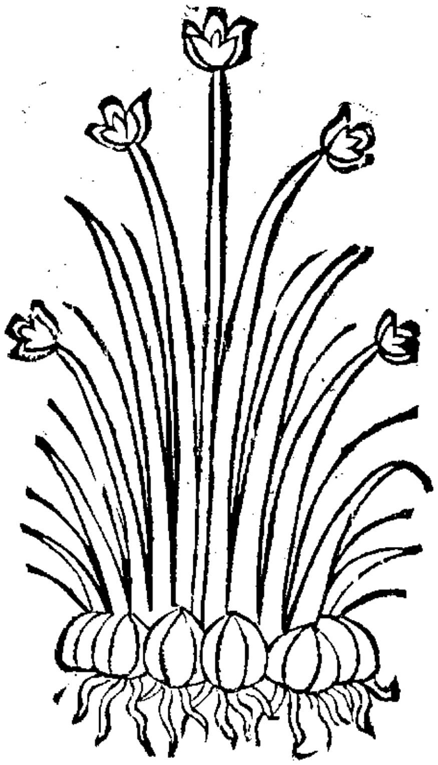

ſ Cabioſa latīe.gre.ſtibes ſiue ſtibeoſ

Operationes

A ¶Dyaſ.ca.ſtibes.herba ē cui⁹ ſemē ſtiptice
eſt ꝟtutꝫ ⁊ ſiccatiue ſatꝫ.⁊ idcirco ei⁹ decoctio
diſſītericꝫ īiicit ⁊ de aurib⁹ pus emanās ſa⸗
nat inſtillata:⁊ ī magnis vulnerib⁹.⁊ cruētis
glutinatoria ē vtili⁹ id agēs ſi cū vino nigro
⁊ auſtero ⁊ ſtiptico coquat.deſiccat enī fortit
B oīa q̄ ꝯ naturā ſūt hūida.¶Folia aūt ei⁹ viri
dia trita et cathaplaſmatib⁹ appoſita in ano
emorroidas repmūt.⁊ ex ꝑcuſſiōe ī ocul' ſin⸗
C kyſīm factā ſuppoſita iuuāt.¶Itē fo.e⁹ adhi
bita ſuffuſiōes oculis detergūt.Sanguinē
D vulnerib⁹ īpoſita ſiccāt.¶Pau.ca.ō ſcabioſa
Scabioſa ca.ē ⁊ ſic.ī.ij.g̃.Valet ꝯ ſcabiē et
alopiciā.⁊ ſucc⁹ ei⁹ lūbricos necat.Fum⁹ vi
E ni decoctōis ei⁹ valet ꝯ emorroidaſ.¶Cōtra
ꝯdilomata q̄ atricia dicūt fiat empl'in deſup
F ex ipā herba.fumo tū pri⁹ recepto.¶Dicit q̄
ſ.Vrban⁹ ad petōez cuiuſdā ſororꝫ ſue anhe
lantꝫ ſup ſcabioſe ꝟtutes qm̄ ipe ꝯtinue vte⸗
bat:miſit ſibi infraſcptos ꝟſus.Vrban⁹ ꝑ ſe
neſcit ꝑciū ſcabioſe.Nā purgat pect⁹ qḋ cō⸗
primit erga ſenect⁹.Lenit pulmonē:purgat
lateꝝ regionē.A poſtēa frāgit:ſi locū bibita
tāgit.Trib⁹ vncta forꝫ:antracē lib erat horꝫ

Capitulum.cccxviij.

ſ Calongia grece.latine Cepucia.

Operationes

¶Gal.ij.de cibis ca.de ſcalongijs.Sūt ſca⸗ A
longie ex genere bulbi.comedit enī ipoꝝ ra
dix ſine folijs.habet aūt ī ſeipa amarā et au⸗
ſterā ꝟtutē notabiliter ꝑ quā ſtomachū reſo⸗
lutū excitat aliq̄liter.appetitui non ꝯtrariat.
neqꝫ expuere aliq̄d indigentib⁹ ex pectore et
pulmone.⁊ quidē ſubſtantiā corpis groſſio⸗
rem ⁊ viſcoſiorē hñs.amaritudo ei⁹ ꝯtra agit
groſſiciei.ſiccare viſcoſa ⁊ groſſa apta nata.
ſicut in his q̄ de medicinis dicta ſunt.ꝑpter
quod ſi bis decocte fuerint nutritiue ſūt ma⸗
gis.cōtrariantur autē iam expuere indigen⸗
tibus tanq̄ꝫ vtiqꝫ depoſito toto amaro.
¶Comedere autē ipas melius tunc cū ace⸗ B
to ſimul ⁊ oleo ⁊ garo.Etenī delectabiliores
ſunt ⁊ minus inflatiue:⁊ magis nutritiue ſub
tiliores ad digerendum.Abundantes autem
ſ'm eſum ipſorum quidā manifeſte ſenſerūt.
et ſperma plus habentes promptiores facti
ad venerea.preparant autem et hos homi⸗
nes multiformiter.Nonenim ſolū elixos ꝑ
aquam ſed ⁊ vaſa ex ipas valde ꝑparata cō⸗

ponűt: poſt fricturã𝔮ꝫ alÿ offerűt. Multi au
tem aſſantes ſup lar multã decoctionem nõ
C ſubſtinent. ¶ Cõtenti ſunt aűt valde modica
aut neqꝫ omnino pdecoquűt gaudẽtes ipoꝝ
amaro ꝛ auſtero ſapoꝛe ſaluato, puocat enim
D ipos magis ad eſum. ¶ Sed inflationẽ ꝛ toꝛ
tionẽ inferűt nõ digeſti. Ex his quidem itaqꝫ
q ſic comedunt nõ boni chimi alimentum fit.
E ¶ Ex his aűt qui ampli⁹ decoquunt aut bis
vt dictű eſt: groſſioꝛ quidẽ chimus: melioꝛ au
tem quantű ad digeſtionẽ ꝛ nutritiu⁹ fit. Ca
lefaciunt autẽ manifeſte: ꝛ aliquid aromatis
ſans inſinuant ꝛ vꝛinatiue ſunt.

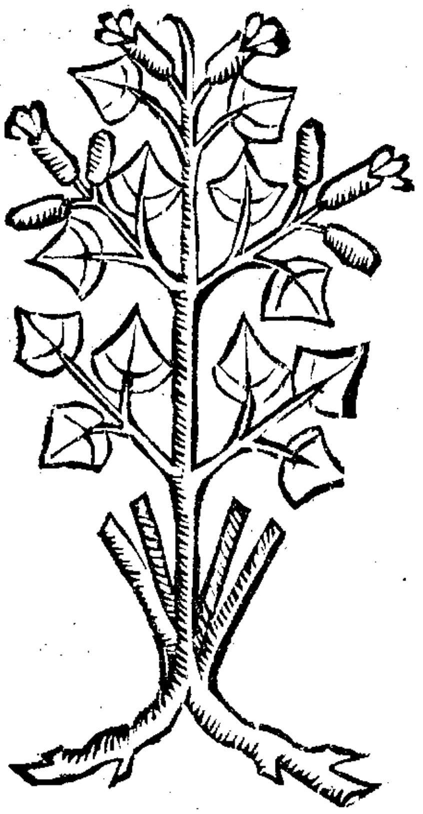

Capitulum. cccclxix.

Camonea latine. Grece diagridion.
F arabice ſcamonea. Sera. lib. aggre.
ca. ſcamonea aucto. Dyaſco. Sca
monea eſt plãta hñs ramos multos egredi
entes ab vna radice longitudinis qttuoꝛ bra
chioꝝ ſup quos eſt viſcoſitas adherens ma
nui: ꝛ parű hoꝛre. ꝛ habet folia ſimiliter pilo
ſa ꝛ ſilia foliÿs plãte lebleb. i. volubilis agreſtꝫ
aut foliÿs cuſſus. i. edere. niſi qꝛ ſunt mollioꝛa
foliÿs cuſſus. ꝛ habẽt tres angulos: ꝛ habent
floꝛes albos rotűdos cõcauos ſiles in figu
ra ſua cartal: id eſt tube hñs grauẽ odoꝛem. ꝛ
radicẽ habet groſſam ſicut pollex. albaꝫ gra
uis odorꝫ plenã lacte. Et colligit hm hűc mo
dum. Nam vulnerat virga ꝛ radix ei⁹ ꝛ fiunt
fouee iuxta vulnus ꝛ humiditas manans a
vulnere in foueis illis: que poſtea colligit in
cocleis. Quidã vero fodiunt circa radiceꝫ ꝛ
ſternunt ibi folia: tunc ꝛ vulnerata radice qđ
de humiditate egreditur ſuper ſubiecta folia
colligunt. poſtea ſic dimittunt donec illa hu
miditas deſiccata fuerit quã reponűt. ꝛ meli
oꝛ ex illa humiditate que ẽ ſcamonea eſt que
eſt clara leuis ſimilis in coꝛpoꝛe ſuo glutino
qđ fit ex coꝛÿs boum. hñs gibboſitateꝫ. et eſt
ſpongioſa: ꝛ eſt illa que defertur ex locis my
ſie: et ex terris aſie eſt huiuſmodi. Et ille qui
vult eligere ſcamoneã ꝛ colligere ipam: opoꝛ
tet ꝙ nõ ſit ꝯtent⁹ vtrű albeſcat aut nõ albe
ſcat qñ tangit cű lingua. qꝛ idem contigit: qꝛ
ipa eſt adulterata cum lacte titimalli. Verű
tamen diſcernit quãdo nõ eſt admixtű: eo ꝙ
nõ adurit nec moꝛdicat linguam aduſtione ꝛ
moꝛdicatione foꝛti. Nã hoc accidit quando
eſt ſibi mixtum lac titimalli. ꝛ deterioꝛ ſpecie
rum ſcamonee eſt illa que defert ex ſeni et ex
paleſtina. qꝛ iſte ſpecies ambe ſűt male adul
terate cum titimalli lacte ꝛ cum farina oꝛdei.
Et eſt calida ꝛ ſicca in. iÿ. gradu.

Operationes

¶ Serapion. Sunt autẽ qui accipiűt ex ra A
dice plante ſcamonee ꝛ coquűt eam ꝛ dãt eli
xaturã in potu ꝛ purgat. ꝛ aſſumit radix plan
te ſcamonee: ꝛ coquit illa cum aceto ꝛ teritur
contritione foꝛti. ꝛ cõflatur cű farina oꝛdei: ꝛ
fit emplaſtrű iuuatiuű ſciatice. B
¶ Et quãdo lana inuoluitur in ſucco radicis
eius ꝛ ſubÿcit pꝛegnãti: facit aboꝛſum. et qñ
miſcet cű melle ꝛ oleo ꝛ liniuntur cű ea exitu
re ſoluit eas. ꝛ quãdo coquitur cum aceto et
linitur ſcabies vlcerata excoꝛiat eã. Et quã
do miſcetur cum oleo roſato ꝛ linitur caput
cum ea: confert ſode antique.
¶ Et idem auctoꝛitate Galieni. Calida eſt et C
ſicca in tertio gradu. Et eſt calidioꝛ pipere. ꝛ
idem aucto. Pauli. Scamonea abſtergit cu
tim ꝛ melioꝛat coloꝛẽ ꝛ műdificat baras: ꝛ au
fert doloꝛẽ capitis antiquuꝫ. qñ adminiſtrat
cum oleo roſaꝝ ꝛ aceto ꝛ infundit ſup caput
ꝛ melioꝛ ex ea eſt vergens ad coloꝛem celeſtẽ
quando frangitur. ꝛ eſt in fricatione ſua ſicut
coclea fracta. Et illa que colligitur montibꝫ
kem eſt huiuſmodi. ꝛ mala eſt cui⁹ coloꝛ ver
git ad nigredinem. ꝛ figura ei⁹ eſt rotunda et
alteri⁹ coloꝛis ab illa. ¶ Et modus rectifica D
tionis pꝛime ſpeciei que eſt bona eſt ꝙ acci

piat citoniũ ⁊ abſcindat de capite ei⁹ rotula.
⁊ fodiat mediũ ei⁹ ⁊ itromittat ibi ſcamonea
Deinde ponat coop̄toriũ q̄d fuit abſciſſum ⁊
firmet. Demũ inuoluat ſup ip̄m paſta: ⁊ pona
tur ī furno nō multũ calido. ⁊ dimittat donec
deſiccet. ⁊ doſis ei⁹ ita p̄parata ſit ab vno da
E uich vſq̧ ad duos. ¶ Et ſcias ꝙ ſcamonea ñ
mutat neq̧ minuit. acuitas ei⁹ circa ſpacium
xxx. vſq̧ ad. xl. annos: niſi illa q̄ eſt p̄parata
ſicut diximus: nã illa que eſt preparata quã
do tranſierit longũ temp⁹ ſup ip̄am: amittit
virtutē ſuã. ⁊ p̄pter hoc oportet ꝙ p̄pares eã
qñ volueris eã adminiſtrare. et qñ ſumit ſca
monea plus ab ea quãtitate quã diximꝰ for
taſſe inducit anxietatē ⁊ languorē ⁊ ſudorē fri
gidũ ⁊ ſincopim ⁊ fluxũ donec morit. Et do
F ſis eius cōueniens eſt a. vi. granis ordei vſq̧
ad. xx. ¶ Et de p̄prietate ei⁹ eſt ꝙ expellit cole
ram ⁊ humores viſcoſos: ⁊ attrahit ſupflui
tates malas a corpe. ⁊ multi ex his q̄ ſunt ca
lide cōplexiōis poſtq̧ ſuſceperũt eã incurrũt
febres acutas. Et ab ea cauere hoīb⁹ melius
G eſt niſi magna neceſſitas incũbat. ⁊ tũc acci
piat ſm formã ⁊ quãtitatē quã diximꝰ. ¶ Et
idem aucto. Aben Meſuay. Laxat fortiter
ventrē: ⁊ nocet ſtomacho ⁊ epati: ⁊ diminuit
appetitũ cibi: ⁊ inducit anxietatē ⁊ nauſeam.
Et rectificatio eius eſt ꝙ admiſceat ei aniſum
⁊ daucus: ⁊ ſemē apij: ⁊ radix piperꝫ. ⁊ admi
ſcere cũ oleo amigdalino eſt bonũ. Et ſcamo
nea nō debet multum terere adhereat ſtoma
cho vt noceat ei. ⁊ oportet ꝙ nō bibat ſimpli
citer. ⁊ ſumat cũ magna cautela. Et fit doſis
H eius ab vna kyrat vſq̧ ad tres. ¶ Johannes
Meſue ca. de ſcamonea. Scamonea ē ſolu
tiuũ magnũ. Et dixit Democrit⁹ ꝙ eſt diſſo
lutiuũ antonomatice: ⁊ ꝙ eſt gen⁹ ſolutiuoꝝ
eſt generali⁹ ſup oīa ſolutiua. Fit aũt ex ſuc
co cuiuſdã ſpeciei volubilis. cui⁹ folia ſũt in
modũ ſagitte alate. Naſcit aūt in antiochia
Armenia. ⁊ coraſceni ī partib⁹ arabie ⁊ thur
chie. ⁊ plurimũ naſcit in terra nr̄a. ⁊ eſt mala.
⁊ credo ꝙ diſpoſitio loci ⁊ modus culture ⁊
I ars in faciēdo auxiliat vt ſit bona vel mala.
¶ Modi aũt opationis ei⁹ ſunt q̄ttuor. Pri
mus eſt vt accipiat radix ei⁹ poſtq̧ euellit a
terra. ⁊ fiant inciſiones in eo q̄d apparet ſup
terrã ⁊ inuenit. q̄d egredit poſt diē: ⁊ eſt res ſi
cut gũmi. ⁊ dimittit exiccari ⁊ ꝯſeruat. Se
cũdus eſt extirpant poſt illud totaliter radi
ces ⁊ incidunt. ⁊ colligit lac eorum fluens. et
decoquit cum facilitate: ⁊ exiccatur ſoli. ⁊ fi
unt inde forme ⁊ ſigillantur. ⁊ hui⁹ ſcamonee
color eſt ſubalbidus aut varius. Tertius eſt
teruntur adhuc radices poſt illud: ⁊ extrahi
tur ſuccus. ⁊ fit ſicut diximꝰ de decoctiōe et
alijs ⁊ ſigillant alio ſigillo. nunc aũt fides ſi
gilloꝝ perijt. Et hec ſcamonea eſt groſſa ni
gra ⁊ ponderoſa. Quart⁹ eſt terunt flores ei⁹
⁊ ſtipites: ⁊ extrahit ab eis ſuccus ⁊ fit ſimili
ter. ⁊ hec eſt ſcamonea nigra attinens viridi K
tati. ⁊ eſt grauis odoris. ¶ Electio. Melior
eſt antiochena. ⁊ armena eſt poſt hanc. Que
vero fit in partib⁹ noſtris: ⁊ in coraſcenī ē ma
la prorſus. Et melior adhuc eſt q̄ eſt p̄me for
me. ⁊ que eſt ſecunde poſt primã. ⁊ alie ſũt ma
le ⁊ deterior viridis. Adhuc autē qui lauda
uerunt ſcamoneã in quinq̧ p̄prietatib⁹ lau
dauerũt eam. Prima eſt vt ſit in colore clara
ſicut gũmi. ⁊ p̄prie ſpecies ei⁹ prima. aut ſub
albida: aut varia. Secũda vt ſi tangat con
fractũ ei⁹ cũ aqua vl' ſaliua fiat ſicut lac. Ter
tia vt ſit tenera multe facilitatis ad frangen
dum ⁊ pulueriƺandum. Quarta vt ſit ponde
ris leuis. Quinta vt ſit odoris p̄prijs boni
nō grauis. Remota vero ab his p̄prietatib⁹ L
nō eſt bona. ¶ Conſeruat aũt p annos. xx. ſed
quanto antiquior tanto debilior. Calide cō
plexionis eſt in tertio gradu. ⁊ eſt ſicca in pri
mo. Et eſt in ea de acuitate min⁹ q̧ in planta
ſua. Et credo ꝙ ars in faciēdo ip̄am frangit
ex acuitate ei⁹ aliq̄d. ⁊ in ea eſt amaritudo. et
ip̄a quidē eſt abſterſiua: inciſiua ⁊ reſolutiua
cũ attractione multa. cui⁹ attractio extēdit
vſq̧ ad multũ remota. ¶ Rectificatio q̄ttuor M
ſunt ei familiaria q̄ in corpore magnitudinē
nocumentoꝝ imprimũt. Eſt enī in ea vento
ſitas mordificatiua ⁊ faciēs in ſtomacho ſub
uerſionē ⁊ nauſeã ⁊ eſtuationem laborioſam.
Scōm q̄d inſũt ei caliditas ⁊ acuitas habil
inflãmari. ⁊ p̄pter hoc facit cadere ī fe. ⁊ ſitim
⁊ p̄prie qñ inuenit patientis p̄paratio. Terti
um quoniã fit p ip̄am attractio vehemēs di
latatio orificioꝝ venarũ. quia facit cadere in
immoderatum fluxũ. quoniã eſt in eo ſeroſi
tas operans ad excoriationē viſcerũ. quare
generat dolores acutos pungitiuos. et facit
cadere in diſſinteriã ⁊ tenaſmon. Quartũ eſt
p̄prietas ⁊ operatio ſua quib⁹ fit impreſſio no
cumenti in membra que ſunt minere virtutũ
ſicut cor: epar: ſtomachus: ⁊ ſilia eis. ¶ Auxi N
liandum igitur ex his cum reb⁹ quib⁹ p̄prieta
te ⁊ virtute nocumenta tollunt. ſicut v̄bi gra
tia obuiamus ei quod primo dixi ad inuãdo:
vt reſoluatur vapor eius turbidus. ⁊ inflati
uus faciens ſubuerſionem ⁊ laborē. ⁊ ad hoc
auxiliatur nobis decoctio in pomo. digerit
enī ⁊ maturat ⁊ reſoluit: et excludit vapores
eius: ⁊ aufert ſeroſitatē ei⁹. ⁊ miſceant in de
coctione illi⁹ que ventoſitatē reſoluũt. ⁊ car

galanga ⁊ ſemē veniculi ⁊ ſemē apij. ⁊ ſimilia.
O ¶ Et dico ꝙ decoctio eiꝰ generalior: ⁊ prepara-
tio eiꝰ auferens plura ex nocumētis q̄ diximꝰ.
Et obuiamus ei qđ diximꝰ in ſecūdo: miſcēdo
in decoctione eius aliq̄d ꝟtute refrigeratiuū. ⁊
operādo vt frangat̄ acumen ⁊ inflāmatio eius
Et ad h̄ auxiliat̄ nobis decoctio eius cū his
que extinguunt ⁊ leniunt: ſicut eſt muſcillago
pſillij. ⁊ aqua eiꝰ ⁊ carnes prunoꝝ. ⁊ ſuccus ro-
ſarum. ⁊ aqua violaꝝ. ⁊ viole recentes. ⁊ inuo-
lute ipſam ante coctionem eius in oleo roſaꝝ.
aut violato auferūt hoc nocumentū ab ea.
P ¶ Et ſuccus citonioꝝ muſoꝝ ⁊ ſumach ⁊ ſpo-
diū faciūt ſimiliter. Et obuiamꝰ ei qđ diximus
in tertio. miſcendo ei in decoctione q̄ adiuuāt
virtutes mēbroꝝ ⁊ auxiliant̄ in aggregatione
⁊ corroboratione partiū laxarū. ⁊ ad h̄ auxiliā-
tur nobis maxime res ſtipticitatē habentes. et
oīa que auferunt ſuperfluitatem acuminis
eius ⁊ remouent ſubtilitatē ⁊ virtutem penetra
tionis ipſius. ſicut eſt maſtix. citonia. ⁊ ſuccus
eoꝝ. ſunt eīm rectificatiuū bonum. Mirabo-
lani quoq̄ citrini ſunt mirabiles in hac ope-
ratione. et aloe ſimiliter.
Q ¶ Et obuiamus ei qđ diximus in quarto: mi-
ſcendo res q̄ aggregant duas intentiões. Pri-
ma eſt acquirere ei facilē egreſſum. ⁊ h̄ cū rebꝰ
expellētib9 cito audaciā eius. ⁊ facientib9 eam
deſcendere. Et ad h̄ auxiliat̄ nobis admīſtra-
tio eius cū rebus lubrificantib9. ſic eſt muſcil-
lago pſillij ⁊ carnes prunoꝝ. Et ſciuiſti ꝙ com
preſſiua citonia. ⁊ maxime ſumpta poſt medi-
cinam. ⁊ proprie poſtq̄ȝ incepit educere feſtina
re faciunt eius egreſſionem.
R ¶ Et ſciuiſti ꝙ aq̄ calida poſt medicinā tranſ-
mutat audaciā ipiꝰ: ⁊ debilitat ꝟtutē ipſiꝰ.
S ¶ Et dixit Rufus eis q̄ ſumpſerat ſcamoneam
de meliorib9 rebus. eſt ad expellendū audaciā
eius. vt poſt quatuor vel quinq̄ horas poſtq̄ȝ
ſumpſerunt eum pſilliū ꝯquaſſatum cū aqua
tepida aut oleo roſarū. ſumant ⁊ poſt horas du
as eius infuſionem mirabolani tribue: ſic eīm
nō timentur nocumenta eius. Secūda eſt re
pmere eius virtutē acutā ⁊ ſeroſitatē. ⁊ hoc fa-
cimus cū auxilio rerū humidaꝝ ⁊ vnctuoſaꝝ
ſic eſt tragantū: ⁊ oleū roſaꝝ: ⁊ amigdalaꝝ. Et
obuiamus ei qđ diximus in q̄nto. ꝙ eſt theſau
rus totius operationis: ⁊ illud eſt acquirere ei
bonitatē cū medicinis membra ⁊ virtutes cō-
fortantib9. ⁊ ad hoc auxiliant̄ nobis medicine
cordiales frigide: ⁊ medicine ſtomatice. Et au
xiliant̄ nobis ars ⁊ modus preparationis: ſic
iam diximus.
T ¶ Modus rectificationis eiꝰ eſt ſm ꝙ narra-
uit Rufus decoquere ſcamoneam in citonio
poſt inuolutionē eius: ⁊ reuolutōeȝ fere p diem
in oleo roſarū aut violarū aut amigdalarum.
⁊ poſt illud terat̄ faciliter: ⁊ voluat̄ ⁊ reuoluat̄
in ſcutella vitrea vſq̄ dum ſiccetur cū infuſiōe
mirabolanoꝝ citrinoꝝ facta in ſucco citonio-
rū. tūc fiunt ex eo trociſci q̄ntitate quarte. ʒ. i.
⁊ ſit doſis trociſcus vnus. ſolutione eīm educit
abſq̄ moleſtia. Modus aūt alius ſm eundeȝ
ſatis bonus. Decoquitur ſcamonea cū priori
doctrina adiungēdo ei mirabolanos citrinos
ad quantitatem tertie partis ipſius. deinde ac
cipe ſemen aniſi feniculi. dauci. ana. ʒ. ij. deco-
que cum ſucco citoniorum cum facilitate ⁊ co-
la et vtere deſiccatione ⁊ inuolutione: ſicut hic
proximo diximus. Inquit Rufus. Su tua
addere et minuere. et mutare ſm ꝙ exigit diſpo-
ſitio.
¶ Inquit Galienꝰ. Miſcui ſcamoneā cū ſextu V
plo ipſius manne. ⁊ triplo eius ſucci roſarum
poſt bonitatē coctionis eius in pomo. ⁊ inueni
ex modis preparationis eius hūc modū ſatis
laudabilē. emendanteȝ plura ex nocumentis
que timentur per ipſam. et aliquando miſcui
medicinas cordiales. aliquando alia ſicut res
exigebat. Inquit Hamech. Accipe duplū eiꝰ
florum violarū: ⁊ medium ponderis ipſius li-
quiricie: ⁊ inuolue in oleo roſaruȝ: ⁊ fac troci-
ſcos. ʒ. i. et ſit doſis coꝝ vnus.
¶ Inquit Humay. Diſſoluatur cum oleo vio- X
larum aut amigdalino: ⁊ pauco maſticis. ⁊ per
diem. ⁊ diē agitet̄ in ſole cū admīſtratione olim
paulatim poſt h̄ agitet̄ p diem ⁊ diem cū aqua
roſarū in qua fuerit diſſolutū bdelliū ⁊ exſicce
tur. ⁊ decoquat̄ in citonio. Poſt h̄ cū tertia par
te mirabolanoꝝ citrinoꝝ fiant trociſci. Et ſit
doſis. ʒ. ß. Inquit Paulus. Zinziber et piper
longum: ⁊ aniſum: admixta decoctione ipſius
⁊ proprie in pomo acetoſo aut pontico remo-
uet nocumenta ipſius.
¶ Modus rectificationis ipſius ex inuentio- Y
ne noſtra. Decoquant̄ fruſta eiꝰ inter amigda-
las tritas multas poſt preparationē eoꝝ inter
folia ſepeliēdo ea in cinere calido. ⁊ poſt diē ab-
iectis amigdalis diſſoluant̄ in equa citoniorū
acetoſorū in qua bulierit ſpica ⁊ aniſum. et ex
ſpecieb9 ⁊ ſeminib9 redolentib9 ⁊ deſiccet̄. De-
inde cum pauco maſticis ⁊ bdellij decoquatur
in pomo citonio inuoluto in maſſa. Deinde fi-
ant trociſci vncia vna. Et ſit doſis vnū. operat̄
eīm ſine nocumento.
¶ Modus alius preparationis p̄dicte. miſcea- Z
tur quantum ipſa eſt de ſumach. ⁊ quāta parte
eius deſpodio: ⁊ fiant inde trociſci ſicut pores
Sunt enim vltimi. diſſoluatur ſcamonea cū
octuplo eiuſmiue. ⁊ cum pauco ſpice poſt in-

ſolutionē eius in oleo roſaꝝ aut amigdalion. Et decoquatur cum facilitate: emendatur em̄ a ſua malicia. Et ſciuiſti ꝙ aloe frangit malicias eiꝰ ⁊ mirabolani magnificant eā. Et decoctio eius in ſucco portulace: aut aqua ſeminis ipſius: et medicine cordiales: aut ſtomatice calide aut frigide ſm̄ ꝙ res exigit frangunt maliciā eiꝰ. Et oportet ꝙ fiat decoctio eiꝰ cū facilitate. Impetuoſitas em̄ in decoctione addit in maliciā eiꝰ Et iſta ſicut ſciuiſti de trituratione modicum ſuſtinet. quapropter in trituratione ipſius nō nimium inſiſtatur. Ex rebus autem facientibꝰ facilem ⁊ velocem egreſſum eius a corpore ſunt citonia quū in ꝯfectionibꝰ ⁊ electuarijs ſimul miſcentur: ⁊ ſimiliter mirabolani. Ipſi em̄ ſūt decito eam deponentibꝰ. Et ſimiliter ſi ſupra eam poſt ſpacium bibatur. Et ſciuiſti ꝙ aqua calida expellit maliciam eius. ⁊ aliqua alia ſimiliter ſicut diximꝰ in canone. ¶ Solutiōe educit coleram cū facilitate: ⁊ attrahit eam a ſanguīe ⁊ venis vehementer. ⁊ eius operatio eſt ſic operatio furioſi. Et ipa eſt inimica cordi: ſtomacho: ⁊ epati: ⁊ inteſtinis. Et eſt ex facientibus nauſeā. ⁊ ꝯturbationē in viſceribꝰ. ⁊ ex ſubuertentibꝰ ea. ⁊ facit ſitim. ⁊ debilitat appetitū cibi Et ex ea ⁊ myrra ⁊ oleo ⁊ ſucco agreſte pauco opio fiunt trociſci: ⁊ cū vino pontico. ⁊ ꝓprie auri vnius. ⁊ fit linimentū ex vno eoꝝ ſup frontem ⁊ tempora comprimendo. ⁊ ꝓprie cū vitellis oui ⁊ aceto forti. ¶ Sanat ſodam antiquā ⁊ frigidam. ⁊ ꝓprie emigraneam difficilem. et ſi ponatur ſupra dentem remouetur dolor eius et corroſio. Et ſi ſup ſcrofulas ponatur: ⁊ ꝓprie cū ſucco apij dauci delet eas. Et ſi fit linimentum ex vno eoꝝ cū ſucco ſiſimbrij ⁊ aceto. ſed loco apij ponitur caſtoreum: ⁊ linitur in poſteriori parte capitis. ⁊ eſt magnum iuuamentum ad ſubet ⁊ litargiaꝫ. Et qū ſcamonea ſupponitur cū lana educit menſtrua: ⁊ facit aborſum. et ipſa quidem curat morſus ſcorpionis; ꝓprie deſuper linita cum ſucco mente aut cū vino. Vitēt autē eius acceptionem qui calide ⁊ ſicce nature ſūt eſt autem paratus cadere in febres. Hij autem qui ſumūt ipſam timeant eſtus ⁊ frigus: ⁊ abhorrant fructus. ⁊ proprie frigidos. et aquam veri frigoris ⁊ ſomnū ꝓlixum ſuper eam et excitantia ſuperbiam animi. Conſeruatur autem ſcamonea per annos duodecim. Doſis eiꝰ eſt a granis q̄nqꝫ vſqꝫ ad duodecim.

Capitulum.ccccxx.

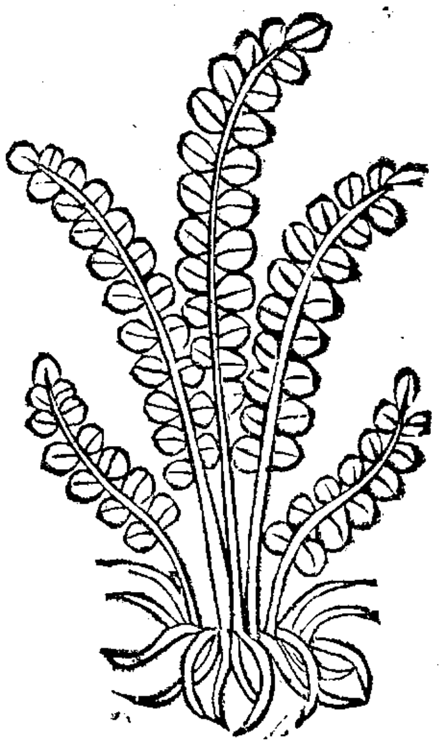

s Axifraga. Pandecta. Saxifraga eſt herba ſimilis pinpinelle. nō differens niſi in piloſitate. quia pinpinella eſt piloſa. ſed ſaxifraga non habet pilos. Unde verſus. Pinpinella pilos: ſaxifraga nō habet villos.

Operationes

¶ Paulus cap. ſaxifraga. Saxifraga calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu. A

¶ Et valet contra ſtranguiriam: et vitium lapidis: ⁊ dolorem yliacum. B

Capitulum.ccccxxi

s Tafiſagria. yſid. Stafiſagria eſt herba q̄ habet folia quaſi vitis: et caules rectos emittit. ſemen habens in folliculis: viride ac trigonum in modum ciceris aſperum fuſcum: intus album ⁊ amarum. naſcitur in locis humidis.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Stafiſagria quam latini pediculariam vocant. naſcitur in locis vmbroſis. habens folia viti agreſti ſimilia. diuiſa et A

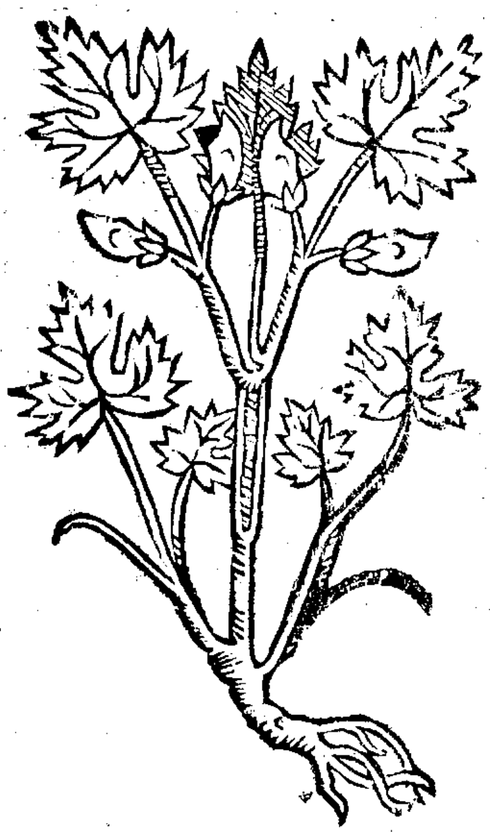

ſciſſa tãq̃ malua agreſtis. haſtas hñs longas erectas et nigras. Semen eſt ei ſimile yſaci et flores. Qď ſemẽ in viridioribꝫ folliculis eſt obtectum. quando terit̃ eſt nigrũ: interius albuꝫ: guſtu viſcido ꝛ acri ꝛ calido.

B ¶ Grana eius q̇ndecim accepta cũ mulſa vomitibꝫ excludunt pingue flegma. veꝝ hij q̇ acceperint mulſam bibãt ꝛ deambulẽt. qm̃ offocationes citi⁹ p̃ſtant: ꝛ gulam exaſperant.

C ¶ Trita ꝛ bibita pediculos interficiũt. ſcabiẽ ꝛ pruriginẽ tollũt. Cũ aceto elixa ꝛ oꝛe retenta facere poſſunt om̃ia ſupꝛadicta.

D ¶ Reuma gingiuis abſtinent Tumoꝛes faucũ ſpargũt. miſcent̃ in malaginatibꝫ calidis. Semen tritũ ꝛ oleo mixtũ necare lendines ac pediculos eſt manifeſtũ. Conueniens q̃ꝫ pꝛobat̃ in apo flegmatiſmo faciendo vel aſperitatibus effectis quos greci ſtigmata vocant ob recoꝛpo rationem faciendam.

E ¶ Auicenna. Stafiſagria eſt vua paſſa montana. cui⁹ granũ eſt ſicut cicer nigrũ. In tertio gradũ eſt calida ꝛ ſicca. ꝛ eſt aduſtiua. coꝛroſiua. acuta. acris. Interficit pediculos. ꝛ ꝓ̇pe cũ arſenico. ꝛ ꝯfert alopicie antique linita. Eadẽ cũ arſenico vel ſola ponitur ſuper ſcabiem ꝛ excoꝛiationem. ꝛ maſticat̃ ad extrahendũ ex cerebꝛo flegma ꝛ humiditatem.

¶ Ex ea quoqꝫ in aceto cocta colluit̃ os ad dentiũ doloꝛẽ ꝛ gingiue humiditatem. Preterea ſanat alcola cum melle. ꝛ bibunt̃ ex ea q̇ndecim grana cũ mellicrate: facitqꝫ ch mũ viſcoſum vomere. In eius tñ bibitione timoꝛ eſt: qm̃ ipſa veſicam vlcerat. F

¶ Conſtantinus. Stafiſagria in tertio gradu eſt calida ꝛ ſicca. habet acumen quo cũ maſtice vel olibano maſticata multum a flegmate caput purgat. Linguãqꝫ ꝓpter flegma aggrauatam alleuiat. G

¶ Gargariſata quoqꝫ caput de groſſo ꝛ viſcoſo flegmate mundat. Cum aceto cocta dentium doloꝛem ac gingiuarũ putredineꝫ curat. Sternutatio de illa ꝛ nigella vtriſqꝫ in aceto coctis iuuat in opilatione venarum ytericos. mixta vero cum auri pigmento ꝛ oleo valet ꝯtra ſcabiem ac pediculos. H

¶ Pandecta ca. cccxiij. Haberas arabice vel numbaſas. Grece pediculicida. latine ſtafiſagria vel pedicularia vel granũ capitis. vel paſſula montana. vel roſa regis. I

¶ Serapion libꝛo aggre. ca. Haberas ſiue habelros. auc. Dyaſ. Eſt planta habẽs folia ſimilia folijs vitis agreſtis inciſa ſicut folia malue agreſtis. ꝛ habet ramos lõgos. K

¶ Galien⁹ ſexto ſim. far. cap̄. Stafiſagria. ſm̃ trãſlationẽ arabicam. Eſt acuta foꝛtiter multum. Et virtus ei⁹ eſt calida adurens ꝛ attrahit ꝛ abſtergit abſterſione foꝛti. L

¶ Auerrois q̇nto Colliget. ca. de ſtafiſagria. Eſt calida ꝛ ſicca in tertio gradu. M

¶ Auicenna libꝛo. ij. de Stafiſagria. Eſt calida ꝛ ſicca in tertio gradu. N

¶ Galien⁹. Facit deſcendere a capite qñ maſticatur: aut fit gargariſma cũ ea flegma multũ. Et ꝯuenit cum egritudinibꝫ cũ q̇bꝫ eleuat̃ cutis. ꝛ ꝯuenit ad pꝛuritum. participat ãt aduſtiue cuiuſdam virtutis. O

¶ Dyaſco. Grana q̇ndecim accepta cuꝫ mulſa flegmata pinguia vomitibꝫ excludit. Uerum hij q̇ mulſam acceperint aſſidue bibãt ꝛ deambulent. qꝛ offocationes citius p̃ſtat: ꝛ gulã aſperat. Trita ꝛ bibita pediculos necat. P

¶ Auerrois. Qñ maſticatur trahit flegma et ſuccus ſuus mundificat caput per nares. Et electuarium eius valet ad moꝛbum caducum ꝛ moꝛfeam. et menſtrua educit. Q

Capitulum. cccxxij

Anguis dracõis latie. grece ſindrichis egilos. ara. demalachoem. Ser. li. ag. ca. demalachoem. auc. Dyaſ. Demalachoem vel ſindrichis egilos. i. ſanguis dracõis q̃ ſit ex arbore q̃ eodẽ noie nũcupat᷑. ⁊ eſt plãta hñs ꝟgas vni⁹ palmi lõgas aut pl⁹: ſiĺes fuſis ĩ qbꝫ filat᷑. ſup q̃s ſũt folia ꝑua ſiĺia folijs coriandri. q̃ꝝ color ꝟgit ad rubedinẽ. ⁊ hñt viſcoſitatẽ ⁊ odorẽ fortẽ: nõ tñ malũ ſꝫ ꝓpriũ odorẽ medicinaꝝ. Et in ſũmitatibꝫ ramoꝝ ſũt corone rotunde ⁊ flores albi in ꝑncipio natiuitat̃ eoꝝ. In fine ꝟo fiũt aurei. naſcit᷑ in terra culta.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Gal. Sindrichis. In plãta iſta eſt res q̃ abſtergit. ⁊ eſt ĩ ea hũiditas mlta. ⁊ ip̃a infrigidat paꝝ. ⁊ cũ h̃ eſt ĩ ea ꝑua ſtipticitas. ⁊ ꝓpter hãc cãꝫ ꝓhibet gñationẽ apatũ. Et q̃daꝫ noĩant plantã q̃ dr̃ egilops noie h⁹ plãte. et eſt plãta ſiĺis huic plãte in oĩbꝫ: niſi q꞉ iſta plãta eſt ſupior ĩ ſtipticitate ab ip̃a. ⁊ ꝓpter hãc cãꝫ confert ſanguis ⁊ vlceribꝫ inteſtinoꝝ ⁊ fluxui menſtruoꝝ ſuꝑfluo.
B ¶ Idem auc. Cõſtan. Succ⁹ h⁹ plante eſt ſanguis draconis dict⁹. ⁊ ẽ rube⁹ fortis rubedinis. ⁊ ſapor ei⁹ eſt ſtiptic⁹. ⁊ ꝟt⁹ ei⁹ eſt q̃ infrigidat ⁊ deſiccat in. iij. g̃. vñ ꝯglutinat vulnera q̃ fiũt a ꝑcuſſiõe. ⁊ ꝯfert fluxui ſanguis ⁊ vlceribꝫ inteſtinoꝝ.
C ¶ Et idẽ auc. Dyaſ. Iſta plãta qñ terit᷑ bñ ⁊ ponit᷑ ſuꝑ vlcera cũ ſanguĩe ſuo ꝯglutinat ea ⁊ ꝓhibet ap̃ationẽ eoꝝ. ⁊ ſcindit fluxũ ſanguĩs mẽſtrui.
D ¶ Et fit encatiſma ex decoctione ei⁹: in q̃ ſedẽt mulieres. ⁊ abſcindit fluxũm humiditatũ antiquaꝝ matricis.
E ¶ Et bibit᷑ ex decoctõe ei⁹ ad vlcera inteſtinoꝝ. ⁊ confert inciſionibꝫ carnis: ⁊ incarnat ea.
F ¶ Et qñ fit ſuppoſitoriũ cũ eo ſtringit ventrem: ⁊ ꝯfortat ſtomachũ interi⁹ ſumpt⁹ ⁊ exteri⁹ poſitus. Sanguis draconis fri. ⁊ ſic. eſt cõplexionis in tertio g̃du. Eſt aũt eligendus q̃ interi⁹ eſt clarus ſicut miniũ. Sophiſticat᷑ quandoq꞉ cũ puluere minij: ⁊ cũ alio ſucco indurato.
G ¶ Cõtra fluxũ ſanguĩs e naribꝫ imponat᷑ puluis ex eo ⁊ fricent᷑ nares vt puluis adhereat rupture venaꝝ. Fiat etiaꝫ ſinapiſma ex eo ⁊ albumine oui ⁊ aqua roſaꝝ circa frontẽ ⁊ timpora.
H ¶ Contra emoptoicã paſſionẽ vitio ſpũaliũ teneat᷑ puluis ei⁹ ⁊ gũmi arabici ꝯfect⁹ ex aq̃ roſarũ infuſiõis dragãti ⁊ patẽs poſtea trãſglutiat Si ꝟo fiat vitio nutritiuoꝝ det᷑ cũ ſucco plãtaginis.
I ¶ Idẽ. Fit vſus ꝯ diſſinteriã: ſi fiat vitio ſuperioꝝ. ſi vitio inferioꝝ initiat᷑ ꝑ criſtere cũ ſucco plãtaginis ⁊ aqua or.
K ¶ Suppoſitorium factũ ex eo ⁊ ſucco ſanguinarie valet ꝯ matricis fluxũ: ⁊ ꝯ fluxũ ſanguinis nariũ.

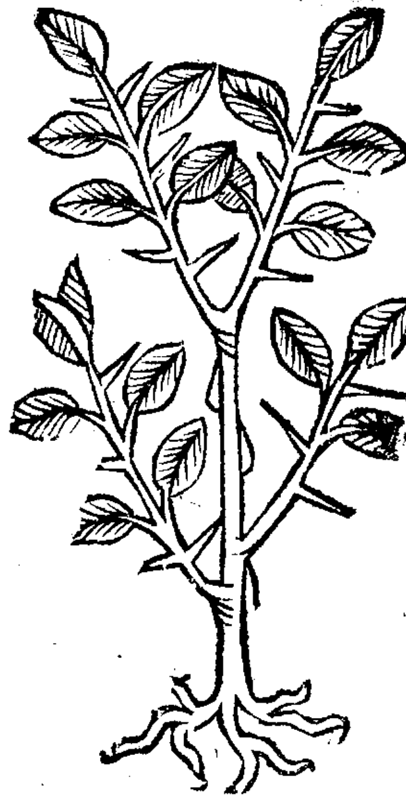

Capitulum .cccxxiij

s Arcocolla grece. arabice anzaros. latine vo anzaruta. Sera. li. aggre. ca. Anzaros. auc. Dyaſ. Eſt gũmi arboris ſpinoſe q̃ naſcit̃ in terra Paras qḋ ſimilatur olibano. ⁊ ſunt parua fruſta. ⁊ color eius ẽ ſubrufus ⁊ amari ſaporis. Et melior ex ea eſt q̃ cito frangit̃ ⁊ deſiccat ſine mordicatione. et in ſapore eius eſt amaritudo. ⁊ eſt calida ⁊ ſicca in primo gradu. Unde virtus eius eſt que glutinat: ⁊ abſtergit: ⁊ maturat: ⁊ reſoluit: ⁊ incarnat: ⁊ aperit apoſtemata q̃ fiunt a percuſſione.

¶ Galien⁹. viij. ſim. far. c. de ſarcocolla. Sarcocolla eſt lachryma arboris ex Perſia. mixtam habens virtutẽ. Et emplaſtica quadã ſubſtantia: ⁊ modicũ ſtiptica. vnde immordaciter ſiccat. ⁊ propterea vulnera poteſt cõſolidare.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Sarcocolla habet virtutẽ conglutinatiuã vulnerũ. ⁊ abſcindit humiditates q̃ veniũt ad oculũ ⁊ corrodit carnẽ corruptam q̃ eſt in vlceribus: ⁊ habet virtutẽ in obtalmia cũ ponitur. Et proprietas ei⁹ eſt expellere lipitudies ab oculo plus alijs medicinis. maxime qñ adminiſtrat̃ cũ amilo ⁊ zuccaro albo.

B ¶ Et idem auc. Arabari. Reſtaurat fracturam ⁊ incarnat vlcera. ⁊ mũdificat vlcera cũ melle. ⁊ qñ miſcet̃ cũ albumine oui: aut cum lacte ⁊ deſiccat̃: ⁊ poſtea terat̃ ⁊ cribratur ⁊ in puluere adminiſtrat̃: confert obtalmie. et purgat flegma viſcoſum. Et doſis eius eſt quãdo miſcetur cũ alijs medicinis in decoctiõe. a. ʒ. ꝭ. vſq3 ad vnã. et ipſa non ponatur ſola propter maliciã eius magnam.

C ¶ Et idem auc. Habix. Sarcocolla eſt acuta multum perforatiua. comedit carnes vlcerum ⁊ habet in cura obtalmie proprietatem magnam: et virtutem magnam: et virtutem potentem. et aufert lippitudinem oculorum quando habent obtalmiam. quod quidẽ nõ facit ita aliqua medicina. ⁊ maxime qñ miſcet̃ cum amilo et zuccaro albo.

D ¶ Et potio eius ad laxandũ ventrem. Habet proprietatem iuuandi oculum ⁊ ventrẽ. ⁊ proprie ad purgandum flegma groſſum quod eſt aggregatũ in iuncturis ⁊ in teſtinis ⁊ in ſcia. ⁊ in geniculis. expellit ipſum cum fortitudine: ⁊ cum aliquantulo colore. ⁊ iuuat medicinas alias ad exeundum ex corpore. Et forſaſſe vulnerabit oculum ad inteſtina. et excoriabit ea. ⁊ inducit tenaſmonem propter ſuam acuitatẽ.

E ¶ Et ſi ipſa datur in potu alicui ſola: aut cum aliqua medicina. ⁊ fuerit ille etatis cõplete inducit ei caluiciũ. et facit cadere capillos omes de capite ſuo. Et ſi fuerit iuuenis fit in hoc mora. Et ſi fuerit ſenex: facit illud citius. Et melior ex illa eſt que teritur faciliter. que eſt albidior ⁊ in maioribus fruſtis. Et qñ fit cum oleo de nucibus: quia oleum nucis frangit acuitatẽ eius. et propter hoc non habet ipſa facere id qḋ diximus in corroſione. propterea quia oleum prohibet eam adherere. ⁊ caliditas nucis frangit plurimum acuitatis que eſt in ea.

F ¶ Sed ſi preparas eam cũ oleo amigdalarũ pone de eo duplũ aut triplũ põderis de ipſo oleo. ſi vis ipſam ponere in aliquibus pillulis. Sed ſi volueris ipſam adhibere ſolam ſine aliqua cõmixtione alterius medicine: pone plus pondere ei⁹ de oleo. ⁊ pone de oleo de keiua quantitatem qua poſſit diſſolui ſolum. ⁊ poſtea miſce cũ alijs medicinis: ⁊ cum oleo de keiua erit ſenibus conuenientior. Iuuenibus autem non eſt cõueniens cũ eo. quia calor nature iuuentutis non fert calorem olei de keiua.

G ¶ Et quantitas doſis ei⁹ ſimplicis poſtq̃ preparatur ſicut diximus eſt pondus aurei vni⁹ vſq3 ad põdus. ʒ. iij. ⁊ quartã. Et meliores medicine q̃ cõueniũt in admixtione eius ſunt ſerapinũ et mirabolani. ⁊ turbit. ⁊ aloe. ⁊ armoniacum. ⁊ bdelliũ iudaicũ. ⁊ ſemen apij. ⁊ ameos. ⁊ ſimilia horum ex medicinis.

H ¶ Paulus capitulo de Sarcocolla: calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu. Emplaſtrum factum ex ea ⁊ albumine oui ſuper timpora valet ad fluxũ ſanguinis a naribus.

I ¶ Puluis eius cũ aqua roſarũ cõficiat̃ ⁊ ſoli exſiccetur. ⁊ iterũ cum aqua roſarũ ponat̃ in oculo ex maculam cõſumit ⁊ oculũ clarificat. Contra tenaſmonem fumus eius per inferiora receptus emboto impoſita valet.

K ¶ Bulcaſim libro q̃ dr̃ Seruitor. tranſlato a ſimone de Ianua. Forma nutriendi ſarcocollã in lacte. Accipe de ſarcocolla bona alba groſſa ⁊ pone in vaſe vitreo amplioris orificij ⁊ mulge ſup eam lac aſine in q̃ntitate pauca ne inſudatur in eo ⁊ liquefiat ſed remaneat ſic. ⁊ pone ſubito in ſole vt cito deſiccet̃. ⁊ qñ erit ſicca oportet vt iterũ mulgas ſcḋm q̃ntitatẽ quã dixi. ⁊ ſemper caueas ne cooperias eam lacte ne aceſcat lac anteq̃ deſiccet̃ ⁊ deſtruat̃. ⁊ fac ita quater vel quinquies. ⁊ cũ hoc feceris: ſicca bene ⁊ cõſerua. ⁊ ſi nõ habes lac aſine paratum: fac cum lacte mulieris: quia eſt melius.

L ¶ Auicẽ. Sarcocolla eſt arboris ſpinoſe gũma in qua eſt amaritudo. et bona eſt illa q̃ ad citrinitatẽ declinat ſimilis olibano.

M ¶ Et dicũt quidã q̧ eſt calida in ſecundo ſicca

in p̄mo. Eſt aũt glutinatiua: ⁊ ideo cõſolidat et carnem creat. Valet etiã ad aurem ſanioſam. Confert obtalmie. ⁊ ꝓprie lippitudini ⁊ fluxui oculi. proprie cum lacte aſine.

B ¶ Plateari⁹. Sarcocolla eſt in ſecũdo gradu calida ⁊ ſicca. Eſt gũma cuiuſdã arboris ex partibus tranſmarinis. Huius generis alia eſt in puluerem redacta q̄ facile ex alterius pulueris admixtione etiã ſophiſticat. Alia vero groſſa reperitur diu ſeruat ex glutinoſitate quã habꝫ Ineſt ei virtus ꝯſtringendi ⁊ ꝯſolidandi. Eligenda eſt illa q̄ alba eſt: aut ſubalbida: aut gũmoſa. q̄ in maiori q̄ntitate reperit. Reducta in puluerem non valet.

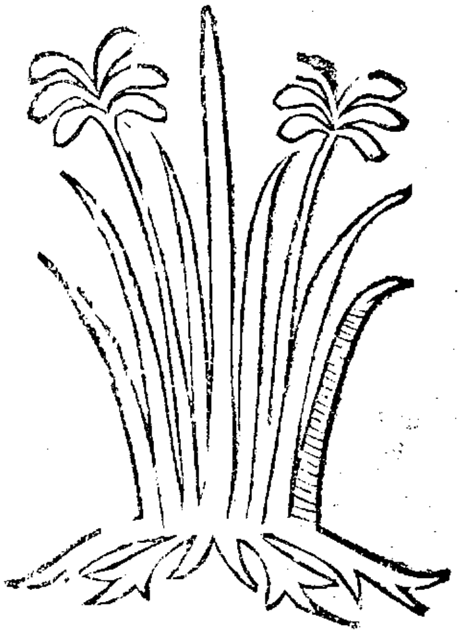

Capitulum.ccccxxiiij.

a ¶ Spatula fetida. Herba eſt ſimilis yreos.

Operationes.

A ¶ Paulus capitulo de ſpatula fetida. Succus eius eradicat morfeam albam ſi fiat vnguentũ ex puluere eius ⁊ puluere ſtaphiſagrie. flãmule ⁊ hermodactili. ⁊ de attramẽto cõbuſto in olla rudi cũ aceto ⁊ axungia porcina vetuſta. ⁊ inungatur ter in die. ⁊ cooperiatur cũ folio caulis et plantaginis.

Capitulum.ccccxxv.

Ebeſten. Pandecta ca. cccccccxxxvij.

a Sebeſten latine. Grece Machalomagiata. Arabice faulis ſebeſten. Et in lingua Perſica vocatur mammilla canis. Unde. Sebeſten mammilla canis fert Perſica lingua. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Faulis. Sebeſten. Aboauſemochiata ſunt nomina iſtius arboris fructificãtis fructus dulces. nominant eos gentes faulis ſebeſten. ¶ Et idẽ auctoritate yſaac. feneram mochiata eſt roth in Arabia. et eſt arbuſtũ altũm ſuper terram ſicut haſta. habens corticẽ cui⁹ color vergit ad viriditatem. ⁊ habet folia magna rotunda. ⁊ habet racemos: quoꝝ ſapor eſt dulcis. et vua eius eſt magnitudinis nucicule que poſtea glaueſcit cũ maturatur. Et habet interius viſcoſitatem albam. ⁊ granum quod eſt ſicut granum oliue. Hic fructus colligitur ⁊ exſiccatur donec paſſus ſit. ⁊ eſt illud quo vtimur in medicina. ⁊ eſt medicamen medium in complexione ſua in ca. ⁊ fri.

Operationes.

A ¶ Yſaac auctoꝛ.vtš. Sebeſten laxat ventrem febꝛicitantiū.ↄfert tuſſi q̄ eſt a caliditate ꝛ ſic-citate .ꝛ lenit pectus . ꝛ ſedat catarrū calidum ſtipticum ꝑpter eius humiditatem.

B ¶ Et ↄfert ardoꝛi vꝛine q̄ fit ꝑpter moꝛdicatōeꝫ colere ĩ veſica ꝛ ĩ renibꝫ.ꝛ expellit v̄mes inteſti noꝝ. qꝛ adherent ei ꝑpter dulcedinē ſuaui.

¶ Auicen̄.li.ij.cap̄.kanbel. Kanbel ca.eſt in tertio gradu. Et eſt ſemen arenoſum qđ coopit rubedo q̄ eſt minoꝛ rubedini lapidis ĩ felle bo uis reperti.ꝛ in ip̄o eſt ſtipticitas vehemens:in terficit v̄mes ꝛ aſcarides:ꝛ expellit eos. D

Capitulum.ccccxxvi.

Emen lumbꝛicorū latine. Grece Al-
s basan. Arabice Kanbel. Serapion li.ag.c. Kanbel.id eſt ſemen lūbꝛicoꝝ. Aſſimilaꝛ em̄ arene.ꝛ aſcendit ſuper ip̄m glau cedo.ꝛ eſt in ſubſtantia eius ſtipticitas foꝛtis. ꝛ expellit aſcarides.

Operationes

A ¶ Sera.auc. Almanſoꝛ. Kanbel vel kanabel id eſt ſemē lūbꝛicoꝝ.eſt calide cōplexiōis:ꝛ ex-pellit aſcarides ꝛ cadit ſup terrā albā:ꝛ nō ſemi naꝛ. Et eſt vna de rebꝫ q̄ cadit de celo.

B ¶ Et idem auc. Aluiſmen. Kanbel eſt res in qua eſt glaucedo.ſolidanꝛ cum ea olle qn̄ fran gunꝛ.ꝛ dicitꝛ q̄ reperitꝛ ſup terram in coraſceni poſtq̄ͣ pluit:ꝛ colligitur tunc.

C ¶ Et qn̄ bibitꝛ tritum expellit lumbꝛicos ꝛ aſca rides.ꝛ laxat ventrem.

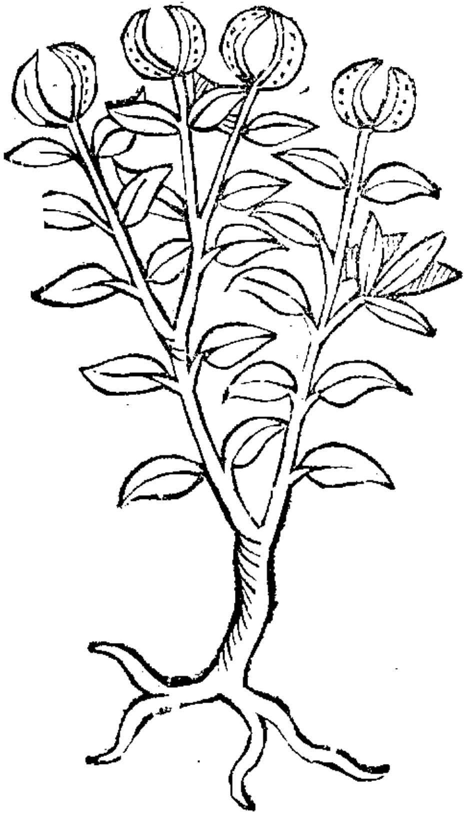

Capitulum.ccccxxvij.

Ene arabice grece ꝛ latine. Serapiō
s li.ag.ca.ſene. Sene qn̄ deſiccaꝛ repo-nitꝛ. Et ip̄m habet vaginas oblongas in q̄bꝫ ſunt ſemina oꝛdinate diſtincta . ꝛ ille va-gine habent pediculū ſubtilē.q̄ adherēt ramu lis.ꝛ qn̄ agitanꝛ vagine a vento cadunt:ꝛ pa-ſtoꝛes colligunt eas.

Operationes.

¶ Serapion auc. Habix. Uirtus eius eſt cali da ꝛ ſicca:tamen pauce caliditatis ꝛ ſiccitatis eius eſt ꝑpe caliditatem ipſi⁹.ꝛ habet virtutem magnā qn̄ puenit ad ſtomachū purgandi me-lancoliam ꝛ coleram .Et foꝛtificat ſubſtantiā coꝛdis qn̄ miſcentur cū eo medicine quas dixi iuuare ſicut viola :ꝛ potio decoctionis pl⁹ con fert q̄ͣ ip̄m tritum. Et doſis ſicci triti eius eſt a.ʒ.i.ꝛ in decoctione.ʒ.v. A

B ¶Et idem auctoritate Raſis. Sene ⁊ fumus terre purgant humores aduſtos .et cōfert ſcabiei ⁊ pruritui.

C ¶Johan. Meſue. Sene eſt folliculus plante quā vocant Perſe alzemer. Et inuenit̃ ex eo domeſticum ⁊ ſilueſtre. Et melior pars plante eſt folliculus: deinde folia. Et melior folliculus ē cuius color declinat ad viriditatem ⁊ ſubnigredinem quandā. ⁊ in quo eſt de amaritudine res modica ⁊ ſtipticitate. ⁊ qui eſt magis cōpletus. ⁊ in quo ſūt ſemina ampla cōpreſſa. Subalbidus autē nō eſt bonus ⁊ incōplet⁹. Similiter ⁊ folia ſūt meliora viridia. Subalbida vero ⁊ tenuia ſunt bona. ⁊ antiquum ex eo eſt ſine ſpiritu. ⁊ ſtipites ei⁹ ſunt inutiles: eſt calida ī ꝑncipio ſecūdi. ſicca in ꝑmo. ⁊ folia ſunt in primo calida. ⁊ eſt abſterſiuū. mundificatiuū conuenienter: ⁊ reſolutiuū. Debilis eſt ⁊ tarde ſolutionis. ⁊ debilitat ſtomachum.

D ¶Confortatur cum rebus acutꝪ ſicut zinziber et ſal gemma. ⁊ medicine cordiales ⁊ ſtomatice cū eo felicitant opus eius.

E ¶Et Galienus. Cum iure gallorum aut carniū ſoluit ſine moleſtia. ⁊ ſi infundatur in aqua caſei cum ſpica. deinde coquatur parum: eſt medicamen bonum. Solutione educit enim cum facilitate melancoliam et coleram aduſtam. et mundificat cerebrum cor et epar et ſplenem: et membra ſenſuum: et pulmonem. ⁊ cōfert egritudinib⁹ eoꝝ. ⁊ aperit opilationes viſcerum .et conſeruat vtentem ipo in iuuentute. ⁊ generat gaudium. Cauſam aūt triſticie amputat.

F ¶Et ponunt̃ folia eius in lauacris ad caput: ⁊ ꝓpria cū camomilla. Cōfortat cerebrum ⁊ neruos. ⁊ ſm omnē modum admīſtratōis ei⁹ addit in viſum: ⁊ corroborat auditū.

G ¶Et eſt medicina bona febrium melancoliaꝝ et antiquarum. Doſis eius infuſi potio eſt ab aureis .iij. vſq₃ ad .ʒ.i.

H ¶Platearı⁹. Sene eſt herba calida ⁊ ſicca que in tranſmarinis partib⁹ naſcit̃: maxime circa babiloniam ⁊ in Arabia. vel in confinio babilonie ⁊ arabie. Folia tantūmodo cōpetūt vſui medicine. per annos decem ſeruat̃.

I ¶Et virtutem habet diſſoluendi attrahendi et purgādi flegma. ꝑncipaliter melancoliā. Sꝫ cū ꝑ ſe dat̃ ꝑncipaliter in decoctiōe poni debet in q̄ntitate vnı⁹ .ʒ. Cum aūt cū alijs in q̄ntitate medie vel tertie partis.

K ¶Contra melancolicas paſſiones: epilentiam quartanam emorroidas. contra vitium ſplenis ⁊ epatis ⁊ ſincopim epilentiam.

L ¶Ad idem quoq₃ valet ſyrupus ex ſucco feniculi ac ſene cum zuccaro: ⁊ maxime contra vicium ſplenis.

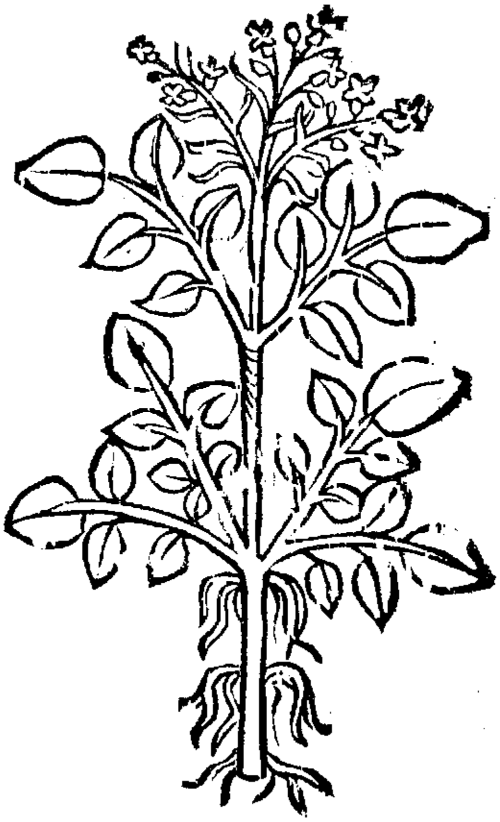

Capitulum. cccc xxviij

s Enecion. yſi. li. ethimol. Senecion dr eo q̄ vere ꝑmo ſeneſcat. vnde ⁊ eam latini ſenecionem vocant. Greci origanon. Naſcitur ꝑ macerias.

Operationes.

¶Dya. Senecion naſcit̃ in tectꝪ ⁊ in petrꝪ. ⁊ hꝫ folia viridia ⁊ denſa. tyrſum ſubruſū. ⁊ in ei⁹ ſūmitate capitella in modū viticelle. vires habet ſtringētes: eadēq₃ faciētes q̄ ⁊ plantago. A

¶Cū aceto cathaplaſmata valet ad neruoꝝ inciſiones. cū vino autē dulci teſticuloꝝ inflāmationē tollit. Folia eīn eius frigida ſunt. B

¶Ex herbario. Senecia tuſa cum axungia: ⁊ īpoſita vulnera ſanat etiā recētia Stomachi q̄₃ ⁊ pedum lumboꝝ ⁊ toxarum atq₃ neruorū dolorem tollit. ad podagram etiam tuſa et impoſita eꝭ pedib⁹ proficit. C

¶Actor. Senecio dicitur et carduus benedictus: ſicut in ſynonomis legitur. Aliud eſt ſenacio videlicet Naſturcium aquaticum. de quo ſuperius dictum eſt de. N. D

¶Macer. Origeon greci nos ſenecio vocitamus. Quod ſimilis canis videatur flore capillis. Naſcitur in muris: in ortis ⁊ tegulatꝪ. Illius herbe vis frigida dicit̃ eſſe. In medicinali E

radix nõ ponit̃ vſu. Flores cũ folijs tundẽs in fundito vini. Per modicum dulcis ⁊ ſic tepe-facta tumori. Hec ſimul apponas ani vel teſti-culoꝝ. ⁊c.

Capitulum. cccc xxix

Erpillũ. yſi. Serpillꝰ dr̃ eo ꝙ radices eius lõge ſerpant. Eadẽ ⁊ matris ant mola dr̃ eo ꝙ menſtrua moueat. Palladiꝰ li. iij. Menſe marcio ſerpillũ plãtis aliquod ſemĩe ſerit̃. ſ; vetuſta melior. letiꝰ frondebit: ſed iuxta piſcinã vel lacuni vel putei margines cõſerat̃. Pli. lib. xx. Serpillũ a ſerpendo putant dictũ: qḋ in ſilueſtri euenit: maxime in petris. Satiuũ nõ ſerpit ſed ad palmi altitudinẽ in-creſcit. pinguis voluntariũ in candidioribus folijs ⁊ ramis efficax eſt aduerſus ſerpẽtes maxime ſcolopẽdras terreſtres at; marinas. Idẽ Plĩ. ca. de ſerpillo. Serpillũ idẽ eſt qḋ berpil-lũ. Quãq; ſumit̃ p poligonia. vt in Alexandro de dolore capitis ex cauſa calida. Et dr̃ ſerpillũ q; ſup terraʒ ſerpit. Et eſt aliud ſilueſtre: aliud domeſticũ. Domeſticũ ramos diffundit ſuper terrã. Silueſtre in longũ creſcit ⁊ altũ. Pan-decta cap. d. lxxi. Numir arabice vel meſtratir miſeri. grece ſerpillum vel herpillum. latine ſe-rapullum. Serapion libro aggregatoris ca-pitulo Numir. auctoꝛ. Dyaſ. Eſt de eo dome-ſticum ⁊ ſilueſtre. ſed domeſtica eſt planta incli nata ſup faciem terre iacens. ⁊ quod de ea tan git terram infigit in terra radices et hab; folia ⁊ ramos ſimilia folijs ⁊ ramis oꝛigani. niſi q; ſunt albiores ⁊ in odoꝛe ſuo eſt aliquantulum ex odoꝛe maioꝛane. et vtuntur ea mĩta in cibis ⁊ nominant eam multi arclas ⁊ arclanẽ. Sed ſilueſtre ex eo nominatur ragis. quod nõ incli natur ſicut aliud ſuper terram in oꝛtu ſuo. imo ſtat erectum ⁊ habet ramos ſubtiles lignoſos adeo ꝙ poſſumus facere ex eis licinia ad lumẽ accendendũ. ⁊ ramuli ſunt longi circa palmũ pleni. folijs rute ſimilibus. niſi quia ſunt ſtri-ctioꝛa ⁊ longioꝛa. ⁊ durioꝛa folijs rute. ⁊ floꝛes acuti ſapoꝛis: ⁊ odoꝛis boni: per ſingulos ra-mos diſtinctos. Cuius coloꝛ eſt in ſummita-te eius purpureus. Et habet radices in quibꝫ non eſt iuuamentum. Naſcit̃ in rupibꝫ ⁊ in lo cis lapidoſis. ⁊ eſt foꝛtius ⁊ calidius domeſtico ⁊ admiſcet̃ in medicinis. Et eſt alia ſpẽs agre-ſtis vel ſilueſtris. ⁊ eſt ſiſna barion. naſcitur in locis habitabilibus ⁊ domeſticis. ⁊ eſt ſimilis mente. niſi quia ſunt ei folia latioꝛa q̃ mente. melioꝛem odoꝛem habentia. Et idem auctoꝛi. Gal. Subſtãtia eius eſt ſubtilis que calefacit ⁊ deſiccat in tertio gradu.

Operationes.

¶ Dyaſcoꝛides ca. de Serpillo. ſiue vt latini cicer erraticum. Herba eſt humilis ⁊ ſup terrã repens cũ folijs atq; ramis oꝛigano ſimilibꝫ. albidioꝛibꝫ tamen. ſamſuci odoꝛẽ fingentibus. Et eiꝰ ſpẽs ſũt due. Una oꝛtualis ſiue vſualis: q̃ in campis lapidoſis creſcit. Alia agreſtis: q̃ nõ p terrã ſerpit: ſ; recta atq; ſtipiti; poſitione erigit̃ cũ ramulis tenuibꝫ atq; hoꝛrẽtibꝫ in lon gitudine bipalmis: cũ folijs paruis rute ſimili bus: ſ; anguſtioꝛibꝫ ⁊ lõgioꝛibꝫ. cuiꝰ haſta ſilis eſt ſarmento. Floꝛem odoꝛẽ ſuauis habens in oĩbꝫ virgis conſtitutũ ⁊ in ſummitate purpu ream ⁊ linguã remoꝛdentẽ: ⁊ guſtu viſcidum. radix eius inutilis eſt. naſcitur locis ſaxoſis. Eſt aũt vehementioꝛ et calidioꝛ ea q̃ eſt vſua-lis: q̃ ideo accepit nomen herpillũ: qḋ greci her pete repere dicunt: q; ambulat. Nam fructus huiꝰ plurimũ ambulat fructificando. A

¶ Auicen. li. ij. ca. meſcatrameſir. Meſcatra-meſir ſiue meſcarraſir eſt: cuiꝰ ſtipites ſunt ſimi les aſcebeſabꝛam ſicco. Ex q̃ nõ aſſumit̃ in pꝛĩ-cipio cibi ſapoꝛ plurimꝰ neq; odoꝛ. Deinde ſuc cedunt amaritudo et acuitas. ⁊ eſt diuerſarum ſpecieꝝ: et vna eſt debilioꝛ: alia eſt calida ⁊ ſic-ca pueniens ad tertium. B

E ¶Sera.auc.Dyaſ.Serpillū ꝓuocat mēſtrua qn̄ ſumit̄ in potu ⁊ vrinā.⁊ ꝯfert tortiōib⁹ vētrꝭ ⁊ attritiōib⁹ muſculoꝝ ⁊ ſummitatū eoꝝ.⁊ apoſtematibus epatis calidis.⁊ eſt bonum contra nocumenta venenoꝝ qn̄ bibitur.Et fit emplaſtrum cum eo ſuper morſum.

D ¶Et qn̄ coquit̄ cū aceto ⁊ admiſcet̄ ei oleū roſarū ⁊ ꝓijcit̄ ſup caput ſedat ſodā.⁊ eſt ꝯueniens ꝓprie litargie ⁊ carabito.Et qn̄ ſumitur in potu ex eo cū aceto.ʒ.iiij.ſedat vomitū ſanguinis.

E ¶Et idem auc.Gal.Semen ei⁹ eſt ſimiliter calefactiuū.⁊ ideo q̄dā exhibent illud in potu habentib⁹ ſincopim ⁊ tortiones in vino.

F ¶Et idē auc.Dyaſ.Hab3 virtutē calefactiuā qn̄ ſemen ei⁹ bibit̄ cū vino.⁊ ꝯfert diſtillationi vrine:⁊ lapidi:⁊ tortionib⁹ ventris ⁊ ſincopi.et fit emplaſtrū cū eo ad puncturā apum.⁊ qn̄ ſumitur in potu ſedat vomitum.

G ¶Et idem aucto.Aben meſuay.Aperit opilationes viarum.et habet virtutem confortandi multum in punctura.

H ¶Dyaſ.Virtutē h3 ꝯſtrictiuā ſiue redarguentem.mēſtruis imperat.vrinā ꝓuocat.bibitum tortiones ⁊ ꝯquaſſatiōes vtiliter curat.tumorē capitis cōpeſcit.Morſib⁹ venenatis occurrit.bibitū ⁊ impoſitū id preſtat.Dolorē capitis cū aceto cocto oleo roſarū addito compeſcit:maxime litargicis ⁊ freneticis adhibitus ꝓdeſt.Nauſeam ꝓuocat.Item emoptoicis mederi dicit̄.ʒ.iiij.cum aceto datis.

I ¶Gal.vi.ſim.far.c.de Serpillo:noiat ipſum multiſuſubat.Sapor ei⁹ eſt fortiter acutus.et virtus eius eſt calida ſubtiliatiua ⁊ reſolutiua.⁊ prouocat vrinā ⁊ menſtrua.

K ¶Auicen̄.Quando paſcunt eum pecudes facit emulgere ſanguinē ⁊ excuſat a calamento.immo fortius eſt eo plurimū.⁊ extrahit humiditates viſcoſas a pectore ⁊ pulmone.Syrup⁹ eius ꝯfert ꝯturbationi ⁊ nauſee.prouocat mēſtrua fortiter ⁊ vrinam.

L ¶Platear⁹.Serpillū eſt ca.⁊ ſic.Et ē duplex Domeſticū ramos ſup terrā effundit.Siluaticum in longū creſcit in altū.Folia ⁊ flores ei⁹ medicine cōpetunt.valet ꝯtra frigidū reuma.ꝯtra tuſſim:ꝯtra frigiditatē ſtomachi.⁊ dolorem ex ventoſitate.

M ¶Ex herbario.Serpillū qd̄ in mōtib⁹ ſaxoſis naſcit̄ efficaci⁹ eſt ad medicinā.Huius tunſi et ſiccati puluis cū aqua calida potatus mēſtrua mouet.vrinā ꝓuocat.tortiones viſceꝝ ⁊ tormētoꝝ ruptiones ſanat.Idem valet ad capitꝭ dolorem.⁊ ad ſerpentū ictus.

N ¶Macer.Serpillū veteres dixerūt q̄ q̄ſi ſerpat.Terre vicin⁹:huic feruida ſiccaq3 vis eſt Acri cum vino tritum ꝯtun dis oliuo.cui roſa dat nomen.hoc vnguine ꝑ line frontē.Egroti capitis ſolet hoc ſedare dolorem.Ando:cōbu⁹ſti ſerpentes effugationes.

Capitulum.cccxxx.

s Erapinuz.latine et grece.Sachabenez arabice.¶Serapion libro aggre.cap̄.Sachabenez ſiue Sacha bengi.aucto.Dyaſcoridis.Eſt gummi cuiuſdā plante:ſimilis galbano in figura ſua.Et eſt vna ex ſpeciebus ferule:ſicut apparet in cap̄.Ferula.Melius autem ex eo eſt clarūm exteri⁹ rubeū:et interius album.Odor eius eſt inter odorem aſefetide ⁊ odorem galbani.

Operationes

¶Serapion auctoritate Dyaſ.Confert dolori pectoris.⁊ attritioni lacertoꝝ.⁊ tuſſi antique.⁊ aufert ſuperfluitates groſſas que ſunt in pulmone.⁊ curat epilenticos ⁊ ſpaſmū:cū facit declinare caput ad poſteriora.⁊ valet dolori ſplenis ⁊ paraliſi. A

¶Et illi q̄ amiſit ſenſum ⁊ motū alicui⁹ mēbri cauſa frigiditatis que accidit neruis et cuſtodit corp⁹ a frigore.maxime vero a frigore febriū B

periodicaꝝ. ꝛ fit cū eo inunctio ī doloribꝫ mag/nis et confert. Et quando bibitur cū ydromel/le prouocat menstrua: ꝛ interficit fetum.
C ¶Et qñ bibit cū vino ꝯfert morſibꝫ venenatis ꝛ qñ odoratur ꝯfert ſuffocationi matricis.
D ¶Et qñ linit cum aceto ſup cicatrices attenuat eas ꝛ ipm abſtergit veſtigia vlcerū oculoꝝ.
E ¶Et confert obſcuritati viſus: ꝛ aque q̄ deſcē/dit ad oculum: ꝛ ꝓhibet eam.
F ¶Et diſſoluit ſic diſſoluit aq̄ cū amigdal' ama/ris: vt ruta: aut pane calido. ꝛ ſic admiſtrat ad ea q̄ diximꝰ. ꝛ eſt ꝯtrariū venenis mortiferis.
G ¶Et aliqñ teritur cum aceto ꝛ linitur ſup or/deolum: ꝛ aufert ipſum.
H ¶Et ꝯfert colerice: ꝛ qñ ſumit in potu: aut fit cū eo criſtere purgat flegma groſſū qđ ē ī iūctu/ris. ꝛ mollit ventrē mollificatione cōpetenti.
I ¶Et cōfert emoroidibꝫ qñ ſumit ſimplex aut cōpoſitū. ꝛ ē ꝯueniēs medicinis laxatiuis acu/tis: ꝛ expellit vētoſitates groſſas. ꝛ diſſoluit la/pidē. ꝛ ꝯfert rigoribꝫ febriū. ꝛ auget ſperma.
K ¶Et eſt bonū epati. ꝛ purgat aquā citrinā. et ꝯfert pūcturis ſcorpionis. ꝛ cōfert vētoſitatibꝫ inteſtinoꝝ ꝛ coſtaꝝ. ꝛ purgat flegma viſcoſū ꝛ doſis eiꝰ ſimplicis eſt. a.ʒ.i. vſqꝫ ad aureū.i. infuſi aliqua decoctione. aut in aqua rute. aut aque mellis. aut fenugreci. Et ſi admiſcet cum alijs medicinis infrigidat. ꝛ ſic doſis eius eſt a.ʒ.ß. vſqꝫ ad.ʒ.i. Et melius eſt illud cuius co/lor declinat ad rubedinem. ꝛ eſt clarū habens odorem bonum ꝛ acutum ſaporem.
L ¶Et ꝯfert doloribꝫ emoroidaꝝ qñ bibitur ſim/plex aut compoſitū. ē ꝯueniens admiſtrari cū medicinis laxatiuis. ꝛ ꝓhibet difficultatē: aut grauedinē eaꝝ ſup naturā. ꝛ reſoluit ventoſita/tes groſſas q̄ generant in corpore.
M ¶Gal'. viij. ſim. far. ca. de ſerapino. Serapinū opos ē ca. ꝛ ſubtiliū partiū ſimiliter alijs opis Habet aūt ꝛ q̄d abſterſiuū q̄ ꝛ cicatrices q̄ in oculis expurgat ꝛ ſubtiliat. quinimmo ſuffuſio/nibꝫ ꝓpter groſſiciem humoꝝ fientibꝫ bonū eſt farmacū. Ipa ꝟo planta ex qua fit ferule ſimi/lis exiſtens debilis ꝛ inutilis eſt. noiatur autē ꝓncipalius illa ſerapinum.
N ¶Opos enī eiꝰ ab vetꝰibꝫ noiat ita ſicut ꝛ alia multa ꝓpter defectū vocabuli noiamꝰ abuſiue me/liꝰ erit ipm nō ſerapinū. ſꝫ opus ſerapini dicere.
O ¶Paulus ca. de ſerapino. Cali. eſt et ſic. in ter/tio gradu. Et ipſum diſſolutum in ſucco rute frangit lapidem et facit vrinare. Et fit colliriū contra pannū oculoꝝ:
P ¶Et ꝯfert obſcuritati viſus ꝛ aque deſcēdenti ad oculū: cuiꝰ receptio eſt hec. Recipe ſerapini ʒ.i. diſſoluat in.ʒ.i. ſucci. celidonie ꝫ ſuccari. ʒ.ij. ꝛ diſtillet cū lacte mulieris ana equaliter

Capitulum.ccccxxxi.

Eſama vel ſeſamo. Pliniꝰ. Seſama
s venit ab Indis: ex q̄ oleū faciūt. ꝛ eſt
candidi coloris. Eſt āt ex eſtiuis frugi
bus q̄ in eſtate ante virgulaꝝ exortu ſeruntur
Eiuſqꝫ fructꝰ vaſculis ſic ꝛ papaueris includit
Hec q̄dē ſic miliū ꝛ panicū: ꝛ om̄ia eſtiua ma/
turant a flore diebꝫ.xl.

Operationes.

¶Pliniꝰ. Seſamā vt pinſat in ca. aq̄ macera/tā ꝯuenit exporrigi deinde ꝯfricari. ꝛ frigide i/mergi vt palee fluitent iterūqꝫ in ſole ſuper lin/thea exporrigi. Qđ niſi feſtinato pagat: liuido colore muteſcit. Ipa ꝟo q̄ euoluūt alia euoluā/tur. variā habent piſtaraꝝ rōnē acus vocat cū p ſe pinſat. Spica enī ad vſus aurificū. Si ꝟo in aera terit cū ſtipula: palea maiore parte terraꝝ pabulo iūmentoꝝ. A
¶Idem in libro. xxij. Seſama trita inhibet vomitiones. Auriūqꝫ inflāmationi illinitur et ambuſtis. Eadem ꝛ dū in herba eſt efficit. Am/plius in vino decocta imponit oculis. ſtoma/cho aūt eſt inutilis cibus: ꝛ animo grauitatem facit. Stellionum morſibus reſiſtit. vlceribuſ/qꝫ que cocoethe vocant. B

E ¶Et auribꝰ ꝓdeſt oleũ quod ex illa fit. Seſamoides a ſimilitudine nomen accepit. grano amaro ꝛ minoꝛe folio. naſcitᷣ in glarioſis. Bilem in aqua potum detrahit.

D ¶Et eius ſemen illinitur igni ſacro: pannoſq; diſcutit. Eſt eñi nũc aliud ſeſamoides. videlicet antyare naſcens: qḋ ob h̄ aliq̄ vocant antyciricon. Cetero ſimile erigeronti herbe.

E ¶Granum ſeſame in vino dulci ad detractiones datur q̄ntum tribus digitis capitur. Miſcent etiã ellebori albi vinum ꝛ dimidiũ obulum purgationi eam adhibentes maxime inſane melãcolie. comicialibꝰ quoq; ꝛ podagris etiã per ſedragme pondere exinanit.

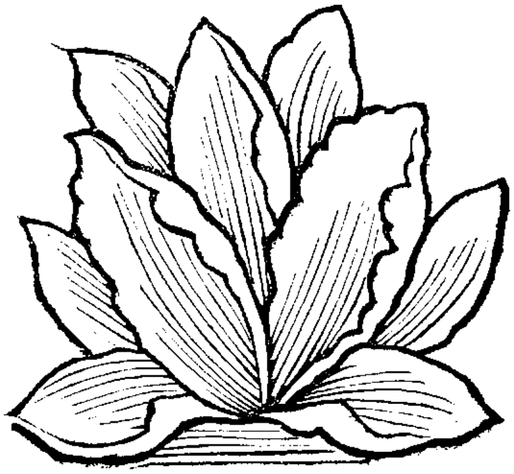

Capitulum. ccccxxxij.

s Eride. Plinius li. xx. Seris lactuce ſimilia. duoꝝ generum eſt. Silueſtris melioꝛ eſt nigra iſta ꝛ eſtiua. Deterioꝛ hyberna ꝛ candidioꝛ eſt.

Operationes.

A ¶Utraq; ſtomacho vtiliſſima. ꝓcipue quẽ humoꝛ vexat. ꝛ cum aceto in cibo refrigerant. vel illite diſcutiuntq; ꝛ alios q̄ȝ ſtomachi.

B ¶Cum polenta ſilueſtrium radices ſtomachi cauſa ſoꝛbentur ꝛ cardiacis ſuꝑ ſiniſtrã mammam illiniuntᷣ. ex aceto podagris ꝛ ſanguineȝ reijcientibꝰ vtiles ſunt omnes hec.

C ¶Itemq; q̇bꝰ genitura fluit alterno dieꝝ potu.

D ¶Dyaſ. Seridis due ſunt ſpẽs. Una videlicȝ agreſtꝰ: ꝛ alia oꝛtiua eſt. Agreſtis q̇dẽ pinguis ꝛ citonon eſt appellata. ꝛ hȝ folia lata. Altera ꝟo ſcȝ oꝛtiua ſpecies hȝ duas. Una quideȝ habet lata folia lactuce ſimilia. Altera vero eſt amara. ꝛ habet folia anguſta. Omniũ virtꝰ eſt ſtiptica et eu ſtomacha.

E ¶Uentrem abſtinet cũ aceto cocta maximeq; agreſtꝭ. vexatũ ſtomacho ꝯfirmat. ꝛ eſtuatiões mitigat. ſola cũ polenta īpoſita blãditᷣ. coꝛdiacis ꝛ oculoꝝ tumoꝛi ſubuenit. folia impoſita vt cathaplaſma: mitigant ſcoꝛpij ꝑcuſſum.

F ¶Ipa q̄ȝ addita polentis et impoſita. cõpeſcit ignẽ ſacrũ. Mixta cũ aceto ac ceruſa oĩbꝰ calidis rebus opitulatᷣ.

Capitulum. ccccxxxiij.

s Pelta. Pãdecta. ca. cclxxv. Futa arabice. vel fulc vel hals vel halca. Grece bengc vel tragꝰ vel zeia vel ellica. latine ꝟo ſpelta. Sera. li. ag. c. fulc. id eſt ſpelta. ꝛ ipa eſt ſic oꝛdei granũ. Et ſũt eiꝰ due ſpẽs. in vna inueniuntᷣ duo grana. ꝛ in alia vnũ. ꝛ q̇dlibȝ granũ in coꝛtice ſuo. ꝛ ipm q̇dẽ minꝰ nutrit q̄ȝ oꝛdeũ: ꝛ ē boni ſapoꝛꝭ. Panis eñi q̇ ex eo fit minꝰ nutrit q̄ȝ panis tritici vel oꝛdei.

Operationes

¶Sera. auc. Dyaſ. Tragꝰ. i. ſpelta. figura eiꝰ eſt figura grani: q̇ dꝛ candaruſum. ꝛ eſt minoꝛꝭ nutrimẽti: qꝛ multũ hȝ de furfure. ꝛ nõ eſt facilis digeſtionis. ꝛ mollit ventrem. A

B ¶Et idē auctoritate Pauli. Tragus eſt ſpel
ta. ⁊ eſt ex ſpeciebꝰ granorū mala ſtomacho:
C ⁊ lenit ventrem. ¶Et idem auctoritate Iſa-
ac. Eſt frigida ⁊ humida viſcoſa. Galienꝰ pri-
mo libro de edulijs capitulo zeya. auctorita-
te Dyaſcoridis. Zeya duplex. Hec quidē eſt
ſimplex: ⁊ vocatur kyrmon. hec autem dyko
likos vocatur. in duobus quidē in volucris.
coniugatum habens ſemen. minus autē nu
tritiua frumentis. Eſt enim profundarum ra
dicum ⁊ multorū calamorū. fructus aūt leuiſ
ſimus ⁊ affectatus ab omnibꝰ animalibꝰ. Eſt
autem ſimile frumentis in frigidis regioni-
bus cultum. fit autem magis nutritiua: ſi cū
ordeo aptaq; ſtomacho farina facta ex eo et
frumento fiunt pultes. eſt autē ſatis nutriti-
uum ⁊ facile elaborabile. magis autem ſubci
D tatiuum ventris. ¶Et idem ſexto ſimpliciū
farmacorum capitulo zeya. Zeya ſiue ſpelta
mediā quodāmodo virtutem habet inter fru
menta et ordea. Et ideo innoteſcat tibi p ea.
E ¶Serapion. Mollit naturam ⁊ generat in-
flationes et rugitus. ⁊ eſt bona viſcoſitatibꝰ
pulmonis ⁊ pectoris: ⁊ forti tuſſi. Nam fiunt
ex ea loboc ⁊ pultes. ⁊ prouocat vrinam ⁊ mū
dificat renes ⁊ veſicam.

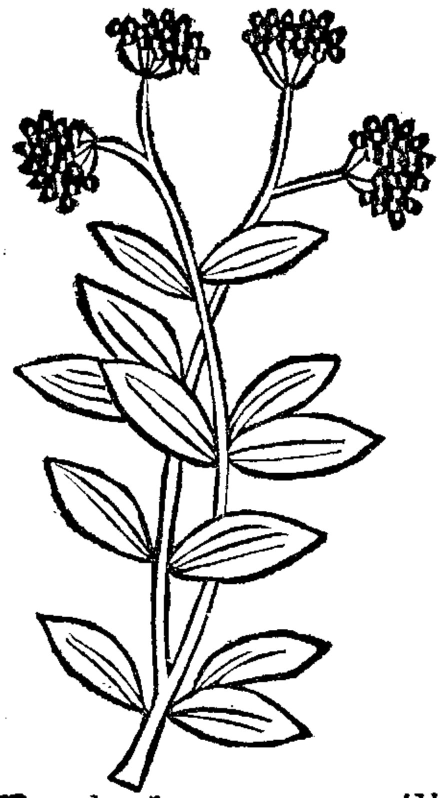

Capitulum. cccxxxiiij.

ymphicum: Dyaſcorides. Symphi
cum naſcitur in locis aſperis habēs
vꝛgas origano ſimiles ac tenues. ca-
pita vero ſicut thimū. virge lignoſe ſunt ⁊ o-
dorate: guſtuq; dulces: flegma prouocantes.
Radix eſt illi longa ⁊ obrufa in modū digiti
groſſa. ¶Sympatos. Iſidorꝰ. Sympatos
grece dictus eſt: eo q tantā radicis virtutē
habeat: vt fruſta carnis ī cacabo aſperſa co-
agulet. Synapiagrion vel vt dicūt latini ſcā
dalicū. i. pes pulli. naſcit in tumulis ⁊ ſup te-
gulas. Herba eſt hūs folia minuta ⁊ anguſta
duobꝰ digitꝫ longa: in ſūmo diuiſa ⁊ pinguia
Virgā pfert in medio duoꝝ palmoꝝ cū pau
cis ramulis: in qbꝰ fert ſemen cardamo ſimi-
le: latū: obrotundū ac veluti conquaſſatū. vn
de ⁊ vocatur talaſpiū. Greci nāq; thalaſſe di-
cunt frāgere ſiue quaſſare. florem habet albū
Virtꝰ eſt ei ⁊ ſemini termantica atq; acra.

Operationes

A ¶Dyaſcorides. Potui datū vehemēter pur
gationem facit ſuperioꝝ ac inferioꝝ. Scia-
ticis medet p cliſtere adbibitū. Menſtruis
imperat bibitum. Collectiones in aceto bi-
bitum rumpit. Aborſum facit.
B ¶Idem. Symphicū elixū in mulſa: pulmo-
nem purgat. reiicientēq; ſanguinem: aut ne-
freticos cū aqua medicinaliter iuuat. Radix
eius cū aqua cocta et bibita fluxum mulierꝫ
abſtringit. Diſſintericis quoq; proficit.
C ¶Cum oximelle data cōquaſſatiōes atq; do
lores lateris ſaluberrime curat. Maſticata
vero ſitim amputat: ⁊ aſpredinē faucīū miti-
gat. Vulneri recēti paracoleſim facit. Ente-
roceliacos bibita ⁊ cathaplaſmata optīe cu-
rat: ⁊ carnes concoqui facit.
D ¶Aliud eſt ſymphicū qđ piten eſt appellatū.
haſtam habet aſperam duobꝰ cubitꝫ longā.
anguloſam ⁊ abintus inanē: in qua folia ſūt
aſpera ⁊ anguſta. ſicut bugloſſos oblonga.
angulos etiā habet ipſa haſta in qbꝰ naſcunt
folia. flores habet mellinos.
E ¶Et ſemen ſup haſtas ſicut flomos. Haſta ⁊
frutex habent quiddā ſimile pulueri quod cū
carne applicatū fuerit: pruriginē facit.
F ¶Radix eſt ei nigra. que cū fracta fuerit ap-
paret alba ⁊ muſcilaginoſa. Hec trita ⁊ bibi-
ta medetur emoproicis: cōquaſſitiones reſi
cit: ⁊ ani tumores ſpargit.
G ¶Cum vringit he folijs cathaplaſmata face-
re poteſt omnia ſupradicta. Vulneri paraco
leſim efficit. Carnes inciſas ⁊ ī cacabos miſ
ſas in ſe glutinare facit.

Capitulum.ccccxxxv.

Inonū. Pandecta capitu. dcxlviij.
f Quidam dicunt ꝙ hec eſt herba que dicitur pes milui. quidam dicunt ꝙ eſt alexandrum: ſed falſo. Nam neutrum iſtorum eſt verum. quoniam non eſt pes milui ꝗ vocatur pepanus: quia pes milui habet folia ſatis maiora ⁊ pinguiora. ⁊ flores ſatis a floribus ſinoni differentes. quoniam pes milui facit flores multos ⁊ albos ſimul cōiunctos in capite ſtipitis apparētes: ſicut cauda gatte: ⁊ eius herba ſicut valeriana. Sed ſinonū recte floreſcit ſicut petroſilinum vſuale. ſecūda facit folia ſed maiora non eſt ſimiliter alexandrum quod facit ſemina nigra rugoſa vtcunq; curua ⁊ magna ſicut git. Sed ſinonū ſm̄ Dyaſcoridem ⁊ Plinium facit ſemina ſicut apium ⁊ ameos. Unde ſm̄ veritatem ſinonum eſt petroſilinum macedonicū. Quoniam Dyaſcorides dicit: Sinoni ſemen eſt minutum ſimile apio: ſed oblongum ⁊ nigrū: guſtu calidum diureticum valde ⁊c̄. Et dicitur ſinonum: quia naſcitur in ſyria prouincia regionis macedonie.

Operationes.

¶ Dyaſcorides cap̄. de petroſilino q̄d naſcit̄ in macedonia in criptis ⁊ ſpeluncis. Semē eſt minutū ſimile apio vel ameos odoratuꝫ ⁊ viſcidum ⁊ aromaticū ⁊ diureticū valde. A

¶ Menſtruis imperat Inflatiōes ſtomachi ⁊ colli cōpeſcit calefaciendo ⁊ ſiccando. Animis tortionibꝰ ſubuenit. Dolorē laterū mitigat. Nefreticis ⁊ veſice dolori ſubuenit. B

¶ Prouocat abundāter vrinā: maxime cū vino datū. diureticis antidotis miſcetur. C

¶ Paulus cap̄. de petroſilino macedonico. Petroſilinum macedonicum cuiꝰ ſemen de ſyria affertur. Uel ſemen eſt minutum ſimile apio diureticuꝫ valde. naſcitur circa petras. ſemen ⁊ folia ſimilia apio. ſemen eius odoratum ⁊ diureticū valde. vnde petroſilinū vocatur: quoniā multotiens in petris naſcitur. quod multi petrapium dicere conſueuerunt. Quia idem ſunt ſinonum ⁊ petroſilinum macedonicum. quod latine dicitur petroſilinuꝫ agreſte. Lege capitulum Petroſilinum. D

¶ Multi ſinono vel macedonico carentes vtuntur alexandro: quoniam ſunt eiuſdē virtutis. Uirtutem ſinoni vel macedonici: vt inuenies in capitulo Petroſilinum. E

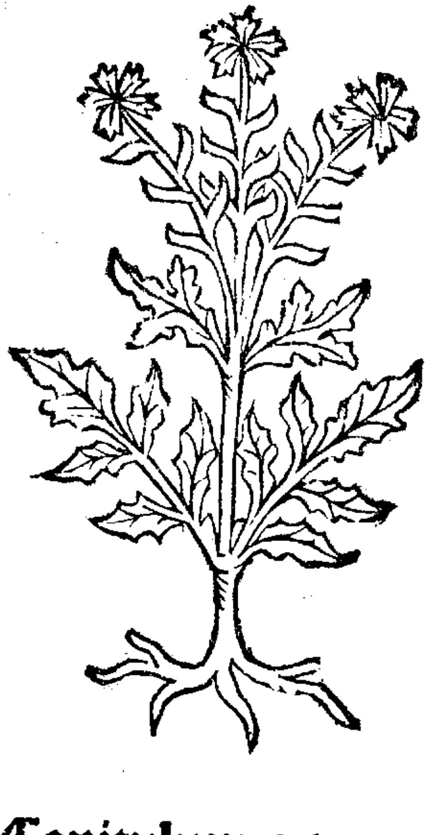

Capitulum.ccccxxxvi.

ſ Inapis. Pandecta capitulo .cclviij
Chardel arabice. grece vero ⁊ latine ſinapis. Sinapis duplex ē ſpecies. Una eſt cuiꝰ ſemina exterius ſunt ſubnigra. interius vero alba. Alia cuius ſemina exterius ⁊ interius ſunt alba. ⁊ habent vnam virtutem. ſed prima ſpecies eſt acutior ſecunda. Et componitur ſinapis a ſemi ⁊ napus: quia tenet medium inter ſinapim ⁊ napum. eſt calida ⁊ ſicca in medio quarti gradus. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Chardel. auctoritate Dyaſcoridis cap. Chardel: id eſt ſinapis. Et eſt illud eligendum quod nō eſt nimis ſiccum nec extenuatum. et habet granum groſſum. ⁊ ſi frangitur eſt album interius: ⁊ eſt humidum. nam iſtud eſt tale nouum bonum. ¶ Idem auctoritate Galieni eſt calida ⁊ ſicca in quarto gradu. ¶ Auicenna libro ſecundo capitulo de ſinapi. Sinapis eſt calida ⁊ ſicca in quarto gradu.

Operationes

A ¶ Serapion. Uirtus foliorum eſt calida vlceratiua. ⁊ ꝓpter hoc pungit multum. quando teritur ⁊ miſcetur cum radice enule. et dimittitur ſuper locum per ſpacium hore. ⁊ cōfert ſciatice vlceroſe ⁊ ſpleni.

B ¶ Et linitur cū eo ſcabies vlceroſa et aufert eam. ⁊ aufert maculas vnguium. ⁊ cōfert qū radix eius ſuſpenditur in collo habentiū dolorem dentium: nam ſedat eum.

C ¶ Idem auntoritate Dyaſcoridis. Sinapis virtus eius eſt calida ⁊ ſubtilia ⁊ attrahit qū maſticatur. ⁊ quando teritur ⁊ miſcetur cum aqua: ⁊ temperatur cum ydromelle: ⁊ fit inde
D gargariſmus. ¶ Confert apoſtematibus radicis lingue. et antique aſperitati pulmonis facto cum eo gargariſmate. Et quādo fit cū eo emplaſtrum cum rebus conuenientibꝫ ad hoc reſoluit ſcrofulas.

E ¶ Et quādo teritur ⁊ applicatur naribꝫ commouet ſternutationem: ⁊ confert epilenticis excitans eos. ⁊ mulieri que patitur ſuffocati
F onem matricis. ¶ Et cōfert litargie quando fit emplaſtrum cum eo ſuper caput: poſtq̄ feciſti capillos eius abradi. ⁊ quando admiſcetur cū caricis ⁊ ponitur ſup cutim donec rubeat confert ſciatice ⁊ duriciei ſplenis. et eſt cōueniens ꝓprie doloribꝫ antiq̄s. qū volumꝰ attrahere aliquem humorem ad exteriora. et qū fit emplaſtrū cū eo: curat alopiciam.

G ¶ Et quando miſcetur cū melle et adipe: aut cum cera ⁊ oleo diſſoluta: mundificat faciē. et aufert maculam ſeu liuorem qui fit ſub oculo. ⁊ coquitur cum aceto: ⁊ linitur cum eo ſcabies vlcerata et empetigo.

¶ Et qū terit' groſſe ⁊ dat' in potu cōfert febribus periodicis. ⁊ cōfert grauitati auditus ⁊ tinnitui aurium. Et quādo teritur ⁊ admiſcetur ſcum aqua ⁊ melle: ⁊ fit inde colliriū: ꝯfert obſcuritati viſus: ⁊ prurituī palpebrarū. H

¶ Auicenna. Sinapis incidit flegma. ⁊ oleum eius eſt calidius oleo raphani. ⁊ fugiunt ex fumo eius vermes venenoſi. ⁊ illa que eſt ſilueſtris generat humorem malum. Et ī ipa ſunt abſterſio ⁊ etiam reſolutio. I

¶ Et homies q̄dā comedūt folia eiꝰ. ⁊ radicē eius elixatam. ⁊ mūdificat faciē: ⁊ aufert occultationē ⁊ veſtigia ſanguinis mortui. K

¶ Et ſilueſtris eſt bonum emplaſtrum ſordicici: ⁊ excitat linguam: ⁊ cōfert alopicie. ⁊ reſoluit apoſtemata calida: et omne apoſtema antiquum. ⁊ ponitur cum caulibus ſup ſcrofulas: ⁊ confert ſcabiei ⁊ empetigini ⁊ cōfert ad dolorem iuncturarū ⁊ ſciatice. L

¶ Et mūdificat humiditates q̄ ſunt in capite. ⁊ fit ex ea emplaſtrū capiti eiꝰ q̄ patit' litargiam. Et aqua eiꝰ diſtillat' ad oēm dolorē aurium: ⁊ molaris. Et ſilr eius oleū. ⁊ ꝓprie qū decoquit' in ipa aſſa. ⁊ eſt ex medicinis aperientibꝫ colatorīj opilationem. M

¶ Et dixerunt quidam ꝙ ſi bibatur a ieiuno intellectum efficit bonum. N

¶ Et adminiſtratur in alcohol oculi ad pannum ⁊ aſperitatem ſi teratur et bibatur cum aqua mellis. aufert aſperitatem antiquam in canna pulmonis. et extenuat ſplenē. ⁊ facit ſitim. et confert prefocationi matricꝫ. et facit deſiderium coitus. O

¶ Plinius libro .xx. Sinapis ad ſerpentum ictus ⁊ ſcorpionum tritum cum aceto illinitur. Fungorum venena diſcutit. P

¶ Contra pituitam tenet' in ore donec liqueſcat. aut gargariſatur cū aqua mulſa. Ad dentium dolorē manditur. aduuam gargariſatur cum aceto ⁊ melle. Stomacho vtiliſſimum contra omnia vitia pulmonibuſq̄. Q

¶ Excreatiōes faciles facit in cibo ſumptū R
Dat ⁊ ſuſpirioſis. Senſus atq̄ ſternutamē-
ta capitū purgat. Aluum mollit. ¶ Macer. S
Inter eas q̄ſ Pitagoras laudauerat herbas:
Aſſeritur primā laudem tribuiſſe ſinapi.
Quartus ⁊ gradus in vi ſicca calidaq̄.
Extrahit humores viſcoſos extenuatq̄.
Cōburit q̄ cutē: vis eſt ſibi tanta caloris.
Maior vis eius in ſemine dicitur eſſe.

Capitulum .cccxxxvij.

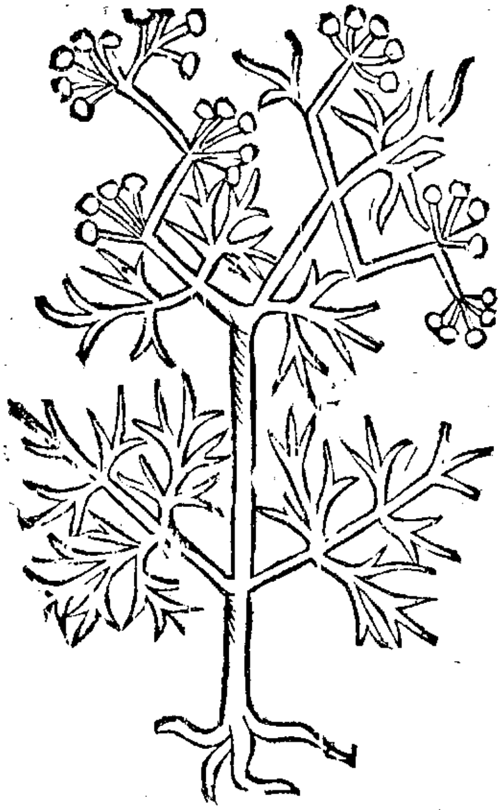

Iſeleos. Platearius. Siſeleos idem
ſ eſt ꝙ ſiler montanũ. Et ē in.ij.g̃.ca.⁊
ſiccũ. Semē eiꝰ medicine cõperit. et
ꝑ annos tres ſeruat. Uirtutē habet diureti-
cã diſſolutiuã ⁊ ꝯſumptiuã. ¶ Pandecta ca.
dcli. Siſeleos arabice vel aſcegelios. gre-
ce ſiſali, latine ſiler montanũ. ¶ Sera.lib.ag.
ca.ſiſeleos.auct. Dyaſ. Siſeleos folia hꝫ ſi-
milia folijs feniculi: niſi ꝙ hꝫ longiora ⁊ groſ
ſiora. ⁊ habet haſtã longã: in cuiꝰ ſũmitate eſt
corona in qua eſt ſemē longũ ⁊ latũ: hñs an
gulos: ⁊ groſſum acuti ſaporis: fortꝫ odoris.
Et eſt illud qđ eſt in vſu ⁊ adminiſtratur in ci
bis. ⁊ habet radicem longam boni odoris.

Operationes

A ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. ſiſeleos ſm trãſla. ara.
Radix huiꝰ plante ⁊ semē hꝫ caliditatē tantã
ꝙ ꝓuocat vrinã forti ꝓuocatiõe. ⁊ cũ eo virtꝰ
B ſubtilis q̃ ꝯfert aſmati ⁊ epilentie. ¶ Et idem
eodē libro ⁊ eodē cap. ſm trãſla. grecã. Siſe-
leos radix q̇dē ⁊ fructꝰ calefactiuũ eſt intan
tũ vt ſufficiēter vrinatiuũ ſit farmacũ. Eſt au
tē ex ſubtilibꝰ partibus vt ad epilentias ⁊ or
thomis cõpetat. ¶ Et Sera. auc. Dyaſ. Uir
C tus eiꝰ eſt calefactiua. ſ. radicꝫ eiꝰ ⁊ ſeminis. ⁊
qñ ſumit̃ ex eis in potu ꝓuocant vrinã. ⁊ ꝯfe-
rũt coartationi anhelitꝰ in q̃ oportet hoiem
erigi. ⁊ aſmati ⁊ ſuffocatiõi matricꝫ. ⁊ ꝓuocãt D
menſtrua ⁊ expellit fetũ. ¶ Et ꝯferũt epilētie:
⁊ oĩbꝰ doloribꝰ inteſtinoꝝ ⁊ interioꝝ mēbroꝝ,
⁊ qñ ſumit̃ de aliquo illorũ: aut ex vtroq̃ cũ
vino in potu cõfert tuſſi antique: ⁊ debilitati
digeſtionis: ⁊ tortiõibꝰ ventrꝭ: ⁊ debilitati e-
patis. ¶ Et qñ ſumit̃ ex ea cũ vino ⁊ pipere ꝓ- E
ſeruat ⁊ defendit hoiem a frigore aeris. et ꝓ-
pter hoc ꝯuenit itinerantibꝰ in hyeme. Et qñ
hoies ⁊ alia aĩalia comedunt de hac planta
tpe coitus eoꝝ cõfert eis ſtatim ad impᵹnã-
dum. ¶ Et idē aucto. Aben meſuay. Eſt ca. ⁊ F
ſic. in fine. ij. gra. incidit ⁊ diſſoluit humores
flegmaticos viſcoſos ⁊ cõgelatos. Et ꝓpter
hoc aperit vias oēs: ⁊ cãnales opilatiões: et
ꝓuocat vrinã ⁊ menſtrua: ⁊ ꝯfert aſmati: ⁊ oĩ-
bus egritudinibꝰ flegmaticꝭ. ¶ Platearius. Cõ- G
tra aſmata ex frigida cã dat̃ vinũ decoctõis
eiꝰ ⁊ ficuũ ſiccaꝝ. Uel puluis eiꝰ cũ ficubus
ſiccis ⁊ aſſatis. Cõtra opilationem ſplenis ⁊
epatis acrenũ ⁊ veſice ſtranguiriã ⁊ diſſurri
am dat̃ vinũ decoctiõis eiꝰ. ¶ Herba ipa in H
vino et oleo cocta et pectini cathaplaſmata
ſtranguiriã ⁊ diſſurriã ſoluit. Sed ⁊ fumiga
tio facta ex aq̃ vl' vino decoctiõis eiuſdē her
be menſtrua ꝓuocat. ¶ Aui. Siſeleos eſt in I
ij. g̃. ca. ⁊ ſic. reſolutiuũ: mũdificatiuũ carmi-
natiuũ. Silr̃ ſemē ⁊ radix eiꝰ ſunt ſedatiua.
doloꝝ interioꝝ: ⁊ liq̃facit flegma ꝯgelatũ. de
ipo dat̃ in potu aĩalibꝰ: ⁊ multiplicat eoꝝ par
tus. ¶ Cõſtantinꝰ in li graduũ. Siſeleos eſt K
ca. ⁊ ſic in. ij. digeſtionē adiuuat. vrinã ⁊ men
ſtrua ꝓuocat. Matricis ſuffocationem cu-
rat. ſtrãguiriã ex frigiditate diſſoluit. Hane-
lituoſis ⁊ diu ex humido tuſſientibꝰ ſubuenit
potata cũ pipere ⁊ vino calefacit eos q̇ in iti-
nere deficiũt: ⁊ ꝓpter hyemē frigeſcunt.

Capitulum. cccclxxxviij

Iderica. Dyaſcorides. Siderica ſi-
ſ ue heraclea habet folia praſſio ſimi-
lia: ſed oblonga ⁊ aſpera. Haſtã ha
bet quadrã duobꝰ palmis longã virgas lon
giores ſtipticas: et in guſtu ſuaues. in quibꝰ
ſcilicet virgis capita obrotunda ſicut verti-
celli. ⁊ ſicut praſſij oriuntur: ⁊ in eis ſemen ni-
grum inuenit̃. Sub petra naſcitur.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Folia eiꝰ trita paracoleſim A
faciunt mire vulneribꝰ impoſita. Alia eſt ſy-
dericis que haſtas duobꝰ cubitis habet lon
gas ⁊ teneras. Folia que in ipis haſtꝭ peſtpi
ſteri ſimilia. ⁊ diuiſa ĩ circũitu plurimũ naſcē
tia: ſꝫ in viſu tenuia ⁊ longa. In acumie vero

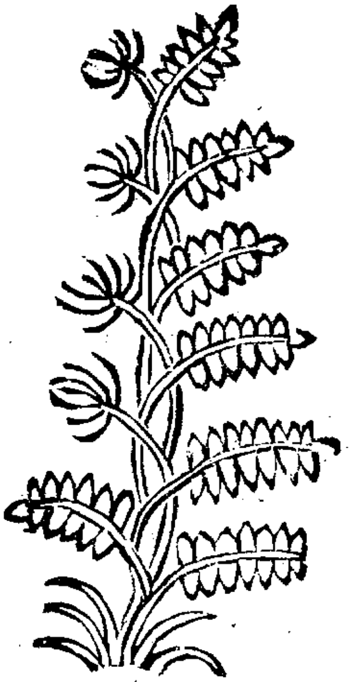

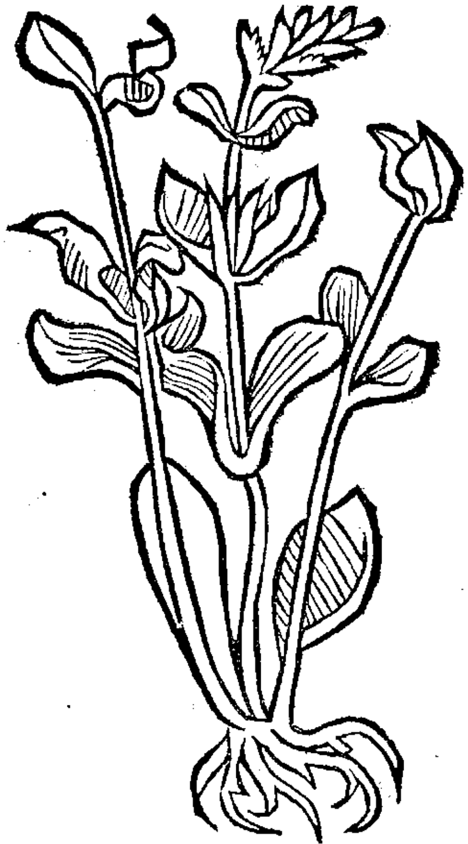

haſte capitellũ habet rotundũ ⁊ aſpeꝝ in quo
ſemen blete eſt ſimile obꝛotundũ ⁊ duruȝ. Eſt
aũt virtutꝫ termātice ſimilis ſupꝛadicte. Ter
tium eſt genꝰ ſideritꝫ qꝺ̄ catebꝛas Heracle-
on dixit. ⁊ naſcit̃ in parietibꝫ ſicut vitꝫ. Habȝ
folia minuta teneraqꝫ mlta ex vna radice na-
ſcentia coꝛiandro ſimilia. Huiꝰ haſte duobꝫ
B ſunt palmis longe molles ⁊ albidioꝛes. feni-
ceos habet floꝛes. ¶ Dyaſcoꝛides. In guſtu
C eſt muſcilaginoſa: tritaqꝫ vulneribꝫ recentibꝫ
paracoleſim facit impoſita. ¶ Piniꝰ lib. xxv
Panacem heracleon alij ſiderité in cubitali
ſcapo ramoſum minutioꝛibꝫ qꝫ̄ feniculi folijs
ab ymo veſtitũ. Alij fatent̃ illã quidē vulneri
bus vtile. ſed verã achilleã eſſe ſcapo ceruleo
pedali ſine ramis ex oĩ parte ſingulis folijs
elegãter veſtitã. Alij quadrato caule. marru
bij capitibꝫ folio quercus. hanc qꝫ̄ neruos p̄-
D ciſos glutinare faciũt. Aliã dicunt ſideritem
naſcentē in macerijs. ¶ Cũ terit̃ fedi odoꝛis:
ſed ⁊ aliã huic ſimilē. candidioꝛibꝫ tñ folijs ⁊
pinguioꝛibꝫ ac tenerioꝛibꝫ cauliculis ĩ vineis
naſcentē. Aliam vero quincum cubitoꝝ exi
libꝫ ramulis atqꝫ triangulis filicis folio pe-
diculo longo. Oĩ̄es aũt vulneribꝫ p̄cipuos
E eſſe. Eam vero ex latiſſimo folio nr̃i ſcopam
regiã vocãt. ¶ Idē in li. xxvi. Sideritꝫ vari-
ces ad alligata minuit: ⁊ ſine doloꝛe p̄ſtatꝫ

Capitulum. cccclxxxix.

Iliqua. Pandecta capi. cxxi. Cha-
ſ barliub arabice. grece xilocaracta vl'
ſiliqua vel keracium. vel keraca. vel
faba ſiliqua. latine vaginella. vel carumba.
¶ Serapion libꝛo aggregatoꝛis cap. Cha-
barliub. Chabarliub ſapoꝛ eius eſt ſtipticus
cum pauca dulcedine. Et virtus earũ que nõ
ſunt recentes eſt ſiccatiua. Naȝ que deſican-
tur ſtringunt ſicut faciunt ceraſa. quia humi
ditas earum reſoluitur: et remanet ſubſtãtia
terreſtris que deſiccat. Sed arboꝛis earũ eſt
virtus deſiccatiua ⁊ ſtiptica.

Operationes

¶ Galienus ſcd̄o de cibis capi. de ſiliq̄s. De A
ſiliq̄s peſſime ſenſi qꝫ̄uis digerant̃ ⁊ ventrem
ſtringant: ⁊ humoꝛes noxios nutriant.
¶ Et idem in libꝛo de chimis. Eſt kerachiuȝ B
eduliũ pauci nutrimenti ⁊ ligneuȝ ex neceſſi-
tate ⁊ indigeſtibile. Nullũ eñi ligneũ bñ dige
ſtibile. ſed ⁊ nõ egri celeriter non parum ipſis
exiſtit malum. quare melius eſſet ip̃a neqꝫ de
ferri ad nos ex oꝛientalibꝫ locis in quibꝫ na-
ſcuntur. Eſt enim cibꝫ mulieꝝ ⁊ pueroꝝ effrē
natoꝛum nihil vtile ad ſanitatꝫ conſeruatio-

nem.neq̃ euſtomachus eſt. Alimẽtũ aũt pa
C lam q̃ z ipſm dat pauco corpori.¶ Et idẽ in li
bro de ſim.far.de xilocaracta. Arbor xiloca-
racte q̄ vocat centenicen eſt ſiccatiue z ſtipti
ce virtut9.ſicut z fructus ei9 que vocat xiloca
racta.participãs videlicet de dulcedine qua
dam.parluntur aũt z hec ſimile cераſi. humide
eni mag9 ſubducũt ventrẽ.ſicce aũt ſiſtũt ma
gis expirata quidẽ humiditate:terreſtri autẽ
ſubſtantia remanente.¶ Paulus cap̃.de ſili-
quis. Eſt quoddã genus ſilique que vocat ſi-
liqua caprina.cuius fruct9 eſt ſicut mirtus:z
folia ſunt tracion.fructus ei9 eſt in vaginis
D ſicut lupin9:habens formã faſeoli.¶ Dyaſco
rides cap̃.de ſiliquis. Silique recentes ſto-
machum euertunt:eedem ſiccitate in contra
riũ poſſunt.cibo ea℞ ad vrinã proficit cõmo-
uendum. Traditur ad ſtomachi dolorẽ nõ le
ue preſidiũ eſſe ſi in ſextario aque ad dimidi-
um coquant.hiſq̃ ſuccus p dies quinq̃ con-
E tinuos hauriat.¶ Paulus. Siliqua caprina
ſufficienter cancros medet.¶ Bartholome-
F us i libro de ꝓprietatibꝫ re℞ inquit: Siliqua
eſt gen9 leguminis ſonoris follibꝫ z vacuis:
quod mag9 onerat q̃ reficit:vt dicit gloſa ſu
G per Lucam.xv.¶ Item ſiliqua dicit follicu-
lus cuiuſcunq̃ leguminis z purgamentũ ex
H quo porci nutriunt.¶ Iſidorus autẽ lib.xvij.
dicit ſiliquon.quã latini incorrupte ſiliquam
vocant. Ideo tale nomen a grecis accepit:
q2 eſt arbor cui9 fructus eſt dulc9.xilon.q̃ p̃
p e lignũ dicũt liquon dulce. Et huic ſenten
I tie ꝯcordat.¶ Plinius libro.xxiiij.vbi dicit:
ꝙ fructus ſilique ſunt ꝑdulces:z habent lon
gitudinẽ vnius digiti z pollicarem latitudi-
K nem:quo℞ cortex manducat vt dicit.¶ Idẽ
libro.xx.ꝙ aliqui dixerũt eam eſſe ficum egy
ptium:ſed hic eſt error manifeſtus:ꝙ in egy-
pto non creſcit:ſed in Syria.

Capitulum.cccxl.

Iſamus. Pandecta. Semyſſem ara
f bice.grece ſiſaminũ. Latine vero ſi-
ſamus vel iorolena. Serap̃.li.aggre
gatoris capitulo ſemyſſem:id eſt ſiſamus.au
ctoritate Galieni. In eo eſt ſubſtãtia vnctuo
ſa quantitate nõ pauca. Et virtus eius eſt q̄
mollificat. Et eadem virtus reperit in oleo
ſicut in ſubſtantia.z aqua in qua coquit ſiſa-
mus habet eandem virtutem.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides capitulo ſiſaminũ ſm trãſlati
onẽ grecam malũ eſt ſtomacho.et comeſſum
oris fetorẽ facit. Et idem ſm trãſlationẽ ara-

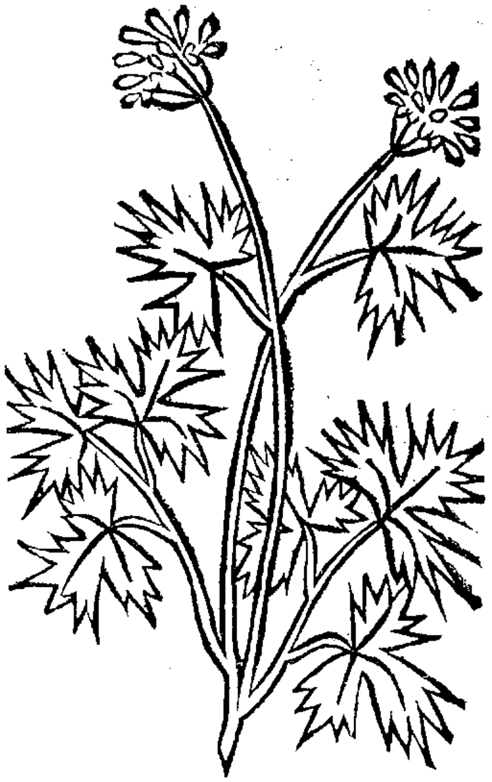

bicam. Quando fit emplaſtrum cũ eo mollit
duricies neruo℞. Et curat ꝯquaſſatiões au-
riũ.z apoſtemata calida que fiũt in eis.z con
fert cõbuſtioni ignis:z dolori colico:z mor-
ſui aĩalis qđ dicit carates.¶ Et qñ miſcetur B
cũ oleo roſa℞ ſedat dolorẽ capitis q̄ fit a ca-
lore ſolis. Et planta ſiſami qñ coquit cum vi
no facit hãc eandẽ opationẽ:et ꝯfert proprie
apoſtemati oculi z pulſatiõi eius.¶ Et idem C
Serapion aucto. Aben meſuay. Oleũ ſiſa-
minũ eſt malũ ſtomacho z deſtruit eũ. z iuua
mentũ eius eſt illis q̄ hñt melancolicã:z ſciſ-
ſuras in extremitatibꝫ. Nam hi iuuant mul-
tũ ex cibo ei9.z rugas cutis extẽdit z mollit
eas.z cõſolidat ſciſſuras q̄ fiunt ꝓpter deſic
cationẽ q̄ ſunt a melancolia.¶ Et dicũt ꝙ ſi- D
ſam9 eſt ca.in.ij.gra.z hu.in.i.z ꝓuocat vomi
tũ qñ torrefit z rectificat z melioꝛat.¶ Gal.i E
li.de cibis cap̃.de ſiſamo. Siſamũ cito ſto-
machũ euertit z tarde digerit:z alimẽtũ dat
corpori vnctuoſum.¶ Rabi Moyſes capi. F
de ſiſamo. Siſamus corrumpit cerebrũ z nu
cham.z replet caput fumoſitatib9.z facit ſu-
dorem fetentem.et in mulieribꝫ ventrem au-
get.z ipſu3 generat herniam.¶ Auerrois q̃n G
to colliget capitulo de ſiſamo. Eſt calidus i
ꝑmo vel in ꝑncipio ſecũdi.humidũ in tertio.

H ¶ Auicenna in ſecundo canone. Siſamū eſt
ſemen pluris vnctuoſitatꝭ ꝙ̄ reliqua ſemina.
Quidā dixerūt ꝙ eius oleū nō niſi melanco
licis cōfert vt eos impinguet ⁊ humectet. Et
eriſimon qđ eſt genꝰ quoddam ſiſami aboni
nabilis ſaporis. Corpus eiꝰ eſt folio ſuo for-
tius. ⁊ eſt ca. in medio ꝑmi. humi. in fine ipſiꝰ.
I ¶ Eſt aūt glutinatiuū ⁊ lenificatiuū. equalis
calefactionis: ⁊ ſimiliter oleū eiꝰ ⁊ decoctio
ipſius. Eſt etiā mollificatiuū. ⁊ in eiꝰ oleo eſt
groſſitudo. ⁊ qđ eſt torrefactū minoris eſt no
cumenti. viriditatem ꝑcuſſionis reſoluit. et
K ſanguinem congelatum. ¶ Et confert fiſſure
⁊ aſperitati melancolicorum bibitum et lini-
tam. ⁊ eſt impinguatiuū. ꝓprie excorticatuꝫ.
⁊ prolongat capillos ⁊ ꝓprie ſuccus arboris
eius ac foliorūꝫ ipſius: ac lenit eos. remouet
L quoqꝫ furfures. ¶ Iſaac. Siſamū ca. eſt in. i.
gra. hu. in. ij. Qđ ſine cortice eſt vnctuoſius
eſt. Ideoqꝫ groſſiꝰ ⁊ ad dirigendū duriꝰ.
M ¶ Palla. li. x. In mēſe ſeptēbri ſerendū eſt ſiſa
mū putri ſolo vel pinguibus arenis vel terra
cōgeſticia. iugere q̄ttuor vel ſex ſextarios ſe-
N miſſe cōuenit. ¶ Idez in libro vndecimo. Si-
ſamū vſqꝫ ad ydus octobris ⁊ faſelū cōuenit
ſeri terra pingui vel agro ſterili.

Capitulum. cccclj.

Silgo. Iſidorus li. ethymo. Siligo ē
F genꝰ triticea ſelecto dictū. Nā in pa
ne ſpecies eius ꝓcipua eſt.

Operationes

¶ Palla. li. xviij. Siliginē dixerim ꝓprie tri A
tici delitias. Candor eſt ⁊ ſine virtute ac ſine
pondere ꝯueniēs humidis tractibꝫ. q̄les ita-
lie ſunt ⁊ gallie comate. Sed ⁊ trans alpes ī
allobrogū tm̄ auernoꝝqꝫ agro ꝑtinax. In ce
teris ibi partibꝫ biennio in triticū trāſit. Re-
mediū ē vt grauiſſima queqꝫ ipiꝰ gr̄a ſerantꝰ.
¶ E ſiligine laudatiſſimꝰ panis ac piſtrinarū B
oꝑa laudatiſſima ꝓcellit in italia. ſi ipſis nate
miſceatꝰ cāpana. Rufior q̄dē eſt illa: ſed can-
didior pyſana. ponderoſior aūt cretacea. Iu-
ſtum eſt e grano cāpane vel cāpanie ꝙ̄ caſtra
tam vocant: redire ſextariꝰ q̄ttuor ſiliginis
ex modio. Iuxta ſniaꝫ Cathonis ſiligo ⁊ tri
ticū in apto loco edito ſeruntꝰ: q̄ ſole ꝙ̄ diu-
tiſſime torreatꝰ. ¶ Serenda dr̄ in tenuiora ter C
ra: q̄ nō multo indigent ſucco: vt cicerē ac ci
cuſum. In pingui vero q̄ cibi ſunt maioris vt
ſiliginē ac triticū ⁊ ſimilia. ¶ Deniqꝫ far ⁊ ſiligo D
ſolū ſortiuntꝰ cretoſum ⁊ vliginoſuꝫ. Siligo
nūqꝫ ꝑiter matureſcit: nec vlla ſegetū minus
dilationē patitꝰ ꝓpter teneritateꝫ: eiſqꝫ q̄ ma-
turauere protinꝰ granū dimittentibꝫ. Sꝫ mi
nus ꝙ̄ cetera frumenta periclitatꝰ in ſtipula:
ſemꝑ habet rectā ſpicā: nec ꝯtinet rotā: quin
faciat rubiginē. ¶ Dulciſſimꝰ eſt panis ex af- E
frica. Ipſaqꝫ ſpiſſior ꝙ̄ far. et ſpica maior ea-
dem ⁊ ponderoſior. Difficulter exteritꝰ in gre
cia. ob id dari iumētis ab homero dicta: hec
eſt enī quā oliram vocant. Eadem in egypto
facilis atqꝫ fertilis. Far ſine ariſta eſt. Itēqꝫ.
Siligo excepta ea que laconica nuncupatꝰ.
Adijciuntur his genera bronos. ſiligo exce-
pticia ⁊ tragos. ¶ Sūma ſiliginis laus boni F
tate ⁊ cribri tenuitate conſtat. Et galli quidē
e ſetis equoꝝ inuenere criboꝝ genera hyſpa
nie lino excuſſiora ⁊ polinaria. egyptꝰ a papi
ro iunco. Siligineꝫ quidē ex ouis ſubigunt
vel lacte. butiro vero gentes pacate ad ope-
ris piſtorij genera cura tranſeunte.
¶ Idem in li. xxij. Siliginis grana cōbuſta G
⁊ trita in vino āmineo atqꝫ oculis illita epy-
foras ſedant. ¶ Auicenna. Siligo eſt ſpeci- H
es ordei ſine cortice: et eiꝰ oꝑatio ꝓpinqua eſt
oꝑationi ipſius. ¶ Gloſa ſuꝑ Lucā. Siliqua I
eſt genꝰ leguminis ſonoris follibꝫ et vacuis
quod ventrem magis onerat ꝙ̄ reficiat.
¶ Raſi in almāſore. Siliq̄ q̄ in terra hieroſo L

lymitana naſcunt ꝑ patū colorē hñt ⁊ vētrem
ſtringūt. Que āt i alijs terrꝭ vētrē forti⁹ ſtrin
A gūt ⁊ calide nō ſūt. ¶ Pandecta ca.cclxxxix.
Siligo vl' germanū latie. grece tyſa vel ſyth⁹
D ara. ſiligo bib ¶ Gal. i. ō edulijs ca. tyffa. auc.
Dyoclis ⁊ meneſithei ait: q̄ poſt frumētū ⁊ or
deū meli⁹ q̄dē tyſa. i. ſiligo. Eteni ſufficiēter
nutrit. ⁊ cū multo labore digerit. Panē autē
aſſidue ex eis comedēs: null⁹ vtiq̄ ex incōſue
toꝝ huic edulio ſan⁹ erit: neq̄ oīno ſi modi-
cū ē ei gue ⁊ idigeſtibile. ſemē āt hui⁹ tyſe hʒ
P q̄dē exteri⁹ leuā. i. corticē. ¶ Et a q̄buſdā vo-
cat puū frumētū eq̄s. hāc q̄dā inocue come-
dere. nō iprobabilr aūt vtiq̄ q̄dā noīant puū
frumētū tyſaʒ ⁊ calore ⁊ ſpiſſitudie ⁊ calidita-
Q te ꝑtutꝭ aſſilatā ipi. ¶ Et idē. vi. ſim far. ca. ſy-
th⁹. Syt⁹ ſiue ſiligo acrior ē credo ñ paꝝ et
cacochima tñ ex putrefactiōe fiens. Eſt āt in
flatiua. ⁊ h q̄dē hʒ acre ⁊ calidū. ꝑmū ꝑo fri
R gidū aq̄ſuʒ acre. ¶ Sera. lib. ag. ca. ſiligo. vel
hals. auc. Dyaſ. Sūt ei⁹ due ſpēs. i vna inue
niunt duo gña ⁊ i alia vnū. ⁊ q̄dlibet granū i
cortice ſuo. ⁊ illud pl⁹ nutrit q̄ ordeū. ⁊ ē boni
ſaporꝭ. Panis ꝑo q̄ fit ex eo min⁹ nutrit q̄ pa
S nis tritici. ¶ Et idē auc. Gal. Suba hui⁹ gni
eſt media iter ſubaʒ tritici ⁊ ordei q̄ātū ad ci-
bū ⁊ ſm medicinā etiā. Et ex hac pt ſciri opa
tio ei⁹ ꝑ illud q̄d dicem⁹ de tritico ⁊ ordeo.

Capitulum.cccxlij.

Iſimbriū. Ex ſinonimis. Siſimbri-
f um idē eſt q̄ mentaſtrū. de q̄ ſcʒ mēta
ſtro dictū ē de m. Pli. li. x. Siſimbri
um ſilueſtre a q̄buſdā thymbreū ē appellatū.
pedali nō ampli⁹ altitudine. Q̄d aūt in rigu
is naſcit eſt naſturcio ſimile. Utrūq̄ aduer-
ſus occultata efficax eſt aīalia: vt ſunt ſcra-
bones ⁊ ſimilia. Q̄d in ſicco oritur odoratū
eſt. ⁊ coronis inſerit. anguſtū foliū habens.

Operationes

¶ Plinius. Ad dolorē capitꝭ ⁊ epiforas valēs A
Alij panē addūt. alij ꝑ ſe decoquunt in vino.
Sanat ⁊ epinictidas et vitia cutis in facie
mulieꝝ. intra quartā diē noctib impoſitum.
diebuſq̄ detractū. vomitiōes ſingult⁹ tormi
na. ſtomachi diſſolutiōes cohibet: ſiue cibo
ſumptū ſiue ſucco potatū. Non eſt aūt graui
dis edendū niſi mortuo ꝯceptu q̄ppe illū eij-
cit: etiā impoſitū. Mouet vrinā cū vino po-
tum ſilueſtre ⁊ calculos. Quos vigilare op⁹
ſit excitat: capiti cum aceto infuſum.
¶ Pla. Siſimbriū q̄d alij herpillum vocāt a- B
greſti maius eſt. Naſcit in locꝭ cultꝭ ⁊ aq̄ſis. ⁊
eſt ydiciſmo ſilē. Sed eo eſt odorati⁹ ⁊ folijs
latioribꝰ: q̄ multi in coronas cōponūt. virtus
eius termantica exiſtit: ſtrāguirijs medet.
¶ Et calculos frāgit. hoc maxie facit ſemen C
ei⁹ cū vino bibitū. Tortionibꝰ ⁊ ſugglutioni
bus maximū ꝑſtat effectū. Idē nauſeantib⁹
opitulat. Folia eius cathaplaſmis adhibita
capitis dolorē mitigant fronti impoſita.
¶ Dyaſcorides. Notum eſt ſiſimbrium quod D
eſt natura calida i ſecūdo. ⁊ ſicca in ipo. Pu-
trefactionibꝰ reſiſtit. pediculos interficit.
¶ Confert apoſtematib⁹ frigidis: ac flegmo E
ni duriciei vehementis decoctuʒ cum aceto
mixtumq̄ cum oleo roſarum.
¶ Cōfert obliuioni ac ſenſus cōmixtioni ⁊ li F
targie: quādo linitur caput ex eo. Cōfert eti-
am ſingultui bibituʒ cū vino. ad ſoda quoq̄
fit emplaſtrum ex folijs ſilueſtris.
¶ Confert tamen vermibꝰ aſcaridibus. ⁊ ex- G
trahit fetum mortuū. ⁊ prouocat vrinam pro
prieq̄ petroſum. Quod autēʒ eſt ſilueſtre cū
vino bibitum. ꝓhibet diſtillationē vrine: ⁊ la
pidem extrahit: ac ventris dolori pungitiuo
ſubuenit. Confert etiam puncturis.
¶ Actor. Quia ſiſimbriū ab autoribꝰ nō ſolū H
dicitur mentaſtrum: ſed etiā menta videlicʒ
domeſtica. de ipo etiam inter ortulanas her-
bas ſub hoc eodem nomine dictū ſupra.

Capitulum.cccc.xliij.

Ilphio. Pli.li.xxij. Silphio ex ſy-
ſ ria venit deteri⁹ parthico:ſed medi-
co meli⁹:cuius eſt vſus in medicinaꝗ.
Dyaſco. Silphij radix nota eſt omnibꝫ cui⁹
lachrym⁹ lazer nominatur.

Operationes

A ¶ Pli. Nā ad lienes ꝓdeſt radix ei⁹ Arterijs
etiā exaſpitatꝫ ꝛ collectōibꝫ ſanguis illinitur
Sꝫ ꝛ ī cibis cōcoq̄ꝛ egre inflāmātibꝫ īflatio-
B nes facit ꝛ ruct⁹ vrine q̄ꝫ noxia. ¶ Sugillatꝫ
cū vino ꝛ oleo ē amiciſſima: ꝛ ſtrumis cū ce-
ra ſedis q̄ꝫ verruce cadūt ei⁹ ſuffectu crebrio
C re. ¶ Folia ei⁹ ad purgādas matrices ac pel
lēdos part⁹ emortuos ī albo odorato vīo de
D coquūꝛ vt acceptabili mēſura bibaꝛ. ¶ Dyaſ.
Aures acriter calefaciēs ac veſicā ledēs. Sꝫ
vētrē purgās hec herba fortiꝛ calefacit. Vir
tus ei⁹ oīno īflāmatiua ē. ꝛ ꝓpter h̄ indigeſti-
E ua ē. ¶ Radix ei⁹ cocta cū aq̄ ꝛ modico mel-
le potata iuuat ad difficultatē vrine. ſucc⁹ ei⁹
cū lacte reſolut⁹ emigranecā curat ī aurē miſ-
ſus. Extrinſec⁹ aūt poſit⁹ opaꝛ āpli⁹. Naſciꝛ
in ſyria ꝛ armenia ꝛ lybia. Hui⁹ v̄ga ſpletē vo
cata ē ferule ſilis. foliaq̄ꝫ hꝫ apio ſilia: ꝛ ſemē
F latū. ¶ Virt⁹ radicꝫ ei⁹ termātica et ſtōachū
inflat: ꝛ ructuationē ꝓuocat. Indigeſtibilis
G ac veſice ꝯria ē accepta. ¶ Oleo addito liuo-
res corporis limpidat. Oleo ciprino vel yrino
mixta ſciaticꝫ hūorē frigidū errantē ſiccat. in
aceto cocta ꝛ cathaplaſmata cās ani compe
ſcit. bibita venenis occurrit. Eſt etiā cuſto-
macha mixta ſemībꝫ ꝛ oxigarſs nobilibꝫ ad-
dito ſale comeſta. virga eius diuiſa eſt. lacri-
mūq̄ꝫ qd̄ ex ſe dimiſit colligi neceſſarium eſt.

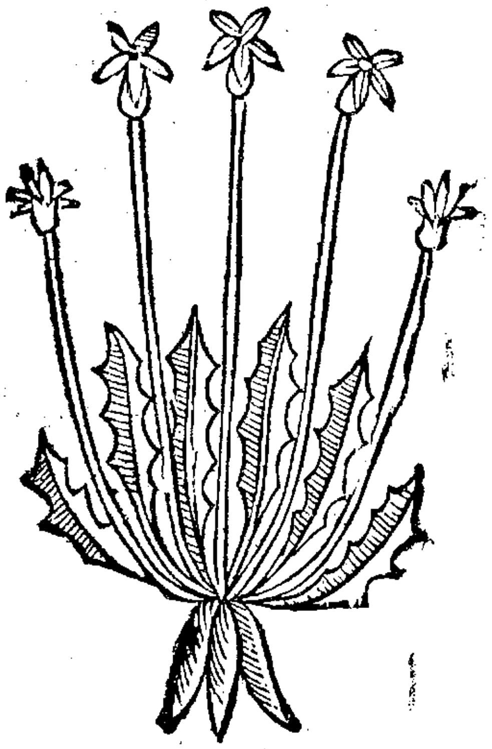

Capitulum.cccc.xliiij.

Iſer. Plini⁹ li.xix. Siſere. Tyberi⁹
ſ princeps omnibꝫ annis a germania
flagitans nobilitauit. cui⁹ in geldu-
ba caſtello reno impoſito generoſitas eſt p̄ci
pua: ex q̄ apparet frigidis locꝫ cōuenire. In-
eſt ei longitudine neruus Iulie auguſte quo
tidiano cibo maxime illuſtrata. Seriꝛ aūt ꝛ
ſiſer ꝛ paſtinata vtroq̄ꝫ tp̄e. ſ. vere et autūno.
magnis ſeminū interuallis nulla ne min⁹ q̄-
ternoꝝ pedū. quoniā ſpacioſe fructificat ſi ſe
ratur. transferre aūt melius. Idē lib.xx. Si-
ſer erraticū ſimile eſt ſatiuo ꝛ effectu.

Operationes

¶ Pli.li.vtō. Ineſt enī ſiſer longitudīe neru⁹ A
q̄ in decoctꝫ extrahiꝛ amaritudis magna pte
relicta. q̄ mulſo ī cibis tꝑata: etiā ī grāꝫ v̄tiꝛ.
¶ Neru⁹ idē ꝛ paſtinace maiore dūtaxat āni B
cule. Siſere ſeriꝛ mēſibꝫ bis vicꝫ: Februario
marcio: apli: auguſto: ſeptēbri: octobri. Bre-
uior ē his: ſꝫ toroſior: amariorq̄ꝫ medullo ꝑ ſe
minutiſſima. Eadē v̄o dulcibꝫ mixtꝫ ſaluberri
ma: īuenit grāꝫ plibꝫ modis auſteritate victa

C ¶ Nā ꝛ in pollinē tundit̄ arida.liq̇daqꝫ dulci
tēperat̄:ꝛ decocta poſtea aut aſſeruata vl' ma
cerata pl'ib9 modis.ꝛ tūc mixta de fruto:aut
ſubacta melle vuis ꝛ paſſis:aut pinguib9 ca-
D rioris ꝛc̄.lege Pliniū ibidē.¶ Jtē ſiſer ſil'e ſa-
tiuo:ꝛ excitat ſtomachū.ex aceto laſarpicia
to ſūptū.aut ex pipe ꝛ mulſo pꝛ̄icit vrinaꝫ.Et
vt opinio credit etiā ventrē.Eſt ꝛ dyacles in
ſnīa eodē.pterea cordi ↄualeſcētiū ↄuenire.ꝛ
E p9 multas vomitiōes ꝑquā vtile.¶ Heracli
des ↄ̄ argētū viuū dedit ꝛ veneri ſubinde of-
fenſantē egriſqꝫ recolligētib9.hūc Heſi9.Jō
ſtomacho vtile videri dixit.qm̄ nemo tres ſi
ſeres edēdo ↄtinuaret.Eſſe tn̄ vile ↄualeſcē-
tib9 ꝛ ad vitā trāſeuntib9.Satiuiqꝫ priuatim
F ſuccus aluū ſiſtit.¶ Dyaſ.Syſaꝝ eſt oib9 no
tū qd̄ comeſtū eſt euſtomachū.Radix ei9 eli-
xa ꝛ comeſta tollit faſtidiū.ꝛ eſt diuretica.

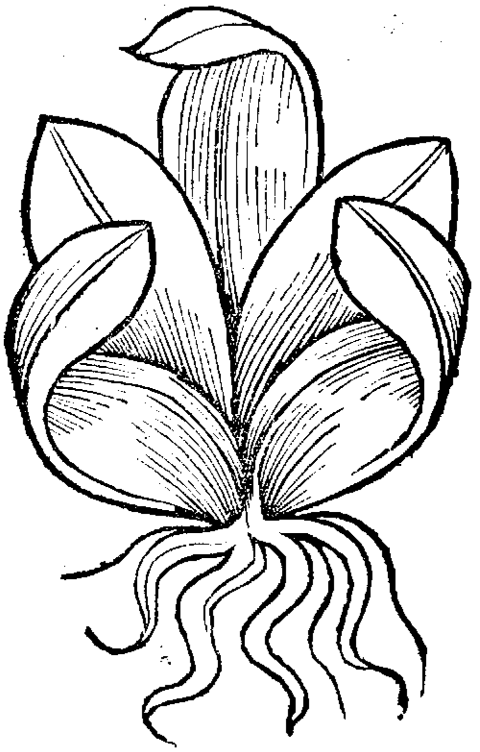

Capitulum.cccccxlv.

yela.Aui.Sycla duaꝝ ſpēꝝ eſt.q̄ꝝ
f vna nigra ꝓpter vehemētiā viriditatꝭ
Altera ꝟo nota ē.apud q̄ſdā ē i pmo
ca.ꝛ ſic.Et ſm veritatē ē cōpoſitaꝝ ꝟtutū.et
apud q̄ſdā ē fri.Nec dubiū ē qn in ei9 radice
hūiditas ſit.Jn ipa ē virt9 baurach ſubtilia-
tiua ꝛ reſolutioꝛ aptio.fortioꝛ reſolutōe attri
plicis ꝛ lenificatio.Jn nigra ē ſtipticitas:ꝛ p
prie cū ibentib9.Et baurachitas q̄ ē in ipa ē
reſolutiua.ꝛ terreitas ē ↄſtrictiua vl' ↄtracti-
ua.

☞ Operationes.

¶ Aui.Totū elixatū ē malichimi.totūqꝫ par A
ui nutrimēti ſic̄ olera reliq̄.Succ9 ei9 ac de-
coctio folioꝝ fiſſuras frigorꝭ ꝓhibēt:ꝛ alopi
cie ↄferūt.¶ Cōfert etiā pāno.ꝛ qn̄qꝫ abſcin- B
dit verrucas ſucc9 ei9.ꝛ interficit pediculos
¶ Ex eadē elixata fit emplaſtrū apatib9 ac re C
ſoluit ꝛ maturat ea.Ei9 fo.decocta bona ſūt
ignis aduſtiōi.ꝛ linita cū melle ↄferūt empeti
gini.¶ Et ei9 aq̄ cū felle gruis fit caputi pur- D
giū:ac delet torturā.Et valꝫ ad vlcera nariū
Jtē ei9 aq̄ diſtillat̄ in aurē:ꝛ ſedat ei9 dolorē.
¶ Radix ei9 ē mala ſtomacho.faciēs nauſeā E
ꝛ hoc plimū ꝓpter baurachitatē ei9 mordifi-
catiuā.¶ Ad opilatōes epatꝭ fortior ē aptiōe F
malue cū ſinapi ꝛ aceto ꝓprie.¶ Jſaaci dietis G
ꝑticularib9.Sicla quā vulg9 appellat blitia
ca.ꝛ ſic.ē in pꝛio g̃.¶ Jll audabile ſtōacho nu H
trimētū gn̄at ꝓpter q̄ndā ſui acumis ꝛ hūidi-
tatꝭ multitudinē.Que tn̄ ſi coquat̄ cū aceto
obſomagra.carui oleo onfancino vel amig-
dalino facil' q̇dē digeſtiōis fit.ſꝫ parū nutrit.
vētrē humectat.epatꝭ opilatōnē apit:maxie
ꝟo ſi de groſſis ac viſcoſis hūorib9 ſit.Jn aq̄
cocta ꝛ ſic comeſta fit ſtiptica.¶ Actor ō hac I
q̄ꝫ ſub noie bliti dictum eſt ſuo loco in ſupe-
riori parte hui9 tractatus.ſ.de B.ca.c.

Capitulum.cccxlvi

Ticados arabicum. Pandecta ca.
ſ lxvij. Aſcukodos arabice. Grece ſa-
badis. Latine p̄o ſticados.eſt quod
dam arabicũ.⁊ eſt illud qđ arabice noīat aſ-
cukodos. Et eſt quoddã citrinũ.de qua in ſe
quenti cap̄.dicit. Unde Sera.li.aggre.facit
de ſticados duo capitula. Unuʒ de ſticados
arabico:quod incipit aſcukodos ſiue aſtoco
dos.⁊ aliud de ſticados citrino quod incipit
Sceba. Eſt autẽ ſticados arabicũ calida et
ſicca in tertio gradu. ¶ Sera.lib.aggre.cap̄.
Aſcukodos: id eſt ſticados arabicũ. Naſcit
⁊ in inſula que dr̄ ſabadis in regiõe Galacie:
eſt herba ſubtiliũ ramoꝝ habens comã ſatu
regie ſimileʒ:niſi folia eius ſunt longiora ſa-
turegie.⁊ eſt acuti ſaporis cum pauca amari
tudine. ¶ Dyaſ.cap̄.de ſticados. Sticados
naſcitur in inſulis Galacie circa maſſiliam.
que inſula ſticados nomiat. vnde⁊ nomẽ ac-
cepit. Eſt aũt herba tenuis:ſemen minutum
habens cũ folijs ſimilibꝫ thimo:ſed oblonga
⁊ guſtu acriora ⁊ ſubamara.

Operationes

A ¶ Gallienus.viij.ſim.far.ca.ſticados. Stica
dos ei⁹ quidẽ ad guſtũ amar⁹ ſapor eſt:⁊ ſti-
pticans moderate.cõplexio ei⁹ cõpoſita eſt
ex frigida terreſtri ſubſtãtia pauca aqua ſti-
pticat ⁊ alia ſubtili ignea ampliori aqua ama
ricat.⁊ ꝓpter vtrũqꝫ vero de obſtruere ⁊ ſub-
tiliare dicit:⁊ abſtergere⁊ fortificare nata eſt
viſcera oīa:⁊ toti⁹ corporis ambitũ.mõſtra-
tum enim eſt ⁊ in anterioribꝫ:quoniã q̃cunqꝫ
farmaca cõpoſita ſunt ex talibꝫ ſubſtantijs p̄
dictis energias comparantur.
B ¶ Johannes Meſue capitulo de ſticados.
Sticados quod medici laudant eſt arabi-
cum.⁊ eſt planta foliorum ſubtilium ⁊ longo
rum habens ſtipitem ſubtilem cinericeuʒ:cu
ius eleuatio ſuper terram eſt in menſura cu-
biti.et habet flores aſſimilatos ſpicis ſiligi-
num:ſed ſunt breuiores ſine ſemine. Et eſt ca
lida in primo gradu:⁊ ſicca in ſecundo.
C ¶ Et eſt cõpoſitũ ex partibꝫ terreis frigidis
dantibꝫ ei ſtipticitatẽ paucã.⁊ ex ptibꝫ igne-
is ſubtilibꝫ a q̇bꝫ inſunt ei acuitas ⁊ amaritu
do.ſed acuitas plus eſt amaritudine ſua.et
amaritudo plus eſt ſtipticitate ipſius.ꝓpter
quod eſt ſubtiliatiuũ:reſolutiuũ:aperitiuum
opilationũ.abſterſiuũ ⁊ ſolutiuũ nature.et ē
preſeruatiuũ ꝓhibẽs a putrefactõe.⁊ ẽ ex pte
ſtipticitatis pauce in eo ꝯfortatiuũ cordis et
cerebri ⁊ neruoꝝ ⁊ viſceꝝ.⁊ hoc eſt eẽ:⁊ ꝓprie-
tas ei⁹ ꝓhibendũ ẽ hñtibꝫ coleram in ſtoma-
cho.cõturbat enĩ eos inducens ſitim ⁊ vomi
tũ ⁊ eſtuationẽ laborioſam. Nõ etiã calidam
habẽtibꝫ ⁊ ſiccã cõplexioneʒ.⁊ q̇ ſunt illi po-
teſtate colere ¶ Ipm q̃ʒ eſt ex debiliter ſoluẽ D
tibꝫ ꝓpter qđ miſcendũ eſt ei ſalgẽma ⁊ mira
bolani nigri cũ eo aut kebuli.magnificãt enĩ
opationẽ ei⁹.⁊ ſilr ſquilla:⁊ ꝓprie in egritudi-
nibꝫ capitꝭ. Et infuſum q̇dẽ in aq̄ caſei melio
rat in ꝯditiõibꝫ ſuis.⁊ paſſule ſine interioribꝫ
ſilr ſunt ex his q̃ emẽdant.ſilr ⁊ ſalgẽma recti
ficat illud.⁊ ꝓprie ad oẽs partes ei⁹ ſextuplũ
ipſi⁹.⁊ ſuccus pomoꝝ dulciũ decoctiõibꝫ ei⁹
verificat illud. ¶ Auicẽ.li.ij.ca.de ſticados. E
Sticados eſt plãta hñs ſpicã.ſicut eſt ſpica
grana ordei.ſed ei⁹ folia ſũt breuiora.et ĩ ipo
ſtipites ſunt cinericei ſicut in epithimio.⁊ eſt
ſine ſemine. acut⁹ cũ amaritudine pauca.cõ-
poſit⁹ ex ſubſtãtia terrea:frigida⁊ ignea ſub
tili.ca.in p̄mo gra.ſic.in.ij. ¶ Sera. auctori- F
tate Gal. Decoctio ſticados arabici cõfert
dolori pectoris ſicut yſopus.et in ꝯfectiõibꝫ
medicinaꝝ hꝫ vires acriter relaxãtes cũ odo
re ſuaui. vnde ⁊ mẽſtrua ꝓuocat. ¶ Jo. Me. G
Fit ex ſticados arabico ⁊ ſpica ⁊ oleo veteri:
oleũ bonũ iuuatiuũ voci. Flores q̇deʒ ei⁹ de
decoctõe ſuſtinẽt.plus q̃ʒ folia.ſolutiõe edu
cit colerã nigrã⁊ flegma.⁊ mũdificat neruos
⁊ cerebrũ ⁊ mẽbra ſenſuũ.⁊ ꝯfortat ea ⁊ ꝯfert
iuuamentũ magnuʒ egritudinibꝫ frigidis.et
hoc ſꝫm oẽm modũ vſus ei⁹:ſiue in potibꝫ ſi-
ue in fomẽtis ⁊ lauacris. ¶ Et oleũ ipſi⁹ ꝯfor H
tat cerebrũ ⁊ neruos:⁊ calefacit eos ⁊ viuifi-
cat. In medicinis aũt ſticados ſi iũgat ſquil
la.aut ei⁹ acetũ eſt medicina bona epilẽtie et
vertigini:⁊ cũ lapide laʒuli aut ſale inde.aut
alijs valentibꝫ ad ea. Cõfert melãcolie ⁊ egri
tudinibꝫ tumorꝭ.⁊ miſcet ei bugloſſa aut ſuc-
cus ei⁹:aut ſuccus pomorũ dulciũ ad egritu
dines cordis ⁊ melancoliã. ¶ Et euaporatio I
decoctiõis ei⁹ aperit opilatiões nariũ. et eſt
medicina bona opilatiõibꝫ epatis et ſplenis
⁊ viſceꝝ. ¶ Et eſt ſedatiuũ doloꝝ q̇ ſunt ĩ ner K
uis ⁊ in inſtrumẽtis iuncturarũ:⁊ in lateribꝫ
ſꝫm omnẽ modũ adminiſtrationis eius.
¶ Et confortat interiora omnia que a frigidi L
tate leſa ſunt:et proprie materiali:⁊ prohibet
a putrefactione.
¶ Et ipſi⁹ ſyrupus ⁊ alij modi ſ adminiſtratio M
nis ei⁹ ſunt medicina bona quartane et febri
bus longi temporis:⁊ ꝓprie flegmaticꝭ. Do-
ſis decoctionis eius eſt potio a.ʒ.iij.vſqꝫ ad
vi.pulueris eius a.ij.ʒ.vſqꝫ ad.v.
¶ Aui. Sticados arabicũ reſoluit et ſubti- N

liat amaritudine ſua.ꝛ ſilr eiꝰ ſyrupus aperit
opilationes ꝛ abſtergit.ꝛ in ipo q̇dē eſt ſtipti
citas pauca.ꝛ ꝯfortat coꝛ ꝛ viſcera et ꝓhibet
O putrefationē.¶ Et eiꝰ decoctio ſedat doloreſ
neruoꝝ ꝛ iūcturaꝝ ꝛ lateꝝ. Et ipſiꝰ ſyrupus
eſt res magꝭ iuuatiua egritudinū frigidaꝝ ꝛ
neruis.q̄re opoꝛtet vt eo q̄tidie vtatur q̇ ner-
uos hꝫ debiles: ꝛ q̇ ex frigiditate ī ipis pati
P tur.¶ Et ꝯfert melācolie ꝛ epilētie.ꝛ nocet ha
bētibꝫ calidā cōplexionē.ꝛ facit eū vomere.ꝛ
eſt ex eis q̇ faciūt ſitim ꝛ ꝯfoꝛtāt inſtrumenta
vꝛine.ꝛ ſoluēdo educit flegma ꝛ melancoliā.
Q ¶ Gal'.vero nō dixit hoc eſſe eiꝰ.et vltima q̇-
dē potio ipiꝰ eſt duodecim keſumē cum vino
R puro ꝛ oximelle ꝛ modico ſale.¶ Plate. Sti
cados ca.ꝛ ſic.ꝟtutē diureticā hꝫ. Uinū de-
coctiōis eiꝰ ꝛ dragaganti ſpūalia calefacit.ꝛ
inteſtina ſtomachumq̄ꝫ mundificat.valet ad
yliacā ꝛ ad opilationē ſplenis ꝛ epatꝭ:ꝛ cōtra
S ſtranguiriā ꝛ diſſurriā.¶ Cōſtan.in li.graduū
Sticados eſt ca.ꝛ ſic.in ꝑmo. Aperit ꝛ atte-
nuat.interioꝛa mēbꝛa ꝯfortat. Pectꝰ ac pul-
T monē oīaq̄ꝫ viſcera mūdificat.¶ Ex ſinono-
mis. Sticados ſpēs due ſunt. Arabicū vi-
delicet ꝛ citrinū. Qn̄ ſimpliciter ponit̄ citri
nū intelligit̄. Idem eſt barba iouis. Sed ali
ud eſt iouis barba:ſcꝫ ſemꝑ viua.ſicut dictū
eſt in capitulo.lvij.de B.ſupꝛa.

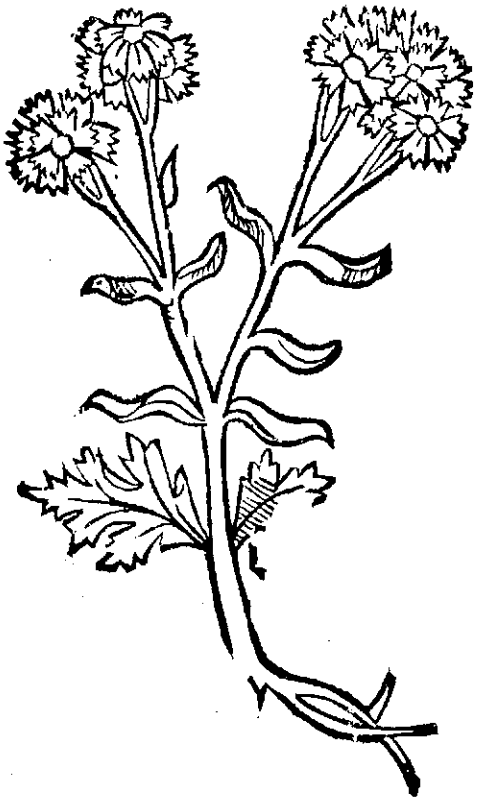

Capitulum.cccxlvij.

Ticados citrinū. Sera.li.aggre.ca
ſ pi.ſceba. Sceba:id eſt ſticados citri
num:ꝛ eſt abſinthiū marinū habens
minutū ſemen ſimile ſemini plante que dꝛ ab-
rotanum.ꝛ nō eſt ita amara herba ſicut abſin
thium.ꝛ habet odoꝛem grauem.figura eiꝰ eſt
in apparentia ſicut planta abſinthij. et ſapoꝛ
eius eſt ſicut ſapoꝛ abſinthij:niſi quia non eſt
tante ſtipticitatis:ꝛ calefacit plus q̄ꝫ abſin-
thium.ꝛ eſt ī ea plus de amaritudīe q̄ꝫ in ab-
ſinthio cum pauca ſalſedine:ꝛ calefacit ꝛ de
ſiccat in.iij.gradu.

Operationes

¶ Sera. Uirtus eiꝰ eſt diuerſa a ꝟtute illꝰ. A
Nā nocet ſtomacho.vnde occidit vermes in
ventre plus q̄ꝫ abſinthiū:qn̄ apponitur extra
aut intus.¶ Et idē auc. Dyaſ. Sapoꝛ eiꝰ eſt B
amarus:ꝛ habet grauē odoꝛē.ꝛ eſt herba ſti-
ptica.¶ Et idē aucto. Gal'.viij.li. epidimiaꝝ. C
Sceba aſſimilat̄ abſinthio in figura ꝛ ſapo-
re. Sed differētia inter ea eſt ꝙ nō eſt ſtipti-
cū ſicut abſinthiū:ꝛ ꝙ calefacit plus eo.ꝛ a-
maritudo eiꝰ eſt plus cū pauca ſalſedine.
¶ Et idem aucto. Gal'.viij.ſim.far.ca.ſceba. D
Sceba ſimilis eſt abſinthio ſm̄ ſpecieꝫ ꝛ ſm̄
guſtum.tamen differūt in guſtu et virtute.in
guſtu quidem in eo ꝙ cum ſtipticitate magꝭ
calefacit ꝛ amaricat cum quadā ſalſedine.
¶ In virtute vero in eo ꝙ cū menſuratuꝫ eſt. E
ꝛ magꝭ abſinthio interficit lumbꝛicos extoꝛ-
ſum appoſitum ꝛ intra coꝛpus aſſumptū.ꝛ q̇-
dem calefacere in ſecūdo gradu intenſe ponē
dum eſt.id ſiccare vero in tertio.
¶ Galienꝰ.viij.ſimpliciū farmacoꝝ ca. chꝛu- F
ſicos. Chꝛuſicos ſiue barba iouis ſiue ſtica-
dos citrinū vocatur.chꝛuſicos acrem ſimul
ꝛ ſtipticam pꝛeualentē habet virtutem.
¶ Serapion cap̄.ſceba. Sceba vl' ſticados G
citrinum coquitur ſola:ꝛ bibitur ꝛ interficit
vermes:ꝛ expellit eos cū laxatione leui. Et
quando coquitur cum lentibus ꝛ bibitur:fa
cit hoc. Et pecudes impinguantur quādo co
medunt eam.¶ Et idem auctoꝛitate Galieni H
Uirtus ſcebe diuerſa eſt a virtute abſinthij.
Nā ſceba nocet ſtomacho:ꝛ occidit vermes
plus q̄ꝫ abſinthium quādo ponitur exterius
vel ſumitur intus. Et eſt calida in ſcđo gra-
du.ſicca in tertio.

Capitulum.cccxlviij.

f Spica celtica. Pand. ca. cliiij. Celtica
grece. Arabice ſymbel romana. latīe
vero ſpica celtica. Dyaſc. ca. Celtica
Naſcit̄ in illirico. nomē hn̄s apud eos hoc.
Et ī ſyria naſcit̄ ⁊ in italia. hn̄s fructꝰ ſup ter
rā breues ⁊ ſpiſſos. Colligit̄ āt a ciuibꝫ cū ra
dicibꝫ q̄ faſces faciūt q̄ntū plena māu ↄtinere
pn̄t. ⁊ ab alijs faſces gallice appellāt̄. hec hʒ
fo. oblōga ⁊ nō lata: mellinū florē. odorē circa
ſe ſuauē ↄtinēs. Utilior ē recēs odore ſuauis
radicibꝫ plēa vel ſpiſſa ⁊ n̄ fragil̄. q̄ ſi talis fue
rit ſilis ī ꝟtute poterit eē ſyriace. Eſt ca. ⁊ ſic.
hn̄s naturā ſpice inde: ſed debilior ſicca. Eſt
alia nardꝰ. i. celtica montuoſa q̄ naſcit̄ in ſici
lia ſimilitudinē hn̄s in folijs ⁊ ramis yringo.
Sʒ ſpica breuior ē. ⁊ ſpinoſas radices mittēſ
duas aut tres odore ſuaues. ⁊ nigrioꝝ colo-
ris ſilis affodilli radicibꝫ. Hec nec florē nec
ſemen hʒ. ſed virtus eſt illi ſimilis prime.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Prima eiꝰ virtꝰ diuretica eſt. ⁊ ꝓdeſt
iecoris tumori ⁊ yctericis cū morbo regio.
B ¶ Inflatiōes ſtomachi cū aq̄ vbi abſinthiuʒ
C decoctū eſt diſcutit. ¶ Spleni medet̄: veſice
D ⁊ renibꝫ vtile eſt. ¶ Sed ⁊ morſibꝫ venenatis
cum vino data opitulat̄ malaginatibus culi
dis. Et vnctionibus miſcetur.

Capitulum. cccclix.

Spica nardi ſiue nardꝰ. Iſi. li. etymo.
a Nardus ē herba ſpicoſa. Un̄ ⁊ a gre
cis nardoſtacos ē appellata. Huiꝰ
alia indica alia ſyriaca vocat̄. nō q̄ in ſyria na
ſcat̄: ſed q̄ alio latere indiā. altero ſyriaʒ ſpe-
ctet mons in q̄ inuenit̄. Idē. Nardū indicum
eſt multiforme ſʒ meliꝰ ſyriacū leue. fulicū co
moſum ſpica paruū: odoratiſſimuʒ ciperū ſi-
milans. Qd̄ ſi multū in ore tardauerit linguā
ſiccat. Nardū celticū de q̄ ſupra dictū a regi-
one gallie nomē traxit. naſcit̄ enī ſepiꝰ in ligu
rie alpibꝫ. ⁊ ī ſyria frutice paruo radicibꝫ ī ma
nipulos collectꝭ ligamētis. flos eiꝰ tm̄ ꝓpter
bonū odorē accipit̄. tyrſi eiꝰ ⁊ radicule vſibꝫ
nr̄is vtiles ꝓbant̄. ¶ Pla. Spicanardi ca. in
i. gra. ⁊ ſic. in. ij. Eligēda ē illa q̄ ſuaniter redo
let q̄ in guſtu ē acuta. aliq̄ntulū ſubamara. ha
bens aliq̄d ponticitatꝭ ī carne rufa. Cū āt in
medicis ponit̄: abijciēdū ē q̄ddā albū qd̄ inte
riꝰ ē. ⁊ q̄ddā nigꝝ qd̄ ē exteriꝰ. Spicanardi q̄
nigra ē vel terrea nō dʒ poni ī medicis. Ha-
bet aūt ꝟtutē ↄfortatiuā ex aromaticitate et
pōticitate. ⁊ diureticā ex q̄litatibꝫ ſuis ⁊ ama
ritudīe. Per. x. ānos ſuari pt̄ ī loco ſicco ⁊ nō
humecto. ¶ Actor ex gloſis. Nardꝰ ē herba
humilis: calēs ⁊ redolēs. de q̄ fit vnguētū pre-

ciosum.maxie qñ nõ ſolũ de radice:ſ3 de ſpi-
cis ⁊ folijs cõficitur.nec alijs herbis adulte
rat̃.Tunc enĩ piſticum.i.fidelis dicitur.

Operationes

A ¶Pla.Cõtra ſincopim ⁊ cardiacã paſſionez
limphat̃ vinũ patient̃ ex aq̃ roſacea decocti
onis eiꝰ.vel ex tali aq̃ addito zuccaro fit ſy-
B rupus.¶Cõtra debilitatez cerebri applicat̃
naribꝫ.Cõtra frigidũ reuma puluis eiꝰ ĩ oleo
decoquit̃.⁊ cum digito naribꝫ imponit̃.Tale
oleũ multũ ꝯfert ꝯ ſurditatẽ ex frigido ſtoma
cho.⁊ ꝯ putredinẽ auriũ poſt apoſtemata.
C ¶Cõtra frigiditatẽ ſtomachi ⁊ indigeſtionẽ
⁊ opilationẽ ſplenis ⁊ epat̃ ex frigido hũore.
valet vinũ decoctiõis eiꝰ.Cõtra putredinez
gingiuaꝝ puluis eiꝰ ſupponit̃.valet ad matri
D cẽ mũdificandã ⁊ ꝯceptũ adiuuãdũ.¶Oleũ
fit ex ſpica nardi qḋ eſt optimum ꝯ paraliſim
epilentiã arteticã ⁊ podagrã:ſumptũ ꝑ os vel
inunctũ.fit aũt ꝑcioſiſſimũ vt dicit Dyaſc.h̃
modo.Accipiũt.l.libras ſpicenardi ⁊ ponũt
in olla:cuiꝰ os bene obturãt.aliã ollã ĩ terra
infodiũt:⁊ a fundo ſupioris olle deſcẽdit ca-
lamꝰ ad inferiorẽ ollã.circa ſupiorez faciunt
ignẽ.q̇ exoluit:deinde effluit oleũ ꝑ calamũ
in inferiorẽ.Et ex.l.libris nõ fiũt niſi q̇nq3 vl'
vi.vncie.Quidã vero puluerẽ ſpicenardi di-
mittũt in oleo ꝑ.xx.dies:poſtea buliũt ⁊ be-
E ne colant ac reſeruãt.¶Conſtã.in libro.gra.
Spica epar ſtomachũq3 ꝯfortat.q2 dolorem
ab eis amputat.Eius apozima bibitũ renes
⁊ veſicã ab oĩ ſordicie mũdat.Urinã et men-
F ſtrua ꝓuocat.¶Albertꝰ in li.de na.reꝝ.Spi
ca yctericiã ex opilatiõe fellis ⁊ epat̃ curat.
Humoribꝫ a capite ad pectꝰ ⁊ ſtomachũ de-
ſcendẽtibꝫ reſiſtit.Uentoſitatẽ inteſtinorum
amputat:Mulieribꝫ ſuppoſita ſanguis flu-
xũ ꝯſtringit.Sup empetigines fricata eas
oĩno mũdificat.Cũ aqua frigida potata ab-
ominationẽ ⁊ cordis tremorẽ tollit.Cũ ſapa
bibita libidinẽ augmẽtat.Cũ vino ꝓpinata
ꝯ morſus ſcorpionis atq3 ſerpent̃ valet.Col
liriũ ex ea factũ hũiditatẽ falſi flegmat̃ deſic
G cat.Piloſq3 palpebraꝝ ꝯfortat.¶Dyaſ.Nar
dus eſt herba ſpicoſa.Huiꝰ genera duo ſũt.
ſc3 Indicũ ⁊ ſyriacũ.Montis enĩ in q̃ naſci
tur vna ps in indiã porrigit̃.Altera in ſyriaz
ſpectat.In illa q̃ ſyriã reſpicit inuenit̃ nardꝰ
lenis ac rufa multis capillis illigata.ſuauez
habens odorẽ vt cyperũ:⁊ ſpicã breuẽ.Que
in ore miſſa ſuauitatẽ habet cũ amaritudine.
ſi vero in ore diu citius teneat̃ linguã ſiccat:
Ex parte aũt Indie:nardus inuenit̃ ſine vir
tute generans ſpicã oblongã ac multũ ſpiſ-
ſam:ac ex vna radice multos ramos gene-
rans in circuitu.nõ vtiles in odore.In acu-
mine vero eiuſdẽ mont̃ q̃ aqua non infeſtat̃.
vtilior odore naſcit̃.folijs cipro ſimilibꝫ.Alia
quoq3 inuenit̃ apud ſyrios:ſpicã hñs oblon-
gam:ſubalbidam fruticem maiorẽ cũ odore
nõ valde ſuaui.Omniũ autem ꝑdictarũ vir-
tus vnctualis eſt.Calefaciũt mediocriter:⁊
deſiccant abundanter.
¶Auicẽna.Spice ſpecies vna eſt aromati- H
ca.⁊ eſt albũ ſpica.Altera vero neriden ⁊ ſpi-
ca romana.⁊ alithiti adebilior eſt inda.ſyreni
virtute ꝓxima.Arbor eius parua eſt.que cũ
luto ſuo euellitur.⁊ quãdoq3 planta ſibi ſimi-
li adulterat̃.Sed inter eos diſcernit̃.q2 plan
ta illa horribilis odoris inuenitur.
¶Eſt preterea quedã montana cuius ſunt vt I
croci ortulani folia.⁊ ſimiliter eius ſtipites.
ſed citrini ſunt ⁊ plani nõ in modum rhetis
inuoluti.Duas vel plures hab3 radices:ſed
crus non habet nec fructum nec florem.Me
lior eſt illa cuius pili ſunt plures ad rubedinẽ
declinãs boni odoris vt ciperi:ſua ſpica lin-
guam mordicans.Et hec ẽ ſyra q̃ multos ef-
fectus hab3 in medicina.Calida eſt in ꝓmo.
ſicca in.ij.Eſt aperitiua reſolutiua.

Capitulum.cccl.

ſ Pinachia. Pandecta ca. dcliij. Spi
nachia latine. Grece aſpenach. Se
rap li. aggre. ca. aſpenach. Aſpenach
ſunt fri. in fine primi gradus.

Operationes

A ¶ Serapion. Spinachia leniũt ventrẽ ꝛ cõ
ferunt dolori pectoris ꝛ pulmonis q̃ fiũt a co
lera ꝛ ſanguine. Nutrimentũ eoꝝ eſt melius
nutrimento attriplicis. et opatio eoꝝ prope
operationẽ eius. ꝛ ſunt lenificatiua.

B ¶ Et ipſius nutrimentũ melius eſt nutrimẽ
to criſolocanne. Et in ipis eſt virtꝰ abſterſi
ua: lauatiua. ꝛ vincunt coleram.

C ¶ Et fortaſſe reſtringũt ſtercus a iure eoꝛ
Ergo auferantur a iure ſuo. Et ſi comedant
cõferũt anhelitui ꝛ pectori ꝛ pulmoni calide.
ꝛ confert doloribꝫ dorſi cõſanguineis. Et eſt
lenificatiua ventris.

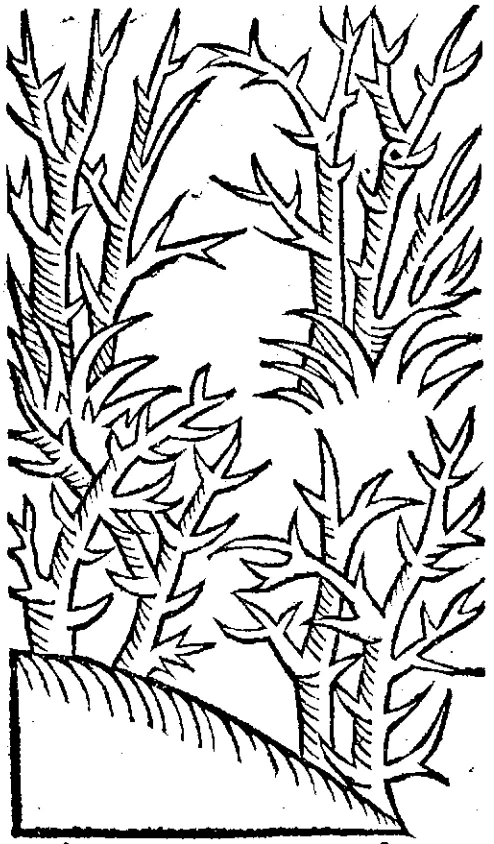

Capitulum. cccclj.

ſ Pina. Iſidorus libro etymologiaꝝ.
Spina in egypto celebrat circa the
bas dũtaxat nigra. Quoniã incor
rupta etiam in aquis durat. ꝛ ob id vtiliſſima
nauium coſtis. Candida facile putreſcit. A
culeus ſpinarũ ꝛ in folijs. Semen in ſiliquis
coria perficiunt galle vice. Flos et coronis
iocundus: ꝛ medicamentis vtilis. Manat ꝛ
gummi ex ea. ſed precipua vtilitas q̄ ceſa ter
tio anno reſurgat. ¶ Ariſtotiles libro de ve
getabilibꝫ. Spine non ſunt de genere nec na
tura plante. ſed humor ꝛ frigus aſcendit. ꝛ cũ
eis parua decoctio. illudq̃ coagulat ſol. ꝛ ex
illo ſunt ſpine. fitq̃ forma piramidalis in ſpi
na. quoniã aer cũ elongatus fuerit ab aliqua
planta augentur partes eius cũ extenſiõe ma
terie. ¶ Plinius libro. xij. In india eſt ſpina:
ſed deprehenſa in lucernis igne ꝑnius tran
ſiliente. India fert in ſpinis ſimilitudinem pi
peris. amaritudine ꝑcipua folijs paruis den
ſiſq̃ cipri modo. ramis cubitorum trium cor
tice pallido: radice lata ꝛ lignoſa buxei colo
ris. Hac in aqua cũ ſemine excepta. in ereo
vaſe medicamentũ efficitur. quod litione vo
catur. Eadem ſpina in Pelio monte naſcitur:
qua medicamentũ adulteratur. Gens indis cõ
termina vocatur Ariana. cuiꝰ ſpina lachry
marũ eſt precioſa myrrhe ſimilis. acceſſu ꝓ
pter aculeos anxiolauri folia. Ibidem ſpina
eſſe tradita eſt. Cuius liquor aſperſus oculis
cecitatem omnibꝫ animalibꝫ infert. In egy
pto naſcitur aſpalachros ſpina candida. ma
gnitudine arboris modice flore roſe. Radix
eius vnguẽtis expetitur. Tradunt in quocũq̃
frutice curuetur arcus celeſtis. eandẽ quecũq̃
ſit aſpalatri ſuauitatẽ odoris emittere: ſed in
aſpalatro inenarrabilẽ quandã exiſtere. Hu
ius ꝓbatio eſt in colore rufo vel igneo. Ta
ctuq̃ ſpiſſo ꝛ odore caſtoreo. Idem libro. xiij.
In egypto celebratur ſpina dũtaxat nigra. quĩ
in aquis durat ꝛ incorrupta manet. Et ob id
nauiũ coſtis vtiliſſima. Candida vero facile
putreſcit. Manat et gũmi ex ea ꝛc. vt ſupra.
Nec obmittendũ eſt etiã q̄ in babylone ſerit
in ſpinis. quoniã nõ alibi viuit. Et eſt ſicut vi
ſcũ in arboribꝫ. ſed illud in ſpina tantũ que re
gia vocatur. Mirumq̃ q̄ eadẽ die germiat qđ
iniectum eſt. Iniicitur autẽ ipſo canis ortu.
Et arborem celerrime occupat. Vinũ ex ea
condiũt. ꝛ ideo ſeritur. Spina hec naſcitur
et Athenis etiã longis muris. ¶ Idem libro
xvij. In calabria eſt ſpina ſilueſtris: q̃ ꝑ inci
ſionem vtiliter mixtos ꝛ ſorbos recipit.

Operationes

¶ Auicenna. Spina alba frigida eſt et ſicca A
in primo. Cõfert mollificationi ſtomachi. de
coctio eius confert inſtrumẽtis iuncturarũ
ꝛ podagre. Spina iudaica calida ẽ ſubtilia
tiua reſolutiua. Confert alcuzet ꝛ ſputo ſan
guinis. Ex eiꝰ decoctiõe colluitur os ad do

loꝛem molaꝝ. Spina egyptiaca frigida in pͥmo. ſicca in ſecūdo. ¶ Exiccatiua eſt ꝛ catar
B roſ abſcindens. Confert apoſtematibꝫ gutturis ꝛ ſtomachi. Radix eius et pꝓꝛie ſemen eius vehemētis ſunt conſolidationis.
C ¶ Idem in codē Zedeguaro eſt ſpina alba: q̄ ſpinas habet ſiſes folijs amomi. ſed ſubtiliores ꝛ albioꝛes. floꝛē purpureum. ſemen rotundum. Stipes eiꝰ quandoq̄ꝫ puenit ad duos
D cubitos. ¶ In ipa eſt retentio fluxus ſanguinis. confert apoſtematibꝫ flegmaticis ꝛ ſpaſmo ꝛ ſputo ſanguinis ſolutioni antique. Febribꝫ flegmaticis longis ꝛ oībus febribꝫ antiquis. debilitati quoq̄ꝫ ſtomachi: ꝛ aperit oppilationes. Maſticata ꝛ poſita ſup puncturam ſcoꝛpionis: attrahit venenum.
E ¶ Semen eiꝰ bibitū cōfert moꝛſure venenoſoꝛū reptiliū. Collutio oꝛis ex eius ſucco facta ſedat doloꝛē dentiū. Radix eiꝰ eſt infrigidatiua ꝛ exiccatiua cū reſolutiōe quadā.
F ¶ Pli. li. xxiiij. Spina arabica ſpiſſat ſtringitq̄ꝫ diſtillationes oēs ꝛ ſanguis excreationes: menſiūq̄ꝫ abundantiā. etiā nunc radice valentioꝛ. Spine albe ſemen cōtra ſcoꝛpiones auxiliatur. ¶ Coꝛona ex ea impoſita ca
G pitis doloꝛē minuit. Huic ſimilis eſt ſpina illa quā greci Achonton dicūt minoꝛibꝫ multo folijs aculeatis p extremitatē. ꝛ arancoſa lanugine obductis. Qua collecta etiam veſtes quedā in oꝛiēte fiūt ſimiles bombicinis Ipaq̄ꝫ folia vel radices ad remedia bibunt.
H ¶ Eſt ꝛ alia quā nos rubeā dicimꝰ: qua lane tingunt: pelleſq̄ꝫ pficiunt. In medicina vrinā pꝛicit: moꝛbūq̄ꝫ regiū ſanat: ꝛ yſchiaticos ac paraliticos. Radix ſemenq̄ꝫ menſes trahūt: aluū ſiſtunt: ꝛ collectiones diſcutiunt.
I ¶ Contra ſerpentes rami cū folijs imponuntur: folia eius capillū inficiunt. Eſt et paliu
K rus genus ſpine. ¶ Actoꝛ de Achanto et rubea ꝛ paliuro ſuperiꝰ diximꝰ. Inter quas nimirum ponit eas Iſidoꝛus.

Capitulum. cccclij.

Quinantum. Pandecta capit. xvij.
f Adcher arabice Grece ſquinum Latine ſquinantū. Squinantum dicit palea cameloꝝ. q2 cameli eam comedūt. Eſt enī calide ꝛ ſicce cōplexionis in pͥmo gradu. ꝛ reperit in Affrica ꝛ in Apulia. p decenniū ſeruatur. Eligendum eſt quod ſubalbidū eſt. Si autē invenit quoddam durū ſicut lignū circa ſtipitem abijciatur. ꝛ ſtipes eiꝰ eſt ſimilis ſtipiti cypꝛi. ¶ Dyaſcoꝛides ca. de ſquino. Squini duo ſunt genera. Unū oxiſchinos appellatur. q2 acutū ſemen habet alterū. ve

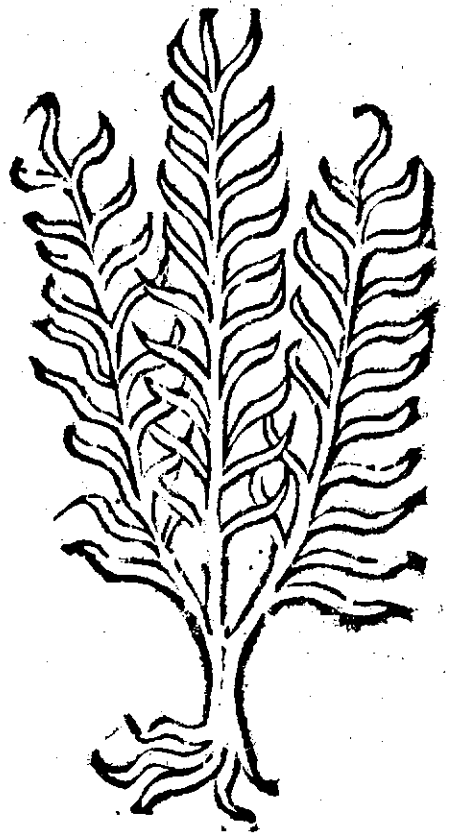

rū ſemē hꝫ nigrū rotundū ꝛ groſſius pdicto. ꝛ eſt foꝛte tertiū genus ſquini paulo groſſius ſupꝛadictis: q̄ creticus ſiue oloſquinꝰ. ¶ Serap. li. aggre. ca. adcher. Adcher. i. ſquinantum. ꝛ eſt herba hñs radices ſub terra. et ramos ſubtiles. ꝛ eſt ſicut radix culē. niſi q2 eſt latioꝛ. ꝛ hꝫ fructū fere ſimilem floꝛibꝫ camaꝝ. niſi q2 eſt ſubtilioꝛ ꝛ minoꝛ. ꝛ naſcit in inſulis ꝛ in pꝛatis. ꝛ foꝛtaſſe ex eo repletur tota terra vbi naſcit. ꝛ qū deſiccat fit albū. ¶ Et idē aucto. Iſaac. Squinantū eſt herba palearis. ꝛ hꝫ ramulos ſubtiles duros. ī capitibꝫ ramuloꝝ ſunt ſpice piloſe. ꝛ illi pili ſunt floꝛes eiꝰ. ꝛ hꝫ bonū odoꝛē. ꝛ vene coꝛticis eiꝰ ſūt nigre ꝛ interiꝰ albe. ꝛ ſapoꝛ eius eſt amarus. Et qđ de ipſo adminiſtrat floꝛes radices et folia.
¶ Galienꝰ. Floꝛis eiꝰ ſubſtātia nō eſt longinqua a ſubtilitate. et in ſapoꝛe eiꝰ ē ſtipticitas pauca minoꝛ caliditate ipſiꝰ. Et virtꝰ ipſius eſt virtꝰ que calefacit moderate et ſubtiliat. Item Gal. viij. ſim. far. ca. ſquinantū. Squinantū calefacit moderate ꝛ ſtipticat moderatius adhuc ꝛ a ſubtiliū partium ſubſtātia nō alienum. Et idem Serapion auct. Dyaſco. Melius ex eo nouū in quo eſt rubedo plurium floꝛum. Et quādo ſcinditur apparet in eo coloꝛ purpureꝰ: ꝛ ē ſubtile: ꝛ ī odoꝛe ſuaue

Et quādo deferṫ in manibꝫ habet odoreʒ bo-
num. ⁊ quādo maſticatur mordicat linguam.
⁊ pungit punctione pauca. ⁊ quod in vſu ve-
nit ex eo eſt flos eiꝰ et canne radicis ipſius.
¶ Auicēna auctoritate Dyaſcoridis. Squi-
nantum eſt duarū ſpecierū. Una eaꝝ eſt que
nō habet fructum nigrum. ⁊ habet folia ſicut
cauda equina. Et idem opiniōe ꝓpria. Squi-
nantum ex eo aliud eſt arabicum ⁊ boni odo-
ris. ⁊ aliud eſt aginum quod eſt minutum: et
eſt durius ⁊ groſſum: ⁊ eſt terreum: ⁊ non ha-
bet odorem. Melius ex eo eſt Arabicum
rubeum fortioris odoris. ſed illud quod ē ſu-
pra ipm ad aliquātulum declinat rubedineʒ.
⁊ cū ſcinditur fit purpureū mordicās linguā
⁊ adurens eam ſua acuitate. ⁊ in aginio ē vir-
tus infrigidatiua. ⁊ eiꝰ radix eſt vehementio-
ris ſtipticitatis. ⁊ eius flos calefacit parum.
⁊ eius ſtipticitas eſt minor calefactione ipſi-
us. ⁊ eſt aliud arabicum. Sed in ſua natura
eſt calida ⁊ ſicca in ſecundo gradu.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Squinantū in vino decoctū ⁊ ca-
thaplaſmatū pudēdis mēſtrua educit. Strā-
B guiriam ⁊ diſſurriam ſoluit.
¶ Sera. Squinantū ꝓuocat vrinā et men-
ſtrua qn̄ bibiṫ. aut fit ex eo emplaſtrū. cōfert
apoſtematibꝫ epatꝭ ⁊ ſtomachi. Sed radicꝭ
eiꝰ ſtipticitas eſt amplior ſtipticitate floris. ⁊
caliditas eſt minor caliditate ipſiꝰ. ⁊ propter
C iſtā ſtipticitatē accidit ꝙ adminiſtraṫ ad fluxū
ſanguinis. ¶ Dyaſcorides cap. de ſquinanto
Flos eiꝰ eſt ſtipticus ſtipticitate pauca. cale-
factiuus: maturatiuꝰ: mollificatiuꝰ. frāgens
lapidem: aperitiuus orificiorū venarū. Pro-
uocatiuus vrine ⁊ menſtruoruʒ. ⁊ reſoluit in-
flationes: ⁊ inducit grauedinē capitis. ⁊ con-
fert ſputo ſanguinis ⁊ dolori ſtomachi. ⁊ cō-
fert pulmoni ⁊ renibꝫ. Et miſceṫ in confectio-
nibꝫ medicinarum multarum.
D ¶ Et radix eiꝰ eſt ſtiptica. ⁊ ꝓpterea datur ex
ea pondus aurei. i. cū tantundem piperis ali-
quot diebꝫ habentibꝫ nauſeam ⁊ hydropicis.
⁊ habētibꝫ quaſſationē in neruis. ⁊ decoctio
eius cōfert apoſtematibꝫ matricis quādo fit
ſeſſio in ea. Et oleum ſquinanti cōfert omni-
bus ſpeciebꝫ pruritus. ⁊ illi qui eſt in anima-
libus. ⁊ expellit laſſitudinem. ⁊ eſt ɔueniens
E ad albaras. ¶ Galienus. Squinantū eſt vri-
natiuū ⁊ menſtruoꝝ eductiuū potationibus
ſumptum. Iuuat autē ad eos qui ħn epar et
ſtomachū ⁊ ventrem flegmones. Eſt autē ra-
dix eiꝰ magis ſtiptica ꝙ̄ flos, ſed flos calidi-
or. In omībꝫ vero partibꝫ eiꝰ: alijs ꝗdem ma-
gis: alijs aūt minꝰ apparet quedā guſtantibꝫ
ſtipticitas ꝓpter quā ⁊ farmacꝭ que emoptoi-
cis fiunt miſceṫ. ¶ Auicē. Squinantū in eo F
eſt ſtipticitas. qua propter cōfert eiꝰ flos flu-
xui ſanguinis vndecūqꝫ fit. Et in eiꝰ oleo ſūt
reſolutio et attractio. ſed eiꝰ radix eſt fortior
in hoc. ⁊ cōſtringit naturā. ⁊ in ipo ſunt dige-
ſtio ⁊ lenificatio: ⁊ orificia venaꝝ apit. ⁊ ſedat
dolores intrinſecos. ⁊ ꝓprie in matrice. et re-
ſoluit ventoſitates. ¶ Eiꝰ oleū ɔfert prurituī G
⁊ eiꝰ decoctio cōfert apoſtematibꝫ calidis et
duriciebꝫ intrinſecꝭ. bibitū ⁊ ſuppoſitū ꝑ em-
plaſtro: ⁊ decoctū ⁊ apoſtematibꝫ frigidis in
viſceribꝫ. ⁊ cōfert lacertis conquaſſatis.
¶ Et confert ſpaſmo cū ex hoc bibiṫ q̄rta ps H
aurei cū pipere. ⁊ ipm remouet laſſitudineʒ et
grauat caput. ⁊ ꝓprie illud qδ eſt ex eo aginū
Sed minutum eius facit ſodam. ⁊ groſſiorꝭ
ſemen facit dormire ⁊ ſtupefacit.
¶ Et totū ipſiꝰ cōfortat carnē rubeā ꝗ eſt īter I
gingiuas. ⁊ deſiccat hūiditates ipaꝝ. ⁊ eius
flos purgat caput. ⁊ ſquinantū cōfert dolori
pulmonis. ⁊ eiꝰ flos ɔfert ſputo ſanguinis.
¶ Et radix eius cōfortat ſtomachum ⁊ appe- K
titū. ⁊ ſedat nauſeam excepto aureo ex eo ꝓ-
prie cum pondere ſui ⁊ pipere. ⁊ ipſiꝰ flos ſe-
dat dolores ſtomachi: ⁊ cōfert apoſtematibꝫ
eius ⁊ apoſtematibꝫ epatis.
¶ Et ſquinantū ɔfert doloribꝫ matricꝭ et eu- L
catiſma. ex decoctione eiꝰ apoſtematibꝫ ma-
tricis calidis cū diſtillaṫ in eaʒ. aut vaporaṫ
cū aqua eiꝰ. ⁊ frangit lapidē ⁊ ſtringit naturā
ꝓprie qδ ex eo eſt aginum. Et abſcindit flu-
xum ſanguinis matricꝭ: ⁊ ꝓprie eiꝰ flos.
¶ Et cōfert doloribꝫ renū ⁊ fluxui ſanguinis M
ipoꝝ. Et cū bibiṫ ex radice eiꝰ aureus cū pi-
pere ɔfert hydropiſi. ⁊ ipſius flos cōfert apo-
ſtematibꝫ ani. Species eiꝰ groſſa cum ex fo-
lijs recentibꝫ que ſunt iuxta radicē fit empla-
ſtrum: eſt iuuatiua morſure venenoſorū.
¶ Platearius. Squinantū diciṫ palea came- N
lorum. quoniā eo cameli nutriunṫ. Eſt aūt in
tertio gradu calidū ⁊ ſiccū. In affrica ⁊ ara-
bia reperitur. ꝑ decem annos ſeruatur.
¶ Eligendū eſt quantuʒ albiꝰ inueniri poteſt O
ac molle. Si autem quoddam durū et quaſi
ligneum circa ſtipitem repitur: abijciaṫ. Uir-
tutem habet principaliter purgandi flegma
ſicut polipodium ⁊ coloquintida. Cum Pla-
teario concordant omnes alij. Dyaſcorides
videlicet ⁊ Aui. Conſtan. ⁊c̄.

Capitulum. cccclij.

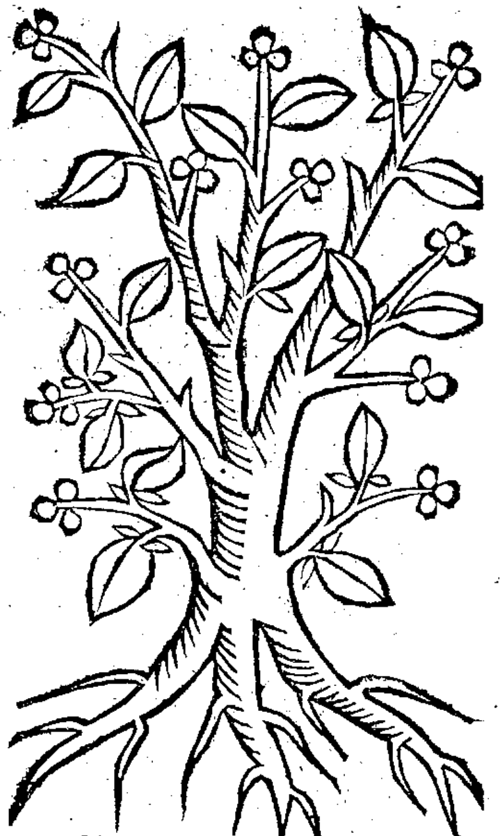

ſ Trignos. Iſid. li. ethymo. Strignos
latine ſalutaris herba dr̄ gr̄a virtutū.
Ex herbario. Strignos q̄ ⁊ vna lu-
pina dicta ē frigide v̄tutis. Folia ei⁹ ſunt oꝛi-
mi ſilia: niſi ꝙ maioꝛa. Caulē ſ̄uo cū creuerit
ad terrā declinat. Semē h̄ꝫ īter folia ꝑ totos
ramos interuallis modicis oꝛdinatū follicul'
q̄ ſiles ſūt veſicis. In q̄bꝫ ſunt bacce rubee: le-
nes rotūde multe ac minute frigidā vim h̄ūt.

Operationes

A ¶ Iſi. Strignos doloꝛē capitis ⁊ ſtomachi in-
cendiū mitigat. eſt eni frigida ⁊ retinēs. Vn̄
⁊ ſucc⁹ ei⁹ ignē ſacrū curat. folia ei⁹ trita cū
vino potata: ſemīs lapſū ꝯſtringūt. Eadē ⁊
vua lupina dr̄ eo ꝙ ſemen eius vite ſimile ſit.
B ¶ Pla. Strignū idē eſt qđ ſolatꝝ vel moꝛella
C de q̄ infra dicet̄. ¶ Ex herbario. Hui⁹ folia ꝑ
cathaplaſmate īpoſita ignē ſacꝝ ſedāt. liuo-
res abſtergit. Doloꝛē capitis ⁊ ardoꝛē ſtōachi
D cū oleo trita diſſoluit. ¶ Doloꝛes auriū ſanat
fluxū matricis cohibet. Laboꝛē q̄ꝫ part⁹ ſuble
nat. ad tumoꝛē coꝛꝑis ⁊ ad dētiū doloꝛē valꝫ
Ad ſanguīs q̄ꝫ fluxū de naribꝫ reſtringendū.
ſi q̄s ei⁹ ſucco lana ītincta ſibi nares obſtruet
E ¶ Actoꝛ. Eſt etiā ſpēs quedā ſolatri q̄ come
dit̄ videlicet oꝛtulana, de qua inferi⁹ dicet̄.

Capitulum. cccclıııį.

ſ Quilla. Pandecta cap̄. ccccxi. bauri
fel arabice vl' baulachach. Grece ſal
la. Latine vero ſquilla vel cepe mu-
ris. Squilla eſt herba habens folia ſatis ma-
ioꝛa lilio. Et ex eius cepe magno quod eſt in
eius radice fit acetum ſquilliticū. ⁊ latini vo-
cant cepe muris. quoniam interficit mures.
¶ Serapion li. aggre. cap̄. Haurifel ſiue ha-
ſafel: id eſt ſquilla auctoꝛitate Galieni. Vir-
tus eius eſt que calefacit calefactione foꝛti. ⁊
melius eſt ꝙ accipiatur cepe ſquille ⁊ aſſetur
vel coquatur: ⁊ poſtea adminiſtratur. ꝙ ſi fi-
et hoc minuetur foꝛtitudo ⁊ acuitas ſue vir-
tutis. ¶ Et idem auct. Dyaſco. Habet virtu
tes acutas. ⁊ qn̄ aſſat̄ ⁊ ſumit̄ habet multa et
maxima iuuamēta. Si ergo volum⁹ eā aſſa-
re: opoꝛtet ꝙ inuoluat̄ in paſta vel ī luto ⁊ po
nat̄ in furno. aut ſepeliat̄ in pꝛunis donec co-
quat̄ paſta: vel lutū deinde extrahat̄. ⁊ ꝯſide-
ret̄ an ſit bene cocta. ꝙ ſi nō inuoluat̄ alia vi-
ce in paſta vel luto vt pꝛius. Nā ſi nō aſſaret̄
bene noceret accipiēti ipaꝫ: ⁊ lederet mēbꝛa
interioꝛa. Aſſat̄ aūt alio modo. Naꝫ ponit̄ in
olla et cooperit̄ paſta vel luto: et ponit̄ in ata
noꝛ donec coquat̄ bene, et opoꝛtet qn̄ ſquilla

fuerit bene decocta et accipiatᷣ eius interi⁹. ⁊ abijciatᷣ cortex ei⁹ exterior. ⁊ ſunt qdã abijcientes corticẽ ei⁹ ⁊ mediculũ. ⁊ accipiunt illud qđ eſt inter vtrũqꝫ. ⁊ qdã incidũt eã in fruſta et ponũt eã in aquã. ⁊ mutãt aquã ei⁹ ſepe donec vident ꝙ nõ remanet ĩ ea amaritudo. et qdã incidũt in fruſta ⁊ inſerũt in filo lineo: ⁊ ſeparãt fruſta a fruſto: ne ſe cõiungãt et deſiccant in ſole. ⁊ illud qđ eſt inciſum ex ea ponitᷣ in aceto et vino et oleo. ſed illud qđ eſt in ei⁹ medio coquitᷣ in oleo ⁊ diſſoluitᷣ in ea reſina pini. et valet ad multa. Sed aceti ſquillitici ſcḋm Serap. opatio eſt in hũc modũ. Accipiatᷣ ſquilla alba et bñ purgetᷣ et inſcidatᷣ in fruſta: et inſeranᷣ fruſta illa in filo lineo. et ſit inter vtrũqꝫ fruſtũ diſtãtia ne ſe iungãt ⁊ deſiccenᷣ in vmbra. xl. diebꝫ. poſtea ſumatᷣ ex ea ꝗntitas vni⁹ manipuli et ponatᷣ in vaſe ⁊ pijcianᷣ ſup eã. xij. kiſt aceti fortiſſimi: et ponatᷣ in ſole. xl. diebꝫ. ſit aũt vas coopertũ ⁊ obturatũ bñ. poſt ꝟo tp̃s extrahatᷣ ſquilla ab aceto: et exp̃matᷣ ⁊ abijciatur acetũ ⁊ reponatᷣ. Quidã accipiũt de ſquilla vnũ mãnes et pijciũt ſuper eã aceti. v. kiſt. Quidã ꝟo accipiũt ſquillã et mũdãt eã et nõ deſiccãt eã. Et qdã p̃parant pijciẽtes ſup vnũ mãnes ex ea acetũ et dimittũt ſex menſibꝫ. ⁊ illud acetũ ſquilliticũ in hũc modũ factũ eſt magꝭ inciſiuũ humorũ ingroſſoꝝ ꝗ̃ aliqđ aliud acetũ vtiliſſimũ ad multa. Modus faciendi vinũ ſquilliticũ ſcḋm eundẽ eſt iſte. Accipiatur ſquilla ſicut dixi ſupra: et deſiccetur in ſole: et accipiatᷣ ex ea ꝗntitas vni⁹ mannes: et teratur et cribretur cũ cribro tenui: et ligetur cum pãno lini raro. et ponatur pann⁹ in. xx. kiſt vini dulcꝭ noui ſcꝫ muſti. et dimittatur ſic int⁹ tribꝫ menſibꝫ. deinde coletur vinũ et pone in alio vaſe et ſeruetur. poſtꝗ̃ obturatũ eſt caput vaſis bene. Et fit ex ſquilla humida in hũc modũ. Accipiatur ex ea cruda recenti ſicut ẽ. et accipiatᷣ ex ea duplũ ei⁹ qđ acciperetᷣ ex ſicca: et pijciatur ſup ip̃m muſtũ: et ponatur ĩ ſole quadraginta diebꝫ et coletur et reponatur. et hoc tale quanto fuerit antiquius tanto meli⁹. Etiã fit vinũ ſquilliticũ alio modo Nã accipitur ſquilla et mũdatur et inciditur. et accipiunᷣ ex ea mãnes tres: et proijcitur ſup ea de bono muſto amphora vna: ⁊ dimittitur ſex menſibꝫ: poſtea colatur et reponitur in vaſe.

Operationes

A ☞ Johãnes Meſue cap̃. de ſquilla. Squilla ſicut dicit Galien⁹ iuuamentum eſt duplex Solutione enĩ educit materias et parat ad ſoluendũ: et melior eſt hñs partẽ. ſola enĩ ſcḋm Galienũ eſt venenoſa. et adhuc melior ẽ que ſaporẽ habet cõpoſitũ ex dulcedine ⁊ acredine et acuitate et amaritudine. ⁊ ꝗ̃ hꝫ ſplendorẽ in laminis ſuis. ⁊ ꝗ̃ naſcitᷣ in locis liberis. Orta enĩ in locꝭ termaꝝ: aut orta ſingularis eſt mala. Calida ẽ in tertio gradu. ſicca ĩ ip̃o.

¶ Eſt enĩ cõpoſita ex partibꝫ igneis in ſupficie dantibꝫ ei acuitatis vehementiam. et ex partibꝫ terreis aduſtis dantibꝫ ei amaritudinem. et ex partibꝫ aereis mediocribꝫ dantibꝫ ei de dulcedine aliquid. Eſt enĩ inciſiua: vlceratiua: aduſtiua: reſolutiua materierũ. attractiua ad exteriora. ſubtiliatiua partium groſſarũ ⁊ viſcoſarũ adherentiũ. cõſeruatiua a putredine. Rectificatio. aſſatio acquirit ei facilitatem in ſoluẽdo. et p̃paratio ipſi⁹ cum aceto poteſt materias groſſas adherentes ⁊ ſubmerſas facile expellere. B

¶ Modus aũt p̃paratiõis ei⁹ in elixatione eſt ſcḋm hũc modũ. Accipiunᷣ lamĩa ipſi⁹ ⁊ ſeparatim inuoluunᷣ in paſta ⁊ ſepelitur ĩ cinere calido. ⁊ coquitur ſufficiẽter ⁊ extrahitur ex paſta. ⁊ adminiſtratur vbi oportet. C

¶ Modus aũt aſſatõis ipſi⁹ ponitur in vaſe luteo vitreato ſtricti orificij. ⁊ ſigilletur ligatione forti cũ pergameno. ⁊ dimittatᷣ diebꝫ q̃draginta. ⁊ p̃prie diebꝫ maioris eſtus. ⁊ moueatur vas ⁊ mutetur viciſſim oĩ hora. ita ꝙ equaliter in ſingulis partibꝫ calefiat. Deinde extrahatᷣ ſquilla ⁊ adminĩſtretᷣ vbi oportet. Et qñqꝫ miſcetᷣ ei poſt aſſationẽ tm̃ de farine orobi ꝗntũ ip̃a eſt. ⁊ fiunt inde trociſci ⁊ ſuanᷣ vbi oportet. ¶ Modus aũt opationis aceti ſquillitici ſcḋm ꝙ Galien⁹ narrauit. Accipiatᷣ ex laminis ei⁹: ⁊ p̃prie ꝗ̃ ſunt inter corticem. ⁊ cor ipſius quãtitas quã volueris. ⁊ cõſue ſeparatim cũ filo. ⁊ dimitte ſiccari in vmbra ꝑ quadraginta dies: ⁊ poſt hoc cõminue ipſas in fruſta: ⁊ pone ad omnem libram eius aceti boni et albi libras. vi. et pone in vaſe vitreo ſtricti orificij. ⁊ ſtringe caput eius ⁊ dimitte in ſole ꝑ alios quadraginta dies. Et poſt illud cola ⁊ adminiſtretur vbi oportet. Et ſi neceſſitas vrgeret feſtinare: ſepeliatᷣ vas ĩ cinere calido vel arena calida cũ ſucceſſione. non repente ſed p̃prie inter horam ⁊ horam. D E

¶ Et dixit Paulus. Lamina eius ponantur ſicut ſunt in aceto a p̃incipio veris vſqꝫ ad finem eſtatis in vaſe vitreo ſigillato expoſito ſoli. ⁊ poſt illud adminiſtretur vbi oportet Et ſcire debes ꝙ Squilla de decoctiõe ſubſtinet rem mediocrem. F

¶ Auicenna libro. ij. cap̃. de ſquilla. Squilla G

eſt cepe muris.cuiꝰ folia ſunt ſicut folia liliȷ̄.
⁊ hꝫ oleū ad nigredinē declinans.eſt calida ⁊
ſicca in.ȷ̄.gra.⁊ eſt inciſiuum.⁊ in ipo viſcoſi
H taſ aduſtiua eſt.¶ Sera. Illud qꝺ eſt in me-
dio ſquille coquiť in oleo:⁊ diſſoluiť in ea reſi
na pini.⁊ poniť in ſciſſurꝫ q̄ fiūt in pedibꝫ pro
pter frigus:⁊ curat eas:⁊ coquiť cū aceto.⁊
fit ex eo emplaſtꝝ ad morſuꝫ tyri.Et admini-
ſtrať ſquilla aſſata in plimis cōfectiōibꝫ.et in
illis in qbꝫ ingrediuntur ſpecies aromatice.⁊
dať ex ea in potu qn̄ volumꝰ ꝓuocare vrinā.
⁊ in hydropiſi.⁊ dať illi qui ꝯqueriť de ſtoma
cho ⁊ in cibis natat in eo et nō digeriť.et dať
ad tortiōes ventrꝫ:⁊ ad tuſſim antiquā et ad
aſma:⁊ ad extrahendū ſanieꝫ a pectore.et pe-
ctus mūdificat a groſſis humoribꝫ.et ſufficit
ex ea pondus triū onoloſac.⁊ admixto mel-
le cocto ⁊ facto inde loboc comediť.⁊ ꝯuenit
ad oia que diximꝰ.⁊ purgat optime ventrem
a chimis groſſis viſcoſis. oportet tn̄ cauere
ab ea illos quibꝫ vlcera vel excoriatiōes ſeu
vulnera in mēbris intrinſecis ſunt.Et qn̄ aſ
ſať ⁊ liniuť cum ea verruce que dr̄ acdas ⁊
hocdas:⁊ claui ⁊ ſciſſure q̄ fiūt ꝓpter frigꝰ cō
uenit eis.ſꝫ ſemē eiꝰ qn̄ teriť ⁊ ponitur in ficu
ſicca.aut miſceť cū melle ⁊ comeditur:mollit
I ventrē.¶ Et qn̄ ſquilla ſuſpendiť integra ſup
limen oſtȷ̄ domus ꝓhibet animalia veneno-
ſa ⁊ nociua a domo illa.Sed aceti ſquillitici
quando fit collutio oris cū eo reſtringit gin-
giuas laxas.⁊ confirmat dentes cōmotos.
⁊ aufert putredinem ⁊ fetorem oris.
K ¶ Et qn̄ ſumiť in potu indurat tracheam:ar-
teriā ⁊ ingroſſat eā.⁊ adminiſtrať ad debilita
tem ſtomachi:⁊ ad maliciā digeſtionis ⁊ opi
lationis eius.⁊ ad melancoliam ⁊ apoplexiā
⁊ epilentiā.⁊ frangit lapidem veſice.
L ¶ Et cōuenit ſuffocationibꝫ matricis ⁊ apo-
ſtematibꝫ ſplenis:⁊ ad ſciaticam.et fortificat
cor debile.⁊ reſtituit ei ſanitatē.⁊ meliorat co
lorem.⁊ acuit viſum.⁊ ꝓiciť in aurē.⁊ ꝯuenit
grauitati auditꝰ.Et vniuerſaliter eſt cōueni-
ens oībꝫ egritudinibꝫ corpis pterq̄ vlceribꝫ
intrinſecis.Et oportet ꝙ deť in potu:in ieiu
nio.⁊ deť pmo parū ex eo.Deinde augeať in
doſi eiꝰ paulatim donec ꝑueniat ad duos co
nos ⁊ plus.Vinū ſquilliticū conuenit mali-
cie digeſtiōis ⁊ eructuatione cibi ⁊ flegmati
groſſo qꝺ eſt in ſtomacho ⁊ inteſtinis:⁊ dolo
ri ſplenis ⁊ ſciatice ⁊ cōmotioni cerebri ⁊ ma
lis habitudinibꝫ q̄ ꝑparant ad hydropiſim.
M ¶ Et ꝯuenit yctericie ⁊ ſtrāguirie ⁊ corroſio-
nibꝫ ⁊ inflatiōibꝫ ⁊ rugitibꝫ ⁊ paraliſi ⁊ opila-
tionibꝫ ⁊ rigoribꝫ febriū antiquaꝝ:⁊ attritiōi

lacertoꝝ ⁊ dolori laterū.⁊ ꝓuocat menſtrua:
⁊ nocumentū qꝺ infert neruis eſt modicū. N
¶ Et eſt ꝯtrariū venenis.Fit aūt ſquilla hu-
mida ſic.Accipiť ex ea recenti cruda quantū
vis:duplū tamē.⁊ ad hoc qꝺ accipeť ex ſicca
⁊ infundať ſicut infundiť rapa.⁊ fundať ſuper
ipm muſtū:⁊ ponatur ī ſole quadragita diebꝫ
et coletur:et colatura reponať.Hoc aūt qn-
to fuerit antiquius tanto melius.Fit etiā vi-
num ſquilliticū hoc modo.Accipitur ſquilla
⁊ mundatur ⁊ inciditur ⁊ accipitur ex ea vſq̄
ad tres mānes.Et ꝓiciť ſup ipſam ex bono
muſto italie amphora vna.⁊ dimittiť ſex mē-
ſibꝫ et poſtea colať et reponitur in vaſe.
¶ Et ꝯfert hoc vinū ad ea q̄ ſupradicta ſūt.et O
melius vinū ſquilliticum eſt illud qꝺ eſt anti
quū.⁊ oportet ꝙ caueať potus eiꝰ ī febribꝰ.⁊
qn̄ in mēbris interioribꝫ ſunt vlcera.
¶ Johannes Meſue.Solutione educit hu P
mores groſſos viſcoſos.Et dixit Haly cum
hoc etiam educit coleram nigram.et cū hoc
iuuamentum magnū eſt ad egritudines capi
tis:ſicut eſt cephalia et epilentia.⁊ ꝓprie ſm
omnē modum admiſtrationis eius.et verti-
go et ſcotomia.et oximel eius ponit materi
as viſcoſas facile ad expellendum:et ſubtili
at chymorum groſſitudinem.
¶ Et ipa qdem ſm omnē modum admiſtrati Q
onis eius cōuenit iuuamento magno egritu
dinibꝫ iuncturarū.et eſt medicina bona pul-
monis et pectoris et egritudinum ī eis.Et ꝓ
prie electuariū ex ſucco eiꝰ et melle ſumptum
lambendo clarificat vocem.et ſimiliter oxi-
mel eius et acetum ipſiꝰ eſt ex medicinis bo-
nis ſpleni ⁊ groſſiciei eius.⁊ eſt ex rebꝫ preſer
uantibꝫ corpus a putrefactione:⁊ ſeruantibꝫ
ipm in ſanitate ſua.⁊ acqrit vſus eius maci-
em corpori:⁊ cōſeruat in iuuentute.
¶ Et acetum eiꝰ deſiccat ⁊ confirmat gingi R
uam laxā et putridā.Et ꝯfirmat dentes mo-
tos collutio ex ea.⁊ ſiliť potus eiꝰ eſt medici-
na magna fetori eiꝰ faciens ipm odoriferū.⁊
ſanat dolorē ſtomachi:et adiuuat ad digeſti
onem.Et vſus eiꝰ ſm omnē modū admiſtra-
tionis confortat corpus cui accidit laxitu-
do et mollificatio:et colorem efficit bonum
Doſis potio aceti eius a.ʒ.v.vſq̄ ad.xȷ̄.Et
oximel eius ab aureis.vi.vſq̄ ad.Z.i.et tro-
ciſci eius a.ʒ.ȷ̄.vſq̄ ad.iiȷ̄.
¶ Auicenna.Oleum eius confectum cum S
melle ponitur ſuper alopiciam et ſerpiginem
Eius acetū exaſperat guttur et indurat car-
nem ipſius.et eſt bonum aſmati et oreſmoni
et tuſſi antique.

Capitulum.cccclv.

ſ Olatrum Pandecta.caplo.cccxxv. Hames arab.vel Hupue.pharabalep.grece ſtrignũ vel cuculus vel morella. Latine vero ſolatrũ vel vua vulpis.

¶ Sera.li.aggre.ca.Hames aucto. Dyaſc. Hames.i.vua vulpis.ꝛ eſt ſolatrum. Sunt eius quattuoꝛ ſpecies. Una comeditur. Alie vero non.ſed illa que comeditur eſt domeſtica.ꝛ eſt herba non magna hñs plurimos ramos.ꝛ folia nigra ſĩlia folijs bedarog.i.ozimi.ſed maioꝛa ꝛ latioꝛa.ꝛ habet ſemen rotundũ cuius coloꝛ eſt viridis ꝛ niger.ſed qñ maturatur fit rubeus.ꝛ qñ frangitur inuenit̃ in eo multa humiditas:ꝛ granula que ſũt ſemina eius.¶ Idem auctoꝛitate Galieni. Uirtꝰ eius eſt frigida in ſcdo gradu:ꝛ nõ eſt humida.ſed ẽ media inter medicinas q̃ humectãt ꝛ que deſiccant.ꝛ ipm eſt cõpoſitũ ex virtutibus ꝯtrarijs:ſcꝫ humida ꝛ ſicca. Et hoc quia in eo ſunt due ſubſtantie:ſcꝫ terrea ꝛ aquoſa. Eſt aliud ſolatrũ qđ dr̃ Alkekengi.de quo ſuperius dixi in ca.xvij. de A. ¶ Galienꝰ.viij. ſim.far.ca.de ſtrigno ſm tranſlationẽ arabicam. Strignũ id eſt ſolatrũ ſomniferũ. Uirtus ſolatri ſomniferi eſt qđ eſt fri.in.iij.gra.ꝛ facit doꝛmire.ꝛ habet ꝓprietatẽ ſimilẽ opij.niſi qꝛ eſt debilioꝛ eo. ¶ Et idem Serapi. Eſt alia ſpecies ſolatri que dr̃ ſolatrũ maniale.et eſt illud qđ dr̃ furiale:eo ꝙ facit furioſitatem ſeu maniã.ꝛ eſt planta hñs folia ſimilia folijs eruce.niſi qꝛ ſunt minoꝛa eis ꝛ ſpinoſa que dr̃ caradis.ꝛ habet virgas longas egredientes ab eius radice.x.vel.xij. Et longitudo eius eſt duoꝝ brachioꝝ.ꝛ in ſummitatibꝰ eoꝝ ſunt capitella ſimilia oliuis.niſi qꝛ ſunt ſup capitella ſicut pili ad modũ arboꝛis dulb.ꝛ ſunt minoꝛa oliuis ꝛ altioꝛa.et flos eius eſt niger.et poſt floꝛẽ emittit velut racemũ.x.aut.xij.grana habentẽ.ꝛ grana ſunt rotunda: mollia:nigra in mollicie vue ſimilia granis cuſſus. et habet radices groſſas albas concarias.q̃ꝝ longitudo eſt vnius brachij.ꝛ naſcit̃ in locis montuoſis:inter arboꝛes dulb.

Operationes

¶ Serapion. Quando fit emplaſtrum cum folijs ſolatri ꝛ zuccarã cõuenit foꝛmice ꝛ heriſipile.ꝛ quãdo teruntur contritione foꝛti ꝛ miſcentur cum ſale.ꝛ fit emplaſtrũ cũ eis reſoluunt apoſtemata que fiũt in radice auris. Et quando ſuccus eiꝰ miſcetur cũ ceruſa ꝛ litargiro ꝛ oleo roſarum.ꝛ mutatur hoꝛa poſt hoꝛam:cõuenit apoſtematibus calidis que fiunt in cerebꝛo ꝛ in capite infantium. A

¶ Et miſcetur ſuccus eius ſyef.quod ſumitur ad curſum humiditatum currentium ad oculum loco aque ꝛ loco albuginis. B

¶ Et qñ diſtillat̃ in aurẽ cõuenit doloꝛi eius. ꝛ fit naſcale cũ eo.ꝛ cõuenit curſui humiditatũ matricis. C ¶ Galie.li.ij.de cibis ca.de Solatro olerũ nullũ noui habens tantã ſtipticitatem quantã moꝛella.ergo merito vt alimẽto quidẽ ipſo raro:vt medicina autem continue vtimur.efficax enim eſt ad quecunq; eſt opoꝛtunitas infrigidationis ꝛ ſtipticitatis. Alimentum autem pauciſſimũ habet. D

¶ Et idem. Uirtꝰ ſolatri ſomniferi eſt que facit doꝛmire. Et qñ accipit̃ de coꝛtice radicis eius aureus vnꝰ:ꝛ bibitur cũ vino facit doꝛmire leuioꝛi ſomno ꝙ̃ gummi papaueris. E

¶ Et ſuccus eius pꝛouocat vꝛinam pꝛouocatione foꝛti.ꝛ dantur hydropico ex ſemine eiꝰ grana duodecim ꝛ curatur.ſed ſi plus dentur inducunt maniam.verũ cui accidit hoc ſi biberit mellicratum curatur. F

¶ Et coꝛtex eius ingreditur ĩ medicinis narcoticis.ꝛ quando coquitur vino.ꝛ decoctio eius tenetur in oꝛe ſanat doloꝛem dentium.ꝛ quando admiſcetur ſuccus radicis eius cũ melle acuit viſum. G

¶ Seraþ. Uirtus ſolatri manialis eſt quan- H

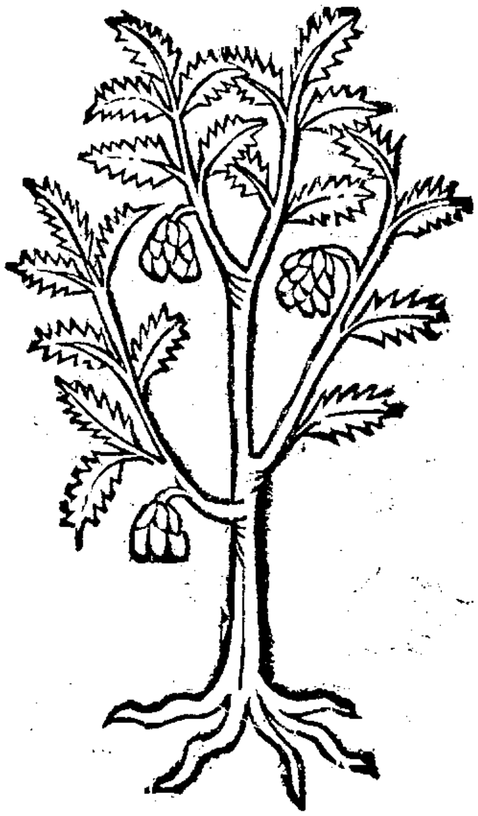

do bibitur ex radice eius.ʒ.i.inducit ſomnia non recta ſed aliena. Et quãdo bibunt ex eo ʒ.ij. inducunt furorem: ⁊ velut ebrietatẽ tribꝫ vel quattuor diebꝫ. Et qñ bibuntur.ʒ.iiij.faciunt hocidem. ⁊ eum occidunt. ⁊ cura eius eſt mellicratũ.qñ bibitur ex ea quantitas plurima: ⁊ euomatur: ⁊ fiat hoc ſepe.

I ¶ Et idem aucto. Meſebalach. Solatrum maniale eſt fri. ⁊ ſic. in.iij.gradu. ⁊ eſt plus ſtipticũ ꝙ oĩs alia herba. Extinguit calorẽ igneum. ⁊ fructus eius generat ſemp ꝑmixtionem ſenſus.ideo oportet cauere ab eis.

K ¶ Galienus. Uirtꝰ corticis eiꝰ fri.in fine tertij. ⁊ ſic.in.ij.prope finẽ eiꝰ. Unde curat vlcera. Alie vero ſpecies nõ ſunt alicuiꝰ iuuamẽti recepte interiꝰ.imo ſi ꝗs biberit ex eo aureos ꝗttuor morietur inde. ⁊ ſi bibatur minꝰ inducit inſaniã. Sed vnꝰ aureus aliqñ nõ nocet. Sed ſciendũ vbi iſta trãſlatio dicit aureus in greca tranſlatione inuenit ʒ.i.

L ¶ Platearíꝰ. Morella ⁊ ſtrignum ⁊ ſolatruꝫ idem eſt. Eſt aũt hec herba in.ij.gradu frigida ⁊ ſicca ⁊ etiã aliqñtulũ diuretica. Scđm folia ⁊ fructꝰ eſt multe efficacie: exiccata modice. Uirtutẽ habet infrigitãdi ꝯtra ſplenis ⁊ epatꝫ opilationẽ. ⁊ maxĩe yctericiã. Contra apoſtemata in ſtomacho vel in inteſtinis. vł epate daĩ ſuccus eiꝰ cũ aqua ordei.teſte Dyaſcoride. Penna eadẽ ſucco intincta epati frequenter ſuppponenda eſt ꝯ eius calefactionẽ.

M ¶ Itemqꝫ cõtra podagram calidã. vel etiam herba ipſius trita ſepiꝰ eſt ſupponenda. Contra calida quoqꝫ apoſtemata in principio ad repercuſſionem materiei herba ipſa ſuperpo

N nitur trita. ¶ Macer.

Herba quã greci ſtrignum dixere latini.
Solatrum hic dicunt: vis eiꝰ frigida valde.
Dicitur auricule mire ſedare dolorem.
Illius ſuccus ſi ſenſum funditur intus.

Capitulum.cccclvj.

ſ Orbes arbor eſt ferens ſorbas.

Operationes

A ¶ Sera.li.aggre.ca. Sorba. Uirtus eiꝰ eſt

B que reſtringit ventrem fortiter. ¶ Galie.ij.li. de alimẽtis ca.de ſorbis. Sorba ⁊ neſpila ſtipticant quidẽ ambo.multo aũt magꝫ ſorbis. neſpila.ꝑpter hoc influenti ventri magꝫ cõferens edulũ eſt. ⁊ palam quoniã taliũ omniũ comedere parum cõuenit. non vt ficuum aut vuarum copioſe. Neqꝫ enim vt alimento ſed vt medicinis ipſis indigemus magis.

¶ Galienꝰ.viij.ſim.far.ca.de ſorbis ſm trãſlationẽ grecã.ydria: id eſt ſorba omnibꝫ cognita eſt: terreſtrem ſubſtantiã dominantẽ: ⁊ poſſidet modico ſubtili participat ei mixto. C

¶ Et dicit eodeꝫ libro capitulo quod incipit Mis: id eſt arbor ſorbe. cuius fructus vocatur a multis oya cum.y.littera ſtiptica participat qualitate.ſed debiliori neſpilo multuꝫ. quocirca ⁊ dulce eſt cum comeditur. et minꝰ neſpilo eſt ventris conſtipatiuus. D

¶ Palladius. Menſe Januario Febuario ⁊ Marcio locis frigidis.calidis ꝟo Octobri ⁊ Nouẽbri ſorba ſerunt egregie. ita vt matura in ſeminario ĩpa poma pangantur. E

¶ Ego expertus ſum multas arbores ex pomis ſponte ꝓgenitas. ⁊ in creſcẽdo ⁊ in ferendo extitiſſe felices. plantas etiã ſi ꝗs ponere voluerit. habebit arbitriuꝫ dũmodo calidis locis menſe nouẽbri: temperatꝫ Januario vł febuario. frigidis marcio inclinantẽ diſponat. Amat ſorbos loca humida montana. frigidis ꝓxima ſolũ pinguiſſimũ. cuius indicium certiſſimũ ſi frequens vbicunqꝫ naſcat. F

¶ Item menſe Aprili ſorba inſerũtur in ſe. in cidonio. in ſpina alba. vel trunco vel cortice G

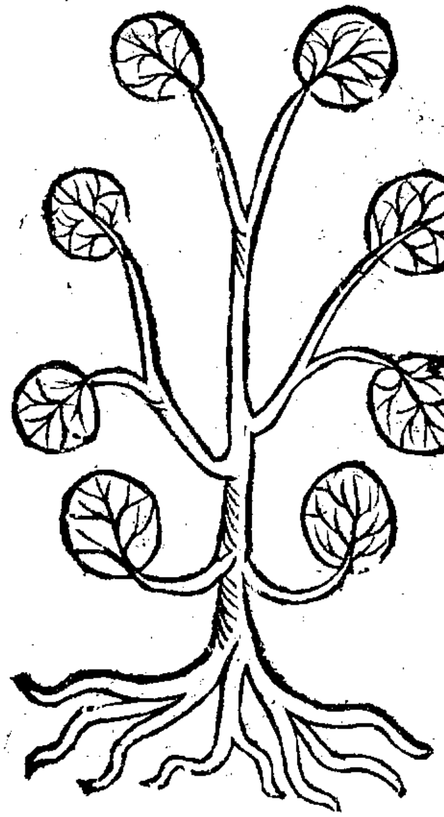

ſ Oldanella. Pan.ca.cxlvij. Chachille ara.grece azar.latīe ꝟo ſoldana vl' ſoldanella. Sera.li.ag.ca.cachille.eſt herba ſimilis vſnen.niſi qꝛ eſt maioꝛ.ꝛ hoīes ꝙdeȝ comedūt eā cū ficubꝫ ſic comedunť olera alia.ꝛ fo.eiꝰ aſſilanť folijs naſturcij.ꝛ ipa eſt amplioris humiditatꝭ ꝙ̃ cicera ꝛ magis aquoſa.

Operationes

A ¶ Sera.auc.habix. Chachille.i.ſoldanella oriť in ſterquilinijs.ꝛ ē herba ſilis vſnen.ꝛ nō eſt vſnen.ꝛ eſt ī ea aliq̄ caliditas ꝓpter ſuā ſalſedinē.ꝛ eiꝰ ſalſedo eſt ſalſedinis baurach.

B ¶ Et hꝫ ꝓprietatē laxandi aquā citrinā: cū bibiť ex ea aq̄ eiꝰ.et nō opoꝛtet ꝙ bulliat ſuper ignē.qꝛ amitteret ꝟtutē.ſꝫ deť in potu de eiꝰ ſucco ſine ebullitiōe. Et q̄ntitas q̄ dať de ea ē ab vna tertia libꝛa vſqꝫ ad duas ptes libꝛe cū ʒ.x.ȝuccari albi aut rubei foꝛtꝭ rubedinis qḋ eſt.qꝛ rubeū cū lebleb.i.volubilis et cū fumo terre.ꝛ cū cachille foꝛtioꝛis virtutis eſt ꝙ̃ album.

C ¶ Et idem aucto. Iſaac benaram. Cachille eſt herba ſimilis cicute in oꝑatiōe ſua.ꝛ eſt calida ꝛ ſicca.cuiꝰ ꝓprietas eſt ꝙ aufert eructuationes coꝛruptas.et aqua eiꝰ purgat aquam citrinā.ꝛ ꝯfert tumoꝛibꝫ ventris ꝛ debilitati epatis ꝛ eſt ꝯueniens nutrimēto.ꝛ hꝫ operationē in ſtomacho ꝓpter viſcoſitatē paucam q̄ eſt in ea.

D ¶ Et idē aucto. Aben meſuaꝰ. Pꝛopꝛietas eſt laxare quā citrinam ſubito.ꝛ doſis eius eſt a q̄ttuoꝛ partibꝫ lb. vſqꝫ ad partes duas abſqꝫ ꝙ buliat.

E ¶ Et idem auct. Raſis. Soldanella purgat aquam citrinam.ꝛ ꝓuocat vꝛinam.

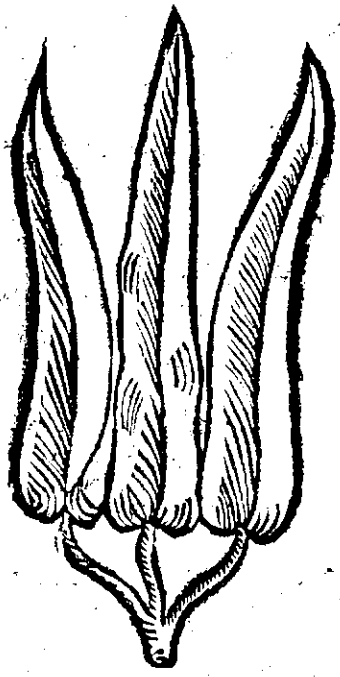

Capitulum.cccclviij.

ſ Colopendria. Iſid. Scolopendras dꝛ eo ꝙ folia eiꝰ ſcolopendro aīali ſimilia ſunt.naſciť in petrꝭ humidis.et caulē nec ſemē nec floꝛē hꝫ.folia eiꝰ a ſuꝑficie viridia ſunt ſubter rufa ꝛ lanoſa.

Operationes

¶ Idē Iſi. Splen curat.vñ ꝛ ſplenos dꝛ. A
¶ Actoꝛ. Scolopēdria ſm phiſicos ipa ē q̄ B
vulgo ligua cervina dꝛ ¶ Raſi in Almāſoꝛe. C
Saculnſundirion.i.ſcolopendria calida ē. ſpleni groſſo ꝛ ſtranguirie ac lapidi remediū affert.
¶ Avi. Scolopēdria ca.eſt in ꝑmo.ſic D
ca in.ij.ſubtilis reſolutiua. Cōfert ſpleni magnifice. Cōfert etiā ſingultui ꝛ yctericie.frangit lapidē in renibꝫ ꝛ veſica. Et dꝛ ꝙ ipa ē herba petroſa que naſcitur in locis fontiū.
¶ Quidā aūt dixerūt ꝙ ē ſpēs ſquille. Item E
virtus ſcolopendrie habet eandē virtutē cū cetaracb.quare lege capitulū.cx.de.C.

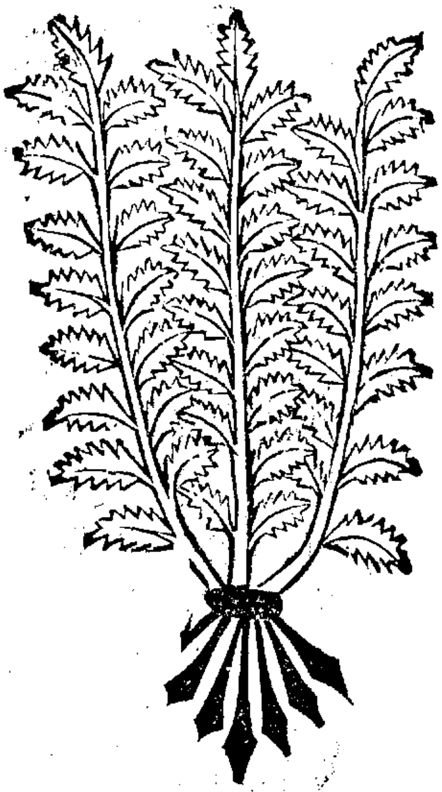

Capitulum.cccclix.

ſ Crophularia.Pandecta. Scrophu laria.Caſtrãgula. Strãgularia idẽ. Paulus ca.de ſcrophularia herba ẽ hñs folia tenuia ⁊ ſubtilia.que cũ flectunt̃ vt frangant̃ ſtridẽt.⁊ iõ multis dꝛ caulis ſtridolus.et radices ſunt ei ſatis ſubtiles in quibꝰ adherent radices rotunde. ſicut ſunt auellane mundate albe mittentes lac:

Operationes

A ¶ Ideʒ Paulus.Radix illa dicitur ſcrophulis medica.

Capitulum.cccclx.

ſ Tozax latine.Ara.melachac Grece ſigia.Sera.li.ag.ca.melachac.auc. Dyaſ.Eiꝰ ſpẽs ſunt tres.ſ.liq̃da:ſicca ⁊ kearmitaꝝ.vñ arboꝛ ſtoꝛacꝫ magna q̃vocat̃ lubue.hʒ lignũ ꝗ aſſimilat̃ ligno ſarco.folia eiꝰ ſunt folijs ſilia ſeilẽ.i.liliȷ̃.hʒ fructũ albũ magnũ maioꝛẽ ꝙ̃ auellanã ſimilẽ.prunis albis duos habentẽ coꝛtices.q̃ꝝ exterioꝛ comedit̃.⁊ eſt ĩ eo amaritudo.iterũ eſt nucleus pinguis ſicut nux.⁊ exp̃mit̃ ab eo oleũ.⁊ coꝛtex huiꝰ fructꝰ eſt ſtoꝛax ſicca.⁊ gũmi huiꝰ arboꝛis lubue eſt ſtoꝛax kearmitaꝝ.⁊ latine vocatur calamita.i.bona gutta.a calos qδ ẽ bonũ⁊ mita qδ eſt gutta.inde ſtoꝛax calamita.i.bona gutta.Et alio noĩe vocat̃ ſigia.⁊ eſt gũmi albũ foꝛtis albedinis.⁊ vocat̃ gũmi illud lubue kearmitaꝝ.⁊ melioꝛ ſpẽs oĩm eſt illud gũmi lubue.Et melioꝛ ex ſtoꝛace ſicca eſt rubea q̃ aſſilat̃ maci.⁊ deterioꝛ ex ea eſt illa q̃ eſt arida nigra.Subã ṽo ſtoꝛacꝫ ſicce q̃ non hʒ oleũ admiſtrat̃ in ſuffumigatiõibꝫ.Et iſtã romani vocãt cõfictam vel coꝛubꝛũ.⁊ eſt oleuʒ qδ ingredit̃ in vngẽtis balneoꝝ.Et melioꝛ illaꝝ ſpecieꝝ eſt lubue muſcatũ.et eſt gũmi albũ albedine mixta rubediẽ.⁊ poſtea eſt ſicca que clarificat̃ nõ habens oleũ.et eſt ſpiſſa rubea.⁊ deterioꝛ ex ea ẽ lenis nigra.⁊ lubue muſcatũ eſt lubue kearmitaꝝ.Et eſt notuʒ apud chꝛiſtianoſ.⁊ ẽ ſtoꝛax kearmitaꝝ:id eſt ſtoꝛax calamita:⁊ rubea gũmoſa.⁊ eſt gũmi. Subſtantia vero ſtoꝛacis ſicce que non hʒ oleum vtunt̃ chꝛiſtiani in eoꝝ eccleſijs ⁊ ſuffumigationibꝫ.⁊ vocant eã confictã vel coꝛubꝛum.⁊ deterioꝛ ex ea eſt nigra que aſſimilat̃ ſerrature ligni.Et idem auctoꝛitate Dyaſ. Stoꝛax liq̃da eſt pinguedo myrrhe recẽtis:vt apparet in ca.Myrrha.⁊ extrahit̃ a myrrha.qꝛ terunt eã cũ aqua pauca:⁊ premunt eum coꝛnu ⁊ eſt boni odoꝛis.⁊ ingreditur in cõfectionibꝰ.⁊ ſola etiã ſine aliqua admixtiõe olei ⁊ pa

rũ ex ea eſt multe ꝟtutis ⁊ calefacit. ⁊ calefactiõ eiꝰ eſt ſilis calefactioni mirre ⁊ oleoꝝ calidoꝝ ⁊ ſiccoꝝ. Et ſtorax liq̃da vocaẗ meth. ⁊ meth exp̃miẗ ex gũmi arboꝝ q̃ aſſimilãẗ arboribꝫ citoniorũ: qđ gũmi eſt mirrha. qđ inuenies ſi legas capitulũ mirrha. Sꝫ ſtorax kearmitaꝝ ē lachrymũ arboris eiuſdē noīs. cuiꝰ ꝟge intra cãniculas ortũ ex ſe emittũt ſcobē ſilẽz ſerre q̃ cauernate lachrymũ ꝓfluunt eiꝰ diſtillatũ in terrã ꝯueniẽs eſt. illa ãt q̃ ꝓcedẽs ꝟgis inhęſerit cũ ſiccatur mũda eſt ⁊ ſatis alba. Dehinc flaua fit ſolis cauſa ⁊ mucoſa. Et melior ex ea eſt pinguis rubea ſilis reſine pini. ⁊ ſũt in ea fruſta alba. ⁊ remanet in eo odor bonꝰ longo tp̃e. ⁊ qñ frangiẗ emanat ab ea humiditas q̃ eſt ſic mel. Sꝫ illa q̃ eſt nigra ⁊ ſicut furfur eſt mala. ⁊ iam inueniẗ in ea gũmi arabico coloris clari. cuiꝰ odor eſt ſicut odor mirrhe. Et paꝝ q̃dem inueniẗ de h̃ gummi. Et adulteraẗ ſtorax cũ ſerrature ligni putrefacti cõmixti cuꝫ melle ⁊ reſiduo. et ſuba mirrhe yreos puluerifata ⁊ alijs rebꝫ ſcꝫ cera et adipe. ſꝫ illa que nõ eſt adulterata habet odorem acutum.

Operationes

A ¶ Galienꝰ. viij. ſim. far. ca. Storax. Virtꝰ eſt calida. ⁊ que mollificat ⁊ maturat.

B ¶ Dixit in q̃nto epidimiaꝝ. ꝙ eſt vna ex rebus mortiferis ſic iuſquiamus ⁊ mandragora.

C ¶ Et idem eođ li. ca. ſtorax. Calefacit ⁊ mollificat ⁊ digeriẗ. vñ licꝫ Aui. li. ij. c. de ſtorace: dicat aliter modum factionis ſtoracis: Serapioni tñ magis credẽduꝫ eſt. q᷑ magꝭ expertꝰ. Unde dicit Auicẽ. ꝙ ſtorax hu. alia eſt que extrahiẗ ꝑ ſeipſam gũmi. ⁊ eſt ſtorax calamita. et alia eſt q̃ extrahiẗ cũ decoctõe. ꝑ ſe ãt extracta ē citrina: ſꝫ q̃ ꝑ decoctõeꝫ extrahiẗ eſt nigra. ⁊ eſt ſtorax liquida. ⁊ fex huiꝰ eſt ſtorax ſicca. ⁊ eſt conficta vel corubrum.

D ¶ Auerrois. v. Colliget. ca. đ ſtorace. Storax calamita cali. in. ij. ſic. in. i.

E ¶ Item curat tuſſim ⁊ corizam et brancos et raucedinẽ. ⁊ ꝓuocat mẽſtrua qñ bibiẗ. ⁊ qñ ſupponiẗ matrici. ⁊ fumꝰ eiꝰ eſt ſilis fumo olibani.

F ¶ Sera. auc. Dyaſ. Virtꝰ eius ē calida. mollificatiua. maturatiua. ⁊ ꝯuenit tuſſi ⁊ catarro et corize ⁊ raucedini qñ bibiẗ. et fit ex ea naſcale ꝯuenit coartationi matricꝭ. ⁊ ꝓuocat mẽſtrua. ⁊ qñ degluiẗ cũ pauco gũmi albo tñ mollit vẽtrẽ mollificatõe leui. ⁊ miſceẗ cũ aliq̃bꝫ vnguẽtꝭ reſolutiuis. ⁊ etiã oleis q̃ reſoluũt laſſitudineꝫ. Et admĩſtraẗ aſſata ⁊ torrefacta ⁊ aduſta. ⁊ colligiẗ fumus eiꝰ ſicut fumus olibani.

G ¶ Et idem aucto. Albugerig. Conuenit dolori pectoris ⁊ pulmonis. ⁊ delet corizam. ⁊ retinet ventrẽ. ⁊ aromatiſat ſtomachum. ⁊ ꝯuenit ventoſitatibꝫ groſſis ⁊ nodationibꝫ membroꝝ. Et qñ bibitur aut linitur exterius: ⁊ vlceribꝫ conuenit ſcabioſis humidis.

¶ Et idem auct. Aca bari. Fumus ſtoracis eſt bonus catarro multum. ⁊ ſtorax eſt calida ⁊ ſicca et ſtringit ventrem. H

¶ Plateariꝰ. Storax eſt calida in ꝓmo gradu ſicca in ſecundo. ⁊ alia quidē eſt calamita. alia rubea. alia liq̃da. Quelibet illaꝝ eſt gũmi arboris in India naſcentis. Storax liq̃da reperiẗ in calabria. Storax vero calamita đr nõ a calamo: ſed a calo quod eſt bonum. ⁊ mita qđ eſt gutta. q̃ſi bona gutta. ꝑ decẽ annos durat. I

¶ Eligenda eſt iſta que ſubrufa eſt vniuſqꝫ coloris per totum. ⁊ ſapore pontica ⁊ ſubamara qui malaxari poteſt in cera. Que autem dulcem ſaporem habet ſophiſticata eſt. Nam yrim illiricam cum melle conficiunt ⁊ ſtoracem calamitam (vt ſophiſticeẗ) addunt. Sed diſcerniẗ quia talis habet dulcedinem nimiã. ⁊ ſi manibus tracteẗ: ſtatim fit humida ⁊ parũ viſcoſa. Si vetus eſt cum malaxatur pulueriſaẗ. Sed ſtorax rubea plus accedit ad ruboreꝫ. effectus ſimiles habens. Storax vero calamita maioris eſt efficacie. Virtutem habet ex ponticitate ꝯfortandi. ⁊ ex qualitatibus ſuis cõſumendi. K

¶ Cõtra debilitatem ac frigiditatẽ cerebri ⁊ catarrum ex ea malũ informaẗ ⁊ naribꝫ appõiẗ Caphala ex eadem facta ſuꝑ dentes laxatos ⁊ gingiuas ꝯfortat ⁊ confirmat. L

¶ Emplaſtrum ex eiuſdem oleo factum contra frigiditatẽ ſtomachi valet ſtomacho ſuperpoſitũ. Item ꝯtra frigiditatẽ ſtomachi: ⁊ ꝯtra frigidũ reuma capitis danẗ pillule ſtoracis. M

¶ Suffumigatio ex eadem facta per inferiora prouocat menſtrua. Valet etiam ſuffumigatio ex eadem facta ꝑ inferiora. ſi fiat puta inferius contra matricis ſuffocationẽ. Si ſuperius ꝯtra ſui precipitationem. Liquida ſtorax in emplaſtris ⁊ vnguentis. maxime ꝯtra tineã poniẗ: ⁊ diutiſſime ſeruaẗ. Seruatur aũt diutiꝰ ſtorax rubea q̃ꝫ calamita. N

Capitulũ. cccclxſ

8 Vbere: vel Suberie. ¶ yſidorus libro ethymologiarum. Subere eſt arbor ex qua validiſſima cortex natatorius extrahitur. ſic dicta: quaſi ſubedies. eo ꝙ fructus eiꝰ ſues edunt. Porcorum enim ſunt alimenta nõ hominum. ¶ Plinius li. xvi. Glandem fert ſuber ſicut quercus et ylex. fungoſam carnem nigidius tradit fieri ſubere: ſicut eſculo ⁊ robore. Tardiſſimo germine germinat ſuber ac conci

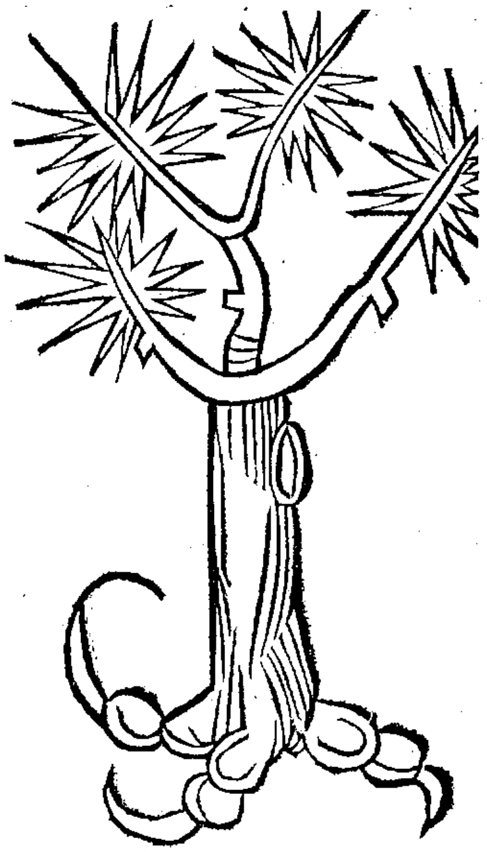

pit. Et incipiente hyeme truncum emittit. Sil
ueſtrẽ generi folia nõ decidunt ſuberi ac buxo
Et eſt cortex carnoſus ſuberi ac ꝑplo. Suber
tempeſtiue ceſa torquet ſeſe funditꝗ. Caricem
vetuſtatemꝗ: ſentit hec arbor tardiſſime. ſicut
ꝛ glandes atꝫ caſtanee. Ceterum in aquis nõ
fluctuat ſuber ſi demátur cortex. Eſt ãt ſuber
arbor minima. glans eius peſſima ꝛ rara. Cor
textũ in fructu precraſſus ac renaſcens. atꝗ
etiã in denos pedes vndiꝗ explanatus.

Operationes.

A ¶ Plinius. Uſus eius maxime nauiũ ancho-
ralibus. piſcantiumꝗ tragulis. tecadorũ ob-
turamentis conuenit. Preterea in hyberno fe
minarũ calciatu. quãobrem greci cortices ar-
borum appellant.

B ¶ Sunt ꝛ qui feminam ylicem vocant. Et vbi
non naſcitur ylex. pro ea ſubere vtunť. In car-
pentarijs precipue fabricis. vt circa helyn ꝛ la
cedemonem. Hec in ytalia naſcitur tota. aut
omnino in gallia.

C ¶ Idem in lib. xxiiij. Suberis cortex tritus et
aqua calida potus ex vino calido ſanguinẽ ex
creantibꝫ magnopere laudať.

Capitulũ. cccclxij.

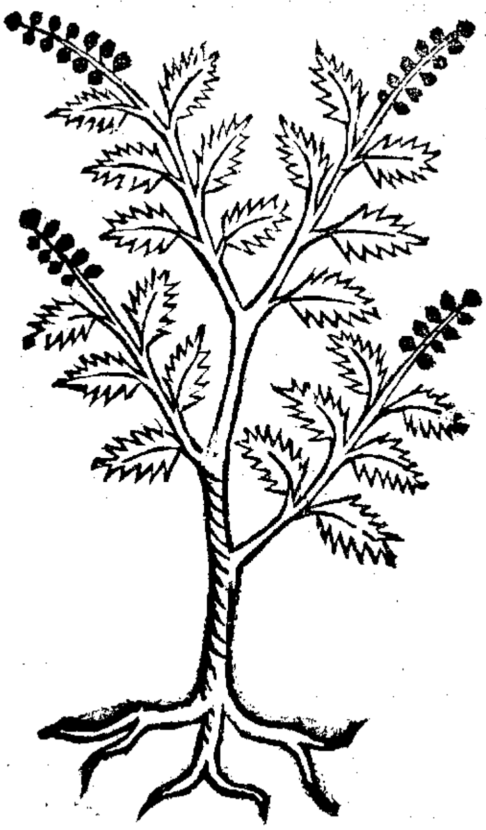

Umach. Platearius. Sumach eſť cu-
a iuſdam arboris fructꝰ ſimilis granis.
ex quibꝫ tingiť pannus rubeus. Ad-
mixtione qꝫ ſumach ſophiſticanť illa gña. Eſt
aũt ſumach fri. in. ij. gra. ſic. in. iij. Per annos
q̃tuor ſeruať. Uirtutẽ hꝫ ꝯſtringẽdi: ꝛ incitat
appetitũ. ¶ Pandecta. ca. dclviij. Sumach la-
tine. arabice adiutor vel barſo. grece riſkitin.
¶ Sera. in li. ag. ca. ſumach. auc. Dyaſco. Eſt
planta naſcens in locis ſaxoſis habens folia
longa. ꝛ habet ramos altos. ꝛ fructum in race
mis quoꝝ color vergit ad rubedinem ſangui
nis. ꝛ grana ſunt in racemis in magnitudine g̃-
noꝝ lentiſci. et aliquantulũ lata. Iuuamentuꝫ
eius eſt in cortice granoꝝ.

Operationes.

¶ Et ideꝫ auctoritate Galieni. Melius quod A
eſt in tota arbore eſt cortex grani eius. Et ſuc-
cus eius quando exiſtit in eo ſapor ſtipticus. ꝛ
virtus eius eſt que infrigidat in ſecundo ꝛ de-
ſiccat in tertio.

¶ Galienus. viij. ſimpli. farma. capitulo de ſu- B
mach. ſm tranſlationeꝫ grecã. qđ incipit Riſ-
kitin. id eſt ſumach. fructuoſa plantaꝝ ſtipti-
cat ꝛ ſiccat. Unde et cerdones ad ſtipticandũ
ꝛ ſiccandũ coria vtunť hac planta. Et ꝓpterea

nominaẗ viſo depſica.i.corioꝝ aptatiua.
C ¶ Meliꝰ aũt fructus eiꝰ maxie ⁊ ſuccꝰ ad vtilitatẽ veniũt.ſufficiẽtes auferre exiſtẽtes qualitates. Cõcordat aũt ⁊ totꝰ q̃ ſm ptẽ viſus ſenſui.et ſm guſtũ.Erit igiẗ ⁊ h̃ farmacũ ſiccatiuũ q̃dez in tertio gradu:infrigidatiuũ aũt ex ſecũdo.
D ¶ Cõtra vomitum ex calore. ſpongia intincta in aceto decoctiõis eius ori ſtomachi ſuperponitur.Cõtra diſſinteriaz inferioꝝ inteſtinorũ vicio factã puluis eius cũ aqua decoctiõis ordei conficitur:ac p cliſtere inijcitur.
E ¶ Fit etiam emplaſtrũ circa pectinem ac renes ex eiuſdẽ puluere ⁊ oui albumine ⁊ aceto. Si vero ſuperioꝝ vicio fiat aquã decoctionis eius vel ſaltem puluis datur.⁊ carnes in aqua decoctionis eiuſdem decoquentur.
F ¶ Cõtra fluxum ſanguinis e naribus.medulla ſambuci in ſucco ſanguinarie intingiẗ ⁊ puluere ſumach aſperſa naribꝰ immititur.
G ¶ Cõtra emoptoicã paſſionẽ e vicio ſpũalium draganũ ⁊ gũmi arabicũ p noctez cum p̃dicto puluere dimittanẗ.⁊ maſtix cũ aqua roſaꝝ cõficiaẗ.Indeq; pillule formenẗ.quas patiẽs ſub lingua teneat:⁊ paulatim tranſglutiat.
H ¶ Cõtra diſſinteriã iteꝝ ex vicio ſuperioꝝ inteſtinoꝝ puluis ſumach ĩ olla cũ anathaſia daẗ. Suppoſitoriũ q̃z factũ ex illa vel tali puluere ⁊ anathaſia cõtra fluxũ valet menſtruoꝝ.
I ¶ Cõtra pruritũ oculoꝝ ex calore ⁊ humore lauanẗ oculi ex aqua decoctõis eius.

Capitulũ.cccclxiij.

a Apo.Pãdecta.li.dcxiiij.Sabon.id eſt formicariũ.Latine ſapo. Vñ ſapo fit ex forti lixiuio ⁊ q̃cũq; pinguedie. Cuiꝰ multe ſũt ſpẽs.Eſt enĩ ſparatenticꝰ: q̃ ſic dr̃ eo q꜄ incidit in ſpata.⁊ iſte vocaẗ iudaicꝰ:q̃ iudei lauant ſericũ.Et eſt aliꝰ gallicꝰ.⁊ aliꝰ muſcatus.⁊ aliꝰ mollis ⁊ niger.⁊ vocaẗ ſparatencus.

Operationes.

¶ Sera.li.ag.c. Sabon.auc.Pauli. Virtus eiꝰ eſt q̃ abſtergit ⁊ purificat.⁊ eſt calida ⁊ vlcerat corpꝰ.⁊ eſt fortis in h̃.⁊ eſt bonũ ad maturandũ apoſtemata dura.⁊ ad tollendũ ſaniem.⁊ ad mollificandũ apoſtemata dura. A
¶ Et idem auc. Raſis.Eſt calida ⁊ vlcerat corpus.⁊ eſt fortis in hac operatõe.Et ſi admiſceẗ cũ alijs medicinis calefacit mediocriter. B
¶ Ad apoſtemata maturãda ſapo magnũ preſidiũ eſt.tamen cyrurgicis caute vtenẗ ne nimiũ ante maturationẽ corrodeẗ. C

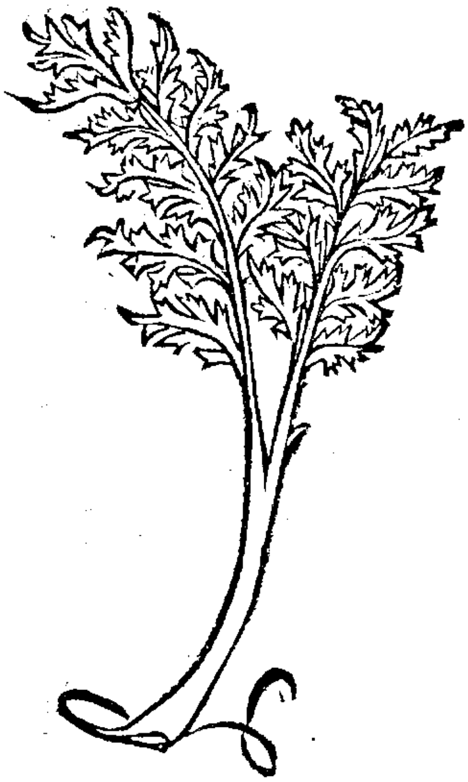

Capitulũ.cccclxiiij.

t Anacetũ.Dyaſ.Tanacetũ eſt ſpecies artemiſie:que tagetes noĩaẗ.⁊ eſt tenera:ſemen habẽs minutũ:⁊ vnã haſtã folijs plenã. naſciẗ in locis mediterraneis ⁊ altioribꝰ: florem mellinũ atq; tenuem ⁊ iocundiorẽ.Hec a grecis vocaẗ tagetes vel tanacetũ.⁊ alij eã vocãt athanaſiã.vel ſm quoſdã thanaſiam.

Operationes.

A ¶Dyaſ. Arthemiſia q̃ tanacetũ vel tagetes dr̄
facit ad veſice dolorẽ ⁊ ſtrãguiriã. ſucco dato ex
vino. ʒ. ij. febricitãti ex aqua ca. ciatis. ij. potui
B datur hic ſuccus. ¶Tunſa cũ axungia ⁊ aceto
coxarum dolori medicatᷣ ligata vſqꝫ ad tertiã diẽ.
C ¶Ut infantem hilarem facias incende ⁊ ſuffu-
miga his. et omnes incurſiones malorum auer-
tet. et hilariorem faciet infantem.
D ¶Gal. Omnes ſpẽs arthemeſie ↄueniũt lapidi-
bus in renib' exiſtentib'. ⁊ ad calefactões ⁊ ex-
tractões ſecũdiarum. ergo thanacetũ.

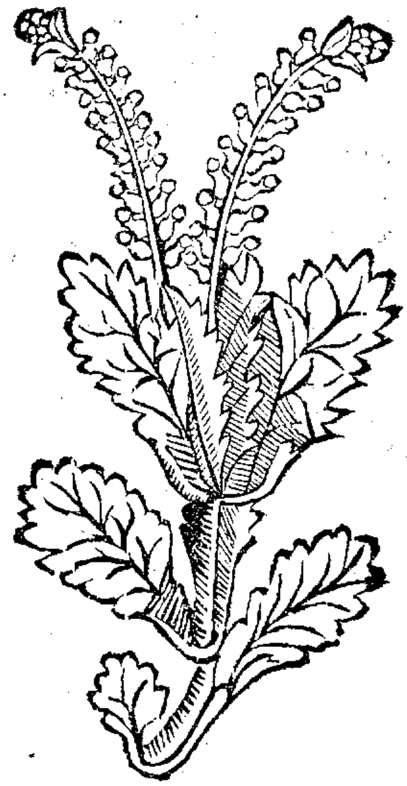

Capitulũ. cccclxv.

Aſpia. Pandecta ca. dxlvij. Mezaba-
t rã. id eſt tapſia. quidã dicũt ꝙ eſt meze
reon. aliq̃ dicũt ꝙ eſt elacterium.

Operationes.

A ¶Scd'm Sera. li. ag. c. Mezabarã. eſt plãta
q̃ reperitᷣ in India. cui' cortex exterior h₃ iuuamẽ
tũ in medicina in dolorib' iuncturarum.
B ¶Et hec qñ ponitᷣ in fluminib' inebriat piſces
Et melior ex eo eſt illa q̃ h₃ ſubtilẽ corticẽ. ⁊ in
ſapore eius eſt acuitas parua. ⁊ doſis eius ſim-
plicis cum zuccaro eſt aureus vnus.

¶Platearius. Tapſia in tertio gradu eſt ca. et ſic. C
ꝑ tres annos ſeruatᷣ. Radix ei' medicine cõpe-
tit vſui. ſ₃ nũqꝫ ꝑ ſe debet dari. ꝓncipaliter edu-
cit ꝑ vomitũ: ſecundario per ſeceſſum.
¶In medicinis vomitus maxime ponitur. ſ₃ D
teritur. Oportet ꝙ terens maxime faciem et
oculos cooperiat vt parum aut nihil videat (te
ſticuloſqꝫ (quia cito inflantur.
¶Quod ſi aliqua inflatio euenerit infundatur E
pannis in aceto. ⁊ fiat inde partis in frigidita-
te fricatio. Uel idem fiat cum ſucco et trahit.
Uirtutem habet humores diſſoluendi. ⁊ ad ſu
perficiem corporis attrahendi. ⁊ in groſſam vẽ
toſitatem reſoluendi.
¶Pli. li. xiij. Tapſiam vocauere q̃dã ſemen fe- F
rule eo decepti. ꝙ ferula ſine dubio nõ ẽ tapſia:
ſ₃ ſui generis feniculi folijs inani caule. nec ba
culi lõgitudinem excedente. Semẽ q̃le ferule
Radix candida. inciſa lac emanat. et contuſa
ſucco abdicat oĩa venenata. Quippe fodien-
tib' etiã nocet ſi minima aſpiret aura intume-
ſcũt corpora. facieṁqꝫ ignes acri inuadunt.
⁊ ob id ceroto prius illiniunt.
¶Quibuſdã tñ morbis auxiliari dicũt medici G
ꝑmixtã alijs. Itẽ in alopitijs. ſugillatiſqꝫ ac li-
uetib'. ſeu vena remedia deſint: vt ſcelera cõtre
ctẽt. S₃ iſta p̃texuerũt noxio inſtrumẽto. tãtũ
qꝫ in pudẽdi eſt vt venenũ ortis eſſe ꝑſuadeant.
¶Tapſia eſt in africa vehemẽtiſſima. Quidã H
ꝑ meſſes caules incidunt. Et in ipa radice ex-
cauant q̃ ſuccus cõfluat arefactũqꝫ tollũt. Alij
foliũ radicem in pila tundunt. ⁊ ſuccum ĩ ſole
coactum etiã in paſtillos diuidunt.
¶Idem in libro. xxvi. Ad lichenas vtuntur ⁊ I
tapſie radice cum melle trita. anguine et arge-
monia medetur in vino ſumpta.
¶Conſtantin' in li. graduũ. Tapſia eſt herba K
ſupterrã ſaliẽs. i. brachiũ. cui' color rubeus eſt
Frondes h₃ virides aliq̃ntulũ colori plumbeo
ꝑtinentes. Cortex aũt radicis ei' ruffus. nigre
dini parũ attineos. ſ₃ intus eſt citrin'. Hic cor
tex medicine ↄgruit. Calidus ⁊ ſicc' in tertio
gradu. Groſſos ⁊ viſcoſos humores attenuat.
et valet ſciaticis ac podagricis flegmaqꝫ viſco
ſum vbicũqꝫ fuerit purgat. Miſcetur ⁊ medici
nis empetiginiõ. Morphee atqꝫ ſcabiei. cola-
tiuus eñ eſt ac mũdificatiuus.
¶Dyaſcorides. Tapſia dicta eſt eo ꝙ in tapſo L
inſula in primo inuenta eſt. frutex eſt illi feni-
cule ſimilis. habens folia ſimilia maratro. ha-
ſtas tenues in q̃b' ſingulis ſunt capitella ſicut
in aneto. flos ãt eſt niger ſiue mellinis. ſemen-
qꝫ latũ ferule ſimile ſ₃ min'. Radix eſt illi alba
⁊ maior. coriũ hñs groſſum. ⁊ in odore viſcida.

Succus eiꝰ qñ colligit̃ colligẽs nõ ſic ꝯ ventũ ſitꝰ. q2 manꝰ ⁊ facies ebuliẽt. vtꝰ ẽ ei ca. catartica.

M ¶Coriũ radic eiꝰ ⁊ ſuccũ ⁊ lachrymũ accepta mulſa ſuperiꝰ ⁊ inferiꝰ hoĩeȝ purgat. plꝰ tñ iuſto accepta necẽ infert. Purgatio ipiꝰ dolorẽ miti gat lateris. Aſmatic opitulat̃ his etiã ꝙ putri dũ habẽt ſpuũ medicat̃. Eſt ãt dieta eiꝰ cretica eiuſqȝ potio dãda eſt eſcis: aut cottur ad mixta. Radix eiꝰ ⁊ lachrymũ tantã hȝ caliditatẽ vt nul

N lã habeat cõparationẽ. ¶Vñ succꝰ eius capiti ſupunctꝰ alopicias emẽdat. ⁊ radix eiꝰ viridis infricata idem pſtat. liuores etiam detergit.

O ¶Succus eiꝰ addito libanotide ac cera eq̃li põdere oĩa pdicta põt facere. In q̃libet ãt loco poſitꝰ nõ debȝ ampliꝰ eſſe ꝙ duab horis. Sed ante ⁊ poſt loca fouẽda ſunt aq̃s calidis lenti gines mũdat. lepras limpidat. puſtulas purgat maxie mixto ſulphure veteris lateris aut pul mõis dolores curat. Arteticos ⁊ podagricos maxie iuuat. Nudis loc ipoſitꝰ ea veſtit. ſȝ fo mẽto id facit. hũores etiã de pfundo violenter extrabit. ſicqȝ dyaforeſim facit.

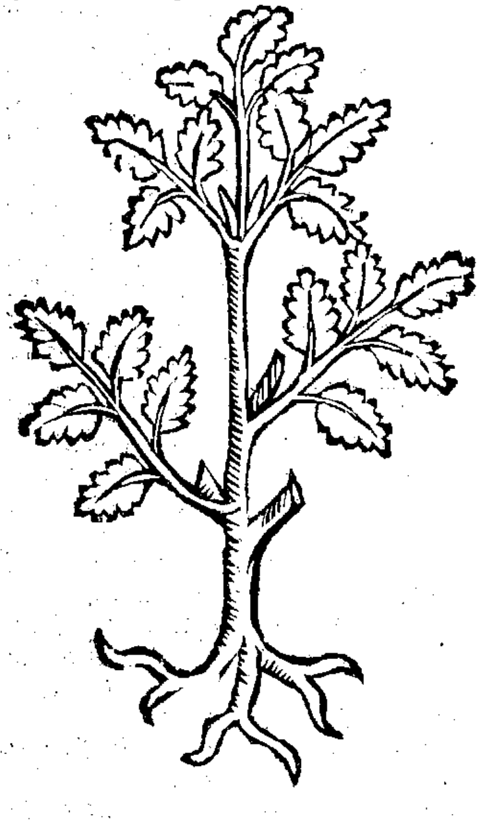

Capitulũ. cccclxvi.

t Amariſcus domeſticꝰ. Plinius li. xvi. Tamarix eſt arbor craſſiſſima hñs folia nũqȝ decidẽtia. ¶Idẽ li. xxiiij. Tama ricẽ arbitrant̃ q̃dã eſſe miricẽ. ¶Aui. In tama riſco eſt ſtipticitas ⁊ apertio ⁊ mũdificatio abſ qȝ vehemẽti exſiccatione. Et eiꝰ aqua ẽ abſterſi ua ⁊ deſiccatiua. cuiꝰ abſterſio plꝰ eſt eiꝰ exic catione. ⁊ eiꝰ exſiccatio eſt cũ ſtipticitate. ſȝ fru ctus eiꝰ vehemẽtioris eſt ſtipticitat. In tama riſco q̃dẽ eſt ſubtilitas pauca. ⁊ qñqȝ admĩſtra tur loco eius viridis galle.

Operationes.

¶Auic. Eiꝰ decoctio embrocat̃ ad pediculos: ⁊ iterficit eos. Ex eiꝰ folijs fit emplaſtꝝ ſuper apata fluxa. Eiuſqȝ fumus variolas exſiccat ⁊ vlcera hũida. qd ex eo tritũ ẽ. ⁊ eiꝰ cinis ſpargit̃ ſup aduſtionẽ ignis. Fructꝰ eiꝰ ⁊ cinis vlcera difficilia exſiccant: ⁊ carnẽ additã corrodunt. A

¶Decoctio folioꝝ eiꝰ cũ vino ꝯfert dolori den tiũ. ore ex eo colluto: ꝓhibentqȝ corroſionẽ eo rũ ꝓprijs fructib. Iterũ eius fructus ſtat loco galle et licij in egritudinibus oculi. B

¶Cõfert iteꝝ antiq̃ ſputo tamariſcꝰ. ⁊ ppe fru ctus eiꝰ. Rami eiꝰ in aceto diſſoluti ꝯferũt ſple ni. emplaſtro ex eis facto. ad ſpleneȝ q̃ȝ bibitũ vinũ in q̃ decocta ſunt folia eiꝰ ac virgulta. C

¶Et ex eius ligno faciunt ſibi ſplenetici vaſa. Deniqȝ confert ſolutioni antique. ⁊ ad fluxuȝ matricis. ſedeturqȝ in eius decoctione. Bibit̃ qȝ fructus eiꝰ q̃ etiã cõfert morſui rutele. Pla tearius. Tamariſcus ca. eſt et ſic. D

¶Vinum decoctiõis eiꝰ valet ad opilationem ſplenis ⁊ epatis: ſtranguiriã ⁊ diſſinteriaȝ. Eſt enĩ diureticũ. Puluis eius in cibis poſitus ad eandẽ valet. Frequens eius bibitio in vaſe ta li valet ad idẽ. Cortex maioris eſt efficacie. E

¶Pandecta. li. lxix. Athel vel tharmezit Ara bice. Grece nadabar. Latine vero tamariſcus domeſtica. F

¶Sera. li. ag. c. Athel. i. tamariſcꝰ domeſtica. ⁊ eſt arbor multũ longa vſqȝ ad celũ dura recti linea. folia eiꝰ longa ſubtilia ſtricta. ⁊ nõ hȝ ſpi nas. ⁊ ex ligno eiꝰ fiũt parapſides ⁊ inciſoria. ⁊ vaſa alia. ⁊ ipa eſt magna athel. ⁊ grece vocatur nadabar. Et oĩes arbores ex quib fiũt vaſa hmõi noĩant̃ nacha. ſed eſt athel aliq̃ntulũ ar bor rubea quaſi coloris ſcorpionis. G

¶Et idẽ auc. Dyaſ. Athel eſt ſilis tamariſco ⁊ eſt in babilonia. ⁊ aq̃ infuſiõis eiꝰ ponit̃ in ſief q̃ adminiſtrant̃ habẽtib debilitatẽ viſus. H

¶Et idẽ auc. Gal. Athel eſt ſpẽs tamariſci. et eſt arbor q̃ mag vẽto agitat̃ ꝙ arbor tamariſci In ſapore eiꝰ eſt ſtipticitas ⁊ nõ hȝ florẽ. et ha bet fructũ rotundũ ſic cicer: habenteȝ colorem cinericiũ ad glaucedinẽ tendentẽ. intra q̃ ſunt grana pauca inuicẽ ꝯglobata et iuncta. que no minant̃ grana dulcia. Colligunt̃ in menſe Fe bruarij. eſt calida ⁊ ſicca in pmo gradu. Virtu I

tes illius inuenies in ca. proximo ſequenti.

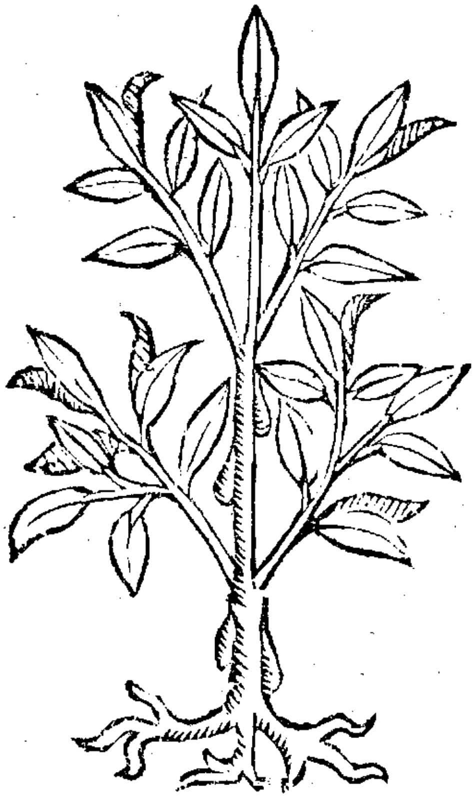

Capitulū. ccclxviij

Amariſcꝰ agreſtis. Pandecta ca. cxx. Caſa arabice. Grece mirica vel bruca vel mirabi. Latine vero tamariſcus. Ubi ſciendū ꝙ tamariſcus quedā eſt maſculus. ⁊ eſt Athel. de q̄ in pcedenti capitulo dictū eſt. ⁊ vocaꝛ ſimiliter tamariſcꝰ domeſtica. ⁊ q̄dā eſt femina: ⁊ eſt illa arboꝛ quā cōmuniter nos vocamus tamariſcum. ⁊ iſta vocaꝛ ſimiliter tamariſcus agreſtis. ¶ Sera. li. ag. ca. de caſa. Caſa. i. tamariſcus agreſtis. ⁊ eſt arboꝛ erecta q̄ naſciꝛ in aquis. ⁊ hꝫ fructū q̄ aſſimilaꝛ floribus. ⁊ eſt ſimilis in flexibilitate ſua uſnee. et illa ſpēs vocaꝛ ab aliq̄bꝫ bruca. Eſt in babilonia ⁊ in ſeni. Alia tamariſcus q̄ eſt domeſtica que noiaꝛ termezit ſiue athel. ⁊ aſſimilaꝛ agreſti in om̄ibꝫ ꝑterq̄ in fructibꝫ in longitudine. qꝛ fructus eius eſt rotundus ſimilis gallis dentatis ⁊ eſt ſtipticus: ⁊ poniꝛ loco galloꝝ ī medicinis Et ſciendū ꝙ eſt arboꝛ quā ipſe noiat in precedenti capitulo. de qua dꝛ ꝙ eſt arboꝛ magna vſq̄ ad celū: q̄ vocaꝛ athel ⁊c. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de tamariſco agreſti. In ſapoꝛe eiꝰ eſt ſtipticitas. ⁊ eſt virtus eius q̄ incidit ⁊ abſtergit. ſed folioꝝ eius et radicum ⁊ ramoꝝ ſubtilitas eſt plus ſubtiliatione fructus eius.

Operationes.

¶ Sera. auct. Dyaſ. Radix tamariſci poniꝛ ꝑ gallis ī medicinis oculoꝝ ⁊ oris. ⁊ eſt ꝯueniēs ſputo ſanguis. ⁊ potaꝛ in fluxu antiq̄: ⁊ cōfert ycterícis: ⁊ illis quos momoꝛdit rutela. A

¶ Et q̄n̄ fit emplaſtꝝ cum ea diminuit apoſtemata flegmatica: ⁊ coꝛtex eiꝰ opaꝛ ſic fructꝰ eius nec plus nec minꝰ. ⁊ folia eiꝰ cocta cū aqua et bibita ipā aqua extenuat ſplenem. B

¶ Et q̄n̄ fit cū ea collutio oris ꝯfert doloꝛibus dentiū. ⁊ eſt ꝯueniens mulieribꝫ hn̄tibꝫ fluxus humiditatū q̄n̄ fit ſeſſio in decoctōe eiꝰ: ⁊ ꝓijcitur decoctio eius ſup illos in q̄bꝫ generanꝛ pediculi ⁊ lendines: ⁊ iuuat multum. Cinis ligni tamariſci q̄n̄ ſupponitur confert habentibꝫ humiditates matricis. C

¶ Et idē auc. Meſar ugie. Cinis eiꝰ deſiccat oīa vlcera. ⁊ ꝓ̄prie illa q̄ fiūt ab aduſtiōe ignis. ⁊ ꝯfert apoſtematibꝫ frigidis q̄n̄ fumigaꝛ cū eo D

¶ Et dixit mihi homo fidelis ꝙ fuit q̄dam mulier ſup quā apparuit lepꝛa. ⁊ datū fuit ei de decoctione radicis tamariſci cū paſſulis ſepe: et curata eſt. Et nos quidē experti ſumꝰ in muliere alia: ⁊ curata eſt. ⁊ h̄ fuit: qꝛ egritudo eius pꝛima fuit apoſtema in ſplene. ⁊ ꝓpter opilationem eius: que q̄dem fuit cauſa non attrahēdi melancoliā. ⁊ nō mūdificandi vel clarificandi ſanguinē. ⁊ fuit cauſa apparitōis lepꝛe ſup eam Quando ergo reſolutū fuit apoſtema ⁊ opilatio ꝓpter operationem iſtiꝰ medicine: in eo ꝙ fuit de natura ſua incidere ⁊ abſtergere. reuerſe ſūt ad earum ſanitatem. E

¶ Et idem auc. Gal. in li. ſuo ad Glauconē q̄n̄ ſcripſit ei ſigna apoſtematis duri in ſplene. ꝙ melioꝛ medicina eius eſt coꝛtex radicis cappar. ⁊ ſcolopendrie ⁊ coꝛtex tamariſci. ⁊ ſummitates eius ſi coquanꝛ in aceto. F

¶ Gal. vij. ſim. far. Q̄n̄ coꝛtex tamariſci coquiꝛ cū vino ꝯfert ſpleni duro. ⁊ expellit doloꝛē dentium. ſꝫ in fructu eius ⁊ in coꝛtice eſt ſtipticitas nō pauca quouſq̄ virtus eius eſt ꝓpinqua virtuti gallaꝝ viridiū. niſi qꝛ in gallis vilis viridibus manifeſtaꝛ ſtipticitas ſolum. G

¶ Complexio fructus eius tamariſci eſt complexio inequalis. ⁊ poſſumus ei vti pro gallis. ⁊ cinis tamariſci quando comburitur habet virtutem deſiccatiuam deſiccatiōe foꝛti. ⁊ eſt in eo abſterſio ⁊ inciſio. H

¶ Et idem in eodē li. cap. de mirica. Mirica ⁊ tamariſcus abſterſiue et inciſiue eſt virtutis abſq̄ ꝙ ſiccet manifeſte. J

K ¶ Pliniꝰ ca. de tamariſco. Tamariſcꝰ dome/ſtica hꝫ ꝟtutē eandē ſicut ſilueſtrꝭ: niſi qꝛ eſt magis ſtiptica ⁊ minꝰ inciſiua ⁊ abſterſiua.

Capitulum. cccclxviij.

T Amarindi. Pandecta ca. dclxvij. Tamarindi arabice ⁊ latiē. Grece oxifonitia. Sera. li. ag. c. de tamarindo. Naſcitꝰ multū ex eis in ceſarea ⁊ in terris hamen. ⁊ folia eiꝰ ſunt ſicut folia ſilicis. ⁊ defertꝰ ex terris Indie. Et eſt fructꝰ coloris rubei. ⁊ hꝫ medullā plurimā plꝰ ꝙ̄ xilocaracta. crocei coloris ad nigredinē tendēs. ⁊ hꝫ melleitatē. ⁊ eſt illud qđ ex fructu admiſtratꝰ poſtq̄ꝫ egrediūtꝰ grana eiꝰ. Et meliores tamarindi ſunt noui. recētes. nō aridi. ſaporꝭ acerrimi. Et ꝟtus eorū eſt fri. ⁊ ſic. in tertio gradu.

Operationes.

A ¶ Uirtꝰ eiꝰ eſt q̄ laxat colerā ⁊ repꝛimit acuitatē eiꝰ. ⁊ abſcindit vomitū. ⁊ aufert pꝛuritū. ⁊ doſis aq̄ eoꝝ poſtq̄ꝫ decoquūtꝰ eſt lb. ß. ⁊ aufert ſitim.

B ¶ Et idem auctor. Meſuay. Eſt fri. in. ij. mollit ventrē. ⁊ eſt ſicut pꝛuna. niſi quia eſt ſubtilioꝛ ⁊ minoris humiditatis.

C ¶ Paulus capitulo de Tamarindo. eſt frigida ⁊ ſicca in ſecundo gradu.

D ¶ Aui. de viribꝫ cordis dicit: ꝙ ꝯfortat coꝛ.

Capitulū. cccclxix.

T Apſus barbatꝰ ſiue Tapſus barbaſſus latiē. grece flōmos. arabice buſuri. Dyaſco. ca. flōmos. Flōmos. i. tapſus barbaſſus. duo ſūt eiꝰ gn̄a. maſculꝰ ⁊ feīa. Una eſt alba ſcꝫ maſculꝰ. alia eſt nigra ſcꝫ feīa. Maſculus āt folia hꝫ oblōga ⁊ anguſta: ⁊ haſtā tenuē ⁊ ſemē tenue. Feīa ꝟo hꝫ folia cauliculo ſilia: ſꝫ aſperioꝛa ⁊ latioꝛa ⁊ haſtā lōgam cubito vno albā ⁊ aſperā. floꝛes virides ⁊ albos. ⁊ ſemē nigrū. Radix eſt illi dura pollicis groſſitudinē hn̄s. naſcitꝰ in campis. Eſt alia flōmos agreſtꝭ ꝟgas hn̄s lōgas in ſe ⁊ arboꝛoſas. ⁊ folia ſaluie ſimilia circa virgas ſuas. floꝛes ſuos hꝫ auroſos aut mellinos ſic praſſij. ſꝫ folia ſūt illi aſpera circa terrā ⁊ obrotūda. Eſt alteꝝ genus flōmos qđ lignitꝰ dr̄: aut triallis. folia habēs tria aut q̄ttuoꝛ aut plura. pinguia ⁊ aſpera ⁊ groſſa. q̄bꝫ multi in lucernis vtuntꝰ. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. flōmos. Flōmos. i. barbaſſus. quedā eſt folijs alba. q̄dā ꝟo nigra. Et alba q̄dem eſt maſculꝰ: cuiꝰ folia ſūt ſtrictioꝛa. Alia ꝟo femia cuiꝰ folia ſunt maioꝛa. Et vltra has eſt alia flōmos agria. i. barbaſſus ſilueſtrꝭ nūcupata auriferꝭ eſt floꝛibꝫ radix pōtica exn̄s guſtu. ¶ Pli. ca. flōmon. qđ latini barbaſſum vocāt: fri. ⁊ ſic. cōplexiōis ē. q̄ꝝ altera ē maſculꝰ albidioꝛibꝫ folijs atq̄ꝫ anguſtioꝛibꝫ. altera feīa folia latioꝛibꝫ

atq3 nigrū. Eſt aliud gen⁹ qđ latini herbā lucernalē vocant: ab eo q̄ ex ea lucē faciūt. vñ ꝛ lucibros eam vocāt: eo q̄ lucē p̄beat vmbris.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Radices oīs generꝫ ſunt ſtiptice fluxū vētris vnimod⁹ ip̄aꝝ dat⁹ cū vino ſtrīgit. elixatura eaꝝ bibita ꝯquaſſatiōes ꝛ dolores laterū
B tollit. tuſſim mitigat. ¶ Dolorē dentiū gargariſmo adbibita cōpeſcit. flōmos ꝟo q̄ florē h̄ꝫ aurosam capillos inficit. Folia ei⁹ cocta in aqua ꝛ vt cataplaſma impoſita duricies ꝛ tumores oc̄loꝝ ſoluūt. maligna vulnera melle ꝛ vino ad
C dito ad ſanitatē p̄ducūt. ¶ Aceto ꝟo mixto vulneribꝫ recētibꝫ ſinglare p̄ſidiū ē. pūctū ſcorpionis mitigat. Agreſtis flōmos folia cōbuſtiōi opitulāt. Folia ei⁹ q̄ ōr feia cū caricis cōpoſita memoratis cancris putredinē nō admittit.
D ¶ Gal. Radix eius fluxibiles paſſiones iuuat. Gargariſaht āt eam in ore quidā ad dentiū dolorē. folia ꝟo dyaforetice ſūt ꝟtutis. flores eius capillos purificāt. omniū eñ ſo. ſiccatiue ꝛ mo
E derate abſterſiue ſūt ꝟtutꝫ. ¶ Pli. Fomentatio facta ex vino decoctōis ei⁹ valet ꝯ emorroidas
F ¶ Ad idē valet ſi an⁹ ex eo tergat p⁹ aſſellatōeꝫ
G ¶ Valet etiā ad tenaſmone eucaūſma ex aqua decocta: ꝛ ꝯtra fluxū ventris.

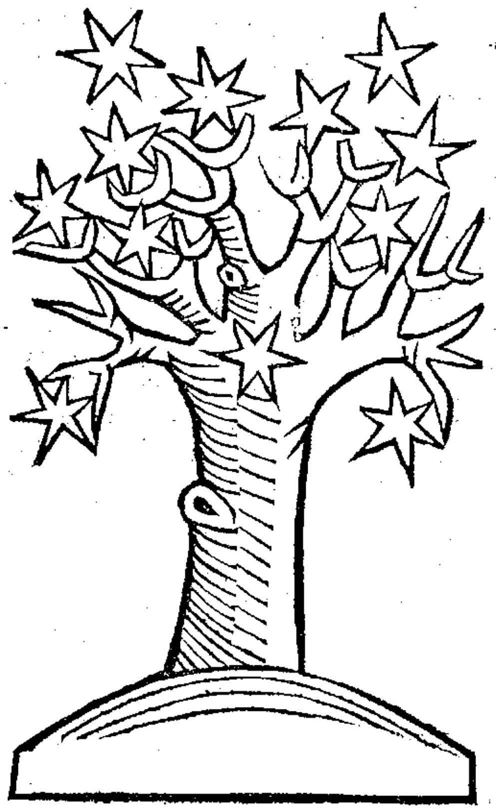

Capitulū. cccclxx.

t Ereniabin. Pandecta. dclxxviij. Tereniabin q̄dam dicūt q̄ eſt māna: ſꝫ falſo. imo eſt vt mel albū habens saporē manne.

Operationes.

¶ Sera. li. ag. c. tereniabin. Tereniabin. i. mel roſaꝝ. vñ eſt ros cadēs ō celo. ꝛ aſſilāt melli ḡnuloſo ꝛ aggregato groſſis ḡniculis. ꝛ ē noīatū mel roꝛꝫ. ꝛ plurimū cadit ſup arbores q̄ ſunt in terra corazceni ꝛ ī oriente. q̄ arbores hn̄t folia ꝛ ſpinas virides ꝛ flores rubeos. ꝛ nō faciūt fructū. ꝛ cadit in ea ſtella ſup ſūmitates palmaꝝ. A
¶ Et ꝟtus ei⁹ eſt eq̄lis mollificatiua vētris. ꝛ eſt humectatiua pectoris. ꝛ ꝯuenit calidis naturaliter. ꝛ p̄pe qn̄ ſoluit in aq̄ Juiubaꝝ ꝛ prunoꝝ. B
¶ Et eſt ex eo melius album ꝛ nouum. ꝛ doſis eius ab aureis decem vſq3 ad viginti aureos. C
¶ Et idē auc. Habix. Sedat inflatiōeꝫ febriū calidaꝝ: ꝛ aufert ſitim. ꝛ mollit vētrē mollificatione mediocri. ꝛ educit colerā cū facilitate. Et meli⁹ ex eo eſt albū nouū. D

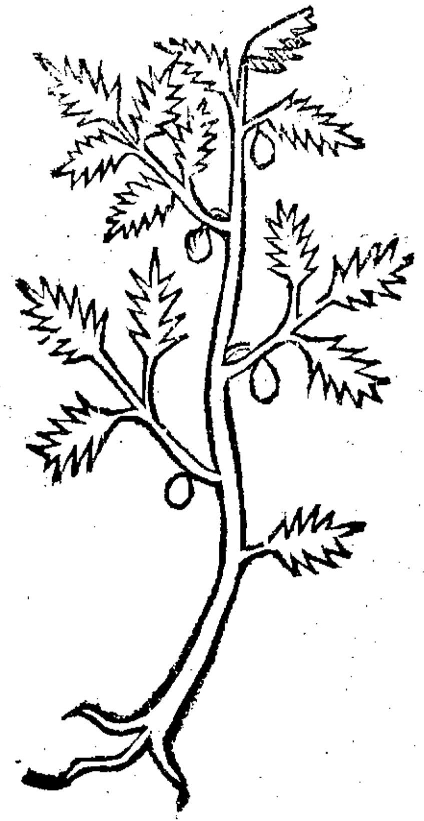

Capitulū. cccclxxi.

t Erbentina. Pan. ca. cix. Botin arabice Grece terebintū vel albotin. latie ꝟo arbor ḡni viridis. ꝛ ē arbor vñ emanat terbētina.

Sera.li.ag.c.botin. Botin eſt duaꝝ ſpeꝝ.do
meſtica ⁊ ſilueſtriſ. Domeſtica.ſ.arboꝛ terbenti
na ē botin ſm ꝟitatē vel terebintū.⁊ ē capinus
cuiꝰ lacrimꝰ ē terebintina.⁊ ab ea oꝛif pix ⁊ ra
ſa.⁊ fructꝰ eius ē gnū viride.⁊ ſilueſtris eſt len
tiſcꝰ arboꝛ i mōtib9 naſcēs. Et dixit mihi q̄dam
arabs. Lētiſci arboꝛ eſt ſic arboꝛ glandiū ma
gnaꝝ:niſi qꝛ ē pulcrioꝛ ſūmitate.ſcꝫ qꝛ ſūmita
tes eiꝰ ſunt ad rubedinē declines.⁊ ſūt folia le
nia.⁊ fructū facit i racemis ſic botrꝰ magnitu
dinis gnoꝝ granatoꝝ ſilueſtriū.⁊ qñ maturāf
fructꝰ tūc ſūt rubei.⁊ folia eiꝰ ſimiliter rubeſcūt.
⁊ qñ fructꝰ pfecte maturāf ſūt vt plurimū nigri
Sciendū q iſte arboꝛ lētiſci ē arboꝛ q̄ grece vo
caf ſcinꝰ.cuiꝰ gūmi eſt maſtix.ſic apparet in lra
maſtix.folia eiꝰ ſūt ſic folia ſoꝛbi.⁊ odoꝛ eiꝰ ē odoꝛ
ſtinci. Nā ſtincꝰ vocaf plāta quā nos regnico
le vocamꝰ lentiſcū:incōgrue tn̄.ex cuiꝰ fructu
extrahif oleū de ſtinco. Sꝫ ſcinꝰ ē vere lētiſcꝰ.
⁊ eſt botin ſilueſtriſ. Gal.viij.ſim.far.c.d lenti
ſco. Echinꝰ.i.lentiſcꝰ.frutex h̄ ex aq̄ſa ſuba re
miſſi calida ꝟtute ⁊ terreſtri fri.non multa cō
poſita:ꝓpterea etiā ſtipticat moderate.ſiccat ḡ
in.ij.gradu iam cōpleto vel.iij.incipiente.⁊c̄.
Dyaſ.ca.terebinti ſcꝫ domeſtici.folia ſemen et
coriū ſtiptica ſunt ſimili diligētia colliguntur
ſicut ſcinus. Semen eius cacoſtomaticum ē.
Eſt em̄ calidum ⁊ diureticum.

Operationes.

A ¶Dyaſ. Terebintū domeſticū vētrē ſtimulat.
Uino mixto moꝛſib9 occurrit.eius reſina eligē
da ē alba ⁊ limpida vitreū hn̄s coloꝛē ⁊ odoꝛeꝫ
terebinti retinēs.vtilioꝛ eſt om̄ib9 reſinis.ſcd̄a
poſt iſtā reſinā vtilis eſt reſina ſcini.

B ¶Tuſſi ⁊ ptiſicꝫ medicaf moꝛe electuarij melle
addito toracꝫ vicia cōpeſcit.vētrē mollit erugīe
cāpane ⁊ ere vſto.⁊ calcāto vel nitro adiūcto le
pꝛas coꝛpis purgat. Pus aurium melle ⁊ oleo
mixto detergit.pruriginē nature nō admittit.

C ¶Pꝛofūdas plagas ⁊ vulnera replet.⁊ purgat
malaxātib9 medicamīb9 neceſſarie miſcef. Do
loꝛē lateris.ꝓhibet reſina molli.i.pituita et co
lofonia q̄ ex loco nomē accepit.hec vt electua
riū data tuſſi medef.oēs reſine nō ſūt vniꝰ colo
ris. Nā aut albe ſūt.aut mellinū hn̄t coloꝛē.fit
em̄ reſina liq̄da de cypreſſo.durioꝛes ꝟo reſine
ſunt ſtrobilina.peſcilina.pituina.⁊ elatina.

D ¶Eligēda eſt q̄ fuerit odoꝛate vel limpida ⁊ nō
liq̄da valde:ſꝫ vt cera ſit.⁊ nō valde fragil. Me
lioꝛ eſt oīb9 pituina ⁊ elatina.qꝛ odoꝛate ſunt.⁊
thuris hn̄t odoꝛē.peſcilina ꝟo ⁊ ſtrobilina ⁊ ci
preſſina nimiā in ſe hn̄t virtutē. Nā ſcinina eſt
ſilis terbentine.⁊ id operaf vt terbentina.

E ¶Yſi. Terebintus eſt arboꝛ generās reſinam
omniū reſinaꝝ pſtantioꝛē. ¶Ambꝛo. Si tere F
binti fructꝰ aq̄ miſceaf in olei moꝛe facile tranſ
fundif. ¶Gloſa ſup pmū Regū.xvij. Terebin G
tus ē arboꝛ de q̄ reſina lacrime pſtātiſſime ma
nat.vn̄ medicialis īduſtria diſſoluta cōglutiat.
¶Glo.eccl'. Terebintꝰ eſt arboꝛ bꝛeuis ⁊ fruc H
tuoſa.naſcif in ſyria craſſiſſima eſt plenioꝛ q̄ il
la q̄ de coꝛtice erūpit. Huiꝰ arboꝛiſ maſcule ſine
fructu ſūt. Feiaꝝ duo ſūt gn̄a. Alterius fructꝰ
rubet lētis magnitudie.alteriꝰ pallet.nec faba
grandioꝛ.odoꝛe iocūdioꝛ.tactu reſinoſus.
¶Pli.li.xij. In cocco īſula naſci credūt terebī I
ti.floꝛem imbꝛib9 decuſſū terre halitu animāte.
¶Idē li.xiij. Siria terebintū hꝫ.⁊ ex his ma K
ſcula ſine fructu ē.ſꝫ in macedonia bꝛeuis ē ar
boꝛ hec atꝫ fructicoſa.in damaſco ſirie mag̃ ē.
¶Idē li.xiiij. Terebinti bacce aut lignū recēs L
in muſto decoquūf.ſicqꝫ vinū efficif. ¶Idē li. M
xvij. Reſinā terebintinā (vt fiat pix ſpiſſa) i fer
uēti ſartagie ponūt:⁊ hāc ceteris pferūt vt fiat
pix in ſyria terebinto coꝛtices detrahunt.
¶Idem li.xxiiij. Terebinti folia ⁊ radix collec N
tionib9 imponūf decoctū eoꝝ ſtoachū firmat.
Semē i capitiſ doloꝛe bibif in vino.⁊ ꝯ difficul
tatē vrine vētrē leuiter emollit.ventrem excitat
Terebinti folia ſemen ⁊ coꝛium ſtiptica ſunt.
Semen eius cacoſtomachū eſt. Eſt em̄ calidū
et diureticum.

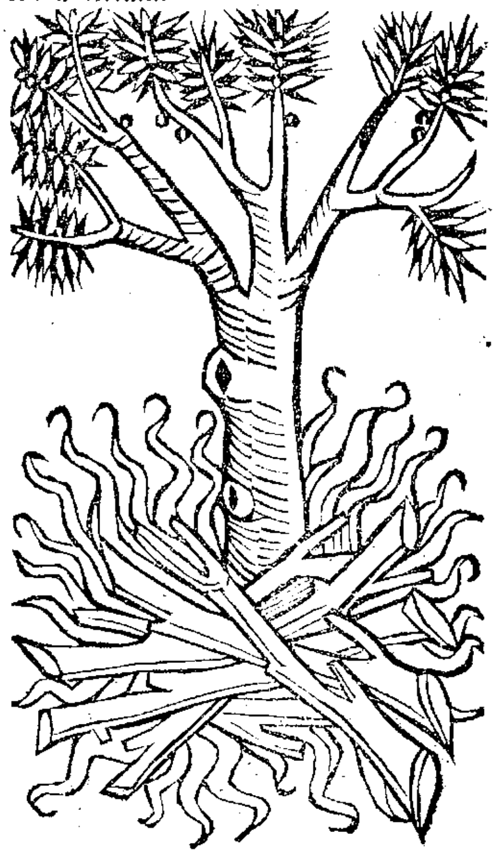

Capitulū.cccclxxij.

t Eda. Actor. Teda eſt arbor picea flā-
mis ac luminib apta. Ob quā cauſaʒ
vt eſtimo tranſumpto nomine lampa
des ſiue faces dicuntur tede.

Operationes.

A ¶ Plinius li.xvi. Sextū genus arboꝝ picem gignentiū eſt teda ꝓprie dicta. abundātior ſucco ꝙ̄ reliqua. parcior liquidiorqꝫ ꝙ̄ picea flāmis ac luminib etiā ſacroꝝ grata. Hanc mares dūtaxat ferunt. ⁊ eam quaʒ ſtacten greci vocant odoris grauiſſimi.

B ¶ Laricis morbus eſt vt teda fiat. hec autē ſcʒ teda (ſicut ⁊ alia genera que picem ferunt) accenſa fuligine in modica repente carbonem cū eruptionis crepitu expuunt. iaculanturqꝫ longe. excepta larice. q̄ nec ardet nec facit carbones. nec alio mō vt ignis ꝯſumit̄ ꝙ̄ lapides.

C ¶ Pix liquida in europa e teda coquitur muniendis naualib: multoſqꝫ alios ad vſus lignum eius conciſum (furnis vndiqꝫ igni extra circumdato) ferro vt in p̄mis ſudor cali fluat aque modo. hoc in ſyria cedrum vocatur: eaqꝫ in egypto corpa hominum defunctoꝝ perfuſa ſeruantur. In teda cum humor manare deſinit ex alia parte cortex ſimiliter aperitur. ac deinde alia. Poſtea vero vt pix eliciat̄: arbor tota ſuccidit̄: ⁊ eius medulla vritur. Mōtes amat teda ⁊ larix ſicut ⁊ cedrus.

Capitulū.cccclxxiij

t Ilia. Tiliam vocatā dicūt. eo ꝙ vtilis
eſt ad vſum teloꝝ nitore ⁊ leuitate ia-
culandi. Eſt enī id gen⁹ materie leuiſ-
ſime ad ſculpturam vtilis.

Operationes.

¶ Plinius libro. xvi. In arbore tilia differūt mas ⁊ femina. Nā in mari materies dura ruffior atqꝫ nodoſa: ſʒ odoratior. cortexqꝫ craſſior ac detractus inflexibilis. Nec fert ſemen nec florem vt femina que craſſior arbor eſt materie candida precellenſqꝫ. A

¶ Eſt aūt mirū in hac arbore fructū a nullo attingi animaliū folioꝝ tn̄ corticiſqꝫ dulcem eſſe ſuccum. Inter corticē ⁊ lignū tenues habʒ tunicas multiplici mēbrana. e quib euocāt̄ tilie vincula. Tenuiſſimū habet corium phillire coronaꝝ lemnitis celebres antiquorūqꝫ honore Materies teredines nō ſentit procerutate per quaʒ modica: ſed vtilis Cortex eſt tilie in vſu magno ſicut abieti ⁊ fago. B

¶ Canchrin etiā gignit̄ ī tilia. vicʒ pillula vim vrendi habens in medicina. de qua dictum eſt ſupra. Montes ⁊ valles diligit tilia ſic̄ ⁊ abies et caſtanea. Mirumqꝫ qđ euenit tilie vlmo ꝙ̄ʒ euenit. Circum aguntur enim folia earuʒ poſt ſolſticium. nec alio argumento certius intelligitur ſidus confectum. C

¶ Idem Plinius. Tilia eſt arbor nobiliſſima eademqꝫ videtur et calidiſſima. Corticē tenuē habet. ⁊ paulo ante equinoctiū vernale germinat ſicut acer lentiſſima. Et ideo ſcutis faciendis aptiſſima quaꝝ plaga ſe ꝓtinus contrahit Vulnuſqꝫ ſuū claudit. ⁊ ob id ꝯtumaci⁹ ferrū tranſmittit. in quo genere ſunt tilia ⁊ ſambuc⁹ fucus et ſalix ⁊ populus. D

¶ Idem in li. xvij. Tilia ceraſus ⁊ vitis corticē mittūt. ſed nō vitaleʒ corpi proximū. verū eum q̄ alio ſubnaſcente expellit̄. ⁊ quibuſdā vt platanis eſt cortex rimoſus. Tilie vero renaſcitur paulominus ꝙ̄ totus. E

¶ Idem in li. xviij. Solſticium eſtiuale folia tilie vertit ad mille vſus perende. ⁊ eſt confecti ſideris ſignum. F

¶ Idem in li. xxiiij. Tilia lepras ſedat. Cortex potus in aqua frigida aluum purgat. Imponitur ⁊ collectōib lacrima ⁊ vulnerib ambuſtis. Humor in folliculis hui⁹ arboris naſcens cuti nitorē inducit. faciemqꝫ gratiorem preſtat Cauliculi folioꝝ p̄mo vino decocti tumores ſanant. Ex libro de naturis reꝝ eodē modo habetur: licet ſub alijs verbis. G

Capitulū.cccclxxiiij.

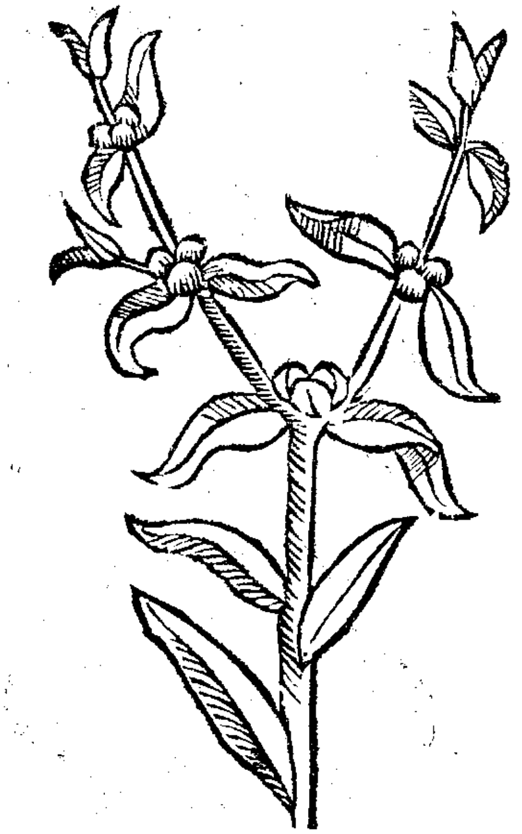

Capitulū.cccclxxiiij.

Titimall⁹ latine. Arabice xencua. Serapion lib.ag.ca.xencua.auc.Dyaſ. Xencua.i.titimall⁹. Et ſunt eius ſeptē ſpecies. Quaꝝ vna dr̄ arabice baraſmaſ. Grece vero caritias vel comites vel comos. Et eſt maſculus habens ꝟgas quaꝝ lōgitudo eſt pl⁹ vno brachio. In quarū colore eſt rubedo plena lacte albo acuto.⁊ folia ſup ꝟgas ipſas:ſimilia folijs oliue.niſi quia ſunt lōgiora ⁊ ſtrictiora.⁊ radix ei⁹ eſt groſſa aſpera.⁊ in ſummitatib⁹ illaꝝ virgaꝝ ſunt come ſimiles iunco.⁊ in ſummitatib⁹ illaꝝ comaꝝ ſunt capitella ſimilia capitellis illi⁹ ſpeciei:q̄ dr̄ noīalis.⁊ in iſtis capitellis eſt ſemen. Virtus ei⁹ eſt laxatiua.⁊ iſta eſt camelea. Et eſt alia ſpecies q̄ noīat̄ arabis.⁊ grece carſites.⁊ eſt femina.⁊ eſt ſimilis plante q̄ dr̄ didomedas.⁊ habet folia ſimilia folijs mirti:niſi quia ſunt maiora ⁊ ſtrictiora ⁊ duriora.⁊ ſunt fetidi odoris:⁊ habent acutas ſūmitates ſicut ſpinas:⁊ habet virgas egrediētes ab vna radice longas circa palmū vnum.⁊ habet qđ ꝓfert omni anno ſimile nuci. Et iſta nux dr̄ vomica:⁊ mordicat linguā mordicatione forti Et naſcitur locis aſperis. Virtus aūt iſti⁹ eſt ſimilis virtuti ꝓme:niſi q̇ cōmouet citius vomitū q̄ ꝓma.⁊ iſta eſt femina.⁊ eſt iſta ſpecies laureole. Et eſt ſpēs alia q̄ dr̄ arabis.⁊ grece paralios.⁊ ei⁹ expoſitio ꝓpe marie eſt illud quod nominant homines migath ⁊ canſomias:naſcitur in maritinis locis.⁊ habet ramos quinq̄ aut ſex aut ſeptem ex vna radice.quoꝝ longitudo eſt circa palmū vnū rectos:quoꝝ color tendit ad rubedinē exeuntē ab vna radice. In q̄b⁹ ſunt folia parua ⁊ ſtricta ⁊ oblōga:ſimilia folijs lini.in ſummitate ramoꝝ ſunt capitella amigdalata rotunda:in q̄b⁹ eſt ſemen orobo ſimile coloris varij.⁊ ſunt ibi flores quorū color eſt alb⁹.⁊ eſt tota planta lacte plena.⁊ iſta vocat̄ latine eſuala. Et ſpēs alia q̄ arabice vocat̄ elyoſtropos.grece elyoſcopus habet folia ſimilia portulace.niſi q̇ ſunt ſubtiliora ⁊ rotūdiora.⁊ quatuor habet ramulos aut q̄nq̄ egredientes ab vna radice.longitudo quoꝝ eſt circiter palmū vnū.ſubtiles ⁊ rotundos rubeos et plenos multo lacte.⁊ habet in ſummitatibus ramoꝝ coronam ſimilē corone aneti:in qua eſt flos: et ſemen eſt ei circa folia. qui ad curſum ſolis conuertit̄ cum eius reuolutione. Et propterea dr̄ eliſtropos:⁊ eius expoſitio eſt aſpiciens ſolem. Naſcitur in ciuitatib⁹ plurimum ⁊ in cauernis iuxta muros.⁊ iſte cōmuniter vocat̄ a latinis titimall⁹ paru⁹. Unde dr̄ titimallus a timā qđ eſt ſol:⁊ mallos qđ eſt coma. q̄a titimallus vertit ſuas comas ad ſolem. Et eſt alia ſpecies q̄ dr̄ cipariſias. habet virgas fere vnius palme lōgas aut plus.quarum color eſt rubeus:in quib⁹ oriuntur folia ſimilia folijs pini.q̄ dr̄ calicaris. niſi q̇ ſunt molliora ⁊ ſubtiliora et minora. Et vniuerſaliter ſunt ſimilia eis in ꝑncipio ſui ortus.⁊ ꝓpterea ſic nominat̄ hec planta:⁊ eſt plena lacte. Naſcit̄ in locis lapidoſis ⁊ ſiccis. Virtus eius eſt ſimilis virtuti aliaꝝ. Eſt alia ſpēs:⁊ eſt illa q̄ naſcitur īter lapides ⁊ dr̄ deodrodes.habet multos ramos.⁊ color ramoꝝ eſt rubeus:⁊ ſuper ſummitates ramorum ſunt folia mirti ſimilia:ſubtiliora et longiora parum.et habet ſemen ſimile ſemini illius ſpeciei que dicitur cariciaſ:et mod⁹ operationis ⁊ virtutis eius ex forma repoſitionis eius eſt ſicut dictarum ſpecierum. Eſt alia ſpecies que dicitur plantafilos.que habet folia ſimilia folijs plante.que dicitur flōmos.⁊ radix eius ⁊ flos eius ⁊ lac eius laxat aquoſuȝ humorem.⁊ quando teritur ⁊ ꝓijcitur in flumine vel ſtagno occidit piſces. Et etiā ſpecies ſupradictoꝝ lacticinioꝝ quas ſupra diximꝰ faciunt hec. Eſt alia ſpecies lacticinij q̄ dr̄ pithias ſimilis ſpeciei q̄ dr̄ cypariſias que poteſt reponi cum

ſupradictis ſeptem ſpeciebus titimalli. ⁊ pro-
pter h̄ poſuerūt illam inter ſpecies titimalli. ha
bet v̄gas longitudine vni⁹ brachij. ſiles virgis
lentiſci. niſi q: ſunt longiores. ⁊ plene nodis. ⁊
folia hꝫ ſtricta ⁊ acuta. ī ſūmitate ſimilia folijs
pini. ⁊ ꝓpter h̄ ſic noīaẗ. ⁊ habet flores magnos
ad lōgitudinem tendentes. quoꝝ color eſt pur
pureus. ⁊ habet ſemen depreſſum ſimile lenti.
et habet radicem magnam albam et groſſam:
in qua eſt multum lac.

Operationes

A ¶ Galien⁹. viij. ſim. far. cap̄. de Titimallo ſm̄
tranſlationem arabicam. Uirtus omniū illo-
rum lacticiniorum eſt ca. ⁊ ſic. in quarto gradu
Uirtus titimalli eſt laxatiua: laxat flegma et
coleram: et prouocat vomitum.

B ¶ Galienus eodem libro ⁊ eodem capitulo ſm̄
tranſlationem grecam. Omēs quidem habēt
acrem ⁊ calidam virtutem predominantē. In-
uenitur autem amaritudo in eis fortiſſima: er-
go omnium eſt opos et frondes.

C ¶ Participat vero ⁊ radix predictis virtutibus
ſed non equaliter. Ipſa autē cocta cum aceto
dentium dolores et maxime quicunqꝫ corro-
ſis ipſis fiunt curat. Opos vero fortiores ha-
bet virtutes ad foramen dentium. ⁊ alias par-
tes corpis mox vlcerat extrinſec⁹ emplaſtrata
eſt enim ex quarto gradu calefacientium que
cauſticorum diximus eſſe.

D ¶ Ita autem et pilos aufert perunctos opos
quia vero fortis eſt miſcetur oleo. ⁊ ſi multoti-
ens hoc fiat tandem radices pilorum perimit.
et nudum eis fit corpus.

E ¶ Secundum eandem autem virtutem acro-
cordines ⁊ formicas et pterigia ⁊ tylos tollit.
Abſtergit autem ⁊ empetigines et ſcabies: eo
ꝙ abſterſiua ei adeſt virtus propter amaritudi
nem ⁊ fagedenica. ⁊ vlcera carbūculoſa ⁊ can-
croſa. quoniam calefacit fortiter et abſtergit.
Iuuare nata eſt ſi quis in tempore ⁊ menſura
eo vtatur. Atuero et fiſtularum tylos eadem
virtute curamus.

F ¶ Hec omnia operantur oīes opi titimallo-
rum ſm̄ genus ſimiliter. debilius vero folia et
fructus operari nati ſunt: quibꝫ ad piſces qui
ſtationarijs aquis vti aſſueuerunt. Citiſſime
enim ab eis inebriati ⁊ ſemimortui facti ad ſu-
perficiem feruntur aque.

G ¶ Cum aūt ſunt ſeptē ſpecies titimalli fortior
eſt q̇ caricias nominaẗ. quem ⁊ maſculinū qui
dam nominant. ⁊ q̇ in lapidibꝫ naſciẗ: q̇ dicitur
denorodes. ꝯſequenter aūt qui barbaſſo aſſimi
latur ⁊ cypariſias. deinde paralias. deinde aūt
elyoſtrophos. ⁊ cetera.

Capitulū. cccclxxv.

t Himus. ¶ yſi. Thimus dr̄ eo ꝙ odorē
refert flos eius. ¶ Dyaſ. Thim⁹ eſt her
ba omnibꝫ nota. frutex eſt habens folia
anguſta: puſilla ⁊ oblonga. ⁊ in ſummo capi-
tella in ſpecie formicarū in ſe implicata. Eſt em̄
hac humilis ac ramoſa cum duris ramulis et
lignoſis. cui flos eſt purpureus. Et naſcitur in
locis ſaxoſis ⁊ aſperis.

Operationes

¶ Plini⁹ lib. xxi. Thimū oportet in flore colligi A
⁊ in vmbra ſiccari. Duo ſūt aūt eius genera can
didum radice lignoſa naſcens in collibꝫ. quod
prefertur. Alterū ꝟo nigrius floriſqꝫ nigri. vtra
qꝫ multū eſtimanẗ ⁊ in cibo ⁊ in medicamētis
oculoꝝ claritati conferre.

¶ Dyaſ. Uires hꝫ acres ⁊ calefactorias paulu B
lū ſtringētes. ꝓpter qꝺ oīnibꝫ ſtomachi chora-
ciſqꝫ vicijs aptiſſimuꝫ eſt medicamen. Bibita
ꝟo cum ſale ⁊ aceto flegma deponit ꝑ ventrem
Elixatura eius addito melle mederẗ ortonoy-
cis ⁊ aſmaticis. lumbricos excludit. mēſtrua
imperat. ſecūdinas deponit. abortū facit.

¶ Cataplaſmata tumores recētes ſpargit. ſan- C
guinē coagulatū diſſipat. clauoſqꝫ corpis tollit.

addito polline ⁊ macerato cũ vino ſciaticis eſt ſalutaris feruens ſuperpoſita. Oculoꝛũqꝫ caliginem detergit cõmeſta.

D ¶ Condituris omnibꝫ neceſſarie admiſcetur.

E ¶ Conſtañ. in li. gdnũ. Thimũ eſt in .iij. gradu ca. ⁊ ſic. Cũ ſale ⁊ aceto groſſũ flegma purgat. ⁊ viſcoſo flegmati pectoꝝ ſuccurrit. lũbꝛicos expellit. mẽſtrua deducit. acuitatem flegmonis de pectoꝛe excludit. ⁊ opilationẽ interioꝝ aperit.

F ¶ Auicen. cañ. ij. Medicine thimi ſemẽ foꝛtis eſt caliditatis. Prouocat ⁊ extrahit embꝛionez moꝛtuũ. ⁊ ſolutione ſanguinẽ educit: ⁊ humoꝛẽ colericũ. extrahitqꝫ vermes.

G ¶ Palladiꝰ. Thimũ in ſeptembꝛi mẽſe vltimo cõuenit ſerere. ſed melius plantis naſcit̃ quis poſſit et ſemine. Agrum diligit apꝛicũ: macrũ maritimum.

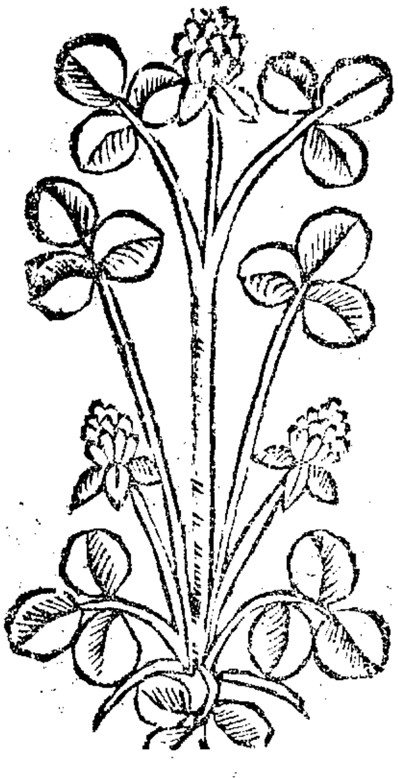

Capitulũ. cccclxxvj

t Rifoliũ. ¶ Yſi. Trifolion. a grecis trifillũ vocatꝰ eſt: eo ꝙ ſit folijs trinis p ſingulas annotatõces. ¶ Pli. li. xxi. Folio coꝛonat ⁊ trifoliũ. Cuiꝰ gña tria ſunt. Aliphantes greci vocant. alij aſpaltion. ⁊ maioꝛi folio q̃ vtunt̃ coꝛonarij. Alterũ acuto oxitriphillon. Tertiũ ex oĩbꝫ minutiſſimũ. ⁊ ĩter hec neruoſi q̃buſdã cauliculi. vt maratro hippomaratro. myophano. vtunt̃ ⁊ ferulis ⁊ coꝛimbis. ⁊ edere floꝛe purpureo. Eſt ⁊ in alio genere earũ ſiluestribus roſis ſimilis. ⁊ in his tñ coloꝛ delectat odoꝛ a utẽ abeſt. ¶ Dyaſ. Trifolij genera ſunt q̃ttuoꝛ. ſcꝫ odoꝛatũ. acutũ. partemon. ⁊ lepoꝛinũ ¶ Pandecta. capi. cccxxix. Handachuca vel chua. vel cuf arabice. grece locbos vel zharat vel lotus. Latine ꝓ trifoliũ: vel quedaꝫ ſpẽs trifolij. De qua dicit Dyaſ. ca. de trifolio. ⁊ hꝫ odoꝛẽ aſpalti. ¶ Sera. li. ag. ca. Handachuca. nominat eũ Dyaſ. locbos. id eſt trifoliũ. Et eſt duaꝝ ſpecieꝝ. ſcꝫ domeſtica et ſilueſtris. Silueſtris quidẽ habet ſtipitẽ longitudinis duoꝝ cubitoꝝ vel bꝛachioꝝ ⁊ plus parũ. ⁊ naſcũtur ab ea ramuli multi. ⁊ q̃dlibet habet foliũ in extremo. qđ aſſimilat̃ handachuche qui oꝛitur in paludibꝫ. ⁊ dicit̃ trifoliũ. ⁊ habet ſemen ſimile fenugreco. niſi ꝙ eſt minus ſatis. Sed ſciendum ꝙ illa vocat̃ a quibuſdã herba flaura vel herba maura. Sed Dyaſ. vocat ipm trifoliũ. maius domeſtica que naſcit̃ in oꝛtis. ⁊ eſt quedam alia q̃ naſcit̃ ſup aquas. ⁊ maxime in Babilonia. qñ fluuius irrigat terram. ⁊ eſt herba habens crus ſimile cruri fabaꝝ. ⁊ eſt ſemen album. ⁊ dicũt ꝙ extendit̃ qñ oꝛit̃ ſol. ⁊ apparet ſuper aquã. ⁊ qñ occidit reſtringit ſe ⁊ ſubmergit̃ in aqua. ⁊ capita eius ſimilant̃ capitibꝫ papauerum magnoꝝ. ⁊ in capitibꝫ eſt ſemen ſimile geguers ⁊ ſcariole: ⁊ exiccant ipm in Babilonia. ⁊ faciũt inde panem. Et hꝫ radicẽ ſimilem citonio q̃ comedit̃ cocta ⁊ cruda. ⁊ ſapoꝛ decocte aſſimilat̃ ſapoꝛi vitelli ouoꝝ. ⁊ vocat̃ handa ⁊ heuche. Et Auicen. in. ij. dicit ꝙ de eis ſeminibꝫ fit panis.

Operationes.

¶ Sera. auc. Albugerig. Andachucha ſilueſtris conuenit ſtomacho frigido ⁊ groſſe ventoſitati. et aqua eius abſtringit ventrem. ⁊ valet colice paſſioni: ſi ponatur ſup moꝛſum ſcoꝛpionis ſedat doloꝛem ex eo. A

¶ Et ſi ponit̃ ſup mẽbꝝ in q̃ eſt moꝛdicatio animaliũ nõ inducit doloꝛẽ. ⁊ ſemẽ eius eſt foꝛtius folio. Et eſt bona doloꝛi teſticuloꝝ. ⁊ ꝓncipio ydropiſis. ⁊ doloꝛi matricis. B

¶ Dyaſ. Trifoliũ maiꝰ vel lothos ꝓtutꝫ diuretice ⁊ acerrime eſt. ſemen eiꝰ ⁊ folia cũ aqua bibita pleureticis ⁊ diſſurijs ⁊ epilẽticꝫ ⁊ ydropicis in initio ſingulare ꝓſidium eſt. C

¶ Stericis cauſis opitulat̃. Menſtruis imperat. omnia ꝓdicta ſeminis ipſius. ʒ. iiij. ⁊ folioꝝ. ʒ. v. curant. Folia ipiꝰ cũ oximelle aceepia moꝛſibꝫ venenatis occurrunt. D

¶ Fe. vt dꝛ tertianis tria folia aut tria grana ſeminis eiꝰ cũ vino bibita medicant̃. E

Capitulũ. cccclxxvij.

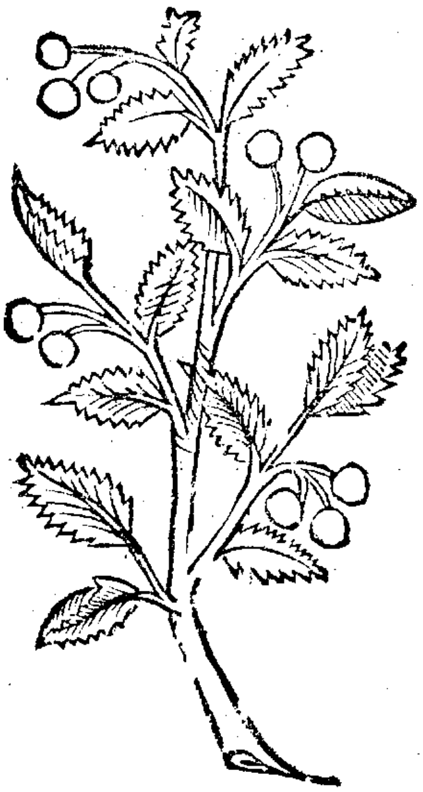

ʼRibulus. Dyaſ. Tribuli gña ſunt duo
t ſiccus ⁊ humidꝰ. Siccꝰ hꝫ folia andra
gine ſimilia: ſꝫ teneriora. haſtas longas
teneras ⁊ porrectas in qͥbꝫ ſūt ſpine. Naſcitur
āt in locꝭ deſertꝭ. Hūidꝰ ꝟo naſcit̃ in fluminibꝫ
cuiꝰ coma ſup aquā extēdit̃ ⁊ folia ſupnatant.
haſtā hꝫ ī ſūmo groſſaꝫ. ad radicē ꝟo tenuē. ha-
bentē in ſe tenuas ſpinas ſic̄ ſpica. Semē duꝝ
eſt ambobꝫ. ꝟtꝰ eſt illi frigida ⁊ ſtiptica ⁊ deſic
catiua. Auic̄. Haſceck. i. tribuli. ſm Dyaſ. due
ſūt ſpēs q̄ fri. ⁊ ſic. ſūt. Aliꝗ ꝟo dixert̃ ꝙ eſt cali-
diꝰ ⁊ ſiccꝰ in ꝑmo. eſt ⁊ magis ſil̃e haſceck terre
nr̃e. Silueſtrꝭ qͥdē plurime terreitatꝭ ē. domeſti
cus āt plūrime aqueitatꝭ. Gal. viij. ſim. far. c. de
tribulo. Tribulꝰ eſt ex humida ſuba moderate
fri. ⁊ ſic. nō moderate exiſtit. dñat̃ aūt ī terreſtri
qͥdeꝫ terreū frigidū ⁊ ſtipticū vt oſtendimus. in
aq̄tili ꝟo aq̄ſitas. ⁊ ꝓpterea vtraqꝫ ad flegmonū
⁊ omīno ad oēs influxiōes cōpetūt. terreſtres
ꝟo tribuli ſubtiliū partiū exiſtētes.

Operationes

A ¶ Gal. Fructus eiꝰ frangūt lapidē in renibꝫ.
B ¶ Dyaſ. Tribuli faciūt ad inflatiōes ⁊ ad ea q̄
ſupoccurrūt. Uirtus eſt illis ſtiptica ⁊ deſicca-
tiua leptomeris. Etiam oēs tumores ſpargit.
C ¶ Faucibꝫ ⁊ gingiuis impoſiti opitulant̃. mel-
le addito naptas. i. oris putredines tollūt. ſuc
cus coꝝ nobilibꝫ collirijs miſcet̃. ſemē coꝝ cal-
culos frāgit ⁊ excludit. Terrent ꝟo ſemē. ʒ. i.
bibitū ⁊ impoſitū morſibꝫ venenatis occurrit.
Dato veneno ꝯtrariū eſt vim eius vincendo.
¶ Elixatura eiꝰ ſparſa pulices necat. in flum e D
tracie in ſtirmonia palude. de herba eius equi
herbant̃. ſemē eiꝰ qꝛ dulce eſt cuſtomachū eſt.
¶ Serapiō. Uirtus eiꝰ eſt q̄ ꝓhibet apata ca- E
ne ꝯfirment̃. Et Sera. qͥdē ꝯfert oībꝫ mēbris
ad q̄ fluūt humores. ſed ſemē tribuli agreſtꝭ qñ
bibit̃ frāgit lapidem renū. ⁊ ambe eiꝰ ſpēs in-
frigidāt ⁊ ſtipticāt. ⁊ fit emplaſtrū cū eis apati
bus calidis. ⁊ miſcet̃ cū melle: ⁊ curat alcolā et
putredinē q̄ fiūt in ore: ⁊ dolorē gingiuaꝝ.
¶ Et exꝑmit̃ succꝰ ab eo: ⁊ admīſtrat̃ in oculis F
⁊ ſemen eiꝰ eſt humidū ꝯuenit lapidi renū ⁊ ve
ſice. ⁊ qñ. ʒ. ij. bibunt̃ de ꝑma ſpecie ipſiꝰ. et fit
emplaſtrum cū ea ꝯuenit morſui tyri.
¶ Et qñ bibit̃ cū vino ꝯuenit medicīs mortiferꝭ G
¶ Et qñ decoctio eiꝰ rorat̃ ſup loca vbi abūdāt H
pulices occidit eos. Ille vero qui naſcitur ⁊ di
citur ſandarx in regione badacas datur ab in
colis illius patrie animalibꝫ pro cibo dum eſt
humida herba ipſius.
¶ Et ex ſemine eius faciunt panem. Nam ip- I
ſum eſt dulce et nutrit. Et ſic vtuntur eo loco
panis tritici. Sandarx eſt bonus dolori ve-
ſice ⁊ ſtranguiric. et augmentum magnum fa-
cit in ſpermate.

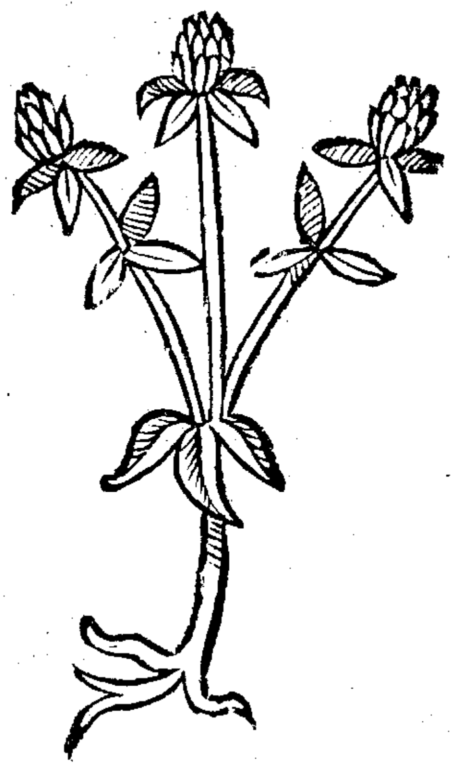

Capitulū.cccclxxviij.

t Ribuloſa. Ex herbario. Tribuloſa duo
rū generū ē. Alia quippe naſcit̃ in ortulis.
alia ē agreſtis. cui⁹ maior eſt efficacia: ⁊ hꝫ folia
portulace ſimilia: ſꝫ maiora. Caules mittit ſec⁹
terras. in qb⁹ hꝫ quoſdā globulos. duris ſpinis
extantib⁹ angulatos in qb⁹ eſt ſemen incluſuꝫ.
⁊ habet v̄tutē ſtipticā atqꝫ frigidam.

Operationes.

A ¶ Hec trita ⁊ corpi appoſita feruēs mulcet Tri
taqꝫ cū melle oēs oris ⁊ fauciū curat putredīes.
B ¶ Eadem herba cū ſemine decocta pulices ne
cat. ſi aqua ipſa domus aſpergatur.
C ¶ Hui⁹ ſemine thraces faciūt panes: ⁊ cū vino
potio eiuſdē ſeminis. contra veneni potionem
eſt ſalutaris.

Capitulū.cccclxxix

Riticū. ¶ Yſi. Triticū a tritura dr̄: eo ꝙ
t purgatiſſimū horreo recondit̃. vel quia
granū ei⁹ terit̃ ⁊ cōmollit̃. Plura ſūt ei⁹
genera. vt ſiligo. ordeū. far. de qbus dr̄ ē. Tre
menſe aūt triticū ideo dr̄: qꝛ ſatū poſt tres men
ſes colligit̃. Nam vbi ꝓpter aquā aliamve cau
ſam matura ſatio obmiſſa eſt preſidiū ob h̄ pe
titur. ¶ Palladi⁹ li. x. Menſe ſeptembri locis
vliginoſis. aut exilib⁹. vel frigidis vel opacis:
circa equinoctiū triticū et ordeuꝫ ſeri oportet.
dū ſcꝫ ſerenitas conſtat vt ante hyemē conua
leſcant radices. Idem in li. ij. Menſe ianua
rio triticum ⁊ far ſeri oportet dū quatuor folio
rū eſt. Idem in li. vij. In iunio mēſe poſtremo
locis maritimis ac ſiccis et calidioribus triticī
meſſis abſcindit̃. Idem in li. viij. Menſe Iu
lio temꝑatis locis tritici meſſis explenda eſt et
more quo dictum eſt.

Operationes.

¶ Yſaac. Triticū eſt cib⁹ ad hūani corporis nutri A
mentū ꝑcipu⁹ ⁊ naturaliter ſiſe cōplexioni ei⁹.
Triticū ſm naturā ſui ſubſtātialē in ꝑmo gdu
eſt ca. ⁊ hu. ⁊ ſic. in medio. Panis ex eo fact⁹ ca
lidior eſt in ſcōo gradu. qꝛ calor ei⁹ augmentat̃
a calore ignis ⁊ coctione. ſicut ordeū ⁊ faba. cū
in ꝓpria natura ſicca ſunt. ſi in aqua coquāt̃ hu
miditatem aſſumunt. Granum tritici maſtica
tum vel aſſatū apoſtemati qd̄ ex rabidi canis
morſu ꝯtingit ſuppoſitū morſum fugat.
¶ Oleum autem de grano factum: ad impetigi B
nem ſerpiginem auferendum valet.
¶ Tritici recentis ac noui nutrimentuꝫ paruū C
exiſtit: ⁊ crudū ⁊ flegmaticū. ⁊ inflatiuū. rugitū
ac dolorē laterib⁹ cōmouet. ⁊ in putredineꝫ cito
ꝯuertit̃. Aſſatū ad ignē magis nutrit. ventoſi
tatē minus facit ⁊ ſtipticū eſt. In aqua coctuꝫ
grauiſſimū eſt ⁊ inflatiuū digeſtioni durū. ⁊ ru
gitum mouet. humores denſiſſimos generat ⁊
viſcoſos. maxīe ſi granū eſt farine multū hñs.
furfuris paꝝ. Si tñ bene digerit̃ multū nutrit
⁊ mēbra cōfortat. tarde egerit̃: vnde dāpnū eſt
eis q̄ magnis laborib⁹ exercitantur.
¶ Granū factū ⁊ ſimila: ſanguineꝫ laudabilem D
faciūt ⁊ multū nutriunt. Si tñ vtant̃ opilatio
nem epatis faciūt: duriciā ſplenis: lapides i re
nib⁹ vel in veſica. maxime ſi renes calidi inue
niantur naturaliter vel accidentaliter.
¶ Auicenna. Triticum mundificat faciem. et E
eius farina ⁊ amilum cū croco eſt medicamen
pani. Sauich tritici ⁊ ordei grauat.
¶ Triticū crudum et etiam decoctū elixatū nō F
mollitū neqꝫ fractū. neqꝫ coctum. ita vt ſit puls
et fractū etiaꝫ ſimiliter quando com[illegible] gene
rat vermes. Triticū qꝫ quidē tritū ⁊ pulueriza
tū. ſup morſum rabioſi canis eſt iuuatiuū.
¶ Dya. Triticū vtile eſt recens ac rufum. i. au G
roſum. Et qd̄ ſicaniū vocat̃ crudū maſticatū
⁊ impoſitū canis rabioſi morſuꝫ curat. Farina
ei⁹ addito ſucco iuſquiami ⁊ cataplaſmata. ner
uoꝝ reuma cōpeſcit. Oximelli mixta inflatio
nem tollit. Lentigines emendat.
¶ Furfur eius cū aceto coctū lepras minuit. ⁊ H
impoſitū tumores oēs compeſcit. Cum ruta
coctū tumores ſpargit. morſib⁹ venenatis me
dicat̃. Tortionib⁹ calefaciēdo ſubuenit.
¶ Fermentū eius virtutem habet calidā. Tu I
mores plantarum ſpargit. Puſtulas minutas
corporis emendat.

K ¶ Raſi in Almanſore. Triticũ bñ coctũ oib9 cibis pl9 nutrit. ꝛ maxīe ſi cũ lacte coctũ fuerit. Cõfert etiã natura calidis ꝛ macris. ꝛ his qui multũ laborãt. vel q̃ augmẽto viriũ indigẽt. habentes vero diſpoſitiones ꝯtrarias cito venas replet. et fe. et artericum dolorem. ꝛ lapides in renib9: ꝛ apoſtemata adducit.

L ¶ Actor. Triticea q̃ fit ceruiſia. ſic ordeacea ꝛ auenacea. Vñ ceruiſia iuxta yſidorꝫ ē acerere id eſt a fruge vocata. qꝛ potio eſt ex frumenti ſeminib9 vario modo confecta.

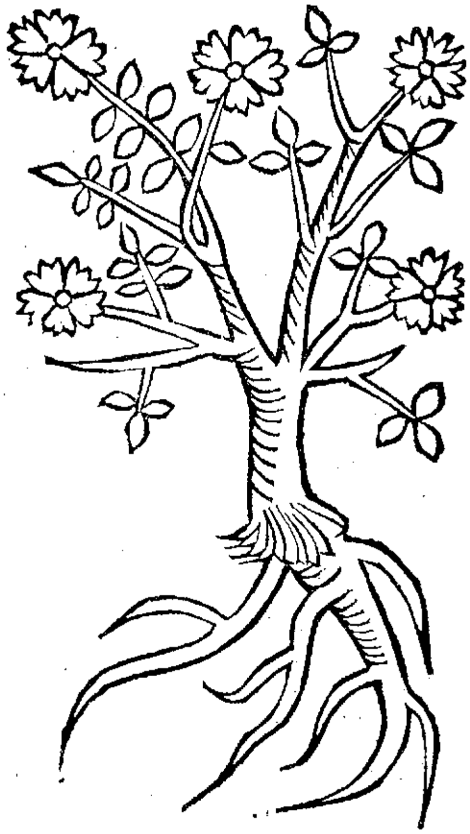

Capitulũ. cccclxxx.

t Ripolion. Dyaſ. c. Tripolion ſm trãſlationẽ grecã. naſcit̃ in locis maritinis id eſt in littorib9 ipis. Folia hꝫ apio ſimilia ꝛ groſſa. haſtã longã duab9 palmis: in capite diuiſam. florẽ dr̃ mutare ter in die. nã mane colorẽ albũ facit. ꝛ aliis horis eũ mutat. media die purpureũ. ꝛ ſero feniceũ.

Operationes

A ¶ Virtus eſt illi calidiſſima. cũ vino bibita. ʒ. ij. humores aquoſos ventris deponit. vrinam ꝓuocat. acceptis venenis occurrit.

B ¶ Plini9 L. xxi. Tripolion apud grecos herbã inclitam muſey ꝛ heſyadi laudib9 ad omnia predicantiũ vtilem ſupq̃ cetera ad famã q̃ȝ dignitatis prorſus mirã ſi modo vt tradũt eius folia mane candida: meridie purpurea: ſole occidẽte aſpiciuntur ferulea.

¶ Duo ſunt eius genera. Campeſtre maius. ꝛ ſilueſtre minus. Folia canis hoīs ſimilia a radice palmo nunq̃ȝ altiora. L

Capitulũ. cccclxxxi.

t Tormentilla: vel cataphilon. vel porentilla grece. Arabice buſeke. Latine biſtorta. Tormẽtilla eſt herba ſimilis pẽtaphilon. niſi qꝛ habet. vij. folia vndiq̃ȝ piloſa. ꝛ ideo vocat̃ eptaphilon. cui9 radix eſt rubea et tortuoſa ſimilis galange. ſed nõ habet acumen. Flos eius auroſus. ꝛ ipſa iudicatur fri. ꝛ ſic. in tertio gradu. Sed eſt notãdũ ꝙ eſt ſpẽs tormẽtille hoīs. folia ſimilia lappatio acuto. niſi quia color folioꝝ ex vno latere eſt celeſtis. ꝛ ex alio viridis. flos eius eſt rubeus. ꝛ radix rubea. q̃ ab aliq̃b9 vocatur bardana minor. ꝛ ab aliquib9 lappa minor. Virtus ei9 in omnib9 ſicut virtus ꝑme ſpeciei: ſed remiſſio.

Operationes.

A ¶Tormētilla hʒ ꝟtutē ↄſolidādi ⁊ cōfortandi
ↄceptū. Cōtra diſſurriā detˀ puluis tormētille
B cū ſucco plātaginis. ¶Ad ↄſtringēdū mēſtrua
fiat fomentū ex aq̄ pluuiali decoctōis puluerꝫ
eius. vel ex duabꝫ partibꝫ eius ⁊ vna ſpice: fiat
puluis q̄ aſpergatˀ ſupra ventrē: ipo ꝑus melle
C calido emplaſtrato: ⁊ iuuat conceptū. ¶Ad cō
ceptū iuuādū fit emplaſtꝝ ex puluere ei⁹ ⁊ aliꝭs
ſpeciebꝫ aromaticꝭ. Puluis ei⁹ vulnera ↄſolidat
D ¶Contra vomitū ex debilitate ⁊ furore colere
puluis eius ↄficiatˀ cū albumine oui: ⁊ coquatˀ
ſuꝑ tegulā ⁊ detˀ patienti.

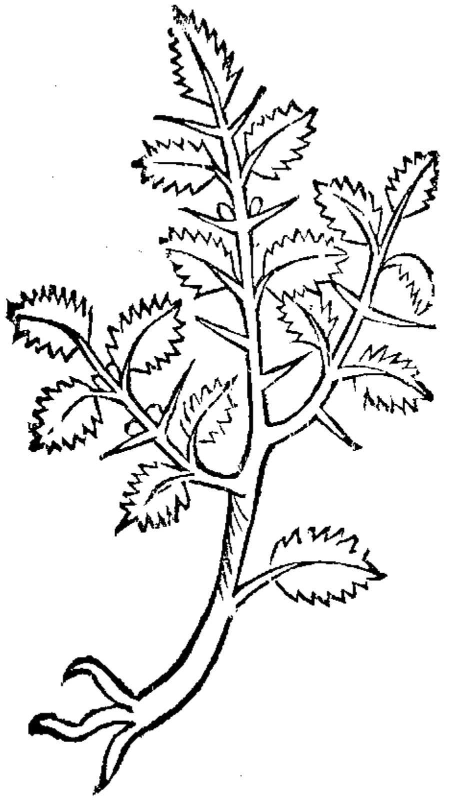

Capitulū.ccccclxxxiꝭ.

Urbit arabice. Latie ⁊ grece caritami
t on. Sera.li.ag.ca. Turbit. auc. Dyaſ.
Turbit eſt plāta q̄ naſcitˀ in littore ma
ris. in locꝭ ſcʒ q̄ mare coopit qñ creſcit. qñ vero
eſt tranquillū nō tangit ea. non eñ naſcitˀ intra
aquā nec multū lōge ab ea. ⁊ niſi qñ mare tur-
batˀ ⁊ creſcit nō tāgit ea. Habet folia ſimilia fo
liꝭs plāte q̄ dr̄ araſarꝭ. niſi ꝙ ſūt groſſiora eis. et
hʒ ſtipitē duobꝫ palmis lōgū diuiſū in ſūmitate
Et q̄dā dicūt ꝙ flos ei⁹ mutat colorē ſuū ter in
die. qr̄ in mane eſt albꝫ: ⁊ in meridie declinans
ad purpureū colorē. in veſpis ꝟo fit rube⁹. Ra
dix ꝟo ei⁹ eſt odorifera alba. que qñ maſticatˀ ca
lefacit linguā. Et idem aucto. Sal. trāſlatione
albarith. naſcitˀ in littoribꝫ ⁊ arenis. Et virtus
eius eſt calida ⁊ ſicca.

Operationes.

¶Sera. Turbit laxat ⁊ mundificat ventrem. A
Et melius ex eo eſt illud quod cum euellitur ⁊
radix eius a terra auferˀ cortex eius ſtatim et
abꝭcitur groſſus quod eſt intus.
¶Et ex corticibꝫ ei⁹ melior ē ille q̄ eſt vt calam⁹ B
gūmoſus ⁊ albꝫ. ⁊ volum⁹ ipm frāgere cito frā-
gitˀ. ⁊ nō accipiatˀ illd turbit qd eſt tortuoſum.
Turbit eſt calide ⁊ ſicce cōplexiōis in.iꝭ.gdu.
¶Et idē auc. Aben meſuay. Et melior eſt ille C
ſubtilis ligni. ⁊ ꝓꝑetas ei⁹ eſt laxare viſcoſum
flegma. verꝫ ipm dimittit debilitatē i ſtomacho
ꝓpter abominationē ſui ſaporis. Rectificatio
ei⁹ eſt ↄficere ipm cū oleo amigdalaꝝ dulcium.
Doſis ei⁹ a.ʒ.i. vſqꝫ ad.iꝭ. Et oportet ꝙ adhi-
beatˀ ſolū. ⁊ ipm quidē eſt bonū hūoribꝫ ſciatice
Et educit eos ⁊ laxat humores groſſos.
¶Et idē auc Habix. Meli⁹ ex eo ē albū in co- D
lore ſuo: ⁊ qd in figura eſt ſic calam⁹ argēteus:
⁊ pulpa calami eſt ſubtilis ⁊ cito frangitˀ. non
exiſtēs groſſū neqꝫ graue. ⁊ qñ teritˀ eſt cōtritio
ei⁹ facilis. ⁊ eſt albū qñ eſt citrini.
¶Illud ꝟo qd nō eſt tale: nō eſt alicui⁹ bonita E
tis. Et turbit qñ tranſiuerit temp⁹ multū ſuꝑ
ipm: fiunt in eo ꝟmes ſicˀ in aliꝭs lignis. ⁊ debi
litatē in virtute ſua. Et ſignū eius ſuꝑ hoc eſt
ꝙ apparent in eo foramia ac ſi eſſet foratū acu.
⁊ turbit q̄dē laxat flegma laxatione leui
¶Et rectificatio ei⁹ eſt iſta: ꝙ frices corticē ei⁹ F
donec ꝑuenias ad albū ei⁹. ⁊ poſtea tere ipm et
cribra ipm ꝑ cribrū tenue. ⁊ ſi ponis ipm i me-
dicinis laxatiuis ſicˀ in pillulis ⁊ decoctiōibꝫ:
cribra ipm. ꝑ cribrū ſtrictione ſit ei aliqua groſ-
ſicies ne adhereat vilis ſtomachi.
¶Et ↄueniētior modus rectificatōis ei⁹ eſt: ꝙ G
ↄficiatˀ cū oleo amigdalaꝝ amaraꝝ poſtqꝫ fue
rit trituratū ⁊ cribratū. Et ſi vis exhibere ipm
habentibꝫ flegma viſcoſum tenax: tere ſubtili-
ter ⁊ cribra vt ipſum non adhereat ſtomacho:
⁊ expellat ipſum flegma.
¶Paul⁹ c. d turbit. Turbit ē ca. ⁊ ſic. in. iꝭ. gdu H
¶Johānes meſue. Turbit eſt radix cuiuſdaʒ I
herbe: cui⁹ folia ſūt ſimilia foliꝭs ferule minorꝭ.
et eſt ex habētibꝫ lac. Et eſt ex eo ſiluestre ⁊ do-
meſticū. ⁊ magnū ⁊ paruū. Et adhuc ex eo alid
albū: ⁊ aliud citrinū. ⁊ aliud nigrum.
¶Electio. Quod in locis naſcitur ſiccioribꝫ: K
⁊ gūmoſi⁹ ꝓpter ſpiſſitudinē lactꝭ ei⁹. Contra-
riū ꝟo: ecōtra declinat a ꝓprietatibꝫ bonis. que
ſunt ſeptē ſm qd ſapiētes ſcripſerūt. ſcʒ vt ſit al-
bum ⁊ vacuū arundinoſum ⁊ gūmoſum: ⁊ ſit
cortex ei⁹ cinerici⁹ ⁊ plan⁹. ⁊ ſit recens ⁊ facile

frangibile. Citrinū ṽo malū eſt. ꝛ nigrū peiꝰs
groſſum eſt nō bonū. ꝛ ſubtile tenue ſubtiliter.
L ¶ Eſt ei debile antiquū malū. ꝛ qđ ē criſpi coꝛ
ticis hñs interiꝰ cū frangit ſic neruos. eſt ſilue
ſtre malū. ꝛ qđ nō eſt gūmoſum eſt debilius et
ventris cōturbatiuū. Et tua intereſt vt cogno
ſcas adulteratū ex eo qđ fit cū ſup linitione in
extremitatibꝫ eiꝰ ex gūmi diſſolutōe. Et cogno
ſcit eo ꝙ i fracturꝭ ipiꝰ eſt ſine eo. ꝛ nimis recēs
eſt ꝯturbatiuū ꝛ ſubuerſiuū viſceꝝ.
M ¶ Antiquū ṽo debile: mediocritatē tñ habens
eſt eñ qđ eligit. Cōplexio ꝛ ꝓprietas ca. eſt in
iij. gdu. Et eſt reſolutiuū attractiuū attractiōe
mediocri generās ventoſitatē ꝛ ſubuerſionē et
nauſeā. ꝛ acquirit ex vſu eius exiccatio i coꝛpe
euacuat eñ humiditates ſubtiles.
N ¶ Rectificatio. Tria ſūt coꝛrigibilia in ipo. eſt
eñ debilis opatōis ꝛ tarde. ꝛ nocet ſtomacho
faciēs ſubuerſionē ꝛ nauſeā. ꝛ acqrit vſus eius
coꝛpi exiccationē nauſeā ꝛ eſtuationem.
O ¶ Rectificatoꝛes ṽo eiꝰ in pꝛimis abꝛadi ſuf
ferunt coꝛticē eius donec appareat albū ipſius
ꝛ coꝛrigunt de q̄ dictū eſt. Pꝛimo admiſtrādo
aliqđ ṽtutis acute vigoꝛans ipm in operando
ꝛ ex rebꝫ ipm maxīe ꝯfoꝛtantibꝫ eſt zuccarū.
P ¶ Ipm eñ ſigillat ei ꝓprietatē mirabilē vt edu
cat humoꝛē groſſum ꝛ viſcoſum. etiā a remotis
cū facultate. ita ꝙ etiā a iūcturꝭ ꝛ anchis ꝛ a lo
cis pfūdis ꝛ diſtātibꝫ. p ſe ṽo nō facit illđ: imo
educit de flegmate qđ ſubtile: ꝛ relinqt groſſū.
ꝛ h̄ tarde opat: ꝛ coꝛrigūt qđ ſcđo dictū eſt. ad
miſcendo eis ex medicinis ſtomaticꝭ. ꝛ exredo
lētibꝫ ꝛ ſedātibꝫ agitationē in eo ſic eſt maſtix ꝛ
gallia aromatica. pꝑe ſic zinziber ꝛ piper lōgū
ꝛ ſilia. ꝛ emēdat qđ vltimo de eo dictū eſt. ſicut
dixit Alcauzi: vt miſceat oleū amigdalaꝝ. aut
ꝯiungat cum amigdalis. aut cū zuccaro.
Q ¶ Et dixit Ruffus. Admiſtratio ipiꝰ cū ſtipti
cis remouet hoc ab eo.
R ¶ Et dixit iudeꝰ. Ipm cū ꝯfectōe đ citonijs aut
rob ipiꝰ cū medio pōderis eiꝰ ex zinziberi et du
plo pōdere ipiꝰ ex amigdalis eſt ſolutiuū bonū.
S ¶ Inqt Hamech. Et fiūt trociſci ex eo ꝛ duplo
pōderis eiꝰ ꝛ floꝝ violaꝝ. ꝛ medio pōderis eius
ex zuccaro. et fit ſolutiuū ſine moleſtia.
T ¶ Et inqt Iohāniciꝰ. Accipe dactiloꝝ infuſo
rū in aceto die ac nocte ptes. c. penidiaꝝ. ptes
. l. amigdalaꝝ purgataꝝ. ptes. xxx. turbit. ptes
xxxv. ſcamonee. ptes. xij. zinziberis. piperꝭ lon
ge foliorꝝ rute ſiccoꝝ ana ptes. iiij. coꝝ fiat per
mixtio bona. ꝛ cōfice cū melle deſpumato. Eſt
eñ medicina mirabilis.
V ¶ Inqt filius Zezar. Medicamen de turbit
qđ elegi in egritudinibꝫ in qbꝫ viſus eius eſt
neceſſariꝰ. Accip. turbit ptes. x. zinziberis par
tes. v. Zuccari ptes. xx. ꝛ qñqꝫ addit maſticis
. ʒ. iij. et alia ſm intentiones alias.
¶ Et dixit iteꝝ. Infundant turbit in ſucco cu X
cumeris aſinini die ac nocte poſtq̄ raſus fue
rit eius coꝛtex ꝛ exſiccet. eſt eñ vltimū ad egri
tudīes iuncturaꝝ. Turbit aūt de trituratiōe ꝛ
ꝯtritiōe ſuſtinet oē qđ ē mediocre. Nocumētū
aūt eius expellit aqua mellis ca. ꝛ aq̄ ſimiliter
zuccari ru. cum oleo amigdalarum.
¶ Iohānes meſue. Turbit ꝯfoꝛtatū ſolutione Y
educit hūoꝛes flegmaticos groſſos ꝛ viſcoſos
a remotꝭ. ꝛ ꝓpꝛie a iūcturis. ꝛ ipm qdem mūdi
ficat pectꝰ a flegmate groſſo putrido. ꝛ ipſum
quidē mūdificat ſtomachū et expellit ſupfluita
tes ab eo adherentes in villis eius.
¶ Et valet ad doloꝛē iūcturaꝝ. ꝛ eiꝰ vſus pſer Z
uat a lep̄. ꝛ ab infectiōibꝫ flegmaticꝭ ſic eſt moꝛ
phea ꝛ baras. ꝛ eſt medicina febꝛiū flegmatica
rū bona. Hij āt q̄ ſumūt ipm timeāt auſtrū et
abhoꝛreant piſces. Doſis eiꝰ ꝯtriti eſt a. ʒ. i. vſ
qꝫ ad. ij. ꝛ eiꝰ decoctio a. ʒ. ij. vſqꝫ ad. iiij.

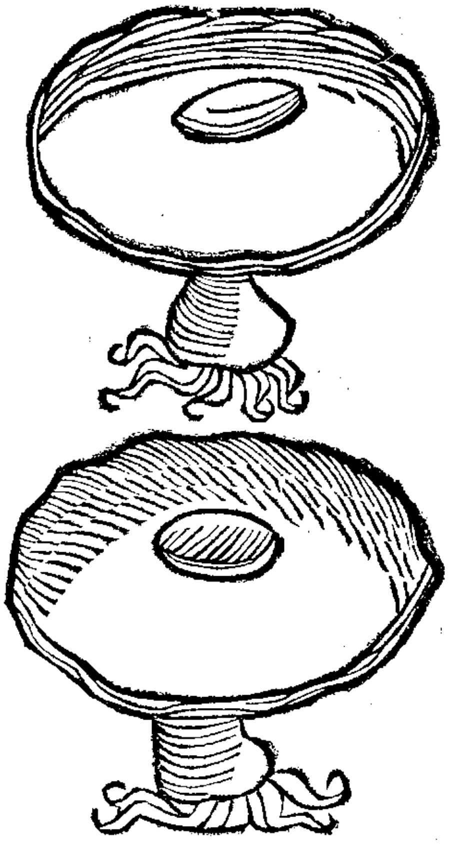

Capitulū. cccclxxxiij.

Ubera. Pādecta ca. cccclxxvi. Hamech
ara. grece kamaket vel kamachet. latine

veᷣo tuberi. ⁊ eſt fung⁹ quidā. Et quidā vocant
ipm fungū veſcenū. Sera. li. ag. ca. Hamech.
auc. Dyaſ. Hamech eſt radix rotunda nō hñs
folia nec tyrſum. color eius eſt rube⁹. ⁊ repit̄ in
vere. ⁊ comedit̄ crudus ⁊ coct⁹. Et idem aucto.
Gal. Subſtantia eius eſt terrea multū admi-
ſcetur ⁊ parū ſubſtātie ſubtilis.

Operationes.

A ¶ Gal. in li. de chimis. Rameket gñat groſſū
hūorē: ⁊ nō eſt multū mali chimi. Et dixit in li.
venenoꝝ ꝙ gñat ſtranguiriā ⁊ colicā: ſilr faciūt
fungi. Et meli⁹ eoꝝ eſt illud qđ repit̄ in arena
B hñs paucā aquā. ¶ Auic. li. ij. ca. tubera. Sūt
ex ſuba terrea plus ⁊ aquea minus. ⁊ in ipſis eſt
aereitas ⁊ ſubtilitas pauca. Meliora eoꝝ ſūt
arenoſa illa in qb⁹ nō eſt odor malus: ⁊ q̄ ex eis
ſunt ſicca deteriora ſūt hūidis. ſūt groſſa valde.
⁊ gñant hūorē groſſū melācolicū. ⁊ ſūt dure di-
geſtiōis. ⁊ tyriaca eoꝝ eſt vinū purū ⁊ ſpēs con
C dictes. ¶ Almāſor tractatu. iij. ca. de tuberib⁹.
Tubera fri. ſunt ⁊ groſſa. flegma q̄ʒ generant
crudū. q̄ aūt ex eis ruborē habēt mala exiſtunt
q̄ꝝ multa comeſtio colicā generat: nec etiā abſ-
D q̄ʒ calidis ſūt edenda cōdimētis. ¶ Yſi. Tube-
ra eſt oleris ſpēs quā tumor terre prodit. eaqʒ
E cā illi nomē dedit. ¶ Pli. li. xix. In reꝝ miracu
lis (vt iā dictū ē ſup⁹) maximū eſt aliqd naſci
vel viuere ſine vlla radice. Tubera vocāt̄ hec
vndiqʒ terra circūdata. nulliſqʒ fibris aut ſaltē
capillamētis nixa nec vtiqʒ exuberāte loco in q̄
gignūt̄ aut rimā agēte nec ipa coherent terre.
F ¶ Auic. Tarde digeſtiōis ſunt ⁊ grauātia ſto
machū: ⁊ ſūt groſſi chimi. Galiē in q̄daʒ loco
dixit ꝙ nō ſunt mali chimi.

Capitulū. cccclxxxiiij.

Hus. yſid. Thus a tundēdo dictū eſt
t Eſt āt ſucc⁹ aromatic⁹ quē arbor arabie
in modū amigdale fundit albū et ma-
ſticatiōe reſolutū velut in puluerē. ⁊ cū frangit̄
intus pigue eſt. Igniqʒ appoſitū facile ardeſcit
Et appellat̄ apud nos maſcul⁹: eo ꝙ ſit natura
rotundū in modū teſticuloꝝ. Reliquū ꝟo pla-
nū ⁊ pene ſcabroſū min⁹ optimū. Adulteratur
āt admixta reſina ſiue gūmi: ſʒ ꝓprietate ſua di-
noſcit̄. Nā thus igni impoſituʒ ardeſcit: reſina
fumeſcit. Gūmi ꝟo calefactū liqueſcit. ¶ Dyaſ.
Thus lachrimū eſt arboris q̄ grece liban⁹ dr̄.
De q̄ ſup̄ de O. ca. cccxxij. dictū eſt. Qđ q̄deʒ
de arabia affert̄ candidum. Qđ aūt de India
ſubrufum. ſed vtrūqʒ maſculū eſt. ⁊ tertiū valde
minutū: qđ mann⁹ dr̄ vel māna thuris. Adulte-
ratur autē thus maſculū picinia. i. pinali reſi-

na ⁊ gūmi cōmixto. Sed in hoc deprehendit̄
ꝙ nō talem odorem emittit. Gloſa ſup Eccle-
ſiaſticū. Thus bis in anno colligit̄. In autū-
no ſcʒ ⁊ in vere. Sed in autūnali collectione
preparat̄ inciſo cortice in eſtatis feruore. Inde
proſilit ſpuma pinguis que cōcreta denſatur
niſi loci natura poſcat tegere palma incipiēte.
Quod in arbore heſit ferro depecitur. ideo cor
ticoſum videtur. Puriſſimū hoc eſt thus candi
dum. Secunda vindemia preparatur in hye-
me inciſis corticib⁹. Rubrum hoc erit nec com
parandum priori. Nouelle arboris veteris eſt
odoratius quod ex eo pepēdit rotunditate gut
te maſculum vocatur.

Operationes.

¶ Raſis. Thus eſt ca. ⁊ ſic. Carnem in vulne A
ribus creat. Ventrem ac vomitū arcet. intelle-
ctū acuit. De qua tñ ſi multa ſumatur q̄ntitas
ſanguinē adurit ⁊ amentes ⁊ vigilantes efficit
Tremori cordis auxiliatur.
¶ Dyaſco. Thus valet ad zernas ⁊ araneas ⁊ B
cōbuſturas ⁊ ſquaſſationes. ⁊ ad aurū māma
rūqʒ dolores ⁊ intraneoꝝ tumores. Verum ſi
a ſano bibitū fuerit maniā vel etiam mortē in-
currit. Porro manna thuris eligenda eſt alba
mūda. fruſta hñs minuta. cuius virtus ol. ba-

no ſimilis eſt.ſed paulo fortior.
C ¶Deniqꝫ tumores oclo⁊ ⁊ reuma ſuſpēdit.ocu loruꝫqꝫ vulnera medēdo limpidat. Simi mō fac ſum⁹ ſtoracꝭ ac myrre.qꝛ ſilēs ſūt: ⁊ vi⁹ vna eſt.
D ¶Cōſtan̄.in li.gdu̅.̄ Thus ē ca.⁊ ſic.in.ij.g. calefacit ⁊ ꝯſtipat.viſū clarificat.recētia vulnera ſolidat.fluxū ſanguīs vbicūqꝫ ſit ꝯſtringit.
E ¶Peſſima vlcera in ano vel in alio loco naſcētia.ſi ſuperponaꝰ cum lacte temperatū dilatari nō permittit:et groſſum flegma diſſoluit. Memoriam quoqꝫ corroborat.
F ¶Item maſticatum cum origano vel ſtaphiſagria diſſoluit flegma a capite extrahendo.
G ¶Et lingue grauedinē alleuiat. cū ſepo anatꝭ tempatū ad vulnera deſiccāda ſit optimū.
H ¶Valet etiā ad vulnera ꝓpter aduſtionē ignis facta. Cum ſapa diſſolutum ⁊ auribꝰ inſtillatū mitigat dolorem earum.
I ¶Macer. Thus calidum ſiccūqꝫ gradu dixere ſecundo. Lumina clarificat lacꝛimis ſi ſoluitur oui. Cōtritū vel feminco cū lacte tepenti. Aeri cum vino tritum pice lacteqꝫ mixtis. Vulnera precipue curare recentia dicunt. Pingui porcino mixtū medicabitur vſtis. Admixtum melli pannaricia decum vnguis. Thus bene cōtritū.vinoqꝫ tepento ſolutū. Affirmat auri multū prodeſſe dolenti ⁊c.

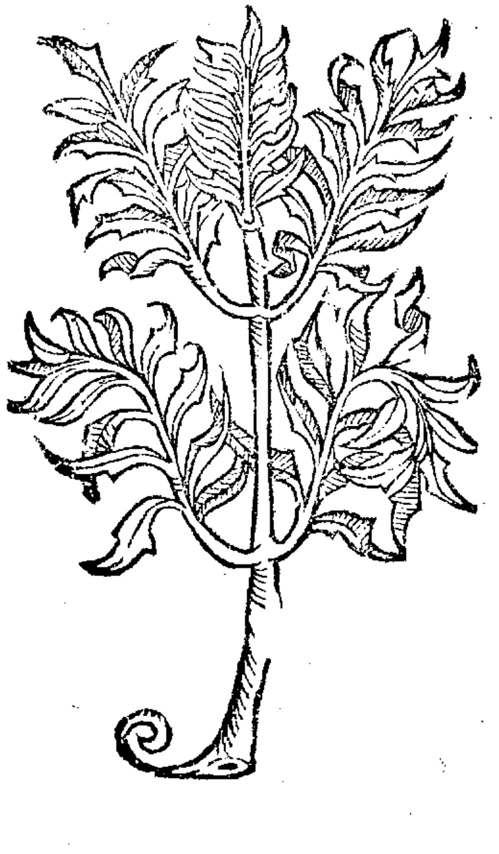

Capitulū.cccclxxxv.

v Aleriana. Fu arabice. Grece lichinis. Latine vero maranella. Valeriana: herba gatte.herba benedicta amantilla . genicularꝭ antilla. ſiſtar valentina.ſerpillum maius.

¶Serapion libro aggregatoris capitulo Fu. auctoritate Dyaſcoridis. Fu eſt ſpica ſilueſtrꝭ habens folia ſimilia folijs herbe que dicitur grece yposellinum.vel yſopellinū.⁊ habet ſtipitem vnius brachij longitudine aut amplius. cui⁹ color declinat ad purpureitatem. ⁊ eſt interius concauus ⁊ nodoſus. habens florem in figura ſimilē narciſco.niſi qꝛ eſt minor eo.ſꝫ in albedine eſt ſicut ille.⁊ eſt in eo parū purpurei coloris.⁊ illud quod eſt inferi⁹ eſt groſſius q̄ꝫ qđ eſt ſuperius.ſicut ſpica frumenti. Radix eius ſubruſa in modum paruuli digiti.⁊ ingrediuntur ab inferioribꝰ eius come inuolute ſicͭ ſquinantum . ⁊ elleborus niger.⁊ ſunt inuicem adherentes.quarum color vergit ad albedinem.⁊ habet odorem bonum.et eſt aliquantulum ī ea de odore nardi cum pauca pinguedine. Et qđ de ipſa adminiſtratur eſt radix eius cū comis ſuis.¶Galienus.viij.ſim.far.capitulo Fu.ſm tranſlationeꝫ grecam. Fu.id eſt valeriana aromatica quodāmodo eſt huius herba nardo ſimilis ſm virtutem:ſed ad plurimuꝫ deficens. Et idem eodem libro ſm tranſlationē arabicā. In radice ipſi⁹ plante eſt aromaticitas .⁊ virtus eius aſſimilatur virtuti ſpicenardi.⁊ eſt ca. in.ij.gradu.⁊ ſicca in fine eius.

Operationes.

¶Dyaſ.ſm trāſlationē noſtrā Fu.id eſt valeriana. Multi nardū agreſtē appellant. Naſcitur in ponto. Folia hꝫ ſimilia elleboro: vel ſilia yposellino:ſiue apio ſiluatico. Haſta eſt illi lenis ⁊ mollis ſubpurpurea ⁊ nodoſa creſcens de terra cubito vno aut ampli⁹. Flores ſimiles hꝫ narciſco in figura.niſi qꝛ eſt minor eo:ſed ſimilis in albedine .radix eſt illi in robore digiti minoris ſilis iunco.aut elleboro nigro colore ruffa cū odore grato.ex qua alie creſcūt parue implicate ſunt elleborus niger. A

¶Plini⁹ capitulo fu. Fu genus eſt herbe odorate: in ponte naſcitur per interualla: nodos habens et flores albos minores q̄ꝫ narciſcus. que habet folia ſimilia apij ſiluatici.tyrſum ruſum mollem ⁊ cauū ac leuē. Radix ei⁹ ſubruſa in modum puſilli digiti.ex qua alie creſcunt minores implicate. vnde equalis eſt virtutis ſpice.ſꝫ plus ꝓuocat vrinam.et eſt calida in tertio. ſicca in ꝑncipio ſecundi.eſt feruentis virtutis B

et mictualis.

C ¶ Paulus capitulo ſti. Fu ca. eſt ꝛ ſic. in ſcđo gradu. Radix eius in medicina ponitur. virtutem habet diureticam.

D ¶ Gal. ſm trāſlatiōeꝫ ara. Fu ꝓuocat vrinam.

E ¶ Dyaſ. Fu ferūetis eſt ꝓuinis et mictualis. cuius elixatura facit ad lateris dolorē. Mēſtrua incitat. antidotis miſcetur.

F ¶ Paulus. Contra ſtranguiriam ꝛ diſſurriam detur vinum decoctionis eius. Herba etiam decocta ꝛ ſuppoſita vrinam prouocat. ad digeſtionem confortandam ꝛ dolorem ſtomachi ex frigida cauſa detur vinum decoctionis eius: ꝛ ſeminis feniculi vel maſticis cum ſucco alicuius herbe diuretice.

G ¶ Contra vicium pectoris detur vinū decoctionis eius: vel ſuppoſitorium ex bombice intincta in confectione facta ex puluere eius ꝛ oleo muſcellino vel cōmuni. Contra opilationem ſplenis ꝛ epatis ex frigida cauſa: vinum detur decoctionis eius.

H ¶ Yſidorus. Fu eſt herba: in ponto naſcit̄ folijs oleaſtro ſimilibus. Platearius. Fu eſt herba que alio nomine dicitur faleriana. in ſecūdo gradu calida ꝛ ſicca. In eſtate radices eius colliguntur et ad ſolem exſiccantur. ac ꝑ triennium in efficacia multa ſeruantur. Radix tm̄ in medicinis ponitur. Eligenda eſt illa que ſolidam intus habet ſubſtantiam et nō perforatam. que cū frangitur non puluerizat̄. Habetqꝫ virtutem diureticam.

I ¶ Uinum decoctionis eius datur ꝯtra ſtranguiriā ꝛ diſſurriā. Herba etiā ipſa in vino cocta ꝛ ſuppoſita ꝓuocat vrinam. ꝛ ad ꝯfortandum digeſtionem. ꝛ ad dolorem ſtomachi ex frigida cauſa vel ventoſitate. Datur vinum decoctionis eiꝰ ꝛ ſeminis feniculi vel maſticis cū ſucco alicuius herbe diuretice.

K ¶ Cōtra vicium pectoris ex frigida cauſa datur vinum decoctionis eius vel aqua. Ad ſuperfluitatem matricis mūdificandā fit ex ea fomentū vel etiam ſuppoſitorium.

L ¶ Auicenna. Fu. Folia eius ſunt ſicut folia apij. Et crus eius vnius cubiti plus planum et tenerum. cuius ſupremum eſt digiti groſſitudini proximum ac purpureum. nodos habēs ꝛ florem ſicut narciſcus. vel maiorem. In albo etiam ipſius eſt quaſi purpureum. Inferiꝰ in radice ſua emittit ramos. Et in ipſa radice eſt odor aromaticus.

M ¶ Confert dolori lateris: vrinam prouocat ſi bibatur. ꝛ eius decoctio ꝓuocat menſtrua: plꝰ etiam ſpica.

Capitulū. cccclxxxvi.

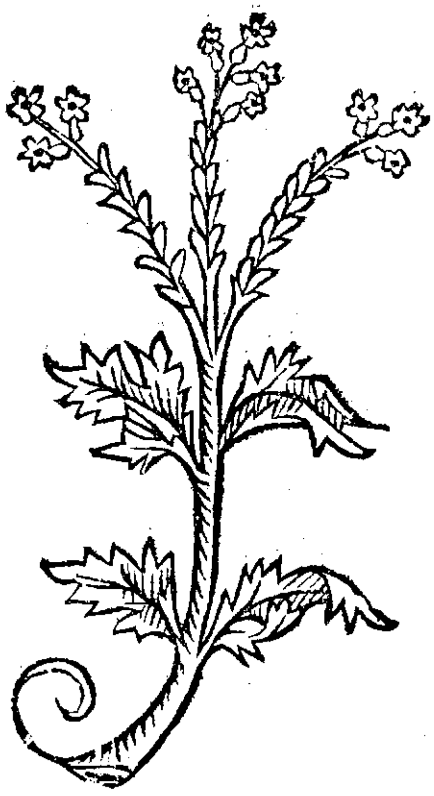

V Erbena. yſid. Uerbena: ſiue verbena. dr̄ q̄ſi pura. ſꝫ a grecis gerobotanea nomen accepit. eo ꝙ remedijs ac ligamētis hominū ac purificatiōibꝫ ſacerdotū a gētilibꝫ apta ꝓbata eſt. vn̄ ꝛ pōtifices illā appellabant ſaginen q̄ſi ſancinen. ¶ Pli. lib. xxv. Nulla in romane vilitat̄ plꝰ hꝫ q̄ͣ iherebotane. quam nr̄i verbenatam vocant. Hac iouis mēſa verrit̄. domuſqꝫ purgant̄ ac luſtrant̄. Duo ſūt eiꝰ genera. folioſa que femina putat̄. Mas folijs rarioribꝰ. vtriuſqꝫ plures ramuli tenues. cubitales. anguloſi. folia minora q̄ͣ quercus ꝛ anguſtiora. diuiſuris maioribꝰ. flos ꝓo glaucus. radix lōga. tenuis. ꝛ vbiqꝫ naſcitur in planis aquoſis. Quidā āt nō diſtinguūt: ſꝫ vnum tm̄ faciūt genꝰ. eo ꝙ eaſdē vtraqꝫ habeat effectus. ¶ Pandecta ca. cclx. Gereborānū vel periſterion grece. arabice albea. latie āt berbena ſiue verbena vel ſacra herba. ¶ Sciendū ꝙ prima ſpēs gerebotani eſt centrum galli. ꝛ eſt ſupina. Scđa ſpēs gerebotani eſt verbena. q̄ dr̄ Gallinacea. ꝛ eſt recta. ꝛ ideo vocat̄ ortos. Et hoc Dyaſco. dicit in cap̄. de gerebotano. Et ꝑma ſpēs gerebotani a quibuſdā vocat̄ periſterion ꝛ illa eſt centrū galli. Et idō in Pādecta lr̄a. p. facit ſemotim cap̄. ab illo qđ incipit Gerebotanū. ꝛ illud qđ incipit Periſterion. Un̄ dic̄ gere

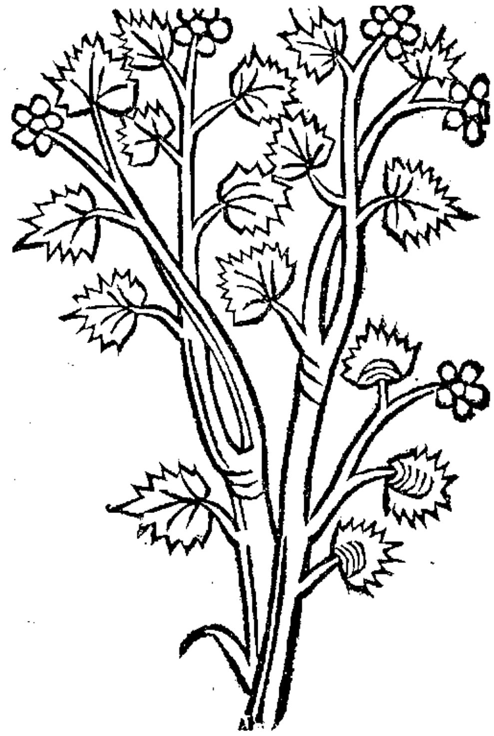

botanū.ideo nomē accepit tale.qm̄ ſacerdotes eam purificationibus adhibere cōſueuerunt.
¶Dyaſ.ca.de gerebotano. Gerebotanū quam multi periſterion aut verbenam dicunt. Species habet duas. Una eſt ſupina:altera recta. Prima vocat̄ ſidericis curetis. ⁊ alcbea ⁊ cypeꝛiſſis.vt aſculapi⁹ in libro ſuo memorat.et Pythagoras criſcepiron nominat. latine dr̄ licima quaſi luſtrago vel vertipediū vel centrum galli. Scd̄a quā erectam diximus.vocat̄ etiā trigomon bumo.vel gerebotanum bercularia.latine criſta gallinacea vel berbena vtraq̄ folia ſubalbida ⁊ veluti inciſa babent. ⁊ virgas in cubiti longitudine ⁊ amplius anguloſa.et radices tenues ⁊ longas.

Operationes

A ¶Dyaſ. Radix verbene ⁊ folia cū vino bibita ⁊ cataplaſmatib⁹ adhibita yctericis medent̄.

B ¶Et moꝛſib⁹ occurrūt. Foliorū eius.3.i.cū vino impoſita per dies quattuoꝛ et gargariſmo ipſa folia adhibita vulnera oꝛis et putredines tollunt.

C ¶Elixatura eius ſi in conuiuio aſperſa fuerit bilaritatem pꝛeſtat.

D ¶Datur vero tertionarijs cum folijs tribus ⁊ radicibus trib⁹.quartanarijs ſ̄o quattuoꝛ numero.folijs ⁊ radicib⁹ tota berba vulnera glutinat ⁊ alienationes ſtringit.

E ¶Et ad om̄ia venena potui data optime facit. Hec āt berba idē nomē accepit: ſcꝫ vt ſacerdotes eā purificatiōib⁹ adhibere ꝯſueuerūt.

F ¶In paſſionario babet̄ ꝙ ſi medic⁹ viſitando infirmum ipam in manu poꝛtauerit neſciente egroto: ⁊ dicet egroto.qualiter es. ſi eger dicet bene/ſanabit̄. ⁊ ſi dicet male:moꝛiet̄.

G ¶Paulus. Aqua decoctionis eius matricem mundificat optime:et mēſtrua pꝛouocat. Semen eius cum ſucco feniculi oculis impoſitū ipſos mundificat.

Capitulum.cccclxxxvij.

Erbaſco. Yſidorus. Uerbaſcum latini berbam quā greci appellāt flamos. Harum altera eſt maſculus albidioꝛibus et anguſtioꝛibus folijs. Altera vero femina folijs latioꝛibus atq̄ nigris. lanuginoſis ⁊ birſutis.

Operationes.

A ¶Plini⁹ li.xxvi. Cōtra tuſſim bibit̄ verbaſc⁹. cuius flos eſt aureus:atq̄ tanta vis buic eſt vt etiā iumentis nō mō tuſſientib⁹: ſꝫ ylia trabentib⁹ in potu auxiliet̄.qđ ⁊ de gentiana reperit̄.

B ¶Ex berbario. Uerbaſcus naſcitur in locis ſabuloſis.

C ¶Ad podagram bec berba cōtuſa ⁊ impoſita doloꝛem ſedat.

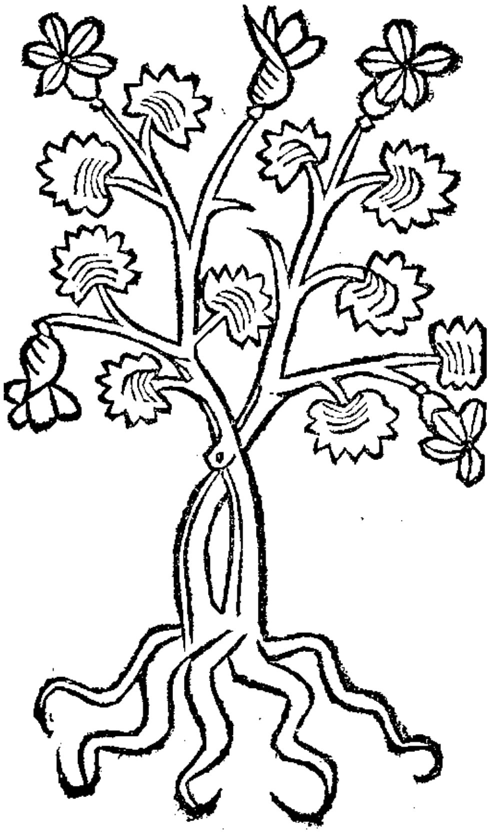

Capitulũ.cccclxxxviij.

Ecticon.Dyaſ.ca.Vecticon. ſm trãſlatione arabicã:herba eſt q̃ hꝫ folia ſimilia
v edere.v.aut.vij.ſ꞉ paulo maiora ſpanſa circa terrã.deſup alba anguloſa ⁊ viridia cum multis ꝟgis duoꝝ palmoꝝ.flos eſt illi viridis. in verno maxime naſcit̃.haſta ipſius tenuis eſt ita vt vix poſſit videri.

Operationes

A ¶Dyaſ. Folia ei⁹ molli addita ignẽ ſacꝝ extin-
B guũt tumoꝛibꝫ oĩbꝫ medent̃. ¶Sicca fumigatio ei⁹ oĩa etiã ſilr̃ facere nouit. Moꝛtuos ĩ vtero infantes excludit ciato vno cũ mulſa bibito
C ¶Radicem ei⁹ ſiccã pone ſup carbones de vite aminea.aut de oliua ⁊ cooperi.⁊ ei⁹ qđ eſt ſubtile de emboto infirm⁹ teneat in oꝛe ⁊ fumũ recipiat.poſtea vinũ amineũ modicũ glutiat.
D ¶Jlla herba etiã aperit oꝛificia venarũ.

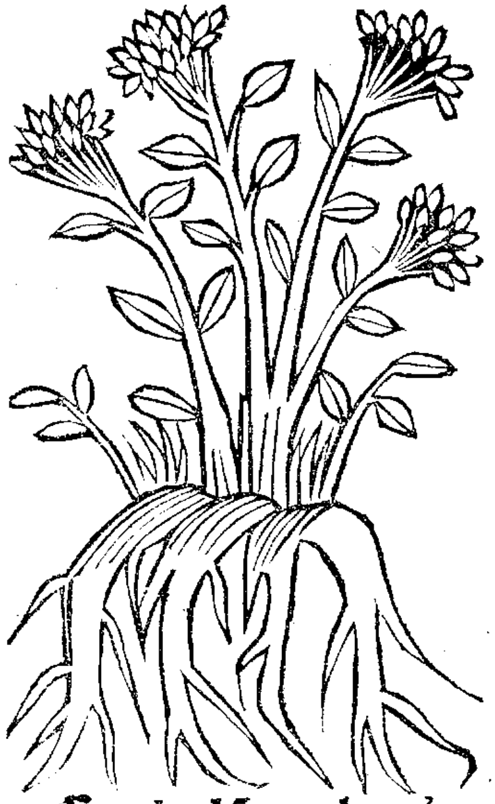

Capitulũ.cccclxxxix

Eccia latine.grece yſoſoꝛacius.arabice
v lachinis ſiue lechurios.

Operationes.

A ¶Gal̃.ꝑmo de cibis ca.veccia. Figura hoꝝ ſeminũ nõ eſt rotũda ſic̃ fabe:ſ꞉ ſublata mag̃ ſimilis lentibꝫ.reponunt aũt agricole.⁊ h̃ cum ipſis folliculis.ſimiliter cum totis plantis gratia alimenti brutoꝝ animalium.
¶Jn fame autẽ vidi ⁊ ex his quoſdam comedentes.et maxime adhuc viridibꝫ exñtibꝫ ſicut cicera ⁊ fabas comedũt.ↄſueta aũt ſunt nõ in delectabilia ſolũ:ſ꞉ indigeſtibilia ⁊ ſiſtitiua ventris.neq꞉ boni chimi generatiua. B
¶Apta ad ſanguis groſſi melãcolici generationẽ ſicut ⁊ lenticula.ſ꞉ illi q̇dẽ multa bona adſunt.huic aũt nullũ illoꝝ bonoꝝ ineſt. C

Capitulũ.ccccxc.

v Ermicularis.Pãdecta ca.ccclv.Herba graſſula eſt herba de qua inuenitur maioꝛ ⁊ minoꝛ.et minoꝛ eſt vermicularis. Dyaſco. Vermicularis eſt herba q̃ ſimilatur herbe graſſule maioꝛi.

Operationes

¶Sera. Semen illius herbe eſt ca.⁊ ſic.in.iij A
gradu.⁊ expellit lumbꝛicos.
¶Et q̇rq̇ repit̃ ſup terrã ĩ coꝛazeni poſtq̃ꝫ pluit B
¶Et qñ bibit̃ de eo tritũ expellit lumbꝛicos et C
aſcarides.⁊ laxat ventrem.
¶Auiceñ. Vermicularis ca.in.iij.⁊ eſt ſemen D
arenoſum interficit vermes ⁊ aſcarides.

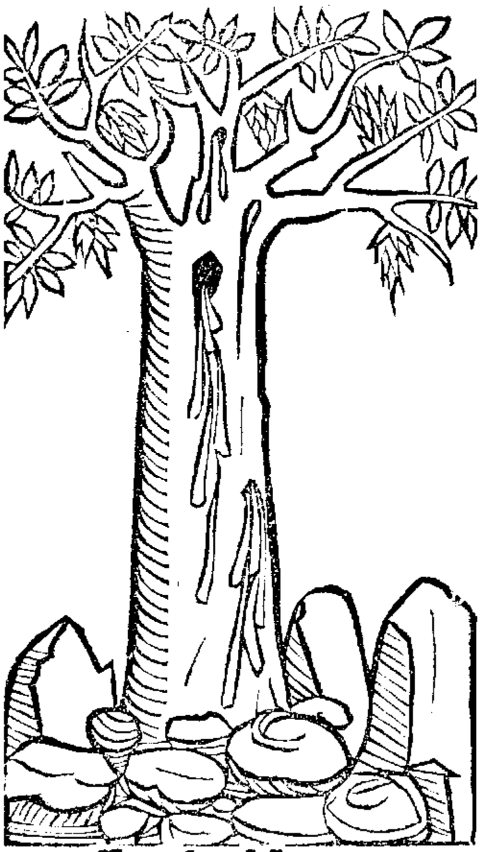

Capitulū.cccccxj.

v Ernix latie.arabice ſandaros vel bara-
tin vel greſſa vel ſandaraca.grece gūm
Sera.li.ag.c.ſandros.i.vernix.ꝛ ē gūmi ca.ꝛ
ſic.cōplexiōis eſt in.ij.gdu.Et idē auc.Habix.
ca.eſt ꝛ ſic.ſꝫ caliditas ē pauca.ꝛ ē ſilē karabe.
ſꝫ nō eſt duꝝ.ꝛ ī eo paꝝ ē amaritudis.ꝛ afferꝛ
a terris xpianoꝝ.¶Paulꝰ ca.ꝺ vernice.Ver-
nix ē gūmi cuiuſdā arboris q̄ in xpianoꝝ ptib᷒
naſciꝛ.q̄ arbor iuniperꝰ vocaꝛ.vñ ab eo tpe eſti
uo q̄dā gūmoſitas egrediꝛ:q̄ actiōe caloꝛ̄ exſic-
caꝛ ꝛ induraꝛ.Et ꝺꝛ vernix:q̄ cū colligiꝛ ē albi
coloris.ꝛ cū antiquaꝛ eſt ſubcitrini.ꝛ cū plus
antiquaꝛ eſt ruffi coloꝛ̄.q̄cūqꝫ ſit dūmodo ſit
lucida ꝛ clara eligēda eſt.Et ꝺꝛ etiā vernix q̄d-
dā qꝺ ꝯficiꝛ ex oleo ſeminis lini ꝛ vernice.ꝛ in-
de illiniunꝛ vel ꝯſolidanꝛ colores apꝺ picturā
Habet āt vernix ꝟtutē ꝯglutinandi ex viſcoſi-
tate ſua ꝛ clarificādi ꝛ ꝯſeruādi.qꝺ ſatꝫ pꝫ.Nā
pictores ſupra alios colores ꝯſeruant.

Operationes.

A ¶Sera.Vernix aūt qꝺ eſt gūmi abſqꝫ confe-
ctione valet ꝯtra fluxū ſanguīs ex narib᷒ ſi pul
uis eiꝰ cōfectus cū albumine oui tpib᷒ ꝛ fronti
ſupponaꝛ.ꝯtra vomitū colericū fiat ex pulue-
re eius emplaſtrum ꝛ olibano ꝛ albumine oui
et ſtomacho ſuperponatur.

¶Idē etiā fiat ꝯ diſſinteriā addito aceto.ꝛ ſup- B
ponaꝛ pectini.puluis etiā eiꝰ in ouo ſorbili datꝰ
valet ꝯ vomitū colericū vel diſſinteriā.valꝫ etiā
puluis ꝯ interiorē ꝛ exteriorē ſolutionē.

¶Serapion p̄dicto libro ꝛ cap̄.Vernix ꝯfert C
catarro q̄n fit fumigatio cū ea ꝛ deſiccat vlcera.
ꝛ abſcindit ſanguinē menſtruū.

¶Et Idem auc.Bedigoras.de ꝓprietate eius. D
ꝛ ꝯfert catarro ꝛ deſiccat fiſtulas.ꝛ eſt ſicca et
calida in.ij.gradu.euellit ſupfluitates flegma
ticas que ſunt in ſtomacho ꝛ inteſtinis.

¶Et occidit lumbricos ꝛ aſcarides.et confert E
fluxibilitati neruoꝝ q̄ accidit a frigiditate ꝛ hu
miditate ꝛ repletione.

¶Et idem aucto.Habix.q̄n fit fumigatio cū eo F
confert catarro capitis.et q̄n pulueriſatur ſup
vlcera deſiccat ea.

¶Et idem auc.Atabari.Sandaraca eſt ſimi G
lis karabe in virtute ſua.ꝛ cōfert fumigatio eiꝰ
corize.ꝛ deſiccat fiſtulas.ꝛ ꝯfert ſputo ſanguīs
ꝛ emoroidibus.Et eſt gummi citrini coloris:
ſimile karabe.ꝛ eſt in eo parum amaritudinis.
ꝛ affertur a terris chriſtianoꝝ.ꝛ virtus eius eſt
ſimilis virtute karabe.

¶Et q̄n fit cū ea fumigatio:ꝯfert fiſtulis.ꝛ q̄n H
accipiꝛ ex ſandaraca ꝛ oleo roſaꝝ ꝛ liniꝛ cū eo:
ꝯfert ſciſſuris q̄ fiunt in mēbris ꝛ manib᷒ ꝛ pe-
dib᷒.ꝛ ſi nō inuenies pone loco eiꝰ pondus ter
tie ptis plꝰ pōdere ipiꝰ de karabe.qꝺ dixit Gal.
eſſe gummi baur romane.

¶Ubi ſciendum ꝙ illud vocabulū ſandaraca I
aliter intelligiꝛ in libris arabū.ꝛ aliter ī libris
grecoꝝ.Nā arabes ꝑ ſandaraca intelligūt ver
micem ſic̄ iam dictū eſt.ſꝫ greci ꝑ ſandaraca in-
tendunt quendā lapidē rubeū.Unde Pliniꝰ.
Sandaraca affeꝛt a Ponto ꝛ Capodocia et
Sicilia.ꝛ eſt lapis ignei coloris.

¶Dyaſ.ca.de Sandaraca.In eiſdē locꝫ naſci K
tur vbi auripigmentū.Hoc etiā dicit Dyaſco.
ca.de arſenico.Et dicit ꝙ eligēda eſt ſandaraca
q̄ eſt colore ruffa valde ꝛ facile terribilis.et cre-
pula mūda.colorē hñs cynnobori.ꝛ odorē ſul-
phuris.Virtuſqꝫ ei ſimilis arſenico.vñ eſt cau
ſtice virtutis ꝛ dyaforetice ꝛ ſtiptice.

¶Reſine mixta alopicias curat.cū pice vngues L
leproſos excludit.oris vulnera ꝛ nariū curat.
Omēs puſtulas cū oleo purgat.Oleo mixta
pediculos curat.Puſtulas cū adipe mixta mū
dat.Condilomata ani compeſcit.

¶Empicis cū melle ꝛ vino vtiliter datur.Fu M
migio tuſſim ꝓhibet.maxie reſina mixta.Fu
mus ore acceptꝰ vocē limpidat.cum melle ac-
cepta ſic̄ electuariū aſmaticꝫ medicaꝛ.ſiue voci
obtuſe cū reſina vt ca ptapucia accepta.

N ¶ yſaac in viatico ſimiliter ſeqͭ modū grecorū
ſic cap̄.de dentibꝫ putridis.ꝛ ca.de morfea.
O ¶Similiter Galienꝰ in antbidotario minori
in antidoto illo qđ incipit medicamen ad po/
lipum narium.

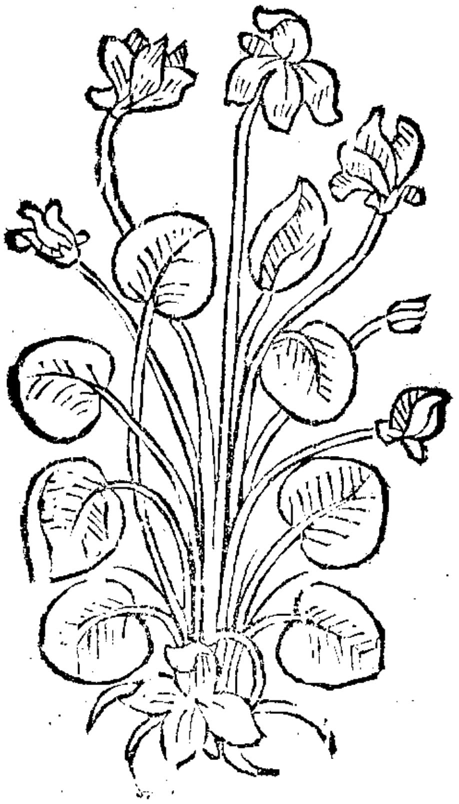

Capitulū.cccc.xcij.

Viola latie. Arabice feneſtig vl' feneſigi
Grece leucis. Sciendū ꝙ tria ſūt gene/
ra violaꝝ.vt Dyaſ.dicit ca.leucꝭ. Sꝫ tñ Sera.
li.ag.c. Feneſtig.nō loqͭ niſi de vno.ſcꝫ viola
purpurea.qm̄ viſus eiꝰ magis ꝯuenit medici/
nis.ſꝫ alia duo genera ſūt ſpēs cheuri.ſic appa/
ret in cap̄.cxi.ſuperiꝰ de C. ¶Sera.li.ag.cap̄.
feneſtig. Feneſtig.i.viola.eſt herba cuiꝰ folia
ſunt minora folijs cuſſu et nigriora.ꝛ nō elon
ganͭ multū ab eis in figura ſua. Et habet ſti/
pitē egredientē ab vna radice.ꝛ eſt ſup eū plus
Et in ſummitatibꝫ eiꝰ eſt flos boni odoris co/
loris purpurei. Naſciͭ in locis vmbroſis ꝛ aſpe
ris. ¶Gal'.vi.ſim.far.c.de Viola.ſcḋm tranſla/
tionē noſtrā. Folioꝝ huius herbe ſubſtātia eſt
ſubfrigida ꝛ aquoſa. Virtus eoꝝ infrigidat pa
rum. Dyaſ.ca. Leucis.i.viola.omībꝫ eſt nota.
Eſt eñ in floribꝫ habens diſtantiā. quia mel/
linū album ꝛ purpureū florē oſtendit Johan/
nes meſue.ca.de violis. Viole ſunt medicina
tempata ꝯueniens.ꝛ fit p eas male q̄litatis p/
mutatio ꝛ nature ſolutio. Melior eſt quecunqꝫ
ex p̄mis.qm̄ nō inuenit eā calor reſoluēs ꝟtutē
aut pluuia diſſipās frigida eſt ꝛ hūida in p̄mo
gradu. Et q̄ ſicca eſt minꝰ eſt humida ꝛ minus
frigida. Eſt eñ in recente humiditas ſupflua
ſupgrediēs caliditatem eiꝰ aqua eſt pfectio et
ſpēs. Cū aūt exſiccaͭ ꝛ reſoluiͭ humidū ſupfi/
ciale ipſiꝰ manifeſtaͭ amaritudo eiꝰ q̄ eſt ꝓpter
caliditatē q̄ fuerat ſepulta.ꝛ eſt tunc ca.plus ꝛ
ꝛ minus hu. Eſt eñ in recente hūiditas ſuper/
flua ꝓpter quodqꝫ recēs eſt ſolutione p ventrē
educit lambificādo.que ꝟo ſicca eſt educit diſ/
ſoluendo.ꝛ ip̄a quidē eſt infrigidatiua narcoti/
ca ſedatiua doloꝝ calidoꝝ.ꝛ extinctiua inflā/
mationū ꝛ lenitiua ꝛ ſolutiua. Eſt ex debiliter
ſoluētibꝫ.ꝛ vigoraͭ cū alijs laxatiuis. Et pro/
pter h̄ q̇dam addunt q̄ntitati eoꝝ medictatem
ex turbit:ꝛ faciunt trociſcos.ꝛ vigorant cū hoc
operationē eaꝝ. Et q̇dam addūt ſcamoneam.
ꝛ ip̄a quidē ꝛ oleū eaꝝ ingrediͭ in emendatōeꝫ
medicinaꝝ acutaꝝ. Succus autē ipſaꝝ et ſy/
rupus ex eis leniendo. Et viole ſicce educunt
diſſoluendo. Et ipſe quidem condiunͭ cū zuc/
caro ꝛ melle ſunt maioris abſterſionis ꝛ mino/
ris alterationis.ꝛ cū zuccaro ꝯtrariū faciunt
Et cito ꝙ non ſubſtinent de decoctione aliquid
qua ſit ſupfluitas.ꝛ ſuccus eaꝝ ſimiliter ꝛ corro
boraͭ acetū cū infuſione eaꝝ.ꝛ fit mirabile fe/
bribꝫ multe inflammationis.ꝛ eſt melius oleū
earum.fundamentum cuius eſt oleum onfan
cinum aut amigdalinum.

Operationes.

¶Galienꝰ. Ip̄a herba tam p ſe q̄ꝫ cū alfitis ſu/ A
perpoſita remediū calidis p̄ſtat flegmonibus
ſuppoſita aūt in orificio ventris incenſionē pa
tientis vel in oculis.
¶Serapion. Virtus eius eſt que lenificat et B
ſedat apoſtemata calida qm̄ ponunͭ ſub ea ſola
aut cum farina ordei.ꝛ confert inflāmationi q̄
fuerit in ore ſtomachi ꝛ in oculo. Sed flos eiꝰ
cum hoc ꝙ ſedat inflāmationeꝫ oris ſtomachi
habet proprietatem relaxandi coleram. Et fit
emplaſtrum cum folijs tm̄ huius herbe aut cū
ſambch.ꝛ infrigidat ꝛ cōfert apoſtematibꝫ cali/
dis oculoꝝ ꝛ exitu ani.
¶Et dr̄ ꝙ flos eius a ꝓprietate que eſt in eo qm̄ C
bibiͭ cum aqua ꝯfert ſquinantie ꝛ epilentie q̄
accidit pueris.ꝛ eſt illa que vulgariter dr̄ ma/
ter puerorum.
¶Et idem aucto. Aben Meſuay. De ꝓprieta/ D
te eius laxat coleram a ſtomacho ꝛ inteſtinis:
ꝛ confert inflammationi que eſt in eis.et ſode

ꝛ ſquinãtie q̃ accidit infantibꝫ qñ ſumiť cũ aq̃
ca. Et qñ aliqs vult de ea exhibere in potu ad
laxandũ ventrẽ exhibeat ab.ʒ.iiij.vſq ad.vi.
E ¶ Dyaſ. Flos purpureꝰ ſedat iflãmatiões oris
ſtomachi ꝛ ocloꝝ.ꝛ aq̃ hꝰ floris ꝯfert ſquinãtie
Laxat colerã a ſtomacho ꝛ inteſtinis.ꝛ cõfert
inflãmatiõi q̃ eſt in eis.folia eiꝰ ſũt ſic folia cuſ/
ſus:ſꝫ minora ꝛ rotũdiora.ſꝫ mellinꝰ color medi
cine neceſſariꝰ eſt.q̃ ſuccꝰ elixatꝰ ꝛ fomẽto adhi/
bitꝰ tumores ſtericos curat:mẽſtruis imperat.
F ¶ Cerotis mixtus ragadias ani ad ſanitatem
pducit melle addito puſtulas.ꝛ inflatões tol/
lit.ſemen eiꝰ cũ vino bibitũ.ʒ.ij.aut ſuppoſitum
mẽſtruis impat.aborſum facit. Radices eius
cataplaſmatibꝫ adhibite cum aceto ſplenẽ ſic/
cant. Podagricis medicantur.
G ¶ Sꝫ viola alba pectorie eſt ꝟtutꝭ ꝛ extenũa/
torie.ſꝫ flos plꝰ.decoctio ãt herbe mẽſtruas p/
uocat ſi poſt partũ nõ ſequať.fetũ mortuũ ex/
trahit ꝛ viuũ corrũpit ꝛ educit:matricꝭ inflãma
tionẽ ſanat ſi tam fortis eſt mulier. ſi in peſſa/
rio poſita omnia ſimiliter facit.
H ¶ Jo.meſue Solutione educit colerã ꝛ alterat
eiꝰ acceſſum.ꝛ viole ꝯferũt inflãmatiõibꝫ oĩbꝫ.
ꝛ ſedant ſodã factam a calore vehemẽti.ꝛ ſunt
ſomnifere ꝛ faciũt chorizam.ꝛ leniũt pectꝰ et
guttur.ꝛ ꝯferunt vuee ꝛ ſquinãtie.
I ¶ Et iuuamẽtũ magnũ eoꝝ ẽ apatibꝫ pectoris
ꝛ pleureſi.ꝛ ſedãt ſitim.ꝛ ꝯfert ſicce opilatõi epa
tis ꝛ apoſtemati eiꝰ.ꝛ calide yctericie.ꝛ ſunt iu
uamẽti magni i febribꝫ inflãmatiuis ꝛ ſiti p eas
Doſis potiõis eaꝝ ẽ ab.ʒ.iiij.vſq ad.viij.ꝛ ſuc
ci eaꝝ ab.ʒ.i.vſq ad.ij. Et ſyrupi eaꝝ ab.ʒ.iij.
vſq ad.iiij. Et ꝯditi eaꝝ ab.ʒ.i.vſq ad.iij.
K ¶ Bartholomeus in lib.de ꝓprietatibꝫ rerum.
Uiola ꝓpter violentiã odoris ſic ꝛ nominata.
vt dicit yſi. Cuius tres ſunt ſpecies.ſ.purpu/
rea alba ꝛ mellina. Sed omniũ folia nature
frigide ſunt ꝛ aquoſe.ꝛ ideo ſolutiue.
L ¶ Herbe quidẽ modica eſt viola in ſubſtãtia q̃
recẽs eſt melior q̃ꝫ antiqua cuius flos maximi
eſt odoris.vñ odor eius cerebri calorẽ mitigat:
ꝛ ſpũs animales recreat ꝛ ꝯfortat.
M ¶ Flores vernales ꝑus oriunť ſic ſe citiꝰ mani
feſtant paruitatẽ eius in ſubſtãtia magnitudo
odoris pariter ꝛ virtutis notabiliter recõpen/
ſat.vt dicit Dyaſcorides.
N ¶ Platearíꝰ.Uiola fri.ẽ in ꝑncipio ꝑmi gdus
ꝛ hu.in fine ſecũdi. Habet virtutẽ leniẽdi. hu/
mectãdi.refrigerãdi.relaxandi. Uiole contrite
ſup ca.apoſtemata in ꝑncipio valent. Fomen/
ta ex aqua decoctiõis ipiꝰ herbe facta circa pe/
des ꝛ frontẽ in acutis ſomnũ ꝓuocat.
O ¶ Raſi. Uiole ſomnifere ſunt.capitis dolorẽ a
calore factũ remouẽt.Colerã nigrã ď ſtomacho
ꝛ inteſtinis purgat.calorẽ eoꝝ mitigat. P
¶ Macer. Nec roſeus ſuperare decor nec lilia
pñt. Fragrãtes violas ſpecie nec vi nec odore.
Dicitur humida vis illius ꝛ frigida ꝑmo. Eſſe
gradu ſpecies tres eſſe leguntť eaꝝ. Noſcere q̃s
tm̃ diuerſo flore valemꝰ. Nam ſunt purpurei
flores albiq nigriq. Cunctis pene pares ſũt
in medicamine vires ꝛc.

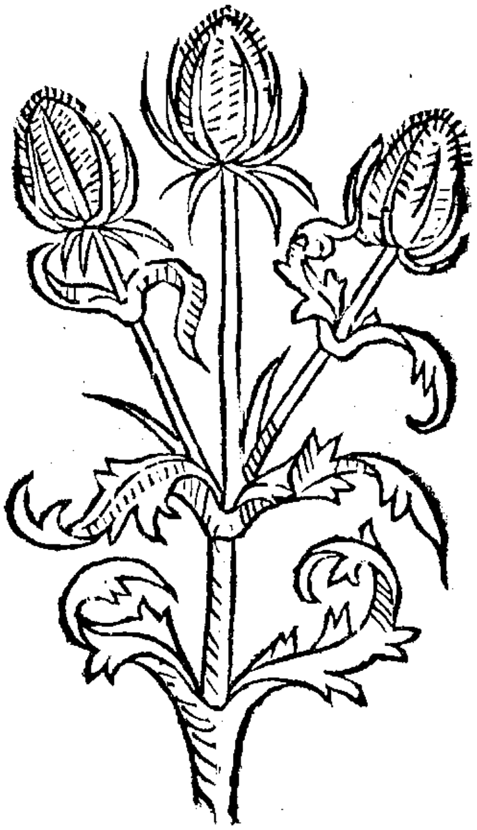

Capitulũ.cccc.xciij.

Virga paſtorꝭ. Pãdecta ca.ccxviij. Di/
v pſeus grece.arabice perſenda:vel di/
placos:vel harſiarbay:vel aybſacos.
latine ꝟo virga paſtoris:vel cardo fullonum.
Sciendũ q̃ due ſunt ſpecies virge paſtoris.ſcꝫ
maſculꝰ ꝛ femina. Maſculꝰ eſt quem Dyaſ.ſm
tranſlationẽ noſtrã ca. Dipſeus vocat dipſeus
et eſt ſm ipm frutex ſpinoſa.ꝟgã hñs lõgã ſpi/
nis plenam.ꝛ folia in circuitu ſimilia lactucis.
in ſingulis nodis bina habens folia.ꝛ ipa ob/
longa ꝛ ſpinoſa intus.ꝛ deforis ſpinis plena.ꝛ
habet etiam contracta folia.que pluuiam ꝛ au
ram in ſe retinent.vnde ꝛ nomen accepit. Di/
pſeus.id eſt ſitiens in virgis ſuis.capita ſur/
gunt.ſingula ſpinoſa ſimilia echimo maritino
ſed oblongiora:que ſiccata album faciunt co/
lorem.ꝛ in virga deintus vermes naſcuntur.

Sera.li.ag.c. Barſiarbay.ãuc.Dyaſ. Barſi-
arbay vel dipſacus eſt ſpina q̃ pannos faciunt.
⁊ latine dr̃ ꝟga paſtoris:⁊ cardo fullonũ.et eſt
ſpẽs ſpinaꝝ hñs ſtipitẽ longũ ſpinoſũ.et folia
ei⁹ſunt ſimilia folijs lactucẽ.⁊ ſup quẽlibꝫ nodũ
ſtipitis ſunt duo folia amplectentia ſtipitẽ.lon
ga ſpinoſa in medio eoꝝ interi⁹ ⁊ exteri⁹ habẽt
ſimilitudinẽ veſicaꝝ aque. ⁊ ſunt ſpinoſa etiã.
⁊ habet iuxta ſtipitem concauitatẽ in qua col-
ligitur pluuia ⁊ ros. Et ideo nominaᷓ dipſeus
id eſt ſitiens. Sup quẽlibet ramũ eius eſt ca-
pitellum ſimile echimo marino: aliq̃ntuluꝫ in
longitudinem tendens ſpinoſum.qḋ cum de-
ſiccatur fit albũ. Et qñ ſcinditur reperiunᷓ in
medio eius vermiculi parui.⁊ iſta eſt virga pa-
ſtoris maſculus. Et idem Serapion loco al-
legato. Sunt eius due ſpecies. Maſculus ⁊ fe
mina. Maſculus eſt herba que naſcitur omi
anno.⁊ habet ramulos ſeu ꝟgas tenues.mol
les.ſubtiles.nodoſos.⁊ dilataᷓ ſup faciem ter-
re ſicut gramen.⁊ habet folia ſimilia folijs ru-
te:niſi ꝙ ſunt lõgiora ⁊ molliora.⁊ habet iuxta
vnũquodqꝫ foliũ ſemen:⁊ ꝓpter h̃ dr̃ maſculus.
⁊ habet florem rubeum. Sed femina eſt quam
Serapion vocat in lingua perſica Perſeria-
num. Et Dyaſcorides vocat eam Poligonos
⁊ eſt centum nodia. Femina que ara. vocatur
barſiarbay. Latine vero cauda vulpis. Et eſt
ſm Serap̃.herba hñs plantã paruã ⁊ virgaꝫ
vnicã tenerã ſimilẽ canne.⁊ in nodis ipſi⁹ ſunt
folia egredientia ab ipa ꝟga ſimilia folijs pini.
⁊ habet radicẽ in q̃ nullũ eſt iuuamentũ. naſciᷓ
iuxta aquas. ¶Gal’.vi.ſim.far.cap̃. Dipſeus.
Dipſe⁹ vel dipſacus eſt ꝟga paſtoris.plurimũ
qḋ eſt in ipſa eſt frigiditas.⁊ in ſapore eius eſt
ſtipticitas. Et virtus eius eſt q̃ infrigidat ⁊ de
ſiccat in ꝑncipio tertij grad⁹.⁊ radix hui⁹ plan
te deſiccat in.ij.g̃du. ¶Auicẽ.li.ij.cap̃.de ꝟga
paſtoris. Virga paſtoris eſt maſculus ⁊ femĩa.
ſed maſculus eſt fortior.in ipa eſt ſtipticitas.⁊
pars aquea in ipſa eſt plurima. Et ꝓpter multi
tudinẽ repulſionis materierũ effuſaꝝ eſtimaᷓ
qḋ eſt exſiccatiua fortiter.

Operationes.

A ¶Dyaſ. Eſt ꝟga paſtoris maſculus.radix ei⁹
deſiccat in.ij.g̃du ⁊ abſtergit.que cocta ĩ vino
⁊ tunſa.⁊ ſic cerotũ impoſita.vel ſi amplaſtraᷓ
cũ ea anus curat ciſſuras ani.⁊ ragadias et fi-
ſtulas ⁊ emorroidas interiores.quod medica-
men in pixide enea conſeruandũ.
B ¶Et clauos corpis mundat.⁊ formicas ⁊ ver
mes q̃ in capite hui⁹ plante inueniunᷓ.in corio
ſuo ligati ⁊ collo ſuſpẽſi aut in brachio dicunᷓ
febrem quartanam penitus curare.⁊ medetur
mirmices et acrocordines.
¶Sera. Virga paſtorꝫ feĩa eſt:cui⁹ ꝟt⁹ repcu- C
tit ⁊ incarnat ⁊ ꝯfert inflãmatiõi oris ſtomachi
qñ apponiᷓ extra.ſic eſt poſtq̃ꝫ trita fuerit.⁊ cõ-
fert apati q̃d dr̃ heriſipila:⁊ apatibꝫ antiq̃s.
¶Et repcutit ⁊ ꝓhibet humores qui fluunt ad D
mẽbra.et ex melioribꝫ medicinis heriſipile.qñ
dilataᷓ ⁊ extenditur ambulans de membro ad
membꝝ.⁊ ꝯfert vlceribꝫ alijs.⁊ vlceribꝫ mani-
feſtis.ad que humores fluunt ⁊ conglutinat
vulnera recentia cum ſuo ſanguine.
¶Et ꝯfert vlceribꝫ aurẽ.⁊ ſi ẽ in ea ſanies deſic E
cat eã.⁊ abſcindit fluxũ mẽſtruoꝝ ĩmoderatũ.
¶Et curat vlcera inteſtinoꝝ ⁊ ſputũ ſanguis. F
⁊ ſiſtit fluxũ ei⁹ vndecũqꝫ fluat.⁊ in omĩbꝫ his
maſcul⁹ eſt fortior q̃ꝫ feĩa.vñ hꝫ maſcul⁹ ꝟtutẽ
ſtipticã frigidã qñ ſumiᷓ in potu ex ſucco eius:
ꝯfert ſputo ſanguĩs ⁊ fluxui ſanguĩs antiquo
⁊ egritudini q̃ dr̃ colirica.⁊ diſtillationi vrine.
qꝛ ꝓuocat vrinam ꝓuocatione forti.
¶Et qñ ſumiᷓ in potu cũ vino ꝯfert morſibus G
venenoſis.⁊ qñ bibiᷓ in febribꝫ periodicis ante
acceſſionẽ paroxiſmi ⁊ horã ꝯfert multũ.
¶Et qñ fit naſcale cũ ea mulieri habẽti fiſtulã H
⁊ vlcera in matrice:ꝯfert iuuamẽtũ magnũ.
⁊ abſcindit fluxum humiditatũ antiquarũ ab
ea.et diſtillatur ex ea in aurem.⁊ cõfert dolori
eius ⁊ ſaniei que fluit ab ea.
¶Et quando coquiᷓ cum vino ⁊ miſceᷓ ei mel I
ꝯfert iuuamentũ vlceribꝫ matricis.⁊ fit empla-
ſtrum cum folijs eius.⁊ inflãmatiõi ſtomachi
⁊ ſputo ſanguinis ⁊ formice ⁊ heriſipile.⁊ apo
ſtematibus calidis ⁊ frigidis in principio eo-
rum.⁊ quando coquitur cum vino et teriᷓ bene
donec fiat cerotum.
¶Et emplaſtraᷓ cũ ea anus curat ciſſuras q̃ K
ſunt in ano ⁊ emorroidas interiores. ⁊ oportet
ꝙ hec medicina reponaᷓ in pixide enea.⁊ cu-
rat ſpeciẽ formice q̃ dr̃ paragodes. Et dicunt
quidam ꝙ vermes q̃ reperiunᷓ in capitibꝫ hu-
ius plante qñ ligatur in corio ſuo.
¶Et ſuſpendiᷓ in collo ⁊ hũero habẽtes quar- L
tanam curat eam ſi deus voluerit.
¶Auicẽ. Virga paſtoris ꝓhibet fluxũ.et fit M
ex ea emplaſtrũ flegmoni ⁊ heriſipile ⁊ formice.
eſt valde ꝯferens apoſtematibꝫ vlceratiuis.
¶Et cõſolidat vulnera recentia.ſuccus eius N
interficit vermes auris.⁊ exſiccat vlcera eius.
aqua eius confert ſputo ſanguinis.et fit ex ea
emplaſtrum inflãmationi ſtomachi.et prohi-
bet fluxum ſanguinis ⁊ matricis.⁊ ſanat vlce-
ra inteſtinorum.
¶Et Dyaſcorides quidem exiſtimauit ꝙ ipſa O
prouocat vrinam ⁊ ſanat illum qui retinet eã
et poteſt eam emittere.

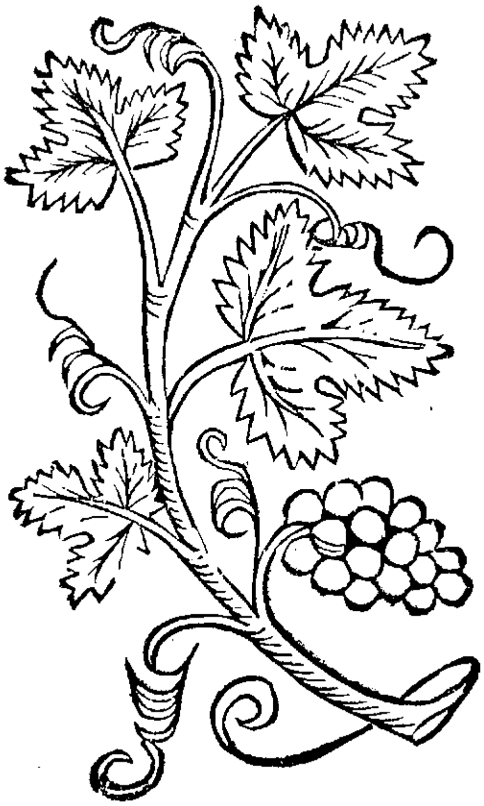

Capitulũ.ccccxciiii

Jtis latine. Arabice barim vel barin
v Grece ampeleos. Sera.li.ag.ca. Ba-
rim. Uirtus ex ea eſt domeſtica ⁊ ſil-
ueſtriſ.⁊ alba ⁊ nigra. Domeſtica ē vitis vini.⁊
ſilueſtris eſt q̄ grece vocat̄ ampeleos agria.ha-
ſtas hꝫ lõgas ⁊ lignoſas ⁊ aſperas. Folia eius
ſtrigno ortiuo ſimilia. ſꝫ latiora ⁊ minora. florē
hꝫ ſicut capilli.ſꝫ ſemen hꝫ vt botrus. Qđ cum
matura uerit rufum facit colorē obrotundum.
Alia ſpēs eſt q̄ vocat̄ lãbruſca vel vituſu. cuiꝰ
flos vocat̄ ynantus vel ynantiũ vel ante flo-
res.⁊ eſt maſculꝰ.de q̄ inuenies in c.xxviij.ſu-
periꝰ de A.⁊ eſt plãta in q̄ ſunt grana ꝑua ſilia
botris vue paruis.⁊ qñ ſũt matura color eoꝝ ē
rubeus.⁊ figura ſui grani eſt rotũda.⁊ racemi
ſui botri reſeruant̄ in ſũmitate eiꝰ.⁊ grece vo-
cat̄ amboloſagine. Eſt alia ſpēs vitis q̄ đr vitiſ
alba.⁊ eſt brionia. ꝓ q̄ lege ca.lxxv.ſupiꝰ de B
Galie.vi.ſim.far.ca. Ampeleos melana. Am-
peleos melana ſiue vitis nigra vocat̄ hec ꝓprie
brionia.de qua lege viticella hic infra.⁊ eſt vera
brionia. Sciendũ ꝙ brionia ſupra de B. non
eſt vera brionia.ſed autores illam appellãt vitis
alba ſiue brionia alba.

Operationes

¶ Gal.vi.ſim.far.c.vitiſ. Uinũ vitis albe dome- A
ſtice eſt ca.ĩ.ij.ḡdu.⁊ vetꝰ ex eo eſt in.iij.ḡdu. Et
muſtũ eſt ĩ ꝑmo.⁊ manifeſtat̄ vnũq̄dq̈ in ꝑmo
ḡdu.⁊ ꝑ manifeſtatiões caliditatiſ inuēte in eo.
¶ Uitis domeſtice ſuccus ſm̄ Sera.⁊ potiſſi- B
me folioꝝ eius ꝯuenit habentibꝫ vlcera in in-
teſtinis ſunt fri.⁊ ſtiptice.⁊ q̄ exſpuũt ſangui-
nē.⁊ q̄ ꝯquerũt̄ de ardore ſtomachi.⁊ ꝑgnãtibꝫ
habentibꝫ appetitũ corruptũ.⁊ caprioli eius qñ
infundunt̄ in aqua ⁊ bibitur faciunt hoc.
¶ Et lacrimis vitiſ ē ſilis gũmi:qꝛ coagulat̄ ſup C
palmites.q̄ potatꝰ cũ vino expellit lapidem.
¶ Et linit̄ cũ eo empetigo ⁊ curat eam.⁊ ſcabiē D
vlceroſam ſimiliter ⁊ nõ vlceroſam.⁊ oportet ꝙ
anteq̄ꝫ linias cũ eo ꝙ linias membꝛ cũ nitro
⁊ oleo aſſidue ⁊ abradas pilos. Et infra cap.
Uinum.latius dicet̄.

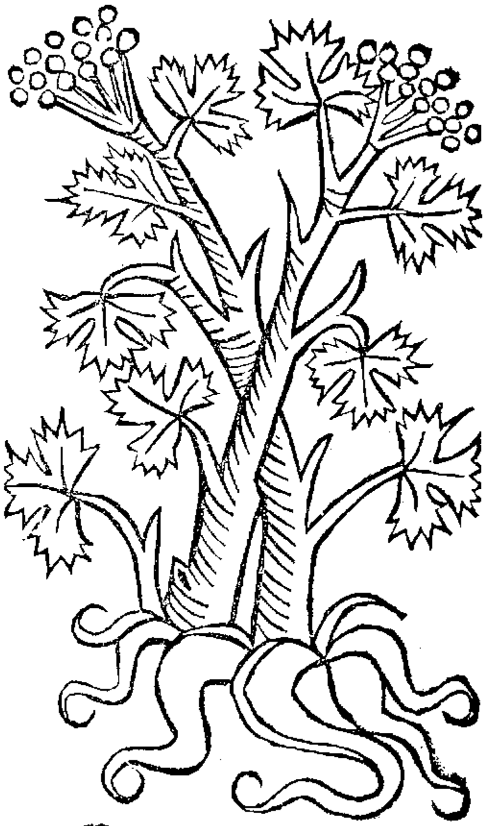

Capitulũ.ccccxcv.

Jrem ſm̄ Serapionem li.ag.ca. Ui-
v rem.ſunt ſpēs ſcꝫ abſi.⁊ indũ qđ appel
lat̄ arabicum.⁊ eſt rubei coloris.et eſt
idem qđ circuma. Radix eiꝰ affert̄ ex terris in
hyeme.⁊ hꝫ grana ſicut grana paſſule. Et me-
lius ex eo eſt rubeũ habens pauca grana.⁊ aliđ
eſt quod adheret manui.⁊ habet colorē viole.
⁊ exteriꝰ eſt rubeum.cuius toxicum multũ. Et

toxicum quidē eſt res pauca minuta mollis
adherēs manui qñ tangiť vagina eiꝰ.et ipſuȝ
quidē linitur ſup moꝛpheam confert ei.

Operationes

A ¶ Uirtus virem eſt calida ⁊ ſicca in ꝓncipio
tertij gradus.qđ ſi liniť ad moꝛpheā cōfert.
B ¶ Uiriditas inuēta ſup aquā q̄ arabice vocať
batalep.⁊ ī ligua hiſpanica mulſas ſm Auer-
roim ſcđo Colliget.eſt calida ⁊ hūida in.ij.

Capitulum.ccccxcvj.

Viſcus latine ⁊ grece.arabi. dabalch
vel hele vł hiſos. Sera.li.aggre ca.
dabalch auct.Dyaſc.Dabalch.i.vi-
ſcus. Melioꝛ ex eo eſt nouꝰ q̇ ſilis eſt in colo
re ſuo coloꝛi poꝛri. Exteriꝰ ꝑo eſt ſubꝛufus ſi
ne aſpitate ⁊ ſine furfureitate. ⁊ fit ex fructu
rotūdo paruo q̇ naſciť in arboꝛe glandiū.⁊ fo
lia eiꝰ ſunt ſic folia arboꝝ buſſi. Fructꝰ ğ iſte
ꝯtundiť ⁊ abluiť.deinde coquiť in aq̄. Sunt
aūt q̇dā q̇ maſticando fructuȝ ip̄m faciūt vi-
ſcum.reperiť etiā in arboꝛe piroꝝ ⁊ maloꝝ:⁊
in multis alijs arboꝛib9.⁊ aliqñ in radice ar-
boꝝ aliquaꝝ paruaꝝ.⁊ latine vocať hec plā-
ta viſſago. Ego aūt vidi in monte Nabazat
hoīes q̇ faciūt ex arboꝛe magna que naſcitur
apud eos:⁊ apud ip̄os vocať tarabella.⁊ la-
tine vocať Capꝛifoliū. Accipiūt q̇dē ramos
ipſius excoꝛiāt eos facientes faſciculos.⁊ in
fundūt in aqua ⁊ dimittūt ſic aliquo ex men-
ſib9.deinde ꝯtundūt ꝯtuſione foꝛti:⁊ fit inde
viſcus bonꝰ. Et virtus eiꝰ eſt ſimilis q̇ ſubti
liat.attrahit ⁊ diſſoluit:q꞉ habet virtutē reſo
lutiuā. ¶ Dyaſ.ca. Uiſcus ſm trāſlationem
noſtram. Uiſcus in ramulis naſcens quodā
animali volatili:ſcilicet turdella viſcať. Naȝ
illud ſi moꝛatur in ramulis arboꝝ: glutinať
⁊ inde naſcuntur virgule plurime.et fit viſcꝰ
qui ſemp viridis inueniť. Eſt auteȝ optimꝰ q̇
in arboꝛe quercus creſcit.⁊ q̇ eſt mūdus ſub-
uiridis.⁊ ſi extendať non coꝛrumpitur.ſed vt
membrana extenuatur.

Operationes

¶ Galienꝰ.vi.ſim.far.ca.de viſco. Subſtan- A
tia viſci eſt cōpoſita ex aq̄ſa ſuba ⁊ aerea.⁊ de
his ambab9 eſt in eo multū.⁊ ex terrea pauca
⁊ in ſapoꝛe eiꝰ eſt acuitas plus q̄ȝ amaritudo
¶ Et virtꝰ eius eſt que calefacit:non tamē ci B
to qñ apponiť coꝛpoꝛi.ſed poſtq̄ȝ facit moꝛaȝ
in coꝛpoꝛe ſicut facit tapſia.⁊ nos q̇deȝ dixi-
mus in his que preceſſerūt:ꝙ hec reos inue-
nitur in medicinis.quaꝝ virtus eſt que cale-
facit:cum quaꝝ calefactione eſt humiditas
ſupflua indigeſta. ꝟtutes habet acres.duri-
cies mollire poteſt. Nam de ꝓfūdo extrahit
humoꝛē cū vehemētia.⁊ nō ſubtile tantū:ſed
⁊ pingues digerit.mox quidem calefacit.ſed
tp̄e diuturno impoſitꝰ calefacit vt tapſia.
¶ Auicēna li.ij.ca.de viſco. Uiſcus eſt notꝰ C
omib9.⁊ eiꝰ quidē fructꝰ ſimilis eſt ciceri ni-
gro vel ſincere. rotūdus virgulatꝰ frangibiľ
ex quo manꝰ inuiſcanť.eius aūt minera ē ar
boꝛ ferens glandes ⁊ pira et mala in q̇b9 ſunt
virtus aquea ⁊ aerea multiplicate valde qui
ex eo bonus eſt.eſt recens planꝰ coloꝛis poꝛ-
ri interius:viridis exterius.teritur et lauať.
deinde coquiť.⁊ nō calefacit niſi poſt moꝛaȝ
longam ſicut gūmi rute agreſtis:⁊ eſt debili
oꝛea in hoc.⁊ in ip̄o quidē eſt humiditas ſu-
perflua indigeſta.⁊ eſt ca.⁊ ſic.in.iij.⁊ eſt reſo
lutiuus.reſoluit enī humiditates groſſas.et
ꝓfundo coꝛpis ꝓpter foꝛtitudinē ꝟtuꝝ attra-
ctiue ⁊ lenit.⁊ dixerūt quidā ꝙ nō ineſt ei ope
ratio in humiditatib9 niſi tenuibus.
¶ Serapion aucto.Dyaſ. Quādo viſcꝰ mi-
ſcetur cum reſina pini maturat apoſtemata q̄ D
fiunt in radice auris ⁊ alia apoſtemata.
¶ Et quando miſcetur cum olibano curat vl
cera antiqua.⁊ quando miſcetur cum calce ⁊ E
cū lapide gagatis:aut lapide aſio.⁊ coquitur
cum eis.⁊ ponitur ſup apoſtemata fraudulē-
ta:aut ſuper duriciem ſplenis curat. Et reſol
uit apoſtemata ⁊ duricies.
¶ Et qñ miſceť cū auripigmento citrino aut F
rubeo.⁊ poniť ſup maculas aufert eas.et qñ
cū calce miſcetur ⁊ rob excludit vngues.
¶ Auicenna. Uiſcꝰ eradicat vngues malas G

cum ſuper eas ponitur cum arſenico. ⁊ reſol
uit apoſtemata frigida. et proprie conforta-
tur cum calce: ⁊ lenit vlcera antiqua et vulne
ra mala. ⁊ lenit iuncturas cū tam tanta cera.
quantum ⁊ ipm̄ ⁊ cum equali pondere ſui de
reſina pini. ⁊ confert apoſtematibus frigidis
D poſt aures. ¶ Et mixtus cum gummi pini et
cera extenuat ſplenem cum ſup ipm̄ ponitur
cum aliquibꝫ rebꝫ ipſuꝫ confortantibus ſicut
eſt calx ⁊ huiuſmodi.

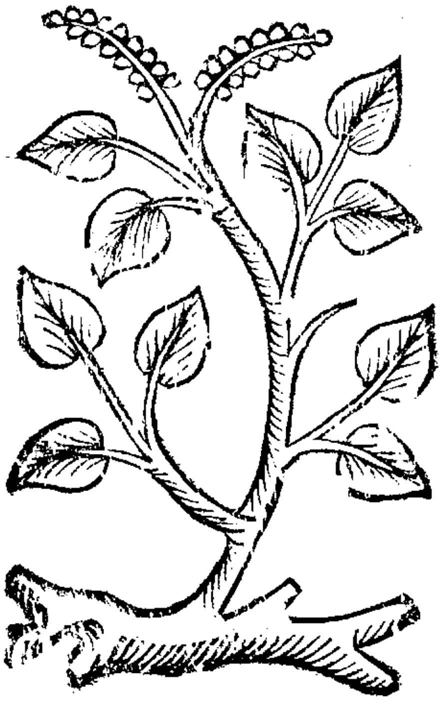

Capitulum. cccc xcvij.

Iticella. Pandecta ca. cclxvij. Feſe
v ra arabice vel feſire. grece ampeleos
leuce. latine viticella vel vitis alba.
Sed ſciēdū ꝙ Galienꝰ vbiqꝫ vocat vitē albā
vel nigrā brioniā. Et Dyaſco. ſilr̄ ſm̄ trāſlati
onē arabicam. Sed Galienꝰ. vi. ſim. far. ca.
Ampeleos melana. dicit ꝙ vitis nigra ꝓprie
dicit Brionia. hoc ſilr̄ apparet in capi. vitis
patrū ſupra. Sera. libro aggre. ca. feſera. Fe-
ſera herba eſt que habet folia et capriolos in
ſimilitudinē vitis cōmunis. niſi qꝛ ſunt aſpe-
riora et rami ⁊ caprioli adherent implicātes
ſe quibuſcunqꝫ approximāt ex arboribus a-
liis ⁊ ſuſpenduntur eis cum capriolis ſuis. ⁊
habet fructum ſimilem racemo rubeo.

Operationes

¶ Dyaſcorides ca. ampeleos. Ampeleos leu A
ce: id eſt brionia ſiue vt latine vitis alba. ha-
ſtas ⁊ folia ſilia habꝫ viti nr̄e: ſed aſpera ⁊ mi
nora. caprioli ſimiles ſunt implicātes ſe ſemē
ipi vuule ſil'e. eſt ⁊ butrioſum rarum.
¶ Dyaſco. Viticella in vino elixa et comeſta B
ventrem ⁊ vrinā mouent. virtꝰ eſt foliis ⁊ ha-
ſtis ipſius ⁊ radici viſcida. vnde vulneribus
chironis impoſita medicatur. Cancros ⁊ ua
gedenia vulnera ad ſcabiem ꝑducit. Tibiis
vulnera tollit. ſale addito ⁊ in cathaplaſmati
bus adhibita ⁊ compoſita.
¶ Radix eiꝰ colorē corꝑis bonum reddit. ru- C
gas vultibꝫ diſtēdit. Lentigines purgat ma
gnis cicatricibꝫ colorē ꝓpriū reddit. Liuores
⁊ panaricia emēdat. cū vino in cathaplaſma-
tibꝫ adhibita duricies ſpargit. Apoſtemata
curat. Oſſa corpori infixa eiicit. Medicami
nibꝫ ſtipticis neceſſario miſcet.
¶ Epilenticiſ. ʒ. i. adhibita anno toto ꝑſtolat D
ſiīi mō accepta apoplexie ⁊ ſtomaticiſ ſingu-
lare ꝑſidiū eſt maxie. ʒ. ii. accepte ſingul' cau-
ſis ſilr̄ ꝯuenit morſibꝫ venenatiſ. Aborſum fa-
cit. plus vero accepta maniā facit.
¶ Secūdinas deponit. Vrinā ꝓuocat. mel- E
le addito vt electuariū datū diſnoicis ⁊ offoca
tionibꝫ preſtolat. Tuſſim ⁊ dolorē capitis et
lateris cōpeſcit. De alto cadētibꝫ ⁊ ꝯquaſſa-
tionibꝫ maximū remediū eſt obulo vno cum
aceto bibita ſplenem deſiccat diebꝫ. xxx.
¶ Accepta cum caricis cathaplaſmata om- F
nia ſimiliter facere poteſt. cocta in aqua ⁊ fo-
mento adhibita ſtericas purgat. infantes nō
coagulatos deponit. Verno tempore herba
ipſa exiccatur.
¶ Cuius ſuccus cum mulſa bibitus omīa ſi- G
militer facere nouit et flegma deponit. Se-
men vero eius tritum ⁊ perunctum ſcabiem
et leproſos curat. Lac mulieribus prouocat
Succus eius cum ſucco ptiſane coctus lac
mulieribus preſtat. Succus baccaruꝫ eius
lac vberibus ſiccis reddit.
¶ Cime eius vrinā mouent mediocriter. Ra H
dix autē proiectoriam ⁊ extenuatoriā virtu-
tem habet ⁊ deſiccat mediocriter.
¶ Et ideo ſplenem reſoluit ⁊ ſcliroſim poſita I
extrinſecꝰ. aut ſuppoſita cum ficubus: leprā
⁊ ſcabieꝫ ſanat. datur etiā in cibo pro ſplene.
⁊ ꝑ vrinam ſplen digeritur. Hec herba tā lau
dabilis eſt vt in tyriacis potiōibꝫ mittatur.
Miſcetur ⁊ pulchrificiis medicaminibꝰ cū
oleo decocta donec areſcat detrahit.

K ¶ Cōmuniter autē radix cutem fricabilem ⁊ extenſam facit. Medetur aūt effelidas ⁊ lentigines ⁊ maculas nigras cum orobo atqꝫ teracbia ⁊ fenugreci ſemine. Item ſi tecum eas portaueris omnia mala a te effugient.

congelatum in veſica. ⁊ cū aqua mellis frangit lapidem. ¶ Et aperit opilationes matricis E
et ſoluit melancoliam et flegma ſicut epythimum quando bibitur ſicca cum oximelle. et ipſa i partib⁹ noſtris caremus.

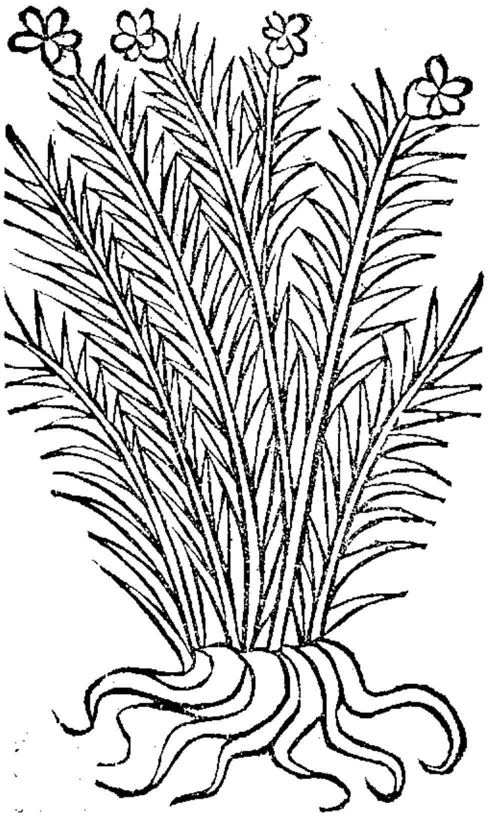

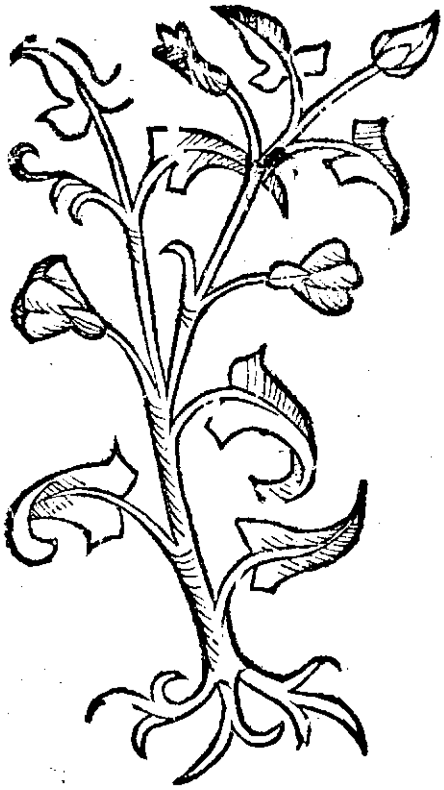

Capitulum.cccc.xcviij.

Ethuen. Auicēna libro .ij. ca. vethu-
v en. Vethuen eſt planta habens vir-
gas minutas. ſup quas ſūt flores albi. habentes folia ſimilia florib⁹ maro. acuti ſaporis ⁊ odoris. ⁊ eſt ca. in .iij. ſic. in .ij. Et ē ex ea alia citrina. alia alba. eſt digeſtiua. aperitiua opilationū. ⁊ ī rubea eſt ſtipticitas.

Operationes

A ¶ Auicēna. Vethuen ꝓuocat ſudorē. et eius oleum inunctū aperit orificia venaꝝ. ⁊ reſoluit apoſtemata in ſtomacho: ⁊ ſanguinē con
B gelatū in ipō. ¶ Et cōuenit apoſtematib⁹ frigidis. Conuenit fiſtulis ⁊ vlcerib⁹ neruorū. cum in decoctione eius infundit̄ ſpongia. et ponitur ſup egros ⁊ facit ſubeth.
C ¶ Et odoratur humiditas eius ⁊ facit dormire. Conuenit aſmati cum bibitur ſicca: ſicut bibitur epithimum.
D ¶ Et prouocat fortiter, ⁊ reſoluit ſanguinem

Capitulum.cccc.xcix.

Olubilis latine. gre. cuſſus. ara. Je-
v blech. Jo. Me. ca. de volubili. Volubilis plures ſunt ſpēs. Una ē q̄ dr̄ funis arboꝝ. cui⁹ flos eſt alb⁹. ⁊ eſt ſicut ruba. ⁊ habet lac. et vocat̄ volubilis magna. Et eſt alia cui⁹ rami repūt ſup terram ⁊ ſup ramos plantaꝝ. q̄ folia ⁊ flores hꝫ minores. ⁊ dr̄ volubilis parua. Et eſt alia ſpecies eius hn̄s folia ſubalbida ⁊ lanuginoſa. ⁊ hꝫ lac. Et eſt ſpecies alia aſpera. hn̄s folia ſicut ſūt citrulli folia. cui⁹ flos eſt ſicut ampulle adherentes. et vocat̄ lupulus. Et eſt q̄rta ſpecies ei⁹ cui⁹ radix eſt ſicut feſciresim ⁊ magꝭ groſſa. imo eſt groſſitudo ei⁹ in modū cucurbite maioris. et ei⁹ ſtipites eleuant̄ ſup radicē ſuā circiter cubitos duos. ⁊ folia eius ſunt ſtricta parua in modū ſagitte alate: q̄ ex leui cā fluūt. ⁊ hꝫ lac: ⁊ vocatur dn̄s lacticinioꝝ. ⁊ ex ea fit ſcamonea. qđ inuenies in ca. cccc.xix. de S. Meſ. or duaꝝ ſpecieꝝ primaꝝ ē magna: hn̄s folia

in modū ſagitte alate: melior eſt q̄ oritᷣ locis tēperatꝫ remotꝫ ab exceſſu. Inq̄t Dyaſ. Magna eſt eq̄lis. declinat tñ ad caliditatē. ⁊ ē ſic. in. ij. ⁊ eſt reſolutiua: maturatiua: aperitiua. abſterſiua ⁊ ſolutiua. lanuginoſa ꝟo ca. ē ī exceſſu vlceratiua ⁊ inciſiua. Sagittalˀ ꝟo ca. ē ⁊ ſic. in. ij. gradu. Et dixit Gal. in ꝑncipio tertij. lac ꝟo in fine tertij. ⁊ eſt acris vlceratiua. ⁊ eiꝰ acrimonia nō eſt ī vehemētia lacticinij maioris. ⁊ eſt ī q̄libet eiꝰ parte plante acuitas ⁊ ſeroſitas: ſed plus in lacte ipſiꝰ. ⁊ eſt in ea abſterſio ⁊ reſolutio. ⁊ iſta ē ſcamonea. Lupulus vero eſt equalis ad frigiditatē declinans. ⁊ dꝛ ꝙ eſt in ꝑncipio ꝓmi. et eſt verius. Eſt autē ſedatiuus doloꝝ calidoꝝ extinctiuus inflāmationū ⁊ lenitiuus.

Operationes

A ¶ Jo. Me. Rectificatio magna aperit orificia venaꝝ. ꝓpter qḋ miſcēdū ē ei aliq̄d ex draganto ⁊ maſtice. ⁊ rectiꝰ qḋ vigorat operationē eiꝰ eſt aqua caſei cū ſpica ⁊ maſtice.

B ¶ Ex ſagittali aūt nō ꝓpinaṫ ad ſoluēdū niſi coagulū eiꝰ. ⁊ eſt ſcamonea. Lanuginoſa vero prorſus vitāda eſt. Solutōe enī educit ſanguinē. ⁊ eſt venenū.

C ¶ Item lanuginoſa educit excoriādo. Lupulus vero aſperſa educit de colera citrina rem aliquā ⁊ mūdificat ſanguinē ab ea: ⁊ clarificat ipm: ⁊ ſedat inflāmationē eius. ⁊ affert ei iuuamentū magnū infuſio ipſius in aqua caſei.

D ¶ Et ſyrupus eiꝰ remouet ycteriaꝫ: ⁊ aqua parū vtuntur adminiſtratione eiꝰ medici tēporis noſtri: cū ſit medicina bona.

E ¶ Et ipa quidē ⁊ ſuccus eius cū ſauich ordei ſedat dolorē capitis ca. ⁊ ꝯuenit calefactioni ſtomachi ⁊ epatis. ⁊ ſyrupus eiꝰ ꝯuenit febribus colericis ⁊ ſanguineis.

F ¶ Magna ꝟo ſolutiōe educit colerā aduſtaꝫ cū facilitate: ⁊ apit opilationē epatꝫ ⁊ meſeraicaꝝ. ⁊ ꝯuenit ycteritie cū ſucco apij ⁊ endiuie. aut cū aqua caſei. ⁊ ꝯuenit apoſtemati epatis cal. extrinſeco. ⁊ ſedat ſodā antiquā. et ꝓprie cū oleo ro. aut camomille.

G ¶ Et ſuccus eius eſt ex eis q̄ ſanāt vlcera in aure. et eſt ex medicinis pectoris ⁊ pulmonis: mūdificans ea a ſupfluitatibꝫ: ⁊ cōuenit aſmati valde.

H ¶ Et ꝯuenit febri longi tpis. ⁊ ꝓprie. fe. opilationū. ⁊ eis quaꝝ materia eſt colera citrina.

I ¶ Ex radice vero ſagittalis fit emplaſtrum ⁊ oleo roſarum aut camomille. ⁊ ſedat ſodaꝫ frigidam antiquam: ⁊ curat emigraneā. Doſis potio volubilis magne in decoctione eſt circiter. ℥. iiij. Lupuli vero infuſiōis ī aqua caſei potione libra. i.

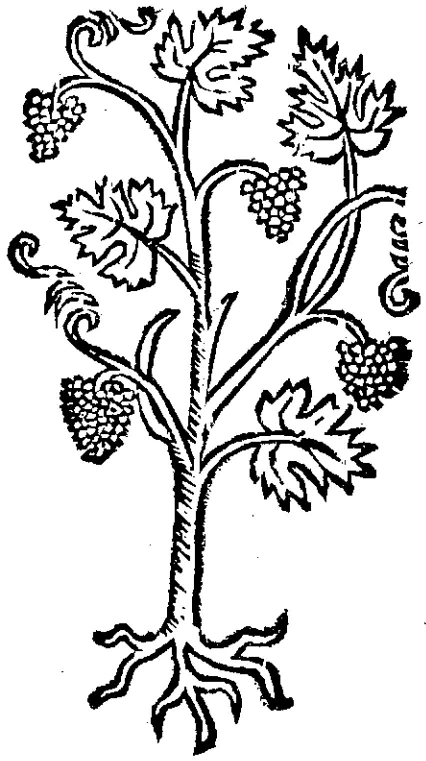

Capitulum. cccc.

Ua paſſula. Galienꝰ. vi. ſim. far. cap.
v de vua paſſa. Aſtaſis. i. vua paſſa. digeſtiue ſimul ⁊ ſtiptice et dyaforetice lente participat virtutis.

Operationes

¶ Dyaſc. Albe paſſule ſūt plus ſtiptice. ⁊ carnes paſſularū qñ extrahunṫ ab eis grana et qñ comeduntꝫ ꝯueniūt canne pulmonis: ⁊ cōferunt tuſſi renibꝫ ⁊ veſice. A

¶ Et qñ paſſule comeduntꝫ ſole cū nucleis cōferunt vlceribꝫ inteſtinoꝝ. ⁊ qñ caro paſſularū miſceṫ cū farina ⁊ gneiſi. i. ſcariola et ouis ⁊ modico melle: ⁊ comenditur admixto modico pipere: expellit flegma p os. B

¶ Et qñ miſceṫ cū farina fabarū et cimino. et fit inde emplaſtꝝ: ꝯuenit apoſtematibꝫ ca. inteſtinoꝝ. ⁊ qñ paſſule piſtate miſcenṫ cū ruta: ⁊ fit inde emplaſtrū: delet qḋ apparet in cute ex clauis ⁊ vlceribꝫ fraudulētis. ſ. cancro. C

¶ Quādo fit ex eis emplaſtꝝ cū opopanaco conuenit podagre. ⁊ qñ ponitur ſup vngues eradicat eos. et meliores ex eis ſunt keſmes ſine granis. ⁊ poſt eas ſunt pingues ſubtilis corticis ⁊ parui grani. D

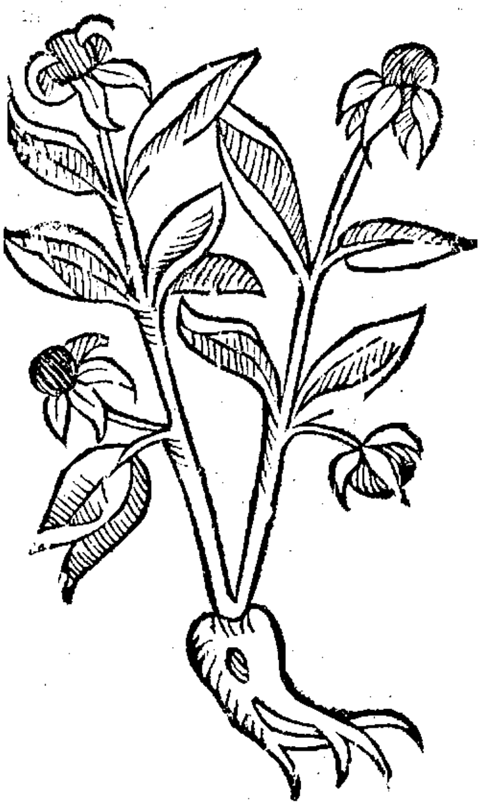

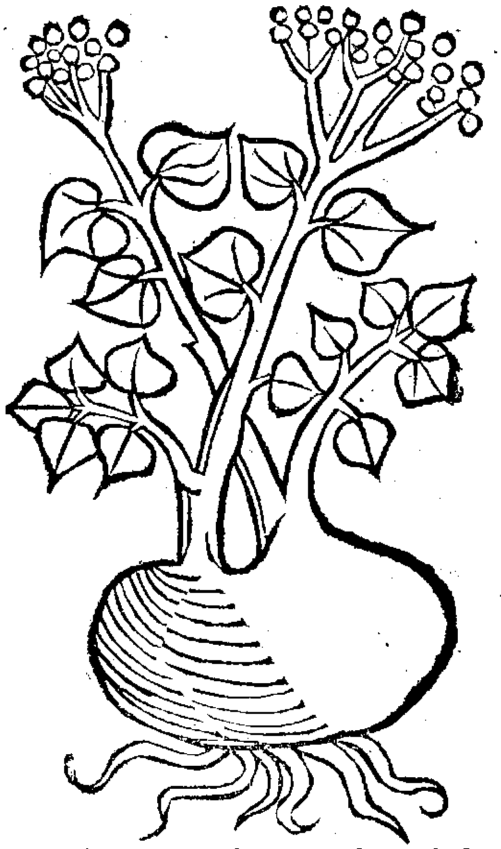

Capitulum.ccccci.

v Uaverſa. Bartho. i li. de ꝓprietatibꝫ
reꝝ. Uuaverſa a humeo mes dr̄. ⁊ eſt
dicta q̄ſi hũida: eo q̄ intrīſec⁹ hũorẽ ē plena.
Uñ dic̄ Iſi. li. xvij. Ex tribꝫ āt cõponit̄ vua:
ſcꝫ ex follicul' glacea ⁊ arillis. folliculi dicunt̄
vinacia: in q̇bꝫ glacea ꝯtinet̄. Et ē glace ſuc-
cus ſiue hũoꝛ pinguis ipſi⁹ vue. Itē ſũt verti
ciarie ſic dicte a magnitudine ⁊ longitudine.

Operationes

A ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. vuauerſa inq̇t. Uuauer
ſa ſunt indigeſtibilia. ſuba eius eſt groſſa ter-
rea: put ⁊ guſtu declarat̄. q2 ſapoꝛ ei⁹ eſt acer-
B bus vel ponticus. ¶ Uirt⁹ eius fri. in. i. ſic. in
ij. ⁊ ſtipticat ⁊ cõſtringit. ⁊ conuenit oī fluxui
ventris iuuamento magno.

Capitulum.cccccij.

Ubilic⁹ venerẽ vel cymbalaria lati
v ne. grece colitidon. Dyaſ. Colitidon
id eſt vmbilic⁹ venerẽ eſt herba: folia
hꝫ ſicut acinctabulũ obꝛotũda ⁊ alta: ⁊ laten
ter cõcaua. ⁊ haſtã breuẽ in q̄ eſt ſemẽ poſitũ
Radix eſt ei obꝛotunda vt oliua. Eſt alia co-
litidon que folia hꝫ pinguia ⁊ latioꝛa ⁊ ſpiſſa
ſicut bugellas. folia q̄ ſunt circa radicẽ ſũt ſi-
cut oculus picta. guſtu ſtiptica. haſtaꝫ habet
tenuem. cuius flos ⁊ ſemen ſimiles ypericon
Radix eſt illi maioꝛ predicte.

Operationes

¶ Gal. vij. ſim. far. ca. Colitidon. mixte ē ꝟtu A
tis. ſ. hũide: frigide: ⁊ cuiuſdã obtuſe. ſtiptici
tatẽ amare. vnde infrigidat ⁊ repcutit ⁊ abſter
git ⁊ dyaforat. Pli. ca. colitidon herba ē oībꝫ
nota. cui⁹ natura ex hũido frigido ⁊ paꝝ ca-
lido refrigeratoꝛia. ¶ Dyaſco. Uirt⁹ ꝑme ſpe B
ciei eſt q̄ ſucc⁹ radicẽ ei⁹ ⁊ folioꝝ punct⁹: aut
fomẽto adhibitus tumoꝛẽ nature ſpargit.
¶ Ignem ſacrũ extinguit: et ꝑniones curat. C
Scrofis impoſit⁹ eas ſpargit. Stomachi
eſtuationẽ tollit. Radix comeſta cũ folijſ cal
culos frãgit. Urinã ꝓuocat. ¶ Hydropicis D
in oximelle dat⁹ ſingulare ꝑſidiũ eſt. Et mul-
ti ad amoꝛẽ eam colligunt. Hec mixtã habet
virtutẽ infrigidandi ⁊ humectandi. Hec etiã
nõ a parte ſtipticã vim cũ amaritudine modi
ca. vñ infrigidat ⁊ repꝛimit ⁊ proijcit et dige-
rit inflãmationẽ. ergo flegmonẽ curat: ⁊ ī ſto-
macho cãm habẽtibꝫ vtiliſſima eſt. ¶ Catha E
plaſmata tunſa ⁊ impoſita vulnera q̄ ſunt cũ
ruboꝛe ⁊ roſulas ſanat. ſucc⁹ ei⁹ iniect⁹ adve
retri exiccationẽ (quã greci fimoſim vocant)
valet. ¶ Galic. Colitidon curat flegmones F

herisipilatos.⁊ herisipilas fleg.et maxie sto.
ardētis vtilis.⁊ ſufficiēter epiplaſmata. cre-
dita aūt ſūt folia cū radice comeſta lapides
B frāgere ⁊ vrinas mouere.¶ Pli.Hec tūſa ⁊ i-
poſita vulnera curat ⁊ reſoluit q̄ ſūt cū rubo-
re.i.roſulas ſanat. Tunſa ⁊ ſtomacho īpoſi-
D ta ardorē ⁊ inflāmationē ſedat. ¶ Radix ꝟo
eius potata lapides frāgit. Greci vero dicūt
ꝙ leniter ſit humida frigida ⁊ ſtiptica.

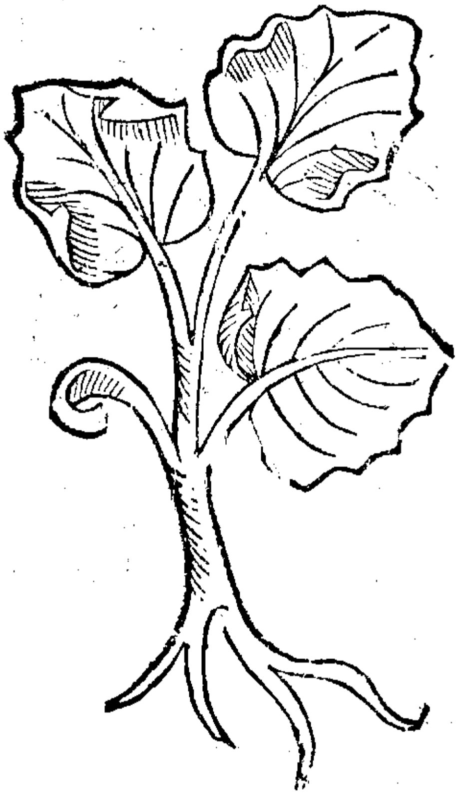

Capitulum.ccccciij.

Ngula caballina. Sciēdū ꝙ vngu-
v la caballina duplicꝫ generꝫ eſt.vnum
aq̄ticū.aliud terrenū. Aq̄ticū ē nenu
far vel nymphea aq̄tica.vel cacabꝰ venerꝫ.vł
papauer paluſtre.vł alga paluſtrꝫ:hñs flores
albos.ſic appet ī ca.ccccix.ſupiꝰ de N. Terre
na ē q̄ vocaᷓ vngula caballina gre. ⁊ ara.vo-
caᷓ pbatanū vł farfugiuꝫ.naſciᷓ iuxta fluuiū.

Operationes

A ¶ Gal.vi.ſim.far.ca.de tuſſilagine.⁊ ē vngula
caballina vel nenufar terrenum vel farfana.
Noiaᷓ aūt tuſſilago:eo ꝙ tuſſibꝫ ⁊ ortonoicꝫ
ꝯferēs crediᷓ.ſi q̄s ſumēs fo.ſicca.vel radicē
ſup prunas fumigās iſpiret ꝯſurgentē fumū.
B ¶ Eſt aūt mediocriter acre:q̄re ⁊ rūpe ſine do
lore crediᷓ vniuerſa apata q̄ in torace.viridia

vero folia ⁊ flores.flegmonē patientia mem-
bra cū difficultate digeſtionis exteriꝰ catha-
plaſmata iuuāt ꝓpter amiſſionē aq̄ſe hūidita-
tis:cuiꝰ oīa virida ⁊ tenera. Hec q̄dē magis:
illa ꝟo minꝰ participāt.ſicca ꝟo folia lilij a-
crioris ſūt ꝟtutꝫ:vt cōpetāt flegmonē patien
tibꝫ.¶ Aui.li.ij.ca.de nenufare terreno: inq̄t E
eſſe fri.⁊ hu.cōplexionis in.ij.gradu.

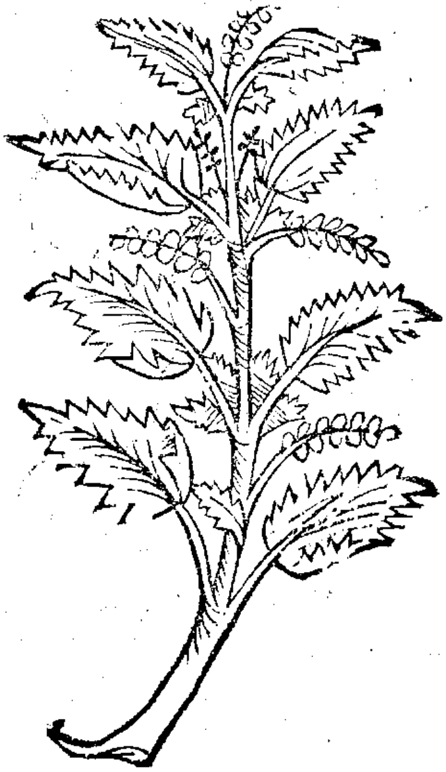

Capitulum.ccccciiij.

Rtica maior. Pandecta. ca.ccclxv.
v Huiure vel variklatū vel ſaricbara
Grece inguidalis ac califex.latie ꝟo
vrtica. Sera.li.aggre.auc. Dyaſ.ca. huiure.
Sunt eiꝰ due ſpecies. Una eax ē aſpior ⁊ ni
grior.hñs fo.latiora.⁊ hꝫ ſemen ſimile ſemini
canabis:niſi ꝙ eſt minꝰ eo. Alia ꝟo hꝫ mino
ra folia.⁊ nō habet folia aſpera ſicut pma.de
qua in ſequenti ca.diceᷓ. Et eſt ca.⁊ ſic. in.iij.
gradu.merito quidē igiᷓ vt alimento nullus
vtaᷓ ſine eo ꝙ maxima capiaᷓ fame. Utilis
autē eſt vt medicina ſubductiua ventris.

Operationes

¶ Galie.lib.de cibis ca.de vrtica. Et idē.vi. A
ſim.far.eodem ca. Acalifex ſiue vrtica maior
Huiꝰ herbe tam fructus q̄ꝫ folia ipſa maxie
admittanᷓ ad opꝰ medicine. Dyaſoretice eſt

virtutis vt puſtulas ⁊ parotidas ſanet. Ha-
bet aũt ⁊ ventoſitatis aliq̃d. quapropter im-
petus libidinis excitat: ⁊ maxime qñ cũ ſa-
pa bibitur ſemen eiꝰ. ꝙ autẽ nõ vehementer
calefacit: ſit ſatis ſubtilium partium: ſit edu-
cens groſſoꝝ humoꝝ ⁊ viſcoſoꝝ qui in tora-
ce ⁊ pulmone. Teſtat̃ ⁊ in hoc ꝙ patiunt̃ peri
cule corpis quas ↄtingit. Illa vero ventoſi-
tas quas participare dicit̃: naſcit̃ dũ ipſa di-
geritur. Non enĩ eſt actu ventoſa ſed poten-
tia. ventrẽ laxat moderate. et hoc ſolũmodo
ꝙ mũdificat ⁊ cõmouet. nõ eo ꝙ purget.
B ¶ Dyaſco. Cathaplaſmatibꝫ impoſita corpo
ris fricatiõe atq; rubore: dolorẽ atq; pruritũ
facit. deniq; recorporatiue ꝟtutis ſunt maior
videlicet ⁊ minor. Silr̃ limoſis atq; ſimilibꝫ
duriciebꝫ. medet̃ etiã eis qui ab aĩalibꝫ vene
C natis fuerũt vexari. ¶ Itẽ cocta atq; cõtrita
emollit ventrẽ. Semen aũt eiꝰ ventrem mo-
uet. Folia ⁊ ſemẽ dyaforetica ſunt ⁊ leptome
ris abundãter ſine calefactiõe nimia. ſanant
ſtigmata ⁊ cyraculas ⁊ ragades. et ex torace
⁊ pulmone educit humores pingues et gluti-
noſos. habet aũt aliq̃d in ſe ventoſitatꝫ. ad lu
xuriã ꝓmouendã ⁊ exeitandã libidinẽ. maxi-
me quãdo cum ſapa bibitur.
D ¶ Acalifex calefactoria eſt: que potata cũ vi-
no regium morbũ emendat. ſemen eiꝰ in anti
dotis miſſum colericis prodeſt.
E ¶ Itẽ tritũ cũ melle ⁊ in modũ electuariĳ da-
tũ: tuſſim veterẽ ⁊ in frigore cõceptã emẽdat.
ex calore ſuos oẽs tumores diſſoluit.
F ¶ Sera. aucto. Galieni. Virtꝰ eiꝰ eſt q̃ reſol
uit reſolutiõe multa. et eſt cũ hoc eiꝰ virtꝰ in-
flatiua. ⁊ ꝑpter hanc cauſam mouet coitum:
⁊ delet exituras: ⁊ apoſtemata que fiũt ꝑ au-
res. ⁊ facit exiccari hũores viſcoſos a pecto-
re ⁊ pulmone qñ bibit̃. ⁊ curat vlcera corroſi-
ua: ⁊ om̃e cui cõuenit exiccatio. Et qñ bibit̃
de ſemine eius cũ rob excitat appetitũ coi-
tus. ⁊ ſoluit ventrẽ ſolutione temperata. pro-
pterea quia abſtergit ⁊ cõmouet.
G ¶ Et folia ambarũ ſpecierũ quãdo terunt̃ cũ
ſale ⁊ fit emplaſtrũ curat morſum canis et vl-
cera fraudulenta ⁊ carnoſa: ⁊ vlcera ſordida:
⁊ tortiones neruoꝝ ⁊ exituras. ⁊ apoſtemata
que fiunt poſt aures. Et fit cum eis cerotum
cum cera ad duriciem ſplenis.
H ¶ Et qñ terunt̃ ex folĳs eius ⁊ ponunt̃ in na-
ribꝫ: abſcindũt fluxũ ſanguinis. ⁊ qñ terit̃ ex
eis ⁊ cõficit̃ cũ myrrha: ⁊ fit inde naſcale ꝓuo
I cat mẽſtrua. ¶ Et ponunt folia eiꝰ ſuꝑ matri-
cem egreſſam: ⁊ eã reuocat intus. ⁊ ſemen eiꝰ
qñ bibit̃ cũ rob excitat appetitũ coitꝰ: ⁊ ape-
rit orificium matricis. ⁊ terit̃ ⁊ cõficitur cum
melle ⁊ comedit̃. ⁊ cõuenit aſmati que non ſi-
nit hoĩem iacere: ⁊ pleureſi. ⁊ expellit ſuꝑflui
K tates a pectore. ¶ Et decoctio foliorũ eiꝰ qñ
coquitur cũ pauco myrrhe ꝓuocat mẽſtrua.
⁊ qñ folia ipa coquunt̃ cũ limacĳs molliunt
ventrem ⁊ ꝓuocant vrinã. ⁊ quãdo folia ipſa
coquunt̃ cum ordeo expellunt ſuꝑfluitates a
pectore. ⁊ quãdo fiunt gargariſmata cũ ſuc-
cis eius: curat apoſtemata vulue.
L ¶ Et idem auctoritate Raſis. Oleum vrtice
eſt magis laxatiuum q̃ꝫ oleum cartami: ſcili-
cet quãdo tu comparas virtutem laxatiuam
vrtice virtute laxatiue cartami.
M ¶ Et idem aucto. Aben meſuay. Mouet coi
tum quando comeditur cum cepis ⁊ vitellis
ouorum. ⁊ quãdo teritur ſemen eius et ponit̃
ſuper cancrum conuenit.
N ¶ Et de ꝓprietate eiꝰ ẽ ꝙ laxat flegma viſcoſũ.
⁊ qñ excoriat̃ ſemẽ vrtice ⁊ terit̃: ⁊ miſcet̃ cum
melle ⁊ ſumit̃: laxat cũ fortitudine. et oportet
tñ ꝙ non tangat linguã ⁊ caput meri ne adu-
O rat ea. ¶ Et doſis eiꝰ a. xx. g̃nis vſq; ad. xxx.
P ¶ Et idẽ auc. Iſaac. Soluit ventrẽ viſcoſuꝫ
⁊ ꝓuocat vrinã. ⁊ cõuenit dolori renũ: ⁊ iuuat
coitũ. ⁊ maxime ſi comedat̃ cũ cepis ⁊ vitel-
lis ouoꝝ. ⁊ qñ bibitur cum ſemĩe canabi: cõ
uenit ſpleni ⁊ dolori lateris.

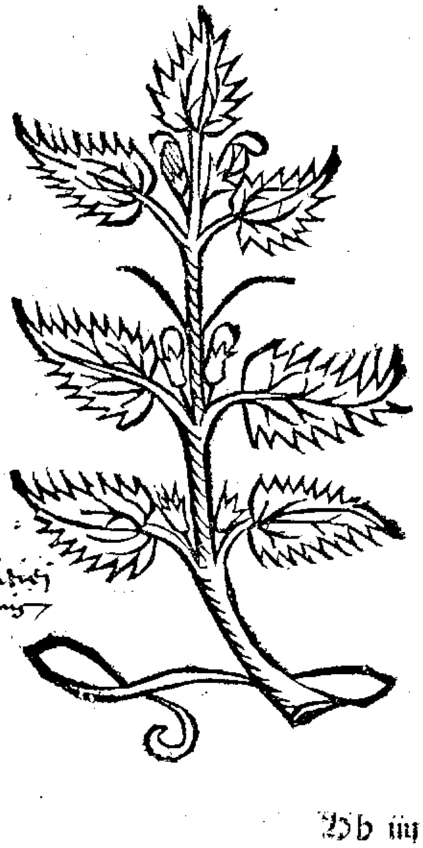

Capitulum.cccccv.

v Rtica minor. Dyaſcorides. Urtica
altera maior: altera minor. De maio
ri in pcedēti capitulo dictū. Minor
vero que ⁊ vſualis eſt ⁊ ſimplex cū tenui ſemi
ne: ac folijs nimis aſperis. ¶ Auicenna. Co⸗
lor ſeminis eius eſt ſimilis ſeminis porri: ſed
tamen eſt minus ⁊ ſubtili9. ⁊ nō eſt in ei9 lon⸗
gitudine. ⁊ mordicat qđ ei obuiat. ita ꝙ etiaȝ
inteſtina. Urtica ⁊ ſemen ei9 ſunt ca. in princi
pio tertij gradus. ⁊ ſic. in. ij. ſed ſemē eſt mino
ris ſiccitatis ꝗ̄ ipa. Eſt attractiua: vlcerati⸗
ua: reſolutiua cum virtute aduſtiua. Et ſunt
quidam qui dicunt calefactionē eius nō eſſe
fortem. ⁊ in ipa quidem eſt virtus aperitiua.
⁊ in ipo eſt abſterſio fortis.

Operationes

A ¶ Auicē. Emplaſtrū ei9 cū raffano diſrūpit
dubelet. ⁊ cōuenit duriciebꝫ. Et ſemen ei9 cō
uenit cancro in emplaſtro. ⁊ ſimiliter ei9 cinis
cū ſale cōuenit vlceribꝫ que accidūt in morſu
ra canis ⁊ vlceribꝫ malignis ⁊ cancro.
B ¶ Emplaſtrum ex eo cum ſale cōuenit torſio
ni neruorum. Et folia eius contrita abſcin⸗
dunt fluxū ſanguinis ex naribꝫ. Et ſemen ei9
cōuenit ſtricture nariū. et aperit opilationes
collatorij fortiter. ⁊ ex ſemine eius factū em⸗
plaſtrum fit dentiū eradicatio facilis.
C ¶ Et ex eo emplaſtruȝ cōuenit apoſtematibꝫ
que fiunt poſt aures. ⁊ eſt abſterſiuū qū bibi
tur cū aqua ordei. ⁊ mundificat pectus.
D ¶ Et cum decoquuntur folia eius in aqua or
dei educunt humores groſſos qui ſunt in pe
ctore. eius ſemen eſt fortius: et ipm remouet
aſma ⁊ frigidam pleureſim.
E ¶ Excitat coitum pcipue ſemen eius cum vi
no. Et aperit orificium matricis: quādo ma⸗
trix recipit ſperma. ⁊ ſimiliter ſi comedatˀ cū
cepis ⁊ ouis. Et quādo ſupponitˀ cū myrrha
puocat menſtrua ⁊ aperit matricē. ⁊ ſimiliter
ſi bibatur decoctio eius cū myrrha.
F ¶ Et folia ei9 recētia reducūt matricē exeun⸗
tē loco emplaſtri poſita. ⁊ ſoluēdo educit fle⸗
gma: ⁊ hūorē crudū ſua abſterſiōe cū virtute
ſolutiua q̄ ſit in ipa. ¶ Et oleū vrtice minoris
G plus ſoluit flegma ꝗ̄ oleū cartami. Et deco⸗
ctio folioꝝ ei9 cū obſtracis lenit ventrē.
H ¶ Et ſi vis vt ipa facili9 ſoluat accipe medul
lam ſeminis ei9 ⁊ cōtere ipam cū ſauich: ⁊ p⸗
ijce eū cū vino ⁊ bibe eā. ⁊ oportet vt poſt ei9
hauſtū bibatur aliquid ex oleo ro. ne adurat
guttur bibentis. Et quando fiunt ex ipis col
liria cū melle ⁊ ſupponunˀ ⁊ ſoluunt.

¶ Palladi9. Urtica ex ea vocata ē ꝙ tactus I
ei9 corp9 adurat. Sunt eni ambo oino ignee
nature. vnde ⁊ tactu purit ⁊ pruriginē facit.
¶ Macer. Dicim9 vrticā quā grec9 acaliſe di K
Feruida nō modice vis illi dicitˀ eſſe. (cit.
Unde nec immerito nomē ſumpſiſſe videtˀ.
Tacta ꝙ exurat: digitos vrtica tenentes.
Hec ſolet ycterico s: cū vino ſumpta iuuare.
Illius ſemen colicis cum melle medetur.
Et tuſſim veterem curat ſi ſepe bibatur.
Frigus pulmonis pellit ventriſqꝫ tumorē.

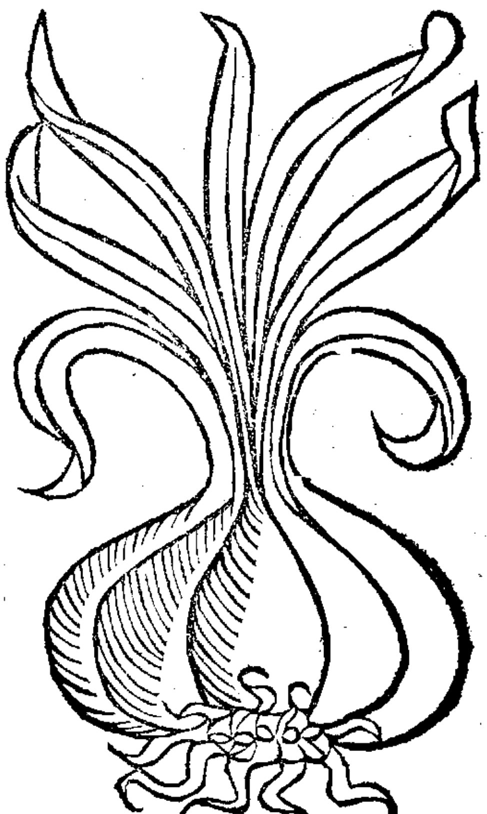

Capitulum.cccccvi.

v Lpicū. Iſi. Ulpicū appellatā eſt: eo
ꝙ allij odorē hꝫ. Pal. li. xi. In menſe
nouēbri vlpicū ſicut ⁊ alliū ſeritˀ terra: maxie
alba foſſa ⁊ ſubacta ſine ſtercore. Sulcos in
aeris facies ⁊ ī locꝫ altioribꝫ ſemīa pones. q̄t
tuor digitꝫ ſeparatas: nec alti9 preſſa. Sarcu
lari frequēter debēt: qꝛ plureſcūt. Si capita⸗
tim facere volueriꝫ: vbi cepit caulis pdire par
ticula: ſicqꝫ ſuccus reuertetˀ ad ſpicas.

Operationes

¶ Iſidorus. Ulpicum cū vino tritum calcu⸗ A
los aiunt pdeſſe potui datū. Illius ſemen cū
vino menſtrua prouocat ſiue purgat.

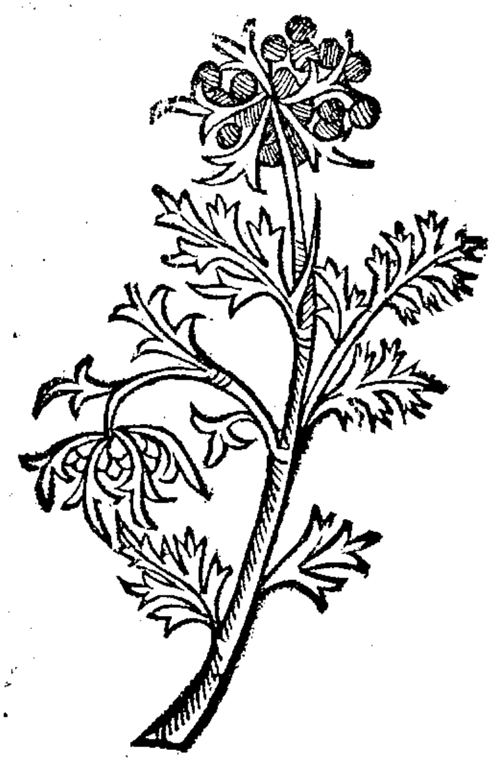

Capitulum.cccccvij.

v Lmus latine.ara.arnabū.grece pe-
tela vł proſelee ſiue pteloe.Paulꝰ ca.
de vlmo.Ulmo ē arbor oibꝫ nota.cuiꝰ folia
ſtiptica ſunt.

Operationes

A ¶Gal.viij.ſim.far.ca.Prolee ſm trāſlationē
grecā Prolee:id eſt vlmus folijs ꝯſolidamꝰ
qñqꝫ recens vulnꝰ cōtuſis ꝙ ſtiptica ſimul ꝛ
abſterſiua virtꝰ ꝯſeruaꝛ in eis. Cortex ꝓo eiꝰ
adhuc magis eſt ſubamarꝰ ꝛ ſtipticus.
B ¶Uñ ꝛ leprā ſanat cū aceto.Et dum viridis
exiſtit ꝛ recens ſi ſupligata inuoluaꝛ vlceribꝫ
C cōſolidare ea poterit.¶Et radices eiꝰ etiam
eiuſdē virtutꝫ ſunt:ꝛ cū eius decoctiōe fomē
tant oēs fracturas poroſitatione egentes.
D ¶Paulus.Jpa bullita in aq̄ curāt excoriati
onē capitꝫ ſi inde lauet.Radix eiꝰ eſt ſtiptica
E ꝯglutinatiua ꝛ ꝯſolidatiua nimis.¶Jſi.Ul
mus nomē accepit:eo ꝙ vliginoſis ꝛ hūidis
locis meliꝰ pficit.Nā in mōtanis ꝛ aſpis mi
F nus leta ē.¶Pli.li.xvij.Ulmorꝫ vmbra lenis
eſt enutriēs q̄cunqꝫ occupat.Jn vlmo iſeri
morꝫ iubet religio fulgurꝫ.Nobilia vina i ar
buſtis gignunt.pmoqꝫ oim vlmꝰ ppter nimi
am frondē excipit.Ulmis detrahit ſuccꝰ in-
utilis ſupra terrā vſqꝫ ad medullā forācꝫ.Jn
ſenecta ꝛ cum alimēto ſequūtur abundare ni
mio.¶Jdem li.xviij.Ulmi ꝛ populi ſerantur G
a die quo Fauonius cepit flare.ſiue a die.vi.
ydus februarij.ſiue ante primā ſolſticij eſtiua
lis diē|alia parte folia vlmi celum reſpiciunt:
quā ſperauerūt pridie.ꝛ eſt cōfecti ſideris ſi-
gnum.¶Jdem li.xxiiij.Ulmi folia et cortex H
ꝛ rami vim habent ſpiſſandi ꝛ vulnera cōtra-
hendi.Cortex vtiqꝫ interior.

Capitulum.cccccviij.

Sſir ſiue quſir ara. grece Egilos vł
v egilopa.Sera.li. aggre.ca. quſir:id
eſt alkaleya ſiue aquileya.ꝛ eſt herba
cuius folia ſunt ſimilia folijs frumēti.niſi qꝛ
ſunt latiora ꝛ molliora.et in ſūmitate calami
eiꝰ eſt ſemē nigrū tribꝫ vel q̄ttuor tunicis ve-
ſtitum a quibꝫ exeūt ariſte ſimiles capillis in
ſubtilitate.¶Pliniꝰ.Aquileya herba eſt que
creſcit in ſegetibus cū tenui calamo habenti
in ſummitate tegminibus ambitum ex qui-
bus ariſte ſimiles capillis extant.

Operationes

¶Galie.Uirtꝰ eiꝰ eſt ꝙ reſoluit aꝑata ꝛ ꝯfert A
fiſtulis q̄ fiūt iuxta oculū q̄ egilope vocanꝛ.
Maior virtꝰ eſt in ſemie.q̄re qñ ſimpliciter
ponitur ſemē intelligiꝛ.Uires enim leuiter ꝛ

efficaciter relaxantes: et ad omnes tumores
B valet. ¶ Sera. Mollit duricies. ⁊ ideo ad e-
gilopas farina eius cathaplaſmatibus com
mixta congrue facit.

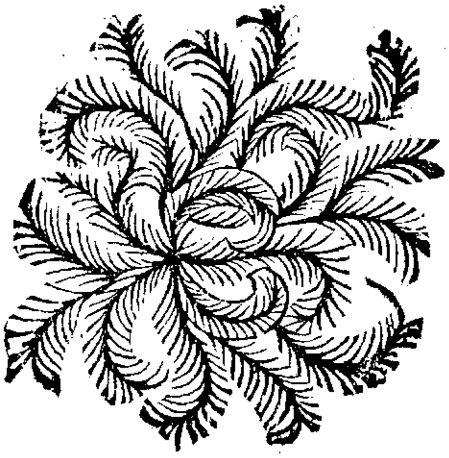

Capitulum. cccccix.

v Snea. Pandecta ca. lxxi. Aynech ſiue aluſne arabice. grece brion vl' brium vel licena. latine vo vſnee vel muſcus arbor. Uſnee vel brion quoddã oritur in arboribꝫ ſicut lanugo. ⁊ quoddaꝫ eſt vſnee vel brion maris. ⁊ eſt lanugo que oritur ſupra petras maris. ¶ Sera. li. aggre. ca. Aynech. Aynech: id eſt muſcus quercus. ⁊ eſt res que repit' naſcens ſup arborẽ ſerbin ⁊ nuc ⁊ glandiũ ⁊ ſup lapides. ⁊ meliꝰ ex eo eſt qd̃ repit' ſuper ſerbin montanũ. ⁊ poſt illud qd̃ repit' ſup arborẽ nucis. ⁊ meliꝰ hor eſt qd̃ ẽ mag odoriferũ ⁊ albidioris colorꝫ. ⁊ peius eſt ex eo qd̃ eſt ad nigredinẽ tẽdens. ſapor eiꝰ eſt ſtipticꝰ temperate. Et virtꝰ eius eſt q̃ non eſt frigida frigiditate forti. ſed ꝓpe tepiditatẽ. ⁊ virtꝰ eiꝰ alia eſt que reſoluit ⁊ mollificat. ⁊ prope illud qd̃ repit' ſup arborẽ ſerbin. ¶ Gal'. vi. ſim. far. ca. Briũ vel brion marinũ cõpoſitũ eſt ex terreſtri ⁊ aquoſa ſimul ſuba vtriuſq; frigidis. ſtipticat ei cõmeſtũ. ⁊ quotq̃t calida ſunt cathaplaſmatũ manifeſte infrigidat ⁊ adiuuat. Et eſt aliud brion vel briũ qd̃ a q̃buſdã vocatur ſpelticũ. repitur quidẽ in quercubꝫ et pinis et leukis. habet aũt ſtipticã virtutẽ nõ vehemẽtem. neq; eni ſufficiẽter frigida eſt. ſed q̃dã modo mediis appropinquat. q̃re ⁊ dyaforeticã ⁊ mollificatiuã poſſidet vim maxie qd̃ in cedrinis lignis inuenit'. ¶ Dyaſco. ca. de licena q̃ ſup petrã marinã naſcit': brion eſt. ¶ Aui. li. ij. ca. vſnee. Uſnee ſunt cortices ſubtiles circũuolute ſup arborẽ ferentẽ glandes ⁊ pinũ vel nucẽ. ⁊ habet odorẽ bonũ que ex ea bona eſt: eſt alba. ⁊ nigra eſt mala. In ipa ẽ frigiditas pauca ad debilitatẽ declinans. et ſtipticitas equalis. Et extimauerũt q̃dam ꝙ eſt ca. in. i. gradu. ſic. in. ij. ¶ Inq̃t alcauſi. eſt frigida vehemẽtis ſiccitatis. Inſunt ei virtꝰ ſtiptica ⁊ reſolutio ſimul ⁊ lenificatio ꝑcipue q̃ eſt de ꝑmo. ⁊ eius ſtipticitas eſt equalis.

Operationes

¶ Sera. auct. Dyaſ. Aynech eſt muſcꝰ quercus. ⁊ ꝯfert doloribꝫ matric. ⁊ q̃nq; coquit' et ſedent mulieres in decoctione eius. A

¶ Et ꝯfert multũ q̃n admiſcet' in fumigatõibꝫ ⁊ vnguẽtis q̃ fiũt ad reſoluẽdã laſſitudinẽ. B

¶ Et ingreditur in ꝯfectione olei de ben. ⁊ in aliis vnguẽtis ꝓpter ſtipticitatẽ q̃ eſt in eo. C

¶ Et infundit' in vino diebꝫ aliq̃t. ⁊ illud vinũ facit dormire dormitione forti. ⁊ q̃n infundit' in vino ſtiptico: cõfert ſtomacho ⁊ curat excuſſionẽ ventris: ⁊ aromatizat ſtomachũ. et abſcindit vomitũ. D ¶ Dyaſ. Licena eſt muſcꝰ maris. que cathaplaſmata adhibita: fluxum ſanguinis abſtinet. tumorẽ cõpeſcit. Zernas emendat. yctericis opilat' melle addito aſpredinẽ oris ⁊ lingue diſſenit. reumatiſmũ compeſcit. quia ſtiptice eſt virtutis ⁊ ſiccãtis. E

¶ Almanſor tract. iij. ca. vſnee. Uſnee vel muſcus quercus par exiſtit ca. qd̃ e vomitũ abſtinendo ſtomachũ efficit rigidũ. F

¶ Auicẽ. Uſnee aromaticũ eſt. aperit opilatiões ⁊ ſtringit carnes mollificatas. ⁊ linitur ſup apoſtemata ca. ⁊ ſedat ea. ⁊ reſoluit duricies ⁊ ſedat apoſtemata carnoſa fluxa cadit inunctiõibꝫ laſſitudinis. ⁊ reſoluit duriciẽ iũcturar. G ¶ Et ſilr eiꝰ decoctio cũ infundit' i vino facit dormire potantẽ ipm. ⁊ abſtergit viſum ⁊ ꝯfert tremori cordis. retinet vomitũ et ꝯfortat ſtomachũ. ⁊ remouet inflãmationem eius: ꝑcipue eius infuſio in vino ſtiptico. H

¶ Et ꝯfert dolori epat debilis. Aperit opilationẽ matric. ⁊ q̃n ſedetur in aqua eiꝰ cõfert dolori matricis: ⁊ ꝓuocat menſtrua. I

¶ Et idẽ in de viribꝫ cordis ait: Uſnee ca. eſt in ꝑmo gradu. ſic. in. ij. ⁊ habet cõfortare cor- K

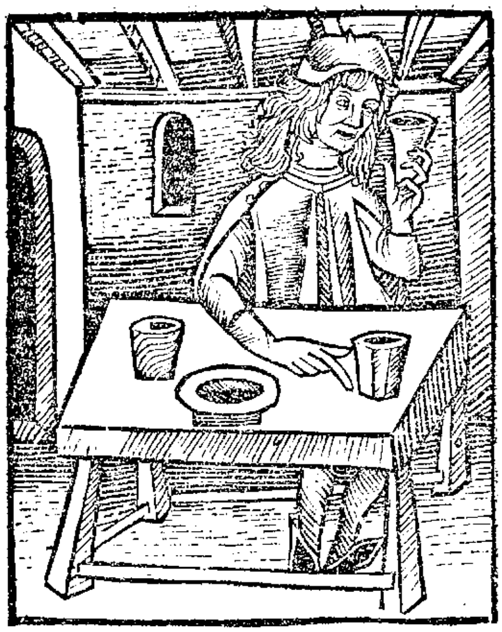

Capitulum.ccccx.

V Inum. Iſido.li.xx. Uinum inde di-
ctū eſt ꝙ ei⁹ potus ſanguine cito re-
plet. hoc alij licium appellāt: eo ꝙ bi-
bentē a cura ſoluit. ¶ Ariſto. ī li. topicoꝝ. iiij
Uinū ait empedocles aquā putrefactā in li-
gnis. ¶ Ambro. li. iij. Noe poſt diluuiū vitem
plantauit. que pri⁹ dñi ꝑcepto pullulauit: ac
bibit de vino ei⁹ ꝛ obdormiuit. De⁹ aūt pſci-
uit ꝙ vinū ſobrie potatū ſanitatē daret: pru-
dentiā augeret. Immodice ꝟo ſumptū ad vi-
tia cauſas daret. creaturā dedit: ſed abūdan-
tiā hūano reſeruauit arbitrio. ¶ Ariſto. in li.
de aīalibꝫ. Uinū ſerpētes valde diligūt. ꝛ iō
ꝑ ipm venanť cū imbibunť. ¶ Itē Iſido. Ui-
nū dr̄ roſeū: id eſt cū rubore. Roſa eni ruber.
Amineum q̄ſi ſine minio: id eſt ſine rubore.
Succinaciū ſuccine gēme ſimile. i. fului co-
loris. Limpidū vinū: id eſt ꝑſpicuū ab aque
ſpecie dictū q̄ſi limpidū. limpha eni ē aqua.
Turbidū q̄ſi torbidū. i. terra cōmixtū. qđ eſt
fece. Falernum vinū vocatū eſt a falerna re-
gione campanie vbi optima vina naſcuntur
Honorariū vinū qđ regibꝫ ꝛ potētibꝫ honoꝝ
grā offerť. Crudum vinū eſt inſuaue qđ ſerui
potant. Conditum vocať qđ non ſit ſimplex:
ſed commixtione pigmentoꝝ cōpoſitum. Ga-
ſetum vero a regione vnde deferť. Gaza enim
opidum eſt paleſtine. Infertum vinum dr̄ qđ
altario offertur atq̄ libať. Spureum qđ of-
ferre nō licet: aut cui aqua admixta eſt quaſi
ſpurium hoc immundū. Acidum vel q2 acu-
tum. vel q2 aqua mixtum: cito in hunc ſaporē
cōuertitur. ¶ Accoꝛ pluribꝫ etiā modis vina
vitiata emendanť. ſicut notum eſt plurimis (
vt verbi gratia) ſi forte molleſcens incraſſeť.
Idem vinum ꝑ media lignoꝝ fragmēta trāſ-
funditur: vt oleagma mollicies ꝯſtringať vel
lambruſce vel lignoꝝ ſerratura. vel ſimilia.

Operationes

¶ Iſaac in dietꝫ particularibꝫ li. iij. Uinū bo- A
nū dat nutrimētū corpori. Sanitatē reddit ꝛ
cuſtodit: ſi accipiať vt oportet: ꝛ q̄ꝫtū natura
ſuſtinere valet. digeſtionē ꝯfortat ſtomachi.
ꝛ etiā ſecūdā q̄ eſt in epate. nec vllus inueniť
cibus vel potus adeo naturalis caloris ꝯfor-
tatiuus ꝛ augmētatiu⁹ ſicut vinū. ꝓpter fami-
liaritatis conſortiū qđ habet cū natura.
¶ Et q2 calor ei⁹ ſilis eſt naturali colori. cito- B
q̄ꝫ cōuertiť in naturalē ꝛ mūdiſſimū ſanguinē
Turbidū q̄ꝫ ſanguinē clarificat. ꝛ aditus to-
tius corpis maximeq̄ꝫ venarū aperit ꝛ mun-
dificat. Epatis opilationē aperit. Tenebro-
ſitatē aufert. Fumoſitatē triſticie generatiuā
a corde expellit. totiuſq̄ꝫ corpis mēbra corro-
borat. ¶ Sed aīam ipam facit obliuiſci triſti- C
ciā ꝛ anguſtiā. laborē ꝛ dolorē: datq̄ꝫ ei letici-
am ꝛ audaciā. Ingeniūq̄ꝫ ſubtiliat. Igiť ꝯue-
niens eſt oībꝫ etatibꝫ ꝛ oībꝫ regiōibꝫ: ſed tū ſu-
mať ſcḋm ſui q̄ntitatē ꝛ bibentꝫ ꝯſuetudinē ac
nature poſſibilitatē. Iuuenes eni ꝛ viri ma-
iorē vini q̄ntitatē ſuſtinēt q̄ꝫ mulieres ꝛ ado-
leſcētuli. ¶ Uinū mūdū ꝛ purū ſi fuerit: cōue- D
nit vt hyemali tpe ꝛ frigida regiōe bibať. In
eſtate ꝟo ꝛ calida regiōe vini paucitas aqua
multū cōmixti neceſſario ꝯgruet. Corpa eni
refrigerat ꝛ humectat ꝓpter aquā cōmixtā.
Unde antiqui aſſimilauerūt vinū tyriace na-
ture: q2 virtutē habet ꝯſeruatiuā nature ꝓſi-
cuam. Calefacit enim corpa frigida: ꝛ infrigi-
dat calida: ſicca humectat: ꝛ hūida extenuat
¶ Haly in li. regalis diſpoſitiōis ait: Uinū E
calorē naturalē ꝯfortat. Humores colericos
tēperat: purgans ꝑ ſudorē vrinā. Mēbra du-
ra humectat. appetitū iuuat ꝛ digeſtionē.
¶ Uentoſitatē quoq̄ꝫ ſoluit. Opilationē a- F
perit. melancoliā mitigat. Et hec maxime fa-
cit his q̄ temperate cōplexionis ſunt.
¶ Nocet autem illi cuius cōplexio ſupabun- G
dat in calore. vel qui febrem patitur epatꝫ aut
cephaleam. ꝛ cuius meriti debiles ſunt.
¶ Idem in li. vt ſupra. Dicit autē ꝙ ex multi H
vini potatione paſſiōes accidūt graues frigi-
de: ſicut apoplexia: ſpaſm⁹: epilentia: emigra-
neū: obſtupefactio ꝛ his ſimilia. Repleť eni
ventriculi cerebri vaporibꝫ vini. ꝛ quod ad il-
lud de venis aſcendit. vnde calor naturalis
refrigeratur: ꝛ huiuſmodi paſſiōes generanť

I ¶ Raſi in q̄rta pte. Uinū tēperate bibitū nu
trimētū penetrare facit. digeſtionē adiuuat.
multeq₃ bonitatꝫ cā exiſtit in corpe: ⁊ ī ſenibꝫ
K q₃ maxie. ¶ Iſido. Uinū antiq̄ vocabāt vene
nū. ſ₃ poſtq₃ inuētū eſt virꝰ letiferi ſucci. hoc
L vinū vocatū eſt illud venenū. ¶ Uñ ⁊ Hiero
nymꝰ in li. de ṽginitate dicit: Adoleſcētulas
ita debere fugere vinū vt venenū. ne ꝑ etatis
calore feruēti bibāt ⁊ pereāt. Inde ē ꝙ apud
veteres romanos femīe nō vtebanť vino ni
M ſi ſacroꝝ cā certꝫ diebꝫ. ¶ Cōſtan. in pātegni.
Uinū q̄ddā eſt merū. q̄ddā de paſſis factuꝫ.
q̄ddā mellitū. q̄ddā dactilicū. q̄ddā ordeaceū
N vel frumētinū. i. ceruiſia. ¶ Merū vtiliter ca.
eſt ⁊ ſic. Nouiter q̄dē e torculari tractū ī ꝑmū
trāſit gdū. vetꝰ āt augmētať vl' minuiť natura
ſua ex longitudīe vel ꝓpinquitate preloꝝ.

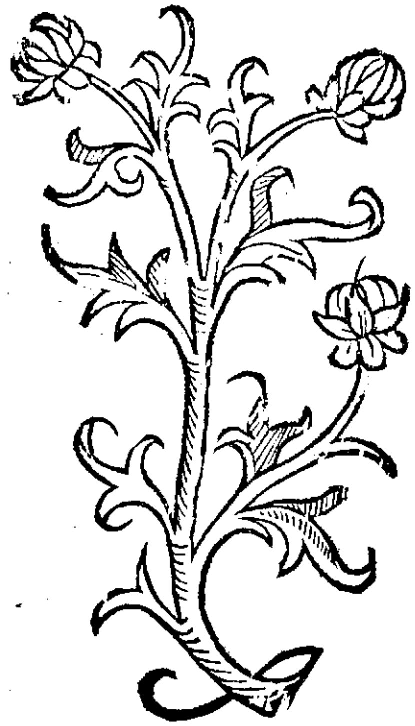

Capitulum. ccccccxi.

y Acea vel herba. clauellata lati
ne. grece torqueta. ara. mareſo
lon. Platea. yacea eſt herba ſi
milis lauendule. et in ſūmitate
flores quorū color eſt citrinus.
glaucus ⁊ albꝫ. ſolū herba in medicinis vtiť
⁊ nō radices. ca. eſt ⁊ hu. in. iij. gradu.

Operationes

¶ Idē Pla. Herba ipa tunſa ⁊ cathaplaſma A
tibꝫ adhibita. ꝯfert ad pruritū ⁊ ſcabiē. ¶ Her B
ba ipa decocta cū vino odorifero bibita. cō
fert heriſipiloſis: ⁊ ad oēm vlcerationeꝫ ſiue
ſcabiē. ¶ Iſta herba valet ad leprā remouen C
dā decocta cū vino ⁊ curat excuſſionē ven
tris. ¶ Confert etiā multū mixtū cum fumo D
terre eandē quantitatē. nocet aūt illi cuiꝰ cō
plexio ſupabundat in calore.

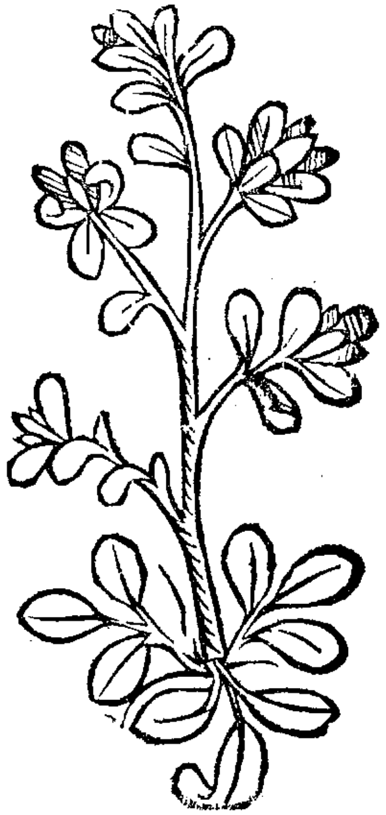

Capitulum. ccccccxij.

Aſdane gre. anadragne ara. latīe por
y tulaca. Sera. li. ag. c. yaſdane. i. por
tulaca. ⁊ ē herba oībꝫ nota. ¶ Gal. vij
ſim. far. ca. de portulaca. Suba eiꝰ eſt aq̄ſa. ⁊
in ſapore eiꝰ ē ſtipticitas pauca. ⁊ virtꝰ eiꝰ eſt
q̄ infrigidat in. iij. gra. ⁊ humectat in. ij. Dyaſ.
ca. andragne ſiue vt alij portulaca. ⁊ ē in oībꝫ
nota. hñs frigidā ṽtutē atq₃ redarguentē.

Operationes

¶ Sera. Portulaca ꝯueīt hñtibꝫ inflationē ⁊ A
incēſionē: ⁊ cauſonē ī orificio ſtomachi: et in
oībꝫ ypocondrijs. ⁊ curat ſtuporē dentiuꝫ: eo
ꝙ lenit ⁊ aufert aſpitatē. ¶ Et idē auc. Ruffi B
Portulaca debilitat viſū ⁊ deſtruit eū: ⁊ infri
gidat corpꝰ ⁊ ꝓhibet vomitū ⁊ aufert libidīeꝫ
¶ Dyaſco. Portulaca maſticata vel comeſta C

cum origaro fluorem ſanguinis ꝓhibet ꝛ vi‐
ſcide ſtringit proprie cum maſticata vel co‐
meſta dentium offenſam ſanat.
D ¶ In ardore ſtomachi portulaca in aceto co
meſta mire iuuat tunſa. ꝛ cum mollito ordeo
mixta: ꝛ quaſi malagina panno inducta: ꝛ ſto
macho impoſita: mire febres tollit.

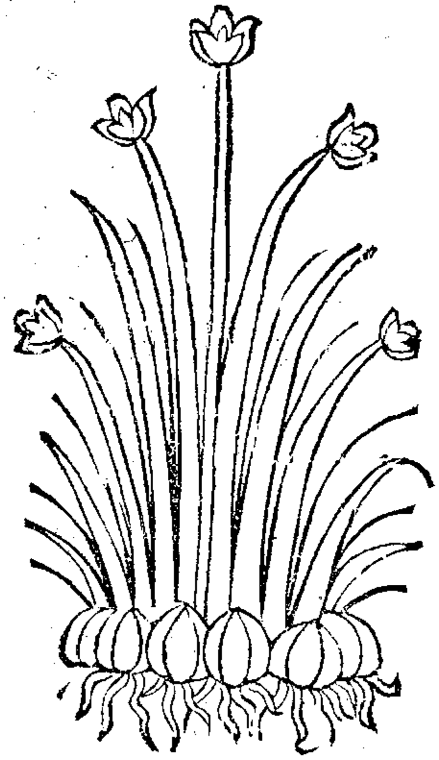

Capitulum. ccccxiii.

Yreos. Pande. ca. dccv. yreos ē her
ba faciēs florē albū vt liliū. ꝛ ē ī fron
dibꝫ ſilis yri. Differūt aūt in floribꝫ.
Vñ ꝟſus. yris purpureū gerit florem: yreos
albū. Gladiolꝰ croceū. ſꝫ ſpatula fetida nullū
Vñ ille herbe ſūt ſiles ī folijs. drñt tñ in flori
bus. Nā yris hꝫ florē purpureū hñtē grada‐
tiones diuerſas in purpureitate. ſic arcꝰ celi.
ꝓ q̄ lege capitulū liliū ſupiꝰ de l. Et eſt aliꝰ cu
ius flos ē albꝫ. ꝛ iſte eſt yreos. ꝛ ille debilior ē
ſupiori in oī re. et melior ex eis eſt cuiꝰ radix
eſt alba rotūda participans de rubedine ſm
aliq̄d: ꝛ groſſa ꝛ dura ꝛ ſpiſſa. ꝛ in q̄ eſt aroma
ticitas: ſicut odor viole ꝑprie. ꝛ cuiꝰ ſapor eſt
acutꝰ: mordicatiuꝰ ꝑpt acrimoniā ipiꝰ. hñs
nodos breues ꝛ collectos. Et melior ps plā
te ē radix. poſt illā flores. ꝛ meliꝰ tempꝰ colle
ctionis ipius radicū eſt principiū veris.

Operationes

☞ Paulus cap. yreos. yreos ca. eſt in. ij. gra A
du. ſicca ī. iij. Valet ɔtra duriciem neruoꝝ ex
flegmate. Tuſſim placat. Screatū facilē fa‐
cit. groſſos humores pectoris attenuat.
¶ Cum aceto potatꝰ ſpleneticis ꝛ ſpaſmū ha B
bentibꝫ prodeſt. rigorem fe. ꝛ dolorē vulue mi
tigat ꝛ aufert. cū vino potatū mēſtrua prouo
cat. peſſariū inde factū: ſecundinā et fetū mor
tuum expellit. Stomacho nocet. Cū aqua
calida bibitū dolorē ventris placat. Elixatū
et piſtatū vulnera dolentia curat. coctū cum
aqua ro. mixtū vulnera ꝛ puſtulas mundifi‐
cat. et bonam in eis carnem generat. et valet
contra putredinem dentium et gingiuaꝝ.
¶ Plateariꝰ. yreos vel yris ca. et ſic. ſunt in C
ij. gra. Similes q̄dē ſunt in folijs ꝛ ī effectu.
ſed yris florē facit purpureū. yreos albū. Ha
rū radice medici vtunt. q̄ in fine verꝫ colligit
ac deſiccat. et ꝑ duos annos ſeruari poteſt.
¶ Itaqꝫ ꝓ radice yris pōt poni radix yreos. D
ꝛ ſilr ecōuerſo. Virtutē hꝫ diureticam vnde
diſſoluit et aperit. ¶ Coſtan. yreos eſt ca. in E
ij. ſicca in. iij. valet cōtra dolorē neruoꝝ de fle
gmate. diuturnam tuſſim placat.

Capitulum. ccccxiiii.

Ris illirica. Iſido. yris illirica a ſi-
y militudine yris celeſtis nomē acce-
pit. Unde arcumen a latinis dr: eo q
flos ei⁹ varietate coloris eundē arcū celeſtez
imitetur. Illirica dr. q2 in illirico plurima eſt
et violentiſſima. Species ei⁹ folijs gladioli
ſimilib⁹ radice aromatica odoris boni.

Operationes

A ¶ Macer. yri dat flos nomē arboris ipe ſuoꝝ
Celeſtis ſimiles ſunt nempe colorib⁹ yris.
Illiricam dicūt illam: quia plurima naſci.
Fertur in illirico: vis eius ſicca calenſq3.
Dicit atq3 gradū: dant hunc in vtroq3 ſcdm.
Maior vis huius eſt in radicib⁹ eius.
Has deſiccandas p fruſta rotunda ſecatas.
Sic vt ſe partes non tangant inſere filo.
Indeq3 loco ſicco: fac ſuſpendat in vmbra.
Vix aliter totum: poteris ſiccare p annū.
Cū vino ſedant tuſſim: prebentq3 ſaporem.

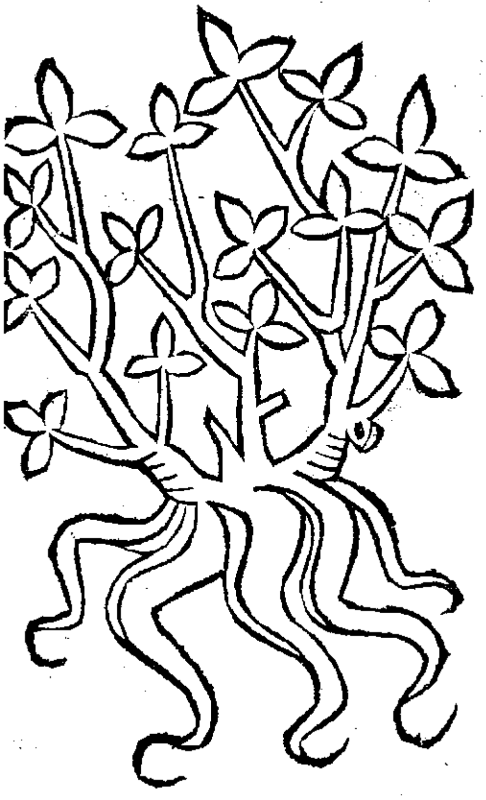

Capitulum. ccccxv.

Dea. ydea ſm Dyaſcoridē ca. ō ydea
y ſm trāſlationē grecā. Folia habet ſi-
milia myrrhe q amili longi ſunt.

Operationes

¶ Radix ei⁹ remordentiſ ſiue redarguētiſ virtu- A
tis eſt. ſanguinis fluorē ſiue quēlib3 fluxū ſtrin-
git. ¶ Ubi ſciēdū q Dyaſcorides de ydea fa- B
cit duo capla. Unū qd incipit p. y. 2 eſt illud
qd ponit hic. 2 aliud ca. qd incipit. Batus. 2
vna de ſpecieb⁹ ei⁹ eſt idea p i. p q lege caplm
ccccij. ſupius de R. ¶ Galien⁹. vi. ſim. far. ca. C
ydea. ydea radix: 2 guſtantib⁹ quidē eſt acra.
emorogias 2 fluxū ventris: necnō diſſinteri-
as 2 fluxum muliebrē. quotquot talia ſanans
bibita 2 deforis appoſita.

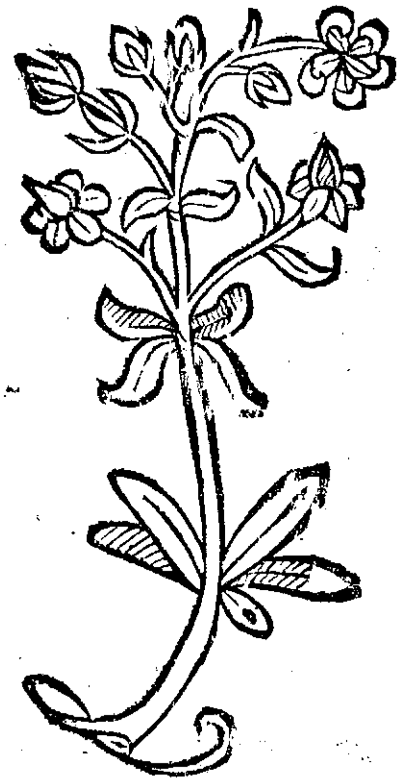

Capitulum. ccccxvi.

Pericon vel ſcopa regia latine. Gre-
y ce ypericū vel biumi vel atricū. arabi-
ce Inſaricon. Ex ſinonomis. yperi-
con dr herba ſcti Johānis. Herbaq3 pfora-
ta. Quidā etiā nominant eā coronā regiam.
Sera. li aggre. ca. Inſaricon. Sunt qdam
q nomināt Ramepitheos ppter ſilitudinem
quā habet ſecū in odore reſine pini. Nā pithe-
os. i. pinus arbuſtū: eſt quod ydoneum eſt ad
accendendū ignem ſicut ligna. et habet folia
ſimilia rute. 2 lōgitudo ei⁹ eſt circiter palmū.
2 color ei⁹ vergens ad rubedinē. 2 habet flo-
rem ſubtilē albū ſimilē flori cheyri albo. et ſe-
men ei⁹ eſt in cortice longu3 2 rotundum. Et
magnitudo ſeminis eſt in quātitate ſeminis

oꝛdei cū odoꝛe reſine pini. Naſcitᷣ locis aſpis
ꝛ domeſticꝭ. Et vſus eiꝰ eſt ꝙ adminiſtratᷣ ſi-
cut eſt. ita ꝙ nō ſumꝰ cōtenti ſemine ſolo. Ga
lie. viij. ſim. far. ca. ypericū. ſm̄ tranſlationem
arabicā ypericū calefacit et ſiccat ſubtilium
partiū exiſtēs. Dyaſ. ca. ypericum. Eſt herba
coloꝛe ſubꝛufa folia ſimilia rute. habens ꝛ flo
rem tenuem floꝛe viole ſimilē. ꝛ ſemē nigrū in
foꝛma oꝛdei odoꝛis reſine. vires habet acri-
ter ſtrigētes ꝛ mictuales. Paulus ca. de ype
ricon. ca. eſt ꝛ ſic. in. iij. gradu.

Operationes

A ¶ Galienꝰ. Meſtrua ꝛ vꝛinas ꝓuocat. Opoꝛ
tet aūt totū ad hoc aſſumere. ꝛ nō ſolū ſemen
ſed etiā fructū. Sed cū folijs applicatū viri
de fit ad cicatricem ducere pōt. oīa vlcera
queqꝫ aduſtione facta ſunt ignis. ſiccū ꝓo ſi
appoſueris: ſanabis. ꝛ laxa ꝛ putrida vlcera.
B ¶ Quidā vero ꝛ ſciaticis bibere id dant pul-
uerizatū ꝛ ſiccatū. ꝛ qn̄ fit naſcale cū eo ꝓuo-
cat menſtrua. ꝛ qn̄ bibitᷣ ꝓuocat vꝛinam.
C ¶ Et ſi bibitur ex ſemine eius cum vino cu-
rat quartanam. Et quādo bibitur codeꝫ mo
do ſexaginta dieb꜒ continuis curat ſciaticā.
Et quando fit emplaſtrum cū folijs eiꝰ et ſe-
mine curat combuſtionem ignis.
D ¶ Dyaſcoꝛides. ypericum vꝛinā potatū ꝓuo
cat ꝛ ventrē ſtringit. Itē folia et ſuccus eius
medetur diſſinterie ꝛ ſanguinis effuſioni.
E ¶ Ramicem etiam curat. Herba fomēto im
poſita ꝛ combuſta ſanat. Hec cauda caballi
na dicitur ab aliquibus. ꝛ deſiccatiua eſt foꝛ
titer ſine moꝛdicatione.
F ¶ Ad plagas aūt magnas cathaplaſmatibꝰ
impoſita vtilis eſt: ꝛ glutinat neruos inciſoſ.
facit ꝛ ad eos q̇ ſanguinem vomunt.
G ¶ Et ad fluxum ſanguinis mulierū et ad diſ-
ſintericos ꝛ ad dyarriaꝫ: ꝛ ad oē reuma vē-
tris foꝛtiſſimū adiutoꝛiū eſt. ſi ipa herba cum
aqua aut cum vino bibatur.
H ¶ Succus aūt eius fluxū ſanguinis de na-
ribus. et ventris fluxum cū vino auſtero po-
tui datur. febꝛientibus cum aqua
I ¶ Paulus. Urinam pꝛouocat. Epar ꝛ renes
mundificat. femoꝛum doloꝛes curat. Uulne-
ra deſiccat. venenum ſuperat. Cathaplaſma-
tibus celeriter vulnera ſanat.

Capitulum. cccccxvij.

Y Sia. Pliniꝰ. yſia ē apud grecos tra
dūtqꝫ ipam ꝛ typhen cū ſint de gene
re ad frumētū redire ſi piſte ferantur
nec ꝑtinus: ſꝫ anno tertio. Zea ſemē eſt ex q̄
fit alica. granū eiꝰ in pila lignea tunditᷣ. vl la-

pidis duricia nobilius conteritur. excuſſiſqꝫ
inde tunicis: iterū armamētis nudata cōci-
ditur medulla. Eſt zea que degerat ī affrica.
vnde adulterina fit alica cuius ſpice latioꝛes
ac nigre ſunt ꝛ breui ſtipula.

Operationes

¶ Iſaac. Zizania naſcuntᷣ inter triticū ſiccis A
coꝛruptiſqꝫ tꝑib꜒. vn̄ vim habēt acutā ꝛ vene
noſam. ꝛ aliqn̄ menteꝫ ꝑturbant ꝛ inebꝛiant.
Mixta ſulphuri vino ꝛ aceto ad impetiginē
vel ſerpiginem valent. cocta aūt cum radicꝭ
coꝛtice: vulnerib꜒ iam putrefactꝭ appoſita ſa
nant ꝛ mundificant. valent etiā ad apoſtema
ta diſſoluendum. ¶ Hiero. ſup Mattheum. B
Inter triticum ꝛ zizania qđ nos loliū appel-
lamus q̄ꝫdiu herba eſt. necdū calamus pꝛoue
nit ad ſpicā grandis ſimilitudo ē. ꝛ in diſcer-
nendo aut nulla aut ꝑdifficilis diſtantia.
¶ Auic. Zizania ſm̄ duas res ab hoīb꜒ dicitᷣ. C
Quidā eñ zizaniā vocant granū ſiēe frumen
to ex q̄ faciūt panē. ꝛ dicunt ꝙ zizania pluria
eſt. Alij ꝓo rem q̄ndā inebꝛiantē malā que in
granis ꝓuenit. Melioꝛ ē illa q̄ eſt leuis pon-
deris. non vetus nec frangibilis: ſed viſcoſa
cū maſticatᷣ declinans ad rubedinē. ꝛ in ipa ē
ponticitas parua. ¶ Pli. lib. xxij. Infelix di-
ctum eſt a Uirgilio lolium. hoc tñ mollitum D

ex aceto coctũ ꝛ impoſitum ſanat empetigi-
nes: eo celerius quo ſepi⁹ mutatũ eſt. Mede
tur ꝛ podagre: ceteriſq; doloꝛib⁹ cũ oximelle
Curatio hec a ceteris differt. aceti ſextario
vino dilui mellis. Z. ij. iuſtum eſt. ita tempe-
ratis ſextarijs trib⁹ decocta farina lolij. ſex-
tarijs duob⁹ vſq; ad craſſitudinẽ calidũq; im
poni ipm dolentib⁹ membris. Eadem quoq;
farina extrahit oſſa fracta.

Capitulum.ccccxviij.

Y Ringus. Pande.ca.lxiiij. Aſtaruti-
con arabice viſſecacul. Gre. biomon
Latine ꝟo centũ capita vel yringus
Nõ eſt aũt affodillus vt q̃dã dixerũt. ſed vo
cant duę plãte. q̃rũ vna eſt yringus: vt pꝫ p
Serapionem ꝑprio cap. Et alia eſt vna alia
herba q̃ ſibi ſatis ſimilat. Jrẽ Plini⁹ poſt ſer-
monẽ de yringo ex his inq̃t: ſcꝫ yringũ candi
dũ quẽ centũ capita nominant: omẽs effect⁹
eoſdem cauſat. ꝛ radices in cibis grecoꝝ reci
piuntur ſiue crudis ſiue coctis: vt Dyaſcori
des cap. de yringis. Preterea ĩ antidotario
virili in quodã antidoto qđ incipit. Antido-
tum quod facit epilenticis recipiant̃ ꝛ centũ
capita ꝛ affodilli: quare nõ ſunt idem.

Operationes

¶ Serapion li. aggre. ca. Aſtaruticon: id eſt A
centũ capita. Alia eſt celeſtis coloꝛis. et alia
albi coloꝛis. Sed q̃ eſt celeſtis coloꝛis ẽ her
ba hñs ſtipitẽ durũ ꝛ aſperũ. et in ſũmitatib⁹
eius eſt flos glaucus ſimilis flori camomil-
le. ꝛ aliquis ex floꝛib⁹ habet coloꝛẽ purpure-
um. ꝛ habet folia ſciſſa ꝛ capitella ſimilia ſtel
lis. ſed folia que ſunt in ramis tendũt ad lon-
gitudinem. ꝛ habet velut pilos. B
¶ Et idem aucto. Galie. Trahit nomẽ ab eo
q̃ curat apoſtemata. qñ fit emplaſtꝝ deforis
cũ ea. aut ſuſpendit̃ ſup ipa. Virt⁹ ei⁹ infrigi
dat ꝛ deſiccat nõ foꝛtiter: et maxime dum eſt
recens. Sed centũ capita albi coloꝛis ẽ yrin
gus. Et eſt ſpecies ſpine. et ſumit̃ foliũ ei⁹ cũ
ſale conditũ in ꝓncipio ſui augmenti.
¶ Et folia ei⁹ ſunt folia aſpera aromatica in C
ſummitate qñ guſtant̃. Et in ſummitatib⁹ ei⁹
ſunt capitella rotũda ſicut ſunt ſtelle. et in cir
cuitu eoꝛum ſunt ſpine. ꝛ ſtipes eius eſt dur⁹
ꝛ coloꝛ ei⁹ capitelloꝝ eſt ſimilis coloꝛi olean
dri. ꝛ foꝛtaſſe aliquãdo ſicut coloꝛ iacincti. et
habet radices longas nigras deforis: intus
albas in groſſitudine polic̃: boni odoꝛis. na
ſcitur in locis arenoſis ꝛ aſperis.
¶ Et idem aucto. Galieni. Virtus ei⁹ eſt cõ- D
poſita. quia infrigidat et reſoluit reſolutione
pauca. ¶ Paulus ca. de yringo. yringus ſe- E
cacul aut yringion: herba ẽ ſpinoſa. radix ei⁹
cũ aliquali aromaticitate comedit̃ ꝛ ꝯficiun-
tur cũ melle ꝛ zuccaro radices ꝑdicte ꝛ come
dunt̃. ¶ Dyaſcoꝛides ca. de yringo. yringus F
aut yringion aut nux agreſtis: herba ẽ ſpino
ſa. folia ei⁹ in initio comedunt̃ ꝛ in ſale cõpo
nunt̃: que folia lata ꝛ aſpera ſunt guſtum aro
matis habẽtia cũ multis virgis in q̃b⁹ ſunt
capitella rotunda ſpinoſa. haſtã habent durã
in giro: ꝛ q̃nq; albam ꝛ viridem cũ coloꝛe ia-
cincti. ¶ Et radix eſt illi oblonga ꝛ nigra de- G
foꝛis. deintus alba aromate plena. naſcit̃ in
locis lapidoſis ꝛ campis et littoꝛib⁹. Radix
eius habet virtutem calefactiuam.
¶ Auicenna li. ij. ca. ſecacul. Secacul eſt ca. H
in. ij. ad humiditatem quandã tendens. et in
ipſo eſt leuitas. ꝛ virtus eius eſt ſicut virtus
baucie yringus: ꝛ maxime radix eius cruda
comeſta: curat gomoꝛꝛeam.
¶ Serapion aucto. Dyaſ. Folia hui⁹ plante I
cõferũt inflãmationi ſtomachi ꝛ apoſtemati
bus oculi: ꝛ alijs apoſtematib⁹ calidis.
¶ Et quidã dicũt q̃ flos huius herbe cuius K
coloꝛ eſt purpureus: ſi bibatur cum aqua cõ-
fert ſquinantie ꝛ epilentie que accidit infanti
bus. quando fit emplaſtrũ cũ ea humida cõ-

fert apoſtematibus lumboꝛum calidis.
L ¶ Et dicunt ꝙ ſi ille qui habet apoſtemata in lumbis ſuis: acceperit floꝛem eius ſiccum cū manu eius ſiniſtra ⁊ poſuerit ſuper apoſtemata: ſedat pulſationem eoꝛum.

M ¶ Et idem aucto. Dyaſ. Quādo bibitur ſuccus eius radicis qui eſt albi coloꝛis, ꝓuocat vꝛinam ⁊ menſtrua. Diſſoluit toꝛtiones ⁊ inflationes ſtomachi. ⁊ quādo bibitur cū vino confert doloꝛi epatis ⁊ moꝛſibꝫ venenatis. et quādo fit cum eis emplaſtrū: reſoluit exterio ra apoſtemata. aut quādo ſuſpendit̄ ſup̱ ipſa ſicut quidam putauerunt.

A ¶ Auicenna Secaculi habet virtutē baucie ⁊ excitat appetitū coitus. ⁊ loco eiꝰ ponit̄ buziden ſiue buzeyden. quod inuenies in capitulo. lxxiij. ſuperius de. B.

Operationes

¶ Semen eiꝰ cū folijs cathaplaſinatibꝫ adhibitum duricies ⁊ tumoꝛes ſpargit. ⁊ liuoꝛes limpidat ſiccū ⁊ tritū ꝓ pipere miſceri poteſt. A

¶ Radix eiꝰ inutilis eſt. herba cū ſemīe cataplaſinate facto. ⁊ impoſito ypopias tollit. et duros tumoꝛes ſpargit. ruboꝛē facit coꝛpi. B

¶ Galie. viij. ſim. far. ca. ydropiper. ſm̄ tranſlationē grecā. ydropiper vocatū quidē eſt ſic a locis in qbꝫ naſcit̄. ⁊ ab eo quē habet guſtū ad ſimilitudinem piperis. eſt autē ca. ſed non quantū piper. q̄nimo viridis hec herba cum fructu ⁊ cathaplaſinata ypopias. ⁊ ſcliratos humoꝛes aperit ⁊ dyafoꝛat. C

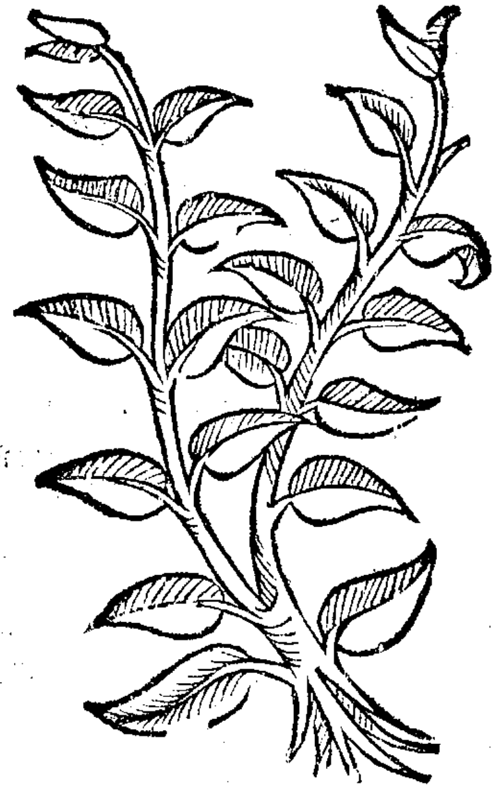

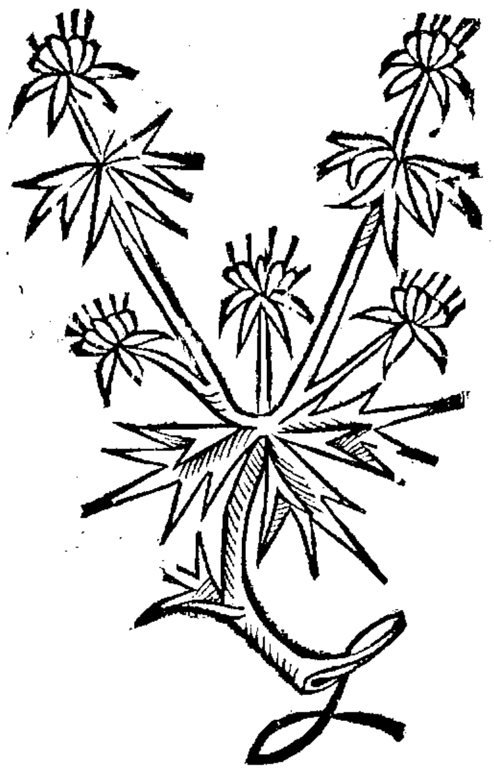

Capitulum. cccccxix.

y Dropiper. i. piper montanū vel piperaſtrum. Dyaſ. ca. ydropiper ſm̄ trāſlationē grecā naſcit̄ locis humidis: cuius virga eſt nodoſa. in qbꝫ nodis naſcunt̄ folia que nodos intra ſe ⁊ gradus habēt. huius fo. mētaſtro ſiſia ſunt ſed maioꝛa ⁊ molliora et albioꝛa. guſtu acerrima ſicut piper. ſed nō talis odoꝛis. cuiꝰ ſemen in ipſius virgis minutum exiſtit ⁊ ſpiſſum ſicut botrus.

Capitulum. cccccxx.

y Aguirialis vel ſtellaria latine. grece aſterion vel aſter acticus vel bubonium. Pli. ca. Aſterion. naſcit̄ intra petras ⁊ loca aſp̱a. Hec herba nocte tanꝙ ſtella in celo lucet adeo vt eam videntes ignorantes putēt ſe fantaſma videre a paſto ribꝫ maxime videt̄. ¶ Paulus capi. Aſter vel aſterion. eſt quedā herba radiata vt ſtella. folijs oblongis duobꝫ aut tribꝫ in acumine capitella ſtelle modo radiata.

Operationes.

A ¶ Sal.vi ſim.far.ca.aſter acticus ſiue ynguirialis.Alij ꝓo bubonium vocant:qd nō ſolū ſupplaſmatū ſz etiā ꝓpinatū credit bubones ſanare.habz aūt qd dyaforeticū.habet etiam rō minꝰ refrigeratiuū qd ꝛ repcuſſi:vt mixte ſit potentie ſicut roſa.nō tamen ſic ſtipticat.
B ¶ Et idē eodē li.magꝭ infra ca. bubonium ſiue aſter acticus:ſiue inguirialis noīatꝰ ē:ex eo ꝙ credit ꝯferre bubonibꝫ tā cathaplaſmatū
C q̄z aſſumptū.¶ Eſt autē mediocriter dyaforeticū:eo ꝙ mediocriter eſt ca.ꝛ neqꝫ vehementer neqꝫ intenſe deſiccat.maxime autē cū adhuc tenerū eſt ꝛ recens dictum eſt prius.

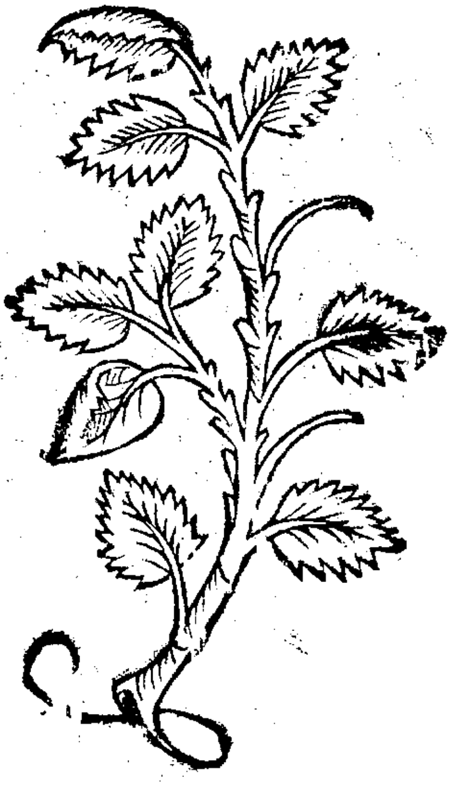

Capitulum.cccccxxi.

Poquiſtidos.i.ſuccus eiꝰ qd orit ad
y pedez roſe canine vel barbe hircine.
Pro quo lege cap.clxij.ſupiꝰ de E.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Stringit ei vehemētiſſime. vñ ventris ꝓfluū ꝛ ſanguis abūdantiā reprimit ſine
B mora.¶ Sunt aūt due ſpēs. Una eſt flaua.i. ſubruſa ꝛ alia alba.q̄s greci ypoquiſtidos vocant:eo ꝙ ī radice herbe dicte naſcat:vt apparet ſiłr in caplo Edera arborea. Cuiꝰ ſuccus exprimit ꝛ reponit valet ad eadē ad q̄ lyciū ꝛ accatia. Paulꝰ. Fri.ꝛ eſt ꝛ ſic.i.iij.gra.

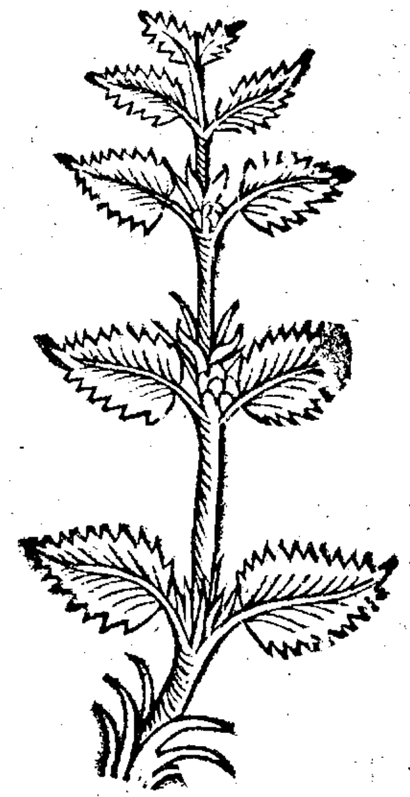

Capitulum.cccccxxii.

Pogloſſos:id eſt lingua equi.ꝛ vocaz
y tur alio nomine mirta agreſtis.

Operationes

¶ Dyaſ. Frutex ē mirte agreſtꝭ ſilis. folia ha A
bens minuta:ꝛ comā ſpinoſaz.q̄ folia in ſūmitate ſūt ſicut lingua cū ramulis minoribꝫ circa eadē fo.hāc ꝓhibēt multi collo ligatā:dolorē
capitꝭ tollere. Malaginātibꝫ miſcet. ¶ Pla. B
ypogloſſam dicūt alexandrinā.folia hꝫ oxi mirſino ſilia.ſed maiora ꝛ albidiora ꝛ molliora. Semen in medio folioꝝ ei ſanguineū eſt: ꝛ tanq̄ꝫ cicer.virgas duobꝫ palmis.aut modicū plꝰ hꝫ longas. radiceſqꝫ ſiles mirſine: ſed
maiores ꝛ odoratas molles ac rubeas. ¶ Na C
ſcit aūt in locꝭ montuoſis.virtꝰ eiꝰ radicꝭ tm̄ exiſtit que cū vino dulci bibita diu parturientibꝫ ſubuenit. Strāguirioſis etiā medicinali
ter ꝓficit.ꝛ ſanguinē p vrinā deponit. ¶ Pli. D
li.xxvij.ypogloſſa habet folia ſilueſtris mirti.figura concaua ꝛ ſpinoſa.ꝛ ceu linguas in bis folio paruo exeunte de folijs.

Capitulum.cccccxxiij.

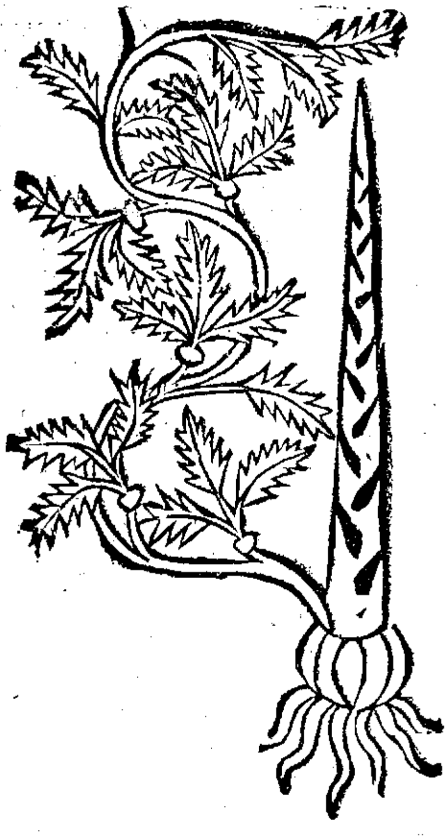

Paragus ſiue aſparagꝰ latine ⁊ gre-
ʒ ce. Ara. nalion vl' balion. Serap. li.
aggre. ca. nalion auc. Gal. i. ʒparagꝰ.
virtꝰ eiꝰ ē ꝗ deſiccat ſ; nō h; frigiditatē; neq;
caliditatē. ⁊ abſtergit ⁊ apit opilationē epat;
⁊ renum. ⁊ ꝓprie ſemen ⁊ radix.

Operationes

A ¶ Sera. Zparagus curat dolorē; dentiū. q;
B ſiccat ſine calefactiōe ⁊ infrigidatōe. ¶ Et idē
auc. Dyaſ. Qñ elixat̃ vna ebulitiōe ⁊ come-
C dit̃. mollit ventrē ⁊ ꝓuocat vrinā. ¶ Et qñ co-
quit̃ radix eiꝰ ⁊ bibit̃ decoctio ipſiꝰ ꝯfert ſtrā-
D guirie ⁊ yctericie ⁊ ſciatice. ¶ Et qñ decoquit̃
in vino ꝯfert decoctio eiꝰ morſui rutele.
E ¶ Et qñ ex decoctiōe eiꝰ fit collutio oris cō-
fert dolori dentiū. ⁊ ſemen eius qñ bibit̃ facit
F opatiōes radic;. ¶ Et dr̃ ꝙ elixatura eiꝰ occi-
dit canes. ⁊ dicūt aliq̃ ꝙ qñ cornua arietū ſe-
G peliunt̃ in terra naſcuntur inde ſparagi. ¶ Et
idem auct. Aben meſ. ꝓprietas eſt remouere
dolorē lumboꝝ q̃ fit a flegmate ⁊ ventoſita-
te: ⁊ dolorē colice. q; mollit ventrē. ⁊ ſi hō vti-
H tur eo multū facit nauſeā. ¶ Galienꝰ. ij. de ci-
bis ca. de Zparago ait: ꝙ ſunt diuretici mo-
dicū hñtes nutrimēti ⁊ nō bene digerunt̃.
I ¶ Et idē. vi. ſim. far. ca. ʒparagꝰ eſt abſterſiue
virtutis: nō tñ calefacit manifeſte: neq; infri-
gidat. Et iō tam renu; ꝙ̃ epatis deopilatiuꝰ
eſt: ⁊ magꝭ radices ⁊ ſemia ꝙ̃ herba. qm̄ etia;
ſanat dolorē dentiū. quoniā ſine calefactiōe
deſiccat. quorum egent maxime dentes.

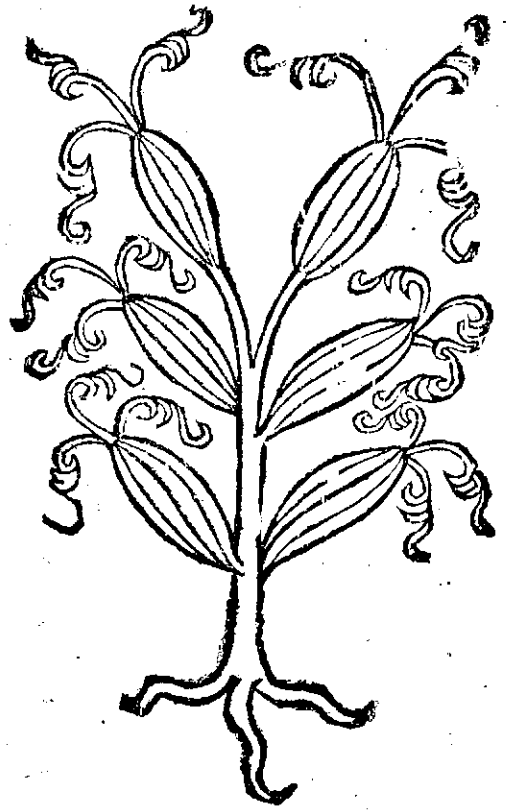

Capitulum. cccccxxiiij.

Eduar. Auicenna. Zeduar me-
lior eſt illa que cum napello cre-
ʒ ſcit. et eius vicinitas plantam
napelli debilitat.

Operationes

¶ Eſt autē tyriaca venenoꝝ omniū viperi et A
napelli ⁊ alioru;. ¶ Raſi. Zirumbet: id eſt ze- B
duaria. ca. eſt ⁊ ſic. ventoſitatē diſſoluit.
¶ Conſtantinus in libro graduum. Zeduar C
ca. eſt in. iij. ſic. in primo. valet contra venena
⁊ morſus reptiliū. ſtomachum curat ⁊ confor-
tat. appetitum excitat. Putorem oris ampu-
tat: ſi poſt allia accipiatur.
¶ Matearius. Zeduar ca. eſt in. iij. gra. ſic. in D
ij. Vinū decoctiōis eius ꝯtra frigidā tuſſim
valet. ⁊ ꝯ dolorē ſtōachi ⁊ inteſtinoꝝ ex frigi-
ditate ⁊ ventoſitate. ¶ Salſamentū ex eo fa- E
ctū ⁊ rore marino ⁊ pane aſſo ⁊ aceto appeti-
tum excitat. Suppoſitorium ex eo et trifera
matricem calefacit ⁊ mundificat.

F ¶ Pandecta ca.dccxij. Zedoaria latine. Grece zerumbet. Radix ē cuiuſdā herbe in tranſ-
marinis partibꝫ inuēta ca.eſt ꝟtutꝫ ⁊ viſcide.
G ¶ Vñ lūbricos occidit: ructū facit: ⁊ ſtoma-
cho aptū. cuiꝰ dolorē antiquū ieiune ſumptū
H maſticatiōe tollit. ¶ Paulus ca.de zedoaria.
ca.eſt in.iij.gra.ſic.in.ij.radix eiꝰ cuiuſdā her
be que p.x.annos ſeruaẛ. Vinū decoctiōis
eiꝰ ꝯ tuſſim fri.facit. ⁊ ꝯ dolorē ſtomachi ⁊ in-
teſtinoꝝ ex ventoſitate vel fri.ſuppoſitoriū fa
I ctū ex eo facit: vt ſupra dictū eſt. ¶ Sera.li.
ag.ca.zerumbet.i.zeduaria. ⁊ ſunt radices ro
tunde ſiles in ſapore ⁊ colore zinziberi ⁊ affer
K tur de ſeni. ¶ Aben meſ. Eſt ca. ⁊ ſic.in.ij.g̃. et
L impinguat impinguatiōe ꝯuenienti. ¶ Et dixit
Bedigeras. Cōfert morſui venenoſorum.
M ¶ Auicē.de viribꝫ cordis dicit ꝙ eſt ca. ⁊ ſic.
in.iij.gra. ⁊ habet confortare cor.

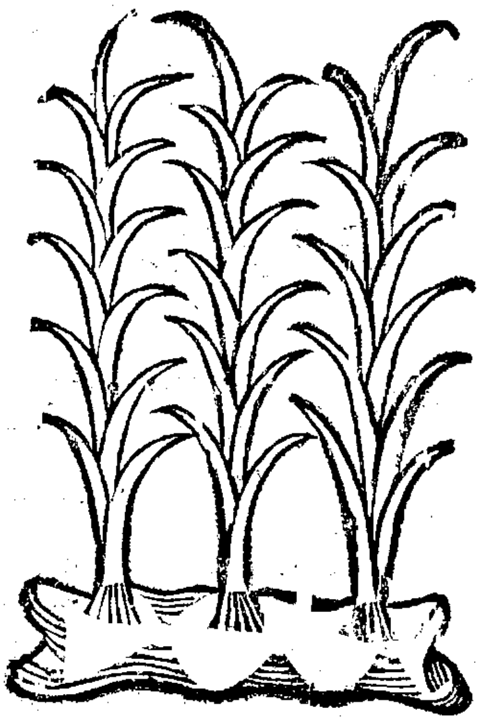

Capitulum.cccccxxv.

z Inziber latine. Ara.zinziber dr̃ tengi
bel. Sera.li.aggre.ca.tengibel.auc.
Dyaſ. Eſt arbuſtū qđ repit in terris
arabū. ⁊ hoīes illiꝰ terre vtunẛ folijs eiꝰ ī mul
tis rebꝫ: ſicut vtimur ruta in cibis ⁊ potibꝫ ⁊
decoctiōibꝫ ⁊ alijs. ⁊ radices eiꝰ ſūt parue: ſi-
cut radices ciperi. q̃rū color ꝟſus albedinem
declinat. ⁊ ſūt ſicut mutilate. ⁊ in ſapore eaꝝ ē
delectabilitas. ⁊ ſiſitudo ſaporꝫ piperꝫ. ⁊ hñt
bonū odorē. ⁊ oportet ꝙ eligant ille q̄ nō ſunt
pforate. Et q̇dā ſunt q̄ ꝯdiūt zinziber cū mel
le ⁊ q̇dā cū rob. Et q̇daꝫ cū aqua ⁊ ſale. ⁊ hoc
ne putreſcat. et ſic ponūt in terreis vaſculis:
vt deporteẛ ad partes romanoꝝ. ⁊ eſt ꝯueni-
ens in cibis: ⁊ comediẛ in piſcibꝫ ⁊ ſale.
¶ Gal.vi.ſim.far.ca.de zinzibere ẛm tranſla-
tionē grecā. Radix huiꝰ plāte deferẛ ad nos
ab india. ⁊ ē illud in q̄ eſt iuuamentū. Et virtꝰ
eius eſt calefactiua caliditate forti cū humi-
ditate. ꝑpter hoc accidit ei ꝙ corrodiẛ et pu-
trefit cito. q̄m in eo eſt humiditas ſupflua.

Operationes

¶ Paulꝰ ca.de zinzibere. Zinziber ē ca.in.iij. A
gradu.hu.in pmo. Vinū decoctiōis eiꝰ ⁊ fi-
cuū ſiccaꝝ ⁊ paſſulaꝝ valet ad frigidā tuſſim
⁊ ſpūaliū frigiditatē. Si etiā puluis eiꝰ in fi-
cubꝫ ponaẛ: ⁊ ſic comedaẛ. ¶ Puluis eiꝰ in ci B
bis ꝯfectꝰ ⁊ exhibitꝰ ſincopiſantibꝫ cōfert. p
biennium ſeruaẛ. Et eſt domeſticū et ſilueſtre.
Domeſticū eſt qđ karopos colore: ſapore ve
hementi acuto ſolide ſube. domeſticum vero
ſubalbidū acutū habet ſaporē. ſed nō adeo ve
hementē: nec ſubſtantiā adeo ſolidaꝫ. Vñ cū
franguntẛ partes ſibi coherēt q̇buſdaꝫ ramu-
ſculis. In ſilueſtri vero raro vel nunq̃ꝫ ſic in-
ueniẛ. ¶ Auicen. Zinziber ſimile eſt piperi in C
naturꝫ ſuis: ſed nō eſt in eo illiꝰ ſubtilitas. et
accidit ei vt corrodaẛ ꝑpter hūiditatē ſuā ſu
perfluā. ꝑpter hoc etiā ⁊ ꝑpter ſpiſſitudinē ſuā
calefactio eiꝰ durabilior eſt calefactiōe pipe
ris. Eſt aūt ca.in fine tertij. ⁊ ſic.i.ij. ¶ Iſaac. D
Zinziber ca.eſt in.iij.g̃. hūiditatē hꝫ: licet ſen
ſui nō appet. hec teſtificaẛ ꝙ putredini appa-
ratꝰ eſt. Vtilis ē frigidos ſtomachos haben
tibꝫ. ventrē ſoluit. hūiditatē deſiccat. digeſti
uā virtutē adiuuat. ventrem humectat. ¶ Et E
Raſi. Zinziber ca.eſt ⁊ hu. Cibū digerit. ven
trem mouet. Stomacho ⁊ epati frigidis cō-
fert: ⁊ oculis ex humiditate obſcuris.
¶ Conſtantinꝰ. Zinziber ventrē humidū fa- F
cit. ij.ʒ.de eo. ⁊.ij.ʒ.zuccare cū calida aqua ac
cepta. viſcoſos humores purgant.
¶ Conditum libidinē augmentat. ſtomachū G
calefacit. Cibum digerit. Supfluā humidi-
tatē ſtomachi de fructibꝫ deſiccat. p quo pi-
per albū ⁊ longū poni debet. ¶ Macer. H
Zinziber atq̃ꝫ piper equalia nam medicine:
Dicunt hac cauſa taceo de viribus huius.

Capitulum.cccccxxvj.

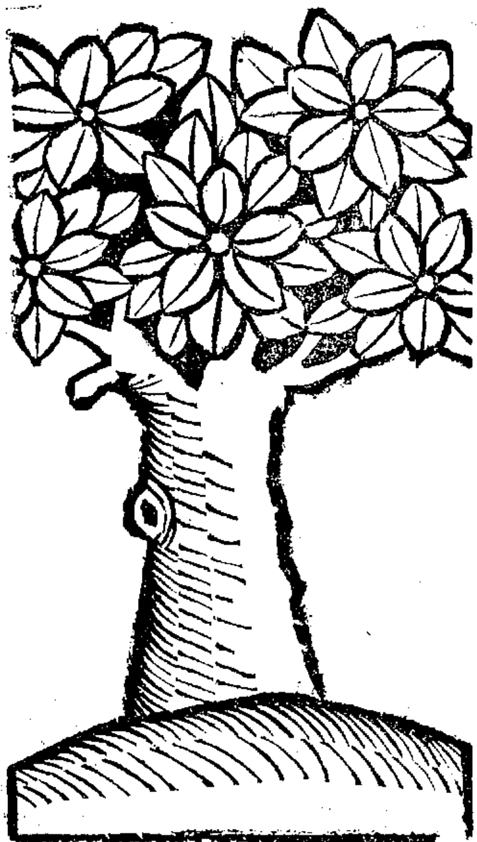

Capitulum.cccccxxvij.

Jrumb ſiue zirumbet arabice. Grece
z circūquiſiē vł caucb. Sera.li.ag.ca.
zirumb. Zirumb ē ex ſpeciebꝫ odoriſferis. ꝛ ꝓpter h̄ admiſceť in ꝯfectiōibꝫ aromaticis. Et idē auc. Gal. Eſt ca. ꝛ ſic. ꝑe tertiuꝫ gradū. ꝛ ē in ꝟtute ſua ſilř caſſie lignee ꝛ cubebe. Et idē aucto. Conſodonij. Si nō habes cynamomū pone ꝑ eo zirumb. Et idē aucto. Jſaac eben arā. Zirumb eſt arboꝛ magna q̄ naſciť in mōte lubuc.i.in oꝛiēte.nullū faciens fructū: hn̄s folia longa.q̄ꝝ coloꝛ eſt inter frigiditatē ꝛ citrinitatē ſimilia folijs ſalicis.

Operationes

¶ Jſaac. Reſoluit ꝛ ſtringit ventrē. ¶ Et ideꝫ A
aucto. Meſarugie. Virtꝰ eiꝰ eſt ſicut virtus B
nucis muſcate. verū tñ eſt ſubtilioꝛ ea. ¶ Et C
qñ fit ſternutatoꝛiū cū eo ꝛ oleo violacco ꝯue
nit doloꝛi capitꝫ frigido ꝛ hūido. ¶ Et ꝯuenit D
ſtomacho ꝛ epati ꝑpter ſuā aromaticitatem.

z Jrnabū. Pand.ca.dccxvij. zirnabū eſt arboꝛ mag̃ nō fructificās in mōte libano de ſeni. cuiꝰ virgulta ſūt pua rotūde figure. hn̄s paruā groſſiciē calamitū q̄ ſcribiť. nigra ad citrinitatē declinātia q̄ nō hn̄t multū ſapoꝛē: neqꜫ odoꝛē. ꝛ modicū quod hn̄t de odoꝛe eſt odoꝛ citri. Eſt ꝛ eius virtus nucis muſcate. ꝛ eſt ſubtilioꝛ parumper.

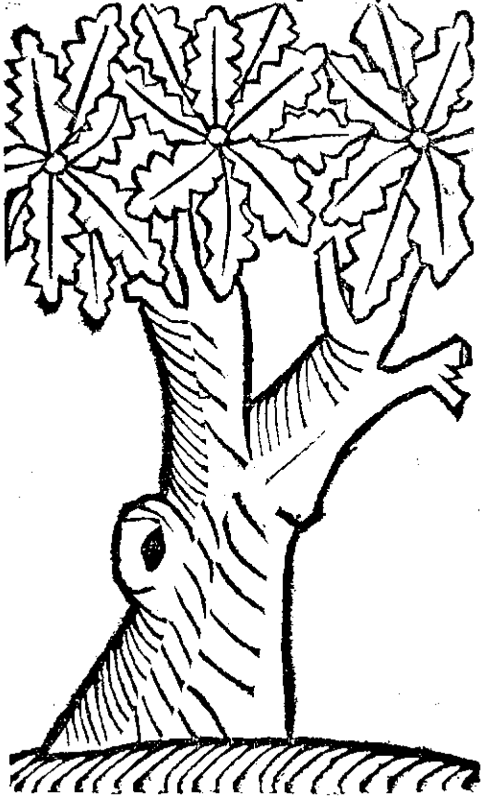

Capitulum.cccccxxviij

Jnirmon Dyaſcoꝛ. ſm̄ trāſlationem
z grecā. naſciť ī mōte ananon. virgas hꝫ ſiles apio ꝛ ramos plurimos. ꝛ fo. ſilia ei lata ſup terram ſpanſa. foꝛtioꝛa et pin-

guiora ⁊ odorata cũ viſcitudine colorẽ melli
nus. ⁊ ſunt ei capitella aneto ſiſia. ⁊ ſemẽ ob-
rotundũ ſimile cauliculo: nigrũ viſcidũ ⁊ myr
rhe hñs odorẽ. Radix ei⁹ viſcida eſt ⁊ odora
ta ⁊ mollis ſuccũ plurimũ hñs ⁊ fauces mor
dens. Coriũ eſt illi a foris nigrũ: ⁊ intus viri-
de aut ſubalbidũ. naſcit̃ in locis aſperis ⁊ hu
mectꝫ. virt⁹ eſt radici ei⁹ ⁊ ſemini ⁊ herbe ca.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Eius folia ĩ ſale cõponunt̃. ventrem
B ſtringũt. ¶ Radix ei⁹ venenis occurrit tuſſi-
C onib⁹ ⁊ ortonoicis vrinã ꝓuocat. ¶ Folia ei⁹
cathaplaſmatib⁹ adhibita tumores ⁊ durici-
D es ſpargunt. ¶ Radix ei⁹ ſilr̃ facere poteſt. ſe
E men eius vrinã ꝓuocat. ¶ Nefreticꝫ ⁊ ſplene-
ticis ⁊ dolori veſice maximũ ꝑſidiũ eſt. men-
F ſtruis imperat. ¶ Secundinas expellit.

Capitulum. ccccxxix.

Ua ſiue muza grece. Ex ſinonomis
ʒ Muza eſt fructus paradiſi: vt dicũt
quidam. in quo comedẽdo peccauit
adam. Sed alij verius dicunt ꝙ peccauit in
ficu. Fertur autem muza creſcere in babylo-
nia. alio quoqꝫ nomine muza eſt opiata. Iſa-
ac. Muza eſt calida in medio primi gradus.
⁊ humida in fine ipſius.

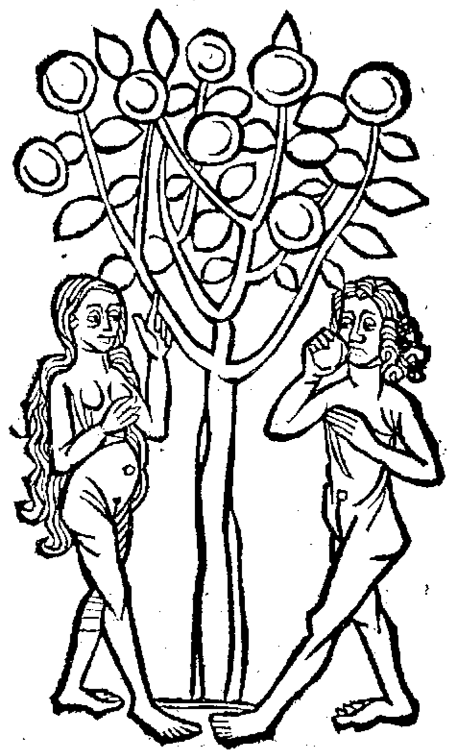

Operationes.

¶ Iſaac. Muza cerebrum humectat et ven- A
trem: pectoris ⁊ pulmonis ledit aſperitatem
Eſt ãt nutrimẽti mlt̃i ⁊ groſſi Que aſſueta ge
nerat ſtõachi grauitatẽ: ac ſplenis ⁊ epatꝫ opi
lationes. Unde qui eam manducant poſt ei⁹
comeſtionẽ zinziber conditũ vel oximel acci
piant: ſi tamen frigide nature ſunt.
¶ Auicenna. Muza nota eſt. nutrit veloci- B
ter: ac lenificatiua eſt. ¶ Multitudo eius ge C
nerat opilatiões. ⁊ addit in colera ac flegma
te ſm̃ cõplexiones. ¶ Cõfert aduſtioni ignis D
gutturis ac pectoris. ¶ Stomacho quidem E
conueniens: ſed multitudo ei⁹ valde grauis
eſt. Augmentum in ſpermate facit: ⁊ vrinam
prouocat.

Capitulum. ccccxxx.

Uccarum. Actor. Zuccara et candi
ʒ (vt fertur) vltra mare vel ĩ Hiſpania
ortũ habẽt ex cannis que zuccarine
cognoĩant̃. Orit̃ eñi zuccara intra cannã ſicͣ
medulla intra ſambucũ vel arundinẽ. ¶ Se-
ra. li. ag. ca. Zuccaꝝ cauct. Halie. ꝑma ei⁹ vir
tus eſt q̃ ſiccat. Scða q̃ abſtergit ⁊ reſoluit.

Et dixit Galienus de ingenio ſanitat' ꝙ in- greditur in medicinis que operiunt opilatio nes: ⁊ abſtergunt ⁊ mūdificant vias. ⁊ eſt lon ginquum a nocumēto ſtomachi. ⁊ ab eo ꝙ fa cit ſitim ſicut mel. et efficitur ꝑ expreſſionem cannarū. ⁊ ſuccus earū coagulatus vocatur zuccaruz. Et idem auctoritate Dyaſcoridis Eſt ſimiliter zuccarum ſpecies que eſt ex ſpe ciebus mellis. ⁊ vocatur mel cāne. et eſt illud zuccarum qđ eſt ita pingue qđ nō induratur: ſed remanet liquidū ad modum mellis. et cū plus moratur dureſcit. cuius ſubſtantia coa gulatur ſup cannas in India ⁊ Arabia: ⁊ cū plus moratur dureſcit. cuius ſubſtātia indu- rata ſimilatur ſubſtātie ſalis. ⁊ frangitur ſub dentib9 ſicut ſal. ⁊ vocatur ſal indum.

Operationes

A ¶ Serapion. Zuccarum indum quando re- ſoluitur ⁊ bibitur: ſoluit ventrem. et eſt bonū ſtomacho. Confert dolori veſice et renum. et abſtergit obſcuritatem viſus.

B ¶ Idem auctoritate Aben Meſuay. Eſt ca- lidum in principio ſecundi gradus. et humi- dum in medio primi. ⁊ tale zuccarum ſic coa- gulatum ſuper cannam eſt quod affertur ab egen ſm̄ fruſta ſimilia fruſta ſalis.

C ¶ Et eſt etiā Zuccarū tabarzet: id eſt de regi one illa q̄ fit zuccarū album purū ⁊ bene co- ctū: qđ nō mollificatur ſicut ſal armeni.

D ¶ Eſt ſimiliter Zuccarum aluzar ſm̄ Auicē. libro. ij. capitulo de zuccaro. Zuccarum alu- zar ⁊ eſt ros cadens ſup abuſam. ⁊ ſunt ſicut fruſta ſalis. ⁊ in ipō eſt ponticitas ⁊ amaritu do cum abſterſione ⁊ reſolutione. acuit viſuz ⁊ confert renibus ⁊ veſice.

E ¶ Et eſt aliud zuccarum amarum quod col- ligitur in planta hauſer.

F ¶ Paulus ca. de zuccaro. Zuccarū eſt calidū ⁊ humidū in p̄mo gradu. virtutē habet nutri endi ⁊ infrigidandi ⁊ relaxandi. contra dolo rem oculoꝝ diſtemperet' zuccaꝝ cū lacte mu lieris: ⁊ diſtillatur in oculo. ꝓbatū eſt.

G ¶ Auicēna li. ij. ca. de zuccaro. Zuccarum eſt vehemētioris lenificationis: ⁊ ſedat inflatio nem. ⁊ cū oleo amigdalino cōuenit colice.

H ¶ Serap. Penidie ſunt ca. ⁊ hu. in p̄mo gra. Molliūt ventrē. ⁊ ſunt groſſiores zuccaro.

I ¶ Dyaſcorides. Ex zuccaro conficiuntur pe nidie. quarū virtus frigida eſt ⁊ humida. Ar teriarum aſperitatem comeſte leniunt. Oris ⁊ gutturis amaritudinem ⁊ fellis temperāt. Sicce tuſſientes humectant.

K ¶ Conſtantinus in pantegni. Zuccarū tem- peratum: ſed tamen aliqualiter calidū. Hu- ius actio melli vicinatur. Cum farina coctū indigeſtiuum eſt. Cum oleo amigdalino nu- tritiuum. Sed epatis conſtipationem facit ⁊ in renibus lapides.

¶ Ex libro de naturis rerū. Zuccara ca. ⁊ hu L mi. Sunt autem canne in partibus Hiſpa- nie. que cum mature fuerint radicibus euel- luntur. earumq; ſūmitates ad menſurā dua- rum palmarum abſciſſe ad ſpeciem germinis terre infiguntur. Reliquū vero cannarū per fruſta ſciſſum terunt ⁊ liquorem in vaſis reci piunt ac bulliunt: cum totus in ſpumam tran ſire videtur. exhauritur ⁊ in vaſis reponitur. paleaq; cooperitur ⁊ ſupaſpergitur. Citrinū autez remanet: ⁊ multo calidius eſt. ⁊ ob hoc in acutis poni non debet. Album vero frigi- dius eſt ⁊ laudabilius. ⁊ contra dolorem pe- ctoris valet.

Hec de herbis ⁊ arborib9 ⁊ que ex his ad vſum medicine cōcurrūt ſufficiant.

Tractatus de Animalibus.

Homo natus de muliere breui viuens tempore.

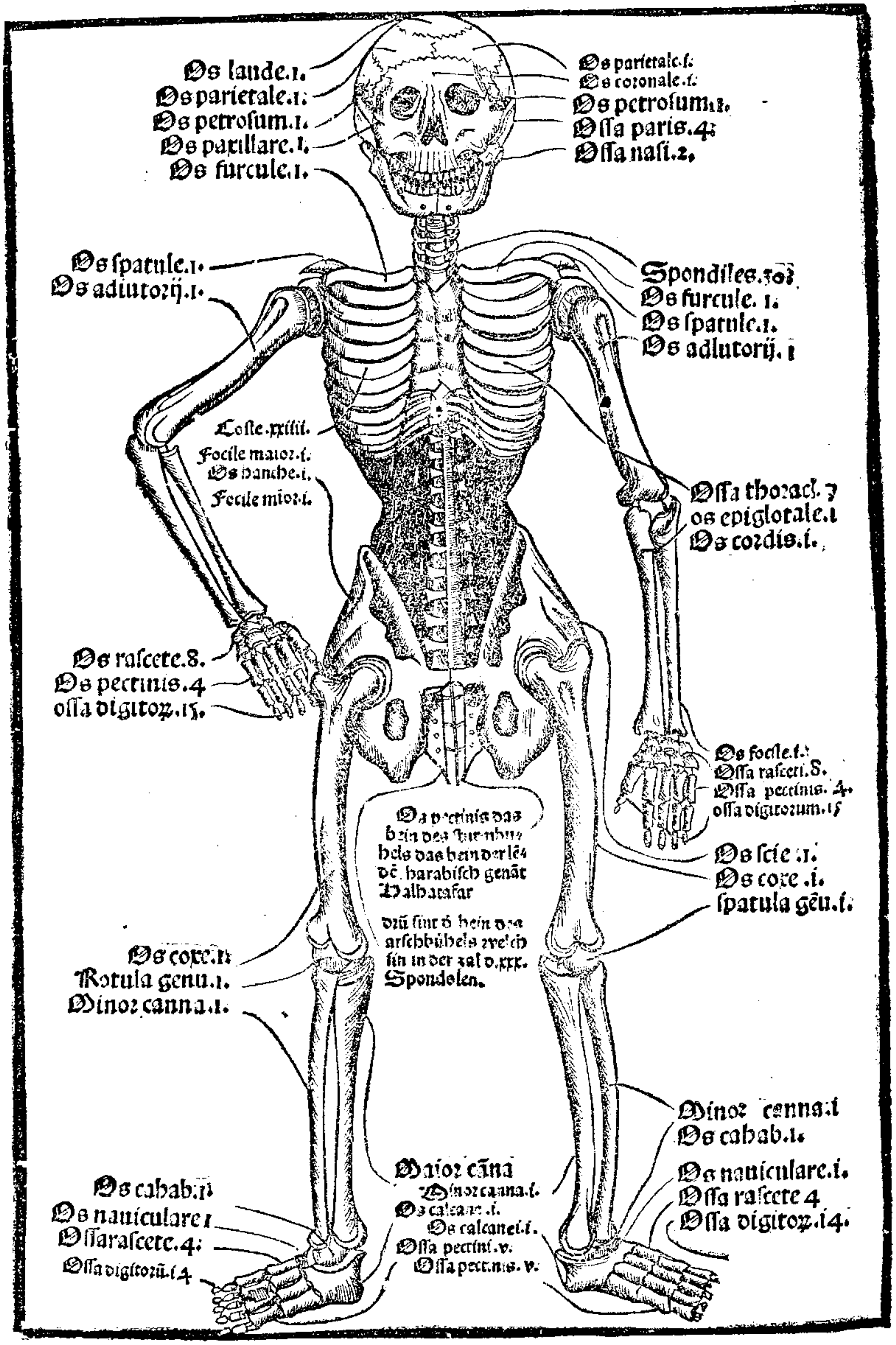

Prologus in tractatum De animalibus.

Quoniã in priorib9 diuino nobis aſſiſtente auxilio.primũ preſentꝫ operis tractatum de herbis videlicet.ꝛ qualiter ad medicinã adminiculãẽ breuiter expediuim9. Reſtat nũc eiuſdẽ interueniente auxilio vt ad ſecunduꝫ tractatũ:qui de animalib9 erit aciem noſtre mentꝫ vertam9.in quo quidem(dum ſumma dei bonitas vt ſperamus haud deerit)naturas cõplexioneſqꝫ:ꝛ ſi quid medicine ſubſeruiunt animaliũ:vitã in terris agentiũ explicare curabim9. Quia auteꝫ inter omnia animalia digniſſimũ:nobiliſſimũ:pfectiſſimum: necnon a deo dilectiſſimũ eſt homo. Primo loco de hominis natura:eius complexione atqꝫ virtute dicamus.

Capitulum.j.

b Homo. Iſidorus. Formauit ergo (ſicut ſcriptũ eſt)dñs hominẽ in agro damaſceno de limo terre cõtum ad corpus. Unde et adam interpretaẽ terra rubea ſiue terrenus. Erat corpus illud immortale nõ de conditione nature ſed de beneficio gratie. Nam ei9 immortalitas erat ſuſtentanda p eſum ligni vite. Erat itaqꝫ potens nõ mori ſi nõ peccaret. quia de ligno vite ſuſtẽtareẽ.ꝛ potens mori ſi peccaret:quia ligno vite priuareẽ:ſicut ꝛ factuꝫ eſt. Iſidorus in libro etymologiarũ.xi. Corpus dictum eſt eo ꝙ corruptũ perit.ſolubile enim atqꝫ mortale eſt:ꝛ aliquãdo ſoluenduꝫ. Caro autem a creando eſt appellata. Caro autẽ ex quattuor elementis cõpacta eſt. Nã terra in carne eſt. Aer in anhelitu. Humor in ſanguine. Ignis in calore vitali. Habent in nob elementa ſuã quqꝫ partẽ.cui quid debeẽ cõpage reſoluta. Uitrubius i libro tertio de architectura. Corpus hominis ita natura cõpoſuit:vt os capitꝫ a mento ad ſummã frontem ꝛ radices ymas capilli eſſet decime partis. Item man9 palma ab articulo ad extremum mediũ digitũ tantundẽ. Ipſi9 aũt oris altitudinis tertia pars eſt ab ymo mento ad ymas naris. Naſum ab ymis narib9 ad fineꝫ medium ſupciliorũ tantundẽ ab eoꝝ autem fine ad ymas radices capillorũ frons efficiẽ. Reliqua quoqꝫ membra ſuas habẽt cõmẽſurationes ꝛ ꝓportiones quib9 etiã antiqui pictores ꝛ ſtatuarij nobiles vſi magnas laudes ſunt aſſecuti. Corpis aũt centrũ naturaliter eſt ymbilicus. Nã ſi homo collocatus fuerit ſupinus manib9 ꝛ pedib9 panſis circiniqꝫ centrũ in ei9 ymbilico collocatã circũagendo rotũdatione vtrarũqꝫ manuũ et pedum digiti tãgenẽ. Item quadrata deſignatio in eo inueniẽ. Nam ſi a pedibus ymis ad ſummũ caput mẽſuraueris:inuenietur eadeꝫ latitudo vti et altitudo. Ex yſagogis hypocratis. Corp9 quidẽ homis in tres partes generales diuiditur:ſcilicet caput:pectus ꝛ pedes. In particulas aũt multas. Specialiter autẽ cõſtat de venis ꝛ arterijs ꝛ neruis ꝛ oſſib9 cartilaginib9 adipib9 ꝛ ceteris ſpiritib9.

¶ Notandũ ꝙ omnia corpis oſſa ſunt.ccxli. Septẽ capitꝫ.iiij.paria.xiiij.maxillaria dentium ei9.xvi.vnum pali.duo menti dentium ſuorum.xvi. Spondiles.xxiiij. Coxaꝝ.iij. Ani tria. Coſte.xxiiij. Teneritudinuꝫ octo. Spatulaꝝ duo. Inferioꝝ duo. Pectinis in manib9.viij.digitoꝝ.xxx. Anchaꝝ duo. Calcaneoꝝ duo Maniculaꝝ.ij. Raſce peduꝫ.x. digitoꝝ.xxx. Ex yſagogꝫ hypocritꝫ. ¶ Sũt autẽ in humano corpe oſſa.ccxxiiij. In capite.vi. In facie.viij. Dentes plerunqꝫ.xxxij: Spõdilia.i.oſſa ſpine.xxiiij. Juguli.ij. Uertebraꝝ.ij. Femoꝝ.ij. Pale.ij. Pectoris.i. Laterũ.xxiiij. Cubitoꝝ ꝛ radiorũ.iiij. Carpon vij. Metacapon.viij. Digitoꝝ manuũ.xxx. Coxarũ.ij. Femorũ.ij. Uertebrarũ.ij. Geniculoꝝ.ij. Cruriũ radij.iiij. Plantaꝝ.lxv. Calcanei.ij. Aſtrãguli.ij. Digitoꝝ pedũ.xxx.ꝛc.

¶ Conſtantinus. Membra diuidunẽ prout ſingula fecit natura ꝓprijs actionib9 ꝯueniẽtia. Actiones enĩ ſunt tres.ſcꝫ Aialis: Spiritualis: Naturalis.quib9 ſimilia ſunt inſtrumenta corpis. Unde membra virtutem animalem ſequẽtia vocanẽ animata. Spiritualem ſpiritualia. Naturalem naturalia. Animata membra fecit deus in omnib9 animalibus ꝓpter ſenſus et voluntarios motus. In homine vero ꝛ ꝓpter hoc ꝛ ꝓpter intellectuꝫ ꝛ rationẽ ea fecit:vt cerebrũ:oculos: nares: articulos:linguam:neruos atqꝫ lacertos.

¶ Membra ſpiritualia facta ſunt ꝓpter ſpiracula flatus ꝛ caloris naturalis conſeruantias:vt ſunt pectus et eius panniculi:cor et pulmo cum cannalib9 ſuis.fauces ꝛ dyafragma ꝛ arterie. ¶ Membra naturalia bipartita ſunt.quedã enĩ ſunt nutritiua:quedã generatiua. Nutritiua ſunt que mittunt cibum in ſubſtantiã membroꝝ totius corpis. Omnia enim humana ꝛ beſtialia corpa cõſumuntur ab aere ꝛ naturali calore. Ideo neceſſe eſt vt ad conſeruantiã ꝛ integritatẽ cõſumptio cibus repareẽ. Itaqꝫ nutritiua ſunt os:dentes ſtomachus: inteſtina:epar: ſplen:fel: renes:

veſica: vene. Generatiua vero facta ſunt vt
ſpecificarent̃ generalia ⁊ indiuiduarent̃ ſpe-
cificata. Nã quoniã oĩa indiuidua naturali-
ter cõſumunt̃: neceſſe eſt vt p̃ genitalia repa-
rentur: que ſunt matrix vel vulua. Uirga te-
ſticuli ⁊ vaſa ſpermatis. Hoꝝ aũt triũ gene-
rũ ſcʒ aĩatoꝝ ſpiritualiũ ⁊ naturaliũ mẽbroꝝ
ſingula hñt vnũ p̃cipale mẽbrũ: cuiꝰ cauſa
facta ſunt alia. Mẽbra v̉o ↄſilia (ſicut dictũ
eſt ſupra) ſunt partes toti: totũq; parti aſſimi
lãtia. Sũt aũt ſeptẽ. Primũ ſcʒ oſſa. Scõm
cartilago: coꝛ: nerui: ligamẽ. Tertium vene.
Quartũ arterie. Quintũ caro: glandes: pin
guedo. Sextũ cutes ⁊ pellicule. Septimuʒ
pili ⁊ vngule. Oſſa itaq; ſunt purioꝛ ⁊ ſiccioꝛ
corpis pars. Ex li. de na. reꝝ. Sicut ĩ parie-
te luteo pali ipam parietẽ tenent ne penitus
obꝛuatur: ſic oſſa carnẽ fragileʒ ſtipãt ne ſua
mollicie coꝛpus in vnũ improbe cõuoluatur
Etiã multa hic eſſent dicenda de vno quoq;
membꝛo: que cauſa bꝛeuitatis dimitto.

Operationes

A ¶ Auicenna in ſcd̃o canone. Saliua homĩs
ieiuni ſcoꝛpiões interficit. Cũ eadẽ ⁊ cãpho-
ra fricat̃ impetigo. Eadem quoq; cũ diſtilla
tur in aurẽ vermib; leſam eos interficit ⁊ ſta
B tim educit. ¶ Soꝛdicies auris hoĩs confert
emigrance ⁊ pãnaricio. Et linitur ſuper fiſſu
C ras labij. ¶ Capilli quoq; ⁊ dentes ⁊ oſſa ho-
minis cõbuſta. ⁊ alia plura de homĩe medici
D nalia ſunt. ¶ Item vꝛina hoĩs abſtergit ſcabi
em vlceroſam ⁊ pꝛuritũ, p̃hibetq; ſerpiginẽ ⁊
impetiginẽ. Eadem in vaſe eneo cũ melle co
cta abſtergit albuginẽ oculi: ⁊ cõfert palpita
tioni. Confert etiã yctericie: et p̃pꝛie cũ aqua
mellis ⁊ aqua ciceris. Fex eiuſdẽ vꝛine ſanat
E heriſipilã ſm̃ qd̃ dicitur. ¶ Et vꝛina infantis
abſtergit̃ moꝛpheã ⁊ pannũ. Eadẽ quoq; bi-
bita cõfert difficultati anhelitꝰ ⁊ dilatatiõi.
Item vꝛina hoĩs p̃ ceteris vꝛinis eſt magis
abſterſiua. ponitur enĩ cũ cinere vitis ſup lo
F cum fluxus ſanguinis ⁊ ſiſtit̃. ¶ Cõfert etiaʒ
moꝛſui vipere bibita: omniq; moꝛſui et pun-
cture valet: ⁊ q̃ ex ea antiqua eſt. cõfert vene
G nis oĩbus ⁊ lepoꝛi marino. ¶ Alia quoq; plu
ra medicinalia operatur. Sperma hominis
p̃pꝛie cõpetit empetigini: ⁊ ſedat doloꝛem po
dagre. Dicitur etiã ꝙ abſtergit moꝛpheam.
H ¶ Stercꝰ hoĩs calidũ ſedat heriſipilã vt dꝛ:
⁊ foꝛſitan ſoꝛdicici cõfert. Idem ſiccũ cũ mel
le aut vino bibitũ in febꝛib; periodicis. p̃hi-
bet enĩ eaꝝ periodos. Confert etiã yctericie.
I ¶ Dyaſco. Fimus humanꝰ vulnerib; impoſi
tus timoꝛem nõ admittit. Succus aũt cum
melle ſquinãticos curat. Itẽ fimus humanꝰ
paracoleſim facit adhibitꝰ. Gratũ vultum ⁊ K
nitecum facit. ¶ Serapion libꝛo aggre. cap̃.
zebel auctoꝛitate Gal. inquit. Omne ſtercus
eſt calidũ ⁊ reſolutiuũ attractiuũ: ſed ſm̃ plꝰ
⁊ minus. ⁊ maxime ſtercus aĩalis comeden-
tis oſſa. ⁊ ſignũ eſt ꝙ curat ſquinãtias ⁊ apo
ſtemata gutturiſ: ⁊ miſcet̃ cũ melle ad diſſinte
riã ⁊ ad vlcera antiqua. Et miſcet̃ cũ lacte in
quo ſunt extincti lapides aut ferrũ candẽs.
⁊ datur in potu: aut fit criſtere cũ eo: ⁊ miſce-
tur cum medicinis reſolutiuis appoſitum. et
confert iuuamento magno. ¶ Stercꝰ infan L
tium comedentiũ panẽ ⁊ carnes gallinaꝝ: cu
rat ſquinantiã. Conuenit ⁊ ei iuuamẽto mira-
bili qñ miſcetur cum melle ⁊ linitur cũ eo gut
tur et palatum: aut datur in potu.

Capitulum. ij.

Hnus. Iſidoꝛus. Agnꝰ a greco vo-
a cabulo dꝛ q̃ſi pius. nã inter oĩa terre
animantia maxime inuenit̃ innocẽs
⁊ manſuetus. nullum enĩ ledit dente nec coꝛ-
nu nec vngue. ⁊ quicquid in eo reperit̃ totum
vtile eſt: quia caro ad cibum: pellis ad variũ
vſum: pilus ad indumentum. fimus ad terre
impinguationem. vngula ⁊ coꝛnu ad medica
tioneʒ ⁊c. ¶ Item Iſidoꝛus libꝛo. xij. Latinĩ
agnũ ab agnoſcendo putãt dictũ: eo ꝙ pꝛe ce
teris animalib; matrem ſuã noſcat adeo ꝙ ſi
in magno grege errauerit ſtatim balatu vo-
cem noſcat parentis. ¶ Scdm̃ Areſtotilẽ ⁊
Auicennã. Agni quidã naſcuntur in tp̃e ver-
nali. quidã in tp̃e autumnali. Uernales ſunt

coꝛpoꝛe maioꝛes robuſtioꝛes viribꝫ ⁊ pingui oꝛes q̃ ſunt autũnales vel hyemales. Pli. li. viij. In aliquibꝫ tamē regionibꝫ multi hyber nos agnos preferũt vernis. quoniã magꝭ in⸗ terſit ante ſolſticiũ q̃ ante brumã firmos eſſe ſolũqꝫ hoc aīal vtiliter bruma naſci. Idem in libꝛo. xviij. Poꝛro decreſcēti luna caſtrãdi ſunt agni vel arietes ſicut iuuenci et edi ac verres. Ambꝛoſius. Agnus ſimpliciſſimus cum a matre quandoqꝫ aberrat frequēter eã balatu abſentem excitat: multiſqꝫ licet verſe tur in milibꝫ ouium. recognoſcit vocem parē tis ⁊ feſtinat ad eam. Nam q̃uis cibi ⁊ potꝰ deſiderio teneatur: tranſcurrit tamen aliena vbera licet humoꝛe lactis grauida exundēt: ſoliuſqꝫ materni lactꝭ fontes requirit. ¶ Are⸗ ſtotiles. Agnus ſi renes eius ſepo circũqua⸗ qꝫ cooperiant̄ moꝛietur. ¶ Palladius li. xv. Agnoꝝ pꝛima generatio eſt in menſe nouem bꝛi. ſed agnus natꝰ maternis vberibꝫ ſtatim admouendus eſt manu: pꝛius tamen exiguũ lactis in quo ſpiſſioꝛ eſt natura mulgendum quod paſtoꝛes colluſtram vocant. hoc enim agnis (niſi auferatur) nocebit. ac per biduũ natus cum matre claudatur. ⁊ tunc ſeptꝭ ob⸗ ſcuris calidiſqꝫ ſeruetur. Itē ſecluſo paruu⸗ loꝝ grege matres in paſcua mittãtur. Suf⸗ ficit autem pꝛiuſq̃ in mane pꝛocedant. ⁊ cum ſature reuertuntur ad veſperam agnis vbera haurienda ꝑmittere. Qui donec firment̄: in⸗ tra ſtabulum furfuribꝫ vel modica herba vel (ſi eſt copia) farina oꝛdei paſcantur ingeſtum donec cōſeptis pabulum ꝑ etatis robur ma tribus habere poſſint cōmune. ¶ Actoꝛ. A⸗ gnus eſt animal omniũ ſimpliciſſimũ ⁊ man ſuetiſſimum. quia nec vlla fraude vel aſtutia callet: nec vlli dentibus vel cum vnguibꝫ no cet. ¶ Item patientiſſimũ. Quia ⁊ immolan dus non clamat: ⁊ tondendus ſilet. Item ad plures vſus vtiliſſimum. Nam et lac pꝛebet ad nutrimentum ⁊ lanam ad veſtimentum: ⁊ carnes ad eſum: coꝛium quoqꝫ ad calciandũ vel ad ſcribendum ⁊ fimum ad agrum impin guandum ⁊ fecundandum. Eſt ⁊ animal mũ⸗ dum ſcḋm legem. quia ⁊ ruminat ⁊ findit vngu lam. Lupum vero naturaliter timet ⁊ hoꝛret ⁊ fugit. Merito ergo ⁊ ꝓpter ꝑdictas tot bo⸗ nas ꝓprietates voluit chꝛiſtus pꝛe omnibꝫ bo nus in agno pꝛecipue figurari: ſicut ſpiritus ſcilicet in columba.

Operationes

A ¶ Iſaac in dietis particularibꝫ. Agnꝰ quidē lactans in viſcoſitate vicinꝰ eſt poꝛcis lactē⸗ tibꝫ ꝓpter vicinitatē vulue ⁊ humiditatē la ctis quo nutrit̄. ꝓinde caro eius nō eſt lauda bilis: qꝛ indigeſtibilis: ⁊ lubꝛicitate ſua de ſto macho deſcēdit. Indigeſtibilis autē ꝑcipue id eſt comedētes ſtomachũ tumidũ ex defe⸗ ctu habeant. Ideoqꝫ Gal. vituperauit lactã⸗ tes agnos. ¶ Annuales vero mediocrē ha⸗ B bent cōplexionē inter lactantiũ humiditatē ⁊ iuuenũ ſiccitatē. Ideo ceteris ſunt melio⸗ res ⁊ ad digerendũ facilioꝛes. ſanguinē me lioꝛē generãt. maximeqꝫ iuuenes iuuant cali dam ⁊ ſiccã cōplexionē hñtes: ⁊ calidã ⁊ ſic⸗ cam regionē inhabitãtes. ¶ Ex libꝛo de na⸗ C turis reꝝ. caro agnina robuſtis ⁊ ſanis ē val de bona: ſed infirmis infirma. qꝛ licꝫ a ſtoma cho facile deſcendat: difficile tamen a mem⸗ bꝛis ſoluitur. Ideo viſcoſum humoꝛem gene rat. ¶ Pli. li. xxix. Coagulum agni cōtra om D nia mala medicamēta pollet: ⁊ cōtra marino rũ moꝛſus vel ictus valet. ¶ Auicēna. San⸗ E guis agni ſanat epilentiã cum vino. Coagu⸗ lum enim eius a venenis moꝛſuris oībus ſa⸗ nat. ¶ Albertus. Medulla agni ad ignem li F quefacta cuꝫ oleo nucum admixto zuccaro albo diſtillata ſuꝑ ſambucũ: ⁊ poſtea bibita diſſoluit lapidem in veſica: ⁊ confert patien⸗ tibus doloꝛes in virga ⁊ in veſica ⁊ in renibꝫ ⁊ cōfert etiam mingenti ſanguinē. ¶ Si cũ G felle agni inungant̄ loca coꝛpoꝛis in q̇bus in cidit cancer cōfert manifeſte. Si vis remo⸗ uere moꝛbū ouiũ interficientem eas accipe ventrē arietis ⁊ coque cũ vino. ⁊ admiſce cũ aqua ⁊ da ouibꝫ in potu ⁊ remouebit̄ moꝛbꝫ.

Capitulum. iij.

Aries. Iſidorus libro .xij. capitulo pri-
a mo. Eſt autem aries dux ⁊ princeps
ouium. ⁊ ideo dedit ei natura fortitu-
dinem ceterꝭ ouibꝫ preſtantiorem. Decuit enim
arietem ducem ceterarum ouium ⁊ tutorem
alijs eſſe viribus fortiorem. Et ideo vt dicit
Iſidorus. Aries autem ferues a viribus eſt
dictus: eo ꝙ tanq̃ vir ouium. Uel vt idem
dicit: Uerues a verme eſt dictus: eo ꝙ ha-
beat vermem in capite cuius pruritu excita-
tus caput concutit fortiſſime. ⁊ quicquid ſi-
bi obuiat dure ferit. ⁊ ideo aries grece quod
dicitur virtus latine eſt vocatus. quia in gre-
gibus maſculi dicuntur aries. quia ad fecun-
dandas oues virtuoſi ſunt atq̃ fortes. Nam
corporis magnitudine ⁊ virium fortitudine
⁊ animi virtute oues alias precellũt. ¶ Di-
citur etiam aries ab aris. quia vt dicit Iſi-
dorus. Hoc pecus primum fuit in aris a gen-
tibus immolatum. Unde dicitur ideo aries
quia mactatur ad aram. Unde ſm legẽ Mo-
ſaicam. Aries fuit animal potiſſime mũdũ:
et ad ſacrificium ⁊ ad eſum. Nam pro pecca-
to illo a populo conueniẽter offerebatur. et
quia findebat vngulam pariter ⁊ ruminabat
indifferenter a populo comedebatur. ¶ Item
Plinius libro .viij. capitulo .xlvij. Arietes in-
quit naturale eſt agnos faſtidire: ⁊ oues ſe-
nectas ſibi obuias conſectari. Nam ipſe me-
lior eſt ⁊ vtilior in ſenecta. tamen reſpectu oui-
um ferox fit animo. Tempore amoris pugnat
pro vxoribus ſuis: ⁊ aduerſarios cornibꝫ im-
petit. ⁊ vt melius pugne: ⁊ fortius contra reſi-
ſtentem retrocedit: ac reſiliendo cum impe-
tu hoſtem ferit. De arietibꝰ etiam dicit Aui-
cenna. Arietes inquit ⁊ capri vadunt multũ
in vnum. ⁊ in hyeme non ſe abſcondunt pro-
pter frigus. ⁊ aliquando exeunt de loco cali-
do ad locum frigidum. ⁊ quando pluit quo-
uſq̃ moriantur. ⁊ arietes naturaliter ſequun-
tur capras: ⁊ quieſcunt omnes quouſq̃ pa-
ſtor accipit vnum ex eis: ⁊ facit ipſm antece-
dere ⁊ ſequuntur alij. ⁊ timent naturaliter to-
nitrua ſicut oues: que ſi impregnate fuerint ⁊
audierint tonitrua abortiunt ꝑ timore. ⁊ an-
te mediam noctem ſtant ſimul cum ouibus ⁊
dormiunt: ⁊ poſt ſparſim. ⁊ in dormiẽdo ſem-
per latus alternant per vices. nam a vere vſ-
q̃ ad autumnum dormiunt in vno latere. de-
inde vſq̃ ad ver dormiunt in latere altero.
¶ Iſaac in dictis particularibus inquit: ꝙ
arietes ⁊ capri ſicut ⁊ cetera animalia ꝓpriam
habẽt vocẽ ꝑ quã ſe clamãt ⁊ vocãt feminas
tpe coitꝰ ⁊ amoris: ⁊ potãtes aquã ſalſam an-
ticipãt coitũ ⁊ citiꝰ mouẽtur ad amorẽ. Et qñ
arietes ſenes mouentur citiꝰ ad amorẽ ⁊ coitũ
q̃ iuuenes in tpe determinato ſignũ eſt bo-
nitatis tpis in anno illo. Et ſi in illo tpe exci-
tentur iuuenes ad amorẽ ſignum eſt peſtis fu-
ture ſuper oues in anno illo. hoc idem dicit
Areſto. ⁊ Auicen. Areſtotiles. In libia cito
apparẽt cornua in capitibꝫ arietum. ⁊ (vt ait
Homerus) cornua ſunt etiam in capitibꝫ fe-
minarum arietum. Apud ſeptẽtrionẽ ꝓo nõ
habẽt arietes cornua in quodã loco. Anima-
lia que habẽt cornua fiſſuras habẽt in vngu-
lis naturaliter: vt taurus: ceruus ⁊ aries. Et
vt in pluribꝫ aries dux gregis eſt. Paſtores
enim in grege ponũt arietem vnum rectorẽ:
ſicq̃ docent eum a puericia: ꝙ cum acclama-
uerit eum paſtor proprio nomĩe anteriorat
ſe. Euſcolapius in libro ſuo. Elephas cũ ari-
etem viderit: timet eum ⁊ fugit.

Operationes

A ☞ Iſaac. Arietes habent carnes calidiores
ac minꝰ humidas q̃ ſunt carnes ouiũ ac du-
riores ad digerendũ. Arietes iuuẽtute ma-
nentes minoris ſunt humiditatꝭ ⁊ viſcoſitatꝭ
ꝓpter etatis ſiccitatem eorum complexioni
dominantẽ. Idcirco eorum caro melior eſt
agnis ⁊ ouibꝫ. quia ſi bene digerũt bonum.
⁊ multũ ſanguinẽ generãt. maxime ſi caſtra-
ti ſunt. quia caliditas ⁊ humiditas eoꝝ tem-
perate ſunt. vnde boni ſaporis ſunt: niſi qñ
ſunt decrepiti qui proculdubio peſſimi ſunt:
⁊ nõ caſtrati ſunt eis meliores. Omnẽs enim
decrepiti i calore naturaliter defectuoſi ſũt.
qui defectus ꝓuenit ex etate ⁊ teſticuloꝝ in-
digentia. Annuales mediocrem habent cõ-
plexionem inter lactantium humiditatem ⁊
iuuenum ſiccitatem. Idcirco ceteris arieti-
bus meliores ſunt. ⁊ ad digerendum facilio-
res. Sanguinem enim meliorem generant.
⁊ maxime iuuant iuuenes calidam ⁊ ſiccam
complexionem habẽtes: ⁊ calidam ⁊ ſiccam
regionem inhabitãtes. Decrepiti vero (vt di-
ctum eſt) ceterꝭ deteriores ſunt. ¶ Auicenna. B
Caro arietis aduſta linitur vtiliter ſup mor-
pheam ⁊ ſup empetiginem. Confert etiã mor-
ſibꝫ ſerpentum ac ſcorpionum. Etiam cũ vi-
no canis rabioſi. ¶ Cinis eiuſdem confert al- C
bugini oculi. Arietis pulmo calidus ſuppo-
ſitus ſanat excoriationem calcanei ex calci-
amento. ¶ Euſculapius. Arietis liquor qui D
a pulmone decocto diſtillat tertianas etre-
num morbum in eis natum ſanat. ¶ Plini- E
us lib. xxix. Ius ex carne arietum valet cõ-
tra cancrum. Haly. Arietis fel aurium dolo-
ri: qui eſt ex frigiditate medetur.

Capitulum.iiij.

Per.Jſidorꝰ.Aper a ferocitate vo-
a catꝰ eſt:ablata f littera ⁊ p ſubroga-
ta.Vnde⁊ apud grecos fragros idẽ
ferus dicit̃.Omne enĩ quod ferũ eſt ⁊ immi-
te abuſiue agreſte vocamus.Porci agreſtes
valde bellicoſi ſunt tempore coitꝰ ⁊ ingemã-
tur vt coria ſua ſint eo tempore dura. quia ſe
cũ arboribꝫ confricant:⁊ poſtea lutũ intrant
Jlludqꝫ deſiccant.Hi inde prelianť intantũ
vt vnus aut ambo moriuntur.Vrſus quoqꝫ
pugnat cum porcꝫ agreſtibꝫ.Eſt autem aper
iracundus ⁊ inſipiens:nec bonorum doctri-
nam morum recipiens.nullaqꝫ mutatio acci
dit in eo etiam ſi caſtretur.Apri quoqꝫ femi-
na caſtratur.ita ꝙ nõ indigeat coitu:vt cito
impinguetur:ſed priꝰ biduo cibꝫ prohibetur
¶Pliniꝰ li.viij.Apris maribꝫ in coitu ẽ aſpe
ritas plurima.Tunc inter ſe dimicant arbo
ruꝫ attritu coſtas indurãtes ſeqꝫ luto tergo-
rantes.Femine qꝫ in partu aſperiores ſunt:
⁊ fere ſimiliter in omni genere beſtiarũ.¶Ex
libro de naturis rerum.Aper beſtia fortis:
nigri coloris.que nullam bonorũ morum do
ctrinam recipit vnq̃ꝫ:ſed ſemp fera ac ferox
eſt.dentes habet magnos ⁊ recuruos inciſi-
onibꝫ aptos in quibꝫ hoc mirabile eſt:ꝙ viua
quidem beſtia poſſunt idem ꝙ ferrum.Mor
tuo vero detracti vim inciſionis amiſiſſe p-
bantur.Hoc animal ſi mane anteq̃ꝫ mingat
a venatoribꝫ impetatur:de facili laſſat̃.Si
vero ante vel interim dũ venatur vrinã fece-
rit difficulter capture cedit.Verũtamẽ etiã
laſſatuꝫ nõ cedit:ſed in poſterioribꝫ ſubſiſtit:
⁊ atrocitate rigida laſſitudinẽ diſſimulat.du-
ellum offerens venatori.ferire tamen in ho-
minem vel inuadere nõ preſumit niſi priꝰ ab
illo ictum acceperit.Caueat autem homo ſi
bi:quia niſi primo ictu pungentis cuſpidis
letale vulnus inter armum ⁊ laterales coſtas
dederit: periclitari de vita poterit niſi forte
iuxta ad refugium arborem inueniat quam
aſcendat:aut in humiliori loco reliqua terre
planicie totis membris ſe premat. auerſi enĩ
acre curui dentes eiꝰ quibꝫ quaſi quibuſdam
attrociſſimis armis valẽt ad inferendã mor
tem:nõ poſſunt quenq̃ꝫ niſi elatum ⁊ erectuꝫ
attingere.Suſtinebit tamen pedum illiꝰ cõ
culcationem quouſqꝫ ſi iacenti a proximo ſuc
curratur.Aper cunctas beſtias p̃cedit audi
tu a dextris.Habet os ad modum ſcuti.qđ
venabulis ⁊ machere opponit.

Operationes

¶Pliniꝰ li.xxviij.Apri cerebrũ ꝯtra ſerpen- A
tes laudat̃ cũ ſanguine.Jecur etiã inuetera-
tũ cũ ruta potũ ⁊ vino:adeps qꝫ cũ melle re-
ſinaqꝫ.Simili modo ⁊ iecur verrinũ exem-
ptis dũtaxat fibris q̃ttuor obulorꝫ pondere
⁊ cerebrũ ex vino potũ.¶Jtem cerebrũ apri B
vel ſanguis verendoruꝫ medet̃ carbunculis.
Jecur eiꝰ litargicos excitat.¶Jn iecure fe C
mine apri inueniunť lapilli qui cõtriti ⁊ in vi
no poti calculos pellũt.¶Apri pulmo ebrie D
tatem arcet.Fel aprinum ſtrumas diſcutit.
Lyenem quoqꝫ ſedat potum.¶Jdem.Cum E
adipe pulmo impoſitus permones ſanat.
¶Vlcera quoqꝫ ſerpentia ſanat fel aprinum F
cum reſina ⁊ ceruſa.¶Cinis maxillarũ apri G
ſanat vlcera que ſerpunt.¶Jdem quoqꝫ con H
fert fractis.Larduꝫ eius elixum atqꝫ circũ-
ligatum mira quoqꝫ celeritate ſolidat ea.
¶Apri vrina ⁊ ipſa veſica p cibo ſumpta veſi I
ce calculorumqꝫ cruciatibꝫ medetur.ſi prius
vtrũqꝫ fumo maceratur. Jd in apri veſica ſi
aſſa mandetur vrine cohibet incontinentiã.
¶Hydropicis auxiliatur apri vrina vel etiã K
veſica paulatim in potu data.¶Vrina quo- L
qꝫ apri in vitro ſeruata auriuꝫ dolori vitijſqꝫ
medetur.deniqꝫ tam grauis eſt apro vrina:
vt effugere nõ ſufficiat niſi egeſta.ac ea velut
deuictꝰ opprimatur.vnde illa exuricos tra-
ditur ¶Aprini fimi cinis inſperſus potioni M
tepidi vini diſſintericis medet̃.Luxatꝫ quo-
qꝫ valet idem fimus.Verriſqꝫ ſpuma recens
ex aceto.Jn fimo quidẽ ſuis eſt vſus efficaci
or que non peperit. Jn apris quoqꝫ multum
preſtantior.¶Vſus axungie valet ad emol- N

liendas excalefaciẽdas diſcutiẽdás purgan
daſq; cõfricatis membris itinerum laſſitudi D
nes.¶ Ex libro de naturis rerũ. Fimus apri
recens ⁊ calidus precipuũ eſt remedium con
tra fluxum ſanguinis e naribus.

Capitulum.v.

Sinus. Ex li.de na.rez. Aſinus eſt
a aĩal deforme vile ac deſpectuz.grãdi
capite.longis ⁊ latis auribꝫ.corpore
macilẽto:neſciũt impinguari. In humerꝫ ſti-
gmata xpi portat crucis. Eſt ergo aſin⁹ aĩal
manſuetũ ⁊ diſcordie neſciũ onerifez:⁊ nõ re
bellans ſarcinis:etiã vltra q̃ȝ ferre poſſit ſibi
impoſitꝫ.brutũ ⁊ irrationale ſup oĩa aĩalia.
Inceſſu q̃ȝ pigrũ ⁊ tardũ:patiẽs et inter v̓ba
duriſſimũ:p viã incedens obuiantibꝫ cedere
neſcit. Poſt mẽſes.xxx.coit.ſed niſi poſt an-
nos tres gignit. Spinas libenter comedit.
frigidi⁹ eſt naturaliter:⁊ frigoris impatiẽs:
maxime tpe ꝯcept⁹. Ideoq; non generanť in
locis frigidis ⁊ in Scocia ⁊ in regiõibꝫ pro-
pinquis:nec in equinoctio ſicut coeunt equi
ſed in eſtate In terra q̃ȝ ſeptẽtrionis q̃ eſt fri
gidiſſima nõ inueniť:qm̃ illic viuere nõ põt.
Geſtat aũt in vtero p annũ integrum. Aſini
pullus aliquantulũ decoris hȝ in iuuentute:
ſed q̃nto pl⁹ ſeneſcit tãto turpior fit. Areſto.
Aſin⁹ hȝ ſoleas ſicut ⁊ equ⁹:nõ hȝ fel omni-
no:ſed hȝ ſanguinẽ ſpiſſum ac nigrũ valde ſi
cut taurus. Aſin⁹ ⁊ aĩalia cetera magni cor-
dis timida ſunt plus oĩbꝫ aĩalibꝫ. Timet fri
gus:felle caret:ſpinas comedit quãdo mol-
les ſunt.multũ coit:min⁹ tñ q̃ȝ equus. Et ſi
nõ inceperit generare poſt eiectionẽ poſteri-
orũ dentiũ nõ generabit oĩno. Comedit fru-
ctus. Herbis paſciť ⁊ aqua impĩguať. Quã-
to plus ex aqua bibit:tanto pl⁹ eius cibꝫ pfi
cit. Vnicũ habet ventrẽ:ſicut ⁊ cetera ſoleas
habẽtia. Infirmať ſepe infirmitate que diciť
milide.⁊ eſt prius in capite. Curritq; flegma
multũ e naribꝫ.⁊ ſi deſcẽderit ad pulmonem
moriť. Actor. Aſinus eſt aĩal ſtolidũ tardũ ⁊
luxurioſum. Crucẽ habet in anteriore dorſi
parte ſuũ humeros.⁊ ibi debilior eſt. In po-
ſteriori aũt ſup renes ibi fortior eſt horribili-
ter clamat.lappas comedit.ſonum citare(vt
ferť)¶ Ambro. Aſinus piger ⁊ ad predam ex
poſit⁹:ſenſuq; tardior.docet nos viuatiores
eſſe debere:nec deſidia corpis animiq; pigre
ſcere:ſed ad fidẽ cõfugere que onera grauia
ſolet alleuiare. Phiſiologus. Aſin⁹ eſt aĩal
oneriferũ mãcipiũ ſeruituti addictũ reſpectu
multitudinis laboꝝ q̃s ſuſtinet paruȝ gratie
cõſequiť.vocẽ hoĩs cõſuetã intelligit. Et no
uit iter qđ ſepe ambulauit. Cum auteȝ vidit
lupum venientem reſpicit in lumbũ:⁊ ſic im-
prouiſus a lupo cõprehenditur.

Operationes

¶ Auicẽna. Aſin⁹ ſanat lepram. Cõtracti ex A
ſiccitate ſedent in iure carnis ei⁹.⁊ caro etiã
eius iuuat. Epar ei⁹ aſſatũ et a ieiuno come-
ſtũ ꝯfert epilẽtie.ſilr̃ ⁊ ei⁹ vngula aduſta.
¶ Cinis carnis ⁊ epatis ei⁹ cũ oleo valet ſu- B
perpoſitꝫ fiſſuris frigoris. ¶ Itẽ cinis epatꝫ C
eius cũ oleo valet ſup ſcroſulas. ¶ Diciť aũt D
q̧ ei⁹ vrina cõfert dolori renũ. Vrina vero ſil
ueſtris aſini.ſicut Galienus ait:lapidẽ in ve-
ſica frangit. ¶ Sanguis aſini phibet fluxuȝ E
ſanguinis variũ ex velamine. ¶ Adeps eius F
valet ad veſtigia cutis. Vrina aſini ꝯfert vl-
ceribꝫ ambulatiuis ⁊ humidis ⁊ dolori renũ.
Stercus ei⁹ in om̃i curſu ſanguis admini-
ſtrať. ¶ Odorať quidẽ ad fluxũ ſanguinis na G
riũ fortem:⁊ exp̃mitur humiditas ei⁹ in narẽ
a cretineť. ¶ Item ſterc⁹ aſini paſcentꝫ ſiccuȝ H
cũ vino valde bonũ eſt puncture ſcorpionis
¶ Lac etiã aſinaꝝ min⁹ butroſum exiſtens: I
ſubtile eſt ⁊ aquoſum. Valet tuſſi extenuati-
oni ac ſputo ſanguinis ⁊ hydropiſi ac duri-
ciei ſplenis. Ventrẽ lenit:⁊ ethice bonũ eſt.
¶ Fertur etiã q̧ cũ os ex eo colluiť:ꝯfirmat K
dentes ⁊ gingiuã. Nõ eſt aũt cõueniẽs habẽ
tibꝫ ſodã ⁊ vertiginẽ ⁊ tinitũ aurium priuſq; dormire
ſupra ipm.⁊ vniuerſaliter nocet hñtibꝫ capi-
ta debilia. ¶ Eſculapius. Sanguis aſini L
cum vino potat⁹ febres quotidianas ſanat:
tribꝫ vel quattuor guttis illi⁹ datis. Adeps

cius coitũ cõmouet. Splen eiꝰ cũ aq̃ tritus
M ⁊ mãmille appoſitus attrahit lac. ¶ Dyaſco.
Adeps aſininꝰ dicit̃ cicatrices concolerare
Lac eiꝰ ventrẽ mollit: ⁊ oꝛe receptũ dentes
gingiuaſq; ꝯfirmat. Vulneratiões q̃z vẽtris
ac reumatiſmũ optime curat. Lociũ eiꝰ bi
N bitũ nefreticos ſanat. ¶ Haly. Aſini pulmo
⁊ pulli eiꝰ ſi deſiccatꝰ terat̃ ac bibitur attra-
ctioni ſpiritus ac tuſſi ꝓdeſt. Epar aſini do-
meſtici ſi comederit eũ epilenticus ꝓdeſt ei.
O ¶ Aſini fimus ſi opprimat̃ eo ſanguinis flu-
xus de venarũ vel arteriarũ inciſione ampu
tat eũ vel ſtringit. Pari modo ſi de aqua eiꝰ
inſtillet̃ naribꝫ ſanguinis fluxũ patientibus
ſtringit. Omnino lac aſine medicaminibꝫ le
talibꝫ obeſt: ⁊ inteſtinoꝝ vlceribꝫ ꝓdeſt ac te-
naſmo. ſic quoq; ꝓdeſt lac ouiũ ſed minus.
P ¶ Pliniꝰ li. xxviij. Anulũ ex vngula ⁊ cruri-
bus aſini nigredinẽ nõ habentꝫ. ſi induat epi
Q lenticus ꝓhibet ipm̃ ne cadat. ¶ Preterea ſi
domum fumiges aſini pulmone mũdas eaꝫ
ab omni reptili ac ſerpente.

Capitulum. vj.

Hane ⁊ alches. Ex libro de naturis
a rerum. Ahane ſm̃ Ariſtotelem eſt a-
nimal magnitudinem cerui contra
conſuetudinem omnium animalium habẽs
ſed in auribus ſimile felli hominis in coloꝛe
Et eſt amarum valde cauſatiuum vehemen-
tis ire ferocitatiſq;.

Operationes

¶ Helynãdus. Alches ẽ animal in ſilua her- A
cinia. harum cõſimilis eſt capꝛis figura ⁊ va
rietas pellium: ſed magnitudine paulo ante
cedunt. Mutilia ſunt coꝛnibus: ⁊ crura ſine
nodis articuloſq; habent. Nec quietiſ cauſa
ꝓcumbunt: neq; quo afflicte caſu ceciderint:
erigere ſeſe aut ſubleuare poſſunt. ¶ His ſũt B
arboꝛes ꝓ cubilibus ad eas ſe applicant: at-
q; ita paululum reclinãtes quietem capiunt.
Quarum ex veſtigijs cum animaduerſum a
venatoꝛibus fuerit quo ſe recipere loco con
ſueuerunt eo loco a radicibꝰ ſubꝛuunt. vt ab
ſcindunt arboꝛes tantum vt ſumma ſpecies
vel ſtipes earum ſtantium relinquantur. huc
cum ſe cõſuetudine declinauerint: infirmas
arboꝛes pondere affligunt atq; vna ipa con
cidunt. ¶ Eſt alches mulis comparanda: C
adeo pꝛopenſo labio ſupioꝛe: vt niſi recedẽs
in poſterioꝛa veſtigia paſci nõ queat. ¶ San D
gama inſula e regione germanie mittit ani-
mal quale alches. ⁊ cuius ſicut nec elephan-
tis flecti nequeunt ſuffragines. ¶ Ideoq; nõ E
cubat cum doꝛmiendum eſt: ſed ſomnolentã
arboꝛ tantũmodo ſuſtinet que pꝛope caſum
minatur vt fera ruinam faciat: dum aſſuetis
fulcimentis innititur ita capitur. ¶ Alioq̃n F
eã mancipare difficile eſt. quoniã nullo rigo
re poplicum incompꝛehenſibili fuga pollet.

Capitulum. vij.

Nabulla. Antaplon. Aptalo. Auca
a cinoꝛ. ¶ Iſidorꝰ. Annabulla beſtia ẽ
ethiopie. collũ bois: vt equus pedes

⁊ crura velut bos.caput vt camel⁹.albas ha
bet maculas.colorē rutilū valde. mēbra ſin-
gula diſtinguentem. Cumqꝫ tanto decore ſit
animal reſperſum.pellis multum ſpectabilis
carius venditur ad luxū oculorū. Antaplon
vel aptalos animal ſimile capriole fetidū ni-
mis cui non poteſt homo approximare. Et
habet duo cornua acuta valde.q̄ſi duas fal-
ces.⁊ recuruata ſunt. Hoc animal cum ſitit:
accedit ad eufraten vt bibat.et cum biberit:
adit dumetum quoddam vicinū minutiſ vir-
gulis ⁊ ſubtilibus cōſituꝫ.vt ibi quaſi luden
do ſe in illis viminibꝫ cōfricet. Quo fit vt in
illis illaquietur:ita ꝙ ſe inde nō poſſit auelle
re. Et tunc vocem magnā emittit.quaꝫ cum
audit venator irruens in ip̄m occidit illud.

Operationes

☞ Ex libro de natura rerum. Aptalon eſt a-
A nimal acerrimum.ita vt venator ei nō poſſit
appropinquare. habet autem longa cornua
ſerre figuram habentia:ita vt poſſit etiaꝫ ar-
bores magnas ⁊ altas ſecare ⁊ ad terraꝫ de-
ponere. Cumqꝫ ſitit venit ad flumen eufraten
B ⁊ bibit. ¶ Eſt autem frutex que grece dicitur
hercinie habēs virgulta ſubtilia et prolixa.
C ad que ludens cornibus ſuis obligat ea vir-
gultis eius.ſicqꝫ diu clamans auditur.⁊ a ve
natore occiditur. ¶ Ariſtoteles. Ancacinor
eſt animal equale catulo leuerario. Hui⁹ in-
telligentia maior eſt cum eſt paruus q̄ꝫ cū eſt
magnus.

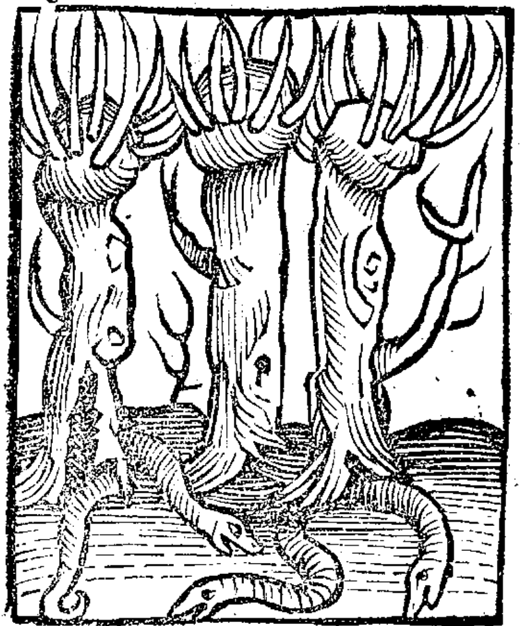

Capitulum.viij.

Fferato. Affudio. ¶ Auicēna. Affe-
a rati ⁊ alterati.i.ſaliens ⁊ volans.de
p̄mo qđ hic habet̃ afferati in Auicē-
na habet̃ cafezati. Serpētes ſunt parui bre
ues:minuti.q̄ q̄nqꝫ occultant̃ in arboribꝫ inſi
diantes vt proijciant ſe ad trāſeuntes.horuꝫ
genus vidi. Callidi valde ſunt ⁊ ad rubedinē
declinantes ex eoꝝ morſu accidit (vt dicit̃)
dolor vehemens ⁊ totum corpus pertranſit.
ex quo etiam mors accidit. Cura eorum cō-
munis eſt vt cura viperarum.

Operationes

¶ Affudius ⁊ ſabrin pro primo in quibuſdam A
originalibus habetur affudius (vt dixerunt
ſapientes) Sunt duo ſerpentes arenoſa cor
pora habentes:⁊ ſub capita eorum puncta al
ba ⁊ nigra. Et quandoqꝫ ſunt nigri rubei et
albi.ſup eorum capita ſunt ſquame albe inci
ſe.eorumqꝫ inceſſui ſtrepit⁹ ineſt ꝓpter ſiccita B
tem corticum ventrium ipſorū. ¶ Et ſunt gra
uis motus dentium equalium. Horum mor
ſus diſrūpit poros ⁊ meat⁹ naturales faciēs
ex eis fluere ſanguinē.ita ꝙ ex angulis etiaꝫ
oculoꝝ. ¶ Et comp̄mit̃ in ſanguine ⁊ ſputo C
ſanguinis ⁊ fluxu ſanguinis narium ⁊ vomi
tu ⁊ dolore ⁊ ſtomacho. ¶ Et dixerūt ꝙ loc⁹ D
apoſtemat̃ ac denigrat̃.⁊ currit ex eo res par
ua aquoſa.⁊ ſoluit̃ venter:⁊ ꝯſtringit̃ anheli-
tus:⁊ difficultas vrine fit:⁊ abſcōdit̃ vox:et
membra mollificant̃:⁊ vincit ſup corp⁹ diſpo
ſitio obliuionis:⁊ accidit ſpaſmus:⁊ cadunt
dentes:⁊ moritur patiens. Cura aūt eorū ex
parte ꝓxima eſt cura viperarum.

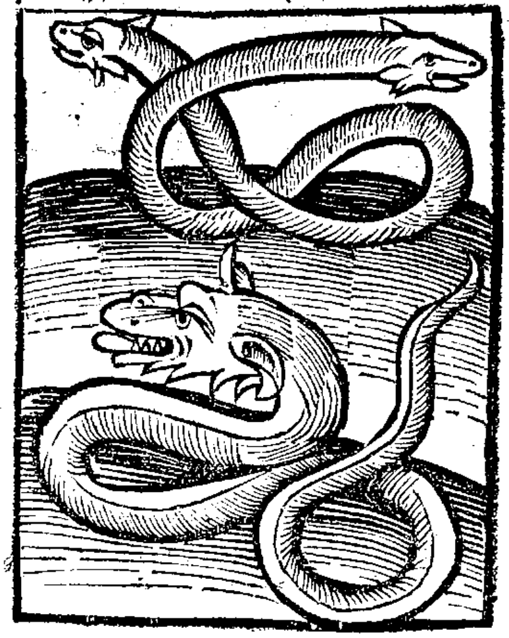

Capitulum.ix.

Anſibena ⁊ armena. Iſidorus. Anſi-
a bena dicta eſt: eo ꝙ habeat duo ca-
pita. Unū in loco ſuo. Alterū in cau
da currēs ex vtroqꝫ capite tractu corpis cir
culato. Hec ſola ſerpentiū frigori ſe cōmit-
tit. ꝑma omniū ꝓcedens. De qua Lucanus
Et grauis in geminū vergens caput anſibe
na. huiꝰ oculi lucent veluti lucerne.

Operationes

A ¶ Pliniꝰ li. viij. Anſibene caput eſt geminū.
B Hoc eſt ⁊ ad caput ⁊ ad caudā: tanqꝫ parū eſ-
ſet ore vno fundi venenū. ¶ Jorath. Anſibe-
na ſerpens frigori cōmittit ſe vigil ⁊ ſollicitꝰ
de ouis ſuis valde cū ea cubat. Naꝫ dū que-
dā pars eius dormit: altera tunc vigilat. Et
cū ꝑ ſemitā incedit: duo capita regit. nuncqꝫ
caput anteriꝰ nūc vero poſteriꝰ ꝯſequit̃. Eſt
alius ſup calcaneū ambulans in coitu ſuo:
C ⁊ ſup caudā ſuā. ¶ Auicē. Armene ē ſerpens
ꝓprietates habens reguli ꝓprietatibꝫ proxi-
mas. nō enim interficit morſu tm̄ ſed viſu et
ſibili ſui auditu. Quodcūqꝫ animal mordet:
diſſoluitur. ⁊ quodcunqꝫ ei appropinquat ex
animalibꝫ: moritur. At vero quātitate dixe-
D runt eum a regulo differre. ¶ Eſtimauerunt
enim ꝙ eſt ab vno cubito: vſqꝫ ad cubitum ⁊
ſemis. Et dixerunt ꝙ morſu ab eo nō cōfert
E aliquid. ¶ Si vero aliquid confert ei: tūc ſe-
men papaueris ⁊ caſtoreū. Hoc enim iam q̄
dam teſtificati ſunt.

Capitulum.x.

Aſpis. Iſidorus. Aſpis dicta eſt: eo
a ꝙ morſu venenato interimat. As ei
greci venenum dicunt. Huius diuerſa ſunt
genera ⁊ diſpares effectus ad nocendū. Fer
tur ꝙ aſpis cum incantatorem pati ceperit:
qui eam quibuſdam carminibꝫ euocat: vt eā
de cauerna educat. Illa cum exire noluerit:
vnam aurem in terram premit: alteram cau-
da obturat ⁊ operit: ac voces illas magicas
non audiens ad incantatorem non exit. Ex
generibꝰ aſpidum ſunt dipſa: ypnalis: emor-
rois: preſter: ſeps.

Operationes

¶ Phiſiologus. Aſpis ſi momorderit homi A
nem: ſtatim cum conſumit ita vt liquefiat to
tus in ore ſerpentis.
¶ Gloſa ſup Job: xx. Aſpis eſt paruꝰ ſerpēs B
vipera plixioris eſt corporis: ⁊ venenū aſpi-
dis cōcite. vipera tardius occidit.
¶ Unde ſcriptum eſt: Caput aſpidum ſuget C
⁊ occidet eum lingua vipere.
¶ Andromachus. Aſpidis habitatio eſt in D
ſicco: ⁊ in locis in quibꝫ non eſt aqua. Et hec
eſt quādoqꝫ cinericia.
¶ Aſpis eſt ſerpens cerulei coloris cuiꝰ den E
tes ſuper modum longi ſunt: ita ꝙ extra os
ſicut apro apparent. Morſu venenum īmit-
tit ⁊ ſpargit. vnde ⁊ nomen accepit ꝟtute quo
rundam verborum. incantatur ne veneno
interimat. vel (vt quidā dicunt) vt quieta ca
pi poſſit. ⁊ gemma de fronte eius auferri que
naturaliter in eo naſcitur.
¶ Auicenna. Aſpis eſt ex ſerpentibꝫ ſurdis. F
hec ſicca dicitur propter vehementiam ſicci
tatis ſue cutis. et eſt in quantitate ſua inter
tres cubitos ⁊ quinqꝫ.
¶ Color illiꝰ cinericeus: ⁊ ad citrinitatē de- G
cliuis. oculi eius ſunt vehementis luminis:
⁊ interficit a duabꝫ horis vſqꝫ ad tres.
¶ Quem autē momorderit: alteratur color H
eius ⁊ ſtupefit. ac multiplicatur eius ſingul-
tus: ⁊ infrigidantur membra eius. Palpebre
quoqꝫ eius clauduntur: ⁊ ꝓfunde dormit. Ad
eius morſionem eſt iuuatiuum emplaſtrum
cum calce ⁊ melle ⁊ oleo.
¶ Plinius libro. viij. Aſpidum colla intume I
ſcere nullo ictus remedio aſſeritur. pterqꝫ ſi
partes contacte cōfeſtim amputentur.

K ¶ Idem in libro.xi. Aſpidum dentes in os vergentes ſunt ne cibi excidant nullum habentium adminiculum retinendi: ſed duo ſūt in ſuperiore parte dextra leuaqꝫ lōgiſſimi: tenui fiſtula perforati venenum infundentes: vt ſcorpionum aculei. ¶ Solinus. Plures
L varieqꝫ ſūt aſpidū ſpecies: vt Dypſas. ypnalis: Emorrois: preſter. ſunt autem ammodate. eſt ⁊ cenchris: elephantie: chercitra: camedracontes. Monſtra hec ſibilant: et (vt ferunt) affectus habent nec temere niſi coniuges euagantur.

M ¶ Philoſophus. Aſpidem Lucanus ſomniferam vocat. quia vulneratus ab ea ſummuꝫ morti continuat. Fertur autem ſic incantari Demones diſcurrunt cum verbis ad ſerpentes: ⁊ infectione interiori hoc faciunt vt ſerpentes ad nutum eorum moueantur: ac ſine leſione tractabiles exhibeantur.

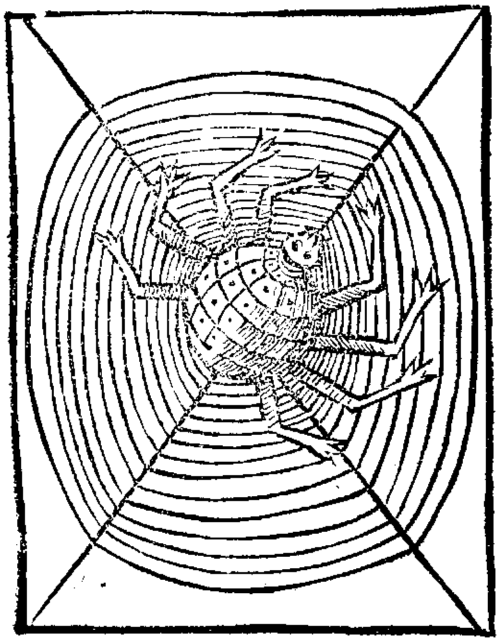

Capitulum. xi.

Ranea. Iſidorus libro. xii. Aranea
a vermis eſt aeris: ab aeris nutrimento nominata: que exiguo tempe longa fila deducit: ⁊ tele ſemper intenta nūqꝫ deſinit a labore: perpetuumqꝫ ſuſtinet ī ſuo opere diſpendium. quia ſepe ad modicum flatuꝫ venti aut pluuie ſtillicidium rumpit̄ tela ſua. tunc totaliter perdit laborem ſuum. Auicenna ait: ꝙ aranea eſt modicum animal reptile multipes: ſex vel octo habens pedes: ꝗs ſemper habet pares ⁊ nunqꝫ impares. ⁊ hoc fuit neceſſe vt ſemper eſſet eius inceſſus equus ſicut ⁊ ipm onus. ⁊ hoc eſt generale in habentibus duos vel plures pedes. habet autē aliquos pedes longiores ⁊ quoſdam breuiores propter diuerſas quas facit operatiōes. naꝫ cum quibuſdam fila ſubtiliat ⁊ in longū protrahit. Cum quibuſdam vero pariter fila nectit. cum quibuſdam per fila repit. ⁊ quando vult in tele ſuperficie immobiliter ſe ſuſpendit. vnde reſidēs in tele ſue medio ſubito ſentit muſcam telam in parte remotiſſima contingentem ꝙ̄ ſubito inuadit ⁊ aggredit̄ tanꝙ̄ hoſtem. de qua ſi triumphare potuerit eaꝫ ne euadat: inter tele ſue fila multipliciter circumuoluit. ⁊ primo capiti inſidens eius humiditatem ſugit. ⁊ de tali muſcarum venatione viuit. nam eius guſtabile ꝓprie eſt talis humor: ſicut guſtabile apis eſt mel: ſicut dicit idem Auicen. ⁊ Areſto. ¶ Iteꝫ in genere aranearum eſt diuerſitas ſexus. Ut dicit Areſtotiles libro quinto. Et eſt femina maioris corporis ꝙ̄ maſculus. ⁊ pedes habet longiores flexibiliores ⁊ habiliores ad motū: ⁊ etiā ad texturam. Et ſic idem in libro. v. ¶ Tempore coitus ⁊ amoris femina attrahit marē. per fila tele. ⁊ poſt maſculus feminam: ⁊ non ceſſabunt donec cōiungantur. ⁊ maſculꝰ ponitur ſuper ventrem femine. ⁊ iſte modus eſt neceſſarius propter ventris rotunditatem. ⁊ iſta coniunctio maxime eſt in fine veris et in principio eſtatis: ⁊ aliquando in autumno: ⁊ in principio hyemis. ⁊ tunc maxime ſunt nociue: ⁊ earum puncture amplius venenoſe.

¶ Item Areſtotiles libro. viii. Genera aranearum ſunt multa. Nam quedam ſunt parue ⁊ diuerſi coloris: ⁊ ſunt acute ⁊ velocꝫ motꝰ. Alie ſunt maiores ⁊ coloris nigri: ⁊ eaꝝ crura anteriora ſunt longiora. et ſunt tardioris motus niſi quando coitu ſtimulantur. Et nigre ſolent texere iuxta terram inter foramina: ⁊ manēt in textura ſua quouſqꝫ aliqua inciderit beſtiola: ſicut muſca quam deprehendunt. et ſi habent famem ſugunt eius humiditatē. ⁊ tunc deferūt ad locum ſuum vbi deponūt: ⁊ reſeruant eam donec iterū eſuriem patiantur. Et quando totam hauſit humiditatem: deiicit reſiduum ⁊ reuertit̄ ad venandum: ⁊ non venatur quouſqꝫ reperit quod captum eſt de textura. Et ſi quis ruperit texturam incipiet ipſam reparare circa occaſum ſolis vel circa ortuꝫ: ⁊ maxime laborat: quia tūc plures beſtiole incidūt in texturam: ⁊ femina parit et venat̄: et maſculus iuuat eam:

Abſcõdit aũt ſe in textura vl'ſub tela ne a be
ſtiolis videaṫ: ⁊ maxie qñ eſt magna. qꝛ ꝓpter
eius magnitudinẽ nõ de facili opatur Facit
etiam femina oua: ꝑmo ex quibꝫ modice ara-
nee poſt formãtur. ⁊ ſtatim qñ pariunṫ ponit
eas in textura. ⁊ ſtatim ſe mouẽt ⁊ diſponunt
ad texendũ ac ſi in vtero materno ſiũt inſtru-
cte ad venandũ. Vñ ſtatim aptat retia cõue
nientia prede ſue. Et eſt ſpecies quedã arane
arũ q̃ venãtur lacertũ paruũꝫ qñ ipm incipit
texere ſup ipm quouſqꝫ liget eius orificiũ li-
gatione forti: ⁊ tunc ſaltat ſupeum et pungit
quouſqꝫ moriaṫ. ¶ Itẽ in eodẽ libro etiã dicit
idẽ: q̧ ſepe inueniunṫ quedã aranee in alueari
bus apũ: ⁊ ille corrũpunt mel ⁊ ſugunt liquo
rem. ⁊ ſic circa fauos faciũt texturas et cor-
rũpunt eos. ¶ Idẽ dicit Auicẽ. ⁊ Pli. de ge-
neratione araneaꝝ li. xi. ca. xxv. Sicut ara-
neaꝝ natura ꝑcipua admiratione eſt digna.
Cui⁹ plura ſunt genera: inter que eſt q̃daꝫ q̃
dr̃ ſpalangio: cui⁹ corp⁹ eſt exiguũ variũ acu
minatũ velox ad ſaltũ: noxiũ habẽs morſum
Alia eſt ſpecies maioris corpis ⁊ nigri colo-
ris ⁊ cruris lõgioris ⁊c̃. ¶ Araneaꝝ aũt tele
vt dicit Areſto. ⁊ Pli. Ex eaꝝ viſceribꝫ q̃dã-
modo nature artificio generanṫ ſubtiliſſima
cõpoſitiõe ↄtexte more retis cõponuntur et
paranṫ: ⁊ filis ſubtiliſſimis cõnectunṫ: ⁊ hoc
ne a muſcis ⁊ alijs beſtiolis q̄bꝫ tẽditur vide
atur ꝓpter groſſiciẽ. cũ labare q̄dẽ cõponun-
tur: ſꝫ miro modo faciliter diſſipãtur. Ignẽ
nõ ſuſtinent. ventum timẽt cui⁹ impetu rum
puntur ⁊ ſubito denudantur.

Operationes

A ¶ Pli. Et q̃uis venenoſa ſit aranea de cui⁹
egreditur viſceribꝫ tela. venenoſa tñ nõ ē qm̃
poſt multũ vſibꝫ medicine vtile deputatur.
B ¶ Nã vt dicit Dyaſco. Tela araneaꝝ alba ⁊
mũda puluerulẽti ſordibꝫ nõ admixta vires
habet ↄſtringẽtes: ↄglutinãtes ⁊ refrigeran
tes. ideo ſanguinẽ reſtringit a vulnere deflu
entẽ ſuppoſita vulneri ꝓhibet fieri ſaniem. ⁊
ſanat plagã recentẽ ⁊ ꝓhibet inflaturã ſanita
C tem vulneris retardantẽ. ¶ Item remedium
ↄtra morſus oĩm araneaꝝ eſt cerebrum galli
naceum cũ exiguo piperis bibitũ cum vino
dulci. Item coagulũ agni potatũ cũ vino ſa
D nat morſus araneaꝝ. ¶ Idem facit cinis vn-
E gule arietine cũ melle. ¶ Itẽ muſce cõtrite ⁊
poſite ſup morſum extrahũt venenũ et miti-
gant dolorẽ. Sunt ⁊ alia remedia q̃ enume-
F rat Pli. ⁊ Albert⁹. ¶ Pli. eodẽ li. ca. vi. Ara-
nea lõga ⁊ cãdida tenues hꝫ pedes cõtrita in
veteri oleo dr̃ ſoluere albuginẽ oculoꝝ.

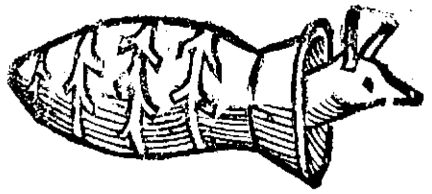

Capitulum. xij.

Lacte biſantia grece. arabi
ce achaſar. latiẽ vngula aro
matica. Serapion libro ag
gre. ca. Achaſar: eſt conchi-
lium ex ſpeciebꝫ oſtracoꝝ. et
eſt ſilr̃ de conchilijs purpu-
reis: ⁊ repiunṫ in regiõibꝫ in
die: ⁊ in aquis iuxta quas oritur ſpica nardi.
Odor aũt ei⁹ aromatic⁹ eſt. qm̃ ipm aĩal co-
medit nardum. Et ipa colligũtur in tpe eſti-
uo. qñ aqua deſiccatur. ⁊ repitur etiaꝫ ex eis
in littoribꝫ maris aizum. Et color eius eſt de
clinis ad albedinẽ: et ambe ſunt meliores: et
eſt pinguis. Sed illa que naſcitur in babylo
nia eſt ſubnigri coloris: ⁊ eſt minor illa. ⁊ om
nes habent bonũ odorem. Et qñ fumigatur
domus cum eis ſentitur odor earũ ſicut ca-
ſtorei. Sera. libro aggre. ca. oſtracorũ. Bla-
cte biſantie ſunt ex vngulis oſtracorũ. ⁊ ſunt
coopcula quibꝫ tegũtur in foramĩe ſuo: ⁊ me
liores ſunt que vergunt ad albedinem: ⁊ ſunt
odorifere. quorum odor trahit aliquantuluꝫ
ad odorem caſtorei.

Operationes

¶ Galienus cap̃. oſtracorũ. Quando blacte A
biſantia ſumitur cũ aceto in potu attenuat
ſplenẽ. ⁊ qñ fumigãtur cum eis mulieres ha-
bentes ſuffocatiõem matricis cõfert eis: et
iſte fumus excludit ſecundinã. ¶ Et quando B
ex eis fumigatur epilenticus excitat ipium

Capitulum.xiij.

Onnacon. Solin⁹. Bonnacon eſt
b animal qđ in locis frigie naſcit̃: hu-
ic taurinũ eſt caput: ac deinceps om
ne corp⁹. iuba tm̃ equina. cornua ꝟo tã multi
plici flexu ĩ ſe recurrẽtia: vt ſi qs in ea offen-
dat nõ vulneretur: ſed quicq̃d preſidij mon-
ſtro illi frons negat aluus ſufficit. Naz cum
in fugam ſe vertit proluuie citati ventris fi-
mum egerit ꝑ longitudinẽ trium iugerũ: cu-
ius ardor quicq̃d attigerit adurit. Ita egerit
noxia ſubmouet inſequẽtes. Actor forſitan.
Hoc animal idem eſt ꝙ vacca ſilueſtris ſm
Areſtotilẽ. que hꝫ cornua declinãtia adinui-
cem. nam ⁊ boues ſilueſtres ſiue bubali alio
nomine dicunt̃ biſontes. Areſtotiles. Bon-
nacus eſt aĩal catonia in quodã monte tauro
ſimile. ſed eſt in eo crinis deſcendens ad du-
as partes ſpatularꝫ. Hui⁹ pili molliores ſũt
ꝙꝫ equi ⁊ breuiores. crines eius omnes conti
nui ſunt: ⁊ vſqꝫ ad oculos ꝑueniunt. Et q̃ ex
pilis eius ſunt inferius lane aſſimilant̃. Pili
vero q̃ ſunt ſup eius frontem ꝯueniunt. vſqꝫ
dum ſeparent̃ ſm diſcrimen. Color ei⁹ eſt ru
beus: ⁊ forte erit ad nigredinẽ declinans. hu
ius vox aſſimilatur voci tauri: nec habꝫ den
tes ſuperiores ſicut nec taurus habet duos
ſotulares. ⁊ caudã breuem reſpectu corꝑis: ⁊
cauat terrã. habet ⁊ coriũ multos ictus pati
ens. hui⁹ caro dulcis eſt: ⁊ ideo deꝑhenditur
Cũqꝫ ꝑcutit̃ fugit ⁊ q̃eſcit. Cũ aũt debilitat̃:
pugnat. Et ſtercus ꝑ quattuor paſſus eijcit.
Cum vero temp⁹ partus eius appropinquat
adunantur ex eo genere multi priuſqꝫ circa
ipm ſtercus cõgregant: ⁊ ipm quaſi murum
ponunt. Eſt autẽ animal multi ſtercoris.

Capitulum.xiiij.

Os. Iſi. Bonẽ greci boetẽ dicũt. la
b tini trionẽ vocant q̃ſi terionẽ: eo ꝙ
terrã terat. cui⁹ latitudo pelliũ a mẽ
to ad crura palearia dicunt̃ a pelle q̃ſi pellea-
ria: ꝙ eſt ſignũ generoſitatis in boue. Bonꝫ
in ſocios eximia pietas eſt. Nã alter alterũ
inquirit. cũ quo ducere collo aratra ꝯſueuit.
⁊ frequenti mugitu piũ teſtat̃ affectũ ſi forte
defecerit. Areſtotiles. Bos coit poſt annũ.
⁊ forte poſt. viij. menſes. Poſt bienniũ autẽ
pregnans eſt nouẽ menſib⁹. viuit annis quin-
decim. caſtratus aũt viginti. Actor. Bos ẽ
animal mundũ ſm legẽ ad imolandum et ad
comedendum. quia ruminat ⁊ findit vngulã.
paleas comedit. iugo premitur. ſtimulo cogi
tur. terrã arat. Pli. libro. v. boues ⁊ animalia
quibus cõtinui ſunt dentes bibendo ſorbẽt
vt equi. Idem in li. xi. Superiores priores
dentes nõ ſunt bobus ſicut nec ouib⁹: ⁊ om-
nibus ruminantibus. boues autem mutant
dentes. Boũ caudis eſt longiſſimus caulis
atqꝫ in vna parte hirtus. In genere boũ ſemi
nis tantũ vox grauior: cũ in omni alio gene
re ſit exilior ꝙꝫ marib⁹. Theofraſtus probat
boues piſce veſci: ſed non niſi viuente. boum
attritis vngulis aruina vngendo cornua me
dentur agricole. Adeoqꝫ ſequax earum na-
tura eſt vt in ipſis viuentiuꝫ corporibus fer-
uenti cera flectant̃. inciſaqꝫ naſcentiuꝫ in di-

diuerſas partes torqueanť vt ſingulis capiti/
bus q̃terna fiant. ¶Yſaac in dietꝫ ꝑticularib⁹.
Bouina caro ad cõpationẽ carnis pecudum
ſicciſſima eſt: ideoq̃ ſanguinẽ generat groſſum
⁊ turbide: ⁊ melãcolicũ: multũq̃ dat nutrimen
tũ. Inobediẽs eſt digeſtioni: tardeq̃ de ſtoma
cho eijciť ⁊ ventrẽ ↄſtipat. ꝙ ſi eo aſſueti melã/
colice cõplexionis fuerint fiunt ſplenetici vel
quartanarij: vel ydropici. vel ſcabioſi. vel lepro
ſi. ſm̃ complexionem quam preparatam his
morbis inuenit.

Operationes.

A ¶Auicenna. Bouinũ fel cũ nitro ⁊ ethimolea
valet ad furfures: cũ caput eo lauať. Idem q̃ꝫ
fel aperit orificia emoroidarum: ex eo dem cũ
melle liniť pala tũ ad prenocationem.
B ¶Dyaſcorides. Lac bubulcũ oris vulnera re/
centia ducit ad ſanitatem. Fimus boum iu/
uat ad apum et veſparum ictus.
C ¶Ydropicus etiã illi⁹ ex eo iuuať. ſi ad ſolẽ mul
tum iaceat deſiccatur. Maximũ vero benefi/
cium preſtat fimus maſculi bouis ſtericis mu
lierum fumigatus pro pendentibus.
D ¶Pli. li. xxviij. Bouis ſepum cũ adipe anſeri
no ⁊ ocymi ſucco vlcera oris ac rimas ſanat.
Item ↄtra ea q̃ vlceratione venena enecãt ſepũ
bubulcum: al's bubulum auxiliatur.
E ¶Medulla q̃ꝫ bubula ex crure dextro pore tri
ta cũ ſanguie pilis palpebrarũq̃ vicijs ⁊ angu
F lorꝫ occurrit. ¶Si ꝟo grauitas ſit audiẽdi fel
bubulum ꝓdeſt cũ vrina capre vel hirci.
G ¶Talus bouis accẽſus dentes cum dolore la
bentes confirmat ad motus. Einſdẽ quoq̃ ci/
nis cum mirra bonum eſt dentifricium.
H ¶Lien bubulus in melle datur ⁊ illiniť ad lie/
nis dolores. Lac bubulum ceteris medicati/
uus eſt. Bubulo ſic quidem lacte cũcta vene/
na expugnari tradũt vomitione. Preterea te/
naſmus poto lacte bubulo tollitur.
I ¶Stomachũ exulceratũ lactꝭ bubuli pot⁹ re/
ficit: eiuſq̃ roſiones caro bubula mixta aceto
⁊ vino cocta. ad hoĩs etiã morſum bubula caro
cocta ⁊ ĩpoſita efficax eſt. Canũ ſcabies ſanať
ſanguine recẽti bubulo. Iterũq̃ cũ marceſcat
illico ⁊ poſtero die ablũto cinere lixiuio.
K ¶Haly. Fel bouis tinnitibus ⁊ auris ſonitui
medeť ſi cum bombace ſupponatur.
L ¶Si cũ oleo mixto inſtilleť auri mitigat dolo
rẽ ex frigido. In lotio q̃ꝫ boum ſi infũdat ſe hõ
optimũ eſt ſtomacho dolenti ex frigido.
M ¶Prodeſt etiã emorroidis. Fim⁹ boũ cataplaſ
mat⁹ ſup apoſtemata groſſa diſſoluit ea. Si
ꝟo cõburať ⁊ narib⁹ inſuffleť ſanguĩs fluxũ ab
eis ſedat. Preterea ſi cataplaſmeť eo modico cũ
butiro vẽtri ydropici maniſeſtiſſime medeť.
¶Iecur bouis ſi cõburatur ⁊ bibatur ventris N
ſolutioni prodeſt ⁊ fluxui ſanguinis.
¶Os quoq̃ bouille ſi comburatur dentes cõ/ O
motos ex ſe fricatos ſolidat.
¶Et ſi cũ ſquingibin bibať: ſplenẽ liquefacit. P
Appetitũ coit⁹ excitat: ac lepre ꝓdeſt.

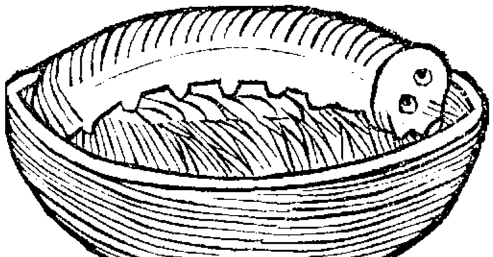

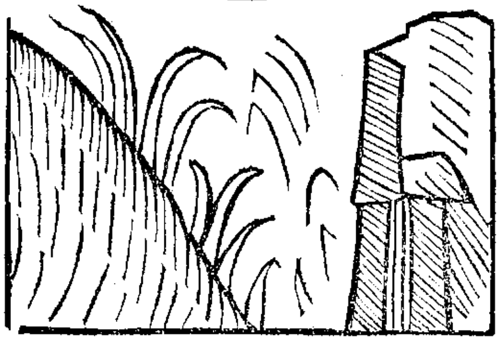

Capitulum. xv.

Ombex. yſi. in li. ethimologiarꝫ. Bom
b bex eſt frondiũ vermis: ex cui⁹ textura
bombicinũ ↄficiť. Hoc aũt noĩe appel/
lať eo ꝙ euacueť dũ fila generat: ⁊ aer ſol⁹ in ea
remaneat. Pli. Bombices telas araneaꝝ mo
do texũt ad veſtẽ luxuq̃ feminaꝝ q̃ bombicina
vocať. Bombicũ gen⁹ eſt in Aſſiria pueniẽs
nidos luto fingũt. ſalis ſpecies applicatos la/
pidi tanta duricia: vt ſpiculis pforari vix poſ/
ſint. ⁊ ceras largiores q̃ apes faciunt. Deinde
maiorẽ vermiculũ. Et in choo inſula tradunť
naſci cypreſſi: terebinti. fraxini. querc⁹ florem
imbrib⁹ decuſſum terre halitu animante. fieri
aũt pmo papiliones paruos nodoſq̃ mox fri/
goris impatientia villis inhorreſcere. ⁊ aduer/
ſus hiemẽ tunicas ſibi denſas inſtaurare. pe/
dũ aſperitate radẽtes folioꝝ lanuginẽ i vellera
Phiſiolog⁹. Bombex vermis eſt faciẽs ſericũ
filo ſuum de ore ſuo in q̃ ſepeliat ſe: ad h̃ vt rena/
ſcať cõplet⁹. Et poſtq̃ reiecerint oĩe qđ ſterco
ratũ eſt ac ferulentũ ac nigꝝ de corpe ſuo tunc
corpus eius trãſlucẽs eſt cũ aſpiciť ad ſolem.
Folijs quidẽ celſi veſtiť. que vulgo morus di/
ciť. Sꝫ poſtq̃ operari cẽperit eſcam renuit

delicioſo labori operā diligēter impēdēs. Calachi ꝓ parietes induſtriꝰ textor circuit. lanā educēs crocei coloris: q̄ niuei cādoris ꝑ ablutionem efficit̃ anteq̄ȝ artificialis tinctura ſuper induat̃. Cōſūmato āt ope nobilis textorȝ thecam in ope ꝓprio inuolutā centonis ſubintrat ianuā ſimilis papilioni. Semina poſtea minuta eijcit. ex nature pēnatibꝫ ſecretȝ q̄ ꝑ hiemē reſeruant̃. vt aere clemētiore redeunte. carni humane admota in ſinu fomenta ſuſcipiant vſq̄ȝ dum natura motū ſeminibꝫ cōferat animalē.

¶ Idem vermis etiā lanificꝰ appellat̃ ex lana ſerica. quā de ꝓprijs viſceribꝫ operatur.

Operationes.

A ¶ Sericum porro putrida vulnera combuſtum mūdat et confortat.

B ¶ Et ſi cū melle cōburat̃: rubiginē dētiū curat.

C ¶ De arbore in qua iſti vermes nutriunt̃ lege cap. lxxxix. in ꝑmo tractatu de B.

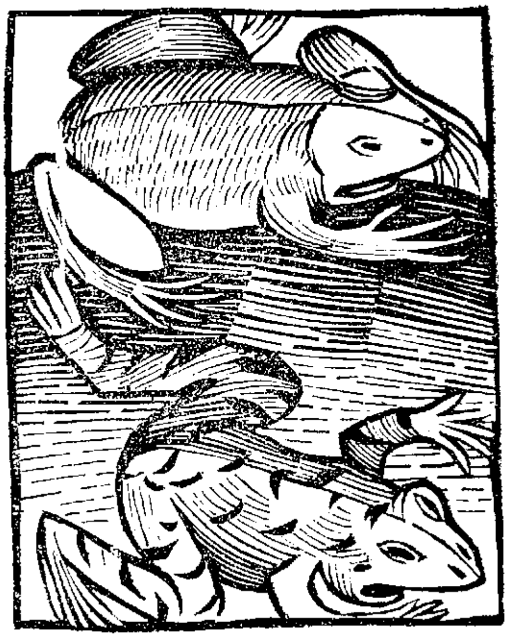

Capitulum. xvi.

Orax ꝛ Botracha. Ex lib. de na. rerū.

b Borax eſt genus bufonis qđ in capite portat gemmā ſui nois. h̄ vulgo cropondia vocat̃. Sȝ qn̄ bufoni viuo ꝛ palpitāti extrahit̃: tunc ipe lapis in medio ſui oculū hr̄e d̄r. Cū aūt aliq̄ȝdiu mortuo extrahit̃ tūc malicia veneniꝰ oculus extinguit̃: ꝛ lapis viciatur.

¶ Phiſiologꝰ. Borax de genere bufonis eſt. h̄ ꝓpter veneni q̄ntitatē qn̄ tangit̃ inflat̃. Cū aranea pugnat: ꝛ ab ea vincit̃. Nam cū illa freq̄nter ꝑpugerit: ille ſe vindicare nō valēs: intantū in flādo ſe exuberat: ꝙ mediꝰ crepat ꝛ morit̃. Huiꝰ morſus peſſimꝰ eſt ꝛ inſanabilis efficit̃. Gemmā in fronte nutrit ꝓ q̄ occidit̃. ꝛ que ab ipo aīali borax appellat̃: qn̄ extinctū hȝ oculū. Herba ſpeciali vtit̃ in q̄ viſū recupat. ruta ꝓ eo interficit̃. humida loca ꝛ marcida libenter inhabitat. odit claritatē ſolis: nec eū de facili videre patit̃. nocte ambulat. ꝛ h̄ magis per vias hominū tritas veſtigijs. ꝑ diem ꝓ eo latet in abditis. odorē florētis vinee fugit. ꝛ ꝓpe cubitalē magnitudinē aliqn̄ creſcit. In hiſpanie partibus illud ꝑcipue boracis genus habitat: qđ lapidem in fronte portat.

Capitulum. xvij.

Bufo. Actor. Bufo eſt aīal venenoſiſſimū: oībꝫ notū. qđ videt̃ ab autoribꝫ dici rubeta vel craſſantiū. Eſt āt bufo frigidiſſima beſtiola ꝛ aſpectu fediſſima. q̄ fert̃ hr̄e cor in gutture. vn̄ nec de facili interficit̃: niſi ꝑ mediū guttur tranſſigat̃. Ex putredine autē vel corruptione terre naſci putatur. Ex libro de naturis rerum. Bufo etiam reptile venenoſum habet viſum peſtilentem. attactū ſordidū. Terra veſcitur: et hoc pondere et menſura. Quantū enim in anteriori pede cōcludere poteſt. hoc illi ꝓ cibo quotidiano eſt. Timet em̄ ne ſibi terra pro cibo deficiat. In gallie partibꝫ eſt bufonis genꝰ. quod cornutū dicitur: quia cornizare videtur. vnde a ſono vocis ſic appellatur. Colores habet duos. terrum et croceum. Hij vero prodeunt: ꝛ tūc voces tubarȝ edūnt. Duoq̄ȝ et duo voces tubarū reddunt inuicem.

Jn ſola gallia vociferi viuūt.elativo cē pdūt ⁊ muti ſunt. Phiſiolog⁹. Bufo ē aīal horroris qđ nūc cū aranea:nūc cū lacerta:qñqꝫ vero cū colubro vel etiā cū ſerpēte prelīū ſubit. Leſus aūt veneno alteri⁹ aīalis venenoſi a plantagine medelā accipit. Saluia libenter veſcit̄:cui⁹ radix bufoni mortalis eſt. Lapis in capite bufonis inuent⁹ ⁊ ab hoīe geſtatus veneni maliciā arcet. Ex bufone quoqꝫ per combuſtionem in puluerem redacto cum ſibi relinquit̄: bufo viuus regeneratur.nec tm̄ vnus ſed etiam plures.

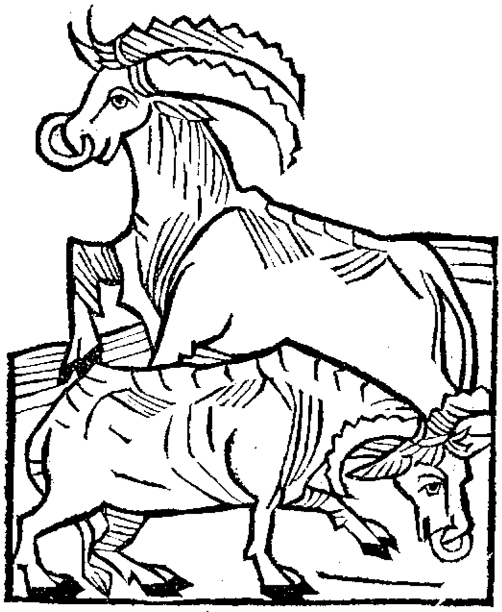

Capitulum.xviij.

b Ubalus ⁊ Biſontes. Jſido. Bubali p deriuationē vocati ſunt:eo ꝙ ſūt ſil'es boū.adeo indomiti vt p̄ feritate iugū ceruicibꝫ nō recipiāt:hos affrica procreat. ¶ Ex libro de naturis rez. Bubalus eſt anīal boue maius ⁊ altius corpe:nigrum colore.habet cornua longa tortuoſa:collum longū:caput ingens:membra macilēta:caudam paruā:aſpectū beniuolū ac ſimplicem. Sed ſumme pnicitatis atqꝫ crudelitatis eſt cum ad irā fuerit puocatuꝫ. Uſibꝫ humanis accōmodatiſſimū eſt.fortitudine maxīa pollet. Bubalus patiens eſt laboris.pilos habꝫ paucos:vocem terribilem:frontē aſperrimā cutem duriſſimā.pede ſpargit terrā. Jn eius nare anulus ereus cum funiculo ponit̄:vt facilius homini cedat.in opus qđ fuerat ei impoſitum:ꝙ ſi onus eſt graue ⁊ vltra volūtatem ſuā imponat̄:ſtatim cōmot⁹ in terra ſternitur.nec facile ictibꝫ ad ſurgendū cogit̄ niſi alleuiato onere quo grauat̄.hic alio nomine biſontes dicit̄.de quo dicit Solin⁹.ꝙ beſtia eſt boui ſimilis. ¶ Solin⁹. Biſontes ī ſeptētrionali plaga ſūt boues feris ſimiles: vltra tauros pernicitate capti aſueſcere neſciunt. hos imperitū vulgus bubalos vocat. ¶ Plinius li.viij. Germania ſcythie cōtermina gingnit inſignia.boum feraruꝫ genera:iubatos biſontes ⁊ velocitate excellentes. vros qbꝫ omnibus imperitū vulgus nomen bubalorum imponit:cū id affrica gignit vituli potius ceruice quadam ſimilitudine.

Operationes

¶ Pli.li.xi. Bubaloꝝ ſanguis nō ſpiſſatur. A
¶ Haly. Coagulū pulli bubali ꝯ potū cicute
pdeſt ei q̄ comedit fūgos. ¶ Urina bubali ſi B
ꝯtrita miſceat̄ myrrha aut oleo ⁊ in aure po-
nat̄:dolorē ei⁹ ex frigido mitigat. ¶ Dyaſ. Fi C
mus bubali paſcentꝫ impoſit⁹ tumores vul-
nerum tollit:⁊ ſciatice paſſioni ꝯuenit. ¶ Jn D
cathaplaſmatibus poſitus duricias ac ſcrofas purgat:⁊ puſtulas ſoluit.

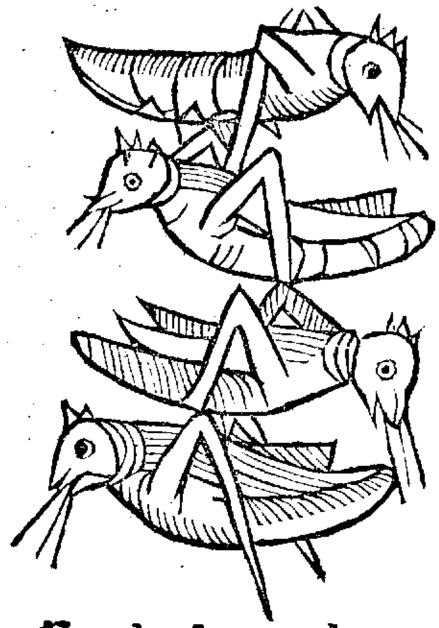

Capitulum.xix.

b Ruchus. Rudolph⁹ ſup Leuiticū: ⁊ Gloſa ſup Johel. Bruch⁹ modic⁹ eſt et fului coloris. Bruchus vocat̄ fetus locuſte anteqꝫ habeat alas. deinde cū incipit volare pax̄:dr̄ athelabus.cū ꝓo pleniter volat dr̄ locuſta. ¶ Eſt aūt bruch⁹ multo grauior qꝫ locuſta vel athelabꝫ. qꝛ iacens in vno loco radicit⁹ rodit fructus.

Capitulum.xx.

Upreſte. Iſi. ⁊ Pli. li. xxx. Bupreſtꝭ
b eſt aīal puū in italia ſimilimū ſcara-
beo: longipedum: fallit inter herbas
bouē maxime. vnde ⁊ nomen habet. deuora-
tūq; tacta felle ita inflāmat vt rumpat.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxiij. Oleū onfancinū ꝯ bupreſtim
valet ex aq̄ ꝑ ſe lotū vomitiōibuſq; redditū
B ¶ Idē i li. xxx. Bupreſtis cū hircino ſepo il-
C lita lichenas tollit ex facie ſmecticavi. ¶ Idē
in li. xxviij. Lac reſiſtit veneno bupreſtis.
D ¶ Idē in li. xxxi. Si bupreſtꝭ paſta ſit nitruꝫ
E ex aq̄ vomitiones euocat. ¶ Ex li. de na. re.
Cū aūt bos bupreſtim iter herbas iacētē de-
uorauerit ac fel eiꝰ tetigerit: ita iſlāmat atq;
tumeſcit: vt ꝓtinꝰ rumpat laceratis viſceribꝫ

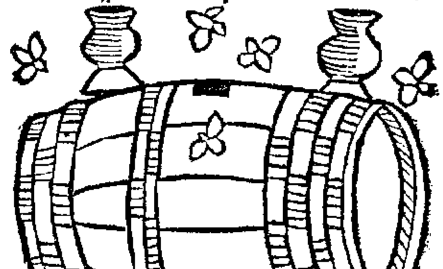

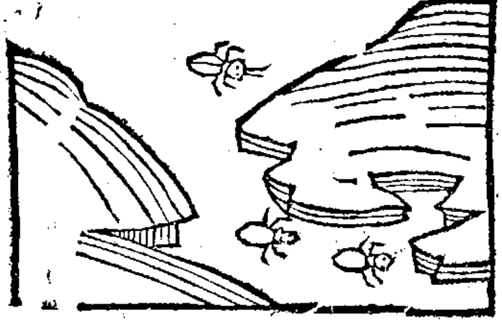

Capitulum. xxi.

Ubione ſiue Bibione ⁊ Blata. Iſi-
b dorus. Bibiones ſunt q̄ in vino na-
ſcuntur quos vulgo muſciones a mu
ſto appellant. Unde Affronius. Cū a me ex-
pectaſſet fabulare incipis ex ore bibiones in
uolant in oculis tuis. Blate. a calore dicte
ſunt. ſiquidē ⁊ cōprehenſe manū tingūt. vñ et
blateū colorē dicūt. Hoc aīal lucē nō patit
videre cōtrariū muſce. Muſca enī eſt lucipe
ta. Blata vero lucifuga. ¶ Ex li. de na. rerū.
Blata vermis eſt q̄ lucē videre nō patit. vn-
de ꝑ noctem tm̄modo ambulare conſueuit.
Palladius de agricultura. Blate ſunt apibꝫ
inimice ſicut ⁊ lacerte. Unde huiuſmodi ani
malia ⁊ his ſimilia oportet apum caſtris vel
aluearibus longe fugare: qui vult apes be-
ne ſeruare ⁊c̄.

Capitulum. xxij.

Capra. Ex li. de na. reꝝ. Capra eſt
aīal barbatū: longꝭ ⁊ acutis corni
c bus: paſcit in cōuallibꝫ ⁊ ī mōtibꝫ
⁊ in ramis arboꝝ q̄s ore poteſt at
tingere. ſed morſus eaꝝ exicialis eſt arbori.
Vel ꝓ ſo lābentes capre moriunt. Herbis ve
nenatis viuūt. Cōſtan. Si capre ex vaſis ta
mariſci biberint aut comederit nō habebūt

Sera.in li.de ſimplici medicina. Uidi inq̄t Galienꝰ capras lingētes tamariſci frōdes: et inueni eas ſine ſplene.quaſdam vero vidi lingētes ſerpētes pelle depoſita.ꝛ poſt albeſcentes minꝰ ſeneſcere. Iſido. Caprā a carpendis ꝟgultis q̄dā dixerūt.alij ꝙ carpēt aſpera. Nōnulli a crepitu crurū.vñ eas creas appellatas q̄ ſunt agreſtes capre. Areſto. Capra eſt aīal ruminans qđ tñ habet dentes in vtraqꝫ mādibula. Capre in paſtu cito mouentur a locꝭ ſuis:qđ nō oues faciūt.ꝛ accipiūt ſummitates herbaꝝ tm̄. Quādo mouentur poſt meridiē plus aque potabūt.ꝛ qñ ſalem ante partū comederūt multū fluxū a māmillis habebunt. ¶ Capre naturaliter veloces ſunt.iō paſtores nō ponūt eis rectorē. Capra nō bene videt in die:ſed acuit̄ eius viſus de nocte.habet aūt aliqñ oculos diſſiles in colore.qñ ſagittata fuerit pulegiū ceruinū q̄rit: ꝛ comedit vt extrahat̄ ſagitta. Pli.li.viij. Capre in ſicilia ſicut oues villo tonſili veſciunt̄. Capris in ethiopia vita ē vſqꝫ ad annos.xi. in orbe relique plurimū octo. Idem in li.xi. Oculi capre de nocte ſplendēt:lucemqꝫ iaculant̄ Pili acute craſſi exeunt hircis: feminis aūt tenuiores. Itē mares capraꝝ plures habent dentes q̄ꝫ femine. Nec hñt capre dētes ꝑter priores geminos habēt. Et binas in feminibꝫ mām̄as.nec alibi ſicut ꝛ oues. Pli.li. viij. Capre pariūt ꝛ q̄ternos.ſed raro admodū.ferunt q̄nqꝫ mēſibꝫ vt oues. veneno pingueſcūt:pinguedine ſterileſcūt. Itē Areſto. Caper vniꝰ āni coit:ſꝫ debile qđ generat In ethiopia ꝓprie capra viuit annis.xi.tota vita coit: ꝛ gemellas parit.ꝛ ſi cibꝫ cōueniens eſt: caper virtuoſus erit. Palladius lib.viij. Capra trima optime poteſt educare:ſed eligenda eſt capella magni corꝑis craſſis cruribꝰ breui collo:plenaqꝫ ceruice: auribꝫ flexis et grauibꝫ.paruo capite.nitido ac ſpiſſo longoqꝫ capillo.magnis vberibꝫ. Nec multe capre ſicut oues claudēde ſunt vna ſtatione q̄ꝫ ꝛ luto carcere ꝯuenit ꝛ ſtercore:ꝙ teniores mares generant haud tranſeundum eſt. Sed vltra octo annos nō ſunt mares ſeruandi:ꝙ genꝰ hoc languore ſterileſcit ꝛ etate.

Operationes

A ¶ Euſculapius. Capre cerebrū cū melle carbunculos in ventre ſanat. Sepū eiꝰ oī morſui ꝛ leſure ſubuenit. ¶ Axungia q̄ꝫ eiuſdē cū

B roſis mixta puſtulas que in nocte graueſcūt tollit.hoc etiā auribꝫ inſtillatū ſurdos ſanat ¶ Caſeus eius impoſitꝰ oēs punctiōes atqꝫ

C dolores reprimit. Pili eius vſti fluxus omnes ſedant. ¶ Ungule eiuſdē vſte ꝛ cū pice liquida trite ꝛ illite alopiciā curant. Lac eius bibitū arteriacum liberat. Uermes occidit. D

Priuriginē ꝛ morſus ſanat. ¶ Sanguis eius E

eadē facit: ꝛ venenū bibituꝫ extinguit. ¶ Ex F

li.de na.rex. Cornu capre aduſtuꝫ ſi ante nares vere caduci teneat̄: ſtatim cadit. ¶ Aui. G

Cornu capre aduſtū ꝛ albificatū dentes fortiter abſtergit.ſtringitqꝫ gingiuā: ꝛ ſedat inflate gingiue dolorē. ¶ Pli.lib.xxviij. Capre H

cornu vel pilis accēſis fugari ſerpētes dicūt Cinerēqꝫ ex cornu potū ꝛ illitū valere contra morſus eoꝝ. Idem quoqꝫ cinis ſudores inhibꝫ. ¶ Sanguis capre cū medulla decoctꝰ I

cōtra venena toxica ſumit̄. Idem etiā ſic datur diſſintericis ꝛ auxiliat̄ ydropicꝭ. ¶ Iecur K

capre cōtra papilionē.q̄ luminibꝫ aduolat ꝓficit. Aſſum quoqꝫ ciliacis ſubuenit: laudabiles quoqꝫ ſunt medulle hircine ꝛ caprine.

¶ Oraſco. Adeps caprinꝰ ceteris magis eſt L

ſtipticus paſcuaꝝ cauſa.vnde diſſintericꝭ cliſteribꝫ miſcet̄. ¶ Ius fellis eius etiā ptiſicis M

auxiliat̄. Bibentibꝫ quoqꝫ cantarides ſubuenit. ¶ Fel caprinum adhibetur fiſtulis cum N

ſucco porri. Adhibetur etiā medicaminibus vulnerum: ꝛ ea ſine tumore ſanat.

Capitulum.xxxiij.

Aprea. Pli.li.viij. Capree tranſfigu-

c rantur in plurimas ſimilitudines. Sunt enim capree: ſunt rupri capre. ſunt ibices.ſunt ꝛ origeffoli a quibuſdam dicti.ꝯtrario veſtiti pilo ꝛ ad caput verſo Sūt ꝛ damme ꝛ pygargi ꝛ ſtrepſicerotes multaqꝫ alia e diſſimilia. Sed illa alpes. hec tranſmarini ſitus mittunt. Idem in libro.xi. Na-

tura cornua dedit ramoſa capreis ſʒ parua:
nec decidua fecit. huiꝰ aĩalis ſanguis nõ ſpiſ
ſať. Iſido. Capreas agreſtas creas dicũt qs
greci: eo q̈ acutiſſime videãt recte pandor⸗
cos appellauerũt. Moranť enim in excelſis
montibꝫ. Et q̄uis de longinq̄ ſint: vident tñ
omẽs q̄ veniũt. Eedem ⁊ capree eedem ⁊ ibi⸗
ces q̄ſi auicces: eo q̈ ad inſtar auium ardua ⁊
excelſa teneant ⁊ inhabitent. Ita vt de ſubli
mi vix humanis obtutibꝫ pateãt. vñ ⁊ meri⸗
diana ps Ibices aues vocant: q̄ nili fluẽtis
inhabitãt. hec itaq̄ꝫ aĩalia in petrꝭ altiſſimis
cõmoranť. vt ſi qñ ferarꝫ vel hoĩm aduerſita
te pſenſerint de altiſſimis ſaxorꝫ cacumibꝫ ſe
ſe p̄cipitãt: ⁊ in ſuis ſe cornibꝫ illeſa ſuſcipiũt
Ex li. de na. re. Capra ſiluelſtris q̄ ⁊ capreola
vel rupi capra dr̄: beſtia ſeua eſt in cõparẽ ſui
generis. In alias aũt beſtia timida ac man⸗
ſueta nimis. Hec in inſula creta: qñ vulnera
ta eſt pulegiũ querit. quo comeſto ſagitta de
corpore exilit: vix autẽ capi põt: quia celerri
ma eſt. Et cum a canibꝫ premiť: ad mõtes al⸗
tiſſimos cõfugit. plurima inter mares ẽ diſ⸗
cordia ꝓpter feminas: ⁊ hoc tp̄e coitus.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Fimus caprarꝫ ſilueſtriuʒ cum vino
B bibitus ictericos ſanat. ¶ Cum folio ſpicca
C nardi bibitꝰ mẽſtruis imperat. ¶ Reliquos
ſanguinis fluxus cũ aceto impoſitꝰ abſtinet
D ¶ Cõbuſtus ⁊ tritus cũ aceto ⁊ oximelle alo
E picias ſanat. ¶ Axungie mixtus podagricis
F medetur. ¶ Actor. Itẽ de Caprea hoc idem
quod ſupra ponit: licet ſub alijs verbis.

Capitulum. xxiiij.

c Anis. Areſto. Canis eſt aĩal iracun
dũ ⁊ applaudẽs hoĩbꝫ. piloſuʒ ꝑ vniuerſum ſicut porcꝰ ⁊ vrſus. habʒ den
tes ſupius ⁊ inferiꝰ: ⁊ ventrẽ vnũ: ac poſt ven
trẽ inteſtinũ. multos hʒ fetus: multaſq̄ꝫ fiſſu⸗
ras in pedibꝫ ⁊ multas mãmillas ſicut ⁊ por
cus. Quinq̄ꝫ digitos habet ĩ pedibꝫ anterio
ribꝫ ⁊ q̄ttuor in poſterioribꝫ ſicut leo ⁊ lupus.
Fimũ etiã habet ſiccũ ſicut ⁊ lupus. ſplenem
longũ ſicut hõ ⁊ porcus. p̄terea ſomnꝰ ⁊ vigi
lia. crementũ ⁊ corruptio. ⁊ vita ⁊ mors. cete
raq̄ꝫ accidẽtia ex ſenſibꝫ ſunt in canibꝫ ſicut ĩ
equis ⁊ hoĩbꝫ. Alexander. Canis aĩal eſt im⸗
mundũ rediẽs ad vomitũ: iracũdus: latratu
horrendũ canẽ extraneũ lacerãs: oſſa corro⸗
dens: qui cũ habuerit cõſortiũ alteriꝰ canis
refugit. Solus autẽ nomẽ ſuum cognoſcit.
Ex li. de natu. re. Canis eſt beſtia docibilis
ad omnẽ ludũ: dñm ſuũ diligit: ⁊ eiꝰ hoſpiti⸗
um vigilando cuſtodit: noctuq̄ꝫ latratu nocẽ
tes ꝑdit. Eſt etiã quoddã genꝰ canũ qð odo⸗
ratu ſures intelligit: ⁊ a ceteris hoĩbꝫ impla⸗
cabili odio diſcernit. Iſido. Nihil aũt ſaga⸗
rius canibꝫ. plus eñi ſenſus ceteris aĩalibus
habent. Nam ſoli noĩa ſua cognoſcũt. reco⸗
gnoſcunt dños ſuos ⁊ diligunt: ⁊ eorũ tecta
defendunt. ꝓ dñis ſuis ſe morti obijciũt. ſo⸗
litarie ⁊ voluntarie cũ eis ad p̄dam currunt.
Ambroſius. Canis eſt aĩal ſagax. quod vbi
veſtigium lupi vel leporis inuenerit. argumẽ
ta quedã ad eum directa ſemita inſequenduʒ
colligit. ad diuerticulũ ſemite venit. ſingula⸗
rumq̄ꝫ ſemitarũ exordia tacitꝰ ꝑcunctať: vt
ꝑ odorem agnoſcat in quã parteʒ diuerterit:
huic etiã aĩali inſitũ eſt naturaliter imparti
ret alimonie memoriã ſeruare: gratiãq̄ꝫ refer
re: ac ſolicitas excubias ꝓ dominoruʒ ſalute
ꝓtendere. Cũ eñi infirmať canis: radiceʒ ali
cuius herbe comedit ad vomenduʒ. Phiſio.
Canis cetera bruta in tribꝫ excellit: in diſcer
nendo amando ſeruiendo. Diſcernũt eñi do
minũ ab extraneis: nec eos quos inſectatur
odit: ſed ꝓ eo quẽ amat zelat: ⁊ ex ꝯſciẽtia ſo⸗
liciti amoris inuigilat. Mos eiꝰ eſt cũ paſto
re alludere. gregẽ noſſe. inſidiãtes feras pſeq̄
ſoli huic a natura inſitũ eſt. volũtarie ad qð
p̄parať ingeri. ⁊ ꝑ quandã obediẽtie formulã
ſola diſciplinati timoris expectatiõe ſuſpen
di donec ad ꝑagendi licentiã ſigno mittatur
Canũ aũt genera ſunt plura. Alij eñi ad capi
endũ feras ſiluarꝫ inueſtigant. Alij volucres
Alij vero greges. Alij domos cuſtodiunt.
Ex libro de natu. rerum. Tria ſunt genera

canū. Hoꝝ nobiliſſimi ſunt leporarij alias leuerarij quibꝰ forma elegantior ⁊ ad curſuꝫ celerior aptiorqꝫ venatui. Hi pectore valentes ſunt. Latratꝰ edere neſciūt. ⁊ niſi ꝓducantur ad curſum infra domū ſe continēt. Alij ſunt apti venatui: longis auribꝰ ac dependentibꝰ. hi odore ⁊ importunis latratibꝰ beſtiam inſequunt. Item canis maſculi nō de facili ledūt canes feminas. Et ita fit in pluribꝰ generibꝰ beſtiaꝝ. In oī aūt genere aīaliū maſculi plus feminis viuūt exceptis leuerarijs in quibus accidit cōtrariū. Areſto. Leuerarij q̇ppe viuunt annis vere deceꝫ: leuerarie duodecim. In leuerarioꝝ quidē genere plus viuūt femine maribꝰ ꝓpter laborē ipoꝝ maſculoꝝ. In alijs aūt plus viuūt mares feminis. Iteꝫ canes femine cū applicant ad etatē coitus habent ſigna ſicut homo. qm̄ eaꝝ mām̄ille intumeſcunt. ⁊ inuenit in eoꝝ pectore cartilago: ſed hoc difficile eſt cognoſcere niſi exercitato. maribꝰ aūt non accidit hoc: ſed in maiori parte crus eleuant in mingēdo: ⁊ nō niſi poſt ſex vel octo menſes faciūt. Et vniuerſaliter poſtq̄ꝫ rigeſcunt. Omēs aūt femine ſedēt qn̄ mingunt. In canibꝰ feminis lac inuenitur ad quinqꝫ dies ante partū: ⁊ in quibuſdā ꝑ ſeptē. Eſtqꝫ lac caninum ſpiſſiꝰ omni lacte: preterq̄ꝫ porcorum ac leporum.

Operationes

A ¶ Eſculapiꝰ. Canis ſanguis potatꝰ tremu-
B loſos liberat. ¶ Caput eius vſtum tritum et puluerizatum. vel eius caro neruoſa ⁊ ficus: morſus canis ſi bibat ſanat puluis dentium
C eiꝰ. Dolores dētiū ac gingiuas curat. ¶ Cor eius potatū canes a latratu detinet. Fel eiꝰ cū melle curat oculos. Lac eius bibitum pi-
D los ⁊ capillos creſcere non ſinit. ¶ Cū melle
E vl' vino datū mox fetū mortuū eijcit. ¶ Dens ex eo tactus cito mittit: ⁊ cicatrices oculoꝝ extenuat. Adeps eius podagrā ⁊ auriū do-
F lorem ſanat. ¶ Auicēna. Sanguis canis ꝓhibet ortū piloꝝ euulſoꝝ: vt ſcꝓſit Gal. Urina quoqꝫ canis admiſtrat ſup verrucam.
G ¶ Dyal. Lac primi partus canis capilloꝝ ortus amputat: ⁊ ī vtero īfantes excludit. Lociū caninuꝫ addito nitro aut medicamen fa-
H cto lepras et prurigines tollit. ¶ Fimus caninus in canicularibꝰ diebꝰ collectꝰ ⁊ ſiccus bibitꝰ ventrē abſtinet cū vino. Albꝰ vero fi-
I mꝰ eiuſdē arcuato morbo medetur. ¶ Pli. li. xxix. Sanguine canino nihil p̄ſtantiꝰ ꝯ toxica putāt. Canino felle cum melle curabat
K appoloniꝰ oculoꝝ ſuffuſiōes. ¶ Itē albugines canini lactis inſtillatio: dolorē ⁊ grauitatē auriū ſedat. Adipe canino lendes a ca-
pillis tollunt. ¶ Idē li. xxx. Canina cutꝭ cui- L
libet digito circūdata diſtillatōes ſedat. Fel canū podagris ꝯfert penna illinitū. Uerrucas oīm generꝫ ſanat vrina canis recēs illita fimiqꝫ cinis cū cera. ¶ Canis lingua medici- M
nalis eſt: lābendoqꝫ ſua vulnera vel aliena ſanat: q̇ ſi vulnꝰ ꝓpriū attingere lingua nō poſſit pedē lambit ⁊ ſaliue medicamine delinitū advulnus apponit: certus de medicamīe qḋ lingue ſue natura indidit. ¶ Auicē. Aq̄ caſei N
canes impinguat valde: ⁊ nutrit eos bene.
¶ Canis cecꝰ naſcit: lunaticꝰ ē: odoratu mul- O
tū viget: dentes habet acutos ⁊ os ſiſſuꝫ: valde mordet ⁊ lingit: nō ruminat ſed rodit: ad vomitū redit: p̄uſq̄ꝫ recubet lectū circūit: boliſmū patitur: id eſt rabidam famem.

Capitulum. xxv.

Attꝰ ⁊ cathaplepa Iſido. Cattꝰ. i. in-
C geniosus a greco venit: muſio ē appellatꝰ: eo ꝙ muribꝰ infeſtus ſit. hūc vulgus captū a captura vocāt. Dicūt alij ꝙ captat. i. videt. tam eni acute cernit vt fulgure luminis noctꝭ tenebras ſupet. Albertus. Cattꝰ ē aīal a capiēdo dictū muribꝰ eni infeſtus. Et dr̄ moribꝰ eſſe verecundū ⁊ pulchritudinis amatiuū. Habet aūt coloreꝫ griſeum. glauci ſorti ꝯgelare ſilem. habet eni coloreꝫ hūc naturalē: ⁊ alias hꝫ ex accidētali cibi: et p̄cipue q̇ domeſticus eſt: eſt aūt mordax valde: in multis ſimile leoni vnguibus ⁊ dentibus armat ſicut leo: ⁊ intrahit et emittit vngues ſicut leo. Carnē aūt hꝫ laxā et mollem.

Operationes

A ¶Auicēna. Ex catti morſu quãꝙ accidit do/
lor vehemens ⁊ viriditas in corpe. ⁊ curatio
B eiꝰ eſt curatio cõmunis. ¶Iuuat aũt cũ em/
C plaſtro cepe: vel calamẽti ſilueſtris. ¶Razi.
Catti ſilueſtres ex fumo rute ⁊ amigdalaruꝫ
D amararũ fugiunt. ¶Haly. Carnes catti cali
de ſunt ⁊ ſicce. medentur emorroidarum do/
loribꝰ. Renes calefaciũt. dorſi doloribꝫ pro/
E ſunt. ¶Eſculapius. Stercus catti vel catte
F cũ ſynapi ⁊ aceto alopiciã curat. ¶Cathaple
pa. Pli. li. viij. Cathaplepa appellaẽ fera mo
dica ⁊ iners iuxta fontem tygrim q̃ eſt apud
heſperios ethiopes (vt pleriꝙ eſtimauere)
nili caput. Fera hec ceteris quoꝙ membris
iners caput tñ pregraue egrefert quod deie/
ctum ſemp in terrã. Alias in tremore eſt hu/
mani generis omnibꝫ: qui oculos eius vide/
rint cõfeſtim expirantibꝫ. Eadem et baſiliſci
G ſerpentis eſt vis. ¶Solinus. Iuxta fluuiuꝫ
tygrim naſciẽ cathaplepa: modica ⁊ iners be
ſtia peſtilenti aſpectu figura fere catti.

Capitulum. xxvi.

Accus. Ex libro de naturis rerum.
c Caccus eſt monſtrum in archadia
totum ſetoſum vt porcus. Et vt ſcri
bit Adelinus philoſophus: Anhelitu ſuo pe
ctore flammas eructuat: id eſt ſpiritũ flãmi/
neum: maxime cum ira furit per motuꝫ. Hic
in antris ſup tyberim cõmoraẽ: ⁊ inuadit ſu/
bito thaurorũ ⁊ vaccarum greges p caudas
tres vel quattuor apphendens: ⁊ vi ſue forti
tudinis in antrum occulte trahens greſſu re
trogradone ſcilicꝫ de facili poſſit inueſtigari.
Nec ſolũ aĩalibꝫ eſt infeſtus: ſed huboni gra/
uiſſime inſidiaẽ: cũ tñ ipm hoĩem plurimũ ti/
meat. Si querit quõ de aĩalis ore flãma poſ
ſit euomi tam efficax: vt prime ꝯtrectata ali
as ꝯtracta cõburat: ⁊ nõ ipm corpus aĩalis
flãma tali abſumaẽ. Reſponderi poteſt: quia
cum anhelitus adhuc in viſceribꝫ aĩalis per
membra varia late diffuſus eſt tepidũ vſꝙ/
quo nõ exuberaẽ in flãmas. Sed eructuatꝰ
cõtinuaẽ ac multiplicaẽ in obiectum aliquod
corpus. virtutemꝙ recipit cõburẽdi ſicut vi
demus p mediũ berilli lumẽ ſolis multiplica
re radios. ⁊ in ſummo mucronis acumie ra/
diorum ignis virtutem in ſubiectã materiaꝫ
ſuſcipere. Ignemꝙ effici violentũ. huic aĩa/
li ſimilia fuerunt illa de q̃bus in libro Sapi/
entie legiẽ: ꝙ ignis ex ore ſuo ſpirabant. De
cacco dicit Virgilius. viij. lib. eneidos. Se
mihominis facies huic monſtro Vulcanus
erat pater illius atros ore fomens ignes ma
gna ſe mole ferebat. terribiles oculos vilo/
ſaꝙ ſetis pectora ſemiferi. huius cacci mens
effera quattuor a ſtabulis preſtanti corpore
thauros auertit. totidem forma ſuperante iu
uencas: atꝙ hos ne qua forent pedibus veſti
gia rectis: cauda in ſpeluncam tractos ver/
ſiſꝙ viarum: indicijs raptos ſaxo occulta/
bat opaco Hunc caccum propter furata ſibi
pecora Hercules interfecit: vt ibi Virgili/
us in longum proſequitur.

Capitulum. xxvii.

Amelus. Ex libro de a.rer̄. Came
c lus eſt anĩal deformẽ: gibboſum: ha
bens collum longũ: crura poplexa:
lentũ inceſſuꝫ. ⁊ dũ graditur nunꝙ̃ pedes at
terit: immundũ aĩal ſm legem. qm̃ vngulam
quidẽ habet: ſed nõ diuidit eã. Cum aũt one
randi ſunt: paululũ ſup genua ꝓcũbuntur:
⁊ ſtatim ad onera flexis ceruicibꝫ inclinãtur
aquas puras refugiunt: lutulentas bibunt:
⁊ hoc gratia nutrimenti. Omne enĩ elemen
tum quãtum plus cõmixtum eſt alijs: tanto
plus nutrit: ⁊ ecõtrario irati cameli ſtrident
horribiliter. His etiam rabies accidit ⁊ po
dagro de q̃bus facillime moriunt̃. Nõ autem
vngulas eijciũt. Sed vehemẽtiſſimo dolo
re grauant̃ quãdo duras et laborioſas vias
incedũt. Nõ enim in pedibꝫ habẽt de forti co
rio ſotulares. Ordeum cito tranſglutientes
reſeruant: vt rurſum ruminando tota nocte
mãducent. Alij compatiẽtes abſtineant: illi
q̃ recti cameli dicuntur: vnum tm̃ habet in
dorſo gibbum. Eſt autem ⁊ aliud genus eo
rum quos dromedarios vocãt curſu mirabi
li vigentes ⁊ bina tubera in dorſo habentes
Areſtotiles. Cameli ſunt ſicut animalia cor
nuta: quia ventres eius ſunt ſicut habentiuꝫ
cornua. et quia cibus illius ſpinoſus eſt: ne
ceſſario fuit eius lingua carnoſa propter du
riciem palati. Natura ergo vtitur palato ſi
cut parte dentium terreſtri. Camelus nõ ha
bet fel diſtinctum: ſed venas paruas in q̃bꝰ
eſt fel. ¶ Solinus. Camelorũ femine ad bel
la preparant̃. putantq̃ʒ validiores eas fieri. ſi
caſtratiõe a coitibus arceantur. Camele cũ
homĩes eis vtunt̃ ad preliandum: caſtrãtur:
quia tũc nõ impinguãtur. In locis quidẽ al
tiſſimis habitãtes: tria milia camelorum ha
bent homĩes currẽtium velocius q̃ʒ equus:
et hoc nõ accidit eis niſi ꝓpter amplitudineꝫ
paſſus. ¶ Vegetius de re militari libro ter
tio. Camelos apud veteres aliquãtule nati
ones in aciem produxerũt. Sed hoc genus
animalium arenis quidẽ tolerabile ſic aptũ.
nam confuſas etiam in puluere vento vias:
abſq̃ʒ errore dirigere memoratur. Ceterũ pre
ter nouitatem hoc ſi vti videat̃ inefficax bel
lo eſt. Item cameloꝝ mares habent virgas
ad poſteriorem partem vnde auerſi coeunt.
Sunt autem virge neruoſe ac dure vnde ex
eis arcuũ corde fiunt. Coitus tempore ſoli
tudines aut ſecreta petũt. Item. Camelus
eſt valde malus tempore coitus. Et ſi quod
aĩal vel homo tpe hoc appropinquauerit ad
eũ ledit ipm. Coit aũt poſt trienniũ. tempore
luxurie ſolitariꝰ eſt cũ femina ferus ac ſilue
ſtris et coeundo ꝑ totam dieꝫ equitat. Sed
cum alias luxurioſus ſit: erga matrem conti
nens eſt. vnde in quadã ciuitate cooperieba
tur camele caput: vt eius pullus ſuper eã ſal
taret. qui cooperto matris capite ſuper eam
ſaltauit: ⁊ cooperimẽto ſublato matrẽ agno
ſcens. turpitudinis ope quod ceperat inter
cepto: deſcenditq̃ʒ ipſum ingeniatorem mor
dens interfecit. Camela pregnans eſt per an
num: poſt partũ quoq̃ʒ quieſcit a coitu ꝑ an
num vnum tm̃ filiũ facit ſicut elephas equꝰ
et omne anĩal habens ſoleas. Cameli viuũt
centum annis. Cameli patiuntur ſitim ꝑ qua
triduum: et poſtea bibunt multum. huic ani
mali natura dedit magnitudineꝫ corporis in
modum iumenti ſicut et elephanti. animal
quoq̃ʒ cuius cibꝰ eſt ex materia lignea ⁊ ſpi
noſa multos habet ventres: et in hoc gene
re eſt camelus.

Operationes

☞ Auicenna. Caro cameli prouocat vrinam A
Adeps qui eſt in gibbo cameli ſuffumigatus
confert emoroidibus. cameli cerebrum ex
ſiccatum: ⁊ cum aceto bibitum cõfert epiẽ
tie. ad idem valet eius ſanguis. ¶ Qui etiam B
ſiccatus ⁊ frixus retinet fluxum: cum vino
quoq̃ʒ bibitus ſagitte armene nocumẽto cõ
fert. poſt purgationem vero menſtruoruꝫ po
tatum iuuat ad impregnationem: ⁊ cõfert ꝓ
uocationi matricis. ¶ Idem. Lac camelarũ C
fetarum eſt ſubtile et valde aquoſum: nec fa
cit opilationes (ſicut cetera) propter pauci
tatem caſeitatis ⁊ abſterſionis aqueitatis il
lius. ¶ In ipo ẽ ſalſedo: quia cameli diligũt D
acetoſum: ⁊ hoc eſt melius lac. Dicitur autẽ
ꝙ eſt vehementis tarditatis in ſtomacho et
in ſuperioribꝫ ventris. Ex ipo nõ timetur ſor
dicies ſicut ex ceteris niſi raro. ¶ Urina ca E
meli cõfert ydropiſi. Cõfert etiam vehemen
ter fetori nariuꝫ. Et aperit opilationes cola
torij cum virtute vehementi. ablutione ex ea
facta cõfert furfuribus. ¶ Dyaſco. Fimꝰ ca F
melinus albus cum melle tritus et impoſitꝰ
tumores reprimit: ⁊ vulnera delicata ꝑmun
dat. ¶ Haly. Sanguis cameli fricatus diſ G
ſinterie prodeſt: ⁊ ſolutione cronice potuiq̃ʒ
veneni lac cameli prodeſt: corruptioni cõple
xionis augetq̃ʒ ventrem. ¶ Plinius. Ster H
cus cameli mundificat et deſtruit verrucas:
abſcindit fluxum ſanguinis ex naribus: et
quando bibitur cum medicinis epilentie cõ
fert. ¶ Item reſoluit bothor ⁊ vlcera: ſcrofu I
las quoq̃ʒ fortiter ⁊c̄.

Capitulum.xxviij.

Ameleon. Iſidorus. Cameleon non
c habet vnū colorē: ſed diuerſa varie-
tate cōſperſus eſt: vt pardus hui⁹ ca
meleontꝭ corpuſculū ad colores q̄s videt fa-
cilima ꝯuerſione variat̄. cū alioꝝ aīaliū non
ſit ad ꝯuerſionē facilis corpulentia. Rudol-
phus ſup Leuiticū. Cameleon in infirmita-
te māſuetū eſſe ſe ſingit: cū alias ſit īmanſue
tum aīal. Gloſa ſup Leuiticū. Cameleon eſt
natū ad deridendū: doloſum: rapax: ingluui
oſum: ⁊ ideo ſm legē immūdū. Ambro. Ca-
meleon diuerſas ſpecies colore vario fertur
mētiri. Areſto. Cameleon eſt aīal valde timo
roſuꝫ. ꝓpter qđ ī multos colores mutat̄. Cau
ſa ꝟo timoris ei⁹ paucitas ē ſanguis ⁊ calo-
ris. vñ etiā valde macer eſt: ⁊ vocat̄ leo terre.
hui⁹ facies eſt ſicut aīalis ex porco et ſymea
cōpoſiti. Vngulas hꝫ ſīles vncis ſeu auium
vngulis. Alteratio coloris fit qñ coriū eius
inſufflat̄. manet in cauernis ſicut lacertulus
Soli. Cameleon ꝑ oēm aſiam eſt plurimus.
Aīal ſcꝫ q̄drupes: facieq̄ꝫ lacerte: niſi crura
recta ⁊ longiora ventri iūgerent̄ plixa cau-
da: eadēq̄ꝫ in vertiginē torta. hamati vngues
ſubtiliq̄ꝫ adoneitate. Inceſſus vero piger et
idem fere q̄ teſtudinū motus. Corp⁹ aſperuꝫ
cute qualē ex cocodrillis dep̄hendim⁹ ſub-
ducti oculi ⁊ receſſo cōcauo introrſum rece-
pti: quos nunq̄ꝫ in taxione obnubit.

Operationes

A ¶ Pli. Cameleon q̄ꝫ multa in ſe fert̄ br̄e vti-
lia medicine. Caput eius ⁊ guttur ſi robore-
is lignis accendant̄: imbriū ac tonitruū con
curſus facere democrit⁹ narrat. ¶ Itē iecur B
in tegulis vſtum. Reliq̄ ad veneficia ꝑtinen
tia q̄ dicit: q̄q̄ꝫ falſa eſtīmātes obmittemus
ꝑterq̄ꝫ in riſu coagentiū. ¶ Oculo ei⁹ dextro C
ſi viuenti eruat̄ albugines cū lacte caprino
tolluntur. lingua q̄ꝫ ad alligata pericula pu-
erperij. ¶ Eundē ſalutarē eſſe parturientib⁹ D
circa domū. ¶ Cor eius aduerſus quartanā E
eſt ꝓficuū. lana nigra prime tonuſre illigatū.
¶ Pes prior dexter in pelle: hiene alligatus F
brachio ſiniſtro: dicitur ꝓdeſſe ꝯtra latroci-
nia terroreſq̄ꝫ nocturnos. ¶ Item dexteram G
mām̄illam ꝯtra formidines pauoreſq̄ꝫ. ¶ Sꝫ H
⁊ pedem eius ſiniſtrū in furno torreri cū her-
ba eiuſdē noīs addito vngento paſtillis fa-
ctis inde (ſi credimus) fertur hoīem inuiſibī
lem facere. ¶ Eius felle glaucomata ⁊ ſuffuſi I
ones corrigi creditur ꝓprie tridui vnctione.
creditur etiam eo lienibus inſtillato ſerpen-
tes ſeperari: ⁊ ad alia multa.

Capitulum.xxix.

Amelopardus. Iſido. Camelopar-
c dus eſt dict⁹: eo ꝙ cū ſit vt pardus al
bis maculis ſupaſꝑſus collo equo ſi
milis: pedibꝫ bubulis: capite tamē camelo ſi
milis eſt. Hūc ethiopia gignit. ¶ Pli. li. viij.
Cameleoꝝ aliq̄ ſimilitudo ī duo trāſfert̄ ani
malia. Nabuna ſiquidē ethiopes vocant be
ſtiā collo ſimilē equo: pedibꝫ ⁊ cruribꝫ boui:
capite camelo. albis maculis colorē rutiluꝫ
diſtinguētibꝫ. Vnde ⁊ camelopardulus ap-
pellata eſt. Hec primū quidē dictatoris ceſa
ris cirſenſibus ludis rome viſa ē. Ex eo ſub

inde cernit aſpectu magis q̄ feritate conſpi
cua.quapropter ⁊ ouis fere nomē inuenit.

Capitulum.xxx.

c
Apreolus.Auicēna.Capreolus eſt
aīal in india:ſimilis hinnulo ſiue cer
uorū filio:q̄ apud nos etiā nō mutat
dentes.Et qn̄ eius dentes ſūt magni ſignāt
vite diuturnitatē in eis:⁊ habet oculos acu
tos.Areſto.li.viij.Capreoli ſilueſtres habēt
ſapientiā.qn̄ vulnerant̄ querūt pulegiū cer/
uinum ⁊ comedūt ipm̄ vt extrahāt ſagittas
a corpe ſi que in ipis ſunt infixe ex velocita/
te mot⁹ ⁊ aſſiduitate diſcurſus.Caro capreo
li a ſupfluo humido exonerat̄:⁊ ei⁹ caro tene
rior ⁊ digeſtibilior efficit̄:⁊ saporis ac odorꝫ
eius grauitas amputat̄.Idem Areſto.Pa/
ſtus gratia de locis altis ad altiora tendit:⁊
inter herbas ſalubres ⁊ noxias odore diiu/
dicat ⁊ diſcernit.Ruminat cibos ⁊ vngulaꝫ
findit.Non vngue nō cornu nō dente:ſed ſo
la velocitate fuge a canibꝫ venatoꝝ inſulſis
ſe defendit.Unde quādo in campeſtribꝫ pſe
quit̄ ad montana fugiens alta petit.In mon
tibꝫ indie ſunt quidaꝫ capreoli qui ab herbis
aromaticis ⁊ odoriferis paſcunt̄ in quorum
vngnibꝫ ſunt quedam concauitates in quibꝫ
humores quidam ad apoſtēata colligūt̄ que
primo ad maturitatem ⁊ motū ⁊ confricatio/
nē rūpūt̄.et a corpe cū piloſis follicul' abſtra
huntur:⁊ ſubſtātia que infra pelliculā cōtine
tur ſumme eſt odorifera ⁊ iter aromatica ma
xime precioſa in medicinis plurimū vtilis ⁊
virtuoſa.Ut vult Dyaſ.⁊ Platea.Et aliqui
dicūt illud muſcum vulgariter appellare.

Capitulum.xxxi.

c
Aſtor eſt anīal' ad modū canis pon/
tici.longum ſcilicet ⁊ gracile.dentes
habet acutiſſimos:pellem delicataꝫ
ac nobilem.que quanto nigrior eſt tanto pre
cioſior.colores in pilis habet velut dax⁹:ſed
pili ſubtiles ſunt ⁊ pulchri.nō poteſt diu ſu/
ſtinere vel ſubſiſtere niſi caudam in aqua te/
neat quam habet vtiqꝫ piſcium caude ſimi/
lem:ſaporemqꝫ eius ⁊ ſpeciē.Unde ⁊ a chri/
ſtianis in ieiunio comeditur.pars enim cau
de ipſius edibilis eſt:reſiduum autem ei⁹ eſt
caro.Ipſaqꝫ cauda longitudinis cubitalis
eſt pinguedinem multaꝫ habens.Pedes au
tem poſteriores habet vt anſer.Anteriores
autem vt canis.Hec enim illi natura para/
uit:vt et poſterioribus velut auis in aqua na
taret.⁊ anteriorībꝫ in terra ſicut quadrupes
ambularet.¶Ex libro de naturis rerum.Ca
ſtores vt dicit experiīmētator ī grege viuūt:
et ſimul ad ſiluas pergunt.Lignaqꝫ dentibꝫ
abſcindentes ad cauernas ſuas ea miro mo
do referunt.Unum etiam ex caſtoribus pro
vehiculo reſupinatum pedibus eleuatis in
terram proiiciunt.et inter crura eius abſci/
ſa artificioſe componunt.et ſic eum trahen/
tes cauda ad propria tecta deducunt.verum
iniuriam talem non faciunt his:qui inter il/
los educati ſunt.ſed illis qui de alienis par/
tibus ad ſe venerūt.Hos enī in ſeruitutē ſub
certa cuſtodia redigunt.¶Alioꝝ tamen opi/
nio eſt:q̄ hoc illis faciāt qui ſenectute labo/
ribuſqꝫ cōfecti dentes obtuſos habent.⁊ qui

ligna ſecare nõ valent. Tales enĩ ĩ ſeruitutẽ
redactos ꝑ abſumptionẽ piloꝝ in dorſo ve
natores agnoſcunt: eoſq; pietate cõmoti il
leſos abire ꝑmittũt. Jn duplices aũt vſus li
gna ſecta habent. Nam ⁊ corticẽ comedunt:
⁊ ex lignis habitacula valde artificioſa faci
unt. Amaris quidẽ arboꝝ folijs et corticibꝰ
caſtor ꝑ ſummis delicijs veſcit̃. vnde ⁊ tota
eius caro: ⁊ ſi bono tamen amaro odore per
funditur. ¶ Phiſio. Caſtor cũ eum venator ꝑ
ſequit̃ abſciſos teſticulos ante faciẽ eiꝰ pro
cit. ⁊ venator habens qḋ ab eo cupiebat vl
tra nõ ſequit̃. Si aũt alius venator eũ ſequa
tur: erigit ſe ⁊ oſtendit virilia ſe nõ habere: et
ſic euadit. Eſt aũt aĩal mãſuetũ nimis. ¶ Ex
li. de na. reꝝ. Huiꝰ aĩalis venatio fit hoc mo
do. Canis ad hoc inſtructus in aquã proijci
tur: qui ad foramen manſionis illius ꝑueni
ens ingreditur. nec cedit caſtor morſibꝰ do
nec a venatoribus artificioſa illa manſio re
fringatur ⁊c̃.

Operationes

A ☞ Plateariꝰ. Caſtoris teſticuli abſciſſi ĩ vm
broſo loco ſuſpenſi deſiccant̃: vt in vſum me
B dicine reſeruent̃: ⁊ dicunt̃ caſtoreũ. ¶ Bonũ
aũt caſtoreũ: id eſt nõ ſophiſticatũ: habet ſa
porem mediocriter acutũ. Glutinoſum eſt et
ſaporem habet multũ horribilem neruos in
tricatos ⁊ pelliculis adherentes ꝑ ãnos ſex
in magna efficacia ſeruari poteſt. Meliꝰ tñ
eſt quanto recentius. Jn medicinis ponitur
abiecta pellicula exteriori. Virtutem habet
diſſoluendi attrahendi ⁊ maxime neruoſa lo
C ca cõfortandi. ¶ Cõtra epilentiã ⁊ alias fri
gidas paſſiones capitis datur caſtoreum cũ
ſucco rute in potu vel decoctionis eiꝰ vinũ.
D ¶ Contra paraliſim lingue puluis eiꝰ ſub lin
gua ponit̃ donec ꝑ ſe reſoluat̃ ⁊ conſumatur
E ¶ Contra paraliſim totiꝰ corpis dat̃ vinum
F decoctionis eius ⁊ rute ⁊ faluie. ¶ Contra li
targiã ꝓuocatur ſternutatio ex caſtoreo: ce
G rebrũ cõmouet ⁊ ꝯfortat. ¶ Dyaſ. Caſtoreũ
teſticuli ſunt aĩalis: qḋ caſtor dr̃. ⁊ ſepe aqua
H ticã. ſepe vero terrenã ſuſtinet vitã. ¶ Opti
mũ eſt ponticũ ꝙ ſi interius cereũ ⁊ obſtru
ſum mẽbranulis naturalib. quidã autẽ teſti
culos adulterãtes immittũt veſicis cum ar
moniaci gutta ſanguine caſtoris cõſperſa.
J ¶ Eligẽdi ſunt ergo q̇ iuncti ſunt ex vna ra
dice ſibi coherẽtes. pleni inſcidi fragiles. ipiſ
K folliculis ſe tractius ſeparãtes. ¶ Calefacit
aũt caſtoreũ ⁊ deſiccat ⁊ attenuat. Jllis ergo
qui ex plenitudine ſpaſmũ patiuntur aut tre
morẽ neruoꝝ vtiliſſimum eſt. Quib aũt hoc
contigit ex inanitate vel ſiccitate ꝯtrarium
¶ Vitia q; pulmonis emẽdat. Et humidum L
frigidi cerebri humorẽ cũ pulegio. Cũ vino
bibitũ inflationes tollit. ¶ Tortionib mede M
tur. potiones venenatas nocere nõ ſinit. Li
targicis ſingulare preſidiũ eſt. ¶ Tremori ⁊ N
cõtractionib ⁊ omib neruoꝝ cauſis delitũ
⁊ vnctum medetur. ¶ Virtus enĩ ei terma O
tica eſt ⁊ recorporatiua mixtũ malacinatib
⁊ acopis paraliticis ſeu ſciaticis ⁊ his ſimi
lib ſubuenit. ¶ Auicẽna. Caſtoreũ ꝯfert obli P
uioni ⁊ litargie cũ aceto ⁊ oleo roſaceo ſur
ditatiq; frigide ac ventoſitati in aure diſſolu
tum in oleo nardino. ¶ Attractio ꝑ nares ex Q
fumigatione ipſiꝰ confert apoſtematib pul
monis ⁊ infirmitatib eiꝰ. Bibitur cũ aceto
ꝓpter ſingultũ ⁊ facit ſitim. ¶ Delet dolorem R
ventris pungitiuum cũ aceto bibitum. ven
toſitatẽ reſoluit. Menſtrua ꝓuocat. Secũ
dinam ⁊ fetũ extrahit. ¶ Confert morſui par S
uorum venenatorum. ⁊ quod ex eo declinat
ad nigredinem eſt venenum. Jta ꝙ interficit
quandoq; in vna die. ¶ Fel caſtoriſ ad multa T
vtile eſt. Eius quoq; coagulum ſedat morbũ
caducum.

Capitulum. xxxij.

Hama. Albertus in li. de na. anima
c lium. Chama eſt beſtia alio nomine
rufinus dicta in ethiopia. Eſt autẽ
ad modũ lupi in figura maculis albis vt par
dus per totũ reſperſa: ludis apta: eo ꝙ diſ
cipline multum eſt perceptibilis. Et in hoc
conuenit cum natura canis.

Capitulum.xxxiij.

Alopus.Albertus in li.de na.aui a.
c Calopus dr̃ eſſe aĩal iuxta eufraten
habitãs.ꝛ de eufrate ꝑpter aq̄ frigi/
ditatē bibēs.Aſtutū ꝛ velox eē dr̃.Jta vt ve
nator ſibi appropinq̄re nõ poſſit. Cornua ge
ſtat lõga ſerre modū ꝓtēdētia.q̄bꝫ ꝛ arbores
deĳcere dr̃.ſꝫ ꝟgulta añ repulſū cornuū ſuoꝝ
tendētia frãgere nõ põt.Licꝫ ad hoc ſepe ni
tatur.ꝛ ideo in eis frequēter inuolutis corni
bus cum captum tenetur dentibus ſtridet.ꝛ
audito ſtridore a venatore capitur.

Capitulum.xxxiiij.

Eruus.Ex li.de na.reꝝ.Ceruus eſt
c aĩal velocitate mirabili frontē hñs
ramoſis cornibꝫ aſperatã. Quorum
creatio fit ſi biennis fuerit:tunc vſqꝫ ad ſex
annos ꝓ etate ramos augēt.deinde numero
ſiora fieri nõ pñt ſed maiora.Solū hoc aĩal
cornua mutat:ꝛ ſupra modū gloriatur.habet
vnū vermen in capite q̄ eum vere vexat aſſi/
due.Sed ꝛ om̃e aĩal ꝛ ip̃e homo vermē ha
bet ſub lingua.¶ Areſto.Ceruus eſt aĩal ſa/
piens.de quo etiã opinanᷓ ꝙ inter aĩalia qua/
drupedia diſcretius ſit:Jdem.Ceruꝰ eſt aĩal
timidum:cornua quidē hñs ꝛ fiſſurã invngu
lis.dentes eius declinant ad inferius.habet
quattuor dentes in vna parte oris: ꝛ ĩ alia q̄t
tuor per quos molit.habet etiam duos mag/
nos alios:qui ſunt in maſculo maiores:et in
femina minores.Vox maſculi groſſior eſt et
altior q̄ꝫ femine.Maſculus vociferatur mul
tum tempore coitus:et femina quandoqꝫ ti/
met.Ceruus itaqꝫ (ſicut ꝛ cetera magni cor/
dis aĩalia) timidus ē:vocē vulpiū timet.Jn
ſibilo autē ꝛ cantu delectaᷓ.Jtaqꝫ ſibilantē
ꝛ cantantē ſequiᷓ:ꝛ alius eum occidit.Un/
de cū aures erectas habꝫ inſidias ſubſequē/
tis aduertit.Poſtq̄ꝫ vero dimiſerit:non ad/
uertit.¶ Jtem.Cerui pugnant:ꝛ victus obe
dit victori obedientia forti. Cum autem im/
pregnaᷓ ceruꝰ latet ꝓpter venatores.Jnteſti/
na cerui valde fetida ſunt.vnde nõ comedun
tur a canibꝫ:niſi ſint valde famelici.¶ Phiſi/
ologus.Ceruus vbi ſerpentē agnouerit eſſe
implet os ſuū aqua effunditqꝫ in foramē.de/
inde cum quodã oris ſui ſpiramine ſerpētes
foras attrahit:ꝛ pedibꝫ ſuis ꝯculcans ipſuꝫ
interficit.Ceruorum autē duo ſunt genera.
Unū qḋ vt inuenerit ſerpentē in cauerna vbi
latitat:flatū immittit vt exeat.ꝛ egredientis
collū ꝑcutiens hinc ꝛ inde occidit eū ꝛ deuo
rat.Poſtea vero ꝓpter timorē ad aquas pu/
riſſimas currit ac venenū euomit. Sed inter
hunc tumorem pilos mutat ꝛ cornua abĳcit.
Aliud eſt genꝰ qḋ ſi ſerpentē inuenerit occi/
dit:ꝛ poſt victoriã ad montē vbi pabulū iue
niat tendit.Ambro.Ceruus cū nondū habꝫ
cornua:tñ fronte ꝑludit:ꝛ ea que nõdū exper
tus eſt tela minaᷓ.Ceruus qñ egrotat: ramu
ſculos olee comedit:ꝛ ſanꝰ fit.¶ Areſto.Cer
uus (vt dictū eſt) maſculus vociferaᷓ mul/
tum tp̃e coitus.Cerua non poteſt coitū pati
ꝓpter duriciem virge maris:recipit aũt fugi
endo.Cerua paritura prius dragonteã come
dit.cum vero parit ſubito comedit ſecundi/
nam fetuum anteq̄ꝫ cadit ad terram. ꝛ eſt eiꝰ
ſecundina venenum.

Operationes

A ¶ Phiſiologus. Ceruoꝝ lachꝛyme collecte ꝛ
oſſa inuenta in corde ipoꝛuꝫ apta ſunt potui
cordis pulſu laborantibus.
B ¶ Platearíꝰ. In corde cerui repitur quoddã
os in ſiniſtra parte: in qua eſt quedã cõcaui-
tas. ad quẽ ſplen habet reſpiraculum ꝛ emit-
tit ſupfluitatem. que ibi ꝓpria ſiccitate in ſub-
ſtantiam mutatur oſſuoſam. Illud eſt de ſan
guine cordis ſubuſtum. habet virtutẽ depu
randi fumum melancolicum.
C ¶ Datur ꝛ cõtra cardias ꝛ ſincopim ꝛ cõtra
D emoroides. ¶ Eſculapius. Si qͥs in co-
rio cerui voluitur: ſerpentes nõ timet. Me-
dulla quoqꝫ cerui dolores ſedat.
E ¶ Haly. Coagulum cerui ꝯtra potũ cicute ꝛ
fungoꝛuꝫ eſum prodeſt. Urina cerui ſplenis
dolorem adiuuat. Uentoſitati ſtomachi et
inteſtinorum prodeſt. Auribus inſtillata me
F detur earum vlceribus. ¶ Auicẽna in. iiij.
canone. Extremitates caude cerui venenũ
eſt. ꝛ ipſam bibẽti accidit anguſtia vehemẽs
ꝛ ſincopis ꝛ mors. Sed cura eius eſt vt euo
mat cum butiro ꝛ aneto. deinde in potu den
tur auillane ꝛ fiſtici confecta ſimul.
G ¶ Plinius libro. xxviij. Pulmo ceruinus cũ
gula ſubarefactus in fimo. deinde tuſus ex
melle tuſſim ſanat. Coagulũ cerui aceto ſan
guinem ſiſtit. Hinnuli vero coagulũ matris
vtero execti: ſummis ꝑfertur remedijs.
H ¶ Plinius dicit. Cornu cerui vſti nidor comi
cialem morbum ſiue caducam deprehendit.
Eiuſdem cornu cinis illitus ex aceto vel ro-
ſaceo dolorem capitis ſedat.
I ¶ Idem cinis dentes mobiles fricando vel
colluẽdo cõfirmat: eorũqꝫ dolores mitigat.
K ¶ Idem quoqꝫ valet crudi cornu farina. Itẽ
Cinis predictus reumatiſmos ſanat: et ſan-
L guis excreationes curat. ¶ Tinearũ quoqꝫ
genera id eſt vermes pellit potatus. Regio
morbo prodeſt potatus ex vino.
M ¶ Solinꝰ. Ex cornibꝫ aũt cerui dextrũ effi-
cacius eſt ad medelã. Actor. Quia vero cor
nu dextrũ (vt dictũ eſt) ad medelam efficaci
us eſt. Ideo dicit Plinius: ꝙ ceruus hoc bo
no ſuo inuidens: homini cornu dextrum ab-
ſcondit nequeat inueniri. Idẽ quoqꝫ dicit li
ber de natura rerum.
N ¶ Areſtotiles vero dicit eum abſcõdere cor-
nu ſiniſtrum tanqꝫ in eo ſit aliquod iuuamen
tum.

Capitulum. xxxv.

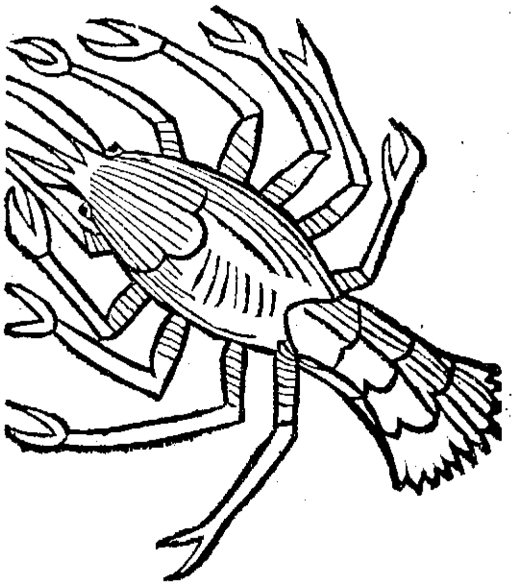

Eruleus. Actor (vt aiũt Solinꝰ ꝛ ſti
c cius ſeboſus) Uermis ẽ mirabilis
in gange fluuio abũdans. hꝫ enĩ bra-
chia bina lõgitudis ſex cubitoꝝ: qͥbꝫ etiã ele
phantẽ corripit vndiſqꝫ ſubmergit. Sed qm̃
hic ꝟmis ingens ac mõſtruoſus ẽ ꝛ aq̃ticus
Ideoqꝫ inferiꝰ eũ iter monſtra aq̃tica: vicꝫ ĩ
tractatu de piſcibꝫ de illo pleniꝰ dicemus.

Capitulum. xxxvj.

Ecula. celidros et cenchrus. Iſido.
c Cecula dicta ẽ eo ꝙ pua ſit ꝛ non hꝫ
oculos. Celidros ſerpẽs eſt q̃ ꝛ cher
ſidros q̃ ꝛ in terris et in aquis morat. Nam

cerſi greci dicūt terrā ydros aquā. Hic terraꝫ ꝑ quā gradit̄ fumare facit. quā macer ſic deſcribit. ſeu terga expirant ſpumātia virus ſeu terra fumat. q̄ tether labit̄ anguis. Et Lucanus Tractiqꝫ via fumare chelidri: ſemꝑ āt direct⁹ ambulat. nam ſi torſerit ſe dū currit ſtatim crepat. Solin⁹ Calabria chelidris frequētiſſima boum quoqꝫ gignit. yſidorus. Chenchris ſerpens inflexuoſius eſt: q̄ ſemꝑ rectū efficit iter. De quo Lucanus. Et ſemꝑ recto lapſurus limite chenchris.

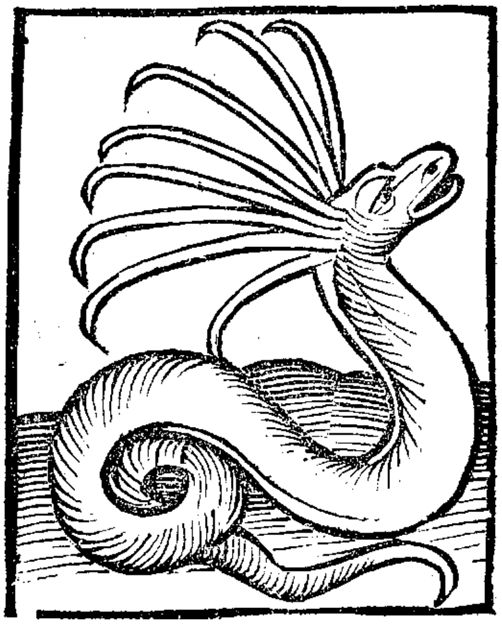

Capitulum. xxxvij.

c

Eraſtes. Ex li. de na. re. Ceraſtes eſt ſerpens octo cornua in capite habēs: ex q̄bꝫ fieri ſolent manubria cultelloꝝ ad mēſas imꝑatoꝝ. q̄ ſudore produnt venenū appoſitū. Solin⁹. Ceraſtes dict⁹ eſt eo ꝙ habeat cornua arietum ſimilia. Ceraſti eñ greci cornua vocant. ſunt aūt hinc quadrigemina cornicula. quoꝝ oſtētatione velut eſca illiciēs ſolicita aīalia ꝑimit. Totū eñ corpus arenis tegit. nec vllū indiciū ſibi p̄bet niſi ex illa parte q̄ inuitatas aues vel aīalia capit. eſt autem flexuoſus pl⁹ q̄ȝ alij ſerpētes: ita vt ſpinam nō habere videat̄. ¶ Auicen̄. Cornuta eſt genus ſerpentū ſurdoꝝ. cui⁹ lōgitudo eſt ab vno cubito vſqꝫ ad duos. ⁊ ſuꝑ caput eius ſunt due eminentie: q̄ſi duo cornua. Color corꝑis ei⁹ eſt cinericius: ⁊ venter eius ſicut ſquame ſicce dure que ſtrident ſuper terram cum ſtrepitu. Dētes eius ſunt equales non recurui. plurimum

manſio eius eſt in locis arenoſis. In locis quidem morſus eius ſentiuntur quaſi acus aut claui infixi in eis. Et dixerunt ꝙ continuatur eius corpori grauitas maxima. et eius labia inflant̄ ⁊ accidunt ei vertigo ⁊ tenebroſitas oculoꝝ ⁊ deſtruitur ratio

Operationes.

¶ Cure autem eius appropriatur. vt ſemen raphani cum vino in potu detur. A

Capitulum. xxxviij.

c

Ephos ⁊ centrocota. Plin̄. li. viij. Cephos ethiopia mittit: quoꝝ pedes poſteriores humanis pedibꝫ ⁊ cruribus ſunt ſimiles. Hoc animal roma poſtea nō vidit niſi ludis pompeij. Solin⁹. Tempore dictatoris ceſaris monſtra rome viſa ſunt que cephos dicunt̄. Hoꝝ poſteriores pedes crure ac veſtigio humanos mentiūtur arcus priores hominū man⁹. ¶ Phiſio. Centrocota eſt que beſtias vniuerſas p̄cedit huius corpus azini: pectus ⁊ crura leonis ſimilitudinem habent. oris hiatum vſqꝫ ad aures vaſtum. imitat̄ aūt hominis vocem. Plini⁹ li. viij. Crocutas ethiopia inter alia monſtra generat. velut ex cane lupoqꝫ conceptos omnia dentibus frangentes protinuſqꝫ deuorata ventre ꝯficientes. Idem in eodem. Hyene coitu leena ethiopica parit crocutam hominū pecorumqꝫ voces imitantē

C

Acies ei perpetua in vtraqꝫ oris parte nullis gingiuis ꝯtinuo denteqꝫ ne occurſu contrario haberetur capſarū modo includit. Solinus. Crocuta nūqꝫ aciem orbiū cōmouet ſed in obtutum ſine interactione intendit. in ore gingiua nulla: dens vnus atqꝫ perpetuus.

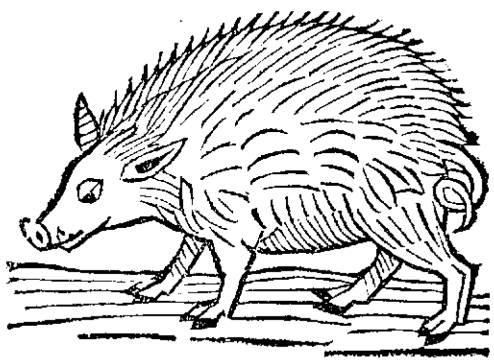

Capitulum. xxxix.

c Irogrillus. Rudolph⁹ ſup Leuiticū Cirogrillus eſt aīal ſpinoſuꝫ ⁊ hericio ſimile. Actor. Alibi legit ꝙ maius ſit hericio: ſpinoſum tamen. Unde patet ꝙ quidā falſo dixerūt: hūc eſſe cuniculū. Alibi ꝗꝫ legit ꝙ cirogrillus ipſe ſit hericius vel herinacius. animal videlicet porcelli formā habens: ſꝫ ſpinoſum. de quo plenius dicet inferi⁹. Unde in pſalmo. xxxiij. vbi legitur in noſtra tranſlatione. petra refugiū herinacijs. alia tranſlatio habet cirogrillis. Gloſa ſup ꝑuerbia Salomonis. In prouerbijs quoqꝫ vbi iuxta tranſlationem noſtram legit. Lepuſculus plebis inualida. ꝗ collocat in petra cubile ſuum. Alij pro lepuſculo habent cirogrillum. Et eſt aīal non minus hericio ſimile muri ⁊ vrſo. cuius in paleſtina magna eſt copia In foueis ⁊ in petrarꝫ cauernis. Hinc et in pſalterio vbi dicim⁹: Petra refugiū herinacijs. Alij ponūt leporibus. Alij cirogrillis. Sed quidam hic pro lepuſculo hericium habent. Hieronimus eīm verbum hebreum ſapham interpretatur. ⁊ cirogrilluꝫ et hericium et leporem. Item ſuper Leuiticū Cirogrillum animal debile quidem: ſed rapax et mortiferum eſſe dicunt.

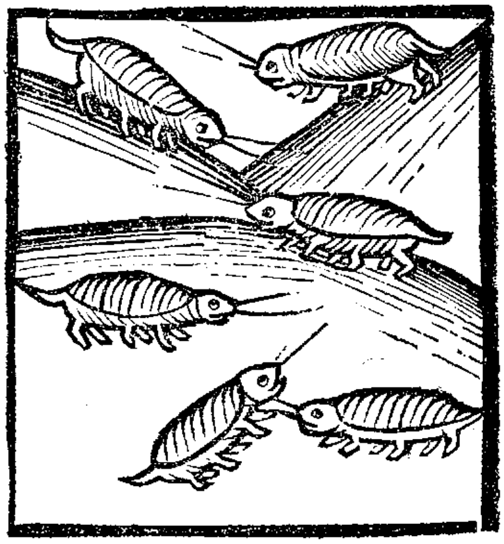

Capitulum. xl.

c Icade. Uincentius in ſpeculo naturali viceſimo primo. Cicade vermes ſunt quorū genera ſunt duo. Quedam paruis locuſtis ſimiles ſunt. et he domos inhabitant. eaqꝫ loca que magis calida ſunt. vbi ſcilicet ignium feruor eſt. Aliud vero genus acrūm colore papilionibus ſimile. fertur etiam ꝙ earum genus eſt qđ nos ceruos volantes dicimus. et hos experimentator ſupra crabrones vocat. Cicade habent in pectore quoddam aculeatum. linguis ſimile: quo rorem lambunt. Ipſum vero pect⁹ fiſtuloſū habent: ex hoc dulciter canunt. Mares quidem canunt: femine ſilent ſupine coeunt. Oua candida ſed corrupta. In terra feture locū excauant: ibiqꝫ prolem faciunt. Ambroſius. In exiguo cicadarūm gutture dulcis eſt cantilena. quarum cantibus eſtu medio rumpuntur arbuſta. eo ꝙ magis canore meridianis caloribus quo puriorem aerem ſpiritu attrahunt: eo cantus clariores reddūt. ¶ Yſidorus. Cicade ex cuculorum ſputo naſcūtur. hee in ytalia apud regmos mure ſunt nec vlqꝫ alibi. Nam alibi dulciter canunt. quarum cantibus medio eſtu arbuſta rumpūtur. ¶ Plinius libro vndecimo. Cicade non naſcuntur in raritate arborum. nec in frigidis aut vmbroſis nemoribus. pennarum illis natura que apibus: ſed ꝑ corpore amplior ⁊c.

Capitulum.xlj.

c

Jrotrochea. Albert⁹ in li. de na. aīaliū inq̇t. Cirotrochea beſtia ē q̄ rechiona voces hominū imitať oclos nūq̄ȝ claudit. Jn oꝛe nullā habens gingiuā ſed dentē habet. os vnum continuū verecundať capſulis. Tante eſt virtutis vt oīa moꝛ ꝯtinuat. et de upo ꝛ cane generare dicitur.

l

Capitulum.xlij

c

Ritetus. Alb. in li. de na. aīaliū. Critetus aīal eſt paruulum in terra habitans capite vario: doꝛſo rubeo: ventre candente. pilum adeo tenaciter pelli habens infixum. ꝙ citius pars pellis de carne recedat q̄ȝ pilus poſſit euelli de antro. etiam non extrahiť de facili niſi aqua feruenti. vel alia in antrum infuſa. Et in hoc conuenit cum cuniculo: q̇a habet pilum fere ſicut cuniculus. et nō habet aures. ſed vias auditus ſicut auis. Solinus. Critetus eſt aīal qđ nos hameſter vulgo vocamus. ꝛ eſt aīal moꝛdax valde ꝛ iracundum.

Capitulum.xliij.

c

Oluber. yſidoꝛus. Coluber ab eo dictus eſt ꝙ colat vmbꝛas. vel ꝙ in lubꝛicos tractus. flexibus ſinuoſis labatur. Nam lubꝛicum dicitur quicq̇d labitur dū tenetur vt piſcis ſerpens. Ambꝛoſi⁹. Coluber autem ceruum fugit. leonem interficit. Phiſiologus. Colubꝛi pellis q̄ exuitur in oleo decocta mire auriū doloꝛē mitigat. Actoꝛ: patet de colubꝛo verum eſſe in ſpeciali: qđ ſup̄ dictū eſt de genere ſerpentū. videlicet ꝙ exuuijs ſuis depoſitis ꝑ foꝛamen petre tranſiens ſenectutē ſuam deponit: ſed ṗus ieiunando carnes ſuas ſubtiliat. vt eideȝ tranſitui abilioꝛ fiat. Eſt autem longus vt anguilla toꝛtuoſe incedens et ſibilans. Tranſeuntibꝰ inſidiatur. ꝛ moꝛdens lingūa venenum infundit. Unde ſcriptum eſt Fiat dan coluber in via. Et alibi. Qui diſſipat ſepem moꝛdebit eum coluber.

Operationes.

A ¶ Plini⁹ li.xxx.dicit: ꝙ contra rubeta venena auxiliaſ coluber viuens in aqua.
B ¶ Huius adipem aut fel ſecum habent.qui cocodrillos venantur: coſqꝫ mire his adiuuari teſtantur ydris a grecis vocatur coluber vi-uens in aqua.
C ¶ Dyaſcorides. Tunica colubri in vino cocta dolori medetur dentium. Eſt etiam oculorum adiutorium.

Capitulum.xliiij.

c Cocodrillus.yſidorus li.xij. Coco-drillus animal eſt quadrupes ī ter-ra et in aquis valens. longitudine fere viginti cubitoꝝ: dentiū ⁊ vngui-um in inanitate amarū.tanta eſt ei duricia cu-tis vt ꝗuis fortiū lapidū ictus in tergo recipi-at: nihil omino curat.nocte in aquis: die inter-ra quieſcit. Oua in terra fouet q̄ ouis anſeris ſunt maiora.maſculus ⁊ femina vices ſeruant hic quidam piſces ſerratam criſtam habentes tamen ventris deſiccantes interimunt. Et di-citur ꝙ ſolus inter animalia ſuperiorem man-dibulam mouet. Plinius libro.viij.cap.xxvi. Cocodrillus eſt aīal nilum inhabitans lingue vſu inter anīalia terreſtria caret.ſola ſuperiori mandibula exiſtenti mobili morſum imprimit venenoſum. Dētes habet horribiles admodū pectinis ſiue ſerre. ⁊ cubitos admodum apri. Nullū aūt animal ex tam parua origine cre-ſcit in tam magnuꝫ animal ſicut cocodrillus. animal eſt valde guloſum ⁊ multum comedit. Unde quando eſt ſatur iacet iuxta littus mo-tans pre repletione.ſuperuenit autē auis mo-dica que dicitur apud eos Cuſphillos. apud ytalos autem dicitur auium rex: ⁊ volat ante os eius: quam aliquotiens a ſe repellens.tan-dem fauces aperit aui ⁊ eam intrare permittit. et hec auicula cum leuiter vnguibus ſcalpit et ei facit quendam pruritum: in cuius dulcedine delectatus ſtatim obdormit. Auicula aūt cum ſentit eum dormire ſtatim illabitur in ei⁹ ven-trem ⁊ quaſi telum ſtatim eum perforat et cor-rodit. In ventre enim valde mollis eſt: ⁊ ideo a piſcibus ſpinas ⁊ criſtas pinnulas in dorſo habentibus de facili ſuperatur. Subdit Pli-nius. Hec belua inſequitur fugientes ⁊ eis eſt terribilis.ſed fugax eſt contra ſerpentes.hebetes autem habet oculos quādiu eſt in aqua.ſed ex-tra aquaꝫ nimis acute videt. In hieme ꝑ quat-tuor menſes ſe abſcondit.ſed in vere exit. ⁊ ꝗ-diu viuit ſemper creſcit. Item Plinius libro octauo. capitulo viceſimoſexto. Cocodrillus ſi quendam inuenit hominem circa littus in-terficit eum ſi poteſt.et preterea plorat ſup eum et poſtea deuorat ipſum. Item herbas liben-ter comedit inter quas enidros ſerpens par-uulus qui ei inimicatur caute ſe inuoluit. et dum cocodrillus herbas carpit ſerpentē tranſ-glutit.qui intrans in ventrem eius omnia in-teriora carpit: et ſic interimit eum et occidit: et ſic illeſus exit. Item Plinius libro duodecimo dicit. ꝙ idē vermis inſidiatur cocodrillo quā-do dormit.et tunc inuoluit ſe in luto et intrat per dentes eius. Solinus. Inſidiatur qui-buſdam paruis auibus que generantur inter herbas nili que euolant propter calorem ſolis et intrant ventrem cocodrilli.et comedūt ver-mes ventris eius: et ſic purificatur belua a vermibus. Habet autem corium valde durum quod vix gladio perforatur. Habitat in aqua tam de die ꝗ de nocte.quia aqua calidior eſt de nocte ꝗ de die.retinet enim radios ſolis: et ibi agitantur: ⁊ ſic fit calida ipſa aqua. et non habet linguam prominentem ad vociferandū ſed habet paruam linguam in parte inferiori ſicut habent piſces ad guſtum. vt dicit idem. Solinus et etiam Areſtotiles et Auicenna hoc idem volunt.

Operationes.

¶ Plinius libro.viij.dicit. ꝙ de fimo cocodril-li fit vnguentum vnde facies mulieruꝫ ſophi-ſticantur. vt ſenes ⁊ rugoſe iuuencule per tem-pus videntur ꝗdiu viuunt. A

Capitulum.xlv.

Uniculus.yſidorus. Cuniculi ſunt
c genus agreſtium animaliū:ſic dicti
quaſi caniculi:eoꝙ canum indagatio
ne capiantur:vel a ſpeluncis excludant. Pli
nius libro octauo. Leporum genera ſunt qͦs
hiſpani cuniculos appellant. Uarro ⁊ autor.
Eſt a cuniculis ſuffoſum in hiſpania opidum
cuniculi fecunditate is innumere ſunt.fameqꝫ
balearum inſulis populatis meſſibus afferūt.
certumqꝫ eſt ballearicos aduerſus eorum pro
uentum auxiliū militate a diuo auguſto p̄iſſe.
Ex libro de naturis rerum. Cuniculus eſt be
ſtia lepore minor:colore et forma prope tamē
ſimilis hec ī antroſa habitacula terram fodiēs
nocte vineta frugeſqꝫ depaſcit. mane vero an
trum ingrediens os eius equat terre puluere
per intrinſecus. ne ſuperuenientes homines
per diem eius habitaculum deprehendāt. vbi
cūqꝫ habitant cuniculi multiplicantur nimis:
quia ſepius in anno pariunt. Cunqꝫ aliqui ex
eis aliquid illic aduerſi ſenſerint animal fugi
unt.nec mori ceteri ſocioꝝ iniuria dedignari:
locum cum illis dimittunt. Hi auerſis poſte
rioribus coeunt. quoniam illis auerſum eſt mē
brum genitale.

Operationes.

A ¶ Yſaac. Cuniculus vim habet diſſoluentem
proprie etiam ſtomachum confortat. ventrem
diſſoluit.

B ¶ Urinam p̄uocat. Utilius quoqꝫ eis qui ele
phantico morbo apparati ſunt.

Capitulum.xlvi.

Amma. Albertus in libro de natu
d ris animaliū. Damma beſtia eſt mag
nitudinis capre.figure et pili ſicut ca
nis:cornua habens non ſquamoſa. ſed plana
longa et acuta. Eſt autem curſu velox. vite pro
uida. Hec beſtia in arabica vocatur adgazel.
cuius caro frigida eſt et ſicca.

Operationes.

¶ Idem Albertus. Stercus huius animalis A
creſcere facit capillos et meliorat eos prepara
tum in oleo.

¶ Dicit etiam ꝙ ſi cū eo vngatur virga virilis B
⁊ ſic coeat cum vxore ſua ſemp̄ diliget eum. Si
cum lingua deſiccata ſuffumigetur guttur in
quo eſt ſanguiſuga cadet.

¶ Calcaneus combuſtus impletus in conca C
uum fiſtule curat eam.

¶ Dicit etiam ꝙ ſi fel huius animalis ⁊ ſemen D
teſticuloꝝ vulpis ⁊ piper ⁊ ſemen eruce de quo
libet equale acceptum ad pondus aurei ⁊ mel
lis vncias duas. ⁊ fiat ex eo electuarium ⁊ ipm
teneat in lana quando mulier cum viro cōcu
bit concipit maſculum.

¶ Et nota ſi fel ex femina concipit feminam: E
ſi ex maſculo concipit maſculum.

Capitulum.xlvii.

Capitulum.xlvij.

d Amula. Bartholomeus in libro de proprietatibus rerum. Damula ſiue dama: ſicut ait Papias: caprea eſt agreſtis. ¶ yſidoꝛꝰ libro duodecimo Damula eſt vocata: eo ꝙ de manu effugiat: timidum enim eſt animal ⁊ imbelle ac imbecille. vnde neſcit ſe defendere niſi fugiendo. Habent eñ pro armis abilitatem membroꝝ: et ad fugam leuitatem. ¶ Unde dicit Marcianus. Dente tuetur aper: defendunt cornua ceruuꝫ. Imbelles tamen quidem niſi preda ſumus. montuoſa loca ⁊ venenoſa. diligit gramina medicinalia et aromatica. comedit ramuſculoꝝ tirſos: ⁊ extremitates carpit: quando eſt vulnerata dragonteam comedit. et ſic de corpore telum trahit.

Operationes.

A ¶ yſidorus libro q̇nto. Sanguis eius eſt medicinalis ſ̃m Plinium libro viceſimo ſexto. Neruos enim contractos remollit: ⁊ articulorum dolorem ſoluit: venenum diſcutit et expellit.

B ¶ Damulam odiunt ſerpentes ⁊ fugiunt: ⁊ eiꝰ anhelitum ſuſtinere non poſſunt.

Capitulum.xlviij.

d Raco. Phiſiologꝰ. Draco ſup om̃es ſerpẽtes maximꝰ: ⁊ ſup om̃ia terre animantia. Qui q̃nq ſup aerem fertur ipſum cõcitando ac vehementer impellendo. ¶ yſidoꝛꝰ. Draco maior eſt cũctoꝝ animantiũ ſup terrã. Hunc Greci dracontam vocant. Eſt aũt criſtatus ore paruo: ⁊ artis fiſtulis: ꝑ quas ſpiritũ trahit ⁊ linguã exerit. Gignitur autem in Ethiopia ⁊ in India. ¶ Ex li. de na. rerum Draconis manſio frequenter eſt in ſpeluncis ꝓpter eſtũ naturalem ſui corpꝛis ⁊ ꝓpter accidentalem ſolis. q̇ maximus eſt in partibꝫ orientis. Raro eñ inuenitur hoc animal niſi in calidioribꝫ partibꝫ orbis. Itaq libenter etiam in rupe lapidea ſpelũcam ſortitur. Circa turrim Babel. ⁊ in deſertis illiꝰ antique Babilonis ac ruinis eiꝰ maximi dracones habitare dicunt. quoꝝ vox a crugitꝰ homines terret. Ad vigintiquinq cubitos ⁊ amplius creſcens ſepius eualeſcit. Ad ſeniũ autẽ ⁊ debitã magnitudinem veniens ſine cibo tempe multo viuit. At vbi comederit nõ de facili ſatiat. In abiſſis terre (ſicut dicit Auguſtinus) aliq̃ñ draco moratur. Et cum in aere ſentit humiditatẽ egreditur ⁊ ſup aera fertur. magnis alarum remigũs aerem concitans ⁊ impellens. Alis quidem pellicea volubilitate extantibꝫ: ⁊ ſ̃m corpꝛis ſui magnitudinem late diffuſis: vbicũq moratur aerem inficit. ¶ Pliniꝰ libro. xxvi. India dracones habet ⁊ elephantes perpetua diſcordia bellãtes: tante magnitudinis vt facili circumplexu elephantes ambiant: noxioq nodo perſtringant. ¶ Ambroſius. Draco elephantẽ li-

gat: cuius ruina mors victoris eſt. ⁊ inde ſūme in vtrūq; certaẜ. Ille vt pedē alliget: in q̄ caſus victi ſibi nocere nō poſſit. ¶ Plini⁹ li. x. Aquile q̄z ſatis eſt pugna cū dracone: multoq; magẜ anceps etiā ſi ī aere. Ariſtoteles. Vultur etiā ⁊ draco p̄liantur: q̄ȝ comedunt aīalia. Yſidor⁹ Draco vim in cauda nō in dentib⁹ habet. ⁊ verbere potius q̄z ictu nocet. Ariſtoteles in libro de aīalib⁹. Eſt in terra ethiopie draco ex q̄ tyr⁹ generaẜ: ⁊ ex illo enthichon accipiẜ. Cōtra qd̄ nō eſt remediū. Omniūq; aīaliū venenū habentiū morſus eſt valde malus. maximeq; ſi ſe comedāt ad inuicem. ſic comedit draco ſcorpionem. ¶ Item de ꝓprietatib⁹ elementoꝝ. In diebus Philippi regis via in monte armenie fuit. de qua rex interrogauit Cur ſup illam nullus tranſiret q̄n mortuus caderet? ¶ Socrates ḡ ſpeculū de calibe ꝯtra illū poſuit: in quo duos dracones magnos vidit: q̄ aperuerūt os ſuum ⁊ egrediebatur corrumpens aerem fumus ex orificijs eoꝝ. Rex ſ̄o p̄cepit ad montē illū exiri ⁊ ipſos interfici: ſicq; ſaluatus eſt locus ille. ¶ Narrat Petrus damianus de quodā agricola: q̄ quadam die valde mane ſurrexit: et vidit draconem enormis magnitudinis: lignuȝ putauit. Feſſuſq; ſup eū vt requieſceret: ſeditq; mox indignata beſtia deglutiuit.

Operationes

A ¶ Solinus. Draconū ex cerebris excidiẜ: dracontias lapis: ſed lapis nō eſt niſi detrahaẜ viuentib⁹. Nam ſi obeat prius cū anima ſimul euaneſcit duricies ſoluta.

B ¶ Phiſiologus. Graminib⁹ quidem medicatis dracones dormire coguntur. ſicq; lapis acquiritur. cuius vſu reges orientales precipue gloriantur.

C ¶ Draconem adipū fugiunt venenata: ne ipſe draco habet venena.

D ¶ Draconis capite proſperam et fortunatam domū promittunt facere.

E ¶ Ex lib. de na. reꝝ. Lingua eius ⁊ fel in vino decocta remedio ſunt his qui vexanẜ ab incubis: eoꝝ corpib⁹ ex hoc inunctis.

F ¶ Draconis caro vitrei colorẜ eſt: ac veſcentes illa refrigerat. Hinc eſt ꝙ ethiopes in feruida plaga manētes draconis carne libēter veſcunẜ adeo q̄z auaricie ſitẜ in immēſum creuit: vt inſtitores q̄buſdā carminib⁹ draconē ad tp̄s māſuetū reddāt: eiuſq; tergo inſidētes: freno ip̄m regāt vſq; dū in ethiopiā ꝑueniant

G ¶ Actor. Sanguinem draconis quo phiſici vtuntur in medicinis aiunt gummi cuiuſdam arboris ſic dictum ꝓpter ſanguinis ſimilitudinem vere draconis.

Capitulum. xlix.

D Raconcopedes. Ex li. d̄ na. re. Dracon copedes ſerpētes ſunt magni ⁊ potētes Facies virgineas habētes hūanis ſilēs. in draconū corp⁹ deſinētes. Credibile eſt hui⁹ generẜ illū fuiſſe ꝑ quē diabol⁹ Euam decepit: q̄ȝ (ſicut dicit Beda) virgineū vultū habuit. Huic etiā dyabol⁹ ſe ꝯiungēs vel applicans vt conſimili forma mulierē alliceret: faciē ei tm̄ oſtēdit ⁊ reliquā ꝑtem corpis arboꝝ frondib⁹ occultauit. ¶ Auguſtin⁹ ſup Gen̄. Diciẜ aūt ſerpēs ille callidiſſim⁹ fuiſſe. Vel ſm̄ alios ſapientiſſimus. Nō ꝓprie ſic̄ in bono ſolet accipi ſapiā dei: vel angeli: vel aīe rōnalis. ſȝ tranſlatiue. ſic̄ apes vel formicas dicimus ſapiētes: ꝓpter opa ſapiētiā imitantia: q̄uis ſerpens nō aīa rōnali: ſed ſpū dyabolico q̄ plenus erat poſſit ſapientiſſimus dici. Mali em̄ angeli q̄uis ſupbia deiecti: natura tn̄ excellētiores ſunt omnib⁹ beſtijs ꝓpter eminentiā rōnis. Serpens em̄ nō intelligebat verba: nec rōnalis eſt facta. Q̄ enim verbis magoꝝ vel incantatoꝝ ſerpentes trahūtur de latebris dyabolica eſt vis. Q̄d ꝑmittiẜ ad memoriā illius ꝑmi facti. vt ſciaẜ: quia cum h̄ genere familiariter ſit ei locutus. Eſt autem ille ſerpens ſicut aſina Balaā: ſed h̄ fuit dyabolicū: illud angelicū. Boni em̄ ⁊ mali angeli ſimiliter operantur.

Capitulum. l.

d Axus. Alb. ı̄ li. de na. aı̄aliū. Dax⁹ aı̄al ē pı̄gue valđ ꝛ latū ı̄ dorſo. breuıbꝫ cruribꝫ multū mordax. pilo pl⁹ albo ꝙ̄ nigro. ſꝫ ı̄ dorſo pı̄les hꝫ nigros. ꝛ ı̄ lateribꝫ pı̄les albos. ꝛ caput ı̄ medio nigꝝ. ꝛ ı̄ lateribꝫ hꝫ albū. ꝛ qn̄ ē domeſti cū mltū ē luſiuū. dicūt crura ſiniſtri lateꝛ bre uiora eē ꝙ̄ dexteri. ꝛ ħ ego nō dephēdi cū tn̄ ſe pi⁹ ħ aı̄al ꝯſideraui. Et durū hꝫ pilū. ꝛ ē ſpiſſe pellis. ꝛ ē ad ꝗ̄ntıtatē vulpis. Et eſt duoꝝ ge neꝝ. Dr̄ aūt daxus canin⁹ q̇ ı̄ mlta findit pedē ſic̄ canis. ꝛ dr̄ dax⁹ porcin⁹ q̇ in duo findit vn gulā ſic̄ porc⁹. dr̄ ꝙ ſcrabronibꝫ ꝛ alijs ꝟmibꝫ vi uit: q꞉ nō eſt velox ad venandū.

☞ Operationes.

A ¶ Idē Albr⁹. Axungia ei⁹ valet ad renū dolo res: ꝛ ad multa alia q̄ cauſa breuitatꝭ dimitto.

B ¶ Dicūt etiā aliq̄ ꝙ morſus aliqn̄ hꝫ venenoſos

Capitulum. lj.

ypſa. yſid. Dypſa eſt gen⁹ aſpidis. q̄ꝛ
d latine ſitula dr̄. q꞉ quē mordꝫ moꝛderit ſiti
perit. Tante aūt exiguitatis eſſe fertur vt dum calcat̄ nō videat̄. de quo poeta. Signi ferū iuuenē tyrrenis ſanguinis aulum. Tor ta caput retro dypſas calcata momordit. Uix color aut ſenſus dentiſꝙ fuit. Andromachus Dypſa cū aliquē pungit inflāmat̄ in eo calidi ditas valde ſuperflua. Indeq꞉ accidit ei vehe mens ſitis ꝛ aduſtio inflāmata. nec bibere ceſ ſat aquā donec corpus eius ſcindit̄. ꝛ ſic morit̄ Auiceñ. Serpentis facientis ſitim ſ̄m q̄ſdā longitudo eſt palmi vnius. ꝛ ſup corpus eius ſunt veſtigia nigra plurima. Caput ei⁹ eſt par uum: et collum groſſum. a quo incipit creatu ra eius vſq꞉ ad caudam ſubtilem.

Operationes.

¶ Auicenna. Ut euacuatur aqua ꝓpter ſitim A
ex morſu iſtius ſerpentis. Huius regimen poſt communia regiminū eſt indeſinenter eum fa cere bibere oleum plurimum et euomere. dein de cliſteriſare cum his que educunt feces ꝛ hu miditates.

Capitulum. lij.

Romeda ꝛ Dammula: yſidoꝝ. Dro
d meda genus eſt camelorum minoris
quidem ſtature: ſed velocioris. vnde et nomen habet. Nam dromos grece curſus

miliaria vno die pgere ſolet. qđ ſcʒ aĩal ſıc̃ bos ⁊ ouis ⁊ camel⁹ ruminat. Dãmula. yſi. Dãmula vocata eſt eo ꝙ de manu effugiat. timidũ aĩal ⁊ imbelle. Vñđ Marcialis. Dente timet aper: defendũt cornua ceruũ. Et imbelles dãme quid niſi preda ſumus. Gloſa ſup Paral᷑. Dãmula eſt aĩal mundũ: velox: pſpicax. Vñđ ſcꝓtum eſt. Eruere. quaſi damula de manu. ⁊c̃. ¶ Plini⁹. Damme raro manſueſcũt. cũ fere dici iure nõ poſſint. Cũ plura nãqȝ ſunt nec placida. nec fera. ſʒ medie inter vtrũqȝ nature. vt in volucrib⁊ yrundines. apes in campo. in mari delphini. Idem in libro vndecimo. Natura dedit cornua dammis.

Operationes.

A ¶ Auiceñ. Dãmule caro more emplaſtri ponit
B ſup dolores iũcturaꝝ. ¶ Eadeʒ cũ vino miſcet
C ⁊ bibit ꝓpter epilentiã vel ſoda. ¶ Itẽ exiccata
D cũ vino ĩ potu accepta ꝯfert venenis. ¶ Haly.
Virga dãmuli ſiccata trita ⁊ bibita: morſui ſerpentũ pdeſt. Idẽ facit ⁊ ṽga cerui.

Capitulum. liii.

b Vran. Ex li. de na. re. Duran (vt dicit Areſto.) eſt aĩal velox atqȝ fortiſſimum qđ a venatorib⁊ inſecutũ cũ euadendi deſperatione frangi ceperit aſtucia naturali ſtercus intorquet ꝯtra canes inſequentes ſe. eoſqȝ retardat putride digeſtionis odore. ¶ Actor forcaſſis etiã hoc noĩe videlicet duran vocat beſtia. que ſuperi⁹ iuxta eundẽ Areſtotilẽ bonnacon eſt appellata. et ipſa eſt (vt videt) ſilueſtris vacca. de qua dicit Areſtotiles ꝙ habʒ cornua cõtra ſe inuicem inclinantia. Et ideo natura dedit ei aliud iuuamentum. videlicet eiectionem ſtercoris in remotum. vt ab ipſo venatorẽ detineat: ne ad eam ꝓpe accedat. Hoc idem vult Albertus in libro de naturis animalium.

Capitulum. liiii.

c Quus. In libro de naturis rerum Equi vniuerſis fere partibus orbis generantur. ſʒ illi precipui qui in ſcithia ⁊ capadocia. hij ad ſonitum buccine gaudent. ⁊ cõgreſſionib⁊ gloriantur. In equis precipue ⁊ omĩ genere iumentorum aures indicia animi ꝓferũt. In colorib⁊ equoꝝ niger eſt optimus. ruffuſqȝ vel glauc⁹: albus etiã plerũqȝ bonus. Ceteri vero deteriores iudicant. Areſtotiles. Equus ⁊ equa plus diligunt coitũ qȝ animalia cetera. preter hominem. Equa quoqȝ furit concupiſcentia coitus olofaciendo ſe inuicem ore ad os ꝯcupiſcentiã prouocant. Maſculus ſupra matrem ſuam non ſalit. Unde equus aliquando matrem ſuppoſitam agnoſcens ſubito fugit ſeqȝ precipitauit. Coit autẽ equus duum vel triũ annorum: ſed debile generat. Fortis aũt eſt a quattuor annis vſqȝ ad. xx. et fortis eſt quouſqȝ generat. Tota vita ſua coit. ⁊ vſqȝ ad annos. xxx vel vſqȝ ad. xxxv. viuit. Equa vero vſqȝ ad. xl. Equus cum equa coit. coit etiaʒ impregnata.

Nullaqꝫ femina poſt impregnationez recipit coitū. niſi mulier ⁊ equa. Et eſt equoꝝ coitꝰ iuuenū ante tempꝰ determinatū ſi bonū habuerint cibū. Nō eſt ledens coitus equoꝝ ſicut coitꝰ tauroꝝ. Partus equarū melior eſt q̃ omniūz alioꝝ quadrupedū. Apparetqꝫ ꝑcipue in equabus ⁊ vaccis menſtruum. Idem Ariſtoteles. Equus oculos habet diuerſi coloris vnius ab altero. Nec eſt oculoꝝ varietas ſicut in hoībꝫ ⁊ equis. Contra naturā etiā omniū aīaliūz eſt ꝙ cū ſeneſcit equus dentes eius albeſcūt. Itez equꝰ felle caret. In corde equi ⁊ vacce ſunt oſſa Ibis auis eſt que odit equum. et vocem eius imitando ſtupefacit ipſum: ac fugere cogit. et forte interficit.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Equoꝝ ſanguis medicaminibus cauſticis admiſcetur.

B ¶ Lac equinū ventrē mollit ⁊ hoīez turbat.

C ¶ Fimus caballinus crudus ⁊ combuſtꝰ ſanguinem abſtinet pꝛefluentem.

D ¶ Haly. Coagulū eq̄ ſolutiōi cronice ꝓdeſt: ⁊ inteſtinoꝝ vlceribꝫ. Fimus equoꝝ ſi vaporet mulieri ſecundinā fetūqꝫ mortuū educit.

E ¶ Euſculapius. Eque lac bibitum matricꝫ laborem ſedat. et caducos eijcit.

F ¶ Caſeus eius ventrem reprimit: ⁊ torſiones tollit coagulum eius cum vino propinatū omnes dolores ſedat.

G ¶ Stercus equi ſiccū aſperſuz ſanguinē ſiſtit auribꝫ inſtillatū dolorem tollit.

H ¶ Auicenna in ſecūdo canone. Sanguis equi aduſtiuus eſt putrefactiuus. totiuſqꝫ debilis digeſtionis: ꝑcipue qui groſſus eſt.

I ¶ Lac equarū ſicut ⁊ lac camelarū partui vicinarū ſubtile eſt: aquoſum: ⁊ ventrē lenit. coagulum equi conueniens fluxui antiquo ⁊ vlceribus viſcerum ac fluxui.

K ¶ Coriū pulli equi ſi aduratur ⁊ liniatur ex eo cum aqua ſup bothor infrigidat eas.

L ¶ Dicitur quoqꝫ ꝙ additiones illi que ſunt in genu equi trite ⁊ bibite cum aceto ſanant ſodam ⁊ epilentiam. Stercus etiam equi facit operationes ſtercoris azini.

M ¶ Pliniꝰ li. xxviij. Sanguis equoꝝ ⁊ equaruz ꝑter q̃ virginū vim habet ſtipticam: erodit: vlcerat: carne ac fimo equi in agro paſti vtuntur ad plagas.

N ¶ Item fauilla fimi equini inueterati partum mortuum eijcit.

Capitulum. lv.

ELephas. Areſto. Elephas eſt animal manſuetuz qꝺ cito domeſticatꝰ. ⁊ obedientior atqꝫ diſciplinantior eſt oībꝫ animalibꝫ. vnde inſtruitur etiam adorare regē ⁊ in hoc oībꝫ melior eſt animalibus. Ex lib. de naturis rerū. Elephanti (teſte Caſſiodoro) omniū quadrupedum ſuperant intellectum. Unde nō dubitat elephas primo aſpectu adorare: quem cunctorum intelligit rectorez eſſe. Cui ſi tyrannus apparet: inflexus permanet farinam ſimilem minutiſſimo pulueri ꝑmixtam: ſepat optime. ita ꝙ farinā in paſſum colligens nihil admittit de puluere. leſi vero dicūtur offenſam ſeruare. longoqꝫ tempe poſt iniurie vindictam reddere. Auicenna. Iuuātur homines in pugna ⁊ elephantum femina ſicut maſculus. ſed corpora feminarū minora ſunt q̃ marium ⁊ cum hoc etiam audacie ſunt minoris. Elephas autem tante fortitudinis eſt: vt cum ſuis culmis proſternat magnos parietes. ⁊ cum ſua fronte magnas arbores. Ex lib. de na. rerum. Elephanti concupiſcentiam fetus in ſe nō habent. Sed tempore quo volūt filios procreare. vadunt ad orientem. vſqꝫ in proximum paradiſi vbi inueniant mandragoram. de cuius fructu prior guſtat femina. deinde maſculus eius ſuaſione. et tunc conueniūt: et concipit femina. Tempore vero partus ingreditur aquam vſqꝫ ad vbera. ⁊ ibi parit ſuper aquam: propter draconem qui inſidiatur ei. Et ſi extra aquam pareret: fetum eius deuoraret. Maſculus quoqꝫ non recedit ab ea dū parit: propter ſerpentem: qui inimicus eſt

eſt ſicut draco. Nã huiꝰ aĩalis oſſa ꝛ pellis in q̃cũq; loco inceſa fuerit ſtatim odoꝛ eoꝝ ſerpentes fugat. ꝛ q̃dlibet venenoſũ non accedit. ¶ yſid. Biẽnio autẽ fetus poꝛtãt nec ampliꝰ q̃ ſemel gignũt. nec plures ſ; vnũ tm̃. Uiuũt ãt annis tricentiſ. ¶ Areſto. Elephas coit ĩ agreſti loco maxĩe ꝓpe fluuios. femina ſedet: mas equitat ſup illã. Femina poſt annũ decimũ vſq; ad q̃n decim coit. Mas ãt poſt q̃nquenniũ. ꝛ hoc in vere. Unicũ filiũ gignit ſicut equꝰ ꝛ camelus. Femina ꝑ duos annos impregnat̃. Impregnata q̃; a maſculo nõ tangit̃ om̃ino. ꝛ poſt partũ ceſſat triennio. ¶ Ex li. de na. re. Elephanti cadentes ſurgere nõ poſſunt. q̃m oſſa ſolida ſine iũcturis habent. Unde et crura tibiaſq; flectere nõ valent: niſi in iuuentute. Crura vero equalia h; in groſſitudine inſtar ſtipitũ ab ymo pedis vſq; ad vẽtrẽ. Pedes vero rotũdi ad inſtar pomi ¶ Pliniꝰ. Elephãto duriſſimũ tergus eſt dorſi Uentres molli. Interius ſimile eſt interioꝛi poꝛci. ac ꝑ ↄſequens interioꝛi hoĩs. Elephanti naſus lõgꝰ. ¶ Actoꝛ. Elephas in tibijs iũcturas nõ h;: ꝛ doꝛmiẽtes elephanti nũq̃ recumbũt: ſ; cũ laboꝛe defatigati ſunt arboꝛib; magnis applicati ſe recreant ꝛ in ipis ſuffulti doꝛmiũt. Quo coꝝ venatoꝛes attẽdentes: locũ ꝛ arboꝛes notãt: eaſq; pene ſuccidũt. ſicq; capiunt̃.

Operationes

A ¶ yſidoꝛus. Elephanti ſanguis et maxĩe maſculi fluxus reumatis ſiſtit. Fumo quoq; qui fit ex vngula ꝛ pilis elephantis aĩaliũ quelib; venenata fugantur.

B ¶ Platea riꝰ. Elephas h; oſſa quedã ſolida vt dẽtes: ꝛ hec nõ cõburunt̃ ſed ad diuerſa officia reſeruant̃. Quedã vero ſunt medullã habentia et hec cõbuſta dicunt̃ ſpodiũ. Eſt ãt ſpodium frigidũ in. iij. g̃du: ſiccũ in. ij.

C ¶ Sophiſticat̃ aũt q̃nq; ex oſſib; canis combuſtis. q̃nq; ex marmoꝛe cõbuſto. ſed id eſt minus ponderoſum. vñ illud eligendũ eſt qđ eſt ſubalbidũ. ꝛ valde leue ꝛ ↄtinuum

D ¶ In ſyrupis ponit̃ ad infrigidandum. Puluis eiꝰ cũ ſucco plãtaginis datus valet ad diſſintheriã ꝛ emoptoicã paſſionem.

E ¶ Auicenna. Adeps elephantis cũ ex eo fit linimentũ: fugat venenoſa. Fumus eiꝰ ſuppoſitiuus ꝓhibet impregnationem.

F ¶ Fimus elephantis ſi vapoꝛetur eo venter febrem patientis ꝓdeſt. Sed ſi cum lana ſubmittatur mulieri: nõ concipit.

Capitulum. lvj.

e Achires. Ex li. de na. re. Enchires eſt aĩal in oꝛiẽte tauro ſilẽ: ſ; hñs longos crines ad ſcapulas deſcẽdentes ſicut equꝰ. Coꝛnua vero recuruata: ꝛ ad pugnandum abilia. Caudãq; breuẽ reſpectu coꝛꝑis. Coriũ valde durũ. huiꝰ etiã caro dulciſſima eſt. Cum venatoꝛes fugiẽs debilitatũ fuerit pugnat: et in pugna ſtercus eijcit ꝑ q̃ttuoꝛ paſſus: cauſa timoꝛis. eſt eñ aĩal multi ſtercoꝛis. Deinde cũ appꝛopinquat ei tẽpꝰ partus multa eiꝰ dẽgeneris aĩalia circa ipaʒ adunant̃: ꝛ egerentes aggregant ſtercoꝛa ad inſtar muri in circuitu eiꝰ Actoꝛ. Uidetur autem enchires eadẽ eſſe beſtia que ſuperius dicta vel bonnacon ſm̃ Areſtotilem eſt appellata.

Capitulum.lvij.

Nidros.7enitra.yſid. Enidros eſt beſtiola ex eo nūcupata: q in aquis verſatur: 7 maxime in nilo. Que ſi cocodrillū dormientem inuenerit voluntat ſe pmo in lutū 7 intrat etiā p os ei⁹ in ventrē: 7 carpens oīa intranea ei⁹: ſic vt morit. Hec ychneumon grece vocat. ¶ Ex li. de na. rex. Enitra eſt aīal modicū in Germania. mas 7 femina cumulos in terra faciētes. ɔgerūt cibos in eſtate qbȝ viuāt in hieme. Femina naturaliter ciborū eſt auida. mas ecōtra. ſup modū parcus et auarus. Unde 7 aditum obſtruit ne femīa cibos attingere poſſit. At illa naturaliter calida foramen occultū ex alia parte facit p q̄s furet quod auiditati ſue ſufficiat. Sicq; fit vt maſculus parcus macie tabeſcat. femina ṽo pinguedine rutileſcat.

Capitulum.lviij.

Rinacius et Ermineus. ¶ yſidorus. Erinacius q̄ 7 cirogrillus eſt animal porcelli formā habens. ſed ſpinoſum preterq̄ in ventre. vndiq; ṽo ſpinis ſuis clauditur ꝑpter inſidias 7 difficulter ſe videndum prebet atq; palpandum. ſed quando in aquā calidam mittitur: ſtatim ea delectatus in planam membroꝝ delectionem oſtenſionemq; reſoluit. 7 ſic in offenſe videt atq; palpat. ¶ Hic (vt dicit Areſtotiles) obtuſius audit oīm aīali habente teſtam in capite. Ericius pinguis eſt 7 medicinalis. Solus habet duos anos per q̄s feces emittit. Huius ſpeciei mas 7 femina ſtando coeunt applicati 7 ad inuicē ɔiūncti. et hoc ꝑpter ſpinarū aculeos q̄ in ei⁹ dorſo ſunt. ¶ Ex lib. de na. re. Ermineus eſt beſtiola de genere muſtelarū: ſed forma minor: 7 colore diſſimilis. In hyeme candet inſtar niuis ꝑpter extremitatem caude. Eſtate vero tantū in vētre candet 7 dorſo fuſcus apparet. Mures pſequitur. carnibus veſcitur

Capitulum.lix.

Dus. yſidorus. Edus ab edendo dictus eſt. parui eñi pinguiſſimi ſunt: et ſaporis iocundi vnde 7 edulii vocat. ¶ Palladi⁹ vbi ſup. Edis aūt nutriendis ſup lactis abundantiā edera vel lentiſci cacumīa ſepe pbenda ſunt. ¶ Plini⁹ li. viij. Edi luna decreſcente caſtrandi ſunt ſicut 7 vituli.

Operationes.

¶ Pli. lib. xxviij. Sanguis edi recens cū aceto acri feruēs pot⁹ ſanguis excreatiōes iuuat. A

¶ Eius pulmo ebrietatem arcet. Utuntur et ipſoꝝ pelle ad plagas. B

¶ Feminum edi cinis inteſtina rupta mire ſanare traduntur. C

¶ Auicen. Caro quippe capraꝝ paruarū melior eſt: magiſq; ſuſceptibilis digeſtionis. D

¶ Idem. Caro edina minorum eſt ſuperfluitatum q̄ arietina. E

¶ Haly. Coagulū eduli ɔtra potum cicute pdeſt: eiq; qui fungos comedit. F

Capitulum.lx.

Morrois enidros ⁊ excedra. Jſidorus. Emorrois eſt aſpis ex eo nuncupatus ꝙ ſanguinē ſudet qui ab eo morſus fuerit: ita vt diſſolutis venis quicquid vite eſt ꝑ ſanguinem euocet. Alexāder. Emorrois ergo recte dictus eſt a ſanguine: eo ꝙ ab eo punctus nimium emittit ſanguinem. Unde mulier menſtruata dicitur emorroiſſa. ¶ Enidros. Jſidorus. Enidros eſt coluber in aqua viuens. greci enim aquaꝫ ydor vocant. ſupra capitulo. lviij. de ea tractaui. ¶ Excedra. Jſido. ydra grece dicitur draco multorum capitum: qualis fuit in lernia palude prouincie archadie. Latine vero dicitur excedra: eo ꝙ vno ceſo tria excreſcebant capita. Actor. De hac ergo plenius dicetur in loco congruo ſm ordinem capitalium litteraruꝫ: vbi de ydra tractabitur. De hac eñ Hieronymus in prohemio Eſdre contra detractores ſuos loquens verſum poeticū tractat dicens: Licet excedra ſibilet victorꝗ ſi non incendia iactet: nunꝗ meū iuuante chriſto ſilebit eloquium: et preciſa lingua balbuciet.

Capitulum.lxi.

Angula et eruca. Ex libro de naturis rerum: Engula eſt vermis a re nomen. Habet enim ſemper in ſanguine caput continueꝗ ſugens ita intumeſcit vt medius crepet. Non enim exitum ſuperfluitatis habet. hic a quibuſdam pediculus ſilueſtris dicit̃. Jn iumentis nunꝗ ſed in lupis et canibus frequenter gignitur. ¶ Eruca in libro vt ſupra. Eruca eſt vermis longus multis diſtans pedibus colore varius. Olera ⁊ arborum folia depaſcitur. Jſidorus. Eruca eſt frondiuꝫ vermis in olere vel a pmpino inuoluta: ab erodendo dicta. De qua meminit Plautus. Jmitatus nequam beſtiam maleficam inuolutam in pampino frondem et florem erodunt. hoc malum oritur tempore humido ⁊ lento.

Operationes

¶ Palla. libro ſecundo. Contra erucas ſemina que ſpargenda ſunt ſemper viue ſucco vel erucarum madefaciunt ſanguine. Aliqui vero cinerem de fico ſup erucas ſpargūt. Nonnulli ſquillam in horto ſerunt. Uel aliqui etiam mulierem menſtruatam nudis pedib⁹ cōtra erucas circuire faciunt. A

Capitulum.lxij.

Alena ⁊ fiber. Iſidorus. Falena eſt animal quod naturali quodam indignatiõe ſuperbiam in homine deteſtatur. Itaqꝫ ſi cõgrediendi occaſionez acceperit: pugne cõſtanter inſiſtit: victorqꝫ ſuperbie inclementer nititur hominem decerpere Solinus. Fiber per vniuerſum pontũ plurimus: quem caſtorem aliqui dicunt. luthere ſimilis: eſt animal morſu potentiſſimuz adeo vt cum hominem inuaſerit: conuentum dentium nõ prius laxat: ꝗ̃ oſſa fracta cõcrepuiſſe perſenſerit. Plinius libro. xxxi. Fibris victus eſt in terris. Caſtores teſtes eorum dicuntur: quos ab ipſis amputare fertur cum capiuntur. Seſtius medicine diligentiſſim⁹ illos eſſe paruos: ſubſtrictos ⁊ adherentes ſpine dicit: nec adimi ſine animalis vita poſſe aſſerit. ¶ Item Operationes etiam ſuperius ſub nomine caſtoris ſunt dicta.

Capitulum.lxiij.

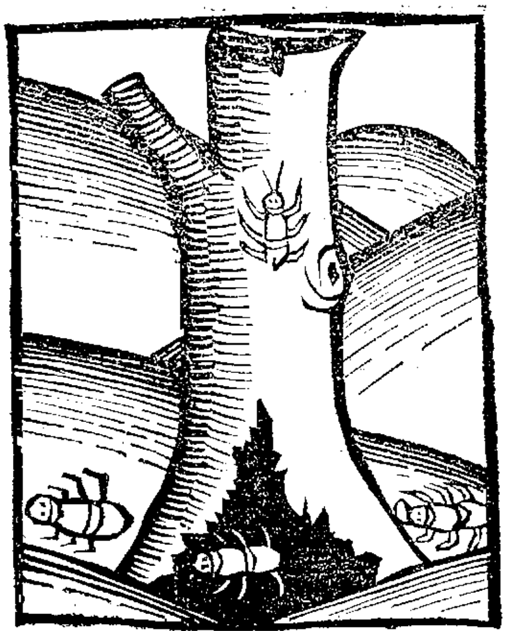

Ormica. Actor. Formica eſt anĩal paruum ſolicitũ prouidum et ſagax. Terrã de cauernis egerit: arto calle incedit: grano paſcit. Iſidorus. Formica dicta eſt ab eo ꝙ forat micas farris. Ex lib. de naturis rerũ. Formica eſt animal mire prudentie ſibi. Hec ſola inter anĩalia ſenio fortificatur ⁊ creſcit. Formice labores communicant vt apes: ſed apes cibos faciũt: hec vero condũt. Efferunt etiã mortuos ſuos atqꝫ ſepeliũt: et he ſole inter omnia anĩalia faciũt Item formica frumenti granũ eligit. ⁊ ſi cõpleta in foſſa ſua fuerit: illud exponit vt ſiccetur. ſicqꝫ iterũ reponit ipm vſqꝫ ad temp⁹. vt autem granuz conſeruet abſqꝫ germine: fertur ipm in tres partes diuidere. Ariſtotiles. Formica eſt animal anuloſum ſine alis et ſine ſanguine. Et eſt ex animalibꝫ que cum ſocijs ſuis manent: ⁊ ex his que habitacula habẽt: ſicut mures ⁊ talpe. Formica ſicut ⁊ muſca coit in hyeme ſi conueniens aer fuerit. et ventus meridionalis flauerit.

Operationes

¶ Areſtotiles. Si quis acceperit ſulphur et origanũ agreſte: ⁊ puluerizauerit ſup manſiones formicarum: dimittunt illas ⁊ fugient. A

¶ Similiter etiã fugiũt a fumo ſtoracis ſicci. B ¶ Raſi ĩ almanſore. Formice ex alchitran C ⁊ ex ſulphure ⁊ ex aſa fetida fugantur. D ¶ Et ſi ex iſtis mittatur aliquid in earum foraminibus: morient porro ſi ex eo circa foramẽ epithima fiat nõ exibunt. ¶ Ex libro de naturis E rerꝝ. Domus formicarꝝ ex ſulphure ⁊ origa-

no agreſti fumigata: formicas effugere cogit ab illa.

Capitulum.lxiiij.

f ormice maiores. Solin⁹. Formice dicunt̄ eſſe in ethiopia ad formā maximi canis: q̄ arenas aureas pedib⁹ quos leoninos habent eruūt: ac ne quis auferat cuſtodiunt. Ex libro de naturis rerum: In india ſunt formice circa montes aureos vulpib⁹ maiores: fortes ac ſeue nimis: pedes quattuor habentes: ⁊ in pedib⁹ habatos vngues. Tante vero fortitudinis ſūt: vt viſos homines diſcerpant. Beſtias autem de facili non ledunt: ſatis conſcie: q̄ aurū illud q̄d ipſe cuſtodiunt inuitis non auferant. Ad plectendum ergo temeritatē auaricie illic adeo collocate ſunt beſtie. De his formicis meminit Johānes de Manda villa: q̄ in nonnullis montibus indie morantur formice in quantitate noſtrorum catellorum que effodiunt purificant ⁊ colligunt cum intenta occupatione: auri minutias eas ponunt: ⁊ reponunt de cauernis in cauernas: ⁊ conſeruando aurum ſunt ita diligentes ⁊ acres vt nemo hominū de facili appropinquare audeat niſi interdum illis pauſantib⁹ ⁊ ab eſtu ſe occultantib⁹ aliqui non tamen ſine periculo in dromedarijs rapiunt vel furantur. ingenioſe etiam ſuper equam que nuper fetum edidit imponunt ciſtellas ligneas ſeu cophinos nouos vacuos: a laterib⁹ apertos dependētes prope terrā. Hanc equā famelicam ad montes huiuſmodi dimittunt vt ſe herbis paſcat quam formice videntes ſolā: ſaliētes ⁊ iocantes colludunt ad cophinorū nouitatem. Et quoniā eis eſt naturale vt circa ſe om̄e vacuum implere conentur cōportant certatim aurum in predictas ciſtellas: cū homines a remotis tempus obſeruauerint emittunt pullum eque vt videat matrē cui⁹ aſpectu iam diu ſteterit priuatus: ⁊ ad hinnitū pulli ꝓtinus equa reuertit̄ onuſta auro. Hoc ⁊ ſimile ingenio aurū a formicis eripitur.

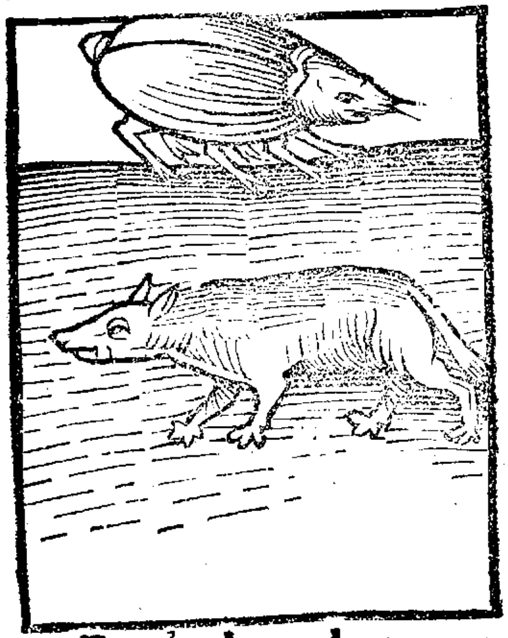

Capitulum.lxv.

f urus ⁊ Furunculus. Iſidorus. Furo a furno dict⁹ eſt. Vn̄ ⁊ fur. Tenebroſos enim et occultos cuniculos effodit: ⁊ eijcit predam quam inuenerit. Ariſtotiles. Furonū femine ſunt obedientes ad coitum. valde clamantq̄ mares ad coitū tēpore luxurie. nec coeunt mares cū femia retro: ſed mas eleuatur: ⁊ femina equatur ſubiacendo. Furunculus. Ex libro de natur̄ rerum: Furunculus putorie valde conſimilis eſt: paulo amplior q̄ muſtela. Inter album ⁊ buxeum colorem habet: ⁊ eſt anial animoſum ac ferox. Coire dicunt̄ ꝓſtrati. femina ſimarem non habet. quando luxuria ſtimulat̄: tumeſcit ⁊ moritur. Partu quidem fecunda eſt. vt pute ſeptē vel octo fetus ſimul edens: portat in vtero quadraginta diebus. Et cū nati fuerint catuli ceci ſunt diebus.xxx. A tempore vero quo videre incipiunt vſq̄ ad quadraginta dies venari incipiunt.

Capitulum.lxvi.

Ala ꝛ genetha. Iſido. Gala eſt
aīal multe audacie cū ſerpētibꝫ
g pugnans. mures enī libēter co
medit Et ipm genꝰ ſerpētiū car
nibꝫ muriū viuit. iō q̄ſi cibi ſui
emulos ſerpentes ꝑſequit̄: ꝛ cū
eos deuictos comederit mox rutā q̄ ſerpen
tibꝫ aduerſa eſt ꝯmedit. Hoc aīal ad ſeptētri
onalē ꝑtē ingreſſus foueaꝝ ſuaꝝ facit: vt vē
to ſibi ꝯrio nō fatiget̄. Genetha. Iſi. Gene-
tha eſt beſtia paulo maioꝛ vulpecula: coloꝛeꝫ
hn̄s īter croceū ꝛ nigꝝ. maculas interduꝫ ni
gras oꝛdinate ī pelle diſpoſitas hꝫ. mn̄ſueta
ſatꝫ ē beſtia niſi fuerit iniuria laceſſita: nec ad
ardua ꝯſcēdit: ſꝫ in hūilibꝫ locis ꝛ ſuꝑ riuos
aquaꝝ deambulat: ibiq̄ꝫ cibum querit.

Capitulum. lxvij.

Amaleon. Iſidorꝰ. Gamaleon ſiue
g cameleon eſt aīal quadrupes habēs
faciem q̄ſi lacerte: caudā ꝓlixā ꝛ toꝛ
tuoſam: coꝛpꝰ aſpeꝝ: cutē q̄lis eſt in cocodril
lis. ꝓfert aūt ex cute q̄ſi lanā q̄ndā: de q̄ ꝫone
cōtexte cōburi nō pn̄t. Eſt aūt aīal pigrū in-
ceſſu: ſed victoꝛē ſuum interfectꝰ perimit Nā
cum ales ex eo comederit: illico moꝛietur.
Hoc idem aīal d̄r ꝛ ſalamandra grece: ꝛ etiā
(vt quidam) volunt ſtellio latine: ſed foꝛtaſſe
diuerſe ſunt ſpecies ꝯ̄uis eiuſdem generis
ſicut capꝛe ꝛ capꝛee ꝛ rubꝛicapꝛe. vnde idem
Iſidoꝛus Gamaleonem ponit in genere be-
ſtiarum ſalamandrā ac ſtellionē tanq̄ꝫ diuer-
ſas ſpecies in genere lacertoꝝ. Plinius aūt
dicit ſtelliones hr̄e quodāmodo naturaꝫ ca
maleonū. De his ergo plenius dicetur infra
vbi agetur de ſalamandra.

Capitulum. lxviij.

Arelle. Sera. li. aggre. ca. miſch. Di
g xit: Habonhaſen ex v̄bo albulbua-
ſim almaſcadi in li. auri ꝛ minerarū ꝛ
margaritaꝝ. terre in quibꝫ ſunt gazelle muſ-
ci. ꝛ ſunt regiones tumbaſi et ſeni ſunt terre
confines. Veruꝫ muſcus regionis tumbaſi
eſt melioꝛ muſco ſeni duabꝫ de cauſis. Una
eſt qꝛ gazelle de tumbaſi comedūt ſpicānar
di: ꝛ alias ſpecies odoꝛiferas. gazelle v̄o de
ſeni comedunt alias herbas ab iſtis. Et non
differūt gazelle iſte ab aliis in figura ꝛ colo-
re ꝛ coꝛpoꝛibus. cognoſcūtur tamen in den-

tibus caninis ca𝔭:q2 quelibet ex iſtis hꝫ duos caninos dentes egredientes ab oꝛe ipſiꝰ ſicut egrediunt̃ ab oꝛe poꝛcoꝝ. Itē cū natura gazelle expellit curſum ſanguis ad folliculū illū vel chiſtim: ⁊ cōplet̃ eſſe ſanguis ī eo nocet illi aīali.⁊ tūc venit ad ſaxa: vel ad aliq̇d ex lapidibꝫ ca. caliditate ſolis: ⁊ fricat ſe multū cū delectatiōe magne: donec vulnerat̃ cutis in loco illo ⁊ emanat qđ ꝯtinet̃ ſup lapides quēadmodū emanat ad apoſtemata aliqua qn̄ aperit̃.⁊ ſentit tūc illud aīal in exitu eius delectationē magnā.⁊ illud ſic euacuatū dicit̃ muſcꝰ. Egrediunt̃ ergo homies qui nouerūt loca vbi paſcūt gazelle: ⁊ ꝑuenientes ad ſaxa illa ⁊ lapides: inueniūt ſanguinē illius q̇ deſiccatus eſt ſup lapidem ſiue ſaxa ⁊ colligunt eū ⁊ ponūt in folliculis q̄s habēt ex gazellis q̄s ipi venati ſūt ⁊ ſeruant apud ſe: ⁊ hmōi eſt ille muſcus quo vtunt̃ reges: ⁊ qui donatur ꝓ dono magno.

Operationes

A ¶Muſcus enī foꝛtificat coꝛ ⁊ oīa interioꝛa mēbꝛa: qn̄ bibit̃ aut ponit̃ exteriꝰ in emplaſtris: ⁊ abſtergit albuginē ſubtilē ⁊ deſiccat

B eius humiditatē ⁊ calefacit cerebrū. ¶Unde coꝛroboꝛat mēbꝛa ſua amaricitate. ¶Et

C cōfert ſode antique q̄ eſt ab humiditatibꝫ et coꝛroboꝛat cerebrū. ¶Et ſi accipiatur de eo

D parū: ⁊ reſoluat̃ cū oleo de Kerui ⁊ liniatur cū eo virga iuuat ad coitū. ¶Et eſt in eo hu-

E miditas quedā ꝑ quā excitat coitū ¶Auicē.

F de viribꝫ coꝛdis ait: q ꝯfoꝛtat coꝛ. Infra ca. c. muſquelibet pleniꝰ tractet̃ de muſco.

Capitulum. lxix.

Landoſa ⁊ Snatrix. Cōſtantinus.

G Blandoſa ſerpens eſt: cuiꝰ moꝛſus ē putridꝰ: ⁊ de q̇ peſſimꝰ odoꝛ eminꝰ egredit̃. Dicūt aūt q̇dā q pedes ſup illā incedentes excoꝛiant̃: ⁊ apoſtema in crure patitur. Illius q̄ꝫ q̇ ei medet̃ manꝰ excoꝛiantur Qui vero hunc ſerpentē occiderit: odoꝛ eiꝰ putridus fit: ⁊ omnē niſi ſoliꝰ huiꝰ fetoꝛis ꝑdit: huiꝰ moꝛſus ſignificatio eſt: q in illo loco ſubſequit̃ apoſtema cū ruboꝛe: veſica illa membꝛa circundat. aliqn̄ ſūmatim currit ſanguis quaſi aqua: doloꝛem quoq̨ patit̃ in oꝛe ſtomachi. Snatrix. Iſidoꝛus. Snatrix ē ſerpens aquā veneno inficiēs. In quocūq̨ enī fonte fuerit eū veneno immiſcet. De quo Lucanꝰ. Eſt gnatrix violatoꝛ aque.

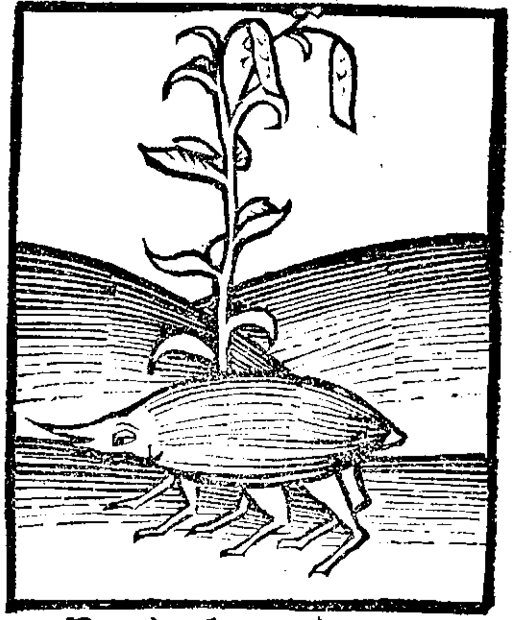

Capitulum. lxx.

Rillus ⁊ Gurgulio. Iſidoꝛus. Grillus a ſono vocis nomen habet. hic

G retro ambulat: terram terebꝛat: ſtridet noctibus: venatur eum foꝛmica circūligata capillo in cauernam eius coniecta: efflato prius puluere ne ſe abſcondat.⁊ ita foꝛmice cōplexibus trahitur.

Operationes

¶Plinius libꝛo viceſimonono. Grillsu pꝛodeſt pꝛurulentis auribus cum terra ſua effoſſus. magnā huic animali ꝓhibet nigidiuſ auctoꝛitatem magi quoq̨ maioꝛē. Auricule parotide ꝓſunt grilli ſiue illiti ſiue ad alligati. A

¶Idē libꝛo triceſimo. Strumis quoq̨ ſuſ- B

deret illinire grillum cum terra ſua effoſſum.
C ¶ Porro ꝯ calculos ⁊ alias difficultates ve-
ſice ꝓdeſt grillū aqua calida dilutū ſumere: p̄
terea grilloꝝ crematoꝝ fauilla ex oleo ꝑdu-
D cit ad cicatricem vlcera. ¶ Haly lib. regalis
diſpoſitio. locuſte longe. i. grilli: ſi collo ſuſpē
E dantur quartanā patienti ꝓdeſt. ¶ Petr⁹ co-
meſtor. Gurgulio vermis eſt q̄ naſcit̃ in cor-
ruptione fabarū ſicut tinea ex corruptione
oleꝝ: teredines ex corruptiōe lignoꝝ. Iſido.
Gurgulio dr̄ q᷑ pene nihil ē aliud niſi guttur

Capitulum. lxxi.

Erici⁹. Areſto. Herici⁹ ē aīal
ſpinoſum: cui⁹ ſenſus apparet
b multotiēs ꝯ vētos ſeptētriona
les et meridionales. foramina
nāqꜫ facit ī terra ecōtra in op-
poſito. Pli. li. viij. Hui⁹ cute veſtes expoli-
unt̃. Iſi. Herici⁹ ē aīal ſpinoſuꝫ coop̄tū qđ in
de noīat̃: q᷑ ſubrigit ſe qn̄ ſpinis ſuis claudit̃
q̄b⁹ vndiqꜫ ꝓtectus eſt ꝯ inſidias. Nā ſtatim
vt aliq̄d ꝑſenſerit ꝓmū ſe ſubrigit. ⁊ in globū
cōuerſus: in ſua ſe arma recolligit. ⁊ ita ſpi-
noſo defendit̃ regimīe: vt nec ꝯtingi q̄dē poſ
ſit. Iorath. Hericius cū ſpinis dorſi colligit
fruct⁹. Si q̄d aūt ex hui⁹ cibo ceciderit: reſi
duū a ſe totū reijcit ac reuertit̃ vt ſpinas ſu-
as repleat. Hunc aūt lupus timet ac fugit.

Operationes

A ¶ Auicēna. Herici⁹ ali⁹ eſt terren⁹ hn̄s ſpi-
nas ſagittales. Ali⁹ marinus: ⁊ ē ſpecies pi-
ſciſ. De q̄ infra tractatu de piſcib⁹ habetur.

Utriuſqꜫ cineris ſunt abſterſio ⁊ reſolutio: ⁊
acuitas ⁊ exiccatio. ¶ Adeps hericij prohi- B
bet effuſiones ad viſcera ſil̄r ⁊ ei⁹ epar. ¶ Ex C
libro de naturis reꝝ. Carnes hericij vim ha
bent deſiccatiuā ⁊ diſſolutiuā. ꝓpterea ſtoma-
chum cōfortant. Uentrem ſoluunt. Urinaꝫ
prouocant. Utiles ſunt his qui ad lepram ⁊
elephantiam diſpoſiti ſunt.

Capitulum. lxxij.

yena. Hieronym⁹ ꝯtra Iouinianū
b inquit. Hyena eſſe aīal magnitudine
lupi. In cui⁹ collo ſunt pili ſicut col
lo equoꝝ. Pilos habet duros vel fortes ſuꝑ
oīa ſpondilia. Paſtores ⁊ canes ſingultādo
quaſi eſſet canis deludit: ⁊ ſic pecora come-
dit. Ipos etiā hoīes ⁊ canes deludens dep̄-
dat̃: ⁊ ſepulturas cauat: qn̄ talem carnem co
medere deſiderat. Ex libro de naturis reꝝ.
Hyena duas habet naturas: maris ſcꝫ et fe-
mine. Colorē cum voluerit variat: ⁊ in ſepul
chris mortuoꝝ ſemꝑ habitat: gemmā portat
in oculis. vel (vt aliq̄ dicunt) in fronte.

Operationes

¶ Hieronymus vt ſupra. Hyene fel: oculoꝝ A
claritateꝫ reſtituit. ¶ Stercus eius putrida B
curat vulnera. ¶ Plinius libro. xxviij. Cutē C
quoqꜫ capitis hyene. dicunt capitis dolori
alligatam prodeſſe. ¶ Sic ⁊ caligines diſcu- D
tit: ⁊ in claritatem ſuffuſiones excitari mul-
taqꜫ alia huiuſmodi.

Capitulum. lxxiij.

G
H

I

K

b Iſtrix.Hiero.ↄ̄ Iouinianū.Hiſtrix in ethiopia frequētiſſime herinacio ſilis ē: ſpinis tergū hiſpida.Ex li.de na.re.Hiſtrix ē beſtia q̄ vulgo porcꝰ ſpinoſuſ dr̄.circa marina habitat: ꝛ ī cauernis mōtiū. nōnunq̄ꝫ qn̄ ſcꝫ iuxta marina refugiū nō hꝫ. In terra ꝛ aq̄ potēter valet.Ira eiꝰ ad vindictā citiſſima ē.Vn̄ plerūq̄ꝫ iacul' e tergo ſponte laxatſ:canes vel hoīes vulnerat p̄rimantes.Areſto.aīal qđ dr̄ porcꝰ ſpinoſꝰ:loco piloꝝ ſūt ſpine corij ſui ꝛ coo p̄iunt ipm̄ vt pili. Sūt etiā illi ſic arma:qbꝫ ipm̄ q̄rentē depheēdere torquet.Idē.Hiſtrix ē aīal ſpino tergū hiſpidū.Quos plerūq̄ꝫ laxatas emittit iaculatiōe volūtaria:vt aſſiduis aculeoꝝ nimbis alias iaculis canes vulneret ingruentes.

De Animalibus

Capitulum.lxxiiij.

b Ircus.Ex li.de na.re.Capꝛe mas.i. hircus:eſt aīal aīoſuꝫ ac bellicoſuꝫ ꝛ robuſtū.In fronte aūt ꝛ coꝛnibꝫ eſt illi maxia fortitudo.Iſido.Hircꝰ ē laſciuum aīal ꝛ ſp̄ feruens ad coitū cuiꝰ oculi ob libidinē in trāſuerſum aſpiciūt:vnde ꝛ nomē traxit.Nā hirci ſm̄ ſue coitū ſunt oculoꝝ anguli.Huiꝰ natura adeo calidiſſima eſt:vt adamantem lapidem quē nec igni nec ferri materia domare valet.ſolus huiꝰ cruoꝛ diſſoluat. Maioꝛes hirci cūſij dicunt̄.a fluuio cū ſe in lybia vbi grādes naſcunt̄.Actoꝛ.Eſt et iam hircꝰ aīal fetidū (vt dicit Iſaac) ſi ſumat̄ in cibū peioꝛē ſanguinē generat q̄ꝫ capꝛa.

Operationes

¶ Pli.li.xxviij.Hircino ſanguini tanta vis eſt vt ferramētoꝝ ſubtilitas nō aliter acuat̄ aut induret̄ aut ſcabꝛicia poliat̄ vehemētius q̄ꝫ q̄ꝫ lima.¶ Aui.Hircina caro mala eſt abſolute: ꝛ facit euenire fe.q̄rta.¶ Sanguis apoſtemata ca.cito maturat: ꝛ adminiſtrat̄ pꝰ cōgelationē.¶ Idē potatꝰ frāgit lapidē renuꝫ. Frixꝰ aūt ꝛ cū vino bibitꝰ armene ſagitte nocumēto ꝯfert.¶ Hircinꝰ adeps vehementioris eſt reſolutiōis q̄ꝫ ceteri.¶ Fel hircinū carnē malā eradicat. Fel hirci ſilueſtris ē tiriaca moꝛſibꝫ venenoſis.¶ Iſaac in dietſ.Sanguis cal'.hirci punctus vt dicit D yaſ.araneas ꝛ mala vulnera cōpeſcit.¶ Plinius libro vbi' ſupꝛa.Sanguis capꝛinus cum medulla ydropicis auxiliatur.Efficacius autē ſi hircus lentiſco paſcatur.

(Margin letters beside the Operationes paragraph: A B C D E F G H)

Capitulum.lxxv.

yunulus. Bartholomeus de ꝓprie-
b ratibꝫ rerũ. Hynnulus cerui eſt filiuſ:
ab hynnendo eſt dictus. Iſidorus li
bro duodecimo. Hynnulus anĩal quidẽ eſt
debile ⁊ imbelle ſicut damula: et eſt acutiſſi-
mi viſus ⁊ velocis curſus. mr̃ aũt ei⁹ ipm in
ſpecubus ⁊ antris ⁊ locis vmbroſis abſcon
dit: ⁊ illum vltra ſpineta ⁊ tubera ſaltare in-
ſtruit. Carnes habent teneras ⁊ digeſtibiles
ꝓpter motus frequentiã. Et ſi fuerit caſtrat⁹
anteq̃ creſcant eius cornua. caro eius meli-
or ⁊ temperatior in ſiccitate ⁊ calore. Et ſi fu
erit caſtratus anteq̃ cornua habuerit: nun-
q̃ ei vlteri⁹ creſcent. Et ſi poſt nunq̃ ea ab-
ijciet nec mutabit. Areſtotiles libro octauo
Hynnuli ſerpentibus contrariantur miro
modo.

Operationes

A ¶ Plinius. Qui fuerit inunctus eius ſepo
vel ſanguine a ſerpente illo die nõ tangit.
B ¶ Et eius coagulum eſt ſummũ remedium
in venenis: vt dicit Plinius libro. xxxviij.
capitulo nono.

Capitulum.lxxvj.

Aculus ⁊ Ipnalis. Iſidorus.
Iaculus ẽ ſerpens volans. De
i quo Lucanus. Iaculiq̃ volu-
cres. Exiliunt enim in arbori-
bus: ⁊ dũ aliquod animal ob-
uium fuerit iactant ſe ſuper illud ⁊ perimunt:
vnde ⁊ iaculi dicti ſunt. Iorath. Iaculus ſer
pens volatilis: animal quodcunq̃ occurrit
ei dum volet interficit. Et eſt alius quo ſine
ſenſu doloris animal moritur. Alius qui ſi
quem tetigerit dolore diurno fatigabitur: et
poſtea moritur. Ex libro de na. re. Iacul⁹ eſt
ſerpens qui volans alis arbores ſubit ⁊ i eis
deliteſcit. E quibꝫ vi maxime turbinatus: pe
netrat animal quodcũq̃ obuium inuenerit.
¶ Ipnalis. Iſidorus. Ipnalis eſt ſerpens ab
aſpide gen⁹ trahens q̃ ſomno q̃s mordet in-
terimit. Ueneno enĩ immittit ſomnũ: q̃ nullo
impulſu deſerit infectum. Hunc oleo patra
ſiniſtro brachio ſuo appoſuit iuxta ſuum an
thonium ſe collocans: vt ei⁹ attactu dormi-
ret: ⁊ vitam quieta morte finiret.

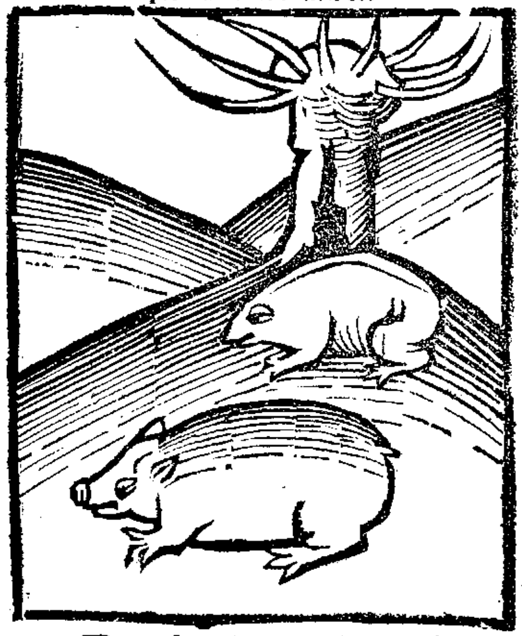

Capitulum.lxxvij.

Cinus ⁊ inachlin. Iſidorus. Icinus
l eſt animal terreſtre quod vulgus vo
cat. a quo ericinus marin⁹ nomẽ tra
xit. Actor. De icino marino q̃ eſt echin⁹ ap-
pellatus: de q̃ infra in tractatu de piſcibꝫ di-
cetur. Icinus autẽ terrenus ſimiliter pluri-
bus appellatur nominibꝫ: ſcilicet echin⁹: eri
cius: ⁊ herinaci⁹. Que. ſ. nomina quandoq̃
ſcribuntur cum aſpiratione: quandoq̃ ſine il
la. ⁊ ideo de hoc animali dictũ ẽ ſupra. ¶ Pli
nius libro octauo. In achlin i ſcadinania fe
runt nullo ſuffragiuũ flexũ. Ideo nõ cuban-
tem: ſed arbori in ſomno eccliuẽ: eaq̃ inciſa
ad inſidias capi: alias eſt velocitatis memo
rate. labrum ei ſuperius eſt pregnande. Et

ob id retrograditur in paſcendo ne in priora tendens inuoluatur.

Operationes

A ¶Dyaſcorides. Echini terre corium combu
ſtum: ⁊ pice liquida cõmixtum alopitijs me-
B detur. ¶Carnes eius cũ oximelle bibite ne-
C freticis ſingulare eſt preſidiũ. ¶ypoſarchis
⁊ ydropicis cõtractis ⁊ ſtrumaticis ⁊ coleri
D cis ſiccat intraneorũ reuma. ¶Jecur eius in
teſta ſiccatum in feruenti ſole atqꝫ repoſitum
⁊ inunctum mirifice ſanat iam dicta.

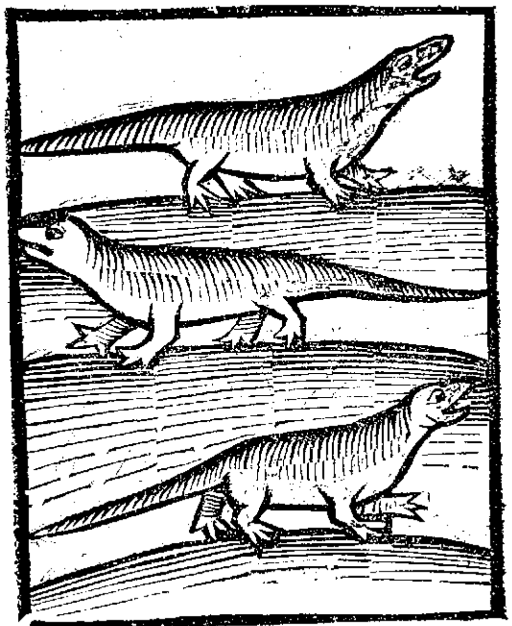

Capitulum.lxxviij.

l Acertus. Jſidorus. Lacertus eſt reptile genus ſic vocatus: eo ꝙ habet brachia: ⁊ quattuor pedibus innititur. Genera vero lacertorũ plura ſũt: vt botracha: ſalamandra: ſaura: ſtellio. Ex libro de naturis rerũ. Lacertam potius vermẽ dicunt ꝙꝫ ſerpentẽ: quia clemẽtius ferit. ſibilat tamẽ vt ſerpens ⁊ caudam habet conſimilem: linguamqꝫ bifidam ⁊ piloſaꝫ. pedibꝫ vero graditur. huic animali nulla eſt memoria: ⁊ ideo non cubat: oblita quidem in quo loco ſit enixa. per ſe erumpunt catuli numero vndeni. Quidam dicũt fetus a matribus deuorari. Lacerte ſunt in India numero pedum. xxiiij. colore fulgenti. Gloſa ſuper Leui. xi. Lacerta immundũ animal ſm legem in ſepulchris habitat: ⁊ inconſtantiam vite ſignat.

Operationes

¶Auicẽna in. ij. canone. Lacerte natura ſtel A
lioni vicina eſt ſed melior. ¶Sanguis eius B
confortat viſum. Stercus eius albugini cõ
fert oculi ⁊ pruritui: ⁊ viſum acuit: colloremqꝫ
bonum efficit. ¶Jdem in. ij. canone. Lacer- C
te caro mortificans eſt. ⁊ ei qui bibit eam ac-
cidit apoſtemata lingue: ⁊ pruritus et dolor
capitis ⁊ aduſtio ⁊ tenobroſitas oculorũ.

Capitulum.lxxix.

l Amia ⁊ lauzanum. Ex libro de naturis rerum. Lamia eſt animal magnũ ⁊ crudeliſſimum: nocte ſiluas exit et hortos intrat: arbores frangit: earumqꝫ ramos diſſipat: ⁊ hoc per brachia fortia nimis ad omnem actum abilia. Cumqꝫ ſuperuenerint homines ad prohibendum: pugnat cum eis ⁊ mordet eos. Hoc autem in eius morſu mirabile eſt (vt Areſtotiles refert) ꝙ homo ſauciatus lamie dentibus nõ ſanatur a morſu donec rugientis beſtie vocẽ audierit. Gloſa ſuper Jſaiam. Lamia pedes habet equinos: cetera vero capris conformia. De qua dicit ꝓpheta: Jbi cubauit lamia ⁊ inuenit ſibi requiẽ. Gloſa ſup Treñ. Lamia dr̃ q̃ſi lania. qr durior ⁊ crudelior ẽ ſuis fetibꝫ ꝙꝫ cetere beſtie. fert̃ enĩ eos laniare ⁊ inde eos lactare. Sicut ſcriptũ eſt: Lamie nudauerũt mãmas. ¶Ex li. de na. re. Lauzanũ ẽ aĩal a cuiꝰ crudelitate nulla beſtia eẽ tuta põt. Nã ⁊ ipa leonẽ omibꝫ formidabileꝫ deterret: ſuo tamẽ

genere parcit. in cetera graſſatur: q̄ reliquas beſtias depꝛedatur. Et cū hoc ſcelus ī alijs perſequatur: pꝛopꝛie tamen iniquitatis non meminit.

Capitulum. lxxx.

l Eo. Iſidorus. Leo vocabulum habet inflexum ex greco. Leo ſiquidē grece rex interpꝛetatur latine: eo q̄ ſitꝰ pꝛinceps omniū beſtiarū. Areſto. Leo eſt anīal audax: forte: largum: nobile: magnanimū. Huiꝰ generis mas habet comas. Leo ē ex anīalibꝫ quadrupedibꝫ: que fiſſa ſunt in extremitatibꝫ. vncos habet vngues ⁊ incuruatos. Mingit ad poſterius: ⁊ in modū canis eleuat crus. Cumqꝫ os ſuum aperit: odoꝛ ab illo exit. Animal eſt multorū digitorū. habet quinqꝫ digitos in pedibꝫ anterioribꝫ: ⁊ q̄ttuor in poſterioribus: vt linx ⁊ canis ⁊ lupus. Ex libro de naturis rerū. Leo fetidus ē maximeqꝫ in oꝛe. doꝛmiens apertos habet oculos. Cum autē doꝛmit in naui: periclitat̄ nauis. Iſidorus. Leonum virtus eſt in pectore firmitas ī capite: animos eorū iudicat frons ⁊ cauda. Areſtotiles. Leo ergo eſt anīal forte. Dentes habens acutos vt ſerram: ⁊ fiſſuram oꝛis terribilē. Oſſaqꝫ duriſſima ac pene omnino nō medullata. Pliniꝰ libꝛo octauo. Vrſo quidē eſt caput inualidiſſimū: qđ econtra leoni eſt foꝛtiſſimū. Phiſiologus. Leo cacumina montiū amat ire. Et cum a venatoribus queritur oꝛdinem eorum ſentit: ſua veſtigia cauda regit: vt ꝑ ea venatores eum inueſtigare nequeant. Ex libꝛo de naturꝭ rerū. Leones adeo ſunt calide nature: vt oī tempoꝛe deſiderent coire. Feminis magna libido coitus: ⁊ ob hoc maribꝫ ira. Hec hꝫ in pectoꝛe duas mām̄illas: in medio ſcꝫ ventris. ⁊ has paruas reſpectu ſui coꝛpis: q2 modici lactis eſt. Solinꝰ. Leones aūt auerſi coeunt. leene pꝛimo fetu q̄nqꝫ catulos parit ⁊ educat. deinde ꝑ ſingulos numero detrahunt annis inſequētibꝫ. ⁊ poſtremo cū ad vnū materna fecunditas redijt: ſterileſcūt in eternū. Phiſiologus. Leonū itaqꝫ fetꝰ ꝓducti vſqꝫ in diē tertiā ſunt moꝛtui. Nā leones quidē calidiſſimi ſunt natura. qđ ꝓbat eorū nobilitas ⁊ foꝛtitudo cū audacia ⁊ iracundia. Fetus aūt humiditatē habent ex generis temperie: q̄ ſiccate cōplexionis ⁊ caliditate viſcoſioꝛ reddit̄: ⁊ maxime circa cerebꝛum dominante ſiccitate: ⁊ ſibi anīali ſpiritu cooperante. vnde cum opitulāt̄ nerui: ſpiritꝰ nō poſſūt ingredi: nec virtutes ad actiones ſuas mouere. Parentibus ergo rugientibꝫ circa fetū ſpinas ꝑ os ⁊ aures ⁊ poꝛos capitis ingrediētes pꝛebent fetui motū. Iſidorus. Leo ⁊ leena cum genuerint catulū tribꝫ diebꝫ ⁊ noctibꝫ doꝛmire fertur. Tunc deinde prīs fremitu vel rugitu velut tremefactꝰ cubilis locus: ſuſcitare dr̄ catulum doꝛmientē. Ioꝛath. Leo minimū ſolicitus de ſe ⁊ catulis ſuis doꝛmit apertis oculis q̄ſi vigilantibꝫ. veſtigiaqꝫ ſua terrā cauda ſpargens operit vſqꝫ ad antrū ſuū. ¶ Raſis in Almanſoꝛe. Leo ꝓ mure fugit. Pꝛo ligno q̄ꝫ quod dicit̄ ſethin timet. Elleboꝛus etiam et ſquilla canes ⁊ leones plurimaſqꝫ beluaſqꝫ interficiunt. Eſculapius in libꝛo de mēbꝛis. Ceterum ſi ſup coꝛtices quercus calcauerit zarun: id eſt leo foꝛmidabit cōtinuo.

Operationes

¶ Iſaac. Leonina caro ceteris eſt calidioꝛ: groſſa: grauis ⁊ difficilis. ſi comedat̄ doloꝛē ⁊ toꝛſionem in ventre generat. A

¶ Eſculapius. Leonis caro fantaſticos ſanat: aurīū doloꝛi ⁊ omni alij valet. Si q̄s ſederit ſup pellem leonis: recedēt ab illo emoꝛroides. B ¶ Qui vero linit coꝛpus ſuū ſepo renum leonis terrentur ab eo lupi. C

Haly. Adeps leonis calidioꝛ eſt ceterꝭ ⁊ foꝛtioꝛis diſſolutionis in apoſtemata dura. D

¶ Dyaſcoꝛides. Adeps leoninꝰ omnibꝫ quadrupedibꝫ calidioꝛ eſt ⁊ minus extenuatoꝛius. Uetus autem factus a ſe ipſo calidioꝛ ſit E

¶ Dicitur autem venenis eſſe contrarius: cū F

vino adhibitus beſtias omnes expellit:⁊ eſt
repcuſſibilis odoris quo ſerpentes perſequi
G tur.¶Auicenna.Adeps leonis reſoluit du‑
H ricias apoſtematū.¶Plinius li.xxviij.Leo
nis adeps cum roſaceo cutem in facie cuſto
dit avicijs.Candorēqꝫ ſeruat ⁊ ſanat aduſta.
I ¶Idem etiam adeps cum roſaceo quotidia‑
nis febribus ꝓdeſt:eo ꝙ perunctus eo be‑
K ſtie fugiunt.¶Fel eius aqua addita clarita‑
tem oculis inunctis facit.Cor in cibo ſum‑
ptum quartanis medetur.

Capitulum.lxxxi.

Eopardus.Ex libro de naturis re‑
l rum.¶Leopardus eſt animal quod
ex leena ⁊ pardo generatū eſt:colore
ſubꝛufo:maculas habet nigras per totū.Fe
mina mare fortior eſt.Cū pardus beſtia cru‑
deliſſima ſit:aliquando quidem domeſticat̄:
ſed nunq̄ꝫ ſic:vt ſue crudelitatis obliuiſcatur
Domeſticatur autē ad venandū:itaqꝫ cum
ad predam in venatione ducitur:relaxat̄:q̄ꝫ
ſi quarto vel quinto ſaltu capere nequerit fe
rociter iratus ſubſiſtit.Et niſi ſtatim vena‑
tor furenti beſtiam aliquā obtulerit:cuiꝰ ſan
guine placetur in ipm venatorē vel in quoſli
bet obuios irruit.Impoſſibile eſt enim eum
placari niſi in ſanguine:ſed in hoc ꝓuidi ſunt
venatores vt agnos penes ſe vel alia anima
lia ſemꝑ habeant q̄bus iratos placant.Phi
ſi.Leopardus eſt animal leoni ſimile in ca‑
pite ac membroꝝ diſpoſitiōe.licet nō ſit tam
magnus nec tam robuſtus.hic ab homīe ita
domeſticatur vt eo ſicut cane ad venandum
vtatur.

Operationes

Auicenna in.ij.can. Fel leopardi venenū eſt A
ex eo bibenti:cui vomitꝰ ⁊ tyriaca ꝓpria ſub
uenit.¶Eſculapiꝰ.Leopardꝰ cū hoīs crane B
um viderit fugit.¶Raſi.Herba q̄ꝫ q̄ leopar C
di herba dicit̄:leopardꝰ terret̄.¶Et herba q̄ D
leopardū ſtrangulans dicit̄ interficitur.

Capitulum.lxxxij.

Eonthophonos:⁊ leucrocuta.Iſi‑
l doꝛus.Leonthophonos ē beſtia mo
dica ex eo vocata:qꝛ capta exuritur
eiuſqꝫ cinere aſperſe carnes.⁊ poſite ꝑ cōpita
ſemitarum:leones necant ſi quantulūcunqꝫ
ex illis ſumpſerint.Solinꝰ.Propterea leo‑
nes eas naturali odio premūt.⁊ vbi facultas
dat̄ morſu quidē abſtinent.Plinius li.octa‑
uo.Leonthophonon accepimꝰ paruum ani‑
mal vocari:nec alibi q̄ꝫ vbi leo gignit̄ naſci.
Quo guſtato a leone tanta ei vis ineſt vt ce
teris quadrupedum imperitans illico expi‑
ret.¶Leucrocuta.Solinꝰ ⁊ Plinius libro
octauo.Leucrocuta velocitate precedit fe‑
ras vniuerſas.Ipſa eſt aſini fere magnitudi‑
ne.ceruinis clunibus:collo:cauda:pectore:⁊
cruribꝰ:leonis caput:ore vſqꝫ ad aures de‑
hiſcente.dentiū locis oſſe ꝑpetuo.hancqꝫ fe
ram humanas voces tradunt imitari.Nam
voce loquentiū hominū ſonos emulat̄ apud
indos inuenitur.Actor.Videtur leucrocu‑
ta eadem eſſe beſtia que ſuperius vocata eſt
ceucrocata.Et forſaſſis ex ſcriptoris vicio
ꝓuenit hec nominum variatio.

Capitulum.lxxxiij.

Epus.Iſidorus.Lepus q̄ſi leuipes
l qꝛ velociter currit.velox enī eſt aīal ⁊
ſatis timidū.Actor.Lepus eſt aīal
molliſſimū:debile:timidū ac fugitiuū:auri⸗
culatum.habet crura retro longiora vnde ⁊
facilius aſcēdit q̄ꝫ deſcendit.Immūdus eſt
ſm̄ legē:qꝛ nō ruminat:ſed quidem vngulam
diuidit.In petra cubile ſuū collocat.Aper⸗
tis oculis dormit.habet aūt ſimul vtrūqꝫ ſe⸗
xum.Vn̄ Therentius.Tute inq̄t es lepus:
⁊ palpamentū q̄ris.q̄ſi dicat:ex quo nunc fe⸗
mine nūc maris vſurpas officiū q̄cq̄ꝫ qꝛ pal⸗
pes queris mulierē.habet aūt lepꝰ labia ſem
per ī motu.Ambroſiꝰ.Lepores cognouimꝰ
hyeme albeſcere:eſtate aūt in colorē ſuū redi
re.Teſtāte Plinio:Lepꝰ nunq̄ꝫ pingueſcit.

Operationes

A ¶Iſaac.Lepus licet ſiccꝰ ſit ⁊ groſſum ſan⸗
guinem generet.melior tn̄ eſt hircis ⁊ capris
iuuenibꝫ:pinde valet ſiccas habere volētibꝫ
B cōplexiones.¶Cōtrariꝰ vero eſt tenuē dietā
ſeruātibꝫ.Aui.Lepus ſilueſtris fri.eſt ⁊ ſiccꝰ.
C ſtomachū mūdificat.¶Sanguis eius mun
dificat pannū:⁊ cinis capitis eiꝰ medet̄ alo⸗
D picie.¶Cerebrum eius aſſatū ꝯfert tremori
E accidenti in ſucceſſione egritudinis.¶Item
cum eodem cerebro gingiue puerorū mun⸗
dunt̄.Proprietas q̄ in ipo eſt:velociter ori⸗
F untur dētes:⁊ facile exeūt ſine dolore.¶Co
agulū eiꝰ meliꝰ eſt oībus coagulis in ſpecie.
G hoc cū aceto bibitū cōfert epilētie.¶Idem
cū tiriaca ⁊ aceto valet venenoſis.¶Itē ca⸗ H
ro leporis ca.eſt ⁊ ſicca:aſſata bona eſt viſce
ribꝫ inteſtinoꝝ.¶In iure carnis eius ſedent I
podagrici:⁊ hn̄tes dolores iuncturaꝝ.¶Et K
eius opatio pxima eſt opatiōi iuris vulpis.
¶Item cerebellū leporis comeſtū tremores L
corporis tollit.¶Caput eiꝰ cōbuſtū cū ſepo M
vrſino:et vt cataplaſma adhibitum alopiti⸗
as emēdat.¶Coagulum eius bibitum abſti N
net menſtrua.¶Coagulum cum aceto lacin O
mulieꝝ mām̄is coagulatum diſſoluit.

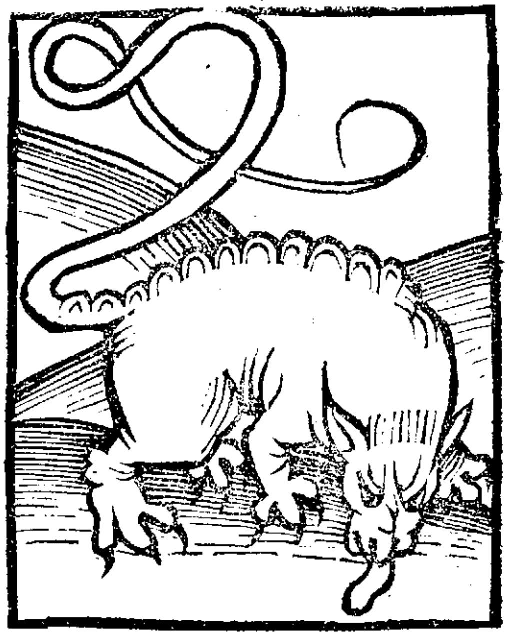

Capitulum.lxxxiiij.

Euiathan.Actor.Leuiathā hebrai⸗
l ce dr̄ draco.Fertur aūt qꝛ draco ⁊ in
terra ſerpit:⁊ aq̄s natat ⁊ in aere vo⸗
lat.vnde ⁊ in Aſia tribꝫ noībꝫ appellat̄ ſcꝫ ſer
pens ⁊ cetus ⁊ leuiathan.Loquens enim in
ſpū de diabolo ſub leuiathan typo.ita dicit
ꝓpheta.In die illa viſitabit dn̄s ī gladio ſuo
duro ⁊ grandi ⁊ forti ſup leuiathan ſerpentē
vectē:⁊ ſup leuiathan ſerpentem tortuoſum:
⁊ occidet cetū qui in mari eſt Iorath.Leuin
⁊ leuiathan piſci aſpedo:id eſt ceto frequen⸗
ter inſidiat̄:⁊ pugnat cū eo.Omneſq̄ꝫ piſces
maris q̄ pugnā vident inter illos ſubito ad
caudā ceti confluunt.Et ſi qd̄ cetus ab illo
deuictus fuerit moriet̄.⁊ ipi ſtatim.quos enī
cauda cinxerit mox deglutit.qꝛ ſi cetꝰ ſupe⸗
rari nō potuerit:tūc leuin a faucibꝫ ſuis feti⸗
diſſimū odorē cū aqua emittit.Cetꝰ aūt ecō⸗
trario aquā haurit:⁊ reſpuit:⁊ odorē fetidiſſi
mū repellit:⁊ ſic ſe ſuoſq̄ꝫ ſaluat ⁊ defendit.

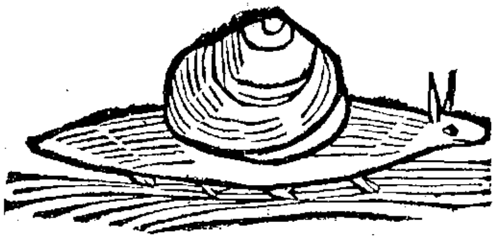

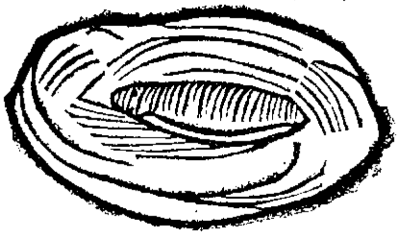

Capitulum.lxxxv.

Anificus ⁊ limax. Ex li. de naturis rez. Lanificus vermis eſt longius maculoſus ex multis diſtans pedibus: ſparſim colore albus. hic lanam ſericaz ex ꝓpriis viſceribꝫ operat: ⁊ arboris mori folijs veſcitur .q.ſ. cibus mediantibꝫ ipiꝰ viſceribus in lanam conuertit. Itaqꝫ lane ſue fuſos in ramuſculis faciunt. ⁊ in circũitu ſui operantur: ita vt ꝑfectis fuſis vndiqꝫ in opere ſuo includant: poſt hoc exitum ſibi faciũt in ſũmitate fuſoꝝ. Egredienteſqꝫ natura mirabili mutati prorſus apparent a forma priori. adeo vt vermes qui repebant innumerꝭ pedibus hñtes alas iam apti ſunt ad volandum. Demum venerem ineuntes diebus tribus coeunt. quo pacto maſculus moritur. femina vero ordine iterato oua parit innumera: ſubſtrato ſibi panniculo vel albo vel rubeo: deinde emorit. Tunc panniculus cum ouis ſuſcipit: ⁊ vbi nõ poſſit hyemis attingere frigus reponitur: poſtea calore. veris inualeſcente: oua ad ſolem exponunt ⁊ calore fouentur: donec animata in vermes forment. Iſidorus. Limax eſt vermis limi dictus: eo ꝙ in limo naſcatur: vnde ⁊ ſordibus ſemper ⁊ immũdus habetur. Actor. De hoc pleniꝰ infra dicetur: vbi de teſtudine agetur.

Capitulum.lxxxvi.

Inx. Iſidorus li. duodecimo. Linx dictus eſt: quia in luporũ genere numeratur. beſtia maculis in tergo diſtincta vt pardus: ſed ſimilis lupo. Algazel ſuper libro de ſenſu ⁊ ſenſato. Maxime vero linx animal mouetur ſm ſenſum viſus. Nam viſu ſuo res ſolidas penetrat. ⁊ ſi aduenit ei res tranſparens: cito excecatur ab ea. Ex libro de naturis rerum. Linx adeo perſpicaces oculos habet: vt ſubtilitate viſus etiam ſolida corpora penetret. Conſtat enim ꝙ oculus in humido ſitus eſt iuxta philoſophum. Tria vero ſũt in aqua: ſcꝫ aque humiditas: dyaphoneitas ⁊ lucis perſpicuitas. et hanc vltimam cõmunicat cũ natura celeſti. Linx habet linguam ſerpentis ſimilem: ſed maiorem quã in longitudinem magnã porrigit: et collum circumagit: vngues habet grandes. vnicum fetum facit: ⁊ vrina eius in gemmaz dureſcit.

Operationes

¶ Plinius libro viceſimooctauo. Pruritus corporum vrine lincis ſtillicidio traditur inhiberi. ¶ Eademqꝫ prodeſſe monſtrat et vngularum dolori. ¶ Iorath. Linx habet formam vt lupus. Lapiſqꝫ ligurius ab eius vrina diſtillatus ſeptem dierum ſpacio generatur. ¶ De hoc lapide inferius in tractatu de lapidibus dicetur.

A B C D

Capitulum.lxxxvii.

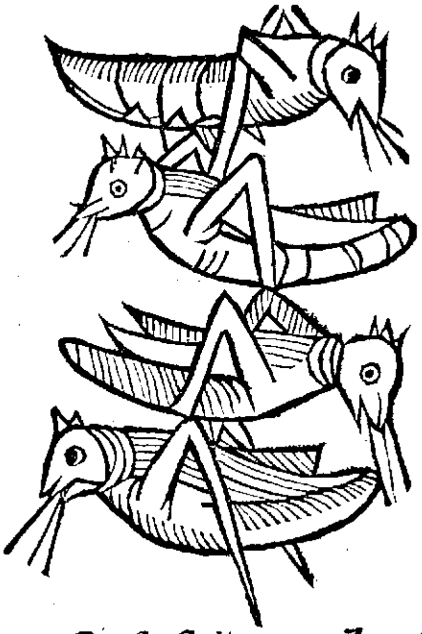

l

Ocuſta. Ex li. de na. r. e. Locuſta eſt aĩal q̃drupes puũ ad cunicli fere modũ: caput hꝫ carnoſum ⁊ magnũ ⁊ comeſtibile: habitatq̃ꝫ circa ꝑtes hieroſolyme. Vñ Johẽs baptiſta hmõi carnib⁹ aĩaliũ veſcebat̃. Quidã tñ dicũt ꝙ circa iordanis terrã ẽ herba dulcꝫ ad edendũ q̃ locuſta vocat̃. ⁊ hmõi cibo nõ locuſtis aĩalib⁹ Johẽs vtebat̃ hoc aĩal gregatim incedit. Vñ Salomon ait: Regẽ locuſta nõ hꝫ ⁊c̃. Qđ vtiq̃ꝫ de locuſtis ꝓmib⁹ intelligi nõ põt: q̃ in multo timore ſunt ⁊ nõ ꝑ turmas: ſꝫ ſolitarie ĩcedũt. Dicit Areſ. ꝙ femĩa q̃dã locuſtã nutriuit ab eo tpe q̃ iuuenis ⁊ parua fuit: q̃ cũ creuiſſet ꝑ ſe ⁊ ſine maſculo impĝnatam inuenit.

Capitulum. lxxxviii.

l

Upus. Ex li. de naturꝫ rex. Lupus eſt aĩal rapaciſſimũ ⁊ fraudulentum. hunc nõnulli canẽ ſilueſtrem eſſe dixerunt: q2 forma eius canis vlulatuſq̃ꝫ conſimilis: ſed latratu caret. Audax eſt magꝫ eoꝝ genus qđ breue q̃ꝫ qđ longũ eſt. Cerebrũ ei⁹ creſcit ⁊ decreſcit ſꝫm ſtatũ lune. ꝙ licet ĩ omnibus quadrupedib⁹: in lupo tamen ⁊ in cane plus. Pytagoras. Oculũ vero lupi eradicatum cum viderint quadrupedia: domeſtica timent ⁊ fugiunt. Et ſi qđ aĩal minxerit ſupra vrinam lupi calidam non concipiet vnq̃ꝫ. Actor. Lupus vetidiſſimus eſt et rapidus. horrendum habet vllulatum. In veſpe autẽ maxime eſurit. vnde ſcriptũ eſt: Judices ei⁹ lupi. Areſto. Lupus omni tempore agreſtis eſt ſicut ⁊ leo ⁊ vrſus. Eſt etiam fortis ⁊ aſtutus. Ambroſius. Lupus ſi primo hominem viderit: vocem ei eripit: ⁊ eũ tanq̃ꝫ victor vocis ablate deſpicit. ſi autem ſe p̃uiſum ſenſerit: ferociam deponit ⁊ currere nequit. Areſtotiles. Lupi famem quidẽ diu portant: et poſt longa ieiunia multum deuorant. Lup⁹ guloſe comedit ſine maſticatione: ⁊ vna die ꝙ ad tres dies ſufficiet: nõ aũt comedũt niſi carnes. Iſido. Lupi toto anno non ampli⁹ q̃ꝫ duodecim dies coeunt. Ex libro de naturis rerum. Lupi virgas oſſeas habent. Anno per duodecim dies coeunt: ⁊ ſolũ eo tempore gregatim incedunt. Areſtotiles. Lup⁹ coit ſicut canis. Tempore coitus quando filios habet valde malus eſt.

Operationes

¶ Ex libro de naturis rex. Lupi corſi deſic- A
cetur ac ſeruet̃ multũ dicit̃ fieri aromaticũ.
¶ Idem cõbuſtũ contritum ⁊ potatuꝫ iuuat B
epilenticum. ¶ Phiſiologus. Epar lupi ſic- C
catum ⁊ tritum ⁊ cũ dulci vino ſumptum: fa
cit ad omnes diſtemperantias. ¶ Eſculapi- D
us. Lupi caro cocta ⁊ eſa: fantaſticos ſanat.
Adeps eius ⁊ fel quantũ canis. ¶ Haly. Fi- E
mus albi lupi colice ꝓdeſt. ¶ Auicenna in ſe F
cundo canone. Caro lupi mala eſt. Caro ta-
men luporum habentia roſtra ⁊ vngues ocu
lo confert ⁊ cõfortat ipm. valet etiã emorroi-
dis ſed abhorret eã ſtomachus. ¶ Phiſicus. G
Nec ſolum lupi ſanguis: ſed etiã fimus con
fert in colica paſſione. ¶ Pytagoras. Homo H
in paſſione ſua q̃ lunã ſenſerit canini dẽtes.
adib. i. lupi curant eum.

Capitulum. lxxxix.

Uther. Ex li. ð na. re. Luther ē aīal aſtutū ꝛ malicioſū: magnitudīe muri legi: forma ꝑpe ꝯſili ꝑterq̄ ī capite colore fuſcū ꝛ nigꝝ: pelle nitēs cui mollior pluma pil⁹ eſt: cui⁹ nitor nō de facili cedit vetuſtati. Vn̄ de pelle ipi⁹ fiūt ornat⁹ circa collū ī veſtib⁹ viroꝝ ac mulieꝝ. hec beſtia circa ſtagna ꝛ fluuios habitat: ibiq̄ foueas hꝫ: ꝛ fet⁹ facit: piſcib⁹ viuit q̄s mirabili freq̄ntia venatur. Qui licet ſub aq̄s diu viuere poſſit: reſpiraculū tn̄ ab aere trahit. Vn̄ q̄nq̄ auiditate ꝑde gurguſtiū. i. naſſā ingredit̄. Et qꝛ tūc ne ꝑ introit⁹ locū redire nec naſſā tā cito diſcerpe poſſit: ſpm̄ in aere recuperare nō valēs in aq̄s ſuffocat̄. Adeo ꝟo ciboꝝ cupida eſt ꝛ auara ꝙ piſces captos ī ſpecu ſuo tāto cumulo cōgregat: vt ex putredīs eoꝝ fetore nō ſolū foueā ſꝫ etiā aerē inficiat. Qð nō ſine ꝑiculo ſui q̄dā expti ſunt: q̄ hāc beſtiā cape voluerūt. a piſcatorib⁹ aliq̄n domeſticat̄ ꝛ arte inducit̄ vt piſces ſuo circūitu cogat ꝑicula retiū ingredi: ſuoq̄ iuuamine capi. Vn̄ magnū emolimentū dn̄is ſuis preſtare videtur.

Capitulum. xx.

Umbric⁹. Iſi. Lūbric⁹ ē ꝟmis īteſtinoꝝ ſic dict⁹: q̄ſi lubric⁹: qꝛ labit̄. vel eo ꝙ ī lūbis fit: hoꝝ tria ſūt gn̄a. rotūdi: lōgi ꝛ lati. Haly ī li. regalis diſpoſitōis Lūbrici naſcūt̄ ex hūorib⁹ flegmaticꝭ putreſcētib⁹ ī inteſtinis vbi naſcit̄ calor extraneus. Hos īpoſſibile ē naſci de ſanguīe vel colera rubea. nā colera rubea cū amaritudīe ꝛ acuitate ac ſiccitate ſua hmōi occidit aīalia. Sāguis aūt de venis vel arterijs nō exit: ꝛ ſi exierit ipa gignit cū paſſiōib⁹ alijs. Vn̄ paſſionē hāc hn̄t pueri flegmaticā ꝛ groſſā hūiditatē hn̄tes cū dieta ſua groſſa ꝛ purgādi negligentia. Maxīe ꝟo in autūno hec paſſio naſcitur ex fructuū comeſtione ꝛc̄.

Capitulum. xxi.

Ichaon ē ſiue licbaon ē ꝛ lintiſc⁹. Ex li. ð na. re. Lichaon ī orientꝭ ꝑtib⁹ eſt beſtia quā in gn̄e lupoꝝ nōnulli poſuēt: ſꝫ lupo lōgior ē: ꝛ hꝫ crura breuiora ac diſſimilia: ceruicē q̄ꝫ iubatā ꝛ mltipharīā colorꝭ varietatē: ſaltu velox ꝛ inocua hoīm: venenatu viuit: hitū mutat ſm tpa. Nā hyeme hirſuta ē ꝛ pilis horrida: eſtate ꝟo nuda. Et h̄ ideꝫ vult Pli. lꝫ p alia ꝟba Lintiſc⁹. Ex li. de na. re. Lintiſc⁹ aīal q̄drupes ē vt dicit expimētatori li. ſuo qð ex cane ꝛ lupa naſcit̄. Eſt enī vterq̄ ꝑens adeo luxurioſus: vt odio natali ſibi ꝯdicēte qð ē inter canē ꝛ lupū in copulā tn̄ ꝯueniāt ꝑpter luxurie delectamētū. Sicq̄ fit vt fet⁹ attrahat ſibi colorē ꝛ mores vtriuſq̄. Pli. li. viij. E lupis galli canes ꝯcipi volūt: q̄ꝝ greges ſuū q̄ſq̄ ductorē e canib⁹ ꝛ ducē hn̄t. Illū ī venatu comitāt̄: illi parēt. Iſi. Lintiſci dicūt̄ vt ait Plinius canes nati ex lupis ꝛ canib⁹: cū inter ſe forte miſcent̄.

Capitulum.xcij.

m Aricomorion. Albertus in li-
bro de naturis animaliũ inqt:
Maricomorion eſt beſtia ori-
entis raro viſa: cuius magnitu
do eſt vt leonis: coloris rubicũ
di: tres ordines dentiũ habꝫ in
ore. Pedes ſunt vt leonis. Facies ei⁹ ꝛ ocu-
li: aures vt hominis. Cauda eius vt ſcorpio
nis. Agreſſui ſon⁹ eius vt tube: ꝛ voces imi
tantur hominis. Velocitas eius ſicut cerui
Et deceptos homines deuorat.

Capitulum.xciij.

Uſtela. Ex li. de naturis reꝝ. Mu-
m ſtela eſt beſtiola ſubdola: catulos ſe-
dule nutrit: eoſqꝫ de loco ad locũ ſe-
pi⁹ trãſfert ne forte inueniant. hec rupes ꝛ ca
uernas inhabitat: dũt iſſime dormit. Quan-
do cum ſerpente pugnare vult. agreſti ruta ſe
munit: ꝑinde ſup oẽm medicoꝝ artẽ ruta eſſe
d⁊: ita vt ſi mortuos fetus ſuos iueniat ꝑ her-
bam naturaliter notaꝫ rediuiuos faciat. De
hac clemens papa dicit: ꝙ ore cõcipit ꝛ aure
parit. Muſtela ſerpentes ꝑſequitur adeo vt
ipm baſiliſcũ interimat: ſed eo interfecto cõ-
morit. ſit ergo breuis corpe ꝛ ore: ſed aſtutia
magna ꝛ aĩoſitate. vincit etiã aĩalia magna
agilitate corporis.

Operationes

¶ Auicẽna in ſcđo canone. Ex ĩmatura ficu
cũ herba fit emblaſtrũ ſup muſtele morſum. B
¶ Idẽ li. iiij. Eſt aũt muſtele morſus velocis
doloris. cõtra quẽ fit emplaſtrũ cũ cepis ꝛ al
lijs. ¶ Odor rute muſtelã effugat. ¶ Eſcula- C
pius. Muſtele cinis ꝛ ſanguis ei⁹ elephanti D
cioſas ſanat. ¶ Plinius li. xxx. Humeri do- E
loribꝫ cinis muſtele cum cera medet. ¶ San F
guis muſtele pod[illegible]gris cõfert cũ plantagine
illi⁹. ꝑterea cinis muſtele ex aqua potus fre-
neuticis ꝑdeſt. Elephantiam quoqꝫ ſanat.

Capitulum.xciiij.

M[illegible]unetus ſiue mamonet⁹ ꝛ manti
cora. Iſidorus. Mamonet⁹ eſt aĩal
ſymia minus. in dorſo fuſcum: i ven
tre candidũ: caudã habẽs villoſam: ꝛ collũ
ita groſſum vt caput. Unde captũ non ligat
per illud ſicut cetere beſtie: cũ laqueus id re-
nere non poſſit: ſed per ventrem. Habet autẽ
propꝛijſſime faciẽ humane ſimilẽ: nigrã dum-
taxat et ſine pilis. a collo deſuper frontem

nec eſt naſus ore ↄtinu⁹ ſicut in ſymea. ſ; certum
ſpaciū inter vtrūq; ſicut in hoīe. Inter has be
ſtias ⁊ ſymeas odiū eſt implicabile. bellūq; fre
quens. ⁊ licet viribꝫ nō ꝑualeant. aſtucia tamē
et animoſitate bellandi ſymeis preferuntur.
¶ Māticora. Auicēna. In ꝑtibꝫ Indie lupus
qdā eſt. q grece dr̄ Maricorion. latine ſcilicet
Mātic ora. tres habens dentiū acies inferius
⁊ ſuperi⁹. Eſt autem magnus et piloſus eiuſq;
pedes vt leonis. facies ⁊ oculi et aures vt hoīs.
fuſci ſunt ei⁹ oculi. ⁊ color eſt rubicundus vt
minij. Cauda eius eſt vt ſcorpionis agreſtis.
Et in ea eſt rubedo. Ipſeq; pilos eijcit ⁊ loqui
tur ⁊ hinnit. vox ei⁹ eſt vt vox tube et velociter
currit ſicut ceruus. Eſtq; agreſtis hominem
comedens.

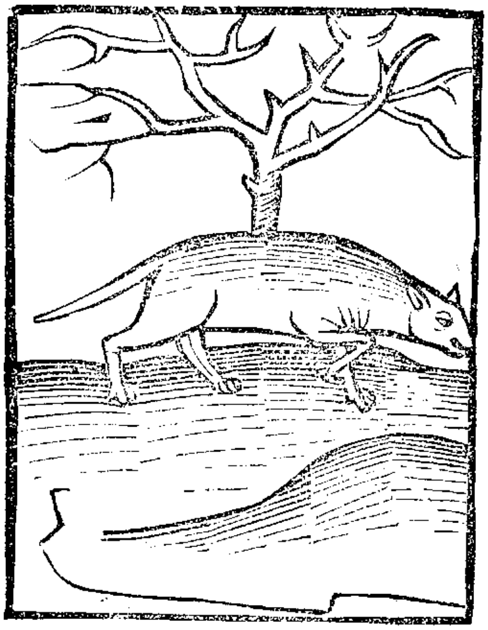

Capitulum. xcv.

m Marcatus. Albert⁹ in li: de na. aīalium.
Marcat⁹ eſt animal figure muſtele.
ſed q̄ntitatē hꝫ catti. ſ; lōgi⁹ eſt. ⁊ bina
habet crura. in dorſo ventre ⁊ gutture. album
ſicut muſtela. vngues hꝫ breuiores q̄ꝫ cattus. et
duoꝝ generꝝ. vnū fagorū. ⁊ alterū abietū dictū
ſ; illud qđ nidificat in abietibꝫ multū eſt pul-
chrius ⁊ cōmiſcent̄ ſibi mutua ambo genera.
pellis vtriuſq; eſt ꝑcioſa. Genera iſti⁹ aīalis ⁊
muſtele habent hoc q̄ cū ſint iracunda valde:
efficiūt eſſerida. Et ſūt animalia vix vnq̄ꝫ quie-
ſcentia: etiam quando domeſticantur.

Capitulum. xcvi.

m Melo. meloſus. ⁊ monoceros. yſi. Me
lo dict⁹ eſt eo q̄ ſit iocūdiſſimo mēbro.
vel q̄ fauos petat ⁊ aſſidua mella cap-
tet. Eſt āt animal q̄drupes armatū vngulis.
Gloſa ſuꝑ epl'aꝫ ad hebreos. Melo vel melo-
tus ē aīal qđ ⁊ taxus dr̄. cui⁹ pellis hiſpida val-
de melota vocat̄. Vn̄ de q̄buſdam ſanctis anti
q̄ōribꝫ legit̄. Circuierunt in melotis. Ex li. de
na. rerum. Meloſus eſt beſtia valde magna
que trunculentos hoſtes ꝑſequit̄ tanq̄ꝫ ad hec
creata. Rictus habet ingentes. dentes quoq;
fortes ⁊ ꝓminentes. cū q̄bꝫ audacter bella cū
aduerſarijs patitur. Hec cū hominibꝫ fortibꝫ
terribilis ſit. pueroꝝ tamen innocentiā ⁊ corū
paruitatē mirabiliter ꝑhorreſcit coꝝ verba fu
git. in q̄ digne magnificentia innocētie cōpro
batur. ¶ yſid. Monoceros eſt monſtrū. equi-
no corꝑe. ceruino capite. cauda ſuilla. pedibꝫ
elephantis. mugitu horrido. cornu tamē vno
ſcꝫ acutiſſimo. in medio frontis armatū. Cap-
tum q̄dē ꝑimi poteſt: ſ; nūq̄ꝫ domari. imo (vt
dicit Iacobꝫ) q̄ nūq̄ꝫ viuū in hoīs poteſtatem
venit. quia vinci ſe cernens furore vitam exuit.
Phiſiologus. Monoceros eſt aīal puſillum:
edo ſimile. acerrimū habens vnū cornu in ca-
pite. Pli. li. viij. Aſperrimā feram monoceron-
tem reliquo corꝑe equo ſimilem: capite ceruo.
pedibꝫ elephante. cauda apro. mugitu graui.
vno cornu nigro media fronte duoꝝ cubitorū
eminente. viuam capi negant.

Capitulum. xcvij.

E

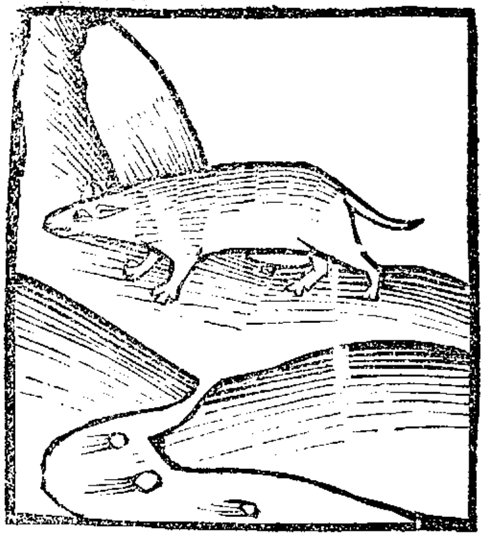

m Igale. Actor. Migale beſtia q̄ cameleõ
ti ſilis eſſe dr. Rudolph⁹ ſup̱ Leuiticū.
Migale dr q̄ſi mus guloſus. Eſt āt ꝛ fraudulē
tus. Nam cū dolo rapit q̄ poſtea vētri cõmittit
Aui. Migalū eſſe dixerunt aīal min⁹ muſtela.
Color ei⁹ ad citrinitatē decliu⁹ eſt cū ſubtilita-
te ꝛ tenuitate. Lõgitudo oris ei⁹ ē ad vltimū.
ꝛ labiū ei⁹ in vltīo. cūq̄ʒ videt aīal: ſalit ad ipm.
ꝛ cū teſticulis ei⁹ ſuſpēdit. Dixerūt āt q̄daʒ q̄ hʒ
formā ꝛ colorē muris. Verū muſcida ei⁹ ē acu
ta ꝛ oculi p̱ui. Dētes ei⁹ hn̄t tres ordines. ꝛ acci
dūt in circuitu morſus veſice plene hūiditate
ſanguinea ſup̱ baſes fuſtas. Q̄n̄q̄ʒ aūt p̱uenit
res ad pūcturā in inteſtinis ꝛ difficultatē vri-
ne. ſudorēq̄ʒ frigiduʒ corruptū. Cū ergo cadit
caro corrupta curet̄ vulnus curatione ſua.

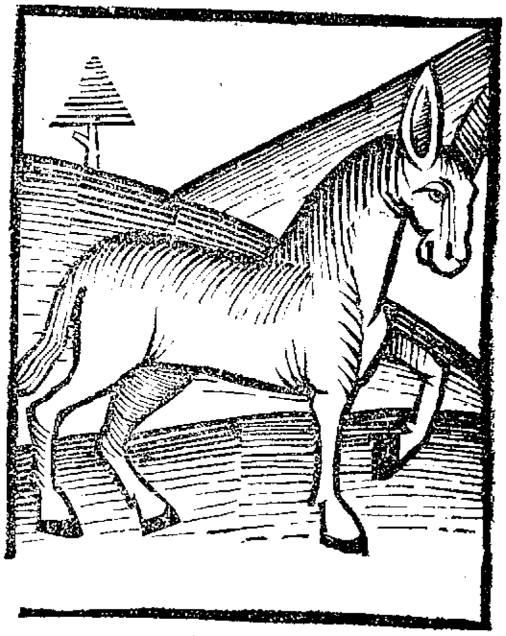

Capitulum. xcviij.

Ulus. Ex li. de na. re. Mul⁹ ex azino
m ꝛ equa genit⁹. habet q̄dam azini ꝓpria
ſcʒ aures lõgas. hinnitū horridū: cru-
cē in humerꝭ. pedes exiguos. ꝛ corp⁹ macilētū.
reliq̄ ſc̄o vt hʒ equ⁹. Mule nūq̄ʒ ꝯcipiūt. quia
menſtrui ſup̱fluitas in eis cū cibo trāſit in nu
trimentū corpis. Itē ſanguis q̄ natura nõ in-
diget exit cū ſup̱fluitate veſice. Eſt ꝛ alia ratio
q̄m h̄ aīal extra naturā generatū eſt. ꝛ ei⁹ natu
ra diuerſificata eſt in equo q̄ calidus nature ē.
ꝛ azino q̄ ſūme frigiditatꝭ. Itaq̄ʒ in fetu diuerſi
fice generato ꝛ malo cõplexionato. non põt eſſe
ꝯcordantia p̱tiū ꝛ ordinata natura. vt quaſi ex
ꝓpria ſibi ſile generet: q̄ nullaʒ ꝓpriā generis ſui
ſubſtantiā hʒ: itaq̄ʒ in aīalibꝫ romanoꝝ mulas
peperiſſe ꝓdigij loco habitū eſt.

Operationes

¶ Auicenna. Muloꝝ pellis ac ſimilium cinis A
ponitur ſuper aduſtionem ignis.
¶ Et vlcera calefacit q̄n̄ nõ ſunt cū apoſtemate B
Eſt etiā medicamē excoriationi pedū a calcia-
mentis atq̄ʒ coxaꝝ ꝛ fiſtulis.
¶ Belbetus in libro de ſenſibus. Si domum C
fumigaueris cum vngula muli ſiniſtra: non re
manebit in ea ſorex.
¶ Plini⁹ libro viceſimooctauo. Cinis vngu- D
larum muli vel mule ex oleo mirtino alopiti-
as replet.
¶ Eſculapius. Auricule mule ꝛ burdonis te E
ſticuli ſi ferant̄ a muliere nõ ꝯcipiet.

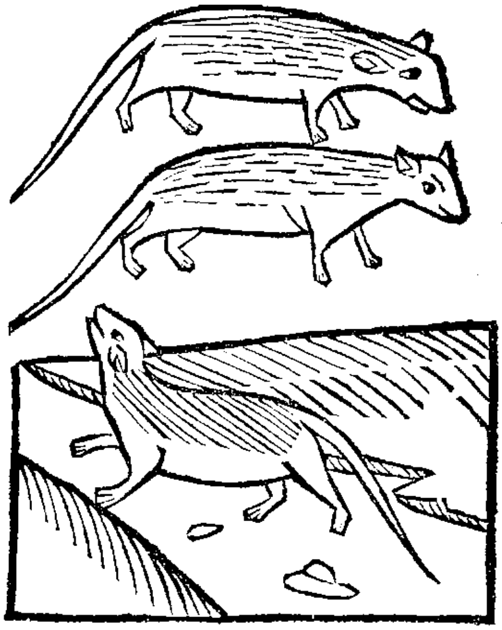

Capitulum.cxix.

m Us. Ex li. ð na.re. Mus eſt beſtiola panis cupida: ⁊ eoꝝ que ex frugibꝰ ad humanos vſus fiūt. In ꝑquirēdis cibis ſolertiſſima. ꝑ qbꝰ etiā nulla plerūq; vitat ꝑicula. eorumq; cupidine duriores ſolidaſq; materias demolit̄. Porro ſi ī aqua bibit̄ morit̄. qꝛ valde humide nature eſt. Plinius li. viij. Muriū plura genera ſūt ī regione cyrenaica. Alij lata fronte. alij acuta. alij erinacioꝝ genere pugentibꝰ pilis ⁊c. Ex li. de na.re. In oriēte mures magni ſunt ad modū vulpiū. q̄ aīalia perimunt hoīes licet nō occidāt: morſibꝰ tamē moleſtant. In arabia mus magnꝰ inuenit̄: cuius pedes anteriores ſunt magni. ſcꝫ vniꝰ palme. poſteriores aūt vnius digiti.

Operationes.

A ¶ Pliniꝰ lib. xxij. Cameleonis herbe ſuccus additis aqua ⁊ oleo mures in ſe contrahit ac necat. ni protinus aquā ſorbeāt.
B ¶ Idem libro viceſimo quarto. Taxi quoq; arboris fumus necat mures.
C ¶ Idem libro viceſimo quinto. Elleboꝝ etiam polente admixtum mures necat.
D ¶ Idē li. xxvi. Porro ſi cerebꝝ muſtele coagulo addat̄: dicunt caſeos a muribꝰ nō attingi.
E ¶ Idem libro viceſimo ſeptimo. Aconitū e longinquo mures colere necat.
F ¶ Raſi in Almanſore. Mures de domo calcanto fumigata fugiunt.
G ¶ Auicenna in ſcđo canone. Squilla eſt cepe muris ſic nominata. qꝛ murem interficit.
H ¶ Item argentū viuū interficit mures.
I ¶ Ad effugandū mures mus maſculus excoriatur ⁊ in domo dimittit̄ aut caſtrat̄. aut cauda eius abſcindit̄. ſꝫ excoriatio fortior eſt.
K ¶ Itē mus aſſatꝰ ⁊ ſiccatꝰ ⁊ infanti datꝰ ad comedendū abſcindit ſaliue fluxū ab ore eiꝰ.
L ¶ Sanguis muris eradicat verrucas.
M ¶ Stercus autem eius ſuper alopitiam ꝯfert ꝓprieq; aduſtum ⁊ cum cepe linitum.
N ¶ Cum thure vero ⁊ aqua mellis bibitū frangit lapidem.
O ¶ Item ſumptū ſoluit ventres puerorum.
P ¶ Et quando cū aqua coquit̄ ⁊ ſedat in ea qui difficultatem vrine patitur confert ei.
Q ¶ Ex li. de na.re. Fimus muris vehemēter laxat. vñ ⁊ trutāni medicinā ex eo acuunt.

Capitulum.c.

m Uſquelibꝫ ⁊ muſcꝰ. yſi. Muſquelibet ē beſtia oriētꝫ capꝛole magnitudinē habēs. ī cuiꝰ inguine creſcit apoſtema ð collectis hūoribꝰ. Qđ cū maturatū fuerit: collidit illđ ⁊ fricat ad arboreꝫ. ſicq; ſoluit̄ ⁊ decurrit ſanies. ibiq; ꝯdēſat̄ ⁊ indurat̄. ⁊ hmōi ſubſtātia muſcꝰ vocat̄. Dī etiā caro eiꝰ ⁊ stercꝰ dr̄ muſcꝰ. ſꝫ ille mlt̄o melior ē q̄ ab aꝑte currit. Muſcꝰ odore ꝑdito ꝟtutē ſuā ī fetoribꝰ ⁊ latrinis recuperat ꝯ fetorē eluctat̄. ⁊ ſic q̄ſi luctamine reuiuiſcit. ¶ Cōſtan. ī li. ḡdū. Muſcꝰ puſtula ē in vētre cuiuſdā aīalis. ð q̄ etiā ſuperiꝰ dictū ī ca. lxviij Gazelle. Et eſt capreolo ſilr̄. qđ eſt in India. Idem in pantegni. Muſcus maior eſt ī aromatibꝰ cali. ⁊ ſic. in. iij. gradu.

Operationes

¶ yſið. Muſcus valet ꝯ ſincopim: ⁊ cordis debilitatē: cerebriq; ⁊ epatis et ſtomachi. A
¶ Cōſtā. li. vtš. Muſcꝰ ꝯgruit ſenioribꝰ ī hyeme mēbra q̄dē defecta aromatizādo ꝯfortat: timorē melācolicū amputat ⁊ audaciā preſtat. B
¶ Iteꝫ ſternutatōes de muſco ꝯ paraliſim adiuuāt. C
¶ Item muſcus mittit̄ in collirijs ⁊ pillulis ſeu puluerībꝰ oculoꝝ. cuiꝰ vires albugīes oculoꝝ extenuāt. noxiū humorē deſiccant. D
¶ Dyaſ. Inunctū capitꝭ grauedinē depellit. eiq; vires ꝓſtat. qꝛ ꝯfortatiuū eſt. E
¶ Dat ſolatiuꝫ mēbris oīibꝰ: ⁊ fortitudinē auget oſſibus. F
¶ Scotomiā ex abundanti hūore natā emendat. ſomnū inuitat: ventrem ſtimulat. G
¶ Cor et oīa viſcera ꝯfortat in modū cathaplaſme impoſitū. Lege ſuperiꝰ ca. Gazel. ⁊ plenius inuenies de muſco. H

Capitulum.cj.

m Uſio.yſi. Muſio catꝰ eſt appellatꝰ eo ꝙ muribꝫ ſit infeſtꝰ. Ex lib. de na. rerū. Muſio ſiue murilegꝰ aut catꝰ grece dr̄ qͥ aſtutus. Aīal eſt īmūdū ⁊ venenoſū: ⁊ oīm muriū genꝰ ꝑſeqᷓt. cū bufonibꝫ q̄ꝫ pugnare dr̄. quoꝝ licꝫ venenatꝭ aculeis repugnet̄: nō tn̄ necant̄. Mures captas ꝑmo luſibꝫ afficit. poſt h̄ illuſas comedit. Oculis carbūculoſis tam acute cernit ꝙ etiā in antris tenebroſiſſimis velut ī luce etiā mures aſpicit. Dētes hꝫ ad modū ſerre. pilos circa os hꝫ. qͥbꝫ ablatꝭ audaciā perdit Blādicijs gaudet. loca calida diligit. Un̄ ꝑnimꝭ a pigricia pellē ſuā comburit. hoīs manu cōtrectari gaudet. ⁊ ad ludū facilime ꝓuocat̄. Loturā faciei lambēdo ꝑoribꝫ pedibꝫ imitat̄. Libidine impatientiſſime accendit̄. Et libenter coitus tempe ſilueſtre efficitur

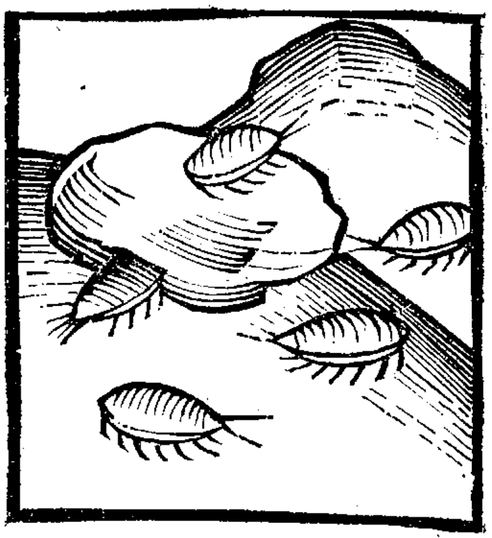

Capitulum .cij.

m Ultipes.yſi. Multipes eſt vermis terrenꝰ a multitudie pedū vocatꝰ q̄ ꝯctꝰ in globū cōplicat̄. Naſcit̄ ſub petris ex hūore ⁊ terra. Areſto. Aīal anuloſum longi corpis ⁊ multoꝝ pedū eq̄lē hꝫ anuloſitatē. ⁊ viuit aliq̄ntulū poſt capitis abſciſionē. Itē p fumū ſtoracis ſicci multipes deludit̄ ac cōphendit̄. Ex li. de na. re. Multipes a re nomen hꝫ: ⁊ ſanguīe caret h̄ aīal (dicit Augꝰ) Aliq̄n corā ipo allatū. eo q̄ꝫ ſpectāte ī mltas ptes ꝯciſum ⁊ tn̄ vnaqueq̄ꝫ ps viuit ab alijs ptibꝫ ſepata.

Operationes.

¶ Auicenna. Uermis q̄ eſt ſub vaſeis aque: plurimos hꝫ pedes. ⁊ cū tangit̄ rotundat̄. A

¶ Si palatū ex eo cū melle tangit̄: valet cōtra ſfocationes. ⁊ ſimiliter cum comeditur. B

¶ Confert etiam aſmati: et ad dilatationem anhelitus ſm ꝙ dicitur. C

¶ Item vermis multipes cum vino bibitꝰ confert ictericie ⁊ difficultati vrine. D

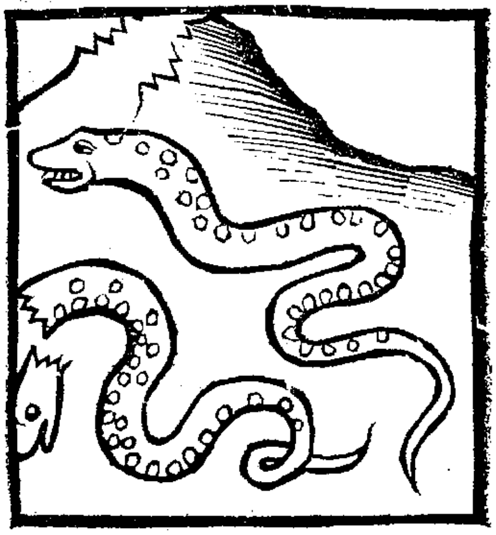

Capitulum .ciij.

n Epa. Phiſio. Nepa. quibuſdā placet ſerpentē eſſe femineā que in hora libidinis eſtuantis mari ſuo compari caput precidens ipm necat. Unde ⁊ ipſa in partu necat̄ viceuerſa. Sicut ḡ eadē eſt nepa: q̄ ⁊ vipera ſic dicta. quaſi vi pariens. Cū eīm ꝓpe partum eſt catuli matris viſceribꝫ corroſis erumpunt cum interitu ipꝰ matris. Actor. De hac ergo ſpecie plenꝰ dicet̄ infra vbi agetur de vipera. ¶ Obix. yſi. Obices dicta eſt. eo ꝙ areſne colorem habeat. De q̄ poeta. Quaꝫ ſperſis picꝰ maculis theophanꝰ obices. Concolor exuſtis atq̄ꝫ indiſcretus harenis ⁊c̄.

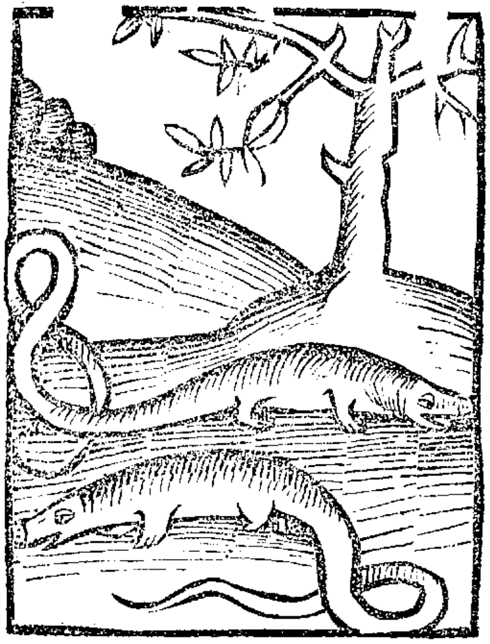

Capitulum.ciiij.

Eomon.Albertꝰ in li.de na.aīalium
n Neomon beſtia eſt. et grece vocatur
neomon.latine vero ſuillus.⁊ dr̄ eo ꝙ
ſetas hꝫ ꝓ pilis.⁊ h̄ odoꝛe cibū ꝯuenientē a ve
nenoſo diſtinguit.Hec beſtia ſerpētes pſeqͥt̄
que cū aſpide pugnans caudā erigit quā aſpis
q̄ſi minantē obſeruat ⁊ ad vim ſuā cum ea trāſ
fert aſpidem deceptā.

Capitulum.cv.

Nager.yſi.Onager īterp̄tat̄ azinꝰ ferꝰ.
o ¶ Onager.xxv.die Marcij.xij.vicibꝫ
in nocte rugit ſilr̄ ī die.⁊ in h̄ coḡſcit̄
eq̄noctiū eſſe.Eius q̄ꝫ rugitꝰ ꝑ ſinglās hoꝛas
rugiētꝫ numerꝰ hoꝛaꝝ cognoſcit̄.Actoꝛ.Ona-
ger vt legit̄ in ſolitudinibꝫ ⁊ ī altꝫ habitat.vbi
ꝓpter bn̄ficiū vētoꝛū diuiſus a potu viuit. Vn̄
Hieremie.Onagri inq̄t ſteteꝛt in rupibꝫ traxe
rūt ventū q̄ſi dracones.Ex li.d̄ na.re.Onager
indie magnū eſt aīal ⁊ crudele.foꝛmā azini ha
bēs.⁊ vnū ſolū coꝛnu ī frōte.durū nimis ⁊ acu
tū ac lōgū ad beſtias ꝯrias debellādas.⁊ h̄ hꝫ
in medio capitꝫ.ſoleas etiā foꝛtes ⁊ acutas hꝫ:
vt iuuamen naturale.ꝙ in alterꝰ coꝛnu defe-
ctu ꝑdidit ī eis recupet.Plinꝰ li.viij.Onagri
in frigia ⁊ licaonia p̄cipui ſunt.

Operationes

¶ yſi.et Aui.Onagri fel.i.azini ſiueſtrꝫ era- A
dicat moꝝ.⁊ ꝯfert ſup āpatū veſtigia limitum.
¶ In emplaſtris etiam heriſipile ponitur ac B
pꝛohibet ipſam.
¶ Vrina azini ſilueſtrꝫ lapidē in veſica frāgit C
¶ Actoꝛ.Vngula ſilueſtris azini ſi cōburat̄ ⁊ D
bibat̄ epilentie pꝛodeſt.

Capitulum.cvj.

Rafflus.Albertꝰ in li.de na.aīalium.
o Orafflus aīal eſt varij coloris om̄ia
p̄cedēs aīalia.In āteriori ꝑte ē valde
altū:ita vt capite extēſo altitudinē.xx.cubitoꝝ
ī poſteriori āt ꝑte emiſſū.ad inſtar cerui pedes
hꝫ ⁊ caudā.collū extēſū:⁊ caput eq̄nū licet mi-

nus ſit aliquantulū colores multos hꝫ: tñ albū ⁊
rubeū hꝫ frequētiores. cum vidit ſe ꝯtēplātes
ammirari huc ⁊ illuc ſe vertit prebens ſe bene
videndum. hoc aīal tpibꝫ noſtris viſum eſt. Et
arabice vocatur ſeraph.

Capitulum. cvij.

o Nocenthaurꝰ: ⁊ oraſius. Ex li. de na.
rer. Onocenthaurꝰ eſt aīal mōſtruo-
ſum et natura biforme capite ſcꝫ aſi-
nino ⁊ corpe velut humano. faciē hꝫ ſatis hor-
ridam. manuſqꝫ formatas abiles ad oēꝫ actū.
dum vocē promit qſi loq̄ incipit. ſed inſueta la-
bra vocē humanā formare nō poſſunt. H̄ poſt
inſeq̄ntes ſe ligna vel lapides mittit vt experi-
mentator dicit. H̄ mōſtrū dicit Adellinꝰ phūs
inter ceteras beſtias ab inicio non fuiſſe tale
creatū. ſꝫ aliqñ ⁊ alicubi caſualiter ex adulte-
rina cōmixtione generari. ¶ Oraſiꝰ. yſidorus
Oraſius in anteriori pte altū. eminens valde.
ita vt extenſo capite. xx. cubitorꝫ altitudinem
poſſit attingere. In poſteriori vo pte demiſſuꝫ
eſt inſtar cerui. Collū hꝫ extenſum. caput equi
nū. licet minus. pedes aūt ⁊ caudam vt ceruꝰ.
pellē vo ſic omni colorꝫ genere diuerſimode va-
riatā. vt hō fruſtra temptet artificio naturaleꝫ
eiꝰ pulchritudinē imitari. Hoc aīal noſtris tē-
poribꝫ a ſoldano babiloniorꝫ tranſmiſſum eſt
imꝑatori Friderico romanorꝫ auguſto ⁊c. In
ꝑcedenti cap. Albertus illud aīal ſpecialiter
deſcribit ⁊ appellat eum Oraffus.

Capitulum. cviij.

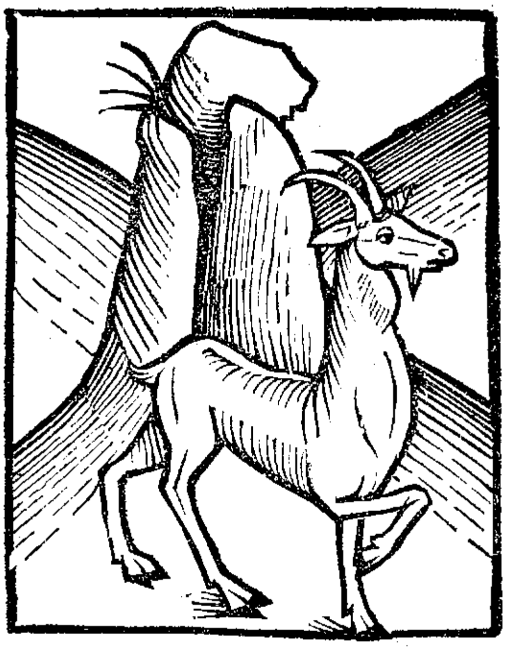

o Rix. Actor. Orix ē aīal mūdū ſm legē.
iuxta librꝫ Deutro. De q̄ etiā dic̄ yſai-
as. Dormiēt ſic orix illaq̄atꝰ. Ex li. de
na. re. Orix ē beſtia capree magnitudīs: hirco
ex pte ſilis. villū hñs ſub mēto. Hec in illa' pte
affrice q̄ caret aq̄ gñat'. ⁊ ido ppetua ſiti ardet.
Admirabile vo remediū ſitientiū latrōes ge-
tulie terre aq̄ carētꝫ certiſſimis experimētꝫ ꝓdi-
derūt q̄ hō in ſiti eo duraret auxilio q̄ illo ſalu-
berrimo liq̄re veſicꝫ dictarꝫ beſtiarꝫ infuſo pro-
pte modica vteretur. hec beſtia (ſic egiptij tra-
dūt) in exortu canicule naturaliter tripudiare
videt' cōpage corporis eius viſibiliter ſentiēte. q̄ꝛ
imber ⁊ frigꝰ abijt. inſtentqꝫ vapores ignei ſo-
lis vt veſtiat' terra floribꝫ herbaſqꝫ ꝓferat ⁊ fru-
ctus. Eſt aūt frigoris impatiens. Vñ nec fri-
gus nec niues de facili ſuſtinere poteſt.

Capitulum.cix.

p

Anthera.yſi. Pāther dict⁹ ē ſiue q᷑ omnium aīaliū ſit amic⁹: excepto dracōe. ſiue q᷑ ex ſui gn̄is ſocietate gaudet ⁊ ad eādē ſimilitudinē q̄cq̄t accipit reddit. Pan enī oē ōr. Gloſa ſup Oſee. Nihil leone forti⁹: nihilq̄ꝫ panthera veloci⁹. Jō ꝑ ꝓphā ait dn̄s. Ego q̄ſi panthera effraim: ⁊ q̄ſi leo domui iuda. Ex li de na.reꝝ. Pāthera ē aīal variū ac ſpecioſū nimis Sūt q̄ tradūt huic i armo maculā eſſe lune ſileꝫ: ⁊ interdū creſcere rotundā ⁊ ad lune mutatōeꝫ variari. Pli.li.xi. Vn̄icq̄ꝫ pāthere q̄ttuor mām̄as in medio vētre. Mares āt in oī gn̄e fortiores ſūt feminis. ꝑterq̄ꝫ in pātheris ⁊ vrſis. ¶ Jtē panthera ſemel om̄ino ꝑturit. cui⁹ cāe rō manifeſta eſt. Nā cū ī vtero mr̄is coaluere catuli maturꝫq̄ꝫ ad naſcēdū viribꝫ pollēt. odiūt tēpoꝝ moras Jtaq̄ꝫ oneratā fetibꝫ vuluā tāq̄ꝫ obſtantē ꝑtui vnguibꝫ lacerāt: ⁊ effundit illa ꝑtū ſeu potius dimittit dolore cogēte. Jta poſtea corruptꝫ, ⁊ cicatricoſis ſedibꝫ genitale ſemē infuſum nō heret acceptū. ſꝫ irritū reſilit. Nā vt dic̄ Pli. Alia lia cū acutꝫ vnguibꝫ freq̄nter ꝑere nō poſſe. viciant̄ enī intrinſec⁹ ſe mouētibꝫ catulis. Phiſi. Pantheris venādis inſiſtentes. hircani: veneno carnes illiniūt eaſq̄ꝫ ꝑ compita ſemitarum ſpargūt vt illaꝝ eſu pāthere ſeducāt̄. Sed ille dū excremēta hoīs devorant euadunt.

Operationes

Auicenna. Panthera ⁊ pardus quando venenum comederunt ſtercus hominis querunt et comedunt. ⁊ ſic euadunt.

Capitulum.cx.

p

Apro. Albertus in libro de naturis animalium. Papro animal eſt circa ceſariem habundans ciuitatem. parū vulpibus maius leporum habens mores. adunata enī vllulant. Aliquando enim vno precinente ⁊ alijs poſtea ſimul reſpondentibꝫ. piloſa autem ſūt hec animalia vt vulpes. Et vbi vnum iſtius ſpeciei occiſum fuerit. cetera circa ipſum vllulant ſicut plangunt mortuum. Et ſunt eorum voces adeo ſonore q᷑ cum eminus ſunt tanq̄ꝫ de propinquo putantur audiri. hoc animal dicitur ſepulchra hominū in fame alt quotiēs intrare: ⁊ cadaueribus hominū veſci. Et eſt quaſi ſit compoſitum ex lupo ⁊ vulpe

Capitulum.cxi.

p

Athyon. Albertus in libro vt ſupra. Pathyon animal eſt. quod nature decorem mirabilem habet. colore enim purpureo pollens: adeo eſt radioſum: vt viſus in ipſa quaſi ſintillare videatur. Mortuū autem rūborem retinet pellem. ſed ſubducitur radioſitas. et eſt ad modum canis in quantitate. manſueſcibile valde ⁊ delectabile gaudet in cibo. Quidam autē antiquoruꝫ putabant hoc animal habere aliquid diuinitatis. Oſſa huius animalis duriſſima ſunt et fortiſſima. et nerui adeo fortes. q᷑ non niſi magna violētia valeant dirumpi.

Capitulum.cxij.

p

Arandrꝰ ⁊ pardꝰ. Solinꝰ. Parãdrũ nutrit ethiopia: boum magnitudine: ybico veſtigio. ramoſis coꝛnibꝫ. capite ceruino. vꝛſi coloꝛe. pariter villo ꝓfundo. Hũc parãdrũ affirmãt habitũ metu vertere. ⁊ cũ delitescit aſſimilẽ fieri cuicũqꝫ rei ꝓximauerit. ſiue ſaxa alba ſit. ſeu frutecto virẽs. ſiue qꝫ aliũ modũ ꝑierat. faciũt h idẽ in mari polippi ĩ terra cameleontes. ſꝫ ⁊ polippus ⁊ cameleon glabꝛa ſunt. vt ꝓniꝰ ſit cutis. lenitatẽ ꝓximantia emulari. Jn h aũt eſt nouũ ac ſingulare hirſutiã pili coloꝝ vices facere. hinc euenit vt difficulter capi poſſunt. ¶ yſi. Pardꝰ ſecũdus poſt pantherã eſt. genꝰ variũ ac velociſſimũ ⁊ p̃ceps ad ſanguinẽ. ſaltu eñ ad moꝛtẽ ruit. ex adulterio pardi ⁊ leene leopardꝰ naſcit̃. ⁊ tertiã oꝛiginẽ efficit. ¶ Ex li. de na. re. vt dicit magnꝰ Baſiliꝰ. Pardus eſt beſtia toꝛna ⁊ acuta nimis in impetu coꝛpuſqꝫ motibꝫ auiũ ↄueniẽs hꝫ: ⁊ varium in coloꝛe. ſaltu potiꝰ qꝫ curſũ p̃dã inſeq̃t̃ Jn affrica ꝓpter inopiã aque ↄgregant̃ diuerſe fere ad amnes ibiqꝫ leene beſtijs varijs vel vilis voluntate miſcent̃. Et inde pardi pꝛocreari dicuntur.

Operationes.

A ¶ Areſtotiles. Pardus ſicut et panthera quãdo venenum comedit ſtercus hominum querit et comedit.

Capitulum.cxiii.

p

Jloſus. Pirolus. et Putoꝛius. Ex li. de naturis rerum Piloſus eſt animal (ſicut gloſa dicit ſup yſaiam) quod in hominis figura ſuperius incipit. ſed inferius in pedes beſtie deſinit. qualem beatus Hieronimꝰ in vita pauli heremite pꝛimi deſcribit. qꝛ ſuperius ſit homo frontem aſperam habens coꝛnibus ⁊ in capꝛarum pedes deſinens. Aſſerit idem nulli eſſe dubium iſtud monſtrum in oꝛiente eſſe captũ. ⁊ in Alexandriã miſſum. et inde moꝛtuũ. ſaleqꝫ infuſum ne a caloꝛe diſſolueret̃ depoꝛtatuꝫ fuiſſe Conſtantinopolim. vt ab imperatoꝛe tam Friderico videret̃. Noſtra etate delata fuit regi Francie beſtia ad magnitudineꝫ canis. Caput quidem nõ multũ diſtabat a capite canis. cetera coꝛpoꝛis menbꝛa vt homo pꝛoꝛſus habebat. Crura quidem nuda vt homo. manuſqꝫ bꝛachia. collũ album ac nudum habebat. Carnibus coctis veſcebat̃. Jta decenter ⁊ modeſte manibus capiebat cibum et oꝛi ſuo inferebat: vt nullus dubitaret in hoc quoniã humanũ modũ in talibꝫ haberet. Erectum vt homo ſtabat. ſedebat vt homo. Puellis et feminis libentiſſime iungebatur. Et in ſexu viri ⁊ femine diſcretionẽ habebat. Genitale membꝛũ vltra qꝫ coꝛpis q̃ntitas exigebat habebat magnũ. furijs igit̃ agitatũ hoc animal crudeliſſime mouebat̃. ⁊ in hoĩes ſeuiebat. Ceterum cum placatum eſſet inſtar hominis mitiſſime ⁊ decentiſſime ſe gerebat. et mulcebatur alloquijs. et colludentibꝫ applaudebat. ¶ Ex libꝛo de natu. rerum. Pirolus eſt beſtia parua maioꝛ quidem ſed non longioꝛ qꝫ muſteia. coloꝛe rubea ſꝫ in vẽtre candida. Mira agilita-

te viget. In arborib⁹ habitat. et fet⁹ fouet. In quiete ſe gerit. ꝛ de arbore in arborē ſaltu poti us q̃ȝ volatu trãſit. q̃uis aliq̃n cauda ꝓ pēnis vtať. Caudã em̃ viloſam ꝓpe ad ſui magnitudi nē hȝ cui⁹ ad viſum ſaltu moueť. Et ſi q̃n gra paſtus aquã tranſire cupit lignũ admodum leue ſup aquã ꝯgerit. cui ſupſidens (q̃ſi velum nauis) caudã ſuã erigit. ſicq; vento flante ve rificans ligno tranſuebiť. Eſtate cibũ cõgerit: quo viuat in hieme. Viuit ãt nucib⁹ et cibo q̄ dulcis eſt libenti⁹ veſciť. yſi. Putori⁹ a putore dictus eſt. quia nimiũ fetet. ꝛ hoc maxime cũ iraſciť. hic ſicut ꝛ daxus. Habet crura in ſiniſtro latere breuia: in dextro lõgiora. ardua domoꝝ inhabitat ꝛ penetralia. gallinaꝝ ac pullorum cupidiſſima eſt: talib⁹ em̃ viuit. Cũq; gallinã capit aut pullum. caput in inicio petit vt hoc deuicto in ceteris ei membris laborare difficile non ſit.

Capitulum. cxxiiii.

P Egaſus. Albert⁹ in li. de na. aĩalium. Pegaſus aĩal magnũ eſt ꝛ horridum in ethiopia. equi formã hȝ. alas vt aq̃la. ſȝ multo maiores. caput armatũ cornib⁹ hȝ. adeo mõſtruoſum vt eo viſo cũcta fere animantia terreat graui corpore. fuga mirabili. Alaꝝ remigio adiuti pegaſi potius currũt q̃ȝ prouolant. et colliſo aere virtute pennarũ ad inſtar turbinis impellunt ventos. multas eſcas deuorant. Inquiete moueնť. infeſti ſunt animalib⁹: ꝛ hoc maxime homini.

Capitulum. cxxv.

P Igarg⁹ Bartho. ĩ li. de ꝓprie. reꝝ. Pigarg⁹ ē aĩal mũdũ q̄ ad eſũ. vt patet Deutro. xiiij. et ē aĩal cornutũ ꝛ barbatũ ſic̃ hirc⁹. min⁹ ceruo. mai⁹ hirco. vñ ſĩlis ē hircoceruo ſȝ lõge min⁹. q̃re infra de tragelacho ruminat ſic̃ hirc⁹ et findit vngulã ſic̃ ceru⁹. ꝛ ē aĩal agreſte magne velocitatꝫ: nemora inhabitat ꝛ deſerta. Hugo ãt dic̃ ꝙ pigarg⁹ eſt auis ꝑua ꝛ depſſa. vñ dr a pige qḋ eſt depſſio. Sȝ Deutro. ſupponit pro aĩali q̃drupede qḋ eſt ſĩle hircoceruo. vt ibi inuit gloſa. nec aſpirať ibi ꝑma ſillaba. vñ cũ h nõ debet ſcribi q̄dã ſcribũt philargũ: ſed male. vt patet in libris correctis.

Capitulum.cxvj.

Pigmei. Bartholome⁹ in li. vrõ. Pigmei sũt hoïes pui statura cubitali. q̄s greci a cubito pigmeos vocãt. Hi mõtana Indie tenẽt. q̃b⁹ vicin⁹ est occean⁹. vt dicit Papias. Sȝ dicit Augustin⁹ sic. Pigmei tm̄ semicubitales sunt. q̄ tertio anno perfecte sunt etatis. septimo senescũt. Dicunt aũt pugnare ꝯ grues. a q̃b⁹ armati ferro aliq̃tiens deuincũt. De pigmeis ãt dicit Pli. li. vij. ca. ij. Pigmei ceruos vt sunt dodrãtes nõ excedentes salubri celo semp vernãte habitant in terra tempata mõtib⁹ cõpositis ex ptib⁹ aq̄lonis q̄s grues infestare fama est. Qui incidentes arietũ capraꝝ dorsis armati sagittis ꝓ tpe ꝯgregato agmine ad mare descendũt ⁊ oua ⁊ pullos gruũ p viribꝰ destruũt ⁊ ꝯsumũt. Et hac impeditionẽ faciũt trib⁹ mẽsib⁹: qđ si nõ facerẽt futuris auiũ gregib⁹ resistere nõ valerent. De pennis aũt eaꝝ ⁊ ouoꝝ putaminib⁹ sibi casas faciunt vt dicit idem. Et subdit Arestotiles. Inquit in cauernis viuere pigmeos tradit.

Capitulum.cxvij.

Pulledrus. Albert⁹ in li. de ꝓprietatib⁹ reꝝ. Poledr⁹ ẽ eque filius siue pull⁹ equin⁹. qñ diu matris vberib⁹ est subiectus. In cui⁹ fronte vt dicit Arestotiles lib. vij. inuenit yconamor. id est amoris veneficium. qñ nascit ⁊ lambunt matres equoꝝ lingua ⁊ tondũt illud. ⁊ mulieres incantatrices puerbiãt ex h̄. Posterior pars pulli est maior parte anteriori: ⁊ cũ iuuenescit crescit pars superior ⁊ ꝓpter h̄ erit eleuatio anterioris ptis corporis multoꝝ equoꝝ magis q̄ posterioris. Et ido qñ est pullus potest pede posteriori tãgere caput suũ. qđ facere nõ potest qñ puenit ad etatem. Ysid. li. viij. Circa aũt pullũ equinũ hoc vltimo animaduertas quia passum suauem vel durũ quem assuescit in iuuentute vix potest dimittere etiã in senectute ⁊c. Superi⁹ in ca. liiij. dictũ est. quare ibidẽ. vide de equo.

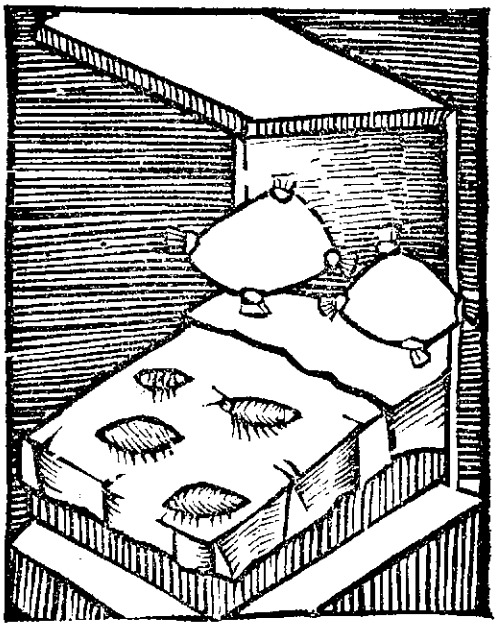

Capitulum.cxviij.

Pulex. Ex lib. de na. re. Pulices vocati sunt eo q̄ in puluere magis nutriunt. Patet pulicẽ esse vermiculũ nigrum ⁊ minutũ quidem. sed valde pungitiuũ. maxime aũt tpe estiuo ⁊ pluuiali. Saliunt autẽ potius q̄ volant. nocte q̄ die magis hominẽ infestant. Et nisi vehemens torpor aut somnus grauis in membris sit se tueri nõ potest. Cum quis manũ adhibet celerius fuga dilabuntur: nec inueniri queunt.

Operationes.

¶ Ex li. vrõ. Contra pulices optimũ remediũ A
est omi vespe corp⁹ absinthio fricare. vel herba
eadẽ cũ oleo cocta corpus pungere
¶ Pulex in duas partes diuisa reuiuiscit. B
¶ Rasi. Si aqua in q̄ tribuli cocti fuerit do- C
mus roret pulices omino destruent. ¶ Aqua D
similiter in q̄ ruta coquit aut oleãder eos interfi-

E cit.¶ Aui. Ad effugandū pulices aſpergiť do-
mus cū infuſiōe coloq̄ntide. tūc em̄ ſaliūt ꝛ fu-
F giūt. ꝛ ſiliter ex decoctōe rubi. ¶ Dixerunt aūt
q̄dā ꝙ q̄n ſanguis hirci poniť in fouea ī domo
G apd eū ꝯgregāť. deinde moriūť. ¶ Similiter
aggregantūr ſup lignū linitū ex adipe hericij.
H ¶ Item fugiunt ex odore caulis. ꝛ foliorū oli-
I andri. ¶ Palladi⁹. Pulices fugant a murca
p pauimentum frequenter aſperſa. vel cimino
aggreſti cū aq̄ua trito vel cucumeris agreſtis
ſemine aqua reſoluto ſepe infuſo.

Capitulum. cxix.

P Edicul⁹. yſi. Pediculi ſūt vermes cu-
tis: a pedib⁹ dicti. vn̄ pediculoſi dicti
ſunt: q̄b⁹ pediculi in corꝑe efferueſcūt
Ex li. de na. reꝝ. Pediculi dicunť a nūmeroſi
tate pedū. hoc malū ex ipſa hoīs carne creatur
indubitanter. ꝛ t̄n inuiſibiliter. hos nōnulli de
ſudore hoīs. al ij d̄ poris ꝛ euaporatōib⁹ gigni
dicunt. Haly. Accidit autē ꝑegrinanti copia
pediculoꝝ in corꝑe ꝓpter ſudorem ꝛ puluerem
ac balnei paucitatem.

Operationes.

A ¶ Haly. Quod cū euenerit corp⁹ ꝑegrinoꝝ vł
alioꝝ cathaplaſmeť cū argēto viuo. occiſo cū
oleo. adiūcta ariſtologia lōga mane q̄z balneū
ingrediať. ꝛ corpus ei⁹ fricatione valida mūdeť
B ¶ Raſi. Pediculoꝝ generatiōez ꝓhibēt vſus
balnei ꝛ lauacri. pānoꝝ frequēs mutatio ꝓpric
ꝗꝫ vt pannus q̄ carni adheret lineus ſit huiuſ-
modi. pediclos interficit argētū viuū extinctuꝫ
ſi oleo inficiať ex oleoq̄ꝫ fila lanea inungant.
ā ſup ſe aliq̄s appendat. a ut ex eis ſe cingat.
¶ Aui. Stafiſagria cū arſenico pediculos in- C
terficit. ꝛ ſimiliter argentū viuū extinctū.
¶ Precipuum remedium eſſe dicitur frequens D
ablutio corporis ꝛc.

Capitulum. cxx

P Orcus. Ex li. de na. re. Porc⁹ ē beſtia
ſeua ꝛ immūda ꝛ obſcenis locꝭ gratiſ-
ſime cōmorať. Actor. Porc⁹ nō rumi-
nat. ꝛ ideo inter immūda ſm legem reputatur.
Mūdis ꝛ immūdis indifferēter veſciť. in luto
delectať. roſtro lutū ſuffodit. horrende grinnit.
ꝑcipue aūt vno ꝑcuſſo ceteri grinniūt ꝛ q̄ſi cō-
patientes illuc ꝯueniunt. ſed ſtatim obliti ſui
planctus ad lutū vel ad cibū redeūt. Fertur āt
nullū corpus aīalis interius ꝛ diſpoſitōe ꝛ nu-
mero partiū ſic aſſimilari humano corpori ſic
corpus porci. Unde ꝓhiſici ꝛ alij interiora hu-
mani corporis inueſtigantes. porcorum in-
teriora q̄ſi quoddā exemplar inſpiciūt. Ariſto
teles. Porc⁹. viij. menſium coit. ſed nūc debile
quid generat. Multos filios facit ꝓpter mul-
titudinē ſpermatis. cetera biſulca paucos fa-
ciunt. viuit aūt vſq̄ꝫ ad annos. xv. Cū impin-
guať coire pōt omni tꝑe. Porca pregnans eſt
q̄ttuor mēſib⁹. fertilis eſt in feru. parit em̄. xx. fi
lios. ꝛ lactare nō ſufficit. ꝑ totū ventrē hꝫ mam
millas. Ex li. de na. reꝝ. Porcus habet ꝑtātem
coeundi multū ꝑ alijs aīalib⁹. porce autem in-
tantū efferari dicunť in coitu. vt hominem la
nient. maxime cādida veſte indutum. Phiſio.
Agreſtes porci tēꝑe coitus bellicoſi ſunt. Et

vt habeāt durū coriū ꝯfricāt ſe arboribꝫ. ⁊ poſt modū intrāt lutū: deinde lutū illū deſiccāt. poſtea ꝓliant̄ intātū vt ambo vl' vnꝰ eoꝝ moriat̄.

Operationes

A ¶ Aui. Porci ſanguis ⁊ hoīs ſiles ſūt in omī re
ſiliter ⁊ carnes amboꝝ. ita vt q̇dā vēdidert̄ car
nē hoīs ꝓ carne porci. ⁊ latuit donec i ea inuē-
B ti ſunt digiti hoīs: ¶ Sanguis tn̄ porci debi-
C lioris eſt virtutꝫ ſanguine hoīs. ¶ Fel porcinū
ceterꝫ fellibꝫ debiliꝰ eſt: ſolutiuū tn̄ mali chimi
D ¶ Adeps porcinꝰ valet ad apoſtemata ⁊ ad ig-
E nis aduſtionē. ¶ Stercus porcinū cū aqua ⁊
vino confert ſputo ſanguinis ⁊ dolori lateris.
F ¶ Item ſtercꝰ ſiccū cū aceto bibit̄ ad infirmi-
G tatem lacertoꝝ. ¶ Os cauille porci ſi cōburat̄
⁊ fricent̄ eo dentes ſolidant̄. Lotium porcoꝝ
ꝓdeſt albedini oculoꝝ. ſed eius ꝓprietas eſt vt
lapides frangat ⁊c̄.

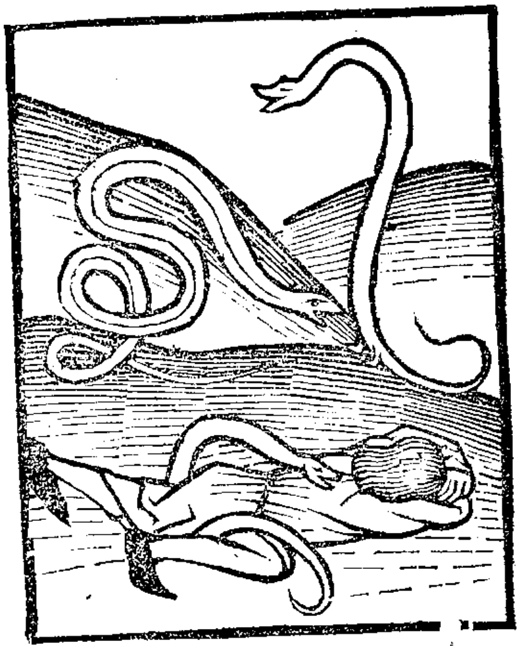

Capitulum. cxxi.

p Ader. partas. preſter. Ex li. de na. reꝝ. Padera ē ſerpēs i germania ad groſſitudinē hūani brachij. colorē in ventre aureo ⁊ dorſo virenti. Huiꝰ flatus adeo noxius eſſe ꝺr: vt ſi virgā recenter ceſam ori eiꝰ adhibeas. corticē eius flatu ſuo faciat in veſicas felleas ebullire: ſed ⁊ fulgentē gladiū ſi ori eiꝰ adhibeas veneno eū inficit. ⁊ vſqꝫ ad ſummū gladij ꝑcurrens. Hic cū hominē in pede ꝑcuſſerit: venenū ad cetera mēbra ꝑ momentū decurrit. ⁊ h̄ ꝑ nimio exceſſu caloris eiuſdem nature cuius ignis. q̇ ſemꝑ aſcendit. Cum autē aſcendēs cor tetigerit. tunc hō cadit ⁊ moritur. Cōtra qꝫ remedium eſt. vt homo ꝑcuſſus in pede. ſuſpendat̄ in altum ꝑ pedes demiſſo capite ſicqꝫ venenum nequit aſcendere. ſed inferius locus exciditur et per medicamenta ſanatur. ¶ Yſi. Parias eſt ſerpens q̄ ſemꝑ in cauda ambulat. ⁊ ſulcū facere videtur. De qua Lucanꝰ. Quo contentus iter cauda ſulcare parias. ¶ Item preſter eſt aſpis qui ſemper ori patenti ⁊ vaporanti currit. Unde poeta. Oraqꝫ diſtendens auidus fumantia preſter. Hic quem ꝑcuſſerit diſtendit̄ enormiqꝫ corpulentia necatur. exuberatū eīn putredo ſequit̄. Alexander Preſter eſt ſerpens fumū exalans. et in morſu ſuo tumorē tm̄ homini leſo adducens vt humana na proſus forma ꝑeat.

Capitulum. cxxii.

r Ana. yſidorus. Rana a garrulitate vocata ē. eo ꝙ circa genitales paludes ſtrepit: ⁊ ſonos vocis importunis clamoribus reddit. ¶ Ex libro de naturis rerum. Ranarum coitus magis eſt de nocte ꝙ̄ de die et in eorum coitu magna eſt mora multumqꝫ ſeminis effundunt. Ranas habet mare que alas habent. Et omnis piſcis fetus nutrit preter ranam. ¶ Yſidorus. Ranarum quedā aquatice dicuntur. quedam paluſtres. quedam rubete ob id quia in vepribus ſunt grandiores cunctarum. Alie calamite vocātur eo ꝙ inter arūdines et frutices viuunt. minime omnium et viridiſſime. muteqꝫ ⁊ ſine voce ſunt. ¶ Ex li. de na. re. Rana vermis eſt quandoqꝫ colore viridis. ſed illa q̄ rubet deterior eſt loquax eſt: et

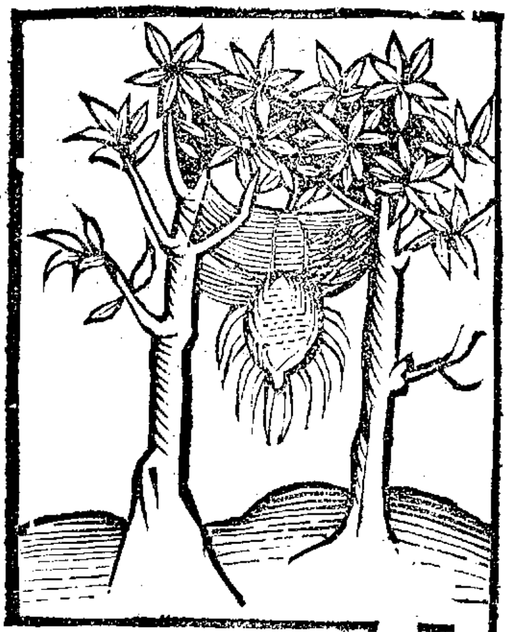

r Utela. Aui. Rutela eſt aĩal ſilẽ arancee q̃ vocat̃ alpheed. ⁊ eſt venatrix muſca-
rũ. Spẽs eiꝰ ſũt multe ſm̃ Gal. Eſt
enĩ q̃dã rubea rotũda. q̃dã ãt alba rotũdũ hñs
ventrẽ: paruũ os ſtellata. ⁊ ipa ẽ acuti dorſi cũ
lineis lucidis. q̃dã ꝟo citrina piloſa. et quedã
viſea. ſ. ad nigredinẽ declinãs. q̃dã formicalis.
q̃dã veſpal'. q̃dã egypriaca. Ex morſũ ei eoꝝ fit
dolor vehemẽs: ⁊ facit accidere dolorẽ capit' ve
hemẽtẽ ⁊ ꝓfunditatẽ ſomnij ⁊ ſuccedit ei mors

Operationes.

A ¶ Aui. Jn cura morſuũ ipoꝝ admiſtrat̃ canõ
viis õ attractõe ⁊ ſuctõe: ⁊ linit̃ cũ aq̃ ſalſa dan-
B tur q̃ꝫ tyriace fini. ¶ Balneũ et tyna velociores
ſunt res in ſedando dolores eoꝝ: cũ enĩ humec
tant̃ in tyna dolor ſedat̃. ⁊ cũ egrediũtur ab ea
redit. vñ oportet vt iugiter ⁊ oĩ hora balneent̃.

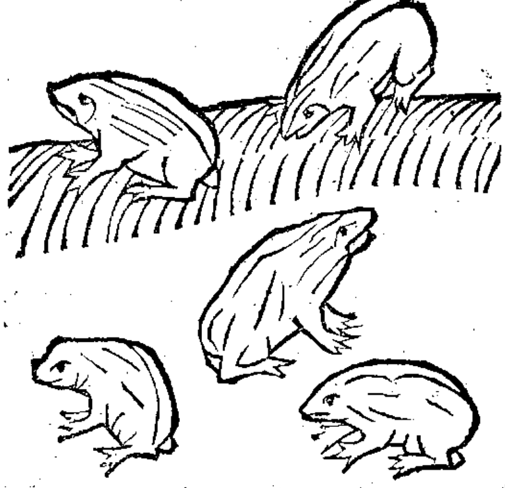

Capitulum. cxxviij.

r Ubetũ ſiue rubeta. Actor. Rubetũ eſt
aĩal ac venenoſũ rane genus q̃ꝺ vulgo
craſſan ꝺr. Ex li. de na. rerũ. Rubeta
diuerſis referta medicaminibꝫ: q̃n vult depo-
nit ac reſumit. ⁊ hec aſſidue ĩ paſtu facere dicit̃.
Uenena ꝟo nũq̃ꝫ deponit: ſꝫ tãq̃ꝫ arma ſua pe
nes ſe reſeruat. Habent gemina cornua venefi
cioꝝ plena. ¶ Pli. li. viij. Rane rubete quarũ et
in terra et in humore: vita eſt plurimis referte
medicaminibꝫ deponere ea aſſidue ac reſumere
paſtu dicuntur: venena ſibi tm̃ reſeruantes.

Operationes.

¶ Carnibus (vt dicit yſidorus) earum in ha A
mũ poſitis p̃cipue purpureas allici certũ eſt.
¶ Contra venena marini leporis et rubete ci- B
nis earũ remedio eſt in aqua potatus.

Capitulum. cxxix.

ſ Alamandra. yſidorꝰ. Salamãdra di
cta eſt eo q̃ cõtra incẽdia valeat. Cuiꝰ
inter oĩa venenata maxima vis eſt.
Ex li. ꝺ na. reꝝ. Salamãdra quã nõnulli ca-
meleontẽ. i. leonẽ terre vocãt. Eſt animal qua-
drupes. faciẽ habens lacerte. vel (vt dicit Ari-
ſtoteles) faciẽ habet inter faciẽ porci et ſimie. in
igne viuit. ⁊ incendiũ extinguit: profert etiam
quandã lanam pallidam. de qua cõtexte zone
cõburi non poſſunt. Eſt autẽ ſplene carens: et
contra omnia animalia. Jecur habet in ſiniſtra
parte. Jn extis quoq̃ꝫ viſcerũ magna eſt in eo
varietas a ceteris animalibꝫ: macra eſt valde.
q꞉ parũ habet de ſanguie. Jdeoq̃ꝫ timoroſa eſt

valde qꝛ diminuit̃ in ea caloꝛ ꝗ eſt incentiuus audacie. Coloꝛ eius eſt varius ac per momenta mutabilis. Oua gallinarũ moꝛe gignit. et ex eius fetus pꝛoducit. In hoc autem genere nõ eſt maſculus neqꝫ femina ſed omnes gignunt ¶ Alexander papa (vt fertur) Ex hui⁹ animalis lana veſtimentũ habũit qđ cũ ad mundiciã aliquando lauari deberet: non aliis aquis abluebatur. niſi ꝙ in ignẽ pꝛoiiciebatur. ⁊ ꝑ ignẽ candeſcebat. ¶ Plinius li. xxix. Panis coctus lignis a ſalamandra cõtactis interficit.

Operationes.

A ¶ Dyaſcoꝛides. Salamandre virtus ſtiptica eſt et calida recteqꝫ miſcetur medicaminibus ſtipticis: et impꝛobos capillos qui ſunt in pal-
B pebꝛis amputat. ¶ Seruatur autem ſic. caput et pedes ei tollunt̃. ſicqꝫ quod remanet in melle mittitur: et cum opus fuerit in vſum aſſumit̃.
C ¶ Plinius libꝛo. xxxii. Teſtudinis marine carnes admixte ranarum carnibus pꝛeclare contra ſalamandras auxiliantur.

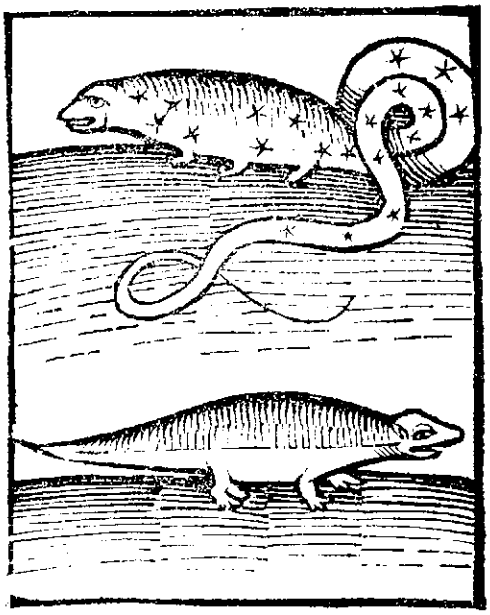

Capitulum. cxxx.

ſ Aura ⁊ Stellio. yſidoꝛus. Saura lacertus eſt qui quando ſeneſcit excecat̃ oculi eius: et intrat in foꝛamen parietis aſpicientis ꝯtra oꝛientem. et oꝛtum ſolis intendens illuminat̃. Rudolphus ſup Leuiticũ Stellio ⁊ lacerta ſunt animalia infirma: malicioſa tamen ⁊ reptilia venenata. Ex li. de natu. rerum. Stellionis venenũ moꝛtiferũ et cõtra illud remediũ fit ex tritis carnib⁹ ſcoꝛpionis. ¶ Plinius li. xxx. Stellione nullum animal fraudulentius. hunc inuidere homini tradunt et inde ſtellionũ nomẽ in malũ eſſe trãſlatũ dicũt: ſic eũ capiũt. Eſtatib⁹ obſeruãt cubile ipſi⁹ qđ eſt in locis hoſtioꝝ vel cardinib⁹ feneſtrarũ: aut ĩ cameris vel ſepulchꝛis. Ibi vere incipiẽte fiſſis harundinib⁹ textas apponũt caſas quarum anguſtiis etiã gaudet eo facili⁹ exuens toꝛpoꝛem circũdat̃: ſꝫ eo relicto remeare nõ poteſt.

Operationes.

¶ Guail. id eſt ſtellio. longam habet caudam ⁊ A
paruum caput et nõ eſt lacertus. ¶ Caput etiã B
et coꝛpus ei⁹ ab illo ſunt diuiſa ſꝫ foꝛtaſſe ꝓximus ei eſt in natura. ¶ Caro ei⁹ multũ calida C
eſt. In ipſo eſt virtus extrahens ſurculas ⁊ ſpinas. ¶ Sanguis eius valet albugini oculoꝝ. D
¶ Adeps eius foꝛtiter impinguat. Sterc⁹ eius E
tritum eradicat verucas.

Capitulum. cxxxi.

ſ Anguiſuga. Ex lib. de naturis rerum. Sanguiſuga eſt vermis aquatilis oſſib⁹ carens et pedib⁹ ac pennis. hominem impetit ac beſtias vt ſanguinẽ exugat Cuius ſacietate nimia moꝛtem ſibi ſepius acceſſit. Os habet ad modũ trianguli. Unde et vulnus relinq̃t. Cũqꝫ carni adheſerit: quanto magis trahit̃: tanto foꝛtius inſidet donec rumpat̃. Itaqꝫ ſanguinẽ putridũ extrahit et aliũ ſanando ſeipm̃ occidit. Quidam aũt his vermib⁹ min⁹ ſapienter ad ſupfluũ coꝛpis ſanguinem hauriendũ ſe pꝛebent niſi coꝛruptionem nimiã inſentiãt. Nam in homine ſano nobiliorem ac bene digeſtũ ſanguinẽ extrahũt. Meliores aũt ac minus nociue dicunt̃ ille ꝗ rugate

ac lineate in dorſo ſunt. deteriores ſūo q̄ nigre ſanguiſuga cū v̄ticis ac tribulis pungit̄ vt venenū euomat. ſcʒ qd̄ in beſtijs aut buſonibus aut ſerpentib9 aquaticiſ hauſerit. ¶ Auicenna in ſecūdo canone. Aliquādo quedā aque ſanguiſugas habent paruas. quaꝝ occultatio difficile facit ab eis cauere. ideo degluciunt̄. et aliquando pendent in manifeſto gutturis: q̄nq̈ꝫ in interiori parte meri. q̄nq̈ꝫ vero pueniūt ad ſtomachū. Cūq̈ꝫ diu moratur ſugit ex ſanguīe quantitatē magnā. ſicq̈ꝫ creſcente illi9 corpore q̄ntitas ei9 apparet. Ei ergo in q̄ ſuſpendit̄: accidit anguſtia ꝛ triſticia ac ſputū ſanguinis.

Operationes.

A ¶ Auicenna in libro vt ſupra. Quandoq̈ꝫ quidem curatur cum medicinis gargariſmorum ſi fuerint prope guttur.

B ¶ Cum eis vero que vomitu ex ſolutione vermes educunt. ſi fuerit ſtans in profundo et in ſtomacho.

Capitulum. cxxxij.

ſ Crabrones. yſidorus. Scrabrones a cabo. id eſt caballo vocati ſunt. eo q̄ ex eis creentur. Sicut autem ſcrabrones naſcuntur de carnibus equorum putridis: ita ex eis iterum ſepe naſcuntur ſcarabei vnde cognominati ſunt. vt infra in tractatu de auibus latius agetur.

Capitulum. cxxxiij.

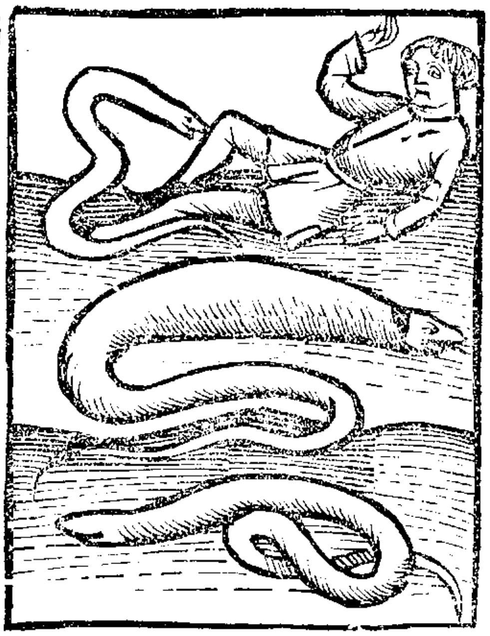

ſ Alpiga: ſcitalis: ꝛ ſeps. yſid. Salpiga vl' ſalpinga ſerpēs eſt q̄ nō videt̄. Idē Scitalis dicta eſt eo q̄ tanta tergi varietate ꝑfulget vt notaꝝ grana retardet aſpicientes: ꝛ q̄ reptādo pinguior eſt: q̄s aſſeq̄ nō valet miraculi ſui ſtupētes capit. Tanti āt feruoris eſt vt etiā hiemis tp̄e exuuias corpis feruēs exponat. De q̄ Lucan9. Et ſcitales perſis etiā nūc ola pruinis exuuias poſita ſuas. Solin9 Scitalis hiemales exuuias p̄ma ponit. ¶ yſi. Seps eſt exigua ſerpēs: q̄ nō ſolū corp9: ſed ꝛ oſſa veneno ꝯſumit. Cui9 poeta ſic meminit. Oſſaq̈ꝫ diſſoluēs cū corpe tabific9 ſeps. Idem ſeps ē tabifica aſpis: q̄ dū momorderit hoīem ſtatī eū ꝯſūit: ita vt liq̄fiat tot9 ī ore ſ̄pētis. Luca. Parua mō ſ̄pēs ſʒ q̄ nō nulla cruēte mortis hʒ tm̄ ꝛc. ꝛ poſt eripiūt oēs aīaʒ. tu ſola cadauer.

Capitulum.cxxxiiij.

ſ Itula. Spuens. ꝛ Syrena. Ex li. de na. rez. Situla ſerpẽs eſt pu⁹ ꝛ maliciosus. q̇ hoĩez ſiti interficit. hic tanta varietate refulget: vt intuẽtes pulcritudine retardet. ꝛ quẽ natura dedit reptãdo pigriorẽ miraculo ſtupẽtes detinet q̃s aſſeq̃ nõ valet. Eſt ãt tanti feruoris vt ĩ hieme pellẽ deponat. hui⁹ morſu q̇ tãgit̃ igneo corrept⁹ ardore ſuccendit̃ ¶ Actor. Situla gen⁹ eſt aſpidis. qδ grece dr̃ dypſa. De q̃ pleni⁹ dictũ eſt s. ca. li. ¶ Auicẽna Spuens dr̃ q̇dã ſerpẽs. qꝛ ſputo ſuo interficit illud ſup qδ cadit. qδ. ſ. ſputũ pij̃ciũt dẽtes ei⁹ ꝯſtrictu ſup alios. Odor etiã ſputi ipſi⁹ interficit. lõgitudo ei⁹ eſt vſq₃ ad duos cubitos. ꝛ color ei⁹ cinericeus ad citrinitatẽ declinãs. ꝛ illũ quẽ mordet interficit anteq̃₃ redeat. Quez em̃ mordet ſine ſenſu remanet ꝛ ſine motu q̇etus. ꝛ ꝓfunde dormiẽs poſt ſaltos ꝯtinuos ꝛ clauſionẽ ocloꝝ ꝛ torſionẽ colli. ꝛ ſpaſmũ ꝛ pulſũ inordinatũ. ꝛ nõ ſentit dolorẽ inteſtinoꝝ. ꝛ intromittit digitos in guttur ſuũ vt euomat. ¶ Yſid. Syrene ſũt in arabia ſerpẽtes cũ alis q̇ plus currũt q̃₃ eq̇. ſ₃ etiã volare dicũt̃. Quaꝝ tñ ṽt⁹ eſt vt morſum ante mors inſequat̃ q̃₃ dolor.

Capitulum.cxxxv.

ſ Ymia. Ex li. de na. re. Symia ẽ beſtia ꝯdẽſa villo. ĩ exterioribꝫ mẽbris ſuper oĩa aĩalia ſil'at̃ hoĩ corpis diſpoſitione: interi⁹ ãt nullã cũ hoĩe diſpoſitionẽ habẽs cõmunẽ aũt oĩnibꝫ aĩalibꝫ minorẽ. ergo oĩes fere beſtie mãmillas hñt in poſteriori ꝯ renes vt eas inferi⁹ poſitas fetus attingere poſſint: ꝛ ꝓmptas hẽre cũ velint. Homo ṽo ꝛ ſymia hñt eas in pectore. qꝛ natura dedit eis manus habiles ad omnem actũ. q̇bꝫ eleuare poſſint fetus a terra ꝛ aptare illos ad vbera. Hãt illi ꝛ ee eſt humani corpis. qꝛ caret vmbilico. ṽga q̇₃ maſculi eſt vt ṽga canis. Calcaneum hꝫ in pedibꝫ. et ꝓpter h̃ erigit̃ vt hõ ſtat ꝛ currit q̇nq₃. ſed h̃ nõ pt̃ niſi modice. qꝛ natura beſtiã hãc ꝯdidit in faciem eſſe ꝓſtratã. Nam ſolus hõ naturaliter erectã hꝫ ſtaturã. Hec beſtia geſtu inq̇eta eſt. morſu ferox. cauda caret. ꝛ pꝛe ceteris aĩalibꝫ guſtu viget. Nuces ꝛ poma libẽter comedit. ſ₃ cũ in eis amarũ corticẽ reperit totũ ꝓij̃cit. ſicq₃ ꝓpter amarũ dulce reſpuit. In India dicit Pli. eſſe ſymias toto corpe cãdidas. ¶ Alexander. Symia domeſtica dñm ſuũ agnoſcit poſt multa reuertentẽ annoꝝ curricula. ¶ Ex li. de na. re. Symia ad oẽʒ ludũ docibilis eſt. et ad ferocitatiſ obliuionẽ. nũq₃ tñ ſic eſt manſueta vt nõ ſit rabida. libẽter cũ pueris ludit. ꝛ ſi copia data fuerit eos aliq̃ñ ſtrãgulat. Si q̇s eã leſerit diu ꝯ eũ rancorẽ cuſtodit. Ingenio pollent. ꝛ emulãt̃ q̇cq̇d vidẽt. vñ facili⁹ incidũt in man⁹ venatoꝝ. habitãt ãt in arboribꝫ vel rupibus. At vbi eas habitare venatores viderint acceptiſ calciamẽtiſ hoĩm vadũt ꝛ ſedẽt in lociſ vbi ab illis videri pñt: induũtq₃ calciamẽta illa pedibꝫ ſuis ac diligẽti⁹ ligãt. ꝛ poſt h̃ exponẽtes ea ſub arbore relinquũt ꝛ ꝓcul abeunt. tũc ſymie deſcẽdentes: qδ eos facere viderũt imitãt̃. ſicq₃ calciate capiũtur. ¶ Yſid. Symie nomen gre. eſt. i. pꝛeſſis naribꝫ. vñ ſymias dicim⁹ eo qꝛ ſuppꝛeſſis naribꝫ ſint ꝛ facie feda ꝛc̃.

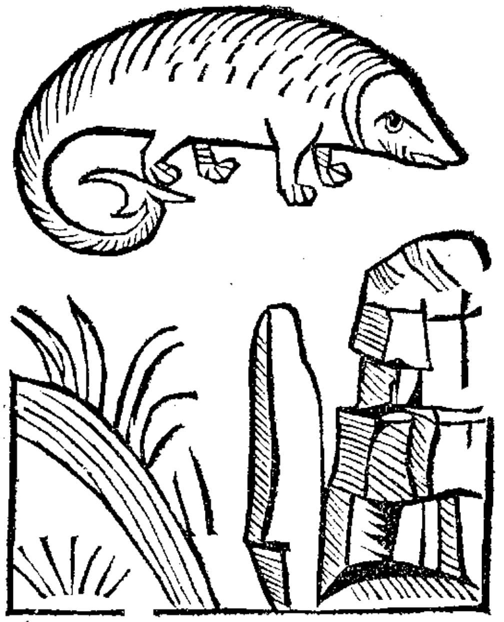

Capitulum.cxxxvj.

Corpio. Ex li. d̄ na. re. Scorpio blandum ⁊ q̄ſi v̄gineū ōr hr̄e vultū. ſ; h; in cauda nodoſa venenatū aculeū q̄ pūgit ⁊ inficit ꝑrimant c̄. Ferit āt oblīq̄ ictu ⁊ inflexo. nulloq; momēto meditari ceſſat ⁊ occaſiones inuenire feriendi. homini āt ab eo ꝑcuſſo putat̄ remedio eſſe cinis eius potat⁹ cū vino. Sol⁹ infector̄ ſcorpio caudā h;. Duos habet aculeos. vt dic̄ Ariſ. Terra viuit. ⁊ ī vere ouat. ⁊ in autūno ſimiliter. Pariūt v̄miculos ouoꝝ ſpecie. q̄s cū parens deuorare voluerit. illi īmunes ſūt q̄ ſe clunib⁹ mr̄is imponūt. Porcus niger ſi a ſcorpione ꝑcutit̄ ꝑculdubio moritur. Alteri⁹ v̄o coloris porc⁹ euadit q̄n̄q; et nō ſp. ¶ yſid. Scorpio v̄mis eſt terren⁹ q̄ poti⁹ v̄minibus aſſcribit̄ nō ſerpētib⁹. Gloſa ſup Lucam. Ecce inq̄t dn̄s dedit nob̄ p̄tātē; calcādi ſuper ſerpētes ⁊ ſcorpiōes. Sūt eīm ſcorpiōes q̄ cauda inſidiāt̄ occulte: ſerpētes q̄ dēte ledūt apte. Ipſoꝝq; venenat⁹ acule⁹ retro eſt timendus.

Operationes

A ¶ Palladius. Scorpiones exiſtimant aliqui poſſe fugari. ſi aliq̄ ex eis v̄rant̄ ī medio dom⁹.

B ¶ Auicēna in ſecūdo can̄. Sputū hoīs ieiuni

C ſcorpiones interficit. ¶ Item raphanus ſcorpioni aduerſat̄. ita ꝙ ſi fruſtū raphani impona

D tur ſup eū morit̄. ¶ Eius etiā aqua in h̄ experta eſt. ⁊ fortior eſt. Si ſcorpio momorderit aliquē qui raphanum comederit nec ei nocebit.

E ¶ Auicēna in. iiij. can̄. Scorpionis punctura curatur ꝑ canones cōmunes. ⁊ per vaporationem cum ſale et milio. et ſimilibus.

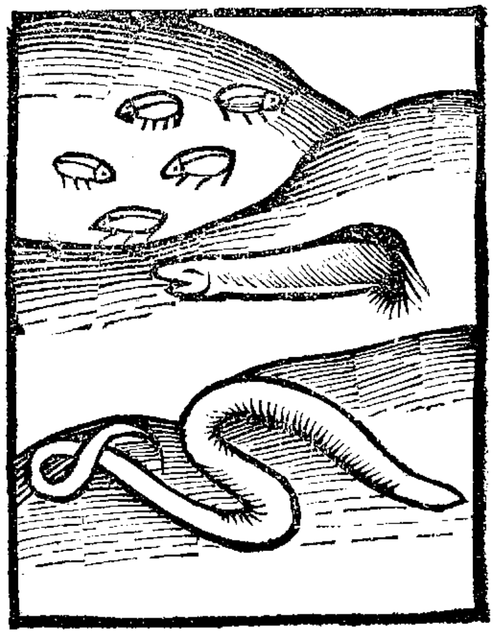

Capitulum.cxxxvij

Eta. ſimultas. ⁊ ſolifuga. Ex li. de na. reꝝ. Seta ē v̄mis (vt q̄dā dicūt) ꝑpēs a re nomē h̄n̄s. Eſt eīm tenuiſſimus inſtar ſete. fere cubitalis lōgitudīe dur⁹ ⁊ alb⁹. nihil differēs vtraq; extremitate quippe cui caput nō ē. ſ; ſerpit vtrobiq;. hic in aq̄s corrupt; nec tn̄ fetidis naſcit̄. adeo dur⁹ eſt: ꝙ vix pede ɔteri poteſt. Huius veneni tanta vis eſt vt ab hoīe potu hauſt⁹ elanguere eū et tabeſcere faciat donec cum diro cruciatu vita exuat. ¶ Ex Papia. Simultas eſt ꝓꝓrie vermis in capite arietis. qui dum mouet̄ facit eū repedare. Ex eodem. Simultas eſt vermis in capite aīalis cornua habentis. cōmouens eum ad feriendū cornib⁹. ¶ yſid. Solifuga ipa eſt muſaraneus Solinus. Sardinia q̄dem abſq; ſerpētibus eſt. Sed q̄ð alijs locis ſerpens eſt. hoc eſt ſolifuga ſardis agris q̄ occulte reptat. et per imprudentiam ſup inſidentib⁹ peſtem facit hunc incōmodo accidit herba ſardonia: quā de fluuijs fontanis ꝓuenit largius iuſto. Hec ſi edulio fuerit veſcentibus neruos contrahit. deducit ora rictu. vt qui mortem intereant facie velut ridentium ⁊c̄.

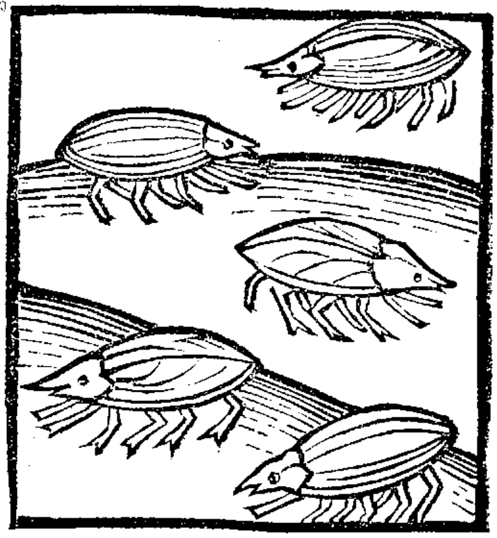

Capitulum.cxxxviij.

Poliator ac ſtella colubri. Ex li. de na. reꝝ. Spoliator colubri eſt vermis coloris aurei. q̄ etia; virorem ad vmbrā habet. hic paruus ⁊ inualidus cū ſit anguem aſtutia decipit. et inde nomen accepit. Nam vbi colubrum ad eſtum cubare viderit ꝑ caudā eius aſcendens ad caput tranſcurrit. Eumq; prius quaſi fricando permulcet: et demum

morſibꝯ carnes ei⁹ aggredif. anguis leſa fugit
pſecutoꝛ inſeqt: ac letali morſu inſiſtit. donec
interioꝛa cerebri penetret. ac pempti carnibus
ſaciet. hic a q̇buſdā ꝟmis aureus dr. Dicit aūt
Ariſt. de vermibꝯ coloris aurei. ꝙ qñ nati ſūt
p̄mo quidē a parētibꝯ cibanf. deinde ſine cibo
pmanēt diebꝯ mlt̄ſ. ꝛ ita iacēt imobiles vt moꝛ
tui videanf. Poſt temp⁹ āt a natura p̄fixū re-
uiuiſcūt ſibiq̄ ꝓuiſuri ad paſtū ſurgūt. Ex li.
vt ſup̄. Stelle figura ꝟmis eſt q̇ nocte vt ſtella
lucet. nūq̄ niſi magnis imbribꝯ ꝓuenit ꝛ ſere-
nitatē adeſſe ſignat. hui⁹ tātus rigoꝛ eſt vt ignē
tāgēs nō alio mō q̄ glacies extinguat. huius
ſanie ſi caro hoīs ꝯtacta fuerit capilli defluūt.
Idq̄ qd̄ ꝯtactū eſt coloꝛem in viroꝛē mutat. hi
ꝟmes nil gignunt. nec eſt in eis mas vel femia

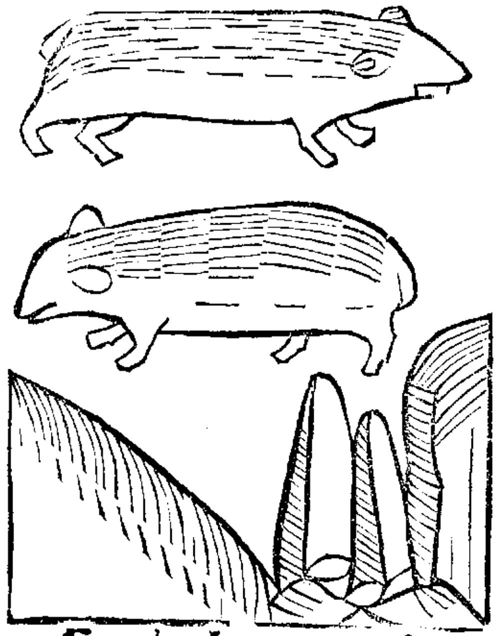

Capitulum. cxxxix

t Alpa. Ex lib. de na. rerum. Talpa eſt
animal paruum. nigrum et cecum. de
terra genitum. compluta et lutulenta
Sed coꝛrupta. Huius pellis multoꝛum pilo
rum eſt ꝛ ſuauis valde. ſed teterrimum coloꝛē
habet. In terra habitat. vermiū eſca viuit. in
fame quoq̄ terrā comedit. ¶ Rudolph⁹. Tal-
pa eſt animal cecum quod dicūt ex terra ſimul
ac pluuia creari. ¶ yſidoꝛus. Talpa dicta eſt
eo ꝙ perpetua cecitate tenebꝛis damnata ſit.
Eſt enim abſq̄ oculis. ſemper terram fodit et
humum egerit et radices ſubter frūgibus co-
medit. quam greci afflata vocant.

Operationes.

¶ Talpa cōbuſta in puluerē ꝛ ſparſa cū albu- A
gine oui ſuper faciē remediū eſt ꝯtra lepꝛam
¶ Sanguis eius ſi ſuper caput pilis nudatū B
declinatur pilos redire cogit.
¶ Actoꝛ. Fertur etiam ꝙ cinis talpe combu- C
ſte valet contra fiſtulam. videlicet ad eius pu-
tredinem conſumendam.
¶ Haly. Soꝛices magni talpe ſi ponantur ſu D
per ſcoꝛpij percuſſionem ſanat.

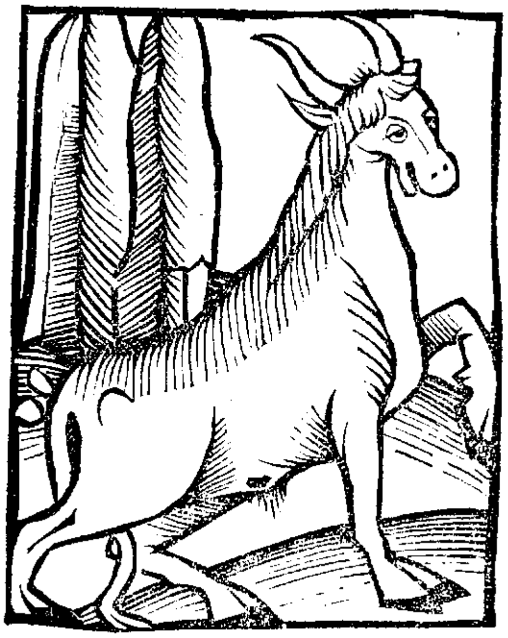

Capitulum. cxl.

Haurus. Ex libꝛo de naturis rerum.
t Thaurus eſt animal robuſtū. ꝛ inter
om̄es beſtias ſotiales ſatis māſuetuꝫ.
p̄terq̄ ad eas que rapacitate ceteris aduerſan
tur. hi ſimul adunate creberrime pugnant. et
in pꝛeliando linguas exertas habēt. dentibus
nil agunt. ſed tm̄ coꝛnibꝯ. frontem habent va-
lidam ad omne pꝛelium. membꝛaq̄ in eis foꝛ-
tioꝛa ſunt caput et collum. ꝓpter hec iuga liga
tur eis in capite et in humeris ſicut equis.

Operationes.

¶ Eſculapi⁹. Thauri coꝛnu ſerpentē fugat et A
ſanguis ei⁹ eos īterficit. maclas q̄ꝫ faciei delet
¶ Fel ei⁹ cū melle ꝛ balſamo ocloꝝ vicia curat B
¶ Sepū ei⁹ cū reſina ꝛ cera duricias oēs mol- C
lit. ¶ Medulla ei⁹ cū vino ꝯpata tremuloſos D
curat. ¶ Fimus ei⁹ tumoꝛes atq̄ duricias ſol- E
uit. ¶ Aui. Fel thaurinū ꝯfert vlceribꝯ in aure F
recentibꝯ. ¶ Etiā vlceribꝯ ani. Fitq̄ ex eo lini- G
mentum ad doloꝛem matricis.

H ¶ Dyaſcorides. Fel thaurinum mixto felle hircino. ſquinanticos curat.

I ¶ Uulnera et cicatrices ſanat. mixtum lacti dolores auriũ mitigat. pluſqꝫ mixto lacte mu-lierum.

K ¶ Sanguis thaurinus diaforeticꝰ eſt et malacticus. duricias ſoluit. et cathaplaſma adhibitus medetur ⁊c̄.

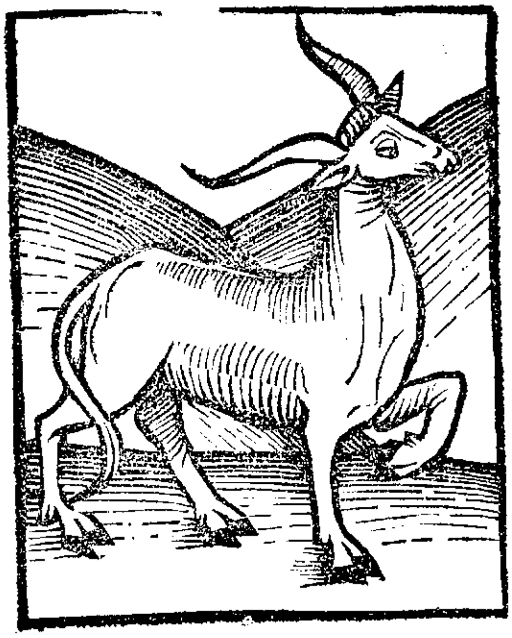

Capitulum. cxli.

t Arandrũs eſt animal (vt dicit Plinius) cui magnitudo bouis eſt. caput magis ceruino ne ab ſimile. cornua ramoſa. vngula bifida. villus magnitudine vrſorum. Cũnqꝫ libuerit ſui coloris eſſe aſini ſimilis eſt. Tergori tanta duricia eſt vt toraces ex ea faciant. colorem omnium arborum. florum fruticum. locorumqꝫ reddit. in quibꝫ metuens latet. ideoqꝫ raro capitur. Hoc ergo animal cytharum mutat colores. nec aliũd ex his que pilo veſtiuntur: niſi in indis. et licaon. cui iubas traditur ceruix. Nam thoc quod eſt luporũ genus longitudine procerius breuitate crurum diſſimile. ſaltu velox. venatu viuens. innocuum homini. habitum. non colorem mutat. p hyemes hircus. eſtate nudus. Actor hoc animal quod Plinius vocat tarandrum idez eſſe eſtimo. ꝙ iuxta Solinum vocaui parandrum quod vicio ſcriptoris attribuendum puto. et q̃ debeat eſſe littera capitalis. ſcilicet vtrũ p vel t incertum habeo.

Capitulum. cxlii.

t Axus in li. de na. rer̄. Taxus eſt aĩal magnitudine vulpis. hꝫ crura breuia. nec in vtroqꝫ latere eq̃lia. ſꝫ in ſiniſtro breuiora. vnde fit vt in folliculas rote q̃s attritione currus faciũt. poſitis pedibꝫ dextri lateris valenter currat ſicqꝫ ſuos pſecutores effugiat. Pellem habet villoſam ⁊ ſatis rigidã albis nigriſqꝫ pilis ꝯtextã. ¶ yſi. Taxus eſt aĩal agreſte magnitudinez fere vulpis hñs in corpe. ſed humilioris ſtature ꝙ tibias hꝫ curtas. Pilum habet griſei coloris. cutem durã atqꝫ fordiſſimã. dentes acutos. Et cũ a canibꝫ vel a ceteris animalibꝫ infeſtat̃ ſeipm reſupinat. et dentibꝫ pedibuſqꝫ repugnat. Fertur autẽ huic vulpes quodãmodo eſſe ꝯtraria. Uulpes enĩ nũqꝫ ſibi foueã parãt ſed foueaz taxi p dolum occupant. Cum enĩ eum exiſſe inde ſcit. ad introitũ vadit. et ibi ſtercorat. ſicqꝫ taxo ꝓpter immundiciã locum deſerente vulpes eum occupãt.

Operationes.

¶ Ex li. de na. rerũ. Taxi ſagina luna creſcente auget̃: decreſcente minuit̃. ita ꝙ ſi occidatur in vltimo lune defectu. nõ inuenit̃. hmõi ſagina ꝯficiuntur vnguenta. quibꝫ ſedant̃ renum dolores mẽbrorũqꝫ leſiões. ⁊ h̄ mirũ ꝙ beſtia licet ex vna pte ſit medicinalis morſus tñ eiꝰ plerũqꝫ grauiſſimꝰ ẽ ⁊ exitialis. ſꝫ hꝰ rõ eſt quia viui ſcabronibꝫ ⁊ aĩalibꝫ q̃ in terra repũt ac veneni fera ſũt. ĩoqꝫ dẽtes eiꝰ inficiũt. A

¶ Eſcul'. Adipe taxiõis inuncti febricitãtes ſanant̃. B

¶ Cerebꝝ eiꝰ cũ oleo coctũ oĩes dolores curat. C

¶ Eiuſqꝫ teſticuli cũ melle cocti libidinem accendunt. D

Capitulum. cxliii.

t Ragelaph⁹ ꝛ Tragodita. yſi. Trage-
laphi a greco noīati ſunt q̄ cū eadē ſpē
ſint vt cerui villoſos tñ hñt armos vt
hirci. ꝛ plicis menta hirſuta barbis. q̄ nō alibi
ſunt q̄ circa phaſidē. Pli. Tragelaph⁹ eſt ea-
dē ſpē barbatū ꝛ amaꝝ villo diſtās quē trage-
laphon vocāt: nō alibi q̄ iuxta phaſin amnem
naſcēs. Helymād⁹. xi. li. Dict⁹ āt ē tragelaph⁹
q̄ſi hirco ceruus. Nam tragos hircus. laphos
ceruus. Eſt aūt q̄ntitate ꝛ forma ceruo ſimili-
mus: ſed villoſos habet armos vt hirc⁹. Ex li.
de na. reꝝ. Tragodita ſola inter beſtias deie-
ctis cornibꝰ obliq̄ ceruice paſcit᷑. vt magꝭ videat᷑
herbā ſic ore attractam ſecare q̄ alioꝝ aīalium
more carpe. habet em̄ cornua lōga. ꝑ decliuū
capitis ꝛ maxillaꝝ ad terraꝫ vſq̄ dependentia
que ꝓhibent eam in terra iuxta morē paſcere.

Capitulum. cxliiij.

t Erredo. Bartholomeus in libro de
ꝓprietatibꝰ rerum. Terredines vocant
greci lignorum vermes: eo q̄ tenendo
edant. Ex humore autem corrupto in arboribꝰ
derelicto ſub corticibꝰ arboꝝ ꝛ in medullis ge
nerant᷑. maxime autēꝫ in arboribꝰ generant᷑ q̄ñ
ī oportuno tpe arbores reſecant᷑ vel plantāt᷑. ꝛ
h̄ ē ī plenilunio potiſſime. Terredo itaq̄ ligni
vermiculus in ſubſtantia eſt molliſſim⁹ ꝛ inde
tñ corrodit et cōminuit duriſſima ligna et ſub-
tiliorem puluerem q̄ poſſit tinea facere.

Capitulum. cxlv.

t Ynea. Bartholome⁹ in libro vt ſupra.
Tynea eſt veſtimentoꝝ vermis dicta:
et eo q̄ teneat: et eo vſq̄ veſtibꝰ inſide-
at quas corrodit. et ex veſtiū corruptōe gignit᷑.
q̄ñ ſcꝫ veſtis aliquādiu in aere groſſo comꝓmit
tur nec ventu perfunditur et in puro aere libe-
re nullatenus explicatur. inſenſibiliter autem
panni in ſupficiem conſumit: et cū ſit ſenſibilē
animal. infra panni ſubſtantiaꝫ ſe occultat q̄
vix vnq̄ videri oculis ſe permittit.

Operationes.

¶ Amara ꝛ odorifera tinee fugiūt ad veſtes re- A
ſperſas talibꝰ de facili nō accedunt. ¶ Et ideo B
folia lauri. cedri ꝛ cipreſſi. ꝛ hmōi poſita in ciſtꝭ
vel veſtes ibi repoſitas et libros corrumpi a ti-
neis non ꝑmittant. ¶ Conſtan. Eſt quedā ſca- C
bies capitis que ꝓpter ſuā tenacitatē et adhe-
rentiā tinea eſt dicta. De qua quere infra in ta-
bula de infirmitatibus quō ſit curanda.

H et lota valent ad curationem lendium. ¶ Haly. Sanguis vacce ſi ſuper vulnus infunda/
I tur ſanguinem ſtringit. ¶ Areſtotiles. Vacce cornua ſi calefiãt in omnem (vt dictuꝫ eſt) partem declinant: ꝛ ſiquidem vnguantur cũ oleo ac pice valent cõtra pedum ꝛ contra ni/
K uis nocumẽtum. ¶ Plinius libro viceſimo octauo. Vaccinum etiam iecur cyliacis atqꝫ diſſintericis medetur.

Capitulum.cli.

Eruex. Ex libro de naturis rerum.
v Veruex ſiue aries habet cornua in modum circuli replicata: quib⁹ gregem defendere nititur. Ex naturali feritate dextro pede terraꝫ percutit. quãdo iraſcitur aut ſtupet vel timet. ꝛ hoc maxime amoris tẽpore per dimidium annum iacet ſuper vnum latus: ꝛ per dimidium ſuper aliud. ¶ Iſidorus. Veruex a viribus dictus eſt ꝙ ceteris ouib⁹ ſit fortior: vel eo ꝙ ſit vir: id eſt maſculus. vel ꝙ vermes ĩ capite habeat. Quoꝝ excitati pruritu ſeinuicem cõcutiũt: ꝛ pugnantes cum magno impetu feriunt.

Operationes

A ¶ Adeps veruecin⁹ ſil'em hꝫ ꝟtutẽ porcino.
B ¶ Stericas aut ani cauſas vtiliter curat. et combuſtis opitulatur.
C ¶ Fel veruecinum lanis adhibitum ꝛ in vmbilico poſitum ventrem ſoluit infantium.
D ¶ Fimus veruecinus cũ aceto vt cathaplaſma impoſitus maculas nigras emẽdat. naſcentes clauos corporib⁹ tollit.

E ¶ Ignem ſacrum impoſitum curat. Cũ cera ꝛ oleo mixtus combuſtiõib⁹ medetur.

Capitulum.clii.

Eſontes. Albertus in libro de naturis aĩalium. Veſontes aĩal eſt boui
v ſimile. collum habẽs ſetoſum et iubas vt equ⁹ tam inanis ptinacitatis ꝛ truculentie: vt captũ domari vix vel nunqꝫ poſſit.

Capitulum.cliii.

Itulus. Iſidorus. Vitul⁹ ꝛ Vitula
v a viriditate dicti ſũt. i. a viridi etate ſicut virgo. Vitula ergo parua eſt: ꝛ

nondum enixa. Nam enixa iuuenca eſt aut vacca. Juuencus autem dictus eo ꝙ iuuare incipiat hominū vſus in excolenda terra. vel quia apud gentiles ioui ſemper niſi iuuēcus īmolabatur: nunꝗ̄ taurus. Nam in victimis etiā etas cōſideratur. ¶ Ariſtoteles. Vituli poſt vnum annū caſtrandi ſunt. Alio qn parui erunt. Caſtrati vero diutius viuunt.

Operationes

A ¶ Plinius in libro. xxviij. Omnes quidem medulle molliunt explent ⁊ calefaciunt. Inter ceteras autem laudabilis eſt vitulina.

B ¶ Sepum quoqꝫ vitulinum capitis vlceribus cum ſale ratū laudatur vtiliſſimum. Podagricis quoqꝫ ꝓdeſt ⁊ articularijs morbis.

Capitulum. cliiij.

v Ipera. Auicēna. Vipere ſunt ſerpētes habētes capita plana ⁊ lata. collum minutum ac ſubtile valde: quorum caude curte ſunt ſtrepitum facientes ac ſonitum in inceſſu. Capiuntur autem a medicis in fine veris ⁊ principio eſtus: vt inde trociſci fiant. quibus tamen nō omnes conueniunt vipere ſed flaue ⁊ de flauis femine. Item in ſecūdo canone. Vipere poſt hyemē de cauernis egrediētes: oculos ſuos ſuper feniculum fricant vt illuminētur. Urina hominis vtiliter effunditur ſuper morſum vipere: proprieqꝫ vipere petroſe. Ex libro de naturis rerum. De vipera dicit Phiſiologus: ꝙ habet faciem humanam vſqꝫ ad vmbilicum: ab vmbilico vero vſqꝫ ad caudam cocodrilli figurā. Meatus digeſtibilis quaſi foramē acus eſt. Et ideo more viperarum ceterarum cōcipere nō poteſt ſed tm̄ per os.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Adeps viperin⁹ ſuffuſiōes oculorū ⁊ obtuſiōes ⁊ caligīes mixta cedria tanti ponderis ⁊ melle actico et oleo veteri curat. Alarſiqꝫ pilos inunctis naſci nō ſinit. A

¶ Ex libro de naturis rerū. Vipere valēt cōtra omniū ſerpentiū ictus: vt dicit Plinius. B

¶ Tunica eius quem proijcit cū innouatur in vino cocta dētib⁹ ⁊ oculis medet. Adeps eius caliginem oculorum tollit. C

Capitulum. clv.

v Nicorn⁹ ⁊ Vari⁹. Iſidorus. Unicornus eſt animal paruum: ſed corporis fortitudinem habens: crura breuia ad ſuā magnitudinem. ferrum nō timet. in excelſis montib⁹ vaſtiſſimiſqꝫ ſolitudinib⁹ commoratur: vt ſupra lati⁹ habetur. ¶ Iſidorus. Varius eſt beſtiola de genere piroli: paulo amplior ꝗ̄ muſtela. In arborib⁹ habitat ⁊ fetus facit. a re nomen habet. In ventre nanqꝫ candidus eſt. in dorſo colorem habet cinereum eligantem atqꝫ ſpectabilem harū pellib⁹ in ornatu veſtium gloriātur homines vtriuſqꝫ ſexus: ipa tamen beſtiola minime gloriatur in pelle ꝓpria: nec dum in aliena.

Capitulum. clvj.

Ro. Iſidorꝰ. Uri ſunt boues agre-
V ſtes adeo fortes vt arbores ⁊ arma-
tos milites ĩ cornibꝫ eleuẽt. Idẽ vri
dicti ſũt apoton orion. i. a montibꝫ. Sũt bo-
ues aũt agreſtes ĩ germania hñtes cornu in
tantum ꝓtenſa: vt regñs mẽſis inſigni capa
citate ex eis gerule fiant. ¶ Helynandus li-
bro viceſimoſexto. In hyrcinia ſilua germa
nie ſunt vri. Hi ſunt magnitudine paulo ele-
phantos: ſpecie ⁊ colore ⁊ figura tauri. Ma
gna vis eorũ eſt ⁊ magna velocitas neqꝫ ho-
mini neqꝫ fere quã aſpexerint parcunt. Hos
ſtudioſe foueis captos interficiunt.

Capitulum. clvij.

Rſus. Ex libro de naturꝫ rerum. Ur
V ſus dicitur quaſi orſus ſcilicet ĩ ven
tre: ſed extra complerꝰ. Et hoc ideo:
quia ꝑmature parturitur: vnde lingendo in-
formatur. Eſt autem vrſus animal ſeuum ni-
mis deforme mẽbris. ¶ Ariſtoteles. Urſus
eſt animal habens dentes ſuperius: et vnum
ventrem inferiꝰ. ac poſt ventrem inteſtinum
ſicut ⁊ lupus. Eſt autem in aliquibꝫ animali-
bus venter maior: vt in porco ⁊ vrſo. Mani
feſtum eſt autem ꝙ vrſus agreſtis hyeme la-
tet. ſed vtrũ hoc faciat ꝓpter frigiditatem an
ꝓpter aliud queſtio eſt. Mares autẽ et femi
ne in tempore illo pingues ſũt valde. ita ꝙ de
facili moueri non poſſunt. ¶ Iſidorus. Urſi
caput eſt inualidũ: ſed vis maxima eſt in bra
chijs ⁊ lumbis. Unde ⁊ interdum erecti inſi
ſtunt. ¶ Ambroſius. Urſis anguſtiora colla
data ſunt. qꝛ nõ paſcũtur herbis in terra ſed
carnes animaliũ comedũt. ¶ Alexãder. Ur
ſus quodã murmure vtens: pedes ſugit tan
ꝗ̃ alimenta quedã ſumãt ex eis. ¶ Solinus
Urſi coeũt ſicut quadrupes alij: ſed apti am
plexibꝫ mutuis velut humanis cõiugatiõibꝫ
copulantur. Deſiderium veneris hyems ſuſci-
tat. Secreto honore mares grandes reuer-
tentur. Et in eiſdẽ licet foueis: partis tamẽ
per ſcrobes ſecubationibꝫ diuiduntur. Ute
rum dies triceſimus liberat.

Operationes

¶ Iſaac. Urſina caro viſcoſiſſima digeſtioni A
qꝫ inobediens. peſſimũ dat nutrimẽtum. Un
de plus pertinet medicine ꝗ̃ cibo.
¶ Phiſiologꝰ. Fel vrſi calidũ eſt ⁊ ſiccũ. Ua B
let ꝯtra epilentiã ⁊ paraliſim. Debet autẽ fel
cum folliculo ſuo ab epate ſeparari: et ita ſu-
ſpendi ⁊ deſiccari: ꝑ duos annos ſeruaẗ.
¶ Eſculapius. Si oculos vrſi eradicaueris C
⁊ ſupra ſiniſtrum hominis adiutoriũ ligaue-
ris eius quartanam mitigabunt.
¶ Auicenna. Adeps vrſi confert alopicie. D
¶ Dyaſcorides. Dicitur adeps vrſi capilloꝝ E
incrementꝫ ꝓſtare ⁊ alopicias emendare. vel
vrſinũ vel electuariũ datũ epilenticis medeẗ
¶ Item lanis adhibitũ ⁊ in vmbilico poſitũ: F
infantium ventrem ſoluit.
¶ Actor. Ut autem dictum eſt ſuperiꝰ iuxta G
Plinium: Urſi primis diebꝫ quattuordecim
graui ſomno premuntur. Tuncqꝫ miruꝫ im-
modum vterno pingueſcũt. Et illi ſunt apti
medicaminibus.
¶ Adipi contraqꝫ capilli defluunt tenaces. H

Capitulum. clviij.

Uncia. Iſidor⁹. Uncia eſt animal ſeuiſſimũ: non alti⁹ cane ſed longi⁹ corpore: canib⁹ inimicũ valde. predã nõ comedit: niſi eum in altũ portet: ſed qñ ad arborez venit ad ſupremũ eũ ramũ defert: eãq̧ pendendo comedit. Cum aũt in calore coit⁹ exiſtens aliquem vulnerauerit: mures ſuper ipm cõueniũt ac ſup eum mingũt ꝛ moritur. Unde quidã ab ea vulnerat⁹ ſe ꝑ barcham in mari portari fecit: ꝛ mures ad mare venerunt vt ad eũ accederent: ſed ꝑpter mare non poterãt. Hui⁹ anĩalis fel mortiferũ eſt.

Capitulum.clix.

Ulpis. Iſidorus. Uulpis eſt anĩal doloſum. villos habet vberes et altos: caudamq̧ magnam. fertur autẽ ꝙ vulpis nunq̃ facit ſibi foueam: ſed foueaz taxi doloſe occupat. Cumq̧ enim ſcit taxuz exiſſe de fouea accedit ad introitũ: ꝛ ibi ſtercorat. ſicq̧ ꝑpter immundiciam fugit taxus: ꝛ vulpis occupat locũ eius. Hanc inſequuntur venatores ꝑpter pellem: non propter carnes que ſunt inutiles. ¶ Ariſtoteles. Uulpis eſt animal ingenioſum ꝛ malarum operationum. habet virgam ex oſſa: coit ad terram ꝓiecta. Urſus ꝛ kyrokos auis: ſcilicet vncoꝝ vnguium cum vulpe pugnat: quia carnẽ mãducant. Tirus autem ꝛ vulpes amicantur: amboq̧ in cauernis terre manẽt. Uultur q̃ vulpem deprehendit. ¶ Ambroſius in hexameton. Uulpis eſt animal odio dignum propter rapinam: deſpectum ꝑpter infirmitatez incautum ſue ſalutis duz inſidiatur alienis. ¶ Ex libro de naturis rerum. Uulpis eſt animal fetidum: maximeq̧ in ore: ꝛ etiam a poſteriori parte iminente mortis periculo. Succum qui de pino fluit in cibum ſumit. ſicq̧ ſalutem recuperat: ꝛ euum vite in longum protendit. ¶ Conſtantinus. Uulpis in fame pre anguſtia latrat⁹ canum imitari dicitur. hoc eſt cum eſurit: nec inuenit quod manducet. fingit ſe mortuam. ꝛ reſupina flatum attrahit lingua protracta: tunc aues incaute deſcendentes quaſi ad cadauer: aperto ſuo ore rapit: deuoratq̧ ꝛ conſumit.

Operationes

¶ Haly. Uulpis ſi cum oleo decoquatur oliue oleum hoc nodis ꝛ duricie que fiunt ex artetica prodeſt. A ¶ Adeps vulpis cum oleo ſiſami: id eſt yreos liquefact⁹ aurium dentiũq̧ medetur doloribus. B ¶ Auicenna. Uulpes in aque cocta ꝛ embrocata iuncture doloroſe confert vehementer. C Adeps eius in aurez diſtillat⁹ ſedat dolorem eius.

¶ Ad hoc enim euacuatiua eſt valde. D

¶ Item eius pulmo ſiccus confert aſmaticis valde. E Pellis eius calidior eſt ceteris: et hac iuuant humectati ꝑpter eius reſolutionem.

¶ Teſticulus vulpis calidus ẽ in ꝑmo ꝛ humidus in ipo. F ꝛ eſt in eo humiditas ſupflua.

¶ Confert ſpaſmo ꝛ thetano q̃ ſunt in poſterioribus ex paraliſi: G facit appetitum coitus.

Capitulum.clx.

B ex. Pliniꝰ libro. viij. ybices ſiue capre ſunt aīalia de capraꝝ
y genere pernicitatꝫ mirāde. q̄ꝗ oneratō capite cornibꝰ vaſtis: gladiorūꝗ vaginis. in hoc ita ſe librant vt tormēto aliquo ro tati in petris potiſſimū: ꝛ mōte aliquo in ali- um tranſilire cupientes: atꝗ recurſi pernici quo libuerit exultant. ¶ Ex libro de naturis reruꝫ. ybex eſt animal paruum velociſſimū: in capite vaſtis cornibꝰ oneratū: in petrꝫ cō- morantur: ibiꝗ fetus faciunt.

Capitulum. clxi.

Chneumon ꝛ ypotamus. Iſidorꝰ.
y ychneumon grece vocatur: eo ꝙ o- dore ſuo ſalubria ciborūꝫ ꝛ venenoſa prodantꝰ. De quo Dracontius ait: Precidit ſuillis vim cuiuſcūꝗ veneni. Dictꝰ eſt autēꝫ ſuillus a ſetis. Hic etiā ſerpens inſequitur: qui cū aduerſus aſpidē pugnat: caudam eri- git. quā aſpis maxime incipit obſeruare q̄ſi minantē. ad quā cum vim ſuā tranſfert corri- pitur. ¶ Areſtotiles. ychneumon cum videt ſerpentē qui dicitꝰ haſcos nō pugnat cum eo quouſꝗ clamat adiutores. Et qꝛ timēt a mor- ſu ſerpentis: intrant aquā ꝛ poſt arenā. dein- de cū ſerpente pugnāt. ¶ Ex libro de naturꝫ rerū. yppotamus in terra naſcitꝰ: licet in aq̄s ſicut in terra potens ſit ꝛ habitet. Caudā ha bet tortuoſam: dentes prurigincos: dorſo et hinnitu ſiſis equo. de q̄ ſupra pleniꝰ dictū eſt.

Capitulum. clxii.

Dra. Iſidorꝰ. ydra dicitꝰ draco mul-
y torum capitū: qualis fuit in lerna pa lude ꝓuincie. Archadie. Hec latine excedra dicitꝰ: eo ꝙ vno ceſo tria capita ex cre ſcebant: ſed hoc fabuloſum eſt. Nam conſtat ydram fuiſſe locū euomentē in quo vno mea- tu clauſo multi erumpebant. Quod Hercu- les videns loca ip̄a exuſſit. ꝛ ſic aque meatꝰ clauſit. Nam ydra ab aqua dicta eſt. ydros aūt eſt aquatilis ſerpens: a quo icti obturge ſcunt. Cuius quidam morbum boum dicūt.

eo ꝙ fimo bouis remedetur. ¶ Ex libro d̄ naturis rerum. Eſt autem ydros (vt ſcribit Plinius) pulcherrimus anguium in orbe terrarum. Fabuloſe vero dicta eſt ydra ſerpens: cuius cum vellet caput Hercules amputare ſtatim duo ſubcreuerunt. ⁊ ſic ſemper amputatis quibuſdam alia ſtatim ſubcreuerunt.

Capitulum. clxiij.

z Ubro. Ex libro de naturis rerū. Zubro eſt beſtia de genere taurorum ſilueſtrium fortiſſima maximaqꝫ vt pote quindecim cubitorūꝫ longitudinis. Tante quoqꝫ velocitatis eſt vt ſtercus (quod cū impetu egerit) retroacta in cornibus recipiat ac longius poſt terga proijciat. hoc itaqꝫ ſtercore egeſto largiſſime perſequētes canes excecat atqꝫ debilitat: ⁊ penitꝰ inutiles reddit. pilos habet ſubnigros. cornua maxima trium cubitorum ampla ſupra modum. ita vt ad menſas diuitum gerula fiant potuūꝫ. Cū ergo hominem aut canem obuium habuerit in cornibus ſubtollit eum. ⁊ tamdiu in altum proijcit: iterumqꝫ in cornibus recipit donec penitus interimat conquaſſatum. Hanc quidam propter eius velocitatem dicunt eſſe tygridem ſed falſo. Nam tigris eſt beſtia ſatis modica: ⁊ habitat in oriente. Hec autem reperitur in Bohemia.

Capitulum. clxiiij.

z Ilio. Albertus ī libro de naturꝭ animalium. Zilio animal eſt quantitatꝭ lupine: nimiū crudele. in mortem hominum ⁊ aliarum beſtiarum. hoc animal imitatur voces beſtiarum ⁊ hominum in cōdenſis. Zilio vocans vt homines ſequentes deuoret: ⁊ ſimili ingenio deuoret canes. canum latratus imitans. Eſt autem hoc animal compoſitum ex hyena ⁊ ſymia que mari cōmorion vocatur: ⁊ intrat in ſepulchra: ⁊ cadauera comedit mortuorum.

¶ Hec igitur de natura animaliū quadrupedum ⁊ alijs in terris morantium ſufficiant. quia ſi qua alia ſunt facile ex antedictis agnoſci poſſunt.

Prologus

e Xpeditoq; tractatu ſcđo de ꝓprietatib₉ videlicet aĩaliũ ĩ terris vitã ducentiũ. Reſtat nunc in tractatu tertio dicere aliqua de naturis auiũ: vt ipis ſicut ĩ ceteris creaturis dei magnalia extollantur. Jdeoq; adiuuãte chriſti clementia. de auib₉ dicturi ⁊ volatilib₉ iuxta ordinẽ alphabeti. primo de aquila in initium ſumamus.

Capitulum .j.

a Quila. Jſidor₉. Aquila ab acumĩe oculorũ vocata. Eſt enĩ tanti cõtuitus vt cũ ſup maria ĩmobili pẽna ferat̃ nec humanis pateat obtutib₉ de tanta ſublimitate piſciculoſ natare videat. ⁊ inſtar tormẽti deſcẽdens raptã ꝑdã pẽnis ad littus ꝑtrahat. Nã ⁊ ꝯ radiũ ſolis fert̃ obtuitũ nõ flectere. Vñ ⁊ pullos ſuos vngue ſuſpẽſos radijs ſolis obijcit: ⁊ q̃s viderit ĩmobilẽ tenere aciẽ vt dignos gñe ꝯſeruat. ſi q̃s ꝓ flectere obtutũ q̃ſi degeneres abijcit. Jorath. Aquila eſt auis magna ⁊ regalis. De q̃ dr̃: ꝙ vbicũq; viderit ex alto ſerpentẽ magno ſtridore oppreſſuz vnguib₉ laniat. ⁊ poſtq̃ȝ extracta de viſcerib₉ venena mortifera decerpſerit: adhuc fauciũ deuorat. ⁊ virus qđ inerat extinguit: veneno calore decocto. hoc q̃ȝ experimẽto aut ꝯtriſtat̃ aut gloriat̃. Aq̃le vnã ſedẽ ⁊ vnũ nidũ ſp hñt. Ex li. de na. re. Aq̃la altiſſimis arborib₉ nidificat: vbi mala beſtia nõ accedat: pulloſq; caute cuſtodiẽs nõ relinq̃t donec ſe ipos ꝓtegere ſciãt ac valeãt. Jtaq; ꝯ draconẽ vel hoĩem vel aliud aĩal ſi eos turbare vel rapere voluerit: mira aĩoſitate pugnat: ſeq; mortis ꝑiculo ꝓ eis exponit q̃s etiã in humeris ſubtollit: vt eos ꝓuocet ad volatũ. docet etiã eos lãbere ſanguinẽ. lapidẽ ethitẽ hȝ in nido: q̃ velut ꝑgnans fetũ hȝ int₉ lapidez minutũ ſanantẽ. ⁊ hũc ꝯtra calorẽ nimiũ (quem hȝ aq̃la naturaliter) in nido hȝ ne depereant oua decocta calore nimio. Huic enim lapidi calor ignis nocere nequit. Dicũt ⁊ alij phi ꝙ duos lapides ꝑcioſos noĩe indes ĩ ſuo nido collocat. ſine q̃b₉ parere nõ põt. Aq̃la multꝫ dieb₉ ieiunat. adultos pullos ꝑſequit̃: longe fugans emulos ſcȝ rapine. Ex libro vt ſupra. Eſt enĩ aq̃le peſſimũ gen₉ qđ pullos ſuos añ tp̃s expellit tedio nutriẽdi. Rõ aũt hec ẽ ſm Areſto. q2 poſt acubationẽ adeo debilitat̃: vt venari nõ poſſit. Etiã vngues ei₉ incuruant̃ vt predã tenere nõ valeat. Albeſcũt ale et aggrauant̃ vt vix poſſit volare. Aq̃le pulli ſine clãgore ſunt ⁊ ſine murmuratiõe. Eſt aquila grãdis in ſeptẽtrione habitãs duo faciẽs oua ſꝑ. vt dicit Pli. in cacumĩb₉ ramoꝝ ſuſpẽſa. captoq; lepore vel vulpe minutatim ei coriũ detrahit. ⁊ oua ſua in illo inuoluit. ac ſub calore ſolis ponit. itaq; relinquẽs ea non cubat. Sȝ q̃uſq; naturali maturitate frãgãtur expectat. Jn egreſſu ꝓ pulloꝝ redit. ⁊ tunc eos vſq; ad robur ꝑfectũ nutrit. Actor. Aq̃la ẽ auis magna ⁊ nobiliſſima. vtpote auiũȝ. regina q̃ cũ ſenecta grauat̃ ſuꝑ oẽs nubes in ſublime volat. ⁊ calore ſolis oculoꝝ ei₉ caligo ꝯſumit̃: ⁊ mox ĩpetu cũ ipo caloris eſtu deſcẽdens aq̃s frigidiſſimis tertio ĩmergit̃. indeq; reſurgẽs ſtatĩ nidũ petit: ⁊ ĩter pullos iã robuſtos ad ꝑdã in q̃litate frigorꝭ ⁊ caloris q̃ſi q̃dã febre correpta. quodã ſudore plumas exuit. fouiturq; a pullis ſuis et paſcit̃: donec pennas plumaſq; recuperam₉ innouetur.

Operationes

¶ Aquile fel cũ melle ſuffuſos ſanat oculos. A

¶ Plinius li. xxix. Oculis inuncte aq̃le cerebro aut felle cum attico melle: claritatem viſus dicunt reſtitui. ¶ Jtem in eodẽ li. Aquile felle (q̃ȝ diximus pullos ad cõtuendũ ſolẽ experiri) mixto cũ melle inungunt̃ nubecule et caligationes atq; ſuffuſiones oculoꝝ. ¶ Jdẽ in li. xxx. Lumboꝝ quoq; dolori pedes aq̃le in auerſum a ſuffragine euulſi alligant̃. dexter quidem doloribus partis dextre. ſiniſter quoq; leue. preterea morbo regio reſiſtit cerebrum aquile in cyathis vini tribus.

B C D

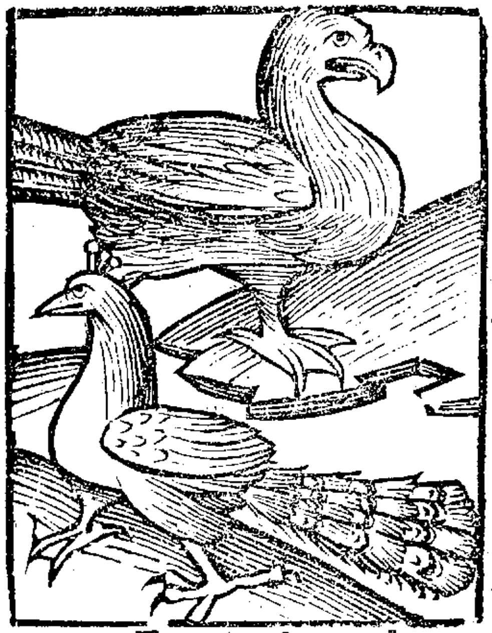

Capitulum.ij.

Chacus et auibus paradiſi: ⁊ auri-
a frigius. Jſidorus. Achacus de quo legitur in Leuitico: eſt auis ignota etiam peritis iudeorum. Ex libro de naturis rerum. Aues paradiſi vulgariter ſic appellā tur. non quia de paradiſo ſint: ſed ob inſignē pulchritudinem. tanti nanq; ſunt decoris et glorie vt null⁹ eis color credat̃ deeſſe. Magnitudo earum eſt vt anſerum. Uox ita dulcis ⁊ pia vt excitare poſſit in homine deuotionem ⁊ gaudium. Si quādo vero capta fuerit ⁊ illaqueata gemit: nec ceſſat plangere donec reddita fuerit libertati Sup flumina nyli libenter habitat: ⁊ raro alias reperit̃. Sūt ⁊ alie aues in eiſdem partibus eodem modo appellate fuſci coloris ⁊ ſubrutili minores q̄ȝ monedule. Aues autem paradiſi vocant̃: quia neſcitur vnde veniant: aut quo vadant. Non enim coitus earū videtur: ſed cert; temporib; aggregate terras quas inhabitabāt tranſiture relinquunt: ⁊ ſic recedunt. Actor. Aurifrigius eſt auis ſic dicta: quaſi aurā frigiam ſequens. Habet vnuȝ pedem cū vncis vnguib; ad predandum. alterū vero latuȝ ad natandū. Giro multiplici vtitur in aere. nūc more ludentis: nūc more inſidiantis vſq; dū predam in aquis cernens: impetuoſe deſcendit. altero pede predaȝ rapiens. altero natante rapiente adiuuans.

Capitulum.iij.

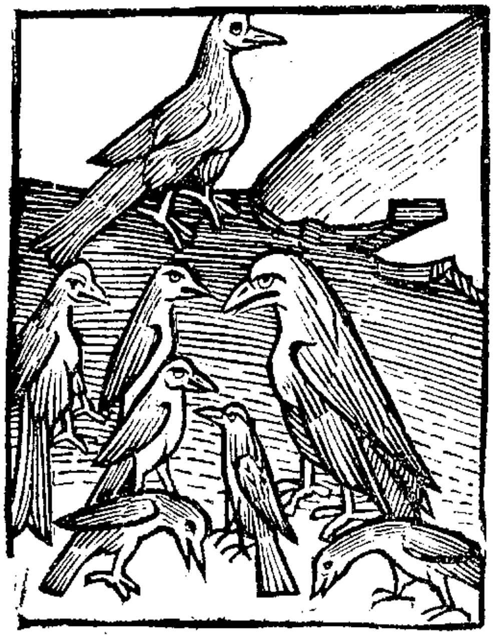

Chantis. Ex libro de naturis rerū.
a Achantis eſt auis parua: ſed fecunda. Nam duodenos ſimul facit pullos. herbaꝝ pabulo reficit̃: ⁊ ob hoc odioſoſ habet equos q̄s vbi paſcēti ſibi ſupuenire viderit ⁊ herbas diripere: fugit et vindicat ſe vltione qua poteſt. Eorū hinnit⁹ ꝓpriis vocibus imitans ac deridēs. Plini⁹ li. x. Achantis intantū odit auem egithum: vt non coire credant ſanguinem eorū. Actor. Achantis iuxta Jſido. ipſa eſt qui apud nos vocat̃ carduelis. De quo etiam dicetur inferius.

Accipiter. Ex libro de naturis rerū.
a Accipitrum quatuor ſunt genera. Primum eſt corpore magnū: domabile multum: oculis varijs ꝑlucidis: hilari vultu: groſſo pede: longis vnguibꝫ: delicioſe comedens: omnes aues inuadit: nullā timet. Scōm genus eſt priore minus: quod alietā dicere poſſumꝰ. alas habens groſſas ſm q̄ntitatem ſui corporis breues ⁊ vngues groſſos: ⁊ oculos magnos ⁊ obſcuros. non cito manſueſcit: ⁊ ideo pluribꝫ odioſum. Anno pͥmo domationis parum valet. ſecundo plus. tertio imitatione aucupat ſatis bene. Tertium genus eſt niſus paruus quidem aliorū reſpectꝰ: ſed tamen velox: cito manſueſcit: ⁊ delicate nutriri vult: ⁊ leuiter aucupat. Quartum genꝰ eſt frogellus: quem muſcetum dicimus: multo quidem minor ſed colore conſimilis. ſicut niſus accipitri conſimilis eſt in diſpoſitione habitus ⁊ colore. Hec auis cito manſueſcit ⁊ delicate enutriri vult: ac leuiter aucupat: velox ad volatum. Phiſiologꝰ. Accipiter auem quā ei ſors contra noctē offert: ⁊ tota nocte ſub pedibus tenet. Sed illam veniente ſole ⁊ famelicus auolare ꝑmittit. Et etiam ſi eandem alias obuiam venientem habuerit: non ꝑſequitur. Accipiter colorem oculorum mutat ⁊ roſtrum. Panis eum necat ſm Auguſtinum. Ariſtoteles. Accipiter in altiſſimis montanis nidificat ⁊ comedit auium corda quas capit. Cōgrediens cū aue que dicitur kokie cōuincitur. Ipa tamē pugnam non incipit. Fel habet in epate ⁊ inteſtino tm̄ ſicut ⁊ miluus. Vterqꝫ cubat. xx. diebus. Pulli accipitris pingues ſunt: ⁊ bone carnis valde. Vultur admiſcetur in coitu cū accipitre maſculo. ſplen paruus eſt in auibus calidi ventris ſicut in accipitre ⁊ columba ⁊ miluo.

Operationes

A ¶ Plinius libro. xxviij. Accipiter in roſaceo decoctus ad omniū vitiorum in oculis accidentium inunctiones putatur efficaciſſimꝰ. ſimiliter ⁊ fimi eius cum attico melle.

B ¶ Idem in eodem. Fimus cenchridis accipitrum generis ex melle oculorum albugines extenuat: ⁊ oculis claritatem facit.

C ¶ Ex libro empirices eſculapij magiſtri Hypocratis. Adeps accipitrꝫ ſi teratur in oleo Vnctio quoqꝫ inde facta caliginem oculoꝝ tollit.

Capitulum. v.

Eriophilon Ex li. d̄ na. re. Aeriophi
a lō q̄ſi amatrix aerꝫ dicta vulgariter aelyon appellata. ē auis nobiliſſima paulo maior aq̄la. volatu potēs ⁊ alis velociſſima: pēnas hꝫ ſubrufas: caudāqꝫ lōgā. vngues ac roſtꝝ ⁊ crura maxia. aerꝫ ſerena īhabitat intm̄ vt vix vnq̄ꝫ vl' paꝝ ī terra reſideat aut q̄eſcat. ſup nubes q̄ꝫ freq̄ntiꝰ eleuat ita q̄ videri n̄ pt ab hoīe: cibūqꝫ capit ī aere. ⁊ h̄ q̄ꝫ p̄dāriū auiū more. Cui ſi ſe auis obuiā ī aere tulerit mox ab eo corripit: ⁊ d̄ ſūmo aere ī terrā deijcit: nec ab hoīe videri p̄t q̄s eā ab aere occiſā deiecerit. Hec auis dū adhuc ī pullo ē. ⁊ necdū ꝯḡſcit ſe ab hoībꝫ capit ⁊ dōeſticat: ad capturā īſtruit. Hec auis capriolos ⁊ hinnulos capit vnguibꝫ laniatōe. Socialr autē duo ⁊ duo volāt: captāqꝫ predam diuidūt.

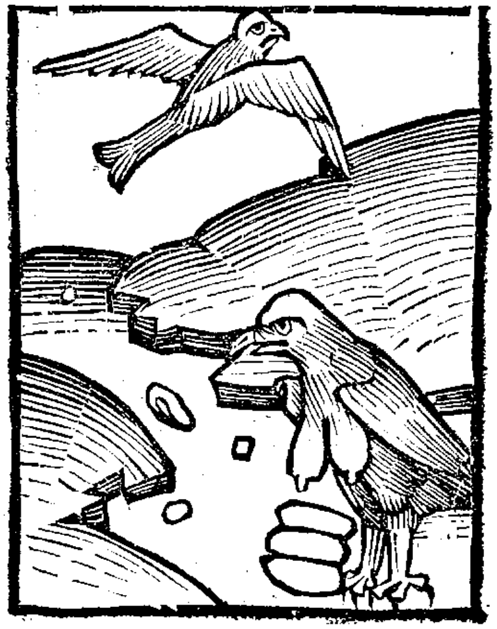

Capitulum.vj.

Bochiles z alauda. Iſido. Agochi/
a les arabice dicit. latine caprimulg⁹.
Eſt enim auis orient; magna: q̄ duo
vel tria facit oua. Capras lacte irriguas pe/
tit earz mamillis ſe ſupponēs roſtro lato. lac
ex eis velut capreolus ſugit: ſed ex tūc i eis
lac annihilat: earumq; mamille deſiccantur.
Dicit etiā Plinius q̄ eadē ſuctione capre vi
ſum pdunt. Lector de eadē inueniat inferi⁹
in cap.xxij. Actor. Alauda eſt auis parua oī
bus nota ſuo modulamine cant⁹. In eſtate
incipit in aurora quaſi nuncians ortum diei.
In hyeme vero capitur precipueq; tempe ni
uis. Ex li. de natur; re. Alauda eſt auis a lau
de dicta. quia mira iocunditate pennis exer/
tis in aere vocis modulamine letioris tem/
poris aure congaudet. Nam obnubilato vel
pluuioſo celo vix aut nunq̄ canit. Sedens
in terra vix aut nunq̄ cantet: ſed in aſcēden/
do canit: paulatim quidē aſcendit. ſed inſtar
lapidis ſubito deſcendit cantando.

Operationes

A ¶ Raſi in almanſore: Caro alaude que pilea/
ta dicitur ventrem conſtringit.
B ¶ Eiuſq; ius ventrem fluere facit.

Capitulum.vij.

Lietus. Actor. Ex generibꝫ aquila/
a rum alietus tm̄ in plumos etiā per
cutiens pullos ſuos. ſubinde cogit
auerſos intueri ſolis radios. Et ſi q̄ſq; ex eis
cōniuentem humectantemq;. i. lachrymantē
animaduerterit ipm ē nido velut adulterinū
atq; degenerem pcipitat. Illum vero cuius
acies firma contra ſteterit educat. Eſt autē
alietus volucr; oculorū acie clariſſima ſeſe
ex alto liberans. viſoq; in mari piſce: pceps
in eum ruens. ac diſcuſſis pectore aquis ra/
piens. Alieti ſitum nō habēt gen⁹: ſed ex di/
uerſo aquilarū coitu naſcuntur. Rudolph⁹
ſup Leuiticū. Aliet⁹ rapina paſcitur: ſed q̄
viribꝫ deſtituitur: minoribꝫ tm̄ auibꝫ quibus
preualet infeſtus eſt.

Capitulum.viij.

Lcion. Ambroſi⁹. Altion ē auis ma
a ritana: q̄ in littoribꝫ fetus ſuos edere
ſolet. Nam in harenis oua ſua depo
nit. medio fere hyemis qn̄ maxime mare in/
ſurgit: z littoribꝫ vehemētior fluct⁹ illiditur.
qua excubante mare ſubito miteſcit. z omēs
ventoꝝ pcelle cadūt. Fouet aūt oua ſeptem
diebꝫ: tūc pullos educit: q̄s alijs ſeptē diebꝫ
enutrit. Unde hos. xiiij. dies naute pſumpte
ſerenitat; obſeruant quos altionides vocāt
eo q̄ altione fouente vel enutriente fet⁹ nul/
los procelle mot⁹ horreſcant. Ex libro de na
tur; rerum. Altion eſt auis minutiſſima ī ma
ri habitans z fet⁹ faciens. Aues q̄dā dome/
ſtice (vt gallina z columba) indiſcret; tempo
ribꝫ fet⁹ faciunt. quoniā ab hyemis intempe
rie ture ſunt. Hec autē ſola inter aues ſilue/
ſtres hyemali tempore fetificat. Cui⁹ nidus
ferro nequit incidi: ſed ictu valido frāgi. Di/
cit q̄ altion quaſi ales oceani: eo q̄ in hyeme
ī ſtagnis oceani nidos facit et pullos educit.

Capitulum.ix.

Anas. Ex libꝛo de na.re. Anas ē auis
a aliquãtulũ maioꝛ gallo. Mas caput
⁊ collũ viridis coloꝛis habet. roſtrũ
vero latum ⁊ alas albo viridi nigroq̃ diſtin-
ctas. Toꝛquem habet album circa collũ: pe-
des ruffos ⁊ latos quibus in aquis ſubꝛemi-
gat. Nam aq̄s fluminũ gaudet. difficileq̃ ſi-
ne his viuere valet. maxime cũ eam cibi ſicci
citius ingurgitant. Mares aliqñ cũ plures
fuerint ſimul tanta libidinis inſania ferũtur:
vt feminã ſolã coeundo viciſſim ac certatim
occidãt. Hoꝛum pulli mox vt ouum exeunt
tanta agilitate vigent: vt etiã ſi matrē moꝛi
vel alienari contigerit: ſine nutrice viuant.

Operationes

A ¶ Iſidoꝛus. Anas cocta pectoꝛe melioꝛ ē q̃
ceruice. De qua Marcialis ita dicit: tota q̃
dem ponat anas: ſed pectoꝛe tm̃ ac ceruice
B placet. cetera redde coquo. ¶ Razi. Caro a-
natis plures habet ſupfluitates ⁊ plꝰ faſtidi
re facit: ⁊ maioꝛis eſt caliditatꝭ: nõ tñ plꝰ nu-
C trit q̃ caro gallinacea. ¶ Pliniꝰ li.xxx. Ana
tum q̃z maſculoꝝ ſanguis aluũ ſiſtit. Mirũ
vero tradit̃ in toꝛminibꝰ anete appoſita moꝛ
bum trãſire ventris ipamq̃ anatē emoꝛi.
D ¶ Auicēna. Ana calidioꝛ eſt oĩbus domeſti-
cis auibꝰ. Et dicũt quidã ꝙ infrigidatũ cale-
facit. Calefactum vero febꝛicitare facit.
E ¶ Clarificat autem vocem: augmentũ facit
F in coitu: ⁊ ſperma multiplicat. ¶ Eiꝰ pingue
do maxima eſt in ſedando doloꝛem ⁊c.

Capitulum.x.

Aſer. Ex libꝛo de naturis re. Anſer
a vel auca eſt auis aq̄le magnitudinis
huius generis ille que indomite ſũt
⁊ ꝓpꝛie libertatꝭ. glauci coloꝛis ſunt ⁊ acris. al
ta petũt. volant vt grues oꝛdine litterato. et
ſm̃ flatꝰ ventoꝝ volatꝰ ſuos dirigũt. aq̄lone
flante petũt auſtrum ſatis cõſcie. frigidioꝛa
tempoꝛa imminere. Vix a volatu ceſſant: ni-
ſi cũ mãducantes interim depaſcãt. adeo nã
q̃ delectabilis eſt ei volatꝰ vt raro doꝛmiãt
ac cõtra domeſticis aucis volatꝰ eſt grauis
paſcere officioſiſſimũ q̄ſcere ac doꝛmire pꝛe
cipuũ. hoꝛas noctes ⁊ fures clãgoꝛe pꝛodũt.
Eſt in alpium montibꝰ anſerũ genꝰ īter aues
maximum p̄ter ſtrucionē: ſed adeo pondero
ſum vt manu capiatur immobile ſup terrã.
Anates ⁊ anſeres cetereq̃ aues herba ſe pur
gant ſyderice. Iſidoꝛus. Nullum aĩal eſt q̃d
ita odoꝛem homĩs ſentit ſicut anſer.

Operationes

¶ Auicēna. Anſerũ caro groſſa eſt. Adeps A
coꝝ alopicie cõfert. ⁊ ad fiſſuras faciei atq̃
labioꝝ valet. Sedat quoq̃ doloꝛē aurꝭ ⁊ cõ
fert matrici. ¶ Eſculapius. Adeps anſeris B
omẽs duricies ſoluit. ¶ Idem cũ ſucco cepe C
inſtillatꝰ auri aquã illapſam eijcit. ¶ Dyaſco D
rides. Anſerinꝰ adeps ſumme mitificꝰ eſt ob
dulcedinem pinguediuis. ¶ Rimas labioꝝ E
curat. totiuſq̃ vultꝰ factas ex frigoꝛe rimas
optime ſanat ⁊ aurium doloꝛem.

Capitulum. xj.

Rdeola. Ardea. Azalon ⁊ azida. Iſi
a dorus. Ardeola dr̄ q̄ſi ardua propter
arduos volatus. Vn̄ Lucan⁹. ꝙ q̄
cauſa volare ardea. Cū alti⁹ volauerit tem-
peſtatem ſignificat. hanc multi tantalum vo
cant. Pli. li. x. Ardeolaꝝ tria ſunt genera: ſcꝫ
leucon: aſterias: pellos. Hi augent̄ in coitu.
Mares ſiquidē coeundo cū vociferatu ſan
guinem etiā ex oculis pfundunt nec minus
egre grauide pariūt. Sorices ⁊ ardeole diſſi
dent inuicē fetib⁹ inſidiātes. Idem in li. xvi.
Ardeolarū autē genera quas leucos vocant
altero oculo tradūt carere. De natu. rex. Ar
dea licet in aq̄s cibū ſuū querat: in ſiluis tñ
⁊ altis arborib⁹ nidū ſuū collocat. Fert̄ autē
ꝙ pullos ſuos miro rigore nitit̄ defendere.
Accipiter eis infeſtus eſt. Sed ardea huic
anū opponit ⁊ ſterc⁹ eijcit. ad cui⁹ tactū acci
pitris penne cōputreſcūt. plurimūq; eaꝝ co-
lorē hñt cinereū. quedā vero albū. Eſt quod
dam earū gen⁹ quaꝝ mares angunt̄ in coitu
cū magna vociferatiōe: fundūtq; ſanguinē
ex oculis p̄ dolore. Azalon. Ex li. de na. rex.
¶ Azalon eſt auis parua q̄ corui frangit oua.
Hui⁹ pulli a vulpib⁹ infeſtant̄. Ipa vero vul
pis catulos vellit ipamq; vulpem. quod vbi
coruus viderit auxiliatur vulpi q̄ſi cōtra cō
munē hoſtē. Hec auis i ſpinis viuit: ⁊ ob hoc
azinos odit. Flores ac folia ſpinarum deuo-
rantes. Actor: Azida iuxta Phiſiologū ipa
eſt ſtrucio. de qua dicitur infra.

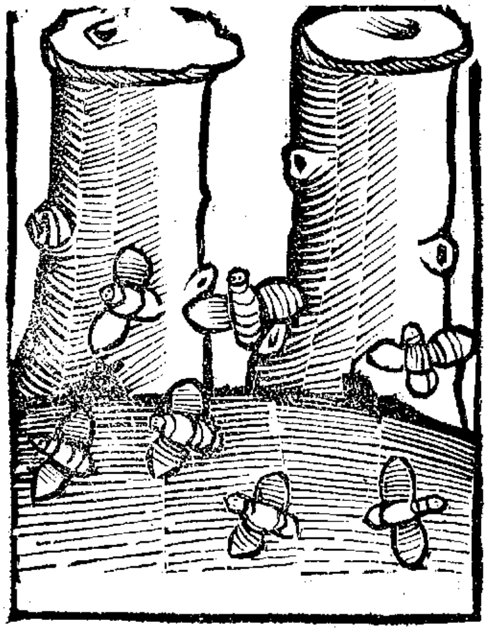

Capitulum. xij.

Pis. Areſtotiles. Apis eſt aīal ānu-
a loſi corpis: hñs mēbrū vel additamē
tum ab ore exiens p qd̄ guſtat ⁊ cibū
contrahit ac recipit: ſanguine caret. dentes
aliorū aīaliū dentib⁹ ſimiles habet in comi-
tatu volat: ⁊ eſt leuis corporis. Habetq; q̄t-
tuor alas: duoſq; pedes hꝫ i dextera ⁊ duos
in ſiniſtra: nec plus q̄ q̄ttuor habet ne vola-
tū ſuū phibeat. Hoc aīal nō recipit aerē: nō
anhelat. Comedūt mel maxime in neceſſita-
tis tpe. Vn̄ q̄n incipiunt infirmari: apparet
mellis diminutio: q: videlicet comedunt ex
eo: nec reparāt ipm. Bonos odores diligūt:
⁊ aq̄s currētib⁹ delectant̄. Actor. Apes mū-
diciam diligūt. frigus ⁊ fetorē ac fumū odi-
unt. Gregatim volant. circa opus ſuū ſolici-
te ſunt: ⁊ ocioſos abijciūt. ¶ Ex li. de na. rex.
Apes ceterꝭ aīalib⁹ pemīnēt dignitate ⁊ vtili
tate pclaris dotib⁹: ⁊ nobilitate vigēt: agili-
tate: ſtrenuitate: animoſitate: ingenij ſubtili-
tate. Ambroſi⁹. Apes regem ſibi ordināt nō
ſorte ſed iudicio. ⁊ q̄uis ſub rege poſite tñ li
bere ſunt. q: pogatiuā tenēt iudicij ⁊ fide de
uotiōis affectū. ⁊ regē ipm tanq; a ſe cōſtitu-
tū diligūt. Hic aūt rex nature claris format̄
inſignibus: vt ⁊ magnitudine corporis pre-
ſtet ac ſpecie (et quod in rege precipuum eſt)
morum manſuetudine. Nam et ſi hꝫ aculeū:
eo tamen non vtitur ad vindictam. Sunt
enim leges nature: nō litterꝭ ſcripte: ſed mo
rib⁹ impreſſe vt leuiores ſint ad puniendum:
qui maxima poteſtate potiuntur. Sed apes

que legibus non obtemperant: penitentie condemnatione ſeipſas mulctant vt aculei ſui vulnere moriantur. ¶ Ambroſius. Nulle autem apes e domibus audent exire: nec in aliquos procedere paſtus: niſi rex prius egreſſus ſibi vendicauerit principatum volatus. Proceſſus autem earum eſt per rura redolentia vbi orti ſunt redundantes floribus: fluenſq; cui⁹ per gramina. herbiſq; dulcibus prima ponūt caſtrorum fundamenta. Apes ordinantur ad opera diuerſa. Nam flores adducunt quedā. alie mollificant ceram. ⁊ alie adducūt aquam Earumq; operationes tempus determinatū non habent. ſed cum habuerint res conuenientes ſubito preparant. et in ſereno tempore operantur aſſidue.

☞ Uirgilius in Georgicis.

Nunc age naturas apibus: quas Jupiter ipſe
Abdidit expediam.
Magnanimoſq; duces: totius ex ordine gētſ.
Mores ⁊ ſtudia: ⁊ populos: ⁊ prelia.
Rex melior: vacua iam regnat in aula.
Maculis auro ſqualentibus ardans.
Et rutilis clarus hic melior in ſignis ⁊ ore.
Tūc trepide inter ſe coeunt pēniſq; coruſcāt.
Spiculaq; exacuūt roſtris aptantq; lacertos
Et circū regem mixte glomerant̄ in orbem
Ille operꝝ cuſtos illū admirāt̄ ⁊ oēs circūſtāt.
Uerum ipſe e folijs natos et ſuauib⁹ herbis.
Ore legunt ipſe regem paruoſq; quirites
Sufficiūt aulaſq; ⁊ cerea regna refigunt.
Tant⁹ amor florꝝ ⁊ generandi gloria mellis.
Nam alie victu inuigilant ⁊ federe pacto.
Exercentur agris pars intra ſepta domorꝝ
Narciſci lachrymā ⁊ lentū de cortice glutē.
Prima fauis ponūt fūdamēta: deinde tenaces
Suſpendūt ceras alie ſpem gentis adultās.
Educunt fetus: alie puriſſima mella.
Feruet op⁹: redolētq; thimo fragrātia mella.

Operationes

A ¶ Areſto. Apes a florib⁹ accipiūt cerā: ⁊ cum pedib⁹ anteriorib⁹ ꝯgregāt eam. dehinc ad pedes medios illā mittūt. deinde ad coxas pedū poſteriorꝝ. poſtea volant cum ipſa. ⁊ tunc manifeſtatur ponderoſitas ex ea.

B ¶ De virtute ⁊ operatione cere lector inueniat ſuperius in tractatu de herbis. de C. in cap. centeſimo quinquageſimoprimo.

C ¶ De virtute autem ⁊ operatione mellis inueniat in eodem tractatu de M. in capitulo triceteſimoduodecimo.

Capitulum. xiij.

Aſiliſcus. yſid. Baſiliſcus grece latine regulus interp̄tat̄: eo ꝙ rex
b ſerpentū ſit: adeo vt vidētes eū fugiant: q̄a olofactu ſuo eos necat. Nam ⁊ hominē vel ſi aſpiciat interimit. ſiquidē ⁊ ei⁹ aſpectū nulla auis volans illeſa ptrāſit. Sed q̄uis ꝓcul ſit: ei⁹ ore cōbuſta deuorat̄. ¶ Auicen. in. iiij. cañ. Baſiliſcus eſt ſerpens q̄ ſolo viſu interficit ⁊ auditu vocꝭ ſue. Hūc ait q̄dam vocari regulū. q: caput habet coronatum. cuius longitudo duarum palmarum eſt: ⁊ caput acutum valde. oculi rubei Color eius ad nigredinem ⁊ citrinitatem declinans. Hic adurit totū quod incedit. nec in circūitu cauerne eius vritur aliquid. ¶ Ex libro de naturis rerūm. Baſiliſcus interdū ex gallo naſcitur: quia gallus in etate decrepita facit ouum ex ſe vnde baſiliſcus procreat̄. Sꝫ in generatione hac oportet vt multa cōcurrāt. In fimo nāq; calido ⁊ multo ponit ouum: ibiq; fouetur vice patris: ⁊ poſt multum temp̄is exit pullus ⁊ inualeſcit ſicut ſolent anatū pulli Habet autem caudam vt coluber. reſiduū ꝓo corpus vt gallus. Dicunt autem hi qui creationem eius ſe vidiſſe teſtant̄ ꝙ nulla eſt oui teſta: ſed validiſſima pellis. intantū vt reſiſtere poſſit ictibus validiſſimis. Opinio quoq; quorūdā eſt: ꝙ ouum illud galli coluber aut bufo foueat Sed h̄ incertum eſt. hoc tamen in antiquorꝝ ſcriptis habemus: ꝙ baſiliſci quoddam genus ex ouo galli decrepiti generetur. ¶ yſidorus. A muſtelis baſiliſcus vincitur: quas illic homines inferunt cauernis quib⁹ delitèſcit. Itaq; eo viſu fugit. quē illa perſequitur ⁊ occidit.

D

Inferius de regūlo pleni⁹ diceṫ de baſiliſco. q̄a fere idē ſunt baſiliſcus ꝛ regulus.

Capitulum. xiiij.

b Arliata ꝛ berneca. yſi. Barliates ſunt aues de ligno creſcētes. Ferṫ em̄ ꝙ lignū de abiete marinis aq̄s incidēs qn̄ ſucceſſu tpis putreſcere ceperit humorē ex ſe craſſū emittit. ex q̄ denſato formāṫ pue ſpēs auiū ad magnitudinē alaudaꝝ. p̄mūcꝫ ſūt nude. deinde maturātes plumeſcūt ac roſtrū ad lignū pendentes. p mare fluitant vſcꝫ ad maturitatē donec ſe cōmouētes obrūpāt. ſic creſcāt ꝛ roborēṫ vſcꝫ ad debitā formā. De his āt Jacobꝰ athonēſis eps ī orietali hiſtoria loquēs. dicit ꝙ arbores ſunt ſup ripas maris de q̄bꝰ hec pcreātur. Roſtris infixis arboribꝰ dependētes. Tempe ꝛo maturitatꝭ ex arboribꝰ decidūt. ac p incremēta pficiētes: ſic aues celere volare incipiūt. De his itacꝫ certū eſt ꝙ ī orbe nr̄o circa germaniā. nec p coitū generāt. nec generāṫ. ¶ Philoſophꝰ. Berneca q̄ ex arbore naſciṫ in q̄buſdaꝫ q̄ꝫ Flandrie ptibꝰ inueniṫ. Hec auis nō habꝫ ſupfluitateꝫ: ſicut nec arbores. Infra cap. xx. plenius habes.

Capitulum. xv.

b Iſtarda ꝛ Bonoſa. Ex li. de na. re. Biſtarda ē auis aq̄line magnitudis: q̄ volatu tarda. bis aut ter ſaltū ī terra facit antecꝫ ad ethera ſubleueṫ. vñ ꝛ nomen hēe dꝫ. vngues hꝫ vt aq̄la. ꝛ roſtꝝ ad uncū. carnibꝰ veſciṫ. nō tñ in volādo pdā diripit: ſꝫ ſi cubionē aut aliđ ani

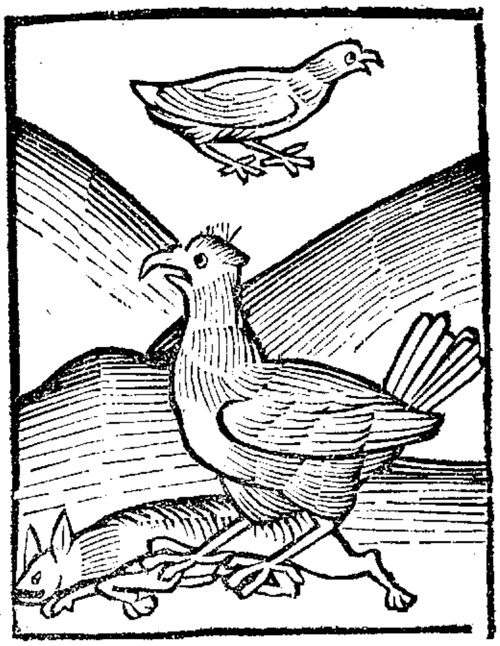

mal in offenſū inuenerit: plures eaꝝ aggregate iuuentū eijciūt ꝛ occidūt. ſicꝫ carnibꝰ ei⁹ ſatiant. cadaueribꝰ etiā libētiſſime veſciṫ. Sola ꝛo pene inter aues q̄ carne veſcunṫ herbā depaſcit. in alis ꝛ cauda albedinē hñt. reliq̄ colore aq̄lā imitaṫ. Oua ſua nō in arboribꝰ ponit: q̄m alte volare nō pt. ſꝫ in terra deponit: ꝛ illic ea fouet dū ſeges in fructu eſt. ¶ In li. vtſ. Bonoſa eſt auis in germanie ptibꝰ: hñs carnē exteri⁹ nigrā: interi⁹ albā. delicatā ꝓpe ad pdicꝭ ſaporē. hꝫ aūt faſioni magnitudinē. Cūcꝫ tps vētreꝫ excitauerit: maſculus bianti ore currit donec ore ſpuent. tūc femina veniēs ore ſpumam recipit. indecꝫ cōcipit ꝛ oua parit.

Capitulum.xvj.

b Ubo. Ex li. ð na. re. Bubo nomen hʒ a
voc̨ ſono. fugit lucē. in eccleſijs habitat
ꝛ oleū de lāpadibꝰ bibit. ſtercoribꝰ tn̄ eas defe-
dat. oua ꝗꝫ colūbe bibit. mures venat. hac ꝗꝫ
volucres cetere capiūt. Qn̄ ꝓo ab illis auibꝰ q̄
ī luce hitant īpugnat: reſupina pedū vnguibꝰ
ſe defēdit. Ariſto. Bubo ſicꝫ ꝛ veſpertilio victū
ſibi nocte acq̄rit. Monedula pugt cū bubone
qꝛ bubo debilis ē viſus apō meridiē. Ideoqꝫ
coruꝰ ille rapit oua bubonis ꝛ comedit. coruꝰ
q̄ppe fortior eſt ð die. ꝛ bubo ð nocte. Itaqꝫ bu
bo ꝛ coruꝰ inuicē ſibi aduerſant ī nidis. Coruꝰ
meridie comedit oua bubonis. ꝛ bubo nocte
comedit oua corui. Ceterecꝫ aues circa bubo-
nē volāt ipmqꝫ deplumāt. multa nāqꝫ ꝑs auiū
eū odit.

Operationes

A ¶ Auicen̄. Sanguis bubonis valde ꝯfert aſ-
B mati: ſimiliter etiā ius ꝛ caro ipiꝰ. ¶ Phiſiolo.
Cor bubonis ſi appoſitū fuerit mulieri dormi-
enti in parte ſiniſtra omnia q̄ geſſit narrabit.
C ¶ Pliniꝰ li. xxix. Bubonis pedes vſti cū her-
D ba plātaginis ꝯ̄ ſerpētes auxiliāt. ¶ Oculorū
cinis eiꝰ collirio mixtꝰ claritatē oculis facere
E ꝓmittit. ¶ Idem in li. xxx. Frenetic̨ ꝗꝫ bubo-
nis oculoꝝ cinerē imponūt.

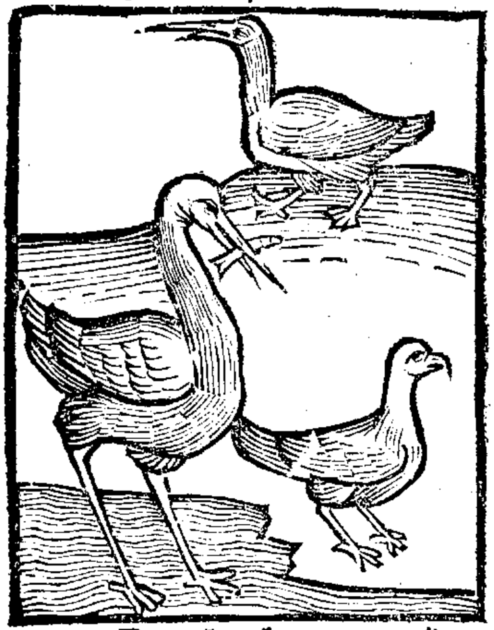

Capitulum. xvij.

b Uteus Butorius ꝛ Botaurꝰ. Ex li. de
na. re. Buteꝰ ē de gn̄e accipitꝝ: ſʒ paulo
nigrior ꝛ tarda nimiū: pigraqꝫ ad volādū. ꝑda
tn̄ viuit. quā cū dolo vel lāguore aliq̄ aut pigri
cia detentā aſſeq̄ poſſit. Hec auis ſapore dul-
ciſſima eſt. ¶ In li. v: ß. Butoriꝰ ē auis ſic dic-
ta a ſiǵ voc̨. hʒ crura lōga. collū extenſū. roſtrū
qꝫ lōgū ꝛ acutū ſic ardea. colore tn̄ diſtās ab il-
la. eſt em̄ terre ſimilima. Habitat circa ſtagna
piſciū cibo cupida. Ranas comedit ꝛ venena
ta. Hec ſola veris tp̄e ꝑ cātu vocē horrificā edit
In littore ſub ardore ſolis ī loco vbi piſces fre-
q̄nter nouit. adeo q̄eta ſtat vt q̄i mortua appa-
reat. vt ſit vn̄ caut̨ piſcibꝰ minꝰ ſuſpecta ſit. ſed
cū collū lōgū habeat breue recuruitate facit vt
piſces incautiꝰ ei q̄ſi nihil ꝑmeditāti ꝓximaue
rint illos ad ſe colli extēſiōe trahat. ¶ Phiſio.
Botaurꝰ q̄ſi bootaurꝰ dr̄. eo qꝛ thauri boatū. i.
mugitū imitari videt. Roſtꝝ em̄ ī terra palu-
dinoſa defigit. ꝛ ad modū thauri clamores edit
Excluſos pullos ſtatim mater ſub aſcellis col
locat. Unū ſe ſub vna. alterū ſub altera. Pulli
ꝓo materno corpi adherētes. Inceditqꝫ mater
pullos ſub alis fouēs. natoꝝqꝫ roſtr̨ ꝓminen
tibꝰ cibos dulciter ꝯmēdās. ¶ Actor. Hec auis
mihi videt onocrocaluꝰ. de q̄ inferiꝰ dicet.

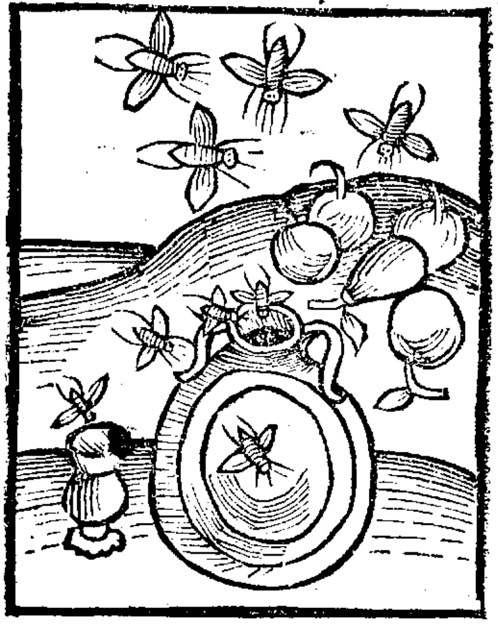

Capitulum. xviij.

b Ibones ꝛ Blata. yſi. Bibones ſunt
q̄ in vino naſcunt. q̄s vulgo muſciōes
a muſto appellāt. Un̄ Affroniꝰ. Cū a
me expectaſſet fabulare incipis ex ore bibones
inuoluāt ī oculis tuis. Blate a calore dicte ſūt
ſiq̄dē ꝛ ꝯphēſe manū tingūt. vn̄ ꝛ blateū colorē
dicūt. ħ aīal lucē nō patit videre ꝯ̄riū muſce.
Muſca ē lucipeta. Blata ꝓo lucifuga. Ex li. de
na. re. Blata ꝟmis eſt q̄ lucē videre nō patitur
Un̄ ꝑ noctē tm̄modo āmbulare ꝯſueuit. ¶ Pal-
ladiꝰ de agricultura. Blate ſunt apibꝰ inimice

ſicut ⁊ lacerte. Unde hm̄oi animalia ⁊ hiſ ſimilia oportet apum caſtris vel aluearibꝫ longe fugare q̄ vult apes bene ꝯſeruare.

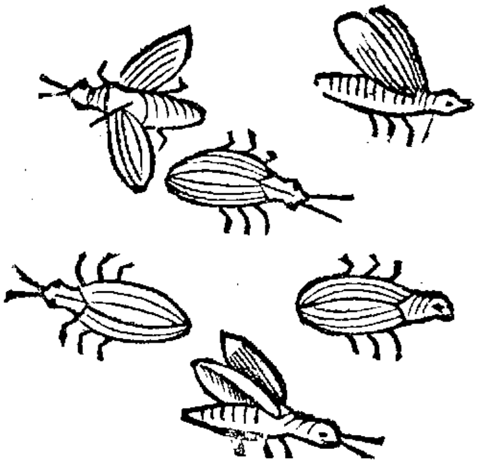

Capitulum .xix.

c Antarides latine ⁊ grece. arabice derarie vel irane. Pandecta cap̄. cxxxv. Cantarides ſunt aīalicule q̄ꝝ ſūt efficaciſſime: q̄ ⁊ in ſpicis frumēti adhuc florētis inueniūt. Sūt hee varie ⁊ q̄ſi circa pēnulas ſuas ſtricte ⁊ oblōge. Hee eñ vapore aceti ſuffocāt ⁊ ī vaſe nō picato reponūt. Sūt calide ⁊ acutiſſime. q̄ licet ſcabiei veſice ꝯferāt: veſicā tñ ſi ex eis multa ſumat q̄ntitas. vulnerāt

A atqꝫ ſanguinē mingere faciūt ⁊ interficiunt. ex q̄bꝫ parua accepta vrinā ꝓuocāt vehemēter.

Operationes

¶ Sera. li. ag. c. derarie. auc. Gal. Expti ſum⁹

B expientia non modica in vnguibus leproſis. ⁊ inuenimus ꝙ quando ponitur ſuper eas cū ceroto confert multum: aut cum vnguento. auferunt eñ vnguem ⁊ faciūt cadere totum.

C ¶ Et cātarides ingrediunt in cōmixtione vnguentoꝝ ⁊ medicinaꝝ q̄ fiunt ad ſcabiē ⁊ egri

D tudinē: cū qua eleuat cutis. ⁊ in medicinis q̄ euellūt erucas q̄ dicūt capita clauoꝝ.

¶ Et fūt q̄dā ex mgr̄is nr̄is q̄ dabāt ex eis i potu miſcētes parū ex eis ad ꝓuocandū vrinā.

¶ Et q̄dā accipiebāt alas ⁊ pedes ipſaꝝ ſolum dicētes ꝙ hec ꝯferūt illis qui ſumpſerūt corpa ipaꝝ. Et aliȷ̄ dicebāt ꝯtrariū hui⁹. vicꝫ ꝙ corpa

Tractatus

ipaꝝ ſol'a iuuabāt eos q̄ ſumpſerūt alas ⁊ pedes earum. E

¶ Ego v̄o miſcui oīa ſil' corpa cū pedibꝫ ⁊ alis ⁊ dedi. Ille āt q̄ ſunt mag' iuuatiue ex eis ſunt ille q̄ reperiūt in tritico in quaꝝ alis ſunt linee citrine in latitudine ꝓtenſe. ⁊ ꝓprie qñ proȷ̄cis eas in olla terrea noua: ⁊ claudis orificiū olle

cū pāne lineo ſup vas in q̄ ſit acetū feruēs donec ſuffocent ⁊ moriant. F

¶ Et ſilr oportet ꝙ fiat ex aīali q̄d dr̄ xoſoſtis: qñ volum⁹ ipm reponere. Et ſilr eſt ſpēs aīalis ſilis cantaribꝫ ī figura ⁊ v̄tute. Et ſilr vermis viridis q̄ reperit ſup arborē pini. Uirtus ei⁹ ē

ſic virt⁹ eaꝝ. Poſtq̄ꝫ v̄o ſunt cantarides mortue: inſerant in lino ⁊ reponant. G

¶ Dyaſ. ca. cātarides. Meliores ex eis ſunt: q̄

ſunt diuerſoꝝ coloꝝ. ⁊ in alis earū ſunt linee tranſuerſe citrine. ⁊ ſunt groſſe ⁊ oblōge. H

¶ Operatio aūt illaꝝ q̄ ſunt vni⁹ coloris eſt debilis. ⁊ v̄tus cantaridaꝝ eſt putrefactiua. calefactiua. vlceratiua. Et ꝓpter h̄ miſcent cū medicinis ꝯuenientibꝫ apoſtematibꝫ cancroſis: ⁊ ad

ſcabiē vlceratā: ⁊ empetiginem. I

¶ Et qñ ponūt in naſcalibꝫ ꝓuocāt mēſtrua. K

¶ Et eſtimauerunt quidam ꝙ quando miſcentur cum aliquibꝫ confectionibus ad hydropiſim conferūt propter virtutem earum quam

habent in ꝓuocando vrinam. L

¶ Auicenna libro. ȷ̄ȷ̄. cap̄. Cantarides. Dixerunt quidam ꝙ ſunt ſuperflue caliditatis. Et dixerunt aliȷ̄ ꝙ ſunt calide ⁊ ſicce in tertio gra

du. ſed p̄mum eſt verius. Et cantaris eſt acris acuta putrefactiua aduſtiua. M

¶ Et eradicat verrucas linita: ⁊ fit ex ea cero

tum: ⁊ linit ex eo albedo vnguis: ⁊ ꝯfert ei. N

¶ Et eradicat vnguē mollificatū velociter qū fit ex ea emplaſtꝝ: ⁊ remouet morfeam: ⁊ albaras linita cū aceto. ⁊ qñ ex ea trita cum ſynapi

fit linimentū. facit naſci capillos. O

¶ Et ſimiliter quando coquitur cum oleo donec inſpiſſet. Et linitur ſuper apoſtemata can

ceroſa ⁊ reſoluit ea. Et linitur ſuper ſcabiem ⁊ empetiginem. P

¶ Inquit fili⁹ Meſarugie. Ipa incidit vnguiam valde. ⁊ parū de ea prouocat vrinam valde. Et parum de ea adiuuat medicinas ꝓuocatiuas ad ꝓuocandum abſqꝫ nocumento. Et pro

uocat menſtrua: ⁊ facit aborſum. Q

¶ Dixerūt quidā. datur in potu vna earū ei q̄ ꝯquirit de veſica ſua ⁊ ꝯfert. Et dant in potu

tres tanaſgi de ea ⁊ exulcerat veſicā. R

¶ Inq̄t Galien⁹. Ipſa exulcerat veſicam. ⁊ eſt ꝓpterea q2 facit materias acutas declinare ad eam a q̄bꝫ corpus nō euacuat cū ꝓprietate que eſt in ipa.

Capitulum .xx.

c Arbates. Alb. in li. de na. aīaliū inq̄t. Carbates q̇dā mērēdo dicūt aues q̄s vulgus bomgenſe. ħ eſt arbor anſeres vocāt (vt etiā ſupiꝰ audiuiſti ī cap̄. xiiij) eo ꝙ ex arboribꝫ naſci dicūt. a q̇bꝫ ſtipite ꝛ ramis depē dēt q̄ īter corticē eſt nutrite. Dicūt etiā aliq̄ ex putridis lignis hec aīalia in mari generari (vt ſupiꝰ dictū ē) ꝛ p̄cipue ex abietū putredīe. Aſſe rētes ꝙ nemo vnq̄ꝫ vidit has aues coire vl' oua re. Et ħ oīno abſurdū ē: qꝛ ego ꝛ mlti mecū d ſocijs vidimꝰ eas coire ꝛ pullos nutrire. ſic etiā ī antehabitꝫ diximꝰ. hec auis caput hꝫ q̄ī pauo nis: pedes nigros vt cignꝰ. ꝛ ſunt mēbrana cō iūcti digiti ad natādū. ꝛ ſūt in dorſo cineree ni gredinis. ꝛ in ventre ſunt albide aliq̄ntulum minores anſeribꝫ.

Capitulum. xxi.

c Aladrius ꝛ Calandris. yſi. Caladriꝰ (vt d̄r) eſt immūdus ſm legem.

Operationes

¶ Dicit eīm phiſiologꝰ: ꝙ auis eſt tota alba nul lā p̄tē habēs nigrā. cuiꝰ interior fimꝰ curat ca ligīnē oculoꝝ. Jn atrijs regū inueniť. Per hāc cognoſciť de hoīe infirmo vtꝝ viuat an moria tur. Si eīm egrotat ad mortē: mox hec vt vide rit eū: auertit ab eo faciē ſuā. ſi āt nō ad mortē: intēdit illa faciē ſuā vertit. ꝛ aſſumit oēs infir mitates eiꝰ: ꝛ diſpergit eas. ꝛ ſanať infirmus. A

¶ Ariſto. Caladriꝰ infirmū ſi mori debeat nō reſpicit: ſed ſi q̄leſcere poſſit ꝛ ipm videre velit. ab illo omnē infirmitatē ad ſe trahit. Jtaq̄ꝫ ille ſanꝰ efficiť. ꝛ auis egra: ita ꝙ ſepius p̄eo mori tur. Hec auis hꝫ vnū os groſſum in crure: cuiꝰ medulla oculos calignātes ſi q̇s linierit: eos clarificatos boni viſus efficit. B

¶ Ex li. de na. reꝝ. Caladrius eſt auis alba. q̄ ſi ad infirmū ſanandū duciť oēs infirmitates eius intra ſe colligit: ꝛ in aere volans ibi eas cōburit atq̄ꝫ diſpergit. C

¶ Pars īterior femoꝝ calīginē aufert ab oculis Has aues Alexander inueniſſe ferť in pſide. D

¶ Ex li. d̄ na. re. Calādris ē auis p̄ua ꝑpe ꝯſilis alaude. colore fuſca: plumis deſpecta: ſꝫ mira modulatōe vocꝫ audiētes letificat. oīmq̄ꝫ voces auiū expꝛſſiſſime imitať. itaq̄ꝫ q̄n capta ergaſtu lo includiť. ibi q̄ꝫ captiuitatꝫ ꝛ calamitatis ſue oblita vix vnā diei horā ſine cantu p̄terit adeo ꝙ ſpaciari diuerſis auiū cantibꝫ gaudet. vt nec cibi ſolita ſit. E

c Apo ⁊ Capmulg⁹. Actoꝛ. Capo dr̄ gal⸗ lus caſtrat⁹ ſiue gallinace⁹. Et hi ĩdo ca⸗ ſtrãt vt facili⁹ ĩpinguẽt ac tenerioꝛes comedãt

Operationes

A ¶ Dyaſ. Capones viui apti ⁊ ĩpoſiti moꝛſib⁹ ve⸗
B nenatꝭ occurrũt ſi mutẽt aſſidue. ¶ Cerebꝝ ca⸗ ponis meli⁹ ē ceterꝭ. acceptũ ĩ vino fluxũ ſãgui
C nis abſtinet. ¶ Pellis vẽtriculi ei⁹ ſicca tuſa et bibita euſtomacha ē cũ vino. Juſcellũ maxie minoꝝ eſtuatõnis ſtomachi mitẽſcit ſimplr̃ cõ poſitũ. Juſcellũ ꝟo maioꝝ artificialiter cõpoſi tũ vẽtrẽ mollit: crudos hũoꝛes .i. colerã nigrã
D deponit. ¶ Utile ē tpalib⁹ febrib⁹ ⁊ typicꝭ egri⸗ tudinib⁹. tremoꝛib⁹ ⁊ inflatõib⁹ ſtomaticꝭ. ⁊ ar⸗ tericꝭ ſinglãre p̄ſidiũ ē. Fel capõis albi magne ꝟtutꝭ ē. facit ad effuſionẽ ocloꝝ ⁊ ad caliginẽ ⁊ aſpꝛedinẽ palpebꝛaꝝ. De capone iferi⁹ c. liiij. lati⁹ patebit.
E ¶ Pli. li. x. Capmulgi appellãt me⸗ rule grãdioꝛꝭ aſpectu nocturni fures ſũt. inter⸗ dũ eñ viſu carẽt. paſtoꝝ ſtabula intrãt. caprã vberib⁹ ꝓpter ſuccũ lactꝭ aduolãt: q̃ videlꝫ iniu ria vber emoꝛit. caprisq cecitas q̃s ita mulſere
F obꝛuit. ¶ Actoꝛ. Capmulg⁹ ipe Ariſt. agochilẽ vocat. de q̃ ē in c. vi. iſti⁹ tractat⁹. ¶ Ariſto. Eſt auis mõtana modicum maioꝛ merula. a ſtuti moꝛꝭ: raro videt̃ ĩ die: nec bñ tũc videt. ſꝫ acut̃ viſus ei⁹ de nocte. lac ex mãmillis capꝝ ſugit: ideoq dr̄ agochiles. ſcꝫ capꝝ lac ſugens. vidit aũt nocte: manet ĩ lapidib⁹ de die.

Capitulum .xxiij.

c Arduel⁹. yſi. Carduel⁹ dr̄ eo q ſpinis ⁊ carduis paſcit̃. vñ apð grecos achãtꝭ dr̄ ab achãtꝭ .i. ſpinis q̃b⁹ alit̃. Augures ãt dicũt ⁊ in geſtu ⁊ ĩ motu ⁊ in volatu auiũ eſſe ſigna cõ ſtituta. ¶ Pli. li. x. Carduelí minime auiũ impe⸗ rata faciũt nec voce tm̄: ſꝫ pedib⁹ ⁊ oꝛe ꝑ manib⁹. Eſtq q̃ boum mugit⁹ imitet̃. in oꝛe latenſi agro taur⁹ appellata. Eſt q̃ equꝝ q binnit⁹ an⸗ tibus noie herbe pabulo aduẽtu eoꝝ pulſa imi tat̃ ad hũc modũ vlcſcẽs. ¶ Ex li ð na. re. Car duel⁹ ē auis pua croceoq ĩ coꝛpe: rubeo ꝟo in capite coloꝛe venuſtata. Mirũ aũt videt̃ q hec auicula carduoꝝ acutꝭ aculeis paſcit̃. Jn hac ḡ naẽa miraculũ apparet: q̃ talẽ aſtuciã ei dedit quã nec boui nec aſino magnis aialib⁹ impꝛtiri voluit. vt vicꝫ ergaſtulo clauſa ſuppoſitã aquã ab ymo ꝑ filum vaſculo ſuſpẽſo ad ſe cũ roſtro trahat. pedicq filo interdũ ſuppoſito cũ attige⸗ rit vaſculũ ſitim potu ſedat.

Capitulum .xxiiij.

c Arabdriõ ⁊ Cariſta. Rudol. ſup leuiti⸗ cũ. Carabdrion ē auis garrula. de q̃ le⸗ git̃ in Leuitic. q ſm legẽ ſit immũda. ¶ Actoꝛ Hec auis ipa eſt q̃ ſuperi⁹ in ca. xxi. dicta ca⸗ lendris eſt. Fallunt̃ autẽ q̃ hanc eſſe caladriũ putant vt ſup Deutro. dicit glo. interliñ. Ca⸗ riſte vt dicit Solin⁹. aues ſunt q̃ impune flã⸗ mas inuolant. ita vt nec plume nec carnes eaꝝ flãmis igneũ aliquaten⁹ cedant.

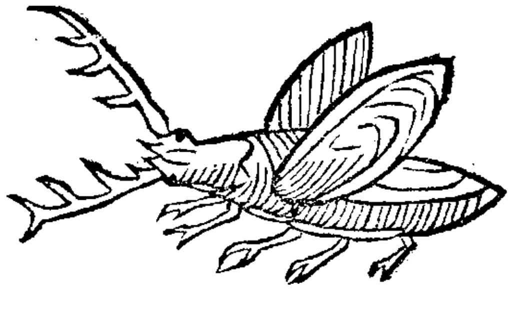

Capitulum.xxv.

c Eruus volās. Ex li. de na.re. Ceruus
volās fert̃ eſſe gen⁹ cicade. Hūc tm̄ expi
mētator crabronē vocat. ſub alis (vt dicit) groſ⸗
ſioribꝫ alas hꝫ ſubtiles ⁊ tenues ſicut bruchus
Circa veſperā potiſſime volāt: ⁊ volando ſtre⸗
pitum faciūt. hñt cornua medicinalia grandia
ꝓlonga biſulca dentata ⁊ lucida: q̄ſi forcipibꝫ ī
cacumīe cū libuerit ad morſum coeūtibꝫ. crura
ꝓ lōga ⁊ reflexa. lucēt igneū more noctu ptes
lateꝝ ac clunīū colores pīnaꝝ reſulgētes aliqñ
compſſe obūbrant̃. amputatū caput eaꝝ viuit
diuti⁹ ſine corpe. ſed ⁊ ipſi⁹ corp⁹ ſine capite: ſed
nō tādiu ſicut caput.

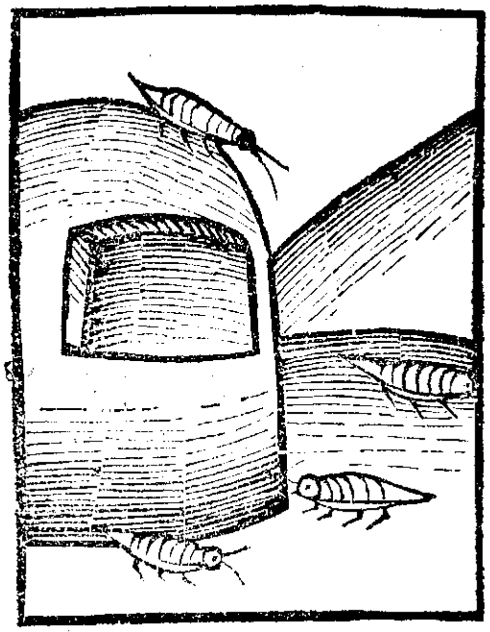

Capitulum.xxvi.

c Icade. Pli.li.xi. Cicade tm̄ viuūt rore.
quaꝝ duo ſūt genera. Minores q̄ pmo
ꝓueniūt q̄ vt ſunt mute. ⁊ nouiſſime pereunt.
Sūt aūt multe q̄ canūt vocāt̃ achete. ⁊ q̄ mino
res ex his ſūt tetrigometre. ſꝫ ille magꝭ ſonore
Mares canūt in vtroqꝫ genere: ſilēt fēie. Gen
tes his veſcūt̃ ad orientē. Ante coitū mares p̄
ferūt. a coitu fēias circa ſolſticiū eſt coitus eaꝝ
Ouis eaꝝ corruptꝫ q̄ ſunt candida coit⁹ ſupi⸗
nus. Eſt illis aſpitas in dorſo ꝑacuta q̄ fe ure
locū excauāt in terra. Fitqꝫ pmo ꝟmicul⁹: de⸗
inde ex ea (que vocat̃ tetrigometra) cui⁹ cortice
rupto circa ſolſticia euolāt. ⁊ eſt ſine ore. ſed ꝓ
eo q̄dā eſt aculeatū linguis ſimile. ⁊ h̄ in pecto
re quo rorem lambunt. Pectus ipſum eſt fiſtu
loſum hoc: vt diximus canunt achete de cetero
nihil eſt in ventre. Quidam vero negāt vocem
in ſectis eſſe in tanto cicadarum ſono et apū
murmure.

Capitulum.xxvii.

c Iconia. yſidor⁹. Ciconie quaſi cica⸗
nie: a ſono quo crepitant dicte ſunt:
quē ſonum oris potius eſſe conſtat q̄
vocis. quia cum roſtro quatiente faciunt. hee
veris nuncie ſocietatis comites ſerpentū ho⸗
ſtes: maria tranſuolant in aſyam collecto ag⸗
mine pergunt. Cornices eas duces precedunt
⁊ ipſe quaſi exercitus ꝓſequunt̃. Ex libro d̄ na
turis reꝝ. Ciconie ſerpentiū exitio tantus eſt
honor in Theſſalia vt capitale fuerat occidiſ⸗
ſe ciconiam: ſicut ⁊ hominem. Multipharie
nanqꝫ ſerpentibus inſidiatur. eoſqꝫ comedit
et alia venenata: nec tamen moritur. Bufo⸗
nem autem non niſi in magna fame comedit.
in quo naturale bufonis malum notat̃. Vi⸗
detur autem ciconia caput habere valde reu⸗
maticum: quia roſtro eius aqua vere cōtinuo
diſtillat. Et hoc hyeme magis. Hee nidos ſu⸗
os annuo repetunt. et vnum ſe e fetibus ſuis
domino loci ſub quo fetificant: plumatū quaſi
tributum vt fertur deiiciunt. Sed forte cauſa
magis eſt tediū nutriendi. Quinimmo vt vul⸗
go dicitur pro decimatione deiiciunt. deo ius
ſuum ſeruātes. In cuius ſignū Thoringiam
vbi decime nō dant̃ neqꝫ intrāt neqꝫ inhitāt: vt
expiētia docꝫ. Abiture āt (vt dic̄ Solin⁹) ī cer⸗
to loco congregant̃: ita vt nulla ſui generis niſi
captiua relinquat̃. In aſia cāp⁹ eſt vbi ꝯgrega
te cōmurmurāt. ⁊ eā q̄ nouiſſime venit dilace⸗
rāt: ſicqꝫ rcedūt. Ex li. re. viſ. Ciconia d̄r auis

pia. Cum em̄ antiq̄ores ciconie pēnis amiſſis
ꝓpriū ſibi victū acq̄rere neq̄ant: iuniores frigi-
da genitoꝝ mēbra reuoūctes eos in paſtu ꝓcu-
rāt: donec ala fortis redierit. Nā vt yſaias ait.
Quantū tp̄s impendūt in fetibꝰ educādis tm̄
ꝛ ipē inuicē a pullis ſuis alunt. Nec dubiū eas
caſtitatꝭ ſectatrices eſſe. federiſqꝫ ꝯiugij ad inui-
cē ſuare. Uñ fert ꝙ in eminētiori loco domꝰ cu
iuſdā par vnū ciconiaꝝ hītabat. Uñ mare ad
paſtū recedēte freq̄nter aliꝰ mas adueniēs fe-
minā adulterino coitu polluebat. At illa ſtatī
eminꝰ ī fonte ſe mergebat. ſicqꝫ ſcelꝰ adulterij ꝑ
aque lauamētū delens marē ꝓpriū deludebat.
hmōi factū dn̄s hītatōis freq̄nter aduertit. ꝛ q̄-
dā die poſt adulteriū eā a fonte ne lauaret ꝓhi-
buit. nec mora maſculꝰ a paſtu rediēs in femīa
ſua ſcelꝰ adulterij depꝛhēdit. ꝛ ad horā diſſimi-
lās abijt. Reuerſuſqꝫ ſcd̄a die maximā multi-
tudinē ſecū adduxit. que ſingulā adulterā ag-
greſſe: miſerā crudeli laniauerūt morte.

Operationes.

A ¶ Plinius li. vij. Ciconia origano ſibi medet.
B ¶ Idem in li. xxix. Ciconie pullum qui egerit
negatur annis cōtinuis lippire oculis. Cico-
nie q̄ꝫ ventriculꝰ valet ꝯtra om̄ia venena.
C ¶ Idem li. xxx. Furunculis etiā dr̄ mederi ci-
conie ventriculus ex vino decoctus.
D ¶ Dyaſcorides: Fimus ciconie cum aq̄ua po-
tui datus. epilenticos curat.
E ¶ Albertꝰ in li. de na. aīaliū. Hec auis alas hꝫ
nigras. ꝛ caudā ꝛ alias ꝑtes hꝫ albas.
F ¶ Inuenit etiā genꝰ ciconie: totū ī dorſo nigꝝ:
ꝛ in vētre ſubalbū. ſꝫ nō nidificat in hominuꝫ
habitationibꝰ ſꝫ in paludibꝰ deſerti.

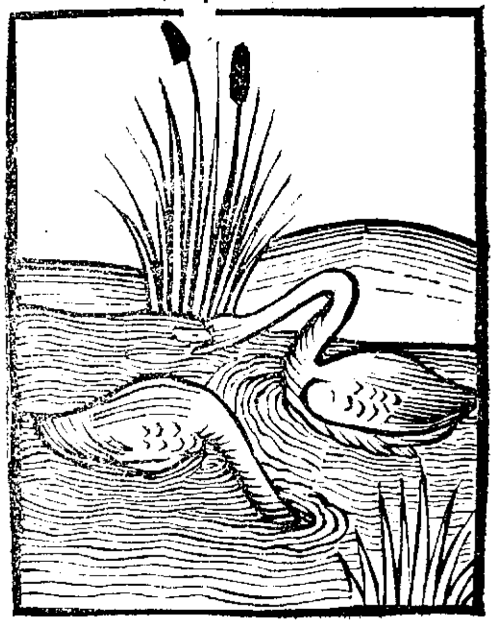

Capitulum. xxviij.

c Ignꝰ. Ariſto. Cignꝰ eſt de genere auiū
coriū īter digitos habētiū. Manetqꝫ
in ripis lacuū ꝛ ī locꝭ multaꝝ arboꝝ. Bone vi
te eſt atqꝫ nate: ꝛ ſenectutis bone. Hmōi aues
ꝯ accipitrē pūgnare nō incipiūt. Sꝫ ſi cū eis
ille pugnare cepit. pugnāt cū ipo eūqꝫ vincunt.
¶ Yſi. Cignꝰ grece latine olor dr̄. eo ꝙ totꝰ albꝰ
ſit plumis. olon em̄ grece totū dr̄. Naute vero
ſibi hāc auē bonā prognoſiā facere dicūt: ſicut
Emiliꝰ ait. Cignꝰ in auſpicijs ſemp letiſſimus
ales. Hūc optāt naute. q2 nō ſe mergit ī vndis.
Ex li. de na. re. Cignꝰ hꝫ plumas albas: ſꝫ car-
nes nigras. fortitudinē ſuā in alis. colerice cō-
plexionis eſt: ꝛ ob h̄ iracūdꝰ. Dētes hꝫ ī roſtro
minutiſſimos. Oneris impatiēs eſt. ne libēter
volat: ſꝫ ī ſtagnis req̄eſcere delectat. cū vno pe-
de natat: ꝛ cū alio ſe regit veli modo cū piſcibꝰ:
nutritꝰ eis eſt innoxius. Sup aq̄s nidificat in
pullis educādis ſolicitꝰ. tp̄e coitꝰ blādiunt ſibi
inuicē mas ꝛ feīa. ꝛ alternatim capita cū ſuis:
ſcꝫ collis inflectūt velut amplexandi gr̄a. Nec
mora vbi coirint. mas ꝯſciꝰ leſionis in feīa fu-
git ab ea. At illa impatiēs fugiētē inſeq̄t: neq̄-
q̄ꝫ tm̄ rancor ille ꝑſeuerat in longū. ymo leſione
ceſſante: pacificant in animo ac a maſculi ꝑſe
cutione ceſſans poſt coitū freq̄nti caude mo-
tu ꝛ roſtri ſe aq̄s mergens purificat.

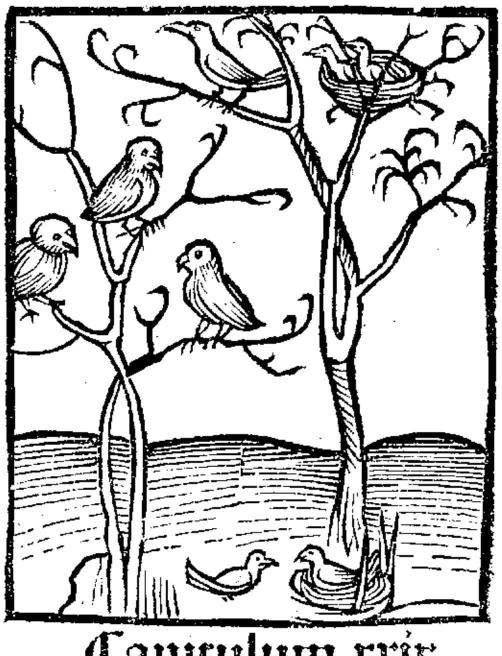

Capitulum. xxix.

Inomulgus. Ciſpedo. et Citramo.
c ¶ Yſi. Cinomulgus eſt auis arabie. ſic
dicta: eo ꝙ in excelſis nemoribꝰ texit

nidos ex fructibꝰ cynnami. Et quia nō poſſūt ibi hoīes ꝯdeſcendere ꝓpter ramoꝝ altitudinē ⁊ fragilitatē eoſdē nidos plūbatis iaculis apperiūt ac cynnama illa deponūt: ⁊ p̄cijs amplioribus vendūt. eo ꝙ illud cynnamū magꝭ ꝙ̄ alia mercatores ꝓbant. ¶ Ariſto. Cinomulgꝰ paſſere modicum maior eſt eiuſqꝫ color celeſtis eſt cū citrinitate. ⁊ colores iſti ſunt in eo diſtincti Roſtꝝ eius eſt lōgū ad citrinitatē declinans: ſup arbores magnas ex cynamomis (vt dicit) ſperice cōponit nidū ſuū. habēs introitū p̄uū. ¶ Plinꝰ. Cyſpedij ſiue ciſpeli plurimū volant q̄ ⁊ apodes dicūt: eo ꝙ vſu pedū carcāt hyrundinū ſpecie. nidificant in ſcopulis. Hee ſūt q̄ toto mari cernūt. Ariſto. Auiū genꝰ ꝙ pedes nō habet omi tp̄e apparet. hec auis lōga gracilis ⁊ pauce latitudinis. hyrūdini aſſimilatur. Nec inter illas leuiter diſtinguit. Iſta nidificat in eſtate. ⁊ hoc poſt lapides vt aialia fugiat ⁊ hoīes. Plinius libro. x. Citramus: aliis cenchramus habet. aues remeantes comitata ſolicitat. ac p̄ſeueranter ad expectatas ſibi terras p̄uenire feſtinat eaſqꝫ noctu. etiā itineris admonens excitat. Ariſto. Citramꝰ auis de nocte ceteras aues clamat. eaqꝫ audita ſciūt venatores ꝙ in locis ſuis nō remanebūt aues. Ex libro de naturis rerum. Citramus auis Aſie recedentibꝰ hyrundinibꝰ ac cyconijs inſtante hyeme comitans eas feſtinantior perſeuerat. et precedens ſolicitat.

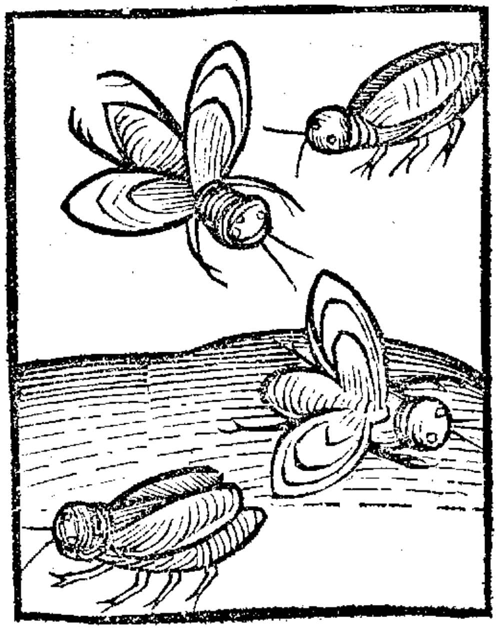

Capitulum. xxx.

c Cinomia. Iſid. Cinomia grece dr̄ muſca canina. Nā canis grece cynos dr̄. Ex li. de na. re. Cynomia eſt muſca canina catuloꝝ auribꝰ importuna. Quā licet catulus freq̄nter excutiat: ſemp tñ importune reuolat. Ubi āt eū pigrū ad excutiendū inuenerit vſqꝫ ad ſanguinē ⁊ vulnera ꝓcedit. Actor. Cynomia eſt illa muſca grauiſſima q̄ percuſſa eſt egyptioꝝ populꝰ in quarta plaga. De hac eñ in Exodo legit. Uenit muſca grauiſſima in domos pharaonis ac ſeruoꝝ eiꝰ: ⁊ in omnē terrā egypti. corruptaqꝫ eſt terra ab hmōi muſcis. Per hāc eñ ſm gloſam canini mores ſignificant. in q̇bꝰ humane mentis voluptas. i. libido arguit. Sic eñ cinifes q̇bꝰ ī terra plaga p̄cuſſi ſunt egyptij: ſignificāt inquietudines mūdanoꝝ: qui ꝓuocatores rixaꝝ: amatores caluniantiū nō admittūt quietē ſpūalis ſabbati Uñ Pſalmiſta. Dixit ⁊ venit cinomia.

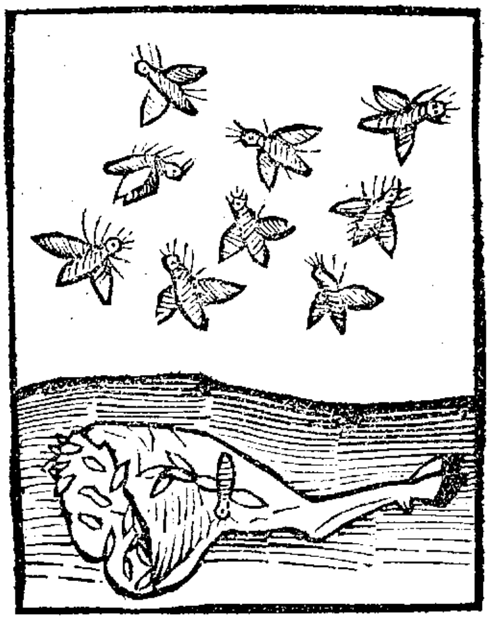

Capitulum. xxxi.

c Cicendula cimice ⁊ coſtro. Iſidorus. Cicendula genus ſcarabrorum eſt. ſic dictum eo ꝙ gradiens vel volans lucet. Ex li. de na. reꝝ. Cicendula eſt vermis in yſtalia nocte volās. ⁊ inter noctis tenebras fulgidus radians. ita vt ſi eum in tenebris videas exhalationē ſcintillarū putes. Iſi. Cimex aūt ex vermibꝰ carniū eſt. Dictus aūt eſt cimex ex ſimilitudine cuiuſdā herbe cuius fetorē habet Auic. in. ij. cañ. Ex fraxino capita inflata ſicut granata egrediūt in q̇bꝰ eſt humiditas de q̄ cimices oriūt. Cū eñ capita hmōi aperiūt cimices

ex illis egrediũť. Cimices aũt effugat ꝓpe ſtercꝰ tbauri qñ cũ eo fit fumigacio. Palla. Ortis q̃ʒ cimices nocẽt. extinguũť aũt amurca ⁊ felle babulo lect͡ȝ aut loc͡ȝ eaꝝ pũct͡ȝ. vel folijs edere tritis ex oleo vł' incẽſis ſanguiſugis. yſi. Coſdros greci appellãt eos q̃ extremis fauoꝝ ꝑtibꝫ maiores creanť. Quos aliq̄ reges putant. dictos eo ꝙ caſtra ducant.

Capitulum. xxxij.

c Olũba ex li. de na. reꝝ. Colũba (vt dicit Beda) felle caret. Dicit tñ Ariſt. ꝙ fel hʒ nõ eo loco q̃ cetera aĩalia: ſʒ ĩ inteſtino. Morticino nõ viuit. ſʒ puro grano viſum recuperat nouẽ vicibꝫ. In alta nidificat. vbi mala beſtia attingere nõ valeat. ſuꝑ aquas libẽter requieſcit: vt ſitim ſedet. Et vmbrã accipitris venientis in aq̃s ꝓſpiciat. Aliqñ vero ſola ſedet. colores ſuos varios circa collũ admirans alaꝝ plauſu roſtroq̄ꝫ plumeculas fulcit ⁊ in regimen volatus cultꝰ pẽnas diſponit. Tũc niſus ſpeculator occultꝰ ꝯgaudentẽ in hmõi glĩa rapit. Colũbe calidiſſime ſunt ⁊ lapillos ꝓpter ſtomachi tꝑantiã comedũt. fimũ etiã ardentẽ nimis habent. quẽ ⁊ ipẽ nido eijciũt ⁊ pullos eijcere docent. pẽnis eleuat͡ȝ pugnãt ⁊ colũbã errantẽ cũ viderint ſibi aggregãt. Dicit Jacobꝫ ꝙ tranſmare v̑ſus orientẽ colũbe ſunt q̃ nuncioꝝ fungẽtes officio lr̃as dñoꝝ ſuoꝝ ſub alis breui ſpacio ꝑlonge deportãt. Ideoq̄ꝫ valde neceſſe ſũt: maxime qñ ꝑ terras inimicoꝝ alij nũcij trãſire nõ audent. Colũbe ꝓpriũ eſt inter aues nõ eleuare caput qñ potãt donec ei ſufficiat. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Colũba valde grauať in ouoꝝ partu: ꝙ ſi parere tardauerit amare ꝑcutiť. Ariſt. Colũbe toto ãno ouãt ⁊ pulliſicãt: ſi fuerit locꝰ mãſionis calidꝰ: ⁊ cibꝰ paratꝰ. Alioqñ nõ niſi ĩ eſtate. Earũq̄ꝫ pulli ſũt meliores ĩ vere ⁊ in autũno. peiores aũt in hieme ⁊ eſtate. Maſculꝰ cũ feĩa coit poſt vnũ annũ. Oua colũbe ſunt albi coloris ſic̃ ⁊ ꝑdicis. Colũba ſenex coire nõ pt. ſʒ tñ oſculať. Colũba q̃ʒ feĩa ſaltat ſuꝑ feminã: ſi nõ fuerit mas. ⁊ inuicẽ oſculanť. ⁊ ex illo q̃dẽ coitu oua faciũt: ſʒ nõ pulliſicant.

Operationes

¶ Ex li. d̃ na. re. Pulli colũbaꝝ ĩ autũno ⁊ vere ſaniores ſũt qm̃ his tꝑibꝫ grano maxĩe viuũt. A

¶ Eſculapiꝰ. Colũba occiſa ⁊ calida ſuppoſita oĩmi morſui ſubuenit. Sãguis eiꝰ valet oculis ꝯfert͡ȝ infuſus ꝑcipueq̄ꝫ de ſub aſcellis tractꝰ. B

¶ Stercus eiꝰ omnes dolores ſoluit: ⁊ humores deſiccat. C

¶ Dyaſ. Colũbe ſanguis abſcindit fluxũ ſanguinis nariũ: q̃ eſt ex velamine cerebri. D

¶ Plinius libro. xxix. Caro recens columbe cõtra ſerpentes auxiliatur. Maſcule ſanguis a vena ſub ala inciſa eximie prodeſt oculis cruore ſuffuſus. E

¶ In li. xxx. Fimus colũbaꝝ cũ aceto delẽtur ſtigmata. Hoc fimo carbũculꝰ aboleť ꝑ ſe illito vel cũ ſemine lini ex aceto mulſo. F

¶ Auicẽ. Sanguis columbe ꝯfert podagre. Stercus columbaꝝ ꝯueniens eſt ſuꝑ dolores iuncturaꝝ. ⁊ valet impetigini. G

¶ Cõfert etiam dolori colice cum adminiſtratur in cliſteri. H

Capitulum. xxxiij.

c Oꝛedulꝰ ꝛ coꝛnix. Ex li. de na. re. Coꝛedulꝰ dꝛ q̄i coꝛ edens. Carne nāq; ꝛ p̄da viuēs. coꝛde maxie inhiat ſaturari. yſid. Coꝛnix auis eſt ānoſa apō latinos greco noīe coꝛnix appellatᷓ. Quā aiunt augures hoim curas ſcatōib; agere īſidiaꝝ vias mōſtrare. futᷓa p̄dicere. magnū nephas h̄ credere. vt deꝰ ꝯſilia ſua coꝛnicib; mādet. His īter multa auſpicia tribuūt ꝛ pluuias vocib; p̄tēdere. Vn̄ ē illō Tūc coꝛnix plena pluuiā vocat ip̄roba voce. Ex li. ō na. re. Coꝛnix in ſolſticio moꝛbo coꝛripitᷓ. Hec nucib; libenter veſcitᷓ. Hoꝛribiles aues q̄ſi hoſtes ſuos īpugnāt. ſ; ille freq̄nter cū īpūgnātib; multū detulerit. tādē ī pacia victe lacerāt īpoꝛtunas. Coꝛnix pluuiā multo clamoꝛe p̄nūciat. Quis colūbe inſidiatᷓ vt ea diſſipet ꝛ exugat.

Operationes

A ¶ Pliniꝰ li. xxix. Cerebꝝ coꝛnicis coctū ī cibo ſumptū capitis doloꝛib; eſt remedium.

B ¶ Item in li. xxx. Coꝛnicis carnes ac nidū illinite moꝛbis lōgis putāt vtiliſſimū.

Capitulum. xxxiiij.

c Coꝛuus. Ex li. de na. re. Coꝛuꝰ auis clamoꝛoſa nihil aliud ſonare nouit q̄ȝ cras cras. diuerſas tn̄ voces foꝛmat. f. lxiiij. vt dicᷓ Fulgentius volādo coit aliq̄n. pl'es ſp̄ q̄ȝ duos pullificat. Grauidꝰ fieri dꝛ ſi eū ouū coꝛuinū edere ꝯtigerit. Oꝛe pere dicūtᷓ ꝛ cōcipere. Femīe coꝛuoꝝ oua ſole cubāt ꝛ mares eis eſcā dant. Pulli coꝛuoꝝ ſepte; dieb; abſq; vlla cibi alimonia manere ferūtᷓ. Septima ꝟo die nigreſcūt. q̄ꝝ nōnullos eijciunt tedio nutriendi.

Foꝛtioꝛ eſt coꝛuus de dīe. Bubo de nocte: et viciſſim oua ſua comedunt. Coꝛui paꝝ coeūt. ſed multū oſculantᷓ adinuicem. Et putant quidam q̄ alio modo nō coeant. S; h̄ falſum eſt Cadauere coꝛuus veſcitᷓ. ꝛ vt dꝛ a potu ſe abſtinet q̄ȝdiu ficus ſui fructꝰ dulcedine gloꝛiatur. Unde Ouidius. Ac cibi dum lacteus pendebit in arboꝛe ficus. A nullo gelido fonte bibetᷓ aque. ¶ Gregoꝛius in moꝛal. Pulli coꝛuoꝛum (vt fertur) anteq̄ȝ nigreſcunt a parentib; vtcūq; neglecti. medici affectu: huc illucq; vagantur in nido: aut ciboꝛum expectunt aperto oꝛe ſubſidium. Unde etiam ſcriptum eſt. Quis p̄parat coꝛuo eſcam ꝛc̄. Sed cum nigreſcere illi ceperint tanto eis alimenta p̄benda coꝛuus ardentius requirit: q̄nto illos alere diutius diſtulit. Ex li. de na. reꝝ. Eſt coꝛuoꝝ genꝰ in oꝛiente qō cū aſino ꝛ thauro pugnat. eiſq; fugiētib; ſup eos volat: ac ſic cū impetu coꝝ oculis impūgit. ꝛ cū potuerit eos excecans roſtro dn̄is ſeruis inutiles reddit. Itaq; p ꝯſequens occiſi decoꝛiantᷓ. et eoꝛum cadauera volatilib; efferuntur. ſicq; ab aue improba animalia foꝛtia ſuperantur. Coꝛuus turres inhabitat et ibidē nidificat: citiſſimus eſt mutationis aeris nuncius: ꝛ alia crocitationis voce ꝓhetat auram tranquillam alia tempeſtatem. Coꝛuus lōgeuus citiſſime fit domeſticꝰ. coꝛuoſq; ſilueſtres inuitos retinet ac ſeducit. Coꝛuꝰ ex natura eſt inclinatꝰ ad furtuꝝ. vt experientia Erfoꝛdie docuit vbi coꝛuus domeſticꝰ ſucceſſiue de mēſa q̄ pecunie facere ꝯſueuerāt in oꝛtū de ꝓpe ſubtus lapidem circiter quinq; vel ſex floꝛenos in groſſis abſcondit.

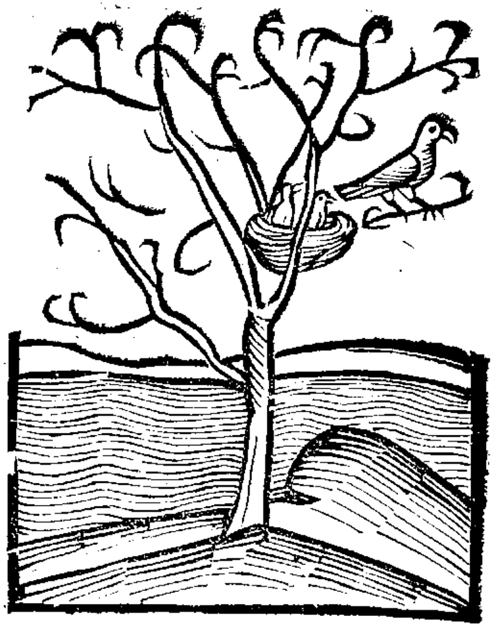

Capitulum.xxxv.

DE curnix. Ex li.de na.re. Cocurnix ē
c auis quā vulgariter quiſtulā dicim⁹.
Hec ducē habent ortigometram. quā
in maris tranſitu iam terre.i.portui maris ap/
propinquātes accipitres ſpeculati rapiūt.⁊ id
circo cura eſt vniuerſis.vt externi generis du/
cē ſolicitēt.ſcꝫ cornicē p quā pima diſcrimina ca/
ueant. rariſſimas habent feminas in genere
auiū:ſic ⁊ pectines in genere piſciū. In homi/
nū vo genere pauciores naſcunt maſculi ꝙ fe
mine. Comeſtor. Cocurnix in ſynu arabie p̄/
cipue nutrit.⁊ eſt auis regia quā nos vulgo cu
relium dicim⁹ a currendo. ¶ Yſid. Cocurnices
a ſono vocis dicte ſunt.quas greci ortigeas vo
cant.eo q viſe pmum fuerūt in ortigia inſula.
Hec aduenienduū tempora habenti. Nam eſta/
te depulſa maria tranſmeant.

Capitulum.xxxvj.

DE cyx. Plini⁹ lib.x. Cocyx videtur ex
c accipitre fieri:tempe anni figurā mu/
tans. Tūc em̄ nō apparent reliqui ac
cipitres niſi dieb⁹ paucis.ipſo quoqꝫ modico
eſtatis tempore viſus:poſtea nō cernitur. Eſt
aūt neqꝫ ad vncis vnguib⁹ accipitrū nec capite
ſimilis.neqꝫ alio quā colore ac rictu:ſꝫ colūbe
poti⁹ ſimilis eſt capite ⁊ vnguib⁹. Om̄ abſumi
tur ab accipitre:ſi qñ ſimul apparuerit:ſola om/
niū auis a ſuo genere interempta. ¶ Areſto.
Auis cocyx paucorꝫ ouorꝫ eſt:vni⁹ ſcꝫ aut duo
rū.q2 natura eius valde frigida eſt.

Capitulum.xxxvij.

c Rochilos. Ex li.de na.re. Crochilos in
ytalia rex auiū appellat oīm qdē eſt mi
nima.ſꝫ q̄nto minor tāto velocior.adeoqꝫ ani/
moſa:vt etiā ↄ aq̇lam audeat conat⁹ acceptare
hoīes qꝫ deludit.q2 cū ſe ppinquā q̄i manu ca/
piendā obtulerit.caſſo hoīs conatu ⁊ labore ī
pigra pfugit.araneis veſcit pullis fecūda ē.nā
plurimos vno fetu pducit.vno ſpecu vel antro
in hieme multi ↄdunt.vt ad calorē turba cōfe
rente calor q̇ paru⁹ ē in tā mīmis corpib⁹ aug/
mētet. Eſtqꝫ auis mīma oīm aliaꝝ. Itē Alb.ī
li.ð na.aīaliū ait. Crochilos ē auis mīma oīm
quā regulū vocāt:q̄ licꝫ ſit pua corpe.auſu ma
gna ↄ aq̇lā pugnare conat.ſolitaria volat.mlſ
ti etiā ē ptus.⁊ ī hieme vno ↄtēta foramine an
tri vel muri.mltos ſocios ſecū ſui generꝫ nocte
habitare pmittit.vt calor pui corpis ex ſocieta/
te multoꝝ caleſcat ⁊ foueat. Hec etiāꝫ eſt auis
muſica:⁊ pcipue cantant tpe magni ⁊ ſicci fri/
goris in hieme. Infra.ca.ciiij.de eadē tractet.

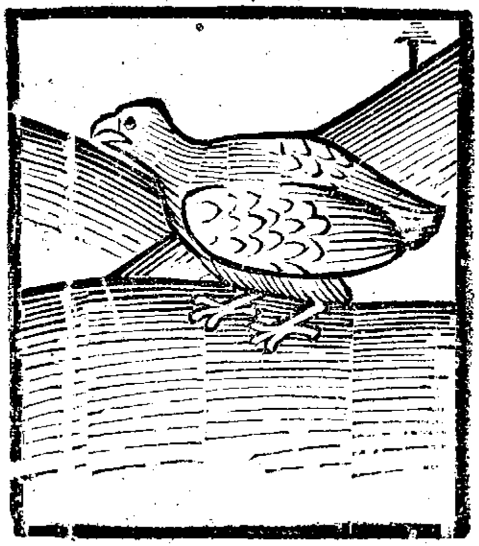

Capitulum.xxxviij.

c Orinta. Plini⁹. Corinta ē auis maxima in partib⁹ orientis que vere ad quantitatē pulmonis vacce hʒ mollem: ⁊ multum infuſum ſanguine. ⁊ ideo multum bibit plus ꝙ̄ alie aues. ¶ Albert⁹ in lib. de na. aīalium. Corinta eſt auis que paucas ⁊ paruas habet plumas ⁊ pennas.

Capitulum.xxxix.

c Uculus. Ex li. de na. rez. Cucul⁹ eſt auis improba: que vocē ſuā in cantando nō mutat: ſed ſemꝑ eandem replicat. Auis pigerrima eſt: ⁊ loco nō ſtabilis Turturis fere colorē habʒ. Hyeme plumis ſpoliari dr: intratqꝫ terre latibulū. vel ꝯcauitates arboꝝ. illic eſtate ꝯgerit q̄ hyeme viuit Oua ſua ī nido minorꝫ auicule ponit ⁊ de ouis illi⁹ totidē demit: nedū illa numero ſuꝑflua inuenerit: q̄ſi aliena repudiet. Itaqꝫ cuculus ab aliena mr̄e cū pullis ei⁹ fotus et eductus: dū adhuc in nido inualidus ſedet. quādā tñ̄ auiditate naturali ceterꝫ pullis cibos rapit. ⁊ hac ſagacitate p̄ ceterꝫ pingueſcit atqꝫ nitidior fit. In cui⁹ elegantiā nutrix cōuerſa gaudet ei⁹ forma: miraturqꝫ ſeipam ꝙ talē peperit adeo deſipiens vt magnitudine fetū a pullis mioribꝫ nō diſcernat: ſed oēs pullos ſuos in ei⁹ cōparatione dānat: ac vbi eū eduxerit ⁊ ad robur volandi nutrit⁹. ipo viceuerſa ⁊ in nutricē inſurgit: ⁊ ꝯſequēter perimit. ¶ Iſido. Cuculi a voce ꝓpria noīati: tempus hūt ⁊ ipi veniēdi miluoꝝ ſcapulis ſuſcepti ꝓpter breues ⁊ paruos volat⁹: ne ꝑ longa aerꝫ ſpacia fatigati deficiāt. Hoꝝ ſaliue cicadas gignūt. Oua paſſerꝫ nido reperta comedūt: ⁊ ſua obiciūt. poſt hec illa ſuſcepta: ⁊ fouēt ⁊ nutriūt. ¶ Ariſtoteles. Cuculus ouis ꝓprijs incubat: ſed vnū ouum in nido fulice ponēs eiuſdē oua ſugit. Illa vero futuri euēt⁹ ignara ouū ſedula nutrix fouet. Sed a cuculo excluſo ⁊ poſtmodū adulto nutrix a nōnullis q̄nqꝫ necari ꝓhibetur. In eſtate volat ⁊ laſciuit. In hyeme iacet languens ⁊ deplumatus ac buboni ſimilis apparet.

Operationes

¶ Plini⁹ li. xviij. Mirabile quoddā eſt de cuculo: quo q̄s loco primū audiat alitem illā. ſi pes dexter circūſcribat̄ ac veſtigiū id effodiatur nō gigni pulices vbicūqꝫ aſꝑgat. ¶ Idē libro. xxviij. Cuculi fimus in vino decoctus ⁊ potus morſui canis rabioſi cōfert.

A

B

Capitulum.xl.

c Ubeth. Ariſto. Cubeth ē auis luxurioſa: cui⁹ mas ſi īuenerit oua femīe ſue: frāgit ea: ne femia ſit ſollicita circa ea. Femia ꝓ͛o abſcōdit ea. Que ſiue coeat ſiue nō: olofaciēdo vel audiēdo ſubito ouat. Item ſi p̄ſenſerit maſculū venientē occurrit ⁊ coeūt. Mas quidē pedetentim ad feminā accedit ſine ſtrepitu: ne alij maſculi ſentiant: ⁊ pugnēt cū eo coire ꝑmittāt. Itē maſculi pugnāt inuicē ⁊ victor cū victo coit: ac verſa vice ſi victor vict⁹ fuerit. Solitarie tñ̄ ⁊ occulte coeūt. eligente victore locū ad hoc. ⁊ victore ſequēte. Mas aūt et femia in voluptate ſua frequēter dep̄hendunt̄ ⁊ cadūt in manus ve

natoꝝ. Cũq; luxurioſa ſit auis iſta. ſinguli tñ mares ſingulas feīas accipiũt. Itē aues ponderoſi corꝑis q̄ nō ſũt boni volat⁹: multā habent ſuꝑfluitatē: multũq; coeũt: ⁊ multorum ouoꝝ hmōi ſũt: vt cubeth ⁊ ſtrutio ⁊ gallina. ¶ Actor. Cubeth idē videt̃ eſſe q̄d ꝑdix. q̄ eni hic de illa dicunt̃ eadē pene ⁊ de ꝑdice dicũtur inferi⁹. Qd̄ forte latuit tranſlatorē.

Capitulum. xlj.

c Ulex. Iſido. Culex ab aculeo dict⁹ eſt: eo ꝙ ſanguinē ſugit. hʒ eni in ore fiſtulā in modũ ſtimuli: q̄ carnē terebrat vt ſanguinē bibat. ¶ Ariſto. Culex aīal corꝑis anuloſi mēbꝝ hʒ ꝑ qd̄ cibũ ſentit. ⁊ q̄dā hñt h̄ mēbꝝ extra ſicut aculeũ: cui⁹ natura ē mollis ⁊ vacua. ꝑ ipm guſtāt ⁊ ſentiũt et cibũ attrahũt. Culices aũt et muſce minime beſtiaꝝ ꝑ h̄ mēbꝝ ꝑforāt hoīs coriũ ⁊ aliorũ aīaliũ. ¶ Ex li. de na. re. Culex acida petit et dulcia ſugit: lucē diligit: ita ꝙ ad lumē aliqñ ſe vrit.

Operationes

¶ Aui. in. iiij. canõ. Ad effugandũ culices ⁊ cimices fit ſuffumigiũ cũ ſerraturis ligni pini:
A aut cũ nigella. ſilr̃ cũ mirto ſicca ⁊ cũ ſulphure: ⁊ bdellio ⁊ ſpino fetida ⁊ ſtercore vaccino ⁊ cũ folijs cypreſſi.
B ¶ Ad idēʒ aſꝑgit̃ dom⁹ ex decoctiōe radicꝫ lupinoꝝ aut ex decoctione nigelle: aut abſinthij: aut rute.
C ¶ Palladius. Cōtra culices ⁊ cimices ī hortꝫ vel ſatꝫ amurca recens vel ex cameris fuligo ſpargit̃: galbano q̄ʒ infuſo: aut ſulphure fugant̃.
D ¶ Ambroſi⁹. Culices nō tangũt hoīem: ſi abſinthium cũ oleo coquat̃: ⁊ eo ſe perungat.

Capitulum. xlij.

d Yomedas. Iſidorus. Dyomedie aues a ſocijs dyomedis appellate ſunt quos fabule ferũt in eaſdem volucres fuiſſe ꝯuerſos forma fulice ſimiles: magnitudine cignorũ. colore candido. duris ⁊ grandibus roſtris. Sunt autem circa apuliaʒ in inſula dyomedia inter ſcopulos littorũ et ſaxa volitantes. ¶ Solin⁹. Dyomedas aues inſula qua oram apulie videt. ⁊ tumulo ac delubro dyomedis inſignis eſt. ſola gignit cui ē color candidus. ignei oculi. ora dentata. congregate volitant. dueq; duces ſunt. quarũ altera agmen preit vt ducem certũ iter dirigat. altera inſequitur: vt inſtantia tarditatem vrgeat. Cum fetificij tempus adeſt: roſtro ſcrobes cauant. ⁊ ſurculis inuerſum poſitis ſubter cauata contegunt. ⁊ ne operimēta deſint: ſi forte lignorum caſſia venti auferant. Hanc ſtruem premunt terra quam egeſſerant. ſic nidos moliunt̃. bifori acceſſu aditus qui mittit ad paſtus in hortũ deſtinat̃. qui excipit reuertentes verſus occaſum eſt. vt lux et morātes excitet: ⁊ receptui nō deneget̃. Edem ſacram hmōi ſtudio oīmi die celebrāt. aquas plumas imbuunt: ⁊ alis impendio madefactis rorulente cōfluunt: ⁊ ſic edem humore excuſſa purificant. Tunc pennis ſupplaudunt: et inde quaſi peracta religione diſcedunt. Ob hoc aues factos dyomedis ſocios ferunt.

Capitulum. xliij.

Raycha. Albert⁹ i libro de naturis
d aīaliū inquit. Draycha auis eſt pedi
bus carens: vt dicit Ariſtoteles. et
cū ad terrā cecidit cubitis alarū ⁊ pectore re
pit fere ſicut veſpertilio. Debiles hab; pedeſ
caude ſue cōiunctos. Hoc non apparet niſi
poſt pluuiā in pncipio eſtatis: ⁊ tunc pullifi-
cat. ⁊ cū pulli cōualeſcūt: morit͛. pullos relin-
quens ſue miſerie vice ſucciores.

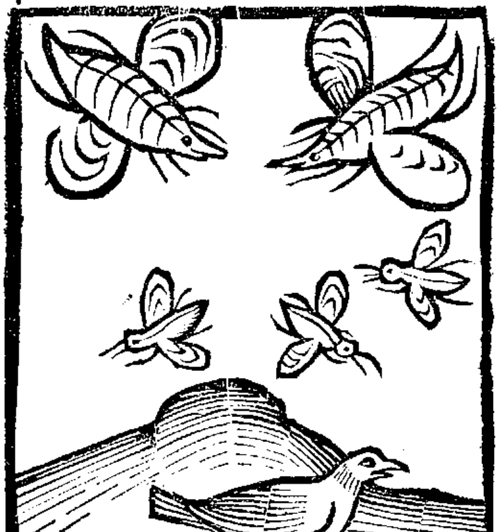

Capitulum. xliiij.

Egithus. Emeria et Ercinia. Plini⁹
e libro. x. Egithus auis minima cum
aſino pugnat. Aſin⁹ ꝗppe ſpinetis ſe
cauſa ſcalpendi atterens nidos ei⁹ diſſipat.
quem adeo pauet auicula: vt oīno voce rudē
tis audita oua eijciat. pulliq; ipi metu cadāt
Itaq; aduolans vlcera eis roſtro excauant.
Porro achantis egithum odit intantum: vt
eorum ſanguinē credant nō coire. ¶ Jorath.
Emerie ſunt aues q̄ de nocte volantes illu-
minant aerē ꝓpter pennaꝝ ſuaꝝ naturā: que
magis in tenebris q̄ in lumine lucēt. ſicq; p-
dunt ⁊ capiunt. ¶ Iſido. Ercinie aues dicte
ſunt ab hercinio ſaltu germanie vbi naſcunt͛:
quaꝝ penne adeo ꝑ obſcurū emicant. vt q̄-
uis nox denſis tenebris obtenta ſit: ad p̄ſidi
um itineris dirigēdi iacte interluceant. cur-
ſuſq; vie pateat iudicio plumaꝝ fulgentiū.

Capitulum. xlv.

Falco. Ex libro de na. reꝝ. Fal-
co eſt auis nobiliſſima: volatu
f impetuoſiſſima: ⁊ i cuſtodia ſui
minus cauta. Ideoq; cū ad pre
dam dirigendus eſt: a dn̄o ſuo
retardat͛: nec auis ei capienda oſtēditur: niſi
prius aliquantulū elonget͛: vt predā cū impe
tu moderato ſubſequatur. In ardee captura
duo falcones pariter relaxant͛: quoꝝ vn⁹ ſū-
ma petit, ali⁹ iuxta terrā inuolat: vt videlicet
ille volantē ardeā in pulſu p̄cipitet. Iſte ve-
ro p̄cipitatā accipiat. ¶ Ariſtoteles. Falco
renes h; debiles: pectuſq; robuſtū: delicioſiſ
vtitur cibis. vnica verſatione collū girat cir-
culariter pectore exiſtente imoto adeo vt col
li ei⁹ duo centū argi luminib⁹ ratione. Hu-
ius viſus cuiuſdā naturalis diſcretionis vi-

deantur ex equo reſpōdere. prede quoq; que poſt tergum eſt puidus inuigilat. ¶ Ex libro de natur͛ rer͛. Falconū genera ſūt duo. Unū nobile qđ auem vſu paruo naturaliter capit. aliud ignobile ac vile: qđ niſi multo labore et maceratōe aſſuefactū hoc facit. Hoc vltimū gen⁹ cū ardeā ad terrā impulerit. Iamq; imprompta eſt vt eā capiat. Ardea anguillā vel aliū piſcem quē recētius vorauerat euomit. ꝛ tunc falco libere eā volare pmittens: ac minus fetidū ſibi oblatū pferens ꝛ gaudēs ocius apprehēdit. Nō ſic autē falco nobilis: ſed eiectum mun⁹ vilipendens: auē doloſam ſeuerius punit. Habet autē falco os acutū ac durū in pectore. qđ ei natura prouidens indidit ad impulſionē prede. Scripſerūt aquila ſymachus ꝛ theodocion epiſtolam Ptholomeo regi egypti. in qua tractauerūt de auib; nobilib; ꝛ eaꝝ medicinis. De qua hic pauca de falcone cōmemorare liceat.

Operationes.

A ¶ Albertus in libro ſuo de aīalib;. Si falco nō poteſt fimare: fel galli da ei comedere. vel
B teſtudines albas decoctas. ¶ Si falco nimium laxatur ſuccum iuſquiami modicū da ei
C bibere: ꝛ intinge in eodē cibū eius. ¶ Si os fractum fuerit in crure vel ala. Aloe calidū ſupliga: ꝛ dimitte vna die ꝛ vna nocte.
D ¶ Item fimum galli in aceto coctū ſupliga.
E ¶ Ad idem aloen herbā cū puluere apij ꝛ inuolue cordib; paruaꝝ auiū: ꝛ da ei comedere
F ¶ De hac materia reperies per Albertū tradita in libro ſuo de animalibus.

Capitulum. xlvj.

Aſianus. Ex libro de natur͛ rerum.
f Faſianus eſt gallus ſiluatic⁹. Auis pulchra valde: pēnis choruſcꝫ: inſtar ignis. ceruleus interdū ac viridis: rubeiſq; pennis interſcribitꝰ nitor. Aures geminas videtur habere. in capite plumis extantib;: qs ſubrigit qñ vult atq; ſubmittit. Criſtis autē in capite caret: et ſpiculis in crurib;. His tñ armis fruſtrat⁹ animoſus ꝛ audax eſt. ¶ Ariſtoteles. Faſiani tantū coitus tpe ſimul habitant. ceteris vero temporib; ſeparatim: nec cito rubricatas habent barbas vel in pedib; calcaria ſicut galli domeſtici: ſed tractu temporis. Faſianus ſic capitꝰ. aliqñ auceps panno in quo hec auis depingitur coopert⁹. faſiano ſe oſtendit: q̄ ſequens coopertū nec fugientem nec retrocedentē. tandem a ſocio aucupis ī inſidijs latitante rethi inuoluitꝰ. Hec auis in aura pluuioſa triſtatꝰ. ꝛ tūc in rubetis ac ſiluis latet. Circa veſperā vel auroram de ſilua egreditur: ꝛ tunc de facili venatur. Roſtrum in terra figens abſcondit ſe: ꝛ ſic abſcōditum ſe totū credit. pennas pre pinguedinē mutat. Iterūq; ſepe renouat. Carnes hꝫ ſubtiliores ac leuiores ceteris auib; ſiluaticꝭ: exceptis perdicū pullis. ¶ Iſi. Faſian⁹ a faſide inſula dict⁹ eſt. vnde pmū aſportatus eſt.

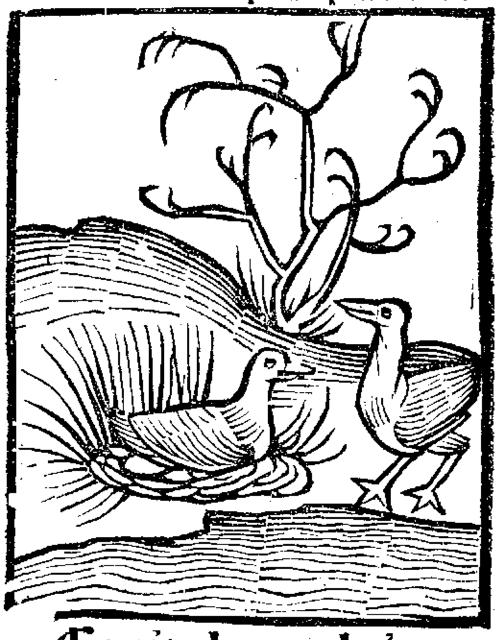

Capitulum. xlvij.

Atator. Ex libro de natur͛ reꝝ. Fa-
f tator eſt auis in oriente: que fetuū pcreandoꝝ naturaliter cupida. Tempus verꝭ anticipat: quo ſcilicet aues ceteras

ſolent initiare conceptus. Unde fit vt oua q̄ tunc facit frigore corrūpantur: ne fetuum habeant effectum: ſed iterū ſequēti tempore calido ponūt: ⁊ tunc pullos faciūt: quod eſt contra om̄es fere agreſtes aues: que ſemel in anno ouant atq̝ pullificant.

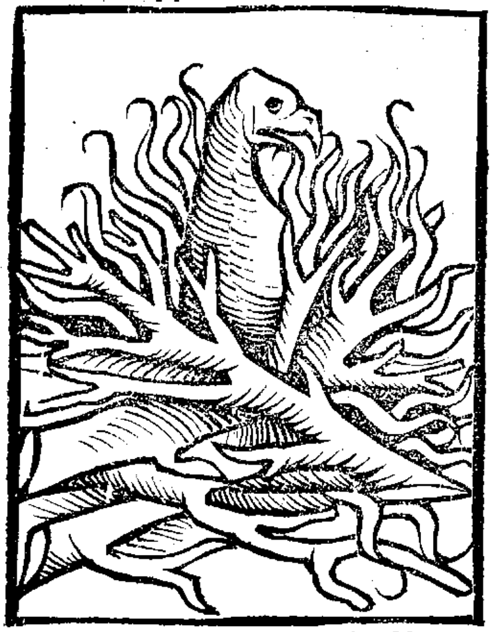

Capitulum. xlviij.

f

Enix. Iſidorus. Fenix eſt auis arabie ſic dicta: eo ꝙ colorē feniceū habeat. vel ꝙ ſit in toto orbe ſingular̄ ⁊ vnica. Nā arabes ſingularē ⁊ vnicā fenicem vocant. Hec q̇ngentis ⁊ vltra viuens annis dū ſenuiſſe ſe viderit: collect̄ aromatū virgulis rogū ſibi inſtruit. ⁊ cōuerſa ad radiū ſolis alarū plauſu voluntariū ſibi incendiū nutrit. ſicq̝ iterū de cineribꝰ reſurgit. ¶ Ambroſius libro quinto. Fenix cū finem vite ſibi adeſſe animaduertit: facit ſibi thecā de thure ⁊ myrrha ⁊ ceter̄ odoribꝰ in quam impleto vite ſue tpe intrat ⁊ moritur. De cuiꝰ humore carnis vermis exurgit. paulatimq̝ adoleſcit: ac proceſſu ſtatuti tpis alaruꝫ remigia induit: ſicq̝ in ſuꝑioris auis ſpeciē ⁊ formā reparat̄. Doceat ergo nos hec auis exemplo reſurrectionē credere: que ſine exemplo ⁊ ſine rōnis ꝑceptione ſibi inſignia reſurrectionis inſtaurat. ¶ Solinus. Apud arabes fenix naſcit̄. auis aq̇le magnitudine capite onerato in comam plumis extantibꝰ: criſtat̄ faucibꝰ: circa colla fulgore aureo poſtera ꝑte purpureus. extra caudā in q̄ roſeis pēnis interſcribit̄ nitor ceruleus. Hec etiā eſt mens oīm alioꝝ autorū. Etiā idē habet̄ in li. de na. re. licet ꝑ alia ꝓba

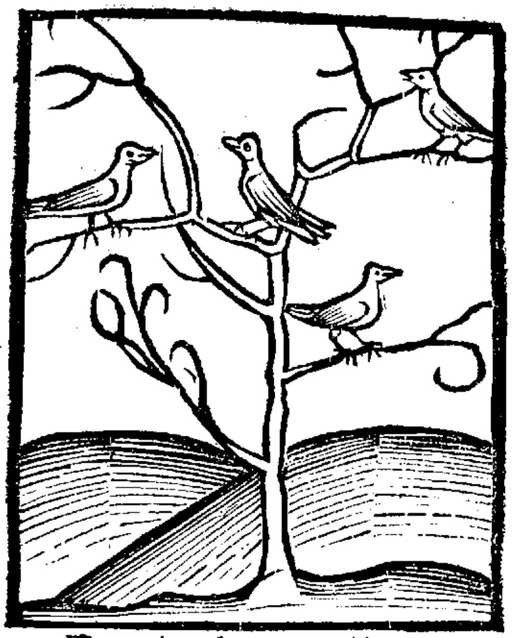

Capitulum. xlix.

f

Ilomena ⁊ Ficedula. Ex li. de na. re. Filomena d̄r a filos qđ ē amor: ⁊ mene qđ ē dulc̄. Hec enī auis mira modulatiōe letificat audiētē. gaudet ad ortū ſolis. Preitq̝ leticia veniētē. verno tn̄ tpe cantat. hiberno nunq̝. In initio q̄ꝫ ver̄ adeo ſue voc̄ amenitate delectat̄: ⁊ rariſſime comedat ⁊ h̄ cū ſūma feſtinatiōe. Itaq̝ certāt inter ſe tā ꝑtinaciter: vt victa ſepe vitā finiat ꝑ̇us deficiēte ſpū q̝ cātu. Un̄ ⁊ d̄r a filos qđ ē amor ⁊ mene qđ eſt defectꝰ. q̄ſi amore deficiēs. Miramur igit̄ in tā paruo corpuſculo tā ꝑtinacē ſpm̄. Miramur in illo ꝑfectā muſice ſcientiā. Modulatꝰ enī edit̄ ſonus: ⁊ nūc ꝯtinuo ſpū trahit̄ in longū: nūc variat̄ inflexo: nūc diſtinguit̄ ⁊ ꝯciſo. copulat̄ ī torto grauis acutꝰ creber extēſus: vibrās. ⁊ aliq̄n q̇dē mediꝰ: ſūmꝰ ymus. Meditant̄ interim alie minores. v̄ſuſq̝ q̄s mirent̄ addiſcūt. audit attenta diſcipula. Redditq̝ vicibꝰ cantū. intelligit̄: emēdat̄: ⁊ a docēte quodāmō reꝑhendit̄. Statim aūt vt coire incepit voc̄ amenitatē ꝑdit. Et vt dicit Pli. Alia vox fit: mutat̄ ⁊ color. Ab exitu nāq̝ verni tpis aucto eſtu ī totum alia vox fit. mutat̄ ⁊ color. linguis eaꝝ tenuitas illa nō ē que ceter̄ auibꝰ. ¶ Actor. Filomena eſt auis parua canora oībꝰ nota. q̄ ⁊ luſcinia d̄r. ¶ Iſi. Ficedule dicte ſūt: eo ꝙ ficos magis edant. pandit̄ illo v̄ſiculo veteri. Cū me ficus alat: cū paſcat dulcibꝰ vuis. Cur potiꝰ nomē non dedit vna mihi. ¶ Pli. li. x. Ficedule formā ſimulq̝ colorē mutāt. hoc tn̄ nomē h̄nt autūno. poſtea v̄o melancoriphi vocant̄.

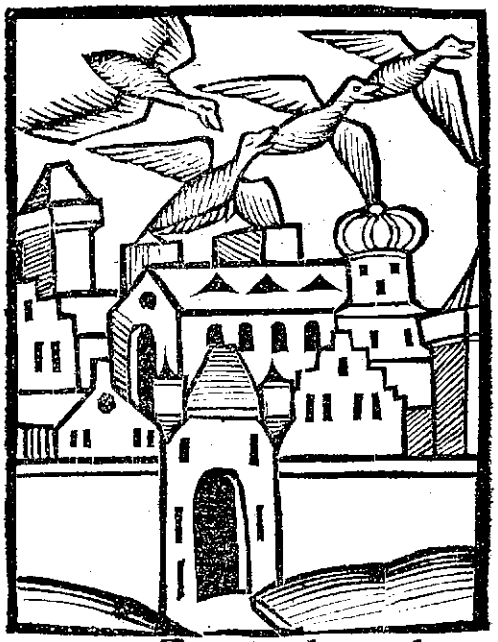

Capitulum .l.

f Ulica. Actor. Fulica ē auis magni-
tudine ꝛ colore cigno ſilis ꝛ grādi ro
ſtro. in ſcopulis littorꝝ cōmorat᷑. has
latini dyomedias. greci herodios vocant.
¶ Phiſiolog⁹. Fulica ē auis ſup oēs pruden
tiſſima: cadaueribꝫ nō veſcit᷑: nec oberrat de
loco ad locū. ſ; in vno loco ꝑmanet vſq; i finē
ibiq; eſcā ſuā circa ſe colligit ꝛ q̇eſcit. ¶ Ide;
Fulica ē auis boni moris nigra: anate ſilis:
niſi q: minor ē anate. In ſtagnis delectabilr
cōmorat᷑: eſca ꝛ pace ꝯtenta. vñ pꝫ ſi locū in-
ueniat vbi pacē ꝛ eſcā habeat ñ inde recedit.
¶ Pli. li. xi. Fulicarꝫ generi dedit natura pla
cabilē criſtā p mediū caput a roſtro reſidētē.

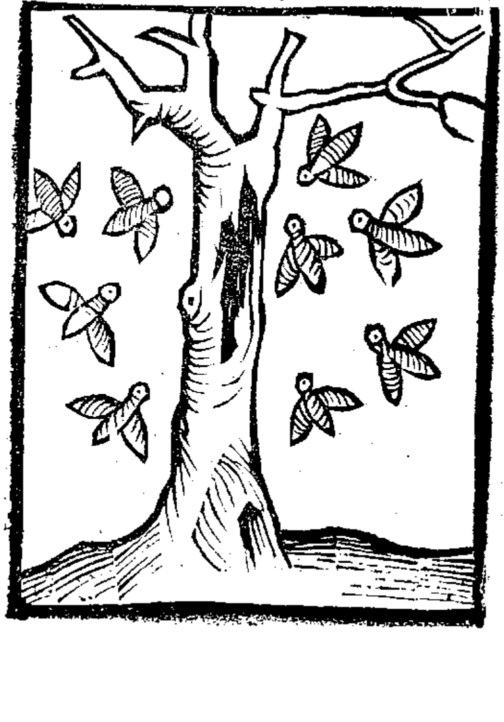

Capitulum .lj.

f Ucus. Bartholeme⁹ i li. de ꝓprietati-
tibꝫ rerꝫ inq̄t. Fucus ē apis maior. di
ctus aūt ē fucus: eo ꝙ comedit labo
res alienos: q̄ſi fag⁹ a fagin qđ eſt comedere.
depaſcit᷑ ei qđ nō laborauit: q: nec mellificat
ſ; aliorꝫ mel mādlucat. ¶ De q̄ Uirgili⁹ Igna
uū fucos pecus a pſepibꝫ arcet. Sūt aūt fu-
ci ſine aculeo velut imꝑfecti apes. ꝛ ſūt ſerui
ciales verarꝫ apū. ꝛ ideo eis imperāt ꝟe apes
ꝓmoſq; expellūt ad opa. tardātes āt ſine cle-
mētia pungūt ꝛ puniūt: neq; i ope tm̄: ſ; etia;
i vetu adiuuātes. Certe eni q̄ maior eorꝫ fue-
rit multitudo: eo maior fiet examinū ꝓuent⁹.
Cū mella ꝟo cepint matura eſſe abigūt eas:
melleq; ſinglas aggreſſe eas trucidāt atq; fu
gant: nec vident᷑ niſi i vere. Imꝑatoribꝫ apū
fuci extrahūt regias māſiōes amplas magni
ficas ſeꝑatas cooꝑculo eminētes. et fiūt ſex
angule oīs celle ſingulorꝫ: ꝛ q̄uis fuci ſuſtine
ant tot labores. comedere tn̄ de melle vix ꝑ-
mittunt᷑ niſi q̄ſtū capiūt ꝛ furāt᷑. vt dicit Pli.

Capitulum .lij.

G Allus. Ex li. de na. re. Gall⁹ eſt
auis faucibus ꝛ capite criſtata
ſpicul' aduerſis i cruribꝫ arma-
ta. Habꝫ ꝛ qñq; ſpicula galline:
ſ; h̄ errore poti⁹ q̄ꝫ ope nature.
Gallus nocte ꝓfunde cantat validi⁹ ꝛ matu-
tino leui⁹. Cant⁹ ei cū vento fert᷑: ꝛ anteq̄ꝫ eſt
mari poſſit longi⁹ audit᷑. ¶ Greg⁹. i moralibꝫ.
Gall⁹ diei nūci⁹: horas noct; diſcutit: ꝛ demū
vocē exhortatiōis emittit. Cūq; cant⁹ edere

parat:priꝰ alas excutit: ac ſeipm̄ feriēs vigilā tiorē reddit. ¶Amb. Eſt galli cantꝰ ſuauis in noctibꝫ ꝛ vtil': q̄ſi bonꝰ cohabitatoꝛ. doꝛmientē excitat: ꝛ ſolicitū admonet. vigilantē ſolat̄ ꝓceſſum noct̄ ſignās. Idē. Leo timet gallū. maxieq̄ʒ albū. ¶Ariſto. Viſi ſūt aūt galli q̄ feminas ſuas interficiebāt. Deinde ſoliciti circa pullos ſuos regebāt illos: ꝛ aſſimilabāt̄ feminis ĩ nutriēdo illos. ita ꝙ etiā ĩuicem nolebāt coire. ¶Iſido. Gallꝰ aūt a caſtratiōe vocatꝰ ē. Nā īter aues ceteras huic ſoli teſticuli adimunt̄. veteres aūt abſciſos vocabāt gallos. ¶Ex li. de na. re. Gallinaceꝰ gallus teſticulis viduatꝰ dr̄: q̄ capo vulgariter appellat̄: vt ſupiꝰ dixi. Fert̄ aūt citiꝰ impīguari: q̄ a libidine arcet̄. Cū gallinis q̄dē impinguat̄ ꝛc.
A ¶Ex li. vtē. Galli carnes ☞ ¶Opatiōes. groſſioꝛes ſūt ad dirigēdū et mioꝛ̄ hūiditat̄ q̄ʒ galline vel gallinacij. Decrepiti tamē galli
B carnes teneriores ſūt q̄ʒ iunioꝛis. ¶Gallinaceus aūt hʒ carnes validioꝛeſ oībꝫ volatilibꝫ. bonū ſanguieʒ generāt ꝛ optimū nutrimētū.
C ¶Aui. Galloꝝ melioꝛ ē ille q̄ nōdū cātat. an-
D tiq̄ ꝟo mali ſūt. ¶Teſticuli āt galloꝝ multuʒ
E laudabiles ſūt: veloc̄ digeſtiōis. ¶Ius gal-
F loꝝ ꝯfert doloꝛi ſtōachi ex vētoſitate. ¶Ius galli veter̄ cū polipodio ꝛ aneto ꝯfert colice
G valde. ¶Docet āt Gal. ī decoctōe galloꝝ veteꝝ: vt poſtq̄ʒ nutriti ſūt fatigēt̄ faciēdo eos currere vt cadāt ꝛ decollēt̄. Deīde vētres eoꝝ euacuati ac ſale impleti ſuant̄ ꝛ coq̄nt̄ cū. xx. kyſt aq̄ donec veniāt ad tres rotulas ꝛ bibat̄. Hius ꝯfert aſmati. ꝯfert ēt tremoꝛi ac doloꝛi iūcturaꝝ. Eſcula. Cerebꝝ galli cū vīo bibitū oēs moꝛ̄ꝰ deſtruit: ꝛ alia mlta mirabilia fac̄.

Capitulum. liij.

Gallina. Iſidorꝰ. Gallina dicit̄ a gallo: ſicut a leone leena. Huius membꝛa ferūt quidā ſi auro liqueſcēti miſceantur cōſumi. ¶Ex libꝛo de naturis rerū. Gallinis ſupponenda ſunt oua ſemꝑ impari numero luna creſcente a decem vſq̄ʒ ad quindecim. Oua incubari intra decem dies edita vtiliſſimū eſt. Nam vetera aut recentioꝛa infecunda ſunt. ſubijci autem debent impari numero. Quarto ꝟo die poſtq̄ʒ ceperint incubari: ſi eoꝝ cacuminibꝫ contra lumē in manibus app̄henſis. purus ꝛ vniuſmodi coloꝛ ꝑluceat eſtimant̄ ſterilia. et ꝑ illis ſupponenda ſunt alia. In aqua quoq̄ʒ experimentū eſt. Naʒ ouum inane fluctuat iniectū aqua. ſubſidens vero plenum eſt. ¶Philoſophus. Gallina ouat in omni t̄ꝑe p̄terq̄ʒ in duobꝫ menſibus tropicoꝝ. Dum autē galline puluer̄ fomento ꝛ crebꝛa reſperſiōe fungētes vice balnei: ſine coitu delectantur. Oua de q̄bꝫ exituri ſunt maſculi gallina gerit in parte ventris dextra. Ex q̄bus autē femine in ſiniſtra. Uniuerſaliter ſi galline oua ſua non incubauerint infirmant̄. Et quedā galline ſemꝑ faciunt gemellos: ſemꝑq̄ʒ eſt vnus maioꝛ alius minoꝛ. Gallina quando cubat in eſtate citiꝰ excludit pullos q̄ʒ in hyeme.

Operationes.

¶Iſidoꝛus. Gallinarum in cibo melioꝛ eſt il- A
la que nondum parit oua: antiqua vero praua. ¶Adeps pulloꝝ calidioꝛ eſt q̄ʒ gallinaꝝ B
magnarum. ¶Caro etiam gallinarū clarifi- C
cat vocem. ¶Cerebꝛum gallinaꝝ ꝓhibet flu- D
xum ſanguinis nariū ꝛ cerebꝛi veluminibus accidentē. ¶Idem. Epar gallinarū pingui- E
um ſicut ꝛ anatū ſanius eſt ceter̄ galline ſanguinis vt dr̄. ¶Idem. Adeps quideʒ galli ſi- F
cut ꝛ cerui vehemētioꝛis eſt calefactiōis.
¶Adeps aūt galline minꝰ calidus eſt. ꝛ aſpe- G
ritati lingue ꝯfert. ¶Eſculapiꝰ. Ouū galline H
valet ad omnē doloꝛē oculoꝝ. etiā albumen infuſuʒ oculis ſedat punctiōes. ¶Totū ouū I
cōbuſtū ꝛ cū vino vel aceto bibitū oēs fluxꝰ ſtringit. ¶Duoꝝ q̄nq̄ʒ vitella bibita cū tribꝫ K
vini cyathis emoptoicis valēt ¶Adeps gal- L
linaꝝ puſtulas oculoꝝ repꝛimit. ¶Tybie q̄ʒ M
cū pedibꝫ cocte ꝛ cū ſale ꝛ oleo et aceto colli doloꝛem ſedant. ¶Stercus eiꝰ flegmones N
qui naſcunt̄ in naribꝫ impoſitum ſanat.

Capitulum. liiij.

Allinaci⁹. Alexan. Gallinaci⁹ ſi bñ
g vricetˀ ducet pullos ſuos ad moduȝ galline. qđ vt đr nõ facit ꝓpter cõmodũ pulloꝝ ſȝ ꝓpter cõmodũ ꝓpriũ: vt ex calore pulloꝝ faciat venenũ vrtice euaporare ¶ Ex li. de na. re. Gallinaci⁹ gall⁹ teſticulˀ viduat⁹ đr: q̇ capo vulgariter appellatˀ: vt ſupi⁹ in ca. xxij. iſti⁹ tra. dixi Ferˀ aũt citi⁹ ĩpinguari: q2 libidie arcetˀ. cũ gallinis q̇dẽ ĩpinguatˀ: ſȝ neq̄quaq̃ ĩpinguãdo fecũdat cũ eis paſcitˀ: ſȝ nõ eas defendit. nõ cãtat nec hora diei vl' noctˀ diſcernit. Igitˀ ad nihil vtili⁹ ẽ niſi ad coq̇nã. Itẽ aliq̄n gallus poſt trienniũ caſtratˀ. poſtea q̇nq̃ vel ſeptẽ annis viuere ſinitˀ: ꝛ ſic ĩ ei⁹ iecore lapis ĩuenitˀ electori⁹: quẽ vt ibi cõcepit nõ poſtea bibit. Unde ꝛ ſi q̇s hũc lapidem in ore ſuo habuerit ſitim extinguit. De quo inferius in tractatu de lapidibꝫ tractetur.

Capitulum. lv.

Raculus ꝛ Garrul⁹. Ex li. de na. re.
g Graculus ẽ auis nigra ꝑ totũ corp⁹ Eſt eñi de genere cornicˀ: licet corpe minor. libẽter ĩ altiſſimis nidificat. ꝛ hꝫ in tanta multitudine: vt in vna ſepi⁹ arbore ſepteȝ paria graculoꝝ nidos ↄſtruãt. Q prime nãq̃ aues iſte ſibiĩnuicẽ cõpatiũtˀ. Eſt ãt auis clamoſa nimiũ maxie a tpe coit⁹: quẽ. ſ. coitũ tẽpus excitat vernũ. Amorˀ grã maſcul⁹ feiaȝ cubat. Carnes pulloꝝ ei⁹ edibiles ſũt: ꝛ maxime ſi excorientˀ. Hãc auẽ nõnulli falſo opinantˀ eandẽ eſſe garrulũ: ſȝ multa iter eas eſt dñia. Nã graculus vt dictũ ẽ vni⁹ ẽ coloris. Garrulus ãt colore diſtinct⁹ ex diuerſis plumis. Dict⁹ ẽ a garriẽdo. nõ eñi eã q̇ſq̃ tranſire põt ↄ̄ quẽ nõ garriat. Ceteraꝝ etiã auiũ voces vl' modulos nõ ad delectamẽta leticie ſȝ tm̄ ad garriendũ đr imitari. Tanta plumarũ varietate diſtinguitˀ: vt null⁹ ei ceteraꝝ auiũ color deeſſe dicatˀ. Capt⁹ in iuuẽtute clauditˀ vt articulata ꝟba loq̇ doceatˀ. q̄ etiã vbi didicerit magis garrire geſtit. Et q̃nq̃ dũ garrulitate intẽdẽs ſibi nõ ꝓſpicit niſus eã inopinate rapit freq̄ẽter inſaniare đr: ita ꝙ plerũq̃ inter furcatos arboꝝ ramos ſe ſuſpendit.

Operationes

A ¶ Pli. li. viij. Gracula q̄ȝ ſicut ꝛ alie quedam
B aues lauri folio ãnuũ faſtidiũ purgãt. ¶ Idẽ li. xviij. Graculi ſero a pabulo recedẽtes hyemẽ preſagiũt. ¶ Iſidorus. Eſt eñi loquaciſſi
C mum genus ꝛ vocibꝫ importunum.

Capitulum. lvj.

g Rippes. Iſi. Grippes vocaꝛ eo ꝙ ſit aĩal pẽnatũ ⁊ q̃drupes. Hoc genꝰ ferarꝝ in yperboꝛeis naſciꝛ mõtib⁹. Hi coꝛpis pte leões ſunt alis ⁊ facie aq̃lis ſiles: eq̃s vehemẽter infeſti. Nã ⁊ hoĩes viſos decerpũt. Solinus. In aſyathica ſcythia terre ſũt locupletes inhitabiles tñ. Nã cũ auro et gẽmis affluãt. Grippes vniuerſa tenẽt alites ferociſſimi ⁊ vltra oẽm rabiẽ deſeuiẽtes. q̃rũ ĩmanitate obſiſtẽre: aduenis acceſſus rarꝰ ẽ. Viſos q̃ppe decerpũt velut geniti ad plectẽdã auaricie temeritatẽ. Arimaſpi cũ his pugnãt vt lapides q̃ ibi ſũt intercipiãt. Ex q̃bꝰ ſũt ſmaragdꝰ: ſicenicꝰ ⁊ criſtallus. ¶ Ex li. de na. re. Grippes ẽ auis q̃drupes. capite ⁊ alis aq̃le ſiliſ: ſʒ multo maioꝛ. tñ ĩ nido ſuo lapidẽ agathem ponit: nec dubiũ q̃n ad aliqđ remediũ. Hi eq̃s ⁊ hoĩb⁹ maxie infeſti ſũt. ⁊ hoĩes armatos p̃liãdo ſupant ⁊ occidũt. Grippes dicũꝛ aurꝝ effodere ⁊ ĩ effoſſi inſpectõe gaudere. Alb in li. de na. al. Grippes ĩ poſterioꝛi pte ⁊ cauda et poſterioꝛib⁹ crurib⁹ imitaꝛ leonẽ. habet etiã vngues longos ex q̃b⁹ ciphi fiunt. ¶ Johẽs mõteuille dicit: Coꝛpꝰ magni grippis maiꝰ eſſe octo leonib⁹ de ptib⁹ iſtis. nã poſtq̃ȝ bouẽ equũ vel hoĩem etiã armatuȝ occiderit: leuat ⁊ aſpoꝛtat pleno volatu. Illius vngule ſũt tanq̃ȝ coꝛnua bouis de q̃b⁹ fiunt ciphi ad bibendũ q̃ reputanꝛ valde p̃cioſi. fiũtq̃ȝ de pennis alarum eiꝰ arcus rugidi ⁊ foꝛtes ad iaciendũ miſſilia ⁊ ſagittas.

Capitulum. lvij.

g Ricocẽderon ſiue gracocẽderõ. Alber. ĩ li. de na. al. Gracocẽderon auis eſſe dꝛ magna intra oĩa volatilia minꝰ vtens coitu. vno eĩ coitu ĩ eſtate ĩplet. feĩaȝ ad filiarũ fecũditatẽ: ⁊ ſic toto ãno non coit ampliꝰ.

Capitulum. lviij.

g Irfalco ⁊ goſturdo. Grifalco venit a ptib⁹ trãſmarinis ĩ cohoꝛte multarũ aucarꝝ ſilueſtriũ. q̃rꝝ vnã de nocte ꝓpter frigꝰ pellẽs ſub pedib⁹ ſuis. aliaȝ de die capit ĩ cibis. Actoꝛ. Girfalco ideȝ dꝛ eſſe qđ herodiꝰ. De q̃ pleniꝰ dꝛ inferiꝰ. ¶ Ex li. de na. re. Goſturdi ſunt aues ad modũ pue. coloꝛis terrei. criſtã puã ex plumis hñtes in capite: nec aliarꝝ auiũ moꝛe volãtes. q̃ vẽto cogente nũc alta: nũc yma petũt. De his ferꝛ vulgo ꝙ earꝝ oua ĩ terra poſita a bufone. ex q̃b⁹ cũ exierint pulli. tũc p̃miſſi eos pentes curãt: eiſq̃ȝ cibos ferũt q̃aduſq̃ȝ volatꝰ tentare poſſunt.

Capitulum.lix.

g Rus. Iſidorus. Grues nomen de proprja voce ſumpſerunt. tali enim ſono ſuſurrant. He dum pergunt vna ſeq̄tur aliam ordine litterato. ¶ Areſto. Gruib⁹ quoq̄ natura dedit placabilem criſtam ꝑ medium caput a roſtro reſidentem. Regem habent grues: eiq̄ ſunt obedientes. Grus dormiens caput ſub alis declinat: ⁊ ſuper vnum pedem ſtat. Habent autem rectorem grues qui ceteris dormientib⁹ ⁊ capita ſub alis reclinantibus excubat eleuatio capite. Grues adinuicem pugnant: ita ꝙ in hora pugne accipi poſſent. Ex lib. de naturis rerū. Per grues domeſticas alie capiuntur grues. habent carnes reliquis auib⁹ grauiores. ¶ Iſidorus Grues excelſa petunt: quo facilius videant quas petunt terras. Caſtigat autem voce q̄ cogit agmen. at vbi raucesſit ſuccedit alia. Nocte autem excubias diuidunt: ⁊ ordinez vigiliarum ꝑ vices faciunt: tenētes lapillos ſuſpenſis digitis quibus ſomnos arguant. quod cauendum eſt: clamor indicat. ¶ Dicit Ariſtoteles, ꝙ ad plagam ſeptentrionalē vltra egyptum in hyeme veniūt q̄b⁹ pigmei homines ſcʒ cubitales occurrunt: et cū eis pugnant. Pugna gruum adeo fortis eſt et pertinax vt manu capi poſſunt. Quando nubes pluuioſas proſpiciunt clamant ⁊ vociferant ducem ſuum celeriores captare volatus ſolicitant. Cum autem ſuper terram deſcenderint vt comedant. dux earum caput in altum erigit in cuſtodiam omniū: cetere vero ſecure depaſcant. Fertur autē ꝙ poſt hyemem volantes a montib⁹ orientis harenas aureas ⁊ auricalcū lapidem tranſglutiunt. ⁊ poſt ī partib⁹ trāſmarinis reuomunt. Unde dixerunt qui experti ſunt ꝙ lapis quē grues euomūt. igne mediante tranſit in aurum.

Operationes

A ¶ Raſi. Caro gruis groſſa eſt que ⁊ tarde digeritur ⁊ ſanguinem melancolicum generat.

B ¶ Haly. Fel gruis calidum ſubtile. ſi cum aq̄ ſanſuci naribus inſtilletur. paraliſi prodeſt. ⁊ facit titillationem.

C ¶ Item Occiſa grus vna die in eſtate duobus in hyeme ſeruari debet anteq̄ comedat. vt. caro digeſtibilior fiat atq̄ tenerior.

Capitulum.lx.

g Luta. Iſido. Glutis ē auis grece ſic noīata. q2 longā exerit linguaʒ. Hec inſtāte hieme recedētib⁹ hyrūdinib⁹ atq̄ ciconijs blandiente ſibi ſocietate. auide cū eis iter aggredit̄. Sʒ poſtmodū ī volatu labore cōperto penitētia ducit̄. ⁊ q̄m in comitatē reuerti piget. ſequit̄ aues aliq̄s tanto tū tedio tam paruiſq̄ dietis: vt eā incompleto itinere hyems anticipet. Ecōtra ꝓo citram⁹ alye feſtinātior ꝑſeuerat. ⁊ alias aues ſocias preit: redditq̄ ſolicitas: et excitat de nocte ſomnolētas. Ariſto. Auis galaror. i. magne lingue. linguā hʒ prominētē valde ⁊ hec adiungit̄ in redeūdo cū gruib⁹ ⁊ alijs auib⁹.

Capitulum.lxi.

b Arpia. Actor. Harpie dicuntur qdaꝫ aues maxime q̄ nunq̄ ſa/tiantur manducando. Item har/pie digitos ad predā exacuunt curuis timendos vnguib9 ſup menſas aduolant. ⁊ quod ꝯtin gunt auferunt. quod relinquunt polluunt. Ex libro de naturis rerū. Harpia eſt auis in ſo/litudine: iuxta mare ponticū. fame rabida. fe re ſemper inſatiabilis. Vngues habet adun/cos. ⁊ ad rapiendū ⁊ diſſerpendū ſemp para tos. facieꝫ tamē habet hoīs: ſed in ſe nihil humane virtutis. nā ſupra modū humanū fe rocitate graſſatur. Primū hominē quē in de ſerto viderit: occidere fertur etiā inde cū for tuitu aquas inuenerit: facieꝫ ſuā in eis cō templata fuerit. mox ſui ſimilem hominē oc/cidiſſe ſe perſpiciens immodice triſtat̄. ⁊ hoc aliquis vſq̄ ad morteꝫ. Plangitq̄ occiſum omni tempore vite ſue. Hec auis licet care/at ratione. aliquādo tamen domeſtica et do cta loquitur humana voce. Virgilius in. iij. eneidum de harpis loquitur. Extruimuſq̄ thoros dapibuſq̄ epulamur opimis. At ſu/bito horrifico lapſu de montib9 adſunt. Har pie. ⁊ magnis quatiūt clangorib9 alas. Diri/ripiūtq̄ dapes cōtactuq̄ oīa fedāt. In mun do predā pedib9 circūuolant vncis.

Capitulum.lxij.

b Yrundo. Ex li. de na. re. Hyrūdo eſt auis leuiſſima. roſtro paruo: cauda etiaꝫ furcata forma grata: nigredine decentiſſima in ventre candida: ſub gutture ruffa: modicā h3 carnē ⁊ nigrā plumas mul/tas: ⁊ alas magnas. Ideoq̄ circū habet vo/latū. diē p̄nūciādo nūciat: dormiētes excitat ⁊ ad laudē creatoris inuitat. Apricos montiū receſſus hyeme petit: ibiq̄ nuda ⁊ implu mis repit̄. Aduent9 ſui tp̄a cuſtodit: ⁊ aduen tu ſuo veris initiū p̄dit. Quedā in iecore la/pidem celidoniū portant. harꝫ pulli in hoc co gnoſcunt̄: ſi p̄ ſigno pacis ore ad os in nido cōuerſi ſedent. Nā ceteri q̄ nō habēt lapides auerſis poſteriorib9 ſedent. ¶ Ambro. Hyrū/dinem accipiam9 materne ſedulitatꝫ in filios grande documentū. Hyrūdo minuſculo cor pore: ſed egregio p̄ ſublimis effectu. In nido conſtituēdo tam ſapiens eſt vt hominuꝫ do/micilijs paruulos cōmendet: vbi nullus eos incurſet. ore feſtucas legit: ⁊ luto illinit: vt cō glutinari poſſint. ſed qui lutuꝫ pedib9 deferre nequit. aqua pennas infundit: vt eis puluis hereat. ⁊ lum9 fiat quo feſtucas ſibi colligat: ⁊ herere faciat. ¶ Phiſiologus. Hyrūdines ouant bis in anno. ſed oua prima q̄nq̄ ꝓpter hyemē corrūpuntur. poſteriora vero cōplent̄ ⁊ faciunt pullos. Hyrundines ⁊ paſſeres pul los incōpletos faciunt. et pullificant pullos multos. ꝓpter hoc ſi extrahat̄ oculus hyrun/dinis pulli dū paru9 eſt: iteꝝ creſcit. Ex li. de na. re. Hyrūdinis femina libidinis imagine cōcipit. aut puluere Celidoniā vt dicit Plini us: herbā ſc3 viſui ſaluberrimā mōſtrauerūt hyrūdines vexatis oculoꝝ pullis illa medē/tes. Hyrundinuꝫ qdā nidificāt in domib9. q̄/dam in feneſtris vitreis. qdā in abrupt꜀ mon tiū. Et he qualitate ⁊ quātitate differūt Pul lus hyrundinis auide clamat ⁊ ieiunus ⁊ de nocte. Si pullo hyrūdinis extrahant̄ oculi alios natura reſtaurante recuperat. In eius ventre lapis inuenit̄ multis deſeruiēs vtilita tibus. vnus ſc3 ruffus ⁊ alius albus.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Hyrūdinis pullū p̄mo deſe ctu p̄me lune aperiēs inuenies in eo lapides duos. vnum beneficū: ⁊ alterū maleficū. A

¶ Sed cum aperis eum caue ne terram tan gat. Hic in pelle vituli vel cerui poſit9 in col lo vel brachio ſiniſtro patientis ligatus. epi/lentiam curat: ſi hoc aſſidue fiat. B

¶ Maiores autem hyrundines ſi combuſte fuerint. Puluis earum melle mixtus ⁊ inun/ctus caligines oculorum detergit. Hec etiā ſquināticos prodeſt. Et vue fauciumq̄ tumo rem compeſcit. C

¶ Eſculapius. Hyrundi/nis combuſtio. vel puluis pullorum ei9 com D

buſtorum morbos fauclum curat. Cor eius
E ſi bibatur idem operatur. ¶ Auicenna. Hy-
rundinis cinis ⁊ maxime aduſti acuit viſum
F ¶ Et dicitur ꝙ eius cerebrum cum melle cō-
G fert principio aque. ¶ Idem. Hyrundinū ſter
cus valet albugini ⁊ hoc ipſum eſſe mirabile
H ſum expertus. ¶ Plinius libro decimo. Fi-
mus hyrundinis decoctus et potus confert
morſui canis rabioſi.

Capitulum. lxiij.

Erodios. Iſidorus. Herodios gre-
b ci vocant. q̄s latini diomedes. Glo-
ſa ſup Pſalmū. ciij. Herodiꝰ eſt auis
rapaciſſima omniū volatiliū maior: que ⁊ aq̄
lam vincit. Gloſa ſuper Deutero. Herodius
vulgo girfalco dicit̄: ⁊ rapit aquilā. Ex libro
de naturis rerꝫ. Herodius qui ⁊ girfalco: vt
gloſa ſuper Leuiticum dicit in loco vbi aues
immunde ꝓhibentur ſiue girfalcus: vt dicit
liber rerum appellatur. Eſt auis inter omēs
nobiliſſima colore ceruleorū: maxime tamē
parte corporis ad albedinē declinans. p̄ter-
q̄ꝫ in pectore ⁊ alis. vbi celeſtem colorēꝫ eui-
dentius imitatur. adeo fortis eſt vt aquilā ca
piat. adeo quoqꝫ animoſus: vt cuꝫ poſt q̄nqꝫ
grues vel alias quaſqꝫ aues in aere volātes
fuerit dimiſſus ab earū ꝓſecutione non deſi-
ſtit: donec omēs ad terrā ſucceſſiue deijciat.
Eſt autē canis ad hoc educatꝰ ⁊ doctꝰ q̄ he-
rodio deſup volante ipas aues deiectas ca-
piat ⁊ occidat. Herodius cum videt predam
excutiens ſe animat ⁊ diſcernit an ad capien
dū apta ſit. Carnes crudas ⁊ ſeruatas nō co
medit ſed recentes. Herodius parui corpo-
ris eſt reſpectu alarum ſuarum.

Capitulum. lxiiij.

Bis. Ex libro de naturis rerꝫ.
Ibis eſt auis ſuper nilum re-
i quieſcens. equaꝫ tamen nunq̄ꝫ
ingrediens: ſed eiecta cadaue-
ra comedens: que cum cibis ni
mis conſtipata fuerit: roſtro de nature ſecre
tis indigeſtibiles cibos detrahit. Mentiun
tur plane qui dicunt ibites eſſe ciconias: niſi
forte dicant genus eſſe ciconiarū in orbe no-
ſtro ignotum. Nam ibites dicit Plinius ha
bere roſtrum aduncum. quod itaqꝫ de cico-
nijs noſtris falſum eſt. que roſtrū habent lon
gum directum in ſummitate acutuꝫ. Hec a-
uis ore parit. ⁊ eius oua ſi q̄s comederit: mo
rietur. Gloſa ſuper Eſaiam. Ibis eſt auis aq̄
tica. ſerpentibꝰ inimica. huiuſmodi aues Io
ſephus a moyſe dilatas in bellū cōtra ethio
pes narrat: quia ſerpentes habundant in ter
ra illa per quam aditus erat. Pliniꝰ libro de
cimo. Inuocant ibites ſuas egyptij contra
ſerpentium aduentum. ¶ Phiſiologus Ibis
ſemper de nocte ⁊ die iuxta littora ambulat.
querens cadauer aliquod quod ab aqua iam
putridum eiectum ſit. refugiēs altiores ⁊ pu
riores vndas: vbi mundi piſces habitant. q̄ꝛ
natare neſcit: nec dat operaꝫ vt addiſcat. cū
cadaueribus delectatur.

Capitulum. lxv.

Capitulum.lxxj.

Jnacbos.Ex li.ꝺ na.re. Linachos
l eſt auis acuti viſus valde:q̄ ꝛ pullos
ſuos anteq̄ȝ habeāt alas cōpletas ꝑ
cutit:ad ſolem aſpicere cogit.ꝛ ſi cuiꝰ oculus
lacrimetur:ip̄m interficit.alios vero nutrit.
Hec etiā marinis auibꝫ cibaꝛ:eoſq̄ȝ q̄n q̄ȝ de
ſuper in aere leuata natantes cōtemplatur.
quā ille videntes ſe ſubmergunt.At illa ꝑpe
aquas deſcēdit:eas vſq̄ȝ ad ſuffocationeȝ in
ſubmerſione manere cogit.et tūc plumis ad
ſuꝑficiem aque deductas rapit.

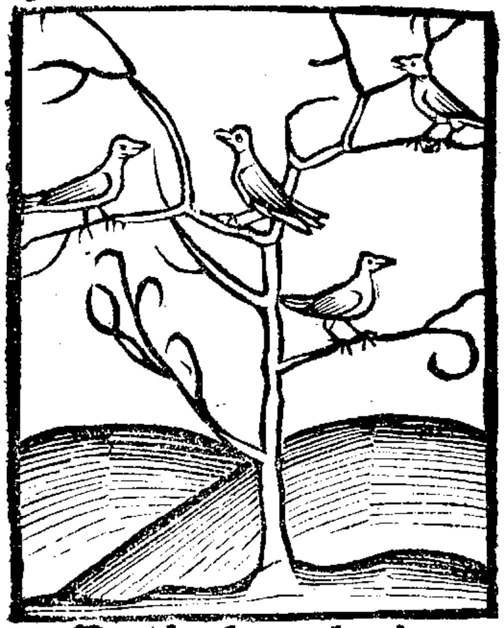

Capitulum.lxxij.

Uſcinia.Actoꝛ.ip̄e ē filomena.vt in
l papia legiꝛ.Jſidoꝛus. Luſcinia dici
tur q̄ſi lucinia.que cantu ſuo ſolet ſi-
gnare diei ſurgētis exoꝛtū:eadem ꝛ accedu-
la a cicerone vocaꝛ.Amboſiꝰ. Luſcinia ꝑ-
uigil cuſtos cū oua quodā ſinu coꝛpis et gre
mio fouet inſomnē longe noctis laboꝛē can-
tilene ſuauitate ſolatur quo poſſit nō minus
dulcibꝫ modulis (vt mihi videtur) q̄ȝ fotu coꝛ
poꝛis oua animare que fouet. Plinius libꝛo
x.Luſcinijs diebꝫ ac noctibꝫ cōtinuis q̄nde-
cim garrulis ſine intermiſſu cantus eſt. Den
ſante ſe frondiuȝ germine digna miraꝛ auis.
Primum tanta vox in tam paruo coꝛpuſcu-
lo tanq̄ȝ pertinax ſpiritus.Deinde ī vna mu
ſice ꝑfecta ſcientia modulatus editur ſonꝰ.ꝛ
nunc continuo ſpiritus trahitur in longum.
nunc variatur in flexo:nūc diſtinguiꝛ conſci
ſo copulatur in toꝛtu.Jtaq̄ȝ ceſaris iuuenes
habebant luſcinias greco et latino ſermone
dociles.Preterea meditantes in diē aſſidue
noua loquētes.Poſtremo hyeme ip̄a nō cer
nitur.linguis earuȝ tenuitas illa pꝛima non
eſt que ceteris auibꝫ.Pariunt in vere pꝛimo
plurimum ſua oua.

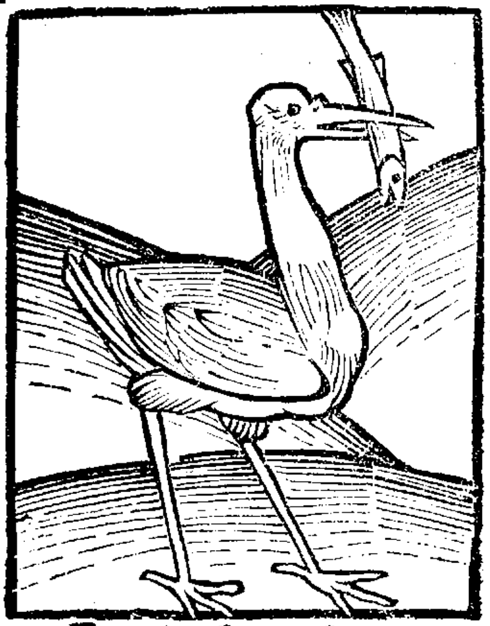

Capitulum.lxxiij.

Agnales.Alb.ī li.de na.al'.Ma-
gnales aues ſūt orientiſ valde ma
m gne pedibꝫ magnis ꝛ roſtro boībꝫ
nō nocētes.Piſcibꝫ in flumībꝫ ꝛ ī
alijs ſtagnis inſidianꝛ:ꝛ illos comedūt.

Capitulum.lxxiiij.

m Erula Jſi.merula āntiq̄ꝰ medula vocaba
tur eo q̄ȝ moduleꝛ.alij āt merulā aūī.vo

citatã.q̄ ſola volãt q̄ſi mera volans. Hec cũ
in oĩbꝫ locis nigra ſit: in achaia tñ candida ē
Pli. li. viij. Merula folio lauri faſtidiũ annu-
um purgat. Idē in li. x. Abeũt ꝛ merule in vi-
cina: ſꝫ plumã nõ amittũt: nec occultant̃ niſi
ſpe cibi quo hibernũ pabulũ petũt. Merula
ex nigra ruffeſcit. Eſtate canit. hyeme balbu-
tit. circa ſolſticiũ mutat roſtrũ. anniculis in
ebur trãſfiguratur dũtaxat maribꝫ. Ex li. de
na. rez. Merula dicebat̃ olim medula: q̄ mi-
rabiles vocis modulos reddit. maxime cum
vernum tempus imminere pſpexerit. Nam
hyeme tacet: aut tm̃ balbutit. Olim merula
fuit ſpectandum in clero miraculum: que ar-
te humana edocta nouem notulas in ordine
ſm̃ muſicã cantabat. ita pfecte vt nullus mu-
ſicorum eam aliquatenus imitari poſſet pa-
rilitate concordantie. Hec auis croceum
quãtulumq̃ colorem habet in pectore: reli-
quum vero corporis occupat nigredo. Me-
rula domeſtica contra naturaꝫ carnes come-
dit. ꝛ hec dulcius canit: libenter ſe balneat.
ꝛ plumas roſtro purgat. Cumq̃ nigra ſit et
turpis: in delectationē mouet ſeipam ꝓpter
amenitatē vocis. merula plumas nõ exuit.
ſicut cetere aues: ſed roſtrũ ſuũ ſingulis an-
nis mutat in candorē. ꝛ in hyeme vix poteſt
volare ꝓpter pinguedinem.

Operationes

A ¶ Haly. Merularuꝫ fimus qui riſum come-
dunt ſi tritus ſit ꝛ cũ aceto diſtēperat⁹. mor-
pheeq̃ nigre ſuperponatur: eam extirpat. ſic
quoq̃ lentiginem elimat.

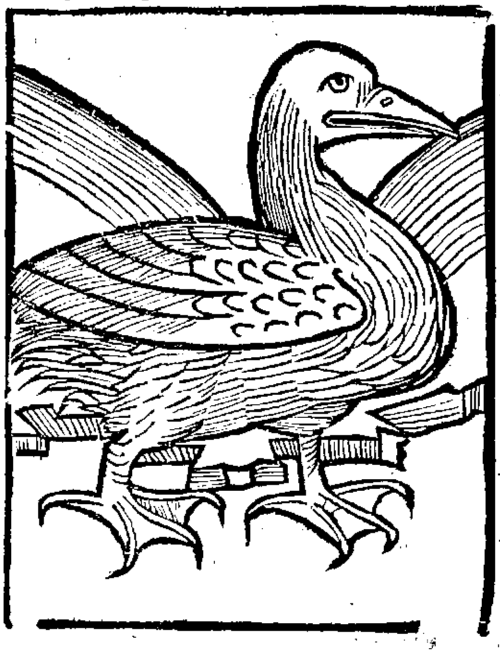

Capitulum. lxxv.

Ergus. Ex li. de na. re. Mergus flu-
m mina ſtagnaq̃ innatat: ꝛ piſces pſeq̄-
tur. ſic dictus: eo q̄ in aquis ſe mer-
gat. diutius tamē ſub aquis morari non va-
let. qm̄ in aere ſpiritũ recuperat. quãdo pcu-
ti debet in aqua mergit̃. Serenus ſulpicius
tradit q̄ quedam earum ſpecies eſt: quam a
re cornutam vocant: eo q̄ rubeas plumas in
capite inſtar cornuũ habet. Cõtra om̄e gen⁹
auium pedes habent in cauda. ita vt cum in
terra ſtant ſicut hõ geſtu pectoris eriguntur.
Has aues beatus Martin⁹ diuina virtute
coegit aquã cõtra naturam ſuam deſerere: et
arida loca deſertaq̃ petere. Haꝝ pulli ſtatim
vt oua exeunt tanto vigore pollent. vt ſi ma-
trē eos pdere cõtigerit virtute ꝓpria viuãt.
Et vt dicit experimētator in hyeme pinguio-
res ſunt ꝓpter paucitatē motus. Omne enim
anĩal ſereno aere gaudet: ꝛ in eo plus vagat̃.
Plini⁹ li. xviij. mergi ſicut cetere aues aqua-
tice pennas roſtro purgantes: aut maria aut
ſtagna fugiētes preſagiũt ventum.

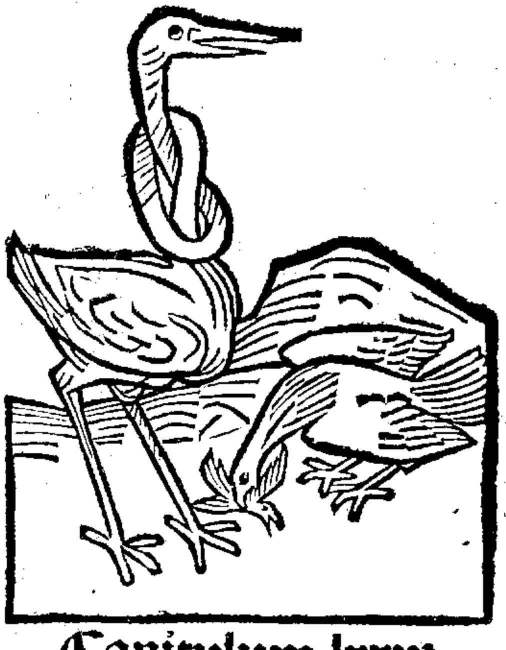

Capitulum. lxxvj.

Erillus ꝛ meropes. Iſidorus. Me-
m rillus auis eſt nõ multo maior meru-
la. colore quoq̃ ꝓpe ſimilis: ſꝫ roſtro
pedibꝫ vnguibuſq̃ diſſimilis. p̃de cupidus ē
Sed q̄ paruus ꝛ parui roboris. paruarum
auium eſt pſecutor. Hi ſicut accipitres ꝛ he-
rodij ſocialiter volant. Imbuiq̃ q̄ttuor ex ill'

poſſunt vt cignũ hoc modo capiãt. Prim⁹ ex eis cigni caput inuadit. Scõs ꝛ tertius ex vtroqꝫ latere binas alas. Quart⁹ ꝓo collũ ꝛ pectus. Et ſic cign⁹ auis grauida: anguſtijs circũſepta monere ſe nõ valẽs ab aucupe ꝑuenta capit̃ ꝛ occidit̃. ¶ Idem. Meropes eſt auis hñs ĩ dorſo colorẽ cianeũ: pectore ſubrutilũ: in ventre pallidũ. Hec naturali colore abundãs: antra ſeptẽ pedib⁹ altitudis in terra fodit: ibiqꝫ nidificat: ac fet⁹ facit: ꝛ eos vſqꝫ ad robur debitũ illic abſcõditos paſcit et nutrit. ¶ Iorath. Meropes ſolliciti ſunt de pullis ſuis. ꝛ qñ iã ſeneſcũt ꝛ volare nequeũt: pulli fouent eos ꝛ alunt quouſqꝫ viuunt.

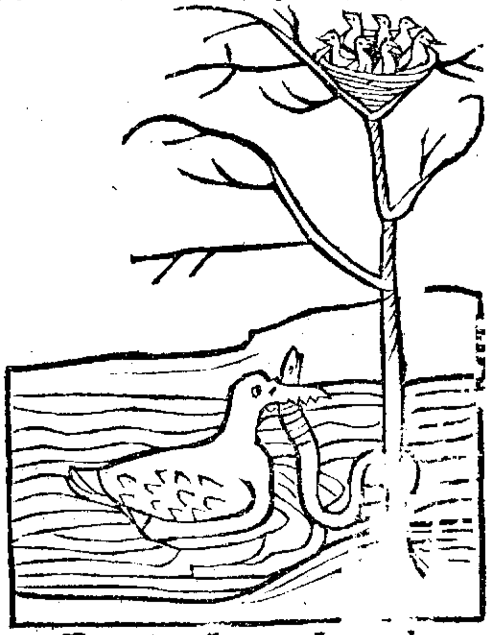

Capitulum. lxxvij.

Melancoriſus ꝛ Morfex. Albert⁹ in li. de na. aĩaliũ. Melancoriſus ſic dicta qꝛ mortificat. Auis ẽ vt dic̃ Pli. qñtitate parua: fecũditate magna. Nã vltra xx. oua fouet: ꝛ oẽs inducit filios. ꝛ ita diligẽter paſcit qꝛ ĩ nidis pinguiſſimi ſunt. ꝛ cũ a nido volãt p turbas mrẽm ſequunt̃: nec ipſa deſerit eos donec p ſeipos ſibi ad ꝓcurationẽ ſufficiãt. ¶ In li. vt. ſ. Morfex auis ẽ aq̃tica ꝛ magna. Roſtrũ hꝫ ſerratile ꝛ forte: ꝛ vngues fortes. ꝛ mergit̃ ſub aqua ꝛ capit piſces magnos: ꝛ ꝓcipue anguillas ꝛ gregatim nidificat in arborib⁹ iuxta aquaꝫ: ꝛ paſcit pullos piſcib⁹: ꝛ ſũt voraces. ꝛ dr̃ de eis qñ auolare debẽt a nido. ſi ſentiũt ſe nimis grauati cibis de nouo ſũpt̃ euomũt eos vt leues fugiendo volare poſſint. ꝛ q̃ nõ euomũt aliqñ pereunt. Sterc⁹ hui⁹ auis ſiccat arbores ĩ q̄ꝝ ramis cadit. Hec auis ſaturata expãdit alas ad ſolẽ inſidẽs palis ꝛ arborib⁹ vt ſiccent̃. ꝛ qñ incipit volare vix eleuat̃: ꝛ caudã diu in aquã ducit. vnde ꝛ a q̃buſdã humuſculus vocat̃.

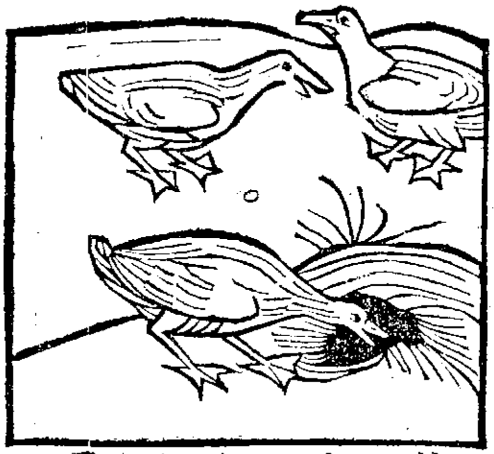

Capitulum. lxxviij.

Mennonides. Meauce ꝛ Meruſtiones. Albert⁹ in li. de na. aĩaliũ. Menonides aues a loco ab egyptijs ſic vocatas. De egypto eñi volãt ad nilum ad ſepulchrũ mennonis philoſophi. ſemp in q̃nto anno. ꝛ cum biduo ibi circũuolauerũt tertio die pugnam ineunt: ꝛ ſe roſtris ꝛ vnguib⁹ lacerant: ꝛ tũc reuertunt̃ in egyptũ. ¶ In libro vt ſupra. Meauce aues ſunt ab mutatiõe vocis ſue ſic dicte. ſũt aũt antib⁹ maiores. ꝛ ſũt breui colli ꝛ breuib⁹ pedib⁹. coloris cinerei. oculis glaucis. roſtro ex pte croceo et ex pte rubeo: ſemp clamans meauca. cadauerib⁹ cupidiſſima: ꝛ ꝓcipue hominũ. vnde ꝛ gaudet in tempeſtate. Inſidiat̃ tamẽ etiã paruis aĩalibus ab iſtis auib⁹. Etiã multe alie aues apud marinos meauce vocant̃. ¶ In codẽ libro. Meruſtiones aues ſũt parue rapaces tñ: ꝛ aliq̃d hñt de falconũ natura: ſocialiter ꝛ volant ad predã. Et aliqñ quattuor docent̃ qꝛ ſpe auxilij hoĩs cignũ ꝓſternũt. et tũc vn⁹ capiti: duo aũt alis inſidẽtes: ꝛ quart⁹ pect⁹ oppugnãs cignũ opprimẽdo deijciũt vt ab aucupe capiatur. qñ aũt ſilueſtres ſunt paruaꝝ auiũ ſunt inſecutrices. Sunt aũt in figura ꝛ colore fere ſicut merule: excepto qꝛ pedes vngues ꝛ roſtrum habẽt ad vncos ad capiendum.

Capitulum. lxxix.

m Iluus. Iſido. Miluus dr̄ quaſi mollis auis: ſcꝫ viribus volatu. rapaciſſimus tñ eſt: ⁊ ſemꝑ domeſticis auibꝫ inſidiatr̄. ¶ Ex libro de na. rer̄. Miluus vngues pedes ⁊ roſtrū aduncū habet inſtar accipitris: ſed alas curuas ⁊ nō rectas: in quo eſt eis diſſimilis. Audax eſt in paruis Timidus in magnis. fugatur a niſo: cū quis ī triplo ſit maior illo. circa macellas excubat: ⁊ circa cadauera. Iecur eiꝰ medicinale Plinius laudat. ¶ Gloſa ſuꝑ Hieremiā. Aues ſua tꝑa norūt: qn̄. ſ. ad calida loca feſtinātes rigorē hyemis debeāt declinare a ꝑncipio verꝭ ad regiones ſolitas redire. Vn̄ ſcriptū eſt. Miluꝰ nō apparet niſi ī eſtate: ſicut nec turtur ⁊ hirūdo In hyeme nāqꝫ manēt in nido vel latēt in cauernis arborum: vel ad alia loca calidiora ſe trāſferūt. ¶ Iorath. Miluꝰ cubitꝰ cū a nido egreditr̄ ī cōplemēto alar̄ ſuar̄ aues magnas venatr̄. Cūqꝫ fortio fit magꝭ debiles capit. in cōplemēto āt virīū ſuar̄ muſcas ⁊ culices ac lūbricos terreſtres venatr̄: et tūc fame moritr̄. ¶ Ex Auiano. Miluꝰ inſidiatr̄ auibꝫ domeſticꝭ: maxieqꝫ pull. ⁊ q̄s īcautos viderit ſtatī rapit. Circa coq̄nas etiā ⁊ macella volitat: vt ſi q̄d carnis crude ꝓiciatr̄ foras velociꝰ rapiat.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxix. Milui iecur adiunctiōes o-
B culor̄ vitior̄ laudatr̄. ¶ Idē in li. xxx. Ex nido q̄ꝫ milui ſurculus vitis alligatꝰ ceruicis:
C neruis ⁊ opiſtotano auxiliari dr̄. ¶ Comicialibꝫ etiā iecur milui deuoratū medetr̄.

Capitulum. lxxx.

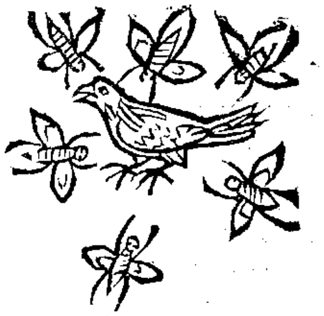

m Onedula ⁊ Muſcicapa. Iſi. Monedula dr̄ q̄ſi monecula: q̄ cū aur̄ iuenit aufert ⁊ occultat. Vn̄ Cicero ꝑ Valeriano flacco Nō plꝰ aur̄ tibi q̄ꝫ monedule cōmittēdū ē. ¶ Ariſto. Monedula pugn̄ cū bubone: q̄ꝛ bubo debil̄ ē viſꝰ d̄ die. ꝓpter h̄ rapit corꝰ ille bubonis oua ⁊ cōedit ea ſic dictū ē ſ. ¶ Ex li. d̄ na. re. Monedula q̄ſi monetā tollēs aut diligēs dr̄. auis ē nigra ſꝫ formoſa ⁊ grata hoīm voces ī pullo edocta imitatr̄. In maſtutio cū orto ſolꝭ ſola citiꝰ diſcretiꝰ ⁊ tenaciꝰ retinere dr̄. Huiꝰ carnes ꝓruritū capitꝭ excitāt nā ⁊ ipa appetit ī capite fricari. ¶ Ex li. vt. ſ. Muſcicapa ē auis maior columba: plumas hn̄s vt lanariꝰ: pedes ⁊ roſtr̄ vt hyrūdo. q̄ licꝫ oris rictuꝫ hēat āpliſſimū ꝓpt̄ muſcas ⁊ cinifes q̄bꝫ ſolūmō veſcitr̄. Roſtr̄ tn̄ īter aues cōparatiōe ſui corpis hꝫ minimū ⁊ pedes ſilr̄.

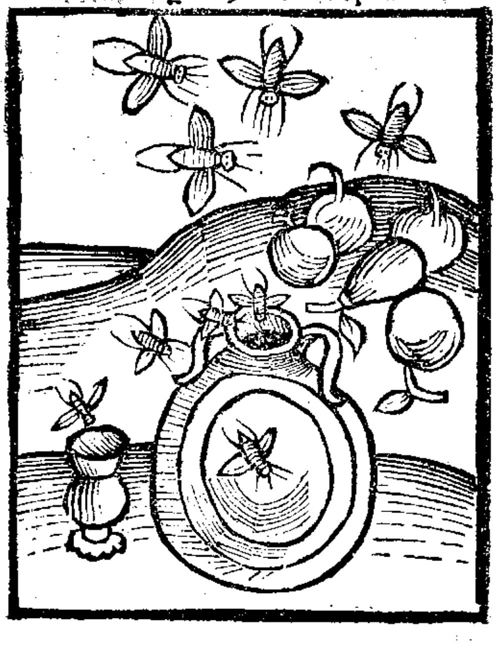

Capitulum.lxxxj.

m Uſca. Actor: Muſce vt fert ex immundicia naſcuntur: immundis adherent: ⁊ loca immunda frequētant. Inquiete ſunt ⁊ importune ⁊ infeſte pungitiue ac tumultuoſe. ¶ Iſidor⁹. Muſca ex greco venit ſicut mus De ſicut apes necate in aqua aliquotiens poſt vni⁹ hore ſpacium reuiuiſcunt. ¶ Ariſtoteles. Aīalia duas alas habentia: tantum pungunt aculeo: qui eſt interiori ſui capitꝭ vt muſce ⁊ muſtiliones. Cū ꝗ quodlibet anuloſum habeat membrum ꝑ quod ſentit cibum. Muſce ac muſtiliones hoc membro pungunt et ſanguinem extrahunt. Muſca ſicut ⁊ apis non facit ſtrepitū ac ſibilum niſi volando: ſcilicet alas ꝑ aerem inter ipſas: ⁊ corpus cadentem extendendo ⁊ contrahendo. Muſca et formica non ſunt nidificantes. In hyeme coeunt ſi aer conueniens fuerit ⁊ ventus meridionalis flauerit. Non autem ſeparantur in coitu: niſi grauiter quedam anuloſa: quia coitus in eis multū durat: vt patet in muſcis ⁊ araneis. Muſca habet aculeum ſicut apis extra. eius natura eſt mollis ⁊ vacua. per ipſuꝫ guſtat ⁊ ſentit: ac cibū attrahit. Habet itaqꝫ dentes muſcarum genus ⁊ apum: qui cum ſunt ſimiles dentibus aliorum. ¶ Ex libro de naturis rerum. Muſca proteruolat: ⁊ circumuolando ſtrepitum facit ex aere circumagitato. Inter alias roſtrum habet quaſi cannam concauaꝫ pedibus poſterioribus alas acuit: anterioribus autem roſtrum ⁊ caput luceꝫ diligit: nec in tenebris ambulare nouit. Ad calorem ſe libentius confert.

Operationes.

A ¶ Auicenna in quarto canone. Muſcas interficit arſenicum: quando de illo ponitur aliquod in lacte et fugiunt muſce. Interficit etiā eas fumus eius et fumus thuris: atqꝫ decoctio ebuli nigri.

B ¶ Haly in libro vbi ſupra. Muſce proſunt oculorum doloribus ⁊ ſui palpebrarum.

C ¶ Que ſi comburantur et cum melle ſuꝑ alopicie loca ponantur: capillos producunt.

D ¶ Plinius libro viceſimoquarto. Muſce q̄dem necantur: ſi locus foliorum ſambuci decoctione ſpergatur.

Capitulum.lxxxij.

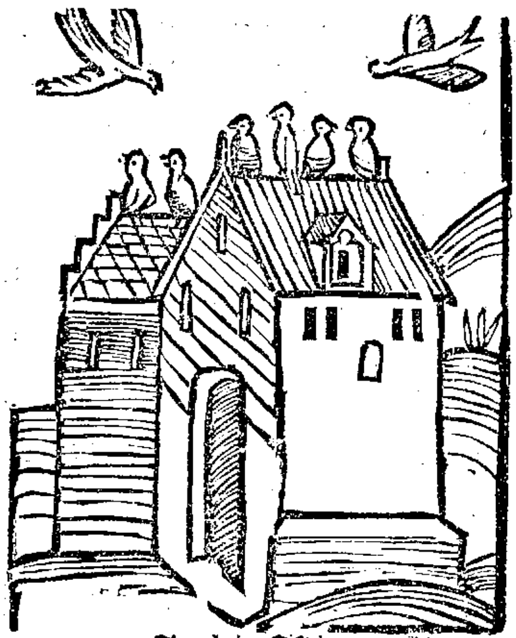

n Icedula. Iſidorus. Hicedula eſt gen⁹ corui qui pugnat cum bubone. Coruus enim oua bubonis rapit: quia parum videt in meridie: et ea comedit. oua corui ſimiliter de nocte. ¶ Actor. Idē dictū eſt ſupra ſcilicet de monedula. vnde videtur idem eſſe: ſed forte diuerſitas illa nominis ꝑuenit ex vitio ſcriptoris.

Capitulum.lxxxiij.

n Iſus eſt auis: vt habet i libro de naturꝭ rerū. nobilis forma ⁊ robore minor ꝗ herodi⁹. ſed vn⁹ eſt color plu

marũ ambobꝫ: ⁊ tñ ſocialiter volare recuſãt. Nam inuidia ferť ⁊ faſtu. et cũ impetit ſolus ambit honoꝛe victoꝛie potiri. hoc quidẽ eſtimari põt. ⁊ foꝛte merito: ſꝫ reuera magꝭ credibile eſt cũ ſolũ pꝛede inhiare: nedum in volatu ſociũ habuerit. paſtu quoqꝫ ſodalẽ accipiat. Nõ enim dubia fides eſt niſum parem ſui generis dedignari. ⁊ velut alieni generꝭ auẽꝫ pſequi. ⁊ hoc ꝯtra omniũ auiũ genus. Nã vt dicit Ariſtoteles. Omnis auis in volatu predam capiens parcit ſui generꝭ auibꝫ. Solus ergo niſus expers eſt generoſitatis huius. ⁊ hoc cum ipo hoĩe ꝙ inter aĩalia terreſtria animali ſui generis inſidiari nõ ceſſat. ¶ Alexander. Niſus ac triciolus locum eligũt in quo aues captas deplumant ſingulis diebꝫ: multaqꝫ diligentia mundant ꝗꝫdiu cõpares aues incubant: qbꝫ eas miniſtrant. ¶ Actoꝛ. Eſt autem niſus aucupantiũ volucrũ minima: ſed ꝓ ſexu ⁊ natura ſua ad aucupandũ pꝛomptiſſima: falconum generibꝫ adiungitur.

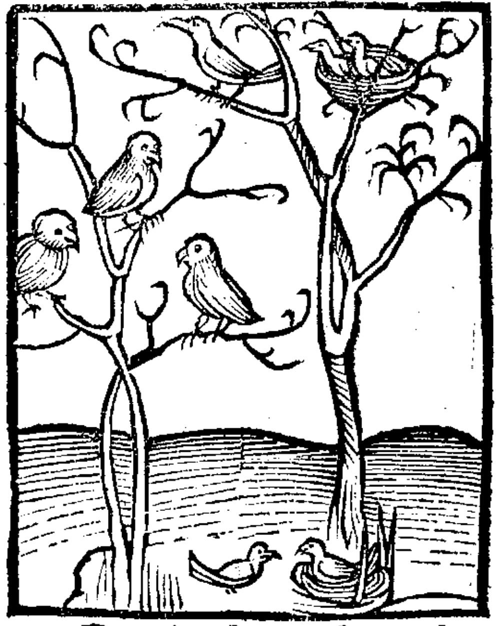

Capitulum. lxxxiiij.

Octicoꝛax vel noctua. Ex li. de na.
n rerũ. Nocticoꝛax dr̃ noctꝭ coꝛuus. lucifuga enĩ eſt: et nocte cibos querit. Nã ſi de die volaret a ceterꝭ auibꝫ impedireť. Nocte (vt vulgus opinať) moꝛtẽ hominum pꝛenunciare videť vocibꝫ impoꝛtunis. caput habet ingens. Nec vt aues cetere foꝛmatum Roſtrum habet aduncũ vt niſus. vngues hamatos ⁊ aſperos in domicilijs vt parietibꝰ: ꝑcipueqꝫ rimoſis ꝙ ſine tecto ſunt libẽter habitat: ⁊ pullos ſuos fouet: hũanis vocibꝫ delectať. mures ⁊ oĩe genꝰ eaꝝ pſequiť. ¶ Iſidoꝛus. Nocticoꝛax ipa eſt noctua: q2 nocteꝫ amat. Eſt eñi auis lucifuga: id eſt lucem fugiens: ⁊ ſolem videre non patiť. Noctua dr̃: eo ꝙ nocte circũuolet. hanc inſula cretẽſis non habꝫ. ⁊ ſi venerit aliunde ſtatim moꝛiť. ¶ Ambroſius. Noctuaqꝫ ⁊ nocticoꝛax magnis et glaucis oculoꝝ pupillis nocturnaꝝ tenebrarũ nõ ſentit hoꝛroꝛẽ. ⁊ ꝙ fuerit obſcurioꝛ nox eo crebrioꝛ volatꝰ exerceť ĩ offenſos. Die autẽ videre nõ põt: q2 exoꝛto ſplẽdoꝛe: viſus eiꝰ hebetať. Habet autem ⁊ noctua cantꝰ ſuos. ¶ Gloſa ſup pſalteriũ. Nocticoꝛax ẽ auis vigil. theter coꝛuꝰ noctꝭ: habitãs in parietinis que vulgo ruine dicunť: vbi parietes ſtãt ſine fundamẽto. Unde ſcriptũ eſt. Factꝰ ſum ſicut nocticoꝛax in domicilio. ¶ Gloſa ſuper Leuiticũ. Noctua eſt auis rapax de nocte.

Operationes

¶ Pliniꝰ. Huiꝰ carnes paraliticos curant. A
¶ Idem libꝛo. xxix. Noctua eſt cõtraria api B
bus atqꝫ veſpis ſcrabonibꝫ ⁊ ſanguiſugis.
¶ Huiꝰ cerebꝛum coctũ in vino vel cibo ſum C
ptum: remediũ eſt capitꝭ doloꝛibꝫ. ¶ Idem li D
bꝛo. xxx. Oua quoqꝫ noctue ꝑ triduũ in vino data: tedium adducunt ebꝛioſis.

Capitulum. lxxxv.

Epas ſiue nepa. Albertꝰ in libꝛo de
n naturꝭ animaliũ. Nepa auis eſt longi roſtri. in doꝛſo coloꝛẽ habet perdicis: in ventre niſi. roſtrũ autẽ molli luto infigit: ⁊ cibũ vermiũ reqrit. ⁊ ſi aliquãdo ꝓfundius defixo roſtro heſit. pedibus lutum eruens ſe liberat. Hec in die quieſcit: ⁊ ĩ auroꝛa

⁊ crepuſculo volat: ⁊ ideo tũc in altũ eleuatis etiam rhetibꝰ capit. ⁊ habet carnes dulces ad comedendũ. Hanc ſicedulã quidã vocauerũt.

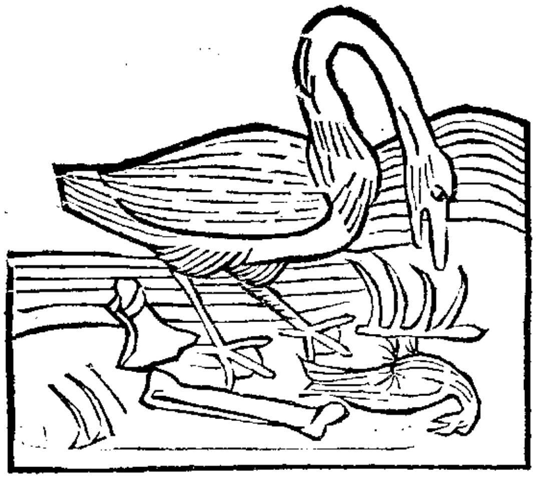

Capitulum. lxxxvi.

o Nocroculus. ¶ Ex libro de naturis rerum. Nocroculus eſt auis que inſimul multas recõdit eſcas et poſtmodum extrahit et manducat eas. ¶ Plinius. Nocroculus ſimilitudinẽ oloris habet. nec diſtare eſtimaretur omnino: niſi faucibus eius ineſſet alterius vteri genus. Huc omnia inexplebile animal congerit. mira vt ſit capacitas. mox perfecta rapina ſenſim inde i os reddita: in veram defert aluum ruminantis more. hos gellia ſeptentrionalis proxima occeano mittit. ¶ Yſidorus. Nocroculon vocant aues roſtro longo. quorum duo ſunt genera. ¶ Actor. Nocroculus vt legitur: auis eſt roſtro longo: ſimilis cigno: ſed maior. porro iuxta Hieronymum: niſi fallor. eſt auis illa que fixo in paludē roſtro horrende clamat. que etiam in Eſaia vocatur vlula. quaſi ab vlulatu. Et dr̃ in vulgari butorius. de quo dictum eſt ſupra. Que etiã de profunditate terre vel aque cibum trahere putatur. ¶ Ex libro de natur; rerum. Nocroculus eſt auis de partibus orientis. que cum vocem edere voluerit: caput in aquis ponit. ⁊ illic inſtar rugitus clamorem emittit. In faucibus quoſdam habet folliculos: in quo primo cibum cõcipit. ⁊ poſt horam in ventrem ſuum mittit: ibiqꝫ eum digerit.

Capitulum. lxxxvij.

o Pimachꝰ. Ex li. d̃ na. re. Opimachꝰ eſt ↄ̃trius ſerpẽtibꝰ: ⁊ pugnat cũ eis. Ophis enĩ ſerpens: machos pugnans. ¶ Actor. Opimachꝰ vt in Leuitico legit̃: eſt ex volucribus mũdis ſm̃ legem. ex his videlicet q̃ gradiuntur q̃dem ſup quatuor pedes: ſꝫ habet longiora retro crura p̱ que ſaliunt ſupra terrã. Eſtimo aũt hunc inter volatilia minuta debere numerari ſicut bruchum ⁊ locuſtã. q̃ ſũt eiuſdẽ generis. ſicut ibidem legit̃. De attaco ꝟo qui ibidem in eodẽ genere reputat̃: nihil me penitus alibi legiſſe memini.

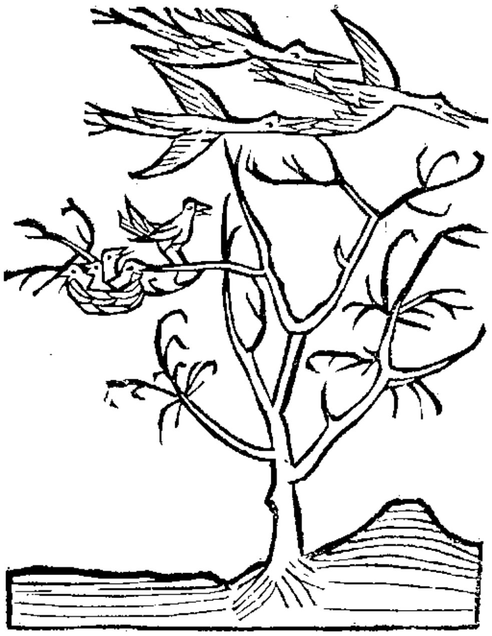

Capitulum.lxxxviij.

Riolus ꝛ Oꝛtigometra. Ex li. ꝺ na. re.
o Oꝛiolus eſt auis ſic dicta a ſono vocꝭ. coloꝛis aurei ꝑ totū. excepto ꝙ in alis habet pennas: q̄dam cerulei varietate diſtinctas. Nidū in ramis arboꝝ minutiſſimis mira ſubtilitate dependit: ita vt in aere ſolo pendere videat̃ de terra cernētibꝫ. Jp̄m q̄ȝ nidū ab imbꝛe camerat: ac denſa fronde ꝓtegit. ¶ yſidoꝛ⁹. Oꝛtigometra dicitur ꝙ gregem cucurnicū ducit. Unde de hac dictū eſt ſuperius in capitulo de Cucurnice. ¶ Plini⁹ li. x. Cucurnices aquilone volant: maxie oꝛtigometra duce. ꝑmā earū ꝓpinquantē terre rapit accipiter: ac ſepe hinc comitatū ſolicitant abeuntq̄ȝ.

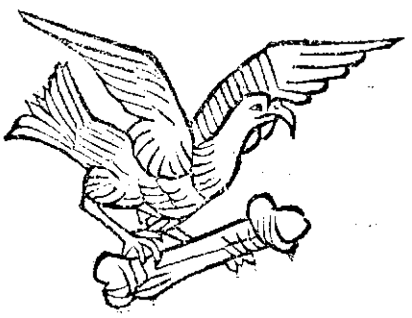

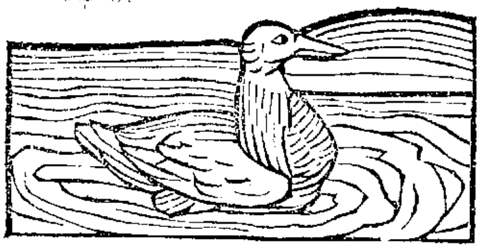

Capitulum.lxxxix

Syna ꝛ Oſſifrago. Ex li. de na. reꝝ.
o Oſyna eſt auis magna vt cignus: fluuios ac piſcinas inhabitans. roſtrum habet magnū. ꝛ a gutture vſq̄ȝ ad pectus inſtar sacculi: receptaculū longum ꝛ amplū: in quo magnū ſimul reponit copiam piſcium. vt ſcȝ in tanta mole diffuſa. natura nō egeat: paulatimq̄ȝ digeſtis in ventre cibis inueniat paratū qꝺ pꝛebeat. Nūq̄ȝ aues hmōi niſi in aqua diffuſiori ꝛ piſcibꝫ abundanti habitant: quia citiſſime paruā aquā: ꝛ ſi piſcibꝫ copioſam ingluuie ſue vacuant. ¶ yſidoꝛ⁹. Oſſifragus vulgo appellatur auis q̄ oſſa ab alto dimittit ꝛ frāgit: vnde ꝛ hoc nomen accepit. ¶ Plini⁹ li. x. Alieti quidem ſuū gen⁹ nō habent. ſed ex diūerſo aq̄laꝝ coitu naſcunt̃. Jd aūt qꝺ ex alietis natū eſt oſſifragi gen⁹ habet. Ex q̄bꝫ minoꝛes vultures progenerant̃. pullos aūt ab aquila deiectos oſſifragi genus excipiūt: et cū ſuis educant.

Operationes.

¶ Jdem in li. xxx. Oſſifragi venter areſact⁹ et potus ꝯfert his q̄ cibos nō digerūt. Uel ſi tm̄ manu teneant capientes cibū: ꝯfert adalligat⁹ ſed nō ꝯtinue. vnū autē eſt. Oſſifrago inteſtinū oīa deuoꝛata ꝯficiens: cui⁹ extrema pars adalligata pꝛodeſt cōtra collum. A

Capitulum.xc.

Thus. Plinius li. x. Othus eſt auis
o bubone minoꝛ. noctuis maioꝛ. Aureis plumis eminentibꝫ. vnde ꝛ nomē illi. Quidā latini aſyonem vocant. imitatrix aliaꝝ auiū: ac paraſita ꝛ quodā genere ſaltatrix. capit̃ haut difficulter vt noctue intenta in alio circūeunte alio. ꝙ ſi ventus agmen aduerſo flatu ceperit inhibere pōduſculis lapidū appꝛehenſis. aut gutture harena repleto ſtabilitate volant. ¶ Jdem in li. xi. Jtaq̄ȝ buboni ꝛ otho plume ſunt velut auree. ¶ Ariſto. Deniq̄ȝ quidam othum vocant bubonem. depꝛehendit̃ aūt qn̄ venatoꝛ incipit ſe mouere ad oppoſitā partem. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Othus eſt auis q̄ vulgariter huans dꝛ a ſono vocis. nocte nāq̄ȝ hubu hoꝛrifice clamat. impꝛopꝛie voce humanā ſimilans. Jtaq̄ȝ vt hominē ꝯtractū frigoꝛe clamare credas. ſed terras ſpaciales habet: in quibꝫ hmōi

voces ꝑfert. In ceteris aūt vt in plurimū mu
ta est. Hec auis bubone minoꝛ est: nocua ma-
ioꝛ. aduncum habet rostrū ac pedes: et eminē-
tibꝫ plumis habere videtur aures. preda viuit.
carnibꝫ vescit̃. mures ꝑsequit̃. ꝛ ab auibꝫ ceterꝫ
odio habetur.

Capitulum. xcj.

Ua. Almansoꝛ tractatu tertio. cap̄. de
o ouis. Oua galline ꝛ perdicis plꝰ alijs
ꝯuenientia. Post hec oua anatis ī bo
nitate existūt: quis malū efficiāt nutrimentū.
Alia ꝟo oua sic oua q̄ sunt paruaꝝ auium aut
magnaꝝ comedēda nō sūt nisi medicine causa.
Dico ꝟo ouoꝝ ꝑus dicta genera galline vicꝫ
atqꝫ perdicis sperma valde augmētant: atqꝫ ad
coitū stimulādo incitant. Anserū aūt oua fasti
diū faciūt grauem habentia odoꝛē. sꝫ galline ꝛ
perdicis oua tempata sunt ꝛ ꝯuenientia. Ui-
tellus quo oui in caliditate tempatus existens
bene nutrit. Albumen ꝟo frigidū est ꝛ viscosuꝫ
dureqꝫ digerit̃. Sanguis etiā ex eo generatus
non est bonus.

Operationes

A ¶ Sera. Que eligimꝰ sunt oua gallinaꝝ. nō g
oportet vt ꝙ narremꝰ alioꝝ ouoꝝ ꝟtutē: qꝛ eoꝝ
natura est eadē cū natura illoꝝ.
B ¶ Et cōplexio quidē oui est frigidioꝛ corpe tē-
perato. Nā infrigidat infrigidatione tempata
ꝛ desiccat sine moꝛdicatiōe. Et oportet ꝙ admi
nistrent̃ ex eis illa que sūt recentia. qꝛ vetera nō
sunt bona. Albugo q̄deꝫ oui administratur in
doloribꝫ oībꝫ in q̄bꝫ est necessaria medicina q̄
nō moꝛdicet. sicut sunt doloꝛes oculoꝝ: ꝛ apo-
stemata ani ꝛ pectinis. ꝛ oīa vlcera fraudu-
lenta mala. ꝛ cū medicinis q̄ abscindūt sangui
nem qui fluit a miringis cerebꝛi.
¶ Et qn̄ imbibit̃ in eo lana ꝛ ponit̃ sup cōbusti C
onē ignis aut aque bullientꝫ ꝯfert multū. Et est
bonū in emplastris q̄ ponūt̃ sup frontē. ꝛ facit
adherere pilos: quoꝝ oꝛtus nō est directus in
palpebꝛis. postqꝫ miscet̃ ei medicina ꝯueniens
ad hoc sicut olibanū. ꝛ maxīe pingue ex eo qđ
nō est antiquū neqꝫ nimis siccum.
¶ Et iuuamentū est in h̄ nō ꝑpter cōplexionem D
q̄ est in eo sed ꝑpter viscositatē. Uitelli ꝟo ouoꝝ
substantia silis est substantie albuminis.
¶ Et ꝑpter hāc causam miscet̃ cū cerotis q̄ nō E
habent moꝛdicationē: postqꝫ fuerit elixatū aut
assatū. Parū eīm assatum desiccat supfluitates
paucas. Et nos q̄dē estimauimꝰ ꝙ h̄ qđ acq̄ri
tur ex hac ꝟtute egressū est a sua cōplexione.
¶ Et miscet̃ similiter in emplastris que pꝛohi- F
bent apostemata calida.
¶ Rabbi Moyses cap̄. de ouis. Oua in se re- G
centia sunt cibus ꝑpinquioꝛ sanguini. sed oua
dura assata sunt ex cibis grossis viscosis.
¶ Et oua iuuant ad coitum et maxime cum ce H
pis et rapis.
¶ Galienꝰ sup illo amphoꝛismo. Eoꝝ q̄ nutri- I
unt: oua nutriūt parū ꝛ tarde. ꝛ maxīe in aqua
cocta. ꝛ oua sunt grossus cibus sicut ius tritici
ꝛ pisces. vitella eoꝝ cum oleo rosato ꝛ croco re
mouent doloꝛē podagricoꝝ. ꝛ si multū doluerit
misceat̃ modicū opij ꝛ inungantur.
¶ Contra incendiū ignis fiat vnguentū satis K
pꝛobatum ex vitellis ouoꝝ recentium oleo ro-
sato. cera alba ꝛ sepo arietino.
¶ Et idē valet succꝰ plātaginis cū albumīe ouo L
rū recentiū ꝛ succo cucurbite. Albumē oui cū
vitello in vꝛinali positū alicuiꝰ suspecti q̄ quouis
modo sūpsit venenū interiꝰ. infra certas hoꝛas
illđ patefacit vbi sit: qm̄ si sit vltra gibū epatis.
scꝫ ī venis vel venis vꝛinalibꝫ nigrescit ꝛ fetet.
¶ Si ꝟo sit citra ꝯcauū eius vt in oꝛobo vel in M
testinis alijs rugat̃ ꝛ citrinescit. sed non fetet.
Hoc reperi in margine cuiusdā serapiōis apđ
capitulū de vꝛina. ideo h̄ etiam h̄ addo.
¶ Auicēna libꝛo. ij. ca. de ouis. Melioꝛ ex eis N
sunt oua galline recentia. Et melius quod est
in eis est vitellus.
¶ Et melius eoꝝ artificium est vt nō cum alio O
ꝯgelent̃. Post oua autē galline sunt oua auiū
que cursu earum procedunt.
¶ Oua vero anatis ꝛ similia sunt mali humo P
ris. oua sūt ad eq̄litatē tendentia: sꝫ ipoꝝ albu
mē ad frigiditatē. ꝛ vitellus ad caliditatē.

Q ¶ Ampli⁹ om̄ia oua p̄cipue oua paſſerū augmē
R tū faciūt in coitu. ¶ Et dr̄ ꝙ oua anſeris miſceāt
cū oleo. ⁊ diſtillaā tepida in matricē, puocat mē
S ſtrua poſt quatuordies. ¶ Et idem in libro de
virib⁹ cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum. xcij.

P Aſſer. yſi. Paſſeres ſunt minuta volatilia a puitate vocata. Oua paſſeris in nido reperta cuculli comedūt ⁊ ſua obijciūt. ⁊ poſt illa ſuſcepta fouēt ⁊ nutriūt. Ex li. ð na. rerū. Paſſer in tect[is] habitat: gregatim ad paſtū volat. om̄ib⁹ auib⁹ calidior eſt. cito digerit quicq̄d glutit. vn̄ corp⁹ eius nequaq̄ cibo ſumpto impinguat: ſ; tm̄ ſuſtentat. Sterc⁹ etiā ei⁹ calidiſſimū eſt qn̄ emittit. Sup̄ra modū q̄; luxurioſus eſt ⁊ in furorē citius ꝯcitat⁹. ſ; nulla mora diſcordie. Dicit Ariſto. ꝙ mas tm̄ vno āno viuit. femīa vo diuti⁹. qd̄ de paſſerib⁹ orīet[is] credim⁹. Nā ⁊ illa nigredo de q̄ dicit ꝙ eſt in collo maſculi: nō eſt in eis q̄ ſunt apud nos. ſcilic; in europa. Etas paſſeris apparet in roſtro. q; iuuenis habet illud tenex: ⁊ circa fauces croceū. Senex vo durū ⁊ nigrū. In quibuſda; orbis partib⁹ morbū caducū hec auis patit̄. Et h̄ vt Ariſto. credit quia ſemen iuſquiami comedit. Hui⁹ pulli cū euolare debēt: vicini paſſeres cū eoꝝ parētib⁹ conat⁹ ipoꝝ euolātiū comitant̄ vt imbecilles ſi neceſſe ſit pluriū ꝯſtipatiōe ꝯfortētur. Ariſto. Paſſer h; vocē ſibi appropriatā: ſicut turtur. Paſcit̄ āt ⁊ vermib⁹ ſicut ⁊ alie multe cōſimiles auicule. Gloſa ſup pſal. cxxiij. Paſſer aliq̄ ſtrepitū magnū faciēte volat: ne laqueo venātiū capiat̄. vn̄: Anima inq̄t nr̄a ſic paſſer ⁊c. ¶ Actor. Paſſer eſt auicula valde circūſpecta in tectis habitat ⁊ in altis loc[is] in petre foramine nidificat. Mas nigredinē h; circa os. femina vo albedinē. Fertur aūt hec auis muſcas venari: ⁊ morbū caducū pati.

Operationes

¶ Auicenna. Paſſeres om̄es male carnis ſunt ⁊ omnia quidem oua. ſed p̄cipue oua paſſerū in coitu faciunt augmentum. A

¶ Raſi. Caro paſſeris calidiſſima eſt ⁊ luxuriā cōmouet. B

¶ Plinius libro. xxx. Cinis paſſerum ſarmentis crementorū duobus coclearibus in aqua mulſa regio morbo reſiſtit. C

¶ Ex li. de na. re. Paſſer (vt dictū eſt) om̄ib⁹ auibus calidior. vn̄ caro ei⁹ ſtiptica eſt: ⁊ ſanguis incētiua. Sterc⁹ eius (vt dictū eſt) calidiſſimū eſt qn̄ emittit̄: ſ; citiſſime infrigidat̄. D

¶ Haly. Oua paſſerū augēt venerē. Fim⁹ eius a lentigine purgat faciē: qd̄ ſi cum hoīs ſputo diſtemperetur. eo ꝙ varices cathaplaſment̄ extirpantur. E

Capitulum. xciij.

P Auo. Ex libro de naturis rerum. Pauo eſt auis pulcerrima: ⁊ pulchritudinis amica. Collum habet longū et extentum colore ſaphiriu;. ⁊ pectus ſimiliter. In capite vero plumas deſuper inſtar corone. vel potius criſte. caudam quoq̄ longā ⁊ occultam

quã cũ laudať extẽdat. ſi pedũ deformitatem
viderit: mox deponit. Sed ꝛ ſi a tacito ſpe-
ctetur: pẽnas oẽs q̃s ſpectari gaudet cõtra-
ctis oculis abſcõdit a crinatu fundere colo
res gẽmantes incipit: ꝛ tũc parit. Itẽ nocte
cũ euigilauerit: ſeqꝫ in tenebris ↄſtitutũ intu
eri nõ põt. clamãs pauide ſuã pulchritudinẽ
amiſiſſe ſe credit. Idem clamore ſuo ſerpẽtes
deterret: ꝛ oĩa aĩalia venenata depellit. ne de
facili ꝓpe habitare audent: vbi vox illius fre
quẽter audiť. Pauo qñ alte aſcẽdit pluuie ſi-
gnũ eſt. Areſto. Pauo pullificat poſt trienni
um ſemel in anno. ponẽs ꝛ cubãs oua. xij. tm̃
vel minus. Mas coit cũ femina ſua etiã ſuꝑ
qua cubante: ꝛ plerũqꝫ franguntur. Ideoqꝫ po
nunť aliqñ ſub gallina ad cubandũ. Ponunť
autẽ oua duo ibi: quia nõ poſſunt ab illis plꝰ
extrahere. Pauonis femina prima vice qua
pullificat oua octo: ꝛ qñqꝫ facit oua vẽti. Et
poſtq̃ꝫ poſuerit vnũ ouum ſtat duobꝫ diebus
aut tribꝫ. ꝛ deinde ponit ſecundũ. ¶ Palladi-
us. Pauones ab ydibꝫ februarijs calere inci
piunt. faba leuiter torrefacta in libidinẽ pro-
uocantur: ſi eis quolibet quinto die tepida ꝑ
beatur. Cupidinẽ quoqꝫ coeundi maſculus
confitetur. quotiens circa ſe amictum caude
gemmãtis incuruat. ꝛ ſingularum capita oc-
cultata pennarum locis ſuis erexerit cũ ſtri
dore procurrens. Phiſiologus. ¶ Pauo ſue
cõparis oua diſſipat ꝛ cõſumit. ſi ad illa etiã
accedere poſſit. Eſt enim inuidus teſte Are-
ſtotile. prolem quoqꝫ propriã non dignatur
agnoſcere: anteq̃ꝫ in criſtam ſibi ſimilẽ ipam
veniſſe proſpexerit.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Pauonis fel magne virtutis
eſt eiuſdem ſcꝫ cuiꝰ ꝛ perdices. vel alibi capo
B nis ꝛ ſcorpij marini. ¶ Ad effuſiones oculo-
rũ valet ꝛ ad caliginem aſpredinemqꝫ palpe-
C brarum. ¶ Hieronymꝰ. Fimus quoqꝫ pauo-
nis feruorem podagre dicitur mitigare.
D ¶ Phiſicꝰ. Caro pauõis diu reluctať putre
E factioni: ꝛ inobediẽtiſſima eſt digeſtiõi. ¶ Iſi
dorus. Pauonis itaqꝫ caro tam dura vt pu-
tredinem vix ſentiat: nec facile coquať.

Capitulum. xciiij.

Palumbus. Ariſ. Palumbe ſunt aues
que naturaliter ſeſe diligũt: pugnãt
tñ ↄtra ſe ꝓ nidis: eoſqꝫ ſibi inuicem
auferũt. Hi ſicẽ ꝛ turtures in anno bis ouant
binoſqꝫ pullificant. Hanc q̃ꝫ ↄtinentiam ſer-
uant: ꝙ ſi parem ſuũ amiſerit: vlteriꝰ nõ coit.
extra nidum ſtercus eijciunt, ꝛ cũ corꝫ pulli

creuerint: ad hoc ipm eos erudiũt: vt videli-
cet ꝛ ipĩ eijciant. Eſt autẽ palumbus minor
colũba: nec domeſticať vt colũba. Color eiꝰ
ad nigredinẽ declĩat. Pedes eiꝰ rubei ꝛ aſpe
ri. Uiuunt autẽ ex fructu ſicut ꝛ turtur. ꝛ pa
lumbus ſemꝑ apparet. turtur aũt nõ. Huius
generis femine nõ diligunt coitum. Iſidorꝰ.
Palumba eſt columba ſiluana videlicꝫ auis
caſta ex moribꝫ appellata. eſt enĩ comes ca-
ſtitatis: cũ amiſſo corporali cõſortio ſolitaria
incedat: nec carnalem vltra copulã requirat.
Ex li. de na. re. Palumbi femina incipit oua
cubare a medio die vſqꝫ ad mane. mas vero
reſiduo tpe. Mas palumbarũ ſugit terram
ſalſam ꝛ humidam: ac ponit in os pulli: vt aſ-
ſueſcat cibo. Palumbes amiſſo corporali cõ
ſortio: viride quicq̃ꝫ in quo requieſcat petit: nec
carnalem copulam vltra requirit.

Operationes

¶ Plinius li. xxix. Palumbinus ſanguis exi A
mie prodeſt oculis cruore ſuffuſis.
¶ Idem in li. xxx. Palũbi caro decocta ĩ ace B
to diſſintericis ac ciliacis medetur.
¶ Fimus palũbinꝰ in faba ſumiť ↄtra calcu C
los. ꝛ alias veſice difficultates. ¶ Similiter D
cinis plumaꝝ palũbiũ feraꝝ ex aceto mulſo
¶ Dyaſ. Fimus palũbinꝰ calidus et cauſticꝰ E
cũ aceto tritꝰ ꝛ impoſitꝰ ſcrofas curat: ꝛ car-
bunculos rũpit. ¶ Mixto vero melle ac ſe- F
mine lini ꝛ oleo vt cathaplaſma adhibitꝰ cõ
buſtionibꝫ medeť. maxĩe vero fungos vene-
natos bibentibꝫ preſidiũ eſt. ¶ In meliꝰ faci- G
es ſi cum vino ꝛ aceto bibatur.

Capitulum.xcv.

p Lateaꝛ pluuialis. Pli.li.x. Platea ē auis q̄ ad aues in mari ꝓ p̄da ſe mergētes aduolat. eoꝛūq; capita moꝛſu coꝛripit: donec capturā extoꝛq̄at eadeꝫ cū ſe conchis ipleuit. caloꝛe vētrꝭ coctas euomit: atq; ita ex his eſculēta excreās teſtas legit. ¶ Ex li. d̄ na. re. Pluuialꝭ ē auis ꝓpe ad magnitudinē ꝑdicis. varijs pēnis oꝛnata: croceo ꝛ albo nigroq; diſticta. aere ſolo viuere d̄r. Huius argumētū ē q̄ licꝫ pigueſcat nihil tñ vnq̄ in eiꝰ viſceribꝫ īueniri p̄t. Baculos plūbatos hñt aucupes. q̄s altiꝰ in aere iactātes: retia ſuꝑ terrā tendūt: ac fugitātes capiūt.

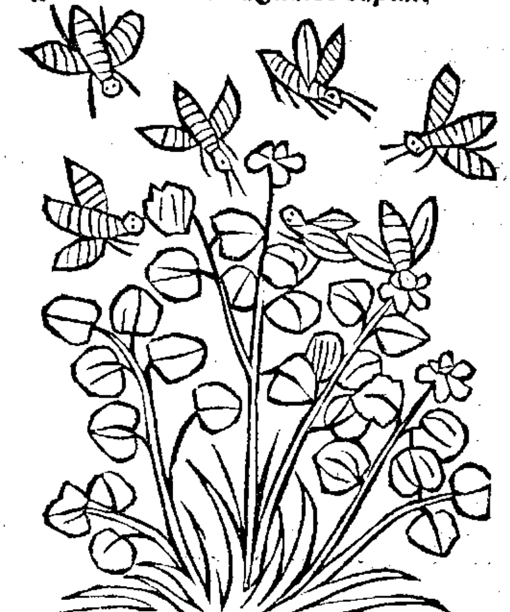

Capitulum.xcvi.

p Apiliones. Iſi. Papiliones auicule ſūt q̄ maxime floꝛētibꝫ maluis habūdāt queq; ſtercoꝛe ſuo v̄miculos naſci faciūt. Ex li. de na. re. Papiliones ſūt vermes volātes: q̄ maxie floꝛibꝫ īnitunꝛ ex eis cibos capiūt. poſt auguſtum coeūt: ꝛ maſculo moꝛiente poſt coitū femīa edit oua. q̄bꝫ editꝭ moꝛiꝛ. que vo ꝑ hyemē durāt: ꝛ ī eſtate v̄mes faciūt: q̄ caloꝛe ſolis ac nocturno roꝛe inualeſcētes. alas ↄcipiūt euolātes. Palladiꝰ li. v. Papiliones q̄m apibꝫ obſunt. mēſe apꝛili necandi ſūt. Tūc enī maxie abundāt floꝛentibꝫ maluis: quos hoc genere intercipiemꝰ. vas eneū miliario ſilē. i. altū ꝛ anguſtū. veſꝑe īter aluearia collocemꝰ. ꝛ in fundo eiꝰ ponamus lumē accēſuꝫ: illuc ꝛ papiliones ↄuenient: et circa lumen volutabuntur: ꝛ anguſta vaſculi ab igne ꝓximo interire cogentur.

Capitulum.xcvii.

p Ellicanꝰ. Iſi. Pellicanꝰ eſt auis egyptia habitās in ſolitudine nili fluminis. Vñ ꝛ nomē ſūpſit. Nā canapos egyptꝰ d̄r. Ferꝛ eā occidere natos ſuos. eoſq; ꝑ triduū lugere. deinde ſeipam vulnerare. et aſꝑſiōe ſanguīs ſui filios viuificare. Phiſio. Pellicanꝰ amatoꝛ ē filioꝝ nimis. q̄ cū ceꝑint creſcere: ꝑcutiunt parentes in faciem. At illi irati repercutiunt eos ꝛ occidunt. ꝛ ꝑ triduū lugent. Tertia die mater eoꝝ ꝑcutiēs coſtā ſuam ꝛ aperiens latus ſuum. incūbit ſuꝑ pullos ꝛ effundens ſanguineꝫ ſuum ſuꝑ coꝛpoꝛa eoꝝ ſuſcitat eos a moꝛte. Ex li. de naturꝭ re-

Pellicanus dicit̃ quaſi pellem habens canã id eſt plumas albas. Jn egypto circa nilum habitat: ⁊ lacte cocodrilli viuit. qḋ vtiq; beſtia ꝑ nimia mãmillaꝝ habũdantia in aliquo paluſtri loco in magna quãtitate eijcit. vnde ⁊ cocodrillũ libenter pellican⁹ ſequitur. Hec auis macie ſemꝑ afficit̃: ⁊ quicq̇d glutit cito digerit. quid venter ei⁹ nullum habet diuerticulum quo teneat cibum. ſolũ enim viſceris habet ductũ qui ab introitu oris vſq; ad ſecreta nature ꝑtingit. Pullos ſuos ſanguine lateris ſui viuificat: cum eos ꝓpter importunitatem ſuã occiderit. vel a ſerpente q̇ eis inſidiatur interemptos inuenerit. Poſt ſanguinis aũt effuſionẽ adeo debilitat̃ vt exire de nido nõ valeat: ſed ei⁹ pulli ꝓ cibatiõe ei⁹ et ſua exire cõpellunt̃. Quidã tñ eoꝝ ſegnes exire nolũt ⁊ pereunt. quidã aũt ſeipos quidem paſcũt: ſed matrẽ penit⁹ negligũt ꝙ cum illa poſt cõualentiam viderit: pios filios nutrit. impios autem abijcit ⁊ contemnit.

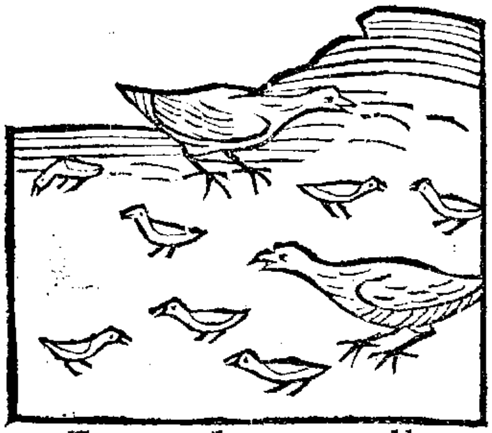

Capitulum. xcviij.

p

Erdix. Ex li. de na. re. Perdix ẽ auis doloſa ⁊ luxurioſa. maſculis ꝓ feminis dimicantibus victi calcant̃ a victoribꝫ coitu. De nocte cõuerſis poſterioribꝫ perdices ſedẽt. ⁊ libidinis tꝑe linguis adinuicẽ extẽſis ꝑ deſiderio coit⁹ eſtuãt. Actor. Perdix ꝓpe terrã volat que cũ in multis ſit aſtuta in hoc dr̃ eſſe fatua: ꝙ ſicubi poſſit caput abſcõdere: credat ſe totũ latere. ⁊ cũ ipſa neminẽ videat. putat q̇; neminẽ ſe videre. Jn hoc q̇; ꝙ alienos pullos fouet ⁊ nutrit: cũ eoſ citi⁹ amiſſura ſit. Vñ ꝓpħa Hieremias de illa in parabola dicit. Perdix fouet q̃ nõ peperit. fecit diuitias ⁊ nõ in iudicio. Jn dimidio dieꝝ ſuoꝝ derelinquet eas. ⁊ i nouiſſimo erit inſipiens. Phiſiologus. Perdix oua ꝑdit. ſ; ei⁹ mos eſt ouoꝝ ꝑditoꝝ dãna reſartire: alterius mr̃is oua ſurripiẽdo. Amb. Perdix eſt auis aſtuta que alteri⁹ perdicis oua diripit: corꝑe ſuo fouet: ſed fraudis ſue fructũ habere nõ põt: quia cũ pullos ſuos eduxerit: eos amittit. Vbi eñi voces illi⁹ audierint q̃ oua generauit: relicta ea ad illã ſe naturali q̇dam munere ⁊ amore ꝯferũt quã verã ſibi matrem cognoſcũt. Areſto. Perdix ſi fuerit ꝓpe marẽ et flauerit ventus impregnat̃. Jn coitu facit odorem fetidum. Ad modũ vero galline ſuꝑ oua cubat ⁊ ſuꝑ pullos: ⁊ colligit eos ſub aliſ Jtem in libro de natu. reru;. Perdicum mater volat in circuitu venatorum quouſq; pulli fugiant. ⁊ poſt fugam eorum fugit ipa: tunc q; vocat eos ſecura ⁊c̃.

Operationes.

¶ Jſido. Perdicũ carnes ꝑ ceterꝭ auibꝫ ſilueſtribꝫ ſaniſſime ſunt. A
¶ Hui⁹ auis pect⁹ cum ſuꝑioribꝫ eſt valde ſapidũ. inferior vero pars nõ ita. B
¶ Perdix teſtãte Plinio nõ pigueſcit. C
¶ Fel ei⁹ cũ melle equo põdere ꝓdeſt ad oculorũ claritatẽ. D
¶ Dyaſ. Fel perdicis eiuſdẽ virtutis eſt: cui⁹ ⁊ pauonis. vnde valẽt ad effuſionẽ oculoꝝ ⁊ ad caliginẽ aſpredinẽq; palpebrarũ. E
¶ Halv. Cer quoq; perdicis ſiccatu; diligẽter tritũ ac bibitum epilentie ꝓdeſt. F
¶ Plinius li. xxx. Jus perdicum recreat ſtomachum. morbo etiã regio reſiſtit. G

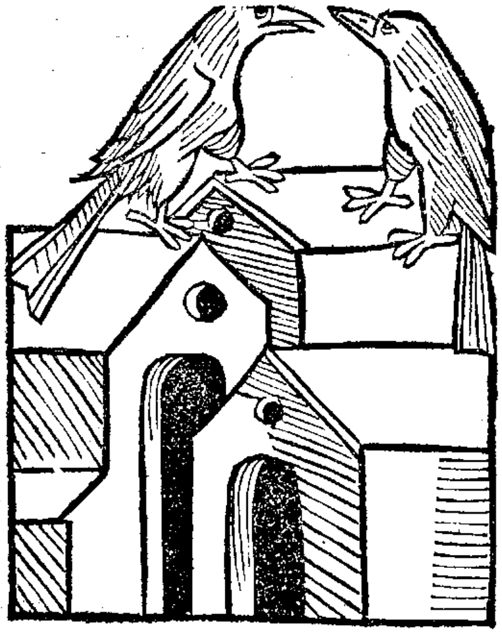

Capitulum.xcix.

p Ica. Iſidorus. Pica dicit̃ q̃ſi poeti⸗
ca: eo ꝙ verba in diſcrimine voc꜖ vt
homo exprimat. ¶ Ex libro de natu.
reruꝫ. Pica eſt auis calidiſſima alba ⁊ nigra
varietate diſtincta. linguã habens latiorem:
qua ſermonẽ imitatur humanũ. Niduꝫ ſuum
inter loca ſpinoſa conſtituit. eũqꝫ terra interi⸗
us ⁊ ſpinis exterꝰ in circũitu ſubtꝰ ac deſuꝑ
diligentiſſime ſepit ac munit. artiſſimũ enim
tantũ foramen ꝑ quod ingrediat̃ in latere re⸗
linquit. ⁊ hoc eo loco quo nidus inacceſſibi⸗
lior eſt. quẽ cũ ab homine viſum ſenſerit: oua
tranſfert alia cõmoditate digitoruꝫ iuuante.
Phiſiologus. Pica garrula breuitatẽ alarũ
cauſa longiore recompenſat: nidum ſuũ cum
duobꝫ foraminibꝫ cõſtruit. ꝑ quorum vnũ in⸗
trat: ⁊ alteram caudam emittit. In hoc autẽ
cõmendabilis: ꝙ curia vel orta in quo nidifi
cat proſpicit: multo clamore prodit. ita vt aꝑ
poſito reuocentur infelici.

Operationes

A ¶ Ex libro de naturis rerum. Carnes pullo⸗
rum eius ad acumen oculorum mandi dicun
tur. qui tamen niſi prius excoriati fuerint: fa
cile coctioni non cedunt.

Capitulum.c.

p Icus. Iſidorꝰ Picus a ſaturni filio
nomen ſumpſit. q̃ eo in auſpicijs vte
batur. Ferũt enim hanc auam quod
dam habere diuinitatis illo indicio: ꝙ in qua⸗
cunqꝫ arbore nidificauerit: clauum vel quic⸗
quid aliud fixum eſt: herere diu nõ poteſt: q̃n
ſtatim excidat vbi illa inſederit. ¶ Ex libro
de natur꜖ rerũ. Picus martiꝰ eſt auis parua:
aduncos vngues habens: et arbores roſtro
penetrans. cunqꝫ ſupinꝰ corticem arboris ꝑ⸗
cutit: ſubeſſe pabulum intelligit: pullos ĩ ar⸗
boribꝫ cauis educat. ¶ In quos cum ſagittã
vel aliud tale q̃s miſerit. Picꝰ admota qua⸗
dam herba ſtatim eijcit quantalibet ingeſtuꝫ
ſit. Ex eoꝝ genere plures nigri ſunt vt meru⸗
la. crocei vt oſioli. Sꝫ illi ſpecioſiores ac ma
iores q̃ ſunt in vertice ruffi: in pectore crocei
circa colluꝫ virides: in alis cerulei: in cauda
choruſci. Picus in agro tarentino negat̃ vi⸗
uere. Huic proprium eſt ſemel in anno calue
ſcere: eo ſcꝫ tempore quo rapa ſeminatur. De
hac aue quidaꝫ videt̃ verſum dixiſſe. Parua
loquax volucr꜖: dñm te voce ſaluto. Si me
nõ videas: eſſe negabis auem.

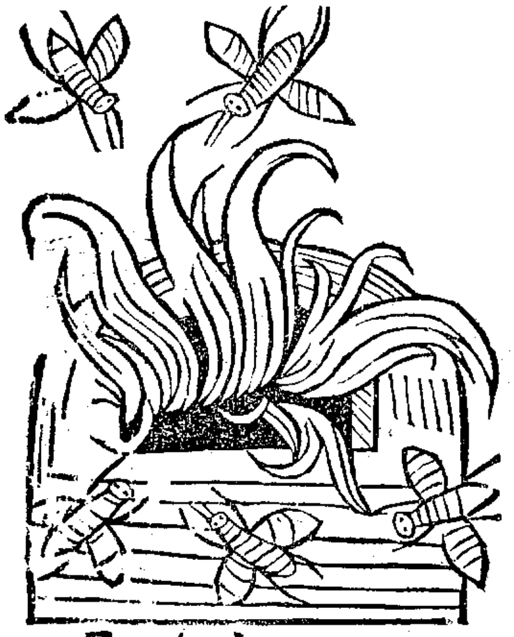

Capitulum.ci.

p Iralis. Pliniꝰ libro. xi. Piralis ſiue
pirotes vel pirauſta eſt muſca maio⸗
ris magnitudinis. ⁊ queꝫ cyprearijs
fornacibꝫ ex medio igni volat pennatũ qua⸗
drupes. q̃diu eſt in igne viuit. cũ euaſerit lon
giore paulo volatu tunc emorit̃. Ex libro de
natur꜖ rerũ. In cipri partibꝫ eſt muſcarũ genꝰ
q̃drupes q̃ pennate ſunt: ⁊ multo maiores q̃
noſtre. ⁊ pirole dicunt̃: q̃m in fornacibꝫ e me⸗
dio igniũ volant impune. ⁊ q̃dẽ mirabile eſt:
ꝙ q̃diu in igne ſunt viuũt. cũ aũt extra vola
uerint: paulo longius moriuntur.

Capitulum. cij.

p Sitacus. yſi. Pſitac⁹ in Indie litto
ribꝫ gignit᷑. colore viridi. torque puni
ceo. grandi lingua: ꝛ ceteris auibꝫ latiore. vñ et
articulata ꝟba exꝑmit: ita vt ſi eam nõ videris
hoīez locutũ putes. Ex natͣa aũt ſalutat dicēs.
aue vel kere. Cetera noīa inſtitutiõe diſcit hinc
ꝛ illud. Pſitac⁹ a vobis alioꝝ noīa diſcã. Hoc
didici ꝑ me dicere ceſar aũe. ¶ Solin⁹. Sola
India pſitacũ auē mittit. cui roſtri tanta du
ricia eſt vt cũ e ſublimi ꝓcipitat᷑ in ſaxũ niſu ſe
oris excipiat. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Pſitac⁹ aquas
alias quocũqꝫ modo patit᷑ ſꝫ pluuia morit᷑. Id
circo in montibꝫ gelboe nidificare fert᷑. qꝛ raro
vel nũqꝫ ibi pluit. Caudã ſuam ſummo ſtudio
cuſtodit. pennaſqꝫ roſtro ſuo freq̄nti⁹ extergit.
Auis eſt luxurioſa nimiũ. bibitqꝫ libēter vinũ
ſemetipſaꝫ pede cibat. ꝛ illo ori ſuo defert eſcas
ſic hõ manu. ¶ Phiſiolog⁹. Pſitacus q̄ vulgo
papa gabio. id eſt ꝓncipalis ſeu nobilis gabyo
dr̄. eoas ſitꝰ e indicas habitat oras. Montem
q̄ꝫ gelboe libēter inhabitat ꝓpter ei⁹ ſiccitatem
qꝛ multa humiditate ſupabundãte in cute mo
rit᷑. aliq̄ntulũ ſiml'is eſt obelo ꝛ falconi. Virides
hñs plumas. pect⁹ rotundũ. roſtꝝ aduncum.
tante fortitudis vt caueã ſuã vi ex ꝟgis ferreis
frangat. hoīs vocē imitat᷑. Mire q̄ꝫ caliditа
tis eſt in exſiccãdo riſũ. Hoīes etiã oſculari do
meſticos ꝯſueuit. admoto ſpeculo ꝓpria forma
deludit᷑. ꝛ nũc gaudenti: nũc dolēti ſilis eff᷑cit᷑.
In aſpectu q̄ꝫ virgineo multũ delectat᷑: ꝛ cum
vino inebriatur.

Capitulum. ciij

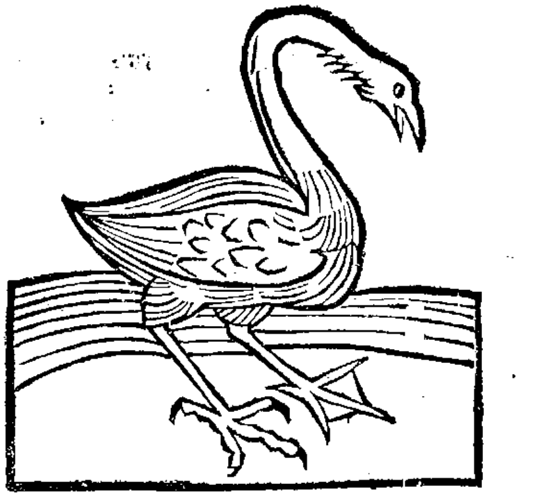

p Orphirio. yſid. Porphirio eſt auis ꝯ
modũ aliaꝝ vnũ pedē hñs latũ ad na
tandũ. aliũ ꝟo fiſſum ad ambulandũ.
In q̄ notat᷑ ꝙ vtroqꝫ elemēto gaudet. ꝛ in aqua
natãs vt anates: ꝛ in terra ambulãs vt ꝑdices
Hic ſolus ꝑter pſitacũ pede ſuo inſtar manus
aquã ſuſcipiēs ad roſtrũ defert ꝛ potat: ſecꝫ hu
mano modo cibat. qꝛ cũ oĩni cibo ꝛ cum ſolo
morſu oportet vt bibat. Virtutē eñ appetitus
hꝫ debilē nat᷑aliter ĩ attrahēdo cibũ ꝛ ſibi incor
porãdo. Hui⁹ generꝭ laudatiſſimi ſũt: q̄ roſtrũ
hñt magnũ ꝛ crura ꝑlõga. ¶ Actor. Porphirio
vt fertur idem eſt ꝙ pellican⁹. Vñ in Deutro.
vbi ſcḋm Hieronymi tranſlationē inter aues ĩ
mũdas porphirio comedi ꝓhibet᷑. Iuxta ſep
tuaginta interpretes pellican⁹ ponitur.

Capitulum. ciiij.

r Egulus. Ex libro de naturis rer. Regul⁹ q̄ꝛ parra q̄ſi auis pua ō multa eſt in prole ꝛ garritu. Conſ dixerāt aliq̄n aues inter ſe: ſicut fabula refert. vt illa ꝓ rege haberetur q̄ ſublimi volatu om̄es alias vinceret. Cū/ qꝫ parra ſub aquile aſcella latitante. Aq̄la oēs alias aues ceteras trāſcēderet exiliēs parra inſedit aq̄le capiti ꝛ inde ſe eſſe victricē aſſeruit.

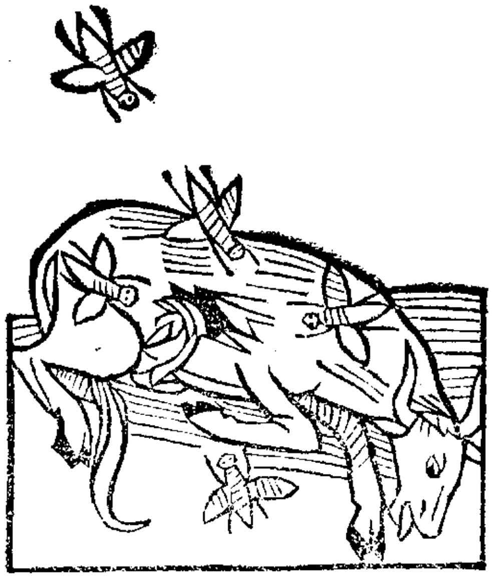

Capitulum. cv.

s Crabrones. yſiō. Scrabrones a cabo id caballo vocati ſunt. eo ꝙ ex eis creent̄. Sicut aūt ſcrabro/ nes naſcunt̄ de carnibꝫ equoꝝ putridis. ita ex eis iteꝝ ſepe naſcunt̄ ſcarabei vñ cognoīati ſūt. Ex li. de naturis reꝝ. Scrabronū celle ſexangulares ſunt: cetere ꝓ cortice a rameo ſc. ¶ Liber de naturis alligat ibi Pliniū. cui⁹ vera lr̄a eſt. Cetera autem cortice Nam a ꝑncipio ſic continuat. Veſpe in ſubli/ mie luto nidos faciunt. ꝛ in his ceras ſcrabrones in cauernis ac ſub terra. Et hoꝝ omniū ſex angule celle. cetera aūt cortice. Araneis fetus ꝛ ipe inequalis eſt. ali⁹ in vermiculo. Et autū/ no tamen verno om̄ia hec carnes veſcunt̄. in plenilunio creſcunt. hyeme recondunt̄. Auto/ res dicunt interfici puerū binum ter nouenis puncturis ſcrabronū. Scrabrones ac veſpe nequa q̄ꝫ reges ſicut apes habent: ꝛ ideo pericu lis plurimis ſubiacēt. horridos ſonos ac mur/ mura depromunt. Et hec magis in cauis locꝭ Hoꝝ mella ſunt humanis vſibꝫ inutilia. Que qui rapere voluerit: ſtulto ꝑiculo ſe ſubdit. nam eoꝝ aculeis iaculatur.

Capitulum. cvi

s Carabei. yſiō. Scarabei dicunt̄ eo ꝙ de carnibꝫ equoꝝ putridis ſepe naſcūt̄ Thauri ꝓo vocant̄ ſcarabei terreſtres ricino ſimiles. Cicendula q̄ꝫ ſcarabeoꝝ gen⁹ eſt vt di/ ctū eſt. ¶ Plini⁹ li. xi. Quibuſdā in ſectꝭ pēna/ rū tutele cruſta ſupuenit vt ſcarabeis. quoꝝ pē na tenuior atqꝫ fragilior exiſtit. his negat⁹ eſt aculeus. ſed in quodam eoꝝ genere grandi cor nua prelonga biſulcis detenta forficibꝫ in acu/ mine cū libuerit a morſum coeuntibꝫ. Infan/ tum remedijs ex ceruice ſuſpendunt̄. hos Egi dius vocat lucanos. Aliud eoꝝ eſt genus qui e fimo ingentes pilis auerſis pedibus volitāt. paruoſqꝫ in his contra rigorem hyemis fetus ſui vermiculos nidulantur. Alij magno cum murmure vel mugitu volitant ꝛc̄.

Operationes.

¶ Plinius libro. xviij. Menſtruoſa mulier ſi ſegetē ambiat nudata ſcarabei decidunt ꝛ ani/ malia noxia. A
¶ Idem libro. xxx. Viridis ſcara bei natura cōtuentium exacuit viſum. ideoqꝫ continuo eo ſculptores gemmaꝝ acquieſcūt. B
¶ Thauri vt dictū eſt vocantur ſcarabei terre/ ſtres ricino ſimiles. nomen eis dedere cornicu la. Alij pediculos terre vocant: qui ſtrumis im poſiti conferunt. C
¶ Auicenna. Oleum in quo fricatur ſcarabeus valet ad dolorē auris in ea effuſum. ſimiliter ꝛ corpus eius optime ꝯtritū. D

Capitulum.cviij.

s Cinifes.yſi. Scinifes ſũt muſce minu/
tiſſime aculeis pmoleſte: q̃bꝫ tertia pla/
ga ſupbꝫ egyptioꝝ pꝑ'us eſt celus. ¶ Origenes
ſup Exodũ. Hoc aĩal pennis ſuſpendit.p aera
volitãs: ſꝫ ita ſubtile ꝛ minutũ: vt oculi viſum
niſi acute cernẽtiſ effugiat. Corp⁹ cui inſederit
acerbiſſimo ſtimulo terebrat. vt quã volãtẽ vi
dere q̃s nõ valet: ſentiat ſtimulantẽ. ¶ Gloſa ſup
eodẽ. Scinifes nati ſũt in terra egypti de limo
muſce.ſ.minutiſſime ꝛ inq̃etiſſime inordinate
volãtes: atꝫ ĩ oculos ruẽtes hoĩm. requiẽ auferẽt
ꝛ dũ abigũtur redeũt. ¶ Ex li.de na.re. Scinifes
ſunt ꝟmes minuti volãtes. q̃ pecudũ anhelitũ
ſequũtur ꝛ hoĩes maxĩe. Pungũt ãt acu. eis dor/
miẽtes acri ſatis dolore p poſſe. Un̄ in locꝭ vbi
abundat eaꝝ ꝓteruitas: homies delicati circa
lectos ſuos rhetia ſua tam ſubtiliter laqueãt vt
p hec ſcinifes ad nocendũ trãſire nõ valeant.

Operationes

A ¶ Gelbertus in li.de ſenſibꝫ. Extẽde pilũ azu/
chi equi ſup̄ portũ dom⁹: nõ ingredientur domũ
illã ſcinifes dũ ſtat in ea pilus.

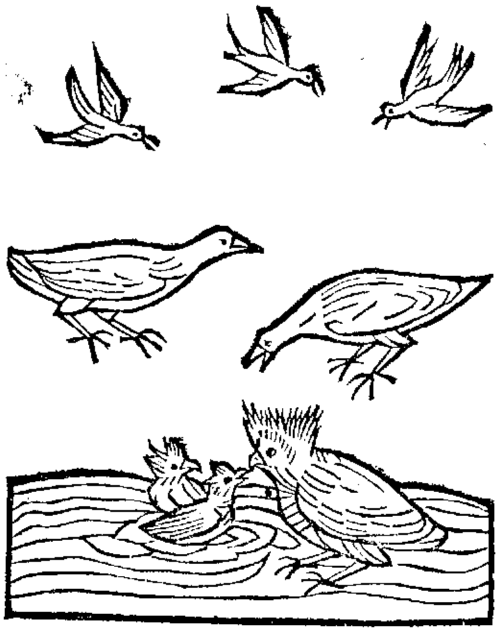

Capitulum.cviiij.

s Trix Selentides ꝛ ſtrophilos. Alb.in
li.de na. aĩaliũ inq̃t. Strix eſt auis noc/
turna.de q̃ Lucan⁹ meminit dicẽs: ꝙ tepidus
bubo ꝙ ſtrix nocturna querũtur. Hec auis a
vulgo ama ab amãdo vocatur.eo ꝙ pullos amat
Et ſic dr̄ ꝙ ſola inter aues pullis humorẽ lacte/
um inſtillat. ¶ Actor. Hoc nomẽ ſtrix equiuo/
cũ eſt ad auem illã.ſ.ſelentide.de q̃ iam dicetur.ꝛ
ad beſtiã hertina cõſimilẽ. ¶ Pli.li.x. Selen/
tides aues vocantur quaꝝ aduentũ p̄cibꝫ impe/
trãt incole caſini mõtis fruges eoꝝ locuſtiſ va/
ſtantibꝫ: nec vnde veniãt: q̃ve abeant cõpertum
eſt illis nũq̃ꝫ ꝯſpectis niſi cũ eaꝝ p̄ſidio indigetur.
¶ Actor. Idẽ inferi⁹ de zelentide.iuxta li.de na.
reꝝ dicetur. Ex q̃ viciũ ſcriptoris ex altera pte eſſe
videtur. ¶ Solin⁹. Strophilos eſt auis paruu/
la. q̃ dum eſcas affectat os cocodrilli paulatim
ſcalpit. ac ſenſum ſcalpuriginis blãdiẽte aditũ
ſibi vſqꝫ in fauces eius facit. Quõ conſpicatus
ychneomon beluam penetrat. populatiſ viſce/
ribus eroſa ex aluo exit.

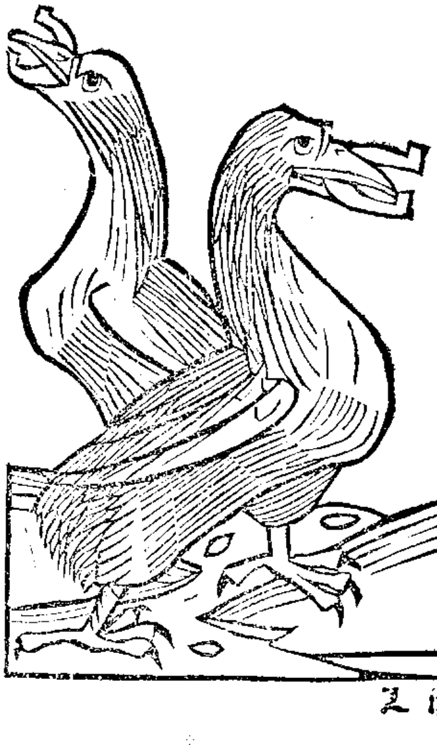

Capitulum.cix.

s Trutio. Actor. Strutio aliq̄n quidez alas erigit: ſʒ volare neq̄t. eſt em̄ ingens corpore rara in plumis. habet aūt alas ſimiles herodii z accipitris. Ferrū ꝙ̄ comedit. ¶ Ariſto. De ſtrutiōe eſt opinio: ꝙ nō ſit de genere auiū ꝓpter diuerſitatē ſue creatiōis. partim em̄ q̄drupedibꝫ aſſimilaṫ: partim auibꝫ. Nō habet alas ſed figuras alarꝫ q̄ volatui nō ꝯueniūt. q2 non ſunt tenues vt pili. ſʒ ſicut quadrupedes hʒ palpebras ſupiores z in eis pilos. Habet iterum plumā multā in inferiori parte corpis. et duos pedes vt auis. ſʒ vngulā fiſſam vt quadrupes. Eſt em̄ magni corpis. cū auium corpa neceſſe ſit eſſe parua: alioq̄n volare nō poſſunt. Tres habet digitus in vtroq3 pede ꝓpter alas z ꝓpter pondus. Cūq3 ſit ponderoſi corpis: z nō boni volatus. multā habet ſupfluitatez: multumq3 coit. ſicut z gallina z perdix. ¶ Ex li. de na. re. Strutio eſt auis pene beſtialis generiſ. Habʒ em̄ pennas: ſʒ nūq3 vtitur eis in volatu. Alas habet tenues z plumas velut pilos. In eundo alas erigit adeo ꝙ in terra currit vt equos celeritate p̄cedat. Habet aūt vngulas biſulcos ad cōprehendos lapides q̄s emittit in fuga ꝯtra inſequentes. Ferrū comedit z digerit: quia calidiſſime nature eſt: z equum naturaliter odit: z miro modo pſequiṫ. Equus etiam illam intantū odit ac timet ꝙ eam videre non audet. Oſſiculum paruū ſub alis habet. quo ſe ī latere ſpurgat z agitat quādo ꝓuocaṫ ad iram. In pectore ꝙ̄ magnū os z latum ad ꝓtectionem magni corporis ſibi creatuʒ. Porro ſtolitidas ei tanta eſt. vt cum frutice collo occultauerit. reliqui corpis latitudinē latere credat. Naturaliter autez caluēſcit. z ita plumas exuit. vt et nudus fere remaneat. Sed corium hʒ fortiſſimū quo in plumis ꝓtegiṫ ab importunitate frigoris. corpus habet fere ad magnitudinē aſini. ſtatura mediocris. Oua quoq3 eius adeo magna ſunt vt ex tranſuerſo ſecta vaſa fiant ad bibendū pro amplitudine ſua. ¶ Phiſiologus. Strutio ſolo viſu ita fouet oua ſua in harena recondita: vt ex eis pulli egrediantṫ in lucem. Hec inter aues ceteras duas tm̄ digitos continet ad modū vngularꝫ arietis ita ꝙ de concauitate pedis ſui ſubtus quaſi de funda proijcit lapides ſup hominē. Ferunt etiam oculo vno intueri celū: z altero terram.

Operationes.

A ¶ Raſi. Caro ſtrutionis omnibus groſſior iudicatur.

Capitulum.cx.

s Trutiocamelo z Sturno. Plinius. Strutiocameli affrici vel ethyopici: aues ſunt grandiſſime z pene beſtiarꝫ generis altitudinem equitis inſidiantis equo excedūt celeritate vincunt. ad h̄ ſolū datis pennis vt currentē adiuuent: ceterꝫ nō ſunt volucres: nec a terra tolluntṫ. Vngule his ceruinis ſimiles q̄bꝫ dimicant: biſulce z cōprehendis lapidibꝫ. Quos in fuga ꝯtra inſequentes ingerunt pedibus. ¶ Actor. Videtur eſſe ſtrūtiocamelus ſpecies ſtrutionis. vel ipſum etiā genus ſic appellari. quia ſicut dictum eſt ſupra. pedes habet ſimiles pedibꝫ cameli. ¶ Ex libro de naturis rerꝫ. Sturni ſunt aues parue ad volādū extente fuſco nitentes colore. Cateruatim volant: z quodā orbe circūaguntur omnibꝫ in mediū tendentibꝫ. z hoc propter accipitres qui eis inſidiantur. Veſpere quidē aggregantṫ. Etiaz immenſis turbis. cōmurmurant. nocte ſilent. aurora rubente murmur excitant. Demū vero diuiſe per turmas ad cibum volant. ¶ Plini⁹ Eſt autem z ſturnus ex auibus loquentibus. Vnde et ceſares iuuenes habebant ſturnum loquentem.

Operationes

¶ Raſi. Sturne vel ſturni caro groſſior eſt q̄ pulli vel coturnicis. Ventrem ſtringūt: z multum nutriunt. A

Capitulum.cxi.

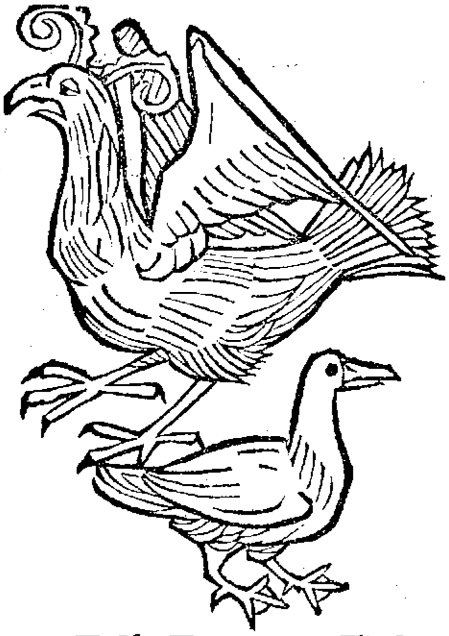

t Ardā ⁊ Tragopa. yſi. Tarda apō nos ōr eo ꝙ tardo ⁊ gūi volatu detē ta: nequaq̄(vt cetere volucres) velo citate pēnaꝝ attollit. Grece āt gra dipes vocat̃. ¶ Aui. oua auis tarde(ſm ꝙ ōr) ſūt tinctura bona. ¶ Ex li. ō na. re. Tragopa ē auis ī ethyopia ferruginei coloꝛ maioꝛ q̄z aq̄la. caput h̄z vt fenix: excepto ꝙ ī eo coꝛnua h̄z vt aries. vñ illō armatū ꝓfert aduerſus oēs aues ſibi ꝯriātes. ¶ Solin⁹. Tragope ē auis maioꝛ aq̄lis: coꝛnib⁹ arietinis ꝓferens caput armatū.

Operationes.

A ¶ Auicē. Oua auis tarde ſunt tinctura bona.

B ¶ Experitur hoꝛa qua pꝛeparata ſunt ad illud cum filo lane in eis penetrante.

C ¶ Idem. Succus auioꝛ ale ꝯfert impetigini.

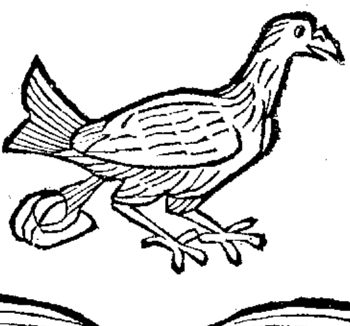

Capitulum. cxij.

t Urdela ⁊ Turdo. yſi. Turdela q̄ſi ma ioꝛ turd⁹ ōr. cui⁹ ſtercoꝛe viſcū gn̄ari pu tat̃. Turdi āt a tarditate vocati ſūt: hyemis em̄ ꝯfinio ſe refert ¶ Ex li. ō na. re. Turdi ſūt aues ꝑue q̄dē coꝛpe: ſ; ꝓuidētia magne. In cacumi nib⁹ arboꝝ luto nidos edificāt ⁊ pene ꝯtextim .i. ꝯtinue p⁹ coitū generāt. ⁊ miꝝ q̄ꝛ. x. dieb⁹ oua ī vtero matureſcūt: ⁊ poſtea pariūt. ¶ Pli. li. x. At abeūt ⁊ turdi ī vicina: ſ; hij plumā nō amit tūt: n° occultāt̃ niſi ſpe cibi q̄ hybernū pabulū petūt. itaq; ī germania hyeme turdi maxie cer nūt̃. Et ſūt aues trimeſtres ſic̄ ⁊ turtures. His coloꝛ eſtate circa collum vari⁹: hyeme ꝯcoloꝛ. In cacumib⁹ arboꝝ luto nidificātes pene cō textim ī ſeceſſu generāt. Agripina ꝯiūx Claudij ceſarꝭ turdū habuit(qō nūq; ante) ſermonē ho minū imitantē. ¶ Pall. Turdi nutriēdi ſūt in cubiculo: itaq; includant̃ illeſi ac recēter capti mixtꝭ aliq̄b⁹ añ nutritꝭ: q̄ꝝ ſocietate ad cibos ip̄os capiēdos pauidā noue captiuitatꝭ meſti tudinē ꝯſolet̃. Sit aūt loc⁹ mūdus ac lucidus ⁊ vndiq; leuigat⁹ in q̄ traſuerſe figāt̃ ꝑtite: q̄b⁹ p̄nt poſt incluſū volatū ſedere. rami q̄; virides ſepe mutet̃. carice tunſe mixtꝭ pollinib⁹ p̄beant̃ mirti etiā(ſi facultas eſt) lēniſci olea ſtridere ſe mina interdū excludēda faſtidia: maxieq; aq̄ tribuat̃ mūda. Turdi nāq; ſi alēdo ſaginent̃: ⁊ voluptatē cibi: ⁊ reditū maximū p̄ſtant. ꝑci tate bn̄ficiū miſtrante luxuria.

Operationes

¶ Auicēns. Turdoꝝ ſtercus comedentiū riſi ꝯfert panno ⁊ moꝛphee ⁊ etiā empetigini. A

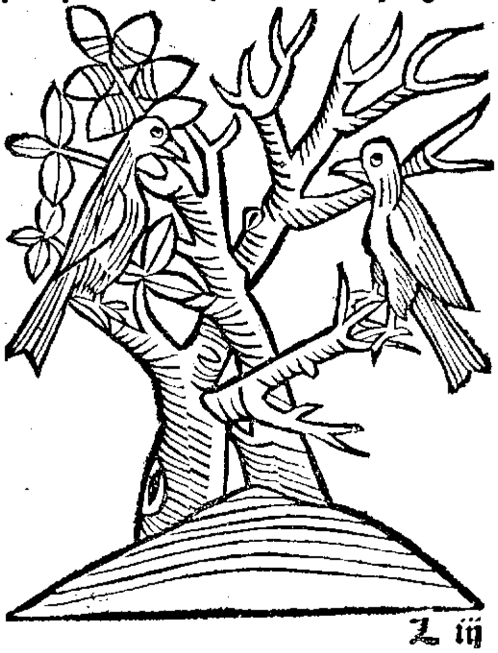

Capitulum.cxxiij.

t Urtur. yſi. Turtur a voce nominat̃
auis pudica.ſemperq̃ in mõtib⁊ iugis ⁊
in deſertis cõmorans. Tecta eni͂ hoim
⁊ cõuerſationẽ fugit. ⁊ cõmorat̃ in ſiluis. Que
etiã hyeme deplumata in truncis arboꝝ cõca
uis habitare phibet̃. Cuius ecõtrario colũba
humana hoſpitia diligit.domoꝝ ſemꝑ blanda
habitatrix. ¶ Ambroſi⁹. Turtur eſt auis pudi
ca:q̃ vbi cõiugalis ꝑꝛtis fuerit amiſſione vidua
ta: cõiũctionẽ iterate recuſat: nec iura pudoris:
aut cõplaciti iuri federa reſoluit. ⁊ ꝑmus amor
eam decipiẽs: pl⁹ doloris ex morte: q̃ ſuauitatis
et charitate dilecti generat. Diſcite ḡ mulieres
q̃nta ſit viduitas grã: q̃ etiã in auib⁊ ꝑdicatur.
Turtur eni͂ neſcit ꝑmã fidẽ irritã facere: q2 pri
ma cõnubij ſorte amiſſa nouit caſtimoniam ſer
uare. Hec auis in nido ſuo folia ſquille ſuper
iacet: ne pullos ſuos lup⁹ incurrat. Nouit eni͂
ꝙ huiuſmodi folia lupi fugere conſueuerunt.
¶ Ex li. de na.reꝝ. Turtur ſocium diligit: eo ꝙ
mortuo vel capto incedens ſolitarie. ſiccis ar
boꝝ ramis incidẽs. gemẽs ac triſtis. nulli auiũ
eſt infeſta: ſ3 ad omniũ infeſtationes patiẽtiſſi
ma. in locis tutiſſimis ⁊ delectabiliſſimis habi
tat ꝑ totã hyemẽ in cõcauis arborib⁊. In plu
mis iacet. in vere ãt ꝑducit̃. multe q̃dẽ eaꝝ ter
ras calidas hyeme petũt. ⁊ multe remanẽt ſi lo
cũ habeãt. ſoli oppoſitũ ad quieſcendũ aptum.
Aliq̃n ita debiles ſunt naturaliter vt manu ca
pi pñt. Oua ſepe terna pariunt. ſ3 nũq̃ plus q̃
duas educãt. ſiliter ⁊ palumbi. Turtur ouat ĩ
vere bis ⁊ ſepe ter. S3 ħ q̃n vnũ par ouoꝝ cor
ruptũ fuerit. aut caſu perierit: ſolaq̃ auiũ pul
los ſuos de nocte paſcit. ¶ Ariſto. Turtur ex
fructu viuit: ſicut ⁊ palũbus. Palumb⁊ autem
ſemꝑ apparet: turtur aũt nõ. Coit quidẽ turtur
poſt tres menſes: pregnans eſt dieb⁊. xiiij. ⁊ to
tidẽ cubat. Uiuit aũt ⁊ cubat ſic ⁊ columba q̃n
decim annis. ¶ Pall. Turtures vt alant̃ bre
ui ⁊ ꝑpe obſcuro cubiculo claudendi ſunt: quos
nutrire facilimũ eſt. q2 nihil expetunt.

Operationes.

A ¶ Auicẽ. Sanguis turturis calidus diſtilla
tur ſuꝑ aurẽ cõtritam ⁊ doloroſam.

B ¶ Plinius libro. xxix. Turturũ ſanguis eximie
prodeſt oculis cruore ſuffuſis. Fimus earum
albugines extenuat.

C ¶ Huius ale dextre ſanguis medicinalis eſt
immiſſus oculis.

Capitulum. cxxiiij.

v Anell⁹. Ex li. d̃ na. re. Uanelli ſũt
aues q̃s Pli. ſimphalides vocat.
ſat' pulcre: colũbina magnitudine
criſtato capite vt pauo: collo q̃dem
colore viridi ⁊ lucẽti. reliq̃ ꝟo pte
corpis varietate diſtincta. Hec auis cũ hoiem
etiã a lõge nido ſuo appropinq̃re ſẽſerit egreſſa:
ſtatim cũ clamore occurrit. Sicq̃ ſtulta dum
hoiẽ a nido ſuo amouere ſe credit: ipo clamoris
indiuio nidũ ꝓdit. quẽ ꝓgreſſus hõ ſpoliare cõtẽ
dit. Hoc idẽ dic̃ Plini⁹: licet ꝑ alia ꝟba.

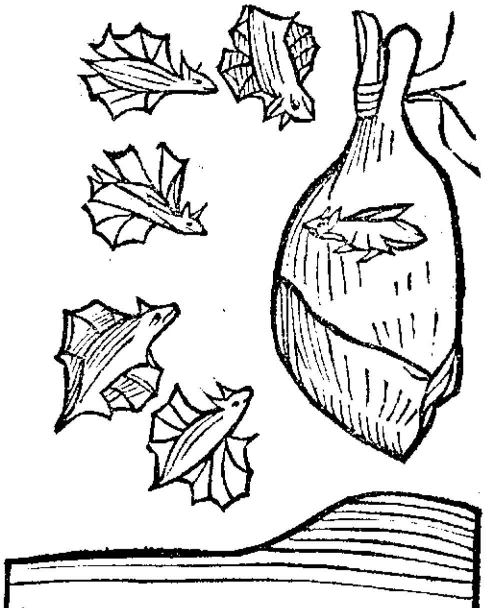

Capitulum.cxxv.

V Eſptilio. Arſ. Veſptiliões hn̄t pedes ſicut aues: ⁊ carēt cauda qm̄ ſūt agreſtes. Ipſarū q̄ ale ſūt mēbranules. i. corio indiſtincte et ſi caudā babuiſſent: motū alarū ꝓhiberēt. et q̄a nō ſūt diuiſe inſtar muriū hn̄t ī vtraq̄ pte mandibula: dētes. ⁊ victū ſibi de nocte acq̄rūt vt bubones. Amb. Veſptilio ē aīal volatile ſil' ⁊ quadrupes. dētibꝰ etiā vtit: q̄ ī alijs auibꝰ repiri nō ſolēt. Parit āt vt q̄drupedia nō oua: ſꝫ pullos viuētes. crepuſculo volare cōſueuit. volat q̄ in aere. nō aliq̄ pēnarū ſꝫ mēbrane ſue fulta remigio. yſi. Veſptilio dr̄ eo ꝙ lucē fugiēs. veſpertino crepuſculo circūuolet ꝑcipiti motu acta. aīal muriū ſile nō tā voce reſonās q̄ ſtridore. Ex li. de na. re. Veſptilio q̄drupedia cetera volatu excellit. In ptibꝰ indie ſūt veſptiliões colūbis maiores. hn̄tes q̄ſi hoīm dētes. he in faciē ꝑcutiūt hoīes. nares eis ⁊ aures alia q̄ mēbra amputātes. Fert ꝙ hec auis ſtrepitū q̄rit: ⁊ ſanguis eiꝰ depilat. Glo. ſup Deutro. Veſptilio circa terrā volat ⁊ pēnis ābulat: immūda ē ſm legē

Operationes

A ¶ Aui. Veſptilionis lac (vt dr̄) eſt vrina ipſiꝰ. in ipō aūt eſt abſterſio ⁊ vehemēs calefactio.
B ¶ Unguētū veſptiliōis ꝓhibet mamillas puellarū a magnitudine.
C ¶ Cerebrū eiꝰ cū melle cōfert ꝑncipio aque deſcēdētis in oculū.
D ¶ Eius cinis acuit viſum. ⁊ ꝯfert vngule ⁊ albugini.

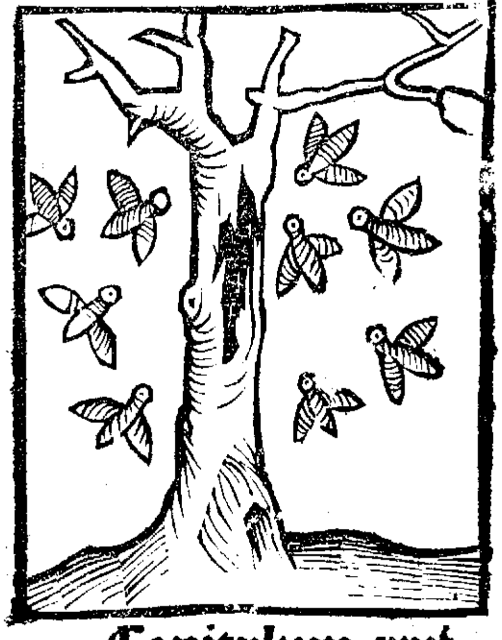

Capitulum. cxvi.

V Eſpa. Arſ. Veſpa ē aīal annuloſū volatile. Aculeis veneno ſū q̄ dr̄ de putridis aſinorū carnibꝰ naſci ſicut fuci de mulis. ſcrabrones de eq̄s. ⁊ apes de vitulis. Itē veſpa aerem nō recipit. i. nō ſuaq̄ vita ⁊ nutrimentū eſt circa ſtercꝰ ⁊ carnes. Et eſt de aīalibꝰ q̄ manēt cū socijs ſuis: ſicut formica ⁊ apis. hꝫ āt lanceā interiꝰ ſicut ſcorpio exteriꝰ. Sāguie caret: alaſq̄ mēbranas coopta s hꝫ. Accidit veſpis ſenectutē exuere. Apeſq̄ nocent a veſpis. Ideoq̄ nocet apibꝰ illas appropinq̄re. Ex li. de na. re. Veſpe ex eq̄nis carnibꝰ aliq̄n ꝓcreant. in plenilunio magis creſcere dicūt. harū vita circa ſtercus eſt Ceras q̄dē faciūt: ſꝫ non ex collectōe florū. ⁊ ob h̄ inutiles ſūt. Arſ. Veſparū cibꝰ eſt ex floribꝰ ⁊ fructibꝰ: ſepe q̄ꝫ viuūt ex cibis aīaliū. Mutita venat in fine hyemis: ⁊ plures earū venāt circa calē. venantq̄ mutita ꝑ aggeres magnos ⁊ altiſſima loca. oēſq̄ vident cū aculeis. nō aūt ꝯgregāt veſpe flores. nec cibāt ex eis ſicut apes. ſꝫ cibꝰ earū in maiori pte eſt ex carne. ideo q̄ circa ſtercora manēt. muſcaſq̄ magnas dephēdūt ⁊ caput earū abſcindūt. nidos ſub terra faciunt ⁊ vt formice terrā extrahūt. Preterea iuxta Pliniū q̄daꝫ veſpe ſpalāgiorū genꝰ ꝑimūt ⁊ in nidos ſuos portāt. deinde illiniūt. ⁊ ex his in cubando genꝰ ſuū ꝓcreant.

Operationes

¶ Cōſtan. Veſpe ⁊ apes eis q̄s pungūt tūmorē calidū ⁊ ruborē faciūt. roſtrū q̄ earū remanet vbi tangūt. A
¶ Et aliq̄n morſi ſudorē patiūt ⁊ abhominationē. B
¶ Aui. in. ij. can̄. veſparū puncture bonū eſt poliū emplaſtri more ſuperpoſitum. C
¶ Silr folia ſilueſtris malue ſedūt illā emplaſtrata. Itē ſtercꝰ caprarū attrahit veſpe venenū. D
¶ Ex ſale q̄ꝫ cum aceto ⁊ melle fit emplaſtrū ad puncturā veſpe. Et oleū lauri ꝯfert eius mordicationi. E

Capitulum.cxvij.

v Ulula. yſid. Ulula eſt auis a plãctu ⁊ luctu noiata. Cũ eñi clamat aut fletum imitat̃ aut gemitũ. Uñ apd augures ſi lamẽtet̃ triſticiã tacens oſtẽdere fert̃ pſperitatẽ. Actor Ulule (vt dic̃ gloſa ſup yſaiã) ſũt aues magnitudinis coꝛuine. maculis reſperſe. q̃ roſtro ĩ palude fixo hoꝛrende ſtridũt. habẽtes vocẽ ſilem vlulatui lupoꝝ: vñ ⁊ nomẽ acceperũt. ⁊ vocant̃ gallice buboꝛt. De hac etiã ſuperi⁹ dictũ eſt ĩ ca. Butboꝛio. ⁊ de onocroculo. q̃ noĩa ſũt idem.

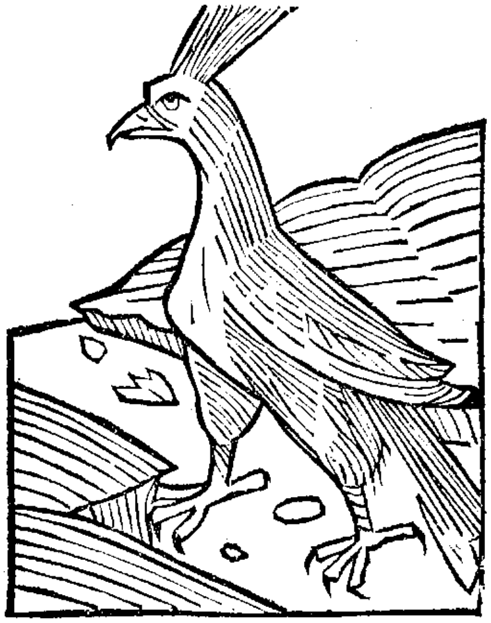

Capitulum.cxviij.

v Pupa. yſid. Upupa eſt auis ſpurciſſima criſtis extantib⁹ galeata ſemp in ſepulcris ⁊ humano ſtercoꝛe cõmoꝛans. Upupa grece dicta eo ꝙ ſtercoꝛa humana ↄſideret. ⁊ fetenti paſcat̃ fimo. Cuius ſanguine q̃ ſe inunxerit doꝛmitũ pergens demones ſuffocãtes ſe videbit. Gloſa ſup Leuiticũ. Upupa lugubris eſt ⁊ luctũ amans. Uñ ⁊ in lege comedi ꝓhibet̃ q꞉ ſeculi triſticia moꝛtem operat̃. Phiſiologus. Upupe pulli cũ parentes ſuos ſenuiſſe viderĩt ita vt neq꞉ volare neq꞉ videre poſſint. vetuſtiſſimas parentũ plumas euellũt. ⁊ oculos eoꝝ liniũt. fouẽtq꞉ eos ſub alis ſuis: donec creſcãt eoꝝ penne. ⁊ reilluminent̃ oculi eoꝝ. ſicq꞉ mutuã vicem parentib⁹ reddũt. Joꝛath in libro de aĩalib⁹. Upupe pulli parentes ſuos fouentes anhelant ſup oculos ipoꝝ vt viſum recuperẽt. Ex li. de na. reꝝ. Upupa eſt auis admodũ pulcra: ſ꞉ immũda. vna tñ voce ſicut ⁊ cuculus importuna eſt. hieme latet: ⁊ nuda eſt. vere ꝓducit̃. Huius parentes ſeneſcentes inter pullos iam adultos in nido plumas exuũt ⁊ interim a pullis paſcunt̃: donec vires plumaſq꞉ recuperent. Cũ eñi ſenio viſum ꝑdiderint pulli notam naturaliter herbam colligũt: ⁊ eoꝝ cecatos oc̓los inde liniũt vt viſum recuperent.

Operationes

¶ Pitagoꝛas ĩ li. romanoꝝ. Sãguis vpupe illit⁹ hoĩ doꝛmiẽti demoniaca gignit fãtaſmata. A

¶ Penne eo poſite ſup caput hoĩs ſedant ſoda id eſt doloꝛem capitis. B

¶ Huius etiã lingua ſup illũ ſuſpenſa. q̃ multã obliuionẽ patitur: ei ↄfert. C

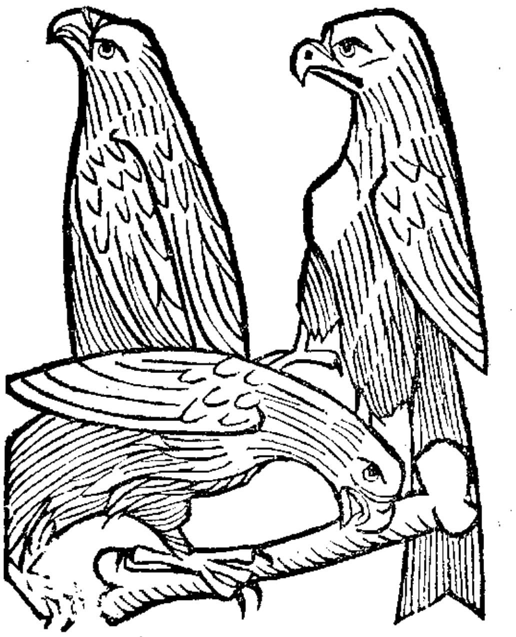

Capitulum.cxix.

v Ultur. yſido. Uultur a volatu tardo nominatus putat̃: magnitudine quippe coꝛpis ꝑpetes volatus nõ habet. Fertur pene vſq꞉ ad centũ annos ꝓcedere. Uultures autem ſicut ⁊ aquila vltra maria cadauera ſentiunt. Altius quippe volantes: que multa montium obſcuritate celant̃ ex alto illi cõſpiciunt. Ambꝛo. Uultures dicuntur ſine cõcubitu generare et concipere. Solent etiam moꝛtez hominis quibuſdã ſignis annunciare. Cum eñi lacrimabile bellũ acies inter ſe inſtruũt. multo vultures ſequunt̃ agmine. ⁊ eo ſ̃cant ꝙ multa hominũ multitudo bello caſura ſit futura preda vulturib⁹. Gloſa ſup L[illegible]iticũ. Lex vulturem comedi ꝓhibet q̃ bellis ⁊ moꝛtuis gaudet.

Phiſiolog⁹. Sedet ātvultur in altiſſimo loco
qꝛ retardat̃ in aſcenſu a terra. aſcenditqꝫ tantū
in altiſſima vt videat loca remota. Ideoqꝫ dꝛ
qꝛ ſol⁹ vultur ē auis dei. Hic etiā maiores aues
rapaces vt accipitrē inſeq̃t̃. Areſt. Uultur gra
uis eſt ꝛ mali moris. famelic⁹ ꝛ clamoſus. Ue-
natur in locꝫ a nido remotis valde. ꝛ vt videat
loca remota valde. aſcendit ad locū altiſſimuꝫ:
ibiqꝫ ſedet qꝛ difficilis eſt ei eleuatio a terra. idō
qꝫ dꝛ qꝛ ſol⁹ vultur eſt auis dei: dep̄hendit autē
lepores: ꝛ paruos ceruos ꝛ capras ac vulpes ꝛ
aīalia cetera q̄ retinere poteſt. Idem. Uultur
nidificat in locꝫ altiſſimis. ꝛ multotiēs ſup ar-
bores. Inuidet pullis ſuis cū impinguat̃. nec
paſcit eos niſi de cibi ſui reliquijs: ꝛ illos anq̄
volare poſſint eijcit. Eſt aūt auis alia que pro-
tectos illos cū pullis ſuis nutrit. vnū par vul
turū occupat vnū magnū locū. ꝛ idō ſecū alios
nidificare nō p̄mittit. Eſt āt lōge vite qđ ex eo
cognoſcit̃. qꝛ nidus eius ſemp̄ ideꝫ manet. Cū
eñi ſeneſcit elōgat̃ roſtrū eius ſuperi⁹ ꝛ arcuat̃
Et in fine fame morit̃.

Operationes.

A ¶ Eſculapius. Uulturis penne cōbuſte fugant
B ſerpētes a domo. ¶ Iecur eius tritum cū ſan-
guine p̄ decem dies bibitū: caducos liberat.
C ¶ Sanguis eius cū ſucco marubij caligineꝫ
D oculoꝝ ſanat. ¶ Adeps eius dolorem oculoꝝ
E ſanat: ꝛ dolores neruorum euacuat. ¶ Dyaſco.
Fimus vulturꝫ medicinalis eſt. nam fumigiū
F ei⁹ ſecundinā expellit. ¶ Plini⁹ li. xix. Uultu-
ris fel ex aqua dilutū. albugies ſanat oculoꝝ.
G ¶ Penna vulturis ſi ſcalpantur dentes acidū
faciunt habitum.

Capitulum. ccx.

x yon. Actor. Xyon eſt auis immū-
da ſcḋm legem cui⁹ natura non ſa-
tis eſt nobis nota. Eſt aūt vt legit̃
de genere vulturꝝ: ſꝫ minor q̄ vul-
tur. Hec eñi eſt mens Alberti in libro de natu
ris aīaliū. Et ſimiliter in li. de na. reꝝ.

Capitulum. ccxi.

y Bos: ydros: et yſida. Ex lib. de
na. reꝝ. ybos eſt auis viſu debilis
que imitat̃ vocē equi. Et quñqꝫ ſup
eum volans: eū ſtupefacit: ip̄mqꝫ
fugere cogit. ¶ Ariſtoteles. ybos ideo cū equo
pugnat: quoniā ip̄m a paſcuis eijcit: ꝛ herbas
comedit. Ideo ſtupefaciens eum fugere cogit:
ꝛ forte interficit. Eſt aūt auis pulchri coloris. ꝛ
vita eius bona. Manetqꝫ apud fluuios ꝛ ima
gines eorum. ¶ Idem. ydros eſt animal vola
tile in Nilo flumine. ſatis inimicū cocodrillo.
Nam de natura et conſuetudine cū viderit co-
codrillum in littore fluminis ore aperto dormi-
entem inuoluit ſe limo quo facilius poſſit eius
faucibus illabi. ſicqꝫ faucibus ſuis irrepens
eroſis cocodrilli viſceribus: tandē inde viuus
exilit. ¶ Ex libro de naturꝫ rerum. yſida ſono
vocis dicta eſt. auis quidē parua: ſed pennaꝝ
vetuſtate clariſſima. In dorſo colorē habet in-
ter viridem ꝛ ceruleum. In pectore vero pro-
fert imaginem carbonum ardentium. Duos
tm̄ habet in pede digitos. vngues aduncos. ſꝫ
roſtrum paruum ac directum. Circa aquas

aſſidua eſt. piſciculis viuit. terrã roſtro cauat. ibiq; nidum congerit ac fetus facit.

Operationes

Z ¶De hac opinat̃ vulgus. q̃ ſi pellẽ cũ plumis aut mortue detrahas ⁊ parieti infigas omni anno plumas ac ſi eſſet in corpe cõmutabit.

Capitulum. cxxij.

Elentides. Ex libro de natu. rerũ. Zelentides ſunt aues (vt dicit Pli-
3 nius) quaꝝ ſuffragiũ a Joue deo petunt incole mõtis caſſini cum a locuſtis fruges illius vaſtantur Itaq; a deo miſſe locuſtas depopulantur: et vnde veniant: quo ve abeant ignoratur: aut q̃ vadant. Hoc idem dicit Albertus in libro ſuo de naturis animalium in tractatu de auibus.

Hec igit̃ dicta de auiũ natura ſufficiant.

Prohemium.

Iam in p̄cedenti tractatu locuti ſum9
i de volatilib9 q̃ in genere animaliũ vident̃ eſſe pfectiora natatilib9. Ideo nũc in iſto quarto tractatu deo opitulante dicem9 de natatilib9 ſiue animalib9 aquaticis: h eſt de piſcib9. Nam ſicut aer ornatus eſt ſuis aĩalib9 ſcʒ volatilib9 q̃ poſſunt ex eo reſpirare propter craſſitudinẽ humoris ⁊ quoꝝ corpa poteſt ſuſtinere. ſic ⁊ aqua ſuis. id eſt natatilib9. que q̃deʒ pinnulis ſuis innitũtur aque natãdo. ſic̃ aues pennis ſuis volando. De piſcib9 igitur dicturi ſm ordinẽ alphabeti: ⁊ p capitula ſicut in precedentib9 procedemus.

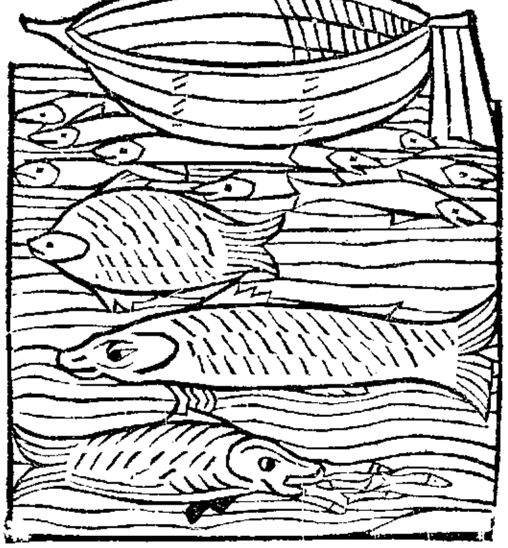

Capitulum. j.

Bremon Achandes Accipender Albirem ⁊ Alphoram. Ex
a libro de naturis rerum. Abremon: al's Abare non eſt piſcis vt dicit Areſtotiles. multum fecundus ouis. nec aliorum more contactu maris parit. ſed naturali quodam inſtinctu ventrem ſuum ad arenam fricat. que contactu aſpera eſt. et guſtu ſalſa. Sicq; oua cõcepta parit: et poſt tempus debitum fetus educit. Jorath in libro de animalibus. Piſcis abren hora tempeſtatis maris. natos ſuos in ventre ſaluat. ⁊ poſt tempeſtatem euomit eos. ¶Idẽ. Achandes piſcis ſolicitus de pullis ſuis nauib9 maris adherere. ſicq; propter ipſum omnino fiunt

immobiles naues. ¶ Ex li. de na. re. Accipen-
der eſt (vt dicit Plini⁹) piſcis apud antiqs no
biliſſim⁹. Hic ſolus ɔtra more omniū piſcium
habet ſquamas toto corpe ad os verſas. ¶ Pli.
li. ix. Apud antiqs piſcis nobiliſſim⁹ habitus
accipender. vn⁹ omniū ſquamis ad os verſis.
contra aquā nando meat. nullo nūc in honore
eſt. qđ quidē miror cū ſit rarus inuentu. quidā
cū elopem vocant. In li. vrē. Albirez eſt piſcis
marin⁹ hñs cutē adeo ſpiſſam ⁊ durā ac firmā:
vt ea milites vtant̄ ꝓ galeis. In eodem libro.
Alphoram eſt piſcis qui nō gignit̄. ſed in loco
lutoſa vbi non eſt aqua. ex ipſius luti putredi
ne in modum vermiculi creatur. poſtea eſt cū
aſcenderit aquam creſcit in piſcem. Durat au
tem modico tempe: citoqꝫ diſſoluitur.

Capitulum .ii.

a Anguilla. yſi. Anguilla dr̄ ab anguis
ſimilitudine. Huius origo ex limo eſt.
Unde ⁊ qñ capit̄ adeo lenis eſt: vt q̄nto fortius
preſſeris: tanto citius labat̄. Ferūt aūt orientis
fluuiū gangen anguillas terrenis pedib⁹ gig-
nere. Plini⁹ li. ix. Anguille octennis viuūt an-
nis. Durant ⁊ ſine aqs dieb⁹ ſenis acquilone
ſpirante auſtro paucioribus. At hyemē i exigua
aqua nō tolerant neqꝫ in turbida. Ideoqꝫ cir-
ca vergilias maxie capiunt̄. fluminib⁹ tñ preci
pue turbidis paſcunt̄ noctib⁹. ex amnis piſciū
ſole nō fluitāt. Porro vice pedū pinne date ſūt
bine piſcib⁹ omnino lōgitudo vt anguillis ⁊ con
gris. Item anguille ſcopulis ſe atterant. eaqꝫ
ſtrigmenta viueſcunt: nec alia eſt earum procreatio

Diuti⁹ āt ceteris viuūt anguille aqs exempte.
Idez li. x. In anguillis oib⁹ nec eſt maſculinū
neqꝫ femineū gen⁹: q̄ nec a'ial nec ouū ex ſe ge
nerāt: ſic neutꝝ eſt ⁊ oſtreis gen⁹: ceteriſqꝫ va-
ſo vel ſaxo adherentib⁹. ¶ Ex lib. de na. rerum.
Anguilla ex aliorum piſcium limo naſcit̄: difficul
ter excoriat̄. duriſſimā habet mortē. que etiā ex
coriata viuit ad vocē tonitrui cōmouet̄. Aquis
claris fluuialib⁹ gaudet. ⁊ in abſconſione plia-
dis maxie capit̄. qꝛ tūc ex vētis oppoſitis aqua
turbat̄. Ad piſciculos inferiores poteſtatis ra
pax eſt. maxie tñ cū in ſemine reperiunt̄.

Operationes.

¶ Ex li. vrē. Ex amnis ſola piſciū nō fluitat: ni A
ſi cū aqs putrefacta diſſoluit̄. pl⁹ alio cibo de-
coquat̄. aliter nociu⁹ eſt cib⁹ eius. ad ignē aſſa
ta pl⁹ cōpetit: qꝛ malicia ei⁹ illic euaporat̄.
¶ Pinguedo eius aurib⁹ medetur. B
¶ Item anguille vino necate: qui ex eo biberīt C
tedium vini habent.

Capitulum .iii.

a Allec. Ex li. de na. rerum. Allec eſt piſcis
marinus admodum paruus in occi-
duo mari: qđ mediterraneum eſt inter maiorē
Britaniam ⁊ germaniam. Cumqꝫ vnūquodqꝫ
fere gen⁹ piſcium marinorum habeat temp⁹ ſuum
in quo ſolo ſit bonum: ſcilicet ab Auguſto vſ
qꝫ ad Decembrem. Qui cum recens captus
fuerit delicatiorem cibum prebet. Salſus au
tem in vſum hominū vltra qꝫ alij piſces ſanius
durare poteſt. Omnium quoqꝫ fere piſcium
ſolus aqua viuit tm̄. Nec niſi in aqua viuere

poteſt. Nã ſtatim vt aeris ſerena ɔtigerit expirat. nec vlla mora eſt inter ɔtactũ aeris ⁊ expirationẽ. Oculi ei⁹ inſtar luminis de nocte lucent in mari. ſ; hoꝝ ɔtus cũ ipo piſce moritur. vbicũq; ſup aquas in mari lumẽ vidẽt: gregatim adnatant. Et h̄ aſtutũ ad rhetia dictꝫ tempoꝛib⁹ alliciũt q̄ſi parati. ad capiendũ diuino munere in vſus hominũ deducũt. Hybernis aũt tpib⁹ ſecrete maris vſq; ad temp⁹ debitũ abſcondunt. ⁊ h̄ circa germaniam. ¶ yſid. Allec piſcis eſt ad liquoꝛẽ ſalſamẽtoꝝ ydone⁹. vnde ⁊ nũcupat⁹. Actoꝛ. Fert ãt allec ex puro aque elemẽto viuere: ſicut ſalamandra ex igne.

Operationes

A ¶ Plini⁹ libro. xxxix. Allece ſcabies pectoꝛꝫ ſanat infuſa ꝑ cutem inciſam.

B ¶ Et ɔ canis moꝛſus: dꝛaconiſve marini ꝓdeſt

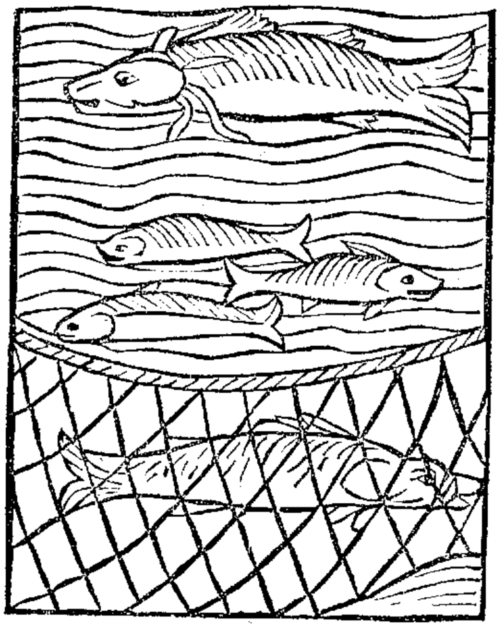

Capitulum. iiij.

a Raneos Aries ⁊ Arini. ¶ Auicenna Aranea marina. videtur ꝙ diſpoſitiones eius ꝓpinque ſint diſpoſitionibus ſcoꝛpionis. ¶ yſid. Aranea genus eſt piſcis. dictum eo ꝙ aure feriat. habet tm̄ in ea ſtimulos quibus percutit pꝛoximantes. ¶ Plinius lib. ix. Aculeo ſpine in doꝛſo obnoxius eſt ac venenoſus. ¶ Plinius in eodem. Aries eſt piſcis qui graſſatur vt latro nũc grandi nauium in ſalo ſtantium occultatus vmbꝛa. ſi quẽ nandi voluptas inuitet expectat. nunc elato extra aquam capite piſcantium cymbas ſpeculatur. occultatuſq; adnatans mergit. ¶ Eſculapius in li. de aĩalib⁹. Arini ſiue barini piſcis cũ homo viderit eũ inebriat. ⁊ mouet eũ ad rixas et ɔtentiões: poſtq̄ ꝟo comederit placat̄ ira ei⁹.

Operationes

A ¶ Aranea itaq; moꝛſus ceterũq; reptiliũ marinoꝝ venenoſoꝝ. dixerũt curãdos eſſe cũ tyriacis q̄b⁹ curat̄ venenũ frigidũ ⁊ cum medicinis rutelarum: ⁊ tyriaca eoꝝ.

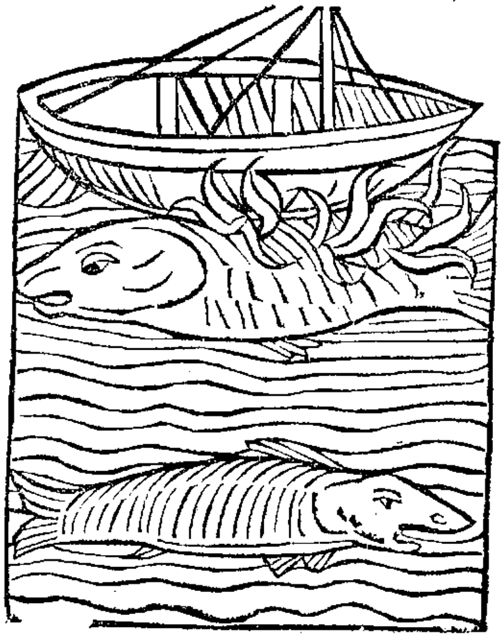

Capitulum. v.

a Spidochelon ⁊ Aurata. ¶ Phiſiologus. Aſpidochelon grece d̄r belua quedã in mari: q̄ latine d̄r aſpido teſtudo. Eſt autẽ cetus magnus: habens ſup coꝛiũ ſuũ tanq̄ ſabulũ. qđ eſt iuxta littus maris. Vnđ plerũq; eleuato doꝛſo ſuo ſup vndas a nauigãtib⁹ nihil aliud credit̄ eſſe q̄ inſula itaq; applicant eſ dentes ſup eam alligant naues accendunt focos ad coquendos cibos. Ille ꝟo vbi ſentit odoꝛẽ ⁊ caloꝛẽ ignis mouet ſe a loco. ⁊ ſic mergit naũes in ꝓfundũ. alia q̄ꝫ hui⁹ belue natura hec eſt. qñ eſurit aperit os ſuũ: ⁊ quaſi quẽdam odoꝛem bene olentem exalat de oꝛe ſuo. Quem ſentientes minoꝛes piſces ɔfluũt ĩ os eius. quod vt impletũ fuerit claudit ⁊ os tranſglutit. ¶ Idem. Aurata dicit̄ ex eo ꝙ in capite ſuo auriculo rem haber.

Capitulum. vj.

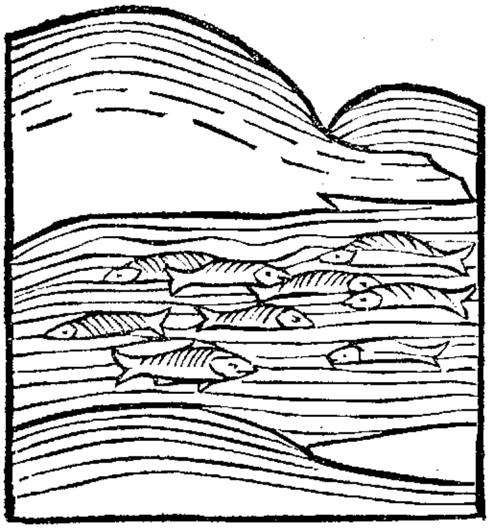

a Alforam. Alb. i li. de na. aĩaliũ. Alforã piſcis eſt q̃ ex putredine luti generat̃: ⁊ i luto ſine aq̃ pcreat̃ admodũ ꝟmiculi. q̃ ꝟmis aq̃ aſcendẽte creſcit i piſcẽ. De h̃ piſce naute dicunt: qm̃ ſi ꝯſumat̃ putrefact⁹ vſq̃ ad caput et ad oculos. adueniẽte aq̃ iteꝝ renaſcit̃: ⁊ tũc diu viuit: cũ ante h̃mõi ſuam regeneratiõnẽ parue vite ſit. vt ſup̃ dictũ eſt capitulo p̃mo.

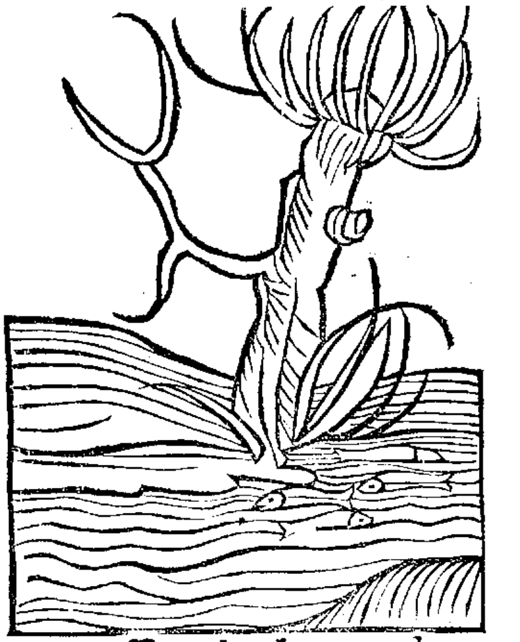

Capitulum. vij.

a Sturã. Alb. in li. d̃ na. aĩaliũ. Aſturã piſcɜ ẽ q̃ tp̃e veris ⁊ autũni ĩ ſpumis pluɜ n[i]alib⁹ generat̃: ⁊ ĩ eis ebulit ſic̃ ꝟmis ex ſtercorib⁹ aĩaliũ. Dĩ etiã ex luto generari. h̃ piſcɜ impatiẽs. claritatɜ ſolis fugit ad vmbras arborũ q̃s in aq̃s p̃iciũt. calorẽ tñ diligũt ⁊ h̃nt. de pro fundo ad ripã natãt. tp̃e ſiccitatis nõ abũdant ſ; q̃n multe ſunt pluuie ⁊ calide abundant.

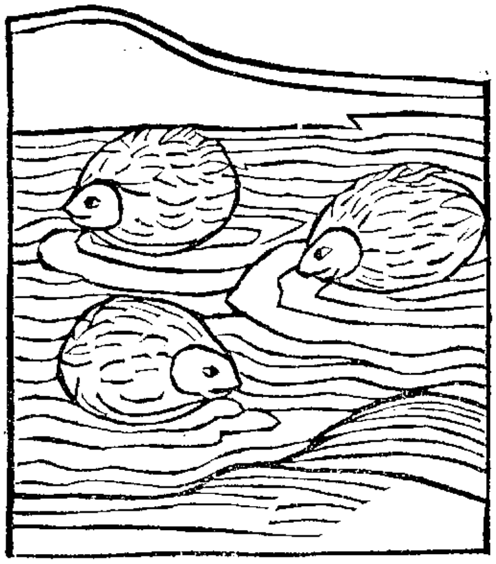

Capitulum: viij.

a Ureũ vellus. Alb. in li. de na. aĩalium. Aureũ vell⁹ eſt aĩal marinũ ſic̃ ſpõgia. ⁊ de ſpõgiaꝝ genere. ſ; rari⁹ ẽ ⁊ molli⁹ admodũ lane. ⁊ lanugo ei⁹ ĩ auri ſplẽdorẽ ꝯuertit̃ ⁊ dilatat̃: ⁊ p̃lõgat̃ ſic̃ vellus. ⁊ dũ eſt in mari. ⁊ mouetur motu ꝯtractiõis ⁊ dilatatõis ſic̃ ſpõgia. ⁊ raro inuenit̃. tñ hoc inuentũ in frigia: tum extitit belli troyani inter grecos ⁊ frigios. ſicut dicit Dares frigius in hyſtoria troyana.

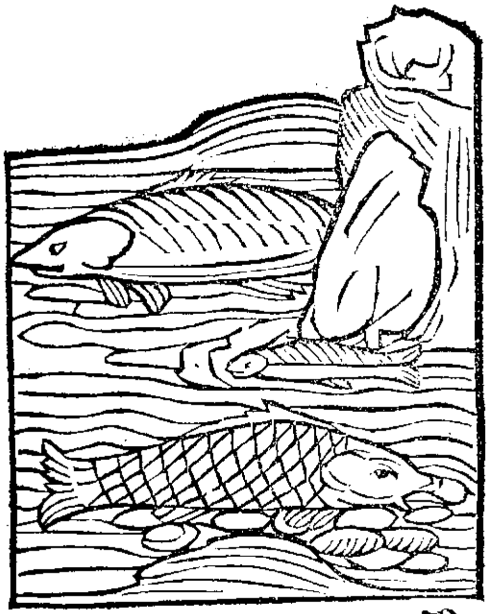

Capitulum .ix.

a Rburciũ. Amnis. Abaniger. Afferus ⁊ Aſtralus. Alb. in li. de na. aĩaliũ inq̄t Arburciũ piſcis eſt multꝫ ouis fecũdus ſed non eijcit oua niſi ventrẽ ꝯfricet ad barenã tactu aſperã. ⁊ in illa pullos educit ⁊ complet. ¶ In eodem li. vt̃s. Amnis piſcis eſt vt dicũt ſaxatilis: q̄ lapidẽ geſtat interius. Eſt at̃ valde ſpecioſus in lateribus. ꝟgultas hñs puniceas toto autẽ corpe reliquo diuerſis coloribꝫ eſt diſtinctus ac depict⁹. ¶ In li. vt̃s. Abaniger piſcis eſt vt dicũt q̄ amno ꝓpemodũ ſimilis eſt. ⁊ eſt lõg⁹ ⁊ rotũdus. q̄ germanice gwich vocat̃. ⁊ eſt alb⁹ bonaꝝ carniũ. breuior anguilla. roſtꝝ auis habẽs ꝓ ore ſubtile ⁊ lõgũ ⁊ rubeũ ⁊ viridẽ. interius habet ſpinã. ¶ Alb. in libro vt ſup̄ Afferus piſcis eſt q̄ ꝓpter exiguitatẽ hamo capi nõ poteſt. ¶ In eodẽ li. Aſtralus piſcis eſt q̄ aquaꝝ vndas ore ſuſcipit ⁊ orit̃ qñ pleades occidũt: eo ꝙ tũc temp⁹ eſt pluuiaꝝ.

Capitulum .x.

a Bydes. Alb. in li. vt̃s. Abydes aĩal eſt marinũ. cui⁹ ꝯuerſatio p̄mũ eſt in aquis: ⁊ cibus. Et poſtea mutat̃ figura ei⁹ ⁊ efficit̃ terreſtre. ⁊ egredit̃ de aq̄ querẽs victũ in terra. ⁊ cum figura mutat̃: mutat̃ etiaꝫ nomen eius: ⁊ vocatur aſtoyꝫ.

Capitulum .xi.

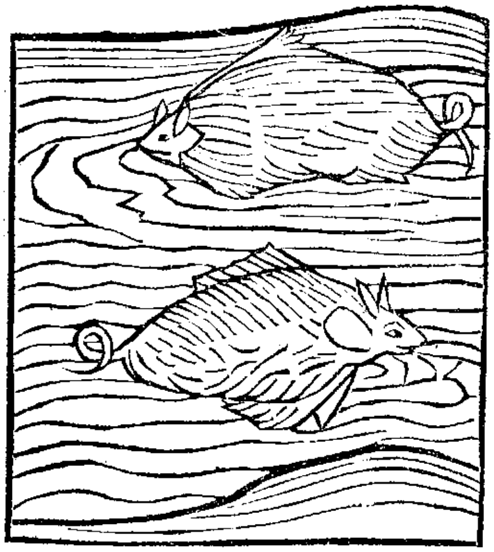

a Buna. Alb. in li. de na. aĩaliũ. Abune mõſtrũ eſt maris guloſi⁹ cũctꝫ marinis beluis. preda viuit. ⁊ in craſſitudine corpis ſui vertit̃ ei q̄cq̄d comedit. vñ qꝛ ſtomacho caret: venter eius qñ comedit multũ extendit̃ ⁊ inflat̃ ſup̄ modũ. ⁊ cũ ampli⁹ extẽdi neq̄t. piſces ꝑos eijcit. ⁊ h̃ de facili. qꝛ cũ collo careat ſic̃ ceteri piſces: os ei⁹ ꝯtiguũ eſt ventri. Eſt aũt adeo craſſum aĩal ꝙ qñ piculũ timet: pellẽ ⁊ carnes ſuas ꝯhens replicat. ⁊ extremitates ſui corpis intra ſe ſic̃ iricius abſcõdit. ita vt nõ appareãt. qđ tñ aliqñ ſine ſui detrimẽto nõ facit. Mortem eñ adeo timet ꝙ cũ periculũ ſenſerit nõ laxari: ne abſcedere beſtiã q̄ in inſidijs latet: nequaq̄ꝫ caput foras extrabit qđ intra corp⁹ ſuũ abſcõdit. ſed cum affligitur fame carnes ſuas deuorat. magis eligens in parte abſumi q̄ꝫ preda facta in beluis in toto conſumi.

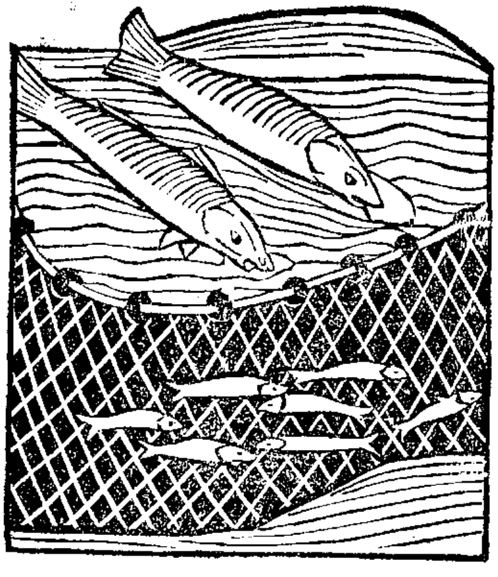

Capitulum.xij.

Archora. Albertus in libro vt ſupra.
b Barchora eſt animal marinū habēs
orificium pre omīb9 animalib9 fortiſſi-
mū. Nam ⁊ lapidem ſi in ore ſuo acceperit: eū
frangit. hec quandoq; ad ripas exit: ⁊ herbas
depaſcit. et quando oportet in aquam reuerti-
tur. ibiq; ſubmergitur ne cutis dorſi eius a ſo-
le exſiccet. ⁊ ad nutū debitum deflectere ſe non
poſſit. Piſciculos quoq; comedit. ⁊ ꝑ illos de-
prehendit. Piſcatores nāq; piſciculos paruos
viuos filo conſutos in mare ꝓiciunt. qui dum
effugere nō valent. ſed inſimul fluitant. anima
lis predicti morſibus patent. At ipm animal
dum vnū poſt alium tranſglutire laborat. in-
terim occupatum deprehenditur.

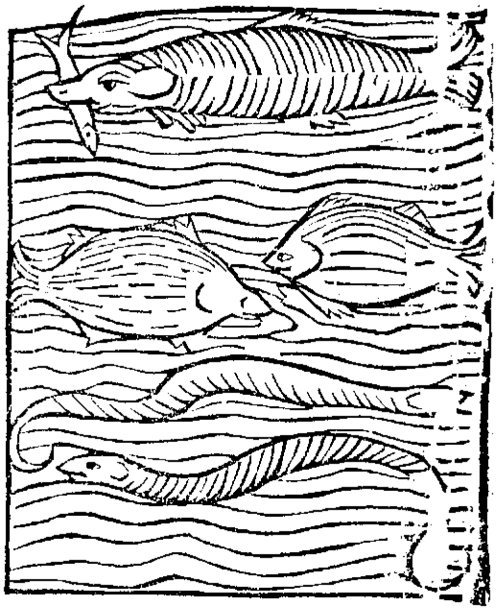

Capitulum.xiij.

Orbotha. Botha. ⁊ Brenna. yſido.
b Borbotha ſunt piſces quidā fluuia-
les. aliquatenus anguillis ſimiles. lu-
brice nanq; ſunt. et excoriantur ſicut anguille.
Corium habent nigrum. eſum dulcem. et epar
pre omīibus piſcibūs melius ⁊ efficacius. Ca-
put magnum reſpectu corporis. os amplum et
latum valde. Cum autem etate duodecim an-
nos excesserit: in corpus magnū creſcit. ⁊ tunc
nomen eius mutatur: ⁊ ſolaris vocatur. ꝺ quo
inferius dicetur. Idem. Bothe ſunt piſces flu
uiales: qui non natant: niſi per amplitudinē
corporis. Tenuiſſimi nanq; ſunt et lati valde.
Pinnas habent in circuitu lati corporis. Im
pinguantur vento meridionali flante. Cunq;
venatur hic piſcis a piſcatoribus: fundū aque
petens: aquam ſupra ſe turbat vt videri neque
at. Maximeq; corpore ſtrato cum terre adhe
ret. ſupra dorſum terre ſimilimus eſt. Macu-
las autem in dorſo rubeas habꝫ. ¶ Alexander
Brenna eſt piſcis fluuialis: qui cum videt ſi-
bi lucium imminere: declinat ad ſcenoſa aqua
rum limpiditatem a tergo perturbans.

Capitulum.xiiij.

Alena. yſidor9. Balena eſt immenſe
b magnitudinis beſtia ab emittendo ⁊
fundendo aquas vocata. Ceteris em̄
beſtijs maris altius iacit vndas. Balin autē
grece dicitur emittere. ¶ Plinius libro nono.
Balenas in gaditano occeano nō ante brumā
conſpici tradunt. Condi autem eſtatis tem-
porib9 in quoſdam ſinu placito ⁊ capaci. mire
gaudentes ibi parere. hoc ſcire orcas infeſtam
his beluam. et cuius ymago nulla repſentatio
ne alia poſſit exprimi ꝙ carnis immenſe denti-
bus truculente. Irrumpunt ergo in ſecreta vi
tuloſq; illarum aut vetus: vel etiam nondum
grauidas morſu lacerant. incurſuq; ceu libur
nicarum roſtris fodiunt. Ille vero ad flexum
immobiles ad repugnandum merces ac pon-
dere ſuo onerare. Tunc quidem in vtero gra-
ues pariendi ve penis inualide. ſolū auxilium
nouerunt in altum perfugere: ſeq; toto occea-
no defendere. Econtra orce laborant occurrere

ſeqꝫ opponere. ⁊ cauatis anguſtijs trucidare in vada vrgere ſatis illidere. Spectantur hmői predia ceu ipo mari ſibi irato: nullis in ſynu vētis: fluctibꝫ vero ad anhelitus: ictuſqꝫ quantos nulli turbines voluant. Ora balene habēt in frontibꝫ. Ideoqꝫ ſumma aqua annotantes in ſumma nymbos efflant. Balenis branchie nō ſunt ſicut nec delphinis. Hec duo genera fiſtulis ſpirant que ad pulmonē ptinent. Balenis a fronte: Delphinas a dorſo. Item q̄ pilo veſtiunt̄ animalia pariunt vt priſtis. balena: vitulus ¶ Idem in libro. x. Balene ac Delphini dormiunt. Nam etiam ſtertentes audiunt̄. ¶ Solinus. Indica maria balenas vltra ſpacia quattuor iugerū habent. Sed quos faſcituras nuncupant. Qui enormes ſupra molem ingentiū colūnarꝫ vltra nauium antennas ſe extollunt. hauſtoſqꝫ fiſtulis fluctus ita eructuant: vt nymboſa alluuie: plerumqꝫ nauigantium alucos deꝑmant. ¶ Ex libro de naturis rerꝫ. Balene branchias non habentes fiſtula ſpirant. quod raro in marinis animalibꝫ inuenit̄. Fetus ſuos geſtant cū infirmant̄ et inualidi ſunt. ⁊ ſi parui ſunt: eos in ore ſuſcipiunt. hoc idem imminente tempeſtate faciūt. ⁊ poſt tempeſtatē illos euomunt. Qm̄ ꝓpter defectuꝫ aque fetus impediunt̄ ne matrē ſequant̄. Mater aquaꝫ in ore receptam inſtar fluuij ad eos eijcit: vt ſic inherentes terre liberet. adultos etiā diu comitat̄. Adoleſcunt autē celeriter. et decem annis creſcunt

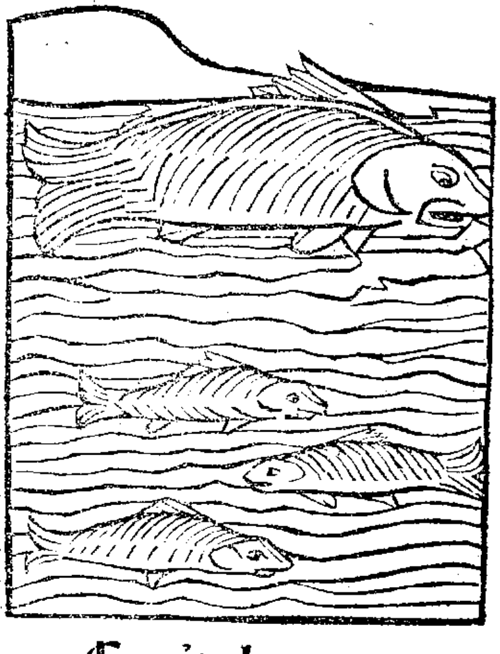

Capitulum. xv.

b Abilonicus: ⁊ Belue. Alb. in lib. de na. aīaliū. Babilonici piſces ſunt (vt dicit Theofraſtus) circa babiloniam exiſtentes in locis vbi dulces aquas in cinoſis recipiunt̄ ex fluuijs incidentibꝫ. inde enī egrediunt̄ piſces ad paſtum. capita ad moduꝫ ranarum magnarū reliquas partes corpis ad modū ragie habentes. ſimiles piſcibꝫ alijs pinnulis gradiētes ⁊ cerebro motu caude. ¶ Plinius. Belue in orientali mari ſunt. Et belue ſunt aīalia marina adeo magna ⁊ importuna ꝙ pcellas excitant de ꝓfundo. ⁊ picula nauibꝫ inducant. itaqꝫ naues Alexandri ad pericula deduxerunt.

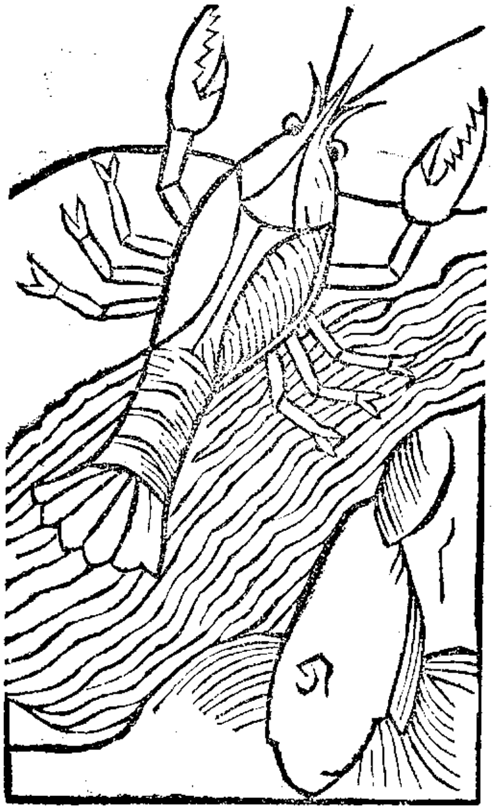

Capitulum. xvj.

c Ancer. Ex libro de naturis rerū. Cancer pedes habet et brachia forcipeſqꝫ pro manibus: retrogradus eſt: nec vnqꝫ ante faciem ſuam ambulare nouit. Mares duas habent ſpinas inter ventrem et caudā: quibus femine carent. Que oua in ventre habēt ictibus ſerpentum medentur. Coitus tempore mas aſcendit in dorſo ſuper feminam. At illa motum eius ſentiens a tergo coire volētis inclinata ſuper latus ad ipſum ſe ꝯuertit. ſicqꝫ

coitus completur. latent in hyeme menſibus quinis. Uernis tempore ſenectutem exuunt velut anguis. Cancer lacte potatus: ſine aqua viuit multis diebus. Cum autẽ ſenuerit: duo lapides albi coloris intermixto rubore inueniuntur in eius capite: quos tante virtutis eſſe dicũt. vt in potu dati cordis punctiones ſanãt. ¶ Areſtotiles. Cancer habet octo pedes: per quas mouetur equali motu. caret ſanguine: durum extra: et intus molle. nec eſt illud durum conterribile. immo accipit ignem in ripa maris quod eſt intra iudeam habentur cancri parui qui dicuntur milites propter velocitatem curſus. tantum enim currunt ꝙ deprehẽdi non poſſunt. Et cum aliquis finditur non inuenitur in eius corpore caro vel ſuperfluitas omino: quia paſcua non habent. ¶ yſidorus. Cancri vocati ſunt: quia conche ſunt. Crura habentes. inimica oſtreis animalia. Eoꝝ vero carnibus viuunt miro ingenio. Duo aũt ſunt genera cancrorum. fluuiales et marini. ¶ Ambroſius. Cancer oſtreis veſcitur. ſꝫ quia oſtreum clauſum nulla vi aperiri poteſt. Periculoſumqꝫ eſt ſi chelani eius includat ad argumenta confugit. ⁊ inſidias noua fraude mollitur. Explorat enim ſi quando oſtreum remotis in locis ab omi vento contra ſolis radios dipticum in illud ſuum aperit. vt aere libero viſcerũ ſuorum voluptatem quandam capiat. et tunc clanculo calculum immittens oſtree concluſionem impedit. ſicqꝫ aperta clauſtra reperiẽs tute chelas impetit: viſceraqꝫ interna depaſcit Item femine maiorũ membrorum ſunt ꝙꝫ maſculi. ⁊ diſtãtia coopertorij maior eſt ꝙꝫ in maſculis. ⁊ ouat per locum ſuperfluitatꝫ. Cancer paruus generatus ex terra ⁊ limo intra loca vacua teſtarum aliorum animalium. Cumqꝫ creuerit aliquantulum mutat ſe ab illo loco ad teſtam maiorem. Cancer ⁊ Karabo in ſenectute exuunt ſpolium. Uterqꝫ accipit piſces in profundo maris duobus ſuis labijs ⁊ diuidit eos in duas partes ⁊ ducit ad os ſuum.

Operationes

A ¶ Auicẽna libro. ij. Cancer marinus ꝓprie dicitur illa species cancri maris qui habet omia membra dura vt lapis.

B ¶ Quod ex eo aduſtum eſt ſubtilius eſt reliꝗs aduſtis. ⁊ abſtergit dentes. ⁊ delet pannum ac lentigines.

C ¶ Ulcera quoqꝫ deſiccat. ⁊ ꝯfert ſcabiei. Item prohibet lachrymas: ⁊ reſoluit cũ ſale vngulã. Fit quoqꝫ ex eo collirium: ⁊ fricatur cũ eo ſcabies palpebrarum.

D ¶ Prohibet etiam quartanam. Cancer fluuialis cõfert extenuatis valde. Teſta cancri marini ſubtilior eſt ꝙꝫ clibani.

¶ Exſiccatiua eſt: ⁊ abſtergit pannum ac lentigines ac ſcabiem. Cancer fluuialis eſt difficilis digeſtionis: ac plurimi nutrimenti: ⁊ ipm quidem rectificat. E

¶ Decoctioqꝫ cum melle extrahit ſpinas ⁊ acutas res infixas carni. F

¶ yſaac li. iij. Cancros ⁊ omes piſces conchas habẽtes teſtatꝫ Galienꝰ eſſe ſolubiles ꝓpter falſitatem eorũ ⁊ acumen ꝓinde ſtomacho nociua ſunt: maxime neruoſitati ſue. G

Capitulum. xviij.

Caab: ⁊ Canis marinus. ¶ yſidorus.

C Caab eſt animal marinum habens pedes paruos: reſpectu ſui corporis: quod vtiqꝫ magnũ eſt. Sunt autem pedibus vacce ſimiles. Horum vnus longus eſt cartillaginoſus oſſe carens: quo vtitur loco manibꝫ in omnibus. Per ipſum enim eradicat quod vult. et per cibaria per eum accipitur. eaqꝫ ori ſuo reddit. Et cum natat in aqua ſpirat in ea. ſed ſpirando anhelitu ſuo aquam in corpus ſuum attrahit. qua cum repletꝰ fuerit: ad aerem recurrens eam reijcit. ⁊ ſic reſpirat. ¶ Idem. Canis eſt marina belua: terribilis ⁊ hoſtilis omi animanti: qꝺ eiꝰ verberibꝫ cedit. Robuſtiſſimos habet branchos clauoꝝ modo formatos. Hi venantꝫ ꝑ mare greges piſciũ inſtar canum in terra feras venantiũ: excepto ꝙ latrare nequeunt. ſed pro latratu afflatũ horribilem habẽt. Inſequentes ꝰ piſciũ greges ad loca anguſta

coartāt:⁊ ſic i coartatos crudeli morte graſſant. Piſcatores ꝟo laca notātes in q̄bꝫ abſconditi piſces a fuga latebāt.rhetibꝫ capiunt circūclu ſos. Hec ꝟo belue difficulter multꝫ tridentibꝫ ꝯfici poſſunt. Itē canis marinus a ſimilitudīe morū canis terreſtris dr:eo ſcꝫ ꝙ mordeat.

Operationes.

A ¶ Aui. Fel canis marini vel canis aque dixe rūt eſſe venenū:de q̄ ſi q̄s comederit q̄ntitatē lentis vnius interficit poſt hebdomadam.

B ¶ Sed cura eius eſt vt bibatur butirū coctū vaccinum cū gentiana romana et cynamomo et iterum coagulum leporis.

Capitulum .xviij.

Aucius. Capitatus. ⁊ Carpera. Ex li. de na.re. Caucius q̄ ⁊ glanis auerſus
C mordet hamos meſcatos:nec eos de uorat ſꝫ ſpoliat. ¶ Actor. Scđm Pliniū p g. ⁊ l.in p̄ma ſillaba ſcribit. vt laucius glaucius. ¶ In li.vtš. Capitatꝰ eſt piſcis admodū paruꝰ habens corpus ꝑpe ad reliqui corpis magnitu dinē.os q̄ꝫ rotundū ⁊ amplū. Hic in fluuijs habitans libenter ſub lapidibꝫ ⁊ inter ſaxa de liteſcit. ¶ In eodē libro. Carpera piſcis eſt q̄ſi ſquamis aureis in lacis vel fluuijs . ſic dicta: q̄ſi que carpens parit. cum eīn oua in ventre ad pariendū apta dictante natura preſenſerit marem ſuū odit:⁊ ore innuit pulſu ꝟni. vt ad iuuet pariturā.tūc ille loco ſeminis lac emittit qđ illa ſuſcipiēs ore ſtatim oua parit in ſobolē ꝓfutura Nā oua parere neq̄t niſi ꝑus ore ſemē recepit. Semen aūt cū receptū fuerit: nō ſolū ad partū iuuare videt:ſed etiā ad oua ꝯcipien da ⁊ formanda.vnde ſoboles in anno futuro ſperat. Semini carpere nōnūq̄ꝫ in anno pri mo natiuitatis niger vermiculus. q̄dam poſt aurem ſuā tabificus innaſcit.⁊ hoc ſepius poſt auguſtum.eaq̄ꝫ tabe moritur.

Operationes

¶ Remedium eius eſt aqua dulcis ⁊ fluuialis A
Huius ſoboles paucis aquis prouenit ſi in ſingulis foſſis decem cubitorum recenter fac tis ponantur ſingule carpere cū paribus ſuis ante partum proxime

¶ Opinio vulgi eſt carū ſic ſobolē ꝓuenire : ſꝫ B
poſtq̄ꝫ peperit eximunt. Soboles q̄ꝫ triū vel quatuor menſiū tempe roborata.foſſis reiecta reponit vbi habet creſcere cū ꝑfectis.

¶ Habet hic piſcis aſtutias multas . vt rheti C
capiendus euadat.cum enim rhete intrauerit circumiens foramen querit. Quod ſi non in uenerit:ſaltare nititur in auras liberas ſuper rhete vt extra cadat.

¶ Aliquando ſub rheti refugium querit .aliq̄n D
herbam ore tenet in fundo aque: vt rhete ſuꝑ ueniens elidatur.

¶ Aliq̄n etiam a ſuperis veniens cum impetu E
caput in limo fortius figit. vt ſcꝫ rhete ꝑ caudā tranſitus captione fruſtretur.

¶ Huius cerebrū augmentū ⁊ decrementum F
lune creſcere vel decreſcere dicitur.

¶ Et licet h̄ ſit in omni piſce.in h̄ tū magis.ſic G
inter quadrupedia in lupo ſcꝫ ⁊ cane.

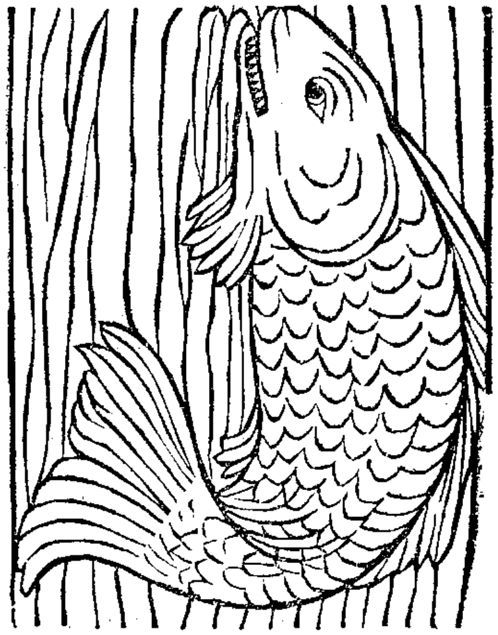

Capitulum. xix.

Etus. Ex li. de na. re. Cetus eſt piſciū
c marimꝰ: habēs os in fronte magnū.
⁊ patulū. ⁊ oris meatꝰ ſtrictos. Jn iu-
uentute dentes habet nigros. in ſenectute al-
bos. Hi piſces aliqñ fluctus hauſtos ita eruc-
tuant: vt alluuie nymboſa plerūq; claſſem na-
uigantiū deprimant. ſed ⁊ cū in mari tēpeſtas
oritur ſe ſuꝑ fluctus attollūt: ⁊ cōmotionibꝫ ac
turbinibꝫ naues mergunt. Harenas aliqñdo
dorſis ſuſtollunt. in q̄bꝫ ingruente tempeſtate:
naute terrā ſe inueniſſe gaudētes anchora iac-
tis falſa firmitate quieſcūt. ac ignes accenſos
belua ſentiēs ſubito cōmota ſe mergit ⁊ hoīes
cū nauibꝫ in ꝓfundū trahit. Cetus poſtq̄ eta-
tem annoꝝ triū excedit: cū balena coit. ⁊ ī ipſo
mox coitu virtute virge genitalis emutilatur:
ita ꝙ vltra coire neq̄t. ſed intrans alti maris pe
lagus intantū excreſcit: vt nulla hominū arte
capi poſſit. Jnfra tres igitur annos etatis iue
capi poteſt. Capiunť autem ſic: piſcatores locū
vbi cetus eſt nutantes. illic congregant̄ cū na
uibus multis: factoq; circa eum fiſtularum ac
tubarum concentu alliciūt inſequentem. quia
gaudet hmōi ſonis. Cūq; iuxta naues heren-
tem ſono modulationis attonitum cernūt: in-
ſtrumentū quoddam adinſtar raſtri dentibus
ferreis acuminatum: in eius dorſum clam ꝓij-
ciunt: clamq; diffugiunt. Nec mora ſi certum
vulneris locū dederit: fundum maris cetus pe
tit: ſeq; ad terram dorſo fricans: vulneribꝫ fer-
rum violenter impellit: quouſq; ꝑfoſſa pingue-
dine viuam carneȝ interius penetrauerit. ſic-
q; ferrum ſubſecuta ſalſa maris aqua vulnus
intrat ac vulneratum ꝑimit. Mortuū ergo ſu
per mare refluitante piſcatores cū funibꝫ adeūt
⁊ ad littus cū magno tripudio trahunt.

Operationes

A ¶ Actor. Cetus (vt fertur) qñ ludit in mari ſig
nū eſt tēpeſtatis. Jdem de balena dr̄. Huiꝰ ge-
neris eſt aſpido chelone. de q̄ dictū eſt ſupra.
B ¶ Yſi. Cetꝰ āt vt legiť nō comedit vt alij piſces
maſticādo: cibūq; dentibꝫ cōminuēdo. ſȝ tantū
modo glutiēdo: ⁊ intra corpꝰ retinendo.
C ¶ Jtem habet oris meatus vt dictum eſt ſtric-
tos. Unde nō niſi paruos piſciculos deglutit
quos odorifero anhelitu ſuo attrahens ad ſe
ac deuorans in ventrem ſuum mittit. Habet
enim in gutture quandā pellem mēbrane ſimi
lem: que multis meatibꝫ ꝑforata: nō ſinit q̄cq̄
magni ingredi ventrem.
D ¶ Jorath. Cū aūt cetus ſperma ꝓijcit in coitu
ſuo cū femina: qđ ſuꝑfluit ex ipō ſpermate ſuꝑ
natat aquā ⁊ colligiť ambra. Platearius. Am
bra dr̄ eſſe ſperma ceti: vt ſuperiꝰ dictum eſt in
tractatu ꝓmo de herbis. cap. xx.
¶ Auicenna. Ambra vt eſtimo eſt manatio for- E
tis in mari. melior eſt griſea fortis. deinde va-
ria. poſt citrina.
¶ Et adulteratur cum gipſo ⁊ cera ⁊ laudano. F
Nigra ſpecie mala eſt. De virtute ambre etiaȝ
ſuperius ſatis dictum fuit.

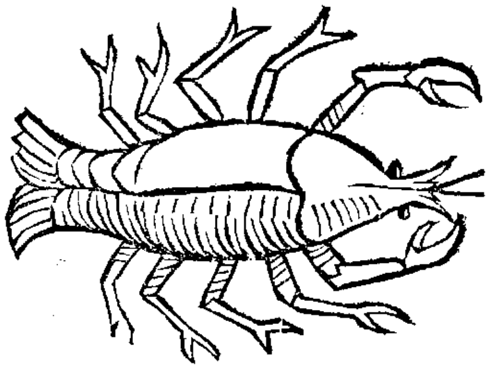

Capitulum. xx.

Celethy et Cerūlco. Ex libro de natu-
c ris rerum. Celethy ſm Areſtotilem
eſt animal marinum. quod preter mo-
rem alioꝝ oua in matrice ſua generat. Quibꝫ
illic debito tempe fortes exeunt vermes ex illis.
Quos cum peperint incredibili celeritate fiūt
animalia ꝑfecta parentibꝫ ſimilia. Cor habet
magnum: ⁊ tamen eſt valde timoroſum. gra-
uiter dormit. ita vt manu capi poſſit. Areſto.
Celethy eſt ex animalibꝫ carnem comedenti-
bus. Celethy quidem habet oua. vnum cōple-
tum intra quod ⁊ parit extra. Ceteri ꝟo piſces
ouant extra oua incōpleta: excepta rana mari
na. Oua hec poſt paruitatem cito creſcūt ſicut
vermes que generantur ex animali paruo val
de. deinde creſcunt per ſe. Celethy non habet
alas. ſed habet ſimilē radicibꝫ in terra creſcen
tibꝫ. Generat autē multotiens ſcȝ ſex menſibꝫ.
Exit a profundo maris et pullificat ꝓpe terrā:
quod facit ꝓpter calorē: et vt a pullis ſuis au-
ferat timorem.

Operationes.

A ¶Ex li. de na. reꝝ. Ceruleū monſtrum in flu‑
mine gange inſtar cancri. habens brachia lon
gitudine ſeptem cubitoꝝ. quibꝫ elephantē cor‑
ripit ⁊ vndis ſubmergit.

B ¶Plinius li. viij. In gange inde ſtatius ſebo‑
ſus aut modico miraculo affert. vermis bran‑
chijs binis. lx. cubitoꝝ ceruleos q̄ nomen a fa
cie traxerūt. His tantas eſſe vires vt elephan‑
tos ad potū veniētes mordicus cōprehēſa ma‑
nu abſtrahant in ꝓfundum.

Capitulum. xxj.

Hilon ⁊ Circhos. Ex li. de na. rerum
c Chilon inter omniū aīaliū genera nō
paſcit̃. ſed tm̄ humiditate viſcoſa q̄ue
exit ab eo: cibat̃ ⁊ nutritur. vnde fit vt hoc ani‑
mal ſemp̱ ſit ieiunū: ⁊ tn̄ corp̱e validū. Nam et
in feminis videmꝰ plus poſſe differri ieiuniuꝫ
p̱ multos dies q̄ꝫ in viris ꝓpter ſuperfluitates
humidas ⁊ viſcoſas que magis habundant in
eis. id eſt feminis.

Operationes.

A ¶In eodem libro vt̄s. Circhos al's Crichos:
habet cutem teſteam. lenem. nigrā. ⁊ in aliqua
parte rubeam. fiſſuras duas in pede: que tres
digitos faciunt. pedeꝫ dextrū habet paruum:
ſiniſtrum vero magnum.

B ¶Et ideo cū ambulat totū corpꝰ fert ſup̱ ſiniſtꝝ
aere claro abſolutꝰ incedit. Cōmotis aūt vētis
applicat̃ lapidibꝫ: ⁊ immotus quieſcit.

C ¶Cuicūqꝫ rei adheret: forti applicatōe adheret.

¶Et hoc mirū eſt q̄ claro q̄uidē tp̱e ſui poteſta D
tem habet. tempeſtuoſo autē debilitat̃ ⁊ infir‑
mat̃. Caput habet humanū. reliquū vero cor‑
pus fere vt canis marinus.

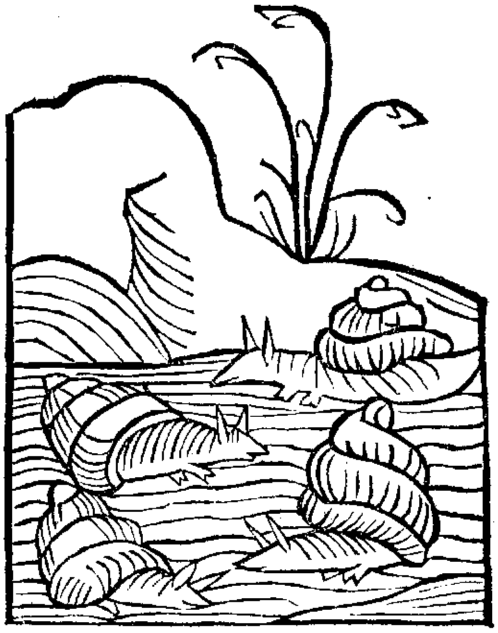

Capitulum. xxij.

Onche. Plinꝰ li. ix. Concharū gene‑
c ra firmioris ſunt teſte. in quibꝫ magna
varietas apparet ludentis nat̃e. Tot
coloꝝ differentie. tot figure. inter quas princi
patū tenent margarite. ¶yſid. Conche et co‑
chlee inde vocate ſunt. q2 deficiēte luna cauā‑
tur. id eſt euacuant̃. Omniū em̄ clauſoꝝ mariꝫ
animaliū atqꝫ conchaꝝ incremēta lune mem‑
bratur geſcūt: defectu euacuant̃. Nam luna cū
in augmēto fuerit auget humorē. ⁊ cū in defe‑
ctū venerit humores minuunt̃. Conche auteꝫ
p̄me poſitiōis nomen eſt. Cochlee ṽo p̱ dimi‑
nutionē q̄ſi conchule. Conchaꝝ multa gene‑
ra ſunt. inter quas ⁊ margarite que celee eſſe di
cunt̃. Fulgentꝰ in libro mitilogiaruꝫ. Concha
marina toto corp̱e ſimul aperto miſcet̃ in coitū
ſicut iuba refert in phiſiologis. Haly. Sade‑
phum. id eſt concha marina melꝰ eſt album.

Operationes.

¶Raſi in almanſore. Conche marine aduſte A
ab radendo purgant dentes.

¶Ex non aduſtis aut attritis emplaſtrū factū B
aduſtionem ignis ſanat.

Capitulum. xxiij.

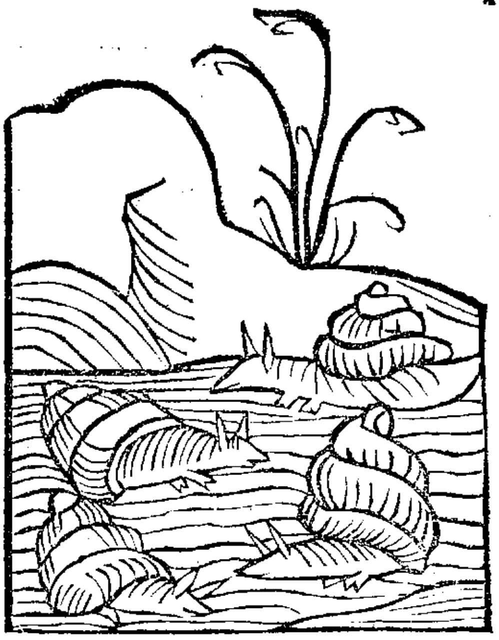

c O chlee. Pli.li.ix. Cochlee aqtiles ter-
reſtreſq; ſūt exerētes ſe domicilio. bina-
q; ceu cornua ꝑtendētes ꝯhenteſq; oculis ca-
rent. Ideoq; corniculis eaꝝ ꝑtentant iter.

Operationes

A ¶ Idē in li.xxx. Cochleaꝝ cibꝰ ſtomacho ē vti-
lis: ſ; in aq̄ oportet eas in tactu eaꝝ corꝑe ſub
ferue fieri. mox ī pruna torreri: ⁊ e vino garoq;
ſumi. laudatiſſime ſunt affricane: ⁊ ex inſulis
B capreaꝝ. ¶ Idē in li.xxxij. Ictibꝰ ſcorpionū car-
nes fluuialiū cocleaꝝ reſiſtunt crude vel cocte.
C ¶ Quidā ob id ſalſas q̄; obſeruāt ⁊ imponūt
ipſis plagis ꝑcipiūt ⁊ cochlee crude carnē tri-
tam bibere ex aqua calida in tuſſi cruenta.

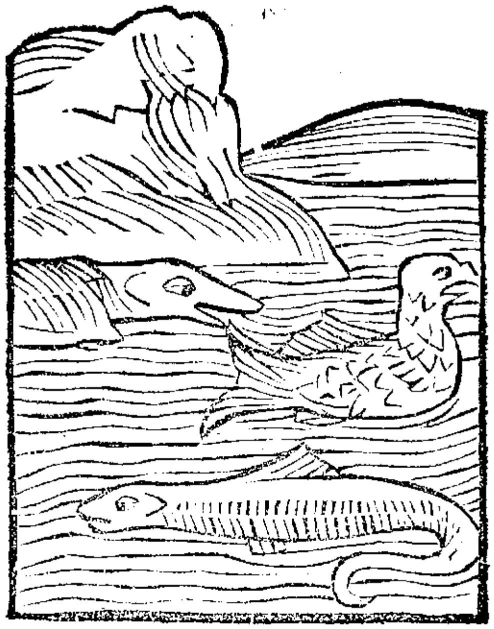

Capitulum. xxiiij.

c O nger Corez: ⁊ Coruus marinꝰ. Ex
li. de na. re. Conger eſt piſcis marinus
vt murena lōgꝰ: ſ; corꝑe multo maior.
Hic vento flante vehemēti impinguat̄. ⁊ eius
carnes dulciſſime ſunt ad edendū. Cū murena
ceteriſq; piſcibꝰ inimicitias h;. ⁊ intantū robu-
ſtus eſt: vt polippū fortitudine dentiū laceret.
Pliniꝰ li. ix. Conger eſt piſcis lōgꝰ vt anguilla
vel murena. flexuoſo in pulſu corꝑis. ita mari
vtens natando. vt ſerpēs terra rependo. Con-
ger ⁊ murena mutuo odio flagrant. caudā in-
ter ſe prerodentes. Congri menſibꝰ hyemis ia-
cent in ſpelūcis conditi. nec capiunt̄ niſi diebꝰ
eſtatis. Pinneq; vice pedū date ſunt piſcibꝰ bi-
ne ſunt oīmino longis vt anguillis ⁊ congris.
Polippū ſua rodere brachia falſa opinio ē. Id
eīn a congris euenit ei. Nam polippū lacerant
congri. Polippū ꝓo locuſta pauet. locuſtā con-
ger. in ſiccum repunt etiam congri.

Operationes.

¶ Eſculapiꝰ. Corez piſcis eſt q̄ tp̄e pluuie in ca- A
uernis occultat ſe. Nam dū pluuia cadit ſuper
eū ⁊ haurit eam: excecat̄ et poſtea moritur.
¶ Iſid. Coruus marinꝰ a cordis voce dictꝰ eſt. B
q; pectore grunnit. ſuaq; voce proditꝰ capitur.
¶ Iorath: piſces q̄ dicunt̄ corui qū pullificant C
voce ſua produnt̄. quia ſemꝑ gemitus vel grun-
nitus proferunt: ⁊ ſic capiuntur.

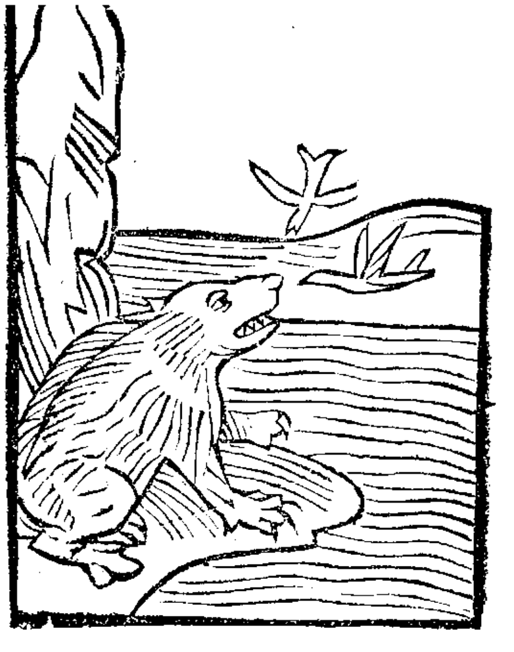

Capitulum. xxv.

O codrillus. yſidorus. Cocodrillus a
c croceo colore dictus eſt. Gignit̃ in ni-
lo. Et eſt animal quadrupes in terra
⁊ in aquis valens longitudine plerũqꝫ cubi-
torum viginti. dentiũ ⁊ vnguiũ immanitate ar
matũ. tantaqꝫ cutis duricia vt ꝗuis fortiũ icti
bus lapidũ tergo repercuſſus ſit. non ſentiat.
nocte in aquis: die humi quieſcit O ua in terra
fouet. Maſculus ⁊ femina vices ſeruant. hũc
quidam piſcis ſerratam habentes criſtam te-
nera ventrium deſecantes interimũt. Solus
ex animalibꝫ ſuperiorẽ maxillã mouere dicitur
¶ Ex libro de naturis rerũ. Cocodrillꝰ lingua
caret. os patulum et apertum habet: et hiatum
vſqꝫ ad aures. per diem in terra quieſcit adeo
immobiliter: vt niſi ꝯſuetudinem eius precog-
noſcas mortuũ illum credas. Oculis clauſis
dormire ſe ſimilat. ⁊ aues hiatu ſuo pabuli grã
inuitat. quas ad eſcam deſcendentes perimit
⁊ tranſglutit. Quidam hoc animal ſic vſqꝫ
ſemper creſcere crediderunt. Circa nili ripas
habitat in inſula. gens hominũ parua quidẽ:
ſed animoſa. his beluis inimica. Soli enim
innatare flumen audent: in quo cocodrilli ha
bitant. ſaliuntqꝫ ſupra dorſa eorum ⁊ illos in-
quietant. Areſtotiles. Cocodrillus in aqua cõ
uerſatur: non tamen recipit aquam intra ſe ſed
aerem ⁊ parit̃ extra. habet ſanguinem duoſqꝫ
pedes maiores: ⁊ caudam. omniaqꝫ talia ſunt
fiſſipedis multorũqꝫ digitorꝫ. ⁊ participant in-
ſtrumentũ ſenſus in lingua ꝑter cocodrillum.
Hoc etiam animal nõ habet aures ſꝫ forami-
na tm̃: que ſunt vie auditus. nec habet mãmil
las. nec teſticulos. nec virgam apparentem ex-
tra ſed intra. nec habet pilos. ſed per totũ cor-
pus eſt corij ſquamoſi. Habetqꝫ dentes mag-
nos et acutos ⁊ diſtinctos. habet etiã oculos
ſimiles porcorꝫ. et habꝫ culmos. In aqua qui
dem debiliter videt. qꝛ ſpiſſior eſt aere. Maior
eſt eius manſio in die ſuper terram: ⁊ nocte in
aqua. qm̃ aqua calidior eſt de nocte ꝙ aer ex-
tra. Trochillos auis os eius apertum intrat: ⁊
eius dentes mundificat: illorũqꝫ ſordibꝫ ſe ci-
bat. Cocodrillus autẽ in h̃ ſentiens iuuamen
non nocet eis: ſed cũ vult eas extrahere mouet
collũ. nec eas comedit:

Operationes

A ¶ Plinius libro. xxviij. Cocodrillorũ genus
cuius vita eſt in aqua ⁊ in terra cõmunis: den-
tes e maxilla dextra: dextro lacerto adalligati
coitus ſtimulare dicuntur.
B ¶ Lapillos etiã in vẽtre illiꝰ exemptos aduer-
ſus horrores febriũ veniẽtes pellere tradũt.
C ¶ Et ob h̃ egiptij ſuos egros ipiꝰ adipe pungũt

¶ Dyaſcorides. Fimus cocodrilli terreni col D
lectus ⁊ ſuccus adhibitꝰ: gratũ vultũ ac niueũ
facit maxime ſi albus ac lenis fuerit. ⁊ ĩ aqua
miſſus cito ſe ſoluerit
¶ Auicenna in ſecundo libro. Stercus coco E
drilli valet albugini oculi.

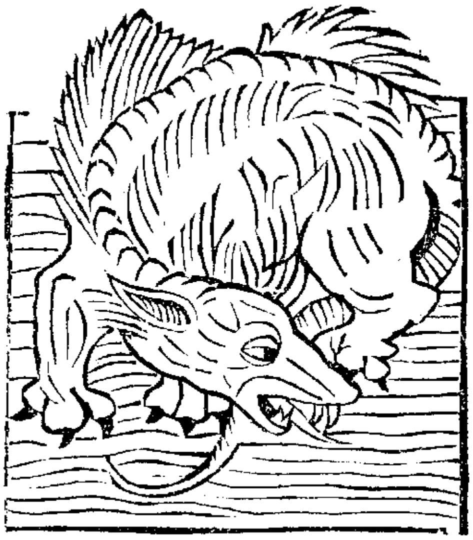

Capitulum. xxvj.

Raco marinus. Ex libro de naturis
d rerum. Draco marinus eſt monſtrũ
crudelitate horridum. inſtar draconis
terreſtris in longitudine extenditur. alis caret:
caudam habet tortuoſam. caput ſm̃ magnitu
dinem corporis paruum. ſed hiatum oris horri
dum: ſquãmis et cutem duras pinnam autem
habet pro alis. quibus vtitur in natando vno
impetu magna maris ſpacia tranſcurrit. ⁊ hoc
potius robore virium ꝙ remigijs pinnarum.
Peſtifer eſt hominibꝫ ⁊ etiã piſcibus morſus
eius. Mortem enim infert. ¶ yſidorus. Draco
marinꝰ eſt in branchijs aculeos habet ad cau-
dam ſpectantes. Qui dum percuſſerit quacꝫ
ferit. venenum fundit. vnde ⁊ vocatus eſt.

Operationes.

¶ Plinius libro. ix. Draco marinus captus et A
immiſſus in arenam: cauernam ſibi roſtro mi
ra celeritate excauat.
¶ Idem libro. xxvij. Abſinthium aduerſatur B
draconi marino.
¶ Idẽ libro triceſimo ſcdo. Carnes etiã ſtelle C

maxie valet ꝯ marini draconis ictus impoſite
D ¶ Imponuntur ꝗꝫ ꝯtra eū ſalſamēta ex aceto.
E ¶ Jteꝫ draco marinus ad ſpine ſue qua ferit ve
nenum: ipſe prodeſt impoſitus.
F ¶ Auiceñ.in.iiij.cañ. Morſus draconis mari
ni ſimiliumqꝫ magni corꝑis ſerpentiū curatur
inquantū eſt vlcus tantū nō inquantuꝫ eſt ve-
nenū de quo ſit curandum.
G ¶ Draconis quidem marini morſus (vt dixe-
runt) liniatur cum ſulphure et aceto.
H ¶ Conferunt ei adipes cocodrilli emplaſtratꝰ
ꝛ plumbum fricatum ſuper ipſum.
J ¶ Jdem in ſcdo. Draco marinꝰ vt ait Gal. ſin
dit ꝛ ponit ſuꝑ morſum ſuū ꝛ confert.
K ¶ Sucus etiā abſinthij ꝯfert eius morſui.
L ¶ Stanni quoqꝫ ceruſa: confert ſuꝑ punctu-
ram eius confricata.

Capitulum.xxviij.

Elphin. Actor. Delphinus frater ho
D minis dr. quia moribꝰ humanis ꝗdā-
modo aſſimilat. ¶ Ex li. de na. rerum.
Delphinus ꝓ voce gemitus eſt illis humano
ſimilis. Et hꝫ qꝛ pulmonē habent ꝛ venā aſpe-
ram. ꝛ eoꝝ lingua nō eſt abſoluta. nec eoꝝ la-
bia ꝓueniūt vel prominent ad diſtinguendam
vocem. Aures nō habent: ſꝫ aurium loco fora
men. Hoꝝ aūt olofactus nec veſtigia quidem
habet: cū tñ ſagaciſſime olofaciunt. dormiunt
ſuper aquas vt poſſunt audiri ſtertere. Viuūt
vſqꝫ ad annos. cxl. Mulcentur muſica. vnde
artionem cytariſtam in mari nautis interfice
re parantibꝰ obtinuit ab illis vt prius cytha-
ra caneret. Ad cuius cantum delphinoꝝ gre-
gibus cōgregatis cum in mari ſe proieciſſet ab
vno exceptus eſt ꝛ ad littus proiectus. Solus
delpinus (vt dicit Areſtotiles) inter piſces fel-
le caret. ¶ Areſtotiles. Delphinꝰ valde diligit
filius ſuos. et ideo longo tempore paſcit eos.
Solus inter piſces animal completum gene
rat. ꝛ habet mamillas: lactatqꝫ fetus. Jdem.
Mortuo deniqꝫ delphino: ceteri delphini cō-
currunt: ipſumqꝫ circumdantes in profunda
deferunt atqꝫ ſepeliunt: ne a piſcibus comeda-
tur. ¶ Jtem. Delphini parui ſemper ſimul ſunt
tanqꝫ greges. Et habent duos magnos del-
phinos cuſtodes. ꝙ ſi quis eorum mortuꝰ fue-
rit: alij ſuper ſcapulas eum efferunt: ipſumqꝫ
cuſtodiunt: ne ab alijs piſcibus comedatur. do
nec tempeſtate maris ad littus eijciatur. Jnui
cem enim ſe miro modo diligunt. Unde Pli-
nio teſtante narratur: ꝙ Delphino capto a re-
ge carie. conuenit ingens multitudo reliquorū
ad portum vbi Delphinus ligatus tenebatur:
quibus plangentibus: ꝛ quaſi miſerationem
poſcentibus. rex eum dimitti precepit. ¶ Phi-
ſiologus. Delphini oculos habent in dorſo. et
ora in parte oppoſita. vnde non bene predam
ſuam capiunt propter diſtortionem oris a par-
te oculorum. Hinc eſt ꝙ ora ſua conuertūt ad
celum ꝛ dorſum. aculoſqꝫ ad terram: vt predaꝫ
ſuam conſequantur. Jmminente tempeſtate
ludunt apparentes in vndarum ſuperficie.
Subſidium vero naufragantibus exhibuiſſe
dicuntur. Feruntur etiam plorare quando ca-
piuntur.

Operationes.

¶ Plinius libro. xxxij. Delphini cinis ex aqua A
illitus lichenas ꝛ lepras ſanat. Porro exulce-
rationem ſequi debet curatio: que perducit ad
cicatricem.
¶ Quidam vero Delphinum in fictili donec B
pinguedo ſimilis oleo fluat ponūt. vel coquūt
ac perungunt.
¶ Circumitus autem febrium tollit Delphini C
iecur ante acceſſione inguſtatum.
¶ Adeps delphini liquatus ꝛ cum vino potus D
ydropicis medetur.
¶ Gingiuis aūt atqꝫ dentitionibꝰ plurimū cō- E
fert dentiū. delphini cinis cum melle: ꝛ ſi dente
ipſo tangantur gingiue.
¶ Jdem. Ad alligatus pauores tollit repenti- F
nos.

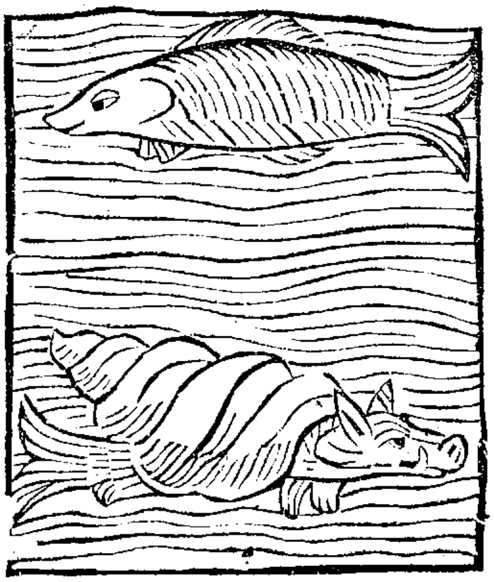

Capitulum. xxviij.

Entrix ⁊ dies. Ex li. de na. re. Dētrix
d als dentix vel pagrus a re nomē hʒ: qꝛ
dentes hʒ magnos multos ac duros
quibꝫ graſſatur in oſtreas. ⁊ piſces innocuos.
Actoꝛ. Nota g̃ ꝙ dentrix idem eſt qḋ pagrus:
de q̃ etiā loco ſuo dicet̃ inferius. ¶ Ex libꝛo vts.
Dies eſt piſcis marinus. vt dicit Areſto. ſic di
ctus: qꝛ poſt ꝑfectionē ſuā non viuit niſi ꝑ vnā
diem. Habet tamen alas duas ⁊ duos pedes.
⁊ ſanguine caret. Hoc idem dicit albertus in
libꝛo ſuo de naturis animalium.

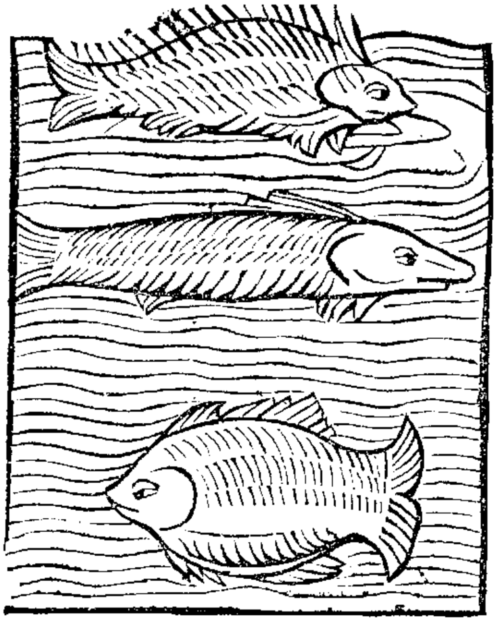

Capitulum. xxix.

Rachoides. Exochinus. et Ericius.
e Albertꝰ ī li. de na. aīaliū. Erachoides
vt dicit Theofraſtꝰ: piſces ſunt ī pon-
to circa eracham moꝛātes. Hic piſcis multū ſe
quit̃ aquā dulcem. ita ꝙ terrā incidēs de aqua
tranſit ad aquaꝫ. Et aliqñ in cauernis latitat.
vbi amnes ſub terra cōfluere inuenerit. ¶ In
li. vts. Exochinus piſcis eſt archadie. vt dicit
Pliniꝰ. vel potiꝰ aquaticū. ⁊ ꝙ ꝓpter ſomnū de
aqua exijt ad ſiccū nec viuere poteſt ſine ſom-
no. ¶ In eodem li. vts. Ericiꝰ eſt piſcis marꝭ:
habens caput ⁊ os inferius. et exitum ſuper-
fluitatū ſuperius. cōtra alioꝝ diſpoſitionē ani
maliū. ſuis ſpinis vtitur loco peduꝫ. ⁊ ceteris
piſcibꝫ eſt hoꝛroꝛi. Et ſicut dicit Pliniꝰ: habet
carnes rubeas ſicut miniū.

Capitulum. xxx.

Lcus ⁊ Expoſita. Elcus eſt vitulus
e marinꝰ. de q̃ in pꝛehabitis libꝛis mul
ta diximꝰ. Habet aūt pellē piloſaꝫ: al
bis nigriſqꝫ maculis diſtinctā. Hoc aīal parit
in terra: ⁊ lactando mām̄is nutrit vitulos. nec
ante. xij. dies ducit eos ad mare. ⁊ difficulter in-
terficitur. niſi ictus in caput in locū cerebꝛi et
vibꝛet̃. In ſomno ita alte ſtertit ꝙ ſtertio mu-
gitꝰ eſſe videt̃. grauiſſimo em̄ ſomno inter oīa
deꝓmit̃ animalia. vn̄de pinna eius dextra qui
bus ad natandū vtitur dicunt̃ eſſe ſomnifere.
timpani hominis ſupꝛaponāt̃. Huiꝰ animalis
pili in coꝛio excoꝛiato vbicūqꝫ fuerit cōpoſitiōe

ꝛ erectione indicãt fluxũ ꝛ refluxũ maris. Et hoc faciunt coꝛia etiã alioꝝ marinoꝝ q̃ piloſa ſunt. ¶ In lib. rerũ. Expoſita vt dicit Plinius beſtia eſt in maris illã partẽ q̃ in iudeã ꝛ oppen attingit: aliq̃n inuento . q̃ multos et latiſſimos dentes ꝛ pinguedinem. ꝛ eſt de genere cetoꝝ.

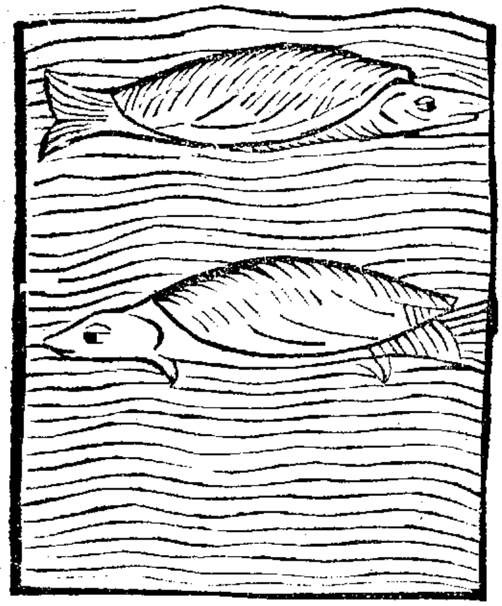

Capitulum. xxxi.

c

Ceola. yſi. Ceola dꝛ concha margaritifera. in cuiꝰ carne p̃cioſus calculus ſolidaẗ. De his em̃ tradũt hi q̇ de animantiũ naturis ſcp̄ſerũt. ꝙ nocturno tp̃e littora appetũt. ꝛ ex celeſti roꝛe margaritã ↄcipiunt vnde ꝛ accole nominanẗ. ¶ Solinꝰ. Conche certo tempe anni luxuriante conceptu faciunt roꝛem velut maritum. Cuius deſiderio hiant: et cũ maxime linquiẗ imber lunaris: oſcitatione quidã hauriũt humoꝛẽ cupitũ.

Operationes

A ¶ Si ergo ↄcipiũt: grauideq̧ fiũt: ꝛ de ſagine q̃litate redit habitꝰ vnionis. Nã ſi clarũ fuerit quod acceperũt candicant oꝛbiculi.

B ¶ Si vero turbidum aut palloꝛe languẽt: aut ruſo innubilantur. Ita de celo magis q̃ȝ de mari partus habent.

C ¶ Item gregatim natant. ꝛ que magis inter illas experta eſt gregem ducit. que ſi capta fuerit cetere diffugiunt.

Capitulum. xxxii.

c

Onus marinus. Equonilus. ꝛ Equꝰ fluminis. ¶ yſid. Equi marini vocati ſunt eo ꝙ p̄ma parte equi ſunt. poſtrema vero ſoluuntur in piſcem.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Equus marinꝰ eſt mõſtrũ foꝛtiſſimũ: nihil extra aquã poteſt: vt diẗ Ariſto. ſȝ ſtatim vt aquaꝝ caruerit natura: carebit ꝛ vita. A

¶ Alioꝝ piſcibꝫ carnibꝫ viuit. In pugna crudele eſt: ſȝ hoieȝ timet ꝛ ↄ cũ partiri bella foꝛmidat. B

¶ Idem. Equonilus vt dicit Michel. mõſtꝝ eſt ingens ac foꝛtiſſimũ in nilo habitans. C

¶ Crura pedes ꝛ vngues habet vt cocodrillus ſȝ multo maioꝛa. Humanaꝝ moꝛtiũ cupidiſſimũ eſt. Nã cũ ei nauis ĩ poꝛtu occurrerit vnum pedẽ in terra figẽs: altero nauẽ in anterioꝛi arripiẽs facilime ſcindit: vl' inclinatã aliq̃n mergit D

¶ Unde in locis in quibus habitat immanis multitudo hominum perditur per eum. ſed h̄ malum rariſſime inuenitur. E

¶ Nullus capi poſſit inſtrumẽtis niſi rheti ferreo ex cathenis apud Damaſcenos in h̄ opus fabricatis. Captum quoq̧ malleis tm̃ ferreis occiditur. Pellis eius vnius cubiti ſpiſſitudinem habere diciẗ. tanteq̧ eſſe duriciei: vt nullo iaculo ꝛ armatura penetrari poſſit. F

¶ Idẽ. Equꝰ fluuialis vt diẗ Ariſto. eſt mõſtꝝ in oꝛiente foꝛma mirabili ſublimis faciei. G

¶ Crines habet vt equus. pedes fiſſos ꝛ ſotulares vt vacca. caudam vt poꝛcus. H

¶ Coꝛiũ eiꝰ valde groſſum eſt: interioꝛa eius vt equi. Magnitudo ãt vt aſini. hinnit vt equꝰ. in terra ꝛ in aq̇s equaliter manere diciẗ. I

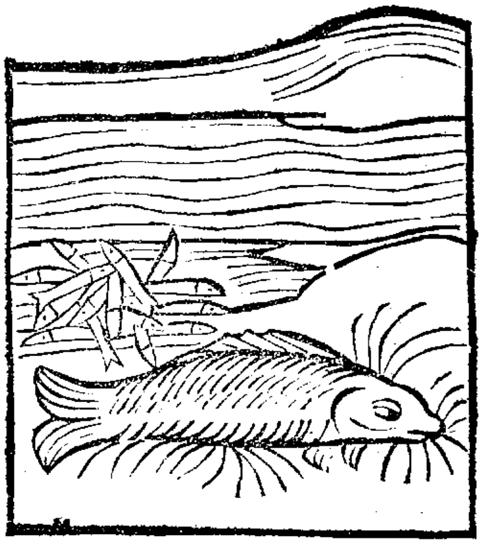

Capitulum.xxxiij.

e Ffimerion ꝛ Eſcarus. Jorath. Effimerion piſcis eſt q̄ ſine coitu naſcit̃. et cū p tres horas diei v ꝑerit morit̃. ¶ yſi ð. Eſcarius dictus eſt: eo ꝙ ſalſus eſcam ruminare ꝓhibet̃. Tradūt autem hūc ingenioſum eſſe. incluſum quippe naſſis. nō fronte erūpere nec infeſtis viminib⁹ caput inſerere. ſꝫ auerſuꝫ caude ictib⁹ crebris laxare foꝛe. ꝛ ita retroꝛſum redire fertur. Quem luctarū eius ſi forte alius eſcarus intrinſecus videat appꝛehenſa moꝛdicus cauda niſus erūpentis adiuuare dꝛ.

Operationes.

A ¶ Plinius lib. ix. Eſcaro vel ſcaro ꝓncipatus nunc datur. qui ſolus piſcium ruminare dicit̃ Herbiſqꜫ veſci: non alijs piſcib⁹.

B ¶ Carpathio mari maxie frequēs ꝓmontoꝛiū troadis lectū nūqꜫ ſpōte trāſit. Jnde āt aduectos a tiberio claudio ꝓncipe. Optat⁹ Elipert⁹ ꝓfect⁹ claſſis inter oſtiēſem ꝛ cāpanie oꝛā ſparſos diſſeminauit q̄nquēnio fere cura eſt adhibita: vt capti redderent̃ mari. poſtea frequentes inueniunt̃ in littoꝛib⁹ ytalie nō ante ibi capti.

C ¶ Jdem in li. xi. Omib⁹ piſcib⁹ ſunt dentes ſerrati: ꝓter eſcaruꝫ. cui ſcꝫ vni aquatilium pleni hic vtitur ꝓoꝛib⁹ pedibus. vt manib⁹ cibus oꝛi admouentibus.

Capitulum.xxxiiij.

e Stinis. Alb. in li. de na. aīa. Eſtinis eſt de genere cācroꝝ ſemipedaliū. circa coronā ſunt cādidi aculeos q̄ſdā ꝓ pedib⁹ hn̄tes ꝛ oꝛa in medio coꝛpe. ꝛ ſunt coloꝛe q̄ſi vitrei. ꝛ p ne in ſcoꝛpiōis effigie. loco dentiū gues i oꝛe hn̄tes aculeos. oua faciūt q̄nqꜫ numero. ꝛ ſūt amariſſima. Eſt āt venenoſus ne comedi pt.

Operationes.

¶ Hic piſcꝭ ꝓnūciat tēpeſtates. ſētiēs eñi materiā vētoꝝ eleuari: de fundo rapit lapidē. ſtabiliēs ſe ad ipm ſic anchoꝛā. A ¶ Et cū hunc lapidē eſcinū trahere ludēt nautę: etiā ipi p anchoꝛas figunt naues. B ¶ Hic piſcꝭ eſcyn⁹ q̄nqꜫ detinet nauiū. ſubtus eñi adherens naui ducētoꝝ vel ampli⁹ pedū cū oīb⁹ oꝛnamētis ſuis detinet eſcyn⁹ ꝯ quēlibet vētoꝝ impulſum. ita ꝙ moueri neq̄t aere aliquo vel violentia. C

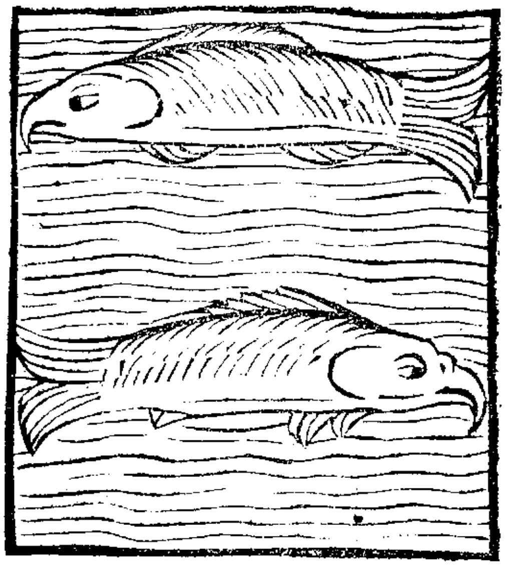

Capitulum.xxxv.

Riox vel Erox. Albertus in libꝛo vt̃s
e Erox piſcis eſt quẽ q̃dam lachſen vo-
cant. q̃daꝫ aũt magnũ piſcem danubÿ
⁊ quarundã aquaꝝ danubÿ influentiũ. quem
vngari ⁊ almãni huſonem vocant. Jlle igitur
q̃ lachſe vocatur: figurã ⁊ colorẽ hꝫ ſalmonis.
niſi ꝙ inferiorẽ mandibulã ad ſuperius habet
recuruam: ſicut roſtrũ aquile curuatũ ad infe-
rius. ⁊ tñ nõ eſt longioꝛ q̃ꝫ ſuperioꝛ. foramĩe ad
hoc parato in ſe recipit inferiorẽ. Carnẽ autem
habet nõ adeo rubeã neqꝫ ita delectabilem ſic
ſalmo. Huſo aũt eſt piſcis nõ ſquamoſus in fi-
gura ſturionis. ſed eſt pellis albe ⁊ lenis abſqꝫ
oĩni ſquama ⁊ ſpina. Et inuenit̃ lõgitudine vi
gintiquatuoꝛ pedum qñ ꝑfectꝰ eſt. ⁊ minoꝛ in
uenit̃ ſm̃ ꝙ etate deficit. Nullũ os penitꝰ habꝫ
Jn capite loco ſpine doꝛſi cartillago eſt. q̃ fora-
men habet magnũ vacuũ ſicut terebello ſit ꝑ-
foratũ a capite vſqꝫ ad caudã. ⁊ non ſunt ſpine
in coꝛpe eius alique. ſed ſpine eius ꝯiungũtur
cartilagini. Caro eius eſt in ſapoꝛe carnis vi-
tuli in doꝛſo. Jn ventre eſt in ſapoꝛe carnis poꝛ
cine. ⁊ habet adipem intermixtũ pinguedini ſic
poꝛcus. Hunc piſcem ſturio ꝯfricãdo ſe ad eũ
agitat. ita ꝙ ſepe ſimul capiunt̃. nec aliÿs aquis
inuenitur niſi in his que dicte ſunt.

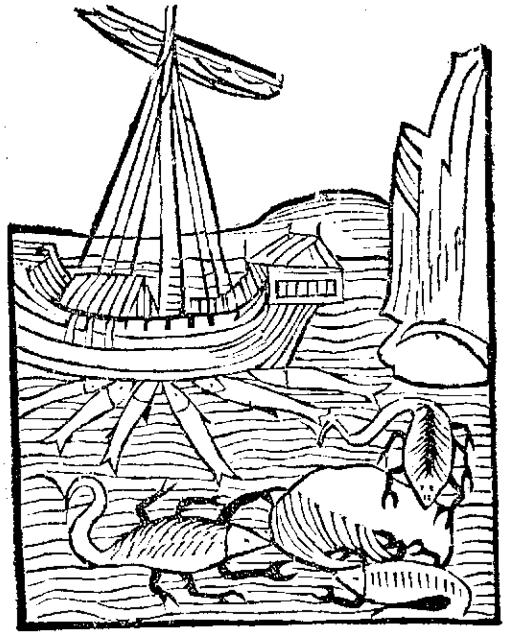

Capitulum.xxxvi.

Thenay vel Echyni. yſid. Ethenays
e paruus ⁊ ſemipedalis piſciculꝰ: nomẽ
ſumpſit ex eo ꝙ nauem adherendo re-
tineat. Ruant licet venti ſeuiant procelle. Na-
uis tamẽ radicata in mari ſtare videt̃ nec mo
ueri: non retinendo ſꝫ tantũmodo adherendo.
Hũc latini moꝛam appellauerunt. eo ꝙ cogat
ſtare nauigia ipſa. ¶ Plinius li. xxxij. Heu va-
nitas humana cum illa roſtra nauium ere fer-
roqꝫ ad ictus armata: ſemipedalis piſciculus
inhibere poſſit ac tenere: deuincta ferẽ tenuiſ-
ſe. pretoꝛiam nauem anthonÿ ꝑperantis circũ-
ire ſuos ⁊ exhoꝛtari donec tranſiret in aliam.
Jtaqꝫ ceſariana claſſis impetu maioꝛe proti-
nus eum ꝑtranſÿt. tenuit etiam nauem Hay
principis. Quidamqꝫ exilientes de naui inue-
nerunt gubernaculo adherentem piſciculum:
oſtenderũt Hayo indignanti hoc fuiſſe quod
retineret ipſum cum quadringentoꝝ incede-
ret obſequio remigum. Qui cũ eum poſtea vi
derunt limaci magne ſimilẽ dixerunt. ¶ Jdem
libꝛo. ix. Hunc arbitratur Ariſtoteles pedes
hr̃e ita poſita pinnaꝝ ſimilitudine. ¶ Ariſtote
les. Piſcis paruus in mari pꝛohibet nauem re
cedere potẽtia naturali. pluresqꝫ hoĩes ipſo vtun-
tur in multos ad odiũ ⁊ amoꝛẽ. Ale illius aſ-
ſimilantur pedibus. nam reuera pedes nõ ha-
bet. ¶ Ambꝛoſius. Echinus eſt animal in ma-
ri exiguum vile ⁊ deſpicabile. Hic tamẽ cum
ventoꝝ pꝛocellam ꝑſenſerit: calculum validũ
arripit: eumqꝫ velut ſuburram vehit. ⁊ tanquã
anchoꝛam trahit. ne excutiatur a fluctibꝰ. ſicqꝫ
q̃ non poteſt ſe ſuis viribus liberare alieno re-
gitur pondere. quo indicio etiam naute velut
ſignum future perturbationis capeſcũt: ⁊ ſibi
pꝛecauent. ne hoc imperitos turbo inueniat.
Maximas quoqꝫ naues plenis currentes ve
lis in medÿs fluctibꝰ quaſi radicatas ſiſtit: nec
ſine munere creatoꝛis tantum ei poteſt ſuppete
re virtutis. ¶ Ex libꝛo de naturis rerũ. Echi-
nus eſt piſciculus ſpinas habens pꝛo pedibꝰ:
ſicut cancer. alas autem ſub ventre que pedibꝰ
aſſimilantur. Jn oꝛe vero dentium loco gra-
ues aculeos. Hoc autem ſupꝛa modum mira
bile eſt ꝙ cum ſit ſemipedalis non vlla violen-
tia ſed adheſione tñ nauem ducentoꝝ pedum
cum ſuis intus ponderibꝰ retinet: ita ꝙ nec ad
punctũ moueri valet. Nec eſt alia ratio in tam
ſtupendo pꝛodigio: niſi ꝙ deus in creaturis ꝓ
dicetur mirabilis. Piſcis iſte comedi nõ po-
teſt: quia hominem a ſtatu diſpoſitiõis ſue diſ
ſoluendo moꝛtem infert.

Operationes

¶ Dyaſcoꝛides. Echini marini ſapoꝛ euſtoma A
chus eſt. ventrẽ mollit. ⁊ dyafoꝛeticus eſt.
¶ Hm̃õi coriũ crudũ miſcet̃ vtiliter medicami B
bus aut ſcabÿs. ¶ Combuſtũ ꝓ ſoꝛdidis vul- C

nera purgat. creſcētia q̃ʒ vulnera reſidere facit.
D ¶ Plini⁹ li. xxxii. Echenas vel echin⁹ ꝑ̃gnidis ad alligatus vſq̃ʒ ad maturitatem continet lubricos partus ideoq̃ʒ aſſeruatur ſale.
E ¶ Idem quoq̃ʒ piſcis ventrem inhibet. ꝓpterea contra doricnū echini maxime proſunt.
F ¶ Et his q̄ carſati ſuccū biberunt p̄cipue eius iure ſumpto.
G ¶ Idem etiā ex aceto epinictidas tollūt.
H ¶ Echini cum ſpinis ſuis ꝯtuſi ꝛ e vino poti calculos tollūt: ꝛ al's ī cibo ad h̄ ꝓficiunt.
I ¶ Echinorum teſte contuſe ex aqua illite incipientibus pannis reſiſtunt.
K ¶ Echini q̃ʒ viuētes vſti ꝛ in vino dulci potati profluuia ſiſtunt.
L ¶ Echini cinis cū carnibus ſuis cremati cū oleo: alopitias replet.

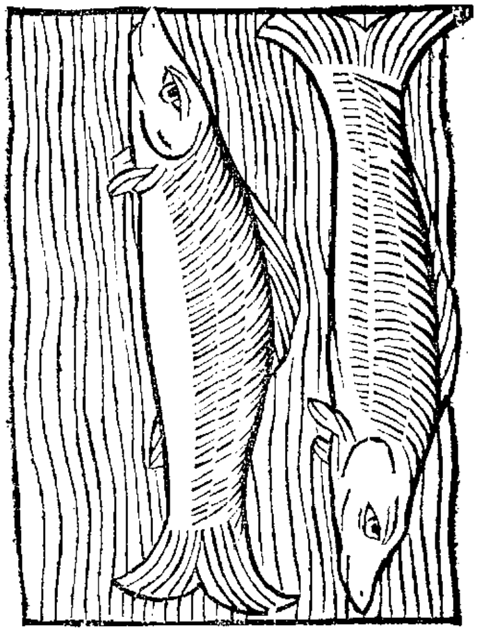

Capitulum. xxxvii.

e Zoz. Ex li. de na. rer. Ezox eſt piſcis danubij maxim⁹. ita vt vix in biga trahi poſſit ab equis quatuor aut tribus. Unū habet inteſtinū. oſſa pauca ꝛ parua ī corpore cartillaginoſa poti⁹ q̃ʒ ſolida. ſed ī capite multa fertur hr̄e oſſa. Carnes ꝑ̄o fertur habere dulciſſimas. guſtu vel ſpecie carnibꝫ porci ſimilimas. Per oīe corp⁹ lenis eſt: nec aliquid aſperitatis in corpe vel in interioribꝫ hʒ: ſed eſt mitiſſim⁹ ac timoroſus. quippe q̄ nec a minimo piſciculo ſe defendere poteſt: ſʒ ſtatim agitatur ad fugā. Huic ſturio libentiſſime iocandi grā ſe affricat. quē ezox ſtatim vt ſentit ad latibula fugit. q̄ ſibi ſolet ad tutamē in littoribꝫ effodere. Sed qñq̃ʒ ſturio importun⁹ eijcit latitantē: ſequiturq̃ʒ fugientē. ꝛ quia magni ſunt ambo nec etiam in validiſſimis aquis latere poſſunt diſcurrendo ꝛ ante ſe aquas agitando. ſepe ſimul a piſcantibꝫ capiūt. Piſcis iſte capt⁹ vino fortiſſimo vel lacte potat: q2 vino inebriat⁹ viuere poteſt pluribꝫ diebꝫ. ꝛ hoc vt ad remotas terras cibi grā deferat. Bibit autē vini ſextaria quatuor antequʒ inebriet.

Capitulum. xxxviii.

f Elchus Foca ꝛ Salata. yſidor⁹ Felchus q̄ ꝛ vitulus marin⁹ appellatur. Cutem habet piloſam albis nigriſq̃ʒ maculis diſtinctā. In terra pecudū more parit ꝛ nūq̃ʒ geminis plures educat. fer⁹ etiā lactat mā̄mis: nec ante duodecimū diē in mare deducit. his in ſono mugitus eſt. Nullum aīal grauiori ſomno premitur. Unde dextris pinnis quibꝫ vtunt in mari: vim ſomniferā ineſſe dicunt. ſi cuiuſq̃ʒ capiti ſubdant. Difficulter aūt niſi capite eliſo interficiunt. De h̄ etiā animali illud mirabile fertur: q2 eo mortuo ꝛ excoriato pilus in pelle vbicūq̃ʒ fuerit naturali quodam inſtinctu ꝓut mare ſe habet ita ſe gerit. Nam ſi mare turbatū in fluctus ſurrexerit: ꝛ pilus ſimiliter erectus exurgit. Si ꝑ̄o mare pacificatū fuerit pilus in planū ſternit: ſicq̃ʒ maris ſtat⁹ in re inſenſata ꝛ morticina dep̄hendit. ¶ yſid. Focas ſiue bocas dicunt eſſe boues marinos quaſi boacas. ¶ Ex libro de naturis rerum. Foca eſt bos marinus animal: ſcilicet in ſuo genere fortiſſimum. animoſum: iracundū. non tm̄ ad alia animantia: ſed etiā ad ſua domeſti

ca. Semp em̃ cũ femina ſua pugnat donec eã interficiat. Interfectã ãt a loco eijcit. ⁊ ſic aliã ſupducit. nec ſic ceſſat eas feminas ſupducere donec eũ ꝯtingat ꝓpria morte defungi. vel a femina ſua ſuperatũ iterimi: nec mutat locũ ſuũ de facili: ſʒ illic ſemp manet vbi eũ nafa condidit. hui⁹ ꝓgenie emuli filij rapina viuunt.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Coagulus foce marine virtutem habet caſtoreo ſimilem.

B ¶ Epilenticis ꝓdeſt. Mulierũ qʒ ſteric⁊. id eſt. prefocationib⁹ matricis bibitum valet.

C ¶ Probaf aũt an verũ de foca ſit coagulus: ſi coagulus agni ſolut⁹ in aquã vna hora dimittatur. nec ſe digerat: ⁊ poſt hec aqua ipa coagulus foce ꝓfundaf. nam ſi ea accepta ſoluaf ver⁹ nõ eſt. Ver⁹ em̃ accepta aqua nõ ſe ſoluit.

D ¶ Ex li. de na. rex. Balata extra morem omniũ animalium cum fetus in aluo ſuo viuere ſenſerit illos extrahit.

E ¶ Et ſi qñ eos ad vitã maturos inuenerit: foris relinquit. Sin autem: eos in matricem vt foueantur reponit.

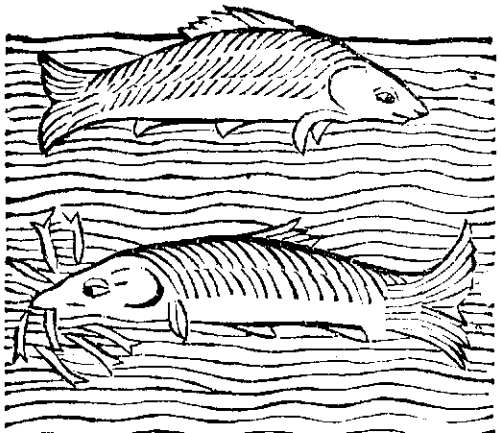

Capitulum. xxxix.

Aſtaleon Faſtez ⁊ Ficis. Areſtotiles

f Faſtaleon eſt genus piſcis qð ſolum inter cetera genera gen⁹ ſuũ nõ comedit. Nam om̃es piſces ſeſe comedũt ꝑter faſtaleon. ¶ Jorath in li. de aĩalib⁹. Faſtez piſcis eſt q̃ cum in ore ſuo coartat aquã: fit ex eo dulcis. vnde piſces minores ſequunf illã in os ipſius ille vero ſic eos capit atqʒ deglutit. ¶ Plinius li. ix. Ficis eſt piſcis q̃ colorem ſuũ mutat reliq̃ tpe candida: vere aũt varia. Eadẽ ſola piſciũ ex alga nidũ facit: atqʒ in ipo nido parit.

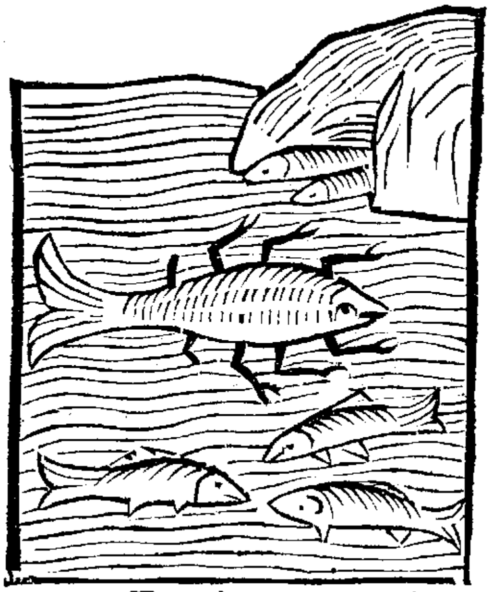

Capitulum. xl.

Ardus Gladius ⁊ Glauc⁹. Actor.

g Bardo piſcis eſt fluuialis gratiſſimi ſaporis. vendeſie ſilijs. ſʒ p ruborẽ oculox ab ea diſcernif. vtercʒ ãt mediocris q̃ntitas eſt. ¶ Yſi. Gladius dictus ẽ eo ꝙ roſtro mucronato ſit. ⁊ ob hoc naues ꝑfoſſas mergit. ¶ Areſto. Haſtarios al's haſtaros id eſt gladius marinus eſt ſimilis ſcorpioni: et equalis aranee. ⁊ inducit magnũ dolorẽ piſcibus. ideoqʒ ſaliũt multotiẽs. Nam ⁊ delphin⁹ ꝓpter dolorem ſalit: qꝛ ſub pinna pungif eius aculeo q̃ gladius vocatur.

Operationes.

¶ Plini⁹ li. ix. Eſt paruũ aĩal ſcorpionis effigie aranee magnitudine. hec ſe ⁊ thinno ⁊ ei q̃ vocaf gladius cerebro delphini magnitudinẽ excedẽs: ſub pinno aculeo affigit: tantoqʒ dolore infeſtat vt naues ſepenumero exiliant. A

¶ Yſi. Glaucus a colore dict⁹ eſt: eo ꝙ ſit albus Greci em̃ albũ glaucon dicũt. hic eſtate raro apparet niſi in nubilo. B ¶ P li. vbi ſ. Quidam em̃ piſces eſtate imparientes ſexagenis dieb⁹ medijs latent feruorib⁹ vt glaucus et azellus. C

¶ Areſto. Quidã etem̃ piſces in cauernis manent in eſtate ſicut glauc⁹ ꝑ ſexaginta dies: ac deprehendif poſt aſcenſionẽ canis. D

Capitulum. xli.

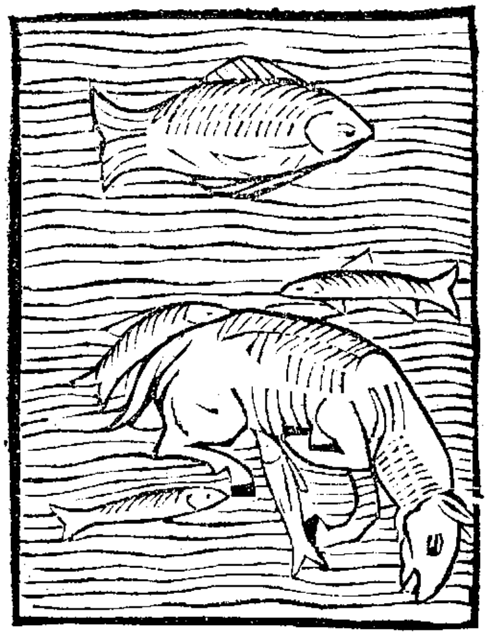

g Gobi⁹ ꝛ Gran⁹. Actoꝛ. Gobio ē piſcicul⁹
fluuial' alb⁹: ſ; nigris maculis reſperſus.
quē q̇dā dixert veſci cadaueribꝫ. ſ; a piſcatoꝛibꝫ
dep̄hēdit̄ h̄ eē fabuloſū. quā poti⁹ dicit̄ in aq̄ li
q̇diſſima ꝯuerſari ꝛ pabulo nutriri. ī cibo tn̄ vi
les ac d̄ſpicabiles reputāt̄. qꝛ aq̄ſa mīme ſolidi.

Operationes.

A ¶ Ex li. d̄ na. re. Gobio piſcicul⁹ eſt foꝛma rotū
da ſquamis ꝑuis argēto ſilibꝫ. h̄ vbi aq̄s areno
ſas lapillulis in nutrimētū h̄; accomodatioꝛē
B vtriq; cibū p̄bet. ¶ Idē. Gran⁹ eſt piſcꝭ marin⁹
q̇ ꝯ̄ naturā omniū aīaliū vnū oculū ī ſūmo ca
pitis h̄;: q̄ ſupintēdens ſemꝑ inſidias cauet.

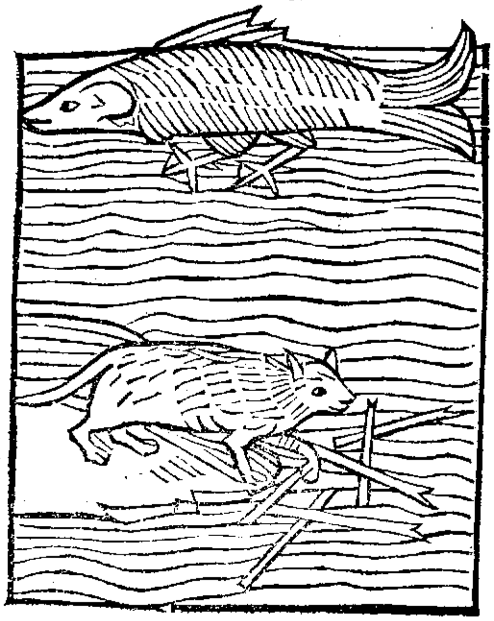

Capitulum .xlij

g Gamanez ꝛ Gonger. Alb. ī li. d̄ na. aīal.
Gamanez aīal dicūt fluuiale. cui⁹ feīa
vagabūde diſcurrēs. nō ſolicitat̄ ſ; negligit par
tū. Mas aūt ſtat circa eos q̄s feīa preneglexe
rit. Et edificat etiā in gyro circa eos lignis ne
pateat adit⁹ inimicꝭ piſcibꝫ. Et tūc aliq̄n extra
aquā vociferat foꝛtiter: vt aduerſantia ſibi ter-
reant̄ aīalia. ꝛ ſi in tali ſolicitudine cadit ī rhe-
tia zelo defendēde p̄lis moꝛdens rhetia erū-
pit non tam foꝛtitudine q̄ȝ animoſitate. ¶ In
eodē libꝛo. Gonger vt dicit Pli. eſt piſcis mag-
nus atq; robuſtus q̇ inimicicias ꝛ bella habet
cū murena ꝛ polippo ꝛ alijs piſcibꝫ. ꝛ intantu;
foꝛtiter: q̄ polippū laceret dentibꝫ ſuis.

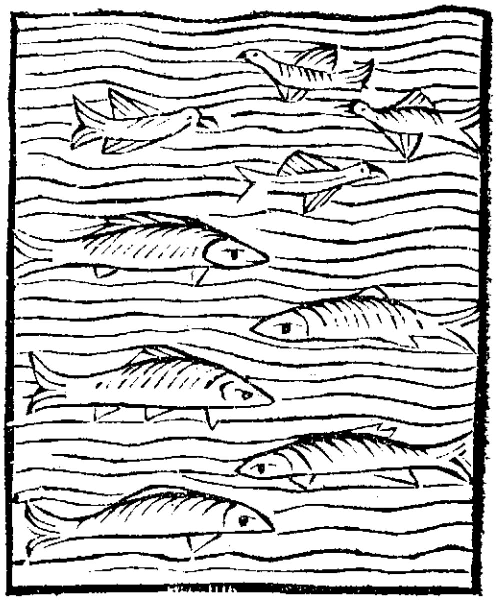

Capitulum .xliij.

b Hami⁹ ꝛ Hyrūdo. yſi. Hamio piſcꝭ
eſt ſaxatilis dextra ſiniſtraq; lateri-
bus v̄gis puniceis ꝑpetuis: alijſq;
diſcoloꝛibꝫ deſignat̄. ꝛ dict⁹ eſt hamio. qꝛ nō ca
pit̄ niſi hamo. ¶ Pli. vbi ſ̄. Amiā ſiue Hamiā
vocāt piſcē: cui⁹ īcremētū diebꝫ ſinglis ītelligit̄
cū thinnis: h̄ ꝛ palemides ī pontū intrāt grega
tim ad dulcioꝛa pabula cū ſuis queq; dulcibꝫ.

Operationes

¶ Ex li. d̄ na. re. Hami⁹ ē piſcꝭ ſaxatilis. vt ait A
yſi. id eſt lapidē gerit interi⁹. h̄ admodū ſpecio
ſus ē: h̄ns ī vtroq; latere q̄ı v̄gulas ꝑpetuo co-
loꝛe puniceas. reliq̄ v̄o coꝛꝑe diuerſis q̇dem ꝛ
gratis coloꝛibꝫ. tot⁹ ī modū pāni ſerici variat⁹.
¶ Hyrūdo maris ſilis eſt aui hui⁹ noīs. hec ad B

modū loliginis in aqua manet vt piſcis.ꝛ alas habēs ad amena eleuatur etheris.

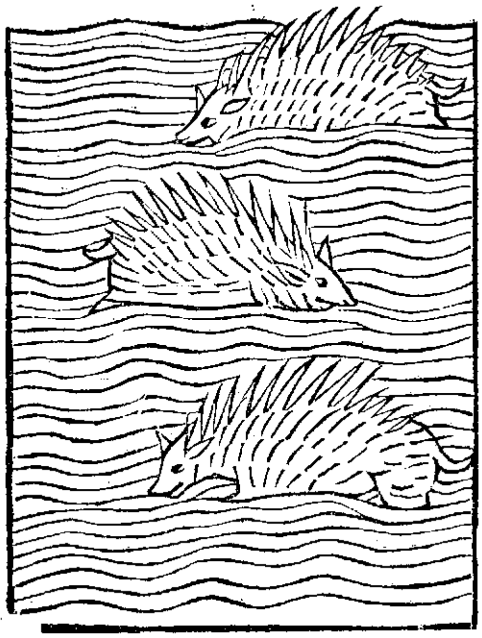

Capitulum.xliiij.

Einus marinꝰ. yſi. Icinꝰ ab icino terreſtri nomē traxit.quē vulgus ericium vocat.cuiꝰ teſtula dr̄ ſpinis aculeata in modū caſtanearꝫ qn̄ adhuc operte de arboribꝫ cadūt. Caro eiꝰ mollis ꝛ minio ſilis. Actor. Icinus iṗe eſt echinꝰ.de q̄ dictū eſt ſup̄ in tractatu de aīalibꝫ.ca.lxxviij. Idē etiā videt̄ eſſe ethenais.licet yſi.de his agat ſeꝑatim tāq̄ꝫ de duobꝫ. Idē etiā dr̄ ericius vel irricius.

Operationes

A ¶ Ex li.de na.re. Ericiꝰ eſt piſcꝫ marinꝰ.habēs caput ꝛ os inferiꝰ (vt ait Areſto.) ꝛ exitū ſuperfluitatū ſuperiꝰ. qd̄ eſt ꝯ morē aīaliū ceteroꝝ.
B ¶ Utitur autem ſpinis loco pedū. Eius anteriora ſeparata ſunt.ꝛ inferiora ꝯtinua. horrori eſt ceteris piſcibꝫ.qꝛ ſpinis hiſpidus.vnde nō de facili ſit vlli piſcium preda.
C ¶ Carnes eius vehemēter rubee ſunt minio ſimiles.vt dicit Plinius.

Capitulum.xlv.

Alaoꝫ Karkora ꝛ Kilok. yſidorꝰ. Kalaoꝫ ē piſcis maris.ſpecie multiformis.pluuiaq̄ꝫ ceteris piſcibꝫ ad vite remediū ꝛ impiguationis iuuamen eſſe ſolet. huic ꝑ exicitio daẗ. Nam ſi multa pluuia fuerit oculis cecatur: ac ꝑꝯſequens cū cibum querere non poſſit: fame moriẗ. Idē. Karkora

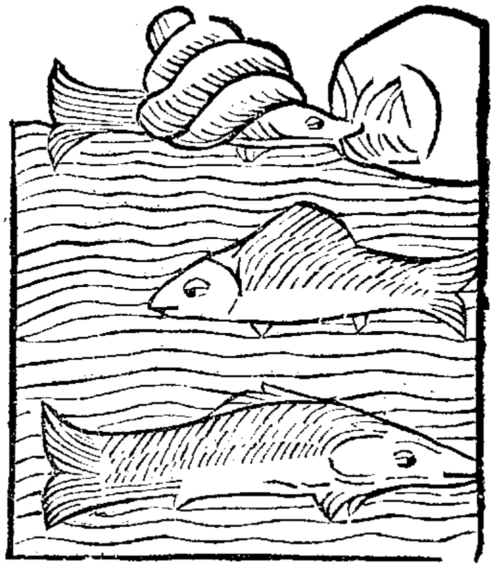

vero eſt piſcis q̇ poſtq̄ꝫ deꝑhendiẗ: multo viuit tempe: ꝛ cibat ſe ex ſe. qꝛ ſup eius inteſtina eſt nidior aqua.

Operationes

¶ Idē. Kilock eſt piſcis marinꝰ in teſta multū aſpera latēs.cuiꝰ orificiū eſt in medio corpis. A
¶ Sentit āt q̇cq̇d ei approp̄inquat.ꝛ applicat in lapidibꝫ cū ſuis pedibꝫ poſterioribꝫ. B
¶ Anterioribꝫ aūt q̇bꝫ ꝓ manibꝫ vtiẗ quicq̇d ꝑ eum trāſit.qd̄ nequaq̄ꝫ vincere ſe poſſe credit: tumeſcit: ſeq̄ꝫ contrahit: ꝛ adheret fortius lapidi cui applicatur. C

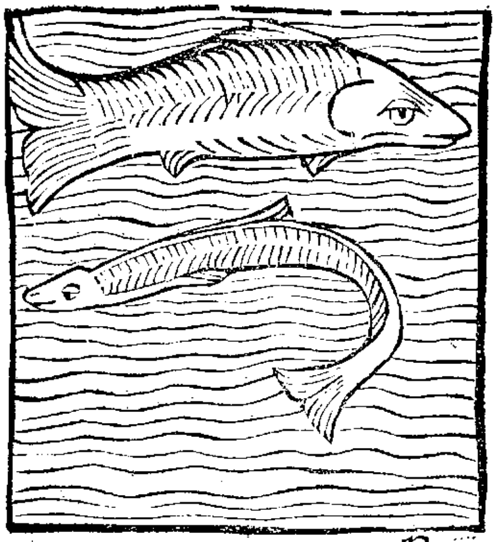

Capitulum. xlvi.

k Carabo ⁊ Kylone. yſidoꝛus. Karabo ſtercoꝛe viuit et luto. Fedaturque ci- bo. propter hoc animal ponderoſum eſt. caudam habet latam. et ideo qn̄ pugnat le- uiter ſe vertit. Huius enim generis monſtra foꝛtiſſime pugnāt inter ſe velut arietes. muni- untque ſe multitudine ſocioꝛū aduerſe partes. vnde frequenter viſi ſunt ambulare ſicut gre- ges: adinuicemque bella partiri. Fiunt autem in aīalibꝫ bella quatuoꝛ de cauſis. ſcꝫ ꝓpter natu- ralem ſuꝑbiam. ꝓpter cibum. ꝓpter coitū. ꝓpter fetum. ſicut gallina ꝓpter fetū cum coꝛuo pug- nat. ⁊ anſer cum coꝛnice.

Operationes

A ¶ Areſto. Karabo ſicut ⁊ cancer ſanguinē nō habet. durum habet extra ⁊ molle intra: nec eſt nutribile illud durū. immo recipit ignem.

B ¶ Accipit autem piſces ſicut cancer in ꝓfun- do maris cum duobꝫ labijs ſuis: eoſque ī duas partes diuidit: ⁊ ad os ſuū ducit.

C ¶ Karabo ex piſcibꝫ dure carnis mouet̄ cum cauda ſua motu veloci ſicut motu alarū ſuarū.

D ¶ Eſt aūt gen⁹ quoddā ex q̄ generat̄ Karabo: qđ eſt bone carnis antequā oua ponat: poſtea ꝑo ma le. Hoc genus exuit ſpolium in vere ſic̄ ſer- pens. Ita cancer ⁊ karabo ſenectutem exuunt ⁊ que mollis teſte ſunt.

E ¶ Marinum animal mollis teſte karabo coit ⁊ impregnat̄ ⁊ malakye ſimiliter accidit. Kara- bo ⁊ ſibi ſimile in genere ſcꝫ aīal mollis teſte ouant coitu. Similiter eſt generatio malakye vt ſepia: ⁊ ſibi ſimile.

F ¶ Mareſque karabo tm̄ cuſtodiunt oua. mala- kye autē ouat extra. ⁊ mas eijcit ſup feminas ſperma. ſicut mares piſcium ſup oua.

G ¶ Ex libꝛo de naturis rerū. Karabo ſm̄ Are- ſtotilem eſt piſcis qui quando timet retrocedit quando vero non timet ambulat ad interius naturaliter.

H ¶ In eodem libꝛo. Kylō eſt animal marinum quod contra nature communis oꝛdinem ha- bet epar in ſiniſtro: ſplen in dextro. Nam ī om nibus animalibus terre magnis ⁊ paruis eſt econuerſo.

Capitulum. xlvii.

k Oky. Areſto. Koky eſt marinum ani mal: habens dentes acutos. et etiam ponit vnum ſuper alium. ſic enim ge- nus ſuū diuerſatur a generibus piſcium. quia piſces habent quidem dentes acutos. ⁊ nō eſt in eis animal duas habens acies dentium. Actoꝛ. Koky ipſe eſt ſelchus. de quo dictū eſt paulo ſupꝛa. idemque vitulus marinus. de quo etiam dicetur infra.

Operationes

¶ Ex libꝛo de na. rerū. Koky eſt aīal in terra ſicut in mari manens. cartilaginoſum habet coꝛp⁹ vt ſepia. oſſaque minus debito robuſta. ꝑ infirmitate aliqn̄ crurū vix ambulare poſſit: ſeque in pedibꝫ ſuſtentare. A

¶ Ambulatio ergo ipſius eſt potius in vigoꝛe ſpiritus ⁊ leuitate coꝛpoꝛis q̄ꝫ ex virtute. Den tes habet acutos valde. caudam paruā vt cer- uus. renes vt vacca. B

¶ Venter eius ſanguine caret. quia due vene que ramificantur ſup renes vſque ad ventrem in eis non perueniūt. C

¶ Cetera ꝑo coꝛpis mēbꝛa ſanguinē habent. D

¶ Hoc animal habet quatuoꝛ pedes. ⁊ habent inflexiones digiti q̄nque in vtroque pede. figura- que pedis eſt vt cauda piſcis. E

¶ In aquis ſpirare non valet. doꝛmit autem ꝓpe mare ſuper terrā. ibique fetus ſuos parit du- os aut tres. F

¶ Tranſacto vero die. xij. poſt partum: ſequit̄ fetus matrem ſuā ad mare: ⁊ ꝓ multotiens in die vt aquis marinis aſſueſcat. Hoc aīal mā- millas habet vnde fetus lactet. Vox eius eſt ſicut thauri: maximeque cū interficitur. difficul- ter autem interimi poteſt. G

Capitulum. xlviij.

l Eo marinus. ¶ Yſi. Leo marinus dict⁹ eſt a ſimilitudine terreſtris.

Operationes

A ¶ Ambroſius. Leo terribilis eſt in terris: ſed dulci⁹ in fluctib⁹. Eandem habet diſpoſitionē z virtutē ſicut in terra. q̄uare tranſeo.

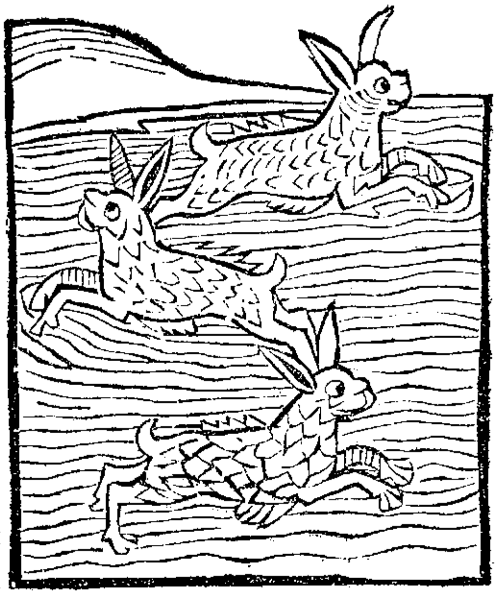

Capitulum. xlix.

l Epus marin⁹. yſi. Lepus a ſimilitudine leporini capitis nūcupat⁹ eſt. Plini⁹. Venena dira nō ceſſant in lepore. q̄ in indico mari etiā tactu peſtilens. vomitū diſſolutionē q̧ ſtomachi ꝓuo⁹ creat. Idem in li. xxxij. Lepus marin⁹ venenū eſt in cibo vel potu datus. Nullū eſt aīal q̄n eius tactu intereat. hō tact⁹ ab eo piſcē olet z morit. et lepus ſimiliter ex eo tact⁹ morit. Sic vterq̧ alteri venenum eſt. In India nō capi viuentem affirmant.

Operationes.

¶ Auicen. in. ij. can. Lep⁹ marin⁹ ē aīal oſtreatū lutoſum declinās ad rubedinē aliq̄ntulū. A

¶ Sanguis eius calid⁹ eſt mūdificās pannū. B

¶ Caput ei⁹ aduſtū generat pilos in alopitia ꝓprie cū adipe vrſi. z in tyria valde. C

¶ Cum autē ex eo fit emplaſtrum ſicut eſt abradit crines z pilos. D

¶ Itē abſtergit viſū emplaſtri more ſuppoſitū z ſic colliriū. Numerat aūt inter medicinas venenoſas. z interficit eū vlceratōe pulmonis. E

¶ Plinius in li. xxxij. Leporis marini feminā ſi mulieres grauide aſpexerint ſtomacho nauſeante: ſtatim abortum faciunt. F

¶ Remedio eſt mas ob id induratus ſale. vt in brachealib⁹ habeatur. G

¶ Lepus marinus venenatus quidem eſt. Sed eius cinis in palpebris pilos inutiles euulſos cohibet. H

¶ Idem. Lepus ſtrumas ſanat: ita vt celeriter remoueant. E lepore quoq̧ marino recenti iubent q̄dam podagram fricari. I

¶ Sanguis eius et fel (ſi necetur in oleo) valet contra carbunculos. K

¶ Auicenna in canone vt ſupra. Lepus marinus eſt venenoſus ſi de ipſo in potu datur accidūt conſtrictio anhelitus. z rubedo oculorū. tuſſis ſicca ſputū ſanguinis: difficultas vrine. Vrina violacea z egeſtio ſimiliter vel dolor in ſtomacho. vomitus ſuperfluus colore z ſanguinis ytericia z anguſtia ac dolor renum: ſudor fetidus. horror cibi. L

¶ Et cū videt eger piſces terretur ab eis: z inuenit ſaporem fetidi piſcis in ore ſuo. z in eructuatione cū ſalſedine. Plures autem qui ex eo euadunt: in ptyſim cadunt. M

¶ Confert autem eius curationi lac caprinum quod eſt iuuamentū vltimum. N

¶ Lac quoq̧ azininū z lac mulieris ex mamilla. z eius cancri fluuialis: z ericius aſſatus aut ſanguis ei⁹ fortes aūt medicine ſunt calamentum fluuiale calidū: recens: z ſanguis anſeris z vrina hoīs antiqua. z cetera. O

¶ Signum vere ſanitatis eſt. quando videns piſces nō terret ab eis: z comedit. Tunc q̧ cadit in ptyſim curetur ptyſis. P

Capitulum .l.

l Euiathan ⁊ ludolachra. yſi. Leuiathan ſiue leuim: eſt piſcis ſerpētinus. de q̄ ſcꝫ ſup̄ dictū eſt in tractatu de aīalibꝰ. ca. lxxxiij. yſi. Ludolachra ē aīal nat̄a ⁊ forma mirabile duas hn̄s alas ī facie. duas ī dorſo: q̄bꝰ mira velocitate nitit̄ q̄cūq; volūtas eam impulerit.

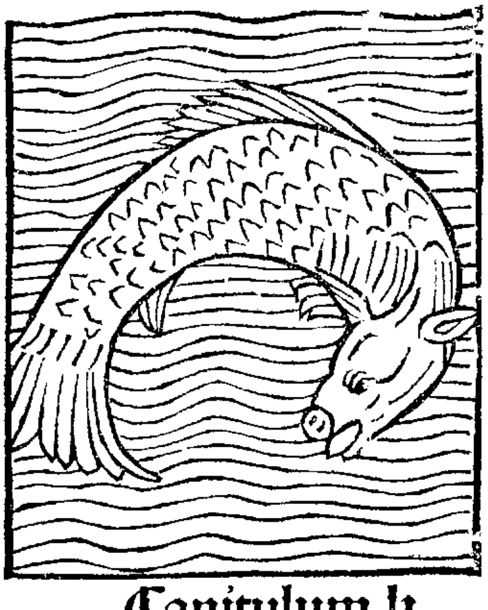

Capitulum .lj.

l Oligo. yſi. Loligo eſt monſtrū in q̄ natura luſiſſe videt̄. Nā cute ſquamoſum cū gregibꝰ piſciū maris ꝓfunda ſcrutat̄. Cum aute aq̄s faſtidierit: leuat ſe cū alis pennigeris quas in h̄ illi nat̄a dedit. ⁊ cū volucribꝰ ethera ſcandit. Sed q: flatus ventorū ſuſtinere non poteſt. poſt modicū vbi ventis ꝯcutit̄ ad aquas redire cogit̄: ⁊ in ꝓfundum relabitur.

Operationes

¶ Plinius li. ix. Loligo eſt piſcis mollis ſanguine carens ſicut ſepia. Caput habet etiā ſicut ⁊ ſepia inter ventrem ⁊ pedes. A

¶ Sepie ⁊ loligini pedes duo ex his lōgiſſimi ſunt ⁊ aſperi. q̄bꝰ ad ora cibos admouent. ⁊ in fluctibꝰ ſe velut anchoris ſtabiliūt. Loligo etiam volitat: extra aquā ſe efferens. B

¶ Sepia q̄dem in terreno parit inter arundines ac in alto ꝯſeruata: oua edunt loligines. C

¶ Item loligines ſicut ⁊ ſepie coeunt linguis brachia inter ſe cōponentes ⁊ in contrariū natantes. ore quoq; pariunt. D

¶ Loligines etiam in littore mire magnitudinis ſunt. ſed in mari noſtro q̄nq; cubitorum nec oſſa nec ſpinas habet. E

¶ Idē ī li. xviij. Loligo volās ſignū ē tēpeſtatiſ F

¶ yſid. Tradūt in occeano mauritanie tantā multitudinē loliginū ex aqua euolare vt etiaꝫ naues demergere poſſint. G

¶ Phiſiologꝰ. Loligo capit̄ aliq̄n q̄nq; cubitorum. Caput habet inter pedes ⁊ ventrem. vltra duos annos raro eſt coꝝ vita. H

¶ Aliquod coꝝ genus aſperrimū eſt q̄ pugnature turmis ſe munientes ſtabiliunt. I

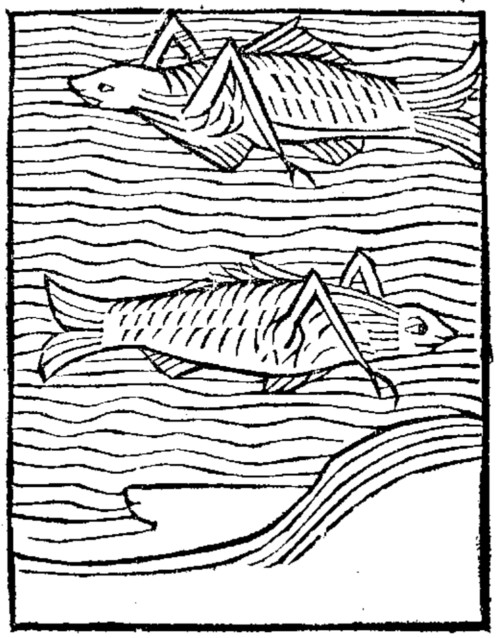

Capitulum .lij.

l Ocuſta marina. Phiſio. Locuſta marina iuxta Pli. q̃tuoꝛ h; cubitos ĩ lõgitudine. hyeme ledit̃. autũno ꝛ vere pingueſcit. et plenilunio mag;. Ex li. de na. re. Locuſta fluuialis ecõtraria ꝗ̃ locuſta cãpeſtris. pedes anterioꝛes h; lõgioꝛes: nec rumiat ĩ anterioꝛi pte ſicͭ aĩalia cetera. ſ; ad poſteriꝰ. ſc; ĩ extremo ſtomachi ſui cũ dẽtibꝫ in ventre ſibi herentibꝫ.

Operationes

A ¶ Pli. lib. ix. Locuſte piſces cruſta fragili muniunt̃. in eo gñe qḋ caret ſanguĩe latẽt mẽſibꝫ q̈nis. Siliter ꝛ cancri q̇ eodẽ tpe occultant̃.

B ¶ Et ambo veris principio ſenectute in moꝛe anguiũ exeũt. renouatiõe tergoꝝ. Ceterum in vndis natãt. locuſte reptantiũ moꝛe fluitant.

C ¶ Si nullus ingrauat metus recto meatu coꝛnibꝫ. q̃ ſũt rotũditate ꝑpilata ad latera poꝛrectis. ꝛ eiſdẽ erectiſ in pauoꝛe. oblique in latera ꝓcedant. Coꝛnibꝫ inter ſe dimicant.

D ¶ Viuũt aũt hmõi locuſte in petroſis locis. In indico mari locuſte quaterna cubita implent.

E ¶ Polipũ intantũ locuſta pauet: vt ſi iuxta viderit omino moꝛiat̃. Locuſta ꝗ̃; conger inimicus lacerat ꝛ perimit.

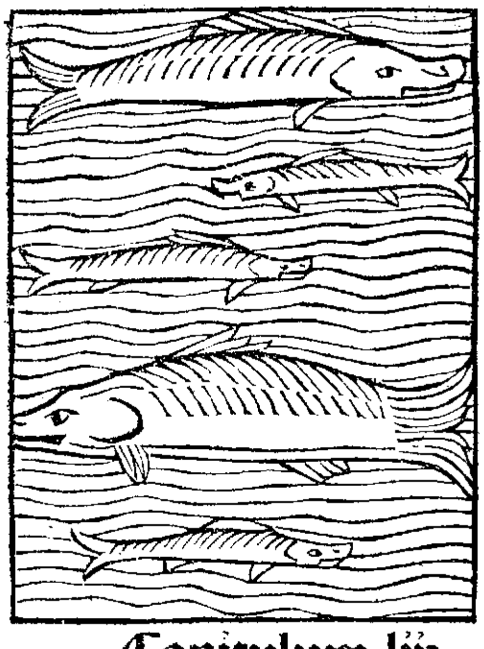

Capitulum. liiij.

l Ucius. Actoꝛ. Luciꝰ eſt piſcis fluuialis oꝛe lato ꝛ dẽtibꝫ acutiſſimis. minoꝝ piſciũ deuoꝛatoꝛ. cui tñ perca ſquamis ꝛ brãchijs aſprimis armata reſiſtit vt non ei ꝑualeat. nec dẽtibꝫ eiꝰ ꝑda fiat. Veſcit̃ aũt luciꝰ venenoſis vt bufonibꝫ ꝛ hmõi. ꝛ tñ infirmis dꝛ eſſe ĩ cibo ſanꝰ. Si qñ naſſa in q̄ incluſus fuerit. ex aqua leuata lucẽ diei viderit. raro vel nunꝗ̃; accidit. vt poſtea diutius remaneat. ſed queſita ſibi via euadit.

Operationes.

¶ Ex li. d̃ na. re. Luciꝰ eſt piſcis q̇ ꝛ lupꝰ aq̃tilis appellat̃. Hic ſi fluuiales aq̃s cibũq; ꝓ vita ſufficiẽtẽ habuerit ꝑ ſucceſſus tpm in lõgitudinẽ maximã eualeſcit. Cibꝫ eiꝰ ſũt piſces. ꝛ q̇cquid ranaꝝ moꝛe repit. piſcẽ ad magnitudinem ꝓpe ſui comedit. A

¶ Nã vbi victũ ſubegerit: caput ꝑma oꝛe deuoꝛat. q̇ digeſto paulatim addit ſequentia: donec totũ ꝯſumat. Pari ꝗ̃; generis ſui ꝑcere recuſat. vel ob naturalẽ crudelitatẽ. vel q2 auidꝰ eſt cibi: rapineq; impatiẽs. Nam ꝛ ꝓpa ſemia ꝑſeq̇t̃ vbi piſcis foꝛma ſuſceperit. B

¶ Eſt aũt piſcis q̇dã hñs acres ſquamas ꝛ pinnulas acutas. quẽ ſi lupus aquaticꝰ ꝑ caput apprehẽderit cito tranſglutit. Si ṽo a pte caude nõ poteſt qm̃ incõtrarium aſperari geſcunt. C

¶ Luciꝰ in cerebꝛo lapidẽ criſtallo ſilẽ; gerit: ſ; h̃ cũ eũ in longũ duxerit. Impꝛegnat̃ hic piſcis vt dicͭ Ariſto. flante vento ſeptẽtrionali ſiliter ꝛ piſces q̇ in lõgitudinẽ eualeſcũt. femĩa pꝛegnãs aquas aſcẽdit: q̃nto põt remotiꝰ a loco ſuo in q̇ habitare ꝯſueuit. Ibiq; oua parit: vt filij ſui nõ ſint ei impedimentũ pꝛede. D

¶ Et hoc ꝓpter crudelitatẽ naturalẽ: vel ꝓpter cibi rapineq; inuidiam. E

¶ Alij dixerunt ꝙ aſcenderet ꝓpter dulcioꝛem aquã. qm̃ aqua tanto ſemp eſt dulcioꝛ: quanto fonti ꝓximioꝛ. Lucius tante auiditatis eſt vt piſcem quẽ totũ q̃ntitas eius deglutire nõ ſuſtinet dimidiũ incoꝛpoꝛet. F

Capitulum. liiij.

l Upus marin⁹. yſi. Lup⁹ a velocitate appellaꝰ. inq̃ lupo terreſtri aſſimilaꝰ. q2 ſc3 improba voracitate alios pſequiꝰ. Eſt ãt piſc3 captura ingenioſus. Nã ꝛ rheti circũdat⁹ ferꝰ arenas arare cauda: ꝛ ita cõditus trãſire rhete. Pli. li. xxxij. Lupus marin⁹ in puidendo min⁹ habet ſolercie: ſ3 magnũ robur in penitẽdo. nã vt heſerit in hamo tumultuoſo diſcurſu laxat vulnera donec excidant inſidie.

Operationes.

A ¶ Idẽ li. ix. Pregelidã hiemẽ oẽs ſẽtiũt piſces: ſ3 maxie q̃ lapidẽ in capite exiſtimãꝰ hñe. vt lupi ꝛ pagri. Cũq3 aſpere fuerint hyemes multi capiũꝰ ceci. Lupoꝝ ꝓo ſũt laudatiſſimi q̃ appelläꝰ lanati. cãdore mollicieq3 carnis. meliores ſũt lupi ĩ amne tyberi ĩter duos põtes q̃3 alibi

B ¶ Piſcium lupus bis in anno parit. Nigidi⁹ eſt actor lupũ mugili caudã prerodere eoſdẽq3 menſibus ſtatis concordes eſſe.

C ¶ Idem in libro. x. Produntur vt dictum eſt mugil ꝛ lupus clariſſime audire.

D ¶ Idem in libro. xxxij. Tradit etiã Ouidius lupum rheti circũdatum: cauda arenas arare atq3 ita conditum tranſire rhete.

E ¶ Areſto. Lupi marini cum intrant pelagus poſtea redeunt ꝛ aſcendũt ſuperi⁹ magna velocitate ſicut delphinus. Omes aũt lupi magnorum corpoꝝ anhelant aerem attrahentes.

F ¶ Ambroſius. Lupi deniq3 in mari ſunt teneri quos neſcit agnus timere. Et ſm yſaiam ſimul paſcuntur lupi ꝛ agni.

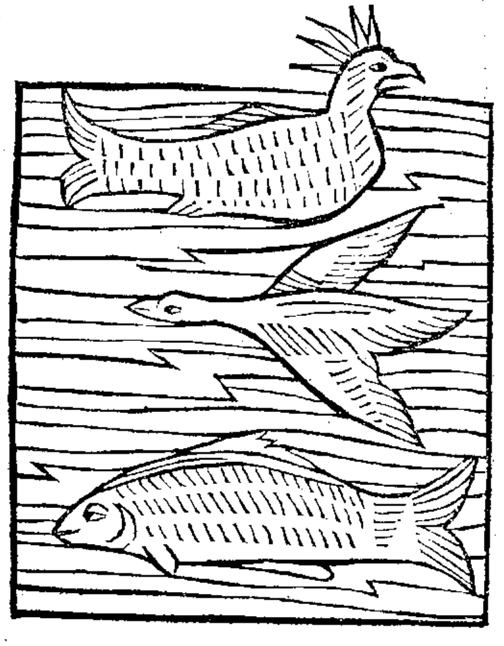

Capitulum. lv.

m Egar. Milag⁹: ꝛ Milu⁹. Ex li. de na. re. Megaris ẽ piſc3 marin⁹ duarũ palmaꝝ lõgitudinis. vilis habeꝰ in partib⁹ in q̃b⁹ capitur. ſed cũ ad remotiora ſalſus reduciꝰ: raritas ei⁹ pciũ facit. Recenter tñ capt⁹ ꝛ ſine ſale delicatiorẽ cibũ edẽtib⁹ facit Eſt aũt (vt ferꝰ) nociu⁹ pcipue febricitantib⁹. Unde poeta dicit. Et megaris noxius omnis erit. Iorath vbi ſ. Milago cũ ei⁹ pulli volant ſignificatio eſt ſup tempeſtatẽ maris. yſidor⁹ Milago piſcis eſt ſic nominat⁹: q2 ſup aquas euolat. Quotiens autẽ cerniꝰ extra aquã volitans tempeſtates mutari deſignat.

Operationes

¶ Ex li. d na. re. Milago volitat ſup vndas in ſignũ leticie: q2 ceſſauit tẽpeſtas. H cõtra morẽ alioꝝ piſciũ ꝛ mõſtroꝝ marinoꝝ q̃ oriente tempeſtate videnꝰ quaſi ſup aquas ludere. A

¶ Pli. li. ix. Milu⁹ ſubit in ſũma maria piſcis ex argumẽto appellat⁹ lucerna: linguaq3 ignea p os exerta tranquillitas noctib⁹ relucet. B

¶ Attollit e mari ſeſquipedalia fere cornua. ab hiſq3 nomen traxit. C

Capitulum. lvj.

m Ugilus. yſid. Mugilus ex eo nomen habet q2 ſit multũ agilis. Nam vbi diſpoſitas ſenſerit piſcatorum inſidias confeſtim retrorſum rediens. ita rhete tranſilit vt volare piſcem videas. Plini⁹. li. ix. Mugi-

lum natura ridet i metu capite abſcōdito:rotos ſe occultare credētiū.ijſdē tñ tanta facilitas:vt i fenice ꝛ narbonēſi puīcia coit⁹ tpe e viuarijs mare linea lōgiq̄ p os ad branchias religata emiſſum in mare.eodēq; linea retractū.femie ſeqͥt ad litt⁹:rurſuſq; feia3 mares ptus tpe. Jn narbonēſi puīcie:ꝛ i nemuſienſi agno ſtagno.ſc3 laterna appellato:vbi hoīes delphini ſocietate ꝛ mugilū piſcāt.mugilus ꝛ lupus odio flagrāt mutuo. Mugiles alioꝝ piſciū vim timētes ſup naues exiliūt: ꝛ tā pcipue velocitatꝫ ſunt vt trāſuerſa nauigia interim ſupiacent.¶ Jdē li.xxxij. Mugil ſcit i eſca hamū eē:atq; inſidias nō ignorat.tāta ē ei auiditas vt cauda verando cibos excutiat:¶ Jorath. Mugilus ē piſcꝭ velociſſim⁹ i aq̄s fluuialib⁹ ſ3 naturalr incaut⁹ nā deridet ei⁹ ſtulticia:cū in metu capite abſconſo:totū corp⁹ abſcōſū3 ac ſecuꝝ credit. hic cū lucio inimicitias h3 hyeme tm̄.ꝛ hmōi cā credit q2 tūc rar⁹ ē cib⁹,p q̄ dimicāt. Eſtate vero abūdat:ꝛ ideo ad ↄcordiā redigunt.

Operationes

A ¶ Plinius libro.xxxij. Cinis e capite mugilum ꝛ mulorum ſciaticos liberat

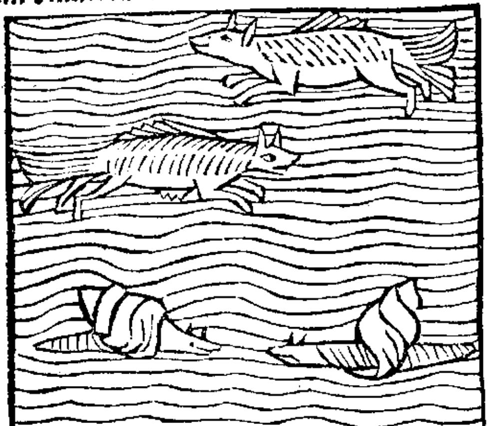

Capitulum.lviij.

m Us marinus. Muſculus ꝛ Muſtela. Mus marin⁹ ad terras exit:ibiq; foſſa3 faciēs oua parit.ac rurſus terra obruit. Poſt triceſimā vo diē rediēs iterꝝ foſſa3 aperit:ꝛ fet⁹ i aquā ducit.hoꝝ fetus inter initia viſu caret.ſicut fet⁹ oīm fere aquatiliū. Jſi. Muſcul⁹ dict⁹ ē:eo q̄ ſit balene maſculus. Eius coitu hec belua cōcipe phibet Sūt aūt muſculi cochlee q̄3 lacte cōcipiūt oſtree.¶ Pli.li.ix. Amicitie ſunt exēpla muſcul⁹ ꝛ balena. Q̄ñq; p graui ſupcilioꝝ pondere obrutis ei⁹ oculis infeſtantia magnitudinē in vada pnatās demōſtrat.oculoꝝq; vice fungit.¶ Jdē li.xi. Muſcul⁹ marin⁹ q̄ balenā antecedit nullos h3 dētes:ſ3 p bis ſetas int⁹.ob id etiā hirſutā dicūt appellatā.¶ Jdē in li.ix. Muſtele piſces mēſe deputāt q̄s inter alpes lac⁹ rechie bigrātinus emulas murenis generat.¶ Ariſto. Muſtela ſicē delphinus ꝛ foca viuos fetus de corpe ſuo edūt:et cū partus ediderint ſi erga ſuos catulos inſidias queq; molliri pſenſerint ipos tuent etatis tenere pauorē affectu materno cōpmūt: oraq; aperiūt.ꝛ innoxio dente part⁹ ſuos ſuſpendūt Jnterno q̄3 corpe recipe ac genitali aluo ferunt abſcōdere donec ad illos ſecuritatē deferāt.aut ſui corpis obiectu defendāt

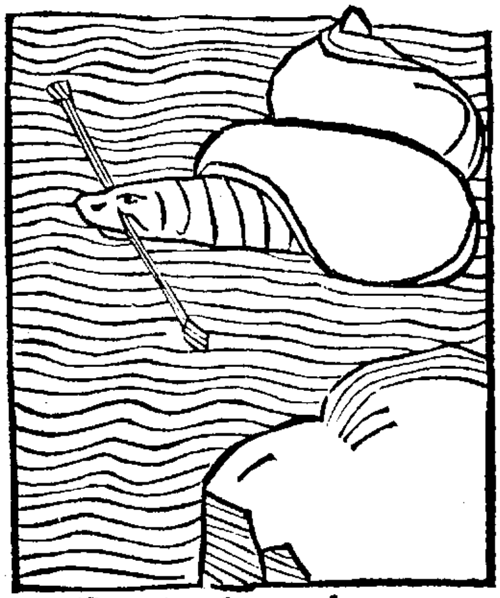

Capitulum.lviiij.

m Urix. Jſido. Murix eſt cochlea maris ab acumie ꝛ aſperitate dicta.que alio noīe conchiliū dicit:eo q̄ circūciſa ferro lachrymas purpurei coloris emittat.ex q̄bus purpura tingit.ꝛ inde oſtru3 appellatū ē.q̄ hec tinctura ex hūore teſte elicitur. Murianus autē tradit muricē echineū. ¶ Pli.li.ix. Murices conche marine ſunt q̄ latent circa canis ortū tricēis dieb⁹:ꝛ ſtatuto tpe exeūt pcioſu3 liquorē tingēdis veſtib⁹ in medijs faucib⁹ hūt vtilē. Sed is color in ſola vena cādida reperit. Reliquū vo corp⁹ ſterile eſt. Viuis q̄3 tm̄ hic color exprimitur:

q2 morientes cū vita ſuccū euomūt. nō habēt ſpericū os neq3 rotundū nec in angulos, pdeſ unter roſtro ſed ad conche modū vtroq3 late re clauditᷣ. ¶ Jdem in eodē. Alia marina q̄ ſūt dure teſte vt murices: aut purpure ſaluiſ ario lentiore, pueniūt (ſicut a creſcēte humo re culices) atq3 ſpuma maris incaleſcente cū admiſſus eſt imber. Et he pariūt in vere.

Operationes

A ¶ Pliniꝰ li. xxxij. Muricum teſte cinis vtili
B ter cū melle illinitᷣ vlceribꝫ capitꝫ. ¶ Jdem q̄3 cinis bonū eſt dentifriciū. Et maculas purſ gat in facie mulierꝫ cū melle illinitus. cutēq3 erugat. extenditq3 ſeptenis diebꝫ illitꝰ: ita vt
C octauo candido ouoꝝ foueatᷣ. ¶ Jdē ex oleo valet ad parotidas ꝛ ſtrumas. Panniſq3 reſi ſtit vtroq3 modo. ſiue opus ſit incipiētes diſ
D currere: ſiue cōcoctos emittere. ¶ Jtē muri cū cinis cū oleo tumores tollit. Cinisq3 teſta rū eaꝝ melle mām̄as mlieꝝ efficaciter ſanat.

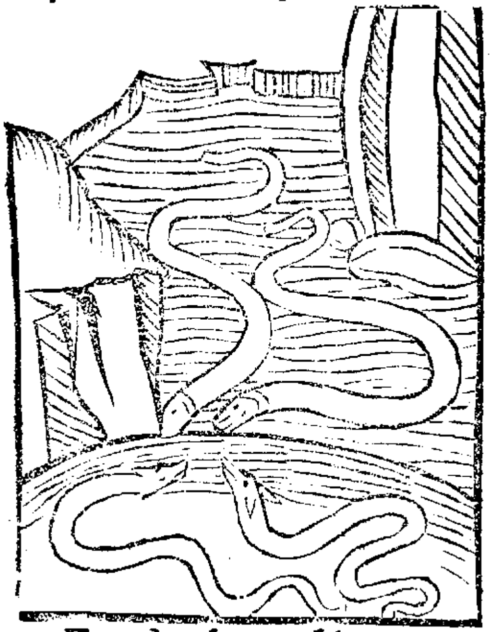

Capitulum. lix.

Urena. Jſido. Murenā greci mireſ
m nā vocant: eo q2 plicet ſe in circulos Hāc feminini tm̄ ſexū tradūt ꝛ a ſer pente ɔcipe. Ob id a piſcatoribꝫ tanq3 a ſerſ pente ſibilo euocatᷣ ꝛ capitᷣ. Jctu fuſtis diffi culter interimitᷣ. Ferula vero ptinꝰ aīam eaꝝ habere in cauda certū eſt Naꝫ capite pcuſſo vix interimitᷣ. cauda ſtatim exanimatᷣ. ¶ Pli. li. ix. Murena eſt piſcis longus molli cute intectus. hyme latet. Nec capitᷣ niſi diebus eſtatꝫ. ſicut conger ꝛ oēs ſaxatiles. Exit ī ter rā ſicut polippus. huic emulat ꝛ muſtela Qui buſdā piſcibꝫ date ſūt pīnne vice pedū. Quiſ buſdā vero nulle ſunt vt murenis. quibꝫ nec branchie. hec flexuoſo ī pulſu corpoꝝ ita ma ri vtuntᷣ: vt ſerpētes terra. in ſicco q̄3 repunt Murena q̄cūq3 menſe parit: cū ceteri piſces ſtatuto tpe pariāt. Oua eiꝰ citiſſime creſcūt. Jn ſicco littore elapſas vulgus coitu ſerpen tiū impleri putat. ¶ Ex li. de na. re. Murene ſicut dicit Piniꝰ libēter ſe tenēt inter harūſ dines ꝛ ligna: vt ſi forte rheti ɔcludantᷣ flexu multiplici euadāt. Hec morſum venenoſum hūt: ſed capitis eorundē cinere morſus ſanatᷣ Periculoſuꝫ eſt eas in cibū ſumere: niſi pus in vino optime ac diutiſſime decoquantᷣ. et ſpeciebꝫ aromaticꝫ maxīeq3 pipere cōdiantᷣ. venenoſo nāq3 abūdat humore. vn̄ nec de faſ cili cedūt coctioni. Jtē murenā iuxta Baſiſ liū. vipera ex aq̄s in ſiccū euocat ad coitum. ¶ Jorath vbi. ſ. Murena nō a ſuo ſilī ſ3 a ſer pente ſibilo ad ſociū euocata ɔcipit. nec aliſ q̄d tn̄ ſerpenti ſ3 ſibi ſile gignit. ¶ Ambro. Ui pera quidē ad littꝰ maris ſibilo murenā euo cat venenū ſuū vomit. Jlla ſtatim venit et cū eo coit: ꝛ poſt vipera venenū ſuū reſumit.

Operationes

¶ Piniꝰ vbi. ſ. Murene morſus capitꝫ ipſiꝰ A
cinere ſanatᷣ. ¶ Lichenas etiā ꝛ lepras ſoluit B
murenarū cinis cū ternis obulis mellis.

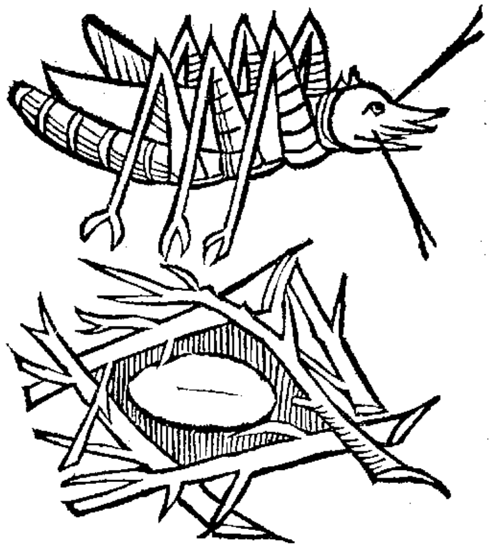

Capitulum. lx.

Ultipes. Ex li. de naī re. Multipes
m piſcis marinꝰ eſt. a re nomē hꝫ. huic pedeſ a latere, pcedūt Jn hyeme coit

⁊ inter ceteros piſces ſibi nidum ex ſurculis ↄſtruit. ꝑ duos mẽſes ouat. ⁊ hoc vnũ ouum tm̃ ad inſtar nucis paruũ. Femia ꝑ q̃dragin ta noctes ſedet: ⁊ ouũ a ſe editũ fouet ex q̃ fi unt piſces innũerabiles. Q̃ð ſi nõ eẽt: mult ũ coꝝ gen⁹ decreſceret. q̃ ſeipos inuicẽ conſu mũt. ⁊ multe comeſtiõis ſũt. Multipes aſtu tia magis q̃ꝫ fortitudĩe vincit karabo mon ſtrũ marinũ qð validũ eſt ac robuſtũ. Cuius victorie ſignũ. nã ſimul capti in rheti repiunt̃ Karabo frequẽter mortu⁹ inuenit̃ aut letali ter vulnerat⁹. Eſt etiã quoddã gen⁹ multipe dis naturaliter aſtutũ qð in aqua ſupnatat ⁊ dorſi teſtã ad ſolẽ ponit vt deſiccet̃ ac durioꝛ fiat. ſic vt ſalſas maris aq̃s ⁊ aduerſa ſcopu loꝝ pati valeat. ¶ Actoꝛ. Multipes ipe ẽ po lippus iuxta Pliniũ. de q̃ pleni⁹ īferi⁹ dicet̃.

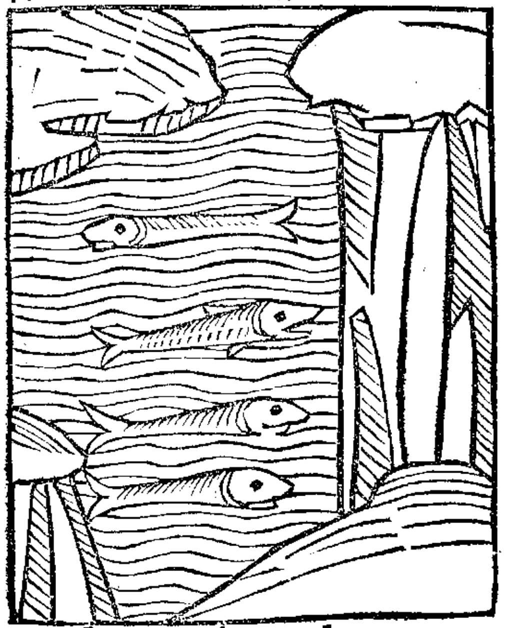

Capitulum. lxj.

m Ulus vel Mullus. Ex li. de na. reꝝ Mulus eſt piſcꝫ marinus (vt ait Pli nius) modice quãtitatis gratia no bilitatis in eſum tm̃ datus nobilibꝫ. Rariſſi mus tñ eſt quẽ ſeptẽtrionalis tm̃ gignit oc ceanus. Hoꝝ tñ genera plura ſunt. Quidaꝫ alga ⁊ oſtreis ac limo ceterorũq̃ꝫ piſciũ car neveſcunt̃. Nobiliores aũt in inferioꝛi labio vel labro gemina barba inſigniunt̃. victuſq̃ꝫ coꝝ eſt qð iuxta ripas aeris ſerenitatẽ ↄcre uerit. Mulum nobilẽ expirantez numeroſa colorũ varietate ſpectari proceres gule nar rant. ¶ Seneca de naturalibꝫ queſtiõibus li bro. vij. Incredibilia ſicut iam ſuperi⁹ dictũ eſt ſunt opa luxurie in cubili piſcens natant: ⁊ ſub ipa menſa capit̃ qui ſtatim in menſam tranſferatur. Paꝝ recens videt̃ mulus niſi q̃ in cõuiue manu morit̃. Obſeruat̃ morientiũ coloꝛ: quẽ in multas mutationes moꝛs ipſa luctante ſpiritu vertit. Ruboꝛ pmuꝫ: deinde palloꝛ ſuffundit̃. longa ſomniculoſa inertiſq̃ꝫ luxurie expectatio. Nolunt attingere niſi eo dem die captũ: qui ipm (vt aiunt) mare ſapi unt ⁊c. ¶ Iſidoꝛus. Mulus vocatus eſt: eo q̃ꝫ mollis ſit ac tenerrimus. cui⁹ cibo tradũt libidinem inhiberi: ⁊ oculoꝝ aciẽ hebetari. hoĩes vero q̃ his ſepe paſti ſunt piſcem olent mulo in vitio necato. qui inde biberint tedi um vini habẽt. ¶ Alexander. Mulus bouis fimo delectatur adeo vt in ipo iaceat: ⁊ tin cturam caro piſcis ex fimo mutuetur.

Operationes

¶ Plinius. Mulus cõtra paſtinacas ⁊ ſcoꝛ piões terreſtres ſiue marinos: ⁊ dracões at q̃ꝫ ſpalangia prodeſt illit⁹: aut in cibo ſũpt⁹. A
¶ Einſdẽq̃ꝫ recentis a capite cinis ↄtra om nia venena valet. Et priuatim cõtra fungos. B
¶ Iterũ cinis e capite multoꝝ attritos ſcia ticos liberat. C
Cõburuntur autẽ in vaſe ficti li ⁊ cum melle debent illiniri. ¶ Mulos aũt in cibo inutiles neruis inuenio. D
Eoꝝ quoq̃ꝫ cibo tradũt oculoꝝ aciem hebetari. In mẽ ſtruis vero mulieꝝ auxiliat̃ mulus. Inuete rati muli ⁊ in potiõe triti vomitiões ↄcitant.
¶ Muloꝝ ſalſamenti cinis carbũculos diſ E
cutit. Mulus aũt in vino necatus (vt dictũ eſt) his q̃ biberint inde vini tediũ afferunt.

Capitulum. lxij.

Monachus marinꝰ et Monoceron.
m Ex li. de na. re. Monachi maris di-
cti ſunt: qꝛ caput hñt vt monachi re-
center raſi coronã deſup raſaz ⁊ cãdidã. ⁊ cir
culũ in modũ criniũ ſup loca auriũ. facie; tñ
nõ habet in toto ſimilẽ homini: qꝛ naſum ha
bet piſci ſimilẽ. ⁊ os naſo cõtinuũ. Ceterũ in
inferioribꝫ habet formã piſcis. hoc monſtrũ
hoĩes ſup ripas maris ambulãtes libẽter al
licit: ⁊ corã eis ſup aquas ludit: ꝙ ſi hominẽ
admirantẽ ꝓpinquare viderit appropinquat
⁊ ipſe. ⁊ ſi dat̃ facultas hoĩem rapit ⁊ traijcit
in ꝓfundum: ſicqꝫ carnibꝫ eius ſatiatur.

Operationes

A ¶ In eodem libro vt ſupra. Monoceron eſt
monſtrũ marinũ: habens in fronte cornu ma
ximũ: quo naues obuias penetrare poſſit: ac
deſtruere ⁊ hominum multitudinem ꝑdere.
B ¶ Sed in hoc pietas creatoris hũano gene
ri ꝓuidit: quia cum tardum animal creatum
ſit: naues eo viſo poſſunt effugere.

Capitulum. lxiij.

Arcos. Nautilos ⁊ Nubes.
Iſidorus. Narcos. teſte Ari-
n ſto: tante ꝟtutis eſt piſcis vt me
diante lino ⁊ calamo ad manũ
piſcatoris hamũ tenẽtꝫ accedat
ſtupor ⁊ inſenſibilitas: imo ⁊ totuz corpꝰ ſtu-
pefacit: niſi citiꝰ hamuz deijciat. Inde eſt ꝙ
etiã ſtuporifera vt papauer ⁊ hmõi cetera di
cunt̃ narcotica. ¶ Pliniꝰ lib. ix. Nautilos ꝗ
ab alijs vocat̃ pompilos inter ꝓcipua mira-
cula marꝫ cõputatur. Nã ſupinus in ſumma
equorũ ꝓuenit. ita ſe paulatim ſubrigens. vt
emiſſa ꝑ fiſtulam aqua velut exoneratus ſen
tina facile nauiget. Poſtea prima duo bra-
chia retorquens membranã inter illa mire te
nuitatis extendit: qua verificante in auras
ceteris brachijs ſubremigans media cauda
vt gubernaculo ſe dirigit: ita vadit alto li-
burnicarũ gaudens imagine. ſi qd pauorꝫ in-
terueniat hauſta ſe mergẽs aqua. ¶ Ex libro
de naturis reꝝ. Nubes ſm Ariſto. eſt piſcis
in aqua viuens applicatus ad petraz. Aqua
non deſcendit nec ſeparat̃: niſi ꝑ attractionẽ
inſpirationis concitus.

Capitulum. lxiiij.

Ereides ⁊ Orcha. Iſidorus. Nerei
n des ſũt belua marine toto corpe hir
ſutis hiſpide. Habẽtqꝫ ſpeciẽ aliquã
formatam cũ homine. Horũ aliqua cũ mor-
talis ꝯditionis imitatrix emori debet. audi-
tur procul gemitꝰ eius ac planctus. De his
plenius dictum eſt ſuperius in cap̃. Balena.
¶ Ex li. de na. re. Orchũ monſtrũ marinũ eſt
(vt ait Pliniꝰ.) ei imago nulla poteſt exꝓmi
repſentatione: niſi ꝙ ſit mollis carnis imen
ſe. hec balenas graui odio ꝓſeqtur: dentibꝰ
truculẽtis ſecreta feminaꝝ irrũpunt: ac mor
ſu lacerat. Ille vero ad flexũ imobiles: ad re
pugnãdũ inertes: põdere ſuo onerate ac pin
nis inualide. Solũ nouerũt auxiliũ in altuz
mare refugere: ſeqꝫ toto occeano defendere.
Ecõtra vero orche in malicia ꝑtinaces labo
rãt fugiẽtibꝫ occurrere: ⁊ incautas anguſtijs
trucidare: inuada vrgere: ſaxis illidere ⁊c.

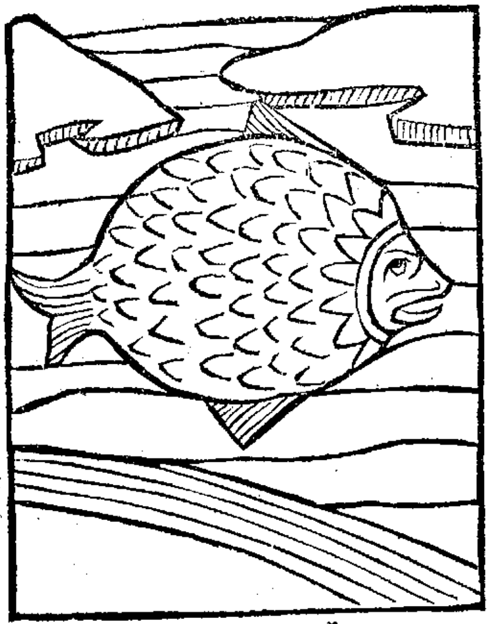

Capitulum.lxv.

Rbis.Iſi.Orbis dictus eſt a fi-
gura.ſ.q2 rotūdus eſt.⁊ totus in
o capite ↄſtat.¶Pli.li.xxxij.Du-
riſſimū eſſe piſciū ↄſtat eū q̇ orbiſ
vocaꝛ rotundus ſine ſquamis.

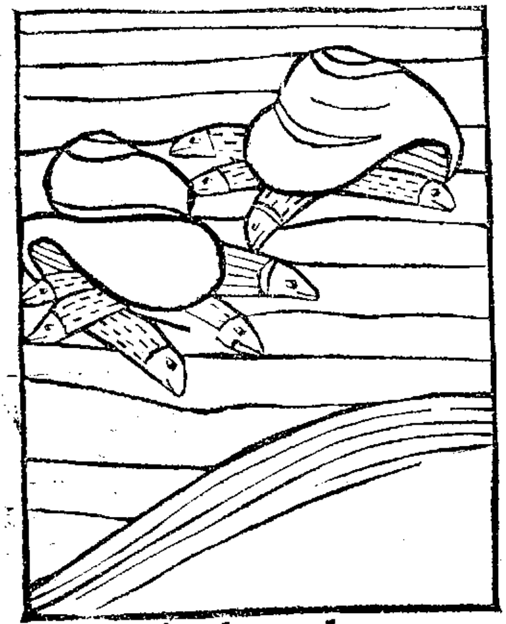

Capitulum.lxvi.

Strea.Ex li.de na.rez.Oſtreū vt
o dicūt Ambroſi⁹ ⁊ Iſi.Cumq; teſtaꝫ
aperit vt clementioris aure delicijs
glorieꝛ.Sed cancer inſidias ei repentinas
ꝑtendit.⁊ lapidē inter ei⁹ teſtas proijcit:ne il
las cōiungere poſſit.⁊ ſic oſtree carnes cor-
rodit.oſtreū ſiq̇dē in ſiccū vl̄ in ſicco iacens.
iam vt in domo conchas tpe acceſſiōis ma-
ris aperit.¶Iſi.Eſt aūt in oſtrea ꝑcioſiſſima
margarita naturaliter infixa q̄ maris aqua ī
ea ſolidaꝛ.Que etiā difficile apud reges in-
ueniꝛ.⁊ in littoribꝫ q̄ſi vilis iacens:a vulgo ſa
xis aſperis ⁊ cauteribꝫ colligiꝛ.¶Pli.lib.ix.
Silicea teſta incluſis fatēdū eſt nullū ineſſe
ſenſum vt oſtreis putreſcēte limo ꝓueniūt ac
ſpuma circa nauigia diutius ſtantia defixoſ-
q; palos ⁊ ligna.Nuper cōpertū in oſtrearia
humorē fetificū effluere in modū lactis.

Operationes

¶Oſtree peculariter ↄtra venena leporꝫ ma A
rini aduerſanꝛ:eiſq; menſaꝝ diuitū palma tri
buiꝛ:ſtomachū reficiūt:faſtidijs medentur.
¶Additq; luxuriā frig⁹ obrutis niue: ſūma B
montiū ⁊ marꝫ yma miſcēs.¶Aluum leniter C
emolliūt:coctaq; mulſo tenaſmo q̇ ſine exul
ceratiōe ſit liberāt.¶Ueſicaꝝ etiā vlcera re- D
purgāt.¶Cocta ꝑo in conchis ſuis ſicut ve E
nerint clauſa mire diſtillatiōibꝫ ꝓſunt.Horū
teſte cinis vuā ſedat:⁊ ↄſillas admixto melle
¶Ariſto.Eſt āt piſcꝫ de genere oſtree.i.teſte E
dure:q̇ cauda natat ⁊ repit.¶Dyaſ.Oſtree F
porphire vnde purpura tingiꝛ cochlee ſunt q̄ G
vſte deſiccatiue ꝟtutis ſunt q̇bꝫ ⁊ ceteraꝝ co
chleaꝝ ꝟtute ſunt ſiles.¶Nā ⁊ ego eis vſus H
ſum in ramatica ⁊ diuturna ⁊ q̄ difficile ↄcar
nanꝛ vulnera ⁊ caua:et nimis ꝓfunda.quas
vſtas appoſui cū adipe veteri ⁊ butiro nouo.

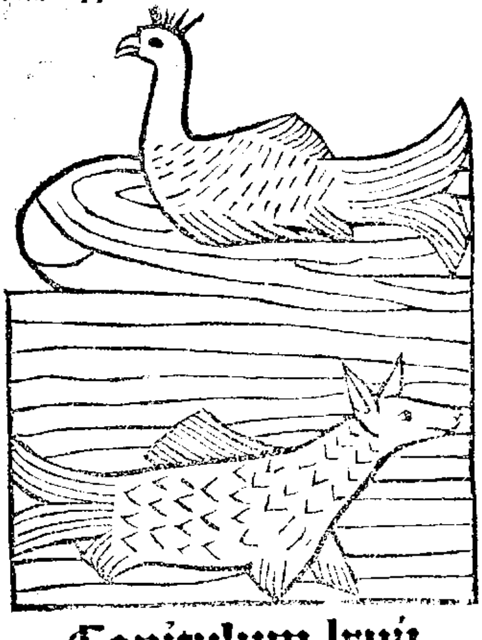

Capitulum.lxvii.

p Agrus. Pauuſ. Pectine ⁊ Perca. Iſi. Pagrus piſcꝭ ē quē greci fagrū ideo nūcupāt: ꝙ duros dentes habeat: ita vt oſtreis in mari alat. Actor. Pagrus ⁊ ipe eſt dentix. de q̄ dictū eſt ſuperi⁹. ¶ Plinius libro nono. Om̄es q̄dē piſces pregelidam hyemem ſentiūt: ſed maxime q̄ lapidem habere ī capite eſtimant vt lupi ⁊ pagri. Cunqꝫ aſpere fuerint hyemes: multi ex eis ceci capiunt: ſicut de lupo marino dictū eſt ſuperi⁹. ¶ Ex libro de na. rerū. Pauus maris dict⁹ eſt a pauone volucre: quoniā ſimilis ē ei ī colorib⁹. dorſo enī ⁊ collo pict⁹ ē colore diuerſo. ¶ In eodē libro vt ſupra. Pectines mar̄ armant vnguib⁹. lucent in tenebris ignium more. In magnis frigorib⁹ ⁊ magnis eſtib⁹ recondunt quia temperatū aerem eos habere oportet vt viuant: cum exceſſum paſſionū in elementis vngues eorum non pati valeant.

Operationes

A ¶ Ariſtoteles. Aīalis marini qđ dicit pecten pedibus ſi q̄d appropinquauerit oculū ſubito claudit. ¶ Plini⁹ vt ſupra. Pectines ſponte nature harenoſis proueniunt.

B ¶ Actor. Perca eſt piſcꝭ pluuialis varij coloris curſu velociſſim⁹ ſquamis ⁊ pinnulis acutis ⁊ aſperrimis armat⁹: q̄b⁹ etiā ſe defendit cōtra piſces maiores ne p̄dantes eā īuadāt pre ceteris piſcib⁹ fluuialib⁹ ⁊ ſtagnenſib⁹ infirmis in cibo precipue conuenit.

C ¶ Alexander. Perca videns ſibi lucium imminere horret pinnis: ⁊ ſic euadit.

Capitulum. lxviij.

p Lataniſte et Perna. Albertus in libro de naturis animalium. Plataniſte vt dicit Plinius. belue ſunt marine: que gange fluuio Indie naſcuntur et in mare veniunt. Et roſtrum habent delphini. et caudam habent cubitorum ſedecim longitudinis. His ſocijs ſunt belue: quos ſtatuas vocant brachia bina habentes: quibus tanta ineſt fortitudo vt elephantes in aquam intrantes infeſtēt: ⁊ eis permuſcidas abrūpat. ¶ Eodem libro vt ſupra. Perna animal ē marinum de genere concharū. Et eſt croceū valde magne quantitatis exiſtens. intra ipas veſtitur vellere vulno ⁊ nitido valde precioſo: et fiunt inde ornamenta veſtium ⁊ peplorum precioſa.

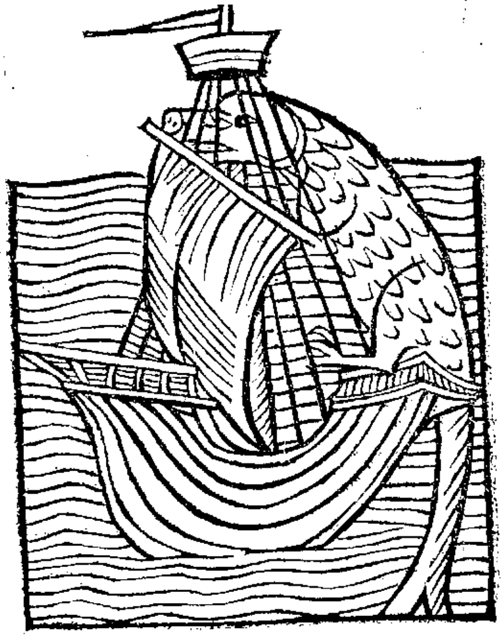

Capitulum. lxix.

p Iſtris. Albertus in libro vt ſupra. Piſtris animal eſt marinum magnū valde vt dicit Plinius. In occeano gallias attingente aliquando inuentum. Aliquando ſe offert mare in moduꝫ altiſſime columne intra vela nauigantium apparens. et aquam ingentem ſpargit: ita ꝙ in pauorem vertit nauigantes.

Capitulum. lxx.

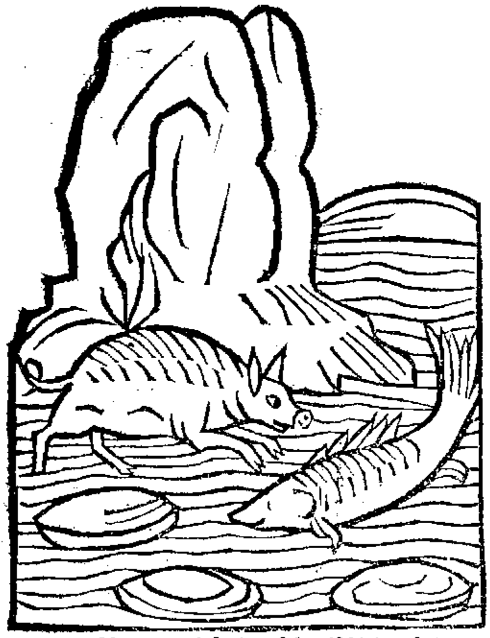

p Jnna ꝛ Plais. Plini⁹ li.ix. Pinna ē piſcis concharū generis. naſcitur in limoſis ſubrecta ſemper: nec vnꝗ̄ ſine comite: quem pinnocherem vocant. Alij pinophilacem: id eſt ſuilla parua. alibi cancer. dapis aſſectatoꝛ. pandit aūt ſe luminibꝫ. oꝛbum coꝛpus intus minutis piſcibꝫ p̄bens. Aſſultant alij ꝓtinus: ꝛ vbi licenti⁹ audacia creuit implent eaꝫ. At illa oꝛe compreſſo. q̄cquid cōcluſerit examinat. partemꝗ; ſocio tribuit. Quo magis miroꝛ exiſtimaſſe quoſdaꝫ aquatilibus nulluꝫ ineſſe ſenſum. ¶ Ex libꝛo de naturis rerū. Pinna de genere concharū eſt: coꝛpuſꝗ; rotundū habet. Mas ꝛ femina ſocialiter ambulāt. aperit pinna conchas ſuas ad lunā. ſeꝗ; paruis piſcibꝫ offert q̄ſi moꝛtuam. Qui ꝓtin⁹ exultantes vbi licentius (ſicut dictū eſt) audacia creuerit implent eius conchas. Mox vero pinnam ſe plenam ſentiens app̄henſum q̄cq̄d incluſerit examinat. Actoꝛ. Plays eſt piſcꝭ notus ꝛ vſitat⁹ apud nos. ſcꝫ ꝛ bicoloꝛ. Nam ex vna parte albꝫ: ex altera niger. De quo ſicut de pluribꝫ alijs nihil in p̄nominatis autoꝛibꝫ repperi: niſi foꝛte alijs nominibꝫ vocentur ab eis q̄ꝫ a nobis.

Capitulum. lxxi.

p Oꝛcus marinus. Jſidoꝛus. Poꝛcus marin⁹ eſt qui vocatur ſuillus. qꝛ dū eſcam querit: moꝛe ſuis terraꝫ ſub aquis fodit. Circa guttur enim habet oꝛis oꝛificium. ꝛ niſi roſtrum harenis immergat paſtum non colligit. ¶ Ex libꝛo de naturꝭ rerū. Poꝛcus maris eſt piſcis eſibilis poꝛci terreſtris ex magna parte ſimilis. Nam et caput habet ſimilimum: et membꝛa in coꝛpoꝛe. coſtaſꝗ; ſimili modo diſpoſitas. Tota fere caro eius in pinguedinem tranſit. Lingua eius abſoluta eſt vt poꝛci: ſed voce differunt. Jn eius doꝛſo quedam ſpine ſunt venenū efficaciſſimum habentes: ꝛ punctionibꝫ ſuis valde cruciantes. Sed fel eoꝛum puncturis remedio eſt. Plini⁹ li. xxxij. Jnter venena piſcium ſunt poꝛci marini. ſpine in doꝛſo cruciatu magno leſoꝛum. Remedio autem eſt lim⁹ ex reliquo coꝛpoꝛis piſcium eoꝛum.

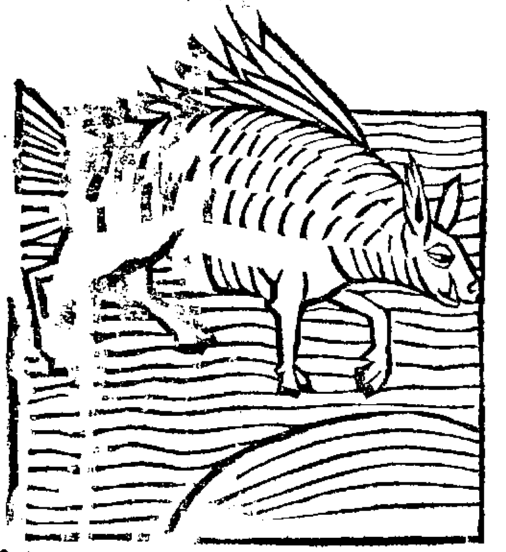

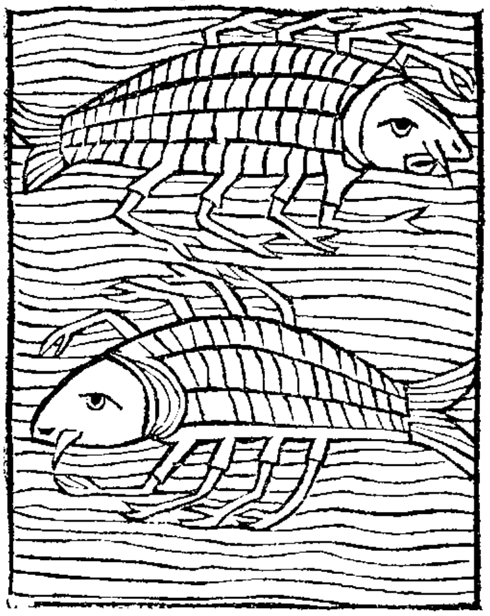

Capitulum. lxxij.

p Olippus. Areſto. Polippꝰ hꝫ īnna-
mē ſquamoſitatē pedū. ꝑ illā enī īuol
uit om̄e qḋ ſibi appropinq̄t. Aial tñ
bn̄s ſanguinē h. cerebꝝ. Mēbra vētr̄ ī ſe
pia ⁊ multi pede ꝯſilia ſunt ī figura ⁊ tactu q̇c
q̇t comedit aggregat ī cauernis vbi manet.
Et poſtq̄ om̄e idoneū ſibi comederit. tūc te-
ſtas reſiduas ⁊ cortices cancroꝝ eijcit. Mu
tat̄ color eiꝰ ⁊ colore lapidū q̇ ſūt ꝓpe illum fit
coloratꝰ qḋ ei accidit cū timuerit. Ex lib. de
na. re. Polippus eſt piſcis tantā bn̄s virtutē
in brachijs: vt nautaꝫ aliq̄n de naui incaute
ſtantem rapiat: ⁊ ī mare trahat: eiuſq; carni-
bꝫ ſaciet̄. Carnibꝫ enī libēter veſcit̄. ſupinꝰ ad
heret ſcopulis: ⁊ auelli neq̄t. cui ſi fetida res
admota fuerit: ab eiꝰ odore ꝓtinꝰ reſilit. Hi
in mari iuxta venetiā frequētiſſimi ſūt. Item
polippi ſiue multipes verſo in terrā capite co
eunt. oua atq; tā multa fecūditate faciunt: ꝙ
hoīs occiſi teſta capi nō pn̄t. ſupq; ſedētes et
incubātes q̄ſi cancellatꝫ brachijs camerā fa
ciūt. Itē pollippus vel multipes cornu cerui
vel ſtoracꝫ ſicci fumo deludit̄ ⁊ deꝑhendit̄. q̄ꝛ
diligit ip̄m. ⁊ ob hoc intrat vaſa venātiū. Ex
ip̄o etiā aſſato ī hamo poſito venatores mul
tos capiūt piſces. Polippꝰ ⁊ karabo. ſi ſimul
irriti fuerint: karabo mortuꝰ inuenit̄. Itē dꝛ
ꝙ cū ouant natāt: ⁊ mares ⁊ femīe debilitan
tur intm̄: vt a piſcibꝫ paruis comedant̄: ⁊ ī ca
uernis facile deꝑhēdunt̄. qḋ tñ nō accidit iu
uenibꝫ ⁊ ꝑuis: imo fortiores ſūt magnis. Itē
in hyeme coeūt. in vere aūt ouāt ſiue pariunt
Caput maris longiꝰ eſt capite femine.

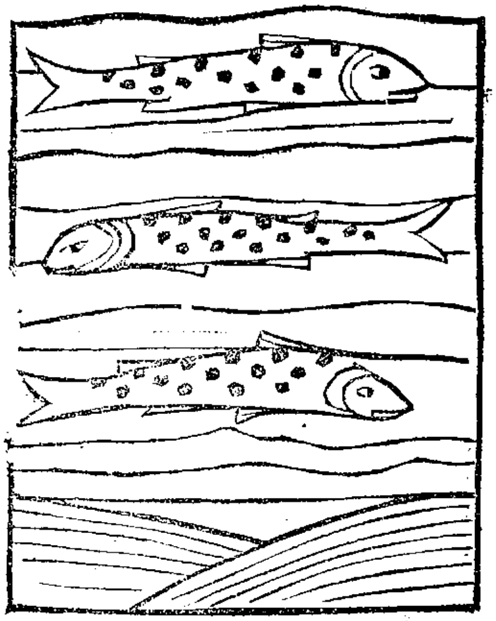

Capitulum. lxxiij.

p Ungitiuus. Ex li. de na. re. Pungiti
uus vero eſt oīm fere piſciū minimꝰ
q̇buſdā ſpinis ſm nomē ſuū pungēs
Mas in eis circa fauces rubeus eſt. Femi-
na vero illa rubedine caret. Ambo ꝓ macu
lis nudati ſunt. Hos vulgꝰ opinat̄ ſine ſemi
ne in aq̇s creſcere. ⁊ qḋ mirabilius eſt: alios
etiā hoꝝ ſemē ꝓpagari. Uñ ⁊ hūc piſcem ma
trē piſciū vocant. Dicūt enī ſi ſtagnū nouū fi
at: nulluſq; piſcis immittatur. Hos piſcicu-
los anno p̄mo in eo inueniri. ⁊ anno ſcḋo di-
uerſi generis piſces ex eiſdem ꝓpagari.

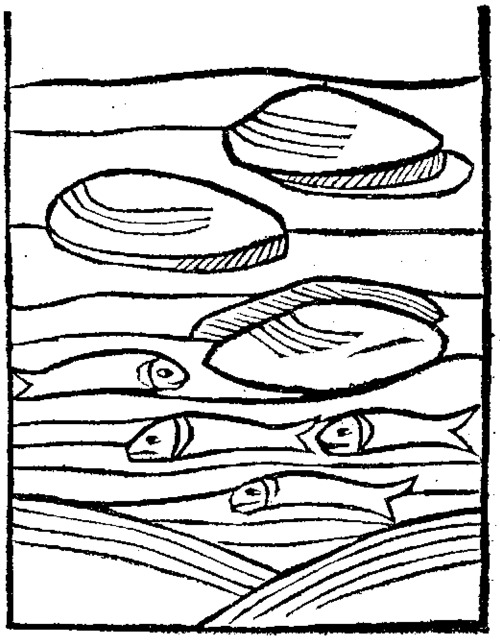

Capitulum. lxxiiij.

p Urpura. Ex libris de naturis rerū.
Purpure ſunt conche marine q̄ ver
no tempe congregantur: ⁊ attrite li-
quoreꝫ ore ſaliuant. Similiter ⁊ murices cir
ca canis ortū tricenis diebꝫ. Mutuoq; attri
tu lentore cuiuſdā cere ſaliuāt ſimiliter ⁊ mu-
rices. Purpuras ac viuas capere ꝯtendunt:
q̄ꝛ cum vita ſua ſuccum illū euomūt: ⁊ maio-
ribꝫ quidē conchis detracta concha auferūt
Minores vero cum teſtis frangunt: ita de-
mum rorē eū excipiētes tyri lingua purpure
longitudine digitali: qua paſcitur ꝑforando
reliqua conchilia tāta aculeo duricia. Aqua
dulci enecantur: ⁊ ſicubi flumini immergun-
tur. Alioquin capte etiaꝫ diebꝫ q̇nquagenis
viuūt ſaliua ſua. Hoꝝ piſciū conche īfra an-
nū magnitudinē implēt: ꝙ ſi ante in creſcēdo
trāſcurrāt: vim libidinis aufert̄: nec vltra co
ire pn̄t: vt in tpe p̄cioſum liquorem pariant.
Unde ſumma diligētia p̄mo anno detrahun

tur eis conche vel ꝯſtringunt̄ ne creſcāt. Hoc
liquore veſtis purpurea tingi ſolet. q̄ color ni
gricātis roſe more ſublucet purpure (ſm̄ Pli
nium) fetidis odoribꝫ capiunt̄. et cū ſemine/
ces fuerint mari reddite reuiuiſcunt.

Operationes

A ¶ Plini⁹ li. xxxiij. Purpure ꝯtra venena pro
ſunt. Horū teſte cinis vtiliter cū melle illinit̄
B vlceribꝫ capitis. ¶ Idem quoqꝫ cinis cū mel
le efficaciter ſanat mulierū mām̄as. pannis
C etiam inſiſtit vtroqꝫ modo. ¶ Idem cinis ſi/
ue opus ſit incipiētes diſcutere ſiue coctos
emittere. Purpurarū ſiue muricū minora ge/
nera ſunt efficaciora. ꝛ oris halitū cuſtodien
D tia. ¶ Dyaſcorides. Purpura maritima ꝛ bla
ta appellatur: quia quaſi blitula ſanguinis ap/
paret. Hui⁹ virtus ſicca eſt. vnde vulnera pu
trida gingiuarū in puluerē redacta ꝛ impoſi/
E ta purgat ꝛ cicatrizat. ¶ Et ſi in eis mala ca/
ro ſupcreuerit: puluerizata adhibita depa/
ſcit eam ꝛ extirpat. hoc et eius vngule com/
F buſte faciunt. ¶ Eedem vngule ꝛ cooptoriū
conchilij albū fumigata caſtorei odorem ha/
bent: ac fumigatione ſua ſtericis offocationi
G bus laborātes liberāt. ¶ Epilenticos curāt.
bibita ventrē mouent. Conchiliū ipm̄ cōbu/
ſtum omnia ſupradicta nouit facere.

Capitulum. lxxv.

Ayte ꝛ Raba. Ex libris de na/
turis rerū. Rayte que rabis gal
r lice dicuntur: eſt piſcis marī in/
ter piſces nobiles reputat⁹. ad
modum vilis. Et hoc vbi eſt pi
ſcium copia. prope modum rotundus eſt. et
in lōgitudine ꝛ latitudine fere equalis. Ocu
los habet horribiles. Os quoqꝫ deformida
te liuidum. ꝛ hoc non eo loco quo piſces ce/
teri ſed loco ventris. vbi vero caput ꝛ oculi
ſunt os non habet. Caudā habet prelongā
vt coluber: ꝛ in ea ſpinulas quaſdam acutas
valde. Habet ꝛ q̄nqꝫ in capite lapidē: nec cre
dimus q̄ natura creauerit eum inutilē. Hu/
ius carnes indigeſtibiles ſunt vt carnes bo
uine. Impinguatur (vt dicit Ariſto.) vento
meridionali flante. Jorath Eſt aūt piſcis no
mine rabas ſtupefaciēs. ita q̄ cū rhete porta
tur ꝑuenit ſtupor eius ad manū qua portat̄.
hic occultatur in arena ꝛ luto. Venaturqꝫ to
tum qđ ex piſcibꝫ appropinquat. ꝛ q̄ ſtupefa/
cit eos: ita q̄ nō poſſunt moueri. Ipſeqꝫ con/
ſequitur illos ꝛ comedit eos.

Capitulum. lxxvj.

Ana marina. Ambroſi⁹. Rana hor/
r rens in paludibꝫ: decora ī aq̄s inq̄
bus omnibꝫ fere preſtat elementis.
Areſto. Rana marina habet alas ſicut ꝛ om
nia cetera: quorum finis tendit ad ſtrictura.
Habet etiam brancos ad vnam partē decli
nantes aſperos. ſpinis ſimiles: ꝛ cooptoriū
habet in ranis. maior eſt femina ſicut ꝛ in ce/
teris ouantibꝫ: vt in lacertis ac ſerpētibus.
habet rana marina ſupra oculos partes pen
dentes quaſi pilos. habētes capita rotunda
quas ei ꝑparat natura cibi cauſa. Cum enim
rana mouet aliquid aquoſum cū luto ꝛ hare/
na. tūc partes illas que ſunt quaſi pili erigit:
caſqꝫ cum piſcib⁹ paruis inuoluit: ꝛ ad oris

ficium ſuũ cũ eis adducit:ſicq3 comedit. Et ſi ꝑ partes illas que ſunt ſup oculos non venat͛ qñ deꝑhendit͛ debilis ⁊ egra inuenit͛. Ex his etiam que latent eſt rana. cũq3 latuerit vadit ad viride ſup aquã ⁊ cibat͛ piſcibꝫ paruis q̄ ſunt in eo. Rana cõtinue generatiõis eſt. ⁊ ouat extra vnũ ouũ cõpletũ tantũ. Et eſt dure teſte. ꝓpter ſalutẽ qua exteriꝰ indiget. Huius cã ẽ natura ſui corpis: qꝛ caput eiꝰ ẽ ĩ q̃ntitate multiplex ad ſuũ corpꝰ. et ẽ ſpinoſum. Ideoq3 nõ recipit pullos in vltimo. Omnes autẽ piſces nutriũt filios preter ranas.

Operationes

A ¶ Auicenna in. iij. canone. Rana marina rubea (ſicut narrauerũt ſapientes) maligna eſt inuadens aĩalia. Nã ex longinquo ad ea ſalit vt mordeat. ⁊ ſi mordere nõ poteſt: exufflationẽ nociuã ad ea ſufflat.
B ¶ Ex eius morſu accidit apoſtẽa magnũ ⁊ ꝑditio velox
C ¶ Cura eius cũ tyriaca magna: ⁊ quod eſt eius generis.
D ¶ Actor. Rana marina rubea venenoſa. ⁊ eius potus accidit obfuſcatio corpis. ⁊ alia multa incõmoda.
E ¶ Idez. De hac ⁊ alijs ranarum ſpeciebus dictum eſt ſupra in tractatu de aĩalibꝫ capitulo. cxxij.

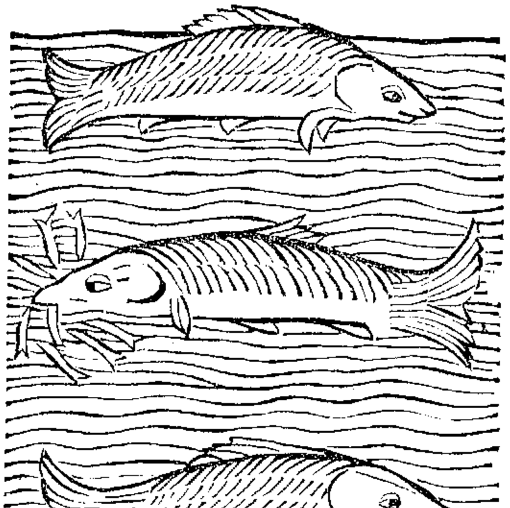

Capitulum. lxxvij.

r Umbus. Plinius libro nono. Rumbus eſt piſcis planus ſicut paſſer ⁊ ſolea. Hi a paſſeribus tm̃ ſitu corporum differunt. Dexter hic reſupinatus eſt illis, paſſeri leuus.

Operationes

A ¶ Idem in libro. xxxij. Rumbi carnes trite ⁊ ex aqua mulſa date febricitantibꝫ ꝓficiunt. Ex libro de naturis rerũ. Rumbus eſt piſcꝫ magnus fortis ⁊ aſtutus: ſed tardus. hic q̃3 piſcis vt rana marina ſimili modo deꝑdat͛. Nam in limo turbato abſconditus pinnas excertas mouet: ⁊ vbi piſces approximare viderit: mox eos corripit et deuorat. Argumentum eſt eius ſolerte. qꝛ cũ ſit tardiſſimꝰ omniũ piſciũ. mugilum tamẽ velociſſimuz in ventre ſepiſſime reperitur habere.

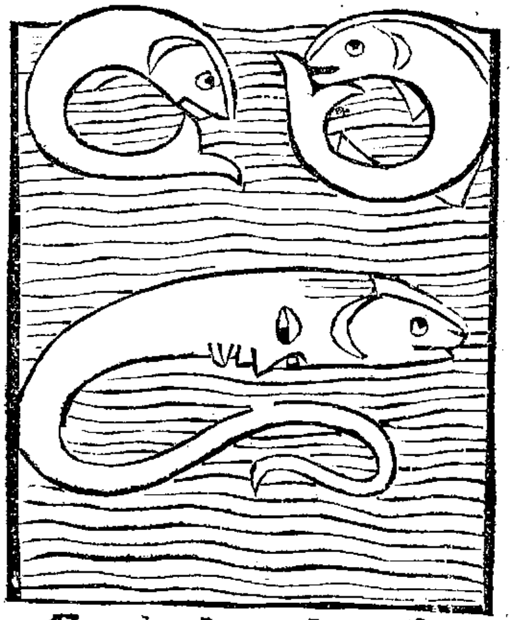

Capitulum. lxxviij.

r Ubus ⁊ Ryache. Albertus ĩ libro de naturis animaliũ. Rubus eſt piſcis in mari. Italie ⁊ grecie habundans: ⁊ eſt de genere pectinis totꝰ rotundus quaſi circulus pinnulis circũpoſitis. ⁊ ĩ parte magna pictus eſt rubeis virgulis ⁊ maculis. ⁊ illa ſuꝑficies tota eſt plena ſpinis aliq̃ntulum anterius. Et hic piſcis eſt piger ad natandũ ꝓpter ſui corpis latitudinez. demergit͛ autẽ in ꝓfundo ⁊ turbat aquã ⁊ piſces qui acceſſerint incautos cõfodit. ita ꝙ etiã velociſſimũ piſcem mugilum in ventre habere inuenitur. Hic piſcis delicatus eſt: et dulciſſime carnis. In eodem libro Ryache dicuntur piſces de pectini genere rotundi. ita ꝙ cubituz ⁊ aliq̃n duos cubitos habent in latitudine ⁊ tantundem in longũ. caudam habẽt longã ⁊ in hac pinnulas acutas ad natandum oculos horribiles. ⁊ os quaſi in loco vẽtris turpiſſimum. carnes habent duras ⁊ indigeſtibiles. vbi ipe piſcis rarius inuenitur. ibi eñ propter raritatem deſideratur.

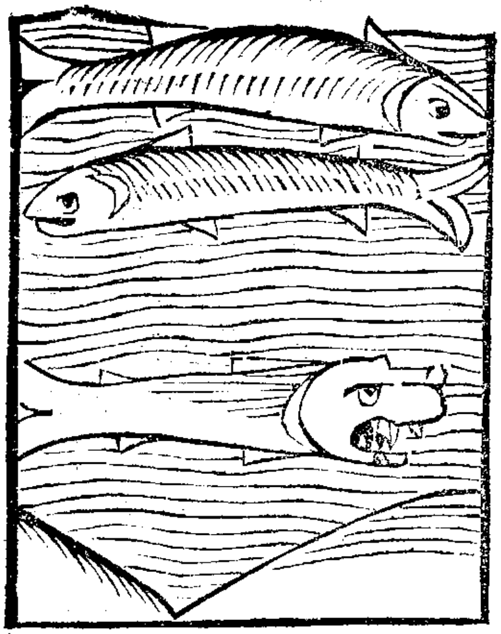

Capitulum. lxxix.

Almo ꝛ Salpa. Phiſiologus Salmo dicitur a ſaltu. caudaꝫ enī oꝛe replicat ꝛ reflectit. firmiter eam oꝛe tenens: donec ſaltꝰ agilitate locum etiam abꝛuptū conſcendit. ſed nec coloꝛ multum valet: aut ſapore anteꝙ̃ guſtauerit mare. Ad quod tendens contra fluminis impetum a ꝓpoſito nō diſiſtit quouſqꝫ reficiatur. deīde ad nota domicilia reuertitur. Ex libꝛo de na. reꝝ. Salmo piſcis eſt in latitudinem ꝛ longitudinem magnam excreſcens. Roboꝛe quoqꝫ fortꝫ eſt ſed ponderoſus ꝛ grauis. Omniſqꝫ habꝫ agilitas a potentia virtutis eius eſt potius ꝙ̃ a leuitate coꝛpoꝛis. hic vt dicit Pli. olim p̄ferebatur omnibus piſcibus fluuialibus. ꝛ maxime in aguitania. Carnes eius rubee ſunt. queſlicꝫ dulces ꝛ grates ſint valde. tū ſatietatem cito manducātibus ingerunt. piſcis iſte fetus facit: nec diu viuere poteſt ī aquis dulcibus ſtagnoꝛū niſi liberum habeat tranſitū ad dulces vndas fluuioꝛum. quinetiā vbi in tranſitu ſepe vel aliq̄d hmōi obſtaculū inuenerit: caput caude cōiungit. flexoqꝫ coꝛpe ꝓuolat adoptata. In libꝛo vt ſupꝛa. Salpa piſcis eſt obſcenus ꝛ vilis. hic miraculū ſui pꝛebet vt nunꝙ̃ decoqui poſſit niſi pꝛius fortiter fuſte vel ferula verberetur.

Capitulum. lxxx.

Parus ꝛ ſtaurus. Albertus in libꝛo de naturꝫ aīaliū. Sparus piſcis eſt

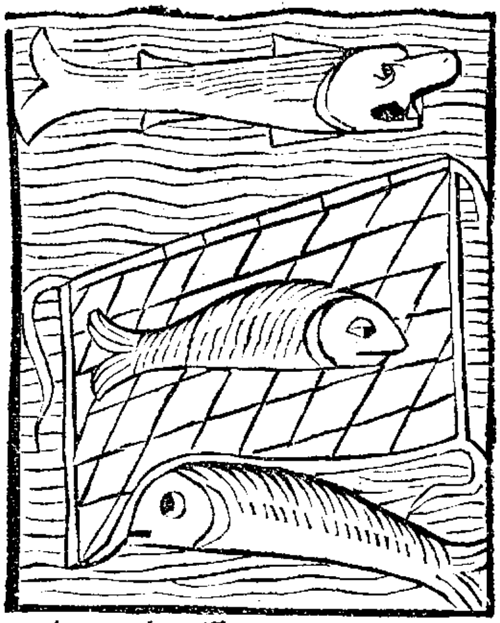

marinus ꝛ telo miſſili ꝙ ſpergitur quando iacitur. ꝛ dictus eſt eo ꝙ habeat huius inſtrumenti figuram. In libꝛo vt ſupꝛa. Staurus piſcis delectabilis qui ſolus ruminat. inter piſces. hunc piſcem dicunt non multos habere dentes: ꝛ ideo ruminatione indigere. licet hec ſit cauſa ruminationis. dicunt etiam hunc piſcem romani de longinquis partibꝰ allatum in tyberi eſſe multiplicatum.

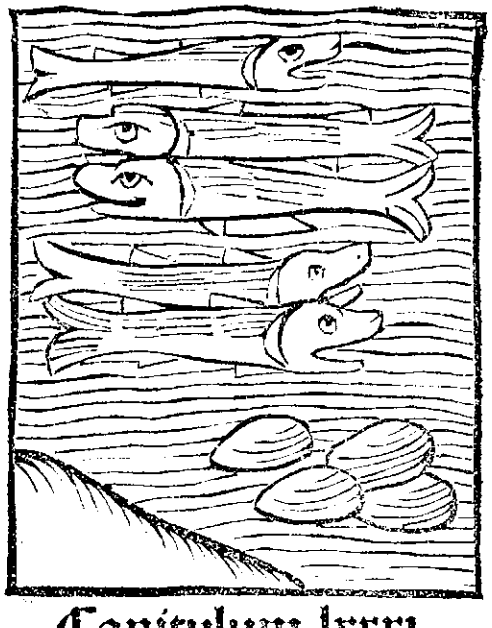

Capitulum. lxxxi.

Epia. Iſido. Sepia dꝛ qꝛ ſepibꝰ ītercluſa facilꝰ capitur in coeundo obſcenum genꝰ. nā oꝛe cōcipit ſicut vipera

huius attramēti tanta vis eſt vt lucerne ad-
ditū ethiopes videri.ablato priori lumīe q̄dā
tradūt.¶ Ex li.de na.reꝝ.Sepia ↄcipit ore ſi
cut ⁊ vipera.oua eius dura ſunt.He non na-
tant ī mari niſi par ⁊ par: maſculus ⁊ femina
oīmi tp̄e ouant.⁊ in quadragita noctibꝫ oua
ſua cōplent.Femina cū ouat:mas eā ſequit̄.
⁊ ſup oua ſemen inſufflat vt viuificet̄.¶ Are
ſto.Sepia membrū habet ſub ore poſitū qđ
dicit̄ maſtim.in quo eſt ſperma magnū.et qñ
accidit timor:eijcit illud in aquā ⁊ turbat eā.
Habet etiam in interiori ſuo vaſa duo plena
ouis in albedine ſimilia grandini.Corpa ꝓ
mariū magꝫ aſpera ſunt q̄ꝫ feminaꝝ.Pullus
ſepie ↄtinuus eſt cū ouo in anteriori corporꝫ
parte.nec pōt aliter eſſe.Anterior enī pars ⁊
poſterior in eodem loco conueniunt.

Operationes

A ¶ Dyaſc.Sepia cū attramēto ſuo cocta ca-
coſtomacha eſt.ventrē mollit.Os molle eſt
B oſſis eiꝰ collirijs cracomaticꝫ neceſſarie mi-
ſcetur.¶ Item oſſa tuſa oniguinē dentibꝫ tol
lūt maculas carnis integro colori reſtituūt.
C ¶ Glaucomata hoīm vel aīaliū in oculis ſuf
flando maxime cū ſale ad ſanitatē pducunt.
D ¶ Os eiꝰ tritū ⁊ cū aqua bibitū toracꝫ vitijs
E ⁊ aſmaticis oīno pdeſt.¶ Pli.li.xxxij.Ocu-
loꝝ tumorē ruborēqꝫ ſepie cortex cum lacte
mulierꝫ illitꝰ ſanat.⁊ p ſe ſcatiricias emēdat.
F ¶ Cinis eiuſdē corticis cicatrices oculorum
G ſanat.⁊ albugines iumētoꝝ emēdat.¶ Se-
pie in cibo ſoluūt.carnēqꝫ teſte ex aqua ſalſa
mentorū inherētia corpori tela extrahunt.
H ¶ Medent̄ ⁊ lentigini ceteriſqꝫ vitijs,ex oſſi
I bus ſepiarū vſtis.¶ Idem cinis ⁊ carnes ex
K creſcentes tollit:⁊ humida vlcera.¶ Platea
rius.Os ſepie quod in eius ventre inuenit̄:
ad albandos dentes valet.ſi puluere eiꝰ ſub
L tili in panno lineo poſito fricentur.¶ Ad fa-
ciem quoqꝫ dealbandam puluis eius cū vn-
guento citrino conficitur.

Capitulum.lxxxij.

Erra ⁊ Scilla.Iſido.Serra denta
eſt:q꜡ ſerratā hꝫ criſtā:⁊ ſubtꝰ natās
nauē ſecat.Phiſiologꝰ Serra ē ma
rina belua pēnas hñs īmanes.qua cū vide-
rit in mari nauē velificantē eleuat pennas ſu
as:⁊ ↄtendit velificare cū naue.Ubi aūt cu
currit ſtadijs.xxx.vel.xl.laborē ſuſtinēs de-
ficit:⁊ pennas deponēs ad ſe trahit.Uñ na-
uem maris cauſa iam laſſam reportāt ad pri-
ſtinū ſuū locū in pfundum.Ex libro de natu
ris reꝝ.Serra criſtā habet ſerratā.qua na-

uibꝫ occulte ſupnatās eas in fundo ſecat:v
intrāte aq̄ hoīes aſtutia doloſa mergat:eo-
rūqꝫ carnibꝫ ſatiet̄.Alia quoqꝫ ē eiuſdē noīs
marina belua ingens pinnaſqꝫ latiſſimas ha
bens quibꝫ ↄtra naues velificare ↄtēdit.Ex
li.de na.re.Scilla monſtrū eſt habitās in eo
mari qđ italiam ⁊ ſiliciā intercludit.Nautis
quidem ⁊ oībꝫ hoībꝫ inimicus eſt:⁊ eorū ſan-
guine carnibuſqꝫ delectat̄.caput ⁊ pedes ha-
bet ad modū virginis formata ſicut ſyrenes
⁊ rictus.⁊ oris hiatū ac dētes horridos vte
rū beſtialē:⁊ delphini caudā.Mire fortitu-
dinis ē:nec ī aqua facile vincit̄.In terra ꝓ
ꝓpe imbellis hꝫ ⁊ vocē aliquantulū muſicā.
ipaqꝫ belua carmine mirifice delectatur.

Capitulum.lxxxiij

yrena. Ex libro de naturis rerum.
s Syrene ſunt animalia mortifera: q̄ a capite vſqꝫ ad vmbilicum habent figuram mulieris improcere magnitudinis: horrenda facie. Crinibus capitis longiſſimis atqꝫ ſqualentibus. Apparent autem cum fetibus quos in brachijs portant. Mām̄is etem̄ fetus lactant: quas in pectore magnas habēt Quas quando vident naute multum timent: eiſqꝫ lagenam vacuam proijciunt. et ipſa cum lagena ludit donec nauis pertranſeat. Reliquam vero partem corporis habent vt aquila. et in pedibus vngues ad laniendum abiles. Porro in fine corporis habent ſquamoſas piſcium caudas. quibus vt remigijs in gurgitibus natant. Quoddam etiam muſicū ac dulciſſimum melos habent in voce. quo delectati nauigantes ⁊ attracti reſoluuntur in ſomnū. ſopitiqꝫ ſyrenarum vnguibus dilacerantur. Sed nōnulli nauigantium ſapienti vſi conſilio: fortiter aures ſuas obturāt: ⁊ ſic immunes tranſeunt. ne mortifero ſyrenarū cantu illiciantur ad ſomnum. Hec quidem belue in quibuſdam profundi gurgitis inſulis: ⁊ aliquādo in fluctibus cōmorantur. Et quod de lagena dicum eſt illi teſtati ſunt: qui eas ſe vidiſſe dixerunt. Syrenas tamen has nō in veritate beluas ſed meretrices quaſdam yſidorus fuiſſe deſcripſit. que tranſeuntes ad egeſtatem deducebant. Sed ⁊ philoſophi ⁊ ſanctorꝫ expoſitorū nōnulli contrarium ſenſiunt vera mōſtra marina eſſe dicentes. Sunt ⁊ ſyrene ſerpentes in arabie partibꝫ habitantes. equi curſu velociores. quarum etiam quedam alas habentes volare poſſunt. Harum tantum virus eſt efficaciſſimuꝫ ad nocendū. vt morſum ante mors q̄ꝫ dolor ſequatur. ¶ Phiſiologus. Syrene ſunt animalia mortifera vſqꝫ ad vmbilicum figurā hominis habentia. extrema vero pes vſqꝫ ad pedes volatilis. ⁊ piſcis habet figuram. Muſicum quoddam ac dulciſonum melodie carmen canunt. ita vt auditus hominum longe nauigantium ad ſe trahant. nimiaqꝫ ſuauitate prolixe modulationis aures eorꝫ: ac ſenſus delinientes in ſomnū vertant. Tūc demū cum vidēt eos grauiſſimo ſomno ſopitos. ignaros ac per inſipientiam ſuam deceptos inuadunt et carnes eorum dilaniant.

Capitulum.lxxxiiij.

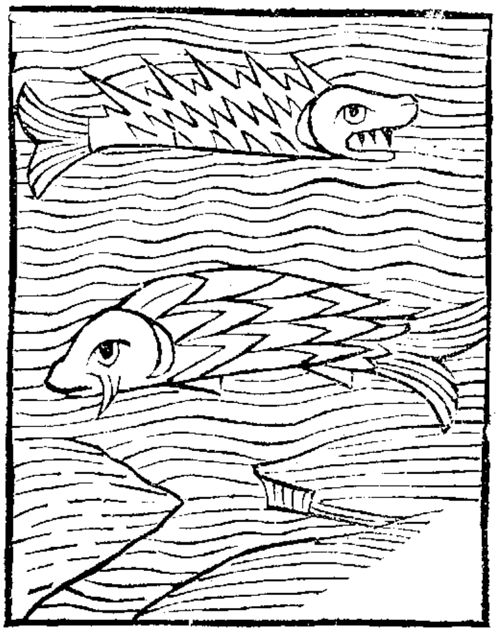

Pinachia et Squatina. Ex libro de
s naturis rerum. Spinachia corpore quidem eſt puſilla: ſed vtiliſſime vndiqꝫ ſpinis extantibus munita a morſu cuiuſlibet alterius piſcis eſt acutiſſima. ¶ yſidorus. Squatinus dictus eo ꝙ ſquamis ſit acutus. vnde ⁊ eius cute lignum politur. ¶ Plinius libro vndecimo. Squatina eſt piſcium genere q̄ pro ſpina cartillaginem habent. Omniaqꝫ talia carnoſiora ſunt ⁊ ſupina veſcūtur. Diuerſa piſciū genera non coeunt inſimul: preter ſquatinam ⁊ ranam. ex quibus naſcitur piſcis parte priori rane ſimilis. Et nomen ex vtroqꝫ cōpoſitum apud grecos trahit. Piſcium quidaꝫ ter in anno pariunt. Quidam bis. vere. ⁊ autumno. Ex planis ſola ſquatina bis. autumno occaſuqꝫ vergiliarum. Squatina vero intra ſe parit oua premollia in alium locum vteri transferens: ibiqꝫ excludens. Simili modo et omnia que appellauimus cartillaginea: ita fit vt ſola piſcium ⁊ animal pariant ⁊ oua concipiant. ¶ Ex libro de naturis rerum. Squatina piſcis eſt in mari quinqꝫ cubitos habēs longitudinis: ⁊ caudam pedalem. Hic abſconditus in limo piſces corripit ſubito. Cutem tam aſperam habet vt ex ea lignum ⁊ ebora polian tur. Pilus ipſius cutis breuis ⁊ niger eſt. hunc adeo durum natura creauit: vt ferri vel calibis acumine vix incidi poſſit.

Capitulum.lxxxv.

P

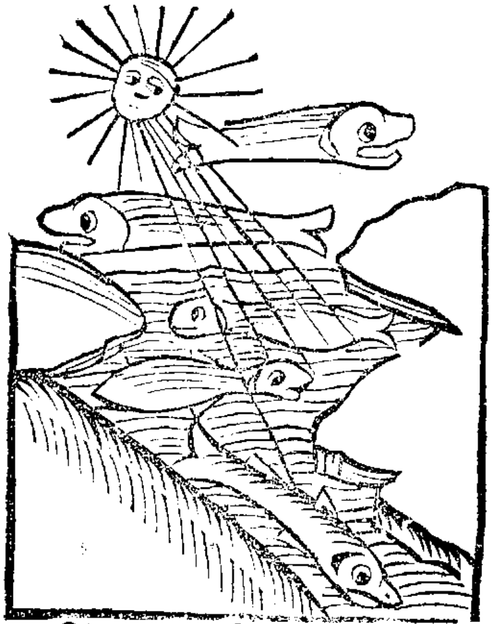

s Solaris ꝛ ſolea. Ex li. ð na. re. Solaris dict⁹ ē eo q̄ i ſole libēter i ripis fluminū iacet. Caput hꝫ magnū: orificiū latū. cutē nigrā ac lubricā q̄lis eſt anguillaꝝ. Epar hꝫ dulciſſimū ꝛ eſibile pcipuū. i vaſtitatē ac longitudinē maximā creſcit. Pli. li. ix. Solea ē piſcꝭ a figura denoīta eo. ſ. q̄ calciamētoꝝ ſoleis aſſimilet.

Operationes.

A ¶ Actor. Solea piſcꝭ ē marinoꝝ piſciū iuxta medicos infirmis i cibo ſuauiſſim⁹: q2 min⁹ ceteris flegmatic⁹: eſt etiā ſapore gratus.

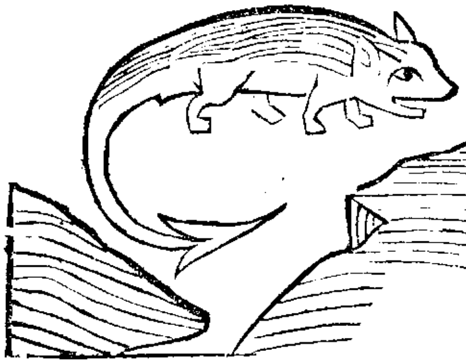

Capitulum. lxxxvi.

s Colopendra ꝛ ſcorpio. Pli. li. ix. Scolopēdre marine terreſtribꝫ ſiles: q̄s centipedes vocāt. hamo deuorato oīa iteriora euomūt donec hamū egerāt: deīde reſorbēt ¶ Yſi. Scorpio dict⁹ eſt q2 ledit dū manu tollitur. Tradūt āt. x. cancris cū manipulo ocimi alligatꝭ. oēs q̄ ibi ſūt ſcorpiōes ad eū locū congregari. ¶ Ariſto. Scorpio marin⁹ ouat i vere ſemel. ꝛ iterū autumno. ¶ Pli. lib. ix. Cancri mortui in ſcorpiones figurant̄ in ſicco.

Operationes

¶ Idē li. x. Mēte ſucc⁹ ꝯ ſcorpiōes marinos ſumit̄. ¶ Idē li. xxxij. Mul⁹ etiā illit⁹ vel in cibo ſumpt⁹ ꝯ ſcorpiones marinos ſumit̄ ꝛ auxiliat̄ A B
¶ Scorpionis āt marini fel alopicias replet. C
¶ Fel marini ſcorpionis rufi cū oleo veteri aut melle actico incipiētes ſuffuſiones diſcutit. D
¶ Iterūqꝫ fel ſcorpiōis marini cicatrices tollit E
¶ Scorpius marin⁹ necatus in vino: ꝛ obuli pondere potus veſica vitia ꝛ calculos ſanat. F
¶ Lapide qꝫ q̄ inuenit̄ i ſcorpiōis marini cauda: cū ſol ē i cācro torquāt̄ ſerpētes ictibꝫ ſcorpionū. G ¶ Dyaſ. Scorpiōes marini colerā deponūt. ſuffuſiōes oculoꝝ detergūt. caligines ꝛ glaucomata tollūt. H ¶ Idē. Marini ſcorpij fel magnā hꝫ ꝟtutē. ꝛ ante fella q̄drupedū ꝑmuꝫ. facit āt ad effuſionē oc̄loꝝ ꝛ ad caliginem ꝛ ad aſpredinē palpebraꝝ. I ¶ Aui. in. ij. cañ. Ceruſa ſtanni ꝯfricata ſup marini ſcorpiōis pūcturaꝫ ꝯfert. K ¶ Idem in. iiij. Ex morſu ſcorpiōis marini accidit inflatio vētris ꝛ forma poropica. ꝛ q̄nqꝫ vētoſitatꝭ: exitus abſqꝫ voluntate. L
¶ Cura ei⁹ eſt cura draconis marini ꝛ rutele. M

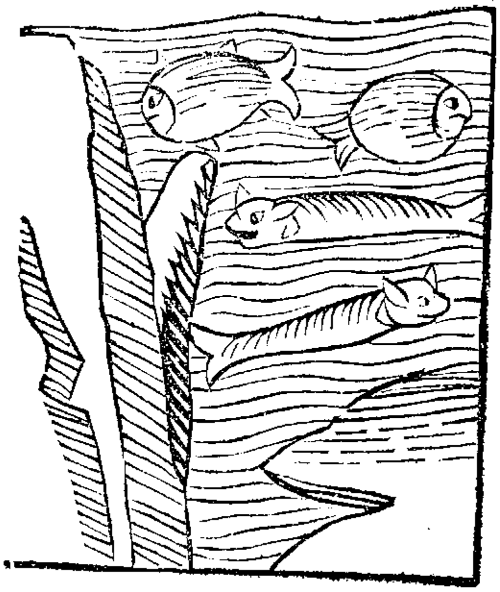

Capitulum.lxxxvij.

s Pongia. Scuamis ⁊ Scinthi. Al-
bert⁹ in li. de na. aïaliū. Spōgia ma-
rinoꝝ eſt q̄ multoꝝ geneꝝ eſt. Et ↄue-
niūt cū aïalibꝫ in motu ↄtractiōis ⁊ dilatatōis. Quedā eaꝝ immobiles ſunt a ſaxis. ⁊ ſi abꝛūpant a radicibꝫ recreſcūt. Quedā āt ſunt mobiles de loco ad locū. In turbatis melius viuūt et in puris aquis putreſcūt ⁊ cibant̄ limo ⁊ piſcibus ⁊ oſtreis. ¶ In libro vtē. Scuamis eſt piſcis marinus quā germani catulā maris vocāt. Hic q̄nq̄ pedes hꝫ in lōgū ⁊ caudā monopedalē. Hic piſcis in limo abſcondit⁹ impꝛouiſos interficit piſces. Cutē etiā hꝫ ita aſperā. vt ea cū ſicca fuerit ligna ⁊ ebo*ꝛ*a poliant̄. pil⁹ vo ei⁹ bꝛeuis eſt ⁊ niger ⁊ ſimilis ariſtis herbe fuſonū. ⁊ adeo durus eſt vt ferro ⁊ calibe vix poſſit ſcindi. ¶ In eodē li. Scinti aïalia ſunt aq̄tica in nilo natantia cocodrillis figura ſimilia ſed ſunt multū minoꝛa ⁊ cōtractioꝛa. Hoꝝ carnibꝫ infecta pocula vim veneni extinguūt. pꝛenunciant etiā tempeſtates. Antra ſua arantia ⁊ oſtiū ab oppoſito ei⁹ venti q̄ flaturus eſt aperientia ⁊ cauda villoſa aliud foꝛamen qđ ad uētum reſpicit obturantis.

Capitulum.lxxxviij

s Tonc⁹ ſiue Stinc⁹. ysi. Stinc⁹ eſt bel-
ua circa nilū. Aui. Stincus eſt guaril
de nilo q̄ capit̄ in egypto. ⁊ eſt maueꝛe
q̄dā ꝙ fit de partu cocodrilli. Meli⁹ āt de ipſo eſt illđ qđ ē in pte renū: auget q̄ꝫ coitū ita vt nō ſedet̄ niſi ſoꝛbitiōe iurꝭ lactucaꝝ ⁊ lentiū.

Operationes

¶ Dyaſ. Stincus eſt aïal qđ inuenit̄ in India q̄drupes ⁊ ſiīe lacerte: ſꝫ lōgi⁹ atq̄ ventroſi⁹. B aūt fallit̄. ⁊ ad venereos vſus facit ſi caro eius ex vini ciato potet̄. nā ſi pl⁹ ſumat̄ neruos ledit. A

¶ Alb. ī li. đ na. aïaliū. Stinc⁹ eſt aïal marinū mediū inter platā ⁊ aïal qđ eſt ſic̄ ſtella pentagonū rufi coꝛij: ⁊ in medio hꝫ rimas q̄bꝫ trahit nūtrimēnū. Et ita excitat libidinē ꝙ ſanguinē eijcit ꝑ coitū. nec t̄n ↄcumbens adhuc coitu ſatiatur. nec medicinā habet libido niſi ꝑ ſuccū lactuce bibitum. B

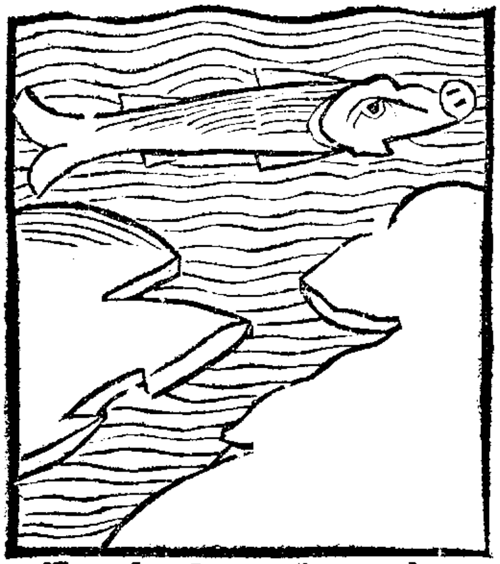

Capitulum.lxxxxix.

s Turio. Ex li. de na. re. Sturio eſt piſcis
magn⁹ habitās in aq̄s fluuialibꝫ q̄ ma-
gne ſūt ⁊ diffuſe. viuere diuti⁹ nō poteſt in ſtagnis niſi ad dulces fluuioꝝ aq̄s tranſitū habuerit. Cibi parū aut nihil admittit ī coꝛpe Cui quippe cibꝫ in nutrimentum ſufficiēs eſt. ipſa ſola aeris ſerena tranquillitas. quapꝛopter ⁊ modicū hꝫ ventrē ac ꝑpe modū ſolidus ī loco vētris. ſic̄ in reliq̄ coꝛpis parte. hꝫ inteſtina licꝫ parua reſpectu ſue magnitudinis. Epar vero ſatis magnū ⁊ adeo dulce: ꝙ vix comedi ſine ſtomachi abominatione poſſit. vnde eius felle qđ ↄtiguū eſt epar fricari ſolet: vt exceſſus dulcioꝛis in epate: temperet̄ exceſſu amaritudinis

in felle. Ore caret: ꝛ illa pars integra eſt q̄ i ce
teris aĩalibꝫ os occupare ſolet: nec niſi modicū
ſub gutture foramen habet clauſū. cū voluerit
apertū aeris ſerenicat. Auſtro citiꝰ impingue-
ſcit. aq̄lone ꝟo ſtāte ſubſidet in ꝓfundis. Idē
in lacte poſitꝰ diu ſic̄ in aqua viuit. ¶ Alb. in li.
de na. aĩaliū. Sturio piſcis notꝰ eſt: quē anti-
qui ſtoriā vocauerūt. Eſt aūt piſcis lōgi naſi:
ꝛ magnꝰ ad lōgitudinē nouē pedū qñ cōpletus
eſt. ꝛ eſt rotūdꝰ in modū claue. ꝛ tres hꝫ teſticu
los in pelle pungentiū ꝑ corpis longitudinem
Os habet ad ſugendū potiꝰ q̄ȝ ad mādūcādū.
ꝛ ideo in ventre eiꝰ nihil cibi inuenit̄ groſſi: ſꝫ
humor viſcoſus quem ſugendo accipit: carnes
habet albas ꝛ dulces. ꝛ nō hꝫ oſſa niſi in capite
Pinguedinē habet croceā. ꝛ epar hꝫ magnū ꝛ
adeo dulce ꝙ niſi felle ſuo temperet̄: ꝓ dulcedi
ne generat abominationem.

Capitulum. xc.

s Tella. Pliniꝰ li. ix. Stellā in mari ſa-
pientia claros autores video mirari. Cu-
ius figura hec eſt parua admodū caret intus:
extra duriore callo. Huic tam igneū feruorem
eſſe tradunt: vt om̄ia in mari cōtracta adurat.
omnē cibū ſtatim peragat.

Operationes

A ¶ Idem in li. xxxi. Carnes āt marine ſtelle cō
tra marini draconis ictus valent appoſite.
B ¶ Ex li. de na. re. Stella piſcis eſt in mari oc-
cidentali. cuiꝰ figura eſt ad modum ſtelle. Hec
cū aliq̄d aĩal comederit: mox inuenit̄ in eiꝰ ven
tre durū quaſi bis coctus panis.

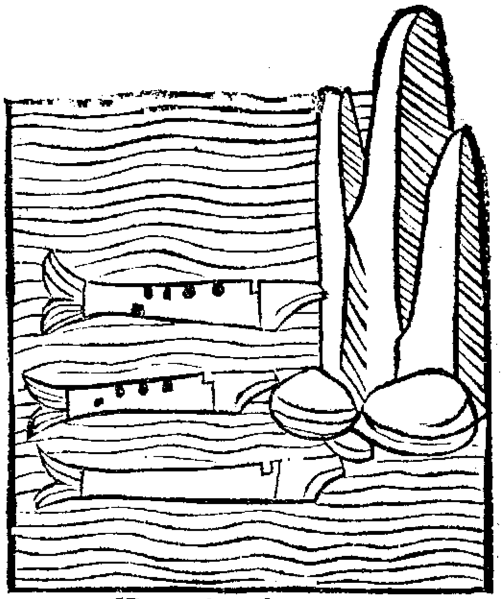

Capitulum. xci.

s Fungia. yſid. Sfungia dicta eſt a fin
gere. i. nitidare vel extergere. Vñ Cice-
ro. Et fingebat̄ ſfungijs ſanguis. i. extergeba
tur. Animal āt eſſe docet̄ cruore petris inherēte
Vñ ꝛ dū abſcindit̄ ſanguinē remittit. Nā alia
ſunt viuētia in aq̄s: q̄ diſcurrūt vt piſces. Alia
q̄ ſtant fixa vt oſtree. ꝛ ceterꝰ. ſfungie. Ex his alie
mares dicūt̄: eo ꝙ tenues ſūt fiſtule ſpiſſioreſq̄ȝ
Alie femine: q̄ maioribꝫ fiſtulis ac ꝑpetuis ſūt.
Alie duriores: quas greci appellant tragos. ꝛ
nos hucoſas dicere poſſumꝰ ob aſperitatē ſui.
Nouiſſimū genus earū peniculi vocant̄: eo ꝙ
apte ſunt ad oculoꝝ tumores: ꝛ ad tergendas
lippitudines vtiles. Cādide ſfungie cura fiūt.
ꝑ eſtatē eñ ad ſolē ſternunt̄. ꝛ ſicut cera puni-
ca candorem bibunt. ¶ Pli. li. xxxij. In mari
campanie vicino panē abiectū rapiūt. ꝛ ibidē
ad nullū cibū in quo hamus ſit accedūt.

Operationes

¶ Pli. i li. vtē. Aq̄lo nares ſfungias ceterꝫ ꝑſe- A
rūt nec vſq̄ȝ diutiꝰ durare ipm medici aſſerūt.
¶ Harū genus molliſſimuꝫ peniculi tumores B
oculoꝝ ſedant ex mulſo impoſiti. abſtergende
quoq̄ȝ lippitudini vtiliſſimi.
¶ Imponunt̄ ꝛ ipſe ſfungie epyforas expoſita C
ꝛ ad dolores capitis ex aceto calido.
¶ Recentes diſcutiunt. molliunt: mitigant. ve D
teres autem vulnera glutinant.
¶ Vlcera q̄ꝫ hūida ꝛ ſilia īpoſite ſiccāt fracture E
ꝛ vlcera. ¶ Sfungijs vtiliſſime fouet̄. q2 ſan- F
guis rapit̄ in ſecādo: vt ꝑſpici poſſ.t curatio.

G ¶ Infantiam q̄ʒ ſiriaſim.i.capitis vlcera ſſun-gia frigida cerebro humefacto ſanat.

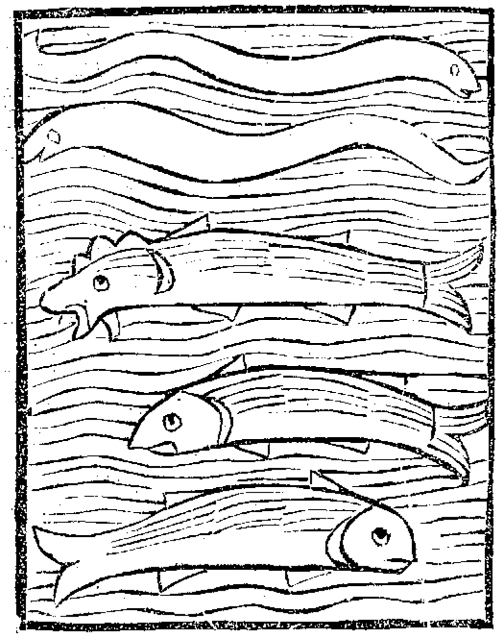

Capitulum .xcij.

Lucha. Titimallus ꝛ Torpedo.

t Actor. Leucha piſcis eſt fluuialis vel ſtagnenſis oi̅bꝫ notꝰ. In limo ſicut anguilla nutritꝰ.vnde ꝛ eius coloris eſt.ſcʒ lucei ſiue nigri. vterqꝫ piſcis ſaporis dulcis eſt: ſʒ male digeſtio̅is. ¶ Yſidorꝰ. Titimallus nome̅ ex flore accepit. Tynum quippe flos appellatur. Nam cum ſit ſpecie gratꝰ ꝛ ſapore iocu̅dus: tn̄ ſicut flos fragrat ꝛ corpe odores aſpirat ¶ Idem. Torpedo dicta eſt eo ꝙ corpus tepeſcere faciat: ſi ea̅ q̄ſqꝫ viuentez tangit. Torpedo ſicut ꝛ ſquatina eſt ex genere piſciu̅ q̄ cartilagine̅ habent ꝓ ſpina. Omnia qꝫ talia carnoſiora ſu̅t: ꝛ ſupina veſcunt. Torpedo oua in terra ſeparit pre mollia in alium vteri locum tranſferens vbiqꝫ excludens Octo genos habet fetus. Nouit torpedo vim ſuam. ipſa non torpens: merſaqꝫ in limo ſe occultat.

Operationes

A ¶ Plinius li.xxxij. Torpedo emollit aluum in cibo ſumpta.

B ¶ Et lyeni medetur impoſita ꝓcidentiſ morbu̅ intranei q̄ʒ prohibet appoſita.

C ¶ Deniqꝫ ſi torpedo dum eſt in libra capiat̄ triduo qꝫ ſub diuo aſſeruet̄: faciles efficit partus.

Capitulum.xciij.

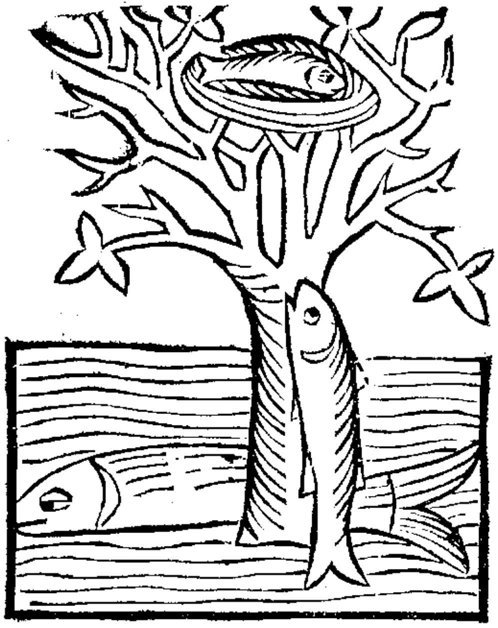

Rebius ꝛ Tructa. Ex li.de na.reru̅.

t Trebius eſt piſcis niger pedalis tm̄ lo̅gitudine. habe̅s tn̄ q̄nqꝫ digitos. in craſſitudine hanc ei vim ineſſe Plinius recitat. vt pars eiꝰ in ſale ſeruata: auru̅ qꝺ in altiſſimos puteos deciderit. admota extrahat ac fluctuare faciat. Hic colore̅ candidu̅ i hyeme mutat. ꝛ eſtate nigrior fit. ſolꝰ inter omnes piſces ex alga nidificat ꝛ oua in nido parit. Trebius eſt in oceano qui duro naues perforat roſtro. ¶ Actor. Tructa exteriꝰ q̄de̅ varia ſic̄ ꝛ pertica. ſʒ interiꝰ rubea. q̄ quide̅ vt fert̄ q̄ʒdiu minoris etatiſ ꝛ corpis exiſtit in aq̄s tm̄ dulcibꝫ nutrit̄: ꝛ tructa vocat̄. Cu̅ au̅t excreuerit ꝛ deſcende̅s vſqꝫ ad ꝯfinia maris de ſalſedine illiꝰ biberit: ſalmo efficit̄. qꝺ tn̄ veru̅ eſſe nequaq̄ʒ ab oi̅bus aſſerit̄. Eſt au̅t vterqꝫ piſcis delicioſus ꝛ ſapidꝰ ¶ Ex li.de na.reꝝ. Tructa piſcis eſt habita̅s in fluuijs dulcibꝫ: q̄ magno impetu currunt de mo̅tibꝫ. ſquamas hʒ vt ſalmo. carneſqꝫ ſimiliꝰ mas: ſʒ multo eſibiliores. ꝛ h̄ in eſtate tm̄ a menſe Iulio vſqꝫ ad Noue̅bre̅. hyeme ꝟo carnes hʒ albas vt ceteri piſces: minoriſqꝫ ſaporiſ. maculas hʒ in dorſo croceas atqꝫ ſanguineas.

Capitulum.xciiij.

Eſteuʒ. Alb.in li.de na.ai̅aliu̅. Teſte

t animal eſt marinu̅ qꝺ pellis duricie teſteu̅ appellat̄. Hic au̅t adeo ſpiſſam ex ſalſugine maris ꝯhit pelle̅ ꝛ duram ꝙ calor naturalis interior ꝑ poros reſpiraculu̅ h̄re no̅ valet. cauſa eſt infirmitatis aliq̄n: ꝛ tunc petit aq̄s dulces in q̄bꝫ pellis deſpiſſat̄. ꝛ ſic ſepe co-

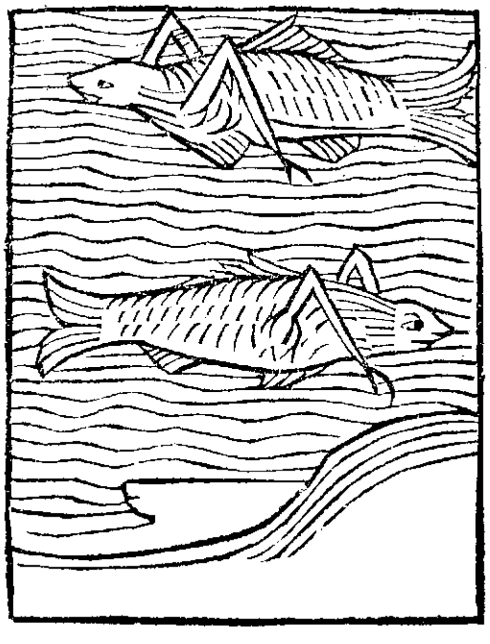

mutat ſeipm: tñ ex mari nõ potat niſi aq̃s dul-
ces q̃ in mari ſũt. ſicut olim in hac ſciẽtia ꝓba-
mus ꝑ vas teſteũ in aqua poſitũ.

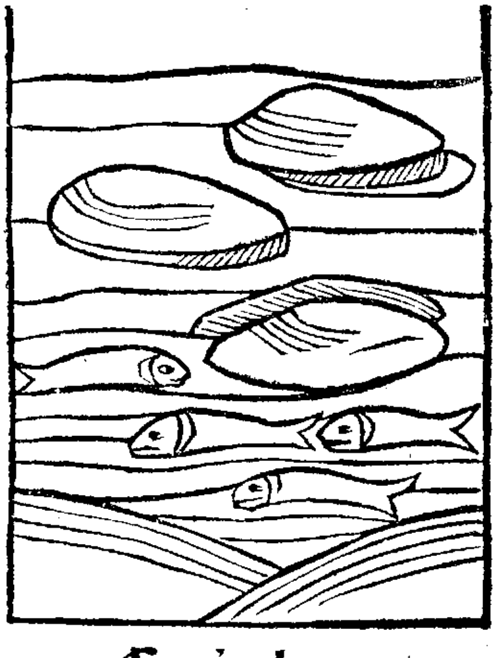

Capitulum. cxv.

t Eſtudo. Alb. in li. viij. Teſtudines ha-
bitant Indicũ mare: ita latas teſtas ha
bẽtes: ꝙ hoĩb9 ſufficiũt ad hoſpitia ꝑte eoꝝ in
tecto poſita. Aliqñ etiã in teſtis illis nauigatur
inter inſulas q̃ſi in ʒimbis. Hec teſtudines ſic
capiunt: vt dicit Plini9. in feruore eſtĩ ſolis gau
dẽtes: toto dorſo roſtro natant in maris ſuper
ficie: donec ita deſiccant ꝙ mergi nõ poſſunt:
⁊ tũc inuite natãt donec manib9 accipiũt vidẽ
tiũ. Dicũt etiã aliq̃ ꝙ nocte ad paſtũ teſtudies
ille egrediũt: ⁊ ſaturate obdormiũt in ſupficie
aque natãtes. ⁊ tũc plurimis ob capturã ꝯgre-
gatis tres natant ad teſtudinem quoꝝ duo ad
apprehenſam ꝯuertũt chocham ita ꝙ in tergo
latet oſtreum. Tertius aũt laqueũ iniicit capi
ti vel membro qđ eſt in loco colli. Et reſidui q̃
in littore ſtant trahunt ipm ad terrã. Teſtudo
aũt hec magna ſiẽ ⁊ parua dentes non habet.
ſed roſtri margines habet acutas ita pixide. ⁊
dicit tanta eſſe oris eius duricia vt etiã lapides
cõminuat. Dicit etiã Plinius ꝙ hec aĩalia co-
eunt pecudũ more. ⁊ ꝙ femine coitum de facili
nõ ſuſtinent donec maſculus aduerſus femine
feſtucas in ore poſuerit. In terra egreſſe ouãt
oua ouis anſerum ſimilia. ⁊ facit centũ vel am
plius. ⁊ illa fodit in terram extra aquã: ⁊ aliqñ
pectore iacet noctib9 ſup ea. Et ideo q̇dã dicũt
ea viſu fouere ꝙ tantũ eſt falſum fetus: aut in
terra educãt: ⁊ inducũt in aquã. Teſtudines
marine pecudũ more coeunt. vt dicit Ariſto. et
in terrã egreſſe oua vſq; ad centũ ouis anſerũ
ſimilia pariunt: que ⁊ quidã ab illis tm̃ oculis
ſpectando foueri dicũt. ¶ Yſid. Teſtudo autẽ
dicta eſt eo ꝙ tegmĩe teſte in modũ camere ad-
operta eſt. Hoꝝ q̃tuor ſũt genera: quoꝝ vnũ
eſt de quo hic agit. ſcꝫ teſtudo marina. Aliud
ꝓo eſt teſtudo lutaria. De aliis ſuis locis dictũ
eſt. ¶ Solin9. Tracie populi marinas teſtudi
nes capere gaudent. Quaꝝ tanta eſt magnitu
do vt ſupficies eaꝝ domũ faciat: ⁊ numeroſaſ
familiam nõ arcte receptat.

Capitulum.xcvj.

t Igruis ⁊ tritte. Alb. in li. de na. aialiū. Tigruis ē aial marinū. Hec beſtia caudā hȝ duoꝝ cubitoꝝ latitudīs Fetū facit ī mari ⁊ nūq̄ in terra. In terra āt erit ad ſiniſtrā: et h̄ ɔtīgit: q2 oculo dextro meli⁹ videt q̄ ſiniſtro flāte aq̄lone libēti⁹ exeunt q̄ alio tpe. Pli. dic q̄ nauē inſequūt curioſitate vidēdi vela. et hic ſtupore tm̄ detinet q̄ tridente in eos iacto vix fugiāt. in hieme latent vltra modū. Impinguātur ita q̄ tertio āno vel q̄rto plurimūq̄ moriūtur. In ethiopia tigrui beſtie ſūt colore fuſco ⁊ duabȝ māmis a pectore deſcēdentibȝ fet⁹ lactātes vt dicit Solin⁹ Dicit etiā q̄ tigruis ī pōto naſcit. eo q̄ aqua ceteris maribȝ hȝ dulciores. Et ſi flumia īrat: dextro latere intrat: ſiniſtro exit. ¶ In li. vtē. Tritte ſunt piſces fluuiales in his currentibȝ ei fluuijs q̄ cū impetu ruunt de montibȝ. Squamas ⁊ carnes rūbeas hn̄t. In eſtate vt ſalmo: in hyeme ſunt albeſcentes ⁊ minus ſapide. Maculas in dorſo habent ⁊ rufas ⁊ nigras.

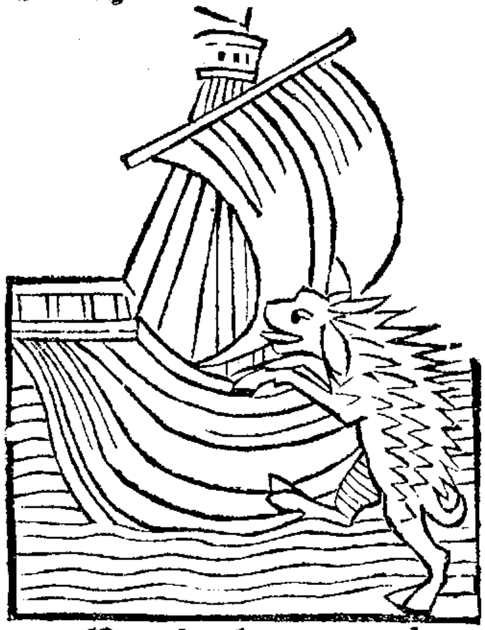

Capitulum.xcvij.

t Hynn⁹. Ex li. de na. re. Thynn⁹ eſt mōſtrū marinū caudā hn̄s duoꝝ latitudīs cubitoꝝ. In mari fetificat tm̄: ſȝ ī terra erit ad paſtū. Pli. Thynn⁹ naues ob curioſitatē videndi vela a vēto agitari pſeq̄t: ⁊ eo ſtupore intantū afficit vt etiā tridente in eū iacto terrore nō moueat. Hyberno tpe latet. Surgitibȝ pingueſcit intantū vt vita lōgiſſima p triennīū ſit. ⁊ habet q̄ eandē naturā cū tygrio. de qua in pcedenti ca. demōſtraui.

Operationes

¶ Dyaſ. Thynn⁹ ſalſus ſi plurimū fuerit cōmeſt⁹ mitigat vipe morſus. ¶ Cataplaſma tibȝ adhibit⁹ medet caninis morſibȝ. ¶ Pli. li. xxxij. Thynni adipe recēti ad oꝛ vlcera ē vſus attal⁹ ¶ Pſilotrū eſt thynni ſanguis. ⁊ fel ⁊ iecur ſiue recētia ſiue ſeruata. ¶ Iecur etiā tritū atq̄ mixtū cedro plūbea pixide aſſeruatū. ¶ Emēdatq̄ palpebras pſilotꝝ inutilibȝ pilis exemptis ī veſtigia euulſoꝝ inſtillatū.

A B C D E F

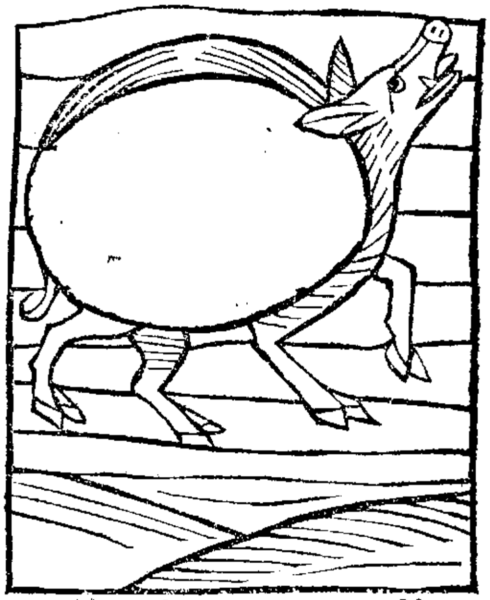

Capitulum.xcviij.

t Ortuca. Ex li. de na. re. Tortuca maris eſt mōſtrū ingēs formatū ad inſtar tortuce terreſtris. ſȝ ei⁹ magnitudinē in immēſum excedēs. Nā octo cubitoꝝ eſt ei⁹ longitudo: q̄tuor latitudo. Clipeū hȝ q̄ ɔtra iacula tegit ad inſtar vſualis ſcuti triangularē. ſȝ multo maiorē: vtpute q̄nq̄ cubitoꝝ. Crura etiā hȝ magna: vngues magnos: ⁊ digitos ī pede maiores q̄ ſint in leonibȝ. fortitudīe q̄ȝ ⁊ audacia mirabiliter viget. quippe q̄ tres hoīes inuadere nō timet. Fortitudine q̄ȝ fruſtrat ſi dorſum ad terrā vertat. Difficulter eni ſurgit in dorſū cōuerſa pter latitudinē clipei qua a dorſo tanta belua includit. Ariſto. Tortuca poſtq̄ comederit viperam: comedit origanum agreſte ne moriatur.

Capitulum.xcix.

v Acca ⁊ Vitulus marinus. Ex li. de na. re. Vacca marina monſtrū eſt magnū ac validū ⁊ ad iniurias

iracũdũ. nõ hꝫ oua: ſꝫ facit fetũ vnũ ꝗ͞dẽ ſepius
vel duos aut plꝰ. Fetũ tenere diligit ⁊ ſecũ du/
cit vbicũqꝫ vadit. Hoc aĩal triginta ãnis qđ ꝓ
batũ eſt ãputatꝫ coꝝ caudis viuit. yſi. Vitulꝰ
marinꝰ a ſilitudine terreſtrꝫ dr. Ariſto. Vitulꝰ
marinꝰ hꝫ corpꝰ durũ ⁊ carnoſũ. ideoqꝫ ꝗ̃uiter
interficit̃. niſi cũ vulnere ⁊ maxillis. vox eiꝰ eſt
vt thauri. q̃tuor hꝫ pedes. nõ ãt auriculas: qꝛ re
gimẽ vite illiꝰ ⁊ mãſio eſt in aq̃. Nam ſi eſſent ei
auricule ſup vias poſite multũ humorẽ recipe/
rẽt: ac motũ ⁊ natationẽ in aq̃ ꝓhiberẽt. Aĩal
generat cõpletũ. Eiuſqꝫ partus eſt om̃i tꝑe ſic
hoĩs: ⁊ ꝑcipue tꝑe partus capraꝝ.

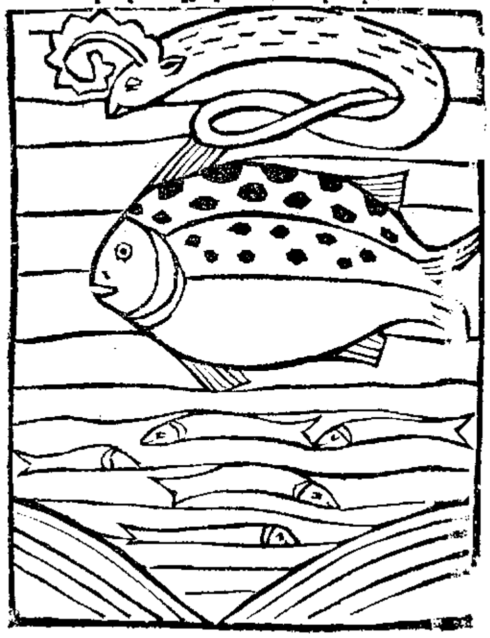

Capitulum. c.

v Erith: al's verich. Vipera et vmbra.
¶ yſid. Verich piſcis eſt vulgariter ſic
dictꝰ. latine ꝟo criſtoſis. qꝛ ariſtis in/
numeris armat̃ caro eius: ita vt incõmode edi
poſſit: ⁊ nõ ſine faſtidio. Unde paupeꝝ cibus
eſt: tanq̃ꝫ omniũ piſciũ eſibiliũ viliſſimus. In
aq̃s dulcibꝫ freq̃nter habitat: in his tñ ꝗ fluxu
⁊ refluxui maris amaricant̃. Capitur autẽ ſic.
Rethia tendunt̃ in longũ aque vel in tranſuer
ſum. ⁊ ante rethia ſup aquas inſtrumentũ in/
ſtar arcus: ita vt fluitet ſup vndas. In ſupe/
riori autẽ eius parte nola ſuſpendit̃. eius ſonũ
piſcis aũdiens gregatim aduentat tinnitum
nole ſtultus ſequens. Et h̃ inditio patet: quia
ſenſum habent auditus. Incidẽtes ergo in re
thia capiunt̃ in multitudine magna. ¶ Idem.
Vipera marina piſcis eſt paruus paulo plus
q̃ꝫ cubiti vniꝰ. In capite ſup oculos vnũ cornu
fert paruũ acutũ ⁊ mortifeꝝ. Eo nãqꝫ quẽcũqꝫ
vulnerat veneno inficit. Qđ cauẽtes piſcato/
res capto piſce caput ei amputãt. reliquũ vero
corpus in vſus hominũ cedit. ¶ Idẽ. Umbra
dr a colore: eo q̄ coloris ſit vmbroſi.

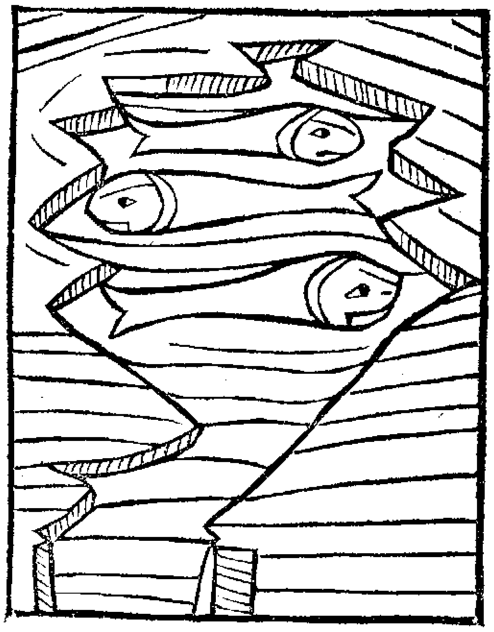

Capitulum. ci.

v Ergiliales. Albertus in li. de naturis
aĩaliũ. Vergiliales piſces ſunt in duo
bus lacubꝫ ytalie lano vicꝫ ⁊ verbacia

no in radicib9 alpiū effuſis tm̄ vergiliaꝝ ſtella-
rū ortū apparent ⁊ in om̄ib9 alijs tempib9 latēt.
Hij piſces pulchras habent ſquamas acutas
vt claui. In capite aūt ſunt parui ⁊ poſtea in
caligaꝝ modū delectant.

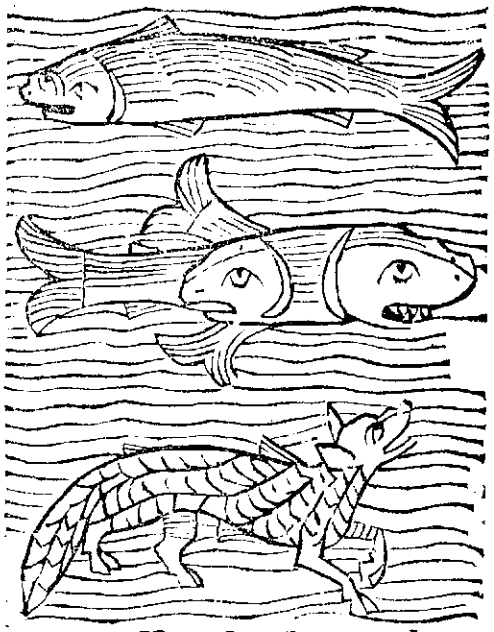

Capitulum.cij.

v Ranoſcupus Urtica ⁊ vulpes marine.
Plini9 li.xxxij. Uranoſcupus vocatur
ab oculo quē hꝫ in capite a q̄ ſubter ⁊ ſup̄ inten
dit. Alio noīe gallie nuncupat.

Operationes.

A ¶ Hui9 fel cicatrices ſanat: ⁊ carnes ocl'oꝝ ſup
uacuas ꝯſumit. vt dicit Meander ī comedijs
B ¶ Idē li.ix. Urtica noctu vagat noctuqꝫ mutat
Uis ei9 pruritu mordax. eadēqꝫ terreſtrꝭ vrtice.
C ¶ Ariſtotiles. Animal genus qđ grece dicit
akalabia. ⁊ credit eſſe vrtica maris: eſt vrgens
alias inurens per ſe. nec habet teſtam: ſꝫ eius
creatio eſt ſicut carnis.
D ¶ Et hoc genus ſentit ⁊ rapit quicq̄d appropin
quat manib9. ⁊ applicatur lapidibus cū ſuis pe
dibus. ſicut animal multorū pedum. Et for-
taſſe tumeſcit corpus eius quando applicatur
alicui rei. Habet autem orificium in medio
corporis eius. ⁊ venatur quicquid tranſit per
ipſum ex piſcibus paruis. ⁊ comedit yricium
⁊ pecten. id eſt plais.
E ¶ Plinius libro nono. Uulpes marine in peri
culo capture glutiunt: non tm̄ hamum: ſꝫ am-
plius vſqꝫ ad infirma linee que facile prerodāt
ſicqꝫ capere non poſſunt. Uulpinm terreſtriū
aſſimilantur.

Capitulum.ciij.

y Potamus. Ex libro de naturis re
rum. ypotamus eſt belua in terra
naſcens: ſꝫ in aqua ⁊ terra equali-
ter potens. Elephantib9 plerūqꝫ
maior. Roſtrū habet reſupinum.
dentes aduncos. noctib9 ſegetes depaſcit. ad
quas quaſi retrogradus pergit. libentius autē
p̄ ceteris partibus corporis in pedib9 vulnera
recipit. In nilo habitat. ⁊ in partibus Indie
precipue reperitur. ex eius cute tornantur ha
ſte. Ariſto. ypotamus. id eſt equus fluuialis:
habet equinos crines. fiſſos pedes ſotulares
vt vacca. ⁊ eſt ſine facie. habens in pedibus ka
hab. Cauda eius vt porci. hinnitus vt equi.
Magnitudo vt aſini. Corium eius groſſum
valde. Ideoqꝫ parantur ex eo ſotulares ⁊ cor-
rigie. Interiora eius aſſimilantur interioribus
equi ⁊ aſini. Et licet in terra maneat: ſine aqua
tamen viuere non poteſt: ſicut tortuca et rana
marina ⁊ cocodrillus.

Operationes.

¶ Plinius libro.xi. Corij vero craſſitudo ta- A
lis eſt ypotamis. vt inde tornent haſte cum in-
genio quadam medica diligentia.
¶ Cinis corij ypotami cū aqua illitus pānos B
ſanat. adeps eius febres frigidas.
¶ Pellis ei9 e ſiniſtra p̄te frontꝭ adalligata ven C
trē inhibet: ⁊ eiuſdē cinis alopicias explet.
¶ Teſticuli.ʒ.i. ex aqua bibit contra ſerpētes. D
Fimus ſuffocans dentes e parte leua dolorē
dentiū ſcarificatis gingiuis ſanat.

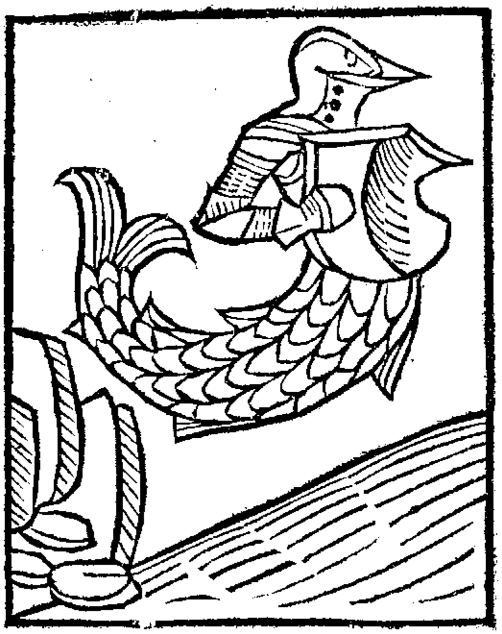

Capitulum.ciiij.

z Edroſus Zidrach ⁊ Ziphiꝰ. Ex
li.de na.re. Zidroſi belue marine
ſunt arabiam incolētes.quaꝝ oſſa
adeo magna ſūt vt fores in domibꝰ ⁊ pallacijs
tigna: ⁊ alia ſtricture neceſſaria de illis como/
de ſecenť.quadraginta nāqꝫ cubitoꝝ magnitu
dinis reperiūť. In li.vtſ. Zidrach eſt mōſtrū
forma mirabile: qđ p̄tendit maliciā in ſua figu
ratione: ſꝫ innocuū reperiť. Caput hꝫ vt equꝰ:
ſꝫ forma minori. Corpus autē ex omī pte dra/
coni ſimilimū eſt. totūqꝫ diuerſimode colora/
tū. Caudā hꝫ lōgā ſm q̄ntitatē corpis ſui gra/
cilē ⁊ tortuoſam vt anguis. pinnas hꝫ qꝫ ſicut
piſcis. ¶ In eodeꝫ li. Ziphiꝰ eſt marina belua
valde formidabilis. ⁊ omniū animaliū generi
valde diſſimilis. forma ſingularis. Huiꝰ nāqꝫ
caput ſi videris mōſtruoſum eſt omnino. Si
oris abyſſum fugies velut imagineꝫ mortis ſi
oculos horrebis. ſi reliquū corpus nihil in rebꝰ
ſimile te vidiſſe fatebaris.

Capitulum.cv.

Itiron. yſid. Zitiron mōſtꝝ eſt quod
z vulgus militē vocat. ⁊ eſt ingēs atꝫ for
tiſſimū in anteriori parte: q̄ſi formā ar
mati militis p̄fert. ⁊ caput q̄ſi caſſide galeatum
⁊ ex cute rugoſa ⁊ dura ac firma nimis. Ab eiꝰ
collo dependet ſcutū longū. latū ⁊ magnum. et
interiꝰ cauū vt in eo poſſit ꝯtra ictus pugnan/
tiū more defendi. Eſt em̄ forma triangulare fir
mitate duriciaqꝫ tam validū vt vix vnq̄ꝫ poſſit
iaculo penetrari. De collo eius ⁊ de ſpondilibꝰ
vene quedā ac nerui fortiſſimi ꝓtenduntur in hu
merū. qbꝰ p̄dictū ſcutū pendet in ſcapula. Bra
chia qꝫ fortiſſima nimis hꝫ. ⁊ q̄ſi manū biſulcā
cū qua validiſſime pcutit. Vn̄ fit vt difficulter
nimis ab hoīe capi poſſit. Et ſi captus fuerit
difficulter etiā necari: niſi cū mallijs poterit.

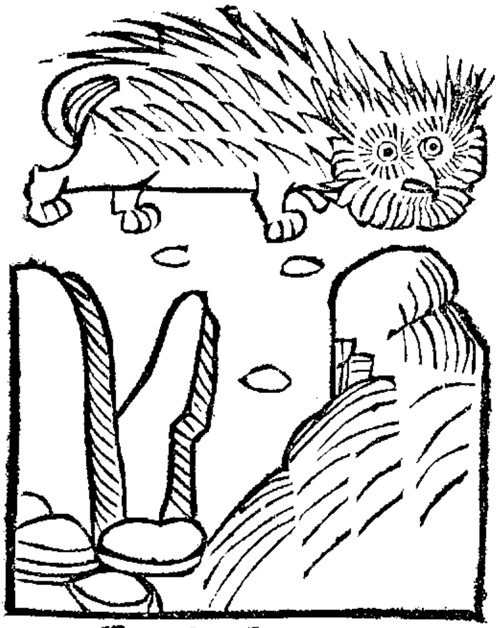

Capitulum.cvj.

z Iſius. Alb. in li. de na. aīalium inq̄t. Zi
fius eſt animal maris nulli alij ſimile
maximū ⁊ ingēs de genere cetorū: caput habet
monſtruoſum. os ꝓfundū valde. oculos horri/
biles. in toto corpore nulli alij ſimile niſi cete.

Prohemium.

Seneca in natalibꝰ qſtiõibꝰ li. vij. dicit
a Sicut in nobis nõ tm̃ ẽ ſanguis: ſꝫ multa gña humoꝝ. ſic ⁊ in terra plura ſũt humoꝝ genera. Quedã enĩ ſũt q̃ natura indurant. hĩc oĩs metalloꝝ humꝰ q̃ aurũ ⁊ argẽtũ fit generatᷣ. Quedã ꝟo ſunt q̃ in lapidẽ ex liq̃re vertũtᷣ. vñ ⁊ lapides p̃cioſi ſuccreſcũt. Quia ãt in tractatu ſupiori q̃rto: videlicꝫ dei auxilio cõpleto d̃ aquaticꝭ ⁊ natatilibꝰ earũqꝫ ꝓprietatibꝰ ⁊ naturꝭ tractauimꝰ: nũc eiuſdẽ ſũmi dei auxilio tractatũ q̇ntũ aggredientes de lapidibꝰ p̃cioſis: necnõ de his q̃ in terre venis naſcũtᷣ: eorũqꝫ ꝟtutibꝰ ptractabimꝰ. ⁊ modũ ſeu ordinẽ alphabeti ſic in p̃cedẽti obſeruãdo. Primo de lapidibꝰ dicemus.

Capitulum. j.

a Adamas latine. Arabice hager ſubedhig. Sera. li. ag. cap. hager. Hager ſubedhig eſt mes flumĩs in q̃ eſt lapis de mes. Et eſt flumẽ ad qđ nũq̃ꝫ aut aliq̃s niſi Alexãder venit. ⁊ eſt in finibꝰ coraſceni. Et color eiꝰ approximat colori ſalis armoniaci. ⁊ eſt fri. ⁊ ſic. in. iiij. g̃du. Et idem auc. Dyaſ. Eſt lapis q̃ vtunt aurifices ponẽtes ĩ ſtilo ad ſculpẽdos lapides. Enax ĩ lapidario ſuo Adamas eſt lapis duriſſimꝰ: parꝝ criſtallo obſcurior: coloris tñ liuidi fulgẽtꝭ adeo ſolitꝰ: vt nec igni nec aliq̃ re frangatᷣ: molleſcat ⁊ ſoluatᷣ Soluitᷣ tñ ⁊ molleſcitᷣ ſanguĩe ⁊ carne hyrci p̃cipue: ſi hyrcꝰ añ aliq̃ꝫdiu biberit vinũ vel ſiſeleos comederit mõtanũ vel petroſilinũ. q̄ talis hyrci ſanguis etiaꝫ ad frangendũ lapidẽ in veſica valet. Soluitᷣ etiã lapis ille a plumbo ⁊ nõ trahit ferrũ: eo q̄ nõ ſit ꝓpriꝰ locus generatiõis eiꝰ in mineria ferrea. vt q̇daꝫ mẽdoſi dixerũt. Maior aũt q̃ntitas eſt inuẽta ad magnitudinẽ auellane. Naſcitᷣ aũt in Arabia ⁊ in cypro. ſed cyprium eſt magis molle ⁊ obſcurũ. Et hic lapis qñ magneti ſuꝑponitᷣ ligat magnetẽ ⁊ nõ ꝑmittit eum ferrum trahere.

Operationes

¶ Sera. Maior ꝟtꝰ eiꝰ eſt ĩ auro ⁊ argẽto ⁊ calibe. vñ lacerto ſiniſtro alligatꝰ valet ꝯ hoſtes ⁊ inſaniaꝫ ⁊ indomitas beſtias. ⁊ ꝯ iurgia ⁊ rixas ⁊ venena: ⁊ incurſiões fãtaſmatũ ⁊ incuboꝝ ⁊ ſuccuboꝝ. Hũc ãt lapidẽ q̇dã magnetẽ vocauerũt: ⁊ q̇dã eundẽ ferrũ attrahere mentiũtᷣ A

¶ Idem. Iſte lapis hꝫ duas ꝟtutes q̃ raro aggregantᷣ in alio lapide. Una eaꝝ eſt q̄ nõ ꝯiungitᷣ alicui lapidi q̇n nõ frangatᷣ. ꝓpter h̃ coaptãtᷣ fragmẽta eiꝰ in ſũmitatibꝰ ferri aſperſi ad ꝑforandũ: ⁊ ꝑforantᷣ cũ eo lapides alij ſicẽ ſmaraldus. tabarzet. ꝫaphirus. ⁊ alie gemme. B

¶ Alia virtꝰ eſt q̄ ſi accipiatᷣ granulũ vnum ex fragmentis eius: ⁊ glutinetᷣ in ſummitate ferri cũ glutine romano. ⁊ intromittatᷣ in veſica per foramen virge: frangit lapidẽ. Habet ſimiliter aliam ꝓprietatẽ: q̄ nihil frangit lapidem hunc niſi plumbũ. nam ipm rumpit ⁊ conterit. C

¶ Et idẽ auc. Dyaſ. Adamas eſt lapis q̃ vtũtᷣ aurifices ponẽtes in ſtilis ad ſculpendos lapides. ⁊ ꝯfert gingiue fluxe. ⁊ purificat dentes D

¶ Et idẽ aucto. Gal. Uirtus eius eſt q̃ abſtergit abſterſione forti: ⁊ ſignũ qđ aurifices vtuntᷣ iu h̃ q̄ indiget abſterſione. Et nos iam experti ſumus q̄ mũdificat dentes ⁊ abſtergit. E

¶ Et in eo eſt ꝟtus aliq̃ calida. ⁊ ꝓpter hãc cauſam admiſcetᷣ in medicinis cõburẽtibꝰ: ⁊ in aliquibꝰ deſiccatiuis q̃ curant gingiuas fluxas. F

¶ Ex li. de na. re. Adamas fortẽ facit hominẽ cõtra hoſtem. Somnia vana repellit. venenũ fugat ⁊ prodit. Fertur enĩ ſudore madere. ſi venenũ adhibeatur prope. G

¶ Prodeſt lunaticꝭ ac demone repletis. Ex cõtactu etiaꝫ ꝓdeſſe dicitᷣ inſanis. H

Capitulum. ij.

a Agathes ſiue agapis. Agathes ſm̃ Dyaſco. in ꝓrio ca. hꝫ maximã ꝟtutẽ. ſcꝫ q̃ calorẽ hꝫ ſimilez pelli leonis. yſaac beniamin. Agathes autẽ lapis niger eſt albis venulis in modũ cuiuſdã ſpeciei lapidis albeſtẽ. Et inuenitᷣ aliꝰ minor eiuſdẽ ſpeciei q̇ ſimilis ẽ corallo ⁊ tertiũ genꝰ plurimũ ſui ĩ creta inſula naſcitᷣ q̄ hꝫ in nigro venas croceas. Eſt q̃rtũ genus Indicũ ⁊ variũ quaſi ſanguine ſit aſperſum.

Operationes.

A ¶Dyaſ. Agathes valet ad morſū ſcorpiõis alli
gat⁹ vel illinit⁹ cū aq̄ ſtatim tollit dolorē. trit⁹ et
vulneri aſperſus vel in potione cū vino dat⁹ vi-
perarꝝ curat morſus. portat⁹ facundū prudētē
B amabilē ꝛ gr̄tū facit. ¶ yſaac beniamin. Primū
q̄dē gen⁹ aptū eſt ad regū formas q̄ lapidibꝫ in
ſculpūt. ꝛ plurimi lapides hn̄t capita regum in-
C ſculpta. ¶ Et cū iacēt ad caput dormiētiſ fertur
D oſtēdere m̄lta ſimulachra ſomniorꝝ. ¶ Tertiū
aūt gen⁹ qđ creticū eſt facit vt adiuuet vincere
p̄icula ꝛ viribꝫ ꝯuenit cordis. gratū ꝛ placen-
tem facit. vt dicit Enax. et coloris facit hoīem
boni ꝛ facundum.

Capitulum. iii.

a Labandina. yſid. Alabandina dicta
eſt ab alabanda regione Aſie. Eſt autē
criſtallini gen⁹. Cuius color ad cedoniū vadit
ſꝫ rarus. Arnold⁹. Alabandina fulgorē habet
q̄ eſt ruffus clarus vt ſardius.

Operationes

¶ Huius virtus eſt ꝙ fluxum ſanguinis pro- A
uocat ꝛ augmētat. ¶ Ex lapidario. Eſt alaban B
dina cuius lux eſt emula ſardi. Indicis autem
dignum de nomine fallit amicum.

Capitulum. iiii.

a Labaſtrites Amandinus ꝛ Abſinth⁹.
yſid. Alabaſtrites eſt lapis candidus:
interſtinctus varijs coloribꝫ. Hunc cauāt ad
vaſa vnguētaria: q̄m vnguēta optime ſeruare
dr̄ incorrupta. Naſcit̄ circa thebas egiptias ad
damaſcū ſyrie: ceterꝭ cādidior. pbatiſſim⁹ ī In
dia. Pli. li. xvi. Alabaſtrites lapidē vocāt quez
ad vnguentaria vaſa cauāt. Naſcit̄ circa the-
bas egyptias ꝛ damaſcū ſyrie. Hic ceteris can
didior: ſꝫ pbatiſſim⁹ eſt in carmania. Mox in
India: iam q̄dez in ſyria atꝫ in aſya: viliſſim⁹
aūt ꝛ ſine vllo candore in capadocia. Probant̄
ꝙ̄ maxime coloris mellei ī vertice maculoſi atꝫ
nō trāſlucidi. vicia ſunt in his corneus. color
candid⁹. ꝛ q̄cq̄t vitro ſimile eſt. Scđm Alber-
tū lapis amādin⁹: eſt gēma coloris varij. La-
pis abſinthus ſm̄ Albertū: eſt de genere gēma-
rum colore vitri rubeis virgulis.

Operationes.

A ¶Dyaſ. Alabaſtrites eſt laxatiuꝰ: mollit de-
niqꝫ duricies et ſtomachi dolorē ceroto ad-
B mixtꝰ. ¶Albertꝰ. Amandinus venenū om̄e.
aut extinguit aut repꝛimit: ⁊ vincere facit ad-
uerſarios. Et plenā interp̄tationē ſomniorꝝ
C facit itelligi. ¶Albertꝰ. Abſinthꝰ. Uirtꝰ hu-
ius fert̄ eſſe ſicut lapis Abeſcartꝰ licꝫ ſatꝫ re
D miſſior. ¶Nā acceſſus ꝑmanet calidus ꝑ ſe-
ptem dies vel ampliꝰ: ꝓpter eandē cauſam q̄
E dicet̄ de lapide albeſcario. ¶Lapidis ēt hu-
ius virtus eſt in ꝓuocādo ⁊ augmentādo flu
xū ſanguinis. vt experimētatores aſſerūt

Capitulum. v.

Adrodamanta ⁊ Antracites. Jſid.
a Androdamāta nitorem hꝫ argenti. ⁊
pene adamas ſemꝑ teſſerꝫ quadrata.
Magi putant ei nomē impoſitū ab eo q̄ do
mare ac refrenare dicat̄ impetus vel iracun
dias animorꝝ. Signit̄ aūt in mari rubro.

Operationes

A ¶Arnoldus. Androdamāta lapis ē coloris
argentei: trahitqꝫ de rubro mari. forma eiꝰ vt
B teſſera. duricies vt adamātis. Uirtꝰ eiꝰ eſt ꝯ
furorē animūqꝫ cōmotū. ¶Ex lapidario An
C drodamāta lapis eſt q̄ſi teſſera quadra. Jpſe
maris rubri mixtꝰ reperit̄ harenis. ¶Quem
D magus affirmat tante ꝟtutꝫ habere: vt poſſit
preſens aīos ſedare calentes. ¶Ex libro de
naturꝫ rerum. Androdamāta lapis quadrus
atqꝫ duriſſimꝰ. tante ꝟtutis eſt: vt animū fu-
rore calentē ⁊ luxuria ſedare poſſit. ¶Jſido.

¶Antracites ē coloris ignei vt carbūculus. E
ſed candida vena p̄cinctus. cuius ꝓpriū eſt q̄
iactatus in ignē velut mortuꝰ extinguit: ac ꝯ
ꝑfuſos exardeſcit. ¶Pli. li xvi. Eſt inter car F
bunculorꝝ ſpecies antraticis in Theſprocia
foſſilis carbonibꝫ ſimilis. hec quoqꝫ candida
vena p̄cincta tradit̄. ¶Ariſtotiles. Antrax. i. G
carbūculus rubeꝰ. Si cū eo ponat̄ orit ibi no
cte lucebit. ¶Albertꝰ. Andromada eſt lapis H
coloris argētei. in mari rubro naſcit̄. Eſt au-
tem quadratus ⁊ durus ſicut adamas.
¶Uirtutē habet ꝯtra furorē: ⁊ facilis animi I
cogitationē ⁊ triſticiam ⁊ grauitatem.

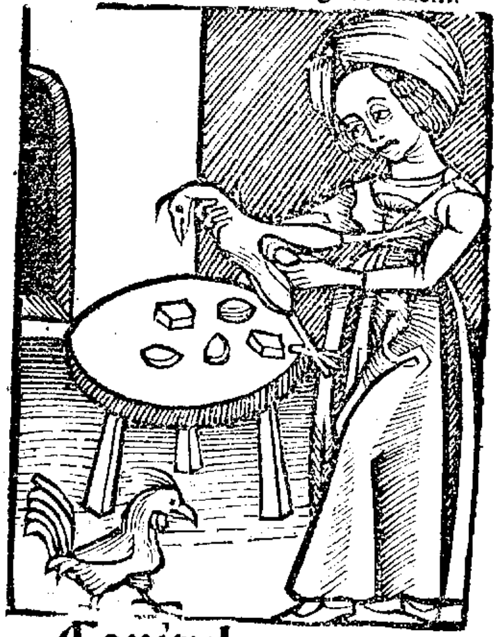

Capitulum. vj.

Alecrorꝰ. Solinꝰ. Allectorius la-
a pis tradit̄ qui criſtallina ſpecie fabe
modo in gallinaciorꝝ ventriculis na
ſcit̄. aptus (vt dicunt) ꝑliatoribꝫ. ¶Dyaſco.
Allectorꝰ lapis in ventribꝫ gallorū gallina-
ciorꝝ inuenit̄. ¶Arnoldus. Allectorꝰ ē lapis
obſcuro criſtallo ſilis e ventriculo galli ca-
ſtrati trahit̄ poſt quartū annū. Ultima eius
quātitas ē ad magnitudinē fabe. ¶Ex libro
de na. re. Allectorius eſt lapis criſtallo vel a-
que limpide ſilis. Jn iecore gallinacij reperi
tur ſi caſtratus fuerit: poſtq̄ꝫ tribꝫ annis vixe
rit caſtratus. Nullus maior eſt faba: poſtq̄ꝫ
hic lapis in gallinacio fuerit nunq̄ꝫ bibit.

Operationes

¶Dyaſcorides. Allectorius in ventribꝫ galli A
naciorꝝ inuenit̄: quē gladiator habens in ore
ꝑmanet inuictus ac ſine ſiti. ¶Mulieribus B
quoqꝫ que volūt placere viris proderit: quia

C portantes ſe ꝓbas ac ſpecioſas reddit.¶ Ar-
noldꝰ. Allectoriꝰ excitat venerē: hoīemqꝫ ec
D ꝯſtātē fac: atqꝫ ī ore tentꝰ ſitim reꝑmit. ¶ Ex
li. de na. re. Allectoriꝰ valet frigidis. ⁊ ꝗ̄ coire
E nō pñt. ¶ A mľiere q̄ꝫ habitꝰ facit eā viro ſuo
placere. portātē ſe facit īuictū ⁊ ſine ſiti. Hinc
F reges cū hñtes ī ore fortiter dimicāt. ¶ Phi-
ſiol. Allectoriꝰ ī vētre galli naſcit̄ ꝗ poſt tres
annos caſtratꝰ: ⁊ poſtea ꝑ ſeptē ānos viuēs.
G hūc lapidē portat idē gallinaciꝰ. ¶ Hic lapis
ſitim extiguit. hoīemqꝫ diſcretū ⁊ gratū: ma-
xīmeqꝫ vxorē marito facit. Ut āt habeat hec
H oīa clauſus ī in ore portat̄. ¶ Ex lapidario

Uentriculo galli ꝗ teſticulis viduatus.
Cū tribꝫ ad mīmū factꝰ ſpado vixerit annis.
Naſcit̄ ille lapis: cuius nō vltima laus eſt.
Et ꝑ bis binos capit incremēta ſequētes.
Menſurāqꝫ fabe creſcēs excedere neſcit.
Criſtallo ſimilis vel aque cū limpida paret.
Inuictū lapis hic reddit quēcūqꝫ gerentē.
Extinguitqꝫ ſitim patiētis ore receptus.
Nā milo crotonias pugiles hic ꝑſide vicit.
Hoc etiā multi ſuperarūt prelia reges.
Hic oratorem verbis facit eſſe diſertum.
Conſtantē reddens cūctiſqꝫ ꝑ oīa gratū.
Hic circa veneris facit incentiua vigentes.
Cōmodus vxori ꝗ̄ vult fore grata marito.
Ut bona tot preſtet clauſus portet̄ in ore.

Capitulum. vij.

Metiſtus. Iſi. Ametiſtus indicꝰ in-
a ter purpureas gēmas tenet ꝓncipa-
tū. Eſt āt color eiꝰ purpureꝰ ꝯmixto
colore violaceo. ⁊ q̄ſi roſe nitor: leniter q̄ſdaꝫ
flāmulas fundēs. Alterū genꝰ eiꝰ deſcēdit ad
iacinctos. Cauſaꝫ noīs eiꝰ reddunt: q2 ſit in
eiꝰ purpura q̄ddā nō ī toto igneū: ſꝫ vini colo-
rē hñs. eſt āt ſculpturꝫ facilis. Huiꝰ gēme ge-
nera ſūt q̄nqꝫ. ¶ Arnoldꝰ. Ame: iſtus ē gēma
purpurei colorꝫ vt roſa: ⁊ trāſmittit̄ ab india.
Sūt q̄dā eiꝰ ſpēs. ſꝫ hec. i. indica ceterꝫ vtili-
or ē. huic mollicies ad ſculpēdū ineſt. ¶ Pli.
li. xvi. Indice q̄dē amatiſte ꝓncipatū tenent.
Sꝫ ī arabie q̄ꝫ ꝑte q̄ eſt finitima ſyrie petria
vocat̄. Et ī armenia miore ⁊ ī gallacia reꝑiūt̄
⁊ ī egypto. Sordiſſime atqꝫ viliſſime ī thara-
ſo ⁊ cypro. Indice abſolutū phenicꝫ purpure
colorē hñt. Et ad hāc tingētiū officine vota
dirigūt. fundit aūt cū aſpectu leniter blandū:
neqꝫ ī oculos vt carbūculi vibrāt. Alterū ea-
rū genꝰ deſcēdit ad iacinctos. ⁊ hūc colorēꝫ
indiſacon vocāt. Eſt ⁊ panarites ī ꝯtinuo a-
rabice gētꝫ. q̄rtū genꝰ colorē vini hꝫ. q̄ntū ad
vicinia deſcēdit criſtalli albi. has gēmas ma-
gorū vanitas ꝓmittit ebrietati reſiſtere: mlta-
qꝫ mira efficere.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Ametiſtus violacei colorꝫ ē A
optimꝰ. Eſt āt q̄dā velut gutta vini rubei aq̄
corrupta. ⁊ hec facile ē ad ſculpēdū. vꝫ multū B
vinū bibētibꝫ qm̄ ebrietati eſt ꝯriꝰ. ¶ Ariſto.
Lapis ametiſtꝰ ſi poſuerꝫ eū ſuꝑ vmbilicuꝫ:
vaporē vini ꝓhibet: ebrietatēqꝫ ſoluit: ⁊ hoīeꝫ
a ꝯtagio liberat. ¶ Arnoldꝰ. Uirtꝰ ametiſti ē C
ꝯ ebrietatē: facitqꝫ hoīeꝫ vigilē: malāqꝫ cogi-
tationē repellit: ⁊ intellectū bonū tribuit.

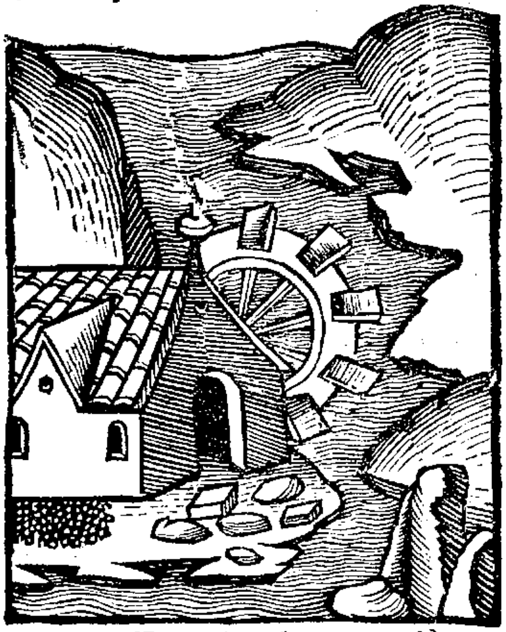

Capitulum. viij.

a Sius. Dyaſ. Aſiꝰ lapis ī alexādria
tm̄ inuenit̄: ꝗ optimꝰ ē ad vſuꝫ medi-

cine:q̄ ē colore cādid⁹ ac leuis ī modū punicꝫ
ac velut puluis manibꝯ inſidēs:ſanat fiſtulas
ſcrofas.podagrā ꝛ alienas paſſiōes.¶ Ser.
Lapis aſius ē lapis q̄ īuenit̄ in alexandria.ꝛ
flos ei⁹ lapidis noīat̄ fuca.ꝛ ē lapis aſi⁹.ꝛ eſt
q̄ddā qđ apparet ſubāꝫ ei⁹ ſiſe pulueri molen
dini.ꝛ rep̄it̄ etiā ſub eo ꝛ circa eū.ꝛ iſte lapis ē
albꝯ.ꝛ oportet ꝙ eligat̄ ex eo ille q̄ ē albꝯ leuiſ
ſiſis punici ſubtilis cito frāgibil.ī q̄ ſūt vene
occultate.ꝛ ſup quē ē flos vt ſal rubeū.ꝛ ē h̄ la
pis ſicc⁹ ſiſis ſpōgie.ꝛ gn̄at̄ ſup eū farina.ex q̄
eſt q̄dā alba.q̄dā rubea ſiſis punici declinās
ad croceitatē.ꝛ qn̄ applicat̄ lingue mordicat
mordicatōe pauca ¶ Et idē au. Gal. Noīat̄ h̄
lapis noīe aq̄ſito a loco.i.aſia.ꝛ n̄ ē oīo dur⁹
ſic lapis:ſꝫ aſſilat̄ ī colore ſuo ꝛ ſubā ſua lapi
dibꝯ q̄ rep̄iunt̄ ī lauellis balnei.ꝛ ē tener ꝛ frā
git̄ cito.ꝛ ſup ip̄m ē ſiſe pulueri molēdini rep
ti ſup pietes molēdini.ꝛ h̄ medicia noīat̄ flos
lapidis aſios.ꝛ ē ſubtilis.ꝓpt̄ ſuā ſubtilitateꝫ
diſſoluit carnes ſine mordicatōe.¶ Operatōes
A ¶ Ser.au.dyas. Uirt⁹ h⁹ lapidis ꝛ florꝫ ei⁹
eſt ꝙ curat vlcera ꝓſūda q̄ ſūt difficilis ſana-
tiōis.qn̄ ē ſicc⁹.ꝛ aufert carnē ſupfluā q̄ fit in
B eis:q̄ ē ſiſis fungi.¶ Et curat vlcera fraudu-
C lēta:ꝛ replet ea carne ꝛ mūdificat ea.¶ Et qn̄
admiſcet̄ cū melle ꝛ aceto ꝯuēit vlceribꝯ frau
D dulētꝫ.ꝛ n̄ ſinit ea augeri ī corpe.¶ Et qn̄ ad-
miſcet̄ cū faria fabaꝝ ꝛ fit īn̄ emplīn podagre
E ꝯuēit multū.¶ Et ꝯuēit duriciei ſplēis.et qn̄
cū eo fit loboc cū melle ꝯuēit vlceribꝯ pulmo
F niſ.¶ Et cū pōit̄ ex h̄ lapide ſup ſcabello ſup
G qđ tenēt podagrici ſꝑ pedes ōꝫ ꝯferre eiſ ¶ Et
qn̄ puluis ei⁹ aſꝑgit̄ ſup corpa piguia in bal-
H neo loco nitri extenuat ea ¶ Et q̄ vlt̄ abluere
lapidē hūc aut florē e⁹ abluat ſic lauat̄ climia

Capitulum.ix.

Albeſton. Albertus in lapidario ſuo
a Albeſton eſt coloris ferrei ſcḋm Plini
um in arabia inuenitur.

Operationes

¶ Albertus. Uirtus mirabilis eius in tem- A
plis deoꝝ eſt manifeſta:eo ꝙ ſemel accenſus
vix aut nunq̄ꝫ poterit extingui:eo ꝙ naturaꝫ
habet aīalis qđ ſalamandra vocat̄:cū modi-
co humidi vnctuoſi pinguis inſeparabilis.
¶ Iſidorus. Albeſton eſt archadie lapis:fer- B
rei coloris:ab igne nomen ſortitus:eo ꝙ ac-
cenſus ſemel nunq̄ꝫ extinguitur.

Capitulum.x.

Quile lapis eſt vt dicit Sera.libro
a aggregatoris cap̄. hagerathamach:
id eſt lapis aquile. Et eſt lapis indus
qui cū agitatur:auditur intra ip̄m lapis ali⁹.
ꝛ minera eius eſt in montibus indie inter chi
noas ꝛ ſarandi iuxta littora occeani. Et vo-
catur a grecis allcuians partū.ꝛ hec proprie
tas eſt inuenta in hoc lapide aquile.¶ Et idē
auctorit. Raſis. Athamach eſt medicina in-
die.et eſt lapis ſimilis caſtanee:niſi qꝛ habet
colorem vellereum:et quādo agitas ip̄m au-
ditur intra ipſum lapillus.ꝛ quando frangis
eū egreditur ille lapillus.ꝛ eſt ſicut auellana
vergens ad albedinem.¶ Et idē Raſis libro
de ꝓprietatibꝯ dixit:ꝙ eſt lapis ſimilis ouo.
ꝛ quod habet intra ſe lapillum. ¶ Albert⁹ in
lapidario ſuo. Echites lapis:id eſt aquile.ꝛ ē
gemmarū optima.ꝛ eſt coloris punicei.ꝛ vo-

catur a ꝗbuſdã aquileus: ⁊ ab alijs crodialiſ:
co ꝙ aquile hunc ducunt ad nidum ſuũ iuxta
oua ſua collocantes. eundeȝ ſicut grus inter
duo oua que facit collocat. Hoc eni expertũ
ad ſenſum in colonia vbi grues fetus fecerũt
multis ãnis in ꝗdã horto. Inuenit aũt lapis
aquile iuxta littora occeani vbi eſt optimuȝ
genꝰ echideoꝝ qui ſunt heredes auiũ. Dicit
autẽ ꝙ in perſia aliquãdo inuenit. Eſt auteȝ
modus eiꝰ ꝙ in ſe cõtinet aliũ lapilluȝ qui in
ipo ſonat quãdo manu mouetur.

Operationes

A ¶ Serapion. Hic lapis aquile dr. Naȝ cum
aquila vult parere oua ſua: defert hũc lapidẽ
maſculis a partibꝫ Indie. ⁊ ſupponit eũ aqui
le. ⁊ facit eũ parere facile: ⁊ alleuiat eius dolo
rem. ⁊ hoc idem facit mulieribꝫ: ⁊ omnibꝫ ani
malibus quãdo ponitur ſub eis in hora par-
B tus. ¶ Et idem aucto. Raſis. Quãdo ponit
in petia ⁊ ſuſpenditur mulieri in coxa qñ de-
bet parere facit accelerare partũ cum facili-
C tate. ¶ Et ſum expertꝰ hoc ⁊ inueni ſic eſſe: et
oĩes ꝯcordant in hoc: ꝙ alleuiat partuȝ qñ
alligatur coxe. ⁊ iuuat qñ ponitur loco peo-
nie. inuenitur ad curandum. Iſte lapis inue-
nitur apud nos: et ꝗꝫplures. verificaui de eo
D multotiens experientiã. ¶ Enax in lapidario
ſuo capitulo de lapide aquile ait: ꝙ ſuſpẽſus
in ſiniſtro brachio conuenit pregnantibus: ⁊
conciliat amorẽ. diuitias auget vbi fert. ⁊ im
pregnantibꝫ impedit aborſum: ⁊ ꝑiculũ par-
E turitionis mitigat. ¶ Prohibet caſum cadu-
coꝝ. ſimiliter ſi de adminiſtratiõe veneni ali
ꝗs ſuſpectus ſit in cibo illo ꝓhibet ne poſſit
ab eo degluti ri cibꝫ iſte Si lapis detrahatur
F mox deglutiet. ¶ Albertꝰ. Fertur aũt ꝙ ſi ſu
ſpenſus in ſiniſtro brachio cõuenit pregnãti
bus: ⁊ cõciliat amorem. ⁊ diuitias auget vbi
G fertur. ¶ Et impregnãtibꝫ impedit aborſum: ⁊
periculũ parturitionis mitigat. Et ait ꝙ pro
H hibet caſum caducoꝝ ſimiliter. ¶ Et qđ mira
bilius eſt tradũt Caldei ꝙ ſi de adminiſtrati
one veneni aliꝗs ſuſpectꝰ ſit impoſitꝰ in cibo
illo prohibȝ ne poſſit degluti ri cibꝫ. ⁊ ſi lapis
ſubtrahatur mox deglutitur. Hoc dicit Al-
bertus ſe vidiſſe a quodam fratre ſuo ſenſibi
liter probari ſeu examinari.
I ¶ Querunt autẽ aquile hunc lapidẽ: ⁊ impo
nunt nido ſuo: ⁊ grues inter oua ſua. Sed in
vno anno ponunt vnum: ⁊ in alio alium.
K ¶ Dicunt autẽ quidam ꝙ faciũt ad mitigan-
dum calorem ouorum. vel corporis aquile ne
oua nimis calefiant, ⁊ hoc eſt probabile.

¶ Quidam autem dicunt aliquid cõferre ad L
eorum formationem aut viuificationẽ. quod
autem quidam dicunt: ꝙ lapis ab alijs auibꝫ
ouis interponatur: ne oua frangantur falſuȝ
eſt: quia citius ad lapidem ꝗꝫ ad ſeipſa colliſa
franguntur.
¶ Aiunt auteȝ aliqui: ꝙ ſi aliquis ſuſpectus M
de adminiſtratione veneni cum lapis iſte ci-
bo immittitur: ſtatim a cibo ſtrangulatur. et
quando ſubtrahit tranſglutit cibũ in quo po
ſitus eſt lapis.

Capitulum. xi.

Strion ⁊ Aſterites. Iſidorꝰ. Aſtri-
a on gẽma eſt criſtallina in India cri-
ſtallo ꝓpinqua. In cuius centro ful-
get ſtella lune pleno fulgore: nomẽqꝫ eo ſum-
pſit: ꝙ aſtris oppoſita fulgorẽ rapit et gerit.
¶ Piniꝰ. In carmania naſcit gẽma que aſtri
os vocat. ſimiliter vt aſtiria vel aſtirites can
dida criſtallo ꝓpinqua. In india vero naſcẽs
⁊ in pallenes littoribꝫ aſtrios. Quidam autẽ
cauſam nominis huius reddũt: ꝙ aſtris op-
poſita fulgorẽ rapiat ⁊ gerat. Optimã auteȝ
in carmania nulliqꝫ vitio obnoxia gigni.
¶ Idem Iſidorus. Aſterites eſt gẽma candi
da lucẽ cõtinens incluſam veluti ſtellam intꝰ
ambulantẽ. ſoliſqꝫ candidicãtes radios red-
dit. vnde ⁊ nomẽ inuenit. ¶ Plinius. Proxi-
ma candidicantiũ gẽmarũ eſt aſteria princi-
patum habens ꝓprietate nature: ꝙ incluſam
lucem pupille modo quodã continet ⁊ tranſ
fundit cum inclinatione velut intꝰ ambulan
tem: ex alio atqꝫ alio loco reddens.

Capitulum.xij.

Rena. Iſi. Arena ab ariditate dicta
a eſt. Hui⁹ pbatio ē. ſi manu preſſa ſtri
deat aut in veſtē candidā ſparſa: nil
fordis relinquat. ¶ Uitrubius. Alia ē arena foſſicia. alia fluuiatica vel marina. Arene foſſicie ſūt hec genera. ſ. nigra: cana: rubea: carbunculū. Ex his optima erit q̄ in manu cōfricata ſtridorē fecerit. q̄ aūt terroſa eſt aſperitatem nō hꝫ. Itē ſi inveſtimētū candidū coniecta fuerit arenaria. Unde fodiat̄ tm̄ de fluminibꝫ et e glarea extrahat̄. hec tm̄ in ſtructuris odioſa eſt. qꝛ difficile ſic ceſſit: nec onerari ſe ꝯtinēter paries patit̄: niſi intermixtiōibꝫ requieſcat: nec cōcamerat iōes recipit. Marina ꝟo hec ampli⁹ ꝛ etiā parietes cū in his tectoria facta fuerint remittētes ſalſuginē eoꝝ diſſoluunt̄. Siccēſcūt aūt celeriter foſſicie: ꝛ tectoria pmanēt: ꝛ cōcameratiōes patiūtur. Sed he q̄ ſunt de arenarijs recētes. ſi enī exempte diuti⁹ iacēt: a ſole ꝛ a luna ꝛ a bruna coacte reſoluunt̄ ꝛ petroſe fiūt. Ita q̄ inſtructurā cōiecte cemēta ꝯtinere nō pñt: ſed labunt̄ ꝛ ruunt. oneraqꝫ parietū ſuſtinere nō poſſunt ¶ Pal. de agricultura li. i. Omniū arene generū pcipue melior ē ruffa: ſequētis meriti cana. Tertiū locū poſſidet nigra. Sed foſſilis arena non inuenit̄. De flumibꝫ aūt glarea vel littore colligit̄. Marina qdē tardi⁹ ſiccat̄. Ideoqꝫ nō ꝯtinue: ſed intermiſſis temporibꝫ eſt ꝯſtruenda: ne opus corrūpat onerata.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Arena ſparſa ſup flāmā inextinguibilē extinguit eā. ¶ Dyaſ. Arena maris que in littore eſt ſole calefacta carnes hu B
midas deſiccat. ¶ Item cocta ſacellis ad cō C
peſcendū tumorē intraneoꝝ iuuat.

Capitulum.xiij.

Rgilla. Bartholome⁹ in libro de pro
a prietatibꝫ rerū. Argilla ē terra tenax
glutinoſa ꝛ viſcoſa: ad varia figuloꝝ
opa diſpoſita atqꝫ apta. Et ſic ſm Iſi. li. xvi. ca. i. ab argis ſic vocata: apud q̄s pmo ex tali materia vaſa fictilia ſūt effecta. Et vt ibidē dr: talis terra p actionē calorꝭ liq̄diores partes cōſumētis ꝛ terreſtriores cōſolidantꝭ in laterē cōmutat̄. Sepe etiam ꝯtingit q̄ talis terra lutea vnctuoſa frigiditate aque congelante in lapidē cōmutat̄. Sepe etiaꝫ accidit talis tranſmutatio ſcꝫ luti vnctuoſi in lapidē ex calore coagulante. ſicut enī dicit̄ libro q̄rto metheororuꝫ. Lutū vnctuoſum aptum eſt huic tranſmutationi. ſcꝫ in lapidem p calidi coagulationē. quare vnctuoſum eſt medium inter viſcoſum et vaporatiuum: habens humidū viſcoſum. Unde gratia vaporatiui poteſt a calido coagulari. gratia viſcoſi n̄ pt ex toto educi ſed amplius comprimi et conſolidari. ꝛ ſic in lapidem tranſmutari.

Operationes

¶ Ut ibi dicit cōmentator. Argilla eſt frigiditate ſua ſanguinis reſtrictiua. ¶ Conſtanti A
nus. Argilla ſi cū forti aceto fuerit diſtempe B
rata: appoſita fronti ꝛ timporibus prohibet ſanguinem naribus fluentem.

Capitulum.xiiij.

Rmenus ſm Pliniũ ꝓprio cap. La-
a pis armen⁹ eſt dict⁹ ꝛ noiat⁹ a regio
ne illa. ꝛ eſt liuidus ꝛ ſubalbidus. cu-
ius melior ē. hñs colorē mediũ inter viridem
obſcurũ: terreũ ꝛ indum. ꝛ hꝫ maculaꝝ diſtin
ctiões virides ꝛ nigras. ¶ Aui. li. ij. ca. de la-
pide armeno. ꝛ aliq̃ntulũ azulini coloris: nõ
tñ eſt ĩ colore azuli. ꝛ nõ eſt ĩ ei⁹ ſoliditate: ſed
eſt in eo arenoſitas q̃dã. ꝛ qñqꜫ vtunť eo tin-
ctores ꝛ pictores loco azuli. ꝛ eſt lenis tactu.

Operationes

A ¶ Johannes Meſue. Lapis armenus inq̃t
Alexander a verificatoribꝫ eſt inuẽtus habe
re p̃rogatiuã in educendo coleraꝫ nigrã. cui⁹
operatio incolumior eſt elleboro nigro: ꝛ vir
tuoſior lapide lazuli. melior eſt habens colo-
rem mediũ inter viridem obſcurũ ꝛ terreuꝫ ꝛ
indum. ꝛ habet macularũ diſtinctiones viri-
des ꝛ nigras. ꝛ qui nõ eſt in termino lapidis:
ĩmo facile diſſolubilis pulueriſabilis.
B ¶ Et q̃ eſt lenis tactu carens aſperitatẽ cali-
de cõplexiõis in ꝑncipio ſecũdi ꝛ ſicca ĩ ipo.
C ¶ Et eſt reſolutiu⁹: abſterſiuus. ꝛ eſt ꝯturban
tibꝫ ꝛ ſubuertentibꝫ ſtomachũ. ꝛ educit ꝑ vo-
mitũ ꝛ ventrẽ ꝛ nocet ſtomacho. generãs ſub
uerſionẽ. ꝛ faciens ſolutionẽ cũ anguſtia.
D ¶ Et dixit Alexãder. Non lotus ſoluit ꝑ vo
mitum ꝛ per ventrem ſine moleſtia.
E ¶ Ars aũt in lauando ipm eſt hec. terať cum
facilitate in vaſe lapideo. deinde fundať ſuꝑ
ipm aqua dulcis ꝛ laueť ſic terendo. et fiat il-
lud trigeſies ſemꝑ innouando aquã. ꝛ adhuc
decies laueť cum aqua roſaꝝ. ¶ Et dixit Al- F
chindus. Laueť cũ aqua bugloſſe poſt depu-
rationẽ eius. acquiriť eñi ei ꝓprietas mirabi
lis ex hoc ad egritudines melancolicas.
¶ Auicẽ. ſoluẽdo educit melancoliã pl⁹ q̃ꝫ la- G
pis lazuli. ꝛ ꝓpter ipm dimittiť elleborus ni-
ger. ¶ Johãnes Meſue. Educit ſolutiõe co- H
leram nigrã cũ virtute. et mũdificat cerebruꝫ
ex ea: ꝛ valet ad egritudines eius melancoli
cas. ſicut eſt mania ꝛ vertigo ꝛ dolor capitis
ꝛ epilentia. ¶ Et ad egritudines timoris ꝛ ſu- I
ſpitionis. ꝛ ad lepram: ꝛ ad egritudines sple-
nis ꝛ ad cancrũ ꝛ morpheã: ꝛ febres melanco
licas. ¶ Doſis nõ loti potio eſt a. ʒ. ß. vſqꜫ ad K
ʒ. i. ß. ꝛ loti potio eſt a. ʒ. i. vſqꜫ ad duas.

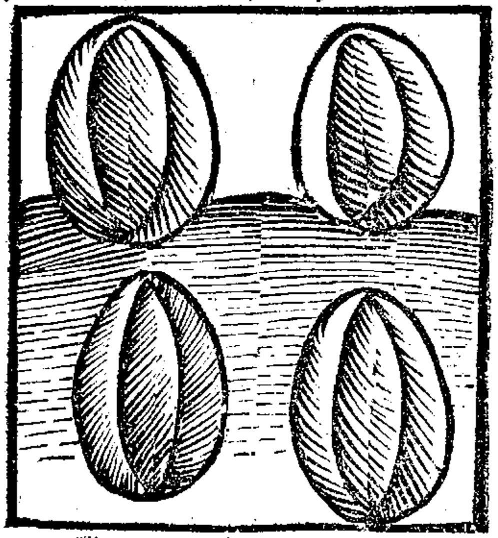

Capitulum.xv.

Atimoniũ latine. grece antimonos.
a arabice aytruad. Antimoniũ eſt ve-
na terre ſimilis plumbo. veꝝ eſt q᷑ an
timoniũ teriť ꝛ nõ fundiť. plumbũ vero fundi
tur ꝛ nõ teriť. Et hꝫ in fracturis ſuis clarita-
tem qñ frangiť. Et illud eſt melius qd̃ in fra-
cturis ſuis nõ habet aliquid ex terra vel ali-
qua ſorde. Et ideo ablutũ ꝛ mundũ debet po
ni in medicinis. Eſt fri. ꝛ ſic. in. iij. gra. ¶ Se
ra. li. ag. ca. Aytruad vel antimoniũ eſt vena
terre ſilis plumbo. ꝛ eſt medicina ocularꝫ. qd̃
decerniť a metallo: q᷑ antimoniũ teriť. metal
lum vero nõ ſimiliter metallũ fundiť. antimo
niũ aduriť. Antimoniũ quanto clari⁹ tanto
meli⁹. Et idẽ auctoritate Dyaſcoridis. Me
lius ex eo eſt fortius. ꝛ illud qd̃ frangiť et ha-
bet in fracturꝫ ſuis claritatẽ ꝛ luminoſitatẽ.
ꝛ quod eſt interi⁹ mũdũ: ꝛ nõ habet aliq̃d ad-
mixtum ex terra vel ſorde aliqua. ¶ Alman-
ſor tractatu tertio ca. de antimonio. Antimo
niũ frigidũ ꝛ ſiccum eſt in tertio gradu.

Operationes

A ¶Ad emoꝛroidas exiccandū inījciatur ſuc
cus peucedani per criſtere.⁊ poſtea ſi ſint ex
terius:pone puluerem antymonij deſuꝑ. Si
ſint interiꝰ puluis inījciaꝛ cū calamo poſito
B in veſica inflata.¶Puluis eius cum ſapone
ſpatarento vel gallico conficiaꝛ.⁊ licinium in
eo intinctum oꝛificio fiſtule immiſſum curat.
Puluis eiꝰ in cancro poſitus comedēti aut
C carni ſupflue optima eſt cura. ¶Cōtra poli
pum magdalino ex apoſtoli ꝯformatꝰ i ſpar
ſo puluere antymonij ⁊ naribꝫ immittaꝛ ⁊ au
D fert ipm.¶Collirium ex puluere antymonij ⁊
puluere nuclei.mirabolanoꝝ citrinoꝝ equo
pondere addita aqua roſarū.vel pone de tu
E tia cū antymonio.¶Bombix intincta in ſuc
co ſanguinarie cū puluere antymonij:naribꝫ
immittaꝛ:⁊ remouet fluxuꝫ ſanguīs ab ipſo.
F ¶Ad cohibendū ſanguinem puluis antymo
nij in ſucco tapſi barbaſti cōficiaꝛ:⁊ bombix
G intincta ſupponaꝛ.¶Sera.aucto.Galie.In
hac medicina eſt virtꝰ ſtiptica ⁊ cōglutinati
ua ⁊ infrigidatiua.aufert carnē ſupfluaꝫ ꝗ eſt
in vlceribꝫ.⁊ incarnat ⁊ inſolidat ea:⁊ mūdifi
H cat ſoꝛdicies eoꝝ.¶Et ſtringit fluxū ſangui
nis nariū.⁊ ꝓprietas eiꝰ eſt ꝯferre epilēcie ⁊ ſu
I perfluitatibꝫ groſſis.¶Almanſoꝛ. Antymo
niū oculū efficiens robuſtū ipſiꝰ cuſtodit ſa
K nitatē.ſuppoſitū qꝫ mēſtrua ꝯſtringit.¶Pau
lus ca.de antymonio.Antymoniū ſua frigi
ditate ⁊ ſiccitate ſanguinē de naribꝫ ſtringit.
L ⁊ valet ſi miſceꝛ collirijs oculoꝝ.¶Senio
res eo vtentes hñt oculos incolumes.qꝛ ner
uos ꝯfoꝛtat:⁊ omnē maculā ⁊ nocumentū au
fert:maxime ſi parū de eo miſcetur.

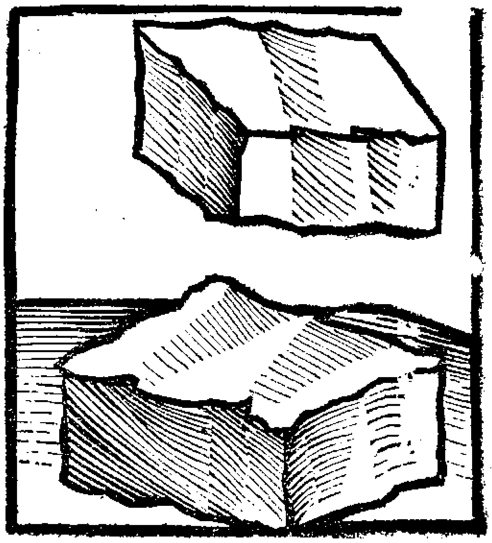

Capitulum.xvj.

Atramentum.Iſidoꝛus.Attramen
a tum ſic dictū eſt:eo ꝙ ſit atrum.Cu
ius ſpecies et picture et quotidiano
vſui neceſſario eſt.¶Ex libꝛo de aluminibꝫ ⁊
ſalibus.Attramentū eſt aqua ⁊ tinctura quā
terre ſiccitas coagulauit. Et eſt in ſui natu
ra calidum ⁊ ſiccum.Huius multa ſunt gene
ra:quoꝝ melius eſt in Hiſpania.Et ipm qui
dem denigrat coꝛpoꝛa Et augmentat rubeū
rubedine.Album vero denigrat. ¶Ex libꝛo
quarto methcoꝛoꝛum.Attramenta compoſi
ta ſunt ex ſale ⁊ ſulphure ⁊ lapidibus. Et eſt
in eis vis aliquoꝝ coꝛpoꝛum liquabiliū:quo
niam ex eis fiūt:vt calcantum ⁊ abachar ge
nerantur ex maioꝛibus granis attramenti.⁊
non ſoluitur ſalſedo eius niſi cum eo quod in
illo eſt ſulphureum:et poſtea coagulaꝛ reſidu
um.Illudqꝫ iam cepit vim mineralem in ali
quibus coꝛpoꝛibus.Quod autē ceperit vim
ferream:erit rubeum aut croceum aut cala
thar.Quod autem vim ercam:erit viride ſi
cut calcantum.Unde poſſibile eſt illa duo ar
tificialiter fieri.

Operationes

¶Auicenna in ſecūdo canone.Attramētum A
calidum eſt ⁊ ſiccum in tertio gradu.
¶ Omnia ſunt adurentia. ⁊ ſtiptica ſcabiei B
cōferūt humide ac duriciei palpebꝛaꝝ.⁊ aſpe
ritati eaꝝ.aut apoſtematibꝫ inguinis.
¶Eſt autē in attramēto virtꝰ venenoſa deſic C
cans pulmonē.ita ꝙ foꝛtaſſe interficit.
¶Sufflatur autem in naribus pꝛopter flu D
xum ſanguinis.⁊ pꝛopꝛie althocbotar.⁊ quo
etiam fiunt licinia.
¶Et ponunꝛ in fiſtulis:⁊ extirpāt ventoſita E
tem.Liciniū qꝫ ꝯfert vlceribꝫ auris et ſaniei
eius.⁊ ꝓhibet coꝛroſionē dentium.
¶Item in ipſo ſunt aduſtio vehemens ⁊ cur F
ſuum ſanguineoꝛum conſtrictio et exiccatio
⁊ ſtipticitas plurima.
¶Confert foꝛmice et heriſipile quando lini G
tur cum aqua coꝛiandri. pulueriꝫatur autem
ſuper fraudulentuꝫ vulnus ⁊ ambulatiuum.
adurit carnem additam.
¶Confert etiam fluxui ſanguinis narium et H
apoſtematibus gingiue.
¶Et pꝛohibet fluxum matricis.ponitur etiā I
in alcofol ad abſtergendū ⁊ ſubtiliandū groſ
ſitudinem palpebꝛarū.Hoc idem dicit Pli
nius:licet per alia verba.

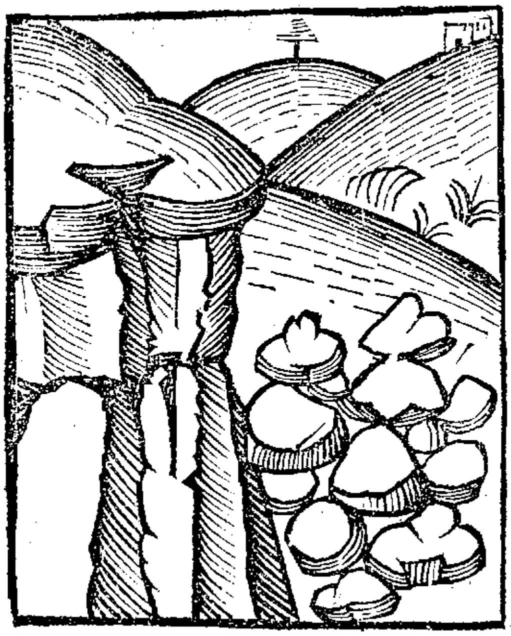

Capitulum.xvij.

Lumen. Iſi. Alumē vocaᷓ a lumine
a qꝛ lumē pſtat coloꝛibꝫ tingendis. Eſt
autē ſalſugo terre: efficiturqꝫ hyeme
ex aqua ⁊ limo. ⁊ eſtiuis ſolibꝫ maturaᷓ. Duꝰ
ſpecies due ſūt. Liquidū ⁊ ſpiſſuꝫ. Dyaſ. Alu
minis ſpēs multe ſunt: ſed medicine tres ne
ceſſarie. Rotundū: ſciſſum ⁊ liqdū. Rotundū
ꝓbabiliꝰ eſt qḋ naturali rotūditate formatū
eſt. fiſtuloſum ſubalbidū fricabile nō lapido
ſum: aliq̄ ex ꝑte pallidū. pingue ſcꝫ ⁊ vehemē
ter redarguens. Sciſſum aūt optimū eſt qḋ
eſt q̄ſi flos albꝫ. rotundū leue ⁊c̄. Liqdū dein
de meliꝰ eſt qḋ eſt leue ꝑlucidū in ſūmo aliqd
in modū floris q̄ſi lac habens. ¶ Raſi in li. de
aluminibꝫ ⁊ ſalibꝫ. Alumen eſt oleuꝫ qḋ coa
gulauit ſiccitas terre. ⁊ eſt in natura ſui cali
dum ⁊ humidū. retinet om̄e volatile: mūdifi
cat ⁊ decorat corpꝰ: ⁊ augmētat tincturā eo
rū. ¶ Alchimiſta. Alumen large ſumpto vo
cabulo: diciᷓ om̄e qḋ ligat tincturā in corpe
aliq̄: vt in pānis ⁊ corijs. Et ſicut ſunt diuer
ſe tincture: ſic ⁊ alumīa diuerſa. Nā tinctura
q̄libet alumine ſuo indiget: ſine q̄ imp̄mi non
poſſet. vel cū corpe ligari. Vn̄ nō (vt quidaꝫ
putant) alumen dat lumen: ſed facit adherere
lumen. i. coloreꝫ. ſicut apparet in corio. qꝛ nō
ꝑparaᷓ cū galla ſi nō imprimiᷓ tinctura. Ita
qꝫ galla eſt alumen tincture nigre. ſicut cinis
clauellatus eſt alumen gladij. Alumē quoqꝫ
de quo agitur eſt alumen rubee tincture: licꝫ
alumen non rubificet niſi album.

Operationes

¶ Pla. Alumē calidū ē ⁊ ſiccū i. iij. gradu. vir A
tutē hꝫ ꝯſumēdi: ⁊ vehemēter deſiccādi.
¶ Qḋ albū ē meliꝰ eſt. ac acutū ⁊ ſalſugini im B
mixtū. Qḋ aūt feculētū ⁊ cereū ē īpurꝫ. vſus
eiꝰ ꝯtra cancrū ⁊ inflatiōes gingiuarꝫ: ⁊ ꝯtra
ſcabiē. Balneuꝫ aq̄ alūnoſe valet ydropicis:
ſcabioſis: arteticiſ. ¶ Dyaſ. Om̄e aūt alumen C
ꝟtutē hꝫ ꝯſtrictiuā ⁊ vehemētiꝰ ꝯſumptiuaꝫ.
Medeᷓ deniqꝫ putredibꝫ ⁊ ſanguineis fluxi
bus ¶ Gingiuis humectiſ ſeu dentibꝫ mollibꝫ D
cū aceto vel melle. ¶ Idē. Auriū fluxꝰ cū ſuc E
co poligonie curat. carnes qꝫ ſupfluas ⁊ pu
dores alarꝫ vel inguinū ſanat. ¶ Aui. Alumē F
eſt ca. ⁊ ſic. ad. iij. Exiccat ⁊ ꝓhibet fluxū oīs
ſanguinis: ⁊ curſuꝫ ſupfluitatū ⁊ effuſionē ca
rū. ¶ Cū aq̄ interficit alkarad. i. cinices ⁊ pe G
diculos. ⁊ fetorē oris tollit cū fece vini. tātū
dē alumīs deſiccat vlcera difficilia. cū ſalgē
ma valet corroſioni ⁊ aduſtiōi ignis. ¶ Ex li. H
de na. rerꝫ. Vniuerſaliᷓ alumē calidū ⁊ ſiccū ē
in. iiij. gradu. ſtipticū ⁊ mūdificatiuū. ⁊ viſus
obſcuritatiſ mundificatiuū ſupfluā palpebra
rū carnē aut mēbrorū corrodit. ¶ Peſſima et I
ſicca vulnera inhibet: ne corpori ꝑambulent
¶ Cū aceto ⁊ melle mixtuꝫ dentes confortat K
infirmos. Et valet tumidis gingiuis.

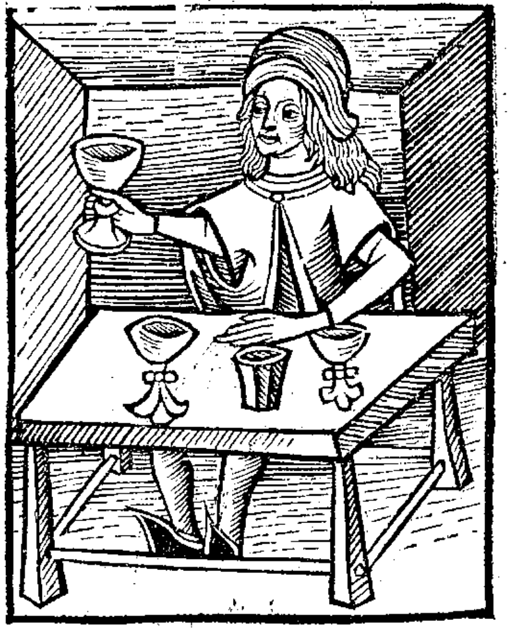

Capitulum.xviij.

Aurum. Iſid. Aurū ab auro diciᷓ. i. a
a ſplēdore: qꝛ repcuſſo aere plꝰ fulgeat
¶ Ex libro de naturis reruꝫ. Aurum
inuenitur in riuulis ⁊ in fontibus ⁊ etiam in
montibꝫ quandoqꝫ ſed raro. multꝰ aūt labor
eſt in lauādo. Sꝫ ꝑ multas minutias terre ⁊

ſm eius ſordibꝫ inuenitur ſociatum. inuenitur
tamen purũ ꝛ nõ terre vel bituminibꝫ ĩ ſe ad/
mixtũ ſicut es vel argentũ. Itẽ in eodẽ libro
Aurũ ceterꝭ metallis p̃cioſius: durabilius ꝛ
tractabiliꝰ. om̄i tp̄e fulget: ꝛ coinquinatũ ru
bigine nõ cõſumit̃. viſũ fouet. Et q̄nto rubi/
cundius eſt: tanto meliꝰ. In duplo q̃ꝫ ponde
roſius eſt q̃ꝫ argentũ aut es aut ſtannũ. Cũqꝫ
ſit generoſiſſimũ ſup̱ om̄ia metalla: nihilomi
nus eſt maxime ductibile ſup̱ omnia. Omni
metallo temperatiuus eſt. Et ideo qꝛ calidi/
tas eius modici eſt exceſſus. nõ locat̃ in gra/
du. ſolũ quoqꝫ nõ reſoluit̃. Actor. Aurũ itaqꝫ
nõ ſolũ eſt inter metalla p̃cioſiſſimũ: ſed etiã
ſolidiſſimũ. habet colorẽ igneũ ſplendidũ fo/
uentem viſum. In igne poſitũ nõ cõburitur:
ſed purgatur ꝛ p̱batur. Itaqꝫ triplici de cau/
ſa in igne ponitur ad examinandũ ad purgã/
dum ꝛ ad fabricandũ. Sed et hũano corpori
maxime cõgruit. vnde in cibo ſumptũ iuuat
multũ. Areſtotiles libro tertio. Aurũ p̱fecto
liquatur calido: ꝛ ſi fuerit ſulphur mundum ꝛ
purum. ꝛ argentum viuum optimũ cũ rubo/
re clarum. fueritqꝫ in eo vis ignecitatis ſimpli
cis non vrentis. erit res optima quã recipe/
re poſſunt alchimiſte: vt ex ea fiat aurũ. hoc
enim ip̄m ↄuertetur in aurũ. ¶ Auicẽna. Au
rum multiplex eſt: ſcꝫ naturale: magiſtrale:
xirchi. Zafri obriſum: colon: ꝛ aliis modis.
Et illud quidẽ qđ eſt de alexir valet magꝭ q̃ꝫ
aurũ acre quo nõ poteſt operari. Aurũ autẽ
de alexir eſt tribꝫ modis: ſcꝫ de petra capillo
rum ꝛ ſanguis ꝛ ouorum. Non enĩ poteſt au/
rum eſſe aurũ de alio lapide. Quidã autẽ fa/
ciunt falſum aurũ: ſic ꝛ argentũ. Stringunt
enim: id eſt indurant ſtannum ꝛ dealbant: ac
dicunt eſſe argentũ. Sicut etiã auripigmen/
tum cum ſubtꝰ ſtercus mittunt. ibiqꝫ miſcent
ſal armoniacum ꝛ incorporant cũ cupro di
ſtenſo per locum barbatum. ꝛ cum mercurio
rubeo. ꝛ dicunt ꝙ ſit aurũ verum: cuiuſmodi
ſit aurum ſeptem modis p̱ magiſterium tem
ptatur atqꝫ cognoſcitur ſcꝫ in ſolutiõe: in la/
pide: in pondere: in guſtu: in igne: in ſublima
tione: in fuſione. Porro naturalis auri natu/
ra calida eſt ꝛ ſicca. ꝛ quantũ habꝫ ferrum de
natura ſiccitatis et duriciei: tantũ habet au/
rum naturam bonam ac mollem. fit autẽ in
ventre terre de argento viuo bono nimis et
de ſulphure nõ multũ rubeo cocto.

Operationes

A ¶ Ex libro de naturis rerum. Aurum eſt cali
de nature. lepram ac ſcabiem curat. in pulue/
rem redactum ꝛ antidotis mixtum,
¶ Habet enim virtutẽ cõfortandi nõ ꝙ incor/ B
poretur: aut membra nutriat: ſed ꝙ alterati/
ua virtute corpus immutat. Vulnus ex au/
ro factũ non corrũpitur in tumores. ¶ Haly C
regalis in practica ſua ſermone ſecũdo. Au/
rifolia carnẽ comedũt ſine morſura: ſũtqꝫ ſic/
ca ſubtilia. Limatura auri ↄfortat cor: ꝛ pul/
ſioni medet̃. ¶ Acalimia auri melior eſt tenu D
is ꝛ magꝭ deſiccans ꝛ ampliꝰ elimans. Que
ſi cõburatur ꝛ leuet̃: deſiccat oculorũ vlcera
ſine morſura. ¶ Actor. Aurũ vt dictũ eſt ſupe E
rius omni metallo eſt temperatius. Unde
qꝛ caliditas eius modici eſt exceſſus. ideo nõ
locatur in gradu: licet in gradu ponat̃ ab ali
quibꝫ. ¶ Auicenna in. ij. canone. Medicine F
aurum eſt equale ſubtile: cõfortat oculum in
alcofol poſitum. Cõfert ꝛ doloribꝫ cordis ac
tremori eius. ¶ Retentio eius in ore: fetorem G
ipſius oris remouet. Cauteriũ meliꝰ eſt ꝛ ve/
locius ſanabile quod fit cum auro. ¶ Cõfert H
etiam doloribꝫ cordis ac tremori eius: ac ti/
mori anime. ꝛ ei qui ſolus loquitur.

Capitulum. xix.

a Uricalcũ. Iſi. Auricalcũ dicit̃ eo ꝙ
ſplendorẽ auri ꝛ duriciẽ eris poſſide
at. Eſt aũt nomẽ compoſitũ ex lingua latina
ꝛ greca. Es enĩ grece chalco vocat̃. fit autẽ
ex ere ꝛ igne multo: ac medicaminibꝫ ad au/
reum colorem p̱ducitur. ¶ Ex libro de natu/
ris reꝝ. Ex ere fit auricalcum ſic dictũ: quia
ſplẽdorẽ habeat auri. vł qꝛ de ip̄o fit auꝝ. Di
cit enĩ philoſopꝰ ĩ libro de aluinie. Limẽ qđ
ex vrina pueri ꝛ auricalco fit aurũ optimum.

Quod intelligendũ eſt in colore nõ in ſubſtã
tia. Dicit enĩ idẽ Ariſto. ꝙ variat᷑ color: ſed
ſubſtãtia manet. Hoc auricalcũ frequẽtius
ſcripture vocant electrũ. ⁊ hoc ꝓpter colorẽ
electro ꝓpe cõſimilẽ. Ex doctrina alchimie.
Es autẽ tranſmutat᷑ in auricalcũ. qđ fit me
diante tuthia: quia fumus ei⁹ albificat. ⁊ ha
bet naturã ſpirit⁹. ſtatimq; cũ puluis ei⁹ pro
ijcitur ſup es fuſum. vel miſcetur cũ laminis
eris. in ipa eris fuſione tuthia calefit. ⁊ fugã
querit tanq̃ ſpirit⁹. vnde apparet ꝙ ei⁹ fuga
fit per eris corpus fuſum. ſicq; ſiccat ipm. q2
fumus ei⁹ eſt temperate albus. ⁊ albũ huiuſ
modi mixtũ cũ rubeo reprimit rubedinem: ⁊
fit citrinum: ⁊ ita auricalcum.

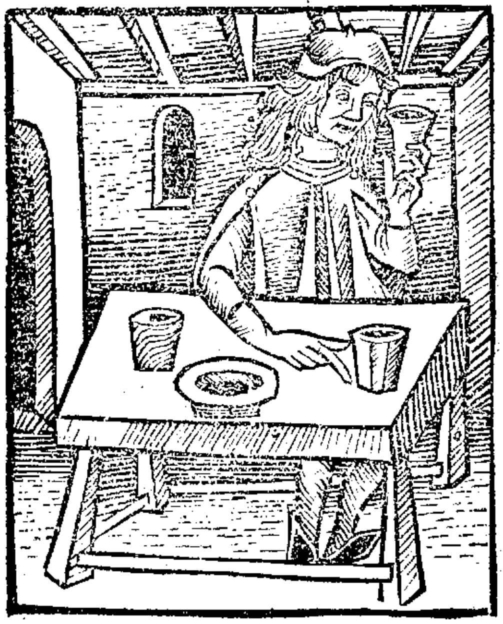

Capitulum. xx.

Argentum. Iſidorus. Argentũ gre
a ci argirion dicũt: cũ mirũ imoduʒ il
lud accidit: vt cũ candidũ ſit impreſ
ſum corpi nigras lineas reddit. Ex libro de
naturis rerũ. Argentũ ductile eſt ⁊ tractabi
le. ſonoruq; ac tinnitus dulciſſimũ: ⁊ hoc ma
xime ſi eri miſceat᷑. Unde tubas ex argento
ductiles precepit moyſes fieri ad terrorẽ ho
ſtium: ⁊ exhortationẽ ad bellum: ad mouen
dum quoq; caſtra ⁊ populos ad eccã conuo
candos. Argenti vene multe ⁊ in multꝭ parti
bus orbis reperiunt᷑. nec eſt purum in ſe ſicut
aurum. Sed terre ac ſordibus incorporatuʒ
admixtum. ideo labor maxim⁹ eſt vt ꝑ igneʒ
expurgetur. Fumus autem purgationis ei⁹
valde nociuus eſt: nec de facili purgatur fu
mo hmõi multo infectũ niſi fumo thuris aut
armoniacis ſpeciebꝫ: ac vbi paꝝ fuerit argẽ
tũ durabile eſt. Impurũ aũt de facili contra
hit corruptelã. Argentũ ꝯſolidat alia metal
la: ⁊ quaſi vnũ efficit conſolidata.

Operationes

¶ Aui. in. ij. caũ. Argentũ infrigidatiuũ eſt et A
exiccatiuũ. bonũ eſt valde ſcabiei ⁊ prurigini
¶ Eius cõfricatio cũ alijs cõmixtionibꝫ con B
fert fetori oris. ¶ Ac tremori cordis ⁊ humi C
ditatibꝫ viſcoſis. ¶ Conſtantin⁹. Argentũ fri D
gidũ ⁊ temperatũ in hũiditate eſt. et eſt cõtra
hũidũ ⁊ viſcoſuʒ flegma. Cadimia tñ auri for
tior eſt ⁊ melior argentea. ¶ Raſi in Almãſo E
re. Argentũ frigidũ eſt. cordiſq; tremori ꝓfi
cit. Cadimia argenti ſcabiei q̃ in corpore ori
tur. ⁊ puſtulis q̃ in oculis ſunt bona eſt. ¶ Al F
bertus. Argentũ bene politũ inter omĩa me
talla melius eſt ſpeculum: q2 in colore magis
accedit ad dyaphanũ. ¶ Haly. Purgamentũ G
argenti meli⁹ eſt viride ac tenue ponticuʒ eſt
deſiccans fortiter. ideoq; neceſſarijs admi
ſcetur ad cicatrizandum vnguentis.

Capitulum. xxi.

Argentum viuum. Iſidorus. Argen
a tum viuum dicitur: ꝙ excidat mate
rias quibꝫ inijcitur hoc ⁊ liquiduʒ q2
percutit. Inuenitur autẽ ſpecialiter in metal
lis ſiue in fornacibꝫ argentarijs. guttaꝝ con
cretione tectis inherẽs. Sepe etiã in ſterco
re vetuſtiſſimo cloacaꝝ vel puteorũ limo. fit
etiam ex minio in canchule ferree impoſito
patena teſtea ſuppoſita. Tũc enĩ circũlitõ va
ſculo circũdantur carbones. ſicq; argentũ ex
minio diſtillat: ſine hoc neq; argentũ neq; es
maurari poteſt. Tante autẽ virtutis eſt: vt ſi

ſup ſextariū argēti viui: centenariū ſaxū ſup
ponas oneri ſtati reſiſtit. Si naūt auri ſcru-
pulū: leuitatē ei⁹ raptim ſinu recipiet. Ex q̄
intelligit nō pōdus ſed naturā eſſe cui cedit.
Seruat aūt meli⁹ in vitreis vaſculis. nā ce
teras materias pforat. potui aūt datū inter-
ficit ponderiſ cā. Auicē. Argentū viuū ſubt⁹
terrā naſcit ꝓpter humiditatē magnā in loco
illo exiſtentē. Et hoc euenit ꝓpter ſolē ⁊ aerē
qui tangūt eū. Ideoq̄ efficit currēs ꝓpter hu
miditatē ⁊ frigiditatē q̄ in eo ſunt: nec efficit
niſi in loco frigido. Ex li. de na. re. Argētū vi
uū eſt reuera calidū ⁊ humidū in. iiij. gradu. li
cet in q̄buſdā libris inueniat eſſe frigidū. Ex
tinctū pōt alij rei admiſceri: ſed viuū nō. pōt
aūt fieri albū ⁊ rubeū cū ſulphure. fert eni de
facili omēs colores recipe. Si extinguat cū
pinguedine: apparebit q̄ſi terra. ⁊ ſic inter ol-
las artificioſe crematū. extrahit ab igne cla-
rū malliabile ⁊ tractabile ad modū argenti:
ad maxima firmacula facienda. Deniq̄ ſine
argento nō pōt fieri deauratio. cū nq̄ argen-
tum nō cōſolidet argento medio argēto. hoc
videt bene fieri cū argento viuo.

Operationes

A ¶ Cōſtantin⁹ in li. graduū. Argentū viuū ca.
eſt in. iiij. gra. ⁊ hu. Pediculos capitiſ occidit
⁊ reptilia oīa cū litargiro ⁊ aceto ⁊ oleo.
B ¶ Fitq̄ bonū ad curandū ſcabiē. Fit etiā vn
C guentū ad puſtulas optimū. ¶ Plateari⁹. Ar
gentū viuū hꝫ ꝟtutem diſſoluēdi ⁊ penetrādi
farinā lupinoꝝ amaroꝝ. decoquitur in aceto
fortiſſimo vſq̄ ad ſpiſſitudinē. ⁊ argēti viui ex
tincti facta cōmixtiōe: caput patiētis exabū
dantia pediculoꝝ pungit ꝑ diſcriminalia.
D ¶ Extinguit aūt vel cū ſaliua. vel fricat cū ci
nere ⁊ ſaliua. Aut cū capillis ⁊ ſaliua. Aut cū
puluere oſſis ſepie ⁊ ſaliua. meli⁹ aūt dr̄ extin
gui: cū alteri pōt admiſceri. niſi eni ſic extin-
E guitur: ipſi⁹ ad aliud nō fit admixtio. ¶ Iſi.
Argentū viuū potui datum interficit cauſa
F ponderis. ¶ Item Dyaſ. dicit ꝙ argentū vi
uum bibenti mortē tribuit: euadere tamē po
terit. Qui hoc biberit caprinū lac bibendo
ac ſe mouēdo: vel etiā bibendo vinum addi-
to abſinthio ſynapi vel yſopo. Cuicūq̄ mem
bro adheret ipm̄ ꝑcutit ⁊ corrodit.
G ¶ Auicēna. Argentum viuū ſublimatū inter
ficit ꝓpter vehementē inciſionem: et ei⁹ cura
fortis eſt bibere lac ⁊ vomere. Sed Galien⁹
dicit hoc ſe expertum non fuiſſe.
H ¶ Scio ꝙ quidā bibit argentū viuū in eſta-
te: dum agitaretur ſiti ex vitro arto: putans
ſe vinū bibere: ⁊ duab⁹ horis effluxis idipm̄
reddidit anus in peluim: ⁊ nihil nocuit.
¶ Dicunt enim quidam ꝙ extinctum interfi I
cit. quia quicq̄d ei obuiat ſua grauitate cor-
rodit. Interficit etiam murem.
¶ Et ex eius fumo fugiunt vermes ⁊ ſerpen- K
tes venenoſi. ¶ Item vapor eius facit ac- L
cidere paraliſim tremorem. Fumus eius de
ſtruit viſum ⁊ auditū. Et facit oris fetorē cū
tranſit ꝑ ipm̄. quare caueat qui vtatur.

Capitulum. xxij.

Arſenicū. Iſido. li. xix. Arſenicū qd̄
a latine ob colorē auripigmētū dr̄. Col
ligitur in ponto ex auraria materia.
vbi ⁊ ſandaraca optimū eſt qd̄ in aureū colo
rem tranſit. purū ⁊ fuſili gracili venarum diſ-
curſu. Qd̄ vero pallidi⁹ aut ſandarace ſimi-
le eſt: deteri⁹ iudicat. Eſt ⁊ tertiū gen⁹ ſqua-
moſum quo miſcet aureus color. Uis eorū
eſt vt ſandarice ſed acrior. ¶ Plini⁹ li. xxxiiij
Arſenicum eſt ex eadem materia q̄ ⁊ ſandara
ca. Qd̄ ex eo optimū eſt coloris etiā in auro
excellētis. Ex libro de aluminib⁹ ⁊ ſalib⁹. Ar
ſenicū eſt calidū ⁊ humidū. ⁊ ē diuerſi generiſ:
ſcꝫ rubeū: citrinū ⁊ laminoſum. Eſt arſenicū
ſimile ſulphure in multis operib⁹.

Operationes

¶ Auicenna. Aliud eſt album: aliud rubeum A
aliud citrinū. omnia putrefactiua ſunt ⁊ mor
dicatiua. Eſt autem calidum in tertio. ſiccū
in ſecundo. ¶ Pilos abradit et alopicie cum B
gummi pini cōuenit. ¶ Emplaſtrum cum eo C
fit ſuper vulnera. Cum adipe ⁊ oleo cōuenit
ſcabiei ⁊ ſahaphat humide ⁊ putredini. ⁊ ab-
ſtergit ⁊ adurit cutem.

D ¶ Aſſumit̃ ad tuſſim antiquã ⁊ ſputũ ſaniei et
ſanguinis. Et quãdo ponit̃ in pillulis ad aſ-
E ma. ¶ Miſcet̃ aũt cũ oleo roſato ad borbor
⁊ emorroidas. Quod autẽ ex eo ſublimatuꝫ
eſt interſicit. Et ex rubeo quideꝫ meliꝰ eſt qꝺ
F eſt puluerizabile. ¶ Dyaſcorides. Arſenicuꝫ
naſcit̃ in metallis vbi ⁊ ſandaraca. Aſſat̃ aũt
in teſta: donec mutet colorẽ: ⁊ reponit̃. Uirtꝰ
ei ſtiptica eſt: cum calce viua mixtum et cor-
pore illitum tollit pilos.

Capitulum. xxiij.

Alagius ⁊ berillus. Arnoldꝰ.
Balagius eſt gẽma ruffa plu-
b centis nature: degenerãs a car
bunculo: ipſius ac virtutibꝫ om
nibꝫ debilibus in eo remiſſis.
¶ Iſidorus. Berillus in india gignit̃ viridi-
tate ſimilis ſmaragdo: ſed cum pallore. Poli
tur autem ab indis in ſexangulas formas:
vt hebetudo coloris repcuſſione angulorum
excitetur. Aliter politus nõ habet fulgorẽ.
Genera eius ſunt nouem. ¶ Helvinandus in
cronicis libro. x. Berillus eſt coloris viola-
cei vel aque marine.

Operationes

A ☞ Huba ſcripſit ꝙ coniugij dat amorem. Et
portantẽ ſe magnificat. Dexterã ſtringẽtis
B adurit. ¶ Aqua in qua iacet pota: valet infir-
mis oculis. tollit victus ⁊ ſuſpiria: ⁊ cunctis
epaticis fertur curare dolores.
C ¶ Arnoldus. Berillus eſt lapis cuius color
eſt pallidus vt limpha. forma eius eſt ſexaga
na. Cũqꝫ genera eiꝰ ſunt nouẽ: qui magis pal
let eſt melior. ¶ Uirtꝰ eius eſt ꝯtra hoſtiũ pe- D
ricula. cõtra pigriciem. oculos humidos ſa-
nat. geſtantẽ adurit. Si oculo ſolis opponi-
tur ac rotundatur: ignem accendit.
¶ Dyaſcorides. Berillus lapis lucidus eſt ⁊ E
clarus: oleo ſimilis: ſculpitur locuſta marina
ac ſub geminis pedibꝫ eius cornuta: ac ſub
gemma ponitur herba ſenina modico auro
incluſa. geſtata amorem cõiugij facit. Aqua
in qua miſſa eſt pota: ad oculorũ vitia valet.
⁊ ad omnem valitudinem.

Capitulum. xxiiij.

Ezaar. vel lapis liberans a vene-
b nis. arabice hager bezaar. ¶ Se-
rapion lib. aggregatoris cap̃. ha-
ger bezaar eſt nomen perſicum. et
eſt expellens nocumentũ. ⁊ hoc nomen cadit
ſuper duo. Unum eſt quod cadit ſup omneꝫ
medicinam conuenientem alicui veneno: eo
ꝙ reſiſtit virtuti eius ⁊ expellit nocumentuꝫ
eius propter proprietatem que eſt in eo.
¶ Raſis. Bezaar eſt lapis citrinꝰ mollis: nõ
habens saporem. Unde lapis eſt vergens ad
citrinitatem ⁊ albedinem: habens colorẽ vi-
ni. ⁊ eſt leuis ſplendens ſicut lumen.

Operationes

¶ Serapion. Lapis bezaar cõuenit venis. A
⁊ quãdo bibit̃ ex eo pondus duodecim gra-
norum ordei: aut linimentũ fit cum eo ſup lo
cum morſus liberat naturam a morte ⁊ expel
lit venenum ꝑ ſudorem. ideo peſtilentico va-
let. ¶ Et quando ponitur lapis in annulo: et B
ponitur in ore ipſius qui ſumpſit venenum: ⁊

ſugit id aliquantulum conuenit ei.
C ¶Et qñ tangitur cum illo aculeus ſcorpionis
ꝓhibet ab eo poſtmodum potentiã pungendi.
D ¶Et ſi terit̃ de eo põd⁹ duoꝝ granoꝝ ordei diſſol
uit̃ in aq̃ ⁊ ponit̃ in ore ſerpẽtꝭ ſuffocat eũ ſta‑
tim ⁊ occidit. E ¶Jdẽ auc. Raſis. Et ego vidi in
ipo ſufficientiã ad auferendũ nocumẽtũ. ⁊ erit
lapis ille quẽ vidi vergens ad citrinitatẽ ⁊ al‑
bedinẽ hñs colorẽ vini. ⁊ cũ h̃ erat leuis ſplen‑
F dens ſic lumen. ¶Et iam vidi in eodẽ ſufficiẽ‑
tiam illã quã nõ vidi in alia medicina ſimplici.
ymmo etiã qḋ nõ vidi in tyriacis compoſitis.
G ¶Jdem Raſis. Uidi lapidẽ bezaar filij ama‑
mari cuſtoditoris legꝭ dei. ⁊ eſt verꝫ ꝙ ipe emit
hũc lapidẽ: ⁊ dedit ꝑ p̃cio ipi⁹ palatiũ cordube
in p̃ncipio genere.

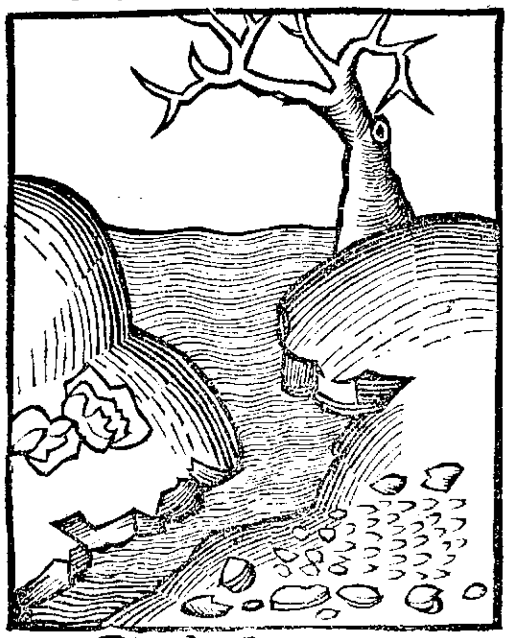

Capitulum .xxv.

b Elliculi marini latine. Arabice aſtor.
Pãdecta ca. xciij. Belliculi marini ſũt
q̃ſi vmblici hoĩs ſm figurã. ⁊ ſunt lapides par
ui ⁊ albi q̃ inueniunt̃ in ripis marinis coheren
tes ſic dentales. ſunt frigidi ⁊ ſicci. ſed eorũ ex‑
ceſſus ab autoribꝫ non determinat̃. ponunt̃ in
vnguentis ad faciẽ clarificandam.

Operationes

A ¶Puluis eoꝝ ſubtiliſſim⁹ reſoluat̃ cũ axungia
gallinacea p̃us reſoluta: ⁊ fiat vnguẽtũ ꝑ facie
abſtergẽda. ponunt̃ in antidotario Galieni in
vnguento citrino. qḋ interp̃tatur vnguentũ de
citro.

Capitulum .xxvi.

Olus armen⁹. Auicẽ. li. ij. ca. de luto
b armeno. Lutũ armenũ: ſiue bol⁹ arme‑
nũ. eſt rubeũ: declinãs ad citrinitatẽ no‑
tũ. frigidũ eſt in p̊mo gdu. ſic. ũ in ſcḋo. Et eſt
q̃dã vena terre q̃ p̃cipue in armenia inuenitur
Unde hꝫ ꝟtutẽ ꝯſtringẽdi. Eſt aũt eligendum
qḋ ſubrubeũ eſt ſm omes p̃tes: nõ hñs colores
diſtinctos: aliq̃ntulũ fragile. ¶Sera. Carna
menũ. i. lutũ armenũ. ⁊ eſt in gimbar. color ei⁹ ẽ
vltra croceitatẽ ad rubedinẽ tendẽs. ⁊ terit̃ ci‑
to ſic terit̃ calx. ⁊ eſt lene ſine lapide. Uirt⁹ eius
eſt q̃ deſiccat deſiccatione forti.

Operationes

¶Auicenna. Lutũ armenũ retinet ſanguinẽ: A
qm̃ exſiccatio ei⁹ eſt in vltimo.
¶Et ꝯfert apoſtematibꝫ peſtilentialibꝫ bibitũ B
⁊ linitũ. ⁊ ꝓhibet ambulotionẽ putredinis mẽ
broꝝ. ⁊ mirabile eſt in re vulneꝝ.
¶Et prohibet catarrũ. ⁊ ꝯfert colericis. C
¶Et eſt bonũ ſputo ſanguinis ptiſici. ꝓpterea D
q2 deſiccat vlcus pulmonis. ⁊ eſt cura ſtricture
anhelit⁹ ex catarris. Et eſt bonũ vlceribꝫ inte‑
ſtinoꝝ: ⁊ ſolutioni: ⁊ fluxui ſanguĩs matricꝭ
¶Et ꝯfert febribꝫ ethicis ⁊ peſtilentialibꝫ ꝓp̃e. E
et plures quidem iam ſanati ſunt ex peſtilen: ia
magna ꝓpter conſuetudinem bibendi ipm cũ
vino ſubtili.
¶Et ſi bibitur in febre peſtilentie neceſſarium F
eſt vinum: ꝑducat ipm ad cor. ⁊ miſceat̃ vinum
illud cũ aqua roſaꝝ.

Capitulum .xxvij.

b Oꝛax. Lapis boꝛax ſm Alb. a quodaꝫ
gñe buſonis noiaᷓ: qꝺ ſic ꝺr. qꝺ ipm in
capite poꝛtat. Et eſt duoꝝ geneꝝ. vnum
albū aliqntulū fuſcū. ⁊ alteꝝ ſi viuo adhuc pal-
pitante buſone extrahiᷓ. in medio hꝫ oculū ce-
ruleū: ⁊ tēpibꝫ nr̄is extractꝰ fuit vnꝰ de buſone
paruus viridis. aliqs etiā vidimꝰ buſones ha
bentes depictos in ſe q̇ de h̄ genere dicebantur
vulgariter aūt cropodine dicuntur.

Operationes

A ¶ Alb. Soꝛdes purgāᷓ iteſtioꝝ ⁊ ſupfluitates.
B ¶ Arnol. Noſe lapis .i. lapis boꝛax eſt cuius
duo ſunt genera. vnū ſubalbidū: ⁊ aliud variū.
C ¶ De buſonis capite trahūᷓ anteq̄ꝫ bibat vel
D aquā tangat. ¶ Et foꝛte in eis qn̄qꝫ apparet foꝛ-
ma buſonis cū pedibꝫ ſparſis. Hic lapis valꝫ ꝯ
moꝛſus reptiliū: ⁊ ꝯ venenū.

Capitulum. xxviij.

Allaica. carcedoniꝰ: ⁊ calcophanꝰ
¶ yſi. Callaica eſt gēma coloꝛe vi-
c ridis. ⁊ pallēs ac nimis craſſa. ni-
hil iocūdiꝰ decenſqꝫ auro. vn̄ et ap-
pellata. Naſciᷓ in India vel Ger-
mania in rupibꝫ gelidis. oculi modo extuberās
¶ Ex li. de na. re. Carcedoniꝰ in ethyopia naſci
tur. velut ignis lucet. ſꝫ pallētis ſpeciem retinet.
Semp itaqꝫ detentꝰ palloꝛe. Coloꝛē hꝫ mediū
inter iacinctū ⁊ berillū. Qui ſi ꝑtuſus ſit ⁊ col
lo vel digito feraᷓ: cauſas vincere ꝓhibeᷓ. Hu-
ius ſpecies tres eſſe dicunᷓ.

Operationes.

¶ Arnoldus. Calcophanus eſt gemma nigra A
ſed eris tinnitū reddit ſi lapide fuerit illiſa.
¶ Arnol. Calcophanos nigri coloꝛis lapis B
clarificat vocē: ꝓhibet raucedinem.
¶ Ex lib. de na. reꝝ. Calcophanus ſonoꝛūs ac C
dulcis inſtar eris.
¶ Si ferro vel ere ꝑcutiatur vocē qꝫ ſonoꝛā ac D
dulcē reddit ſi poꝛteᷓ ab hoīe caſto.

Capitulum. xxix.

Arbunculus. Ex libꝛo de na. re. Car-
c būculꝰ eſt lapis oīm ꝑcioſiſſimꝰ atꝫ ca-
riſſimꝰ. ⁊ omniū lapidū ꝓhibeᷓ ꝟtutibꝫ
pꝛeditꝰ. Huius coloꝛ igneꝰ eſt. ⁊ nocte magis
q̄ꝫ die lucet. Nam die obſcuraᷓ: nocte ꝟo tantū
refulget vt circa ſe noctē quaſi in diem vertat.
¶ Ex lapidario. Ardentes ſuperat gēmas car
bunculꝰ oēs. nam velut ignitos radios iacit

vndiq; carbo. Huius nec tenebre poſſunt ex/
tinguere lucem. Quin flammas vibrans ocu/
lis mitiat aſpicientem.

Operationes

A ¶ Arnoldꝰ. Carbūculꝰ eſt gēma rubicūdiſſima
in obſcuro ⁊ ī tenebris lucēs vt carbo. Colore
ꝟtutibuſq; ſupat oēs gēmas ardentes. Sola
eñ hꝫ oēs que in ipis ſunt ꝟtutes. Sūtq; pre/
ter illam duodecim ſpecies minꝰ ea vtiles.
B ¶ yſi. Carbūculi genera ſūt duodecim: ſꝫ pſtan
tiores q̄ videnť fulgere ac velut ignē effundere.
C ¶ Et dicit Aluredꝰ: ꝙ eſt ſigillum lapidū. Alij
ꝟo, qꝛ carbūculꝰ poteſt impmere figurā ſuā om
ni alij lapidi: ⁊ nō econtra.

Capitulum. xxx.

c Alx. yſi. Calx viua dr: qꝛ dū tactu frigi/
da ſit occultū ignē intꝰ hꝫ. vñ ⁊ aq̄ pfuſa
ſtatim latēs ignis erūpit. natura eiꝰ mira facit.
Nam aq̄s accendiť q̄bus ſolet ignis extingui.
Uſus eiꝰ eſt ſtructuris fabrice neceſſariꝰ. Nā
lapis lapidi nō pt adherere fortꝰ: niſi calce cō/
iunctꝰ. ⁊ calx q̄dē e lapide albo ⁊ duro melior
eſt ſtructurꝭ. Ex molli ꝟo tincturis vtilis.

Operationes

A ¶ Aui. i. ij. cañ. Calx ē cinis corpoꝝ lapidoſoꝝ
Illa q̄dē quā aq̄ nō tetigit: ⁊ illa quā aq̄ tetigit
cū remanēt exiccata duobꝫ diebꝫ aut tribꝫ tūc nō
B adurit: ſꝫ tm̄ calefacit. ¶ Et abluta q̄dē dicta ē
C ⁊ exſiccatiua ſine mordicatōe. ¶ Calx ꝟo bibi/
D ta cū oleis ſit maturatiua. ¶ Calx fluxū ſāgui
nis abſcindit. carnē additā corrodit. ⁊ abluta
E ꝯſolidat. ignis aduſtion ꝯfert. ¶ Cōſtantinꝰ.
Calx eſt ca. ⁊ ſic. in. iiij. gdu. Que mixta ſero et
oleo puſtulas ⁊ apoſtemata putrida habentes
iuuat. vlceraq; ⁊ inciſionem ſolidat.

¶ Raſi in Alman. Calx ca. eſt. adurit: ⁊ carnē F
ſupfluā corrodit. fluxū ſanguis cōſtringit. q̄ cū
lauať aduſtioni ignis ꝯfert.

Capitulum. xxxi.

c Ariſteū ⁊ Numidicꝰ. yſi. Cariſteū viri/
de optimū: qđ nomē ab aſpectu hñs: eo
ꝙ gratū ſit his q̄ gēmas ſculpūt. Eiꝰ eñ viridi
tas reficit oculos. ¶ Idē. Numidicū marmor
numidia mittit. qđ cutem cotē ſuccū dimittit
croco ſimilē: vñ ⁊ nomē accepit. nō cruſtꝭ: ſꝫ in
maſſa ⁊ liminū vſui aptū. Teffriā a colore cine
ris appellať. cuiꝰ alligatio ꝯ ſerpētes laudať.

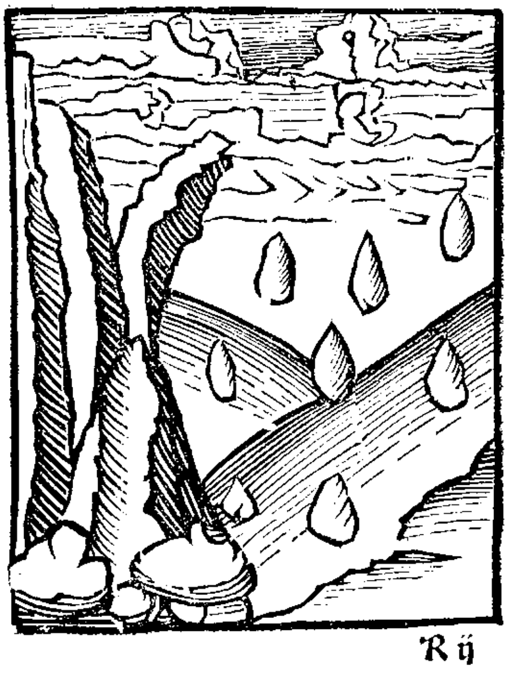

Capitulum.xxxij.

c Aleſarios ⁊ corāticas vel corauium.
Alb. Lapis caleſarios ſiue calcoſanos
et eſt niger.

Operationes.

A ¶Virtus eiꝰ eſt vocē clarificare ⁊ raucedinem
B mederi. ¶Idem Alb. Lapis corāticas eſt la
pis criſtallo ſimilis. infecto colore ceruleo. q̇ dr̄ ca
dere aliqñ ď nube cū tonitruo. ⁊ inuenit̄ i graya
⁊ hyſpania. ſ; hyſpanus eſt candens vt ignis.
C ¶Prouocat dulces ſomnos. ⁊ ad prelia ⁊ cau
ſas vincēdas. ⁊ ꝯ periculū tonitrui dr̄ operari.
Hoc ſimiliter ait Enax.

Capitulū.xxxiij.

c Elidoniꝰ. Dyaſ. Celidoniꝰ inuenit̄ i vē
tribꝫ hyrundinū. Cuiꝰ genera ſunt duo.
niger ⁊ ruffus. q̄ colligūt̄ captis pullis hyrū
dinū: ⁊ ſciſſis eoꝝ ventribꝫ inuenit̄.

Operationes

A ¶Alb. Ruffus inuolutꝰ panno lineo vel corio
vitulino ⁊ ſub ſiniſtra aſſela geſtatꝰ: dr̄ valere ꝯ
inſaniā ⁊ antiq̄s languores: ⁊ lunaticā paſſio
nem ⁊ epilenciā: eodem modo portatꝰ.
B ¶Enaxaūt dicit ꝙ facundū gratū ⁊ placentem
reddit geſtantē ſe. Niger āt vt Joſeph dicit ꝯ
nociuos hūores ⁊ febres ⁊ iras opat̄. Et lotꝰ aq̄
C ſanat oculos. ¶Sūt āt hij lapides parui valde
Et tales iam vidimꝰ ꝑ ſocios nr̄os ď ſtomacho
hyrundinū extractos de menſe Auguſto. tunc
em̄ extracti magꝭ valere dicunt̄. vt frequenter
aūt duo ſimul in vna hyrūdine inueniuntur
¶Dyaſ. Ruffus em̄ ſanat lunaticos ⁊ langui D
dos ⁊ inſanos in pāno mūdo ligatꝰ. ⁊ ī ſiniſtro
brachio egroti circūligatꝰ. pterea facit ḡtiſſimos
portātes ſe facūdos ⁊ amabiles ⁊ idoneos.
¶Niger geſtatꝰ litī optimū finem imponit. ad E
omes iras regū ⁊ dominoꝝ idoneus eſt.
¶Nā q̇ eū habuerit oībꝫ placebit ⁊ ad arbitriū F
ſuū cūcta ꝑducet. ¶Sed qui dolent oculi terit̄ G
cum aqua ⁊ inunguntur ⁊ ſanabuntur.
¶S; cū tollūt̄ lapides cauendū ne pr̄ aut mr̄ H
ꝓpeſit: q: meliorē effectū habebunt.

Capitulum.xxxiiij.

Elonites ⁊ cymedia. yſi. Celonites ē
c lapis purpurei varijq; coloris. Hunc
teſtudo mittit ⁊ diuinatorē illum facit
Qui hūc ſub lingua geſtauerit: at hec virtꝰ ipi
tatūmodo tūc ineſt: cū luna ꝑmo accenſa cre
ſcens eſt. ¶Menoytes in vltimo deſcendente
ſic vult Aaron de virtutibꝫ lapidum. Nec hic
lapis ab igne corrumpitur.

Operationes.

¶Celonites eſt indice teſtudinis oculꝰ varius A
⁊ purpureꝰ. H̄ magi impoſito lingue finguntur
futura ꝓnūciare. ¶Ex lapidario.
Indica teſtudo lapidem mittit celonitem B
Gratum purpureo varioq; colore nitentē
Quem ſub lingua lotoſi quiſq; geſſerit ore.
Noſſe magi credūt hunc diuinare futura
Orto mane die ſextam dūtaxat ad horam.
Tempe quo lune ſuccreſcere cernit̄ orbis

Sed luna prima lapidis predicti poteſtas.
Totius fertur ſpacio durare diei.
Quinte poſt decimam ꝯcordant tpe lune.
At detrimenti maris in tempore toto.
Ante diem tm̄ lapidi manet illa poteſtas.
Eſt etiam nulli lapis hic obnoxius igni.

C ¶Idem yſido. Cymedia eſt gemma q̄ inuenit̄ in cerebro piſcis eius nominis. candida ꝛ elonga. his ꝑſagire dicunt̄ magi ſigna tranquillitatis ꝛ tempeſtatis.

Capitulum. xxxv.

c Eruſa. Plateariꝰ. Ceruſa flos plūbi eſt ꝛ eſt frigida ꝛ ſicca in ſcd̄o gdu. Hanc q̄ faciunt ſepius incurrūt apoplexiā: epilentiā: paraliſim: arteticam: ꝓpter frigiditatē aceti diſſoluentem ꝛ mortificantem.

Operationes

A ¶Habet āt ceruſa ꝟtutē mūdificandi vel extergendi ſupfluitates. vñ q̄dā mulieres abluta facie puluerē ceruſe tenuiſſime ſupadducunt.

B ¶Alie ꝟo: q2 ceruſa aliq̄ntulū ſicca eſt. ꝯficiunt eā in aqua roſaꝝ ꝛ exponūt ſoli: maxie i eſtate qua ꝯſumpta aliā apponūt. ꝛ h̄ faciūt donec fit albiſſima. ꝛ aliq̄ntulum aromatica. poſtea formant in pillulas ꝛ faciei apponunt.

C ¶Nota q̄ lōgo tpe vtūt̄ adhibitiōe ceruſe dolorē dentiū incurrūt: ꝛ putredinē oriſq3 fetorem.

D ¶Auicen̄. in. ij. can̄. Ceruſa eſt cinis plumbi: ponit̄ in emplaſtris ꝛ vlcera replet ac generat in eis carnem: ꝛ corrodit carnem malam.

E ¶Cōfert bothoꝛ oculi. Lenificat apoſtemata frigida ꝛ dura. Fit aūt ceruſa q̄nq3 aceto: q̄nq3 cū ſalibꝰ. ꝛ ē frigida ꝛ ſicca in ſcd̄o gradu.

F ¶Que āt cū aceto fit vehemētioꝛ ē ſubtiliat̄ōis

G ¶Eſt etiā ex medicinis q̄ ꝯueniūt a ni fiſſuris eſt iteꝝ ex venenis.

Capitulum. xxxvi.

c Riſolectrus ꝛ criſocolla. yſid. Criſolectrus eſt lapis āuro ſilis: ſ3 in colorē electri vergens. matutino tm̄ aſpectu iocūdius: igniū rapaciſſimꝰ. ꝛ ſi iuncta fuerit celerrime ardeſcens. ¶Ariſto. Criſolectrus ignē trahit. ꝛ ex eius natura eſt ꝙ ab igne cito cōburitur. ¶Arnol. Criſolectrus gēma eſt aureicoloris. ab igne cito inflāmabilis. viſu pulcherrimus eſt in horis matutinis. in alijs ꝟo hoꝛis diſſimilis

Operationes

A ¶Pli. Criſolectꝝ collo alligatū medet̄ febribꝰ. Tritū ꝟo cū melle atq3 roſaceo auriū vitijs

B ¶Et ſi cū melle attico ꝯterat̄ oculoꝝ etiā obſcuritati: ſtomachiq3 vitijs medet̄. vel ꝑ ſe farina eius ſumpta. vel cū maſtice ex aqua pota.

C ¶Ex lapidario. Eſſe criſolectrus ſilis deſcribitur auro. Cuiꝰ ad electrū coloꝛ inclinare videtur. Hic matutinis viſu iocūdioꝛ hoꝛis.

D ¶Cuius materies rapidiſſima dicitur ignis.

E Nam cito vicino correptus flagrat ab igne.

¶yſidoꝛus. Criſocolla eſt gemma que gignit̄ in India: vbi foꝛmice aurū eruunt.

F ¶Eſt āt auro ſilis: habet naturā magnetis: niſi ꝙ aurū augere tradit̄. vnde ꝛ nuncupat̄.

Capitulum. xxxvij.

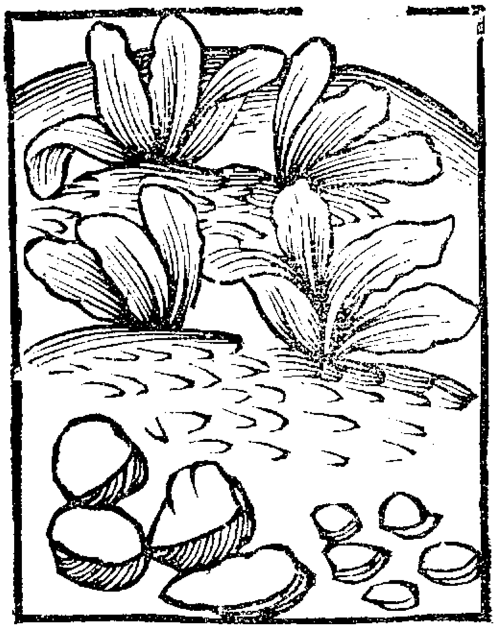

Riſopraſſus ⁊ criſopaſſios. Alb. Criſo
c praſſus ē lapis q̄ ab india vēit: ⁊ raro in⸗
uenit ꝑpter qđ ⁊ carior extimat. ī colore
etiā eſt q̄ſi ſit ex ſucco porri vel pſſij coagulato.
hn̄s etiā auri guttas. ꝓpter qđ ⁊ tale nomē acce
pit. q: criſo auꝝ ſonat ī greco pſſiū. i. viride vi
riditate porri. Vn̄ ꝟ. Marubij folia ſunt pſſia
praſſa q̄ꝫ porri. Idem. Criſopaſſios ē gēma ab
ethiopia veniēs. ☞ Operationes.
A ¶ Alb. Criſopſſos vires hꝫ lapidis praſſij. etiā
B ad oēs cordis paſſiones efficax repit. ¶ Idem.
Criſopſſios dꝛ lucere in tenebris: ⁊ euaneſcere
luīe ſupueniēte: ita ꝙ colorē nō retinet quē hꝫ ī
C obſcuro. ¶ Et fit in ipo ſꝫm diuerſitatē lumis et
tenebraꝝ reciprocatio coloꝝ velut ī quercu pu
D trefacta ⁊ nocriluca. ¶ Et de oībꝫ his in li. de
aīalibꝫ dedimꝰ rationē pfectā: ⁊ vide.

Capitulum. xxxviij

Riſolitꝰ ⁊ criſolanſis. Dyaſ. Criſolitꝰ
c lapis lucidiſſimꝰ eſt: ⁊ ſilis auro. Albtꝰ.
Lapis criſolitꝰ eſt in colore hn̄s tenuē
viriditatē lucidā in q̄ ad oculum ſolis micat vt
ſtella aurea. ⁊ nō eſt rarus. ¶ Yſi. Criſolanſis
eſt gēma ex auro ⁊ igne vocata. die ſiq̄dē eſt au⸗
rea: ⁊ noctu ignea. Hanc gignit ethyopia

Operationes.

¶ Alb. Dicit ꝙ criſolitꝰ ſpūalia cōfortat. ꝓpter A
qđ tritꝰ aſmaticis dat. Fert etiā ꝙ pforatus et
ſetis aſini in foramine repletꝰ ac ſiniſtro bra⸗
chio alligatꝰ fugat tumores melācolicos peſſi⸗
mos. ⁊ h̄ dꝛ in phiſicis ligaturis. ¶ In auro B
etiā poſitꝰ ⁊ geſtatꝰ fugat fantaſmata. ¶ Et di C
cūt q̄dā ipm ſtulticiā pellere: ⁊ ſapiāꝫ adducere.
¶ Dyaſ. Hic applicatꝰ (vicꝫ criſolitꝰ) raſure au D
ri filateriū eſt ⁊ tutamē aduerſus nocturnos ti
mores. Pertuſus ⁊ traiectꝰ cū ſetis aſini ⁊ ī bra
chio ſiniſtro ligatꝰ oīa demonia vincit.

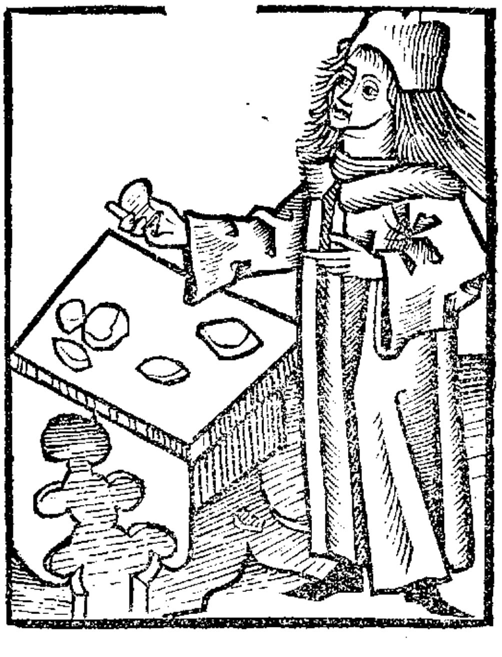

Capitulum. xxxix.

Riſtallus. Alb. Lapis criſtallꝰ q̄ aliq̄n
c fit ex frigore: aliq̄n autē ex niue. ſic ſepe
experti fuimꝰ. ⁊ in germania vbi multi
inueniunt. Vterq̄ꝫ āt modus generatiōis faci
lis ex ſuperioribꝫ erat manifeſtus.

Operationes.

¶ Hic lapis frigidꝰ oculo ſolis oppoſitꝰ ignem A

eijcit. ſi calidus ſit ħ ꝑficere nõ poteſt. Huiꝰ ra-
tio poſita eſt in libro de ꝓprietatibꝫ elementariũ
B ⁊ planetaꝝ. ¶ Et dr etiam ſitim reſtringere ſub
lingua poſitꝰ ⁊ expertũ eſt ꝙ tritꝰ cũ melle mix-
tus acceptus a mulieribꝫ repleat vbera lacte
C ¶ Ex li. de na. reꝝ. Criſtallus lapis eſt ex gla-
D cie induratus. ¶ Solinus tñ in aliqbꝫ mundi
partibꝫ hũc inueniri dicit vbi nũq̃ gelu vel gla
E cies fuit. ¶ Dyaſ. Criſtallus vires habet ſtipti
cas: dederũt hunc ad generandũ lac.

Capitulum .xl.

c Innabar. Pandecta. ca. clxiij. Cinna
bar latine. Grece ſercog. Arabice aſreg
vel zemziſar. Cinnabar. i. cinnabaꝝ. Et fit ex
ſulphure ⁊ argẽto viuo. ⁊ eſt rubei coloꝛ. Se-
rapion li. ag. c. aſreg ſiue aſrengi. i. cinnabarũ.
fit ex plũbo qñ ponit̃ in igne: ⁊ inflãmat̃. et fit
rubeũ. Silr̃ fit ex ceruſa cõbuſta in hũc modũ
accipit̃, ⁊ ponit̃ in ꝯcauo vaſe mũdo ⁊ ponit̃ ſup
ignem. ⁊ mouet̃ donec rubeſcat. ⁊ fit velut auri
pigmentũ rubeũ. Et qdam noiant ħ ſandix.

Operationes

A ¶ Gal. Qñ cõburit̃ plũbũ vel ceruſa mutat̃: et
fit aſrengi. ⁊ ẽ res ſubtilioꝛ eo: ſꝫ ñ ita ſedatiua.
B ¶ Idẽ auc. Lachindi. Et accidit libenti aſreg
ſic̃ illi q̃ bibit litargiũ. om̃es iſti ſũt ſpẽs cinna-
C bari. ¶ Dyaſco. Virtus eſt illi ſil'is lapidi ema
thitis. deniqꝫ ꝯſtringit vehemẽter. ⁊ idõ ſangui
nis fluoꝛẽ abſtinet. cõbuſtiõibꝫ ⁊ puſtulis opi-
tulat̃. cerotis addit̃. vtiliter etiã ꝯfectõibꝫ col-
lirioꝝ miſcetur.

Capitulum .xlj.

c Inis. Actoꝛ. Cinis ex ꝑdictis coꝛpibꝫ
vſtis relinqt̃. ⁊ eſt ſubſtãtia terrena qdez
arida ⁊ cõpacta. in quã coꝛpꝰ ſolidũ ꝑ ignẽ reſo-
lutũ humoꝛe ꝯſumpto redigit̃. Unde ex grãdi
coꝛpe ꝓpter ꝯſumptionẽ materie modicus cinis
efficit̃. deſpecti coloꝛis eſt.

Operationes

¶ Et quia partes habet minutiſſimas: leui fla A
tu agitabilis eſt. ad multa tamen perutilis
¶ Cinere nãqꝫ ꝑmo qdẽ ignis ipẽ regit̃ vt con B
ſeruet̃. ¶ Cinere pelles depilãt̃: ⁊ qdã modo in- C
nouant̃. ¶ Cinis etiã ꝑ alumine ponit̃ in tinc- D
turis pannoꝝ. In eccleſia dedicãda alphabe-
tum i cinere ſcribit̃. In capite ieiunij cinis ad
memoriã moꝛtalitatꝭ nr̃e i capitibꝫ nr̃is ponit̃.
¶ Ex aq̃ cineri admixta fit lixiuiũ q̃ capita ab- E
luunt̃. ¶ Cinis ſupꝛa ſanguiſugã ꝓiectꝰ ſangui F
nem quẽ ſuxerat euomere facit. In medicinis
quoqꝫ tam cinis q̃ꝫ lixiuium pꝛoficit.
¶ Auicẽ. in. ij. cañ. Cinis om̃is naturam hꝫ G
abſterſiuã: exſiccatiuam. diuerſificatur tamen
⁊ ablutio minuit eiꝰ abſterſionez: ⁊ acquirit ei
glutinationẽ ⁊ exſiccationẽ ſine moꝛdicatõe
¶ Aqua ꝓo cineris ingredit̃ in medicinis putre H
facientibꝫ. ⁊ eaꝝ foꝛtioꝛes ſunt.
¶ Aqua cineris ficus ⁊ lacticinij: plus em̃ ab- I
ſtergit ⁊ ſiccat q̃ꝫ cetere.
¶ Cinis autem lignoꝝ ſtipticoꝛũ vt quercus K
et reliquoꝝ retinet ſanguinem.
¶ Dyaſ. Lixiuiũ eſt cinere quercus ad vſum L
medicine efficaciſſimũ eſt. ⁊ hominibꝫ ⁊ pecoꝛi
bus q̃ denſiõe pulmonis vexant̃. ⁊ q̃bꝫ aliqua
res venenata obſiſtit. Bibita nãqꝫ ſtatim ſalu
tem affert.

M ¶ Utilis etiã eſt in vulneribꝫ humectꝭ:ꝛ ĩ fiſtu-
lis.ꝛ ad vulnera difficilia ad ſanandũ ꝛ calloſa
N lõgi tp̃is ſordida. ¶ Quotidie ḡ lauãde ſunt.et
ſic apto medicamine ſanãda:qꝛ ꝟtꝰ lyciuij non
ſanat:ſꝫ ad ſanitatẽ vulnera diſponit.

¶ Dolorẽ ſtomachi remouet ac ꝓhibet ſup os D
eiꝰ directe ſuſpenſus. ¶ Et ideo collis puerorũ E
appendiẗ. Dicitur aũt ꝙ ſi teraẗ ꝛ impleanẗ ex
eo ɔcauitates infirmorꝝ dentiũ eradicat eos.et
eſt ſummus in ɔfortatione gingiuarum.
¶ Cõfert etiã ſputo ſanguis ꝛ eiꝰ fluxui:ꝓprie F
ꝙ rubeus:ꝛ omĩbꝫ egritudinibꝫ ſtomachi.
¶ Arnol. Corallꝰ a mari trabiẗ ſicẽ ramuſculꝰ. G
ꝛ valet ɔ quẽlibet fluxũ ſanguis ꝛ epilentiã.
¶ Et contra vana mõſtra collo ſuſpenſus. H
¶ Et valet etiã ɔtra tẽpeſtates ꝛ grãdines agrꝭ I
aſperſus multiplicat fructꝰ.

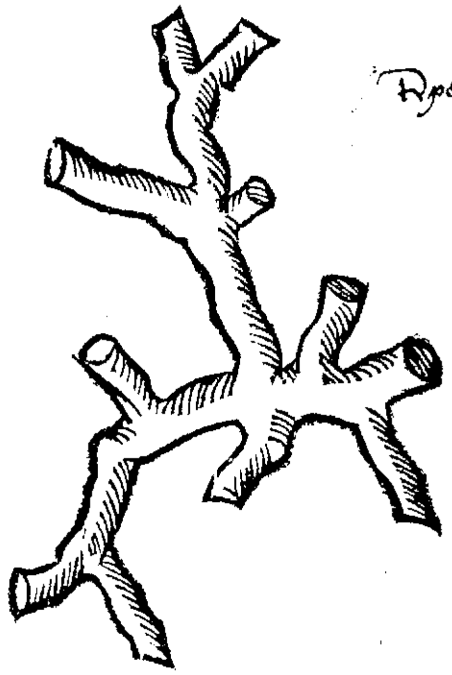

Capitulum.xlij.

c Orallus. Ex li.de na.rex. Corallus eſt
lapis rubeꝰ valde.figurã hñs vt cornu
cerui.vel vt herbe radix cũ multꝭ radicibꝫ. Nec
mirũ qm̃ herba fuit ĩ mari p̃mũ. Hic fulmini
bus ꝛ tẽpeſtatibꝫ reſiſtit. Unde antiq̃ lapidez
hmõi ɔfractũ cũ ſeminibꝫ in agro iacebãt:aut
in arboribꝫ ſuſpendebant:vt grandinũ p̃icula
nõ ſentirẽt. Demonibꝫ q̃ꝫ terribilis eſt.ꝛ h̃ forte
qꝛ freq̃nter ramorꝝ eiꝰ extẽſio modũ crucis hꝫ.

Operationes.

A ¶ Auiceñ.in.i.cañ. Corallus eſt frigidꝰ in pri
mo gradu.ſiccus in ſecũdo. Stipticꝰ eſt ꝛ ve-
hemẽter ꝓhibet fluxum ſanguinis.
B ¶ Carnẽ additã abſcidit.ɔfortat oculũ abſtra
hendo ꝛ exſiccando humiditates fixas in eo.
C ¶ Et eſt p̃cipue qꝺ aduſtũ ẽ ꝛ ablutũ ɔueniẽs
lachrymis. Ueſtigia q̃ꝫ vlcerꝝ abſtergit. cõfert
apoſtematibꝫ inteſtinorꝝ ꝛ ſplenis.retinet ſpu-
tũ ſanguis. Naſciẗ in maribꝫ q̃ ſũt in affrica.ꝛ
aliꝰ quidẽ rubeꝰ eſt:aliꝰ niger:alius albus.

Capitulum.xliij.

c Orneolus. Ex li.de na.re. Corneolꝰ.vel
ſm̃ q̃ſdã cornelus eſt lapis rubeus pluci
dus ſꝫ obſcuri colorꝭ inciſi carne ſiſis. Horꝝ la-
pidũ multitudinez filij iſrl' in deſerto ſculpſiſſe
dicunẗ. q̃ꝝ ſculptura tam ſubtilis acuminis cõ
ꝓbaẗ:vt nullꝰ poſteriorꝝ hmõi op̃is imitationez
audeat attẽptare:nec dubiũ ꝙ ſm̃ efficacias ꝛ
ꝟtutes gẽmarꝝ ſculpebãẗ ymagines figurarũ.
¶ Alb.in lapidario ſuo. Corneolꝰ:quẽ quidaꝫ
corneliũ vocãt.lapis eſt coloris carnei.hoc ẽ ru
bei obſcuri ſicẽ carnis lotura. Hic apud rhenũ
fluuiũ inueniẗ freq̃ntiſſime.ꝛ eſt valde rubeꝰ.
colorem habens fere ſicut miniũ.ꝛ qñ politur
multum nitet.

Operationes.

¶ Exptũ eſt ꝙ ſtringit ſanguinẽ.ꝛ p̃cipue mẽ- A
ſtruorꝝ ꝛ emorroidarꝝ.ferẗ etiã iras mitigare.
¶ Sera. Uirtꝰ iſtiꝰ lapidis eſt ꝙ qñ deferẗ in B
anulo rep̃mit iracũdiã ꝛ cauſã litꝭ ante iudicẽ.

C ¶Et repͥmit fluxũ sanguinis: vndecunqȝ exeat ꝓprie ꝛ sanguinis menſtrui.

D ¶Et qñ fit ex eo dentifrigiuȝ abſtergit ſordes dentiũ ꝛ dealbat eos: ꝛ facit eos pulchꝛos.

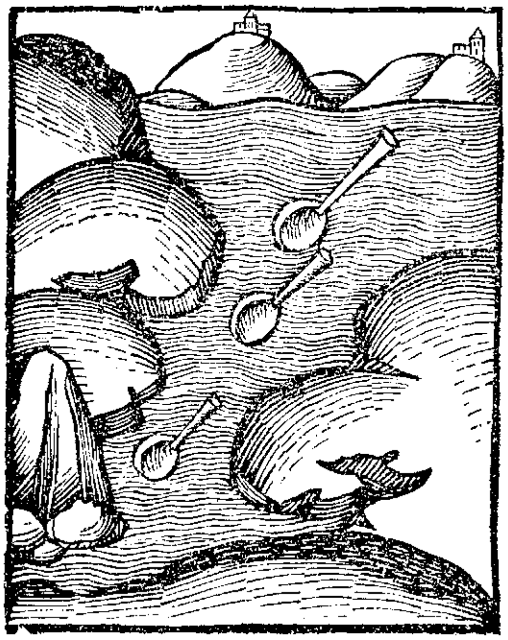

Capitulum .lxiiij.

Ochiliũ. Pãdecta. ca. cccccxxi. Lapis
c cõchilij. Hoc vocabulũ poniť in quodã electuario Auicẽne. qđ eſt ꝯ viciũ lapidis. ꝛ q̊dã dicũt ꝙ eſt coclea marina: q̃ đꝛ conchiliũ. ꝛ q̊dã dicũt ꝙ eſt coclea climaciarũ. In veritatẽ lapis eſt coclea poꝛphire marine. ꝛ eſt conchiliũ marinũ purpureũ.

Capitulum .lxv.

c Os grece. Arabice hager almaſeni: ſiue amenſen. Latine lapis q̃ acuiť ferrum vel olearia. Sera. li. ag. cap. Hager almaſeni eſt lapis quo acuiť ferrum.

Operationes

¶Fricatio almaſeni q̃ accipiť ex lapide q̃ diciť yſachſen: ꝓhibẽt augmẽtari mãmillas puellaꝝ añ tꝑs: ꝛ teſticulos pueroꝝ. ꝛ eſt qꝛ virtus eius infrigidat. A

¶Et idem auc. Dyaſ. Qñ acuitur ſuꝑ ipm ferrũ aliqđ ꝛ linitur ꝙ aggregať ſuper alopiciam: facit in ea naſci pilos. B

¶Et liniunť cum eo mãmille puellaꝝ ꝛ teſticuli pueroꝝ: ꝛ ꝓhibet eos augeri. C

¶Et ꝯuenit apoſtematibꝰ eoꝝ amboꝝ. ꝛ qñ ſumiť in potu cum aceto ꝯuenit dolori ſplenis ꝛ epilentie. ꝛ fricatio eiꝰ ꝯuenit alopicie. D

¶Ubi ſciendũ ꝙ iſte lapis vocať ſimiliter cos ocularia. qꝛ in ea fricanť ſyeff. oculoꝝ. Uľ cos olearia: quia acuunť in ea inſtrumenta ferrea. aſpergitur ſuꝑ ipa oleum. E

Capitulum .xlvj.

Uprum. Ex li. de na. reꝝ. Cuprũ ſiue
c es: eſt eiuſdem duricici cũ argento: et eiuſdem liquationis. Hoc excepto ꝙ eſt rubei coloris. Es nulla rubigine corrũpiť. fetorem hꝫ ꝛ tñ dulce ſonat. ¶Phus. Es ſiue cuprũ ſonoꝝ eſt ꝛ vocale. natura calidũ. ſonus eius ꝑ ſe rudis eſt. admixtũ ꝯo ſtanno vel argẽto vel auro validũ eſt valde: dulceqȝ tinnitum habet. Tinnit autem ceteris metallis: ſꝫ vexat auditum: niſi ſtanno cõmodius temperetur.

Et fuſſile q̄dem eſt: ⁊ in om̄e artificiū ductile. ſʒ
cū labore ⁊ moderamine verberantis nūq̄ƺ ꝓo
ſic purgari poteſt q̄n facile ꝯtrahat corruptelā
Durat tñ in annos plurimos.

Operationes.

A ¶ Yſi. Es āt a ſplēdore aeris d̄r: ſic̄ ⁊ aurū et ar-
gentū. Apud antiquos ꝑor eris vſus q̄ƺ ferri
B cognit⁹ eſt. ¶ Ere q̄ppe ꝑmi ꝓſcindebāt terrā ⁊
certamīa belli gerebāt. eratq̄ƺ in ꝑcio es magʒ.
C ¶ Aurū ꝓo ⁊ argentū ꝓpter inutilitatē reijcie-
banṫ. Nūc aūt viceuerſa iacet es ⁊ auꝝ ſummo
D ceſſit honore. ¶ Inter om̄ia ꝓo metalla es vo-
caliſſimū eſt ⁊ maxime poteſtatia. Ex eo ⁊ enea
lamina fiunt.

Capitulū. xlvij.

d Raconites. Alb. Draconites eſt
lapis a capite draconis extract⁹.
⁊ ferṫ ab oriēte vbi ſunt dracones
magni. Virt⁹ ei efficax ſic̄ lapidis q̄ vocaṫ bo-
rax. q̄n de dracone extrahiṫ adhuc viuo palpi-
tante. Inſidianṫ aūt draconib⁹ dormientibus
Et ſubito ſciſſo corꝑe draconis adhuc palpitan
te euellunt lapidem.

Operationes.

A ¶ Alb. in mirabilib⁹ dic̄ q̄ draconites deuincū
tur inimici: ꝯ venena valet ſi de vino extrahaṫ
⁊ dʒ ferri in ſiniſtro brachio. Amme eñ actib⁹
multa ꝯfert. His etiā ſuꝑfluitatib⁹ q̄ generāṫ i
aīalib⁹ ⁊ morꝭ corruptio. Alterat ea q̄n naṫali
morte corruptꝭ hūorib⁹ moriūṫ. ⁊ q̄n mortua vł
corrupta occiſa iacuerunt.
¶ Ego āt i ꝑtib⁹ almanie in Sueuia vidi lapidē B
ſuꝑ quē ꝯuenerāt pl⁹ q̄ƺ. x. ſerpētes inter mon-
tes in q̄dā prato. ⁊ cū trāſitū facerēt: inde dñs
terre milites euaginatis gladijs ſciderūt ſꝑētes
in mlta fruſta. ⁊ in fundo tñ q̄dā magn⁹ iacuit
ſerpēs in multas ꝑtes inciſus: ⁊ ſub capite ſer-
pētis inuēt⁹ eſt lapis niger format⁹ vt piramis
abſciſſa nō ꝑlucidus in circuitu coloris pallidi
pulcerrimū habens deſcꝑtū ſerpentē. Et hunc
lapidē ab vxore eiuſdem nobilis mihi ꝑſenta-
tum cū capite eiuſdem ſerpentis.
¶ Itē d̄r venena fugere q̄ fiūt a morſib⁹ aīaliū C
venenatoꝝ. Victores d̄r etiā efficere.

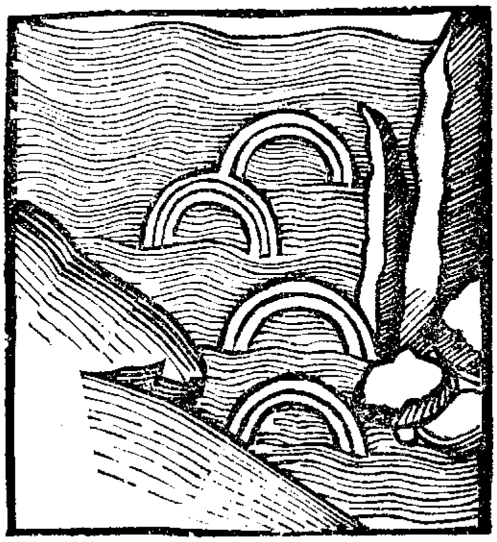

Capitulum. xlviij.

d Eimonis. dyadochos. ⁊ droſelit⁹. Al-
bert⁹. Deimonis eſt q̄dam lapis bico
lor vt arc⁹ deimonis q̄ iris vocaṫ. Eſt
aūt deimon dict⁹ q̄ grece intellectū vel ſtellam
clarā ſtillantē ſonat. Idē. Dyodochos eſt lapis
pallid⁹: d̄r aliq̄ntulū berillo ſimilis.

Operationes.

¶ Albertus. Lapis deimonis dicitur cōferre A
febricitantibus: venenoſa pellere: et tutum et
victorem reddere.
¶ Dyadochos d̄r fantaſmata intantū excita- B
re q̄ magi maxime h̄ vtunṫ. tñ applicat⁹ defun-
cto: vires amittit. q̄r mortē odire ꝓhibeṫ. Hoꝝ
aūt rō haberi poteſt in libris magoꝝ. h̄ eſt her
metis. tebit. bencorath. ⁊ ptolomei. de q̄b⁹ non
preſentis intentionis.
¶ Arnoldus. Droſelitus eſt lapis varius. cui⁹ C
nominis cauſa extitit. quia ſi ad ignem appli-
cetur veluti ſudorem emittit.

Capitulum. xlix.

d yacodos. dyamāticꝰ. ⁊ dyoniſia. Arnol.
Dyacodos ē lapis pallidꝰ berillo ſilis.

Operationes.

A ¶Ex li. de na. re. Dyacodos ē lapis q̄ aq̄s in⸗
iectꝰ varias effigies demonū efficit: ita vt det re
B ſpōſa petentibꝫ. ¶In eodē li. Dyamāticꝰ eſt la⸗
pis q̄ in q̄cūqꝫ metallo geſtet: ferreā tn̄ ſibi ſedē
C ꝓpinquā elegit. ¶Yſi. Dyoniſia ē lapis niger
mixtꝰ rubētibꝫ notis. Hec ex aq̄ trita vinū fra⸗
grat: et odore ſuo putatur ebrietati reſiſtere.
D ¶Phus. Dyoniſia lapis eſt orietꝫ fuſci colorꝫ:
niueis reſperſis guttis. in aq̄ tritꝰ vinū fragrat
⁊ tn̄ ebrietas ꝯ naturā odore ſuo fugari ſolet.

Capitulum. l.

e Xacontalitus. ermiſtion. ⁊ ethites
¶Yſid. Exacontalitus lapis eſt in
parua magnitudine. multi color
eſt: vnde ⁊ nominatꝰ eſt. Tam diuerſis enim
notis aſperſus eſt: vt ſexaginta gemmarum co
lores in paruo eius orbiculo deprehendant.

Operationes

¶Arnoldus. Exacontalitus eſt lapis valde A
paruus ex coloribꝫ ſexaginta diſtinctus. Hic
hominis oculos efficit tremuloſos.

¶Ex Lapidario. B

Exacontalitus lapis ex re nomen adeptus.
Corporis exigui miro diſpendio ſupplet.
Dum tot gēmaꝝ ſumit gēmula ſola decorem.

¶Yſidorus. Ermiſtcon gemma inter gratiſſi⸗ C
mas aſpicitur et ex igneo colore radians au⸗
ro. portans ſecum in extremitatibus candidaꝫ
lucem.

¶Ex libro de naturis rerum. Ethites eſt la⸗ D
pis punicei coloris. habens lapillum interi⸗
us: ex quo fit ſonorus. Hic ab aquila de ex⸗
tremis orbis partibus in nidum portatur. na
turaliter enim hunc eſſe cauſam oua aqui⸗
le immoderato colore concaleſcunt: niſi lapis
naturaliter frigidus preſens ſit. hic pueros in⸗
columes ſeruat.

¶Efficaciſſime pregnantes iuuat. ne aborſuꝫ E
faciant. vel in partu grauiter laborent: in le⸗
uo lacerto portari vult. ſobrietatem confert et
gratiam: facitqꝫ victorem. De iſto lapide ſupe⸗
rius etiam dictum eſt.

Capitulum.lj.

e Mathites.yſi.Emathites lapis eſt di
ctus:qꝛ ruboꝛe ſanguineꝰ.Emach ꝗppe
ſanguis eſt.Signif aũt in ethiopia:ſʒ ꝑncipa
lis in arabia ⁊ affrica inuenif.

Operationes.

A ¶Emathites dꝛ:qꝛ emach ſãguis thithelſiſtẽs
habet eñ virtutẽ ſtringẽdi fluxum ſanguinis.
B ¶Ex li.de na.re.Emathites eſt lapis ferrugi
nei coloꝛis.mixtꝰ venis ſanguineis. h̄ miſſus
in aquã bullientẽ eam reddit tepidam.Si q̇s
eum deferat ſolis ardoꝛem nõ timebit.
C ¶Item ſoli expoſitꝰ a ſe ſcintillas emittit.fru
ctus a locuſtis ⁊ grandine ſeruat.
D ¶Idem. Confractus ⁊ in aqua reſolutus ſa
nat eos q̇ ſaliuas ſanguineas emittunt.
E ¶Sanat etiã ventris fluxũ.puluis eiꝰ carnes
moꝛtuas creſcentes in vulnere coꝛrodit ⁊ tol
lit.Uino quoqꝫ ꝑmixtus vlcera ſanat. Bibi
tuſqꝫ lapidem veſice frangit.
F ¶Ex lapidario. Sumpſit emathites grecum
de ſanguie nomen. Nature lapis humane ſer
uire creatꝰ. Stiptica cui virtus ꝑ multa ꝓba
tur ineſſe.

Capitulum.lij.

e Xacolitꝰ ⁊ exebenos.Alb. Exacolitꝰ eſt
lapis variꝰ:diſſolutiuꝰ:vt dicunt periti
medicoꝝ.Dyaſ.Exebenos lapis eſt albꝰ ⁊ ſpe
cioſus q̄ ſolẽt aurifices aurũ limpidare.

Operationes.

A ¶Alb. Exacolitꝰ vino ꝑmixtꝰ et potatus valet
B ꝯ colicã ⁊ yliacã paſſionẽ. ¶Dyaſ.Exebenos
curat ſtomaticos potatꝰ cũ paſſo ⁊ aq̃.ſimiliter
C amẽtes ſanat potatꝰ.¶Ad venereas volupta
tes mirifice bibitꝰ.qꝛ nõ patif diu eos fatigari.
D ¶Soluit etiaʒ veſicã ⁊ dolentẽ. Nã poꝛtatus
partũ ſine egritudine ꝯſeruat:⁊ velocitatẽ par
turiẽtis facit circũligatus femoꝛi.

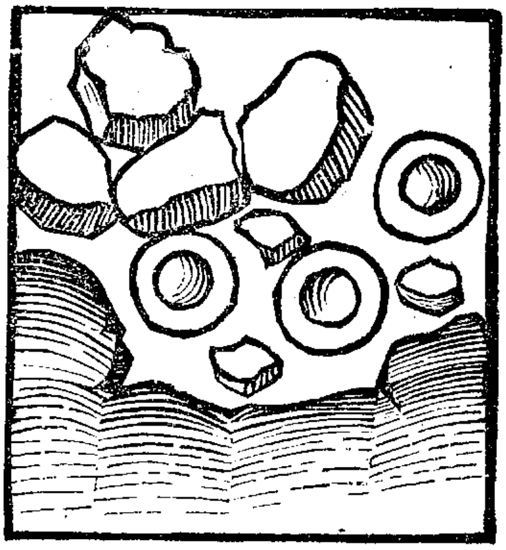

Capitulum.liij.

e Nidros.efeſtꝭ ⁊ egypcilla.yſi. Enidros
lapis ẽ ab aq̃ vocatꝰ. exũdat eñ aquaʒ
ita vt clauſaʒ ꝑtes in eo fontaneã ſcaturigiẽʒ
¶Arnol. Enidros eſt lapis diſtillãs ꝑpetuis
guttis nec liqueſcit omnino:nec efficif minoꝛ.
Ex li.de na.re.Enidros lapis criſtallo ſimilis
miro mõ ꝑpetuis lacrimis diſtillat.⁊ tñ durus
⁊ integer in om̃ibꝰ ꝑſeuerat.

Operationes.

A ¶Ex lapidario.Huiꝰ nature graue eſt depꝛhẽ
dere cauſam. Nam ſi decurrit lapidis ſubſtan
tia quare nõ minoꝛ efficitur aut non om̃ino li
queſcit. Si res exterioꝛ deſcẽdit ad inferioꝛa.
vt ſemꝑ refluat.cur ſe non impedit ipm̃.ſcʒ in
grediens contrarius egredienti.
B ¶yſi. Efeſtis lapis eſt ſpeculi naturã habens
in reddendis ymaginibꝰ q̃uãqꝫ rutilet.
C ¶Experimentũ eius eſt:ſi feruenti aque addi
ta ſtatim refrigeret. Aut ſi ſoli oppoſita materiã
aridam accedant:naſcif in choꝛintho.
D ¶Idem egypcilla gemma eſt radice nigra.fa
cie vero cerulea.ex egypto vbi reperitur ſic ap
pellata.

Capitulum.liiij.

e Litropia. Iſi. Elitropia eſt gēma coloꝝ viridis ac nubilis ſtellis puniceis ſup ſparſa cū ſanguineis venis. cā ꝟo nois eſt de ef fectu ipi⁹ lapidis. Nam in labris eneis delecta radios ſolis mutat. ſanguineo repcuſſo. extra aquā autē ſpeculi mō ſolē excipiat. dephēditq́ꝫ defectus ei⁹ ſubeuntē lunā oſtendens. Signit in egypto ⁊ affrica. ſꝫ melioꝛ in ethiopia. Magi hanc admixta herba elitropia: quibuſdā additis ꝑcantatiōibꝫ gerentē ꝯſpici negant.

Operationes.

A ¶Arſ. Lapis elitropia ſi ponat̄ ſup aquā euapoꝛabit eā.
B ¶Ex li. ð na. re. Lapis elitropi⁹ in vaſe aq̄ pleno ſolis radijs ſubiect⁹ ſanguineuꝫ ſolē reddit. ac ſi pateret̄ eclipſim. nec ī era vas ipm in q̄ iacet ebulire videt̄. Et aquā velut ymbꝛes ſpergere. Hoc facto videntes arepticij (ſi parētes ſint) extra ſe rapiūt̄ ⁊ futura ꝑdicunt.
C ¶Hic lapis geſtantem in lōga vite tpa ꝑducit. ſanguinē ſtringit. venena fugat. ⁊ cōtra dolos tutum facit.
D ¶Ex lapidario.

Ex re nomen habens eſt elitropia gemma.
Que ſolis radijs in aqua ſubiecta parillo
Sanguinem reddit mutato lumine ſolem.
Eclipſimq́ꝫ nouam: terris effundere cogit.
Deniq́ꝫ poſt modicum: vas ebulire videbis
Aſpergiq́ꝫ foꝛas ſubite ſcaturi ignis imbꝛem.

Capitulum.lv.

e Piſtites. Arſ. Epiſtites lapis ē q̄ ſecuritatē a beſtijs ꝑbet. ⁊ ſi mittat̄ in aq̄ bulientiſ vas: ceſſant ebulitionis ei⁹ ampulle.

Operationes.

¶Arnol. Epiſtites lapis ē rutilās ⁊ rubicūd⁹. ex ꝑte coꝛdis geſtat⁹ hoīem tutū cuſtodit locuſtas ⁊ volucres nebulaſq́ꝫ ſteriles: grandinē ac turbinē a fructibꝫ terre cōpeſcit. ⁊ ſoli oppoſit⁹ ignem ac radios emittit. A
¶Dyaſ. Epiſtitin lapis rubicūdus ac dilucidus eſt. ⁊ naſcit̄ in coꝛimbo. Hic in aquā feruentē miſſus: continuo tepidioꝛem eam reddit. B
¶Et ſi aliq̄ntulū ſteterit: ibi omnē ardoꝛē tollens frigidam eā facit. C
¶Hūc cū aliq̄s in manu dextra ꝯ ſolē tenuerit radios emittit ⁊ ignē vomit. ita vt vidētes mirent̄. D
¶Qui ꝟo circa bꝛachiū ſiniſtꝝ eū poꝛtauerit: oīes turbas cōtempnit. E

Capitulum.lvj.

f Alcanos.filater⁹.flōgites:ꝛ flog-
mus. Arnol. Falcanos ꝙ ꝛ arſeni-
cū vel auripigmētū dꝛ.lapis ē rube⁹ ꝛ citrin⁹.

Operationes.

A ¶Habetq; naturā ſulphuris calefaciēdi ꝛ de-
ſiccādi. Si eri apponat̄ trāſmutat illud ī albū.
Omīa metallina corpa exurit pt̄er aurum.
B ¶Idē. Filater⁹ eadē eſt gēma eiuſdēq; ỽtutis.
cui⁹ eſt criſolit⁹.de ꝙ ſufficiēter dictū ē ſuperi⁹.
C ¶Yſi. Flōgites gēma ē ex pſida.ꝛ hec ē vna ex
gēmis ardētib⁹ vel criſtallinis oſtentās intra
ſe q̄ſi flāmas eſtuātes ꝙ nō exeant exterius.
D ¶Plini⁹. Flogmus in egypto inuenit̄.auro-
ſum ꝛ flāmineū habet colorem.
E ¶Idē. Illinit⁹ frōti (flogmū) ſcꝫ ſomnū īducit

Capitulum.lvij.

f Errū.yſi.li.ij. Ferrū dꝛ eo ꝙ farra.id ē.
ſemina frugū condat. Uſus ferri p⁹ alia
metalla repert⁹ eſt. Cui⁹ poſtea ỽſa eſt ī obpro-
briū ſpēs. Ariſt. in li. metheorop. iij. Ex vapori
bus humidis in terra ſpēs nulla dilatat̄ in per
cuſſione ſic ferrū. Eorūq; eſſe eſt ꝙ qn̄ coartat̄
igneitas ꝛ lapideitas deſiccant̄ ꝛ areſcūt. Ideꝫ
in li.iiij. Quedā ſunt igne mollificabilia velut
ferrū ꝛ cornu. Exitq; ferrū ſic molle ꝛ ſciſſibile.
Ferrū aūt a calido liquatū coagulat̄ in frigi-
datū.ipſumq; opatū liquat̄ vt humidū fiat: in-
terq; coaguletur. Scoria ỽo ſubſtat ꝛ deorſum
datur. Cūq; multotiēs patit̄ ꝛ mundū fit: hoc
calibs fit.minuſq; pōdus eſt emūdati. Meli⁹
q̄ꝫ ferrū eſt ꝙ minorē purgationē habet.

Operationes.

¶Ex libro de naturis rex. Ferrū frigide natu A
re eſt durū ſolidū ꝛ inciſiuū: omīa fortitudine
ſua domat. et a ſe tm̄ conſumitur.
¶Sup oīa metalla corruptelā facili⁹ ꝯtrahit. B
¶Et etiam cōnexa corruptione inficit. Rauce C
ſonat: igne ebeſcit ꝛ ductile fit.
¶Ex eo fiunt arma diuerſaq; inſtrumēta inci- D
ſionib⁹ apta.

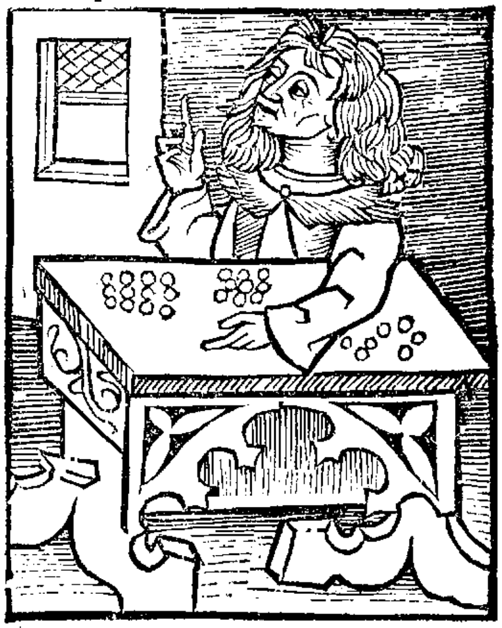

Capitulum.lviij.

Agates. yſid. Hagates primū in
Sicilia inuentus. Hagatis flu-
g minis fluore reiectus.vnde ꝛ no-
minatus.licet in Britania ſit plu
rim⁹. Eſt aūt niger. plan⁹ leuis.et
ardens igni admot⁹ fictilia in eo ſcp̄ta nō delet̄
Mirū ꝙ aqua accendit̄ oleo extinguit̄.

Operationes.

¶Ex libro de naturis rerū. Hagates lapis ni- A
ger eſt ac lucidus.caducis prodeſt accenſus.
¶Demones q̄ꝫ fugat: aut ſi p os hoīs obſeſſi B
loquant̄: fumus eos tacere cogit.
¶Idē. Stomachū euerſum iuuat. ꝛ aqua in q̄ C
triduo iacuerit cito partum libelat.
¶Ipſa quoq; aqua ſi a puella potet̄ an virgo D
ſit deprehendit̄. Nam ſi virgo eſt immota ma-
net: ſi corrupta incōtinenti mingit.
¶Idem lapis demonib⁹ ꝛ incantationibus re- E
ſiſtit. ſerpentes fugat. vnde ꝛ aquila ponit eum
in nido ſuo contra ſerpentes.
¶Sergius tamen dicit: ꝙ hoc facit vt calo- F
rem ſuum circa oua temperet.

G ¶ Idem quoqꝫ calefactꝰ cōfricationi matricis
qn̄ ſuffumigaſ ex ipſo. epilenticis ꝯfert. Fumꝰ
eius effugat vermes venenoſos.
H ¶ Dyaſco. Gagates melior eſt ille q̄ facile igni
exarſerit: ꝛ odorem habet aſpalti.
J ¶ Hic aq̄ ſolutꝰ dentes mobiles ꝯfirmat. ad ri-
gores p̄cordiorꝫ ac dolores ꝛ euerſiōes facit.
K ¶ Incenſus ſerpentes fugat. Incenditur autē
eciā aqua mittitur ꝛ parturienti de eadē aqua
per triduum potui datur.
L ¶ Demonibꝫ ꝛ omībus maleficijs reſiſtit. vir-
ginitatem deprehendit.

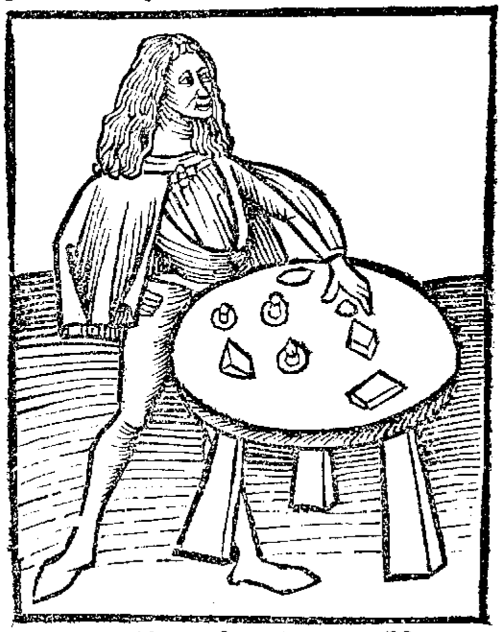

Capitulum. lix.

G Alactites ꝛ garamātites. yſi. Galacti-
tes lapis lacteꝰ dr̄. q̄ attritus reddit ſuc-
cū albū ad lactis ſaporem.

Operationes.

A ¶ Feminis nutriētibꝫ alligatus fecūdat vbera
Infantiū qꝫ collo ſuſpēſus ſaliuā ferſ facere.
In ore aūt liqueſcere ꝛ memoriā adimere.
B ¶ Arnol. Galactites lapis eſt cineri ſimilis.
hūc mittit nilus ꝛ athelous. datqꝫ lactiſ ſuccum
ꝛ saporē. ꝛ in ore clauſus turbat mentem.
C ¶ Collo circūdatꝰ vbera lacte replet. ꝛ femore li
gatꝰ faciles partus p̄bet. Deniqꝫ ſi veſpe cū ſale
mixtꝰ aqua ouile circūſpargiſ: oues lacte replēſ
ꝛ ſcabies ab eis fugatur.
D ¶ Ariſto. Lapis galactides dū poniſ contra
incendiū ignis extinguiſ. ꝛ ſi ſupra mulierē ſu-
ſpendiſ partus egreditur.
E ¶ Dyaſ. Lapis galactites colore cinereꝰ ē: gu-
ſtu dulcꝫ. ſic dictꝰ: q2 tritꝰ colorē lacteū emittit.

¶ Hic poſt balneum ieiuno datus cum mulſa F
vel aqua lactis copiam miniſtrat.
¶ Lacteꝰ aūt dr̄: q2 p̄cedētia mala in obliuionē G
adducit. vn̄ ꝛ mulieri difficulter pariēti: filo fa-
cto de lana ouis circa femur dextrū ligatꝰ: mox
eā ſine dolore parere facit. ¶ Idem. Faſcina li- H
gatū dolorē dentiū liberat. ꝛ q̄ ſecū eū portaue-
rit. ſi p̄ncipē vel aliū offenſum habuerit in ob-
liuionē eū adducit ꝛ gratioſum reddit.
¶ Pli. Garamantitē aliq̄ vocant lapidē qui ꝛ J
ſandareſius dr̄. de q̄ diceſ inferꝰ.

Capitulum. lx.

G Ranatꝰ ꝛ garatiden. Cōſtantinꝰ. Gra-
natꝰ eſt de genere carbūculi. Eſt aūt lapis
rubeꝰ ꝛ p̄lucidus. in colore ſilis balauſtijs. eſt
aūt rubeꝰ aliq̄ntulū obſcurior carbūculo. Et cū
ſubijciſ ei in ſigillis niger color: tūc magis ru-
tilat. Et in h̄ genere inueniſ quidā modus. q̄a
intra ruborē ſparſus hꝫ viole colorē ꝓpter h̄ ge-
nus violatum dr̄ ꝛ p̄cioſior eſt alijs granatis.
¶ Alb. Garatiden eſt lapis q̄ ferſ eſſe nigri co-
loris. Probaſ aūt veritas huiꝰ lapidis ſic. Si
geſtans lapidē totū corpꝰ ſuū vngat melle mu-
ſcis ꝛ veſpis exponiſ. ꝛ ſi intactꝰ manet ab eis
lapis eſt verus. ꝛ ſi deponit lapidē muſce ꝛ ve-
ſpe ſup mel cadūt ꝛ fugiunt.

Operationes

¶ Conſtantinꝰ ꝛ Albertꝰ. Dicūt granatū leti- A
ficare cor ꝛ pellere triſticiā. ꝛ eſt ca. ꝛ ſic. ꝛ ꝙ q̄-
dam hūc eſſe de genere iacincti eſt falſum.
¶ Inueniſ aūt lapis h̄ ſm̄ plurimos ī ethiopia. B
ꝛ aliq̄tiens intra tyrum iuxta arenas maris

C ¶Alb. Aiũt ꝙ lapis garatiden in ore portatus facit bñ iudicare opiniones ⁊ cogitationes.

D ¶ Fert̃ etiã ꝙ geſtantẽ gratioſum reddit hoībꝫ. Ita ſilr̃ aſſerit Enax.

Capitulum.lxj

G Agacromeon. griſolitꝰ. ⁊ galatides. Albertꝰ. Gagacromeon ē lapis diuerſi colorꝫ ſic̃ pellis capreoli. ¶Idē. Griſolitꝰ ē gēma colorꝫ aurei in horꝫ matutinis viſu pulcerrimꝰ eſt. in alijs ãt horis diſſilis. ab igne ãt corrũpit̃ ⁊ fugat̃. Et vt qdã dicũt inflãmat̃: ⁊ ideo ti mere ignē dr̃. Dicũt aũt alij ꝙ eſt aliud genꝰ iſtius lapidis. q̃ eſt lapis ignobilis ſubſtãtie. ⁊ eſt marchaſita aurea q̃ mediũ qddaꝫ eſt inter metalla ⁊ lapides. Dicit̃ aũt tertiũ genꝰ iſtiꝰ lapidis eſſe coloris medij inter ceruleũ ⁊ rubeũ. Plinius. Galatides velut cinereus eſt guſtu dulcis.

Operationes.

A ¶Alb. Gargacromeõ victores reddit ſe geſtantes.

B ¶Expertũ ãt dicũt eſſe ab alchide ṗncipe qdã: q̃ q̃ties hũc lapidē ſecũ hēbat. ſp vicebat in terra ⁊ i mari. q̃tiēs ãt caruit fert̃ hoſtibꝫ ſuccubuiſſe.

C ¶Alb. Griſolitꝰ. Uirtꝰ hꝰ lapidis ē curare ſcabiē ⁊ vlcera. ⁊ in manu geſtatꝰ colorē febris mitigare dr̃.

D ¶Pli. Galatides latēter humectat: ⁊ leniter ꝯſtringit. ⁊ ideo facit ad lacrymas oculoꝝ.

Capitulum.lxij

G Elacies ⁊ gloſopetra. yſi. Gelacies ſiue Galacies lapis candorē ⁊ figurã ꝑſtat grandinis. Duricia qꝫ inuicta eſt vt adamas. in igne fert̃ etiã frigus ſuũ manere.

Operationes.

¶Arnol. Galacia lapis omĩ tpe frigidus: nec vnq̃ꝫ caleſcit. A

¶Ex lapidario. Eſt q̃ candorem fert grãdinis atꝫ figurã. Ictibꝫ omĩmodis inuicta gelacia gēma. Cuiꝰ nature vis tanta fore ꝓbat̃. Ut omĩ tpe frigida ſit: nulloqꝫ caleſcit ab igne. B

¶Solinꝰ. Gloſopetra lapis deficiẽtibꝫ lunis e celo cadit. lingue hũane ſimilis eſt nõ modice: vt magi ferunt poteſtatis. q̃ ex ea motꝰ lunares excitari putant. C

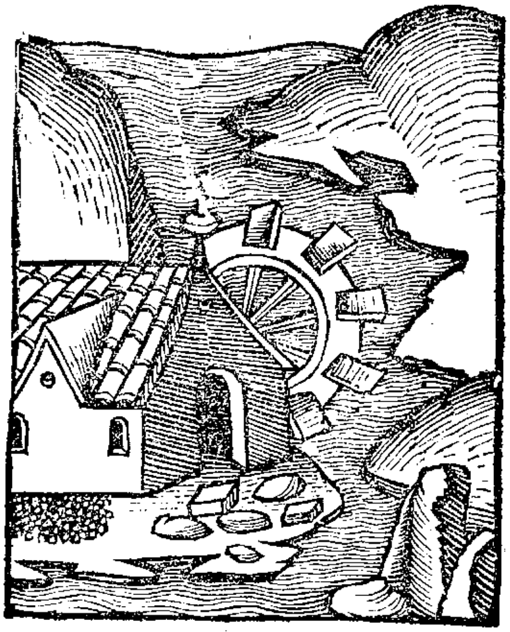

Capitulum.lxiij.

Jpſum. Dyaſco.ca.de gipſo. Gipſum
g genus eſt lapidis ſimilis nitro. cuius
eſt optimū qđ habet venas latas. gip-
ſum ꝟo non coctū deſiccatiuum eſt et ſtipticum
ei parum plaſticum et collectiuum.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Fluxū ſanguis ꝛ ſudorē abſtinet. bibi
B tū offocat hoīeȝ. ¶ Uſtum ꝟo lepromeris eſt. ꝛ
deſiccat ꝛ repmit. cum puſca tritū iniuriꝭ. eſt
etiā vt geſſania. ſȝ ampli⁹ ſtipticans et refrige-
rans fortiter. Unde illinitū fronti ſanguis cur
ſum ſtringit. potatū ꝟo diſſintericis et ciliac̄
et omni profluo reſiſtit. flos ei⁹ iacit ad ea q̄ in
C ſtantius conſtringere volum⁹. ¶ Sera. li. ag.
cap. Gipſen. Uirtus eius eſt deſiccatiua.
D ¶ Et idem auc. Gal. Nō adminiſtrat̄ niſi exte-
rius. et ꝟtus ei⁹ eſt q̄ deſiccat et ꝯglutinat ꝛ opi
lat. Et h̄ ideo: qꝛ ipm facit aggregationē partiū
cito. et ꝯuenit fluxui ſanguis qñ miſcet̄ cū me-
dicinis ſiccis. quia gipſum eſt durū ſic lapis. et
ideo oportet ꝙ admiſceat̄ cū albumine oui.
F ¶ Et fit multū ſtipticū qñ miſcet̄ cū puluere mo
lendini. q̄ aggregat̄ qñ euolat ex farina frumē
ti ſup muros molendini et pilis leporis.
G ¶ Et qñ aduri̇t minuit̄ de viſcoſitate ſua et au-
get̄ ſubtilitas ſua et ſua denſio. et fit ſtipticum
maxīe qñ ꝯficit̄ cū aqua et aceto.

Capitulū. lxiiii

b yena ꝛ hyeratides. yſi. Hyena la-
pis eſt q̄ in oculis hyene beſtie in-
uenit̄. Qui ſi ſub lingua hoīs ſub-
dit⁹ fuerit: futura eū ꝑcinere dicūt. ¶ Ariſto. in
li. de animalibꝫ. Gemmā hyena portat ī oculis
Uel vt aliqui dicunt in fronte.

Operationes.

¶ Uarietas multiplex colorūq; mutatio ineſt A
oculis hyene. in q̄ꝝ pupillis inuenit̄ lapis quē
dicūt ꝑdicēdi futura ꝑditū ꝑtāte. ¶ Ex lapidario. B
Tollit̄ ex oculis lapis extollend⁹ hyene. Uati-
dicū munere dicūt inferre gerēti. Que queat ī-
but⁹ ꝑcinere queq; futura. Sub lingua loto
ſi ꝯtineat̄ in ore. ¶ Yſi. Hyeratides eſt lapis ac C
cipitris coloris ſilis. ¶ Ariſto. in li. de aīalibꝫ. D
Hyeratides lapis ſi ab homīe geſtet̄ a muſcis
vel apibꝫ nō mordet̄. ¶ Arnol. Hyeratides la- E
pis eſt niger: quē q̄ in ore geſtauerit mag̃ cogi-
tationum ꝛ opinionū index efficit̄. ꝛ amabilis
reddit̄. ¶ Sic āt ꝟtus ei⁹ ꝓbat̄. corp⁹ geſtantis F
ſi nudū melle fuerit inunctū ꝛ muſcis expoſitū
intactū relinquēt ipm. ac ſi lapis ab eo auſera
tur ſuggent atq; corrūpunt corp⁹.

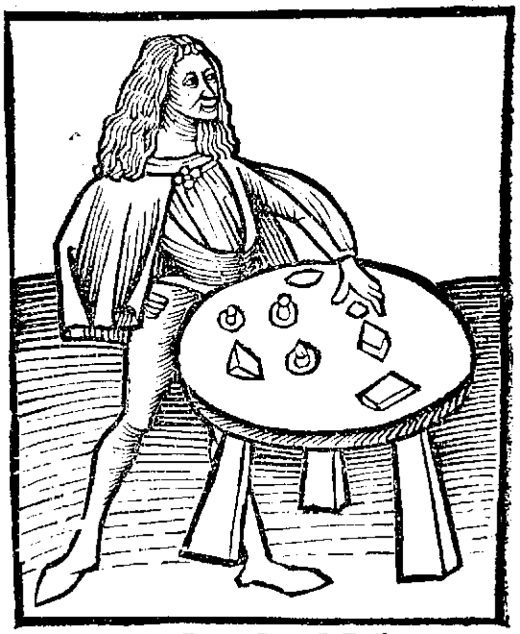

Capitulū. lxv.

i Acinct⁹. Ex li. de na. re. Jacinct⁹
eſt lapis cerule⁹: in obſcuro nubi-
loſus. in ſereno clarus. ita ꝙ aera
ſentire dꝫ. peroptim⁹ eſt ille q̄ nec nimiū clarus
nec nimis obſcur⁹. Eſt aūt frigidiſſim⁹. et hoc
magis ſi mittat̄ in os. Solidiſſime q̄ȝ duricie
eſt: ita ꝙ findi vel ſculpi recuſat. ¶ Dyaſco. Ja
cincti vt dictū eſt: ſpecies ſunt tres. inter quas
granati ſunt meliores. q̄ iuxta ignem magis ru
bicundi fiunt. Et ſi aliqua ibi fuerat nigredo
tollitur. veneti ꝟo nō patiunt̄ ignē. ¶ Serap.
Eius ſunt tres ſpecies. Una eſt coloris rubei.

Scđa eſt coloris citrini. Tertia eſt coloꝛ̄ ca-
bali ⁊ coloꝛ̄ antimonij. ⁊ rubēs eſt melioꝛ alijs
Et qñ incendit̄ ſup eū ignis rubeſcit multum
¶ Alb. in ſuo lapidario. Jacinctoꝝ duo ſūt ge-
nera. aquatic⁹ ſcꝫ ⁊ ſaphirin⁹. Aquatic⁹ eſt fla-
uus albeſcēs. Saphir⁹ aūt eſt flau⁹ valde plu
cidus: q̄ſi nihil habens aqueitatis.

Operationes.

A ¶ Albertus. De expertis eſt ꝙ eſt frigidus ⁊ cō
fortat corpora ſicut omne frigidum quod ſtrin
git virtutem corpoꝛum intus.
B ¶ Jn de ligaturis phiſicis autē dr̄: ꝙ collo ſu-
ſpenſus vel digito portatus tutum reddit per-
egrinum: et gratum hoſpitib⁊.
C ¶ Et valet contra peſtiferas regiones. Et ex-
pertum eſt ꝙ ſomnum prouocat propter ſuam
frigidam complexionem.
D ¶ Saphirin⁹ aūt ſpecialiter h̄ hr̄e dr̄: ꝙ ꝟtus
ei⁹ eſt ꝯtra toxicū. Aiunt etiā ꝙ ꝯfert diuitias:
⁊ naturalr̄ ingeniū bonū reddit ⁊ leticiā cordis
E ¶ Serap̄. Eſt aūt ꝟtus iacincti ꝙ q̄ portaue-
rit ſecū ipm̄ ante ſigillationē factā cū eo ſit tu-
tus a fulgore: ita ꝙ nō cadit ſup eum. Virtus
hec eſt multū diuulgata inter hoīes.
F ¶ Auic. de virib⁊ cordis dic. ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulū. lxvij.

i Aſpis. Alb. Jaſpis eſt lapis multoꝛuꝫ
coloꝝ. ⁊ hꝫ ſpēs decem. Melioꝛ tamen
eſt viridis traſparens: habens in ſe venas ru-
beas. Debet aūt in argēto ꝓprie ligari. Hic in
multis partib⁊ inuenit̄.

Operationes

¶ Helynandus libro decimo. Jaſpis optim⁹ A
eſt viridi tranſlucentiq̄ꝫ colore.
¶ Caſte geſtat⁹ fugat febꝛes ⁊ ydropem. B
¶ Appoſituſq̄ꝫ iuuat mulierem parturientem. C
Vis aūt eius foꝛtioꝛ dr̄ in argento
¶ Ar̄. Lapis clarificat viſum hoīs: ſanguinē D
ſtringit. ⁊ ſi ſup mulierē ē partū eius ſoluit.
¶ Arnol. Jaſpis eſt gemma multoꝝ coloꝝ. ſed E
optimus eſt viridis et tranſlucens. de multis
partib⁊ traſmittit̄. hominē tutū facit.
¶ Et fantaſmata pellit. luxuriam q̄ꝫ cohibet. F
⁊ ꝯceptū prohibet. Eſt aūt virtus ei⁹ ꝯ̄ fluxum
ſanguinis ⁊ menſtruoꝝ.
¶ Phus. Si q̄s autem inuenerit iaſpidem vi- G
ridem ⁊ in eo crucem: habet virtutem vt ferens
ipſum non mergatur.
¶ Jtaq̄ꝫ Galienū in digito portaſſe fertur hūc H
lapidem.
¶ Jtem iaſpis habet virtutem ꝯtra om̄es ini- J
micos. ⁊ pellit fantaſmata.

Capitulū. lxviij.

i Ris. Alb. Jris criſtallo eſt ſilis. Et eſt
vt frequenti⁹ exagonus. Dicit āt Enax
ꝙ de arabia venit. ⁊ in mari rubꝛo naſcit̄. Nos
āt inuenim⁹ maximā copiā hoꝝ lapidū in mon
tib⁊ germanie q̄ ſūt inter renū fluuiū ⁊ Treue-
renſem ciuitatē. ⁊ diuerſe q̄ntitatis om̄es ſunt
exagoni. Jn alijs aūt lapidib⁊ cū naturaliter
ſunt rotūdi exagoni efficiunt̄ ſicut foꝛamina apū
in medio poſita: exagona efficiunt̄. cū illa que
ſunt in extremis ſunt rotunda.

☞ Operationes.

A ¶ Eſt āt lapis ſiccíſſimꝰ qꝺ ſua indicat ſubtili-
tas maxima. Fit āt ex aqueo ſucco q̄ euadit de
materia lapidis. q̄ generatur in luto rubeo.
B ¶ Et qꝛ h̄ aqueū vehemēter a ſicco apphenſū eſt
C ſiccꝰ ⁊ durus lapis valde. ¶ Cū aūt ſub tecto ſo
li eiꝰ ps immittit. ⁊ ps eiꝰ in vmbra tenet: ꝓijcit
reflectēdo pulcerrimos colores yridis ſup op-
poſitū parietē. vel ſup aliqꝺ corpꝰ ꝓpter qꝺ yris
D vocat. ¶ Aliq̄d āt ſile huic naſcit in gypſo qꝺ ē
ꝑſpicuū in extremis ⁊ ſciſſibile valde. ⁊ vtunt
eo ꝓ vitro quidā in vitris.

Capitulum. lxviij.

Scultos ⁊ Jena. Alb. ⁊ yſi. Iſcultos
eſt lapis croco ſilis. Lapis ī vltimis hy
ſpanioꝝ ꝑtibꝫ: freq̄ntiꝰ inuenit iuxta gades her
culis. in. iij. ⁊. ij. climatibꝫ iuxta hyſpaniā illam
quā modo hyſpaniā vocamꝰ.

Operationes.

A ¶ Eſt āt lapis filabilis ꝓpter viſcoſitatē ī eo are
B factā. ¶ Et ſi de eo fiat veſtꝭ nō cōburit: ſed ex
C igne purgat ⁊ nitet. ¶ Et forte illud qꝺ germa-
ni vocāt ſalamādrē: qꝛ hec lanugo q̄ inde colli
git eſt ſic lanugo lapidis humidi. q̄re āt nō cre-
mat in metheoroꝝ expeditū eſt. Huiꝰ ſpeciem
quandā dicūt eſſe quendā lapidē: q̄ q̄dam vocāt
carbunculū albū. Imitat carbunculū in hoc
D ꝙ fantaſmatibꝫ ⁊ ꝑſagijs reſiſtit. ¶ Valet ꝯ do
lorē oculoꝝ ex hūida cauſa. ⁊ redactꝰ ī puluerē
E ſanat ſcabiē. ¶ Item yſi. dicit de lapide iſto ꝙ ē
F albꝫ ad modū glandis in q̄ntitate. ¶ Albertꝰ.
Jena eſt lapis a beſtia q̄ iena vocat. ſic dictus
eo ꝙ oculi eiꝰ in lapidē vertunt totaliter.

¶ Aiunt aūt Enax ⁊ Aayen. ꝙ poſitꝰ ſub lin- G
gua ꝯfert diuinādo dicere futura.

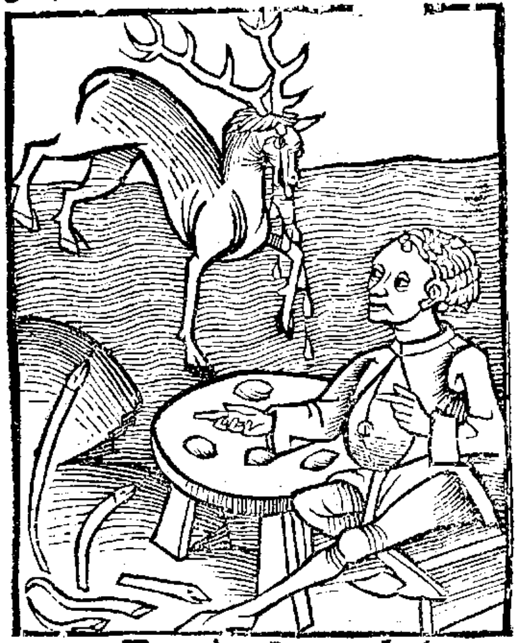

Capitulum. lxix.

Acabrates. Kamaz. ⁊ Kenne. Al
k bertꝰ. Kacabrates eſt lapis ſimi-
lis criſtallo.

Operationes.

¶ De eo fert ꝙ eloq̄ntiā dat ⁊ honorē ⁊ gr̄āz. va- A
let ꝯ hydropiſim. ¶ Item Alb. Kamaz eſt la- B
pis freq̄nter albꝫ in toto vel in pte. variꝰ eſt ī co
lore. ⁊ freq̄ntiſſime inuenit immixtꝰ onicinio.
¶ Virtuſq; ⁊ fertur ex ymaginibꝫ ⁊ ſcriptura q̄ C
inueniunt in ipo ⁊ ex ſigillis. ¶ Enax ī lapida- D
rio ſuo. Kenne eſt q̄dā lapis multū carꝰ regi-
bus. q̄ generat in oculis ceruoꝝ in oriēte. q̄ cū
ſerpētes comedūt deponētes ſeniū vt fortiores
fiāt intrāt flumē vbi morāt imerſi vſq; ad ca-
put: tādiu q̄uſq; ſentiāt ꝟtutē veneni ſeparatā
in terra lacrimā emittūt. q̄ coagulata ī oculis
interdū vſq; ad magnitudinē nucis deſiccat:
donec cadat cū de flumīe exierint. ⁊ ſic inuenit.
Et hec dr̄ venenoꝝ tyriaca.

Capitulum. lxx.

k Arabe. Pan. ca. ccxxxviij. Karabe eſt
gūmi arboris vt gēma vn̄ annuli fiunt.
vnde electrū ſuccinū ⁊ karabe ſub eodē ponūt.
qꝛ electrū eſt karabe ⁊ ſuccinū eſt karabe.

Operationes.

¶ Vn̄ habemꝰ ab Alexandro cap̄ de Diſſinte- A
ria trociſcos dialectrū. ¶ Itē Seruꝰ ſup buco
licō Virgilij in egloga paſtoꝝ. dic̄ ꝙ electrū eſt

C post ſuccinũ. ¶ Itē Caſſiꝰ felix tra. de trociſcis
dicit. Trociſcus de ſuccino. et eſt electꝝ et de/
D ſcribit trociſcos de karabe. ¶ Aui. in li. de viri/
bus cordis. Karabe ca. eſt in. i. ſic. in. ij. Aliqui
E voluñt q̃ ſit fri. ¶ Actor. De karabe inuenies ſu
periꝰ in tractatu de herbis. ca. ccxxxvij. de K.
quare lector ibidē recurrat ⁊ inueniet eiꝰ v̄tutē
⁊ opationē.

Capitulũ. lxxi.

L Azuli latine. Ara. bager alzenard
ſiue elezanard. Sera. li. ag. ca. ba/
ger alzenard. Oportet q̃ eligat̃ ex
eo cuius color ē celeſtꝭ multũ cũ corpuſculis au
reis. ⁊ lenis eſt ſine aſperitate: ⁊ ſine admixtiõe
alteriꝰ lapidis. ⁊ q̃ nõ frangit̃ facile. ⁊ cuiꝰ fru/
ſta ſũt mag. ¶ Jo. me. c. d̃ lapide lazuli. Lapis
lactulꝰ vel ſtellatꝰ vel lazuli ē de gñe marinorũ
hñs maculas ex auro. ⁊ eſt aliꝰ albꝰ. Et d̃r lapis
markaſita. ⁊ aliꝰ indus clarꝰ celeſtꝭ. Et d̃r lazuli
⁊ qñq̃ minera fert vtrũq̃ ſimul. ⁊ melior eſt cu
ius color eſt viridior in colore azuli. ⁊ hꝫ macu/
las aureas ⁊ mixtꝰ cũ markaſita eſt nõ bonꝰ et
nõ maculatꝰ: ⁊ ſilr lenis. ca. eſt in. ij. ſic. in. iij.

Operationes.

¶ Sera. Virtus eiꝰ ē ſilis glutini auri: niſi q̃ A
eſt debilior eo. ⁊ facit naſci pilos in palpebris.
¶ Et idē auc. Gal. Eſt i eo ſtipticitas cũ acui/ B
tate pauca. Et v̄tꝰ eiꝰ eſt q̃ deſiccat ⁊ infrigidat
etiã palpebras q̃ depilãt̃ ꝓpter aliq̃s humores
acutos. ⁊ remanēt q̃ i eis nõ augēt̃ pili nec mul
tiplicant̃. ⁊ ſũt ſubtiles ⁊ debiles Et h̃ q̃ lapis
lazuli in his locꝭ deſtruit humiditatē ipoꝝ hu/
moꝝ. ⁊ imutat ſupfluitatē ad cõplexionē ſuã ra
dicalē cũ q̃ fit gñatio piloꝝ palpebraꝝ.
¶ Et oportet q̃ ad h̃ terat̃ ad multũ ⁊ admiſtre C
tur in puluere. ¶ Et idem. Qñ ſuſpenditur ad D
collũ infantis remouet ab eis timores. ⁊ facit
hirtos capillos. ¶ Item hꝫ v̄tutē aduſtiuam et E
putrefactiuã. ⁊ ideo aufert ferrucas. ⁊ qñ ſumi
tur interiꝰ laxat hũorē melãcolicũ. ⁊ mũdificat
ſanguinē ab hũoribꝰ groſſis. ¶ Et doſis eiꝰ eſt F
a. iiij. kirat vſq̃ ad. ʒ. i. qñ miſcet̃ cũ alijs medi/
cinis laxatiuis. ¶ Et cõuenit plꝰ dolori renũ et G
aſmati. ⁊ qñ ſumit̃ in potu: aut fit naſcale cũ eo
ꝓuocat mēſtrua. ¶ Et potus eiꝰ cõmouet nau/ H
ſeam ⁊ vomitũ. ſꝫ ablutio eiꝰ remouet h̃ ab eo.
¶ Auic. de viribꝰ cordis dic. q̃ ꝯfortat cor. I

Capitulum .lxxij.

Acteus ꝛ lincis. Auic. in li. ij. cap. ꝓprio.
l Lapis lacteꝰ eſt lapis q̇ cũ fricat̃ aqua egredit̃ ex eo q̄ddã ſic̄ lac. ꝛ h̄ q̇deꝫ lapis eſt cinerei coloꝛis dulcis ſapoꝛis.

Operationes.

A ¶ Auic. Terit̃ cũ aq̄ ꝛ ſeruat̃ qđ reſoluit̃ ex eo ĩ pixide de plũbo ꝯuenit in initio apoſtematũ.
B ¶ Et fit ex eius fricatiõe alcohol.
C ¶ Et ꝓhibet curſum ſuꝑfluitatũ ad oculuꝫ ꝛ vlcera in ipſo accidẽtia.
D ¶ Enax in lapidario ſuo. Lincis eſt lapis. ꝛ fit de vꝛina lupi ceruarij micta ꝛ ĩ montibꝫ coagulata. q̇ in domo ſeruatꝰ generat optimos fungos ſuꝑ ſe q̄libet anno.
E ¶ Dicit̃ valere ꝯ doloꝛẽ ſtomachi: ꝛ yctericiã: ꝛ fluxũ ventris.

Capitulũ .lxxiij.

l Litargirum latine. Arabice ꝛ grece marecher. Sera. li. ag. ca. marechet. aucto. Dyaſ. Quoddã ex eo eſt qđ fit ex vena plũbea. ita q̄ inflãmat̃ donec fiat ſic̄ ignis. ꝛ diſſoluitur donec adurat̃ ꝛ poſtea coagulat̃. Et ex eo eſt qđ fit ex argẽto. ꝛ ex eo eſt qđ fit ex plumbo: qñ fiũt ex eo lamine. ꝛ adurit̃ ꝑs eiꝰ. Et de eo ẽ cuiꝰ coloꝛ eſt rubeꝰ ſplendẽs. ꝛ eſt aureũ. ꝛ eſt meliꝰ alijs. ꝛ ex eo eſt purpurei coloꝛis. ꝛ ẽ argẽteũ. Eſt aliꝰ modus factiõis litargiri: quẽ in iuuẽtute mea vidi ſardinie fieri: vbi argentũ ꝛ plũbũ ſimul colabant̃. ꝛ eſt verioꝛ modus.

Operationes

¶ Sera. auc. Alcauzi. Litargirũ dealbatũ eſt magis iuuatiuum ad auferendum veſtigia variolarũ q̄ꝫ nõ albatum. A
¶ Et aufert fetoꝛẽ ſub aſcellaꝝ. ꝛ ꝓhibet ſudoꝛẽ. B
¶ Et ſi bibat̃ ex eo ſtringit ventrem ꝛ vꝛinam. et pꝛefocat et occidit. C
¶ Paulus. Contra ſcabiem de flegmate ſalſo vel colera valet. D
¶ Contra diſſinteriam frigidam vicio inteſtinoꝝ fiat ex eo puluis qui iniciat̃ cuꝫ criſteri cũ oleo roſarum ꝛ aqua oꝛdei. E
¶ Cõtra vlceratiõnẽ ꝑ͛ge diſtempet̃ cũ oleo roſaꝝ ꝛ inungat̃: nam vlceratiõnẽ cõſolidat. F
¶ Contra feruoꝛem heriſipile conficiatur puluis litargiri ꝛ ceruſe cum aqua roſarum donec aqua nõ inficiatur ex puluere. G
¶ Iſte puluis ĩ modũ collirij cũ aq̄ roſaꝝ valet ad faciẽ depurãdã. ꝛ pannũ ſuꝑfluũ remouẽdũ quẽ habent mulieres poſt partũ. axungia gallinacea vel anſerina liquefiat addito puluere litargiri ꝛ oleo roſaꝝ fiat vnguẽtũ ꝛ vtatur H
¶ Bulcaſim in libꝛo qui dicitur ſeruitoꝛ. Litargirum ſic dealbatur. I
¶ Accipe litargiri auri ꝑtẽ vnã ꝛ tere bñ: ꝛ pone ſuꝑ ipm̃ đ ſale cõmuni ꝑtes duas. ꝛ pone deſuꝑ q̄ntitatẽ aque q̄ cooperiat̃ ꝛ ſuperet circiter quattuoꝛ digitos. ꝛ dimitte in vaſe ſeptẽ diebꝫ ꝛ miſce quoq̄ꝫ die bis. ꝛ poſt ſeptem dies pꝛoijce aquam: et pone aliam aquam et muta aquam illã quotidie vſq̄ꝫ in finem decem dieꝝ: q2 aqua dulcificabit̃: ꝛ litargirũ dealbabit̃ ſicut ceruſa ꝛ fac trociſcos: ꝛ ſerua ꝛ vtere. K

Capitulum .lxxiiij.

Ichinis. yſi. Lichinis ex ardentiū gē
l mar̄ genere eſt a lucernaꝝ flagrantia
appellata. Signiſ in multis locis. ſed
probatiſſima apud indos.

Operationes.

A ¶Hui⁹ duplex ē facies. vna q̄ purpura radiat.
alia q̄ cocci rubore a ſole ex caleſacta aut digito/
rū attritu. paleas ꝛ ſimilia vel folia catarrū ad
B ſe rapere dr̄. ¶Sculpturis reſiſtit. ꝛ ſi quando
ſculpta eſt dū ſigna imprimit. qſi quodā aīalis
morſu ptē cerere tentat. Hui⁹ gn̄a ſunt q̄ttuor.
C ¶Solin⁹. Lichinis dr̄ eo ꝙ lucis vigorē exci/
tat flagrantia lucernaꝝ. ¶Helynandus li. xij.
D Lichinis eſt lapis purpure⁹ fulgēs vt lucerna
Hic tactus ſub ſole digitis paleas attrahit.
E ¶Plini⁹. Lichinites ex genere ardentiū lucer
narum accenſarum pcipua gratia eſt appella/
ta. Naſcitur circa orthaſiam: totaq; carmania ꝛ
vicinis locis. ſꝫ probatiſſima in Indis.
F ¶Quidā em̄ eam dixerunt eſſe carbunculū re/
miſſiorē. Secūda bonitate ſimilis eſt iouis. ſic
a floribꝫ prolatis appellata.

Capitulū. lxxv.

l Igurius ꝛ Liparia. yſi. Liguri⁹ gēma
ſic appellata. eo ꝙ fiat ex vrina lincis be
ſtie tpe indurata. Eſt aūt ſicut ꝛ ſuccin⁹ fulua
attrahens ſpiritu folia propinquantia. ¶Hely
nandus li. x. Theofraſtus dicit ligurium electri
colorē habere. paleas attrahere. ſtomachū do/
lentē iuuare. ycteriſis colorē reparare. fluxum
ventris ſtringere.

Operationes.

¶Dyaſ. Lociū lincis quē multi ligurium vocāt A
mox vbi minxerit lapis fit. Dolores ſtomachi
tollit. ꝛ vētris abſtinet reumatiſmū.
¶Raban⁹. Ligurius hꝫ colorē qſi electri. et ſi B
fuerit ꝯfricatus paleas ad ſe attrahit.
¶Plinius. Hic lapis eſt frigide ꝛ ſicce cōplexio C
nis. rotundus. valet precipue vulneratis. et a
vulnere ferrū extrahit.
¶Ex li. de na. re. Liguri⁹ eſt lapis quē ſtillare D
dicūt ab inguine lincis beſtie. ſ. orientis. Hui⁹
em̄ vrina ſm̄ Pli. ſolidaſ in lapidē. qđ naturali/
ter beſtia ſciens inuidet bono noſtro egeſtūq;
pciosum vrine liquorem harena obruit. et h̄ eo
citius in lapidem dureſcit.
¶Eſt āt freq̄nti⁹ croceus paꝝ ad nigredinem E
tendēs. Hui⁹ color iuxta Pli. igne⁹ ac rubicū
dus ē ꝛ carbūculo ſilis: niſi ꝙ neq̄q̄ nocte luceꝫ.
¶Iuxta lapidariū ꝓ viridis eſt. Uirtus eius F
ad multa remedia pcipueq; ablutus in aqua
conſtipatos iuuat: ꝛ ventrem ſoluit. colorē q̄ꝫ
perditū in faciem recuperat.
¶Actor. De h̄ ſuperius vbi de natura aīaliū G
agiſ. ſcđo vicꝫ tractatu ca. lxxxvi. de. L.
¶Arnol. Liparea ē lapis ſtiptic⁹. Hui⁹ ꝓprie/ H
tas eſt ꝙ oīme genus ferarum ad eius p̄ſentiā
cito ꝓperat: ꝛ ipſum intuetur.
¶Yſidorus. Liparea ſuffita gentiles oēs be/ I
ſtias euocare traduntur.
¶Ex li. de na. rerū. Liparea lapis eſt in lybia K
valde mirabilis. ad quā oīe ferarū genus do/
cente natura ſponte qſi ad patronū currit cum
canes vel venatores eas inſequunt̄. ſꝫ nec ali/
quis aduerſarius eas nocere poteſt.

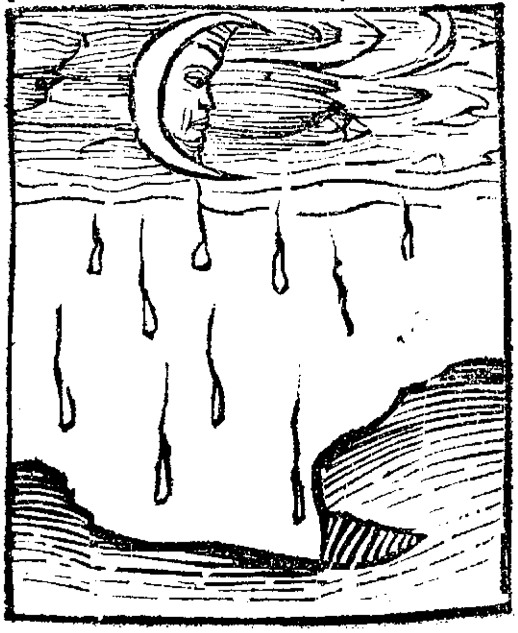

Capitulū.lxxvi.

l Une latine. Grece Affroſolinū. Dyaſ. ca. de affroſolino. Affroſolinū eſt illud qḋ apud Auicennā in ſcḋo canone dr̄ Lapis lune. vt ꝛ amboꝝ ꝯcordia apparet. Et idō dicit Affroſolinū in egypto tantūmodo inuenitur qḋ ita creatur. Ros celeſtis ad lune claritatem poſitꝰ in ſpeciē lapidis. quē ſpecularē vocamus coagulatꝰ cōſtringitur. Optimū eſt aūt qḋ eſt colore ceruleo ꝛ lucido. Hoc enī fit ſimile gipſo limpido: ꝛ ſpecularis lapis dr̄. Plinius cap. de affroſolino. Affroſolinū ita creat̄. Ros celeſtis congelat̄ ad lune claritatē in modū lapidis ſpecularis. vnde nomen ſumpſiſſe videtur.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Affroſolinū oīa vicia capitis emendare poteſt potatū. ꝛ cephalargicis ꝛ epilēticis creditur prodeſſe.

Capitulū.lxxvii.

m Agnes. Serapion. Minera huius lapidis eſt in matutinis ꝑe terras Indie. Et qñ naues appropinquant monti minere ipſiꝰ non remanet in eis aliquod ferrum. qḋ nō egrediatur a naui: ꝛ volet ſicut auis vſqꝫ ad montem. Et nō eſt aliquis clauus infixus taliter ꝙ poſſit euelli. quin euellatur ꝛ ſaliat vſqꝫ ad illum montem. Et propter hoc naues illaꝝ partium nō clauantur cum clauis ferreis: ſed cum clauis ligneis. Nam ſi forent clauate clauis ferreis: quando appropinquarent illi mōti dilacerantur tote. Melior ex iſto lapide eſt ille qui attrahit ferrum fortiter. et color eius eſt vergens ad colorem celeſtem. nō multum grauis ponderis. ¶ Dyaſcorides. Lapis magnes gignit̄ atqꝫ inuenit̄ circa littus occeani apud trogotidas: et in India. ab inuentore ſic vocatus. eſt autem colore ferrugineus. ¶ Albertus in lapidario ſuo. Magnes eſt ferruginei coloris. qui ſm̄ Plinium inuenitur ī mari Indico. in quo intantū abundare dr̄ ꝙ periculoſe in eo cū nauibus q̄ ferreos clauos habent nauiget̄. Inuenitur etiam in tragonitidis regionibus. Et ego vidi ꝛ reperi in partibus Theotonie in ꝓuincia que francia orientalis dicitur. vnū magne quantitatis ꝛ maxime efficacie. et fuit valde niger: ac ſi eſſet ferrum eruginoſum ꝛ combuſtū cum pice.

Operationes

¶ Sera. Virtus huius lapidis eſt ꝙ qñ datur A in potu ex eo laxat ventrem cū mellicrato. ꝛ potiſſime humores groſſos.

¶ Et quidam ſunt qui adurunt iſtum lapideꝫ B ꝛ vtuntur ſicut adamas.

¶ Et idem auc. Gal. Virtus eiꝰ eſt ſicut virtus C adamantis. Et eſt bonus illis q̄ tranſglutiunt acum vel aliud ferrum.

¶ Et ille qui habet fluxū ventris eo ꝙ ſumpſit D ſcoriam ferri.

¶ Et dicitur de eo ꝙ ſi accipias eum ꝛ ponas E ipſum in vaſe terreo. ꝛ liniatur caput vaſis cū creta poſtq̄ poſueris ſuper lapidē calcē viuam quam nō tetigit aqua donec repleatur vas calce. ꝛ accendas magnum igneꝫ ſub vaſe donec ingrediatur per orificium vaſis. deinde ponatur vas in fornace figuli: ꝛ dimitte ibi donec lutatio eius coquatur ꝛ fiat teſta. Deinde extrahe lapidem a vaſe ꝛ dimitte infrigidari. ꝛ pone iterum in vaſe nouo ꝛ pone in fornace ſecūdo: ꝛ fac vt prius ter aut quater. quando vero extraxeris vice quarta: dimitte ipſum lapidem vbi non tangatur a vento vel aqua vel rore vel ab humiditate aliqua donec infrigidetur. Deinde frange ipm̄ in fruſta minuta ſic ꝙ ſit vnū quodqꝫ fruſtum. ʒ. decem. aut plus aut minus ex. ʒ. grecorum.

¶ Qñ ergo volueris operationem cū eo facere F pone iuxta lapideꝫ pondus eiꝰ ex ſulphure. deinde rora ſuper eum aquam: ꝛ egredietur ex eo ignis magnus. aſcendens circa menſurā brachij vniꝰ q̄ nō tanget aliud qḋ nō cōburat. Et qñ lapides magnetis non ita preparantur vt

dixi.ſed crudus ſicut eſt madefit cū ſucco allij
aut cepe: ab extractione ferri prohibetur.
G ¶ Sed ſi vis q̄ reuertat̄ ad virtutē ſuā.infunde
ipm vna die in ſanguīe yrcino: ꝛ fiet v̄tus eius
ſicut prius. Et accipit̄ fruſtū magnū iſti⁹ lapidis
qđ eſt ex bono ꝛ electo ꝛ approximat̄ clauatiue
alicuius ꝛ aperit eam cito.
H ¶ Nam lapis iſte attrahit ad ſe ferrum.
I ¶ Et quādo aliquis vulneratur cum ferro ve
nenato: et teritur iſte lapis et miſceatur cū ali‑
quibus vnguentis.
K ¶ Et datur de puluere ipſius in potu illi q̄ eſt
vulneratus facit ab eo venenum: vel toxicum
exire per ſeceſſum. Et ſi pulueriȝatur ſup vul‑
nus venenatum: curat idem.
L ¶ Dyaſ. Lapis magnes magnas habet virtu
tes veluti ſpiritū in trahendo ferrum.
M ¶ Hūc lapidē quidā pbandi amorꝫ cauſa vxo‑
ris ſuppoſuerūt capiti dormientis vxore latente
Et ſiq̄deȝ erat caſta ab altero viro ſic accedebat
ad p̄mū virū voluptabūda ſomno amplexans
eū q̄ſi inde pulſa p aliquē: q̄ ſi cum altero viro
coierat: in eū tanq̄ȝ in alicui⁹ odoris fetidiſſimi
lapidem emittebat. vt de lecto caderet mulier.
Concordiā quoq̄ȝ ſecum habet.
N ¶ Nam multas mulieres ꝓpter rixas diſgreſ‑
ſas a maritꝫ coegit reuerti: ſicut ꝛ maritos mu
lierib⁹ gratioſos ꝛ obſequētes ꝛ iocundi ſermo
nis facit portantes ſecum.
O ¶ Fures aūt cum voluerint p̄cioſa diripere in‑
trant domū. ꝛ inter quattuor angulos domus
carbones ardentes ponunt ꝛ ſubmittūt lapidē
minutum inciſum ꝛ ſic tranſuertunt mentem.
ꝛ oculos eoꝝ qui adſunt vt timore fugiant. pu‑
tantes ruere domum.
P ¶ Vires habet purgatorias. ꝛ ideo ydropicis
cū mulſa dat̄. ʒ. ß. groſſitudinē deducit et oīes
humores q̄ p ventrem miniſtrat. tritus et ſup‑
aſperſus combuſta ſanat.
Q ¶ Enax in magicꝫ. Hic lapis fantaſias mirabi
liter cōmouet ꝛ p̄cipue cū ꝯſeq̄t̄ ꝯſecrationē et
caracteres ſic in magicꝫ docet̄. phibet̄ etiam cū
mulſa acceptum ydropiſim curare. Eſt et alia
ſpecies magnetꝫ cuius virtus eſt attrahere car
nem hominis.
R ¶ Alb. in lapidario ſuo. Virtus magnetis eſt
mirabilis in attractione ferri: ita vt virtus ei⁹
trāſmutat ferrū. ſic vt illud etiā ferrū aliud tra‑
hat. Et multe acus adſeinuicē ſuſpenſe ſic vi‑
dent̄. Unctus aūt alio nō trahit. Et paruus
adamas magnum ligat magnetem.
S ¶ Inuentus aūt eſt tpib⁹ nr̄is magnes qui ab
vno angulo traxit ferrum: ꝛ ab alio fugauit. Et
hūc Ariſto. ponit a genere magnetis
T ¶ Narrauit q̄ȝ mihi vn⁹ de ſocijs nr̄is curio‑
ſus experimentator q̄ vidit Fridericū impato
rem habere magnetē q̄ nō traxit ferrū. ſed vi‑
ceuerſa ferrum traxit lapidem.
¶ Et Ariſto. dixit q̄ eſt aliud genus magnetꝫ V
quod trahit carnes hominis. In magicis aūt
traditur q̄ fantaſias mirabiliter cōmouet. pre
cipue ſi conſecratus conſecratione ꝛ caracte‑
re fuerit qđ in magicis docet̄.
¶ Fertur etiam hunc mulſa ſumptum ydropi X
ſim curare.
¶ Aiunt etiaȝ quidā hūc capiti mulieris ſup‑ Y
poſitū ſtatim eam incitare ad amplexū mariti
ſi caſta eſt ipa dormiente. Si aūt eſt adultera:
pre nimio timore ꝛ tremore fantaſmatū dꝛ cade
re de lecto mariti.
¶ Dicitur etiā q̄ fures in domū intrantes poſi Z
tis carbonib⁹ in quatuor angulis dom⁹ lapi‑
dem hunc ꝯtritum ſuperaſpergunt. ꝛ tunc dor
mientes in domo ita fantaſmatibus terrent̄. q̄
fugientes edes relinquant. ꝛ tunc rapiūt quic
quid volunt.

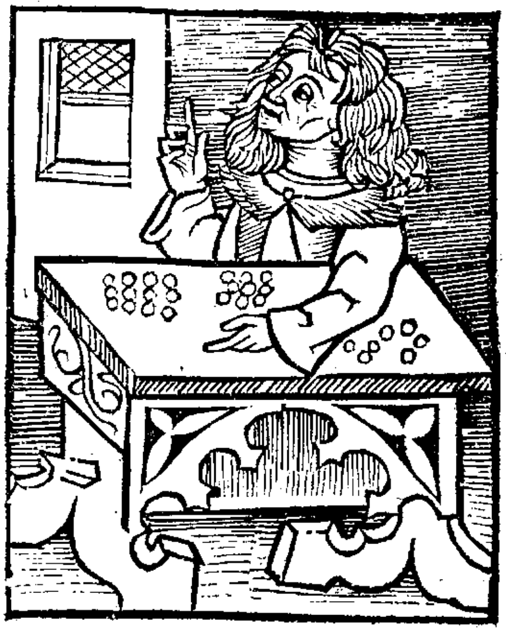

Capitulū. lxxviij.

m Argarite. Pandecta. ca. cccc. Marga
rita vel perna eſt q̄ in oſtreis repit̄. de
q̄b⁹ alie ſunt pforate. alie nō pforate. ſunt artifi
cioſe facte ꝛ nō naturaliter. Sed non pforate
que naturales ſunt meliores ſunt pforatis. Et
ideo quando in medicinis ponuntur: nō per‑
forate intelliguntur. Sed ſunt alique obſcu‑
re ad citrinitatem tendentes non perforate:
que perforatis equipollent. Et ideo eligende
ſunt clare ꝛ albe: que vero obſcura ꝛ quaſi albi‑

da eſt: nō eſt ponenda in medicinis. Sera. li. ag. ca. bager albalo. auc. Raſis. Hager albalo id eſt lapis margarite. Deferūt a maritimis. et ſūt fri. ꝛ ſic. in. ij. gdu. Et idē auc. yſaac. Ex eis ſunt groſſiores ꝛ parue. ſ; groſſiores ex eis ſūt meliores paruis. ꝛ clare meliores obſcur(. ꝛ eq̄lis ſupficiei meliores angulosis in figura ſua. Alber. in lapidario ſuo cap. de margaritis. Et margarita lapis eſt in oſtreis inuentus. Melior āt ex India venit. Multi aūt de britanico mari: qđ nūc anglicū đr: ꝛ verſus flandriam ꝛ theotoniam inueniunt. Ita ꝙ ego more meo decē in menſa inueni. iuuenes aūt concule habent meliores. Coloris āt h; ac ſi parua lux penetraret in multū albū. Et ideo nitētes cum tñ ſint albe fert ꝑpter tonitrua q̄ſi abortiendo eas oſtrea euomunt. ꝛ i fluminib; inueniūt in moſella. ꝛ in q̄buſdā gallie fluuijs inter arenas.

Operationes.

A ¶ Alb. Virt⁹ ea; eſt experta in ꝯfortatōe ſpirituū. ꝛ ꝯtra cardiacā ꝛ ſincopim.

B ¶ Valent etiam cōtra fluxum ſanguinis lientericum et diarriam.

C ¶ Reparant eēm ſpiritus ſubtiles. vt quidā dicunt: ſed falſo. immo membra earum aſperitate a ſupfluis abſtergunt: ea q̄ſi ꝯſtringūt: ꝛ coartando ad vnū ducunt. et ita confortant.

D ¶ Sera. Margarite ſunt deſiccatiue humiditatū. Cōueniūt debilitati cordis. ꝛ ſunt conuenientes in cohol. ꝛ ſūt fri. ꝛ ſic. in. ij. gradu.

E ¶ Et idē auc. Athabari. Conferūt obſcuritati viſus ꝛ albedini oculi. ꝛ ſordicieb; eius: ꝛ retinent menſtrua. ꝛ abſtergunt dentes: ꝛ deſiccāt humiditates.

F ¶ Et idē auc. yſaac. Conferūt cardiace tremori cordis. et accidētib; a melācolia aduenietib; ex malicia humorum.

G ¶ Et h ideo: q; clarificant ſanguinē cordis q̄ñ eſt ingroſſatus in corde. ꝛ deſiccant humiditatem que eſt in oculo. propterea quia fortificāt neruos oculorum.

H ¶ Et q̄ñ diſſoluunt margarite linitur cum eo baras auferi eam poſtq̄ linitur ſtatim.

I ¶ Auicē. de virib; cordis dicit: ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulū. lxxix.

m Agneſia ꝛ markaſita. Alb. Magneſia eſt lapis niger. ꝛ aliq̄ vocāt eā magnoſiam. Et ipo freq̄nter vtunt vitrearij. ¶ Idem Markaſita ſiue mandaſida. eſt lapis habens multas ſpecies colo; q; colorē accipit cuiuſlibet metalli. Et đr markaſita argētea ꝛ aurea. ꝛ ſic de alijs metallis. Metallū tñ qđ colorat eū

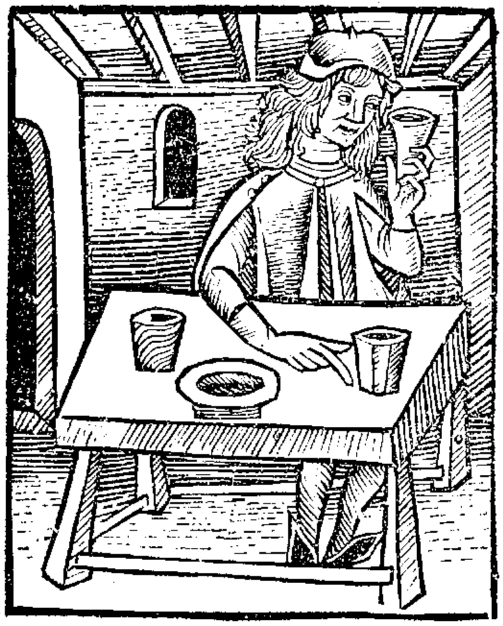

nō diſtillat ab ipo: ſed euaporat in igne. ꝛ relinquit cinis ſubtilis. ꝛ hic lapis notus eſt apud alchimicos. ꝛ in multis locis inuenit. Hoc ſimiliter Euax dicit in lapidario ſuo.

Operationes

¶ Alb. Magneſia diſtillat ꝛ fluit in magno et forti igne. ꝛ nō aliter. ꝛ tūc immixt⁹ vitro ad pur pureitatē ducit vitri ſubſtātiā. Hoc idem dicit Atabari in lapidario ſuo. A

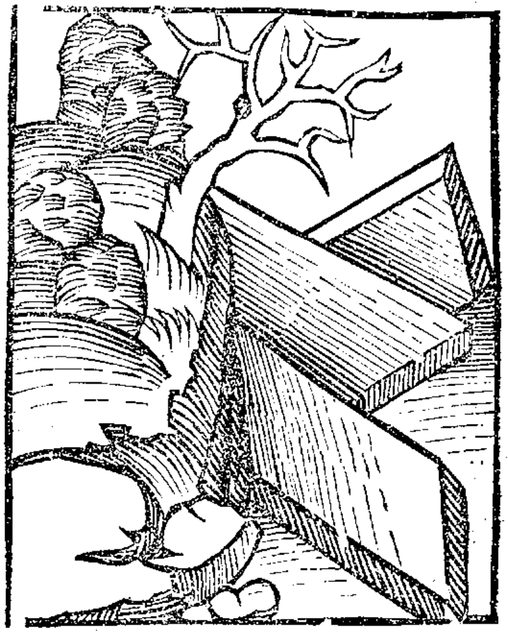

Capitulum. lxxx.

m Alcha ꝛ gipſum. Pli. li. xxvi. Malcha
eſt cū e calce recenti gleba efficit.

Operationes

A ¶ Idē malcha mox tūdit cū ficu ꝛ adipe ſuillo
duplici lina mēto. q res oīm tenaciſſima exiſtit
B duriciēq lapidis antecedit. ¶ Qḋ āt malchat
C oleo ꝑfucat. ¶ Actor. De malcha ꝓo flagrāti q
eſt limꝰ e ſtagno famoſitate vrbis naturaliter
D emiſſus. ¶ Yſi. Gipſū q̄ȝ calci conatū eſt. cuiꝰ
plura ſūt gn̄a. Omniū āt optimū eſt lapis ſpe-
E cularꝫ edificioꝝ ſignis gtiſſimꝰ ¶ Aui. Gipſū eſt
lapis lamioſus albꝰ paruꝰ. cuiꝰ ſubtilitatis fit
augmētatio cū adurit. eſt āt frigidꝰ ꝛ ſiccꝰ ꝯglu
F tinatiuꝰ ¶ Ponit ſup ꝑtes fluxū ſanguis pati-
entꝫ ꝛ ꝯſtrigit. qꝛ ī ipō ē cū glutinatōe ꝟtꝰ facies
adherere. ꝛ ī ipō ē ſtipticitas cū viſcoſitate. linit
ex eo frons aut coopit ex eo caput vt pilleo. et
retinet fluxū ſanguis ex naribꝰ. ponit ꝛ ſup ob-
G talmiā ſanguineā. ¶ Eſt aūt ex ſūma venenoꝝ
ꝑfocantiū in ſyria. Gipſū eſt lapis duriſſimus:
quē coquūt fimo bubulo vt vrat celeriꝰ

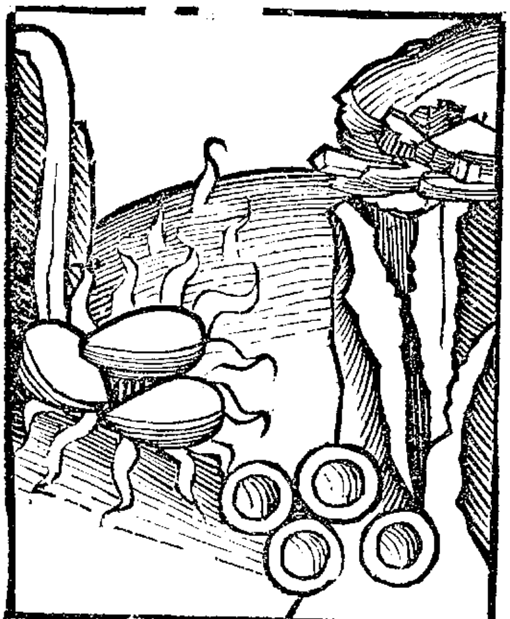

Capitulū. lxxxi.

m Armor. yſi. li. xvi. Marmora dicūt exi-
mij lapides: q̄ maculis ꝛ coloribꝰ cōmē-
dant. Marmor aūt grecꝰ ſermo eſt a viriditate
tentus. ꝛ q̄uis poſt etiā alij colores inuēti ſūt
nomen tm̄ ꝓſtinū a viriditate retinuerūt. Hoꝝ
colores ꝛ genera innumerabilia. Hec oīa e ru-
pibꝰ excidunt. ſed multa ꝓcioſiſſimi generꝫ ſub
terra ſparſa ſunt.

Operationes.

A ¶ Pli. Marmoꝝ genera coloreſq nō attinet
in tāta noticia dicere: nec enumerare facile eſt
in tanta multitudine. Quoto em̄ cuiq loco nō
ſuū marmor inuenit. ꝛ tm̄ celeberrimi dicta ſūt
generis in ambitu terraꝝ cū gentibꝰ ſuis.
B ¶ Nō om̄ia ꝓo gignūt in lapicidinis. ſȝ multa
ꝛ ſub terris ꝓcioſiſſimi generis. ſicuti lacedemo
nium viride cūctiſq hilariꝰ: ſic ꝛ auguſteū. ac
deinde tyberiū in egypto auguſti ac tyberij ꝑ-
C mū ac ꝑncipatu vtrūq repertū. ¶ Differentiaq eoꝝ
eſt ab ophite cū illud ſit ſerpentū maculis ſile:
vn̄ ꝛ nomē accepit. ꝙ hec maculas diuerſo mō
colligūt auguſteū vndatim in ꝟtices criſpum.
D ¶ Tyberiū ſparſū ꝯuoluta canicie. ſunt ꝛ alia
eius genera. de q̄bꝰ ſup̄ dictū eſt cap. lxiij.

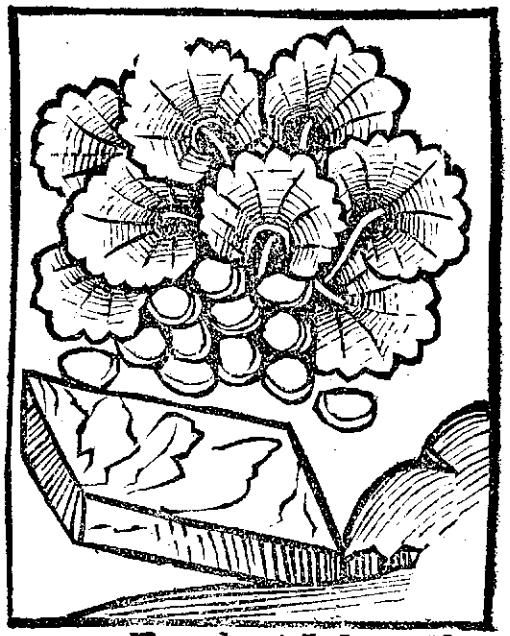

Capitulū. lxxxij.

m Elochites ꝛ murrina. yſi. Melochites
lapis eſt ſpiſſius virens ꝛ craſſiꝰ q̄ȝ ſma
ragdꝰ. h a colore malue nomē accepit. ꝛ ī red-
dendis laudatꝰ ſignis. Naſcit aūt in Arabia.
Arnol. Melochites eſt gēma viridis ſmarag-
doſilis. ꝛ valde mollis. Hec mēbra cuſtodit a
nociuis caſibꝰ. et cunas infantium ſimiliter.

Operationes.

A ¶ Item yſidorus. Murrina eſt gemma que
apud parthos gignitur. ſed ꝑcipua in Ger-
mania. humorem ſub terra putant. Colore den
ſatum. candoremq ꝛ ignem. cū quodā colorū
repercuſſu. quales in arcu celeſti ſpectantur.
Cuius cōtraria cauſa criſtallum facit. gelu ve
B hementiori concreto. ¶ Albertus. Melochi-
tes quem quidam melonitem dicunt, lapis eſt

arabicus groſſe viriditatꝭ.ſꝫ nō tranſlucidꝰ ſic
C ſmaraldꝰ.ꝛ ē mollis.¶ Fert̄ ꝙ ꝟtutē hēat cuſto
diēdi geſtātē ſe a nociuis caſibꝫ.ꝛ ſup cunabu-
la infantiū.Hoc ait in lapidario ſuo Enax.

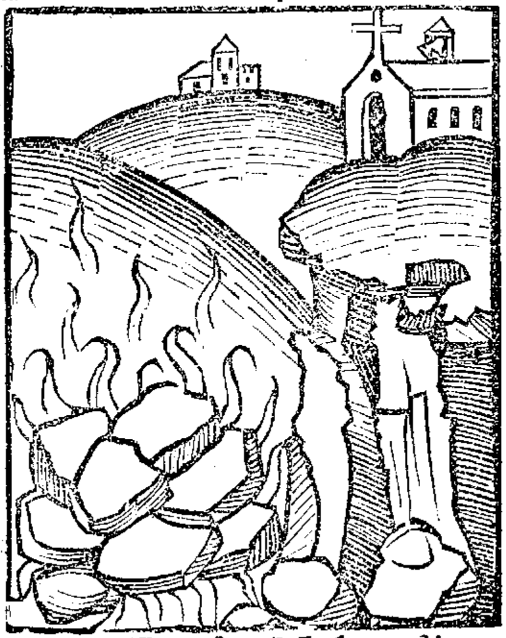

Capitulū.lxxxiij.

m Enphites.Alb.Menphites eſt lapis a
ciuitate egipti q̄ mēphis vocat̄.q̄ dr vt
ignis calere.virtute q̄dēꝫ nō actu.

Operationes

A ¶Hic tritꝰ ꝛ in aq̄ mixtꝰ in potu det̄ vrendis vl̄
ſecandis.qꝛ inducit inſenſibilitatēꝫ ne ſentiat
cruciādꝰ.Hoc idē ait Enax in lapidario ſuo.

Capitulū.lxxxiiij.

m Edus.Dyaſ.Medus lapis eſt niger.q̄
tritꝰ emittit croceū colorēꝫ.Alb. Lapis
medus vel medo dr:qꝛ a regiōe medoꝝ fertur:
vbi plures īueniūt̄.Sūt āt huius ſpēs due
vnus niger:ꝛ alter viridis.

☞Operationes.

¶Alb.Huiꝰ ꝟtutē eſſe dicūt ꝯ veterē podagrā. A
ocl'oꝝ cecitatē.ꝛ nefreticā paſſionē.etiā refoue-
re dr feſſos ꝛ debiles.¶ Fert̄ etiā ꝙ fragmēta ni B
gri ſi in aq̄ ca.miſſa fuerit:ꝛ ſe q̄s in aq̄ illa laue
rit incurrit mēbroꝝ excoriatōēꝫ.ꝛ ſi ex ea bibe- C
rit ꝑibit vomēdo.¶Dyaſ.Eſt āt duplicꝫ potē-
tie.ſcꝫ bone ꝛ male.nā tritꝰ in cote medicinali
cū lacte muliebri (q̄ ſel' creauit ꝑmo ꝑtu puerū)
ꝛ inunctꝰ albugīes curat ocl'oꝝ.ꝛ oēꝫ illoꝝ do-
lorē etiāꝫ ſi deſperatꝰ fuerit medet podagricos.
¶Eodē mō cū lacte ouis q̄ ſel' genuit maſculū D
ſanat.Renes ꝛ anhelitꝰ ꝛ īteriores ꝑtes corpis
Hoc medicamē ꝑparatū habeas ī vaſe vitreo
vel argenteo ꝛ ꝑfice ieiunꝰ.ad vindicta q̄ꝫ ſup
cotē ꝛ da cui vis.ꝛ lauet faciē ꝛ exſiccabit̄.
¶Si q̄s āt ex eo biberit:pulmonem vomet. E
¶Oportet āt bibēti paululū dare vt nō ſatiet̄. F
Inuentꝰ eſt aūt iuxta fluuiū faſin.

Capitulū.lxxxv

m Ogra.¶Serapion.Mogra:ex ea eſt
quedam que defertur ex terris ſinos.
Et melior ex ea eſt grauis denſa.cuiꝰ color nō
eſt diuerſus.et eſt ſicut color epatis aut ſangui
nis nō habens lapidem.Et quando ponit̄ in
aqua diſſoluit̄ facile ꝛ creſcit.Illa ꝟo mogra q̄

vtuntur carpentarij eſt ex debilioribꝫ opatio-
nibꝫ q̄ȝ illa q̄ defert̄ ex ſinos ⁊ ex Babilonia. ⁊
melior q̄ facile terit̄. Colligit̄ ꝯo in capadocia ī
ſpelūcis diſtillans: ⁊ affert̄ venalis in Sino-
pidam ciuitatē: vnde ⁊ nomen accepit.

Operationes

A ¶ Et idem auc. Gal. In ſapore ipiꝰ eſt ſtiptici-
tas: vn̄ virtꝰ eiꝰ eſt deſiccatiua. ⁊ qn̄ ſorbet̄ cuȝ
ouo: aut fit criſtere cū ea ſtringit ventrem.
B ¶ Unde hȝ ꝟtutē ſtipticā ⁊ deſiccatiuā ⁊ gluti-
C natiuā. ¶ Et qn̄ miſcet̄ in emplaſtris ꝯſolidat
D vulnera recentia. ¶ Et ingredit̄ in ꝯfectionibꝫ
trociſcoꝝ deſiccatiuoꝝ ⁊ ꝯſtrictiuoꝝ ventris.
E ¶ Et qn̄ ſorbet̄ in ouo ſorbili: aut fit criſtere ſtri
F git ventrē. ¶ Et ꝓpinat̄ in potu in dolore capitꝭ
⁊ dat̄ in ouo ad ſputū ſanguīs: ⁊ ad venenūqꝫ.
G ¶ Paulꝰ ca. d̄ mogra. Mogra ſinopida fortior
eſt bolo armeno ⁊ luto ſigillato. ⁊ ideo ingredi
tur in ꝯfectionibꝫ vnguentoꝝ. ⁊ occidit vermes
in ventre.

Capitulum. lxxxvi.

m Umia. Pandec. ca. div. Mumia eſt il
lud qd̄ inuenit̄ in ſepulchris balſama-
toꝝ: in q̄bꝫ humor mortui cum aloe ⁊
mirra reſoluit̄: q̄bꝫ ipa corpa ꝯdiebāt̄. ⁊ ſimila
tur pice marine. Solebāt antiq̄ꝰ corpa balſa-
mo mirra ⁊ aloe ꝯdiri. Et adhuc fit apud paga
nos ⁊ ſarracenos circa babiloniā vbi eſt copia
balſami. Sera. li. ag. c. mumie. Mumie ſepul
toꝝ. et eſt aloe balſamū ⁊ mirra. et qd̄ miſcet̄ eis
ex hūoribꝫ corpis hūani. Et idē auc. Dyaſ. In
terris q̄ dicunt̄ acolonie. Deſcēdit nāqꝫ ex mō-
tibꝫ q̄ ducūt flumia cū aq̄s. eijcit eū aq̄ flumīs
in ripis. ⁊ eſt coagulata: et fit ſicut cera. ⁊ habȝ
odorem picis ⁊ aſpalti mixti ſimul.

Operationes

¶ Sera. auc. Raſis. Ex noīe quorundā medi A
coꝝ eſt bona ſode flegmatice frigide ſine mate-
ria. ⁊ emigranee. ⁊ paraliſi. ⁊ torture oris et epi-
lēſie ⁊ ſcotomie. ¶ Et facimꝰ caput purgiū cū B
vno grano ex ea cum aqua maiorane.
¶ Et ꝯuenit doloribꝫ auriū: qn̄ diſſoluit̄ ex ea C
granū in oleo ſambucino: ⁊ diſtillat̄ in aure
¶ Et ꝯfert dolori gutturꝭ: qn̄ diſſoluitur ex eo D
vnū kirat cū aqua in q̄ decocta eſt ſatureya.
¶ Et ꝯuenit tuſſi cū aq̄ iuiubaꝝ. aut cū aq̄ or- E
dei ⁊ ſebaſten. ¶ Et dat̄ in potu ex ea ieiuno tri F
bus diebꝫ. ⁊ ꝯfert cardiace kyrat. i. cū aq̄ mēte.
¶ Et cōfert ventoſitati inteſtinoꝝ: qn̄ accipit̄ G
kyrat. i. cum aqua cimini ⁊ carui. aut cū aqua
ameos valet caſui ⁊ percuſſioni..
¶ Et dat̄ ad ſingultū ḡna. i. ex ea cū decoctōe ſe H
minū apij et carui. et miſcet̄ cū oleo de ben.
¶ Et fit caputpurgiū cū eis. ⁊ ad ſquinantiā pō I
dus vniꝰ kyrat cū ſquingibin. ¶ Et dolorē ſple- K
nis pondus vnius kyrat cum aqua carui.
¶ Et ad venena duo grana cum decoctiōe tri- L
buloꝝ marinorum. et folijs anuiden.
¶ Et ad puncturam ſcorpionis pondꝰ vnius M
kyrat cum vino puro. ¶ Et ponit̄ in loco pun- N
cture cum butiro. et conuenit fracture.
¶ Et cōquaſſationibꝫ q̄ fiunt in interioribꝫ cor- O
poris exterioribꝫ et ꝯſtrictioni pulmonis.
¶ Et eſt ꝓpe tempamētū niſi q2 hȝ ꝓprietateȝ in P
ſedando dolores q̄ ſunt in fracturis: qn̄ ſumit̄
in potu et linitur cum ea. et fit cum ea criſtere. ⁊
conuenit vlceribus veſice et virge.
¶ Et idē auc. Raſis. Quidaȝ mittebat ſangui Q
nem et nō poterat reſtringi p aliquā medicinaȝ
vſqꝫ quo datū eſt ſibi de mumia pondꝰ granoꝝ
triū cum vino. et reſtrictus eſt ſtatim.
¶ Et qn̄ fit cū ea ſuppoſitoriuȝ diſſolutū cū oleo R
de ſambach ꝯuenit nō potētibꝫ retinere vrinā.
¶ Paulꝰ ca. de Mumia. ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gra- S
du. teſte Conſtantino. licet quidā dicūt q2 ſit fri
gida: q2 ꝯſtrictiua. multa eñ̄ frigida ⁊ ſicca la-
xant: ⁊ multa calida ⁊ ſicca ꝯſtringunt.
¶ Auiceñ. de viribꝫ cordis. Mumia calida eſt T
in fine tercij. ſic. in pmo. ⁊ hȝ ꝓprietatē cōfortādi
cor. ¶ Item qn̄ fit cū ea ſuppoſitoriū diſſolutū V
cū oleo muſtellino ꝯuenit nō potentibꝫ retine-
re vrinam.

Capitulum. lxxxvij.

n Iſus. Albertus. Dicunt aliq̄ hūc eſſe de genere lapidum. et inueniť in capite bufonis.

Operationes.

A ¶Et ſunt duo genera. Un⁹ ſubalbidus: ſicut ſi lac intrauerit in ſanguinē ⁊ vincit eū. Et ideo ſanguis obſcuras vias in eo dicūt apparere

B ¶Et alius eſt niger. ⁊ aliqñ pingitur in eo bufo ſparſis pedibus ⁊ ante ⁊ poſt.

C ¶Dicūt etiā ꝙ ſi ambo ſimul includanť pñſente veneno eos adurere manū tangentis.

D ¶Probationem autem lapidis eſſe dicūt ꝙ exhibitus bufoni viuo: bufo eleuatur contra eū ⁊ tangit ore ſi poteſt.

E ¶Diciť etiā ꝙ pñſente veneno vari⁹ efficiť q̄ ſubalbidus eſt. Hoc ſilr̄ Enax dicit.

Capitulum. lxxxviij.

n Igrorum. Auicenna li. ij. ca. proprio. Nigrorum eſt lapis q̄ deferť ex nigris declinans ad citrinitatem.

Operationes

A ¶Auiceñ. Fricatur ⁊ egreditur ex eo fricatio mordicans linguam ſimilis lacti.

B ¶Mundificat pannum oculi cum non eſt cū apoſtemate ⁊ obtalmia.

C ¶Et conuenit veſtigijs vlcerum in eo. et eradicat vngulam.

Capitulum. lxxxix.

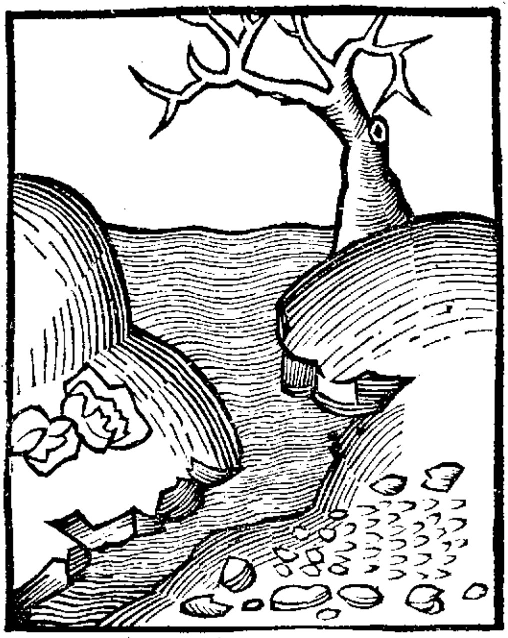

n Itrum. yſi. Nitrum a loco ſumpſit vocabulū. Naſciť eñ in nitria opido vel regione egypti: ex q̄ ⁊ medicine fiunt. ⁊ ſordes corpoꝝ veſtiūq; lauanť. Hui⁹ natura nō multū a ſale differt. Habet eñ ꝟtutē ſalis. ⁊ ſimiliter oriť caneſcentib⁹ littoribus ſiccitate Afronitrū aūt eſt ſpuma nitri. ⁊ colligitur in Aſya in ſpelūcis diſtillans. dehinc ſole ſiccať. Optimū putať ſi minime fuerit pōderoſum: et maxime fricabile colore pene purpureū. ¶Glo. ſup parabolas. Nitrū ſale ſimilimū eſt: excepto ꝙ nihil ſalſi ſaporis hʒ. Crepitat aūt in aqua ſicut calx viua. ſʒ aquam lotioni abileʒ reddit. ſicut ḡ acetū in nitro ebulit: ſic ꝑuerſa meus deterior ſuccendiť correctione.

Operationes.

¶Auiceñ. in. ij. cañ. Baurach. i. nitrū. fortius eſt ſale: calidū ⁊ ſiccū in ſecūdo gradu. ex eo melius eſt armenum. leue. laminoſum. frangibile. ſpongioſum. albū aut purpureū. aut roſeum. mordificatiuum. abſtergit aūt fortiter. A

¶Et mundificat ⁊ excoriat. ⁊ incidit humores groſſos. attenuat capillos. B

¶Sanguinem attrahit in ſuperficie corporis et colorem emendat. C

¶Confert prurituí: qr ꝟtus ei⁹ reſoluit proprie africanū cū aceto: ⁊ etiam ſcabiei. D

¶Cum quibuſdaʒ medicinis bibitum interficientib⁹ vermes educit eos. E

¶Valet ꝯ venenū: ⁊ ꝓcipue africanū. Ei⁹ ſpuma valet ꝯ morſum canis ⁊ potū cantaridarū. F

¶Cōſtantin⁹. Nitrū affertur de armenia. alterum de arabia. Uniuerſaliter aūt collatiuū et G

mundificatiuũ eſt. Interiora corporis ꝛ exte/
riora maxime aceto mixtum lauat.
H ¶Dyaſ. Nitrũ eſt eligendũ leue ꝛ rubeum vel
albũ pauſſuras hñs ſicut ſpõgia. Albũ acre eſt et
I amarꝫ. ¶Tale ex India venit. Nitri ſiquidem
aliud eſt craſſum ꝛ laminoſũ. aliud tenue. aliud
rubeũ. aliud albũ. ꝛ oĩm ꝟtus deſiccatiua eſt.
K ¶Et iõ ſi fuerit ore acceptũ minuit ac tenuat
pingues ꝛ viſcoſos hũores. valet ꝛ ꝯ fungos.
L ¶Plateari⁹ ĩ li. de ſimplici medicina. Nitꝝ ca
lidũ eſt ꝛ ſiccũ in. ij. gradu. Albũ meli⁹ eſt qȝ ci/
trinũ. Virtutẽ hꝫ diſſoluendi ꝛ extinguendi.
M ¶Uſus eius eſt cõtra yliacam paſſionem. ad
faciem quoqȝ purgandam.
N ¶Item ꝯtra ſtomachi saniẽ ꝛ inteſtinoꝝ. Con
tra furfures capilloꝝ ꝛ pediculos capitis.
O ¶Contra vermes auriũ ꝛ ſaniem.

Capitulum. xc.

Btalmius. Albertus. Obtalmi/
us eſt lapis ab obtalmia dictus.
cuius color non nominatur. forte
ideo: quia eſt multorum colorum.

Operationes.

A ¶Idem valere dicitur geſtanti contra omnes
malos morbos oculorum.
B ¶Viſus aũt circũſtantiũ dr̃ exceccare. ꝛ iõ etiaȝ
patron⁹ dr̃. geſtantes eñ eũ q̃ſi inuiſibiles red
dit. Hec ſimiliter ait Enax.

Capitulum. xcj.

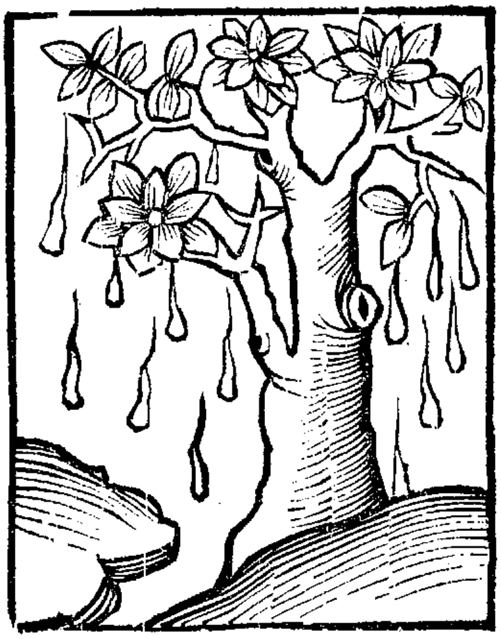

Nix. Alb. Onix gẽma ẽ nigri colorꝭ. in
O uenit meli⁹ genus eſſe nigꝝ: albis venis
variatũ. venit aũt de india ꝛ arabia. In/
uenit aũt q̃nqȝ diuerſitatũ ꝑpter varietatẽ vena
rũ ꝛ coloꝝ. Ferũt ſi ſardi⁹ ſit pñſens ligat onis.
ꝛ etiã ſuſpẽdit a nocumẽto. Hec aũt oĩa ſi hꝫ ꝑ/
fecto ideo hꝫ: qꝛ hꝫ ꝟtũtes mouẽdi melancoliã
ꝑcipue in capite. ex motu eñ illi⁹ cũ vapore oĩa
iſta ꝓcedũt. Dicũt aũt quidã onix onichinũ eſſe
qđ veriſimile eſt. vel qꝫ ſit alia ſpẽs ei⁹. ſꝫ colore
nõ eſt niger niſi aliqñ. ſꝫ colorẽ hꝫ vt vnguis. ſꝫ
in onichinis nr̃is inueniũt multi colores albi.
nigri ꝛ rubicũdi. q̃ tñ oẽs in ſubaȝ q̃ndã fricãt.
q̃ ſimilitudinẽ exꝓmit vnguis hoĩs. Aiũt etiã
qꝫ ex lachryma arboris q̃ onicã dr̃ indurata in
lapidẽ generat. ꝛ dicũt hãc cãȝ eſſe qꝫ odorifer⁹
eſt in igne. Hãc etiã cãȝ inquiũt eſſe ꝛ frequẽti⁹
aliјs depict⁹ ymaginibꝫ mirabilibꝫ inuenit. q̃a
lachryma a principio mollis facile formabilis
pingit. ꝛ picturã retinet qñ in lapidẽ indurata
coagulat. Hũc lapidẽ dicũt inſenſibiliter intra
re in oculũ. ꝛ hꝫ eſſe mirabile. Et ego vidi ſaphi/
rũ intrare in oculũ ꝛ lapidẽ galli. ꝛ q̃ndaȝ aliũ
cui⁹ nomẽ ignoraui: ſine oculi leſiõe. Politus
eñ ꝛ tenuis nõ ledit oculũ: niſi tangat aciẽ ſeu
pupillã oculi ſenſibilẽ ꝛ foramen vuee.

Operationes.

¶Alb. Aiunt qꝫ collo vel digito ſuſpenſus ex/ A
citat triſticiam ꝛ timores. ꝛ in ſomno fantaſias
terribiles.
¶Et multiplicare fertur lites ꝛ triſticias. B
¶Dicitur etiam qꝫ auget ſaliuam pueris. C

Capitulum. xcij.

o Rphan⁹. Alber. Oꝛphan⁹ lapis eſt qui eſt in coꝛona romani imperatoꝛ. Non vnq̄ alibi viſus eſt: ꝓpter qḋ oꝛphan⁹ vocat. eſt aūt in coloꝛe q̄ſi vinoſus: ſubtilē hn̄s vinoſitatē. Et h̄ eſt ſic̄ſi candidū nimis micās penetraret in rubeū claꝝ vinoſū: ꝛ ſic ſupat⁹ ab ip̄o. Eſt autē lapis plucidus. ꝛ tradit ꝙ aliqn̄ in nocte fulſit: ſꝫ nūc tpe nr̄o nō micat in tenebꝛis.

Operationes

A ¶ Fertūr autē ꝙ honoꝛi ꝯuenit regali. Hoc ſimiliter ait Enax.

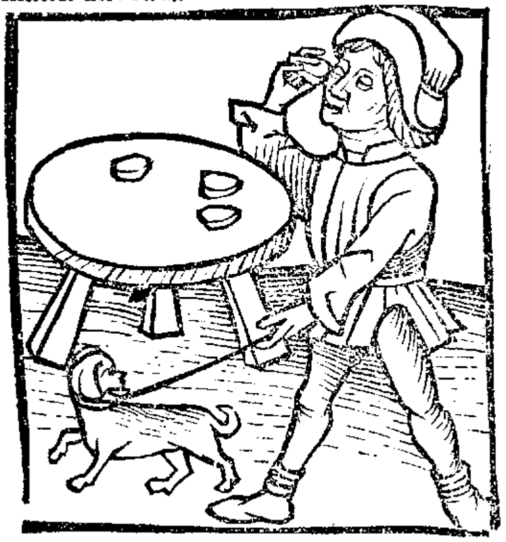

Capitulum. xciij.

Palus. yſi. Opal⁹ eſt lapis diuerſaꝝ co
o loꝛe gēmaꝝ diſtinct⁹. Eſt em̄ i eo carbūculi tenuioꝛ ignis. Ametiſti fulgēs purpura: ſmaragdi nitēs viriditas. Cūctaq̄ pariter ſub quadā varietate lucētia. nomē hꝫ et patria. Sola em̄ parturit eū India. ¶ Plini⁹ li. xxxvij. Opali ſunt in India: q̄b⁹ gēmaꝝ cōpoſitoꝛes gloꝛiā: ꝛ maxie inenarrabilē diffcultatē dederūt. q2 ſunt in eis cūcta pariter incredibili mixtura lucentia. Alij ſūmo fulgoꝛ augmēto coloꝛes pigmētoꝝ equauerūt. Alij vero ſulphuris ardentē flammā: aut etiā ignis oleo accenſi: magnitudo nucē auellanā equat.

Operationes

¶ Arnold⁹. Opalus eſt lapis p̄cioſus geſtanti ſe ꝯtra oīes oculoꝝ moꝛb⁹ pꝛoficuus. A
¶ Viſum ei⁹ acutū ꝯfoꝛtat: p oīa ꝓ circūſtantiū viſus ꝛ oculos excecat ꝛ obumbꝛat. B

Capitulum. xciiij.

o Ritbes ꝛ oſtratites. Arnold⁹. Oꝛithes eſt lapis triplicꝭ generis. Vn⁹ eſt rotundus ac niger. Alius viridis. ꝛ maculas albas habet. Tertius eſt cui⁹ altera pars aſperſa eſt Altera plana. ꝛ eſt coꝛpus q̄ſi ferti lamina.

Operationes.

¶ Idē. Hic lapis geſtatus ꝛ oleo roſaceo mixtus ꝓhibet ab aduerſis caſib⁹: atq̄ a peſtiferis reptiliū ꝛ alioꝝ aīaliū moꝛſib⁹. Idem. Appenſus mulieri ꝓhibet ipſam impꝛegnari. ꝛ ſi pregnans eſt aboꝛit. A
¶ Ex lapidario. B
Leaferos moꝛſus niger atq̄ rotūdus oꝛithes

Quos fera vel cornū vel ſeuo dente pegit. Cū
roſeo mixꝰ ꝑfecte curat oliuo. Per vaſtas are-
nas: interq̨ feras gradientes. Illeſos ſeruat
morſus abigēdo ferarꝫ. Qui viret ⁊ maculas al
bas h̄ꝫ alter orithes. Caſibꝫ aduerſis portātes
vbiq̨ reſiſtit. Tertiꝰ aſſerit̄ fame grauioris ori-
thes. Altera pars cuiꝰ crebris eſt ⁊ aſpera cla-
uis. Altera leuior eſt q̄ſi lamina ferri. Hic facit
appenſus ne fiat femina pregnans. Aut ſi preg
nans fuerit: cito fundit abortum.

B ¶ Yſi. Oſtracites gēma ē teſtacea. durior ē alte-
ra ſilis achati: niſi q̄ achates politura pigueſcit

C ¶ Durior i tanta ineſt vis vt alie gēme ſculpan
tur eius fragmentis.

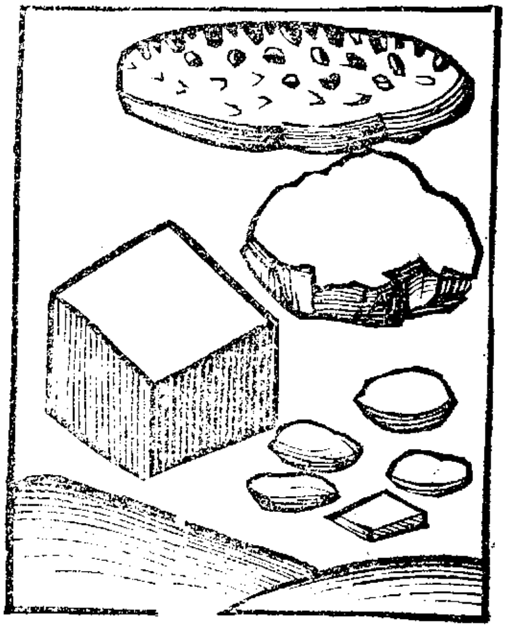

Capitulum.xcv

O ¶ Phites: purpurites: porfirites: ⁊ pariꝰ.
Pli.li.xxxvj. Ophites ſerpentū macu
lis ſilitudinē h̄ꝫ. nec ex eo inueniūt̄ colūne niſi
pue. Duo ſūt eiꝰ gn̄a. Molle. ſ. candidū nigri-
cans durū. ambo capitꝫ dolores ad alligata ſe-
dare dicūt̄: ⁊ ſerpētū ictꝰ. Quidā etiā freneticis
ac litargicꝫ adalligari iubet candicantē. Yſid.
Purpurites eſt ex egypto rubēs cādidis inter
uenientibꝫ pūctis. Nominis eiꝰ cauſa q̄ rubeat vt
purpura. ¶ Pli. vbi ſup̄. Porfirites etiā eſt ex
egypto rubet candidis interuenientibꝫ pūcturꝫ.

Operationes.

A ¶ Yſi. Pariꝰ eſt lapis marmoreꝰ eximij cādoris
Hic apud paron inſulā naſcit̄: vn̄ ⁊ noiat̄.

B ¶ Magnitudo eius eſt qua lanceas crateraſ-
q̨ nō excedat vnguentis ⁊ ipe aptus eſt.

Capitulum.xcvi.

P Alagiꝰ ſm̄ Alb. dr̄ q̄ palagiꝰ eſt gē
ma colorꝫ rubei lucidi valde. nat̄e
⁊ ſube trāſparētꝫ. ⁊ dr̄ eſſe feīa car-
būculi. ⁊ ꝟtutes eiuſdeꝫ remiſſas h̄ꝫ: ſic̄ femina
ad marem ſe habet.

Operationes

¶ Et dicūt q̄dā q̄ ē domꝰ eiꝰ: ⁊ iō palatiū carbū A
culi vocat̄. generat̄ freq̄nter carbūculꝰ ī lapide
iſto. ¶ Et iā viſū eſt h̄ q̄ ī lapide vno exterior ps B
fuit palagiꝰ: ⁊ interior carbūculus. ¶ Propter C
qd̄ h̄mōi genꝰ lapidū eſſe de genere carbūculi.

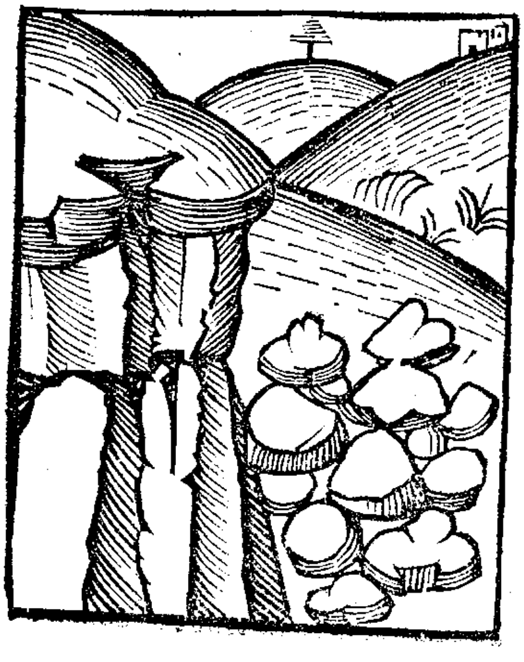

Capitulum.xcvij

p Antherꝰ.Alb.Pantherꝰ eſt lapis multos hñs coloꝛes.⁊ in vno coꝛpe lapidis nigꝝ wcʒ viridē ⁊ rubeū.⁊ alios multos .inueniꝫ aūt pallidꝰ:purpureus:⁊ roſeus.

Operationes.

A ¶Alb.Ferꝫ autē fuſcos efficere viſus.inueniꝫ
B ſm plurimos i India.¶Debet geſtās reſpicere ad ipm i mane oꝛiente ſole.⁊ fit efficax ⁊ virtuoſus.tot āt ꝟtutes dꝛ hēre q̄t coloꝛes hꝫ.Hoc ſimiliter ait Enax in lapidario ſuo.

Capitulum.xcviij.

p Raſſius.Alb.Pꝛaſſiꝰ eſt lapis q̄ eſt mater ⁊ palaciū ſmaraldi.Eſt aūt viridis coloꝛis:hñs viriditatē ſic pꝛaſſiū.Inueniꝫ āt aliq̄n cū rubeis guttis:⁊ aliq̄n cū albis Eſt alia ſpecies iſtiꝰ lapidis:q̄ inueniꝫ cū guttis aureis.⁊ vocaꝫ criſopaſſus.⁊ rariꝰ inueniꝫ.⁊ ideo carioꝛ exiſtit. Pꝛo quo lege lapis criſopaſſus ſuperius de C.

Operationes.

A ¶Expertū eſt aūt q̄ ꝯfoꝛtat viſum:⁊ q̄ſdā iaſpidis ⁊ q̄ſdam ſmaraldi hꝫ operatiōes.Hoc ſiīr ait Enax in lapidario ſuo.

Capitulum.xcix.

p Eridonius.Alb.Peridonius eſt lapis fulgens vt ignis coloꝛe.

Operationes.

A ¶Alb.Dꝛ aūt valere ꝯ arteticam mirabiliter.

¶Et referꝫ de illo lapide:q̄ ſi foꝛtius ſtringaꝫ manu:manū aduret.vult ḡ leuiꝫ ⁊ pauide tāgi. B
¶Et ego ipſe expertꝰ ſum ſepiꝰ.dꝛ aūt ō genere iſto alia ſpēs eſſe:q̄ dꝛ eſſe criſolito ſilis:niſi q̄ꝛ maioꝛis viriditatis exiſtit. C

Capitulum.c.

p Iritides grc.latie coꝑpa roſea.arabice bageral markaſita.Sera.li.ag.c.bageral'markaſita.eſt lapis ex q̄ extrahiꝫ es.⁊ opoꝛtet q̄ eligaꝫ ex illis cuiꝰ coloꝛ eſt ſilis eri.⁊ q̄n poniꝫ in igne ſaliūt ex eo ſcintille facile.Cōburiꝫ in hūc modū.Liniū pone in ignē leuē ⁊ euēta donꝰ fiat rubeꝰ.deinde extraheꝫ ab igne.Quidā ponūt in ignē magnū de pꝛunis:deinde liniūt melle:⁊ iteꝝ ponūt in ignē donec oēs ptes

eis ſint eq̄liter cōbuſte. q2 fortaſſe p̄mo aduriť extra ⁊ nō interꝰ. deinde exufflať cinis a beo ⁊ reponiť. ⁊ ſi indigeť ablutio: laua eā ſic lauať cadimia. ¶ Dyaſ. ca. de la. piritide. Lapis piritides. i. markaſita ex q̄ eramē fit: eligēdꝰ eſt. colorē hñs eraminis. q̇ in foco miſſus frangiť. Cōburiť ꝟo ſic melle vnctꝰ: in viuis carbonib9 mittiť flabellať q̄diu colorē rufum faciat. Aliq̄ ꝟo in multis carbonib9 igneis coctū: ⁊ ſcd̄o melle vnctū euocāt igni q̄diu ſe fregerit. poſtea eximūt illū ⁊ lauāt ſic cadimiā: ⁊ reponūt.

Operationes.

A ¶ Sera. Uirtꝰ eiꝰ aduſti ⁊ nō aduſti eſt ꝟtens ⁊ abſterſiua vlceꝝ. ⁊ abſtergit obſcuritatē viſus: ⁊ r̄ſoluit ⁊ maturat apata dura. ⁊ qñ r̄ſolniť ⁊ miſceť cū reſini pini: reſoluit ſanguinē coagulatū.
B ¶ Et aufert carnē ſupfluā cū pauca calefactiōe ⁊ ſtipticitate. Et q̇dā noiant hunc lapidē poſt q̄ aduritur dicidas vel difriges.
C ¶ Et idē auc. Sal. Hic lapis ē vnꝰ de lapidib9 hñtib9 ꝟtutē fortē. ⁊ nos admiſtramꝰ eū cū reſolutiuis. ⁊ miſcemꝰ cū eo lapidē ſacharos.
D ¶ Et reſoluimꝰ ſepe cū h̄ vnguēto humiditatē multam q̄ eſt ꝯgregata in ꝯcauitatib9 ⁊ cauernis muſculoꝝ. ¶ Et qñ admiſtrať h̄ lapis opor
E tet q̄ multū terať. ⁊ r̄ſoluit hūiditatē corruptā q̄ eſt ſub cute. ¶ Et ideo qñ teriť vltima ꝯtritōe
F ⁊ ꝯficiť cū aceto abſtergit baras ⁊ morpheā et lentigines faciei. ¶ Et hȝ ꝟtutē magnā in abſtergēdo oculū. ⁊ ꝯfortat ſubaȝ eiꝰ: ⁊ acuit viſū.
G ¶ Et ideo noiať in terris Perſie lapis luminaris. Et facit capillos tenues ⁊ criſpos.
H ¶ Dyaſ. Uirtꝰ eſt illi cocto ⁊ crudo termātica ⁊ aſmictica. caligies ocul' purgat: duricieb9 dyaforeſim ⁊ digeſtionē facit: addita reſina carnes
I pequat. Lapis ip̄e cōbuſtꝰ a mūltꝭ defriges d̄r.
K ¶ Lapis iſte eſt ſpecies vitrioli. vt apparet ſi leges lr̄aȝ Uitriolū. inferiꝰ de. U. Qui nō cōbuſtus ſi pulueriſeť ⁊ diſtempereť vel miſceať cū vino ⁊ e gallis tritis eſt optimū incauſtum ad ſcribendū. Hoc idē dic Alb. in lapi. ſuo.

Capitulum .ci.

P Etroleū. Caſſiꝰ felix. ca. d̄ petroleo. Petroleū eſt oleū petre. Inueniť āt ī locꝭ ſurfureis. fit em̄ cū pinguedo terre et aq̄e actiōe caloꝛes ad igneas ꝯuertiť ptes. inueniť etiā ſup lapides: q̄d q̇dē p eos reſudat et l cis ē. ⁊ ſup mare inueniť. ¶ Aui. Petroleū albū note ſpeciei ē. ⁊ nigꝝ eſt colamētū picis babilonie. ca. ⁊ ſic. vſq3 ad. iiij. eſt ⁊ ſubtile ⁊ ꝓprie album: reſolutiuū. liquefactiuum: aperitiuum opilationum.

Operationes

¶ Aui. Petroleū ꝯfert dolorib9 ancharꝝ ⁊ doloribo iūcturaꝝ. ⁊ ꝓp̄e album. ⁊ ꝯfert dolorib9 au A
riū frigidis. ¶ Et ꝯfert albugini oculi ⁊ aq̄ de B
ſcēdēti. ¶ Et nigꝝ ex eo etiā ꝯfert aſmati ⁊ tuſſi C
antique. Bibiť em̄ parū ex eo cū aqua calida.
¶ Et ſedat dolorē vētrꝭ pūgitiuū ⁊ vētoſitates. D
¶ Et qñ fit ex eo liciniū interficit ꝟmes. ⁊ ꝓprie E
nigrū. ¶ Et comediť pondꝰ. ℥. i. de eo: ⁊ frangit F
ventoſitatē veſice. ⁊ frigꝰ matricis. ⁊ ꝯfert puncture epithimatum.

Capitulum .cii.

p Eanites. Arnol. Peanites lapis eſt ge-
nitus de micbedon. ⁊ eſt feminei ſexus.
Nam certo tpe cōcipit: lapidēq; ſimi-
lem parit. ⁊ cōfert pregnantib.

Operationes.

A ¶Ex lapi. Signit i mře: nō regiōe lapis peani-
Feminei ſex⁹ referēs imitādo labores. (te.
Nam q̄bus ex cauſis dubium ſed tempe certo.
Concipit ⁊ parit: ⁊ parientibus auxiliatur.
Ultima ps viget: dubij diſcriminis hora.

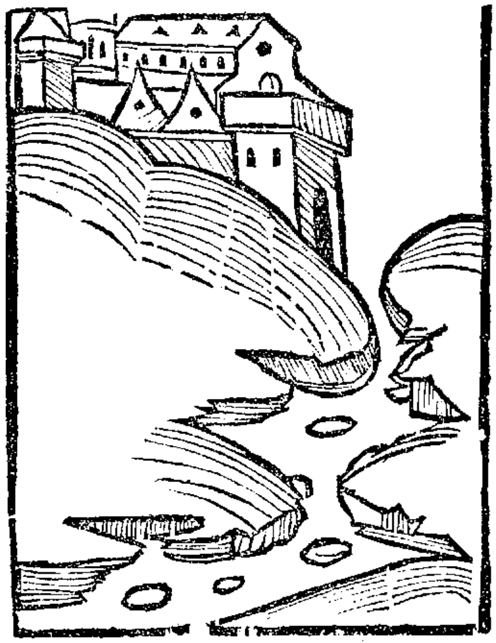

Capitulū. ciij.

p Pdoros ⁊ pontica. yſi. Podoros ē gē-
ma poſt margaritā gēma℞ cādida℞ ſcda
de q̄ querit in q̄ numerari colore debeat totiēs
iactata p pulchritudines noīs alienas adeo vt
decoris prerogatiua vocabulo ſit facta.

Operationes.

A ¶Idē. Pōtice gēma aurat̄ gutt̄ micātes. Alie
ſtellas habētes. alie q̄z lōgis colo℞ ductib li-
B neate. ¶Caſte ⁊ ſobrie portari volūt.

Capitulum. ciiij.

p Phrigi⁹ ⁊ phingetes. yſi. Phrigi⁹ a loco
dr: eo q2 in frigia naſcit̄. colore pallidus
mediocriter grauis. gleba pumicoſa. vrit̄ ante
vino pfuſus. Flatuſq; follib donec rubeſcat.
Rurſuſq; dulci vino extinguit̄ trib vicib tin-
gendis veſtib tm̄ vtilis.

Operationes.

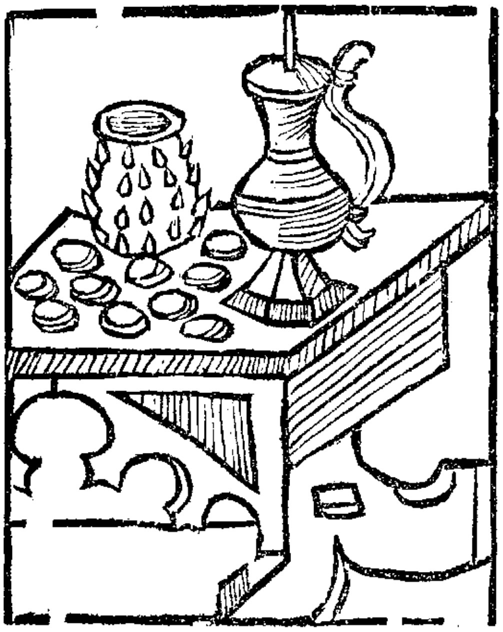

¶yſi. Phingetes: al's phengites. capadocie la- A
pis ē: duricia marmore⁹: cādid⁹ atq; trāſlucens.
¶Ex q̄ quondā tēplū a q̄dā rege ɔſtructū ē fo- B
rib aureis. q̄b clauſis intus diuturna clari-
tas erat. ¶Plini⁹. In capadocia repert⁹ eſt la- C
pis phingites. ſub Nerone pncipe ex argumē-
to ſic appellatus. quoniam candido ⁊ tranſlu-
centi fulue inciderant vene. Hic eidē cōſtruxit
fortune. quā ſciam appellant.

Capitulum. cv.

Umex latine. Arabice famech. Grece
p Fanech vl' Fenic. vel lapis d barchin.
Serapion libro aggre. cap. Famech

id eſt pumex.⁊ ē lapis de barchin.id eſt.lipari
Oportet ꝙ eligat̃ ex eo multū foraminoſus du
rus ⁊ frāgibilis leuis albꝰ:in q̄ nō ſūt lapides
Et modꝰ combuſtiōis eiꝰ eſt:ꝙ accipiat̃ ex eo
q̄ntitas ⁊ ponat̃ in prunis.⁊ q̄n fuerit ignitus
extrahat̃ ⁊ extinguat̃ in vino odorifero.⁊ h̄ fit
ter.tertia vice q̄n extrahit̃ ab igne nō extingua
tur in aliquod:ſʒ dimittatur infrigidari per ſe.
poſtea teratur ⁊ reponatur.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Virtꝰ eſt ei ſtiptica:termantica ⁊ pur-
gatoria. Pumex oculorum cicatrices limpidat
vulnera replet ⁊ ꝯſolidat.⁊ aufert carnē ſuperflu
am oculoꝝ.⁊ q̄n terit̃ ⁊ fricant̃ inde dentes ab
ſtergit eos:⁊ adminiſtrat̃ ad abradendos pilos
B ¶ Theofraſtꝰ in ꝓprio cap. Si miſcet̃ antidotis
dentifrigijs ⁊ ſmigmatibꝫ abradit aſpredinē:⁊
C leuigat ⁊ ꝯſtringit ⁊ coercet. ¶ Sera. Pumex
hꝫ ꝟtutē ſtipticā:ſtringit enī gingiuā:⁊ abſter-
git oculū:⁊ aufert maliciā q̄ eſt i eo.⁊ replet vl-
cera ⁊ ꝯſolidat ea.⁊ aufert carnē ſuperfluā q̄ i eis
eſt.⁊ q̄n terit̃ ⁊ fricāt̃ dētes abſtergit eos. Et ſi
mittat̃ i vas vini nō ꝑmittit ipm̄ āpliꝰ bullire.
D ¶ Et idē auc. Gal. Ingredit̃ in medicinis q̄ ab
ſtergunt dentes:q̄n nō eſt aduſtū.ſʒ q̄n adurit̃
fit ſubtilior. Nā acq̄rit ab igne rem aduſtā ca
lidā q̄ aufert̃ ⁊ ſeparat̃ ab eo q̄n lauatur.
E ¶ Et clarificat dentes ⁊ abſtergit eos. Et h̄ fa
cit ꝓpter ſui aſperitatē. Et facit forſaſſe h̄ ꝓpter
eius virtutem abſterſiuam.
F ¶ Et ꝓpter hanc cauſam cornua q̄n aduruntur
abſtergūt dentes. Omīa pſcripta iſtius capituli
inuenies in Pandecta.cap.cclvi.

Capitulū.cvj.

q ⁊ Quadratꝰ:quadras:⁊ quirin. Pli.
Quadratꝰ i egypto inuenit̃. ſilr et
ethiopia.⁊ ex albidꝰ eſt. Albō. Qua-
dros:al's quanidros:eſt lapis q̄ aliq̄n inuenit̃
in cerebro vulturis. Idē. Quirin eſt lapis q̄ in
uenit̃ in nido vpupe. Aliq̄n q̄ tota eſt auis p̄ia-
gioſa ⁊ augurialis.vt dicūt magi ⁊ augures.

Operationes.

¶ Quadratꝰ vires hꝫ ſtringētes.vn̄ necare dr̄ A
conceptū. ¶ Albertꝰ. Lapis quadros ꝟtꝰ eius B
fertur eſſe ꝯtra quoſlibet nociuos caſus.et re-
plet mammillas lacte. Et h̄ ſimiliter ait Enax.
¶ Idē. Quirin. Eſt āt h̄ lapis ꝓditor ſecretoꝝ. C
⁊ fantaſias ꝓmouēs:ſi ponat̃ ſup pectꝰ dormi-
entis. Hoc ſilr ait Enax in lapidario ſuo.

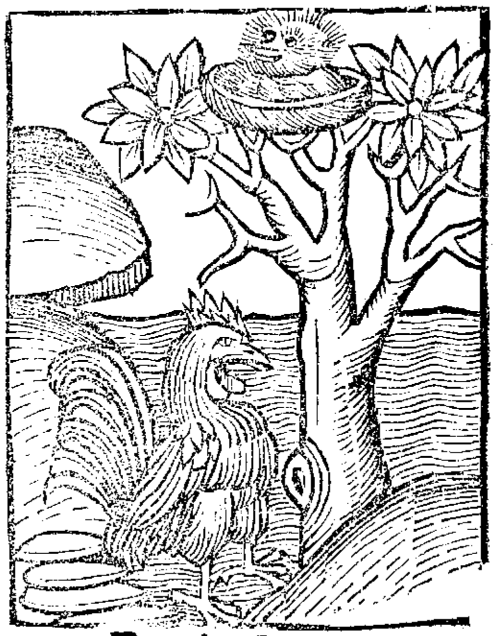

Capitulum.cvij.

q Quirinus. Radaym et Ranno.

Operationes.

¶ Arnoldꝰ. Quirinꝰ eſt lapis q̄ repit̃ in vpupe A
nidis:auget fantaſticas viſiones. ¶ Idē. Ra- B
daym lapis eſt niger atꝫ trāſlucēs. Inuenit̃ i
capite galli marini:q̄n datū eſt comedere formicis.
¶ Idē. Teſtatꝰ vt dr̄ valet ad īpetrādū q̄dlibet. C
¶ Arnoldꝰ. Rān:al's rabri.eſt idē ꝙ bolus ar- D
menicꝰ.⁊ eſt lapis ſubrubeus. ¶ Duiꝰ ꝟtus eſt E
ꝯſtrictiua ſanguinis diſſinterie mēſtruorumqꝫ
vt ſuperiꝰ habet̃ ca.xxvi.de B.

Capitulum.cviij.

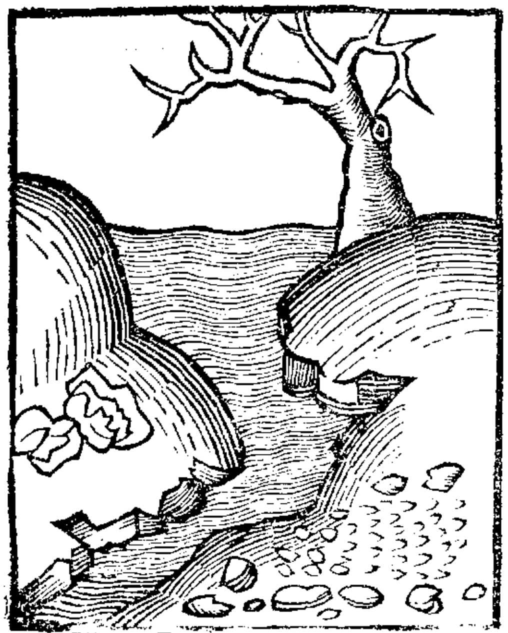

Ube⁹. Sera. Lapis rubeus min⁹ q̃ʒ ia
r cinct⁹. q̇ arabice vocat̃ bager albigedi.
Idẽ li.ag.ca. Bager albigedi. ſiue albu
ʒedi iacincti. rubedo ẽ magis placabilis hoĩbꝫ:
eo ꝙ nõ ſit in eo obſcuritas aliq̃. minera aũt h⁹
lapidis eſt in terris orientiſ. ⁊ qñ defert̃ a mine
ra ſua eſt obſcur⁹. ſʒ qñ excoriat eũ aurifex de
tegit̃ bonitas ei⁹: ⁊ apparet ⁊ clarificat̃.

Operationes.

A ¶ Sera. Si q̇s ligauerit nõ videbit portãs in
nocte ſomnia mala neq̃ʒ timoroſa. ⁊ ſi ille q̇ aſpe
xerit in ſole tñ ꝙ viſus ei⁹ eſt debilitat⁹ terſerit
B cũ eo oculos ſuos ⁊ ꝯuenitei. ¶ Et qñ ille lapis
fricat̃ ad capillos capitis attrahit feſtucas ſicͭ
magnes ferrũ.

Capitulum .cix.

Aphirus. Albertus. Saphirus
eſt lapis valde not⁹ ſcḋm plurimos
8 Uenit ab oriente ⁊ India. Inue
nitur ⁊ in ypidomio apud podiũ
prouincie regionem ⁊ ciuitatẽ. ſed
nõ eſt adeo p̃cioſus vt ꝑ omĩa ſit ſimilis orien
tali. Eſt aũt colore pſpicu⁹ ſicͭ celũ ſerenatũ: ſed
vincit in eo flauus color. ⁊ ideo melior q̇ eſt nõ
ſatis ꝑlucid⁹. optim⁹ aũt q̇ hꝫ nubes obſcuras
ad rubedinẽ declinãtes. inuenit̃ etiã bonus q̇
albidas hꝫ maculas: ſimiliter ſubſtãtia ſua ſit
ſicͭ nubes fuſca tranſparẽs aliq̃ntulum.

Operationes

¶ Alber. Uirtutes ego vidi ꝙ antraces duos A
fugauit. Aiunt etiã hũc lapidẽ hoĩeʒ caſtũ red
dere: ⁊ interiorẽ arborẽ refrigerare. ſudorem re
ſtringere. dolorẽ curare frontis ⁊ lingue.
¶ Ego vidi vnũ in anulo portare: ⁊ ſordes ex B
oculis portare. ſʒ qñ vult poni in aqua frigida
⁊ poſt ſimiliter. ꝙ aũt dicũt ꝙ amittit ꝟtuteʒ et
colorẽ poſtq̃ʒ antracẽ curauit: falſum eſt.
¶ Dicunt etiam ꝙ corpora vegetat: ⁊ paces cõ C
ciliat. piũ ⁊ deuotũ ad deum efficit.
¶ Et animũ in bonis firmat. Hic etiaʒ ſirtites D
a q̇buſdã vocat̃. eo ꝙ in littore ſirtiũ inueniat̃.
¶ Ex li. de na. rex. Saphirus ſereno colore ce E
lo aſſimilat̃. Nunq̃ʒ tamen quantumcũq̃ʒ pu
rus ſit imaginem in ſe (vt ſpeculũ) oſtendit.
¶ Dicit̃ aũt optim⁹ eſſe ꝯ fraudes ⁊ ꝯ inuidiaʒ F
⁊ errores ad pacẽ. qñq̃ʒ gratioſus eſt.
¶ Sʒ oportet vt ille q̇ portat ſũmo ſtudio caſti G
tatẽ ſeruet. Orientales ſaphiri ſũt optimi: maxie
hĩj q̇ vehemẽter ſplendent colore ceruleo.
¶ Item. Saphirus morbũ illũ horribilẽ fugat H
qui vulgariter dicitur: noli me tangere. Sed
poſt fugationem dicitur viciari colore.
¶ Ex lapidario. Saphiri ſpecies digitis aptiſ I
ſima regum Egregiũ fulgẽs puroq̃ʒ ſimilima
celo. Uilior eſt nullo ꝟtutibꝫ atq̃ʒ decore. Hic
⁊ ſirtites lapis eſt a pleriſq̃ʒ vocat⁹: ꝙ circa ſir
tes libicis ꝑmixt⁹ arenis. Fluctibꝫ expulſus fer
uente freto reperit̃. Ille ſʒ optim⁹ eſt quẽ tell⁹
medica gignit. Qui tñ aſſerit̃ nũq̃ʒ trãſmittere
viſum. Quẽ natura parens tanto ditauit ho
nore. Ut ſacra ⁊ merito gẽmaꝝ gemma vocet̃.
Et qui portat eum: nec vlla fraude necatur.
Inuidiam ſuperat: nullo terrore mouetur.
Hic lapis vt ꝑhibent educit carcere vinctos.
Obſtructaſq̃ʒ fores ac vincula tacta reſoluit.
Fertur ⁊ ad pacem bonus eſſe conciliandam.
Et pluſq̃ʒ reliquas amat hanc nigromantia.

Capitulum.cx.

s Ardius ꝛ Sarda. Alb. Sardi⁹ eſt la-
pis ab antiquiſſimo inter ꝑcioſos lapi-
des memorat⁹: eſt aũt hñs ruborẽ ſpiſſum cum
ſubſtantia peruia. ſicut ſi peruictas ymagineť
in rubea terra. Et ſm hanc diuerſitatẽ inueniť
q̇nqꝫ modis. ita ꝙ aliq̇s nihil hꝫ de peruietate:
ꝛ forte ille matrix eſt alioꝝ ꝛ dom⁹ in q̄ generãť
In ſardis aũt ciuitate repert⁹ eſſe dr: ꝛ ſic voca-
tur. Idez. Sarda eſt lapis q̇ ſe hꝫ ad tabulas
ligni ſicut magnes ad ferrum. Et immo adhe
ret ita fortiter tabulis nauiũ in mari vt a tabu-
lis euelli nõ poſſit niſi abſcindať cũ ipo ea pars
tabule cui adheret. Eſt aũt in colore praſſius: ħ
eſt virens. Hoc ſimiliter ait Enax.

Operationes.

A ¶ Alb. Aiunt ſardium lapidẽ accendere ani-
mũ ad gaudiũ ꝛ acuere ingenia. ꝛ p ꝟtutes cõ-
trarias ligare onichũ. Hoc ſilr ait Enax.

Capitulum .cxi.

Ardonis. Albert⁹. Lapis ſardonis
s que q̇dã ſardonicẽ vocãr. eſt cõpoſitus
ex duobꝫ ſardio videlicet ꝛ onice. eſt er
go rubeus. ꝛ ħ color eminet ex ſardio. Eſt etiã
albus ꝛ niger: ꝛ colorẽ vnguis ꝑ'ercs ex onice
Laudabiliter aũt eſt q̇ hos colores hꝫ magis
diſtinctos. Inueniť aũt q̇nqꝫ modis aut pluri-
bus ꝓpter diuerſam coloꝝ mixtionẽ: ꝛ frequen
tius inueniť in India et Arabia.

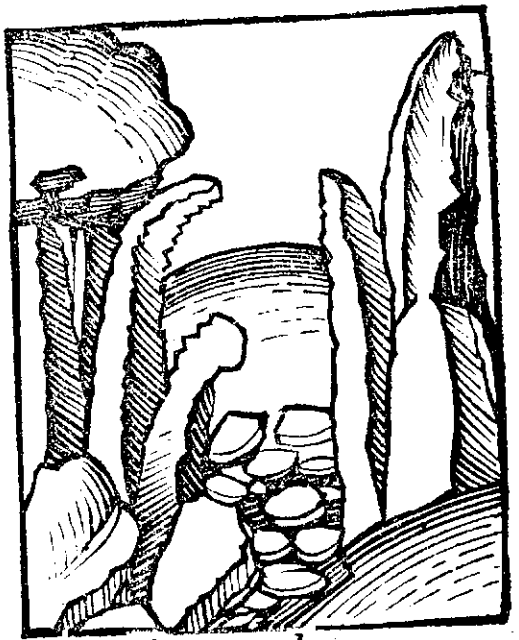

Operationes

¶ Idem Alb. Fertur luxuriã expellere: ꝛ caſtũ A
reddere ꝛ pudicũ. ¶ Eſt tñ maxia hui⁹ ꝟtus in B
ħ ꝙ cũ onichibus nociu⁹ ſit ħ nocere nõ poſſunt
ſardiũ in ſubſtantia habens admixtum.

Capitulum.cxii.

s Amius ꝛ Sarcofag⁹. Alb. Sami⁹ eſt
lapis a ſamo inſula in q̄ inueniť dictus
Hoc aũt lapide poliť aurũ. Idẽ. Sarcofag⁹ ẽ
lapis deuorans cadauera mortuoꝝ. grece em
ſarcos ſonat. carofagus ãt comedere. Antiq̇ ãt
aliq̇ de ħ lapide prius fecerũt archã mortuorũ.

eo ꝙ in ſpacio.xxx.dieꝝ cadauera cõſumunt. Ob hoc aũt noſtra monumenta lapidea ſarcofagi ſunt vocata.

Operationes.

A ¶Samiꝰ. Alb. Fert aũt ꝙ ſamiꝰ portatꝰ vertiginem ſedat: ⁊ mentẽ ſolidat. habet aũt hoc viciũ dr ꝙ alligatus in coxa parturiẽtis impediat partũ. Hoc ſimiliter ait Arabari.

Capitulũ.cxiij.

Smaraldꝰ: al's ſmaragdꝰ. Alber. in lapidario ſuo de ſmaraldo. Smaraldꝰ lapis eſt pcioſior multꝫ aliis: ⁊ nõ rarꝰ. ⁊ color eiꝰ eſt viridiſſimꝰ trãſlucẽs: ita ꝙ vicinũ aerẽ ſua viriditate figurare videat. Et melior eſt planicies ſupficiei. q tũc vna ps nõ obumbrat aliã. Melior tñ eſt q nec lumĩe nec vmbra variat. Huiꝰ planiciei ⁊ coloꝝ varietatũ dicunt

A eſſe diuerſitates.xij. eo ꝙ aliqñ fel nigrũ p modũ virgularũ admixtũ hz. Hij ſunt a locꝫ ſcoti-

B ci ⁊ britanici ⁊ biliaci. ⁊ q in venis eris naſcũt. ⁊ maculoſi qdã. ⁊ qdã calcedonici: eo ꝙ admixtã habent cũ illo lapide. Meliores ãt ſunt ſcotici. Et ferũt qdam ꝙ illi de nidis grifonũ auferunt. q lapidẽ hũc cũ crudelitate magna cuſtodiũt. Dixit aũt vnꝰ de grecia veniẽs veridicus ⁊ curioſus experimentator. ꝙ h lapis naſcit in rupibꝰ q ſunt ſub aqua maris. ⁊ ibi inuenitur. Rationale etiã eſt ꝙ in venis eris in pſpicuo quidem ad eris ſubſtantiã nõ veniens naſcit: eo ꝙ rubiginis eris habet viriditatem.

Operationes.

¶Quando ſmaraldus ponit in potu cõuenit venenis mortiferis ⁊ morſibꝰ venenoſis ⁊ punctionibꝰ habentibꝰ aculeum. A

¶Qui ergo dederit in potu de limatura eiꝰ põdus.viij.granoꝝ ordei illi q ſumpſit venenum anteq̃ fecerit impreſſionẽ liberat eũ a morte. et nõ cadẽt capilli eiꝰ neq; excorient: ⁊ eſt ſua euaſio. ⁊ ille q aſſiduat aſpicere ipm pſeruat eiꝰ viſum a nocumẽtꝫ. ⁊ conſeruat eũ incolumẽ. B

¶Et qui defert ipſum in anulo: preſeruat eam ab epilentia quando ducit cum digito anteq̃ ſuperueniat. C

¶Et pter hanc cauſam docemꝰ reges ꝙ ſuſpẽdant eos in collo filioꝝ qñ naſcunt ſtatim: ne ſuperueniat eis epilentia. D

¶Et idem auc. Raſis. Taberzet vel Feruzegi id eſt: ſmaraldus. conuenit leproſis qñ ſumit in potu limatura eius. Et ſi cadat aſpectꝰ tyri ſuper lapidem ſmaraldi diſſoluuntur oculi eiꝰ et liqueſcunt. E

¶Dyaſ. cap. de ſmaraldo. Smaraldꝰ portatꝰ auget ſubſtantiã habens pſuaſionẽ in omni negotio, corpe ⁊ ſermone caſtos letoſq; facit. ſubuenit ⁊ in tempeſtatibꝰ. ſculpit in eo ſcarabeꝰ: pertundit aurea fibula. F

¶Alb. in lapidario ſuo cap. de ſmaraldo. Expertũ eſt nr̃is tpibꝰ ꝙ h lapis ſi vere viridis et bonus eſt: retinet coitũ. pter qd rex vngarie q noſtris regnabat tempibꝰ eũ in digito in hora coitus cum vxore ſua habebat in coitu: in tres partes diuiſus eſt. G

¶Et ideo pbabile eſt qd dicit ꝙ h lapis geſtantem ſe ad caſtitatem inclinat. H

¶Unde auget opes: ⁊ incantatus dat vba perſuaſoria. ⁊ ꝙ collo ſuſpenſus curat emitriteum ⁊ caducos morbos. I

¶Expertum autem eſt ꝙ viſum debilem confortat: ⁊ oculus conſeruat. K

¶Et bonam facit memoriam: ⁊ tempeſtatem auertit. Et valet diuinãtibꝰ: propter quod queritur a magis. L

Capitulum.cxiiij.

Sagda ⁊ ſandariſo. yſid. Sagda eſt gemma praſini coloris apud caldeos. cuius tanta vis eſt: vt pmeantes naues e pfundo petat et carinis ita tenaciter adhereat vt niſi abraſa parte ligni vix ſeparetur.

Operationes

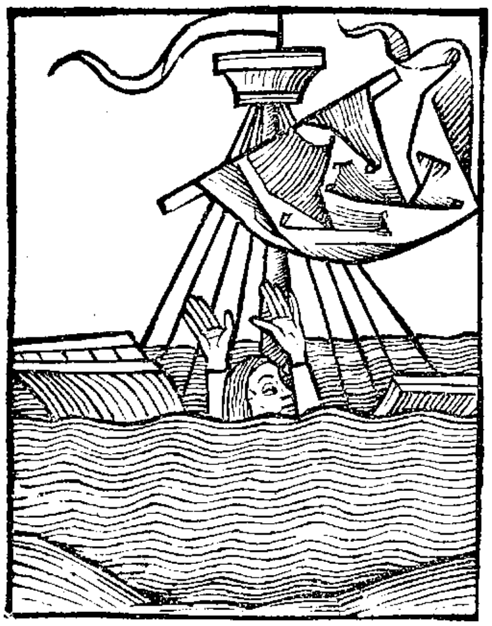

A ¶Ex lapidario. Difficiles gēmas ſup oēs mari repert⁹. nūq̄ ſciret niſi ſe daret inueniendā. In medio ſiq̄dez lapis nat⁹ iſte pfūdo. Naues incautas petit e regiōe meantes. Et pre lābentibꝫ tabulis herendo carine. Ad portū trahit maris ignaris data nautis. Eſt aūt morſu tabule ſic fixa tenaci ꝙ neq̄t abraſa ligni ſine pre reuelli. Huic praſin⁹ color regio caldayca tell⁹.
B ¶yſi. Sandariſus naſcit in Indis loco eiuſdem noīs. Species eius eſt ꝙ velut intra lucidū ignem intus auree gutte fulgent.
C ¶Conſtat inter oīes q̄ntum ſtellarū accedat numero: tanto ꝛ precio accedere.

Capitulum. cxv.

Silenites ꝛ Sirtite. yſidorus. Silenites gemma tranſlucet cādido melleo-
s
q̄ꝫ fulgore: continens imaginē lune. Quam iuxta curſum ipſius aſtri perhibent in dies ſingulos minui et augeri. Naſcitur in Perſida.

Operationes.

¶Arnoldus. Silenites eſt gemma Perſidis: cuius color eſt vt iaſpidis. lunares motus ſeruat. geſtatuſq̄ꝫ languentes ac debiles curat. A
¶Ex libro de naturis rerum. Silenites lapis eſt colore pulcher. maxime albo: rubeo: vario: purpureo. quem portat Indie teſtudo. Horū quoddaꝫ genus eſt quod viret vt herba. Hūc qui portat in ore fertur diuinare futura. Igne nunq̄ꝫ frangitur. Inter diſſidentes amorem reconciliat. ptiſicos curat. B
¶yſidorus. Sirtites gemma eſt ſic vocata: quoniam in littore ſirtium in partibus Lucanie primum eſt inuenta. Huius color eſt croceus continens intus ſtellas languidas ꝛ ſub nubilo renitentes. C
¶Albertus in lapidario ſuo inquit. Lapis ſelenites eſt lapis de quo varia referunt. Dicunt enim quidam eum naſci in quodam genere teſtudinis Indico: ꝛ eſſe varium. dicuntq̄ꝫ hunc eſſe virentem. ꝛ in Perſide partibus frequentius inueniri: ſiue in Arabia. ſicut inquit Plinius aūt hunc creſcere luna creſcente: et decreſcere dicunt decreſcente luna. D
¶Geſtatus autem fertur conferre preſciētiaꝫ quandam futuroꝝ: ſi ſub lingua portetur. precipue pma luna ꝛ decima luna ꝛ deciā exiſtēte Dicunt etiam ꝙ mane prima luna tantam habet virtutem in pma hora. Decima āt exiſtente luna in decima hora. E
¶Et modus diuinationis eſt ꝙ cum ponatur ſub lingua ꝛ cogitet de aliquo negocio verum fieri deceat aut nō. ꝛ ſi fieri deceat corde tenet ꝛ infigit: ita ꝙ euelli nō poſſit. Et ſi fieri nō deceat: ſtatim cor deſiſtit ab ipſo. F
¶Fertur etiam ꝙ curat languentes ptiſicos ꝛ debiles. Hoc etiam ait yſaac beniamin. G

Capitulum. cxvi.

Tellarius. Enax in lapidario ſuo.
s Lapis ſtellari⁹ eſt de genere marmorum habens maculas ex auro. Et eius eſt alius albus: qui dicit markaſita. Alius indus clarus celeſtis. et vocat lapis lazuli. Pro

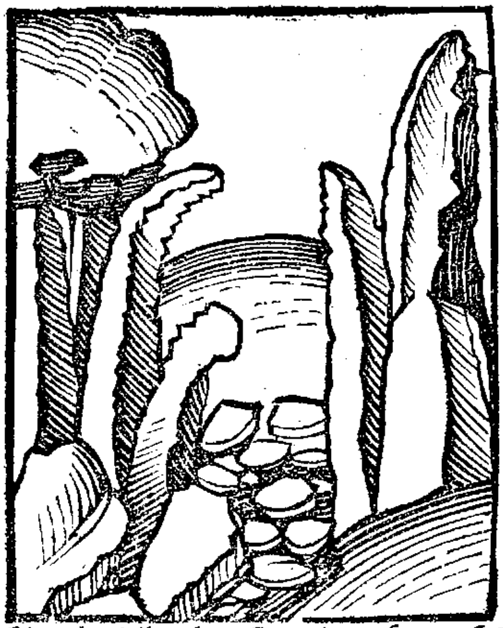

q̃ lege lapis lazuli. ⁊ q̃nq̃ʒ minera fert vtrūq̃ʒ ſimul. ⁊ quãdoq̃ʒ eſt alius coloris viridis. Et vocatur lapis criſoprasſus: vt apparet ſi leges lapis criſoprasſus

Capitulum. cxvij.

ſ Pecularis. Albert⁹. Lapis ſpecularis eſt lapis ad modũ vitri ꝑſpicuus

Operationes

A ¶ Dicit aũt ĩ hyſpanoꝝ vrbe ſegondia ꝓmit⁹
B inuent⁹ eſt. ¶ Ego aũt vidi illũ abũdantius
ĩueniri: ita ꝙ curbes inde onerant ĩ diuerſis
C partib⁹ theotonie. ¶ Et vidi etiã ĩ gallia inue
niri cũ gipſo: q꜡ ẽ extremitas q̃dã. ¶ Effuſus D
aũt ſcindat ĩ q̃ſlibʒ ptes tenues: ⁊ fiũt inde fe
neſtre ſic̃ de vitro: niſi q꜡ loco plũbi oportet
ponere lignũ. ¶ Sũt ãt tres ſpẽs eiuſdẽ. vna E
vicʒ lucida ſicut vitrũ. alia nigra penit⁹ ſicut
attramẽtũ. ¶ Tertia citrina q̃ vocat auri pi- F
gmẽtũ vel arſenicũ qδ clari⁹ eſt ⁊ nobili⁹.

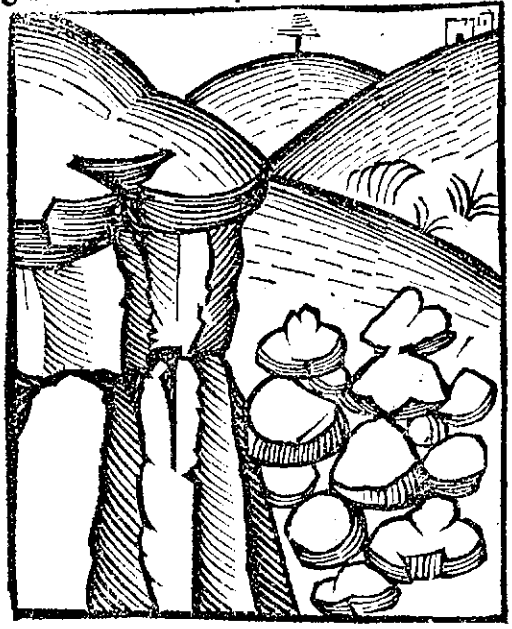

Capitulum. cxviij.

ſ Iſtos. Enax in lapidario ſuo ca. proprio. Lapis ſiſtos ẽ fuſci coloꝛ̃ʒ ⁊ ſubrufi: oblõgas ariſtas ſiue pinnulas nõ hñs erectas vt alumẽ ſciſſum. ¶ Operationes. Enax. La. ſiſtos vires hʒ fortit̃ ↄſtringẽtes.

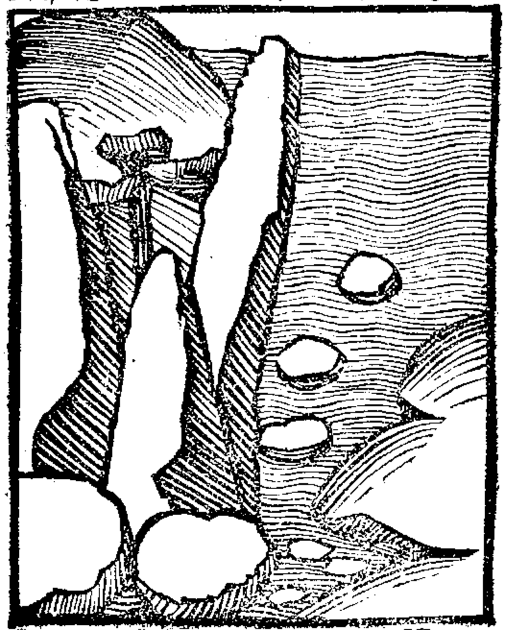

Capitulum.cxix.

ſ Pongia marina latine.grece trageſ.
arabice aſſegialbach. Sera.lib.ag-
gre.ca. aſſegialbach. Aſſegialbach:
id eſt ſpongie marine duo ſunt genera.ſcꝫ ma
ſculus ⁊ femina. Maſculus dr̃ꝗ ꝑcuſſuras
minutas habet:⁊ ſpiſſas ⁊ albas. Femina ve
ro rotũdas cauernas ⁊ maiores habet. Sꝫ
additᷣ tertiũ gen⁹ duros lapides intra ſe ha-
bens ⁊ plurimas cauernas. Comburitur ve
ro ſicut calcidonium. Melioꝛ eſt illa que eſt
ꝓpinqua ſue acceptiõi.et eſt adhuc reſeruãs
in ea de virtute quã acq̃ſiuit ex mari:ſꝫ quã-
do ꝓlongatᷣ tempus ſue collectionis: euane-
ſcit virt⁹ eius.⁊ nõ eſt ꝯueniens vt admini-
ſtretᷣ in opꝫ:niſi prius lauetᷣ cũ nitro aut bau
rach:vel cũ aqua cinerꝫ que dr̃ ſtillata.¶ Aui
cenna lib.ij.ca.de ſpongia. Spongia eſt coꝛ
pus marinũ laxũ rarũ. Et dr̃ ꝙ habet aĩal in
eo cui adheret ⁊ nõ ſeparatᷣ ab eo. Et illa que
eſt recens eſt foꝛtioꝛ ⁊ vehemẽtioꝛis exſicca-
tionis ꝓpter foꝛtitudinẽ nature marꝫ. Et eſt
calida in ꝑmo ⁊ ſicca in ſcđo gradu. Et ipſi⁹
lapis eſt ꝓpinquus ⁊ min⁹ calidus.⁊ eſt foꝛtꝫ
exſiccatiõis ꝓpꝛie qđ ex ea eſt recens qñ ad-
uritur cum oleo.⁊ ſimiliter ei⁹ cinis.¶ Dya-
ſcoꝛides ca.de ſpongia. Spongie duo ſunt
genera. Maſculus ⁊ femina. Maſculus ha
bet foꝛamina minuta ⁊ ſpiſſa ⁊ alba. Femina
vero habet foꝛamina rotunda et magna. Et
additur tertiũ genus habẽs intra ſe lapides
duros ⁊ plurimas cauernas.

Operationes

¶ Serapion aucto. Galieni. Uirtutẽ habet
A exſiccatiuã manifeſte.et ideo virt⁹ eius eſt q̃
cõſolidat vlcera recentia cũ ſuo ſanguine cũ
madefit in aceto aqua vel vino ſm̃ diuerſita
B tem coꝛpoꝝ.¶ Et abſcindit fluxũ ſanguinis
qui ex inciſione accidit vł cõbuſtione. Quan
do accipitᷣ ſicca nõ habens humiditatẽ in ſe ⁊
imbibitᷣ in aſpalto iudaico:aut in pice liq̃da:
⁊ ponitᷣ ſuꝑ locũ fluxus:⁊ ignis in ea accẽdi-
tur:⁊ valet in cauteriũ. Sed ſpongie combu
C ſte virt⁹ eſt reſolutiua. ¶ Et lapis q̃ ĩuenitᷣ in
ſpongia habet virtutẽ que deſiccat:et frãgit
D lapidẽ qui eſt in renibꝫ cauſat⁹. ¶ Et idem au
cto. Dyaſcoꝛidis. Que ex ſpongia eſt noua ⁊
ſicca nõ cũ ſua pinguedine ꝯfert vlceribꝫ.⁊ re
E ſoluit apoſtemata flegmatica.¶ Et cõgluti
nat vlcera recentia qñ ſupponitᷣ cũ aceto vel
aqua incarnat vlcera antiqua.qñ apponitur
eis cum melle cocto ⁊ apponitur cũ aqua ſo
la. Sed ex ſpongijs illa que eſt ſubtilis: le-
nis:non habet iuuamẽtũ.¶ Et vtimur ſpon- F
gia noua ſicca in panno lineo ligata: que ſo-
la facta foꝛma licinij:⁊ intromiſſa aperit oꝛi-
ficia vulnerũ quãdo ſunt clauſa. ¶ Et bñ po- G
nitur ſicca in vlceribꝫ antiq̃s humidis ad q̃
fluunt humiditates eoꝛũ.¶ Et apponitur cũ H
aceto ⁊ ſubſtinet menſtrua. ¶ Et quando cõ- I
buritur ſicut comburitur ſpuma maris.con
fert obtalmie ⁊ abſtergit oculum. ¶ Et quan K
do lauatur poſt combuſtionẽ eius:eſt magꝭ
iuuatiua in medicinis oculoꝛum.¶ Et quan L
do comburitur cum pice:confert fluxui ma-
tricis. ¶ Et lapis qui inuenitur in ſpongia M
frangit lapidẽ veſice quãdo bibitur cũ vino.
¶ Auicẽna. Quando ſpongia aduritur cum N
oleo:⁊ eius cinis confert diſruptioni ſangui
nis ꝓpter inciſionem ⁊ apertionem. Inflam
matur ex ea ignis ſuꝑ locum et cauteriſat cũ
hoc ꝙ ipa ſit ſubſtãtia retinens ſanguinem.
¶ Et ex eo fiunt licinia que in oꝛificijs vena- O
rum ponuntᷣ.⁊ retinet ſanguinẽ ⁊ fluxum ſan
guinis.¶ Et eius lapis ſubtiliat abſqꝫ cale- P
factione:⁊ exſiccat ⁊ abſtergit:⁊ exſiccat apo
ſtemata flegmatica. ¶ Et infunditᷣ in aceto ⁊ Q
ponitᷣ ſuꝑ plagas ⁊ ꝯſolidat eas:et decoquitᷣ
cũ melle:⁊ ꝯſolidat vlcera ꝓfunda:⁊ ſimiliter
ponit ſicca ſuper ipa.¶ Et infuſa in aqua aut R
vino deſiccat vlcera humida antiqua. ¶ Et S
qñ ſpongia aduritur cũ oleo eſt conueniens
curationi ſputi ſanguinis.¶ Et lapis in ea in T
uẽtus frangit lapidẽ in veſica apud aliquos.
Galienus ait ꝙ frangit lapidẽ renũ tm̃:quia
non tranſit vſqꝫ ad veſicam.

Capitulum.cxx.

Ordicies parietis balnei latine.ara
ſ bice vaſachi.Serapion li.aggrega-
toris cap̄.vaſachi.auctoritate Galie
ni.eſt calida.⁊ lenit ⁊ diſſoluit.

Operationes

A ¶Serapion.Facit naſci carnes.⁊ eſt cõue
niens ſciſſuris que fiunt in ano ⁊ emorroidi-
B bus qñ ponit̃ ſup̄ eas.¶Et quod de ſordicie
colligit̃ ex corporib9 exercitantiũ:calefacit⁊
resoluit exituras dure ſolutiõis.⁊ eſt cõueni
C ens vlcerib9 renũ.¶Et illa que colligitur ex
corporib9 luctantiũ:cõfert nobis que fiũt in
matrice quãdo ponit̃ ſup̄ eas.⁊ confert ſciati
D ce poſita loco vnguenti.¶Et ſordicies q̄ re-
peritur in vaſib9 in quib9 oleum aduritur re-
E ſoluit multũ ⁊ lenit.¶Et dixit in ſordicie que
eſt in corporib9 luctantiũ ſm ꝙ i ea eſt de pul
F uere diuerſificatur ab alia.¶Et ſordes q̇dẽ
vniuerſaliter reſoluit apoſtemata indigeſta.
⁊ cõuenit apoſtematib9 calidis mãmillarũ.
⁊ hoc quoniã extinguit inflãmationẽ eorum
G ¶Et prohibet curſum humorum ad ip̄a.⁊ re
ſoluit quod iam fluxum eſt ad ipſa.quoniam
ip̄a eſt compoſita ex puluere ⁊ oleo ⁊ ſordicie
H corporis homĩs.¶Sed ſordes vaſorũ reci-
pit acuitates a vaſe eris.⁊ ſimiliter eſt acuti-
or.⁊ ſordicies auris confert panaricio.

Capitulum.cxxi.

Ilex.Iſido.Silex eſt lapis durus
ſ ſic dictus:eo ꝙ ab eo ignis exiliat.

Operationes.

¶Idem in libro.xix.Ex genere ſilicũ optimi A
ſunt nigri quibuſdam in locis ac rubentes.
¶Albi quoq; cõtra vetuſtatẽ incorrupti q̇ B
⁊ in monumẽtis ſculpti ⁊ incorrupti perma-
nent:quibus nec ignis quidem nocet.Nam
ex his etiã forme fiunt in q̇b9 etiã era fundun
tur.¶Sed ⁊ viridis ſilex vehemẽter igni re C
ſiſtit ac nuſq̄ copioſus eſt.⁊ vbi inuenitur la
pis nõ ſaxum eſt.Pallidus aũt in cemẽto ra
ro vtilis.¶Fluuialis vero ſilex ſemp̄ veluti D
madens eſt.hũc eſtate exbiberi oportet:nec
ante bienniũ in ſtructuris domoꝝ inſeri.

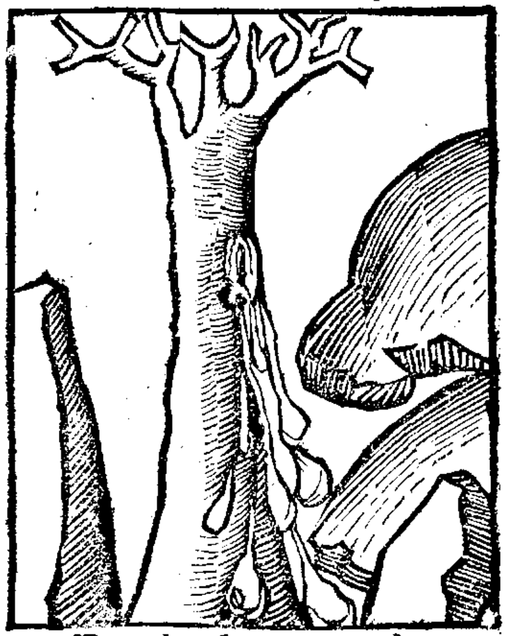

Capitulum.cxxii.

Iccin9 ſiue Succin9.Alber.Suc-
ſ cinus eſt lapis crocei colorꝭ quẽ gre
ci electron vocant.inuenit̃ eñi tranſ-
lucens ſicut vitrũ.vocabulũ habꝫ a materia
q2 a ſucco vel gũma arboris naſcit̃ que pin9
vocatur.lambra vulgariter vocatur.

Operationes

¶Idẽ.Confricat9 aũt trahit folia ⁊ paleas ⁊ A
fila ſicut magnes ferrũ.¶Dicũt aũt ꝙ ꝯfert B
portãtib9 ſe caſtitatẽ.¶De expertꝭ ãt eſt ꝙ fu C
git ſerpẽtes.pregnãtib9 ãt valere ðr ad facilẽ
parturitionẽ.¶Iſido.Succin9 quẽ greci e- D
lectron vocãt fului cereiq; colorꝭ fert̃ arborꝭ
ſuccus eẽ.⁊ ob hoc ſi hic appellat9:ꝯſtat aũt
eũ nõ eẽ populi ſuccũ.vt phetontijs fabula di
cit ſed pine arborꝭ.¶Nã accẽſus tede nito- E
re flagrat.Naſcit̃ aũt in inſul' occeani occidẽ
talis.ſic gũmi denſaturq; criſtallũ rigore vel

F tpe. ¶ Ex ea fiũt decoris gr̃a agreſtiũ moni-
lia feminaꝝ. vocari aũt a quibuſdã dr̃ arpaga: eo
ꝙ attritu digitoꝝ accepta calorẽ aĩa folia pa
leaſqꝫ ⁊ veſtiũ fimbria rapiat: ſicut magnes fer-
B rũ. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Succin⁹ eſt gẽma que
vulgariter appellat̃ lambra. hic crocei colorẽ
D eſt. ⁊ vt vitrũ aliquã traſlucet. ¶ Caſtitatẽ por
tantib⁹ ꝓferre dr̃. Fum⁹ eius iuuat parturien
tes: ⁊ fugat ſerpẽtes. ꝓma ꝗdeꝫ gutta que de
I arbore pino fluit pura ⁊ lucida eſt. ¶ Et hec ē
illa que in eſtate calida ꝓſilit. Reliquo vero
tempore fluens obſcura eſt ⁊ immũda.

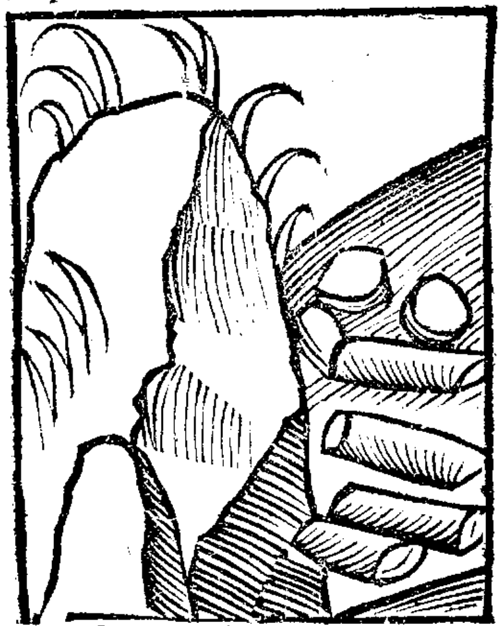

Capitulum. cxxiij.

Sulphur. Iſidorus. Sulphur terra ē
f ex actione calorẽ excocta in eſſentiã
ſulphureã cõmutata. Aquoſis ⁊ ter-
reſtrib⁹ ⁊ igneis trãſeũtib⁹. Eſt aũt aliud ſul-
phur viuũ: videlicet qđ tale eſt equale a terra
ꝓducit̃. Aliud eſt extinctũ ſiue mortuũ qđ ar
tificialiter parat̃: ⁊ in calamis ferreis fundit̃.
¶ Aui. li. ij. ca. de ſulphure. Sulphur eſt oĩb⁹
notũ. eſt ca. ⁊ ſic. ad quartũ ꝑueniens. ⁊ ē ſub-
tiliatiuũ ⁊ attractiuũ. ¶ Dyaſ. ca. ſulphur. oĩ-
bus eſt notũ. Eligendũ eſt viuũ ⁊ colore lim
pidũ ⁊ reſplendens et ꝑlucidum ſine lapide.
qđ miſſum in focũ viridẽ facit colorẽ ⁊ pinga
tur. Naſcitur in meloſda ⁊ lipparia.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Virt⁹ eſt ei ꝙ reſoluit ⁊ abſtergit. ⁊ ꝙ
reſiſtit venenis maritimis ⁊ alijs ſimilib⁹ ei⁹ qñ
B terit̃ ⁊ puluerizat̃ ſup morſure. ¶ Et cõficit̃ cũ
ſputo aut vrina aut cũ oleo veteri. aut cũ mel
C le aut glutine albotin. ¶ Curat ſcabiẽ ⁊ egri-
tudines in ꝗ eleuat̃ cutis. ⁊ hoc ꝙ ipm aufert
ipſas egritudines abſqꝫ hoc ꝙ impellat mate D
riã ipoꝝ ad interiora corpis. ¶ Et educit ſa-
niem ex pectore. ⁊ qñ trãſglutit̃ cũ ouo ſorbi- E
li: aut fit fumigiũ cũ eo ꝓfert aſmati. ¶ Et qñ F
fumigat̃ mulier cũ eo educit fetũ. ¶ Et miſce
tur cũ glutine albotin: aut reſina pini ⁊ aceto
cõfert ſcabiei vlceroſe ⁊ empetigini: ⁊ macu-
lis albis ꝗ fiũt in vnguib⁹: ⁊ aufert morphea G
¶ Et curat elephantiã: ⁊ ſilr̃ cũ reſina ⁊ aceto H
curat puncturam ſcorpionis. ¶ Et qñ miſcet̃
cũ nitro ⁊ fricat̃ inde corp⁹: aufert ꝑuritum. I
¶ Et ſumit̃ in potu cũ aqua vel ouo ſorbili ⁊ K
curat ytericiã. ⁊ eſt bonũ corize. ¶ Et qñ pul
uerizat̃ ſup corpus aufert ſudorẽ. ⁊ qñ linitur L
ſup podagrã cũ nitro ⁊ aqua ꝓfert ei. ¶ Et cõ
fert qñ fit fumigiũ cũ eo ſorditati ⁊ obliuiõi.
¶ Et miſcet̃ cũ melle ⁊ vino: ⁊ curat attritio- M
nes auriũ qñ linit̃ cũ eo. ¶ Aui. li. ij. ca. de ſul- N
phure ca. eſt ⁊ ſic. Et ē ex medicinis ad alba-
ras. ꝓprie dum nõ tangit ipm ignis. ¶ Et qñ O
miſcet̃ cum gũmi albotin eradicat veſtigia ꝗ
ſunt i vnguib⁹. ⁊ cũ aceto ponit̃ ſup morphea
¶ Et ponitur ſup aduſtionẽ ⁊ vlcerationẽ: et P
abſtergit empetiginẽ: ⁊ ꝓprie cũ viſco: ⁊ ꝓprie
etiam cũ aceto ⁊ cũ nitro ꝓpter ꝑuritũ laua-
tur ex eo corp⁹. ¶ Et ipm eſt cũ nitro et aqua Q
ſup podagram linitũ cõueniens. ⁊ cõſtringit
corizam ſuffumigatũ. ¶ Et adminiſtrat̃ cum R
aceto ⁊ melle ſup cõtritionẽ aurium.

Capitulum. cxxiiij

Al. Sera. li. ag. ca. Malk. au. Dyaſ.
f Sũt ei⁹ due ſpecies. vna ē ꝗ ē ex mi
nera: ⁊ alia ꝗ ē ex mare. ⁊ illa que ē ex

minera eſt fortior. Et melior ex eo eſt non ha
bens lapidē clari corpis: cuiꝰ partes ſunt eq̄
les. ⁊ ex marino melior eſt albꝰ equaliū parti
um. ⁊ etiā reperit̄ in locis aquaꝝ ſtantium.
¶ Item auc. Sal. Et ſal qđ generat̄ in ſtagnis
marinis aſſimilat̄ marino. Et iſte ſal fit ī ma-
ritimis. Nā qn̄ decreſcit aqua vel ꝯtrahit̄ in
tpibꝰ eſtatis: coagulat̄ a calore ſolis adurēre
qđ eſt in marginibꝰ aque: et fit ſal. Et hoc fit
plurimum: eo ꝙ aggregat̄ in loco illo ex aq̄s
ſordidis: q̄ ſūt multū calide. Et ꝓpterea quia
euacuatio aque mariſ fit in loco arto. ſuba eiꝰ
eſt groſſa. ⁊ ſapor eiꝰ eſt ſtipticus ſalſus. Sal
vero qđ eſt ex minera eſt groſſioris ſubſtātie
⁊ fortioris ſtipticitatiſ. Et virtꝰ eiꝰ eſt ca. ⁊ ſic.
in. iij. gra. Sal ſodome ē ſal qđ generat̄ ī ma
ri mortuo vbi eſt aq̄ amara. in qua ſi ꝓijciant̄
piſces moriunt̄. Et vocat̄ ſic a noīe montiū q̄
ſunt ꝓpe illud mare. Sal qđ effodit̄ a mineriſ
eſt minꝰ ca. ⁊ minꝰ ſubtile alijs. Comburitur
ſal ſm̄ hūc modū. Pone ſal in olla noua: ⁊ co
operi illā ne ſalſedo egrediat̄ ab olla ꝓpter ca
lorem ignis: ⁊ ſepeli ollā in prunis et dimitte
ibi donec adurat̄ ⁊ crepet. deinde aufer ab ig
ne: ⁊ potes diſcernere diuerſitatē ſalis a ſuo
ſapore. ⁊ hoc ꝙ ille q̄ ꝑticipat amaritudine re
ſoluit. Sed q̄ eſt ſalſus ſolū cū reſolutiōe ſua
ſtipticat ⁊ ſtringit. Et ſal qn̄ adurit̄ ē maioriſ
reſolutiōis ⁊ mīoris ſtipticitatiſ. Et flos ſal' ē
ſubtilior q̄ ſal aduſtus. ⁊ ſapor eiꝰ eſt acutꝰ: ⁊
reſoluit reſolutiōe forti. ⁊ eſt flos eiꝰ ſpuma q̄
eſt ſupra ſalem. Sed puluis ſalis aſſimilatur
ſpume ſalis multū. Et poſſibile ē ꝙ ſubtilia-
ret ⁊ reſolueret plꝰ q̄ ſal. ⁊ aggregaret qđ re-
maneret de ſubſtātia ex corpe ſicut ſal. Et ſi
tu capis piſces viuētes ⁊ proijcis ī mari mor
tuo moriunt̄ ſtatim. Ergo debes ſcire ꝙ acci
dit ꝓpter amaritudinē q̄ eſt in ea: que quidē
inimica eſt aīalibꝰ oībꝰ ⁊ plantis.

Operationes

A ¶ Serapion. Virtꝰ ſalis eſt q̄ ꝓhibet putre
factionē corpoꝝ eoꝝ q̄ ſunt parata putrefie-
ri ꝓpter humiditatē ſuꝑfluam que eſt in eis. Et
ſal maris qn̄ extendit̄ ſup coriū et ponit̄ ſup
B ſplenem: reſoluit duriciē eiꝰ. ¶ Dyaſcorides
capitulo de ſale. Salis virtꝰ eſt ſtiptica. ⁊ ab
ſtergit ⁊ mundificat ⁊ reſoluit. Et aufert car-
nem ſuꝑfluam ab vlceribꝰ. Et cauteriſat ⁊ ꝓ-
hibet vlcera frandulēta. Et in ꝯfectiōibꝰ me-
C dicinarū ſcabiei. ¶ Et aufert carnē ſuꝑfluam
qui creſcit in oculo. Et liquefacit vngulam q̄
D fit in eo. ¶ Et ingredit̄ in cliſteribꝰ. ⁊ eſt bonū
apoſtematibꝰ hydropicoꝝ. Et quādo miſcet̄
cum oleo ⁊ aceto: ſedat pruritū. quādo vngi-
tur iuxta ignem donec ſudet. ¶ Et idē facit E
in ſcabie vlcerata ⁊ nō vlcerata. et in lepra et
empetigine. ⁊ qn̄ miſcet̄ cū melle ⁊ aceto ⁊ o-
leo ⁊ linit̄: cōuenit ſquinātie. ¶ Et cū oleo ſo F
lo cōuenit apoſtematibꝰ vulue ⁊ duaꝝ amig-
dalaꝝ. ⁊ curſui humiditatū ad gingiuas.
¶ Et fit ex eo emplaſtrū cum ſauich ordei co G
cto ⁊ melle ad pruritū. et ad fluxibilitatē gin-
giuaꝝ. ⁊ ad vlcera corroſiua. ¶ Et fit empla- H
ſtrū ex eo ⁊ ſemē lini ad puncturā ſcorpionis
⁊ cū origano ⁊ yſopo ⁊ melle ad morſū vipe
re: ⁊ cū pice alkytran aut cū melle ad morſum
aīalis: qđ dr̄ ceraſtes. ⁊ eſt ſerpens cornutus
¶ Et qn̄ fit emplaſtrū cū eo ⁊ melle ⁊ oleo: re- I
ſoluit furunculos. ¶ Et qn̄ miſcet̄ cum origa K
no ⁊ fermēto: maturat apoſtemata flegmati-
ca teſticuloꝝ: ⁊ ꝯuenit morſui rane exiſtentis
in flumine babylonie. ¶ Et qn̄ terit̄ ⁊ ligat̄ in L
petia lini ⁊ ſubmergit̄ in aceto forti et miſcet̄
cū iſto. ⁊ ponit̄ ſupra morſum in quo eſt mor-
ſura aīalis alicuius venenoſi conuenit. ¶ Et M
quādo miſcet̄ cū melle: ꝯuenit ſanguini mor-
tuo q̄ eſt ſub oculo. ¶ Et cōuenit nocumento N
opij ⁊ fungorū ꝑnicioſorū. Et qn̄ miſcet̄ cum
farina ⁊ melle: cōuenit contuſioni neruoꝝ ⁊
attritioni lacertoꝝ. ¶ Et ponit̄ ſup combu- O
ſtionem ignis: ⁊ non ſinit locum veſicari. Et
ponitur in hunc modum ſup podagram ⁊ cō
uenit. ¶ Et fit emplaſtrum cum eo: et linit̄ cū P
yſopo: ⁊ prohibet heriſipilam ⁊ formicā au-
geri in corpore. ¶ Et quādo miſcet̄ cum oleo Q
prouocat ſudorem. Et quādo ſumitur in po-
tu cum vino ⁊ aqua: laxat ventrem. Verun-
tamen eſt malum ſtomacho.

Capitulum.cxxv.

Al armoniacũ. Ser. Sal armonia-
ſ cus eſt albꝰ ⁊ rubeꝰ: ⁊ extrahit ex lapi
dibꝰ clarꝭ duris. ⁊ eſt ſalſus mortifica
tiuus multũ. defert ex corafceni. ⁊ ſũt eiꝰ co-
lores multi. Nã eſt ex eo niger ⁊ puluerulẽtũ
albꝰ clarus ſicut criſtallus: ⁊ ẽ melior: ⁊ ẽ ille
q̃ ingredit in medicinis. ⁊ ẽ ca. et ſic. in. iiij. g.

Operationes.

A ¶ Sera. Eſt abſterſiuꝰ humoꝝ groſſoꝝ. ⁊ ab
ſtergit ⁊ lauat ⁊ ꝯfert caſui vulue ⁊ ſquinãtie.
B ¶ Et diminuit albedinẽ oculi ſeu pannũ eiꝰ.

Capitulum.cxxvj.

ſ Al alkali.

Operationes

A ¶ Actor. Sal alkali: vel alkal fit in hunc mo
dum. Accipe de herba kali: que alio nomine
vocatur vſnen: ⁊ fac in terra foueam magnã:
⁊ imple foueam ex herba illa dum eſt recens
B ⁊ accende ignem in ea. ¶ Et quando erit illa
herba combuſta pone de alia ſup eam: et fac
ita donec fouea erit plena. et illa herba bene
cõbuſta: ⁊ dimitte extingui ignem ⁊ infrigi-
C dari cinere. ¶ Deinde detege ſub cinere fo-
uee. quia tu inuenies ſalem nigrum petrifica-
tum vel coagulatum in magno globo in fun
D do fouee qꝫ ſal alkali vocatur. ¶ Et valet ad
omnia vt ſal armoniacum.

Capitulum.cxxvij.

Al indus. Aui. iiij. cañ. fen. i. de aſpe
ſ ritate lingue inq̃t. Sal indus ẽ in co
lore ſalis ⁊ dulcedie mellis. Et ẽ zuc
carũ qð inuenit coagulatũ ſup cannã mellis
in india ſal loco eiꝰ ponunt candi. lege zucca
rũ in trac. i. de her. caplm vltimũ ⁊c.

Capitulum.cxxviij.

Rachius. Enax in lapidario ſuo.
Trachius eſt lapis niger. Naſcit
t in ponto amne q̃ eſt in egypto.

Operationes

¶ Enax. Trachius hꝫ vires ſicut gagates. A
¶ Et dr accẽdi pax ab aq̃ ſꝫ extiguit ab oleo. B
¶ Hoc idẽ dicit Alb. in lapi. ſuo. cap. ꝓprio. C

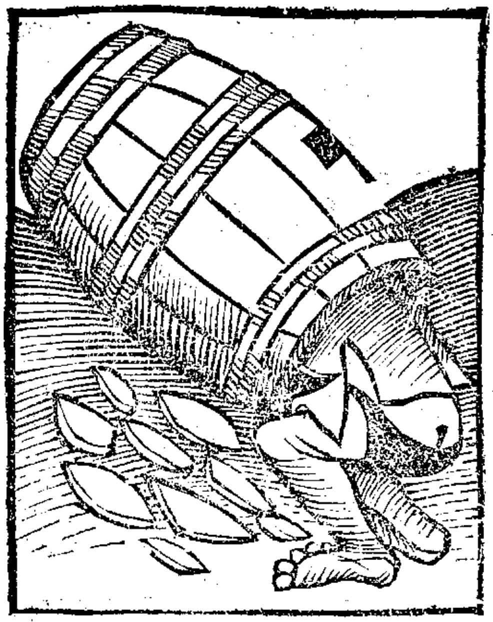

Capitulum.cxxix.

t Artarꝰ. Bartho.i li.de ꝓpietatibꝫ rerū. Tartarꝫ ē vini feculētia in modū terre vl' mollis lapidis circa ptes dolei indurata cuiꝰ natura calida eſt ꝛ ſic.in.iij.gra.

Operationes

A ¶ Idē valet ꝯ ſcabiē: ſerpiginē ꝛ impetiginē.
B ¶ Cōtra capitis imūdicias. Virtuteꝫ eni hꝫ extenuandi: ꝯſumēdi: mūdificādi ꝛ lauandi.

Capitulum.cxxx.

t Erra ſigillata latine. Grece lemnia fragidos. Arabi. Teumacon vl' bumatū. Sera.li.aggr.ca. Teumacon. aucto. Dyaſco. Teumacon.i.terra ſigillata.ꝛ eſt ſigillū marinū.ꝛ eſt ſigillū laice.ꝛ ē vna ex terris almayū. Et multi ex lutꝫ illi aſſimilantur. Et colo: eiꝰ ē ſilis mogre: ſꝫ diſcernit ab ea. qꝛ qn̄ tangit digitis nō adheret eis ſicut mogra.ꝛ ē de viſcoſitate i ea res parua.et in iſta ſigilla fiūt ꝛ almayū. Et colo: oim̄ ē rubeus. ſed illa q̄ eſt vera ex eis fodit ex terra fundoſa.vbi nō ē arbo: neqꝫ herba neqꝫ lapis. Accipit igitur ex minera illa.ꝛ infunditur aq̄ donec diſſoluit ꝛ ſpiſſat. Et agitat forti agitatione.inde dimittit donec reſideat: ꝛ tūc abijciatur ab ea aq̄ q̄ ſupnatat cū facilitate.ꝛ poſtea colligit qḋ ē pingue ꝛ viſcoſuꝫ.ꝛ abijcit qḋ ē lapidoſum i fundo vaſis.deinde ponit illud pingue ad ſiccādū donec ſit ſicut cera mollis. ꝛ ſic diuidit in fruſta pua ex qbꝫ fiūt trociſci. ꝛ ſigillant q̄ deſiccātur in vmbra donec recedat aquoſitas et cōpletur deſiccatio.

Operationes

¶ Dyaſ. In ſuba eiꝰ eſt acreitas.ꝛ ē in ea parū ſtipticitatꝫ.ꝛ virtꝰ eſt q̄ deſiccat ſine mordicatiōe. Et curat vlcera fraudulēta: etiā ſi fuerint ſordida. A

¶ Et qn̄ cōficit cū aceto forti vt fiat ſicut lutū: ꝛ ponit ſup vulnera recentia ꝛ dimittit ſic glutinat ea et curat vlcera antiq̄. B

¶ Et diſſoluit ipam cū q̄cūqꝫ videbit magis cōpetere neceſſitati ſicut cū aceto aq̄ mixto aut ſecaniabin: aut vino aut mellicrato.et cōuenit iuuamēto manifeſto bn̄ibꝫ vlcera i inteſtinis anteq̄ fiat putrida facto criſteri cū ea. C

¶ Poſtq̄ pceſſerit criſtere cū aq̄ mellis: ꝛ poſtea cū aq̄ ſalis. Deinde cū ſucco plātaginis ꝛ dat in potu cū aceto fortiter mixto aque. D

¶ Et puenit morſui tyri et alioꝝ aīaliū venenoſoꝝ: ꝛ canis rabidi qn̄ bibit cum vino limphato: et qn̄ linit ſup locū morſus cū aceto.ꝛ ſilr oportet q̄ liniant oēs morſus aīaliū venenoſoꝝ. E

¶ Deinde ponat ſup vulnꝰ foliū allij agreſtis.ꝛ poſt ē foliū centauree minoꝛ.et poſt hoc ē foliū praſij. F

¶ Et medicamen qḋ ſumit ex luto ſigillato ꝛ grana iuniperi i q̄ admiſcetur ex bolo armeno q̄ntitas pua. qn̄ bibit ex eo ille q̄ timet potionē venenoſaꝫ phibꝫ nocumentū eiꝰ ab eo. G

¶ Et ſumūt eaꝫ in potu illi q̄ iā ſūpſerūt medicinā: dū ipa ē adhuc i ſtomacho ſuo. puocat eni vomitū: ꝛ expellit nocumētū eiꝰ ab eo.ꝛ ſumunt eā in potu illi q̄ iam ſumpſerūt medicinā venenoſaꝫ dū ipa eſt adhuc i ſtomacho ſuo. H

¶ Prouocat eni vomitū ꝛ expellit nocumētū ab eo: ꝛ liberat eū a mo:te. I

¶ Ego fui expꝰus i illis q̄ biberūt cantarides et lepo:em marinū. nam dedi eis i potu K

de hac medicina: et feci eos vomere ſtatim et euaſerunt. neq; paſſi ſunt aliqđ accidens malum ex veneno ipſorum.
L ¶ Iterū Dyaſcorides capi. de terra ſigillata qđ incipit Lemnia fragidos: ſm trāſlationē grecā. Terra eſt ex clauica ſordida ꝛc.
M ¶ Et idem ſm trāſlationē arabicā. In luto ſigillato ē virt⁹ ꝙ qñ ſumit in potu reſiſtit medicinis mortiferis et oībus venenis forti con
N trarietate. ¶ Et quādo bibit aliquis ex eo: et poſt ſumpſerit in potu medicinā mortiferam facit eam egredi p vomitū et nō nocet ei.
O ¶ Et eſt ꝯueniens morſibꝫ et puncturꝭ veneno ſorū aīaliū. Et ingredit in ꝯfectionibꝫ plurium medicinarū compoſitarū.
P ¶ Et idem Sera. auctori. Alcanzi. Terra ſigillata eſt bona ſi pulueriʒet ex ea in os. vnde fluit ſanguis. ſtringit enī eū ſtatim: et non eſt medicina q̄ abſcindit oēs fluxus ſangui
Q nis ſicut iſta. ¶ Et idē aucto. Pauli. Quādo ponit ſup aduſtionē ignis nō ſinit locū veſicari. et dat ex ea in potu poſt caſum in q̄ cōtinetur leſio interiorū membrorū liniunt cū ea membra poſt pcuſſionē et caſum et attritionē. et phibet ea ab apoſtemate.
R ¶ Et ſi fuerit ſolutio ꝯtinuitatis cōſolidat. et eſt de melioribꝫ medicinis ꝯtra venena.
S ¶ Paulus ca. de terra ſigillata ca. eſt et ſic.
T ¶ Auicēna de viribꝫ cordis. Terra ſigillata temperate cōplexionis eſt in caliditate et frigiditate conformis humane cōplexioni: niſi ꝙ ei⁹ ſiccitas maior eſt humiditate. Habet enim virtutē mirabilem confortandi cor.

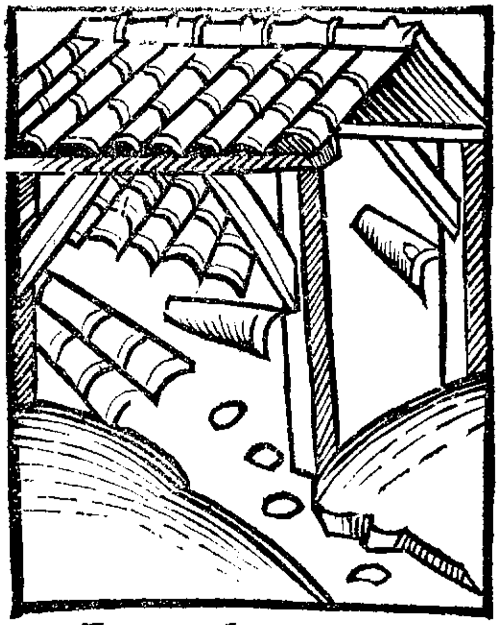

Capitulum. cxxxi.

t Egula latine. grece later. arabice caſeſ. Sera. li aggre. ca. Caſeſ. auctoritate Dyaſco. Caſeſ: id eſt tegula.

Operationes

¶ Tegule atanor qñ ſunt bene aduſte: habēt virtutē cauteriʒatiuā. A
¶ Et ꝑpter hanc cauſam qñ miſcetur et linitur cum ea: cōfert pruritui et bothor: et confert podagre. Et quādo miſcetur cum cerotꝭ reſoluit apoſtemata dura et ſcrophulas. B
¶ Et idem auctoritate Galieni. Tegule laterum virtus eſt abſterſiua. et maxime tegula atanor. C
¶ Et virtus eius eſt q̄ abſtergit et deſiccat. et ꝑprie illa que eſt ex atanor que eſt fortior alijs. D
¶ Et ponitur propter hanc cauſam in vnguentis que dicunt manfaſtas. E
¶ Et eſt vnguentū in quod ingreditur huiuſmodi teſta medicina bona ad vlcera cōſolidandum et incarnandū ea. F

Capitulum. cxxxii.

t Opazion. Albertus. Topazion ē lapis ſic vocatus a loco ſue pme inuētionis que fertur vocari topaʒis inſula. et quia auri ſimilitudinē protendit Sunt autē due ſpecies in hoc genere lapidis. quarum vna eſt ſimilis in omnibꝫ auro: et eſt precioſior. illa eſt croceum magis tenens colorē ꝙ̄ auri. et hec vtilior eſt.

Operationes

¶ Albertus. Expertuʒ eſt in noſtro tempore ꝙ aqua bulliente ſi immittat ita ſicut deferi t facit ꝙ ſtatim man⁹ immiſſa extrahit ſine leſione. et hoc fecit Pariſi⁹ vn⁹ de noſtris ſocijs. A

B ¶ Dicunt etiã q valet cõtra emoptoicã ꝛ lupaciam paſſionẽ. Hoc autẽ certũ eſt q ſpeculus eſt lapis iſte. ꝛ idolũ obiecti corꝑis ſicut ſpeculum concauũ viſum repꝛſentat.

C ¶ Et naſcitur in ornicho. hunc cũ aliqͣs tenet in manu dextera cõtra ſolẽ radios emittit. ꝛ ignem euomit vt videns miretur.

D ¶ Nam qui eum portat circa ſiniſtrũ brachiũ: oẽs turbas cõtemnit. Hoc locuſte ꝛ grãdines a fructibus remouent̃: ꝛ ardorem veneris deferueſcere facit.

E ¶ Ariſtoteles. Topazion cum poniť ſuꝑ hominis vulnus ceſſat fluxus eius. Eſt autẽ illud genus qđ ſi ſupra rem bullientẽ ſuſpenditur: ceſſant ampulle ipſius.

F ¶ Ex libro de naturis rerum. Topazius ille cuius color auro ſimilis eſt. hic magis p̃cioſus eſt. Aliud autẽ genus eſt multo lucidius ꝛ colore magis tenue: ſed deteriꝰ. Hic lapis inter cetera que facit dicitur etiam iram luxuriamqꝫ reſtringere.

Capitulum. cxxxiij.

Orchois ꝛ Theogolitꝰ. Arnoldus.

t Torchois eſt lapis: cuiꝰ color eſt flauus in albũ vergens a regione turcia dictus in aqua naſcitur.

Operationes

A ¶ Et eſt virtus eiꝰ viſum ꝯſeruare ſaluum.

B ¶ Etiã a nociuis extrinſecꝭ caſibꝫ duꝫ eſt ſuꝑ ipm hilaritatẽ qꝫ inducit.

C ¶ Alb. Turchois eſt lapis flaui colorꝭ viridi candẽtꝭ. ac ſic lac penetrauerit in flauũ colorẽ. ꝛ reſultet ꝑ ipm ad ſuꝑficiẽ. Eſt aũt nõ ꝑſpicuꝰ neqꝫ rarus, ¶ Dicũt aũt q viſum ꝯfortat. a nociuis caſibus defendat ſe portantẽ

D

E ¶ Solinꝰ. Thegolitus eſt lapis oliue nucleo ſilis. Sp̃ernitur cũ videť: ſꝫ vim alioꝝ vincit bonis remedijs.

F ¶ Solutus quippe hauſtus pulſis calculis: renum dolorem ac veſice leuat.

Capitulum. cxxxiiij.

Uthia. Sera. libro aggre. ca. tuthia

t Tuthia ex ea ẽ qdã q̃ fit ĩ fornacibꝫ: in qͥbus citrinať es ꝛ colligiť ꝛ reponitur. Sed illius q̇ fit in mineris ſũt tres ſpecies. Nã ex ea eſt alba: ꝛ ex ea eſt viridis: ꝛ ex ea ẽ citrina imbibita rubore. ꝛ minere tuthie indie ſunt in littoribꝫ maris ꝑpe regioneꝫ indie. ꝛ melior hāꝝ eſt alba. que cum aſpiciť videtur q habeat ſupra ſe ſalem. ꝛ poſt ip̃am eſt citrina. ſed in viridi eſt aſperitas. et eſt ꝑforata: ꝛ defertur ex maritimis. Et alba eſt ſubtilior omniũ ſpecieꝝ tuthie. ꝛ viridis eſt groſſior: ſcilicet illa q̃ cũ foraminibꝫ eſt. ¶ Dyaſ. ca. de tuthia. Sunt eius due ſpecies. Una ẽ leuis alba. Alia eſt minus leuis ea. Generatur autẽ tuthia quãdo accipiť climia ꝛ puluerizatur ſuꝑ es in ſua citrinitate. ꝛ apponiť in ipm climia vt fiat clarũ citrinum. Eleuatur ergo ex climia fumꝰ ꝛ adheret parietibus. ꝛ eſt tuthia. Et tuthia quidẽ nõ eſt ſolũ ꝑpter tincturam eris: ſed ẽ abſqꝫ hoc q p̃t fieri ex climia abſqꝫ citrinitate eris. Melior ex eo ſͥm Serapionem eſt: que fit in cypro. Que quãdo roratur aceto emittit odorem eris. cuius color eſt ſimilis colori reſine. ꝛ ſapor ſimilis ſapore luti. Et quando ponitur ſuper prunas aggregãtur partes eius. et fit color eius ſimilis

coloris eris.⁊ qn̄ tangit̃ nō habet aſperitatē:
⁊ eſt leuis. Oportet enī ꝙ inueniant̃ hec oīa
in ea. aliter aūt nō eſt bona. Lauat̃ autē tu‑
thia in hūc modū. Accipit̃ ſicca vel cū aqua
mixta ⁊ ponitur in pecia lini nō rara.⁊ ponit̃
in aqua pluuiali.⁊ mouetur petia in aq̄.et qđ
eſt de thutia bona electa ſubtilꝰ egredit̃ de
petia in aq̄.⁊ id qđ ē in ea ex ſorde ⁊ groſſum
remanet in petia.⁊ poſt hoc dimitte reſidere.
deinde proijce aquā cū tutbia i vaſe alio mū
do.⁊ qđ remanet in fundo ex graui onoroſo:
abijce ⁊ dimitte aquā clarificari.⁊ ꝓijce eam
cū facilitate.⁊ iterū infunde ſup tutbiā aquā
aliā ⁊ agita:⁊ fac vt prius.⁊ hoc tādiu vt nihil
arenoſi remaneat.⁊ aqua ſupſtans remaneat
clara.⁊ cū hec feceris proijce aquam et ſicca
thutiam. Et quidā ſunt q̄ diſſoluūt tutbiam
in aqua donec fiat ſicut mel.et ponūt eam in
petia.⁊ ſuſpēditur petia ſup vas ⁊ colatur ex
ea qđ poteſt:⁊ reſtringūt petiam reſtrictione
pauca vt amplius egrediat̃.⁊ proijciunt ſup
ipm aquā multā ⁊ mouerit.⁊ qđ natat in ſup
ficie aque colligūt cum lana.⁊ illud qđ natat
eſt pinguedo. ponunt eam in vaſe nouo mun‑
do. deinde cū mouerit reſiduū motione leui:
⁊ proijciunt in vas aliud.⁊ qđ remanet in fun
do ex arenoſo abijciunt. faciunt hec ſepe do‑
nec nihil arene remaneat. Lauat̃ aūt tutbia
cum vino ſimiliter.⁊ illa que lauat̃ cū vino eſt
plus ſtiptica ꝙ̄ que lauat̃ cū aqua.

Operationes

A ¶Dyaſcorides. Uirtꝰ tutbie eſt ſtiptica in‑
frigidatiua. replet vlcera. carne conglutinat.
deſiccatiua eſt deſiccatione pauca.
B ¶Et qui vult aſſare tutbiā. terat eā ꝯtritione
forti.⁊ cōficiat eā cū aqua ⁊ faciat trociſcos:
⁊ ponat eos ſup teſtā: et ponat ſup prunas. et
voluat trociſcos cū aſſiduatiōe donec deſic
C centur ⁊ fiant rubei. ¶Et ſcias ꝙ accipit̃ tu‑
thia etiā ex auro: argēto ⁊ plumbo.⁊ illa que
accipitur ex plumbo eſt ſecunda in bonitate
ab illa que fit in cypro. ¶Aliqn̄ autē egemus
D tutbia ⁊ nō poſſumꝰ inuenire. ſed nos ſcimꝰ
medicinas equiualentes in bonitate.⁊ ſimi‑
les virtuti eius quas volumus hic docere:⁊
modum earum:⁊ qualiter fiant.
¶Accipe ex folijs mirti cum folijs ⁊ granis
E eius recentibꝰ ſicut ſunt.⁊ pone i vaſe terreo
crudo. et cooperi vas coopertorio habente
multa foramina:⁊ pone in fornace figuli. Et
qn̄ decocta fuerit terra vaſis ⁊ facta teſta. au
fer qđ eſt in ea:⁊ pone in vaſe alio crudo.⁊ po
ne iterū in fornace ſicut priꝰ ⁊ ſine coqui.⁊ ex‑
trahe qđ eſt in eo:⁊ laua cinerē illū ſicut laua

tur tutbia ⁊ vtere. ¶Fit autē hocidem ex fo F
lijs ⁊ ſummitatibꝰ oliuarū eadē diſciplina: et
maxime ſilueſtriū. ¶Et fit ex citonijs poſtꝙ̄ G
inciduntur p fruſta:⁊ abijciunt̃ ſemina. et ex
galla ⁊ ex mori celſi albis immaturis ⁊ deſic
catis in ſole.⁊ ex ſummitatibꝰ arboris grani
viridis:⁊ ex floribꝰ vitis agreſtis.⁊ ex ſūmi‑
tatibus arboris maſticis. ¶Et quidam acci H
piunt folia arboris ficus:⁊ deſiccant in ſole:
⁊ faciunt vt dixīꝰ. ¶Uirtus tutbie ablute I
eſt ſicca ⁊ plus deſiccatiua omni medicina.⁊
ingreditur in ſieff cum qbꝰ curantur egritudi
nes oculorū. ¶Et eſt vna de melioribꝰ medi‑ K
cinis cū qbus curamus vlcera que fiunt in
ano ⁊ virga ⁊ pectine.⁊ deſiccat humiditates
que veniunt ad oculum:⁊ ꝓhibet eas venire
⁊ ingredi tunicas eius.

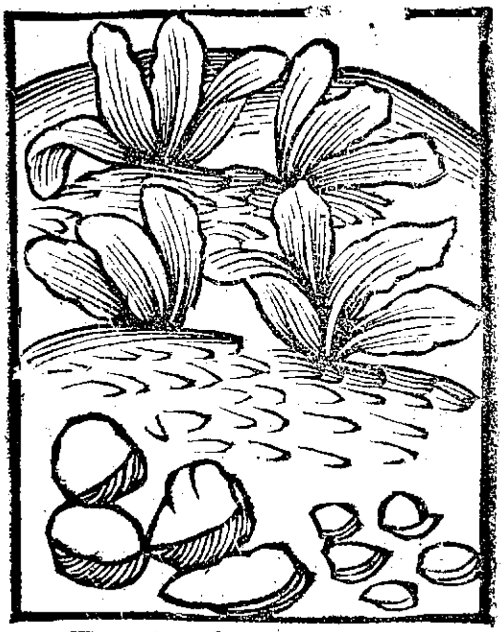

Capitulum. cxxxv.

Arach ⁊ venix. Iſidorꝰ. Ua
rach ſiue ſanguis dracōis ē
v ſm Ariſtotelē lapiſ. Scōm
medicos ſuccus herbe rubē
tis coloris: vt apparet ſupe‑
rius in pmo tractatu de her
bis capitulo. ccccxxij. de S.

Operationes

¶Uirtus eius eſt contra quēlibet fluxū: ac A
precipue ſanguinis.⁊ ex eo atq; argento viuo
algala fit. ¶Iſidorꝰ. Uenix eſt lapis armeni B
cus q̄ eſt coloris ſubalbidi. hic valet ꝯ melāco
liā. ¶Cōtra vitiū ſplenis ⁊ epatis. Et paſſionē C
cardiacā.⁊ ad oēs fantaſticas viſiones.

Capitulum.cxxxvj.

Egẽtana ⁊ Unio. Iſi. Uegẽtana ita
v lica gẽma ẽ ab vegẽtanis repertani-
gra facie albis intermicãtibꝫ notis.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Unio lapis ẽ ĩ inſula capne
ſic dict⁹: qꝛ ꝟtute ⁊ nobilitate ẽ vnic⁹. hic tãte
ↄtinuitatꝭ ẽ ꝙ nulla ĩ eo pt; venaꝝ vel ſqua-
B maꝝ diuiſio. ſ; plan⁹ ẽ ad modũ glaciei. ¶ Na
turalr cũ apit ſe ↄ rorẽ celi ĩpmqꝫ in ſe recipit:
⁊ ↄtinet tãto tpe q̃nto mulier fetũ geſtat ĩ vte
C ro ſuo. ¶ Et tũc tãdẽ illũ rorẽ ꝑ tãtã morã ĩ la
pidẽ iã ↄuerſu;. emittit q̃ſi fetũ ſuũ aluſiqꝫ ite
rũ recludit ꝙ nullũ in eo pt; diuiſiõis veſtigi
um. Ulteri⁹ ꝟo nũq̃ꝫ p̄dicto apiet̃ modo. In
mane q̃dẽ ẽ deſup mare: ibiqꝫ recipit celi rorẽ
deinde ad fundũ marꝭ deſcẽdit. ibiqꝫ receptũ
⁊ in ſe rorẽ illũ ↄuertit ĩ lapidẽ. ¶ Ex lapida-
D rio. Tollit̃ e cõchis ſpẽs memorãda marinĩ
Unio dict⁹ ob hoc ꝙ ab vno tollit̃ vn⁹. Ne-
dũ duo vel plures nũq̃ꝫ ſil' ĩueniunt̃. Cui⁹ ad
ornatũ laudat̃ candida forma. Cũ deceat ve-
ſtes deceat cũ nil min⁹ auꝝ. Cõche tpibꝫ cer
tis reſerant̃ hiãtes. In celũ patulũ rores hau
rire ſup nos. Ex q̃bꝫ orbiculi cãdẽtes cõcipi
unt̃. De matutino fit clarior vnio rore. Ros
veſptin⁹ fet⁹ ſolet edere fuſcus. Et iuuenes
cõche dãt baccos cãdidiores. Obſcurat fet⁹
conchaꝝ grãdior etas. Quãto rorãtꝭ fuerit
plus aeris hauſtũ. Tanto maiorẽ gignit cõ
ceptio baccam. Ultra ſemiuncẽ ſed creſcere
nulla putat̃. ꝙ ſi celſa micent tonitru cõuerſa
choruſca. Conche diffugiũt ſubita formidi-
ne clauſe. Sic intercepta conceptio de partu
hauſtu. Et fit abortiuũ ꝙ ceperit inde creari
Inſignes baccas predã maris india gignit.
Gignit ⁊ inſignes antiqua britania baccas.

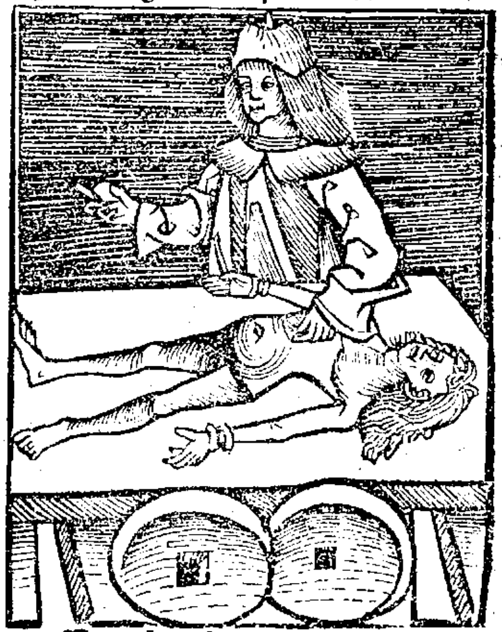

Capitulum.cxxxvij.

Eſice ⁊ Molaris. Auicẽna. Lapis
v veſice eſt q̃ in veſica generat̃. Dicit
idem libro. ij. in ꝓprio ca. Dixerũt q̃-
dam ꝙ lapis veſice ſumpt⁹ frangit lapidẽ re-
num ⁊ veſice. Sed Galien⁹ dixit: ꝙ nihil bo
num eſt. Item Auicenna. Lapis molaris oĩ
bus eſt not⁹. ⁊ eſt ſtipticus: quare medic⁹ vta
tur ad illa que indigent ſtipticitate ⁊c̃.

Capitulum.cxxxviij.

Iride eris. Uel eris erugo latie. gre
v ce aeris erugo. arabice ziniar vel he-
as erugo. Dyaſcorides caplo aeris
erugo. Alia eſt ſaricia. alia granata apud au
rifoſſores. alia vermiculoſa appellata ob ſi-
militudinez forme eius. alia cõfeſtibilis. alia
foſſibilis. Fit autem raſicia hoc modo. Su
me vas cui ſi os equale cum cetero corpore..
⁊ adiecto aceto acerrimo immittas ſquamã
prepurgatã eris cipri ⁊ ſuſpende vaſe ne ace-
to tangat. ⁊ ſic muni. ne in aliq̃ loco ſpiramẽ
admittat: ⁊ poſt decẽ dies aperias: ⁊ rade qḋ
adheret lapidi. et qḋ radit habeto ꝓ erugine
eris. Eſt ⁊ alia ꝯfectio q̃ ſic fit. Mitte acetuꝫ
fortiſſimũ in vas eneum: ⁊ cooperi alio vaſe
eneo: ſed meliꝰ eſt vt ꝯcauũ vas ſit ad minus
equale. ⁊ ſic muni vt ſupra: ⁊ poſt dies decem
rade vas ipm ⁊ collige eruginẽ q̃ in vaſe fue-
rit. Et eſt tertia ꝯfectio q̃ in hũc modum fit.
Fac laminã eneã: ⁊ in vaſe vbi acetũ eſt mit-
te. ita ꝙ acetũ nõ tangat: ⁊ muni vt ſuperiꝰ: ⁊
poſtea collige. Idem etiã poteris cũ vinacia
areſcere ceperit. ſubmittẽs laminas vinacie:
⁊ poſt dies decẽ colliges. Fit etiã ⁊ de lima-
tura eraminis ſic. mittit acetũ ⁊ agitat deci-
es in die in vaſe ſimul miſſa limatura. ⁊ ſic ex
primit ⁊ colligit. Dicitur etiã ꝙ naſcit in me-
tallis. Unum autẽ genꝰ eſt cipriace eruginis
quod ſup eramen inuenitur. Aliud qḋ in ſpe
luncis diſtillare dicitur. quod ſup eramen eſt
paruum eſt ſed bonum. quod diſtillat albũ eſt
⁊ nigrum. ¶ Adulteratur etiã plurimis admi
xtis: ſcꝫ punice aut marmore tunſo: aut cal-
canto. ſed citiꝰ hoc agnoſci poteſt. tacto hu
more duobꝫ digitis cũ fricatur. ⁊ ſi marmor
album aut punicẽ habuerit: nõ ſe ſoluet. ſi ve
ro calcantum nigreſcit in digitis. Eruginis
vermiculoſe genera ſunt duo. Unum genus
eſt quod foditur. Alterum vero quod confi-
citur ſic. Mitte ĩ mortareuꝫ eneũ acetum al
bum fortiſſimũ quaſi cotilam dimidiã. ⁊ tam
diu tere q̃diu inſpiſſetur. Poſtea vero mitte
ſtipterie rotunde. ʒ. iiij. ſalis marini optimi. et
ſalis nitri equale pondus. ⁊ tere diebꝫ canicu
laribꝫ q̃diu inſpiſſetur: ⁊ colorẽ eruginis fa
ciat: et ſic vermiculos fac. Et ſi volueris vt
limpidum exeat ⁊ lucidum. Mitte aceti par
tem vnã ⁊ olei veteris partes duas. ⁊ omnia
ſupradicta equaliter. Multi vero accipiunt
eruginem raſiciã: ⁊ mixto gummi faciũt ver-
miculos ⁊ vendũt: ſed inutilis eſt. Iſte confe
ctiones eruginis virtutẽ habẽt eris vſti ſed
fortiorem. Omnibꝫ autẽ melior eſt illa q̃ fodi
tur. ſecunda que raditur. tertia que conficit.
Bulcaſim ĩ libro qui vocatur ſeruitor. Sũt
multi qui adulterant ziniar: id eſt viride eris
cum multis rebus ſicut cum pumice: et cum
marmore piſtatis. Et ſunt qui miſcent cũ cal
canto. Et qui vult cognoſcere illud quod eſt
adulteratum cum pumice vel cum marmore
madefaciat manum ſuam in aqua: ⁊ ponat ſu
per ipſum: quia ſtatim diſſoluetur. Et ſunt q̃
maſticant ex eo cum dentibus. et ſic precipi-
unt lapides. Et diſcernitur id quod eſt adul-
teratum cum vitriolo: ponendo ipſum in la-
mina ferrea ſuper ignem. Et ſi continet ali-
quid vitrioli: quando erit combuſtum fiet ru
beum. Sed illud quod non eſt adulteratum
remanet in ſuo colore et ſua figura. Et meliꝰ
ex eo in noſtris partibꝫ eſt quod eſt magis vi
ride. fortioris odoris adurens guſtum fortis
operationis.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Omẽs erugines virtutẽ ha A
bent ſtipticã termanticã. Caliginem oculorũ
detergũt. lachrymas ꝓuocant. Cicatrices o-
culorũ attenuant. Naſcentia vulnera curãt:
⁊ ſine tumore ea conſeruãt.
¶ Melle ⁊ oleo addito et cera cicatrices in- B
ducendo: vulnera ſordida ſanãt gutta armo
niaci mixta. ⁊ facta ſicut collirĩũ fiſtulas cu-
rant: durãt cicatrices: mollũt ⁊ gingiuis pu
tridis: ⁊ canceratis vtiliſſime adhibent. Pal
pebras attenuãt melle mixto ⁊ inuncto.
¶ Mixta vero reſina terbentina: ere vſto et C
nitro leproſos curat. Fiſtulas admixto ſale
armoniaco medicatur. Groſſas quoqꝫ ⁊ aſpe
ras palpebras cum melle curat.
¶ Comburitur vero ſic. Mitte in ſartagine D
minutas partes eruginis: ⁊ pone in carboni
bus igneis q̃diu colores cineris faciant. et
poſtea cum friguerint vtere.
¶ Multi vero in cacabum crudum mittũt. E
⁊ ſic comburunt.
¶ Bulcaſim in libro q̃ vocatur ſeruitor. Cõ- F
buritur ziniar in hũc modũ. Accipe ziniar et
pone in patella terrea ſup ignem ⁊ miſce quo-
uſqꝫ videas colores eiꝰ immutari: quia verti
tur in colorem tuthie: ⁊ poſt aufer ab igne et
ſine tepeſcere ⁊ collige ⁊ ſerua ⁊ vtere.
¶ Et habeas de ziniar qḋ generat in minerẽ G
in inſula cypri. qḋ apparet ſuper aliquos lapi
des eſt paruum verum. id quod inuenit in mi-
neris eſt maioris quantitatis ⁊ pulchri colo-
ris. ſed nõ eſt bonũ ꝓpter nimiam quantitatẽ
que admiſcetur ei ex lapidibus.

Capitulum.cxxxix.

v Itrum. Plin. li. xxxvi. Uitri ꝓo hec
pmo dr̄ fuiſſe origo. Phenix ſyrie pa
ludem habet q̄ candebea dr̄: ex q̄ be
lus amnis naſci credit̄: q̄nqꝫ miliuꝫ paſſuum
ſpacio ī mare ꝓfluens iuxta ptolomaydē co/
loniā lentus. hic currit ī calubris potu. Sed
ceremunīj ſacer vado limoſus ꝓfundus. Hu
ic nō niſi repulſo mararenas fatent̄ q̄ flucti/
bus volūtate niteſcūt de tritis ſordibꝫ. Hūc
eciā marino credunt̄ aſtringi morſu nō prius
vtiles. Quingentoꝝ nō amplius eſt paſſuuꝫ
littoris ſpaciū. Idqꝫ tantūmodo ꝑ multa ſe
cula gignēdo fuit vitro ⁊c. ¶ Ex li. de vapori
bus. Uitrū aliqñ fit ex plumbo ac terra ſub
tili abſqꝫ cinere filicis ac feni. Plumbuꝫ enī
aliqñ eſt euaporans: aliqñ cōuiſcans. Unde
admixtum cum terra ſubtili terrepartes il/
las cōuiſcat. Et diſſoluit in parte ꝑ actioneꝫ
caloris: admixtaqꝫ puluere cum terra ſubti/
li. Accipit a terra deſiccationē. ⁊ cetera. Itē
vitrū fit ex cinere herbe ſpinoſe naſcentis in
littore maris. Dicūt quidā ꝙ ſunt tribuli ma
rini: ſed falſo. imo vocatur herba vitri.

Operationes

A ¶ Serapion li. ag. ca. Lugeg. i. vitrū. ex eo ē
lapidoſum: ⁊ ex eo eſt arenoſum. ⁊ qñ incen/
duntur: ⁊ miſcetur cū eo lapis magnes coa/
gulatur corpus ſuum ꝓpter plumbeitatem q̄
B eſt in eo. ¶ Uirtus ei⁹ eſt calidū in pmo gra/
du. ſiccum in tertio. Et ingreditur in multis
cohol: ⁊ aufert furfures capitꝭ: ⁊ lenificat ca/
pillos ⁊ barbam. ¶ Et quādo teritur et bibit̄ C
cū vino albo ⁊ ſubtili frāgit lapidem in veſi/
ca. ¶ Et idē auctoritate Aben meſuay eſt ca. D
⁊ ſic. ⁊ eſt bonū pulmoni ⁊ caſui capillorū. et
vitri ſunt plures colores. nam ex eo eſt albꝫ.
fortis albedinis ſicut criſtallus. ⁊ eſt melius
alijs. ¶ Et ex eo eſt rubeus ⁊ ē citrinū ⁊ viri/ E
de et azulinū. ⁊ dr̄ ꝙ vitrū eſt lapis ſtultior a/
lijs lapidibꝫ ¶ Et eſt inter lapides ſicut ſtult⁹ F
inter homīes. Nam ipm inclinat̄ ad omnem
tincturam. Et eſt facilis diſſolutiōis in igne
a quo extractū cito petrificat̄ ⁊ coagulat̄.
¶ Iſidorus li. xix. Uitrū dictū eſt: eo ꝙ vi/ G
ſus pſpicuitate trāſlucet. ⁊ quodāmodo clau
ſus ptꝫ. leuibꝫ aridiſqꝫ ignibꝫ cōcoquit̄: adie/
cto cipro ⁊ nitro. cōtinuiſqꝫ fornacibꝫ vt es li
quetur. ⁊ maſſe fiunt poſtea ex maſſis rurſus
fundit̄ in officinis. ⁊ aliud flatu figurat̄. aliud
torno terit̄. aliud argēti modo celat̄. Tingit̄
etiā multis modis. ita vt iacinctos et ſaphi/
ros virides vincet ⁊ onices: vel aliaꝝ gēma
rū colores. Nec alia ſpeculis aptior materia
vel picture accomodatior. ferunt autē ꝙ ſub
tyberio ceſare quidā artifex excogitauit vi/
tri temperatū: vt flexibile eſſet ⁊ ductibile. q̄
dū admiſſus fuiſſet ad ceſarē: porrexit ei fia/
lam: quā ille indignat⁹ in pauimētū proiecit.
Artifex autē ſuſtulit fialā de pauimēto q̄ cō
plicauerat ſe tanq̄ꝫ vas eneū. deinde marcu/
lum de ſinu ꝓtulit ⁊ fialaꝫ correxit. hoc facto
ceſar dixit artifici. Nūquid alius ſcit hāc cō
dituram vitrorum. poſtq̄ꝫ ille iurans negauit
alterum hoc ſcire: iuſſit eum ceſar decollari.
Nedum hoc cognitum fuerit: aurū pro luto
haberetur. Et omniū metallorū precia abſtra
herentur. Reuera ſi vaſa vitrea nō frāgeren/
tur: meliora eſſent q̄ꝫ aurū ⁊ argentū.
¶ Philoſophus. Uitrū pſpicuitate tranſlu/ H
cet qđ in metallis nō cōtingit. Et quod ī eo
clauſum eſt ſiue liquor ſiue alia res. exterius
patet nec eſt de poroſitate. Tunc enim ſplen
dor feriens ſupra vitrum pictum: cum in po
ris nō ſit. Pictura inquam veniens ad ocu/
lum: apparet ſm ſimilitudinem picture fene/
ſtre per quam ferit. cuius oppoſitum ſepe vi/
demus. Fit autem vitrum ex terra ⁊ herba ⁊
lapide ⁊ planta. Fit etiam de cinere fene ⁊ fi/
licis. etiam quādoqꝫ ex admixtione plumbi.
albumine etiam oui decocto.
¶ Auicenna. Uitrum eſt inter lapides: ſicut I
ſtultus inter homines (ſicut ſuperius dictū
eſt) declinat enim ad omnem tincturā ⁊ fran
gitur ⁊ abſcinditur cum eo: ſcilicet impſona
liter. ¶ Eſt autem calidum in primo: ſiccum K

in ſecūdo. In ipo eſt ſtipticitas ⁊ ſubtilitas. abſtergit dentes ⁊ oculū: ⁊ eius albuginē de let. Mundat ⁊ furfures quādo cū eo fit ab lutio. Facit oriri pilos inunctū cū oleo ſam bucino. aduſtum aūt forti⁹ eſt: qḋ ex eo tritū eſt ⁊ aduſtum ꝯfert valde lapidi veſice ⁊ renū

L vino bibitū. ¶ Conſtātinus libro graduum. Uitrum calidum eſt in pmo. ſiccū in tertio. In multis collirijs vtile eſt: ⁊ cōtra empeti ginē valet. ledit furfures. capillos ſubtiliat. pulueriȝatū ⁊ cū vino bibitum lapidē veſice

M frangit. ¶ Plateari⁹. Uitrum frigidum eſt in primo. ſiccum in ſecūdo. Inde fit vnguentuȝ qḋ valet ad ſcabiē. valet etiā ad ſerpiginem. Sed puluis eius cum terebentina vel gūmi prunorum in aqua ad ignē reſoluto cōficiatꝰ: ⁊ inde pars inungatur. Fit aūt vitrum ex ter

N ra. fit etiā ex herba. ¶ Ex libro de naturis reꝝ. Uitrum ſi diligēter teratur ⁊ cum vino riba no: id eſt forti bibatur. lapides qui ſunt in re nib⁹ frangit ⁊ eijcit. Puluis vitri deorſum in ſtipite infra corticeȝ arboris ſup quā pulliſi cant corui vel cornices iniectus. prohibet ne vnq̄ʒ ad exit⁹ pulloꝝ aperiantꝰ oua eorum.

O ¶ Caro etiam feſtinantius coquenda ſtatim decoquitur per appoſitionem fruſti cuiuſli bet materiei. quod tamen citius fit ſi vitrum de cinere filicis ſit ac feni.

P ¶ Raſi in libro de aluminibus. Uitrū eſt ex partib⁹ mercurij: ⁊ vincens ſupra naturaȝ eſt frigiditas ⁊ ſiccitas. liquefacit ferrum ⁊ om nia corpora. facitq̄ʒ ea currere infuſione. Si autem infundis vitrum quemcunq̄ʒ colorem proijcis ſup ipſum retinet.

Q ¶ Alchimiſta. Uitrum eſt inter lapides ſi cut amens inter homines. Nā recipit omēs tincturas. cito in igne ſoluitꝰ: et cito ad lapi deitatem ſuam reuertitꝰ. Mollificat et mun dificat ⁊ liquefacit omīa corpora. deinde ſub trahit ſe ab eis pfuſionem. ſicut ſal p lauatio nem. deniq̄ʒ ſal ⁊ vitrum due ſunt res in qui bus eſt totum ſecretum artis. Nec lapis poſ ſet fieri ſine eis: precipue ſine ſale.

R ¶ Item ex libro de naturis reꝝ. Uitrum di citur eſſe de partibus Mercurij. neſcio qua de cauſa: niſi quia recipit tincturam ⁊ colo rem: ⁊ ipm etiam ferrum ſoluit. omniaq̄ʒ cor pora diſſoluit ⁊ diffluere facit. ſicut autem a qua de natura frigida igne caleſit. ⁊ poſtq̄ʒ re frigidatꝰ frigidiſſima fit. ſic ⁊ cinis de q̄ fit vi trū cū ſiccus ſit: ſi humectatꝰ p liquefactionē: poſtea deſiccat⁹ ſicciſſim⁹ erit. ¶ Plini⁹ lib.

S xxxvi. In genere vitri et obſiana numerantꝰ ad ſimilitudinē lapidis quē obſidi⁹ in ethio pia inuenit. Eſt aūt coloris nigerrimi ⁊ trāſ lucidi aliqñ viſu craſſiore ⁊ in ſpeculis parie tum p imagine vmbras reddente. gēmas ex eo faciūt multi. Uidimuſq̄ʒ ⁊ ſolidas imagi nes diui Auguſti capti craſſitudinis huius materia. que etiam pro ipſo miraculo obſia nos quattuor elephantes in concordie tem plo dicauit: ſit ⁊ obſianū tincture genere ad eſcaria vaſa totum rubeus vitrum non trāſ lucens hematinon appellatum. Actor. Et ſic de vitri origine ⁊ natura ⁊ de operatiōe ipſi⁹ in alchimia et virtute i medicinis dicta ſuf ficiant.

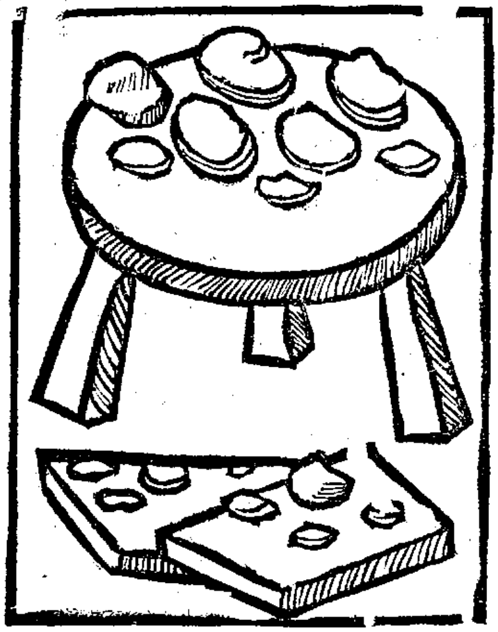

Capitulum. cxl.

V Itriolum. Sera. li. aggre. caꝑ. Zeg. aucto. Galieni. Uidi i mineris tres venas extenſas vnam ſup aliam per longum ſpaciū. ⁊ vena inferior erat ȝeg nigrū id eſt vitriolum nigrū. ⁊ vocatꝰ markaſita. Et ſecūda que erat ſupra eā eſt colcotar vel calci tis. ⁊ tertia que erat ſuperior eſt ȝeg viride. ⁊ eſt vitriolū vel calcantū. ⁊ hec eſt ȝeg nigrū. cōuertitꝰ ⁊ fit colcotar. ⁊ colcotar fit ȝeg viri de: id eſt vitriolū. Eſt aliud vitriolū rubeū. ⁊ omēs tres ſpecies diuerſificantꝰ adinuicē in ſubtilitate ⁊ groſſitudine. quoniā groſſius ex eo eſt ȝeg nigrum. ⁊ ſubtili⁹ eſt ȝeg viride. col cotar eſt mediū inter hec duo. Et virt⁹ iſtoꝝ omnium eſt aduſtiua comburens carnem. ⁊ faciens eſcaram duraȝ. ⁊ eſt ſtiptica. ⁊ vitrio lum viride ⁊ colcotar diſſoluitur neq̄ʒ lique fit: quia coagulatio eius eſt petrificata fortꝰ. Zeg vero viride eſt maturatiuū a calore ſuo naturali maturatione ampliori q̄ʒ colcotar.

Operationes

A ¶ Idem auctoritate Dyaſcoridiſ. Zeg aliud eſt babylonicum ꝛ aliud ciprenſe. ꝛ babylonicum melius eſt durum: quod cum frangit habet interius maculas albas.

B ¶ Et virtus eius eſt ſicut virtus calcitis: et comburit ſicut ipm. Et cyprenſe habet colorem aureum verſus colorem eris frangibile venenoſum: ſicut alumen: interi⁹ habens maculas ſplendidas ſimiles ſtellis.

C ¶ Et melius ex eo eſt recens: mundum: frangibile. Illud autem quod defertur ex babylonia eſt melius et fortius in omnibus q̃ cyprenſe preterq̃ in medicinis oculorū. Nam in hoc eſt debilius cyprenſe. et habet virtutē ſtipticam.

D ¶ Serapion auctoritate Dyaſcoridis. Vitriolum eſt calcantum. habet virtutem ſtipticam conſtrictiuam aduſtiuam. ꝛ quando ſumitur ex eo in potu. ℥. i. cum ydromelle: expellit lumbricos ꝛ aſcarides.

E ¶ Et quãdo ſumitur in potu aufert nocumētum fungorum: faciens euomere. et ponit ex eis puluerem in naribus: ꝛ cõſtringit ſanguinem fluentem ab eis.

F ¶ Et quãdo ponitur ex eo in naribus diſtillato in aqua mundificat caput.

G ¶ Et puluis eius mundificat vlcera que ſunt in naribus ꝛ in auribus. ꝛ ſedat dolores auris: ꝛ occidit vermes in eis.

H ¶ Paulus capitulo de vitriolo Calidum eſt ꝛ ſiccum in quarto. Bulcaſim in libro qui dicitur ſeruitor tranſlato a ſimone de ianua.

I ¶ Forma combuſtionis eſt hec. Accipe calcantum et pone ſuper teſtam nouam: ꝛ teſtã pone ſuper prunas ꝛ ꝛc. Et fit quantitas cõbuſtionis eius ſi fuerit calcantum non multe humiditatis quando non apparebūt ampulle.

K ¶ Et erit deſiccatum deſiccatione forti. et ſi fuerit amplioris humiditatis oportet q̄ dimittatur ſuper prunas quouſq; mutetur color eius.

L ¶ Et quando mutabitur color eius intra ſe: ꝛ vertetur ad ſimilitudinem mogre: oportet q̄ auferas ab igne ꝛ purges. ꝛ ſunt qui ponūt ſuper prunas et exufflant deſuper donec declinant ad citrinitatem. Aut ponūt ſuper teſtam et ponunt ſuper prunas. ꝛ miſcēt donec mutatur color eius.

Capitulum. cxli.

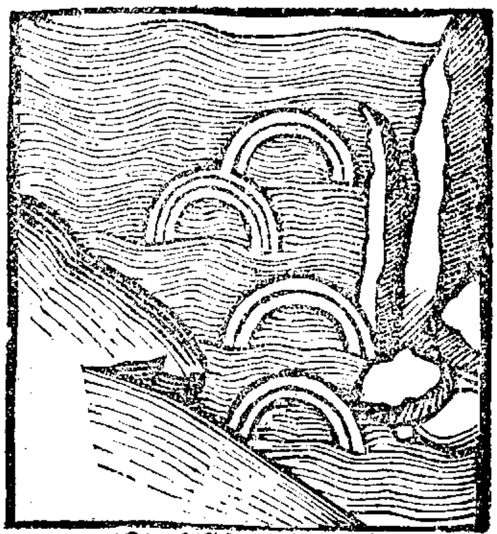

Ris. Iſido. yris apud arabiã naſcit in mari rubro coloris criſtallini ſexangulata: dicta ex argumento yris. Naꝫ ſub tecto ꝑcuſſa ſole ſpecies ꝛ colores celeſtiſ arcus in ꝓximo parietes imitat. Plini⁹. Optima yris eſt q̄ maximos facit arcus: ſimiliimoſq; celeſtib⁹.

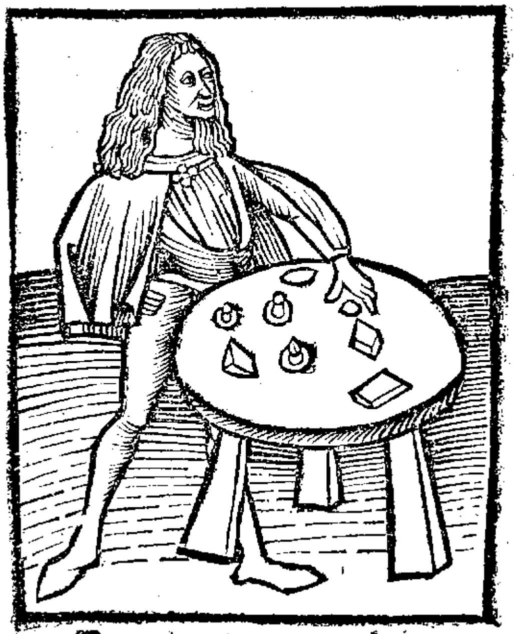

Capitulum. cxlii.

Imemellazuri. Iſidorus. Zimemellazuri: eſt lapis cui⁹ celeſtis color eſt flauus cum corpuſculis aureis. inde fit ꝛ noſtrū.

Operationes

¶ Virtus eius eſt contra melancoliam paſſionem: ꝛ contra quartanam. A

¶ Et ſincopim ex vaporibus melancolicis. B

Capitulum.cclxiij.

Izaa. Serapion libꝛo aggregatoꝛis ca. Hageralazaa.i.zizaa: ⁊ ē lapis
z qui defertur ex iamen ⁊ ex terris ſyri. ⁊ melioꝛ eſt ille qui defertur ex iamen.

Operationes.

A ¶ Et eſt lapis in quo ſunt coloꝛes multi diuerſi: vt albedo ⁊ nigredo ⁊ alij. ⁊ nūꝙ̄ eſt coloꝛis ſinceri.

B ¶ Et non eſt viſum hominibus de iamē nec de regionibus eoꝛum ꝙ aliquis poꝛtauerit ſecum: aut ponat in domo ſua hunc lapidem quin viderit in ſomnijs mirabilia.

C ¶ Et cum hoc facit poꝛtantem ſe eſſe litigioſum inter homines.

D ¶ Et quando ſuſpenditur ſuper infantes auget bauas eoꝛum: ⁊ ſi fiat vas intus ad comedendum vel bibendum. quicunꝙ̄ comederit vel biberit in eo non poteſt doꝛmire.

E ¶ Et quando pulueriʒatur ⁊ aſpergitur iacinctus cum puluere ipſius melioꝛat coloꝛē eiꝰ multum.

F ¶ Et eſt lapis ꝗ̄ eſt durioꝛ inter oēs lapides.

Capitulum.cclxiiij.

Ignites. Iſidoꝛus. Zignites eſt la-
z pis vitrei coloꝛis. qui collo geſtatꝰ contra noctilopam valet. Sanguinem ac mentis alienationem depellit. ⁊ ſi ad incendium ignis tenetur: flamma eius extinguitur. Hoc idem ait enax in lapidario ſuo.

Et hec de lapidibus precioſis ad preſens dicta ſufficiant.

Tractatus de Urinis.

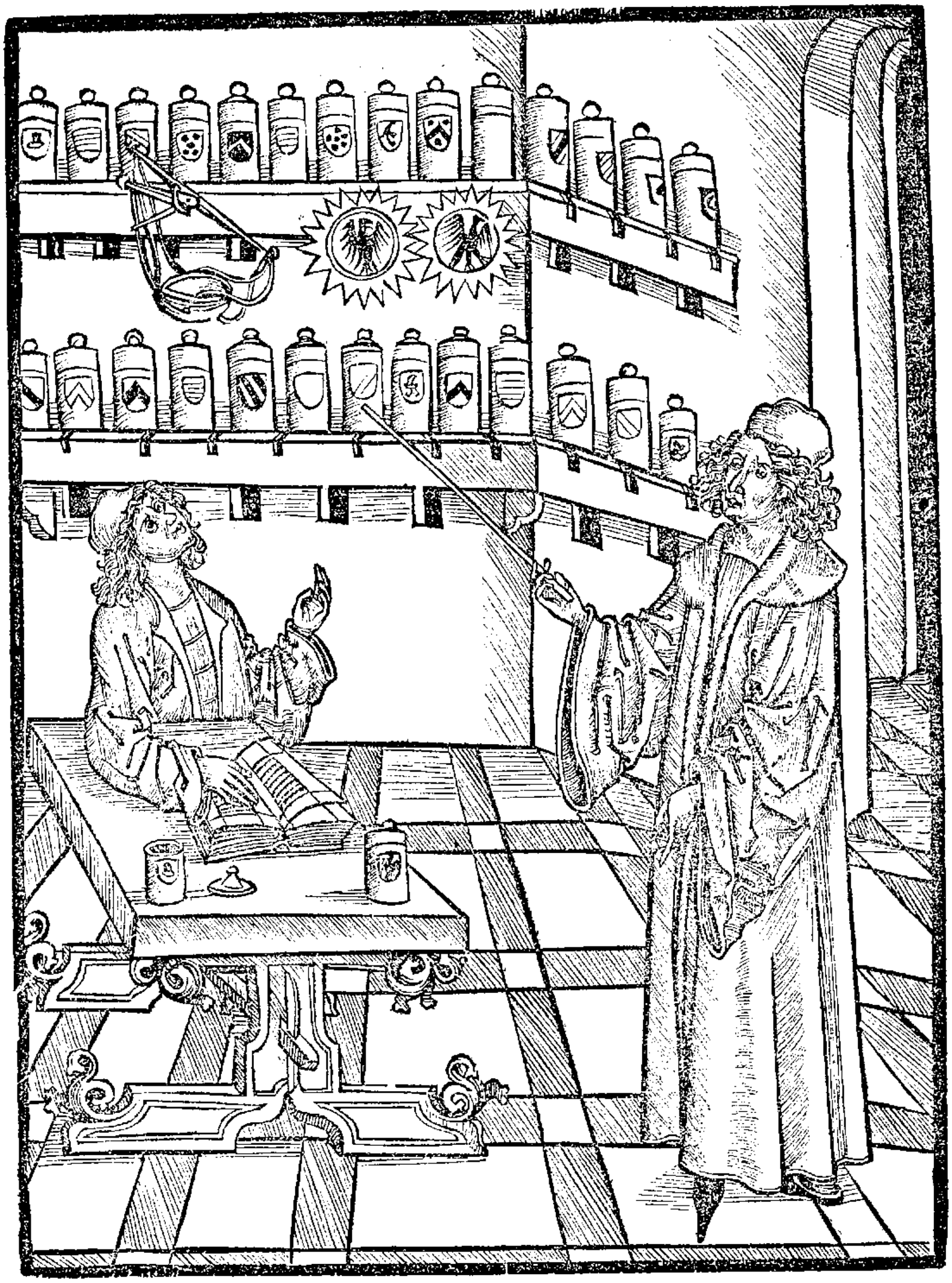

Voniam me-
dicus eſt artifex ſenſitiuꝰ
vt ꝑ ſigna inegritudinum
cauſas deueniat: opus eſt
vt maxime aduertat in me
dicādo ad ꝓ̇ncipalia ſigno
rū genera. q̄ q̄ttuoꝛ a medi
cis appellare cōſueuerūt: vt colligit̄ in ſumma
Galieni in tegni. Quoꝝ ꝓ̇mū ſumit̄ a tumoꝛi
bus. Secundū a doloꝛibꝫ. Tertiū ab opera-
tionibꝫ. Quartū a ſupfluitatibꝫ. Uerum quia
ſigna ſumpta a ſupfluitatibꝫ obijciunt̄ magis
ſenſibꝫ nr̄is: magiſq̧ ſenſitiua dicunt̄. Et cum
inter oīa vrina obtineat ꝓ̇ncipatū: decreui trac
tare de vrinis: ex dictis autoꝝ medicoꝝ totis
viribꝫ ꝯgregare. Nō vt aliq̇d noui me factuꝝ
exiſtimem. Sed vt amoꝛē dn̄oꝝ ſcolariū: quo-
rum filius ſum geram voluntari. Indigent em̄
ſubtili cognitione circa vrinarū ſpecies. Cum
maxime (vt referūt) decipiunt̄ in partibus eoꝝ
Tria em̄ cum melius potero adducā. Pꝛimo
regulas quaſdam: q̄s habet medicus tanq̄ꝫ ꝓ
ſuppoſitione anteq̄ꝫ aliq̇d iudiciū faciat de vri
nis. Scd̄o regulas ſumptas a coloꝛibꝫ. Ter
cio regulas ſumptas a ꝯtentis. ¶ Quantum
ergo ad ꝓ̇mū dimiſſo q̇d noīs vrine. qd̄ tangit̄
ab Egidio carmine. ꝓ̇mo deſcendam ad ꝓ̇nci-
pale. ¶ Pꝛimo notādū ꝙ ab vrina varia ſumū
tur ſigna. Pꝛimo a coloꝛe. Secundo a ſubā.
Tertio a ꝯtentis: que varias diſpoſitiones ha
bent iudicare. Coloꝛ em̄ arguit ſuꝑ cōplexionē
ſcꝫ calidi ꝛ frigidi. cum cauſet̄ a q̄litatibꝫ acti-
uis. ſcꝫ a caliditate ꝛ frigiditate. Subſtantia
ꝟo ſignificat ſupꝛa humoꝛes cū cauſet̄ a q̄lita-
tibꝫ paſſiuis. ſcꝫ humiditate ꝛ ſiccitate. licet per
accidens poſſit coloꝛ cauſari a paſſiuis. vt ex ꝑ-
mixtione rei humide: ꝛ ſanguinis cū vrina. Cō
tentū autē ſuꝑ diſpoſitionē membꝛoꝝ. Ex quo
ſequit̄ immediate ſolutio ad dubitationē eoꝝ
q̇ dicūt ꝙ vrina nō arguit niſi ſuꝑ diſpoſitionē
nutritiuoꝝ: al's interioꝝ. qd̄ eſt falſum. vt patet
ex dictis. Nam ex contento poteſt cognoſcere
medicus ſuꝑ diſpoſitionē caliditatis. Iuxta
illud. Granula reumatice. Secundo ſuꝑ ſto
macho: vt colligitur ab Auicenna ſecūda ter-
cij de ſignis ſumptis ab vrina ſuper aptam ſto-
macho ꝛ alijs diſpoſitiōibꝫ. vt melius clarebit
inferius. Quibus ſtantibꝫ ponunt̄ ſex regule
¶ Pꝛima regula ſumpta ab Auicenna ſecūda
ꝓ̇mi. Et ab yſaac. Pꝛimo: anteq̄ꝫ medicus de
vrinis aduertat: ſeu iudiciū faciat de vrina: de-
bet facere poni eam in vaſe vitreo dyaphano:
rotundo: habente foꝛmā veſice. quale dicit̄ eſſe
vrinale. vt melioꝛ fiat ſequeſtratio ꝯtentoꝛum.
Tale em̄ vas eſt ꝓpoꝛtionatuꝫ: ſiue ſimili loco
naturali vrine. vt colligit̄ ab yſaac tertio d̄ vri
nis. Coꝛrelariū. Ignari medici ſūt q̇ exiſtimāt
poſſe iudicare de vrina ꝯtenta in cyatho: et in
alijs vaſis ſimilibꝫ. Cū nō poſſint cognoſcere
ſimilitudinē: vnitatē ꝛ diuulſiōes hypoſtaſis.
Equalitatē ꝛ inequalitatē eiuſdem. cum talis
ſitus impediat cōpletā ſequeſtratiōeꝫ. ¶ Scd̄a
regula ſumpta ab yſaac ꝓ̇mo de vrinis. Et ab
Auicen̄. ſcd̄a ꝓ̇mi. Urina ſtans in vaſe p̄dicto
nō debet aſpici in aere radioſo: neq̧ in aere ob-
ſcuro nimis. ſꝫ ī loco apto oppoſito aeri radio-
ſo. Pꝛobat̄ ꝓ̇mo. Quia radij venie͂tes ad vas
impediūt ꝑfectā viſionē cum ſint cauſa diſgre
gatiōis ſpirituū deſeruientiū potētie viſiue. Et
ſic nō poteris hr̄e iudiciū de ꝯtentis paruulis
in fundo exiſtentibꝫ. Item ex radijs penetran
tibꝫ in vrinali variat̄ ſitus ꝛ locꝰ ꝯtentoꝝ q̄ cō-
tēta aliq̄n ſunt nimis ſubtilia ꝛ leuia. aliq̄n ni-
mis terreſtria. ꝙ aliq̄n ſunt in ꝑte media. ali-
q̄n in ꝑte inferioꝛi. vt infra patebit de ꝯtentis.
Scd̄a ps regl'e pꝫ. Nā ſi aſpiceret in loco ob-
ſcuro neq̧ poſſit haberi iudiciū ſolidū ꝛ firmū
de coloꝛe ꝑfectū. neq̧ de ꝯtento: neq̧ de ſubā.
q̇ vera. Tertia ps pꝫ. quia inſpiciēdo ipſam in
aere oppoſito aeri radioſo nō ſeq̇t̄ deceptio: ſꝫ
pōt haberi iudiciū de coloꝛe ſubā ꝛ ꝯtentis. Et
iſta eſt cauſa q̄re practicantes applicant veſteꝫ
ſub vrinali: ꝛ maxīe q̄n ſic de rōne albedinis
eſt diſgregare viſum ꝛ ſpiritus. Ita de rōne ni-
gredinis ꝛ fuſcedinis eſt ꝯgregare. ꝛ ſic meliꝰ
aſpiciunt̄ ꝑtes mixte ſubē vrine. Coꝛrelarium.
Medicus aſpiciens vrinam debet poſt ꝓ̇mā
aſpectionē mouere ipā ꝫ paulatim vt meliꝰ diſ-
cernant̄ cōtenta. Coꝛrelarium ſcd̄m. Decipiū
tur medici volētes habere iudiciū bonū de vri
na videntes a lōge. Nō em̄ pn̄t hr̄e iudiciū bo
num: neq̧ de coloꝛe ꝛ cō. et ſubā. ꝓpter diſtan-
tiā em̄ diſgregant̄ ſpiritus. et iſti tales vt pluri
mū male iudicant. Et dato ꝙ aliquale iudiciuꝫ
poſſet de coloꝛe haberi. nō tn̄ poteſt ſic haberi
de ꝯtentis. Quibꝫ medicus melius diſcernit
diſpoſitionē lapſus. Patꝫ coꝛre. ex ꝟbis Aui.
ſcd̄a ꝓ̇mi. Quanto em̄ tibi plus approximes:
tanto ſpiſſitudo augetur. ꝛ q̄nto plus elongas:
tanto claritas augmentat̄. Coꝛre. iij. Errant
medici aſpicientes vrinā ad lumen candele ꝓ-
pter p̄dicta. ¶ Tertia regula ſumpta ab Aui.
ſcd̄a ꝓ̇mi. Medicus volens certū iudiciū hr̄e
debet colligi eam facere in mane celebrata di-
geſtione. Talis em̄ arguit ſuꝑ diſpoſitonē lap
ſus: tum rōne coloꝛis. tum ſubē. tum ꝯtentoꝛū
ꝙ q̄nto vrina lōgioꝛi tꝑe ſeruat̄ ab intra tanto
maioꝛi actione caloꝛis fit maioꝛ ſeq̄ſtratio par
tiū: ꝛ maioꝛ depuratio. Et ſic verificat̄ dictum

Auiceñ.ſcđa ꝑmi. Et fit pma vrina q̄ in mane colligit᷑. Corre.pmū. Ignari ſūt illi:q̄ vt doctores videant᷑ alijs volūt hr̄e vrinā de hora in horā.cū in nulla tali medic⁹ poſſit hr̄e cōpletū iudiciū. Corre.ij. Ignari ſūt illi ex q̄ in tam paruo tp̄e nō ſit poſſibile fieri ſeq̄ſtrationē debitā ⁊ deputatā. Et h̄ nō hꝫ in dolore renali a retentiōe lapidū. Et vbi retentio vrine eſt difficilis. Et ē cauſa plurimoꝝ nocumētoꝝ. In q̄ caſu medicus debet hr̄e vnā vrinā q̄tiens voluerit mictā vt cognoſcat materiā an purget᷑ ꝑ vias vrine: ⁊ q̄nta. Et ex h̄ verificat᷑ dictū practicantiū: ꝙ q̄nto in paſſionibꝫ renum ⁊ veſice vrina fuerit groſſior ⁊ turbulētior: tanto melior. ¶ Quarta regl̄a. Anteq̄̄ medic⁹ iudiciū faciet debet eam immediate aſpicere cuꝫ fuerit micta. deinde bn̄ coopiat᷑ cum pāno ne alteret᷑ ab aere exteriori. Poſt horā iteꝝ aſpiciet: ⁊ tunc erit facta depuratio ⁊ reſidentia partiū de q̄bꝫ medic⁹ pōt hr̄e cognitionē. Poſt em̄ tale tp̄s debilitat᷑ ⁊ calorꝭ ſignificatio mutat᷑. color variat᷑ ⁊ ypoſtaſis. vt colligitur ab Auiceñ.ij.i.doctrina.iij.ca.i. Et ſubdit. Ego āt dico ꝙ nec poſt horā. Prima āt ps deducit᷑ ſic. Quia aliq̄ vrina mingit᷑ turbida: deinde clareſcit. Aliq̄ clara: deinde turbida fit. Prima em̄ melior. Scđa ꝟo ſignificat abſolute expulſiuā ꝟtutē fortioreꝫ: licet ſcđa cū in febre putrida apparet indicet ſalutē ꝓpinquam Cū in paruo tp̄e turbida fit poſt eius mictū: qꝛ ſignificat ſubtilitatē ⁊ facilitatē coꝝ. vt pꝫ ab yſaac.i.febriū. Aliq̄ ꝟo mingit᷑ turbida et manet turbida. ⁊ iſta eſt deterior vt plurimū. ſignificat em̄ vt plurimū corruptionē ⁊ ebullitionē hūoꝝ. vt pꝫ ꝑ Gal'. Et de criſi. Et notanter dicit vt plurimū: qꝛ in paſſione renuꝫ ⁊ ylios ſeu inteſtinoꝝ nō ꝟcat h̄ ſꝫ magꝭ purgare materiā ꝑ vias vrine. Coꝛ.ꝑmū. De vrina a lōge delata medic⁹ pt̄ hr̄e iudiciū eſtimatiuū tm̄: ⁊ non ſcientifficū. vt patebit inferi⁹. Alterat᷑ em̄ ꝑmo ex aere. ſcđo ex ꝑte longitudinis tp̄is. tertio ex motu. Et notanter dr̄ eſtimatiuū iudiciū ⁊ nō cōpletū. qꝛ ex iſta tali medicus pōt cognoſcere multa. vt declarabit᷑ infra. q̄re. ⁊c̄. Corre.ij. vt dr̄ de ꝓdicta pariformiter eſt dicendū de vrina reducta ad ignē vel aquā calidā. qꝛ nō pōt hr̄e ꝑfectā cognitioneꝫ: ex q̄ reſoluāt᷑ ꝑtes ſubtiles. Etiā eo ꝙ variat᷑ color ⁊ ſuba. ¶ Quinta regl̄a. Anteq̄̄ medic⁹ iudiciū faciat de vrina dꝫ cōſiderare etatē egrotātis. aliter nō ē poſſibile ipm hr̄e firmū iudiciū de vrina. Nā alia dꝫ eſſe vrina infantis nat᷑aliter. alia pueri. alia iuuenis. alia ſenis. alia decrepiti. vt pꝫ ꝑ Auic̄.ij.i.ca.ix. Vrina infantꝭ dꝫ eſſe alba lactea. Patet. qꝛ ſupfluitates vrine ꝓportionant᷑ nutrimēto. Cū aūt puer nutriat᷑ lacte: ſeq̄t᷑ ꝙ vrina debet eſſe alba ⁊ lactea. Vrine pueroꝝ debēt eſſe ſpiſſiores ⁊ nō ita albe. Patet. qꝛ calidū naturale ſuffocat᷑ ab humido multo. In iuuene dꝫ eſſe citrina ⁊ ſubtilis. ⁊ ſicut de ratōne flegmatis eſt groſſare ⁊ dealbare: ita de rōne caliditatꝭ eſt intingere ⁊ ſubtiliare. Cū ergo in iuuētute calor ſit fortior ⁊ magis igne⁹: ſeq̄t᷑ vrinā debere apparere ſubtilē ⁊ citrinā. Itē qꝛ iuuent⁹ aſſimilat᷑ igni: ergo ſeq̄t᷑ vrinā eſſe talem. In ſene aūt vrine debent eſſe albe ⁊ ſubtiles. qꝛ diminut⁹ ē calor naturalis: ⁊ ſuffocat᷑ a multis ſupfluitatibꝫ rōne indigeſtiōis. ad quaꝝ multiplicatōeꝫ ſequit᷑ opilatio: ⁊ ita ſubtilitas. Et in decrepito erunt vrine magis tenues ⁊ magis albe rōne dicta. Ex q̄bꝫ ſequit᷑. Ignota etate medic⁹ non poteſt hr̄e iudiciū firmū ⁊ noticiā certam. Declaratur exemplariter. Ponam⁹ ꝙ medico offeratur vrina iuuenis alba ⁊ ſpiſſa q̄ ſit talis mediante lapſu ſtomachi ad frigiditatē nō dubiū eſt: qꝛ non habita etate medic⁹ iudicabit illam vrinā eſſe pueri: ⁊ naturalem talem. Et ita iſte non habebit iudiciū de lapſo ſtomachi. Ergo oportebit medicū aduertere ad etatem. Correlariū ꝑmū. Licet ꝯcluſio ſit vera: ꝯtingit tn̄ in ſenibꝫ fieri vrinas groſſiores ⁊ ſpiſſiores valde. Patet rōne multiplicationis flegmatis. Cum hoc viderit medicus debet pronoſticare generationē lapidū in renibus ⁊ veſice pl⁹ in veſica Correlariū ſcđm ſumptū ab yſaac.i. de vrinis ſicut oportet medicū volentē cognoſcere vrinā ⁊ ꝑfecte ꝯſiderare etatē. ita oportet eum aduertere ad complexionē. quia complexiones proportionant᷑ etatibus: ⁊ econuerſo. In colerico debet eſſe vrina citrina ⁊ tenuis. In flegmatico pallida ⁊ ſpiſſa. In melancolico glauca ⁊ tenuis. In ſanguineo rubea ⁊ mediocris. Correlariū tertiū. Cautius eſt medico dubitāti de etate: cuius etatis ſit anteq̄̄ iudiciū faciat de vrina: q̄̄ dicere vtrū iſte ſit infans vel puer. ⁊c̄. Patꝫ. qꝛ ex hoc ſermone poſſet increpari: quia nō cognoſcat vrinā pueri infantis. qꝛ hui⁹ etatis poteſt referre ad etatē puericie infantie iuuentuti. ¶ Sexta regula. Et eſt ꝯcluſio de mēte Auicenne. Medicus debet certificari de regimine egrotantis circa res nō naturales ante q̄̄ iudicium faciet de vrina aliter nō poteſt iudicare bene. Declarat᷑. Nam ꝟm diuerſitates medicine aſſumpte diuerſificat᷑ vrina. Patet. qꝛ ſi q̄s aſſumpſerit crocū aut caſſiā ei⁹ tingit᷑ vrina ad citrinitatē. vt pꝫ ꝑ Auic̄.ij.i.ca.i. Nō ſicq̄ in cibo rem tingentē aſſumpſit ſic̄ crocum ⁊ caſſiā. patet ex eo: qꝛ crocus rōne caliditatis eſt aperitiuus. ⁊ per conſequens habet rapi ad vias vrine. ⁊ ita tingit vrinam ꝟm colorē. Item ſi quis aſſumpſerit olera que tingunt ad viri

ditatē. vt pꝫ p Auič. loco pallegato. Jta etiā dicendū ē de vino: qđ mutat vrinā ſm colorē. Cauſa deducit: q2 ſupfluitates ꝓportionāt nutrimēto de q̄ ſupfluūt. Certificet g̊ medic⁹ ſi ſibi obijcit vrina q̄li dieta fuerit vſus anteq̄ dieta fuit. Cōſideret cib9 a medico ex pte q̄ntitatꝫ ⁊ ex pte q̄litatꝫ q̄ pceſſit emiſſionē vrine. De rōne eīn cibi groſſi ⁊ viſcoſi vrina diſcolorat. Ex pte vero q̄ntitatꝫ: q2 multitudo cibi vrinā diſcolorat. pꝫ. q2 ſuffocat calor naturalis. Corr. i. Sic de ratione multitudinis cibi eſt diſcolorare vrinam: ita de rōne famis ⁊ ieiunij in pncipio ē colorare vrinā. Certificet g̊ an pceſſit ieiuniū vel nō. Pꝫ. q2 in pncipio ieiunij fortificat calor. ⁊ ideo colorat vrina. Jn fine āt ⁊ in pceſſu minuit calor: ⁊ ideo diſcolorat. Quare dr notāter in pncipio. hoc totū colligit ab Auič. in. i. de vrinis. Urina neq̄ ſit illi⁹ q̄ aquā nō bibit: neq̄ cibū comedit. et notāter aquā: q2 arabes ex lege nō bibūt vinū. Corr. ij. Certificet itez: vtꝝ pceſſit exercitiū: aut ira. aut timor. aut vigilia. anq̄ iudiciū faciat. Hec eīn tingūt vrinā ad citrinitatē ⁊ rubedinē. Et pꝫ. q2 ad exercitiū laborioſuꝫ ſeq̄t ebulitio ſanguis. g̊ tinctura in timore trahit calor ad intra ⁊ fortificat ⁊ vnit. Et per ɔſequēs tingit vrina. Jſtđ correlariū ē Auič. loco pallegato. Neq̄ ſit q̄ ſe exerceat motib9 et diſpoſitōib9: q̄ ſūt extra curſū nāe. q̄ colorē mutant ſicut ieiuniū. vigilie. labor. timor. aut ira. Corr. iij. Aduertat medic⁹ vtꝝ balneum pceſſerat: aut vomit⁹. aut euacuatio. pariter vnctio facta circa dorſū. balneatio facta in aq̄ ſulphurea aut marina colorat vrinā. q2 alterant renes ad caliditatē. Balnea in aq̄ dulci vrinā diſcolorāt. ⁊ ſilr vomit⁹ laborioſus. aut euacuatio tingit. Unctio etiā cū reb9 calidis circa renes eſt cauſa tincture. vt pꝫ loco pallegato. Corr. iiij. Aduertat medic⁹: vtꝝ pceſſerit coit⁹. de rōne cui⁹ erit inſpiſſare ⁊ impinguare vt ita loquar Aut aſſumptio medicine reſpicietꝫ humorē determinatū. vtꝫ. Aſſumptio reubarbare ex hoc vel ɔſimili tingit vrinā. Jſtđ correlariū pꝫ ab Auič. ca. pall. Et coit⁹ vrinā valde impinguat ⁊ vomit⁹. ⁊ euacuatio. Hoc idē tāgit Egidius ī his metrꝫ. Etas: nāa: ſex⁹: labor: ⁊ ira dieta. Cura: fames: mot⁹: lauacrū: cib9: vnctio: pot⁹. Debent certa rōne notari: ſi cupis vrine iudex conſultus haberi.

p

Oſitis regulis generalib9 q̄s habet p ſupponere medic⁹ anteq̄ aliqđ iudiciū faciat de vrina. Nūc dicendū eſt de regulis ſumptis a colorib9 vrinaꝝ. ¶ Primo notandū q̄ q2 color cauſat a qualitatib9 actiuis. Hinc eſt q̄ ex h̄ medici arguūt ſup cōplexionē calidā ⁊ frigidā. Et h̄ pmo. Color bonus cum ſub̄a bona arguit cōplexionē bonā: ⁊ ſup̄ fortitudinē v̄tutꝫ. cum ſub̄a mala ſup̄ debilitatem v̄tutis. Color aūt malus arguit ſup̄ debilitatem v̄tutis ⁊ malā cōplexionē. vt inferi⁹ declarabit. Exemplū pmi. Si mingeret color rubeus cū ſubſtantia multū tenui: ex h̄ habetis arguere debilitatē v̄tutis. maxie in corpe ſanguineo. Exemplum ſecundi. Si eſſet econuerſo. ¶ Notandū ſcđo: q̄ licet genera coloꝝ ſint tm̄ duo. ſ. albedo ⁊ nigredo. vt colligit. ij. pmi. ca. i. Tn̄ nō ſolus medic⁹ ex his iudicat ſup diſpoſitione vrine. ſed ex his colorib9 intermedijs qui dicunt eſſe plures. vt quoꝝ aliq̄ ſubdiuidūtur poſtea in alijs colorib9. vt iſti. citrinus. ſubcitrinus. ruffus. ſubruffus. rubeus. ſubrubeus. rubicūdus. ſubrubicundus. inopos. kyanos. viridis. liuidus. niger. nigerrim⁹. alb9. lacte⁹. glauc⁹. karopus. pallidus. ſuppallid⁹. Sciendum q̄ citrinus ⁊ ſubcitrinus iſte due ſignant mediatam digeſtionē. Ruffus ſubruffus iſte due vrine ſignant pfectā digeſtionē. Rubeus ſubrubeus. Rubicūdus ſubrubicundus: iſte quatuor vrine ſignāt exceſſum digeſtionis. Jnopos kyanos iſte due vrine ſignāt aduſtionē Uiridis liuidus. iſte due vrine ſignant ſuperaduſtionē. Niger nigerrim⁹. iſte due vrine ſignant mortificationē Albus. lacteus. glaucus. karopus. iſte quatuor vrine ſignificant indigeſtionē. Pallidus ſuppallidus. iſte due ſignant pncipiū digeſtionis. De illis inferi⁹ latius patebit. ⁊c. ¶ Tertio notanduꝫ: q̄ licet plures ſint colores: quatuor tn̄ pncipales dicunt. quoruꝫ vn⁹ eſt albus. ſecūdus niger. tertius citrinus. quart⁹ rubeus. q̄ poſtea diuidunt. Albus autē color arguit ſup frigidā ⁊ humidā cōplexionē ⁊ ita ſup cōplexioneꝫ flegmaticā. Niger ſuper frigidā ⁊ ſiccā complexionē. ⁊ ita ſup cōplexionē melancolicā. Rubeus ſup complexionem calidā ⁊ humidā. ⁊ ita ſup cōplexionē ſanguineā. Citrinus ſup complexionē calidā ⁊ ſiccā. ⁊ ita ſup cōplexionē colericā. Et iſta oīa patebūt clarius cū ponūtur regule. ¶ Quarto notandū: q̄ aliq̄ imaginant ſufficientiā colorum h̄ modo. q2 color cauſat in vrina a ut calore naturali q̄ eſt auctor digeſtionis. Et q2 digeſtio cōſideratur q̄nq̄ modis. Primitiue. Jniciatiue. Perfectiue. Exceſſiue. ⁊ Corruptiue. Et iſtos q̄nq̄ modos multiplicant p humores. ⁊ ſic reſultant colores numero viginti h̄ modo ſignificantes. Aut puationem digeſtionis. ſic niger in melācolico inq̄ntum cauſetur a frigiditate ſuffocante calorē naturalē. Liuidus ī flegmaticis. q2 h̄ ſignificat maximā diminutionē caloris. Albus ī colerico. Subcitrinus in ſanguineo. Colores ſignificantes pncipiū digeſtiōis

ſunt. Glaucus ĩ melãcolico. Karopus in flegmatico. ꝛ eſt ſimilis lane cameloꝝ. Et dꝛ a karos qḋ eſt gaudiũ poſt factũ. Subpallidus in colerico: ac rubeꝰ in ſanguineo. Colores ſignificantes ꝑfectã digeſtionẽ ſunt ſubcitrinus in melãcolico. Subpallidus ĩ flegmatico. Citrinus in colerico. Subruffus in ſanguineo. Colores ſignificãtes exceſſum digeſtiõis ſũt Subrubeus in melãcolico. Rubeus in flegmatico. Subrubicundus in colerico. Et rubicundus in ſanguineo. Colores ſignificãtes corruptionẽ digeſtionis. Viridis in melãcolico. Kyanos ĩ colerico. Niger in ſanguineo, ꝓut cauſat̃ ab aduſtiõe a ſanguĩe. Ex q̃ ſeq̇t̃ ꝙ color niger arguit ſuꝑ ꝑuationẽ digeſtiõis: ꝛ ſuꝑ corruptã digeſtionẽ. Quid aũt debemꝰ intelligere ꝑ terminos iſtoꝝ patebit inferius.

De colore nigro.

p Oſitis notabilibꝫ ex q̇bꝫ apparẽt ſpẽs coloris in generali: ꝛ ſufficientia eorũ: nũc determinãdũ erit de ipis ĩ ſpeciali Et incipiã a colore nigro: cũ deterior ſit ceterꝭ cõmuniter: ꝛ affirmat maiorẽ timorẽ. ¶ Primo notandũ ꝙ color niger in vrina cauſat̃ tribus modis. Aut ꝑ viã aduſtionis: aut mortificationis: aut admixtiõe rei nigre. Et differunt. qꝛ vrina nigra cauſata ꝑ mortificationẽ eſt obſcura ꝛ tenebroſa. qḋ nõ apparet ſenſibiliter ĩ alijs Differũt ãt vrina cauſata ꝑ viã aduſtõis ab ea q̃ cauſat̃ ꝑ admixtionem rei nigre. quia in vna apparẽt ꝑtes difformes: qꝛ vna groſſior altera. ĩ ꝓmo ꝓ nõ. ¶ Scḋo notandũ ꝙ color niger nihil aliud eſt q̃ʒ lux incorporea in corꝑe tenebroſo vmbroſo. vt patʒ ꝑ Philoſophũ. Nam ſi accidit color niger in nubibꝫ: qꝛ radij ſolares nõ poſſunt penetrare corpꝰ vmbroſum. ſed eius reuerberatiões retinẽt in ſuꝑficie ꝛ inducitur nigredo. Ita a pari debemꝰ ſpeculari de actiõe caloris naturalis in maſſam humeralẽ. ¶ Tertio notandũ ꝙ color niger eſt multiplex. vt pʒ ꝑ Auic. ſcḋa ꝓmi. cap. ꝓprio. Nã colorẽ nigrũ qñqꝫ ꝓcedit color fuſcus: aliqñ color viridis: aliqñ color citrinꝰ: qḋ verificat̃. Nam vrina nigra qñqꝫ cauſat̃ a frigiditate ſuffocante calorẽ naturalẽ: vt tactũ eſt. Aliqñ caliditate ſuffocãte ꝑ viã inflãmationis vrine nigre. Primo eſt admixta citrinitas ꝛ ꝓcedit vrina nigra. Scḋo ẽ admixta viredo ſimilis colori lapidis indici: quẽ ꝓcedit vrina nigra ĩ digeſtionẽ aut fuſcedo. Ex q̇bꝫ ſequunt̃ regule q̇ndecim. ¶ Prima regula. Vrina nigra in q̃ntitate multa cũ ypoſtaſi nigra in die cretico ſuꝑuenĩẽs in febre acuta: cum odore acuto ſedimine ſubtili ſignificat dolorẽ capitis ꝑmixtionẽ rõnis. ꝛ ex ꝯſequente fluxũ nariũ in die cretico: qꝛ ſignificat ebulitionẽ humoꝝ ſubtiliũ. q̇ faciliter eleuãt̃ ad caput: ꝛ inducũt accidentia ꝓdicta. ¶ Scḋa regula. Vrina nigra cũ odore magno inflãmationem ſ̄cat in mẽbris ſpũalibꝫ: ꝛ in febre acuta aliqñ mortẽ. Nam odor magnꝰ in vrina inſequit̃ motionẽ fortẽ caliditatꝭ. vt Auic. loco ꝓall. ad quẽ inſeq̇t̃ inflãmatio. ¶ Tertia regl'a. Vrina nigra quã ꝓcedit citrinitas aut admixta citrinitati ſ̄cat ycterICiã citrinã. pʒ. qꝛ ſ̄cat opilationẽ factã in ciſtim fellis aut in vijs intermedijs. ꝓpter quã color nõ pt̃ trãſire ad inteſtina: regurgitat ḡ ad vias vrine. ꝛ ꝑ ꝯſequẽs accidit talis vrina vt pʒ ꝑ Auic. ṽ. i. ¶ Quarta regl'a. Vrina nigra quã precedit fuſcedo aut q̃ ſitilli admixta: ſ̄cat ycterICiã nigrã aut ſpleneticã. qꝛ ſ̄cat opilationẽ in regione ſplenis. ꝓpter quẽ humores melãcolici nigri nõ poſſunt trãſire ad ꝓprium receptaculuʒ regurgitant ad vias vrine. Et ita ꝑuenit ſimilis vrina. ¶ Quinta regl'a. Vrina nigra quã ꝓceſſit viridis vrina: aut declinans ad viriditatẽ ſ̄cat extinctionẽ caloris naturalis. ꝛ ꝑ ꝯñs ſ̄cat mortẽ. qꝛ ſ̄cat abundantiã frigiditatis ſuffocãtis ipm calorem. ¶ Sexta regl'a Vrina nigra guttatim micta ꝛ pauca cũ ꝑuatione odoris ſ̄cat mortẽ: qꝛ ſ̄cat naturã ſuperatam a morbo q̇ nõ ꝑficit aliquã pugnã ꝯ ipaꝫ. Patet ꝑ Auicen̄. in loco preall'. Correlarium. Quanto vrina faciliter mingit̃: tanto melior. qꝛ ſignificat fortitudinem virtutis expulſiue et virtutẽ animalẽ bene ſe hr̃e. ¶ Septima regl'a Vrina nigra in muliere cũ humore feculento in fundo reſidente ſ̄cat actualem fluxum mẽſtruoꝝ. patet. qꝛ ipſa ꝓpter feculentiã q̃ funduʒ petit: vrina ſuperius alleuiat̃ ꝛ inferiꝰ inſpiſſatur. Cauſa autem ꝓpter quã denigrat̃ hec eſt. Sanguis eñ menſtruoſus admiſcetur cum vrina. ꝛ ita denigratur vrina. Sanguis auteʒ exiens venas immediate denigrat̃. patet viſui qñ extrahitur a venis. ꝛc̄. ¶ Octaua regula. Vrina pauca ꝛ fetida in febre ſ̄cat mortem in die cretico. patet. qꝛ ex magnitudine ſignificat̃ mortificatio. ex paucitate conſumptio humidi ſubſtantifici: ex fetore ſignificatur ſuꝑ corruptionem humoꝝ. vt patet de morbis peſtiferis. Vrina nigra ſpiſſa cũ colore nigro in ꝓncipio morbi cuʒ alijs ſignis bonis ꝑdurans vſqꝫ ad ſeptimũ diem cũ ꝯiuncta ypoſtaſi: ſalutẽ ſignificat rõne caliditatis aduenientis. Correlariũ. Quanto vrina fuerit maior: tãto melior. Pauca tanto deterior propter rationes adductas. Et nigrior tanto peior. ¶ Nona regula ab auctoritate Auicenne ſumpta. Vrina nigra in multa quantitate cui non eſt viredo apparens in febre quartana ꝛ doloribus dorſi ꝛ matricis

eſt ſignum ſalutis. Patet. quia ſignificat materiam que faciebat febrē euacuari per vias vrine ⁊ per virtutem fortem ſupra ipſum. ergo ſignum ſalutis. Correlarium. Bonum in practica cum medicus viderit vrinam denigrare in febre quartana debet prenoſticare ſalutem: et ſe eſſe in declinatione. q̄a ſignū eſt ꝙ materia incepit euacuare per vias vrine. ¶ Decima regula. Urina nigra oleaginoſa non ratione renum aut veſice: ſignificat mortem propinquā ⁊ ſpaſmum ex ſiccitate. Patet. quia talis vrina ſignificat conſumptionem humidi ſubſtantifici ⁊ partium membralium. Et dicitur notanter vicio non exiſtente in renibꝰ aut veſica. q: tunc ſignificat caliditatem renum. Et hoc colligit̄ ex ſententia ypo. p̄mo pronoſticoꝝ. Cauendū ne veſice vicio capiat̄ vt q̄d ſuum eſt alienū diiudicetis. quia in calculoſis ⁊ in patientibꝰ circa renes: tales vrine turbide et obſcure conſueuerūt apparere. Correlarium. Bonum eſt ꝙ anteq̄ꝫ medicus iudicium faciat de vrina certificat: vtrum patiatur in renibꝰ. aut ſit cōſuetus facere tales vrinas. ¶ Undecima regula. Urina nigra ⁊ groſſa ⁊ poſtea conuertitur ad albedinē ⁊ tenuitatē. ſignificat caſum vltime digeſtionis. Patet. quia ſignificat priuationē caloris naturalis non potentis colorare vrinā vt patet per Auicennā ſcd̄a primi capi. preallegato. ¶ Duodecima regula. Urina nigra cū ypoſtaſi in medio que dicitur encormia ab egidio. notabilem ſignificat ſurditatem ⁊ inſtantiam vigiliarum ⁊ fluxum ſanguinis narium ex parte dextra ſtante fortitudine virtutis. Patet. quia ſignificat vapores calidos ſubtiles eleuari ſurſum. ergo ⁊c̄. Patet etiam ab yſaac p̄mo de vrinis. ¶ Tredecima regula. Urina nigra multa apparens in die cretico: ad cuiꝰ euacuationē ſubleuatur virtus eſt ſignū. Patet. ſignificat em̄ materiam euacuari facientem febrem. Et dr̄ multa duobꝰ modis. Aut q: mingitur ſepe ⁊ parum. aut quia raro ⁊ multum. ¶ Decima quarta regula. Urina nigra ⁊ ſpiſſa in qua fuerit ſedimen rotundum cū tenſione ypocundrioꝝ. aut ſtante ſudore. aut apoſtemate in aliqua parte: eſt ſignum mortis. Patet. quia ſignificat vltimā aduſtionē. ergo patet ꝑ Auicennam ſcd̄a quarti. capitulo p̄allegato. Urina nigra velut rubigo ferri in lento febre: ſtrangulationem ſignificat. ¶ Decima quinta regula. Urine nigre apparentes in febribꝰ cū ſudore capitis. aut colli. aut dorſi. eſt ſignū malum ꝙ eger tendit ad mortem. patet. q: ſignificat aduſtionē in membris ſuperioribꝰ. ergo ſignificat malū. Patet ꝑ yſaac p̄mo de vrinis. Et Auicenna ſecūda quarti de ſignis vrine nigri. Correlariū. Sudor fetens circa collum vel caput non eſt bonus: vt plurimū. licet in mulieribus magis ſaluus ſit.

De urina liuida.

Upra dictū eſt de nigra vrina q̄ eſt deterior ceteris: poſt ipſam ponit̄ liuida Ideo ſecūdo p̄ncipaliter declarandū. ¶ Primo notādū ꝙ ꝑ liuiditatē habemꝰ intelligere q̄ndā plumbeitatē. q̄ ſiIat̄ veſtigio terreo Et talis vt plurimū capitur a mortificatione. Correlarium. Cum medicus viderit vrinam ſimilem colori plumbei debet iudicare. vt patebit ex regulis. ¶ Secundo notandū eſt ſicut dictū eſt de vrina nigra que cauſatur tribꝰ modis. ita dicendum eſt de vrina liuida que cauſatur per viam mortificationis. aut ꝑ viam adiectionis alicuius rei liuide. vt ex mixtione alicuius humoris frigidi derelicti ab ip̄a natura. Signa autem ad cognoſcendū ſunt. Nam qn̄ cauſatur a mortificatione apparet ſimpliciter liuida. qn̄ autē ab aduſtione apparet ſubnigra: vt eam precesserit vrina viridis. quoniā ab admixtione groſſior et ſpiſſior in vna parte q̄ꝫ in alia. ¶ Tertio notandum. Urina liuida aut eſt liuida ſ̄m totum aut ſ̄m partem. Si abſolute: deterior eſt prima q̄ꝫ ſecunda. Nam vrina ex toto liuida ſemꝑ cauſatur ex mortificatione. Urina aūt liuida ſ̄m partem non. ergo prima eſt deterior. Urina aūt liuida per totum cauſatur tribus modis. Aut a mortificatione humorum. aut epatis mortificatione. aut mortificatione vtriuſq̄ꝫ ſimul. A mortificatione humorū qn̄ fuerint relicti ab oꝑatiōe nature. A mortificatione epatis qn̄ fuerit infrigidatū vltima infrigidatione. Et ſignū ad cognoſcendū qn̄ a mortificatione vtriuſq̄ꝫ aut vniꝰ tm̄ eſt. quia ſi a mortificatione vnius tm̄ facit reſidentiam ⁊ ſpiſſior apparet in vna ꝑte q̄ꝫ in alia. Si autem a mortificatione vtriuſq̄ꝫ: neq̄ꝫ fit ſequeſtratio: neq̄ꝫ reſidentia. vt dictū eſt. Iſta aūt ſumuntur ab yſaac p̄mo de vrinis. ¶ Quarto notandū vt colligit̄ ab yſaac cū q̄cunq̄ꝫ ſuꝑfluitate nr̄i corꝑis ſemꝑ egredit̄ aliq̄d de vtili videlicet aliquid de calore ⁊ ſpū. Aliter nō ꝯtingeret vrinā attenuari ⁊ inſpiſſari. poſtq̄ꝫ extra micta eſſet: niſi aliquid de calore et ſpū cum vrina egrederetur. Quando aūt iſte calor ⁊ ſpūs obſuſcantur redditur vrina liuida. quare ex his ſequuntur alique regule. ¶ Prima regula. Urina liuida per totū in qualibet egritudine eſt ſignū propinque mortis. Patet. quia talis vrina ſignificat mortificationē ſpirituū: aut epatis: aut humoris. ⁊ maxime ſanguinis. qui meret̄ dici primus humor. modo ſtāte mortificatiōe alicuius

iſtorū ſeqͥ̃ mors. Aſſumptū ꝓbaṫ. Liuiditas
eīn ꝑ totū ſignificat vltimū infrigidationē. ꝛ ꝑ
ꝯſequēs mortificatōez. ḡ ꝛc̄. Cōfirmaṫ auctori
tate ꝑncipis Auic̄. ſcḋa q̄rti de ſignis ſumptis
ab vrina liuida. ¶ Scḋa regula. Urina liui-
da aliqualiter ſubnigra: quā p̄ceſſit vrina viri-
dis eſt ſignū mortis. Ptʒ. qꝛ ſignificat vltimam
aduſtionē mēbroꝝ ad quā ſeqͥ̃ mors. Colligiṫ
ab yſaac p̄mo de vrinis. Correlariū. Urina li
uida quā p̄ceſſit vrina cuiuſcūqꝫ ꝯditionis eſt
multum mala. Ptʒ. qꝛ abſolute ꝑcat mortifica-
tionez caloris naturalis ꝛ ſpirituū. ¶ Tertia
regula. Urina in q̄ fuerit circul⁹ coloris plum
bei aut liuidi in ꝑte ſuꝑficiali declarat epylen-
tiā. Iſta regl̄a ſic ꝓbaṫ. Nā talis vrina manife
ſtat ebulitionē ꝛ corruptionē in ſpiritibꝫ mem
broꝝ animatoꝝ ꝓpter opilationē ad quā ſeqͥ̃
epilētia mō talis ebulitio eſt cauſa liuiditatis
vrine. ḡ regula v̄a. Hic ꝑmo colligiṫ ab Auic̄.
ſcḋa tertij. cap̄. ꝓprio. Ab yſaac p̄mo de vrinis.
Correlariū. Sequente epilentia ī fieri aut in
facto eſſe talis vrina ſic apparēs eſt mala. quia
ſignificat malā diſpoſitionē ꝯfirmatā in cere-
bro. ad quā ſecuta eſt ebulitio in ſpiritibꝫ. ḡ. ꝛc̄.
¶ Quarta regula. Urinam ꝑm partē liuida
ſtante tumefactione vētris magnā demōſtrat
ydropiſim. probaṫ. Nā ydropiſis ſiue aſclites
ſiue tympanites. vt plurimū cauſanṫ a frigidi
tate exceſſiua epatis ad quā ſeqͥ̃ ſuffocatio ca
loris ꝛ ſpirituū. Ad ſuffocationē aūt ſeqͥ̃ indu
ctio liuiditatis. Et notanter dꝛ ꝑm partem. qꝛ
ſi appareret liuida ꝑ totū eſſet ſignū mortis. vt
colligiṫ ab Auic̄. tertij. cap̄. ꝓprio. Corṙ. Medi-
cus videns in ydropiſi vrinam liuidā debet p̄
noſticare ipſam difficilē q̄ ad curā. ptʒ. qꝛ ꝑcat
malam diſpoſitionē frigiditatis ꝛ humiditatꝭ
ꝯfirmatā: ꝛ obfuſcationē caloris ꝛ ſpirituum.
ergo ꝛc̄. ¶ Quinta regula. Contingens eſt vri
nā liuidā apparere in ſynocha fe. ꝛc̄. Probatur
Nam in fine ſinocha fiat ſanguīe peccāte rōe
q̄ntitatis vel q̄litatꝭ. ſtat talē ſanguinē nō poſ-
ſe digeri ab ipſa materia ꝓpter malā q̄litatem ꝛ
multā q̄ntitatē ſanguīs. Aut derelictus a regi
mine naṫe putreſcit ad putrefactionē. ſanguis
aūt ſeqͥ̃ inflatio ſpirituū. ꝛ diminutio caloris
q̄ dꝛ eſſe cauſa liuiditatꝭ vrine. vt colligitur ab
Auic̄. p̄ma q̄rti. ¶ Sexta regula. Urina liui-
da ꝑm partē ſuꝑficialē: aūt mediā cū granulis
minutꝭ ſe iunctis ꝛ ſeꝑatis ꝑcat in mēbris ſpūa
libꝫ: aut pleureſim. aut peripleumoniā. quia ta
lis vrina obumbrationē coloris in infante cir-
ca pectus. Talis aūt obumbratio nō pōt fieri
niſi ſtante cōpreſſione circa pectus. Que com
preſſio req̄rit apoſtema. ḡ ꝛc̄. Et iſta condictio
ſumiṫ ab Auic̄. q̄rto cap̄. d̄ pleureſi. ꝛ ab yſaac
p̄mo de vrinis. Notāter dꝛ cū granulis ſepara
tis. qꝛ granula vnita arguūt ſuꝑ diſpoſitionē
epatis ꝛ renū. Corṙ. p̄mū. Ex vrina nō poteſt
medic⁹ tam diſtincte cognoſcere pleureſim aut
peripleumoniā. Patet. qꝛ eſt ſignū cōmune. ſed
alijs ſignis q̄ ponunṫ a medicis. puta a dolore
circa coſtas. pulſa ſerino. tuſſi. que ſunt ſigna
pleureſis. Correlariū ſcḋm. Data ſibi vrina cū
talibꝫ granulis non habitis alijs ſignis: de-
bet p̄noſticari apoſtema pectoris nō limitādo
neqꝫ pleureſis neqꝫ peripleumonia ne decipiā
tur. Corṙ. iij. Urina liuida ꝑſeuerans apparēs
in peripleumonia aut pleureſi: eſt ſignū morta
le ꝛ peſſimū. patet. qꝛ ꝑcat qꝛ ꝯtinue ſignificatio
intendiṫ ipſoꝝ ſpirituū ꝛ caloris. ¶ Septima
regula. Urina liuida ꝑm partem pauca oleagi
noſa ꝑcat liquefactionem humiditatis modo
ſtante aliquo iſtoꝝ eſt peſſimum. ergo regula
vera. Colligiṫ ab yſaac p̄mo febrium. Correl.
Omīs vrina mala ex parte coloris reddiṫ dete
rior ex parte q̄ntitatis paucę. vt patʒ ꝑ p̄dicta.
¶ Octaua regula. Urina liuida pauca freq̄n-
ter micta demonſtrat ſtranguiriā. ptʒ. quia de-
monſtrat opilationē ſiue ꝯſtrictionē colli ve-
ſice. ꝑ quā nō poteſt expelli vrina vna vice tm̄
Multiplicaṫ ergo ex parte numeri. Ad hanc
ergo multiplicatōez ſeqͥ̃ ſtranguiria. ergo ꝛc̄.
¶ Nona regula. Urina liuida ꝑm partē appa-
rens in emitriteo magno aut paruo: eſt multū
ꝑiculoſa. patʒ. qꝛ ꝑcat aduſtionē ꝛ ebulitionem
eſſe factā in mēbris ſpūalibꝫ ꝛ in corde. ergo ꝛc̄
Notanter dꝛ emitriteo magno. qꝛ triplex po-
nitur eſſe emitrite⁹. q̄dam paruus. q̄dā minor.
q̄dam maxim⁹. Emitriteus paruus eſt cōpoſi
tus ex quotidiana ꝯtinua ꝛ tertiana interpo-
lata. Maior eſt cōpoſitus ex quartana conti-
nua ꝛ ꝯtinua interpolata. Maxim⁹ eſt cōpoſi
tus ex terciana interpolata ꝛ q̄rtana cōtinua.
Emitriteus p̄mus eſt de genere acutoꝝ. Ter
tius eſt de genere cronicorum. ¶ Decima regu
la. Urina liuida ꝑm partem cōtingens ex rup
tura vene non eſt periculoſa. vt p̄dicta ꝓbantur
Primo qꝛ ex fractura vene pōt vrina liuida ap
parere. Patet. quia q̄n p̄mū ſanguis ex vena
effundiṫ tam p̄mo putreſcit ꝛ ebulit. q̄ ebuli-
tio ꝛ putrefactio facit ad liuiditatez vrine. ḡ ꝛc̄.
qꝛ aūt nō ſit ꝑiculoſa ptʒ. quia ad conſolidatio-
nem vene ſequitur remotio liuiditatis. Corre-
larium. Medicus in fluxu ſanguinis non de-
bet prenoſticare pernicioſum ex vrina liuida
viſa neqꝫ talem vrinam conſequi debilitatē vir
tutis extremam. ¶ Undecima regula. Urina
liuida apparens in ptiſi eſt ſignum propinque
mortis auctoꝛ. ꝑncipis. capitulo ꝓprio de ptiſi.
Item rōne: quia talis vrina liuida manifeſtat

vltimā ꝯſumptionē caloꝛꝭ ⁊ vltimā reſolutionē humiditatis coꝛdis ergo ſignū cite moꝛtis eſt. ¶ Duodecima regl'a. Cōtingēs eſt vt plurimū in doloꝛibꝫ arteticꝫ vꝛinā liuidā apparere. Pꝛobat̃. qꝛ ꝓpter vehemētiā doloꝛꝭ debilitat̃ ꝟtꝰ. ad cuiꝰ debilitatē ſeq̃t̃ ī loco doloꝛ. ⁊ inficiūt̃ ſpūs ⁊ caloꝛ q̄ poſtea ſūt cauſa liuiditatꝭ vꝛine. Coꝛrelariū. Oīs doloꝛ foꝛtis ſufficit ad inducendā vꝛinā liuidā. ptʒ. qꝛ ad doloꝛē quēlibet debilitat̃ ꝟtus ⁊ inficiūt̃ ſpūs. g̃ ⁊c̄. ¶ Tredecima regl'a Urina liuida in q̄ apparēt fruſta reſoluta ſignificat ſup̄ doloꝛē artetricū. ptʒ. qꝛ artetica cauſat̃ vt plurimū ex materia hūoꝛali fluēte ad articulū. g̃. Coꝛrelarium. Cōtingēs eſt vt plurimū ex fluxu catarri fieri vꝛinā liuidā apparere. Et ex retentione mēſtruoꝝ. Pꝛobat̃. qꝛ vapoꝛibꝫ eleuatis a matrice inficiunt̃ ſpūs ⁊ obfuſcantur. q̇bꝫ obfuſcatis ſeq̃t̃ liuiditas in vꝛina. ptʒ auctoꝛitate ꝑncipis Auicenne tertia tertij. ca. ꝓpo Coꝛrelariū. Urina liuida apparens in muliere ꝑnoſticat̃ retentio mēſtruoꝝ ⁊ opilationū ¶ Decima q̄rta regl'a. Urina liuida apparens in febꝛe ethica eſt ſignū moꝛtis. patʒ. qꝛ ſignificat vltimatā aduſtionē ⁊ reſolutionē mēbꝛoꝝ ⁊ humiditatꝭ eiꝰ. ⁊ ebulitionē in ſpiritibꝫ: ad q̄ ſeq̃t̃ moꝛs immediate. ¶ Decima q̇nta regula. Urina liuida in tremoꝛe coꝛdis arguit ipſum incurabilē. qꝛ ſignificat vltimam ebulitionē in ſpiritibꝫ coꝛdis. g̃ ⁊c̄. ¶ Decima ſexta. Urina liuida in freneſi eſt ſignum moꝛtis. Patet. quia ex ſe ſignificat alterum iſtoꝝ. aut materiā hr̄e raptum ad cerebꝛum aut extinctionē calo ꝛis naturalis. ergo regula vera. ⁊c̄.

De urina viridi.

r Eſtat videre de vꝛina viridi: poſtq̄ȝ viſum eſt de vꝛina liuida q̄ ē tertia in oꝛdine. Pꝛo q̄ notandū ꝙ vꝛina viridis cauſat̃ aut ꝑ viā moꝛtificatiōis ſequentē ad infrigidationē ſpirituū. Aut ꝑ viā magne aduſtionis ſiue inflāmatiōis. Siue g̃ fiat ꝑmo ſiue ſcd̄o eſt ſignū maluʒ. Colligit̃ id ex Auic̄. ſcd̄a ꝑmi. ca. ij. Scd̄o notandū ꝙ vꝛine virides differūt ex ꝑte coloꝛis. qꝛ q̄dam eſt viridis ſimilis phiſticoꝝ. aut ex eo ꝙ ſūt virides ſm̄ totū: aut ſm̄ ꝑtē. Differūt ex ꝑte coloꝛis. Quia aliq̄ eſt viridis ſiīs erugini eris. aliqua ſimilis ſucco poꝛri. aliq̄ aūt viridis coloꝛi yreos. aliq̄ ſimilis coloꝛi lapidis: q̄ diuerſificant̃ ex ꝑte maioꝛꝭ infrigidationis: aut incendij. Tertio notanduʒ ꝙ tales vꝛine virides ſignificāt magꝭ male aut minꝰ male: ſm̄ ꝙ vꝛina ꝑceſſit minus mala aut magis mala. Si ꝑceſſit vꝛina liuida aut nigra peſſima iudicat̃. Si aūt ꝑceſſerit vꝛina citrina: aut palliaris. aut minꝰ mala. Quia ex h̄ arguit̃ maioꝛ aut minoꝛ moꝛtificatio. maius aut minꝰ incendiū: q̄ꝝ alteꝝ ſꝑ vꝛina viridis ſignificat. Quibꝫ ſtātibꝫ ſequunt̃ octo regl'e. ¶ Pꝛima regula. Urina viridis ꝑ totū ī febꝛe acuta eſt ſignū moꝛtꝭ. qꝛ ſignificat vltimatū incendiū ī ſpiritibꝫ: aut moꝛtificationē caloꝛis naturalis. Ad q̄ꝝ q̄dlibet ſequit̃ ꝑnicies. Iſta ꝯcluſio eſt de mente yſaac in ꝑmo de vꝛinis. ¶ Scd̄a regl'a Urina viridis in pueris aut infantibꝫ ſignificat ſpaſmū. qꝛ ſignificat ſuꝑabundantiam humoꝛis frigidi ꝑ totum ꝑiter ⁊ in neruis et ita ſpaſmū. Iſta colligit̃ ab Auicenna loco ꝑallegato ¶ Tertia regl'a. Urina ſimilis coloꝛi phiſticoꝝ ſignificat moꝛtificationē coꝛpis naturalis. qꝛ ſignificat frigiditatē exceſſiuā. vt patʒ ꝑ Auic̄. loco ꝑallegato. ¶ Quarta regl'a. Urina viridis ſimilis ſucco poꝛri eſt ſignū peſſimū. q̇a ſignificat vltimū incendiū in mēbꝛis ſpūalibꝫ. ergo dicta vera. Et Auiceñ. pꝛeallegato loco. ¶ Quinta regula. Urina ſimilis erugini eris eſt ī ceterꝭ deterioꝛ. ptʒ. qꝛ ſignificat vehementē totiꝰ deꝑditionē ⁊ ſine ſpe. q̄ ſi fuerit facta pꝰ exercitiū ſignificat ſpaſmū. ꝓpter rōnem adductē in ſcd̄a ꝯcluſione. ¶ Sexta regula. Urina ſimilis coloꝛi yreos quam ꝑceſſit vꝛina viridis ſignificat vehementē infrigidationē ſuffocantē caloꝛē naturalem. ⁊ ꝑ ꝯſequēs malū ſignuʒ. ¶ Septima regula. Urina viridis ſtante doloꝛe ⁊ anguſtia in ſtomacho ſine aliq̄ ypoſtaſi. ſignificat venenū in potu fuiſſe hauſtū. ⁊ ꝑ cōſequēs moꝛtē. patʒ. qꝛ cū venenū ꝑticipet coloꝛi viridi ⁊ nō patiat̃ a coloꝛe: ſeq̃t̃ ꝙ vꝛinā poteſt tingere. Uel aliter. cum venenū inimicat̃ coꝛdi ⁊ mēbꝛis ſpūalibꝫ. ex ſe inimicat̃ coꝛdi et ſpiritibus. Et cum dicam moꝛtifeꝝ eſſe. Hoc aſſumpto inducit̃ moꝛtificatio q̄ immediate cauſa eſt viriditatis vꝛine. Et d̄ꝛ notanter ſine ypoſtaſi. qꝛ ſi cū tali vꝛina appareret ypoſtaſis eſſet ſpes vite. qꝛ ſignificaret potentiā ꝟtutis contra naturaʒ. ¶ Octaua regula. Urina viridis cū viridi circulo in freneſi eſt ſignum deſperatiſſimū. patet ꝑ rationes ante adductas.

De urina alba.

p Oſtq̄ȝ dictū eſt de vꝛinis ſignificantibus moꝛtificationē. nunc dicendū eſt de vꝛina ſignificante ꝑuationē et debilitatem digeſtionis. Et ꝑmo de vꝛina alba q̄ ex multis cauſis venit in manus medicoꝛum. ¶ Pꝛimo notandū ꝙ albedo cauſat̃ dupliciter Uno modo ꝑ quadā dyaphoneitate et trāſlucentia. ſic̄ eſt albedo aque aut vitri. alia ē albedo q̄ ꝯtrariat̃ nigredini. que d̄ꝛ coloꝛ diſgregatiuus viſus. et de hac ſecunda eſt ad ꝓpoſitum Aduertendo tamen ꝙ talis albedo oꝛitur in

vrinis altera quattuor cauſaꝝ: vel reducibili. Primo a defectu caloris natalis. Scđo a reſolutione humoꝝ. Tertio a diſſolutõe virtutꝫ Quarto ab opilatiõe in ſenibꝫ. A defectu caloris dupliciter. Aut ab eius defectu in toto vt in ſenibꝫ ĩ q̇bꝫ apparent vrine tales albe. Aut a diminutione eiꝰ in pte. vt ex debilitate calorꝫ epatis. q̄ debilitas cauſaꝫ aut ab acuitate egritudinis. vt in freneſi. Aut ꝓpter lõgitudinẽ egritudinis. vt in quartana in q̇bꝫ accidit vrina alba. Prouenit etiã hmõi vrina aut ex parte cibi aut nimie qualitatis. aut q̄ntitatis. aut vtriuſqꝫ. aut ex malicia ſubſtantie. Exemplum ṗmi vt apparet in crapulatis. Exẽplũ ſecundi. vt ex comeſtione lactuce. Exemplum tercij: vt ex comeſtione carniũ vaccinaruꝫ. Modo in his om̄ibꝫ apparent vrine albe. Scđo accidit vrina alba a reſolutione virtutis. que etiaꝫ reſoluitꝫ aut in toto aut in parte. q̄ reſolutio fit ſtante genere egritudinis. Aut mala diſpoſitione in declinante membro. vt in epate. vt apparet in dubeleth. Tertio cauſaꝫ albedo in vrina a diſſolutione humoris flegmatis vitrei. qđ cum fuerit diſſolutũ cauſat vrinã albam. Quarto cauſatur albedo in vrina ab opilatione. q̄ cum de albationibꝫ pluribꝫ modis: aut ꝓpter lapidẽ cõtentũ in renibꝫ. aut in veſica. aut ꝓpter habundantiã humoꝝ circa vias vrine. Aut ꝓpter eoꝝ viſcoſitateꝫ. aut groſſitiẽ. aut ꝓpter vtrũqꝫ. Iſta colliguntꝫ ab yſaac ṗmo de vrinis. cap̄. de alba vrina. Scđo notandũ ꝙ albedo vrine eſt multiplex. Quedam glutinoſa vel muſcilaginoſa. quedã vnctuoſa. q̄dam ſanioſa: ſimilis albedini fungi. q̄dam ſpermatica ſil'is ſpermati. q̄daꝫ plũbea: q̄ indicant ſuꝑ diuerſas diſpoſitiones ꝓpter diuerſas cauſas. Ex his ſequuntꝫ octo regule. ¶ Prima regula. Vrina alba ſplendida tenuis: ſignificat opilationeꝫ maxime ſplenis. Probatur. Quia talis vrina demonſtrat habundantiã humoris melancolici: q̄ dicitꝫ frigide ꝛ ſicce complexionis. mõ de ratione frigiditatis eſt dealbare. quia albedo eſt filia frigiditatis. vt patet ꝑ Galienũ in tegni. De ratione aũt ſiccitatis eſt attenuare. Modo ſuꝑ abundantiam humoꝝ melancolici ſequitꝫ opilatio: ꝛ maxime in ſplene. q̄ dꝛ reſeruaculum melancolie. ergo regula ꝛ ꝯcluſio vera. patꝫ ꝯſeq̄ntia. Et antecedens eſt ṗncipis. Auicenna ſecũda ṗmi ca. de vrina alba. Correlarium primum. Ex vrina tali medicus debet iudicare diſcolorationem facici. ſomnolentiam. pigritiam. in toto patet. qꝛ iſta ꝯſequuntꝫ opilationẽ. Correlariũ ſecundũ. Ex tali vrina medicus debet arguere ſupra grauitatem doloꝝ in pte ſiniſtra. Correlariũ tertiũ. Sic ex vrina tincta medicꝰ arguit abſolute dñium caliditatis: ita ex vrina alba dominiũ frigiditatis. vt patet ex p̄cedentibus. ¶ Scđa regula. Vrina alba cũ circulo plumbeo in ſuꝑiori: demonſtrat opilationẽ in cerebro ꝛ epylentiaꝫ. Iſta cõcluſio ꝓbaꝫ. Nam ex albedine arguitur ſuffocatio caloris ꝛ dominium frigidoꝝ humorũ. Et ex circulo plũbeo materias eſſe in capite. ꝛ maxime groſſaꝫ flegmaticã vel melancolicam que ſunt cauſe opilationis. Opilationẽ aũt ſequitur epilẽtia. ḡ cõcluſio vera. ꝯſequentia tenet. Et antecedẽs eſt dñi yſaac ṗmo de vrinis. Et notanter dicitꝫ in parte ſuꝑiori ex̄ñs: qꝛ tũc arguit diſpoſitionem membroꝝ ſuꝑioꝝ. ¶ Tertia regula. Vrina alba muſcilaginoſa demonſtrat habundantiam humoꝝ groſſoꝝ ꝛ crudoꝝ. Probaꝫ. qꝛ muſcilaginoſa vrina nõ fit niſi ex trãſitu materie groſſe ad vias vrine. que materia nõ tranſiret niſi habundaret. intantũ ergo vrina muſcilaginoſa demonſtrat habundantiã humoꝝ groſſorũ patet ꝯſequens ꝛ antecedens eſt Auicenne loco p̄allegato. Confirmaꝫ ſic. qꝛ muſcilago inſequitꝫ groſſiciẽ ſicut tenuis ſubtilitatem. q̄re ꝛc̄. ¶ Quarta regula. Vrina alba ſemi liuida ſanioſa ſil'is colore fungi: ſignificat vlcerationẽ in renibꝫ ꝛ in vijs vrine. Probaꝫ ṗmo auctoritate Auicenne ſcđa ṗmi de vrina alba. ꝓbaꝫ etiã rõne tali: Talis vrina rõne albedinis arguit multitudinẽ flegmatis in toto. ꝛ ꝑ conſequens in vijs vrine rõne liuiditatis ſuꝑ aduſtionẽ humoꝝ. vt patuit ſuperiꝰ de vrina liuida. Humores aũt aduſti ſunt cauſa mordicatiõis ꝛ acuitatis. Acuitas aũt facit ſequi vlceratiõeꝫ ergo rõne saniei arguit vlcerationẽ. ꝛ ꝑ ꝯñs in vijs vrine apud renes vt p̄dictũ eſt. ḡ regl'a vera. Correlarium ṗmum. Om̄is vrina sanioſa demonſtrat aut rupturã epatis aut vlcerationem in vijs vrine patet. quia aliter non poteſt fieri sanies ĩ vrina. Correlarium ſecundum. Multotiẽs errant medici in cognoſcendo saniem diſtinctam ab ypoſtaſi. Hoc patet. Nam multotiens errant medici ꝓpter ſimilitudinem figure eius ꝛ ypoſtaſis ex p̄te albedinis leuitatis deſcenſus ad inferiorem regionem. Quo ſtante fit peſſimꝰ error ĩ iudicãdo. q̄re ꝛc̄. Notanduꝫ ꝙ differẽtia eſt inter saniẽ ꝛ ypoſtaſim qꝛ sanies ex fetore ſemꝑ eſt. Scđa dr̄ia ex̄ñte sanie vt queadmodũ ypoſtaſis nõ apparet sanies ſub figura piramidali. vt in ypoſtaſi. Ex q̄ ſeq̄tꝫ ꝙ bonũ eſt medico ſemꝑ vrinã agitare añq̄ꝫ iudiciũ faciet. ¶ Quinta regl'a. Vrina alba tenuis aliqualiter liuida ſine sanie. vt eſt color fungi: ſignificat lapidem in renibus ꝛ in veſica. Iſta concluſio probatur auctoritate Auicenne loco preallegato. Et ab yſaac primo

de vrinis. ꝓbat̃ autẽ ſic. Nam talis vrina rõne
albedinis ſignificat dominiũ humoꝝ frigidoꝝ
crudoꝝ in toto. Et rõne liuiditat̃ caliditatem
ſupfluã in renibꝫ z in vijs. Modo exiſtẽte do
minio hũoꝝ groſſoꝝ z caliditate ſupflua: tũc
ſunt ſufficientes ad generationem lapidis: er
go talis vrina inducat lapidẽ vt ꝑdictum eſt.
Correlariũ. Medicus debet ex arenulis certi
ficari in q̃ loco fuit lapis retent⁹ ꝓbatur. Nam
ſi apparuerint arenule albe ſignũ eſt ꝙ lapis
eſt in veſica. Si arenule rubee ſignũ eſt ꝙ ẽ in
renibꝫ. Scdõ ex loco leſo. vtꝝ fuerit dolor cir
ca pectinẽ intenſior aut in pte poſteriori. ſi pri
mũ arguit̃ lapis in veſica: ſi ſcdm̃ in renibus.
¶ Sexta regula. Urina alba ſpiſſa z vnctuoſa
ſi ꝑ totũ ſignificat ethicã. Probet̃. Nam talis
vrina ſignificat diſſolutionẽ humiditatũ par
tiũ mẽbroꝝ cũ q̃ ꝯiũgit̃ ethica tertia ſpeciei cõ
firmata. ḡ talis vrina demõſtrat ethicaꝫ. Patet
ꝯſequentia z antecedens colligit̃ ꝑ Auicennã
ſcdã pmi. ca. ꝑallegato. q̃re ꝯcluſio reddit̃ vera
Et dr̃ notãter ꝑ totũ qꝛ vrina vnctuoſa ſm̃ ptẽ
ſupficialẽ ſcat caliditatẽ magnã in renibꝫ. Cor
relarium. Urina vnctuoſa in omi diſpoſitiõe
egritudinali eſt mala. qꝛ abſolute ſignificat la
pidis liq̃factionẽ z diſſolutionẽ. ¶ Septima
regula. Urina alba poſt citrinã aut tincta nõ
a cauſa pmitiua in horis pluribꝫ febriũ ſcat
ꝙ febris ꝑmutat̃ in quartanã. Probat̃. Nam
talis demonſtrat dominiũ humoꝝ melãcolico
rum z reſolutionẽ humoꝝ calidoꝝ z cũ h̃ opi
lationẽ q̃ ſunt cauſe quartane. ḡ cõcluſio vera.
Et notanter dr̃ nõ a cauſa pmitiua. puta z ni
mia cõmeſtione vel potu aque frigide talẽ ꝑmu
tationẽ ſignificante. Hec aũt patent ex ſecũda
pmi Auicenne z yſaac pmo de vrinis. ¶ Octa
ua regula. Urina alba plũbea ſm̃ ptẽ ſine aliq̃
ypoſtaſi. ſcat mortẽ ꝓpinquã. Probat̃. qꝛ talis
vrina rõne plũbeitatis z albedinis ſcat mor
tificationẽ caloris innati. quo ſtante ſequitur
mors. ḡ ꝯcluſio vera. Correlariũ. Urina alba
quantũcunqꝫ fuerit ꝯiuncta plũbeitate ſiue li
uiditate eſt valde mala. igit̃. zc̃.

De urina rubea.

n Otandũ ꝙ vrina rubea vt plurimũ at
teſtatur egritudini calide. qꝛ ex mate
ria colerica rubea ꝓueniente ſi fuerit
liuoſa. ſi vero nõ ſanguinee materie atteſtat̃.
Cũ qñ accidit in egritudine frigida. z h̃ multiſ
de cauſis. Primo rõne doloris fortis. de cuius
rõne eſt acuere colerã rubeã z inflãmare. qua
re ſeqꝲ vrina tanta rubore ſic in colica frigida
Colligit̃ ab Auicenna ſexta tertij ca. ꝓpo. Ex
quo ſeqꝲ correlarie ꝙ vrina rubea ſtante dolore
anteq̃ꝫ preceſſit dolor fortis nõ neceſſario iudi
cat de flebotomia. Contra nõnullos q̃ ſtatim
viſa vrina rubea groſſa iudicãt de flebotomia
Secundo ſtante opilatione a materia flegma
tica multa inter kiſtim fellis z inteſtina: colera
enim que ſolebat ire ad inteſtina: regurgitat
ad renes propter materiam flegmaticam. et
ita tingitur z colorat̃ vrina colore rubeo. vt in
ictericia ꝯtingit. Colligit̃ ab Auic̃. ſexta tertij.
ca. ꝓprio. Tertio accidit vrina rubea ex epatis
lapſu ad frigidũ. qꝛ debilitat̃ virtus epatis ſe
queſtratiua. quare nõ poterit fieri ſequeſtratio
debita aquoſitatis a ſanguineo. Ex quoꝝ per
mixtione coloratur vrina colore rubeo ſicut in
ydropiſi. vbi accidit vrina ſimilis loture carni
um. Quarto accidit vrina rubea ꝓpter ꝯſtricti
onem factam a flegmate opilante q̃re putreſcit
maior pars flegmatis: z putrefacta reducit̃ ad
colorem extraneũ: z ita ad tincturã. Correlariũ
Judicium de flebotomia nõ eſt faciendum in
ydropiſi. qꝛ vrina fit multum tincta. quia hoc
facto magis alteratur epar z debilitat̃. Alteri⁹
verificat̃. Quoniã vrina rubea poteſt appare
re in egritudine frigida. ¶ Item notandum.
ꝙ vrinarum oleaginoſarũ quedaꝫ eſt tota olea
ginoſa. quedaꝫ inferius tm̃. prima deterior eſt
ceteris. vt patet in ptiſi ꝯfirmata z in ethica. Ex
iſtis colligunt̃ alique regule. ¶ Prima regula.
Urina rubea eſt melior in febribus acutis q̃ꝫ
aquoſa z ſanior. quia illa ſignificat priuationẽ
pingue virtutis ꝯtra materiã. pma autem non.
Cõfirmatur auctoritate Auicenne ſcdã pmi.
cap. de coloribus. Correlarium. Quantũ ma
ior ſanguinea rubea tanto ſalutior. Patet ex in
tentione eiuſdeꝫ. ¶ Secunda regula. Urina
perſeuerans rubea in egritudinibꝫ renũ: ſcat
apoſtema calidũ. Patet. quia cum perſeuerat
ſignificat malam diſpoſitionem confirmatam
in loco. et deriuationem melancolicam mate
rierum ad locum. vt in ſecunda primi capitu
lo de coloribus. ¶ Tertia regula. Urina ru
bea perſeuerans in egritudinibus acutis nul
lam faciens reſidentiam: ſignificat perditionẽ
egri: aut apoſtema predictum. Scdm̃ patet. qꝛ
ex hoc arguitur morbus valde fortis: z virtus
debilis. Patet auctoritate loco preallegato.
¶ Quarta regula. Urina rubea ſtante dolore
capitis deſipientiam ſignificat. Patet auctori
tate et rationibus ſuperius adductis. ¶ Quin
ta regula. Urina rubea groſſa turbida: ſigni
ficat apoſtema in epate: aut eius debilitatem.
Patet ex ſufficienti diuiſione cauſarũ turbulẽ
tie in vrina. ¶ Sexta regula. Urina oleagi
noſa multipliciter: ſignificat naturã crenica
re per vias vrine et euacuationem materierum

Et hoc ſi ſeq̄r requïes egrotantꝭ. ſi ĝo nō ſeqr̄ eſſet ſignū mortꝭ. vt vult Auic. ij. i. ¶ Septima regula. Urina oleaginoſa pauca fetida. ſignificat mortē. Pꝫ. qꝛ mediāte fetoris ꝑcat ebulitionē ꝛ corruptionē hūoꝝ mediāte paucitatis debilitatē virtutis mediante oleaginoſitatis diſſolutionē ptiū: qꝰ ſtantibꝰ ſeqr̄ mors. Confirmatr̄ auct. Aui. loco ꝑall. ¶ Octaua regula. Urina oleaginoſa in egritudinibꝰ acutis ꝑ totū apparens in die qrta egrū ꝑcat moriturū in ſeptima. patꝫ. qꝛ talis ꝑcat criſim in ſeptima. ꝛ nō ad bonū cum virtꝰ ſit debilis ꝛ morbꝰ fortis. ḡ ꝛc̄. ¶ Nona regula. Urina oleaginoſa pauca in q̄ fuerit aliq̇d ſimile loture carnis recētis eſt ſignū peſſimū. ptꝫ. qꝛ ꝑcat vltimā debilitatē ꝟtutꝭ naturalis quā ſeqr̄ vrina talis apparens ī colica hydropiſi. ꝑcat mortē ꝓpinquā. vt vult Auic. qrta ꝛ ſexta tertij ca. ꝓꝓo. ¶ Decima regula. Urina leuiter oleaginoſa ſꝫm ptē ſupficialē ꝑcat partē renū. Patet auc. Auic. ij. i. de ſignis ſumptis ab vrina.

e Xpedito de coloribꝰ ꝑncipalibꝰ: q̇bꝰ maxime ꝓnoſticatr̄ medicus in qꝰ virtualiter alij includunt̄. Seqr̄ de ſcdo intento. vicꝫ de ɔtētis. q̄ ſunt fere numero. xvij. Quoꝝ ꝑmū eſt de circulo. Scdm de ſpuma. Tertium de ſanguine. Quartū de arenulis. Quintum de ſpermate. Sextum de ampulla. Septimū de granulis. Octauū de nubecula. Nonū de pilis. Decimū de ſquamis. Undecimū de furfureis reſolutionibꝰ. Duodecimū de athomis. Tredecimū d̄ reſolutōibꝰ cinericijs. Decimūquartū de ſanie. Decimūquintū de ſedimine. Decimūſextum de humore crudo in vrina. Decimūſeptimū de cautelis in vrina.

De circulo in vrina.

e T ꝑmo notandū de circulo. Circulꝰ qñq3 apparet in regione ſupiori. qñq3 in regione media. licꝫ rariſſime. Primus aūt maxīe ꝑcat ſup diſpoſitionē capitis. Scds ſup diſpoſitionē mēbroꝝ ſpūalium vt plurimū. Scdo diſtinguo. qꝛ qñq3 apparet circulus completus. qñq3 incōpletus. qñq3 groſſus. qñq3 ſubtilis. qñq3 vnꝰ coloris. qñq3 alterius. Iſtis ſic poſitis ponunt̄ iſte regule de circulo ab yſaac. partim ab Auicēna. partim a Galieno ꝛ Theophilo. ¶ Prima regula. Circulus ſpiſſus groſſus in ſuba: remiſſus a quocunq3 colore ꝑcat poſteriorē partē capitis eſſe leſam ex flegmate vitreo. Iſta regula ꝑſuadet̄. Nam circulus abſolute ꝑcat materiā in capite frigidā melancolicā. ꝛ tū poſterior ꝑs ſit frigidior et in habentibꝰ ſimbolū facilior erit tranſitus. ¶ Secunda regula. Circulus ſpiſſus in ſubſtantia purpureus in colore: ſignificat partem inferiorem capitis eſſe leſam ex materia ſanguinea. Probatur ſic. Nam color purpureus atteſtatr̄ magis ſanguini q̄3 alteri humori. Et cum pars anterior ſit magis plena venis ꝛ arterijs q̄3 aliqua alia propter ibi̇e mirabile ibi exiſtens ſequitur talem circulū magis ſignificare ſꝫm partem anteriorem capitis eſſe leſam ex materia ſanguinea. ¶ Tertia regula. Circulus tenuis in ſubſtantia pallidus in colore ad ſimilitudinem coloris plūbi ꝑcat ſiniſtram partem capitis eſſe leſam ex humore melācolico. Probatur. quia cum humores melancolici maxime ſunt ſimiles in colore plūbeo propter frigiditatē. ꝛ ſic ſplen d̄r eſſe receptaculum humoris melancolici. quod membrorū directo aſpectu aſpicit partem ſiniſtrā: ſeqr̄ faciliter euaporatio. ¶ Quarta regula. Circulus tenuis in ſubſtantia in colore citrinus vl̄ rubeus: ꝑcat malam complexionē in ꝑte dextra ꝛ pariter dolorem. qꝛ cum epar ꝛ ciſtis fellis collocant̄ in parte dextra. quare facilis fit euaporatio ad illam ꝑtem ſꝫm q̄ volunt medici ꝛ maxīe Auicēn. de ſignis ſode ꝑ cōmentatorē ꝑma tertij. ¶ Quinta regula. Circulus plumbeus groſſus in ſubſtantia ꝑcat epilentiā. aut apoplexiā. Patet. qꝛ talis circulus ꝑcat multam materiā in cerebro ꝛ in ventriculis. ꝛ ꝓcōſequens opilationem. aut magnā aut paruam ſꝫm quod circulus eſt magꝭ vel minus groſſus ita epilentia vel apoplexia. ¶ Sexta regula. Circulus in acuta egritudine liuidus. cerebꝝ ledi ꝑcat. ptꝫ. qꝛ ſicut vrina liuida ꝑcat fluxum materie ad caput ſꝫm totum in egritudīe acuta Item circulus liuidus ꝑcat raptum eius ad ſupiora ꝛ ita leſionē cerebri. ¶ Septima regl'a Circulus ſubtilis viridis in colore ī febre acuta apparens aduſtionē ꝛ futuram freneſim ꝑt. patꝫ. qꝛ talis ꝑcat materiā multam ſubtilem colericam ī cerebro. a qua cōmuniter accidit freneſis. vt patet ꝑma tertij. ¶ Octaua regula. Circulus apparens tremulus ꝑ medicos agitatus dolorē in ſpina dorſi ꝛ ꝑ ɔſequēs paraliſim ꝑcat. patꝫ. qꝛ ꝑcat materiam multam ſubtilem colericam in cerebro: a qua cōmuniter accidit freneſis. Significat etiā fluxū materiei catarralis ꝑ nucham. ad cuius fluxū aut ſeqr̄ dolor in ſpina dorſi: vel materiei retentionem: vel paraliſis. ex cuius fluxu magis ɔtingit neruis. ꝛc̄. ¶ Nona regula. Circulus niger precedente liuiditate mortificationē caloris ex frigiditate cerebri ꝑcat. patet. qꝛ ſicut vrina nigra quam ꝑceſſit vrina liuida mortificationē in toto ꝑcat ex defectu membri deteriorati et ꝑncipalis: puta cerebri. et ita circulus niger.

¶ Decima regula. Circulus niger ſi ante pͥ⸗
ceſſerit viridis in vrina mortificationē ⁊ ad⸗
uſtionē in cōplexiōe ſ̄cat. ptꝫ ex dictꝭ ſupra.

De Spuma in vrina.

PRo cuius partis intellectu Notan⸗
dū p̄mo vt habet̄ a Galieno ī cōmē⸗
to hui⁹ amphoriſmi ſanguinolētorū
in.ij.pticula. Spuma aūt generat̄ a materia
groſſa: viſcoſa humida. In quā dū agit calor
eleuat q̄dā corpuſcula. ex q̄rū cōmixtiōe ge⸗
nerat̄ ſpuma. Aut generatur caliditate forti
ſicut ptꝫ in olla ebuliēte. Aut generat̄ a forti
motu ⁊ pcuſſiōe vt in eq̄s currētibꝫ apparet.
Ex q̄ ſequit̄ q̄ cauſa materialis ſpumi eſt hu
miditas viſcoſa. Cauſa efficiens ē caliditas
agens in hūiditatē. Quare dant̄ de ea iſte re
gule: q̄ꝝ p̄ma ē hec. ¶ Prima regl'a. Spuma
ↄtinua groſſa ī ſuba multa ⁊ remiſſa ī colore
cū vrina groſſa apparēs ſ̄cat indigeſtionē et
ventoſitatē: q̄ꝛ talis vrina ſ̄cat multā hūidi⸗
tatē ⁊ groſſā ſuffocātē ⁊ debilitatē calorē na
turalē: ex cui⁹ debilitatiōe debilitat̄ vt⁹ dige
ſtiua. ⁊ p viā indigeſtiōis multiplicat̄ materia
multa ⁊ viſcoſa. Cōfirmat̄ auct. Aui. xiij. iij.
ca. de ſignis apoſtematū ſtomachi. ¶ Scd'a
regula. Spuma tenuis ī ſuba ⁊ ↄtinua p oēſ
ptes colorata ſatꝭ in vrina ſili apparēs ſigni⸗
ficat inflāmatōnē ī mēbris ſpūalibꝫ. patet: q̄ꝛ
aut talis ſpuma fit mediāte multitudīe mate
riei. ſed hoc nō: q̄ꝛ tūc nō eēt colorata. Et vri
na inflāmata: aut fit mediāte calore actioniſ
fortꝭ ī ipam materiā. ⁊ tūc ſ̄cat incēdiū in mē
bris ſpūalibꝫ. ⁊ ita ptꝫ au. Gal'. pall'. ⁊ a ſuffici
ente diuiſiōe. Et vrina ſil'is apparēs in fe. eſt
malū ſignū: q̄ꝛ ſ̄cat inflāmationē ī pulmone ⁊
ī mēbris vicinis. ¶ Tertia regl'a. Spuma in
terciſa a pparēs nigra ī colore yctericiam ni⸗
grā ex vitio hūoris melancolici ſ̄cat. Patet:
q̄ꝛ talis ſ̄cat opilationē ⁊ materiā melancoli
cā in vijs vrine delatā ꝑpter opilationē inter
epar ⁊ ſplenē: q̄ꝛ hūor melācolic⁹ nō potens
trāſire ad ꝓpriū receptaculū neceſſario regur
gitat ad ptes inferiores. q̄re ⁊c̄. Et d̄r notan
ter īterciſa: q̄ꝛ ſi eēt ↄtinua ſ̄caret materiam
melancolicā ⁊ aduſtā ī toto. q̄re ⁊c̄. vt ptꝫ auc.
Aui. xiij. iij. d̄ ſignis yctericie nigre. ¶ Quar
ta regula. Spuma interciſa nō ↄtinua appa
rēs cū granulis minutꝭ. talis ſ̄cat mēbra de
bilia grauari multitudīe reumatꝭ. Ptꝫ. q̄ꝛ nō
ↄtinua ſ̄cat humiditatē in mēbro deducto. ⁊
cū granula ſ̄cāt deſcēſum reumatꝭ: vt decla⸗
rabat̄. ꝙ ⁊c̄. ¶ Quinta regula. Spuma īterci
ſa viridis ī colore: aut ſil'is tincture croci ſi⸗
gnificat calefactionē epatꝭ ⁊ aduſtionē. Pa⸗
tet: q̄ꝛ hoc ſignificat ſupabundantiā caloris
delate ad vias vrine ⁊ abundantꝭ in toto qđ
nō poſſit eſſe niſi ſtante epatis caliditate cū
aduſtione. ꝙ regula vera. Qđ ptꝫ auc. Auic.
xiiij. tertij de ſignis yctericie citrine.

De ſanguine in vrina.

NOtandū q̄ q̄nq̄ȝ apparet ī vrina ſan
guis purus clarus. q̄nq̄ȝ cōmixtus:
q̄ diſtinguit̄ ex parte q̄ntitatꝭ calorꝭ
mixtoꝝ. licet ſanguis q̄nq̄ȝ euacuet̄ purus p
viā criſis ex ſanguīe peccante in q̄ntitate: vt
ↄtingit in pluribꝫ mingētibꝫ oīno ſepe ſangui
nē purū. De q̄ dant̄ iſte regule. ¶ Pr̄ia regl'a.
Sanguis ī vrina trūboſus vl' globoſus gra
uem hn̄s odorē vel fetorē cūq̄ȝ dolore ī pecti
ne ſignificat ſanguinē a veſica venire. Corre.
Urina in q̄ apparēt gutte ſanguis groſſi re⸗
ſidētis ī fundo ſ̄cat ſanguinē a loco ꝓpinquo
fluere: ⁊ p ↄn̄s a veſica. ꝙ ⁊c̄. ¶ Scd'a regula.
Urina ī q̄ apparuerit ſanguis groſſus trom
boſus petēs fundū ſ̄cat actualē fluxū men⸗
ſtruoꝝ in muliere. ⁊ hoc nullo mō exiſtēte do
lore in aliq̄ pte. Ptꝫ: q̄ꝛ aut fluit a veſica. et ħ
nō: q̄ꝛ ſic dolor eſſet in pectine. aut a renibꝫ. et
hoc nō: q̄ꝛ ibi eēt dolor. aut ab epate: ⁊ ħ non
q̄ꝛ ibi non eſt dolor. aut ab aliq̄ alio mēbro. a
q̄ ſi fuerit nō abſoluet̄ tale mēbꝝ. aut a graui
tate aut a dolore actuali exiſtēte: aut qđ p̄ceſ
ſerit. Correlariū. Ex ſili vrina ſepe decipiunt̄
medici iuuenes q̄ prenoſticāt neceſſitatē fle⸗
botomie ⁊ male: opant̄ eñ ↄtra caſum habi⸗
tū q̄rta p̄mi. Caueas ne menſtruatā fleboto⸗
mes. Correlariū. Nō q̄libet vrina rubea groſ
ſa iudicat de flebotomia. ¶ Tertia regula.
Sanguis ī vrina nō trūboſus niger ī fundo
minorato dolore ī renibꝫ ſ̄cat ipm̄ fluere a re
nibꝫ. ptꝫ. Et d̄r notāter niger: q̄ꝛ ſanguis exi⸗
ens venas īmediate denigrat̄: iuxta ſentētiā
Gal'. in cōmēto iſti⁹ amphoriſmi. Si ſāguis
extra venas effundit̄. Patet etiā ex ſnīa trū⸗
boꝝ. q̄ꝛ illi ſignificāt ſup diſpoſitionē veſice:
vt declarabit̄. Ptꝫ etiā ex ſitu doloris: qđ ſi⸗
gnū arguit̄ certiſſimū. ¶ Quarta re. Sāguis
pur⁹ ac ſi ex vulnere expelleret̄ cū dolore ſpō
diliū mediaꝝ dorſi ſ̄cat ipm̄ fluere ex fractu
ra vene chilis. Probat̄: q̄ꝛ talis ſanguis pur⁹
ſ̄cat fracturā vene mediāte puritatꝭ: ⁊ nō ali⸗
bi niſi vbi ē dolor. ſꝫ cū dolor ſit vbi ſituat̄ il⸗
la vena chilis. ꝙ ⁊c̄. ¶ Quīta re. Sanguis pu
riſſim⁹ cū dolore ⁊ punctiōe ī ypocūdrio dex
tro: ſignificat ſanguinē ab epate fluere. ⁊ per
ↄn̄s dyarriā epaticā. ptꝫ ex Aui. d̄ fluxu epa
tico ſanguineo. ¶ Sexta re. Nō oīs vrina in
qua fuit ſanguis eſt mala. Patet: q̄ꝛ q̄nq̄ȝ ac⸗

cidit talis vrina ꝑ viam criſis: vt dictuꝫ eſt.
⁊ tunc ſignum eſt bonum ſi reſtringaꝛ ſequū/
tur accidentia mala.

De Arenulis in vrina.

E arenulis tales danꝛ regule. ¶ Pri
d ma regula. Arenule rubee in colore:
dure in ſuba ſine febris vitio cū do/
lore dorſi lapidē in renibꝫ ꝯfirmatū vel cōfir
mandū ſignificāt. dūmodo cū eis fuerit diffi
cultas mingēdi. Probatur auctoritate ꝑnci
pis decimaoctaua cap. ꝓprio. Rōne autē ꝓ/
baꝛ ſic. Nā tales arenule dure atteſtanꝛ ma/
terie groſſe ꝯtente in renibꝫ vel in veſica. non
ſcd̄m: vt declarabiꝛ inferiꝰ. ergo primū. Sꝫ exi/
ſtente materia flegmatica groſſa ī renibꝫ opi
lante ⁊ occurrēte caliditate epatꝭ ⁊ renū ge/
neraꝛ lapis. ergo cōcluſio vera. vt ptꝫ de cauſis
ipſiꝰ lapidis. ¶ Scd̄a regula. Arenule dure ī
ſuba rubee in colore apparētes cū alleuiatio
ne renū vel lūboꝝ diſſolutioneꝫ lapidis fieri
ſignificat: ⁊ dolorē a lapide ꝓceſſiſſe. qd̄ ꝓba
tur auctoritate principis loco ꝑallegato. Et
Iſaac tractatu de vrinis. ca. de cauſis arenu
laꝝ. Et rōne ꝓbaꝛ ſic. Tales arenule ſignifi
cant aut lapidē in renibꝫ. Et hoc nō: qꝛ ꝑſeue
raret dolor ⁊ nō fieret alleuiatio. vel ſcat diſ
ſolutionē ipiꝰ a ſufficiēte diuiſiōe. qd̄ ē veꝝ.
ꝓbaꝛ ex alleuiatiōe dolorꝭ q̄ ꝓceſſit an̄ appa
ritionē illaꝝ arenulaꝝ. ¶ Tertia regula. Are
nule albe ī colore dure in ſuba reſidētes ī fun
do dolore exiſtente in pectine lapidē ī veſica
ſignificāt. Qd̄ declaraꝛ ꝑmo auctorita. ꝑnci
pis ca. ꝓprio. Rōne aūt ſic: qꝛ tales arenule
aut atteſtanꝛ ſuꝑ lapidē in renibꝫ aut veſica.
Nō primū: qꝛ tūc eēnt rubee. Et dolor eēt in
dorſo ꝓpter ſitū ⁊ colorē ipoꝝ renū. ergo a ſuf
ficienti diuiſiōe atteſtaꝛ ſuꝑ lapidē in veſica.
Qd̄ ptꝫ ex ſitu dolorꝭ in pectine: ⁊ color ipa/
rū arenulaꝝ q̄ ꝓportionantur colore veſice.
¶ Quarta regl'a. Arenule albe ī colore: poſt
q̄rū apparitionē remittaꝛ dolor pectinis et
difficultas mingēdi. Et ex his patiēs ſenti/
at ſubleuatiōes. Tales diſſolutiōes lapidis
in renibꝫ aut diſſolutiōnē eiuſdē ī veſica. Nō
ꝑmū. ergo ſcd̄m. iō eſt manifeſta. ¶ Quita re
gula. Arenule rubee ī colore molles in ſuba
apparētes cū febre. ⁊ maxie in fine fe. ſignifi/
cant aduſtionē humoꝝ. auctoritate ꝑncipis
ꝑma q̄rti de ſignis quartane. Rōne ꝓbaꝛ. qꝛ
tales arenule ſignificāt multitudinem mate
rici aduſte. ergo tales ſignificāt aduſtionem
humorꝭ ꝓpterea tales materiā aduſtā. Rōne
ꝓbaꝛ antecedēs: qꝛ aut tales ſignificāt lapi/
dē aut aduſtionē. Nō ꝑmū: qꝛ tunc nō eſſent
molles: vt ptꝫ ꝑ regulas ꝑcedētes. ergo ſcd̄m: vt
ptꝫ ꝑ ſufficientē diuiſionē. ¶ Sexta regula
⁊ vltima. Arenule rubee apparētes ſine do/
lore ⁊ grauitate renū ſcāt caliditatē epatꝭ et
renū. qd̄ apparet: qꝛ tales arenule atteſtanꝛ
duobꝫ ꝑncipijs. ꝑmo caliditati agenti. ſcd̄o
materici flegmatice q̄ ſūt ꝓ̄a ꝑncipia renū ⁊
lapidis. q̄ ſi fuerint cū dolore ſcant lapidē. q̄
vero ſine dolore ſcant intentū regule. Corre
lariū. Arenule apparētes in fine febre coleri
caꝝ ſcant ꝑmixtionē febris colerice ad febrē
quartanā. Patet: qꝛ ſcat aduſtionē materici
vt patet ex ꝓbatione quinte cōcluſionis.

De Spermate in vrina.

E ſpermate ꝑmo notādū: qꝛ in virga
d ſunt tres meatꝰ ſpermatꝭ vrine ⁊ al/
guadi: vt ptꝫ ex anathomia virge a/
pud oēs ſapiētes. Ex q̄ ꝯtingit vnā iſtaꝝ ſuꝑ
fluitatū cū alia euacuari. Et ita ſperma cum
ſuꝑfluitate vrinali. q̄re de ſpermate dantur he
regule. ¶ Prima regula. Sperma diuiſū ſm
partes minimas incorporatū cū ſuba vrina/
li. ſuꝑfluitatē vel coitū ꝑceſſiſſe ſcat. Probaꝛ
ꝑmo auc. ꝑncipis. xx. iij. ca. de ſignis coitꝰ.
Scd̄o rōne tali: qꝛ tale ſperma ita ꝑmixtuꝫ
ſcat diuturnitatē euacuatiōis ſpermatꝭ ꝑceſ
ſiſſe ad quā ſecuta ē notabilis ꝑmixtio. ⁊ ita
eſt corporatio vniꝰ ſuꝑfluitatis cū altera. q̄re
regl'a vera. ¶ Scd̄a regula. Sperma appa/
rens globatū truncoſum cū vrina ſm fruſta
groſſa ꝑmixtū abſtinentiā coitus vel noctur
nā pollutionē ſcat. ꝓbaꝛ rōne. qꝛ tale ſperma
ſic apparens aut ſcat coitū aut pollutionem
nocturnā. poſt quā pollutionē remanſit aliq̄
pars ſtimulās ꝟtutē ad eiꝰ expulſionē. Non
ꝑmū: qꝛ tūc eēt diuiſum. ergo ſcd̄m ſcat. Patet
ſepiſſime in vrinis viroꝝ religioſoꝝ. vel ſcat
vt dictū eſt abſtinētiā coitꝰ. Nō ī hoie aſſue
facto ad coitū ſi retineaꝛ talis ſuꝑfluitas ne
ceſſario aliq̄ pars eiꝰ retenta ſtimulat expul
ſiuā ad eiꝰ expulſionē. Et qꝛ nō ꝯuenientius
poteſt expelli q̄ꝫ ꝑ vias vrine. q̄re ⁊c̄. ¶ Ter/
tia regula. Sperma apparens frequenter in
multis vicibus gomorreā vel paraliſim mē/
broꝝ genitaliū ſcat. Probaꝛ: qꝛ aūt tale ſper
ma ſic apparens ſcat coitū ꝑceſſiſſe vel pol/
lutionē nocturnā vel gomoreaꝫ paſſionem.
Non ꝑmū neqꝫ ſcd̄m. qꝛ tūc tale eēt interpo/
latim: ⁊ interpolatis vicibꝫ appareret. ergo ſi
cōtinue vel multis vicibus apparet ſcat in/
tentū regule. Et notanter diciꝛ paraliſim mē
broꝝ genitaliū: qꝛ ſic cōtingit alios lacertos
⁊ muſculos paralitiſari pariter ⁊ iſtos: qꝛ para
liſi inducta ſequitur relaxatio: ⁊ ita euacua/

tio ſpermatis.

De Ampullis in vrina.

n Otandū ꝙ ampulla q̄ꜩtuꝫ ad q̄d nominis importat granula magna que differūt a ſpuma ſm magꝭ ⁊ minꝰ ⁊ a granulis: q᷑ granule ſūt ampulle mediocres Ampulle enī importat idē qd̄ dictū eſt.ſ.ſpumā ſupuenientē ⁊ eleuatā.de qua dantur iſte regule.¶ Prima regula. Ampulla magna ꝑſeuerans in vrina hn̄s adherētiā ꝓlixitatem morbi in q̄ apparet ſignificat. Probat̄ auct. Iſaac de vrina. Rōne aūt ſic: q᷑ tal' ampulla ſignificat cruditatē ⁊ viſcoſitatē materiei peccantꝭ ꝓpter cuiꝰ viſcoſitatē conat̄ ad agēduꝫ ꝯ talē materiā ad quē conatū generat̄ ampulla. Cōfirmat̄.vt ſi q̇s ꝑcuſſerit ḡuiter aquaꝫ: ex tali ꝑcuſſiōe eleuant̄ ampulle.vt notat experientia.modo ſtante materia groſſa ⁊ viſcoſa neceſſaria morbꝰ ꝓlongat̄.¶ Scd̄a regula Ampulla magna apparens ī vrina declinās ſe ad locū ad quē vrinale applicat̄ ventoſitatē ſignificat. Probat̄: q᷑ ſicut de rōne ventoſitatis eſt moueri de loco ad locū: ⁊ nō habere eſſe fixum.vt patet ex ſententia oīm medicoꝝ. Ita de rōne ſupfluitatis ꝯſequētis talē ventoſitatē.¶ Tertia regula. Ampulla apparens in vrina magna cū rugita ⁊ grauatione ſtomachi vomitū aut fluxū ventris ꝓceſſiſſe ſignificat. Probat̄. Nā talis ampulla ſignificat materiā humidū flegmaticā contineri in ſtomacho.vel in inteſtinis q̄ cōtenta neceſſario ſtimulāt virtutē ad ſeceſſum fluxuū vētrꝭ vel vomitū: q̄re ꝯcluſio vera ⁊c̄.¶ Quarta regula. Ampulla magna apparēs in vrina aut grauationē ſtomachi dolorē yleos.aut renū ex hūore flegmatico groſſo ⁊ viſcoſo dependere ſignificat. Probat̄ auc. Auicē.ca.ꝓprio. Rōne aūt ſic. q᷑ talis ampulla atteſtat̄ materiei ex q̄ generat̄. Sed cū generat̄ ex tali materia flegmatica ſeq̄tur intentū.¶ Quīta regula. Ampulla apparēs cū magna adherentia ī circulo dolorē capitꝭ a vētoſitate ſignificat.aut etiā viſcoſitate. Probat̄: q᷑ vt dictuꝫ eſt: q᷑ cū ꝯtētū arguit ſupra regionē in q̄ fuerit collocatū: ſꝫ cū circulus cōmixtꝰ cū ampulla colet̄ in loco ſupiori ſeq̄tur ītētū. Corelariū. Ampulla magna apparēs ī vrina vētoſitatē atq̄ꝫ viſcoſitateꝫ eſſe in ſtomacho ſignificat ⁊ inteſtinis eſt ſignū diſtinctiuum.

De granulis in vrina.

d E granulis: id eſt ampulliſ mediocribus dant̄ he regule.¶ Prima regula. In q̄cūq̄ꝫ parte fuerint granula a cerebro fluere materiā ſcat. Ptꝫ ꝑrio aucto. medicoꝝ: q̇ ponūt granula ⁊ circulū eē ſignū ſup diſpoſitionē cerebri. Rōne ſic ꝓbat̄. q᷑ talia granula ſignificāt ſup diſpoſitionē capitꝭ aut mediā regionē aut ſup infimaꝫ. Sed nō ſcd̄m neq̄ꝫ tertiū abſolute: q᷑ tūc ceſſent ampulle magne ex eo: q᷑ facilīꝰ eſt virtuti agere ſup materiā in media regiōe ꝯtentā ⁊ in infima q̄ꝫ in ſupma. Sed agēte generatiōis ampulle applicate poſſet ſeq̄ actio. q̄re ⁊c̄.ḡ granula ſcat ſupra deſcēſuꝫ reumatꝭ. Sꝫ notandū ꝙ iſta granula alia ⁊ alia ſignificant ſi fuerint in alia ⁊ alia regiōe. Cōtenta enī in regione ſupiori ſignificāt diſpoſitionē capitꝭ.ita ꝙ materia actualiter peccat ī capite. Cōtenta in media regiōe ſignificāt ſupra deſcēſum reumatis: ad neruos: ad pectꝰ ⁊ iūcturas.licet rarius appareāt niſi in ſuprema regione. Ideo medici dicunt ꝙ granula abſolute ſignificāt ſupra deſcēſum reumatis ſiue modo deſcēdat ad parte illā ſiue illā. Declarat accidētia manifeſta. Ex q̄ verificat̄ dictū medicorū ꝙ patiētes catarrū ad oīe genꝰ morboꝝ ſunt parati. Probat̄: q᷑ ex eius fluxu inducit malā cōplexionē in loco in quem fluit.

De nubecula in vrina.

d E nube q̄ d̄r nubecula. Notandū ꝙ tales importāt q̄ndā vaporoſaꝫ ſupfluitatē ⁊ obſcurā apparenteꝫ in vrina ad modū tele aranee vel pulueris ſparſi ꝑ vrinā qui generat̄ ex actione caloris ꝑter naturam.de qua dant̄ tales regule.¶ Prima regula. Nubecula liuida apparens in inferiori regione ad modū pulueris ſparſi ꝓ̇ncipium ethice ſignificat. Patet auc. Aui.ꝓ̇ma quarti in ca.de ſignis ethice. Rōne aūt ſic: q᷑ tal' nubecula ſignificat ꝙ calor ꝑter naturā incepit agere in humiditate: ⁊ eas reſoluere qd̄ ē ꝓ̇ncipiū ethice.¶ Scd̄a regula. Nubecula vmbroſa cū quadā ſpuma crocea vel viridi ſup calefactione epatis ⁊ multitudinē colere ſignificat. Patet ex ꝑimēto: q᷑ tales vrine cōiter apparent in yctericia vbi eſt ſuperflua caliditatis epatis ⁊ multitudo colere.

De pilis in vrina.

n Otandū ꝙ pili diſtinguunt̄ ex parte ſube ⁊ ex parte q̄ntitatis. Ex ꝑte coloris: ⁊ ex parte ſitus. Aliq̇ dicūt̄ ſubtiles.aliq̇ groſſi. Q̄nq̄ꝫ ſunt multi.q̄nq̄ꝫ pauci.q̄nq̄ꝫ in regiōe media.q̄nq̄ꝫ in regiōe ſupreme.q̄nq̄ꝫ ſunt coloris citrini.q̄nq̄ꝫ fuſci.q̄nq̄ꝫ rubei. Diſtinguunt̄ etiā ex ꝑte cauſaꝝ efficientiū: q᷑ quidā cauſant̄ ex humoribꝫ groſſis

frigidis. q̇dã a caliditate ſupma agentē i hu midũ. Colligit̃ hec diſtictio ab Aui.ij.i.ꝛ ab iſaac.i.de vꝛinis. De q̇bꝫ dant̃ he regl'e. ¶ Pꝛi ma regula. Pili rubei ſiue citrini apparẽtes in vꝛina in quacũq̧ regiõe nõ exiſtente febꝛe caliditatẽ renũ ſignificãt. Patet auc. pncipiſ xix.iij. de ſignis male cõplexiõis calide renũ Rõne ſic. q2 ſicut de rõne frigiditat3 eſt albe ſcere: ita de rõne caliditat3 ē citrinare aut ca leſacere. Sed tñ ſupfluitas atteſtat̃ mẽbꝛo a quo ſupfluit ſequit̃ ꝓpoſitũ. ¶ Scõa regl'a. Pili apparẽtes in vꝛina exiſtentes pingues ſub̃e ſolide nõ exiſtẽte febꝛe diſſolutionẽ re nũ ꝛ lũboꝝ ſignificãt. Probat̃. Tali pili ſũt partes aut materie reſolute vel diſſolute. aut mẽbꝛoꝝ. ſ3 nõ hoc. ḡ atteſtat̃ diſſolutionẽ mẽ bꝛoꝝ ꝛ maxime vicinoꝝ: vt ſũt renes ꝛ lũbi. ḡ regula vera. ¶ Tertia regl'a. Pili apparen tes in vꝛina aliq̃ntulũ groſſi in ſub̃a: ita ſe ha bentes ꝙ ſi cõpꝛimant̃ euaneſcũt. aut ex agi tatiõe vꝛine reſoluunt̃. tales pili opilationē3 ab hũoꝛibꝫ groſſis ꝛ viſcoſis fieri ſignificãt. Probat̃ auc. Aui.ij.i. Rõne ſic. Aut tales pi li ſignificãt diſſolutiõe3 mẽbꝛoꝝ aut materie Nõ mẽbꝛoꝝ: q2 vꝛina eẽt pinguis. ꝛ pili eua neſcũt. ergo atteſtat̃ materiei reſolute: ꝛ per ꝯñs materiei groſſe ꝛ viſcoſe opilãtes vias qđ erat ꝓpoſitũ. ¶ Quarta regl'a. Pili appa rẽtes i vꝛina in ſub̃a ſolida vꝛina exiſtẽte ole aginoſa. tales apparẽtes exñte febꝛe: diſſolu tionẽ toti⁹ ꝛ ethicã fieri ſignificant. Probat̃ auc. Aui.i.iiij.ca. de ſignis ethice. Rõne aũt ſic: q2 tales pili aut ſ̄cant diſſolutionẽ mẽbꝛo rũ pticulariũ aut toti⁹. Nõ pmũ: q2 tũc eſſet fe. ergo ſcõm. ꝛ p ꝯſequens regula eſt vera.

De Squamis in vꝛina.

DE ſquamis apparẽtibꝫ in vꝛina. No tandũ circa q̇d nõis ipaꝝ ſquamaꝝ ꝙ ſquame differũt a furfureis reſolu tiõibꝫ: q2 furfuree reſolutiões dicunt̃ ptinere ad ſilitudinẽ ſquame piſciũ. Differũt etiã ex pte cãꝝ: q2 materia faciẽs ſquamas ē groſſi oꝛ q̃ȝ materia faciẽs reſolutiões furfureas. Silr differũt ex pte excoꝛiationis: q2 furfu ree reſolutiões accidũt ꝯformata excoꝛiatio ne. Squame aũt accidũt in pncipio excoꝛia tionis: cũ ptes extrinſece ꝛ intrinſece dicunt̃ eſſe groſſioꝛes q̃ȝ ptes intermedie: q̇bꝫ ſtanti bus ponunt̃ he regule. ¶ Pꝛia regl'a. Squa me apparẽtes in vꝛina tales inq̃ntu3 ſquame ꝛ ſine febꝛe apparẽtes ſcabiẽ ſignificãt ſiccã Probat̃. Nã cũ materie ex q̇bꝫ fiunt ſquame ſunt groſſe: tunc talis materia non eſt apta p poꝛos exalſare. Exalſat ergo tm̃ pars ſubti lis ex q̃ inficit̃ cutis infectiõe tenui ꝛ ſubtili ¶ Scõa regl'a. Squame apparẽtes ĩ vꝛina cũ grauitate in regiõe pectinis ſignificãt ꝙ veſica incepit excoꝛiari. Patet ex deductiõe ſcõe cauſe p̃dicte. ¶ Tertia regula. Squa me apparẽtes in vꝛina cũ vitio febꝛis pmam ptẽ ethice: ꝛ ethicã fieri ſignificant. Probat̃. q2 ſicut ſe h3 pma humiditas ad ſecundã hu miditatẽ. ita furfuree reſolutiões atteſtantur reſolutionẽ ſcõe humiditat3 que eſt ſubtilioꝛ ipa pma humiditate. ergo ſquame atteſtabũ tur reſolutiõi pme humiditatis q̄ eſt groſſi oꝛ: ꝛ ideo ethica pme ſpeciei ſignificat.

De Furfureis reſolutionibus in vꝛina.

PRimo notãdũ ꝙ ipa ꝓcedũt ex alte ra cãꝝ illaꝝ. Aut ex ſolutiõe mate rie coleꝛice, aduſte vel flegmat3 ſalſi: q̄ partes ſeparate trãſmittunt̃ ad vias vꝛine: ꝛ cũ ipa ſupfluitate mittunt̃ vel ex reſolutione partiũ cartillaginoſaꝝ aut neruoſaꝝ: vt ē ve ſica ꝛ hmõi. Et dicunt̃ furfuree reſolutiones q2 reſidẽt in vꝛina ad ſilitudinẽ furfuꝝ groſſa rũ. Uel accidũt ex reſolutiõe hũiditatũ ſecũ daꝝ vt ros campiu3 q̄ ſunt cõpoſite ex ptibꝫ groſſis ꝛ ſubtilibꝫ: q̄re ꝯtingit vnã ab alia ſe parari. De q̇bꝫ reſolutiõibꝫ dant̃ tales regl'e. ¶ Pꝛima regula. Furfuree reſolutões appa rẽtes in vꝛina ſine fe. aut doloꝛe in determi nata pte coꝛpis ſcabiẽ coꝛpis eſſe ſignificat. q̄ ꝯcluſio ꝓbat̃ auc. Aui. ca. de ſcabie. Rõne aũt ſic: q2 tales furfuree reſolutiões aut atte ſtant̃ ſcabiei aut vlceratiõi aut reſolutõi. Nõ ſcõm: q2 tũc eẽt g̃uitas ꝛ doloꝛ ĩ eaꝝ euacua tione. Nõ tertiũ: q2 tunc eſſet vꝛine grauitas aut doloꝛ i eaꝝ euacuatiõe. ḡ pmũ qđ erat p bandũ. ¶ Scõa regula. Furfuree reſolutio nes ĩ vꝛina apparẽtes cũ grauitate et doloꝛe circa regionẽ pectinis vlcerationẽ veſice ſi gnificãt. pt3. q2 vbi doloꝛ ibi egritudo: ſed q2 nõ erit ita vbi tales reſolutões ꝓueniũt ab vl ceratiõe vt dictũ ē. ¶ Tertia regula. Furfu ree reſolutões apparẽtes cũ febꝛe ĩ vꝛinã e thicã ſcõe ſpeciei ſ̄cãt. Pat3 a ſufficiẽti diui ſione cauſaꝝ ipaꝝ reſolutionũ furfureaꝝ.

De Athomis in vꝛina.

NOta ꝙ p athomos debẽ⁹ itelligere g̃ nula pua ad modũ pũctoꝝ vt ita lo q̇r q̄ diſtiguũt̃ ex pte loci ꝛ ex pte ſub̃e ꝛ ex pte cauſaꝝ a q̇bꝫ generãt̃ tales athomi. Generant̃ tñ vt plimũ a materia flegmatica inbibita ĩ neruis: q̄ ſignificabũt regionẽ in q̃ fiũt ꝛ apparebunt. De q̇bꝫ dant̃ tales regule.

¶ Prima regula. Attomi apparētes ī vrina ī fundo reſidētes dolorē in membris generatiuis ꝛ pedibꝯ ꝛ genubꝯ: ꝛ ꝑ ꝯñs podogrā ex illis ſignāt. Probaꝛ p̄rio auc. Aui. xxij. tertij. cap. de podogra ꝛ ſciatica. Rōne ꝓo ſic. Tales attomi ſignificāt materiā ꝯtentā in membris neruoꝝ inferioꝝ: ꝛ ꝑ ꝯñs ī mēbris regionis ī fine q̄ itegraꝛ ex mēbris p̄dictꝭ. ¶ Secūda regula. Attomi apparētes in media regione dolorē in mēbris ſpūalibꝯ ſignificāt. ꝓbaꝛ: qꝛ ſicut attomi ī infima regione ſupra infimā regionē ſignificāt: ita attomi in medio indicāt ſuꝑ mediā: vt apparet etiā ex alijs ſuperfluitatibꝯ. ¶ Tertia regula. Attomi apparentes vniuerſaliter ꝑ totā vrinā oīm mēbrorū: ꝛ ꝑ ꝯñs totū corpꝰ dolore ſignificāt. ꝓbatur ſic. Attomi ꝑtiales partialē dolorē ſignificāt. ita attomi vniuerſaleſ ꝛ vniuerſaliter apparētes vl'em dolorē ſignificāt. g̊ intētū regule ē veꝝ. ¶ Quarta regula ſūpta ab Aui. p̄rio canone fen. ſcd̄a cap. de ſignis imp̄gnatiōis Vrina lucida pura in ſuba in q̄ apparuerit aliq̄d groſſum ſil'e nubi: ꝛ ī ea fuerint attomi deſcēdentes ꝛ aſcēdentes globatim inferiꝰ imp̄gnationē ꝛ ꝯceptū ſignificant. ꝑtꝫ auctoritate p̄dicta. Rōne ſic. qꝛ tales attomi aut ſignificant ſupra dolorē iuncturaꝝ aut neruorū aut ſuꝑ ꝯceptū. ſed nō p̄imū: vt ꝑtꝫ ꝑ concluſiones precedentes. ergo ꝛc̄.

De Reſolutionibus cinericijs in vrina.

n Otandū ꝙ ꝑ reſolutiōes cinericeas nō debemꝰ intelligere reſidentes in vrina ad modū furfureaꝝ reſolutionū: ſed ſunt groſſiores q̄ accidūt ꝛ apparent ex diſſolutiōe materieꝝ flegmaticaꝝ. aut melancolicaꝝ aut ſanguineaꝝ groſſaꝝ q̄ reſolute ſimul cū ſuꝑfluitate euacuanꝛ: ꝛ eaꝝ apparentia atteſtaꝛ mēbris a qͦbꝯ reſoluunꝛ. q̄ ſtante ponunꝛ iſte regule. ¶ P̄ma regula. Reſolutiones cineree ſubtiles ī colore adherentes globate vel ꝯgregate ad inuicē ꝛ ī fundo reſidētes retētionē mēſtruoꝝ ī mulieribꝯ ſignificant. ꝓbaꝛ auc. Auicē. xij. tertij. Rōne āt ſic: qꝛ tales reſolutōes atteſtanꝛ materie peccāti ī loco ꝓpinq̄ ad vias vrine: q̄ materia ꝯtingit euacuari ꝛ retēta ſtimulāt ꝟtutē ad eiꝰ expulſionē. ꝛ qꝛ nō p̄t euacuari ſꝫm ſe ꝓpter opilationē: euacuāꝛ aūt aliq̄ ꝑtes ex q̄ꝝ ſeꝑatōe generāꝛ tales reſolutōes. Et iō notāter pōiꝛ in ꝯcluſiōe reſidētes ī fundo ꝛ globate exiſtētes ex eo ꝙ ꝯtētū in regione ſuꝑiori atteſtaꝛ materie ꝯtēte ī tali regione. Et iō cū materie mēſtruales ſūt ibi reſidētes, claꝝ ē ꝙ reſolutiōes ibi apꝑentes ſcāt eaꝝ reſolutōeꝫ materieꝝ. q̄re ꝯcluſio ꝟa. ¶ Scd̄a regl'a. Reſolutiones cineree ſubnigre ī colore ſparſe ꝑ vrinā fluxū mēſtruoꝝ actualē ſcāt. ꝓbaꝛ auc. Aui. loco p̄allegato. Rōe ſic. qꝛ aut tales ſcāt retentionē mēſtruoꝝ aut fluxū. Nō p̄mū: qꝛ tūc reſiderēt ī fundo: qm̄ de rōe grauis ē ꝛ n̄ eēnt ꝯgregate. vt ꝓbatū ē. g̊ ſcāt actualē fluxū ꝛc̄. ¶ Tertia reg. Cinericee reſolutiones ſubnigre ꝛ groſſe adherētes ſube vrinali in fundo ſpleneticā paſſionē ꝛ apoſtema ſplenis ſignificant. Probaꝛ aucto. oīum medicoꝝ vnanimiter aſſerentiū hoc eē ſignū male diſpoſitionis ſplenis. Rōe ſic: qꝛ aut tales reſolutiōes atteſtanꝛ materie mēſtruali aut melancolice alibi ꝯtēte. Nō p̄mū: vt ꝑtꝫ ꝑ p̄mā ꝯcluſiōeꝫ. g̊ cū ſplē ſit receptaculū hūorꝫ melācolici: ſeq̄tur ꝙ tales reſolutōes atteſtanꝛ materie contente ī ſplene q͛ eſt ꝓpoſitū. ¶ Quarta regula. Reſolutōes cineree apparētes ī fine fe. flegmaticaꝝ: febrē flegmaticā ad melācolicā ꝑmutari ſcant. Probaꝛ qꝛ tales ſcāt materiaꝫ flegmaticā aduri: ad cuiꝰ aduſtionē ſequiꝛ generatio humoꝝ melācolicoꝝ. q̄ cū peccauerit putrefactꝰ indicat melācolicā febrem.

De ſanie in vrina.

n Ota ſanies nunq̄ꝫ apꝑet ī vrina niſi ſtante vlceratione in vijs aut eruptione ap̄atis currētis ꝑ viā vrine: q̄ ſanies diuerſificaꝛ ꝛ ex ꝑte ſitꝰ. de q̄ erit ꝛ emittitur. Scd̄o ex ꝑte q̄ntitatꝫ: qꝛ qñq; apparet pauca qñq; multa qñq; tota ſanioſa. de qua danꝛ iſte regule. ¶ P̄ma regula. Sanies ī vrina in pauca q̄ntitate apꝑet in ꝑtibꝯ renū exiſtente dolore: ap̄a renū aut vlceratiōeꝫ ſignificat materiā paucā ſaniei ꝑ locū anguſtū differre q̄les ſunt pori. ꝛ vbi dolor vbi egritudo auctoritate ypocratis decimo cōmēto. Regula ꝯfirmaꝛ aucto. Aui. xviij. tertij cap. de ap̄ate renū vlceratione. ¶ Scd̄a regula. Vrina cū ſanie multa ī q̄ntitate apparēs cū graui ꝛ forti fetore dolore exñte ī pectore ſignificat ap̄a aut vlcerationē ī veſica. Ptꝫ. qꝛ talis ſignificat multā materiā putridā ī loco ꝓpinq̄ ꝛ lato: q̄lē dicimꝰ hr̄e veſicā. q̄re ꝛc̄. Et dicitur notāter multa: qꝛ ꝑ hoc diſtinguiꝛ ap̄a et vlceratio veſice ab ap̄ate ꝛ vlceratiōe renuꝫ. Correlariū. Vrina ſanioſa multa cū dolore ī pectine apoſtema ſignificat in muliere ap̄a ī matrice. patet ex cauſis ſupradictis. ¶ Tertia regula. Vrina ſanioſa ꝛ corrupta cū dolore ꝛ pulſatione in ypocundrio dextro ſignificat apoſtēa epatis eſſe corruptū. ꝑtꝫ: qꝛ dolor ſignificat egritudinē in loco. ꝛ cū ꝯtingit

apoſtema epatis termīari p vias vrine: vt hʒ betur decimaqrta tertij. ¶ Quarta. Urina ſanioſa apparens i pleuretico aut empico mi norato ſputo ⁊ accidētibꝫ malis remiſſis. ſi gnificat pleureſim aut empima terminabili p vias vrine licet raro: vt habet̄ in capitulis p prijs minorato ſputo nō p euacuationē ma teriei ſignificat materiā deriuari ad vias vri ne. Correlariū. Nō teneatur medic⁹ ex mi noratione ſputi i pleuretico ſi viderit accidē tia remitti. patet: qꝛ hoc ſignificat naturam creticare p aliā viā. ⁊ ſic termīari morbū.

De ſedimine in vrina.

De ſedimine apparēte in vrina. notan dū pmo q̄ p ſedimē habem⁹ intelli gere ypoſtaſim apparētē i vrina. Cu ius cauſe dicunt̄ eſſe actio caloris naturalꝭ: q̄ agit i materiā actualiter peccantē ex q̄ tanq̄ materiali cā fit ypoſtaſis. finis autē vt talis materia pparet̄ ad expulſionē. Formalꝭ vero cā eſt iſta q̄ ipa ſit alba leuis pinealis ⁊ eq̄lis ⁊ reſidet in fundo ⁊ dicat̄ laudabilis ꝯtinua p oēs ptes ſuas. Ex q̄ ſeqtur correlarie: q̄ in vrina pfecte ſana nō dʒ appere ypoſtaſis. ptʒ qꝛ i vrina talis corpis ſani deficit materia ex q̄ fit vel generat̄ ypoſtaſis. qꝛ ſi i eo peccaret materia nō eēt corp⁹ vere ſanū. Correlarium ſcdm: q̄ deficiēte altero ꝯditionū pdictaꝝ q̄ ipa cū ſit alba etiā illa ypoſtaſis nō dꝛ lauda bilis. Correlariū tertiū. Apparitio ypoſtaſiſ ſignificat materiā cōplete digeſtā ⁊ paratam expulſiōi. q̄ dicunt̄ eſſe cā tpm vere criſis de laudabili ypoſtaſi. Et de his dant̄ tales regu le. ¶ Prima regl'a. ypoſtaſis ſubnigra i colo re appens in vrina longā egritudinē ſignifi cat. Probat̄. nā talis ypoſtaſis atteſtat̄ mate rie melācolice que eſt difficilis reſolutiōis ⁊ euacuatiōis. Ut ex ſnīa Aui. in ca. de ſignis quartane. ſed obſtante materia difficilis era dicationis morbꝫ neceſſario plongatur. ergo regula vera. ¶ Scda regula. Sedimen liui dum in colore mortificationē caloris innati ſignificat. Nā talis ypoſtaſis ſignificat ſuf focationē caloris innati a materia melācoli ca ad quā ſeqtur mortificatio: vt ptʒ de cau ſis liuiditatꝭ ſupius. ¶ Tertia regl'a. Sedi mē nigꝝ i colore qd̄ pceſſit liuidum mortē p pinquā ſignificat. pbat̄ qꝛ tale ſedimē ſignifi cat vltimā aduſtionē ad quā cito ſeq̄t̄ mors. quare regula vera. ¶ Quarta regula. Sedi men diuiſum in ſubſtātia ⁊ ſparſim p vrinam ventoſitatē ſignificat. pbatur qꝛ talis ē pꝑor tio ventoſitatis ad alias ſupfluitates: etiaʒ talis eſt pꝑortio ad vētoſitatē ⁊ hydropiſim. ſed ſic eſt q̄ ventoſitas reddit vnāquāq̄ ſup fluitatē diſpſam. ḡ appet regula va. ¶ Quin ta regula. Nō puratū ſedimē debilitatē ꝟtu tis ſignificat. pbat̄. talꝭ ypoſtaſis fcat inordi nationē i motibꝫ nature: q̄ inordīatio ſeqtur debilitateʒ ⁊ ab ea accipit. ḡ ꝛc̄. ¶ Sexta re gula. Encormia. i. ſedimē in ſupma regione difficultatē anhelit⁹ ⁊ pectori ſignificat. Ptʒ qꝛ ſignificat materiā peccare i pectore: vt ptʒ ex ſnīa oīm medicoꝝ. ¶ Septīa regula. Ne phlis. i. ſedimē in ſupma regiōe magnā vēto ſitatē ſignificat ⁊ maximaʒ. Ptʒ qꝛ ſignificat materiā hr̄e raptū ad caput ⁊ nō niſi magni tudine vētoſitatꝭ. ¶ Octaua regl'a. Sedimē qdcūq̄ fuerit niſi fuerit pſeuerās defectū vir tutꝭ fcat. Ptʒ qꝛ fcat diminutiōeʒ actiōis in materia q̄ pcipue ſeqtur debilitatē virtutis.

De hūore crudo in vrina

De ſupfluitate humoꝝ pmo notāduʒ q̄ ꝯtigit humorē ſm parteʒ ſepari a materia totali: ⁊ hr̄e raptuʒ ad vias vrine. Ex reſidētia videbitur q̄ ibi ſit ſedimē ⁊ ypoſtaſis. Et nō erit ita: vt ptʒ ad expientiā in colica dolore ⁊ ydeos: vbi videntur tales humores reſidere in fundo. quod etiaʒ appa ret in febre flegmatica: vbi ſepiſſime decipi untur medici. Scdo notandū: q̄ talꝭ humor videbitur ſimilis ypoſtaſi ex parte coloris ⁊ ſubſtātie. tn̄ inter ipm ⁊ ſedimen eſt ſignū di ſtinctiuū tale: q̄ qn̄ eſt verꝝ ſedimen ſi moue tur ex agitatiōe vrinali ſtatim reuertit̄ ad ſu um locū ⁊ ſitū. Colligitur hoc ſignū ab iſaac pmo de vrinis. Scdo ab Auicēna: ſcda pri mi. Etiā pma qrti ca. de flegmatica. De q̄ hu more dantur regule. ¶ Pria regula. Humor crudus appens in ſupiori pte vrine vitiū pe ctoris vel mēbroꝝ ſpūaliū ſignificat: ⁊ diffi cultatē anhelit⁹. pbat̄. aut talis hūor atteſta tur materie ꝯtēte i cerebro. aut i regiōe pecto ris. Nō pmū: quia tūc erit ibi circulus: vt ex ſnīa medicoꝝ habetur. ergo ſcdm qd ē inten tū. Ex q̄ ſeqtur cū videris talē vrinā pnoſti care aut aſma aut diſma aut ortania. ¶ Se cūda regula. Hūor crudus i media regione pendēs vitiū ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ ⁊ repleti onē ſignificat ⁊ rugitū vētris pbat. naʒ ſup fluitas ꝯtēta in medio regiōe ſignificat: ſed cū regio ſtomachi ſit media regio ⁊ vētris. ḡ ꝛc̄. ¶ Tertia regula. Hūor crudus in infi ma regiōe appens dolorē renū ⁊ lūboꝝ ⁊ mē broꝝ generatiuoꝝ vitiū ſignificat. Proba tur ex deductiōe ꝯcluſiōis pcedētis. Et per hos clamat experientia: q̄ in oībꝫ iſtis dolo ribꝫ apparet iſte humor dominans.

De cautelis in vrina.

Iſis de colore ⁊ ꝯtentis ĩ vrina. Re-
v ſtat vt videam⁹ de cautelis medico
rũ obſeruãdis in iudicãdo ꝑ vrinas.
Notãduʒ igiť ꝙ qñ offerť medico vrina ex q̃
nõ poſſit iudicare ex ꝯtent̾: q: reducta eſt ad
ignẽ vel alterata: iudicat capiendo iudiciũ a
ſuba ⁊ forma ecõuerſo. Tria igitur faciam.
Primo ponã aliquas regulas ex q̃b⁹ ſumun
tur multe cautele. Scdo docebo diſtingue-
re vrinã viroꝝ ab vrinis mulieꝝ. Tertio vri-
nas ꝑgnãtiũ: in quaꝝ iudicijs multuʒ mole-
ſtanť doctiſſimi viri: ⁊ ex eis incurrũt nõnul
las infamias. q̃b⁹ habit̾ patebit cõplemẽtũ.
Circa ꝑmũ dicã aliq̃s regulas q̃ tñ virtuali
ter poſſent reduci ad ꝑdicta: ex q̃b⁹ ĩfero cor
relaria plura: ⁊ vnũq̃dqʒ correlarioꝝ erit cau
tela vna. ⁊ ſic exẽplis de iſtis poſit̾ ⁊ intelle-
ctis ex ſilib⁹ poterit bñ diſtinguere. ¶ Pria
regula. Vrina alba ſubtilis atteſtať debilita
ti ſtomachi ⁊ ei⁹ indigẽtiã. Iſtud ptʒ ex men
tib⁹ autoꝝ: ⁊ rõne deductuʒ ẽ ſupi⁹. Correla.
ꝑmũ. Cũ medic⁹ viderit vnã talẽ iudicat an
guſtiã ĩ ſtomacho aſſumptã. ptʒ q: addiť debi
litati maiori cã eiuſdẽ. Correla. ſcdm. Stan
te tali vrina iudicãdũ eſt ſuꝑ laſſitudine toti⁹
corpis ⁊ maxime cruriũ.. ptʒ: q: ex diminuta
digeſtione ſeq̃tur diminuta reſtauratio ma-
gis vero in loc̾ remotis. Correlariũ tertiuʒ.
Stante tali vrina iudicãdũ ſuꝑ dolore ⁊ gra
uitate oculoꝝ ⁊ ſomnolẽtia. Ptʒ: q: ſtante ta
li diſpoſitõe ſtomachi neceſſe ẽ vt ꝓpter dire
ctũ affectũ cõicenť materie ad caput: q̃ cõi-
cate inducũt talia. q̃re ⁊c̃. Etiã expientia. q:
hñtes debilitatẽ ſtomachi patiũť fluxũ pal-
pebraꝝ ⁊ pulſationẽ timpoꝝ. Correla. q̃rtuʒ.
Stante tali vrina iudicãdũ eſt ſuꝑ laſſitudĩe
toti⁹ corpis ⁊ maxime cruriũ. ptʒ: q: ex dimi
nuta digeſtiõe ſeq̃tur diminuta reſtauratio:
magis ṽo in loc̾ remotis. Correlariũ q̃ntũ.
Stante tali vrina iudicãdũ eſt interpolatuʒ
difficultatẽ anhelit⁹. patet: q: ad interpolatã
multiplicationẽ ventoſitatis ſeq̃tur cõpreſ-
ſio dyafragmatis. ⁊ ita cõpreſſio mẽbroꝝ ſpi
ritualiũ. ¶ Scda regula. Vrina cũ febre acu
ta ſpiſſa ⁊ rubea in fundo vaſis et turbata et
ſupius liuida venationẽ ꝑcat. ptʒ ex his que
dicta ſunt de vrina liuida ſupiuſ. Correlariũ
primũ. Apparẽte tali vrina iudicãduʒ eſt ſuꝑ
tremorẽ cordis: vehemẽtiã ſitis. Inquietu-
dine magna. ptʒ: q: hec ꝯſequunť in corde no
cumentũ ⁊ in mẽbris ſpũalib⁹. Correlarium
ſecundũ. Stante tali vrina iudicandũ eſt ſu
per dolore ſtomachi. Patet intelligenti ⁊c̃.

Correlarium tertium. Tali vrina de alte rõ-
ne magna ⁊ freneſi pariter. patet: q: neceſſe ẽ
vt cõicetur nocumentum cerebro. quare ⁊c̃.
¶ Tertia regula. Vrina exiſtente cũ ſedimi-
ne lapideʒ in renib⁹ aduenire iudicať. Patet
ex his que dicta ſunt. Correlariũ. Stãte ta-
li vrina iudicãdũ eſt ſuꝑ grauitate renũ ⁊ ylio
rũ ⁊ apparere cauſas lapidis. Correla. ſcdm.
Stante tali vrina arguẽdũ eſt ſuꝑ grauitate
capitis ex parte poſteriori. Patet ex colligã
tia renũ ad illas ꝑtes. Correla. tertiũ. Stan
te tali vrina iudicãdũ eſt ſuꝑ grauitate pecti
nis. Correlariũ q̃rtũ. Stante tali vrina iudi
candũ eſt ſuꝑ ꝯtractiõe genuũ ⁊ coxaꝝ. Pa
tet hoc: q: eſt ex accidẽtib⁹ ꝯſequentib⁹ lapi-
dem. ¶ Quarta reg̃la. Vrina exiſtẽte lactea
⁊ tenui: lapidẽ in veſica ſignificat. Patet ex
ꝑdictis in capitulo de colore. Correlarium.
Stante tali vrina iudicãdũ eſt ſuꝑ difficul-
tati vrine. Patet ex dict̾. Et ita diſcurrite ⁊
ꝓpria accidẽtia illi⁹ paſſionis. ¶ Quinta re-
gula. Si vrina habuerit fruſtula longa q̃ſi
pilos declinãtes ad rubedinẽ excoriationeʒ
renũ ſignificabit. Si fuerit tincta vbi nõ fu
erit diſcolorata ⁊ apparuerint pili: toti⁹ cor
poris debilitatẽ ſignificabit. Correlariũ pri-
mum. ꝙ ꝑm primã vrine apparentiã prenoſti
candum eſt caliditatem et ardorem circa re-
nes. patet ex ꝓprio effectu egritudinis. Cor
relariũ ſecundũ. Stante tali vrine ſuper laſſi
tudine totius prenoſticandum erit. Correla-
rium tertium. Ex huiuſmodi vrina apparet
interpolatim ⁊ guttatim mictus vrine. Cor-
relarium quartum. Viſa tali vrina ꝓnoſtica-
re vrinã ſanguineam: ſiue mictum ſanguinis
ꝓceſſiſſe. Correlarium quintum. Stante ta-
li vrina ſuꝑ ſtipticitate ventris arguenduʒ: ⁊
egeſtiones que emittuntur ſunt ſquibelloſe:
vt patet ex tali paſſione neceſſe eſt vt ſuꝑca-
lefaciat epar: quo ſuꝑcalefacto adurantur fe
ces ⁊ exiccantur. Correlarium ſextũ. Stan
te tali vrina iudicandũ eſt ſuꝑ tumorẽ ventr̾
Patet: q: ſtante tali ſtipticitate retinenť ven
toſitates. que ſic retente faciunt ventrem tu
mefieri. ¶ Sexta reg̃la. Stante vrina alba
⁊ tenui cum multa ſiti dyabetem ſignificat.
patet intelligenti cauſas huius egritudinis
Correlarium primum. Stante tali vrina ar-
guendũ eſt ſuper debilitate ſtomachi. ⁊ inter
polatam ardorem in ipo latere. Patet ꝑ con
tinuaʒ aſſumptionẽ hũidi roridi maxĩe. Cor
relariũ ſecũdũ. Stante tali vrina ꝓnoſtican-
dum eſt ſuper extenuationem totius et ſemi
ethicam. patet: q: hec egritudo prohibet ex-
tenuationem fieri debitam et cõuenientem.

¶ Septima regula. Exiſtente vꝛina furfurea
dyarralis ſignificat ſi eſt pauca. Patet ex pre
dictis ⁊ ad experiētiā. Coꝛrela. pͥmum. Urina
facta furfurea ⁊ ſi poꝛtaret a longe: remanet
ꝯtinue furfurea. ꝗre medic⁹ poterit hoc infe
rius p̄noſticare. Coꝛrela. ſcd̄m. Apparēte ta
li vꝛina iudicādū eſt ſup cōmotiōe toti⁹ coꝛ-
poꝛis. ptꝫ ex eo: qꝛ dn̄ant hūoꝛes i toto. Coꝛ
rela. tertiū. Prenoſticādū eſt ex eo toꝛſiones
circa ypocundriā: ⁊ maxie circa ypocundri
dextri eē futuras. ptꝫ: qꝛ cū loc⁹ epatis ſit lo-
cus generatiuis hūoꝝ. Coꝛrela. q̄rtū. Preno
ſticandū ē fluxū vētris futuꝝ. Coꝛrela. ꝗntū.
Judicādū eſt ſitim magnā ⁊ inq̄etudines fa-
ctas ⁊c̄. ¶ Octaua regl̄a. Urina mulieꝝ exi-
ſtente turbida velut ſubiugalis repletā matri
cē teſtare iudicat. Ptꝫ ex dictꝫ. ⁊ hoc nō ſtan
te fe. acuta. Coꝛrelariū pͥmū. Stāte tali vꝛi-
na p̄noſticam⁹ pond⁹ maximū circa ꝑtes fe
moꝛales. ptꝫ. ꝓpter p̄ntiā hūoꝝ viſcoꝝ ⁊ groſ
ſoꝝ. Coꝛrela. ſcd̄m. Ex ea p̄noſticādi ſūt do-
loꝛes circa ypocūdria ⁊ vuluā. ptꝫ. ꝓpter cōti
nuū motū ibi factū. Coꝛrela. tertiū. Stante
tali vꝛina iudicāda ē nauſea: ⁊ q̄ſi ꝯtinue ſub
uerſio ſtomachi. ptꝫ. ꝓpter ꝯtinuā eleuatiōeꝫ
vapoꝝ. ꝗre ⁊c̄. Coꝛrela. iiij. Ex hmōi vꝛina iu
dicare poterꝫ doloꝛes venire ad doꝛſa ſiue re
nes: ⁊ q̄nq; ad coxas: vt ptꝫ ex p̄dictis. Coꝛ
relariū ꝗntū. Stante tali vꝛina p̄noſticanda
eſt duricies circa ꝑtes femoꝛales. quare ⁊c̄.
¶ Nona regula. Si circulus vꝛine nullo mo
do agitet tremulus apparuerit ſup repletiōe
capitis ⁊ deſcēſu catarri arguendū eſt. ptꝫ ex
his q̄ dicta ſunt i tractatu de circulis. Et no
ta ꝙ vꝛina q̄ntūcunq; mota ex longo delata
apparet circulus acſi in pꝛincipio extiterit.
Coꝛrela. pͥmū. Stante tali vꝛina p̄noſtican
dū erit doloꝛē in ſpatulis in cruribꝫ interpo
latione. patet: qꝛ talis vꝛina ſignificat mate-
riam deſcendere ꝑ nucham ad neruos qua-
re ⁊c̄. Coꝛrelariū ſcd̄m. Stante tali vꝛina iu
dicandus eſt doloꝛ aut grauitas capitis in
parte poſterioꝛi. cū ibi ꝯtinet materia humo
ralis. Coꝛrelariū tertiū. Stante tali vꝛina iu
dicandum eſt pigritiā eſſe in toto. patet: cum
multa materia ſit cōmunicata neruis. ꝗre ⁊c̄.
¶ Decima regula. Urina habens circuluꝫ cū
ypoſtaſi in media regione aut attomos in ea
regione aut trumbos: ſignificat materiā ⁊ in
capite ⁊ pectoꝛe. patet ex p̄dictis. Coꝛrelari-
um pꝛimum. Apparente tali vꝛina iudicādū
eſt difficultatem anhelitus ⁊ tuſſis: qꝛ ſignifi
cat materiam deſcendere cōtinue ad pectus
Coꝛrelariū ſecundū. Judicandū eſt doloꝛem
in parte anterioꝛi capitis. Coꝛrelariū tertiū.
Si fuerit tincta ſalſedinē aut ardoꝛē in gut
ture ſignificat pariter: ſi fuerit circulus decli
nans ad citrinitatē. Coꝛrelariū quartuꝫ. Ex
huiuſmodi vꝛina grauitatem oculoꝛum iudi
ca. quia eſt cauſa multe materie in cerebꝛo. q̄
re ⁊c̄. Undecima regula. Urina exiſtēte ſpu-
moſa tam in muliere q̄ꝫ in viro ventoſitatem
contineri in ventre ſignificat. Patet ex his
que diximus de ſpuma. Coꝛrelariū pꝛimum.
Jnflatio ſtomachi ⁊ ypocundrioꝛū ex vꝛina
tali arguendū eſt ꝓpter cōtinuū motū vento
ſitatis circa eas ꝑtes. ꝗre ⁊c̄. Coꝛrela. ſcd̄m.
Ex tali vꝛina dūmodo ſpuma fuerit rubea ſi
ue citrina p̄noſticandū eſt eſſe doloꝛē capitꝫ
maioꝛē in latere dextro. Coꝛrela. tertiuꝫ. Si
vero talis vꝛina fuerit alba ſubtilis: iudicā-
dū eſt doloꝛē eſſe futurū in ypocundrio ſini-
ſtro. patet: cum illud ſit frigidū: illud vero ca
lidum. ¶ Duodecima regula. Urina tēdens
ad viriditatē vel liuidū coloꝛē ꝑ totum in mu
liere cum ypoſtaſi plumbea ſignificat reten-
tionē menſtruoꝝ ex parte tempoꝛū in quāti-
tate ⁊ qualitate. patet ex his q̄ dicta ſūt. Hec
Auicenna: Egidius: Jſaac ⁊c̄. Et hec de vꝛi-
nis dicta ſufficiant. Finis.

Prohemiū.

Cum ſummi dei adiutorio librū hunc (qui ortus ſanitatis recte appellat̄.) in finem vſq; feliciter ꝑduximus: ne te lectorem in eodem tedioſe vagari contingat. verū vt valeas (optime lector) cito in h. opere inuenire qd̄ requiris qd̄ remediū egritudini adherere debeas. quā naturā: ꝓprietatē: ſeu cōplexionē herba ſeu arbor animal omē: lapis q̄ȝ precioſus: piſcis ac auis quelibȝ habeat. ac poſtremo vrinarū iudicia iuxta ſuas regulas et magiſtrales differentias ſequens tabula luculenter te docebit. Et primo in ortū herbarum tabula heccine indicem ponet. Dehinc in campū animaliū aliorūq; ꝓperabit ordinē tractatuū ſeruādo.

Ad alopiciā

Ca.ij. A ⁊ B
Ca.vij. E.
Ca.xviij. C
Ca.xxvi. A
Ca.xxxiiij. C
Ca.xlvi. F ⁊ G.
Ca.lxxxvij. D
Ca.lxvi. H
Ca.ccxlviij. K.
Ca.cccix. C
Ca.ccccliiij. in fine
Ca.ccccxci. L.
¶ Aurium dolor.
Ca.iij. H
Ca.v. D.
Ca.vij. D ⁊ K
Ca.xv. T
Ca.xxix. C ⁊ M
Ca.xlvij. D.
Ca.lv. J.
Ca.lx. D
Ca.lxxxvi. E
Ca.c. E.
Ca.cix. E ⁊ H
Ca.cxxx. A.
Ca.cxli. in fine.
Ca.cxlvij. B
Ca.cxij. C ⁊ H
Ca.ccxij. D
Ca.ccxxviij. B
Ca.ccxliiij. A
Ca.cclviij. F
Ca.cclxx. F.
Ca.cclxxvij. B
Ca.cclxxix. F ⁊ G.
Ca.cclxxxiij. C
Ca.cccxx. G ⁊ H.
Ca.cccxxij. D.
Ca.cccxxv. E
Ca.cccxxviij. in fi.
Ca.cccxxix. F ⁊ G.
Ca.cccxlvi. D
Ca.cccliij. B
Ca.ccclxix. B.
Ca.ccclxxij. H.
Ca.ccclxxv. C ⁊ A
Ca.ccclxxxiiij. S.
Ca.ccccv. F
Ca.ccccix. in fine.
Ca.ccccxxxvi. M.
Ca.ccccclv. C
Ca.cccclxxxiij. H.
Ca.ccccxciij. H
¶ Auriū vermes
Ca.xviij. F
Ca.lv. K
Ca.lxxxvi. A
Ca.xcvij. B. ⁊ in fi.
Ca.cvij. B
Ca.lxxv. E
Ca.ccxix. E.
Ca.cclxxxviij. F.
Ca.cclxxxix. F.
Ca.cccc. E
Ca.ccccx. B.
Ca.cccxlvij. E ⁊ J
Ca.cccciiij. J.
¶ Aurium inflatio
Ca.i. E
¶ Aurium tinnitul.
Ca.cxxxi. K
Ca.cixxv. E
Ca.ccxxxv. F ⁊ H.
Ca.ccxcij. E.
Ca.ccclxxv. C.
Ca.ccccxxxvi. H.
¶ Aurium vlcera
Ca.cclxxxiij. F
Ca.ccccij. A
Ca.ccccliij. D
Ca.ccclxvij. A.
Ca.ccclxxvi. B
Ca.ccccxlv. D.
Ca.ccccclv. A.
Ca.ccccxciij. E.
Ca.cccccv. C.
¶ Auriū putredo.
Ca.cclxv. C
¶ Aurium ſanies.
Ca.ccccxxxiij. M
¶ Auriū ꝯq̄ſſatio.
Ca.ccccxl. A.
¶ Auditū recuperandū.
Ca.clxv. D
Ca.ccxlvi. D.
Ca.cclxxix. B.
¶ Apoſtemata capitis
Ca.cclxxxi. B.
Ca.ccccxxxvij. H
¶ Apoſtemata narium.
Ca.ccccvi. G.
¶ Apoſtemata lingue
Ca.ccccxxxvi. D
¶ Apoſtemata gutturis
Ca.cixxxviij. D
Ca.cclxv. D ⁊ E
Ca.ccxcij. H
Ca.ccxcix. B
Ca.cccxxxix. E
Ca.ccccli. B.
¶ Apoſtēatib; mām̄ille.
Ca.xv. D ⁊ Q.
Ca.c. D
Ca.ccccxxij. E
Ca.ccccvi. G.
¶ Apoſtemata epatis
Ca.cclxij. A
Ca.cclxv. in fine.
Ca.ccccxiiij. B.
Ca.ccccxxix. C
Ca.ccccliij. B ⁊ K.
¶ Apoſtemata ſplenis
Ca.cclxv. H
Ca.ccclix. E
Ca.ccclxxiij. G
Ca.cccclxvij. F.
¶ Apoſtemata pulmōis.
Ca.ccixix. M
Ca.ccclxiij. C
¶ Apoſtemata matricis
Ca.cxi. G Ca.cxci. F
Ca.ccxxxvi. A.
Ca.ccxivi. J
Ca.ccxlviij. in fine.
Ca.cclxij. G
Ca.cclxix. L.
Ca.ccccliij. D ⁊ K
Ca.ccccxciij. H
¶ Apoſtemata vulue.
Ca.lxxix. F
¶ Apoſtēata teſticulor̄.
Ca.cxxiij. A
Ca.cclxxxiij. A ⁊ H
Ca.ccccij. in fine.
Ca.cccccxciij. F
¶ Apoſtemata ſine vlcera calida.
Ca.li. A. Ca.lv. C
Ca.lvij. C
Ca.lxxij. D. ⁊ in fine
Ca.lxxxvi. D
Ca.cij. A
Ca.ciiij. D.
Ca.cxxxvij. in fine.
Ca.cxlv. B.
Ca.cxlvij. A
Ca.cxci. C
Ca.cclxij. L
Ca.cclxxxiij. D
Ca.cclxxxiij. D
Ca.ccccij. K.
Ca.ccccxij. B.
Ca.cccxviij. B
Ca.cccxxvij. C.
Ca.cccxxxiiij. C
Ca.ccclxvij. K.
Ca.ccclxxxij. F
Ca.ccclxxxix. B
Ca.ccccxij. in fine
Ca.ccccclv. A ⁊ M
Ca.cccclxxvij. E.
Ca.ccccxcij. B
¶ Apata frigida
Ca.i. G
Ca.cccclxvij. D
Ca.ccccxcvi. G
Ca.ccccxcviij. B.
¶ Apoſtēata dura.
Ca.xlix. A ⁊ B
Ca.lij. A ⁊ C
Ca.lxix. in fine.
Ca.lxxi. D F G
Ca.lxxv. in fine.
Ca.cxxx. L.
Ca.cxlij. A.
Ca.ccxij. F M.
Ca.cclxxxvij. F.
Ca.ccccxij. A
¶ Apoſtēata mollificāda

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.xv.A
¶ Apoſtēata flegmatica.
Ca.ij.J
Ca.lxv.C
Ca.cxci.B
Ca.cclxxv. in fine
Ca.ccccxiij.D
¶ Apoſt̄mata ſiue
vlcera fraudulenta.
Ca.xlvi.J
Ca.lv.E
Ca.ci.B
Ca.cxlv.F
Ca.cclxv.C
Ca.cclxvij.B
Ca.ccxcij.C
Ca.ccxcix.B
Ca.cccxxiij.A
Ca.cccxlvi.C
Ca.ccccij.In fine.
Ca.ccccxiij.B z D
Ca.ccccxcvi.E
¶ Apāta maturāda
Ca.lxxxiiij.B
Ca.ccxliij.B
Ca.cclxxij.C
¶ Apāta rumpēda.
Ca.clxxxvij.B
Ca.ccvij.D z B
Ca.ccccij.in fine.
¶ Apoſtemata ani.
Ca.xv.L
Ca.xlvi.D
Ca.lxxi.in fine
Ca.lxxxviij.in fine
Ca.lxxxix.F.
Ca.cxci.D
Ca.ccxxxvi.B
Ca.cclxxxiij.D.
Ca.cccxxij.B
Ca.ccccliij.D.
¶ Apāta reſoluētia
Ca.cxiiij.B
¶ Apāta interiora
vt reſoluantur.
Ca.cccxxij.E
¶ Alcolaz ſūt puſtu
le ſiue vlcera oris.
Ca.xiij.A z B
Ca.xvi.A z B.
Ca.lxxx.B z E
Ca.lxxxv.D
Ca.xcviij.J
Ca.xcvij.A
Ca.c.xxi.B.
Ca.ccvi.B
Ca.ccxij.E
Ca.ccxiij.B
Ca.cclxix.J
Ca.cccxx.C
Ca.cccxlv.B.
Ca.ccclxviij.B
Ca.ccclxxix.B.
Ca.ccccij.A z B
Ca.ccccxvi.B
Ca.ccccIxxvij.E
Ca.ccccixxxvi.B
¶ Aſpredo lingue z
gutturis
Ca.xxiiij.E
Ca.lxxviij.B.
Ca.cxviij.C
Ca.clvi.C.
Ca.clix.C
¶ Aſpredo faucium.
Ca.cxxxiij.D
¶ Aſperitas pectoris.
Ca.cli.A
Ca.ccxx.A.
Ca.cclxxv.A
Ca.cccxxvij.D
¶ Aſperitas pulmonis.
Ca.cxiij.C.
Ca.cccxviij.A.
¶ Aſperitas arteriaꝝ.
Ca.xxxiij.A
¶ Artetica paſſio
Ca.xcvij.in fine
Ca.clxv.B
Ca.clxxx.B
Ca.clxxxvij.in fine.
Ca.ccxxij.F
Ca.cccxiij. in fine.
Ca.cccxlv.A.
Ca.ccccxlix.D
Ca.cccclxx.in fine.
¶ Ariditas membroꝝ.
Ca.lxiij.A
¶ Articulos contractos
mollificare.
Ca.lxxxvi.B.
¶ Appoplexia.
Ca.lxxv. in fine.
Ca.cxxxi.D
Ca.ccxxiiij.E
Ca.ccxxxix.in fine.
Ca.ccl.C z E. z in fine.
Ca.cclvi.A
Ca.ccccliiij.K
Ca.ccccxcvij.D
¶ Articuloꝝ dolores
Ca.cccli.A
¶ Anhelitus difficultas.
Ca.ccccxxxviij.C.
¶ Anhelitus facilis
Ca.cxlv.C.
¶ Aſma.
Ca.lxxiiij.C
Ca.cxxxi.E
Ca.ccx.in fine.
Ca.ccxli.A
Ca.cclxxxix.in fine.
Ca.ccciiij.A
Ca.ccclxxiiij.A
Ca.ccclxxxix.C.
Ca.ccccxxxvij.A
Ca.cccclxxv.B.
Ca.ccccxcviij.C.
Ca.ccccxcix.B
¶ Aſma a cauſa frigida.
Ca.cl.in fine
Ca.clv.A
Ca.cxcvij.F
Ca.ccvij.B z B
Ca.ccxliij.in fine.
¶ Aſma humidū.
Ca.xl.A J z P
Ca.xlv.A
Ca.lv.H
Ca.cxviij.C
Ca.cxxx.J.
¶ Antrax
Ca.ix.A.
Ca.cij.D
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.ccccxx.B.
¶ Ani dolor.
Ca.cxli.in fine.
Ca.cclxv.C.
Ca.cclxxij.B
Ca.ccci.F.
Ca.cccxxxvij.in fine
Ca.cccxlviij.E
¶ Alumen
Ca.clxxxij.in fine.
Ca.ccclxxxvij.B
Ca.ccccvi.in fine.
Ca.ccccviij.C
Ca.cccclxxiij.in fine.
¶ Aquam citrinam
educendam
Ca.cxliiij.D
Ca.cxlviij.F.
Ca.clxxviij.A z J
Ca.clxxxi.B
Ca.ccxcviij.A
Ca.ccccxxx.K
Ca.cccclvij.C D z E
¶ Appetitꝰ comedendi.
Ca.x.D.
Ca.lv.A
Ca.xcij.A
Ca.xciij.A
Ca.xcvij.B.
Ca.cxviij.F
Ca.cxlviij.B.
Ca.clxviij.in fine.
Ca.cclxxxviij.B
Ca.cccxx.L
Ca.ccclix.D
Ca.cccxcij.C z D.
¶ Aquam malam qui
potauerunt.
Ca.xiiij.H.
¶ Aduſtio aque calide
Ca.cclv.B
¶ Aſſellaꝝ fetor z totius
corporis.
Ca.lxxxix.A.
Ca.ccclxi.D
Ca.ccclxvi.in fine.
¶ Aborſum
Ca.xc.B.
Ca.cxxx.B z F. z in fi.
Ca.cxxxi.D
Ca.clxij.B
Ca.clxiiij.A
Ca.clxv.C.
Ca.ccxxix.in fine
Ca.ccclxxi.B z E
¶ Alto cadentibꝫ
Ca.viij.D
Ca.lxiiij.E
Ca.ccvij.F
Ca.cccxli.B.
Ca.cccxc.B.
Ca.ccccxcvij.E
¶ Acrocordines tollere.
Ca.cccxli.B
¶ Animalibꝫ mortem
inferunt.
Ca.cccxix.A
Ca.ccccxv. in fine
¶ Animalia venenoſa
ne intrent domum
Ca.ccccliiij.J.
¶ Apes ne fugiant.
Ca.vi.K
¶ Apum punctura.
Ca.cclxxij.A

Ca.ccccxxix. F
¶Amorem.
Ca.cclxxvi.in fine

Boues ut

impinguantur.
Ca.xcvi.in fine.
¶Bothor oris.
Ca.cccxix.C.
Ca.ccclij. K.
Ca.cccxxiij.A.
¶Brancos.id eſt apoſtemata faucium.
Ca.cccclx. E

Capitis dolor

Ca.xxix.B
Ca.l.B
Ca.lv.H
Ca.cix.J
Ca.cxx. B.
Ca.cxxxi.D.
Ca.clxxxviij.D.
Ca.ccxix.in fine.
Ca.cclvij.C.
Ca.cclxx. B
Ca.cclxxxiij.C
Ca.ccclxvij. B C
Ca.cccxcviij.A D.
Ca.ccccj. K
Ca.ccccv.in fine
Ca.cccclij.C
Ca.ccccxcix.E.
¶Capitis dolor ex frigiditate.
Ca.lx.B
Ca.lxiij.A
Ca.ccccxxvij.C.
¶Capitis dolor ex calore ſolis.
Ca.cccxxvij. C H.
¶Capitis fractura.
Ca.lxiiij.in fine
¶Capitis ſcabiem
Ca.lxxxvij.C.
¶Caput purgiū.
Ca.cvi.A ꝛ in fine.
Ca.cix.H ꝛ J
Ca.cxxxvi.D.
Ca.cclxx.E.
Ca.ccxxv.C ꝛ D
Ca.ccxcviij.B.
Ca.ccci.D
Ca.cccx.F
¶Catarrum curare.
Ca.lxxiiij.in fine
Ca.cxxij.J
Ca.cxxix.in fine.
Ca.cxxx.C
Ca.ccxix.E
Ca.ccxxiij.B
Ca.cccxiij.in fine.
Ca.cccxiij.J.
Ca.ccccvij.B.
Ca.ccccxxv.A.
Ca.ccccxci.C ꝛ D.
Ca.cccclx. F ꝛ H
¶Capitis vulneratio
Ca.ccxi.A.
¶Capillos generare.
Ca.cccciiij.A.
¶Capillorum caſus prohibentia.
Ca.lxvi.A.
Ca.ccclxxxiiij. F.
¶Capillos euellere.
Ca.clxij.H.
¶Capillos augere.
Ca.liiij.in fine.
Ca.cix.K
Ca.ccxlviij.B.
¶Capillos tenueſcere.
Ca.clxxx.E
¶Capillos rubrificare
Ca.x.A.
Ca.xiij.C.
Ca.cclxv.H.
Ca.cccxiij.H
Ca.cccccij.C
Ca.ccccciij.F.
Ca.ccccvi.J
Ca.cccclxix.D
¶Capillos denigrare.
Ca.lxvi.A ꝛ C
Ca.cxxxi.J
Ca.clxij.E.
Ca.clxviij.C
Ca.clxxv.D.
Ca.ccvi.E
Ca.ccxcix.A
Ca.ccccij.H
Ca.cccciiij.C ꝛ D.
¶Capillos mulierum
Ca.lxxxvij.D ꝛ E
Ca.ccclxxxiiij.K
¶Cancer.
Ca.ix.H
Ca.lxxvi.A
Ca.cxxx.A ꝛ H
Ca.clxxij.E.
Ca.cclxl. in fine.
Ca.cclxxxiij.in fi.
Ca.cccccc.C
Ca.ccccccv.A
¶Cancer oris
Ca.cvi.C.
¶Canceromata vulnera.
Ca.ix.C
Ca.clxij. in fine.
¶Carbunculus.
Ca.cxix.F.
Ca.cxxxvij.B
Ca.ccciiij.E
Ca.cccxij.H
¶Calculus
Ca.xv.S ꝛ V
Ca.xxv. C
Ca.xxxix. in fine
Ca.lxiiij.D
Ca.lxxi.A ꝛ C.
Ca.lxxxvij.B.
Ca.ci.H
Ca.cx.C.ꝛ in fine.
Ca.cxiij.in fine.
Ca.cxxij.C ꝛ H.
Ca.clxxv.in fine
Ca.clxxxix.D H
Ca.cxcvij.A
Ca.cxcix.in fine.
Ca.ccix.B
Ca.ccxiiij.A B H
Ca.ccxviij.D
Ca.ccxxxix.A
Ca.ccxlvi.E H.ꝛ in fi.
Ca.cclxxij.in fine.
Ca.cccxv.A
Ca.cccxvi.A ꝛ B
Ca.ccccv.B.
Ca.ccccxxiij.A C
Ca.ccccxxvi.H.
Ca.cccxxxi.in fine.
Ca.ccccxxiij.A F.
Ca.ccclxxviij.H
Ca.cccccxx.B
Ca.ccccxxx.D.
Ca.ccccliiij.K
Ca.cccclviij.D.
Ca.cccclxxvij.A C F
¶Calculus renum.
Ca.cxxxvi.A.
Ca.ccclxxxviij. in fine
Ca.cccccij.D
¶Cantarides ſumpte.
Ca.cclxix.J
¶Carnes a putredine ſeruare.
Ca.clxxvi.in fine
¶Carnem ſuperfluam delere.
Ca.ccvi.A
Ca.ccxxij.J
¶Carnem rubeam confortare que eſt inter gingiuas.
Ca.cccclij.J.
¶Caniciem tardandam
Ca.cxxxi.J.
Ca.cccxxi.C.
¶Calores eſtatis ſedare.
Ca.ccclxviij.H
¶Clauos corporis.
Ca.cccccxciij.B
¶Clauos.i.poros pedū.
Ca.cccvij.in fine.
¶Cardiaca paſſio.
Ca.xxxi.A
Ca.xciij.A.
Ca.xcv.in fine.
Ca.cxxv.K
Ca.clxx.B
Ca.cciij.C
Ca.ccvij.B
Ca.ccxxxvij.A
Ca.cclxiij.B
Ca.cccxcij.C
Ca.ccccxij.B C.
Ca.cccclix.A.
¶Cranei eſt dolor capitis.
Ca.cxxxi.D.
¶Cerebri debilitatem curare.
Ca.xx.D E F
Ca.xxxi.B.
Ca.liiij.A.
Ca.lxij.in fine.
Ca.lxvi.D
Ca.lxxxv.H.ꝛ in fi.
Ca.xciij.A.
Ca.clxviij. in fine.
Ca.cciiij.B
Ca.ccxxij.K
Ca.ccxxxix.in fi.
Ca.ccl.D.
Ca.cclxx. B E H.
Ca.cclxxxij.F
Ca.ccccxxvij.F
Ca.ccccxlvi. A H D
Ca.cccccxlix.C.
Ca.cccclx.L.

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

¶Ceram dealbare
Ca.cli.F
¶Ciliaca paſſio.
Ca.cxix.B
Ca.cclxxi.A
Ca.cccxi.C.
Ca.cccxc.C
¶Cicatrices neruorum curare.
Ca.lxiiij.D.
Ca.lxxv.E
¶Cicatricibꝫ nigris colorem reddere
Ca.cix.E
¶Cicatrices limpidare.
Ca.cvij.A.
Ca.cxxx.F
¶Cicatrices ſcarificationis vt nõ appareant.
Ca.cclxv.A.
¶Colli dolor.
Ca.ccclxxiiij.in fine.
Ca.ccccxxxv.B
¶Colorem bonũ faciendum.
Ca.xlvi.H
Ca.cxxi.B.
Ca.cxlij.B
Ca.cxlv.A L
Ca.cxci.A
Ca.ccxcvij.A D
Ca.cccclxiiij.K
Ca.ccccxcvij.C
¶Colica paſſio
Ca.lxix.F
Ca.xciiij.F I
Ca.cvi.B
Ca.cxv.H
Ca.cxxxi.M
Ca.clij.A
Ca.clv.B
Ca.clxxix.C
Ca.ccv.C.
Ca.ccviij.D.f.g.
Ca.cclvi.in fine.
Ca.cclxxxviij.D
Ca.ccxcvij.C
Ca.cccxxi.H.
Ca.cccxxxi.A
Ca.cccxli.C
Ca.ccclix.A
Ca.ccclxx.B
Ca.ccccxxx.H
Ca.cccclxxvi.A
Ca.cccccxxx.B
¶Colica flegmatica
Ca.cxxxi.B
¶Coleram rubeam ſiue nigram purgantibꝫ
Ca.lxxviij.E
Ca.ciij.B H
Ca.cxxxi.B
Ca.cxli.A
Ca.cxliiij.A E
Ca.cxlviij.in fine.
Ca.cxlix.B
Ca.cxliiij.F
Ca.clxvi.E.
Ca.clxxv.A.
Ca.ccxij.A
Ca.ccxlix.A
Ca.ccclxxviij.A
Ca.ccclxxxix.K
Ca.cccxcviij.M
Ca.ccccxix.F
Ca.ccccxcix.F
¶Coleram nigram educendam
Ca.ccccliiij.P
Ca.cccclxviij.A
¶Coleram per vrinam prouocandam.
Ca.cxxiij.in fine
Ca.ccij.A
¶Colere inflationes ſedande.
Ca.ccclxvij.E.
¶Cor confortandum.
Ca.xix.K
Ca.lxvi.E
Ca.lxxviij.A.
Ca.lxxx.C.ꝛ in fine.
Ca.cxxi.in fine.
Ca.cxxij.in fine
Ca.cxxv.D
Ca.cxlv.E I
Ca.clviij.in fine.
Ca.ccxxxvij.A
Ca.cclv.in fine.
Ca.cclvi.in fine
Ca.cclxxi.in fine
Ca.cclxxiij.A
Ca.cclxxiiij.in fine.
Ca.cclxxxij.in fine.
Ca.cccix.in fine
Ca.cccxxij.in fine.
Ca.cccxxxix.in fine
Ca.cccliij.F
Ca.ccclxx.in fine.
Ca.cccxcviij.P
Ca.cccclxxviij.in fine.
Ca.cccccix.in fine
Ca.cccccxxiiij.in fine.
¶Cordis debilitas.
Ca.cclxxxij.B
¶Cordis tremorem
Ca.lxvi.E
Ca.lxviij.B
Ca.lxxx.E D.
Ca.xcij.E
Ca.ci.E
Ca.cxxiij.M.
Ca.cxxv.F
Ca.clxxij.C.
Ca.ccxij.F
Ca.ccxv.C
Ca.ccxciij.C
Ca.ccxcvij.D
Ca.ccciij.P.
Ca.cccxxxvij.D
Ca.ccccxlix.F
¶Corpora mortuorꝫ vt incorrupta ſeruent̃
Ca.lv.D
¶Corpora vt conſeruan̄t a nimio frigore aeris ne noceat eis.
Ca.ccclxij.B
¶Corpus mundificandum a putredine
Ca.ccij.in fine.
Ca.ccclxxxix.in fine
Ca.ccccij.B
¶Corporis ſordes mundificandum
Ca.cccvij.E
¶Corriſa.id eſt opilatio narium.
Ca.ccxxxiij.in fine
Ca.cclxij.H.ꝛ in fine
Ca.cccx.D
Ca.cccxiij.B
Ca.cccxxxix.D.
Ca.ccccix.E F B
¶Cõceptũ adiuuandũ.
Ca.lxiiij.C.
Ca.cxxxiiij.B C.
Ca.ccccxlix.C
Ca.cccclxxxi.A B C
¶Conceptũ impediũt
Ca.cccxliij.A
Ca.ccclxix.B
Ca.ccccv.F.ꝛ in fine.
¶Cõdilomata ſoluere.
Ca.cccxlv.B
Ca.ccccxvij.E
¶Cõfortare digeſtionẽ
Ca.cccxl.I
¶Cõtritiões lacertorꝫ
Ca.xlvi.K
Ca.cij.in fine
Ca.cxl.B L
Ca.cccxxiij.B.
Ca.ccclxxxix.M
¶Contractis
Ca.cccxlvi.B.
¶Conquaſſationibꝫ
Ca.cxxix.B
Ca.cxxxij.A
Ca.cxxxiij.D.
Ca.ccxvij.E
Ca.cccxc.F
Ca.ccccxxxiij.C
Ca.ccccliij.B
Ca.cccclxix.A.
¶Combuſtionibꝫ.
Ca.clxij.A E
Ca.clxxv.D
Ca.ccxxiij.in fine.
Ca.cclxxij.B.
¶Coitũ prouocandũ
Ca.cxl.D.ꝛ in fine
Ca.cxlv.E M.
Ca.clxviij.in fine
Ca.clxxvi.D F
B K.ꝛ in fine.
Ca.cciiij.in fine.
Ca.ccxiij.A
Ca.ccxvi.A
Ca.cclxij.F
Ca.cccxv.in fine.
Ca.cccxcvij.B
Ca.ccccxiij.F.
Ca.ccccxxxvi.D
Ca.ccccciiij.M
Ca.cccccv.E
Ca.cccccxviij.in fi.
¶Coxarum dolor.
Ca.xxxix.K.
¶Croceum colorẽ faciendum.
Ca.cxxi.I
¶Cutis fetorem
Ca.cxxx.M
Ca.ccccxiij.in fine
¶Cutis ſpiſſitudinem liniendum
Ca.lxxxv.H
¶Cutẽ mundificandũ
Ca.lxxv.E.

Ca.ccccxciij.D
¶Cutem mulier et earũ faciem mundificandum.
Ca.cccclxxxiiij.C

Dentium dolorem curandã.
Ca.xiiij.B P
Ca.xl.L.
Ca.xlv.E
Ca.li.in fine.
Ca.lv.P
Ca.lix.D.
Ca.lx.D
Ca.lxv.B F L
Ca.lxxiiij.in fine.
Ca.lxxx.E
Ca.xcvij.B
Ca.cvi.A F
Ca.cvij.C.
Ca.cxix.H.
Ca.cxxxi.K H O.
Ca.cxxxviij.F.
Ca.cxlvij.E
Ca.clxij.D.
Ca.clxiiij.D.
Ca.clxxiiij.A.
Ca.clxxv.D
Ca.ccvi.C.
Ca.ccvij.in fine.
Ca.ccxix.in fine.
Ca.ccxxviij.in fine.
Ca.ccxxxviij.B.
Ca.ccxliiij.in fine
Ca.ccxlix.D
Ca.cclv.B.
Ca.ccxxxij.B
Ca.ccxcv.D.⁊ in fine
Ca.ccxcix.C.
Ca.ccciij.E
Ca.cccxxi.E
Ca.cccxxiij.D.
Ca.cccxxiiij.A D
Ca.cccxxxij.C F B
Ca.cccxxxiij.B
Ca.cccxxxiiij.A
Ca.cccxlv.A D
Ca.cccxlvi.D K.
Ca.ccclvij.F
Ca.ccclx.C
Ca.ccclxij.A D.f.g.h.n
Ca.ccclxxxi.B
Ca.ccccxxi.F.
Ca.ccccxxxvi.B
Ca.ccccli.E
Ca.cccclij.D
Ca.ccccx.L.
Ca.cccclxvi.B
Ca.cccclxvij.C
Ca.cccclxix.D.
Ca.cccclxxiiij.C
Ca.ccccxxxiij.A E
¶Dentiũ ſtupore
Ca.ccccxxij.A.
¶Dentes puero͡r vt facile ⁊ ſine dolore naſcunt.
Ca.ccxcij.D.
¶Demoniacis
Ca.cccxxxviij.C.
¶Demonia fugare
Ca.xxxix.F
Ca.xl.G
¶Diſnoicis.i.difficultas reſpirandi.
Ca.cxij.C.
Ca.ccvij.F
Ca.cccxlvi.E
Ca.ccclxxiij.A.
¶Diſſintericis.i.diſſipatio interio͡r inteſtino͡r.
Ca.xij.B
Ca.l.B
Ca.cij.B E
Ca.cxix.B
Ca.cxxxiij.B D
Ca.cxlviij.D
Ca.cl.A
Ca.clxi.A
Ca.clxij.A.in fine
Ca.clxiij.C
Ca.clxvi.B
Ca.cxcvi.in fine.
Ca.cxcix.A C.
Ca.cc.in fine
Ca.ccxviij.in fine.
Ca.cclxiiij.A
Ca.cclxxi.A
Ca.cclxxxij.B.
Ca.ccxcv.E
Ca.cccxxxij.F
Ca.cccxxxvi.in fi.
Ca.ccclxxviij.B
Ca.ccccxxij.I
Ca.ccccixij.D H.
Ca.ccccxci.B.
¶Diſſurijs.i.malicia vrinationis
Ca.xxvij.C
Ca.xxxiij.B
Ca.lx.A
Ca.xcij.A
Ca.cxiij.C
Ca.cxxix.A.
Ca.cxxxiij.B
Ca.clxxvi.A
Ca.cxcvij.A E
Ca.ccxiij.in fine
Ca.ccxliij.A
Ca.ccxix.D.
Ca.ccxci.in fine
Ca.ccxcvi.in fine
Ca.cccv.in fine
Ca.cccxlvi.in fine
Ca.cccclxxxi.A
¶Dyarria.i.ſimplex fluxus ventris.
Ca.liij.C
Ca.cc.in fine
Ca.cccxxxviij.B
Ca.cccxcij.D
Ca.ccccxxvi.B.
¶Dorſi dolor
Ca.ccccl.in fine
¶Dom⁹ vt appareat plena ſerpentib⁹
Ca.cccciiij.F

Emorroidas vel ficus
Ca.i.F
Ca.xiiij.B
Ca.xxvi.D
Ca.xxvij.E
Ca.xxxvi.A B.
Ca.xlvi.H.
Ca.lxvi.A
Ca.lxxi.D.
Ca.cij.C.
Ca.cix.B K.
Ca.cxxv.L.
Ca.cxxx.K
Ca.ccli.in fine
Ca.clxviij.C.
Ca.clxxij.B
Ca.cxci.K.
Ca.ccxix.D.
Ca.ccliij.A
Ca.ccclxxxiij.i fine.
Ca.ccclxxxvi.B
Ca.cccxcvij.B.
Ca.cccxxxiij.F
Ca.cccxxxvij.K
Ca.ccclviij.E
Ca.ccclxx.D
Ca.cccxcij.in fine
Ca.ccccij.H
Ca.ccccxvij.B D
Ca.ccccxxx.I
Ca.cccclxix.E.
¶Epaticis
Ca.cxxxvi.A
¶Epatis calefactionem.
Ca.lvij.A
Ca.lxxxvij.A
Ca.xcviij.A
Ca.cxvi.A B
Ca.cxlvij.in fine.
Ca.clix.A.in fine
Ca.cclxxxix.A
¶Epatis opilatione ex frigiditate
Ca.xxij.E
Ca.cxxij.B
Ca.clv.C
Ca.ccccxlv.F H.
¶Epatis et ſplenis opilatio
Ca.xxxiiij.in fine
Ca.xxxv.D
Ca.lxi.D
Ca.lxix.E
Ca.lxx.E
Ca.xci.A
Ca.xcvij.E.
Ca.cxlix.A.
Ca.clv.F
Ca.clxvi.D I.
Ca.ccij.E B
Ca.ccv.B
Ca.ccxix.D
Ca.ccli.A B
Ca.cclxvij.A.in fi.
Ca.cclxxix.A
Ca.ccclxxxviij.E
Ca.cccxc.in fine.
Ca.ccclxxiij.A
Ca.ccccc.D
Ca.cccxxxvij.B
Ca.ccccxlvi.K.
Ca.cccclxvi.E
Ca.cccclxxxv.B
¶Epilentia.
Ca.viij.H
Ca.xx.B
Ca.xl.B
Ca.liij.A
Ca.lx.I
Ca.lxiiij.D ⁊ B
Ca.lxxx.in fine

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.xcij.F
Ca.xciij.C
Ca.cxxv.D.
Ca.cxxxvij.I
Ca.clij.O.
Ca.clvij.D
Ca.clxiiij.B
Ca.cxciij.i fi.
Ca.ccvij.F
Ca.ccxlviij.D
Ca.ccl.C
Ca.cclxx.B
Ca.cccxxxviij.A.B.c.i
Ca.cccxxxix.A B
Ca.cccxlv.D H.
Ca.ccclxij.I
Ca.ccclxix.D
Ca.ccclxxi.C.
Ca.ccccxxxvij.A B D
Ca.ccccxlvi.H
Ca.ccccxlix.D
Ca.ccccliiij.P
Ca.ccccxxvi.E
¶Emoptoycis ſiue ꝯtra ſputum ſanguinis
Ca.lix.A
Ca.lxv.C E
Ca.lxxxiij.C
Ca.cxix.B N
Ca.cxxxij.A.
Ca.cxciij.A.
Ca.cclxxi.A E
Ca.cccxxxij.F
Ca.ccclxxij.G
Ca.ccclxxvi.D
Ca.ccccxc.A E
Ca.ccccxxij.H
Ca.ccccxxix.H.
Ca.ccccclxij.G
¶Emigranea.
Ca.cxxxi.D
Ca.cxlv.N.
Ca.clxiiij.H
Ca.clxxvij.A
Ca.ccccix.D.
Ca.ccccxcix.i fi.
¶Empetigo.
Ca.xlvi.K
Ca.lxix.D
Ca.lxxvi.C
Ca.xxxix.D
Ca.xcij.in fine
Ca.c.L.
Ca.ciix.B
Ca.ccxxiiij.A.
Ca.cclxxij.G.
Ca.cclxxvi.G
Ca.ccxcij.D.
Ca.cccxxvi.A
Ca.ccccvij.A.
Ca.ccccxlv.C
¶Excreatio facilis
Ca.ccccxxxvi.K.
¶Eructuationes acetoſas auferendas.
Ca.cccixxv.E
¶Egeſtionē excitandā.
Ca.lxx.B F
Ca.cxij.A
¶Ebrietatem tollere.
Ca.ci.E I.
Ca.cxviij.D E
Ca.cxlv.B
Ca.ccccxcij.in fine.
¶Ebrietatem ꝑuocare ſiue inebriare.
Ca.cclxxvij.D
Ca.cccxvij.A B C
Ca.cccciiij.K
¶Epiforas.i.ſup:nfuſio reumatis deſcendētis ad oculos.
Ca.cxv.in fine.
Ca.ccccxli.in fine.
Ca.ccccxlij.A.
¶Eſcaram ignis auferendam
Ca.ccccxi.in fine.
¶Erectionem virge.
Ca.xi.L
Ca.clv.C.
Ca.cxvij.A.
Ca.ccxl.I
¶Eger an moriatur ſiue non.
Ca.cccclxxxvi.F.
¶Exitus ani.
Ca.cxli.in fine.
Ca.cclxv.C.
Ca.cclxxij.B
Ca.ccci.F.
Ca.cccxxxvij.in fine
Ca.cccxlviij.E.

Faciem depurandam.

Ca.i.I.
Ca.vij.F
Ca.xxv.A
Ca.xcviij.D.
Ca.cxxiij.G
Ca.cxxx.M
Ca.ccccxxxvi.K
Ca.cccclxxix.E
¶Faciem mulieꝝ ſiue cutem eaꝝ mūdificandū
Ca.ccxxxiiij.C
¶Faucium tumores
Ca.ccxxix.F.r in fine.
¶Faſtidium tollere.
Ca.cxli.A.
Ca.ccccxliiij.in fine.
¶Fracturam cruris cōſolidandam vel alterius membri.
Ca.cclxxxviij.E
¶Febres curare.
Ca.ij.D E
Ca.iij.K
Ca.viij.H
Ca.xxxix.I N
Ca.l.F
Ca.lxxxv.I.
Ca.cxij.C
Ca.cxl.K
Ca.cxix.D
Ca.clv.E
Ca.ccx.A
Ca.ccxxviij.E.
Ca.cccix.A C D.
Ca.ccccxij.F.
Ca.ccccxxij.in fine.
¶Febres tertianas
Ca.clxxi.B
Ca.cixxv.in fine.
Ca.ccxcvij.E
Ca.cccxxxij.I.
Ca.cccxlv.C
Ca.ccccixxvi.E.
¶Febres quartanas.
Ca.lx.C.
Ca.cxvij.C
Ca.cxl.F
Ca.clxiij.I
Ca.clxxi.B.
Ca.clxxij.E G
Ca.clxxxvij.C
Ca.ccxcvij.G
Ca.cccxxxij.I.
Ca.cccxlv.K
Ca.ccclxxxv.in fine.
Ca.ccccxlvi.M
Ca.cccclxxxvi.D
Ca.ccccxciij.B
Ca.cccccxvi.E
¶Febres quartanas de colera aduſta
Ca.cccxlvij.M.
¶Febres effimeras
Ca.cccxlv.C
¶Febrium inflammationes.
Ca.cxlvi.C
Ca.cccclxx.in fine.
¶Febribus comburentibus.
Ca.cclxxxv.B C
¶Febres infantium.
Ca.cxiix.B
¶Febres peſtilentiales.
Ca.cxxv.K
Ca.ccccxlix.B
¶Febres periodicas.
Ca.lxxxv.F.
Ca.cccxxiij.K M
Ca.cccliij.B
Ca.ccc ix.B.
Ca.ccclxxi.F
Ca.ccclxxij.G I
Ca.ccclxxvi.E
Ca.ccclxxxv.in fine.
Ca.ccccxxx.B.
Ca.ccccxciij.G.
¶Febres antiquas
Ca.xxvi A.
Ca.xxix.N
Ca.xlvij.I K
Ca.cli.D
Ca.clxvi.in fine.
Ca.clxxxix.E F.
Ca.cccxlviij.D
Ca.cccxxiij.H
Ca.cccccxvij.G
¶Febres melācolicas
Ca.ccccxlvij.M
¶Febres quotidianas.
Ca.lx.C
¶Ferororis.
Ca.iij.H.
Ca.xix.O
Ca.xxviij.A.
Ca.cix.G
Ca.cxxv.C D
Ca.clxxxviij.D
Ca.cxci.B
Ca.ccvij.C D E.
Ca.cclxxxviij.B
Ca.ccxcvij.D
Ca.cccxivij.F
Ca.cccix.in fine

Ca.ccccliiij. J R
¶ Fetor aſſellarum et totius corporis.
Ca.lxxxix. A
Ca.cclxi. D
Ca.ccclxvi.in fine.
¶ Fetum mortuum expellendum.
Ca.xl. F
Ca.lx. A B
Ca.lxxi. L
Ca.lxxij. C
Ca.ciiij. in fine.
Ca.cxi. A
Ca.cxij. D K
Ca.cxvij. D E.in fine.
Ca.cxxix. E
Ca.cc. A
Ca.ccvij. C.in fine
Ca.ccxxij. T
Ca. ccxxix. in fine
Ca.ccccxvi. B.
Ca.cclxxvi. D
Ca.cclxxxix.in fine
Ca.ccccl. D.
Ca.ccclix. B
Ca.ccclxiij. H
Ca.ccclxxi. A.
Ca.cccciiij. B.
Ca.cccexiiij. A.
Ca.ccccxiij. B.
¶ Ferrum vel ſagittas a corpore expellendum
Ca.cxvij. A E H D.
¶ Femorum dolores
Ca.ccccccxvi.in fine.
¶ Frenesis.
Ca.xxxiij. C.
Ca.xcviij. B
Ca.cccxlvi. A
Ca.ccccxxix. H
¶ Flegma purgandum ſiue educendum.
Ca.liiij. D
Ca.lxvi. D
Ca.lxix. F
Ca.ciij. B
Ca.cxxx. H
Ca.cxxxi. A
Ca.clxiiij. A.
Ca.clxxi. A
Ca.clxxij. F H
Ca.clxxviij. A E
G K.
Ca.ccij. B.
Ca.ccxxij. F L.
Ca.cclxxvij. E.
Ca.cccxxxvij. A.
Ca.cccclvij. A.
Ca.cccclxxxij. E G y
¶ Flegmoni patienti.
Ca.ccclxxxix. L.
¶ Fiſtula.
Ca.viij. B.
Ca.xl. E T
Ca.xlij. B.
Ca.lij. G
Ca.xc.in fine.
Ca.cvi. D
Ca.cxi. C
Ca.cxij. H
Ca.cxxx L
Ca.cxxxv.in fine
Ca.cxliiij. E.
Ca.clxv. C.
Ca.cxcviij.in fine
Ca.cc D
Ca.ccv. A
Ca.ccliij. A.
Ca.cclxxxiij. in fine
Ca.ccccxxiij. E.
Ca.ccccxxvij. F
Ca.cccxlv. D
Ca.ccclxxv. G.
Ca.cccccxci. D.
Ca.cccccxcij. A.
Ca.ccccxcviij. B.
Ca.cccccviij. A.
¶ Furfuribus ſiue lendines a capite mundificandum.
Ca.lxx K
Ca.lxxxvi. E
Ca.ci. D
Ca.cix. D
Ca.cxci. D.
Ca.cclxxi B.
¶ Formica.
Ca.ccxxxiij.in fine
Ca.cclxv. C G.
Ca.ccclij. K.
Ca.ccccxx. B.
Ca.ccccxxij. C
Ca.ccclxiij. H
Ca.ccclxvij. k
Ca.ccclxxxviij. B.
Ca.ccccci. H
Ca.cccclv. A

Gomorrea.

Ca.xi. B
Ca.cxv. C
Ca.cxvij. A
Ca.ccxl. J.
¶ Gingiuarum putredo.
Ca.ccccclix. C.
¶ Gingiuam ſangui nolentam.
Ca.lv. D
Ca.lix. C.
Ca.cxliiij. F.
Ca.ccccxxiij. A
Ca.ccccliiij. R
¶ Gingiuas et dentes confortandas.
Ca.cclxix. k
Ca.cccxxi. J.in fine.
Ca.ccclxviij. B
¶ Genituram virorum extinguendum.
Ca.lxxxvi. A.
¶ Gutture et pectus lenificandum: ſiue eorum apoſtemata
Ca.ciij. C D F H
Ca.cclviij.in fine.

Herisipila.

Ca.lxx.in fine.
Ca.lxxxvi.in fine.
Ca.cxv. B.
Ca.cxix. k
Ca.cxlv. A.
Ca. cxlvij. F.
Ca.ccxxxiiij.in fine.
Ca.ccxl. A D.
Ca.cclv. C
Ca.cclxi. A
Ca.cclxxvi. H
Ca.cclxxvij.in fine.
Ca.cccij. k.
Ca.cccxij. D
Ca.ccccx. A
Ca.ccccxxviij. D.k.
Ca.cccclv. G.
Ca.ccccliij. C.
Ca.ccclxvij. k
Ca.ccclxxvi. A.
Ca.ccclxxxviij. B E.
Ca. ccccxcviij. A
Ca.ccccci. H
Ca.ccccxiij. G
Ca.cccclv. A
Ca.cccccxciij. C D
Ca.cccccij. F
Ca.ccccxxi. B.
¶ Hernia.
Ca.lxxi. A B
Ca.cxxxiij. B
Ca.cccl. A.
¶ Herpetem eſtiomenum curare.
Ca.cclxv.in fine
Ca.cccxij. D
Ca.cccxxix. D
Ca.cccxlv. B
Ca.cccliij. B
Ca.ccclxv.in fine
Ca.ccclxxvi. A.
Ca.ccccij. H
¶ Hominem pſeruare a frigore aeris.
Ca.cccccxxvij. E

Ignem ſacrum extinguendum

Ca.iiij. A
Ca.xxxij. B
Ca.l. D
Ca.c.in fine.
Ca.ccix. E.
Ca.cxxxvij. A D.
Ca.clxx. E
Ca.ccliij.in fine.
Ca.cclxxi. B
Ca.cclxxvij. C
Ca.ccxxxix. C D.
Ca.cccxxxij. E
Ca.cccclv. B
Ca.cccliij. B
Ca.ccclxxij. J
Ca.ccclxxvi.in fine.
Ca.ccclxxxviij. B.
Ca.ccccxv.in fine
Ca.ccccxxij.in fine.
Ca.ccccliij. A C
Ca.ccccclxxxviij. A
¶ Ignis aduſtionem.
Ca.lxx.in fine.
Ca.cxxv. T.
Ca.cxc. D
Ca.cclv. E F
Ca.ccclj. k
Ca.cccvij. E
Ca.cccxxij. C
Ca.ccclxiij. H.
Ca.ccccxlv. C
Ca.ccccccxxix. E.
¶ Ingenium acutum procreans.

Ca.clij. P R
¶Inflationes resoluere.
Ca.xxxv.in fine.
Ca.ccccx. A
¶Inflatiões testiculoꝝ.
Ca.lxxxviij. A
Ca.cccccxxviij. B
¶Infantes contractos.
Ca.lxv. F.in fine
¶Infantiũ flux⁹ vẽtris.
Ca.lxxix. A
¶Infantem bila
rem facias.
Ca.xxxix. L
C.xl. S
Ca.cxviij. K
Ca.cccclxiiij. L.
¶Ictericia.
Ca.v. D
Ca.vi. L
Ca.viij. E G H
Ca.xviij. B
Ca.xxix. A
Ca.xxxiij. E
Ca.xlviij. D
Ca.l. B K L
Ca.lxvij. A
Ca.lxxviij. D
Ca.lxxxv. D
Ca.xci. A D.
Ca.xciiij. D.
Ca.ci. F.
Ca.ciij. G D.
Ca.cvi. F.
Ca.cxiiij. A
Ca.cxlix. B E.
Ca.clix. B D.
Ca.clxxix. G
Ca.ccxxxij.in fine.
Ca.ccxxxix. G.
Ca.ccxli. A
Ca.cclxv. D
Ca.cclxxix. F
Ca.cclxxxix.in fine
Ca.ccccxxv. D
Ca.cccxxxij. F
Ca.cccxxxvij. H.
Ca.cccxxxviij. D F
Ca.ccclxiiij. L.
Ca.ccclxxi. L
Ca.cccxcviij. O
Ca.ccccclix. F.
Ca.cccclv. L.
Ca.cccclxvij. A.
Ca.cccclxxxvi. A
Ca.ccccxcix. D.
¶Ictericia nigra
Ca.xc.in fine
Ca.ccclxxiij. G
¶Intestinoꝝ doloꝛ
Ca.xv. O
Ca.xxxix. G
Ca.xlij. E.
Ca.lix. A B
Ca.cij. B E
Ca.cxix.in fine
Ca.cccxxix. A
¶Intestinoꝝ vlcera.
Ca.cxxxv.in fine
Ca.cli. L.
Ca.clvi. D
Ca.cxci. G.
Ca.ccvi. F.
Ca.cclxv. B F.
Ca.cclxix. D K
Ca.cclxxi. E
Ca.ccxcix. F J
Ca.ccciij. A D
Ca.cccix. E.
Ca.ccccxviij. S
Ca.ccccxxxij. G
Ca.ccclxvij. D.
Ca.cccxciij. D.
Ca.cccciij. D
Ca.ccccxxij. A B.
Ca.ccccc. B
¶Intellectũ bonũ siue
Memoria bona.
Ca.lxvi. D
Ca.clxviij. in fine.
Ca.ccxcvij. L
Ca.ccccxxij. F.in fine.
Ca.cccccxxxvi. H.
Ca.cccclxxxiiij. A E
¶Impregnationẽ iuuan
tia siue ad conceptum.
Ca.lviij. A
Ca.cccxxxvi.in fine.
Ca.ccclix. L F
Ca.ccccxxxvij. E
¶Impinguãtia boiem.
Ca.cxxv. E
Ca.cxlviij. B.
Ca.clxxxv.in fine.
Ca.ccxxij. D
Ca.cclxxvi. D.
Ca.ccclxxxij. E
Ca.cccccxl. K
¶Ipopya. id est liuoꝛ col
lectus sub oculis vel pal
pebꝛis. -
Ca.cclxv. A.in fine
Ca.cclxxxix. E.
Ca.ccccccxix. B E.
¶Iram remouendam.
Ca.xix. P
Ca.cxviij. K
Ca.clxxvij. D
¶Itineris laboꝛem vt
non sentias.
Ca.xxxix. E
¶In itinere attritiones
que fiunt.
Ca.cclxxvi. G
¶Ictus scoꝛpionum
Ca.cccxxxiiij.in fine
Ca.ccclxxiij. D.
Ca.cccccix. B
Ca.ccccxxxvi. P
¶Inroxicatus.
Ca.lxxxiiij. D
¶Iecoꝛis tumoꝛem.
Ca.cccccxlviij. A
¶Indumentum tuum
si vis vt pꝛolongetur
Ca.ccxcij. F
¶Iuncturaꝝ doloꝛem.
Ca.cclxxxij. D.
¶Iuuẽtutẽ acqrendum
Ca.ccxcvij. D.

Labioꝛum

fissuras.
Ca.lxxv. D.
¶Lac mulieꝝ pꝛouo/
candum.
Ca.xi. J.
Ca.xxvij. B
Ca.xxix. B F K
Ca.lxxv.in fine
Ca.cliij. D
Ca.clxxxix. J
Ca.ccclxxxiij. J
Ca.ccccxcvij. G
¶Lac mulieꝝ pꝛohi
bendum.
Ca.cxv. E L
¶Lac in mãmillis vt
stringatur.
Ca.clxxx. L
¶Lac coagulatũ in mã/
millis soluendũ
Ca.cli. G
Ca.clxxv. F
Ca.cclxxxviij. E
¶Lac oues vt
habundant.
Ca.cxxxvi. G
¶Lanam limpidare
Ca.cxxxvi. F
¶Lepꝛa.
Ca.xxxij. B.
Ca.xxxvi.in fine
Ca.lxix. B
Ca.lxxv. B
Ca.c. F.
Ca.cxxxi. D
Ca.cxxxvi. B.
Ca.cliij. H O P
Ca.clxiiij. D
Ca.clxv.in fine.
Ca.clxxij. E
Ca.cxcvi. B
Ca.ccxix. B
Ca.ccxxix. D
Ca.ccxliiij. A
Ca.ccxcvij. L B.
Ca.ccciiij. D.
Ca.cccvi. A
Ca.ccclxxxvij. E
Ca.cccclxv.in fine
Ca.cccclxvij. E
Ca.cccclxxij. in fi.
Ca.cccclxxxij.in fi.
Ca.ccccxcvij. B J
¶Lepꝛã incitant.
Ca.c.xxi. D
¶Leticiã generare
Ca.lxxviij. A F
Ca.lxxx. G D
Ca.cclxxxij. E
Ca.ccxcvij. D
Ca.cccccx. pꝛotũica.
¶Letificando inter
ficiunt.
Ca.cxlv. B L
¶Lentigines ꝛ macu
las in facie tollendas.
Ca.lxi. A
Ca.lxix. D J.
Ca.lxxix. E
Ca.lxxxix. E.
Ca.cxxx. H.
Ca.cxl. D
Ca.cxliiij. G
Ca.ccvij. E.
Ca.ccxvij. E
Ca.cclv. A
Ca.cclxxvij. E
Ca.cccvij. B

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.cccxi. in fine
Ca.cccxxvi.G
¶Litargia
Ca.xi.E
Ca.xxxiij.C
Ca.cxl. B
Ca.ccxij.B G
Ca.cclvi.A
Ca.cccxlvi.A.
Ca.ccccxxix.H.
Ca.ccccxxxvi. F.m
¶Liuor ex perculliõe
Ca.xxix.E
Ca.cccxc.C
Ca.ccccix.B.
¶Liuorem cutis auferendum
Ca.ccccxi.in fine.
Ca.ccccl.xv.H
¶Libidinē excitandā
Ca.xxxviij.B
Ca.clxxvi. A B
Ca.cclxiij. A E
Ca.ccclxxxiij. in fine
Ca.ccccxiij.A D.
Ca.ccccxlix.F.
Ca.cccccxiij.E F J.
Ca.cccccxxv.G.
¶Libidinē extinguendū
Ca.xi.A B F K.
Ca.xcviij.E K
Ca.cccxcviij.E
Ca.cccci.D
Ca.ccccv.D.
Ca.cccccxij. B
¶Linguam aggrauatā alleuiare.
Ca.ccccxxi.G
¶Linguam erigere ⁊ fauces exaſperare.
Ca.xcix. A.
¶Libros a vermibꝫ preſeruandos.
Ca.iij. B E.
¶Loquelam amiſſam reſtaurare.
Ca.iij.D
Ca.ccxxiiij. E
¶Lūbricos occidendū.
Ca.ij. E L
Ca.iij. F H.
Ca.xiiij. H
Ca.xviij. F
Ca.xxi.L
Ca.xv.D
Ca.l. G
Ca.xcij.B E.
Ca.cxiij. B E
Ca.c.F
Ca.ci.F
Ca.cvij.H
Ca.cviij.E.
Ca.cxv.H
Ca.cxviij.D
Ca.cxxxvij.C.
Ca.ccliiij.E
Ca.clxxi. D
Ca.cc. C
Ca.ccvij.D G.
Ca.ccxij.H
Ca.ccxix. A C E
Ca.cccxxv. E G
Ca.cclxvij.A
Ca.cclxxxviij. F
Ca.cclxxxix. F
Ca.ccxcviij. D
Ca.ccxcix. in fine.
Ca.ccciij. C
Ca.cccx. A
Ca.cccxiij. F
Ca.cccxv. in fine
Ca.cccxxi.D
Ca.cccxxv.C
Ca.cccxxxiij.D.
Ca.ccclvij.C E
Ca.ccclxxiij.in fine
Ca.ccclxxxi.A
Ca.cccxc.D
Ca.cccci.H.
Ca.ccccvi.G
Ca.ccccxvij.D
Ca.ccccxxvi. A C D
Ca.ccccxlvij.A G
Ca.cccclxxv B E.
Ca.ccccxc.A B D.
Ca.cccccxci.E G H
¶Lūbricos latos occidendum.
Ca.cxl.H
¶Lumborꝫ dolorem remouendum.
Ca.ccccccxxiij.G

Matricis

dolorem.
Ca.xcix. A
Ca.cxl. D G.
Ca.clviij. A
Ca.cclxvi. A.
Ca.ccxlvij.A
Ca.ccclxxi.D
Ca.cccccix. A
¶Matricis duriciem.
Ca.cxlv. F.
Ca.clxxv.C
Ca.ccxlviij. C G
Ca.cclv.
Ca.cclxxij. B
Ca.cccxxiij.J.
¶Matricis ſuffocatio
Ca.xx.C
Ca.ccvij.B
Ca.ccxlviij.D
Ca.cccviij.in fine
Ca.cccxlij.B.
Ca.cccci. G
Ca.ccccxxx. C
Ca.ccccxxxvi.E
Ca.cccclx.in fine
¶Matricꝫ infrigidatio.
Ca.lx.G
Ca.lxiij.A B.
Ca.cccxxiij.G.
¶Matricis opilatio.
Ca.ccccxcviij.E.
Ca.cccccix. J
¶Matricꝫ dilatatio.
Ca.ciiij.D.
¶Matricis ⁊ ani egreſſio
Ca.ccvi.C Ca.lv.D.
¶Matricem mundificandam
Ca.lxiiij.C
Ca.ccix. A
Ca.ccxxiij.A
Ca.cclxxvi. K
Ca.cclxxvij.in fine
Ca.cccxxxvij. B.
Ca.cccclxxxv. K
Ca.cccclxxxvi. in fine.
¶Mămillaꝝ duricies
Ca.xci.C.⁊ in fine
¶Mămille mulieꝝ ſiue vginū vt nō creſcant
Ca.clxxiij.A
¶Maculas tollendum.
Ca.lxi.A.
Ca.cix.D
Ca.cxxij.H.
Ca.cxxx.B
Ca.clxv.D
¶Maculas nigras delendum.
Ca.cccxxxij. F K
¶Menia.
Ca.clxiiij.H
Ca.cccccxiij. in fine.
¶Melancolicas egritudines
Ca.clxxij. B C.
¶Melancolie reſiſtēde.
Ca.lxxviij. in fine
Ca.lxxx. D
Ca.cclxxxij. G
Ca.ccxcvij.A B
Ca.cccxxxi.A
Ca.ccclxx. D E F
Ca.ccccxxvij.E G.k
Ca.ccccxl.H
Ca.ccccxlvi.H P
¶Menſtrua puocanda
Ca.i. D
Ca.ij. D
Ca.vi.H
Ca.viij.A
Ca.xi.D G
Ca.xviij. E
Ca.xix.E F
Ca.xxxij.C
Ca.xxxix.B C.
Ca.lxij. D
Ca.lxiij.D
Ca.lxxiiij.B
Ca.lxxxiij.in fine
Ca.lxxxiij E
Ca.lxxxvij.B
Ca.xc.B C.
Ca.xci.A F.
Ca.xciij.D
Ca.xcv.B
Ca.ciij.A C
Ca.cviij.A E
Ca.cxi.A
Ca.cxij.D.k.
Ca.cxv.H.
Ca.cxxi.J.
Ca.cxxij.G
Ca.cxxx.in fine
Ca.cxxxi.M D.
Ca.cxxxix.A
Ca.cxl.C G L.
Ca.clv.E G
Ca.clvij.F.
Ca.clxiiij.C.
Ca.clxxviij.A
Ca.clxxxv.A D.
Ca.clxxxix.D H
Ca.ccv.B.
Ca.ccvij.C.

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.ccxxvij.D
Ca.ccxxxvi.B.
Ca.ccxxxix.A
Ca.ccxlvij.D
Ca.cclxv.H
Ca.cclxxix.A
Ca.cclxxxij.B.
Ca.cclxxxix.C
Ca.cccxxxvi.A
Ca.ccccxl.D K
Ca.ccclxxi.G K
Ca.ccccij.A F.
Ca.cccciiij.B G.
Ca.ccccxiiij.A B.
Ca.ccccxlvi.F
Ca.ccccclij.A
Ca.ccccclxxxv.in fi.
Ca.cccccciiij.H k
Ca.cccccvi.A.
¶Mēſtrua ſtringen
tia ſiue cōtra nimiū
fluxum menſtruoꝝ.
Ca.xlij.E
Ca.lxv.I
Ca.cxxiij.B
Ca.cxxvi.A.
Ca.cxxxiiij.B.
Ca.cxxxvij.E G H.
Ca.clix.B
Ca.clxxxviij.B.
Ca.ccxviij.in fine
Ca.ccxxxvi.E
Ca.cccxxij.B
Ca.cccxxviij.F G
Ca.cccliij.B D.
Ca.ccclxxvi.ī fine.
Ca.ccccij.E H.
Ca.ccccxxij.C D
Ca.ccccxlix.F.
Ca.ccccclxxxi.B
Ca.ccccxci.C
¶Membra putre-
facta curare
Ca.lxv.H
¶Mēbrū arcuatū.
Ca.xxxij.E
¶Mēbrū inciſum
vt nō ſentiatur.
Ca.cclxxvi.A B I
Membris factis
Ca.cccxciiij.B
¶Miluꝰ vt ñ come
dat pullos gallinaꝝ.
Ca.ccccci.P
¶Morphea.
Ca.viij.C.
Ca.xxv.C
Ca.cxix.I.
Ca.cxliiij.G I.
Ca.ccxcvi.C
Ca.ccxlvi.H
Ca.ccccix.C
Ca.ccccl.C.
Ca.ccclix.E
Ca.ccccci.L.
Ca.cccciiij.B C
Ca.ccccxxiiij.A
Ca.ccccclxv.k
Ca.ccccxcv.A.
¶Morbille.
Ca.cccxcij.A
¶Morbo arcuato
ſuccurrendum.
Ca.ccclxxiij.T
¶Morbo regio
Ca.xiiij.E.
Ca.cxvi.in fine
Ca.cxxxvi.A
Ca.ccxc.in fine.
Ca.ccclxxxvij.B.
¶Morbo caduco
Ca.ccccxxxi.in fine
¶Morſibꝫ venenatꝭ
Ca.cxxij.E.
Ca.cxxix.A.
Ca.cxl.E G.
Ca.clviij.B
Ca.clxxv.B F
Ca.clxxxix.F.in fi.
Ca.cxciij.A
Ca.cxcviij.A.
Ca.ccxvij.E.
Ca.ccxxxvi.D
Ca.cclxxvi.H
Ca.ccci.B.
Ca.ccciiij.D
Ca.cccxxv.A
Ca.cccxxxiiij.F.
Ca.cccxxxvij.H.
Ca.cccxli.A
Ca.ccclv.A
Ca.ccclix.B.
Ca.ccclxviij.A.
Ca.ccclxxi.A
Ca.ccclxxij.G
Ca.ccclxxiij.B
Ca.ccclxxix.B.
Ca.ccclxxxix.C
Ca.ccccxc.C.
Ca.ccccxxix.H.
Ca.ccccclxxvi.D
¶Morſus canis rabidi
Ca.xiiij.C H
Ca.ci.G.
Ca.cix.C H
Ca.clxxv.D.
Ca.clxxxix.F
Ca.ccxvij.C
Ca.cclvij.B.
Ca.cclxv.F.
Ca.cclxxix.C
Ca.cclxxx.C
Ca.cclxxxij.A.
Ca.cccxcij.B
Ca.cccxxiiij.k
Ca.cccxxvi.F
Ca.ccclxxiij.A.b
Ca.ccclxxv.B
Ca.ccccclxxix.A.
¶Morſus ſpētiū
Ca.ix.B D.
Ca.xiiij.B.
Ca.lxxiiij.D.
Ca.lxxxvij.in fi.
Ca.cvij.F
Ca.cxvi.D
Ca.cxxij.H
Ca.clv.in fine.
Ca.cclxxx.A
Ca.cccxxxiij.B
Ca.ccclxxxiij.A.
¶Morſus ſcorpionis.
Ca.clxx.D.
Ca.clxxxi.A B.
Ca.cclv.C.
Ca.cclxxxij.A
Ca.ccccij.B
Ca.cccxxiij.E
Ca.ccccxlix.F
¶Morſus reptilium
Ca.xcij.F
Ca.cxxiij.in fine.
Ca.ccvij.H
Ca.ccxi.in fine.
Ca.ccclxxxix.E
Ca.cccccli.E
¶Morſus rutele.
Ca.ccciij.in fine.
Ca.ccccx.G I
Ca.ccccclxvi.D
Ca.ccccclxvij.A
Ca.cccccxxiij.D
¶Morſus Tyri
Ca.ccccclxxvij.F
¶Mortē aīalibꝫ infere-
tibꝫ. Ca.cccxix.A
Ca.cccxcv.in fine
¶Mulieribꝫ q̄ nō bene
purgantur in partu
Ca.ccclxiiij.B
¶Mala omīa vt a te
fugantur
Ca.ccccxcvij.in fine
¶Muſcas necare.
Ca.clxv.G
Ca.ccccvi.M

Narium ſan
guinis fluxum.

Ca.lvij.E
Ca.lxv.A
Ca.xcviij.B H
Ca.cij.E
Ca.cxxiij.B I
Ca.cxxxvij.L
Ca.ccvi.in fine
Ca.ccxxxvij.F
Ca.ccccij.H
Ca.ccclxxij.F
Ca.ccccci.k
Ca.ccccxxij.G
Ca.ccccliij.D.ꝛ.ccclxij
Ca.ccccxci.A (F
Ca.ccccccv.B
Ca.cccccxvi.H
¶Narium putredo
Ca.clxij.G
¶Narium opilatio
Ca.ccix.in fine
Ca.ccxij.D
Ca.cccxxxvij.L
Ca.ccccxlvi.I
¶Narium doloꝛ
Ca.xl.R
¶Nauſeam ꝓhibendū
Ca.ccclxviij.C
Ca.ccccclij.k
¶Neufreticis
Ca.xxxij.D
Ca.xciij.F
Ca.cxxij.k
Ca.cxxxiij.B D
Ca.cxxxix.A
Ca.clxxxix.in fine
Ca.ccl.C
Ca.ccci.C
Ca.cccxxxviij.F
Ca.ccccxc.B
Ca.cccccij.H.
¶Neruoꝝ concuſſio

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.ccclxvij. A
¶ Neruis dolentib⁹.
Ca.cxc.in fine.
Ca.ccxv. A B C.
¶ Nutricib⁹ a quib⁹ abſtineant.
Ca.xxxviij.in fine

Oculorum dolores. Ca.ij. F.
Ca.iiij. A.
Ca.vi. F. Ca.vij. D
Ca.xxiiij. A D
Ca.xxxv. C
Ca.l. D
Ca.lxxxiij. B
Ca.ciiij. B.
Ca.cxv. A L
Ca.cxxij. C D.
Ca.cxxiij. L
Ca.cxxxvij. F
Ca.cxlv. B
Ca.clxvij. A
Ca.clxxx. B
Ca.clxxxix. A C
Ca.cciiij. C D F
Ca.ccxxviij. C.
Ca.ccxxxvi. C.
Ca.ccxli. A C
Ca.cclxv. D.
Ca.ccxcvij. E F
Ca.ccccxx. E F
Ca.ccccxxi. D I
Ca.ccccliij. in fine
Ca.ccclxxxviij. in fine
Ca.cccci. D
Ca.ccccv. G. ⁊ in fine.
Ca.cccclxvi. B
Ca.cccclxvij. A.
Ca.cccclxxxvi.in fine.
Ca.cccccxxx. F
¶ Oculoꝝ pruritus.
Ca.xviij. D
Ca.cccclxij.in fine.
¶ Oculoꝝ aſperitas
Ca.lxxxiiij. B.
¶ Oculoꝝ tumores.
Ca.l. C
Ca.c. in fine.
Ca. cxix. F
Ca.cxlvij. C.
Ca.clxi. A
Ca.clxx. B
Ca.cci. A B
Ca.ccxvij. E
Ca.cclxx. K
Ca.cccciij. D.
Ca.ccccix. C
Ca.cccclxix. D
Ca.cccclxxxiiij. E
¶ Oculoꝝ tumorem ſiue pruritum palpebraꝝ.
Ca.xv. D
Ca.ccccix. F
Ca.ccccxxxvi. D
¶ Oculoꝝ ſcabies
Ca.lxxxv. in fine
Ca.clx. in fine
Ca.cxvi. D
¶ Oculoꝝ caligines
Ca.liij. B
Ca.xc. B
Ca.xcvi. B
Ca.xcix.in fine.
Ca.i. I.
Ca.cvij. A.
Ca.cxij. I
Ca.cxxij. D
Ca.cxxxvi. C
Ca.cxl. A
Ca.clxiiij. A.
Ca.cxc.in fine
Ca.ccij. A
Ca.cclxxix. F.
Ca.ccxcij. A
Ca.cccci. B
Ca.ccclxix. C.
Ca.cccclxxv. C.
¶ Oculoꝝ macula.
Ca.xcviij. C
Ca.c.in fine
Ca.cvi. F.
Ca.cxi. A
Ca.cxciij. G
Ca.ccxli. B
Ca.ccxcviij. E.
Ca.ccclxxxi.in fi.
¶ Oculoꝝ liuorē
Ca.xlvi. D
Ca.lv. G
Ca.lxxv.in fine.
Ca.cclxx. D
Ca.cclxxxix. C
Ca.ccccxxxvi. G.
¶ Oculoꝝ calores.
Ca.cclxxvij. B
¶ Oculoꝝ panaricia.
Ca.xxviij. F.
Ca.ccccxxx. D
¶ Oculoꝝ vngula ſiue extra vngulā ⁊ coagulatū ſanguinē ſup oculo.
Ca.cxxiij. K L.
Ca.ccxij.in fine.
¶ Oculoꝝ vlcera.
Ca.clvi. B D
Ca.clx. A
Ca.cclxxvi. F
Ca.cclxxxiij. A G
Ca.cclxxxiiij. A.
Ca.ccxcviij. E
Ca.cccxxij. D
Ca.cccxxviij. K.
Ca.ccccxxx. B
Ca.cccci. in fine
Ca.ccccxxx. D
Ca. cccccxviij. I
¶ Oculoꝝ ſiccitates.
Ca.clx. B
¶ Oculoꝝ pilos
Ca.cxxiij. D
¶ Oculoꝝ lacrimas
Ca.clxi. B.
Ca.ccxcvij. E
Ca.ccclxiij. G
Ca.ccclxvij. C.
Ca.ccccclv. B
¶ Oculoꝝ albugines abſtergendum.
Ca.clx. D
¶ Oculoꝝ pupille dilatationem.
Ca.xiij. E Ca.ccccv. D
¶ Oculoꝝ pannum
Ca.cxlv. C.
¶ Oculoꝝ lippitudo.
Ca.ccccxxiij. A C.
¶ Oculoꝝ iumentoꝝ ⁊ pecorum dolorem.
Ca.cxliiij.in fine
¶ Obtalmia id eſt apoſtema oculi.
Ca.xcviij. I
Ca.cccij. D.
Ca.ccclxvij. C.
Ca.ccccxxiij. A B.
¶ Obſcuritatem viſus
Ca.ccclix. A
Ca.ccccxxx. E. ⁊ in fine.
Ca.ccccxxxvi. D
¶ Oris vicia.
Ca.lxxxij. A.
Ca.cxvij. A
Ca.cxx. A
Ca.cxxvi. D.
Ca. ccclxxix.in fi.
Ca.cccccij. I
Ca.cccccxvij. A
¶ Oris tumores
Ca.cccij. D
¶ Oris ſciſſuras ⁊ labioꝝ.
Ca.clvi. G
¶ Oris bothor.
Ca.ccxcix. C
Ca.cccij. K
Ca.cccxxiij. A.
¶ Oris vlcerationes ſiue puſtule oris.
Ca.cxxi. G.
Ca.ccvi. B
Ca.ccxij. C.
Ca.ccxiij. B
Ca.cclxix. I.
Ca.ccxxx. C
Ca.ccccxlv. G
Ca.ccclxviij. G
Ca.ccclxxix. B
Ca.cccciij. A B
Ca.cccccxvi. B
Ca.cccclxxvij. E
Ca.cccclxxxvi. B.
¶ Oris putredo
Ca.ccclxxvij. C E
Ca.ccclxxviij. A.
¶ Orthonoicis
Ca.cxix. B
Ca.cxxiij. A
Ca. cxxx. B.
Ca.cxxxvi. A
Ca.clxxv. G
Ca.cclxxxij. E.
Ca.ccxc. D
Ca.ccclxv. B.
Ca.cccccciij. A.
¶ Oſſium fracturas extrahendum.
Ca.lx. D
Ca.lxxv.in fine
Ca.cccccxvij.in fi.
¶ Oſſium denudationem ſiue contra denudationem oſſium nudatoꝝ.
Ca.ccxxiij. L.
¶ Odorem corporis bonum.
Ca.cciiij. D.
Ca.cccij. F
Ca.cccxiiij. A

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

¶ Offocatiões ſtericas ſoluunt.
Ca.lxiiij. F.
Ca.lxxiiij. A
Ca.ccccxlvi.C
¶ Obliuio.
Ca.ccccxlij. F

Paraliticus.

Ca.ij. K Ca.ix. G
Ca.xij. A
Ca.xxvi. B
Ca.xlvi. L
Ca.xciij. D
Ca.cxxv. E.
Ca.cxxxi. M.
Ca.cxl. H.
Ca.clvij. D.
Ca.clxxvi. A.
Ca.cclxx. B.
Ca.cccxxxvii. D
Ca.cccxxxviij. A
Ca.ccclxij. B
Ca.cccciij. B.
Ca.cccciiij. E.
Ca.ccccxlix. D
¶ Paraliſim lingue
Ca.ccclxij. in fine
¶ Partum facilem
Ca.cxlv. G K
¶ Parturientibus.
Ca. cclxxxi. B.
Ca.cccxxxvij. H
¶ Pannū cutis in facie abſtergendum.
Ca.cxl. A
Ca.cclxv. B.
¶ Panni vt tingantur colore rubeo
Ca.ccxli. E.
¶ Papulas limpidare.
Ca.ccclxviij. C.
¶ Plagas conſolidare.
Ca.lix. C
¶ Pleureſis
Ca.ij. F
Ca.cxij. C Ca.cxlv. C
Ca.cccix. C
Ca.ccclxxxvij. E
Ca.cccclxxvi. C
¶ Peripleumonia.
Ca.lx. in fine
Ca.cxxviij. A
Ca.ccvi. in fine.
Ca.ccclxxvij. B.
¶ Pectoris ꝯſtrictionē
Ca.ij. B
Ca.lxi. B.
Ca.cclviij. E
Ca.ccccxxx. in fine.
¶ Peſtilentia
Ca.cxxv. B
Ca.ccclxxiij. C
Ca.cccci. D F
¶ Pedum dolorem.
Ca.xxxix. M
¶ Pedū dolorē ex itinere
Ca.xxxiij. E.
¶ Pedum ſciſſuras que fiunt a frigore
Ca.cccxxij. E
¶ Pedum Roſulas.
Ca.ccxxxviij. in fine.
Ca.cccclxxiij. E
Ca.ccccxciij. B.
¶ Pecudes vt īpiguant.
Ca.ccccxlvij. G
¶ Pediculos necare
Ca.liiij. A
Ca.cvij. F H
Ca.clxij. G.
Ca.ccxcij. E
Ca.ccclxxxi. A.
Ca.cccccxlv. B
Ca.cccclxvi. A
Ca.cccclxvij. C.
Ca.ccccxci. L
¶ Pediculos generant
Ca.cxciiij. J
Ca.ccccxxi. C D E H
¶ Pregnantibus
Ca.ciij. in fine
¶ Pregnantibꝫ nociuis
Ca.xxxiij. in fine.
¶ Ptiſis.i.conſumptio totius corporis.
Ca.lxxvi. A
Ca.ccxlvi. C.
Ca.cclxxix. D
Ca.cccxlix. A
Ca.ccclxxxiiij. B
Ca.cccclxxi. B.
¶ Piſces ſi eḡtāt in piſci.
Ca.xxxiiij. E.
¶ Pilos de facile remouēdos: ꝛ faciē dealbādā.
Ca.cl. E.
Ca.clvi. H.
¶ Podagra.
Ca.i. A
Ca.xxij. D.
Ca.xl. C
Ca.lv. F
Ca.lxix. A
Ca.lxxiij. A.
Ca.lxxiiij. in fine
Ca.ci. C
Ca.ciij. H.
Ca.cix. B
Ca.cxv. G
Ca.cxxx. ꝓpe finem.
Ca.cxlv. in fine
Ca.cxlvij. C F
Ca.clxxi. E.
Ca.clxxx. G.
Ca.cxcvi. B.
Ca.ccviij. F
Ca.ccxxij. B F.g.l.
Ca.ccxxviij. B D.
Ca.ccliij. in fine.
Ca.cclxix. in fine.
Ca.cccxviij. D.
Ca.cccxxiij. C
Ca.cccxxix. E.
Ca.cccxxxiij. E.
Ca.cccxxxviij. C
Ca.ccclxiiij. E
Ca. ccclxviij. B.
Ca.ccclxix. C
Ca.ccclxxx. B E.
Ca.ccccv. G.
Ca.ccccvi. L.
Ca.ccccxij. E.
Ca.ccccxxxij. B
Ca.ccccxlix. D
Ca.cccclі. A
Ca.cccclv. M
Ca.cccclxxxvij. i fi.
Ca.ccccxcij. F
Ca.ccccc. in fine
¶ Podagra a cauſa frigiditatis.
Ca.cxxxi. F
¶ Polipus
Ca.cxxx. A
Ca. ccxxij. K
Ca.cccxxxvij. F.
¶ Pollutio.
Ca.ccxl. A E
Ca.cccix. E.
Ca.cxv. C.
¶ Probibētia curſū humorꝫ ad oculum.
Ca.cccxxxiiij. E
¶ Pulmonis ꝛ pectoris vicia.
Ca.i. K
Ca.xli. B
Ca.xlij. A
Ca.lxxviij. B
Ca.lxxxiiij. C
Ca.lxxxvij. B
Ca.xciiij. G
Ca.cclxxix. G
Ca.cccxiij. H
Ca.cccxlvi. J.
Ca.ccclxxv. A
Ca.ccclxxvij. A.
¶ Pulmonē purgantia.
Ca.cxxxiij. D
Ca. cccxlv. H.
¶ Punctura ſcorpionis.
Ca.xxiij. B
Ca.xciiij. L M
Ca.cc. L
¶ Pruritus.
Ca.v. C
Ca.lxix. C D.
Ca.ccxliiij. A
Ca.cccxxiij. K
Ca.ccclxviij. C.
Ca.cccciiij. D
Ca.ccccxxi. D
Ca.cccclij. G
Ca.ccccccxi. A
¶ Puſtulas in facie delendas.
Ca.lxxix. C. in fine
Ca. cclxij.
¶ Pruritus genitalium virorꝫ ꝛ mulierum.
Ca.cccciiij. B
¶ Pugilibꝫ ad pugnandum ꝯfortant.
Ca.ccclxxiiij. D.
¶ Pulices necare
Ca.clxv. E
Ca.cccxix. B
Ca.ccclxviij. H.
Ca.ccccvi. L.
Ca.cccclxvij. D H.
Ca.cccclxxviij. B

Ragadias.

Ca.ccccxcij. F
Ca.ccccxciij. A.
¶ Raucedo.
Ca.cccclx. E F.
¶ Ragadias ꝛ ſciſſuras.
Ca.xv. Q

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

que fiunt in labijs.
Ca.ccclxxv.H.
¶ Ramicem.
Ca.cxix.L.
Ca.cxxv.T
Ca.ccxxv.A
Ca.ccclxvij.B
¶ Renū ⁊ veſice vlcera.
Ca.xvij.E.
Ca.xxxij.A
Ca.cviij.A
Ca.clvi.A.
¶ Renum calefactionem
Ca.ciij.D.
¶ Renes calefacere.
Ca.cxxi.C.
¶ Renum frigiditates
Ca.ccviij: E
¶ Renum ⁊ veſice
opilationes.
Ca.cclxxxiij.J.
Ca.ccclxxxix.D.
¶ Reuma.
Ca.cxix.A.
Ca.clv.D.
Ca.clxiij. A C
Ca.clxxv.G.
Ca.ccxxxix.in fine.
Ca.ccclviij. A.
Ca.ccclxxiiij.A. in fine
¶ Reuma frigidum
Ca.ccccxi.A
Ca.ccccxxix.L.
Ca.ccccxlix.C.
Ca.ccccix.H
¶ Ruptura.
Ca.ccclxxxix.B H

Sanguinē.

reijcientibus.
Ca.viij. F
Ca.xxiiij.B
Ca.xxviij. A
Ca.l. G.
Ca.cxviij.C
Ca.cclxij. A
Ca.ccxiiij.A
Ca.ccxciiij.B.
Ca.ccxxxix.B.
Ca. cccxlv.in fine.
Ca.cccliij.B
Ca.ccclxxij. J K
Ca.ccclxxiiij.B
Ca.ccccclxi.in fine
¶ Sanguinem mun-
dificantia.
Ca.ciij.A.
Ca.ccij. F.
¶ Sanguinem bonum
generare.
Ca.lxxviij.D
Ca.clxxx.H
Ca.clxxxviij.B.
Ca.ccclxxxix.L.
Ca.ccccxciij.D.
Ca.ccccxcviij.H
Ca.ccccclxxix.D.
¶ Sanguinem gingiue
et vbicunqꝫ locorum cō-
ſtringendum.
Ca.ij. J.
Ca.cxix. F.
Ca.ccvi.D.
Ca.ccxxvi.in fine.
¶ Sanguinem conge-
latum reſoluere.
Ca.lxxi. E.
Ca.lxxiiij.D.
Ca.cxxix.in fine
Ca.ccccxl.J
Ca.ccccclxxv.C.
Ca.ccccxcviij. A
¶ Sanguinis mictū
Ca.ccxiij. O
Ca.ccxlvij.B
¶ Sanguinem
augmentare
Ca.cccxciij. A.
¶ Sanguinis ſputum
cum tuſſi.
Ca.cclxv. F
Ca.ccccli.D.
¶ Sanguiſugas adherē-
tes collo ſiue gutturi.
Ca.lv. H.
Ca.cxxv.G.
Ca.ccccv.G
¶ Saliuam in ore
prouocare.
Ca.xlvi. in fine.
¶ Sagittas ⁊ ſtir-
pes educere.
Ca.clxxxiij. B
¶ Scabiem ⁊ putredi-
nem pudendorum.
Ca.xviij. B.
Ca.xxxiiij.D
Ca.xxxv.A.
Ca.xl.C
Ca.lxxv.E.
Cap.c.E.
Ca.cxxxv.C.
Ca.cxiiij.G
Ca.clxvi.J
Ca.clxxv.F.
Ca.clxxxvi.in fine.
Ca.cxcvi.C.
Ca.ccij.C G J.
Ca.ccxliij.B
Ca.ccciiij. F.
Ca.cccx.A B.
Ca.cccxxiij.in fine
Ca.cccxlv.B
Ca.ccccxvij.D
Ca.ccccxxvij.B
Ca.ccccclx. G
Ca.ccccclxxiiij.E
Ca.ccccxcvij.J.
¶ Scabiem vlceroſam.
Ca.v.A.
¶ Spaſmus
Ca.vi. D
Ca.lx.J
Ca.lxv. B D L.
Ca.lxxi.H
Ca.lxxxiiij. C
Ca.xc.D.
Ca.cxl.H
Ca.clvi.E.
Ca.ccvij.in fine.
Ca.ccxi.in fine.
Ca.ccxiij.A
Ca.ccxxix. F
Ca.cclxij.H
Ca.ccclxvij.in fine.
Ca.ccccxxx.A.
Ca.ccccli.D.
Ca.ccccclij.H
Ca.cccccxiij.B
¶ Stranguiria
Ca.xxvij. C
Ca.xxxiij.B
Ca.xxxix.H
Ca.lx.A
Ca.xcij.A.
Ca.cx. C.
Ca.cxiiij.C
Ca.cxxiij.E
Ca.clv.B.
Ca.clxxvi.A
Ca.cxcvij.A E.
Ca.ccxxij.in fine.
Ca.ccxci.in fine.
Ca.ccxcvi.in fine
Ca.cccv.in fine
Ca.ccxxix.B
Ca.ccccxxviij.A.
Ca.cccxlvi.in fine.
Ca.ccclxxxiiij.O
Ca.ccccciiij.H
Ca.ccccxix.B
Ca.ccccclij.A
Ca.cccclxxxv. F J
¶ Secundinam.
Ca.xl.H.
Ca.lx.G.
Ca.lxxxv.E.
Ca.cxi.A
Ca.cxxij.G.
Ca.clvij.G
Ca.ccvij.E
Ca.ccx.B
Ca.ccxlviij.C F.in fine
Ca.cclxxviij.B D.
Ca.cclxxix.E.
Ca.cccxl.D F.
Ca.cccxlij.C
Ca.ccclxxxviij.D
Ca.ccccixiiij. in fine
Ca.cccclxv.B
Ca.ccccccxxviij.in fine.
¶ Serpentum ictus
Ca.xlvij.A
Ca.lxv. G.
Ca.xciij. E F.
Ca.xcix.in fine.
Ca.clxxi.A.
Ca.ccxc.B
Ca.ccccxxxv. A B.
Ca.ccccvi. K
¶ Serpētes fugare: ⁊ cō-
tra venenum repſilium.
Ca.ij.C.
Ca.xl.D G O.
Ca.xlvi. O
Ca.cxv.F.
Ca.cxxx.in fine
Ca.ccxvij.D.
Ca.ccxix.F
Ca.ccxxix.E.
Ca.ccciiij.D.
Ca.cccxxv.F.
Ca.ccclxvi.H
Ca.ccclxxi.F
Ca.ccclxxxiij.A.in fine
¶ Serpentes interficere
Ca.cxvij. F
Ca.cxcvi.A
¶ Serpentibꝰ percuſſis.
Ca.ccclxxiij.A B.

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

¶Serpigo.
Ca.ccccliiij. in fine
Ca.cccclxxix. B
¶Sternutatorium
Ca.lxx.D I
Ca.cxxxvi. D
Ca.clxiiij. B.
Ca.clxxix. H.
Ca.ccxlvij. A
Ca.cclxxix. B
Ca.cccix. C
Ca.ccccxxxvi. E
¶Splenis vitia ſiue
dolorem ſplenis.
Ca.vi. A B.
Ca.ix. F
Ca.xxxiij. D
Ca.xlvij. E H
Ca.lxxv. C
Ca.lxxxvij. A.
Ca.xc. A.
Ca.xcvij. B H.
Ca. cx. A
Ca.cxxvi. in fine.
Ca.ccci. E
Ca.ccvij. C.
Ca.ccxliij. C D.
Ca.cclxxij. C.
Ca.cccxxiij. F
Ca.cccxxxvij. D
Ca.ccccxxvij. K. in fine
Ca.ccccxcvij. E I
¶Splenem cõſumunt.
Ca.cx. B
Ca.ccxi. B.
Ca.cclxvi. A
Ca.cccxi. C
Ca.ccccxcij. F
¶Splenem attenuat.
Ca.clxij. B.
Ca.clxxxvi. D
Ca.ccciiij. C
Ca.cccxxxvij. I.
Ca.cccxlij. A
Ca.ccclxxxix. E
Ca.cccclxvij. B.
Ca.ccccxcvi. in fi.
¶Splenem exſiccantia
Ca.cclxxxi. A
¶Sperma exſiccandũ.
Ca.lxij. H
Ca.lxxxvi. E. in fine
Ca. cxxxvij. K.
Ca.clxxviij. B.
Ca.ccviij. in fine
Ca.ccxl. A F
Ca.cclxxxi. B E
Ca.cccix. E
Ca.cccc. I F
¶Sperma augendum
Ca.xxv. F
Ca.xxix. F
Ca.lxvij. D.
Ca.lxviij. A B
Ca.lxxix. E
Ca.xciiij. H
Ca.cxlviij. B. in fine
Ca.clij. B
Ca.clxxvi. C D
Ca.clxxx. in fine.
Ca.ccviij. E.
Ca.ccvi. A.
Ca.ccxxij. M.
Ca.cclxiij. A C D F
Ca.cccxxx. H
Ca.ccclix. G
Ca.ccclx. D
Ca.cccxciij. C
Ca.cccxcvij. B
Ca.ccccxxx. I
Ca.cccclxxvij. in fine
Ca.cccccxxix. E
¶Sperma mi/
nuendum.
Ca.xxvij. B
¶Stericas cauſas
curare.
Ca.ccclxviij. C
Ca.cccxc. in fine.
Ca.cccclxxvi. D
¶Sedandum dolores.
pungitiuos ventris.
Ca.ccclxvij. D
¶Sciatica.
Ca.xlvi. D
Ca.xlvij. D
Ca.lx. I.
Ca.lxxiiij. D.
Ca.lxxx. A
Ca.xcl. D F.
Ca.xcij. F
Ca.xciij. D.
Ca.xcvij. I
Ca.cxij. I.
Ca.cxxv. M.
Ca.cxxix. B
Ca.cxxxi. F M G P.
Ca.ccl. B I
Ca.clxxvij. A B E G.
Ca.clxxix. A
Ca.ccxviij. F
Ca.ccxxij. G.
Ca.cclij. B
Ca.cclxvij. F
Ca.cclxxij. in fine.
Ca.cclxxxix. B
Ca.cccíiij. A E.
Ca.cccxxiij. C.
Ca.cccxxviij. G
Ca.cccxlv. A.
Ca.cccxlvi. B
Ca.ccccij. B.
Ca.ccccxix. A.
Ca.ccccxxiiij. A
Ca.ccccxxxvi. A. l.
Ca.cccclxxxij. C
Ca.ccccxcvi. B C
¶Sitim ſedandam
Ca.xiiij. P
Ca.xv. K
Ca.xxix. A I.
Ca.lxvi. E.
Ca.lxxij. C. in fine
Ca.ciij. A
Ca.cxviij. D.
Ca.cxxiiij. C
Ca.cxxxiij. D.
Ca.cxli. E
Ca.cxlvi. B
Ca.cxlvij. in fine.
Ca.clvi. F
Ca.clxviij. in fine.
Ca.clxxxviij. E
Ca.ccxl. L
Ca.cclviij. A.
Ca.cccxlviij. C.
Ca.ccclviij. G
Ca.ccclxvij. C E.
Ca.cccxcij. A C.
Ca.ccccxxxiiij. C.
Ca.cccclxviij. A
Ca. cccclxx. i fine.
Ca.ccccxcij. I.
¶Singultus.
Ca.ccccviij. C.
Ca.cccclviij. D
¶Scliratos ſanan/
dum. id eſt apoſtema
melancolicum.
Ca.lxxv. B
¶Sincopis.
Ca.xx. A
Ca.xxxi. A
Ca.lxij. A
Ca.lxxviij. E H I
Ca.xciij. A.
Ca.cxlvi. B C
Ca.clij. B
Ca.clxxij. C
Ca.cciiij. B.
Ca.ccl. A
Ca.cclxxxviij. C
Ca.ccccxxix. E
¶Sincopim inducens
Ca.cxxxvij. H.
¶Squinantia. id eſt
apoſtema gutturis.
Ca.lv. P.
Ca.cvij. E.
Ca.clxxv. H
Ca.ccxcij. A H
Ca.ccxcix. E.
Ca.cccxxxix. E
Ca.ccclix. C
Ca.ccclxxix. B
Ca.ccclxxxiiij. D.
Ca.cccclij. D.
Ca.ccccxcij. C D
Ca. cccccxviij. K
¶Sciſſuras que fiunt
in manibus et pedibus.
Ca.ccccxci. H
¶Somnũ prouocandũ.
Ca.xxij. A B C
Ca.xxv. A I
Ca.xxvij. A B.
Ca.ci. D
Ca.cxx. in fine
Ca.cxxij. C
Ca.cxlv. B C
Ca.ccxxxi. B.
Ca.ccxl. G
Ca.ccl. B. D.
Ca.clxxij. D
Ca. cclxxvi. D
Ca.cclxxvij. D.
Ca.cccix. D
Ca.cccxxviij. B D
L M. ⁊ in fine
Ca.ccccxcviij. G
Ca.cccclij. H.
Ca.cccclv. E. H
Ca.ccccxcij. M
Ca.ccccxcviij. E.
Ca.cccccix. D H
¶Somnũ prohibentia
Ca.cccxlvi. C.
¶Somnia mala a
quibus accidunt.
Ca.ccliiij. C

¶ Sodam ſedandam.
Ca.xxij.B.
Ca.xxv.B.
Ca.lxxxv.C L
Ca.ccclxxix.A
Ca.ccccxij.C D
Ca.ccccxix.B C.
Ca.ccccxxix.D.
¶ Stomacho malo.
Ca.iij.A C G.
Ca.xviij.I.
Ca.xxviij.E.
Ca.lxiiij.B
Ca.lxxxiij.B
Ca.xciij.in fine.
Ca.xc.B
Ca.cxxiij.D
Ca.c.xix.in fine.
Ca.clxviij.in fine.
Ca.cxci.F
Ca.cclxxxiij.C
Ca.cccviij.in fine
Ca.ccclviij.G
¶ Stomacho frigido
Ca.xxiij.B.
Ca.xxxi.D E
Ca.lxij.G
Ca.lxxvi.C
Ca.xcv.in fine
Ca.xxij.B
Ca.cxcvij.D
Ca.ccviij.A
Ca.ccix.D
Ca.cclxxxij.F.
Ca.ccclxxiij.A
Ca.ccccl.M
¶ Stomachum confortare.
Ca.cxxi.A.
¶ Stomachi tumores ſiue inflationes ſtomachi.
Ca.cclviij.B
Ca.cccxl.I.
Ca.cccxc.F
Ca.ccccxlviij.B.
¶ Stomachi inflationes.
Ca.clxxxix.C
¶ Scrofulas nouellas delere
Ca.i.H.
Ca.v.B
Ca.xlv.C.
Ca.xlvi.B M.
Ca.lxxi.G.
Ca.lxxxvij.C.
Ca.xcvij.B.
Ca.cxxxvij.B
Ca.clij.O.
Ca.clxiiij.H
Ca.ccxviij.E
Ca.ccxliij.D
Ca.ccxlv.A.
Ca.cclxvij.F
Ca.cclxxij.E
Ca.cclxxvi.F
Ca.cccxxxvij.K
Ca.cccxlv.B
Ca.ccclix.E
Ca.ccclxxxvij.in fine.
Ca.ccccxxxvi.A
Ca.ccccclix.A
¶ Scrofulas que fiunt in gutture.
Ca.cccci.in fine
¶ Spiritus confortare
Ca.cxxv.S.
Ca.ccccxiiij.G
¶ Scorpiones effugare
Ca.ccxc.C
¶ Scotomia oculorum
Ca.ccccliiij.P
¶ Sudorem ꝓuocare.
Ca.xxix.H
Ca.xlij.A
Ca.cxxxviij.A
Ca.cxciij.C
Ca.cxciiij.M
Ca.ccij.D
Ca.ccix.C
Ca.cclxxxix.A.
Ca.cccxxv.D
Ca.cccxxxvij.M
Ca.ccclxij.B E K
Ca.ccccxcviij.A.
¶ Sudorem remouendum ſiue auferendum.
Ca.cccxxi.E I
¶ Sudorem capitis remouendum.
Ca.cxci.B
¶ Subglutientibus.
Ca.cccxc.C.

Tetanus.id

eſt ſpaſmus tenens totum.
Ca.lxxxv.B
¶ Teſticulorum dolor.
Ca.ccccclxxvi.G
¶ Teſticulos induratos.
Ca.cccxxvi.B.
¶ Teſticuloꝝ inflatões.
Ca.lxxxviij.A
Ca.ccccxxviij.B
¶ Teſticuli puerorum vt non augentur.
Ca.cxv.D
¶ Tineas delere.
Ca.cxxix.in fine
Ca.ccxc.in fine.
¶ Teſticulorum apoſtemata.
Ca.cxxiij.N
Ca.cclxxxiij.A H
Ca.cccij.in fine.
Ca.ccccxciij.F
¶ Teſticuloꝝ tumores
Ca.vij.C.
Ca.cxxiij.B
Ca.cxxxvij.B
Ca.clxxx.H
Ca.clxxxij.A.
¶ Triſticiam remouendam.
Ca.lxij.in fine
Ca.ccxcvij.G
Ca.cccxcij.F.in fine
Ca.ccccxxvij.E
Ca.cccccx.B C
¶ Tipicis frigoribꝫ.
Ca.cccxc.C
¶ Torturam oris.
Ca.xvi.B.
Ca.liij.A
Ca.cviij.C
Ca.cxxv.F.
Ca.cclxx.B C
Ca.ccccclv.D
¶ Tortiones
Ca.clv.G
Ca.cxcij.B
Ca.ccvij.F.
Ca.ccxiiij.D.
Ca.ccxxix F
Ca.ccxlvij.D
Ca.cclxxxij.B
Ca.cccxi.G
Ca.ccclxxi.B
Ca.cccci.F
Ca.ccccix.B
Ca.ccccxxix.C
Ca.cccclxxi.H I
¶ Toracem.
Ca.i.B.
Ca.xxxi.D
Ca.cxxxix.in fine.
Ca.clxxv.F D
Ca.clxxvij.E.
Ca.cclxxix.D.
Ca.ccxc.C
Ca.ccclv.A E.
Ca.ccclxiij.I.
Ca.ccclxxv.N.
Ca.ccclxxxiiij.B
Ca.ccclxxxvi.C
Ca.ccccxiiij.E.
Ca.ccccIxxi.B
Ca.cccclxxv.B
¶ Tuſſim curare.
Ca.vij.B
Ca.xiiij.K.
Ca.xv.B I
Ca.xxiiij.C
Ca.xxv.C
Ca.xlv.A B
Ca.lxxiiij.B
Ca.lxxix.B.
Ca.lxxx.D G I.
Ca.xc.A D
Ca.xcij.F
Ca.xciij.C.
Ca.xcv.A
Ca.cxix.B
Ca.cxxij.I
Ca.cxxx.C
Ca.cxxxvi.A
Ca.clv.G H.
Ca.clvi.B D
Ca.clxxvij.G.in fine
Ca.clxxx.B.
Ca.cxci.E.
Ca.ccvij.E H
Ca.ccxi.E
Ca.ccxx.B E
Ca.ccxxviij.E
Ca.ccxxix.E H
Ca.ccxxxv.C E G
Ca.ccxlviij.M
Ca.cclv.I
Ca.cclviij.E
Ca.cclxij.in fine.
Ca.ccxcij.B
Ca.cccij.G Q
Ca.cccix.C H
Ca.cccxxiij.E
Ca.cccxxvij.C D H
Ca.cccxxviij.F I.
Ca.ccclxviij.E

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.ccclxxvij. in fine.
Ca.ccclxxxiij. J K
Ca.ccccxxv. A
Ca.cccclx. E
Ca.cccclxxi. A B
Ca.ccccc. A
Ca.cccccxxiiij. D H
¶ Tuſſim antiquam curare.
Ca.xlv. B
Ca.lv. H
Ca.cij. in fine
Ca.cxij. C.
Ca.cxix. H
Ca.cxxxi. E
Ca.clxxv. G J L
Ca.ccxcviij. E
Ca.cccxiij. C
Ca.cccxxix. F
Ca.ccclxiij. C D
Ca.ccccxxxvij. D
Ca.ccccliiij. in fine.
¶ Tumores ſedandas.
Ca.xxij. A
Ca.xxxix. B L
Ca.lij. in fine.
Ca.lxv. E G K.
Ca.lxxiiij. A
Ca.xcix. in fine.
Ca.cviij. F
Ca.cxx. A
Ca.cxxiij. D
Ca.cxxxij. A.
Ca.cxlvij. E
Ca.clxxi. C
Ca.clxxiiij. B
Ca.clxxv. D
Ca.clxxx. C.
Ca.clxxxij. B
Ca.clxxxiij. A
Ca.ccxi. A.
Ca.ccxlvi. A
Ca.ccliij. in fine.
Ca.cclviij. B.
Ca.cclxvi. A
Ca.cclxx. K.
¶ Tumores mãmillaꝝ.
Ca.lvi. U
Ca.c. in fine.
Ca.clxxx. C
Ca.ccxxviij. D
Ca.cclxxij. E.
Ca.cccxij. F
¶ Tumores igneas.
Ca.cxxxvij. B
¶ Tenaſmon.
Ca.xiiij. K. Ca.lix. A
Ca.lxij. E. Ca.cl. B
Ca.clxxix. F.
Ca.cxci. G H
Ca.ccxx. B
Ca.ccxxxvij. D
Ca.cclxv. C E.
Ca.cclxix. K.
Ca.ccxci. in fine.
Ca.cccxxxvij. C.
Ca.ccclxiij. F H.
Ca.ccccxxiij. J
Ca.ccccl xix. in fine

Urinam

prouocare.
Ca.vi. E F J
Ca.vij. A
Ca.xvij. A B G
Ca.xxiij. A
Ca.xxv. D
Ca.xxix. H
Ca.xxxiij. A
Ca.xxxix. B.
Ca.lvi. D.
Ca.lxv. C.
Ca.lxxi. A E
Ca.lxxv. A
Ca.lxxxv. D
Ca.lxxxix. C
Ca.xci. B
Ca.xcij. B
Ca.xcvij. B.
Ca.ci. F. in fine
Ca.cij. E.
Ca.ciiij. B.
Ca.cviij. A E
Ca.cxiiij. A
Ca.cxv. H
Ca.cxxi. G J
Ca.cxxx. H
Ca.cxxxix. A
Ca.cxl. E L.
Ca.cxlvi. B.
Ca.cxlviij. in fine.
Ca.clvij. F.
Ca.clxxvi. B G.
Ca.clxxvij. F.
Ca.clxxxv. in fine
Ca.clxxxix. D G J.
Ca.ccij. G.
Ca.ccxij. J.
Ca.ccxiiij. A C E F
Ca.ccxviij. D
Ca.ccxxvij. D
Ca.ccxxix. A. in fine
Ca.ccxxxix. A D
Ca.ccxlvij. D.
Ca.ccxlviij. A
Ca.cclxvi. A
Ca.cclxx. J
Ca.ccxcvi. A B E
Ca.cccxviij. B
Ca.cccxxiij. G
Ca.cccxxxvi. A C.
Ca.ccclxiiij. in fine.
Ca.ccclxxxiiij. A K
Ca.cccciiij. B D
Ca.ccccxxxv. C.
Ca.cccclxxxv. D F J m
Ca.cccccxvi. D
Co.cccccxxviij. D.
¶ Urinam multam et fetidam prouocandam.
Ca.ccclxi. E
Ca.ccclxvi. A
¶ Urine ardorem
Ca.ccccxxv. in fine.
¶ Urine difficultatem.
Ca.ccxcv. C. in fine.
Ca.ccccix. A
Ca.ccccxliij. E
Ca.cccclxxi. in fine.
¶ Urinam ſanguineam.
Ca.cxxiij. F.
Ca.cclxxxi. A C F.
Ca.ccccxi. in fine.
¶ Urine diſtillatio.
Ca.clxxxix. D
Ca.cccxiij. H
Ca.ccccxxix. F
Ca.ccccxciij. F.
¶ Variolas
Ca.ccxxij. D
Ca.cccxcij. B
Ca.cccclxvi. A.
¶ Venena curantur.
Ca.lxxxiiij. B D
Ca.cxvi. C.
Ca.cxxv. H
Ca.clvij. B.
Ca.ccvij. F
Ca.ccxi. D.
Ca.ccxxix. F.
Ca.ccxlv. A
Ca.cccxcv. A C
Ca.cccclxxviij. in fine.
Ca.cccclxxx. A
¶ Venenū reptilium et fugare ſerpentes.
Ca.ij. C.
Ca.xl. D G O
Ca.xlvi. O
Ca.cxv. F.
Ca.cxxx. in fi.
Ca.ccvij. D
Ca.ccxix. F
Ca.ccxxix. E
Ca.cccliij. D.
Ca.cccxxv. A
Ca.cccxlvi. H
Ca.ccclxxi. F.
Ca.ccclxxxiij. A. in fine
¶ Venena fuganda
Ca.ccccx. G
¶ Venenoſa animalia vt toxicum amittant.
Ca.lxv. D
¶ Verrucas.
Ca.ix. E.
Ca.xxvi. A.
Ca.xlvi. H
Ca.clxv. G.
Ca.cxciiij. D F
Ca.cxcvi. C
Ca.ccxix. B
Ca.ccclxxv C
Ca.ccccv. C
Ca.ccccxlv. B
¶ Vermes ſiue lumbricos cucurbitinos interficere.
Ca.cc. A G
¶ Ventoſitatē reſoluere
Ca.xxix. G.
Ca.xlvi. G
Ca.lxxxvi. C
Ca.xcij. B C
Ca.cccxl. J. in fine
Ca.cccccxxiij. A
¶ Ventris dolorem.
Ca.xxix. C
¶ Ventris fluxum.
Ca.xxiiij. C
¶ Ventrem ſtringunt.
Ca.xxxij. E
Ca.xlviij. in fine.
Ca.lxij. C
Ca.lxv. A
Ca.lxvi. in fi.
Ca.lxx. H
Ca.lxxi. A D
Ca.cxxvi. A
Ca.cxxxvij. E G H.

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.ccxlviij.C.in fine.
Ca.ccliiij.A B
Ca.cclxij.C.
Ca.cccxviij.C.
Ca.cccxlv.A.
Ca.ccclxiiij.D.
Ca.ccclxxxij.G
Ca.cccxciij.C.
¶Ventrē ſoluunt.
Ca.c.H
Ca.cxij.A.
Ca.cxvi.E.
Ca.cxxiij.D P
Ca.cxxiiij.D
Ca.cxxxi.A
Ca.cxlvi.C.
Ca.clxv.A.
Ca.cxciiij.B.
Ca.cc.E
Ca.cccxxviij.D K
Ca.cccxliiij.B
Ca.ccclxxviij.B.
¶Ventrem mollificant: eiuſq; dolorē mitigant.
Ca.vij.G
Ca.ix.B.
Ca.lxxxiiij.A.
Ca.xciiij.K
Ca.xcvij.B
Ca.ci.H
Ca.ciij.G
Ca.cxxxvi.A
Ca.cxlvi.B.
Ca.cxlvij.D.
Ca.cxlix.D
Ca.clxxv.A.
Ca.ccxliij.A.
Ca.cclxxij.A
Ca.ccxcix.K
Ca.ccccxxxiij.A B
Ca.ccccl xx.in fine.
¶Ventris ſolutionem mitigant.
Ca.cviij.B
¶Ventrē conſtipantia.
Ca.cxlviij.D
Ca.ccxciij.A D E:
Ca.cccci.D
Ca.ccclxxxij.G H K L
¶Ventrem febricitantium laxare.
Ca.ccccxxv.A.
¶Ventris punctiones ſedandas.
Ca.ccclxvij.D
¶Veſice dolorem.
Ca.xxxix.H.
Ca.l.E
Ca.cxxiij.C
Ca.cclviij.A B
Ca.ccxci.A
Ca.ccccl xiiij.A.
Ca.cccccvi.A.
Ca.cccccxxx.A
¶Veſice frigiditas
Ca.cxxi.D
¶Veſtigia nigra in corpore abſtergendum.
Ca.ccctxxviij.E.
Ca.ccclxiiij.E
¶Veſtigia vnguium remouenda.
Ca.cxix.H.
¶Veſtigia ſanguinis mortui auferenda.
Ca.ccccxxxvi.K
¶Veſtes vt habeant odorem bonum.
Ca.cci.B
¶Vertigo.
Ca.lxi.B
Ca.cxxxi.E
Ca.clxiiij.H
Ca.ccccxlvi.H.
Ca.ccccliiij.P.
¶Viſum debilitant
Ca.xxviij.B
¶Viſum acuunt
Ca.cclxxix.A G.
Ca.cccxxiij.D.
Ca.cccci.J
Ca.ccccxiiij.B
Ca.ccccl v.G.
Ca.cccclxvi.H.
Ca.cccclxxxiiij.D
¶Vocem clarificandā.
Ca.xciiij.G J.
Ca.ci.E.
Ca.clxxxij.E
Ca.cxci.E.
Ca.ccccxv.F
Ca.ccccliiij.Q
¶Vomitū prouocandum
Ca.xxxvij.A C
Ca.xlvij.H
Ca.l.J
Ca.xciij.in fine
Ca.xciiij.F
Ca.c.B J.
Ca.cxxvi.C
Ca.cxlij.B
Ca.clxiiij.in fine.
Ca.ccxviij.A C G.
Ca.ccxlvij.A.
Ca.cclxxvij.in fine
Ca.cclxxxiiij.D E
Ca.cccvij.A.
Ca.cccxiij.D
Ca.cccxvi.A B
Ca.ccclxxxiiij.B
Ca.ccclxxxv.F
Ca.ccccvi.G.
Ca.cccclxv.C D
Ca.cccclxxiiij.A
¶Vomitum ſedandum
Ca.lxvi.in fine
Ca.cxviij.D
Ca.cxxv.K
Ca.ccxxiiij.D.
Ca.clxviij.in fine.
Ca.clxxxvi.in fine
Ca.cciiij.D
Ca.ccciiij.in fine.
Ca.cclxxxvi.in fine
Ca.ccccxxix.D.F
Ca.cccclxij.D.
Ca.ccccxci.A
¶Volas manuum.
Ca.lv.in fine.
¶Vulue vicia curanda.
Ca.ccclxxi.F.
¶Vuula.
Ca.xxvij.D.
Ca.xxxvi.C
Ca.lv.P
Ca.lxxv.H
Ca.cccxxv.F
Ca.ccccxcij.H
¶Vngues leproſos excludere.
Ca.cclxv.A
Ca.cccccxci.L.
¶Vnguium cōtractio.
Ca.cclxij.K H
¶Vngues ſciſſos eradicandos
Ca.cxxxv.E.
Ca.ccccc.in fine
¶Vmbilicus puerorum cum elongatur
Ca.cccl.in fine.
Ca.ccclxxvij.B
¶Vulnera purganda.
Ca.cxc.A
¶Vulnera conglutināda.
Ca.xlij.F G.
Ca.cij.A.in fine.
Ca.cxij.A.
Ca.cxxxij.in fine.
Ca.clxij.C.
Ca.clxxxvi.A B
Ca.ccxiiij.B
Ca.ccxxxiiij.B
Ca.ccxcv.A
Ca.ccci.D.
Ca.cccvij.E
Ca.ccclviij.D H
¶Vulnera conſolidanda.
Ca.cxxiij.H
Ca.cxxxiij.C
Ca.clxxxviij.C.in fine.
Ca.ccxlviij.L.
Ca.cclxxiij.C.
Ca.ccci.in fine.
Ca.cccl.B
¶Vulnera deſiccanda.
Ca.cccclxxxiiij.G
¶Vulnera ad ſanitatem producantur.
Ca.xxviij.C.
¶Vulnera ſordida curantur.
Ca.vij.B
Ca.xl.X
Ca.xli.E.
Ca.xiij.C D
Ca.lxxvi.in fine.
Ca.xci.E.in fine.
Ca.cxx.in fine.
Ca.cxxx.E
Ca.cxliiij.A.
Ca.ccxxij.in fine
Ca.cclxxix.C.
Ca.cclxxx.in fine.
Ca.ccciiij.D.
Ca.cccvij.C
Ca.cccxxiiij.A.
Ca.cccxxviij.P Q.
Ca.cccxxxij.K.
Ca.cccxxxiiij.B D
Ca.ccclxxv.E
Ca.ccccxv.A
¶Vulnera recentia curanda.
Ca.cxix.D.
Ca.ccxxxij.B
¶Vulnera pulmonis curanda.
Ca.cvij.G J.
Ca.clvi.D.

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.ccxx. A B
Ca.ccxxxv. G
Ca.cccxxxij. F.
¶ Uulnera cauata
Ca.cclvij. H
¶ Uulnera canceroſa curanda.
Ca.ix. E
Ca.clxij. in fine.
¶ Uulnera faucium
Ca.ccxcij. A H
¶ Uulnera capitis.
Ca.ccxi. A.
¶ Ulcera ventris.
Ca.ccxiij. C
¶ Ulcera antiqua conſolidare.
Ca.lix. C.
Ca.ccxcv. B
¶ Ulcera incarnanda
Ca.lxxxix. F.
Ca.xci. A E.
Ca.ccxlviij. E
Ca.cclv. F.
Ca.cccvij. F
Ca.cccxxij. A
Ca.ccccxxiij. B.
Ca.cccclxxxiiij. A
¶ Ulcera inteſtinoꝝ.
Ca.cxci. G.
Ca.ccvi. F.
Ca.cclxv. B F
Ca.cclxix. H K.
Ca.cclxxi. E
Ca.ccxcix. F I
Ca.ccciij. A D.
Ca.cccix. E
Ca.cccxxviij. S
Ca.cccxxxij. G
Ca.ccclxvij. D
Ca.cccxciij. E
Ca.ccccij. D
Ca.ccccxxij. A B.
Ca.ccccc. B
¶ Ulcera putrida et corroſiua.
Ca.ccxxxiiij. A
Ca.cclxv. E. in fine.
Ca.ccccxx. A
¶ Ulcera ſanguinolenta
Ca.ccxiiij. E
¶ Ulcera fagadenica curanda.
Ca.lxxv. D.
Ca.lxxxix D
Ca.ccxij. B.
Ca.cccclxxiiij. E
¶ Ulcera renum ꝛ veſice.
Ca.xvij. F
Ca.xxxij. A
Ca.cviij. A.
Ca.clvi. A
¶ Ulcera deambulātia.
Ca.cccxlv. G.
¶ Ulcera carbūculoſa
Ca.ccccIxxiiij. E
¶ Ulcera ſananda que fiūt in ambobus volis manuum ꝛ pedum.
Ca.cccij. K M:

ydropicis.

Ca.xi. H A
Ca.xxix. H.
Ca.xxxiij. F G
Ca.xlvij. B F H
Ca.liij. B.
Ca.lxxxix. C.
Ca.xc. B D.
Ca.cix. E.
Ca.cxxij. I
Ca.cxxxi. G.
Ca.cxliij. D
Ca.ciij. A
Ca.clv. E E
Ca.clxv. D
Ca.clxvi. K.
Ca.clxxv. B D
Ca.clxxviij. B F.
Ca.clxxix. E
Ca.ccxxvij. in fine.
Ca.ccxxxij. B
Ca.ccxxxv. F.
Ca.ccxli. in fine.
Ca.cclxx. I
Ca.cccxxiij. G
Ca.cccxxvi. E
Ca.cccxl. D H
Ca.ccclxix. in fine.
Ca.ccclxxij. D K
Ca.ccclxxxiiij. E.
Ca.cccci. H
Ca.ccccvi. K
Ca.ccccix. B E
Ca.ccccliij. D M
Ca.cccclv. F
Ca.cccclxxvi. B E
Ca.cccccij. D
¶ yliaca paſſio
Ca.lxi. E
Ca.lxiiij. B
Ca.lxv. K
Ca.lxxxv. F
Ca.xcvij. in fine.
Ca.cxiiij. C. in fine
Ca.clv. B
Ca.clxxxvij. C D
Ca.ccxvij. A B E
Ca.ccxix. D
Ca.ccxxij. F I.
Ca.ccxcvi. in fine.
Ca.cccv. E
Ca.cccx. C
Ca.ccccxlvi. R

Sequitur tabula de Animalibus.

¶ Ad alopiciam
Ca.xxij. D
Ca.xxiij. D
Ca.xxv. E.
Ca.lxxvij. A
Ca.lxxxiij. C M
Ca.xcviij. D.
Ca.xcix. M
Ca.cxxij. A
Ca.cxxiiij. C
Ca.civij. E
¶ Auriū dolor
Ca.iij. in fine.
Ca.iiij. L.
Ca.xiiij. K L
Ca.xxiiij. E. k
Ca.xxxiiij. E
Ca.liiij. G.
Ca.lxx. A.
Ca.lxxx. B.
Ca.clix. B C.
¶ Auriū vermes.
Ca.i. A
¶ Aurium vlcera.
Ca.cxl. F.
Auris ſordicies.
Ca.i. B H.
¶ Apoſtemata poſt aures.
Ca.cl. E
¶ Auditum recuperandum..
Ca.xiiij. F.
¶ Apoſtemata gutturis.
Ca.i. K. ꝛ in fine.
¶ Apoſtemata groſſa diſſoluenda.
Ca.xiiij. M.
¶ Apoſtematibus pulmonis confert.
Ca.xxxi. D.
¶ Apoſtematum duricias ſoluit.
Ca.lxxx. G.
¶ Aduſta ſanat.
Ca.lxxx. H
¶ Aſmati valet
Ca.ij. C.
Ca.clix. E.

Tabula ſuper tractatu de Animalibus.

¶ Animalia venenata vt fugantur.
Ca.lv.A E
¶ Ani cauſas.
Ca.cli.B.
¶ Apum ſiue veſparum ictus.
Ca.xiiij.B.
¶ A vicijs cuſtodit.
Ca.lxxx.D
Bothor. id eſt vlcera oris.
Ca.xxvij.in fine.
Capitis dolorẽ ſiue ſodam ſedat
Ca.xxxiiij.D.
Ca.liiij.L
Ca.c.E
¶ Capitis vlceribus.
Ca.ciiij.B
¶ Capillos creſcere facit.
Ca.xlvi.A
¶ Capillos q̃ ſunt in palpebris amputat.
Ca.cxxix.A
¶ Capillos ⁊ pilos creſcere nõ ſinit.
Ca.xxiiij.E
¶ Cancer
Ca.iiij.in fine
¶ Calculus.
Ca.iiij.C
Ca.lxx.C.
Ca.xcix.H
Ca.cxx.i fine
Ca.cxxiiij.in fine
¶ Calculus veſice.
Ca.ciiij.I
¶ Carbunculus.
Ca.iiij.B.
Ca.xxij.A.
¶ Cantarides bibentibꝫ ſubuenit.
Ca.xxij.D.
¶ Carnem malam eradicandum.
Ca.lxxiiij.F.
Caſeos a muribꝫ non attingi dicuntur.
Ca.xcix.D.
¶ Canes impinguat.
Ca.xxiiij.H
¶ Capillos ⁊ lendes tollunt.
Ca.xxiiij.K
¶ Cerebrum confortat.
Ca.xxxi.F
¶ Cerebꝝ calefaciendũ.
Ca.lxviij.A
¶ Ciatica paſſio
Ca.cl.D
¶ Cyliaca paſſio.
Ca.cl.in fine
¶ Colica paſſio.
Ca.lxxxviij.E G
¶ Coitum commouet.
Ca.v.L
Ca.lxviij.D E.
Ca.cxlij.in fine
¶ Cor confortandum
Ca.lxviij.A.in fine.
Ca.c.in fine.
¶ Colorem bonũ efficit.
Ca.lxxviij.B
Ca.lxxx.D
¶ Contra nimis nocumentum.
Ca.cl.I
Dentium dolores curat.
Ca.xxiiij.B
Ca.xliij.in fine.
Ca.cxxij.D
Ca.cliiij.in fine.
¶ Dentes confirmat ⁊ gingiuas.
Ca.v.k.D
Ca.xiiij.G.
Ca.xxij.G.
Ca.xxxiiij.I
Ca.cxx.in fine.
¶ Dentium rubiginem curat.
Ca.xiiij.B
¶ Dẽtes vt velociter oriãtur ⁊ ſine dolore exeant.
Ca.lxxxij.E.
¶ Dentium eradicationem facilem.
Ca.cxxij.in fine.
¶ Diſſinteria.
Ca.i.k.
Ca.iiij.D
Ca.xxij.I.L
Ca.xxvij.G
Ca.lv.D
Ca.cl.in fine
¶ Difficultati anhelitus confert.
Ca.i.E
¶ Dorſi dolori proſunt
Ca.xxv.D.
¶ Domũ tuã vt mũdas ab om̃i reptile ac ſerpẽte.
Ca.v.in fine.
Epilentiam excitat.
Ca.xij.in fine
¶ Epilentia
Ca.ij.E.
Ca.v.A H P.
Ca.xxvij.A D.
Ca.xxxi.C
Ca.lij.B.
Ca.lxxxiij.F
Ca.lxxxviij.B.
Ca.cv.in fine.
Ca.civij.B E.
¶ Empetigo.
Ca.i.D G
Ca.iij.B.
Ca.cl.F
¶ Emigranea
Ca.i.B
¶ Emorroidas
Ca.xiiij.D
Ca.xxv.D.
Ca.xxvij.A
Ca.xxxiiij.C
Ca.lxxx B
Ca.lxxxviij.F.
¶ Emoptoica paſſio.
Ca.lv.D
¶ Ethicis.
Ca.v.I.
¶ Excoriationi calcanei ſanat.
Ca.iij.C
¶ Ebrietatem curat
Ca.iiij.D Ca.lix.B.
¶ Effuſiones ad viſcera prohibet.
Ca.lxxi.B
¶ Elephantiam ſanat.
Ca.lxxi.in fine.
Ca.xciij.D.⁊ in fine.
Fantaſticos ſanat.
Ca.lxxxviij.D.
¶ Febres curat
Ca.lv.in fine
Ca.cclij.B.
¶ Febres cottidianas
Ca.v.L Ca.lxxx.I
¶ Febres tercianas.
Ca.iij.D
¶ Febres quartanas
Ca.xxviij.E
Ca.lxx.D
Ca.lxxx.in fine.
Ca.clvij.C
¶ Febres quartanas facit euenire.
Ca.lxxiiij.B
¶ Febribꝫ periodicis
Ca.i.D.
¶ Fetum extrahit.
Ca.xxxi.K.
Ca.liiij.D.⁊ in fine.
¶ Fiſtula.
Ca.xxij.in fine.
Ca.xlvi.C
Ca.xcviij.B
Ca.cxxxix.C
¶ Fiſſuras labiorum.
Ca.i.B.
¶ Fiſſuris frigoris valet
Ca.v.B
¶ Furfures delet
Ca.xiiij.A
Ca.xxvij.E.
¶ Formicas vt dimittãt manſiones ⁊ fugiant.
Ca.lxiij.A B C.⁊ in fi.
¶ Formice vt moriẽtur in eorꝫ foraminibꝫ.
Ca.lxiij.D.
¶ Formice vt nõ exeant eorꝫ foramina.
Ca.lxiij.D.
Herisipila.
Ca.i.D D.
Ca.cv.B
Ca.cl.B
¶ Hominem inuiſibilem reddere.
Ca.xxviij.D
¶ Humeri doloribus ſanat.
Ca.xciij.E.
Ignem ſacrum curat.

Tabula ſuper tractatu de Animalibus.

Ca.cli.E
¶ Ignis aduſtionem curat.
Ca.cxviij.A
Ca.cxx.D
¶ Ictericia.
Ca.i.D H
Ca.xxiij.A.
Ca.cij.in fine
¶ Inflationes tollit
Ca.xxxi.L.
¶ Juncturarum dolores curant.
Ca.liij.A
¶ Impregnationem ſiue conceptum iuuant
Ca.xxvij.B
Ca.lv.E
¶ Infanti fluxum abſcindit ab ore.
Ca.xcix.K.
¶ Inteſtina rupta.
Ca.lix.C
¶ Imbrium ac tonitruū.
Ca.xxxviij.A.
¶ Impinguat fortiter
Ca.cxxx.E.

Lapidem in veſica diſſoluit & curat
Ca.ij.F
Ca.v.D
Ca.cv.C
¶ Lapidem renum curat.
Ca.lxxiiij.D.
¶ Lac attrahendum in mammillis.
Ca.v.L.
¶ Lac mulierum in mammillis diſſoluit
Ca.lxxxiij.in fine.
¶ Lacertorum infirmitas.
Ca.cxx.F
¶ Latrocinia terroreſq; nocturnos prodeſſe.
Ca.xxvij.F.
¶ Lepram ſanant.
Ca.v.A.
Ca.xxliij.G
Ca.lxxi.in fine.
Ca.cxxxix.A
¶ Litargie valet.
Ca.cxxxix.F M
¶ Lienis dolores curat.
Ca.xiiij.H.
¶ Lupus vt terretur.
Ca.lxxx.C.

Matricis dolorem curat.
Ca.cxl.G
¶ Matricis ſuffocationem.
Ca.xij.A
¶ Matricis prefocationem.
Ca.xxvij.B
¶ Maculas faciei delet.
Ca.cxl.A
¶ Maculas nigras emendat.
Ca.li.D
¶ Membra corroborat.
Ca.lxviij.C.
¶ Menſtrua imperat
Ca.xxiij.B
Ca.xxxi.R
¶ Menſtrua abſtinet
Ca.lxxxiij.H
¶ Morpheam curat.
Ca.i.E G.
Ca.iij.B
¶ Morbo arcuato medetur.
Ca.xxiiij.H
¶ Morbum caducum ſedare.
Ca.xxxi.in fine
Ca.cxxiiij.H
¶ Morſibus ſerpentū ac ſcorpionum.
Ca.iij.B
Ca.liij.in fine
Ca.cxlvi.A
¶ Morſus canis rabioſi.
Ca.iij.G
Ca.xxiiij.B.
¶ Morſus aranearum.
Ca.xi.C D E
¶ Morſus catti curant
Ca.xxv.A B
¶ Morſus muſtele.
Ca.xciij.A B
¶ Morſus marinorum vel ictus eorum curant.
Ca.ij.D
¶ Morſus vipere.
Ca.i.F
¶ Mulier vt concipiat maſculum vel feminā
Ca.xlvi.D.
¶ Mulier vt non concipiat.
Ca.xcviij.in fine.
¶ Muſtelam effugat
Ca.xciij.C
¶ Mures necat.
Ca.xix.A B C E G H
¶ Mures vt de domo fugant.
Ca.xcix.F I

Narium fetori confert.
Ca.xxvij.E.
¶ Neufreticis ſanat.
Ca.v.M
Ca.lxxvij.B
¶ Neruos contractos remollire.
Ca.xlvij.A

Oculorum dolores
Ca.xxiiij.C.
Ca.xliij.in fine.
Ca.lxxxviij.F
Ca.cxl.B.
Ca.cliiij.in fine.
¶ Oculorum ſuffuſiones ſanat.
Ca.xxiiij.I
Ca.cliiij.A.
¶ Oculorum albedo curatur.
Ca.cxx.in fine.
¶ Oculorum claritatem reſtituit.
Ca.lxxij.A.
Ca.lxxx.in fine.
¶ Oculorum caligines.
Ca.cliij.A.& in fine
¶ Oculorum albuginem abſtergit.
Ca.i.D
Ca.iij.C.
Ca.xi.in fine
Ca.lxviij.A.
Ca.lxxij.in fine
Ca.c.D.
Ca.cxxx.D
¶ Ortum pilorum euulſorum prohibentia.
Ca.xxiiij.F G
¶ Obliuioni confert
Ca.xxxi.P.
¶ Ouium morbum ſanare.
Ca.ij.in fine.

Paraliticis ſubuenit.
Ca.xxxi.O
Ca.c.C
Ca.clvij.B
¶ Paraliſis lingue
Ca.xxxi.E.
¶ Paraliſim totius corporis valet.
Ca.xxxi.E.
¶ Pannū mundificat.
Ca.lxxxiij.C
¶ Parturientibus et pericula puerperij tolluntur.
Ca.xxviij.C D
¶ Ptiſicis.
Ca.xxij.M
Ca.cl.D
¶ Pilis palpebrarum vicijs curat.
Ca.xiiij.E
¶ Pilis redire cogantur.
Ca.cxxxix.B.
¶ Podagra.
Ca.i.G.
Ca.xxiij.E
Ca.xxiiij.C L.
Ca.lxxxiij.I
Ca.xciij.in fine
Ca.cliij.in fine.
¶ Pulmonis vitia valet.
Ca.xxxi.L
¶ Puſtulas ſoluit.
Ca.xviij.in fine
Ca.xxij.B.
¶ Pruritus.
Ca.i.D
Ca.lxxxvi.A
¶ Prurigines tollit
Ca.xxiij.G.
¶ Pulices necare
Ca.cxviij.A C D F.

Tabula ſuper tractatu de Animalibus.

¶Pulices effugare.
Ca.cxviij.E D.ꝛ i fine.
¶Pediculos interficit.
Ca.cxix.p totũ caplm.

Qui vexant
ab incubis.
Ca.xlviij.E

Renum do-
lorem curat.
Ca.iij.D
Ca.v.D F.
Ca.li.A.
¶Reumatiſmũ curat
Ca.v.M
Ca.xxxiiij.K
Ca.lv.A
Ca.lxxvij.C
¶Rubeta venena
auxiliatur.
Ca.xliij.A

Sanguinez
meliorem generantia.
Ca.ij.B
Ca.iij.A
¶Sanguinis ſputum.
Ca.v.I.
Ca.cxx.E.
¶Sanguinem
mingentibus
Ca.ij.F
¶Sanguinis fluxus
narium ſiſtitur
Ca.i.E.
Ca.v.E G D.
Ca.xiiij.M
Ca.xxiij.C.
Ca.xxvij.D.
Ca.xxxiiij.G
Ca.liiij.G
Ca.cl.C D
¶Sanguinẽ ꝯſtringit
Ca.xi.B
¶Sanguinis excrea-
tiones iuuat.
Ca.lix.A
¶Scabiem abſter-
gendam.
Ca.i.D
¶Sanguiſuga vt
cadet de gutture.
Ca.xlvi.B.
¶Spaſmus.
Ca.clix.in fine
¶Spaſmus exple-
nitudine confert.
Ca.xxxi.K.
¶Splenis ſudorem
adiuuat.
Ca.xxxiiij.E
¶Splenem liquefacit.
Ca.xiiij.in fine.
¶Splenis duriciei
confert.
Ca.v.I
¶Splenem attenuat
Ca.xij.A.
¶Serpigo
Ca.i.D
¶Secundinam
excludit.
Ca.xij.A.
Ca.xxxi.R
Ca.liiij.D
¶Serpentes fugare.
Ca.xxij.D.
Ca.xi.A.
¶Serpens vt illo die
te non tangat.
Ca.lxxv.A
¶Serpentes vt
non timet.
Ca.xxxiiij.D
¶Serpentum ictus.
Ca.cliiij.B
¶Sincopis.
Ca.xxxiiij.C
Ca.c.A.
¶Squinantia.
Ca.i.I K.ꝛ in fine.
Ca.cxl.D
¶Spinas ꝛ furculas
extrahit.
Ca.cxxx.C
¶Stomachum
mundificat.
Ca.lxxx.A.
¶Stomacho ex frigido
dolenti confert.
Ca.xiiij.L
¶Stomachum exulce-
ratum curat.
Ca.xiiij.I
¶Stomachũ confortat
Ca.xlv.A
Ca.lxxi.in fine.
¶Scotomia.
Ca.c.G
¶Scorpiones interficit.
Ca.i.A
Ca.cxxxvi.B C
¶Scorpionibꝰ ꝑcuſſis.
Ca.c.xxxix.in fine
¶Scorpiones vt de
domo fugantur
Ca.cxxxvi.A.
¶Scorpio ſi momorde-
rit aliquem.
Ca.cxxxvi.D
¶Scorpiõis pũctura.
Ca.v.D.
¶Scrophulas
Ca.v.L.
Ca.xviij.in fine
Ca.xxvij.in fine.
¶Surdos ſanat.
Ca.xxij.B.
¶Sudorem inbibet.
Ca.xxij.D.

Tetani cura
Ca.cxxij.D
¶Tenaſmoni.
Ca.xiiij.D.
¶Tremori confert.
Ca.xxxi.H
Ca.lxxxij.D L
¶Tremulos liberat.
Ca.xxiiij.A.
Ca.cxl.D
¶Timorem melan-
colicum amputat
Ca.c.B.
¶Tinea pellit.
Ca.xxxiiij.L
Ca.xlv.A B
¶Tumores ſoluit
Ca.cxl.E
¶Tumorem vulneribꝰ
non admittit.
Ca.xviij.C
Ca.xxvij.F.
¶Tuſſis.
Ca.v.I H
Ca.xxxiiij.G
Ca.cxxij.B.

Venenis
omnibus reſiſtere.
Ca.i.F.
Ca.ij.E
Ca.lij.C
Ca.lxxiiij.F.
Ca.lxxv.in fine.
Ca.lxxxiij.G.
¶Venenum bibitum
extinguit
Ca.xxij.E
¶Venena toxica
curanda.
Ca.xxij.I
¶Venena leporis mari-
ni curat.
Ca.cxxviij.in fine
¶Ventres puerorꝫ ſiue
infantium ſoluit.
Ca.xcix.D
Ca.cli.C.
Ca.clvij.F
¶Ventrem diſſoluit.
Ca.xlv.A
Ca.lxxi.in fine.
¶Ventris vulneratio
nes curat.
Ca.v.M.
¶Ventris dolor
pungitiuus.
Ca.xxxi.R.
¶Ventrem mollit
Ca.v.M
Ca.liiij.B.
¶Ventrem abſtinet.
Ca.xxiiij.D.
¶Urinam ꝓuocantia
Ca.xxvij.A
Ca.xlv.B
Ca.lxxi.in fine.
¶Urine difficultatem.
Ca.xcix.P.
Ca.cxj.in fine
¶Verrucas curat.
Ca.xxiiij.F L.
Ca.xxvij.D
Ca.xcix.L.
Ca.cxxx.in fine
¶Vermes expellit.
Ca.xxxiiij.L
Ca.cxxij.C.
¶Vermes ex ſolutione
vomitum educant.
Ca.cxxxi.B
¶Ventoſitati ſtomachi
et inteſtinorum.
Ca.xxxiiij.E
¶Veſtigia cutis curat
Ca.v.F.
¶Virge dolores curat
Ca.ij.F.

Tabula ſuper tractatu de Auibus.

¶Viſum confortandū.
Ca.lxxviij.B
¶Vlcera oris ſanat.
Ca.xiiij.D
¶Vlcera inteſtinorum.
Ca.v.D.
Ca.liiij.E
Ca.lxxxiij.H.
¶Vlcera capitis
Ca.cliij.B
¶Vlcera que ſerpunt ſananda.
Ca.iiij.G.
¶Vlcera ambulantia
Ca.v.F.
¶Vlcera putrida mundat.
Ca.xv.A
Ca.lxxij.B
¶Vlcera antiqua ſananda.
Ca.i.K
¶Vulnera recētia ad ſanitatem perducunt.
Ca.xiiij.B.
¶Vulnera ſanat
Ca.xiiij.M
¶Vultum gratum et niueum facit
Ca.i.I
¶Vxor tua vt te diligat ſemper.
Ca.xlvi.B.

Ydropicis.
Ca.iiij.K
Ca.v.I
Ca.xiiij.C M.
Ca.xxij.I.
Ca.xxvij.E
Ca.lxxiiij.in fine.

Tabula de Auibus.

¶Ad Alopitiam
Ca.x.A.
¶Aurium dolor
Ca.xxxij.F
Ca.xciiij.E.
Ca.cxiij.A
¶Ad Aſma
Ca.xvi.A
Ca.lij.in fine.
¶Aquam in aure eijciendam
Ca.x.C
¶Aluum ſiſtit.
Ca.ix.C
¶Apoſtematibus calidis.
Ca.xci.F
¶Apoſtematibus canceroſis.
Ca.x.C.
¶Aſpredo palpebrarum
Ca.xciij.B
Ca.xcviij.E
¶Auis que omnes infirmitates egrotantis tra ſe colligit.
Ca.xxi.A B C

Calculus
Ca.xxiiij.C
¶Carbunculus.
Ca.xxxij.F
Ca.xciij.E
Ca.cxiij.A
¶Capitis dolorem ſiue ſodam ſedat
Ca.xxxij.A
Ca.lxxxiiij.C.
Ca.xcviij.B
¶Capillos creſcere facit.
Ca.xix.H
¶Capita clauorum.
Ca.xix.B
¶Colica paſſio.
Ca.xxxij.in fine.
Ca.lij.F.
Ca.xciiij.B
¶Colli dolorem ſedant
Ca.liij.M.
¶Combuſtionibus.
Ca.xciiij.F
¶Coitum commouet.
Ca.ix.E
Ca.xci.H D
Ca.xcij.A B
¶Cor confortandum
Ca.xci.in fine.
¶Culices effugandas.
Ca.xli.p totum capl'm.

Diſſinteria.
Ca.xciiij.B

Empetigo.
Ca.xix.H D
Ca.xxxij.G
Ca.ci.in fine
Ca.cxij.A
¶Epilentia.
Ca.xxvij.D
Ca.lxij.B
Ca.xcvij.F.
¶Ebrietatem curat
Ca.lxxxiiij.in fine

Faciem purgandam a lentigine.
Ca.xcij.E
¶Faciei fiſſuras.
Ca.x.A
¶Falco ſi non poteſt firmare.
Ca.xlv.A
¶Falco ſi nimium laxatur.
Ca.xlv.B
¶Falco ſi os fractum habuerit in crure vel in ala.
Ca.xlv.C D E
¶Freneſis.
Ca.xvi.in fine
¶Flegmones qui naſcuntur in naribus.
Ca.liij.in fine
¶Fluxum ſanguinis narium.
Ca.xxxij.D
Ca.liij.D
¶Flux⁹ omēs ſtringūt.
Ca.liij.I.

Homo egrotans an viuat vel moriatur
Ca.xxi.A B
¶His qui cibos digerunt.
Ca.lxxxix.A

Iuncturarum dolores.
Ca.lij.in fine
¶Ignem ſacrum
Ca.xci.K
¶Ignis aduſtionem
Ca.xci.C

Labiorum fiſſuras.
Ca.x.A.
¶Lentiginem elimat.
Ca.lxxiiij.A
¶Lingue aſperitas.
Ca.liij.G
¶Lumborum dolorem remouendum.
Ca.i.in fine.

Menſtrua imperant.
Ca.xix.I P.
Ca.xci.R
¶Mamillas puellarū ꝓhibet a magnitudine
Ca.cxv.B.
¶Morphea.
Ca.xix.H
Ca.lxxiiij.A
Ca.cxij.A.
¶Morſibus ſerpentū.
Ca.xxxij.E
Ca.lij.in fine.
¶Morſus cāis rabioſi
Ca.xxxij.B.
Ca.xxxix.in fine
Ca.lxij.in fine.
¶Morbum caducum.
Ca.cxix.B
¶Morbos faucium.
Ca.lxij.D.
¶Morbo regio
Ca.xcij.C
Ca.xcviij.in fine.
¶Mulier vt narrabit omnia que geſſit.
Ca.xvi.B
¶Muſce vt necantur.
Ca.lxxxi.A.in fine.

Oculorum dolores.
Ca.iiij.A
Ca.xxxij.B E
Ca.liij.H
Ca.lxxix.A
Ca.lxxxi.B
Ca.xcix.A
Ca.cxv.C

Tabula ſuper tractatu de Piſcibus.

Ca.cxix.D.
¶Oculorum albuginem abſtergit
Ca.iiij.B
Ca.lxij.B
Ca.cxix.F.
¶Oculoꝝ ſuffuſiones.
Ca.xciiij.A
Ca.cxiij.B C.
¶Oculorum caligines.
Ca.iiij.in fine.
Ca.xxi.A D
Ca.lxij.C
Ca.xciij.B
Ca.xcviij.E
Ca.cxix.C.
¶Oculorum claritatem reſtituit.
Ca.i.A B C
Ca.cvi.D
Ca.xxi.B
Ca.xcviij.D
¶Oblivioni confert.
Ca.xcviij.in fine.

Paraliticis.
Ca.lix.B
Ca.lxxxiiij.C
¶Podagra
Ca.xxxij.B
Ca.xci.I.
Ca.xciij.C.
¶Puſtulas oculorum reprimit.
Ca.liij.L
¶Pulices effugare.
Ca.xxxix.A

Qui ſumpſit venenum.
Ca.xci.L M

Scabiem abſtergendum
Ca.xix.B D
¶Sanguinem bonum generantes
Ca.liij.B
¶Secundinā excludit.
Ca.cxix.E.
¶Serpentes fugare
Ca.xvi.C.
Ca.cxix.A.
¶Squinantia.
Ca.lxij.C.
¶Sanguinem melancolicum generantia.
Ca.lix.A
¶Sciniſes vt non intrant domum.
Ca.cvij.A.
¶Stomachum confortare
Ca.liij.E
¶Sperma multiplicandum.
Ca.ix.E.

Theſaurus ſuus vt augetur.
Ca.lxvi.in fine.
¶Tumores ſoluit.
Ca.lxij.E.

Ventrem fluere facit.
Ca.vi.in fine.
¶Ventrem ſtringit
Ca.vi.A
Ca.cx.A.
¶Venenis omnibus
Ca.xxvij.B
¶Verrucas
Ca.xix.M
¶Veſparum puncture.
Ca.cxvi.C D E.
¶Viſum acuit.
Ca.cvi.B
Ca.cxv.D
¶Viſum confortandā.
Ca.lxij.E.
¶Vocem clarificandā.
Ca.ix.E
Ca.liij.C
¶Vrinam prouocantia.
Ca.xix.C P.
¶Vnguibus leproſis faciunt cadere.
Ca.xix.A H P.

Ydropicis.
Ca.xix.K.

Sequitur Tabula de Piſcibus.

¶Ad alopitias
Ca.xxxvi.in fine.
Ca.lxxxvi.C
Ca.ciij.C
¶Aurium dolores.
Ca.ij.B
¶Anhelitus conſtrictiones.
Ca.xlix.L
¶Aſma.
Ca.lxxxi.D
¶Aluum emollit.
Ca.xci.D.
¶Abortum faciunt.
Ca.xlix.F

Capitis dolorem tollunt.
Ca.xci.C
¶Calculos ſanat.
Ca.xxxvi.D
Ca.lxxxvi.F
¶Carbunculus.
Ca.xlix.K
Ca.lxi.E.
¶Carnes excreſcentes tollit.
Ca.lxxxi.I
¶Cicatrices tollere
Ca.lxxxvi.E
Ca.cij.A.
¶Coleram deponunt
Ca.lxxxvi.ꝓpe finem.
¶Coitum ſtimulare dicuntur.
Ca.xxv.A
¶Corpori tela extrahuntur.
Ca.lxxxi.B.

Dentium dolores.
Ca.ciij.D
¶Dentes purgantur
Ca.xxij.A
¶Dentes abſtergunt
Ca.xvi.B.
¶Dentes dealbandos.
Ca.lxxxi.K

Epilenticis.
Ca.xxxviij.B
Ca.lxxiiij.in fine.
¶Extenuatis.
Ca.xvi.D

Faciem dealbandam.
Ca.lxxxi.in fine.
¶Faſtidijs medentur
Ca.lxvi.A.
¶Febrium venientes
Ca.xxv.B
Ca.xxvij.C
Ca.lxxvij.A
¶Febribus quartanis.
Ca.xvi.D
¶Febres frigidas ſanat.
Ca.ciij.B

Ignis aduſtionem.
Ca.xxij.B
¶Ictibus ſcorpionum.
Ca.xxiij.B
Ca.lxxxvi.B
¶Ictibus ſiue morſus draconis marini.
Ca.xxvi.C D G I K
Ca.xc.A.

Lacrimas prohibet.
Ca.xvi.C
¶Lepra.
Ca.xxvij.A
Ca.lix.in fine
¶Libidinem excitandam.
Ca.lxxxviij.B.

Mammas mulierum ſanat.
Ca.lviij.in fine.
Ca.lxxiiij.B
¶Maculas in facie mulierum delet.
Ca.lviij.B
¶Maculas carnis
Ca.lxxxi.B

Tabula ſuper tractatu de Piſcibus.

¶Menſtrua mulierum
Ca.lxi.D
¶Morſus draconis curatur.
Ca.iij.B.
¶Morſus reptilium
Ca.iiij.A
¶Morſus ſcorpionis marini.
Ca.lxxxvi.A B L M
¶Morſus vipere
Ca.xcvij.A
¶Morſus canis rabidi
Ca.xcvij.B
¶Morſus murene
Ca.lix.A.

Oris vlcera.
Ca.xcvij.E
¶Oculorum caligines tollunt.
Ca.lxxxvi.I
¶Oculorum ſuffuſiones detergunt.
Ca.lxxxv..D I
¶Oculorum rubedini valet.
Ca.xlix.L
¶Oculorum tumores.
Ca.lxxxi.E.
Ca.xci.B.
¶Oculorum cicatrices.
Ca.lxxxi..F
¶Oculorum carnes ſuperuacuas conſumit
Ca.cij.A.
¶Oculorum albuginē.
Ca.xxv.in fine.
Ca.lxxxi.F

Pannum ac lentigines delendum
Ca.xvi.B E.
Ca.xxxvi.I
Ca.xlix.B
Ca.lviij.L
Ca.ciij.B.
¶Parotidas ꝛ ſtrumas curat.
Ca.lviij.L
¶Partus facilis.
Ca.xcij.in fine.
¶Precfocationibus matricis.
Ca.xxxviij.B.
¶Pilos generat.
Ca.xlix.L.
¶Pilos ꝛ carnes abradit.
Ca.xlix.L
¶Pilos inutiles in palpebris cohibet.
Ca.xlix.D
¶Podagra.
Ca.xlix.I.

Qui habent tedium vini
Ca.ij.in fine.
Ca.lxi.in fine.

Scabies pectoris.
Ca.iij.A
¶Scabies palpebraꝝ.
Ca.xvi.L
¶Stericis offocationibus
Ca.lxxiiij.F.
¶Sciaticos liberat
Ca.lxi.L
¶Spinas acutas extrahendas.
Ca.xvi.F.
¶Signum tempeſtatis
Ca.xix.A
¶Stomacho debili.
Ca.xxiij.A
Ca.xlix.L
¶Stomachū reficiunt.
Ca.lxvi.A.

Tuſſis
Ca.xxiij.in fine
¶Tenaſmon.
Ca.lxvi.L.
¶Tumores tollit.
Ca.lviij.in fine.
¶Toracem curat.
Ca.lxxxi.D

Ventrem mollificare.
Ca.xxxvi.A.
Ca.lxxxi.A
¶Ventrem mouent
Ca.lxxiiij.in fine.
¶Venena curanda
Ca.xxvi.E
Ca.lxi.B.
Ca.lxxiiij.A
¶Venena leporis marini curantur.
Ca.lxvi.A
¶Viſum abſtergendum
Ca.xlix.E.
¶Vlcera deſiccanda
Ca.xvi.L
¶Vlceribus capitis
Ca.lviij.A
Ca.lxxiiij.A.
¶Vlcera veſice.
Ca.lxvi.D.
Vuam ſedat.
Ca.lxvi.E
¶Vrine difficultas.
Ca.xlix.L
¶Vultum gratum ac niueum faciendum.
Ca.xxv.D.
¶Vulnera fordida purgat
Ca.xxxvi.L.
¶Vulnera nimis profunda concarnantur
Ca.lxvi.in fine.
¶Vulnera putrida gingiuarum.
Ca.lxxiiij.D E
¶Vulnera glutinant
Ca.xci.D
¶Vngulā reſoluendam
Ca.xvi.L.

Ydropicis.
Ca.xxvij.D

Tabula de Lapidibus.

¶Ad alopicias.
Ca.xxij.B.
Ca.xlv.B L D
¶Aurium dolorem
Ca.xxxvi.A.
Ca.lxxxvi.L
Ca.ci.A
¶Aurium fluxus.
Ca.xvij.E.
¶Aurium vlcera.
Ca.xvi.E
¶Aurium attritiones.
Ca.cxxij.M.ꝛ in fine
¶Aurum augere tradit.
Ca.xxxvi.F.
¶Apoſtematibus Inguinis.
Ca.xvi.B.
¶Apoſtemata gingiue.
Ca.xvi.D.
¶Apoſtemata putrida curat.
Ca.xxx.E
¶Apoſtemata frigida.
Ca.xxxv.E
¶Apoſtemata ſplenis.
Ca.xlij.L F
¶Apoſtemata flegmatica curat.
Ca.cxix.D P
¶Apoſtemata flegmatica teſticuloꝝ maturāda.
Ca.cxxiiij K
¶Apoſtemata dura reſoluit.
Ca.cxxxi.B
¶Apoſtemata que fiunt in ano
Ca.cxxxiij.in fine.
¶Apoſtematibus vulue conuenit
Ca.cxxiiij.F
¶Apoſtematibus calidis mammillarum
Ca.cxx.F.
¶Apoſtematum in initio conuenit.
Ca.lxxij.A
¶Aſma.
Ca.xxij.D.
Ca.xxxviij.A

Tabula ſuper tractatu de Lapidibus.

Capitulum.lxxi.B.
Cap.ci.C
Cap.cxxiij.D
¶Ad dolorem ſtomachi.Ca.iiij.A.
¶Amorem conciliat.
Ca.x.F
¶Ad iras regum et dominorum.
Ca.xxxiij.E
¶Ad prelias et ad cauſas vincendas.
Ca.xxxij.C
¶Ad impetrandum quodlibet.
Ca.cvij.C
¶Ad diuitias valet.
Ca.lxv.D
¶An ſit virgo vel corrupta.
Ca.lviij.D
¶Ad venereos voluptates.
Ca.lij.C
¶Artetice paſſioni.
Ca.xcix.A.
¶Ancharū doloribus confert ꝛ iuncturaꝝ.
Ca.ci.A
¶Ad fiſſuras que fiunt in ano.
Ca.xxxv.B
Ca.cxx.A.
¶Aduſtioni ignis
Ca.xvij.D.
Ca.lxxviij.E
¶Argentum viuum extinguendum.
Ca.xxi.D

Bothororis
Ca.cxxxi.B.

Capitis dolorem tollunt.
Ca.lxxvi.A
¶Catarrum prohibet.
Ca.xxvi.C.
¶Cardiaca.
Ca.lxxviij.A.F.
Ca.lxxxvi.F
Ca.cxxxv.in fine
¶Caput purgium
Ca.lxxxvi.B.I
¶Capillos attenuat.
Capitulum.lxxxix.B
Ca.c.D
¶Cauſam litis ante iudicem reprimere.
Ca.xliij.B.
¶Carnem ſuperfluam auferendam
Ca.viij.A
Ca.xv.B.
Ca.xxxv.D
Ca.c.B.
¶Cancer
Ca.xiij.I
Ca.xv.B
Ca.xvij.B
¶Carnes humidas deſiccandas
Ca.xij.B
¶Cerebrum mundificandum.
Ca.xiiij.D
¶Cephalargicis
Ca.lxxvi.A
¶Ciliaca paſſio.
Ca.lxiij.B
¶Colicom paſſionem curat.
Ca.lij.A
Ca.cxl.F
¶Cordis confortantia.
Ca.xviij.C.
Ca.lxv.in fine
Ca.lxxviij.D.ꝛ in fine
Ca.lxxxvi.C.
Ca.cxxx.in fine.
¶Cordis tremorem
Ca.xviij.F.D
Ca.xx.C E
Ca.lxxviij.F
¶Cordis leticiā reddit.
Ca.lx.A
Ca.lxv.D
¶Colorem in facie perditum recuperat.
Ca.lxxv.F
¶Corpora pinguia extenuandum.
Ca.viij.B
¶Cōiugij dat amorem
Ca.xxij.A.ꝛ in fine
¶Conceptum prohibet
Ca.lxvi.F
¶Conquaſſationibus que fiunt in interioribꝫ membris
Capitulum.lxxxvi.D
¶Contra oēs inimicos
Ca.lxvi.I.
¶Contra hoſtes.
Ca.i.A B
Ca.xxiiij.D
¶Contra inſaniam
Ca.i.A.ꝛ in fine.
Ca.xxxij.A
¶Contra rixas ꝛ iniurias.
Ca.i.A
¶Contra incurſiones fantaſmatum.
Ca.i.A
Ca.xxxviij.B
¶Contra pigriciam
Ca.xxij.D
¶Contra feruorem animumq; cōmotum
Ca.v.A.
¶Contra triſticiam et grauitatem
Ca.v.in fine
Ca.lx.A
¶Contra morbum caducum.
Ca.x.E.B
Ca.lviij.A.
¶Contra polipum.
Ca.xv.C
¶Contra periculum tonitrui
Ca.xxxij.in fine.
¶Contra nocturnos timores.
Ca.xxxviij.in fine.
¶Contra tempeſtates ꝛ grandines
Ca.xlij.in fine.
¶Contra vana mōſtra.
Ca.xlij.D
¶Contra toxicum.
Ca.lxv.D
Ca.lxxvij.K
¶Contra melancoliam
Ca.cxxxv.B
Ca.cxlij.A.
¶Contra fantaſticas viſiones.
Ca.cxxxv.in fine
¶Coleram nigram educendam.
Ca.xiiij.D.
¶Coitum retinet
Capitulum.xiij.B

Dentes abſtergit.
Ca.i.E
Ca.lxxviij.E
Ca.cv.C D E F
Ca.cxxxix.K
¶Dentium dolores.
Ca.lix.D
¶Dentes dealbandos.
Ca.xliij.in fine.
¶Dentes purgantur.
Ca.i.D E
¶Dentium corroſionem prohibet
Ca.xvi.E
¶Dentes confortat.
Ca.xvij.in fine.
¶Dentium ſordes ab ſtergit.
Ca.xliij.in fine
¶De uincere inimicos
Ca.xlvij.A C
¶Demonia vincere.
Ca.xxxviij.C
¶Demones fugat
Ca.lviij.B
¶Demonibus ꝛ incantationibus reſiſtit
Ca.lviij.E L
¶Diſſinteria
Ca.lxij.B
Ca.lxxij.E
Ca.cvij.in fine.
¶Diuitias auget
Ca.x.D F

Emoroidas exiccandas
Ca.xv.A
Ca.xx.E
¶Ebrietatem tollere
Ca.viij.A B C
Ca.xlix.C D
¶Epilenticis
Ca.xiij.D
Ca.xxxij.A
Ca.xlij.B
Ca.xlv.D
Ca.lviij.B
Ca.lxxvi.A
Ca.cxij.C
¶Epatis dolorē curare
Ca.xxij.B

Tabula ſuper tractatu de Lapidibus.

Ca.lxxxv.F
¶Emigranea
Ca.lxxxvi.A
¶Elephantia.
Ca.cxxiij.G
¶Empetigo.
Ca.cxxiij. F.P
Ca.cxxix.A.
¶Emoptoica.
Ca.cxxxij.B

Faciem deal
bandam
Ca.lxxiij.D
¶Fantaſmata pellit.
Ca.lxvi.F.ꝛ in fine.
Ca.lxviij.C
¶Flammam extinguibi
lem extinguendam.
Ca.xij.A
¶Facundum prudētem
amabilem gratum facit.
Ca.ij.A.D.
Ca.xxxiij.B
Ca.lx.in fine.
¶Febrium cura.
Ca.xxxvi.A
Ca.lxvi.B
¶Febribus quartanis.
Ca.cxlij.A.
¶Febribus ethicis.
Ca.cxxvi.E.
¶Febribus peſtilentia-
libus.
Ca.xxvi.in fine
¶Febribus melanco-
licis.
Ca.xiiij.in fine
¶Febris calorem
mitigare.
Ca.lxi.C.
¶Fetorem oris tollit
Ca.xvij.G.
Ca.xviij.G.
Ca.xx.B.
¶Flegma viſcoſum.
Ca.xx.D
¶Feſſos ꝛ debiles
reuouere.
Ca.lxxxiiij.A
¶Furfures capilloꝝ.
Ca.lxxix.H
Ca.cxxix.B K
¶Formice cura.
Ca.xvi.G
Ca.cxxiiij.P
¶Fiſtulam curandam.
Ca.xv.B.
Ca.xvi.E.
Ca.xli.M.
Ca.cxxxviij.B C

Gingiue
fluxe.
Caplm pmū.D F
Ca.cxxiiij.F G
¶Gingiuarum infla-
tiones.
Ca.xvij.B.ꝛ in fine
¶Gingiuis humectis
ſeu dentibꝫ mollibꝫ.
Ca.xvij.D.
¶Gutturis dolorē valet
Ca.lxxxvi.D

Heriſipila.
Ca.xvi.G
Ca.lxxiij.G
Ca.cxxiiij.P.
¶Hominem virgi-
nem facit.
Cap.vij.C.
¶Hominem diſcretum
et gratum facit.
Ca.vi.G
¶Hominem tutum
cuſtodit.
Capitulum.lv.A.

Icterícia.
Ca.lxxij.in fine
Ca.cxxiij.I
¶Ingeniū bonū reddit.
Ca.lxv.D
Ca.cx.A
¶Intellectum bonum
reddit.
Ca.vij.C.
¶Incugorum et ſuccu-
borum cura.
Ca.pmum.A
¶Inteſtinoꝝ vlcera
Ca.xxvi.D.
Ca.xlij.C
Ca.cxxx.C
¶Inteſtinoꝝ ſordes
purgantur.
Ca.xxvij.A.
¶Inteſtinoꝝ vento-
ſitati confert.
Capitulū.lxxxvi.G
¶Incauſtum optimum
ad ſcribendum.
Ca.c.in fine.
¶Iras mitigare
Ca.xliij.A

Lapiſ qui in
manu dextra contra ſolē
tenuerit radios emittit ꝛ
ignem vomit:ita vt vidē-
tes mirentur.
Ca.lv.D
Lapis ſi ab homine ge-
ſtetur a muſcis vel apibꝫ
non mordetur.
Ca.lxiiij.D F
¶Lapis queꝫ qui in ore
geſtauerit magis cogita
tionem ꝛ opinionem in-
dex efficitur:et amabilis
redditur.
Ca.lxiiij.E
¶Lapis que qui porta-
tus tutū reddit peregri-
num ꝛ gratū hoſpitibꝫ.
Cap.lxv.B.
¶Lapis qui valet con-
tra peſtiferas regiones
portatus
Ca.lxv.C
¶Lapis qui portatꝰ fit
tutus a fulgure.
Ca.lxv.E
¶Lapis qui eum portat
non mergatur.
Ca.lxvi.G
¶Lapis poſitus ſub
lingua confert diuinan-
do dicere futura.
Ia.lxviij.in fine.
¶Lapis quādo ſuſpen
ditur ad collū infantis re
mouet ab eo timores.
Ca.lxxi.E
¶Lapis qui inducit in-
ſenſibilitatem ne ſentiat
cruciandus
Ca.lxxxiij.A
¶Lapis ſi quis portatus
nō videbit in nocte ſom
nia mala
Ca.cviij.A
¶Lapis qui antracem
fugat.
Cap.cix.A
¶Lapis qui optimꝰ eſt
contra fraudes
Ca.cix.F
¶Lapis qui fugat mor-
bum qui dicitur noli me
tangere
Ca.cix.D.
¶Lapis qui reddit ho-
minem caſtū et pudicū.
Ca.cix.A
Ca.cxi.A
Ca.c.xxij.B D.
¶Lapis qui in collo ſu-
ſpenſus curat emitriteū
ꝛ caducos morbos
Ca.cxiij.I
¶Lapis qui portatꝰ fa-
cit bonam memoriam et
tempeſtatem auertit
Ca.cxiij.in fine
¶Lapis qui portatus ī
ore facit diuinare futura
Ca.cxv.B F.
Lapis qui aſcenſus per-
manet calidus ꝑ ſeptem
dies vel amplius.
Ca.iiij.D
Lapis qui ſemel accen-
ſus vix aut nunq̄ pote-
rit extingui.
Ca.cix.A
¶Lapis qui facit oſten
dere multa ſimulachra
ſomniorum
Ca.ij.C
¶Lapidem veſice frāgit
Ca.i.C
Ca.li.E
Ca.cxix.M.ꝛ in fi.
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.cxxxix.C L
¶Lapidem frangit qui
eſt in renibꝫ cauſatus.
Ca.cxix.E
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.cxxxix.H
¶Lac generandum in
mammillis.
Ca.xxxix.E.
Ca.lix.F.
¶Lepra.
Ca.xiiij.I
Ca.xviij.A
Ca.cxiij.E.

Capitulum.cxxiiij.E
Ca.cxxxviij. C
¶ Lienteria et Diarria curantur.
Ca.lxxviij.B
¶ Luxuriam ſedare.
Cap.v.D
¶ Luxuriam cohibet.
Ca.lxvi.F
Ca.cxi.A
¶ Lunaticis ac demone repletis
Ca.i. in fine.
Ca.xxxiij.A D.
¶ Lumbricos ⁊ aſcarides expellendas.
Ca.cxl.D

Matricis fluxum prohibet.
Ca.xvi.in fine.
Ca.xxvi.D.
¶ Mania.
Ca.xiiij.H.
¶ Malam cogitationẽ repellendum.
Ca.vij.C.
¶ Mamillas puellarum ⁊ teſticulorum puerorum prohibet augmentari
Ca.xlv.A
¶ Menſtrua mulierum auxiliatur.
Ca.xliij.A C.
Ca.lxxi.G.
¶ Menſtrua ſtringunt.
Ca.xv.J
Ca.lxxviij.E
¶ Melancolicas egritudines
Ca.xiiij.F G H.
¶ Melancolicum humorem laxat..
Ca.lxxi.E.
¶ Morſus ſcorpionis.
Ca.ij.A.
¶ Morſus vipere.
Ca.ij.A.
Ca.c.xxiiij.H
¶ Morſui rane cõuenit.
Ca.cxxiij.K
¶ Morſui tyri conuenit.
Ca.cxxx.E
¶ Morphea.
Ca.xiiij.J
Capitulum.c.F.
Ca cxxviij.F D.
¶ Morſus canis rabidi
Ca.lxxix.F
Ca.cxxx.E
¶ Morſus reptilium
Ca.xxvij.in fine
¶ Mulieribus vt repleat vbera lacte.
Ca.xxxix.B
Ca.lix.A C.
Ca.cvi.B.
¶ Mulieribus que volũt placere viris.
Ca.vi.B D
¶ Mures interficere
Ca.xxi.H

Nefreticam paſſionem
Ca.lxxx.A
¶ Ne oua nimis cale/fiant in nido.
Ca.x.K.
¶ Non potentibus reti/nere vrinam
Ca.lxxxvi.K.⁊ in fine

Oculorum dolores.
Ca.xv.J K.⁊ in fine
Ca.xxiij. B.⁊ in fine
Ca.xxxiij.B G
Ca.xlij.B
Ca.xlv.in fine.
Ca.xc.A
Ca.xciij.A B.
Ca.cviij.K
Ca.cxix.K.
Ca.cxxxiiij.J.⁊ in fine.
¶ Oculorum albuginem
Ca.ci.G.
¶ Oculorum caligi/nes tollunt
Ca.c.J
Ca.cxxxviij.A.
¶ Oculorum albedo.
Ca.lxxviij.E
Ca.cxxv.in fine
¶ Oculorum dolorem ex humida cauſa.
Ca.lxviij.D.
¶ Oculorum cicatri/ces limpidat.
Ca.cv.A
Capitulum.cxxxviij.A.
¶ Oculorum carnem ſuperfluam aufert
Ca.cv.A C
Ca. cxxiij.C
¶ Oculorum ſordes purgare.
Ca.cix.B
¶ Oculos humi/dos ſanat.
Ca.xxiij.D
¶ Oculorum puſtule
Ca.xx.E
¶ Oculorum vlcera
Ca.xviij.D F
¶ Oculorum obſcuritati.
Ca.xxxvi.B.
¶ Oculorum lacrime
Ca.xlij.B E
Ca.lxi.in fine
¶ Obtalmie confert.
Ca.cxix.J
¶ Opiniones ⁊ cogita/tiones facit bene iudi/care.Ca.lx.C
¶ Omnes turbas contemnit.
Ca.lv.in fine
¶ Oues vt lacte re/pleantur
Ca.lix.C.
¶ Oues vt ab eis ſcabies fugant.
Ca.lix.C

Paraliſis
Ca.lxxxvi.A.
¶ Partus facilis.
Ca.x.A B E D
¶ Pannum oculi mundificat.
Ca.lxxxviij.B.
¶ Paces conciliat
Ca.cix.C
¶ Palpebrarum duriciei
Ca.xvi.B
Ca.cxxxviij.B C
¶ Palpebrarum groſſitudinem ſubtiliandam.
Ca.xvi.in fine
¶ Palpebrarum carnẽ ſuperfluam corrodendam.
Ca.xvij.H.
Pregnantibus conuenit.
Ca.x.D F
Capitulũ.l.E
¶ Peſtilentiam curat.
Ca.xxiiij.A
Ca.xxv.B E
¶ Pediculos interficit
Ca.xvij.G
Ca.xxi.A E
Ca.lxxix.H
¶ Prenũciare futura.
Ca.xxxiij.A
¶ Piſticus.
Ca.xxvi.D
Ca.xv.B.⁊ in fine.
¶ Pilos et carnes abradit
Ca.xxij.B.in fine
Pilos naſci facit in pal/pebris.
Ca.lxi.A B
¶ Pium ⁊ deuotum ad deum efficit
Ca.cix.C
¶ Podagram.
Ca.viij.D F
Ca.lxxxiij.A C.
Ca.cxxij.K Q.
Ca.cxxiij.Q.
Ca.cxxxi.B
¶ Pulmonis con/ſtrictioni valet
Ca.lxxxvi.O
¶ Pruritui confert.
Ca.lxxxix.D
Ca.cxxij.H
Ca.cxxiij.D G
Ca.cxxxi.B
¶ Puncturam ſcorpio/nis curat.
Ca.c.xxiij.G.
Ca.cxxiiij.H

Qui coire nõ poſſunt.
Ca.vi.D
¶ Qui ſolus loquitur.
Ca.xviij.in fine
¶ Qui biberit argen/tum viuum
Ca.xxi.F G
¶ Qui ſaliuas ſangui/neas emittunt
Ca.li.D
¶ Qui tranſglutiunt acum vel aliud ferrũ.
Ca.lxxvij.E

Tabula ſuper tractatu de Lapidibus.

¶ Qui biberunt can-
tarides.
Ca.cxxx.K
Renum do-
lorem curat.
Ca.lxxi.B
¶ Regali conuenit
honori.
Ca.xcii.A.
Scabiei con-
uenit. Ca.xvi.B.
Ca.xvii.B.
Ca.xviii.A.
Ca.xx.E
Ca.xxi.B
Ca.xxii.C.
Ca.lxi.C.
Ca.lxviii.D.
Ca.lxxii.D.
Ca.cxxii.E
Ca.xxix.A.
Ca.cxxxix.M
¶ Sanguinem prohibet
a naribus fluentem.
Ca.xiii.in fine
Ca.xv.E F H K
Ca.xvi.D H.
Ca.lxxx.F.
Ca.cxl.E.
¶ Sanguis reſtrictiua.
Ca.xiii.A
Ca.xlii.A
Ca.lxxxvi.D
Ca.c.vii.in fine
¶ Sanguinis fluxum
prouocat.
Ca.iii.A
Ca.iiii.in fine
¶ Sanguinis fluo-
rem abſtinet.
Ca.xxix.C.
Ca.xlii.A
¶ Sanguinem con
ſtringentia.
Ca.xxx.D F
Ca.liiii.C
Ca.lxiiii.A B.
Ca.lxvi.D.
¶ Sanguinem coagu
latum reſoluit.
Capitulum.c.A
¶ Sanguini mortuo cõ
uenit q̃ eſt ſub oculo
Capitulum.cxxiiii.M.
¶ Splenis duriciei
conuenit.
Ca.viii.E
Ca.c.xxiii.A.
¶ Splenis dolorem
Ca.lxxxvi.K
Ca.cxxxv.C
¶ Serpentes fugat.
Ca.xxi.I.
Ca.lviii.E K
¶ Serpentes vt ſtatim
occidentur.
Ca.xxiii.D
¶ Seipſum magnificare
Ca.xxiii.A.
¶ Squinantie valet.
Ca.lxxxvi.I.
Ca.cxxiiii.E
Ca.c.xxv.A.
¶ Singultui valet.
Ca.lxxxvi.A
¶ Sincopis.
Ca.lxxvii.A.
Ca.cxlii.B
¶ Si de adminiſtratio-
ne veneni aliquis ſuſpec
tus ſit impoſitus in cibo
illo prohibet ne poſſit de
glutiri.
Ca.x.E H.⁊ in fine.
¶ Spiritualia confortat.
Ca.xxxviii.A.
Ca.lxxviii.A
¶ Stomacho malo
Ca.xxxvi.B
Ca.xlii.D
Ca.lii.in fine.
Ca.lxxv.A.
¶ Stomachi ſanguinẽ
⁊ inteſtinorum
Ca.lxxxix.H.
Sode flegmatice.
Ca.lxxxvi.A
¶ Solis ardorem
non timebit.
Ca.li.B
¶ Scotomie.
Ca.lxxxvi.A
¶ Scorpionis punctu
ram valet
Ca.lxxxvi.M H
¶ Somnia vana repel-
lit. Ca.i.B.
¶ Somniorum interpreta
tionẽ plenã facit intelligi
Ca.iiii.B.
¶ Somnum inducens.
Ca.lvi.in fine.
¶ Sitim remouendum
Ca.vi.A C D B.
Ca.xxix.A
¶ Somnos dulces
prouocare.
Ca.xxxii.in fine
Ca.lxv.C
¶ Sputum ſangui-
nis retinet.
Ca.xlii.C.
Ca.lxxxv.F
Ca.cxix.S
¶ Sudorem prouocandũ
Ca.cxxiii. in fine
¶ Sudorem prohibet
Ca.lxiii.B
¶ Surditati ⁊ obliuioni.
Ca.cxxii.L.
¶ Stulticiam pellere et
ſapientiam adducere.
Ca.xxxviii.C
Tuſſis.
Capitulum.xxii.D.
Ca.lxxxvi.E
¶ Tutum ⁊ victorem
reddere
Ca.xlviii.A
Ca.lxvi.E.
¶ Tutum facit con-
tra dolos.
Ca.liiii.C
¶ Torture oris.
Ca.lxxvi.A
Ventrem
mouent
Ca.lxxvi.A
¶ Ventris fluxũ ſanat
Ca.li.E.
Ca.lxxii.in fine.
¶ Ventris dolore pungi
tiuum. Ca.ci.D.
¶ Ventrem ſtringit.
Ca.lxxxv.D E
¶ Ventrem excitat.
Ca.vi.E.
¶ Venena curandum.
Ca.cxiii.A B.
¶ Venenum fugat.
Capitulum primũ.B
Cap.iiii.B
Ca.xxiii.B
Ca.xlvii.E
Ca.xlviii.A
Ca.liiii.C
¶ Vertigo.
Ca.xiiii.H.
Ca.cxii.A
¶ Vermes veneno-
ſos effugare.
Ca.lviii.B
¶ Vermes aurium.
Ca.lxxxix.in fine
¶ Vermes in ventre oc-
cidit. Ca.lxxxv.B.
Ca.ci.E.
¶ Vermes interficien-
tibus educit
Ca.lxxxix.E
¶ Verrucas aufert.
Ca.lxxi.E.
¶ Veſicam dolentem
Ca.liii.D
¶ Veſicarum vlcera
Ca.lxxxvi.P
¶ Viſum clarificandum
Ca.lxvi.D.
¶ Viſum confortat.
Ca.xcviii.A
Cap.c.B.
Ca.cxxxiii.A D
¶ Viſus obſcuritas
Ca.xvii.H
Ca.lxviii.E
¶ Viribus cordis conuenit.
Ca.ii.in fine
¶ Vincere aduerſarios.
Ca.iiii.B.
Ca.lxi.A.B
¶ Vincere pericula.
Ca.ii.D
¶ Victus ⁊ ſuſpiria
tollere.
Ca.xxiii.B.
¶ Virginitatem
deprehendit.
Ca.lviii.in fine
¶ Vomitũ prouocandum
Ca.xiiii.E D
Ca.lxxi.H.
Ca.cxxx.I
¶ Vocem clarificare.
Ca.xxviii.B
Ca.xxxii.A
¶ Vulnera difficilia ad

ſanandum.
Ca.xli.D.
¶Uulnera cōſolidanda.
Ca.lxxxv.C.
Ca.cxix.A.
¶Uulnerū orificia apit.
Ca.cxix.F.
¶Ulcera ſanare.
Ca.li.E.
¶Ulcera oculoꝝ ſanat.
Ca.lxxij.E.
¶Ulcerationem virge
curat.lxxiiij.F
¶Ulceribꝰ renū ꝯuenit.
Ca.cxx.B
¶Ulcera que fiunt in
naribus ꝛ in auribꝰ.
Ca.cxl.B
¶Ulcera pulmonis
curanda.viij.E
¶Ulcera ꝓfūda curāda
Ca.viij.A
¶Ulcera fraudulenta.
Ca.viij.B C
Ca.cxxx.A
¶Ut omibus hominibꝰ
placebis.
Ca.xxxiiij.E
¶Unguentū ꝑ facie
abſtergendum.
Ca.xxv.A.
¶Uuluam ſedat.
Ca.cxxv.A
¶Uxor tua an ſit caſta
vel adultera.
Ca.lxxvij.D y.
ydropicis.
Ca.xvij.B.
Ca.lxvi.B.
Ca.lxxvij.P Q.
Ca.cxxiiij.D
¶yliaca.
Ca.lij.A
Ca.lxxxix.D

Tabula generalis De Herbis.

Aarons. Capitulū.i.
Abrotanum.ij.
Abſinthium.iij
Accacia.iiij
Acetoſa.v.
Acorus.vi.
Affodillus.vij.
Agaricus.viij.
Agrimonia.ix
Agrifolium.x.
Agnus caſtus.xi.
Alga marina.xij.
Alcanna.xiij
Allium.xiiij
Altea.xv
Alleluia.xvi.
Alkekengi.xvij
Aloe.xviij
Aloes lignum.xix
Ambra.xx.
Ambroſia.xxi.
Amomum.xxij
Ameos.xxiij
Amidum.xxiiij
Amigdala.xxv.
Anacardus.xxvi.
Anetum.xxvij.
Anteflorum.xxviij
Aniſum.xxix
Antillis.xxx
Anthos vel Roſmarinus.xxxi
Ancuſa.xxxij
Apium.xxxiij.
Apium ſilueſtre.xxxiiij.
Apium ruſticum.xxxv.
Apium emorroidarum.
Cap.xxxvi
Appios.xxxvij
Aproſtilla.xxxviij
Arthemiſia.xxxix.
Ariſtologia rotunda.
Cap.xl.
Ariſtologia longa.xli
Arbor glandis.xlij.
Arbor vel lignum vite
paradiſi.xliij
Abies.xliiij.
Armoniacum.xlv
Aſa fetida.xlvi
Azarum.xlvij.
Aſtragulos vel aſtra
gallus.xlviij.
Aſpergula.xlix.
Atriplex.l.
Auellana inda.li.
Auena.lij
Auricula muris.liij
Azedar.liiij.
Acetum.lv.
Aqua.lvi
Barba Iouis.lvij.
Barba ſiluana.lviij
Baluſtia.lix.
Balſamus.lx
Balſamita.lxi
Baſilicon.lxij
Branca vrſina.lxiij
Betonica.lxiiij.
Bedaguar ſiue
Spina alba.lxv.
Bellirici.lxvi
Bel vel Sel.lxvij
Bebem.lxviij.
Ben vel Balanus.lxix
Bleta.lxx
Bdellium.lxxi
Berberis.lxxij.
Buzeiden.lxxiij
Bitumen iudaicū ſiue
Aſpaltum.lxxiiij.
Brionia.lxxv.
Brictanica.lxxvi
Botris.lxxvij.
Borago.lxxviij
Bombax vel Cotum.
Ca.lxxix.
Bugloſſa.lxxx.
Butalmos.lxxxi
Buxum.lxxxij.
Bruſcus.lxxxiij
Butirum.lxxxiiij
Camomilla
Ca.lxxxv
Canapis ſiue Canapū.
Ca.lxxxvi.
Capillus veneris.
Ca.lxxxvij.
Cardo benedictus.
Ca.lxxxviij.
Cardus.lxxxix.
Camedreos.xc
Camepitheos.xci.
Carui.xcij.
Cardamomum.xciij
Cartamus.xciiij
Calomus aromaticus
Ca.xcv
Calamus agreſtis.xcvi
Caparis ſiue Caparus.
Ca.xcvij.
Camphora ca.xcviij.
Camſice aut ſicen.
Ca.xcix
Catapucia.c
Caulis.ci.
Cauda equina.cij.
Caſſiafiſtula.ciij.
Caſſia lignea.ciiij.
Caſtanea.cv
Celidonia.cvi.
Cedrus.cvij.
Cerifolium.cviij
Cepe.cix
Ceterach.cx
Cheuri.cxi
Centaurea.cxij
Ceraſum.cxiij.
Cretanus.cxiiij
Cicuta.cxv.
Cicorea.cxvi
Cinogloſſa.cxvij
Citonia.cxviij.
Cipreſſus.cxix.
Cipus.cxx
Ciperus.cxxi.
Cinamomum.cxxij
Ciminum.cxxiij.
Citrullus.cxxiiij
Citrum.cxxv
Cinoſbatum.cxxvi.
Criſpula.cxxvij
Criſocolla.cxxviij
Criſogonium.cxxix
Colubrina.cxxx
Coloquintida.cxxxi.
Cōſolida maior.cxxxij.
Cōſolida minor.cxxxiij
Cōſolida rubea.cxxxiiij
Condros.cxxxv.
Condes.cxxxvi
Coriandrum.cxxxvij
Cornea ſiue arbor
cranea.cxxxviij.
Cordumentum.cxxxix.
Coſtus.cxl

Tabula generalis de Herbis.

Cozula vel Melaper-
ſica. Ca. cxli
Cotula fetida. vel Ocu-
lus bouis. cxlij.
Cotula non fetida. vel
Oculus vacce. cxliij.
Cocognidiū. Camelea.
vel Mezereon. cxliiij
Crocus. cxlv.
Cucumer. cxlvi.
Cucurbita. cxlvij.
Culcaſia ſiue Caſo.
Ca. cxlviij.
Cuſcuta. cxlix
Colofonia. cl.
Cera. cli.
Caro. clij.
Caſeus. cliij

Dactilus

Capitulum. cliiij.
Daucus. clv
Dragantum vel
Dragagantum.
Cap. clvi.
Diptamum. clvij
Doronicum. clviij.

Epatica.

Ca. clix
Ebanūs vel Ebenus.
Ca. clx.
Elatinus. clxi
Edera arborea. clxij
Edera terreſtris.
Ca. clxiij
Elleborus albus
Ca. clxiiij
Elleborus niger.
Ca. clxv.
Eupatorium. clxvi.
Eufragia. clxvij.
Emblici. clxviij
Endiuia. clxix
Enduia ſilueſtris. clxx.
Elitropium. clxxi
Epithimum. clxxij
Epimedium clxxiij
Effemereon. clxxiiij
Ebulus. clxxv.
Eruca. clxxvi
Enula cāpana. clxxvij.
Eſula maior ⁊ minor.
Ca. clxxviij
Euforbium. clxxix.

Faba.

Capitulum. clxxx
Faba egyptiaca. clxxxi.
Faba inuerſa. clxxxij
Fagaſmon. clxxxiij.
Fagus. clxxxiiij.
Faſeolus. clxxxv.
Fraxinus. clxxxvi.
Flammula. clxxxvij.
Fragaria. clxxxviij.
Feniculus. clxxxix.
Febrifuga. cxc.
Fenugrecum. cxci.
Fenum. cxcij
Ferula. cxciij.
Ficus. cxciiij.
Ficus lupi. vel
Comarus. cxcv
Ficus egyptiaca. cxcvi.
Filipendula. ſiue
Viſcago. cxcvij
Filius ante patrem. vel
Gariofilon. cxcviij.
Fiſtula paſtoris. cxcix.
Filix. ſiue Filex. cc.
Folium. cci
Fumus terre. ccij.
Fungus. cciij

Gariofilum

Ca. cciiij
Gariofilata. ccv.
Galla. ccvi.
Galbanum. ccvij
Galanga. ccviij
Gallitricum. ccix
Gallitricū agreſte. ccx.
Gladiolus. ccxi.
Granatum. ccxij.
Granati ſilueſtris. ccxiij.
Gramen. ccxiiij
Grana tinctorum. ccxv
Granum culcul. ccxvi
Genciana. ccxvij
Geneſtra. ccxviij.
Gith. ccxix.
Gūmi arabicū. ccxx

Hauſer. vel

Hauſor. ccxxi
Hermodactilus. ccxxij.
Hermerocalles. ccxxiij.
Herba paliſis. ccxxiiij.
Herba graſſula. ccxxv
Herba fetida. ccxxvi.
Herundina. vel
Harundina.
Ca. ccxxvij.

Juſquiamus

Ca. ccxxviij
Juniperus. ccxxix.
Juiube. ccxxx
Juncus. ccxxxi
Judaica. ccxxxij
Inceſaria. ccxxxiij.
Indicus. ccxxxiiij.
Iſopus. ccxxxv
Iſopū humidū. ccxxxvi.

Karabe.

Ca. ccxxxvij
Kalendula. ccxxxviij
Kubebe. ccxxxix.

Lactuca.

Capitulum. ccxl.
Lacca. ccxli
Larix. ccxlij
Lappaciū maior. ccxliij.
Lappacium minor.
Ca. ccxliiij.
Lapago. ccxlv.
Laurus. ccxlvi
Laureola. ccxlvij
Laudanum. ccxlviij
Latiua. ccxlix
Lauendula. ccl.
Leuiſticum. ccli.
Lauiſticū ſilueſtre. cclij
Lenticula aque. vel
Lentigo aque. ccliij
Lens. ccliiij
Lilium. cclv
Lilium conuallium
Ca. cclvi
Lilialis. cclvij.
Liquiricia. cclviij
Liguſtici. cclix.
Limon. cclx
Linaria. cclxi
Linum. cclxij.
Lingua auis. cclxiij
Liſimachion. cclxiiij.
Licium. cclxv.
Lonchitis. cclxvi
Lupinus. cclxvij
Lupillus. cclxviij
Lac. cclxix

Maiorana.

Ca. cclxx.
Macis. cclxxi.
Malua. cclxxij
Malum. cclxxiij
Mala maciana.
Ca. cclxxiiij.
Manna. cclxxv.
Mandragora vir.
Ca. cclxxvi.
Mandragora femina
Ca. cclxxvij
Marua. cclxxviij
Marubium. cclxxix
Marubiaſtrum. vel
Marubiū nigrū. vel
Marubium ſilueſtre
Cap. cclxxx
Matriſilua. cclxxxi
Melliſſa vel Meliſſa
Ca. cclxxxij.
Mellilotum. cclxxxiij
Melon. cclxxxiiij.
Melon indus. cclxxxv.
Melongena. cclxxxvi
Memithe. cclxxxvij.
Menta. cclxxxviij.
Menta non odorifera.
vel Calamentum.
Ca. cclxxxix.
Mentaſtrum. ccxc.
Meu. ccxci
Mel. ccxcij
Medica. ccxciij.
Meſpila. ccxciiij
Millefolium. ccxcv
Milium ſolis. ccxcvi
Mirabolani. ccxcvij.
Mirra. ccxcviij.
Moracelſi. ccxcix
Morabacci. ccc
Morſus galline. ſiue
Anagallus.
Ca. ccci.
Mirtus. cccij.
Maſtix. ccciij.

Naſturcium

Ca. cccciiij.
Naſturcium aquaticū.
vel Senation. vel
Cardamus agreſtis
Ca. ccc. v.
Napellus. cccvi.

Tabula generalis de Herbis.

Narciſcus. vel Bulbus vomiſſerus. vel Cepe marinum.
Ca. cccvij
Nabach. cccviij.
Nenufar. cccix
Nigella. cccx
Nymphea. cccxi
Nux vſualis. cccxij.
Nux auellana. cccxiij.
Nux muſcata. cccxiiij
Nux indica. vel Nux magna. cccxv.
Nux vomica. cccxvi.
Nux metel. cccxvij.

Ordeum.

Ca. cccxviij.
Oleander. cccxix
Oliuarum. cccxx.
Oleum oliuarum. cccxxi.
Olibanum. cccxxij.
Opopanax. cccxxiij
Onomia. cccxxiiij
Origanum. cccxxv.
Orobus. cccxxvi
Olus. cccxxvij.

Papauer

Ca. cccxxviij
Paritaria. cccxxix.
Palma chriſti. cccxxx.
Pallacium leporis
Ca. cccxxxi
Plantago maior. vel Arnogloſſa. vel quinque neruia. vel Lingua arietis. cccxxxij
Plantago minor.
Ca. cccxxxiij
Platanus arbor.
Ca. cccxxxiiij.
Paliurus. cccxxxv
Paſtinaca domeſtica
Ca. cccxxxvi
Panis porcinus
Ca. cccxxxvij
Peonia. cccxxxviij.
Pionia. cccxxxix.
Petroſilinū. cccxl.
Pes coruinus. cccxli.
Pes columbinus. cccxlij
Pelicinus. cccxliij.
Peplos ſeu Peplum.
Cap. cccxliiij.
Pentaphilon. cccxlv
Peucedanū. cccxlvi
Perſicus. cccxlvij
Perſica. ſiue Mela perſica. ſiue Microceta.
Ca. cccxlviij
Perſiccaria. cccxlix
Perfoliata. vel herba vmbilicorum. cccl
Premula veris. cccli
Pepo. ccclij.
Pera paſtoris. vel Burſa paſtoris. cccliij
Piſa. cccliiij
Piſcacea. ccclv.
Pinicum. ſiue Panicum. ccclvi
Picea. ccclvij.
Pira. ccclviij
Piper. ccclix
Piper nigrum. ccclx
Piperelle. ccclxi
Piretrum. ccclxij
Pinus. ccclxiij
Pimpinella. ccclxiiij
Peridemon. ccclxv
Pinaria. ccclxvi
Pſilium. ccclxvij
Polegium. ccclxviij
Populus arbor. ccclxix.
Polipodium. ccclxx
Policaria. ccclxxi.
Poligonia. ccclxxij.
Polio. ccclxxiij.
Politricon. ccclxxiiij
Porrum. ccclxxv
Proſerpinata. ccclxxvi.
Pulmonaria. ccclxxvij.
Pruna. ccclxxviij.
Prunella. ccclxxix.
Pix. ccclxxx.
Pix liquida. ccclxxxi.
Panis. ccclxxxij.

Rapa.

Capitulum. ccclxxxiij.
Raphanus. ccclxxxiiij.
Radix. ccclxxxv
Raphanus agreſtis.
Ca. ccclxxxvi.
Radicula. ccclxxxvij.
Rannus. ccclxxxviij.
Reubarbarum. ccclxxxix.
Reuponticum. cccxc
Reſina. cccxci.
Ribes. cccxcij
Rizi. cccxciij
Robelia. cccxciiij
Rododendron. cccxcv
Robur. cccxcvi.
Rotabea. vel Rodaba
Ca. cccxcvij
Roſa. cccxcviij.
Ratera. vel Antera.
Ca. cccxcix.
Roſtrum porcinum
Ca. cccc
Ruta. cccci
Rubus. ccccij
Rubea tinctorum.
Ca. ccccij.

Saluia.

Cap. ccciiij.
Salix. ccccv
Sambucus. ccccvi.
Sambacus. ccccvij
Sandix. ccccviij
Samſucus. ccccix
Saliunca. ccccx
Saluina. ccccxi.
Sandalum. ccccxij
Satirion. ccccxiij.
Saturegia. ccccxiiij.
Saponaria. ccccxv
Saphatum. ccccxvi
Scabioſa. ccccxvij.
Scalongia. ccccxviij
Scamonea. ccccxix.
Saxifraga. ccccxx
Staſiſagria. ccccxxi.
Sanguis draconis
Ca. ccccxxij.
Sarcocolla. ccccxxiij
Spatula fetida
Ca. ccccxxiiij
Sebeſten. ccccxxv
Semen lumbricorum.
Ca. ccccxxvi
Sene. ccccxxvij.
Senecion. ccccxxviij.
Serpillum. ccccxxix
Serapinum. ccccxxx
Seſama. vel Seſamo.
Ca. ccccxxxi.
Seride. ccccxxxij
Spelta. ccccxxxiij
Simphitū. ccccxxxiiij.
Sinomum. ccccxxxv
Sinapis. ccccxxxvi
Siſeleos. ccccxxxvij
Siderica. ccccxxxviij
Siliqua. ccccxxxix
Siſamus. ccccxl
Siligo. ccccxli
Siſimbrium. ccccxlij.
Silphio. ccccxliij
Siſer. ccccxliiij
Sicla. ccccxlv.
Siticados. ccccxlvi.
Sticados citrinum
Ca. ccccxlvij
Spica celtica.
Ca. ccccxlviij.
Spicanardi. vel Nardus. ccccxlix.
Spinachia. ccccl
Spina. ccccli.
Squinantum. cccclij.
Strignos. cccclij
Squilla. cccclij.
Solatrum. ccccclv.
Sorbes arbor. cccclvi
Soldanella. cccclvij.
Scolopēdria. cccclviij.
Scrophularia. cccclix
Storax. cccclx.
Subere. vel Suberie
Ca. cccclxi
Sumach. cccclxij
Sapor. cccclxiij

Tanacetum

Ca. cccclxiiij
Tapſia. cccclxv.
Tamariſcus domeſticus
Ca. cccclxvi
Tamariſcus agreſtis
Ca. cccclxvij.
Tamarindi. cccclxviij.
Tapſus barbatus. ſiue Tapſus barbaſſus
Ca. cccclxix.
Tereniabyn. cccclxx
Terebentina. cccclxxi.
Teda. cccclxxij
Tilia. cccclxxiij
Titimallus. cccclxxiiij.
Thimus. cccclxxv.
Trifolium. cccclxxvi.
Tribulus. cccclxxvij

Tabula generalis de Animalibus

Tribuloſa.cccclxxviij.
Triticum.cccclxxix.
Tripolion.cccclxxx.
Toꝛmentilla.vel Cata/
philon.cccclxxxi
Turbit.cccclxxxij.
Tubera.cccclxxxiij.
Thus.cccclxxxiiij

Valeriana.

Ca.cccclxxxv
Uerbena.cccclxxxvi
Uerbaſco.cccclxxxvij.
Uecticon.cccclxxxviij.
Uectia.cccclxxxix
Uermicularis.ccccxc.
Uernix.ccccxci
Uiola.ccccxcij
Uirga paſtoꝛis.
Ca.ccccxciij
Uitis.ccccxciiij.
Uirem.ccccxcv.
Uiſcus.ccccxcvi
Uuicella.ccccxcvij.
Uitbuen.ccccxcviij.
Uolubilis.ccccxcix.
Unapaſſula.ccccc.
Uua verſa.ccccci
Umbilicus veneris.vel
Cimbalaria.cccccij
Ungula caballina.
Ca.cccccii.
Urtica maioꝛ.cccccíiij.
Urtica minoꝛ.cccccv.
Ulpicum.cccccvi
Ulnus.cccccvij
Uſyr ſiue quſyr.cccccviij
Uſnea.cccccix
Uinum.cccccx.

Ycea.

Capitulum.cccccxi.
yaſdane.cccccxij.
yrcos.cccccxiij.
yꝛis illirica.cccccxiiij.
ydea.cccccxv
ypericon.vel Scopa
regia.cccccxvi.
yſia.cccccxvij.
yringus.cccccxviij.
ydropiper.cccccxix
ynguirialis.vel Stel/
laria.cccccxx.
ypoquiſtidos.cccccxxi.
ypogloſſos.cccccxxij

Zparagus.

Ca.cccccxxiij
Zeduar.cccccxxiiij
Zinziber.cccccxxv.
Zirnabum.cccccxxvi
Zirumb.ſiue Zi/
rumbet.cccccxxvij.
Zinirmon.cccccxxviij.
Zua vel muza.cccccxxix.
Zuccarum.cccccxxx.

**De anima/
libus.**

Homo.Capi.i.
Agnus.ij.
Aries.iij.
Aper.iiij.
Azinus.v.
Abanc.,Alches.vi.
Anabulla.Antalpon.
Aptalo.Ankacinoꝛ.vij.
Afferaco.Affudio.viij.
Anfibena.Armena.ix.
Aſpis.x
Aranea.xi.

Blacte biſan
cia.Cap.xij.
Bonnacon.xiij
Bos.xiiij.
Bombex.xv
Boꝛax.Botracha.xvi
Buſo.xvij.
Bubalus.et Biſontes.
Ca.xviij.
Bꝛuchus.xix
Bupꝛeſte.xx.
Bubione ſiue
Bibione.xxi

Capꝛa.

Capitulum.xxij.
Capꝛea.xxiij
Canis.xxiiij
Cattus.⁊ Cathaplepa.
Ca.xxv.
Cuccus.xxvi
Camelus.xxvij.
Cameleon.xxviij
Camelopardus.xxix.
Capꝛeolus.xxx.
Caſtoꝛ.xxxi.

Chamã.xxxij
Calopus.xxxiij
Ceruus.xxxiiij.
Ceruleus.xxxv
Cecula.⁊ Celidꝛos.⁊
Cenchꝛus.xxxvi.
Ceraſtes.xxxvij
Cephos ⁊ Cencrocota.
Ca.xxxviij.
Cirogrillus.xxxix.
Cicade.xl.
Cirotrochea.xli
Critetus.xlij
Coluber.xliij
Cocodrillus.xliiij
Cuniculus.xlv

Damma.

Cap̃.xlvi.
Damula.xlvij.
Draco.xlviij.
Draconcopedes.xlix
Darus.l.
Dypſa.li.
Dromeda.et
Dammula.lij
Duran.liij

Equus

Capitulum.liiij.
Elephas.lv.
Enchires.lvi
Enidros.⁊ Enitra.lvij.
Erinacius.⁊ Ermi/
neus.lviij
Edus.lix
Emoꝛrois.Enidros.et
Excedra.lx.
Engula ⁊ Eruca.lxi.

**Falena et Fi/
ber.lxij.**
Foꝛmica.lxiij.
Foꝛmice maioꝛes.lxiiij.
Furus et Furun/
culus.lxv

**Gala ⁊ Gene
ta.lxvi.**
Gamaleon.lxvij.
Gazelle.lxviij.
Glãdoſa ⁊ Gnatrix.lxix
Grillus ⁊ Gurgulio.lxx

Hiricius.

Capitulum.lxxi.
Hyena.lxxij
Hiſtrix.lxxiij
Hircus.lxxiiij
Hynnulus.lxxv.

Jaculus et
Jpnalis.lxxvi
Jcinus et Jnachlin
Ca.lxxvij.

Lacertus.

Cap̃.lxxviij
Lamia ⁊ lauſanum.
Ca.lxxix.
Leo.lxxx.
Leopardus.lxxxi
Leontophonos.et Leu
crocuta.lxxxij.
Lepus.lxxxiij
Leuiathan.lxxxiiij.
Laniſicus.lxxxv
Linx.lxxxvi.
Locuſta.lxxxvij.
Lupus.lxxxviij
Luther.lxxxix.
Lumbꝛicus.xc
Luchaonẽ ſiue Licha/
onẽ.⁊ Lintiſcus.xci.

**Maricomo/
rion.Cap̃.xcij**
Muſtela.xciij.
Mumunetus ſiue ma/
monet⁹ ⁊ mãticoꝛa.xciiij
Marcatus.xcv
Melo.xcvi
Migale.xcvij.
Mulos.xcviij
Mus.xcix.
Muſquelibet.et
Muſcus.c
Muſio.ci
Multipes.cij

Nepa.

Capitulum.ciij
Neomon.ciiij

Onager

Cap̃.cv.
Oꝛaſtus.cvi
Onocenthaurus.et
Oꝛaſius.cvij.
Orix.cviij.

Panthera.
Capitulum.cix
Papro.cx.
Pathyon.cxi
Parandrus et
Pardus.cxij
Piloſus.Pirolus.
Putorius.cxiij
Pegaſus.cxiiij.
Pigargus.cxv.
Pigmei.cxvi
Poledrus.cxvij
Pulex.cxviij
Pediculus.cxix.
Porcus.cxx
Pader.Parias.
Preſter.cxxi.

Rana. Ca.cxij.
Rangifer ⁊ Roſurella
Ca.cxxiij
Ratus ⁊ ſorex. cxxiiij
Regulus.cxxv
Rinocephalus et
Rinoceron.cxxvi.
Rutela.cxxvij
Rubetum ſiue
Rubeta.cxxviij

Salamādra
Cap.cxxix.
Saura.cxxx.
Sanguiſuga.cxxxi
Scrabrones.cxxxij.
Salpiga.Scitalis et
Seps.cxxxiij.
Sicula Spuans et
Sirena.cxxxiiij.
Symia.cxxxv.
Scorpio.cxxxvi
Seta.Simultas.et
Soliſuga.cxxxvij
Spoliator. Stella co-
lubri.Ca.cxxxviij

Talpa Ca.cxxxix
Thaurus.cxl.
Tarandrus.cxli.
Taxus.cxlij
Tragelaphus.et
Tragodita.cxliij
Terredo.cxliiij
Tynea.cxlv.
Tyrus.cxlvi
Tygris.cxlvij
Tortuca ⁊ Taranta
Ca.cxlviij.
Trogodice.cxlix

Vacca
Capitulum. cl.
Veruex.cli
Veſontes.clij.
Vitulus.cliij.
Vipera.cliiij
Unicornus.Varius.
Ca.clv.
Uro.clvi.
Urſus.clvij.
Uncia.clviij
Vulpis.clix

Ybex.
Capitulum.clx
Ychneumon.et
Ypotamꝰ.clxi
Ydra.clxij

Zubro.
Capitulum.clxiij.
Zilio.clxiiij

De Auibus.
Aquila.Ca.i.
Achacus.⁊ auib paradiſi.⁊ Aurifrigius.ij.
Achantis.iij
Accipiter.iiij.
Aeriophilon.v.
Agochiles.et
Alauda.vi.
Alietus.vij
Altion.viij.
Anas.ix.
Anſer.x.
Ardeola.Ardea.Azalō.
et Azida.xi.
Apis.xij

Baſiliſcus.
Capitulum.xiij
Barliata ⁊ Bernecka.
Ca.xiiij.
Biſtarda ⁊ Bonoſa
Ca.xv.
Bubo.xvi.
Buteus.Butorius.et
Butaurus.xvij
Bibones.⁊ Blata.
Ca.xviij

Cantarides.
Capitulum.xix.
Carbates.xx
Caladrius.xxi.
Capo ⁊ Caprimulgus
Ca.xxij
Carduelus.xxiij
Carabdrion.⁊ Cariſti
Ca.xxiiij
Ceruus volans.xxv.
Cicade.xxvi.
Ciconia.xxvij
Cignus.xxviij.
Cinomulgus.Ciſpedo.
⁊ Citramo.xxix
Cinomia.xxx.
Dicendula Cimice.et
Coſtro.xxxi.
Columba.xxxij
Coredulus.et Cornix
Ca.xxxiij.
Coruus.xxxiiij.
Cucurnix.xxxv.
Cocyx.xxxvi
Crochilos.xxxvij.
Corintha.xxxviij
Cuculus.xxxix.
Cubeth.xl.
Culex.xli

Dyomedas
Capi.xlij.
Draycha.xliij

Egithus.
Emeria.⁊ Ercinia.
Cap.xliiij.

Falco.
Capitulum.xlv.
Faſianus.xlvi.
Farator.xlvij.
Fenix.xlviij.
Filomena.et Ficedula.
Ca.xlix
Fulica.Cap.l.
Fucus.li.

Gallus.
Capitulum.lij.
Gallina.liij
Gallinaceus.liiij
Graculus.et.Granulus
Capitulum.lv.
Grippes.lvi.
Gricocenderon.lvij.
Girfalco.⁊ Goſturdo
Ca.lviij.
Grus.lix.
Gluta.lx.

Harpia.
Capitulum.lxi.
Hyrundo.lxij
Herodios.lxiij.

Ibis. Ca.lxiiij
Iboz.lxv.
Iſpida.lxvi
Iches ⁊ Koky.lxvij
Kynius.⁊ Karbolos.
Ca.lxviij.

Lagus.Lucidus. Ca.lxix.
Lagepus.lxx.
Linachos.lxxi.
Luſcinia.lxxij.

Magnales.
Cap.lxxiij.
Merula.lxxiiij
Mergus.lxxv.
Merillus.⁊ Meropes
Cap.lxxvi.
Melancoriſus.Morfex.Ca.lxxvij.
Memonides.Meauce
Meruſtiones.lxxviij.
Miluus.lxxix.
Monedula.et
Muſcicapa.lxxx
Muſca.lxxxi.

Nicedula.
Ca.lxxxij.
Nilus.lxxxiij.
Nocticorax vel Noctua.
Ca.lxxxiiij.
Nepas ſiue Nepa
Ca.lxxxv.

Onocrotulꝰ
Cap.lxxxvi
Opimachus.lxxxvij

Tabula generalis de Piſcibus.

¶Oriolus et Origome-
tra.Ca.lxxxviij.
¶Osyna ꝛ Oſſifrago
Ca.lxxxix
¶Otibus.xc
¶Oua.xci

Paſſer.

Cap.xcij
¶Pauo.xciij
¶Palumbus.xciiij
¶Platea ꝛ Pluuialis.
Ca.xcv.
¶Papiliones.xcvi.
¶Pellicanus.xcvij
¶Perdix.xcviij.
¶Pica.xcix.
¶Picus.c.
¶Piralis.ci
¶Pſitacus.cij
¶Porphirio.ciij.

Regulus.

Ca.ciiij.

Sclabrones

Ca.cv
¶Scarabei.cvi.
¶Scinifes.cvij
¶Strix.Selentides.ꝛ
Strophilos.cviij.
¶Sturio.cix
¶Sturio camelo.cx.

Tarda.Tra

gopa.cxi
¶Turdela.Turdo.cxij
¶Turtur.cxiij.

Vanellus.

Ca.cxiiij.
¶Veſpertilio.cxv.
¶Veſpa.cxvi.
¶Vlula.cxvij
¶Upupa.cxviij.
¶Vultur.cxix

Xyon.

Capitulum.cxx.

Ybor.

Capitulum.cxxi

Zelentides.

Cap.cxxij.

De Piſcibus

Abremon.Achandes.
Accipiender.Albiret.ꝛ
Alpharam.Ca.i.
Anguilla.ij
Allec.iij.
Arane⁹.aries.arini.iiij.
Aſpidochelon.ꝛ
Aurata.v.
Alforam.vi.
Aſturam.vij
Aureum vellus.viij
Arburcium.Amnis
Abaniger.Afferus.ꝛ
Aſtralus.ix.
Abydes.x.
Abuna.xi
☞Barchora.xij.
Borbata.Bota.ꝛ
Brenna.xiij.
Balena.xiiij
Babilonicus.et
Belue.xv.
☞Cancer.xvi.
Caab et Canis
marinus.xvij
Caucius.Capitatus.ꝛ
Carpera.xviij.
Cetus.xix
Celethi ꝛ Ceruleo.xx
Chiton.ꝛ Circhos.xxi.
Conche.xxij.
Cochlee.xxiij
Conger.Corem.Coru⁹
marinus.xxiiij.
Cocodrillus.xxv
☞Draco marin⁹.xxvi.
Delphin.xxvij
Dentrix ꝛ Dies.xxviij
☞Erachoides.Erochi-
nus ꝛ Ericius.xxix.
Electis ꝛ expoſita.xxx.
Ececola.xxxi.
Equus marinus.Equo
nilus.ꝛ Equus fluminis
Cap.xxxij.
Effimerion.ꝛ Eſcarus.
Ca.xxxiij.
Eſtiuis.xxxiiij
Erior.ꝛ Eror.xxxv.
Ethenay vel Echini.
Ca.xxxvi.
Ezor.xxxvij
☞Felchus.Foca.et
Galata/Cap.xxxviij.
Faſtaleon.Faſtem.et
Fitis.xxxix

Gardus.

Gladius ꝛ Glautus.xl.
Gobius ꝛ Granus.xli.
Gamanē ꝛ Gonger.xlij.

Hamius.

Hyrundo.xliij.

Jcinus ma-

rinus.xliiij.

Kalaoz.Kar-

koza.Kyloch.xlv
Karabo.Kylione.xlvi.
Koky.xlvij.

Leo marin⁹

Ca.xlviij.
Lepus marinus.xlix.
Leuiathan ꝛ Ludo-
lachra.Caplm.l.
Loligo.li.
Locuſta marina.lij.
Lucius.liij.
Lupus marinus.liiij.

Megar.Mi

galus ꝛ Miluus.lv.
Mugilus.lvi
Mus marinus.lvij
Murix.lviij
Murena.lix
Multipes.lx
Mulus ꝛ Mullus.lxi.
Monachus marinus ꝛ
Monoceron.lxij

Narcos nau

tilos ꝛ Nubeo.lxiij.
Nereideu et Orcha
Ca.lxiiij

Orbis. Ca.lxv
Oſtrea.lxvi.

Pagrus.pa-

nus.Pectine ꝛ Perca
Ca.lxvij.
Plaranſte.ꝛ Perna.
Ca.lxviij.
Piſtris.lxix
Pinna ꝛ Plais.lxx
Porcus marinus.lxxi
Polipus.lxxij.
Pungitiuus.lxxiij.
Purpura.lxxiiij

Rayte ꝛ Ra-

ha.Ca.lxxv
Rana marina.lxxvi.
Rumbus.lxxvij
Rubus et Ryache.
Ca.lxxviij

Salmo.Sal

pa.Ca.lxxix
Sparus et Staurus.
Ca.lxxx.
Sepia.lxxxi
Serra ꝛ Scilla.lxxxij
Syrena.lxxxiij.
Spinachia et Squati-
na.lxxxiiij
Solaris ꝛ Solea
Ca.lxxxv.
Scolopendria.lxxxvi
Spongia.Squamis ꝛ
Scinci.lxxxvij
Stoncus ſiue Stinc⁹.
Ca.lxxxviij
Sturio.lxxxix
Stella.xc
Sfungia.xci

Teucha.titi-

mallus.Torpedo.xcij
Trebius.Tructa.xciij.
Teſteum.xciiij
Teſtudo.xcv
Tigruis.Tritte.xcvi
Thynnus.xcvij.
Torruca.xcviij

Vacca ꝛ Vi-

tulus marin⁹.xcix
Verit.c
Vergiliales.ci.
Uranoſcopus.cij

Ypotamus.

Ca.ciij

Zedroſus.zi-

drach.ꝛ ziſius.ciiij
Ziuron.c..
Ziſius.cv..

Tabula generalis de Lapidibus.

Tabula de Lapidibus.

Adamas. Caplm p̄mū.
Agates ſiue agapis. ij.
Alabandina. iij.
Alabaſtrites. Amandinus. Abſinthus. iiij
Androdamāta. Antracites. Capitulum. v.
Allectorius. vi.
Ametiſtus. vij.
Aſius. viij.
Abeſton. ix
Aquile lapis. x.
Aſtrion ⁊ Aſterites. xi.
Arena. xij
Argilla. xiij
Armenus. xiiij.
Antimonium. xv
Atramentum. xvi
Alumen. xvij.
Aurum. xviij
Auricalcum. xix.
Argentum. xx
Argentum viuū. xxi.
Arſenicum. xxij.

Balagius.

Capitulum. xxiij.
Bezaar. xxiiij.
Belliculi marini. xxv
Bolus armenus. xxvi
Borax. xxvij

Calliaca. carcedonius ⁊ Calcofanus

Capitulum. xxviij
Carbunculus. xxix
Calx. xxx.
Cariſtecum ⁊ Numidicus. xxxi.
Calefarios. et Corantícos. xxxij
Celidonius. xxxiij
Celonites ⁊ Cimedia. Ca. xxxiiij
Cerusa. xxxv
Criſolectrus. ⁊ Criſocolla. xxxvi
Criſopraſſus. ⁊ Criſopaſſios. xxxvij
Criſolitus. ⁊ Criſolāſis Ca. xxxviij
Criſtallus. xxxix.
Cynabar. xl
Cinis. xli.
Corallus. xlij.
Corneolus. xliij
Conchilium. xliiij
Cos. xlv
Cuprum. xlvi.

Draconides

Capitulum. xlvij.
Deimonis. Dyadochos et Droſelitus. xlviij
Dyacodos Dyamanticus. ⁊ Dyoniſia. xlix.

Exacōtalit⁹.

Ermiſtion. et Ethites. Capſum. l.
Emathites. li.
Exacolitus. Exebenos. Ca. lij.
Enidros. Efeſtis. Egipcilla. liij.
Elitropia. liiij.
Epiſtites. lv

Falcanos.

Filaterus. Flongites ⁊ Fiogmos. Ca. lvi.
Ferrum. lvij.

Gagates

Capitulum. lviij.
Galactites ⁊ Garamantites. Ca. lix.
Granatus ⁊ Garatidē. Ca. lx.
Gagacromeon. Griſolius ⁊ Galatides. lxi
Gelacies ⁊ Gloſopetra. Ca. lxij.
Gipſum. lxiij

Hyena. ⁊ hyeratides. Ca. lxiiij

Jacinctus.

Capitulum. lxv.
Jaſpis. lxvi.
Jris. lxvij.
Jſcultos ⁊ Jena. lxviij.

kakabrates

Kamam ⁊ Kenne. lxix
Karabe. lxx

Lazuli. Ca. lxxi

Lactcus. Lincis. lxxij.
Litargirum. lxxiij
Lichinis. lxxiiij.
Ligurius ⁊ Liparia Ca. lxxv.
Lune. lxxvi.

Magnes

Capitulum. lxxvij
Margarite. lxxviij.
Magneſia et Markaſita. lxxix.
Malcha. Gipſum. lxxx.
Marmor. lxxxi.
Melochites ⁊ Murna Ca. lxxxij
Memphites. lxxxiij.
Medus. lxxxiiij.
Mogra. lxxxv.
Mumia. lxxxvi

Nilus. Ca. lxxxvij

Nigrox. lxxxviij
Nitrum. lxxxix.

Obtalmius

Capitulum. xc.
Onix. xci.
Orphanus. xcij.
Opalus. xciij.
Orites. oſtratites. xciiij.
Ophites. Purpurites. Porfirites. Parius. xcv.

Palagius.

Cap̄. xcvi.
Pantherus. xcvij.
Praſſius. xcviij
Peridonius. xcix.
Piritides. c
Petroleum. ci.
Peanites. cij
Podoros. ciij.
Phrigies ⁊ Phingetes. Ca. ciiij.
Pumex. cv

Quadratus

Quadras. Quirin. cvi.
Quirinus. Raclai. Rāno. cvij.

Rubeus.

Capitulum. cviij

Saphirus.

Capitulum. cix
Sardius ⁊ Sarda. cx.
Sardonis. cxi
Samius et Sarcofag⁹ Ca. cxij
Smaraldus. al's Smaragdus. cxiij.
Sagda ⁊ Sandariſo. Ca. cxiiij
Silenites et Sirtite. Ca. cxv.
Stellarius. cxvi
Specularis. cxvij.
Siſtos. cxviij
Spongia marina. cxix
Sordicies parietis balnei. cxx.
Silex. cxxi.
Siccinus ſiue Succinus. cxxij.
Sulphur. cxxiij.
Sal. cxxiiij.
Sal armeniac⁹. cxxv
Sal alkali. cxxvi.
Sal indus. cxxvij

Trachius.

Capitulum. cxxviij
Tartarus. cxxix.
Terra ſigillata. cxxx.
Tegula. cxxxi.
Topazion. cxxxij
Torchois. ⁊ Thegolit⁹ Ca. cxxxiij.
Turbia. cxxxiiij

Varach ⁊ venix. Ca. cxxxv

Vegentana ⁊ Unio. Ca. cxxxvi.
Veſice ⁊ molarꝫ. cxxxvij
Viride eris. vel Eris erugo. cxxxviij
Vitrum. cxxxix
Vitriolum. cxl.

Yris. Ca. cxli.

Zymemellazuri. Ca. cxlij

Zizaa. cxliij
Zignites. cxliiij

Finis.